

65975/C

The Library of the
Wellcome Institute for
the History of Medicine

MEDICAL SOCIETY
OF
LONDON
DEPOSIT

Accession Number

Press Mark

CLUVERIUS, P.

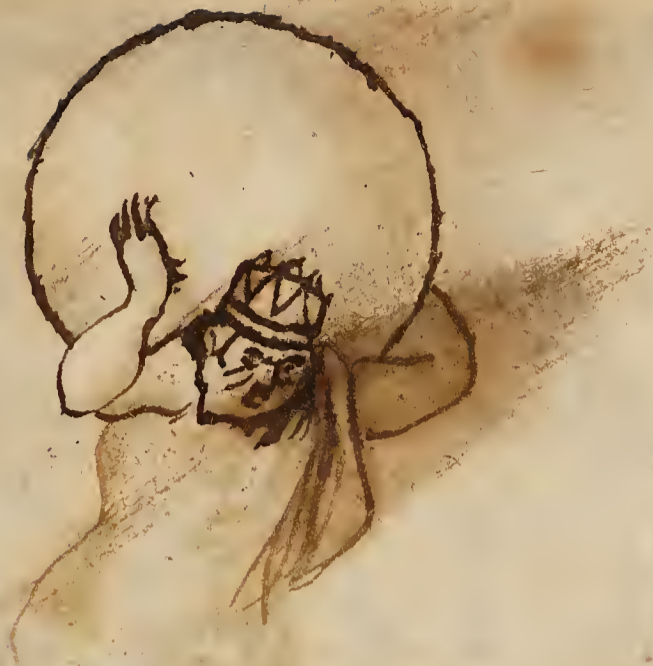
Quisquis Furabit pro collum pondabit

9 & Libris Roberti Thomlinson

Alumni Divi Pauli Anno Dⁿⁱ 1731

U6

B. Lens, sen' delin.

J. Sturt

*Securae fas est. Diis indulgere quieti
 Et licet humanis rebus abesse Jovi.*

*Indefessus Atlas caelorum sustinet
 Tellurisque regit pervigil ANN.*

PHILIPPI CLUVERII
INTRODUCTIO
IN UNIVERSAM
GEOGRAPHIAM

Tam veterem quam novam

Tabulis Geographicis XLVI ac Notis olim ornata

A

JOHANNNE BUNONE,

Jam vero locupletata Additamentis & Annotationibus

JOH. FRID. HEKELII & JOH. REISKII.

Cum privilegio Ordinum Holl. & Westfrisiæ. 1697.

Quibus in hac Editione LONDINENSI accedunt additamenta plurima ad Historiam & Geographiam, cum antiquam, tum hodiernam spectantia, ex Scriptoribus optimæ NOTÆ, CELLARIO præsertim & LUYTSIO, excerpta & in Marginem relata. Quæ unâ cum Typis Æneis insuper additis, Editionem hancce prioribus, tertia parte saltem, auctiorem reddunt.

L O N D I N I,

Typis M. Fenour, Impensis JOANNIS NICHOLSONI
Bibliopolæ, in Vico Little-Britain. MDCCXI.

---

*Prodit hic noster Cluverius novis eruditi Geographi
Lucubrationibus auctus, & a pluribus Belgici
Preli maculis mea opera purgatus; adeo ut omni-
bus antehac editis utiliorem fore confido.*

Londini, Jan. 10. 1710.

GUIL. READING,
Bibliothecæ Sionensis
Custos.

V I R I S

*Præcellentissimis, Clarissimis, omnigenaque eruditione ac singulari
humanitate Spectatissimis;*

D. JOHANNI GEORGIO GRÆVIO, Regis
Magnæ Britannæ Historiographo, Politices, Historiarum
& Eloquentiæ Professori in Academia Ultrajectina.

D. JOHANNI MENSINGÆ, Eloquentiæ
& Historiarum Professori in Academia Groningæ &
Ommelandiæ.

D. JACOBO PERIZONIO, Eloquentiæ &
Historiarum Professori in Academia Leidensi.

D. GUILIELMO COETIER, Jct. Historiarum
& Eloquentiæ Professori in Celeberrima Frisiorum
Academia quæ est Franekeræ.

D. THEOD. JANSONIO ab ALMELOVEEN, M. D.
Eloquentiæ & Historiarum Professori in Academia Gelr.
Zutph. quæ est Harderovici.

(Eo ordine, quo ad Academicam dignitatem sunt promoti.)

S. P. D.

J O A N N E S W O L T E R S.

Viri Humanissimi, Honoratissimique,

Geographiam, sive Scientiam illam, quæ circa Orbis terrarum descri-
ptionem versatur, cuncti qui ad solidam aliquam elegantiorum lite-
rarum cognitionem adspirant, maximè esse necessariam, juxta me-
cum omnes hodiè fatentur. Si enim nihil aliud ad ejus commenda-
tionem dici posset, quàm eam Historiarum scientiæ omnium nobilissimæ &
pulcherrimæ non solum magnam fœnerari lucem, sed etiam arctissimo quodam
nexu, cum ea esse conjunctam, satis tamen causæ esset, quare omnes in ea
discenda elaborandum sibi esse existimare deberent. Verùm cum multæ insuper
aliæ sint utilitates ex hoc studio in cultores suos redundantes, quas quidem im-
præfens enarrare velle nihil aliud foret, quam lucernam in meridie accendere,

D E D I C A T I O.

omni sanè laude celebrandi sunt illi viri, qui non tantùm Juvenes ad hoc studium summopere cohortati sunt, sed etiam id egerunt, ut diffusam hanc & latè patentem scientiam in breve quoddam Compendium redigendo discipulis facili quadam methodo consulerent. Inter hos, si non cæteris anteponendus, certè non infimus habendus est PHILIPPUS CLUVERIUS, qui non solum hoc nomine laudem meretur, quod mira quadam brevitate & facilitate in sua ad Geographiam INTRODUCTIONE usus est, sed etiam, quod præcipua Historiarum capita suis quæque locis inseruit, eo consilio, ut Adolescentes bina hæc studia tanquam gemella, ab initio jungenda esse intelligerent. Quæ quidem re maximam eum apud omnes eruditos iniisse gratiam, satis testatur Libri ejus non una in regione sæpius iterata impressio, nec non voces illæ ubique pene conquerentium de exemplarium penuria, simul ac eorum copia haberi amplius non potest. Hæc cum ita se habeant, non inutilem me Reipubl. Litterariæ navaturum esse operam existimavi, si CLUVERII diu jam & à multis desiderati novam, eamque nitidissimam editionem adornarem. In quo quidem minime me fefellisse opinionem meam, argumento est singularis applausus, quo tot viri præstantes conatus meos, quàm primum eis innotuissent, prosecuti sunt. Quos inter cum vos, PROFESSORES CLARISSIMI, non minus eluceatis, quam Luna inter stellas minores, quorum calculo noster hic labor est probatus, Vestro etiam nomini eum inscribi nemo mihi vitio vertet. Nam si eruditum hoc opus haud dubiè tantùm eruditis debetur, iisque de Re Litteraria bene meritis, ad Vos jure meritoque spectare haut ullus inficias ire potest, utpote quos omni liberali doctrina politissimos, insigniaque seculi nostri ornamenta non solum loquuntur Librorum præstantissimorum, qui hodie eduntur, tituli, verum & tantus numerus discipulorum, qui ab ore Vestro quotidie pendent, & à Vobis vera solidaque Litterarum, in quibus excellitis, id est, optimarum cognitione instruuntur. Præterea cum id spectarem, multum æstimationis Libris plerumque accedere ex commendatione Doctorum Virorum; hoc quoque nomine ad Vos præcipue recurrentum erat, ut essent, qui Liberalium Artium Studiosos nova plerumque spirantes affectantesque, docerent, non esse librum contemnendum, quod ætas recentior eum nobis non dederit; sed maximè hodiernum suspiciendum, utpote qui tantus etiam à doctissimis habetur, ut nostram ætatem vix vidisse ei parem facillime fateantur. Atque hæc potissimum sunt rationes, quibus adductus NOMINA VESTRA præfigi volui. Quod restat, id unum peto ut, quod hic ausus sum, non tantùm boni consulatis, sed & benignis oculis hoc opus porrò aspicere dignemini, Vestraque autoritate & commendatione pro virili adjuvare pergatis.

LECTORI

LECTORI BENEVOLO

S. P. D.

NON Auctores solummodo antiquos, Græcos Romanosque, sed ex ævo medio barbaroque plures hæc distinxit cura, hæc meditatio diu exercuit, ut tironibus geographicam institutionem brevi & perspicuo libello conclusam traderent, firmissimeque imprimerent. Huc multæ Græcorum veterum *περὶ γῆσεως* aut *ἐξ γῆσεως*, i. e. de situ orbis commentarii pertinent: Quales adhuc extant à Scylace Caryandensi, Marciano, Artemidoro utroque, Dicæarcho & Isidoro compositi, sed ab Hæschelio unum in corpus redacti. Ut de Dionysio Alexandr. Ptolemæo, Stephano, Anonymisque multis mentio nec fiat in præsentia, Roma nobis Pomponium Melam, Plinium, Solinum, Æthiæcæ reliquit. Hos factò agmine sequebantur Arabes, cum ad ipsos Doctrina liberalior trans oceanum octavo & nono seculo migrasset, scriptisque compendiis præcepta geographica instillarunt; Jacoutus puta, Ibr. Maraf, Abulfeda, princeps Hamataeus, cujus versionem ab Schickardo additam Hottingerus in *Bibl. Orient.* memorat, Schalahaddinus, plerique *ἀνέκδοτοι*, & Nubiensis à Gabr. Sionita editus: Ut alios in Bibliothecis quotquot adhuc latitant, omittam; Græcos itidem ex ætate media Psellum, Epiphanium, Phocam, Nicetam & plures Anonymos, quorum unus opera studioque Gothofredi prodiit. Postea cum literæ humaniores à tenebris, quibus oppressæ diu jacuerant, caput extulissent, Viri docti ad geographica rudimenta quam brevissime instillanda manum & animos applicuerunt. Hinc tot Epitomas, Synopses, Breviaria, Compendia, Sceleta, Theatra, Enchiridia, & Specula in lucem edita videmus; neque superiore tantum proximo, sed hoc nostro etiam quod procurrit, seculo. Noster autem Cluverius introductionis titulum parallelo Geographiæ, quam meditabatur, veteris & novæ opusculo inscripsit, tum ut vias adolescentibus emuniret commodissimas, tum ut vestigia Scriptorum antiqua ipse insisteret. Quot enim Philosophicas *εἰσαγωγὰς*, i. e. introductiones adhuc superstites habemus? Nec à Porphyrio solum, quem *εἰσαγωγὸν*, i. e. introductorem interpretes vocarunt, sed ab aliis tam Græcis quam Latinis Scriptoribus. Non quidem iis introductio proprie dicta, & cum motu locali aliquo conjuncta in mentem venit, nec forensis judicio quondam Romano receptissima, sed libraria sive doctrina sive scriptio, quæ primis artium elementis traditis lectorem ad eas, tironem maxime, introducit: Ut Hesychius rectissime *εἰσαγωγὴ ἢ εἰσῆλθαι διδασκαλίαν* reddiderit sive doctrinam. Hunc sibi scopum superiore seculo præfixerunt Balth. Mercator, Æl. Anton. Nebrissen- sis, & Is. Dodonæus, Isagoge cosmographica conscripta; nec alium Salmanticenses introductionibus in cosmographiam variis conjunctim editis A. 1557. Eadem plane instituti ratio, eademque lex fuit, quam tenuerunt hoc nostro seculo Georg. Fournier, Joh. Blancanus, Heidmannus, & noster potissimum Auctor sua introductione ad Geographiam veterem novamque composita. Hic enim libellus simulac Lugduni apud Batavos in usum exiti communem, applausu vario exceptus, non apud Belgas solum sed Germanos etiam typis iterum exscribi debuit: Idem non ita multo post versione Gallica, A. 1667 apud Parisinos, apud Norimbergenses A. 1679, Germanica ornatus; à Pet. Lambecio in tabulas synopticas, ab aliis viris CLmis in Manuale aut Enchiridion redactus iterum apparuit. Tandem Bunoniana sive Wolffenbüttelensis editio multis tabulis & annotationibus instructior successit, majusque libello pretium, & honestam in Scholis omnibus existimationem peperit. Tantum eminet hucusque introductio nostra Cluveriana, utpote Liber, qui raram nostro seculo felicitatem expertus fuit, ut cum exiguo sui merito à multis magni fiat, sed tamen non inutilis, si cum Cl. V. Joh. Bunonis commentario legatur. Hæc est censura Viri celeberr. J. C. Becmanni in *Præcognit. Geograph.* peracuta, quam ne durius strinxisse videatur, ipse temperat, libelloque suam felicitatem & utilitatem asserit: An utraque cum magno, an exiguo hujus merito asseratur, alii judicabunt, quibus tot editiones, tot versiones, tot nata ex hoc uno compendia non improbantur. Cum enim Scriptores omnes Geographici tum recentiores, tum præsertim veteres multa passim omiserint, plura falso tradiderint: Ipsaque adeo Geographia vetus maxime, quin nova etiam aut manca & imperfecta, aut suis alicubi erroribus fœdata fuerit: Nec mirum est, compendiis, synopsisi & introductionibus nævos aut vitia, & hæc quidem aliis perpauca levique, aliis vero plura & gravia subrepisse. Hæredes igitur Bunoniani quoniam sumptus suos & operas libelli hujus iterata toties editione nunquam perdidit, publico tironum commodo ut insequerent, novas tabulas æri clarius incisas, observationes & supplementa quædam voluerunt accedere; ne moles tamen opusculi modum veterem, aut vetus pretium nimis transgrediatur. Unum illud superest, quod in limine adhuc moneri cupiunt hæredes de notis prioribus & posterioribus dignoscendis: Priores aut pristinae notæ suo signo, stellula nempe aut lunulis, aut parenthesi gaudent; posteriores & novæ omni carent indicio. Tu autem, Lector benevole, hoc nostrum, quodcumque bono publico impertitur, studium fove, Cluverianis, si lubet, præceptis, additionibus, notis utere, omnesque res tuas ad animi sententiam gere, perface, absolute.

LECTORI

LECTORI BENEVOLO

DE HAC

EDITIONE LONDINENSI

PRÆMUNITIO.

NON solum celeberrimus ipse Cluverius quadam minus accuratè de Magna nostra Britannia scripsit, sed doctissimi etiam Annotatores (uti peregrinis plerumque evenire solet,) aliquoties errarunt. Operæ pretium ergo duximus, alia emendare, alia adjicere, ut Geographiæ studiosis melius innotescat hæc nostra Insula, quæ inter orbis celeberrimas, locum primum facile tenet; sive cæli solique Ingenium, sive mores aut res gestas Incolarum spectes.

Quum autem magna cum Laude, & non sine maximo Reipublicæ Literariæ commodo, Annotationes plurimas Introductioni Cluverianæ adjunxerint Cl. viri Buno, Hekelius & Reiskius; haud perperam fore arbitrati sumus si multa ab iis haud notata, & à Scriptoribus optimæ notæ, Cellario præsertim & Luythio excerpta, cum ad Geographiam tum ad Historiam antiquam & hodiernam spectantia, pro re nata margini adjiceremus; quæ unà cum typis æneis insuper additis, editionem hancce prioribus, tertia saltem parte, auctiorem reddunt.

Instituti nostri non est, quæ ab aliis exarata sunt convellere: speramus autem nobis non opprobrium fore, quod pauca quadam quæ à proposito nobis aliena visa sunt (uti Hekelii quidam amici aut consuetudine juncti, & loca obscuriora, quæ passim in Annotationibus ejus occurrunt) deleantur, & alia quæ magis ad institutum pertinebant illorum loco substituuntur. Hæc tua te scire intererat, & certe quidem nostra.

V A L E.

P H I.

TRES EPISTOLÆ

Prioribus editionibus præmissæ nunc sequuntur.

VIRO Clarissimo & Eruditissimo Domino

JOHANNI BUNONI

Officia & salutem!

SI verum est *Plinii* effatum ad *Cæsarem Vespasianum*, magna pars studiorum amœnitates quærimus: quid jucundius aut magis amœnum in peregrinatione literaria, quàm sine sumptu, sine viatico & absque omni deprædationis aut mortis periculo, omnium terrarum superficiem peragrare, inde cœlum intueri & dimetiri, immensum oceanum penetrare, ejusque ambitus, secessus, & abdita sicco pede percurrere, regiones in tractus, mundum ipsum in partes sibi dividere, provinciis terminos & fines ponere, origines & cursus fluminum adspicere, urbes, oppida, arces, castella intrare, penetralia visitare, & absque metu recedere, montes adscendere, valles & sylvas pervagari, & totum terrarum Orbem suum facere? quæ omnia *studium & amor Geographiæ* tutò concedit. Si autem cum delectatione *dignitatem & utilitatem* quæris, quid divinius, quàm sicut temporum cognitione, ad *DEI* ipsius æternitatem, sic tot locorum scientiâ quodammodo ad ejus immensitatem accedere? *Historia* insuper ipsa est cœca, inamœna & fluxa, si *Geographiam* non habeat comitem. Mundus est ampla nostra civitas, magna (ut *Varro* ait) homulli domus, quid turpius, quàm si civis civitatis suæ vias, & domesticus ædium, quas colit, aditus ignorare velit? Nescire velle, quid alibi geratur, aut gestum sit, hoc est, se ipsum suo ergastulo, carcere affectatæ incitiæ, includere. *Philippus Cluverius* admirandæ sedulitatis, & indefessi in *Geographiam* amoris homo, ipsis *Italiam, Siculis* Siciliam, *Germanis &* antiquam illam & novam Germaniæ faciem, omnibus autem orbem terrarum ostendit, omnesque partes, si fata voluissent, accuratiùs erat ostensurus. At sicut *Tiberius Cæsar*, teste *Plinio*, olim *Apionem* Grammaticum vocavit Cymbalum mundi, *Plinius* autem ipse, publicæ famæ tympanum, & adeo ipse *Apion* scripsit, immortalitate donari à se eos, ad quos aliqua componeret: Ita nihilominus vero propius erit, *Cluverium* hac rerum famâ & dono conferendæ immortalitatis celebrem dici, qui tot loca suis natalibus, memoriæ, vitæ & honori restituit, terrarumque situs, possessiones & naturam docendos adhuc undique docet. Fatetur ipse variis fortunæ casibus jactatus, omne reliquum vitæ suæ, procul rebus civilibus, procul negotiis publicis, & procul omni inquietiore cœtu, uni *Historiæ, Geographiæque* antiquæ studio impendere decrevisse: Quàm multa etiam egregia præstiterit, *Scholæ & Academiæ* loquuntur, mors autem præpropera reliquos conatus anticipavit. Diligentia autem & opera tua, *Clarissime Dn. Buno*, non minus egregia & laudanda est, quam in ampliando *Geographiæ & Historiæ* studio hætenus exhibuisti, *Cluverianosque labores* ita in luce locasti, ut decus & usum in *Scholis* undiquaque habeant & accipiant: *Augmenta* etiam hæc tua, quæ introductioni *Cluverii* non sine labore, ut apparet, & multa rerum notitia inferuisti, sicut undique collecta & accurata sunt, ita *necessaria* erunt, nec minus ob rerum jucundarum, nec omnibus notarum multitudinem, & varietatem fertiles, & cum voluptate præbebunt usus, accedente tanto ipsarum *Tabularum* numero. Continuabis, verâ eruditione plenus, cœptos in rem literariam labores, memor *Salustiani* dicti, eum demum vivere & animâ frui, qui honesto

HERM. CONRINGII

negotio intentus, præclari facinoris aut artis bonæ famam subinde quærit. Conatibus tuis felices porro successus sincerè apprecor, & longum vale publico, cui natus es, bono. Dat. Welferbyti 10. August. 1661.

Justus Georgius Schottelius, D.
Consiliarius Guelphicus.

HERM. CONRINGIUS

JOHANNI BUNONI V. C.

S. P. D.

DUO sunt Geographicæ doctrinæ summa quasi genera, eaque multum diversa, clarissime Buno: quorum alterum *μαθηματικόν* dixeris, alterum *ἰσθεικόν*. Enim verò illud nihil est aliud, quàm Orbis terræ partium secundum longitudinem & latitudinem ex Mathematicis principiis facta descriptio. Quæ proinde veluti *ἑσάλληλον* est Arithmeticæ, præprimis verò illi Geometriæ parti, quam *τεγωνομελείαν* appellamus; perinde ferè atque sunt Optica, Mechanica, Musica, Hydraulica, Gnomonica, Dioptrica, aliaque id genus quàm multa. Quamvis sanè etiam aliis hæc Geographia (quæ si vocis primam vim spectes, verè est *γεωμελεία*) adminiculis utatur (sicut nostra hac ætate admiranda illa Magnetica vis in auxilium assumi solet) omnia tamen diriguntur potissimum Mathematicis regulis. Cæterum est quidem hæc Geographicæ tractandæ ratio maximè accurata, nec enim terræ partium mensuram exquisitè quidem aliter definieris; est quoque & astrorum scientiæ summè utilis, saltim ex parte aliqua, quandoquidem cœlestium motuum calculus, nisi ad compertæ exploratæque latitudinis loca exigatur, constare sibi non potest; est denique cum aliis, tum nauticis præcipuè per vastum Oceanum instituendis negotiis, quæ hodiè præ lucri amore insanis adeo conatibus peraguntur, perquam commoda; ac proinde optanda, profectò etiam humanæ vitæ: Attamen simul illa est difficillima acceptu, fortassis etiam nunquam integrè impetranda. Nec verò nisi à multum eruditis comparari poterit, & magno studio, vel unius alteriusque loci omnibus numeris (ut ita dicam) accurata mensura. Omnium igitur locorum orbis universi plenam ejusmodi cognitionem, quis vel ausit exspectare, in eorum qui talia docti sunt, exiguâ multitudine? Sed & requiritur huc rerum sive cœlestium sive terrestrium quarundam diligens & plena otii exploratio. At nihil est verius eo, quod ingenuè asseruit Athanasius Kircherus, nunquam, satis laudati operis de arte Magnetica libro secundo parte quintâ cap. 6. q. 2. disquisitione ultima. *Magna, inquit ille, cautela & circumspectione in experimentis capessendis opus est, antequam rem ita sese habere asseratur: dici enim vix potest, quàm sæpè aliud, quàm quod intenditur, proveniat. Quod cum in omnibus, tum in Magneticis observationibus verum est, videmus excellentissimos & longo diuturnoque usu exercitatissimos artifices diversitate observationum adeò perplexos redai, ut sæpè quid dicant sentiantque, nesciant: Quod & Keplerus de se ipso ingenuè fatetur. Qui cum post septies observatam diametri solaris quantitatem, semper diversam, nunquam eandem deprehendisset, impatientiâ motus, de Astronomiæ perfectâ instauratione, parum abfuit, quin conclamatum scripserit. Inest enim visivæ potentie, & humoribus opticis, nunc compressionem dilatationemque, modò propter aliam & aliam dispositionem organi jam ex infinita diversitate mediorum, in quibus aliter atque aliter species refringuntur, nescio quid deceptitium: Ut proinde mirum non sit, diversas inde promanantes observationes ingentem serum materiam inducere. Adeò ut ausim affirmare, observationem, ut perfectâ sit & omnis erroris fallaciæque*

E P I S T O L A.

laciaque expers, ab angelo fieri debere. Quod tamen nolim ita accipi, quasi cœlestium observationum nulla sit certitudo. Est enim; sed perfecta omninò observatio rariùs reperitur. Propripit verò in hæc verba Kircherus, posteaquam prolixè & maximâ industriâ congefisset complura in id, quo possit certa ratio haberi latitudinis omnium locorum in terra per experimenta facta: dixisset item quàm plurima de Magnetis lapidis in polos directione pariter, & ejusdem à linea meridiana multiplici declinatione, in quorum exacta notitia οἱ χαρίεσται nostri temporis Geographi Mathematici maximum illius doctrinæ, imò unicum præsidium, aliquamdiu collocavere: Cumque tandem coactus veritatis vi fuisset fateri ipsiusmet illius Magneticæ variationis multiplicem variationem, atque aded nec ab illa quidem cognitione certam indubitataque latitudinis inveniendæ artem posse exspectari. Id quod est longè verissimum: Perinde atque laudanda est ejusdem ingenua confessio de impossibili investigatione certæ longitudinis per Magnetem; quam habet ejusdem libri parte sexta Problemate sexto. Quàm difficilis autem sit & alia quævis ratio certò explorandi elevationem poli sive latitudinem, non obscure profectò videtur indicare præstantissimorum quorumvis Mathematicorum, post multiplicia experimenta, & inter sese & cum semet ipsis de uno eodemque loco dissensio. Non dubitavit sanè ipsummet Tychonem, de ea, quæ Uraniburgi est, poli altitudine, inconstantiæ arguere Martinus Hortensius: quamvis illa fateor scrupulum non excedat. Ejusdem Tychonis errorem circa altitudinem Pragensem, post Snellium accuratissimum utique Mathematicum, perstrinxit etiam Ricciolus in suo Almagesto. Quanto difficilior autem Longitudinis certa investigatio! Certè ut Latitudinem, diligentissima cum sideribus facta collatione, tandem acquiri posse haud negaverimus, de Longitudinis tamen firma ratione comparanda, propemodum est, uti desperemus. *Non ita pridem,* ait idem, quem antè laudavi, Kircherus, proœmio in partem quintam libri secundi, *vir Geographicæ disciplinæ peritissimus, ad me Romam misit Tabellam discrepantiæ Geographorum in unius Romæ & Colonia, celeberrimarum licet urbium, longitudine & latitudine assignanda propalatum: In qua quindecim auctores allegat, ad unum omnes non in longitudine tantum, sed & latitudine harum urbium assignanda discrepantes.* Quid dixerimus de aliis locis minus celebribus, minus vicinis? Quid dixerimus de locis omnibus universi orbis? Inter antiquos Græcos Mathematicos sanè est conatus dare posteritati ejus generis plenam Geographiam ipsemet Claudius Ptolemæus (una certè illa ex omni isthoc ævo hodie superest) quanta autem ille errorum portenta tradidit? *Si quis voluerit Tabulas Ptolemaicas cum modernis leviter conferre (rectè scribit idem Kircherus) in sola Indiæ Orientalis ora comperietis modernas à Ptolemaicis discrepare modò triginta, aut quod dicere pudet, quinquaginta gradibus: qui ad Æquinoctialem circulum efficiunt milliaria Germanica communia quadringenta quinquaginta.* Nemo Geographorum Astronomorumque nostri ævi de Ptolemæo non idem conqueritur. Dixerit quis fortè, faciem terræ mutasse multum ab ævo Ptolemæi. Mutavit sanè: At grandis adeo mutatio, quâ sit effectum, ut in nostri ævi statum vetera omnia Ptolemaica fuerint traducta, cuinam fiat verisimile? Enim verò haud quidem pauca hodieque supersunt in septentrionalibus etiam hisce terris indicia ingentis factæ mutationis, (quæ inter, me quidem iudice, & illæ muscæ & ranæ aliaque similia succino comprehensa indicant, aridum olim fuisse, ubi nunc Balthicum mare super succini divitias est diffusum) at illa mutatio omnis facta jam tum olim videtur vi magni illius diluvii, quo terra universa fuit obruta: A Ptolemæi autem ævo nihil simile contigit. Ptolemæi præterea exemplo Geographiam hanc etiam Arabes nonnulli excoluere, sed præter Asiatica & Africana vix illi quicquam ferè attigerunt, illa autem ob longinquitatem tuta sunt ab examine nostro; licet etiam apud credulos facilè inveniunt fidem, suspitione tamen prudentium haud temerè patiuntur sese eximi. Recentiores Europæi nostri, sparsim quidem, non tamen sine insigni profectu, doctrinam hanc excoluerunt. Quamvis enim tenebras etiam offuderint, vel certè molestias creaverint haud exiguas, temerario ausu mutandi pro lubitu primum meridianum; nec omnium mensuram hætenus vel aggressi sint explorare; in multis etiam explorandis minùs feliciter sese gesserint; vel scilicet solis Magneticis auxiliis subnixi, vel non justâ curâ cum cœlestibus institutâ terrestrium collatione: Attamen negari haud potest, multorum illos passim per universum orbem locorum mensuram situmque jam prodidisse; atque aded, si non quantum ad Astronomiæ & maritimarum

HERM. CONRINGII

rum navigationum, tamen ad communem vitæ usum, Geographiam mathematicam haud parum nostra ætate excultam esse.: Certè longo intervallo (sive amplissimam terræ partem veteribus planè incognitam, sive majorem solito in mensura cognoscenda industriam spectemus) nostra tempora superare isthac in re Ptolemaicum ævum, multò magis Eratosthenis aut Hipparchi secula. Quin imò, etsi omni ex parte absoluta universi orbis Mathematica Geographia excedat captum humanarum virium, eoque sperari nequeat: non dubito tamen, observato illo, quod ingeniosissimus Athanasius Kircherus dedit consilium, brevi magnum illius doctrinæ incrementum secuturum: Ut fortassis ulterius ne voto quidem opus futurum sit.

Longè minoris operæ est & expeditu facilius Geographiæ illud studium, quod Historicum appellavi; si præsertim non nisi tui temporis rationem habere animus sit. Quin imò videtur majus quodque studium egredi limites hujus doctrinæ. Et verò obtentu hujus Geographiæ bona pars Historiæ cum naturalium tum civilium rerum potest doceri: quæ tamen seorsim atque alio loco potius fuerit tradenda. Is vero τὰ περίεργα docendi mos jam tum olim inoleverat. Aristoteles fanè in Rhetoricis affirmat, ὅτι πρὸς μὲν τὴν νομοθεσίαν αἱ τῆς γῆς περίοδοι χρήσιμοι, ἐντεῦθεν γὰρ λαβεῖν ἐστὶ τὸς τῶν ἐθνῶν νόμους. Sunt videlicet illæ τῆς γῆς περίοδοι, libri itinerarii, quibus terrarum situs & descriptiones continentur: Cujusmodi ex prisco ævo hodieque superant opuscula Scylacis Caryandensis & Hannonis Carthaginensis, multum diversa ab Itinerario Antonini, quod appellatur, & Burdegalensi, Tabulisque Peutingerianis, ut & Periplis Arriani & Marciani Heracleotæ. Pertinent autem utique omnia talia ad hoc genus Geographiæ. Atque Aristoteles quidem videtur potissimum, præter opusculum Scylacis (quem perperam nonnulli Dario Codomanno æqualem faciunt, cum fuerit missus à Dario Hystaspis filio, ignotas Africæ terras exploratum, ceu narrat Herodotus) habuisse in animo Eudoxi opus περίοδος τῆς γῆς titulo olim celebre: Ipsemet verò satis ostendit, minùs sibi placere illam operosiorum naturalium civiliumque rerum cum Geographicis mixtionem, seorsim animalium historia doctissimis scriptis exhibita, seorsim item præclaro opere omnium ferè civitatum non Græciæ solùm, sed etiam Barbariæ moribus institutis & disciplinis descriptis. Ad quod Exemplum sua componens Theophrastus, seorsim item multijugis voluminibus cum leges omnium gentium tum plantarum historiam fuit persecutus. Quale quid videtur post & Dicæarchus præstitisse, ut Theophrasti discipulum agnosceres; tales enim fuerunt illius tres libri de populis Græciæ, eorumque civitatibus ac moribus, quorum hodieque exigua quædam fragmenta superant. Cæterùm paulo post relapsus videtur iterum ad prisicum ferè institutum ipsemet Eratosthenes: parcius tamen. Quapropter scribit libro secundo Strabo, illum πολλὰ ἔκπιπτεν πρὸς τὸ ἐπισημονικὸν τῆς περὶ τὴν ἐπισημονικὴν ἰσορίαν: vitio scilicet vertens Eratostheni, quod sæpius versetur in iis, quæ sunt ἐπισημονικὰ h. e. quæ propria magis sint Geographiæ Mathematicæ, quam scientiam appellat. Id quod tamen in Eratosthene ego quidem potius laudaverim, ut qui tenuerit in historiis modum: Quem utrùm observaverit ipse Strabo, fortasse haud injuria dubites: quamvis omnia ejus plena sint variæ solidæque doctrinæ, civilium cum primis rerum: quarum scientiâ valuisse virum vel una illa Massiliensium reipublicæ descriptio indicaverit. Pomponium Melam, & Solinum, & Latinos paucos alios religiosiores dixeris: nisi prodidissent, fecisse id præ inopia eruditionis, non sapiente aliquo consilio. Idem verò planè est genius scriptorum, quæ Anonymus ille Nubiensis, & Abulfeda ex Arabum natione ad nos transtulerunt: quanquam Abulfedam meritò illis omnibus prætuleris peritia Geographiæ Mathematicæ, & accuratioris tractationis. At cum mille amplius annos Geographiæ studia omnia per Europam refrixissent, eaque non nihil vicissim erigere caput cœpissent, seculo præcedente, multum denuò illâ Historiæ nimiâ abundantiam Geographiam oneraverit cum primis Sebastianus Münsterus: culpandus ideo etiam, quòd ferè totus sit in Germaniæ rebus narrandis, cum universi tamen orbis (cujus Germania est pars perquam pusilla) descriptionem dare debuisset. Alii parcius quidem historica illa persecuti sunt, attamen & hos deprehendas occupari in narrationibus à Geographiæ negotio planè remotis. Quo vitio laborant profectò etiam illa, quæ nitidissimis suis tabulis Geographicis Ortelius, Mercator, Hondius, Blavius, aliique addiderunt. Et fanè, si verum fatendum est, sola illa quæ ad situm ac mensuram regionum populorum urbiumque attinent, narrare, Geographicum est argumenti: reliquum.

E P I S T O L A.

Niquum omne ab illo quidem loco alienum; quantumvis & illæ narrationes multum habeant cum jucunditatis, tum etiam commodi. Enimverò in qualibet methodo atque disciplina sunt illa sola domestica & propria, quæ primò ac per sese competunt objecto, circa quod versandum est: nec temere illi sunt limites egrediendi. Illis sanè haud observatis, usu venire solet, ut identidem quæ docenda erant, non doceantur, doceantur autem quæ docenda saltim ibi non erant, & τὰ πέρρηα τὸ ἔργον excludant. Jam verò habet pro subjecto Geographia tellurem: at non simpliciter (pertineret enim isthuc penè omnis naturalis historia imò Philosophia, pertinerent omnes artes, pertineret omnis humanarum rerum historia, pertineret universa Philosophia practica) sed in tantum duntaxat, in quantum partes terræ omnes sunt varii situs, variorumque longitudinis & latitudinis. In hoc campo igitur & demonstrationes & narrationes Geographicæ debent decurrere: si extra illum vagentur, in vitio sunt. Nec enim in hisce solis licet occupati, non satis inventient Geographicæ magistri, quod agant: Amplissimum scilicet terræ spatium & ingens multitudo ejus est partium; quarum situm narrare, in officio illius disciplinæ est. Crevit certe labor plurimum, ex quo Americæ, quam vocant, & tot insularum Oceani cognitio centum & amplius annorum intervallo accessit. Crescit paulatim magis magisque, novis subinde terris industriæ navigantium versus Antarcticum præcipue polum sese aperientibus. Quæ omnia doctissimos quoque veteris ævi latuerunt. Nec enim nunc moror de Atlantide Platoni prodita, aut illos S. Clementi Romano in Epistola ad Corinthios memoratos trans Oceanum mundos, aut denique felices Phœnicum & Carthaginensium ultra Herculis columnas navigationes, & quæ hisce sunt similia: Platonica enim illa fabulis simillima, saltim incertissimæ fidei; & mundi Clementis transmarini nihil fortè sunt aliud, quàm Britannia, aliæque Oceani insulæ, ceu visum est Patricio Junio, etsi aliter videantur accepisse Origenes, Hieronymus, Epiphanius & Photius: Navigationes, postremò, Phœnicum & Carthaginensium ad Cassiteridas aliasque insulas, perrexisse ad insulas Capitis viridis, fortassis etiam ad Fortunatas, ut non est vero abfimile, ita ulterius ivisse, fidem indubitatam haud meretur. Non etiam quidem negaverim, debuisse meritò jam tum olim saltem sapientioribus quibusque suspiciones nasci, de vasta telluris trans Oceanum amplitudine, vel eo, quod cæteroquin altera pars telluris alteri nimium præponderaret, atque ita centrum magnitudinis terræ cum centro universi non possit convenire. Eo sane argumento ductus equidem haud dubito profiteri, terram Australem, quam vocant, insigni item esse magnitudine: nisi forte perpetuæ rupes pondere suo magnitudini quid detrahant. Verum enim verò certum tamen est, suspiciones ejusmodi, si modò ulli, natas paucis: vulgo certe hominum non venisse in mentem. Quicquid sit, nihil de horum omnium positu quidquam certi est. monumentis antiquis traditum, atque adeo Geographorum ingenia olim macerare non potuit illud, secus atque fit hodie. Quid, quod vetus illud ævum ne Europæ quidem Asiæ & Africa omnia perinde atque hoc nostrum habuerit cognita? Ipsemet Strabo fatetur: *Quæ trans Albim ad Oceanum, sunt nobis prorsus ignota.* Etiam id verò quod Rhenum inter & Albim est tum demum innotuerat; & Britannia ante Cæsarem perinde Romanis fere audiebatur, atque hodie nobis Terra australis. Longè adhuc majoris circa septentrionalia veterum Græcorum ignorantia indicia præbent, hodieque nobis Meteorologica Aristotelis scripta, Istri originem ex Pyrenæo arcessentia. Quæ ideo adfero, ut appareat, quàm sit hodie operosior atque olim Geographicæ plena cognitio.

Non diffitebor autem, quamvis latè satis diffusa sit isthæc omnis Geographica disciplina, modò nostri ævi conditionem velis eâ, quâ par est, curâ componere; posse tamen illam justo adhibito studio faciliùs longè comparari, quàm si etiam priscorum temporum statum accuratè intelligere sit propositum. Hic scilicet quasi mare aliquod vastum, plenumque errorum, tibi ingrediendum fuerit. Enim verò veterum rerum plerarumque memoria ad nos pervenit perquam parçè atque obscure, eaque non nisi per partes & variis monumentis est sparsa: ut perquam difficulter in unum colligi & perspicuâ oratione prodi res illæ possint. Longi porrò temporis vitio immane quantum penè omnia mutavere: ut campos nunc videas, ubi Troja fuit; alia mari & fluctibus absorpta, alia terræ motibus everfa, alia inculta hodie & derelicta, alia vi militari diruta. Quibus vicissitudinibus ipsi montes & flumina fuerunt interdum obnoxia?

HERM. CONRINGII

obnoxia? Unde iterum multa caligo animo objicitur: nullo fermè suppetente conjecturis subsidio; imò tenebris potiùs nascentibus, ex iis, quæ oculis nostris nunc subjecta sunt. A quibus molestiis & laboribus, imò & erroribus, vacua omninò est recentis omnis Terræ descriptio. Eo fit sanè, ut vetera illa soli, qui antiqua monumenta quælibet summo studio tractare, & accuratâ mentis acie dispersa colligere atque judicare solent, assequi ac docere sint idonei. Quanti sanè est, confusis ordinem, obscuris lucem, obsoletis nitorem, defunctis vitam restituere! Quàm paucis hoc quidem præstare datum est! Enimvero hanc ego difficultatem præcipuam causam arbitror, quare tanto in scripturientium numero pauci ad eò veterem Geographiam illustrare sint aggressi, longè pauciores in ea pretium fecerint operæ. Accessisse tamen fateor etiam illud, quod veteris Geographiæ nullus sit hodie usus, nisi ad intelligenda scripta, quæ supersunt ex ævo prisco. Quod officium adscribi olim solet secundo Grammaticæ artis generi, quod *Ἐγκυκλίον* nuncupant & *ἰσοεικόν*. Unde vetus Geographia solis doctis, & quidem cum primis Philologis istis, inservit maximè: cum recens quæque telluris enarratio omni hominum generi, & ad nostræ vitæ commoda profit plurimum. Inter veteris autem illius Geographiæ excultores equidem familiam ducere, & omnium principem arbitror Philippum Cluverium. Nec dubito idem mecum sensuros alios, qui quidem animo defæcato volumina illius, saltim quibus Germaniam, Italiam & Siciliam antiquam illustravit, legerint. Aliter enim alios nonnullos in Batavis judicasse, non me fugit, scio verò etiam illos & certaminum quorundam studio nimium fuisse deditos. Prodent certè scripta illa viri industriam in Geographico isthoc studio incomparabilem: Et quidni? cum non gravatus fuerit pedes universam Italiam & Siciliam lustrare, quo utramque eò accuratiùs possiet narrare. Prodent eadem lectionem infinitam, judicium acre simul & elegans. Nec tamen ab omnibus illa erroribus vacua dixerim: Ego fateor, in haud paucis à Cluverio, in Germaniæ cum primis nostræ rebus, dissentio; quas meas sententias Tibi etiam, Clarissime Buno, jam video probari. Nec tamen minùs principatum in hoc doctrinæ genere illi tribuere vel tantillum dubito: idque quandoquidem in longè plurimis, imo in propè infinitis, non tantum conatus omnium antegressos superaverit, me iudice, sed etiam meliorem spem præceperit: ad quam doctrinæ vim collati errores nihil sunt nisi nævi exigui in corpore formosissimo. Utinam sanè haberemus veteris Geographiæ ab illa manu reliqua! Utinam modo Græciam antiquam haberemus Cluverii industriâ elaboratam! Quanto id esset conjunctum cum fructu literariæ rei! Haberemus autem, nisi mors præproperea virum abstulisset. Nunc cogimur contenti esse nostris Catonibus, quamvis neutiquam Cluverio comparandis. Neque vero Te fugit, quanta in expectatione fuerit Græcia antiqua à Joanne Laurembergio illustrata: quamve multum sit impar Cluverianæ Italiæ, Siciliæ & Germaniæ: Utpote quæ præter Tabulas, affabre licet confectas, nihil penè habeat quod vel verè Geographicum dici mereatur. Et tamen cum deseruerit nos Cluverius, nunc impensè lætamur, vel ita demum desiderio nostro satis esse factum. Perinde scilicet atque infelix illud Cluverii fatum acceptiora nobis reddit, quæ in hoc studio, cum alii, tum Mercator imprimis & Ortelius posteritati reliquerunt. Ea propter, ceu antehac feci, ita nunc etiam laudo, operam abs Te, Clarissime Buno, impensam in id, ut per compendium literario ordini exhiberes Italiam pariter & Siciliam antiquam Cluverii: Idque cum primis quandoquidem ipsamet grandia ejus volumina & rariùs hodie inveniantur venalia, & præ magnitudine lectores quàm multos absterreant potius, quàm ut alliciant; & tamen ad intelligenda recte monumenta vetera, Romanarum saltim rerum, Cluveriana isthæc longe sint utilissima. Non desinam etiam Te impellere, ut perficias quod moliris, & jam habes affectum, compendium scilicet Cluveriani operis de Germania antiqua: quantumvis veterum scripta minùs fuerint circa res Germanicas occupata, atque adeo ille tuus labor ad explicanda illa veterum monumenta non perinde possit adjuvare, atque ille Italiæ & Siciliæ adhibitus; Fuisse autem Cluverium non duntaxat antiquæ, sed & recentis nostræ Geographiæ perquam peritum, luculentissimo sane argumento est posthumus ille libellus, quo per epitomen veteris nostrique orbis descriptionem est persequutus. Nec verò vel huic quidquam simile videas. Quis enim alius veterem novamque Geographiam unâ operâ docuit? Utut haud negaverim, multa satis etiam hic reperiri valde mendosa: quæ tamen jure excusationem mereantur; quoniam

EPISTOLA.

niam ultima manus non accesserit, sed foetum immaturum mors præpropera informem prope-
modum multis partibus effecerit. At bonum factum, Clarissime BUNO, quod ne hoc qui-
dem in libello Cluverium deserueris. Et vero sentio abs te annotationibus illustrata plurima
cæteroquin obscura intellectu: alia etiam rectius tradita: Tabulis præcipuè novis additam
quasi lucem maximam. Novis inquam. Etenim quas ex Ortelio in Batavis nonnulli adjecere,
parum abest, quin officiant illæ potius quàm profint, ob sententiarum Cluverium inter & Or-
telium discordiam. Accedit, quod Index etiam ille, quem magnâ curâ confecisti, non poterit
non eximio esse usui. Dixerim certè, nunc demum posse libellum reapse efficere, quod debuit
quidem, frustra tamen hætenus fuit ab illo expectatum. Non potuisses sane melius de studio-
sa juventute mereri; dum scilicet paras illi aditum, cum ad eruditæ vetustatis scripta intelli-
genda, tum ad hujus etiam orbis ejusque præcipuarum partium notitiam. Perge verò, ô opti-
me, in hunc modum bene mereri! Perge præstantia quæque scripta, saltim ad historiam per-
tinentia, ceu eximiè cœpisti, claram in lucem producere! Referet Tibi gratias immortales,
si non hoc ævum, utique odii & invidiæ vacua posteritas. Ego autem Deum obsecro, uti in-
tegras vires corporis Tibi largiatur; quo possis animo id præstare, quod in votis tibi esse, fa-
tis compertum habeo. Helmstadii in Academia Julia XV. Kalend. Septemb. Anno CIO IJC LXI.

HERM. CONRINGIUS JOHANNI BUNONI V. CL. S. P. D.

Annus quintus agitur, quum & laudarem tuam in edenda Cluveriana Epitome Geographica præ-
stitam operam; & quasi certò promitterem, fore, ut isthoc nomine, si non hoc ævum, saltim odii
& invidiæ vacua posteritas tibi gratias referat. Non falsum me esse animi, tu quidem reapse
jam expertus es, sed ego plurimum gaudeo. Idque non quod tanquam vati mihi velim impostero crediti,
sed quoniam sentio, pretio suo & ipsa Geographica studia, & tuos labores æstimari. Enimvero sunt illa
ipsa studia vitæ civili perquam utilia: bonus autem quisque letatur meritò si vita illa hominum solito
nonnihil rectius sese habeat. Quidni vero etiam gaudeam, si amico, qualis tu mihi es ab annis multis,
benè sit? Benè autem esse tibi arbitror, non quod divitiæ aut honores affluant, (quamvis enim & hæc
bona tu merearis, non tamen vel ipse tu facis hæc tanti, ut horum possessione felicitatem censendam esse
existimes) sed cum docendo scribendoque plurimum prodesse cumprimis tibi sit propositum, quod hujus voti-
tui abundè fias particeps. Accedit, quod passim apud doctos & intelligentes magnam jam tum laudem
tibi comparaveris, & aternam possis immortalẽque gloriam nomini tuo polliceri: id quod vulgo quam-
multis ipsa beatitudinis creditur summa. Placere autem cum alia tum præcipuè Geographica isthæc tua,
certissimo utique documento est saltim velox illa omnium distractio, etsi centena multa exempla prodissent
in lucem. Quemadmodum verò ante quinquennium laudavi illas Geographicas operas tuas, quas tum
edidisti, ita gratias tibi jam ago, quod utilissimo illi studio rursus curas impenderis. Superasti scilicet
te ipsum quasi iteratis illis laboribus: dumque nobis jam reddis omnia isthæc & elegantiora solito &
locupletiora, solidas utique gratias promereri. Video equidem & veterem pariter & novam Geographi-
am multis accessionibus aut emendationibus nunc illustratam: in Tabulis quoque ipsis, quæ ante prætervisa
fuerant, hæud pauca passim mutavisse jam in melius; atque in universum tuas hæc de vulgæ q̄evt̄idæ
simul esse prioribus σφωρεγας. Macte sis præclaro hoc juvandi bonum publicum studio Clarissime BUNO!
Cumque dubitare non possis, facere te pretium operæ, perge in hoc campo, ceu fecisti hætenus, strenuè.
Equidem Deum veneror, uti porrò secundet labores tuos, imo si & hoc fas est petere, in solatium operæ &
præmium aliquod conferat, quæ mereris, desiderata atque laetiora quævis mollius solito vivendi subsidia.
Helmstadii IV. Non. Aug. Anno CIO IJC LXVI.

Tabulæ Geographicae propter faciliorem usum in peculiare compingantur volumen. Ita enim perpetuo erunt in promptu, & commodius inspicientur, neque, quod foliis commentarii toties vertendis ac revertendis aliàs solet fieri, impediunt legentem. Sin vero cui placuerit, Tabulas uno eodemque cum commentariis habere codice, paginis indiculo hoc notatis istæ inferantur.

I.	Tabula Ventorum, ad paginam	16	XXII.	Italia nova,	203
II.	Typus intervallorum variarum generum,	19	XXIII.	Sicilia,	225
III.	Schema demonstrans Terram esse globosam	30	XXIV.	Sardinia & Corsica,	230
IV.	Typus Orbis terrarum,	31	XXV.	Pannonia & Illyricum,	233
V.	Summa Europæ antiquæ descriptio,	45	XXVI.	Hellas, seu Græcia universa.	243
VI.	Hispaniæ veteris & novæ descriptio,	46	XXVII.	Epirus,	245
VII.	Gallia Antiqua & Nova,	63	XXVIII.	Peloponnesus,	246
VIII.	Germaniæ Cis-Rhenanæ Tab.	69	XXIX.	Achaja,	251
IX.	Helvetiæ antiqua & nova descriptio,	87	XXX.	Macedonia & Thessalia,	258
X.	Hodiernæ Belgicæ, seu Inferioris Germ. Tab.	92	XXXI.	Daciarum, Mœsiarum & Thraciæ Descriptio,	274
XI.	Veteris & novæ Britanniæ Descriptio,	102	XXXII.	Sarmatia & Scythia,	290
XII.	Populorum inter Rhenum & Albim descriptio,	115	XXXIII.	Poloniæ Regnum,	293
XIII.	Suevia, quæ cis Codanum fuit finum,	119	XXXIV.	Borussiæ & Cassubiæ, &c. Tabula nova,	302
XIV.	Vindeliciæ & Norici descriptio,	120	XXXV.	Asia,	310
XV.	Nova totius Germaniæ descriptio,	124	XXXVI.	Scythia & Tartaria Asiatica.	311
XVI.	Regni Daniæ Delineatio,	166	XXXVII.	Imperium Sinarum.	320
XVII.	Suecia & Norvegia,	169	XXXVIII.	India Orientalis,	323
XVIII.	Italia antiqua,	174	XXXIX.	Persia, Armenia, Assyria, &c.	336
XIX.	Italiæ Gallicæ sive Cisalpinæ descriptio,	176	XL.	Chersonesus, seu Natolia,	351
XX.	Etruria, Latium, Umbria, &c.	181	XLI.	Terra sancta,	363
XXI.	Campania, Samnium, Apulia, &c.	192	XLII.	Syria.	372
			XLIII.	Africa,	385
			XLIV.	Ægyptus & Cyrenaica,	386
			XLV.	Mauritania & Africa propria,	395
			XLVI.	America,	415

TABULÆ Novæ huic Editioni additæ.

XLVII.	Systemata Mundi	pag. 6	LIV.	Cataractæ Rheni, &c.	221
XLVIII.	Typus ventorum Brietij	16	LV.	Ordinum Germanorum Comitum.	139
XLIX.	Fluvii Galliæ	69	LVI.	Lapponum vestimenta, &c.	173
L.	Inundatio Batavica	96	LVII.	Imperium Romanum,	204
LI.	Cellarij Germania antiqua	113	LVIII.	Græcia antiqua	244
LII.	Veteris Germaniæ	114	LIX.	Cataractæ Danubij	281
LIII.	Germanorum veterum vestimenta, &c.	117	LX.	Tabula Paradisi	378
			LXI.	Templum Solomonis & Arca Noæ	365

PHILIPPI CLUVERII
INTRODUCTIONIS
Emendatæ, Illustratæ, atque Auctæ,
IN UNIVERSAM
GEOGRAPHIAM,
TAM NOVAM, QUAM VETEREM,
LIBER PRIMUS.

CAPUT I.

Quid Geographia, & quid Globus seu Orbis terra.

I.

GEOGRAPHIA ^a est terra universa, quatenus nobis cognita est, de-
scriptio. Vocabulum ejus Græcum est: nam a γαῖα, sive, γαῖν, id est, Geographia.
terra, (pro quo in compositione usurpatur γα) & γεγραω, hoc est, scribo,
compositum fit Γεωγραφία, id est, Terræ descriptio.

II. Differt autem Geographia a Cosmographia, ut pars a toto; a Chorogra-
phia, ut totum a parte. Cosmographia quippe, quæ a κόσμος, id est, mundus, &
γεγραω, dicitur Mundi descriptio, est totius universi seu Mundi tam elementaris quam
ætheriæ Cosmogra-
phia.

NOTÆ HEKELII.

a Heic notandum, quod in folio JOSEPHUS
BLANCANUS Sphæram Mundi, sive Cosmogra-
phiam, Mutinæ Anno 1635. GEORGIUS vero
HORNIIUS Orbis antiqui Delineationem seu Geo-
graphiam veterem & novam, Amstelod. Anno 1654.
atque JOANNES KEPLERUS Prodrorum
Dissertationum Cosmographicarum Francofurti, Anno
1621. curiose edi curarunt. In forma autem (sicuti
communiter loquimur) 4. edita est JO. CHRI-
STIANI BECMANNI Historia Orbis Terra-
rum & Civilis, & quidem Francof. ad Oder. An. 1673.
ut & ANTONII DEUSINGII, GAL-
LÆI, PHILOLAI atque HÆLISÆI
ROESLINI Mundi Systemata, quorum Primum
& Tertium Amstelodami Anno 1643. & 1639. Secun-
dum Lugd. Batavor. Anno 1641. & Ultimum Franco-
furti ad Mœnum Anno 1597. suat excusa. Quibus ad-
jungenda Geographia NUBIENSIS, sive totius
Orbis in 7. Climata divisi Descriptio, ex Arabico in
Latin. a GABRIELE SIONITA & JONA
HESRONITA versa, & A^o. 1619. Parisiis im-
pressa. In forma 8. extat P. B. CESTII, Jcti

insignis, Orbis Terrarum Synoptica Epitome, una cum
Geographia Poëtica, litteris Stoerianis A^o. 1591. pub-
licata. Porro LUCÆ de LINDA Descriptio
Orbis & omnium Rerum publicar. Leydæ A^o. 1655.
edita. Cui associandus CHRISTIANI FUNC-
CII Orbis Imperans, qui hodie heicce Rudolpophi
in f. quoque 8. haud leviter excuditur. Eadem quo-
que forma est impressa SEBASTIANI
SCHROETERI Historica Orbis Terrarum De-
scriptio, ut & JOACHIMI VAGETII Or-
bis Habitabilis; Hic quidem Hamburgi A^o. 1613.
Illa autem Erfurti duob. Voluminib. A^o. 1620. Sed
ABRAH. GOELNITZII Geographia, PAULI
MERULÆ Cosmographia & Geographia, ut &
BERNH. VARENIII Geographia Generalis Am-
stelodami diversis super Sec. Annis; Hæc quidem A^o.
1650. Illa A^o. 1636. Ista A^o. 1649. eleganter ac nitide
sunt edita. Longe autem præstantissima editio est ea,
quam publici juris fecit inclytissimus J. S. NEW-
TONUS Cantab. A^o. 1678. Commendanda quo-
que est SAMUELIS BOCHARTI Geographia
Sacra Cadomi A^o. 1646. in fol. excusa.

Chorographia.

Topographia.

Terra.

Globus.

ætherii descriptio. Chorographia, cujus vocabulum a $\chi\omega\sigma\theta$ vel $\chi\omega\sigma\gamma$, id est regio, & $\gamma\epsilon\gamma\omega$ componitur, est regionis alicujus particularis descriptio; veluti Hispaniæ, Italiæ, Germaniæ: hujus pars iterum est Topographia, quæ a $\tau\omicron\pi\theta$, id est, locus, & $\gamma\epsilon\gamma\omega$ dicitur; est hæc loci alicujus particularis descriptio; utpote agri sive territorii alicujus oppidi, seu pagi: in qua etiam arva, prata, arbores, plateæ, & ædificia depicta veniunt [b]. At Geographia totius terræ situm describit.

III. Terræ autem nomine in Geographia non separatim quartum elementum, ut Physici, accipimus: sed complexim terram, una cum aquis infusis, pro totius universi centro intelligimus; quod a figura, Orbis seu Globus terræ vocatur. & Globus quippe est corpus solidum, undique rotundum, unica superficie contentum; in medio habens centrum sive punctum, a quo omnes lineæ, ad superficiem ductæ sunt æquales [e]. Unicus igitur ex utroque elemento Globus conficitur; unamque & eandem convexam constituit utrumque superficiem. Hunc vero terræ Globum varie Geographi in circulos atque parteis distinguunt: de quibus singulis ordine agendum. i

CAP. II.

NOTÆ BUNONIS.

α Unde nec Hydrographia sejungitur a Geographia, quod ex aqua & terra unus conficitur globus. Exstant vero recentiorum opera Tabulæ Hydrographicæ, in quibus Magnetis declinationes, navigationum dūsus, & quasi semitæ, ventorumque vicissitudines annotantur. Veteres enim vix se committebant alto: sed ut plurimum litora legebant. Ceterum in Geographicis cum fructu versaturus, necessum habet Sphærica quædam delibare, & potissimum illa, quibus fundamentum hujus doctrinæ nititur. Mundum hunc universum sphæricæ esse figuræ docent Astronomi, eundemque in regionem Elementarem & Ætheriam solent dividere. In medio mundi Terram ponunt, eamque rotundam & immobilem, quæ respectu Cœli supremi instar puncti est, & cum Aqua, quam in cavitates suas recipit, globum constituit, quem ambit Aër; sicut aërem Ignis, quæ quatuor vulgo Elementa dicuntur, ex quibus hæc inferiora constant, Æthera vero seu Cœlum Plato & Aristoteles in Octo distinxerunt Sphæras, Ptolemæus & Cicero in novem; at Alphonsus in decem, quarum septem dicuntur Planetarum: octava stellarum [c] fixarum; nona huic vocatur Cœlum Crystallinum, seu Aquæum; decima Primum Mobile sive ultimum Cœlum. Scholastici his addiderunt Undecimam Sphæram immobilem Cœli Empyreï, quod inferius volunt esse rotundum, superius vero quadratum. In eo thronum Dei & sedem Beatorum locant. Infimum inter planetas & terræ proximum locum obtinet Luna, supra quam Mercurius, Venus, Sol, Mars, Jupiter, Saturnus; quæ Stellæ dicuntur Erraticæ [d]; quod non eandem semper retineant distantiam a se invicem; ut reliquæ stellæ octavæ sphære, quæ Fixæ dicuntur, & ejusdem inter sese semper sunt distantia. Hæ octo sphære moventur proprio motu ab occasu in ortum, qui Motus appellatur Secundus; quo Luna cursum suum viginti septem diebus & octo fere horis absolvit; Mercurius, Venus, Sol, annuo fere spatio; Mars duobus annis, Jupiter duodecim, Saturnus triginta. At Fixæ Stellæ tardissime ab occasu in ortum progrediuntur; ita ut singulis C. annis unum gradum, & XXXVI. M. annis integrum circuitum absolvant. Primum autem Mobile, seu decima Sphæra ab Oriente in Occidentem movetur, qui Primus Motus dicitur, eoque incredibili velocitate spatio viginti quatuor horarum circumagitur, secumque inferiores sphæras rapit. In regione illa

ætheria certos quosdam circulos fingunt Astronomi, ut partes mundi & motus cœlestes limitent, mensurent, aut etiam numerent.

HEKELII.

[b] Cui annumeranda (a) Topothesia, quam etiam a $\tau\omicron\pi\theta$, & $\tau\iota\theta\eta\mu$, h. e. pono, derivatam esse, & idem valere, ac loci cujusdam positionem, seu situm Specialissimum, constat.

[c] Seu Statarum.

[d] Seu Vagæ.

[e] Seu ejusdem longitudinis.

SUPPLEMENTUM & NOTÆ REISKII.

I. Ne sub initium hujus Geographicæ Introductionis in ipso limine offendat tyro, aut hæreat, paulum explicatius dicenda erunt, quæ $\delta\epsilon$ & $\tau\iota\theta\eta\mu$ ad definitionem dicuntur: Hæc enim nominalis solummodo non realis h. l. traditur. Itaque Geographia pro methodo ac fine duplici, quem scriptores veteres novique accuratius observarunt, nobis & ipsa duplex erit, Mathematica nimirum atque Historica.

II. (b) Geographia Mathematica est scientia Globi terreni ex magnitudine, situ, circulis, partibusque aliis mensurandi pariter atque cognoscendi. Scientiam (1) voco nempe $\tau\epsilon\omega\phi\iota\lambda\iota\alpha$, sive contemplativam, (2) globi terreni, non equidem separati; sed cum aqua & aëre conjuncti, h. e. globi terraquei, aut terraquaerei, quem novo nomine recentiores exprimunt: Materia enim sive objectum adæquatum hujus scientiæ globus erit terraquaereus h. e. terra & aqua cum oceano vasto, & aëre, cujus ambitum Atmosphæram nominant; Idque objectum esto materiale: formale (3) consistet in magnitudine globi, situ, circulis, Zonis, climatibus, aliisque partibus, determinandis atque distinctius connumerandis. Quo pertinet (4) finis duplex, tum intermedius in mensuratione, tum ultimus in cognitione accurata positus.

III. (c) Ex illa, quam feci, materia sive objecto partes Geographicæ facilius emergent (1) Hydrographia sive aquarum & Oceani scientia: (2) Atmosphærica h. e. scientia & aëris & ventorum omnium, quotquot oriuntur: Huic enim Anemographia ventorumque notitia subest: (3) Chorographia: (4) Topographia, h. e. Regionum & Locorum ex mensuris & circulis Mathematicis deducta scientia; Nec aliter

(a) Topothesia. (b) Geographia Mathematica. (c) Partes hujus variæ;

ter ad mathesin illæ pertinent. *Topothesia*, quæ apud veteres efficta loci descriptio fuit, num parti ultimæ sit addenda, dubito. Certe *Cosmographia*, quam novo appellant nomine, Geographiam nimium excedit, tanquam mundi hujus universi exactior scientia, cujus partes & Astronomiam & Geographiam jure dixeris: Nec ideo tamen pro hac extrema recte substituitur. Interim ex Astronomicis in usum Geographiæ aliquem conferri possunt *Systemata mundana*, qualia Schottus in cursu, quem inscripsit, Mathematico collecta exposuit (1) Chaldaicum vetus, (2) Platonicum & Ptolemaicum, (3) Ægyptiacum, (4) Copernicanum, (5) Tychnicum, (6) Semi-Tychnicum, Lib. VIII. c. 1. Plura vero ex hypothesebus recentiorum & observationibus posse colligi, abunde constat, & simul perspicue liquet, cum principiis Mathematicis nec cælum aqueum sive crystallinum, nec empyreum congruere.

IV. (a) *Geographia vero Historica nihil aliud erit, quam scientia locorum singularium, quotquot memoratu digna & in terris sunt cognita ad usum vitæ humanæ varium.* Scientiam hanc voco (1) intelligoque practicam sive activam, Gr. *πραξιολογία*, & in actione potissimum civili positam, (2) locorum singularium, sive ad terram continentem, sive ad Insulas & Peninsulas harumque partes pertineant. Materia enim hujus circa quam sive objectum loca sunt Globi terraquei, quem vocant, singularia, eaque memoratu digna, quotquot hominibus fuerunt cognita, nempe maria, freta, isthmi, sinus, pontus, flumina, promontoria, montes, valles, fontes, campi, sylvæ, urbes, vici, &c. quicunque hætenus innotuerunt, (3) ad usum vitæ humanæ varium eumque maximum: Hic enim notitiæ hujus finis esto, sive usus publicus, sive privatus, sive belli, sive pacis, sive professionis, sive literarius, sive nauticus, sive mercatorius, aliisque fuerit.

V. Scopum enim varium sibi præfigunt homines, quotquot Historiæ Geographiæ aut notitiæ Orbis terrarum operam impendunt, eamque aut *ex observationibus propriis, aut ex aliorum relationibus* parant: Observationes propriæ multo cursu, tempore, ac longis absolvuntur peregrinationibus: Relationes

aliorum aut scriptis aut sermonibus comprehenduntur. Scripta pro suis auctoribus vel antiqua exstant vel recentia: Sermones itidem pro usu vitæ ac hominum sermocinantium statu variant, quos dijudicare prudentis est Officium. Adeo longe patet lateque Geographia historica, quousque terra universa patet, ac partes easdem suo ambitu complectitur, quas Mathematicæ Geographiæ supra vindicavimus: (b) Nempe Hydrographiam, Chorographiam & Topographiam, quatenus in speciali aut specialissima singularium locorum cognitione ac notitia versantur. Sed omitti Atmosphærica, neque in hunc censum revocari potest, antequam navigationes per aërem, aut peregrinationes aëreas, quicunque Mathematici eis hætenus illaborarunt, perficiant demum aut emetiantur: Anemographia tamen atque accuratior tempestatum observatio quin huc pertineat nullum est dubium.

VI. Scripta, quæ Geographiam historicam juvant, horumque auctores uti duabus classibus vel vetera vel nova continentur; sic veterem nobis novamque non efficiunt solum, sed quoque suppeditant: (c) *Geographia vetus* a scriptoribus vel Græcis vel Romanis vel Arabicis proficiscitur: Illos Vossius in Lib. de scientiis Mathematicis c. 43. & 44. Tractatuque de Græcis & Romanis Historicis, item Bosius in erudita ad notitiam Rerumpubl. Introductione c. 21. nec non Becmannus in Hist. Geograph. recensent: Hos autem Hottingerus in Bibliothec. Orient. c. 2. Bosiusque noster illum secutus explicant. *Nova vero a novis aut recentibus* pendet auctoribus, quos ordine longo viri antea laudati, Zeilerus etiam in suo Indice, pluresque alii producant. Cæterum quamvis scriptores ad utramque Geographiam multo agmine concurrant, utraque tamen adhuc imperfecta, manca, mutila, & infinitis erroribus fœdata deprehenditur. Defectus illos tum veteris, tum novæ Geographiæ vitia & nævos plurimos heic prætermittam, suoque illos loco inferam; Sed lectori unum præ cæteris commendabo Bosium nostrum, qui hanc in rem luculenter & doctissime disseruit: Hæc mea quippe supplementa suis limitibus coercentur.

(a) Geographia Historica. (b) Partes hujus variæ. (c) Geographia vetus & nova.

C A P. II.

De Globi partibus & Circulis.

I.

PRimum *Axis* in Globo constituitur, sive linea recta, per centrum terræ tra- ducta; quæ est totius mundi diameter, a præpositione Græca *διὰ*, id est, *per*, & verbo *μετρίω*, id est *metior*, dicta: quasi medium dimetiens, circum quam volvitur atque convertitur Mundus ^a.

II. *Axis* autem extrema, *Poli* mundi appellantur, a verbo *πόλις*, quod est *poli*, *verto*: unde & *vertices* Latinis, & *cardines* [b] dicti; quia circum hos tota mundi machina circumvolvitur, quorum alter *Arcticus*, id est, *Ursinus*, *ἄρκτος ἀρκίς*, ab

HEKELII.
a. Qui hoc & sequentia hujus libri Capita recte ac commode est intellecturus, legat inprimis ANDR. ARGOLI *Pandosion Sphericum*, Patavii A^o. 1644. in 4. f. impressum, ut & FRANC. PATRICII

Pancosmiam de Æthere ac Rebus Cælestibus, Ferrarizæ A^o. 1591. in fol. edit. ac PLACIDI de TITIS, *Physiomaticam*, sive *Cælestem Philosophiam*, Mediolani in 4. f. publicatam.

[b] Cœli.

ab *ursa*, vicino sidere; alter *Antarcticus* nominatur, quia *Arctico* ex diametro est oppositus. *a* 1

Arcticus.

III. *Arcticus* polus, qui & *Borealis* sive *Boreus*, & *Aquilonaris* sive *Aquilonius* a *Borea* sive *Aquilone* vento, qui ab hac plaga spirat, & *Septentrionalis* dicitur, a septem stellis, quas *Triones* vocant, est is, qui in his locis, quæ nos incolimus, semper apparet.

Antarcticus.

IV. *Antarcticus*, qui & *Australis* & *Austrinus* & *Notius*, ab *Austro* sive *Noto* vento, & *Meridionalis*, a mundi plaga dicitur, est is, qui nostro hemisphærio nunquam conspicitur, sed sub *Horizonte* latet.

V. Porro *Globo* decem præcipui assignantur circuli, bifariam distincti: primum dividuntur in *Majores* atque *Minores*. *Majores* dicuntur, qui idem cum *globo* obtinent centrum; ipsumque *globum* in duas secant partes æquales. Sunt autem *Æquinoctialis* sive *Æquator*, *Zodiacus*, *Horizon*, *Meridianus* & duo *Coluri*. *Minores* dicuntur, qui diversum habent centrum a *globi* centro; quique *globum* in duas partes dividunt inæquales. Sunt vero, *Tropici duo*, totidemque *Polares*. 2

Circuli, Recti.

Paralleli.

VI. Rursus, ex universis circulis alii dicuntur *Recti*, qui angulos rectos cum *Æquatore* faciunt: ut *duo Coluri*, *Meridianus* & *Horizon rectus*. alii *Paralleli*, id est, *æque distantes*, quod eisdem cum universo polos habeant: quodque æqualiter inter se in *latitudinem* distent. Sunt autem, *Æquator*, *Tropici duo*, totidemque *Polares*. Tres dicuntur *Obliqui*, quod diversos a mundi polis habeant suos polos; *Zodiacus*, *Meridianus* & *Horizon obliquus*. 3

Obliqui.

BUNONIS.

a Zodiacus quoque suum habet Axin & Polos, quos Colarus solstitiorum in circulis Polaribus sustinet. Præterea Poli Horizontis explicantur cap. seqq. sect. V.

REISKII.

1 Græce ἀρκτικός ἢ ἀναρκτικός.

2 (a) Veluti axis & duo hujus extrema polaria ex hypothésibus nascuntur astronomicis, ita ex iisdem diversi oriuntur circuli, majores pariter atque minores, qui non re ipsa globo insunt terreno, sed ab humanis ingeniis huic adduntur, certa veluti Geographiæ capiendæ scientiæ instrumenta, quæ nec suo tamen fundamento aut principio destituuntur. Sicut enim navis per Oceanum provecta realem mo-

tus lineam & videndam aquis non imprimit, realiter tamen ea per mare ac undosum hujus spatium provehitur: Ita circuli non sunt ipsi quidem reales; attamen motu corporum cœlestium reali facto sphaeris proxime cœlestibus, remote vero terrestribus imprimuntur.

3 (b) Omnes enim circuli majores pariter atque minores, concipiuntur ab Mathematicis duos habere polos, circa quos moveri possent, siquidem moverentur: Imo ex ipsis polis omnium circulorum περιφέρεια vel circumferentiæ in sphaerica superficie describuntur, ut rectæ hinc lineæ ad περιπέγαιας illas productæ quandam æqualitatem habeant: Ita recte Schottus in Astron. Clement. annot. part. 1. c. 4.

(a) Circuli num reales? (b) Circulorum poli.

C A P. III.

De Majoribus Circulis.

I.

Circuli Fixi.

Mobiles.

MAJORES Circuli distinguuntur in *Fixos*, atque *Mobiles*. *Fixi* sive *Immutabiles* dicuntur, qui eundem perpetuo locum in *globo* obtinent; ideoque in *globo* superficie pinguntur. Sunt autem *Æquator* & *Zodiacus*. *Mobiles* sive *Mutabiles* dicuntur, qui non eandem semper in *Globo* sedem obtinent; sed multipliciter, pro varia regionum atque locorum mutatione mutantur; ideoque extra *Globi* superficiem designantur: Sunt *Horizon* & *Meridianus*. Sed de singulis agendum. *a*

II. De

BUNONIS.

a Fixi Circuli quoque sunt Coluri Tropici & Arctici. Non igitur soli majores in Fixos & Mobiles distinguuntur. Quippe Circuli ratione Quantitatis distin-

guuntur in *Majores* & *Minores*; ratione situs, in *Rectos*, *Obliquos*, & *Parallelos*; & ratione Motus, in *Fixos* & *Mobiles*. Ab aliis ratione Motus Circuli separantur in *Mobiles* ac *Intrinsicos* qui *Sphaeræ* materiali

II. De Horizonte.

I. *Ὀρίζων*, *Horizon*, ab *ὄριζω* *definitio*, Latine *Terminator*, *Finitor*, & *Finiens*, *Horizon* est circulus major mutabilis, qui conspectam mundi partem ab inconspicua dirimit; hoc est, inferius hemisphærium ab superiore. Describitur in theca sive armilla Globi; hujus enim superficies, quæ supra est, vere Horizontis munere fungitur; dirimens globum in duas æquas partes.

II. Est autem duplex: alter, qui *ratione* atque intelligentia percipitur; alter qui *sensu*. Is, qui intelligentia percipitur, est, qui ad fixarum stellarum orbem pertingit, & in duas æquales partes universam mundi sphaeram dividit; ita ut alterum hemisphærium super terram existet, alterum sub terra condatur. Rationalis.
Sensibilis.

III. Estque triplex: *Rectus*, *Obliquus* & *Parallelus*. *Rectus* est, qui per mundi polos transiens, polum seu verticem habet sub *Æquatore*; quem ad rectos angulos interfecat. *Obliquus* dicitur, cujus vertex ultra citraque *Æquator* incidit: quique *Æquator* ad obliquos angulos interfecat; altero mundi polorum sursum elevato, altero deorsum depresso. Hujusmodi Horizontem qui habent, iis sol & reliqua sidera obliquo ascendunt & descendunt motu. Rectus.
Obliquus.

Et *Parallelus* qui *Æquatoris* plano unitur, habetque locum in Sphaera *Parallelis*. Ac tum sex *Zodiaci* signa supra Horizontem conspiciuntur. Parallelus.

Is vero, quem sensu percipimus, est *Horizon*, qui oculo nostro terminatus, quoad usque conspectus ferri potest, extenditur, dividens partem Orbis, quæ nobis cernitur, ab ea, quæ non apparet, cujus diametri longitudo clxxx stadia, id est, millia passuum XXI cum dimidio, milliaria Germanica v. cum v. octavis non excedere putatur; quod oculorum acies non ultra se extendit. β 2

IV. Mu-

riali inscripta cum ipsa convertuntur: ut *Æquator*, *Zodiacus*, *duo Coluri*, *duo Tropici*, & *duo Polares*: Et *Immobiles ac Extrinsecos*, qui in conversione Sphaeræ manent immoti; ut *Horizon* & *Meridianus*. Hi Auctori appellantur *Mutabiles*, quod pro ratione loci mutantur. Illi *Immutabiles*, quod ubivis locorum manent iidem.

HEKELII.

a Seu *ὄριζων*, quod est certis limitibus definito, quia apparentem mundi partem ab altera latente determinat.

REISKII.

1 *Horizon* igitur nec globo terrestri nec mappis Geographicis inscriptus conspicitur, sed basi hujus atque columellis impositus, extremam mediamque superficiem circumdat, & Horizontem astronomicum repræsentat. (a) Hic enim rationalis sive astronomicus *Horizon* nostro intellectu aut ratione, nullo sensu externo ne visu quidem percipitur: Quippe quo ad extremum cœli fastigium non excurrere, nec medium globi terræ punctum penetrare possumus. Alter autem *Horizon* sensu nostro describitur capiturque, prout certum terræ aut maris spatium visu metimur, idque usque ad cœlum protendimus, aut protendi optica quadam ratione fingimus. Ergo sensibilis *Horizon* nec est Mathematicus, nec cœlestis circulus, sed physicus apparentis, qualem astronomi appellant. Ad polos & puncta Horizontis duo extrema recte auctor annotat, ea corrupte Arabicis nominibus efferri. (b) Arabicum enim nomen habetur *سمت* *semith*, & punctum significat perpendiculariter aut capiti aut vertici meo imminens: Punctum huic verticali oppositum, & a pedibus descriptum *الندير* *al Nadir* apud Ara-

bes vocatur. (c) Cum enim astronomica æque ac Philosophica universa studia sub Calisis diu florissent, non hæc duo tantum, sed plura technica stellarumque nomina ex Arabicis fontibus ad gentes alias redundarunt. Vide Bajori Uranometria, Schicardi Astroscopium & Hottingeri dissertat. de usu linguæ Arabicæ.

BUNONIS.

β *Sensibilis Horizon* non est terræ spatium, quod sensu visis circumducto terminatur & describitur. Etenim si est Terræ spatium, quomodo est circulus cœlestis? Et si in parteis inæquales revera secat Globum, qua ratione *Magnus* dici poterit *Circulus*? Non autem in Terra, sed in Cœli Terræque commissura hic circulus nostris oculis describitur, & recte hic dicitur *Circulus Major*; Terra enim oculusque noster in superficie terræ ad Cœlum collata, puncti rationem habent; at *Rationalis Horizon* supra est definitus, qui Globum in parteis æquales superiorem conspicuam ab inferiore & latente dividit. Quæcumque igitur de Ortu & Occasu stellarum, & cujuscunque Globi situ dicuntur, ad hunc Circulum *Rationalem* seu *Imaginarium*, ut appellant, sunt referenda.

REISKII.

2 (d) *Æquator* ab æquatione dierum apud veteres dictus, & globis & mappis Geographicis appingi medius solet, ut ab utroque polo gradibus nonaginta æqualiter distet & per Africam, Insulas Antæ nonnullas, Americamque transeat. Propterea unus motu suo quantitatem dierum & noctium, situ longitudinem terrarum locorumque Geographicam designat: Hæc enim tanta erit, quantus est arcus *Æquatoris* ab meridiano primo ad parallelum sive secundarium descriptus.

BUNONIS.

(a) *Horizon* astronomicus & sensibilis, (b) *Zenith* & *Nadir*, (c) *Studia*, (d) *Æquator*.

IV. *Mutabilis* dicitur atque multiplex Horizon, quia non potest mutari locus, quo versum eas, quantumvis mutatio ea perexigua sit, quin una varientur horizon, regio, & cœlum. Atque hac ratione infiniti possunt fingi Horizontes.

V: Porro *Horizontis* duo sunt *poli*: quorum alter Arabico vocabulo dicitur *Semith*, corrupte vulgo *Zenith*: estque punctum [b] perpendiculariter vertici nostro incumbens: alter vocatur *Nadir* vulgo, at proprie *Nathir*, superiori ad diametrum oppositus, Antipodum cervicibus incumbens. γ

III. De Æquinoctiali.

Æquator.

I. *Æquinoctialis*, qui & *Æquidialis*, Græce *Ἰσημερινός*, & *Æquator*, est *circulus* *quinque parallelorum maximus*, qui *globum in duas partes æquales, septentrionalem & meridionalem dividit*, *æquali spatio ab utroque polo distans*. quem cum Sol attingit, æquale in toto Orbe efficit diei ac noctis spatium, unde & nomen ei quæsitum. Fiunt autem ejusmodi *Æquinoctia*, quæ *Æquidialia* antiquis dicebantur, bis in anno: semel in principio Arietis, quum *Vernum*, atque iterum in principio Libræ, ubi *Autumnale* vocatur. Cæterum nautæ *Æquatorem* vulgo appellant *Mediam lineam*, sive nude *Lineam* *ἡμετέριον ἕξοχλῶν*. δ

Æquinoctia.

IV. De Zodiaco.

Zodiacus.

Zῳδιακός, *Zodiacus*, est *circulus major, internus, mobilis, sed immutabilis, latus*, *inter mundi polos oblique locatus*; ex una parte *Tropicum æstivum in principio Cancræ*, ex altera *hybernum in principio Capricorni apprehendens*; ac *medium interfecans Æquatorem*; a quo *vicissim secatur, circa principia Arietis & Libræ*: ita uti altera ejus *medietas ab Æquatore ad polum Arcticum, altera ad Antarcticum declinet*. dividitur in XII. partes, quæ *Signa* [f] vocantur: unde nomen Latinum *Signifer*: dicitur etiam *Circulus Signorum*. Græcum vero *Zῳδιακός*, *ἴσος ἔστι Ζῳδίων*, hoc est, ab animalibus, quæ in eo finguntur [g], quorum nomina, duobus versibus ab Aufonio expressa, sunt ista:

Signa Septemtrionalia.

γ   δ   II   S   Ω   ♀
Sunt *Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,*

♋   ♌   ♍   ♎   ♏   ♐

Australia.

Libraque, Scorpius, Arcitexens, Caper, Amphora, Pisces.

Horum

BUNONIS.

γ *Officia* [c] *Horizontis* sunt; 1. Cœlum in duo æqualia hemisphæria, superum & inferum dividere. 2. Ostendere Ortum, occasum & moram stellarum supra Horizontem. 3. Constituere Globum Rectum, Obliquum & Parallelum. 4. Stellæ apparenteis a numquam conspicuis secernere. 5. Elevationi poli inservire. *Est autem Poli Elevatio arcus Meridiani inter Horizontem & dati loci Zenith*. 6. Ostendere quantitates dierum artificialium, æquales in Globo recto, inæquales in Globo Obliquo, determinatque crepuscula; quum movetur solis locus per 18 gradus Horizonti propinquos.

δ (a) *Æquator*, qui etiam *Primi Mobilis* appellatur *Cingulum*, dividit 1. Cœlum in partem Septemtrionalem & Australem. 2. Est mensura & regula *Primi motus* [d], qui in *Æquatore* est æqualissimus. Quoties enim XV. gradus *Æquatoris* supra Horizontem ascendunt; toties una hora est absoluta. 3. Est regula diei & noctis. 4. Est *Zodiaci mensura*. 5. Ostendit *Æquinoctia*, quæ fiunt, quum *Æquator* *Eclipticam* interfecat. 6. Ostendit *Declinationes Eclipticæ & Stellarum* [e]. Est autem *declinatio distantia gradus Eclipticæ vel stellæ ab*

Æquatore, versus alterutrum polum. 7. Geographis inservit in longitudine locorum invenienda; item in conficiendis mappis. 8. Loca sub *Æquatore* posita nullam habent latitudinem.

HEKELII.

[b] *Seu Verticale*, h. e. *directe supra loci verticem constitutum*.

[c] *Seu Utilitates*.

[d] *Seu Mobilis*.

[e] h. e. *Ostendit, quæ Stelle & Eclipticæ partes habeant aliquam Declinationem, vel Septentrionalem, vel Meridionalem*.

[f] Hæc SIGNA, quorum numero sunt duodecim, ingeniose descripsit LUCIUS AMPELIUS, p. II. seqq. qui Liber ex Cl. Salmasii Bibliotheca A.º. 1660. LUDOVICI & DANIELIS ELZEVIRIOR. opera in f. 8. maj. est exc. ac Floro Salmasiano adjectus.

[g] *Seu quod eorum effigies in eo contineantur depictæ*, uti Henricus Lindenbrogius in *Not. ad Censorini Diei natalis* Cap. VIII. p. 57. Edition. Lugduno-Batav. insit.

(a) *Officia Æquatoris*.

BUNO.

Systema Ptolomei.

The Figure of the World

According to the System of Ptolomee who holds that the Earth is unmoveable in North the Centre of ye World.

Systema Mundi secundum Copernicum.

The Systeme of Copernicus who holds ye Sun is unmoveable in ye Center of ye World. ye Mercury makes his Revolution round ye Sun in 3. Months. Venus makes hers afterward in 7 & 1/2 The Earth in a year. the Moon goes round ye Earth in about 27. days. and afterwards Mars Jupiter. Saturn & ye Firmament &c.

Secundum Cartesium.

The Systeme of Des Cartes who holds that ye Sun is unmoveable in ye Center of ye World. that all ye Matter of ye Heaven turns on ye same Side with ye Sun that is from ye West by ye South to ye East. He finds a Medium betwixt Copernicus and Ticho Brahe by ascribing Motion to ye Earth as Copernicus does. but forms Arguments to the contrary.

Secundum Tichonem Brahium.

The Systeme of Ticho Brahe who holds ye Earth to be ye Immoveable Center of ye World. of ye Motion of ye two Luminaries and of the primum Mobile. as he makes ye Sun to be Center of ye Motion of. Mercury. Venus. Jupiter & of Saturn &c.

Des Cartes places ye Sun among ye fix'd stars. & ye Earth among ye Planets. He says that tho' ye Sun & fix'd stars seem to be situated in ye same surface of the sphere; these different bodies are nevertheless situated in spaces superior to one another so that ye S be the Sun E. f. will be ye fix'd stars. & we may conceive an infinite Number of others. above beneath and beyond the plan of this figure. dispersed thro' all ye dimensions of spaces; &c.

Horum versuum prior *Septemtrionalia*, posterior *Australia* signa continet: Singulis vero signis XXX. tribuuntur gradus; qui computati CCCLX. in univ-
versum conficiunt; in quos totus distribuitur Orbis terrarum. § 3.

V. De Meridiano.

Meridianus 4, Græce Μεσημβεινός, major mutabilis circulus est, qui per polos mundi, & dati cujuslibet loci verticem ductus, Æquinoctialem ex transverso intersecat; totumque terræ Orbem in duas partes dispartit; altera ejus medietate ad Ortum, altera ad Occasum relicta: ita dictus, quod Sol, cum in nostro hemisphærio eum attingat, apud nos atque omnes eos, qui sub eodem Meridiano, Septemtrionem Austrumve versus sunt positi, facit medium diei: ac rursus medium noctis, cum in inferiore

BUNONIS.

Dividuntur 2. Hæc signa in (a) *Adscendentia*, in quibus Sol ex Austro in Septemtrionem adscendit; ut ♄, ♃, ♁, ♀, ☽, ♀. Et (b) *Descendentia*, in quibus Sol ex Septemtrione in Austrum descendit; ut ☽, ♀, ♁, ♃, ♄, ♀. Dividuntur. 3. In (c) *Vernalia*, ut sunt ♄, ☽, ♀. (d) *Æstiva*, ut sunt ☽, ♀, ♁. (e) *Autumnalia*, ut sunt ♁, ♃, ♄. (f) *Hyemalia*. ♄, ♃, ♁.

§ Ratione Latitudinis, (g) Zodiacus porro dividitur in tres circulos parallelos. Intra duos exteriores Planetæ progrediuntur, eorum (h) Latitudo a quolibet Eclipticæ latere statuitur 8 graduum: quos si una sumas, Latitudo Zodiaci fuerit 16. graduum. Quamquam alii eam 20 volunt esse graduum. Medius Zodiaci circulus, sub quo Sol perpetuo incidit, (i) *Ecliptica* appellatur; ab Ἐκλείπειν, a deficiendo; quod ostendat Eclipsis. Appellatur etiam *Orbita & via Solis* [b]. Est autem Zodiacus 1. Regula (k) Motus Secundi, Regia Via Solis, Lunæ, omniumque Planetarum. 2. Cælum dividit in duo æqualia hemisphæria. 3. Obliquitate sua gratas efficit temporum viceis; dierum noctiumque incrementa & decrementa. 4. Ostendit loca Eclipsium. 5. Determinat Zonam Torridam. 6. Ab Ecliptica numerantur Latitudines Stellarum.

Meridianus, seu linea medii Cœli, est linea, cui suppositi populi simul habent meridiem; modo Sol illis affulgeat. Accipitur autem Meridianus primo pro gradu Longitudinis, & tum Meridianus simpliciter dicitur: deinde sumitur pro circulo totum orbem ambiente, & tunc appellatur Meridianus Major; de quo agitur hoc loco. (1) Dividit is 1. Cælum in duas æquales partes, Orientalem & Occidentalem. 2. Limes est meridiei & mediæ noctis. 3. Diem in tempus antemeridianum & pomeridianum; noctem in horas mediam noctem antecedentes & consequentes. 4. Summam Altitudinem Solis & Stellarum [i] commonstrat. 5. Et Poli Elevationem. 6. Ostendit quoque initium diei naturalis, quod Astronomi sumunt a Meridiano.

Græci mane diem capiebant Solis ob ortu.
Vespere Judæi. Scrutantes sidera cœli,
Quum Sol in medio splendet nitidissimus orbe.
Christicola incipiunt medio sub tempore noctis.
Addenda hoc loco doctrina de Coluris ab Auctore omissa.

DE COLURIS.

(m) Coluri dicuntur ἀπὸ τῆς κολῦρος, quod imperfectum [k] significat; numquam enim in Globi Ob-

liqui conversione integri apparent, sed imperfecti [l]. Sunt autem Coluri circuli majores, qui per quatuor Zodiaci puncta cardinalia & polos mundi transeunt, ac cum Æquatore angulos Sphærales facientes, Globum in quatuor quadrantes distinguunt. Sunt autem duo. Alter dicitur (n) *Colurus Æquinoctiorum*, qui per polos Æquatoris & puncta Æquinoctialia, principium videlicet ♄ & ♁ transit. Alter est (o) *Colurus Solstitiorum*, qui per polos Zodiaci, Æquatoris & puncta Solstitialia, principium ☽ & ♄ transit. Hic dicitur *Colurus Solstitiorum* sive *Solstitialis*, quia Eclipticam in punctis solstitialibus intersecat. Ille vero *Colurus Æquinoctiorum* seu *Æquinoctialis*; quia ostendit Æquinoctia. Coluri 1. mutuis (p) intersectionibus ostendunt polos Æquatoris. 2. Quatuor puncta Cardinalia Zodiaci. 3. Zodiacum in quatuor Quadrantes distinguunt respondentes quatuor partibus anni. Speciatis, Colurus Æquinoctiorum 1. ostendit puncta Æquinoctialia. 2. Eclipticam in partem Septemtrionalem & Australem dividit. Colurus Solstitiorum 1. indicat puncta Solstitiorum. 2. Dividit Eclipticam in partem Adscendentem & Descendentem. 3. Ostendit maximam Solis declinationem. 4. Sustinet polos Zodiaci in Circulis Polaribus.

HEKELI.

[b] Qui autor vitæ dicitur. Unde & nonnulli Zodiacum ἀπὸ τῆς ζωῆς, a vita, derivatum volunt.

[i] Quæ altitudo Meridiana dicitur.

[k] Et mutilum

[l] Et quasi decurtati.

REISKII.

3 Zodiacus ergo in globis chartisque Geographicis præsertim universalibus locum obtinet obliquum, & ab æquatore secto ad duos Tropicos producitur. Ita Eclipticam sive lineam circularem globi nonnulli exhibent, nec non universales tabulæ, hac de causa, ut regionibus solem verticalem, dierum & noctium decrementa, hyemem ac ætatem pro diverso tempore designet.

4. Meridianus (q) major, idemque æneus Horizonti ad rectos angulos insertus ita globis adjungitur Geographicis, ut iis cum axe movendis inserviat. Primus autem Meridianus per Insulas Canarias aut Flândricas transit; Meridiani secundarii seu paralleli, quanquam per puncta Æquatoris singula duci possunt, tamen confusionis evitandæ causa globi & mappæ, illos quinto vel decimo, vel decimo quinto quoque gradu descriptos continent. Denique usus quidem Colurorum exiguus in Geographicis est; attamen doctrina horum a nostro auctore omissa huic loco haud incongrue addetur.

HEKE-

(a) Adscendentia. (b) Descendentia. (c) Vernalia. (d) Æstiva. (e) Autumnalia. (f) Hyemalia. (g) Zodiaci divisio. (h) Latitudo. (i) Ecliptica. (k) Officia Zodiaci. (l) Officia Meridiani. (m) Coluri. (n) Colurus Æquinoctiorum. (o) Colurus Solstitiorum. (p) Officia Colurorum. (q) Meridiani Globorum varii.

inferiore hemisphærio ad eundem perveniat. Hujus igitur *potissimum officium* est, medium diem mediamque noctem ostendere. Est autem vertex loci, punctum in cœlo, directe illi loco suprapositum, vel vertici capitis cujusvis hominis perpendiculariter incumbens. *Mutabilis* dicitur Meridianus, quia si tantillum, ortum occasumve versus progrediaris, alius continuo erit Meridianus: ita uti semper mutetur una nobiscum pro ratione locorum ac regionum, in quibus consistimus. Atque hac ratione infiniti constitui possunt Meridiani: quot enim puncta verticalia, tot Meridiani dabuntur.

C A P. IV.

De quatuor minoribus Circulis.

I. DE TROPICIS.

Tropici

TRopici ¹ circuli sunt duo, equali spatio ab Æquatore distantes, & Eclipticam utrinque attingentes: quorum alter, qui nobis propinquior est, *Canceri Tropicus*, alter in Austrum vergens, *Tropicus Capricorni* dicitur, Latini *Solstitiales* appellant, propterea quod Solstitia in iis fiunt, hosce quippe circulos Sol nunquam egreditur, verum quum ad alterum eorum pervenit, retrorsum se convertit: unde & nomen acceperunt, ἄνδ' ἰ' τροπῆς, hoc est, a reversione. *Tropicus Canceri*, qui & *æstivus* & *Circulus alti solstitii* dicitur, est circulus omnium, quos Sol describit, *Septemtrioni* proximus, in quo quum fuerit Sol, non ultra *Septemtrionem* versus progreditur, sed ad alteram mundi partem versus Austrum facit reversionem *Æstivam*: ubi omnium totius anni longissima in nostro hemisphærio dies, nox vero brevissima. *Canceri* autem *Tropicus* dicitur a signo *Zodiaci*, in cujus principio Sol tunc vertitur. *Tropicus Capricorni*, qui & *hybernus* [a] & *brumalis*, [b] & *Circulus imi solstitii* dicitur, circulus est omnium, quos Sol per *Mundi conversionem* describit, *Austro* proximus, in quem, cum Sol pervenit, non ultra *Astrum* versus procedit, sed ad alteram *Mundi* partem, versus *Septemtrionem*, reversionem facit *hybernā*, sive *brumalem*: ubi longissima totius anni in nostro hemisphærio nox; dies vero brevissima efficitur. *Capricorni* *Tropicus* appellatur a signo, cujus principium tunc Sol transmittit. α

Tropicus
Canceri.Tropicus
Capricorni.

II. De Arctico.

Circuli
Polares.
Arcticus.

Polares circuli sunt duo extimi, polis vicini, equali spatio a suo quisque polo distantes. Horum, qui nobis [c] semper conspicitur, *Arcticus* dicitur, ut ipse *Polus*, ἄνδ' ἰ' ἀρκτῆς, ab *Urse*, quia prioribus *Urse* [d] pedibus describitur, *minoris* videlicet. Item *Septemtrionalis*, & *Borealis*, & *Aquilonaris*; a mundi regione, cui subjacet.

III. De

BUNONIS.

α Tropici ostendunt 1. in Ecliptica puncta Tropica (a) seu Solstitialia. 2. Determinant maximam Solis Declinationem [f]. 3. Diem monstrant longissimum & brevissimum [g] in Globo Obliquo. 4. Certis quasi limitibus viam Solis versus Septemtrionem & Meridiem [b] includunt. 5. Torridam cœli plagam a Temperatis distinguunt. 6. Obliquitatem Eclipticæ ostendunt.

HEKELII.

- [a] Hyemalis.
[b] Græcis χειμερινός.
[c] Quod, supra nos perpetuo exaltatus quippe nunquam occidit.
[d] Quam complectitur.
[f] Seu Conversionem.

[g] Eorumque quantitatem.

[b] Quos Sol non egreditur.

REISKII.

1 Tropici (b) Gr. τροπικοί terrestres duo ab Æquatore per gradus $23\frac{1}{2}$, quos in Meridiano numerant, æqualiter remoti, munus idem in Geographicis, quod in Astronomicis cœlestes obeunt, & globo æque uti tabulis appinguntur: *Tropicus Canceri* per *Africam* superiorem, *Asiæ* terras & *Americam* septemtrionalem: *Tropicus* vero *Capricorni* per *Africam* inferiorem, *Magellanicam* extremam, & meridionalem *Americam* transit. *Polares* itidem ἰν τῷ πόλῳ dictos, & a polo suo æqualiter $23\frac{1}{2}$ gradibus remotos non globi solum sed chartæ Geographicæ complectuntur, & nominibus adscriptis, denotant.

BUNO-

(a) Officia Tropicorum. (b) Tropici & Polares.

III. De Antartico.

Alter vero, æqualis & parallelus Arctico, Antarticus dicitur, quod Arctico ex Antarticus, diametro opponitur; totus sub terra conditus, cujus objectu a nobis e haud cer- ni potest. Idem Austrinus five Australis & Meridionalis. β

BUNONIS.

ε Circuli (a) Polares i. ostendunt polos Zodiaci, eorumque a polis Mundi distantiam; quæ tanta est, quanta maxima solis Declinatio, nimirum 23 grad.

& 30 minut. 2. Temperatas cœli Plagas a frigidis distinguunt.

HEKELII.

e Quod nunquam oritur.

(a) Officia Circulorum Polarium.

CAP. V.

De Zonis.

I.

Quatuor minores circuli totius terræ superficiem in quinque dividunt spatia, ^{Prima divi- sio in Zonas.} seu plagas, quas Zonas i vocant Geographi & Fascias. α

II. Ζώνη, [a] Latine cingulum, est spatium in globo terræ inter duos circulos mi- quid Zona. nores, vel inter circulum minorem & polum comprehensum. Appellatur autem Zonæ ab habitudine seu natura, una Torrida, duæ Frigida, totidemque Tempe- Quot sint. rata. Ea, quæ in medio reliquarum sita est, Torrida vocatur a Solis, cujus Quid Torri- viæ subjecta est, perpetuo ardore: propter quem vetustissimis mortalium inha- da. bitabilis putabatur. Est autem spatium inter duos Tropicos comprehensum; continens in latitudine grad. XLVII. mediam interfecat circulus Æquinoctialis. ε

III. Duæ autem extremæ, quæ sunt circa mundi polos, altera Septemtrio- nalis, circa polum Arcticum, altera circa Antarticum, Australis, Frigida vo- Frigidæ. cantur; quia longissime a Solis via sepositæ sunt, & ob nimium frigus itidem inhabitabiles veteribus existimabantur. Eas autem determinant utrimque circuli, Arcticus,

BUNONIS.

α Lucretius tantum duas admittebat Zonas. Polybius & Possidonius statuebant sex; quoniam duas Torridas numerabant. Martianus Capella, quinque vulgo receptas Zonas bifariam dividens, faciebat decem. Vera opinio quinque posuit Zonas. *

ε Incolæ hujus (a) Zonæ sunt vel sub Æquatore; vel inter Tropicos & Æquatorem; vel sub ipsis Tropi- cis. 1. Qui sub Æquatore habitant, i. perpetuum habent Æquinoctium. 2. Sol iis in anno bis est verticalis, nullamque spargit umbram, nisi sub pedibus, in principio videlicet γ & ζ, unde & (b) ἄσχιαι quasi Inumbres dicuntur. 3. Omnes stellæ æqualiter illis oriuntur & occidunt. 4. Qua- tuor habent Solstitia, nempe duo Alta, Sole exi- stente in principio γ & ζ, & duo Ima in initio ε & ψ. 5. Duas habent æstateis, Et duas qua- si hyemes. 6. Duplices habent in anno umbras Me- ridianas (Perpendiculari excepta) Septemtrionalem & Australem: unde etiam (c) Ἀμπίσχιαι, quasi Bi- umbres nominantur. II. Qui inter Æquatorem & Tropicos habitant, i. duplices etiam habent um- bras meridianas, Septemtrionalem & Australem; unde & ipsi sunt Ἀμπίσχιαι; ut sunt Arabes; qui Tropicum ε, in Zonam Temperatam Septem- trionalem progressi, admirati sunt, ut ait Lucanus, umbras nemorum non ire sinistras; h. e. Æstivo

tempore non ferri versus Meridiem, quod in patria fieri observarant. 2. Quatuor habent Solstitia, duo Alta & duo Ima. 3. Duas æstates, duasque hye- mes, præsertim si æquatori sint propiores. 4. Sol bis in anno iis est verticalis, nullam umbram, nisi sub pedibus, projiciens; quare & hi ἄσχιαι si- mul vocantur. III. Qui vero sub Tropi- cis degunt terræ incolæ, i. unicam habent in anno umbram Meridianam, eamque vel Septemtrionalem, vel Au- stralem; unde dicuntur (d) Ἐτεροσχιαι, quasi Al- terumbres. 2. Duo iis sunt Solstitia, unum Altum, alterum Imum. 3. Unam habent æstatem, & unam hyemem. 4. Dies noctesque artificiales inæquales. 5. Sol iis semel in anno est verticalis; hinc & ipsi ἄσχιαι inumbres sunt. *

HEKELII.

[a] Quæ τὸ τῆ ζώνην, a cingendo dicitur.

REISKII.

i Zonæ vocantur h. e. cingula κατὰ μέτρον ob similitudinem, qua fit, ut globum terrestrem tan- quam fasciæ circumdent: Hæ quidem incerto apud veteres, apud nostros tamen certiori comprehendun- tur numero, & diversis gradibus, quos in primo Meridiano numerant. Omnes habitabiles autem, & ipsam quoque torridam haberi, secus quam Græcis ac Romanis antiquioribus visum fuit, hodierna fre- quens navigatio & multa nostros Europæos experien- tia docuit.

C

BUNO-

(a) Torridæ Zonæ incolæ. (b) ἄσχιαι Ἀμπίσχιαι. (c) ἄσχιαι Ἀμπίσχιαι (d) ἄσχιαι Ἐτεροσχιαι.

Arcticus, & Antarcticus; versus suum quisque polum. A polis etiam dicuntur *Po-
lares.* Harum quæque complectitur gradus *XXIII cum dimidio.* γ

IV. Reliquæ vero duæ, quod in medio inter frigus & ardorem positæ sunt,
Temperatæ. *Temperatæ* dicuntur & habitabiles. Harum altera, quæ *Arctico, & Tropico
Cancris finitur, Septentrionalis*; altera, quæ *Antarctico & Tropico Capricorni ter-
minatur, Austrina sive Australis & Meridionalis* dicitur. Continet quæque gra-
dus *XLIII.* δ

C A P.

B U N O N I S.

γ Zonarum (a) Frigidarum incolæ, vel habitant
sub *Circulis Polaribus*; vel inter *Polos & Circulos
Polares*; vel sub *ipsis Polis.* I. Qui sub *Circulis
Polaribus* degunt, 1. diem habent *XXIV* horarum
semel in anno; totidemque horarum *noctem.* 2.
Cætera iis sunt communia cum iis, qui sunt sub
Zonis Temperatis. II. Qui inter *Polos & Circulos
Polares* habitant, 1. Diem habent *maximum* in
Æstate *24 horis longiorem.* 2. Reliquæ varietates,
quæ Zonarum Temperatarum incolis accidunt, istis
quoque contingunt. III. Si qui vero sub *ipsis Polis*
sunt, 1. Diem habent in anno *unum sex mensium*;
& noctem unam totidem mensium. 2. Unum ha-
bent *Solstitium.* 3. Unam æstatem, unamque hye-
mem. 4. Illis stellæ fixæ nec oriuntur, nec occidunt.
5. Umbram gnomones ibi projiciunt in orbem, &
in omnes Horizontis parteis, unde (b) *Περίσχιαι*,
quasi *Circumumbres* nominantur.

δ Incolæ Zonarum (c) Temperatarum habent 1.
duo *solstitia*, Altum & Imum. 2. Unam in anno
æstatem, unamque hyemem. 3. Duo *Æquinoctia.*
4. Sol nunquam iis est *verticalis.* 5. Quædam
Stellæ iis nunquam oriuntur; quædam nunquam oc-
cidunt. 6. Unicam habent umbram in anno *Meridi-
anam*, versus alterutrum Polum sparsam: unde (d)
Ἐπιπέσχιαι, quasi *Alterumbres* dicuntur.

Porro, pro diversitate Zonarum tria hominum ge-
nera enumerantur, quæ inter se ratione loci variant.
Horum alii dicuntur *Periœci*, alii *Antœci*, alii *Anti-
podes.* (e) *Periœci*, quasi dicas *Circumbitatores*,
sunt, qui sub eodem *Parallelo, & Meridiano*, in una
eademque Zona habitant, & quorum una eademque
est *Latitudo versus eundem polum*; *Longitudo vero*
centum & octoginta gradibus discrepans. Hi habent
1. eandem Zonam. 2. Æstatem quoque & hyemem
eandem. 3. Reliqua item anni tempora & horas,
incrementa & decrementa dierum noctiumque con-
similia. 4. non tamen habent eundem Ortum Solis,
neque eundem Occasum; ac proinde diversa dierum
noctiumque initia, media & fines. Hinc diei horas
numerant contrarias reipsa, nomine easdem; nimi-
rum quum in uno loco est meridies & XII. hora
meridiana, in altero est media nox & XII. mediæ
noctis. Itaque hujus incolæ numerant I, II, III, &c.
a media nocte, dum illi numerant I, II, III, &c. a
meridie. Quod tamen de his tantum venit intelli-
gendum, quibus Sol oritur atque occidit; & quibus
Polum nunquam elevatur ultra 65. gradus. 5. Die-
bus Æquinoctiorum Sol occidit uni loco, dum alteri
oritur, atque adeo tempus diei unius loci, est nox
alterius. Aliis vero anni diebus, nempe semisse
anni, quo Sol vicinum locis illis Zodiaci semicircu-
lum percurrit, hoc est; vere & æstate prius oritur
uni loco, quam alteri occidit, atque adeo quibus-
dam horis vel horarum partibus simul diem habent
Solemque conspicuum, nempe dum Sol uni loco ver-
sus occasum tendit, alteri jam supra Horizontem

emergit adscendere versus Meridianum incipit. Al-
tero vero anni semisse, autumno & hyeme, quo Sol
remotiorem Zodiaci semicirculum decurrit, prius
occidit uni loco quam alteri oritur; atque adeo
nullam diei, sed aliquam noctis partem communem
habent, & Solem aliquibus horis vel horarum par-
tibus depressum infra Horizontem, ita tamen, ut
uni loco, sit finis noctis, alteri initium. 6. Singulæ
stellæ æquali tempore commorantur supra illorum Ho-
rizontem: eademque stellæ nunquam iis oriuntur,
& eadem nunquam occidunt. 7. Eundem habent
Polum æque elevatum. 8. Quem locum Telluris
Periœcorum alter ad occasum habet, eundem alter
habet ad Orientem. 2

II. (f) *Antœci*, quasi dicas, in opposito habitantes,
sunt, quibus una eademque est *Longitudo, ad Meri-
dianum communem, in duabus Zonis numerata: La-
titudo item æqualis, duobusque Parallelis versus*
*utrumque Polum ab Æquatore æque distantibus in-
tercepta.* Hi 1. simul agunt meridiem & mediam
noctem, atque omnes horas simul numerant. 2.
Quantitas tamen diei est diversa. Nam crescente
apud Borealeis Antœcos die, decrescit dies apud
Australes: quare quum maximus apud nos est dies,
erit minimus apud nostros Antœcos. 3. Tempe-
states anni habent contrarias eodem Tempore, nem-
pe quum unus locus ver agit, alter experitur autu-
mnum; quum iste æstatem, hic hyemem. 4. Dies
unius loci sunt æquales alterius noctibus; & hujus
dies prioris loci noctibus. 5. Diebus Æquinoctiorum
Sol illis simul oritur & occidit, aliis autem diebus
uni citius, quam alteri. 6. Faciem illis sibi mutuo
obvertentibus vel ad Æquatorem respicientibus,
uni Sol a dextra videbitur oriri, ad sinistram occi-
dere; alteri contra a sinistra oriri, ad dextram oc-
cidere. Eodem modo omnes stellæ uni a dextra,
alteri a sinistra orientur. 7. Polos diversos eleva-
tos habent æquali elevatione. 8. Stellæ uni loco
perpetuo apparentes alteri loco nunquam oriuntur,
sed semper infra Horizontem depressæ manent:
Contra, quæ huic loco nunquam occidunt, illi nun-
quam oriuntur. 3

III. (g) *Antipodes*, qui alio nomine dicuntur
Antichtones, sunt, qui *adversam nobis plagam in-
colunt, duobus Parallelis e Diametro oppositis se-
juncti, communi tamen Meridiano uniti; ideoque*
*Longitudines habent diversas, distantque a se invi-
cem majori semicirculo, hoc est, Parallelo dimidio,*
per centrum Terræ transeunte, qui constat 180 grad.
Habent 1. eundem Horizontem; sed diversam ejus
faciem: omnibusque anni diebus Sol atque stellæ uni
loco oriuntur, dum alteri occidunt: Uniusque dies
alterius nox est. 2. Dies anni oppositos habent in-
æqualeis, sicut etiam nocteis, ita ut unius loci dies
longissimus sit alterius brevissimus. 3. Horas diei
contrarias revera, nomine easdem numerant; uni
enim loco meridies est, dum alteri media nox est.
4. Tempestates,

(a) Zonæ Frigidæ incolæ. (b) *Περίσχιαι.* (c) Temperatarum Zonarum incolæ. (d) *Ἐπιπέσχιαι.*
(e) *Periœci.* (f) *Antœci.* (g) *Antipodes.*

4. Tempestates anni eodem tempore experiuntur contrarias, nempe dum uni ver, alteri est autumnus : dum uni æstas, alteri hyems est; & contra. 5. Polos diversos habent elevatos æquali elevatione : ab Æquatore æqualiter distant, sed a diversis ejus plagis : in eodem Meridiano siti sunt, sed diversis ejus semicirculis. 6. Quæ sidera uni loco perpetuo apparent, illa alterius loci incolis nunquam conspiciuntur. 7. Sidera unius loci incolis a dextris, alterius a sinistris oriri videntur : si videlicet ad Æquatorem converterint faciem. In Globo, dato loco, exhiberi potest locus (a) Antæcorum, Periæcorum, & Antipodum : Si locus datus ad æneum adducitur Meridianum, & quot gradus inter hunc & Æquatorem intercepti sunt, totidem numerentur ab altera Æquatoris parte : Terminus numerationis erit locus Antæcorum. Deinde Index applicetur, ad horam XII. cycli, noteturque punctum Meridiani, quod dato loco imminet; item illud, quod loco Antæcorum. Hisce factis, volvatur Globus, donec index in cyclo horario monstret alteram duodecimam. Ita punctum Globi, quod subjicitur, notato Meridiani puncto loci dati, erit locus Periæcorum; & punctum Globi, quod subjicitur alteri notato puncto Meridiani, erit locus Antipodum. Sed notandum, eos, qui sub Æquatore habitant, non habere Antæcos : Periæcos autem illorum esse eosdem cum Antipodibus eorum. Deinde, Polos Telluris non habere Periæcos : ipsos vero sibi mutuo esse simul Antæcos & Antipodes.

Hæc tria incolarum genera a se differunt. *Periæci* communem habent Parallelum, sed minorem, neque transeuntem per Diametrum terræ, nisi sub Æquatore; communemque Meridianum. *Antæci* duos habent Parallelos, & ipsos minoreis, quam est Æquator; communem etiam Meridianum. *Antipodes* vero duos habent Parallelos, & ambos majoreis, transeuntes per centrum terræ, sibi que invicem diametraliter oppositos: sed unum tamen atque communem Meridianum. Qui vero sub eodem habitant Parallelo, eodemque Meridiano, i. e. eandem habent longitudinem & latitudinem, *Synæci* appellantur. 4.

REISKII.

2 Græce *Ἐπισημοί, ὁπὸ τῆ ὀπὴ* i. e. circumaccollæ, quos nominat Schottus.

3 Græce *Ἀντιποδοί* i. e. Contracolæ Schotto.

4. Græce *Ἀντιποδοί* quasi *Contrapedes*, qui nempe plantas pedum plantis oppositas habent, terramque incolunt contrariam, a qua dicuntur *Ἀντιχθονί* quasi *Contraterrei*: Hos omnes veteribus non solum ignotos, sed etiam negatos contestatur historia, docentque loca in Cicerone, Plinio, Lactantio, Augustino, Gregorio Nazianz. reliqua. Sed Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus quanto fervore in Virgilium ob antipodes affirmatos exarsit, ab Aventino in Annalibus Boicis memoratur, Lib. III.

(a) Ratio inveniendorum Antæcorum, Periæcorum & Antipodum.

C A P. VI.

De Parallelis & Climatibus.

[Tertia Terræ divisio.]

I.

AT distinguitur etiam terræ superficies secundum aliam rationem, nempe per quantitatis dierum variationes. Quippe qui sub ipso Æquatore consistunt, perpetuo diem nocti æqualem XII horarum habent: quanto autem aliqua regio latius ab Æquatore versus alterutrum polum declinaverit; tanto plus æstate diei longissimæ, vel vicissim hyeme noctis quantitas augetur. Proinde Geographi pro diversa quantitatis dierum variatione diversas plagas terræ distinxere, quas vel *Parallelos* vocarunt, vel *Climata*.

II. *Paralleli* [a] sunt circuli æquali undique spatio abs se invicem distantes, ab occasu in ortum ducti. [b] Hi varii in Globo ad libitum cujusque describi possunt. Verum Ptolemæus, quem plerique alii sequuti sunt Geographi, XXI *Parallelos* descripsit *Septemtrionales*; hac observata intercapedine, uti dies unus paralleli longissimus, superet paralleli precedentis diem prolixiorem quadrante horæ. *Clima* autem est terræ spatium duobus parallelis inclusum: in quo, longissimo die, dimidia horæ variatio, sive auctio fit. Sed nomen *Climatis* ac *Paralleli* aliquando circulum, aliquando spatium duobus circulis comprehensum, significat. Dicitur

HEKELII.

[a] De PARALLELIS *Geographiæ vet. & nov.* edidit PHILIPP. BRIËTIUS Træ

Volumina in 4. f. quotidiana lectione haud indigna. [b] Inde Canon Mathematicorum haud ineptus: *Parallele Ascensionis nullæ sunt.*

Dicitur autem *Clima* τὸ τῆ κλίμαδας ad inclinando [c]: quoniam respectu Polorum inclinatur se cœlum, in tali habitationis intervallo. α

Climata
Septemtrionalia & Australia.

III. Cæterum distinguuntur *Climata* in *Septemtrionalia* & *Australia*; utraque ab Æquatore versus suum quæque Polum initia ducentia. Ideoque quotum aliquot *Clima* fuerit ab Æquatore, tot semihoris longissimus ejus loci dies superat diem nocti æqualem, seu Æquinoctialem, qui est horarum XII; & vice versa. Ut scire queas, sub quo Parallelo vel Climate quilibet locus positus sit, considera numerum horarum, quibus longissimus ejus loci dies superat diem Sphæræ rectæ, qui semper horarum est duodecim; is enim duplicatus ostendit numerum *Climatum*: quadruplicatus exhibet numerum *Parallelorum*. ε

Numerus
Climatum
juxta veteres.

IV. Cæterum *Climata* a Veteribus VII tantum numerata sunt; quod loca ultra septimum *Clima* sibi incognita vix inhabitari existimarint. I *Climata* autem hæc ab insignioribus locis, per quæ Climatis medium protenditur, nomina acceperunt: ut *primum* per Meroën, Nilo circumfusam insulam [d] & urbem Africæ; *secundum* per Syenen, Ægypti urbem; *tertium* per Alexandriam, eandem Ægypti urbem; *quartum* per Rhodum insulam; *quintum* per Romam; *sextum* per Pontum Euxinum; *septimum* per Borysthenis ostia. γ

Numerus
Climatum
juxta Recentiores.

V. δ Posteriores vero, qui experti sunt ulterius habitari terram, fecere *XXIV Climata*, ad elevationem usque graduum LXVII. *Primum* per Meroën; *secundum*

BUNONIS.

α Ad cujusque Climatis constitutionem tres requiruntur paralleli; duo scilicet extremi, quibus *Clima* comprehenditur, & utrinque terminatur, & unus intermedius. Iste tamen Parallelus, qui est finis unius Climatis, is idem est initium sequentis Climatis. Sunt autem (a) Paralleli triplices; *Primi* regionum Latitudines distinguunt, initio sumpto ab Æquatore, & in Globo vel Mappa interdum X, interdum XV, gradibus distinguuntur. *Secundi* Zonarum intervalla distinguunt. *Tertii* dierum artificialium differentias indicant, & *Climata* constituunt. *Temporis differentia*, qua paralleli dirimuntur, est *quadrans horæ*. Quot igitur *Parallelis* aliqua regio ab Æquatore distat, tot etiam *quadrantibus horæ longissima ejus dies augetur*.

ε (b) Paralleli & *Climata* inveniuntur hoc modo. Primo ad loci dati Latitudinem elevatur aut deprimitur Polus. Deinde ad Problema inferius XVI. investigatur numerus horarum in die longissimo. Tertio considerandum, quot horis longissimus dati illius loci dies superet diem Æquinoctialem, qui est horarum XII. Quarto numerus horarum, qui est supra horas XII, duplicatus ostendit numerum illius Climatis; quadruplicatus habet numerum *Parallelorum*, sive sub quoto Parallelo sit locus ille datus. Rationem *inveniendorum Parallelorum* & *Climatum* pag. seq. ad Sect. VI. ostendit Auctor.

γ *Strabo* IX tradidit *Climata*, addiditque *octavum* per Mæotidem; & *nonum* quod *extremum* appellat. *Ptolemæus* Lib. II. Cap. VI. hoc dierum augmentum expressit: ubi tamen tantum meminit *Parallelorum*. *Climatum* mentionem facit Cap. VII. & XII.

δ *Brietius* *Climata* per illustriores urbes protendit sequentes. *Primum* *Clima* per Malaccam Indiæ urbem. *Secundum* per Goam. *Tertium* per Mexicum. *Quartum* per Hierosolimam. *Quintum* per

Nicosiam in Cypro. *Sextum* per *Madritium* in *Hispania*. *Septimum* per *Constantinopolin*. *Octavum* per *Viennam* *Austriæ*. *Nonum* per *Pragam* *Bohemicæ*. *Decimum* per *Amstelodamum*. *Undecimum* per *Smolenskium*. *Duodecimum* per *Hafniam*. *Decimum tertium* per *Revaliam* *Livoniæ*. *Decimum quartum* per *Obsoviu* *Norvagiæ*. *Decimum quintum* per *Ustingam* *Moscoviæ*. *Decimum sextum* per *Permenevelicam* in *Fermia* *Moscoviæ* provincia. *Decimum septimum* per *Vassam* in *Finlandia*. *Decimum octavum* per *Nidrosiam* in *Norvagiæ*. *Decimum nonum* per *Oulium* in *Moscovia*. *Vigesimum* per *Vistum* in *Finlandia*. *Vigesimum primum* per *Tornam* in *Bothnia* *Suediæ*. *Vigesimum secundum* per *Volingam* in *Moscovia*. *Vigesimum tertium* per *Scolotum* in *Islandia*. *Vigesimum quartum* per *Holam* in *Islandia*. Idem *Brietius* peculiariter ostendit rationem accurate inveniendi *Climata*; quæ in *Parall. Geograph. pag. 30. vid.*

HEKELII.

[c] Et idem est, ac declinans Terræ tractus.

[d] Hæc *Insula* in longissimo tractu isto omnium maxima est atque clarissima, sicuti *Joannes Antonius Maginus, Patavinus*, in *Expositionib. novar. Geogr. Tab. Part. II. fol. 204. fac. b. Edition. Colon. affirmat.*

REISKII.

I Græce κλίμαδα (c) i. e. Tractus cœli aut inclinationes, a parallelis circulis paulatim sese inclinantibus: Cur *Schottus* verterit *scalas* Lib. XII. art. 1. c. 3. ego non assequor, nec Græca originatione coincidit. Interim tanti nec momenti nec tanti usus *climata* sunt, nisi quod ad scripta auctorum veterum explicanda conferant. Hinc recentissimi *Geographi* rejecta *climatum* communi tabula & connumeratione, hemisphærium utrumque ab Æquatore ad polos duos in novem *Climata* æqualis latitudinis partiuntur, ita ut primus *Meridianus* per singulas graduum decades mensuram præbeat.

BUNONIS.

(a) Triâ *Parallelorum* genera. (b) *Parallelorum* & *Climatum* *inveniendorum* ratio. (c) *Climata*.

secundum per Syenen, sub Tropico æstivo; *tertium* per Alexandriam; *quartum* per Rhodum; *quintum* per Romam & Hellepontum; *sextum* per Mediolanum & Venetias; *septimum* per Podoliam & Tartariam minorem; *octavum* per Wittebergam; *nonum* per Rostochium; *decimum* per Hiberniam; *undecimum* per Bohus, castrum Norvegiæ; *duodecimum* per Gutiam; *tertiumdecimum* per Bergos, Norvegiæ oppidum; *quartumdecimum* per Viburgum, oppidum Finniæ; *quintumdecimum* per Arosiam Suediæ; *sextumdecimum* per Dalenkarliæ fluminis ostia: reliqua paribus interstitiis per alia Norvegiæ, Suediæ, Russiæ, & proximarum insularum loca. Ac certum quidem est, ab Æquinoctiali circulo ad eum locum, ubi dies longissimus horis XXIV definitur, Climata XXIV interjacere, inde vero ad Polum Climatum distinctio minus certa est, propterea quod non jam horis dimidiatis, sed integris primum diebus, mox septimanis, ac tandem totis mensibus dies ita augeantur, ut sub ipsis polis hemisphæriorum alterum VI mensium luce perpetua exsiccetur; altero in densissimis tenebris languente.

VI. Cæterum quæ ratio Climatum est ab Æquinoctiali Arcticum versus, eadem est ab eodem Æquinoctiali versus Antarcticum & par numerus. Hæc autem Climata proprias appellationeis non habent apud auctores, sed ex oppositis nominantur; adjecta præpositione Græca ἀντι, ut ἀντι δὲ Μερόης, id est, *contra per Meroën*; & ita deinceps. Possent tamen eodem modo, ut illa, ab suis locis appellari: ut *primum* Clima per Lunæ monteis, ac fonteis Nili; *secundum* per promontorium, vulgo dictum *Capo de Corientes*, ad Africæ litus Orientale, sub Tropico hyberno: & sic deinceps. Sed singulorum Climatum, & Parallelorum latitudines ab Æquinoctiali, intervalla ab invicem, & maximorum dierum longitudines, quo facilius intelligantur, Tabulam hic apponemus.

Climata.	Paralleli.	Dies longissimi.		Latitudo.	Intervalla Cli-	
		Hor.	Scr.		mat.	Gr. Scr.
0	0	12	00	04	18	
	1	12	15			
1	2	12	30	8	34	25
	3	12	45			
2	4	13	01	16	43	50
	5	13	15			
3	6	13	30	23	10	3
	7	13	45			
4	8	14	03	30	47	9
	9	14	15			
5	10	14	30	36	30	17
	11	14	45			
6	12	15	04	41	22	30
	13	15	15			
7	14	15	30	45	29	48
	15	15	45			

8	16 17	16 16	0 15	49 50	1 33	13
9	18 19	16 16	30 45	52 53	58 17	2 44
10	20 21	17 17	0 15	54 55	29 34	2 17
11	22 23	17 17	30 45	56 57	37 34	2 0
12	24 25	18 18	0 15	58 59	26 14	1 40
13	26 27	18 18	30 45	59 60	59 40	1 26
14	28 29	19 19	0 15	61 61	18 53	1 13
15	30 31	19 19	30 45	62 62	25 54	1 1
16	32 33	20 20	0 15	63 63	22 46	0 52
17	34 35	20 20	30 45	64 64	6 30	0 44
18	36 37	21 21	0 15	65 65	49 6	0 36
19	38 39	21 21	30 45	65 65	21 35	0 29
20	40 41	22 22	0 15	65 65	47 57	0 22
21	42 43	22 22	30 45	66 66	6 14	0 17
22	44 45	23 23	0 15	66 66	20 25	0 11
23	46 47	23 23	30 45	66 66	28 30	0 5
24	48	24	0	66	31	0 0
		Menses.				
		1		67	15	
		2		69	30	
		3		73	20	
		4		78	20	
		5		84	0	
		6		90	0	

C A P. VII.

De Globi in parteis CCCLX sectione; item de ambitu terræ; & de longitudine ac latitudine ejus.

I.

OMnis Circulus a Geometris in CCCLX parteis secatur: quam sectionem & Sphæra Globusque admittit.

Tertia Glo-
bi divisio in
longitudi-
nem & lati-
tudinem.

II. Terra igitur, quemadmodum Sphæra, in CCCLX parteis, qui *Gradus* dicuntur, distribuitur. Singuli Gradus in LX distribuuntur *Scrupulos*, qui sunt totidem millia passuum Romanorum seu milliaria Italica. Horum quatuor conficiunt unum milliare Germanicum commune, hinc singuli gradus XV milliaria Germanica continent. Hæc computata conficiunt milliaria in universum *quinquies mille quadringenta*: quæ est *circumferentia* totius terrarum Orbis. Hinc *diameter* ejus fit milliarium *mille septingentum octodecim, cum duabus undecimis*, cujus semissis, sive semidiameter, est a superficie ad centrum milliarium *octingentum quinquaginta novem, cum una undecima.* α ¹

III. Cæterum *Gradus*, per quos terra describitur, alii sunt *Longitudinis*, alii *Latitudinis*. *Longitudines* distinguuntur per *Circulos Meridianos*, *Latitudines* per *Parallelos*. *Meridiani* inscribuntur Globo XXXVI, X singuli gradus continent: qui numerus multiplicatus CCCLX conficit gradus. Sed *primum Meridianum* Ptolemæus in *Fortunatis*, quas nunc *Canarias* vocant, posuit insulis: Hispanorum postea nautæ in *Afforibus* insulis: alii etiam in *medio Hispaniæ*. *Paralleli* ab *Æquatore* ad alterutrum *Polum* notantur IX, X itidem gradus singuli continent. Hoc itaque numero quadruplicato, *Paralleli* in universum erunt XXXVI, ut in *Longitudine*. *Longitudo* igitur regionis est spatium *Æquatoris*, duobus *Meridianis*, uno *Afforum Insularum*, unde initium ducitur, altero ipsius regionis aut loci comprehensum. *Latitudo* vero est loci seu regionis ab *Æquatore* versus alterutrum *Polum* recessus. Hinc *Poli Elevatio* eadem est, quæ *Latitudo* regionis. Cæterum *Latitudo duplex* est; altera

Gradus lon-
gitudinis &
Latitudinis.

Quid Longi-
tudo.

Latitudo.

in

B U N O N I S.

α *Minutum* seu *scrupulus* est sexagesima pars gradus, cui in terra respondet quarta pars mill. Germanici; & appellatur *Minutum Primum*. Quodlibet vero *Minutum Primum* potest dividi in sexaginta *Minuta Secunda*: & quodlibet *Minutum Secundum* in sexaginta *Minuta Tertia*.

R E I S K I I.

I (a) *Dimensio* terræ duplex erit, alia quidem *respectiva*, alia vero *absoluta*: Illa respectu cœli maxime supremi nullam sensibilem quantitatem adfert, sed centri alicujus aut centralis puncti rationem. Hæc a circulis primariis atque parallelis aut secundariis pendet, toraque ad certam pedum, stadiorum, perticarum aut milliarium mensuram exigitur. Ita diametro non solum toti sed dimidiæ, convexitati æque ac soliditati sua ratio & quantitas in Geometricis non modo, verum etiam Geographicis constabit, utut Mathematicos nimium discrepare, Riccio-

lus in *Almag. Lib. II. c. 7.* annotaverit. (b) Sic *longitudo* sua h. e. extensio ab occidente ad orientem; *latitudo* etiam, h. e. extensio versus polos, terræ universæ cunctisque regionibus manebit. De primo autem *Meridiano* quantum auctores dissideant *Riccio* declaravit; quantum *Hispani* & *Lusitani* ad *Indias* partiendas de illo discederint, *Maffeus* in rerum *Indicarum* historia recenset *Lib. I.* Hinc itaque *Globos* (c) *Meridiano* primo æneo ac plane mobili instructos nostrum seculum invenit: Vir quoque nobilissimus *Lauterbachius Prof. in Acad. Wolfenb.* equestri ordinarius talem singulari suo artificio fabricatum globum *spectatoribus curiosis* exhibet. Denique *distantiam Meridiani* nostri ab alio quoque cognito dignoscendam *Grandamicus nobilis Gallus ex magnetica ad polum conversione varique declinatione*; *Christ. Huygenius, Belgæ nobilis, & Comes Scotiæ Kinkardinus ex horologio pendulo*, alii ex adjumento alio docuerunt. Vid. *Varen. Geograph. c. 31.*

B U N O.

(a) *Dimensio* terræ duplex. (b) *Longitudo* & *Latitudo*. (c) *Meridianus mobilis*.

in nostro hemisphærio, ab Æquatore ad Polum Arcticum, Septentrionalis; altera in inferiori hemisphærio ab Æquatore ad Polum Antarcticum, Australis. 6

BUNONIS.

¶ In assumendo longitudinis principio & collocando Meridiano primo, unde cæteri numerentur, inter ipsos non convenit Geographos. Nonnulli Ptolemæum, qui eum in Canariis seu Fortunatis ponit insulis, sequuntur. Alii pyxidis Nauticæ Boreochalyboidixin notant, quæ a Canariis occidentem versus primum occurrit, in qua hi ipsi inter se multum differunt: alii enim primum Meridianum locant in Orientalioribus insularum Flandricarum *S. Mariæ & S. Michaelis*: alii in Occidentalioribus, ut *Corvo & Flores*; aliique aliter. Ex quibus efficitur, in locorum longitudine notanda, nisi, unde principium sumatur, pariter annotetur, magnam oriri differentiam. Quamobrem res ipsa flagitare videtur, quo commodius Geographi se exaudiant, & errores declinent, ut unum commune firmumque principium constituatur. Et quum nihil certi a pyxide hac in parte suggeratur, ratio postulat, terræ locum plenus fixum huic negotio seligi. Et quandoquidem una e septem Canariis, quæ *Juno* dicitur, a Ptolemæo huic usui dicata sit: rationi consentaneum est, ab hac non discedere. Quod vero etiam unius ejusdemque insulæ termini longitudine inter se differunt, æquum est, certam quandam insulam eligi, inque ipsa locum exiguum quidem, sed notabilem, qui

differentiam unius Minuti non inducat. Si enim longitudes locorum usque ad minutum sollicite inquiruntur: omnino necessarium erit, ipsorum principium ne quidem unius minuti ambiguitate vacillare. Huic fini *Stevinus*, celebris Mathematicus, assumit in *Teneriffa*, septem Canariarum insularum maxima, ditissima & præstantissima, montem *Pico de Teide*; cujus ima spatiosiora sunt, altiora in arctius coeunt, summa in acutum cacumen exsurgunt, & in metæ maximæ modum erecta videntur. Ut vero Globos terrestres, & Mappas Geographicas, ad aliud Longitudinis initium constructas, convenire facias cum iis, quæ ad hunc Meridianum per *Teneriffam* sunt ordinatæ; a Longitudinibus locorum, quæ per illas habentur, tot sunt gradus abjiciendi, quot primus meridianus occidentalior est Meridiano per montem *Pico* in *Teneriffa*. Exempli gratia. In *Guiljelmi Blæu* Globo terrestri maximo, secundum hanc positionem Roma sita est in Longitudine prope 31 graduum: At in Globo alio, cujus initium longitudinis est a Meridiano per insulas *Corvo & Flores* in longitudine graduum 45 $\frac{1}{2}$. Si ergo ex ea deducantur gradus 14 $\frac{2}{3}$, differentia scilicet, qua harum insularum Meridianus occidentalior est Meridiano *Teneriffæ*; manent gradus 31. Et sic in cæteris.

C A P. VIII.

De quatuor Mundi Regionibus, & de Ventis.

I

Quarta divisio in Regiones seu Cardines mundi.

OMne hoc, cui Mundi Coelique nomen inditum, unum est, & uno ambitu se cunctaque amplectitur; partibus differt, quæ *Regiones Mundi* seu *Cardines* vocantur. Unde Sol oritur, *Oriens* nuncupatur, sive *Ortus*: quo demergitur, *Occidens*, sive *Occasus*: qua decurrit, *Meridies*: ab adversa parte, *Septentrio*. His quatuor aliæ interponuntur regiones. Inter Septentrionem & Orientem Æquinoctialem, *Oriens Æstivus*; qui & *Ortus Solis æstivi* dicitur. Inter Orientem Æquinoctialem, ac Meridiem, *Oriens Hybernus* sive *Brumalis*; qui & *Ortus Solis Hyberni*, sive *Brumalis*. Inter Septentrionem & Occidentem Æquinoctialem *Occidens Æstivus*; sive occasus Solis æstivi. Inter Occidentem Æquinoctialem & Meridiem, *Occidens hybernus* sive *brumalis*, qui & *Occasus Solis hyberni* sive *brumalis*. a I

II Cæte-

BUNONIS.

¶ Unus idemque locus in Terra respectu alterius, modo potest esse *Orientalis*, modo *Occidentalis*; modo *Meridionalis*, modo *Septentrionalis*. Attamen respectu Coeli parteis Terræ simul sumptæ, aliquam Mundi plagam directe respiciunt. *Septentrionem* perpetuo monstrat lingula in *Pyxide Nautica*, quam vulgo *Compassum* vocant. Opposita ei Plaga est *Meridies*. Hinc a dextris *Oriens*, a Sinistris *Occidens* est.

R E I S K I I.

I (a) Plagæ seu regiones illæ, quæ solem orientem & occidentem in æquinoctiis habent, quæque septentrionem & Meridiem versus Meridiana linea desi-

gnantur, *cardinales* i. e. præcipuæ, sed reliquæ vocantur *intermediæ* aut *collaterales*. A plagis ventorum etiam distinctio & connumeratio arcessitur: Quibus adde præterea (b) *Ventum generalem*, qui ex oriente spirat, nautisque Germanicis *der Passat-Wind* dicitur; *Ventos speciales*, tum veteres, in *Etesis*, *Chelidoniis*, *Ornithiisque* positos, tum novos *Moussonum* i. e. motionum nomine insignes, qui a nautis varii observantur; *Ecnephias* item Lusitanice (c) *Travados*, & *Orkanes* seu *Typhones* impetuosissimos. De quibus vide *Kircherum* in *mund. subterr.* Lib. IV. sect. 11. c. 2. & *Varenium* in *Geogr. univ.* c. 21.

BUNO-

(a) Plagæ triplices. (b) Ventus generalis & specialis. (c) Travados, Orkanes.

II. Cæterum IV Mundi Regionibus seu Cardinibus IV Principes assignantur Venti; qui inde Cardinales vocantur. Nomina eorum atque regiones sic referuntur ab Ovid. in Trist. Lib. I. Eleg. 2. v. 27. seqq.

Nam modo purpureo vires capit Eurus ab ortu;

Nunc Zephyrus sero vespere missus adest:

Nunc gelidus sicca Boreas bacchatur ab Arcto:

Nunc Notus adversa praelia fronte gerit.

Sed cum Græca hæc sint vocabula, Latinis ab Septemtrione flans dicitur Aquilo; ab Oriente Subsolanus; a Meridie Auster; ab Occidente Favonius. Sed hæc commodius ex typis noscuntur. C

III. Verum his ventorum nominibus tam varios varii, simul veteres atque recentiores, auctores attribuerunt situs; uti unum certum Typum ex universorum sententiis componere nequeas. Cætero Internum mare, quod inter Europam, Asiam & Africam diffunditur, navigantes Itali, sic ventos in XVI parteis distribuunt. Externum Mare sive Oceanum navigantes Europæi omnes Germanicis utuntur vocabulis, varie tamen ad suam quique linguam detorquentes. Germani sic in XXXII nomina distribuunt.

C A P. IX.

B U N O N I S.

C Eurus [a] quasi ἄρτος ἡ ἠὼς ἴκτων, ab Aurora procedens, calorem & siccitatem infert, adeoque saluberrimus est; quia vis solis ut prima est ad ortum, ita quoque valde efficax est ad habitus corporis temperandos & purificandos. Italis dicitur Levante [b], Gallis Vent d' Amont, Anglis the East-Wind [c]. Zephyrus, qui quasi Ζεφύρος πνεῦμα vitam ferens putatur dictus: unde & genialis mundi spiritus appellatur Plinio, frigidior & humidior est, adeoque ad cientes nubes & tempestates pronior; quia radii solares illic minus sunt efficaces, quum toto die, quando Sol est in Ortum & Meridie, varie illic colliguntur vapores, qui radiorum vim retundunt atque hebetant; quique vento admixti, nubes & tempestates cient. Italis dicitur Ponente [d], Gallis Vent Occidental, Anglis the West-Wind. Notus a Græco νότις humor, quia valde humidus est; seu Auster, quasi Hauster, ab hauriendis appellatus aquis, a Meridie spirat, calidus & humidus est, & eandem ob causam tempestuosus, morborumque ferax. Calidus quidem, quia vehementior vis Solis multos vapores extrahit, qui vento admixti suam qualitatem eidem imprimunt; &, quia per loca paludosa & palustria spirat; e quibus copiosi halitus exspirant, & imbuunt ventum simili sua qualitate. Hic ventus pestem immittit, si perpetuo spirat, uti sæpius observatum. Noctu vehementior est, quam interdiu. Eo flante animalia minus esuriunt, ait Plinius. In mari Adriatico sævit atrocius. Italis dicitur il vento di Mezzogiorno, il Su, Gallis Vent de midi, Anglis the South-Wind. Boreas [e] ἄρτος ἡ βοῆς, à violento & sonoro flatu, quem edit [f], dictus; seu Aquilo, ab aquilæ velocitate [g] nominatus, à Septemtrionibus oritur: frigidus & siccus est; cum propter minorem, quæ illic est, Solis efficaciam; tum etiam, quia transit loca frigida, nivibusque plena. Hic ventus Italis dicitur Tramontana, Gallis Vent de Bise, Anglis the North-Wind. Ab his ventis deinceps appellantur intermedii, quorum nomina ex adjectis schematibus haud difficulter cognoscuntur. Cacias inter Aquilonem & Subsolanum collocatur, non pelit nubes, sed ad se videtur attrahere. Vulturinus infra Eurus ab uno statuitur Vitruvio; à Latinis pluribus cum

Euro confunditur: Quidam Euronotum vocant. Dicitur à Vulture ave, aut à Vulturino Campaniæ fluvio. Africus, Græcis λιψ, ab Africa (quæ Græcis est Libya) nomen accepit. Caurus à Vitruvio constituitur, ubi Plinius & Aristoteles Argesten locant: sic vocatur, quod in morem Pantheræ videatur stridere seu Caurire. Cum Coro vulgo confunditur: Seneca hunc Violentum vocat, & in unam partem rapacem.

C Accuratam tabulam sive typum Ventorum, secundum veterem & novam dispositionem, eorumque nomenclaturam, addit Brietius in Parall. Geogr. p. 33. quam heic subnectimus. Philosophi quidam apud Aristotelem unicum ventum duntaxat admittebant: quoniam (inquiiebant) ventus est tantum aer motus. De his I. Meteor. cap. XIII. Philosophus Therialces apud Strabonem duos tantum ventos recipiebat sibi ab utroque polo oppositos, dicebanturque Boreas & Notus. Poëtæ Græci & Latini quatuor appellant, quos sibi invicem ita opponunt. Auster Νότιος; Eurus Εὐρῆος, Aquilo Βορέας, Favonius Ζέφυρος. Zephyri autem loco in tempestate solent Africum substituere. Andronicus Cyrrhestes apud Strabonem in turri octagona Athenis octo disposuerat, quos Triton mobilis virga indicabat: Aquilo, Apeliotes, Cacias, Argestes, Notus; Zephyrus, Africus, Eurus. Plinius, Seneca, Aristoteles, duodecim recipiunt, quos Seneca ex punctis Tropicorum, Circulorum Polarium, & Meridiani prædictos circulos secantis, colligit: Subsolanus Ἀπυλιώτις, Boreas Ἀπαραχτίας, Aquilo Μείων, Cacias Καυρίας, Corus Ἀργείων, Thrascias Θεσσαλίας, Favonius Ζέφυρος, Auster Νότιος, Albonotus Λευκόνιας, Africus Λιψ, Vulturinus Εὐρῆος, Euronotus Φοινικίας. Vitruvius lib. I. cap. VI. viginti quatuor enumerat, & sunt, Septentrio, Thrascias, Corus, Caurus, Circius, Etesia, Favonius, Argestes, Subvesperus, Africus, Libonotus, Altanus, Auster, Euronotus, Vulturinus, Eurus, Cacias, Ornithia, Solanus, Carbas, Boreas, Aquilo, Supernas, Gallicus. Antiquis venti his sunt appellati nominibus: Africus, Græcis λιψ, ab Africa dictus (quæ Græcis Libya est) nomen accepit, procellosus imprimis; quo tamen flante mirum est (Plinio teste) Alcyonum prolii lterni mare. Aristoteles ait eum vix obducere cælum nubibus, quoniam illas rapiditate

sua dissipat. *Altanus* a *Vitruvio* juxta Austrum collocatur, & sic dicitur, quod altius nubes agat, aut forte ab Altano urbe Calabriae respectu Brundusii, aut Tarenti; ex eo retinere nomen venti Meridionales. *Aparthias* ab urfa minore nomen habet, Latinis *Septentrio*: in Europa serenus, in Africa nubilus. Confunditur a quibusdam cum Borea, Aquilone & Etesis. *Apheliotes*, Senecæ *Apheliotes*, a Græco ἄλιος, Latinis *Solanus* & *Subsolanus*, spirans ab Oriente [b] Æquinoctiali [i]. Denominatur autem ventus a sole potius nascente, quam occidente, quia oriens flatum auget, Occidens premit, inquit *Plinius*. *Argestes* a *Vitruvio* infra Favonium constituitur; apud *Aristotelem*, *Plinium*, *Strabonem* loco Cauri supponitur. Ab *Homero* certe ἄριος appellatur. Dicitur a Græco ἄριος, quod pigrum sonat; igitur per Antiphrasim, est enim procellosus: licet id *Seneca* neget, cum eum mollem vocat, ac euntibus & redeuntibus communem. Idem videtur esse cum *Fapyge* & *Cauro*. *Aquilo* ab Aquilæ velocitate dicitur: Ejus loco ab *Aristotele* substituitur *Meses*: sed *Plinius* & *Seneca* aliter sentiunt. *Atabulus* & *Atabulus* ventus est peculiaris Apuliæ, cujus meminit *Horat.* L. I. Satyr. V. v. 78. Quidam *Ataburum* legunt, & ab *Ataburo* monte Siciliæ nominari putant; quare ab eodem *Horat.* [k] torrere dicitur montes Apuliæ. *Porphyrion* tamen dictum creditur παρὰ τὸ πῦρ ἄνω βάλλειν, ab inferenda noxa [l], quia sic omnia arefacit, ut nullis possint solibus recreari, ait *Plinius*. *Auster* ab hauriendis aquis appellatur, licet non asperetur: Græcis *Notus* est. *Boreas* Græcorum, *Aquilo* Latinorum est, & dicitur vel a rege Thraciæ, ut *Mythologi*; vel ἄνω τῆς βίας, quoniam est violenti flatus, & sonori, ut vult apud *Gellium* [m] *Phavorinus*. *Cæcias* vulgo inter Aquilonem & Subsolanum collocatur, ab uno *Vitruvio* inter Subsolanum & Eorum. Non pellit nubes, sed ad se videtur attrahere; unde nata parœmia. *Tatius* c. 32. *Isag.* in *phenomena* *Arati* ait ita dictum a *Fl. Caito*; vocatur aliter *Hellespontias*. *Carbas* supra Subsolanum infra Boream *Vitruvio*; forte ab urbe Carba minoris Armeniæ. *Catagis* Pamphyliam infestat apud *Senecam* 5. *Nat. Quæst.* *Caurus* a *Vitruvio* constituitur ubi *Plinius* & *Aristoteles* Argesten locant: sic vocatur, quod in morem Pantheræ stridere seu caurire videatur. *Circius*, *Cercius* *Catonis*, sic appellatur a turbine, ut vult *Phavorinus* apud *Gellium* [n]. Tribuitur uni Galliæ a *Plinio*, & *Seneca*; *Cato* eo quoque infestari Hispanos Alpinos ait. Neque tamen totam Galliam quatit, siquidem Viennæ non sentitur, inquit *Plinius*. Percellere armatum hominem, & plaustrum ait *Cato*: Gallorum ædificia diruere, *Seneca*, & tamen coli ab indigenis, quod huic debeant salubritatem, ideoque ei ab Augusto in Galliis agente factum esse templum. Recte collocatum esse a *Vitruvio* arguit *Plinius* locus. *Corus* vulgo cum *Cauro* confunditur, distinguitur tamen a *Vitruvio*: *Seneca* hunc violentum vocat, & in unam partem rapacem. *Etesis* sic vocantur quasi Anniversarii, tempestivi & salubres omni viventi, inquit *Tullius*. *Plinius* ait flare biduo post exortum Caniculæ, *Theon* in *Aratum* ab exortu Caniculæ, ut plurimum 60 diebus ad Arcturum. Ab antiquis vulgo crediti sunt flare a Septentrione, quare a *Lucretio* *Etesis* *fabra* *Aquilonum*: unde quidam eis assignarunt Nili inundationem. *Alis* in Occidentem, alii in Orientem declinare malunt. *Nigidius* etiam apud *Gellium* in Austrum. Videlicet, inquit idem *Gellius* lib. 2. cap. 22. ex alia, atque alia cœli parte flant. *Plinius* eos cum prodromis

videtur confundere: *Seneca* tradit vocari somniculos, & delicatos, quia, inquit, mane surgere nesciunt. *Euronotus*, *Aristoteli* *Leuconotus*, aliter & *Phœnicias*, inter Eorum & Notum ab *Aristotele* collocatur: a *Vitruvio* inter Vulturum, & Austrum. *Eurus* εὐρος, quasi εὐρος fluidus, quia excitat sudorem, ut vult *Eustathius*, vel quasi εὐρος τῆς ἡσυχίας, procedens ab Aurora. Confunditur aliquando cum Subsolanum, & Vulturno. Immo & ab aliis affigitur Orienti æstivo, ab aliis hyemali, ait *Strabo*. *Favonius* a fovendo dicitur, quod ab eo Plantæ enectæ frigore refoveantur: Græcis est Ζέφυρος. *Galicus*, cujus meminit unus *Vitruvius*, & prope Septentrionem versus austrum locat. *Hellespontias* ab Helleponto, unde spirat in Græciam & Athenas, aliter *Cæcias*. *Fapyx*, cujus meminere *Horatius* & *Virgilius*, ad Caurum seu Argesten referri debet. Optatur enim ab *Horatio* Maroni ex Italia in Græciam & Athenas soluturo, & eo usa est *Cleopatra* ex Epiro in Ægyptum fugiens. Nomen habet a *Fapygia* parte Apuliæ. *Leuconotus*, aliter *Euronotus*, item & *Phœnicias*. Dicitur autem *Leuconotus*, quod serenitatem inducat: λευκόν enim serenum est. *Libonotus* ita dicitur, quod Notum inter & Africum spiret: a quibusdam *Leuconotus* apud *Strabonem* nominatur. *Meses* quasi medius: a *Plinio* locatur inter Aquilonem & Cæciam; ab *Aristotele* post Boream versus Orientem loco Aquilonis *Pliniani*. *Notus* a Græco νότος, humor, quia valde humidus: vel, ut apud *Gellium* *Phavorinus*, ab ὄνω lædo, unde ὄνω, & per aphæresin νότος, inquit *Eustathius*, quod frugibus & corporibus noceat. Noctu vehementior est quam interdiu: & eo flante animalia minus esuriunt, ait *Plinius*. In mari Adriatico sævit atrocius. *Olympias* a *Plinio* supra Argesten effertur: qui etiam notat consuetudinem invaluisse ut *Olympias*, *Scyron* & *Argestes* confundantur, quod & fecit *Aristoteles*. Nomen habet ab *Olympo* monte respectu Thessalorum. *Ornithias*, quasi Avicularis, quia post Brumam spirans aves reducit, ait *Plinius*, estque admodum temperatus. At *Geminus* frigidum appellat. Ab *Aristotele* & *Vitruvio*, opponuntur *Ornithiæ* *Etesis*. *Phœnicias* a Phœnicibus, qui eo utuntur solventes in Græciam: *Euronotus* aliter dicitur. *Scyron* a montibus seu petris *Scyronis* vocatur, & maxime Athenienses infestat. Hunc *Plinius* infra Argestem ablegat. *Septentrio* a Polo Arctico spirat, Græcis *Aparthias*. *Solanus* *Vitruvio*, *Plinio* *Subsolanus*, ab Oriente Æquinoctiali spirat. *Subsolanus* idem cum Solano, *Subvesperus*, quem unus appellat *Vitruvius*, atque inter Argesten & Africum statuit. *Supernas* appellatur quoque ab uno *Vitruvio* & supra Aquilonem collocatur. *Thracias* nomen habet a *Thracia* late sumpta, hoc est a regionibus supra Macedoniam extensis. De ejus situ omnes conveniunt. *Vulturnus* infra Eorum ab uno *Vitruvio* statuitur, a Latinis pluribus cum Euro confunditur. Quidam apud *Gellium* vocant *Euronotum*. Dicitur a *Vulture* ave, vel a *Vulturno* fluvio Campaniæ. *Zephyrus* quasi ζέφυρος πόντος vitam ferens, Latinis *Favonius*. [o]

H E K E L I I.

- [a] Græcis εὐρος.
 [b] Vento di Levante.
 [c] Aliis dicitur *Ventus Orientalis* inter *Aquilonem* & *Vulturum* medius. Alii absolute *Vulturum* illum nuncupant.
 [d] Vento di Ponente.
 [e] Gr. Βορέας, s. Βορέας.
 [f] Vel εὐρος τῆς ἡσυχίας a sonare & fluere, quia flat sono violento.
 [g] Sea

Typus intervallorum variarum gentium

<i>Gradus</i>	1	2	3	4
<i>Russica mill.</i>	20 40 60 80 120	160	200 240 280	320
<i>Ital: mill.</i>	10 20 30 40 50 60	90 120	150 180 210	240
<i>Anglica mill.</i>	27 $\frac{1}{2}$ 55	82 $\frac{1}{2}$ 110	165	220
<i>Scotica mill.</i>	10 20 30 40 50	100	150	200
<i>Gallicæ leuc.</i>	5 10 15 20 25	50	75	100
<i>Horaricæ leucæ</i>	5 10 15 20	30 40	50 60 70	80
<i>Hispanicæ leucæ</i>	17 $\frac{1}{2}$	35	52 $\frac{1}{2}$	70
<i>Germanic mill.</i>	5 10 15	30	45	60
<i>Scandica mill.</i>	2 4 6 8 10	20	30	40

[g] Seu impetuoso flatu.
 [b] Seu Ortu.
 [i] Et est moderate calidus & ficcus, plerumque serenitatem afferens, omniumque saluberrimus.
 [k] Loc. cit.
 [l] Seu ab eo, quod pestem immittat. Vid. Commentat. veter. in Editione Cruquiana Horat. p. 363. col. a.

[m] Lib. II. N: A. Cap. XXII.
 [n] Loc. cit.
 [o] Hæc studiose legenda FRANCISCI BACONIS de VERVLAMIO, summi Angliæ quondam Cancellarii, Historia Naturalis, diverso tempore atque diversis locis de VENTIS, quos supra laudatus AMPELIUS ex aëris motu & inclinatione fieri (p. 15.) statuit, publicata.

C A P. IX.

De locorum Mensuris.

I.

ROMANI locorum intervalla per millia passuum, quæ milliaria dicebantur, dimensi sunt. Singula millia passuum quum Lapidibus sive Cippis notarentur, ipsa inde Milliaria Lapidibus appellarunt: ut ad decimum Lapidem, id est, ad decimum milliare: Quatuor millia passuum conficiunt unum Milliare Germanicum commune. Hinc gradus unus in Globo terræ continet millia passuum LX; milliaria autem Germanica communia XV. Græci sua intervalla per Stadia dimensi sunt. Stadium est CXXV passuum; hinc octo stadia conficiunt unum Milliare Romanum, id est, mille passus; XXXII stadia constituunt milliare Germanicum commune.

Milliare Romanum Scriptores R. Lapidem plerumque vocant, ubi de vicinis urbi locis loquuntur. Quid Stadium.

II. Persæ suas habuerunt in dimetiendis intervallis Parasangas: quarum singulæ XXX continuerunt stadia. Ægyptii habuere Schoenos; sed dispares inter se longitudine: alii enim Schoeno XXX [a] tribuunt stadia; alii XL; alii XX tantum. Hodie milliarii vocabulo utuntur maxime Germani, Dani, Norvegii, Suedi, Angli, Scoti; quibus est meile & mile: item Poloni & Bojohæmi; aliæque Slavicæ gentes; quibus est, mila & mile: item Itali, quibus miglio. Hispani & Galli sua intervalla dimetiuntur per leugas sive leucas: quas illi leguas, hi lieues appellitant. Itali etiam & Angli de Germanorum, Slavorum, Hispanorum, Gallorumque intervallis loquentes, per leugas indicant, quæ illis leghe, his leagues dicuntur. Russi sive Moscovitæ suam locorum mensuram agunt per spatia, quæ patria lingua vocant Vorest. Sed horum omnium mensuræ & comparationes ex typo quam facillime cognoscuntur. a

Parasangæ. Schoenus, Leuca. Vorest.

III. Sed

BUNONIS.

a (a) Mensura est longitudo finita, quæ ignotam locorum distantiam metitur. Ejus partes sunt Granum bordei secundum latitudinem dispositum, quod censetur mensura minima. Quatuor Grana hordei per latera contigue disposita dant Digitum [b]; & tres Digiti Unciam, quæ est pars pedis duodecima. Palmus quatuor habet digitos, Lichas duos Palmos. Spithama tres Palmos. Cubitus continet pedem cum semisse; hoc est ab extremo medio digito ad brachii flexionem [c]. Pes vero quatuor continet Palmos. Sed apud diversos Populos longitudo pedis diversa est. Usitatus Mathematicis est Pes Rhinlandicus, quem antiquo Romano æqualem esse probat diligentissimus Snellius; unde in Terræ dimensione pro regula omnium mensurarum merito assumitur. Ejus Pedis quarta pars hic apponitur inter A & B.

A ————— B
 Gradus [d] duos habet Pedes: Simplex passus duos pedes cum dimidio: At Geometricus passus absolute ita dictus Pedis quinque. Pertica est duorum

passuum, seu pedum decem [e]. Respondere videtur Calamo, cujus meminit Scriptura. Orgyja continuisset censetur Pedes sex, & Græcorum passus fuisse dicitur a nonnullis. Stadium Græcorum proprium ab Hercule in Olympio campo metatum censetur fuisse Pedum Græcorum IOC, qui faciunt pedes Romanos seti Rhinlandicos ICXXV. Nam Græcus Pes major paulo fuit Romano. Et Pedes isti 625, dant passus centum viginti quinque; quos itidem Stadium continet. Milliare triplex est, 1. Romanum sive Italicum, quod continet VIII Stadia, sive passus CIO. 2. Leuca, eaque vel vetus XII Stadiorum, vel nova XVI Stadiorum: quæ faciunt unum Milliare Gallicum, seu duo Italica. 3. Germanicum Milliare, quod vel Commune est, quatuor habens millia passuum, seu stadia XXXII; sive quatuor Milliaria Italica: Leucam etiam Hispanicam dicunt. Vel Magnum, passus habens quinquies mille. Memoriz causa hi adduntur versiculi:

Quatuor ex Granis Digitus componitur unus.
 Est quater in Palmo digitus: quater in Pedo Palmus. D 2 Quinque

(a) Mensuræ Geographicæ.

III. Sed notandum, quod nulla gens æquis ubique utatur intervallorum mensuris. Nam ut Germanis, pro ratione variarum regionum, milliaria alia dicuntur magna, alia parva, alia communia, quorum XV unum constituunt gradum in Globo Terræ: sic Hispanis quoque & Gallis leucæ sunt inæquales, & aliis itidem gentibus milliaria. Anglorum quoque plerique Mathematici LX milliaria tribuunt uni gradui cum Italis. ⁶

Quinque Pedes Passum faciunt: Passus quoque centum.

Viginti quinque Stadium dant: Sed Milliare

Octo dabunt Stadia: Duplicatum dant tibi Leucam.

Sed hic notandum, quod in diversis Gallix atque Hispanix locis diversa observetur Leucæ magnitudo.

(a) *Parasanga*, Persicum & Ægyptium milliare, continuisse censetur XXX Stadia [f]: Fuisse tamen variam hanc mensuram cognoscitur ex Plin. lib. VI. Cap. XXVI. (b) *Schoenus* Ægyptiorum $\alpha\sigma\iota\nu\sigma$ funis a junco, ex quo conficiebatur, de cujus extensione varia est auctorum opinio. Secundum Herodotum continet LX Stadia: Secundum Plin. XL. At in diversis locis fortasse diversa magnitudo fuit, aut stadium Herodoti a Pliniano differt. Vid. *Strab. lib. XVII* [g]. (c) Angli triplicia habent Milliaria; *Majora*, quorum 27 $\frac{1}{2}$ æquant Gradum: *Mediocria*, quorum 50; *Minima*, quorum 60 vel 55. De Russiorum aliorumque Milliariibus videatur *Typus intervallorum* ab Auctore appositus. Cæterum (d) *Turcarum milliare* censetur æquale Italico milliari; ita ut 60 faciant Gradum. (e) *Arabum leuca* olim censetur fuisse vicesima quinta pars gradus; ita ut 25 æquarint gradum unum: verum aliam quoque usurparunt mensuram, cujus 56 Gradum effecisse perhibentur. (f) *Indorum milliaria* centum Gradui æqualia esse judicantur; et si *Indi* vulgo, ut & *Tartari*, per dierum & horarum itinera describant distantias; (g) *Cambajenses* & *Guzaratensis* regni incolæ utuntur mensura, quam *Cosam* vocant, cujus triginta faciunt unum gradum. (h) *Sinæ* tres habent mensuras itinerarias, quas vocant, *Li*, *Pu*, *Uchan*. *Li* est intervallum, ex quo hominis alte clamantis vox audiri potest in planitie, & aëre quieto, quod censetur trecentorum passuum Geometricorum. *Pu* continet decem *Li*; ita ut viginti *Pu* gradum conficiant. Decem *Pu* faciunt *Uchan*, quod unius diei iter statuunt, nempe passuum quindecim millium.

C Horaria Leuca in tabulis Geographicis sæpe adnotantur: illæ tamen inæquales sunt: quas gentes robustiores extendunt, molliores constringunt. Est vero *Leuca Horaria* spatium, quod expeditus pedes decurrit. *Franci* unam suam Leucam una hora dimetiuntur. *Angli* duas Communes, sunt

(a) *Parasanga*. (b) *Schoenus*. (c) *Anglicum Milliare*. (d) *Turcicum Milliare*. (e) *Arabum*. (f) *Indorum Milliaria*. (g) *Milliare Cambajense*. (h) *Sinarum*. (i) *Mensuræ variæ*.

C A P. X.

De Oceano, ejusque partibus.

I.

Terra, in mundi medio tanquam in centro posita, mari undique omnis cingitur. [a] Totum autem Mare, seu quicquid aquarum terris passim infusum universum

HEKELII.

[a] *Orbem Maritimum, sive Rerum in Mari*

enim expeditissimi: Germani dimidiam communem: Russi quatuor e suis Vorelt. Astronomi tamen XX Leucas horarias uni tribuunt gradui: unde sic intelligendæ tabulæ Geographicæ, quæ ejusmodi epigraphen in scala milliariam habent.

HEKELII.

[a] Editio *Amstelod.* ultima, eaque *Vorsliana* p. 32 pro XXX h. l. posuit LX.

[b] Quem latum, aut transversum intelligimus.

[c] Seu curvaturam, *Cubitò* enim mensuramus res an sint *cubitales*, vel *bicubitales*, aut *tricubitæ*, vel *quadricubitæ*, &c.

[d] Proprie extensionem pedum in progrediendo denotans.

[e] Nonnulli, *illam* sex Pedum Mensuram esse, dicunt. Proprie, quod *longe qs. pertingat*, oblongum baculum denotat.

[f] Et quidem ex *Herodoti* atque *Budæi* sententia. Nam alii *Parasangam* quinquaginta *Stadiorum* Mensuram esse pronunciant.

[g] Lib. XI. p. 133. Edition. *Jansoniano-Amstelodam.* in 12. m. maj. f.

R. E. I. S. K. I. I.

I (i) *Mensuræ*, quotquot huc adferuntur, e *Geometria*, quam vocant, *practica*, aut verius *Euthymetria* seu arte Longimensoria in usus Geographicos proveniunt; Omnes quidem ex dicuntur *simplices*, quibus lineam seu longitudinem metimur: Eadem vero etiam *quadrata*, si ad planitiem; *cubica*, si ad corpora adhibeantur. Sicut autem non veteres solum, sed hodiernæ per *Asiam*, *Europam* & *Africam* nationes locorum genio, sic mensurarum modo ac magnitudine vehementer dissident. Id quod Typus chalcographicus huic capiti annexus ex parte docuit; sed luculentissime *Schottus in Amusti Ferdinanda* explicat, ubi cum uno gradu circularum terrestria confert milliaria *Indica* 100, *Cambajensia* 30, *Arabica* 27, *antiqua Persica* 20, *Hollandica* 19, *Danica* 10, *Scanicis* æqualia. Unum his accedito de gradu, nempe majorum circularum collationem intelligi heic oportere: Sin paralleli arctius coeant, tum propositioni huic multum decedere liquet.

Littoribus *gestarum Historiam* adornavit BARTOL. MORISOTUS, eamque *Divione* A^o. 1643. in fol.

universum Orbem ambit, id uno nomine *Oceanus* nuncupatur; qui postea nominibus, ut locis, differens, in varia maria ac sinus varie distribuitur: Ac primum *quatuor* appellationes, ex IV Mundi regionibus accipit. Ab Oriente *Eous* dicitur, id est, Orientalis: ab Occidente *Occiduus*, sive Occidentalis: a Meridie *Notius*, id est, Australis: a Septemtrionibus *Septemtrionalis*. ^α

Eous.
Occiduus.
Notius.
Septemtrionalis.
Sarmaticus.
Scythicus.
Hyperboreus.
Mare Cronium.

II. Præter hæc, prout quamque regionem perfundit, diversa a littoribus suis vocabula trahit. A Septemtrionibus, qua Sarmatiæ affunditur, inter Lappiam & flumen Obium, *Sarmaticus*; qua Scythiæ, *Scythicus* appellatur Oceanus. Sed a toto Septemtrione etiam *β Hyperboreus* dicitur, a gente in extimo hoc Septemtrionis litore posita; idem *Mare Cronium*, quod Saturnus his locis re-

gnare.

sol. publici juris fieri iussit. Exstant & GEORGII FOURNIER, e Soc. Jesu, II Volumina *Geographica Orbis Notitiæ per Littora MARIS & Ripas*, Parisiis ap. Joann. Henautt A^o. 1651. in f. 24. excusa. Nec spernendum HENRICI HUDSONII *Fretum*, quod Amstelodami A^o. 1613. in 4. f. impressum constat.

BUNONIS.

α (a) Globus terrenus ratione suarum partium dividitur in Aquam & Terram. Aqua iterum dividitur, 1. in *Maria*: 2. in *Fluvios, Rivos, Torrentes & Fontes*: 3. in *Stagna, Lacus & Paludes*. *Mare* est immanis aquarum salutarum vastitas [b]. Quod quidem vel est (b) *Universale*, hoc est, *Oceanus* (qui rationem habet Terræ continenti quodammodo oppositam, & privatum sæpe cognomen requirit a regione quam alluit; ut *Oceanus Germanicus, Indicus, &c.*) Vel (c) *Particulare*, scilicet quasi prægrandis quidam sinus Oceani (in Terra peninsulæ respondens) cum quo cohæret, ad morem artuum, qui corporis trunco annexi sunt; ut *Mare Mediterraneum, Balticum, &c.* quæ conjunctio fit aliquando per collum angustum, quod (d) *Fretum* appellatur, a fremitu seu sono, qui inibi auditur, dum Mare unum in alterum se exonerat, & cum Isthmo in Terra oppositionem, aut si mavis, cognationem habet. *Caspium* tamen seu *Hyrceanum Mare* nulli alteri jungitur Mari, nisi forte per cryptas subterraneas, adeoque habet veræ insulæ contrariam rationem. (e) *Fons* est aqua modica, scaturiens ac velut saliendo aut ebulliendo e tellure erumpens [c]. (f) *Rivus* est aqua modica, e fonte aliorum manans [d]. (g) *Torrentis* est aqua fluens copiosior, rapida, sed vix perpetua: ex imbris diuturnis & validis, aut soluta nive nascens. *Flumen* seu (h) *Fluvius* est aqua currens copiosa [e], ex pluribus rivis ac torrentibus collecta. (i) *Palus* [f] est aqua quiescens, modica, cœnosa, putridaque, ex pluviis, nivibus, aut etiam fonte aliquo invalido, originem habens, ac proinde æstate plerumque evanescens. (k) *Stagnum* est aqua quiescens, sincera, copiosior, ex pluribus in fundo scaturiginibus, usque vivacioribus; nonnunquam etiam ex rivulis, jugiter affluentibus, coacervata. (l) *Lacus* est aqua quiescens, valde copiosa, rivorum atque etiam fluminum ingressu perpetua [g]. Fontium autem alii sunt *Calidi*, alii *Frigidi*, alii *Tepidi*, nonnulli *inspidi*, quidam *salsi, acidi, &c.* alii *graveolentes*, alii *inodori*: alii demum sunt *medicati & minerales*. Et hæc aquæ ita a natura sunt constitutæ. Sunt præterea alvei factitii, & hominum manu parati; ut *Futei, Piscinae, Cisternæ*. *Cisterna* est latum quoddam

receptaculum aquarum pluviarum, sub stillicidiis confluentium. *Futeus* est angustus quidem, sed profunde effossus alveus, in quo colliguntur aquæ, per poros & venas terræ manantes. (m) *Piscina* est fovea quædam ampla, declivis plerumque, sed loco humiliori, aggere vallata, ut in ea congregentur aquæ, pro piscium conservatione. (n) *Fossa* appellatur alveus hominum manu factus, urbes aut castra cingens ad continendas aquas, contra incurSIONES hostium, vel etiam ad flumina alio derivanda. [h] β *Mare Hyperboreum* sive *Concretum* a probatis autoribus dividitur in *Amalchium*, quod Scythis significat *Mare Congelatum*; & extenditur ab Oceano Eoo ad Paropamisum fl. Plin. lib. IV. c. XLII. In *Chronium* seu *Saturninum*, quod a Paropamiso fl. ad Rubeas prom. valgo *Norkyn*. Et *pigrum*, quod supra Scotiam versus Thulen & Rubeas prom. porrigitur.

HEKELII.

[b] Seu ultimus aquarum confluxus.
[c] Alii *Fontem* per scaturiginem apertas aquas foras fundentem describunt.
[d] Aquæ enim, ubi fluunt rivatim, *Rivos*, h. e. *parvos fluviolos*, faciunt.
[e] Seu perenne defluens.
[f] A Gr. πηλός, *lutum*.
[g] *Lacubus*, piscosis imprimis, *Prussia* præ cæteris locis abundat.

[h] Sic *ALVEUS* quoque invenitur in *Balneo*, *ALVEUS* apud *Lotricem*, *ALVEUS* in *Nevi*, *ALVEUS* apud *Aleatorem*, & *ALVEUS* in *Alveario*, sive *Apiario*.

REISKII.

I Pars una hujus introductionis, quam persequimur, *Geographicae, Hydrographia* (o) erat, sive *scientia omnium aquarum, Oceani cum primis ex situ & magnitudine non solum metiendi, sed etiam cognoscendi*: Unam dum voco, utramque Mathematicam & Historicam intelligo, ac eandem utriusque materiem assignari heic volo. *Materia & objectum* (p) existat aut *generale*, nempe aqua cuncta, sive marina, sive fluvialis, sive fontana, sive lacustris & paludosa, sive mobilis sive immota fuerit; aut *speciale*, vastus puta *Oceanus*, immensa fere aquarum congeries, cui partes insigniores attribui non maria tantum singula, sed sinus etiam, fræta, portusque: Hæc omnia cum terris conjuncta sub mensuram & cognitionem brevissime vocabuntur. *Est quippe in toto suo globo tellus, medio ambitu, præcincta circumfluo mari*, ut recte Plinius Lib. II. c. 66.

BUNO-

(a) Quinta divisio Globi in Terram & Aquam. (b) Mare Universale. (c) Particulare. (d) Fretum. (e) Fons. (f) Rivus. (g) Torrentis. (h) Fluvius. (i) Palus. (k) Stagnum. (l) Lacus. (m) Piscina. (n) Fossa. (o) Hydrographia duplex. (p) Objectum hujus etiam duplex.

Concretum.
Mare Mor-
tuum.

Mare Pi-
grum.

Oceanus

Sericus.

Sinenfis.

Hippadis

Pelagus, seu

Archipela-
gus S. Lazari.

Oceanus In-
dicus.

Gangeticus,

seu Benga-
lensis.

Mare Persi-
cum, Arabi-
cum, Aspe-
rum, Ru-
brum seu

Erythræum.

Oceanus

Æthiopicus.

Atlanticus.

Gallicus.

Cantabricus.

Aquitanicus.

Britannicus.

Hibernicus.

Caledonius.

Germanicus.

Mare Au-
strinum seu

Pacificum.

gnare dicitur, sidus frigidum : eadem ex causa *Concretum*, & *Amalchium* ; quod gentis olim illius lingua *Congelatum* significabat : & *Morimarusa* , quod *Mare mortuum* , ob perpetuam caliginem, & alienum molliorum siderum inibi aspectum ; maligna, ac pruina tantum albicante, luce, ut inquit Plinius. Tacito, est *Mare pigrum* ac prope *immutum*. Ab Oriente *Sericus* dicitur ad Sericam regionem, quæ nunc est *Kitaja* : & *Sinenfis* ad regionem Sinarum, quæ vulgo Hispanis *China* vocatur, id est, si Germanicis scribas literis, *Tschina*.

III. Hinc sequitur *Hippadis* pelagus, vulgo *Archipelagus S. Lazari*, ob multitudinem insularum in eo, ad comparationem Archipelagi Europæi, id est, Maris Ægæi, sic dictum. Inde a meridie *Oceanus est Indicus*, qua Indos, Persas atque Arabas Æthiopasque ab Oriente alluit. Hic vero ea parte, qua a Gange Indiæ flumine affunditur, *Gangeticus* dicitur ; vulgo nunc *Bengalensis* sinus, ab Indiæ urbe *Bengala* : qua Persidem tangit, *Persicum mare* : mox *Arabicum*, qua Arabiam ab Austro percutit. Hinc ad Cernen seu Minuthiam insulam, quæ vulgo est *Madagascar*, *Asperum*, ob brevia & fyrtes, quibus refertum. At totum hoc mare Indicum, quod Genetici, Persici, Arabici, & Asperi nominibus distinguitur, alio nomine mare *Rubrum* Latinis, Græcis γ *Erythræum* dicitur ; quod a Solis repercussu talem reddi colorem, alii ab arena terraque, alii talem ipsius esse naturam existimarunt ; vel, ut alii, quorum verior videtur sententia, a Rege *Erythra*, cujus sepulchrum in *Ogyri* insula ejusdem maris erat.

IV. Porro a mari Erythræo promontorioque Bonæ Spei, pars altera Meridionalis Oceani incipit, versus Occasum *Oceanus Æthiopicus*, seu mare Æthiopicum, qua Æthiopia alluitur, ad usque ostia fluminis Nigri. Inde jam est *Atlanticus Oceanus* (ab Atlante, Mauritanix monte, vel ejus promontorio dictus) seu mare Atlanticum, ad Hispaniæ usque promontorium *Artabrum* vulgo *Cabo de Roca*. Hinc *Oceanus Gallicus* ad promontorium usque Galliæ Celticæ, vulgo *le Four*. At idem, qua Cantabriam Hispaniæ regionem alluit, *Cantabricus* appellatur : qua Aquitaniam Galliæ provinciam, *Aquitanicus* ; mox *Britannicus* est inter Britanniam & Galliam : inter Hiberniam & Britanniam *Hibernicus* : & supra Scotiam, quæ quondam Caledonia dicta, *Caledonius*, qui apud Ptolemæum mendose est *Deucaledonius*. Ultra Britanniam, ad usque Cimbros sive Jutiam, Daniæ regionem, ζ *Germanicus Oceanus* Germaniam lambit.

V. Hæc igitur sunt nomina, in quæ totus Oceanus a Veteribus divisus, hodieque maxima ex parte servat. Cæterum quum in ultiores mundi parteis postmodum navigatum sit, Oceano recens inspecto recentia quædam imposita sunt vocabula ; in quatuor scilicet partes universo Oceano diviso. Quicquid aquarum inter Asiam, Americam & Magellanicam, seu Australem terram interfusum est, Hispani *Mar del Zur*, id est, *Mare Austrinum*, & alio nomine *Pacificum* nominant, a fluctuum placiditate. Hinc quod inter Americam, Eu-
ropam

BUNONIS.

γ *Erythræum Mare* a Carmanix finibus ad Aromata prom. extenditur. *Plinius* l. 6. cap. 24. illud in tres dividit partes. *Eustathius* a reflexione montium combustorum ita dictum credit : & *Ctesias Gnidius* a fonte miniato, qui in hoc decidit mare. Alii a pluviis, quæ ex montibus, quos sol adurit, decurrunt in mare hoc, ita appellatum putant.

δ *Oceanus Atlanticus* inter Veteris Orbis litus Occidentale, & Novi Orbis litus Orientale situs est. Vulgo quidem dicitur *Mar del Nort*, *Mare Septemtrionale* ; sed minus proprie : quum ultra Æquato-

rem versus Austrum se extendat. Habet ab Oriente Veteris Orbis litus Occidentale, & ab Occidente Americæ litus Orientale. Versus Septemtrionem coit cum Oceano Hyperboreo, versus Austrum cum Australi. Appellatur etiam *Hesperius ab Hespero stella* : item *Mare vespertinum* & *magnum*.

ε *Artabrum prom.* idem est, quod *Celticum* & *Nerium*. At *Cabo de Rocca*, quod vulgo dicitur, est promontorium ad ostium Tagi ejusque dextrum latus. ζ *Germanicus Oceanus* ad Rheni Ostium incipit, & extenditur ab prom. Rubeas, vulgo *Nort-Cap*. *Plin.* l. 4. c. 1.

ropam & Africam, ad usque lineam Æquinoctialem protenditur; *Mar del Nort*, id est, *Septemtrionale*: ultra lineam, inter Americam, Africam & Australem terram, *Mar d'Æthiopia*, hoc est, *Æthiopicum*: inter Africam, Asiam, atque Australem, *Mar d'India*, hoc est, *Indicum*. Atque hæc de Oceano, quatenus oras terrarum extimas amplectitur. n.

Septemtrionale.
Æthiopicum.
Indicum.

BUNONIS.

„ Alii Geographi Oceani parteis præcipuas constituunt quatuor: 1. *Atlanticum* non extendunt ultra Æquatorem. 2. Hinc incipit illis *Oceanus Æthiopicus*. 3. *Pacificum Mare*. 4. *Oceanus Indicus*. Possunt etiam tres tantum partes constitui, nempe *Oceanus Atlanticus*, *Pacificus* & *Indicus*; verum ita *Atlanticus* latius extendetur.

C A P. XI.

De Magnis sinibus Oceani.

I.

IN gremiis autem Terræ describuntur, ad nostram continentem, quæ in Europam, Asiam & Africam distinguitur, sinus magni a veteribus quinque. Primus est ingens ille Plinii sinus *Codanus*, quod Tacito *Mare Suevicum*, a Suevis olim accolis, dicitur: idem vulgo nunc *Balticum*, & Germanico vocabulo *die Oost-Zee*, *Mare Orientale*, inter Pomeraniam, Daniam, Suediam, Livoniam ac Prussiam a¹

Sinus Codanus.

II. Secundus est, qui medius inter Europam, Africam & Asiam, ad paludem usque Mæotin protenditur: unde *maris mediterranei* vulgare nomen traxit, Latinis olim *Internum* mare dictum. Tertius dicitur, *Persicus*; qui latere suo dextro Persidem radit. & *Persicus sinus inter Arabiam & Persiam decurrit ex Oceano Indico circa insulam Ormuz*; *Persiam* habet ab Oriente, *Arabiam* ab Occidente. *Sistitur ad provinciam Chaldaæ*. *Fluvios recipit paucos, præter Euphratem & Tigrin ante conjunctos*. Quartus, qui litore dextro Arabiam perfundit, *Arabicus*. Hic in sacris libris appellatur *Rubrum mare*; quia sinus est maris Erythræi, sive Rubri: hodie etiam vulgo *Mare Rosso*: idem *Mar di Mecca*, ab urbe natalibus Mahumetis celebri.

Mare Mediterraneum, de quo cap. seq. Sinus Persicus.

Arabicus.

Mare Rubrum.

III. Quintus habebatur *Caspicus*, seu *Hyrchanus*: cui nomina a binis populis accolis quæsitata sunt. Hunc præci inter sinus numerabant, quia Oceanum Scythicum ab Septemtrionibus eum recipere opinabantur; ut *Indicus Arabicum* & *Persicum* ab Austro. Herodotus tamen, antiquissimus scriptor, & item Aristoteles atque Diodorus, ab hac opinione dissentientes, mare id per se esse traderunt, nec Oceano misceri. Hinc Ptolemæus lacum quam mare appellare maluit, qui pedibus circuiiri possit. Huic rei recentiores quoque adstipulantur:

Mare Caspium seu Hyrcanum.

vulgato.

BUNONIS.

„ Diffundit se hoc mare in quatuor sinus secundarios; quorum duo sunt oblongi, nempe *Botnicus* & *Finnicus*; & duo lati, *Dantiscanus* & *Livonicus*.

„ *Arabicus sinus* ex mari Rubro, quod pars est Oceani Indici, fluit inter promontorium Arabiæ ad urbem *Aden*; & inter Africæ promontorium; atque inter Africam versus Occidentem, & Arabiam versus Orientem decurrit: sistitur ad Isthmum Africæ, ad urbem *Suez*, ubi est statio classis Turcicæ. Fluvios paucissimos & exiguos recipit.

REISKII.

„ (a) *Sinum* Gr. κόλπον metaphorice ita di-

ctum, & hinc corrupte apud Italos Golfo, maris partem curvo littore conclusam definiunt, eumque aut oblongum aut latum hiantemque faciunt. (b) *Fretum* dicitur pars Oceani, angusto terræ spatio decurrens, & duo maria connectens: Hispanice *Estrecho*, Italice *stretto*, Germanice *Straat* vel *Strasse*. (c) *Portus* autem pars maris littori vicina, & stationi navium apta. Istarum partium historiam ex auctore capies; rerum naturalium ex Oceano multam notitiam Kircherus in mund. subterr. dabit Lib. 11. c. 14. unde prata submarina, sylvas corallinas, uniones, succinum, conchas, pluraque ad stuporem hauries.

BUNO-

(a) Sinus. (b) Fretum. (c) Portus.

vulgato tamen nomine etiam nunc mare dicitur Caspium atque Hyrcanum : vulgo Mar di Sala, ab urbe apposita, & Russis accolis Chwalenske more. γ

BUNONIS.

γ (a) Caspium Mare, Peculiare est; neque alteri mari, nisi forte per cryptas & vias subterraneas miscetur.

Est porro (b) Sinus Californiae, Mare Vermejo seu rubrum: Inter Californiam & Occidentale Americae Mexicanae litus decurrit, ab Austro versus Septentrionem. Terminatur ad incognitam Americae provinciam Tatontec. Fluvios accipit paucos. Nautae tamen hodie asserunt, Californiam esse Insulam; quod si ita est, non erit hic aquae tractus sinus, sed potius fretum. Deinde, (c) Sinus de Nanquin inter Coream & Chinae Tartariaeque litora decurrit ad Septentrionalia Tartariae loca; ubi Tenduc regnum ponitur; sunt tamen, qui Coream insulam esse tradunt. Fluvios accipit paucos: exporrigitur ab Austro versus Septentrionem. Hi sunt sinus oblongi, quibus plures minores addi possunt, ut (d) sinus ad Cambajam & alii. Ex his sinus secundarios praebent mare Balticum & Mediterraneum. Sunt praeterea Septem sinus lati & hiantes. 1. (e) Sinus Mexicanus, seu mare Mexicanum, ex Oceano Atlantico inter partes Americae Septentrionalem & Australem, quas separat, fluit; ab Oriente in Occidentem. Sillitur ad Isthmum longum inter illas terras, qui impedit, ne Pacificus & Atlanticus Oceanus coeant ab hac parte. Fluvios recipit non paucos. Multas habet insulas veluti

mare Aegeum. 2. (f) Sinus Gangeticus supra cap. X. memoratus, vulgo Golfo di Bengala dictus, inter Narsingam & Mallaccensem Chersonesum infunditur ex Oceano Indico; ab Austro versus Septentrionem. Sillitur ad regna Indiae, Bengalam & Pegu, &c. Recipit insignis fluvios, praeter Gangem. 3. (g) Sinus inter Malaccam & Cambojam non procul a Gangetico, itidem ab Austro versus Septentrionem infunditur. Sillitur ad regnum Siam & alia. 4. (h) Mare Album sive Sinus Russicus, ex Oceano Septentrionali, inter Lappiam & extrema Russiae litora influit versus Austrum. Terminatur partim ad Finlandiam; partim ad Moscoviae regnum; ubi celebre & frequentatum ab Anglis & Belgis emporium Archangelo vulgo dictum. Fluvios recipit insignis. Praebet parvum quendam oblongum sinum, qui ad Lappiam extenditur. 5. (i) Mare Lantchidolinum, sinus est inter terrae Australis provincias Beach & novam Guineam ab Oceano Indico fluens, a Septentrione versus Austrum exporrigitur; terminatur ad incognita Terrae Australis. 6. Huic alius sinus vicinus est versus Occidentem & Terram aliam: ubi est (k) Terra Antonii a Diemen, quod est nomen Belgici Praetoris navalis, sub quo detecta est haec Terra. 7. (l) Mare Hudsonii, sinus est inter Novam Franciam & Canadam, aliasque Americae Septentrionalis partes, ex Oceano Septentrionali infusus. Terminatur ad Estorilandiam.

- (a) Caspium Mare. (b) Sinus Californiae. (c) Sinus de Nanquin. (d) Sinus ad Cambajam. (e) Sinus Mexicanus. (f) Sinus Gangeticus. (g) Sinus inter Malaccam & Cambojam. (h) Mare Album. (i) Mare Lantchidolinum. (k) Sinus ad Terram Antonii a Diemen. (l) Mare Hudsonii.

C A P. XII.

De Mari Interno.

I.

Oceanum, partesque ejus, ac sinus praecipuos diximus; ex his mare Internum, quia omnium celeberrimum est, pluribus adhuc est dicendum. Oceanus igitur Atlanticus ab Occasu Solis per Fretum Gaditanum irrumpens, scissis utrimque (id veteres credidere) ab Hispania Calpe, ab Africa Abyla montibus, quos Columnas Herculis dixere, quasi laborum ejus metas, inter Europam & Africam, Asiamque diffunditur; unde Mediterranei vulgare nomen ei quaesitum. Fretum ipsum, quod tanquam limen ejus est, cognominatur Gaditanum, a Gadius insula celebratissima ante sita; & alio nomine Herculeum, a fabuloso Herculis ex Africa in Hispaniam transitu. Intransi ipsum mare, a laevo latere Europa est, a dextro Africa: inter has ad imum recessum Asia. α¹

Fretum Gaditanum sive Herculeum.

II. Diffun-

BUNONIS.

α Germanis hoc fretum vulgo dicitur die Strasse, Belgis de Strate, unde een Straets - Vaerder, his appellatur navis, quae per fretum istud ad regiones, quas sinus hicce alluit, videlicet ad Syriam, Italiam, Siciliam, Venetias mittitur &c. Fauces hujus freti Livius & Nepos latitudinis tradiderunt, ubi minimum, VII. m. pass. ubi vero plurimum, X. m.

REISKII.

I (a) Sinus hic maximus & veterum navigatione frequens momenta quatuor notatu dignissima praebet; (1) de sinibus minoribus, quos oblongos latoque complectitur; Oblongi sunt Adriaticus, Tarentinus, Thessalonicensis, Propontis, Pontus Euxinus ipse cum sinu Nigropolitano, & palus Mæotis: Lati vero seu hiantes sunt Syrtis major minorque, Tuneto & Tripoli.

(a) Memorabilia maris mediterranei.

II. Diffunditur autem mare in varia nomina, prout regionum litoribus affunditur. ϵ Ad Iberiam, id est, Hispaniam, dicitur *Ibericum* sive *Hispanicum* Mare Ibericum. *Balearicum* : ad Narbonensem Provinciam, *Balearicum*. *Gallicus* sinus : mox *Ligusticus* ad Liguriam : ab eo ad Siciliam *Tuscum mare*; quod Sinus Gallicus. *Græci* γ *Tyrrhenum*, Latini *Inferum* vocarunt : circa Corsicam insulam *Corsicum* Ligusticus. *est mare*: circa Sardiniam *Sardoum* : a Sicilia Cretam usque, *Siculum*. Inde Tuscum Mare seu Inferum. *Inde* δ *Creticum* ad Cyprum usque : mox *Cyprium*, ad Asiæ usque continentem. Inter Siciliam, Italiam & Græciam, ϵ *Ionium* dicitur mare : cujus pars ζ *Sinus Adriaticus*, inter Italiam & Illyricum, ab *Adria* urbe quondam sic dictus. Idem Corsicum. *& n* *Superum* vocatur mare, respectu Inferi quod est Tyrrhenum. Adriatici Sardoum. *iterum* parteis sunt, *Illyricum mare*; & hujus rursus partes duæ, *Dalmaticum* ad Siculum. *Dalmatiam*, *Liburnicum* ad Liburniam, inter Siciliam & Adriaticum Sinum Creticum. Cyprium. Ionium. Sinus Adriaticus. Superum Mare.

Tripoli vicina; (2) de multo fluminum in illud exonerantium sese confluxu, & perpetuo Ponti Euxini per Archipelagum affluxu, quo tamen utroque nunquam intumuit nec hodieque intumescit : Ut hinc Physici cum Kirchero de subterraneis suspicentur meatibus, per quos in mare Rubrum aliòve penetret; (3) de mirro, quem conficit, estu, h. e. fluxu refluxuque mirabili : Hic enim vehementior in sinu Adriatico, freto Siculo, & Tunetano portu, in cæteris autem portibus, Hispano, item Gallico, Italico, Africano litore vix sensibilis deprehenditur; (4) de (a) Archipelago seu parte multas per Insulas divisa, quæ facit, ut hanc denominationem in oceano Indico tres Archipelagi, nempe Maldivarum, S. Lazari, d'Ande magnon sive Andreman ab hoc uno susceperint. (b) Sicut mare partibus rerumque proventu, ita colore variat, ut ab eo rubrum, idque duplex, unum Arabicum, Californiæ alterum; Nigrum Ponti Euxini; Album etiam duplex; viride aut Sargassium juxta Capo Verde nominent.

B U N O N I S.

ϵ *Sardoum mare* antiquis dicebatur, quidquid a freto Gaditano ad Sardiniam porrigitur. Polybio enim Rhodanus Sardoum mare subit lib. III. Sed amplum istud maris spatium ex regionibus, quas alluit, varia sortitur nomina. 1. *Ibericum* appellatur ab *Ibero* [a] & ab utroque latere Africæ & Europæ decurrit. Limites ejus describit Ptolem. Versus Hispaniam Charidemi prom. versus Mauritaniam ostium Malvæ fl. Strabo tamen & Scylax ad Rhodanum fl. usque extendunt. 2. *Balearicum*, quod e Charidemo promont. ad radices Pyrenæorum producitur. 3. *Gallicum*, a Pyrenæorum radicibus ad Varum fl. 4. *Ligusticum*, quod Varo & Macra fluvii continetur, & ad oram Corsicæ procurrat, at prolatis Liguriæ finibus ad Arnun usque fluvium fuit extensum. 5. *Sardoum* proprie dictum. Sardinie litus occiduum & Mauritaniam Cæsariensem alluit inter Malvam & Ampsagam fluvios. [b]

γ *Tyrrhenum mare* a Tyrrhæis piratis nomen accepit. *Ausonium* quoque fuisse dictum Dionys. Halicarn. tradit. Plinius etiam *Notium* appellat. Ejus limites sunt Macra fl. & fretum Siculum. Ab aliis tamen ad Africam usque extenditur. [c].

δ *Creticum mare* continet quicquid jacet inter Tænarum Laconicæ, Scyllæum Argicæ, Cornu Arietis & Samonium promontoria Cretæ.

ϵ Mare istud, quod Græciam inter Italiamque diffunditur a freto Siculo ad partem Cretæ occidentalem, olim dictum est primo *Cronium* : secundo *Cel-*

ticum : tertio *Adriaticum* : quarto *Ausonium* : quinto *Siculum* : sexto *Ionium*. At *Ionium mare* proprie dictum Ptolemæus a Japygio prom. ad Garganum montem : a Lisso fl. ad Calidnum amnem, & hinc ad portum Cassiopen producit. Plinius limites ejus videtur statuere ab Apollonia ad Hydruntem usque. Verum quem alii appellarunt *Sinum Ionium*, hic *Adriaticum* vocat : & quod illi dicunt *mare Adriaticum*, hic nominat *Ionium*. In hujus maris parte inferiori collocat mare *Ionium* & *Siculum*; quum alii tantum meminerint *Siculi*; *Ioniumque* dividit in *Siculum* & *Creticum*. Verum *Ionium mare* late sumtum recte dividitur in tres partes, in *Sinum Ionium* seu *Adriaticum*; *Mare Ionium* proprie dictum; & *Mare Ausonium* seu *Siculum*. Illa hoc loco erunt explicanda, quod res de Ionio mari alias est obscura.

ζ *Adriaticus* sive *Atriaticus sinus*, ab *Atria* urbe dictus est. Terminos ejus Ptolemæus extendit a freto Siculo ad Japygium prom. oram Siciliæ Orientalis, portum Cassiopen in Epiro, ad Acheloum fl. oram Corinthiaci sinus, Peloponnesi oram occidentalem, & meridionalem Cretam. Unde colligimus *Adriaticum* Ptolemæo idem esse, quod Straboni *Siculum*, si exigua illa ora eximitur, quæ a jugis Acrocerauniis ad Cassiopen portum excurrit. *Scylax* initium ejus sumit a Japygio prom. & montibus Acrocerauniis : *Plinius* ab Hydrunte & Apollonia urbibus : *Polybius* a Cocyanto prom. *Finem* ejus *Procopius* ad Ravennam producit : *Ptolemæus* ad Tilavemptum fl. *Plinius* & *Strabo* ad Aquileiam : *Mela* ad Tergesten urbem. Sed *mare Adriaticum* pressius acceptum dividitur in tres sinus, *Tarentinum*, *Scyllaceum*, & *Brutium*. Idem sinus qua Italiæ affunditur, *Italicum* dicitur *latus* : qua Illyridem alluit, *Illyricum mare* : ejusque pars intima, *mare Aquilejense*.

η (c) *Mare superum* sic appellatum videtur, quod Italiæ parti boreali incumbit. Geographis enim Septentrionales terræ partes dicuntur Superiores : sicut Meridionales inferiores. Plerique *superum mare* ab *infero* per Siculum fretum dirimunt. *Marcianus Capella* distinguit illa per urbem Hydruntem : & *Plinius* per Japygium prom.

H E K E L I I.

[a] Divite ulterioris Hispaniæ Fluvio.

[b] Hoc Mare, mille passibus supermensuratum, esse profundissimum, *Posidonius* autor est apud *Strabonem* Lib. 1. de situ Orbis p. 96.

[c] *Tuscum* autem dicitur a *Tuscia*, quæ alio nomine *Hetruria* nuncupatur, & est Regio Italiæ celeberrima, in qua *Tiberis* oritur, a *Tusculo Herculis* filio ita dicta.

E B U N O.

(a) Archipelagi plures. (b) Mare. (c) Mare Superum,

Aufonium. num & *Aufonium* dicitur mare: quia hæc pars Italiæ quondam vocabatur *Aufonia*. Sed postea omne hoc mare inter Italiam & Illyricum, Græciam atque Siciliam, *Adriaticum* est dictum; quod alio nomine erat *Ionium*, idem & *Siculum*.

Adriaticum. III. Inter Peloponnesum & Achajam *Corinthiacus est sinus*. Inter Græciam, Sinus Corinthiacus. Cretam Insulam, & Asiam, *Ægeum est mare*; quod nunc *Archipelagus*, innumeris insulis refertum. Id etiam varia ab Insulis, quas alluit, fortitur vocabula: Mare Ægeum. ut ad Myrton *α* dicitur *Myrtoum*; ad Icariam, *λ* *Icarium*; ad Carpathum, *μ* *Carpathium*: alibi aliter. Hinc vastum mare inter Europam Asiamque angusto iterum meatu irrumpit inter terras, in magnumque sinum effunditur. Primas angustias *ν* *Hellespontium* vocant: qua Xerxes Rex Persarum constrato in navibus ponte duxit exercitum, Græciæ bellum inferens.

Myrtoum. Euripus. IV. Porrigitur inde tenuis *Euripus*, mox exspatiatur æquor, rursusque in arctum coit. Laxitas *Propontis* appellatur; ceu vestibulum Ponti: angustia Bosporus. *Bosphorus Thracius*; a meatibus boum perviis; qua Darius, pater Xerxis, copias ponte transvexit. §

Propontis. Hellepontus. Euripus. Bosporus.

V. Hinc

BUNONIS.

§ (a) *Aufonium mare* ab Aufonibus [d], quos tamen Strabo [e] ad hoc mare habitasse negat, a quo tamen alii diversum tradunt, dictum videtur. Ejus limites a Strabone afferuntur Siciliæ orientalis ora, Italiæ pars a Siculo freto ad Salentinum prom. Inde ad Cretæ promontoria & Peloponnesum producantur. Isidorus in eo invenit *Achaicum* & *Epiroticum mare*.

α (b) *Ægeum mare* dictum est, ut Festus ait, quod Insulæ illius maris haud male repræsentent gregem caprarum, (*αἴξ* enim *Capram* significat) & fluctus ad illas caprarum more lascivire videantur. Plinius a scopulo inter Tenum & Chium ita appellatum putat: *Eustathius* ab *Ægeone* pirata. Vel quod Strabo [f] mavult, ab *Ægis Euboicis* [g]. Ejus maris terminos Strabo ad Strymonem, vel (ut alia habet lectio) ad Nestum fl. producit. Ptolemæus eos videtur extendere ad Melanem fl. Plinius lib. V. cap. II. mare illud a Sigæo prom. promovet ad Argenum prom. quod Chio insulæ respondet; at lib. III. c. XI. illud per Melana sinum interrumpit. *Archipelagus* hoc mare post dictum, quum majestas imperii tantum in Græcia & Asia minore utcumque retineretur, & *mare Imperii* nominabatur. Incipit ab Insulis Cythera vulgo *Cerigo*, & Creta nunc *Candia*. Nonnulli id ad prom. Janissartorum; alii ad Constantinopolin usque extendunt.

α Myrton parva insula est, quæ a Geressto Macedoniam navigantibus apparet. Alii a Myrtilo *OEnoiazai* auriga, in mare illud a Pelope præcipitato, ita dictum esse volunt. Incipit a Scyllæo prom. & terminatur ad prom. Sunium Atticæ. Pausanias illud ad Eubœum extendit. Plinius tradit Myrtoum mare rotam alluere Atticam. Clauditur demum mari Icario.

λ (c) *Icarus Icarias* nomine fecit aquas. Ovid. [h] Strabo [i] tamen & Plinius ab insula *Icaria* mare hoc appellatum volunt. Ad ortum terminatur Asia, unde Solinus *Asiaticum* quoque vocat. Versus Septemtrionem Ptolemæus mare *Icarium* Argeno promont. & Pyrrha urbe includit; Strabo vero ad Hellepontum producit. Ad meridiem per lineam a Gnido urbe

ad Samonium prom. deductum finitar. Ab occidente Myrtoo clauditur mari.

μ (d) *Carpathium* [k] ab insula appellatum, Rhodum usque se extendit. Plinius illud ab Occasu conjungit cum Cretico, & a Septemtrione cum Icario.

ν (e) *Hellespontus* est angustia maris, inter Sestum Leandri amore nobilem & Abydum [l]. Nomen habet ab (f) *Helle*, Athamantis Thebanorum regis & Nepheles filia; quæ, quum fugeret novercam Ino una cum Phryxo, aurei velleris arieti insidens, in mare istud decidit. Arietem interpretantur navem; & aureum vellus thesauros. Helleponti angustia septem stadiorum intervallo Europam ab Asia dirimunt [m]. (g) *Hellespontiacus* dictus est ab Helleponte, *Priapus* [n]. (h) *Sibylla Hellepontiaca*, in agro Trojano, vico Marpessio circa oppidum Gergithium nata, Cyri floruit temporibus.

§ Bospori hujus latitudo vix est quingentorum passuum: unde nec vocis humanæ commercium inter duos Orbis adimit. Hunc Mandrocles Samius, quum itravisset ponte, corona aurea donatus est a Dario.

H E K E L I I.

[d] *Aufones Calenum* oppidum, quod *Carinulla* olim, cum erat Urbs maxima, dicebatur, quondam incolebant, in cujus agro, *Sidicinis* quippe finitimo, optima Vina, velut apud *Falernum*, nascuntur, sicuti *Dominicus Marius Niger* Lib. VII. *Comment. Geogr.* p. 194. Edition. Prior. docet.

[e] Lib. v. p. 424. seq.

[f] Lib. VIII. p. 704. Part. I.

[g] Ibi enim *Neptuno*, qui & *Ægeus* apud eundem Strabonem Lib. IX. p. 737. dicitur, fuisse negotium fingitur, quod de *Bello Trojano* fuerat.

[h] Lib. I. *Trist. Eleg.* I. v. 90.

[i] Lib. XIV. p. 334. Part. II.

[k] Teste Plinio Lib. IV. H. N. cap. 12.

[l] Qui, testante Strabone, Lib. XIII. p. 253i. Part. II. ad Stadia triginta inter se distant.

[m] Hodie *Brachium Sti. Georgii* dicitur.

[n] Quem superstitiosa Antiquitas *Hortorum Præfidem* credidit. Quo respexisse videtur *Horatius* Lib. I. Sat. VIII. v. 7. Ideoque eidem *Horatio* loc. cit. v. 3. seq. *Deus furum aviumque formido maxima* dicitur. Conf. *Virgilii* Lib. IV. *Georg.* v. 110. seq.

BUNO.

(a) Aufonium mare. (b) Ægeum mare. (c) Mare Icarium. (d) Carpathium mare. (e) Hellepontus. (f) Helle. (g) Priapus Hellepontiicus. (h) Sibylla Hellepontiaca.

V. Hinc vastum rursus mare o *Pontus Euxinus*, a moribus accolarum, appellatus, quondam *Axenus*, longe refugientes occupat terras: magnoque litorum flexu jungitur *Mæotici* lacus ostio; quod *Bosporus* vocatur *Cimmerius*, ipse lacus π *Mæotis Tanaim* amnem, novissimum inter *Europam* *Asiamque terminum*, recipit. Atque hæcenus partes interni maris dictæ sunt, quatenus *Europam* alluit.

VI. Porro ad *Asiam* post *Ægæi* nomen *Carium* vocatur, qua *Cariam* perfundit: *Rhodium*, ϑ circa *Rhodium Insulam*; *Pamphylum* ad *Pamphyliam*; *Cilicium* ad *Ciliciam*, mox *Syrium* sive *Syriacum* apud *Syriam*. Inter *Ciliciam*, *Syriam* & *Cyprum* insulam, vocatur *Cyprium* mare, & *Ifficus sinus*, ab *Iffo* celebri *Ciliciæ* urbe. Ad *Phœnicen* *Phœnicium* est; ad *Palæstinam* *Palæstinum*; ad *Judæam* *Judaicum*; ad *Ægyptum* σ *Ægyptium* sive *Ægyptiacum*; ad *Cyrenaicam* regionem *Cyrenaicum*. Hinc ad *Libyam*, id est, *Africam*, τ *Libycum* sive *Africum*; ad *Numidiam* *Numidicum*; ad *Mauritaniam* *Mauritanicum*.

Pontus Euxinus. Lacus Mæoticus. Bosporus Cimmerius. Tanais, Europæ terminus. Mare Carium. Rhodium. Pamphylum. Cilicium. Syrium. Cyprium. Phœnicium. Palæstinum. Judaicum. Ægyptium. Cyrenaicum. Libycum s. Africum. Numidicum. Mauritanicum.

C A P.

B U N O N I S.

o Hoc mare καὶ ἰξοχλω, ut *Strabo* [o] tradit, *Pontus* dictum; quod eo, qui navigabant, periti habebantur nautæ. *Axenus* appellatus, quia terra inhospita ob piratas, raras habebat stationes: Per antiphrasin ἰσοχλω. (a) *Euxinus* falso nomine dictus. *Ovid.* Et καὶ ἰξοχλω, quia *Tauri* accolæ ejus hospites eo delatos *Dianæ* immolabant. Aut absque antiphrafi, ab alienis moribus ab *Ionibus* eo illatis: quod *Strabo* vult. Hodie *Nigrum mare* vulgo vocant, quod nebula fere perpetua ei incumbunt. Auctoribus etiam dicitur *Caucasium*, *Scythicum*, *Sarmaticum*, *Amazonium*, *Cimmerium*, *Ponticum*, *Tauricum*, *Colebicum*, *Phasianum* [p]. *Aquas* *Pontus* sufficit mari *Ægæo*, quod colligitur, ex paleis & lignis aliisque levioribus, quæ ex *Ponto* in *Propontidem* continue fluunt. *Ambitus* *Ponti* perhibetur a *Polybio* XXII. millium stadiorum. *Anmian.* *Marc.* addit mille stadia, & *Strabo* iterum duo millia. Tempore *Constantini* *Copronymi* Imperatoris frigore adeo concrevit *Pontus*, ut glacies existeret ad XXX cubitos; cui nix superincidit ad XX cubitos. *Mæotis* palus Veteribus *Euxini* pars habita est. Dividitur autem *Pontus* per lineam a *Cornu Arietis* prom. in *Taurica Chersoneso* ad *Carambin* prom. *Asiæ* deductam in partem *Occidentalem* & *Orientalem*.

H E K E L I I.

[o] Lib. VII. p. 546. Part. I.

[p] Hunc *Bimarem* etiam ideo dictum esse *Strabo* Lib. II. p. 222. testatur, quod ad medium duo procumbant *Promontoria*. Unum quidem ab *Europa*, partibusque *Borealibus*: alterum ex *Asia* huic oppositum. Unde transitus ipse coarctatur intermedius, & ingentia duo efficiuntur *Maria*. *Europæ* scilicet *Promontorium Crium*, quod *Arietis* frontem appellant; alterum *Asiæ*, *Carambin*, quæ invicem circiter *Stadia* duo millia & quingenta distant.

B U N O N I S.

π (b) *Palus Mæotis* ab accolis *Mæotis* sive *Mæoticis* nomen habet. Vocatum etiam *Palus Sarmatiæ*, *Cimmeriæ paludes*, *Scythica stagna* & *Ponti Euxini mater*. *Dionysius* tradit paludem hanc inter *Tauricam Chersonesum* & ostia *Tanais* ad CCC millia passuum extendi. In *Circuitu*, ut *Polybius* & *Strabo* referunt, VIII millia stad. patet. Hodie vulgo dicitur *Mar de Zabacken* a pisce quodam, qui certis anni temporibus in eo capitur. Inter duos *Bosporos*,

Thracium & *Cimmerium*, directo cursu, ut auctor est *Polybius*, CIM. passuum intersunt. *Circuitu* vero totius *Ponti* vicies semel centena quinquaginta millia, ut auctor est *Varro*, & fere veteres. *Nepos Cornelius* CCCML adjicit. *Plin. Hist. Nat. Lib. IV. cap. XII.*

ρ *Ptolemæus* *Rhodii maris* terminos facit *Gnidum* & *Caunum* in finibus *Cariæ*. Cæterum *Parthenium mare*, sive *Sinus Virginis*, ob *Europam virginem* ex *Phœnicia* in *Cretam* deportatam ita appellatum, continet mare *Lycium*, *Pamphylum*, *Cilicium*, *Ifficum sinum*, mare *Syriacum*, *Phœnicium*, *Ægyptium* & *Ionium*.

σ *Ægyptium* mare *Poëtis* dicitur *Pharium*; ejus fines ab auctoribus non unis describuntur limitibus.

τ Mare ab *Ægypto*, ad fretum *Gaditanum*, *Libycum* vocant *Mela*, *Plinius* & *Strabo*. Sed *Libycum* proprie dictum ab *Ortu* habet *Ægyptum*, & protrahitur ad intimam usque *Syrtim* majorem: versus septemtrionem restringitur linea a *Pachyno* prom. ad frontem *Arietis* *Cretæ* deducta. *Africum mare*, a *Villa Phileni* intimoque *Syrtis Majoris* sinu, ad *Ampslagæ* fl. ostia protenditur. *Ptolemæus* Mare hoc dispefcit in *Syrtim Majorem*, *Syrtim Minorem*, & *sinum Numidicum*.

De *Fretis* quoque hic nonnihil videtur dicendum: Numerantur præcipua quindecim: ex quibus celebriora sunt sex. 1. est (c) *Fretum Magellanicum* longissimi tractus; cujus longitudo ab *Oriente* in *Occidentem* CX milliarium: latitudo varia, modo duorum milliarium, modo unius, modo quadrantis. Conjungit *Oceanum Atlanticum* cum *Pacífico*, atque ex uno in alterum præbet transitum. *Ferdinandus Magellanus Portugallefus*, auspiciis *Caroli V.* Imperatoris missus, anno a nato *Christo* CIO IOXIX, 10: *Augusti* *Hispani* solvit, post XIV mensium iter hoc fretum primus invenit & navigavit. *Vascus Nunnius* tamen de *Valboa* prius: nempe anno CIO IO XIII. illud fretum animadvertisse dicitur, quum ad *Australem* regionem lustrandam isthic navigaret. Latitudo sive distantia ejus ab *Æquatore* est 52 gr. 30 min. Ad *Septemtrionem* habet *Chicam* *Americæ* *Australis* provinciam: ad *Austrum* jacent insulæ *Terræ Magellanicæ*, & *Terra del Fuego*. 2. Est (d) *Fretum Gaditanum*, *Herculeum*, di *Gibraltar*, vulgo *Germanis die Strasse*, *Belgis de Strate*, per quod *Oceanus Atlanticus* transit & *sinum* efficit *Mediterraneum*.

E 2

(a) *Pontus Euxinus*. (b) *Palus Mæotis*. (c) *Fretum Magellanicum*. (d) *Fretum Gaditanum*.

Mediterraneum. Ejus fauces xv millia passuum patent in longitudinem; quinque millia in latitudinem, teste Plinio in *præmio lib. 111*. Olim non fuisse, sed ab Oceano in terras irrumpente extitisse, inepte existimarunt nonnulli ex Veteribus. 3. (a) *Fretum Danicum*, vulgo *der Oresund*, item *der Sund*, jacet inter Daniæ insulam, Zeelandiam, & Scandiam. Per illud Oceanus Atlanticus fuit in sinum Balticum. Latitudo est dimidii miliaris non integri, ubi minima. Huic freto adjungendum est alterum inter Zeelandiam & Fioniam, vulgo *Funen*, insulas, Germanis *der Belt*; & tertium inter Fioniam & Jutiam, vulgo dictum *Mittelfabr Sund*, ab opidulo Fioniae *Mittelfabrt*. 4. (b) *Hellepontus* inter Abydum & Sestum, modo memoratus. 5. (c) *Bosporus Thracicus*, itidem jam memoratus. 6. (d) *Fretum Siculum*, inter Italiam & Siciliam, ejus longitudo est xxviii circiter millium passuum: Latitudo vero, ubi minimum, inter Pelorum & Cænym, quod vulgo nunc *Coda della Volpe* dicitur, mille quingentos passus; ubi plurimum, inter Italiæ promontorium & Leucopetram, xii millia patet. In eo freto sunt Scylla & Charybdis. Siciliam ab Italia terræ motu avulsam, ac ita hoc fretum extitisse, inepte opinata quoque est veritas. Et hæc sunt sex freta celebriora; nunc sequuntur reliqua. 7. Magellanico freto vicinum est (e) *Fretum le Maire*, inter Terram Australem, & insulas Magellanicas, ab Oriente in Occidentem, minus longum quam Magellanicum; per illud multo brevior via est ex Oceano Atlantico in Pacificum. Distat ab Æquatore 54 gr. 30 min. 8. (f) *Fretum Manilhas*, inter Luconiam & Mindanao, aliasque Philippinas insulas protensum; dicitur esse centum leucarum; navibus periculosum, ob crebras syrtes. Extenditur ab Oriente in Occidentem. Conjungit Oceanum Pacificum cum Indico ab illa parte; etsi liberiores in vicinia sint conjunctiones. 9. (g) *Fretum Weigatz*, per quod ex Septemtrionali mari in Tartaricum Oceanum via est; sed a glacie

clausa tenetur. Jacet inter Novam Zemblam & Samojedam. 10. (h) *Fretum Davis*, inter Groenlandiam & Americam Septemtrionalem; sed ejus exitus nondum cognitus est; adeoque dubium manet, utrum fretum sit, an sinus. 11. (i) *Fretum Glaciale* inter Novam Zemblam & Spitzbergam, seu alio nomine *Terram Polarem* appellandam. 12. (k) *Fretum Forbischers*, si non ad Oceanum Pacificum, saltem ad sinum Hudsonii, viam præbet Atlantico Oceano. 13. (l) *Fretum Anian*, inter Americam Septemtrionalem & Tartariam Asiæ, per quod ex Oceano Tartarico in Pacificum via esse dicitur; sed adhuc incertum est. Aliquod tamen fretum esse, inter Americam Septemtrionalem & Tartariam, atque etiam aliud inter Americam & Groenlandiam, nautæ periti colligunt ex motu & fluctibus maris. 14. (m) *Fretum sinus Persici*: Sed minus proprie ita dicitur: quia non est angustior ingressus, quam ipse sinus. 15. Bosporus seu (n) *Fretum Cimmerium* inter Tauricam Chersonesum & Asiam. (o) Plurima præterea sunt freta cum inter ipsas insulas Indicas, tum inter insulas & vicinas Continentes; ut 1. inter Ceilanum & Indiam. 2. Inter Sumatram & Malaccam. 3. Inter Sumatram & Bantam, &c. Quidam existimarunt, Fretum quoddam esse ad latus Septemtrionale Virginiae, ad Latitudinem 40 gr. per quod conjungatur Oceanus Atlanticus Pacifico, & libera via hinc in Chinam & Philippinas concedatur. Sed frustra id per Hudsonium anno MDCCIX. tentatum fuit. Et sic explicatae sunt differentiae partium Oceani a Terrarum situ existentes. Memoriae causa ex Geographia Generali Varenii hic subjungimus Tabulam, quæ continet divisionem partium Oceani.

Adolescentes periplum oræ maritimæ Terrarum & Oceani tractus perlustrant, memoriæque insigant: ad quam haud parum facit cognita habere litora oræ maritimæ continentium, atque eorum conjunctionem; item, partium maris connexionem & situm.

- (a) Fretum Danicum. (b) Hellepontus. (c) Bosporus Thracicus. (d) Fretum Siculum. (e) Fretum le Maire. (f) Fretum Manilhas. (g) Fretum Weigatz. (h) Fretum Davis. (i) Fretum Glaciale. (k) Fretum Forbischers. (l) Fretum Anian. (m) Fretum Sinus Persici. (n) Bosporus Cimmerius. (o) Freta alia.

C A P. XIII.

De navigatione Oceani. I

I.

Oceanum Atlanticum, qui est inter Europam, Africamque & Americam, antiqui mortales quando primum navigare coeperint, haud facile dictu est. Notam fuisse Ægyptiis Græcisque terram Americam, eoque *Carthaginenses* navigasse,

America veteribus cognita.

REISKII.

1 (a) *Oceani navigatio duplex habebitur, una vetus alteraque nova*: Illa instar Geographiæ veteris manca, imperfecta, erronea fuit, particularis tantummodo sive partialis & littoralis, adeo ut nautæ littoribus inhærent, nec in altum quacunque pro- vehi possent: Hæc vero longe perfectior nunc existat magisque certa, totalis quippe ac universalis fere per pyxidem repertam nauticam & acus magneticæ bene-

ficiam, quod Joh. Gojæ, Italo eique Amalfitano A. C. 1302. circiter debemus. Nam veteres nautæ interdum conspectis Insulis, montibus & promontoriis, noctu observata Helice ac Cynosura, itemque stellis paulo proximis juvabantur: Noltri nunc indice gaudent magnetico, quo non Meridiana tantum linea, sed plaga septentrionalis etiam notatur, vel exactius, vel obliquius paulo cum declinatione, quam *Chalyboclin* vocant. Hinc ergo universalis pendet navigatio, non.

(a) Navigatio duplex Oceani vetus & nova.

gasse, post suo loco ostendam. Nostra atque avorum nostrorum memoria omnino Terra Orbis jam aliquoties circumnavigatus est. Medio Mundi sæculo, quum Græcis Romanisque una tantum continens, quam Europæ, Africæ, Asiæque nominibus distinxerant, cognita fuerit, de hujus circumnavigatione narrat Plinius [a] Lib. XI. cap. LXIX. a Gadibus Columnisque Herculis Hispaniæ & Galliarum circuitu totum sua ætate navigatum fuisse Occidentem. Septentrionalem autem Oceanum majore ex parte navigatum auspiciis Divi Augusti, Germaniam Classe circumvecta usque ad Cimbrorum promontorium, & inde immenso mari prospectu, aut fama cognito, ad Scythicam plagam & humore nimio rigentia; quod Tiberii ductu factum, ex Velleji libro secundo perspicitur. Idem Plinius eodem loco auctor est, Alexandri Magni victorias majorem partem Meridionalis Orientalisque Oceani perlustrasse, usque in Arabicum sinum; in quo etiam postea res gerente C. Cesare, Augusti filio, a signa navium ex Hispaniensibus naufragiis fuisse agnita. Carthaginis vero potentia florente, Hannonem circumvectum a Gadibus ad finem Arabiæ, navigationem eam prodidisse scripto: sicut ad extera Europæ

Orbis Terræ circumnavigatus.

Navigatus Occidens & Septentrio.

Navigatio Oceani Orientalis & Meridionalis. Hannonis Navigatio.

non ea simpliciter quidem aut absolute, sed secundum quid (ἐκ ἀπλῶς, ἀλλὰ κατὰ τι) quousque per frigoris ventorumque intemperiem aut molem glaciale oceanus adiri potuit. (a) Septuplex autem hæc circumnavigatio accidisse legitur.

H E K E L I I.

[a] Lib. II. cap. LXVII. secundum Edition. Geleniano-Froben. in fol. p. 20. Quæ citatio etiam in ultima illa Edition. Vorstiano-Amstelod. est reperire.

B U N O N I S.

α Hic Cajus erat filius adoptivus Augusti, ejusdemque ex Julia filia & Agrippa nepos. Sueton in Aug. C. XVI.

Meminit præterea S. Scriptura navigationum in Ophir Regum Salomonis, Hiram, Josaphat. Job quoque, qui juxta Arabiam habitasse scribitur, mentionem facit auri Ophiriani. Unde perspicuum esse potest, navigationes in Ophir tum temporis fuisse cognitatas. De navigatione ex Ægypto in Indiam D. Hieronymus cum Strabone prodidit; dum memorant habitacula & frequentia navalia fuisse, quo loco postea in Ægypto de suo nomine Alexandriam condidit Alexander. Commercia deinde aucta fuisse testatur Plinius; & itineris illius in Indiam rationem describit lib. VI. cap. XXIII. Pius etiam Pontifex Asiam describens ait, in Othonis Imperatoris Teutonici vita legi Indicam navem una cum Indicis mercatoribus in Germanico litore fuisse deprehensam, ibique ventorum vi ex Oriente propulsam constitisse. Veneti per Mare Mediterraneum Alexandriam Ægypti navigiis delati, & hinc, aliquo terræ spatio emenso, per sinum Arabicum in Indiam Orientalem superioribus temporibus profecti, & inde eodem itinere reversi aromata & pretiosissimas merces, easque recentes minusque corruptas, propter itineris illius compendium, inde in omnes totius Orbis Christiani partes divendebant. Sed Lusitani postea alia via, quæ in Indiam duceret Orientalem, reperta, circumnavigata omni Africa, ad Sinas usque transferunt. Vasco de Gama Portugalesis anno C. 1489. prom. bonæ Spei primus circumnavigavit, Calecutum usque pervenit, & iter illud in Moluccas insulas patefecit. Deinceps secuti sunt Belgæ & Angli. Atque ex eo tempore non solum in Ægypto; verum etiam Venetorum vectigalia valde afflictata fuere. Hinc Ægyptiorum Sultanus, paulo ante

quam Ægyptus in potestatem Turcarum deveniret, quum de vectigalibus quotidie multum diminui animadverteret, adeo tulit inique, ut missa legatione ad Julium Pontificem, atrociam Christianis omnibus sit interminitatus, nisi efficiat, ut Lusitani navigationem istam in Orientalem Indiam intermittant. Verum antiquis temporibus hanc navigationem non fuisse incognitam, etiam C. Julius Solinus testatur, qui tradit, totum meridiæ æquor ab India usque in Hispaniam fuisse navigatum: idque probat Jubæ Regis testimonio. Christophorus Columbus Genuensis incredibili ausu Oceanum anno a nato Christo CIO CCCCXCII ingressus, insulas Americæ, primum Hispaniolam, & deinde Cubam & Jamaicam, primum invenit. Deinde anno CIO CCCC XCVII. Americus Vesputius Florentinus [b] Emanuelis Portugalliæ Regis auspiciis profectus Terram continentem, quæ ab ipso America dicta est, primus ex Europæis detexit & ingressus est. Postea anno CIO IO XIX. 10 Augusti Ferdinandus Magellanus Portugalesis auspiciis Caroli V. Hispali solvens post XIV mensium navigationem reperit fretum, Magellanicum ab ipso dictum, illudque spatio dierum XXII navigavit. Sed paulo post, in insula Massan seu Mathan, a Barbaris in pugna occisus est. Illius in eo munere successor Jacobus Serranus in insula Sebuth ejus loci regulo nefarie proditus, nullo modo a comitibus suis potuit liberari. Dux itineris deinde allectus est Sebastianus de Cano, qui iter istud confecit, & navem Victoriam, hoc enim erat ei nomen, post trium annorum & unius mensis iter Hispalin reduxit, universum terrarum Orbem emensus. Et hæc prima est post hominum memoriam Orbis circumnavigatio. Idem deinde alii quoque ausi sunt: Franciscus Dracus Anglus, Thomas Candisch Anglus, Olivier de Nord, Sebaldus à Werdt, Georgius Spilberg, Jacobus Le Maire. Terram vero Australem lustravit Petrus Ferdinandus de Quiër; ut ipse testatur in Epistola ad Regem Hispaniæ. Navigatio ad Sinas & Insulas Philippinas per Septentrionalem Americæ partem ab Anglis aliquoties est tentata. Martinus Forbisher sinum exiguum detexit, quem putarat esse fretum, vulgo appellatur Forbisher's Stræet. Anno C. 1585. Davisius quidam majus invenit fretum, & duobus annis sequentibus ejus exitum frustra quæsit. Fretum istud ab illo

nomen

(a) Circumnavigatio septuplex.

Et Himilconis.
Eudoxi Navigatio in Æthiopiam.

Europæ noscenda missum eodem tempore *Himilconem*. Præterea *Nepos Cornelius* auctor est apud eundem *Plinium*, *Eudoxum* quendam sua ætate, quum *Lathyrum Ægypti Regem* fugeret, *Arabico sinu* egressum, *Gadeis* usque pervectum; multoque ante eum *Cælius Antipater* ibidem affirmat, vidisse se, qui navigasset *ex Hispania in Æthiopiam* commercii gratia. Idem *Nepos* eodem loco apud *Plinium* de Septemtrionali circuitu tradit, *Q. Metello Celeri*, *Galliæ Proconfuli*, *Indos a Rege Suevorum dono datos*, qui ex *India* Commercii causa navigantes, tempestatibus essent in *Germaniam* abrepti. Hodie ramen ea navigatio sæpius ab *Hollandis Anglisque* tentata, nunquam perfici potuit, perpetua glacie & tenebris obsistentibus. Illa, quæ a *Plinio* narrantur, si vera sint; jam totus hic noster Orbis circumnavigatus fuit. ²

C A P.

nomen accepit, vocaturque *Fretum Davis*. Ejus cœptis institit *Bassinius*, ingentemque reperit sinum, qui *Bassins Bay* vulgo dicitur. Sub finem seculi præcedentis *Hudsonius* idem tentavit iter: & quod *Davisus* & *Bassinius* eo viderentur errasse, quod navigationes suas nimium flexissent in Septemtrionem, ille contra meridiem versus contendit, & per fretum a se inventum, (unde eidem nomen impositum *Fretumque Hudsonii* vocatur) in vastum pervenit pelagus, adeo ut conceperit spem circumnavigandi Americam. Sed a perfidis suis sociis in cymbam nefarie expositus & desertus est. Anno C. 1631. *Jamesus* navarchus quidam & *Thomas Jacobus* sinum *James* cum insulis quibusdam detexerunt: Hunc sinum post ingressus *Thomas Buttonius*, portum invenit commodum, quem *Nelson* appellavit, ejusdemque sinus recessui Occidentali suum imposuit nomen vocavitque *Buttons Bay*, i. e. sinum *Buttonii*. Ex reciprocatione hujus freti colligebat *Thomas* iste, hac iter patere ad *Sinas*. Sed naturæ miraculis, quæ ibidem deprehenderat, contentus, recessit, terramque illam Australem nominavit *Valliam Meridionalem*; oramque maritimam septemtrionalem cum regione ista, *Valliam Septemtrionalem*. Cæterum navigationes cum in Americam, tum in *Indiam Orientalem* hodie sunt frequentes.

H E K E L I I.

[b] Quem immortalitate dignum judicat *Josephus Scaliger* ad *Manilium* Lib. I. v. 14.

R E I S K I I.

2 Circumnavigatio maris septuplex (de qua mentionem fecimus) eaque nova sic contigit. *Prima* auspicio *Emanuelis*, *Portugallici regis*, per *Ferd. Magellanum* navi, cui victoriæ nomen erat, usum Anno 1520. intra 1124 dies: *Secunda* auspicio *Elisabethæ*, *Anglicæ reginæ*, per *Franc. Dracum* A. 1577. intra

1056 dies: *Tertia* per *Thom. Candisch Anglum* A. 1586. intra 777 dies: *Quarta* per *Simon. Cardesium Roterodamum* A. 1597: *Quinta* per *Olivier. de Nord Batavum* A. 1598. intra 1077 dies: *Sexta* per *Wilhelm. Cornel. Schouten & Jacob. de Maire* A. 1615. intra 749 dies: *Septima* per *Jacob. Eremitam & Joh. Hugenum Hollandos* duabus navibus A. 1623, intra 802 dies. (a) Interim ut superius argumentum persequar, quod cœpi, particularem sive partialem per littora lecta navigationem *Tyriis*, *Carthaginensibus*, *Græcis* & *Romanis* veteribus nemo detrahet: Qualem a *Plinio* memoratam ex rebus *Cæsarum* & *Alexandri Macedonis* noster auctor repetit. *Periplus Hannonius* exiguam apud præscos fidem invenit, deque suspectis rebus proverbio locum dedit: Vid. *Voss.* in *hist. Græc.* Lib. IV. Navigatio item *Eudoxi Cyziceni* tota, quam *Heraclides Ponticus* & *Corn. Nepos* prodiderunt, a *Strabone*, gravissimo auctore, tanquam fabula inepta exploditur Lib. II. Quidni explodamus *Indos* ab rege *Suevico* ad *Q. Metellum Celerem* dono missos, & tempestatibus ad mare *Germanicum* abreptos? *Ophiræ* etiam *Salomonis* per mare diuturna excursio quin littoralis fuerit, nullum est dubium, si *Ophiram* in *Chersoneso aurea*, *Taprobana* aut *Malacca* colloces. Nec alia ex *Ægypto* ad *Indias* per *Oceanum* navigatio patere potuit, si quæ unquam patuit, de qua *Strabo* & *Hieronymus* contestantur. Nulla vero navis *Indicæ* ad littus *Germanicum* per tempestatem propulsio valebit, nisi naturæ ac veritati historicæ vim facias. Vetusta nempe oceanus navigatio justis limitibus coercenda est, ne fidem illa excedat, neve fabulosis peccet narratiunculis. Confer *Casp. Varerii* *Comment. de Ophira*, ubi ad veterem navigationem multa invenies. *Bochard. Geogr. sac.* Lib. II. c. 27.

B U N O.

(a) Veterum particularis.

C A P. XIV.

Summa totius Orbis divisio.

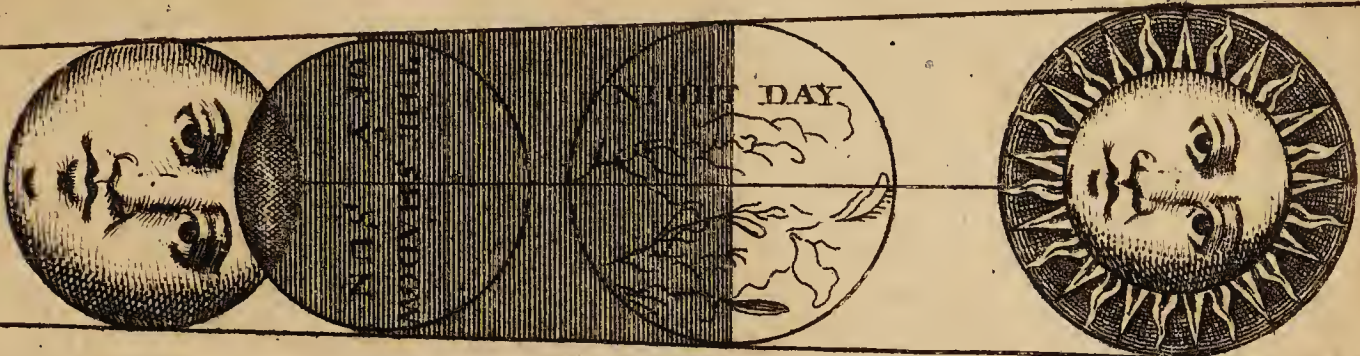
I.

Divisio Terræ.
Divisio terræ in tres insulas.

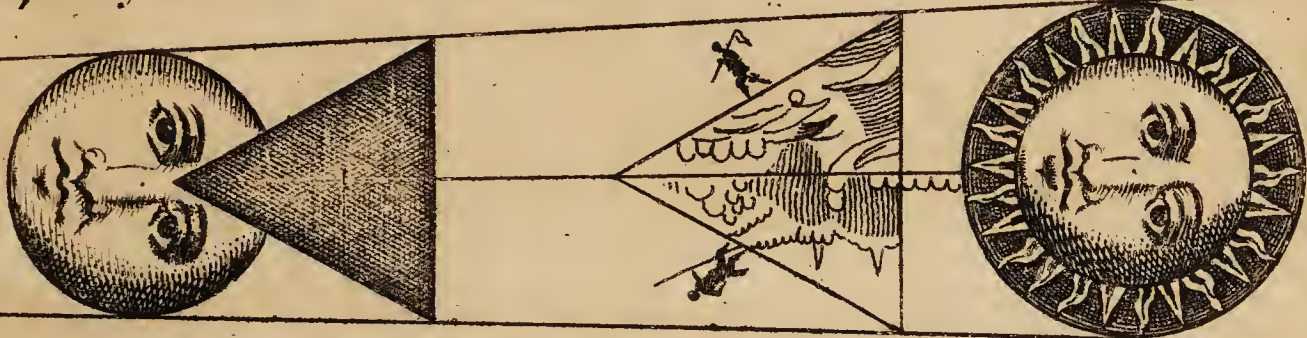
DE aquis, id est, de *Oceano* ejusque partibus, hætenus in compendio dixisse sufficiat; nunc terras exponamus. Totus igitur terrarum Orbis in *treis* potissimum parteis, sive in *tres insulas magnas*, quas *Oceanus circumfluus* efficit, divisus est: quarum *prima* est quam nos incolimus; altera *America*; tertia *Magalanica*;

Hoc Schema demonstrat terram esse globosam
This Scheme demonstrates y^e Earth to be of a Globular form.

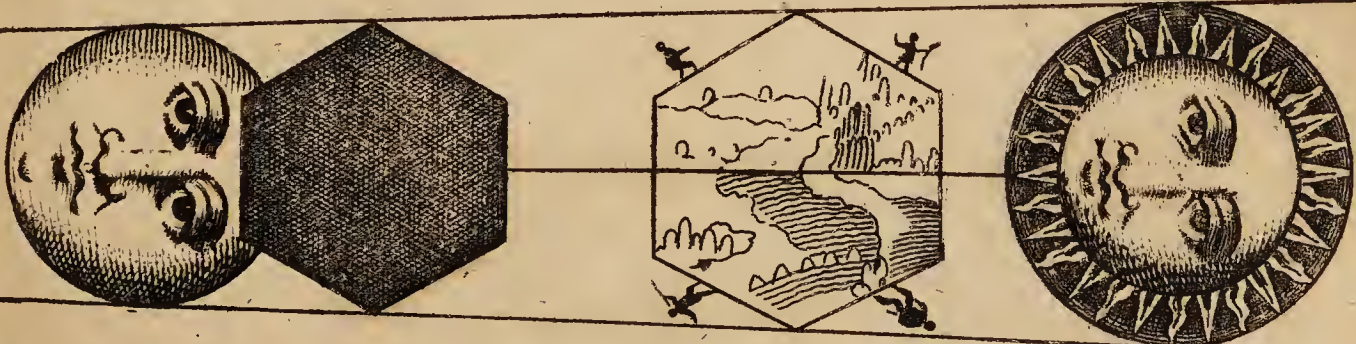
Si terra esset trigona, umbra quoque triangulari figura in eclipsi Lunari apparet.
If the Earth were of a Triangular form, y^e Shadow would appear so in the Eclipse of the Moon.

Si terra esset tetragona, umbra quoque tetragonæ haberet formam.
If the Earth were four square, the shadow would also be four square.

Si terra hexagonæ esset, figuræ, ejus quoque umbra in defectu Lunari hexagona apparet, quæ tamen rotunda.

If the Earth were six-square, ye Shadow would be six-square in the Eclipse of ye Moon, which however appears to be round.

Typus
**ORBIS
TERRARUM**

galanica; eadem *terra Australis & Incognita* vocitata; quia præter litora, nihil dum a nobis cognitum est. Ex his tribus Insulis, sive eas treis Contineis appellare libeat, primo loco eam explicabimus, quam nos incolimus, ut quæ nobis patria est; quamque jamdudum cognitam plurima ex parte habemus. Hæc quibus Oceani nominibus cingatur, supra memoratum est. *a*

II. De cætero & ipsa in treis potissimum omni ævo divisa fuit parteis; quarum nomina, *Europa, Asia, & Africa*; hancque divisionem a numero filiorum *Noachi* habere putatur: *Schemo* obvenisse *Asiam*; *Chamo* *Africam*; *Japheto* *Europam*. Quamquam primi earum limites, pro imperiorum, quæ exorta sunt, ratione, vel etiam Geographorum libitu, mutati fuerunt; ita uti nonnulli *Chami* *Japhetique* partes *Schemi* posteris accesserint. *c*

III. Nec quidem posteriores mortales, qui circa medium mundi seculum fuere, uno eodemque modo eas dividere: alii quippe *duas* tantum ejus constituerunt *partes*; idque *bifariam*: quidam *Asiam* atque *Europam*; *Africam* sub hujus nomine comprehendentes, tanquam partem; scissis utrimque (id crediderunt) *Calpe & Abyla*, montibus, freto *divulsam*: alii itidem *duas* a freto *Gaditano* ad *Tanaim* annem; hinc *Europam*, inde *Asiam*; sub qua *Africam* etiam intellexerunt.

IV. Alii rursus in *IV partes* distribuerunt; *Europam, Asiam, Ægyptum & Africam*. Hinc alii postea, qui treis ejus parteis posuere, *Europam, Asiam & Africam*, *Asiæ Ægyptum* tribuerunt; quamvis minus commode minusque rite *Nilum terminum* inter *Asiam Africamque* statuentes: qua ratione pars altera *Ægypti Africæ*, altera *Asiæ* accessit. *Novissimi sinum Arabicum terminum* inter *Asiam & Africam* ponentes, *Ægyptum Africæ* adjecerunt. Atque hæc quidem uni-

BUNONIS.

a (a) *Terra*, quam a *terendo*, quod superiora ejus pedibus terantur [*a*], dictam volunt, una cum aqua constituit Globum; cujus *rotunditas* constat partim ex eclipsibus lunaribus; quæ, cum perpetuo rotundæ sint, manifeste ostendunt, corpus illud, cujus occasione nascuntur, seu a cujus umbra efficiuntur, sphericam habere figuram: partim quia non tantum accedentibus versus alterutrum Polorum, stellæ circumpolares magis elevantur, & ab Horizonte vertici adpropinquant; recedentibus vero descendunt & merguntur: Sed & proficiscentibus versus Ortum, sidera citius oriuntur occiduntque; versus Occasum autem ambulantes idem serius obvenit; vel, quod eodem recidit, dies sunt longiores illi, qui versus Occasum iter facit, quam qui versus Ortum; ita ut qui annuo spatio circumiret Orbem, tendendo versus Occasum, integrum diem in itinere amissurus sit; versus Ortum autem superabundaturus uno die. Quæ omnia fieri non possent, si plana esset Maris & Terræ superficies: Tum enim sol & reliqua sidera omnibus terræ incolis una orirentur & occiderent: quod tamen aliter fieri observamus. Intelligimus autem figuram sphericam non quidem exactissimam & geometricè perfectam; quia montibus & vallibus exasperata passim est terra: fluvii etiam & maria litoribus suis humilia sunt, &c. Sed secundum vulgatam loquendi consuetudinem, qua non attendimus quæ exigua sunt & parvi momenti. *Pilam* enim *palmariam* ro-

tundam appellamus, licet ex futuris, aut ex frequentati ad parietem allisione, inæqualitatem aliquam contraxerit. Cæterum *Terræ* superficies aquis exstans dividitur in partes *grandes* seu principales; & *parvas* seu minus principales. (b) *Grandis* communiter *Continens* appellatur, vel quia longe lateque continuata est; vel quia minores ei accensentur, quas veluti comprehendit & continet. *Parva* est vel (c) *Insula*, id est *Terræ* portio undique mari cincta, vel (d) *Peninsula*, quæ pene ambitur Mari; annectitur tamen continenti, exiguæ cujusdam portuiculæ interventu, quæ (e) *Isthmus* dicitur. (f) *Promontorium* est mons in mare decurrens.

c *D. Hieronymus lib. Hebr. Quæst. de septem filiis Japhet*, qui *Gen. X. v. 2, 3, 4.* memorantur, tradit quod possederint *Asiam* ab *Amano*, & *Tauro* *Syriæ Cœles & Ciliciæ* montibus, usque ad fluvium *Tanaim*, in *Europa* vero usque ad *Gadira*, nomina locis & gentibus relinquentes, e quibus postea immutata plurima.

HEKELI.

[a] Itaque *Tera* in *Augurum libris* & quibusdam *Archivis* cum simplici *R* scribi solere, *Nicolaus Perottus* in *Cornucop.* col. 61. Edition. *Aldina Venetiis* A. CHR. M. D. XIII. in fol. impr. & ex eo *christianus Becmannus* in *Originib.* L. L. p. 1070. Edition. IVta auctores sunt. Alii dicunt *Terram* derivari a Gr. verbo *τελεγειν*, quod *siccare* denotat, quoniam terra elementum est siccissimum. Sed *Tellus* primario *Dea* dicitur, seu *Orbis ille*, sive *οὐρανός*, ubi habitant homines.

REIS

(a) Terræ rotunditas probatur. (b) Terra Continens. (c) Insula. (d) Peninsula. (e) Isthmus. (f) Promontorium.

universi orbis variæ partitiones atque limites diserte apud veteres auctores passim exstant.

V. De *Termino* autem inter *Europam* *Asiamque* obscurior ac minus certa est traditio. Nam qui *Tanaim* flumen statuerunt; fontem ejus per summum errorem in *Riphæis* montibus, haud procul Oceano *Sarmatico* posuerunt, qua *Pet-zora* eos perrumpit amnis. Alii vero, qui *Isthmum*, qui est inter *Ponticum* *Caspiumque* maria, pro fine constituerunt; his persuasum fuit, *Caspium* mare esse sinum Oceani septentrionalis, ea regione, qua *Obii* amnis immensum est ostium, irrumpentem. Nam omne litus, quod est sub *Septentrionibus* ab occasu in ortum versus ad *Obii* usque ostium, ad *Sarmatiam* pertinet: *Sarmatia* autem pars est *Europæ*. Itaque verum certumque terminum inter *Europam*, *Asiamque* uti habeas, statue post *mare Ægeum*, *Hellespontum*, *Propontidem*, *Bosporum Thracium* [b], *Pontum Euxinum*, *Bosporum Cimmericum*, *lacum Meotin*, *Tanais fluenta*, donec adverso amne ad flexum ejus pervenias, apud *Tujam* opidum: inde lineam duc ad proximam *Obii* fluminis ripam: hinc pone ipsum flumen *Obium* ad *Oceanum* usque. γ

Europæ A-
siæque li-
mites.

LIBER

REISKII.

I Terra continens i. e. continua vel contigua vocatur ea, quæ suis partibus tota cohæret, easque solidas aut firmas continet: Hinc terra etiam firma *Gerin.* *Das Fusz-feste Land* per suas partes majores pariter atque minores dividitur: Illas Geographi duas, tres, quatuor, sex pro suo quisque sensu connumerant: Has *Insula*, *Chersoneso* sive *Peninsula*, *Isthmo* & *promontorio* concludunt. Si qui tres solum partes a tribus *Noachi* filiis, & divisis inter eos, sedibus arcessunt, hos in tanta antiquitate, obscuraque negotio scriptores *Ἀξιόμοχοι*, *Josephus* etiam in *Judaicis Antiquitat.* Lib. I. refellunt. Vid. *Riccium* in *Geogr. Reformat.* Lib. II. Sex vero partes in orbe antiquo & novo alii accuratius tenent, *Asiam* nempe, *Africam*, *Europam*, *Americam*, *Terram polarem arcticam*, *Terramque polarem antarcticam* sive *australem*: (a) Omnes tamen rotundam faciunt, totique globo terraquaëreo figuram sphericam sive circularem, non exactam adeo; sed grano piperino similem aut æqualem vendicant, rationibus moti tam astronomicis quam geographicis. Erratum igitur fuit inter veteres novosque scriptores, qui conicam, planam, aliamve disco, scaphio, columnæ similem, aut ovalem penitus terræ figuram attribuunt: Hanc ultimam duo *Angli Joh. Childrey* in *Britannia*, quam scripsit *Baconica*, & *Th. Burnettius* in *Theoria telluris sacra* comprobant. Plura quæ ad certam globi terrestris magnitudinem, figuram, dimensionem, constructionem, usum, quæque ad chartas geographicas sive *Mappas* copiosius possent addi, consulto præteribimus, neque loco huic commenta adsumemus astronomicæ.

HEKELII.

[b] De *Bosporo Thracico* treis Libros elegantissimos, & lectu vere dignos scripsit *Antonius Gyllius*, quos *Lugd. Batav.* A. CHR. M. DC. XXXII. in form. 16. impressos quoque vidimus.

BUNONIS.

γ His addi potest (b) *Terra Polaris Septentrionalis*, quæ putatur undique mari & fretis cingi. De *Universi Orbis* variis partitionibus, veroque inter *Europam* & *Asiam* termino, plura cognoscere licebit

ex ipsius *Cluverii* lib. I. de *Germ.* c. I. *Memoriæ* causa ex *Varenii* *Geogr. Gen.* adjecimus *Tabulam* quæ divisionem partium *Terræ* continet.

Ad finem hujus libri primi addere placuit nonnulla quæ ad reliquas *Globi* partes & figuras, ipsasque *Tabulas Geographicas* declarandas faciunt.

Præter *Sphæræ* circulos, supra explicatos, hæc porro sunt notanda.

1. *Alveus Globi* sustinetur *Basi* seu *Pedamento*, quod interdum additam habet (c) *Pyxidem nauticam*, vulgo *Compassum* vocant, *Vitruvio Amusium* dicitur, cujus beneficio *Globus* ad *Mundi* plagas dirigitur; & *linea Meridiana* invenitur. Si vero illa defuerit, alia poterit adhiberi *Pyxis*, eaque ad partem *Austriam* sub *Meridiano* collocari, ad dirigendum *Globum* versus quatuor *Mundi* plagas, ut *Horizon* respondeat *Horizonti* *Mundi*; *Meridianus* *Meridiano*: cæterique *circuli* in *Globo* *cœli* *circulis*. 2. In media *Basi* exstat (d) *Pedunculus* ligneus crena incisus, ut per eam *Meridianus*, *Globusque*, pariter attolli ac deprimi possit ad diversas elevationes *Poli*. 3. Quatuor *Pedamenti* *columellis* incumbit *Capitulum Alvei Cyclicum ligneum*, quod vocatur (e) *Horizon*. Ejus latus superius diversimode distributum est. Interior & *Globo* proximus *limbus* in quatuor *Quadrantes* divisus est, secundum quatuor *Mundi* angulos, *Meridiem*, *Septentrionem*, *Orientem* & *Occidentem*: & horum quilibet rursus distinguitur in 90 partes æquales, ut ita tota *circumferentia*, sicuti *circuli* reliqui comprehendat 360 *gradus*. In eodem *limbo* duæ reperiuntur *crenæ*, per quas *Meridianus* secundum directam *Septentrionis* & *Meridiei* extensionem, ad eam usque profunditatem descendit, ut unum *Meridiani* *Globique* medium præcisè exstet supra *planum Horizontis*, alteram infra illud lateat. Illud nobis *hemisphærium* *cœli* *conspicuum* repræsentat, hoc non *conspicuum*. Hunc *limbum* proxime contingens habet XII *signa* cum *Planetis* *signo* propriis: quodlibet *signum* in *gradus* 30 distribuitur, qui suis *spatiolis* & *numeris* in *intima* ora hujus *circuli* *descripti* sunt. Inde porro sequitur *Calendarium* non solum *Julianum* seu *Antiquum*, sed & *Gregorianum* seu *Novum* decem diebus illud præcedens; quin

(a) *Terræ* *figura* *vera* *falsaque*. (b) *Terra Polaris Septentrionalis* sive *Groenlandia*. (c) *Pyxis* *nautica*. (d) *Pedunculus*. (e) *Horizontis* *limbi*.

quin & nonnunquam *Scaligerianum*, cum nominibus mensium & festorum. Menses in varios divisi sunt dies, adjunctis primis septem literis Alphabeti Romani, in distinctionem dierum hebdomadis, pro diversitate literæ Dominicalis. In quibusdam etiam Globis additus reperitur *Numerus Aureus*. Exterior demum ora habet 32 ventorum nomina, pro differentia plagarum Mundi, & usu nautico. 4. Meridiano æneo infixus est (a) *Circulus Horarius*, superiori suo plano in 24 horas, pro ratione diei naturalis, distributus. Habet igitur horam duodecimam duplicatam; quarum altera indicat Meridiem; altera mediam noctem: hinc sectio utriusque horæ XII, tam diurnæ, quam nocturnæ Meridiano incumbit. Centrum hujus circuli est Mundi Axis, cujus extremitati index applicatus est æreus, qui cuspede sua, quoties Globus convertitur, una per circulum Horarium movetur, & horas ostendit. Porro Meridiano in Zenith seu Polo Horizontis annectitur per cochleam (b) *Circulus Verticalis*, *Quarta* seu *Quadrans* Altitudinis etiam dictus, ex ære factus habens 90 gradus, sive quartam Circuli partem, & ita adornatus, ut a puncto verticis seu Zenith secundum Globi gibbositatem demissus in omnes Horizontis partes moveri & circumduci queat. Nonaginta isti gradus ita inscripti sunt huic arcui, ut numeri ab horizonte incipiant, & sursum versus Zenith ascendant. Interdum Globo cœlesti in sectionibus Meridiani & Horizontis affigitur (c) *Semicirculus positionis*, qui ad certam elevationem constitutus refert initia XII domorum cœlestium, quas Astrologi distinguere solent per sex Circulos positionum.

Interiorem Sphæram I. in duas æquales partes dividit (d) *Æquator*, mensura primi seu quotidiani & communis ab ortu in occasum motus, qui nihil aliud est, quam *Æquinoctialis* peripheriæ tam æqualis conversio, ut singulis horis xv gradus promoveantur, & toties una hora sit absoluta quoties xv gradus *Æquator* confecerit. Ejus situm in cœlo nobis imaginamur, vel quum mediam in Cingulo Orionis stellam observamus, & ejusdem circumvolutionem ab ortu versus occasum simul notamus: Vel quum tempore æquinoctii motum Solis ab Ortu in Occasum attendimus. Ejus enim vestigia *Æquatoris* situm super Horizontem tum ostendunt. 2. Dividitur *Æquator*, ut circuli alii, in 360 gradus: & per quemlibet gradum re ipsa aut imaginatione ducitur semicirculus ab uno Polo ad alterum. Hi semicirculi dicuntur (e) *Meridiani*, seu *Circuli Longitudinis in terra*. Ex his *Primus* est initium reliquorum pingendorum & numerandorum: & *Primus* ille, ut reliqui, dimidius, non integer pingitur, insignitus areolis coloratis, per quas ejus gradus distinguuntur. Continet 90 gr. ab *Æquatore* ad Polum Arcticum; & totidem ad Antarcticum. Meridiani Primi locus supra ad Cap. VII. f. III. indicatus est. 3. Per Meridiani gradus singulos ab *Æquatore* versus utrumque Polum deduci possunt 90 (f) *Paralleli* seu *Circuli Latitudinis*: Verum ne loca in Globo per multitudinem circulorum nimium obscurentur, vulgo tam Meridiani quam *Paralleli* tantum describuntur per decimum quemque gradum *Æquatoris* & Meridiani. 4. *Æquator* in duobus punctis oppositis intersecat circulus obliquus, *Zodiacus* dictus: Unus semi-

circulus Zodiaci flectitur ab *Æquatore* versus *Septentrionem*; alter versus *Austrum*. Distinguitur *Zodiacus*, uti *Æquator*, in 360 areolas diversi coloris, per quas gradus denotantur; duciturque ab Ortu in Occasum. (g) *Zodiacus* & *Ecliptica* in eo conveniunt, quod eundem habent axem, eosdemque polos; & in eo tantum differunt, quod *Ecliptica* sit circulus in medio Zodiaci, sine Latitudine: *Zodiacus* autem sit circulus, seu *Zona* potius, Latitudinem habens xx ferme graduum. Sed quoniam in Globo Latitudine Zodiaci ad xx gradus determinata non indigemus, sola in eo pingitur *Ecliptica*. Polos *Eclipticæ* sustinet *Colurus Solstitiorum* in Circulis Polaribus. Porro ab uno Polo Zodiaci ad alterum duodecim in Globo cœlesti describuntur Semicirculi, per initia singulorum *Dodecatemiorum*, & efficiunt sex circulos maximos. *Primus* transit per principia *Arietis* & *Libræ*, ostendens initia Longitudinis Signorum: *Secundus* per initia *Tauri* & *Scorpii*; atque ita porro reliqui distribuunt superficiem Globi in duodecim partes æquales, quæ latissimæ sunt in *Ecliptica*; versus Polos autem Zodiaci paulatim imminuuntur, ac tandem in ipsis Zodiaci Polis concurrunt. Cujuslibet partis spatium nomen habet a signo, inter utrumque semicirculum in *Ecliptica* comprehenso. Exempli gratia; superficies inter duos semicirculos per initia *Arietis* & *Tauri* ductos, comprehendens signum *Arietis* in *Ecliptica*, dicitur *Signum Arietis*; omnesque stellæ & Planetæ, aut alia cœli puncta, inter duos illos semicirculos, ex utraque *Eclipticæ* parte usque ad Polos, comprehensa, dicuntur esse in signo *Arietis*; atque ita porro in cæteris. Et hi in Globo Cœlesti sunt (h) *Circuli Longitudinum*. At (i) *Circuli Latitudinum*, qui ostendunt Latitudinem seu distantiam stellæ ab *Ecliptica*, sunt Zodiaco paralleli, & transversim per Circulos Longitudinum ducuntur: Sed non expresse pinguntur in Globo, ne stellæ vel alii circuli obscurentur. 5. Ex *Circulis Minoribus* duo *Polares* & duo *Tropici* rubris solent pingi lineis; & cum aliqua Latitudine, licet nullam habeant. Reliqui, videlicet *Paralleli*, nigris lineis tantum notantur. Hactenus de pictura Circulorum; jam sequitur locorum pictura.

Loca in Globo picta sunt, *Regiones*, *Gentes*, *Insulæ*, *Maria*, *Flumina*, *Sylvæ*, *Montes*, *Urbes*. *Regiones* diversæ diversis coloribus a se invicem distinguuntur; earumque limites notantur multis punctis. *Insulæ* desertæ, & quæ arena magis sunt, quam terra exulta, insigniuntur multis & variis punctis. *Sylvæ* indicantur una vel altera arbore. *Montes* ex pictura facile cognoscuntur. *Urbes* turribus suisque nominibus notantur. Hactenus de pictura Geographica in Globo; Jam sequitur *Hydrographica*. In ea observandæ primum *Lineæ Nauticæ*, quæ *Rhombi* Lusitanis dicuntur, & *Belgis de Cours*, item *een Streeck*. Est autem (k) *Rhombus* linea in Globo Terrestri & Mappis Geographicis, quam navis, Acum Magneticam itineris sui ducem secuta, in maris superficie certo vento tenere debet. Viam nautis monstrat (l) *Pyxis nautica*, vulgo *Compassus*. Habet *Pyxis* illa planum rotundum, quod nautæ *Rosam* appellant, cujus circumferentia divisa est in xxxii partes, tot mundi plagas monstrantes. *Septentrionem* indicat peculiare signum *Lilii*. Subtus enim *Rosa* habet affixam A-

F

cum

(a) Circulus Horarius. (b) Circulus Verticalis seu Quadrans Altitudinis. (c) Semicirculus positionis. (d) Æquator. (e) Meridiani seu Circuli longitudinis. (f) Paralleli seu Circuli Latitudinis. (g) Zodiacus & Ecliptica. (h) Circuli Longitudinum. (i) Circuli Latitudinum. (k) Rhombus. (l) Pyxis nautica seu Compassus.

cum Magneticam, quæ paxillo æneo acuminato imposita libere movetur, & quocunque Pyxis vertatur, plagam respicit Septentrionalem; sicut reliquæ lineæ reliquas Mundi plagas & ventos. Hoc indice nautæ freti valto se committunt Oceano, & remotissimas petunt terras. Pingitur Index ille nauticus in Globi Terrestris Æquatore, Meridiano & nonnullis intra Parallelos locis, aliisque Globi & Tabularum Geographicarum partibus: ita tamen, ut Lilius semper respiciat Septentrionem. In *Arte Navigandi* quatuor præcipue veniunt consideranda. 1. Longitudines & differentie locorum. 2. Eorundem Latitudines & differentie. 3. Rhombus, seu Linea per quam navigandum est. 4. Intervallum seu distantia itineris marini inter duo loca. Sed amplissima illa Navigandi Ars paucis explicari nequit: qui eam scire desiderat, consulat *Nonium, Mercatorem, Robertum de Hues, Adrianum Metium, & alios*. Tantum de picturis necessariis in Globo. Non necessaria pictura est animalium, piscium, aliarumque rerum, quas cælatores & pictores, vel ad ostendenda in Terra & aquis varia animalia, vel ad oblectamentum oculorum, addiderunt.

Fabricam & structuram Globi sequitur ejus usus, qui sane maximus est, cujus explicationem omnem pauca non capiunt pagellæ: præcipua tamen, quæ Geographiam cognituro necessaria videntur, in gratiam tironum delibasse hac vice contenti, earum rerum cupidos ad ipsos Auctores remittimus, qui hanc doctrinam ex instituto & prolixè tradiderunt.

(a) I. Alveo suo Globus per crenas Horizontis lignei immittitur, usque ab batis pedunculum, qui crena sua excipit Meridianum ita, ut ejus *medium*, hoc est, 180 gradus, *exstet supra planum* lignei Horizontis. Sed *illud Meridiani ænei latus, cui inscriptus est numerus graduum, respiciat lignei Horizontis partem Orientalem. Utrum vero Globus in Meridiano recte pendeat*, examinatur hoc pacto. In medio Meridiani inter utrosque Polos directe supra Æquatorem, est initium numerationis graduum ad utrosque Polos: illud initium linea oblonga notatur: applica itaque huic lineæ acum, ut punctum ejus extremum fere incidat in Æquatorem, deinde volve Globum, si punctum acus perpetuo incidit in Æquatorem, neque ab eo declinat, recte ab Axe pendet Meridianus. Porro, *utrum medium Meridiani exstet supra Horizontem*, examinatur hoc modo. Ad locum aliquem datum elevatur Polus, ac tum conspicitur, quot gradus ab Æquatoris parte Australi numerentur; qui si adduntur gradibus Elevationis, efficere debent 90. His si addis alterius Quadrantis gradus 90 redit numerus 180 graduum, quod est dimidium Meridiani.

(b) II. *Globus ad Mundi situm*, ut Globi cardines respiciant plagas & cardines Mundi, componitur hoc modo. 1. Globus collocatur in mensa aut tabula plana, ita, ut superficies Horizontis superior maneat parallela cum vero Horizonte. 2. Polus pro loci tui, ubi versaris, latitudine elevatur. 3. Ita Globus convertitur, ut Meridianus æneus congruat cum Linea Meridiana Pyxidis nauticæ in basi Horizontis locata; Polus Australis respiciat Meridiem, & Arcticus Septentrionem. Quo facto Globi Axis respondet Axi Mundi, & partes Horizontis lignei, plagis Horizontis veri. Sed Acus Magnetica quia declinat, res manet dubia nisi fuerit correctæ. Si Compassus non est in promptu, vulgo respiciunt ad tem-

plorum estructuras, in quibus summum altare constructum est ad Orientem, & turres ad Occidentem. Hinc a dextra est Meridies, a sinistra Septentrio. Observant quoque umbram corporum ad horam XII meridianam; sed quoniam horologiis non satis tutum est credere, neque hic modus satis certus est. Quare alii noctu per cuspides duorum baculorum intervallo aliquo in terram defixorum stellam Polarem aspiciunt, & lineam inter utrumque baculum protrahunt; quæ est meridiana. Sed omnium rectissime *Linea Meridiana invenitur hoc modo*. Primum in plano ducitur circulus, in cujus centro erigitur ad perpendicularum stylus, qui longitudine sua non superet semidiametrum. Observanda deinde umbra Solis projecta a stylo ante meridiem, quando ejus extremitas Peripheriam circuli attingit: qui locus puncto notandus est. Eodem modo pomeridianis horis extremitas umbræ notanda in Peripheria eadem. Inter hæc duo puncta medium punctum exacte sumitur per divisionem arcus intercepti in duas æquales partes. Ab hoc puncto divisionis per centrum ducenda est linea, quæ est meridiana, & semper indicat horam XII. *Vel hoc modo*: In plano erigitur Stylus ante meridiem, & ex loco ejus per umbræ projectæ extremitatem describitur peripheria. Deinde observatur post meridiem peripheriæ punctum, quod extremitas umbræ attingit. Arcus inter duo illa puncta bifariam secatur, & linea per centrum ducitur, quæ est Meridiana. *Vel demum ita*: In tabula plana & Horizonti parallela describitur circulus, isque per duos diametros dividitur in quatuor quadrantes, & horum quilibet in 90 grad. Extremitates diametrorum notantur vocabulis Meridiei, Septentrionis, Orientis, & Occidentis. In centro erigitur stylus ad rectos cum tabula angulos. Deinde inquiritur in quo gradu Horizontis Sol oriatur aut occidat ad eum diem quo id investigatur. Eo igitur die Sole oriente tabula ita parata tandiu convertitur, donec umbra styli tot gradibus cadat ab Occidente versus Meridiem, quot gradibus Sol removetur ab Oriente versus Septentrionem. Linea igitur Meridiei & Septentrionis in tabula respondebit lineæ Meridianæ in cælo. Globo ad Lineam Meridianam constituto, reliqui Mundi Cardines ac venti per se innotescunt. 4. Si locum tuum, in quo moraris, in sphaera terrestri applicas Meridiano; Sphæræ situs per omnia similis est vero situi Terræ, & apparet quomodo & quorsum reliquæ regiones ad locum tuum sitæ sint. 5. Si Globus Cælestis eodem pacto constitutus convertitur ab Oriente in Occidentem, apparet quomodo & in quibus plagis corpora cælestia loco tuo orientur & occidant: quæ nunquam occidant, & quæ nunquam orientur.

(c) III. *Sphæra constituitur Recta*, quam uterque Polus incumbit Horizonti; & per ejus Zenith transit Æquator. In hoc Sphæræ positu corpora cælestia cum Planetis recte supra infraque Horizontem ascendant, & descendunt. 2. Omnes stellæ, seu vicinæ sint Æquatori, seu longe ab eo remotæ, quæ simul oriuntur, simul transeunt Meridianum, & simul occidunt. 3. Hæc omnia tantum temporis remorantur supra Horizontem, quantum infra illum latent; quia circuli, quos conversione Globi describunt, ab Horizonte in duas æquales partes secantur. Atque hinc sequitur, Solem tam in Æquatore, quam extræ eum ad Meridiem seu Septentrionem constitutum, motu cæli quotidiano, æquali tempore supra & infra

(a) I. Examen Globi; num recte pendeat in Meridiano & Horizonte: (b) II. Globum ad situm Mundi componere, & invenire lineam Meridianam. (c) III. Si hæram constituere Rectam,

fra Horizontem morari; adeoque dies perpetuo æquales efficere suis noctibus. Contingit istud habitantibus sub Æquatore absque ulla latitudine versus alterutrum Polum; ut sunt incolæ insulæ D. Thomæ, partis Africæ, Moluccarum quarundam, &c. Hanc sphaeram habent *Ascii*, de quibus supra c. V. f. II. ubi simul varietates cæli, quibus obnoxii sunt, memorantur.

(a) IV. Sphaera constituitur *Parallela*, quum Æquator ita applicatur Horizonti, ut fiant Paralleli; & alter Polus altissime tollitur supra Horizontem in Zenith; alter humillime deprimitur in Nadir. In hoc Sphaeræ positu 1. sidera, Circuli, aliæque Globi partes, neque supra Horizontem ascendunt, neque infra eum descendunt, sed parallelè semper cum eo convertuntur. 2. Sol iis per sex menses continuos non occidit, ac reliquos sex menses non apparet. Talem sphaeram habent, si qui sunt sub Polis. Quibus porro cæli mutationibus hi sint obnoxii, dictum est in Periscis Cap. V ad f. II.

(b) V. Sphaera fit *Obliqua*, quum alter Polus supra Horizontem ita elevatur, ut *oblique* inclinetur versus alterutrum Horizontis latus; & alter deprimitur. In hac sphaeræ positione 1. Æquator cum cæteris Circulis, Signis & Stellis oblique scandit supra Horizontem, & oblique rursus infra eundem delabitur. 2. Omnes Circuli Æquatori utrinque paralleli, etiam ii, qui per conversionem Sphaeræ describuntur a Sole, stellis aut aliis signis, ab Horizonte dividuntur in partes inæquales; ita ut eorum, qui ab Æquatore tendunt versus Polum elevatum, major pars supra Horizontem exstet, minor condatur infra eum: Cæterorum vero versus Polum latentem, major pars subter Horizontem hæreat, minor tollatur supra. Ex quo consequitur, Solem, dum versatur extra Æquatorem, in signo tendente ad Polum conspicuum, conversione Sphaeræ majorem partem circuli supra Horizontem, quam infra eum conficere, diutiusque hæere supra terram; & hinc quoque dies efficere longiores suis noctibus: & contra, ubi recessit ad Polum inconspicuum, minorem circuli partem consumere supra, quam infra Horizontem, minusque supra Terram morari, adeoque dies facere noctibus breviores. Simul etiam patet, quo elevatior est alter Polus supra Horizontem, eo circulos secari in partes inæqualiores, ac proinde discrimen dierum & noctium dari evidentius. 3. Sol, dum est in Æquatore, pari semper tempore supra & infra Horizontem commoratur; adeoque dies nocti redditur æqualis. 4. Stellæ omnes circa Polum conspicuum, comprehensæ circulo, intervallo Elevationis Poli descripto, nunquam occidunt; aliæque contra interceptæ circulo ex Polo latente ad Horizontis contactum delineato, nunquam oriuntur: intermediis vero locis positis, oriuntur atque occidunt; exceptis iis, qui ipsos circulos prædictos occupant. quæ neque occidunt, neque oriuntur, sed Horizontem duntaxat stringunt. Hanc Sphaeræ positionem habent omnes terræ incolæ, qui a lateribus Æquatoris sub quacunque degunt Latitudine, tam ad Septentrionem, quam ad Meridiem; donec incurrant in ipsos Polos, ubi Sphaera est parallela.

(c) VI. Ex Constitutione Sphaeræ Obliquæ inter cætera hæc duo observantur. 1. *Altitudinem Poli*

æquari distantia Zenith ab Æquatore, seu Latitudini locorum; quod per Globum ita demonstratur. Uterque Polus adjungitur Horizonti, ut in Sphaera Recta, & sunt sine ulla elevatione Poli, atque Zenith incidit in Æquatorem. Hinc si alter Polus ex alterutra parte Horizontis attollitur, e. g. x gradibus; Æquator ex adverso a Zenith totidem gradibus versus Horizontem descendit: & quo plus tollitur Polus, eo plus a Zenith removetur Æquator. Patet igitur per hanc operationem, Elevationem Poli semper æqualem esse distantia Zenith ab Æquatore, seu quod idem est, Latitudini locorum. 2. *Altitudinem Æquatoris Polique 90 simul efficere gradus*; ac proinde una altitudine de 90 gradibus deducta, residuum ostendere altitudinem alterius; id quod ex Globo ita apparet. Si Polus e. g. attollitur supra Horizontem 20 gradibus, Æquator tantundem recedit a Zenith, & distat ab Horizonte gradibus 70, quorum numerorum summa facit gradus 90. Si Polus elevatur gradibus 60, Æquator 60 quoque gradibus recedit a Zenith, & supra Horizontem attollitur gradibus 30, qui cum 60, constituunt 90. Atque ita porro in cæteris.

(d) VII. *Latitudo loci* nihil aliud est, quam distantia ejus ab Æquatore versus Polum. At *Longitudo loci* est distantia ejus a Meridiano Primo in Æquatore ab Occidente versus Orientem numerata. Utraque beneficio Globi invenitur hoc modo. Vertitur Globus, donec locus datus subter Meridiano, cujus gradus, qui loco imminet, indicat ejus *Latitudinem*: & gradus Æquatoris, qui stringitur a Meridiano, ejusdem loci *Longitudinem*. [c]

(e) VIII. Quot gradibus vertex loci distat ab Æquatore, totidem polus ab Horizonte elevatur.

(f) IX. Si locus datus adjungitur Meridiano, & creta acuminata applicatur termino numerationis, in Globo circumvoluto creta describit peripheriam, quæ omnia illa notat loca, quorum eadem cum loco dato est Latitudo.

(g) X. Distantia diversorum locorum in Globo Terrestri invenitur hoc pacto. Unus pes circini applicatur unius loco, & alter pes alteri loco: Hæc intercardo circini transfertur ad Æquatorem, & numerantur gradus intercepti; quibus multiplicatis per xv, prodit numerus miliarium Germanicorum. Vel hoc modo: Alteruter locorum jungitur Meridiano, eique applicatur Circulus Verticalis, ac cum altero loco componitur; ubi gradus in Circulo illo interjecti indicant locorum istorum distantiam.

(h) XI. *Situs seu Angulus Positionis est, qui comprehenditur meridiano loci alicujus, & Circulo majori, per vertices datorum locorum transeunte; & plaga Mundi, in quam unus locus ab altero vergit.* Angulus iste invenitur hoc modo: Locus, ad quem Globus rite elevatus est, ponitur sub Meridiano, & Circulus Verticalis vertici ejus loci affixus circumagitur, donec alterius loci verticem transeat. Terminus Circuli ad Horizontem Situm positionis indicat. Et si eadem opera gradus in Verticali inter duo illa loca numerantur, eorundem locorum distantia innotescit. Si vero alteruter locus plus quam 90 gradibus remotis infra Horizontem consistat, quem proinde verticalis nequeat contingere: convertitur Globus, donec locus iste, qui sub Horizonte latebat, eundem stringat: tum Globo firmato e diametro ad alteram Horizon-

(a) IV. Sphaeram constituere Parallelam. (b) V. Sphaeram facere Obliquam. (c) VI. Elevationem Poli æquari Latitudini locorum, & cum distantia Æquatoris efficere gradus 90. (d) VII. Invenire locorum Latitudinem & Longitudinem. (e) VIII. Polum rite elevare. (f) IX. Invenire loca, quæ eandem habent Latitudinem. (g) X. Distantiam locorum invenire per Globum terrestrem. (h) XI. Dato loco invenire aliorum locorum situm secundum Angulum positionis.

tis partem creta aut alia materia nota imprimatur: deinde convertitur Globus in priorem situm; & erit nota impressa tantundem ab altero illo meridiani latere supra Horizontem elevata, quantum ab altero latere locus iste infra Horizontem est depressus. Quo facta, notæ factæ Verticalis imponitur, ac videtur quo in loco stringat Horizontem: quot hic inveniuntur gradus, tot ab altera parte Horizontis locus ille situs est. Si distantia istorum locorum queritur; numerandi sunt gradus Verticalis ab Horizonte sursum usque ad notam; hisque addenda Verticalis longitudo 90 graduum; atque ita facile innotescet; si gradus per 15 multiplicentur, provenit numerus milliarius Germanicorum.

(a) XII. De Zonis, earum latitudine, atque cœli mutationibus, quibus earundem incolæ obnoxii, superius dictum est cap. V.

(b) XIII. De Asciiis, Amphisciiis, Perisciiis & Heterosciiis, qui sint, & quibus in Terræ locis reperiantur, videatur supra cap. v.

(c) XIV. Ratio inveniendorum Antæcorum, Periæcorum & Antipodum, indicata est cap. v.

(d) XV. Quomodo inveniendæ Climata & Paralleli, monstratum est hujus lib. cap. vi.

(e) XVI. Ad Clima inveniendum, quum necessarium sit scire diem loci dati longissimum, is investigatur per Globum hoc modo. Polo ad locum datum rite elevato, primus gradus Cancræ, in quo Sol existit, quum nobis efficit diem longissimum, creta aut alio notetur signo; hic locus Solis adducatur ad Horizontem Orientalem, & Index Circuli Horarii ad horam XII. Volvitur deinde Globus, donec locus Solis notatus perveniat ad Horizontem Occidentalem. Quo facta index monstrat numerum horarum diei longissimi ad datam elevationem. Reliquæ inde horæ ad 24, sunt noctis, monstrantque noctem brevissimam. Eadem ratione ex primo gradu Capricorni ostenditur quantitas diei brevissimi, & noctis longissimæ. Quamquam etiam ex inventa quantitate diei longissimi facile apparet quantitas noctis longissimæ, quæ diei longissimo semper æqualis est. Sicut & dies brevissimus æqualis est nocti brevissimæ.

(f) XVII. Locus Solis in Ecliptica quolibet anni tempore invenitur hoc modo. Queritur dies mensis, quo id investigatur, in Calendario Horizontis; cui respondet gradus signi Zodiaci, qui quæsitus in Globo ostendit verum locum Solis ad diem propositum. Sic agitur cum omnibus diebus totius anni. At in anno bissextili post 28 Februarii sequens dies est assumendus, ut pro 29 Februarii primus Martii, & pro primo Martii secundus, & ita porro progrediendum. Quum vero hic modus non omnino accuratus sit, satius est locum Solis discere ex Ephemeridibus. Hic Solis locus creta aut alio signo in Globo notandus; non tamen ubi signum Zodiaci apparet pictum, sed ubi nota illius signi Astronomica invenitur. Nam secundum dodecatemoria procedendum est, non secundum asterismos.

(g) XVIII. Ortus & Occasus Solis invenitur hoc modo. Eligitur locus cognitæ Latitudinis, ad quam Polus elevatur. Deinde ex problemate proxime præcedente queritur eo ipso die locus Solis, qui adducitur ad Meridianum & index horarius ad horam XII:

Demum convertitur Globus, donec locus Solis stringat Horizontem in Oriente. Quo facta index ostendet horam ortus Solis; si revolvitur idem locus Solis ad Horizontem in Occidente, index ostendet horam occasus. Sed beneficio Æquatoris, qui continens gradus 360 spatio horarum xxiv, h. e. die Naturali, transit Meridianum, ita ut singulis horis transeant gradus xv, & singulis Minutis unius gradus quadrans, tempus ortus & occasus Solis multo certius haberi potest hoc modo. Locus Solis applicatur Horizonti in Oriente, & notatur gradus Æquatoris, qui occupat Meridianum. Inde convertitur Globus, donec locus Solis tangat Meridianum, ac observatur gradus Æquatoris simul stringens Meridianum. Hic numerus graduum, qui ab ortu Solis ad meridiem usque pertransierunt Meridianum, dividitur per 15 (quia 15 gradus unam conficiunt horam) & prodit horarum numerus. Residui gradus multiplicentur per 4 (quia quilibet gradus valet 4 Scrupula horaria, scrupulum videlicet est sexagesima pars horæ.) Si hic numerus horarum & Scrupulorum deducitur a 12, reliquæ horæ indicant tempus Ortus Solis. Pari modo invenitur hora occasus Solis; si ejus locus adjungitur Meridiano, ac observatur gradus Æquatoris simul stringens Meridianum. Deinde convertitur Globus, donec locus Solis tangat Horizontem in Occidente: qui numerus graduum in Æquatore si accipitur, ac eadem ratione dividitur per 15, ac residuum multiplicatur per 4, prodit hora occasus Solis a meridie. Singulis horis xv in Æquatore transire gradus, potest in Globo demonstrari. Notetur quodvis Æquatoris punctum eoque adducto ad Meridianum Index collocetur ad horam XII. Volvatur deinde Globus, donec Index monstrat primam horam, atque deprehendes punctum Æquatoris notatum recessisse xv gradibus a Meridiano. Si iterum volvas globum, donec index monstrat horam secundam, deprehendes Æquatoris gradus xv Meridianum transisse; ac ita porro. Quamobrem gradus Æquatoris in horas mutari possunt; si primus Gradus γ adducitur ad Meridianum, & index ad horam XII. Globusque volvitur ad Occasum, donec illæ partes Æquatoris, quæ in horas erant mutandæ, transeant, & Index monstrabit horas quæsitas. In contrarium agitur, si pro horis Æquatoris partes cognoscendæ.

(h) XIX. Quantitas dierum & noctium facile cognoscitur ex problemate præcedente. Investigatur tamen hoc etiam pacto. Globo ad locum datum rite elevato, locus Solis adjungitur Horizonti in Oriente, & index horæ 12 versus Austrum, deinde convertitur Globus, donec locus Solis tangat Horizontem in Occidente. Numerantur horæ ab indice confectæ, quæ indicant diei longitudinem: Residuum est longitudo noctis. Vel ita: Locus Solis adjungitur Horizonti in occidente, & index horæ XII. Si Globus deinde convertitur, donec locus Solis pulset Orientem, index ostendet longitudinem noctis.

(i) XX. Ascensio Obliqua est gradus Æquatoris, qui oritur cum Sole aut stella in Sphæra Obliqua. Sol igitur vel stella admovetur Horizonti Orientali, & qui gradus Æquatoris una oritur, dicitur Ascensio Obliqua. Extant passim Tabulæ Ascensionum obliquarum ad varias Poli elevationes consignatæ, quæ ex libris Astronomorum cognosci queunt. Faciunt enim

(a) XII. Zonarum numerus & latitudo. (b) XIII. Ascii, Periscii, Amphiscii, Heteroscii. (c) XIV. Antæcos, Periæcos & Antipodes invenire. (d) XV. Climata & Parallelos invenire. (e) XVI. In Globo invenire diem longissimum. Invenire noctem brevissimam: Item diem brevissimum, ac noctem longissimam. (f) XVII. Locum Solis in Ecliptica, quolibet anni tempore indagare. (g) XVIII. Horam ortus & occasus Solis ad quamvis Latitudinem quolibet anni die explorare. (h) XIX. Quantitatem dierum & noctium cognoscere. (i) XX. Ascensionem Solis vel stellæ obliquam invenire.

enim ad intelligendas causas inæqualitatis dierum & horarum Naturalium & Artificialium.

(a) XXI. Ducitur locus Solis vel stellæ ad Horizontem in Occidente, & quicumque gradus Æquatoris Horizontem una stringit, is dicitur Descensio obliqua.

(b) XXII. *Ascensio Solis vel stellæ nihil aliud est, quam gradus Æquatoris, qui cum iisdem supra Horizontem emergit; Recta igitur Ascensio est, gradus Æquatoris, qui cum Sole in Ecliptica aut stella in Sphæra Recta ascendit.* Ad hanc Rectam Ascensionem inveniendam, Sol vel stella adjungitur Meridiano; & Æquatoris gradus, quem Meridianus in eo situ interfecat, indicat Rectam Ascensionem. Reperiuntur Tabulæ Ascensionum Rectarum in libris Astronomorum. [d]

(c) XXIII. *Recta Descensio est in iisdem Æquatoris gradibus, in quibus Ascensio recta.*

(d) XXIV. *Zonæ Torridæ incolæ, quibus Circuli Tropici valde remoti sunt, nulla habent Crepuscula. His vero, qui Zonis Frigidis sunt propiores, tota fere nox crepera est, nec quicquam certi de eorum Crepusculis dici potest. In nostris tamen regionibus Crepusculum definitur sesquihora, ita ut ejus mensura sit 18 graduum. Cognoscitur autem Crepusculum hoc modo; Locus Solis jungitur Meridiano, & index horarius applicatur ad horam XII. Deinde gradus Eclipticæ, qui loco Solis e diametro opponitur, signatur, & in Horizonte Occidentali ad Quadrantem Altitudinis 18 gradibus attollitur. Ita index horarius monstrat initium crepusculi matutini. Idem gradus Soli oppositus in Oriente per gradus 18 elevatus, monstrat finem crepusculi vespertini. Notandum tamen, profunditatem Solis 18 graduum non esse per omnia loca & tempora constantem, ob variam aëris temperiem & altitudinem, per quas fit, ut citius aut tardius solito Crepuscula incipiant & definant.*

(e) XXV. *Loca, quibus sol uno eodemque die fit verticalis, ostenduntur hoc modo.* Primum ex dato die inveniatur locus Solis in Ecliptica secundum problema XVII. Deinde adducatur locus Solis ad punctum Meridiani, quod ei imminet; & volvatur Globus: Ita omnia loca, quæ notatum punctum transeunt, sunt illa, quæ quærentur. Vel creta acuminata applicata describatur parallelus, qui loca illa indicabit. Idem quoque potest in Mappis ostendi; si locus Solis in Ecliptica notatur, & per eum ducitur parallelus Æquatoris rectus vel curvus, prout Tabula rectilinea vel curvilinea fuerit. Ita omnia hujus paralleli loca erunt illa, quæ quærentur. Id autem fieri debet in utroque Mappæ hemisphærio.

(f) XXVI. *Quæ loca eundem habent Parallelum, eadem habent omnes dies anni æquales, & eandem quantitatem diei longissimi.*

(g) XXVII. *Data unius loci hora, alterius etiam loci hora invenitur hoc modo.* Locus cujus hora datur, adducitur ad Meridianum æneum, index ad eam horam Circuli Horarii, quæ datur. Volvitur deinde Globus,

donec alter locus datus veniat sub Meridianum; quo facto index in eo Globi situ monstrabit horam quælitam illius loci.

(h) XXVIII. *Loca, quæ ad datam nostram horam quancumque habent meridiem, aut mediam noctem, aliamve horam, ita exhibentur.* Noster, seu datus locus alius, adducitur ad Meridianum, index ad datam horam Circuli Horarii. Deinde volvitur Globus, donec index monstret horam XII meridiei. Ita loca, quæ Meridiani semicirculo superiori, a Polo elevato ad Polum depressum, subjecta conspiciuntur, sunt ea, quæ meridiem ad datum tempus agunt. Et si Globus porro pro arbitrio nostro vertitur, index semper monstrat horam, quam eo tempore habent loca Meridiano subjecta.

(i) XXIX. *Polus pro data loci Latitudine primum elevandus, & Globus ad Cardines Mundi rite constituendus est.* Deinde acicula infigenda loco Solis in Ecliptica ad perpendicularum, (seu, ut loquuntur, perpendiculariter,) vel, quod satius, Gnomon Sphæricus applicandus Eclipticæ, ita ut apex gnomonis loco Solis incumbat, atque ita ad Meridianum adducatur, & index ad horam XII. Volvatur postea Globus, donec acicula nullam jaciatur umbram in Globo; & in eo situ index monstrabit horam quæsitam. 2

(k) XXX. *Norimbergenses hodie, ut olim Babylonii, alique populi numerant horas XXIV ab ortu Solis ad sequentis diei ortum. Quæ hora ita invenitur.* Elevatur Polus pro dati loci latitudine; & locus Solis ex dato die inventus adducitur ad Meridianum, index ad horam XII Circuli Horarii. Volvitur deinde Globus, donec index monstrat datam horam. Globo ita manente immoto index reducitur ad XII. Quo facto volvitur Globus ab Occasu ad Ortum, donec locus Solis ad Orientem in Horizonte appareat; & in Circulo Horario numerantur horæ a XII versus Ortum iisque ad indicem. Hæ sunt horæ quælitæ Norimbergenses seu Babylonicæ.

(l) XXXI. *Ex data hora Norimbergi, nostræ numerationis hora, quæ a media nocte vel meridie incipit, invenitur hoc modo.* Polus pro loci dati Latitudine elevatur. Locus Solis notatur in Ecliptica, & ad Orientalem Horizontem adducitur: Index horarius ad horam XII. Deinde volvitur Globus versus occasum, donec index monstret in Circulo Horario datam horam ab Ortum. Hoc facto, index reducitur ad horam XII, deinde movetur Globus, donec locus Solis reductus sit ad Meridiani semicirculum, quem proxime transiit; & numerantur horæ a XII ad indicem in eam plagam, in quam motus Globi factus est. Ita hora nostræ numerationis a meridie vel media nocte reperitur.

(m) XXXII. *Hodie in multis Italiæ locis, sicut olim in Græcia, numerantur 24 horæ ab uno occasu Solis ad sequentem; ad quas inveniendas ex horis nostræ numerationis sic agitur.* Elevatur Polus pro dati loci Latitudine; Locus Solis in Ecliptica notatur, atque ad

(a) XXI. Descensionem Solis vel stellæ invenire Obliquam. (b) XXII. Ascensionem Solis vel stellæ rectam invenire. (c) XXIII. Invenire Descensionem rectam. (d) XXIV. Initium & finem crepusculorum indicare. (e) XXV. Dato die anni invenire Telluris loca quibus sol eo die in meridie fit verticalis. (f) XXVI. Ostendere, quibus in locis omnes anni dies sint æquales; adeoque habeant etiam eandem diei longissimi quantitatem. (g) XXVII. Data hora unius loci in Globo dati, invenire horam alterius loci dati. (h) XXVIII. Data hora nostri loci ostendere in Globo omnia illa loca, quæ ad datam illam horam habent meridiem; item illa, in quibus fit alia quæcumque hora. (i) XXIX. Beneficio Globi Sole lucente cognoscere horam loci, cujus latitudo data est. (k) XXX. Data hora nostræ numerationis invenire quota sit hora ab ortu Solis. (l) XXXI. Data hora ab ortu seu Norimbergensi, invenire nostræ numerationis horam. (m) XXXII. Data hora nostræ numerationis invenire horas Italicas.

ad Meridianum adducitur; index ad horam XII meridianaam Circuli Horarii collocatur. Deinde volvitur Globus, donec index ille monstret horam datam. Postea immoto Globo reducitur index ad horam XII. quo facto volvitur Globus versus Ortum, donec locus Solis in Occidentali Horizonte conspiciatur. Numerantur demum horæ à XII. usque ad indicem secundum plagam motus. Et hæ erunt horæ numerationis Italicæ. *Hora Italica per radios Solis in globo investigatur h. m.* Loco Solis Occidentis advoluto ad diem observationis, indiceque applicato horæ XII, vertitur globus, donec gradus loci Solis supra Horizontem ascendat in Oriente, aut in Occidente. Ibi collocatur Gnomon Sphæricus, aut acus modico ceræ firmata, & obvertitur Soli, donec nullam de se projiciat umbram in alterutrum latus: & indicabit index horam quæsitam numerandam à XII. meridianâ.

(a) XXXIII. Ex data hora Italica seu ab occasu Solis, nostræ numerationis hora invenitur hoc modo. Polus elevatur pro loci latitudine. Solis locus in Ellipticâ notatur, atque ad Meridianum adducitur. Index collocatur ad horam XII. Volvitur deinde Globus versus Occasum, donec index monstret horam datam Italicam; ac tum immoto Globo reducitur index ad XII. Hoc facto, locus Solis revolvitur ad eum Meridiani semicirculum, quem proxime transit. Ita horæ inter XII. & indicem interceptæ, si numerantur à XII. versus ortum, sunt horæ à meridie vel media nocte secundum nostram numerationem.

(b) XXXIV. Horarum aliæ sunt *Æquales*, seu *Æquinoctiales*, aliæ *Inæquales* seu *Temporales*. Hora

Æqualis est vigesima quarta pars diei naturalis, & perpetuo manet ejusdem quantitatis. *Æquinoctiales* dicuntur illæ horæ, quoniam per *Æquinoctialis* Circuli regularem & æquabilem motum distinguuntur, dum de eo tanto temporis spacio xv gradus perpetuo ascendunt, & in opposita *Æquatoris* parte totidem gradus infra Horizontem descendunt. Ob commoditatem & facilitatem horarum *Æqualium* usus hodie apud omnes fere gentes est frequens. (c) *Hora Inæqualis, quæ & Temporalis appellatur*, est duodecima pars diei vel noctis artificialis. *Inæquales* dicuntur hæ horæ, quoniam diurnæ cum suis horis nocturnis collatæ, aut cum diversorum inæqualium dierum horis, nunquam sunt ejusdem magnitudinis: sed quoties dies crescunt aut decrescunt, toties horarum etiam quantitas, certa quadam & regulari vicissitudine, immutatur, prout dies & noctes augentur aut minuuntur, exceptis duobus *Æquinoctialibus* diebus, in quibus horæ *Æquales* & *Inæquales* sunt ejusdem quantitatis. Veteres ac præcipue Judæi his usi sunt horis *Inæqualibus* (unde & *Judaicæ* nonnullis appellantur *Horæ*) Quod patet ex historia Evangelica *Matth. xx. v. 3, 5, 6. Luc. xlii. v. 44. Job. xi. v. 9. Actor. ii. v. 15. Plinius* quoque *lib. II. cap. 97.* aliique horarum istarum mentionem faciunt. Sed quum horarum *Inæqualium* usus multa habeat incommoda, horis tantum utimur *Æqualibus*. (d) *Quantitas horarum Inæqualium facile invenitur*, si datæ diei vel noctis horæ *Æquales* multiplicentur per 60 in minuta, & collecta per 12 dividuntur: & quæ post divisionem reliqua sunt, iterum multiplicentur per 60 in secunda, vel ulterius; quæ denique divisa producent horas *Inæquales*, ad quamlibet diem datam.

Tabula exhibens horas *Æquales* in scrupulos resolutas.

Hor.	Min.	Hor.	Min.	Hor.	Min.
1	60	9	540	17	1020
2	120	10	600	18	1080
3	180	11	660	19	1140
4	240	12	720	20	1200
5	300	13	780	21	1260
6	360	14	840	22	1320
7	420	15	900	23	1380
8	480	16	960	24	1440

Sit exemplum. Si dies fuerit horarum *Æqualium* 16, primorum 19, secundorum 52; illæ 16 horæ primum resolvuntur in 960 prima min. quibus adduntur ad hærentia minuta 19; congregatum erit 979. quod si

dividitur per duodecim, offerentur 81 primæ. Reliqua 7 min. prima si redigantur in secunda per 60, prodeunt 420 secunda; quibus si adduntur 52 secunda, fiunt 472 secund. quæ divisa per 12 dant 39 secund.

(a) XXXIII. Datâ horâ Italicâ invenire horam nostræ numerationis. (b) XXXIV. Hora *Æqualis*, seu *Æquinoctialis*. (c) Hora *Inæqualis*, seu *Temporalis*. (d) Horarum *Inæqualium* quantitatem invenire.

secund. Quatuor secunda, quæ post divisionem reliqua sunt, rediguntur in 240 tertia; hæc divisa dant 20 tert. Et tanta est longitudo horæ Inæqualis diei datæ, videlicet 81 minorum primorum, 39 secundorum, 20 tertiorum. *Sit exemplum aliud.* Si dies fuerit 7 horarum, 40 minorum primorum, & 8 secundorum, horæ integræ multiplicatæ per 60 dant 420 prima; quibus si adduntur 40 adhærentia minuta, tum prodeunt 460 min. prima. Hæc divisa per 12 prima constituunt 38 prima. Residua 4 prima rediguntur iterum per 60 in 240 secunda, quibus si adduntur illa 8 secunda, Congregatum erit 248 secund. quæ divisa per 12, producunt 20 secunda. Reliqua 8 secunda resolvuntur in 480 tertia; hæc quoque divisa per 12 dant 40 tertia. Habebit igitur in exemplo dato una hora Inæqualis 38 minuta prima, 20 secunda & 40 tertia. *Hoc modo omnium dierum & noctium artificialium horas Inæquales æsequimus.*

(a) XXXV. *Globus Terrestris ita potest suspendi aut constitui, ut Sole lucente istæ Globi partes illuminentur, quas Sol in ipsa Tellure quovis tempore illuminat, & simul appareat, quibus populis Sol oriatur ad singula temporis momenta, quibus occidat, quibus meridiem agat, quibus omnino occultatus sit, & cui loco sit verticalis; quod exhiberi potest hoc pacto.* Locus, in quo globus ita collocandus est, notatur in ipso Globo, ad Meridianum adducitur, & creta notatur punctum Meridiani loco isti imminens. Si igitur Globus è fune suspendendus est, alligandus est funis huic puncto Meridiani. Si vero in loco aliquo firmiter collocari debet, trajiciendus est stylus ferreus ex hoc loco per centrum Globi usque ad oppositum punctum, atque hic stylus ferreus plano Horizontali arcte infingendus, ut sit immobilis. Deinde Globus ad quatuor Mundi Cardines disponendus, quo facto ad singula momenta diei, Sole lucente, licet in Globo contemplari partem Telluris illuminatam, & partem non illuminatam. Illa vero loca, quæ in medio semicirculo partis illuminatæ jacent, sunt illa, quæ ad istud temporis momentum habent meridiem. Illis, quæ ad Orientem in Semicirculo discernente partem illuminatam à non illuminata sita sunt, Sol occidit. Ab his, quæ jacent ad Occidentem in semicirculo discernente partem illuminatam à non illuminata, Sol oritur. *Ad locum Solis in Ecliptica inveniendum, circa medium partis illuminatæ acicula vel gnomon sphericus hinc inde moveatur, donec nullam jaciat umbram punctumque in Globo notetur.* Hoc enim ad meridianum adductum indicabit declinationem puncti Eclipticæ, in quo Sol est tempore observationis, unde pro conditione temporis, Veris vel Æstatis, Autumni vel Hyemis ipse locus Solis cognoscetur, & inde anni dies. *Ille quoque locus in Globo, in quem acicula infixæ nullam projicit umbram, est is, cui Sol ad illud temporis momentum verticalis est; & parallelus per hunc locum transiens exhibet omnia loca, quibus Sol ad illum diem fiet verticalis.* Porro *hora loci, in quo Globus ita collocatus vel suspensus est, invenitur hoc modo.* Locus iste, cui Sol est verticalis, adducitur ad Meridianum. Index ad horam XII Circuli Ho-

rarii, & volvitur Globus donec locus noster, sive, in quo Globus situs est, ad Meridianum perveniat. Tunc index monstrat horam quæsitam. At quoniam Globi conversio fieri non potest, si per stylum ferreum plano Horizontali affixus est; ideo satius fuerit Globum suspendere; & simul Polos ita alligare, ut eundem retineant situm.

(b) XXXVI. Globus Terrestris modo jam dicto suspensus, Luna lucente, ostendit quoque, quibus populis ad quodvis temporis momentum, quo illa supra Horizontem nostrum commoratur, conspicua, quibus oriatur, quibus occidat & quibus sit verticalis. Quæ omnia ex præcedente problemate manifesta sunt.

(c) XXXVII. *In Globo Terrestris exhiberi possunt omnia loca, quibus sidera tanto tempore infra Horizontem occultantur, quanto alio in loco supra Horizontem commorantur, hoc modo.* Noster, vel alius locus datus, adducitur ad Meridianum, & invenitur Parallelus Antæcorum. Omnia loca in hoc Parallelo sita sunt, quæ quærentur; quod in Globo monstrari potest; si polus elevatur pro dati loci latitudine, & deprimitur pro hujus inventi Paralleli latitudine.

(d) XXXVIII. *Certissimus videtur esse modus inveniendæ Latitudinis, si in signis Borealibus declinatio Solis circa illud tempus ab inventa maxima altitudine Solis subtrahitur: Quod relinquitur, est complementum Elevationis Poli.* Illud si à 90 subtrahitur, emergit elevatio quæsitæ. *Robertus Hues sequentem tradit modum.* Meridiana Solis altitudo observatur Radio, Quadrante, aut hujusmodi instrumento, & Solis locus in Ecliptica Globi inventus Meridiano applicatur; & Meridianus hæc illac in suis fissuris consistens circumducitur, usque dum idem Solis locus totidem gradibus ab Horizonte attollatur, quot sunt observatæ Solis altitudines. In hoc Globi situ polus alter, supra Horizontem eminens, indicabit Latitudinem loci. *Non dissimilis est modus, quo vulgo nautæ locorum Latitudines indagare solent, per meridianas Solis altitudines, & Tabulas declinationum.*

(e) XXXIX. *Data quantitate diei longissimi in quodam Telluris loco, ejusdem Latitudo invenitur, simul omnia illa exhibentur loca, quæ eandem habent diei quantitatem, hoc modo.* Locus Solis diei longissimi, qui est 1. gradus Cancræ, adducitur ad Meridianum; index ad horam Circuli horarii XII. Volvitur deinde Globus, donec index monstrat horam illam à qua numerus datus longissimi diei denominatur; ita, ut ad horam XII mediæ noctis adjungantur reliquæ horæ continua numeratione; & tunc punctum Tropici existens in Meridiano notatur. Deinde adducitur primus gradus Cancræ ad Horizontem in Oriente, & Meridianus in creta sua ita movetur Polo elevato vel depresso, donec alterum Tropici punctum notatum existat ad Horizontem in Occidente; ita ut 1. gradus Cancræ adhuc sit in Oriente. Quo facto, numerantur gradus Elevationis Poli. Ea enim est quæsitæ Elevatio Poli & Latitudo Paralleli, qui in Globo invenitur, si totidem gradus numerantur in Meridiano ab Equatore versus Polum, & creta

(a) XXXV. Globum Terrestris ita suspendere aut constituere, ut lucente Sole eæ Globi partes illuminentur, quas Sol in ipsa Tellure quovis tempore illuminat, & simul appareat, quibus populis Sol oriatur ad singula temporis momenta, & quibus occidat; quibus meridiem agat, & quibus occultatus sit. Solis locum in Ecliptica invenire. Loca ostendere, quibus Sol est verticalis. Horam diei invenire. (b) XXXVI. Loca quibus Luna oriatur, & quibus occidat, ostendere. (c) XXXVII. In Globo Terrestris exhibere omnia loca, quibus sidera tanto tempore infra Horizontem occultantur, quanto nobis, vel alteri dato loco, supra Horizontem commorantur. (d) XXXVIII. Loci dati invenire Latitudinem & Elevationem Poli. (e) XXXIX. Datâ quantitate diei longissimi invenire loci Latitudinem seu Elevationem Poli.

creta applicata ad terminum numerationis Globus volvitur. Hic Parallelus descriptus erit is, qui quæritur.

(a) XL. Longitudines locorum incognitæ per initia Eclipsium Lunarium investigantur; quæ, si quibus in locis una hora citius contingunt, quam in aliis, indicant ea loca recedere versus Ortum xv gradibus. De longitudine locorum observanda & invenienda plures modi cognosci queunt ex *Bernh. Varenii Geographiæ Generalis l. III. c. xxxi.* *Adriani Mellii Mensura Geographica p. 7.* *Joannis de Sacro Bosco Commentarius in Fundani Sphærica p. 449.*

(b) XLI. Locorum distantia accuratius ex Longitudine & Latitudine locorum invenitur: Primo, si loca solâ Latitudine differunt, eundem habent Meridianum, sed diversos Parallelos, subtrahitur minor Latitudo à majore, & oritur differentia Latitudinis in Gradibus & Minutis. Gradus differentiæ Latitudinis multiplicantur per 15 Minuta, dividuntur per 4; & utrimque milliaria inveniuntur. Si vero alterius loci Latitudo sit Borealis, alterius Austrina, Summa Latitudinum est distantia quæsitâ. Secundo, si

loca sola differunt longitudine, & sita sunt sub eodem Parallelo, eandemque habent distantiam ab Æquatore, sed in diversis Meridianis; subtrahitur minor Longitudo à majore, & oritur differentia in gradibus & Minutis. Sed quia Paralleli, in quibus numeratur Longitudo locorum, non sunt Circuli Magni, nec inter se æquales, sed minores & contractiores, quo longius ab Æquatore recedunt, & majores ac ampliores, quo eidem sunt propiores: Quapropter nec quindecim milliaria uni gradui cujusque Paralleli (exceptis gradibus Æquatoris) nec pares numero respondere possunt: sed tot, quot vel proportio Paralleli cujusque ad Æquatorem in Tabula opposita ostendit. Nam ex proportione cujusque Paralleli ad Æquatorem collegerunt Artifices, quot milliaria uni gradui cujusque Paralleli respondeant, eaque in Tabulam, ut discantibus laborem & difficultatem minuerent, incluserunt. Cum gradibus igitur communis Latitudinis inventis ingredimur sequentem Tabulam, quam vocant *Canonem Appiani*, quæ gradus Longitudinis extra Æquatorem in milliaria conversos continet. [e.]

(a) XL. Longitudinem alicujus loci invenire. (b) XLI. Distantiam locorum ex eorum Longitudine & Latitudine invenire. Quæ differunt solâ longitudine.

Tabula continens gradus Longitudinis, extra Æquatorem conversos in milliaria.

Gr. Lat. Mill. Min.	Gr. Lat. Mill. Min.	Gr. Lat. Mill. Min.
1 14 59	31 12 52	61 7 16
2 14 59	32 12 43	62 7 2
3 14 58	33 12 35	63 6 48
4 14 58	34 12 26	64 6 34
5 14 56	35 12 17	65 6 20
6 14 55	36 12 8	66 5 6
7 14 53	37 11 59	67 5 52
8 14 51	38 11 49	68 5 37
9 14 48	39 11 39	69 5 21
10 14 46	40 11 29	70 5 8
11 14 43	41 11 19	71 4 53
12 14 40	42 11 9	72 4 38
13 14 37	43 10 58	73 4 23
14 14 33	44 10 47	74 4 8
15 14 29	45 10 36	75 3 53
16 14 25	46 10 25	76 3 38
17 14 21	47 10 14	77 3 22
18 14 16	48 10 2	78 3 7
19 14 11	49 9 50	79 2 52
20 14 6	50 9 38	80 2 36
21 14 0	51 9 26	81 2 21
22 13 54	52 9 14	82 2 5
23 13 48	53 9 2	83 1 50
24 13 42	54 8 49	84 1 34
25 13 36	55 8 36	85 1 18
26 13 29	56 8 23	86 1 3
27 13 22	57 8 10	87 0 47
28 13 15	58 7 57	88 0 31
29 13 7	59 7 43	89 0 16
30 12 59	60 7 30	90 0 0

Operatio ex hac Tabula ita instituenda. Milliaribus, quæ respondent communi Latitudinis gradui, ponuntur secundo loco Regulæ Detri. Primum locum occupant 60 minut. vel 1 gr. Tertium differentia. Tertio, (a) *Si loca & Longitudine & Latitudine differunt*, 1. Inquiritur differentia Longitudinis & Latitudinis, per subtractionem minoris a majore. 2. Differentia Latitudinis commutatur in milliaribus, & numerus productus servatur ad partem. 3. Sumitur dimidium differentiæ Latitudinis; idque additur ad Latitudinem minorem; vel subtrahitur a majore, & efficitur Latitudo utriusque loco communis. 4. Cum hac Latitudine ingressi in Tabulam præcedentem, consideramus quot milliaribus uni gradui Longitudinis respondeant. 5. Cum his milliaribus inventis multiplicatur differentia Longitudinis. 6. Numerus productus ex multiplicatione milliarum & differentiæ longitudinis, item numerus productus ex commutatione differentiæ Latitudinis in milliaribus, uterque seorsim ducitur in sese, & numeri ad se invicem adduntur. 7. Ex hoc aggregato additorum numerorum extrahitur radix, & habetur locorum distantia quæsitæ.

(b) XLII. *Data hora nocturna sive diurna Globus Cælestis ad situm cæli ita componitur.* Solis locus applicatur Meridiano & Index Horarius horæ XII meridiane. Deinde convertitur Globus in Occidentem, donec index ostendat horam illam, qua cæli situm cognoscere cupis. Globus eo situ firmatus dispositioni cæli & siderum convenit. Potest etiam Globus ita componi per Altitudinem Solis cognitam de die; & per Altitudinem stellarum de nocte.

(c) XLIII. *Ortus Æquinoctialis est*, quo Sol oritur in primo gradu Arietis, & primo gradu Libræ: Unde spirat Subsolanus; *the East Wind*, cui directe opponitur Occasus Æquinoctialis, unde spirat Zephyrus, *the West Wind*.

(d) XLIV. *Ortus Solstitialis Æstivus est*, quo Sol oritur in primo gradu Cancri; unde spirat Cæcias, *the North-East Wind*; cui opponitur Occasus Brumalis, unde spirat Africus, *the South-West Wind*.

(e) XLV. *Ortus Solstitialis Brumalis est*, quo Sol oritur in primo gradu Capricorni; unde spirat Vulturinus, *the South-East*. Cui opponitur Occasus Æstivus; unde spirat Caurus seu Corus, *the North-West*.

(f) XLVI. *Polus Mundi 4 fere gradibus abest a Stella in extrema cauda Ursæ minoris; quæ hinc appellatur Stella Polaris.*

(g) XLVII. Polo in Globo cælesti recte elevato, creta acuminata applicatur Horizonti versus Meridiem, ubi secatur a Meridiano, & converso Globo describitur circulus. Deinde idem faciendum in Horizonte versus Septentrionem; Quo facto duo isti circuli creta notati indicant *quæ stellæ nunquam, quæ quandoque, & quæ perpetuo appareant.*

(h) XLVIII. *Declinatio Solis sive stellæ nihil aliud est, quam distantia ejus ab Æquatore numerata in Meridiano.* Ea vero invenitur hoc modo: Locus Solis, sive stellæ applicatur Meridiano, & numerantur gradus Meridiani inter Æquatorem & Locum Solis sive stellæ.

(i) XLIX. *Stellæ alicujus situs ad certam horam exploratur hoc modo.* Locus Solis applicatur Meridiano, & index Horarius horæ XII. Hinc Globus vertitur, donec Index datam monstrat horam. Postea ex Zenith Circulus Verticalis applicatur loco stellæ, & statim in Horizonte apparet, versus quam cæli partem stella ista consistat.

(k) L. Polo recte elevato, & Globo rite constituto, hora notatur in Circulo Horario, & ex Zenith demittitur Circulus Verticalis per locum Solis, vel centrum stellæ; & gradus ab Horizonte usque ad Locum Solis vel stellam numerantur. *Altitudo enim nihil aliud est, quam distantia Solis vel Stellæ ab Horizonte numerata in Circulo verticali per Solis aut Stellæ corpus & Zenith transeunte.*

(l) LI. Stellæ, Solis sive alterius Planetæ gradus in signo Zodiaci, in quo certo anni tempore consistunt, creta notatur & applicatur Meridiano; ibique monstratur ejus maxima seu summa Altitudo.

LII. *Altitudo Æquinoctialis nihil est aliud, quam arcus Meridiani inter Æquinoctialem & Horizontem interceptus; ista invenitur hoc modo.* Globo ad elevationem Poli constituto in Meridiano numerantur gradus inter Æquatorem & Horizontem intercepti.

LIII. *Distantia Solis vel stellæ alicujus a Zenith investigatur hoc modo; Altitudo stellæ inventæ auferitur a 90, & habetur distantia quæsitæ.*

LIV. Globo ad elevationem Poli constituto, loco Solis in Ecliptica notato & Meridiano applicato; ac indice horæ XII quum stella adjungitur Horizonti ad Orientem, vel Occidentem, seu Meridiano ad Austrum vel Boream, index horam noctis ad diem propositum ostendet.

(m) LV. *Longitudo stellæ est distantia ejus a principio Arietis in Zodiaco numerata secundum seriem signorum; illa investigatur hoc modo: Quadrans Altitudinis admovetur Zenith, ut transeat per medium stellæ usque ad Eclipticam.* Deinde numerantur gradus a principio Arietis usque ad locum Quadrante notatum.

(n) LVI. *Latitudo stellæ est distantia ejus ab Ecliptica.* Ea invenitur hoc modo: Quadrans Altitudinis applicatur Zenith, & numerantur gradus inter ipsam stellam & Eclipticam.

(o) LVII. *Latitudo inter Ortum & Occasum Solis invenitur hoc modo.* In Horizontis ora numerantur gradus inter locum Solis applicatum ad Orientem, & Occidentem Horizontis.

(p) LVIII. Poetæ veteres & Rei Rusticæ Scriptores tempora Æquinoctiorum, Solstitiorum, Arationis, Sationis, Messis & aliarum operarum rusticarum describunt per tres diversos signorum ac stellarum ratione Horizontis, & radiorum Solis Ortus & Occasus, quos vocant *Cosmicum, Acronychum, & Heliacum.* Cosmicus & Acronychus [f] sumuntur penes Horizontem: Heliacus [g] ad Solem refertur. (q) *Ortus Cosmicus*, qui & *Matutinus* dicitur, est, quando stella una cum Sole, vel paulo post, supra Horizontem emergit [h], *quatamen propter lumen Solare*

G

cerni

(a) Quæ loca & Longitudine & Latitudine differunt. (b) XLII. Globum cælestem ad situm cæli componere. (c) XLIII. Ortum & Occasum ostendere Æquinoctialem. (d) XLIV. Ostendere Ortum Solstitialem Æstivum. (e) XLV. Ortum monstrare Solstitialem Brumalem. (f) XLVI. Monstrare Polum Mundi. (g) XLVII. Ostendere stellæ, quæ nobis nunquam occidunt, & quæ nunquam nobis orientantur. (h) XLVIII. Declinationem Solis vel stellæ invenire. (i) XLIX. Explorare, in qua Mundi plaga, quavis hora, stella consistat. (k) L. Altitudinem Solis aut stellarum invenire. (l) LI. Solis aut stellarum altitudinem maximam indagare. (m) LV. Longitudinem stellæ invenire. (n) LVI. Invenire Latitudinem stellæ. (o) LVII. Latitudinem inter Ortum & Occasum invenire. (p) LVIII. Ortum & Occasum stellarum invenire secundum Poetas. (q) Ortus Cosmicus.

cerni non potest. (a) *Occasus Cosmicus* est, quando stella infra Horizontem descendit, estque matutina astri sub Horizontem Occidentalem descensio, Sole ex adverso supra Horizontem [i] oriente [k]. (b) *Ortus Acronychus*, qui & *Vespertinus* dicitur, est, quando stella supra Horizontem assurgit, Sole ex adverso infra Horizontem descendente. (c) *Occasus Acronychus* est, quando stella una cum Sole infra Horizontem [l] descendit [m]: Occidunt itaque stellæ *Acronyche*, quæ *Cosmice* oriuntur; quæ autem *Acronyche* oriuntur, *Cosmice* occidunt, juxta versiculos:

Cosmice descendit signum, quod *Acronyche* surgit:
Acronyche descendit signum quod *Cosmice* surgit.

(d) *Heliacus ortus* est, quando stella, quæ antea propter Solis vicinitatem non conspiciebatur, ipso remoto, emergit & [n] apparere incipit; unde proprie *Emersus* & *Apparitio* appellatur. (e) *Occasus Heliacus*, qui verius *occultatio* posset dici, est, quando stella, quæ antea propter Solis majorem ab ea distantiam conspiciebatur, jam ipso appropinquante, apparere desinit. Hinc *ortus* & *occasus Heliacus* cognoscitur ex distantia stellæ a loco Solis sub Zodiaco, quæ tamen pro magnitudine stellarum discrepat, si quidem Majores breviori a Sole intervallo conspici possunt; Minores etiam satis longa intercapedine occultantur. Unde fit, ut stellæ fixæ primi ordinis in magnitudine non videantur, nisi Sole distante duodecim gradibus. Secundæ magnitudinis XIII gr. Tertiæ XIV gr. Quartæ XV gr. Quintæ XVI gr. Sextæ XVII gr. Et Minutissimæ per XVIII gr. Ex hac diversitate apparentiæ stellarum earum distinctiones in certas magnitudines originem suam traxisse videntur.

(f) LIX. Quo anni tempore stella hoc nostro seculo oriatur vel occidat *Cosmice* & *Acronyche*, pulchre indicat *Globus cælestis* h. m. Globo in sua elevatione constituto, adjungitur quævis stella Horizonti ad Orientem, notaturque gradus *Eclipticæ* in eadem Orientis parte Horizontem stringens. Quando Sol gradum illum *Eclipticæ* obtinet, oritur stella ista *Cosmice*. Si vero Sol gradum oppositum in parte Occidentis occupat, stella data oritur *Acronyche*.

(g) LX. *Occasus Cosmicus* & *Acronychus* ex Globo cognoscuntur hoc modo. Stella ducitur ad Horizontis partem Occidentalem; & deinde considerantur gradus *Eclipticæ*, qui ab Horizonte tam ad Occidentem, quam ad Orientem intersectantur. Sol, si existit in gradu intersectionis ad Orientem, facit, ut stella ea *Cosmice* occidat: *Acronyche* vero, si existit in intersectionis gradu ad Occidentem.

(h) LXI. *Ortus* & *Occasus Heliacus* inveniuntur h. m. Locus Solis creta notatur, ad Horizontem devolvitur, circinus ad xv gradus *Æquatoris* extenditur, atque ex loco Solis altero circini pede describitur circulus: quo quæcunque stellæ tanguntur, *Heliace* oriuntur, id est, conspici possunt, dum a radiis Solis relinquuntur. Occidunt autem stellæ *Heliace*, quæ vel ob radios Solares interdum non apparent, vel intra circulum priori modo latent.

(i) LXII. Investigatur punctum *Eclipticæ*, cum quo stella oritur vel occidit. Deinde confertur *occasus* vel *ortus* species cum puncto *Eclipticæ*, cum quo

stella oritur vel occidit. Hæc conjuncta demum ostendunt locum Solis, ex quo tempus facile patescit. Exemplo rem declarabimus. Virgilius lib. I. Georg. tempus vernum, quo legumina feruntur, expressit his versibus:

*Candidus auratis aperit cum cornibus annum
Taurus: & adverso cedens Canis occidit astro.*

Id est, quum Hyades in fronte Tauri Romæ *Cosmice* cum Sole in 21 gr. Tauri oriebantur, quod fit in eunte vere, 8 Maji: quo tempore Canis major seu Sirius occidit vesperi *Acronyche*, nempe 9 Maji in 22 gr. Tauri. Sic versus ejusdem Poetæ eodem libro:

Ante tibi Eoæ Atlantides abscondantur,

Notat tempus, antequam Plejades, [o] *Atlantis* filie, in dorso Tauri occidant *Cosmice*, quod fit cum quarto gr. Tauri, quando Sol in opposito loco est, nempe in quarto gr. Scorpionis. Sic Ovidius lib. VI. *Fastorum de Calendis Junii*:

Tunc oritur magni præpes adunca Jovis.

I Junii Sol est in 14 gradu geminorum: Sed præpes adunca Jovis, id est, *Aquila* oriebatur Romæ cum 10 gr. Sagittarii. Describitur igitur ortus *Acronychus*.

(k) LXIII. Quo anni tempore hi *Ortus* & *Occasus Poetici* contingant, invenitur hoc modo. Applicatur stella, cujus *Ortus* aut *Occasus Poeticus* inquiritur, Horizonti; & gradus *Zodiaci*, qui una Horizontem stringit, notatur; qui in ora Horizontis intima quæritur; cui certus dies alicujus mensis respondere deprehenditur; atque is est, qui quærebatur dies.

(l) LXIV. In plano ducitur circulus pro arbitrio magnus, isque dividitur per duas diametros; quarum altera dirigitur ad Septentrionem, ac refert horam XII. Circulo isto in 4 quadrantes per diametros divisio; ipsi etiam quadrantes dividuntur in 90 gradus; ac quilibet gradus in tot partes minores, quot spatium ejus admittit. Deinde *Globus* disponitur ad Elevationem loci dati, & *Colurus Solstitiorum* applicatur Meridiano, atque index horæ XII. Hinc *Globus* convertitur versus occalum, donec index ostendat horam primam post meridiem, sive donec xv gradus *Æquatoris* pertransiant Meridianum. In eo *Globi* situ notatur gradus Horizontis quem intersectet aut tangat *Colurus*, & quot gradus Horizontis a Meridiano ad notatum locum interjacent, tot in descripta peripheria utrinque ex lateribus horæ XII numerantur: in hac distantia signatur horæ I & XI. Circumvoluto iterum *Globo* donec alii xv gradus Meridianum transeant sive index monstret horam XI; idem *Colurus* indicat distantiam horæ XI & X. Pari modo reliquarum horarum distantia ad xv gradus *Æquatoris* in Horizonte signantur, & transferuntur in planum fabricando *Horologio* destinatum; donec principium *Cancris* attingat Horizontem, & diem ad Elevationem datam ostendat longissimum. Hujus *Sciaterici* index educitur ex centro circuli versus polum parallele cum axe Mundi, ejusque elevatione in altero quadrante; & ex illius indicis extremitate alia linea ad

(a) *Occasus Cosmicus*. (b) *Ortus Acronychus*. (c) *Occasus Acronychus*. (d) *Ortus Heliacus*. (e) *Occasus Heliacus*. (f) LIX. *Ortum* & *occasum Cosmicum* & *Acronychum* invenire. (g) LX. *Occasum Cosmicum* & *Acronychum* investigare. (h) LXI. *Ortum* & *occasum Heliacum* invenire. (i) LXII. Ex cognita ortus vel occasus alicujus stellæ specie tempus vel diem invenire. (k) LXIII. Invenire, quo anni tempore ortus & occasus hi *Poetici* contingant. (l) LXIV. Ex *Globo* describere *Sciatericum* *Horizontale*.

ad lineam horæ XII. Hic Trigonus ex ære aut alia materia factus ad perpendicularum erectus, latere suo obliquo dirigitur in Polum; qui parallelus cum axe Mundi lineas horarias obumbrando indicat horas.

(a) LXV. Præter circulos supra explicatos in Globo Cœlesti reperiuntur Asterismi. Est autem *Asterismus* [p] multitudo stellarum fixarum ad certæ figuræ similitudinem, cujus imaginem situ suo & ordine referunt, quam Astronomi excogitarunt. Veteres Asterismos fecerunt, ex stellis fixis 1022 visibilibus, XLVIII: XII Asterismi sunt in Zodiaco, & XXXVI extra eundem. Quæ in Zodiaco sunt astra, animalium imaginibus notantur: unde Zodiaco nomen. Asterismi extra Zodiacum *Boreales*, sunt XXI, & *Australes* XV. Omnes illi Asterismi hisce versibus comprehenduntur.

Ad Borea partes ter septem sidera fulgent:

Arcti, Draco, Bootes, Gemma, Corona, Genuque Prolapsus, Lyra, Avis, Cepheus, & Calliopeæ Auriga, Perseus, Deltoton, & Andromedæ altrum, Pegasus, & Delphin, Telum, hinc Aquila, Anguinenisque.

Signifer inde subest bis sex qui sidera complet.

Sunt Aries, Taurus, Gemini, &c.

Post ter quinque tibi signa hæc vertuntur ad Austrum.

Cetus, & Eridanus, Lepus, & nimbosus Orion, Syrius, & Procyon, Argo navis, Hydraque, Crater, Corvus, Centaurus, Lupus, Ara, Corollaque, Piscis.

Sidera bis sex sunt, quæ non protrudit Horizon.

Phoenix, cum Musca, Chamæleon, atque Columba, Trigonon, inde volans Piscis, Volucris Paradisi, Indus, Cauda Nepæ, Pavo, Ardeaque Indica Pica.

(b) *Hætenus de Globorum usu*; sequuntur jam nonnulla, quæ faciunt ad Tabulas Geographicas explicandas & recte usurpandas. *Mappa seu Charta Geographica est pictura, qua situs Terræ vel ejus partes in plano-artificiose describuntur.* Estque vel Universalis vel Particularis. (c) *Universalis*, quæ universum Terrarum Orbem depictum exhibet. In ea observanda est primum *pictura necessaria Geographica*, quæ constat Circulis Geographicis, Locorumque picturis. Circuli hic sunt iidem, qui habentur in Globo Terrestri. (d) 1. *Æquator*, ejusque *Paralleli*, seu *Æquatores Secundarii*, x gradibus a se invicem distantes, numero XVI. Extenditur Æquator in lineam rectam per utramque faciem Tabulæ; ac dividitur in suas areolas, quæ significant gradus, quorum in una Tabulæ facie sunt 180, & totidem in altera: in medio facierum partes Æquatoris sunt continuæ. (e) 2. *Meridianus*, & ejusdem *Secundarii* XXXIV. Cingit Meridianus extremam oram utriusque faciei Tabulæ; ita ut duo appareant Meridiani, qui duo tamen ita sunt considerandi, tamquam in unum coaluissent. Si Tabula non est rotunda, sed quadrata, tum Meridiani in rectum extenduntur. (f) *Meridiani secundarii* in Tabula Geographica sunt lineæ instar semi-

circulorum, intra primarii Meridiani ambitum, per denos quosque gradus Æquatoris versus utrumque Polum ductæ. (g) 3. *Zodiacus* quoque nonnunquam additur; magis tamen ornatus, quam usus causa. (h) 4. Appinguntur Tropici: & demum (i) 5. duo Polares. (k) *Pictura Hydrographica* seu *Nautica* hic eadem apparet, quæ in Globo; *Rhomborum* videlicet & *Pyxidis Nauticæ* sive *Compassi*. (l) *Locorum Pictura* quoque eadem est in Mappis, quæ in Globo. Sunt autem loca vel *Majora*; ut Regiones, Insulæ, Maria, Flumina; limites Regionum punctis indicantur, & diversis pinguntur coloribus: Vel *Minora*, ut Montes, Sylvæ, Scopuli; Urbes nominibus suis & turribus notantur. Præter has (m) *picturas* necessarias Mappæ quoque habent *non necessarias*, veluti Avium, Navium, Animalium, &c. ad oblectamenta oculorum factas; ad argumentum, ejusmodi animalia in iis locis nasci. In nonnullarum Mapparum ora variarum nationum formæ & habitus conspiciuntur. Cæterum in Mappis universalibus eodem artificio, quo in Globo, ostenduntur quinque (n) *Zonæ*, quatuor *Mundi Cardines*, *Magnitudo Terræ*, *Amphiscii*, *Heteroscii*, *Ascii*, *Periscii*, *Antæci*, *Periæci*, *Synæci*, *Antipodes*, *Locorum Longitudines & Latitudines*, *Distantiæ*, & *Situs Positionis*; quæ loca citius habent meridiem, & quæ tardius; *iter nauticum* quoque ad has Mappas institui potest. Sunt etiam Mappæ, quæ habent (o) *Climata* ascripta: Ex iis cognoscuntur Paralleli, & dies Solstitialis: illi, si Clima duplicatur; hic vero, si Clima dimidiato addis XII. Hætenus de Mappa Universali. Jam sequuntur (p) *Particulares*; quæ sunt vel *Majores*, in quibus majores Orbis partes, ut Europa, Asia, Africa, America depinguntur; vel *Minores*, in quibus certæ Provinciæ delineantur. Habent etiam Mappæ Particulares picturam necessariam, veluti *Circulorum*, *Scalæ milliarii* & *Locorum*. *Circuli Majores*, (q) *Æquator* videlicet, & (r) *Meridianus*, in Tabula Europæ non apparent; quia nullus in Europa locus sub Æquatore situs est, neque Meridianus primarius ob eandem causam appingitur. Ita quoque neque *Circuli Minores*, (s) *Tropici & Polares*, pinguntur, nisi in illis Tabulis, quarum loca his Circulis subjecta sunt, aut affinia. Loco Æquatoris & Meridiani pingitur aliquid Analogum ad inveniendas Longitudines & Latitudines locorum, Hoc Analogum habet lineas respondentes vel Æquatori, vel Meridiano. Hæ lineæ ad oras Mapparum pinguntur cum graduum numero. Quæ Æquatori respondent, & ejusdem sunt Paralleli, ductæ sunt transversæ ad oram Tabulæ ab Ortum in Occasum, & vocantur (t) *Scalæ Longitudinis*; lineæ ascendentes & descendentes, & pictæ sunt in ora Tabulæ a Septentrione quod in iis numerantur gradus Longitudinis. Quæ Meridiano respondent, sunt in Meridiem, & vocantur (v) *Scalæ Latitudinis*. Per hanc cognoscitur loci Latitudo; ut per illam ejus Longitudo. (x) *Scala milliarii* in nonnullis Mappis pingitur *Simplex*, & continet mensuram milliariam unius generis. In aliis *composita* est, & distincte habet milliaria vel Germanica, Gallica, Italica, vel maxima, mediocria, & minima Germanica. Nomina Regionum atque Urbium facile cognoscuntur. Pictura Urbium distinguitur diversis formis; ut pictori in mentem venit,

G 2

Urbes

(a) LXV. Quid Asterismus. (b) De Tabulis Geographicis. (c) Mappa Universalis. (d) 1. Æquator & Paralleli. (e) 2. Meridianus. (f) Meridiani secundarii. (g) 3. Zodiacus. (h) 4. Tropici. (i) 5. Polares. (k) Pictura Hydrographica. (l) Locorum pictura. (m) Picturæ non necessariae. (n) Zonæ. (o) Climata. (p) Mappæ particulares. (q) Æquator. (r) Meridianus. (s) Tropici & Polares. (t) Scala Longitudinis. (v) Scala Latitudinis. (x) scala milliariam.

Urbes a vicis, Vicos a castellis & arcibus, Arces a monasteriis, Monasteria a pagis discernere. Solet tamen appingi Tabella cum diversis turribus & ædibus, addita explicatione quid quæque forma in Mappa significat. Academiae plerumque indicantur stellulis; Episcopatus crucibus; Arces turribus. Demum (a) *Pyxis Nautica* sive *Compassus* in aliquibus Tabulis additur, ut ejus beneficio Tabula ad plagas Mundi componi recte possit. In plerisque tamen quatuor Mundi cardines ad oram Tabulae leguntur. Præter has picturas Tabulae Particulares etiam habent figuras non necessarias, videlicet navium, fructuum, variorum animalium, & hominum quoque; quibus indcolarum studia, mores & terræ istius naturam indicare volunt pictores. Interdum additur Dedicatio cum suis ornamentis. Particularium (b) Mapparum usus ex Universalium ipsiusque Globi usu facile cognoscitur. 1. In qua *Zona* sita sit *Regio*, ex Elevatione Poli & loci Longitudine discitur. 2. *Amplitudo Regionis* cognoscitur, si gradus Longitudinis & Latitudinis ad oram Mappæ per xv in miliaria convertuntur; & minuta ex lx. judicantur. 3. *Longitudo loci* invenitur, si ex ora superiore ad inferiorem in iisdem gradibus ita ducitur filum, vel *Regula*, vulgo *Liniale*, ut per loci centrum transeat. 4. *Latitudo loci* habetur, si per gradus & minuta eodem modo ex Oriente in Occasum ducitur filum. 5. Tabula ad *plagas Mundi* recte disponitur secundum situm *Pyxidis Nauticæ* vel secundum *Lineam Meridianam*. 6. Hinc reliqui *cardines Mundi* facile observantur. 7. *Situs loci* invenitur, si Elevatione ejus præcognita, filo per *lineam Analogicam transversam* quæritur: qui si non apparet adscriptus, Longitudo etiam ejus ex Tabulis Geographicis petitur, & filis ita duobus in crucem ad Longitudinem & Latitudinem, situs ejus in media intersectione esse judicatur. 8. *Situs Positionis*, vel versus quam plagam Mundi alter locus situs sit, intelligitur, si a nostro loco filum per alterum locum ducimus, & in ora plagam Mundi, ad quam tendit, observamus. 9. *Distantia locorum* ex appositis miliarium scalis invenitur hoc modo: Unus pes circini uni infigitur urbi (sed pedes circini non in turres, nec in nomina urbium; sed in circelli centrum collocandi sunt) alter pes alteri: deinde circinus ad scalam miliarium applicatur; & contat locorum istorum distantia. Si vero spatium inter duo loca ipsa scala est longius, circinus extenditur ad scalam longitudinem, qua servata secundum lineam rectam ex uno loco in alium proceditur, & quoties

circini pes promovetur, toties tot numerantur miliaria, quot scala illa continentur. Locorum distantia etiam invenitur, si filum ab una urbe ad aliam extenditur hoc modo: Filum inseritur spatiolo rotundo, unicuique urbi appicto, & extenditur ad aliam; deinde applicatur ad scalam miliarium; quam si excedit filum, toties repetitur extensio illa, donec ad finem fili perveniatur. *Atque hæc jam sufficiant. Plura de his cogniturus legat Auctores, qui hanc doctrinam ex professo tradiderunt, ac in primis Clarissimi Varenii Geographiam Generalem, Adriani Metii tractatum de genuino usu utriusque globi, Francisci Junctini commentaria in capit. Sphære mundi Joannis de Sacro Bosco, Guilielmi Blæu. Inst. de usu Globorum, Sebastiani Theodorici Winshemii Questiones Sphæricas, &c.*

H E K E L I I.

[c] Quomodo autem Longitudo alicujus rei Geometricæ invenitur, vid. apud Bened. Hedraum in nova & accurata Astrolabii Geometrici Structura P. I. Membr. II. Probl. 13. p. 31. seq.

[d] Vid. Hedraei loc. cit. Part. II. Membr. II. Probl. 7. p. 76.

[e] Conf. Hedraei Part. I. de Astrolabii Geometrici Structura Membr. II. Probl. XVII, XVIII, XIX, XX, XXI, & XXII. p. 36, seq.

[f] Qui veri dicuntur.

[g] Qui apparentes.

[h] Et oritur.

[i] Seu se elevante.

[k] Dicitur autem *Cosmicus*, recepta appellatione, quali *Mundanus*, quia extremi Cœli motu Solem & reliquas *Stellas* omnes supra *Horizontem* evehentis, vel ex adverso deprimentis, perficitur. Vel quod ejusmodi *Stellarum* ascensiones & descensiones in aere & rebus nascentibus efficacissimæ sunt.

[l] Seu occidit.

[m] Derivatur autem *Acronychus* ab *ἀκρον* quod initium, seu terminum denotat, & *νύξ*, *νύξ*, h. e. *nox*, quasi dicatur *Ortus* & *Occasus*, qui fiunt sub initium Noctis.

[n] Noctu iterum.

[o] s. *Vergiliæ, Pleionis Filia.*

[p] Seu *Stellarum in aliquam figuram collectio.*

R E I S K I I.

2. Beneficio Globi Sole lucente cognoscere horam loci, cujus latitudo data est.

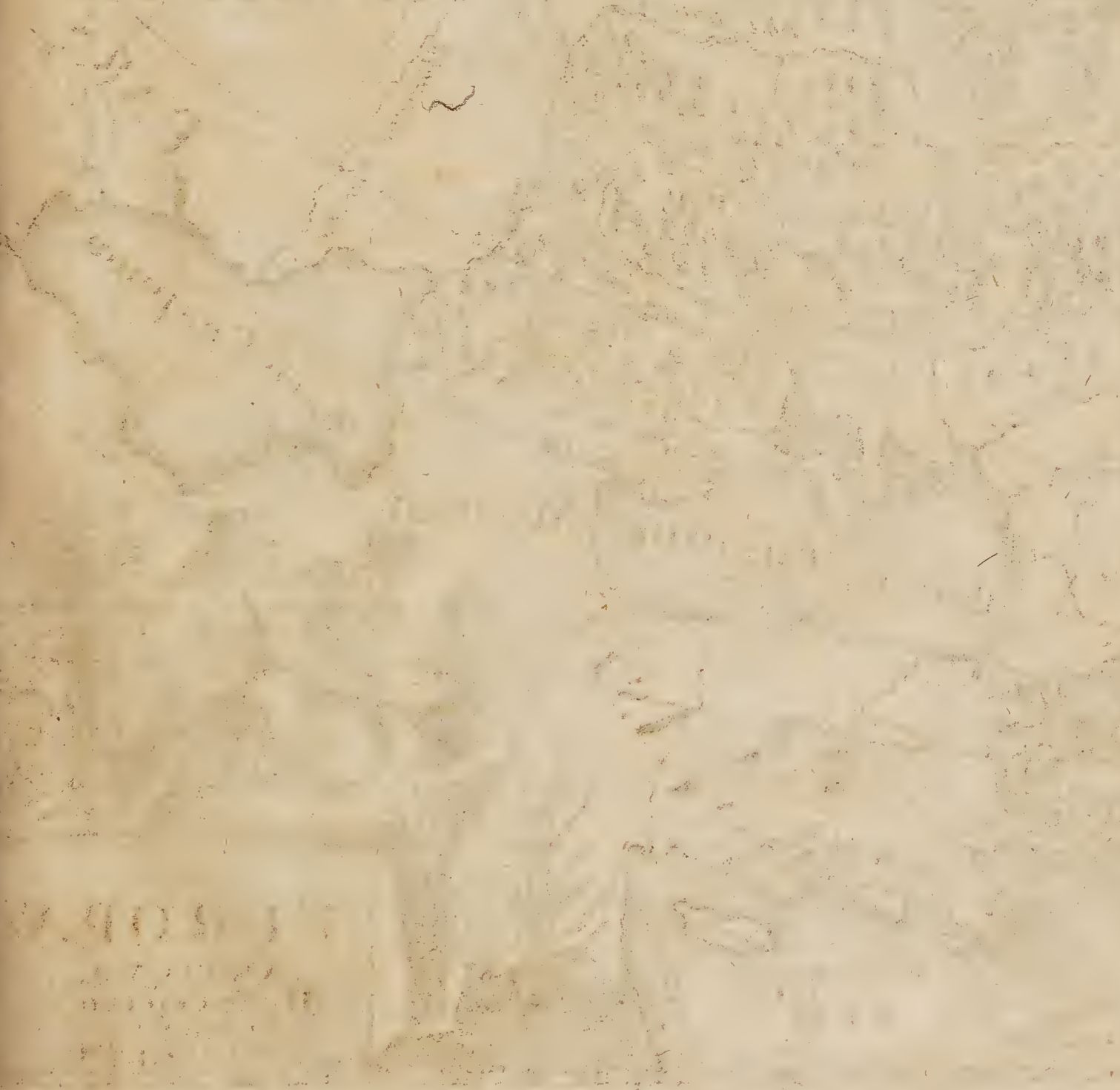
(a) *Pyxis Nautica.* (b) *Mapparum usus.*

PLANTING DISTRICT

W. IN T. C.

1851

W. IN T. C.

W. IN T. C.

W. IN T. C.

W. IN T. C.

OCEANUS SEPTENTRIONALIS

SCYTHIAE

OCEANUS

MARE CRONTUM

MARE

AMAICHUM

Articus

ATLAN-
TICUS

INSULE
CELTICAE

OCEANUS
GERMANICUS

Circulus

MASSAGETAE

PARS

Mare Caspium

SARMATAE

TURCAE

MOSCHI

Pontus Euxinus

ASIAE

Oceanus
Gallicus

HISPANI

GALLI

THRACE

TAU
RI

MARE

Macedonia

GRECIA

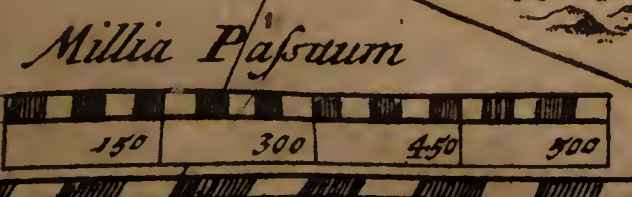
Peloponnesus

AFRI
CAE PARS

Melita INTER
NUM

Mare Creticum

Summa
EUROPAE
 ANTIQVAE
 Descriptio
 Auctore
 PHEL. CLUV.

Meri 50 dies

80

LIBER SECUNDUS.

CAPUT I.

Summa Europa descriptio.

P R I M U M ergo de *Europa* [a] dicemus, longe terrarum celebratissima, cum ob armorum virtutem, tum propter literarum gloriam, quibus omni ævo reliquis Orbis partibus antestitit. *Terminos* habet, ab Oriente, qua Asiæ jungitur, quos superiori capite diximus; a meridie, mare Internum, fretum Herculeum, & Atlanticum mare; ab Occidente item mare Atlanticum; ab Septentrionibus mare Hyperboreum, sive Septentrionale. [b] *Longitudo* ejus summa est inter Hispaniæ promontorium Sacrum, quod vulgo nunc dicitur, *Cabo de Vincente*, ad Obii fluminis ostium, milliarium Germanicorum circiter **IOCCCC**: *Latitudo* maxima a Tænaro Peloponnesi promontorio ad Scricofinniæ promontorium Rutubas, vulgo nunc *Noortkyn* dictum, mill. **IOCL**.

Europæ termini.

Ejus Longitudo & Latitudo.

II. Divisa olim fuit in varias genteis *Regionesque*; quarum nomina, etiam nunc clara, sunt ista: *Hispania, Gallia, Germania, Vindelicia, Rhatia, Italia, Noricum, Pannonia, Illyricum, Epirus, Græcia, Macedonia, Thracia, Mæsia, Dacia, & Sarmatia*. In *insulis* vero Oceani maximis, *Britannia, Hibernia, Thule*: maris interni, *Baleares duæ, Sicilia, Sardinia, Corsica, Creta, Eubœa*, cum aliis minoribus sine numero. Hodie dividitur in complura regna, atque principatus. Regnorum præcipua sunt, *Hispania, Gallia, Anglia, Scotia, Hibernia, Norvegia, Suedia, Dania, Germania*, quæ dignitatem Romani obtinet Imperii; dein *Polonia, Bojohemia, Ungaria, Slavonia, Croatia, Dalmatia, Bosnia, Servia, Bulgaria, Tartaria minor*, sive *Precopensis*; item *Regnum Neapolitanum, & Sicilia*. *Archiducatus* unus est *Austriæ*; *magni ducatus* tres, *Moscovia, Lituania, & Tuscia*. *Ducatus & principatus innumeri*.¹

Europæ divisio.

III. Figuram

HEKELII.

[a] JAN. JACOB. BOISSARDUS, *Venuntius*, Libr. II. *Epigr.* ult. p. 399. de quatuor Orbis partibus hunc in modum canit:

*Artium genitrix, Scientiarumque
EUROPA, ut fuit, estque, eritque semper,
Rerum flamine fulgido celebris,
Et Dente Indo ASIA est, odoribusque.
Auro fertilis atque Margaritis
Est, & Murice dives AFRA Tellus.
Balsamum AMERICI legunt, Piperque
Ibus & Zinziber, & flagrans Amomum.*

Alias EUROPAM in specie descripserunt CHRIST. HEIDMANNUS & CYRIACUS LENTULUS. Hujus *Descriptio* impressa est *Herbornæ Nass.* A^o. 1650, in 8 f. Illius autem *Guelferbyti* A^o. 1658. in 4. Videndæ quoque sunt *Illustres & Miscellaneæ Disquisitiones ad EUROPAM pertinentes* ap. ANTON. THYSIUM in *Memorabilib. celebrior. vet. Rerum publicar.* Cap. XV. p. 4. 18. seqq. *Ludg. Batav.* A^o. 1646. in f. 16 edit.

[b] Conf. Petri Apiani *Declaratio & Usus Typi Cosmographici Ratisbonæ* litteris Kholianis, anno non adjecto, in 4 f. primum impressa, Not. † 4 fac. a. REISKII.

I (a) Europa quidem continentium magnarum minima, neque primis hominibus habitata, cultissima tamen & longe populosissima, sedes doctrinæ humanissimæ diuturna, quin Asiæ Africæque olim Græcos inter Romanosque domina: Hujus limites natura constituit certos Mari & Ponto Euxino; ambiguos ab oriente uno, nec Geographis plane cognitos reliquit, qui Tanain, Volgam, Obiumque figunt. Nomen unde suum adsumserit, quisque, illud, imposuerit ab Herodoto nescitur; a Fullero in *sacr. Miscell.* Lib. IV. c. 10. ad Græcam originem deducitur, quasi *εὐρωπῶν* dixeris; probabilis a Bocharto *Geogr.* Lib. IV. c. 33. ad Punicam quasi **אֶרֶץ תִּירָן** e. terra *לְעוֹרֵי עֵשָׂו*, ab vultus candore, quod Europæi superant: (b) Unde soror Cadmi etiam Europa ipso iudice dicta fuit, tanquam *alba facie virgo*. Nomen ergo Asiaticis debetur, neque iis tamen adhuc placet; quoniam Turcis, Arabibus, Abyssinis etiam Europæi ut plurimum *Franci al Pbranges* aut *al Pbranges* vocantur. (c) Ho-

(a) Europæ termini. (b) Denominatio.

Figura Draconis, & Fœminæ sedentis.

III. *Figuram universæ Europæ* Strabo dedit *Draconis*, cujus caput Hispania, collum Gallia, corpus Germania, alæ dextra lævaque Italia ac Cimbrica-peninsula. Nostro ævo quidam *fœminæ sedentis* speciem ei tribuerunt, cujus caput Hispania, collum extrema Gallia, qua Pyrenæis subjacet montibus: *pectus* ipsa Gallia, *brachia* Italia ac Britannia, *venter* Germania, *umbilicus* Bojohæmia. *Reliquum corporis* sub vestibus late circa sedem diffusis implent Norvegia, Dania, Suedia, Finnia, Livonia, Lituania, Prussia, Polonia, Ungaria, Slavonia, Croatia, Dalmatia, Græcia, Thracia, Servia, Bulgaria, Transilvania, Valachia, Moldavia, Tartaria Precopenfis, & Moscovia. Sed summa Europæ in parteis divisio postquam tradita est, singulas nunc ejus regioneis inspiciamus. *a*

(a) Hodierna Europa circiter triginta provincias majores complectitur, in iisque *classes statuum Imperantium quatuor*. *Primæ* classi tria subsunt imperia; nempe Romano-Germanicum, Turcicum, & Moscoviticum: *Secundæ* classi regna novem; (1) Hispanicum multis accessionibus potens; (2) Gallicum, auctu vario insigne; (3) Lusitanicum sive Portugallicum; (4) Britannicum e tribus unitum regnis, & aliis regionibus valens; (5) Hungaricum Turcis denuo ereptum, terrisque vicinis auctius; (6) Bohemicum & ipsum domo Austriacæ subjectum; (7) Polonicum; (8) Danico-Norwegicum; (9) Suecicum. *Tertiæ* classi Respubl. insunt liberæ; (1) Veneta regiis ornata Titulis; (2) Belgica confœderata, provinciis externis, potentia opibulque major; (3) Genuensis, regno Corsicæ, quod tenet, regium adeptæ locum; (4) Lucensis; (5) Helvetica tredecim pagos sive Cantones continens; (6) Rhætica uno fœdere conjuncta, sed triplici magistratui subjecta; (7) Respubl. Valesiorum una: Quibus addunt alii Genevensem, Ragusinam, & Rempubl. S. Marini parvam, in Urbinate Ducatu sitam. *Quartæ* classi suberunt Principatus & Ducatus varii, quos inter eminent; (1) Status Ecclesiasticus sive Dominium Rom. Pontificis, multas Italicas terras & Avenionensem Gallia regionem continens; (2) magnus Tusciæ Ducatus; (3) Sabaudicus; (4) Mutinensis; (5) Parmensis; (6) Mantuanus; (7) Principatus Miranducæ; (8) Monacensis; (9) Transilvanicæ; (10) Moldaviæ; (11) Wallachicæ; (12) Chami Tartariæ Precopenfis; (13) Status magni Magistræ equitum Melitensium: Ut alios Principatus innumeros fere, Ducatus, Marchionatus, Landgraviatus, Comitatus & Baronatus sive Dynastias præteream. Confer Archontolog. Cosmic. Gothofred. Bosii in disertat. de Statu Europæo, Sam. Puffendorf. Introduct. in statum Europ. pluresque alios a Bosio Introduct. Notit. c. 4. laudatos.

B U N O N I S.

a Unde huic Terræ nomen (b) *Europæ*, aut quis ejus exstiterit auctor, a nemine mortalium compertum scribit *Herodotus lib. iv.* Sunt tamen, qui nomen istud accepisse fabulose dicunt a nymphea Oceani & Tethyos filia; vel potius Agenoris Tyriorum [c] regis, quam Jovem, in tauri speciem transformatum, rapuisse fabulantur. [d] Id quod alii a prædonibus factum interpretantur; quoniam navis tauri speciem præ se tulerit. Alii ab *Europe* Sicyoniorum rege dictam volunt *Europam*, quem Abrahami ætate rerum potitum credunt. Cæterum, antiquissimi Græcorum scriptores omnem Septemtrionem in Europa, a Caspio mari; quod putarunt esse sinum, adeoque terminum inter Europam & Asiam, falso tamen statuerunt; ultra Euxinum Pontum, Istrum flumen, Mare Adriaticum, Alpium juga, Mare Internum; qua id Galliam Hispaniamque alluit, in tria diviserunt gentium genera, ac nomina, *Arimasporum, Sarmatarum, & Hyperboreorum*. Horum *Arimaspos* ad fauces Caspii maris posuere: his proximos versus Occasum *Sarmatas*: post hos ad Oceanum usque Atlanticum, & fretum Gaditanum *Hyperboreos*; sub quorum nomine comprehendebantur *Illyrii, Germani, Galli, & Hispani*, populi que præterea in *insulis Britannicis*; quæ gentes universæ postmodum uno vocabulo (c) *Celtæ* tuere dictæ; ipsaque *Europa Celtica*. *Cluver. Germ. Antiq. lib. i. cap. 2.* *Europam* cæteris Orbis partibus esse salubriorem, omnibus ad vitam necessariis abundare, ejusque incolas cæteras gentes superare cultura animi, & eruditione, fortitudine, armorumque studio, *Varro, Herodotus, Strabo, aliique tradunt auctores.*

H E K E L I I.

[c] s. Phœnicicæ.

[d] Leg. *Ovidii Lib. III. Metamorph. Fab. i.*

(a) Status imperantes quatuor. (b) Europa unde dicta. (c) Celtæ & Celtica.

C A P. II.

De Hispania.

I.

Hispaniæ commoda & dotes.

PRIMA terrarum est *Hispania*; [a] altrix semper Martiarum gentium regio; omni materia affluens, quæcunque aut pretio ambitiosa est, aut usu necessaria.

H E K E L I I.

[a] HISPANIÆ Descriptionem publicari curavit PAULUS MERULA Amstelodami A^o. 1636. in f. 12, ubi & ead. f. A^o. 1656. Nova HISPANIÆ & LUSITANIÆ Descriptio cum

Iconibus Civitatum prodiit. Sed MARTINI ZEILERI HISPANIA Ulmæ est excusa A^o. 1637. Monarchiam Hispanicam, cujus sive Hispanicæ Dominationis Arcana A^o. 1653. Ludg. Batav. in f. 12. sunt impressa, Medi jussit THOMAS CAMPANELLA, &

[The page contains extremely faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the document. The text is scattered across the page and does not form any recognizable words or sentences.]

HISPANIA
Veteris et
NOVAE
Descriptio
sec. Cluverium

saria. [b] viris & equis abundat : metallis auri, argenti, æris, ferri, plumbi albi nigrique tota ferme scatet: a frumenti, maxime vero vitium ac oleæ adeo ferax, ut sicubi ob penuriam aquarum effœta ac sui dissimilis est, linum tamen & spartum alat. Atque de hac Hispaniæ fertilitate quum omnes fere prisci Geographi consentiant, errare mihi videntur, qui Græco vocabulo eam *Σπαιία*, ob raritatem incolarum, ac locorum Asperitatem sterilitatemque, dictam suspicantur, quamquam hac nostra ætate ubertas ejus præ aliis terris prædicari nequeat.

II. Ab Hispano Rege dictam vult Justinus. Ego ab urbe *Hispali*, ceu quondam totius regionis capite, nuncupatam conjecerim. Græci ab initio vocaverunt *Iberiam*, a flumine ejus celebratissimo *Ibero*; † non ab *Iberis* Asiæ populis; quos in Hispaniam pervenisse Varro tradidit. Iisdem Græcis fuit *Hesperia*; quod Occidentem versus ipsis sita fuerit. C

Incommoda

Unde dicta.

† Unde *Iberus*, *Iberus* & *Celtiberi* nobilissimus populus Hispaniæ. Cellarius Not. Orb. antiq. lib. 2. cap. 1.

III. Terminos

& quidem Amstelodami A^o. jam denominato in f. 24. Quid autem proprie sit *Origo & Natura Hispanorum Primogenitorum*, docet LUDOVICUS MOLINA Libro singulari Lugduni A^o. 1634. cum Additionib. in fol. publ. FRANCISCUM VICTORIAM, ab Oppido *Navarræ* Regni, *Victoria*, sic dictum, Theologiam Scholasticam *Parisiis* hauritam primum in HISPANIAM aut intulisse, aut restituisse, & *Salmanticæ* per plures annos eam docuisse, diesque suos A^o. 1546. ibidem clausisse, SERARIUS Commentar. ad Libr. I. *Maccab.* Cap. XIV. p. 718. autor est. Conf. clarissimi Viri *Johannis Gätfr. Olearii*, Amici mei veteris, *Abacus Patrologicus*, ab eodem dono mihi exhibitus, p. 168. Exstat & *Ἀνάμνησις*, sive *Commemoratio omnium Sanctorum HISPANIÆ per Dies anni digesta & concinnata ad Methodum Martyrologii Romani in VI Tomos divisa & Lugduni A^o. 1651. in fol. publicata.*

BARTHOLOMÆUS CASA, seu de las CASAS, ex CAROLI V. qui hunc virum in *Indias Occidentales* ad explorandum miserimum *Indorum* statum misit, *Confessionario Episcopus Chiappensis* factus, de *Crudelitate HISPANOR. in AMERICANOS* Librum singularem scripsit, qui *Francos.* ad *Mœnum* A^o. 1598 in 4. f. publici juris factus est. HISPANIÆ *Fluvios* descripsit BOISSARDUS Lib. I. *Eleg.* XXI. v. 61. seqq. Cæterum CLAUDIUS MARNIUS *Francofurti ad Mœn.* A^o. 1608. prodire est nixus in 4. maj. f. HISPANIÆ *Bibliothecam*, in qua curiosus ac studiosus Lector multa reperire potest, quæ ad *Statum Politicum*, æque atque *Ecclesiasticum*, immo ad cognoscendos multos eruditos Viros, *Philologos* imprimis *Historicos* atque *Poetas*, spectant.

BUNONIS.

a. Olim Metallis adeo dives fuit Hispania, ut Phœnices ex argento, quod navibus onustis supererat, anchoras conflarent, ac Scipiones, Lentuli alique Romanorum duces plusquam DC millia argenti infecti pondo; XI millia argenti Oscensis, X millia auri; signati vero vim infinitam paucis annis ex illa in Italiam mitterent, id quod *Nonnius ex Livio* colligit. Nec hodie metalla desunt; sed iis parcitur, quamdiu India thesauros suos suppeditat. Hispania hodie oleum purissimum ex agro *Hispalensi* emittit: Vinum generosissimum ex *Malagensi*. Aurum & argentum ex *America* & *Indiis* importatam habet; Plurimum *Minii* ibidem

effoditur; *Cerussa* optima conficitur: Lana tenuissima, Panni pretiosi, pelles probe maceratae. Inde quoque lapides speculares, & varii coloris marmora, exportantur. Cæterum, *Strabo lib. 111.* ait, Septemtrionalem ejus plagam ad habitandum incommodam esse; cum ob asperitatem regionis & cœli inclementiam, tum quod nulla gentibus cum aliis sint communia. Hodie ad istam plagam vastæ conspiciuntur solitudines, rupes, saltus, loca inculta, aquarum indigæ. Porro venti nocturni adeo sunt insalubres, ut multis in provinciis habitationes destituantur fenestris, ac lumen per ædium portas excipiat. [c] Solum aliis quoque in locis plurimis nudum conspicitur & incultum; idque incolarum fœcordia; qui natura sua magis in arma, quam in aratra propensi sunt. Per longinquas in utramque *Indiam* expeditiones & continuata bella exhauritur juvenus; in una *Goa Indiæ Orientalis* urbe perhibentur esse xx millia *Lusitanorum*. In *Mexico* iv millia *Hispanorum*, & in *Cusco* vi millia; hinc agricolarum infrequentia; hinc agri neglecti potius quam steriles cernuntur. Æstus insuper & pauca pluvia maturitatem fructuum impedit: quare Regis agri pluvia destituti, aqua insperguntur fluviatili. Omnes enim plerumque *Hispani* nobilitatem affectantes, respuunt agri labores; nihil igitur mirum, si *Hispania* priscam exuit faciem, & sui dissimilis facta est.

C Hispania Græcis dicta est *Hesperia*, seu *Ultima*, ad differentiam *Italiæ*: quæ ipsa quoque Græcis appellata est *Hesperia*. *Diodoro Siculo* vocatur *Celtiberia*.

HEKELII.

[b] Vid. C. *Jul. Solini Polyhitt.* c. xxxvi. p. 64 Edition. *Olivariano-Isingrinianæ* in fol. Sed editio *Delriano-Plantiniana* in 8 facit p. 134. c. xxvi.

[c] Tamen Regio ejus, quæ in *Austros* vergit, universa fere eximie felix, præsertim quæ extra columnas porrigitur, ubi olim *Bætica* & *Lusitanæ* Confinia, hodie *Andalusia*, cum adsitis *Granatæ*, *Castellæ novæ*, & *Portugalliæ* Partibus.

REISKII.

I (a) Hispaniæ aut Spaniæ nomen ad verosimiliores ex lingua *Punica* origines *Bochartus* revocat *Lib. III. Geograph.* c. 7. Phœnicibus enim huc digressis ab multitudine cuniculorum ibi frequentissima regioni nova denominatio adhæsit, *Ἰβηδὸν Spanija*,

a. c.

Ejus termi-
ni.

Longitudo.

Latitudo.

III. *Terminos* habet ab Ortu ac Meridie Internum mare, Fretum Gaditanum, & Oceanum Atlanticum: ab occasu eundem Oceanum: a Septemtrionibus Oceanum Cantabricum, & Pyrenæa juga, quibus a Gallia submovetur. *Longitudo* ejus summa a *sacro promontorio*, quod vulgo est *Cabo de S. Vincente*, ad usque *Salsule fontem*, vulgo *Salsas*, in finibus Gallix ad mare Internum, milliarium Germanicorum est circiter cxc. *Latitudo* a *Celtico promontorio*, quod vulgo *Cabo Finis terræ*, ad usque *promontorium Saturni*, vulgo nunc *Cabo de Palos*, milliarium cl. Oceani internique maris circumfusione pene insula efficitur: Pyrenæis jugis transitum maris arcentibus. *Strabo* corio bubulo expanso eam adsimilat: cujus parteis ad collum pertinentes in adhærentem ei Galliam porriguntur. 2

i. e. *cuniculosa regio*: Quoniam Hebræis & Pœnis **IBU** *cuniculus* est. Hæc tamen animalcula suffossionibus infesta parum officium fertilitati aut felicitati, quam copia vini generosi, olei, salis, frugum & metallorum uberior Hispaniæ olim conciliavit, & adhuc conciliat. Sin quæ solo sterilitas inhæreat, hæc partim ab æstu immodico, partim ab hominum paucitate aut negligentia hodierna, partim ab antiquis gentium migrationibus provenisse dicitur. Præsertim illa parte, qua montes Pyrenæos proximos attingit, tanquam communes a natura Gallix objectos terminos. (a) De quibus ad omnem controversiam præsciendendam electis arbitris A. 1660. ita convenit, ut comitatus Karolotensis, promontorium Quiersum, præfectura Confluentina, & pars comit. Cerdoniæ una regno Gallico, pars altera versus Hispaniam sita Hispanico subesset: Id quod anno etiam superiori 1659, Tractatibus Pyrenæis aut Fationicis constitutum coeptum erat. Fabula vero de Pyrenæis duplex apud quosdam Græculos jactatur; una de Pyrene, regis filia, deque saltus incendio vel igne altera, quam *Bochartus* utramque repudiat.

BUNONIS.

2 (b) *Pyrenæos Montes* ab igne, quod crebris fulminibus feriuntur, vel quod ejus sylvæ per pastores fuerint combustæ, dictos quidam volunt. Dividuntur in montes diversos: ex quibus eminet in *Guipuscoa* (c) *mons S. Adriani*, ubi adscensus periculosus. Ipse mons, ubi pervius est, nonnisi unum mulum ob angustiam admittit. In antro illo est fons, tabernæ vinaria, & sacellum. Accensis faculis per angustias in verticem montis adscenditur: ex quo Oceanus conspicitur Atlanticus. Necessitas & industria modum invenit, quo montem hunc faceret pervium, & in eo cryptam perfoderet, cujus latitudo mediocris; longitudo ad sagittæ jactum se extendit. Ex Hispania venienti angusta, obscura & deorsum ducens via obvenit. Ad exitum versus Galliam lux affulgere incipit, ibique antrum porta clauditur. Non longe hinc abest (d) *Rocida Vallis* (*Roncevalles*) celebris ab interitu *Rolandi*. *Mariana lib. VII. Rer. Hisp. c. II.* Cæterum *quadrata figura* Hispaniam esse, tradit *Justinus lib. XLIV.* *Orosius* vero & *Æthicus* eam faciunt *Trigonam*.

(a) Termini statuti. (b) Pyrenæi Montes. (c) Mons S. Adriani. (d) Rocida Vallis.

CAP. III.

Divisio Hispaniæ veteris.

I.

Bætica.

† *Pomponius Mela lib. II. Cap. 6. de Hispania.** *Mariani montes hic metalli fodinis divites. Cellar. Lib. 2. Cap. 1. In Bæturia. Turduli. Celtici.*† *De hac provincia vide plura. Cellar. Geog. Antiq. Lib. 2. Cap. 1.*

Divisa fuit olim Romanis in tres provincias; *Bætica*, *Lusitaniam*, & *Tarraconensem*. † *Bætica* clauditur a Septemtrionibus & Occasu flumine *Ana*; a meridie *Oceano* & mari Interno, usque ad *Murgim* opidum, vulgo hodie *Almeria* dictum; ab ortu *Tarraconensi* jungitur Provinciæ; a qua recta linea, ab *Murgi*, ad opidum, quod vulgo dicitur *Ciudad Real*, & *Anam* amnem ducta, discernitur. Dicta *Bætica*, a flumine *Bati*, mediam secante. [a] Cæteras provincias diviti cultu & quodam fertili ac peculiari nitore præcedit. * Partem ejus, quæ Bætiam Anamque Amneis inter, *Baturia* dicta fuit, *Turduli* versus Ortum, *Celtici* versus Occasum in *Lusitaniam* usque protensi tenere. † *Hodie universa*

HEKELII.

[a] Hic Fluvius in saltu *Tygenfi* oritur, & decurrit in Oceanum Atlanticum, diciturque hodie Arabice *Rio Guadalquivir*, id est, *Fluvius magnus*, qui valde

piscosus est & amœnus, ripis utrinque olivetis, vineis & mira hortorum amœnitate florentibus & jucundissimo citrorum odore flagrantibus. Conf. Sect. I. cap. sequ. huj. Libr.

BUNONIS.

universa Bætica continet duo Regna Hispaniæ, *Granatam & Andalusiam*, partemque *Castiliæ Novæ*, & *Estremaduram*. ^a

II. *Lusitania* terminatur a Septemtrione flumine *Durio*, ab Occasu *Oceano*, à Meridie *Ana* fluvio; ab Oriente linea à Civitate Regali ad *Samoram opidum* apud *Durium* flumen ducta, a *Tarraconensi* provincia separatur*. Dictam voluerunt antiqui *Lusitaniam* a *Luso* ac *Lysa*, fabulosis *Bacchi* comitibus. † *Habet Olyssiponem* opidum ad *Tagi* amnis ostium, quod ab *Ulyssæ* conditum esse fabulati sunt. Continet hodie totum ferme *Regnum Portugalliæ*, partem *Castiliæ Veteris*, partemque *Novæ*. ^c

III. Reliquum vero Hispaniæ occupat *Tarraconensis provincia*, a *Tarracone* [b] capite suo, cognominata. In hac populi fuere, quorum nomina olim clara; *γ Celtiberi*, dextram *Iberi* fluvii ripam latè accolentes: quorum caput *Segobriga*, nunc *Segorbe* vulgo dicta; & clara Romanorum everfione *Numantia*, nunc *Almasan*: regio ipsa *Celtiberia*: hinc *Vascones*: ζ qui maxima pars hodie *Navarræ*

Lusitania.
* *Augustus* hos terminos constituit. *Cæsar. Geog. antiq. l. 2. c. 1.*
Olyssipo.

Tarraconensis provincia.
Tarraco.
Celtiberi.
Segobriga.
Numantia.
Celtiberia.
Vascones.

† *Hic Sal purpureus qui tritus albescit.*
Briet. Hisp. vet.

BUNONIS

^a (a) A *Turdulis* sive *Turdetanis Bætica* dicta legitur apud *Stephanum Turdetania*. Regio hæc perhibetur esse feracissima, quæ uberrimas messes inter oleas sufficiat. Ob aëris temperiem quidam *Elysios* campos illic locavere: infestabatur tamen cuniculis. *Plinius* urbes heic numerat *clxxv*, & *Strabo*, *cc*. *Lanam* hæc dabat optimam. *Phœnices* olim ibidem repererunt dolia & præsepia ex argento facta, & eo cum implessent naves, anchoras quoque argenteas extulerunt. (b) *Livius Turdulos* vocat omnium Hispanorum maxime imbelles; & *Strabo* hos omnium doctissimos tradit, qui *Grammatica* & *scriptis legibus* olim fuerint usi.

REISKII.

I. (c) Vetus uno conspectu Hispania sic patebit, si *Bætica* ab interno mari fretoque *Herculeo* ad ostium *Anæ* fluminis; inde *Lusitaniam* usque ad *Durium* producas: Tum vero cætera *Tarraconensis* erunt *Bætica*, *Tartessus* quondam vel *Tarsis* *טַרְסִיס* a *Tarso* filio *Javani*, sacris in literis memorato, apud *Græcos* veteres (d) *Iberia* (*Ἰβηρία*) κατ' ἐξοχὴν dicta, teste *Polybio* *Lib. III*. Si *Bochartum* audias *Lib. I. Chanac. 35*. ex voce *Punica* *Syriacaque* *יְבֵרִי* i. e. finibus terræ, quos antiqui huc fixerant. Eadem *Turdetania* dicitur a *Turdetanis* incolis, vel quod idem est *Turdulis*. Sed aliter *Isa. Vossio* videtur, qui *Turdetaniam* a *Turdulorum* regione separat, hosque in *Bætica* & *Lusitania* duplices facit *Lib. III. ad Pompon. Melam.* *Lusitania* non ab *Luso* *Bacchi* comite, sed ab *amygdalis* *אֲמִיגְדָלִים* *Bocharto* nomen traxisse placuit, & ipsa suis antiquis finibus multum variata: Vid. *Vossium* *Lib. II. ad Pompon. c. 6*. *Tarraconensis* longe amplior a *Tarracone*, urbe maritima, & *Punico* vocabulo *טַרְכִינ* *Tarcon* quasi regiam aut palatium dicas, cui nullam structuræ similis in tota Hispania repertum, uti *R. Benjamin* suo in *Itinerario* refert. Plura notatu dignissima hujus instituti ratio non feret.

BUNONIS.

^c (e) *Lusitaniam* cum *Galliæ* & *Asturia* quotannis vicena millia pondo auri pensitasse, *Plinius* tradit: Aurifera enim erat. Ibi, quod *Athenæus* *lib. VIII.* ex *Polybio* refert, sus C. librarum emebatur quinque drachmis, totidem vitulus, ovis duabus; bos jugo

aptus x drachmis: *Sylvestria* animalia vulgo donata. *Lusitani*, (f) *Strabone* teste *lib. III.* olim *Laconica* utebantur vivendi ratione: bis tantum ungebantur: lapillis candentibus se calefaciebant: uno cibo victitabant; nulla utebantur pecunia, sed permutabant merces. *Ægrotos* publice exponebant *Ægyptiorum* more. *Navigia* habebant ex corio facta. *Prædari* malebant, quam fœcundam colere tellurem. In bellis *Lusitani* erant fortissimi, quibus *Romani* non pares nisi fraude; cujus rei testis est *Viriathus*.

^g (g) *Celtiberorum* regio olim erat dives, ferroque abundans. *Polybius* tradit *Tiberium Gracchum* in *ca. trecentas* evertisse urbes, quas *Strabo* turres interpretatur: *Florus* enim tantum *CLX* agnoscit urbes, *Celtiberi* strenui erant bellatores, quod *Numantini* imprimis probarunt; in victus munditiæ elegantes; dentes tamen & universum corpus quotidie urina fricabant. Noctu in plenilunio deum suum in platea collocabant, & circa eum choreas agebant. Eorum corpora, qui ceciderant in bello, non cremabant, sed objiciebant volucribus. De simplicitate eorum videatur *Livii* liber *XL.* in *Obsidione Certinæ*.

^h (h) Nunc pagus est apud *Iniestam* opidum, quod *Mariana* & *Zurita* *Segobrigam* esse putant. *Valæus* tamen, *Clusius* & *Tarapha* volunt esse *Segorve* vel *Sogorve* urbem in regno *Valentiæ*. Est & *Segobriga* in regno *Castellæ*, nunc *Sepulveda*, opidum haud obscurum, ad montis *Orospedæ* [c] radices.

ⁱ (i) *Numantia* a *Durii* fontibus haud longe sita, a Romanis, duce *Scipione Africano*, delata est, anno *V. C. 620.* quum se, liberos & uxores occidissent *Numantini*, ad ultimum humanorum Corporum dapibus usi; quippe capta jam urbe complures inventi sunt, artus & membra trucidatorum corporum sinu suo gestantes. In agri *Soritani*, non longe a fontibus *Durii*, loco *Garray* dicto, in *Pelendonibus*, teste *Morale*, monstrantur vestigia Urbis *Numantiæ*. Locus ille a *Soria Almazan* vix leuca distat.

ζ *Vascones* crudelissimos fuisse arguit *Calagurritana* obsidio, in qua conjuges & liberos sale conditos devoraverunt.

HEKELII.

[b] Quæ nunc *Taragona* dicitur.

[c] I. *Orospedæ*, uti *Ptolemæo* audit.

H

BUNONIS

(a) *Turdetania.* (b) *Turdulorum* mores. (c) *Hispania* vetus. (d) *Iberia.* (e) *Lusitania.* (f) *Lusitanorum* mores. (g) *Celtiberia.* *Celtiberorum* mores. (h) *Segobriga.* (i) *Numantia.*

Pompejopolis.
Varduli.
Flaviobriga.
Cantabri.
Juliobriga.
Astures.
Asturica.
Gallaeci.
Brigantia.
Vaccæi.
Pallantia.
Carpetani.
Toletum.
Complutum.
Oretani.
Murcia.
Valentia.
Catalonia.
Arragonia.
Navarra.
Biscaya.
Asturia.
Gallaecia.
Legio, Castilia, Hispania Citerior, Ulterior.
* Provincia Tarraconensi Augustus adjicit Regionem a Durio ad Oceanum Cantabricum.
Cellar. Geog. Antiq. lib. 2. cap. 1.

ræi Regni, Pyrenæis montibus affixa. Horum caput *Pompelon*, sive *Pompejopolis*, nunc vulgo *Pompelona*. *Varduli*, hodie *Guipuscoa*: quorum caput *Flaviobriga*, nunc *Bilbao*. *Cantabri*; θ qui nomen Oceano Cantabrico dedere; nunc *Biscaya*: caput *Juliobriga*, hodie *Val de Viece*. *Astures*; κ nunc *Asturias*: quorum caput *Asturica*, nunc *Astorga*, urbs quondam magnifica. *Gallaeci* inter *Minium* & *Durium* amneis; quorum *Brigantia*, λ hodie *Bragança*; pars nunc *Portugalliæ*. *Vaccæi*, μ quorum *Pallantia*, vulgo nunc *Palencia*. *Carpetani*, quorum *Toletum*, nunc *Toledo*: & *Complutum*, nunc *Alcala de Henares*. Sub his versus meridiem fuere *Oretani*.

IV. Complectitur tota *Tarraconensis* provincias hodie istas; *Murciam*, *Valentiam*, *Cataloniam*, *Arragoniam*, *Navarram*, *Biscayam*, *Asturiam*, *Gallaeciam*, *Legionem*, *Castilias Veterem ac Novam* fere totas. At eadem *Hispania* distincta etiam fuit Romanis duabus tantum provinciis; *Citeriore*, & *Ulteriore*; unde sæpissime *Hispaniæ* plurali numero dicuntur hæ terræ. *Citerior* *Hispania* est eadem, quæ *Tarraconensis* provincia: *Ulterior* *Bæticam* ac *Lusitaniam* complectitur. [d] Dictæ sunt *Citerior* atque *Ulterior*; respectu Urbis Romæ: sicuti & *Galliæ* duæ. ν *

BUNONIS.

η (a) *Flaviobriga*, antea *Portus Amanus*, Morale teste, est id opidum, quod hodie *Bermeo* vocatur, ad *Nervium* flumen, 2 leucis a litore Cantabrico situm, ubi *Amanus* portus *Plinii*. *Bilbao* vero a *Bermeo* 5 leucis in Occidentem distat.

θ *Cantabri* toti erant in armis. Hinc ab *Horatio* [e] dicitur *Bellicosus Cantaber*, & [f] *sera domitus* *catena*. Capti ex libertatis amore suos interficiebant *Cantabri*.

ι (b) *Juliobriga* *Plinio* ad fontem *Iberi* fluvii collocatur; ac nonnullis putatur esse *Fuente d'Ivero* opidum, vel non longe inde jacens.

κ *Astures* erant agrestes & feri, qui Romanos concidissent, nisi a *Brigantinis* fuissent proditi. Equos hic *asturcones* appellatos volunt.

λ (c) *Brigantia* sive *Brigantium*, urbs ducali titulo hodie insignis, *Miranda* urbi proxima.

μ *Vaccæi* bellicosissimi, Romanorum virtutem admirati, se illis dederunt. Morte multabatur, si quis agricolam læserat.

ν *Citerior* *Hispania* *Straboni* etiam vocatur *Interior*; ac *Ulterior* illa, eidem *Exterior*.

HEKELII.

[d] Illa hac multo spatiosior uberique est metallorum, æris imprimis, plumbi, auri & argenti.

[e] Lib. II. *Odor*. Od. XI. v. 1.

[f] *Od. VI*. ejusd. lib. v. 2. *indoctus juga ferre*. Tandem ab *Augusti*, Romanorum Imperatoris, exercitu victi, ut testatur *vetus Commentator* in posteritatem locum nostrum *Horatianum* p. 97. col. a. Edit. *Cruquianæ*.

(a) *Flaviobriga*. (b) *Juliobriga*. (c) *Brigantia*:

CAP. IV.

De Nobilioribus Hispaniæ Fluvii, & Urbibus olim claris.

I.

Flavii
Iberus.
Bætis.
Anas.

FLUVII majore fama celebrati sunt; in *Tarraconensi* *Iberus*, α vulgo nunc *Ebro* dictus, navigabili commercio dives: in *Bætica* β *Bætis*, vulgo nunc *Guadalkivir*: inter *Bæticam* ac *Lusitaniam* γ *Anas*, nunc *Guadiana*: totus ad *Medelinam*

BUNONIS.

α *Iberus* in *Cantabris*, haud procul opido *Juliobriga* gemino fonte oriens, per *Castellam veterem*, & *Arragoniam*, *Navarram* quoque attingens, inter *Catalauniam* & *Valentiæ* regnum delatus, apud *Dertofam* opidum mari excipitur *Mediterraneo*; ostia ejus, teste *Plinio*, a fonte distant 450 millia passuum; *A Varia*, ubi nunc est *Logronium*, per 260 millia passuum navigiorum capax est. Hunc fluvium parallelum esse montibus *Pyrenæis* ait *Strabo*. *Græci* inde universam *Hispaniam* appellaverunt *Iberiam*. *Ibero* ab *Ortu* miscetur (a) *Sicoris*, & ab *Occasu*

(b) *Bilbilis*, vulgo *Xiloca*, ad quem urbs fuit ejusdem nominis, ortu *Martialis Poëtæ* celebris. *Plin.* aquam *Bilbilis* ferro indurando imprimis idoneam, indeque nobilitatam esse docet.

β (c) *Bætis* ex *Argenteo* monte ortus, in *Occasum* per *Biatiam*, *Ubedam*, & *Iliturgim* opida fluit; inde in *Austrum* retortus, *Corduba* & *Hispani* irrigatis, Oceano *Gaditano* ad *Fanum* *Luciferi* miscetur. *Martiali* *Olivifer* appellatur.

γ (d) *Anas* ex agro *Laminiano*, hodie *Campo de Montiel* ortus. *Lusitaniam* a *Bætica* determinat, & postquam LX millia passuum confecit, in sinum effunditur

(a) *Sicoris*. (b) *Bilbilis* fl. & op. *Martialis Poëtæ* patria. (c) *Bætis*. (d) *Anas*.

linam opidum cuniculo se condens, post octavum circiter milliare Germ. renascitur. *Tagus*, vulgo accolis *Tajo*, in Tarraconensi provincia ortus, oceanum intrat; mediam Lusitaniam secans, auriferis quondam arenis celebratus. Inter Lusitaniam & Tarraconensem provinciam *Durius*, vulgo *Duero* [a], supra Numantiam in Celtiberis ortus, in eundem effunditur Oceanum. Ultra est in Gallæcia *Minius*, vulgo nunc *Minio* dictus. Sub Pyrenæo autem *Sicoris*, vulgo *Segre*, & *Ilerdam* opidum præterlapsus, in Iberum defluit.

II. Urbium tota Hispania clarissimæ fuere olim; in Bætica *Astigi*, nunc vulgo *Ecyæ*; *Hispalis*, nunc *Sivillia*; & *Corduba*, nunc *Cordova*. In Lusitania *Augusta Emerita*, nunc *Merida*. In Tarraconensi, *Palantia* & *Numantia*, ante memoratæ; item *Tarraco*, μ vulgo *Tarragona*, Scipionum opus, maritimarum in his locis olim opulentissima; *Cæsar Augusta*, sive *Cæsarea Augusta*, vulgo *Saragoça*; hodie etiam omnium Hispaniarum splendidissima; *Asturica* ante dicta. Sed & *Carthago Nova*, vulgo *Cartagena*, clara fuit a conditoribus Pœnis; & *Saguntus*, nunc *Morviedro*, fide atque ærumnis inclytum nomen reliquit. I.

C A P.

funditur Gaditanum. In Terræ cuniculos sese condere & post tot milliaria erumpere, magis ex vulgi opinione, quam rei veritate creditur: quod asserunt ii, qui curiose loca ista inquisiverunt. Fluvius hic aquam habet adeo insalubrem, ut ne pisces ejus, exceptis anguillis, probentur.

Tagus ex monte *Orospeda* oriens gemino fonte, per *Toletum*, *Liboram*, *Norbam Cæsaream*, *Scalabim*, & *Olyssiponem* longo decurrit tractu per 110 leucas, id est 440 millia passuum, & demum in Oceanum Atlanticum sese exonerat, piscium & ostrearum ferax.

Durius, fluviorum, qui sunt in Hispania [b], maximus, Lusitanix terminus, in Pelendonibus apud Numantiam excisam ortus, rapidissimo cursu [c] inter *Astures* & *Vettones*, & porro inter *Gallæcos* & *Lusitanos* labitur, ac post 120 leucarum decursum ad Portum urbem in oceanum defertur.

Minius ex finibus *Asturum* oriens, Tyden *Callaicorum* opidum alluit, post 35 leucarum decursum Oceano miscetur. Regio æris, plumbi & minii uberrima, unde flumini nomen.

Sicoris sub Pyrenæis montibus nascitur, per *Catalauniam* decurrit.

Ilerda, quæ hodie *Lerida* dicitur, latus Orientale *Sicoris* alluit, paulo inferius *Cingæ* fluvio confusus, non magno intervallo in Iberum sese exonerat. Rebus C. Cæsaris, contra Pompeji legatos *Petřejum* & *Afranijum* gestis, celebris est. Hodie claret *Academia* anno Christi 1300 fundata. Infra eam ad confluentem *Iberi* fuit (f) *Carthago vetus*, Pœnorum colonia ab *Hamilcare* condita, a *Dertosa* X leucis in *Corum* distans, *Ilerdæ* propior. Hodie vicus est apud *Villam Franciam*.

Astigi, nunc *Ecyæ*, hac etiam tempestate clara est ad Singulim fluvium urbs; una cum *Estapa*, *Obulco*, *Ægabro*, *Lucena*, *Marcia*, *Ursone*, & *Vaena* opidis a *Ferdinando* rege Mauris erepta anno C. 1239.

Augusta Emerita, & *Emerita* simpliciter, unde vulgo hodie [d] *Merida* dicta, ad *Anam* fluvium in finibus *Turdulorum* auspiciis *Augusti* condita, & militibus *emeritis* ad incolendum [e] tradita, nunc pene jacet.

λ (i) *Pallantia*, sive *Palantia*, hodie vulgo *Palentia*, in *Vaccæis* & regno *Legionensi* ad *Pisoracam* fluvium sita, olim inter primas Hispaniæ *Tarraconensis* urbes habita, nunc longe minor est: *Academia* ante *Salamanticensem* clara.

μ (k) *Tarraco* sive *Tarragona* colonia, a *Cneo* & *Publio Scipionibus* ad oram *Catalauniæ* maritimam condita, media inter *Barcinonem* ad *Boream* & *Dertosam* ad *Meridiem* XI leucis; olim urbs nobilis & ampla exstitit, nec paucioribus ævo *Strabonis* habitata viris, quam ipsa *Carthago*. *Metropolis* fuit non tantum Hispaniæ intra *Iberum* sitæ, sed & partis ejus, quæ extra est, unde & maxima ejus regionis pars nomen habebat *Tarraconensis*. *Pauli* (l) *Orosii* patria est, & multa hodie habet monumenta antiqua. *Academia* ornata est anno Christi 1572. *Vina* *Tarraconensia* olim in pretio habita. Ex *Tarraconensibus* montibus sal miræ dulcedine quasi *saccaro* temperatus cæditur, qui magni fit a *cupediariis*. *Sidon. epist. ad Orosium*.

ν (m) *Saguntus* & *Saguntus* tribus millibus passuum a mari & tot a *Valentia* distans, anno post diluvium 167 a *Zacynthiis*, *Isidoro* teste, conditum, opidum fide & constantia in Romanos nobilissimum est; maluerunt enim *Saguntini* extrema experiri, se & omnia sua comburere, quam se *Hannibali* dedere. Hanc urbem quum contra fœderis leges expugnasset *Hannibal*, causam præbuit bello *Punico* secundo. *Sagunti*, quo tempore urbs illa obsessa, puerum recens natum in uterum matris reversum narrant. *Saguntina* famæ, de magna & extrema, in proverbium abiit. *Reliquæ Hispaniæ urbes claræ* infra cap. VI. memorantur.

H E K E L I I.

[a] Seu *Duerus*.

[b] Quod in eum multi amnes & rivuli concurrunt.

[c] Ob quem, propterque sui angustiam est parum navigabilis.

[d] A *Villanovano* & aliis.

[e] Unde & *Romana Colonia* olim vocata.

R E I S K I I.

I De fluviiis tum majoribus tum minoribus, eorumque ortu ac nomine congeri huc multa possent, & fabulosa rejici: Ad (n) *Anam* quod attinet, ejusque in

(a) *Tagus*. (b) *Durius* fl. (c) *Minius* fl. (d) *Sicoris* fl. (e) *Ilerda*. (f) *Carthago vetus*. (g) *Astigi*, vulgo *Ecyæ*. (h) *Augusta Emerita*. (i) *Pallantia*. (k) *Tarraco*. (l) *Orosii* Patria. (m) *Saguntum*. (n) *Anas*.

† Multa mirabilia, in singulis Hispaniæ Regionibus, prædicat Brietius c. 9. de mirabilibus Hispaniæ, fabulis Pontificiis tamen referta.

subterraneis cuniculis profluxum, hunc veteres novique auctores, puta Fournierius, Schottus, Ricciolus, Kircherus atque Bochartus comprobant. Siu Ortelium, & quos ille sequitur, testes oculatos audire lubet, ea profluxio vulgari debebitur opinioni, aut recessibus, in quos penetret, montanis, aut rivis amnisque, in quos dividatur, pluribus. Sane Grammatici fallunt, qui Anam ab anate, aut anataria merlione dici volunt. Petrus du Val Geogr. univers. part. II. ambiguus in utramque partem disseruit. (a) Tria tamen Hispaniæ stupeada opera aut mirabilia omitti

noluit; (1.) pontem, cui aqua superfluat, h. e. aquæ ductus Segovienfes; (2.) Pontem continuum, in quo decem milia pecorum pasci, aciesque instrui directæ possint, i. e. Anam fluvium reconditum; (3.) civitatem igne circumdatam, i. e. Madritum, cujus ager silice refertus est. De urbibus antiquis & gentibus observata suppetunt plura: Unum addo de fabularum originibus, quas Græci scriptores adferunt in Astyre, Teucro, Diomede, Ulyssæ, Lyso aut Luso, Nebride, Menestheo, Castalio, Pane, Graiis, Iberisque Scythicis.

(a) Tria Hispan. memorabilia. *

C A P. V.

De incolis Hispaniæ, ac recentiori ejus divisione.

I.

Tubal non venit in Hispaniam.

Tubalem, Noachi nepotem, in Hispaniam primum pervenisse, post aquarum inundationem, in dispersione gentium, affirmant nostri sæculi scriptores ex Josepho: qui tamen Tubalem in Asiæ Iberia inter Ponticum Caspiumque maria statuit. Haud minori errore, in universam Hispaniam pervenisse Iberos ex Asia & Persas, tradidit M. Terentius Varro.

Iberi non venerunt ex Asia.

Celtæ primi Hispaniæ incolæ.

II. Celtarum gentem, ab Aschenaze propagatam, omnem post terrarum inundationem obsedisse Hispaniam, Galliamque, Britannicas insulas, Germaniam atque Illyricum, tam ex sacris quam gentilibus dispicio auctoribus; unde etiam nomen eorum multis Hispaniæ locis affixum retulerunt Græci Romanique scriptores: ut Celticorum; qui partem Bæticæ ac Lusitaniæ, partemque Tarraconensis provinciæ adusque promontorium Celticum, quod vulgo nunc est Cabo finis terra, tenuere: item Celtiberorum, ad Iberum flumen incolentium. Germanos cognominat, nescio unde, Plinius Oretanos, Tarraconensis provinciæ populos. I

Phœnices in Hispania.

III. Primi exterorum post hominum memoriam ad Celtas in Hispaniam venire Phœnices, a Tyro, mare Internum huc usque & ad Gadeis navigantes; partemque Bæticæ, quæ postea Turditania dicta fuit, occupantes; ut ex Diodoro atque Strabone discimus.

Græcorum in Hispania Colonie.

IV. Græci postmodum a Massilia colonias deduxerunt inter Pyrenæum & Iberum, Rhodam & Emporias: quæ opida etiam nunc vocantur vulgo Rosas & Empullias. Interiora etiam Græcos quosdam incoluisse, indicat corruptum (ut vult Silius

R E I S K I I.

I Tubalem cum Brietio, Ricciolo, multisque scriptoribus huc retulit auctor, quem ab Hispania Josephus submovet: Bochartus etiam in Asiaticas regiones pontoque proximas rejecit, ex argumentis non levibus, & Askenazen ad Bithyniæ, Phrygiæ ad Pontiviciam collocavit. Adeo gentium pierarumque nobiliorum origines & migrationes multis tenebris involvuntur. Josephus Lib. VII. Antiq. Japheto hujusque posteris occidentem ac septentrionem vendicat, ut illi a Tauro & Aman montibus Asiæ ad Tanain, porro in Europam usque ad Gades pervenerint: (a) Hinc uni ex hujus nepotibus Tarsi primæ in Hispaniam ductæ Colonie a Bocharto tribuuntur. Quo enim quemque sors & Deus tulit, hanc terram cum suis occupavit, ut tam maritima, quam mediterranea loca cultoribus replerentur, inquit Josephus, Lib. VI. Interim conjecturæ in obscuro negotio quantum va-

leant, Ludov. Molina docet, de origine ac natura Hispanorum veterum multa commentatus, incerta etiam quandoque fabulis non vacua. (b) Tantus autem regnorum numerus in una Hispania pendet a diversis gentium exterarum migrationibus bellicisque occupationibus, quibus quam hæc regio lacerata fuerit, docent Valseus, Mariana, Cluverius, pluresque alii. Primus regna cuncta Hispanica in unum redacta tenuit Philippus II. tribusque galeis scuto suo impositis illa repræsentare voluit, cum duabus antea reges uterentur. Triplex vero titulus, quo tot regna continuerat, dubitationis non parum, nostro tempore habet ne quidem locum, regno Portugalliæ, multisque provinciis avulsis. Interim Hispani adhuc habent, cur regnis & regionibus suo imperio subjectis nunquam solem occidere dicant, regemque Hispaniarum numero plurali efferant.

(a) Tarsis in Hispania primus. (b) Plura Hispan. regna.

Silius Poeta) nomen *Graviorum* quasi *Graecorum*: Græcorumque castellum *Tyde*, vulgo nunc *Tuy*, in ea parte *Tarraconensis*, quæ hodie est *Gallæcia*.

V. Postea *Carthaginenses* majorem ejus partem tenuere, ad Internum mare, * *Amilcare* eam occupante.

VI. Secundo bello Punico, superatis atque expulsis *Pœnis*, tota *Romanorum* facta est. Sub quorum Imperio, † tribus Provinciis distincta mansit, usque ad *Honorii* Imperatoris tempestatem; quum *Gothi* ac *Vandali*, Germanica utraque gens, circa annum Christi *CCCC* eam invadentes, dictas provincias in tria Regna distribuissent.

VII. Deinde vero *Saraceni* cum *Mauris*, circa annum *Id ccxx* invecsti, tota *Hispania* direpta, complura in ea Regna instituerunt; Christianis, id est, *Gothorum* reliquiis, in *Asturiam* ac *Legionem*, regiones natura locorum munitas, compulsis. Regnorum numerus tandem crevit ad *xiv*; quorum nomina hæc recensentur; *Legio*, *Gallæcia*, *Portugallia*, *Algarbia*, *Andalusia*, *Granata*, *Murcia*, *Valentia*, *Arragonia*, *Catalonia*, *Navarra*, *Castilia Vetus*, *Castilia Nova*; quod *Tolanum Regnum*; & *Baleares Insula*, vulgo *Majorca* & *Minorca* dictæ; quæ una cum *Ebuso* insula, vulgo nunc *Yvica*, unum Regnum conficiunt. Ex his postea durabili titulo, ad hoc nostrum sæculum, clara fuere tria; *Castilia*, *Arragonia* & *Portugallia*.

VIII. *Legionis* Regnum, vulgo *Leon*, constituere reliquiæ *Gothorum*, a *Mauris*, ut dictum, in ea loca compulsæ. (1) At *Ferdinandus I.* Legioni per matrimonium, juncta *Castilia*, uno nomine *Castiliam* appellavit Regnum suum. Huic postea, devictis ac pulsis *Mauris*, accesserunt, *Gallæcia* (2), *Andalusia* (3), *Granata* (4), *Murcia* (5); ac *Navarra*. *Navarræ* autem Regnum [f] initium cepit anno *Idcccxxix*, quum *Enecus*, *Bigorriæ* (pars est *Galliæ Aquitanicæ*) Comes, transgressus *Pyrenæum*, *Mauris* ejectis, Regem se constitueret. Post hunc *Henricus IV.* *Castiliæ* rex armis occupatum *Navarræ* Regnum, suo Imperio adjecit. [g]

IX. *Arragoniæ* Rex primus factus est *Ramirus*, Sanctii Magni, *Navarræ* Regis, filius spurius, anno *Id xviii*. Huic deinde titulo annexæ sunt *Catalonia* & *Valentia*. *Jacobus* autem Rex anno *Id cclti*, *Insulas Baleares* suis armis occupatas, *Arragoniæ* Regno fideique Christianæ adjecit. Tandem *Ferdinandus V.* *Caroli V.* avus maternus, *Castellæ* & *Navarræ* Rex, per matrimonium *Castellæ* junxit Regnum *Arragoniæ*. Hic tandem *Mauros*, quos *Ferdinandus III.* in *Granatense* Regnum compulerat, omnemque una *Judæorum* gentem, tota *Hispania* anno *Id cccxcii* expulit.

X. *Portugalliæ* Regnum cepit initium ad hunc modum. Quum *Henricus* [b] *Lotharingiæ* Comes res ingentes contra *Mauros* in *Hispania* gessisset, præmium virtutis

BUNONIS.

α *Vandali* primum *Gunderico* [a] duce *Hispanias* occuparunt anno Salutis *ccccxi*. [b] Hos paulo post iis terris ejecit *Athaulfus* *Westgothorum* seu *Visigothorum* rex; ibique regnum constituit, quod duravit usque ad annum Christi *DCCXX*. Ultimus *Gothorum* rex ibi fuit *Rodericus* [c], homo turpissimus, qui a *Mauris* per *Julianum* Comitem evocatis regno & vita exutus fuit [d]. Ita *Mauri* *Visigothorum* regno deleto maximam partem *Hispaniæ* occuparunt. *Pelagius* tamen [e] *Gothorum* reliquias collegit apud *Astures*, qui rex, a suis salutatus, *Legione* civitate *Mauris* erepta, regni sedem ibi fixit.

HEKELI.

[a] *Modigifili* Filio.

[b] Conf. *Alberti Krantzii* Lib. I. *Wandalia* cap. xxvi. seq. p. 18. Ubi imprimis *Valentiam* Civitatem, *Galliarum Hispaniarumque* mediam, patientibus *Romanis*, a *Vandalis* tunc captam esse narrat.

[c] In bellis quidem durus, & ad negotia expeditus, sed alias turpissimus homo, & in moribus vitiosis Antecessorem suum, *Witizam*, superans longissime.

[d] Postquam regnavit annos quatuor.

[e] Fidelissimus *Legionensis* Episcopus.

[f] Quod inter *Montes* conclusum est, secundum *Job. Henr. Alstedii* calculum.

[g] Hoc Regnum, *Magino* scribente, habet annum proventum Ducatorum aureorum circiter centum milliam.

[h] Dux *Lotharingiæ* & *Limburgi* Comes.

BUNO.

Carthaginenses in *Hispania*.

A *Romanis* subacta.

* Quod nomina oppidorum probantur. *Cel-lar*.

A *Saracenis* & *Mauris* occupata.

XIV. *Hispaniæ* regna.

† *Livius* sex prætores simul in *Hispania* nominat. l. 23. c. 28. *Mela*.

Regnum *Legionis* & *Castiliæ*.

Navarræ regnum.

(1) *Pelagius* *Legione* *Mauris* erepta, primus regnum constituit. *Brie*.

Arragoniæ regnum.

(2) *Alphon-sus* *Sancium* primum Regem creavit. *Briet*.

Mauri ex omni *Hispania* ejecti.

Portugalliæ regnum.

(3) A *Vandalis* denominata. prima *Mauro-rum* crudelitavi obnoxia, Regio feracissima.

(4) *Mauri* regnum fecerant A 1300 expulsi per *Ferd.*

& *Isabel-lam* non ita pridem.

(5) *Mauris* erepta A 1300.

virtutis ac laborum *Alfonfus VI.* Castellæ Rex, *Tiresiam* filiam notham ei dedit in matrimonium; dotemque apposuit eam Hispaniæ partem, quæ nunc *Portugallia dicitur*. Hujus filius *Alphonfus I.* cum quinque Reges Maurorum uno prælio fudisset, *Rex primus Portugallie* [i] appellatus est anno cdo cxii; habuitque successores continua serie, donec ultimo Rege Sebastiano in Africa cæso, Regnum ad Regem Castellæ recidit. 6

Portugallie
Rex primus.

Sub Castellæ
regno quæ
sunt.

Quæ sub
regno Arra-
goniæ.

Quæ sub
Portugallie.

XI. Hac igitur ratione cuncta Hispaniæ Regna ad unum corpus rediere; caputque unum tota Hispania agnoscit: qui nunc est Philippus IV. Hispaniarum potius, quam Castellæ titulo gaudens. At operæ pretium est, tanquam in tabula cognoscere, quo titulo Rex Hispaniarum quamque terrarum suarum possideat. Triplici igitur titulo tenet quicquid tenet; *Castella, Arragoniæ, & Portugallie*. Sub *Castella* regno sunt; *Dux Castella, Legio, Asturia, Gallecia, Extremadura, Andalusia, Granata, Murcia, Biscaya, Navarra, Mediolanum, Belgica, Burgundia Comitatus, Insula Canaria, America, Insula Philippina*. Sub regno *Arragoniæ*; ipsa *Arragonia, Catalonia, Valentia, Insula Baleares*, quæ *Majorca & Minorca*: *Regnum Neapolitanum, Sicilia, Sardinia*. Sub regno *Portugallie*; ipsa *Portugallia, Algarbia, Guinea, Æthiopia, India Orientalis, Brasilia, Insula Molucca*. De cætero, in ipsis Hispaniis Duces numerantur xxiv. At id maxime mireris; reperiri heic, quod haud facile alias toto orbe terrarum, scilicet Ducem in Portugallia, nomine *Brigantinum*, cui tertia pars Regni pareat. Porro Archiepiscopatus in universa Hispania sunt xii: Episcopatus LV. 7

BUNONIS.

6 Portugallia ab urbe *Porto*, & vicino pago *Cale*, [k] primum dicta *Portucalia*: quod nomen innotuit circa annum Christi D. postea vero mutata litera *Portugallia* appellata. *Voss. lib. I. Idol. 34. Sebastianus Portugallie Rex* xxiv. annorum juvenis in Mauritiam trajecit, *Mahumedem* in regnum reducturus, qui a patre *Abdelmelecho* erat pulsus. Sed prælic commisso *Sebastianus* cum omni sua nobilitate periit, *Abdelmelech* victor apoplexia, dum pugnatur, moritur. *Muhamedes* paludibus mergitur; atque ita tres Reges uno in prælio interiere. Successit *Sebastiano* ipse patrus magnus *Henricus*. Post obitum *Philippus II.* Portugalliam occupavit anno C. 1580, atque sic tota Hispania ad Monarchiam, quam habuit sub *Gothis*, rediit. Sed *Johannes Dux Brigantinus* nuper anno hujus seculi XL, titulum Regis Portugallie & coronam, infcio *Philippo IV.* Hisp. Rege, usurpare

coepit. Ejus filius *Alphonfus* defuncto patre Portugallie præfuit: sed ob crudelitatem regimine amotus est; regnumque hodie administrat ejus frater *Petrus*. [l]

7 *Mediolanensem* tamen Ducatum Hispaniæ Rex lege beneficiaria ab Imperio habet Romano. *Burgundie Comitatum* ejusdem Imperii Romani ipse Hispanus agnoscit regionem. Neque Provincie *Belgicæ* per *Carolus V.* Imperatorem esse desierunt in jure Imperii.

HEKELI.

[i] Ab Exercitu.

[k] Qui olim piscationis gratia frequentari solebat, indeque tanta hominum multitudo confluit, ut in civitatem opulentissimam evaserit.

[l] Qui ex prægnantibus causis augustissimum Regis Titulum adhuc modeste detrectat, & Regens Portugallie Princeps salutaris saltem desiderat.

C A P. VI.

De Urbibus, Portibus, & Academiis hodie claris.

I.

URbes in Hispania nunc celebres sunt *Barcino*, vulgo *Barcelona*, † *Cataloniæ* caput; parvum quondam opidum, nunc celebre Emporium; licet portus

† *Plinio & Martiali*, dicitur *Laletania*, unde forsitan, variante Dialecto, *Catalonia*.

portus commoditate destituatur; eoque naves sæpe in statione tempestatibus pereant. *a* I

II. *Cæsar Augusta* *, vulgo *Saragoça* [d], *Arragoniæ* caput, magnificentissima totius Hispaniæ urbs. *β*

BUNONIS.

a (a) *Catalonia* nomen habet a *Gothis* & *Alanis*, quasi dicas, *Gothalania* †; inter Pyrenæos montes, Mare Mediterraneum, Iberum & Cingam fluvios est sita. Forma ejus Triangularis est, a Salsukæ fontibus ad Iberum fluvium se extendens. [a] Habet, secundum Boterum, unum Ducatum *Cardona*, tres Marchionatus; XII Comitatus, multas Baronias, & Domina. Incolarum DC millia esse perhibentur; inter quos C millia Gallorum, aut Gallicæ originis sunt, qui agriculturam, pecuariam & artes mechanicas tractant. Non enim est ulla regio Hispaniæ, in qua opificum industria artes solertius & diligentius excoluntur. Civitates & municipia muris cincta habet LVI, ex quibus præcipua sunt (b) *Barcino* ab Hamilcare Carthaginensi, cognomento *Barca*, condita & nominata est. Dicta quoque est *Faventia Colonia*, & *Julia Augusta*. Anno salutis 805, a Ludovico Pio imperatore victis Mauris, recuperata est; habet pontem DCCL passuum in mare se extendentem, contra vim ventorum naves infestantium exstructum. Habet etiam geminos amnes, *Betullum* vulgo hodie *Besontem* ab Oriente; ab Occasu *Rubricatum* sive *Lobrogatum*. Comparatur hæc urbs [b] magnitudine, non tamen frequentia civium, cum Neapoli. (c) *Tarraco*, sive *Tarragona*, de qua supra cap. IV. (d) *Dertosa* sive *Tortosa* ad Iberum sita, in quo pons navalis, magno artificio exstructus. Duo sunt in hac urbe castella e diametro ædificata, & Academia. (e) *Girona*, olim *Gerunda*, Aussetanorum caput, colliculo imposita, forma triquetra, fluminibus *Unda*, vulgo *Ontiar* & *Ter*, alluitur: Medio fere itinere jacet inter Ruscinomen ad Boream & Barcinomen ad Meridiem XIII leucis. (f) *Lerida* olim *Ilerda*. (g) *Cardona* ejusdem nominis ducatus caput; ubi tria notanda; *Mons*, cujus terra similis est farinae; *Fons*, vini rubri colorem ostendens; *Sal*, diversorum colorum, qui contusus, niveus comparet. Cæterum (h) *Monferrato* sive *Monte Serrato*, editissima rupes, cujus altitudo duorum milliarium, & circumferentia quatuor, est locus celebris. Hic scilicet *Ignatius Lojola* multa precè fletuque se Deo & B. Virgini devovit: Hinc ad Societatem Jesu fundandam prodiit [c] anno cD^o XXI.

β *Arragonia* nomen videtur habere a *Tarracone* civitate, quasi dicas *Tarraconia*, vel a flumine *Arragone*. Termini ejus a Septemtrione & Ortu sunt *Navarra*, montes *Pyrenæi* & *Catalonia*, a Meridie *Valentia*, ab Occasu *Castilia*. *Cæsar-Augusta* Romanorum colonia, prius *Salduba* dicta, sita est inter Barcinonem ad Ortum 44, & Búrgos in occasum æstivum 52 leucis, a Valentia 60, a Toléto 64. Pontem habet lapideum, quo Iberus transitur, cum Reginoburgensi conferendum. Anno salutis cD^o cxviii, victis Mauris; una cum aliis opidis a Christianis recepta est. Hodie magnificentiam urbis augent Academia, arx, & curia publica. Clara in hoc regno loca sunt, (i) *Huesca*, olim *Osca*, in qua Sertorius Hispanorum Principum filios obsides literis erudiri voluit. Habet Academiam

III. *Pompeloh*,

antiquam. (k) *Balbastro*; Latinis *Balbastium*, ad Verum annem agro & oleo dives. (l) *Jaca* ad Arragonem fluvium sub Pyrenæis montibus sita, *Navarræ* regno vicina. Huic Philippus II. Hisp. Rex Castellum junxit contra Arragoneses, quibus Castellani admodum infensi sunt, adeo ut malitiosum hominem proverbio dicant, quasi *Arragonesem*. (m) *Fraga*, olim *Gallia Flavia* ad Cingam fluvium, ubi croci magnus est proventus. (n) *Venasca*, Galliæ regno contermina, castellum habet, in cujus muris tormentorum loco sunt lapides. (o) *Calatajut* haud procul ab antiqua *Bilbili*. (p) *Monsonium* seu *Monçon*, ubi procerum Arragoniæ habentur conventus.

HEKELI.

[a] Regio ipsa ut plurimum sterilis est, ac magis fructuum, quam frugum abundans, & arborum Sylvestrium, quam domesticorum. Unde quæstum potius ex mari faciunt accolæ, quam ex terra.

[b] Dives.

[c] Et quidem secundum *Bucholceri* calculum.

[d] Seu *Saragoça*.

REISKII.

I Sicuti regna Hispanica bene multa diversas gentium occupationes & colonias, sic urbes etiam harumque nomina suos auctores varios, Pœnos nempe, Romanos, Arabes, Gothos, aliosque satis perspicue testantur. Quam vero copiosa heic annotandi materia sese offert? (q) Urbibus insignioribus Petrus du Val certa monet imponi epitheta, ut unam Hispaliæ emporium, *Granadam* magnam, *Valentiam* formosam, *Barcelonam* divitem, *Saragoçam* saturem, *Valadolitum* nobilem, *Toletum* veterem, & *Madridum* regiam Hispani jactitent. Huic (r) *Arces* regiæ vicinæ adjacent, ex iisque famosissimum *Escuriale*, monasterio religiosi S. Hieronymi destinato celebre, sed bibliotheca, magno altari, & Pantheo ac sepultura regum celebrius, a Philippo II. sex millionibus impensis intra XXI annos conditum, ut Ægyptiis, Græcis, Romanisque templis & fabricis non cedat, sed facile præstet. De Archiepiscopatibus regni & Episcopatibus scriptores antea citatos conferat, cui lubet. (s) *Catalonia* rebellis A. 1640. ducem Andegavensem sibi principem adsumsit: Unde comitatus Ruscinonensis (de Rouffilon) regio Pyrenæis montibus conclusa, cum Perpiniano Fortalitio, clave ad Hispaniam penetrandam paratissima penes regem Galliæ per Pyrenæos articulos mansit. Hanc secuta (t) Portugallia Joannem Brigantiæ ducem regno admovit, illoque Philippum IV. exuit. Unde bellum exarserat per annos XXVIII gestum, sed A. 1668 pace publica extinctum. De inquisitione Hispanica Ludov. a Carmo tres libros in fol. Madrid. de Antipathia Gallorum & Hispanorum Carol. Garsias librum in 12. Venet. divulgavit. (u) Lingua Hispanica latinæ veteris propago dialectos quatuor fover, (1.) Castellanam purissimam, (2.) Andalusicam, (3.) Portugallicam, (4.) Granadensem. Vid. Becman. Geograph. c. IX. sect. 3.

BUNO-

- (a) Catalonia. (b) Barcino seu Barcelona. (c) Tarraco. (d) Dertosa. (e) Girona. (f) Lerida. (g) Cardona. (h) Monferrato. (i) Huesca seu Osca. (k) Balbastro. (l) Jaca. (m) Fraga. (n) Venasca. (o) Calatajut. (p) Monsonium. (q) Urbium epitheta. (r) Arces regiæ. (s) Catalonia. (t) Portugallia. (u) Lingua Hispanica.

Arragonia: Cæsar-Augusta.

* 152 Pontis ibi jussu petivere. Plinius.

† Nunc celebris propter obsidiones quas nuper passus est, & Cladem Gallici Exercitus qui eam obsidione cinxerant, ubi Virtus Britannica plurimum claruit; est Regia etiam sedes Caroli III. Austriaci.

Navarræ
Pompejopo-
lis.
Valencia.
Murcia.
Granata.

- III. *Pompelon*, sive *Pompejopolis*, † vulgo *Pompelona*, caput regni *Navarræi*. γ
IV. *Valentia*, * caput olim Regni, nunc fructuum varietate Hispanicarum
amœnissima. δ
V. *Murcia*, caput Regni: Hortus totius Hispaniæ vocatur. *Carthago nova*,
† vulgo *Carthagena*, optimus Hispaniæ, ad mare Internum, portus. ε
VI. *Granata*, caput regni, splendida atque ampla urbs. ζ

VII. Hi-

† *Pompeius*
edomita Hi-
spania, &
ad trium-
phum redire
festinans,
Pompeio
nem sive
Pompejopo-
lim de No-
mine suo
candidit, ut
ex D. Hiero-
nymo pater.
Vasius
Chron. Hi-
span. ad An.
684.

* *Junius*
Brutus Con-
sul in Hispa-
nia, iis qui
sub Viriato
militave-
runt Agros
Oppidumque
dedit quod
Valentia vo-
catum est.
Liv. epitom.
55. deleta a
Pompeio, in-
staurata a
Julio Cæsa-
re, & Colo-
nia Julia
Valentia vo-
cata. Cellar.
† *Urbs pri-*
maria Car-
thaginiensi-
um in Hispa-
nia ab As-
drubale
condita, a
Scipione
expugnata
& postea
Colonia Ju-
lia vocata
Conventum
Juridicum
habuit, ubi
65. populis
Fus diceba-
tur. Cellar.

BUNONIS:

γ *Navarræ* regnum a Pyrenæis montibus incipit, & descendit ad Iberum fluvium, magna tamen ex parte montibus conclusum: Regnum hoc ante annos CL Ferdinandus Catholicus pene omne occupavit, quum Joannes Albretanus Navarræ Rex, Ludovico XII. Galliarum Regi opem ferens, a Julio II. Papa proscriptus & excommunicatus esset. Eadem forma adhuc hodie possidet Hispanus, exceptis paucis locis, quæ Galliarum Regi supersunt, & vix sextam regni partem faciunt. (a) *Pompejopolis* ad Argam flumen, haud longe a Pyrenæis montibus sita, inter Cæsaraugustam 30, & Bajonam urbem Aquitaniæ 20, leucis; haud dubie a Cn. Pompejo Magno nomen habet, qui cum Metello res magnas in his oris contra Sertorium gessit. Strabo *Pompeji tropæa* vocat. Alphonsus Rex eam anno Christi 10 ccxxxv, una cum Jaca, Virovelca & aliis opidis, Mauris ejectis recepit. Hodie firmo muro & duobus castellis munita. Hic (b) *Ignatius Lojola* pugnans vulneratus bellum amplius sequi non potuit; vitam igitur amplexus monasticam, ordinem Jesuitarum instituit: Reliqua Navarræ loca non sunt adeo clara.

δ *Valentiæ* regnum inter Murciam & Cataloniam sita limites habet ad Orientem Mare Mediterraneum, ad Septentrionem Arragoniam & Cataloniam, ad Occasum utramque Castellam, ad Meridiem Murciæ Regnum. Longitudo ejus, est ix, latitudo xvii, leucarum. Duos habet sinus, Sacronensem & Illicitanum; Portus quatuor *Vineri*, *Deniæ*, *Kabiæ*, & *Alicante*; & fluvios principes quinque *Migliar*, *Morvedre*, *Gualdaviar*, *Xuca*, *Segura*. Nomen regni haud dubie sumptum ab Urbe (c) *Valentia*, Romanorum olim colonia, quæ tribus millibus passuum a mari submota inter Turiaë ostium & sinum Sacronensem a Barcinone 49, leucis in Meridiem, a Toletis 60, in ortum, tot a Cæsaraugusta, a Dianio 10, in Borea sita est, Cæli solique temperie nec felici Campaniæ cedit, unde *Formosa* cognominatur. Illustris est frequenti nobilitate, & Academia; origine *Ludovici Vivis*, & duorum Pontificum *Calixti III.* & *Alexandri VI.* [e] Non longe hinc distat (d) *Lacus Albufera*; & *Porto el grajo*, pagus munitus, ubi pons 150, passuum in mare protensus. Loca præterea clara hic sunt; (e) *Saguntum* supra memoratum. (f) *Denia* duos habens portus & speculam in mare prominentem. (g) *Alicante* vino generoso notissima. (h) *Guardamar* salis proventu dives. (i) *Peniscola* ad mare, in scopulo Pyramidalis sita, refugium *Benedicti XIII.* Papæ, quum Constantiæ honore Papali esset privatus.

ε (k) *Murciæ* Regnum ad Mare Mediterraneum situm limites habet Granatam ab Occidente, Castiliam Novam & Valentiam a Septentrione, ab Ortu & Meridie Mare Mediterraneum ad Sinum Virgitanum & Promontorium *Caba de Palos*. Nomen habet a

Civitate *Murcia* [f] quæ 9. leucis a Carthagine nova distans anno Salutis CIO CCLXV, Mauris pulsus recuperata est ab Hispanis, *Alphonsi Castiliæ* Regis, Astronomi celeberrimi, a quo Tabulæ Alphonsiæ, sepulchro nobilitata. [g] (l) *Carthago Nova* & *Spartaria*, a sparti copia cognominata, ab Asdrubale Carthaginensium duce paulo ante Bellum Punicum II. in Peninsula extructa, distat a Murcia urbe X leucis in Ortum; Valentia xxxiii. in Meridiem. Habet optimum totius Hispaniæ ad Mare Internum portum, cc triremium capacem. Magna ibi est scombrorum piscatio, qui vicinæ (m) *insulæ Scombraria* nomen dederunt. *Scipio* hanc urbem eodem, quo venit die, præter omnium expectationem cepit: & virginem captivam *Allucii*, Celtiberorum Principis, eximiae formæ sponsam, intactam ipsi parentibusque restituit; & eo facto animos hostium sibi devinxit. Carthagine vi leucis distat (n) *Almacarron* castellum, ubi aluminais uber proventus. *Vera* vel *Bera* urbs, olim (o) *Virgi*, unde (p) *Sinus Virgitanus* dictus, inter Carthaginem novam ix leucis, & promontorium *Charidemum* v, in confinio regni Murciensis & Granatensis sita.

HEKELI:

[e] Conf. *Thomæ Lansii* Orat. pro Hispania in Consultat. de Principatu inter Provincias Europæ. p. 267. Edition. tert.

[f] *Ptolemæo* & *Plino* MURGI'S dicta.

[g] In hac optima sunt vasæ ex creta, & mira *Serici* quantitas. Regio ipsa autem paucas habet habitationes, easque viles ob montium asperitatem, & ob planitiem parum aquis irriguam.

BUNONIS.

ζ *Granatæ* regnum ab ortu habet Murciam, a Septentrione Castiliam Novam, ab Occidente Andaluziam, a Meridie mare Ibericum. Ejus longitudo LX, latitudo xxv, ambitus ccxxx, leucarum esse dicitur. Nomen habet a Metropoli (q) *Granata*, quasi *Garnata*: lingua enim Punica *Gar* significat antrum, & *Nata*, nymphæ nomen est, quæ ibi colebatur, quasi dicas *Antrum Natæ*. Alii a *cocco*, cujus ibi copia: Hispani *Cranam* vocant: alii a mali Punici similitudine derivant: hoc enim, ut granis & acinis refertum, sic urbs *Granata*, cujus insignia malum Punicum, densissimas domos habet, & dehiscens granati quasi similitudinem, urbs ista sexaginta millia domorum complectebatur. [h] Hanc quum Mauri una cum regno plures quam septingentos annos tenuissent, Ferdinandus Catholicus anno CIO cccc xcii, inde & ex universa Hispania eos, & cum iisdem cxxiv millia Judæorum, ejecit. Ut a Christianis Hierosolyma; ita hæc civitas a Mauris desideratur, adeo, ut ob ejus amissionem singulis diebus Veneris vexilla sua abscondant. Hodie urbs illa habet Academiam, æstate reliquas

(a) *Pompejopolis*. (b) *Ignatius Lojola*. (c) *Valentia* urbs. (d) *Albufera* lacus. (e) *Saguntus*. (f) *Denia*. (g) *Alicante*. (h) *Guardamar*. (i) *Peniscola*. (k) *Murcia*. (l) *Carthago Nova*. (m) *Scombraria* Insula. (n) *Almacarron*. (o) *Virgi*. (p) *Sinus Virgitanus*. (q) *Granatæ* regnum & urbs.

VII. *Hispalis*, * vulgo *Sevilia*, Andalusiae caput, urbs magnificentissima, opulentissimum totius Europae Emporium. † *S. Lucas*, navium statio Hispalensium. *Corduba*, † urbs admodum ampla, at minus populosa. *Marcena* opidi ager lectissimos totius Hispaniae fert Asturcones. †

VIII. *Toletum*, centrum fere Hispaniae obtinet: omnium maxima ac munitissima *Madritium*, vulgo *Madrid* & *Madril*, Regia sede nobile opidum. Quinto abhinc milliario visitur in Escuriali superbum illud *D. Laurentii Monasterium*, Philippi II. opus, in memoriam victoriae adversus Gallos, ad *S. Quintinum* in Picardia, anno CIO IO LVII obtentae exstructum. †

IX. Bur-

reliquas superat Hispaniae civitates salubritate aeris & numero fontium, quorum x millia numerantur. Est quoque in hoc regno ad mare (a) *Malaga*, totius Hispaniae armamentarium & propugnaculum contra Africam. Habet duo castella sibi invicem imminencia, ab uno ad alterum transitus est inter duos muros; emporium frequens est. A *Malaga* versus Ortum ad Mare est (b) *Almeria* in solo fertili, salubribus aquis, Fructibus Oleoque abundantia, sita. Hunc locum quum Christiani Mauris eriperent, vas illud e sinagoga, quod Genuenses habent, inde asportatum est. Haud procul a mari & *Malaga* ad Occasum est *Munda*, quam antiquam illam (c) *Mundam* esse, sunt qui putant, ad quam Caesar ultimum praelium contra Pompeji liberos commisit, idque difficillimum. Pompejanorum ad xxx millia peditum & v millia equitum caesa referuntur. Ea vicinarum urbium metropolis dicitur Straboni. Sed, Mariana teste, *Munda* illa vetus hodie *Runda la veja* dicitur, ab *Arunda* 2 leucis, a *Munda* nova 3, a *Malaga* 20 millibus passuum in colle apud fluviolum sita.

(d) *Andalusia*, quasi *Vandalorum domus* *Vandalen* *Huyfz* dicta; aliqui tamen a *Vandalia*, & alii a *Vandalicia* derivant, quod Vandali a Gothis ejecti huc confugerunt, antequam in Africam trajicerent. Limites habet ab Ortum *Granatam*, a Septentrione *Castiliam* novam, ab Occasu fluvium *Guadianam*; a Meridie Mare *Ibericum* & *Fretum Herculeum*. Terra frumenti, vini, olei, & omnis generis frugum feracissima est, unde *Granarium*, *Cella* & *Equile* Hispaniae dicitur. (e) *Hispalis* Romanorum olim colonia, hodie etiam literarum Studiis & Academia celebris, inter *Cordubam* ad Boream 22, & *Gades* ad Meridiem 19 leucis, a *Granata* 36 in Occasum, *Ulyssiponem* versus 63, a *Toleto* 72, in Austrum ad Bætim sita est. Anno Salutis CIO CCXLVIII a Ferdinando Rege, ejectis Mauris, recepta. De hac urbe Hispanorum est proverbium: *Cui Deus favet, ei dat domum Hispali*. Item, si cui bene precari volunt, dicunt; *Faxit Deus, ut Hispali viduum habeas & amicum*. *Hispalensis* olim eruditione clarus fuit (f) *Isidorus* Episcopus: Item nuper (g) *Benedictus Arias Montanus*, cujus Industriae maximam partem debetur Opus Regium Sacra Biblia continens. *S. Lucas* olim dictum est (h) *Fanum Luciferi*. (i) *Corduba* quoque ad Bætim sita Astigi finitima est & leucis distans, gloria & potentia olim celebris. [i] *Plinius* coloniam *Patriciam* cognominatam scribit. (k) *Senecas* haec, patrem & fili-

um, & (l) *Lucanum* *Senecæ Philosophi* e fratre nepotem, alumnos habuit. Hic quoque vixisse accepimus (m) *Avicennam*, (n) *Averroem* & (o) *Rafen*, Medicos ac Philosophos eximios. Urbs hodie admodum ampla quidem est [k] sed non adeo frequens. Hic equile regium est ducentis & pluribus equis educandis sufficiens. Hic quoque inventa est ars praeparandi corii, quod inde vulgo dicitur *Corduan*. Sunt ibi praeterea (p) *Nebrissa*, nunc *Lebrixa*, (q) *Aelii* illius *Antonii* patria, qui duas decades de rebus gestis *Ferdinandi* *Catholici* scripsit. (r) *Ossuna* Academia nobilis. *Xeres de la frontera*. Non longè hinc *Rodericus* Gothorum in Hispania rex ultimus a Mauris caesus est, & imperium ad Saracenos translatum. (s) *Marcena* in Hispalensi territorio est.

HEKELII.

[b] Leg. *Lansius* loc. in Not. ad Sect. IV. Cap. huj. cit. p. 265. seq.

[i] Vid. *D. Magni Ausonii, Burdigalensis, Ordo Nobilium Urbium*, v. 84. seq.

[k] Et aquis dives, amoenissimisque hortis ornata.

BUNONIS.

† *Castilia Nova* confinem habet *Castiliam Veterem* a Septentrione altissimis montibus separata; ab Occasu *Portugalliam*, a Meridie *Estremaduram*, *Andalusiam* & *Granatam*, ab Oriente *Murciam* & *Valentiam*. Salubritate aeris & soli bonitate praestat *Castiliae Veteri*. (t) *Toletum* [l] *Castiliae novae* metropolis, & olim *Regum Gothorum* sedes. Unde regnum illud quoque *Toletanum* appellatur. [m] Urbis hujus majorem partem cingit *Tagus* fluvius, reliquum muris & 150 turribus munitum est. [n] Sita est inter *Burgos* ad Boream & *Cordubam* ad Meridiem 50 leucis, inter *Valentiam* ad Ortum 60, & *Ulyssiponem* ad Occasum 83, a *Madrito* 12. Hic (u) *Alphonsus* Rex *Tabulas* suas *Altronomicas* confecit. Ejus *Archiepiscopus* primus est *Hispaniae Castiliaeque Cancellarius*. [o] Hic quoque *Academia antiqua* floret. Urbs haec An. Salutis CIO LXXXV ab *Alphonso VI* Mauris pulsus recuperata est. (x) *Madritum* quidam volunt esse antiquam illam (y) *Mantuam* *Carpetanorum*, cujus vestigia reliqua sunt in *Villa Manta* pago apud *Madritum*. Urbs haec sita est in clivo ad *Septentrionem*, cujus radices alluit (z) *Xarama* amnis, saxeo ponte pervius. Aer hic maxime salubris est, cujus beneficio *Carolus V.* Imperator quartana liberatus scribi-

Andalusia.
Hispalis.
S. Lucas.
Corduba.
Marcena.
* Colonia
Romulensis
Plinio. Con-
ventum Ju-
ridicum ha-
buit.
† Cluverii
forsan ата-
te.
† Marcelli
opus ut
Strabo pro-
dit. & pri-
ma Colonia
quam Ro-
mani in loca
illa mise-
rint.

(a) Malaga. (b) Almeria. (c) Munda. (d) Andalusiae regnum. (e) Hispalis. (f) Isidorus Hispalensis. (g) B. Arias Montanus. (h) Fanum Luciferi. (i) Corduba. (k) Senecæ. (l) Lucanus. (m) Avicenna. (n) Averroës. (o) Rases. (p) Nebrissa. (q) Aelius Antonius. (r) Ossuna. (s) Marcena. (t) Toletum, (u) Tabulae Alphonsinae. (x) Madritum. (y) Mantua Carpetanorum. (z) Xarama fl.

Eurgi.

Valliadolid.

Compostel-

la.

Gallæcia.

Olyssipo.

† Nuge sunt

qua de Ulysse

Conditore

adferuntur;

nam Olyssipo

verum no-

men est

quod Plini-

us habet &

Antonini

Itinerari-

um. Proba-

tur etiam

antiquis In-

scriptionibus

in ipsa urbe

reperitis ubi

felicitas Ju-

lia Olyssipo

vocatur, id

enim cogno-

men urbis

fuit a Cæsa-

re Augusto

liberaliter

concessum.

Cellar.

IX. Burgi, vulgo *Burgos*, Castellæ veteris caput, opidum antiquitate & magnitudine celebre. *Valliadolid* inter nitidissimas Europæ urbes censetur.

X. Compostellam Gallæciæ caput, alias vulgo *S. Fago*, D. Jacobi Apostoli [r] ossa, ut creditur, ibi sita, claram effecerunt. u

XI. *Olyssipo* †, vulgo Hispanis *Lisbona*, incolis Portugallis *Lisboa*; Portugallici regni caput, urbs magna, populosa, negotiationibus celeberrima. λ

XII. Por-

scribitur. Circumjacens territorium abundat silicibus, unde Mennæ Poetæ dicitur igne cincta. Madrito duabus leucis abest hortus regius (a) *Pardo*. In Monasterium illud *S. Laurentii* aiunt Regem insumfisse ducenties centena millia coronatorum sive viginti milliones.

(b) *Castilia vetus* limites habet à Septemtrione Asturicam & *Biscajam*, ab Occasu Lusitaniam, à Meridie *Castiliam Novam*, ab Ortum *Arragoniam* & *Navarram*. (c) *Burgi* regia jacet ad rapidum flumen

(d) *Relanzon* inter Cæsaream Augustam ad Ortum 52 leucis, & Legionem ad Occasum 33, ac inter *Toletum* ad Meridiem 51, *Flaviobrigam* ad *Coream* & *Cæc.* 31. [p] Ejus Archipræsul olim cum *Toletano* de primatu contendit. [q] Urbem hanc à Saracenis captam *Alphonsus VII* *Arragoniæ* Rex in libertatem asseruit anno Salutis *MD* *CVI*. Non longè à *Burgis* fons est profuvium alvi sistens. (e) *Valdoletum*, sive *Valiadoletum*, vulgò *Valliadolid*, pulcherrima Hispaniæ urbs ad *Pisurgam* fluvium sita, à Regibus propter hortorum fontiumque amœnitatem, rerum omnium copiam libenter inhabitata; clara alioquin Academia, civilitate morumque comitate nulli cedit Hispaniæ civitati, licet ab Hispanis vocetur *Villa*.

Sunt porrò in hoc regno, urbes celebriores (f) *Segovia*, *laboriosa* dicta; nemo enim ibi conspicitur mendicus; nisi qui per ætatem aut morbum ad opus non est idoneus. (g) *Osma* ad *Durium* fl. ubi Academia.

(h) *Alba* sive *Alva*, unde duces *Albani* nomen habent. (i) *Cocca* editiori loco sita, gentis *Ascalæ* sedes; alioquin mala mansio dicitur Principum; nam non longè hinc abest arx, in qua (k) *Philippus Austriacus* Mauri-

ti frater *Lovanio* à Duce *Albano* abductus, inclusus & detentus fuit. (l) *Logronno* olim *Fulobriga*, à *Carolo V.* ob fidem immunitatibus donata.

(m) *Corunna* & *Ferrol*. (n) *Promontorium Celticum*, quod & *Nerium* & *Artabrum* olim dictum est, hodie vulgo vocatur *Cabo Finis Terræ*. Antiquis scriptoribus hic quoque memoratur (o) *Flavium Brigantium*, quod aliis hodie est *Betanzos*; aliis *Compostella*; aliis vero ipsum *Caronium*. *Compostella* Archiepiscopatu & Academia quoque claret. Celebris hic est (p) *Bajana*, juxta quam in mari insulæ *de Bajana*, sive *Deorum Ptolemæi*.

(q) *Orense* ad *Minii* ripas opidum nobile, à Suevis olim dictum *Warm See*; unde mutata dialecto hodie dicitur *Orense*. Fontem enim habet calidum, cujus aquæ ovis ebullendis inservire possunt.

λ (r) *Portugallia* nonnullis dicta videtur, quasi portus *Gallæciæ*, ab opido *Porto*, quod ad *Durium* flumen celebrem habet portum. Sed potius à portu & vicino pago *Cale* nomen natum *Portucale*, quod circa annum *Christi* *MD* notum erat. *Voss.* 1. *Idol.* 34. Unde mutata litera *C* factum *Portugallia*. Limites hujus regni sunt à Septemtrione *Gallæcia*, & *Minus fluvius*; ab Occasu & Meridie *Oceanus Occidentalis*; ab Oriente *Castilia*, *Andalusia* & *Estremadura*. Circuitus est *MD* *CCCLXXIX* miliarium; longitudo *CCCXX*; latitudo *LX*. [s]

Primaria hujus regni urbs est (s) *Olyssipo* & *Olyssippo* & *Ulyssippo*. *Straboni* *Odύσσα* ad *Tagum* haud procul ab ora occidua distans, à *Toletis* 83 leucis, ab *Hispali* 63 in Occasum, à *Sacro Promontorio* 30. Portum versus in *Boream* 50. Septem collibus imposita, quinque castellis munita est: ex quibus castellum *S. Johannis* tot perhibetur instructum æneis tormentis, quot dies habet annus. Olim numerarunt ædificia urbana vicies mille: hoc autem tempore numerus multo major est. Magnificum & stupendæ structuræ in hac urbe est Templum *Misericordiæ*. Horreum item publicum, *Paslica* & *Xenodochium* sunt urbis miracula. Anno Salutis *MD* *CXLVII* Mauri hac urbe pulsi. Unius horæ spatium ab hac urbe abest *Belem* cœnobium opulentum *Dominicanorum*. Monachi in eo admodum laute vivunt. Reges ibidem sepulti sunt. *Lisbona* quinque miliaribus distans versus austrum *Setubal*, vulgo *S. Hubes* dictum, ad litus jacet, ubi ingens copia salis conficitur, solisque ardore coquitur.

Sunt præterea in eo regno opida clara (t) *Bracara* hodie *Braga*, inter *Minium* & *Durium*, ea in parte

quæ

[l] Græcis *Ταλάντων*.

[m] *Ptolemæo* & *Livio* **CARPITANORUM** Urbs est.

[n] *Perampla* quidem est Civitas, & diversis *Concilis* clara; sed situ inæquali, nunc quidem altiore, nunc humiliore.

[o] Et tam in spiritualibus, quàm in temporalibus *MD* Terris murò percinctis moderatur.

[p] Urbs bene ædificata est; tametsi vias angustas potius habeat. Montibus etiam circumambitur, quò sit, ut breviorē videant lucem, quàm situs fert, magisque persentiant frigus.

[q] Continentur autem sub ejus *Dioecesi* 150 *Oppida*.

[r] *Hispaniæ* Protectoris.

(a) *Pardo* hortus. (b) *Castilia vetus*. (c) *Burgi*. (d) *Relanzon* fl. (e) *Valliadolid*. (f) *Segovia*. (g) *Osma*. (h) *Alva*. (i) *Cocca*. (k) *Philippus Austriacus*. (l) *Logronno*. (m) *Corunna* & *Ferrol*. (n) *Promontorium Celticum*. (o) *Flavium Brigantium*. (p) *Bajana*. (q) *Orense*. (r) *Portugallæ* regnum. (s) *Olyssipo*. (t) *Bracara* sive *Braga*.

XII. *Portus* ad Oceanum celebres sunt in regno Portugalliae Setubal, Olyssipo ad Tagum, & Porto ad Durium. In Gallæcia Corunna & Ribadeo. In Biscaya Bilbao, & S. Sebastiani. In Andalusia S. Lucas de Barrameda clavis Sevilla. Gadiz Gibraltar ad fretum. In Granata ad Internum mare, Malaga. In Murcia, Cartagena. In Valentia, Alicante & Valentia. In Catalonia, Tortosa ad Iberum, Tarragonam, Barcelona, &c.

Portus Hispaniae celeberrimos.

XIII. Academiae illustriores sunt, Salamantica & Complutum * in Regno Castellae, Conimbrica † in Portugalliae Regno. μ

* Ptolemaeus Antoninus & Plinius urbis huius mentionem faciunt: est etiam celebris propter Martyres eius Justum & Pastorem.

C A P.

quae hodie interamnis dicitur, ubi sedes Archiepiscopi, qui de primatu Hispaniae cum Toletano contendit. Archiepiscopus iste Ecclesiasticus simul est, & secularis. (a) Eboræ, Academia clara; item (b) Conimbria ad Mundam sive Mondego fl. sita, Academia celebris est, unde habemus Collegium Conimbricense. Braganza Ducis sedes.

(c) Algarbia, olim regnum, nunc Lusitaniae pars est; ab Occasu & Meridie habet Oceanum; ab Ortu Anam fl. à Septemtrione Portugalliam. Omnium Hispaniae provinciarum augustissimum est. Portugalliae Rex eam dotis loco accepit à Rege Castiliae, quum filiam ejus notham Beatricem uxorem duceret. Praecipuae urbes sunt, Tavira seu Tavila, regionis metropolis, Silve seu Silves, cujus episcopus Algarbiae praesul est. Pharus sive Faro, & Portus Magnus, vulgo Villa Nova de Portomanno. Habet quoque Sacrum Promontorium, [t] in quo Cœnobium & Castellum. [u]

(d) Legionis regnum à Meridie & Oriente limites habet Castiliae Veteris fines; ab Occidente Gallæciam; à Septemtrione Asturiam. Ejus metropolis, à qua regio nomen habet, est Legio, vulgo Leon in finibus Asturum, media ferè inter Vallisoletum & Ovetum, 22 leucis distans, à Burgis 33 in Occidentem. Hanc urbem inter montes sitam Pelagius primam eripuit Mauris anno Salutis 10 cc xxii. Inde haud procul castellum adversus Barbarorum IncurSIONES exstruxit, unde Castellae Comes dicitur. Hinc Castella, sive Castiliae regni nomen profectum est. Legio urbs templum habet insigne, ubi Regum sepulchra. Sunt hic praeterea urbes insigniores, Camora seu Samora, olim Zentica seu Senticæ ad ripam Durii; Asturica, vulgo Astorga; non procul à lacu Senabria quem Terra fl. facit; Palentia ad Carionem fl. Academia celebris; Ciudad Rodrigo adversus incurSIONES Lusitanorum munita; Medina del Campo, a tributis & vectigalibus immunis, &c.

(e) Asturia regio aspera, montibus sylvisque horrida, habet ab Occasu Gallæciam; à Meridie Calliam Veterem; ab Oriente Biscajam; à Septemtrione mare Cantabricum. In eam regionem & vicinam Gallæciam confugerunt indigenae Hispani, quum Mauri omnem ferè occuparent Hispaniam. Est verò Asturia velocissimis equis nobilis, quos Asturcones vocant. Dividitur in Asturiam de Oviedo, ubi Opidum (f) Oviedum seu Ovetum, ad Devam fl. à Legionem 22 leucis distans Academiam habet, civitas Regia & Episcoporum bello Saracenicæ dicta. Et Asturiam de Santillana, ubi (g) Lianæ seu Lianes, & Santanderum, seu S. Andero, quod S. Emederii portus à Mariana appellatur.

(h) Cantabria hodie dividitur in Biscajam & Guipuscoam. (i) Biscaya confines habet Navarram, Guipuscoam, mare Cantabricum & Asturiam. Pars illa, quae ad Bajonam pertinet, & Regi Galliae pariet, extendit se usque ad fluvium Iron; inde altera pars Hispano subiecta est. Lingua Cantabrica antiqua est, & diversa multum ab Hispana. Biscayæ metropolis est, (k) Bilbao sive Bilvao, ad Nausam fl. quasi dicas Bellum vadum. Condita est hæc urbs, teste Marianâ, anno Christi 10 cc xviii. Abest à (l) Bermeo seu Vermeo, quæ est antiqua illa Flaviobriga, 5 leucis in Occasum, à Burgis 30 in Boream, à litore 2 commodè sita est. Per eam merces in reliquam Hispaniam importantur & exportantur. Malorum aureorum tantus hic est proventus, ut 10 mavedis, quæ levissima ex cupro moneta est, tot mala emantur aurea, quibus ferendis unus mulus vix sufficiat. (m) Guipuscoe termini sunt ab Oriente fluvius Vidoso sive Vidorso, & montes Pyrenæi, à Meridie regnum Navarrae, ab Occidente Biscaya, à Septemtrione mare Cantabricum. Ambitus ejus habetur 36 milliarium. Regio hæc ferri chalybisque ferax est; unde Vulcani Officinam, Martisque Armamentarium natura hic videtur exstruxisse. Fluvius est (n) Chalybs, cujus aqua ferrum optimè induratur. Gens ipsa rustica & superba est. Metropolis ejus est (o) Tolosa ad confluentes Araxis & Oriæ sita, est regionis conventus sedes. (p) Placentia magnam habet multitudinem fabricarum ferrariorum. (q) Fanum divi Sebastiani, hodie Don Basta, portu gaudens amplissimo, &c. Porro in (r) Alava provinciâ metropolis est (s) Vittoria, nobilibus familiis & mercatura clara, antea Burgis Gasteyz.

H E K E L I I.

[f] Et quidem secundum Boteri sententiam.

[s] Sive Ulyssipona, sic dicta, quod ab Ulyssæ sit condita. Ideoque dicitur Straboni Lib. III. p. 270. Olyssæta, h. e. Ulyssæa Urbs.

[t] Vulgò Cabo San Vincenzo dictum.

[u] Non solum, sed & tuta Navium statio est.

B U N O N I S.

μ (1) Salamanca vel Salamantica in Castilia veteri a Vallisoletis 22 leucis in Meridiem Placentiam versus ad Tormis fluvii ripam sita, qui se cum Durio postea miscet. Academia hæc ex Valentia urbe eò translata est anno Christi 10 cc cxxxix. (u) Complutum olim, hodie Alcalá de Henares, ab amne Henares urbis muros alluente appellatur. Sita in Castilia Nova 6 leucis a Madrito, haud longe ab Ortu Tagi. Celebrem hanc Academiam [x] in primis reddiderunt (x) Biblia Complutensia polyglotta, anno Christi

(a) Eboræ. (b) Conimbria. (c) Algarbia. (d) Legio. (e) Asturia. (f) Oviedum op. (g) Lianes & S. Andero op. (h) Cantabria. (i) Biscaya. (k) Bilbao. (l) Flaviobriga, Bermeo. (m) Guipuscoa. (n) Chalybs fluvius. (o) Tolosa. (p) Placentia. (q) Fanum S. Sebastiani. (r) Alava. (s) Vittoria. (t) Salamantica. (u) Complutum. (x) Biblia Complutensia.

clo 15 xv, sumtibus Francisci Ximenii Archiepiscopi Toletani ibidem excusa. (a) *Conimbria* Academia fundata est à Johanne III. Rege Portugalliae anno Christi clo cc xii. [y] Reliquae Academiae quae in Hispania sunt, suis memorantur locis. (b) Caeterum Hispani religioni *Romano-catholicae* sunt addictissimi: eaque una ibidem viget ope inquisitionis, quae primum ad Mauros & Judaeos coercendos inventa, in aliarum religionum sectatores, tanquam haereticos, stringitur. Ab inquisitione damnati induuntur veste, quam *Sanbenito* vocant, & raptantur ad supplicium iis ceremoniis, quae populo terrorem possunt incutere. (c) *Lingua* per Hispaniam praecipua est Castellana ex corrupto sermone Latino nata. *Lusitana* ex Gallica & Castellana conflata elegans est, & auribus grata. *Valentina* & *Catalaunica* Narbonensi propior; in quam tamen nonnullae voces Gallicae irreperunt. Sola *Biscaya* antiquum sermonem retinuisse putatur. Est vero sermo Hispanorum multis argutiis, brevitate, efficaciâ, gravitate, adagiis & amphiboliis refertus; quoniam phrasibus & copia haud abundat. Non minus comitè tamen rustici & tenuiores ratiocinantur, quam urbani & nobiles. (d) *Hispani* perhibentur esse temperamenti melancholici; unde ad quietem & contemplationem videntur nati. Hinc etiam fit, ut eorum consilia tarda, & executiones lentae, processus graves, & molimina firma sint. Rarò cum peregrinis contrahunt amicitiam, quam nec inter se impensius colunt. Ambitiosissimi pariter sunt & suspicacissimi, facile se contemni putant. Philantiae vitio laborant; & suo abundant sensu. *Magnus est earum in Principem & Remp. amor.* Hispani mares hebetiori sunt visu, colore terreo, & vultu tristi: fac-

minae tamen magis formosae, gratiosae, vivaces, agiles, quam mares; quia humoris abundantia melancholiam in illis minuit, & adustionem temperat. Habent Hispani laborum atque inediae patientissima corpora. In militia ordinum sunt observantissimi; certissimi fistulatores & sclopetarii; hastati haud facile loco moventur. Capillis nigris & praecisis superbiunt. Servatas parsimonia opes & ad temperantiam institutis corporibus saepe negatas, in vestitu consumere amant, & sic ad ostentationem proferre, immensa sui fiducia; sed apud timidos & patientes majore. Nigrum & fuscum in vestitu amant colorem. Pallia gestant oblonga, tam plebejus & veteramentarius gladio accinctus prodit, quam nobilis; nobilitatem videlicet e gente sua sibi imaginantur. *Boterus, Mariana, Barclaius in Icone.* Exquisitum in Hispania habetur iudicium ad compescendos sceleratos, *Ferdinandi & Isabellae* tempore excogitatum, quod *Hermandad* vocatur. Fugitivi indagantur, & plerumque ex alienis Regnis ad supplicium callide retrahuntur. Ex isto tempore iudicium hoc singulari Regum cura in magnam reipubl. utilitatem conservatur.

H E K E L I I.

[x] Anno CHR. M. D. XVII. magnifice extructam.

[y] Evocatis (& quidem *Andree Goveani, Lusitani* Theologi, operâ & studio) e *Gallia* Doctoribus, *Nicolao Gruobio*, Philosopho, *Georgio & Patricio Buchananis, Scotis*, ut colonia esse videatur *Lutetia & Burdigala*. Et haec Academia non solum loci naturâ est atœnissima, sed & omni literarum genere clarissima.

(a) *Conimbria*. (b) Hispanorum religio. (c) *Linguae Hispan.* (d) Hispanorum mores.

C A P. VII.

De Insulis ad Hispaniam.

I.

Insulae Baleares.

Insularum Hispaniis adjacentium celebriores sunt, *Baleares* duae, item *Ebusus* & *Gades*.

Baleares contra *Tarraconensia* littora sitae, haud longe inter se distant, & a spatio suo cognominibus acceptis, *Majores*, *Minores*que plurali numero, vel etiam singulari *Major*, *Minor*que appellantur: funda olim bellicosae, unde & nomen traxisse putantur, quasi ἀπὸ τῆς βάλλειν, id est, a jaculando: Graecis *Gymnesiae* dictae, ἀπὸ τῆς γυμνότητος, id est, a nuditate, quod incolae aliquandiu [a] nudi vitam egisse dicantur: nunc vulgo *Majorca* [b] & *Minorca*. *Piratica* olim incolae maxime vivebant: *Carthaginensibus* iidem contra Romanos stipendiarii, donec Hispaniis debellatis, a Romanis subigerentur. Mauri postea ex Africa occuparunt, cum Hispanias diriperent, regnumque adjecta *Ebuso* Insula in iis condiderunt: quos tandem *Jacobus Arragoniae Rex* ejecit; ut supra commemoravimus. *

II. *Ebusus*

B U N O N I S.

a (a) *Major* insula occasum spectat, ejus forma quadrata est, habens C millia passuum in longitudinem, CCC LXXX millia in circuitum. Olim duas habuit urbes, (b) *Palmam* ad Occasum; (c) *Pollentiam* sive *Potentiam* ad Ortum, hodie vicus est. Praecipua

(a) *Majorca*. (b) *Palma*. (c) *Pollentia*.

II. *Ebusus* inter Majoricam & Hispaniam sita est; frumentis tantum non Ebusus. foecunda; ad alia largior, & omnium animalium, quæ nocent, adeo expers, ut nec ea quidem, quæ de agrestibus mitia fiunt, aut generet, aut si invec̄ta sint, sustineat; hodie vulgo *Yvica β* dicitur, salis copia maxime celebris. [c] 1

III. In capite Bæticiæ, ubi extremus antiquis mortalibus noti Orbis erat ter- Gades. minus, Insula *Gades* fretum contingit, quod inde Gaditanum perhibetur, a continente angusto spatio, ac veluti flumine abscissa: quam Tyrii, a Rubro mari profecti, *Erythræum*, Poeni, lingua sua, *Gadir*, id est, *Sepem* nominarunt. In hac Geryonem, cujus boves Hercules abduxit, habitasse fabulati sunt. Tyrii condidere in ea ejusdem nominis urbem quæ postmodum evasit opulentissima: nunc etiam Emporium haud ignobile, vulgari vocabulo *Cadiz*, & corrupte [f] *Calis*, dictum. 2

C A P.

Præcipua ejus urbs nunc est *Majorica*, decem patens portis. *Minoris* insulæ ambitus habet CL millia passuum: spectat Ortum. Hodie unam habet urbem (a) *Minoricam* [d] nomine. [e] Olim cibum puer a matre non accipiebat, nisi quem ipsa monstrante percussisset. Aureos & argenteos nummos ad se importari decreto vetuerant publico. Mulierum tanto amore tenebantur, ut singulas a prædonibus ternis quaternisque viris redimerent. Mortuorum cadavera contusa & in urnam conjecta lapidibus obruebant. Annis circiter xx post bellum Punicum tertium (b) *Metellus* has insulas non sine labore subegit: unde *Balearicus* dictus. Aliquando Balearici a cuniculis in tantum conjecti sunt periculum, ut coacti sint Romanorum opem implorare, *Strabo lib. III. Plinius lib. III. 5. & VIII. 55.*

β (c) *Ebusus* e regione promontorii, quod in Saronensi sinu *Ferrariam* vocant, sita, ambitu suo C millia passuum complectitur. Opidum habet ejusdem nominis. Huic vicina est insula (d) *Colubraria* Latinis, Græcis *Opbiusa*, hodie *Formentere* dicta; ambitu habens LXX millia passuum, serpentibus venenatissimis infesta: Quum vicina *Ebusus* seu *Yvica* præter cuniculos terram & segetem subvertentes omnis venenati animalis sit expers, ejusque terra & pulvis serpentes fuget quos *Colubraria* pariat. Utraque *Ebusus* & *Colubraria* (e) *Pityusæ* dicantur, a pinuum illic nascentium multitudine. *Plinius lib. IV. 5. & xxxv. c. ult. Diodorus v.*

γ (f) *Gades* insula non procul ab offiis Bætis sita est. Eam non multo longiorem centum stadiis; latitudine alicubi unius tantum stadii scribit *Strabo*. Urbs in Occidentali insulæ parte fuit ejusdem cum ipsa nominis. Sed (g) *Balbus Cornelius Gaditanus*, civitate Romana donatus, pro quo *Ciceronis* extat Oratio, aliam condidit, quam *novam* vocabant. Ex utraque coaluerat ea, quæ (h) *Didyma* vocabatur. Illa *Plinio* videtur esse (i) *Augusta Julia Gaditana*. In Orientali insulæ parte (k) *Fanum Herculis* structum erat, qua parte insula proximè ad continentem accedit; unius stadii fretò disjuncta. Apud hoc templum (l) *C. Julius Cæsar* quæstor in ulteriori Hispania, quum mandato prætoris jure dicundo conven- tus circumiret, *Gades*que venisset, animadversa A-

lexandri M. imagine, ingemuit; & quasi pertæsus ignaviam suam, quod nihil dum a se memorabile actum esset eâ ætate, quâ Alexander orbem terrarum subegisset, missionem continuo efflagitavit, ad captandas majorum rerum occasiones in urbe. [g] *Solin. cap. 26. Strabo lib. III. Mela lib. II. cap. 7. & lib. III. cap. 6. Plinius lib. IV. cap. 22. Sueton. in Jul. Cæs. cap. 8.* Haud longe a litore Portugalliæ abest *Barlenga* insula, olim *Londobris* & *Erythræa* dicta, [b] ad quam piratæ Barbari excubant, navigiis Christianorum insidiaturi.

H E K E L I I.

[a] Æstatis nempe tempore.

[b] Vel *Malorca*.

[c] Hoc enim non tantum *Hispania*, verum etiam *Italia* ex parte sibi providet.

[d] Vulgo *Menorca*.

[e] Quæ *Mago* quondam erat appellata. *Ptolemai* ætate etiam in eâ Urbs *Jana* fuit, quæ nunc vulgo *Citadella* dicitur.

[f] A Nautis.

[g] In *Insulæ* vero *Meditullio*, duæ hodie supersunt vetusti ædificii *Turres*, *Torros de Hercòles* incolis dictæ.

[h] Quæ 50 Milliarum complectitur.

R E I S K I I.

1 *Strabo Lib. III. Geograph.* tradit Phœnices pleraq; Hispaniæ loca *Tartessio* & *Turditanæ* vicina tenuisse, condidisse *Gadiram*, *Molacam*, *Auderam*, *Carthaginemque* novam; quin *Gymnesis* Insulis ab sese occupatis *Balearidum* fecisse nomen. (m) *Baleares* ergo lingua *Punica* *באליהא* *Baaleharea* ad verbum significant *magistros projectionis*, i. e. peritos fundæ, aut lapidum projiciendorum incolas: (n) *Gadira* Syriace *גדיר* septum vel *sepem* denotat, uti *Plinius*, *Solinus*, *Helychius* explicarunt. (o) *Ebusus* etiam ex voce Phœnicia *יבוש* *Jebuso*, h. e. a siccatis sicubus denominationem habuisse legitur, *Bocharto*, quem sæpius citavimus, auctore. Insulam *Cadiz* sive *Calis* urbe ac portu cognomine instructam, tribus imperii sui clavibus annumerasse, neque hanc minus quam duas reliquas *Philippo* filio *Carolus V.* commendasse fertur.

H E K E

(a) *Minorca*. (b) *Metellus Balearicus*. (c) *Ebusus* insula. (d) *Colubraria* insula. (e) *Pityusæ* insulæ. (f) *Gades*. (g) *Cornelius Balbus*. (h) *Didyma*. (i) *Augusta Julia Gaditana*. (k) *Fanum Herculis*. (l) *Julius Cæsar*. (m) *Balearides*. (n) *Gades*. (o) *Ebusus*.

CAP. VIII.

DE GALLIA.

I.

Galliæ ter-
mini.

Hispaniæ proxima est Gallia. [a] Hæc ab initio inclusa fuit ab Oriente Rheno amne, Alpium parte & Varo flumine; à Meridie Mari interno Pyrenæisque jugis; ab Occidente Oceano Gallico; à Septentrionibus Oceano Bri-

HEKELII.

[a] Hanc Regionem omnino amplam atque potentem, præter MARTINUM CEILERUM, Geographum egregium, descripserunt FRANCISC. HOTTOMANNUS atque PAULUS MERULA, Viri longe doctissimi atque celeberrimi, ita tamen, ut hujus Liber sub FRANCO-GALLIÆ, Francofurti ante centum annos, & quod excurrit, in f. 8. illius autem sub GALLIÆ nominibus ac Titulis Amstelod. A^o. 1636. in f. 12. sit impressus. Sed FRANCIÆ Origines descripsit JO. ISAACUS PONTANUS, quas Harderwici A^o. ejusd. Sec. 16. in 4 form. publicari jussit. Annales autem atque FRANCORUM Historias, ab Ann. CHR. nempe 708, usque ad An 900, quam studiosissimè edi curavit PETRUS PITHOEUS, Francof. A^o. 1594, in 8 f. Prodiit FRANCIÆ Historiæ veteris atque sinceræ Corpus Hanoviæ A^o 1613; in quibus sanè omnibus talia sunt reperienda, quæ diligentis atque curiosi cujuslibet Lectoris animum possunt recreare. Leg. THYSII memorabil. celebrior. vett. Rerumpp. Cap. 10. p. 314 seqq. Extant Effigies Regum FRANCORUM omnium à PHARAMUNDO ad LUDOVICUM XIII. Francof. A^o. 1622, in 4. f. impressæ. Majestas Regis moderni LUDOVICI XIV. ex ULRICI OBRECHTI, (a) Viri ingeniosissimi, mente hodiè tam latè sit diffusa, ut nullis Terrarum Regionumque spatiis distineatur, quo minus Facinorum Operumque maximorum efficacia, emolumento, gloria præsentem ubique, ubique spirantem sui sistat imaginem. Hujus Regis Inauguratio à Carolo Hanoque descripta est Parisiis A^o 1656, in 4. f. & quidem sub Nova FRANCIÆ Orientalis Titulo, quem Libellum omnibus ac singulis è Studiosis Politices quotidie commendandum censeo. Alias est notandum, quòd Successio GALLIARUM Regum probè observetur. Quocirca quum, mortuo Lothario, GALLI Carolum Calvum in Regem creassent, ADRIANUS, Pontifex Romanus, ad Hincmarum, Episcopum Remensem, scribens, designatum Regem excommunicari jussit, aliisque eligere permisit. Ad quod triplex GALLIÆ Status respondit: Nunquam tale quid à Pontifice Romano ad GALLIÆ Episcopos missum fuisse: REGES enim GALLIÆ NASCI, NON ELIGI SOLERE, sicuti ex FRIDERICI I Imperatoris Diplomate citat hoc Hippolytus à Collibus in ita dicto Principe Cap. II. p. 7. Edition. pr. Interea est certissimum, quod GALLI à Feminarum Imperio omni abhorreant tempore. Hinc PHILIPPUS VALESIVS EDVARDO, ANGLIÆ Regi, qui Gener erat CAROLI PULCHRI, sine prole masculâ defuncti, in Successi-

one prælatus, hisce Sacræ Scripturæ (Matth. cap. VI, 28.) se tuebatur verbis: Considerate LILIA Agri, non laborant, neque nent. Hoc dicto, lepidè atque festivè innuens, LILIUM GALLICUM haud cadere in colum & fusum. Verum EDVARDUS nunquam credidit, quod talis Lex, quæ Fæminas in Regno GALLIÆ succedere nullo modo pateretur, unquam sit condita, sed eam in fraudem Filiarum ab Agnatis commentam consistamque esse, FROSSARDUS Lib. I. Histor. Cap. IV. testis est. Excluduntur itaque Fæmine in GALLIA, si non Lege Salica, certè antiquissima, quæque mores Gentium imitatur consuetudine. Ea consuetudo in tribus Regum Familiis, Merovingorum videlicet, Carolinorum & Capetiorum, (tot enim FRANCORUM Regum Familiæ numerantur) observata fuit ordine & inviolabiliter. Vid. CHRISTIANI FUNCCII, Polyhistoris clarissimi ac quondam Præceptoris mei fidelissimi, Part II. Breviarii Historico-Politici, seu Orbis Imperantis, Cap. III. Erot. VII. p. 297 Edition. suprâ p. 1. laudatæ. De Origine trium LILIORUM, Insignium quippe FRANCIÆ Regum, legenda JOANNIS CHRISTOPHORI RUMETSCHII, antiquioris Literaturæ Antiquitatis insignis, Not. XXII. ad ita curiosè inscriptum Pacis Caduceum suum p. 12. In hæc Lilia extant quoque duo Disticha, quæ in illustrium aliquot Germanorum Carminum Libro de immanissima summeque miseranda CHRISTIANORUM Laniena, à CAROLO IX. GALLIÆ Rege; eoque erga suos Subditos, repurgatæ Religioni addictos, prob dolor! prorsus perfido, aliisque impiis atque crudelissimis GALLIÆ Tyrannis, Lutetiæ Parisiorum, Lugduni item, & aliis ejusd. Regni locis luculentissime sceleratissimeque A^o 1572. d. 24. Augusti patrata, composito, & Vilnæ Anno seq. in 4 f. publicato, Poëta quidam, qui initialibus saltem Nominis sui his duabus literis M. S. se subscripsit, huicce in modum lamentabilem finxit:

LILIA, que tantam fecerunt horrida stragem,
Nomine mutato sunt aconita mihi.

Aut Epulæ tristes, aut exitiale napellus
Virus, & inferno nata cicuta cibo.

De Persecutione adversus Hugonottas in GALLIA hæctenus susceptâ; ego ob gravitatem materiæ certè nil audeo scribere, nisi quod ex Mustadini Sadi Rosario Politico addam hanc Historiam, à GEORGIO GENTIO Cap VII. p. 216. sequi. Latinis verbis sic expressam: Religiosus quidam virum præteriens divitem, Servum suum manibus pedibusque acriter ligatum

(a) In Panegyrico jam laudato REGI ob natum ex Serenissimo DELPHINO Nepotem publico Universitatis Argentoratensis nomine d. 22. Aug. A^o sup. Sec. 82. non sine summo applausu dicto.

Britannico. At postquam Gallorum nonnulli Alpes transgressi Italiae fere dimidium occuparunt, Galliae nomen huc usque extensum fuit.

II. Omne autem hoc terrarum spatium bifariam fuit divisum: Primo in *Divisio Galliae.* Galliam Cisalpinam, quae & Italica, eademque Citerior; & Transalpinam, quae *Ulterior*, Gallia hodie proprie dicta. Rursus hoc idem terrarum in tria populorum genera, ab habitu corporis cognominata, distributum fuit: In *Togatam*, quae *Cisalпина*; in *Braccatam*, quae & *Narbonensis*, Romanorum provincia; & *Comatam*, quae reliqua est Galliarum pars. Sed de Cisalpina post agemus, quum de Italia erit sermo: nunc de Transalpina, illus matrice, primum dicendum.

III. Pyrenæis igitur jugis superatis, proxima aperitur terræ *Gallia*, felix *Coeli solique natura.* præpinguibus glebis & commoda proventibus fructuariis; confita vitibus & oleis quibusdam in locis; omni ad animantium usum foetu beatissima; rigua & fluminum & fontium aquis, & noxio genere animalium minime frequens; frumento adeo fertilis, ut melioribus Europæ terris conferri possit.

IV. *Nomen* ab initio proprium & peculiare, quod habuerit, haud facile dispectu est. Tarquinio Prisco Romæ regnante vocabulum tandem *Galliae* nacta est, ab incolis *Gallis*, ut postea ostendetur. *Nomen.*

V. Longitudo ejus olim a Pyrenæi montis in Oceanum excursu ad Rheni *Magnitudo.* Vahalisque divergia, apud Munimentum Schenckii, vulgo *Schencken-schans*, porrigebatur. Latitudo a Gobæo promontorio, vulgo nunc *le Four*, in Britanniae extremo ad Varum usque flumen. In hoc terrarum spatio Gallia sita erat, duobus,

tum, ferocissime tractantem vidit, (hominis ferocia motus) inquit: O Fili! Tibi similem creaturam incomparabilis magnusque ille DEUS tibi mancipio dedit, teque illi Superiorem & Dominum fecit. Tu itaque divina Benevolentiae grates reddito, tantamque ferociam & immanitatem in hominem ne exerceto, ne quondam in extremo Judicio iste Servus te melior esse appareat, teque pudor subeat. Ut autem hæc Historia ab Ethnico quodam probè est consignata: sic unicuique Christiano, qui manus suas cruentas in Christianorum sanguinem crudeliter ac injuste, quacunque causâ, atque ratione ductus, infert, apprimè est notanda. Et non est dubitandum, quin Martyrum vox vel è *Busto*, vel de *Rota* ac *Patibulo*, imò ex *Quadriremibus* quoque, quibus sunt damnati miselli hi homunculi, minimè erit absimilis illi, quæ in *Nuptiis Parisinis* quondam sic sonabat.

GALLIA *Maçatrix*, *Lanius Rex*, *dira Macellum*
LUTETIA. O nostri temporis opprobrium!

Vero itaque longe est verius, quod GLADIUS SAULI CHRISTIANOS interfecerit, sed pium mansuetum ac placidum Os PAULI CHRISTIANOS fecerit. Ex hæc Tragœdiâ quilibet è Prudentibus facillimè intelligere potest, *Jesuitas* in hoc Regno iterum perverso hocce tempore in magnâ atque potente exultatione vivere, cum tamen constet, eos ex eo olim prorsus relegatos fuisse. Extat enim *ingenua & vera* Anonymi cujusdam ad Regem Christianissimum Oratio, eaque *Lugduni* A. 1602, in 4. f. edita, in qua postulatur, ut *Jesuitæ* in Regno restituantur GALLIÆ. De *Concordia Sacerdotii & Imperii*, seu de *Libertatibus Ecclesiæ GALLICANÆ*, cujus fundamentum Collegium *Sorbonicum*, A. CHR. MCCLIII. fundatum, extant *singulares Dissertationes* PETRI

de MARIA, ipsis Parisiis A. 1641. in 4. f. excusæ. Sed *Urbium GALLICARUM Consuetudines* *Francofurti* A. 1598. prodire jussit DIONYSIUS GOTHOPREDI, Vir multæ lectionis atque limati judicii. Cæterum GALLI putant se esse reliquis pulchriores; cum tamen sint pallidiores, minimeque rubeant, quemadmodum JULIUS MANCINUS, *Libr. de Decoratione*, eoque Venetiis apud *Funtas* A. 1601, in fol. min. impr. Cap. VIII. fol. 15. fac. a. non prorsus ineptè judicat.

REISKII.

I (a) *Limites Galliae Hispaniaeque pacto publico fixos dedimus supra: Nunc damus fluvium Bidassonem, cum eoque insulam Fasianorum, quæ pacificationi Pyrenææ aut Fasianicæ locum & denominationem in regno Navarræo addidit: Navarra quippe qua Galliam tangit, regno adhuc Gallico paret. Nec enim naturales hujus regni limites in montibus Pyrenæis, quos vulgo statuunt, Becmannus comprobat, sed civiles tantummodo per bella pactaque publica definitos. Nomen Galliae antiquissimum vix aliud quam (b) *Celto-scythiæ aut Celticæ* admittet, si quis è Strabone perceperit, omnes gentes septentrionales æque in Europa atque in Asia Scythas uno appellatos nomine lib. XI. *Celto-scythas etiam septentrionalium nonnullos* Lib. I. puta Europæos in Hispania, Gallia, Britannia, Germanique. Hoc multis rationibus Bodino quidem oppositis egit Auctor noster Lib. 1. *Germaniq. c. 2.* Idem etiam stabilivit Bochartus in singulari *Originum Gallicarum* libere, quo natio & lingua Gallica ortum ad Scythicum revocatur. Ita vero Trojanæ Græcæque tum Æmilii tum Bodini originis parum, Bocharti Phœnicæ aliquantulum valent: Colonias tamen Pœnorum Græcorumque, imo literas horum in Gallia nemo negabit, quas tot historici confirmant.*

BUNO

† *Ibid.* Latini postea simulque Græci universam Gentem tam in Asia, Pannonia, Italia atque Germania, quam in antiqua avitaque inter Rhenum, Pyrenæum, que Gallorum, sive Γαλαπιδν appellatione adfecerunt.

* A Romanis ita dicta, propter braccarum usum ipsis infolitum, Cellar. lib. 2. cap. 2. Galliae Narbonensis limites. Felicitas.

† Allobrogum Metropolis, opulenta studia Literarum coluit, ut ex Aufonio & Martiale liquet.

duobus, ut dictum est, distincta nominibus. *Braccata* interno imminet mari; *Comata* ad Oceanum ac Germanos spectat. α

BUNONIS.

α Galli dicti videntur à Celtica voce *gallen*, (quam nunc dicimus *Wallen*; significatque iter facere) [b] quum exundans domi multitudo, patria relicta, exteras petere regiones cœpisset; parte eorum in Italiam, parte in Illyricum, atque inde in Græciam, & Asiam, parte in Germaniam delata. Tunc enim primum à re ipsa invento vocabulo, dicti fuere, cum sibi ipsis, tum proximis Germanis Illyrisque, *thi Gallen*, sive *Galler*, & alia dialecto *Waller*, quod voce æquipollenti vulgo dicimus *die Wanderer*, Latine

peregrinatores: quod vocabulum mox Latini suo ori accommodantes, formavere *Galli*. Græci postea paulo longius à genuina voce desectentes, dixerunt Γαλαπιδν, quâ equidem appellatione perpetuo postmodum signati fuerunt ab ipsis Galli Asiatici; raro Κελται antiquo universæ gentis vocabulo nuncupati: Cluverius *Germ. Ant. lib. I. cap. IX.* †

HEKELI.

[b] Et derivatur juxta nonnullos ab ἀλάδαι, quod vagari denotat.

CAP. IX.

De Gallia Braccata, * quæ & Narbonensis Provincia.

I,

Narbonensis Provincia, sive Gallia Narbonensis, appellatur pars Galliarum, quæ interno mari alluitur; Braccata ante dicta; amne Varo Alpiumque jugis ab Italia discreta; ab Hispania Pyrenæo monte; a reliqua vero Gallia flumine Garumna, Gebenna Monte, ac Rhodano amne. Agrorum quondam cultu, virorum morumque dignatione, amplitudine opum, nulli Provinciarum Romani Imperii postferenda; sed Italia verius quam provincia. Quin nunc etiam agrorum proventu, civitatum opulentia, ædificiorum nitore, reliqua Gallia lætior est. Continet hodie Linguadocum, Sabaudiam, Delphinatum, ac Provinciam, quæ veteris appellationis memoriam servat.

II. Populi in ea quondam clari: in Sabaudia, α Allobroges, quorum β † *Vien-*

na

REISKII.

I (a) Gallia *Braccata*, nomen a braccis habuit, i. e. femoralibus, quas illi βραχιας dicunt Diod. Lib. V. Bibl. Idem Agathias Lib. II. & Hesychius in Lexico confirmant. Bochartus ex vocabulo Punico 𐤁𐤓𐤁 Borec, i. e. genu braccas infra genua, & ad crura usque demissas aut pendulas deduxit: alii è Græco βραχια nomine. Carol. Fresneus in Gloss. Getis Sarmatiffique, sed Gallis maxime braccas in usu fuisse, ac postea vocem ævo medio mansisse annotat: Imo adhuc hodieque nostris Saxonibus brak & brook superest. (b) Narbonensis vero Gallia tota in provinciam redacta, Narbonemque colonia Julia, eaque antiquissima deducta legitur A. U. C. DCXXXVI biennio ante, quam bellum allobrogicum Q. Fabius, consul confecerat. Urbs hodieque Archiepiscopatu clara, sed Atacis & Garumnæ fluminis conjunctione clarior; unde naves minores quinque, quas Bareas nominant, transitum an. 1672 fecerunt. Arausionensis principatus orto bello Belgico an. 1673, ademptus Principi suo iterum per pacem Noviomagensis restituitur: Sed bello ultimo, quod ardet, Germanico moto rursum demitur negaturque an. 1688.

BUNONIS.

α (c) Allobroges sive Allobryges inter Isaram seu Hisaram fluvium, lacum Lemantum & Rhodanum contenti, rebus gestis clari; quorum legati à conjuratis Catilinæ in partes sollicitati.

ε (d) Vienna Romanorum colonia dicta Senatoria, quod ibidem haberent quinque legiones præsidarias. Ad Rhodanum sita est inter Lugdunum ad Boream 5 leucis, & Valentiam ad Austrum 14, à Gratianopoli 15 in Occasum. [a] Cæsar suo tempore ibi constituit granaria & cellaria. (e) Archelais Herodis M. filius, à Judæorum & Samaritanorum primoribus crudelitatis apud Augustum accusatus, huc in exilium missus est. Hic quoque (f) Arbogastus sive Arbogastes, quum Valentinianum II. per fraudem laqueo necasset, a Theodosio M. superatus, sua manu mortem sibi conscivit, anno 392. Aliquanto infra Viennam (g) Isara fluvius, Alpibus ortus, Rhodano sese miscet. Ad quorum confluentem ad montem Cemenium (h) trophaea ex albo lapide & duo templa posuit Q. Fabius Maximus Æmilianus: quod iis in locis multa Gallorum millia concidisset: non magnis ipse copiis

(a) Gallia unde Braccata. (b) Narbonensis. (c) Allobroges. (d) Vienna. (e) Archelai exilium. (f) Arbogasti interitus. (g) Isara fl. (h) Trophæa Æmiliani.

na & γ Geneva †; δ Centrones, quorum ε Axima, nunc Centron, & ζ Tarantasia, nunc Monstier en Tarantaise. In Delfinatu; Segolauni five Segovellauni, quorum η Valentia; Vocontii, quorum θ Dea, nunc Die; Caturiges, * quorum ι Caturigomagus, vulgo Chorges (1). In Provincia, Cavares (2), quorum κ Avenio, nunc Avignon; λ Salyes, quorum Aqua Sextia, nunc Aix. In Linguadoco μ Gabali nunc Vellay; ν Ruteni, nunc Rodes, ξ Helvii, nunc Albigeois; ο Volcæ Tectosages, circa Tolosam; Volcæ Arecomici, quorum Nemausus, nunc Nismes. Horum populorum clarissimi Allobroges. Urbium opulentissimæ olim π Vasio, nunc Vaison, Vienna, Avenio, Nemausus, Tolosa, ρ Arausio, nunc Orange; Arelate, nunc Arles; σ Blitteræ, nunc Beziers; sed omnes præcedebat, unde nomen ac decus Provinciæ, Martius Narbo, vulgo nunc Narbonne. In littore autem portu clara Massilia, vulgo Marseille, urbs antiquissima, à Græcis condita. Eadem etiam nunc totius Provinciæ clarissimæ sunt.

C A P.

copiis instructus. Strabo l. iv.

γ Geneva infra c. xvi. s. i. memoratur.

δ (a) Centrones [b] fuerunt in Alpibus Grajis, quæ Ideonni fuisse regnum Cluverius Ital. Ant. l. i. c. 12. ostendit.

ε (b) Axima seu Axuna Tab. Theodos. in Taurinorum finibus apud Alpium radices a Taurino 25, a Segusio 8 mill. pass. in Boream sita, nunc corrupte Esma seu Aime vicus.

ζ (c) Tarantasia † est inter Genevam 10, & Maurianam 12 leuc. in Austrum, a Civarone seu Cambertino 10 in Boream, antea Forum Claudii, Centronum Metropolis fuit in Grajis.

η (d) Valentia Romanorum colonia paulo infra confluentes Isaræ Rhodanique sita. Cellar. in Notitia. Civitas Valentiorum vocatur: ab ea 14 leucis abest Vienna in Meridiem, Avenio 23. [c]

θ (e) Dea augusta dicta est inter Vapingum 12, & Valentiam ad Occalum 10 leucis.

ι (f) Caturigomagus inter Vapincum 12, & Eborodunum 16 mill. passuum. Caturigum quoque Eborodunum, nunc Embrun.

κ Avenio & Aquæ Sextiæ infra, Cap. 15 memorantur.

λ (g) Salyes, Sallyes five Sallyi dicti, ad ipsum mare fuerunt, non procul ostiis Rhodani. Hi Massiliensibus vicinis olim graves erant, eoque Romanorum arma primi trans Alpes sensere. Aqua Sextia, à Proconsule Sextio Victore Salyorum huc deducta colonia, condita, sicque dicta propter aquas calidas.

μ (h) Gabali finitimi fuerunt Rutenis; eorumque caput Anderidum, nunc Mandeem Geaudan. In Velauis erat Rovasio, post Anicium & Podium: nunc le Puy en Vellay.

ν (i) Ruteni, ad montem Cemenium inter Velauis ad Ortum & Helvios ad Occalum. Rhodes Gre-

gorio Turonensi est Rutana, nobiles fuisse argentifodinas, testatur Strabo.

ξ (k) Helvii † seu Alba Helviorum inter Tolosam 14, & Rutenos 12 leucis *.

ο Volcarum Tectosagum caput olim exstitit Tolosa, nunc Tolose, Palladia olim dicta; vid. inf. cap. xv. s. 4. Ilorum quoque fuere Narbo, Blitteræ Septimanorum, Salsula cum fontibus & stagno, nunc Salses, Ruscino in ora Sardoum colonia, hodie la Tour de Rouffillon; & Illiberis Melæ vicus, urbis & magnarum opum tenuè vestigium, postea Helena, nunc Elue, ad Illiberin fl.

π (l) Vasio seu Forum Vocontiorum in edito loco sita urbs; unde Aeria cognominata est. Avenio & Nemausus inf. cap. xv. s. iv. describuntur. Avenione abest 10 leucis, Arausione 6, à Carpentoraacte supra 4.

ρ (m) Arausio Secundanorum colonia Avenione distat 4 leucis, Carpentoraacti propior. A Gallico regno immunis suo paret principi. Habet Academiam. Ipsa regio Venusino comitatu cingitur. Anno super. Seculi LX, Gallix Rex Arausionem urbem Principi suo ademit; sed anno LXV eandem Domino suo restituit.

σ (n) Blitteræ, seu Bliteræ & Blitera, Septimanorum colonia, olim frequens. Haud longe est a Monte Pessulano. Reliquæ urbes infra describuntur.

HEKELI I.

[a] Hanc Burgundici Cancellarii sedem olim fuisse ferunt. Claret Archiepiscopatu nobilissimo. Ideoque in spiritualibus primaria est Civitas.

[b] Pro quibus in plurimis excusis Plinii Exemplaribus legitur falsò Acitauones.

[c] Vulgò dicitur Valence. Episcopatu & Academia clara est. Templâ omnia alioqui magnifica, bellicis civilibus diruta fuere superiore tempore; sed magnâ ex parte ad huc reparata sunt.

K

BUNO-

Geneva.
Tarantasia
Valentia.
Dea.

* Ptolem.
νατιοι
Caturigomagus.

Avenio.
Aquæ Sextiæ.

Gabali, Ptolem. Γαβαλιαι.

Ruteni.
Helvii.
Nemausus.

Vasio.

Tolosa.

Arausio.

Arelate.

Blitteræ.

Narbo.

Massilia.

† Alias scribitur Geneva & Genava.

Mirum usque ad Itineraria & Theossanam Tabulam, neminem fuisse Geographorum qui post Cæsarem opidi bujus habuerit rationem.

† In Itinerariis Darantasia, nunc Monstier seu Motier. Cellar.

(1) Olim Eborodunum & Eborodunum Metro-

polis. Cellar.

(2) Seu Caravari.

† Casari etiam Elvi & Ilvi.

* Nunc Vi-

ziers, olim Alba Augu-

sta. Cellar.

(a) Centrones. (b) Axima. (c) Tarantasia. (d) Valentia. (e) Dea. (f) Caturigomagus. (g) Salyes. (h) Gabali. (i) Ruteni. (k) Helvii. (l) Vasio. (m) Arausio. (n) Blitteræ.

CAP. X.

De Gallia Comata; ac prima ejus parte Aquitania.

I.

Belgica.
Celtica.

Gallia Comata in tres partes divisa fuit; *Aquitaniam*, *Celticam* ac *Belgicam*: sed his alios alii posuerunt terminos. Cæsar *Belgicam* fecit inter Rhenum, Oceanum & Sequanam, Matronamque amnes: *Celticam*, quam eandem proprie *Galliam*, & incolas ejus *Gallos* appellat ubique *Belli Gallici Commentar. primo*, inter Matronam Sequanamque, Oceanum & Garumnam flumen, Gebennam montem, Rhodanum ac Rhenum flumina; *Aquitaniam* inter Garumnam, Oceanum & Pyrenæos montes.

Aquitania.

Belgica.
Celtica, seu
Lugdunensis
Aquitania.

II. Postea vero Augustus aliter distinxit; *Belgicam* statuens inter Rhenum, Rhodanum, Ararem, Matronam, Sequanamque amnes & Oceanum; *Celticam*, quam & *Lugdunensem* appellavit à capite *Lugduno*, inter Matronam, Sequanam & Ligerim amnes, & Oceanum; *Aquitaniam*, inter Ligerim, Gebennam & Pyrenæos Montes, & Oceanum. ¹

Vascones.
Ausci.
Vasates.
Begerri.
Tarbelli.
Aque Tarbellæ.
Elusaberris.
† In Notitiis
Veteribus,
provincia A-

III. *a* *Aquitania* vetus sive *Cæsariana*, *Aremorica* ante dicta, nunc *β* *Vasconia*, vulgo *Guasconne*, vocatur. *Vascones* quondam ex Hispania ab altero Pyrenæi latere huc transgressos, haud dubium est. Populi heic olim clari; *Ausci*, nunc regio *Armignac*; *Vasates*, nunc regio *Albret*, opidum *γ* *Bazas*, *δ* *Bigerriones*; nunc *Bigorre*: *ε* *Tarbelli*, quorum opidum, *ζ* *Aque Tarbellæ*, nunc *Acqs*. Horum clarissimi fuere *η* *Auscii*, & caput eorum *θ* *Elusaberris*, nunc *Aux*, totius veteris *Aquitaniæ* opulentissima.

quitanica,
hodie ex
parte Guien-
ne quod ex
Aquitaine
corruptum
videtur.
Cellar.
* Olim Va-
satum Civi-
tas & Vasa-
tica. Cellar.
† Pelliti ob
Cæli Asperi-
tatem, abba-
bitu seu ve-
ste dicuntur.
Cellar. Est
ibi ad Atu-
rum Annem
opidum Ba-
gneres Aquis
salubribus
Nobilita-
tum, forsan
eodem que
Straboni O-
nesiæ Ther-
mæ. Cellar.
* Olim eti-
am Tarbella
Civitas &
Aquensis.

BUNONIS.

α (a) *Aquitania* † ab *Aquis* videtur dicta, quibus fere tota rigatur: vel, ut Plinius lib. 4. c. 19. tradit, ab *Aquitanis* populis. Olim *Aremorica* appellata; quia maxima pars populorum ejus Oceanum accolebat, ut Strabo & Plinius referunt. *Bretanniam* tamen seu *Britagne* alii faciunt *Aremoricam*, ap. Eginard. & Jornand. Lib. III. de Felice Episc. Ab *isdem* Metallorum perhibetur feracissima. Incolas ejus Hispanis, quam Gallis, facit similiores idem Strabo, illosque lingua & sermone à Celtis Belgisque distinguit. Ante adventum Cæsaris bis fuerant à Romanis tentati *Aquitani*, per C. Valerium & Luc. Manlium; sed bis turpiter rejecti. Sontiatibus vetero Cæsaris tempore devictis reliqui facile domiti sunt.

β (b) *Vasconia*, etiam *Novempopulana* appellata, terminos habet montes Pyrenæos, Garumnam fl. & mare Aquitanicum. Ejus præcipue urbes sunt *Burdigala*, & *Tolosa*, de quibus infra cap. xv.

γ (c) *Bazas* * est inter *Burdigalam* 10, & *Auscos* 18 leuc.

δ (d) *Bigerriones* & *Bigeritani* † ad montes Pyrenæos in confinio Hispaniæ. *Bigorre* hodie Comitatus est. *Bigerra* seu *Begorra* urbs est, cujus in concilio Mantisonensi fit mentio.

ε (e) *Tarbelli* ad radices montis Pyrenæi.

(a) Aquitania. (b) Vasconiæ limites. (c) Bazas. (d) Bigerra urbs Tarbelli. (e) Aque Tarbelli-
cæ. Tarbe. (f) Aux. (g) Gallia unde Comata.

† *Elusases* sive *Elusani*, quorum opidum *Elusa*. Cæsari & Plinio, *Ausciorum* erant *Finitimi*.

IV. In

ζ Et *Aque Augustæ* dictæ, & *Aque Tarbellicæ*, ad *Aturum* fl. à *Bajona* abest 7 leuc. *Auscos* versus, à *Burdigala* 26 in Austrum. *Tabulæ Itinerariæ* *Aquas* has collocant, ubi nunc est *Bajone*; *Robertus Cænalis* contendit esse *Tarbe*: at *Scaliger* & *Cluverius* *Acqs* esse volunt. *

η (f) *Aux* olim *Ausci* Civitas, & *Augusta Ausciorum*, postea *Auxitana*, abest à *Tolosa* 11 leuc. in Occasum *Bajonam* versus, & ab *Agenno* 8 in Austrum. Ejus *Archiepiscopus Scaligero* ditior est.

θ *Elusaberris*, *Elusa* & *Elusatium* urbs alia habetur ab *Augusta Ausciorum*, *Eusa*, *Euse* & *Elsa*. †

REISKII.

ι (g) *Gallia Comata* nomen à *comâ*, quam Galli aluerunt quamque *lixivio* aut *sapone* rutilarunt, habuit *Plin.* lib. XXXVIII. c. 12. *Omnis Gallia* divisa est in tres partes, quarum unam incolunt *Belgæ*, alteram *Aquitani*, tertiam qui *Celtæ* ipsorum lingua, nostra Galli appellantur. Ita Cæsar *Comment. I.* denominationem *Galliæ* cunctæ aut generalem aut specialem *Celticæ* imponit, & ab lingua sua Romana vernacula deducit: Ea tamen rectius ad *Gallicam* linguam à *Cluverio* heic revocatur. De *Vasconia* notamus, huc pertinere *Aquitanicam*, non *Hispanicam*, partem *Cantabriæ* veteris, è qua *Vascones* victi alio discesserunt. *Albritana* regio *Ducatum* continuit, cujus *Ducem* ultimum & regem *Navarræ* legitimum exiit

IV. In reliqua Aquitania Augusti populi quondam, qui hodiernis provinci-
rum nominibus originem dedere, *α Cadurci*, * nunc *Quercy*; quorum opidum
Devona, nunc *α Cahors*, vulgo *Berry*: *λ Petricorii*, nunc *Perigort*; quorum *Ve-*
sonna, nunc *Perigueux μ*: *Arverni*, sive *Alverni †* nunc *Auvergne*; quorum *Au-*
gusta Nemetum, nunc *S. Flour*: *ν Lemovices*, nunc *Limosin*, quorum *Augustoritum*,
nunc *ξ Limoges*: *ο Bituriges*, nunc *Berii*, quorum *π Avaricum*, nunc *Bourges*:
Pictones & Pictavi, nunc *Poitou*; quorum *ρ Limonum*, nunc *Poitiers*: *σ San-*
tones, nunc *Saintonge*: quorum *Mediolanum*, nunc *Saintes*.

Cadurci.
Devona.
Petricorii.
Vesonna.
Arverni.
Augusta Ne-
metum.
Limosices.
Augustorit-
um.
Bituriges.
Avaricum.
Pictones.
Limonum.
Santones.
Mediola-
num.

exiit regno Ferdinandus Catholicus An. 1512. Un-
de controversia cum regibus Galliae perpetua extitit.
De reliquis terris tacere praestat, quam pauca
dicere.

BUNONIS.

- (a) *Cadurci*, *Cadorici* & *Catorici* dicuntur.
- (b) *Cahors* est inter Tarnem & Duranium fl. ad
flumen *Loth*, a Tolosa 16 leuc. in Boream, *Lemovicos*
versus duplo distantes. Habet *Academi-*
am.
- (c) Et *Petrogori* & *Petragorici* dicti, a Tolosan-
is Tarne fl. discreti, nunc *Episcopatus*.
- (d) *Perigueux* *Aimoino* & aliis (d) *Petrogoricum* &
Petrogorica dicitur, inter *Burdegalam* 20, & *Lemovicos*
12 leuc. quot ferme ab *Engolisma*. Incolas
hujus * urbis *Petrocorios* dictos inscriptio ibidem
reperta testatur: Ferrum hic habetur notae opti-
mae. Regio ipsa gignit magnam glandium & ca-
stanearum copiam, unde multi quoque ibidem sunt
porci.
- (e) *Lemovices* & *Lemovici* quoque dicti.
- (f) *Limoges* urbs est inter *Pictavos* ad *Septem-*
trionem 20, & *Cadurcos* ad *Meridiem* ad 30 leuc. ab
Arvernibus 25 in Occasum, *Engolismum* versus 15.
Caesari & *Hirtio* (g) *Lemovicum* appellatur. [a]
Augustoritum tamen quibusdam videtur esse *Angou-*
lesime: alii *Augustoritum* faciunt caput *Agesinatum*,
quod putat *l'Angoumois*.

• (h) *Bituriges* & *Biturici* nominantur. In *Bitu-*
rigibus nobiles sunt fodinae ferri. [b] Sunt autem
Bituriges alii *Cubi*, quorum Metropolis est *Bour-*
ges, & alii *Bituriges Vibisci*, quorum caput *Burde-*
gala.

• (i) *Avaricum* olim erat opidum maximum &
munitissimum, in finibus *Biturigum* atque *agri ferti-*
lissima regione, quod & ipsum *Caesar* magno militum
labore tandem expugnavit, hostesque graviter ultus
est. *Bourges* etiam infra cap. xv. § 2. memoratur.

• (k) *Limonum* alii perperam existimant esse pa-
gum inter *Lemovicos* & *Pictones*, nunc *Limou* di-
ctum. At *Poitiers* infra cap. xv. § 3. describitur.

• (l) *Santones*, etiam leguntur *Santoni*. *Medio-*
lanium Santonum, unde *Xaintes*, seu *Saintes* dictum.
A *Plinio* *Santones* liberi vocantur. *Straboni* ad *Ga-*
lrumnam extenduntur, versus *Septemtrionem* *Pictoni-*
bus sunt juncti.

HEKELII.

[a] Turres praetaltas & acuminatas eminens veni-
entibus ostentat. Muris fossisque non improbe muni-
ta. Aedificia habet excelsa, sed lignea, nec tamen in-
elegantia, cujusmodi fere hinc inde in *Saxonia inferi-*
ore videas, *Caesaris* aed. una ex magnis & potentibus
fuit, quem vid. *Lib. VII. & VIII.*

[b] Abundat etiam, praeter *Frumenti*, *Vini*que co-
piam, *Pascuis*, *Pratis*, indeque *Gregibus* & *Velleri-*
bus. Unde & *VERVECEM* Metropolis in *Insigni-*
bus gestat.

- (a) *Cadurci*. (b) *Cahors*. (c) *Petricorii*. (d) *Petrogoricum*. (e) *Lemovices*. (f) *Limoges*. (g)
Lemovicum. (h) *Bituriges*. (i) *Avaricum*. (k) *Limonum*. (l) *Santones*.

C A P. XI.

De Gallia Celtica seu Lugdunensi. I

I.

IN Celtica quondam populi, quorum hodieque ex parte nomina exstant,
clari fuere: *α Osismii*, nunc ultimus *Britanniae* in mare excursus, quorum
opidum *β Vorganium*, vulgo nunc *Guinguand*: *Veneti*, quorum *Vindana*, nunc
Vannes:

Osismii.
Vorganium.
Veneti.
Vindana.
† Utrum
Lantriguet
& *St. Pol de*
Leon, *Vale-*
sio incertum
est. In hoc
tractu *Bri-*
vates *Ptole-*
mæi *Collo-*
cari dices,
desul- hodie *Brest*.

BUNONIS.

- (a) *Osismiorum* tractus ad *Oram Britanniae* adhuc
Osismier dicitur.
- (b) *Vorganium* aliis putatur esse *Treconium*, vul-
go *Triguier* †, ad *Britanniae* oram maritimam, inter
Briocum ad *Ortum* 6 leuc. & *Leonam* ad *Occasum* 7,
a *Rhedonibus* 26 in Boream. *Indigenae* tamen anti-

qui *Vorganii* rudera ostendunt in loco, quem lingua
sua vocant *Cosqueoudet*.

REISKII.

I (c) *Celtica* quin a *Celtis* specialius ita dictis
appellationem sumserit, nemo dubitat: *Caesar* quo-
que ac *Paulanias* illam ab sermone *Celtico* derivant.
Bodinus igitur aberrat, qui ἀπὸ τῶν κελήτων, i. e.
desul-

Nannetes. Vannes : γ Nannetes, quorum Condivincum, δ Nantes : ε Curiosolites, Britannia
 Condivin- inferior : Redones Britannia superior, quorum opidum Condate, nunc Redon :
 cum. Andegavi, qui & Andecavi, & Andes, nunc Anjou, quorum opidum ζ Juliomagus,
 Curiosolites nunc Angiers : Turones nunc Tourraine, quorum η Caesarodunum, nunc Tours : Au-
 Redones. lerci Diablinae, quorum opidum Noviodunum, nunc Maine : Aulerci Cenomani,
 Condate. Juliomagus. quorum opidum Vidunum, nunc Mans : Unelli, quorum Crociatonnum, nunc
 Andegavi. Quarentain : θ Carnutes, quorum ι Autricum, nunc Chartres : & κ Gennabum,
 Juliomagus. nunc Orleans ; ipsa regio la Beausse : λ Lexobii, quorum Noviomagus, nunc Li-
 Turones. Cæsarodu- sioux, in Normandia : μ Aulerci Eburovices, quorum Mediolanum, nunc Evreux,
 num. in Normandia. ν Parisii, quorum Lutetia, nunc Paris : ξ Senones, quorum
 Aulerci Diablinae. ο Agendicum, nunc Sens, in Campania : π Tricassii, quorum ρ Augustobona, nunc
 Noviodu- Troyes, in Campania. σ Ædui, sive Hedui, quorum τ Augustodunum, nunc Au-
 num. stun, in Burgundiæ Ducatu : υ Vadicasses, quorum Noviomagus, nunc Nuy in
 Aulerci Ce- dicto Ducatu : φ Segusiani, nunc Forest, quorum opidum χ Forum Segusianorum,
 nomani. nunc Fours ; & item in ipsorum agro Lugdunum, nunc Lyon. At horum omni-
 Vidunum. Unelli. Crociaton- um clarissimi Hedui, urbs eorum totius Celticæ opulentissima Augustodunum, †
 num. Lugdunum nomen Provinciæ dedit.

C A P.

desultoriis equis, Græcisque originibus arcessit Method. Histor. c. 9. Lugdunensis ab Lugduno dicitur, incluta urbe, per Munatium Plancum sub Augusto condita, ubi adhuc emporium opulentissimum, Archiepiscopatus & Academia vigent : Ut de urbis hujus præstantia inter Romanos veteres non dicam. Vid. notit. Imper. cum notis Pancir.

B U N O N I S :

γ Nannetes etiam Namnetæ dicuntur.
 δ Nantes infra cap. xv. f. 1. describitur.
 ε (a) Curiosolites fuere inter Armoricas civitates, & Venetos ad Austrum ; & Gobæum promontorium ad Boream. Plinius appellat Carios. Velites, hodie vulgo Kimper Corantin.
 ζ Juliomagus vid. infra cap. xv. f. 2.
 η Caesarodunum infra cap. xv. f. 2. recensetur.
 θ (b) Carnutes, Carnuti, Carnutæ & Carnotæ leguntur.
 ι Autricum & Aurelianum iterum memorantur cap. xv.
 κ Gennabum, Genabum & Genabus aliis [a] habetur opidum Gyen [b], in finibus Aurelianensium ad Ligerim, Lucanus lib. 1.

Incluta Cæsareis Genabus dissolvitur alis.

λ Lexobii, aliis dicuntur (c) Lexovii & Lexubii.
 μ (d) Aulerci, hi fuere ad Sequanæ ripas.
 ν De Parisiis vid. cap. 15. f. 1.

ξ Apud (e) Senonas Decentius, quum Magnentium fratrem Lugduni à Constantino Imperatore superatum, se gladio parieti innixo confodisse accepisset, & ipse laqueo vitam finivit.

ο (f) Agendicum Marliano & aliis perperam habetur superioris Campaniæ opidum, hodie Provins, aliis Milly.

π Aliis (g) Tricasses, & Tricasses & Tricassini.

ρ (h) Augustobona, vulgo Troyes variè nominatur, Augustomana, Trece, Urbs Treccium, Augusta Treccarum.

σ (i) Æduorum nomen illustre est apud Cæsarem. Cicero eos Romanorum vocat fratres. Primi enim ex Gallis Romanorum societatem & amicitiam sunt complexi [c].

τ Augustodunum infra cap. xv. f. 3. describitur.

υ Aliis [d] (k) Vadicassii.

φ Et Secusiani ; Sebusiani etiam apud Cæsarem leguntur, qui ab aliis à (l) Segusianis diversi putantur ; sed iidem videntur, ac vox altera corrupta.

χ (m) Forum Segusianorum à Lugduno abest 8. leuc. in Occasum, Avernus versus.

† De Lugduno & Augustoduno memorabilia leguntur cap. xv. f. 4.

H E K E L I I.

[a] Paradino & Vigenereo imprimis.

[b] Seu Gian.

[c] Ideoque Plinius Federatos cognominat.

[d] Ptolemæo præsertim, Βαδὶκᾶσσι.

B U N O-

(a) Curiosolites. (b) Carnutes. (c) Lexobii. (d) Aulerci. (e) Senones. (f) Agendicum. (g) Tricassii. (h) Augustobona. (i) Ædui. (k) Vadicasses. (l) Segusiani. (m) Forum Segusianorum.

GERMANIE
CIS RHENANÆ
ut inter I. Cæsaris
et
Trajani fuit Imperia
SCALDIS item
MOSE ac RHENI
Ostiorum Antiqua
Descripta

OCEANUS
SEPTENTRI-
ONALIS

GERMA-
NICUS

qui et

BRITAN-
NICUS

CANTIAM

PARS

OCEANUS
BRITAN-
NICUS

CALETII

VELO
CASSI

LEX OVII

AULERCI
EBUROVICES

CARNUTES

PRISII

LIN-
GO
NES

VERI

MEDIO
MATRICI

LEUCI

BOCCII

TRI-
ALE-
MANNI

VERI

VERI

VERI

VERI

Castellum
Medium Rheni Ortium
quod verum et Anti-
quissimum
Prætorium Agrippinae et Armamentarium
Mosæstium (Plin. Helium) Rheni
Cæsari termin Galliam Helium
inter et Germaniam Castell

Verum Scaldis Ostium
quod Mosæ Ptolemæo
Os Scaldis Plinius
Tabudæ Ptol.

MORINI
Illum Promont
Castellum
Veroviacum
Fervanna
Tarnona
Menariacum
Levaci
Tornacum
Turnacum
Gordani

ATREBATES
Nemetacum
Valentiniana
Samarobriga
Augusta
Veromanduora

NERVI
Duronum
Verbinum

ATREBATES
Samarobriga
Augusta
Veromanduora

VERI
Noviodunum
Augusta
Sueborum
Durocororum

RHEMI
Catalanici
Campi
Meliodunum
Sequana fl
Augustobona

VERI
Noviodunum
Augusta
Sueborum
Durocororum

RHEMI
Catalanici
Campi
Meliodunum
Sequana fl
Augustobona

RHEMI
Catalanici
Campi
Meliodunum
Sequana fl
Augustobona

RHEMI
Catalanici
Campi
Meliodunum
Sequana fl
Augustobona

RHEMI
Catalanici
Campi
Meliodunum
Sequana fl
Augustobona

Salasivi (Plin Flevu) Rheni
Isalaos (Ptol Orient)

FRISI
FLETTIO
et
FLEVUS
Lacus

FRISI
MARSACI
MARSATI
MARSATI
MARSATI

FRISI
MARSACI
MARSATI
MARSATI
MARSATI

FRISI
MARSACI
MARSATI
MARSATI
MARSATI

FRISI
MARSACI
MARSATI
MARSATI
MARSATI

FRISI
MARSACI
MARSATI
MARSATI
MARSATI

FRISI
MARSACI
MARSATI
MARSATI
MARSATI

FRISI
MARSACI
MARSATI
MARSATI
MARSATI

FRISI
MARSACI
MARSATI
MARSATI
MARSATI

FRISI
MARSACI
MARSATI
MARSATI
MARSATI

FRISI
MARSACI
MARSATI
MARSATI
MARSATI

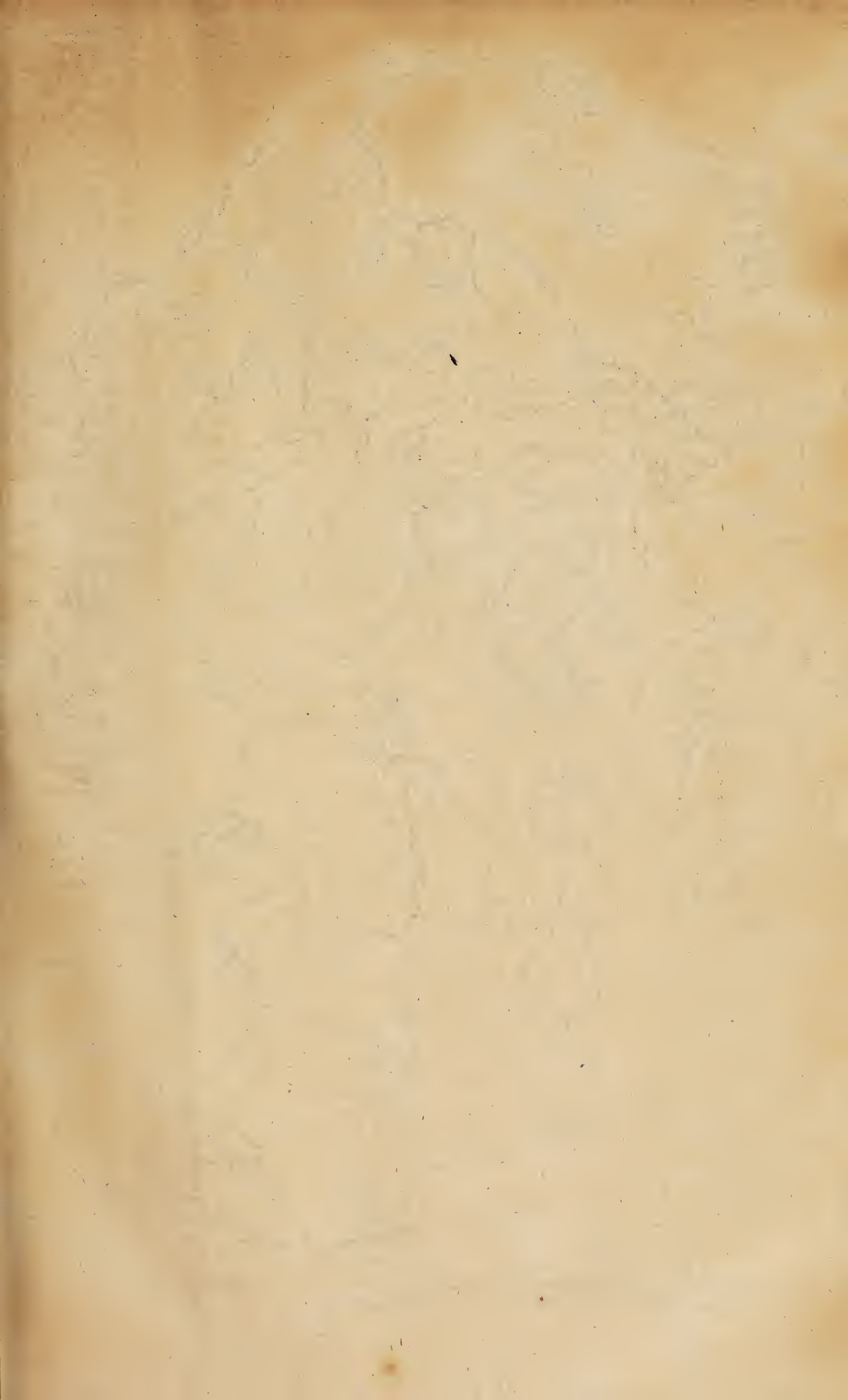
FRISI
MARSACI
MARSATI
MARSATI
MARSATI

Millia Passuum

20 40 60

21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

30 29 28 27 26 25 24 23 22 21

AN EXACT MAP
of the Principal
RIVERS
IN FRANCE

THE
WESTERN
OCEAN

L. Senex Delin: & Sculpit.

C A P. XII.

De Gallia Belgica I : item Fluminibus universe Gallia Transalpina.

I.

Belgica illa Vetus, quæ tertia pars Gallia Comata, vetustissimis scriptoribus clauditur Rheno Rhodanoque amnibus, Jacu Lemano, Matronâ ac Sequanâ fluminibus; Oceanoque Britannico. At Plinius atque Tacitus ab Helvetiis ad Oceanum, omnem interiorem ripam Rheni à Germaniæ populis incoli tradunt. Hodie sanè idem fit : at aliquanto latius quam olim. Itaque Plinius initium Belgicæ à Scaldi flumine facit † a.

II. Inter Mosam & Flandriam ad Oceanum fuere β Taxandri; nunc est Zelandia ac Brabantia inferior pars. Inde γ Menapii reliqua Brabantia pars, & item Geldria ad Rhenum usque: quorum opidum Castellum Menapiorum, in Mosæ ripa, nunc Kessel. δ Morini, pars Flandriae inter Oceanum & Legiam amnem; opidum ε Teruanna, nunc Terwane; & ζ Portus Gessoriacus, qui antea Icius, & post modum Bononia, nunc Boulogne: η Ambiani, quorum opidum

Belgicae Li-
mites.

Menapii.

Morini.

Ambiani.
† Ut Augu-
stus Cæsar
novam Pai-
titionem

provincia-
rum ubique
fere institu-
it, ita etiam
ut equalitas

provincia-
rum esset.

Sequanos
Helvetiosq;
qui Celti-
cæ adhibe-
re contributi-

fuerant ad
Belgicam
transcriptis,

secundum
Plinium &
Ptolemæum.

Vide pura
in Cellario,
& Cluverio

de Germa-
nia antiqua.

* Primorum
Franciæ Re-
gum Sedes,

de fundato-
re parum
constat. De

la Forrest,
Geog. Histo-
rique.

B U N O N I S.

α Ab austro quoque Belgicæ limites sunt Sequanorum, Leucorum, Lingonumque fines; Regiones nunc omni illo terrarum tractu comprehenduntur à Sequanis, Rhenoque amne Elsatia inferior, Lotharingia, Austrasia, Trevericus Episcopatus, Lucelburgiensis, Limburgiensisque Ducatus, Leodicensis Episcopatus, Colonienfis Episcopatus pars altera, Juliacensis ducatus, Geldriaeque ducatus dimidia pars. Ab Oceano, Hollandia pars australis, Selandia, Brabantia, Flandria, Bononiensis comitatus, Normannia pars tertia. A Sequana Francia, quæ vulgò *Iste de France*, major pars, atque Campaniæ ferè dimidium. Intus Picardia, Veromandus, Artesia, Hanonia, Namurcensis comitatus, ducatusque Bulloniensis. Erant olim Belgæ, ipso Cæsare teste, omnium Gallorum fortissimi, libertatis supra modum amantes. De eorum moribus Idem Cæsar & Strabo legantur.

β (a) Taxandri & Toxandri dicti sunt Plinio populi, qui nunc Selandi, inque insulis Hollandia australis; & Taxandria regio Marcellino, quæ nunc Selandia, cum dictis insulis Hollandia. [a] Castra Romanorum in his Toxandrorum insulis, post Cæsaris ævum, fuisse videntur.

γ (b) Menapii ab Eburonibus submoventur lineâ à conflente Getæ, per Roræ confluentem ad Rheni opidum usque *Diest*. Hinc vero Demera & Rupella amnibus, ad confluentem usque Scaldis, ab Atuaticis separabantur, qui circa *Læven, Brussel, Nivelles & Gemblours* opida incoluerunt. Hodie in læva Mosæ ripa est exiguum opidum cum arce, vulgò *Resset* dictum, quod antiquum esse Menapiorum Castellum nomen simul ac situs in ripa indicant.

δ (c) Morini ab ortu attigerunt Menapios; ad meridiem eosdem cum Atrebatibus & Atuaticis habuere limites, ab Occasu & Septentrione Oceano cingebantur.

ε (d) Teruanna, Tarvanna, & Tarovanna, per Carolum V. Imperatorem anno Christi MDLII d. 20mo. Junii expugnata & incendio deleta est; de ejus excidio vide si lubet Thuani lib. XII. Ejus urbis vestigia hodièque visuntur in Artesia ad Legiam flumen, VII mill. passuum à Fano Audomari.

ζ (e) Portus Icius diversis temporibus diversa obtinuit nomina: Germanis proximis vocatur vulgò *Buenen*.

η (f) Ambiani ab ortu conterminos habuerunt Nervios & Veromandos. A Meridie Samarâ flumine, vulgò *la Somme*, à Belgio, Bellovacorum regione fuerunt determinati. Ab Occasu Oceanum attigerunt Cæsaris tempestate. A Septentrionibus confines habuerunt Atrebatas. Continent nunc hi fines Picardiæ partem, in quæ opida *Pont a Selane, Rue, Crottoy, Pames, Pont de Remy, La Cauchie, Corbie, Bray, Encre*, cum parte Ambianorum urbis; in dextra Samaræ ripa. Continent item Artesii Comitatus portionem, qua opido *Pas & Bapalme*, & duo *Cosno-bia, Eavescourt*, atque *Erovaige*. Amiens seu Ambianorum & Ambianensium Civitas ab Antonino Pio Imperat. condita, & ab adjacente flumine Samarâ primum appellata est (g) *Samarobriga* *. Cum Lutetia & Rotomago trigonum facit.

H E K E L I I.

[a] Dicitur & eidem Marcellino *Taxandrum*.

R E I S K I I.

ι (h) Belgica denominationem à Belgis habuit: Belgæ unde suam traxerint, hoc viris doctissimis non adeo liquet. Cluverius multas examinat conjecturas, in singulisque hæsitat; nisi quod Belgicam putat videri dictam à Belgio, una Bellovacorum regiuncula. Quidni suspicetur quispiam, a *Belgo aut Belgio, duce Gallorum tertio*, qui Asiam irruerunt, quem Jullinus, Diodor. Siculus, Pausaniasque memorant? Sed neque sic origo vocis expedita, vel dubitationibus liberata erit. Belgica vetus autem ab hodierno Belgio quam

(a) Taxandri. (b) Menapii. (c) Morini. (d) Teruanna. (e) Portus Icius. (f) Ambiani. (g) Samarobriga. (h) Belgica, unde dicta sit, quatuorplex.

Bellovacii.
Belgium.
Caletes.
Vellocaſſii.
Atrebatum.
Nervii.

† Et Julia
Caletorum,

propter

Stragem
exercitus
Pontificio-
rum federa-
torum, ſub
Duce Madi-
anenſi ab
Hen. IV. An.
1589 cele-
bris. De la
Forreſt.

* Titulo Du-
catus ab
Hen. IV. in-
ſignitus. Id.
† A Ludo-
vic. XI. ca-
pta, Anno

1477. a Ma-
ximiliano
Caſare, An.
1493. a Gal-
lis An. 1640.
iſdemque
Conventu
Pyrenenſi
conceſſa. Id.

* Opidum
peranti-
quum, bis in
ſeculo 16
igni dele-
tum, & ſepe
ſeculo 17
expugna-
tum. Id.

† Urbs mu-
niſſima, a
Gauſ An.
1677 expu-
gnata, &
bucis que
detenta. Id.

* Panni
mercatura
celebris; e-
micuit ibi
fortitudo in
Obſidione,
contra An-
glos, Anno
1472. Id.

Samarobriga, nunc [b] *Amiens*; & *Bellovacii*, quorum regio *Belgium*, nunc *Beauvoisin*; & opidum *Caſaromagus* nunc *Beauvais*: ι *Caletes*, *Pais des Cauſs*; opidum *Juliobona* †, nunc *Diepe*: κ *Vellocaſſi*, quorum *Rotomagus*, nunc *Roan**; λ *Atrebatum*; opidum *Nemetacum*, nunc *Arras*: μ *Nervii* †; opidum *Bagacum*, nunc *Bavay**: & item *Cameracum*, nunc *Cambrai* †. ν *Eburones*, & *Condrusi*, *Segni*,

quam diverſa, quamque aliis nunc limitibus Gallia circumſcribatur, Geographi plerique docent: Nec Belgica, ſi Caeſarem illoque poſteriores Romanae Hiſtoriae auctores conſulas, eandem aut magnitudinem aut faciem exhibebit. Namque in notitia Imperii Rom. duas Belgicas notamus: Unam ſcilicet primam, in eaque Treviros, Mediomatricos, Verodunos, Leucos; alteram ſecundam, inque illa Remos, Sueſſiones, Catalaunos, pluresque vicinos populos, imo duabus illis tertia & quarta per diſiſionem ultimam acceſſiſſe legitur. Confer R. Spanhemium Introduct. ad Geogr. nec novam annotationum ſegetem de ſingulis regionibus exſpecta. Hiſtoriam fluviorum Galliae Fournierius Lib. VI. cap. 15. Becmannus c. 3. explicat, cauſamque addit ex Mundo Kircheri ſubterraneo, cur Rhodanus per lacum Lemani nec aqua ſua caerulea miſta vel mutata profluat: De quibus itemque montibus hunc ipſum conſule, ſi lubet.

B U N O N I S.

δ (a) *Bellovacii* Belgium incoluerunt; & Bellovacorum ſedes appellata fuit (b) *Belgium*: Bellovacorum nomen adhuc manet in opido *Beauvais*, quod medio fere ſitu eſt inter Lutetiam & Rotomagam*. Ab hoc denominativum factum *Beauvoisin* ſeu *Beauvoisin*: quae vox agrum dicti opidi designat. Nationum enim per Galliam nomina poſtea in opidorum, quae capita nationum fuerunt, vocabula tranſierunt. *Ambiani* a Septentrione Belgio fuerunt finitimi; limites heic fuit *Samara* amnis ad Oceanum uſque. Ab Oriente brumali Bellovacii conterminos habuerunt *Sueſſiones* atque *Rhemos*. Pro limite inter *Sueſſiones* & *Bellovacos* agitur linea ab opido *Bray* ad opidum *Verneuil*; a *Rhemiſ* diſterminabat *Eſia* flumen; vulgo *Oiſe*: Ab Occidente aequinoctiali finitimos habere Bellovacii *Caletos* & *Vellocaſſos*. A *Samara* flumine ad *Caletes* actoluerunt. Atque hi fuerunt veri fines Belgii Caeſariani. Errant igitur, qui omnem Belgicam, id eſt, tertiam totius Galliae Comitae partem, Belgium eſſe volunt; quum hoc vix decimam partem impleat; quique ea de cauſa *Flandros*, *Brabantios*, *Selandos*, *Geldros*, *Belgiogermanos* appellant.

ι (c) *Caletorum* regio maritima eſt, inter *Sequanam* & *Samaram*, vulgo *la Somme* amnes.

κ (d) *Vellocaſſi* ſeu *Vellocaſſes* ad dextram *Sequanae* ripam inter *Caletos*, Bellovacos habere ſedes.

λ (e) *Atrebatum* ſeu *Atrebatii* a meridie conterminos habuerunt *Ambianos*. Ab occaſu pertinuerunt uſque ad Oceanum; a Septentrione ad *Morinos*. A *Morinis* ſeparabantur amne, qui apud *Bononiam* in Oceanum evolvitur. Ab huius fonte lineam ad flumen *Legiam* ducta, qua vicus eſt vulgari vocabulo *Capelle*, v. millibus paſſuum ſupra *Tervannum*: hinc ipſo *Legia* fl. ad vicum uſque *le Venty*. Ab ortu aequinoctiali conterminos habere *Nervios*; & ab ortu aſtivo *Nerviorum* clientes *Centrones*, *Grundios*, *Levacos*, *Plemoſios* ac *Gordunos*, qui quinque populi alio nomine *Sueconi* dicti in *Nerviorum* fuerunt

clientela. His finibus nunc includitur tota *Artesia*: pars item *Flandriae*, dextrae *Legiae* amnis ripae affixa; qua opida viſuntur *Ryſſel*, *Dovay*, *Armentiere*, *Baſſee* & *Orchies*: & *Hænoniae* exigua portio, qua opida, *S. Amand*, *Bouchain*, *Arleux*, *Pecquencourt*.

μ (f) *Nervii* a Septentrione contermini fuerunt eorum clientes jam dicti & *Aduatici*. Ab ortu *Mofa* flumine primum a v. illis populis, qui uno nomine antea *Germani*, mox *Tungri* dicti ſunt, deinde a *Treveris* ſeparabantur. A Meridie *Rhemos* attigerunt. Terminus inter hos & *Nervios* deſcribitur linea a *Mofa* flumine & *Monasterio Dellain* ad opidum *Vervin* ducta. Hinc alia linea ad fontes *Sabis* amnis, & hinc item alia ad opidum *Crevecœur* *Scaldi* impoſitum, a *Veromanduis* diſtinguuntur. Ab Occaſu, ipſo *Scalde* ad *Cameracum* uſque ab *Ambianis*; hinc vero ad *Scarpe* confluentem ab *Atrebatibus* dirimebantur. A *Scarpe* *Scaldiſque* confluentibus ad opidum uſque *Aeth* lineam diſterminantur *Nervii* a jam dictis quinque populis, qui ſub eorum fuere imperio. Continentur hodie regiones his finibus iſtae: *Namurcenſis Comitatus* pars inter *Mofam* & *Sabin*; in qua Caſtellum *Namurcenſe*: hinc ea regio, quae inter dictos amnes vulgo vocatur *Baſſe Bourgogne*, id eſt, *Burgundia inferior* [c]: deinde *Hænoniae* [d] maxima pars: eſt *Picardia Tiraffenſis Ducatus* portio: item *Cameracenſis Agri* pars, in qua opida *cambray* & *Chateau en Cambrenſis*.

ν (g) *Eburones* ab Oriente terminum habere *Rhenum*; quo ab *Ubiis* ſupra *Coloniam Agrippinenſem*, a *Sigambriſ* infra *Coloniam* arcebantur. A meridie habere *Condrusos*, *Segnos*, *Caerſos*, atque *Pæmanos*: a quibus ſeparantur linea, ab opido *Bonna* ad uſque *Mofa Murteque* amnium confluentem; & mox ipſo *Mofa*, ad *Namurcum* uſque opidum. Ab Occidente contermini fuerunt *Aduatici*.

ξ (h) *Condrusi*, (i) *Segni*, (k) *Caerſi*, atque (l) *Pœmani* inter *Eburones* & *Treviros* incoluerunt; hos habere conterminos a Meridie; *Eburones* a Septentrione. Ab Ortum terminus iis *Rhenus*; ultra quem *Ubi*. Ab Occaſu *Mofa*, citra quem *Nervii*. Regiones quae nunc comprehenduntur his finibus ſunt: *Coloniensis agri* pars: *Juliacensis Ducatus* pars exigua, circa opida *Munſtereifel*, *Gemunde*, *Monjou*: *Limburgienſis Ducatus* pars fere dimidia, Meridionalis; ubi ipſum *Limburgium*; eſt *Luceburgenſis Ducatus* opida *Durbuy*, *Marche*, *Rocheſort*: eſt *Leodiacenſis agri*, opida *Huy* & *Chinay*, item vicus *Spaa*, cum fonte acidulo: *Comitatus Namurcenſis* dimidia pars, ad dextram *Mofae* ripam; ubi opidum *Dinant*.

H E K E L I I.

[b] *Petro Divao* & *Becano*.

[c] Gens armis dedita, civilis & ingenioſa, ſed paucos habens mercatores ac artifices. *Gallica* lingua utitur, eaque degeneri.

[d] *Hannoniae*.

B U N O

(a) *Bellovacii*. (b) *Belgium*. (c) *Caleti*. (d) *Vellocaſſi*. (e) *Atrebatum*. (f) *Nervii*. (g) *Eburones*. (h) *Condrusi*. (i) *Segni*. (k) *Caerſi*. (l) *Pœmani*.

Segni, Cæræsi, Pæmæni; qui primi uno nomine appellati fuere à Gallis Germani, postea verò à se ipsis *Tungri*; quorum opidum o *Atuatuca*, nunc *Tongerensium* Veromandui; quorum *Augusta Veromanduorum*, nunc p *Vermandois*, vicus in extima Picardia: σ *Suessiones*, quorum *Augusta Suessionum*, nunc * *Soissons*: τ *Silvanectes*; quorum v *Augustomagus*, nunc *Senlis* †: φ *Rhemi*, quorum *Durocortorum* * nunc *Reims*, in Campania.

III. χ *Treviri*, quorum † *Augusta Trevirorum*, nunc *Trier* Germanis, *Treves* Gallis †. ω *Mediomatrices*; quorum *Divodurum*, nunc *Metz* *. α *Leuci*; quorum

BUNONIS.

o (a) *Atuatuca* Eburonum olim castellum, princeps postea fuit *Tungrorum* urbs. Nomen haud dubie habet ab *Atuaticis*, qui, gentem hanc victam ut facilius in obsequio continerent, castellum istud condiderunt.

π [e] (b) *Veromandui* à Septemtrione conterminos habuere *Nervios*; limites in his descripti sunt. A Meridie finitimos habuerunt *Suessiones*. Ab Occasu jungebantur *Ambianis* juxta lineam ab opido *Peronne* ad opidum *Crevecœur* ductam. Regiones nunc hic continentur; totus ager *Veromanduis*, vulgo *Le Vermandois* dictus: & pars *Tirassi*, qua opida *Guise* & *Ripemont*. Exigua fuit gens; tantum enim v millia armatorum ad commune *Belgarum* adversus Romanos bellum contribuerunt; quum finitimi eorum *Suessiones* L millia, totidemque *Nervii*, præbuerint.

ρ (c) *Vermandois* vulgo *Vermand* hodie vicus est & cœnobium [i] nunc exstat v paulo minus millibus à *Fano* *Quinctini*.

σ (d) *Suessiones* à Septemtrione finitimos habuerunt *Veromandos*; ab Occasu *Bellovacos*, ducta ab opido *Bray* lineâ, ad opidum *Verneuil*; a Meridie & Ortu contermini iis fuerunt *Rhemi*. Præter *Augustam Suessionum* hic fuit *Noviodunum* opidum, nunc *Noyon*.

τ (e) *Silvanectes* ad *Esia* fl. ripas collocat *Ortelius*. Nomen eorum novum est, & post *Cæsaris* ætatem ortum.

υ (f) *Augustomagus* postea in *Tomis* Conciliorum dicitur *Silvanectum* [f].

φ (g) *Rhemi* à Septemtrione finitimos habuerunt *Nervios* & *Suessiones* *Esia* fl. discretos; ab Occasu *Bellovacos*, eodem flumine determinatos; à Meridie limes iis fuit *Matrona*; & ab Ortu *Mosa* fl. ita istorum populorum fines describit *Cluverius* *Germ. antiq.* l. 2.

χ (h) *Treviri*, *Treviri*, *Triveri* & *Triberis* [g] dicti, longe lateque inter *Rhenum* *Mosam*que incolentes *Mediomatricis* fuere juncti à Meridie: pro limite lineâ à *Mosa*, & vico *Montegny*, ad *Navæ* amnis fontem ducitur. Versus Occasum *Mosâ* flumine à *Rhemi* separabantur. Juxta *Rhemos* ab eodem Occidente finitimos quoque habuere *Nervios*, inter duo opida, *Mosæ* apposita, *Masieres* & *Charlemont*; ab Septemtrionibus claudebantur finibus *Pœmanorum*, *Cæræforum*, *Segnorum* & *Condusorum*. Limes hic statuitur per lineam ab opido *Charlemont*, ad opidum *Rheni* *Andernach*. Ab Oriente *Rhenus* amnis,

ipsius *Galliæ* terminus, *Treviros* ab *Ubii* *Transrhenanâ* gente, arcebat *Cæsaris* ævo. *Trevirorum* limitibus nunc continentur regiones istæ: *Westrosiæ* pars inferior, inter *Navam* *Mosellam*que amnes: dein *Treviricus* episcopatus omnis: item *Ducatus Bullio-burgiensis* *Ducatus* major pars, in medio sita; item *Coloniensis* episcopatus opida, *Antonacum*, *Brisich*, *Zinsich*, *Konigsfeld*.

† (i) *Augusta Trevirorum*, quia *Romanorum* colonia ab *Augusto* deducta, ante *Augusti* tempora haud dubie exstitit. De *Trebeta* quod hic fabulantur, afferre piget. Quodnam verò ante deductam coloniam urbs illa habuerit nomen, incertum est [b].

ω (k) *Mediomatrici* latos quondam fines, inter *Mosam* & *Rhenum*, hinc ad *Sequanos*, illinc ad *Treviros* usque incolentes ab Oriente terminum habuerunt *Rhenum*: ab Occidente *Mosam*; in cujus adversa ripa *Rhemi* & *Lingones*; a Septemtrione pro limite est lineâ à *Mosa* & vico *Montegny*, ad *Navæ* amnis fontem ducta; à Meridie lineâ à *Mosa* & opido *S. Michel*, ad *Mosellam* *Murtæ*que confluentem: inde ab Occidente brumali, alia lineâ ad fontem *Pruschii* amnis: hinc ab Occidente æquinoctiali, montium jugum, quod vulgo dicitur *Auff der Furst*, ad *Murtæ* usque fontem, quibus limitibus à *Leucis* separantur. Hinc iterum à Meridie suprascripta lineâ, à *Murtæ* fonte ad *Rhenum* & opidum *Burcheim*, à *Sequanis* submovebantur. Regiones nunc *Mediomatricorum* finibus comprehenduntur *Lotharingiæ* major pars, *Austrasia*, quæ vulgo est *Westrich*, *Palatinatus* *Rheni* pars cis *Rhenum*: *Elsatia* inferior. Præter *Divodurum* in his finibus fuit locus (l) *Decem pagi* dictus, qui nunc est *Lotharingiæ* opidum *Dieuze*.

α (m) *Leuci* finitimos habuerunt à Meridie *Sequanos*: ab Ortu *Treboccos*; à Septemtrione *Mediomatricos*: ab Occasu iis terminus fuit *Mosâ* fluvius.

HEKELII.

[e] Vel ut *Ptolemæus* legit, *ῥομαίνιοι*, *Rhomanidii*.

[f] Seu *Simlero* maximum *Silvanectarum* Opidum. Idem *Simlerus* dicit, *Ptolemæum* pro eò mendosissime scribere *Rhatomagum*.

[g] Et *Tribori*, *τρεβερι* *Ptolemæo*.

(h) De eâ vid. inf. Lib. III. cap. ix. sect. vi. A *Zosimo* Lib. III. Hist. c. vii, p. 255. Edition. *Celarianæ* vocatur *Πόλις μεγίστη τῶν ὑπερταῖς Ἀλλεῖς ἐθνῶν*, h. e. *Urbs* *Transalpinarum Gentium* maxima.

BUNO-

(a) *Atuatuca*. (b) *Veromandui*. (c) *Vermandois*. (d) *Suessiones*. (e) *Silvanectes*. (f) *Augustomagus*. (g) *Rhemi*. (h) *Treviri*. (i) *Augusta Trevirorum*, (k) *Mediomatrici*. (l) *Decem pagi*. (m) *Leuci*.

Germani.
Tungri.
Veromandui.
Suessionos.
Silvanectæ.
Treviri.
Mediomatrices.
Leuci.
* Urbs ampla probe munita & Comitatus Titulo insignita olim, Regni *Suessionensis* caput, *Baudrand*.
† *Baillivatus* primaria & Episcopalis. *Baudrand*.
* Urbs Archiepiscopalis, culta, ampla & Ducatus, Titulo insignita. *Baudrand*.
† Olim Imperialis & libera, sed ab An. 1568 quo capta fuit ab *Electore* suo illi subdita.
Urbs ampla & totius *Europæ* antiquissima, sed male culta. *Baudrand*.
* Alias *Libera*, sed nunc *Gallis* subdita ab An. 1552, a *Car. V.* frustra obsessa.
Arcem *habebat* munitissimam. *Baudrand*.
[i] a *Fulrado*, *Natho* *Car. Martelli*, conditum, seculo 8vo. *La Forre* sunt qui *S. Quintini* urbem esse velint. *Baudrand*.

Lingones.
Sequani.
Rauraci.
Helvetii.
Amma fl.
Urbigeni.

* Alias etiam Libera, sed Gallis ab An. 1552 subdita.

Baudrand.
† Clementi Trelleo est Vicus Nas in Ducatu Barenensi. Sed Sansono est Grand Nancy vicus Duc. Bar in Gallia. Baud.

* Episcopalis, sub Archiep. Lugdun. probe munita. Baud.

† Olim Libera, sed An. 1651 Hispanis concessa.

a Gallis 1668 expugnata. Hispanis Conventu Aquisgranensi restituta: Iterum a Lud. XIV. Anno 1674 capta, illique Pace Noviomagensi sancita. Urbs Archiepisc. & sedes Supremi Tribunalis Burgundiae. Baud.

* Et Rauriaca Colonia Am. Marcellino, Urbs olim Episcopalis, multa habet Antiquitatis Vestigia. Baud.

† Olim Libera facta, a Friderico II & Imperio exempta, An. 1251. Baud.

* Tugiensis pagi caput, olim Libera, Anno etiam 1251, Imperio Germanico exempta. Baud.

† Bernensibus & Friburgensibus subest in Colle

rum opida Tullium & Nasium, unde Toul * & Nansy †, in Lotharingia. β Lingones, quorum Andomatunum, nunc Langres *. γ Sequani; quorum Vesontio †, nunc Besançon, in Burgundiae Comitatu. δ Rauraci, nunc Ager Basileensis; eorum opidum e Augusta Rauracorum *, nunc vicus Augst. ζ Hinc Helvetii in quatuor Pagos distincti. Pagorum nomina, Tigurinus, Tugenus, Ambronicus & Urbigenus. η Tigurinus nomen habuit ab opido antiquissimo Tiguro †, sive, quod rectius scribitur, Turigo, nunc Zurich: θ Tugonus, ab opido Tugio *, nunc Zug: ι Ambrones, nomen habuere a flumine, quod accollere, Amma, nunc Emme: κ Urbigeni dicti sunt ab opido Urba †, nunc Orbs. Caput Helvetio-

rum

BUNONIS.

β (a) Lingones circa Sequanae, Matronae & Mosae collocantur fontes; in Burgundiae & Campaniae confinibus: ab Ortu Leucos habuere finitimos, & a Septentrione Rhemos. Inter Rhemos & Lingones ad Matronam a scriptoribus mediae aetatis ponuntur (b) Catelauni, & urbs Catelaunum, [i] sive Cavillonum. Forte hac in parte (c) Campi Catelaunici ponendi sunt, in quibus Attila Hunnorum Rex ingenti strage victus est virtute Aetii, Theodosio minore imperante [k].

γ (d) Sequanorum fines fuerunt a Meridie & Oriente primum Rhodanus fl. ab Araris confluente, & opido Lugduno, ad cataractas, quae sunt XVIII circiter millia passuum infra Genevam: dein Jura mons, a Geneva ad initium Vosegi montis, quod dicitur nunc Piereport, in confinio Helvetiorum & Rauracorum. Inde ab Oriente aequinoctiali fuit ipse Vosagus, ad fontem usque Elli fluminis, prope arcem Morspurg: hinc porro limites statuuntur per opidum Pfirt, ad Rheni usque ripam, qua in adverso vicus & castellum Idsteyn, conspiciuntur. Dein ipse Rhenus, ad Burchheim usque opidum in adversa ripa positum; a Septentrionibus terminus statuuntur linea parallela ex Oriente in Occidentem, quae incidit in principium latitudinis gr. 48, a Burchemio & Rbeno ad fontem Murte amnis; qui infra opidum Lotharingiae Nansy influit in Mosellam: hac linea a Mediomatricis separantur. Hinc alia linea, a fonte Murte ad fontem Araris a Leucis submoventur. Hinc ipso Arare ad opidum usque Gray, a Lingonibus; & inde eodem amne, ad opidum usque Mascon, ab Heduis distinguebantur: tandem ad Rhodani usque confluentem a Segusianis. Hisce Sequanorum finibus nunc continentur Elsatia superior, & Burgundiae Comitatus; item Ager Bressensis.

δ (e) Rauracorum gens exigua fuit, cum undecima parte Helvetiorum comparanda. Quum enim una Helvetiis, sedibus suis relictis, in bellum essent profecti, horum numerantur tantum XXI I millia; quum Helvetiorum essent cclxiii millia. Rauraci hi in medio Helvetiorum Sequanorumque positi, recte nunc dici possunt ii populi, qui Basileensem agrum colentes, vulgo dicuntur die Baseler. Horum terminus est, a Meridie Jura mons, ab Arolae Rhenique confluentibus ad fontes usque Birse amnis. Hinc ab Occasu (f) Vosagus mons, qui initium hic sumit, vergitque in Septentriones & Occasum aetivum, ad fontes usque Mosella Mosaeque amnium. Dimidium lateris Septentrionalis clauderant olim Sequanorum

confinia, a Vosago, qua Ellum flumen erumpit, prope arcem Morspurg, per opidum Pfirt ad Rheni usque ripam, qua in adverso vicus & castellum Idsteyn conspiciuntur. Alterum dimidium cingit ipse Rhenus ad confluentem usque Arolae. A scriptoribus appellantur Rauraci, Rauriaci, & Raurici.

* (g) Pagus iste (h) Augst exstat hodie ad Rheni ripam, vi millibus passuum supra Basileam; ubi multae eruantur Romanorum antiquitatum reliquiae. Urbs ipsa Juliani tempore destructa est.

ζ Helvetii, ut tradit Caesar, undique loci natura tuti continentur; una parte qua Orientem & Septentrionem spectant, flumine Rbeno; altera parte qua Occasum aetivum prospiciunt, monte Jura altissimo & flumine Rhodano. At (i) Jura mons initium a Geneva ducens, versus Septentriones ad fontes Dubis fluminis, quod vulgo Doux est, protenditur; ejusdemque fluminis dextram ripam prosequitur, usque ad vicum, cui vulgare vocabulum Piereport; inde in ortum aetivum versus, levam amnis Arolae, qui vulgo die Are, ripam radit, donec ipsa una cum Arola Rheno jungatur ad opidum Confluentes, quod vulgo Coblenz.

η (k) Tigurini inclusi fuerunt duobus annibus, Rbeno & Limago, & exigua parte Jura montis, ex adverso confluentium Arolae & Limagi.

θ (l) Tugeni comprehensi fuerunt Limago & Urfa, vulgo Rufs dicto: & montium jugo, inter horum fluminum fontes sito.

ι (m) Ambronum gens valida fuit: Terminos a Septentrione habuerunt Juram montem, inter confluentes Urbae & Limagi: a Meridie Alpium jugum, inter duos fontes Sanae & Limagi: ab Occidente, Sanae & Arolam: ab Oriente Limagum [l].

κ (n) Urbigeni inclusi fuerunt ab Occidente aetivo Jura monte; ab opido Geneva ad fontes usque Birse amnis, qui ad Basileam in Rhenum incidit: a meridie, tota lacus Lemani dextra ripa: ab Oriente Sanae & Arola fluminibus, ad Urbae usque confluentem.

HEKELII.

[i] s. Cathelaunum.

[k] Sed videmus a recentioribus ferè Catalaunici scribi, & eos circa Tolosam, inter quos Forcatulus, statuere, quod idem ex Fornande verisimile est.

[l] Eorum quoque mentionem facit Martianus Capella Lib. II. de N. Phil. & Merc. quos ad eundem Bonav. Vulcanius Scythas facit, carnes humanas vescientes.

BUNO- (a) Lingones. (b) Catelauni. (c) Campi Catelaunici. (d) Sequani. (e) Rauraci. (f) Vosagus mons. (g) Augusta Rauracorum. (h) Augst. (i) Jura mons. (k) Tigurinorum Fines. (l) Tugeni. (m) Ambrones. (n) Urbigeni.

† Bernensibus & Friburgensibus subest in Colle

rum fuit λ *Aventicum* (1), nunc *Avances* Gallis, Germanis *Wisflsburg*.

IV. Rhenum autem accolentes Germaniæ nationum in eadem provincia ; μ *Trebocci* in *Elsatia* ; quorum ν *Argentoratum* (2) nunc *Strasburg* : ξ *Nemetes* ; quorum *Noviomagus* (3) nunc *Speir* : $\omicron$ *Vangiones* ; quorum π *Moguntiacum* (4), nunc *Mentz* : ρ *Ubi* ; quorum σ *Colonia Agrippinensis* (5), nunc *Collen*. τ *Gugerni*

Treboccium,
Nemetes.

Gugerni seu
Sicambri.

(1) Olim
ampla $\&$
Archiepisc.
nunc oppi-
dum tan-
tum in colle
prope *Mur-*
tanum La-
cum. *Baud.*
(2) Olim *Im-*
perialis, sed
Gallis prodita
An. 1681,
antea *Com-*
mercio $\&$
Regimine il-
lustris. *Er-*
rores Ponti-
ficios *An.*

1529 repu-
dianit ; sed
Religio in-
staurata a
Gallis post-
ea ibi dele-
ta. *Urbs E-*
piscop. est
probe muni-
ta, $\&$ ar-
cem habet
munitissi-
mam. *Turris*
Ecclesie Ca-
thedralis
miri plane,
 $\&$ *stupen-*
di operis est,
totiusque fe-
re *Europe*
altissima.

Horologium
habet cele-
berrimum,
motum *Lu-*
nae, *Planeta-*
rumq; $\&$ c.
monstrans.

(3) *Episcop.*
sub *Arch.*
Moguntino,
urbs libera,
 $\&$ *conventu*
Juridico
totius *Impe-*
rii vulgo *Ca-*
mera *Impe-*

riali cele-
bris: *Opido*
autem a
Gallis pene

BUNONIS.

λ (a) *Aventicum* Romanorum olim colonia, jam inde *Neronis* tempestate universæ gentis caput fuit. *Cluverius German. Antiq. lib. 2.* In *Urbigenis* quoque erat (b) *Eburodunum*, hodie *Iverdon* ad lacum *Neuburgensem* ; circa quod opidum in agris antiquæ reperiuntur hodie monetæ. Inde ad duarum horarum spatium versus Meridiem abest pagus *Ursin* vulgo dictus ; ubi rudera ex marmore, & viæ subterraneæ. In pagi istius agris sepulchra, quæ *Guilbelmus Fabricius Hildanus* ipse scrutatus est, ac in uno ex iis invenit corpus humanum insignis magnitudinis, cujus *Cranium* commissuris expers fuit. Cadaveribus istis apposita fuere scuta & gladii. *Observ. Med. Epist. LXIII.*

μ (c) *Trebocci* leguntur etiam *Tribocci*, *Triboci*, *Tribocci*. Horum fines antiqui continent nunc *Elsatia superioris partem dimidiam*, Septentriones spectantem : item *inferioris partem fere dimidiam* illi proximam.

ν (d) *Stratisburgum*, quum fortè hic locus Germanis diceretur *An der argen Strassen*, à Romanis dictum *Argentoratum*, quasi *argen Strassen* vel *Straten*. Fuit unum ex *L* amplius castellis illis, quæ *Drusus* ad *Rheni* ripam erexit.

ξ *Trebocci* à *Septemtrione* continuabantur (e) *Nemetes*.

$\omicron$ (f) *Vangiones* Germanis antiquitus dicti *die Wangen*, quorum fuit *Borbetomagus*, *Borgetomagus* seu *Bormitomagus*, olim Germanicè *Wormitmagen* seu *Wormitzmagen*, & Romanis (g) *Vormitomagum*. Posteriores Germani, omiſſa particula *magen*, dixerunt *Wormitz* : ex quo postea factum vocabulum *Vormacia*.

π *Magontiacum*, *Maguntiacum* & *Moguntiacum* nomen habet à flumine *Main* seu *Moin*, Romanis *Menus* & *Mœnus* scribitur ; dictumque *Maintzig* & *Montzig* : posteriores Germani dixerunt *Maintz* & *Meintz* ; unde vocabulum (h) *Moguntia* & *Mogontia*. Urbs hæc in antiquissimis Germaniæ *Cilrhennæ* censenda est, cujus *Fundamenta* sine dubio ante *Christi* nativitatem jacta sunt. *Drusi* [m] enim tempestate jam exstitit : *Florus* lib. IV. [n]

ρ (i) *Ubi*, *Transrhennana* *Julii Cæsaris* ævo gens, eam annis ripam in *Germania* coluere, quæ inter *Moguntiacum* & *Coloniã* porrigitur. Postea verò, *Octavio Augusto* principatum Romanorum obtinente, à *M. Vipsanio Agrippa* *Col.* non invitati, sed cupientes in *Galliam* traducti sunt ; quum a *Cattis* pressi seu pulsati auxilium à Romanis, vel etiam, ut in eorum provinciam *Galliam* transire sibi liceret, petissent. Finibus continebantur his ; Ab *Ortu* *Rheni* amne con-

tra *Cattos*, pulsores suos, protegebantur, qui in antiquas eorum sedes immigrarant. A *Septemtrionibus* lineã à *Roræ Mosaque* confluentibus ad *Rhenum* & opidum *Ordingen* ducta primum à *Menapiis*, mox à *Gugernis*, huc translatis, separabantur. Ab Occasû habebant ipsum amnem *Roram*, à conflente ejus ad opidum usque *Nieder Heimback* ; quo primum ab iisdem *Menapiis* & *Eburonibus*, mox verò à *Sunicis*, huc translatis dirimebantur : à dicto deinde opido, lineã ad opidum usque *Kerpent*, ab iisdem *Eburonibus* & *Condruſis* arcebantur, qui postea, una cum *Cæræſis*, *Segnis* & *Pæmanis* dicti fuere *Tungri*. A meridie *Abrinca* amne à *Treveris* submoti fuere. Regiones intra hos *Ubiorum* fines nunc cernuntur istæ : *Juliacensis Ducatus* pars maxima, dextram *Roræ* ripam contingens : *Coloniensis episcopatus* fere totus. Caput gentis *Tacitus* appellavit.

σ (k) *Ubiorum opidum*, haud dubie, quia unum id iis initio fuit. Conditum videri potest statim ac *Ubi* *Rhenum* sunt transgressi. In *Augusti* certè principatu exstructum fuit. Deinde jussu *Julie Agrippinæ*, Germanici filie, *Claudii* uxoris, *C. Antistio*, & *M. Sullio* *Coll.* colonia ea deducta est, missis eò veteranis, quum longo fidei experimento *Ubi* meruissent. Hinc (l) *Colonia Agrippinensis* appellari cœpit ; & *Colonia Agrippina Ubiorum*. Proximus antiquitate memoratur in *Ubiis* locus, cui nomen (m) *Ara Ubiorum*. Hic postea *Bonna* dictus est.

HEKELI.

[m] *Augusti Cæsaris* *Privigni*.

[n] Et hoc testatur omninò vetustum illud Monumentum lapideum, glandi quernæ non dissimile, quod ipsi *Druso*, à quò *Moguntia* ampliata esse dicitur, factum est in colle quoddam *Urbi* vicinò, cui nomen est *Aichelstein*, ex quò conjecturam facere possumus, *Moguntiam* fuisse quondam arcem *Belli* contra *Germanos*. *Leg. Matth. Dresseri* Pars V. *Isagoge Hist. de præcipuis Germania Urbib.* p. 454. seq.

BUNONIS.

τ (n) *Gugerni* terminabantur ab Oriente, ut antè *Menapii*, *Rheni* flumine. A meridie iisdem finibus, quibus *Ubi* à *Septemtrionibus*. Ab Occidente *Mosa* amne ; quo à *Menapiis* submovebantur. A *Septemtrionibus* eodem limite, quo ante *Menapii* à *Batavis* dirimebantur. Regiones dictis finibus continentur istæ : *Clivensis Ducatus* magna pars cis *Rhenum* sita ; item *Geldrensis Ducatus* portio trans *Mosam* sita ; & ex *Juliacensi Ducatu* opidum *Brugge*. *Gugerni* societatem *Civilis*, *Batavorum* ducis, acceperunt adversus Romanos. Opidum *Gelre*, in mediis fere *Gugernorum* finibus situm, caput gentis futuri. Hujus opidi nomini, si adjungas alterius opidi

(a) *Aventicum*. (b) *Eburodunum*. (c) *Trebocci*. (d) *Stratisburgum*. (e) *Nemetes*. (f) *Vangiones*. (g) *Wormacia*. (h) *Moguntia*. (i) *Ubi*. (k) *Ubiorum opidum*. (l) *Colonia Agrippina*. (m) *Ara Ubiorum*, seu *Bonna*. (n) *Gugerni*,

diruto, *Tribunal Vetlariae* translatum est. (4) *Archiepiscop.* ab *An. 745*, antea sub *Archiep.* *Vormatiensi*, est bene culta, $\&$ munita cum *Arce* valida in colle. *Archiep.* primum locum tenet inter *Electores*. Hic primum *Ars Imprimendi* inventa traditur. (5) Ab *Agrippina*, *Neronis* *Matre*, sic dicta, est urbs libera, *Hanseatica*, $\&$ omnium *Germanicarum* maxima ; *Archiepiscop.* est unus ex *Electo*ribus. *Baud.*

ni in partibus Gelriæ & Cliviæ, ubi opida *Goch* (1) & *Gelre* (2): quondam, quum trans Rhenum incolerent, v. *Sicambri* dicti.

Batavorum
Insula.

Vahalis.
Vorcomum.
Mose ostium.

V. Hinc *Batavi* Rheni Insulam incolentes. Occupat hæc partem Gelriæ, partem Trajectensis Provinciæ, partemque Hollandiæ. Incipit haud procul Clivis opido, apud munimentum Schenckii, vulgo *Schencken-schans*: ubi Rhenus in duo veluti cornua scinditur. *Sinistrum*, *Vahalis* flumen appellatur: Mose anni apud *Vorcomum* opidum confusum, uno ejus alveo ad Oceanum deferitur, ubi *Mose ostium* dicitur. *Dextrum* cornu primo latum ad usque *Batavodurum*, quod vulgo est *Wick te Duerstede* [o], inde modicum nominis sui custodiens alveum, Trajectumque & Lugdunum transiens opida, propter vicum *Catwyck* in Oceanum olim effundebatur: nunc Ostium hoc arenis obstructum est. Quicquid igitur duobus hisce alveis Oceanoq; includitur, *Insula Batavorum* fuit: cujus nomen hodieque in superiore ejus parte servatur, vulgo *de Betaw* dictum. Præterea extra Insulam tenuere *Batavi*, quicquid *Vahali* ac *Mosæ* includitur. Partem Insulæ circa Trajectum & Wordam incolere *Caninefates*. De cætero Gallorum omnium fortissimi erant *Belgæ*. Horum bellicosissimi *Helvetii*: clarissimi *Treviri*: urbium Belgicarum opulentissima *Augusta Trevirorum*. φ

Nobiliores
Galliæ fluv.
Mosa.
Scaldis.

VI. Nobiliores Galliæ fluvii sunt, Oceanum petentes, χ *Mosa*, vulgo *die Mase* Germanis, Gallis *la Meuse*; † *Scaldis*, *l'Escaut* Gallis, Germanis *die Schelde*;

(1) Ad *Ni-ersam fluvium* sita in Ducatu *Cli-venfi*. Regi *Borrussorum* subst. (1) *Ad Ni-ersam fluvium* sita in Ducatu *Cli-venfi*. Regi *Borrussorum* subst. vocabulum *Goch*, facies *Gochgelren*, & propemodum habebis vocabulum Latinum integrum, *Gugerni*, quasi *Gugelri*, liquidis mutatis.

(2) *Guel-dria Ducatus* insignita, & egregie munita, *Hispanorum* ditio qui subest. (2) *Guel-dria Ducatus* insignita, & egregie munita, *Hispanorum* ditio qui subest. φ Taxandris atque Menapiis jungebantur a Septentrione *Batavi*, extrema Galliarum versus Septentrionem & Orientem obsidentes; qua Oceanus & Rhenus Galliam Belgicam claudunt: gens omnium Germanici nominis cis Rhenum nobilissima atque fortissima. Fuere *Batavi*, quod *Tacitus* libr. de *Germ.* & *Just.* l. iv. tradit, *Cattorum* progenies, qui *Hassi* nunc dicuntur, Domestica seditione a suis popularibus per vim pulsi. Nomen *Batavorum* in *Hassia* videtur relictum in *Battenberg*, quod hodie opidulum est in monte positum; cui imminet *alius mons excelsior*, in cujus cacumine antiquæ arcis supersunt rudera. [p] *De Batavis & Batavorum insula* vid. [q] si placet, *Cluverii Germ. Antiq. lib. 2. c. 30. & seqq.*

χ (b) *Mosa* annis [r], ex *Volego* monte oriens; nunc in *Geldria* inter opida *Bommel* & *Megen* partem quandam sui duobus alveis, quibus munimentum *divi Andreæ* circumdatur, in *Vahalem* transmittit; suo tamen nomini latum servans alveum, usque ad vicum *Bochoven* deferitur. Inde verò divertente in Occasum Solis æstivum alveo, usque ad arcem *Lovestenium*, ubi *Vahali* nunc jungitur, *Novus* appellatur *Mosa*, vulgò de *Niwe Mase*. Hinc eodem nomine *Gorichomium* præterlabitur opidum, infra quod jam geminum fert nomen; alterum modò dictum, alterum quod accolis de *Merwe* vocatur, a veteri arce ejusdem nominis, cujus vestigia in undis prope *Dordracum* extant. Hinc dicto gemino nomine *Flaredingam* usque deVectus; infra id opidum uno simpli-

cique vocabulo, donec Oceano misceatur, *Mosa* vocatur. At alveus iste, a *divi Andreæ* munimento ad *Flaredingam* usque descriptus, non est vetus ille a *Cæsare* & *Tacito* memoratus; sed tenuis ille alveus, qui a nova *Mosâ*, juxta vicum *Bochoven*, in sinistras terras divergens, primùm *Hedickse Mase*, *Hediceris Mosa*, a vico *Hedickbuysen*, quem perfundit; mox *d'oude Mase*, *Vetus Mosa*, indigitatur. *Mosæ* igitur veteris flumen ab opido *Megen* uno certoque alveo, nullis in *Vahalem* ad *divi Andreæ* munimentum aquis transmissis, deVectum, eas terras antiquitus dextra ripa perfudit, quæ nunc opidum *Huesden* sustinent: sinistra autem, ubi nunc opidum *Geertrudenberg* conspicitur, juxta vicos *Simonsbaven* & *Biert* alveus est, qui tandem in ostium nomenque *Mosæ* definit ad opidum *Geersfiet*; qui vetus & verus est *Mosæ* alveus. [f]

† (c) *Scaldis* five *Scaldes*. Ejus alveus ostiumque sinistrum *Ptolemæo* dicitur *Tabuda*. [t]. In *Veromanduis* [u] ortus inter *Artesiam* & *Hannoniam*, per *Flandriam* & *Brabantiam* infra *Antuerpiam* in Oceanum decurrit, *Cameraco*, *Valencenis*, *Tornaco*, *Gandavo* & *Antuerpia* urbibus irrigatis.

HEKELII.

- [o] *Divæo Duersteden*.
 [p] *Betavos* quoque per *E* in primâ syllabâ vocari in antiquo *Lapide*, discimus ex *Notis Leunclavii ad Dionem*.
 [q] Præter *H. Junii* *BATAVIAM*.
 [r] In tabulâ *Peutingiana* *Batavus* nominatus.
 [f] *Mosa* etiam *Loci* nomen videtur apud *Antoninum* inter *Antemantunum* & *Tullum*.
 [t] *Taßöd*.
 [u] Et quidem propè *Abbatiam*, ut vocant, *Divi Martini*.

BUNO-

Schelde; α Sequana, la Seine, Matronam devehens, vulgo le Marne, & α Ligeris, la Loire: β Garumna, la Garonne. Rhodanus, der γ Roden Germanis, Gallis le Rosne, velocissimus amnis, inter tres maximos Europæ fluvios computatus, tardissimum Ararim, vulgo la Soane, in Mare internum secum trahit.

Sequana:
Matrona.
Garumna.
Rhodanus.
Araris.

CAP.

BUNONIS.

α (a) Sequana in Burgundionum finibus apud pagum & cœnobium S. Sequani, vulgò S. Seyne, haud longè ab opido Nivers oriens, ac per Barrum, Trecas, Nonigentum, Lutetiam, ubi (b) Matronam excipit; Pontisaram, ubi (c) Esiam; inde Rotomagum alluens in Oceanum Britannicum inter duo opida, quæ vulgò Honfleur & Hanfleur, delabitur; portus ejus vulgò appellatur Havre de grace.

α (d) Ligeris & Liger [x] è Cœmennis montibus sive Gebenna in Arvernorum finibus oriens, & inter Heduos & Bituriges versus Septemtrionem primo fluens; inde in Occasum per Aurelianos, Turones, Andes & Nannetes, receptis aliquot fluviis, properat, & in Oceanum Aquitanicum sese magna aquarum mole exonerat.

β (e) Garumna fl. Aquitanix maximus, ex Pyrenæis montibus ad opidum Guadalup oritur, & regionem dividit, primum in Boream, inde in Occasum cursum dirigit, infra Burdigalam urbem periculoso ostio ad turrim Cordan in mare Aquitanicum se mergit. Nisi quum hiberno imbri, aut solutis nivibus intumuit, diu vadofus, & vix navigabilis fertur. At ubi obvius Oceani æstuantis accessibus adductus est, iisdemque retro remeantibus, suas illisque aquas agit, aliquantum plenior, & quanto magis procedit, eo latior fit: ad postremum magni Freti similis, non majora tantum navigia tolerat, verum etiam more pelagi sævientis exurgens jactat navigantes atrociter, utique si aliò ventus, aliò unda præcipitat. *Mela lib. III. cap. 2.* Habet urbes præcipuas Tholosam, Agennum & Burdigalam [y].

γ (f) Rhodanus Gallix Narbonensis fluvius, in Lepontiis ex Alpium jugo, quod vulgò Furca mons dicitur, oritur, & per Sedunos in Occasum fluens, Lemannum lacum ingreditur, eumque ad Genevam egreditur; per Allobroges fluens, donec ad Lugdunum (g) Ararim ex Vosago monte ortum excipit, in Meridiem conversus Viennam, Valentiam, Avenionem, & Arelatum urbes attingit, Isara, Druentia, aliisque minus claris fluviis eodem curru assumtis. *Strabo l. IV. Mela II. c. 1. Plinius III. 4.* [z]. Hunc M. Varro tertium Europæ fluvium Istro haud minorem esse scribit. Reliqua flumina inter minora numerantur: ut (h) Somona fl. nunc Somme, per Picardiam & Ambianos in Oceanum fluit Britannicum, ab ortu in Occasum, Fano Quintini, Hano, Perona, Corba, Ambiano & Abbatibus Villa irrigatis. (i) Druentia sive Durance, Duranius sive Dordogne, Elaveris, Isaris, Charente, Dracus, &c. Cæterum montes in Gallia præcipui sunt (k) Vosagus, seu Vosagus [a], cui ingens silva superfusa est Silva Vosaga [b] dicta. Mons ipse Burgundiam hodie à Lotharingia separat; ac porrò Lotharingi-

am ab Elsatia dirimit versus Septemtriones procurrens: Mosam, Mosellam & Saravum evomit fluvios [c]. (l) Gebenna [d] mons Arvernos ab Helviis distinguens, in Aquitania exortus ad Rhodanum procurrit in Ortum, & Galliam Narbonensem ab Aquitania Celticaque in parte separat. Strabo hunc Cœmenum videtur facere, quem à Pyrenæo Lugdunum usque producit [e]. (m) Jura mons initium à Genevâ urbe ducens, versus Septemtriones ad fontibus Dubis fluminis, quod vulgò Doux est, protenditur, ejusque fluminis dextram ripam prosequitur, usque ad vicum Pierreport: inde in ortum æstivum versus, lævam amnis Arole, vulgò die Are, ripam radit, donec ipse una cum Arola Rheno jungatur, ad opidum Confluentes, vulgò Coblenz [f]. (n) Arduenna silva dispersa fuit per fines Trevirorum, Tungrorum, Sunicorum, Ubiorum, Cugernorum, & partem Batavorum extra insulam, item per Menapiorum finis, Morinorum, Bethasiorum, Sueconorum, Nerviorum, Atrebatium. Summa ejus latitudo fuit inter Ortum & Occasum à Mosellæ confluente ad extremos Atrebatium fines & litus Oceani, millium passuum CCXL. Latitudo maxima inter Meridiem & Septemtriones à Mediomatricorum confinio ad Vahalem usque millium passuum CL. Reliquæ ejus hodieque ingentes passim dicto terrarum tractu manent: maxime verò in Westravia, in Treverico Leodicensique Episcopatibus, in Ducatu Luceburgensi & cis Mosam. Nomen etiam antiquum in parte obtinet, vocaturque Picardis & Wallonibus vulgò L'Ardenne.

HEKELII.

[x] Græc λίγερ.

[y] Hodie dicitur Garonne, Ptolemæo Γάρυνα & aliis Garona.

[z] Hodie vulgò Rhosne nominatur. Oppianus in *Alieuticis* & Philostratus in *Vitis Sophistarum* vocant eum Eridanum. Hunc Rhodanum septem ostiis in nostrum Mare evolvi, scribit Apollonius in *Argonauticis*.

[a] Sive Vosagus & Tacito Vocetus.

[b] Et Vosaca.

[c] Est & Pagus agri Biturici VOSAGUS dictus.

[d] It. Cebenna & Cœbennæ pluraliter.

[e] Hujus Montis partem hodie Tarara nomen habere, scribit Gu. Budæus Lib. IV. de *Asse*.

[f] Et hi duo Montes, Alvernix Montium nomine venientes, præter herbas medicinales, quas ferunt optimas, pascua undique optima habent, ex quibus greges & armenta numerosa aluntur. Unde Carnium, Butyris, Casei optimi, & talium ingens copia semper trahitur.

R E I S.

- (a) Sequana. (b) Matrona. (c) Esia. (d) Ligeris. (e) Garumna. (f) Rhodanus. (g) Araris. (h) Somona fl. (i) Druentia fl. (k) Vosagus mons, & Vosaga silva. (l) Gebenna mons. (m) Jura mons. (n) Arduenna silva.

CAP. XIII.

De incolis Gallia, ac posteriori ejus divisione.

I.

Celtarum
gens.(1) Galatas
eandem pe-
ne Linguam
habuisse
quam Trevi-
ri testatur
Hicronymus,
Epist. 6. ad
Florenti-
um.Gallia Nar-
bonensis à
Romanis
subjugata.Gothorum
in Gallia re-
gnum.Burgundiæ
seu Arela-
tense re-
gnum.(2) Ubi nunc
Diocesis A-
quensis in
provincia,
teste Dale-
champio.(3) Ubi nunc
Provincia.
Delphinatus
& Sabau-
dia, Baud.

UNam gentem, Celtarum nomine, omnem quondam incoluisse Hispaniam, ac Galliam Germaniamque, Illyricum, & Britannicas insulas, supra ad Hispaniam dictum est; latiusque infra in Germaniæ descriptione dicetur. Cæterum Gallorum natio adeo populosa fuit, ut ii, quum domi haud sterile solum tenerent, ob multitudinem tamen Hominum, necessum habuerint, in diversas ac longinquas mundi regioneis colonias deducere. Nonnulli eorum Italiæ dimidiam fere partem occuparunt. Ex his quidam ultra profecti, in Asiam usque pervenerunt; nomenque ibi Galatiæ, sive Gallogræciæ, seu Græcogalliæ fecerunt (1). Alii in Britanniam Insulam pervenisse putantur. In Germaniam autem alii inveci, ingentem tractum à Rheno ad Vistulæ usque fonteis obsederunt.

II. In ipsa Gallia vixit universa gens, quot nominibus, tot civitatibus, Imperiis ac Magistratibus discreta. Primi Romanorum arma sensere Salyes (2); cum de incursionibus eorum Massilia, socia Romanorum civitas, quereretur. Deinde Allobroges & Arverni; quum adversus eos similes Heduarum querelæ opem & auxilium flagitarent. Prima igitur Narbonensis Gallia subjugata (3), in Provinciæ formam redacta est; Domitio Ænobarbo & Fabio Max. tropæa in eâ statuentibus. Reliquæ Galliæ per x annos domitæ laus ad Julium Cæsarem defertur.

III. Paruit hinc tota sub præfectis Romano imperio ad Honorii Imperatoris usque tempestatem; quum circa annum Christi CCCC Gothorum, Hispaniam atque Italiam vastantium, pars Narbonensem Provinciam invasit, nomenque regioni de suo imposuit, quod postmodo corrupte Languedoc, quasi *Langue de Goth*, dictum est. Prolatis deinde ad Ligerim usque annem Imperii finibus regnum constituerunt, cujus caput ac regia Tolosa fuit.

IV. Eadem tempestate Burgundiones, ab ultima Germania (pars Cassubiorum, parsque Brandeburgensium nunc ea loca tenent) cum Vandalis Suevisque profecti, alias Galliæ partes occuparunt, regnoque constituto, Burgundiæ nomen

REISKII:

I Diversis ita gentium (a) migrationibus, quas diversa tempora & fata ferebant, incolæ diversique populi debentur. Nam migrationes aut domesticæ fuerunt, internæque, aut alienæ amplius externæque: Illæ Gallorum propriæ in Italiam, Græciam, Asiam, Germaniam susceptæ: Hæ vero gentium externarum, quotquot è terris Septemtrionalibus Germanicisque in Galliam infederunt. Hinc Galli totam superiorem Italiam tenuisse, Romam A.U.C. cccLxiij, expugnasse, uno salvo Capitolio, Pannoniam, Thraciam, Illyrium, Græciam, ipsam minorem Asiam invasisse tripartitis copiis, Brenno, Cerethrio, Belgioque; quibus legantur: Gallia posthac Romano Cæsa-

rumque imperio subjecta Præfecturam Occidentis secundam continuit, in eaque XVII. provincias, uni præfecto Prætorio commissas. (b) Postea Visii Gothi Ataulpho rege Gallias, A. C. 412, aggressi A. 420 novum Tolosæ regnum statuunt: Burgundiones cum Vandalis, Suevis Alanisque conjuncti A. 413 alterum nempe Burgundicum: Tertium Franci, gens Germanorum nobilissima ex liberis Romanoque imperio subductis populis orta A. 420, idque Francicum, adhuc in Gallia superites. Adde Britanos in Aremoricam, & Saxones in hujus viciniam quinto seculo ingressos: Sed varias regni Francici partitiones, hujusque terminos prætereo. Vid. Conring. Lib. de finibus Imper. German.

H E K E

(a) Migrationes gentium distinctæ. (b) Regnum Gothorum Burgund. Francicum.

nomen de suo imposuerunt, cujus caput regiaque sedes *Arelate* [a]. Complectebatur utramque *Burgundiam*, *Lugdunensem agrum*, *Delfinatum*, *Sabaudiam* & *Provinciam*.

V. Sub idem ferme tempus, *Franci* Germanica gens, Rheno trajecto, proximam Galliae partem *Tungriam* (nunc est *Brabantia*, ac *Leodiensis Episcopatus*) obsederunt; at pulsi mox à Gothis, paulo post redierunt, utraque in Parisios usque progressi, regioni ac regno inibi condito, *Franciae* vocabulum de suo imposuerunt, cujus caput ac regia *Lutetia*. Circa eadem tempora *Britanni* ex *Britannia Insula*, ab *Anglis* & *Saxonibus*, quos in opem & auxilium adversus *Scotos* *Pictosque* ex *Germania* vocaverant, pulsi, extrema Galliae *Celticae* obsederunt, & de suo nomine *Britanniam minorem* appellarunt. At [b] *Clodovæus V*, *Franciae Rex* [c], *Burgundiae Rege Gundebaldo* armis devicto, Gothisque ex *Gallia* ejectis, utrumque regnum suo imperio adjecit.

Francorum regnum.

Francici regni caput *Lutetia*. *Britanni* in *Gallia*.

Clodovæus.

VI. Hic vita excedens, regnum *Franciae* IV filiis in quatuor parteis seu regna distributum reliquit. Primus [d] erat *Parisiorum rex*: cui parebant *Parisii*, nunc vulgo *Ile de France*, id est, *insula Franciae*, *Campania* (1), *Cenomani* (2), *Turones* (3), *Andegavi* (4), *Aquitani* (5), *Arverni* (6). Secundus [e] *Suessionum Rex* (7): cujus regno submissi *Veromandui*, *Neultrii*, nunc *Normanni*; *Picardi*, *Flandri*. Tertius [f] *Burgundiae* sive *Aureliani Rex*: cui cessit totum *Burgundiae* regnum; antea dictum, cum *Aurelianensi Ducatu* (8). Quartus [g] *Rex* (9) *Metensis*, seu *Austrasiae*: quæ complectebatur quicquid inter *Mosam* ac *Rhenum*. Mortuis autem fratribus, *Clotarius* solus rerum potitus est.

Regni *Franc.* divisio.

I. *Rex Parisiorum*.

II. *Suessionum*.

III. *Burgundiae*.

IV. *Austrasiae*.

VII. Hujus itidem quatuor filiis regnum iterum in quatuor dictas parteis divisum est. At defunctis, ut ante fratribus, *Clotarius II* totum regnum *Franciae* solus obtinuit. Id integrum intactumque successoribus ejus mansit, ad *Caroli Magni* usque tempestatem, quum *Austrasia* divelleretur, mox *Flandria* etiam sui juris facta est. Imperator dein *Henricus III Burgundiae* Regnum *Germanorum Imperio* adjunxit. Sed id postea in quatuor partes direptum est: *Beroaldus*, *Saxoniae Dux*, *Sabaudiam* invasit. *Otho*, *Flandriae Comes*, partem occupavit, quam *Franche Conté*, id est, liberum *Comitatum Burgundiae* nuncupavit. *Guigius Comes* eam, quam à filii & soceri nomine *Delfinatum* appellavit (10). *Boso* postremus in *Provincia* regnum tenuit, quod *Arelatense* dictum fuit. a.

Altera regni divisio.

(1) Nunc *Champagne*.

(2) *le Maine*.

(3) *Tours*.

(4) *Anjou*.

(5) *Aquitain*.

(6) *Auvergn*.

(7) *Soissons*.

(8) *Orleance*.

(9) *Metz*.

(10) *Dauphine*.

(11) *Urbs Archiepsc.*

in *Provincia*

a, olim *Regni*

Arelatensis

Metrop.

multa habet

antiquitatis

vestigia.

Baud.

VIII. At

HEKELII.

[a] Hodiè *Arles*, quæ *Urbs* ad *Rhodanum* undique septa est paludibus, in quibus hodiè præferoces aluntur *Boves*. (11)

[b] *Corrupte Clovis*.

[c] *Ludovicus Magnus* alioquin dictus.

[d] *Childebertus*, s. *Hildebertus*.

[e] Qui vocabatur *Clotarius*.

[f] *Clodomirus*.

[g] Qui nothus erat, & *Theodoricus* nuncupabatur.

BUNONIS.

a Regni *Arelatensis* postremum regem *Cluverius* noster tradit fuisse *Bosonem*; qui tamen fuerat primus. Nam *Carolus Calvus* mortuo *Ludovico II*, Imperatore, *Italiam* cum *Cæsarea dignitate* & *Provinciam* *Ludovico* fratri natu majori, *Germanorum Re*

gi, per injuriam eripuit, novumque hoc regnum *Arelatense* condidit; cujus Regem fecit, *Judithæ*, uxoris suæ, fratrem *Bosonem* sive *Boslonem*, ambitione ductus, ut ipse *Augustus* & Imperator non solum *Provinciae*, verum etiam *Burgundiae Rex* appellari voluit. *Bosonis* filius *Ludovicus*, qui, quum *Italiae* quoque regnum affectaret, à *Berengario* captus & excecatus est. Hujus hæreditatem accepisse videtur *Hugo Berthæ* [b] filius. Porro *Carolo* *Crasso* Imperatore dignitate pulso *Rudolphus* minoris *Burgundiae Comes* Regem se appellari iussit; contra quem movit *Arnolphus* Imperator, cui videtur reconciliatus. Huic *Rudolpho* successit filius *Rudolphus*, qui deinde *Berengario* Regi in *Italia* substitutus est. [1] Mortuo vero *Rudolpho* *Burgundiae* regnum ad *Germaniae Imperium* venit: Verum *Philippo Pulchro* id concessit *Albertus I Austriacus*, Imperator jure *fiduciario*, mansitque ita in ditone Imperii, usque ad *Caro*.

VIII. At posteriores Franciæ Reges β Provinciam ac Burgundiæ Ducatum recuperarunt. γ *Delphinatum* Humbertus ultimus ejus Princeps Regi Galliarum vendidit, eâ lege pacta, uti in posterum primogenitus cujusque Regis filius nomen *Delphini* inde gestaret. *Sabaudia* (1) successoribus Beroaldi etiam nunc manet. δ *Burgundiæ Comitatus* eodem titulo ac jure ad Hispaniarum Regem pervenit, quo ipsa Flandria. (2) *Avenionensem Comitatum* Joanna Provinciæ Comes Papæ Clementi VI concessit, manetque etiam nunc sub Romanæ Ecclesiæ ditione.

Carolus IV, qui regnum hoc Gallie Regibus concessisse scribitur ab Aventino lib. 4. Annal. Boj.

β *Provinciæ Comitatus* ad Reges Galliæ pervenit; sed non alio, quam fiduciario jure. A Philippo Pulchro eam repetiit Adolphus Nassovius Imperator; sed eidem concessit Albertus Austriacus; verum tanquam Imperii feudum. Carolus vero IV, Imperator Comitatum hunc cum regno Arelatensi Galliæ Regi permisit, quod Sigismundus confirmavit. [k]

γ *Delphinatus*, cujus caput Vienna est, à Regni Galliæ provinciis semper fuerat discretus. Humbertus ille provinciam istam Galliæ Regi quidem vendidit; sed Philippus Valesius Rex translationem illam à Ludovico IV Cæsare rati haberi petiit, & quum id non impetrasset, venditionem istam confirmari curavit à Pontifice Romano. Mansit tamen Delphinatus in jure Imperii, ejusque Principes hoc ipso in clientelam venerunt Cæsarum. Carolo IV, Cæsari, Delphinatus nomine homagium præstitit in Comitibus Metensibus Galliæ Regis filius.

δ *Burgundiæ Comitatum*, prole mascula Comitum extincta, Carolus IV, Cæsar, Philippo Audaci Burgundiæ Duci ex jure Imperiali contulit, ipseque Rex Hi-

spaniæ, qui Burgundiam illam hodiè tenet, eam pro regione Imperii habet.

HEKELII.

[b] *Suevæ*

[i] Conf. Jo. Aventini Lib. IV. Annal. Bojor. p. 278, Edit. Cisneriano-Basil. Regiæ in fol.

[k] *Provincia*, vulgo *Provence*, ad Alpium pedes inter Rhodanum & Varum jacet, cui à Septemtrione *Delphinatus* ponitur. Hujus Solum aptissimum est ad mittendum segetes absque culturâ ullâ, & parvò cum labore cultum profert nobiles fructus. *Uvarum*, *Passularum* & *Ficum* tanta heïc colligitur copia, ut eis bona *Europæ* pars subveniatur. *Rosmarinum*, *Myrtus*, *Juniperus* heïc abundantissimè crescunt. *Castaneæ* quoque heïc sunt majores, quàm ullâ aliâ in parte *Europæ*. *Citria Mala*, *Mala Cotonea*, *Mala Granata*, *Crocum*, *Oryza*, *Palme*, quæ *Dactylos* maturos ferunt, copiosissimè isthic proveniunt, atque aliquibus in locis Cannæ Sacchari plantantur. Vites heïc generosissimum ferunt vinum, qui *Basileæ* pro *Corfico* habetur. Hæc *Maginus Part II. Geog. Ptolem. fol. 66. fac. a.*

C A P. XIV.

De recentiori Gallia, ejusque in varias Provincias divisione.

I.

HAC igitur ratione Gallia arctior, quam olim fuit, facta est; tota prope modum Belgica avulsa. Itaque à Meridie, Occasu ac Septemtrione servatis antiquis terminis, ab Ortu clauditur Subaudia, Burgundiæ Comitatu, Lotharingia, ac inferiore Germania, quam vulgo nunc *Belgicam* & *Belgium* vocant. *Longitudo* ejus ab extrema Britannia, ad usque Varum flumen, Italiæ terminum, porrigitur milliarius Germanicorum CLXXX. *Latitudo* à Pyrenæis jugis in Bearnia ad extremam usque Picardiam milliarius CXL. (1)

II. Francia

perspectumque. Hinc laudes apud Gallos nimis feruntur, quibus imperium suum cælo & Oceano terminandum, Ludovicum XIV novo maximi titulo exornandum, Delphinum quinta monarchia (b) potiturum jactitant: Sic immodicus ille promissor Auberius in excerptis de prærogativa regis Franciæ Lib. I. & III. Petrus du Val regnum Gallicum ducenta & viginti milliaria longitudine, totidem latitudine sua excedere scribit, adeo ut urbes provinciis; provincias autem regnis integris æquet. Idem docuit M. Roobe in methodo ad Geograph. Duci Maynio dicata, ubi XIV partes primarias aut Gubernamenta

Hodiernæ Galliæ fines.

(1) *Extenditur in longum ab extrema Armorica ad Vari fluvii ostium, 250 Leucas Gallicas; ejus vero Latitudo a Dunquerca ad Montes Pyrenæos & Cataloniam 230. Baud.*

(2) *Quod nunc verum est; e tota etiam Italia pulsati sunt Galli, Sabaudiam autem adhuc tenent, at Lotharingia suo Duci restituta est.*

REISKII.

I (a) Auctor Galliam pro statu temporis, quo scripserat, arctiorem fecit, & avulsam Belgicam ab ea fere totam heïc prodidit (2), quæ tamen tot accessionibus, terrisque Italicis, Belgicis, Germanicis, Hispanicisque aucta, terminos produxit longius, usque Lotharingiam, Burgundiæ comitatum & Belgii Hispanici, Allatiæque partem magnam complectitur. Quid bello adhuc præsentente Germanico geratur, quas urbes munitissimas & regiones manu violenta Galli aut teneant aut infellent, noto est notius, & in Palatinatu Rhenano, terrisque finitimis eheu cognitum

(a) Gallia hodierna est amplior. (b) Monarchiæ novæ cupido.

II. *Francia* autem dicitur vulgo à *Francis*, (1) Germanica gente, in eam transgressis. Tota paret uni Regi, in parteis variè divisa. Præcipuæ tamen regiones sunt, quarum vulgaria vocabula ista sunt: *Bretagne*, *Normandie*, *Picardie*, *Champagne*, *la France*, *Beausse*, *Berry*, *Blaisois*, *le Maine*, *Touraine*, *Anjou*, *Poitou*, *Saintonge*, *Perigord*, *Limosin*, *Bourbonnois*, *Bourgogne Duché*, *Quercy*, *Gascogne*, *Languedoc*, *Provence*, *Dauphine*. Accessit haud ita pridem *la Bresse*, pars *Subaudiæ*: *Mets* etiam atque *Toul*, *Lotharingiæ* opida, Regis Francorum superiori seculo facta sunt. α

Franciæ partes.

III. Cæterum *Ducatus* in Gallia sunt XIX: *Orleans*, *Bourgogne*, *Narbonne*, *Bretagne*, *Anjou*, *Berry*, *Normandie*, *Auvergne*, *Guienne*, *Tours*, *Barleduc*, *Valois*, *Nemours*, *Alençon*, *Reims*, *Laon*, *Langres*, *Bourbon*, *le Maine*. Pares *Franciæ* quondam *Carolus Magnus XII* instituit: quorum sex *Ecclesiastici*, sex *seculares*. *Ecclesiasticorum III* sunt *Duces*; *Archiepiscopus Remensis*, vulgo *Reims*; *Episcopus Laudunensis*, vulgo *Laon*; *Episcopus Lingonensis*, vulgo *Langres*. *Tres Comites*, iidemque *Episcopi*: *Catalaunensis*, vulgo *Chalons*; *Noviodunensis*, vulgo *Noyon*; *Bellovacensis*, vulgo *Beauvais*. *Secularium* itidem *tres Ducatus*: *Burgundicus*, *Normannicus*, *Aquitanicus*, *Guienne* vulgo. *Tres Comites*: *Flander*, *Tolosanus*, *Campanus*. At hodiè duo ex his XII aboliti sunt, *Burgundicus* ac *Flander*. β

Ducatus 19.

Pares Franciæ 12.

IV. *Conventus Juridici* (*Parlamenta* *Franci* vocant) sunt octo (2): *Parisiensis*; *Rotomagensis*, vulgo *Rouan*, in *Normandia*; *Redonensis*, vulgo *Renes*, in *Britannia*; *Divionensis*, in *Burgundia*, vulgo *Dijon*; *Burdegalensis*, in *Vasconia*, vulgo *Bordeaux*; *Tolosanus*, in *Linguadoco*, vulgo *Toulouse*; *Gratianopolitanus*, in *Delfinatu*, vulgo *Grenoble*; *Aquensis*, in *Provincia*, vulgo *Aix*. His accesserunt nuper duo alii *conventus*; *Pau* in *Bearnia*, & *Mets* in *Lotharingia*. *Archiepiscopatus* sunt per universam *Franciam* XV, quibus subiecti *Episcopatus* CIII. γ

Parlamenta 8.

Archiepiscopatus 15.

(1) Ita dicitur a *Libertatis* Signo, quod *Frankon* *Libertum* gentis *Lingua* hominem sonat. *Baudr.* Alii originem *Nominis* a *Franconia*, unde in *Galliam* venerunt quærun, dicitur a *Libertate* loquendi, alii a *Federe* *Libertatis* tuendæ *Causa* inito; alii autem, quia *Gens* erat *indomita*. *La Forreît.*

(2) *Baudrardo* 12, *Vesontinum* enim & *Tornacense* addit, quæ *Cluverius* comisit.

C A P.

menta numerat, iisque tum *Lotharingiam* tum *Burgundiam* addit. (a) Ad terminos vero tuendos tribus regem *Gallicum* indigere clavibus dixit *Cardinal. Rigelius*, *Perpiniano Hispaniæ*, *Brisaco Germaniæ*, *Pignarolo Italiæ*. Interim mutatio *Ducatum*, *Comitatum*, *Dignitatum* & *Parlamentorum* quanta contigerit, *Libri de l'Estat de la France* plures indicant: Accessit undecimum *Parlam.* A. 1657, *Ensisheimense*, pro utraque *Alsatia* *Ensisheimii* erectum. *Lex* autem *Salica* de *fœminis* excludendis, & *titulus* *Christianissimi* ex seculo V adhuc viget: Item tria *regni* *Cimelia*, quæ sunt *ampulla Rhemensis*, *scutum liliatum*, & *auri flamma cœlitus delapsa*, quanquam à *cordatioribus* in *dubium* vocentur.

B U N O N I S.

α *Francia* unum agnoscit *Regem* *primogenitum*, *nobilem*, *masculum*. *Mulieres* excluduntur. *Servatur* ad *literam* horum *verborum* *sensus*, *Lilia* *neque* *serunt*, *neque* *nent*. *Galliæ* *Rex* *cognominatur* *Christianissimus*; sicuti *Hispaniæ* *Rex* *Catholicus*; & *Rex* *Angliæ* *audit* *Fidei* *defensor*.

β In bello *summa* *dignitas* est *Comitis* *stabuli*, *le* *Conestable*; hunc *excipiunt* *primum* *duo*, *mox* *quatuor*, *tandem* *plures* *Mareschalli*. *Juri* *dicundo* *præest* *Cancellarius*; hinc *Magistri* *libellorum* *supplicum*, *les* *Maîtres de Requestes*; *Magnum* *Consilium*, *le* *grand*

Conseil: *Parlamentum*, *la* *Cour* *de* *Parlement*; *Rationum* *Magistri*, *les* *Maîtres* *des* *Comptes*: *Curia* *Adjutorum*, *la* *Cour* *des* *Aydes*. *Fisco* *præest* *Superintendens*; cui *adjuncti* *quatuor* *Intendentes*, &c. *Quum* *Ordo* *S. Michaëlis* *effusus*, & *nimis* *frequens* *exolesceret*, *Henricus* *III* *ordinem* *Spiritus* *S.* *excitavit*.

γ Cæterum, *Franciæ* *regnum* *Brietius* *disperdit* in *quinque* *partes*; 1. in *Orientalem* *Franciam*; in qua *Picardia*, *Francia*, *Campania*: 2. In *Neustriam* seu *Franciam* *Occidentalem*; in qua *Normannia* (*Normandie*), *Armorica* (*Bretagne*), *Belsia* (*Beaulse*). 3. In *regnum* *Burgundiæ*, in quo *Ducatus* *Burgundiæ*, (*le* *Deuche*); *Comitatus* *Burgundiæ*, (*le* *Comte*); & *Nivernensis* *ager* (*Nivernois*). 4. *Regnum* *Arelatense*, in quo *Lugdunensis* *ager* (*Lionnois*), *Sabaudia* (*Savoie*), *Delphinatus* (*Dauphine*), *Provincia* (*Provence*). 5. *Aquitania*, eaque *Orientalis* in qua *Bituricensis* *ager* (*Berry*), *Borbonius* *ager* (*Bourbonnois*), *Lemovicus* *ager* (*Limosin*), *Auvernia* (*Auvergne*), *Cadurcensis* *ager* (*Quercy*), *Rutenensis* *ager* (*Rovergne*), *Oxitanica* (*Languedoc*): *Occidentalis* *Aquitania*, in qua *Pictaviensis* *ager* (*Piçou*), *Santonensis* *ager* (*Xaintonge*), *Incolismensis* *ager* (*Augoumois*), *Petrocoriensis* *ager* (*Perigord*), *Aquitania* *vera* (*Guienne*), *Vasconia* (*Gascogne*).

B U N O

(a) Tribus eget Clavibus.

C A P. XV.

De urbibus Galliae celebribus, Academiisque illustribus.

I.

Lutetia.

URbes Galliae celeberrimae sunt, in Parisiis, sive Insula Franciae, a Lutetia Parisiorum, vulgo Paris [a]; caput ac regia regni; urbs totius Europae, unam si Constantinopolin excipias, magnitudine atque incolentium frequentia, clarissima, dignitate sua maxime aestimanda (1). In Picardis β Ambianum, vulgo Amiens, templi interno splendore, ac ornamentis insignis (2). In Normannis γ Rotomagus Roüan (3), opulentissimum Galliae ad Oceanum Britannicum

Ambianum.

Rotomagus.

(1) Aliter

sentiunt

Galli baud

indocti; Lu-

tetiam enim

Londinium,

Incolentium

frequentia

multum su-

perare faci-

le conce-

dunt. Bau-

drandus

tantum 43

Templa Pa-

rochialia in

hac Civitate

numerat, at

omnibus no-

tum est Lon-

dinium 96

Templa nu-

merare. Fa-

tetur etiam

Vir clarissi-

mus D. de

Sculigue in

Libro cui-

Titulus, The

Desolation

and Ruin

of France

demonstra-

ted, Londi-

num & ma-

gnitudine &

Incolarum

frequentia,

Lutetiam

multum su-

perare; In-

colas enim

Parisiis nu-

merat

488055, ju-

xta Estima-

tionem D. de

Azout Mathemati-

ci Regii, &

Domus tantum

23255; Londini

autem 120000

Domus, &

840000 Incolas

BUNONIS.
α (a) Lutetiam à luto dictam volunt [b]. Sequana eam in tres partes distinguit. Habet Collegium Sorbonicum, & Parlamentum. In Academia à Carolo-M. fundata illustres docuere & florere, Alcuinus, Petrus Lombardus Episcopus Parisiensis, Magister sententiarum dictus; Joannes Gerson Cancellarius Parisiensis, Theologus; Gulielmus Budæus, Carolus Molinæus, Andreas Iraquellus, Jacobus Sylvius, Gulielmus Postellus, Franciscus Vatablus, Adrianus Turnebus, Dionysius Lambinus, Petrus Ramus (qui in laniena Parisiensi anno 1572 interiit), Robertus Stephanus.

β Picardiae Metropolis (b) Ambianum ad Somonam fl. ab ambitu aquarum nominatum volunt, quæ tamen urbem magis ineunt, quam permeant. Arcem habet munitissimam. Anno c10 Ic xcvi1, 11 Martii Hispanus stratagemate (carro nucum) urbem occupavit. Sed eodem anno 25 Septembris Henricus IV eam, Hispanis ejectis, recepit.

γ (a) Rotomagus Normanniæ, quæ à Normannis eam occupantibus nomen habet, metropolis ad Sequanam, pontem habet in illo flumine ex quadrato lapide exstructum. [c] Ante portam S. Hilarii notes Antonii Navarræi, qui fuit pater Henrici IV, interitum: ubi, quum contra Hugonottas militaret, reddens urinam, globo trajectus est anno 1563. Quum vero Henricus filius hanc urbem obsideret, murus suâ ipsius ruina hic se dejecit.

H E K E L I I.

[a] CASPAR DORNAVIUS, Vir Græce ac Latine doctus & valde curiosus, in *Juventutis Principe* suo p. 23, de hac Urbe splendidâ, ex *Architrema*, Poetâ Anglo, citat hos Vericulos sequentes:

Lutetia, ubi

_____ altera regia Phœbi,

Parrhisi, Cyrrhœa Viris, Chryseæ Metallis,

Græca Libris, Inda Studiis, Romana Poetis,
Attica Philosophis, Mundi Rota, Balsamus Orbis,
Sidonis Ornatu, sua Mensis, & sua Potu,
Dives Agris, fecunda Mero, mansueta Colonis,
Messis ferax, fortis Domino, pia Regibus, Aurâ
Dulcis, amœna Situ.

Hujus Urbis Academiae Conditores fuere duo Scoti Monachi, Joannes Mailrosius & Claudius Clemens, qui, cum Mercatoribus Britannis ad Littus GALLIÆ delati, velut institores, novam & GALLIS inauditam mercem proclamabant, & quidem CAROLI M. Germanorum Imperatorum primi, auspiciis, qui hujus Universitatis Auditoria frequenter visitavit, & Discipulorum profectus explorare non est dedignatus. Litterati illi Viri, qui olim PARISIIS, GALLORUM Athenis, vixere, & nonnulli eorum ibidem fortè adhuc vivunt, sunt Emericus Bigotius, Ismael Bullialdus, Claudius Capellanus, Joann. Dallery, Carolus Drelincurtius, Abrah. Eccbelensis, Tanaquillus Faber, (qui ANNAM habet Filiam ad stuporem eruditam, & propterea summo elogiò atque honore dignissimam,) Gilbertus Gaulminus, uterque Justellus, Patrens nempe & Filius, Philipp. Labbe, Hæg. Menagius, A. Mestresatius, Gabr. Naudæus, P. Pascasius, Dionys. Petavius, Puteani Fratres, Cl. Saravius, Jacob. Sirmondus, Henricus & Adrianus Valelii. Hæc Annas Burgius, Vir doctus atque eloquens, Jurisque peritissimus atque Scientiâ Sanctorum instructissimus, d. 21 Dec. Anno XViti Seculi 59. Martyr JESU CHRISTI est factus, cujus Vitam, eamque Witteb. Anno ejusd. Seculi 73. in f. 8. editam, Burcardus Matthæus satis prolixè descripsit.

[b] Ob incredibilem videlicet Luti copiam, quæ etiamnum hodiè non caret. Alii tamen ab albedine Murorum, quam Αλευροτία Græci, Lutetiam vocari existimant. (4)

[c] Archiepiscopatu & Parlamento, à Ludovico XII Galliarum Rege, primùm institutò claret.

B U N O.

(a) Lutetia, Paris. (b) Ambianum. (c) Rotomagus.

numerat; unde Baudrandi *Fastantia*, Lutetiam scilicet, totius Europæ facile amplissimam, ditissimam, & populosissimam Civitatem esse, facile refutatur. (2) Episcopatus sub Archiep. Remensi ab Hispanis capta An. 1597; at ab Hen. 4to Gallo fortiter recuperata, & arce munitissima ornata. Baud. (3) Archiep. ampla elegans, & admodum frequens, & inter præcipuas Regni Civitates locum tenet, Parlamenti sedes, & Emporium celeberrimum, circuitu 7 millia passuum, pontem habet Lapideum miræ structure. (4) Camdenus ait Lutetiam Gallorum prisco Sermone Castrum significare. huic annuit Baudrandus.

cum Emporium : δ Cadomum, Caen (1) : Diepa (2), navium appulsu celeberrimum opidum. In Britannis ε Renes (3), & ζ Nantes (4), satis clarum Emporium.

II. In Andegavis η Andegavum (5), sive Juliomagus, vulgo Angiers. In Turonibus θ Turonum (6), vulgo Tours. In Blesensi provincia, ι Blesense Castrum, vulgo Blois : cujus ager ob multiplicem amoenitatem hortus Galliae nuncupatur. In Beaufse κ Chartres, & item λ Aurelianum (7), vulgo Orleans. In Bituribus μ Bourges (8), antiquitatum reliquiis ac Xenodochio clara. In Campania ξ Remi, vulgo Reims (9), templi artificiosa extrinsecus structura nobilis, ο Catalauni (10), vulgo Chalons. π Tricassium, vulgo Troyes, urbs ampla ac populosa.

Cadomum.
Diepa.
Renes.
Nantes.

Andegavum.
Turonum.
Blesense castrum.

Aurelianum

Bourges:
Remi.

Catalauni.
Tricassium.

III. In

BUNONIS.

δ (a) Cadomum sive Cadomus ad Olinam fl. vulgo Olne, vel Orne, post Rotomagum, unde 21 leucis in occasum recedit, in Normanniâ urbs cæteris præstans est. Britannia nomen accepit à Britannis eò cedentibus.

ε (b) Renes [d] urbs mediterranea est, ad confluentes Vidane fluminis, quod vulgò Villainz dicitur; urbs dives est, at inconcinna, & parum culta.

ζ (c) Nantes haud procul Ligeris ostio sita insignem habet portum & Academiam, Britanniae habetur urbs maxima [e]. Ponte suo celebris est, & probe munita cum castro. In Britannia porro re nautica celebris est Brest, urbs haud longe à promontorio Gobæo sita, olim Vindana portus.

η (d) Andegavum irriguum Meduana fluvio, qui inde in Ligerim se exonerat, Andium metropolis, quæ regio non quidem ampla est, sed omni pènu dives. Quare Carolus IX, Ducatum hunc pro annonaria attributione (l'appanage Royal quam vocant) Henrico III assignavit, & hic rursus fratri Francisco. In templo urbis Cathedrali D. Mauritii ipse Rex non dedignatur habere titulum Canonici [f]. Habet Academiam à Ludovico Siciliae Rege, Andegavensium ducè, anno Christi 1348 institutam, quo fere tempore Heidelbergensis quoque fundata.

θ (e) Turonum inter Aurelianum ad ortum 34, & Andegavum ad occasum 30 mill. Gall. ad Ligerim, pontem in eo habet lapideum. Henricus IV, pro alendis bombycibus & sericis texendis quatuor has instituit urbes; Lutetiam Paris. Lugdunum, Aurelianum, & Turonum. Arx illius loci antiqua captivum tenuit adolescentem Guisium, qui tamen custodia hac elapsus est.

ι (f) Blesæ seu Blesense castrum ad Ligerim situm est inter Aurelianum ad Ortum 16, & Turonum ad Occasum 18 leuc. Urbs [g] cultissima & nobilis, ponte juncta. Regibus locus hic ob amoenitatem & fertilitatem suam in deliciis est; quorum filii quoque hic educari solent. In arce urbis Henricus Guisus Dux Lotharingiæ factionis caput, è camera con-

fili ad regem Henricum III iturus à Satellitio regio occisus est, anno 1588, 23 Decembris : idem deinde factum Cardinalis, Guisii frater, expertus est. Lingua totius Galliae hic habetur purissima, & perfectissima [h].

κ (g) Chartres, celebris urbs, ubi B. Virginis servatur indusium.

λ (h) Aurelianum urbs pulcherrima, ad Ligerim inter Parisios 34, & Bituriges 22 leuc. distita, [i] habet Academiam à Philippo Pulchro anno 1312 fundatam. Germanorum natio hic multis gaudet privilegiis, ab Henrico IV concessis.

μ (i) Bituris, Bituriges, vulgo Burges, Biturigum metropolis, inter Aurelianum ad Boream 22, & Claramontem in Austrum ad 40 leuc. sita, circa Galliae umbilicum, habet Academiam ante multos annos à Duce quodam, qui Biturigibus imperabat, erectam.

ν (j) Campania [k] à campis dicta est.

ξ (i) Remis portæ adhuc retinent nomina à Diis Ethnicorum, videlicet, Venere, Baccho, Marte, &c. Hic ex constitutione Clodovæi regis inaugurantur reges Franciæ.

ο (k) Catalaunum ad Matronam fl. 10 leucis Remis distat in Eurum. In hac parte Campi Catalaunici ponendi sunt, in quibus Attila Hunnorum tyrannus sævus & fraudulentus ingenti prælio, & itrage vix ullo seculo audita, [l] victus est Aëtii virtute, Theodosio minore imperante.

π (l) Treca seu Treassium urbs ampla & dives est: Sequani alvei in urbem sunt derivati.

HEKELII.

[d] Ubi quoque Parliamentum.

[e] Commerciis satis frequens.

[f] In choro hujus Templi ostenditur una ex hydris Cananeis coloris rubei ex lapide Jaspidi non ab simili, quam Renatus, Siciliae & Solymorum Rex, cujus Sepultura in eodem quoque Templo est, Hierosolyma huc asportari curasse perhibetur.

[g] Comitatus quippe titulo clara.

[h] Agri circum vitibus, segete, arboribus fructiferis vestiti. Fontes limpidissimi, rivuli pellucidi & grati

(1) Morte
Gulielmi

Conquestoris
celebris, am-

pla, probe
cultâ; Aca-

demiam il-

lustrem, &
Castrum

permunitum
jacet.

(2) Empori-

um celebre
cum arce

munita.

(3) Episcop.

& Britanni-

e primaria

Parliamenti

Sedes, &

probe culta:

(4) Episcop.

Comitatus

caput.

(5) Episcop.

ampla, culta

& Castro

munita.

(6) Archiep.

ampla, per-

culta, ac

Emporium

celebre.

(7) Episcop.

Ducatus ti-

tulo insigni-

tur secundo-

genitorum

Regum

Franciæ, &

edificata ut

ferunt A. C.

165, a Mar-

co Aurelio

Imperatore,

& ab ipso

denominata,

celebris cla-

de Anglo-

(a) Cadomum. (b) Renes. (c) Nantes. (d) Andegavi. (e) Turonum. (f) Blesense castrum. (g) Chartres. (h) Aurelianum. (i) Remi. (k) Catalaunum.

rum A. 1428, sub Car. VII, & obsidionibus ab Attila & aliis. Ex primis est Galliae urbibus. (8) Archiep. ampla, & Provinciae Metropolis, uti alias Regni Aquitanici, & Celtarum Regia. (9) Archiep. munita, Provinciae caput, Ducatusque titulo insignitur; ejus enim Archiep. Dux & Par Franciæ Reges consecrat. Visuntur hic plura antiquitatis vestigia, & nuper detectus Arcus antiquus ab Imperatoribus Romanis structus in Septentrionali urbis parte; ibi etiam servatur Ampulla Sacra, qua Reges Galliae inaugurantur. (10) Ampla, Munita, & Episcopalis.

Divionum.
Cabilonum.
Matiscona.
Belna.
Augustodunum.
Molinium.
Lemovicum
Pictavium.
Saintes.
Rupellæ.

III. In Burgundia ρ *Divionum*, vulgo *Dijon*, Ducum quondam sedes. σ *Cabilonum*, vulgo *Chalon, sur Saone*, emporium haud spernendum: τ *Matiscona*, vulgo *Mascon*, satis nitida: υ *Belna*, vulgo *Beaune*, Xenodochii magnificentia famosa: ϕ *Augustodunum*, *Autun*, antiquitatibus Romanis adeo referta, uti *Roma Gallica* quibusdam vocitata fuerit. In Borbonensi provincia; χ *Molinium* *Molins*. In Lemovicibus, $\downarrow$ *Lemovicum* (1), vulgo *Limoges*; emporium opulentum. In Pictonibus ω *Pictavium* (2), vulgo *Poitiers*, magnitudine secundas quidem à Lutetia fert, at multo minus populosa. In Santonibus α *Saintes* (3), antiquitatibus Romanis maxime ornata; β *Rupelle* (4), vulgo *la Rochelle*, cele-

(1) *Ampla, probe culta & Episcop.*
(2) *Inter maximas Gallie urbes numeratur, sed infrequens.*
(3) *Urbs Episcopalis.*
(4) *Urbs etiam Episcopalis.*

grato murmure obstrepentes. Vinum commendatissimæ est bonitatis & salubritatis.

[i] *Druides* condidisse eam creduntur initio, à quibus *Carnutensis* Regio, sylvis opaca, olim inhabitabatur. Quondam superbiebat Regni titulo; sed hodie Ducatus insignitur nomine.

[k] Vulgo *Champagne*.

[l] Circa annum *Christi* 450.

B U N O N I S.

ρ (a) *Divionem* seu *Divio* ad *Uscbum* seu *Oscbarum* & *Susonem* fluvios à *Dola* abest in Occasum 9 leucis. Ibi in Basilica augustissima hostia sacra à *Judæo* cultro percussa, sanguine conspersa monstratur. Ibi est nobile monasterium *Carthusianorum*, ibique sunt Ducum sepulchra [m].

σ (b) *Cabilonum* est ad *Ararim*, qui vulgo *Saone*, inter *Matisconam* ad Meridiem 13, & *Divionum* in *Bor.* 16 leucis. *Burgundorum* olim regia [n] duplici muro munita [o]. Episcopalis est.

τ (c) *Matiscona* in valle læta & peramœna ad *Ararim*, inter *Lugdunum* ad Meridiem 9, & *Cabilonum* ad *Boream* 13 leucis sita. Plurima mala passa est ab *Attila*; ac deinde à *Francis* *Burgundiam* impugnantibus. Postremo restituta est sub *Philippo Augusto* anno 1222. Episcop.

υ (d) *Belna* inter *Cabilonum* ad Meridiem 7, & *Divionem* in *Bor.* 9 leucis. Nosocomio [p] & vino celebris.

ϕ (e) *Augustodunum* urbs antiqua media inter *Lugdunum* & *Senones* 35 leuc. a *Divione* distat 12. Episcopalis.

χ (f) *Molinium* *Borboniæ* Metropolis est ad *Elaverum* fl. Castrum habet peramœnum *Borboniorum* Ducum.

$\downarrow$ (g) *Lemovicum* [q] ad *Vigennam* fl. vulgo *la Vienne* (cujus fons haud procul *Tarnaco* opidulo oritur) urbs ampla & dives est. *Pictavia* ad *Bor.* 20 leuc. ab ea distat, & *Arvernum* 25 in Occasum. *Castanearum* magnus ibidem est proventus. *Fœminarum* & *Virginum* habitus cum ipsa urbe natus videtur, ejusque sexus iste, quod in hac gente mireris, adeo tenax est, ut si quæ *Parisiis*, aliove comtiori loco huc veniat habitatum, neque *Lemovicensem* assumat habitum, licet castissima sit, habeatur vilis & lasciva. De cætero incolarum celebratur frugalitas, qui cibi potusque perhibentur esse non multi; & lautitiarum osiores. *Industrii* vero, ingeniosi & cauti, qui sibi suisque egregie sciunt consulere. *Ætatem* vivere dicuntur provecam [r]. *Belleforestus* tradit, se vidisse familias, in quibus centeni cognatione per nuptias juncti simul vixerint, ut integra collegia potuerint videri [s].

ω (h) *Pictavia* *Pictonum* metropolis, *Clani*, qui nunc *leClain*, fluvio, qui in *Vigennam* delabitur, fere undique ambitur inter *Turonum* ad *Bor.* 20, & *Santonum* in *Austrum* 23 leuc. à *Biturigibus* distat in Occasum supra 30; urbs ampla in qua antiqua supersunt monumenta Romana. Ejus Episcopus olim fuit *Hilarius*, hæreticorum flagellum & malleus, qui contra *Arianos* in primis acriter pugnavit. Ad templum *D. Hilarii* *Canonicorum* collegium est, cujus caput ipse rex *Galliæ* est; olim fuit *Abbatia*. Sæpius vastata fuit urbs illa à *Romanis*, *Gothis*, *Vandalis*, *Normannis*. Capta ac diruta ab *Edoardo III* Rege *Angliæ*: Hic duobus à *Pictavia* milliaribus *Johannem* *Galliæ* Regem acie superatum cepit & in *Angliam* abduxit, neque *Windsorio* è castro dimisit, nisi ingenti lytro persoluto. Anno 1562, gravem à *Reformatis* sustulit obsidionem [t].

α (i) *Saintes* est ad *Carantonum* fluvium inter *Pictaviam* ad *Bor.* 23, & *Burdigalam* ad Meridiem 20 leuc. inter *Engolismam* & *Rupellam* in Occasum 10. Ibi pons egregius est operis *Romani* [u].

H E K E L I I.

[m] De hac Urbe sic scribit *Paulus Merula*: *Divionis* Conditor habetur vulgo, mihi potius restaurator, pomœriique productor, *Aurelianus* Imperator. Nomen à *divis*, quibus plurimus ibi fuit cultus, impositum putatur. Hæc urbe in *Burgundia* nihil pulchrius. *Justitiæ* ibi est Tribunal & *Parlamentis* Sedes. Unde velut ex sinu *Patriæ* jura petuntur (5).

[n] Et horreum *Romanorum*.

[o] Majorem fuisse, rudera testantur.

[p] Quod, regium quippe *Palatium* referens, à *Nicolao Raulino*, Equite, est fundatum.

[q] Vulgo *Limosin*, quæ *alta*, seu *superior*, vel *bassa*, seu *inferior* est.

[r] *Fœminæ* quidem deformes sunt; sed tamen laudatissimæ *Castitatis*. Nec ea est libertas *Juvenibus* cum *Puellis* conversandi, quæ alibi in *Gallia*. Et junguntur sæpe matrimonio, qui nunquam ante sermonem miscuerunt. Linguam loquuntur horridam, & quam vix intelligat è mediâ *Gallia* oriundus.

[s] Sed *Limosin inferior* tres Urbes, *Tullam*, s. *Tuille*, videlicet, *Brivam* & *Uxercam*, s. *Uzarche* in se continet.

[t] *Ptolemæus* eam *Augustoritum* nuncupat.

[u] Templum *Cathedrale*, quod *D. Petro* consecratum ibi vides, *Caroli Magni* opus est, cujus statua media in muro ejus ostenditur, & Templum ipsum à ruinis, quibus sub *Bellis* civilibus deformatum erat, splendidissimâ reparatione jam pridem est vindicatum.

B U N O N I S.

β (k) *Rupelle* [x] urbs maritima, à *Santonibus* 10 leuc. in Occasum, a *Luxiona* urbe *Pictonum* 6 in Meri-

(a) *Divionum*. (b) *Cabilonum*. (c) *Matiscona*. (d) *Belna*. (e) *Augustodunum*. (f) *Molinium*. (g) *Lemovicum*. (h) *Pictavia*. (i) *Saintes*. (k) *Rupellæ*.

celeberrimum ad Oceanum Aquitanicum emporium, urbs munitissima; propugnaculum proximis bellis civilibus Protestantium tutissimum.

IV. In Vasconibus γ *Burdigala* (1), vulgo *Bordeaux*, urbs ampla antiquitatum Romanarum reliquiis conspicua; opulentissimum emporium, Garumna flumine navium appulsum commodante. In Linguadocia est δ *Tolosa* (2), *Toulouse*, inhabitantium multitudine insignis: ϵ *Martius Narbo* (3), vulgo *Narbonne*, magnifica quondam urbs, nunc munimine maxime clara. ζ *Mons Pessulanus* (4), urbs magna ac splendida; vulgo *Montpellier*. η *Nemausus*, vulgo *Nismes*, antiquitatum Romanarum reliquiis omnium Gallicarum refertissima (5). In

Burdigala.
Tolosa.
Narbo.
Mons Pessulanus.
Nemausus.
(1) Archiep. per ampla, cultissima & Parliamenti Sedes, inter præcipuas Gallie urbes censeitur.
Rich. II Angliæ ibi natus.
(2) Archiep. & Parliamenti & Academia Sedes, pontem lapideum habet insignem, Emporiumque est utriusq; Maris. Incile ibi magnum & sumptibus vere regis a Lud. XIV inceptum, quo Lintres in ora usque Maris Mediterranei pervenire possint, & vice versa a Sello monte ad Tolosam, hincque per Garumnam Burdegalam & Oceanum usque.
(3) Urbs ampla, munita & Archiepiscop.
(4) Urbs Episcopalis, olim subdita Regi Majoricæ, sed Philip. Gallo vendita An. 1349 a Sancto Rege. Patria fuit Jacobi Regis La Forrest.

Meridiem, Burdigalam versus, 22 à Pictavia [y]. Olim, urbs fere inexpugnabilis fuit, sed post diuturnam obsidionem à Rege suo Ludovico XIII capta, mœnibus nudata est anno 1628, quum jam XVI millia hominum fame essent extincta. Tanta enim pertinacia tolerabant obsidionis calamitates, ut cute, corio & radicibus vescerentur: alii humanorum cadaverum carnes devorarent, mater filiam, & soror fratris sui digitos deroderet. Ex aqua marina magna fit copia salis prope *Rupellas*, & ad fortalitiu *Brouage*; idem quoque fit in Britannia, & prope *Arelate*, ubi salinæ regie sunt.

γ (a) *Burdigala* paludi maritimæ, quam Garumnæ ostium facit, apposita est in ejus Aquitanicæ parte, quæ vulgo *Guienne* dicitur, à Tolosa in Circium 30 leuc. inter Santonas ad Bor. 21, & Bajonam ad Merid. 26. Duo hodiè habet castra, *Ha*, seu castrum, *Phari*, & *Trompeite*, vulgo *Trompette*; unde Thuano arx *Bucina* & *Trompetæ* vocatur [z]. *Ausonii* Poëtæ & consulis Romani [a] patria; Tumultibus civilibus, ut olim, ita nostra quoque ætate, agitata.

δ (b) *Tolosa* [b] urbs ampla, in octo discreta partes, ad Garumnam est inter Narbonem 24, & Burdigalam 30 leucis. Distat æquali prope intervallo ab Oceano & mari Interno. Ex hujus urbis templo quum olim magnam pecuniarum vim abstulisset Q. Cæpio Dux Rom. infortunium in domum suam intulit: ex quo in proverbium abiit de possessione infelici, *Aurum Tolosanum*. In laniena Tolosana, qua in Reformatos sævitum est, interiit quoque *Johannes Corasius*, magnum illud juris lumen Ann. 1572. Est Tolosæ sub Minoritarum templo specus, in cujus parte cadavera importata non putrescunt.

ϵ (c) *Narbo* ab Hispania tribus duntaxat leucis distans, jacet inter Montem Pessulanum ad Ortum 14, & Tolosam ad Occasum 24 leucis, ad Aucacem sive Audam fl. Ciceroni est specula & propugnaculum Italiæ. Prima omnium in Europa colonia Romanorum creditur, ac propterea Romanis amicissima fuit [c]. Ter colonias accepit, dictaque *Julia Paterna*. Hodiè propugnaculum est contra Hispaniam.

ζ (d) *Mons Pessulanus* inter Nemausum ad Ortum, & Narbonem ad Occasum 14 leucis, a vicino monte *Pelio* videtur nomen habere. In Academia, quam habet, imprimis floret [d] studium medicum; quod Græcis Latinisque literis instructissimum *Franciscus Rabelesus* hic olim professus est; postremo tamen, relicto studio serio, vitæ solutæ sese mancipavit, auctor libri *Gargantuzæ & Pangruelis*, quo omnium ordinum homines in scenam produxit; & populo deri-

dendos propinavit [e]. Cives, quum magistratus regios, convocato per sonitum campanæ populo, per seditionem occidissent, multavit Rex potestate pulsandi campanas, atque id jus transfudit ad Academiam.

η (e) *Nemausus* urbs antiquissima, Romanorum colonia, septicollis, velut altera Roma, ad *Vistre* fluvium est ab Avenione in Occasum 6 leucis; ubi amphitheatrum & plura antiquæ nobilitatis & magnitudinis visuntur vestigia. Quo ad reip. bonitatem etiam Narboni præstabat. Primarii urbis Romanæ viri, & honoribus magnis usi, in eâ degebant. *Hadrianus* etiam Imperator Basilicam *Plotinæ* conjugi ibi exstruxerat. Ann. 1557 fulminibus tacta, fœdeque deformata est. Habet fontem cognominem, veterum testimoniis celebratum, ac urbi fatalem. Tertio à Nemauso milliari est (f) *Pons Gardius*, à Gardo fluvio subterlabente appellatus. Is incredibili sumtu & labore eductus, triplicique fornicum serie in altum surgens, mundi habetur miraculum. Prima ejus contignatio hominibus & jumentis transitum præstat, altera videtur aquæductum sustinuisse. Illa Gallie *Narbonensis* pars antiquum provinciæ nomen retinuit. Dividitur in *Veram Provinciam* & *Insertam*.

H E K E L I I.

[x] A junioribus Latinis sic vocatæ.

[y] *Villanovanus Rochelle* eas nuncupat. Sed Santonum Portus sunt *Ptolemeo*.

[z] Hujus Urbis indagare incunabula omninò est difficile, cum *Strabone*, qui sub *Octav. Augusto* vixit, antiquior non sit Auctor, qui de eâ loquatur. De *Incrementis*, quæ successu temporis hæc Urbs fecit, quæque olim fuerit & sit hodiè *Forma Republicæ*, vid. *Jodoci Sinceri* BURDIGALA c. v. p. 47 seq. & XII. p. 131. seq. Edition. *Lugdun.* in 12.

[a] Et *Pontii Paullini*, consulis Romani.

[b] *Tolofagum* etiam dicta.

[c] Et quoniam ipse *Cæsar* ex *Martia* Legione colonos eò deduxit, factum est, ut ex eò *Martia Narbonna* sit dicta. *Martianus* eam vocat *Narbonensiam*.

[d] Jam, ut olim *Juridicum*.

[e] Nitet *Collegio medicorum* amplissimò, quod ab *Urbano V.* Pontifice Romano, Ann. CHRISTI M CLXXXVI fundatum, & copiosissimis est exornatum redditibus. Aliud etiam non minùs elegans atque præclarum *Collegium Regium* ab *HENRICO*, Gallorum Rege, erectum ibidem cernitur. Quin & tertium *Collegium* est, *Duvergier* vulgò dictum, quod optimæ spei Adolescentibus studiorum victusque necessaria in decennium præbet. Scribit *Petrus Rebuf-*

M 2

fus

(a) Burdigala. (b) Tolosa. (c) Narbo. (d) Mons Pessulanus. (e) Nemausus. (f) Pons Gardius.

Arragoniæ. (5) *Episcopatus sub Archiep. Narbonensi*; olim a *Saracenis* & *Gothis* subdita, postea suis Comitibus paruit; ab *Amalrico Comite Lud. VIII, An. 1223* reddita; a *Reformatis An. 1569* capta. *Tribunali* & situ clara. *La Forrest.*

Marseille. Provincia & *Massilia* (1), *Marseille*; portus commoditate juxta ac pulchritudine clara; opulentissimumque Gallix ad Internum mare emporium; Triremium regiarum statio: Cæterum libera est civitas, una cum *Arelate* (2): utraque in Gallix Regis clientela. *Aque Sextie*, vulgo *Aix* (3), nitida urbs: item *Avenio*, *Avignon* (4), Romanæ Ecclesiæ parens. His ad-

fus in Tractatu de Privilegiis Scholarium, tantam Re-
toris in hac Universitate esse autoritatem, ut Studi-
osi honoris gratiã egredientem comitari teneantur.

B U N O N I S.

(1) *Episcop. sub Archiep. Arelatensi, frustra a Carolo V Imperatore An. 1536 obfessa, accibus duabus munitur, præter Castellum. Baud.* & (a) *Massilia* ab Ionibus Phocensibus, Tarquinii regis tempore, præpe Rhodani amnis ostia in remoto sinu, veluti in angulo maris condita, quod inter duos saxosos montes ingreditur, portumque ovali figura format, castello, quod vulgo *le Chasteau d'If*, arx Iphia, aliter *Taxiana* vocatur, hodie munitum catenisque ferreis clausum. Ipsa urbs olim studiis sapientiæ atque armorum, legibus, morum ac disciplinae severitate, societate Romanorum, in eaque tuenda singulari fide, potentia denique toto terrarum Orbe extitit celeberrima. Quod Græce, Latine & Gallice loqueretur, *Trilinguis* appellata [f]. Remp. eorum *Aristoteles* videtur appellasse Oligarchicam. Apud eos maxima dos erant centum aurei. Nullum aditum in scenam mimis dabat, quorum argumentum majori ex parte stuprorum contineret actus: ne talia spectandi consuetudo, etiam imitandi licentiam sumeret. Omnibus, qui per aliquam religionis simulationem alimenta inertix querebant, clausas portas habebat, mendacem & fucosam superstitionem submovendam existimans. A condita urbe gladius erat ibi, quo noxii jugulabantur. In opidum nulli cum telo intrare licebat; præstoque erat, qui id custodiæ gratia acceptum exituro redderet. Studiis humanitatis *Massilienses* vicinam Galliam cultiorem reddiderunt; ipsos Romanos cõpellexerunt, ut ex Romanis nobilissimi, pro Atheniensi peregrinatione, *Massiliensem* amplecterentur. Nemo in senatum legebatur, nisi qui liberos haberet, & de civium sanguine tertiam per generationem ortus esset. Illud tamen improbum, quod eadem civitas venenum publice servabat, ei dandum, qui causas senatui exhibuisset, propter quas cuperet mori. Quæ etiam consuetudo in Ceo insula servata. Romanis semper favit, pro iisque contra hostes acerrimè dimicavit, & fidem singularem eis præstitit, temporibus & rebus eorum adversis: neque umquam Imperatores Rom. de transalpinis Provinciis sine ea triumpharunt. In bello civili Pompeio studens, portas Cæsari clausit, in Hispaniam contra duces Pompejanos contendenti. Itaque obfessa, tandem expugnata, atque in triumpho à Cæsare portata est. In hac urbe Evangelium docuit per 30 annos *Lazarus* ille *Bethaniensis*, à Christo è sepulchro excitatus: Item *Salvianus* etiam, *Presbyter*

Massiliensis, Episcoporum Magister. Hodiè est claustrum Regni Francici maritimum, & commodissimum ejus ad mare internum portus; Anno tamen 1596, urbs hæc per factiosos Hispano penè fuisset prodita.

(b) *Arelate* seu *Arelatum*, hodiè *Arles*, urbs Gallix Narbonensis olim nobilis, ad Rhodanum ab Avenione 6 leucis in Austrum sita, Romanis mire cara, adeoque ornata, ut Aufonius eam *Gallulam Romanam* nominarit; Ammianus multarum civitatum decus. *Constantinam* appellari sanxit Constantinus Imperator. In eã tria Concilia celebrata sunt. Regnum *Arelatense* ab eadem nomen habuit. Huic adjacentis regio frumenti feracissima est; unde, dum *Genuefenses* & Hispani id avehunt, incolæ non parum distescunt.

(c) *Aque Sextie*, vulgo *Aix en Provence*, ejusq; metropolis, ad fluvium *Areq*, à C. Sextio Calvino, & aquis calidis, quæ in ista sunt regione, dictæ. *Aquensis* etiam vocatur civitas. Parlamento, Archiepiscopatu & Academia nobilis est. Sextius is *Salys* sive *Salujos* *Massiliensium* hostes ibi vicit [g]. Senatus hodiè in clerum ipsumque Archiepiscopum, si delinquant, judicia exercere, & animadvertere solet, de qua re vid. Thuani lib. 126. Non longe abest (d) *Fossa Mariana*, in quam C. Marius bello Cimbrico bonam Rhodani partem derivavit. Ad fossarum istarum vestigia hodiè opidum est, quod incolis dicitur *Fos*.

H E K E L I I.

[f] Et quoniam *Contractus* ibi Græca linguâ scribebantur, inque publicis privatisque rationibus Græcus sermo usurpabatur, fit, ut *Hellenismus* etiamnum in *Gallica* linguâ sit frequens.

[g] Cæsus ad hanc Urbem est à *Cajo Mario* numerosus *Cimbrorum* quoque exercitus. Ampla est hæc Urbs, & constat magnificis ædificiis.

B U N O N I S.

(e) *Avenio*, ad Rhodanum supra *Arelate* 6 leucis sita, celebris est à septem septenariis: VII palatiis, VII parochiis sive templis, VII monasteriis virginum, totidem *Canonicorum Collegiis*, & *Monachorum conventibus*, totidem *Xenodochiis*, totidem denique portis. Ibi palatium est Pontificium, & pons XXI fornicibus conspicuus. Huc per *Clementem V.* Papam sedes Pontificia Româ translata est Anno Christi 1306, ibique permansit per Annos 72, donec *Gregorius XI* eandem Avenione Romam transferret, Anno 1377. Quum videlicet ipse nepos, virginum matronarumq; im-

(a) *Massilia*. (b) *Arelate*. (c) *Aque Sextie*. (d) *Fossa Mariana*. (e) *Avenio*.

subdita, processu temporis sese in Libertatem vindicavit. Multis Privilegiis a Cæsare Frid. I donata, a Frid. II, una cum Regno *Arelatensi*, Principi *Auriaco* concessa, *Carolo I* de Provincia postea divendita, & cum Provincia non ante Christum; a *Lombardis* & *Saracenis* Cladibus afflicta, a Cæsare *Car. V* pene diruta, nunc tamen inter *Galliarum* urbes cultissima, & *Aquis Medicinalibus* clara. La Forrest. (3) A *Cajo Sexto* Cons. Romano condita & nominata 120 An. ante Christum; a *Romanis*, qui ob fidelitatem multis Privilegiis eam ornarunt. A *Clodoveo I* capta An. 501, a *Saracenis* An. 737, a *Car. Martello* recuperata, postea eandem cum Provincia sortem subiit. a *Ludov. VIII*, quia *Albigensibus* faulrix, capta, & mixis denudata An. 1226; postea Sedi Pontificiæ divendita a *Johanne* *Provinciæ* *Comite*. La Forrest.

adde μ Lugdunum (1).

V. Academiae Galliae illustres sunt; Lutetiae Parisiorum, Cadomi, Andegavis, Aureliani, Biturigibus, Pictavii, Burdegalaë, Tolosæ, Montispeffulani. ¹

impurus sectator, ante palatium Papæ à civibus fuisset suspensus. Mortuo Gregorio, licet Romani sibi elegerint Papam, Avenio tamen suos habuit Antipapas, usque ad Concilium Constantiense [b]. Meretrices hic pontifici vectigal pendunt. In Franciscanorum templo visitur Monumentum *Lauræ*, a Francisco Petrarcha amore honesto amatae, & carminibus celebratae.

HEKEL I I.

[b] Ab eò tempore, quò *Romani Pontifices* reversi fuere, *Sede Legati Apostolici*, (qui triennio quòvis mutatur, & XII *Helvetiorum* stipatur pedissequi) *Archiepiscopatu & Academia*, in qua *Paulus Castrensis*, *Andreas Alciatus & Æmilius Ferretus* olim docere, clara fuit.

BUNONIS.

μ (a) *Lugdunum*, vulgò *Lyon*, urbs totius Galliae Celticae praecipua, ad Araris Rhodanique confluentes, supra Viennam, sub colle sita, à L. Munatio Planco bello Antoniano aut condita aut restaurata. Sicut *Herodes Archelaus Viennæ* exsulavit; Ita *Lugdunum* in exilium deportatus est *Herodes Antipas* cum *Herodiade* sua, cujus instinctu perierat *Johannes Baptista*: In ponte lapideo, qui Rhodano instratus est, *Andragotius*, instinctu Maximi tyranni, *Gratianum* Valentini I, filium occidit. Ad hanc urbem *Templum & Ara D. Augusti* exstructa erat, communi totius Galliae impensa; ad quam *Caligula* certamina Graecae Latinaeque facundiae instituit. Eo ipso die, quo ara ista Augusto dedicata, Lugduni natus est *Claudius* Imperator. Lugduni quoque multos annos regnavit *Licinius Augusti Cæsaris* in Gallia procura-

tor, callidus & avarus. Hujus urbis Episcopus fuit, Polycarpi discipulus, *Irenæus*, qui in sexta persecuti- one, jussu Severi Imperatoris cum omnibus Christianis, qui Lugduni erant, trucidatus est, quum acerrimos sustinisset cruciatus. *Julianum Apostatam* quoque cruentâ persecutione in Christianos hic sevisse tradunt: unde Ararim, quod sanguine occisorum rubeverit, mutato nomine *Saone* vel *Sagone* dictum volunt. Circa annum Christi 1160, inde prodiit *Johannes Waldo*, civis Lugdunensis, qui ex sacris literis Pontificiorum dogmata oppugnavit; unde *Waldenses*, item *Pauperes de Lugduno*, dicti sunt; quia paupertatem religionis ergo passi sunt.

REISKII.

I (b) Lutetia nomen à Parisiis gente Celtica servat, sedes regum Francicorum pristina, urbs regni totius & una Europæarum maxima in tres divisa partes, nempe Universitatem, Civitatem & Villam (Universite, Cite, la Ville.) His quarta nempe Lupanara, arx regia eademque primaria, cultu, nitore post incendium A. 1661, ornatu, amplitudine, structura magnifica insignior, de qua lus Poëtici plures extant. Ædes regias omitto reliquas, itemque curias, templa, statuas Ludovico XIV dedicatas: Urbes alias (c) Arelatum, & ab ea regnum Arelatense, nostro imperio Germanico quondam subditum, (d) Massiliam aliquando liberam, de qua Pet. Hendreichii libellus prostat, & accessu Lazari famosam (de quo tamen Villamontius ipse dubitavit) Avenionem Pontifici Rom. subditam & toties ademptam, itemque XIV Academias celebriores, quas Roobius enumeravit. Confer. Theatrum Urbium Job. Jansonii volum. II.

(a) Lugdunum. (b) Lutetia Paris. (c) Arelatum. (d) Massilia.

C A P. XVI

De Sabaudia, I ac Burgundiae Comitatu.

I.

PERactis hæctenus regionibus, quæ Regi Franciæ hodiè parent, reliqua Galliae pars, quæ veterem Belgicam ferme totam occupat, cum Narbonensis provinciæ parte, explicanda est. Tota igitur illa pars, quæ veteri Galliae avulsa est, in quinque ditiones dispertita est. Primam obtinet Dux, cui cognomen-

REISKII.

I (a) Sabaudiam Beroaldus, Hugonis Saxon. Ducis filius, consensu Ottonis III Imp. avunculi sui, & regum Burgundiæ occupavit: Hanc Comitatus aliis & Principatibus inter posteros auctam Sigismundus Imp. A. 1414, ducatus titulo & vacariatu imperii ornavit. Comitatus Bressiæ tamen A. 1600, cum Pignarolo castrisque aliis Galliae rursus accessit; nisi quod præsens belli exitus expectetur. Geneva, Berna & regio huic subjecta sese fœdere Helvetico tue-

tur. Comitatus Burgundiæ ab Hispanico ad regnum Gallicum A. 1678 pervenit: Sic Lotharingia quoque ac utraque propemodum Alsatia metropoli hujus Argentorato per vim occupata: Hinc Burgundiam & Lotharingiam Gallicis provinciis accenset Robius, & Distichon Poëtæ Gallici acutam subjicit:

*Una dies Lotharos, Burgundos hebdomas una,
Una domat Batavos luna, quid annus erit?*

(a) Sabaudiae Comitatus. Postea Ducatus.

(1) Tribus pontibus hic Araris jungitur. Duo Concilia Generalia hic celebrata.

An. 1245, & 1274. Habet 4 Suburbia per ampla, & castrum antiquum in rupe adjacente petra scissa dictum. Baudr. A Minutio Planco Rom. praefecto

condita, Julii Cæsaris aut Augusti ævo, commercio Pan- ni & Lini tunc temporis clara; eodem Anno quo Roma a Nerone igne consumpta. Anno 162, uno die 19000 Christianorum. Marci Aurelii jussu trucidata. Seculo Octavo a Saracenis pene extincta; Seculo decimo, Cladem a Reformatis tulit. La Forest.

mentum Sabaudici dedit ipsa regio Sabaudia (1), in qua nihil clarum, præter unam α (2) *Genevam*, liberam civitatem, bellis Sabaudicis, & Protestantium religionis professione celebrem. Conventus Juridicus est *Cameraci*, vulgò *Chambery* (3), quod Sabaudix metropolis est. *Fanum Divi Johannis* in valle Mauriana, vulgò *St. Jean de Morienne*, egregio munimento celebratur (4).

II. *Secunda* ditio est Hispaniarum Regis in Comitatu β Burgundix, ubi γ *Vesontio*, vulgò *Besançon* (5), urbs eximia, liberaque civitas, in fide prædicti Regis. Tum δ *Dola*, *Dole*, conventu Juridico & Academia clara (6).

III. *Tertia* ditio est imperii Germanorum: sub qua *Alsatia*, *Lotharingia*, *Treverensis* ac *Leodiacensis* Episcopatus, *Juliacensis* Ducatus, & item *Clivensis* Ducatus portio; de quibus in Germania agetur. *Quarta* ditio est Helvetiorum ac *Vallesiorum*. *Quinta* inferioris Germanix, sive, ut vulgò vocant, *Belgarum*. De duobus postremis nunc agendum est: ac primum de Helvetiis. ϵ

(1) Olim pars ditio- nis Allobrogum, tota satis culta & fertilis, licet aspera. Baud.

(2) Germaniceu Allemani sub Croco Duce, An. 271, urbem hanc dele- runt; sub

Burgundis usque ad

1394 post Roman. Jugum excus- sit. Philippo

Sabaudo ab Odone

Comite di- vendita, sed

a posteris e- jus nunquam

possessa, suis

Episcopis ab An. 1162;

quibus con- cessa fuit a

Cæsare Frid. I, subiecta

ad An. usq;

1535, cum

sepe libera- vit, & Re-

ligionem In- stauratam

impleta est,

& fœdus cum Pagis

Helvetus in- iit; bene

culta & mu- nita, ædificia sunt splendida, commercio Fibulariorum celebris. Arma pro 12000 hominibus expedire possunt. Sa- baudos, qui urbem ex improvise aggressi sunt, magna clade affecerunt An. 1602. Academiaq; ibi fundata a Car. IV Cæ- sare An. 1368. Calvinus, Theologus magni nominis, ibi mortem obiit An. 1564. (3) Sita in Valle jucunda, ædificiis & Plateis rectis nobilis. La Forrest. (4) Bene culta & exstructa, at non munita, secundum La Forrest. Episcopatus est sub Archiep. Viennensi. (5) Inter antiquissimas Gallorum Urbes numeratur. Multa Rom. Monumenta adhuc re- detenta, Arcibus duabus munita, & Arcu triumphali ornata plures Sanctorum Reliquias jactat, inter quas partem su- darii Servatoris Nostri. La Forrest. (6) Comit. Franci. olim caput, antiqua, bene sita, & ædificiis publicis clara, a Ludov. XI Anno 1479 capta, a Principe Condeo Anno 1636 frustra obsessa, a Ludov. XIV capta Anno 1668, qui munimenta diruit. Hispanis Conventu Aquisgranensi reddita, at iterum a Gallis Anno 1674 capta, & munimenta diruta.

De Gallorum Hispanorumque moribus contrariis Barclaius, Huartus & Claramontius disseruerunt: Cominæus Lib. X monuit, sic Deo placuisse, ut dis- fensiones ejusmodi naturales velut stimulum quen- dam in rebus hominum collocaret.

B U N O N I S.

α (a) *Geneva* ad inferiorè lacus Lemani partem, ubi Rhodanus ex illo egreditur, sita, etiam Cæsaris ævo, atque ejus rebus gestis nota. Cui extremum hoc est opidum Allobrogum, & proximum Helvetio- rum finibus. Ex eo Opido pons ad Helvetios etiam pertinerebat; quem ipse, cum eâ gente bellum ge- sturus, rescindi jussit. Monstrant hodiè in Rhodano locum, in quem Cæsarem ab Helvetiis in fugam con- jectum, ingentem thesaurum injecisse aiunt, ne hosti- bus præda esset [a]. *Aureliam* quoque hanc urbem postea appellatam tradunt. Hodie urbs munitissima est, in tres secreta partes; duæ alluuntur Rhodano, tertia insula est, supra quam rupes dicta *la Pierre Neiton*, olim *Lapis Neptuni*. Reformatorem in per- secutionibus Gallicis perpetuum fuit asyllum. Docuit ibidem Calvinus; ac deinde Beza. A Sabaudo ali- quoties tentata est; An. 1583, 1590; & demum stragemate ferè capta 1602.

β (b) *Burgundia* duplex est, *Inferior* sive *Duca- lis*: & *Superior* seu Imperatoria vulgò *Ober-Bur- gund*, Gallis *Franche-Comte*. Hanc regionem tenet quidem Hispanus, sed ut imperii feudum. Ab Or- tu habet Comitatum *Montbelgardensem*, & *Helve- tiam*: à Septentrione *Lotharingiam*: ab Occasu Burgundiam *Ducalem*: à Meridie *Territorium Ge- nuensium* & provinciam *Bresse*. Inter flumina pro-

(a) Geneva. (b) Burgundia. (c) Antiquorum Gallorum mores.

C A P.

vinciæ celebriora sunt *Araris*, vulgò *die Soone*, *Du- bis* & *Lupia*.

γ *Vesontio* [b] ad *Dubium fl.* Burgundix Metro- polis est, ac olim imperialis civitas, *borreum Bur- gundix* dicta. Academiam habet nobilem ab Impe- ratore Ferdinando I, conditam [c]. Ejus Archiepi- scopus est Imperii princeps.

δ *Dola* ad *Dubim* [d] est muris firmissimis à Ca- rolo V, cincta, & septem propugnaculis firmissimis munita; Academia à Philippo II, Hispaniarum rege, instituta celebris.

H E K E L I I.

[a] Traditur in vet. Chronicis, *Heliogabali* tem- pore tantum incendium *Genevæ* exortum, ut nulla ferè domus illius expers fuerit. *Aurelianum* item Imperatorem eam vastatam instaurasse, Jura & Pri- vilegia magna concessisse, & propter sitis opportu- nitatem *Jus Nundinarum* atque Imperii ei tribuisse, *Aurelianum* quoque suo nomine appellasse; verum, illò mortuò, vetus nomen retinuisse.

[b] Nunc *Bisontium*.

[c] Alii dicunt, hanc Academiam Anno CHR. MD XL, tempore *Julii III Romani Pontificis*, & *Caroli V Romanorum Imperatoris*, esse institutam.

[d] Fluv. vulgò *le Doubs*.

B U N O N I S.

ϵ (c) *Antiqui Gallix Incole* ex hostium calvariis bibebant, nec illustrium virorum capita reddebant, nisi ejusdem ponderis auro redimerentur. Humanas hostias cædebant Diis. Mulieres in consilium adhi- bebant. Læsis vicinis illicò ad arma concurrebant, quasi ipsi essent læsi. Mortis supra modum contem- tores, animo magis, quam ratione pugnabant: Pri- mus

mus eorum impetus erat plusquam virilis; at secundus minor quam foeminarum. Levi de causa inter se decertabant. Gravius animadvertabant in eum, qui peregrinum, quam qui civem caecidisset. Sapientiae & religionis magistros habebant Druidas. *Ista de Gallis tradunt Strabo, Livius, Cæsar, Plutarchus, Ælianus, Mela, Florus, Stobæus, & Polyæus.* (a) *Hodierni Galliae Incolæ Franci vocantur; quoniam à Francis, gente Germanica, sunt orti. Levissimis sunt moribus, quod sermone, gestu, vestitu produnt. Vestitum ferè quotannis mutant: sed Germani & Angli eorum more vestiri gestiunt. In bellis primus eorum impetus est acerrimus. Bello parta facile amittebant; sed eadem hodie constantius retinent. Regis sui sunt amantissimi, quem vitæ, fortunis, ac liberis anteferunt. Francica Nobilitas generosa, vitæ prodiga, ac in duella propensa; quæ nec legibus, nec gladiatorum suppliciis tolli omnino possunt. Servi in Francia nulli sunt, & quicumque servus li-*

tus atringit Francicum, liber est. Magnus honos literis in omni eruditionis parte heic habetur. Quamquam Francorum Rex, proceres plerique, cum maxima parte populi, Religioni Romano-Catholicæ sunt addicti; summam tamen & absolutam potestatem Pontifici Romano non concedunt; sed eum Concilio subjiciunt, quum contra, Pontificii Concilia à Pontificis nutu & arbitrio suspendant. Quippe *Sanctio Pragmatica à Carolo VII* introducta est, qua constitutiones Concilii Constantiensis & Basiliensis approbantur. Religio reformata magna in regno illo ceperat incrementa; erant enim in Principibus, Nobilitate & reliqua multitudine haud pauci, qui eam profitebantur; sed inde ab annis aliquot [e] durius habentur Reformati, ac honorum splendore ad Romano-Catholicos sæpe pelliciuntur nobiles.

HEKELI:

[e] *Et in primis hoc perverso tempore.*

(a) *Hodiernorum Galliae Incolarum Mores.*

C A P. XVII.

De Helvetiis ac Valleis.

I.

Helvetii loci naturam undique tuti continentur: unam ex parte flumine Rheno à Germania dividuntur; altera ex parte, monte Jurâ altissimo à Gallia separantur; tertiâ parte, lacu Lemano [a] ac flumine Rhodano à Sabaudia determinantur. In quatuor pagos, *Tigurinum, Tugenum, Ambronicum & Urbigenum*, olim fuisse divisos, supra in descriptione Veteris Galliae dictum est. *a*

II. Gens quum foret totius Celticæ bellicosissima, reliquos Gallos virtute præcedebant, quod ferè quotidianis præliis cum finitimis Germanis contenderent. Quâ fiducia freti totius Galliae imperium affectarunt. Rem ipsam tentantes C. Julius Cæsar armis in sedes suas redegit, & unam cum reliqua Galliâ Romano imperio subjecit. Cui paruerunt usque ad Honorii Imperatoris tempora; quum diversis populis, diversas imperii partes diripientibus, Alemanni (inter Rhenum, Mœnum atque Danubium tenuere loca) Helvetiam,

BUNONIS.

a (a) *Helvetia* [b] hodie fines habet ab Oriente Comitatum Tirolis: à Septentrione, Sueviam, lacum Podamicum & Rhenum: ab Occidente Burgundiam & Sabaudiam: à Meridie [c] Italiam. (b) Lacus hujus regionis celebriores sunt; *Tigurinus, Lucernensis*; & qui ab eodem non ultra primum lapidem abest, *der vier Wald Stadt See*; *Rivarius* vulgo *Walensatter-See*; & *Neoburgensis*. (c) Flumina hic præcipua sunt *Rhenus, Arola, Rhodanus, Thur, Ticinus*.

Præfecti ab *Alberto Austriaco* Helvetiis impositi libertatem eorum multis modis labefactabant. Illi frustra querebantur injurias, rapinas, stupra; & vexationes. Calamitati additum ludibrium, jusque sunt Helvetii pileum perticæ impositum pro guber-

natore honorare: quod quum *Wilhelmus Tell* *Vriensis* neglexisset, à præfecto jussum est pomum ex filioli capite sagitta decutere. Hoc rectè factò, quod ingenue esset factus *Tellius*, se altera suâ sagitta, si in filiolo errasset, ipsum præfectum fuisse confecturum, ad carcerem est raptatus; sed miro evasit casu, præfectumque ex insidiis interfecit. Inde tres pagi illi conjurarunt An. 1308, quos dum opprimere parabat *Albertus*, à *Johanne* fratris sui filio ad Rheni transitum interceptus est. Deinde *Leopoldus* *Alberti* filius Helvetiam cum xx millibus armatorum ingressus, à M CCC Helvetiis ad pagum *Moregartum* profligatus An. 1315. Hinc inter tres istos pagos fœdus coaluit perpetuum: quum antea tantum esset decennale, dictique voce patria *die Eydgenossen, b. e. Sacramenti participes*. Fœdus istud à *Ludovico Bavario*

[a] *Helvetiæ fines.* (b) *Lacus.* (c) *Flumina.*

am, in quam jam ante crebras incursiones fecerant, occuparent; Galliæque avulsam, Germaniæ, corpori suo adjicerent (1).¹

XIII Pagi.

III. Inde gens ea *Switzeri*, à vico, forte quondam capite, *Switz* dicta, sub Germanico Imperio tenuere, Ducibus subjecti; donec Leopoldo Duce, in prælio cæso, in libertatem sese, circa annum cdo cccc vindicârunt. Fœdere post libertatem adeptam inter se sancito; nunc liberè agunt, XIII pagis seu civitatibus (incolæ *die Oerter*, Galli *Cantos*, vocant) divisi. Civitates sunt hæ; *Zurich*, *Bern*, *Lucern*, *Uri*, *Switz*, *Underwalden*, *Zug*, *Glaritz*, *Basel*, *Friburg*, *Soloturn*, *Schafhausen*, *Appenzel*. Ex his, *Appenzel*, *Glaritz* & *Switz*, sunt vici: *Underwalden* & *Uri* regionum nomina; quarum capita duo vici: Hujus *Alt-torf*, illius *Stantz*. Reliqui octo Cantones sunt urbes; quarum potentissima est β *Berna* (2); quippe cujus ditio à Geneva ad Basileam ferè protenditur, milliaria Germanica ultra xxx. Sequuntur γ *Tigurum* (3), δ *Basilea* (4),

Berna.
Tigurum.
Basilea.

Lu-

(1) Olim paruit Regibus Francorum 1ma & 2da Stirpis, & deinde Burgundia Regibus, & tunc divisa fuit in Pagum Alemannicum, sub quo erant Turgea & Tigurinus Ager; & in Burgundiam mindrem sub qua censebantur Argovia & Aventicensis tractus, sed deficientibus Burgundia Regibus, in ditionem Imperatorum transit An. 1032, uti postea Ducum Sueviae, & Ducum Zeringensium, quibus successere Duces Austriæ usque ad 1308, quo Jugo Austriaco excusso, fœdus inter se inierunt. Baudrand.

(2) Ab Urso

sic dicta, a Bertoldo Duce Zeringensi condita, urbs alta & culta, facta fuit Imperialis a Fred. II, sed ab Imperio exempta An. 1353. Baud. Pagus ille exercitum 30000 hominum conscribere potest. La Forrell. (3) Pagus est totius Helvetiæ ditissimus, & cultissimus, & inter alios primum locum obtinet. Urbs ejusdem neminis Imperialis facta An. 1218, & Imperio exempta An. 1351. Baud. & La Forrell. (4) Urbs alta & probe culta, totiusque Helvetiæ præcipua, libera facta An. 1392, & Imperio exempta An. 1501. Pagus Basileensis sub se habet 5 Præfecturas.

varo confirmatum est An. C. 1329. *Lucernenses* ab Austriacis malè habitis fœdus istud amplexi sunt An. 1332. *Tigurini* pagis sese junxerunt An. 1351. *Glarynenses* à fœderatis pagis superati fœdus admiserunt An. 1352, *Tugii* pro dominis suis pugnantes devicti sunt An. 1352. *Bernates* cæteris fœderatis sese applicuere An. 1353. *Friburgenses* & *Solodurii* fœderi ascripti sunt An. 1481, & *Basileenses* An. 1501. *Schaffhusiani*, quum Helvetios militibus & pecunia adjuvissent, inter socios sunt relati An. 1501. *Abbatiscellenses*, ab Abbate S. Galli sæpe vexati, in fœderis societatem accepti sunt An. 1513. Ita fœdus hoc paulatim crevit.

H E K E L I I.

[a] Quem etiam *Genevensem* vocant.[b] Hanc Regionem, ejusque Situm, Soli Naturam, Fluvios, Incolarum Mores atque Rempublicam diversi Autores, *Franciscus* nempe *Guillimannus*, *Oswaldus Molitor*, *Heinricus Glareanus*, *Jostias Simlerus*, ac *Daniel Heremita* Belga, jam pridem delineârunt, quos omneis ac singulos *Lugd. Batavor.* A^o hujus Sec. 27. operâ ac sumptibus *Elzevirianis* unâ in lucem prodidisse novimus.[c] *Coctias Alpes*, ac *Lombardiam*, seu mavis *Mediolanensem* ducatum, & *Pedemontanam* Regionem.

R E I S K I I.

I (a) Helvetia quondam Galliæ, posthac Germaniæ annumerata, & diu subdita, nunc liberam Rempubl. constituit, simul ac sese Austriaco imperio, & judicium aut præfectorum insolentiæ An. 1308, per fœdus *συμμαχικόν* subduxit: Hinc nova Respubl. progressu temporis orta, è pagis XIII, h. e. urbibus & regionibus constat: Illas Cluverius ordine, quem in Comitibus Aquensibus tenere solent, recensuit. Nomen vero pagorum ex appellatione vêtustissima & ipso Cæsaris ævo adhuc approbant. (b) Pagus enim pars regionis apud Helvetios fuit in villas, vicos, oppida, & castra sive burgos distributa. Vocarunt posteri *Gow* & hodierni adhuc vocant Incolæ *Zurchgow*, *Turgow*, &c. Ita *Guillimannus* in *Helvet.* *Freherus* in *Origin.* *Palatinis*, *Wurffisus* in *Chronic.* *Basil.*

(a) Helvetia Germaniæ subdita, nunc libera Respubl. (b) Pagi cur dicuntur. (c) Berna. (d) Tigurum. (e) Basilea.

Mëibomius de pagis Saxon. Pagis vero illis tredecim sive ordinibus subsunt in Helveria; 1. *tres comitatus*, *Aquensis*, *Turgoviensis*, *Saragannensis*. 2. *Provinciae*; quas vocant, *libera* pagis septem antiquioribus subjectæ (*die freyen Aempter*). 3. *Rhegusia* seu *vallis Rheni* (*Reimthal*) extra Helvetiam subsunt quatuor in Italia præfecturae, item oppida, castra & regiunculæ in eadem plures, quas *Plantinus* in *Helvet.* & *Hottingerus* enumerant: Porro *Vallisii* ab *Vallibus*, quas tenent, commune nomen adepti, quippe ipsi cum suo Episcopo *Sedunensi* liberam *Remp.* constituunt, æterno fœdere *Pagis Catholico-Romatis* atque *Bernensibus* conjunctant. Religio enim apud Helvetios duplex hodieque viget; 1. *Romano-Catholica* in *Pagis potissimum septem*. 2. *Reformata* *Zwinglio* & *Calvino auctoribus* per pagos urbesque alias aut sola, aut alicubi mixta: Ne tamen fœderi post tot prælia & bella quicquam decedat, amplius notetur prope *Lachon* in *Helvetia* vicus *Gorissaw*, *nulli Cantoni Pagoque subditus*, quasi liberam repræsentet *Rempubl.* *Sprengerus* *Jur. publ.* *Lib. i. c. 2.*

B U N O N I S.

β (c) *Berna* in modum insulæ flumine *Aar* undique cingitur, possidet Comitatus aliquot, Opida 40, præfecturas Germanicas 31, Gallicas 8. [d]

γ (d) *Tigurum* est ad exitum lacus cognominis à *Limago* fl. in duas secatur partes. Ei parent præfecturæ majores 9, minores 22, opidum *Vitodurum*, vulgò *Wintertbur*, & *Stain* ad *Rhenum*. Habuit ibi *Conradum Gesnerum Polyhist.* [e]

H E K E L I I.

[d] -Et hæc Civitas situ & cultu, moribus & civilitate, Legibus & Institutis, potentiâ & virtute nulli Urbi in hoc *Helvetiorum* tractu cedit. Territorium ipsum fertilissimum est omnium, præterquam vini, quod a vicinis habent.

[e] It. *Rudolfum Gualtherum*, *Ludovicum Lavaterum*, *Casparem Waserum*, &c.

B U N O N I S.

δ (e) *Basilea Rauracorum* olim caput. Academia [f] or-

ε *Lucerna* (1), ζ *Friburgum* (2), η *Solodurum* (3), opulentæ civitates.

IV. Ex universis Cantonibus Protestantium religionis sunt, *Bern, Zurich, Basel, & Schafhausen*; Catholicæ Roman. *Lucern, Friburg, Soluturn, Zug, Uri, Underwalden, Switz*; utramque Religionem profitentur *Glaritz & Appenzel*. Conventus totius Helvetiæ fit Aquis Helvetiis, vulgo *Reichsbaden*. Academia est Basileæ celeberrima. Præterea Gymnasia Academiæ æmulantia, Tiguri, Bernæ, atque, Lausannæ in Bernensium agro. Est præterea in Helvetiorum agro confœderatum opidum η *S. Galli Fanum* (4), linificio maximè nobile.

Lucerna.
Friburgum.
Solodurum.

Fanum S.
Galli.

VALLESI.

Helvetiorum reip. confœderata est resp. λ Vallesiorum, vulgo *die Walliser*, Galliæ etiam hi olim populi Inalpini, Penninarum Alpium à Rhodani fontibus ad lacum Lemanium, vulgo *Genfer-See*, vallem, unde etiam nunc nomen habet, incolentes. In quatuor populos tota vallis divisa fuit. *Viberi* ad Rhodani fontes incoluere, circa vicum *Gomers*. η *Seduni* circa opidum nunc Episcopale Sedunum, vulgo Germanis *Sitten*; Gallis *Sion*. *Veragri* quorum vicus *Octodurus*, nunc *Martinach*. *Nantuates*, circa Sancti Mauriti fanum. Primus omnes hos subjugavit Ser. Galba, Jul. Cæsaris in Gallia Legatus. Nunc Germani incolunt, sub una liberaque Republica.

Viberi.
Seduni.
Veragri.
Nantuates.

(1) Imperialis facta a Fred. II. eodem tempore quo Berna, & Imperio exempta A. 1332.

(2) Imperio exempta An. 1481, probe culta & munita.

(3) Imperio exempta 1481.

(4) Olim Imperialis, at postea Imperio exempta, Abbatiam habet insignem, cujus Abbas est Princeps Imperii.

C A P.

[f] ornata est An. 1460. Rhenus interlabens in duas eam partes dividit, majorem & minorem. Clariorem eam reddidit, superiori seculo *Erasmus*, multos & præclaros ex typographia Frobeniana edens libros. Haud longè ab urbe abest pagus *Augst*, veteris *Augustæ Rauracorum* rudera; itemque illa montium crates, qui Genevam usque excurrunt & *Fura* sive *Furass* generatim dicuntur. Haud longè à pago *Augst* ad eandem Rheni ripam est opidum *Rheinfelden*.

* (a) *Lucerna* ad lacus cognominis extremitatem, fluvio *Rusa* interfluente in majorem & minorem distincta [g]. Ad hanc urbem est *mons Pilati*, vulgò *Fracmont* dictus; in cuius vertice stagnum, ex quo, si quis de industria lapillum in id injecerit, ingentes exoriri tempestates tradunt. Sed *Gesnerus* refert, *P. Crenelium* multos in lacum istum impunè injecisse lapides; sine ullo indicio pluviae aut tempestatis.

ζ (b) *Friburgum* vulgò *Frieburg im Uchtland* ad Sanam fl.

η (c) *Solodurum* vulgò *Soloturn* ad *Arolam* fl. urbs antiqua. In ea Legatus Regis Galliae degit. *Glavis*, *Glarona* seu *Glaritz* fere undique montibus cingitur. [b]

θ (d) *Schafhausen* urbs est ad Rhenum; infra quam ad tria circiter millia passuum itinere pedestri est Rheni Cataractes, id est, fluminis ex alta rupe præcipitatio, cum ingenti fremitu & stupenda aquarum ad scopulos illusione. [i]

ι (e) *Lausanna* ad lacum Lemanium superiori seculo Academia ornata est à Bernensibus.

κ *S. Galli Fanum* opidum opulentum est in *Turgovia*. [k]

λ Ista Vallesiorum regio, antiquis Scriptoribus dicitur *Vallis Pœnina* seu *Pennina*; à Rhodani fontibus ad *Dransæ* usque confluentem & opidum *Martinach* porrigitur. Dividitur hodiè in *Superiorem*, quæ lingua utitur Germanica, excurritque à *Furca* monte

usque ad amnem *Morsum* sub Seduno. *Larix* arbor, cujus mentionem facit Cæsar, heic frequens est & fœcunda.

HEKELII.

[f] Cujus primus Magnificus Rector fuit *G. orgius ab Andlau*, summi Templi ibid. Præpositus, à Pio II. P. P.

[g] Dignitate & opibus multis par est. Duas enim habet *Præfecturas*, in quibus Præfecti ibidem loci inhabitant; & alias decem, quas Senatores in Urbe manentes administrant.

[b] Paucos habet campos ad seminandum idoneos, & raræ sunt ibi vites; prata tamen compascua habet, & hortos fructibus confitos. Incolæ vescuntur lacte, caseo, butyro & carnibus. Sed vinum & triticum aliundè recipiunt.

[i] Ita ut nullius generis naves illic transire possint. Quare omnes naves, quæ ex *Acroma* & *Veneto* Lacu secundo Rheno descendunt, necesse est *Schaphusis* exonerari. Et ob hanc causam creditur Urbi nomen impositum, ut vel à *Scapha* SCAPHUSIA, vel etiam à *Navis Germanico* nomine *Schiffusia* nominaretur; vulgus tamen fallò nomen ab *Ove* derivans nomini *Insignia* accommoda finxit. Hæc *Jesias Simlerus* Lib. I. de Rep. *Helvet.* fol. 47. fac. b. Ed. *Tigurina* in 8 f. Conf. *Dresseri* Part V. *Isagog. Hiltor. de præcipuis Germaniæ Urbib.* p. 534. seq.

[k] Originem suam & incrementa Cœnobio, à Gallo, è *Scotia* clarissimis natò Parentibus, exstructo debens.

BUNONIS.

μ *Sedunum* est regionis caput, urbs Episcopalis, geminaque arce nobilis ad Rhodanum. *Episcopus Sedunensis*, à Canonicis & superioris Vallesiae legatis electus, hujus tractus se nominat Comitum. Reliqua opida sunt *Syder, Raven, Wisp, Gombs*, & quæ thermis nobilitantur *Leuch & Briega*. *Inferior Vallesia* lingua utitur Sabaudicâ, excurritque ab amne *Morso*

N usque

(a) Lucerna. (b) Friburgum. (c) Solodurum. (d) Schafhausen. (e) Lausanna.

usque ad *S. Mauritium*; loca hic celebriora sunt *Martiniacum*, seu *Martinach*, ubi optimæ notæ excoquitur ferrum: & *S. Mauritii Fanum*, *S. Mauritz*, ubi porta rupibus undique cincta, qua regio illa his in partibus clauditur. Præter Vallesios Helvetiorum Socii sunt *Rheti* seu *Grisones*; *Abbas S. Galli*, qui in epulo illo publico, cui interfuere 1500 convivæ, fœderati nomen accepit anno 1454. *Episcopus Constantiensis*; *Rotenweila urbs Su. via*; *Malbusium in Alsatia*; *Bienna*; *G. neva*, quæ tamen cum solis Berrensisibus contraxit. Cæterum, cum Helvetiis societatem pacti quoque sunt Principes & Reges; *Galeatius Sfortia Mediolanensium Dux* An. 1466, quod postea nomine *Caroli V*, per *Ferdinandum Gonzagam* renovatum est; ac iterum sub *Philippo II*. Deinde cum Helvetiis fœdus iniit *Sigismundus Austriacus* An. 1474, quod per *Maximilianum I*, abruptum; sed denuo renovatum est An. 1511. Inde singuli pagi honorarium munus ducentorum aureorum quotannis accipiunt. *Burgundicum fœdus* cum Austriaco coaluit An. 1543. *Sabaudia Dux* olim cum tribus tantum pagis fecerat fœdus; Sed illud An. 1511, *Philiber-*

tus cum universis junxit; quod nostra ætate renovatum est. Singulis pagis Sabaudia Dux fœderis illius nomine Bernæ, numerat ducentos aureos. Porro *Ludovicus XI Gallia Rex* cum iisdem Helvetiis fœdus junxit, & singulis pagis quotannis largitus est VII millia Francorum. Rupit fœdus hoc *Ludovicus XII* cum magna suorum clade. Sed *Franciscus I*, fœdus illud restituit An. 1516, singulisque pagis numeravit duo aureorum millia. Inde post quinque Annos Lutetia confirmatum est hoc fœdus. Per id Rex tenetur mittere Helvetiis bello petitis ducentos Cataphractos, & XII tormenta bellica: contra isti promiserunt Regi sex millia militum. *Henrico II* fœdus istud restituerunt Helvetii, numerata certa pecuniæ summa, tot mittere milites, quot expeterentur à Rege. Idem fœdus a sequentibus Regibus Conservatum est: ac nuper etiam solenniter confirmatum. Virtutis Helveticæ tanta est Gallorum fiducia, ut nunquam justum videamus Regis exercitum, qui sit sine militibus Helvetiis; ac ipse Rex legionem præsidariam corporis sui custodem ex iisdem lectam perpetuo habeat.

C A P. XVIII.

De Hodierna Belgica, sive de Inferiore nunc Germania.

I.

Belgicæ hodiernæ fines.

BELGICAM hodiè appellant eas terras, quæ confusis Gallia Germaniæque antiquis limitibus, XVII provincias continent, eandem Inferiorem Germaniam, & vernaculo vocabulo dicunt *Niederland*: Itali, Hispani ac Galli *Flandriam*; ab una earum quondam clarissimâ Provinciâ. Regio est agrorum cultu, urbium, vicorumque multitudine, ac nitore totius Europæ amoenissima, variisque negotiationibus, navigationibusque longinquis ditissima. Terminos habet, à Septentrionibus Oceanum Germanicum; ab Ortu Frisiam Orientalem, Westfaliam, Coloniensem agrum, Juliacensem Ducatum, Trevirensis Episcopatum; à Meridie & Occasu Gallia Regnum: a.

Germaniæ inferioris Belgicæ populi Frisii.

Bructeri. Marsaci.

II. In ea parte, quæ *cis Rhenum* in Gallico solo est, populi qui fuerint, jam antè ostensum est. In altera parte, quæ *trans Rhenum* in Germania sita est, fuere quondam *Frisii*, à Rheni ostio ad ostium usque Amisæ amnis, vulgo *die Ems*, in Septentrionali Hollandia, Frisia Occidentali, Groningensi agro, & parte Trajectensis provinciæ: *Bructeri* in Transisalana provincia: *Marsaci* circa *Amersfort*, inter Rhenum & Isalam amneis. Hos omnes L. Drusus imperante Augusto Cæsare subegit; Illos, qui in Gallia, Jul. Cæsar perdomuit. ¹

III. Man-

BUNONIS.

a. Regio hæc paulo humidior est, ideoque pascuis, quam frumentis lætior [a]. Cannabim & linum, ferè ubique fert. Equos alit generosos. Serpentibus ferè caret. Raro ibi tonat aut fulgurat. Incolis refertas urbes habet multas & ingentes. Unum Gandavum An. 1380 octoginta millia eduxit.

HEKELII.

[a] *Thomæ Lansio* in Orat. pro Germania p. 75. Edition. Tubing. 3. Hortus est Germania. Italiam suam suâ fertilitate superat.

REISKII.

1. Belgica quam diversam pro tempore vario partitionem suscepit, visum ex parte superius paulo fuit, ubi Belgicam primam & secundam sub imperio Rom. vidimus. Sub eodem Germania prima vel superior, & secunda vel inferior numerabatur; alia tamen, quam quæ nostris eodem nomine nunc venit. Belgium enim Regno Francico & Ducatui olim Burgundico tandemque imperio Hispano-Austriaco subiectum XVII provincias complectitur: Quæ motibus seculi superioris gravioribus divulsæ duplex effectæ sunt.

III. Manserunt inde sub Imperio Romano, maximè qui cis Rhenum, donec id Theodosio imperante, ab advenis gentibus direptum: tunc enim varii Germaniæ populi, alii subinde atque alii, huc immigrarunt; quorum cum quidam postea in Galliam, nonnulli vero in Britanniam insulam commigrarent, incolæ in priscam, creatis sibi Regulis, libertatem sese vindicarunt.

Belgica ab advenis direpta.

IV. Inde temporis progressu in XVII provincias tota hæc regio divisa fuit, quarum aliæ *Ducum* nomine, aliæ *Comitum*, aliæ etiam *Dominorum* titulo, rectores acceperunt. Sunt autem hæc: IV *Ducatus*; Brabantia, Limburgium, Luceburgium, Geldria. *Comitatus* VII; Flandria, Artesia, Hannonia, Hollandia, Zelandia, Namurcum, Sutfania. *Marchionatus* unus Sacri Imperii, Antuerpia. *Dominia* V; Frisia Occidentalis, Mechlinia, Trajectus, Transisalaniam, Groningium.

XVII Provinciarum.

V. *Frisia*, postquam jugum Romani imperii excusserat, annos ferme CCCC sub regibus suis fuit; donec, extinctis his, dominium ad Carolum Magnum pervenit; post eum à regulis suis, ut cæteræ, regi coepit. At procedente tempore, alia alii provincia per matrimonium rectorum juncta est: donec tandem ad unum dominum pervenerunt. Is primus fuit *Carolus*, Burgundiæ Dux, cognomento *Audax*; abavus Caroli V, Imperatoris, qui postmodum hæres factus filio *Philippo* II, Hispaniæ Regi reliquit; cui successit filius ejusdem nominis III, deinde *Philippus* IV, hujus filius Carolus hodie imperat.

Frisia.

Carolus Audax.

VI. At quum incolæ jam inde à Carolo V, vim atque injuriam sibi fieri privilegiaque, quibus satis libertati suæ provisum erat, eripi sentirent, vim vi repellere, armisque libertatem avitam defendere decreverunt. Inde diutinum illud annorum XLVII bellum. Pars Hispanorum armis succubuerunt; pars in pristinam libertatem sese vindicarunt. Hinc in duas partes *Belgica*, seu *inferior Germania*, divisa est. Provinciæ Hispano Imperio audientes sunt istæ: *Brabantia*, *Limburgium*, *Luceburgium*, ac dimidia pars *Geldriae*, cis Rhenum ac Vahalem, in veteri Belgica sita, dein, *Flandria*, *Artesia*, *Hannonia*, *Namurcum*, *Marchionatus* S. Imperii, & *Mechlinia*. Reliquæ provinciæ sub una republica constanter ac fortiter libertatem tuentur. β

Belgiæ divisio.

C A P.

fecerunt (a) *Belgium*, unum regium; alterumque confederatum: Illud unum tunc temporis fuit, nempe Hispano regi subditum, decemque provincias complexum, nunc vero terris & regionibus per bella varia ereptis duplex erit, aliud nempe (b) *Hispanicum*, aliudque *Gallicum*: (c) Hoc vero liberam adhuc & bellicis eluctatum fluctibus septem provincias comprehendit, puta Ducatum Geldriae dimidium, duos Comitatus Hollandiam & Selandiam, quatuorque Dominia, nempe Ultrajectum, Frisiam, Transisalaniam & Groeningam. De Dominiis & urbibus Limburgi, Brabantiae, Flandriae, itemque insulis, regionibus & castellis Africae, Indiaeque multis ad hanc Respubl. liberam pertinentibus nunc dicere omitto, quod alii copiosissime dicunt. Historici autem ut Belgio nunc Gallico locum concedant, fecerunt Ducatus Lutzenburgicus, tres item Artesiae, Flandriae, Hannoniaeque Comitatus, quorum pars magna per pacem Monasteriensem, Pyrenæam, Aquensem, & Noviomagensem Galliae accessit. Urbes singulas cum suis juribus, toparchiis, agris, regalibus, appertinentiis, uti loquuntur, junctas Robbius in Geogr.

Method. Weigelius in Specul. Terr. Becmannus in Geograph. enarrant. Equis ignorat, hoc ipso, quod hodieque fervet, bello Belgico Montem Hannoniae, Namurcum, & nuperrime Caroli regium (Charleroye) captum? De confederato Belgio Respubl. Elzivier. Item Boxhornium, Schoockium & Hornium confer.

B U N O N I S.

β (d) In Belgica Hispania Galliae Rex multas cepit urbes; quas hodie tenet [b]. Ad Belgicam foederatam hoc tempore pertinent *Hollandia*, *Zelandia*, *Frisia*, *Zutfania*, *Dominium Trajectense*, *die Herligkeit Utrecht*, *Transisalaniam*, *Over-Isel*, *Dominium Groeningense*, *Groening-Land*. His accedunt pars *Brabantiae*, pars *Flandriae*, & pars *Geldriae*. Cæterum Foederatae provinciæ inito foedere ab Hispaniæ rege secessionem fecerunt superioris seculi An. 81. Pax demum inter ipsos & Regem composita est Monasterii in Westphalia An. super. seculi 48, quâ Hispaniæ rex provincias istas plane liberarum pronunciavit, in quas nihil juris ipse haberet. Foederata illa Belgica annis abhinc non ita multis magna cepit

N 2

(a) Belgium duplex, regium & confederatum. (b) Hispanicum Gallicumque. (c) Confederatum est libera Respubl. (d) Belgium Foederatum.

cepit incrementa. Exiguam Europæ partem obfideus in utramque Indiam colonias emittit frequentes: neque ullus ferè est Orbis angulus, quo Belga non penetret, merces & arma ferens. *Hagæ* provinciarum *Primores* publicos celebrant conventus. *Primum* in Consilio suffragium habet Geldria & Zutphanium: *Secundum* Hollandia: *Tertium* Zelandia: *Quartum* Trajectensis provincia: *Quintum* Frisia: *Sextum* Trans-Isalania: *Septimum* demum Gro-

ninga & Ommelandia. Quanta Belgicæ hujus sit Potentia, vel ex eo colligitur, quod illa bello cum Hispaniæ rege feliciter gesto, cum Britannicæ Rege signa conferre, bellique maritimi aleam experiri haud detrectet.

HEKELII.

[b] Plureisque adhuc capturus esset, si aliter consilia sua ordine, ut aiunt, Mandrabuli, non succederent.

C A P. XIX.

De præcipuis Inferioris Germaniæ urbibus. I

I.

Flandria, vulgo Flandern.

Gandavum. Brugæ.

Tornacum.

(1) A Cæsare conditum.

Historici aiunt hanc urbem 50000

Hem. conscripsisse regnante Phi-

lippo de Valois Gallo,

& Carolo VI Imp.

Ludov. XIV cepit Anno 1678.

Hispano restituta

Conventu

Neomagensi: Gallis iterum prodita

An. 1708, eodem Anno a Fœderatis sub auspiciis Ducis Marl-

burghensis Principis

Eugenii expugnata.

30000 Cives numerat qui

reditu proprio vivunt.

(2) Lanæ commercio celebris, & probe munita, Gallis

An. 1708 prodita, & iterum fœderatis redita.

(3) Ampla, culta, & bene munita, Lanæ commercio celebris.

Flandria æ omnes Christiani Orbis Comitatus superat: ager fertilis, pascuaque læta. Insulas habet adjacentes *Cadsant*, *Oostburg*, *Bierfliet*, Ordinibus fœderatis parentes. Urbes præcipuæ Flandriæ sunt β *Gandavum* (1) vulgo *Gent*; caput Provinciæ, inter majores Europæ urbes computata; *Caroli V*, & *Ferdinandi I*, incunabilis nobilitata; γ *Brugæ* (2) vulgo *Brugge*, primas ob pulchritudinem & amœnitatem sibi vendicant. Sequuntur δ *Tornacum* (3), Gallis

BUNONIS.

α (a) Flandriæ Comitatus concluditur *Erabantia*, *Hannonia*, *Artesia*, *Oceano Germanico*, estque omnium Comitatum Europæ amplissimus. [a]

β (b) *Gandavum* urbs quarto à mari lapide semota, ad tres fluvios, *Scaldim*, *Lisam* & *Lævinum*, seu *Liviam* sita, intra muros dicitur habere circuitum 45640 pedum Romanorum [b]. Quatuor hæc urbes audiunt rebelles; *Parisi*, *Gandavum*, *Leodicum*, *Pitavium*. Sed *Carolus V*, castello urbi imposito civium animos retinuit. Uti *Neapolitanis* imposuit castellum *S. Elmi*, *la Briglia* quod vulgò vocant.

γ (c) *Bruga*, totius Belgii amœnissima [c] urbs, à ponte nomen habens [d], sita est tribus leucis ab ora maritima; *Philippus I*, *Maximiliani I* Imperatoris filius, hic natus est anno 1478. At rursus à rebellibus heic captivus detentus est idem *Maximilianus I*.

δ (d) *Tornacum* ad *Scaldim* fl. urbs olim splendida; at sæpè direpta, multaque perpeffa, præcipue in bellis istis quæ gessere *Galli*, *Angli* ac *Flandri*. An. 1667 a Galliarum Rege occupata. [e]

HEKELII.

[a] Habet enim, præter quatuor principaleis *Maris Portus* xxviii Urbes muris percinctas, quarum sex magnæ sunt & nobilissimæ, *Gandavum* np. *Brugæ*, *Ypra* (& hæc tres sunt principes) *Lilla*, *Tornacum*, & *Duacum*. Porro sunt aliæ quoque ccvii satis nobiles & frequentes, quæ muris non sunt vallatæ; & insuper *MCLIV Pagi*, quorum aliqui magni sunt & populo frequentes, præter *Arces*, *Castella* & *Nobilium Aedes*.

[b] Intra mœnia xx parvas Insulas habitatas, à *Fluvio* & *Rivulis* effectas continet, ac insuper *xcviii* magnos Pontes, præter multos parvos. Et ut *Arce* munitissima, ac superbis & magnificis ædificiis est ornata; sic & nobilissima atque pulcherrima est.

[c] Opulentissima & ornatissima.

[d] Olim dicta *Gesoria*.

[e] *Claret Episcopatu*, cui, *Archi-Episcopo Remensi* licet subiecto, subest una *Diœcesis* ex quinque Episcopatibus.

REISKII.

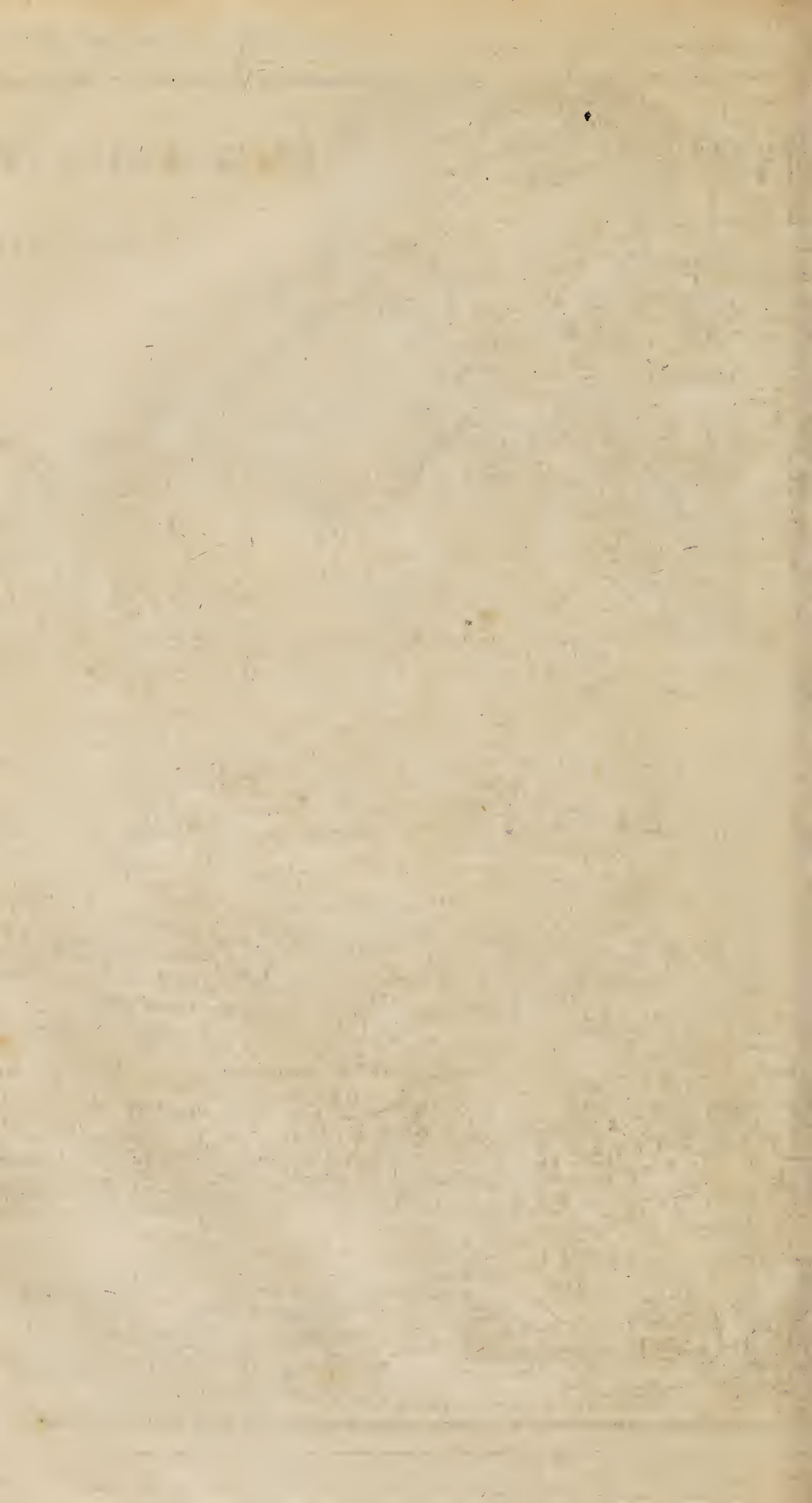
I Quam Belgica hodierna nitore urbium, cultu, amplitudine, opulentia & incolarum frequentia caput efferat, hoc invidendis elogiis *Golnizius* in *Itiner.* demonstrat. *Belgium* quippe orbis annulam, annulique hujus geminam, nemus nemorisque laurum, paradisum & paradisi hujus delicias, cœlum hujusque cœli solem (e) *Antwerpiam* vulgò dicunt. Hæc si audias, Europæ cultissimam hanc regionem dixeris, in eaque Urbem unam primariam, *Marchionatu Imperii Rom. Germ.* insignem, nunc Belgio Hispanico subiectam, propugnaculis, fossis & castro per *Ducem Albanum* condito munitissimam, duabus olim incolarum myriadibus & commerciis florentissimam: Huic tamen nostro nunc tempore urbs Belgii confœderati una præstat. (f) *Amstelodamum*, non tota ædium magnificentia, divitiis, & commerciis per omnem terram frequentibus, sed multis incolarum æque uti advenarum myriadibus: Ut hanc orbis universi compendium, & inter prima Europæ totius emporia non postremum jure dixeris. Sed neque sic satis pro dignitate ac potentia dices, qua terras alias pervadit aut occupat. Quid de *Indica* societate mercatorum duplici? quid de *Collybo*, in quem 20500 tonnæ auri sæpius congeri dicuntur? quid de urbibus dicam cæteris & multis & munitissimis. De bituminoso vel unctuosissimo cespite, quem (g) *Turfum* nominant, & locis, unde hunc eruunt, permultis; de piscatione *Harengorum*, & conditura frequentissima, de assidua per totum oceanum navigatione, de *Sirenibus* & *Tritonibus*, si qui appareant, marinis, alii conferantur. Addo unum de urbibus, locis.

(a) Flandria. (b) Gandavum. (c) Bruga. (d) Tornacum. (e) Antuerpia. (f) Amstelodamum. (g) Turfus pluraque memorabilia.

OCEANUS GERMANICUS DE NOORD ZEE

HODIERNE
BELGICÆ
five
GERMANIÆ
INFERIORIS
Tabula

Gallis Tournay, German. Doornick; Cortracum (1), Gall. Courtray, Germ. Cortrijck; e Duacum, Douay; ζ Insulæ (2), Gall. L'Isle, German. Ryffel, sive ter Iffel; η Yperæ, Yperen; θ Neoportus, Nieuport; ι Slusa, Sluys; κ Duynkercke (3), piratica superiori bello infamis; λ Ostenda, trienni Hispanorum obsidione insignita. μ Grevelinga, nobilissimum in finibus Galliae munimentum.

II. Caput v Artesiæ est ξ Atrebatium [f] vulgo Germanis Atrecht, Gallis Arras (4) [g] urbs splendida [h]. Clarum hic est ο Fanum D. Audomari, vulgo S. Omer (5). π Tervanna, insignis quondam erat: postea vero à Carolo V expugnata ac funditus everfa. Est præterea heic nobilis Comitatus cognomine D. Pauli.

III. Hannoniæ ϑ caput est σ Montes, vulgo Mons (6), Gallis; Germ. Bergen. Secunda ab ea τ Valentianæ, Gall. Valenchiennes (7). υ Cameracum (8)

Cortracum.
Duacum.
Insulæ.
Yperæ.
Neoportus.
Slusa.
Duynkerka.
Ostenda.
Grevelinga.
II. Artesia.
Artois.
Atrebatium.
Fanum S.
Audomari.
Tervanna.
III. Hannonia, Gallis.
Hainaut.
Germ. Henegow.

locis & Dominiis; quæ Belgio confœderato quondam subdita, tum Clivensibus, tum Colonienfibus, ea per pacem Noviomagensis suis iterum Ducatibus accessisse.

BUNONIS.

* (a) Duacum ad Scarpam fl. nobilitavit Academia à Philippo Hispaniarum rege superiori seculo instituta. Galliae Rex eam nuper An. 67 extorsit Hispano. Direpta miserè & cremata fuit hæc urbs bello, quod Ferdinandus Flandriæ Comes gessit cum Galliae Rege Philippo II, ejusque filio Ludovico. Deinde iterum lacerata est bellis inter Philippum IV, Regem Galliae, & Guidonem Dampetram gestis. Hodie pulchrum est opidum, multaque in eo est nobilitas.

ζ Guicci. An. 1667 à Galliae Rege expugnatum est. η (b) Yperæ à rivulo præterlabente Ipre dictæ: à Gallo capta An. 1678, multis obsidionibus clara.

θ (c) Neoportus famam habet à memorabili prælio, quo Mauritius victoria potitus Albertum Austriacum vicit, An. 1600. Locus prælii distat uno lapide ab opido, inter pagos West inde & Wilhelms Kerck, via quâ Ostendam itur. Crux nigri coloris lignea in clavis memoriam erecta ibi ad sinistram in colle conspicitur.

ι Slusa, dum Ostenda obsidetur à Fœderatis Provinciis, capitur.

κ Duynkerka Hispanorum in Belgica erat Navale, sed ab Anglis, Gallorum ope, An. 1658, expugnata, Galliae Regi nuper vendita est. Inde haud procul abest Mardicum, navium statio.

λ (d) Ostendæ obsidio duravit Annos tres, menses duos, dies quindecim. Cœpit Anno; OstenDe nobIs paCeM. Desiit Anno; OstenDaM InItIa paCIs.

μ (e) Ad Gravelingam Thermus Galliae Mareschallus, prælio factio, in fugam actus ab Egmoadano Comite An. 1558. Cui tamen pro opera ista Dux Albanus ita gratias retulit, ut eum capite plecteret [i]. Opidum illud Galliae Rex, Anglorum ope expugnavit An. 1658, hodieque tenet. Neque hic præ-

teriri debet Hulsta, Cornelii Jansenii [k] Patria: à Fœderatis Belgis An. 1654 subacta: (f) Bierfliet è regione Ysendici insulæ ejusdem nominis impositum opidum, olim non ignobile, nunc tantum munimentum, patria Guilhelmi illius Beukelens, sive Buckeldi; quem primùm haleces muria & sale condidisse scribunt: quod hominis inventum tanti fecit Carolus V Imperator, ut cum Anno 1536 Bierflietum appulisset, cum sorore Maria, Ungariæ regina, sepulchrum ejus adierit, ac ipsius manibus pro invento illo gratias egerit.

υ Artesia Comitatus concluditur ab Ortu Hannonia; à Septentrione Flandria; ab occasu comitatu Bononiensi; à Meridie ipsa Gallia. [l]

ξ (g) Atrebatium munitissimum opidum aliquot obsidionibus & cladibus nostra ætate memorabile, est ad Scarpam fl. Galliae Regi hodie parat.

ο (h) Fanum S. Audomari ad fl. Aa, urbs situ & arte munitissima. Hinc tertio lapide paulo infra Læsæ amnis fontis.

π (i) Tervannæ conspiciuntur rudera, An. 1552 everfa. Hujus Provinciæ opidum est (k) Hesdinum, ad confluentes Canche & Blangis, à Carolo V excitatum & egregie munitum: hodie tenetur à Gallis.

ρ Hannonia [m] clauditur finibus Flandriæ, Brabantiae, Namurcensi Comitatu, Gallia & Artelia.

σ (l) Montes Hannoniæ opidum haud vetus est, ita distinctum à Bergis D. Vinnoci, Wynoxbergen in Flandria.

τ (m) Valentiarum ad Scaldim, ubi Rovallum regidit, in valle amœna sitarum, respublica olim tam bonis utebatur legibus, ut Norimbergenses ad ejus exemplum suam Remp. instituisse scribantur.

υ Cameracense territorium alii ad Artesiam referunt; Opidum munitissimum est cum arce.

HEKELI.

[f] s. Atrebatum.

[g] A quâ denominantur Panni illi variis figuris contexti, qui vulgò dicuntur Panni d' Arazz.

[b] Et dria civitates commercio superat.

- (a) Duacum. (b) Yperæ. (c) Neoportus. (d) Ostenda. (e) Gravelinga. (f) Bierfliet. (g) Atrebatium. (h) Fanum S. Audomari. (i) Tervanna. (k) Hesdinum. (l) Montes. (m) Valentianæ.

deratis frustra bombardis tentata, regnante Gulielmo III. Bello Piratico Fœderatorum commercio imprimis noxia. (4) A Gallis An. 1640 capta, & conventu Pirenæo concessa, ab Hispanis An. 1654 frustra obsidione cincta. (5) A Gallis An. 1677 expugnata, & conventu Neomagensi Lud. XIV concessa. (6) A Gallis An. 1691 capta, & a Rege Gulielmo postea fortiter expugnata; a Gallis autem post mortem Car. II, Hysp. fraude occupata. (7) A Gallis An. 1677 expugnata, urbs probe culta, & commercio celebris, situ & arte probe munita. (8) A Gallo An. 1677 capta, & inter Europæ urbes munitissimas, ampla & bene culta, commercio etiam celebris.

(1) A Gallis capta An. 1646; & iterum An. 1647, Hispano reddita. An. 1679, a Gallis post a. una cum Belgio Hispanico, fraudulenter occupata, a Fœderatis An. 1706 superata. (2) A Gallis capta An. 1667, ab iisdem optime munita, sed a Fœderatis sub Duce Marlburgeri & Principe Eugenio, post longam obsidionem, in qua multi utrinque perire, fortiter expugnata An. 1708, cum- & 35 Flandria civitates commercio superat. (3) A Gallis optime munita, a Fœderatis.

German. *Camerick*, Gall. *Cambray*, cum agro suo singularem provinciam conficere videtur, quæ dicitur *Cambresis*.

iv. Namurcum. Gall. Namur. German. Namen. v. Luceburgium. Luzelburg. vi. Limburgium. vii. Brabantia. Brabant. viii. Antverpia. Marchion. Bruxellæ. Sylva Ducis. Lovanium.

IV. Caput est, quæ provinciæ nomen dedit, *Namurcum* (1), ædificiis magis valida quam splendida. ☉

V. Hic Ducatus nihil insigne habet, præter *Luceburgium* (2), unde nomen Provinciæ; & ipsa urbs tam fœda, quàm satis natura loci munita. ✕

VI. Hujus caput est *Limburgium* (3) urbs, minus inter reliquas xvii provincias clara. *Falcoburgium* ac *Dalem*, duo Comitatus, portiones sunt *Limburgiensis* Ducatus.

VII. Primaria *Brabantia* urbs est *Antverpia* (4), Gallis *Anvers*, Germanis inferioribus *Antwerpen*, superioribus *Antorf*, Emporium quondam totius Europæ celeberrimum, nunc etiam urbs totius terrarum Orbis splendidissima: arce sua maximè nobilis. β *Bruxelle* (5), *Brussel*, magnifica urbs, rectorum Belgii Hispanici sedes: γ *Sylva Ducis*; *des Hertogenbosch*; ac δ *Lovanium* (6), vulgo

(1) Urbs munitissima, a Lud. XIV, An. 1692 expugnata, a Gul. III, postea fortiter obsidione cinctâ & recuperata An. 1695, a Gallis autem post mortem Car. Hisp. fraude occupata.

(2) A Gallis An. 1684 capta, & Hispano conventu Reswicensi reddita Ann. 1697.

(3) Situ munitissima, a Batavis ter capta, scilicet An.

1632, 1633, & 1703, a Gallis in 1675, sed conventu Neomagensi Hispano reddita.

(4) A Gallis post mortem Car. Hisp. fraude occupata, Fœderatis autem post prælium Ramiliense

reddita, templis splendidissimis, ipsi Italiae non secunda, commercio olim celebris, quo nunc ab Amstelodamensibus penitus fere privatur. (5) A Gallis An. 1695, Machinis æneis, quas bombardas vocant, verberata, a Bavaro An. 1708 pene oppressa, sed copiis Fœderatis opportune liberata, Bavaro fuso, fugatoque. (6) Inter amplissimas Belgii urbes nominatur, 30 habet Collegia ad Academiam pertinentia.

[b] Et totius Regionis Metropolis. Quondam ipsius *Fandriae* primaria erat Civitas.

[i] Sed hoc ingratum scelus atro crimine omnino adhuc damnandum est.

[k] Apud Romano-Catholicos magni nominis Theolog, Ecclesiastæ *Lovaniensis*.

[l] Fruitur clementissimo aëre, & producit omnia, præterquam Vinum, quod Incolarum negligentia potius evenit.

[m] Olim *Pannonia* dicta, & deinde *Saltus Carbonarii*, atque etiam *Picardia inferior*.

B U N O N I S.

Continetur limitibus Hannoniæ, Brabantia, Leodicensibus, Lucemburgensibus & Gallia, (a) *Namurcum* sive *Namurum*, ad *Mosæ* ac *Sabis*, seu *Sambrae* confluentes, munitum ac dives est [n]. In dititione *Namurcensi* lapis effoditur, unde excitatur ignis qui augetur aquâ, exstinguitur oleo. *Ortelius*.

✕ *Ducatus Lucenburgicus* habet ab Ortu Episcopatum *Trevirensis*; à Septemtrione Ducatum *Limburgicum* & *Diocesis Leodicensem*; ab Occasu *Galliam*; à Meridie *Lotharingiam* [o]. (b) *Luzeburgium* Metropolim percurrit *Elisæ* fl. Inde haud longe abest *Palatium* magnificum, à *Petro Mansfeldio* excitatum, in quo nihil ad delicias deest. Est hic quoque ad *Mosellæ* ripas (c) *Theonis villa*, vulgò *Die-denboven*, opidum munitissimum à Gallis Ann. 1643 expugnatum.

↓ Ducatus hic ab Ortu habet Ducatum *Juliacensem*; à Meridie Ducatum *Lucenburgicum*; ab Occasu Episcopatum *Leodicensem*; à Septemtrione *Geldriam*. (d) *Limburgium* provinciæ caput ad *Wesam* fl. præcipiti saxo impositum, arte item & manu [p] valde munitum est: in ejus agro multum ferri ac æris effoditur [q].

• Ducatus (e) *Brabantia* habet ab Ortu *Geldriam* & Episcopatum *Leodicensem*, à Septemtrione partem *Geldriæ* & *Hollandiam*, ab Occasu *Hannoniam* & *Flandriæ* partem.

α (f) *Antverpiam* Dux *Parmensis* ponte supra *Scaldim* fluvium, qui pedibus bis mille quadringentis

in latitudinem ibi patet, structo, obsidione cinxit, ac demum cepit An. 1585 [r]. Nobile hic floruit *Typographejon* *Christophori Plantini*, ex quo prodiit opus *Bibliorum regium*.

β (g) *Bruxellis* quoque sedes est summi totius *Brabantia* senatus: urbs ad *Sin fl.* posita est. [s]

γ (h) *Sylva Ducis* [t] ad *fravios Dommelam* & *Aadam* vulgò *Aa* sita, à *Mosâ* fl. distat spatio duorum miliarium; à *Ravensteinio* quatuor, ab *Antverpia* duodecim. Opidum est amplum, pulchrum, situ & industria humana adeo munitum, ut inexpugnabile videri possit: Fœderatarum tamen Provinciarum armis domitum est An. 1629. Tantum lintei hic singulis paratur Annis, quantum ducentorum coronatorum millibus vendi possit; ad quod opificii genus aquæ vicinæ secreto naturæ beneficio multum conducunt. Urbs illa naturâ & arte munitissima à Fœderatis Belgis domita & subacta est An. 1629; à quibus hodie tenetur.

δ (i) *Lovanium* ad *Dilam* amnem & *Wortham* torrentem situm quatuor mill. *Mechlinia* distat. *Gandavo*, aut ipsis *Parisiis* censetur amplius, si computantur *Suburbia*. Academia hic instituta est An. 1426. Justo *Lipio* quoque celebritatem debet. Hic *Johannes Fridericus Saxoniae Elector* aliquamdiu captivus detentus est.

H E K E L I I.

[n] Gens armis dedita, civilis & ingeniosa, sed paucos habens Mercatores. *Gallica* linguâ utitur, eâque degeneri.

[o] *Ptolemæo* dicitur *Augusta Romanduorum*, quam *Alifontia* Fluvius, vulgò *Elsa*, s. *Alfiz*, interfluit. Hic *Consilii supremi* Sedes est & *Tribunal*, à quò provocatur *Mechliniam*. Hodiè est *Helena* illa, de quâ *Gallus* cum *Hispano* privatim & intra velum est digladiaturus.

[p] Immo profunda valle.

[q] Cive gaudet *Remaclo Fuschio*, Medico erudito, qui varios scripsit Tractatus, inter illos *illustrium Medicorum Vitas*; itemque *Gilberto Philareto*, qui nomine *Limburgii* apud exteros maximè innotuit.

Vid.

(a) Namur. Ger. Namen. (b) Luzeburgium. (c) Theonis villa, (d) Limburgium. (e) Brabantia. (f) Antverpia. (g) Bruxellæ. (h) Sylva ducis. (i) Lovanium.

vulgo *Leuven*, insignes urbes : Præterea ϵ *Breda*, *Sevenbergen*, ζ *Bergen op Zoom*, η *Lier*, *Herentals*, δ *Diest*, *Tienen*, θ *Gemblours*, haud ignobilia sunt opida, ι *Mechlinia*, *Mechlen* Germanis, *Malines* Gallis, quæ unam provinciam in XVII conficit, inter nitidissimas Belgicæ merito numeratur. De cætero, & in Brabantia Ducatus κ *Arschot* : Marchionatus *Bergen op Zoom* ; Comitatus *Hoochstraten* σ λ *Megen* ; Baronatus *Breda*, *Diest*, μ *Grimbergen*.

ix. Mechlinia Domini-um.

VIII. ν *Zelandia* in insulas complures dissecta est ; quarum nobiliores, *Walachria*, vulgo *Walcheren* ; *Scaldia*, vulgo *het Landt van Schouwen* ; & *Bevelandia Austrina*, vulgo *Zuyt-Beverlandt*. In *Walachria* urbs princeps est ξ *Middelburgium*, celebre Emporium. Secunda est $\omicron$ *Vlissingen*, proximus in *Zelandia* ex Gallia ac Britannia advenientium navium appulsus. π *Vera*, vulgo *ter Veer*, Scoticarum mercium Emporium. In *Scaldia* insula est ρ *Sirickzea*, opidum satis nitidum. In *Bevelandia*, σ *Gusa*, vulgo *ter Goes*.

viii. Zelandia. Walachria. Scaldia. Bevelandia. Middelburgium. Vlissinga. Vera. Gusa.

IX.

Vid. celeberrimi mei *Quenstedtii* Dialog. de Patriis illustrium Doctrina & Scriptis Virorum p. III.

[r] Cingitur vallo vastissimo, in quo dispositi Tili- arum ordines & amœnitatem, & opacitatem deambulantibus præbent.

[s] In Fori extremitate ostenditur locus, ubi *Egmondanus* & *Hornius* Comites decollati. Plurima sunt hæc *Ducum* & *Principum* Palatia magnifica. Fontes per Urbem crebri & elegantes. Turris, in quâ armamentarium, meretur videri.

[t] A vicino nemore sic nuncupata.

BUNONIS.

* (a) *Breda*, ad Merke fl. in ditioe est Principis *Aurantiæ* [v], munitissima cum arce, a *Mauritio* singulari stratagemate capitur An. 1589. Ab Hispanorum Duce *Spinola* fame & xi mensium obsidione expugnatur An. 1625, sed à Fœderatis Provinciis duobus mensibus recuperatur An. 1637. [x]

ζ (b) *Bergen op Zoom* opidum munitissimum, quoddam quasi *Hollandiæ* & *Zelandiæ* vinculum, ab Hispanis frustra oppugnatum.

η (c) *Lira* ad *Nelam* fluvium duobus *Antverpia*, & totidem fere *Mechlinia* milliariibus distat.

δ *Diesta* Baronia ad *Demeram* fl. *Nicolai Cle-nardi* patria est.

ι (d) *Mechlinia* in mediotulio *Brabantia* sita, quatuor milliariibus distat *Antverpia*, totidem *Lovanio*, ac totidem *Bruxellis*. *Dela* fluvius mediam secat. Gaudet cœli temperie ; unde *Philippus I* & *Carolus V* hic educati. Opidani iunatam quandam habent venustatem morum ac urbanitatem ; unde appellantur *de Meesters van Polit*. Academia olim floruit ; *Guicciardinus* tradit, aliquando ix filios divertorum regum, xxiv Principum, xxix Comitum eodem tempore operam literis hoc in loco [y] dedisse.

κ *Arschotium* ad *Demeram* fluvium est.

λ *Megen* opidum munitum ad *Mosam* est.

μ *Grimberga* olim fuit celebris. Ad Provinciam hæc pertinet quoque *Gemblacum* vulgo *Gemblours*, abbatia, eruditorum olim Seminarium.

ν Comitatus (e) *Zelandiæ* nomen ex re habet ; mari enim undiquaque alluitur, & insulis constat plurimis, ex quibus octo celebriores sunt ; præter insulas memoratas ad Provinciam pertinent, *Nord-Bevelandia*, *Duvelandia*, *Tola*. [z]

ξ (f) *Middelburgium*, Gymnasio & ordinario deputatorum *Zelandiæ* Collegio quoque nobil's, elegans ac probe munita urbs, habet stapulam sive forum vini, ex *Hispania*, *Gallia* aliisque provinciis importati [a]. Tutissima & capacissima ibidem est navium statio. Inde oriundus fuit *Petrus a Mittelburgo*, insignis Mathematicus, qui eo nomine *Romam* vocatus est. Scripsit ille de paschatis celebratione.

$\omicron$ (g) *Vlissinga*, duo millia passuum *Middelburgo* distans, urbs exigua quidem est, sed arte & natura munita. Opportuno adeo situ est, & tam eximio portu spectanda, ut, quotquot fere ultro citroque commeant Naves, hæc perpetuo transeant. Oceani Belgici habetur clavis. Quare *Carolus V* inter cætera consilia secretiora *Philippo* filio hoc etiam reliquit, ut quàm diligentissimè tueretur hunc locum : quod dum ille per suos arce exstructa violenter conatur efficere, Belgis portam aperuit ad libertatem recuperandam. Tenuit Urbem illam pignoris loco *Elisabetha Angliæ Regina* ab An. 1585, & post illam *Jacobus Rex* ad An. 1616, quo deducto præsidio *Aurantiæ Principi*, *Domino* suo, restituta fuit. Habet princeps ille ibidem palatium suum.

π *Vera* seu *Campoveria* munita, est in ditioe Principis *Aurantiæ*. [b]

ρ *Zirickzea* antiqua multis & insignibus gaudet privilegiis. Portu ejus aliquando arenis obducto, novus apertus est.

σ *Gusa* ad ostium *Scaldis* est opidum satis lautum.

HEKELII.

[v] S. *Arausionensis*.

[x] In Arce Navis adhuc custoditur, qua intraverant milites *Ordinum*, cespitibus, comburi hæc locorum solitis, obrecti. Videndus quoque in arrio Arcis *Hippelaphus*, Equus pedes & caudam cervi habens.

[y] Ubi & *Armamentarium nobile*.

[z] Hæc, aliàs quippe *Tolana*, vulgo *Tolen*, dicta, duo habet Opida satis laudata, *Tolam* & *Divi Martini Aggerem*. Illa circuit quatuor tantummodò *Germanica* Milliaria, neque, nisi *Vicos* & *Pagos* habet. Ista autem quondam erat fertilis & amœna, antequam An. MDXXXII. penitus inundaretur.

[a] Unde *Gallis* *Peltappe du vin de France* & d' *Elpaigne*.

[b] In hæc urbe videnda sunt tormenta aliquot, *caroli V* Imperatoris nomine inscripta. Juxta Portam

(a) Breda. (b) Bergen op Zoom. (c) Lira. (d) Mechlinia. (e) Zelandia. (f) Middelburgium. (g) Vlissinga.

ix. Hollan-
dia

Dordracum.

Amsteroda-
mum.

Lugdunum.

Delphi.

IX. τ *Hollandia* ob frequentia in varias Mundi parteis commercia totius Belgicæ celeberrima potentissimaque, dividitur in *Septentrionalem* & *Australem*. *Septentrionalis* Hollandiæ pars meridionalis, crebris lacubus interfusa, *Waterlandt* incolis vocatur. Princeps dignitate est totius Hollandiæ urbs ν *Dordracum*, vulgo *Dordrecht*, & *Dort*, in ipsis lacuum, quos *Mosa* *Vahalis*que efficiunt, undis sita; vini *Rhenani* frequenti mercatu nobilissimum Emporium. At maxima potentissimaque omnium est ϕ *Amsterdamum*, vulgo *Amsterdam*, opulentissimum ad Oceanum Germanicum Emporium: χ *Lugdunum* *Batavorum*, vulgo *Leyden*; omnium Belgicarum, nedum Hollandicarum, amœnitate salubritateque splendidissima: $\downarrow$ *Delphi*, vulgo *Delft*, *Guilielmi Principis Auriaci*, Illustrissimi Principis *Mauritii* parentis, cæde insignita civitas:

tam hospitium est amœnissimum, ex quò in *Mare* & *Zirickzeam* usque, alterius *Insulæ Urbem*, ad aliquot *Leucas* remotam, prospectus amœnissimus. Vid. *Jo-doci Sinceri Itinerar. Gallie* p. 381.

B U N O N I S.

τ (a) *Hollandiæ* Comitatus fines habet ab *Ortu Trans-Isalaniem* [c] & *Geldriam*: à *Septentrione Frisiam*: ab *Occasu* mare *Germanicum*, & *insulas Zelandicas*: à *Meridie* *Brabantiam*. [d]

ν (b) *Dordracum* urbs perverusta, *Hollandiæ* olim caput, [e] *Mervæ* incumbit, quod flumen ex *Rheno*, *Mosa*, & *Linga* urbem præterfluentibus, nascitur. An. 1521, *Vahalis* simul & *Mosa*, exæstuan- te in eos *Oceano*, ex agro inter hanc urbem & *Brabantiam* interjecto effecerunt immensum illum aquarum gurgitem, absorptis violenter 72 egregiis pagis, & in iis plus centum hominum millibus; qui cum omnibus suis fortunis miserando illo diluvio perierunt; & tum urbs illa à continente fuit avulsa, ac instar *insulæ* destituta: nunc *incolarum* industria non exiguum agrum undis ereptum mœnibus suis rursus conjunxit, propria fere harum gentium arte. Est verò pulchra, dives, potens, amplis & elegantibus ædificiis ornata, & celebris *Synodo*, quam *Reformati* An. 1619 ibidem celebrarunt. *Dordraco* oriundus fuit: *Paulus Merula*, & *Fanus Rutgerius*. [f]

ϕ (c) *Amstelodamum* nomen sortitum est ab *Amstela* fluvio, & voce *Teutonice Damm*, quæ significat *aggerem*. Fuit olim vicus à *piscatoribus* inhabitatus; sed à trecentis abhinc Annis in tantam excrevit urbem. An. 1601, ædes plerumque sexcentæ privatorum opibus à fundamentis fuerunt extructæ. *Bursa*, *die Boerse*, *Templum australe*, *die Suder Kirche*, & *Curia*, splendida sunt ædificia, quæ nulli in *Europa* splendore & magnificentia facile cedant. Sunt ibi quoque rigidioris disciplinæ ergastula *das Zuchtbausz*, in quo mares; & alterum, *das Spinnbausz*, in quo fœminæ labore exercentur (g). *Tota urbs* palis prælongis & crassis superstructa; unde argute quidam, si, inquit, *videri posset hic fundus, numquam quisquam amœniorem vidisset sylvam*. Civium incredibilis ibi est frequentia: & fere major quotidie advenarum concursus. Non enim unius provincie, sed totius *Orbis* Emporium est; de *Amstelodamo*, quod *Salustius* olim de *Carthagine*, *silere melius puto, quam pauca dicere*.

χ (d) *Lugdunum* à *Romanis* olim putatur conditum: fuitque *Prætoris Romani* perpetua sedes. Cœlum habet temperatius, quam cæteræ *Hollandiæ* partes. *Diurnam* XVI sæculo *Hispanorum* for-

ti ac constanti animo sustinuit obsidionem; Inde *Academia*, præeunte *Guilhelmo Arausino* Principe, ornata est. *Lugdunensis* erat perfidus ille impostor & anabaptista, *Joannes Bucheld*, sartor, vulgo *Jobann a Leyda* dictus; qui mira quadam malitia & inauditis commentis se regem fecit *Monatterii*, An. 1534, sed tamen urbe capta atroci supplicio demum affectus (b). Edidit vero *Leida* complures viros eruditione præstantes, *Jobannem Gerbrandum*, *Nicolaum Leontium*, *Fanum Doufam*, &c. [i]

$\downarrow$ (e) *Delphi* seu *Delfium* ab alveo seu fossa & aquæ ductu ex *Mosa* in urbem perducto nomen habet. Fossam enim vulgo appellant *Delf* [k]. An. 1536 fortuito incendio major ipsius pars conflagravit; sed ex ruinis surrexit pulchrior. *Ciconiæ* tum visæ sunt magno conatu anniti, si qua pullos flammis possent eripere; & quum ob pondus corporum nequirent, expansis alis sobolem suam obtexerunt; quædam etiam pertinaciter pullis adhærentes eodem incendio haultæ sunt. Multi enim in domorum culminibus avium istarum conspiciuntur nidi; quod ad illarum passionem urbs loco opportunissimo sita est. *Guicciardinus*.

H E K E L I I.

[c] H. e. *Maris Germanici* Sinum.

[d] Et *Mosam* amnem. *Incolæ* hujus Regionis sunt proceri, formosi, civiles, humani, ingeniosi, divites, potentes, & bellicæ laudis præ cæteris clari.

[e] Et *Metropolis*.

[f] Ac *Guilhelmus Lindanus*, *Episcopus Ruræmondensis*, & postea *Gandavensis* *Ecclesiæ* Doctor, *Pontificius* & *Antagonista Orthodoxorum* acerrimus.

[g] Porro *Orphanotrophium* pro utroque sexu, *Xenodochium* pro peregrinis morbo infectis, *Gerontotrophium*, quod verè *Pauperum* dici potest *Palatium*, *Ædes* pro deliris utriusque Sexus, *Domus Indiæ Orientalis*, *Domus Indiæ Occidentalis*, *Domus Organica*, &c.

[h] *Iconia* ejus, ut & uxoris *Elisæ* vid. ap. *Joannem Meursium* Lib. 1. *Athen. Batav.* Cap. xxv. p. 78. Edition. posterior. ubi *Historia* prolixè est descripta.

[i] Hujus splendidissimæ atque amœnissimæ Urbis *Academiæ* Doctores olim fuere *Jacobus Golius*, *Abrahamus Heidanus*, *Daniel Heinsius*, *Justus Lipsius*, *Claud. Salmasius*, *Jacob. Triglandius*, *Marc. Luer. Boxhornius*, atque plures alii, quos ipse *Leidensis* Doctor præstans, *Joannes Meursius* in *ATHENIS BATAVIS* utriusque Edit. dignissime laudavit.

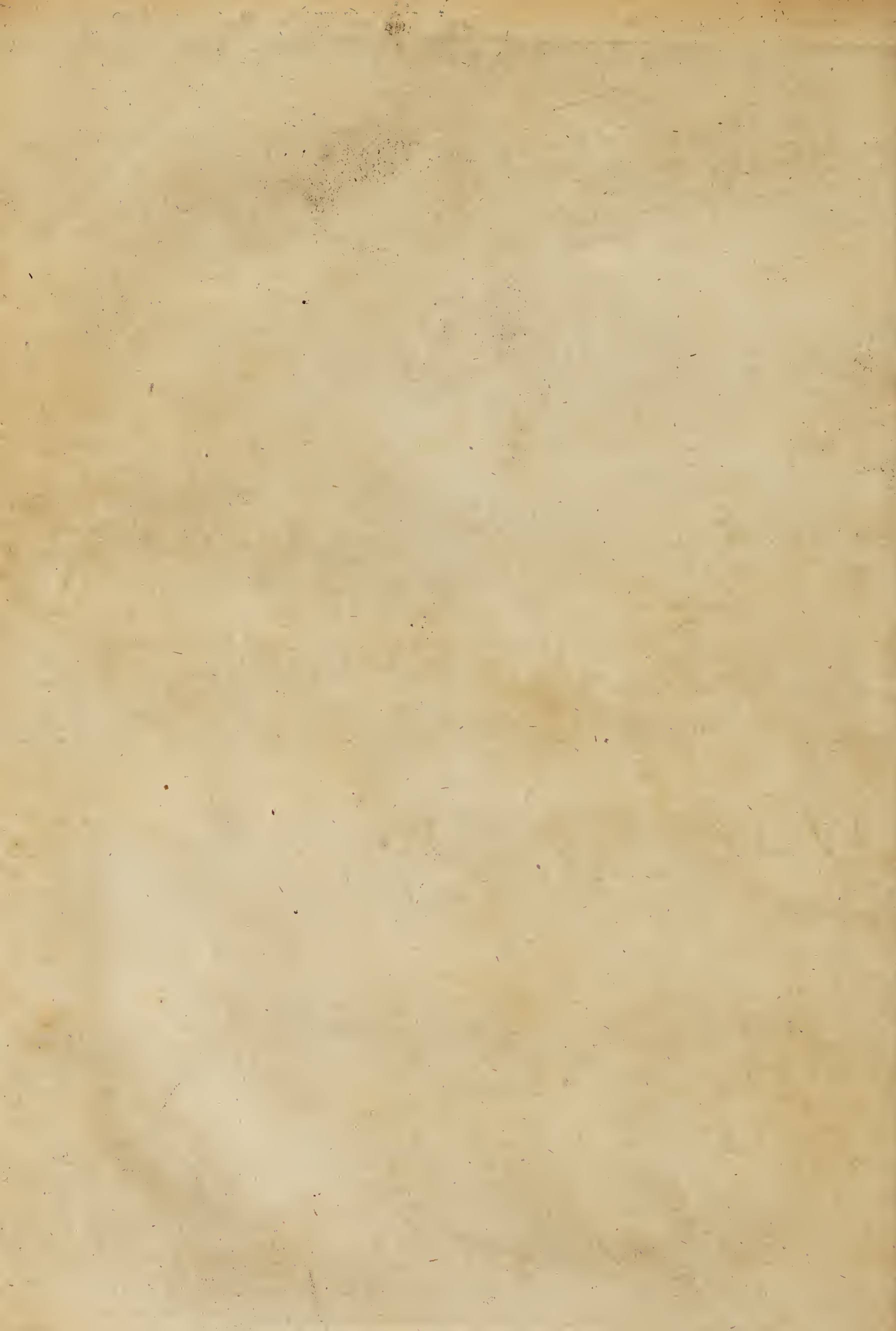
[k] *Patria* fuit *Hugonis Grotii*, quem *Heinsius* Pater maximum *Hugonem* appellavit.

B U N O

(a) *Hollandia*. (b) *Dordracum*. (c) *Amsterdamum*. (d) *Lugdunum*. (e) *Delfium*.

A Draught or Prospect of the Dreadfull Inundation Or Breaking the Dykes in Holland Which Carryed every thing before it, Designed by P. Nalpi one of the best Artists for those things in that Country

tas : ω Roterodamum, Rotterdam, natalibus Erasmi Roterodami clara secundum ab Amstelodamo Emporium. α Haga-Comitis, vulgo des Graven-Hage, nobilissimus totius Europæ vicus, multisque urbibus præferendus; Comitum quondam Hollandiæ, nunc Concilii Confœderatarum Provinciarum universalis sedes: huc quippe, quoties de communibus negotiis decernendum est, universæ provinciæ conveniunt: Sunt præterea nobiles urbes, β Haerlem, γ Goude, δ Geertrudenberge, ε Alckmaer, ζ Edam, η Hoorn, θ Enckhuysen. In Insulis Australibus est ι Briel, haud postremum provinciæ opidum, & iidem κ Geerfliet. Septem-

Roterodamum.
Haga.

BUNONIS.

ω (a) Roterodamum propinquum Mosæ est & ad Rotera fl. unde nomen desumit, fauces [l]. Varias olim calamitates expertum in amplissimam excrevit urbem; idque eo potissimum tempore, quo ab Hispanis desertum fuit. Et superioribus quoque annis magna accessio facta est. Heic bona coquitur cerevisia; quæ illis in terris magnopere expetit. Haud procul summo templo est statua ænea Erasmo à senatu posita.

α Roterodamo tribus leucis distat Haga (b) non pulcherrimus modo, sed ditissimus quoque, & fortassis etiam maximus universæ Europæ pagus, Auransius Princeps ibi pulcherrimum habuit palatium [m]. Semileuca fere ab Haga situs est pagus (c) Laujduna [n], ubi cœnobium, in quo Margaritæ Comitissæ monumentum cum inscriptione; ex qua cognoscitur, Margaritam illam An. ætatis suæ XLII, ipso die pascheves hora nona ante meridiem, Anno salutis 1276, peperisse infantes vivos promiscui sexus numero trecentos sexaginta quatuor: qui, quum sacramentum baptismi accepissent, cum matre expirarunt. Singuli infantes narrantur fuisse pulli duntaxat gallinæ magnitudine. [o]

β (d) Harlemum [p] ad Sparam fl. Amsterodamo tribus distat leucis. Albani ducis crudelitatem experta hæc urbs, incendio etiam deformata; sed pulchrior surrexit, & incolarum numero adeo aucta est, ut superioribus Annis hic supra xxv millia hominum fuerint numerata eorum, qui sexagenariis minores, & pubertatis Annos egressi varias artes mechanicas & mercaturam exercebant. Artis Typographicæ inventionem urbi huic adscribit Hadrianus Junius. Ann. Christi 1403, mulier quædam marina, sive Siren dicenda est, à piscatoribus capta Harlemi plures Annos vixit. Vestita & assuefacta paulatim esui panis, lactis, & aliorum id genus ciborum; etiam nere & reliquum opus domesticum exsequi didicit; crucis insuper signo honorem & reverentiam exhibens, alioque usurpans ritus, quos à domina docebatur; sed semper muta mansit. Guicciardinus.

γ (e) Gouda ad Ilalam Leida distat quatuor leucis majoribus, opidum lautum & prævalidum est. Hic conceptus & utero gestatus est Erasmus.

δ (f) Gertrudis mons [q] ad Mervam fluvium clupearum piscatione celebre opidum est.

ε (g) Alcmaria Harlemo quinque leucis distat, egregie munita; unde Hispanus fortiter repulsus est. Lacubus erat circumcincta [r], qui siccati circumducto valido aggere in arva & pascua sunt conversi. Heic magna casei butyrique paratur copia. Petrus Forestus Medicus fuit Alcmarianus. [s]

ζ (h) Edamum ad Idam seu Edam fl. & lacum ho-

die exhaustum, qui in arva & pascua conversus est: Plurimæ ibidem ædificari solent magnitudine simul & specie commendabilis naves. Lautissimus quoque in territorio circumjecto premitur caseus, idque tam incredibili copia, & cum tanto civium quæstu, ut universum opidulum inde locupletetur.

η (i) Horna duabus ab Edamo leucis ad eundem finem seu lacum Flevi sita à portu tortuoto videtur dicta; opidum peramicum, dives & satis amplum, tutum habet portum. Gaudet mercatu anniversario præter hebdomadarios; quibus ibi tanta copia casei butyrique advehitur, ut solus, qui spectaverit, credere possit. In urbe illa natus est [t] Hadrianus Junius, professione Medicus, & in omnibus liberalibus scientiis versatissimus, Poëta eximius, & Philosophus celebris. [v]

θ (k) Enchusa abest Horna tribus leucis, ad eam maris Australis (vulgò Zuyder-Zee) partem, quæ Frisiam adspicit: Opidum lautum ac munitissimum, portu prorsus mirabili. Ædificantur ibi quoque naves plurimæ. Habet urbs illa peritissimos nauceros, & industrios valde navales socios.

ι (l) Briela, in insula Vorna jacet, quæ Mosæ fluminis alveum Rhænus Oceano affundit. Opidum hodie valde munitum istud est, quod omnium primo, de improvviso & præter omnem Ducis Albani spem, ductu Comitissæ Marchiæ, calendis ipsis Aprilibus An. 1572, occuparunt extorres Belgæ. Desciverunt paulo post Flissinga, Enchusa, & alia quædam opida, non sine ingenti rerum & status mutatione. Superioribus annis urbs illa Elisabethæ Angliæ Regiæ ab Ordinibus pignoris loco tradita, & per annos multos præsidii Anglicis infessa; sub regno Jacobi I, Angliæ Regis, redempta & restituta fuit, prædiumque Anglorum deductum. Nunc Fœderatorum milite custoditur.

κ (m) Geerflietum in eadem, cum Briela, est insula, opidum mediocre. Aer ejus quàm optimus, & cum tritici mire speciosi, tum & aliarum egregiæ bonitatis segetum fertilissimus est. Briela duarum leucarum intervallo abjuncta est (n) Goerea, vulgò Goeree insula cum opidulo cognomine. Olim commerciis & navigationibus floruit. Nunc portu hinc obstructo, inde infestum habens Oceanum, multum de pristino splendore amisit.

HEKELI.

[l] Quasi dicas Rotera ager.

[m] Aquis & fossis undique cinctum & munitum.

[n] Joannis Meursii, Viri celeberrimi, Patria.

[o] Vid. Gotfr. Hegenitii Itinerarium Frisio-Hollandicum p. 141. Edit. Lugd. Batav. An. MDCXXX, in 16 f. ut & Sinceri Itinerarium Gallie p. 395.

Q

[p] Petri

(a) Roterodamum. (b) Haga. (c) Laujduna. (d) Harlemum. (e) Gouda. (f) Gertrudis mons. (g) Alcmaria. (h) Edam. (i) Horna. (k) Enchusa. (l) Briela. (m) Geerflietum. (n) Goerea.

Texel.
Flieland.

x. Trajecten-
sis Provin-
cia.

Septentrionali Hollandiæ adjacent Insulæ duæ, λ *Texel* & μ *Flielandt*, navi-
um stationibus celebres. De cætero est in Hollandia Comitatus γ *Egmont*,
Baronatus ξ *Brederodiorum*, ο *Vianen*.

X. *Trajectensis* sive *Ultrajectensis* π provincia, nomen accepit à capite suo
ρ *Trajecto*, sive *Ultrajecto*, vulgo *Utrecht*, vel *Utert*. Urbs est ampla atque
magnifica, Episcoporum quondam Frisorum sedes. Est & σ *Amersfort*, haud
spemendum opidum.

XI. Gel-

[p] *Petri Scriverii*, d. xii Jan. An. MD LXXVI.
nati, Patria.

[q] *S. Gertrudi-Berga*.

[r] Unde & a copiâ *Lacuum URBI* nomen indi-
tum volunt, qs. *Al-Meer*.

[s] Qui primam in *Medicina* Lectionem & Ora-
tionem pro laude *Ejus* in *Academia Lugdunensi* ha-
buit. Leg. *Meursius* loc. cit. Lib. II. p. 99. & *Mel-
chior Adami* in *Germanor. Medicor.* Vitis p. 328.

[t] D. I. Jul. 1513.

[v] Denatus a. *Middelburgi* d. xvi. Jun. An.
LXXV ejusdem seculi, ibidemque sepultus honori-
fice.

BUNONIS.

λ (a) *Texel* seu *Tessalia*, insula copiosa & omni-
bus rebus affluens, contra maris imperis partim coli-
bus arenosis, partim aggere communitur. Ager ma-
gnam partem est pascuus, in quo multi oberrant pe-
cudum greges. Amplissimum & pulchrum ibi est mu-
nicipium nullis clausum mœnibus, quod eodem cum
opidis jure & Magistratibus gaudet.

μ (b) *Flevolandia*, *Hollandis het* (c) *Vlielandt*, à
Flevo nomen sortita est, quam mytuli, vel si mavis
musculi illi marini, Belgis *Mosselen* dicti, vel imprimis
commendant. Cæteræ ad Hollandiam insulæ perti-
nentes sunt (d) *Schellingia*, quinque pagis habitata,
armento dives; (e) *Wieringia* ab alga marina dicta
putatur, cujus ibi tanta est copia, ut ea aggeres sartos
rectos conferent. In sinu, qui mare Australe, (*Zu-
yder-Zee*) sunt (f) *Urk* & (g) *Ens*. Ad ostium Mosæ
(h) *Voorna*, (i) *Goerea*, (k) *Over Flachee*, in qua o-
pidum (l) *Smaerdick*.

ν (m) *Egmonda* Oceano ab occasu propinqua est,
& ab *Alcmaria* sesquileuca, à *Bevervico* duabus leucis
distat. Pulcher profectò & concinnus admodum pa-
gus, insignem habet arcem.

ξ (n) *Brederodiorum* antiquissima gens cognomen
habet à *Brederoda* arce, quæ medio terè inter *Har-
lemum* & *Bevervicum* itinere jacet.

ο (o) *Viana* posita est ad lævam *Leccæ* ripam, &
Schoonhovia [x] duabus tantum leucis abest.

π *Provincia Ultrajectina*, etli cum *Hollandia* con-
junctissima, peculiaris tamen & distincta ditio est. Ea,
præter metropolin *Ultrajectum*, quatuor opida com-
plectitur; *Durostadium*, *Rhenam*, *Amersfordiam*, &
Montfortium. Cingitur *Provincia* illa à *Septentri-
one*, *Occasu* & *Meridie* pœnè omni ex parte *Hollan-
diæ* finibus, ab *Ortu* terminatur *Ducatu Geldri-
æ*. [y]

ρ (p) *Trajectum* situm est ad veterem *Rheni* al-
veum, cujus aquæ in *Leccam* sunt derivatæ. Illud
notatu dignum, eo loco positam esse hanc urbem,

unde unius diei itinere, pedibus pervenire queas, ad
quodcumque libuerit e quinquaginta [z] opidis, *Ul-
trajectum* circumstantibus. Potest quis manè urbe
hac egressus ad quodvis è sex & viginti opidis etiam
lento gradu inambulans accedere, genio inibi indulge-
re, & vespere domi rursus ad cœnam adesse. Ha-
bebat *Ultrajectum* munitissimam arcem à *Carolo V*
extructam, quam opidani An. 1577 dejecerunt. Est
verò ipsa urbs ampla [a], concinnis & elegantibus
ædibus exornata, Episcopatu olim nobilis [b]. *Ultraj-
ectinus* fuit *Hadrianus VI*, Pontifex Romanus, ex
Germanorum gente postremus. Hic Papa factus no-
men suum in *Baptismo* acceptum [c] mutare nolu-
it. [d]

σ (q) *Amersfordia* à *trajectu Ema fl.* quod vulgo
de Eem, nomen sortita, ab Ordinibus nostro seculo
egregie muniti cœpit, variaque opera exterius adje-
cta. (r) *Durostadium*, olim *Batavodurum*, situm
est ad illum *Rheni* alveum, quem *Leccam* vulgariter
appellant. Vetustissimum est opidum, cujus mentio-
nem facit *Corn. Tacitus*. A *Normannis* [e] olim fu-
it excisum [f]. Præsules *Ultrajectini* ibi fere sedem
habere solebant ob amœnitatem & commoditatem,
quam vitæ humanæ præstat. (s) *Rhena* [g] ad
Leccam posita egregie munita est: Inde *Trajectum*
petentibus vasti occurrunt campi, & prædivites ve-
næ cespitis ustibilis [h]. (t) *Montfortium* ad *Isalam*
positum, paucis abhinc Annis incendio miserè defor-
matum est.

HEKELI.

[x] Patriâ quippe eruditissimi Viri *Christophori*
Longolii, Oratoris clarissimi, *Patavi* sepulti.

[y] Positur agrò bonò & fertili, qui magis semi-
natur, quam *Hollandia*, quia non adeo humilis est ac
humidus, sicut illa.

[z] Seu, ut alii volunt, sexaginta.

[a] Mœnibus valida.

[b] Collegiisque *Canonicorum* dives.

[c] Ideo, quod ex humili locò & pauperrimâ do-
mò ad tantos honores adscenderit.

[d] Fuit & Patria *Gulielmi Canteri* & *Jobannis*
Heurnii, Virorum sat illustrium. *Academiam*, quâ
claret, *Juan. Georgius Grævius*, *Numburgensis*, solli-
dissimâ eruditione & summâ celebritate suâ clario-
rem adhuc reddit.

[e] Et *Dacis* penitus.

[f] Ex hoc prodit *M. Walterus*, *Grammaticus*,
ut testis est *Cornelius Haemrodus* in *Batavia* brevi
Descript. p. 33. Arcem satis munitam habet.

[g] Et *Rhenia*.

[h] Patria doctissimi Viri, *Gerardi Liffrii*, *Scri-
ptoris* clarissimi; famosa autem olim *diva cunera*
cineribus.

BUNO-

- (a) *Texel*. (b) *Flevolandia*. (c) *Vlieland*. (d) *Schelling inf.* (e) *Wiering inf.* (f) *Urk inf.* (g)
Ens inf. (h) *Voorna inf.* (i) *Goerea inf.* (k) *Over Flachee*. (l) *Smaerdick*. (m) *Egmonda*.
(n) *Brederoda*. (o) *Viana*. (p) *Trajectum*. (q) *Amersfordia*. (r) *Durostadium* seu *Batavo-
durum*. (s) *Rhena*. (t) *Montfortium*.

XI. *Geldria Ducatus* τ in duas hodiè secatur parteis : quarum altera Hispani-
ci, altera Confoederati juris est. *Hispanica Geldria* caput est v *Ruremunda*, sedes
Episcopalis & conventus Juridicus ; dein φ *Gelder*, quæ nomen Ducatui dedit :
post eam χ *Venloo*. *Geldria Confoederata* in tres dividitur potissimum portiones :
quarum *Velavia*, vulgo *de Veluwe*, urbes habet ↓ *Arenacum*, vulgo *Arnhem*,
caput in hac parte, ac sedes olim Ducum, nunc conventus Juridicus totius
provinciæ. Post hanc sunt & ω *Harderwicum*, & α *Elburgum*. *Betavia* altera
pars, hodiè *de Betuwe*, veteris *Batavia* nomen fert : in hac sunt Comitatus
β *Buren*, & γ *Culenburg*, eodemque pertinent duæ munitissimæ urbes δ *Bom-*
mel, & ε *Noviomagus*, vulgo *Nimwegen*, & *Nicumegen*. *Tertia* pars antiquæ
Geldria est Comitatus *Zutphaniensis*, quæ unam in XVII conficit per se pro-
vinciam. Nomen habet à capite suo ζ *Zutphen* : sunt præterea nobilia muni-
menta, η *Grolle*, θ *Bredesford*, ι *Lochem*.

xI. Geldria.
Ruremunda.
Venloo.
Velavia.
Arenacum.
Betavia.
Buren.
Culenburg.
Novioma-
gus.
xiv. Zut-
phania.
Zutphen.

XII. Tran-

BUNONIS.

τ (a) *Geldria* à Septentrione habet *Frisiam* : ad
Occasum est *Sinus Australis*, vulgo *Zuyder-Zee*, *Hol-*
landia & *Ultrajectina* ditio : à Meridie partim *Mosa*
est, qui eam à *Erabantiâ* distinguit ; partim *Julia-*
centium finibus clauditur : ab Ortu *Rhenus* est, &
Clivia Ducatus. [1]

υ (b) *Ruremunda* ad Ostium *Ruræ* fluminis, quod
ad ipsam urbem aquas suas in *Mosam* exonerat ; un-
de nomen id obtinuit. Ostium enim, sive *Os*, *Teuto-*
nibus dicitur *Mond* [k]. Distat urbs hæc a *Venlona*
itinere trium leucarum : estque & civibus frequens,
& opulenta, situ & munitione valida. Aedificiis erat
concinna, sed An. 1665 incendio misere deformata est.
Leucæ unius intervallo *Ruræmunda* distat (c) *Kesse-*
lia ; olim *Castellum Menapiorum*, quod nomen & si-
tus indicant.

φ (d) *Geldra* est opidum mediocre, satis tamen
munitum.

χ (e) *Venlona* ad dextram *Mosæ* ripam sita est.
Inter *Venlonam* & *Bercam* fossa *S. Mariæ* sive *Enge-*
niana duci cœpta est An. 1626, xxiv stationibus mu-
nita ab Hispanis, spe *Rheni* aquas in *Mosam* dedu-
cendi, sed irrito conatu. In *Hispanica* ditioe præte-
rea sunt (f) *Stralen* arx munitissima, (g) *Wacht-*
endonck ad fl. *Niers*, (h) *Montfort*, (i) *Hoorne*, (k)
Moers, (l) *Crevelt*.

↓ (m) *Arenacum*, opidum antiquum, & elegans
dextræ *Rheni* ripæ impositum, à fossa *Drusiana* abest
mille passus.

• (n) *Harderwicum* ad sinum *Austroalem*, (*Zuyder-*
Zee) commodum habet portum [1]. An. 1503 in-
cendio fere totum vix trium horarum spatio periit,
quinque aut sex domibus exceptis ; sed brevi restaura-
tum est.

α (o) *Elburgum* opidulum non inelegans ad eun-
dem jacet sinum. In *Velavia* quoque sunt (p) *Wa-*
gening & (q) *Hattem*. [m].

β (r) *Buren* Comitatus sui juris ditio est, *Geldria*
contermina, neque ejus territorio includitur. Opi-
dum jacet haud procul *Linga* flumine ad torrentem
exiguam. [n].

γ (s) *Culenburgum* lævæ *Leccæ* ripæ appositum,

Bura leucæ itinere abest. Opidum satis elegans
est cum arce munitissima. Suo hodie regitur Co-
mite.

δ (t) *Bommelia* ad sinistram *Vahalis* ripam est,
Bura duabus leucis abjuncta ; insulæ, quæ vulgo *Bom-*
melwert, caput, opidum pulchrum & validum.

• (u) *Noviomagus* olim Imperii urbs ad *Vahalem*
sita, unde ad *Arnhemum* fossa utriusque civitatis
sumtibus est deducta [o]. Complura monumenta
antiqua Romanorum, itemque nummi ibidem sunt
reperiti. Est locus urbi pœne contiguus, qui vulgo *den*
Roomschen Voet, id est *pes Romanus* appellatur.

ζ (x) *Zutphaniam* *Berkela* amnis interfluit ; qui
extra urbem *Isalæ* miscetur. *Lauta* admodum, *Teu-*
toburgo sesqui leucæ, *Arnhemio* quatuor, *Novioma-*
go sex plus minus leucarum itinere distat. *Mau-*
ritius Auranisæ Princeps eam An. 1591 intra quin-
tum diem in suam redegit potestatem, & adeo mu-
niit, ut in validissimis *Belgicæ Fœderatæ* hodie habe-
atur urbibus.

η (y) *Grolla* ad *Slingam* fl. posita, egregie munita,
Hispanis erepta est.

θ (z) *Bredesfortia* in palustri loco sita est.

ι (a) *Lochem* ad *Berkelam* fl. jacet. Ad hanc *Gel-*
dria partem etiam pertinent (b) *Tiel* ad *Mosæ* *Va-*
*halis*que confluentes. (c) *Schenckenschantz* fortaliti-
um munitissimum, à conditore suo *Schenckio* ita di-
ctum, in insula *Gravenwert*, inter *Rhenum* ejusque
alveum, *Vahalem*, positum, (d) *Battenbourg*, Mu-
nitio *S. Andree* sive (e) *Fort S. Andres*, auspiciis
Andree Austrii Cardinalis excitata ; cui in vicina in-
sula *Voorn* *Mauritius* Princeps aliam opposuit arcem,
à suo nomine appellatam.

R E I S K I I.

[i]. Regio campetris est cum paucis Montibus, sed
passim Nemoribus multis & utilibus ornata. Ferti-
lissima est præcipue tritici ; pascua habet optima, a-
deo ut ex ultimâ *Dania* emacerata armenta hinc sa-
ginanda mittantur.

[k] Hæc natus est *Gerardus Johannes Vossius* An.
MDXLIX, qui à *Petro Tiara*, primò *Academiæ*
Lugdunensis Rectore, d. V Maj. An. prædicti Seculi
LXXVIII, inter *Academiæ* membra inscriptus est

- (a) Geldriae fines. (b) Ruræmunda. (c) Kesselia. (d) Geldra. (e) Venloo. (f) Stralen. (g) Wachtendonck. (h) Montfort. (i) Hoorne. (k) Moers. (l) Crevelt. (m) Arenacum. (n) Harderwik. (o) Elburgum. (p) Wagening. (q) Hattem. (r) Buren. (s) Culenburgum. (t) Bommel. (u) Noviomagus. (x) Zutphen. (y) Grolla. (z) Bredesfort. (a) Lochem. (b) Tiel. (c) Schenckenschantz. (d) Battenbourg. (e) Fort S. Andres.

xii. Trans-
Isalania.
Deventer.
Campen.
Swolla.
Steenwick.
xiii. Frisia
Occidenta-
lis.
Dominium
Leoardi-
um.

XII. *Transifalania* x nomen habet à situ trans Isalam flumen. Dividitur in tres parteis: *Salandt*, *Twente* & *Drente*. Tota provincia celebratur tribus quondam liberis civitatibus, λ *Deventer*, μ *Campen*, ν *Swolle*, nunc etiam eodem nomine gloriantibus. Sunt præterea duo insignia munimenta, ξ *Steenmyck*, & ο *Coeverden*; quorum illud satis egregium opidum.

XIII. *Frisia*, quæ *Occidentalis* cognominatur, vulgo *West-Frieslandt*, caput habet *Leoardium*, *Leeuwarden*, urbem splendidam, ac magnificam, ubi conventus Juridicus totius provinciæ, præfectorumque sedes. Sequuntur *Harlingen*, celebris portus a *Franeker*, *Sneek*. π

XIV. ϑ *Gro-*

Lugduni Batavorum hoc nomine: *Joannes Alopecius*, *Ruremundanus*, ut refert *Meursius* Lib. II. *Atb. Batav.* p. 269. seq. Patria quoque fuit *Ælii Everardi Forstii* d. xxvi Jul. An. MD LXV ibidem nati.

[l] Olim cum Literarum Gymnasio, tum bellicis tumultibus celebrior; hodiè vero piscium marinarum nundinatione non modicum faciens quæstum.

[m] Hæc ad *Isale* Fluminis Ripam est condita, & ad hostiles impressiones sustinendas utcumque munita. Illam autem ad *Rhemum* putamus modicum id Opidum, quod olim *Tacitus Vadam*, seu, ut habent aliqui Libri, *Wagdam* appellavit.

[n] Arcem habet munitissimam.

[o] Hæc nati sunt *Petrus Canisius*, Jesuitarum Hætor, CANIS AUSTRIACUS, quod in *Austria* plurimum versaretur, alioquin dictus, *Gerardus Falkenburgicus* aliis *Falenburgicus*, *Nanni Panopolitæ* interpretis felicissimus, *Joannes Bronchorst*, ut & multi alii.

BUNONIS.

x (a) *Trans-Isalania* [p] à situ trans Isalam dicta, fines habet ab Ortu Westphaliam; à Septemtrione Frisiam [q] & Groningense Dominium: ab Occasu fretum Australe, *die Zuyder-Zee*: à Meridie, *Geldriam*.

λ (b) *Daventria* ad dextram Isalæ ripam Swolla & leucis abest, ut natura, ita Mauritii Principis consilio munitissima reddita est. Proditione Wilhelmi Stanlei in Hispanorum venerat potestatem, An. 1587; sed à Mauritio Principe recuperata est Anno 1591. [r]

μ (c) *Campi* ad lævam Isalæ ripam, adeoque ad ipsas fauces, sunt positi, quinque circiter à *Daventria* leucis: urbs mole & momento magna ac concinna [s]. Mercatura olim erat florentior; sed hodiè ostium fluminis limo impeditum onerarias naves non capit. Campis prægrandi leuca distat.

ν (d) *Swolla*, ad torrentem ignobilem, qui aquas suas in *Vidrum*, qui vulgo *Vecht*, exonerat, haud procul ab Isala sita, unde vallum perductum & tria posita sunt castra. Urbs munitissima est.

ξ (e) *Steenwicum* opidum exiguum, sed, ex quo à Mauritio Principe captum, valide munitum, affidet *Bloesilæ* anni, *Meppela* leucæ spatio distitum.

ο (i) *Covordia* quinque leucis Swolla distans, arcem habet munitissimam magno momenti; quum aditum in utramque Frisiam intercludat. In provincia illa etiam sunt (g) *Vollenhoven*, ad sinum Australem,

qui vulgo *Zuyder-Zee*, opidum lautum cum arce diruta. (h) *Geelmuden* ad Vidri ostium arcem habet munitissimam; inde haud procul (i) *Hasselt* ad eundem jacet fluvium, opidum opulentum. (k) *Meppel* sine mœnibus, unde bituminosus cespes in Hollandiam devehitur. (l) *Assen* cœnobium; (m) *Oetmarsen*, (n) *Oldenzeel*, (o) *Almeloo*, (p) *Ryssen*.

π (q) *Frisia* hæc concluditur intra Oceanum, Fluvium lacum, Groningense dominium, & *Trans-Isalania* [t]. Dividitur in *Ostergoam*, *Westergoam*, & *Septem saltus*, *Sevenwolden*. In *Ostergoam* sunt (r) *Leoardium* & (s) *Doccumum*, *Gemine Frisi* [v] patria: ubi asservatur manuscriptus Evangeliorum codex, quo usus traditur S. Boniacius [x]. In *Westergoam* est (t) *Harlinga* in litore posita, emporium nobile & frequens [y], *Franekera* tantum leucâ distans. Quod adjacentes agri apertis aquarum claustris inundari possunt, expugnatu difficilis est. In eadem *Westergoam* sunt, (u) *Sneca*, opidum antiquum *Joachimi Hopperi* Jcti patria: (x) *Bolswerda* portu gaudens satis commodo: (y) *Worcum* ad mare portum habens: (z) *Staverna* olim nobilis, cujus portus arenis nunc obstructus est: (a) *Hindelopa* mœnibus carens, objectis aggeribus ægre servatur; à piscatoribus incolitur; (b) *Ista* fossâ tantum munita & *Slota*. (c) *Septem Saltus*, *Sevenwolden* nullas habens urbes; at pagos 77, & cœnobium unum. Solum ibi sterilius est; rigatur (d) *Kinderofl*. Incolæ sunt bellicosi. Frisicæ objacent insulæ duæ, (e) *Amelandia*, tribus habitata vicis, & (f) *Sciermonicoga*.

HEKELII.

[p] Quæ Incolis *Ouverissel* dicitur.

[q] *Occidentalem*.

[r] Hæc natus est *Everhardus Bronchorst*, Jctus & Polyhistor summus, ut referunt *Meursius* Lib. II. *Athen. Batav.* p. 145, & *Quenstedtius* in *Dialog. de Patriis Virorum illustr.* p. 126.

[s] Pontum habens ligneum ad utramque Fluminis ripam pertinentem. Patria *Joannis Campensis*, viri doctissimi, qui *Davidicis Psalmis* egregius Paraphrastes, nec non *Hermannii Torrentini*, Grammatici, ut quidam putant. Leg. *Hæmrodus* loc. cit. p. 27.

[t] Gentes hujus Regionis sunt frequentes, & ab antiquo bellicosæ, severæ & superbæ. *Mercaturam* & *Navigationem* inprimis exercent, & amant *Liberatatem*, quam ad mortem usque defendere conantur. Contra *Adulteria* cane pejus ac angue vitant.

[v] Qui

- (a) *Trans-Isalania*. (b) *Daventria*. (c) *Campi*. (d) *Zwolla*. (e) *Steenwick*. (f) *Coeverdum*. (g) *Vollenhoven*. (h) *Geelmuden*. (i) *Hasselt*. (k) *Meppel*. (l) *Assen*. (m) *Oetmarsen*. (n) *Oldenzeel*. (o) *Almeloo*. (p) *Ryssen*. (q) *Frisiæ* limites & divisio. (r) *Leoardium*. (s) *Doccum*. (t) *Harlingen*. (u) *Sneca*. (x) *Bolswerda*. (y) *Worcum*. (z) *Staverna*. (a) *Hindelopa*. (b) *Ista*. (c) *Septem Saltus*. (d) *Kinderus fl.* (e) *Amelandia* ins. (f) *Sciermonicoga* ins.

XIV. ρ *Groninga* σ urbs est satis ampla ac celebris, quæ nomen provinciæ ^{XIV. Groninga} dedit. τ *Delfzijl*, locus versus Germaniam munitissimus. ^{ga Domin.}

XV. Academiæ sunt, Hispanicæ ditionis, *Lovanium* ac *Duacum*. ^{Academiæ} Confœderatarum provinciarum, *Lugdunum Batavorum*, *Franckera*, ac nuper erecta ^{Belgiæ.} *Groninga*. υ

C A P.

[υ] Qui *Lovanii* A. CHR. M. D. LV vivere desit.

[α] Urbs non adeò magna; elegantia tamen ac vetustatis haud aspernanda. Jus eudendi monetam præcis temporibus habuit. Sola hodiè inter omnes *Frisiæ* Civitates Senatam, seu Consilium rei Navalis, vel, ut vulgo loqui amant, *Collegium Admiralitatis*, apud se retinet, quorum in Provinciâ *Hollandiæ* tria: *Amstelodami*, *Hornæ*, *Roterodami*.

[β] Et post *Leomardiam*, hujus Provinciæ *Metro-*polis, maxima atque ditissima.

B U N O N I S.

ρ (a) *Groningense* *Dominium* in actis publicis appellatur *Omlandia*. Habet ab Occidente *Frisiam*, ad Septentrionem vadosa æluaria *deWatten*, & mare; ad Orientem est *Amisa* fl. & *Frisia* Orientalis, itemque (b) *Dullartus* sinus, à fluctuum rabie sic vocatus: ad Meridiem jungitur *Trans-Isalania*.

σ (c) *Groninga* [α] ad *Ahæ* & *Hunefi* confluentes est *Rudolphi* *Agricolæ* [β] patria [β]. *Hunefus* fl. supra urbem vulgo vocatur *Schutendiep*, infra urbem *Reitd. ep.* (d) *Omlandia* partes sunt *Hunfingo*, *Fivelingo*, *Westquartier*, *Oldampt* & *Westerwold*. Hæc pars paludibus plena multis arcibus & propugnaculis est munita.

τ (e) *Delfziel* in *Fivelingonia* per insignis pagus est, pari trium leucarum spatio à *Groninga* simul & *Emda* semotus, ubi & propugnaculum sæpius olim instauratum ac dirutum: hodiè tamen illud superest [γ]. In eadem *Fivelingonia* est (f) *Damma*, Opidum olim satis lautum, sed à *Cæsarianis* expugnatum mœnibus fuit spoliatum.

υ Cæterum (g) *Belgica Fœderata* plura alia per terrarum Orbem tenet loca; suntque in *Brabantia* *Sylva Ducis*, *'s Hertogenbosch*, *Berga* ad *Zomam*, *Bergen-op-Zoom*; *Br. da*, cum aliquot locis aliis. In *Flandria*, *Slusa*, & aliæ nonnullæ in eo tractu urbes; *Hulstum* cum universa *Vasia*. In agro *Leodicensi* *Trajectum* ad *Mosam*, *Mastricht*. In *Coloniensi* agro, *Rumberga* & *Orjoy*. In *Frisia* Orientali *Roovert*. In *Ducatu Clivensi*, *Vesalia*, *Wesel*, *Emmerich*, *Gennes*, &c. In *Limburgico*, omnia fere tenent loca. In *Africa* iisdem *Belgis* parent *Arguin*, & alia loca in *Nigritis*; itemque *Caput viride*, *S. George de Mina*, *Gormantin*, *Tocquerati*, aliaque loca maritima in *Guinea Aurea*, ex qua *Portugallos* eiecerunt. In *insula S. Thomæ*, *Pavoasan*. In *Regno*

Congo, *Loanda*, *insula* & *urbs*. In promontorio *Bonæ Spei*, propugnaculum. In *India*, magnam *Oræ* *Coromandelis* & *Malabari* partem, multaque munita possident opida. In *Cherloneso Aurea*, habent *Malaccam*. In *insula Ceylano*, munitum opidum, *Columbo* dictum, cum propugnaculo ad *P. de Gallo*. *Moluccas insulas* fere omnes tenent, aliasque in his oris. In *Java* *insula*, munitissimum tenent opidum *Bataviam*. Ex *Formosa* *insula* à *Sinenibus* nuper sunt pulsæ. *Brasiliam* recuperarunt *Portugalli*. In *America septentrionali* *Belgis* extorserunt *Angli* *Novum Belgicum* cum *Novo Amstelodamo*. Habentur (h) *Belgæ* [δ] simplices & minime mali; quos si semel in fraudem induxeris, inimicos experieris. *Philoxeni* omnes, omnes amant munditiem, quæ in cunctis eorum rebus singularis est. *Pecuniæ* avidi, mercaturæ diligenter incumbunt [ϵ]. *Desides* ferre non possunt, eoque per vim ad laborem adigunt [ζ]. *Religionis* sunt amantissimi, ad quam tamen nolunt compelli [η]. *Principibus* suis orantibus omnia concedunt, exigentibus omnia negant, & amore potius quam imperio regi volunt.

H E K E L I I.

[α] *Phileum* *Ptol. mæo* vocata.

[β] Et *Wesseli* *Gransforti*.

[γ] *Amœna* valde est, & probè munita vallò adversus vim hostilem. Ideoque ab *Exercitu Episcopi* *Monaster.* ante aliquot Annos frustra est obsessa.

[δ] Velut murus *aheneus* versus *Germaniam*.

[ϵ] *Civiles*, aperti.

[ζ] *Laboriosi* sunt & diligentes.

[η] Sunt quoque ingenio mirabili pollentes. Unde & multarum rerum fuerunt inventores & instauratores. *Bellicosi* sunt tam pedestri, quam equestri certamine, ac etiam navali classe. *Artem Navigandi* optimè callent. *Exercent* quoque artificia nobilissima. Nam præter cætera contextores sunt pannorum ex serico, lanâ & lino diversorum generum, ut sunt *saja*, *tripæ*, *grograna*, *bombesini*, sive *fustana*, nec non etiam *tapeta*, & alia præstantissima opera, quibus *Triclinia*, *Cænacula* & *Cubicula Principum* & *Nobilium* ornantur, quæ non tam in *Univerlam Europam* mittuntur, sed in utramque *Indiam* & *Africam*.

[θ] Nam gentes hæ primæ fuerunt ex *Gallia* & *Germania*, quæ *Christianam Fidem* susceperunt, licet nunc inter eas multæ vigeant *Hæreses*.

B U N O

(a) *Groningensis* *Dominii* limites. (b) *Dullartus* sinus. (c) *Groninga*. (d) *Omlandia* partes. (e) *Delfziela*. (f) *Damma*. (g) *Fœderatæ* *Belgiæ* ditiones & urbes reliquæ. (h) *Belgarum* mores.

CAP. XX.

De Britannicis Insulis.

I.

Gallico littori ac Rhēni ostiis adjacent *insula innumera* (1), *Britannica* in universum appellata: quarum duæ magnitudine nobiliores, *Albion* atque *Ibernia* dictæ sunt: at quæ *Albion* ante, ab albis ad littus petris. Latinis hominibus vocitata fuit, propter excellentiam postea *Britannia* nomen sola obtinuit, cum reliquæ suis sibi nominibus appellarentur.

II. Hæc omnium, quæ Europæ adjacent, quasque Romana notitia complexa est, maxima, nomen *Orbis alterius* mereri amplitudine suâ veteribus visa est: clara Græcis, clara Latinis monumentis. Duo Regna, *Angliam* atque *Scotiam* continet. I

III. *Anglia* solo est tam ubere ac foecundo, ut omnia majori nitidiorique forma prognata benignius quam aliæ terræ alat; cœlo adeo clementi, uti rorem marinum ac laurum magnâ copiâ producat. Id imbribus ac nebulis crassum asperitatem frigorum prohibet. Asperioris cœli solique est *Scotia*, longius in Septentrionem producta: saxo sterili plurimum ac lacubus horrida, tristisque aspectu. (2) a

IV. Gens olim Britannica inculta, inhospita, immanibus moribus fera vel foeda (3): nunc Angli omnium delicatissimi perhibentur. Nomen genti seu insulæ unde quæsitum, parum constat. Porrigitur insula in longum à *Tarvidio* seu *Orcade* promontorio, vulgo nunc *Dunsbyhead*, ad *Dubrim* portum vulgo *Dover*, milliaria Germanica circiter CL. *Latitudo* maxima patet inter *Dubrim* ac *Bolerium* promontorium, vulgo *the Land's End*, mill. Germ. LXX. Ipsa forma triquetra in tres angulos se cuneat. Quorum unus *Septemtriones* prospicit: nullis contra terris, vasto atque aperto mari: alter *Belgas* ac *Rhēni ostia*: tertius

BUNONIS.

a *Anglia* lupos non habet; non tam ex regionis naturâ, quam Nobilium curâ & venationibus; seu potius, quod aiunt, quoniam scelerati capite lupi pœnam capitis redimere iussi, insulam ita tandem vacuam a noxio isto animali liberarunt [a]. Oves ibidem sunt multæ velleris optimi.

HEKELII.

[a] Contra Canes habet præstantissimos, & Equos celeres, licet illi parvi sint. Vinum tellus non gignit, sed Cerevisia, quæ ex hordeo coquitur, maximo in usu est, optimique saporis, & homines, quod fortis, facillime inebriat.

REISKII.

I (a) *Britannia*, Græce *Βρετανία*; Nomen a Britannis incolis quin sumserit, nemo dubitat: Unde vero hoc incolæ gerant, parum nostro Auctori constitit. Constat id aliis, Anglis maxime nonnullis, qui vel à

Britone, rege non admodum certo, vel ex voce & lingua Cambrica *brith* origines illas arcessunt; quasi pictos vel picteratos dixeris, incertum ob decorem, an quid aliud, vitro corpora infectos, ita Pomponius Me-la loquitur Lib. III. c. 6. i. e. vitreo colore. *Bochartus* ad linguam Punicam, & confecta eo Pœnorum itinera recurrit, ut dicatur *Βρετανική Πρωτο* Beret anac, i. e. terra stanni plumbique, cuius copia hinc exportari poterat. Huc multas veterum auctoritates refert, ipsamque (b) *Cassiteridum* *κασιτερίδων* appellationem, quam Græci ἐκ τῆς κασιτερίδος, i. e. à stanno derivarunt indubie. Imo huc revocat eandem ad linguam (c) *Hiberniæ* Nomen, quod veteribus *Juerna*, *Βερία* *Ισβερία* effertur: Hocque nihil esse aliud, quam *Ιβερνεαβ*, i. e. ultima habitatio, ultra quam nihil nisi vastum mare in occasu prisca noverant. Sic *Gallus* ille doctissimus Lib. I. *Chanc.* c. 39. unde duobus *Cluverii* etymis addetur tertium.

BUNO-

(a) *Britannia* unde dicta. (b) *Cassiterides*. (c) *Hibernia*.

us. Lacus permultos habet piscosos, montes pecori pascendo apprime utiles, plumbi & aliorum uti vocantur metallorum non proprus vacuos, plurimis etiam locis sylvis apertos. (3) In commune crimen, mi *Cluveri*, a quo Germani tui veteres, teipso teste, non immunes; de Veteribus *Britanniæ* Incolis *Lector* *Cæsarem* ac *Tacitum* consulat. *Camdenum* etiam & *Buchannanum* haud sine fructu legat.

Albion.
Ibernia.
Britannia.

Cœli solique
natura An-
glia.

Scotia.

Incolarum
mores.
Nomen In-
sulæ.
Longitudo
& latitudo.

Situs.

(1) Male
certe doctis-
sime *Cluveri*;
non sunt e-
nim innu-
meræ licet

multæ, pars
etiam major
in mari

*Daucaledo-
nio*, & *Bo-
reali*; non
autem *Gal-
lico Littori*
ac *Rhēni O-
stiis* adja-
cent.

(2) Licet
*Angliæ in-
ferior* uber-
late *Soli*,
multis ta-
men locis
frugum fe-
rax, pecore,
volucris, &
piscibus di-

VETERIS et
NOVÆ
BRITANNIÆ
Descriptio

OCEANUS OCCIDENTALIS
HIBERNIA
MARE

Milliaria Anglica communia	10	20	30	40	50	60	70	80
Milliaria Anglica parva	10	20	30	40	50	60	70	80
Milliaria Germanica Communia	3	10	15	20	25	30	35	40

MARE
CALEDONIUM

BRITANNIA MINOR
GERMANICUS
BRITANNIA MAIOR
Fretum Gallicum
MARE

tertius Hispaniam. Unum latus in Orientem, Germaniæ (intellige veteris, cujus pars Norvegia) obtenditur; alterum in Meridiem, Galliæ, tertium in Occidentem, Hiberniæ. Oceano undiquaque alluitur, ab Occasu Hibernico, ab Septentrionibus Caledonio, ab Ortu Germanico, à Meridie Britannico; ubi fretum Gallicum (1) inter Dubrim & Bononiam. β

BUNONIS.

β (a) Mulieres in Anglia [b] indulgentibus utuntur maritis, & nihilominus habentur castæ. Viri in bello strenui [c], pericula ad furorem usque contemunt: Si tamen alimenta desunt, nihil illis reperitur mollius [d]. In re nautica promptissimi & expeditissimi, Tyranni maris vocantur; quos ea de causa valde formidant Turcæ. In bellis contra externos, in Reip. periculo, vexillum explicatur, quod (b) Standartum vulgo vocant. Est vero Standartum currus, in quo malus erigitur, in cujus summo apparet crux, quæ ex brachiis suis continet vexillum (2). In universa parentum bona succedit filius primogenitus, qui cæteris suis fratribus ex hæreditate paterna, quantum liber, tribuit (3). Pupillorum nobilium tutela ad Regem pertinet; sed hic curam istam Aulico committit, qui satis maligne pupillorum bona sæpe ad-

ministrat (4). Latrones in viatorum vitam raro desæviunt, spoliis contenti [e]. Parlamenti in Anglia potestas magna est; quippe sine quo Rex fere nihil, quod alicujus est momenti, decernere potest. De cæteris vid. Cambdeni Britannia, & clarissimus D. Smith de Anglorum Republica.

HEKELI.

[b] Quæ niveo candore insignique formâ sunt, & decentissimi vestitus honestatem amant.

[c] Optimi Sagittarii.

[d] Victus maxima pars in carne consistit. In prandis ac cœnis hilarè, nitidè, lepide atque ampliter vivunt.

[e] Sunt etiam Pyratæ, quippe qui Canarias Insulas, Capitis viridis, Brasiliam & Americam infestant, atque Hispanorum & Portugallensium Naves ac Scaphas deprædantur. (5)

(a) Anglorum mores. (b) Standartum.

C A P. XXI.

Divisio Veteris Britannia, item de fluviis & opidis.

I.

EA in insulæ partem, quæ nunc Scotia est, Caledoniam olim appellatam, cum ex aliis, tum ex Tacito maxime liquet. At tota postmodum divisa in Majorem, & Minorem. Major ea pars, quæ nunc Anglia: Minor, quæ Scotia. I

II. Majoris populi, quorum nomina apud rerum auctores clara: Ostidamni ac a Damnonii [a]; nunc Cornwall Regio: β Durotriges, Devonshire: Belgæ, Somerset: Segontiaci, Suffex & Southampton: Bibroci, Surrey: Cantii, quorum regio Cantium, vulgo nunc Kent: Trinobantes, Middlesex & Hartfordshire: Cassii, Cambridge & Essex: Zoeni, Norfolk & Suffolk: Ancalitæ, Oxford & Buckingham; Atrebatii. Berceria: Dobuni, Gloucester: γ Silures omnium latissime incolentes, nunc Wallia, vulgo Wales. Ordovices, Cardigan: Demetæ;

Britannia. Major & Minor. Major Britannia. Ostidamni s. Damnonii. Durotriges. Segontiaci. Bibroci. Cantii. Trinobantes. Cassii. Zoeni. Ancalitæ. Atrebatii. Dobuni. Silures. Ordovices. Demetæ.

BUNONIS.

α (a) Inde Damnonium promontorium Nomen habet; quod vulgo Cape de S. Michael, & Cape de S. Justin. [a]

β Durotrigum regio aliis habetur Dorsetshire, quorum opidum Dunium seu Dorcestria. [b]

γ Silures sive Silyres [c] Cambdenus statuit in Wallia, ubi nunc Hereford, Radnor, Brechinia, Monmouth & Glamorgania Comitatus.

HEKELI.

[a] Aut potius The Lands-End. Aliàs vocatur Oerinum.

[b] Et quidè Villanovano & Camdeno.

[c] Quorum etiam Strabo & Ptolemæus meminisse. REISKI.

I (b) Britannias numero plurativo Romani effecerunt, earumque prisca divisio sic valuit, ut Ptolemæo alia major, aliaque minor esset: Major quidem Angliam Sco iamque, minor Hiberniam complexa, manifestissime declarat, quam noster Auctor inde recesserit. Romanis autem sub Severo Imp. alia fuit superior sive Australis & citerior; aliaque inferior seu borealis & ulterior; tandem quadruplex, prima nempe, secunda, maxima Casariensis, Flaviana & Valeria. (1) Vetus quippe variat multum divisio: Neque constat unde Scotia, num ab rege dubio Scoto dicitur.

(a) Damnonium promontorium. (b) Britannia multiplex. (c) Scotia & Caledonia.

Cornavii.
Coritani.
Parisii.
Brigantes.
Meatæ.
Britannia
Minor sive
Caledonia.
Caledonia
Sylva.
Grampius
Mons.
Fluvii Bri-
tanniæ.
Tamesis.
Sabrina.
Humber.
Habitatio-
nes Veterum
Britanno-
rum.
Camalodu-
num.
Londinium.

tæ, *Carmarthen*: *Cornavii*, *Carnarvan*. Præterea *Coritani*, *Lincolnshire*: *Parisii*, ea pars *Yorkshire*, quæ *Lincolnshire* contermina: *Brigantes* reliquum *Yorkshire* & *Northumberland*: *Meatæ*, *Cumberland*. Horum omnium clarissimi fuere *Silures* atque *Brigantes*: hi numerosissimi, illi pugnacissimi.

III. At in *Minori Britannia*, sive *Caledonia*, olim omnia obscura, ac pleraque veteribus ignota (1), nihilque s̄ *Sylva Caledonia* ac monte *Grampio* clarius.

IV. *Fluvii Britannia* celebriores sunt; *Tamesis*, e vulgo *Thames* [d]; *Sabrina*, *Severn*, & *Humber*: (2) brevissimo cursu, at latissimis ostiis (id æstuaria efficiunt) commodum majoribus navibus accessum præbentes.

V. *Urbes* *Britanni* nullas antiquitus incoluerunt; quum autem hominum esset infinita multitudo, creberrimis ædificiis dispersi egerunt; *opida*, ut auctor est *Cæsar*, vocarunt, quum *sylvas impeditas vallo fossaque munivissent*, quo *incursionis hostium vitandæ causa convenire consueverant*. Postea vero, cum *Romani* eo legiones suas coloniasque invexerunt, cultius jam paucis quibusdam urbibus habitari cœptum est. In his *Camalodunum* fuit *Romanorum* colonia, nunc *Malden*, opidum maritimum in *Essexia*; & *Londinium*, nunc *London*, copia negotiatorum & conventu jam tum maxime celebre.

catur: *Caledoniam* è *Cambrico* vocabulo *Kaled*, (3) i. e. duritie dictam putant, *Bochartus*que comprobat; *Phœnices* etiam suas colonias è *Gadibus* huc duxisse, idem auctoritate veterum confirmat: Ita *Silures* i. e. *braccatos*; *Camalodunum* i. e. *urbem regiam* *Pœnis* nominatam statuit.

B U N O N I S.

δ (a) *Caledonia Sylva* olim insignis & vasta, agrestes & horridos genuit ursos. Ad eam aliquo modo notitiam suam armis propagasse *Romanos*, prope triginta Annorum spatio, *Plinius Auctor* est. Vestigia hodie dicuntur superesse prope (b) *Sterlinium* opidum; ubi solent comitia aliquando celebrari, & dum *Scotia* suos in regno habebat reges, regii educabantur liberi [e]. De *Monte Grampio* dicitur cap. xxiv.

Fluvium *Britannicorum* facile celeberrimus [f] est (c) *Tamesis* [g], qui in Orientem fluens, Oceano Germanico sese infundit, per sinum, cui in adversa insulæ parte alius oppositus, flumen (d) *Sabrinam*

emittit in *Hybernicum* mare. Ad *Tamesin* res contra *Britannos* gessit *C. Julius Cæsar*. Est hic fluvius in prima parte insulæ, non longe à (e) *promontorio Cantio*, *Galliæ* in obliquum obverso ad fretum *Gallicum* sive *Morinorum*; ad quod *Cæsar* prima in *Britanniam* expeditione appulisse creditur. Nec *Tamesis*, nec *Uंबर*, & aliquot præterea *Angliæ* flumina, pluvius abunde cadentibus, nivibusque liquefactis, augentur. *Giraldus Cambrensis* [h].

H E K E L I I.

[d] *S. Tems.*

[e] Sic *Scoticus Oceanus* à *Val. Flacco* etiam vocatur *Caledonius*, à *Caledonia Sylva* fortè, quæ huic est vicina.

[f] Et maximus.

[g] *S. Thamesis Cæsari* & *Orosio*; *Ptolemæo* vero *Jamissa*, Ἰάμισσα.

[h] Sed *Tamasis Indiæ* intra *Gangem* Urbs est apud *Ptolem.*

B U N O.

(a) *Caledonia Sylva.* (b) *Sterlinium.* (c) *Tamesis fl.* (d) *Sabrina fl.* (e) *Cantium promont.*

(3) *Buchana nus Lib. 2. Nomen Caledoniæ a Lingua prisca Scotorum quam optime calluit, ducit; Calden enim Scotis ex Arbor est, que Latinis Corylus, unde & Caledoniæ Sylvæ Nomen putat inditum, & Caledoniorum opidum ad Taum Amnem situm, Duncalden adhuc vocatur, hoc est Corylorum tumulus.*

C A P. XXII.

De Incolis Britannia.

I.

Britanniæ
Incolæ.

DE incolis *Britanniæ* sic *Cæsar* in *Comment. de Bell. Gall. Britannia* pars interior ab iis incolitur, quos natos in insula ipsi memorie proditum dicunt: *Maritima* pars ab iis, qui prædæ ac belli inferendi causa ex *Belgis* transfierunt, qui omnes his fere nominibus civitatum appellantur, quibus orti ex civitatibus eo pervenerunt. Post hunc *Tacitus*: *Britanniam*, inquit, qui mortales initio coluerint, indigenæ, an advecti, ut inter barbaros, parum compertum: habitus corporum varii, atque ex eo argumenta: namque *Caledoniam* habitantium rutilæ

rutilæ comæ, magni artus, Germanicam originem asseverant. Silurum colorati vultus & torti plerumque crines, & positus contra Hispaniam, Iberos veteres trajecisse, easque sedes occupasse, fidem faciunt: proximi Gallis & similes sunt. Gallos vicinum solum occupasse creditur. Regibus olim (1), ut nationibus distincti, regerantur.

(1) Regulis potius, uti ex Cæsare liquet, qui plures Regulos in Cantio memorat.

II. Primus omnium Romanorum à *Ful. Cæsar* cum exercitu Insulam ingressus, quanquam prosperâ pugnâ terruerit incolas, ac littore potitus sit, potest videri ostendisse posteris, non tradidisse. At *β Claudius* Imperator trajectis legionibus gentem perdomuit: paulatimque in formam provinciæ proxima pars Britanniae redacta est: donec tota tandem in Romanorum potestatem sub *Domitiano* pervenit. Quanquam non desunt, qui negent, unquam à Romanis perdomitam fuisse Caledoniam, id est, Scotiam: pro argumento afferunt, *γ murum* in limitibus majoris minorisque Britanniae à Romanis, contra *Pictorum* Scotorumque incursiones, exstructum. Verum hos refellunt *Dionis* *Zosimique* historiae, in rebus gestis *δ & Severi & Constantini* Imperatorum (2).

Britannia à Romanis tentata & subacta.

III. Cæterum, imperarunt *Romani* Britanniae ad *Theodosii* [a] usque tempora: tunc vero cum legiones praesidiaque Romana, ad Galliam defendendam accersita, illam inermem relinquerent; *Scoti Pictique* ulteriorem insulae partem, quæ nunc Scotia est, incolentes, ea occasione illecti, citeriorem, id est, *Angliam* armis invaserunt: quorum impetum, quum hi sustinere nequirent, *Anglos* ex Germaniâ atque *Saxones* in auxilium vocarunt; hi postmodum hospitii fide ac jure violatis, Britannos domibus agrisque pepulerunt. Pulsorum pars in Galliae extremum angulum sedem, ut supra dictum, nomenque intulerunt: pars intra montes, (*Wallia* nunc est) utpote loca contra hostium violentiam satis munita ac tuta, concedentes, ad hanc usque tempestatem priscam Britannorum gentis linguam conservare creduntur. ε

Saxones & Angli in Britannia.

IV. *Scotia* abhinc à *Scotis* denominata suos ordine habuit ζ Reges: *Angliaque,*

Scotiae & Angliae Reges.

BUNONIS.

α *Cæsar* in Britanniam bis cum exercitu trajecit, in deditionem insulanos quosdam accepit, tributumque & obsides eis imperavit. Deinde Principes Britannorum per legationes se insinuarunt Augusto Cæsari.

β Post *Claudii* auspiciis magnas res in insula haegessit *Julius Agricola*.

γ *Hadrianus* (a) murum, ab Oceano Germanico ad Hybernicum, per transversam insulam duxit. *Antoninus Pius*, cespitium murum excitavit.

δ Post *Septimius Severus*, alium item murum, ab Occidente in Ortum, extruxit: quod *Spartianus* in *Hadriano Pio*, & *Severo*, itemque *Aur. Victor* in *Severo* tradunt. Hic murus subinde reparatus duravit usque ad *Valentinianum III*. Tum enim a Gallione lapide vestitus insertis tubulis æneis. Hodie ab indigenis dicitur *Keepe-Wall*, murus custodiae, & *Pebitz-Val*, Murus Picticus [b], Britannice *Mur-Sever*.

ε *Saxones* isti Britanniam inter se partiti nominarunt *Saxoniam Transmarinam* usque ad *Egberti* tempora, qui sub *Carolo M.* militavit. Is à Saxonibus occiduis Rex constitutus Cantianos, Northumbros & Saxones Orientales sibi subiecit, & sanxit, ut omnis illa regio cum victrix, tum victa uno nomine *Engelland Anglia* appellaretur, ipsique incolæ, Britannico & Saxonico nomine deleto, vocarentur *Angli*.

HEKELII.

[a] *Junioris.*

[b] A *Pictis*, s. *Pictonibus*, Insulae Britannicae Populis, qui in *Historia Witekindæ* PEHITI corrupte dicuntur.

REISKII.

I Primos è Gallia, Hispania, Germaniæque huc incolas progressos lingua, mores & habitus aperte significant, traduntque Græci & Romani historici. (b) Cur itaque *Camdenus* Britanniam suam sero cognitam fuisse scribat, non intelligo; quam *Eratosthenes*, *Dicearchus*, *Polybius*, *Strabo*que coloniis frequentatam memorant. De Romanis concesserim, quibus cuncta Britanniae loca in dubio relinquebantur, antequam ea *Claudius* patefaceret. (c) Scotia tamen nunquam domari potuit, etsi sæpius tentata: *Severo* & *Constantino* Imp. ea non cessit, ne *Valentiniano III* quidem, cujus numisma Scotiam subactam præ se tulit. Nam *Scoti* muro diruto suis regibus paruerunt: E quorum stirpe ortus *Jacobus VI*, *Angliam* Scotiamque primus junxit, & magnam constituit Britanniam: Huic nepos cognominis *Jacobus* in ea successor factus, ob *Angliam* divulsam, ad *Gallos* exul abiit, An. 1688.

BUNONIS.

ζ (d) *Buchananus* à *Fergusio I* ad *Jacobum VI*, nume-

(2) *Scoti* quidem, teste *Buchananus*, Scotia plerumque pulsati à Romanis, *Pictis* & *Britonibus* (imperante *Maximo*) *Æbudas* tamen retinuerunt. Romanis nunquam subditi fuere, & patriam recuperarunt *Honorii* & *Arcadii* ævo, auspiciis *Fergusi II*, Scotorum Regis.

(a) Muri inter Angliam & Scotiam. (b) Britannia num sero cognita? (c) Scotia Romanis invicta. (d) Reges Scotiae.

que, ab Anglis nomine tracto, seorsim suos. *Wallia*, vulgo Anglis *Wales*, incolis *Cambray*, suis olim Principibus, post Anglorum perfidiam, diu recta fuit. Tandem bello victa horum cessit imperio. Inde mos inuectus, uti primogenitus Anglorum Regis filius *Princeps Wallie* nuncupetur. *n*

Wallie
Princeps.

numerat CVII Scotorum Reges; ex quibus LVII morte violenta periisse tradit *Henricus Ranzovius* in *exempl. quod plerumque sit similitudo status, successus & obitus in parent. & fil.* Post *Elisabethæ* Angliæ Reginæ obitum *Jacobus VI* Scotiæ Rex regnum Angliæ quoque obtinuit, Scotiamque suam cum Anglia & Hibernia conjunxit; quod contigit An. Christi 1603. Ejus filius *Carolus I*, quum An. 1648 à suis securi esset percussus, *Oliver Cromwel Proteſtoris* nomine dominatus usque ad An. 1658. Hujus deinde in dominatu successor *Richardus* filius per milites imperio exutus, & *Carolus II*, exul immeritus, magno populi sui studio, An. 1660, in regnum reductus.

n Intra *Walliam* compulsi Britanni fortiter sese tuebantur, ipsosque Anglos sæpe male multabant; adeo ut *Offa Merciorum* Rex objecto vallo, cujus vestigia supersunt, vulgo *Claud-Offa*, id est *Fossa Offa*, eos à iuis prohiberet finibus. Ita illi sub suis mansere Principibus, usque ad *Henricum III*, Angliæ Regem. Tum *Leolino* Wallorum Principe cæso, *Wallia* subacta & Angliæ attributa est. (a) Inde *Wallie Princeps* dictus est *Edvardus I*, *Henrici III* filius. Suis tamen usi sunt *Walli* legibus usque ad *Hen. Octavum*, à quo, istis abrogatis, Anglicæ illis præscriptæ sunt leges.

(a) *Edvardus I*, *Wallie* primus Princeps.

C A P. XXIII.

D E A N G L I A.

I.

Angliæ limites, longitudo & latitudo.

CÆterum, *Anglia* [a] dividitur ab *Scotia Tueda* ac *Sulveio* fluminibus (1). Occupat in longitudinem à *Weymouth*, promontorio prope *Dorcestriam*, ad *Barvicum* opidum in finibus *Scotiæ*, millaria Germanica LXXX. In latitudinem ab opido *S. Davidis* ad opidum *Yarmouth*, milliaria circiter LX. At si infimam partem, id est, latus meridionale perimetriæ, milliaria erunt circiter LXX. ¹

Divisio
Angliæ.

II. Cæterum *Anglia* divisa fuit medio ævo in duas partes: *Cambriam* & quæ eadem nunc *Wallia* & (2) *Loegriam*, reliquam Angliæ partem. Fuerunt ad patrum

(1) Et Montibus *Zevoticis*.

(2) Antiquitas.

B U N O N I S.

a *Cambria* illa Angliæ pars Occidentalis [b] est, *Sabrinâ* [c] & *Dee* vel *Devâ* [d] fluminibus contenta, dividitur in *Venedotiam*, *Provisiam*, & *Debenbartiam*. *Venedotia*, eadem *Wallia Septemtrionalis*, habet *Merionithiam* [e], *Arvoniam* seu *Carparvan*, *Denbigajam* & *Flintiam* [f]. In *Provisia* [g] sunt *Radnoriam* & *Montgomeriam* [b]. In *Debenbartia* vero, quæ *Wallia Meridionalis*, *Glamorgania*, *Maridunum*, *Penbrochia*, *Menevia*, *Ceretica* sive *Cartigania*, *Breckinia*, *Herefordia*, & *Monumetha*. (a) *Wallia Borealis* sterilior est, quæ ferè tota montana: quibusdam tamen in locis cespice abraso & combusto redditur fertilis. Incolæ natura loci sese facile tutantur, quod Vallibus multis fracta regio est. Hæc montes sæpe adeo vicini sunt, ut ex eorum verticibus Pastores colloquantur; nec tamen nisi tota die ab una crepidine ad alteram perveniant. Australis *Wallie* pars fertilissima est; canes ejus, pecoris villarumque custodes, laudantur. (b) Lingua Britannica antiqua in *Wallia* perhibetur esse reliqua; quam tamen Angli delere moliantur.

H E K E L I I.

[a] Hoc Regnum, generaliter sub *Historiæ ANGLICANÆ*, *Lugd. Batav.* Anno 1649. in f. 8. exc. Titulo, à *POLYDORO VIRGILIO* sat accurate descriptum est. Et extat Autor anonymus, qui *Rationem Reipublicæ ANGLICANÆ* *Hagæ Comitum* A^o ejusdem Sec. 54, studiose quoque curavit publicari. *Annales autem Rerum ANGLICARUM & HIBERNICARUM*, regnante *ELISABETHA*, *GUILIELMUS CAMDENUS* *Leydæ Batav.* Anno 1639. in specie 8. f. prelo jussit subjici. Et nota est *NICOLAI HARPSFELDI* *Historia Ecclesiastica ANGLICANA*, notique sunt *RICARDI SMITHEI Flores Historiæ Ecclesiasticæ ANGLORUM* Gentes, quorum hi *Parisis* Anno 1654. in fol. illa autem *Duasi* A^o ejusdem Sec. ead. f. est impressa.

[b] Seu *Occidua*.

[c] *S. Sabriana*, qui *Sevarne* Anglice & *Hafren* Britannice dicitur:

[d] *S. Deâ*, *Tfyrdvuy* Britannice dicto.

[e] *S. Merviniam*.

[f] *MERIONITHIA* inter Montium conglomerationes

(a) *Wallia*. (b) *Wallorum* lingua.

patrum nostrorum memoriam in eo Ducatus aliquot (1): verum his abolitis, LII Comitatus, quos incolæ *Shires* vocant, tota distincta est. *Archiepiscopatus* sunt duo: *Cantuariensis* in urbe *Cantuaria*; vulgo *Canterbury*: & *Eboracensis* in urbe *Eboraco*, vulgo *York*: his *Episcopi* subsunt xxiv.

III. Urbium Princeps est β *Londinium* [i] *London*; caput atque compendium totius regni, Emporiumque inter celeberrima Europæ nequaquam postremum: urbs amplitudine ac duorum templorum immensa magnitudine maxime conspicua. Hanc magnitudine incolarumque frequentia sequitur γ *Eboracum* (2), inde δ *Bristolium*, vulgo *Bristow*, Gallicarum mercium nobile Emporium; ut ϵ *Southampton* Hispanicarum. De reliquo ζ *Oxonium*, vulgo *Oxford*, & η *Cantabrigia*, vulgo *Cambridge*, illustribus Academiis ornata, magnificentissimis

Urbes, Portus & Academia. Londinium.

Eboracum. Brittolium. Southampton. Oxonium. Cantabrigia.

tiones omnium totius *Walliæ* terrarum hispida magis est & horribilis. Habet enim Montes altissimos; arctos tamen, & in modum Arcis acutissimos, nec raros quidem, sed creberrimos, & tantâ æqualitate confertos, ut in summis eorum verticibus Pastores confabulantes, vel convitantes, si concurrere forte statuerint, a mane ad vesperum vix convenirent. *ARVONIA* glebâ est satis fertili, & Oppidulis redimita. In hac est *Bangor*, Sedes Episcopalis, quæ 96 Paræciis præsidet. *FLINTIA*, s. *FLINTENSIS* Provinciola, *Anglice* *FLINT-SHIRE*, non quidem est montana, sed collium prominentia aliquantulum surgens, quæ leniter in fertilissimos agros resupinatur, qui (præsertim quâ Mare prospiciunt) *Hordeum* laudatum tam benignè profundunt, ut semper nonâ a primo fatu hebdomade demetant *Agricultoræ*.

[g] S. ut alii, *Maginus* inprimis, legunt; *POVISA*.

[b] In his olim infederunt *Ordovices* Populi.

R E I S K I I.

I (a) *Anglia* nomen ab *Anglis*, gente *Saxonum* *Holsatica* vel *Cimbrica* invenit. *Britanni* enim *Romanis* aut *Consularibus* viris aut *Præsidibus* subjecti, ut *incurSIONES* *Pictorum* *Scotorum*que perpetuas retunderent, excusso, quod ferebant, imperio, *Anglo-Saxones* in auxilium evocarunt. *Angli* huc navibus provecti terras occupant An. 449. *Heptarchia* regia constituta, donec An. 800, regnum septuplex uno *Ecbertus* imperio complectebatur. Denique (b) *Normanni* suis *incurSIONIBUS* infestam An. 1027 *Angliam* subjugarunt: Hinc iterum exclusi, postea tamen *Suffexienti* prælio majores prævalent: Unde magna linguæ, juris & regni mutatio subsequuta, hujusque per varios *Comitatus* (*Shires*) *Ducatus*que divisio. (c) Nuper *Anglia* novis motibus agitata, cum sibi suæque libertati ac religioni consuleret, *Wilhelmum Arausionensem Principem* à *Belgio* vocatum, *Jacobi* Regis generum, regem sibi præposuit, belloque *Gallicas* machinationes non *maritimo* tantum sed *terrestri* *Belgico* adhuc frangit cohibetque. De proventu *Angliæ*, ligno & carbone fossili, lapificio, croco, sicera, thermis, acidulis, emporiis, portubus, Academiis, societate doctorum regia, multisque artium inventis, pauca dicere quid juvat?

B U N O N I S.

β (d) *Londinii* est regia *Whitehall*, nunc incendio pene diruta. [k]

γ (e) *Eboracum* ad fl. *Tyre*, medio fere situ est inter *Londinium* & *Edenburgum*. [l]; fertur *Constan-*

ini M. patria. Mortuus hic *Constantius* Imperator istius parens. Ab ea provincia filius regis secundo genitu nomen habet. (3)

δ *Bristolium* est ad *Sabrinæ* fl. ostia, a *Londinio* 97 mill. in Occasum; inter urbes tertium sibi locum vendicat.

ϵ (f) *Southamptonia* urbs maritima, in medio fere illius lateris, quod *Meridiem* spectat, sita è regione insulæ *Vectis*.

ζ (g) *Oxonium* ad *Cherveli* & *Isis* seu *Use* fl. confluentes. *Londinio* in Occasum 50 mill. distat [m]. *Alfredus* *Saxonum* Rex dicitur hinc *Academiâ* instituisse, An. C. 872. Habet *Collegia* xviii, *Aulis* vii.

H E K E L I I.

[i] *CASPAR DORNAVIUS* loc. p. 7. cit. ex *Cambdeni BRITANN.* de hac urbe magnâ ac valde potenti allegat hos *Versus* elegantissimos:

Urbs peramœna Situ, Cœloque Soloque beata,
Urbs Pietate potens, numerofo Cive superba;
Quæ nova Doctrinis LUTETIA, Mercibus ORMUS,
Alterâ ROMA Viris, CHRYSSEA secunda Metallis.

Patria erat *Thomæ Mori*, *supremi Regni Britannici* *Cancellarii*, qui, *Paulo Jovio* in *Elogiis* testante, licet omnibus *Religionis* atque *Justitiæ* numeris longe esset optimus atque sanctissimus; tamen non, nisi *Immo-* centiæ suæ, reus ab *HENRICO VIII*, *Angliæ* Rege, Anno 1535 securi, proh! subjectus est (4). Cæterum hæc *Urbs* tamâ *Oldenburgii*, *Viri* modestissimi atque curiosissimi, longè clarior hæctenus est facta.

[k] Qs. dicas *Weise Hall*, s. *Aula Alba*, quàm extrui atque ædificari iussit *Henricus VIII*. In hac visu sunt inprimis digna I. *BIBLIOTHECA* *Elisabethæ* *Reginæ*, *Græcis*, *Latinis*, *Italicis* & *Gallicis* *Libris* referta, inter quos *Libellus* est *Gallicus* propriâ *Reginæ* manu in membranâ scriptus, & *Henrico VIII*, *Angliæ* Regi, *Parenti* dedicatus. II. *PASSIO CHRISTI* in vitreis *Tabellis* adumbrata.

[l] *EGBERTUS* in hac *Urbe* egit *Archiepiscopum*, & quidem circa A. CHR. DCCL, ac omnium liberalium artium armarium & sacrarium, nobilissimam nempe *Bibliothecam* in eâ constituit. Vid. *Quenstedt*, loc. persæpe cit. p. 89.

[m] *Urbs* est egregia, salubris & amœna.

B U N O N I S.

η (h) *Cantabrigia* *Londinio* abest in *Boream* 45 mill. *Collegium* hic instituit *Bartholomæus Eliensis* *Episcopus* An. Christi 1274. *Scholam* publicam antea

(a) *Angli*. (b) *Normanni*. (c) *Angliæ* status hodiernus. (d) *Londinium*. (e) *Eboracum*. (f) *Southamptonia*. (g) *Oxonium*. (h) *Cantabrigia*.

Dubris.

Insulæ ad
Angliam.
Mona.
Menavia.
Anglesey.
I. f. Vectis.

gnificentissimis collegiorum ædificiis celebrantur. Sunt prætereà inprimis vi-
sendam arces seu domus Regiæ circa Londinium, in lætioribus atque amœ-
nissimis agris dispositæ: quorum nomina *Greenwich, Richmond, Kingston,*
Nonsuch, & Hampton-court, & Windsor (1), & versus Cantabrigiam *Theobalds.*
Brevissimus ex Britannia ad continentem trajectus est à *Dubri* ad Caletum,
vulgo *Calais*, Galliæ opidum, mill. Germ. vi. Reliqui portus celebriores
sunt; in Orientali insulæ latere *Newcastle, & Hull, Lyn, Yarmouth, Harwich,*
Colchester, Sandwich; in Meridionali latere *λ Plymouth*; in Occidentali latere
Chester: unde naves in Hyberniam navigaturæ solvunt.

IV. Insularum Anglico litori appositarum clariores sunt; ab Occasu *Mo-*
na, nunc *Man*, incolis quondam validissima; & *Menavia* sive *Monapia*; nunc
μ Anglesey Anglis; *Wallis, Mon*; a Meridie est *ν Vectis*, nunc *Wight*.

C A P.

(1) *Hamptoncourt* & *Windsor* solum nunc eo nomine dignæ.

(2) De *Lægria* nomine non constat, ut fabulosa *Camdenus* respuit in *divisione* *Britanniæ*, & *partitionem* istam *Galfrido Monumtbeni* adscribit.

constituerat ibidem *Sigebertus Eastanglorum* Rex An. C. 637. Hodie xvi habet collegia & Aulas. Hinc Britannia viros dedit celebres, præter *Lanfrancum* & *Anshelmum* Cantuarienses Episcopos, Venerabilem *Beda*, *Alexandrum ab Ales*, *Nicolaum de Lyra*, *Guilielmum Occam*, *Bartholomæum Anglicum*, *Edoardum Hottionum*, *Thomam Morum*, &c.

¶ (a) *Arx Hamptoncourt* est ad *Tamesin* splendidissima, a *Thoma Volseio Cardinali* condita; a *Guilielmo III* re-ædificata; *Palatium* plane regium.

¶ (b) *Windsoria* ad eundem est fluvium, in quo convenire solent quotannis, in die *S. Georgii*, Equites *Ordinis Garterii*, *die Ritter des Hofenbandes*.

× (c) *Hull* quum portas clauderet regi suo, *Carolo I*, ab ipso frustra oppugnata est; & hinc cœptum est bellum istud, ipsi regi & regno fatale.

λ (d) *Plymouth* *Francisci Draci* patria est. Cæterum Angliam in *Cambriam* & *Lægriam* (2) dividi, supra dictum est. *Cambriæ* provinciæ eodem loco memoratæ sunt. (e) *Lægria* vero alia est superior, alia inferior. Superior descendit a finibus *Scotiæ* ad utrumque *Angliæ* æstuarium *the Washes* in mari Germanico, & *Sabrinæ* fluvium in mari Hybernico. Ejus provinciæ sunt 1. *Northumbria*, in qua (f) *Barwick ad Teiffe fl.* & (g) *Newcastle*. 2. *Cumberlandia* vel *Cumbria*, in qua (h) *Carlile*. Inter has duas provincias intercurrit murus supra dictus, incipit a *Carlile*, & desinit apud *Newcastle*. 3. (i) *Dunelmensis Episcopatus*, in quo *Dunelmum*. 4. *Westmorlandia*, in qua (k) *Apelby*, & (l) *Kandale* lanificio celebris. 5. (m) *Lancastria*, in qua *Lancaster*. 6. (n) *Cestria*, in qua *Chester*, sive (o) *Westchester*. 7. *Salopia*, in qua (p) *Shrewsbury*. 8. *Eboracum*, in quo *York*. 9. (q) *Lincolnia*, ubi *Lincoln*. 10. (r) *Notinghamia*, in qua *Nottingham*. 11. (s) *Darbey*, ubi *Darbey*. 12. (t) *Staffordia*, in qua *Stafford*. 13. (u) *Leicestria*, in qua *Leicester*. 14. *Rutlandia*. 15. (x) *Warvicum*, ubi *Warwick*. 16. *Wigornia*, seu *Worcestershire*, ubi *Worcester*. (y) *Inferior Lægria* in Oceanum Britannicum procurrit, ejus provinciæ sunt 1. *Nortfolcia*. 2. *Suffolcia*. 3. *Essexia*, in qua

(z) *Malden*, olim *Camolodunum* [n]. 4. *Middelsexia*, in qua *Londinium*. 5. *Cantium*, vulgo (a) *Kent*, in qua *Cantuaria* seu *Canterbury*, *Archiepiscopi* sedes, *Dover*, &c. 6. *Surria*. 7. *Suthsexia*. 8. (b) *Southamptonia*, in qua *Southampton*. 9. (c) *Dorcestria*, in qua *Dorchester*. 10. *Devonia*, in qua (d) *Excester* & (e) *Plymouth*. 11. *Cornubia* seu *Cornwallia*, in qua celebris portus (f) *Falmouth*. 12. *Somersetus*, in quo (g) *Bristolia*, (h) *Wells* & (i) *Bath*, ab aquarum calidarum scaturigine appellata. 13. (k) *Wiltonia*, in qua *Wilton*. 14. *Berceria*, in qua (l) *Windsore*. 15. (m) *Glocestria*, in qua *Glocester* [o]. 16. *Oxonium*, in qua *Oxford*. 17. (n) *Buckinghamia*, a sagis, *buchen* vel *boechen*; in qua *Buckingham*. 18. (o) *Hertfordia*, in qua *Hertford*. 19. (p) *Bedfordia*, in qua *Bedford*. 20. (q) *Northamptonia*, ubi *Northampton*, & castrum (r) *Fotheringhay*, ubi de *Maria Scotiæ* regina *Jacobi* matre, *Caroli I*, avia, supplicium sumptum. 21. (s) *Huntingtonia*, ubi *Huntington*. 22. (t) *Cantabrigia*, ubi *Cantabrigia*. Atque hæc de *Lægria*.

μ *Anglesey* [p], insula *Walliæ* oræ adjacet apud *Bangorium* opidum, adeo continenti vicina, ut quandoque recedentibus fluctibus absque navigio ad eam perveniatur.

ν *Vectis* insula est, in quam *Rex Carolus I*, è captivitate elapsus, indeque abreptus, *Londinii* capite truncatus est [q]. (u) *Guernesey*, itemque (x) *Fersey* insulæ, quæ Gallico littori prætenduntur, *Anglici* juris sunt. In hanc [r] olim damnati relegabantur. [s]

H E K E L I I.

[n] *Antonino* corrupte *Cambodunum* est. *Ptolemaeo* Καμβόδωνον, *Camulodunum*, & *Plinio* *Camalodunon* aaudit. *Talbotus* hodiè *Westcestre* nominari putat; sicuti *Humfredus Lbuidus* olim *Culcestre*.

[o] *Cambdeno* dicitur *Clovecester*, *Saxonibus* *Gleducester*, vulgo *Latino* *CLOVERNIA*; *Antonino* vero *Clevum*, s. *Glevum*. Antiqua sanè *Urbs* est, ac a *Romanis* condita, a quâ tertius *Angliæ* Regis *Filius*

DUX

- (a) *Hamptoncourt*. (b) *Windsoria*. (c) *Hull*. (d) *Plymouth*. (e) *Lægriæ* superioris *Provinciæ*. (f) *Barwick*. (g) *Newcastle*. (h) *Carlile*. (i) *Dunelmum*. (k) *Apelby*. (l) *Kandale*. (m) *Lancaster*. (n) *Chester*. (o) *Westchester*. (p) *Shrewsbury*. (q) *Lincoln*. (r) *Nottingham*. (s) *Darbey*. (t) *Stafford*. (u) *Leicester*. (x) *Warwick*. (y) *Lægriæ* inferioris *Provinciæ*. (z) *Malden*. (a) *Kent*. *Canterbury*. (b) *Southampton*. (c) *Dorchester*. (d) *Excester*. (e) *Plymouth*. (f) *Falmouth*. (g) *Bristol*. (h) *Wells*. (i) *Bath*. (k) *Wilton*. (l) *Windsor*. (m) *Glocester*. (n) *Buckingham*. (o) *Hertford*. (p) *Bedford*. (q) *Northampton*. (r) *Fotheringhay*. (s) *Huntington*. (t) *Cantabrigia*. (u) *Guernesey*. (x) *Jersey*. j

DUX GLOCESTRIÆ, seu GLOCESTRENSIS, dicitur.

[p] Olim *Druidum* sedes antiqua.

[q] Posita est in Oceano *Britannico*, ac modico in-

tervallo a Continente *Britanniæ* dilat.

[r] Quæ *Antonino* dicitur *Cæsarea*.

[s] Inter has interjacet *SERKE*, modica insula, rupium præcipitiis circumvallata.

C A P. XXIV.
D E S C O T I A.

I.

Scotiæ longitudo est à Meridie in Septemtriones, id est, à promontorio, quod accolis *The Mule of Galloway*, qua Hyberniam spectat, ad promontorium *Dunsbyhead*, quod ab *Orcadibus* insulis conspicitur, mill. German. LXX; latitudo ab Occasu in Ortum, hoc est, à Novantum promontorio, nunc *Ardermouth head* prope *Mulam* insulam, ad promontorium *Buchananum*, vulgo *Buquubammes*, millaria L. Regio, ut solo, sic incolis bifariam divisa est. Quippe à *Grampius Mons*, nunc [a] *Gransbain* [b], ab Occasu in Ortum tendens mediam fecat.

Scotiæ longitudo & latitudo.

Grampius Mons.

II. Qui meridionalem partem habitant, cultiores numerosioresque, lingua propemodum ac moribus utuntur Anglicis. Septemtrionales, hominum genus asperum, ferum ac sylvestre (1) sermone, habitu, moribusque Hybernicis vivunt.

Mores Scotorum.

III. Ur-

(1) Ingenio autem & virtute bellica valent, & indies cultiores redduntur.

(2) Frumentum etiam cujuscumque generis.

(3) In quibusdam insulis Hyberniam spectantibus tantum.

(4) Arte super contiguationes fabricata, ut incolæ Incurfiones latronum vitarent.

(5) Prisca Scotorum Lingua, apud in fronte collis significat.

B U N O N I S

α *Mons Grampius* [c] Scotiam dividit in partem Septemtrionalem & Meridionalem. (a) *Septemtrionalis Scotiæ* provinciæ sunt 1. *Strathnavernia*, id est, Vallis *Naverniæ*. In qua aliquot castra versus *Orcades*. 2. *Cathanesia* seu *Caithnes*, in qua promontorium *Dunsby* & *Girnego*; item *Catnes* & *Ackyr-gill* castella ad mare. 3. *Sutherlandia*, in qua *Dorno* & *Clyne* opida maritima. Hic sunt montes candidi marmoris. 4. *Ressia*, in qua *Tayn*, ad fl. *Tayn*, *Tarbart*. 5. *Moravia*, vulgo *Murray*, ubi *Elgin*, *Spyne*, *Nessum*, &c. 6. *Loquubabria*, in qua *Kyntail*. 7. *Abrenethia*, nunc *Strathdee*, in qua *Aberdonium*, academia. 8. *Angusia*, in qua *Brechin* & *Dundee*. (b) *Meridionalis Scotiæ* provinciæ sunt 1. *Pertbia*, in qua *Dunkel*. 2. *Fifa*, ubi *Fanum S. Andreæ*, *Cuprum* & *Abrenethium*. 3. *Strivlingia*, in qua *Sterlingium*, ubi regii solebant educari liberi. 4. *Cuningamia*, in qua *Irwin* & *Ayr*. 5. *Clidesdalia*, in qua *Glasgow*, *Lanryck* & *Hamilton*. 6. *Gallovidia*, in qua promontorium *Galloway*, *Wigtonia* & *Fanum Cutbberti*. 7. *Laudonia*, [d] in qua *Dunbar*, *Hadinum* & *Edenburgum*, urbs [e] inter montes, ut *Praga* in *Bohemia*, sita [f]; in editiori monte est castrum puellarum, in quo priscorum Scotiæ regum & nobilium filiarum manuariis artibus discendis arctè quondam asservabantur. 8. *Marcia* seu *Marchia* [g] in qua *Bervicum* maritimum opidum, *Hume*, *Kelfo*, &c. (c) *Universa Scotia* frigidior est, frigus tamen vaporibus, qui ex paludibus, & æstuariis surgunt, infringitur & debilitatur. Nobile fert hordeum, ex quo cerevisia coquitur, paris cum vino acrimoniæ (2). *Lupos* Scotia habet ferocissimos; qui, nisi à canibus generosis reprimantur, universam regionem redderent vastam. *Cervorum* tantam ibidem repe-

riri tradunt multitudinem, ut in una venatione publica 1000 & 1500 capiantur & jugulentur. *Mus* major non reperitur in Scotia, ac aliunde importatus moritur (3). In *Sylvâ Caledoniâ* [b] erant boves sylvestres candidi, leonum instar jubati [i]. Isti herbam, quam homo tractavit aut calcavit, non attingunt, nec comedunt [k]. Dat Scotia ferrum, plumbum, sulphur, argentum [l], lazurum, lanam bonæ notæ; itemque electrum live succinum [m]. Lacus & fluvius *Nessa* reliquis aquis hîc frigore concretibus nunquam congelatur. In *Leigovia* provincia lacus maximus, vulgo *Lomond* [n], sine vento sic plerumque intumescit & agitur, ut audacissimos terreat piscatores: pisces, qui in eo sunt, carent pinnis [o]: Insulaque ibidem est, pecori pascendo sufficiens, quæ ventis agitata circumfertur (4). *Hætor Boethius*.

H E K E L I I.

[a] Scotorum lingua.

[b] S. *Granzebain*, i. e. *Mons incurvus*.

[c] Olim *Pictorum Scotorumque* terminus, isque à *Tacito* in *Vitâ Agricolæ* celebratus.

[d] Montuosa quidem & sine arboribus Regio; tamen singulari humanitatis cultu laudata.

[e] Et Sedes regia.

[f] Vulgo *Edimborough*, quod idem planè, ac *Castrum alatum* significat. Ideoq; *Ptolemæo* CASTRUM ALATUM idem, ac *Edenbarrou*, esse *Camdenus* rectè censuit (5).

[g] Vulgo *Merch*, h. e. *Angliæ & Scotiæ* terminus.

[h] Quæ *Lucio Flaro* dicitur *Saltus Caledonius*.

[i] Et quidem adeò feroces, ut domari nequeant.

[k] Contrâ in *Cariæ* Regione *Boves* ingentis magnitudinis sunt, quorum caro tenera, suavisque elui est.

(a) Scotiæ Septemtrionalis provinciæ. (b) Meridionalis Scotiæ provinciæ. (c) Soli Scotici natura.

Edenburghum.
Archiepiscopatus.
Academix.

III. Urbium clarissima est *Edenburghum*, vulgo *Edenborough*; regni caput sedesque Regia: *Glasco* & *S. Andreas*, Archiepiscopatus sunt insignes, quibus suppositi Episcopatus XIII (1). *Academia* illustris est *S. Andree*, & *Aberdonium*, vulgo *Aberdon* & *Aberdeen*, haud ita nobilis (2), at portus celebris. 1

Insulæ ad Scotiam.
Hebrides.
Orcades.
Academia.
Thule.

IV. Insularum ad Scotiam clarissimæ sunt versus Occasum, β *Hebrides* XXX amplius numero (3): ad Septemtrionem γ *Orcades*, nunc *The Isles of Orknay*, XL amplius numero: longius distat versus Septemtrionem, VII *Acmodæ*, nunc *Farre*. Ultima Britannicarum erat *Thule*, nunc *Ysland*: de qua postea suo loco.

C A P.

est, cæterum pingue nunquam concrevit, sed olei liquidi instar semper fluit.

[1] Argentum vivum, Cuprum.

[m] Inter *Craufordia* tesqua Aurifodina olim, *Magino* teste, est reperta, e qua *Aurum* sine ullo labore eruebatur, & fortè adhuc simili modo eruitur. Sunt in eodem loco etiam Gemmæ quædam, præsertim *Gagates*, quæ in aquis ardet, ac oleo extinguitur.

[n] *S. Loumond*.

[o] Sunt tamen esui humano suaves.

B U N O N I S.

β *Hebrides* in mari *Caledonio*, etiam *Hebuse* & *Aebuse*, *Bedæ Mevanie* dictæ, aliis sunt numero 44. præcipuæ *Levissa*, *Eusta*, *Skye*, *Mula*, *Ila* & *Fona*.

γ *Orcadum*, quæ vulgo etiam *Schetland* (4), caput est *Pomona*, vulgo *Mainland*, in qua *Kirkwall*.

Nulla in *Orcadibus* invenitur arbor, neque solum fert triticum; quum tamen reliquarum frugum ibi magna sit copia. Nec serpentes aut venenata in insulis istis sunt animalcula [p]. Incolæ licet sint bibacissimi, nullus tamen ex iis visus est ebrius, stolidus aut demens [q]. *Heſtor Boethius*. Circa insulas illas *Hollandi* quotannis ingentem hælæcum copiam piscantur, quæ deinde per universam devehuntur *Europam*. Ad insulam *Fare*, vulgo *Faire*, volucres passerere haud multo majores tanta celeritate per mare decurrunt, ut non videantur pedes aquis tingere. Id quum vident nautæ, mox venturam tempestatem colligunt. *Hoierus in epist.*

H E K E L I I.

[p] Contrà *Lepores*, *Cuniculi*, *Grues* & *Cygni* heic multi sunt. *Piscationibus* refertissimæ sunt hæc Insulæ, ex quibus Incolæ emolumentum non leve trahunt.

[q] Medicinam omnem negligunt, quia ut pluri-

mum longævam & sanam ob aëris miram temperiem ducunt vitam.

R E I S K I I.

I (a) *Scotia* portentosas regum antiquorum suæque gentis origines jactat, quas *Buchananus* Lib. I. II. accuratissime refellit, ac jure affirmari posse statuit, omnes nationes e *Galliis*, *Germania* & *Hispaniis* in hanc Insulam commigrasse. Hæc sententia quam vero congruat, historici, mores, linguæ, voces, ac instituta plurima contestantur. Nomen *Scotix* *Pictis* penitus deletis ex A. 939 invaluit; (b) prisca regum familia post A. 1280 extincta, *Stuartorum* progenies A. 1370 regnum tenuit; hodieque tenet in *Anna Jacobi* Regis nuperi filia & rege. Ultimam regum *Scotorum* familiam docet inscriptio castri munitissimi *Sterlingæ* publica, quam *Jacobus VI* aliquandiu ibi commoratus regio sacello addidit; *J. R. Nobis hæc invicta miserunt centum sex Proavi* A. 1617. Castrum enim illud durante *CVI* regum imperio creditur inexpugnabile, quod *Monckius* bello exorto *Parlamentario* expugnavit. (c) Non dicam heic de stupendo edificio, quod ex lapidibus sine calce junctis conditum *Scoti* ostentant; nec de anseribus aut anatibus marinis (*Bernacles*) quos alii e conchis, alii ex ovis avium depositis generari volunt; neque de lithanthracibus aut carbone fossili, neque de harengis & immensa horum copia; neque de salmonibus frequentissimis; neque de insulis (d) *Schetlandicis*, vel *Hetlandicis*; nec de *Hebridibus* aut *Hebudis* (*Scot. Western Isles*) quarum una *Sodora* episcopum habuit; neque de *Sullingis* (e) (*the Sorlings* (5)) quæ *Cassiterides* veterum putantur, plus minus 145, stanni, plumbi, animalium, præsertim avium & graminis teraces.

B U N O.

(a) Reges *Scotix* vetusti. (b) Regum *Scoticorum* familia. (c) Memorabilia *Scotica*. (d) *Schetland*. (e) *Sorlings*.

(4) Fallitur *Buno*; *Hetlandiæ* enim ab *Orcadibus* diversæ & ulterius in *Mari Boreali* jacent. *Orcades* *Buchanano* sunt 32, quarum *Maxima Pomona*, de cæterarum numero, magnitudine, soli cælique ingenio, consulatur *Buchananus* Lib. I. (5) Ad *Angliam* pertinent.

(1) Episcopatus antea 14, nunc lege abolentur, & Presbyterio gubernatur Ecclesia Scotica.

(2) Dantur etiam Academia Edinburgi ac Glajcæ haud ignobiles.

(3) *Hebrides* secundum *Buchananum* Nomen novum, & prisca scriptoribus inauditum; rebus *Æbude* vocantur, & comprehensis omnibus Insulis Occidentalibus in mari *Deucalidonis* sparsis, supra trecentæ numerantur.

C A P. XXV.

D E H Y B E R N I A. I

I.

HActenus de Albione Britannicarum Insularum maxima; item de minori-
bus Britannicis insulis: at secunda magnitudine est in Occasum sita Hy-
bernia; *Iverna*, & *Ferna* quibusdam appellata: nomine inibi nato: quum Hyberniarum
nomen.
Natura soli. incolæ hodieque *Eryn* vocitent, Angli vero *Ireland*. De Natura hujus insulæ,
incolarumque ingenio, etiam nunc verum manet, quod tot retro seculis Pom-
ponius Mela tradidit: *Adeo luxuriosam herbis, non latis modo, sed etiam dulcibus,
ut se exigua parte diei pecora impleant, & nisi pabulo prohibeantur, diutius pasta
dissiliant: Cultores ejus inconditos esse, & omnium virtutum ignaros, magis quam* Incolæ.
alias gentes (1). Hæc Mela; Cæterum, cælo est miti, clementi ac sereno,
terra nullum animal venenosum alit, nec patitur. *Longitudo ejus maxima
porrigitur mill. German. LX. Latitudo autem mill. Germ. XXX. a*

II. Qui populi primi eam incoluerint, parum constat (2), nisi quod Celtici Incolæ:
cum reliquis Britannis fuerint generis. *Brigantes, Cauci, Menapii*, quos in
ea Ptolemæus memorat, mirum, ni ex Gallia, Britannia, Germania, huc
trajicerent. Dividitur hodie in quatuor potissimum regiones. *β Langinia*, Provinciæ
Langinia.
vulgo

B U N O N I S.

α Humidior est Hybernia fontibus fere ubique ri-
gua; lini lanæque ferax. Sermone utuntur Hyberni
eodem, quo Scoti montani. (a) Ex quo vero Angli
Colonias in Hyberniam misere, eorum lingua quoque
eò est delata: unde plerique nobiles utramque cal-
lent linguam. Carnibus delectantur Hyberni omnes,
cibosque capiunt miro silentio. Mater filium non
nutrit, sed eum committit nutrici aut nutricio, qui
pari observantia cum parentibus coluntur. Alumno
ægrotaute ex distitis etiam & longinquis insulæ oris
accurrit nutricius. Magis se diligunt, qui nulla te-
nentur cognatione, quam fratres, affines & sanguine
juncti (3). Vestimentis utuntur verlicoloribus; fla-
vum tamen colorem plurimi faciunt; unde, quibus
capilli sunt flavi, comam nutriunt, eaque superbi-
unt. Matrimonium mature ineunt, & virgines adeo
festinantur, ut quandoque decimo anno nubant. Præ-
ter furandi artem fere nullam excolunt *Hyberni*. Do-
mo mane exeuntes furta sua Deo commendant, optant-
que incidere in divitem, quem spoliare possint (4).
Quod tamen de exteris intelligendum; nam furta in-
ter suos commissa puniunt. Morituris adsunt præfi-
cæ, quæ animam morientis retineant. Postquam ex-
spiravit, tota domus ejus ejulatu & planctu repletur.
Ex defuncti bonis plurimum aufert, qui potentior est,
& patruus nepotes suos paterna hæreditate sæpe frau-
dat [a]. Quatuor iis sunt militum genera: primum
est *equitum*: Secundum *militum statariorum*, *Gele-
glasi* vulgo vocati, qui jurant, se pugnam nunquam
detrectaturos: Tertium *levis armaturæ*, qui nomi-
nantur *Karni*: Quartum est *Cursorum*, *Deltinos* ap-
pellant. Vox militaris iis est *Pharo*, *Pharo* (5).

β In (c) *Langinia* sive *Langenia* [b] est Dubli-
num; habet 10 Comitatus. [c]

H E K E L I I.

[a] Sunt præterea supersticiosæ Gentes, inter quas
multæ magæ & fatidicæ Mulieres reperiuntur, quæ
ad omnia mala incantationes efficaces habent, ad
quas quisque pro mali ratione accedit.

[b] *S. Lagenia* ab Incolis *Leighnigh* dicta.

[c] *Wexford* nempe, *Caterlogh*, *Kilkenny*, *Dubli-
nensem*, *Kildariensem*, Comitatum *Regis*, Comitatu-
m *Reginæ*, *Longford*, *Fernes* & *Wicklo*. Alias
Langinia fertilis est, & terrâ fragiterâ, cælo mitissi-
mo, nec inclementibus Incolarum ingeniis, quam pri-
dem Ptolemæi tempore *Brigantes*, *Coriundi*, *Mena-
pii*, *Cauci* & *Blani* inhabitaverunt.

R E I S K I I.

I (b) Hybernia pro duobus incolarum generibus,
quæ fovet, duplex ipsa traditur: *una sylvestris*, quæ
indigenas crudos agrestesque alit; *altera polita*, quæ
Anglo-Hibernos advenas complectitur. Huc enim
coloniam Anglorum crebrius ex A. 1172 deductæ, simul
ac reges Anglici insulam domuerunt: Hanc enim ad-
huc regni titulo auctam (qui Paulo III Papæ A. 1553
debetur) subditis rebellibus Gallicisque prædiis e-
reptam, Wilhelmus rex tenuit, & Anna Regina nunc
tenet, Prorege imposito. A. 1641, Hyberni Pon-
tificii Protestantes crudeliter ac inopinanter adorti
multa millia jugularunt, pro quo facinore, pœnas
quidem, at non pro meritis luere, ita ut sub Carolo
& Jacobo Secundo nimis invaluerunt, & post Rebel-
lionem pacatam à Guilhelmo III, satis humaniter
habiti. De lignis Hybernicis, quæ nec vermem nec
cariam admittunt, de animalibus venenatis, quibus
tota regio caret, de singularibus naturæ donis, &
anseribus ex ligno putri, ad oram maritimam natis
(quos *Macrenses* nominant) de *antra S. Patricii*, hu-
jusque

(1) At nunc
multo culti-
ores post-
quam An-
glorum diti-
oni subditi,
ac Anglis &
Scotis per-
mixti.
(2) Scoti
prisca qui-
ejusdem
sunt Originis,
sepe dicunt
ab Hispania
oriundos.
(3) Alumno
hi Nutricii
scilicet.
(4) Antiqui-
tus scilicet.
(5) Descri-
ptio hæc Hy-
bernis pris-
cis convenit,
aut saltem
iis qui hodie
dicuntur
montani, &
superstitione
Pontificia
imbuti.

(a) Hybernorum mores. (b) Hybernia duplex. (c) Hyberniæ Provinciæ.

Mononia.
Connacia.
Hultonia.

Comitatus
& opida.

vulgo *Leinster*, in Orientem spectans, ut Angliæ propior, ita cultior. Haud multum absimilis huic γ *Mononia*, vulgo *Munster*, qua Galliæ in Meridiem obtenditur. Asperiores δ *Connacia*, *Connaught*, & ϵ *Hultonia*, *Ulster*; hæc in Septemtrionem, illa in Occasum, vergentes.

III. *Comitatus* per totum regnum sunt xxxiiii. Opidula rectius, quam urbes, Hybernos incolere dixeris. Regni caput est *Armagh* (1): Secunda ab hac *Dublin*, opidum munitissimum, sedes præfecti, quem huc cum titulo Vice regis mittit Rex Angliæ: sedes item Archiepiscopi, ut & *Armagh*, & *Cashyl*. His subjecti sunt Episcopi xii. *Arglas* celebris est portus; *Academiam* sustinet prædictum *Dublinum*. ζ Atque hæc breviter de Insulis Britannicis, nunc tempus est in Continentem reverti: ac primo loco de Germania.

(1) Potius
Metropolis,
quia prima-
tis sedes:
Dublinum
enim est Se-
des Regia.
(2) Domini
potius.

iusque Purgatorio, quod vocant, Hybernico, & urbibus paucis pauca dicere quid attinebit?

B U N O N I S.

γ In *Mononia* seu *Momononia* [d], sunt *Waterford*, *Corcagia* in lacu sita, & *Cashyl* seu *Cashylia* Archiepiscopatum, & *Lymericum* opidum; habet 7 comitatus [e]. In *Momononia* fons est, cujus aquis, si quis capillos tingit, statim redduntur cani. *Cambdenus*.

δ *Connacia* sive *Connacia* habet *Letrununum*, *Meynum*; & 6 Comitatus. [f]

* In *Hultonia* sive *Ultonia* est regni metropolis *Armacana*, cujus Archiepiscopus primas est Hyberniæ. Quintam his addunt alii partem, *Mediam Hyberniam*, in qua sunt *Laberus*, sive *Kildare* [g], & *Drocheda*.

ζ (a) Quinam olim Hybernis imperarint, non habemus compertum. Paulò ante tempora Caroli M. Normanni insula illa perhibentur potiti. His per indigenas ejectis successere Ostmanni, qui in quatuor regna Hyberniam sunt partiti. Sed *Rothericus Connacia* Rex totius insulæ imperium consecutus est.

Verum *Dermicius* ab illo ejectus Anglorum imploravit auxilium, iisque viam & aditum ad Hyberniam occupandam aperuit, per locerum suum *Penbrokiæ* Comitem in regnum restitutus. Postea *Henricus II* in Hyberniam transiit, in quem *Rothericus* & ordines Jus regni (2) contulerunt; ex quo tempore Angliæ Reges dicti sunt *Domini Hyberniæ* usque ad *Henricum VIII*, qui in Hybernorum Comitibus Rex declaratus est, quod *Domini* appellatio seditiosis quibusdam displiceret. Inde insula regitur per Proregem, qui antea *Custos* & *Conservator Hyberniæ* vocabatur.

H E K E L I I.

[d] Ab Incolis *Morum*, ab *Anglis* *Maunster* vocata.

[e] Sant a. illi *Kerryensis*, s. *Kilkoniensis*, *Limericensis*, *Corcagiensis*, *Tippariensis*, *S. Crucis*, *Waterfordiensis* & *Desmontensis*.

[f] Quorum Nomina sunt *Claria*, *Letrimme*, *Galuveta*, *Rosecomin*, *Majo* & *Sligo*.

[g] Seu *Killair*.

(a) Hyberni Angliæ regibus obnoxii.

Septentrio

Cellarij
GERMANI
ANTIOVI

Meridies

Occidens

Oriens

LIBERTERTIUS.

CAPUT I.

De Veteri Germania.

I.

Germaniam, quæ nunc terrarum cultu, urbium splendore, ædificiorumque magnificentia, cum Italia conferri, reliquis vero regionibus præferri potest, terris informem, montibus asperam, cultu aspectuque tristem, in universum sylvis horridam, aut paludibus fœdam, utrisque inviam, veteres prodiderunt. In tantum res mutantur!

II. Nomen Germanorum unde deductum sit, varium inter autores est certamen. A Gallis id inventum, & quinque primo Germanorum nationibus, *Eburonibus, Condrusis, Segnis, Caræsis & Pemanis*, è Germania in Galliam transfessis, inditum, qui postea uno itidem fuere nomine *Tungri* dicti; ex Cæsaris, Taciti, Dionis, & aliorum scriptorum monumentis, clarum fit rimantibus. Id postmodum Gallorum Romanorumque usurpatione in universam gentem Transrhenanam transiit. Ipsa gens suo sibi vocabulo semper appellata fuit *Teutisci*, vulgo *die Teutsche*, ab ipsius veri æternique Dei, rerum omnium conditoris, antiquissima pluribusque gentibus usurpata appellatione *Theuth*: ab hoc enim illi, & à primo mortalium *Manno*, id est *Adamo*, è terra condito, originem se ducere prædicarunt; ut latius infra dicetur. *a*

III. Ad limites Germaniæ quod attinet, vehementer errant illi, qui latius nunc, quam olim, Germaniam patere, ex *Ptolemæi* Geographia affirmant; maximè ii, qui duplo majorem faciunt. Secus mihi sententia est, qui dimidio minorem censeo. *Elsatiam, Lotharingiam, Treviros, Luceburgenses, Brabantios, Fuliacenses, dimidiam partem Gelriæ, Hollandiæ, omnem Zeelandiam, ac Flandriam* hodie accessisse, aiunt: ego accessisse nego; mansisse assevero. Quippe *Plinius* jam inde Germaniæ limitem, ad *Scaldim* fluvium protendit. Idemque simul & *Tacitus* ab usque *Sequanis* omnem Rheni citeriorem ripam Germanos accoluisse tradit. Apud *Cæsarem* ipsi *Rhemi*, Belgica Natio, ultro testati sunt, Belgas plerosque esse ortos à Germanis. Ex Gallia quidem uni *Helvetii*, ex Illyrico veteri *Vindelicia & Noricum*, quæ inter Alpes Danubiumque sitæ sunt regiones; item *Pannoniæ superioris pars*, extra veteris Germaniæ limites Nomenque censitæ fuerunt. Verùm eis oppono quicquid est terrarum hodiè *Poloniæ citra Vistulam* amnem, qui terminus olim Germaniæ fuit; item

BUNONIS.

a Quinque illi populi Rhenum transgressi, finibus illis, quos occuparunt, Gallos expulerunt, ab iisque victis & pulsis dicti sunt Germani, sumto ab re vocabulo. *Guerra* enim seu *Gerra* ut olim *Celtis*, ita hodiè Gallis significat bellum, & Germanis nonnullis pugnam aut tumultum. Hinc quoque natum videtur vocabulum *Gewebr*, quod omne genus armorum significat: item *eine Webre*, id est, gladius [*a*]. Ex isto igitur vocabulo *Guerra* seu *Gerra & Gerraman*

factum est *Gerreman* seu *Werman*, id est, bellator. Multa enim vocabula hodiè scribuntur per *W*, quæ olim per *G* scribebantur. Gens vero ista nil nisi arma & bella tum spirabat: inditumque iis hoc Nomen à Gallis, *Tacito teste*, ob metum.

HEKELI.

[*a*] *Andreas Helvigi* in *Origg. Diction. Germanicar.* p. 297 dicit, *Webre* à ferro, ex quo fit ens, descendi, aut à *quiri*, quæ *Sabinorum* linguâ hastam significat.

item *Bojohemum*: quarum regionum sermo apertè genus atque originem incolarum indicat: *Prussios* etiam atque *Livones*, quia Germanicâ linguâ utuntur, Germaniæ accessisse illi censent: quum antiquitus *Venedi*, Sarmatica gens, incoluerit: ego & hos accessisse nuper, nego; mansisse à multis sæculis, aio. Quippe *Æstios*, qui olim totam Livoniam ac Prussiam, omnemque ferè dextram ripam Vistulæ latè patentem occuparunt, disertissimis verbis Germaniæ ascribit *Tacitus*. Idem auctor, & *Plinius* regiones hodie, *Norvagian*, *Suediam* ac *Fennos*, & quicquid terrarum Oceano Septemtrionali, Muscoviæque confiniis ambitur, Germaniæ attribuunt. Quin etiam *Peucini* [b], alio nomine *Bastarnæ* [c] dicti, à Vistulæ fontibus olim ad Pontem usque Euxinum & Istriostia extensi, Germani fuerunt, testibus iisdem Scriptoribus. ¹

Vetustissimi
Germaniæ
termini.

IV. *Vetustissimi* igitur *Germaniæ termini* fuere, ab Occasu *Rhenus* amnis, & Oceanus *Germanicus*; à Septemtrione *Oceanus Septemtrionalis* sive *Hyperboreus*; ab Ortu *Granvicus* & *Finnicus sinus*, *mare Suevicum*, sive *sinus Codanus*, *Vistula* amnis & à fonte ejus linea ad *Sarmaticos montes ducta*, qui è Septemtrione in Meridiem ad *Danubii* usque ripam protensi, ubi opidum nunc *Hungariæ Vacia*; dein à Meridie ipsum *Danubii flumen*. Postea vero portiones ei ex *Gallia* ad lævam *Rheni* ripam, & ex *Sarmatia* ad sinum *Codanum* & dextram *Vistulæ* ripam accesserunt, ut dictum est.

Germaniæ
longitudo.

V. *Longitudo* ejus summa fuit à *Scritofinnia* promontorio, vulgo *Norkiin*, quod in Oceanum Septemtrionalem excurrit, ad *Danubium* usque mill. Germ. CCCC. *Latitudo* vero maxima à *Rheno* nunc juxta *Basilëam*, ad *Amodocam* usque paludem, quæ in confiniis *Russiæ*, *Lituanæ* ac *Podoliæ* sita est, mill. Germ. CC.

C A P.

HEKELII.

[b] Πευκινί.

[c] Βασάρναι, sive Ἀτμόνοι, *Atmoni* atq; Ζιδόνες *Sidones*.

REISKII.

I (a) *Germaniæ* vocabulum recens & nuper additum fatetur *Tacitus* in libello de German. situ & moribus cap. 2. additque, ita Nationis Nomen non gentis evaluissè paulatim, ut omnes primum a victore obmetum mox a seipsis invento nomine *Germani* vocarentur. Ergo vetus aliud idque à *Celtis* inditum videtur; novum hocce primo gentis, postea nationis integre fuit, partim ab hostibus, partim ab ipsis auctoribus domi repertum. Nam Gallico & Germanico, tum prisco tum hodierno sermone, *Guer* & *Gerr* bellum aut rixam significat; *Mann* virum aut hominem; Unde *Germanos* recte viros pugnaces aut bellicosos dixeris; à *Teutone* autem vel *Tuiscone* rege aut duce *Teutonicos*, die *Teutschen*. Hunc verum æternumque Deum auctor dum voluit, & agnitum quidem nostris majoribus Patrem, Filium Spiritumque

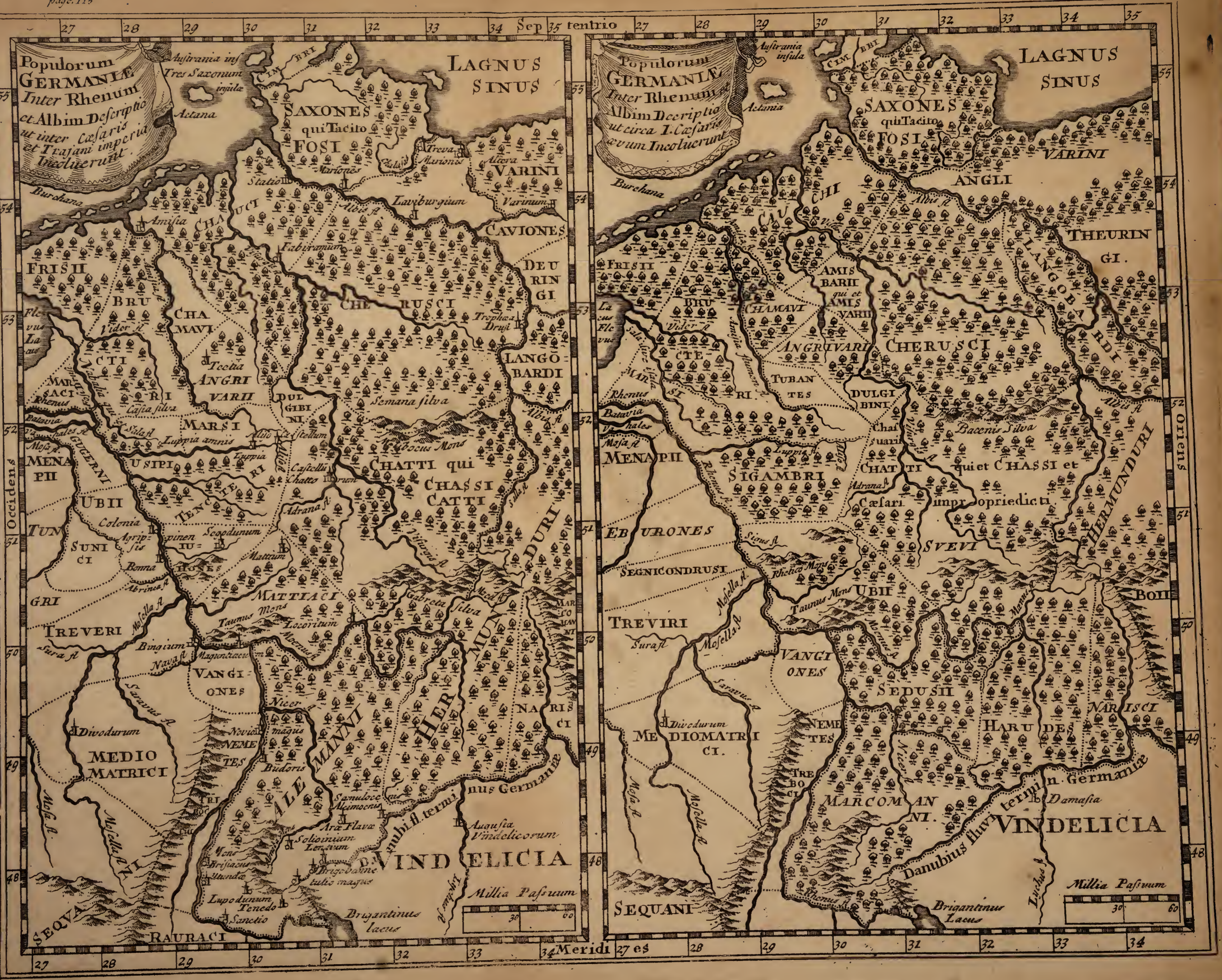
S. Lib. I. Germ. antiq. c. 29. rationes attulit infirmas, quæ rem tantam minus conficiunt. Nugantur autem historici, quotquot ex Hebræicis, Græcis aut Romanis originibus Nomen & Genus Germanicum derivant.

(b) Limites porrò *Germaniæ* pro statu temporum quam variarint, dici brevissime vix potest. Alij certe fuerunt veteres, alijque sunt novi & adhuc hodierni: Veteres illi longissimè in Septemtrionem excurrerant, ut *Dania* & *Suecia* comprehenderetur, versus meridiem *Danubio* concludebantur: Novi ultra *Danubium* extensi, *Rhætiæ* & *Vindeliciæ* complexi per *Alpestria* juga patent, sed mari *Balthico* arctius circumscribuntur. Nec vetus *Germania*, in quantum Rom. imperio continebatur, iisdem circumscripta terminis erat; ne tum quidem cum *Francis* regibus subisset. Quid quod fines *Germaniæ* diversos in ipso Germanico imperio deprehendas, nunc productos longius, nunc iterum contractos. Quam hodieque per bellum, quod adhuc incumbit, Gallicum præfixi German. limites mutantur, experientia docet, perque annos id multos docuit.

B U.

(a) *Germaniæ* nomen novum. (b) Limites variarunt;

Populorum
GERMANIAE
Inter Rhenum
et Albim Descriptio
ut inter Caesaris
et Traiani imperia
incolebant.

Populorum
GERMANIAE
Inter Rhenum
et Albim Descriptio
ut circa I. Caesaris
evum incolebant.

LAGNUS
SINUS

LAGNUS
SINUS

SAXONE
qui Tacito
FOSI

SAXONES
qui Tacito
FOSI

FRISII

FRISII

CAVIONES

THEURIN
GI.

CHAMA
VI

AMIS
BARI
qui et
AMIS
VARI

CHE
RUSCI

CHERUSCI

ANGRI

ANGRIVARI

LANGO
BARDI

MARSI

DULGI
BINI

USIRI

CHATTI qui

Bacenis Silva

UBII

CHASSI
CATTI

qui et CHASSI et

SUNI
CI

EBURONES

SVEVI

MATTIACI

TREVIRI

UBII

VANGI
ONES

VANGI
ONES

MEDIO
MATRICI

ME
DIOMATRI
CI.

HARU
DE

WIND
ELICIA

MARCOMAN
NI.

VINDELICIA

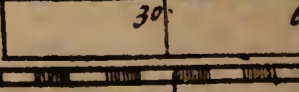
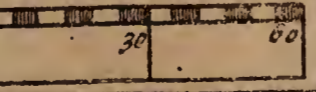
RAURACI

SEQUANI

Brigantinus
Lacus

Millia Passuum

Millia Passuum

Meridi 27 es 28 29 30 31 32 33 34

Occidens

Oriens

C A P. II.

Divisio Veteris Germaniæ I, ac primum de Vindilibus & Ingævonibus.

I.

Genera Germanorum quinque à Plinio traduntur, *Vindili*, *Ingævones*, *Istævones*, *Hermiones*, & *Peucini*, qui & *Bastarnæ*. *Vindili*, etiam *Vinili*, & *Vandili*, *Vandali*, *Vandalii*, & *Vanduli* Romanis Scriptoribus simul & Græcis dicti sunt. Horum Nationes fuere *Gothones*, qui & *Gotones*, *Gutones*, *Gutthones*, ac *Gythones*, *Gothi*, & *Gotthi* [a] auctoribus dicuntur; nunc *Cassubiæ* pars ad *Vistulæ* infimam partem, quæ propriè *Pomerellia* nunc dicitur: ubi nobis natale solum. *Carini* *Pomeraniæ* pars, in qua opida *Stolpe*, *Colberg*, *Corlin*, *Cammin*, *Lemovii*, ea pars *Pomeraniæ*, in qua *Stetin*, *Usedom*, *Wolgast*, *Gripeswolda*. *Rugii* antiquitus, circa *Rege* flumen *Pomeraniæ*, & opidum *Regenwolde*, dein in insulam transgressi, qui etiam nunc *Rugia*, vulgo *Rugen* appellatur. *Varini* [b], in *Meckelburgensi* Ducatu, circa flumen & opidum *Warne*. *Angili* sive *Anglii*, reliqua *Meckelburgensis* agri pars, ad *Lubecam* usque [c]. *Eudoses*, *Suardones*, *Nuithones* pars *Meckelburgensis* agri. *Pomeraniæ* *Marchiæ*que proxima, *Caviones*, pars *Marchiæ*, *Dannebergensi* Comitatu proxima. His contermini *Deuringi*, & *Rappin*. *Longobardi*, in *Marchia* media, vulgo nunc *Middelmark*, inter *Albim* & *Viadrum* amneis. Circa opida *Grabow*, *Brandenborgh*, *Berlin*, *Brotzen*. *Semnonnes*, in portionibus *Marchiæ*, *Misniæ*, *Lusatiæ*, *Silesiæ*, atque *Poloniæ*, inter *Albim* & *Wartam* amnem in *Viadrum* fluentem. *Burgundiones*, in partibus *Cassubiæ* ac *Poloniæ*, inter *Gotones* ac *Semnonnes*. a

Vandalorum nationes fuere Gothi.

Carini. Lemovii. Rugii.

Varini.

Anglii. Eudoses. Suardones. Nuithones. Caviones. Deuringi. Longobardi. Semnonnes.

Burgundiones.

II. β *Ingævonum* populi fuere isti: γ *Chauci*, qui & *Cauchi*, & *Cauci*; inter *Amesiæ* *Albis*que ostia utramque accoluerunt *Visurgis* ripam supra *Bremam* usque

Ingævonum populi fuere Chauci.

B U N O N I S.

α (a) *Vandali* fuerunt Germani, quos multi cum *Venedis* pro una habent gente: quum *Venedorum* *Genus* *Slavica* sit, quos Germanice dicimus *die Wenden*; illos vero *die Wandalier*.

β *Rhenanus* (b) *Ingævones* dictos putat, quasi *Vigewones*, à *Wych sinus* & *Wonen*, quasi *Wichwoner*, in *sinu habitantes* [d]. At *Tacitus* ita dictos scribit à *Manni filio*. Omnia vero antiquarum gentium nomina ad originem velle reducere, furoris potius quam ingenii esse videtur.

γ *Exigua* regio est, quam *Cluverius* heic & in *Germania* sua antiqua tribuit *Chaucis* [e]. Qui tamen, ut *Tacitus* scribit: (c) *Immensum* *terrarum* *spatium* *non tantum tenent, sed & implent*: *populus inter Germanos nobilissimus; quique magnitudinem suam malit justitia tueri, &c.* Divisi fuerunt, *Plinio* & *Ptolemæo* tertibus, in *Majores* & *Minores*. Huic vero collocantur *Chauci* *Minores* à *Frisiis* ad *Amisiam* amnem, usque ad *Visurgim*: ac inde *Majores* ad *Albim* usque flumen. Ad *Occidentem* igitur *Chaucorum* terminus fuit *Oceani* pars: à *Septemtrionibus* terminabantur *Albi* flumine: ad *Meridiem* à *Frisiis* inceperunt, & deserunt in *Cattis*. Ex his terris *Minores* *Chauci* tenuerunt, quæ hodiè *Frisia Orientalis*,

Oldenburgensis, *Delmenhorstiana*, *Difholdensis*, *Hojensis*, & pars *Mindensis* *Episcopatus* *Septemtrionalis*. At *Majores* *Chauci*, haud dubie ex modo virium, quibus istis fuerunt *majores*, ita dicti, possederunt omnem illum *terrarum* tractum, qui trans *Visurgim* est ab *Oceano* & *Albi* flumine ad *Melibocum* & *Semanam* *Sylvam*, quæ *Germanis* *der Hartz*, quibus locis hodie *Ducatus* *Brunswicensis*, *Luneburgensis* & *Bremensis*.

H E K E L I I.

[a] Immo & *Polouci*, quos *Ruthenorum* lingua *rapaces* & *spoliatores* interpretatur.

[b] *Plinio* VARRINI.

[c] *Procopius* Lib. 4. *Gotthor.* & *Camdenus* in *Britannia* dicunt, ANGILOS, s. Ἄγγιλος esse Gentem, *Britanniam* *Insulam* inhabitantem.

[d] Seu *Sinum* *Maris* accolentes.

[e] Χαύκοις s. Chaucis, sicuti a *Claudio* Lib. 1. de *Laudib. Stilicæ*. v. 225. *Poetice* dicuntur.

R E I S K I I.

I (d) *Alia* fuit *divisio* *veteris Germaniæ* *pro quinque incolarum generibus, aut gentibus*; *alia pro statu Imperij Rom.* ad *Rhenum* longius extensi: *Illa* è *Plinio* Lib. IV. c. 14. *petita* *copiosius* apud auctorem exponitur, ut tamen multis gentibus non parum dubij adhuc inhaereat: *Hæc* vero *Germaniam primam* sive

(a) Vandali & Venedi. (b) Ingævones. (c) Chaucorum sedes. (d) Divisio Germ. duplex.

Fosi iidem
qui Saxones.

Cimbri.
Teutoni.

Scandia.

Finingia.

Hilleviones.
Sitones.
Nerigon.
Marchiofinni.
Scritofinni.
Rutubæ
promont.
Lappiones.
Sueones.
Gutæ.

usque opidum; deinde usque Mindam, qua Chattis jungebantur. Qui apud Tacitum & Fosi: reliquis auctoribus Saxones appellantur: horum tota fuit Holsatia ad Cimbricam usque peninsulam. Postea omnem oram maritimam occuparunt ab Albi ad Rheni usque ostia: unde cum Anglis in Britanniam insulam abierunt. *Cimbri* omnem eam tenuerunt peninsulam, quam nunc antiqui nominis itidem gens incolit Jutæ. *Teutoni* Danicas incoluerunt insulas; quarum maxima vulgo *Zeelandt*, Melæ dicitur *Codanonia*, nempe à gente Teutonorum, qui variantibus dialectis jam tunc dicebantur *Dani*, *Godani* & *Codani*: unde totum hoc mare etiam dicitur *Codanus sinus* eidem Melæ ac Plinio, quod Tacito *Mare Suevicum*, quia utrumque Suevi accoluerunt, ut mox ostendam. Regionæ trans dictum mare, quæ nunc sub Norvegiæ ac Suediæ Finniæque maximè nominibus veniunt, immensas Germaniæ insulas esse falso crediderunt veteres, quum verius sint peninsulæ. Harum maximam, quæ Norvegiæ Suediæque regna continet, à proxima gente quidam dixerunt *Scandiam* & *Scandinaviam* [f]: alii à freto, quod est inter Danicas insulas, vulgari vocabulo *Belt*, *Baltiam*: quod vocabulum postea corruerunt in *Basiliam*. Altera peninsula, vulgo nunc *Finland*, Plinio dicitur *Finingia*. In Scandia populi *Scandii*, sive *Scanii*: vulgo nunc *Scanen*, unde toti peninsulæ nomen. His contermini fuere *Hilleviones* [g], nunc *Halland*. Ultra utrosque incoluerunt *Sitones* [h], nunc *Norvegi*, vulgo *Norige* & *Norge*: quorum terra jam antiquissimis Græcorum auctoribus dicta *Nerigon*. Ultra hos sunt *Marchiofinni*, vulgo *Marchfinnen*. His continuantur *Scritofinni*, vulgo *Scritfennen*; extremi versus Septentriones apud promontorium, *Rutubæ* Plinio, vulgo nunc *Noortkijn*. His proximi sunt versus Orientem *Lappiones*, sive *Lappii*, vulgo *Lappen*: infra hos versus Meridiem sunt *Suiones*, sive *Sueones*, nunc *Suedi*, vulgo *Sweden*. Infra hos *Gutæ* sive *Guti*, quorum regio nunc vulgo *Guthlandt*. Hi falso vulgo appellantur *Gothi*, & regio eorum *Gothia*: quum hi fuerint iidem & *Gothones* ad Vistulæ ostia: ut supra dictum. Sed hic jam est antiquus scriptorum error: unde ridiculæ illæ *Jornandi* fabulæ de *Gothorum* origine. Finni *Ptolemæo*, Tacito dicuntur *Fenni*. quod nomen hodieque servant, variatis dialectis vulgo *Fennen* & *Finnen* dicti.

C A P.

sive superiorem, & secundam sive inferiorem continet, utramque in notitia Imper. Rom. satis expositam. Nostra vero, quam Romani barbaram vocarunt, patriæ libertatis studiosissima, illam divisionem nimium excedit, & longius patet latiusque. Hinc gentes veteres quas Græci Geographi Romanique commemorant, cum posterioribus & hodiernis populis, horumque sedibus comparare aut conciliare, hoc opus hoc labor est; Unde novi auctores inter sese multum dissident, & à nostro Cluverio hujusque sensu alii dudum recesserunt, hodieque recedunt vel ideo, quod inter Græcos Romanosque non plane conveniat. De singulis Germanorum generibus infra explicabitur: De Chaucis copiosissime in antiqua Germ. Lib. III. c. 46. itemque ex Coneringio & hujus de Helmstadio conjecturis cap. 2. sub finem additur.

B U N O N I S.

¶ (a) Saxones [i] corrupto vocabulo Fosos scribi

apud Tacitum, conjectura Cluverius colligit. Verum non exigua illa Fosorum gens Saxonum nomine appellata fuit; sed ad universam illam & magnam Chaucorum gentem nomen Saxonum pertinuit [k]. Transalbinos vero Saxones ejusdem cum Cisalbinis fuisse civitatis, ex simili idiomate, institutis vitæque genere colligitur.

R E I S K I I.

[f] Malè verò *Scanziam*, *Galgaviam* & *Gangaviam*.

[g] S. Tacito *Hellufii*, *Ptolemæo* *Æluones*, & *Amiano Marcellino* *Heilli*.

[h] Quos *Ganipotes* nonnullis vocari *Althamerus* tradit, deque his *Saxonem Grammaticum* scripsisse scribit.

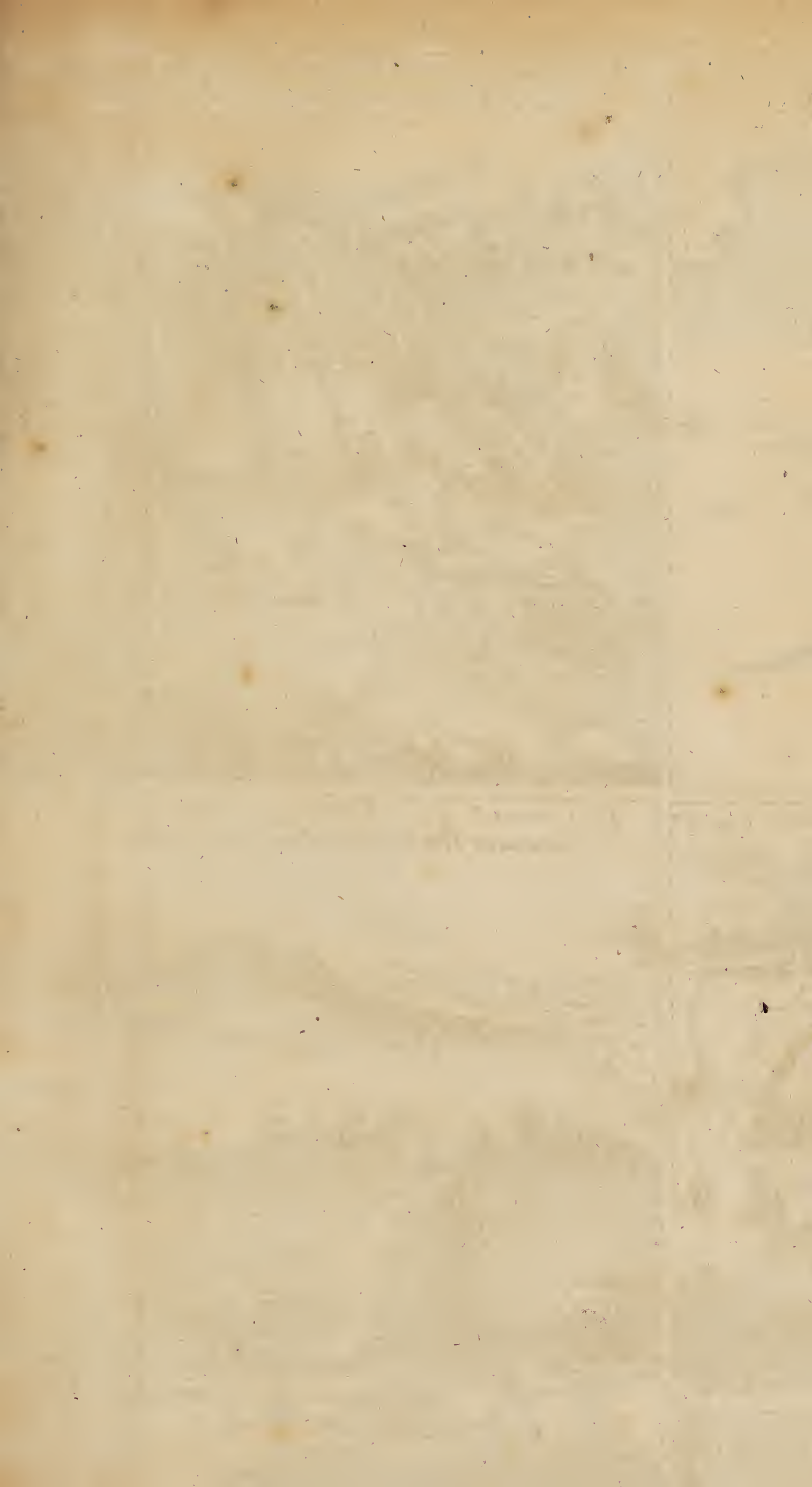
[i] *Cberuscis* conterminos.

[k] *Althamerus* *FOSOS* *Dietmarsos* esse existimat.

B U N O.

(a) Fosi & Saxones.

The Letters C.C. mark y^e cavity of y^e Mountains from whence the Wind proceeds

p.181.

A Cataract of Air in Mount Asolus in Italy

A Cataract in the Duchy of Spoletto in Italy.
CATADUPA VELINIA
in Ducatu Spoletino

The Cataract of the Rhine att Scaphausen in Swisserland
Cataracta Rheni ad Scaphusiam in Helvetia p.119.

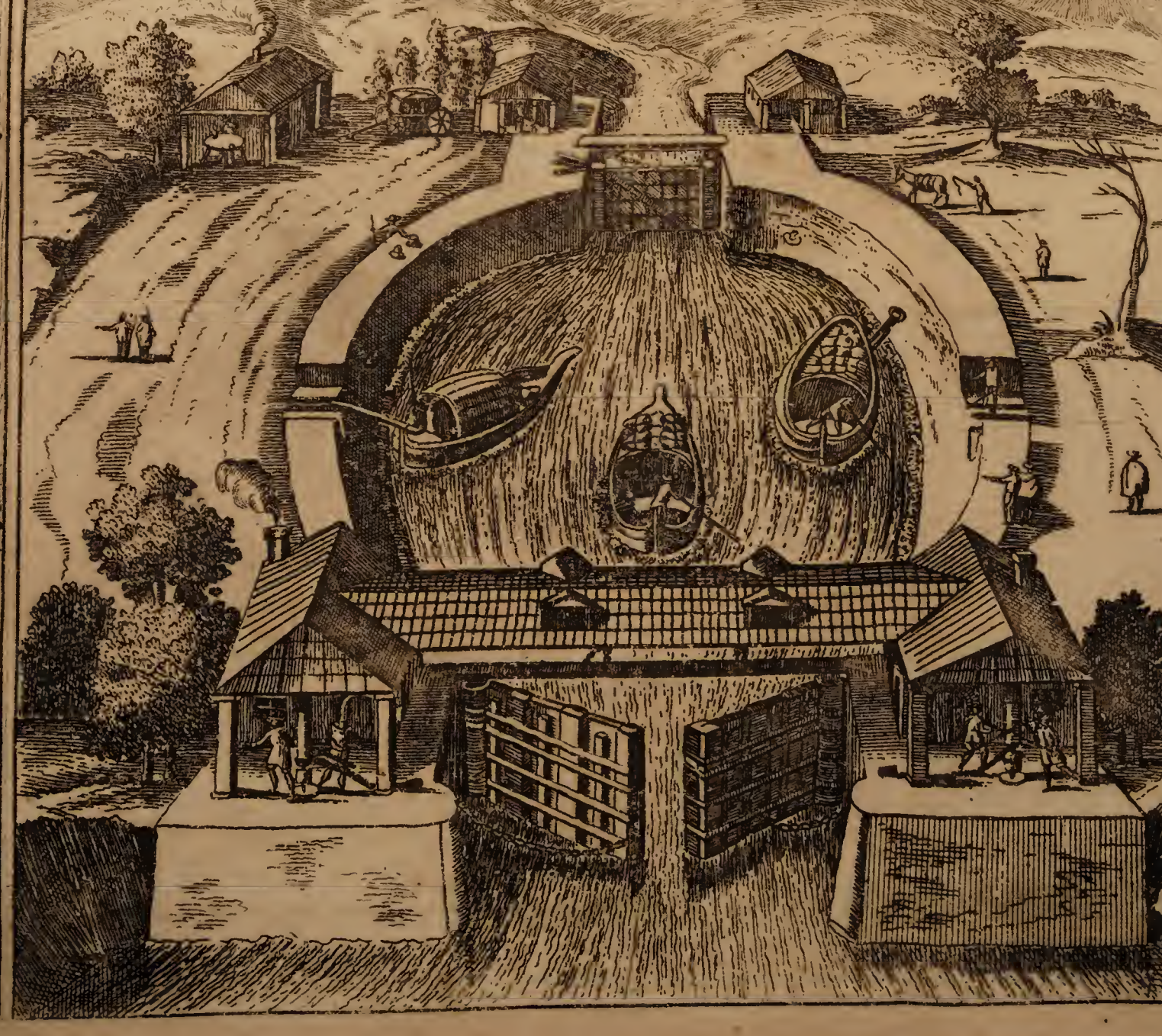

MARE p.302

A Map of Scylla & Charibdis betwixt Sicily & Italy

CATARACTA Hydrotechnica inter PADUAM et VENETIAS . p.178
An Artificial Cataract betwixt Padua & Venice

The Cataract of the Rhine att Coblenz in Swisserland p.130.
Cataracta Rheni ad Confluentiam in Helvetia

Scuta i.e. Bucklers of Wood & Osier.

Sudes i.e. a Wooden Spear burnt at one End.

Saga or Mantles of beasts Skins.

Clava

Telum missile or Dart
Rhena or short Mantle

Long & round with Coats of arms Bucklers on em.

Clypei longi & rotundi inscripti Sculpti.

Missilia darts

Loricæ Heads or of Helmet-like of Beasts & Birds.

A Leader with his Hair tied on his Crown & a Coat of Mail.

Dux Loricatus crine in Vertice Ligato.

A Horseman returning in Triumph with his Enemies Head.

Eques triumphans cum Capite Hostis.

Horsemen in Armour.

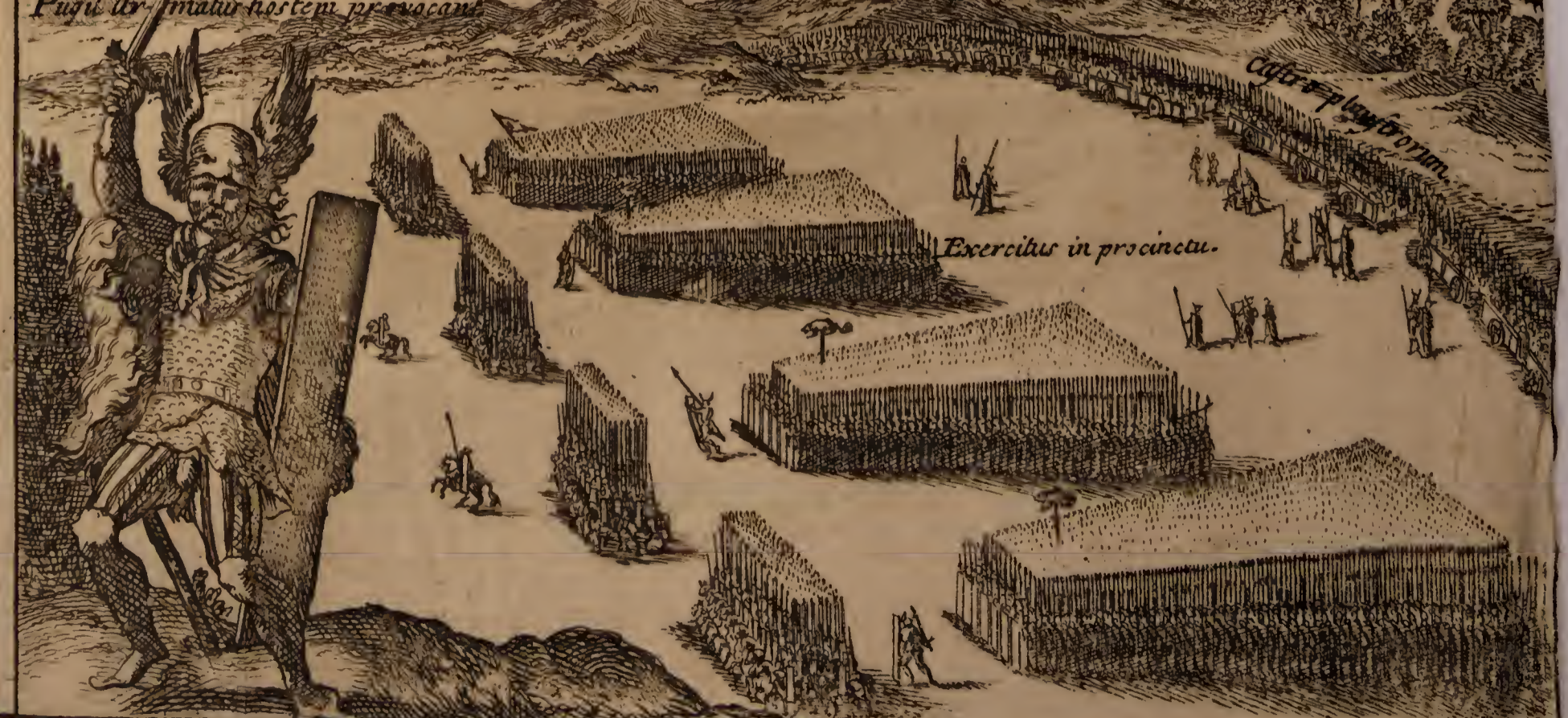

Equites Armas

Elevatio Regis the Elevation of their King when chosen.

A Champion in Armour at the Head of his Army to brave his Enemy.

Camp & Manner of Battle.

Exercitus in procinctu.

Castrum peditum.

The Habits and Arms of the Ancient Germans both Horse and Foot their Way of carrying their King about upon mens Shoulders when chosen. Their Entrenchments of Waggon and manner of marching up their Army in Order of Battle according to Cluverius, mention'd in our Account of Ancient Germany.

C A P. III.

De Istævonibus, Hermionibus, atque Bastarnis; item Suevia, & veterum Germanorum habitationibus.

I.

JAM vero Rheno proximi erant *Istævones*: horum nationes fuere *Frisii*, *Bru-* Istævones.
æteri, *Angrivarii*, *Chamavi*, *Ansibarii*, *Dulgibini*, *Chassuarii*, *Marsi*, *Tubantes*,
Marsaci, *Sicambri*, *Ubi*, & qui in horum postea agros successerunt, *Usipii*,
Tencteri, *Fuhones*, *Mattiaci*; prætereaque antiquissimis temporibus *Marcoman-*
ni, *Harudes* & *Sedusii*: qui tres populi postmodum in *Bojohæmo* inter *Her-*
miones sedes locarunt. Ex his omnibus *Frisii*, *Marsaci* & *Bruæteri* quo situ Frisii, Mar-
fuerint, jam ante in xvii inferioris Germaniæ Provinciarum descriptione di-
ctum est. Sed *Bruæteri* [a] postea inter superiorem *Luppia* amnis partem & lacii, Bruæ-
Agrippinensem *Coloniam* coluerunt: *Marsi*, antequam a *Drusiana* fossa, quæ Marfi.
est in *Gelria*, inter *Arnhemum* & *Dusburgium*, facta est, superiorem *Velavi-* Fossa Drusi-
am & *Zutphaniensis* *Comitatus* partem, quæ opida sunt *Dotechum*, *Grolle* & ana.
Bredesfort, incoluerunt. Fossa autem facta, pars eorum intra *Rheni* divortia
includi novum vocabulum *Marsacorum*, sive *Marsattorum*, assumerunt; de qui-
bus supra: pars autem veteri nomine servato in interiora concesserunt, inter
Amisiam & *Luppiam* amneis, opidumque *Dulmen*. *Angrivarii*, *Bruæteris* Angrivarii.
proximi, primum inter *Amisiam* & *Visurgim* amneis, qua est opidum *Min-*
den, coluerunt: *Chamavi* [b] vero, supra hos inter *Amisiam* & *Loam* flumen, Chamavi.
quod *Amisiam* paulo supra *Emdam* miscetur. Postea verò utraque gens *Bru-*
æteris expulsis agros eorum occuparunt: *Chamavi* versus *Occidentem*; *Angri-*
varii versus *Septemtriones*. Hinc *Dulgibini* [c] tenuerunt inter opidum Pa- Dulgibini.
terbornam & *Visurgim*, qua *Flotow* ei opidum appositum. In his *Quintilius*
Varus, cum tribus legionibus, cæsus ab *Arminio* *Cheruscorum* duce, inter
opida *Dietmelle* & *Horn*. His proximi versus *Meridiem* fuere *Chassuarii*, qui Cassuarii si-
& *Chattuarii* [d], inter *Paterbornam* & *Visurgim*, qua ei opidum *Huxter* im- ve Chattua-
positum; pars quondam fuere *Chattorum* [e]. At *Ansibarii* tenuerunt inter Ansibarii.
Visurgim & lacum *Dommel*, apud quem opidum *Diepholt*. *Tubantum* varia
semper fuit sedes, ad superiorem *Amisiam* partem. *Sicambri* *Rheni* ripam tenue- Sicambri.
runt à *Colonia* *Agrippinensi* ad *Rheni* usque divortium; ab *Oriente* vero
usque ad *Chattos*, circa fontes *Luppia*, & opidum *Medebach*; postea à *Tibe-*
rio in *Galliam* transportati, ubi inter *Mosam* & *Rhenum* *Gugerni* dicti: ho- Gugerni.
rum agri portiones deinde tenuerunt in *Rheni* ripa *Usipii*, sive *Usipetes* & *Ten-* Usipii.
æteri [f] hi apud *Coloniam*, illi ad *Rheni* divortia. *Ubi* in *Germaniam* *Rhe-* Tencteri.
ni *Mœnique* dextras ripas tenere, ad *Coloniam* usque, ab *Oriente* *Chattis* Ubi.
contermini.

BUNONIS.

a Fossa illa *Drusiana* viii millia passuum inter vicum *Iseloort* & opidum *Doesburg*, à *Druso* acta est; ut *Classen* hac cum exercitu ex superiori *Rheni* parte in lacum *Flevum* & *Oceanum* deduceret, *Frisios* petiturus & *Chaucos*. Sunt autem tres *Rheni* alvei, *Isala*, *Vabalus*, & *medius* *Rhenus*. [g]

HEKELI.

[a] Sive *Brockmerlandii*, ut scribit *Cornelius* *Kempius*, s. ut alii volunt, *Bruætuarii*.

[b] Quos *Ptolemæus* *Camanos*, & *Aufenius* in *Mosella* v. 434. *Camaves* v. cat

[c] Quos *Althamerus* *Dulgumnios*, *Δαλγυμνίως*, *Ptolemæi* esse existimat.

[d] Atque *Chassuarii*.

[e] Quapropter *Althamerus* eos *Thuringos* falsoputavit.

[f] Qui *Plutarcho* in *Vitâ* *Julii* *TENTERIDES* & *Ptolemæo* *TINGRI* sunt.

[g] *Isalam* autem aquas suas olim non commiscu-
illa

Juhones.
Mattiaci.

Marcoman-
ni.
Sedusii.

Harudes.
Allemani.

Hermiones.
Cherufci.
Chatti.

Hermundu-
ri.

Suevi.
Narisci.

Arnalausi.
Marcoman-
ni.
Sedusii.
Harudes.
Quadi.

Osi.
Gothini.

Lugii.

Burii.
Marfigni.

Bastarnæ si-
ve Peucini.
Peuce insu-
la.

contermini. Horum agros Chattorum postea partes, occuparunt *Juhones & Mattiaci*. Horum fuit superior ripa & Nassoviensis Comitatus, cum Wetteravia & Hassiæ parte, qua *Marpurgium* nunc est, quondam *Mattium* dictum [b], unde genti nomen; illi inferiora tenuere, cum Westerwaldia. *Marcomanni*, antequam cum *Sedusiis & Harudibus* in *Bojohæmum* migrarent, fines habuere inter *Rhenum*, *Danubium*, *Cocharum & Nicrum* amneis. *Sedusii* [i] inter *Cocharum*, *Nicrum*, *Rhenum & Moenum*: proximi his fuere *Harudes*, ad lineam à fonte *Moeni* ad *Danubium* usque & opidum *Ingolstadium* ductam. *Allemani* Gallorum fuere colluvies, sub *Cæsare Augusto*, quum *Maroboduus* *Marcomannos*, *Sedusiosque & Harudes* in *Bojohæmum* deduceret, in horum fineis inter *Danubium*, *Rhenum* ac *Moenum* transgressi: unde nomen.

II: *Hermiones* versus Meridiem ad *Danubii* usque ripam incoluerunt: in his populi fuere isti: *Cherufci*, *Chatti*, *Hermunduri*, *Narisci*, *Marcomanni*, *Quadi*, *Osi*, *Gothini*, *Lugii*, *Burii*, *Marfigni*. γ *Cherufcorum* agros nunc tenent *Brunswicenses*, ac *Luneburgenses*: *Chattorum* *Hassi & Thuringi*. δ *Hermunduri*, ab initio inter *Salam & Albim & Bojohæmum* incoluere *Voitlandiam*, & *Misniæ* *Saxoniamque superioris* parteis; deinde quum *Harudes* cum *Marcomannis* ac *Sedusiis* in *Bojohæmum* transgressi, *Harudum* porro agros illi occuparunt ad *Danubium* usque. Hi postea proprie *Suevi* dicti sunt. *Narisci* tenuerunt inter *Bojohæmi* Occidentale latus & *Danubium*, lineamque à *Moeni* fontibus ad opidum *Ingolstadium* ductam, postmodum *Arnalausi* dicti: *Marcomanni*, *Sedusii* atque *Harudes*, *Maroboduus* duce, à *Rheno* in *Bojohæmum* transgressi sunt: ubi tamen *Sedusiorum* *Harudumque* nomina obscurata vel prorsus extincta. *Quadi* antiquitus inter *Bojohæmum*, *Danubium & Marum* flumen incoluerunt; postea vero nomen eorum ad *Sarmatica* usque juga, quæ sunt in *Hungaria*, inter duo celebria quondam opida, *Erlam & Vaciam*, protensum fuit. *Osi* *Moraviæ* ac *Silesiæ* parteis coluere, inter opida *Ostram & Oswieczim*; quorum hoc *Vistulæ*, illud *Maro* impositum. Infra hos fuere *Gothini*, itidem *Silesiæ* partem inter *Mari Vartæque* fluminum fonteis colentes. Hinc *Lugii*, magna gens inter *Vartam & Vistulam*, *Poloniæ* partem tenuere, ad opidum usque *Uladislaum* *Vistulæ* appositum. His contermini versus Occidentem *Burii* [k], inter *Vartam & Viadrum*; his *Marfigni* inter *Viadrum & Bojohæmum*: utrique finitimi *Semnonibus* supra dictis.

III. *Bastarnas* quondam à *Vistulæ* dextrâ ripâ ad ostia usque *Istri* incoluisse, supra dictum est. Ipsos quoque ostiorum insulas tenuisse, quarum maxima dicebatur *Peuce* [l], nomen eorum alterum *Peucini* indicat. ¹

IV. *Æstii*,

isse *Rheno*, ex *Ortelio* multisque *Tab. Geograph.* est discendum; cum *Fontem & Nomen* adhuc habeat in Regione *Westfaliæ* inter *Scheerenbeek & Rauszdorp* Opida, quâ descendens versus *Dotechemum*, dictum *Duisburgum* alluit, rectaque oceanum petit.

BUNONIS.

β In *Mattiacis* *Curtius Rufus* argenti venas aperuit. γ *Cherufci* non tenuerunt agros *Brunswicenses & Luneburgenses*; verum sedes suas habuerunt iis in partibus, ubi hodie est [m] *Thuringia & Voglandia*, ad *Albim* usque, *Marcomannorum* vicini.

δ *Hermunduri* *Taciti* ætate ad *Danubium* ab *Egræ* fontibus, cis *Hercinium* saltum, fines suos extenderunt. Eademque sedes tenuerunt *M. Aurelii Imperatoris* ætate. At *Diocletiano* imperante Septem-

trionem versus in *mediterranea Germaniæ* cesserunt, ac videntur occupasse *Cherufcorum* sedes, qui jam pridem dulce otium amplexi, adeoque spretis armis recte uti nesciebant.

HEKELII.

[b] Nominis enim allusio adeo non dissona est.

[i] *Ptolemæo* fortè *Sudini*.

[k] Quos *Christophorus Pyramius* etiam *Silesios* esse censet.

[l] Quam ob formam triangularem *Eustathius* commendat.

[m] Ex mente *Ortelii* Comitatus *Mansfeldensis*.

REISKII.

I (a) Ita quinque *Germanorum* genera è *Plinio* petita finem capiunt: Unde nomen singula susceperunt,

(a) Germanorum genera.

IV. *Æstii*, quos Livoniam Prussiamque inhabitasse, supra dixi, cui quinque generum ascribendi sint, dubito: quum ab Rheno quondam in has sedes inter Ingævones Bastarnasque profecti fuerint. Distinguebantur in *Hirros*, atque *Scyros* sive *Sceros*: hi Prussiam, illi Livoniam habuere.

Æstii.
Hirri.
Scyri.
Suevia.

V. Cæterum, *Suevia* antiquissimis temporibus erat, quicquid ab Occidente Bojohæmicis montibus, Salâ, Albi, & Travâ amnibus, sinu Codano, ac mox mari Germanico; à Septentrionibus mari glaciali; ab Oriente sinu Albo, lacu Albo, sinu Botnico, mari Codano, & Vistula Maroque; à Meridie Danubio includebatur. Quod spatium Suevi incoluerunt, in nationes supra memoratas distincti. Eorum antiquissimi nobilissimique & *Semnones* fuere, utramque latè accolentes ripam *Viadri*, qui amnis antea *Suevus* dictus: unde genti nomen, & à gente postea mari cognomen *Suevico*, vulgo nunc *die Oost-Zee*. Sed posterioribus seculis Suevi propriè habitati sunt, ceu peculiari nomine Suevorum pars, *Hermunduri*: quorum nunc etiam posteritas durat in regione, quæ vulgò dicitur *Schwaben*.

Semnones.

VI. Nullas, inquit Tacitus, *Germanorum populis urbes habitari, satis notum est: ne quidem pati inter se junctas sedes. Colunt discreti ac diversi, ut fons, ut campus, ut nemus placuit.* §

Priscorum Germanorum habitations.

C. A. P.

rint, non liquet, nisi Tacitum sequaris, & à primo Manno, hujusque tribus pluribusve filiis gentes enatas integras & appellatas dixeris: cum Anno Viterbiensi ad commenta ruere inconsultum erit. Consultius videtur (a) *Vandalos* vocari à crebris migrationibus, quasi *Wandeler*: *Ingævones* ab internis habitationibus quasi *Ingwobner*: *Isthævones* ab externis & occasui propioribus, quasi *Westwobner*: *Herniones* quasi *Herwobner*, *Peucini* à *Peuce* quadam Iltri insula. *Bastarnæ* itidem ad Germanas origines à Strabone Lib. VII reducti. Sed neque ab his derivationibus omne dubium abest. Extra dubitationem id pono, *Vandalos* tot factis in Galliam, Hispaniam, Africamque migrationibus non amplius superesse, nisi quod *reges Sueciæ Danicæque, Duces item Pomerani ac Meclenburgici* eosdem in titulis admittant, tanquam mari olim Baltico vicinos. *Vandalis* & terra & appellatione proximos ut *Vinedos*, *Venedos* & *Vindelios rear*, testimonio veterum & permutato utriusque gentis nomine inducor. Plura, quæ de generibus Plinianis & populis, horumque sedibus in promptu sunt, prætermittere cogor. De (b) *Chaucis*, utriusque *Cheruscis*, itidem & *Saxonibus* *Albinum*, *Conringium*, & utrumque *Meibomium* conerant, cui lubet: De *Suevis* autem *Cluverium* nostrum Germaniæ antiqu. Lib. III. c. 24. Res (c) *Cheruscorum* cum *Arminio* gestæ, antiqua Taciti de situ horum, *Strabonis* & *Ptolemæi* testimonia non patiuntur, ut in *Milniam*, *Thuringiam* & *Voigtlandiam* eas conjicias. De habitationibus Germanorum veteribus, varia per agros mutatos migratione, communique per pagos divisione *Conringius*, *Preherus*, uterque *Meibomius*, nec non ipse *Cluverius* legatur Lib. I. German. c. 13.

B U N O N I S.

§ (d) *Semnones* [n] vicini fuerunt *Cheruscis*, ut qui arma potuerunt conjungere cum *Cheruscis* adversus *Maroboduum* *Marcomannorum* regem, à quo de-

fecerant. *Semnones* igitur partem *Electatus Saxonicæ*, *Marchiæ Brandenburgensium*, *Lusatia* & *Silesiæ* tenuerunt. *Cheruscis* vero *Thuringiam* ad *Albim* usque & *Voigtlandiam* incoluerunt, quorum *Dux Arminius* adversus vicinum *Maroboduum* bellum gessit. De (e) *Francorum*, nobilissima Germaniæ gente, non nihil heic dicendum videtur. *Gallieni*, *Claudii* & *Probi* Imperatorum Romanorum temporibus innotuerunt primum *Franci*: & ex eo tempore perpetuum cum Romanis gesserunt bellum, donec omni potirentur *Gallia* [o]. *Francos* istos Germanos fuisse, certissimum est. Quod vero à Geographis antiquis nomen eorum non memoratur, inde colligitur, ab ipsa gente illud postea assumptum esse, quum antea aliter fuissent appellati. Fuit autem *Francorum* natio *Rheni* accola gens, *D. Hieronymo* teste, non tam lata, quam *valida*, inter *Alemannos* & *Saxones* collocata: quæ loca incoluerunt *Catti*, quos fortes & bellicosos his suis sedibus ab aliis pulsos non legimus. *Catti* igitur sunt, qui eo nomine voluerunt appellari, diciturque *Franci*, id est, *liberi*, & *libertatis propugnatores*. Aducc hodie Germanis in usu est formula; *Er ist Franck und Frey*.

§ *Priscorum Germanorum mores omnium optime descripsit Corn. Tacitus* libr. de *Germ.* [p]

H E K E L I I.

[n] Quos *Ptolemæus* etiam fecit *Italiæ* *Populos*.

[o] *Socrates Scholasticus* & *Sozomen.* dicunt, *Constantini M.* tempore eos in *Galliam* irrupisse.

[p] Quem *Matthias Berneggerus* *Quæstionibus Miscellaneis* verè doctis, iisque Anno 1640. *Freinshemiana* curâ *Argentorati* in 8 editis, & *G. Casp. Kirchmaier* *Commentario* non inutili *Witteb.* Anno ejuld. Sec. LXIV. in 8. exc. probè illustrarunt. *Leg. & Joan. Barclaii* *Icon Animorum* Cap. v. p. 147. seqq. Edition. *Dresd.* quæ operâ nostrâ cum *Notis Buchnerianis* A° LXXX. in 8. prodiit.

B U N O .

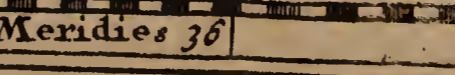
(a) Vandali. (b) Chauci. (c) Cheruscis. (d) Semnones. (e) Franci.

VINDELICIE
et
NORICI
Conterminarunt
terram antiquam
descriptam
auctoritate
P. C. CLUVERII

SINUS ADRIATICUS
Millia passuum

C A P. V.

De fluviiis, silvis ac montibus Germania. I

I.

Celebriores Germaniæ fluvii, iidemque navigiorum capaces, sunt; Oceanum petentes: *a* *Rhenus*, secundus claritudine Europæ: qui lacum Brigantium, vulgo *der Boden-See*, transiens, recipit *Nicrum*, vulgo *der Necker*; & *Mænum*, vulgo *der Meyn*, *Luppianque*, vulgo *die Lippe*. Hinc *β* *Amisus* live *Amisia*, vulgo *die Ems*: *Visurgis*, *die Weser*, superiore sui parte *die Werre*. Inde *γ* *Albis* nunc vulgo *die Elbe*, *Salam*, vulgo *die Sale*, unà secum devehit. In

Fluvii Germaniæ.

B U N O N I S.

a (a) *Rhenus* ex summis illis Alpium jugis, quibus Gothardi & Adulæ nomen est, oritur, e duobus fontibus, quorum alter *Anterior*, vulgo accolis *der vordere Rhyun*, alter *Posterior*, *der hindere Rhyun*, promanans [a] in sinistro latere, præter multos amneis ad Confluenteis, vulgo *Coblentz*, etiam recipit (b) *Mosellam*; Ad munimentum Schenkii in duos primum scinditur alveos, quorum sinister *Vahales* [b] vocatur, vulgo *de Wale*, *Noviomagum*, *Tiliam*, *Bomelium*, *Geldriæ* opida præterlapsus, perfert nunc nomen istud ad arcem usque *Lœvenstein*; juxta hanc fossâ à vico *Bochoven*, manibus quondam mortalium egesta, aquas pariter *Mosæ* in *Vahalis* flumen invexit & nomen. In dextra hac ripa à *Lœvensteinio* visitur *Gorichomium*. Non heic tamen, sed ad *Geroflitium*, olim fuerunt *Mosæ* & *Vahalis* confluentes. Ex dextro ejusdem *Rheni* alveo, per *Fossam Drusianam*, quæ à vico *Iseloort* ad opidum *Doesburg*, deducta pars *Rheni* in *Isalam* fluvium derivata est. Ex tertio, medio & antiquo *Rheni* alveo, *Civilis* novum fecit, in quem *Rhenum* deduxit, qui nunc *Lecca*, vulgo accolis *die Leche*, vocatur [c]. Ita *Rheni* aquis alio derivatis, cursusque violentia adempta, antiquum ejus ostium arenarum tumulis obstructum est, quod fuit haud procul *Leidâ* urbe inter maritimos vicos *Catwyck* & *Nortwyck*. In dextro suo latere *Rhenus* (c) *Nicrum* recipit ad *Manhemium*: (d) *Mænum* ad *Moguntiacum*: cui se ad *Werthemum* jungit. (e) *Tubaris*; & (f) *Luppianam* ad *Vesalianam* inferiorem. [d]

β (g) *Amisia* [e] in *Riethbergensis* Comitatus & *Paderbornensis* Episcopatus colliminio, haud longe ubi ipsa *Paderborna* ortus, infra *Embdam* *Frisiæ* Orientalis metropolin ad opidum *Groningensis* *Dominii* *Delfzyel* mari *Germanico* miscetur. Ad *Myndam* *Brunsvicensis* Ducatus opidum (h) *Vierra* & (i) *Fulda* confluunt; ac duo ista flumina inde vulgo appellantur uno nomine, *die Weser*, id est, *Aquæ* seu *Flumina*. Infra Ducatum *Bremensem* ad *Depstede* in Oceanum fluvius iste sese exonerat.

γ (k) *Albis* [f] in valle montis Gigantei, vulgo *der Riesenberg*; qui est in limitibus *Bohemix* & *Silesiæ* [g], nascitur; accolæ vallem vulgo vocant *vallem Diaboli*, *den Teufelsgrund*; ac *xvi* milliaribus infra *Hamburgum* vastissimo ostio in mare *Germanicum* se effundit. *Albi* miscetur (l) *Sala* ad *Calbam*:

ad *Werbenam* (m) *Havelâ*, (n) *Spreva*, (o) *Nissus Silesius*, *die Neisse in Schlesiën*, ad *Schurgastum*: & (p) *Multavia*, *die Moldau*, ad *Melnicum*.

H E K E L I I.

[a] Undè & *Virgilio* Lib. VIII. *Æneid.* v. 727. non ineptè *Bicornis Rhenus* dicitur. Et reprehenduntur hîc Epithetò omnes ii, qui plura, quam duo, Ostia illi tribuunt.

[b] s. *Vahalis*, C. *Tacito*, & *Walis* *Cæsari*.

[c] Alioquin tres *Rheni* Alveos studiose descripsit *Cluverius* nostro singulari Commentario, quem *Ligt. Batav.* Anno *MDCXI* in 4 f. vidimus excusum.

[d] Per hunc Fluvium nobilissimum à *Francofurto* usque ad Oceanum *Germanicum*, ubi exonerat, mærces innumeræ & vina quotidie feruntur.

[e] Et *Ptolemæo* *Αμασις*, *Amusus*; *Strabonis* vero *Αμασία*, *Amasia*.

[f] A nonnullis ex *Latinis* *ALBIA* barbare dictus.

[g] Ex undecim Fontibus simul conflatis; unde & *Germanis* *Elbe*, qs. *Elve*, s. *Elfe*, à numero nempe dictus videtur.

R E I S K I I.

ι *Juga* (q) montana & montes ipsi sunt hydrophylacia sive subterranea quædam aquarum receptacula, unde fontes scaturiginem, ex iisque flumina, fluvii & amnes fluxum suum inchoant, continuant: *Alpes* nimirum *Helveticæ*, unde *Rhenus* cum *cataracta* prope *Schaaffhusium* vehementissima, nec mistis cum lacu *Bodamico* aquis prolabitur: *Jugum Hercynium* ab *Alpibus* cœptum, & per brachia quasi *Alpina* in medio *Germaniæ* flexuosis ambagibus procurrens, ut *Sudetes* *Silesiæ* cum *Giganteo* monte (*Riesengebirge*) *Bohemicos*, in iisque *Piniferum*, *Bructerum* *Harzicosque* contineat, *Carpathicos* vero tangat. Unde (r) *Sylvam Hercyniam* *Romanis* *Græcisque* auctoribus decantata non miraberis, quod tam longe lateque cum jugo illo pateat, & *Harzicam* quoque nobis proximam comprehendat. Hinc ergo *Danubius* rapidissimo cursu, multis insulis, & multa fluviorum versus orientem procurrentium conjunctione insignior: *Werraba* aut *Werre* à primo apud *Thuringos* fonte, post hujus & *Fuldæ* confluentes *Wesera* vel *Wisera*, unde *Latini* *Græcique* nominis *Visurgis* ratio: *Albis Elff* appellatione fluviiis communi, duabus phialis seu lacubus *Sudeterum* & decursu longo nobilis. Sed quisnam

R

fluvios

(a) *Rhenus*. (b) *Mosella*. (c) *Nicrus*. (d) *Mœnus*. (e) *Tubaris*. (f) *Luppia*. (g) *Amisia*. (h) *Vierra*. (i) *Fulda*. (k) *Albis*. (l) *Sala*. (m) *Havela*. (n) *Spreva*. (o) *Nissus Silesius*. (p) *Multavia*. (q) *Montes Germ.* (r) *Sylvæ Hercyn.*

In finem Codanum sese effundunt; *Chalusus*, sive *Trava*, vulgo *die Trave*: & *Viadrus* [b], antea *Suevus*, & Plinio *Guttalus* dictus, vulgo nunc *die Oder*: *Vistula* sive *Vistillus*, *die Weixel*. At *n Danubius*, vulgo *die Donau*, & *Danau*, omnium Europæ maximus, à dextra ripa ex *Vindelicia Lichum*, vulgo *der Lech*, & *Ænum*, vulgo *der In*, à læva *Navam*, vulgo *die Nabe*, & *Marum*, *die March*, in Pontum Euxinum defert.

Sylvæ.
Hercinia.
Semana.
Gabreta.

Martiana.
Cælia.

Montes.

II. *Sylvarum* Romanis monumentis celebratæ sunt; *Hercinia*, totam ferè olim Germaniam occupans; propriè tamen sic circum *Bojohæmum* appellata, vulgo nunc *der Bohaymer Wald*. *Bacenis*, quæ & *Semana*, vulgo nunc in Brunsvicensi Ducatu *der Hartz*, antiquam *Herciniæ* memoriam servans. *Gabreta*, vulgo *der Dæringer Wald* [i]. *Luna*, inter *Moraviam*, *Poloniam* & *Hungariam*. *Martiana*, seu fortè rectius *Hartiana* [k], nunc *der Schwartz Wald*. *Cælia*, ad dextram *Luppix* amnis ripam, haud procul *Vesalia*. &

III. *Montium* nobilissimum jugum *Hercinium*, *Bojohæmum* cingens, qui & *Suditi* [l] montes. Dein *Abnoba*, in Ducatu *Wirteburgensi* circa *Danubii* *Nicrique* fonteis. *Taunus*, ex adverso *Moguntiaci*, vulgo *der Hayrich*. *Rhetico*, ex adverso *Bonnæ*, *das Sieben-gebirge*. *Melibocus* in Brunsvicensi Ducatu, apud *Semanam* *Sylvam*, vulgo *der Blocks-berg*. &

C A P.

fluvios exhauriet omnes? (a) Mons unus *Pinifer* duobus sese fastigiis effert; altero quidem *saxeo*, quod caput bubulum à figura vocant; alteroque *lacustri*, ubi fontes & phialæ quatuor fluviorum in uno *Hydrophylacio* latent: Fluvii autem isti quatuor plagas petunt; *Mœnus* scilicet occidentem, *Egra* orientem, *Nabus* meridiem, *Sala* Septemtrionem, unoque *Mens* vocabulo concluduntur. Vide *Conrad. Celtis* *Epig.* Sin præsens ea videas, quæ juvenis perlustravi, permirabere.

B U N O N I S.

δ (b) *Trava* [m] aliquot milliaribus infra *Lubecam* mare subit *Balticum*.

ε (c) *Viadri* fontes sunt in *Silesiæ* & *Moraviæ* confinibus, haud longe ab opidulo *Oder*; qui (d) *Bobera* ad *Crosnam*; (e) *Nisso Lusata* ad *Gubenam*, atque ad *Cultrinum* (f) *Vartha* fluminibus receptis aliquot, infra *Stetinum* in eum aquarum sinum, qui vulgo vocatur *das grosse Haff*, diffusus, duabus celebrioribus faucibus *die Schwiene*, & *die Dievenau*; mari miscetur *Baltico*. [n]

ζ (g) *Vistula* haud longe à *Viadri* fontibus in *Teschinensi* Ducatu ortus, *Cracoviam*, *Warsaviam*, *Thorunium*, aliaque postquam alluit opida, ex dextra sua ripa partem aquarum per alveum vulgo *Nagot* dictum, *Mariæburgo* irrigato, in sinum aquæ dulcis, *das Frische Haff* invehens, *Insulam Magnam*, *das grosse Werther* efficit; altera *Vistulæ* pars ad locum, qui vulgo *das Haupt*, iterum in duos scinditur alveos, quorum dexter in eundem aquæ dulcis sinum influit; sinister vero infra *Dantiscum* ad *Mundam* castellum

mare subit *Balticum*, *insulamque Neringam* magna ex parte ambit.

η (h) *Danubius* apud *Suevos* in jugo mediocriter excelso nascitur eo tractu, quem *Hegoviam* appellant: Sexaginta amnis auctus, sex ostiis in *Pontum Euxinum* effunditur.

θ *Sylva Ottonis*, *der Odenwald*, ad fines *Palatinatus inferioris* [o] versus *Franconiam* quoque celebris est. [p]

ι *Pinifer Mons*, *der Fichtelberg*, in finibus *Palatinatus superioris* & *Bohemix*, quatuor effundit flumina, *Mœnum*, *Nabum*, *Egram* & *Salam*.

H E R C I N I A.

[b] A recentioribus ferè omnibus perperam sic dictus: *Ptolemæo* enim *Viadus*, s. *βιάδ* & *Q*, audit.

[i] S. *Thuringer-Wald*.

[k] Juxta *Friburgum Brisgovie*.

[l] S. ut omnia *Exemplaria Latina* habent, *Sudeti*.

[m] S. *Dravenna*, & quidem *Althamero* & *Kirkheimero*.

[n] Hic Fluvius à *Nigro-falso* vocatur *Suevus*, *Suevus* enim hodie *Spre*, seu *Spree*, vocatur, nec in *Mare*, sed in *Albim* fluvium, ut notum, sese exonerat.

[o] Prope *Heidelbergam*.

[p] Est & celebris *Sylva* illa non procul à *Mœni-Ripâ*, ubi *Francofurtum*, *Aschafenburgum* & *Moguntiam* attingit, quam olim & adhuc *Speshart* dictam novimus; necnon illa prope *Herbipolim* & *Papebergam*, quæ *Steygar-Wald* vocatur. Notandum autem, quòd *Hercynia* cum diversis *Montibus* ab *Autoribus* sæpissime confundatur.

R E.

(a) Mons *Pinifer*. (b) *Trava*. (c) *Viadrus*. (d) *Bobera*. (e) *Nissus Lusatus*. (f) *Vartha*. (g) *Vistula*. (h) *Danubius*.

CAP. VI.

De Incolis Germania. I

I.

DE origine gentis Germanorum, multi, hoc nostro sæculo, multa fabu-
lati sunt, nugatique Germani scriptores. Antiquus juxta, & gravis
in primis auctor Romanus Tacitus, in libro quem de hac gente conscripsit:
*Celebrant (inquit) carminibus antiquis (quod unum apud illos memoriae & annali-
um genus est) Tuitonem Deum, terra editum, & filium Mannum, originem gentis
conditoresque.* Mannus hic erat Adam, *Theut* vero sive *Tuit*, ipse *Deus* rerum
omnium auctor; qui è terra condidit formavitque primum hominem, Ger-
manis *Mann*, Hebræis *Adam*, dictum. Ab hujus igitur *Theut* nomine tota gens
sibi nomen adscivit, *Theutisci*, sive, variante Dialecto, à *Tuit*, *Tuitisci*, vulgo
die Teutische & Duyische. Unam eandemque linguam antiquissimis temporibus
fuisse per universam Hispaniam, Galliam, Britannicas Insulas, Germaniam &
Illyricum, omnesque has nationes in universum Græcis dictos fuisse Celtas,
suprà in descriptione Galliæ dictum. Cæsar in Comm. de Bell. Gall. *Gallos*,
ait, *a Dite patre se prædicasse*: per quem illi haud dubiè intellexere eundem
Tuitonem Germanum: quando Lucanus illorum Deum *Teutatem* memorat.
Eundem vero *Teutatem Mercurium* coluisse Hispanos, auctor est Livius. Ex
hoc igitur argumento, simulque ex illo de lingua Celtica, colligere licet,
omnes prædictas quinque nationes uno vocabulo olim dictas fuisse *Teutis-
cos, die Teutische*. *Aschenazem* Noachi pronepotem ab urbe Babylone in di-
spersione gentium huc deduxisse suos, alibi demonstratum est. Hinc postmo-
dum Hebræis semper gens Germanorum dicta fuit *Askenazim*.

Origo Ger-
manorum.

II. Cæterum, nationes nonnullas jam antiquissimis temporibus à Germaniâ
in Gallias commigrasse, Gallos in Germaniam transgressos, tradunt apud Ro-
manos maximè Cæsar & Tacitus. *Helvetii* inter Danubium, Rhenum &
Moenum, *Bojohæmumque*, loca tenuere: ipsum *Bojohæmum Boji*; unde no-
men regioni. Posterioribus sæculis, quum Germanorum diversæ nationes,
Gothi, Burgundi, Rugii, Vandali, Longobardi, Marcomanni, Quadi, alii in Itali-
am, in Galliam alii & Hispaniam, proficiscerentur; contermina olim trans
Vistulam gens *Venedi*, sive *Vinidi* [a], quæ iidem & *Slavi*, magnam Germa-
niæ partem occuparunt, ad Albim usque. Hinc crebra in Silesia, Lusatia,
Misnia

Germano-
rum migra-
tiones.

REISKII.

I (a) De primo gentis auctore Teutone vel Tuisco-
ne res liquet; Non ita de vero Deo, rerum omnium
conditore, Mannoque hujus filio Adamo, nec de no-
mine cunctis Celtarum nationibus communi, quo Teu-
tisci clueant: Hoc enim testimoniis veterum Scripto-
rum vix confirmabitur. (b) Lingua quidem apud Cel-
tas una, vetus nempe Teutonica, tanquam mater
Scaligero doctisque viris viguisse dicitur; hujus ta-
men matricis propagines fuerunt *Francica, Saxonica,
Danicaque*. Teuto etiam sive Teutani & Tanno quin
locum inter Deos Galli, Hispani, Ægyptii attribuerint
tanquam Deastro commentitio, Huetius in Demon-
strat. Evang. propos. iv. cap. 7. ostendit. (c) *As-*

cenaz vero **אשכנז** *ridicule in Hebræorum scriptis
est Germania*, inquit Bochartus Lib. iv. cap. 38. ubi,
quod supra declaraverat, denuo evicit. De vetustis
Germaniæ nationibus, quas secula posteriora & mi-
grationes mutæ tulerunt, partim explicatum antea
fuit, partim paulo inferius explicabitur: De Sclavis
maxime, qui nec orientali nec occidentali Sclavia co-
ercebantur, sed amplas colonias & linguam suam in
tota Germania disseminarunt. Vid. Helmoldus cum
Arnoldi continuatione, & celeberr. Schurtzfleisch in
Disput.

HEKELII.

[a] Ptolemæo *Ου.νιδαι.*

Misnia, Marchia Brandeburgensi, Meckelburgensi Ducatu, ac Pomerania, Sclavonica Urbium, Castellorum ac Vicorum nomina. Gens ipsa adhuc incolit totum Bojohæmum atque Moraviam, Lusatia item agros magna ex parte.

C A P. VII.

Quota pars Germaniæ subiecta fuerit Imperio Romano.

I

AT operæ pretium fuerit, antequam ad hæc nostra secula pergam, primùm indicasse, quota pars olim Germaniæ Romanorum armis debellata fuerit. Primi igitur Germanorum Romanis nomen suum dederunt; armaque noscenda *Cimbri* atque *Teutoni*, ultrò Galliam Italiamque petentes: quos C. Marius partim in Gallia, partim in Italia sub ipsis Alpibus vicit. Cæsar post hinc, dum Galliâ domitâ Rhenum transgressus *Germanos* irritavit, perpetuum Romanis bellum cum Germanorum gente concitavit. Reliqua omnia, quocunque arma tulerunt, prona illis fuerunt. Germanos ingentibus sæpe exercitibus triumphatos magis, quàm victos, ipsimet Romanorum fatentur scriptores. At quota pars horum armis tot secula Germaniam petentibus perdomita fuit? Maximis equidem ipsorum Romanorum cladibus debellati fuerunt populi *Rhenum* inter & *Albim*, Augusti Tiberique auspiciis: at post hos nihil sub imperio suo retinuerunt, nisi Rheno proximos *Frisios*, *Usipios*, *Tenēteros*, *Fuhones Mattiacos*, & his conterminos *Alemannos*: qui tamen non origine Germani, sed Galli fuerunt, ut supra dixi. Sed & hi mox circa Annum Christi CC rebellant, Galliamque crebris incursionibus vexarunt, quo tempore quoque natum *Francorum* nomen: quod sibi omnes populi inter Rhenum Albimque incolentes, in unum corpus congressi, novum à libertatis argumento imposuerunt; protinus & ipsi Galliam crebris incursionibus depopulantes. *a* 1

II. Reliqua ultra Albim Danubiumque Germania intacta semper mansit: quæ & ipsa postmodum *Suevis*, ut supra dixi, *Gothis*, *Burgundis*, *Vandalis* & *Longobardis*, aliisque nationibus emissis, ultrò Romanorum imperium petiit, totum-

B U N O N I S.

a (a) De *Francorum* gente [a] superius ad finem Cap. III. ex D. Hieronymo in vita Hilarionis dictum est; quod illa fuerit inter *Saxones* & *Alemannos*, non tam lata, quam valida gens; adeoque discreta à Saxonibus [b]. Ipsi vero Saxones jam antiquissimis temporibus tenuerunt non solum Westphaliam, sed etiam omnem illum terrarum tractum, qui est inter *Visurgim*, *Oceanum*, *Albim* & *Melibocum*: quæ loca Tacitus attribuit *Chaucis*: Zosimus vero Lib. III. in narratione rerum à *Juliano* ad Rhenum gestarum tradit, *Chaucos* partem esse *Saxonum*, eosque adversus *Francos* gessisse bellum, quod non solum eo tempore, sed sæpissime factum legimus, neque Saxones isti hisce suis sedibus pulsi sunt, discreta à *Francis* gens. Non igitur, quod Cluverius heic existimat, hisce inter *Visurgim* & *Albim* incolentibus, sive *Chaucis* sive *Saxonibus*, *Francorum* nomen impositum est, aut *Franci* habiti sunt.

H E R E L I I.

[a] Quam *H. Junius* in *Batavia* C. IX. etiam descripsit.

[b] Quos *Cattos* à *Tacito* dici *Cranzius* putat.

R E I S K I I.

I. (b) *Cimbri* & *Teutones* extrema Germaniæ effusi, sociisque aucti nationibus, primo Galliam, deinde Italiam irruerunt A. U. C. DCXLV, profligato consule M. Silano, postea Scauro A. U. C. DCXLVII. Sed C. Marius consul eos A. U. C. DCLII fudit, fusosque Italia & Gallia ejecit. Sed Germanicus gentes terrasque hic nullas domuit; ne Cæsar quidem Rheni transitu facto. (c) *Rhenus* ergo Imperii Rom. liberæque Germaniæ limes fuit, tot bellicis expeditionibus frustra insumtis, & necatis *Quintilii Vari* legionibus. Numismata quidem *Domitiani*, *M. Aurelii*, & *Alexandri Severi*, Imp. aurea Germaniam captam, subactam vel devictam exhibent; ea tamen inscriptio vel synecdochica vel hyperbolica fuit. Germani

(a) *Francorum* gens. (b) *Cimbrica* expeditio. (c) *Germania* Romanis non subdita.

NICI
PARS

PICARDIE

PARS

COMITAT
BURGUNDIA

PARS

SABAUDIA
PARS

totumque propemodum occupavit. *Marcomanni* & *Quadi*, Danubii accolæ, jam inde à M. Antonini imperio, *Vindeliciam*, *Noricum* & *Pannoniam* Romanorum provincias, petere cœperunt. Nec ante *Martia* hæc Germanorum gens quievit, donec toto Romano Imperio per varias provincias occupato, ipsum tandem Imperii nomen decusque in fines suos pertraheret.

mani enim Galliam tandem, Hispaniam, Italiam Romanque ipsam sub Augustulo ceperunt; nec tamen unquam toto Romano imperio potiti, nisi occidentale unum pro Auctore intelligas. (a) Quam multæ vero gentes amplæ ac validæ uno Francorum no-

mine (*der Francken oder Freyen*) in fœdus unum coaluerint, quum longo spatio inter *Rhenum*, *Amisiam*, *Visurgim* & *Albim* diffusæ illæ fuerint, scriptores veteres & hodierni præcipue docent.

(a) Sed victrix.

C A P. VIII.

De variis Germaniæ Regnis, ac novissima ejus divisione. I

I.

CÆterum, liberis olim rebuspubl. Germani, inter *Rhenum*, *Danubium*, *Vistulam* & *sinum Codanum*, egerunt. Principes tamen plerique suos habuere: quos falso nomine sæpe *Reges* vocant Romani. Ultra *sinum Codanum* duo fuere jam inde ingentia regna, *Sitonum* in *Norvegia*, & *Sueonum* in *Suedia*: quæ etiam nunc durant: nisi quod *Norvagi* Imperium translatum est ad *Danos*. His postea accesserunt *Czechorum*, in *Bojohæmo* [a], & *Polonorum* ad *Vistulam* amnem. At *Saxonum*, *Duringorum*, *Francorum Orientalium*, *Suevorum* ad fontes *Danubii*, ac *Bojoariorum*, quæ iisdem ferè tempestatibus orta fuerant, circa *Caroli M.* tempora abolita sunt. Hic, tandem Romanorum Imperio in Germaniam [b] delato, in varias provincias atque Ducatus eam divisit; *Norvagia*, *Suedia*, *Daniæ*que parte, trans mare *Suevicum*, ac *Polonia* cis *Vistulam*, jam tum à *Germania* avulsis. (1)

II. Hinc *Germania* in duas partes, id est, in *Superiorem* & *Inferiorem*, divisa est. In *Superiore* sunt regiones istæ: *Helvetia*, *Alsatia*, *Suevia*, *Wirtenburgen-sis Ducatus*, *Bavaria*, *Franconia*, sive *Francia Orientalis*, *Palatinatus Rheni*, *Bojohæmum*, *Moravia* [c], *Austria*, *Stiria*, *Carinthia*, *Carniola*, *Tirolis*. In *Inferiore*, præter *xvii* provincias, quas vulgari nunc vocabulo vocant *Belgium*, sunt: *Leodicensis Episcopatus*, *Lotharingia*, *Juliacensis Ducatus*, *Coloniensis*, *Trevirensis*, *Moguntiacensis Archiepiscopatus*; *Clivia*, *Weistfalia*, *Hassia*, *Duringia*, *Saxonia*, *Misnia*, *Lusatia*, *Silesia*, *Marchia Brandeburgensis*, *Pomera-*

Germaniæ: divisio in Superiorem & Inferiorem. (1) De iis que huc usque de Germaniæ Veteri dixerunt Cluverius & Commentatores, Lector Britannicus Atlantem Geographi cum Londini singulis Mensibus e-

B U N O N I S.

a Carolus M. non solum *Bohemos*, verum etiam cæteros *Sclavos* ad *Vistulam* usque, teste *Eginhardo*, perdomuit, eosque Imperio *Francorum* adjecit. *Polonia* verò ab *Ottonis M.* ætate usque ad *Friderici II* tempora, penè semper Imperio *Germanico* subiecta & tributaria fuit. [d]

H E K E L I.

[a] *Bohemi* enim se ipsos *Czechos* nuncupant.

[b] *Circ. Ann. CHR. DCCCI.*

[c] *Et Hungaria.*

[d] Alii dicunt, *Poloniam*, *Baleslao Chobrio* regnante, ab *Ottone III.* qui *MIRABILIA MUNDI* dictus,

à subiectione & Tributo Imperii Romani esse liberatam, & è Ducatu in Regnum constitutam.

R E I S K I I.

I (a) Dignitas tamen & Ducum officium apud Germanos olim *bellicum* fuit, non *perpetuum*, nec *hereditarium*, nec *supremo cum imperio conjunctum*. *Reges ex nobilitate*, inquit *Tacitus* *Cap. 7.* enim ibi *fiis Ducum ex virtute sumunt, nec regibus infinita aut suis expli-* libera potestas: Et *Duces exemplo potius quam im-* cantur. *perio, si promti, si conspicui, si ante aciem agant admiratione præfunt.* (b) Itaque Romani non falso reges omnes, sed vero, & quibusdam gentibus recepto, quodque compertum habuerant, vocarunt nomine. *Germania* autem *Cisrhenana* Romanis subdita

Præ-

(a) Duces veteres Germ. (b) Regesque.

nia Meckelburgensis Ducatus, Holsatia. Helvetii, postquam MCCCC prope annis in Germania, ac novissime sub Germanorum Imperio computati essent, jugo tandem imperii excusso, CCXX circiter annos libere agunt. β

III. Cæ-

Præfectos primum & Præsides, tandemque Duces aut Comites ab Imp. suscepit. Transrhenana vero sub Carolina stirpis regibus & Imp. demum Duces Comitæque sibi præpositos admisit. (a) Hinc nova Germaniæ Respubl. & nova hujus in superiorem atque inferiorem divisio secuta: Illa dudum Helvetii, hac vero utrumque Belgium tam Confœderatum quam Regium, itemque Lotharingia exciderunt: Tandem recentior eaque politica per decem circulos, (*Kreise*) quorum unus *Burgundicus* nempe nec Jurisdictionem nostri amplius Imperii agnoscit, Comitatu Burgundiæ ad Gallos etiam traducto. Plures vero Ducatus, Comitatus, Dynastias & urbes liberas, quæ singulis subsunt circulis, nec in hac nostra recensione habentur, illas è Notitia Imp. Romano-Germ. Bœcleriana vel Imhofiana vel alia quacunque addito, cui lubet. *Principatus certe Monpelgardensis* nulli subest circulo, votum tamen atque sessionem in Comitibus habet. De ortu Electoralis Collegii, numero septenario, auctoque hujus per pacem Monast. Osnabrug. facta; nono itidem Electoratu nuperrimè controverfo admissoque scripta extant publica eaque varia.

B U N O N I S.

β Quando & qua occasione Helvetii sese vindicarint in libertatem, dictum est capite XVII. lib. II.

I. (b) Multæ illæ, in quas Germania divisa est, provinciæ facilius in memoria hærent; si decem illi Circuli, in quos eas demum distinxit Maximilianus I, rectè observantur: quod ipsum, quum ad Imperii Germanici quoque faciant notitiam, quæ terræ singulis contineantur Circulis, hic paucis indicandum paravimus. Ex his, initio numerandi ab Oriente facta, I. est *Austriacus*; quo continentur [e], Archiducatus (c) Aultriæ; Ducatus Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ [f] & Comitatus Tirolis: Episcopatus Tridentinus, Brixienfis, Laubacensis, & Viennensis [g]. Hujus Circuli Director (*Aufzschreibender Fürst*) est ipse *Imperator*: qui idem *Archidux Austriae*.

II. Hoc ordine (d) *Circulus est Bavaricus*; ad quem pertinent Archiepiscopatus Salisburgensis; Episcopatus Ratisbonensis, Passaviensis, & Frisingensis, Ducatus utriusque Baviaræ, cum Superioris, tum Inferioris; Palatinatus superior: Palatinatus Neoburgicus: Landgraviatus Leuchtenbergensis: Comitatus [b] Orienburgicus; Ratisbona: Circuli Bavarici Directores (*Aufzschreibende Fürsten*) sunt ipse *Electo Bavarus*, & *Archiepiscopus Salisburgensis*.

III. (e) *Circulus Francicus*; cujus partes sunt, Ducatus Franciæ Orientalis: Episcopatus Herbipolensis, Bambergensis, Aichsterensis: Ditio Magistri ordinis Teutonici in *Margenthal*: Burggraviatus Norimbergensis, quem tenent Marchiones Brandeburgici, Culmbachiensis & Anspachensis: Comitatus Hennebergensis, Hohenloicus [i], Erbacensis, Schwartzenbergensis, Wertheimensis: Baronatus Limburgensis: Norimberga, Rotenburgum ad Tubarim: Winthemium & Schwinfurtum [k]. Directores sunt, *Episcopus Bambergensis*, & *Marchio Brandenburgicus*.

IV. (f) *Suevicus Circulus*, quo comprehenduntur Episcopatus Constantiensis, Curiensis, Augustanus, & multi Abbates in Suevia [l]: Ducatus Wurtembergensis; Marchionatus Badensis: Algoja: Hegovia: Comitatus multi, ex quibus præcipui, Hohenzollerenfis, Helfensteinensis, Oetingensis, Montfortensis, Furstenbergensis, Zimberensis, &c. Civitates etiam multæ, Augusta Vindelic: Ulma, Memminga, Reutlinga, Ellinga, Heilbronna, Bibracum, Lindavia, Ravenspurgum, Constantia, Schaffhusia, Halla Suevorum, Norlinga, Rotwila, Kauffbyra, Donawerda: Campidonum, Cella, Duncckelspiela, Offenburgum, Uberlinga; & demum libera Nobilitas Sueviæ Imperio immediatè subjecta. Directores sunt *Episcopus Constantiensis*, & *Dux Wurtembergensis*.

V. (g) *Circulus Burgundicus*, ad quem pertinet Belgium, & Burgundiæ Comitatus (*Ober-Burgund*) [m]. Director hujus Circuli est *Hispaniæ Rex*.

VI. (h) *Circulus Rhenanus Superior*, cui subsunt Episcopatus Basileensis, Argentinensis, Spirensis, & Wormatiensis: Abbatia Fuldensis & Hirschfeldensis [n]: Ducatus Lotharingiæ, Sabaudia: Palatinatus Sponheimensis & Bipontinus: Landgraviatus Alsatia & Hassia: Comitatus, Catzenelbogenfis, Dietzenfis, Ziegenhaimensis, Niddensis, Waldecensis, Nassoviensis, Dillenbergenfis, Saræpontanus, Widgensteinensis, Falckensteinensis, Isenburgenfis, Leiningensis, Rappoltz-Kirchenfis, Salmensis, Morsburgenfis, Hanaviensis, Leiningensis, Solmensis, Budingensis, Wetteravia; Argentoratum, Colmaria, Francofurtum ad Mœnum, Frideburga Wetteraviæ; Hagenoa, Keifersberga, Landavia, Mulhusa in Alsatia, Selestadium, Spira, Turchheimium, Wetzlarium, Wormatia. Directores sunt, *Episcopus Wormatiensis*, & *Palatinus Sponheimensis*.

VII. (i) *Circulus Rhenanus Inferior*, qui & *Electoralis Rhenanus* dicitur, quod eum constituunt provinciæ Electorum Moguntini, Coloniensis, Treverensis & Palatini; & quæ sunt sub iis ditiones [o]: ut terræ Nassoviorum in Beilstein [p], & Magistri Ordinis Teutonici in Cobientz: Gelnhusa. Director est *Archiepiscopus Moguntinus Elector*. [q]

VIII. (k) *Westphalicus Circulus*, quo habentur Episcopatus Paderbornensis, Monasteriensis, Osnabrugensis, Verdensis, Mindensis, Leodicensis, Ultrajectinus, Cameracensis: Abbatia Corbeiensis [r]; Ducatus Juliacensis, Clivensis, Montensis [s], Westphalia; Comitatus Marca, Lippiensis, Bentheimensis, Embdanus, Diepholtanus, Hojensis, Schauenburgenfis, Oldenburgenfis, Ravenspurgensis, & Frisia Orientalis [t]: Civitates, Colonia Agrippina, Aquisgranum, Tremonia, Herfordia. Directores sunt, *Episcopus Monasteriensis*, & *Dux Juliacensis*. [v]

IX. (l) *Circulus Saxonicus Inferior*; ad quem referuntur Archiepiscopatus Magdeburgensis [x], & qui nuper erat, Bremensis: Episcopatus, Halberstadenfis, Hildesheimensis, Lubecensis, Sueriensis & Ratzenburgenfis, Ducatus [y] Brunsvicensis, Luneburgensis, Mecklenburgensis, Lauenburgensis, & Holsatia:

(a) Germania superior & inferior. (b) Germaniæ in x. Circulos divisio. (c) 1. Austriacus. (d) 2. Bavaricus. (e) 3. Francicus. (f) 4. Suevicus. (g) 5. Burgundicus. (h) 6. Rhenanus Superior. (i) 7. Electoralis. (k) 8. Westphalicus. (l) 9. Saxonicus inferior.

III. Cæterum, Othone III imperante, (ut vulgaris opinio est) inter Germaniæ Principes conventum atque decretum fuit, ne quis, nisi Germanici Nominis Princeps, Rom. Imperator crearetur. Atque tum γ Septemviri constituti, quibus ob eligendi Imperatorem potestatem, *Electorum* nomen inditum. Horum tres Ecclesiastici, iidemque Archiepiscopi, & Archicancellarii S. Imperii. Primus, *Moguntiacus* in Germania: Secundus, *Coloniensis* in Italia: Tertius, *Treverensis* in Gallia. Quatuor reliqui sunt Seculares. Primus, *Rex Bojohemiæ*, Pocil-

Septemviri
quando con-
stituti.

latia: Comitatus Delmenhorst [z]: Lubeca, Goslaria, Mulhusa & Nordhusa Thuringiæ. Directores sunt *Dux Bremensis*, *Administrator Magdeburgensis*, & *Dux Brunsvicensis*, alternis tamen vicibus.

X. (a) *Circulus Saxonicus Superior* habet Episcopatus Misnensem, Merseburgensem, Brandenburgensem, Havelbergensem, Naumburgensem 2: Abbatis, Salfeldensem, Quedlinburgensem: Ducatum Saxoniam Elect. Pomeraniam 3, Marchionatum 4, Brandenburgensem 5: Anhaltinam provinciam: Thuringiam: Comitatus, Schwartzburgensem, Mansfeldensem, Stolbergensem, Barbiensem & Gleichensem 6. Circuli Director est *Saxoniam Dux, Elector.* [a] 7

H E K E L I I.

[e] Cùm superior, tum inferior.

[f] Croatia & Vandalia.

[g] Huc referendi quoque sunt Principatus & Ditiones *Dieterichsteinensis*, *Eggenbergensis*, *Piccolominiensis* & *Aversbergensis*, ut & Comitatus *Schœnbergensis*, *Hardecensis* & *Wolkensteinensis*.

[b] Et Baronatus *Lobkowitzianus*, *Eggenbergensis*, *Ortenburgicus*, *Staufenfelsensis*, *Degenbergensis*, *Wolfsteinensis*, *Maxelreimensis*, *Hobenwaldccensis*, &c. Item ipsa S. R. Imp. Libera Ratisbona.

[i] Castellanus.

[k] Et *Weisenburgum Nortgaviae*.

[l] *Campodunensis* imprimis, qui olim *Vermetanensis* & *Tretticensis*, seu *Verticensis* est dictus.

[m] Partim ipsi Ditioni *Hispanicae*, partim *Gallicae*, partim quoque *Potentiss. Ordinib. Hollandiae* subiectum.

[n] *Murbacensis*, *Luderenensis*, &c.

[o] Nec non Ducatus & principali dignitate Comitatus *Arenbergensis*.

[p] *Inferioris Ijenburgi & Renecci*.

[q] Cui nonnulli adjungunt & *Electorem Palatinum*

[r] *Werdensis*, *Hervordensis* & *Essensis*. Huc referunt quoque quidam *Politicorum St. Cornelii Monasterium*, (S. *Cornelii Munster*) prope *Aquisgranum*.

[s] Qui hodiè partim *Electoralibus Brandenburgicæ*, partim *Neoburgico-Palatinae Ditioni* subsunt.

[t] *Principatus Nassoviano-Dillenburgensis*: Comitatus *Sainensis*, *Rietbergensis*, *Delmenhorstenensis*, *Brunkhorstenensis*, *Winnenbergensis*, *Wiedensis* & *Runkelensis*, &c.

[v] Qui hodiè est *Elector Brandenburgicus*.

[x] Nunc in Ducatum mutatus.

[y] Et Principatus.

[z] *Blankenburgeris* & *Reinssteinensis*. Porro Civitates S. R. Imp. Liberae atque *Hanseaticæ*, *Bremæ*, *Hamburgum*.

[a] X. *Circulus Saxonicus Superior* habet primum Provincias *Electoriales Saxonicas*, in sex Circulos, *Electorem* nempe *Thuringicum*, *Misnicum*,

Lipsiacum, *Metallifero Montanum* & *Variscum* divisas, in quibus Episcopatus *Misnensis*, *Merseburgensis*, & *Numburgensis*. Quo referenda *Abbatia Quedlinburgensis*, cujus Protector *Saxo Elector*. Deinde *Electoriales* Brandenburgicas, in quibus Marchionatus quadruplex, (*die Alte-Mittel-Neue-und Uher-Mark*) Episcopatus *Havelbergensis*, *Lebusensis* & *Caminensis*: Porro Ducatus *Principum Saxonorum Lineæ Gothanae*, *Alteburgicae*, *Coburgensis*, *Vinariensis* & *Ifenacensis* cum *Abbatia Salfeldensi*, Ducatus ceterioris & anterioris *Pomeraniae*, Principatum *Anhaltinum*, Comitatus *Schwartzburgenses*, *Mansfeldensem*, *Stolbergensem*, *Barbiansem*, *Hohnsteinensem*, *Gleichensem* & *Rutbenicos*, ut & Baronatus *Schœnburgicos*. * Circuli Director est *Elector Saxonicus*; Subordinatus vero *Elector Brandenburgicus*, Coordinati *Duces Saxoniae Lineæ Gothanae* atque *Vinariensis*.

* Heic *Pluralis* omnino rectè est positus. Datur enim (non ratione *Dignitatis*, sive *Eminentiae*, sed ratione *Situs* saltem) Baronatus *SCHOENBURGIACUS* & *Superior* & *Inferior*, quorum prior *Waldenburgensis* est Lineæ; posterior autem *Wideraviensis*, *Penicensis* ac utriusque *Remmissensis*. Opida, quæ ad *superiorem* Baronatum pertinent, sunt *Waldenburgum*, *Hartenstein*, (ubi *Paulus Flemmingius*, Olor ille *Teutonicus*, ortus) *Lichterstein* & *Lœsniz*, *Johannis Zechendorffii* dulcissimum natale Solum. *Inferioris* autem est *Glauchba*, omnium *Metropolis* & *Adriani Beieri* Patria, ubi imprimis *Heroum* *SCHOENBURGIACORUM*, quos *Jo. Angel. Werdenbagen* Part. I. Tract. *General Rerumpp. Hanseaticar.* p. 122. *Barones* *SCHOENBERGENSES* vccat, *DOMUS AVITA*, quasi dicta *die Schoeneburg*, (unde & *Baronibus* cognomen) est conspicienda. Cui annumeratur *Opidum Peniga* & *Opidula Mebrana*, *Hohnstein* & *Lunzenau*. Cæterum illustris ac incluta *Baronum* *SCHOENBURGIACORUM* *Prosapia* adeo est antiqua, ut tempore *CAROLI M.* quoque in *Germania* egregiè floruerit ac claruerit.

R E I S K I I.

2 Suis Ducibus subjectos.

3 Utramque.

4 Et *Electoratium*.

5. Ducatus in *Thuringia* *Misnae*que *Vinariensem*, *Gothanum*, *Ifenacensem*, *Altenburgicum*, *Coburgensem*: *Principatus Anhaltinus*.

6 *Blanckenburgicus* & *Rheinstein*.

7 Subordinatus *Elector Brandenburgicus*: Coordinati *Duces Saxoniae* *Holsteinensem* & *Rhuthenicis* tum *senioris* tum *junioris lineæ*: *Baronatus* item *Schœnburgicus*.

B U N O N I S.

γ (b) *Vulgaris* illa quidem est opinio, septem *Electores* ab *Ottone III* Imperatore esse constitutos. At Ho-

(a) 10. Saxonicus superior. (b) Quando Electores instituti.

Pocillator : Secundus, Palatinus Rheni, Dapifer : Tertius, Saxo, Ensifer : Quartus, Marchio Brandeburgensis, cubicularius. δ

(1) Numerus autem Septenarius a Carolo IV constituutus Anno 1356. Wicquefort in Lib. cui Titulus P Ambassadeur & ses Fonctions. (2) Qui Præfatus domus Imperatoris constitutus est. at nunc propter Rebellionem expulsus & proscriptus.

Hoffiensis, Bellarminus, alique hanc Electorum constitutionem ascribunt Gregorio V, Pontifici Romano [b]. Verum antiquiorum Scriptorum nemo hujus live ab Ottone III, live a Gregorio V, profectæ constitutionis mentionem facit. Quinimo, Ottone Frisingensi, Abbate Urspergeni, & Sigeberto testibus, etiam post Ottonem illum III, ad tempora usque Friderici II, Imperatores electi sunt ab omnibus, aut certe plurimis regni proceribus : in quorum numero non solum fuerunt Archiepiscopi, verum etiam Episcopi & Abbates : quorum imprimis erat, si extitisset, tam sanctam Pontificis sui observare constitutionem. Hinc alii ab ipso Friderico II Electores constitutos volunt (1). Post illius sanè tempora eligendi Imperatoris potestas ad potentiores & pauciores

venit ; Cæteris jus & auctoritatem illam aut negligentibus, aut non satis timentibus : donec consuetudinem illam Imperatoris per paucorum Principum suffragia eligendi Aurea Bulla solenni & salutari lege confirmavit.

δ (a) Palatinus Carolus Ludovicus per pacem Monasteriensem A. 1648 initam in provincias suas restitutus, quum Electoralem dignitatem patri suo Friderico antehac ablatam, & Bavarix Duci collatam (2) nollet dimittere, ipse constitutus est Elector Octavus. (3)

H E K E L I I.

[b] Ottonis III Coætaneo : alii Heinrico II, & Sylvestro II, Papæ : alii pluribus aliis.

(a) Elector Octavus.

(3) Nunc Dux Hanoveria Elector Nonus, & Vexillifer Imperii constitutus est.

C A P. IX.

De Imperii Germanici provinciis, citra Rhenum in Gallico solo sitis. I

I.

Leodicensis provincia.

L eodicensis a provincia (1), quamvis Belgicis undique cincta, tamen ad S. Imperium spectat, Coloniensi Episcopo subjecta. Caput ejus est β Leodicum [a], urbs ampla & superba, magnificis ædificiis [b] instructa ; ob amoenitatem

(1) Quidam Nomen inditum putant, quia Legio Romana ab Amborige ibi profligata fuit. (2) Marmore & Sulphure etiam celebris. (3) Nunc autem propter Rebellionem expulsus & proscriptus.

B U N O N I S.

α (a) Leodicensis Episcopatus [c], olim Tungrensium [d] limites habet ab Ortu Mosam fl. & Ducatum Limburgensem ; a Septentrione & Occasu Brabantiam ; a Meridie Comitatum Namurci [e]. Fluvii præter Mosam celebriores hic sunt, Urbis, Feckel, Hey. Continet præter Ducatum Buillionensem, Marchionatum Francimontanum, etiam Comitatus Hasbania, & Leotensem. β Leodicum [f] a Carolo Burgundo captum, A^o 1468. & in ipsa urbe XLM occisi, XII M submersi sunt. Ut hujus culpæ veniam impetraret Carolus iste, D. Georgii statuam, ex puro auro conflata, consecravit ædi D. Lamberto sacræ. Opidani perhibentur mobiles & ad seditiones proni. Urbem hanc, præter Mosam, quatuor interluunt flumina, Legia, Vta, Vesa, Ambularius.

H E K E L I I.

[a] A Justo Lipsio è Vitâ Caroli Magni a Pitæo editâ imprimis sic vocatum.

[b] In valle.

[c] Vulgò de Liege.

[d] Quod Tungri olim cum Eburonibus, Centronibus & Ceresinis, Populis quippe Cæsari, cæterisque Scriptoribus veteribus notis, Provinciam hanc olim incoluere.

[e] Regio ipsa pulchra admodum, fertilissimaque est plurimis gaudens limpidiſſimis Annibus, usque

piscosissimis, ac prætereà Sylvis opacis, Montibusque ac Convallibus, quæ vineta fructusque proferunt, ac ferarum venatione ornatissima sunt. Isthic etiam sunt Minerarum fodinæ, præcipuè Ferri & Carbonum, quos Lithanthraces vocant. (2)

[f] S Leodium.

R E I S K I I.

I Leodicum ab Leode Francico vocabulo i. e. propria supellectile, vicus publicus A. 770, & crebro Caroli M. accessu frequentior apud Eginhardum dicitur : Urbs denique aliquando libera, sed rursus ad obsequium redacta suo nunc Episcopo, nec Coloniensi amplius subest. Cum enim Maximilianus Henricus Archiepisc. Colon. A. 1688 obiisset, Canonica electione facta Joh. Ludovicus Baro ab Elderen Leodicensis Episcopus creabatur. Dum interea [b] Coloniensis successio & huic admista Furstenbergiana factio turbas commovebat gravissimas, quin bellum calamitosius a Gallis toti Germaniæ illatum : Clemens tamen Dux Bavarix tandem rejecto Wilhel. Eggone Furstenbergio, Bonnaque Gallis iterum A. 1689 erepta prævaluit, ætate tum adhuc minor, nec Annos octodecim natus, ubi dispensatio Rom. Pontif. Innocentii XI, & consensus Collegii Electoralis accesserat (3). Philippo autem Wilhel. Neoburg. (c) Ducatus Juliacensis & Montium ac toti Neoburg. Palat. familiaris An. 1629 mansit ; Eidem etiam Palatinatus Electoralis An. 1685 cessit, Gallico nunc bello atrociter

(a) Leodicum. (b) Coloniensis successio. (c) Ducatus Juliacensis. (d) Lotharingia.

moenitatem deliciasque varias *paradisus sacerdotum* nuncupata (1) *Huy*, nitidum cum arce opidum. *Bullion* (2), sui quondam juris Ducatus; nunc Leodicen- si Episcopo subiectus; arcem habet ejus nominis munitissimam. γ

II. Caput δ *Ducatus Juliensis*, quod ei nomen dedit, est & *Juliacum*, opi- dum antiquum atque munitum (3). In Juliensi agro sita est urbs ζ *Aqua Grani* (4), sive, ut vulgo usurpatur, *Aquisgranum*; German. super. *Aach*, in- ferioribus *Aken*, Gallis *Aix* dicta; saluberrimis calidarum aquarum fontibus clara; *Caroli M.* primi Germanorum Imperatoris aula ac sepulchro insignis. Mos erat olim, Imperatores heic inaugurare sub corona ferrea in templo pendente.

III. η *Coloniensis Diæcesis* veterum Ubiorum ad utramque Rheni ripam se- des olim fuit. Ipsa urbs *Colonia Agrippinensis*, seu, ut vulgo usurpatur, *Colonia Agrippina*, Ubiorum caput, à δ *Colonia*, *Agrippinae* Claudii Imperatoris uxo- ris auspiciis deducta, nomen cognomento traxit. Urbs nunc est Germanica- rum maxima (5), Emporiumque ad Rhenum celeberrimum. Cæterum, li- bera est Imperii civitas. *Bonna* antiquum munitumque opidum, Archiepisco- pi *Coloniensis*, *Electoris Imperii*, sedes. (6)

Juliensis ducatus. Gulich. Aquæ Grani.

Archiepisco- patus Colo- niensis. Colonia Agrippinen- sis. Bonna.

IV. ι Lo-

ter depopulatus. Tota (a) *Lotharingia* excluso Duce Carolo ferme septuagenario, qui tandem, An. 1674, *Francfurti* exul obiit, in Gallicam potestatem, An. 1671, venit. (b) *Austrasia* olim *Westriæ* aut *Neustriæ* opposita regnum ex *Clodovæi* divisione unum, ab *Mosa* Rhenoque in *Allemaniam* & *Thuringiam* pro- ductum, continuit: Cujus regem quod *Carolus Dux Lotharing.* sese titulo numisque profiteretur, perpetuum apud Gallos odium incurrit; vid. libellum de *Austras. Germanicum*, & affectam *Obrechtii* descriptio- nem. Augusta (c) *Trevirorum* metropolis, urbs Germaniæ antiquissima, Romanorum Magistratum & Monetæ olim sedes: Huic proxima nec Rom. anti- quitatibus inferior (d) *Colonia* est *Agripp.* Deni- que (e) *Moguntiacum* ab *Mogo* sive *Mœno* fluvio, nobilissima *Drusi* colonia, primatu Ecclesiastico & Archicancellatu per nostram Germaniam clara. *Tunica* vero *Christi Jesu inconsutilis* apud *Treviros*, *tria regum* apud *Colonienses corpora*, & *turris murium* sive *Myopyrgus* *Bingæ* opido vicina vel incertas histo- rias vel fabulas olent. Vid. *Dorschæum* in dissert. *Casaubonum* in *Exercit.* & *Serravium* in comment. *Mogunt.* (f) *Wormatia* & (g) *Spira*, urbes antiquæ & regibus olim *Francis* cultæ, à *Gallis* nuper di- rutæ adhuc jacent: (h) *Philippoburgum* An. 1676 no- stratibus captum in Germaniæ potestatem rediit, sed hoc bello patriæ rursus ereptum hostibus parer. (i) *Alsatia* cum *Argentorato* contra fidem in pactis *No- viomag.* datam obsessio captoque ab iisdem hostibus tenetur; Principatus itidem *Monpelgardensis* & *Co- mitatus Palatini* reliqui *Alsatia* vicini arctissime pre- muntur.

BUNONIS.

γ (k) *Hojum* ad *Mosam* est: itemque (l) *Dinantium* rupi impositum, quod septies & decies frustra ob- sessum, An. 1554 armis Gallicis cessit. (7)

δ (m) *Ducatus Juliensis* limites habet ab Ortu Rhenum, à *Septemtrione* Ducatum *Cliviæ*, ab Oc- cidente *Mosam*, à *Meridie* *Lutzenburgensem* & *Lim- burgensem* Ducatus. Has terras rigant præter *Rhe- num* & *Mosam*, *Ifela*, *Ersta*, *Rura* & *Werma*.

ε (n) *Juliacum* ad *Ruram* est [g]. Opidum hoc ab *Hispanis* expugnatum per pacem *Monasteriensem* *Palatino Neuburgico* restitutum est. Itemque *Mar- codurum* seu *Dura*. (o) *Monasterium*, vulgo *Mun- ster Eysel*, ad *Ifelam*.

ζ (p) *Aquisgranum* [b] est ad *Wermam* fl. An. 1609, *Johannes Wilhelmus Juliensis* & *Cliven- sium Dux*, stirpis suæ postremus, obiit: unde inter *Electorem Brandenburgicum* & *Palatinum Neuburgi- cum* de *Provinciis* istis orta certamina. (8)

η (q) *Archiepiscopatus Coloniensis* habet ab Ori- ente *Westphaliam*, à *Septemtrione* *Episcopatum Mo- nasteriensem*, ab *Occasu* Ducatum *Juliensem* & *Cliven- sem*, à *Meridie* *Archiepiscopatum Treverensem*, *Rhenus* medium interluit.

HEKELII.

[g] Olim vocabatur *Vatucca*, ut & *Julium*, quod *Julius Caesar* huic Opido nomen dedit.

[b] Quod antiquis *Nuagerra* fuit.

BUNONIS.

δ Ipsa (r) *Colonia* habet *Academiam* An. C. 1388 [i] institutam. *Trium SS. Regum*, ut vulgo habentur, reliquiæ ibidem asservantur. Inter *Bonnam* & *Coloniæ* in insula *Krampenwerth* fuit propugnaculum illud vulgo *Pfaffenmutz* dictum. Celebriora hic porro sunt opida, *Linzium*, *Novesium*, vulgo *Reysz* ad *Erpiam*, & *Berka*, vulgo *Reinberg*; ad quam non multis abhinc annis *Hispani Mosam*, per alveum à *Venloa* ad *Bergam* usque deductum, cum *Rheno* con- jungere conabantur. Post *Gebhardum Truchsesium* *Archiepiscopum Coloniensem* ob *Religionem Evange- licam*

(1) Templi 100 nume- rat.
(2) Nunc Gallis sub- est.
(3) Sunt qui nomen du- cunt a *Julia Agrippina*, *Coloniae Fun- datrice*.
(4) Virum ab *Apolline Granno*, an a *Serenio Grano*, *Gallia Belgicae Praefecto* sub *Adriano*, non liquet.
(5) Templi 360 nume- rat.
(6) A Duce *Parmensi A.* 1588 expu- gnata; ite- rum a *Guili- elmo III Au- riaco A.* 1673 ab *Electore Brandenburgico* con- tra *Gallos A.* 1689, & po- stremo ab *Anglis* & *Batavis* An. 1703.
(7) An. 1703 a Duce *Marlbur-*

(a) *Lotharingia*. (b) *Austrasia*. (c) *Trevir*. (d) *Colon*. (e) *Mogunt*. (f) *Wormatia*. (g) *Spira*. (h) *Philippoburgum*. (i) *Alsatia*. (k) *Hojum*. (l) *Dinantium*. (m) *Juliensis Ducatus*. (n) *Juliacum*. (o) *Monasterium*. (p) *Aquisgranum*. (q) *Coloniensis Archiepiscopatus*. (r) *Colonia*.

gico recuperata. (8) *Ducatus autem Clivensis Brandenburgico*, & *Juliensis Neuburgico* ex *Conventu* cessit. vide *Atlantem Geog. Londini editum*.

Lotharingia.
 Lottheringen.
 Divodurum.
 Virodunum.
 Tullum.
 Nansium.
 Austrasia.
 Westreich.

Treverenſis
 Arch.
 Treveris.
 Confluentes.
 Vitellicum

(1) Olim
 Trevirorum
 & Gallia
 Belgica Me-
 tropolis, ac
 Imperii Cif-
 alpini e-
 des. Marcel-
 lino Domici-
 lum Princi-
 pum clarum
 dicitur. An-
 tiquitate
 vix Romæ
 cedit.

IV. *Lotharingia Ducatus* à Lothario, Caroli M. nepote, nomen accepit: caput ejus quondam fuit *Divodurum Mediomatricum*, vulgo *Metz*, libera Imperii civitas: at nunc Gallia Rex eam tenet; una cum *Viroduno*, *Verdun*; & *Tullo*, *Toul*. *Nansium*, vulgo *Nansy*, sedes nunc Ducum & caput Provinciae, egregia munitaque urbs.

V. *Austrasia* [k] complectitur Diœceses Treverenſem & Moguntinam; item Ducatum Bipontinum, vulgo *Zweybrücken*, Comitatusque, *Sarbrücken*, *Leyningen*, *Bitsch*.

VI. *Treverenſis Archiepiscopatus* caput est *Augusta Treverorum* [l], vulgo *Trier*, Gallis *Treves*; urbs antiquitatem suam præ se ferens (1). *Confluentes*, *Coblentz*, urbs ad Rheni Mosellæque confluentes posita, haud exigui est momenti. *Vitellicum*, *Witlich*, Treverenſis Archiepiscopi atque Electoris sedes.

VII. *Moguntina*

licam auctoritate Pontificis Rom. & armis Hispanorum ejectum Ernestus Bavariae Dux Archiepiscopus est constitutus, anno C. 1583. Et ab isto tempore Bavariae Duces Archiepiscopatum Colonienſem tenent.

HEKELII.

[i] A Senatu illius loci.

BUNONIS.

Lotharius I, Imperator, Caroli M. nepos, tres habens filios, in totidem regna divisit Imperium Francicum. *Ludovico* primogenito tribuit Italiam cum Cæsarea dignitate: *Lothario* eam dedit partem, quæ deinde ab hoc, primo ejus Rege, *Lotharii regnum*, seu (a) *Lotharingia* dicta est: at *Carolus* tertio genitus obtrivit Provinciam & Galliam Narbonenſem [m]. Habet *Lotharingia* ab Ortus Alsatiam, à Septentrione Archiepiscopatum Treverenſem & Ducatum Lutzenburgicum, ab Occasu Galliam, à Meridie Burgundiae Comitatum. Celebriores ibi sunt fluvii *Mosa*, *Mosella*, *Murtba*, & *Sarriba*.

(b) *Metis*, *Metz*, ad Sellam fl. qui ibidem in Mosellam influit, urbs ampla & munitissima cum arce. [n]

λ *Verdunum* ad Mosam fl. est inter Arduennam silvam & Barrum, urbs amplissima, & arce amplissima jam communita.

μ *Tullum* urbs ad Mosellam posita, munita non est [o]. Urbes illas seculo XVI Imperio eripuit Henricus II, Gallia rex.

ν (c) *Nansium* est ad Murtham fluvium mœnibus hodie nudatum [p]. *Pontamussum* habet Academiam. Hunc Ducatum ferè omnem, ejectis Ducibus, occupavit rex Gallia.

ξ *Austrasia*, quæ hodiè vulgò habetur, concluditur intra Lotharingiam, Treverenſem provinciam, Palatinatum Electoralem, & Alsatiam. Fluvii rigatur, *Sarriba*, *Lutra*, *Bleiffa*. Huc etiam pertinent, (d) *Lutzelstein*, (e) *Lautereck* & (f) *Birckenfeld*; diversorum Palatinorum sedes; item (g) *Tabernæ Montana*, *Bergzabern* & *Hornbach*.

ο (h) *Treverenſis Archiepiscopatus* habet ab Ortus Ringojam & partem Hassia, à Septentrione Archiepiscopatum Colonienſem [q], ab Occidente Ducatum Lutzenburgensem, à Meridie Ducatum Bipontinum.

π (i) *Treveris* ad Mosellam sita, jam Augusti Imperatoris ætate floruit: qui vero à Trebeta Nini filio

eam putant conditam, fabulas amplectuntur, non historias [r]. Habet Academiam. Hic asservatur tunica Salvatoris.

ρ (k) *Confluentes*, vulgo *Confluentia*, è regione in altera ripa munitissimum habet castrum *Ebrenberti*, *Ebrenbrecht-Stein*, seu *Ebrenbreit-Stein*, vulgo (l) *Herman-Stein*. Superiori bello Galli tenebant, qui diuturna obsidione pressi, ægrè tandem illud reddiderunt [s]. Archiepiscopatus huic subest *Eysalia* pars, ubi opidum (m) *Sleida*, Johannis Sleidani [t] Historici patria.

HEKELII.

[k] *Oesterich*, seu *Westreich*.

[l] *S. Triverorum*, sic vocata, quasi sit *Metropolis* inter Germaniam primam & secundam.

[m] *Bucholcerus* in *Indice Chronol.* sub An. CHR. DCCCXLIV. p. 286. Edit. 4. præeuntibus aliis, dicit: *Ludovicum* accepisse *Germaniam*; *LOTHARIUM V*, cum Imperatoris nomine, *Italiam*, mediamque partem *Franciæ* inter *Scaldin* & *Rbenum*, quæ ab ejus nomine appellata est *LOTHARINGIA*.

[n] *Cujus introitus ægre patet Exteris*. *Claram* heic *Tribunal* est, ad quod, *Lotharingia*, ejectis Ducibus, in potestatem Gallorum per Ducem Generalissimum *de Fourille* Anno 1670 inopinatò redactâ, omnis provocatio, Rege sic jubente, fit. Si contra eveniret, proditæ violatæque Reipublicæ crimen esset.

[o] Olim *Episcopalis* Sedes erat. Templum primarium ad *St. Stephani* benè, amplè, eleganterque cum multis Sacellis exstructum est, in quo *St. Bernhardi* tumba visenda.

[p] Ducum Sede quondam clarebat maximè. Alioquin valdè amœna Urbs est, & adhuc in *Veterem* & *Novam* rectè dividitur.

[q] Ducatum *Montensem*, & Comitatum *Nassovienſem*, quos inprimis *Maginus* addit.

[r] *Conf. Matth. Dresseri* Pars V. *Isagog. Histor.* p. 572. Hoc verum est, quod antiquitate suâ cum *Viterbio* & *Genua*, Urbibus *Italiae* omnium antiquioribus, contenderit.

[s] *Panthaleon*, magnæ æstimationis atque autoritatis seculo suo Medicus, de *Confluentis*, s. de *Confluentia*, dictus est à Patriâ suâ, sicuti refert mansuetissimus Vir, *Quenstedtius*, in *Dialog. de Patr. Viror. Illustr.* p. 147.

[t] Viri

(a) Lotharingia unde dicta. (b) Metis. (c) Nansium. (d) Lutzelstein. (e) Lautereck. (f) Birckenfeld. (g) Tabernæ. (h) Treverenſis Archiepisc. (i) Treveris. (k) Confluentia, (l) Herman-Stein. (m) Sleida.

VII. σ *Moguntini* Archiepiscopatus caput est *Moguntiacum*, sive τ *Moguntia*, *Ments*, urbs inter præclaras Germaniæ computata (1). At sedes Archiepiscopi Electorisque trans Rhenum in Germanico solo, ν *Asciburgii*, *Ascheburg*. Sunt præterea in Austrasia liberæ Imperii urbes; ϕ *Wormatia*, vulgo *Worms* (2): χ *Oppenheim*: & $\downarrow$ *Spira*, Juridico totius Imperii conventu clara [u], *Cameram Imperialem* vulgo vocant (3). ω *Franckenthal*, nitidissimum est à Belgis excultum opidum Electori Palatino subditum.

Moguntini Arch. Moguntia. Asciburgium. Wormatia. Oppenheim. Spira. Franckenthal.

VIII. α *Al-*

[t] Viri multiplices eruditione, summâ prudentiâ atque eximiâ pietate omnino clari, consummatissimique *Historici*.

BUNONIS.

σ Ad *Archiepiscopatum Moguntinum* terræ quæ pertinent, sunt ad Rhenum in Wetteravia, Eislefeldia, Hassia, Thuringia & Franconia.

τ (a) *Moguntiacum* contra Rheni Mœnique confluentes positum, antea vicum, mœnibus firmavit Drusus [x] Nero, Cæsaris Augusti privignus, Tiberii Imperatoris frater anno ante natum Christum XIV. Hodie Archiepiscopi sede & Academia [y] floret [z]. Superiori bello urbs hæc sæpe capta ac recepta est. [a] (4)

ν (b) *Asciburgium*, vulgo dicitur *Aschaffen-burg*, supra Francofurtum ad Mœnum situm, arcem habet splendidam. Ad Rheni Nahæque confluentes est *Bingium* opidum [b], infra quod in medio Rheni turris est, vulgo *der Meusetburn* dicta. In Mœni ripa est (c) *Hoechstum* opidum in fausto prælio, quod Christianus Brunsvicensium Dux hic anno 1623 commisit, nobile. *Moguntinus* in media Hassia tenet (d) *Fritzlarium*, vulgo *Fritzlar*, aliaque opidula. Eidem subest Hypothecæ titulo (e) *Eislefeldia*, Grubenhagenensis Ducatus portio, in qua (f) *Duderstadium* ad Wipperam fl.

ϕ (g) *Wormatia* ad Rhenum, Vangionum olim caput, Comitibus celebris. [c]

χ (h) *Oppenheim* ad Rhenum non est urbs libera Imperii; sed est in ditone Palatini Electoris.

$\downarrow$ (i) *Spira* haud procul à Rheno habet aliquot Imperatorum, eorumque conjugum, sepulchra in summo templo, quod à Conrado Salico exstructum est. Episcopi Spirensis sedes erat *Vudenbaim*, vulgo vocatur *Philipsburg*; opidum munitissimum; quod Galli hodie tenent. (5)

ω (k) *Franckenthal* opidum munitissimum est. *Ingelheim*, etiam olim fuit celebris, Caroli M. aliquando sedes.

HEKELII.

[u] Conventus hic Imperii Juridicus, seu Judicium hocce Imperialis Cameræ, Supremum quippe S. R. IMPERII Tribunal, præcipuumque laudatissimæ & florentissimæ Nationis *Germanicæ* Κοιμήλιον, à Div. MAXIMILIANO I, IMP. communicato cum Principibus Electoribus & aliis Proceribus atque Ordinibus IMP. ROM. consilio, deque communi ipsorum consensu, in Comitibus *Wormatiæ* A^o reparatæ per CHRISTUM Salutis humanæ M^{CCCC} XCV principio institutum & conditum: & progressu temporis ab Invidiis. IMPP. CAROLO V, & FERDINANDO I, Fratribus Germanis, nec non MAXIMILIANO II, maximâ virtute, summoque labore & studio in Imperio hæctenus non modò conservatum, sed & ad amulsum perpolitum, auctum & amplificatum, etiamnum

hodie floret, vigetque: atque ut in posterum quoque, divinâ favente Clementiâ, firmior sit *Judicii* hujus constitutio atque duratio, sancitum publicè est, ut sit certa, fixa & rata. Gravissimis autem de causis *Constitutione* IMPERATORIS & PROCERUM IMPERII cautum est, ut Urbs SPIRA, vel hoc nomine passim apud omnes Populos in toto Terrarum Orbe decantatissima, in posterum constans & perpetua Sedes atque Domicilium sit sacri supremique hujus Consistorii Quo in loco (SPIRÆ videlicet) *Judicium Cameræ* perpetuò exerceri, nec in alium locum temerè, nisi Belli & Pestis tempore, transferri debet. Hæc *Melchior Weissenberger* in *Tabb. super Ordinatione JUDICII CAMERÆ IMPERIALIS*, iisque *Moguntia* A^o 1577. in fol. maj. edit. p. 2. Hujus summi JUDICII JUDEX integerrimus hodie est *Joannes Hugo*, Archiepiscopus *Trevirensis*, & Episcopus *Spirensis* gloriosissimus. Ejus *Præfides* sunt *Philippus Franciscus Eberhardus*, L. B. de *Dalberg* & *Camerarius Wormatiæ*, atque *Joannes Casimirus*, Comes in *Leiningen* & *Daxburg*, Heroës supra omnem humanam laudem positi. Inter eminentissimi *Judicii* hujus *Assessores*, eosque Eruditione, Scriptis ac Famâ clarissimos, hæcce tempestate clarent, & quidem juxta ordinem alphabeticum locati, *Joannes Jacobus Avianus*, *Sylv. Jacob. Dankelmann*, (cujus dextram eruditam ac candidam, quum, A^o 1669. per antiquæ *Academiam Heidelbergensium* RECTOR esset *MAGNIFICUS*, d. IV. Jul. decenter osculari mihi non erat prohibitum,) *Huldricus ab Eyben*, (cujus doctrinam consummatissimam, cum *Gissa*, A^o 1665, viverem, atque hæctenus beneficentiam singularem, immo & affectum excellenter propensum sat prædicare nescio) *Ericus Mauritius* atque *Guil. Ignatius Schuzius*, quibus omnem prosperitatem ac vitam longævam toto pectore apprecor. Illustri ac probè constitutæ Reipublicæ SPIRENSI hodie à Consiliis est primariis *Joann. Henricus Gablerus*, Vir uti omni Pietati, Candori atque inserviendi Promptitudini deditus: ita & verâ eruditione ac perantiquâ Prudentiâ exornatus, Amicus meus certissimus. In hujus Urbis, Patriæ quippe *Jo. Heinr. Ursini*, Ecclesiâ Orthodoxâ docuere olim non sine magnâ laude atque efficaciâ *Jo. Himmelius*, atque *Jo. Conr. Schragmullerus*, quorum posterior cum Anno 1669. m. Junii per aliquot dies *Spiræ* viverem, æquè, ac Clarissimus *Jo. Christoph. Rumetschius*, Vir solidè ac apprimè doctus, atque Magnatibus valdè gratus, magna candidissimi favoris atque propensi affectus documenta mihi dedit. In Gymnasio Senatorio hoc tempore docent laudabiliter *Joh. Hofmann*, Argentoratensis, & *Augustus Schraderus*, Halensis Saxo, quorum priorem aurea Poësis, posteriorem autem Græca lingua nobilis optimè commendant.

(1) Romanorum Præfati in Rheno superiori sedes. (2) A Gallis An. 1693 Igne prope deleta. (3) Nunc Vetzlarie translata, Spira enim a Gallis incendio consumpta An. 1689, ex parte tantum re-edificata est. (4) A Gallis sub auspiciis Ducum, Bavarie & Lotharingie An. 1689 recuperata. (5) Conventu Resvicensi Imperio restituta.

(a) Moguntiacum. (b) Asciburgium. (c) Hoechstum. (d) Fritzlar. (e) Eislefeldia. (f) Duderstadium. (g) Wormatia. (h) Oppenheim. (i) Spira. (k) Franckenthal.

Alsatia.
Elsasz.
Colmaria.
Selestadium.
Rufacum.
Tabernæ.
Hagenoa.
Argentora-
tum.

VIII. *α* Alsatia Austriacæ ditionis regio, in duos Landgraviatus, Superiorem & Inferiorem divisa est. In Superiori opida sunt; *β* Colmaria, *γ* Selestadium, *δ* Rufacum, haud ignobilia. Inferior habet; *ε* Tabernas, vulgo Zubern; & *ζ* Hagenoam. (1) *η* Argentoratum in eodem tractu, vulgo Stratzsburg, in clarissimis Germaniæ civitatibus. Turris, quæ est ad Cathedralem Ecclesiam, mirifica & magnifica structura; item armamentario instructissimo maxime insignis est. (2)

(1) Argen-
toratum

fraude Lud.
XIV ab Im-
perio ere-
ptum Anno
1682.

(2) Horolo-
gio etiam
totius for-
san Mundi
celeberrimo
nobilis.

(3) Propter
Stragem
Protestanti-
um ab An-
tonio Lo-
tharingo An.
1525 cele-
bris.

(4) A Gallis
incendio pe-
ne deleta
An. 1677.

dant. Quæ aliàs SPIRÆ notatu observatuque dignissima sunt, tradit Christophorus Lehmannus in Spirensi Chronico, Francofurti ad Mœnum A^o 1662 in 4 maj. f. exc.

[x] Dresserus & alii Claudium Drusum hunc nuncupant.

[y] A DIETERICO Archiepiscopo Anno 1482 fundata.

[z] Ejus ager mittit Vinum præstantissimum.

[a] Petrus Bertius Lib. de Urbib. Germaniæ scribit, quod nulla Urbs sit in Germania, quæ plura & cetera vetustatis Monumenta Moguntiaco habeat.

[b] Pauli Hoffæi, Jesuitæ haud incelebris, Patria.

[c] Heic notandum, quod cum LEO IX, Pontifex Romanus, cum HENRICO III, Imp. Anno M LIII, natalem in hac Civitate celebraret, insignis inter Imperatorem & Pontificem Principatum nonnullorum facta sit tunc temporis permutatio. Vid. Hyppolytus a Lapide in PRINCIPE c. II. p. 8.

B U N O N I S.

α (a) Alsatia ab ortu Ducatum Wurtembergensem, à Septentrione Palatinatum Inferiorem, ab Occasu Lotharingiam, à Meridie Helvetiam. Flumina præcipua hinc præter Rhenum, qui mediam fermè interluit, sunt Ellus & Cynthius; die Hintzig. Superior dicitur, quâ ab Argentorato versus Basileam ab utraque ripâ & ultra excurrit. Inferior, qua versus Palatinatum patet. [d]

β Colmaria ad Ellum est urbs libera Imperii.

γ Selestadium vulgo Stetstadium est urbs Imperii, haud longè à ripa Elli. [e]

δ Rufacum [f] est in ditione Episcopi Argentinensis. [g]

ε Tabernæ Alsatia, olim urbs ampla & Episcopi Argentinensis sedes: sed bello deformata: *ζ* Molsbœmum, Episcopi Argentinensis delictum, anno 1608 Academia ornatum.

ζ Hagenoa urbs est Imperii, inter Matram & Sornam amnes, præfecturæ Imperii titulo gaudens. Ibi olim servabantur gladius, sceptrum, & orbis Caroli M. cum aliis ornamentis Cæsareis, quæ Episcopus Spirensis inde abstulit. [b] (3)

η (b) Argentoratum urbs libera Imperii Ello & Bruscha perluitur. De nomine ejus supra p. 73. dictum est. Academia ornata est anno hujus 1621, cujus fundamenta jam anno 1528, Jacobo Sturmio Senatore primario potissimum urgente, erant jacta [i]. Alsatia in istis partibus confinis est (c) Suntgovia, in qua Ferreta vulgo (d) Pfirt, Comitatus caput: (e) Befordia eadem Comitatus caput: & (f) Mulbusia ad III fl. urbs Imperialis & libera, sub Helvetiorum tutela. In Gallia Regem per pacem Monasteriensem translatus est Landgraviatus utriusque Alsatia, cum præfectura Provinciali decem

IX. Est

civitatum Imperialium in Alsatia sitarum, videlicet Hagenau, Colmar, Schletstad, Weisenburg, Landau, Oberbaim, Rosheim, Munster in valle S. Gregorii, Kaisersberg, Turingbaim; itemque Suntgovia; ita tamen, ut Argentoratensis & Basileensis Episcopi cum civitate Argentoratensi, & reliqui per utramque Alsatiam Rom. Imperio immediate subjecti Ordines, Abates, Palatini, Comites, Barones, at totius Inferioris Alsatia Nobilitas; item prædictæ Civitates Imperiales, in ea libertate & possessione Immedietatis erga Imperium Rom. qua hætenus gavisæ sunt, relinquuntur: & Rex Gallia juribus contentus maneat, quæ ad Domum Austriacam pertinuerunt. [k] (4)

H E K E L I I.

[d] Uterque Tractus Urbibus, Oppidis, Pagis & Villis admodum frequens est, omnique ex parte habitatur. Dives quoque est frumento, maximè in planitie, ubi quoque sunt optimi fructus, adeo ut fertilitate reliquas Germaniæ Regiones facile excedat. Montes & colles producant Vinum optimum, quod multis in locis defertur. Sunt etiam ibi Sylvæ Castanearum & Montes Mineris refertissimi; præcipuè autem Argenti, Æris & Plumbi. Alsatiam Inferiorem HEINRICUS de TURENNE, Gallorum quondam Campi-Marschallus princeps, Heros verè astutus, callidus ac prudens, anno 1674, miserandum in modum vastavit.

[e] Martini Buceri, Beati Rhenani, Pauli Constantini Phrygionis & Jacobi Wimphelingii, Virorum celeberrimorum, Patria haud incelebris.

[f] Rectius Rubeaquum, s. Rubeacum, quod videtur Ptolemæo RUFIANA esse.

[g] Conrado Pellicano cunas olim præbens.

[h] Heic natus est Wolfg. Fabricius Capito, Argentinensis Ecclesiæ Antistes & trium Facultatum Doctor, Vir ævò suò egregiè doctus & celeberrimus.

[i] Privilegia autem, quæ à FERDINANDO II Imp. hæc Academia obtinuit, impressa sunt Moguntia anno 1630. in f. 4. Olim claruere in illâ præcæteris Jo. Pappus, Thomas Wegelinus, Jo. Schmidius, Jo. Georg. Dorscheus, Jo. Conr. Danbauer, Georg. Obrecht, Jo. Otto Tabor, Jo. Ludovicus Havenreuter, Matthias Berneggerus, Joan. Freinshemius, & nuper Baltas. Scheidius & Joan. Henr. Boehlerus, quorum dextram candidam æquè, ac Joannis Schmidii, Isaaci Faustii, Baltasaris Bebelii (verè mei) ac Jo. an. Rebbanii, qui cum Gerardo à Stocken, Ulrico Obrecht & Jul. Reichelto etiamnum excellenter clarerent, anno 1669 mens. Jun. decenter osculari mihi omnino erat licitum.

[k] Verum enim vero Ordo nunc prorsus inversus est, præsertim quod Regum Christianissimus utrumque Tractum Alsatia propriissimum sibi hætenus vindicavit. Ni Colmaria GALLO suo amasio omnino suavi ac amabili Coronam suam auream in manus, ut aiunt, sponte dedisset, & Argentina fortè etiam, quæ

(a) Alsatia. (b) Argentoratum. (c) Suntgow. (d) Pfirt. (e) Beford. (f) Mulhausen.

IX. Est in confiniis Alsatiae ac Burgundiae Comitatus *Montbeliard*, German. *Montbeliard*, Wirtembergensi Duci subjectus; opidum *Montbeliard* tutissimo munimento clarum est. &

quae alias nullos passa est amplexus, cum vicinis Sorvoriculis suis intacta Virgo mansisset.

BUNONIS.

& Mons Pelgardus videtur nomen habere à montis

sive horti pulchritudine; duplici castro firmatus est. Porro Duces Wurtembergenses in Burgundia quoque tenent Clerval & Passavant.

C A P. X.

Suevia, Franconia, Palatinatus Rheni.

I.

PRIMA trans Rhenum est *Brisigavia* regio, Elsatiae quondam pars. Caput hujus Provinciae est *a Friburgium*, (1) splendida atque amoena urbs; secunda est *β Brisiacum, Breisach*. (2)

II. *γ Suevia*, vastae quondam illius gentis exiguae reliquiae, ad supremam Danubii partem constitit. Urbium hujus Ducatus prima est *δ Augusta Vindellicorum*, Svevia. Schwaben. Augusta Vindellicorum.

BUNONIS.

a (a) *Friburgium* sive *Friburgum*, ad Treissen fl. loco foecundo positum. Celebratur Academia anno 1463 [a] fundata [b]. Anno 1644 Bavariae Ducis exercitu ad deditionem compulsa, inspectantibus Gallo-Vinariensibus, qui illos stupendam pertinaciam munitis castris deinde adoriebantur. [c]

β (b) *Brisiacum* opidum munitissimum, ubi pons lapideus in Rheno fl. post diuturnam obsidionem & horrendam famem, à Bernhardo Vinariensium Duce captum anno 1638. Inde in Gallorum est potestate [d]. In *Brisigavia* nobilis quoque est (c) *Hochberg*, Marchionis Durlacensis ex Badensium familia sedes, & Marchionatus caput, ubi Marchio Ernestus magnificum exstruxit palatium. Itemque (d) *Hetttersheimum* castrum ornatissimum, quod incolit Magnus Prior S. Johannis Hierosolymitani.

γ (e) *Suevia* ab Ortu hodie Bavariam, à Septentrione Franconiam, ab Occalu Palatinatum Inferiorem & Alsatiam, à Meridie Helvetiam & Comitatum Tirolis. Fluvii in ea sunt, praeter *Danubium* & *Nicrum, Lycus, der Lech, Ilargus*. seu *Ilera, Blavus, & Cochera*.

δ (f) *Augusta Vindellicorum* est inter Lyci & Werthae confluentes: Comitibus ibidem celebratis nobilis urbs, & in primis illis, quibus anno 1530, die 25 Junii principes & ordines protestantes Carolo V. Imperatori, fidei suae Confessionem obtulerunt, quae ea de causa *Augustana* dicitur *Confessio*. In Augustano Episcopatu est (g) *Dillinga* ad Danubium, ubi Episcopus frequenter commoratur, qui Cameram suam ibidem constituit. Academiam habet Jesuiticam [e].

HEKELII.

[a] Seu, ut vult *Alstedius* & alii, 1460.

[b] Et quidem ab Alberto, *Archi-Duce Austriae*. XVI seculo ibi docuit *Zasius*. Anno 1545 heic quo-

que institutam esse *Societatem Equitum* (*die lobliche Ritterschafft*) *Dresserus* attestatur.

[c] *Friburgum* autem ex pago, s. Vico à BERCHTOLDO, *Zœringiae* Duce, anno CHR. M CXX est conditum, quod *Distichon* hoc indicat:

Anno Milleno, centeno, bis quoque deno;
FRIBURGH fundavit BERCHTOLDUS Dux dominator.

Alias splendida ac amoena Urbs est. *Joan. Thoma Freigii & Jacobi Milichii* patria, Gallorum regi hodie parens.

[d] Hunc incomparabilem Principem, novumque Germanorum HERCULEM aequae ac factae ejus Heroicae Carmine Teutonico, eoque variarum rerum pleno, optimè descripsit Virorum celeberrimus *Joannes Freinshemius*; idque sub Titulo *Teutscher Jugend-Spiegel, oder Gesang von dem Stammen und Thaten des Alten und Neuen Teutschen Hercules*, &c. *Armentorati* anno 1639 in fol. jussit imprimi.

[e] Ab OTTONE Episcopo anno M D XLIX fundatam.

REISKII.

(1) (h) *Brisiacum* in monte rotundo instar castrum munitissimi hodieque situm significat, congruere sibi vetustam *montis Brisiaci* appellationem, quae in Rom. Imp. Antonini Itinerario adhuc extat: Idem toti regioni addidit *Brisgowæ* nomen, & Gallis deditum Germaniae clavem reliquit. Tres enim claves Carol. Richelii regi suo comparasse dicitur, *Perpinianum Hispaniae, Pignarolum Italiae, Brisiacum Germaniae*, (i) *Friburgum* etiam anno 1678 expugnatum pro castro Philippoburgo, quod Germanis expugnatoribus relinquebatur, per pacem Noviomagensis cum tribus pagis proximis accessit Galliae. (k) *Suevia* colonis Suevorum huc irrumpentibus nomen suscepit, hodieque

(1) *A Suecis* An. 1632, 1634 & 1638 expugnata, a Gallis An. 1671 & 1677. Propter Bavaros a Principe Condæo profligatos An. 1644 celebris. Imperio Pace Resvicensi An. 1697 restituta. (2) Fame tantum oppressa obsidentibus Suecis & Gallis An. 1638, ut milites cadavera sepulta ad famem sedandam effodiere. Duce Burgundo, Galli nepote, An. 1703 expugnata.

(a) Friburgum. (b) Brisiacum. (c) Hochberg. (d) Hetttersheim. (e) Suevia. (f) Augusta Vind. (g) Dillinga. (h) Brisiacum. (i) Friburgum. (k) Suevia.

licorum, *Augsburg*, opulentissimum Emporium: urbs splendida in primis & magnifica, munitione tuta, libera Imperii civitas (1). *Ulm*, munitissima & ipsa simulque ditissima Imperii civitas, ædificiorum splendore facile finitimis præstat (2). Reliqua loca nobiliora sunt; ζ *Nordlingen*, η *Memmingen*, θ *Lindau*, ι *Fuessen*, κ *Rottweyl*, ubi Juridicus Imperii conventus est.

Wirtember-
gensis Duca-
tus.

III. λ *Wirtembergensis Ducatus*, ab arce *Wirtembergæ* cognominatus, pars erat Sueviæ; at quum nuper Ducatus factus sit, provincia seorsim censetur. Urbes inibi

que nostro imperio peculiarem addit circulum, cui Ducatu cum Wurtembergico (a) Marchionatus etiam Badenses subsunt, tum superior, à sede sua dictus Baden & Hochberg, tum inferior nempe Durlacensis, uterque nunc Gallicis deprædationibus & incendiis exhaustus. (b) *Franconia orientalis* & ipsa circulum facit Franconicum, in eoque tres Episcopatus Catholicos, & duos Burggraviatus Brandenburgicis Marchionibus subjectos complectitur; superiorem scilicet Byrutinum sive Colmbacensem, & inferiorem, Anspachensem, sive Onoldsbacensem; Hic Franconicam solum regionem, ille partem Voigtlandiæ montanam, & monti Pinifero vicinam continet, simul cum Franconica, cui Colmbacum, castrumque huic proximum Blassenburgum subest. (c) *Palatinatus Rhenanus* aut inferior, totus quondam cultissimus & florentissimus, nunc vastitate Gallica squallet, ob *Heidelbergam* dirutam, *Manheimium* & *Franckenthalium*, urbes munitissimas, everlas, & cæteras regiones, quotquot Electoratus subsunt, direptas miserrime aut exustas.

B U N O N I S.

* (d) *Ulm* est ad confluentes Iseræ, Blavi & Danubii [f]. Urbis territorium continet tres Comitatus [g].

ζ (e) *Nordlinga* urbs Imperii ad Egræ ripas, memorabilis clade [b], quam Fœderati a Cæsarianis, duce Ferdinando III, tum Hungariæ Rege, acceperunt anno 1634 (3).

η (f) *Memminga* urbs Imperii, natura & manu munita in *Algoja* (4).

θ (g) *Lindavia* urbs Imperii in lacus Bodamici seu Constantiensis insula; unde nonnulli *Venetias Sueviæ* appellant, ponte lapideo tamen continenti jungitur.

ι (h) *Fuessen* est in ditone Episcopi Augustani, cuius frequenti secessu celebratur.

κ (i) *Rottweyl*, urbs Imperii, est ad fontes Nicri, Helvetiis fœderata: Conventus ille juridicus a Conrado II scribitur institutus. Præterea nobiliores in Suevia urbes sunt, *Campodunum* vulgo (i) *Kempton* ad fl. Yller, urbs Imperii libera; ei imminet mons vulgo *Hillermont* mœnibus cinctus, dictusque castrum *Burshald*, civitatis armamentarium. Eidem adjacet *Abbatia* ejusdem nominis cum urbe, in qua omnes monachi sunt genere nobiles, ex octo familiis orti; quod accuratissime servatur, nulla habita ratione gratiæ aut pecuniæ. (k) *Uberlinga* ad lacum Constan-

tiensem quondam Ducum Sueviæ sedes, urbs Imperii libera. (l) *Constantia* vulgo *Costnitz* [i], concilio illo anno C. 1414 habito celebris, quo tres pontifices, qui tum erant, sede mori, & Joh. Hussus damnatus [k]. (m) *Dunkelspila* [l] ad *Wernitium fl.* dicta a voce *Dunkel*, i. e. *Zea*, cujus ibi magna est copia [m]. (n) *Elwanga* Abbatia nobilis. (o) *Donawerta* ad Danubii & Wernitii confluentes, olim Imperii civitas libera, sed anno 1606 à Maximiliano Bavarici Duce subacta libertate sua excidit [n]. (p) *Papeneheim* urbs cum Comitatu ejusdem nominis. (q) *Oetinga* ad Wernitium fl. Comitatus caput. (r) *Zollern*, castrum in monte positum, ad cujus radices opidulum; unde Comitatus nomen. (s) *Hala Suevorum* ad Kocharum fl. ubi Salinæ. Hec olim duella permilla [o].

λ *Wirtembergensis Ducatus*, præprimis fertilis, habet ab Ortu Palatinatum Neuburgicum [p], à Septentrione Eranconiam, ab Occasu Palatinatum Inferiorem & Marchionatum Badensem; rigatur *Nicro* præcipue.

H E K E L I I.

[f] *Leonbardi Hutteri*, & *Elie Veielii*, Patroni mei singularis, quem adhuc salvum & undiquaque celebrem novi, patria, Legibus & Ordinibus in quolibet Statu optimè constituta. Templum habet *D. Virgini* sacrum, in cujus ædificatione insumpta leguntur aureorum novies centena millia.

[g] Seu potius Baronatus, sive Dynastias, & unam in *Algoja*.

[b] Ac *Gundelfingeriana* memoriâ.

[i] *Huldrici Zasi* patria.

[k] Leg. *Æneæ Sylvii Histor. Bohem. c. 36. p. 72. seqq.* Edition. *Guelferbyt.* in 8. Alias prolixa de *Jobanne Husso* Hittoria est edita *Latine Witteb.* 1537. in 8. Germanice verò, & quidem *Nicolao Crombachio* interprete, *Haganoæ* 1548. etiam in 8. f.

[l] *S. Zeapolis*.

[m] Civitas est S. R. I. Libera munita, Evangelicæ juxta, ac Romano-Catholicæ Religioni ad dicta.

[n] Hanc ortu suo nobilitavit *Thomas Heckelius*, ICtus & Poeta *Lipstensis* hoc seculo sat clarus.

[o] Civitas est imperialis libera, quam claram hætenus reddidit *Jo. Georg. Seyboldus*, Vir de re Grammatica atque Juventute optime meritus.

[p] A meridie *Sueviæ* partem.

B U N O.

(a) Marchion. Badenses. (b) Franconia. (c) Palatinatus Rhen. (d) Ulm. (e) Nordlinga. (f) Memminga. (g) Lindavia. (h) Fuessen. (i) Kempton. (k) Uberlinga. (l) Constantia. (m) Dunkelspila. (n) Elwangen. (o) Donawerta. (p) Papenheim. (q) Oetinga. (r) Zollern. (s) Hala Suevorum.

(1) Propter Interim a Carolo V ad sedandas de Religione differentias extogitatum celebris, ab eodem Anno 1551 expugnata, ac Conventu Passovien. si An. 1551 liberata, a Bavaro An. 1704 capta, at nunc Imperio reddita, fœdere inter Casarem, Hispanum, Imperium, Ducem Sabaudicum & Batavos, ad communem Libertatem tuendam Anno 1687. Prætorio imprimis magnifico, & armamentario etiam celebris.

(2) Religionem restauratam An. 1529 amplexa, Templo Cathedrali splendidissimo nobilitata, a Bavaro An. 1702 fraude oppressa, at post Stragensem Hoch-

stratensem; ubi fusi fugatique Galli & Bavari, recuperata; Panno Linteo etiam celebris. (3) Et etiam clade quam Cæsariani a Suecis & Gallis Condæo Duce Anno 1646 acceperunt. (4) A Bavaro capta Anno 1672, & postea restituta.

inibi claræ sunt, μ *Canstat*, mercatu celebris, ν *Stuttgart*, Ducum sedes (1): ξ *Canstat*. *Rotenburgium*: quæque reliquas antestat, $\omicron$ *Tubinga*. *Stuttgart*. *Rotenburgium*. *Tubinga*. *Franconia* five *Francia* *Orientalis*. *Francken-thal*. *Herbipolis*. *Francofurtum*. *Bamberga*.

IV. π *Dux* est, qui & *Episcopus*, cognomine *Herbipolitanus*, ab ρ *Herbipoli*, vulgo *Wurtzburg*, capite provinciæ, dictus. Urbs est inter primas præclara (2). At *Francofurtum ad Mœnum* [q] libera Imperii civitas, celeberrimis totius Europæ, nedum Germaniæ, nundinis nobilitatur (3). σ *Bamberga* *Episcopali*

BUNONIS.

μ *Canstat* est ad *Nicrum*, cujus vicinia multas habet vineas; unde haud longe abest arx *Wirtemberga*. ν *Stuttardia* provinciæ metropolis, habet arcem elegantissimam.

ξ *Rotenburgum* *Nicrus* fl. interfecat; unde una pars urbis vocatur *Rotenburg*, altera *Ebingh*.

$\omicron$ *Tubinga* ad *Nicrum* *Academia* & *Collegio Ducali* celebris [r]. *Schorndorffium* opidum munitum habet salinas [s]. *Civitates Imperii liberæ* ibidem sunt (a) *Hailbronna* ad *Nicrum* [t] a *Friderico II* Imperio ascripta: (b) *Reutlinga* ad *Echetz* fl. [v]. (c) *Eslinga* ad *Nicrum* fl. [x].

π (d) *Episcopus Herbipolitanus* idem *Franconiæ Dux*. Ei quotannis redeunt 300 millia *thalerorum*. Habet *Franconia* ab Oriente *Bohemiam*, à Septentrione *Thuringiam* & *Hassiam*, ab Occasu *Palatinum Inferiorem*, à Meridie *Bavariam* & *Sueviam*. (e) *Fluvii* hic præcipui sunt *Mœnus*, *Faxtus*, qui ad *Wimphinam* in *Nicrum* se exonerat; *Tubaris* ad *Werthemum*, & *Sala* *Francicus*, ad *Gemundam Mœno* se miscent. *Sala* fluvius ille putatur esse, à quo *Franci* dicti sunt *Salici*: Equidem ad *Salam* locus erat *Seltz* dictus, in quo *Carolus M.* *Ludovicus Pius* & *Arnulphus* commorabantur, *Regin. l. 2.* Ad eundem *Salam* est opidum hodie munitissimum *Koningshofen*; ex cujus nomine colligitur, *Regiam* ibidem fuisse *aulam*. Neque tamen alter fluvius *Sala* inde longe distet.

ρ (f) *Herbipolis* ad *Mœnum* *Academia* [y] celebris: urbi imminet arx [z], *Marienberg* vulgo; in qua ingentem thesaurum obtinuit *Gustavus Adolphus Suecorum Rex*. (g) *Ochsenfurtum* ad *Mœnum*, horreum *Episcopi* [a].

σ (h) *Bamberga* *Henricus II* cognomento *Sanctus*, colitur. Adjacet ei in vicino monte arx *Altenburg* (4).

HEKELI.

[q] Hæc Civitas omnino insignis, maximè incluta ac excellenter nobilis à Magistratu magnifico & valde prudenti tam bene est constituta, ac Legibus in quolibet Statu ac Ordine firmata, ut ulli *S. R. Imp.* ac fermè vix totius *GERMANIÆ* Civitati cedat. Edidit hujus *Chronicon* *Jo. Fridericus Faustus*, apud ipsos *Francofurtenses* Anno 1660 in 12. f. impressum. Ante biennium, & quod excurrit, amisit suum *CHRYSOSTOMUM*, *Philippum Jacobum Spenerum*, Virum omni honore, observantiâ atque veneratione dignissimum. Hæc Urbs *Joannis Richardi*, Jcti valde præstantis, non solum natalis, sed & æmortalis est locus. Obiere quoque ibidem *Matthias Flacius*, *Jo. Petr. Lo-*

tichius atque *Jo. Otto Tabor*, Viri non è plebe. Ecquid dicam? Ipsius *GUNTHERI Schwarzburgici*, *Imp. Romanor.* gloriosissimi, Ossa augustissima, quod universa lætatur prosapia *Schwarzburgica*, molliter *Francofurti* cubant. Hodie vivit in tam illustri ac splendido loco *Jobus Ludolfus*, *Lingg. Orient. Doctor* sine pari.

[r] Hæc *Academia* fundata est Anno *CHRISTI M CCCC LXXVII* per *EBERHARDUM*, *Ducem Wurtembergicum*, ob *Barbam*, quam prolixam alebat, *Germanis* dictum *Rauschenbarth*. Inde jam laudata *Academia* etiamnum *EBERHARDINA* vocatur. Ejus *Visitatores* perpetui sunt 1º *Cancellarius Wurtembergicus*, 2º *Consistorii Ecclesiastici Wurtembergici Director*, & 3º *Concionator aulicus Primarius Stuttardinus*. *Professores Theologiæ* olim fuere *Jacobus Andreæ*, *Jacobus Beurlinus*, *Josephus Demlerus*, *Stephanus Gerlachius*, *Matthias Hafenerffer*, *Jacobus Heerbrand*, *Jo. Heinr. Hiemer*, *Andreas Osiander*, *Jun. Lucas Osiander*, *Joann. Ulric. Pregitzar*, *Par. Baltasar Raith*, *Jo. Georg. Sigwart*, *Theodor. Thummus*, *Tobias Wagnerus* (5). In facultate *Juridica*, præter clarissimum *Varenbulerum*, claruere quoque *Andreas Bajer*, *Christophorus Befoldus*, *Heinr. Bocerus*, *Joannes Halbritter*, *Joann. Harprechtus*, *Thomas Lansius*, *Wolf-Adam Lauterbachius*, *David Magirus* atque *David Scheinemann*. *Medici* clari fuere *Sebastianus Blossius*, *Joannes Fabri*, *Joann. Jacob Haugius* atque *Joann. Ludovicus Moeglingus*. Inter *Philosophos* & *Philologos* olim ac nuper clarissimi extitere *Michael Beringer*, *Theodorus Cellarius*, *Martinus Crusius*, *Frider. Harm. Flayderus*, *Nicod. Frischlinus*, *Magnus Helenthalerus*, *Benedictus Hopferus*, *Jodocus Kolbius*, *Michael Moettlinus*, *Vitus Mullerus*, *Jo. Ulr. Pregitzer*, *Fil. Zacharius Schaefferus*, *Joann-Baptista Weiganmair*, atque *Henricus Wellingius*. Hodie ibidem docent non sine laude egregia *Joann. Adam Osiander*, *Georg-Heinr. Keller*, *Joann. Andr. Hochstetter*, *Georg-Heinr. Haberin*, *Burkardus Bardili*, *Joann. Andreas Frommann*, *Jo. Adam Kurrer*, *Jo. Conrad. Brotbeck*, *Georg. Baltasar Metzger*, *Joann. Grafft*, *Jo. Ludov. Moegling*, *Jun.* atque *Christophorus Caldenbach*, *Philomela* illa *Nicrina* maximè canora ac clara. Illustre Collegium ubi hodie *Jo. Ulric. Pregitzer*, *Nep. Jura* ac *Politicam* dextrè ac perspicuè proficitur, fundavit *LUDOVICUS Dux*, cujus *Caput superior Aulæ Magister*, qui plerumque *Juris Professorem Primarium* habet à consiliis.

[s] Ejusque ruinas à *Cæsareanis* An. 1634. d. 23. Nov. in cinerem datas nunc excitatas novimus.

[t] In hac Urbe, quæ satis ampla & clara, non solum

(1) Ubi Castrum habent munitissimum, splendore conspicuum & hortis a-mœnis nobilitatum; Balneis etiam saluberrimis gaudet Civitas.

(2) Antiquitas Pæpulis & Herbipolis nuncupata; Episcopus, qui etiam Imperii Princeps, gladio semper comitatur, cui inscribitur Herbipolis sola judicat. Enle & Stolla; Jurisdictionem tum Civilem tum Ecclesiasticam denotans: 15000 Milites lustrare potest.

(3) Nundinis & imprimis Librorum Commercio celebris; Cæsarium Electione, munimentis, ædium splendore; balneis & aquis medicatis nobilis, & propter dis-

(a) Hailbronna. (b) Reutlinga. (c) Eslinga. (d) Franconiæ limites. (e) Flumina. (f) Herbipolis. (g) Ochsenfurt. (h) Bamberga. *ensiones inter Protestantes Anglos Maria regnante, ibidem profugos, Ceremoniarum causa, memorabilis. (4) Episcopatus Ann. 1106, a Cæsare Hen. II constitutus, primus est Imperii Episcopus, & Papam solum agnoscit superiorem. Palatio, Templo Cathed. splendidissimo ac Jesuitarum Collegio, ornatur Civitas. (5) In hac Academia aluntur quotidie 200 Alumni Ducis Liberalitate: nulli in Academiam admittuntur, nisi honesto loco nati.*

Ansbach.

pali dignitate celebris urbs, centrum Germaniæ obsidere videtur. Est in Franconienſi agro Arx τ Ansbach [b], Marchionatus titulo gaudens.

V. Fran-

Solum Respublica, sed Ministerium quoque Ecclesiasticum, cujus hodie caput est Jo. Ludov. Munſter, atque Gymnaſium, utpote cui non sine laude præest Gabriel Loefchenbrandt, ex voto constituta sunt. Eruditiæ ac nobiles Familiæ, quæ clarent ibi, sunt, præter LOESCHENBRANDINAM, Bampacherina, Feirabendina, Heuchelina, Inſingerina, Pancugina, Rokenbauchina, Roskamſſrina, Rublina, Sommerbardina, Spoelina, Zobelina, atque nonnullæ aliæ.

[v] Ideo celebris, quod Senatus ibi æquæ ac Norimbergensis Aug. Confessione primùm subscriptit.

[x] Rempublicam & Ecclesiam bene constitutam habet. Huic jam præest laudabiliter Jo. Ulr. Wildius, Vir egregie doctus & modestus.

[y] A Joanne, Duce Wurtzemburgico, Anno 1403 inſtaurata.

[z] Episcoporum Sedes.

[a] Hujus Episcopatus, quem Wenefridus, vel Winſfridus, mutato nomine, quod semper bona fecit, BONIFACIUS nuncupatus, fundavit, primus Præsul fuit Burckardus, Benedictinorum Monachus & Fundatoris Conſanguineus. Anno 1696 pridie Cal. Jun. in Episcopum Herbipolensem & Ducem Franconiæ est electus Conradus Wilhelm a Wertnau, Decanus Bambergensis.

B U N O N I S.

τ Onſpachium [c] est ad fluvium ejusdem nominis; habet arcem Principis sedem. Onolſpachienſes seu (a) Anſpachienſes sunt Marchiones Brandeburgenses; gaudent titulo Burggraviorum Norimbergensium. Ad eos quoque pertinet (b) Voigtlandia, inter Thuringiam, Miſniam & Bohemiam sita; cujus metropolis est Curia, vulgo (c) Hoff in Vogdland: Opida nobiliora sunt (d) Culmbacum, Culmbach, cum arce Plassenburg, & (e) Barreuthum. Cæterum in Franconia quoque est (f) Aichſtadium, Episcopi illius sedes: & (g) Margenthal magistri Equitum Ordinis Teutonici. (h) Rotenburgum ad Tubarim urbs Imperii, Cella penaria Franconiæ, situ prope eo ſcribitur esse, quo fuit Hierosolyma [d]. (i) Winſheimium ad Aitcham urbs Imperii. (k) Schwinfurtum urbs Imperii ad Mœnum [e], in ipſo ferme Franconiæ centro, Conradi Celte, primi apud Germanos Potetæ, patria. In Franconia quoque est Erbachum Comitatus caput: Henneberga, unde Comitatus nomen: Comitatus Reineccensis seu Loriensis & Holacensis ab Holacho castro dictus.

H E K E L I I.

[b] Huc referendum quoque Byruthum, CHRISTIANI ERNESTI, Marchionis Brandeburgici, Herois fortissimi, eminenter incluti ac valde gloriosi, Sedes. Hujus Minister primarius ac summus Conſiliorum Præles est Joannes Albertus, S. R. Imp. Comes de Ronou & Bieberstein, Præfecturæ Curiensis Capitaneus splendidissimus. Sed qui in Ecclesia tum aulica, tum oppidana, poli Casparis a Lilien, Theologi celeberrimi, & Jo. Matixæ (Joannis Fil.) Stumpffii, beatissimum ex hac vita discessum, immò in illustri Christian-Ernestino Collegio quàm fidelissimè docent, sunt Jo. Jacob. Steinboefer, Georg. Frid. Pertschius, Job. Leonb. Schoepff; Jo. Wolfgang Rentsch, Jo.

Caspar Oertelius, Jo. Fikenscher, Jo. Georg. Layrius, atque Joach. Heinr. Hagen, Viri non vulgariter eruditi, modesti, ac benefici. Sed Culmbaci, ubi arx munitissima, eaque ad hunc Marchionatum Inferiorem quoque spectans, Ludovico Lielbardo placidè extincto, Ecclesiæ jam ritè præest, Jo. Christophorus Laurus.

[c] S. Onoldum.

[d] Rempublicam bene constitutam habet, & Religioni Evangelicæ serio est addicta. Nuper amisit Chryſostomum suum, D. JO. LUDOVICUM HARTMANNUM, immensi laboris, infucatæque Pietatis Theologum. Nunc magna cum laude quoque præest Ecclesiæ Sebastianus Kirchmajerus; Gymnaſio v. Fridericus Lipsius.

[e] Ut Virtus ullo minimè eget præconio; sic & Urbi huic splendidæ ulla laus nequaquam est necessaria, quoniam jam pridem toti Sacro Romano Imperio & omnibus Bonis Musis inprimis elegantioribus ac curiosioribus, se stitit commendabilem. Politia talibus Legibus atque Constitutionibus est fundata, ut neque Pietas, neque Justitia, neque Prudentia, neque Beneficentia, neque Morum Suavitas eas rejicere ac irritas facere queant. Ejus Caput & ἀρχὴ emeritum hodie est Jo. Michael Febrius, S. CÆS. MAJ. Archiater felicissimus, Polyhistor illustris, ac exterorum Heroum Literatorumque, à quibus maximi æstimatur, incredibiliter studiosus. Ecclesiæ, quæ purè Evangelica atque Orthodoxa, valdè laudatus Antistes est Caspar Heunischius, integer vitæ, fidei atque doctrinæ Theologus, Scriptisque piis, limatis ac curiosis celebrer. Gymnaſium vero cura Crameriana adhuc dextrè regitur. Hoc inprimis laudi ducitur amplissimæ huic Reipublicæ, quod Ministros Ecclesiæ, Gymnaſique Professores atque Scholæ Præceptores ab omnibus Civium oneribus quotidie servet liberos, quod in paucis aliis S. R. Imp. Rebuspublicis, iisque benè ac probè constitutis quoque, rarenter amat fieri. Claret & hæc Urbs ob Academiam Naturæ Curiosorum, quæ Anno 1662 initium ibi sumpsit, felicissimo Jo. Laurentio Bauschio (qui Præses primus merito constitutus est) Fundatore, & assistentibus primis duobus Adjunctis, modo jam laudato Job. Mich. Febrio nempe, ac Georg. Balt. Metzgero. Ejus Protector olim erat Princeps RAIMUNDUS, S. R. Imp. Comes de Montecucoli, Heros animosus ac Musis faventissimus. Modernus autem est FRANCISCUS ANSHELMUS, Archiepiscopus & Elector Moguntinus eminentissimus, Princeps summo ac pleno elogio haud indignus. Præses secundus est magnificus Febrius, qui ob corporis imbecillitatem fermeque exactam ætatem splendidissimi hujus Præsidii parteis Jo. Georg. Volkamero, HELIANTHO illi primo ac Noricorum GALENO præstantissimo, unanimi Adjunctorum, Jo. Danielis Majoris nimirum, Luca Schroeckij, Jun. Jo. Sculteti atque Georg. Wolfg. Wedelij, Virorum singularis eruditionis, autoritatis atque existimationis, suffragio ac consensu, ipſis Idib. m. Decembr. A^o 1686 solenniter imposuit. Hæc, præter Jo. Cuspinianum atque J. L. Bauschium, nati sunt Jo. Guilielmus Barger, Jo. Henr. Engelhart, Jo. Laurentius Febr, Jo. Volpert

(a) Anspach. (b) Voigtlandia. (c) Hoff. (d) Culmbachium. (e) Barreuthum. (f) Aichstadium. (g) Margenthal. (h) Rotenburgum. (i) Winheimium. (k) Schwinfurtum.

V. Franconiæ quondam pars, nunc, v *Palatinatus Rheni*, caput habet Provincie ϕ *Heidelbergam* [f], eandem Electorum Palatinorum sedem [i]. Ad confluentes Rheni Nicrique *Manhemium* opidum munitissimum, Provincie propugnaculum est (2). Est eodem tractu, inter Elsatiam & Palatinatum, χ *Marchionatus Badensis*, ab aquis totius Germaniæ celeberrimis cognominatus (3). Sedes Marchionis est *Durlacum*, opidum cum arce. (4)

Palatinatus Rheni seu Inferior. Heidelbergam. Manheimium. Marchionatus Badensis. Durlacum.

C A P.

Volpert *Glock*, Caspar, Georg. David & Jo. Frider. *Heunischii*, Georg. Balt. & Jo. Chilian. *Metzgeri*, Heinr. *Salmuthius*, Jo. David *Schamroth*, Christoph. *Schmidt*, Jo. Martin *Uble*, Joan. *Weinmann*, Georg. Baltasar *Wolfart*, & multi Docti alii. Inclutæ hujus Reipublicæ Consules, & quidem, quantum scio, h. t. Seniores, sunt *Justus Fridericus Schæner*, Vir probè politi judicii, & *Jo. Laurentius Prætorius*, alias *Schoepperus* dictus. Consiliarii autem sunt *J. Nicolaus Melchior*, atque *Jo. Henr. Segniz*. Claret quoque inter Physicos Ordinarios *Elias Schmidius*, Vir rarioris ingenii ac summæ medendi felicitatis.

B U N O N I S.

v (a) *Palatinatus Inferior* sive *Electoralis* habet ab Ortu Ducatum Württembergensem & Episcopatum Wurtzburgensem; à Septemtrione partem Hassiæ & Treverensis provinciæ; ab Occidente Treverensem Archiepiscopatum, partem Austrasiæ & Lotharingiæ; à Meridie Elsatiam & Marchionatum Badensem. Rigatur Rheno, Nicro, Mœno, Naha & Lautera fluminibus.

ϕ (b) *Heidelbergam* ad Nicrum [g] arce & academia, anno 1345 fundata, illustris [b]: Celeberrima, quam habebat Bibliotheca anno 1623, [i] Romam delata est. Sunt hic præterea *Franckenthalium*, opidum munitissimum, (c) *Neustadt an der Hart*, quo tractu nascitur genus vini, quod vulgo *Gansfusser* vocatur. (d) *Crucenacum*, Naha interluente in duo veluti opida distinctum; cujus pars ad Marchiones Badenses pertinet. (e) *Cæsarea Lutra*, *Kaysers Lauteren*, ad Luteram amnem; & lacum, in quo lucius ille anno 1497 captus, quem manus Friderici II Imperatoris anno 1230 hic posuerat; (f) *Bacharacum* generosissimo vino nobile. (g) *Bretta*, *Philippi Melanthonis* [k] patria. Inter Rhenum, Mosellam & Naham tractus vulgo vocatur (h) *der Hunnesfruck*; hic quoque est (i) *Simmera* Principum sedes; & in confinio (k) *Sponheimium* Abbatia, quam celebrem reddidit *Trithemius Abbas*.

χ *Marchionatus Badensis* totus fere jacet intra Rheni dextram ripam, Palatinatum inferiorem, Ducatum Württembergensem & Brisgojam. Nomen ha-

bet ab opido (l) *Baden*: ubi aquæ calidæ salutare [l]. Marchio iste est Romano-Catholicus: Sed *Durlacensis* est Confessionis Augustanæ. (m) *Durlacum* opidum habet Collegium & Palatium munitissimum. In ejus ditione quoque est (n) *Pfortzheim* munitum opidum, *Job. Capnionis*, alias *Ruchlini*, patria. Ibi quoque est Comitatus (o) *Eberstein*, ab *Eberstein* castro appellatus.

R E I S K I I.

[f] Hunc Locum eleganter descripsit *Jo. Seebaldus Fabricius*, Comes Pal. Cæs. in Oratione publicâ, quam m. Aug. An. 1658 publicè habuit, cum EMANUELI LUCIO, *Bernati Helvetico*, eâ, quâ pollebatur, autoritate ANNULUM, CORONAMQUE LAUREAM donaret. Prodiit autem hæc Oratio sub *Actus Panegyrici Tit. Heidelbergæ* Walterianis Litt. in 4. f. An. non adj. CAROLO Electore veneno, ut sæpe solet fieri, ab intimis atque necessariis suis, qui Conscientiam suam, postulante officii sui ratione, immaculatam perpetuò servare debuissent, proh! necato, sedet hodie *Heidelbergæ* PHILIPPUS WILHELMUS, *Comes Palatinus Rheni*, heros omni laude atque præconio omni tempore exornandus, atque Invictissimi Imperatoris Rom. ac Potentissimi Regis Lusitanici Socer! Præter Professores, quos in ipso Autore laudavi, docent ibidem optimè quoque *Jo. Wolfg. Textor*, *H. Coccejus* atque *Henricus Guntherus Thulemarius*.

[g] Regimine Politico.

[b] Heic inclyti sunt hoc tempore *Ezechiel Spanhemius*, *Jo. Ludovicus Fabricius*, *Jo. Fridericus Miegius*, *Georg. Francus*, *Stephanus Gerlachius*, *Hackenbergius*, & alii. CAROLUS Elector, qui An. 1651, d. xiiii Maj. natus, est summæ gravitatis, egregiæ mansuetudinis, solidissimæ eruditionis & peracuti judicii heros.

[i] A Leone Allatio.

[k] Communis Germaniæ Præceptoris & Capnionis e Sorore Nepotis.

[l] Domus autem *Badensis* hodiè dividitur in duas Lineas, *Bade-Badensem* nempe & *Bade-Durlacenam*.

T.

B U N O

(a) Palatinatus Inferior. (b) Heidelbergam. (c) Neustadt an der Hart. (d) Crucenacum. (e) Cæsarea Lutra. (f) Bacharacum. (g) Bretta. (h) Der Hunnesfruck. (i) Simmera. (k) Sponheimium. (l) Baden. (m) Durlacum. (n) Pfortzheim. (o) Eberstein.

(1) *Barbare a Gallis An. 1693 pene d letam, ubi Mulieres, contra fidem fæde violarunt, Monumenta Principum ac Palatium splendidissimum diuerunt. Bibliotheca Electoralis ante Urbem ab Hispanis An. 1623 captam, Vaticanam longe superavit.*

(2) *A Gallis etiam dirutum.*

(3) *Vini, frumenti, ac Cannabis ferax, regio peramæna & probe culta.*

(4) *Potius, Palatio per amplo & splendidissimo. Civitas Badensis alterius Marchionatus Metropolis, plus minus trecenta habet Balnea; unde admodum frequens est.*

CAP. XI.

Palatinatus Superior, Bavaria, Salisburgensis Archiepiscopatus, Tirolis Comitatus.

Palatinatus Superior.

Nortgavia, *Nortgaun*; qui & Palatinatus Bavarix sive superior Palatinatus, *die Ober-Pfaltz.* 1

I.

Norimberga.

Amberga.

Norimberga, [a] Nürnberg, in confiniis Franconix, Suevix, ac Bavarix posita, nullius soli esse cupit. Urbs est magnifica, splendida, potens, ac totius Germanix superbissima. Caput Nortgavix nunc censetur β Amberga, γ Neu-

BUNONIS.

α (a) Norimberga, ad utramque Pegnesi, qui urbem interluit, ripam sita, ad Circulum pertinet Francicum. Habet territorium satis amplum & opida aliquot, in quibus (b) Altorfium, Academia anno 1575 ornatum [b].

β Amberga Palatinatus Neoburgici Metropolis est.

HEKELII.

[a] Hæc Urbs, Christiano Bemannio in Epistola quadam Dedicatoria ad Virum amplissimum, Georg. Kemum, Norib. data, & cum Opusculis aliis Hanovix A^o 1619. in 8. f. publici juris facta, ὀμφαλὸς καὶ ὀφθαλμὸς, hoc est, Umbilicus & Oculus GERMANIÆ, non iniquè dicitur, quoniam, quæ in ista Urbe sunt reperienda, omnia sunt firma, lauta, nitida ac splendida. Admiranda est summa atque magnifica Senatorum magnificorum Curia, in qua Pietas atque Conscientia, de gloria cum ipsa certant *Iustitia*. Admiranda sunt Templâ eximix magnitudinis, in quibus Verbum Dei purè prædicatur ac perspicuè. Admirandæ sunt Nobilium, Mercatorum ac cæterorum privatorum Domus, quæ aut omnes, aut perpaucis exceptis, quadrato e Lapide persplendide sunt exstructæ. Turres, Muri & alia tantæ altitudinis ibi sunt videnda, ut contra omnem vim atque incursionem externam à quovis quoque milite judicentur prorsus secura & omninò libera. Breviter, quicquid vides *Noribergæ*, idem est, ac si olim *Romæ*, ac hodiè *Venetis* vidisses. Ut autem quondam apud *Græcos* ATHENÆ, & hac tempestate apud *Gallos* LIMOGEA Solum habet sterile, idem & NORIBERGA, ubi imprimis Medicorum Collegium clarum est, cujus Director Jo. Gorgius Volkamerus, Vir omni elogio major. Scripsit de hac Republica egregiè illustri atque apprimè nobili quatuor Libros C. Erasmus Michael Laetus, Academi. Hafniensis quondam professor meritissimus, Francofurti ad Mœn. A^o 1674. in 4. f. Sed Joannes Saubertus, Senior, Theologus piissimus, Historiam Biblioth. cæ NORIBERGENSIS, utpote cui æquè, ac toti venerando Ministerio nunc laudabiliter præest Conradus Feyerlin, Theologus pietate, omni modestiâ atque loquendi suavitate eximie instructus, A^o 1643. in 12. exc. optimè descripsit, *Ejusque Memo-*

rabilia in incluta Noricorum Academia A^o 1673, simili modo recensuit Jo. Jacob. (Justi Jac. Fil.) Leibnizius, quæ A^o sequ. cum Christophori Arnoldi, Viri celeberrimi, Annotationibus necessariis, iisque doctissimis, in 4. f. prædiere.

Antiquitate etiam meritò gloriatur; Nomen ac Initium habuit à Noricis, qui Castrum in Colle contra Hunnorum Incursionem condiderunt, cujus propugnaculi causa populi undique confluentes, in justam urbis magnitudinem; subito crevit. Diu Carolo M. obtitit, at sæpe postea ab aliis Imperatoribus expugnata, quia Asylum Latronibus præbuit, ad quorum audaciam compefcendam, præsidium in arce positum erat, cujus Dux Burgravii titulo decoratus: Principes Brandenburgici sub eodem titulo, Clavem Regiminis per multa sæcula magna cum laude tenuere. Multos Opifices in Ære, Ferro, Ebore & Ligno, claros alit; Horologiorum opificio etiam celebres; 550 Plateas, 60 Molendina, 11 Pontes lapideos, 365 Turres supra Mœnia, 10 Fora, 13 Balnea publica, & 60000 Incolas numerat. Prætorium habet magnificentum; Armamentarium etiam unde 10000 homines armari possint, & ubi 300 Machinæ Æneæ custodiuntur. Senatu 42 Virorum regitur, quorum 13 Prætores, 13 Decuriones, reliqui Seniores vocant; res autem arduæ Senatui 400 Virorum ex Civibus electorum mandantur. Confessionem Augustanam anno 1530 amplexi sunt. Portas Gustavo Adolpho, Suecorum Regi, anno 1631 aperuerunt, qui bis Copias Cæsareas obsidionem solvere coegit. Bibliothecam 20000 Voluminibus refertam, & Evangeliorum Codicem MSS supra 900 annos exaratum, prædicant. Jus Imperii in 7 alias Civitates, & 480 opida & pagos habent.

[b] Hujus Academiæ in primis claræ ac celebris Ortum, Progressum, & cuncta Memorabilia, omniumque Professorum, qui in quatuor, uti vulgo vocant, facultatibus à primis incunabulis eam illustrem reddiderunt, Vitas, Mortes ac Scripta adornavit sub Gloriæ Academiæ Altdorsinæ Titulo Magnus Daniel Omeis, qui liber 1692 Altdorsii typis Meyerianis in 4. f. non malo omine prodiit.

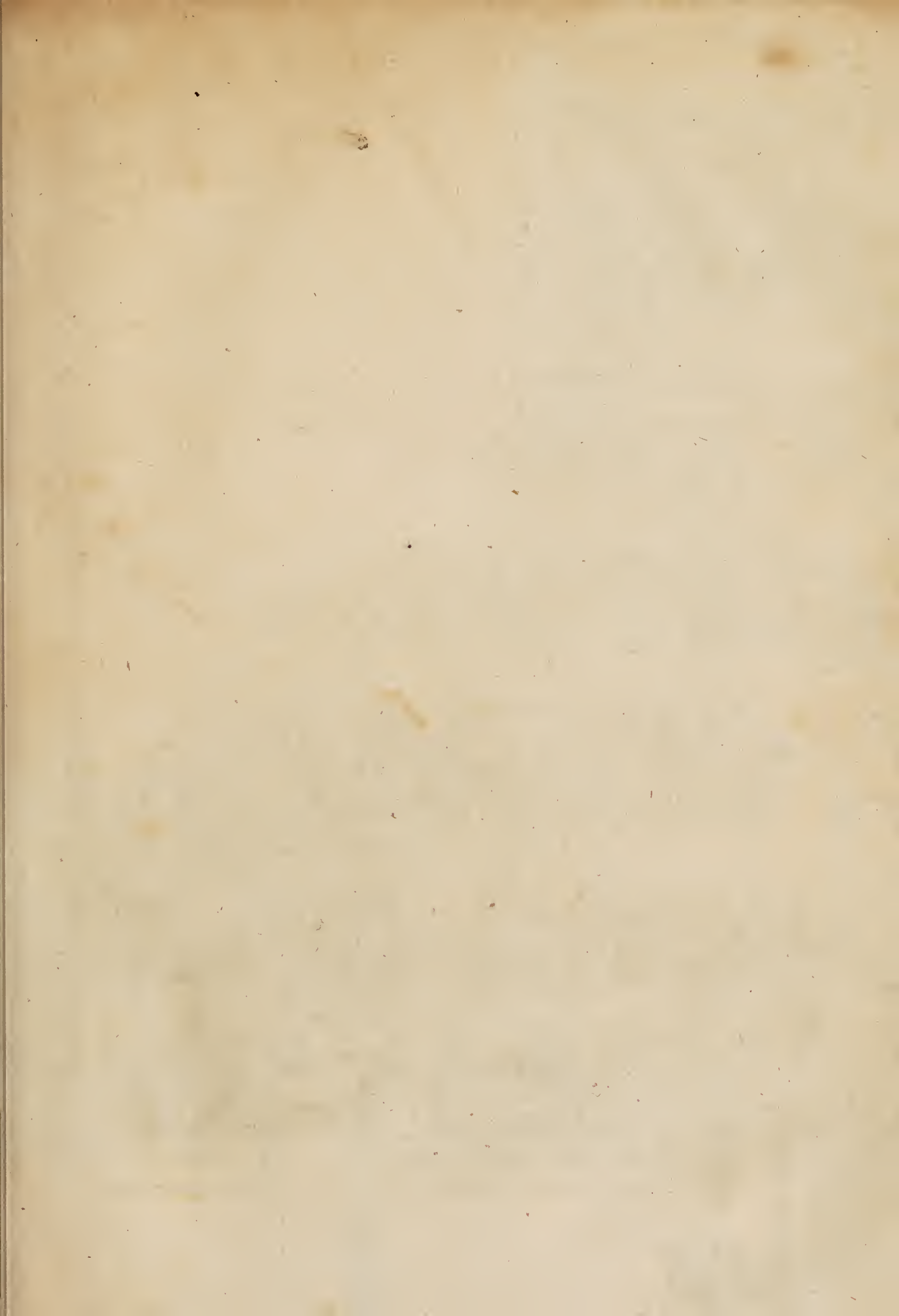
REISKII.

1 Palatinatus (1) an Palanfraviatus à Comite, cui olim paruit; Palatinus à Palatio, cui Comes fuit,

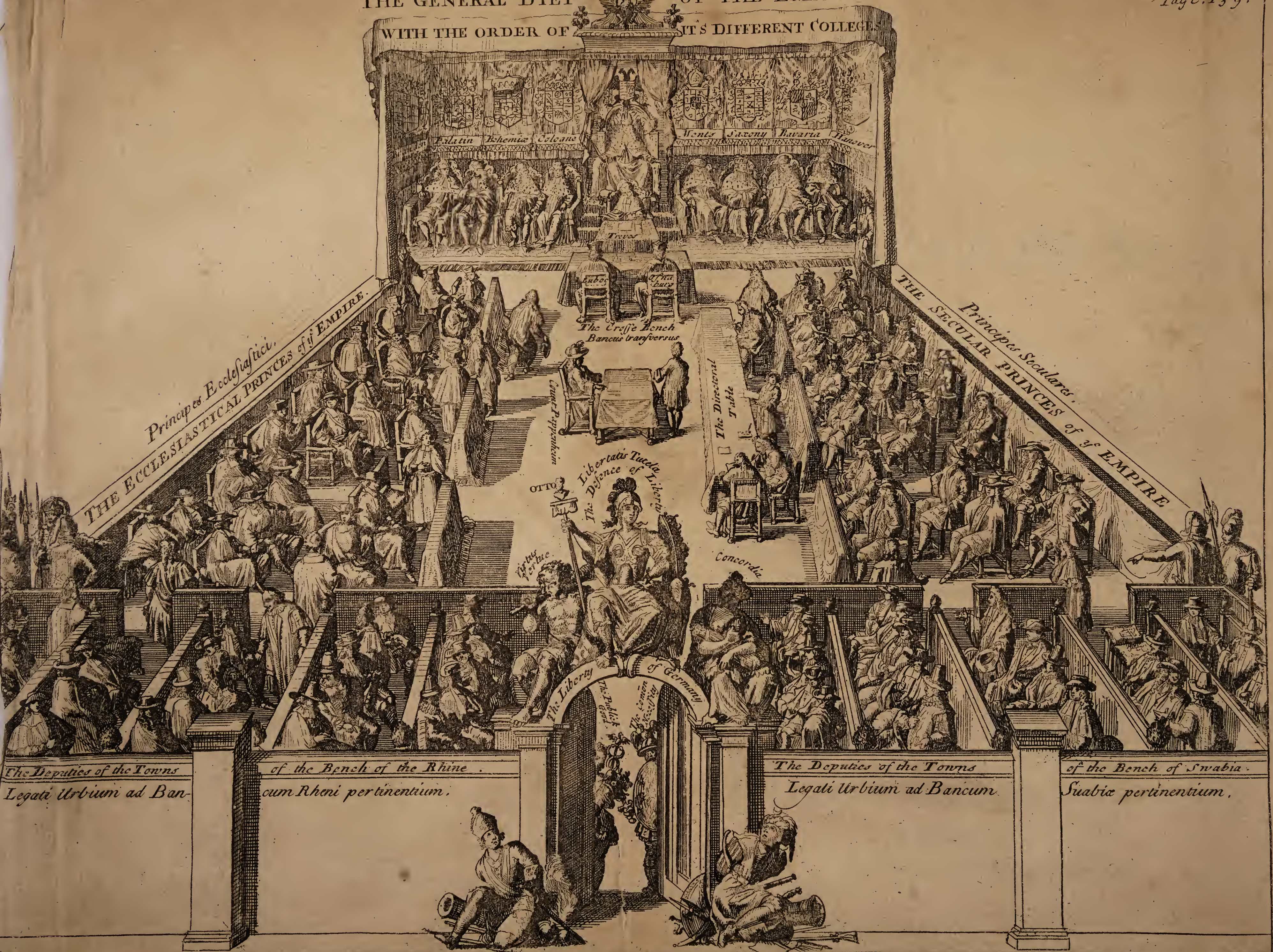
(a) Norimberga. (b) Altorfium.

(1) Cluver. Germ. antiq. nomen ducit a Voculo Celtico Palas, quod Curiam Jurisdictione præditam significat. Vide plura in Seldeno de Titulis honoris.

WITH THE ORDER OF ITS DIFFERENT COLLEGES

Principes Ecclesiastici
THE ECCLESIASTICAL PRINCES of the EMPIRE

Principes Seculares
THE SECULAR PRINCES of the EMPIRE

The Crosse Bench
Bancus transversus

The Directorial Table

OTTO
The Defence of Liberty
Libertatis Tutela Defensio

Virginitas

Concordia

The Liberty of Germany
The Publick The Common

The Deputies of the Towns
Legati Urbium ad Bancum

of the Bench of the Rhine
Bancum Rheni pertinentium.

The Deputies of the Towns
Legati Urbium ad Bancum

of the Bench of Swabia
Suabia pertinentium.

γ *Neuburg*, & δ *Sultzbach* Principum Palatinorum sunt sedes. Est circa hæc loca *Landgraviatus Leuchtenbergicus*, cujus sedes ε *Pfreimbt*. Est & ζ *Egra*, *Eger*, libera Imperii Civitas. η Item Comitatus *Ellenbogen*, qui ad *Bojohæmiam* spectat.

Neuburg.
Sultzbach.
Leuchtenberg.
Pfreimbt.
Egra.
Ellenbogen.
Bavaria
Bayern.
Monacum.
Ingolstadtum.
Frisinga.
Ratisbona.

II. δ *Bavariæ Ducatus* dividitur in *Superiorem* & *Inferiorem*. Hic ad Ortum, ille ad Occasum spectat. In *Superiori* sunt urbes claræ ι *Monacum*, *Munchen*, *Ducum* sedes, omnium Germanicarum pulcherrima. Secunda est κ *Ingolstadtum*: hanc sequitur λ *Frisinga*. In inferiori *Augusta Tiberii* [c], quod nomen illi falso tribuērunt olim fabulosi Grammatici, alias μ *Ratisbona* [d] dicta, vulgo *Regensburg*, comitiis Imperii, quæ heic haberi consueverunt, antiquitatum reliquiis, & ponte prælongo clara (ι). Reliquæ memoratu dignæ sunt

ν *Pata-*

fuit, aut Teutonico vocabulo *Pfaltz* sive *Pfallens*, quod vetustior tulit dialectus (sic *Frehero* in *Origin. Palat. & Fresneo* in *Glossar. visum*) *superior Palatinatus* autem respectu inferioris sive *Rhenani* cum *Electore* connexi; sed (a) *Palatinatus Baviaræ*, cui cis *Danubium* subest post An. 1646, tanquam pars septentrionalis, unde *Nordgaw*, i. e. regio versus *Septentrionem* sita dicitur: *Elector* enim *Bavarus* cum *Landgraviatu Leichtenbergico* & *Comitatu Chamensi* hunc obtinet: *Neoburgicam* vero & *Solsbacensem* regionem *Comites Palatini* possident. (b) *Norimberga* urbs *Imperialis libera*, castrum vetus, & in eo insignia Imperii German. ornamentaque *Imperatoria* tuetur: (c) *Egra* urbs *Bohemiarum* quidem castrum regio & munimentis pluribus instructa, nec tamen Imperii German. libera extat. *Ducatus* (d) *Bavariæ* aut *Bojohæmiae* trans *Danubium* & cis *Danubium* jacens aut *superior est*, aut *inferior*: hic tamen *Nordgoviam* ex parte continet. Sed (e) *Archiepiscopus Saltzburgerensis* ad partes *Bavariæ* non pertinet, quanquam ad circulum *Bavaricum* refertur. *Archiepiscopus* à *Gregorio VII* *Papa Rom.* *Legatus* sedis *Rom.* perpetuus, ac *Primas Germaniæ* creatus nihil nunc habet, cur *Magdeburgicum Primatum* metuat. Sed *Tridentinus* & *Brixienfis Episcopus* *Austriaco* subsunt circulo; itemque *Comitatus Tirolensis* nunc *Imperat. Aug.* nulli *Archiducum* separatæ familiæ subjectus. *Tridentum* non *œcumenico*, sed *Romano*, cujus præses pontifex erat, concilio diu tracto & toties translato inclaruit. Vid. *Hist. Petr. Suavis Pol. & Heideggeri comment.*

B U N O N I S.

γ *Neoburgum* ad *Vils fl.*

δ *Sultzbach* cum castrum est ad *Rosenbach fl.*

ε (f) *Pfreimbt* nomen habet à *flumine Pfreimbt.*

ζ (g) *Egra* olim libera civitas ab acidulis nota [e].

η In Comitatu (h) *Ellenbogen* sunt (i) *Thermæ* nobilissimæ *Carolinæ*, vulgo *das Carlsbad.*

δ *Bavariæ* fines habet ab Oriente *Austriam* & *Stiriam*; à *Septentrione Bohemiam*; ab Occidente *Sueviam* & *Franconiam*; à Meridie *Carniolam* & *Comitatum Tirolis* [f]. *Fluviis* rigatur *Danubio*, *Alt-*

mula, *Isara*, *Vilsa*, *Oeno*, *Salza*, & *Ambra*. *Qua* versus *Sueviam* & *Alpes* excurrit, *Superior* dicitur: qua verò ad *Septentrionem* & *Ortum* se versus *Danubium* extendit, *Inferior* [g].

ι (k) *Monacum* [b] est ad *Isaræ* ripas [i].

κ (l) *Ingolstadtum* ad *Danubium fl.* opidum munitissimum, *Academia* etiam anno 1410 [k] ornatum.

λ (m) *Frisinga* nomen dedit *Episcopatu* *Frisingen-* si; cui olim præfuit *Otto Frisingensis*, qui tempore *Conradi III.* & *Friderici Barbarossæ* floruit.

μ (n) *Ratisbona* urbs Imperii libera [l]; nomen habet à *flumine Regen*, qui eo in loco in *Danubium* se effundit; unde rectius scribitur *Reginoburgum.*

H E K E L I I.

[c] S. *Tiberia.*

[d] Sive *Artobriga*. Hæc in ipso *Autore* merito à me deprædicata *Civitas clarissimis clarissimorum Krannoestiorum, Portnerorum ac Praschiorum, immo & Balduinorum, Donaueorum,* quorum *Bibliotheca* insignis, *Ursinorumque* nominibus hæctenus clarior facta est.

[e] Finibus *Bohemicis* merito accensetur.

[f] Dicitur etiam *Bojaria*, à *Bojaris* populis, vel ut alii volunt, ab *Avaribus* è *Pannonia* ejectis, qui huc insederunt.

[g] Et hæc multo magis altera est fertilior, frequentibusque habitationibus ornata.

[h] S. *Monachium.*

[i] Fundamenta ejus An. CHR. M CCCC LXII ab *HENRICO*, *Bavariæ Duce*, imperante *OTIONE I.* jacta esse, *Dresserus* de *præcipuis Germaniæ Urbibus* p. 457, autor est. Sed nomen invenisse dicitur à *Monacho*, cujus caput eo in loco repertum sit, cum terra fuit effossa (2).

[k] Ex *Viennensi* dicitur orta, sed M CCCC LXXII à *LYDOVICO* & *GEORGIO*, & tandem ab *ERNESTO* & *ALBERTO*, *Ducibus Baviaræ*, amplificata.

[l] Et in *Eruditos* benefica, immo æquis ac laudabilibus *Legibus* adeo firmata, ut nulli *Urbium Imperialium* cedat. *Theologi*, qui in *Urbe* istâ hodiè clarent, sunt *Erasmus Gruberus*, *Philippus Ericus Widerus*, *Chr. Sigism. Donauerus*, *Georgius*

T 2

Wonna,

(a) *Palatinatus Bavar.* (b) *Norimberga.* (c) *Egra.* (d) *Bavaria duplex.* (e) *Archiepisc. Saltz-*
burg. (f) *Pfreimbt.* (g) *Egra.* (h) *Ellenbogen.* (i) *Thermæ Carolinæ.* (k) *Monacum.*
(l) *Ingolstadtum.* (m) *Frisinga.* (n) *Ratisbona.*

plane regium est. *Civitas hæc ante bellum hodiernum inter opulentissimas & optime cultas numerabatur. Palatium hortis amœnissimis, Bibliotheca optime referta, & Supellestiale lautissima nobilitatur; inter quas Imago Christoph. cujusdam Froschammerii, propter 345 Homines nefarie manu propria occisos, & 400 alios suavis ejus morti traditos, imprimis est spectabilis.*

(1) *Oppidum probe munitum, antiquitate clarum, ut & Ponte lapideo 15 Arcubus supra Danubium arte summa extructo, & 3 turribus munito. In Prætorio Imaginem Gigantis Turcici a Cive quodam Ratisbonensi in prælio devicti jactant. Vide Atlantem Geogr. Londini editum, de aliis opidis hic memoratis.*
(2) *Potius a Monasterio, e cujus ruderibus prima jacta sunt fundamenta. Palatium totius Germaniæ splendidissimum jactat. Incole officio Vitri & Serici clari. Collegium Jesuitarum. Edificium*

Passau.
Landshut.
Straubing.
Salisburgen-
sis Archie-
piscopatus.
Tirolis Co-
mitatus.
Ænipons.
Tridentum.
Bolzanum.
Brixia.

v Patavium, vulgo Passaw, & Landshut, o Straubing.

III. Bavarix pars est Salisburgiensis Archiepiscopatus, cujus caput sedesque Archiepiscoporum Salisburgium, Saltzburg, urbs satis elegans. π

IV. ρ Terioli, vulgo Tyrol, est arx, unde maximus Europæ Comitatus in ipsis Alpibus, in Germania Norici, in Italia Rhætix partem obtinens, nomen habet. Urbes claræ sunt, Ænipons, vulgo Inspruck, quondam Comitum, nunc Austriæ Archiducum in his oris sedes. σ Tridentum, Italis Trento, Germanis Trient, Concilio OEcumenico clara. Bolzanum, mercatus non incelebris. τ Brixia etiam, vulgo Brixen, nobilis in hoc tractu Episcopatus est.

Wanna, Daniel Zimmermannus, meusque Gottlieb Balduin.

BUNONIS.

v (a) Patavium [m] ad Danubii Oenique confluentes, unde Episcopatus Passaviensis. Celebre imprimis est à pacificatione inter Carolum V & Protestantes Evangelicos anno 1552; prid. Non. Augusti inita, qua religionis libertati cautum est. Germanis vocatur der Passauische Vertrag [n]. Verùm hæc urbs anno 1662 fortuito incendio ferè tota periit.

ξ (b) Landshuta est ad Isaram [o].
o (c) Straubinga ad Danubium, Ducum sedibus olim clara.

π (d) Saltzburgum est ad Salzam fl. unde ei appellatio [p]. Habet Theophrasti Paracelsi tumulum. Palatium Archiepiscopi magnificum & splendidum est. Arx præcipitiis & arte munita ferè inexpugnabilis est.

ρ (e) Comitatus Tirolis metallorum dives, ut vulgo vocatur, habet ab Occalu Rhætiam; à Septemtrione Bavariam; à Meridie Italiam; ab Oriente Carinthiam & partem Italix. Fluvii præcipui hinc sunt Oenus, der Inn, & Athesis, die Etsch. Terioli arx munita satis, sed opidum est tenue, in amœna valle situm.

σ (f) Tridentum est ad ripas Athesis, Episcopatu nobile [q]. Concilium quod [r] OEcumenicum haberi volunt, cœptum est A. 1546, & continuatum ad annum usque 1563. Interfuerunt præter legatos Pontificis & Cardinalem Tridentin. Episcopi LXII, Theologi LXII (1). Ibi quoque (g) Hala est factitio sale celebris. Tribus à Tridento miliaribus distat mons magni nominis; vulgo (h) der Nansberg dictus.

(a) Patavium. (b) Landshuta. (c) Straubinga. (d) Salisburgium. (e) Tirolis Com. (f) Tridentum. (g) Hala. (h) Nansberg. (i) Brixia.

C A P. XII.

Croatia, Vinidorum Marchia, Carniola, Carinthia, Stiria & Austria. i

I.

Croatia, Marchia Vinidorum, Carniola, Carinthia, Stiria & Austria superior, quia hodie domui Austriacæ parent, in Germania hodiè censentur, quum olim Pannoniæ portiones fuerint.

II. α Cro-

REISKII.

i (a) Austria. quidem utraque cum provinciis re- gno quondam Bohemico subiectis, Ducatu Stirix, Carniolæ, Carinthiæ, Venedorum Marchia & Co-

(a) Austria.

mit.

II. *α Croatia*, Germ. *Krabaten*, regni titulo decora, & *Vinidorum Marchia*, Germ. *Windisch Marck*; nihil in se habent memoratu dignum. Cæterum incolæ utriusque sunt Slavonici generis. In *Vinidorum* tamen *Marchia* sunt etiam Germani.

Croatia & Vinidorum Marchia.

III. *Carniola*, *Krain*, caput est opidum *Lubiacum*, *Laubach* (1), & *Lubiana* dictum. *Krainburg* locus est munitissimus. *Celeja*, *Cilly*, Comitatus titulo insignitur. [a] Cæterum incolæ partim sunt Germani, partim Slavi. β

Carniola. Krain.

IV. γ *Carinthia*, *Kernten* [b], *Stirix* Ducatui conjunctus, urbes insigniores habet, δ *Villach*, ε *Klaghenfurt*, Ducum quondam sedem; ζ *Volckmarck*, η *S. Veit*, θ *Judenburg*.

Carinthia. Kernten.

V. Dividitur *Stiria* in Superiorem, atque Inferiorem. In hac caput totius *Stirix* & sedes Archiducum Austriacorum, est κ *Grætia*, *Gratz*, admodum magnifica. Sunt præterea celebres, λ *Rackelspurg*, μ *Pettau*, ν *Marpurg*, ξ *Kerment*,

Stiria. Steirmarck.

mit. Gœriziensi ad circulum Austriacum refertur: Regnum vero (a) *Croatia* (b) *Dalmatieque* ad Hungariam spectat, qua potiti Austriaci Archiduces *Croatiam* à *Croatis* Sclavis, qui A. 886 infederant, ita dictam adhuc tenent. Romano adhuc Imperio dum regiones illæ suberant, omnes pro statu veteri partim ad *Illyricum*, partim ad *Pannoniam* pertinuerunt. *Austria* primum ab Henrico Aucupe, A. 928, *Marchionatus* sive *Marchia* orientalis, postea sub Friderico I, A. 1186, *Ducatus*, denique sub Rudolphi Habsburgici ad Imperium evecti posteris unus Archiducatus, regnis Bohemico, Hungarico, Hispanico & Belgio auctus. (c) *Viennam* A. 1683 ab obsidione Turcica vindicatam sedem strenuè sibi tuetur: (d) *Stiriam* vetus denominatio testatur *Marchiam*, sed postea *Ducatum* Friderici I historia: hinc certæ Archiducum familiæ aliquamdiu sedem *Grætia* præbebat, nunc nullam præbet amplius uno Aug. Cæsare superfiite. (e) *Canisia* ex anno 1601 Turcis subdita, & diuturno Cæsareanorum obsidio pressa, deditioem fecit An. 1690 in eadem, quibus *Zigetum* fecerat, conditiones. (f) *Venetica quoque Marchia* vetusto suo nomine adhuc gaudet, eoque tum limitaneam Germaniæ regionem, tum *Vinedos* aut *Venedos*, prius incolas significat, à quibus colonix *Venetas* deductæ, ad novam urbem ex Oceani æstuariis contentam. De incolis harum regionum strumosis, fodinis, lacubus, animalibus miranda Geographi narrant; itemque Joh. Ludov. Schonsleben in *Carniola* sua, quam A. 1684 edidit, antiqua & nova.

BUNONIS.

α A *Carniola* versus Meridiem & Ortum se extendit *Marchia Vinidorum*, ad dextram *Savi* ripam. Inde porro versus Ortum sequitur *Croatia* contermina; cujus caput erat (g) *Wihatsbium* à Turcis occupatum, nunc ferè (h) *Caroloftadium* opidum egregiè munitum, cui firmum impositum est præsidium [c]. Ad *Caroloftadium* exercitus Christianorum à Turcis fœdè profligatus est anno 1592. In *Croatia* quoque est *Sisecum* s. *Segesta* ad *Sava* fl. opidum munitum, quod anno 1592, Canonici fortitudine, repressis Turcis, conservatum est.

β (i) *Carniola* habet ab Oriente *Croatiam* & *Slavoniam*, à Septentrione *Stiriam*, ab Occasu *Carinthiam*; à Meridie *Vinidorum Marchiam* & partem

Italiae. Rigatur *Savo*, *Sontio*, & *Labacho*. Distribuitur in *Siccam* seu *Inferiorem*, quæ est versus *Italiam*, [d] in qua (k) *Goritia* ad *Sontium*, Comitatus titulo gaudens: & *Irriguam* seu *Superiorem*, qua versus *Carinthiam* se extendit, in qua *Laubacum*. *Crainburg* est ad *Savi* *Frækerique* confluentes.

γ (l) *Carinthia* habet ab Ortum *Stiriam*, à Septentrione *Episcopatum* *Salisburgensem* & partem *Austriæ*, ab Occasu & Meridie *Alpes* & *Forum Julii*, vulgò *Friaul*. Rigatur *Dravo*, *Savo* & *Lavanda*.

δ *Villach* [e] est ad fl. *Villach*, habet arcem.

ε *Klaghenfurt* haud longè abest ab Opido *S. Viti* [f].

ζ *Volckmarck* est ad *Dravum* fl.

η (m) *Santi Viti* opidum regionis metropolis est ad confluentes *Wilitz* & *Glan* [g]. Olim *Carinthiæ* Dux priusquam inauguraretur, ad hoc opidum habitu rustico indutus adesse cogebatur, pecuniam ex lapide spargere, & *Justitiæ* administrationem promittere, &c. Quo facto Vestem istam rusticam ponebat, & *Ducalem* induebat. Qui ritus tamen deinde sunt abrogati.

θ *Judenburgum* est ad *Murum* fl.

ι *Stirix* termini sunt ad Ortum *Hungaria*; ad Septentrionem *Austria*; ad Occasum *Carinthia*; ad Meridiem *Carniola* & *Slavoniæ* pars [b]. Potissimum rigatur *Stiria*, *Dravo* & *Mura* fluminibus [i].

κ *Grætia* seu *Gratum* *Academia* claret. *Culta* *Civitas*, Archiducum aliquando sedes.

λ *Rackelspurg*, arx munitissima, Turcis, qui *Canisiam* tenent, opposita.

μ *Pettau* ad *Dravum* est.

ν *Marpurg* ad *Dravum*.

ξ *Kerment* est ad *Arrhabonem* vulgò *Raab* fl.

HEKELII.

[a] Heic innumeræ Antiquitates Romanæ sunt visendæ.

[b] *Montana* Regio & Ducatus.

[c] Conditum autem est à CAROLO, *Austriæ* Archiduce, A. CHR. MDLXXI.

[d] Et juxta *Maginum* tota *Juris Italici*.

[e] *Vacorium* Priscis vocatum.

[f] Aliàs benè munita Urbs est, quæ *Claudia* apud *Plinium* dicitur, *Fortunati Crellii*, Philosophi *Heidelbergensis*, Patria.

[g] Or-

(1) Tazius totis viribus probare conatur *Lubiacum* esse *Nauportum* ubi *Fason* cum *Argonautis* apulit; sed doctissime & Cluverio refutatur. In hac Regione multum prædicatur *Lacus Circonicensis* quatuor *Leucas* Germanicas longus, & duas latus, cujus aquæ mense Junii annuatim per meatus subterraneos subsidunt, & mense Sept. magno cum impetu redeunt ad *hastæ* altitudinem; in hoc temporis interstitio, frumenti & pascui magnam copiam lacus exsiccat edit.

(a) Croatia. (b) Dalmatia. (c) Vienna. (d) Stiria. (e) Canisia. (f) Marchia Vened. (g) Wihatsbium. (h) Caroloftadium. (i) Carniolæ termini. (k) Goritia. (l) Carinthiæ termini. (m) S. Veit.

ment, & o *Canisia* duo munitissima erant contra Turcarum irruptiones propugnacula; sed hoc jam superioribus annis Christianis ereptum est. In Superiori Stiria urbs primaria est *Muripons, Pruck an der Mure*.

Austria. VI. Unicus totius Europæ Archiducatus est π *Austria*, in Superiorem ac Inferiorem divisa. *Inferior* inter Danubium, *Bojohæmiam*, & *Tejam* flumen sita, urbem præcipuam habet *Krembs*. *Superioris*, quæ inter Danubium & Stiriam posita, caput est *Vindoniana*, sive, ut vulgò usurpatur, ρ *Vienna* (1), *Wien* [k], urbs magna ac splendida, tutissimum in his oris contra Turcarum incursiones munimentum. σ *Lincium, Lintz*, nobile est ad Danubium Emporium [2].

(1) Antiquitate, Romana Colonia, & rebus gestis Rom. in vicinia celebris; antiquitus *Vendun, Vindomina, Vindobona* & Colonia *Fabiana* vocatur; quidam etiam *Ptolem. Juliiobonam* esse putant. Urbs probe munita & admodum frequens; Academiam celebrem, plura *Jesuitarum Collegia*, & *Ædes Nobilium splendidas* jactat. Templum *D. Stephani* propter Turrem præ tam imprimis spectabile. Qui plura velit *Atlan. Geog. Lond.*

[g] Ornatum est spatioso Foro ac perenni Fonte limpido.

[b] Parva terra est, & omnis fermè montana, præterquam ad *Ortum*, ubi planities non parvas habet. Quondam dicta *Valeria*, vulgò *die Steirmarck*. Incolæ rustici sunt, & strumosi adeò, ut loquelâ impediuntur.

[i] Trans *Dravum* loquitur Gens *Germanice*, sed cis *Dravum Slavonice*.

BUNONIS.

o *Canisia* anno 1600, à Turcis capta est, tradente eam *Pardysero* tribuno; & sequenti mox anno à Christianis frustra obsessa est: ac nuper anno 1664, à nostris iterum frustra oppugnata. Eodem anno *Serinwar*, novum castrum, Turcis *Canisiensibus* à *Serinio* Comite oppositum, à Turcis expugnatum & destructum est. *Fanum S. Gotthardi* ad *Murum* fl. Turcarum clades anno 1664 eo in loco facta nobilitavit.

π (a) *Austria* [1] fines habet ab *Ortu* Hungaricam; à *Septemtrione* *Moraviam* & *Bojohæmiæ* partem; ab *Occasu* *Bavariam*; à *Meridie* *Stiriam* [m]. Rigatur *Danubio* præcipuè & *Aniso*, qui vulgò *de Ens*, unde utraque regio, *das Land ob und unter der Ens* nomen suum habet.

ρ (b) *Vienna* [n] sede Cæsarea, Episcopatu, [o] & Academia, à *Friderico II* anno 1237 [p] fundata, nobilis: in quâ XVI° seculo *Hafelbachius* Theologus XXI annos legens, primum caput *Esaie* nondum absolvit; ut tradit *Cuspinianus* [q]. Ipsa Urbs anno 1529 à *Solymano* oppugnata, sed virtute *Philippi Palatini* præcipue defensa est. *Solymanus* quum *Carolus V* cum XCM armatorum adventare audiret, obsidione soluta recessit [r].

o *Lincium* eximiam habet arcem. Sedem ibi suam habuit *Keplerus* Astrologus. Infra urbem istam

est Vortex *Danubii* terribilis, vulgò *Seurussel* dictus. Opida in Austria, præter illa, celebriora sunt, *Steira, Neustad*, triplici fossâ munitum, *Maximiliani I* natalibus nobile, *Korn Neuburg, Weidhoven, Melcka*, egregiè munita, *Ipsia, Gemunda salinis* celebris.

HEKELII.

[k] Quòd hæc Urbs inexpugnabili murorum ambitu sit nobilis, & propterea *Christiani Orbis Clavis* commodè dicatur, probat frustranea *Turcarum* illa obsessio, quæ nuper facta isto anno, quem verba designant sequentia, eaque *Chronosticha Germanica: I M Iabr, aLs Der TVrck Vor VVien VVar*.

[l] Vulgò *Oesterreich*, hoc est, *Terra Orientalis* dicta, quoniam *Suevis* & *Bavaris* ad Orientem vergere videntur.

[m] Est autem solo plana, ventis exposita *Aquilonaribus*; frumento, vino, ac cæteris frugibus læta: fructibus dives, ac aère quoque salubri gaudet; argento abundat, non item auro. Salem partim proprium, partim importatum habet.

[n] *Flaviana*, sive *Juliiobona* olim; *PARADINO* autem atque *MASSONO* Senatoria nominata.

[o] Et *Bibliotheca*.

[p] Alii 1236 vel 1384 ad exemplum *Romane* & *Parisine*.

[q] Singulæ Facultates ibi suum habent patronum; Theologi *Joannem Evangelistam, Jcti S. Ivo-nem*, Medici *S. Cosmam* & *S. Damianum*; Philosophi autem, Oratores & Poëtæ *St. Catharinam*. Inter *Austriæ* Urbes & dignitate, & divitiis, & populo, & pulchritudine hæc principatum obtinet. Patria est *Wolfgangi Lazii*, Viri celeberrimi atque incomparabilis.

[r] Anno 1590 terræ motu ingenti & horribili concussa est *Vienna* & alia quædam loca *Moraviæ* & *Bohemiæ* die Septembr. 15.

BUNO-

(a) Austria. (b) Vienna.

consulat; præsertim de *Cæsaris Magnificentia, Palatio, & Bibliotheca* totius Europæ fere celeberrima. (2) *Nundinis, Sclopetorum opificio, Jesuitarum Collegio* in Vicinia, Situ & *Ædium Splendore* nobile. Non ita pridem *Academiam Lutkeranam* per celebrem, ubi 3000 *Nobiles* studiis operam dederunt jactabat, quam *Romanenses* nunc delerunt. De cæteris *Austriæ* opidis *Atlantem Geog. Lond.* consule.

C A P. XIII.

Bohemia, Moravia, Silesia, Lusatia. I

I

Boohemia & regnum, [a] Germ. *Boheimb*, montibus ac sylvis, ceu munitissimo vallo, undique cinctum, ab initio incoluere Germanorum quidam: quibus pulsus *Boji*, Gallica gens, obsederant, nomenque de suo regioni reliquerunt. Bojos pepulerunt *Marcomanni*, Germanica gens; hos, circa annum à nato Jesu *OL Slavonica gens*, quæ etiam nunc tenet, *Bojohæmi, die Bohmen*, à solo quod occuparunt, Germanis dicti; at *Czechi* suo sibi patrio vocabulo nuncupantur. Principio adventus à Ducibus populus regebatur; donec

Bojohæmia.
Boji.
Marcomanni.
Czechi.

B U N O N I S.

α (a) *Bohemia* habet ab Oriente *Moraviam* & partem *Silesiæ*; à Septemtrione quoque *Silesiæ* partem, *Lusatiam Superiorem* & *Misniam*; ab Occidente *Voiglandiam*, & *Palatinatum Superiorem*; à Meridie *Austriæ* & *Bavariæ* partem. Rigatur *Albi, Muldavia, Ottawa, Watta, Egra, Misâ, Pulsnitz, & Gresora* [b]. *Bohemia* cum annexis Provinciis, *Moravia, Silesia, & Lusatia* ab antiquis temporibus est sub Imperio Germanico, primum sub Ducibus; deinde sub Regibus suis; eorumque Reges nomen & dignitatem regiam Cæsarum Germanorum habuere beneficio, à quibus cum Duces, tum Reges sæpe sunt impositi.

H E K E L I I.

[a] Præter hujus REGNI *Topographiam*, quæ *Francos.* in fol. anno 1650 cum *Descriptione MORAVIÆ* atque *SILESIÆ* est publicata, etiam *Martinus Zeilerus* atque *Matthias Merianus* Vol I. *Topogr. BOHEMIAM* descripserunt. De *BOHEMORUM* autem *Origine ac Rebus gestis* extat *Æneæ Sylvij, Senensis, elegans Historia*, eaque variarum Rerum narrationem complectens, quam diversis in locis; *Wolferbyti* inprimis, anno 1630 in 8. editam constat. Hanc *SYLVIANAM Historiam* sub nomine *PII de BOHEMICIS* in *Bibliothecâ Illustrissimi Capituli Canonorum Majoris Templi PATAVINI* (forte in MS ipsius *Autoris*) etiam haberi, *Philippus Jacobus Tomasinus* in *Bibliotheca Patavina MS publica & privata* p. 6. col. 2. affirmat. Prodiere quoque ex instructissimâ celeberrimi Viri, *Marquarti Freheri*, *Bibliothecâ diversi Rerum Bohemicarum* Scriptores, & quidem *Hanovæ* anno 1602 in fol. Hujus Regni *Insignia LEONEM* esse ex Nummo apparet, in quem *Carmen elegantissimum* pepigit *Salomon Frenzelius* à *Fridenthal*, quod est *Epigr. XVII. Semit. II. Sylv. I. Pœmat. suor. Witteb.* in 8. f. exc. p. 86. *Genealogicam & Chronologicam JUDICUM, DUCUM & REGUM BOHEMIÆ* *Descriptionem* excudi curavit *Zacharias Theobaldus, Junior, Witteb.* anno 1612. in 4. f. Sed *BOHEMORUM, DUCUM, REGUM* atque *INTERREGUM Elogia cum Iconibus* imprimi curavit *Julius Solymannus, S. J. Presbyter*, anno 1629, typis *Sessianis* in fol. min. Hodiè *Rex BOHEMIÆ* in celebratione *Curie Imperiali* primum potum, utpote *Archi-Pincerna, seu Pocillator, IMPERATORI* afferre tenetur, quem tamen sub coronâ regali, nisi li-

berâ voluntate voluerit, non tenebitur ministrare. *Conf. Werd. nbagenij Part. I. Tract. General. de Rebuspp. Hanseatic.* p. 134. Edition. *Lugd.* in 16 f. Habuit olim *BOHEMIA* quoque omnino Viros, quos, *Casp. Dornavio* in *Principe Juventutis* p. 7. testante, utrinque adducere in contentionem *Virtutis* queat; *Bernstainios* nempe, *Budowecios, Gersdorfios, Hassenstainios, Hasemburgios, Hodiejovios, Lobkowicios, Rosenbergios, Rupovios, RZiczanos, Slikios, Schwambergos, Slavatas, Sternbergos, Smirzicios, Waldsteinios, Wartenbergios, Wehmskios* & fortè hodiè tales plures alios. Statum *Ecclesiasticum* in *BOHEMIA* quod concernit, ex *Joachimi Camerarij* *Narratione de Ecclesiis BOHEMIÆ*, quam cum annexis *Ludovicus Camerarius* publicari iussit *Lipsiæ* anno 1605 in 8. f. est videre. Et extat *Liber elegans* de eadem materiâ, qui sub *Rationis Discipline Ordinisque Ecclesiastici* in *BOHEMIA* *Titulo* anno 1643, eadem f. est editus. Sed *Sam. Martini, Bohemi, Religio gentis BOHEMICÆ Evangelica* excusa est *Witteb.* anno 1622 in f. 12. Extant & *Persecutiones Ecclesiæ BOHEMICÆ* *Lugd. Batav.* anno 1647, ut & *Consideratio causarum Belli BOHEMO-GERMANICI* eodem anno in 4. f. loco non adj. impr.

[b] Seu *Gisera*.

R E I S K I I.

I (b) *Bohemia* diversis olim habitata nationibus; anno 550, *Sclavicam gentem* duce *Czecho* suscepit; Principesque indigenas fovit: Tandem *Caroli M.* auspiciis sub jugum redacta, *Carolinæ familiæ* hancque secutis *Impp. Germanicis* tributaria ad *Fridericum II* mansit, nomenque ab illis regium primo *personale*; postea *perpetuum* à *Philippo* anno 1099 impetravit: Utrum ad *Germaniam* tum temporis jure pertinuerit, nec in dubium vocabatur; uti post *Comitia Wormatiensia* anno 1545 vocari novimus. (c) *Praga* domum *Zierotiniam* arci vicinam, superbum palatium nunc continet; echo septies, novies, alicubi quindecies aut amplius iterata nobile: Urbs una tumultu commota domestico vehementissimis *Europæ* motibus dedit materiam; 1° *Hussiticis* anno 1419, cum novæ urbis *Consules & Judex* per fenestras *curiæ* dejicerentur; 2° *Germanicis* anno 1618, cum ex arce regia per fenestras *Commissarii regii* præcipitarentur. Hanc ultimam defenestrationem (ita noviter vocant) duæ testantur *pyramides*; & *inscriptio turris* ad pontem exstructæ

(a) Bohæmiæ termini, & fluvii. (b) Bohemia. (c) Praga hujusque defenestratio.

donec, circa annum CIO LXXXVI, β Vratisslaus primus Bojohæmiæ Rex crearetur. Hunc postea continua serie secuti sunt alii Reges, donec Regiæ stirpe prorsus extinctâ, ad Austriacam domum regnum devolutum est. γ (1)

Soli natura.

II. Regio ipsa est omnium rerum ad usum vitæ humanæ necessariarum fertilissima: argenti ærisque metallis abundans: quibusdam in locis etiam auri sunt venæ. Urbium clarissima est δ Praga (2), regni caput, Regumque sedes, totius Bojohæmiæ compendium: urbs sanè magnificentissima, superbis ædificiis frequens, exteris nationibus affluentissima. Secundum locum tenet Pilsen. Reliqua opida nobiliora sunt Kralowibradetz, Germanis Konigin Gratz; Kutnabor, German. Kuttenberg; Limpurck, German. Limburg; ϵ Tabor Budiewice, German. Budweis; Lanii, German. Laun; Satetz, German. Satz; Litomierzitze, German. Leitmeritz; Chomutow, German. Commetaw; Thermæ Carolinæ, Karlsbad, saluberrimis aquis opidulum est celebratissimum.

Pilsen.
Konigin-
gratz.
Kuttenberg.
Limburg.
Tabor.
Budweis.
Laun.
Satz.
Leitmeritz.
Comme-
raw.
Karlsbad.
Moravia.

III. Sub Bohemiæ regno censentur Moravia, Silesia ac Lusatia. ζ Moravia Marchionatus nomen habuit à flumine in Danubium exeunte, quod Plinius Morum,

(1) Qui Geographiam & Historiam hujusce Regni fusius velint, Atl. Geog. Lond. supra laudatum, adeant. (2) In Academia, J. Hüsso Rectore, 40000 studiosos numerarunt. hucusque admodum frequens est; & in toto Regno unica. Jesuitarum Collegium superbissimum, Pons lapideus 16 Arcubus, Palatium Valenstenij, Arx Casarea, Prætorium & Forum, sunt visu digna.

exstructæ ultimam occupationem, belloque finem additum. (a) Moravia vetus regnum Marcomanni cum continuit, sed rege per Arnolfum Imp. ultimo fugato Germaniæ tanquam Marchionatus subsuit; posthac Poloniæ, tandem Bohemiæ ex anno 1040. (b) Lusatia jamcudum à Carolo M. subacta, ab Henrico IV Imp. anno 1075, Vratillao regi tradita, Electori tandem Saxonico in feudum cessit; Corbusio, Peicennaque ad Marchiam Brandenburg. anno 1462 tranlatis. (c) Silesia autem ex anno 1290, per patrum Henrici Vratillao, Principis, & Wenceslai regis Bohemiæ in perpetuum adjungebatur Imp. consensu, neque regibus Polon. Hungar. invitis. Vid. Dubrav. & Bogill. Balbau. Histor. Bohem. Conring. de finibus Imp.

B U N O N I S.

β Bohæmiæ Vratisslaus ille Moguntiæ in publico principum conventu ab Henrico IV Rex creatus est: neque illum continua serie, quod Claverius ait, alii Reges sunt secuti; sed subinde Duces Remp. administrarunt. Ita ipsum illum Vratillaum primum Bohemorum Regem excepit interregnum LXV annorum, sub sex Ducibus; & Uladisslaum II, iterum secutum est interregnum xxv annorum, sub quinque Ducibus; Neque septem illi, qui succedere his, Principes Bohæmiæ regium nomen habuerunt usque ad Premisslaum, qui à Philippo Cæsare Bohæmorum Rex tertius creatus est. Dubravus. Est verò Bohæmiæ Rex Imperii Princeps, Elector & Pincerna.

γ Regnum hoc à Carolo IV in certos distributum fuit Circulos, quorum plerique ab opidis appellantur: suntque (d) 1. der Bœchiner Kreyss: ubi Wittigenau, Thabor Budeweisz ad Muldaviam. 2. der Muldaw Kreyss: ubi Domasin, Bistrziz, Stepenouw. 3. der Podberder Kreyss: ubi Beraun, Carlstein, arx inexpugnabilis à Carolo IV condita; ubi corona & ornamenta regia asservantur. 4. der Prachenscher Kreyss: ubi Pisek Prachatitz & Crummaw. 5. der Pilzner Kreyss: ubi Glatow, Taus, Tachaw, Mies & Pilsen, Hussitico ac nupero bello nobilitata. 6. der Ellenboger Kreyss: ubi Ellenbogen, Thermæ Carolinæ, karlsbad, celebres. Egra, ubi Wallensteinius anno 1634 interemptus: eadem urbs quoque aciculis nobilis est, & Vallis Joachimica, Jochems-Thal,

metallifodinis celebris: ubi nummi unciales argentei primum cusi sunt: unde ejusdem valoris nummis manet nomen, ut Joachimici, Thaler, Vallenses, à Valle ista, vulgò dicantur. 7. der Sater Kreyss: ubi Saza, Commotaw. 8. der Rakoniker Kreyss: ubi Rakonick. 9. der Schlaner Kreyss: ubi Slan. 10. der Leitmeritzer Kreyss: ubi Leitmeritz, haud longè ab Egræ & Albis confluentibus; vinum ejus est in pretio. Auslig ad Albim, Melnick ad Albis & Muldaviæ confluentes, in arduo colle positum. Diezin, ubi Piellniz in Albim se effundit. 11. der Buntzlauer Kreyss: ubi Jung- & Alt-Bunzel: atque hoc ad confluentes Albis & Gieseræ. Numburg ad Albim. In hujus & sequentis Circuli finibus sunt montes Gigantum; das Riesenbirge: in quibus spectrum Ribenzal vulgò dictum, viatoribus sæpe obvium. 12. der Kaurfchimer Kreyss: ubi Kaurzim, Praga, Brandeis, Bomisch Broda. 13. der Konig Grazer Kreyss: ubi Konigin Gratz ad confluentes Orlizæ & Albis, Jaromirsz, Trautenaw. 14. der Chrudimer Kreyss: ubi Chrudim, Litomiszl & Hohemautb. 15. der Czaflauer Kreyss: ubi Czaflaw, ubi Ziskæ sepulchrum. Kuttenberg, altera regni metropolis olim metallifodinis celebris. Kolin & Deutschen Broda.

δ (e) Praga ad Muldaviam, cui pons impositus 872 cubitos Pragenfes longus, quo Parva urbs die Kleine Seite Veteri jungitur. Est enim urbs triplex, Vetus, Nova & Parva, die Alte Stadt, die Neu Stadt, und Kleine Seite; in qua arx Retschin in monte sita, Regum sedes: claret Academia à Carolo IV instituta. Hic Hussus & Hieronymus Pragenfis impugnarunt regnum Pontificium: qua de causâ à Concilio Constantiensi condemnati, ibique combusti sunt anno C. 1416. Cæterum Praga frequentibus tumultibus, ac illo in primis memorabilis, quo anno 1618 Consiliarii Cælarium ex fenestris ab Ordinibus regni præcipitati sunt: unde bellum exortum, quod demum post triginta annos, quum hæc ipsa urbs à Suecicis jam obsideretur copiis, pacis interventu sedatum est anno 1648. Et anno 1620 ad hanc urbem prælio superatus est Fredericus Palatinus, paulo ante Bohemiæ Rex creatus.

ϵ (f) Thabor Hussitarum belli arx & propugnaculum diu fuit.

ζ (g) Moravia habet ab Oriente Poloniam & Hun-

Morum, Tacitus Marum vocat. Gens incolit Slavonica, Germanis mista. Urbium clarissima est n Olmitz, Slavonicè Olomuce; caput regionis, elegans ac dives (1). & Brin (2) & Znaim (3) inter splendidissimas haud postremæ. Iglaw (4) & x Kremster, non negligenda opida.

IV. Silesia ampla ac dives regio, sub Ducatus titulo xvi Principatus in sese complectitur; quorum nomina sunt; Breszlaw, Glogaw, Sagan, Schweinitz, Lignitz, Briega, Neisse, Crossen, Teschen, Oppelen, Ratibor, Münsterberg, Troppe, Faur, Olffe & Fagerndorf. Poloniæ regibus subiecta fuit primùm universa Silesia: postea circa annum CIJ CCC in Bohæmiæ regum fidem se contulit, à quorum Imperio etiam nunc pendet. Urbium princeps est Vratislavia [c], Bohæmis Wratzlaw, German. Breszlaw (5), opulentissimum in his oris Emporium, splendida sanè urbs, ac meritò inter tres pulcherrimas Germaniæ (quarum alteræ Monacum & Lipsia) computata. Secunda ab hac est Glogovia, cognomine Major, Grosz-Glogaw (6). Sequuntur hinc Sagan (7), Schweinitz (8), Neisse, Lignitz (9), Briega, Olaw, Oppelen, Troppaw, Teschen. Est præterea in his oris inter Bohæmiam & Silesiam, sui quondam juris Comitatus Glacensis, Glatz (10): cujus titulo, Comitum stirpe extincta, Bohæmiæ Rex nunc gaudet. λ

V. Si-

Hungariam, à Septemtrione Silesiam, ab Occasu Bohemiam, à Meridie Austriam. Rigatur Maro seu Morava, qui à Septemtrione versus Austrum mediam fermè secat Moraviam [d]: ac porro rigatur Teja, Iglaw, Swarta, Zwittia, Beczwa [e].

n Olemuzium [f] ad Marum fl. Episcopali dignitate eminet.

& Brinn est ad confluentes Zwittæ & Swartæ.

z Znaim ad Tajam in Austriæ finibus, Marggraviorum olim sedes.

x Kremster ad Marum fl. Episcopi Olemüziensis sedes.

HEKELII.

[c] Hanc Urbem, quam vera & sincera Pietas, rara Modestia atque Benignitas, solidissima Eruditio atque Doctrina, Candor non ubivis obvius, singularisque illustrium atque nobilium Senatorum prudentia & consilia maximè commendant, non immeritò Coronam Provinciæ SILESIAE & quasi ipsius SILESIAE SILESIA vocat Jo. Andr. Quenstedtius in Dial. de Patriis Viror. Illustr. p. 188. sequ.

[d] Unde & parvæ huic Regioni nomen.

[e] Apud Moravos Medicus celeberrimus fuit THOMAS JORDANUS à Clausoburgo, qui circ. An. CHR. 1585 claruit. Tractatus ejus recenset Paschal. Gall. in Bibl. Medic. Alioquin Moravi sermone, ritibus moribusque perinde morati, ut Bohemi sunt. Germanica tamen lingua in Urbibus inter Optimates in usu est. Hoc verò jam mirabitur aliquis, inquit Dubravius, ut est profectò admiratione dignum, inveniri in Moravia THUS & MYRRHAM; non ex arbore desudante, ut. alibi, lectam; sed è Solo Terræ

erutam uno tantum in loco, cui GRADISCO nomen, in quo ad hunc diem THUS, non solum quod masculinum vocant à similitudine testium, sed quòd alia præterea Virorum Mulierumque membra ostendat, effoditur. Sunt autem in Moravia Comitatus duo cum aliis nonnullis Dominiis.

[f] Bohemice Holomatz.

BUNONIS.

λ (a) Silesia [g] habet ab Oriente Hungariam; à Septemtrione Poloniam; ab Occidente Lusariam, & Marchiæ Novæ partem; à Meridie Moraviam & Bohæmiam: à Bohæmia Moravia & Hungaria perpetuis sejungitur montium jugis: quæ sunt inter Silesiam & Bohæmiam, vulgo vocantur das Bohmische Riesen-oder Schneegebirge: quæ inter Moraviam & Silesiam, appellantur das Gesancke: item das Reifische und Mabrische Gebirge: qui vero montes Silesiam ab Hungaria & Polonia separant, dicuntur das Ungarische Gebirge: itemque Jabeluncha ab opidulo, quod in montium faucibus, per quas ex Hungaria in Silesiam itur, situm est. Rigatur Odera, Bobera, Nissa, Katzbach, Queis, Zack, Olavia & Bartsch. Silesia Imperii R. provincia non se contulit ipsa in fidem Regum Bohæmiæ; verum eam primùm debent Reges Bohæmiæ beneficio Friderici II, Imperatoris; ac deinde Rudolphi I, qui provincias illas, Henrico Vratislaviensi & Silesiæ Duce defuncto, feudi jure tradidit & concessit Bohæmiæ Regi: quod etiam in Tabulis suis profiretur Carolus IV ipse Bohæmiæ Rex [h]. Dividitur Silesia in Superiorem & Inferiorem. Superior versus Poloniam minorem, Hungariam & Moraviam excurrit; (b) in qua sunt Ducatus

(1) S. Cyrilus hujus loci Apostolus & Episcopus, Author Alphabeti Croatici seu Venedici, in quo Biblia sacra interpretatus est circa An. 880, habetur.

(2) Urbs bene munita, & propter Unicornu Minerale in Vicinia inventum nobilis.

(3) Cluverio, Ptolem. Mediolanum dicitur, pluries, superiori Seculo, a Casareis & Suecis subdita; Vinctis plurimis nobilis.

(4) Primum

(a) Silesiæ fines. (b) Silesiæ in 16 Ducatus divisio.

inter Moravos Confessionem Augustanam amplexa est. Suecis aperuit portas An. 1645. (5) Nomen ab Vratislao Bohemorum Principe ducit, Commercio Mercatorum peregrinorum celebris, urbis Imperialis privilegia vendica; Academia celebri gaudet; haud ita pridem Incola plerumque Religionem Restauratam professi sunt. (6) Urbs p. obe munita, olim suis Principibus, at nunc Casari parens; male audit propter Morbum Paralyticum & Calculum Incolis infestum, quia nimium Cerevisiæ amara & fortis bibunt, & Carnis Porcinæ edunt. (7) Urbs ampla, bene culta, at nullum bello Civili a Suecis & Casareis perpassa. (8) A multitudine Porcorum Nomen duxit. (9) Ob profligatos Casareos A. 1635 a Suecis nobilis. (10) Non constat utrum ad Bohemiam an Silesiam pertinet. In templo illorum maximo Ethnici antiquitus Idolum colebant, cui Virgines comam parietibus affixam devovere, ubi non ita pridem Tabula istæ votivæ cernebantur.

Lusatia.
Lausnitz.

V. Silesiæ à Solis æstivi occasu contermina est μ *Lusatia*, Hexapolitano agro *die sechs Städte*, à senario opidorum numero sic appellata, clara. Nomina eorum sunt, ν *Bautzen*, ξ *Görlitz*, $\omicron$ *Sittaw*, κ *Kamitz*, π *Luben*, ρ *Guben*. Quorum tria priora satis lauta.

C A P.

1. *Teschinensis*, cujus metropolis *Teschena* ad *Elfam*.
2. *Oppaviensis*, *das Hertzogthum Troppen*; ubi *Oppavia*, quæ & *Troppa*, ad *Moræ* & *Oppæ* confluentes [i]. 3. *Carnoviensis*, *das Hertzogthum Fagerndorff*: ubi *Carnovia*, *Fagerndorff*, ad *Oppam* fl. 4. *Ratiboriensis*: ubi *Ratibor* ad *Oderam*; *Sora*; & *Oderberg* ad *Oderæ* & *Elfæ* confluentes. 5. *Oppolien- sis*, *das Hertzogthum Oppeln*: ubi *Oppeln* ad *Ode- ram*. In *Inferiori Silesia*, quæ à *Ducatu Oppaviensi* & *Oppolien- si* versus *Lusatiam* & *Marchiam* se extendit, sunt *Ducatus* 1. *Bregensis*, *das Hertzogthum Brieg*: ubi *Brega Brieg*, *Reichenstein*, *Silberberg*, opida auri argentique fodinis celebria: & *Pitschen*, in *Poloniæ* finibus accepta à *Polonis* clade anno 1588 nobilitatum. 2. *Ducatus sive Episcopatus Nissen- sis*; ubi *Nissa* ad fluvium cognominem *Episcopi* *Wratisla- viensis* sedes [k]; & *Grotkaw*, *Principatus* titulo gaudens. 3. *Ducatus Monstbergen- sis*, *Monstberg*, & *Franckenstein*. 4. *Wratislaviensis*; *das Hertzog- thum Breslaw*; ubi *Wratislavia*. 5. *Olsnensis*, *das Hertzogthum Olse*, ubi *Olna* & *Hundesfeld*: quo loco *Henricus V* cum *Polonis* confligit anno 1109. 6. *Suidnicensis*, *das Hertzogthum Schweinitz*: ubi *Suid- nizium* ad *Weiltritz*; urbs ampla & eleganti structu- ra ædificiorum conspicua [l]; & *Strigovia*, *Striege*, opidum terra sigillata nobile, quæ in vicino *S. Geor- gi* monte effoditur. 7. *Juraviensis*, *das Hertzogthum Jaur*: ubi *Juravia*, *Jaur*, cum arce, in qua utriusque *Ducatus Suidnicensis* & *Juraviensis* *Præfectus* *Regius* residet. In aditu *Graminatei* lemma hoc legitur:

(1) Incendio pene deleta a copiis Cæsareis Anno 1634; olim Imperialis, at nunc Ele- ve. Sax. subdita.

(2) Cerevi- sia celebris.

(3) In Comi- tibus Provin- cialibus pri- mum locum obtinet.

(4) B. ne munita; a Cæsareis An. 1631 capta, a Marchio- ne Hamilto- nio postea recuperata.

(5) Probe munita, commercio Panni & Ce- revisiæ cele- bris.

Hic locus odit, amat, punit, conservat, honorat: Nequitiam, pacem, crimina, jura, probos.

Hirschberg ad *Zakeli* & *Boberæ* confluentes: supra quod opidum sunt thermæ *Hirschbergenles* [m]. 8. *Lignicensis*, *das Hertzogthum Liegnitz*: ubi *Ligni- zium* ad *Kazbach* fl. munitum, *Ducum* sedes [n], & *Nickel Stadt*, à quo haud longè abest pagus *Wol- Stadt*, ubi, anno 1241, *Tartari*, commisso prælio, tantam *Christianorum* ediderunt stragem, ut novem grandes saccos implerent auriculis, quum tamen sin- gulis cæsis unam tantum præcidissent. Huc quoque pertinet *Diocæsis Wolaviensis*, ubi *Wolavia*; inde haud longè abest cœnobium celebre *Leubus*. 9. *Glo- govensis Ducatus*, *das Hertzogthum Glogaw*, cujus metropolis *Glogovia* ad *Oderam*, quæ ut ab altera *Glogovia*, quæ est in *Superiori Silesia*, distinguatur, vulgo *Grosz Glogaw* dicitur, in nupero bello operi- bus munita. 10. *Saganensis*, *das Hertzogthum Sa- gan*, cujus caput est *Saganum* ad *Boberam*; *Pribusi- um*, *Pribusz*, *Ducatus* titulo olim nobile. Inde haud longè abest pagus *Dubrow*, ad quem 1636, die 6 Martii, hora sexta matutina, sudo cœlo, magno cum fragore ex aère lapsus lapis plus quam $\delta\iota\tau\alpha\lambda\alpha\upsilon\tau\theta$ vario metallo plenus, friabilis; nisi qua cutis exterio- in decimam uncie partem valido, ut videbatur, igne adulta corpus reliquum cohibebat. *Vechnerus* in *Germ. brev.* 11. *Crossnensis*, *Silesiæ Ducatus* ver- sus *Marchiam* ultimus, *das Hertzogthum Crossen*, ubi *Crosna*, *Crossen*, ad *Oderæ* & *Boberæ* confluentes [o]. *Conradus Dux Steinaviensis* in *Silesia*, ad *Salisbur-*

gensem vocatus *Episcopatum*, quum cognovisset, *Salisburgi* non esse *cerevisiam*, sed ibidem bibi vinum; in patriam rediit, inquiring, se malle carere *Episco- patu*, quàm *cerevisia Steinaviensi*.

H E K E L I I.

[g] Non ignobilis quippe *Regio*, quam olim *Vis- burgii* & *Quædi* incoluere.

[b] *SILESIAM* descripserunt, præter *Nicolaum Henelium*, *Martinus Zeilerus* & *Matth. Marianus*.

[i] Patria est *Amandi Polani*, *Calvinistæ* celebra- rimi, & *Basileensium* *Professoris* sat industrii.

[k] Et incluta Urbs.

[l] *Christophor. Pelargi*, *Apostata*, & *Hieronymi Treutteri*, *Virorum* clarissimorum patria.

[m] *Ducatu Juraviensi* annumeratur etiam *Leo- berga*, (*Germ. Lemberg*), *Nicolai* & *Eliæ*, *Fratrum Reusnerorum*, & *Joannis Langii*, *Medici* excellentissi- mi, dulcissimum quondam natale Solum.

[n] Nomen habet à *Ligiis*, seu, ut alii legunt, *Ly- giis*, qui *Tacito* *Lib. XII. Annal.* populi sunt *Ger- manie* quorum appellatione *Silesii* comprehenduntur, qui *Schlesier* sunt *Willichio*. Quomodo olim destructa sit, vid. *Dresseri præcip. Germanie Urb.* p. 353. qui p. sequ. addit, quod Anno *CHR. M CCCC LIV* co- ortâ *Seditione*, *oppidanus* *Senatus* sit *trucidatus*, ex- pulso *Præfecto* *regio*. Sed compressus est tandem motus omnis operâ *ALBERTI*, *MARCHIONIS BRANDENBURGICI*, totius *Ducatus* possessione in *FRIDERICUM*, *Lignitii Ducem*, translata à Rege *MATTHIA*.

[o] Pertinet ad *Ditionem Electoralem Branden- burgicam*.

B U N O N I S.

μ (a) *Marchionatus Lusatiae* habet ab Oriente *Sile- siam*; à *Septentrione* *Marchiam*; ab Occidente *Sax- oniam Superiorem* & *Misniam*; a Meridie *Bohæmi- am*. Rigatur *Sprevâ* & *Nisso* [p]. Dividitur in *Su- periorem*, quæ in *Austrum* versus *Bohæmiam* & *Mis- niam* extenditur: *Inferior* est altera pars versus *Sax- oniam* & *Marchiam*.

ν *Baudissina* ad *Sprevam* *Promarchionis* *superioris* *Lusatiae* sedes est [q] (1).

ξ *Görlitium* est ad *Nissum* [r].

$\omicron$ *Sittavia* itidem ad *Nissum* in ipsis *Bohæmiæ* fi- nibus (2).

π *Lubena* ad *Sprevam* *Promarchionis Inferioris* *Lusatiae* sedes (3).

ρ *Gubena* ad *Nissum*. *Lusatia* anno 1623, à *Fer- dinando II*, *Imperatore*, *Electori Saxonie* fuit attri- buta, ac demum anno 1637 *solemni ritu* tradita, & in fidem ejus adacta (4).

H E K E L I I.

[p] Hæc *Regio* *frumenti* & *segetum* feracissima est, nec differt ab *Agro Silesio*.

[q] Et *Casparis Peuceri* patria.

[r] Nomen invenit à *combustione*, ut *Germanice* *Brandstat* appellari possit. *Slavis* *Ischraeliz* *combu- stio* est, Unde tandem *Görlitz* flexu, s. *commutati- one* quâdam *literarum* factum est. Patria est *Bar- tholom. Sculteti*, *Mathematici* insignis, & *Joach. Mai- steri*, *Poëtæ* *eximii* & *celebris* (5).

R E-

C A P. XIV.

Marchia Brandeburgensis, Pomerania, Meckeloburgium, Holsatia.

I.

REgio hæc est spatiosa, ingentibus silvis, lacubusque atque paludibus invia, ab opido *Brandeburgio* cognominata. *a* Dividitur in duas potissimum partibus, *Veterem* ac *Novam* Marchiam: *Veteris* caput est *Brandeburg*: *Novæ Franco-*

furtum Marchia Brandeburgensis. Brandeburgum est in Media March.

REISKII.

I (a) Marchia vetusto eoque Germanico vocabulo terra vocatur limitanea, aut regio limitibus objecta: Brandenburgica vel Brennburgica autem à Castro Brandeburg, cui capto Henricus Auceps Imp. Marchionem novum Sigfridum, nempe tuendis contra Sclavos Vinedosque limitibus, præposuit. Carolus M. quidem terras illas Sclavicas ad Vistulam usque sub imperium redegerat suum: At rebelles Sclavi & iterum ab Ottone M. domiti arctius Episcopatu Brandenburgico anno 960 constringebantur. Inde Marchia multis subjecta dominis, tandem anno 1417 ad Norimbergenses Burggravios pervenit: Quorum potentia nunc tantum eminet, ut regiones subditæ à Prussia usque ad Rhenum & Cliviam ducenta per milliaria procurrant. Plura ex observatis Geographicis heic præterire cogor; pluraque ad Pomeraniam à Pomeranis, gente Sclavica dictam, & Polonis proximam. Vetus illa Viadro determinabatur; posterior & hodierna ulterius patet: Tota quondam vel regulis & Principibus suis subjecta, vel Danis etiam Polonisque, ut tamen ab Imperio Germ. penderet. Denique Bogisslaus & Casimirus, Pomeraniæ Principes, qui diu in clientela Henrici Leonis, Ducis Saxonie Bavaricæque, fuerant, à Friderico I Cæsare Ducis Imperii anno 1181 creabantur: Horumque posteritas ad annum 1637 vixit, Bogisslao XVI defuncto, & tota (b) Pomerania per successionem hæreditariam ad Electores Brandenburgicos devoluta: Sed ea per diuturnum bellum Germanicum à Suecis capta, & tandem in partes divisa fuit. Duo itaque Ducatus adhuc supersunt, nec illi unquam ad septenarium ab auctore proditum pervenerant. Quin bello superiori proximo tota Pomerania & Stetinum obsidione acerrima pressum anno 1676, Electori Brandenburgico cum Stralesundo & Gripswaldia cessit; sed denuo per pacem Noviomagensis ad Suecos rediit. (c) *Mecklenburgicus Ducatus à Mecklenburgo*, civitate Obortorum veteri, & castro firmissimo dictus, olim suos Dominos, eosque non paulos habuit, donec ab Lothario Imp. ac hujus nepote Henrico Leone ad obsequium redigerentur erectis duobus Episcopatibus Mecklenburgensi aut Swerinenfi, & Ratzburgensi, Lubecensi etiam aut Altenburgensi melius restaurato. (d) Lubeca enim tum temporis Henrico Duci subdita illo auctore jus suum & privilegia multa obrinuit, sed Imp. Friderico I, inter urbes Imperiales liberatas anno 1188 adscita. Unde nec Ducatui adhæret Mecklenburgico, quem Carolus IV, Imp. An. 1349 constituisse

legitur; nec Stargardia illi subest, sed Electorali Pomeraniæ. Wismaria vero per pacem Noviomagensis Suecis denuo parat. (e) *Lauenburgum* ab Henrico Leone conditum, ipsique ac hujus posteritati cum Comitatu Ratzeburgico subjectum fuit: Unde serenissima Domus Brunsvigo-Luneburgica defuncto Duce ultimo Julio Francisco Ducatum Lauenburgicum anno 1689 occupavit, & adhuc possidet: (f) Ratzeburgum autem opidum machinis Danorum fulminalibus nuperime concussum & dirutum jacet, castro tamen adhuc salvo & superflite. (g) *Holsatia dupliciter accepta vel totum vel partem significat*: (h) Illa plures regiones uno ambitu comprehendit; hæc specialiter dicta cæteris regionibus contra distinguitur. Holsatia tamen tota & ipsa veteri Saxonie annumerata, Ducibusque Saxonie subjecta fuit; tandem Comitibus Schaumburgicis horum beneficiariis, & post Friderici I, Imp. tempora Vasallis imperialibus. Denique sub Christiano I, Daniæque rege *Ducatus, An. 1477, Holsatia facta, ultimoque in Regiam & Ducalem divisa*, quantas turbas incurrerit, Ducis sereniss. Alberti Christiani anno 1689 iterata restitutio docebat. (i) *Schleswicensis* primum Marchionatus, ab Henrico Aucepe factus, tanquam limes Daniæque Germaniæque perpetuus in Ducatum desiit, plane ab Holsatia separatum, & beneficio pacis Rotchildensis à nexu feudali Danico liberatum. Stormaria vero & Wagria, quas Cluverius omisit, Holsatiæ adhuc subsunt: Non subest amplius (k) Hamburgum ab sylva aut nemore, quod Saxones *Ham* vocarunt, olim dictum, Archiepiscopatu & castro Danis Sclavisque opposito insigne, sed inter liberas Imperii Germanici urbes nunc habetur, Rege Danico adhuc protestante: Hinc controversia publica, & oppugnatio crebrior erupit. De urbibus cæteris etiam munitis conferat, cui libet, Casp. Dankwertz descript. Holsat. Mart. Zeyleri Topograph. Joh. Mölleri Isagogen ad histor. Chersonesi Cimbric.

BUNONIS.

a (l) *Marchionatus Brandeburgicus [a]* habet ab Oriente Poloniam, & partem Silesiæ; à Sptemtrione Pomeraniam & Meckeloburgum; ab Occidente Ducatum Luneburgensem & partem Brunsvicensis; à meridie Archiepiscopatum Magdeburgensem, Saxoniam Superiorem, & Lusatiam Superiorem & partem Silesiæ. Rigatur Albi, Odera, Spreva, Havela & Wartha. Distribuitur hic Marchionatus in diversas partes: ex quibus sunt (m) 1. *Marchia Vetus*, quæ concluditur intra Ducatum Luneburgensem & Brunsvicensem,

U 2

(a) Marchia Brandenburg. (b) Pomerania. (c) Mecklenburgicus Ducatus. (d) Lubeca. (e) Lauenburgum. (f) Ratzeburgum. (g) Holsatia. (h) Ducatus duplex. (i) Schleswic. (k) Hamburgum. (l) Marchionatus Brand. fines & divisio. (m) 1. Marchia Vetus.

Francofur-
tum.
Berlinum.
Coftrinum.
Spandavia.
Croffen Du-
catus.

Pomeraniæ
Ducatus
VII.

furtum ad Oderam, celebris civitas, mercatu [b] nobilis. *Berlinium* in medio Provincie situm, sedes est Principum (1) Electorum Brandenburgensium; urbs amoenissima. *Coftrinum*, vulgo *Koftryn*, mirando munimento nobile opidum. Alterum munimentum est *Spandaw*, prope Berlinium [c]. Cæterà *Croffen Ducatus*, qui antea in Silesia censebatur, nunc Marchionibus Brandenburgensibus paret.

II. β *Pomeraniæ Ducatus* solo fertilissimo juxta litus maris Codani longo tractu expanditur, in septem parteis, quarum quæque Ducatus dignitate censetur,

(1) *Palatium* habent splendidissimum, supellex ditiissima ornatum; Armamentarium optime refectum; Bibliotheca; vix ullis secundam, & Musæum rarioris Artis & Naturæ Monumentis repletum; in Aula Principis 2500 Trituni Militum, Centuriones, &c. numerantur, cum 8000 Satellitibus; habetur enim totius Germaniæ, cætere excepto, Principis potentissimus, & ad rem bellicam Instru-ctissimus. Opidum est munitissimum, plateis amplis & ædibus lautissimis decoratum. De cæteris Atl. Gog. Lond. con-fulas.

vicensem, Archiepiscopatum Magdeburgensem, & Al-
bim. In eâ urbes celebriores sunt *Tangermunda* ad
Tonagræ, vulgo *Tanger*, & *Albis* confluentes; unde
opido nomen. *Stendalia* ad Vechtâ provincie me-
tropolis: *Soldquella* ad Letzam [d]: *Gardelieben*
ad fl. Biele [e], *Biszmarck*; *Osterburg* ad Bise &
Vechtâ confluentes: *Seebausen* ad Vechtâ: *Wer-*
bena cis Albim, ubi *Havelam* recipit, ad ipsos con-
fluentes celebris est munitio, quæ ab opido *Werbena*
nomen habet, ac vulgo dicitur *die Werber Schantz*.
(a) 2. *Marchia Priegniziana*, vulgo *die Priegnitz*,
in qua sunt *Havelberga* ad *Havelam*, Episcopatu no-
bilis: *Witstockium* clade Saxonis Electoris ann. 1636
à Suecorum copiis illata notum: *Welsenach*: *Zech-*
lin castrum, *Templariorum* olim sedes: *Perleberga*,
Pritzwald, *Kiritz*, *Lentzen* haud procul ab Albi. (b)
3. *Marchia Media* continetur intra Archiepiscopatum
Magdeburgensem, marchiam Veterem, *Priegnizian-*
am, marchiam *Uckeranam*, marchiam *Novam* &
Lusatiam Inferiorem. Urbes celebriores hinc sunt
Brandenburgum, *Havelâ* interluente in *Vetus* & *No-*
vum, in *Alt-und Neu-Brandenburg*, distinctum: *Ra-*
tenavia ad *Havelam*: *Spandavia*: *Berlinium*; & e re-
gione *Colonia* ad *Sprevam*: *Francofurtum* ad *Ode-*
ram, *Academia* anno 1506 [f] ornatum [g]; *Lu-*
busium ad *Oderam*: *Furstenwald* ad *Sprevam*: *Se-*
lovnia & *Goritz* in agro *Sternbergensi*: *Brieza* fida [h];
Bernau cerevisia nobilis: *Stolpen*: *Angermunda* *No-*
va: *Oderberga* arx ab *Alberto II* Marchione condita.
Sueht [i]: *Vierraden* ad *Oderam*: *Pottlain* ad *Have-*
lam: *Havela* insula: *Billin* ad *Rien* fl. *Vallis* *Jo-*
achimica, ubi *Schola* Electoralis. Ad mediam *Mar-*
chiam etiam referuntur *Comitatus Rupinensis*, ubi
Rupinum *Novum* & *Vetus*; *Granzoy*, *Wusterhausen*,
Lausatia Inferioris pars: ubi duæ præfecturæ *Stor-*
kaw & *Beszkw*. *Peizium* ad *Sprevam* munitum:
Cothusz, *Sommerfeld*. (c) 4. *Marchia Uckerana*, no-
men habet à lacu, qui vulgo *die Ucker-See*, ex *Ucke-*
ra fl. haud longè à *Prentzlow* profluit. Continetur
marchia *Uckerana* intra marchiam mediam, *Pome-*
raniam & *Meckeloburgum*. Præcipua urbs hinc est
Prentzlow. (d) 5. *Marchia nova* excurrit longo tra-
ctu trans *Oderam* versus *Ortum* & *Septemtrionem*,
inter *Pomeraniam*, *Poloniam* & *Silesiam*. Rigatur
præter *Oderam*, *Wartha*, *Notez*, *Traga*. Ex opidis
præcipua sunt *Cultrinum* ad *Oderam* & *Warthæ* con-
fluentes [k]: *Landsberga* ad *Wartham*: *Driesena* in
Polonia finibus ad confluentes *Tragæ* & *Notez*, mu-
nitionum opidum: *Schiefelbain*: *Arnswalda*: *Soldin*:
Falckenberg in *Pomeraniæ* finibus & *Bernwald*. Re-
fertur huc *Ditio Sternbergica*, in qua *Sunnenburg*
ad *Wartham* magistri Ordinis Equitum *D. Joannis*
f. des: *Drossen* Regionis caput: *Reppen*: *Zielentzig*.

Patet omnis marchionatus Brandenburgicus in longi-
tudinem 60 milliaribus, latitudo vero ejus diversa
est, ut *D. Wolfgangus Johsten* notavit. Et tamen
provincia illa, si non omnis, saltem major ejus pars,
Carolus IV Imperatori ab *Ottone* Bavaro ducentis au-
reorum millibus vendita est: quam pecuniam omnem
idem *Otto* in arce *Wolfstein* *Ilaræ* imminente, quin-
que millibus passuum infra *Landshutam* sita, pro-
degit; quum *Margaretæ* pistoris cujusdam uxoris a-
moribus vacaret. *Aventinus*.

H E K E L I I.

[a] A *Wandalis* populis olim inhabitatus.

[b] Et *Academia*.

[c] Hæc urbs satis ampla, opulenta atque splendi-
da in primis hæc de causâ *Exteris* se reddit commen-
dabilem, quod non solum *Republica*, sed & *Ecclesia*
ac *Schola* optimè ibidem constitutæ sunt.

[d] *Abdiæ Prætori*, *Academiæ Francofurtensis* e-
gregii *Decoris*, patria.

[e] *Cerevisiâ* boni saporis clara.

[f] Ab Electore *Joachime I*.

[g] In hæc *Academia*, ubi olim & nuper præ cæte-
ris claruere *Joannes Brunnemann*, *Jo. Fridericus*
Rbaetius, *Sebastianus Ramspeck* ac *Christianus Ravi-*
us, præter clarissimum *Becmannum*, hodiè haud in-
clari sunt *Samuel Stryke*, immortale *Jctorum Decus*,
Joannes Simon, *Irenæus Vebr*, *Bernhardus Albinus*,
ac *Tido Heindr. a Lith*.

[h] Quæ ab aliis *Veteri Marchiæ* attribuitur. *Mar-*
tini Chemnitii primum vagitum excepit.

[i] *Urbani Pierii* patria.

[k] *Patria Casp. Barthii*, *Germaniæ Luminis*, qui
Solis, quàm *Lunæ*, maluit esse æmulus, lucem aliis
potius impertiens, quàm precariam accipiens.

B U N O N I S.

β (e) *Pomerania* habet ab Oriente *Poloniam*, *Po-*
merelliam, & ad oram maritimam, *Cassubiam*; à
Septemtrione mare *Balticum*; ab Occidente *Duca-*
tum Mecklenburgensem; à meridie marchiam *Brand-*
enburgensem [l]. Rigatur *Odera*, quæ tribus osti-
is, *Peine*, *Schwiene*, & *Dievenow*, in mare defertur
Balticum: ac porro *Ukera*, *Trebela*, *Rega*, *Wipera*.
(f) Dividitur primum *Pomerania* in *Anteriorem* seu
Citeriorem, *Vor-Pommern*, quæ est inter *Ducatum*
Mecklenburgensem & *Oderam* fl. & *Posteriorem* seu
Ulteriorem, *Hinter-Pommern*, quæ ab *Odera* ad *Pol-*
oniam, *Cassubiam* & *Pomerelliam* se extendit. *Ci-*
terior omnis, item *Rugia*; & ex ulteriori *Steitinum*,
Gartz, *Dam*, *Golnau*, *Odera* fluvius, & *Insula Wol-*
lin, *Sueciæ* regno concessa. Alteram, *Ulteriorem* sci-
licet, tenet *Elector Brandenburgicus*.

H E K E L I I.

[l] Dicitur a. *Pomerania* qs. *maritima*, aut *Juxta*
Mare

(a) 2. *Marchia Priegniziana*. (b) 3. *Marchia media*. (c) 4. *Marchia Uckerana*. (d) 5. *Marchia*
nova. (e) *Pomeraniæ* fines. (f) *Divisio*.

cenfetur, divifus. Nomina Ducatum funt. *γ Wenden, δ Stetin, ε Gutzkow, ζ Wolgast, η Ufedom, θ Rügen, ι Bart.* Ex his *Rügen & Ufedom* funt Infulæ. Caput Pomeraniæ eft *Stetinum*, urbs haud exigui momenti, Emporiumque Stetinum. celebre (1). Sequuntur *Stralesund* (2), *Wolgast, Griepswold*; *η Wollin*, celeberrimum quondam, in his oris emporium; *Stargard, λ Colberg, μ Camin, Coflin, Stolpe*, opida nobilia.

III. *ν Meckelburgienfis Ducatus*, quem vulgus Latinorum ineptè *Megalopolitanum* appellat, urbes habet claras, *ξ Lubecam, Lubeck* (3), *ο Rostochium, Rostock* (4), *π Wismariam, Wiszmar* (5). *Lubeca* opulentiffima quondam marique potentiffima Imperii civitas, nunc etiam Suedicis Moscoviticisque commerciis celeberrimum Emporium. Urbs eft ampla, splendida & magnifica.

H O L

Mare Slavonica linguâ, & vocabatur *PAMORCI* à primis fuis Incolis, qui ipfi prius *Sidini* appellati funt. Cæterùm terrâ planâ, paucisque montibus prædita, fertilis eft in univerfum atque adaquatur, Campis egregiè cultis, pascuis lætis, filvis ferarum cujuscunque generis repletis, lacubus piscosis, fluviis navigabilibus locupletiffima eft; Animalibus v. domesticis, frumento, butyro, melle, cerâ, rebusque fimilibus aded abundat, ut etiam ea circumjacentibus Terris fubminifret.

B U N O N I S.

γ (a) Ducatus Venedorum, das Hertzogthum Wenden, eft in ulteriori Pomerania; ubi *Regenwalda* ad litus maris Baltici; *Stolpa*, ad fluvium cognominem; *Scлага*.

δ (b) Ducatus Stetinenfis totus ferè inter *Pœnam & Inam fl.* jacet. In eo eft *Stetinum* cis *Oderam*, *Gymnafio* etiam nobile; olim *Principum*, nunc *Regentium Suecorum* fedes. *Ancklam* ad *Pœnam*; *Treptow* ad *Tollensam*; *Gartz & Grieffenbagen* ad *Oderam*; *Pyritz*; *Pafewalck* ad *Uckeram*; *Damm* trans *Oderam*. *Uckermunda*, qua *Uckera fl.* majori lacui (*das groff Haff*) mifcetur.

ε (c) Guizkow Comitatus eft; in quo *Gripfwaldia* Academia ann. 1457 [m] fundata celebris [n]: *Loyza*; *Guizkaw*; unde Comitatus nomen.

ζ (d) Ducatus Wolgastensis nomen habet ab opido *Wolgast*.

η (e) In Ufedom infula urbs *Wineta* fuiffe perhibetur ampliffima, ab aquarum æftu abforpta; nunc habet opidum *Ufedom*.

θ (f) Rugiæ principatus olim habuiffe dicitur opibus potentes urbes *Arconam & Carentiam*. Hodie ibi funt *Putbus & Berghen*.

ι (g) Barthenfis terra, inter *Rekenizam & Trebelliam fl.* fita, opida celebriora habet *Stralsund*, quod ab *Infula Strale* & freto appellatum, quod ann. 1316 à *Sueciæ Daniæque Regibus*, & multis *Germaniæ principibus* fruſtrâ obfeffum eft. Ac inprimis memoria digna eft *obſidio acerrima*, quam anno 1628

fortiter fuſtinuit. *Bardum* eft ad *Bardam fl. Grimma*; *Tribefe*; *Damgarten*, ad *Rekenizæ fl. oftium*.

λ (h) Wollina infula, vulgo *das Wolliniſche Werder*, hodie habet opidulum *Wollinum*: olim ibi fuit *Julinum*, ingens & celebre emporium, à *Waldemaro I, Daniæ rege*, deſtructum, cujus rudera hodie iis in locis viſuntur. *Wollinum* opidulum *Johannem Bugenbadium* naſcentem primum excepit.

μ (i) Colberga in ulteriori Pomerania, ad *Perſantam fl.* opidum ſatis munitum, portu gaudet.

ν (k) Caminum, *Epifcopatu* nobile, eft ad ſinum maris Baltici cognominem [o]. Sunt præterea in ulteriori Pomerania *Corlin & Belgard* ad *Perſantam fl. Treptow, Greiffenberg & Regenwolda* ad *Regam fl.*

ξ (l) Ducatus Mecklenburgienfis habet ab *Ortu Pomeraniæ*, & partem *Marchiæ*; à meridie ipſam *Marchiam Brandeb.* ab *Occaſu* Ducatum *Lauenburgicum, & Holſatiam*; à *Septemtrione* Balticum mare. *Rigatur Albi & Warnow*.

ο (m) Lubeca ad *Travam*, urbs eft libera Imperii: ad *Holſatiam* aliàs refertur.

π (n) Rostochium haud longè ſuprà *Warnæ oftium*, Academia à *Joanne & Alberto* primis Ducibus *Mecklenburgienſibus* pariter & *Senatu Rostochienſi* A^o 1415 condita, & *cereviſia optimi ſaporis* celebre eft. Urbs illa A^o 1677 incendio miſere devaſtata eft.

H E K E L I I.

[m] D. 18. Octob. à *Wratiflao IX Pomeranorum* Duce.

[n] Heic natus eft *David (Jacobi Fil.) Rungius*, qui laudabiliter *Ratiſponenſi Colloquio* interfuit.

[o] *Epifcopatus* huc tranſlatus eft *Julino* à *Wratiflao II, Pomeraniæ Duce ac Principe*, Anno CHR. M CLXXXV. Sed omniùm primus *Pomeraniæ Epifcopus* dictus eft *Adelbertus*, qui inſtituebatur *Julini* ſub *Princip. Wratiflao I, & Ratiſboro Fratribus* An. M CLI.

B U N O N I S.

π (o) Wismaria portu ad mare Balticum commo-diſſimo

- (a) Wenden Ducatus. (b) Stetinenſis Ducatus. (c) Gutzkoviensis Comitatus. (d) Wolgast Ducatus. (e) Ufedom. (f) Rugia. (g) Barthenſis terra. (h) Wollina inf. (i) Colberga. (k) Caminum. (l) Meckelburgienſis Ducatus fines. (m) Lubeca. (n) Rostochium. (o) Wismaria.

nem bello cepit; at A. 1678 *Eleſtori Brandeburgico*, poſt *obſidionem ſanguinolentam*, ſeſe dedit. (3) *Civitatum Anſeaticarum prima*, & *Collegii ſeu Conventus harum Civitatum ſedes*, inter *Germaniæ Septemtrionalis civitates* locum facile primum vindicat; *commercio etiam & munimentis nobilis*; inter *Reges Boreales* olim *Æquilibrium* tenuit. *Danis* A. 1500 & 1519 fortiter obſtitit. (4) Ex *Anſeaticis una*, urbs ampla, frequens & magnifica, & *commercio* celebris, a *Cæſareis* capta An. 1631, a *Suecis* recuperata An. 1649. (5) An. 1238 aut 1250, ex *ruderibus Mecklenburgi* fundata; inter *Anſeaticas* numeratur. An. 1629 a *Cæſareis* capta, & An. 1632 a *Duce Mecklenburgico*, ope *Suecorum*, expugnata; nunc bene munita, & *Danis Conventu*, An. 1679, conceſſa.

Meckelburgienſis Ducatus.

Lubeca. Rostochium. Wismaria.

(1) Urbs antiqua & optime munita, obſidionem 6 men-

ſum contra Eleſt. Brandeburgicum

An. 1677 fortiter ſuſtinuit, & tandem Con-

ditionibus honeſtis jugo

ejus collum ſubmiſit, & Conventu

Neomagenſi ſub Ditione

Suecorum rediit. Copias

Cæſareas Anno 1659 obſidionem

ſolvere coegit. Oppidum

imprimis frequens, & propter

Civium Fortitudinem & Urbanita-

tem clarum. (2) Annonæ

commercio, Civium vir-

tute bellica, opibus & munimentis

nobilis; olim Regibus Sue-

corum, Danorum, & 10 aliis

Principibus ſimul obſtitit, & Eri-

cum Saxo-

HOLSATIA. 9

Holsatia.

IV. Dividitur hæc regio in σ *Holsatiam* propriè dictam, & τ *Ditmarsiam* ac ν *Slesovicensem* Ducatum. *Ditmarfi*, die *Ditmersen*, libera nuper gens, nunc sub Danorum Regum imperio vicatim incolunt. Clarissima totius Holsatiæ urbs est *Hamburgum* [p] (i), opulentissimum ad Albim flumen Emporium, quo adverso naves ex variis mundi partibus appellunt. *Kiel*, item *Eckelnforde*, & *Hufem* nitida opida portusque celebres. In mediterraneis sunt *Flensburg*, *Rensburg*, & *Schleswyck*; huic contigua fere arx *Gottorp*, Ducum sedes est.

Hamburgum.

C A P.

(1) Inter ditissimas Germaniæ Civitates haud immerito numeratur; portus Navibus, uti urbs ipsa Mercatoribus admodum frequens, prætorio nobili, Templis splendidissimis, & Ptochodochiis optime constitutis imprimis spectabilis; 15000 homines lustrare potest, & Præsidarios 1800 quotidie alit. Commercium cum potioribus Europæ Gentibus sedulo retinet, præsertim cum Anglis, qui multis immunitatibus ibi honestantur, pannum Anglicum ad valorem 100000 Librarum Sterlingarum, uti vo-

castissimo nobilis, Sveciæ regno concessa, cum munimento Walsisch, Poel & Neuencloster. Verùm A. 1675, à Daniæ rege expugnata est. Mécklenburgenses terræ hodiè in duos distinguuntur Ducatus, (a) *Swerinensem* & *Gustroviensem*: hic nomen habet à *Gustrovia*, ubi Ducum sedes; ille ab opido, ad lacum cognominem *Swerino*, quod & sede Ducum illorum & Episcopatu nobile est. Sunt porro in his terris *Dæmitz* in ea insula, quam *Albis* & *Eldæ* confluentes efficiunt, naturâ & arte opidum munitissimum. *Boitzenburgum ad Albim*. *Stargardia*, quæ olim suos habuit Duces. *Neo-Brandenburgium* ad lacum *Tollensem*. *Ribnitz* in finibus *Pomeraniæ* haud longè à *Rekenitzæ* ostio; *Gadebusch* quinto milliari *Lubeca* distans: ac porro *Stinchenborg*, aliquando principis sedes. (b) *Doberanum* monasterium vetustissimum, frequentibus Ducum Megapolitanorum sepulchris celebre. Huc quoque hodie pertinet (c) *Episcopatus Ratzenburgensis* per pacificationem Monasteriensis Ducibus Suerinensibus concessus, Saxoniam *Lauenburgicæ* olim pars. (d) *Ducatus Lauenburgicus Saksen-Lauenburg*, concluditur *Holsatia*, *Luneburgensi* & *Mecklenburgensi* Ducatibus. *Albi* prope medius interluitur. Opida majoris famæ hic sunt, *Lauenburgum* ad *Albim*. Item *Ratzeburgum* modò memoratum.

p (e) *Holsatia* continetur intra fines Ducatus *Mecklenburgici*, & *Lauenburgici*; atque ripas *Albis*, *Eidoræ* & *maris Baltici*. Rigatur, præter dictos fluvios, *Stæra*, *Trava*, *Altera* & *Swentina*. Est autem *Eidora* Germaniæ nostræ in his locis limes. Dividitur Ducatus *Holsatiæ* in *Holsatiam* propriè dictam, *Ditmarsiam*, *Stormariam* & *Wagriam*.

o (f) In *Holsatia* propriè dicta sunt *Kiela* ad mare *Balticum* portu & nundinis (vulgo *der Umbschlag*) jam ante celebris: Celebrior redditur *Academia Serenissimi Principis Albrechti Holsatiæ Ducis* auspiciis anno 1665 ibi condita. *Rensburgum* ad *Eidoram*, a quo fere circumfluum: anno 1645 diurnam sustinuit obsidionem. *Izeboa*, nuper exulta, sed nunc fe-

re restituta: *Wilster*, *Niemunster*, & *Borsholm* coenobium Scholâ illustre.

τ (g) *Ditmarsia* opida habet *Lunden*, *Heyde*, *Meldorp*, *Brunsbüttel* & *Westingburen*. (h) *Stormariæ* opida celebriora sunt *Gluckstadium* ad *Albim*; & *Grempa* opida munitissima; *Pinnenberg* & *Hamburgum*, ubi in templo Cathedrali *Benedictus V*, Pontifex Romanus, in exilio mortuus jacet sepultus. (i) In *Wagria* sunt *Oldestoa*, *Segeberga* cum arce; *Arens bæcke*, *Plæna*, *Neustadt*, *Oldenburg*; *Eutina* Episcopi *Lubecensis* sedes. Huc etiam referunt ipsam *Lubecam* urbem Imperialem, cum opidulo munito ad ostium *Travæ*, vulgo *Travemunde*.

ν (k) *Slesvicensis Ducatus* *Holsatiæ* Septemtrionalis est, habens ab Ortu mare *Balticum*: ab Occasu mare *Occidentale*, vulgo *die West-See*: à Septemtrione *Jutiam*, à qua *Scotburgico* amne dirimitur. Opida hic sunt ad litus maris *Occidentalis* *Fonninga*: ad *Eydoram* fl. operibus munita, *Hufum*, *Tondern* & *Ripen*. Insulæ in hoc mari littori vicinæ, *Nortstrand*, *Fora*, *Sylt* & *Röem*. In parte vero *Orientali* sunt opida *Haderschlebe*, *Apenrade*, *Flensborg*, *Slesvicum*, cum arce *Gottorp* ad sinum maris *Baltici*; cujus portum obstruxit *Margarita* Daniæ Regina, & *Eckrenforde*. In mari *Baltico* ad hunc Ducatum pertinet Insula (l) *Alsen*, in qua *Nordburg* & *Sonderburg* Ducum sedes: itemque insula *Aroe*, in qua *Hartzkoping* & *Niekoping*. (m) *Slesvicensis Ducatus* non est pars *Holsatiæ*, ut *Cluverius* putavit; sed peculiaris & discretus ab illa Ducatus, extra territorium Germaniæ, Regni *Danici* erat feudum: sed nuper liberi juris factus est.

H E K E L I I.

[p] Hæc Urbs, quæ circa An. 1521 Civitatibus Imperialibus Liberis est associata, & ab ipsâ Imperiali Camera SPIRENSI in decernendis processibus pro Libero Imperii statu etiamnum cognoscitur, caput suum tantum effert præ cæteris, Quantum lenta solent inter viburna cupressi.

Nam

- (a) Ducatus Suerinensis & Gustroviensis. (b) Doberanum. (c) Ratzeburgum. (d) Ducatus Lauenburgicus. (e) Holsatiæ fines. (f) Divisio Holsatiæ propriè dictæ. (g) Ditmarsia. (h) Stormaria. (i) Wagria. (k) Ducatus Slesvicensis limites. (l) Insulæ Alsen & Aroe. (m) Ducatus Slesw.

cantur, quotannis vendunt, & Imperium Romanum mercibus undiquaque apportatis suppeditant. De nominis origine; situ, & antiquitate, parum inter Scriptores constat; alii enim Nomen a *Pernarum* (vulgo *Hamms*) Commercio ducunt; alii a *Statua Jovis Ammonis* ibidem usque ad *Caroli Magni ævum* adorata; alii etiam a nemore olim propinquo, retro ferunt. Ab *Othone* cui a *Carolo M.* concessa erat An. 789 amplificata; abhinc varias fortunæ vices sustinuit, a *Vandalis* deleta, a *Cæsare* restaurata, modo *Daniæ* Regibus, tum *Holsatiæ* Ducibus subdita, at nunc Imperio Germanico vindicata.

Nam ut ipsa Respublica, quæ fatis ampla, opulenta atque valdè potens est, clarissimisque *Langermannianis, Ludkensianis, Schaffbusinis, Schulzianis, Uffelmannianis, Westermannianis*, aliisque pluribus amabilibus Nominibus claret, Legibus veris, certis, gravibus & propterea ad jubendum egregiè aptis, & ad vetandum idoneis est fundata, laudabilibusque Constitutionibus atque Ordinibus exornata: ita & maximè venerandum Ministerium hoc modo est constitutum, ut nihil aliud in Ecclesiâ, quàm purum, sice-

rum atque incorruptum DEI Verbum quotidie prædicetur, bonaque Disciplina probe ac rite observetur. Hunc locum amœnum ac splendidum agnoscunt Solum natale suum *Brandanus, Daetrius, NESTOR* ille *Guelferbytanus* omni observantiâ dignus, *Albertus Kranzius*, Historicus ferme sine pari, *Petrus Lambecius*, Originum HAMBURGENSESIUM Scriptor haud vulgaris, atque *Joannes Woverius*, Vir diversissimo Scriptorum genere celebr.

C A P. XV.

Luneburgensis Ducatus (1), Bremensis Archiepiscopatus, Frisia Orientalis, Westfalia, Clivia & Montanus Ducatus. I

I

Ducatus *Luneburgensis*, cognominatur à capite suo β *Luneburgico, Luneburg*, urbe lautissima, salis fontibus maximè clarâ. γ *Cella, Cell (2)*, Ducum sedes est; δ *Danneberga*, Comitatus titulo decorata.

Ducatus Luneburgensis limites.

II. & Bre-

B U N O N I S.

α (a) *Ducatus Luneburgensis* habet ab Oriente Ducatum Mecklenburgensem, partem Marchiæ Brandeburgensis & Archiepiscopatus Magdeburgensis; à Meridie Ducatum Brunsvicensem, Episcopatum Hildesensem, & Ducatum Calenbergensem: ab Occidente Comitatum Hoja, Bremensem & Verdensensem Ducatus; à Septemtrione Comitatum Pinneburgensem, territorium Lubicense & Hamburgense, & Ducatum Saxonie Lauenburgicæ: Rigatur Albi, Allera, Elmenow (qui olim *Lynaw*, hodiè vulgo *die Aw*) & Jetze.

β (b) *Luneburgum* ad fl. Elmenaw; urbs est egregiè munita; cui & vicinæ regioni incubat mons Calcarius (*der Kalckberg*) adversus omnem vim hostilem munitissimus. Celebre cœnobium Ordinis Benedictini, quod ibidem erat ad S. Michaëlis, à Serenissimo Brunsvicensium ac Luneburgensium Principe Christiano Ludovico in Gymnasium mutatum anno 1660 aperitur. *Mons, Pons, Fons*, sunt tria pulchra, seu tres Dotes, quibus Deus hanc urbem præ cæteris ornavit. *Mons*, ad cujus radices calx optimæ notæ eruitur: *Pons*, sub quo annis navigiorum capax: & demum *Fontes* salis optimi perennes & copiosi. *Luneburgo* vicinus est vicus *Bardewick*: olim urbs magna, quod ex rudibus colligitur, ab *Henrico Leone* expugnata & destructa anno 1189. *Luneburgum* tamen ante destructum *Bardewicum* floruit. Non igitur ex rudibus *Bardewicensibus* urbs illa condita est, sed tantum aucta [a].

γ (c) *Cella* ad *Alleræ* & *Fuhfæ* confluentes munita arcem habet splendidam.

δ (d) *Danneberga* opidum ad *Jetze* olim suos habuit Comites; at jam pridem Ducibus *Luneburgensibus* paruit: arx ejus antiqua, quod circumjacentes regiones latrociniis redderet infestas, olim diruta est. Opida præterea in eo Ducatu celebriora sunt (e) *Harburgum* cum castro munitissimo, ad *Albim* e regione *Hamburgi*: (f) *Winsena* ad *Luham*

cum arce: (g) *Ulzena*, (h) *Gifhornia* cum arce munita ad *Alleræ* & *Isæ* confluentes; *Borchdorp* & *Walsrade*.

H E K E L I I.

[a] De verâ autem hujus Urbis origine vid. *Jo. Angelii Werdenbagii* Pars III. *Rerumpp. Hanseaticar.* c. 2. p. 89. seqq.

R E I S K I I.

I (i) *Luneburgum* ab veteri vicinoque castro nomen habuit; castrum ab *Luinonibus Sclavis*, quibus coërcendis ut opponeretur, aut *Saxones*, aut *Franci* victores *Saxonum* effecerunt. *Hermannus* ergo *Billingius*, ex illustri prosapia ortus, & ab *Ottone M.* Dux *Saxonie* anno 970 creatus, monasterium S. *Michaëlis* in castro illo vel ipse condidit, vel auctius restauravit. Unde posthac oppidum cognomine *pagis* e duobus *Heimersdorff* & *Modesdorff* extitit, tandemque urbs ampla, & tempore *Henrici Leonis* insigniter adaucta: Testantur id *Chronic. MSta* omnia, quotquot vidi, & *Acta Præposituræ* ad S. *Joannis* ædem *Luneburgicæ* vetusta, quæ *Archidiaconatum* in *Modesdorff*, *Verdensi* Episcopatu olim annumeratum disertis verbis exhibent. (k) *Ducatus* autem *Luneburgicus* anno 1235 emerit *FridERICI II Imp.* auspicio, qui *Brunsvicensis* & *Luneburgicas* terras, Principum *Guelforum* allodiales sive proprias in feudum recepit, novoque *Ottonem* *Wilhelmi* filium Ducis titulo exornavit. Plura uterque *Meibomius* & *Sagittarius* in scriptis ad hanc rem editis dabunt: plura etiam de *Archiepiscopatu* & urbe (l) *Bremensi* nunc inter urbes Imperii liberarum connumerata non *Adamus* solum *Brem. Abbas*que *Stadensis*, sed multi ad eandem rem commentarii *Actaque* publica præbebunt: Præsertim ad controversiam cum *Suecis* ortam, & *Aabenhufæ* anno 1661 compositam. (m) *Saxonia* enim vetus duas partes continuit; 1°. *Westfaliam*, quæ trans *Vilurgim* ad *Rhenum* usque amplius producta; 2°. *Oostfaliam*, quæ cis *Vilurgim* sita, nostras etiam vicinasque

(1) Sunt qui Nomen ducatus a *Luna* ibidem adorata, cujus Imago in monte calcario stetit usque quo diruta fuit a *Suiberto* primo *Verdensis* Episcopo, qui Monasterium S. *Mariæ* ibi condidit Anno 780. Ducatus nunc *Electori* *Hanoverico* subest. (2) Oppidum probe munitum, & Palatio Anno 1485 conditum decoratum.

(a) Ducatus Luneburgensis limites. (b) Luneburgum. (c) Cella. (d) Danneberga. (e) Harburgum. (f) Winsena. (g) Ulzena. (h) Gifhornia. (i) Luneburgum. (k) Ducatus Luneburg. (l) Brema. (m) Saxonia vetus duplex.

Archiepiscopus
patus Bre-
mensis.
Brema.
Stada.

II. *ε* *Bremensis Archiepiscopatus* caput, *ζ* *Brema*, est *Bremen*, civitas egregia & magnifica, Emporiumque haud ignobile, Visurgi fluvio navium appulsum commodante (1). *η* *Stade*, opidum prope Albim. *θ* *Verden* & *Bremerforde*, arx cum viço, Archiepiscoporum Bremensium sedes est.

Frisia Orientalis.
Embda.
Auricum.
Westfalia.

III. *ι* *Frisia Orientalis*, *Oost-Friesland*, alio nomine *Comitatus Embdanus* nuncupatur, à capite suo *κ* *Embda* (2), *Embden*, urbe haud equidem ampla; at portu celeberrimo. *Auricum*, *Aurick*, Comitum sedes est.

IV. *λ* *Westfalia* satis ampla regio, gregibus quàm hominibus alendis benignior est; silvis horrida, ac paludibus crebris foeda, veterem illam Germaniam

vicinasque regiones continuit. (a) *Frisia Orientalis* in Comitatum sub Friderico III, Imp. anno 1454, in Principatum anno 1650, à Ferdinando III proventa, diuturnas cum Embda urbe controversias trahit ob libertatem, quam illa foedere Belgicorum ordinum nixa sibi vendicat. (b) *Jeverana Dynastia* aut regio in ditione principis Anhaltini Servest. per pactum speciale cum Anthonio Gunthero Comite Oldenburg. adhuc manet, quanquam à Danis, qui Comitatum Oldenburg. jure successionis hæreditariæ nunc tenent, aliquando illa fuerat occupata. Vid. *Ubbo Emmius* in *Hittor. Fris. nobiliss. Winkelmannus* in *Notit. Westfalix*, itemque Auctor illustriss. *Monumentorum Paderborn.* (c) *Comitatus Schaumburgicus* dimidius Biccenbursensi subest Comiti; (d) Lippicus suæ Comitum familiæ vetustissimæ totus, Schwalenburgicus vicinus ex parte solum, (e) Pirmontanus cum castro suo Comiti Waldeccensi, uno Luide opido excepto, quod ad Paderbornensem Episcopum pervenit: Acidulæ ibi claræ ex anno 1340 fontis sacri nomine (*der H. Brunn*) & concursu hominum frequentissimo; quod ex MSto Henrici de Hervordia Codice liquet. (f) *Ducatus Clivix* post ultimam anno 1666 transactionem cum Marcano & Ravensburgico Comitatu, Dynastia itidem Ravensteinensi, ad *Electores Brandeburgicos* nunc pertinet; quibus etiam urbes cæteræ foederatæ quondam Belgio subjectæ ex anno 1673 subsunt.

B U N O N I S.

(g) *Archiepiscopatus Bremensis* & *Episcopatus Verdenensis* titulo Ducatum per pacificationem Monasteriensis cesserunt regno Sueciæ, verum anno 1676 eodem pulsi sunt. Uterque Lunenburgensi Ducatui ad Occasum solstitialem æstivum conterminus est; *Bremensis* ferè intra Visurgim & Albim ad mare usque Germanicum se extendens rigatur, præter (h) *Visurgim*, *Essa*, *Wemma*, *Zwinda* & *Ostia* fluminibus.

(i) *Brema* urbs tempore belli Smalcaldici, cujus foederis erat locia, instinctu Episcopi sui frustra fuit obsessa. Ad Reformatorum partes postea inducta est. Quæ nuper minus prosperè gessit, nota sunt & per-vulgata. Gymnasio quoque celebris est.

(k) *Stada* ad Zwingam fl. operibus satis munita, nuper fortuito incendio fere tota periit, jam ferè restituta.

(l) *Bremerfærda* arx haud longè ab Oesta fl. à

Danis nuper capta; sed per pacem Rotschildensem Suecis reddita est. Tractus ille, qui inter Oestam & Zwingam est, appellatur (m) *das Keydinger Land*; ubi opida *Himmelport* & *Nyenbus* ad Oestæ & Albis confluentes. Inde tractus conterminus *Terra Hadelæ* vulgo (n) *das Hadelæ Land* est in ditione Ducum Saxonix Lauenburgicæ, in qua *Ottendorf*. Ad Hamburgenses etiam pertinet præfectura cum arce *Ritzenbuttel*. Hinc porro sequitur tractus ad litus maris Germanici & Visurgis ostia pertingens, vulgo (o) *das Landzu Wursten* dictus; ac inde (p) *das Viehland*. *Boxdehuda* opidum haud vulgariter munitum interluitur *Essa* fl. *Ottersberga* ad *Wemma* fl. aliquot milliariibus *Brema* distat. (q) *Ducatus Verdenensis* continetur Lunenburgensi & Bremensi Ducatibus ac Comitatu Hoja: Rigatur Allera & *Wemma* fluminibus. Opida hic sunt *Vebrden* ad Alleram; unde Episcopatus nomen; & *Rotenburgum* ad *Wemma*.

(r) *Frisia Orientalis*, à Comitatu Oldenburgensi ad mare usque Germanicum porrigitur.

(s) *Embda* haud longè ab Amasis ostio sita est, ad eum maris sinum, quem accolæ, à fluctuum rabie, *den Dollert* vocant. Præter *Auricum* [b] hic sunt opida *Norden*; *Leer*; haud longè à Sæstæ & Amasis confluentibus. *Stickhusen* est arx ad Sæstam benè munita. Dominia quoque habet cum opidis *Esens* & *Witmunde*. Ibidem quoque ad mare est tractus vulgo *das* (t) *Jever Land* dictus, in quo opidum *Jever*. Sed est in ditione Comitatus Oldenburgensis.

H E K E L I I.

[b] Sive *Aselingam*.

B U N O N I S.

(u) *Westfalia* [c] habet ab Ortu Visurgim [d]: à Septemtrione Comitatum Zutphanix, Trans-Isalanniam & Dominium Groeningense: ab Occasu Ducatum Clivix & Montium: à Meridie Hassiam & Waldeccensem & Nassoviensem Comitatus. Fluvii istius provincix præcipui sunt *Visurgis*, *Amasis*, qui mediam ferè secant; *Lupia*, *Rbura*, qui paulo infra Duisburgum ad opidum Roerort in Rhenum se effundit; *Hasa* ad *Meppen* opidum benè munitum in Amasin se exonerans; & *Honta* infra Bremam in Visurgim illabens. Nomine *Ducatus Westfalix* & *Angriæ* notatur, quicquid ditionum Archiepiscopus Colonienfis in Westfalia obtinuit, quem Henricus Leo proscribere-tur.

(a) *Frisia Orientalis*. (b) *Jeverana Dynastia*. (c) *Comitatus Schaumburg*. (d) *Lippicus*. (e) *Pirmontanus*. (f) *Ducat. Clivix*. (g) *Ducatus Bremensis* limites. (h) *Flumina*. (i) *Brema*. (k) *Stada*. (l) *Bremerfærda*. (m) *Keydinger Land*. (n) *Haedeler Land*. (o) *Wurster Land*. (p) *Viehland*. (q) *Ducatus Verdenensis*. (r) *Frisia Orientalis*. (s) *Embda*. (t) *Jever Land*. (u) *Westfalix* Termini & Flumina.

(1) Sunt qui hoc Oppidum *Φαβί παρον* Ptolemæi esse putant. Immunitatibus primum ab Henrico V Casare donata An. 1111 propter res prospere gestas bello sacro uti vocatur. Factant autem Privilegia a Carolo M. concessa, in cujus rei testimonium Statuam Rolandinam in Foro positam, citant. Rolandus ille Gigas fuisse fertur, & Ne-pos Caroli M. cui operam fortim & fidelem in Saxonibus subigendis præstitit. Goldastus autem Rolandum sive Rulandum Nomen appellativum putat, Furisdictionem in Urbibus ad Imperii Confinia sitis concessam denotans. *Brema* nunc inter Urbes Imperiales, sive Liberas, numeratur. (2) Urbs nunc ampla, dives, probe culta, probe munita, Commercio, & civium virtute bellica celebris, *Ubboni Emmio Oculus* est *Frisiæ Orientalis*.

maniam referre videtur. Episcopatus & Comitatus frequentibus distinguitur. Episcopatus sunt; μ *Monasteriensis*, ν *Paterbornensis*, ξ *Mindensis*, $\omicron$ *Osnabrugiensis*, π *Verdensis*. *Monasterium*, *Munster*, caput totius Westfalix, nobilissimae & magnifica civitas in amoenissimis agris sita, annis superioribus Anabaptistarum lymphatico regno celebris (1). Secunda à Monasterio Westfalicarum est ρ *Susatum*, *Soest*, nulla re, quàm amplitudine suâ clara. Deinde σ *Tremonia*, *Dortmund*, *Minden* (2), *Osenbrugge* (3), *Paderborn*, cultorum frequentes sunt urbes. Comitatus nobiliores sunt, τ *Marck*, υ *Oldenburg*, ϕ *Delmenhorst*, χ *Paderborna*.

tur. In eo sunt *Arnsberga*, *Stadberga*, *Winterberg*, *Halemburg*, *Drosbagen*, *Attendorn*, *Oldendorp*, *Molheim*, *Arnruchte*, *Belick*, *Kaldehard*. *Angria* est in Comitatu *Revensburgensi*, prope *Herfurtum*, olim totius regionis primaria arx, à qua *Angria Ducatus* nomen hodie mansit.

HEKELI.

[c] Nonnullis vera & antiqua *Saxonia* dicta.
[d] *S. Viseram*.

BUNONIS.

μ (a) *Monasteriensis Episcopatus* longo tractu à *Lupia* fl. per mediam ferè *Westfaliam* usque ad Comitatus *Oldenburgensis* & *Frisiæ Orientalis* limites excurrit. Episcopatus hujus caput est (b) *Monasterium* ad *Aa* fl. quod seculo 16 *Anabaptistæ* auctoribus *Joh. Leideni* sartore & *Knipperdollingio* oppresserunt. Pace inter Imperatorem Rom. & fœderatos An. 1648 ibidem composita præcipuè nobile. Nuper etiam ab Episcopo suo hæc urbs magnopere afflictâ obsidionem fortiter sustinuit; ac necessitate compulsâ Hæreticorum, quos habent, imploravit auxilium: sed tamen demum anno 1661 coacta est Episcopo suo sese submittere, militemque recipere. Iste castellum, ad opidanos in officio retinendos, urbi imposuit: opida hic sunt *Dorsten*, *Tellig*, *Sendenborst*, *Borken*, *Coesfeld*, *Warendorp*, *Halteren*, &c. [e].

ν (c) *Episcopatus Paterbornensis* confines habet Ducatum *Westfalix*, Comitatum *Waldecensem*, Landgraviatum *Hassix*, Ducatum *Brunsvicensem*, territorium *Lemgovienfè* & Comitatum *Riedbergensem*. Ejus caput est (d) *Paterborna*: Opida porrò habet *Niebusz*, *Drieberg*, *Brackel* & *Warburg*. Eisdem Episcopatu versus Ducatum *Brunsvicensem* ad *Visurgim*, haud longè ab opido *Hoexter*, adjacet (e) *Corbeja* *Monasterium* celebre, quod aliquot seculis velut *feminarium* fuit Episcoporum *Saxonix*; ex quo *Ansgarius*, primus *Hamburgensis* Episcopus, qui per vicinas gentes, *Daniam* quoque & *Sueciam*, *Evangelium* propagavit, & Successores illius *S. Rembertus*, *Adelwaldus*, *Hojerus*, ad docendas *Ecclesias* vocati sunt: *Winduchindus* seu *Windichinus*, qui de gestis *Saxonum* tres scripsit libros, item de gestis *Otonis I*, monachus fuit *Corbejensis*. In claris *Scriptoribus* etiam memoratur *Sigebertus Corbejensis*. An. 1517 primi quinque *Annalium* libri *Cor. Taciti* *Corbejæ* à quæstore Pontificiò fuerunt inventi, qui eos ad *Leo-*

nem X detulit, ac $\alpha\pi\tau\tau\delta\omega\pi\alpha$ loco quingentos accepit aureos. *Lipsius* [f].

ξ (f) *Episcopatus Mindensis* continetur Episcopatu *Osnabrugiensi*; Comitatu *Hojensi*, & *Schauenburgico*, territorio *Lemgovienfè*, & Comitatu *Ravensbergensi*. Ejus caput est *Minden* ad *Visurgim* opidum bene munitum: omnem hunc Episcopatum hodie tenet *Electo Brandenburgicus* titulo *Ducatus*. Opida hic porrò sunt *Petersbagen* ad *Visurgim*, *Schulteberg*, *Lubbeke*, *Renneberg*, *Himmelrick*, & *Bargen*.

$\omicron$ (g) *Episcopatus Osnabrugiensis* metropolis est (h) *Ossenbruga*, seu *Osnabruga* in valle amœna ad *Hasam* fl. sita, præcipuè pace an. 1648 ibidem composita nobilis. Opida prætereà hic sunt *Iburg* sedes Episcopi; *Melle*, *Honteburg*, *Quakenborn*, *Forsthenow*.

π De *Episcopatu Verdensi* hoc ipso capite dictum est.

ρ *Susatum* est in extrema parte Comitatus *Marcani*, qua *Ducatus Westfalix* & Comitatus *Lippiensis* coeunt.

σ (i) *Tremonia* in Comitatu *Marcano* inter *Lupiam* & *Rhuram* ferè intermedia *Gymnasium* habet celebre, cui nuper præfuit *Christophorus Scheiblerus*.

τ (k) *Marca Comitatus* concluditur inter *Lupiam* fl. Episcopatum *Monasteriensem*, & Ducatum *Clivix*, *Montium* & *Westfalix*. Fluvii alluitur & perluitur *Lupia*, *Rhura* & *Aura*. Opida hic sunt *Unna* haud longè à *Rhura*: *Hammona* ad *Lupix* & *Dunckeri* confluentes. *Werdena* ad *Rhuram* *Abbatia* nobilis est. *Lippia*, die *Lipstadt*.

υ In Comitatu (l) *Oldenburgensi* est opidum *Oldenburg* ad *Hontam* fl. [g].

ϕ (m) In Comitatu *Delmenhorst* est *Delmenhorst* ad fl. *Delmen*.

HEKELI.

[e] Ex hæc *Diocesi*, & quidem è pago *Heck* prope *Horstmariam* ortus est *Alexander Hegius*, *Ludi Daventriensis* Moderator, *Des. Erasmi Roterod.* Præceptor, & *Davidis Chytræi* elogio primus *Litterarum amœnorum* *Instaurator*.

[f] Vivit hodiè in *Monasterio Corbejensi* quoque *Medicus* ac *Polyhistor* celeberrimus, *Christ. Francisc. Paullini*, qui de *CANE* *Tractatum* *Singularem* eruditò *Orbi* promisit.

[g] *Ant. Guntheri Hesbusii*, *Oton.* & *Luderi Menkeniorum* patria est omnino clara ac celebris.

X

BUNO.

(a) Episcopatus Monasteriensis. (b) Monasterium. (c) Episcopatus Paterbornensis. (d) Paterborna. (e) Corbeja. (f) Episcopatus Mindensis. (g) Episcopatus Osnabrugiensis. (h) Ossenbruga. (i) Tremonia. (k) Marca Comitatus. (l) Oldenburgensis Comit. (m) Comitatus Delmenhorst.

(1) Urbs Imperialis usque ad A. 1661, quo ab Episcopo Galeno de Bernard nomine Animo vafro & bellicoso oppressa fuit. Urbs Arte & Natura optime munita; 5 templa collegiata numerat, & Academiâ Jesuitarum celebrem jactat.
(2) Urbs Anseatica, ampla, dives, nitida, & bene munita, a Casareis An. 1628 expugnata, & a Duce Brunsvicensi An. 1634: olim Episcopalis, at. nunc Regi Borussiae sub Principatus Titulo patet.
(3) Urbs antiqua, munita, ædibus publicis, Cærensia, & Panni litterarum præstantia spectabilis, & conventu inter Cæsares

sarem & Suecum, An. 1648 clara. Cives partim Pontificii, partim Lutherani, & per vices reguntur a Principe Reformato & Pontificio. Reformati, e Familia Brunsvicensi eliguntur.

menhorst, x Benthem, † Arnsberg, ω Lingen, α Tecklenburg, β Waldeck, &c. Lingen opidum est munitissimum. (1).

Clivia, Cleve. V. γ Clivia, ad utramque Rheni ripam porrecta, à δ Clivis (2) capite totius Ducatus cognominatur: junctaque est Juliacensi Ducatui. Colles sive Clivi, in quibus condita, nomen urbi præbuisse, vulgò putantur. At clarissima omnium est ε Vesalia, Wesel (3), secunda Emeriacum, ζ Emmerick, η Santen (4), antiquitatum Romanarum reliquiis priscum originem claritatemque indicat. θ Mours Comitatus titulo insignitum opidum, munimine maximè clarum est.

Vesalia.
Emmerick.
Santen.
Mours.

VI. & Mon-

BUNONIS.

x (a) Benthemensis Comitatus caput est Benthem.

† (b) Arensbergensis. Arensberga haud longè à Rhura sita.

ω (c) Lingen ad Amasin, olim fuit Comitum Tecklenburgensium sedes.

(1) Cives sunt Calviniani, opidum ad Familiam Arausionensem pertinet. α (d) Cujus caput est Tecklenborg. Haud longè infra Lingen est Meppen opidum munitissimum, quod Palatinis bellum restaurantibus venditum, sed paulò post stratagemate receptum est.

β (e) Comitatus Waldeccensis continetur finibus Hassiæ, Episcopatus Colonienfis & Paderbornensis.

Opida præcipua sunt Waldeck, Corbach, Wildungen acidulis nobile, Mengeringhausen & Landau. Hunc Comitatum. [b] ad Westfaliam referri nunquam pro suo jure concedent Hassiæ Landgravii: qui aliàs ad Superiorem Circulum Rhenanum pertinebat. Ad Westfaliam quoque pertinent Comitatus sequentes:

(2) Colonia Ulpia Trajana, Cluv. Palatio antiquo, Architectura Gotthica, Ædibus Nobilium decorata; Eumenius Rhetor traditur hic Artem Oratoriam tempore Julii Cesaris docuisse, unde Controversia celebris inter Lipsium & Pighium, altero negante, altero affirmante. Vivario & Silva nobili supra mentem, unde prospectus totius Germaniæ amoenissimus, insignis.

(f) Comitatus Diepholtz habens ab Oriente Comitatum Hoyensem: à Meridie Ducatum Mindensem, & Episcopatum Osnabrugensem: ab Occidente Episcopatum Monasteriensem: à Septemtrione Comitatum Oldenburgensem atque Delmenhorstensem & partem Ducatus Bremensis. In eo sunt opidula Diepholtz, Leuensforde, Barnsdorf & Carnow: itemque lacus per Westfaliam celebris vulgò Dommel dictus. Patret omnis hic Ducatus Luneburgensium Ducis. (g) Comitatus Hoyensis habet ab ortu Ducatum Brunsvicensem & Luneburgensem; à Septemtrione Verdensem & Bremensem; ab Occidente Comitatum Diepholtz; & à Meridie Ducatum Mindensem. Dividitur in Comitatum Superiorem & Inferiorem: ejus caput est (h) Nienburg, opidum munitissimum in nupero bello clarum. Sunt hic præterea opidula Hoya, Bukken, Libenau, Bruchhausen, Sick, Steigeberg, Siedenburg & Diepenau. Et hic Comitatus est in ditione Ducum Brunsvicensium & Luneburgensium. (i) Comitatus Ravensburg, ab Arce Ravensburg appellatus, habet opida Engern, Bielefeldiam, Herfordiam & Vlothoviam. (k) Comitatus Schauenburgensis, ubi Schauenburg, Stadthagen, & Rintela Academia nobilis [i]: qui ferè totus per nuperam pacificationem cessit Hassiæ Landgravio. (l) Comitatus Lippe, ubi Lippia, die Lipstadt, ad Lupiam supra etiam memorata, diversorum Dominorum. (m) Lemgovia,

ad Pegam fl. Ufelen, Blomberg, Dietmelle, quod Cluverio est (n) Teutoburgum; aliis tamen putatur esse Duysburg ad Rhuram. Eidem illi Comitatu ad hæret Comitatus (o) Pyrmond, ubi opidum Pyrmond, in cujus viciniâ sunt acidulæ & Comitatus (p) Spiegelberg. In Westfalia demum quoque est Comitatus (q) Riedberg; cujus opidum Riedberg, Westphalum se esse profitetur Job. Lewenclavius.

γ (r) Ducatus Cliviæ ab una parte conterminam habet Westfaliam, & Archiepiscopatum Coloniensem & Monasteriensem: ab altera Geldriam, Comitatum Mursensem & Zutphaniam. Rigatur Rhura, Lupia, Isala, Nerfa & Rheno, qui hunc Ducatum ferè medium secant [k].

δ (s) Clivia haud procul à castro Schenkiano jacens Electori Brandenburgico parat.

ε (t) Vesalia haud longè à Rheni ripa benè munita, à Fœderatis Belgis Anno 1629 stratagemate capta est.

ζ (u) Emmerick est ad dextram Rheni ripam: η (x) Santen aliquot miliaribus infra Vesaliam haud longè à sinistra Rheni ripâ jacet.

θ (y) Moursia Comitatus ad Auriacos Principes pervenit, quum An. 1600 Emilia Comes moriens hæredem instituisset Mauritium Auriacum. Haud procul Moursia seu Mursia opido vicus est, vulgò Asburg, in cujus agro multæ reperiæ antiquitatum Rom. Reliquiæ, indicant hoc esse (z) Asciburgum Taciti. Sunt præterea in eo Ducatu opida, (a) Duysburg haud longè à Rhurâ & Rheni confluentibus: (b) Rees supra Emmerick ad dextram Rheni ripam. (c) Burick è regione Vesaliæ. (d) Goch ad Neersam; (e) Calcar; & (f) Gennepe à Belgis fœderatis Anno 1644 captum.

H. E. K. E. L. I. I.

[b] Quem Conr. Sam. Schurzfleisch, accuratissimus seculi hujus Historicus, patriam suam agnoscit, & famâ suâ Illustri magis magisque Illustrum reddit.

[i] In quâ Jo. Otto Henckelius, Fautor meus magnus, claret.

[k] Aliàs ipsa regio bono & salubri Aëte gaudet, & agro utcunque fertili frumenti, pascuisque læto. Tophi Lapides hæc ingenti copiâ colliguntur, ex quibus cementum conficitur, unde ingenti lucro eos Brabantis vendunt.

B U N O

(a) Comitatus Benthemensis. (b) Arensbergensis. (c) Lingen. (d) Tecklenborg. (e) Waldeccensis Comitatus. (f) Diepholtz Comitatus. (g) Comitatus Hoya. (h) Nienburg. (i) Ravensburg Comitatus. (k) Schauenburgensis Comitatus. (l) Lippe Comitatus. (m) Lemgovia. (n) Teutoburgum. (o) Pyrmond. (p) Spiegelberg. (q) Riedberg. (r) Cliviæ Ducatus Limites & Flumina. (s) Clivia. (t) Vesalia. (u) Emmerick. (x) Santen. (y) Mours. (z) Asciburgum Taciti. (a) Duysburg. (b) Rees. (c) Burick. (d) Goch. (e) Calcar. (f) Gennepe.

(4) Cluverio, vetera Castra Taciti, ubi Julius Cesar aliquando habitabat. Legionis Thebæe hic Interneccioni date fabula etiam celebris.

VI. *Montensis Ducatus* Clivenfi Ducatui conterminus est, vulgò *Berg*, cujus caput *x Dusseldorp* (1), opidum cum arce, Ducum Juliaci, Cliviæ & Bergæ sedes.

(1) Olim Imperialis, urbs ampla, bene munita, lauta, & Annone commercio clara.

BUNONIS.

(a) *Ducatus Montensis* ferè omnis continetur finibus Westfaliæ, Cliviæ, Coleniensis Episcopatus, & Comitatus Marcani. Rigatur Wipperæ, Akera, Siega & Dufella.

(b) *Dusseldorp* Dufella fl. perluitur, qui deinde in Rhenum se effundit. Sunt hic porro (c) *Sieburg*

gum ad Siegam. fl. Abbatia celebre: (d) *Mulheim* in dextra Rheni ripa Colonia vicinum, cujus cœptæ munitiones à Spinola An. 1614 dejectæ sunt: (e) *Keyserwerda* ad Rhenum, haud longè à finibus Ducatus Cliviæ: (f) *Blanckenburgum*, ad Sigam: (g) *Sollingen*: *Elverfeld*: *Gerrisheim*, &c.

(a) Ducatus Montensis. (b) Dusseldorp. (c) Sieburg. (d) Mülheim. (e) Keyserwerda. (f) Blanckenburg. (g) Sollingen.

C A P. XVI.

Hassia, Wetteravia, Buchovia, Thuringia.

I.

*H*assia Landgraviatus, Comitatus in se habet nobiles hos: *β Catzenelbogen*, *γ Dietz*, *ζiegenhaim* & *δ Nidda*; caput provinciæ est Castellum *Cattorum*, sive ut vulgò nunc usurpatur *Cassella*, *Cassel* (1), lauta sanè civitas cum splendida arce, Landgravorum [a] sedes. Secunda est *ε Marpurgium* (2) [b],

Hassia

litera-

BUNONIS.

(a) *Hassia* [c], cum terris quibusdam ad eam pertinentibus, fines habet ab Oriente Thuringiam; à Septemtrione Ducatum Brunsvicensem & Westfaliam; ab Occidente Episcopatum Moguntinum, Trevirensis, & Palatinatum Electoralem; à Meridie Franconiam & Palatinatum [d]. Rigatur *Rbeno*, *Fulda*, *Edera*, *Lano* & *Werra*. (b) *Hassia* proprie dicta dividitur in *Superiorem* & *Inferiorem*. (c) *Superior* dicitur, quæ Franconiam & Electorum provincias attingit.

(d) In ea est Comitatus (d) *Cattimelibocensis*, die *Graffschafft Catzen Elnbogen*, ab Arce *Katz* & opido *Elnbogen*, nomen habens: in eo (e) *Darmstadium* in confinio silvæ *Otonis*, *des Odenwalds* [e], & Comitatus *Erpach*, ejusque tractus, qui vulgò *die Bergstrasse* dicitur, splendidâ Arce, & Landgravorum sede nobilitatum. (f) *Russelsheim* castrum ad Mœnum munitissimum, opidum (g) *S. Goari*, *S. Gwer*, ad Rhenum cum Arce validâ *Rheinfelsen*, inter *Vesaliam* *Superiorem* & *Boppart*. (h) *Braubach* ad Rhenum; (i) *Schwalbachia* acidulis celebris, aliquot milliaribus *Francofurto* distans. Dominium (k) *Epfstein*: (l) *Wisbaden* thermis celebre. Moguntia, cui ascribitur, vicina est *Henrichia* terra, vulgò *der Heirich*.

(m) In Comitatu *Diezensi* est opidum *Dieza* ad Lanum; (n) *Empsa* thermis nobilis. *Ringoja* tractus, qui parer Archiepiscopo Moguntino.

(o) *Nidda* ad fluvium cognominem, unde Comitatus nomen mansit.

(p) In Principatu ad Lanum est (q) *Marpurgum* ad Lanum, Arce, Landgravorum sede, & Acade-

miâ à *Philippo Landgravio* Anno 1526 condita clarum [f].

HEKELII.

[a] *Reformata Religionis*.

[b] A *Ptolemæo* AMISIAM vocatum.

[c] Montana quippe Regio.

[d] Terra ipsa rerum ad humanum usum necessariorum est affluens, tametsi Vinum non ferat, nisi propè Rhenum, & mittit Lanam sat copiosè.

[e] Ubi nuper docuit *Baltasar Menzerus*, Fil.

[f] *Elenchus Proff. buj. Academiæ*, qui ab Anno CHR. MDXXVI à primâ nempe ejus fundatione, usque ad An. MDLXXXIII ibid. præclare docuerunt, à *Petro Nigidio*, Seniore, metricè est conscriptus, & literis *Egenolfianis* publicè lucidatus An. 1591 in 8. f. Sic ejusd. *Academiæ SOLENNIA* Cassellis An. 1653. in 4 f. impressa sunt, & quidem *Jo. Hartm. Korman*no Autore. Nuper claruerunt partim, partim adhuc clarent *F. H. a Dauber*, *Joan. Heinius*, *Jo. Georg. Crocius*, *Chr. Frid. Crocius*, *Otto Henkelius*, *Jo. Georg. Henkelius*, *Lyriacus Entulus*, *Nicol. Berthold*, pluresque Viri docti alii.

REISKII.

I *Hassia* olim cum *Thuringia* unum Landgraviatum constituit. ex An. 1130, quo *Lotharius Imp. Ludovicum* generum suum *Thuringiæ Landgravium* creavit: hujus progenies in *Ludovico* & *Henrico Rasponis* fratribus deficiens An. 1249, successionem atque divisionem novam intulit. *Henricus* enim *Brabantinus*, adhuc infans, è *Sophia Ludovici* filia natus, *Hassiam*; *Henricus* vero illustris, & *Misniæ Marchio*, ex *Juditha Rasponis* filia ortus, *Thuringiam* sibi vendicavit,

(1) Urbs optime munita, ampla, Gymnasio decorata, Lane & Annone Commercio celebris.

(2) Tribunali unde jus toti Regioni dicitur insignis: Academia hic inter totius Germaniæ florentissimas locum habet. Urbs etiam optime munita & lauta, Langravio Casselensi subest.

(a) Hassiæ limites & Flumina. (b) Hassia. (c) Superior. (d) Comitatus Cattimelibocensis. (e) Darmstadium. (f) Russelsheim. (g) S. Gwer. (h) Braubach. (i) Schwalbach. (k) Epstein. (l) Wisbaden. (m) Comitatus Diezensis. (n) Empsa. (o) Nidda Comit. (p) Principatus ad Lanum. (q) Marpurgum.

literarum studiis maximè clara. § *Giessen* (1) munitissimum totius Provinciae opidum.

Wetteravia,
die Wette-
rau.
Comitatus
Nassovicus.

II. Inter Hassiam ac Rhenum fluvium est *Wetteravia*, regio, quam maximè nobilitat nobilissimus & Comitatus Nassovicus; unde decus illud gentis, Belgicae Foederatae munimen ac gloria, PRINCEPS MAURITIUS originem duxit (2).

Buchovia,
die Buchow.

III. Inter Hassiam, Franconiam atque Thuringiam media sita est regio, *Buchovia*, cujus caput *Fulda*, opidum celebre, praestantissima Europae, nedum Germaniae, *Abbatia* insignitum (3).

IV. Thu-

(1) Arma-
mentarium
nobilissimum
jacet.

(2) Sicuti
Successores
ejus Principes
Arausio-
nenses, quo-
rum soboles
in Guilielmo
Magna

Britanniae
Rege, beu!
non ita pri-
dem defecit.
Comitatus il-
le Principatus
titulo a

Ferdinando
II Caesare A.
1653 deco-
ratus. Fami-
lia Nassovi-
ca per multa
retro secula
a Caesare &

vo claruit,
& Liberta-
tis publicae
Vindices
semper ac-
cerimos
baud imme-
rito jactat;
qui plura
cupit, Atlan-
tem Geogra-

phum Lond.
& Atlantem
Historicum
Amsteloda-
mi editum,
conf. lat.

(3) A S. Bo-
nifacio An.
744 condita,
& a multis
postea Impe-
ratoribus lo-
cupletata.

cavit, cum eaque Saxoniae Palatinatum. Inde bellum quod exarserat hac divisione componebatur, confraternitate domi utriusque per mutuam successi-
onem inita. Hassia posthac Anno 1557 Comitatu Cat-
zenellenbogensi auctior Ditsamum Nassoviis cessit: Sed An. 1648 per pacem Monasteriensem auctus lon-
ge majores habuit. Wetteravia multis Comitati-
bus distincta Comites Imperii Wetteravicos comple-
ctitur, in iisque illustrissimos Comites Ruthenos, do-
minos de Plavia. Buchovia vel Buchaw a fagis dicta,
sylvis horrida, sed coenobio Fuldensi cultum & famam
celeberrimam consecuta. Vid. *Prover.* in antiquit.
Fuldens. Thuringia quondam suis regibus & Francis
aliquamdiu, posthac Landgraviis Comitibusque mul-
tis, quorum stemmata defecerunt, nunc Archiepisco-
po Moguntino, Electori & Ducibus Saxoniae, Comi-
tumque & Baronum adhuc superstitem ditioni subdi-
ta, frumento, vino & omni ad victum copia, nec non
Academiis Scholisque pluribus efflorescit. Erfordia ex
vetustis eisque Francis originibus non castello solum
Merwisburg, sed molendino ad vada Geræ structo &
molitoris nomine Erphesfurd adhuc viget: Urbs am-
pla suosque periodos passa, nunc castrum in monte
Petrino conditum libertatis veteris quasi frenum Ar-
chiepiscopus Moguntinus imposuit: Historiam Thu-
ringicam Doct. Sagittarius accurata opera; Erfordi-
ensem Judenus non eadem exhibuit, in qua plus studii
ex MSis editisque codicibus requiras. Gotham hujus-
que memorabilia idem Sagittarius dedit, arcemque
novam Friedenstein cum Grimmensteinio commuta-
tam An. 1643 absolutam. Ducatus Coburgicus Sere-
niss. Ducibus Coburgicis Gothanae familiae subest,
quondam Altenburgicae: Nunquam verò, quod sciam,
ad Comitatum Hennebergensem pertinuit. Pars ta-
men hujus Comitatus facta divisione Coburgensi Du-
catui accesserat. De Comitatibus Schwartzburgicis
Rudolpho-Politano, Arnstadiensis, & Sonderhusano
dici pro dignitate breviter non potest. Quis ignorat
Rudolphum ex hac familiae Caesarem creatum?

B U N O N I S.

§ (a) *Giessa* operibus munita & Academia à Lu-
dovico Landgravio fundata & A. 1607 inaugurata ce-
lebris: (b) *Francoberga* ad Ederam, patria nostra,
ubi metalli fodinae: *Elsfeldia*, *Burzbacum*, *Kirzbain*,
Wettera opidulum, unde clarissimi Viri, ipsique Vul-
teji sunt orti: *Homburgum an der Hobe*, Principum
quoque sedes. (c) *Inferior Hassia*, Thuringiae, Du-
catui Brunsvicensi & Episcopatu Paderbornensi con-
termina, habet (d) *Cassellas* ad Fuldam, *Eschwege* *Al-*
lendorff ubi Salinae: *Spangenberg*, *Homburg*, *Roten-*
burg ad Fuldam: *Wanfriede*, *Godesberg*, *Zierenberg*,

Dreisam, & munitissimum castrum (e) *Ziegenbainam*,
unde Comitatus *Ziegenbain* nomen est. Smalcaldia
foedere Protestantium nobilis ad Hassiam quoque per-
tinet [g]. Porro tota (f) *Abbatia Hirschfeldensis* cum
opido *Hirschfeld* per pacificationem Monasteriensem
cessit Hassiae Landgraviis. In media ferè Hassia sunt
nonnulla loca, quae Archiepiscopo Moguntino parent,
Furflar, *Am. lburg*, castrum munitum antiquo nomi-
ne *Amal*, unde & *Amalfried*, &c. *Aventin. Neu-*
stadt, &c.

n (h) *Wetteravia* tractus est in aditu Hassiae Supe-
rioris inter Bincium amnem, Rhenum, Hassiam &
Archiepiscopatum Coloniensem comprehensus, à fl.
Wetter nomen habens. Quà ad fines Colonienfis E-
piscopatus & Ducatus Montensis pertingit, appella-
tur *der Westerwald*.

§ Continet *Wetteravia* multos Comitatus, ex qui-
bus praecipuus (i) *Nassovicus* in plures minores divi-
sus: (k) *Dillebergensis*, ubi *Dilleberga*, arx muni-
tissima, *Herborna* Gymnasio [b] celebris; (l) *Sol-*
mensis, ubi *Braunsfels*, (m) *Laubacensis*; (n) *Li-*
cbensis, (o) *Hungensis*, (p) *Weilburgensis*, (q) *Wit-*
gensteinensis ubi arx *Witgenstein* ac opidum *Laszfe*.
(r) *Ilfenburgensis*, & *Budingensis*; ubi *Budinga* &
Offenbachium opida. Et demum (s) *Hanoviensis* Co-
mitatus, in quo *Hanovia* ad Bincium munitissima,
frustrà diu à Lambojo 1636 obsessa, ac demum stra-
tagemate capta, ac vero suo domino restituta est [i].
Inter Mœnum & Nicrum est Comitatus (t) *Erpacen-*
sis, ubi *Erpach* opidum. Urbes Imperii liberae in
Wetteravia sunt *Fridberga*, *Wetzslaria* Pseudo-Fride-
rici olim perfugium: *Gelnbusa* & *Francofurtum*
suprà memoratum.

• (u) *Buchovia*, quibusdam *Fagonia* dicta, intra
Thuringiae, Franconiae, Hassiae & Wetteraviae fines
conclusa jacet.

x (x) *Fulda* opidum nomen habet à *Fulda* fl. qui
illud interluit. Ibi S. Bonifacii ossa quiescunt [k]:
habebat Bibliothecam locupletem, & manuscriptis
codicibus refertam: quâ non erat vetustior in Ger-
mania. *Abbas Fuldensis* est Imperii Princeps, & Ab-
batum reliquorum per Germaniam & Galliam pri-
mas atque Archi-Cancellarius Augustae.

H E K E L I I.

[g] A *Melanthone Vulcania Chalcis* dicitur, qs. æ-
ris sulfo, vel officina æraria, sive fusoria.

[b] Et doctrinâ *Alstediana* atque *Pasoriana*.

[i] Heic diversae tolerantur Religionis homines, &
claret inter Reformatos in Primis Jo. Guilielm. van
der Meulen.

[k] CAROLI M. patria est.

B U N O

(a) *Giessa*. (b) *Francoberga*. (c) *Inferior Hassia*. (d) *Cassellæ*. (e) *Ziegenbain*. (f) *Hirschfeld*. (g) *Furflar*. (h) *Wetteravia*. (i) Comitatus Nassovicus. (k) *Dillebergensis*. (l) *Solmensis*. (m) *Laubacensis*. (n) *Lichenensis*. (o) *Hungensis* Comit. (p) *Weilburgensis*. (q) *Witgensteinensis*. (r) *Ilfenburgensis*. *Budingensis*. (s) *Hanoviensis*. (t) *Erpacensis*. (u) *Buchovia*. (x) *Fulda*.

IV. *Thuringia* Landgraviatus omnium nobilissimus, inter Salam Visurgim- que amneis protensus, familiæ Saxonicæ paret. Caput regionis est *Erfordia* [1], *Erfurt*, ingens urbs, & quasi compendium totius provinciæ; Academia quondam clara (1): & *Vinaria* (2), *Weimar*, Principum sedes; urbs est amœ- nissima. *Gotha* cum diruta arce *Grimmensteyn*, Augusti Electoris obsidione arcisque everfione clara est (3). *Jena* Musarum est domicilium (4): *Isenacum*, *Eisenach* (5), Ducum sedes est. λ

Thuringia, Düringen. Erfordia.
vinaria. Gotha.
Jena. Isenacum.

V. Prætereà est in hac provincia *Ducatus Coburgiensis*, cujus caput μ *Cobur- gium* (6), urbs cum egregia arce, Ducum sede. Item *Comitatus Swartzenburgi- ensis*, cujus caput *Arnstad*, haud spernendum opidum.

Coburgien- sis Ducatus. Comitatus Swartzen- burg.

C A P.

B U N Q N I S.

λ (a) *Thuringia* termini longè absunt à ripis Vi- furgis, neque eò usque protenduntur. Habet autem *Thuringia* ab Oriente *Misniam*; à Septemtrione Du- catum *Brunsvicensem* [m]; ab Occidente *Hassiam*; à Meridie *Franconiam*. Rigatur *Sala*, *Werta*, *Un- struta*, *Ilma*, *Gera*, *Orla*. (b) *Erfordia* est ad Ger- am fl. Campana illa magna, cui nomen est *Susan- næ*, etiam nota. Extra urbem in colle est arx S. Cy- riaci, *die Cyriacks Burg*. Urbem illam, dum Cæsar & Imperii Ordines cum Turcis bellum gerunt, Ele- ctor *Moguntinus* [n] ope Gallorum obsedit, & ad deditionem faciendam vi adegit, An. 1664. Hic ex veteri instituto pistorum quotannis die D. Marci panes minutos, *Marcesios* vulgò vocant, (qui exiguorum isto- rum orbiculorum, ex qualibus catenæ Nobilium con- flantur, magnitudinem referunt) conficiunt, in memo- riam illius famis, quæ A. 1438 *Thuringiam* ita pressit, panis istiusmodi minutus, cujus quantitas modo de- scripta, tribus in *Thuringia* usitatis nummis fuerit emptus. *Gotha* capta, ipsaque arx (c), multum licet deprecante *Joanne Wilhelmo*, solo æquata est anno 1567. *Grumbachius* & *Bruck* Cancellarius vivi in quatuor partes dissecti sunt; & *Joannes Fridericus Dux* *Neultadium* *Austriæ* abductus, ubi anno 1590 obiit. Sed tamen arx illa à Serenissimo Principe *Er- nesto* restituta est; cujus auspiciis ipsum *Gymnasium Gothanum* & bonæ literæ per *Thuringiam* florent [o]. (d) *Jena* ad Salam habet *Academiam* hodiè florentissimam; licet nuper anno 1660 tumultu quo- dam haud parum fuisset afflicta. Anno 1548 [p] so- lenniter introducta est, quum jam ante decennium à *Job. Friderico* fuisset instituta: qui verebatur, ne per librum *Interim* purior doctrina Religionis corruppe- retur [q]. *Isenaco* [r] vicina est arx *Wartburg* [s]. Clariora porro ibi sunt opida, (e) *Nordhausen*, & (f) *Mulhausen* liberæ civitates Imperii: (g) *Orlamunda*, ad *Salzæ* & *Orlæ* confluentes: (h) *Salefeldia* Itativis in nupero bello celebris [t]. Porro in *Thuringia* est Comitatus (i) *Gleichenfis*, ubi antiqua arx *Gleichen*, Comitatus illius bigami sedes, & domicilium: opidum hic est *Ortusium*. *Carolus M.* in *Thuringia* circa *Uu-*

strutam fl. & *Vargalah* videtur natus. *Antiq. Fuld. Broweri*. Comitatus (k) *Stolbergensis*, ubi arx *Stol- berg*; at *Ilfelda* cœnobium, cujus Scholam nobilitavit *Michael Neander* Abbas Cœnobii & Rector Scho'æ: & Comitatus *Hohnstein*, *Brunsvicensis Ducatus* pars est, quem Feudi jure tenent Comites *Stolbergenses*.

μ (l) *Coburgium* [u] jacet in *Franconia* [x], & pertinet ad Comitatum *Hennebergensem*, de quo su- præ dictum est. At (m) Comitatus *Swartzenbur- gicus* in *Thuringia* est, nomen habens ab arce [y] *Swartzenburg* [z]: Opida in eo clariora sunt (n) *Arnstad* ad *Geram*. (o) *Franckenhausen*, salinis & clade rusticorum, anno 1525, Munzero duce tumultu- antium, notum: *Sondershausen*, *Rudelstad*, *Lakra*, *Klettenburg*, *Leuterberg*.

H E K E L I I.

[1] Hanc Urbem, quæ cum *Venetis* circ. A. CHR. CCCXXI creditur esse condita, doctissimus *Werden- bagenius* Part. III. Tract. General. Rerumpp. Han- seaticar. c. VII. p. 229. seqq. sat studiosè ac commo- dè descripsit, *ERFURTENSEM* autem HISTORI- AM edi curavit *Joannes Mauritius Gudenius*, no- men & Electori *Moguntino* & *Academix Geranæ* per- quam amabile ac gratum, anno 1675. in 8. f. ubi non pauca sunt reperienda, quæ præstantissimis quoque Historicis possunt esse utilia. In hujus Urbis Acade- miâ inter THEOLOGOS Evangelicos olim fuere in- cluti *Bartolomeus Elsner*, *Georg. Grossehain*, uter- que *Zacharias Hogelius*, (Par. up. & Fil.) *Jo. Mat- thias Meyfart*, *Jesaias Silberschlag*, *Nicolaus Stenge- rus* ac *Nicolaus Zapffius*; inter PHILOSOPHOS & PHILOLOGOS autem *Samuel Boccius*, *Liborius Cap- sius*, *Justus Hekelius*, & *Christianus Neubaur*. Ho- diè ibidem clarent inter THEOLOGOS Romano- Catholicos *Jo. Jodocus* atque *Jo. Andr. Hunoldi*, ut & *Heinr. Laurentius Pape*; inter Jctos, præter ma- gnum GUNDENIUM, *Jo. Hermam à Sode*, *Dieter. Wilhelm. Matthiæ*, *Jo. Heinr. Prükner*, *Jo. Heinr. Meyer*, atque *Jo. Melch. Schmidt*, alias *Weiszman- tel*; Inter MEDICOS *Eccardus Leichner*, *Academ. Sen. Georg. Christoph. Petri* ab *Hartenfelsz*, inclutæ Reipublicæ *Oppidanæ* Quatuor. Vir splendidissimus, atque

(1) Sunt qui Colonie Ag- grippina, Ci- vitatem hanc, & pro- pter ampli- tudinem & Ædium splendorem, equiparant. (2) Ita ob Vini Com- mercium di- ca; urbs am- pla, nitida, & Ducis Bernardi, propter res feliciter in bello superi- ori seculo gestas, claris- simi, Natali- bus nobilita- ta. (3) Glasti commercio nobiliss; sunt qui Nomen a Gothis Conditoril us ducunt (4) Urbs a- mœna, probe munita, & J. Lipsii e- ducationem jaçtat.

(a) *Thuringiæ* limites. (b) *Erfordia*. (c) *Gothana* arx. (d) *Jena*. (e) *Northausen*. (f) *Mül- hausen*. (g) *Orlamunda*. (h) *Salefelda*. (i) Comitatus *Gleichenfis*. (k) *Stolbergensis*. (l) *Coburgium*. (m) Comitatus *Swartzenburgicus*. (n) *Arnstadt*. (o) *Franckenhausen*, (5) Ducatus titulo insi- gnita, Aca-

demia Anno 1555 condita, & ferri commercio celebris. (6) Sunt qui *Ptolomæi Melocabium* aut *Melocabum* esse pu- tant; inter antiquissimas Germaniæ urbes numeratur; est ampla. Academia Anno 1602 stabilita, gaudet. Arcem habet munitissimam, ubi *Lutherus*, quia libere contra magnates quosdam locutus est, in carceratus multas Epistolas exaravit, & Hymnos plures conscripsit qui bucusque a *Lutheranis* magni æstimantur, & Cantu quotidie inter Cultum celebrantur.

Novibur-
gum.
Dresda.
Freiberga.
Anneberga.
Mariæber-
ga.
Weissenfels.
Zwicka.

tatem si spectes, nihil adeo festivum in tota Germania reperiri posse credas; nundinis, quæ hic ter in anno habentur, post Francofurtum ad Moenum, celeberrima [d]. Major est *Noviburgium*, *Naumburg*, at minus splendida, & ipsa nundinis celebris. *Dresda* (1), *Dresden*, urbs est cum arce magnificentissima, Ducum Electorum sedes (2). Celebrantur hic maximè *pons* super Albim, *Stabulum* equorum, *armamentarium*, & quod incolæ vocant, *die Kunst-Kammer*; ubi notatu digna visuntur plurima. *Freiberg* (3), *Anneberg*, *Marien-berg*, argenti metallis foecunda opida (4), *Weissenfels*, *Zwicka* (5), *Zeit*,

Praga discessisset Germanorum, quæ ibi fuerit, natio Hussi molimina & conatus improbens. Marchio *Friedericus* illos hospitio excepit, & animum ad erigendam Academiam statim adjecit [c].

H E K E L I I.

(1) Munitis-
sima, & in-
ter Germa-
niæ præci-
pua locum
obinet. Elbis
Annis quæ
civitatem
secat, ponte
lapideo 17
Arcubus
struendo jun-
gitur. Pala-
tium Electro-
ris vix ulli
Germano-
rum secun-
dum, & Mu-
seum impri-
mis Mirabi-
libus Natu-
ræ & Artis
refertum
haud imme-
rito jactat,
cui nullum
forsan in
Orbe Euro-
pæo equipa-
randum est.
De quo Lecto-
r curiosus
Itinera D.
Brown haud
sine fructu
consulat.
Munimenta
quædam, a
Carolo M.
strueta, in
Arce huc-

[a] Egregiè munitam ac splendidam.
[b] Et Duce Saxonie.
[c] Hæc celebris Academia diversis Collegiis, iisque splendidissimis, *S. Pauli* nempe, ubi Bibliotheca singulari curâ ac studio *FELLERI* appositè est instructa ac aucta, it. duobus *Principum*, *St. Petri* & *B. Mariæ Virginis* est exornata. Respublica oppidana Pietate, Prudentiâ, Autoritate, Benignitate ac æquis probeque compositis Legibus, seu fundamento, nititur. Docet quoque ibidem in Ecclesiâ summâ cum laude *Augustus Pfeifferus*, cujus nomen & *Arabs*, & *Turca*, & *Persa* venerantur.

B U N O N I S.

δ (a) *Naumburgium* [e] ad Salam Episcopatu etiam nobilis est: haud longè ab urbe ista est (b) *Porta*, *die Pforte* [f], cœnobium, ubi Schola illustris.

• Pons iste lapideus est; quod Hispani de Sevilla sua jactitant: *Qui non vidit Sevilla, non vidit mirabilia*: hoc idem de (c) *Dresda* Germanis licet dicere [g].

ζ (d) *Freyberga* haud longè à Mulda monumentis Electorum nobilis, diuturnâ illâ obsidione, quam anno 1642 fortiter sustinuit, Suecici exercitus tum debilitavit vires [h]. A soli bonitate adeo celebris est, ut Misnenses proverbio dicere soleant: *Wann Leitzig mein were, so woltichs zu Freyberg verzeihen*.

η (e) *Annaberga*, olim *Schrecken-berg*, unde certi generis nummis nomen impositum; ut dicerentur *Schreckenberger* [i].

θ (f) *Mariæberga* est in finibus Bohæmiæ.

• (g) *Weissenfels* ad Salam [k].

• (h) *Zwicka* ad Muldam fl. in limitibus Misniæ &

Voigtlandiæ jacet eo loco, quo *Carolus M.* in Venedos movens olim castra habuit. Ager ejus vocatur *Campus Cygneus*, *das Schwanenfeld*. Urbem hanc *Cygnæam* & *Cygnicum* hodie vocant, quod nomen accepisse fabulose putant à *Cygnio Herculis filio*: Claram reddidit illam *Fanus Cornarius* [l], medicus, qui opera *Basilii*, *Epiphani*, *Hippocratis*, *Platonis*, & plurimos *Galen* libros in Latinum transtulit sermonem.

H E K E L I I.

[d] Hæc Urbs celeberrima, natale Solum si spectemus, tot viros summos ac solidè eruditos edidit, quot è *MINERVÆ* *Caballo* isto stupendæ magnitudinis adversus *Trojanos* prodiere imperterriti milites. Sunt autem illorum præcipui, iique juxta *Alphabeti* ordinem positi, sequentes: *Joannes Bohnius*, *Jacobus* atque *Jo. Bornii*, *Godfr. Christianus*, *Jo. Andreas* atque *Paulus Bosii*, *Jo. Benedictus*, *Augustus Benedictus*, *Sam. Benedictus* atque *Frid. Benedictus* *Carpzovii*, (Fratres), *Caspar Cruciger*, *Sigism. Finkelthufius*, *Chr. Frider. Frankensteinius*, *Martinus Fridericus Friesius*, *Martinus Geierus*, *Andreas Glauch*, *Daniel Griebnerus*, *Tobias Heidenreichius*, *Michael Heyland*, *Heinricus Hoepffnerus*, *Paulus* (Pauli Fil.) *Hornicæus*, *Gottfr. Nicolaus* atque *Thomas Ittigii*, (Fratres), *Franciscus Kestius*, *Simon Loefferus*, *Jo. Christoph. Marci*, *Samuel Mosbachius*, *Jo. Ulr. & Jo. Fridericus Mayeri*, (Pat. & Fil.), *Hen. Meyer*, *Christoph. Pinker*, uterque *Pistoris*, *Modestinus* n.p. & *Simon, Tilemannus Andreas Rivinus*, *Paulus & Paulus Franciscus Romani* (Pat. & Fil.), *Quirinus Schacherus*, *Jo. Schilter*, *Zacharias Schneider*, *Bartbol. Leonb. Schwendendoerfer*, *Adrianus & Tho. Stegeri*, *Jo. Thilo*, *Jacobus*, *Jo. & Christianus Thomasi*, *Paulus & Christianus Wagneri*, (Pat. & Fil.), *Jeremias Weber*, *Gottfr. Welschius* atque *Caspar* (Casp. Fil.) *Zieglerus*. *Timotheus Polus*, alter ille *Martialis*, inter *LIPSIAM* atque *IUSTUM LIPSIUM* Lib. II. Epig. XXXII, hanc comparisonem lepidam instituit, canendo:

Non

(a) *Naumburgium*. (b) *Porta*. (c) *Dresda*. (d) *Freyberga*. (e) *Annaberga*. (f) *Mariæberga*.
(g) *Weissenfels*. (h) *Zwicka*.

(2) Familia hæc illustrissima ab *Harterico*, *Saxonum Rege*, ante *Christum* natum originem ducit; de hoc autem inter *Doctos* non constat. *Hengistus*, *Saxo*, qui *Austrolem Britannia* partem subegit inter *Duces Saxonia* numeratur, cujus *Effigies* optime delineata in *Palatio Electorali* inter alias imprimis visu digna est. Qui *Stemmata* ac *Prosapia* horum *Principum* dignoscere velit, *Atlantem Historicum* supra laudatum consulat, ubi nihil non magnificum reperiet. *Electo* *Saxonico* *Marescallus Magnus Imperii* olim constitutus est, quo *Nomine* presidio, ubicunque *Ordines Imperii* conveniunt, præest, & durante *Interregno*, ut *Vicarius Imperii*, nisi *regionibus* illis quæ *Comitem Palatinum Vicarium* agnoscunt, *Germaniam* regit, & omnes *Ordinum* *Conventus*, nisi qui *Collegiales* vocantur, indicit; at *Electo* *Moguntinus*, cujus est hæc *Provincia*, *Electorem Saxonico* de *Conventu* indicendo *Certio*rem *facere* tenetur, qui *Comitem Pappenbemi* *Vicarium* suum *Mandatum* illud *ordinibus* exhibere jubet. (3) De *Mineralibus* sive *Fossilibus* *Friburgensibus*, & quomodo ad *usum humanum* preparantur, *sedulus Lecto* *Iter Laudatissimi D. Brown*, aut *Atlantem Geographum Londini* editum consulat, ubi *proventum* harum *fodinarum* omnino *mirabilem* esse *facile* *depre-*
bendet. (4) *Antiquorum Leucopetra* & *Ducatus* *titulo* *insignita*. (5) *Olim Imperialis*, at nunc *exempta*.

λ Zeitz, (1) μ Chemnitz (2), ν Torga, ξ Joachims-Thal, haud contemnenda opida, quorum postremum est feudum regni Bojohæmiæ. Est præterea in Misnico agro Principatus Snebergensis [m], ab opido arceque o Sneberg (3) cognominatus, cui conjunctus est Comitatus π Hennebergensis. ρ Aldenburgium Ducum sedes est. Misnicæ etiam ditionis est σ Voytlandia, cujus caput est opidum Hoff, fatis nobile.

Zeit.
Chemnitz.
Torga.
Joachims-
Thal.
Sneberga.
Comitatus
Henneber-
genfis.
Voytlandia!

II. τ Sax-

Non multum distant Urbs LIPSIÆ, LIPSIUS Autor; Moribus ISTA nitet, sed micat ILLE stylo. HÆC Urbes inter Dea, sed Deus ille Virorum; Multas HÆC Libras ventilat, ILLE Libros.

[e] Hujus Loci verè clari ac nobilis Rempublicam ex voto adornatam hætenus valde illustrem ac celebrem reddiderunt Riemerorum, Voglerorum, Wolfiorum, Mosbackiorum ac Krausiorum, Virorum amplissimorum, Nomina, omnibus Bonis ac Piis omni honore & cultu semper excipienda. Alias, præter Joannem Prettenium, hæc quoque sunt nati Georgius Francus, atque Jo. Georgius Grævius, eminentioris Litteraturæ Dictatores splendidissimi. Atque etiam Casparis Fil. & Sixti Bertramorum, nec non Joan. Topfferi.

[f] Chronicon PORTENSE, duobus Libris distinctum operâ & studio Justini Pertuchii; ejusdem Cœnobii Rectoris optimè meriti, prodiit Lipsiæ anno 1612. 4. f.

[g] Hæc nati sunt Viri illustres atque celeberrimi, Christianus & Wolfg. Casp. a Klengel, Wolfg. Casp. Martini, Ad. Sam. Freystein, Melch. Heinrich Schedel, Baltasar Meisnerus, Jo. Fridericus König, Geo. Lilius, Sigism. Rupertus Sulzbergerus, Augustus Buchnerus.

[b] Cunas præbuit Hieronymo Wellero, Theologo constanti & heroico, cujus Scripta Spiritum CHRISTI & D. LUTHERI spirant flagrantissime, plena Pietatis, veræ & solidæ consolationis, quæ omnis generis tentationibus utiliter opponi possunt, quemadmodum inquit Luc. Olander Epitom. Histor. Eccles. Cent. XVI. Lib. III. c. 7. Patria quoque est Jo. Maukischii & Danielis Fesseli.

[i] Erasmi Sarcerii, Gregorii Bersmanni, Michaelis Barthii atque Joan. Frenzelii dilectissima patria.

[k] Hodie est Sedes Joannis Adolphi, gloriosissimi Saxonie Ducis, splendida; claretque illustri Athenæo & celeberrimis Joannis, & Joann. Andreae Oleariorum, nec non Heidenreichii ac Schieferdeckeri Nominibus.

[l] Atque Chilianus König, Gregorius Haloander, Georg. Pylander, sive Thorman, & in primis Tobias Schmid.

BUNONIS.

λ (a) Zeitziun, ad Elystrum, Episcopatu olim clarum, qui postea Naumburgum delatus est.

μ (b) Chemnitz est ad fluvium cognominem.

ν (c) Torga ad Albim stativis illis nobilis, ex quibus Bannerius, undique licet multis millibus cinctus, cum exercitu suo incolumis evasit, anno 1637.

ξ (d) Vallis Joachimica in descriptione Bohæmiæ, cujus pars est, memorata, celebritatem suam debet divitibus argenti venis, & Jo. Matthæio.

o Schneberga olim metallis dives.
π (e) At Comitatus Hennebergensis in Franconia est; ubi ejus facta mentio.

ρ (f) Aldenburgium ad Muldam [n] Conradi von Kauffungen scelere, quo Ernestum & Albertum Friderici Electoris filios ex arce illa noctu abduxit anno 1455 etiam notum. In Misnia præterea sunt opida (g) Merseburgium ad Salam Episcopatu [o] nobile: (h) Rochlitz ad Muldam: (i) Grimma ad Muldam scholâ nobilis. (k) Lucca inter Zeitziun & Bor-

(1) Ducatus etiam titulo decorata.

(2) Olim Imperialis at nunc exempta, plumbi fodinis clara.

nam ad Pleissam: ubi Philippus Nassovius à Friderico Marchione occisus anno C. 1308. Et quoniam Marchio multis damnis ab Imperatoribus erat affectus, in compensationem horum occupavit Aldenburgium, Chemnitium, & Zwickaviam, quæ erant urbes Imperii. (l) Wurtzen ad Muldam collegio nobile: ad eundem fluvium sunt (m) Leisnitz, (n) Colditz, & (o) Eilenburgium. Ad Episcopatum Merseburgensem pertinet (p) Lutzen, prælio, quo Gustavus Adolphus Rex Sueciæ cecidit, nobilitatum (4). (q) Mulberga ad Albim famam habet à clade Joannis Friderici Electoris, qui ad hoc opidum à Carolo V acie victus & captus est, anno 1547. Ad Albim quoque est (r) Pirna; (s) Königstein castrum munitissimum, (t) Stolpena cum arce; (u) Grossenhaina, (x) Bisschoffswalda.

(3) Argentum fodinis celebris.

(4) A. 1632 Copiis Casaris magna strage fufis fugatisque.

σ (y) Voytlandia Misniæ, Bohemiæ, Palatinatus & Thuringiæ continetur finibus, diversis subjecta Dominis. Pars ejus marchionibus Brandenburgensibus pareret, quorum sedes (z) Culmbach cum arce Plassenburg, Bareyrb, & Hoff, sive Curia Rechniciana, ad Salam est. At Onolspachium, unde quoque marchiones Brandenburgici appellantur, est in Franconia; (a) Plauen, Olsnitz, cum arce vicina Voigtberg, unde regioni nomen, & Adorf ad Elystrum, sunt in ditione Saxonie Ducis: [p] aliaque nonnulla tenet Bohæmiæ Rex. In eadem Voytlandia sunt Barones Plauenses, qui Reussi dicuntur, die Herrn Reussen von Plauen, quorum est Weida, Gera, Greitz [q]. Ibidem quoque est Pinifer mons, quatuor fluminum parens, Mæni, Sala, Egra & Nahi.

HEKELII.

[m] Hæc magnum errorem commisit noster Cluverius, dum Principatum Snebergensem cum Arce exiltere statuit; cum saltem sine Arce est Oppidum. Error quoque non levis est, quando Cluverius hoc Oppidum Comitatus HENNEBERGICO, quem prorsus sicco, ut dicitur, pede negligens præterivit, adjungit. Snebergam enim in MISNIA; Comitatum autem Hennebergicum, cujus Joannes Buno, Vir eruditissimus, in Notis ad Sect. IV. Cap. X. hujus Lib. III. brevissimis saltem memor est, in FRANCONIA situm esse, & sic quàm longissime à se invicem distare constat. Alias Oppidula sequentia, eaque in Montanis

- (a) Zeitz. (b) Chemnitz. (c) Torga. (d) Vallis Joachimica. (e) Comitatus Hennebergicus. (f) Aldenburgium. (g) Merseburgium. (h) Rochlitz. (i) Grimma. (k) Lucca. (l) Wurtzen. (m) Leisnitz. (n) Colditz. (o) Eilenburg. (p) Lützen. (q) Mulberga. (r) Pirna. (s) Königstein. (t) Stolpena. (u) Grossenhaina. (x) Bisschoffswalda. (y) Voytlandia. (z) Culmbach. (a) Plauen.

Saxonia.
Magdeburgium.

II. *Saxonia Ducatus* ad utramque Albis fluvii ripam est, in varias ditiones discerptus. Urbium clarissima amplissimaque est *Magdeburgium*, *Meideburg*, *Burggraviatus S. Imperii*, & *Archiepiscopatus* titulo maximè insignis (I).

III. *q. Wit-*

(I) Sunt qui *Magdeburgium* *Ptole-*
mei *Vesovi-*
um esse du-
cunt; alii
autem a
Druso aut
filio ejus *Ger-*
manico con-
ditam esse
volunt, &

Partbenopo-
lin nomina-
tam, i. e. the
Maiden's
Burgh, quia
Venus ibi
colebatur,
sub specie
Virginis nu-
de, oculis
splendenti-
bus, coma
flavescente
in bumeros
demissa, &
in curru de-
aurato infi-
dentis, cui
jungebantur
duo *Cygni*, &
duo *Turtures*
albi; *Caput*
Veneris *Myr-*
to redime-
batur, facem
ardentem in
pectore, *Glo-*
bum in dex-
tra, & au-
rea *Poma*
tria in fini-
stra gerebat;
quam *Ima-*
ginem, una
cum *Templo*
in quo cole-
batur, *Carol.*
M. *dirui*
justit. *Dan-*
tur etiam
qui urbem
hanc condi-
tam aut sal-

tanis metallicis sita, commodè huc trahenda esse opi-
nor, *AUE* videlicet, nomine *Melberiano* insigne, *BU-*
CHOLZIUM, *EIBENSTOCHIUM*, *St Georgen Stadt*,
NEOSTADIOLUM, *SCHEIBENBERGA*, *Lehman-*
orum Fratrum, quorum triga, *Patria*, *SCHWAR-*
ZENBERGA, *SLETTA*, *Michaelis Wendeleri nata-*
le Solum, *STOLBERGA*, famà *Friderici Knettneri*
atque *Gottfriedi Mulleri* aliis *Gentibus* etiam notum,
THUMA, ubi *Joannes Crausius* natus, atque *PRATO-*
VALLUM, sive *Wiesenthal*.

[n] Hanc Urbem, quæ non ad *Muldam*, sed ad
Plissam, (unde & antiquè *Pleissenburgum* dictum) si-
ta est, & rectiùs, me judice, *Alteburgum*, seu *Alten-*
burgum, (*die Altel Burg*, *Saxonum* nempe *Ducum*)
quàm *Aldenburghum*, scribitur, carmine quidem ju-
venili, sed sanè felici ac optimè composito, condeco-
ravit anno 1647 *Israel* (*Josephi Sen. Poëtæ* illius
Christiani celeberrimi, *Fil.*) *Clauderus*. *Monasteri-*
um, quod in *Scholam publicam* jam pridem est mu-
tatum, à *Friderico Barbarossa A. C. MCLXXII* fun-
datum esse constat. Sed *Curia*, ubi *COLLOQUIUM*
ita dictum *ALTEBURGENSE* inter *Wittebergenses*
atque *Jenenses* de materiâ, *Qualis nempe sit Justi-*
ficatio nostra coram DEO, *JOANNE GUILIELMO*,
Saxoniae Duce atque *Patre patriæ*, mandante, anno
1568 est habitum, anno 1562 est extructa. Heic in
lucem sunt producti *Jo. Georg. Brem. Jun. Jacobus*,
Josephus Israel ac *Gabriel Clauder*, *Fratres*, *Hein-*
ricus & Jacobus Crellii, *Fratres*, *Joan. Georg. Doeh-*
lerus, *Heinricus Freiellebius*, *Joan. Arnold* *Frider-*
ici, *Joan. Georg. Kaiser*, *Heinr. Opitius*, *Joan. Rein-*
both, *Joan. Richter*, *Joan. Schubart* atque nonnulli alii.
Cæterùm, *Lineâ Saxo-Ducali Alteburgica* per *FRI-*
DERIC. WILHELMUM III. deletâ, hic *Ducatus* ad
Gotbanam *Lineam* est translatus, cujus herus jam est
FRIDERICUS, heros omne encomium superans.

[o] Ac *Viris* celebribus, *Valentino* inprimis *Sitti-*
gio, atque *Friderico Hildebrando*.

[p] Huc referendum (præter *AURBACHIUM*, u-
bi *Joannes Foersterus* natus, nec non *ELSTERBER-*
GAM, *GEFELLAM*, *LENGEFELDAM*, *MUHL-*
DROFIUM, illustrem *BODENHAUSENIANAM* *Sed-*
dem, *MYLAVIAM*, *PAUSAM*, atque *THEUMAM*),
REICHENBACHIUM, *Oppidum* sanè opulentum, po-
pulosum, benignum, ac splendida *ADOLFI FRIDE-*
RICI (*Friderici g. m. Fil.*) *METZSCHII* *Sedes*. *Patria*
est *Germanorum VIRGILII*, *Friderici* *np. Rap-*
polti, ut & *Ægidii Wildii*, *Joannis Fidler* & *Michae-*
lis Listii, qui undique *Litteratis*, cum adhuc essent
superstites, ob *Eruditionem* haud *vulgarem* fuere
valde grati.

(a) *Saxoniae Inferioris* fines. (b) *Saxoniae Superioris* fines. (c) *Magdeburgium*.

tem amplificatam volunt ab *Edgitha*, *Imperatrice*, *Othonis* *Cæsaris* uxore, & filia *Edmundi* *Anglo-Saxonum* *Regis*, que
magnis sumptibus *Templum Cathedrale* ibi struxit more *Anglico*, cujus *Statua lapidea* ibi asservatur, juxta quam represen-
tantur multa aureorum millia quæ *Templo* huic consecravit. Ab *Othone* item, consentiente summo *Pontifice*, *Archiepisco-*
pus ibi constitutus, qui *Primas* *Germaniæ*, & *Pontifici* soli subditus erat, dissentientibus autem tribus *Electo-*
asticis & *Archiepiscopo Salsburgensi*. An. 1556 *Confessionem Augustanam* amplexa est *hæc Civitas*. An. 1631 longam *Ob-*
fidionem a *Cæsareis* perpeffa est, & cedere nolens nisi *salva fide Evangelica*, tandem vi expugnata, *Tillio* *Duce*, quando
plus minus 36000 *Civium* *Ferro* periire, *Virgines* & *Matronæ* nefarie violatæ, vix 400 *Cives* fuga elapsi, & *Civitas* *incen-*
dio deleta: *Furor* autem *Pontificius* *Templo Cathedrati* pepercit, ubi 49 *Altaria* opere exquisitissimo numerantur; de hoc in-
fando scelere *Tillius* gloriari solebat, & *Cladem* hanc sanguinolentam *Nuptias* *Magdeburgenses* appellabat. *Conventu* *West-*
phaliensi *Archiepiscopatus* hic, sub *Ducatus* *Titulo*, *Ditioni* *Brandeburgicæ* annexus est, at *splendorem* *pristinum* *Civitas* non-
quam recuperavit.

[q] In eadem *Voytlandia*, s. *Terra Variscorum*, se-
dent quoque *Comites* ac *Domini* à *Plavia*, *Heroës*
pii, *litterati* atque *magnanimi*, *Reufi*, seu *Rutheni*
alioquin dicti, qui in duas *Lineas* *Seniorem* nempe ac
*Junior*em, dividuntur, & *Illustissimo* *HENRICORUM*
nomine, *Bertha*, *Carinthiæ* *Duce* & *Henrici VI Imp.*
Rom. *Consanguineâ*, *Henricoque* *Seniori*, *Domino* de
Weida, feliciter tandem *maritatâ*, anxie sic postu-
lante, omnes ac singuli insigniti. *Senioris* *Lineæ* *Ru-*
thenorum *Sedes* est *Graiza*, *Oppidum* duabus *Archi-*
bus clarum ac *Danielis Mulleri*, *Theologi* *Lipsiensis*
patria. Sed *Junioris* *Lineæ* *Rutheni* sedent *Slaiza*,
Gera, *Lobensteinii* ac *Hirschbergæ*. Ubi notandum,
quòd *Slaiza* *Wolfg. Ad. Lauterbach* atque *Christoph.*
Limmer, *JCTi*, nati sint; *Gera* verò, *Oppidulum*
LANGENBERGA, h. d. *XX. Mar.* anni 1686, à
Vulcano immiserico corde ac prorsus inexorabili, per-
mittente *justissimi* *DEI* *Justitiâ*, tota ferme, proh!
consumpta est; licet utraque *Curia*, *Politica* nempe at-
que *Senatoria*, ut & *Ecclesia* atque *Schola publica*, aux-
iliante *DEO*, steterint & adhuc stent *salvæ* ac *incolum-*
es. Quod inopinatum *incendium* *Crena Wendleri-*
ana *metrica* non solum prolixè descripsit, sed & per-
petuò notatum esse voluit sequenti *Chronodistichò*:

Martie, prob! VICena Dies fatalis & atra
Est tva GERÆ! Vrbs bev! Igne fVrente rVit.
B U N O N I S.

(a) *Saxonia* alia est *Inferior*, alia *Superior*. *In-*
ferior *Saxonia* continetur finibus *Pomeraniæ*, *marchi-*
æ *Brandenburgensis*, & *Saxoniæ* *Electoralis* ab *Orien-*
te: *Thuringiæ*, *Hassiæ*, & parte *Westfalix* à *Meridie*:
ab *Occasu* itidem concluditur. parte *Westfalix*, *Frisia*
Orientali & parte *maris Germanici*: à *Septemtrio-*
ne, parte *maris Germanici*, *Ducatu* *Sleivicensi* &
parte *maris Baltici*. In ea *Saxonia* sunt *Archiepisco-*
patus *Magdeburgensis* [r]; *Ducatus* *Brunsvicensis*,
Luneburgensis, *Bremensis*, *Verdensis*, *Meckelburgen-*
sis, *Lauenburgensis*, *Hollatiæ*; *Episcopatus* *Halber-*
stadiensis, *Hildesheimensis*, *Lubecensis*, *Ratzenbur-*
gensis, & *Comitatus* *Delmenborst*. (b) *Superior* *Sax-*
onia habet ab *Oriente* *Lusatiam*; à *Septemtrione*
marchiam *Brandenburgensem*, & *Magdeburgum*; ab
Occidente *Thuringiam*; à *meridie* *Misniam*. *Riga-*
tur Albi, *Sala*, *Mulda*, &c.

H E K E L I I.

[r] *AUGUSTO*, *Saxonia* *Duce* & *Archiepiscopa-*
tus *hujus* *Administratore*, pie placideque *mortuo*, in
Ducatum mutatus.

B U N O N I S.

(c) *Magdeburgium*. *Archiepiscopatu*, & *calami-*
tate illa, quâ anno 1631 à *Tillio* expugnata tota fere
interiit,

III. ϕ *Wittenberga* opidum nitidum ac munitum (1), Ducum Saxoniae quondam Sedes, *Martini Lutheri* Theologica professione maximè clara. χ *Halla*, vulgò *Hall in Sachsen*, elegans urbs, salis coctione maximè celebris (2).

IV. Est in Saxonia, sui juris $\downarrow$ *Principatus Anhaltinus*, ab arce *Anhalt* ita cognominatus; huic subsunt duo Comitatus, *Ascanien* & *Barbi*, Baronatusque *a Bernburg*. β *Dessaw*, Principum sedes, urbs est lauta (3). Hac quidem major est γ *Servesta*, *Zerbst*, at minus polita.

V. Est in eadem Saxonia clarissimus omnium δ *Comitatus Mansfeldicus*, ab opido *Mansfeld* denominatus, quatuor alios intra se Comitatus includens (4).

Wittenberga.
Halla.
Anhaltinus Principatus.
Comitatus Ascanien & Barbi.
Bernburg.
Dessaw.
Mansfeld.

VI. e *Brunsf.*

interiit, celebris: restaurata tamen hodie floret [s]. Est verò Archiepiscopatus iste, qui ad Circulum pertinet Saxoniae Inferioris, magna ex parte ad Salam situs, & Albim. Collimitantur ei Marchiaci Brandenburgenses, Saxones Superiores, Brunsvicenses & Anhaltini. Sunt porrò in hoc Archiepiscopatu opida *Burgum* versus Marchiam: *Wolmersteden* Archiepiscopi quoque sedes: *Haldensleben* ad Oram & *Biveram fl. Salza*, *Juterbock* [t] & *Calba* ad *Bodam*.

H E K E L I I.

[s] Docet ibidem ad *Div. Jacobi* fideliter *Christian. Scriberius*, Theologus excellenter pius, devotus atque candidus, quem fidelis Parentis instar semper venerabor. Clarent ibidem quoque *Georg. Schonbel a Rosenfeld*, *Philippus Mullerus*, *Baltasar Kinderman* & *Henr. Mattias a Brohn*.

[t] *Joannis Deutschmanni* patria.

B U N O N I S.

ϕ (a) *Wittenberga* ad Albim Academia etiam celebris est: condita illa est à *Friderico III Electore*, introducta 18 Octobris [u]. Primus Academiae Rector fuit *Martinus Polichius Mellerstadius Francus*, Electoris medicus, & trium superiorum Facultatum Doctor, qui antea in Rhodo insula, quum Princeps ille vina Cretensia liberius bibisset, & se in balneas contulisset, ingressus eum sua manu eduxerat, ne febris ita correptus moreretur; quod Christophoro Bavaro itineris comiti accidit. Qua de causa medicus ille Electori praeprimis charus erat. Cum *B. Luthero* *Wittenbergæ* docuit *Philippus Melanchthon*, qui humani ingenii modum excedens, solus ferè sine omni exemplo simili in omnibus doctrinis in toto genere humano maximus fuit, planeque *δαυμασδν χρῆμα*, *ein wonder und besonder Mann*. *Witteberga* autem, ubi fulserunt illa duo clarissima lumina, *Lutberus* & *Melanchthon*, verè fuit, utroque vivente & docente, lux or-

bis terrarum, communis generis humani schola, & clarior, quod Cicero de Athenis olim scripsit, quam, ut indicari egeat. In Saxonia Electorali quoque sunt opida *Beltzig*: *Hertzberg*: *Bitterfeld* ad *Muldam*: *Dieben* ad *Muldam*, quod opidum *Melanchthon Thebas* appellat *Saxonicas*, nominum cognominationem respicias: *Kemburg*: *Schmiedeberg* inter Albim & *Muldam*.

χ (b) *Halla* Saxonum est ad Salam [x], arcem habet urbi imminentem, *Mauriciburgium*, quæ Archiepiscopi *Magdeburgensis* nonnunquam Sedes est. *Salinis* quoque illa urbs dives est. In eodem Episcopatu *Hallensi* est quoque opidum *Alsleben* ad Salam.

$\downarrow$ (c) *Principatus Anhaltinus* Superioris Saxoniae habetur pars, & ferè omnis continetur finibus territorii *Magdeburgensis*, Saxoniae Electoralis & Comitatus *Mansfeldensis*.

ω (d) *Barbiensis Comitatus* habet opidum *Barby*. Comitum *Barbiensium* stirps mascula nuper desit. *a Bernburg* ad Salam est stativis *Gallasis* & *Tortensohnii* anno 1644 celebris.

β (e) *Dessavia* ad Albim *Mansfeldii* clade nobilitata.

γ (f) *Servesta* à cerevisia famam habet. Est hic quoque *Cætha* vulgo *Cøthen*. Non longè ab isto Principatu, ferè in finibus agri *Halberstadiensis*, est (g) *Quedlinburgum* ad *Bodam fl.* ubi nobile sacrarum virginum Collegium; quod instituit *Henricus Auceps*, cujus ibi visitur sepulchrum: & porrò *Gerningeroda* itidem nobile *Virginum Collegium*.

H E K E L I I.

[u] Anno Chr. 1502.

[x] Olim *Divi AUGUSTI*, Ducis Saxonie & Archiepiscopatus *Magdeburgensis* Administratoris, Sedes. Hodie paret Electori *Brandenburgico*. Urbs satis amoena atque *Salinis* dives est.

B U N O N I S.

δ (h) In Comitatu *Mansfeldensi* præter *Mansfeldiam*

(1) Amplum etiam & haud infrequens; *Aca-*
demia inter
Lutberano-
rum cele-
berrimas
numeratur.
Oppidum au-
tem Saxoni-
e Ducatus
præcipuum
& munitis-
simum. Du-
cum Sedes
usque quo
Principatus
in Familiam
Misnicam
transfere-
batur.
(2) Unde per singulas Septimanas, Tributum aut *Ve&igal* 500 *Aureorum* aut *Thalerorum* Administratori *Magdeburgico* pendunt. Hic *Lingua Germanica* summa puritate pronuncia-

- (a) *Wittenberga*. (b) *Halla*. (c) *Anhaltinus Principatus*. (d) *Barbiensis Comit.* (e) *Dessavia*. (f) *Servesta*. (g) *Quedlinburgum*. (h) *Mansfeld*.

tur. Opidum hoc imprimis celebre propter *Prochodochium a D. Franks* conditum, mirum in modum adauctum & sustentatum, ubi multi aluntur *Studiofi*, *Opifices*, &c. sine *Stipendio fixo*, sed tantum *Providentia Divina* & *Benevolorum Eleemosyna* undique suppeditato; adeo ut vere dici possit, *fideles* ibi more *primitivo Fide* vivere, & *credentes* nunquam a *Deo Opt. M.* desertos. (3) Et munita. *Principes Anhaltini* inter antiquissimos *Germanie* locum tenent. *Ludovicus* *Princeps Anhaltinus*, *Societatis Fructificantis*, uti vocatur, seculo 16, *Fundamenta* jecit: hic totam ferè *Europam* peragravit, & *Emolumentum a Literatura* proveniens observans, *populares ad Literaturam colendam* invitavit, & ad optimos *Græcorum* & *Romanorum* *Scriptores* in sua *Lingua* interpretandos provocavit; unde magno *Germanorum* *Commodo* *Societatem* 20 *Principum* & 600 *Nobilium* formavit, quæ mirum in modum *Omnisariam Doctrinam*, & *Lingua Teutonicam* in *Germania* excoluit. (4) *Comites Mansfeldenses* antiquitatem *Originis* jactant, & illorum plurimi bello clauerunt. In hoc Comitatu *Lapis affatim foditur Scheiffersleyn* appellatus, unde magna *Vis Cupri* & *Argenti* excoquitur. *Vena Cupri* in his *Lapidibus Piscium*, *Ranarum*, *Glirium*, & aliorum *Animalium* formas referunt.

Brunsvicensis Ducatus.
Brunswick.

VI. *Brunsvicensis Ducatus* Caput est, unde Ducatui nomen, *Brunsvicum* (1), libertate imperii fruens; urbs dives ac probè munita, fortissimâ contra Ducum Brunsvicensium crebras obsidiones defensione maximè nobilis. Secundum

(1) Brunsvicum gloriatur se primum ex oppidis celebrioribus Confessione Augustanam accepisse; inter Anseaticas numeratur; Prætorium, Palatium, & Templum magnifica jactat. Cerevisiam vocat, & Coriorum commercio celebris.

diam castrum & opidum, haud longè à Wippera fl. est (a) *Islebia* B. Lutheri patria. Mirum est, quod Agricola, Proverbium illud, *du bist der treue Eckhard, du wardest jederman*, explicans, refert de cohorte Bacchante, vulgus appellat *das wutende Heer*; quæ olim quotannis proximo à Bacchanalibus Jovis die *Islebiam* & reliqua Comitatus loca transierit, sene quodam agmen ducente; qui se ipsum nominavit *den treuen Eckhard*. In eo Comitatu sunt etiam opida *Wipra*; *Querfurt*; & *Leimbach*.

(b) Serenissimorum *Brunsvicensium* & *Luneburgensium Ducum Terræ* habent ab Ortu marchiam *Brandenburgicam*, Archiepiscopatum *Magdeburgensem*, Principatum *Halberstadiensem*: à meridie *Mansfeldensem* & *Stolbergensem* Comitatus, *Eichsfeldiam* & *Hassiam*: ab Occasu *Abbatiam Corbeiensem*, Comitatum *Lippiensem* & *Schauenburgensem*, partem *Episcopatus Osnabrugensis* & *Monasteriensis*, partem *Comitatus Oldenburgici*, *Mindensem*, *Bremensem* & *Verdensem* Principatus: à Septentrionibus *Hollatiam*, *Saxoniam Lauenburgicam* & *Ducatum Mecklenburgensem*. Continent autem terræ illæ *Brunsvicenses* & *Luneburgenses* præcipuè quatuor Principatus, (c) *Wolferbytanum*, *Calembergensem*, *Luneburgensem* & *Grubenhagenensem*. De Ducatu *Luneburgensi* dictum est paulò antè in initio capitis xv. *Brunsvico-Wolferbytanus Ducatus* ferè cingitur Ducatu *Luneburgensi*, Archiepiscopatu *Magdeburgensi*, Principatu *Halberstadiensi*, Comitatu *Mansfeldensi*, Principatu *Grubenhagenensi*, Abbatia *Corbeienensi*, Ducatu *Calembergensi*, & *Episcopatu Hildesienensi*; quem tamen ipse Ducatus *Wolferbytanus* magna ex parte ambit. (d) *Ducatus Brunsvico-Calembergensis* ferè jacet intra *Leinam* fl. & tractum ille montosum & sylvis obsitum, qui vulgò *der Deister* appellatur; ad quem etiam pertinet Provincia *Gættingensis*; (e) *Grubenhagenensis Principatus* continetur finibus Ducatus *Wolferbytanensis*, & *Calembergensis*, *Episcopatus Hildesienensis*, & *Eichsfeldia*. Terræ istæ rigantur præcipuè *Visurgi*, *Werra*, *Seina*, *Ockera* & *Innesta*.

(f) *Brunsvicum* [y] à conditore suo *Brunone* Saxonum Duce nomen habens urbs imperii non est, verum in ditione Ducum *Brunsvico-Wolferbytanorum*. In quinque dividitur regiones, ex quibus prima, *Urbs vetus*, *die Alte Stadt*; secunda *Urbs Nova*, *die Neu Stadt*; tertia *der Hagen*; quarta *der Sack*; quinta *die Alte Wick* [z]. Arx *Tanqueroda* à *Tanquardo* *Brunonis* germano fratre primum condita est. Obsidiones illas sustinuit, anno 1492, 1550, 1553, 1605, & 1614. Sed anno 1671, à Ducibus *Brunsvicensibus* & *Luneburgensibus* obsessa deditioem fecit. *Martinus Chemnitius* ibidem docuit. Porro in hac parte *Wolferbytana*, præter ipsum (g) *Wolferbytum* [a], etiam Bibliothecâ per Europam instructissimâ & magnificentissimâ nobile, præcipua opida sunt (h) *Helmsstadium*. Academia A. 1576, à *Julio* *Brunsvicen-*

sium Duce conditâ, multisque viris Doctis, ac inprimis *Tilemanno Heshusio*, *Job. Caselio*, *Corn. Martini*, *Geo. Calixto* & *Conrado Hornejo*, *Hermanno Conringio*, &c. illustre: *Schœninga* cum arce: *Gandersheimium* ad *Gandam* fl. illustre habens cœnobium *Virginium*. *Holtzmunda* ad *Visurgim*; *Scheppenstede*, *Regia Luttera*, *Konigs-Lutter*, ubi *Lotharii II Imperatoris* monumentum: *Hessum* arx: item *Lutter am Barenberge*, clade *Christiani IV Daniæ regis* anno 1626 nobilitata: *Zellerfeldia* metallis dives. (i) Comitatus etiam *Blanckenburgicus* hodiè est in ditione Ducum *Brunsvico-Wolferbytanensium*; qui habet ab Ortu agrum *Quedlinburgensem*, & Principatum *Anhaltinum*; ab *AustroStolbergensem*, *Schwartzenburgensem* & *Hohnsteiniensem* Comitatus: ab Occasu Principatum *Grubenhagenensem*, Comitatum *Wernigerodam*: à Septentrione Principatum *Halberstadiensem*. Rigatur *Boda Frigida*, *Boda Calida*, *Ratisboda* & *Lubboda*. In præaltis montium jugis hodiè conspiciuntur rudera arcium *Blanckenburg*, *Reinstein*, *Heimburg*, *Hartingau*, *Lauenburg*, *Homburg*, &c. Tota vero hæc regio montibus & sylvis obsita est. Olim ad Comitatum hunc *Blanckenburgicum* pertinuerunt *Hessum*, *Osterwick*, *Wernigeroda*, *Zillingen*, *Schlanstett*, *Oscherschleben*, *Crottorf*, *Elbingeroda*, *Neindorf*, *Langenstein*, *Gerdsdorf*, & *Quedlinburgum novum*.

(k) In Principatu *Brunsvico-Calembergensi*, qui ab arce *Calenberg* ad *Leinam*, tum Principum sede, appellatus est, opida præcipua sunt (l) *Hannovera* ad *Leinam*, urbs munita & splendida, hodiè Principis Sedes; etiam *cerevisia* illa, quam *Broihan* vocant, nota [b]. (m) *Hamela* ad *Visurgim* urbs munita, prodigio nota, ex qua 130 liberi magico cantu evocati interiisse perhibentur. Anno 1633 à *Georgio Brunsvicensium* & *Luneburgensium* Principe obsessa ac demum recuperata est, quum hostiles copias, inde haud procul, ad *Oldendorp* ingenti prælio vicisset. (n) *Northheim* inter *Leinam* & *Rhumam* fl. (o) *Gættinga* est ad *Leinam* urbs munita; ubi *Henricus V Imperator*, anno 1119, quintum in *Germania* habuit ludum militare, quem *torneamentum* vulgo vocant. Anno 1641 *Leopoldi Wilhelmi Austriaci* obsidionem fortiter tulit ac repressit: Eadem *Johannis Caselii* patria est, pædagogio florens. (p) *Munda* ad *Foldæ* & *Werræ* confluentes, ferè in finibus ditionis *Brunsvicensis* anno 1626, à *Tillio* expugnata, & crudeliter habitata est. *Lauenstein*, in cuius agro salinæ. (q) *Uslaria* in silva *Sollingensi*, &c.

In (r) Principatu *Grubenhagenensi*, qui ab arce *Grubenhagen* nomen habet, præcipua opida sunt, *Eimbecca*, provincie caput; est urbs probè munita: *Osterroda* habens arcem; aliquando Principum Sedes fuit: iade haud longè quatuor oriuntur flumina, *Innesta*, *Ockera*, *Rhuma* & *Sæsa*: *Clausthal*, ubi divites argenti fodinæ; *Altenau*: *Mons D. Andree*: *Lauterberg*: *Elbingeroda*, &c. Item *Hertzberga*, Principum sedes, aliæque arces, &c. In hujus Principatus confinia

(a) *Islebia*. (b) *Brunsvico-Luneburgensium* terrarum fines. (c) *Ducatus Brunsvico-Wolferbytani* fines (d) *Ducatus Brunsvico-Calembergicus*. (e) *Principatus Grubenhagenensis*. (f) *Brunsvicum*. (g) *Wolferbytum*. (h) *Helmsstadium*. (i) *Comitatus Blanckenburgicus*. (k) *Principatus Calenbergensis*. (l) *Hannovera*. (m) *Hamela*. (n) *Northheim*. (o) *Gættinga*. (p) *Munda*. (q) *Uslaria*. (r) *Principatus Grubenhagenensis*.

cundum locum obtinet n Halberstadium (1), inde & Hildesheim (2), Hannover (3), Halberstadt. & Goslar (4), Helmstad (5), haud spernenda opida. Wolfenbuttel (6), arce munitissima, Ducum sedes est.

confinio & Thuringiæ ferè finibus est cœnobium (a) Walckenried, in quo schola illustris, bonis literis & artibus florens. Cæterùm omnis ille Principatus Grubenhagenensis, unà cum hoc cœnobio, hodiè est in ditione Ducum Brunivico-Luneburgensium lineæ Calenbergensis.

HEKELII.

[y] Quondam Veterum Chaucorum Sedes.

[z] Sedet ibidem hodiè Rudolfus Augustus, Dux pius, fortis, magnanimus, prudens, benignus & excellenter iaclytus.

[a] Ubi Antonius Utricus, Rudolphi Augusti Frater, Dux & Heros ipsius Apollinis atque Musarum Charitumque mansuetiorum Genio eminenter præditus atque exornatus, gloriosissimè jam locum tenet. Hic ILLUSTRIS ACADEMIA à RUDOLFO AUGUSTO atque ANTONIO ULRICO, Fratribus germanis, Ducibus Brunsv. ac Luneburgensibus excellenter inclutis ac gloriosis, anno 1696 est instituta.

[b] Hic natus est Henr. Buntingius, Chronologus insignis & litterarum divinarum apprime peritus.

(a) Walckenried. (b) Halberstadium. (c) Hildesheim. (d) Goslaria.

vis & Amicis per Menses aliquot, satis commodum habuit. Episcop. ibi a Car. M. fundatus An. 780. primus a Ludov. Pio An. 822 constitutus; unicum Episc. Pontificium in Saxonia Inferiori habet, suffraganeus Eli. & Coloniensi est. Incolarum autem maxima pars Lutherani, quibus Libertas Conventu Westphaliensi firmata fuit. (2) Urbs lauta, Palatio Elector. ornata, bene munita, & quatuor Nundinis quotannis celebris. (3) Nobile Membrum Imperii vocatur, urbs lauta, & immunitatibus præ aliis gaudet. (4) Inter antiquissimas Saxonie urbes numeratur; a Car. M. An. 782 fundata Academia decoratur ab An. 1566, ubi Bibliotheca celeberrima permultis MSS, & inter alia Pentateucho Hebraico perantiquo 2 Volum. pergamineis conscripto, a Rabbiniis Judaicis magnopere laudato. (6) Inter Germanie munitissimas locum obtinet, & Bibliothecam Ducum vix ulli in Orbe Christiano secundam jactat. Hanisus enim Librarius 124,000 Volum. inter quæ MSS 2000, & 115504 Tractatus ab 56393 Authoribus conscriptos numerat.

BUNONI S.

(b) Halberstadium Episcopatus cognominis caput; qui omnis per pacificationem Monasteriensis titulo Principatus Electori Brandenburgico traditus est: opida in eo sunt Osterwicum, quod perfluit Alsa fl. ibi primùm conditus fuit Episcopatus Halberstadiensis. Oscherleben ad Bodam fl. Gruningen, Nornburg.

(c) Hildesheim Episcopatus Hildesiensis, qui Brunsvicensi & Luneburgensi Ducatu continetur totus, metropolis est ad Inneritam fl. Opida hic porro sunt Peina ad Fusam; Alfeldia ad Leinam, &c.

(d) Goslaria ad Gosam urbs Imperii libera: ab Henrico Aucupe primùm fertur condita, quod tamen alii Ottoni I ascribunt. Aliquot Imperatorum exstitit sedes: ibique lubens hæsit Henricus IV. In hac ipsa urbe tum temporis celebrata Comititia illa per Fuldenfis Abbatis ambitionem reddita cruenta. Henricus etiam V, ibidem quum haberet comititia, gladii ipsius acumen fulmine tactum est. Olim urbs illa metallorum dives fuit.

(1) Hen. Julius Episcopus, Filius Ducis Brunsvicensis, Confectionem Augustanam ibi An. 1591 introduxit. Urbs ampla, bene culta, ædibus lauta & Hospitium totius Europe amplissimum, Commis nominatum jactat, ubi Imperator Cæsareus Wollestein Directorium, sibi, Satellitibus, Ser-

(2) Episcopus. (3) Urbs lauta, Palatio Elector. ornata, bene munita, & quatuor Nundinis quotannis celebris. (4) Nobile Membrum Imperii vocatur, urbs lauta, & immunitatibus præ aliis gaudet. (5) Inter antiquissimas Saxonie urbes numeratur; a Car. M. An. 782 fundata Academia decoratur ab An. 1566, ubi Bibliotheca celeberrima permultis MSS, & inter alia Pentateucho Hebraico perantiquo 2 Volum. pergamineis conscripto, a Rabbiniis Judaicis magnopere laudato. (6) Inter Germanie munitissimas locum obtinet, & Bibliothecam Ducum vix ulli in Orbe Christiano secundam jactat. Hanisus enim Librarius 124,000 Volum. inter quæ MSS 2000, & 115504 Tractatus ab 56393 Authoribus conscriptos numerat.

C A P. XVIII.

De Archiepiscopatibus & Academiis Germaniæ

I.

Archiepiscopatus in Germaniâ sunt VII; Moguntinus, Coloniensis, Treverensis, Magdeburgensis, Salisburgiensis, Bremensis & Pragensis. Episcopatum in tam vasta regione incertus est numerus. Præcipui sunt; Herbipolitanus, Bambergensis, Argentoratensis, Spirensis, Leodicensis, Monasteriensis, Paderbornensis, Hildesheimensis, Mindensis, Osnabrugiensis, Verdensis, Halberstadiensis, Vratislaviensis, &c. &c.

Archiepiscopatus & Episcopatus Germaniæ.

II. Academiæ illustres sunt; Basileæ, Friburgi in Brisgavia, Argentorati, Heidelbergæ, Tubingæ, Ingolstadii, Altorfensis, Pragæ, Viennæ, Francofurti ad Oderam, Gripswoldiæ, Rostochii [a], Helmstadii, Wittembergæ, Lipsiæ, Jenæ, Erfordiæ, Marpurgii, Giessæ, Coloniæ, Rintelii. &c.

Academiæ Germaniæ.

C. A. P.

BUNONI S.

a Archiepiscopatum Bremensem; item Episcopatus Ferdensem & Halberstadiensem in Principatus per pacificationem Monasteriensis esse mutatos sæpius antea dictum est.

β Hic accedit Academia Chiloniensis ab Albrechto Holfatiæ Duce condita, & 5 Octobris anno 1665 introducta.

HEKELII.

[a] Regiomonti Borussiae.

BUNONI S.

CAP. XIX.

DANIÆ REGNUM.

I.

Dania. **D**ania nomen habet à *Danis* [a], sive *Codanis* populis, qui & *Teutoni* olim dicti fuere (1): *Codano* sinu, sive *mari Suevico*, in plures secatur portiones. Partem ejus cis sinum in *Germaniæ* continenti sitam β *Cimbricam* *peninsulam* Romanam vocitatam, antè diximus *Cimbri* ab initio incoluere: postea

BUNONIS.

α (a) *Daniæ* regnum undique alluitur mari; nisi quod ab Ortu æstivo *Sueciam*; ab Occasu æstivo *Norwegiam* (2), & à Meridie *Germaniam* attingit; à qua *Eidora* fl. determinatur.

HEKELI.

(1) Gerard. Voss. de Idolatria, a Wodeno Guodano, sive Codano nomen ducit, cui Wormius calculum adjicit. (2) Provinciis scilicet per Suecos bello conquisitis, & hucusque retentis: alias enim nec Sueciam nec Norwegiam attingit. inter Grad. Lat. 54 & 58, & Longitud. 26 & 34, sita.

[a] Hoc Regnum descripsit *Martinus Zeilerus* sub nomine *Neue Beschreibung der Königreiche Denmark und Norwegen*, &c. qui Liber prodiit primò *Ulme* anno 1648 in 8. f. & deinde *Amstelodami* anno 1655 in f. 12. *DANICAM* autem *Historiam*, inprimis de *Regibus DANIÆ*, qui *Familiam Oldenburgicam* præcessere, eorumque *Rebus gestis*, *Joannes Meursius*, præter *Hafniensem* Editionem in 4. f. edi quoque curavit cum *Continuatione Amstelodami* anno 1638 in fol. Extat & *Joannis Svaningii* *Chronologia DANICA* atque *Olai Wormii* *Monumenta DANICA*, *Hafniæ* excusa; hæc quidem in 4. f. anno 1643, illa autem in fol. anno 1650. Modernus Rex *CHRISTIANUS V*, omnino Rex justus, prudens, magnanimus & augustus est. Erant & quondam splendidissima *DANIÆ* *Lumina* *Tycho Brabe*, *Saxo Grammaticus*, *Nicolaus Hemmingius*, *Petrus Pallasius*, *Petrus Severinus* atque *Petrus Winstrupius*.

REISKII.

1 (b) *Dania* nomen à *Dano*, vel *Deo* vel *rege* pristino, adepta, portentosas aut incertas origines suas libris etiam ostentat, uti liquet ex *Petr. Diacobi* *reum Norwegicarum* Lib. II. c. 29. *Wodan* vero *Goudan* & *Dan* apud antiquissimos dictum *Mercurium*: Unde *Sundani*, *Codani*, & cognomines *Teutoni* à *Teuto*, *Deo* isidem *Germanico*, deducti. *Danus* quidem paulo longius excurrit, & nescio quas origines ille sectatur: *Pontanus* tamen ab *Erico Prorege*, sed *Svaningius* ad ultima *Davidis* tempora primam *dynastiam* regum dedisse dicitur per annos 513. Hinc octo aliæ secutæ ad ultimam *Oldenburgicam* familiam successerunt. Unde *Reges* legimus perantiquos, qui *Angliam*, *Britanniam* minorem, *Galliæ* partem, *Siciliam*, *Gothiam*, *Sueciam*, *Norwegiam* suo imperio complexi sunt. *Regnum vero Daniæ hodiernum* (c) aut *Insulis* aut *terris continentibus circumcluditur*: *Insule* aut *maris* sunt *Baltici* plures, aut *septemtrionales* plurimæ, majores pariter atque minores: Majores recensuit auctor noster, minoribus, quæ tanti non fuerant, omisissis, *Mona* nempe, *Fashana*, *Steone*, *Thuroe*, &c. Una *Hüena*, *Tychonis* equitis domicilio clara, & *Uraniburgo* clarissima, per pacem *Rorschildensem* anno 1658 ad *Suecos* transiit, *Gothlandia*

hodieque illis subest: *Hollandia* vero, *Bleckingia*, *Scania*, omnes amplæ provinciæ, ad eisdem pace ultima pervenerunt. (d) *Terris continentibus partes concluduntur potissimum subsequentes*: *Cbersonesus* nempe *Cimbrica*, longo *Holsatiæ*, *Stormariæ*, *Ditmarsiciæ* agro spacioque producta. Hinc multæ nascuntur prætensiones in *Hamburgum*, urbem imperial. & *Holsatiam* omnem reliquam, suis *Controversiis* alicubi expositam; à *Joh. Mollero* maxime, qui hæc operas singulares contulit. *Norwegia* item tota quibus *Controversiis* adhuc dissideat, quibusque *Dani Slesvicensem Ducatum* præcipue tentent sæpius atque tentarint, *Tonninga* docuit, urbs munitissima & totius *Ditmarsiciæ* propugnaculum, post *Pacta* vero *Rensburgensia* eversum atque dirutum. Cæterum plura notatu sane digna in hanc rem colligi copiosius possent; nisi actum nolimus agere: Plura itidem ad titulos regum *Suecorum* atque *Danorum*, in quibus adhuc hodieque *Gothis* & *Vandalis* suis datur locus, nec sine singulari ad antiquitates *Vandalicas* observatione. Vid. *Becmannus* in *Notit. Geogr.* c. 5.

BUNONIS.

β (e) *Jutia* [b], sive *Jutlandia*, quæ & *cimbrica Cbersonesus* [c] dicitur, est *Daniæ* *Peninsula* *Occidentalis*: ab *Occidente* & *Septemtrione* mari terminatur *Germanico*: ab *Ortu* freto, quod vulgò appellatur *Mittelfahrt-Sundt*, & *mari Baltico*: à *Meridie* *Eidora* fl. *Longitudo* ejus à *promontorio Schagen* *Holsatiam* versus est 53 milliar. *Germ.* *Latitudo* vero non ubique eadem est. *Dividitur* (f) *Jutia* in partem *Septemtrionalem* & *Australem*: utramque determinat *Ripa* fl. haud longè *Coldinga* distans, cui pons impositus est, ubi vectigal penditur *Regi*, per quem 40000 boum & amplius, & totidem fere equi, inde quotannis in alias regiones educuntur. In *Septemtrionali* *Nort-Jutland* sunt quatuor *Episcopatus*, in quos omnis illa terra discriminetur: *Ripensis*, *Arbusiensis*, *Viburgensis* & *Aldenburgensis* [d]. *Episcopatus Ripensis* caput est (g) *Ripa* ad *Nipsam* fl. haud longè à *litore maris Occidentalis*. Habet castellum munitum & portum, qui tamen milliare ab opido distat. In *mari isto* sunt *Insulæ* (h) *Fanæ*, (i) *Mandæ*, & versus *Austrum* (k) *Silt*, *Færa*, (l) *Amræm*, quarum incolæ à cæteris in *continenti* lingua & moribus discreti sunt. In hac *Dicæsi* sunt arces regie decem, *Nobilium* centum, *Parochiæ rurales* 282. (m) *Coldinga* ad *fretum Mittelfahrt* habet arcem *Arnsburg*, à *Christiano III* extructa. Inde versus *Septemtrionem* ad idem *fretum* est *Friederichsodda*, nova

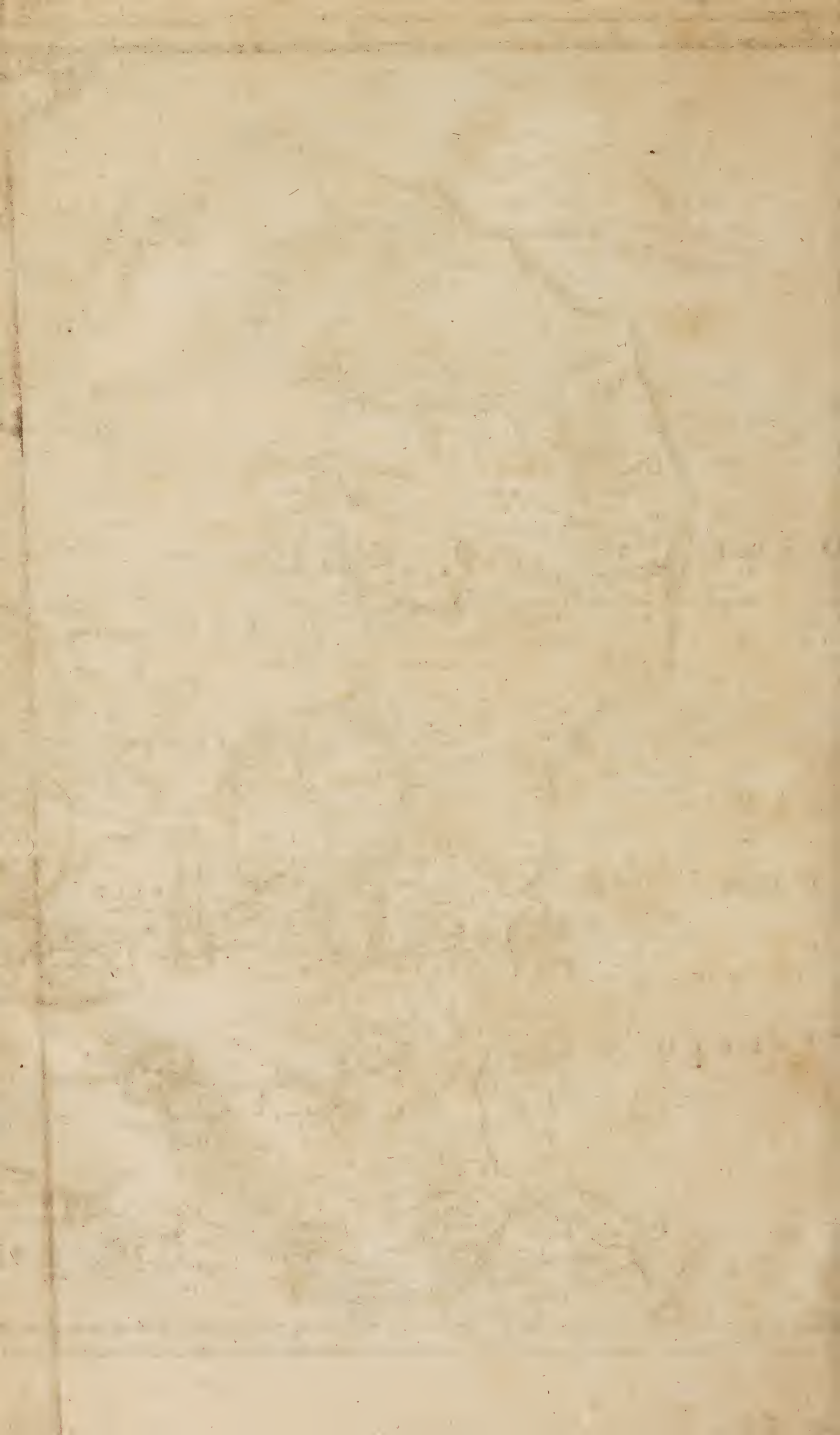
(a) Daniæ fines. (b) Dania. (c) Aut insulis. (d) Aut terris continentibus. (e) Jutiæ Limites & Divisio. (f) Jutia Septemtrionalis. (g) Ripa. (h) Fanæ. (i) Mandæ. (k) Silt. (l) Amræm. (m) Coldinga.

REGI DANIAE accuratissima delineatio

1 2 3 4 5 6 7 8 9
Milliaria Germanica communia

postea *Futæ*, unde regioni nomen in hunc usque diem, *Füderlandt*, præter unum opidum *Flensborg* (1), nihil clarum habens.

II. Alteram partem, trans sinum sitam, veteres insulam putarunt esse, nomine *Scandinaviam*, sive *Scandiam*; at continentem esse, una cum *Suedia* & *Norvagia*, satis nunc constat: Dividitur in tres partes; *Holland*, *Scanen*, & *Bleiking* (2). Urbes in ea, seu potius opidula litori prætenfa, sunt *Elleboge*, *Landskroon*, *Elzenborg*, freto Danico, quod vulgò dicitur *der Sondt*, appositum. In Mediterraneis est *London*, Archiepiscopali sede decoratum (3).

III. Tertia

nova urbs auspiciis Friderici III condita, anno 1658 à Suecis occupata, & sequenti anno exulta & destructa. *Wela* ad fretum *Mittelfahrt*: *Warda*: *Rincopia*: *Halsterbroa*: & *Lemviga*. Episcopatus (a) *Arhusiensis* caput est *Arhusium* ad litus Orientale: è regione est insula *Samsæ*: In hac Diœcesi sunt arces quinque, Parochiæ rurales 304, & civitates septem, *Arhusen*, *Horsins*, *Randersen*, *Ebeltud*, *Grinstad*, *Oruntbuy*, & *Mariacker*. Insulæ huc pertinentes sunt *Samsæ*, *Grotholm*, *Tons*, *Melsa*, *Ramsøa*, *Endelavia*, *Hiarno*, *Kidholmia*, *Fordholmia*: in Horsensi sinu *Aroa*, *Gerno* & *Worsia*. Haud procul ab Arhusio est arx *Scanderburg*, *Emecloster*. (b) *Viburgensis* Episcopatus caput est *Viburgium*, ubi Episcopi sedes & tribunal triumvirorum jus dicentium. Habet civitates tres, arces totidem, & parœcias agrarias 218, reliqua opida sunt *Nibe* & *Scheve*. Insulæ huc referuntur *Sallingia*: *Lessoa*: *Fafferland* inter *Thyam* & *Sallingiam*: *Niding* scopulus respiciens extremitatem *Hollandiæ* prope *Ellebog*: *Hafelina* & *Anout*, insulæ naufragiis celebres. (c) *Alburgensis* Episcopatus caput est *Alburgium*, in quò sunt opida sex, Nobilium Sedes centum, Parochiæ rurales ferè 180. Deinde opidum *Vensyssel*, ubi *Ryaa* fl. qui in Lymicum sinum, vulgò *Lynford*, labitur. (d) *Wensilia* (*Wensyssel*) à sinu Lymico ad promontorium *Scagense* extenditur ad XIV milliaria, habetque præter *Vensysseliam* opidum *Seby* ad litus, quod Orientem respicit: *Hiorring*: inde versus Septemtrionem sequitur *Scagæ* promontorium. Insulæ huc referuntur *Grysbolm*, *Hertzbolm*, *Tydsbolm*, &c. Ad Occidentem est *Hanherret* tractus, & *Thya* tractus, ubi opidum *Tbysted*, *Orum* arx & *Westerwyck* cœnobium. Insulæ ad hanc Diœcesin pertinent, *Hansholmia* in lacu Lymico: *Ofholmia*: *Egholmia*: *Bodumma* peninsula: *Morsungia*, ubi opidum *Nicktobing*: *Aggeroa* insula: *Tyrrholmia*, cui adjacet *Otbefundæ* fretum, ubi *Giby*. (e) *Futia Australis*, vulgò *Suder-judland*, Longitudo ab *Eidora* opidoque *Rensburgo* ad *Codlingam* milliarium Germanicè censetur 18. Latitudo alibi 6, alibi 8 miliar. Opida ejus præcipua sunt, (f) *Slesvicum* ad *Sbam* fl. *Ducatus Slesvicensis* caput; haud procul inde abest arx Ducalis (g) *Gottorp*, Principis sedes, artificiosis iisque rarissimis, & insigni Bibliotheca quam hodie curat *Adamus Olearius*, editis scriptis [e] celebrer. (h) *Eckelnsforda* in peninsula, ubi portus commodus ad mare Balticum.

HEKELII.

- [b] *Futtia*.
- [c] *Ptolemæo*.

[d] *S. Aelburgensis*.

[e] *Persico Itinerario* in primis.

BUNONIS.

(i) *Flensburgum* ad sinum maris Baltici, qui *Flenus* dicitur. Inde occurrit insula (k) *Alsa*, in qua *Sunderburgum*, *Nordburgum* & *Glucksburgum*. Ducum sedes: *Osterholmum*; *Holla* & *Gamelgarda*. Habet hæc insula 4 milliaria in Longitudine & 2 in Latitudine. (l) *Harderslebja* ad sinum maris Baltici, incendiis deformatum opidum, ubi arx *Hansburg*: (m) *Huysemum* ad mare Occidentale, cum arce: Insula. (n) *Strant* inde haud longe distat: (o) *Apenrade* est ad intimum maris recessum. (p) *Tonninga* haud procul ab ostio *Eidora* opidum valde munitum. (q) *Tondarium* majus & minus ad mare Occidentale. Intra *Huysemum* & *Tondarium* interjacent (r) *Strant-Frisi*, antiqui Frisiorum cultus tenaces; vicos habent *Brestedam*, *Langeborn*, *Borlum*, &c.

(s) *Hollandia* ad Septemtrionem habet *Norvegiam*: ad Occasum sinum *Codanum*: ad Meridiem *Scaniam*: ad Ortum *Gothiæ* partem. Longitudo ejus à Promontorio *Kol* ad *Elsebörg* Suecorum est ferè miliar. Germanicorum 16. Opida hic sunt (t) *Labolm*; (u) *Halmstede* à Christiano IV Rege egregiè munitum: (x) *Valckenborg* ad fluvium cognominem, (y) *Warburgum*, vulgò *Waerbergen* munitum opidum cum arce, Sueciæ tum oppositum propugnaculum, (z) *Consbak* opidum & portus *Consbacensis* ad *Monstersundam*, *Ulymenes*, *Gosewaer*, &c. At hæc provincia cum opidis & castris munitis Suecis tradita est anno 1645.

(a) *Scania*, *Schonen*, à Septemtrione Sueciæ & *Hollandiæ* finitima est, aliàs mari alluitur, & per *Oresundam* à *Sialandia* dirimitur. Longitudo ejus censetur 18, & Latitudo 12 milliaria, à Promontorio *Scaniæ*, cui nomen *Valsterboem* ad opidum *Engelholm*, *Hollandiæ* vicinum. *Scaniæ* primaria urbs est (b) *Lundia* [f]; (c) *Coronia* vulgò *Lands-Crone*, opidum maritimum cum arce à Christiano III extructa. (d) *Malmogia*, vulgò *Danis Malmo*, exteris *Elleboge*, opidum cum arce probe munitum. (e) *Heltingoburgum* vulgò *Elfenborg*, ad *Oresunæ* fretum, cui ex opposito in *Sialandia* respondet *Cronenburg* arx regia.

HEKELII.

[f] *Academia*, ubi *Sam. Pufendorfus*, Juris Gentium Doctor clarissimus, laudabiliter docuit, clara.

BUNONIS.

(f) *Bleckingia* *Scania*, Sueciâ & mari Baltico circumdatur. Præcipua opida hic sunt, *Drelborg*, *V. Stede*,

- (a) *Arhusiensis* Episcopatus. (b) *Viburgensis* Episcopatus. (c) *Alburgensis* Episcopatus. (d) *Wensyssel*.
- (e) *Juria Australis*. (f) *Slesvicum*, *Ducatus Slesvicensis*. (g) *Gottorp*. (h) *Eckelnsfordia*. (i) *Flensburgum*. (k) *Alsa*. (l) *Harderslebja*. (m) *Huysemum*. (n) *Strant*. (o) *Apenrade*. (p) *Tonninga*.
- (q) *Tondarium*. (r) *Strand-Frisii*. (s) *Hollandiæ* limites. (t) *Labolm*. (u) *Halmstede*. (x) *Valckenborg*. (y) *Warbergen*. (z) *Consbak*. (a) *Scaniæ* fines. (b) *Lundia*. (c) *Coronia*. (d) *Malmogia*.
- (e) *Elfenborg*. (f) *Bleckingia* fines.

Jutæ.
Flensburgum.
Scandia.
Halland.
Scanen.
Bleicking.
Ellebogen.
Landskroon.
Elzenborg.
der Sondt.
London.

(1) Dani secundum ab Hafnia locum oppido huic tribuunt. Portum capacem & tutum habet, & Arce munitur. Angli, qui una cum Saxonibus Britanniam Australem subegerunt, a Vicinia bujus Urbis Originem ducunt. (2) Nunc Suecis parent. (3) Olim Urbs ampla, & 22 Tempia numerabat; at hodie exigui momenti.

Codanonia
five Seelan-
cia.

Hafnia.

Elsenore.

Cronen-
burg.
Rötschilda.
Fredrichs-
borg.

(1) Urbs
optime mu-
nita, Arma-
mentario
nobili in u-
sum belli
terra mari-
que decora-
ta; portu tu-
tissimo, ca-
pacissimo, &
munitissimo
gaudet; 10
Templa nu-
merat, quo-
rum Cathe-
drale S. Ma-
rie ceteris
precellit.
Initium ce-
pit hæc Civi-
tas Seculo
duodecimo.
Sunt qui
Bristoniae
nostræ pro-
pter ampli-
tudinem æ-
quiparant.

(2) At belli
Calamitati-
bus multum
perpeffa;
magna Da-
nis estima-
tur tanquam
Sinus Coda-
nici propug-
naculum.

(3) Olim 27
Templa nu-
merabat, sed
pristinam
dignitatem
cum Reges
inde demi-
grarint ami-
fit.

(4) Totius
Daniae Pala-
tium splen-
didissimum,
& supelle-
tile ditissi-
ma orna-
tum.

III. Tertia pars regni in insulis dispersa medium situm obsidet. In his
Codanonia, ab ipsis incolis *Codanis*, qui alio nomine fuere *Teutoni*, veteribus
sic dicta, nunc *n Seelandia*, ut magnitudine, sic foecunditate alias antestat. In
hac totius regni caput & *Hafnia*, vulgò incolis *Copenhafen*, & *Copinghafen*,
German. *Copenhaven* & *Kopenhagen*, celebre Emporium Regumque sedes (1).
Elsenore celebris ad dictum fretum navium appulsu locus est: hic namque
vectigal Regibus à transeuntibus navibus penditur. Contigua est splendidif-
sima & munitissima arx *Cronenburg* contra vim ex Oceano vel ipso sinu ir-
ruentium exstructa (2). In mediterraneis est *n Rotschild*, dives quondam urbs,
nunc opidum, Regum sepulchris clarum (3). *λ Frederichsborg*, arx in amœ-
nissimo agro condita, Regum secessibus frequentatur (4).

IV. Est

Stede, Christianstad, à Christiano IV condita; inde non
procul abest *Abusium*, vulgò *Abuys*, *Selsborg*, *Elch-
holm*; *Rottenbuy* & *Christianopolis* à Christiano IV
contra *Calmariam* Suecorum munita. Verùm & hæ
provinciae per Pacem *Rotschildensem* regno Sueciae
adscriptæ sunt anno 1658. Sed hodiè à Dania Rege,
Christiano V, armis itur repetitum, *Coronia* & *Chri-
stianstad* recuperatis.

n (a) *Sialandia* insula Longitudinem habet 16 mil-
liar. German. Latitudinem 14 milliær.

¶ (b) *Hafnia* ad Orientalem insulae partem sita
portum habet commodissimum; arcem, quæ Regum
sedes; & Academiam anno 1479 à Christiano I con-
ditam. Urbi huic sublicio ponte jungitur opidum
novum *Christiansbaven*; quod egresso in insulam *A-
magriam*, vulgò (c) *Amack*, aditus patet, quam co-
lonia Hollandorum inhabitat & colit. Ipsa *Hafnia*
quum pro Christiano II, Rege captivo, per integrum
annum obsidionem tolerasset, An. 1536 Christiano III
deditionem fecit. Eandem fidem suam in Regem nu-
per denuo probârunt opidani; dum anno 1638 à Sue-
ciae Rege oppugnati obsidionem in alterum annum
fortiter sustinuerunt.

(d) *Cronenburgum* Sueci per deditionem ceperunt
anno 1658, quod tamen per pacem anno 1660 initam
redditum est Dania Regi.

x (e) *Rotschildia* ad amplissimum maris sinum si-
ta, vulgò *Roskildtsford*.

λ (f) *Frederichsburgum* arx regia auspiciis Frede-
rici II Regis cœpta, sed munificentia Christiani IV
perfecta est. Opida *Sialandia* præterea sunt *Coagi-
um*, vulgò (g) *Cœge* ad litus Orientale: (h) *Ringsta-
dium* vulgò *Ringstede*, ubi tribunal, & Veterum Re-
gum, Reginarumque monumenta. Nostro seculo
hunc locum intructissimâ suâ Bibliothecâ illustrave-
rat *Georgius Seefeld* regni Senator, verùm illa per
belli calamitatem postea direpta est. Ad Septemtri-
onem est *Nicapia*: *Slagels* à quo haud longè abest
arx *Anderschow*: (i) *Corfæra*, vulgò *Corfor*, ad fre-
tum Balticum, quod vulgò *der Belt*, è regione *Fio-
niae*, opidum cum portu commodo; ubi trajectus in
Fioniam: *Schelfæra*: *Nestweda*: *Presto* ad Insulae la-
tus Meridionale, sinu maris cinctum: *Kallenburgum*
in parte Insulae Occidentali, cum arce: *Slangendorpi-
um* ad sinum *Rotschildensem*: (k) *Söra*, ubi Acade-
mia Equestris, à Christiano IV condita ad lacum aquæ
dulcis. Inde tribus circiter milliæribus distat illustris

Schola Schoncløster ab *Herleso Trolle*, regni olim Se-
natore & Admiralio, fundata; hinc etiam *Herless-
bolmia* appellatur. Ad *Sialandiam* pertinent insulae
Amagria & (l) *Mæna*, vulgò *Møneland* in mari Bal-
tico, candidis è creta montibus eminens; in ea est arx
regia *Elmeland*, & opidum *Stega*. *Huenam* insulam
vulgò (m) *Ween*, intra *Helsingoram* & *Hafniam* si-
tam ad *Sialandiam* quoque refert *Abrahamus Gœlni-
zius*, Secretarius regius; *Comp. Georg. l. 11, c. x.* E-
jus insulae circuitus est duorum ferè milliærum; Lati-
tudo non supra sesqui milliær; Insula illa *Uranibur-
go Tychonis Brahe* erat nobilis.

Cæterum *Sialandia* ad Occidentem jacens insula
(n) *Fionia*, vulgò *Funen*, à pulchritudine videtur no-
men habere: ab Occasu habet *Jutiam*, à qua per fre-
tum *Mittelfabrsund*, determinatur. Caput insulae est
opidum *Ottenia*, vulgò (o) *Ottensee*, habens Episco-
patum. In templo D. Francisci, Christianus II se-
pultus est cum Patre *Johanne*. Porro hic est *Neo-
burgum* vulgò (p) *Nyborg* cum arce, ubi trajectus in
Sialandiam: Prælio quoque Sueci à Danis victi etiam
nobilitatum A. 1659. *Svenoburgum*, vulgò *Schwyn-
borg*, ex adverso insulae *Tassingæ*, ad litus insulae Ori-
entale: (q) *Cartemunda*, ad litus insulae Septemtri-
onale; appulsu classis Danicae in expeditione illa ad-
versus Suecorum copias nuper famam nacta. *Wo-
burgum*, vulgò (r) *Voborg* ad Meridionale insulae la-
tus: cuius sinus aliquot insulis minoribus septus est:
Asnesum, vulgò (s) *Affens*, unde trajectus in *Jutiam*
Meridionalem. *Boufonia* vulgò (t) *Bowens*, ad Oc-
casum insulae versus *Jutiam* Septemtrionalem: *Mid-
delfortum*, vulgò (u) *Middelfar*, ad fretum, quod
inde nomen habet. Arces hic sunt *Hingsgagel*, *Ha-
genscbou*, & *Eschbeborg*. Cæterum insulae ad Episco-
patum *Fionia* referuntur *Langelandia*, *Lalandia*,
Falstria, *Tassinga*, *Arria*.

(x) *Langelandia* à longitudine, quæ septem conti-
net milliæræ, nomen habet; quum Latitudo vix sit
duorum. In Occidentali insulae latere, est opidum
Rudkøping; & ad Orientem arx regia *Tranckera*.
(y) *Lalandia*, quasi *Lageland* ab humili solo dicta,
habet Longitudinem 8 milliær. & Latitudinem 5.
Ad Occidentalem insulae partem in sinu maris Baltici
habet opidum (z) *Nascoa* cum arce munitum, quod
anno 1659 Suecorum miles post diuturnam obsidio-
nem cepit. Porro nobile hic est cænobium *Maribow*,
& opidum *Sascoping*, *Ælholm* & *Rooby*. (a) *Falstria*
Lon-

- (a) *Sialandia*. (b) *Hafnia*. (c) *Amack* inf. (d) *Cronenburgum*. (e) *Rotschildia*. (f) *Frederichs-
burgum*. (g) *Cœge*. (h) *Ringstede*. (i) *Corfor*. (k) *Söra*. (l) *Mæna* inf. (m) *Weena* inf.
(n) *Funen* inf. (o) *Ottensee*. (p) *Nyborg*. (q) *Cartemunda*. (r) *Voburg*. (s) *Affens*. (t)
Bowens. (u) *Middelfar*. (x) *Langelandia*. (y) *Lalandia*. (z) *Nascoa*. (a) *Falstria*.

IV. Est prætereà in hoc sinu insula μ *Bornholm*, hacque multo major ν *Go-* *Bornholm.*
thia, vulgo *Gottland*, saxo albo ad extruenda ædificia utilis, utraque *Daniæ* *Gothia.*
regno submissa.

Longitudo est 4 milliar. & Latitudo duorum: habet opida & arces, *Nikoping* ad *Golbersundam*; & *Stubbekoping* ad *Grænsundam*. (a) *Tassinga*, è regione *Swenoburgi* insula angusta; est unius milliaris longa. (b) *Arria*, vulgò *Arr* & *Arroe* insula oblonga, habet arcem *Kopingam*. Refertur aliàs ad Ducatum *Slesvicensem*.

μ (c) *Bornholmia* insula est ad *Scaniam* pertinens, à qua 4 circiter milliar. in mari jacet *Baltico*; ejus Longitudo est 4 milliar. Latitudo duorum. Opida in ea sunt *Nex* ad Ortum, *Rattenby* ad Occasum; *Svancke*, cum arcibus *Svandico* & *Hammershusto*. Insulam hanc superiori seculo *Lubecenses* occupatam, ac diu retentam, ultro demum *Daniæ* Regi reddiderunt. Nuper anno 1658 per pacem *Rotschildensem* *Suecis*

tradita quidem erat: sed incolæ interfecto præsidio *Suecico* paulo post ad *Daniæ* Regem se applicuerunt.

ν (d) *Gotlandia* insula, vulgò *Gutland* [g], *Suecico* littori prætenfa, fertur habere Longitudinem milliarium 18, Latitudinem 5. In ea est urbs (e) *Visbuy* [b] olim mercatura nobilis, quæ in rudibus suis antiquum ostendit splendorem. Et hæc insula anno 1645 *Suecis* tradita; sed anno 77 à *Danis* recuperata est.

HEKELII.

[g] I. e. bona terra, quam nonnulli *Eningiam* *Plinii* fuisse volunt.

[b] *S. Visbi*, seu *Visubi*.

(a) *Tassinga*. (b) *Arria*. (c) *Bornholm* inf. (d) *Gotlandia*. (e) *Wisbuy*.

C A P. XX.

Norvagia, Finnomarchia, Islandia, Gronlandia, Frieslandia.

N O R V A G I A. I

I.

Norvagia, vulgò incolis *Norrige*, & contractè *Norge*; Germ. *Noortwegen*, *Norvagia.*
& *Norwegen*, (*Timæo* apud *Plinium* *Nerigon*, qui insulam omnium
Septemtrionalium maximam falso credidit) nomen à fitu accepit: quippe
Nort German. est quod Latinis *Septemtrio*. β *Sevone* monte *Oriente* ejus
latus, *Meridionale* sinus *Codani* faucibus & *Oceano*, *Occiduum* eodem *Oce-*
ano clauditur: à *Septemtrione* γ *Finnomarchia* ei obtenditur. Terra ipsa
valta *Norvegiæ*
limites.
Sevo mons.
Finnomar-
chia.

BUNONIS.

α (a) *Norvegia* habet à *Meridie* *Daniæ* provinci-
as: ab *Occasu* & *Septemtrione* *Oceanum*.

β (b) Ab *Ortu* *Sevonem* montem; qui hodiè ab
incolis 4 distinguitur nominibus, quæ sunt *Fille Fiell*,
Dofre Fiell, *Ruut Fiell*, *Skars Fiell*.

γ (c) *Finmarchia* [a] est provincia *Norvegiæ* co-
hærens, cum tractu *maritimo* (d) *Trunsolen*; qui-
bus *Præfectus* *Wardhusiensis* jus dicit; in illa est opi-
dum *Fetaborg*. Ipsa vero * *Norvegia* in *quinque*
dividitur *Præfecturas* & arces *Regias*, quæ sunt, 1.
(e) *Wardhusia* versus *Septemtrionem* in insula *War-*
da (1).

HEKELII.

[a] Ubi olim multos montes perpetuâ conflagra-
tione corruisse, nonnulli affirmare audent.

REISKII.

I (f) De *Norvegia*, quæ magnam *Scandiæ* aut
Scandinaviæ præscæ partem contituit, & hujus deno-
minatione, *Auctoris* sententiam plures comprobant.

Scriptores vero domeltici *Norum* *quempiam*, ab eoque
regnum & nomen etiam terris *septemtrionaliibus* in-
ducunt; neque tamen ex *Edda* *Islandica*, neque *MStis*
Codd. rem suam satis planam faciunt, aut certam
exhibent. De *Noro* ipso & huic æquali, aut non
multum posteriori, *Othyno* *Sturlesonius*, *Arngrimus*, (1) *Alii* &
Svaningius, *Ericusque* *Olai* quam dissident? *Norum* *tantum nu-*
enim *Urbarii* filium communiter produnt, eique duos *merant, sci-*
adjungunt fratres, alterum *Osten*, alterumque *Dal-*
licet, *Agger-*
nem; illum *Suecia*, hunc *Dania* potitum, ut stirps il-
gen, *Dront-*
la regia *Othyno* ne imposterum deleatur. Sed ori-
beim &
gines illas nec ipse *Auctor*, nec *Jonas* *Romus*, novissi-
Wardhuis.
mus in *Norvegia* ethnica scriptor, vel prorsus expe-
diunt, vel explanant. Id planius ex *Eginhardo*, *Rhe-*
ginone, *Adamoque* *Bremense* faciunt, (g) *Nordeman-*
niam quoque dictam, quam à *Noro* primum habuisse
nomen volunt. Regna igitur *septemtrionalia* multo
ex ævo aut conjuncta, aut socia fuerunt: (h) *Norwegi-*
am vero *bodiernam* lignaria, metallica & piscaria com-
mercium tantum extollunt, ut jussu regio viri metal-
licarum

Norvegiæ fines. (b) *Sevo* mons. (c) *Finmarchia*. (d) *Trunsolen*. * *Norvegiæ* præfecturæ. (e) 1: *Wardhusia*. (f) *Norvegia* Nova. (g) *Nordemania*. (h) *Norvegia* hodierna.

Natura soli. vasta (1), sed maximè aspera, saxoque sterili aut sylvis ingentibus horrida.
Incolæ. Antiquissimi *Sitones* incoluisse traduntur. Postmodo potens *Norvagiæ* in
Danos etiam & *Frisios* imperium fuit: ac nunc ipsi *Daniæ* regibus parent.
Drunthem. Urbes in ea sunt, *Nidrosia*, vulgò *Drunthem*, caput regni Regumque quon-
dam sedes, ubi superbissimi olim totius *Septemtrionis* templi rudera visun-
tur (2). *Bergi*, vulgò *Bergen*, celeberrimum in his oris Emporium (3).
Bergen. Prædicto *Timeo* pro insula memoratur. Hinc est *Anslo* sive *Opslo*, haud
Anflo. ignobile Emporium.

II. *Norvagiæ* ab *Septemtrionibus* continuatur *Finnomarchia*, satis ampla &
Finnorum ipsa regio, duobus diversis imperiis in duas partes distracta. Pars Meridio-
Marchia. nalis *Daniæ*, *Septemtrionalis Suediæ* regno subiecta est. »

III. A *Norvagiæ* litore in Occasum versus ad CL. mill. German. navigan-
tibus occurrit in Oceano Hyperboreo insula, *Britannicarum* olim ultima,
Islandia. *Thule* (4); vulgò nunc *Island*, ab immensis frigoribus [b] & perpetua glacie,
quibus damnata est, sic dicta; magnitudine sua, *Melitæis* catellis, & monte
Hecla,

licarum rerum gnari è Saxonia nostra & officinis
Claustralensibus accerferentur. Sed (a) *Islandia*, ve-
tus *Norwegorum* colonia, regno eidem hodieque sub-
est, rem tamen pecuariam solum atque piscariam
tractat, nec sylvas nisi betulaceas, Heclamque igni-
vomum habet. An sit *Thule* ultima incertum erit,
si Danos Gothosque recentiores audias; sin *Bochar-*
tum, *Thule* à *Phœnicio* nomine *Tbule* 1710, i. e.
Umbris, pro triplici veterum sententia aut *Scandina-*
viæ aut *Schetlandiæ* aut *Islandiæ* conveniet, lib. I.
Chanaan c. 40. *Gronlandia* polo propior ac *Islando-*
rum colonia, donec cultior adhuc vigeret, *Norvagiæ*
adhæsit matri: Nunc denique post A. Chr. 1406 in-
cultura, navigationi omnium liberæ patet. In *Feroen-*
ses autem insulas, itemque vicinam polo *Americam*
jus sibi *Dania* hodieque asseruit, tentatis toties navi-
gationibus, & inde hominibus exportatis.

(1) Longi-
tudo 1600
mill. passu-
um, Latitudo
300: in esta-
te diem con-
tinuum per
menses duos
habent.

(2) Jurisdi-
ctio hujus
Civitatis in
500 mill.
passuum pro-
tenditur.

Urbs, Anno
1522, una
cum Cathe-
drali, igne
deleta, splen-
dorem pri-
stinum nun-
quam recu-
peravit; edes
simul ac fo-
cos struunt
ex piscium
Ossibus, quia
Lignum in
Viciis defi-
cit.

(3) Commer-
cium piscibus
vulgo Stock-
fish maxi-
mum habet.
Arcem item
munitissi-
mam.

(4) De *Thule*

adhuc lis sub *Judice*; quidam enim *Orcades*, alii *Hetblandicas*, alii autem *Oram Septemtrionalem Scotiæ* *Tbulen* esse
ducunt, nec immerito; *Tacitus* enim de *Romanorum Navigatione in Oram Britannicæ Septemtrionalis* loquens, ait, despe-
cta est *Thule*, quam hætenus *Nix* & *Hyems* abdebant: *Doctissimus* etiam *Cambdennus* bene notat, *Hetblandicas Insulas*
Tbylensel a *Nautis* appellari, ubi manifestum *Vestigium* *Tbulen* habemus.

adescent artifices & cultores idonei: *Hammaria ma-*
ior & *minor*, *Tillemarchia* & *Hedmarck*. 5. (g) *Ba-*
busia arx in rupe excelsa ad *Sueciæ* fines; in hac
præfectura est opidum *Masterland* sive (h) *Mar-*
strand in scopulosâ insulâ situm; item *Congel* & *Odo-*
wal opida. Ad eandem præfecturam quoque perti-
net *Wichia*, vulgò *Wyck*. Verum & *Babusia* arx
per pacem *Rotshildensem*, anno 1658 initam, *Suecis*
concessa & tradita est. Ad (i) *Norvagiæ* est vor-
tex seu euripus omnium, qui sunt, celeberrimus &
maximus, vulgò *der Maelstrohm* dictus; qui scribitur
in circuitu decem habere milliaria. Medium petra ob-
tinet, quam adjacentis terræ incolæ vocant *Mouske*.
Vorago ista sex horis absorbet omnia vicina, & quæ
appropinquant, aquam, balænas, naves onerarias, &
res alias: totidemque horis omnia illa, quæ absorpse-
rat, eructat & evomit, magnâ cum violentiâ, strepi-
tu, & circumgyratione aquæ. Causam fluxus ac re-
fluxus maris inde nonnulli accersunt; verum vix cre-
dibile videretur, tantam aquæ copiam ibi absorberi ac
eructari, quanta in tam vasto mari abit ac refluit.
Ista memorantur sine certo auctore. Quanquam *Li-*
ber Baro ab Herberstein, rerum *Moscoviicarum* com-
mentariis cap. de navigatione per mare *Glaciale*, hu-
jus quoque Voraginis facit mentionem, traditque il-
lam esse sub saxo ingenti seu promontorio, quod *San-*
æum Nasum nautis appellatur. Verum non visa, sed
audita refert. Inter (k) *Normanniam Galliæ* & *Ang-*
gliam vorago est, ad quam feruntur naves mirâ cele-
ritate; sed jam vicinæ gurgiti repelluntur. De Eu-
ripo *Chalcidico* dicitur lib. IV. c. x.

» De *Finnomarchia* jam dictum est.

H E K E L I I.

[b] Cælo rigente.

[c] Olim *Trondou*, s. *Trondum*, dicta.

B U N O

(a) *Islandia*. (b) 2. *Nidrosia* sive *Drunthem*. (c) 3. *Bergershusia*. (d) 4. *Aggershusia*. (e) *Alfloa*.
(f) *Christiania*. (g) 5. *Babusia*. (h) *Marstrand*. (i) Vortex ad *Norvagiæ*, *der Maelstrohm*.
(k) Euripus inter *Galliam* & *Angliam*.

Hecla, perpetuum ignem eructante, maximè clara: De cætero Daniæ regibus subiecta. § (1).

IV. Islandiæ ab occasu æstivo proximè objacet *Gronia*, vulgò *Groenland*, Gronia. immenso terrarum spatio: incertum, insula an continens terra sit cum Americæ terris; quibus propinquior longè quam Europæ. Imperium in litora hæctenus cognita sibi vendicarunt Daniæ Reges (2). Balænarum capturâ regio maximè nobilitatur.

V. A Meridie eidem Islandiæ opposita est insula *Friesland*, & ipsa à frigidioribus ac perpetua fere hyeme nomen habens, nulla re alia Regibus Angliæ, quibus paret, quam piscium captura utilis. x (3).

BUNONIS.

§ (a) *Islandia* à perpetuâ glacie nomen habet; aliàs & *Snelandia* dicitur à nive [d]. Longitudo ejus fertur 144, Latitudo 65 milliar. Germanicorum. Dividitur in Orientalem, Meridionalem, Occidentalem & Septentrionalem. Opida præcipua sunt *Halar*, *Skalholt*, ubi Episcopi & Scholæ. *Bestede*, arx Regia, Præfecti Regii sedes ad sinum *Hafna* fuit [e]. Christianus IV, Rex Daniæ, Sacrum Codicem in Islandorum linguam transferri curavit, ejusque exemplaria ad Islandos deportari. Græcam linguam inter Islandos à multis annis cognitam fuisse, sunt qui ajunt.

(b) *Groenlandia* per fretum *Davis* ab *Estotilandia* Americæ separatur. Ibi sunt montes *Spitzbergen* balænarum captura inter nautas celebres. Incolas nonnullos ex hac insulâ abreptos nuper vidimus *Hamburgi*. In mari isto est piscis *Nabuay* vulgò dictus, dentem habens septem cubitorum, qui pro unicornu sæpe venditur.

x (c) *Frieslandia* insula ab omnibus ferè memoratur Geographis: Verùm, quum nullæ in eam legantur navigationes; aut omnino non est; aut non est

tantæ magnitudinis, quantæ prædicatur esse; aut alia pro ista accipitur & habetur insula. *Gœlnizius* eam Regi Norwegiæ adscribit. In eodem vero mari sunt (d) *Farræ* insulæ, ubi præcipuum opidum est *Farre*. Item (e) *Scetlandiæ* sive *Hetlandiæ* insulæ, quas idem *Gœlnizius* Regi Daniæ & Norwegiæ adscribit.

HEKELII.

[d] Hæc pro majore sui parte montosa & inculta est; quâ vero Parte plana est, plurimum compascua, ac graminis mirum in modum læta dicitur esse. Nul- lum fert frumentum, nec ullam fert arborem, præter *Betulam* & *Juniperum*. Hujus incolæ ex exsiccat- tis & contusis piscibus panem sibi parant, & potus olim illis aqua erat; nunc verò fruges aliundè allatas huic miscere inceperunt.

[e] In speluncis autem ac Montium cavernis ut plurimum degunt. Nam Montes habent pro Urbi- bus, ad quorum latera suas mansiunculas excavant, atque ut plurimum ex Ossibus Piscium Domos exstru- unt ob lignorum penuriam. Linguâ utuntur adhuc plurimi *Cimbrica*, sive veteri *Germanica*.

(1) *A Pirata Norvegen* si An. 860 primum reperta, a Norvegis postea culta; Seculo undecimo Religionem Christianam, & An. 1550 Confessionem Augustanam amplexa est. Incolæ in Antris, aut Tentoriis ex Piscium ossibus fabricatis habitant. Commerci- um in Butyro, Sebo, Sulphure & Piscibus are- factis confi- cit; panem

(a) Islandia. (b) Groenlandia. (c) Frieslandia ins. (d) Farræ ins. (e) Hetlandiæ ins.

ex Piscium ossibus conficiunt, & Pabuli loco Pisces Bovibus hyeme ministrant. (2) Nescio quo jure tamen, *Frobisher* enim *Davis*, & *Hudson* Angli ulterius in hisce oris, quam Dani, navigarunt, & unusquisque nomen suum freto imposuit. Incolæ Ethnicam Idololatriam retinent. Ferarum, Piscium, ac Volucrum maximam copiam habent. In Antris sive Tentoriis ex Piscium vel Ferarum coriis confectis degunt: multis Principibus parent, sub quorum Auspiciis contra Norvegos bellum gesserunt. Circa Novilunium columna Ignis ex Septentrione micat, radios undique emittens, quibus usque ad Ortum Solis Regio tota illuminatur, deinde fumum post se relinquens disparet. (3) Incolæ Populum *Groenlandiæ* in omnibus assimilant; sunt qui Christianos esse, & Principi, quem *Lickamay* vocant, Subditos esse putant.

C A P. XXI.

Suedia, Botnia, Scrickfinnia, Lappia, Finnia.

S U E D I A.

I. Ac

REISKII.

1 Pars Scandinaviæ antiquæ magna & ultima re- stat, Sueonia nempe vel Suionia, nomen à Sueonibus adepta, quos Tacitus lib. de German. c. 44 memorat. Illos à masculâ virtute aut vigore juvenili dictos in- quit *Loecenius* Antiquit. lib. 1, c. 1. Nam hodieque

(a) *Suen* masculum juvenemque denotat: Hinc pa- tria Sueonum *Sueaod* & *Suenod* καὶ ἐυρωπαιαν *Suede* dicitur, & Latine adhuc (b) *Suedia*, uti optime *Luc- cœnius*, *Schefferus* alique. Ut verò Atlanticam pris- cam s. *Manheimium*, C. *Plinio* multisque veteribus memoratam, Sueciæ nunc accommodet *Olaus Ru- dolphus*

I

Suedia.
Ejus limites.

(1) De Antiquitate hujus Regni inter Scriptores non constat; Puffendorfus ipse de hoc nihil certi tradit, sed conjecturis incertis nititur; haud tamen a Veritate discrepat. Nomen a Sueonibus ducere, quorum meminit Tacitus, & eos ultra Suevos qui Septemtrionalem Germaniam incoluere, collocat. Variè etiam disceptatur de Longit. ac Latitudine Sueciæ: quidam enim Longitud. ad 1000 mil. passuum extendunt, alii ad 660 contrahunt; Latit. aliis 780, aliis 840, sed omnes consentiunt Regionem hanc Lacubus, Sylvis, Rupibus ac Eremis esse impeditam.

AT in Continenti rursus Norvagiæ Daniæque regnis jungitur Suedia [a], continua certaque serie antiquissimum in orbe terrarum regnum; quod semper Suiones sive Sueones incoluere (1) &c. Clauditur ab Ortu Finnico sinu, Codanoque mari: à Meridie Daniæ confinio: ab Occasu Sevonis immensi montis jugo à Norvagia submovetur: à Septemtrione est Botnia. Pars regni Australis

dolphus, strenuè laborat; multisque rationibus id agit; quod dubio vix unquam extricabitur; quanquam duo libri in hanc rem spissi & copiosi Upsaliæ prodierunt A. 1680, & A. 1682 (a). Regio tota cupro ferroque dives, ærarium, istud regni subterraneum jure continet; Sed cultui non ubique apta, & nivibus per hyemem contesta, quandoque octuplum, aut sexuplum aut plus alicubi reddit. (b) Pars cultissima, 1° Gothia, cui Daniæ anno 1660 provinciæ nunc adhærent. 2° Sueonia aut Suedia specialius dicta cum suis regionibus & duabus urbibus primariis, *Stocholm* ac *Upsal*: Prior à palis, quibus condita, & *holm*, i. e. diviso spatio septoque, posterior ab aula regum veteri quasi *Up dem Zaal*, ubi reges adhuc inaugurationem suscipiunt. 3° Finnia vel Finlandia anno 1150 subjugata, quasi *Findes Land*, cum Finni Suecorum hostes fuerint. 4° Lappia quam Schefferus accuratam edidit Latino & Germanico sermone: Hanc Dani ex parte Ruffique tenent. 5° Esthonia, Ingria & Ruffis ademptæ provinciæ: Ut de Livonia tota, Gothia, Ocfaliaque insulis post annum 1645, Germanicisque multis ducatus non denuò dicam. Regnum, donec cum cæteris quondam Septemtrionalibus conjunctum fuit, non ita vires exseruit, sed ab reliquis sejunctum post annum 1523, Trollis regnantibus, caput magis exulit: Hinc eorum posteros regia mansit successio, in Comitibus Arosiensibus anno 1544, regnumque ita hæreditarium factum. Hæc ad veterem Scandinaviam sufficient, quæ vagina & officina gentium ab Jornande dicitur ob crebras hinc emissas colonias: Nunc non amplius tanto colonorum agmine scatet, ob leges forsitan Christianas, quibus polygamia tollitur.

B U N O N I S.

(c) Suedia à Septemtrione clauditur mari *Pietcaoriko*; ab Oriente Ruffia [b]: à Meridie mari Baltico, & Daniæ, quæ nuper erant, provinciis: ab Occidente Norwegia. Duo hic sunt maximi sinus, *Botnicus* & *Finnicus*. *Botnico* seu *Boddico* sinu in duas quasi secatur partes. Præcipuè vasti hujus regni provinciæ sunt *Gothicæ*, *Noricæ*, sive *Suedia* proprie dicta, *Bodnia*, *Finlandia*, aliæque versus Septemtrionem provinciæ. *Carelia* & *Esthonia* Livoniæ. [c]

H E K E L I I.

[a] Hujus REGNI maximè potentis & omninò ampli Descriptionem edi curarunt *M. Henricus Soterus* atque *Martinus Zeilerus*, quarum PRIOR *Lugd. Batavor.* anno 1633 in f. 16, POSTERIOR autem *Amstelod.* anno 1656 in f. 12 prodit. Prodit eod.

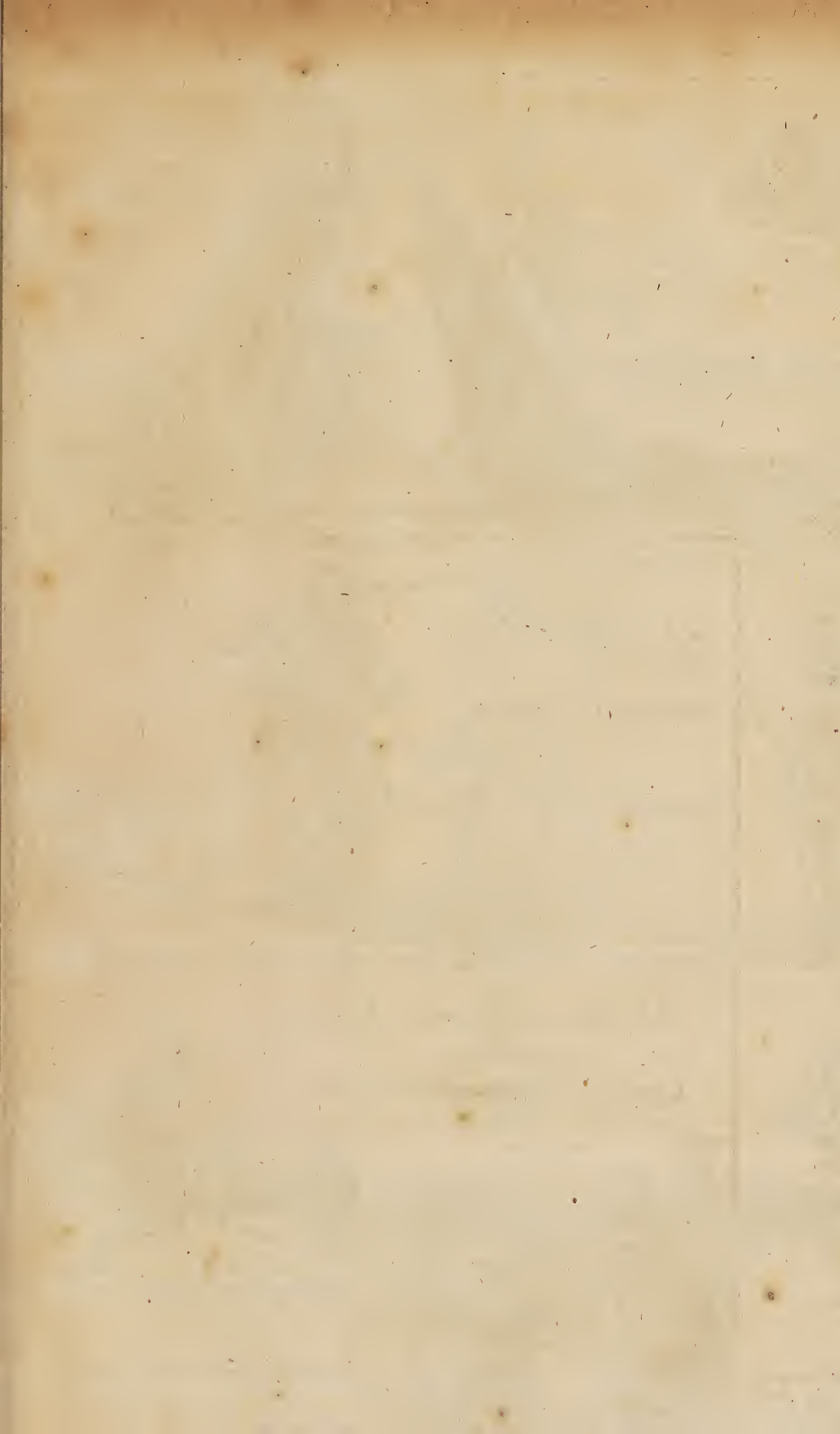
loco, atque eadem formâ quoque, iminò & eod. ferme tempore, anno 1659, planè nova ejusdem REGNI Descriptio, quem Librum, quòd lectu jucundus ac utilis est, cuilibet Studii Geographici cultori non leviter commendandum censeo. Quod autem Statum Ecclesiasticum in hoc REGNO concernit, illustris *Claudius Arrhenius*, hodiè dictus *Oernbielm*, alter ille SLEIDANUS atque *Suecorum TACITUS*, Vir REGI suo gratissimus, MUSIS inserviendi promptissimus, ac mihi faventissimus, de eò ante biennium Q. d. 14. Jul. meam ad tenuitatem *Holmia*, ubi tunc Regis sui Clementissimi iussu vivebat, *Rudolstadium* erudite ac lepide sic scripsit: Rogas etiam, ut participem te reddam eorum, quæ illustrare queant Statum Regni hujus Ecclesiasticum, cujus generis quidem aliqua dudum sunt edita, inter quæ JOANNIS MAGNI, *Gothi, Metropolis, Romæ superiori seculo evulgata: JOANNIS BAZII Inventarium REGNI hujus Historiæ Ecclesiasticæ: JOANNIS MESSENI Chronicon Episcoporum SUECIÆ, nuper recusum in Germaniâ ** ut Catalogi apud vos editi indicant. D. fideratissimi SCHEFFERI mei Chronicon Archiepiscoporum Sacerdotumque UPSALIENSIIUM. Post quos summa cura a me confecta est Historia SUEONUM GOTHORUMQUE Ecclesiastica, inde a conspicua magis in his terris Christianæ Religionis origine, usque in nostra tempora, quæ quia nunc sub prælo est, pagellam ejus tantum unicam Speciminis loco his inclusam mittere poterò. Seorsim etiam scripseram Historiam Episcoporum SUECIÆ, GOTHICÆ ac FINLANDIÆ. Editioni etiam paratam habeo SUECIAM SANCTAM, seu veteres eorum Vitas, qui ex SUECIS GOTHISQUE per Romanos Pontifices relati quondam fuerè in Sanctorum numerum. Quibus postquam addidero Historiam Monasteriorum SUEONIÆ, GOTHICÆ, ac FINLANDIÆ, nescio quid ulterius expeti queat, quod concernat rem REGNI hujus Ecclesiasticam. Extat & Sacra Chronologia JOANNIS ELAITERSERI, ab Ortu Mundi usque ad annum 1657 adornata, & Upsaliæ litteris Paulinis eodem anno in 8 maj. f. impressa, in quâ multa quoque sunt reperienda, quæ non solum ad Statum REGNI SUECICI Ecclesiasticum, sed & ipsam Academiam Upsaliensem, cujus Professores ab anno MXCIII, & sic à Concilio UPSALIENSI usque ad jam denominatum annum 1657, circa finem Appendicis hujus CHRONOLOGICÆ (Litt. C c 3. fac. b. seq.) sunt denominati, spectant.

[b] S. Finlandia, Botnico Sinu discreta, & Livonia, Mari etiam sejuncta.

[c] Terra Suecia inter Aquilonares est fertilissima,

* Ejusdem MAGNI Gothorum Suenonumque HISTORIA prodit Wittebergæ A. 1617. in 8. f.

** Et quidem Lipsiæ A. 1685 in form. 12 editore Adamo Rechenberg, MISNENSIUM Musa decima, ex cujus quippe dono verè grato atque accepto Libellum huncce utilem etiam, quod gratulor mihi, possideo.

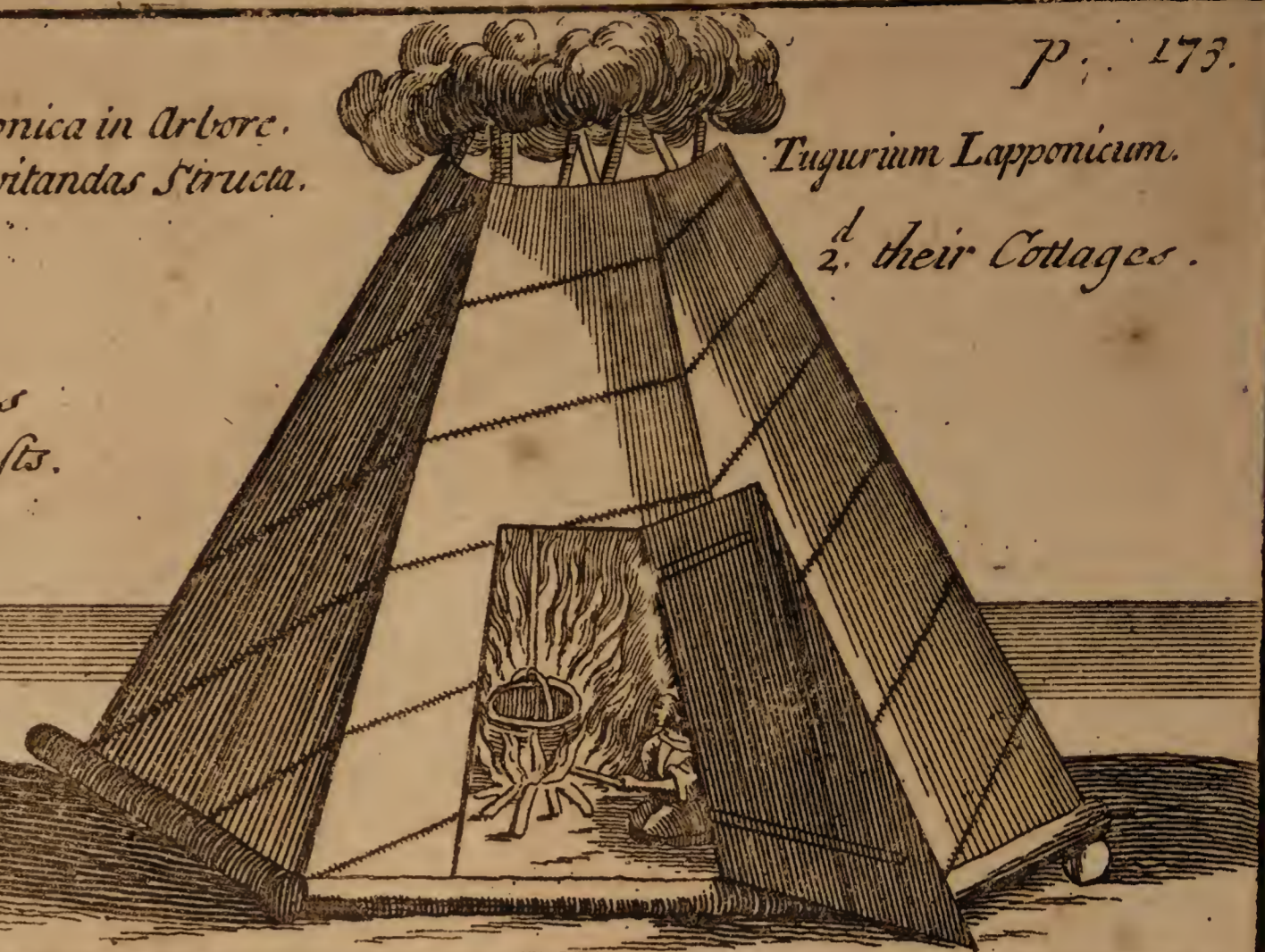
The Draught of an Ancient Finlander.

Lappo Antiquus.

Domus Laponica in Arbore. ad feras vitandas Structa.

1st. The Laplanders houses on Trees. for fear of Wild Beasts.

Tugurium Laponicum. 2^d. their Cottages.

Lapponum Vestimenta Estiva.

The Laplanders Summer & -

A Laplander travelling over the Snow.

Lappo supra Nivem itinerans.

Vestimenta hiberna.

Winter Garments

A Laplander on his Sledge drawn by a Rain-Deer.

Lappo Vehiculo farracum nominata itinerans.

Lappo Migrans.

A Laplander

remoueing his Family.

Australis antiquo nomine β *Guthia*, vulgò *Gutland* vocatur, reliquis partibus longè celebrior lætiorque. Caput regni universi Regumque sedes est γ *Stockholm* (1), urbs posita in stagnis marinis, palis superstructa; unde etiam nomen traxit, natura operibusque munitissima, Emporiumque celeberrimum. Secunda est *Upsalia*, Academia Archiepiscopatuque insignis (2). *Calmar* in confiniis Daniæ, cum arce validissima, urbs est satis magna, portusque celebris: Est item *Nicopen*, munitum opidum Emporiumque clarum.

Guthia.

Upsalia.
Calmar.

Nicopen.

II. *Botniam* sinus Botnicus in duas secat partes, Orientalem & Occidentalem. Nihil in ea notatu dignum, præter emporium *Torniam* ad intimum sinus recessum situm. δ (3)

Botnia.
Tornia.

III. Supra *Botniam* *Scrikfinni* sive *Scritfinni* incolunt, unà cum *Botnis*, Suediæ regibus subjecti.

Scrikfinnia.

IV. Hinc versus Orientem in extimo veteris Germaniæ angulo *Lappia*; vulgò *Lappenland*, & incolæ ejus Germanis *Lappen*, Russis *Loppi*; in duo genera distincti. Occidentales Suediæ regibus parent; Orientales Russico vocabulo *Dickiloppi*, id est, feri *Lappones*, magno Moscoviæ Duci subjecti sunt (4).

Lappia.

V. Infra *Lappiam* *Botniamque* versus Meridiem est *Finnia*, inter *Botnicum* *Finnicumque* sinum posita: *Plinio* *Fenningia*, (qui insulam esse credidit) vulgò nunc *Finland*, dicta: haud parva Suedici Imperii portio, fertilis arvis, pascuisque læta. Urbium clarissimæ sunt; *Abo* Episcopalis sedes (5), ac *Viburgum* intimo sinus Finnici recessu nobile emporium. ϵ (6)

Finnia.

Abo.
Viburgum.

C A P.

ma, *Frugum*, *Mellis*; & *Argento*, *Ære*, *Plumbo*, *Calybe*, & *Ferro* dives; præcipuè autem circa *Salburgam* *Argentum* purum nullo alio permixtum Metallo effoditur. Animalibus omnis generis, piscibus Fluviorum, Lacuum & maritimis mirificè abundat. Est tamen multis in locis aspera, montosa, humida & paludosa. Unde & diversis in locis in via, & rarior ibi *Frugum* & *Fructuum* proventus.

B U N O N I S.

β *Guthia*, (a) *Gothia* seu *Gothlandia* discriminatur in *Gothiam* Occidentalem, seu *Westrogotthiam* *Westergotthiam*; quæ sola ex Sueciæ provinciis mare attingit Occidentale; habet *Nilæsiam*, *Scaram* seu *Scoram* & *Gothenburg*, cum arce propinqua *Elsburg*; & (b) *Orientelem*, *Ostrogotthiam* *Ostergotthiam*; habet *Lincopiam* & *Vastenam* seu *Vadstenam*; ubi S. *Brigitta* fuit culta; & *Gothiam* Australem, quæ & (c) *Smalandia* dicitur, ubi *Wexo* & (d) *Calmaria* munitissima arcem habens & portum. Hoc opidum expugnavit *Christianus IV.*, anno 1611, quod tamen facta pace 1613, Sueciæ Regi reddidit.

γ (e) *Noriciæ* provinciæ sunt (f) *Uplandia*, cujus & totius regni caput est (g) *Stokholmia* in insula sinus *Meleri* multis & magnificis ædificiis aucta, supra pristinam sortem jam longè everta est. In ea quoque provincia est (h) *Upsalia* [d]. Hic porrò sunt (i) *Sudermannia* *Strengnesiam*: (k) *Westmannia* *Arosi-*

am: *Nericia* *Orebroam* habens: *Warmelandia*, *Ge- stritia*, *Helsingia*, *Middelpadia*, *Dalecarlia*, provinciæ. E regione *Calmaricæ* *Oelandia* insula est, Suedis subjecta, inter quam & continentem ruit fretum *Calmaricæ*, *der Calmer Sund*.

δ (l) Ad *Botniam* quoque referuntur *Angrimannia* & *Corelia* provincia, ubi *Corelenburg* & *Kexholm*.

ϵ (m) *Finlandiam* *Ericus* rex Moscovitis extorsit: figuram habet trianguli, in cujus apice sunt *Alandia* *Insula*, & *Abo* opidum: in fine sinus Finnici est *Viburgum* [e]. Cæterum (n) *Estonia*, provincia Suediæ à *Narva* se extendit *Parnoviam* usque, habet (o) *Revaliam* in *Harria*, cujus Episcopi sedes est in *Borchholm*. *Dorpatum* in *Oedenpoa* [f], *Hapsalia* *Wichia* Episcopi quondam sedes, translata *Arensburgum* in *Oesiliam*. In *Fervia* est *Vellinum*: in *Allentapia* *Narva* est ad fluvium cognominem; trans quem in ulteriori ripa è regione *Narvæ-Livonicæ* est *Ivanogrodum*, sive *Russorum Narva*, à qua Moscovitici imperii incipiunt fines.

H E K E L I I

[d] Singulari *Joannis Schafferi* doctrina ac fama immortalis clara.

[e] Propugnaculum quippe totius Regionis adversus *Rutbenos* & *Moscovos*.

[f] Clarissimo *Andræ Virginii* nomine clara.

B U N O

(a) *Gothia* Occidentalis. (b) *Orientalis*. (c) *Smalandia*. (d) *Calmaria*. (e) *Noriciæ* provinciæ. (f) *Uplandia*. (g) *Stokholmia*. (h) *Upsalia*. (i) *Sudermannia*. (k) *Westmannia*. (l) *Botnia*. (m) *Finlandia*. (n) *Estonia*. (o) *Revalia*.

genteo, ad justam hominis magnitudinem extenso, decoratur. Reges Suecorum eligebantur usque ad An. 1683, quo, postestate plane despotica, ordinum insania investiebantur. (2) Olim etiam regia Sedes, & Templo ditissimo Ethnicorum ornata; Antiquitatem enim fabulosam jactat. (3) Pellium *Lappianarum* & *Moscoviticarum* Commercio celebris. (4) De *Lappiæ* finibus parum inter Scriptores constat. Regio & Populus barbariem prorsus sapiunt. In æstate Diem continuum per Mensem, & in hyeme Noctem æque longam habent, partibus scilicet Septentrionem spectantibus. Qui plura velit, *Historiam* hujus regionis per *Schefferum* legat. (5) *Academia* etiam ornata. (6) Sæpius a *Russis* obsidione frustra cincta. Sunt qui 100000 *Russos* ab exigua *Finnorum* acie fusos tradunt. *Finni* enim calceamentis sibi propriis per *N.ven* facile iter facientes, & *Russos* *Nive* impeditos adorti clade ingenti affecerunt.

(1) Civitas hæc inter ornatissimas Septemtrionis ducitur. 9 Tempora numerat, inter quæ S. Nicolai præcellit. Incolarum numero *Bristonia* nostræ equiparatur: portum tutissimum ac capacissimum habet, & Commercio cunctas Sueciæ urbes superat. Sex Insulis fundatur, quæ pontibus plurimis junguntur. Tempora ac Palatium cupro teguntur, & Capellum Regum Crucifixo ar-

CAP. XXII.

De Italia, & variis ejus nominibus.

I.

Italiae dignitas.

EXplicatis Veteris Novæque Germaniæ partibus, commodissimus nunc videtur locus, à Septemtrionibus versus meridiem pedem referre, ac transfressis hinc Alpium jugis Italiam introspectere. Quin pigeat, quæ omnium dignitate prima erat, eam posteriore loco dici: quippe terra olim fuit omnium terrarum alumna simul & parens: divina providentia electa, quæ sparsa congregaret imperia, ritusque molliret; & tot populorum discordes ferasque linguas sermonis commercio contraheret ad colloquia; & humanitatem homini daret; breviterque unà cunctarum gentium in toto orbe patria fieret. Jam verò locorum salubritatem, cœli temperiem, aprica collium, opaca nemorum, tantam frugum & vitium olearumque fertilitatem, pecorum fœcunditatem, tam innoxios saltus, tot munifica sylvarum genera, tot lacus, tot annuum fontiumque ubertatem, colonias tam frequenteis, tam assiduam novarum urbium gratiam, tam clarum decus veterum opidorum: virorum denique ingenia, mores ac ritus, linguaque ac manu res gestas si reputeres, nihil toto orbe terrarum commemores, quod huic conferri, nedum præferri, queat. I

Italiae nomina.

(1) A Saturno ibidem latitante cum pulsus a Jove filio fuisset, & in Societatem Regni a Jovano ascitus, cui Agriculturam docuisset.

Italiae fines.

(2) Ab Ausoniis primis incolis.

(3) Ab Oenotro Duce Arcadio

buc adveſto, ut vult Dionysius Halic.

(4) A Latino Rege Fauni Filio, post

Aeneæ tempora, uti idem Dionysius

et plerique Rom. Scriptores.

II. Nomen unde sortita sit, variè auctores tradunt: alii quippe à *bobus*, quorum magnitudine pulchritudineque fœcunda est, vocitatarum Italiam existimant: nam *ιταλῆς* veteri sua lingua dixisse Græcos, quos Latini *tauros*: alii veriùs ab *Italo*, rege Siculorum, qui primum agrum Sabinorum & Latium incoluere, hanc terrarum partem appellatam tradunt *Italiam*: quod postea nomen in totam terram, inter Alpes & Siculum fretum, transiit. *Hesperia* etiam dicta fuit Græcis, à vespertino sidere *Hespero*: quia illis in occasum sita erat. *Saturnia* (1), *Ausonia* (2), *Oenotria* (3), *Latium* (4), quanquam ab antiquissimis Græcis, postea etiam à Latinis Poetis pro universa Italia ponantur, partium duntaxat fuere nomina. a

III. Cæterum natura imperio Romano prospiciens, mari Supero Inferoque, & altissimis Alpium jugis, seu firmissimo vallo, fossaque altissima totam undique cinxit. *Terminos* igitur habet a Septemtrionibus Alpes: ab Ortu Arsiam

BUNONIS.

a A Scriptoribus Italiae aliis præterea appellatur nominibus; diciturque *Argessa* [a], *Camesene*, *Chone* sive *Chonia* [b], *Tyrrhenia*, & *Græcia Magna*.

HEKELII.

[a] *Apennina*, *Saleumbrona*, *Vitullia*, aut *Vitalia*.

[b] *S. Chaonia*.

REISKII.

I (a) Italia sive originem sive significationem cogites, usu æquivoco vel ambiguo non caret. Nec enim inter omnes veteres tenetur illa derivatio, qua Italiam *ιταλῆς* *ιταλῆς*, i. e. à tauro Apollodorus dicitam voluit lib. 2. nec ex rege Italo: Apud novos item varia extat. Bochartus à punico vocabulo *אִתּוּרְיָא* *Iturgia*, i. e. pice voluit deduci, & pœ-

nis ad Italiam inferiorem digressis auctoribus. (b) Brutia enim tellus picis multum progenuit, progenitumque aliis communicavit: Hinc eam veterum Italiam fuisse, multis ex locis aperte Bochartus comprobabat lib. I. Chanaan cap. 33. Ergo Italia vel totam regionem pro usu hodierno, vel partem regionis extimam, & freto Siculo vicinam pro usu antiquiori significat. (c) Sic multa solum parti nomina debentur, non toti congruunt nisi *κατὰ συνειροχὴν*: Nec mirum est, adeo de finibus Italiae inter veteres & novos; Item de variis divisionibus adeo discordari. Confer Cluverium Ital. Antiq. lib. I. Nec enim termini eidem antiquæ ac novæ Italiae convenient, nec eadem pro diverso tempore partitiones, si Geographiam veterem imperii Rom. notitiam consulas, & quatuor præfecturæ Italiae Diœceses.

BUNO-

(a) Italia non à tauro. (b) Sed pice. (c) Nec tamen tota.

ITALIA ANTIQUA

MARE INFERUM

ETRUSCUM

MARE SICULUM

MARE LIGUSTICUM

MARE SUPERUM SIVE ADRIATICUM

AFRICE PARS

Is. Senex sculp

Arriam Histriæ flumen & mare Superum, qui & *Hadriaticus sinus* dicitur: à Meridie mare Inferum sive *Tuscum*: ab Occasu iterum *Alpes & Varum* amnem. β (1)

IV. *Longitudo* ejus summa est ab *Alpino* fine *Augustæ Prætorie* quæ vulgo nunc *Aosta*, per urbem *Romam Capuamque* meante cursu ad *Rhegium* opidum & *Leucopetram* promontorium, quod vulgo *Capo de l'Arme*, millium passuum *IOCCCC*, id est, mill. German. *CCXXV*. *Latitudo* varia est. At subter *Alpes* millium passuum, *IO LX*, id est, mill. German. *CXL*; medio cursu inter *Anconam* & *ostia Tiberina* millia passuum *CXXXVI*, id est, mill. German. *XXXIV*. *Veteres quærno folio* eam assimilarunt: at nostri ævi homines γ *cruris humano* (2).

Longitudo.

Latitudo.

Figura Italiae.

(1) *Ptolemaeus Lib. 3.*

Cap. 1. etiam gentes nonnullas

trans Alpes fitas in Italia

consuit; in hoc autem

ab aliis discrepat.

(2) *La Foresti Longit.*

700 m. pass.

Latitud. 280 statuit.

BUNONIS.
β *Formio* amnis ultra *Aquilejam* VI millia passuum ab *Ravenna* *CLXXXIX M. pass.* antiquus auctæ *Italiae* terminus est, nunc *Istriae*. *Plin. l. 3. c. 18.*
γ *Cruris humani tibia* respicit mare Inferum, & *fura Superum*; *medium fura* est in *Cumerio* promontorio apud *Anconam*; *poples* apud *Ravennam*; *genu* ad portum *Liburnum*. *Inde pars ima femoris sese*

attollit ad *Alpes* usque. *Pes Siculo* *Ionioque mari* aluitur; duo sinus, *Tarentinus & Scylacius*, faciunt *Plantæ* cavitates. *Calcaneus* esse potest *Japygium* promontorium apud *Hydruntum* opidum, quod vulgo *Otranto*. Pro *calcare* erit mons *Garganus*. *Digiti pedis* erunt apud *Iretum Siculum*, circa *Rhegium & Leucopetram*.

C A P. XXIII.

De divisione veteris Italiae.

I.

Divisa fuit olim *Italia* (1) aliter aliis subinde temporibus; prout gentium migrationes finiumque commutationes factæ sunt. Nos eam maximè divisionem sequemur, quæ sub primis *Romanorum Imperatoribus* fuit. Postquam *Gallorum* inter *Oceanum*, *Rhenum*, *Alpes*, *Internum mare* & *Pyrenæos montes* incolentium ingens multitudo, variæque nationes *trans Alpes* profectæ, eam *Italiae* partem obsederunt, quæ inter *Alpes & Apenninum* ad *Æsim* usque flumen, prope *Anconam* porrecta est; *GALLIA* hæc *Romanis* dicta est *ITALICA*: item *Gallia Citerior*, & *Cisalpinæ*; item *Gallia Circumpadana*, & *Togata* à *toga Romana*, quia vestitum ritusque *Romanorum* assumerat: quum *trans Alpes* *Ulterior Gallia* diceretur *Comata*, à *coma* seu *cæsariæ*, quam incolæ ejus alebant: pars autem *Transalpinæ Galliae* à *braccis*, *femorum tegumento*, *Braccata*, quæ eadem *Narbonensis provincia*. Sed sub eadem *Galliae Togatæ* provincia comprehendebantur etiam alii populi; ut ad mare Inferum, *Ligures*: ad Superum, *Veneti*, *Carni*, *Histri*; in Alpibus, *Taurini*, *Salassi*, *Lepontii*, *Euganei*: & qui postea provinciam per se una cum *Transalpinis populis*, *Vindelicis* atque *Noricis* conficiebant, *Rheti*. Post *Galliam Togatam* primi sequebantur sub *Apennino* *Etrusci*, sive *Tusci*: ultra hos ad utrumque *Apennini* latus *Umbri*: Infra hos *Sabini* ac *Latini*, *Æqui*, *Volsci*, atque *Hernici*: Juxta *Umbros* ad mare Superum erant *Picentes*; dein *Marrucini*, *Vestini*, *Frentani*, *Peligni*, *Marsi*: ultra hos in mediterraneo *Samnites* & *Hirpini*: infra *Samnites* ad mare Inferum *Campani*: mox *Picentini*. *Frentanis* *Hirpinisque* jungebantur *Apuli*, Inde *Calabri* & *Salentini* lævum *Italiae* cornu infidebant. Sub *Apulis* erant *Lucani*, ad utrumque mare. Sub his in dextro cornu & extimo *Italiae* angulo erant *Brutii*.

Divisio Italiae.

(1) *Ab ipsa natura Italia*

per Apennini Jugæ, quæ omnem, a Liguria

ad fretum usque Siculum,

transcurrunt, est divisa, indeque

duo maria, Superum

quod trans Apenninum

est, & Inferum quod

cis eundem Montem est,

denominantur; inde quoque populi,

& arbores, & alia res in

Supernates & Inferna

tes dividuntur, uti li-

C A P.

quet: ex *Plinio & aliis*. *Superum Mare* vulgo *Hadriaticum* sive *Adriaticum*, *Inferum Mare* autem *Tyrrheum* vocatur.

C A P. XXIV.

Ligures, Taurini, Cottii & Ideonni regna, Salassi, Lepontii, Euganei, Rhati, Veneti, Carni, Histri.

I.

Liguriæ termini.
Genua.
Nicæa.
Portus Herculis Monæci.
Albium Intemelium.
Albium Ingaunum.
Vada Sabatia.
Pollentia.
Alba Pompeja.
Asta, Aquæ Statiellæ.
Dertona.
Iria.
Taurini.
Cottii.
Segusium.

Liguria inter Varum & Macram amnes, mareque Ligusticum & Padum fluvium ad Placentiam usque porrecta, caput gentis Ligurum habuit β *Genuam*, vulgo nunc *Genova*. Reliqua inde opida clara fuere in ora maritima, γ *Nicæa* & δ *portus Herculis Monæci* à Græcis Massiliensibus condita; inde Ligustica opida ϵ *Albium Intemelium*, & *Albium Ingaunum*, quæ vulgò contractè dicebantur *Albintemelium*, *Albinganum*, nunc *Vintimilia* & *Albenga*. Hinc ζ *Vada Sabatia*, nunc *Savona*. Intus fuere η *Pollentia*, *Alba Pompeja*, θ *Asta*, *Aquæ Statiellæ*, ι *Dertona*, *Iria*, quæ vulgò nunc dicuntur, *Polenza*, *Alba*, *Aste*, *Acqui* sive *Aich*, *Tortona*, *Voghera*. ¹

II. Liguribus jungebantur *Taurini* inter Padi lævam ripam, Alpium radices & *Orgum* fluvium. Caput gentis olim κ *Augusta Taurinorum*, nunc vulgo *Turino*.

III. His finitimi erant *Cottii* & *Ideonni* regulorum regna in Alpibus. *Cottiani* regni caput fuit λ *Segusio*, sive *Segusium*, nunc *Susa*.

IV. His

BUNONIS.

α (a) *Ligures* Celtici fuere generis; quippe quibus *Salyes* Galli seu *Celtæ* similes fuere sermone, moribus & cultu: *fœminas* hujus gentis ad operam locatas, si peperissent, statim ad fossionem & sarculum redisse tradunt auctores.

β (b) *Genuam* posterioris ævi homines dixere *Fanuam*, quasi à *Fano* conditam; Antiquissimis temporibus fuit præcipuum Ligusticæ oræ opidum & emporium, à *Magone* Carthaginensi excisam Romani restituerunt.

γ (c) *Nicæa* hodie *Nizza* nomen habere videtur $\alpha\pi\omicron\tau\epsilon\ \nu\iota\kappa\epsilon\iota\upsilon$ à *vincendo* [a].

δ (d) *Herculis Monæci portus* hodiè *Monaca* dicitur. Heic *Mancino* Cos. in Hispaniam ituro prodigia accidisse scribit *Valerius Max. lib. 1. cap. 6.*

ϵ *Albium* nomen traxisse videtur ab Alpibus, qui olim *Albii* montes dicti.

ζ Ad (e) *Vada* ista fugiens constitit *Antonius, Cic. l. xi. Famil. Epist. 10. § 13.*

η (f) *Pollentia* sub *Arcadio* & *Honorio* Imperatoribus mutua Romanorum Gothorumque clade nobilitata. *Orosius l. 7. cap. 37. § Cassiodorus in Chron.*

θ (g) *Asta* hodiè *Aste* & *Asti* dicta; urbs est magna, splendida & opulenta.

ι (h) *Dertona* olim urbs insignis inter *Genuam* & *Placentiam* L millibus passuum ab utraque distans.

κ (i) *Augusta Taurinorum* ad *Padum* ab *Hannibale* expugnata est. Hodiè *Sabaudicæ* ducum sedes castello munitissima.

λ (k) *Segusium* dictum lingua Celtica *Segebusen* ab *Amne Sege*, qui nunc est *Semar*, in *Duriam* influens.

Cæterum per *Alpes Cottias* ut plurimum utebantur *Romani* ex *Italia* in *Galliam* commeantes: (l) *Cottii* regnum patuit inter *Ortum* & *Occasum* à *Finibus*, usque ad *Eborodunum* opidum: inter *Septentriones* ac *Meridiem* à *Grajis* Alpibus ad *maritimas* usque.

HEKELI.

[a] Concilio OEcumenico I clara est, ubi CCCXIX *Episcopi* hæresin *Arii* damnarunt, & *Occidentalium* sententiam de *Paschate celebrando die Dominica*, quæ incidat in *Lunam 15, 16, 17, 18, 19, 20, vel 21*, post æquinoctium vernum probarunt. Quo tempore autem id factum vid. *Jóan. Henr. Alstedii Sect. xxxvi. Thesauri Chronol. p. 340. Edition. 2.*

REISKI.

(m) *Alpes* heic pro diversis gentium limitibus figuntur juga; nempe illa *Europæa* continua; unde montium *Pyrenæorum*, & omnium reliquorum, nec non fontium, fluminum ac fluviorum origines. Nomen ab albedine habent, si *Festum* audias, cum *Sabini quondam alpum pro albo dixerint*. Sin *Bocharum* audias, ex voce *Punica* $\alpha\lambda\beta\omicron\upsilon\alpha$ *albon*, i. e. *albescendo*. Sunt autem vel *maritimæ* per *Liguriam*, vel *Cotticæ*, vel *Grajcæ*; vel *Rhæticæ*, seu *Tridentinæ*; vel *Noricæ*, vel *Carnicæ*; vel postremo *Julicæ* seu *Pannonicæ*: Iis vicinum est *mare Superum* à situ *Boreali* dictum; sicut *Inferum* ab *Australi* dicitur. Gentes hinc variæ, multæ nimium diffusæ, uti vetera sic sensa diversa novis pariunt *Auctoribus*, ipsi *Cluverio* nostro per antiquam *Italiam* progresso. Quid de urbibus nonnullis, præsertim desitis aut everfis? Sic (n) *Aquilegia* totius *Histriæ* prima urbs, in sinu maris intimo

(a) Ligures. (b) Genua. (c) Nicæa. (d) Herculis Monæci portus. (e) Ad Vada. (f) Pollentia. (g) Asta. (h) Dertona. (i) Augusta Taur. (k) Segusium. (l) Regni Cottii termini. (m) Alpes unde variæ. (n) Aquilegia.

47

46

45

44

43

47

46

45

44

43

MAR E
LIGUSTICUM
ITALIE GALICE
sive
GALLIE CISALPINE
 Conterminarumque Terrarum
 veteris et nova Descriptio -

IV. His iterum continuabantur *Salassi*, in valle quam *Duria* amnis mediam fecat. Horum caput μ *Augusta Prætoria*, nunc vulgò *Aosta*; inde ν *Eporedia*, nunc *Invrea* & *Ivrea*.

Salassi.
Augusta
Prætoria.
Eporedia.

V. *Salassis* contermini erant porro ξ *Lepontii*, circa lacum *Verbanum*, vulgo nunc *Lago Maggiore*, flumina, quæ is recipit. Caput fuit *Oscela* $\omicron$, vulgo nunc ad *Tosam* amnem *Domo d' Oscela*.

Lepontii.
Oscela.

VI. *Lepontios* sequebantur in Alpibus *Euganei* inter *Larium* sive *Comensem Lacum* & *Athesim fluvium*. Horum opida fuere π *Anaunia* sive *Anonium*, *Sarraca* & ρ *Vannia*, vulgò nunc *Castel Nân* sive *Nân*, *Sarca* & *Civida* ad *Ollium fluvium*, dein σ *Clavenna*; & item τ *Telium* in *Valle Tellina*. Nobilissimi *Euganeorum* populi fuere *Sarunetes* in *Vallibus Clavennensi* & *Tellina*; *Vennonnes*; ad *Ortus Athesis* amnis; *Camuni*, nunc *Val Camonica*; ad *Ollium fluvium* *Trumplini*, sive *Triumplini*, nunc *Val Troppia* ad *Melam* amnem.

Euganei.
Anaunia.
Sarraca.
Vannia.
Clavenna.
Telium.
Sarunetes.
Vennonnes.
Camuni.

VII. Supra *Euganeos* fuere *Rhæti*, duce *Rhæto* ex *Tuscis*, quum hi pellerentur *Circumpadanâ* regione à *Gallis*, orti. Fines habuere à *Rheni* fontibus, ad fontes usque *Dravi* amnis in *Danubium* defluentis. Caput eorum ν *Tridentum*, nunc vulgò *Trento*. Reliqua opida clariora; *Curia* vulgo nunc *Chur*; *Italis Coira*, ϕ *Feltria*, *Belunum*, nunc *Feltre*, *Belluno*. At χ *Verona* celeberrima omni ævo urbs, ab *Euganeis* simul & *Rhætis* condita fuit.

Triumplini.
Rhæti.

Tridentum.
Curia.
Feltria.
Belunum.
Verona.

VIII. *Rhætis* ab *Ortu Solis* proximi fuere $\downarrow$ *Veneti* [b], quos fabulosa *Græcorum* antiquitas ex *Paphlagonum*, ad *Pontum Euxinum* gente, duce *Antenore* à *Trojæ* excidio huc deduxit. Alii veriùs *Illyricum* fecere populum.

Veneti.

intimo emporiumque florentissimum, ubi Cæsarum sedes temporaria, synodorum vero crebrior, & Patriarcharum assidua: Nunc nihil nisi nomen superest ab aquilegio, i. e. ab aquarum copia deductum, uti Vossius Observat. ad Pomp. ex Codd. MSis, & inscriptionibus contendit, non ab aquila, ceu Julianus in Orat. voluit. In locum urbis rata & tempora Venetias reservasse, qui dixerit, non errasse videbitur: Portentosa de Patavinis originibus narratio, nec non de *Livianis*, quos ibi repertos Itali crediderunt, cineribus atque ossuariis fama, quam parum solidæ veritatis contineat, Morhofius libro singulari egregie docet.

B U N O N I S.

μ (a) Ab *Augusto Cæsare* hæc urbs condita & dicta est; *Prætoria* cognominata, quia *Prætorianorum* colonia eò deducta est. Hodie Germanis dicitur *Augst*.

ν (b) *Eporedia* C annis ante Christum natum condita. (c) *Salassi* conterminos habuere ab Occidente *Ideonni* regnum & *Centrones*: à Septemtrionibus *Veragros*: ab Oriente *Lepontios*: à Meridie *Taurinos* & *Libicios Gallos*.

ξ (d) *Lepontii* habuere ab Occasu hyberno *Salassos*: ab Occasu æstivo *Penninam Vallem*, quæ hodie *Vallesta*, Germ. *das Walliser Land*: à Septemtrionibus *Helvetios* atque *Rhætos*: ab Ortu trans *Larium lacum Euganeos*: à Meridie *Orobios Insuæres*, & *Libicios Gallos*.

$\omicron$ *Oscela* Germanis hodie dicitur (e) *Thum im Eschenthal*, & ipsa *Vallis das Eschthal*.

π (f) *Anaunium* supra *Tridentum* est. *Vallis* quam *Nossius* fluvius, in *Athesim* defluens, secat, cognomi-

natur *Val di Nôn*: at superiori parte *Val del Sol*, Germ. *das Sultzthal*.

ρ (g) *Vannia* etiam fuit in Carnis.

σ (h) *Clavenna* Germ. *Claven*, Italis *Chiavenna*.

τ (i) *Telium* Germ. *Tell*, Italis *Teglio*. Regio illa hodie maxime nobilitatur vino, quod suavitate reliqua omnia præstare vina dicitur. *Vallis Tellina*, Germanis dicitur *das Beldlin*.

ν (k) *Tridentum* *Athesi* amni appositum est. [c]

ϕ (l) *Feltria* in confiniis *Carnorum* & *Venetorum* posita etiam nunc *Episcopali* sede claret.

χ (m) *Veronam*, Germanicè *Dieterichs Bern*, *Athesis* amnis ferè mediam nunc secat; olim alluebat tantum. Nullibi in tota Italia *Gallica* tot reperiuntur antiquitatum monumenta, quot heic, tam in ipsa urbe, quam in agro passim. *Catullo* Poætæ venustissimo patria est [d]. Æquiparatur hodie *Venetis*, *Romæ*, & *Neapoli*; illis lacu, isti nobilitate, huic tribus *Castellis*.

$\downarrow$ (n) *Limites Venetiæ* fuerunt ab *Ortu Solis* mare *Hadriaticum*, & *Tilavemptus* amnis: à Septemtrione idem amnis: ab Occasu *Liquentia* fluvius. Hinc lineâ per *Bassanum* & *Brigant* am ad *Delgæ* fontem ductâ, mox ipso *Delga* ad *Athesim* usque ab *Euganeis* & *Rhætis* determinabatur. Inde ipso *Athesi* usque ad opidum *Hostiam*: à Meridie ipso *Pado* à *Gallia* *Togata* separabatur.

H E K E L I I.

[b] Hi, *Milites* quippe intrepidi, (ut multa *Loca* alia illustria jam taceam) *Calamatam*, *Carnatam*, *Chisalam*, *Coronam*, *Portum Navarinum*, qui olim *Zanchio*, hodie verò *Germanis Alt-Navarin* dictus, ut & *Moream* *Insulam* ante biennium ☉. d. XXX, *Maj.*

A a Styl.

(a) *Augusta Prætoria*. (b) *Eporedia*. (c) *Salassorum termini*. (d) *Lepontiorum termini*. (e) *Thum im Eschthal*. (f) *Anaunium*. (g) *Vannia*. (h) *Clavenna*. (i) *Telium*. (k) *Tridentum*. (l) *Feltria*. (m) *Verona* *Catulli* patria. (n) *Venetiæ* regionis limites.

Patavium.
Atria.
Ateste.
Vincentia.
Altinum.

Tarvisium.
Opitergium.
Concordia.

Carni.

Aquileja.
Forum Julii.

lum. Euganeorum, qui inde in Alpes secesserunt, occuparunt agrum ad mare Hadriaticum, inter Padum amnem & Timavi fonteis. Caput Venetorum *o Patavium*, nunc *Padoua*, ab *Antenore* Trojano conditum, vel auctum. Inde opida celebria, *a Atria* sive *Adria*, nunc *Adri*, à Tuscis quondam conditum; unde mari seu sinui Adriatico cognomen: tum *Ateste*, nunc *Este*: *Vincentia*, nunc *Vincenza*; & β *Altinum*, ex quo, præter nomen & tenuia quædam ruinarum vestigia apud *Silim* fluvium, nihil nunc reliquum est. Hinc sequebantur *Tarvisium*, γ *Opitergium*; nunc *Treviso* & *Oderzo*: & δ *Concordia*, cujus nomen manet.

IX. Reliquam hinc Euganeorum seu Venetorum oram ad Formionem usque amnem, qui nunc *Risano* est, apud opidum *Capo d' Istria*, Carnorum postea obtinuit populus. Urbs heic, quondam potens atque ingens inter primas Italiæ *s Aquilegia*, nunc *Aquileja* deserta planè. Inde clara opida, ζ *Forum Julii*,

Styl. vet. seu d. IX. Jun. Styl. novi; anno verò superiori m. August. ipsum *Moreæ* Regnum, & in eo imprimis *Corinthum* Metropolin, eamque multis antiquis Rebus claram, & postea *Athenas*, omnium Artium atque Scientiarum Matrem, è *Turcica* tyrannide gloriose eripuerunt, atque ubique contra hosteis ac persecutores *Christiani* nominis masculè sese prætiterunt. Ecquid dicam? Ipsam *Candiam* & *Caneam* à *VENETIS* excellenter animosis, utpote quorum *SE-RENISSIMA RESPUBLICA*, *Carolo Patino*, illustrissimo *PATAVINORUM* illustrium *Phæbo*, in litteris d. XVII Junii Styl. nov. anno 1682, humanissime ad me datis, meritò contestante *Litteratorum eruditissimis venatrix* est continua, per supremum Militiæ navalis Prætozem, *MOROSINIUM*, assistente DEO, feliciter expugnatas esse, *Relationes COLONIENSES Latinæ extraordinariæ* in fol. Num. LXVII. sub dato d. XIX huj. m. August. Styl. novi è *Tractu Rbeni* (si aliter istis Fides est adhibenda) hoc confirmant modo: *Vebementissime anhelamus ad confirmationem eorum, que nuper ex Italiâ accepimus de CANDIA & CANEA expugnatis per Generalissimum MOROSINIUM absque ullius viri internecone adminiculo domesticæ rebellionis. Nuncium illud non solum ad nos, sed & ad Belgas, Hamburgensèisque delatum. Si veritati fuerit consentaneum, inter Christianos omnes multum sibi gratulabitur MOROSINIUS, se Regnum CANDIACUM absque sanguinis Christiani profusione recuperasse, quod olim ultra viginti annos obsessum a Turcis, & ab eodem cum internecone ultra centies mille Turcarum generose propugnatum fuit, usque dum 22 Septembris anno 1669 subjugaretur, a quo tempore subjacuit jugo Turcico. Hæc ex Latinis Coloniensium Relationibus. Quapropter meum votum est, ut DEUS noster omnipotens VENETIS istis fortissimis atque felicissimis gratiâ atque auxilio suo valido ex gratiâ porrò adesse velit.*

[c] Gaudet Episcopatu, & celebre est Concilio in Templo della Madonna ibi celebrato. Egregium est Cathedrale & ad Div. Petri Templum, in quo Infans à Judæis interfectus videtur.

[d] Atque etiam *Cotte*; *Fracastorii* & utriusque *Scaligeri*, Poëtarum eximie insignium ac venustorum Patria est.

B U N O N I S.

(a) *Patavium*, T. *Livii* historici Romani Patri-

am, *Mela* inter opulentissimas Italiæ urbes computat: hodiè floret *Academiâ* [e]. Ad *Patavium* pertinet *Arquadam* vicus, ubi *Petrarchæ* ædes & sepulchrum.

α Nobilem ad *Hadriam*, sive *Adriam* fuisse portum testis est *Plinius*.

β (b) *Altinum* in paludibus situm, & palis superstructum fuisse docet *Strabo*.

γ (c) *Opitergium* à *Quadis* & *Marcomannis* excisum.

δ (d) *Concordia* Episcopatus titulo hodiè clara, sed ædificiis & cultoribus deserta est. *L. Annius Antoninus Verus* inter *Concordiam* & *Altinum* apoplexiâ extinctus est. Ad xxv lapidem à *Patavio* in mediis stagnis marinis regina nunc *Italicarum urbium* conspicitur (e) *Venetia* sive *Venetie* urbs; insulis compluribus superstructa, subitis incrementis & imperio, quam antiquâ origine, clarior. Etenim *Theodorici Gothorum Regis* & *Cassiodori* tempestate nulla ibidem fuit opidi forma; sed *Cycladum* similitudine per æquora longè patentia domicilia, quæ tamen postea, quum *Longobardi Alboino* duce *Venetiam* regionem invaderent, in opidi formam congregata fuerunt. Ex tam tenuibus principiis, intra paucorum seculorum spatium, tam potens facta est civitas.

ϵ (f) *Aquilegia* ad *Natisonis* ripam, haud procul à litore maris Adriatici olim fuit urbs opulenta, quam ditem reddidit situs negotiationibus maximè opportunus. Claustrum & propugnaculum Italiæ fuit ab ea parte. Quare eam duo Consulares viri contra *Maximinum* præoccuparunt. Sic postea *Constantinus* contra *Constantium* fratrem; sic deinde *Maximus* contra *Theodosium Imperatorem* eandem præoccupare studuerunt. Caput fuit totius *Venetie* sub posterioribus Imperatoribus. Eam urbem *Hunorum Avarumque Rex Attila* expugnavit ac diruit. Hodiè ad exiguas reliquias redacta à paucis habitatur piscatoribus. *Ruffinus*, qui *Josèphi* Scriptoris *Judaici* quædam in *Latinum* convertit sermonem, fuit *Aquilejensis*.

ζ (g) *Forum Julii* montibus undique cinctum instar *Theatri* esse docent, quisitum ejus pingunt.

H E K E L I I.

[e] A *FRIDERICO I* fundatâ, ubi insigni cum laude quàm diutissime docuit *Osavus Ferrarius*, O-rator celeberrimus, in cujus locum *Cajolus Patinus Philo-*

(a) *Patavium*. (b) *Altinum*. (c) *Opitergium*. (d) *Concordia*. (e) *Venetie* urbs. (f) *Aquileja* *Ruffini* patria. (g) *Forum Julii*.

lii, nunc vulgo *Civitas di Friuli*; n *Julium Carnicum*, nunc *Zuglio*, in ruinis inter *Tilavemptum* fluvium & *Alpes*: *Vedinum*, vulgo Germanis nunc *Wei-* Julium
Carnicum.
Vedinum.
Noreia.
Tergeste.
Timavus fl.
den, Italis *Udene*. Circa *Venzonum* & *Noreia* fuit *Tauriscorum* urbs, qui in-
de postea *Norici* trans *Alpes* dicti. *Tergeste* item, vulgo nunc *Trieste*, clara
olim *Histrorum* primùm urbs, post *Romanorum* fuit colonia, *Carnorum* pro-
vinciæ attributa. Sed in primis celebratus in hac ora fuit *Græcis* pariter
ac *Latinis* monumentis *Timavus* amnis, inter *Aquilejam* & *Tergeste*, septem
capitibus exoriens, uno ostio post mille haud amplius passus in mare e-
missus.

X. Post *Carnos* igitur est n *Histria*, & populi *Histri*. Regio seu *Peninsula* Histria.
Pola.
Parentium
Ægida.
Nesactium.
inter *Formionem* & *Arsum* amneis in mare procurrit. Caput gentis fuit
Pola, à *Colchis*, *Jasonem* & *Medeam* persequentibus, olim condita. Inde ce-
lebrata opida, *Parentium* & *Ægida*, nunc *Parento* & *Cabo d' Istria*: item n *Ne-*
sactium ad *Arsum* fluvium, nunc *Castel Nuovo*.

Philologorum ac Medicorum illustrissimus & Antiqui-
tatum nobiliorum Stator incomparabilis, tenuitatem
meam Ann. MDC LXXXII, d. 17. Jun. Styl. nov.
præter meritum, quod mente agnoscam perpetuò
gratissimâ, promissis uberioribus additis, erat pro-
vecturus. Clarent inter Medicos quoque ibidem *An-*
tonius & *Dominicus de Marchettis*, *Jo. Fortis* & *Ja-*
cob. de Pigbi.

BUNONIS.

n *Julii Carnici* vestigia exigua nunc exstant, inter
Crucis montem *Tilavemptum* Deamque ad *Butim*
annes sita, III millia passuum supra *Tolmetium*
opidum.

ð (a) *Noreia* fuit olim circa opidum *Venzonem*.

• In *Carnis* est vicus vulgo *S. Canzan* dictus: apud
quem ex montis excelsi radicibus magna vis aquarum
per complures fontes magno cum strepitu erumpit;

moxque cuniculo subterraneo tota conditur ita, uti
nusquam amplius appareat, donec post XIV miliaria
apud vicum vulgo *S. Giovanni di Cberso* dictum, ite-
rum cum pluribus ingentibusque eructetur fontibus
eâ naturâ præditis quam *Timavi* fontibus ascripse-
runt veteres. (b) *Timavus lacus* à mari abest III
miliaribus, de quo apud *Livium* l. 41.

x (c) *Histriæ* termini habentur ab *Ortu Arsiæ*
amnis *Italiæ* finis: à *Septemtrionibus* *Alpium* juga:
ab *Occasu* à *Venetis* *Timavo* flumine, à *Carnis* *For-*
mione submovebantur. *Formionem* fluvium *Istriæ*
terminum ramen statuit *Plinius* l. 3. c. 18. *Isthmus*
ejus est inter *Arsiæ* fontem & proximam *Formionis*
ripam.

• *Nesactium*, quod *Italiæ* finem facit *Ptolemæus*,
fuit ad ostium *Arsiæ* fluminis dextra ripa.

(a) *Noreia*, *Venzon*. (b) *Timavus lacus*. (c) *Histriæ* termini.

C A P. XXV.

De Gallis Cisalpinis.

I.

Gallicæ gentes trans *Padum* fuere, *Libici*, *Lævi*, *Insubres*, *Orobii*, *Ce-* Libici.
Vercellæ.
Lævi.
nomani. a *Libicorum* caput fuere ß *Vercella*, nunc *Vercelli*; γ *Lævorum*
δ *Tici*.

BUNONIS.

a (a) *Libici* seu *Lebecii* & *Libecii* terminos ab *Oc-*
casu habuerunt *Orgum* flumen: à *Septemtrionibus*
Alpium radices: ab *Ortu* *Guniam* fluvium: à *Meri-*
die *Padum* inter *Guniæ* & *Orgi* confluentes.

ß In *Campis Vercellensium* cum *Cimbris* pugnârunt,
& cruenta victoria potiti, *C. Marius* & *Q. Catulus*.

γ (b) *Lævi* ab *Occasu* habuerunt *Guniam* fluvium;
à *Meridie* *Padum*; ab *Ortu* *Lambrum* fl. à *Septem-*
trionibus lineam super *Novariam* à *Gunia* ad *Biagra-*
sum oppidum ducendam: Inde minor *Ticinus* qui in
Lambrum confluit: ab hoc confluyente alia rursum li-
nea ducenda est ad *Adduæ* *Padique* confluentes.

REISKII.

I Hæc *Cisalpina* *Gallia* quàm primùm *Italiæ* ac-
cessit, vel *nova* *Italia*, vel *accessoria* vocabatur, & ab
Octavii *Aug. Cæsaris* ætate regiones octavam, nonam,
decimam atque undecimam comprehendebat, *Vica-*
rio *Præfecto* prætorio commissas. Caput inter reli-
quas *Mediolanum* extitit, quam *Μετρόπολις* *Ιταλίας*
Athanasius *Patresque* *Sardicenses* nuncupant, nec ab
Rom. Episcopo dependentem *Salmasius*. *Blondellus*,
Petrusque de *Marca* lib. I, cap. VI, comprobant.
Huic toties obsessæ pro *Lombardia* coercenda, toties
captæ ac funditus everstæ, dum *Germanici* *Cæsares*
incumbunt, *Italia* æque tota sensim nostro imperio
subdu-

(a) *Libicorum* termini. (b) *Lævorum* fines.

Ticinum.
Novaria.
Insubres.
Mediolanum.
Laus Pompeja.
Forum Diug.
Moguntiacum.
Orobii.
Comum.
Bergomum.
Forum Licinii.
Cenomani.
Brixia.
Cremona.
Mantua.
Ananes.
Placentia.

δ Ticinum, nunc Pavia : eorundem fuit & Novaria, nunc Novara.

II. ζ Insubres omnium Gallicarum in Italia gentium fuere validissimi. Caput eorum n̄ Mediolanum, vulgò nunc Italis Milan, German. Meyland. Opida hinc clara; δ Laus Pompeja, nunc Lodi; Forum Diuguntorum, nunc Crema; Moguntiacum sive Modicia, nunc Monza.

III. ι Orobiorum fuere & Comum, & Bergomum, Forum Licinii, nunc vulgo Comum, Bergamo, Berlasina.

IV. Ultra Insubres Orobiosque incoluere ad Venetiam usque μ Cenomani; quorum caput Brixia; nunc Brescia, sive Bressa. Prætereà celeberrimæ urbes, ν Cremona, & ξ Mantua, à Tuscis quondam condita.

V. At cis Padum Gallici populi fuere Ananes, Boji, Senones. ο Ananes Liguriæ continuabantur circa π Placentiam Romanorum coloniam, vulgo nunc Placenza.

VI. Inde

subducitur. Sed res illæ mediæ fuerunt ævi; Ultimi sunt gentes illæ quarum hæc fit mentio, Boji permultis etiam migrationibus famosi: Horum tria genera Vellerus, Golzius, Spanheimius numerarunt; unum Vindelicos inter Bavarosque, alterum in Bojemia vel Bojohemia; Tertiumque in Allemannia, sive Suevia kodierna.

BUNONIS.

δ (a) Ticinum à flumine nomen accepit [a]. Bello Punico secundo vicus tantum fuit, cum inter Hannibalem & P. Cornelium Scipionem Africani patrem apud Ticinum annem, haud ita procul à Pado, prælium fieret. Ea pugna Scipio victus in hostium venisset potestatem; nisi protectum eum prætextatus filius ab ipsa morte rapuisset. Gothorum Duces sedem regiam hinc posuerunt. An. 1525, Franciscus I Galliarum Rex à Caroli V Imperatoris copiis ad hanc urbem acie superatus, captus, & in Hispaniam abductus est.

ε Novaria à flumine nomen habet.

ζ (b) Insubribus à Meridie finitimi fuere Lævi: à Septentrionibus Lepontii & Orobii: ab Occasu supra parte Novariæ fluvii, vulgò la Gogna dicti, à Libicis submovebantur: ab Ortu habuerunt Cenomanos.

η (c) Mediolanum [b] jam inde 222 annis ante Christum natum magna & frequens exstitit urbs: splendorem & dignitatem perpetuò custodivit; licet maximis bellis sæpe petita. Ausonius Poeta eam versibus celebravit. D. Ambrosius Episcopatum urbis olim tenuit, à civili Administratione Liguriæ ad munus Ecclesiasticum vocatus. [c]

θ (d) Laus Pompeja à Bojis Gallis condita, cum primum in Italiam venissent; Fridericus Imperator eam urbem à Mediolanensibus destructam in tutiori loco restructit; quod est opidum Lodi tribus millibus passuum à Laude veteri distitum.

ι (e) Orobii ab Occasu habuere Lepontios: à Septentrione eosdem Lepontios: deinde Euganeos: & à Meridie Insubres.

κ (f) Comum Lario lacui appositum. Postea Novum Comum dictum, originem dedit Plinio Juniori, qui Bibliothecam illic dedicavit, & pecunias in alimenta ingenuorum puerorum subministravit; ut ipse scribit lib. 1. Ep. 8. Paulus Fovius quoque fuit No-

vocomensis. In agro Comensi, ad Lacus Larii Orientale litus, fons est mirandæ naturæ, quem ter in die stans auctibus ac diminutionibus crescere & decrescere, tradit idem Plin. l. 4. epist. ult.

λ Bergomum olim videtur fuisse caput gentis.

μ Insubribus ab Ortu solis continuabantur (g) Cenomani inter Padum & Alpium radices ad Venetos usque porrecti.

ν (h) Cremona à Gallis Cenomanis olim videtur condita. Sub initium imperii Vespasiani ab hujus militibus igni tota absumta est, sed confestim restaurata. Ejus urbis cives, quod Antonii partes fuissent secuti, ab Augusto agro multati sunt.

ξ (i) Mantua nomen & ortum dedit (k) Baptista Mantuano monacho. (l) Virgilius ad Mantuam in pago, qui (m) Andes dictus, natus est. Quo vero situ locus iste fuerit, incertum est: quanquam Mantuani nunc eum esse contendunt, qui II millia passuum ab urbe distitit vulgò nunc dicitur Petolo. Ipsa urbs Mantua licet in paludibus sita natura & arte munitissima sit, nuper tamen anno 1630, à Cæsarianis militibus intercepta est.

ο (n) Ananes sive Anamani fuere inter Ligures, Bojos, Cenomanos & Lævos.

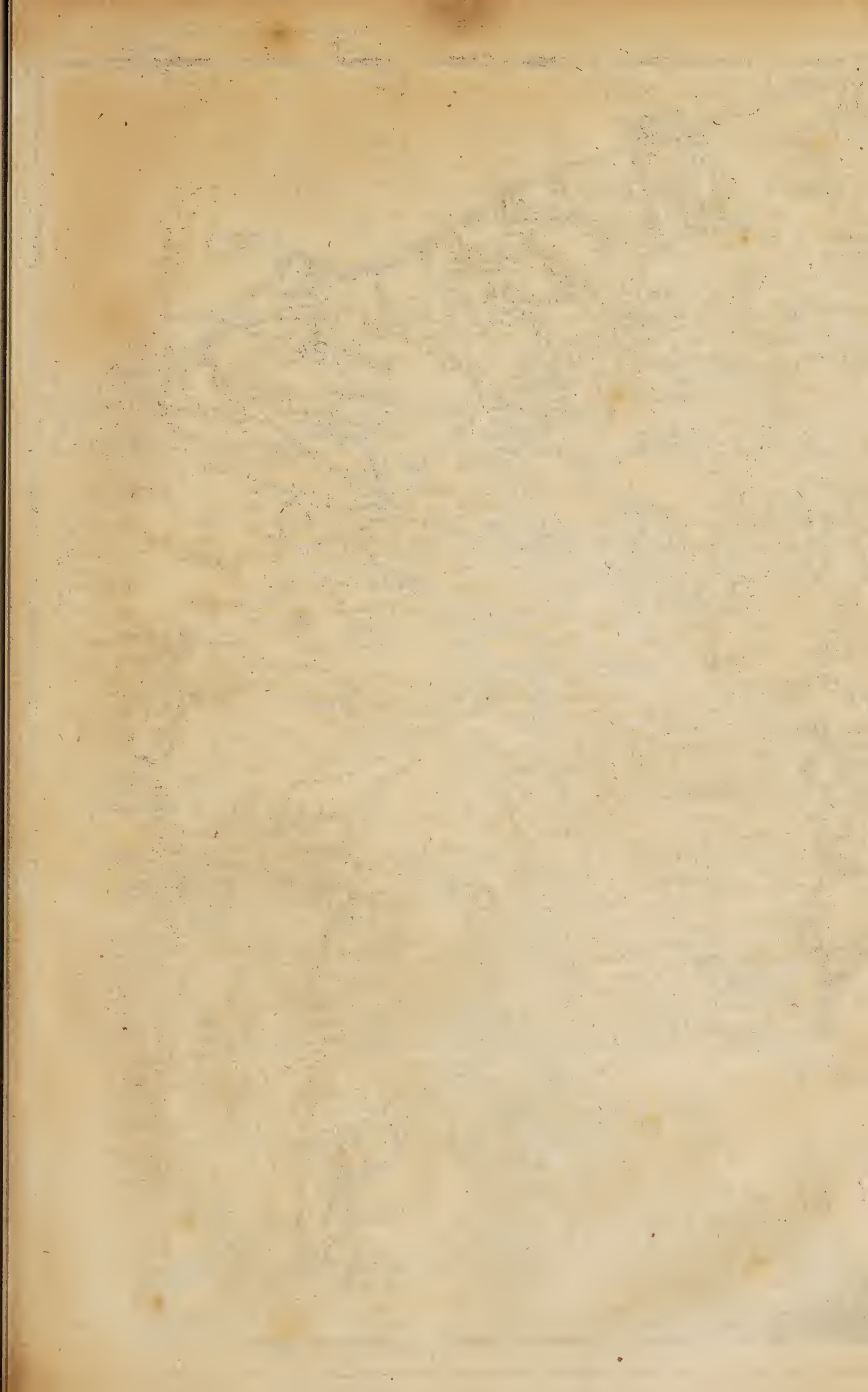
π (o) Placentia ad Padum sita nomen sortita à placendo; pulcherrimum habuit amphitheatrum extra urbem, quod eam oppugnante Cæcina conflagravit. Haud longè infra Placentiam fuit (p) Vicumvia seu Vicumvia emporium sive castellum; ad quod quum incondita turba xxxv millium Hannibali occurrisset, à paucis Pœnis fusi sunt. Cæterum apud Placentiam Trebia fl. in Padum confluens nobilitatus est Romanorum clade, quam à Pœnis Hannibale duce acceperunt. Tunc enim ipsi, quum se ignibus & oleo fovissent, Sempronium Cos. & Romanos suâ hyeme vicerunt. Placentia à Pœnis Amilcare duce direpta & incensa est. Placentinus ager vellere & pecoribus ditissimus est; unde Casei Parmenses proveniunt.

HEKELII.

[a] In hac Urbe est Academia, quæ à Carolo M. non diu post Parisiensem erecta esse creditur. Is enim Imperator ad conservandam, propagandamque veram doctrinam Christianæ Religionis, quosdam Sapientiam profitentes Ticinum misit, ut illam ibi in animos hominum infunderent. Jason celeberrimus JCro-

rum

(a) Ticinum. (b) Fines Insubr. (c) Mediolanum. (d) Laus Pomp. (e) Orobiorum fines. (f) Comum. (g) Cenomanorum fines. (h) Cremona. (i) Mantua. (k) Baptista. (l) Virgilii patria. (m) Andes. (n) Ananes. (o) Placentia, (p) Vicumvia.

ETRURIA
LATII
UMBRIE
PICENI
SABINORUM
et
MARSORUM
Vetus et Nova
Descriptio

Iohan. Senex sculp.

Amyclan. Sin.
n. Caietanus

VI. Inde sequebantur ρ *Boji*, secundum Infubres maxima potentissimaque Gallorum Italicorum gens. Caput eorum fuit σ *Bononia*, nunc vulgo *Bologna*; *Felsina* ante dicta, cum caput Hetruscorum esset. Inde opida nobilia τ *Parma*, υ *Brixellum*, ϕ *Regium Lepidi*, χ *Mutina*, $\downarrow$ *Forum Cornelii*, ω *Faventia*, α *Forum Livii*; quæ nunc vulgo *Parma*, *Brisello*, *Reggio*, *Modena*, *Imola*, *Faenza*, *Forli*.

VII. Postremi Gallorum in Italia fuere β *Senones*, inter *Ravennam* & *Æsim* flumen, quod nunc *Fesi*, prope *Anconam*, partem Umbrorum agri incolentes. Caput heic gentis constituere γ *Senam Gallicam*, sive *Senogalliam*, vulgo *Sinogaglia*. Reliqua hujus oræ opida in Umbris dicemus.

rum multos annos in ea est professus. *Baldus* eorum Antesignanus heic postremam suam doctrinam effudit, moritur denique, & in Conventu *Minorum* sepelitur. Unde *felix Academia* dicitur. Leg. *Francisci Schotti* Itinerarium nobiliorum Italix Regionum Part. I. p. 131, Seq.

[b] Præclara olim Imperii Sedes.

[c] Hujus Vita elegantissime descripta est à celeberrimo Theologo atque Polyhistore, *Theophilo Spizelio*, Evergeta meo magno, in ita dicta *Vet. Academ. JESU CHRISTI* p. 129. seqq.

B U N O N I S.

ρ (a) *Boji* conterminos habuerunt *Anamanos*, *Cenomanos*, *Venetos*, *Senones* & *Ligures*.

σ (b) *Bononiam* prima nobilitavit *Academia* Italix: in via *Æmilia* post *Mutinam* inter *Rhenum* & *Idicem* amnes sita est.

τ (c) *Parma* ad fl. cognominem; unde ortus *Cassius Severus*, qui *Elegias* & *Epigrammata* conscripsit.

υ (d) *Brixellum* ad *Padum* est, nobilitatum interitu *Othonis* Imperatoris, qui exitum pugnae *Bedriacensis* hic exspectans, quum cladem suorum accepisset, pugioni incubuit.

ϕ (e) *Regium Lepidi*, antea *Forum Lepidi*, etiam simpliciter *Regium* dictum, in via *Æmilia* situm est. *M. Brutus* à *Cn. Pompejo* interfectus est apud *Regium*.

χ In eadem via *Æmilia* (f) *Mutina* nobilitata maximè fuit civilibus inter *Augustum* & *Antonium* bellis; quum illic *Antonius Brutum* obsideret: *Augustus* verò cum *Hirtio*, & *Pansa*, coss. ea obsidione *Brutum* liberarent. Inter *Mutinam* & *Bononiam* est illa (g) *Rheni Insula*, in qua bello *Mutinensi* deposito, provinciarumque partitione, *Triumviratus* inter *Augustum*, *Antonium* & *Lepidum* constitutus est.

$\downarrow$ (h) *Forum Cornelii* in medio *Faventia* & *Claterna* situm est. Hic *S. Cassianus* natus, qui *Brixiano* Episcopatu pulsus, scholam in patria sua aperuit, & *Martyrium* consummavit.

ω Ad (i) *Faventiam*, in eadem via *Æmilia* sitam, *Carbo* à *Syllanis* victus Italiaque pulsus est.

α *Forum Livii* in via *Æmilia* ad *Utensis* fl. ripas situm est. Hic *Athaulfus* *Gothorum* rex *Honorii* Imperatoris sororem germanam *Placidiam* matrimonio sibi copulavit.

β *Senonum* gens sedibus suis ad mare *Hadriaticum* à *M. Curio Dentato* pulsa; ac demum à *P. Cornelio Dolabella* planè omnis deleta fuit.

γ *Senogallia* ad *Misi* fl. ostium, *maritima* *Umbria* urbs, post exactos à *M. Curio Dentato* ex his locis *Gallos*, facta est *Romanorum* colonia Anno *Urbis* conditæ 463. *Pompejus* ad hanc urbem vicit *Marium*, eamque diripuit.

(a) *Boji*. (b) *Bononia*. (c) *Parma*. (d) *Brixellum*. (e) *Regium Lepidi*. (f) *Mutina*. (g) *Insula Rheni*. (h) *Forum Cornelii*. (i) *Faventia*.

C A P. XXVI.

Etruria & Umbria.

I.

Gallix Togatæ jungebatur à meridie à *Etruria*, sub *Apennino* monte. Etruria. jus incolæ *Etrusci* sive *Tusci*; Græcis *Tyrrheni* dicti. Sed horum prima sedes fuit, ut antè dictum, trans *Apenninum*, ab utraque *Padi* ripa; unde à *Gallis* expulsi, intra *Apenninum*, mare *Inferum* & *Tiberim* *Macramque* amnes confederunt, duodecim urbibus totidemque Principatibus inter se constitutis.

XII Urbes & Principatus Etruscorum.

B U N O N I S.

α *Etruria* (a) *Vetus* seu *Circumpadana* iisdem finibus inclosa fuit, quibus deinde *Gallia Circumpadana*: Nempe trans *Padum* ab *Occasu* fuit *Orgus* amnis,

à *Septemtrionibus* fuere radices *Alpium*, ad *Veronam* usque; hinc *Athesis* ad ostium usque: ab *Ortu* mare *Hadriaticum* & cuncta *Padi* ostia accolebant *Tusci* *Ravennam* usque. At (b) posterior *Etruria* cingebatur

(a) *Veteris Etruriæ* fines. (b) *Posterioris Etruriæ* fines.

Urbium nomina hæc sunt; *Vetii*; & *Volsinii*, & *Clusium*, & *Perusia*, & *Cortona*, & *Arretium*, & *Falerii*, & *Volaterræ*, *Vetulonii*, *Rufellæ*, *Tarquini*, & *Cære*. Ex his hodieque exstant; nominaque vulgaria habent ista; *Bolsena*, *Chiusi*, *Perugia*, *Cortona*, *Arezzo*, *Civita Castellana*, *Volterra*, *Grosseto*, *Cerveteri*. Reliquarum & *Veji* ad XII lapidem ab urbe Româ fuere, circa opidum nunc *Scrofano*; & *Vetu-*

tur à Septemtrionibus *Apennino monte*; ab Ortu *Tiberi flumine*; à Meridie *Mari Infero*; quod de ejus nomine *Tuscum*, *Etruscum*; & *Tyrrhenum* appellatum est. *Tiberi* & montium jugo ab Umbris fuere submoti *Tusci*; & *Macra fl.* à *Liguribus*.

β (a) *Volsinii* five *Vulvini*, ad lacum *Volsiniensem*: olim potentissimi *Etruscorum* *Volsinienses*, in luxuriam demum prolapsi reip. administrationem & bella gerenda servis commiserunt; qui dominis suis oppressis remp. occuparunt. Sed domini à Romanis adjuti, subactis denuo servis, in libertatem restituti sunt.

γ (b) *Clusium*, ad paludem *Clusianam*, in longitudine spatiosam, in latitudine angustam, per quam *Clanis fl.* ad *Tiberim* fertur; urbs pervetusta, olim *Camers* dicta, *Volsiniis* xxv millia passuum distans; *Porfennæ* fuit regia; qui *Tarquinius* Româ egestos reducturus, *Mutii Scaevola*, *Horatii Coclitis*, & *Clælia virginis* deterritus virtute, pacem cum Romanis inivit. Ad *Clusium* fuit (c) *Labyrinthus Porfennæ*, de quo *Plinius* lib. 36. cap. 13.

δ (d) *Perusia* à *Cortona* xx millia passuum in Ortum est, & ipsa urb. antiquissima; calamitate illâ nobilis, quam experta est, quum *Octavius Augustus L. Antonium*, *Marci* fratrem, intra *Perusiæ* muros redigisset, & ad deditionem compulisset: *Antonium* inviolatum dimisit, & militibus ignovit; sed magis irâ militum, quam voluntate ducis sæviturum est, non tantum in *Perusinos*, verum etiam in Romanos, eosque viros primarios, quorum plurimi equites & senatores ad aram *D. Julii Cæsaris* mactati sunt instar victimarum. Quidam opidanorum rebus & penatibus suis ignem subjecit, & se gladio transfixum intulit flammæ; quæ ventis agitata totam corripuit urbem; adeoque concremata sunt omnia; excepto uno *Vulcani* templo. Sed post tantam calamitatem, statim resurrexit, & ab hac nova instauratione dicta est *Augusta Perusia*. Cæterum *Perusini* fuerunt *Baldus*, ejusque frater *Angelus de Ubaldis*, *Jcti*. *Bartolus* etiam in hac urbe jus civile didicisse scribitur. Inter *Perusiam* & *Cortonam* magnus conspicitur lacus, (e) *Thrasymenus*: propius *Perusiam* est, quam *Arretium*, unde etiam *Perusinus* dictus. Insignitus est ingenti illa clade, quam hic bello *Punico II* ab *Hannibale* acceperunt *Romani Flaminio* *Cos.* Tantis fuit pugnantium ardor, ut gravissimum terræ motum non senserint.

ε (f) *Cortona*, Græcis *Croto* dicta, ab *Arretio* est xiv millia passuum, urbs pervetusta, quippe quæ longè ante bellum *Trojanum* exstitit. *Pelasgi* enim, *Tarcone* Duce, hanc tum *Umbrorum* urbem magnam & florentem ceperunt, eaque pro belli arce contra *Umbrorum* usi sunt. *Herodotus* suâ adhuc ætate *Pelasgicâ* linguâ usos *Cortonenses* testatur lib. 1.

ζ (g) *Arretium* five *Arretium* ad *Arnum* amnem est [a].

η (h) *Falerii* iterum memorantur hujus capituli f. 6.

θ (i) *Volaterræ* urbs ab *Arno* & *Pisis* ad tricesimum circiter lapidem, haud procul dextrâ *Cecinæ* ripâ, in valle profunda supra collem excelsum sita est. Huc confluerunt à *Sylla* proscriptorum quidam; qui quatuor cohortibus armatorum constitutis, per biennium tolerata oppugnatione, tandem publicam fidem secuti, loco cesserunt. Hodie antiquitatum monumentis clara est. Ad mare usque pertinuisse ejus agrum indicio sunt (k) *Vada Volaterrana*: quibus contiguæ sunt (l) *Salinæ Volaterranæ*. Ab hac urbe xiv millia passuum sunt (m) *Aquæ Volaterranæ*; prope quas lacus quidam exigui, sed profundi admodum, aquarum scaturigine semper ebullientes; unde odor sulphuris tam pravus exit, ut volucres supervolantes illic mortuæ decidunt. Aquæ, voraginibus veluti subjecto igni perpetuo æstuantibus, ad ix pedes cum strepitu ingenti & horrendo fragore in altum egerunt, rursumque in sese recidunt. Fervor tantus est, ut injecta animalia statim decoquantur, ossaque carnibus nudata emergant.

ι (n) *Cære* opidum, *Pelasgis Argylla* dictum, iv millia passuum à mari in saxeo tumulo situm est. In magna fuit apud Græcos existimatione ob justitiam simul & fortitudinem: quippe abstulit latrociniiis, quanquam potentissima foret: & apud *Delphos* thesaurum consecravit, qui *Argyllanorum* vocatus. Rex *Cæretanorum* fuit *Mezentius*, qui *Turno* auxilia tulisse fertur. *Cæretani* *Gallôs*, qui *Romam* ceperant, debellarunt & *Romanos* ad se confugientes, æternumque ignem & *Vestales Virgines* conservarunt. (o) *Aquæ Cæretanæ* opido vicinæ fuere celebres, propter eos, qui valetudinis causâ eò commeabant: plerique nunc interpretantur *Aquas Stilianas* vi millia passuum ab opido *Cære* distitas. (p) *Cæretanus amnis* is fuerit, qui huic opido proximus est, vulgò nunc *Vacina* fume.

κ (q) *Veji* urbs in excelsis & undique abrupto saxo sita, cum *Romanis* grave & diuturnum gessit bellum, ac decennem sustinuit *Romanorum* obsidionem. Quum *Romani* ad *Alliam fl.* à *Gallis* fusi fugatique essent, multi eorum, trajecto *Tiberi* huc incolumes evaserunt: quumque *Roma* ab iisdem *Gallis* capta & incensa esset, agitarunt tribuni plebem, ut relictis ruinis, in urbem *Vejos* migrarent: cui tamen rei obstitit *Camillus*.

HEKELII.

[a] Situm est in planitie gratiosa, & inter duodecim *Hetruriae* Urbes relatum. *Romanis* in triginta millibus aureorum auxilio fuit, & *Scipioni* in *Africam* ituro frumenti modios centum viginti millia dedit. Vicissitudine suorum Principum multum detrimenti perpeffum est, & diutinum *Hetruriae* Spectaculum miserabile extitit, quoad *Cosmus*, *Dux Florentiæ*, ejus admi-

(a) *Volsinii*. (b) *Clusium*, *Camers*. (c) *Porfennæ* *Labyrinthus*. (d) *Perusia*. (e) *Lacus Thrasymenus* qui & *Perusinus*. (f) *Cortona*. (g) *Arretium*. (h) *Falerii*. (i) *Volaterræ*. (k) *Vada Volaterrana*. (l) *Salinæ* *Volaterr.* (m) *Aquæ* *Volaterr.* (n) *Cære*. (o) *Aquæ* *Cæretanæ*. (p) *Cæretanus* *amnis*. (q) *Veji*.

λ *Vetulonii* fuere prope litus inter *Plombinum* & *Massam* opida; *Rufella* vulgò nunc dicitur *Bagni di Roselle*, id est, μ *Aqua Rosellarum*. ν *Tarquiniorum* vestigia jacent supra *Cornetum* opidum.

II. Celebres prætereà urbes in Etruria fuerunt, ξ in littore; ο *Luna* trans *Macram* fluv. sed *Etruscorum* tamen opidum, portu nobile, nunc π *Erici*; inde π *Pise*, nunc *Pisa*; ρ *Portus Liburnus*, sive *Hercules Liburnus*, nunc *Livorno*; σ *Populonia*, cujus vestigia extant prope *Plombinum*. τ *Telamon*, nunc *Telamone*; υ *Cosa*, nunc *Ansidonia*; φ *Graviscæ*, quondam infra *Cornetum*; χ *Centum Celle*, nunc *Civita Vecchia*; & ι *Alsiim*, nunc *Palo*.

III. Intus in mediterraneo, θ *Nepete*, α *Sutrium*, β *Falerii Faliscorum*, γ *Fanum Voltumnæ*,

Luna.
Pisæ.
Portus Liburnus.
Populonia.
Telamon.
Cosa.
Graviscæ.
Centum Cellæ.
Alsiim.
Nepete.
Sutrium.
Falerii F. F.
Fanum Voltumnæ.

administrationem recepit, ab eo enim tempore restitui cœpta est.

BUNONIS.

λ (a) *Vetulonii* & *Vetulonium* urbs fuit inter *Populonium* & *Turrim S. Vincentii*, III millibus passuum à mari, circa *Linceum* amnem, qui hodiè *Cornia* dicitur, & *Caldanas paludes*.

μ Haud longè à litore & *Prile* lacu sunt (b) *Aquæ Rosellarum*, juxta quas in colle conspiciuntur insignes ruinae præclari quondam opidi, quod pastoribus nunc & pecudibus habitatum, vulgò *Moscona* dicitur; ruderà illa sunt antiquæ illius urbis, quæ *Rufellæ* dicitur.

ν *Tarquinius L. Tarquinius Priscus* Romam migravit & Rex ibi factus est. A *Tarquinio Superbo* exfulante persuasi *Tarquinienses* Romam legatos miserunt, & pro eo senatum populumque deprecati sunt; quin aperta vi reditum *Tarquiniis* conficere conati sunt. *Falisci* & *Tarquinienses*, complaribus suorum habitu sacerdotum subornatis, faces & angues furiali habitu præferentes, aciem Romanam turbârunt. *Frontin.*

ξ Primum Etruriæ opidum ab amne *Macra* fuit:

ο (c) *Luna* opidum cum portu maximo & pulcherrimo, & promontorio. Opidum hoc postea *Portus Ericis* appellatus est. Quam totum hoc litus *Ligusticum*, adeoque omnis *Alpium* maritimarum tractus, marmore scateat; præcipuæ lapicidinae in portu & sinu *Lunæ* fuerunt; Hinc *Lunense* & *Ligusticum marmor* celebratur. *Plinius Lunensem caseum* prædicat magnitudine, qui ad singula milliâ pondo prematur: idem *Plinius* ex Etruriæ *vinis Lunensi* palmam tribuit.

π (d) *Pisæ* seu *Pisa* urbs ad *Arni* fl. ostium aliquot seculis ante *Trojanum* bellum condita est. Mare, quod inter *Populonium Promontorium* sive *Plumbinum* opidum & *Lunæ* promontorium curvo litore recipit *Arnum* fl. (e) *Pisanus* appellatur sinus. Ad ipsum *Arni* ostium fuit (f) *Portus Pisanus*. Triâ milliâ passuum à *Pisis*, qua *Lucam* itur, conspiciuntur (g) *Aquæ calidæ Pisanæ*.

ρ *Livorno* hodiè emporium cum portu nobile est. *Liburni* olim navibus citis & levitate præcipuis insignes memorantur: unde *Romani* naves levitate & celeritate præstantes *Liburnicas* appellarunt.

σ (h) *Populonia* sive *Populonium* situm fuit in promontorio sublimi, quod præruptum in mare excurrit, in speciem peninsulæ. Rudera ejus conspiciuntur III

millibus passuum à *Plumbino* opido, quod ex ruinis ejus originem traxit. Ex illo loco *Æthalia*, *Corfica* & *Sardinia* insulæ conspiciuntur. Navale *Populoniæ* hodiè vocatur *Porto Baratto*. (i) *Promontorium Populonium* extremo suo in mari excursu, quo opidum *Plumbinum* ei impositum est, vocatur nunc *Capo di Campana*.

τ Inter *Umbronis* ostium & promontorium *Cosanum* est (k) *Telamon* opidum. In exiguo illo promontorio, quo *Portus Telamon* clauditur, circa *Telamonem* victi sunt *Galli Cisalpini* à *Cos. Emilio Papo*, XL milliâ cæsi & X milliâ capti cum Rege *Congolitano*. *Polyb. l. 2.*

υ (l) *Cosa*, *Cosæ*, sive *Cossæ* urbs paulum à mari recedit. Subjacet ei (m) *Portus Herculis*. Ab urbe illa (n) *Promontorium* dictum est *Cosanum*: quod etiam *Promontorium Argentarium*. Inter *Martam* & *Minionem* amnes fuit.

φ *Graviscæ* seu *Graviscæ* urbs à gravitate soli & aeris appellata, funditus interiit; nec fuit eo loco, ubi hodiè est opidum, vulgò *Corneto* dictum.

χ (o) *Centumcellæ* opidum vulgò *Cincellæ*, & *Civita Vecchia*, id est *civitas vetus* dictum, nobilissimum inter *Neapolim* & *Liburnum* portum, vulgò *Livorno* seu *Ligorno*, habet in litore portum, *Ptolemæo* dicitur (p) *Portus Trajani*.

ι *Palo* est villa gentis *Farnesianæ*, quo loco olim fuit *Alsiim* opidum.

θ (q) *Nepete* opidum inter *Sutrium* & *Falerios* jacet, à *Sutrio* abest ad IV milliâ passuum.

α (r) *Sutrium* Roma distat circiter XXV milliâ passuum. *Camillus*, *Etruscis* victis, *Sutrinis* urbem, quam isti occupaverant, restituit. Proverbium est apud *Plautum*; *Quasi Sutrium eant*.

β *Romani*, xxx circiter milliâ passuum distantes à *Faleriis*, urbem appellarunt (s) *Falerios*, & gentem atque agros *Faliscos*. *Camillus* hanc urbem obsidens principum liberos, à ludimagistro proditos, non accepit; sed verberibus proditorem in opidum redigendum pueris illis tradidit. Quo facto opidani permoti *Romanis* sese deditere. Sita fuit urbs illa ad viam *Flaminiam* inter *Oculos* & *Romam*, in arduo monte, adeoque loco natura munito. Ad hanc urbem fuit (t) *Junonis Faliscæ* lucus & *fanum*.

γ (u) *Fanum Voltumnæ* haud longè à *Volsiniensi* lacu in *Cimini* montis jugo situm, publicis universæ Etruriæ conventibus olim celebratissimum fuit. Fuisse

(a) *Vetulonii*. (b) *Aquæ Rosellarum*. (c) *Luna* op. cum portu & promontorio. (d) *Pisæ*. (e) *Sinus Pisanus*. (f) *Portus Pisanus*. (g) *Aquæ Pisanæ*. (h) *Populonia*. (i) *Promont. Populonium*. (k) *Telamon* opidum, portus & promontorium. (l) *Cosæ*. (m) *Portus Herculis*. (n) *Promont. Cosanum* seu *Argentarium*. (o) *Centumcellæ*. (p) *Portus Trajani*. (q) *Nepete*. (r) *Sutrium*. (s) *Falerii*, & *Falisci*. (t) *Junonis Faliscæ* lucus. (u) *Fanum Voltumnæ*.

Hortanum. *Voltumnae, Hortanum*: quæ vulgò nunc *Nepe, Sutri, Civita Castellana, Viterbo*
Herbanum. & *Orti*. Inde e *Herbanum*; quæ postea Urbs vetus, nunc *Orvieto*. ζ *Suana* &
Saturnia, &c. n *Saturnia, Sena, Florentia, Pistoria, Luca*, nomina antiqua retinent.

IV. Tuscis jungentur ad Tiberim fluv. *Umbri*. Sed hi ab initio ad
Umbria an- utrumque mare latè incoluerunt, unde fluvius, mediam postea Etruriam se-
tiquior. cans, *Umbro* olim, nunc *Umbro*. Ab Inero mari eos rejecerunt *Etrusci*;
Umbro fl. à Supero *Senones Galli*, at his à Romanis deletis, *Umbria fines* fuere in Roma-
Umbriae po- no Imperio ab Austro *Nar* amnis, vulgo *Nera*, in Tiberim confluens; ab
steriores fi- Occasu *Tiberis*, & trans Apenninum *Bedesis*, nunc *Ronco*, apud Ravennam
nes. mare Hadriaticum petens; à Septentrionibus ipsum hoc mare; ab Ortu *Æsi*
fluvius, & inde linea ducta ad *Naris fontes*.

V. Urbes in ora Hadriatici sinus; δ *Ravenna, Ariminum, Pisaurum, Fa-*
Umbriae o- *Fanum Fortunæ, & Sena Gallica*, supra dicta: nomina vulgaria nunc sunt, *Ra-*
pida mariti- *venna, Rimino, Pesaro, Fano, Sinigaglia*. Intus μ *Cæsena, Sarsina, & Urbi-*
ma. *num*,
Opida me-
diterranea.

illè creditur, ubi nunc est *Viterbium*, Patria *Johannis Anni* monachi, qui *Berosi, Manelbonis, Xenophon-*
tis, Fabii Pistoris, M. Catonis, aliorumque Scripto-
rum fragmenta, flagitiosum in modum confinxit, ci-
vibusque *Viterbiensibus* improbè imposuit.

δ (a) *Hortanum* apud *Tiberis Narisque* confluen-
tes *Horta* dicitur *Paulo Diacono*.

ι (b) *Herbanum* ad *Clanis Palliæque* confluentes
naturâ loci olim fuit munitissimum in prærupto tu-
mulo situm.

ζ (c) *Suana* est ad *Ariminum fl.*

η Haud longè à *Suana* ruinæ (d) *Saturniæ* conspi-
ciuntur, ad *Albinam fl.* De *Senis, Florentia, Pisto-*
ria & Luca infra dicitur hujus lib. cap. 37.

θ (e) *Ravenna*, totius *Romandiolæ* urbs nobilissi-
ma, inter *Utensem & Bedesin* amnes in paludibus sita
fuit urbs trigemina: cujus partes, *Civitas vetus, Via*
Cæsarea, & Portus novus sive Classis aquis perflua;
indeque salubritas aëris loco conciliata; ut ibi gladi-
atores ali atque exerceri jussent *Romani* [b]. To-
ta autem ligneis constabat ædificiis. Hic *classis* i-
dem *Romani* habebant continue paratam, quæ im-
mineret *Græciæ*; sicuti *Misenarium* *classis* alterum
rutabatur mare; & *Galliæ, Hispaniæ, Mauritanæ,*
Africæ, Ægypto, Sardinæ atque Siciliæ incubabat.
Destructa est *classis* à *Luitprando Longobardorum*
Rege. Cæterum hic est *Candidianus* fluvius vulgo
Candidiano dictus, in portum *Augusti* defluens, ad
cujus pontem *Odoacer* *Hérulorum* Rex à *Theodorico*
Gothorum Rege victus & fugatus est. Cæterum *Ra-*
venna sedes *Exarchorum* fuit: & patria *Thomæ Ra-*
vennatis, cujus existat liber de vita hominis ultra an-
nos 120 producenda.

ι (f) *Ariminum* nomen habet ab amne, quo occi-
dentale ejus latus abluitur, qui olim *Ariminus* ap-
pellatus, hodiè vulgo *Marrechia* dicitur. Is hodiè
urbi jungitur marmoreo ponte antiqui operis: Urbs
antiqua est, ab *Umbris* habitata, antequam *Galli*
Senones hæc loca occuparent. *Constantii* Imperato-
ris temporibus hic concilium celebratum est prope
CCCC episcoporum, qui *Synodi Nicenæ* Symbolum
magna cum offensâ Imperatoris suis sententiis com-
probârunt.

κ *Arimino* xxii millia passuum abest (g) *Pisau-*

rum, quod ab Occidente *Pisaurus* amnis præterfluit,
hodiè *Foglia* dictus: unde urbi nomen quæsitum [c].

λ Ultra *Pisaurum* ad vii millia passuum jacet (h)
Fanum Fortunæ opidum; ejus opidani auctoribus di-
cuntur *Fanestres*.

μ (i) *Cæsena* apud *Sapin & Rubiconem* amnes, *Ari-*
mino propinquior est.

ν (k) *Sarsina* in confinio *Galliæ Togatæ*, apud læ-
vam *Sapis* fluvii ripam, *Umbricarum* extrema, *Plantii*
Patria est.

ξ (l) *Urbium Metaurense* ab amne *Metauro*, cui
impositum, dictum est. Hodiè vulgo dicitur *Castel*
Durante, estque sedes hodiè *Ducum Urbinatum*.
Quod enim hodiè *Urbium* existat, non magis *Metau-*
rense poterat appellari, quàm *Pisaurense*, quippe
in medio utriusque amnis situm est.

H E K E L I I.

[b] Celebris est magis antiquitate, quàm ædificio-
rum pulchritudine.

[c] *Schottus* dicit, hanc urbem ædificiis atque pla-
teis esse perelegantem, mercimoniis divitem, empo-
riumque *Italiæ* celebre, ad cujus nundinas frequens
Mercatorum sit concursus ex variis *Provinciis* certis
anni temporibus.

R E I S K I I.

ι *Hetruria & Umbria* aut distinctæ fuerunt pro-
vinciæ tum situ tum terminis suis; aut junctæ unitæ-
que saltem ab *Hadriani* temporibus: Utraque autem
suburbicaria fuit, uni vel *Correctori* (quem ætas
Constantiniana dixerat) vel uni *Consulari* sub *Valen-*
tiniano iterum commissa. *Hetruria* *Tuscis* vel *Hetrus-*
cis appellationem debuit, genti pervetustæ ac indige-
næ, cui nec lingua nec mores aliis nationibus æquales
obtulerint, teste *Dionysio Halicarnassæo*, Lib. I. qui
δδ εὐὶ ἀλλὰ γένει ἔτι ὁμόγλωσσον ἔτι ὁμοδαίτην vocat.
Tyrreni postea *Pelasgorum* genus ex *Lemno* *Imbro-*
que maris *Ægei* *Thraciæque* vicinis insulis huc novas
per colonias delati, & sacra & instituta extera secum
intulerunt, neque *Tyria* tantum aut *Punica*, quæ *Ful-*
lerus voluit, sed *Græca*, hinc porro in *Umbriam* tra-
ducta. Inde tamen *Thuscia & Hetruria* non duplex,
sed una extitit: Sin viri docti cum *Salmasio* duplicem
constituant, alteram *Italicam sive annonariam*, & al-
teram *suburbicariam*: (m) *Dux* in una *Provincia*
partes

(a) Hortanum. (b) Herbanum. (c) Suana. (d) Saturniæ ruinæ. (e) Ravenna cum portu. (f)
Ariminum op. & Ariminus fl. (g) Pisaurus op. & Pisaurus fl. (h) Fanum Fortunæ. (i) Cæsena.
(k) Sarsina. (l) Urbinum. (m) Tuscia duplex.

num, o Sentinum, π Æsis, ϑ Camerinum; vulgo nunc Cesena, Sarsina, Urbino, Sentino, Fesi, Camerino. Cis Apenninum, σ Iguvium, τ Mevania, υ Spoletium, φ Tifernum, χ Nuceria Camellaria, † Asisium, ω Hispellum, α Fulginium, β Tudet, γ Interamnium, δ Narnia, ε Ameria, & citra Narem ζ Ocricoli: quæ vulgo nunc, Angubio, Bavagna, Spoleti, Citta di Castello, Nocera, Assisi, Ispello, Fuligno, Todi, Terani sive Terni, Narni, Amelia, Ocricoli.

C A P.

partes erunt, Italicæ quidem, præfecturæ tamen urbariæ annumerata altera. Quicumque autem cum Fallero, Viro doctissimo, Tyrrenos à Tyriis ortos volunt, & in Thusciam delatos, hi ab antiqua historia nimium recedunt. Denique quo plura de urbibus heic offeruntur, eò pauciora nostro congruunt scripto.

B U N O N I S.

o Ultra Camerinum & Matilicam, versus Urbinum, in Apennini valle est (a) Sentinum. In Sentinatium agro pugnam illam Romani pugnârunt contra Gallos Senones, Etruscos, Umbros atque Samnites: in qua Decius diis devotus occubuit.

π (b) Æsis opidum ad Æsis fluminis ripam positum est. Æsinatem cascum probat Plinius. Supra Æsim opidum in Apennini radicibus situm est opidum (c) Matilica.

ρ (d) Camerinum sive Camers opidum situm est in montibus illis, qui Picenum ab Umbria determinant. Verùm & Clustum Etruriæ opidum, antea appellatum fuit Camers.

σ (e) Iguvium opidum fuit in Apennini radicibus, Tiferno proximum. Non eodem fuisse olim situ, quo nunc conspicitur, testantur reliquæ templorum ac theatri haud procul distitæ.

τ (f) Mevania ad Tinia Clitumnique confluentes est, infra Fulginium. Adventante exercitu Vespasiani, exercitus Vitellii opidum hoc, ceu arcem belli, occupavit. Fuit sublimibus bobus ac tauris insignis Mevania. Apud eandem in villa Agrippinæ Augustæ Androgynus olim natus est. Patens circa Fulginium, Mevaniam & Clitumnum amnem campus est; in quo Umbrorum fuit exercitus, adversus quem Q. Fabius Maximus Rullianus III, & P. Decius Mus II, cossi profecti sunt, Liv. lib. ix.

υ (g) Spoletium firmitudinem suam Hannibali probavit: Is enim à Trasimeno lacu veniens opidum oppugnavit; sed magna suorum clade repulsus, ex unius coloniarum viribus collegit, quanta moles esset Romanæ urbis. Spoleti ex muliere virum factum esse tradit Livius l. xxiv.

φ (h) Tifernum, primum cis Apenninum à Tiberi opidum, (i) Tiberinum dictum est, ad discrimen Tiferri Metaurensis; Villa Plinianæ vicinum fuit. Plinium juniorem, pœne adhuc puerum, patronum cooptavit; in quo ille sua pecunia postea templum exstruxit.

χ (k) Nuceria, cognomine (l) Camellaria, in via Flaminia, apud transitum Apennini, haud procul fonte Tinia fluminis jacet. Inter Nuceriam & Fulginium est (m) Forum Flaminii, ad quod Gallus & Volustanus, quum adversus Æmilianum, qui in Mœsia res novas moliebatur, proficiscerentur, interfecti sunt. Pons, in quo cæsi, pesteâ pons sanguinarius appellatus est.

† (n) Asisium ab Arno versus Orientem jacet; S. Francisci Monachi patria.

ω Et ab Asisio versus Spoletium euntibus (o) Hispellum.

α Haud procul Hispello, versus Meridiem, ad Tiniam amnem (p) Fulginium est.

β Et à Spoletio versus Occasum Solis haud procul Tiberis ripa (q) Tudet.

γ Ab Ameria versus Orientem est (r) Interamna sive Interamnium opidum, Nare flumine circumfluum. III millia passuum ab Interamna fuere (s) Tres Tabernæ eo loco, qui vulgò dicitur Ponte Confino: hic Maxentii insidiis periisse videtur Severus Imperator. Zof. II. Sed tamen alii Auctores Tabernas, ubi istud commissum est parricidium, interpretantur illas, quæ sunt in Pomptino Campo.

δ (t) Narnia in aspero, arduo & prærupto monte sita est, cujus præruptam rupem Nar abluit: unde urbi nomen. Hic inter duos præruptos montes Cesar Augustus olim pontem exstruxit, cujus fornices omnium celsissimi exstiterunt; teste Procopio. Ejus pontis rudera etiam nunc supersunt [d].

ε (u) Ameria municipem habuit Roscii patrem.

ζ (x) Ocricoli sive Ocriculum Umbricarum versus Meridiem Romæque proxima urbs est. Ocricoli hodiernum II ferme millia à Tiberis ripa distat: at prope ipsam ripam in lata planitie ingentia conspiciuntur multorum magnorumque ædificiorum rudera; unde colligitur hoc fuisse Ocriculum antiquum.

H E K E L I I.

[d] Hodiè Civitas oblonga, ædificiisque satis elegans est, ac rerum copia lauta ob Agri vicini fertilitatem, licet aliquando Bellorum Calamitatibus involuta clades ingentes Patrum memoria accepit.

B b

B U N O

- (a) Sentinum. (b) Æsis op. & fl. (c) Matilica. (d) Camers sive Camerinum. (e) Iguvium. (f) Mevania. (g) Spoletium. (h) Tifernum. (i) Tiberinum. (k) Nuceria, (l) Camellaria. (m) Forum Flaminii. (n) Asisium. (o) Hispellum. (p) Fulginium. (q) Tudet. (r) Interamnium. (s) Tres Tabernæ. (t) Narnia. (u) Ameria, (x) Ocriculum, Ocricoli.

CAP. XXVII.

De Sabinis & Latio. I

I.

Siculi.
Italia.
Saturnia.
Latium.
Sabini.
Reate.
Cures.

INfra Umbros ad mare usque antiquissimis temporibus incoluere *Siculi*; à quorum Rege *Italo*, hæc regio primùm dicta est *Italia*; quæ deinde ab Aboriginibus, pulsus inde Siculis, *Saturnia*, vocata est, & mox item *Latium*: unde Aboriginibus novum nomen *Latini*. Sed in partem Antiqui Latii postea successerunt *a Sabini*, inter Narem & Anienem, quorum hic *Teverone* dicitur. Caput Sabinorum fuit β *Reate*, nunc *Rieti*; & ante hanc γ *Cures*, nunc *il Vecovio de Sabina*, cœnobium, cum ingentibus veteris urbis reliquiis, hinc Romani dicti fuere δ *Quirites*. Reliqua opida celebria sunt, ϵ *Nursia*, nunc *Norcia*; ζ *Cutilia*, cujus ruinæ prope opidum *Civita Ducale*; η *Amiternum*; cujus vestigia prope *Aquilam*. Inde θ *Eretum* & ι *Nomentum*, prope Anienem, vulgò nunc *Monte Ritondo* & *Lamentario*.

II. Sub

B U N O N I S.

α (a) Sabini à Meridie iungebantur Latinis; terminus inter utrosque fuit Anio fl. Ab Occalu illis fuit Tiberis ad Oriculos usque. A Septemtrione habuerunt Umbros Nare amne determinatos. Ab Ortu solis contermini illis fuerunt Piceni, Vestini, ac inde Meridiem versus Marsi. Non autem fuere *Sabini* Græci generis, sed Opici sive Olci.

β (b) *Reate* urbs antiqua, nulla alia re magis celebratur, quam asinorum eximio genere. *Reatina* etiam auctoribus memorantur *paludes*, in quibus unguile jumentorum indurantur; quibus propinquus est *Velinus lacus*, in quo lignum dejectum lapideo cortice obducitur.

γ (c) *Curibus* orti sunt *T. Tatius*, & *Numa Pompilius*.

δ Non omnis Sabinorum gens primùm dicta fuit *Quirites*, sed *Curium* tantum incolæ.

ϵ (d) *Nursia* Sabinarum urbium versus Septemtriones & Picenum extrema est: Ex *Polla*, & Sabino patre, *Nursinus* natus est *Vespasianus* Imperator, in vico *Phalacrine*, educatusque in prædiis *Cofanis*. Circa *Nursiam* (e) *Vespasiorum* fuit prædium: ubi complura extiterunt *Vespasiorum* monumenta. *Sueton.*

ζ Ad *Cutiliam* (f) *lacus est Cutiliensis*, umbilicus *Italiae*, in quo insula fluitans.

η (g) *Amiternum* nobilitavit *Cristus Sallustius*, qui hic, anno post natum *Veronæ* *Catullum*, in lucem editus est.

θ (h) *Eretum* haud procul *Tiberis* ripâ, in edito colle, χ passuum milibus *Roma* distat.

ι Ab *Ereto* mille amplius passus versus Orientem abest opidum (i) *Nomentum*.

R E I S K I I.

ι Sabini à Sabo Rege vel Deo, quem *Sarnium* *Semonem* prisca cognominant, nomen quin deduxerint, nullum erit dubium, si quidem ille *Sabus* extitit. Ipsa

gens *Straboni* Lib. V. antiquissima censetur, & indigena, cui ortum *Picentes* atque *Samnites* debeant, his vero *Lucani*, ultimo *Lucanis* *Bruttii*. Adeo *Sabinis* primæ per *Italiam* inferiorem coloniam assignabuntur, si gravissimo *Strabonis* testimonio standum erit. Interim *Pelasgos* atque *Tyrrenos* advenas *Sabinorum* sedibus & migrationibus sese socios admiscuisse, nemo negabit, uti suspicor, nisi antiquæ historiæ geographicæ ignarus. De *Curetibus* autem & *Latio*, primisque hujus incolis quam dissident *Græci* *Romani*que, quotquot veterum extant, *Scriptores*? Ut chaos quoddam consulum hinc oriatur, si omnia paulò accuratius examinare velis. Id unum è *sacro Codice*, multisque hujus locis probabiliter datur, ut primos *Italiae* *Latii*que incolas 𐤀𐤏𐤍𐤃 *Chitim*, græce $\chi\epsilon\tau\iota\tau\epsilon\varsigma$ vel $\chi\epsilon\tau\iota\tau\epsilon\varsigma$ vindicemus. Loca id quatuor confirmant, *Bocharto* etiam citata Lib. III. *Phal.* c. 5. Urbes item *Chitheis* cognomines duæ, nec non aperta *Julii* *Africani*, *Eusebii*, *Cedreni* & *Geographi* *Nubientis* testimonia. Hinc *Chronicum Alexandrinum* clarissime; $\text{Κιτιοί ἐξ ἑν Πυλαίων καὶ Ἀστῶν}$. Adde *Latii* nomen, quod ab *latendo* veteres deducunt: Ut vel ita cum *Arabico* *Punico*que 𐤀𐤏𐤍𐤃 *Chetema*, quod est abscondere, satis congruat. *Kircherus* in *Latio* quidem Lib. I. c. I. eadem tuetur origines; In capitibus vero sequentibus *Janigenas*, *Aborigines*, *Sicanos*, *Oenotrios*, *Pelasgos*, *Umbros*, *Latii* colonos veteres admiscet, longamque regum seriem, terminosque regionis antiquæ varios producit. Ex his tamen omnibus liquet, quod in præfat. confitebatur, *disparis Historicorum fere omnium opiniones reperiri*. Sed quis heic observata omnia de *Romanis* originibus depromat? quæ in tertium vel quartum annum *Olympiadis* sextæ incidunt, *Trojano* excidio longè posteriores. Ne dicam de urbibus *Sabinorum* *Latii*que antiquissimis, harum templis, monumentis, villis, prædiis, quæ *Remo* etiam *Romulo*que apud *Janum* *Jacobum Boissardum* auctoribus attribuantur.

B U N O.

(a) Sabinorum Termini & Origo. (b) *Reate*, *Reatina* paludes. (c) *Cures*. (d) *Nursia*. (e) *Vespasiorum* prædium. (f) *Lacus Cutiliensis*. (g) *Amiternum* *Sallustii* patria. (h) *Eretum*. (i) *Nomentum*.

II. Sub Sabinis itaque juxta Tuscos fuere α *Latini*, non totius Italiae solum, sed & orbis universi gens nobilissima. λ Terra eorum *Latium* dicta, arctis initio finibus inclusa, ab Aniene ac Tiberi ad Circæum usque promontorium, quod vulgò nunc est *Circelli*. μ At postquam finitimi etiam populi *Æqui*, *Hernici*, *Volsci* & *Aufones* sub eodem Latinorum nomine computati sunt, finis *novi Latii* fuit *Liris* amnis, vulgò nunc *Garigliano*.

Latii Veteris & Novi fines.

III. *Caput Latii* omni ævo fuit ν *Roma*, urbs, ab Aboriginibus, qui antea *Oenotri* dicebantur, cum ex Græcia in Italiam advenissent, condita; ab *Æneæ* posteris, ut tradunt, aucta: urbium sanè Regina, orbisque terrarum caput ac domina. Reliqua opida, antiquitate & claritudine præcipua fuere, ξ *Tibur*, ζ nunc *Trivoli*; $\omicron$ *Præneste*, nunc *Pilastrina*; *Gabii* medio inter *Præneste* & *Romam* itinere quondam; π *Tusculum*, nunc *Frascati*; ρ *Aricia*, nunc *L. Aricia*; σ *Lanuvium*, nunc *Citta Lavina*; τ *Alba longa*, inter *Albanum* quondam montem & *Lacum*; & *Albæ* mater ν *Lavinium*, prope litus, nunc *Patria*; inde ϕ *Laurentum*, nunc *Paterno*: & tandem χ *Ostia* ab *Ostii* *Tiberinis*

Roma.

Tibur. Præneste. Gabii. Tusculum. Aricia. Lanuvium. Alba longa. Lavinium. Laurentum. Ostia.

nomen

B U N O N I S.

α *Latini* Siculos ex regione illa inter *Narem* & *Anienem*, quæ postea *Sabinorum* fuit, primùm ejecerunt, eamque appellârunt (a) *Latium*: quamdiu verò primi illi *Latini* hoc primum inter *Narem* & *Anienem* *Latium* tenuerint, incertum est. Inde à *Sabinis* pulsati *Latini* regionem trans-*Anienem* occupârunt & de suo nomine appellârunt *Latium*. Duplex autem fuit *Latium*.

λ (b) *Antiquum*, *Vetus* seu *Priscum* inter *Anienem*, *Tiberim* & *Mare Inferum*, ad *Circæum* usque promontorium.

μ Et *Novum* ad *Lirim* usque se extendens [a].

ν (c) *Romam* diu ante bellum *Trojanum* conditam primi omnium tenuerunt *Siculi*; eaque jam ante adventum *Evandri* *Valentia* vocata, post Græco nomine dicta est $\rho\omicron\mu\alpha$, *Roma*. *Cluverius* in *Ital. Antiq.* l. 2. cap. 2. De hac ipsa urbe [b] plura cogniturus legat vel hanc ipsam *Cluverii Italiam*; vel *Fabricii Romam Antiquam*.

ξ (d) *Tibur* apud *Anienem* positum maximè nobilitatum est templo *Herculis*. Hic frequentes fuerunt villæ; ut *Manlii* *Vofisci* villa *Tiburtina*; villa *Hadriani*; *Zenobia* possessio.

$\omicron$ (e) *Præneste* opidum, in alto monte situm, naturâ & opere munitum, multos habuit cuniculos subterraneos: per quos, quum (f) *C. Marius*, à *Lucretio Asella*, *Syllanarum* partium viro, oblesus, evadere non posset, cum *Pontio Telesino*, fugæ comite, stricto utrimque gladio concurrir, eumque occidit, ipse saucius à servo impetravit, ut se occideret [c]; *Liv.* *Præneste* habuit (g) *Fortunæ Primigeniæ* templum celebre & in eo sortes.

π (h) *Tusculum* XII millibus passuum ab urbe *Roma* versus *Orientem* ultra *Lanuvium*, *Ariciam*que & *Albanum* montem fuit supra *Frascatium*; ubi hodiè ingentes murorum reliquiæ supersunt. In *Tusculano* agro celeberrima fuit villa *Ciceroniana*, quod (i) *Tusculanum Ciceronis* dictum, eo situ, ubi nunc est cœnobium, quod vulgò *Santa Maria di Grotta Ferrata* appellatur.

ρ (k) *Aricia* est in via *Appia*, mille passus ultra *Albanum* opidum, XII millia passuum *Româ* distans. In agro ejus fuit (l) *Nemus Aricinum*, & *Lucus Dianæ Ariciæ*. *Nemus* istud *Dianæ* dictum quoque est *Nemus* sive (m) *Lucus Egeriæ*, ab *Egeria* nympa, quam conjugem *Numæ* finxerunt.

σ (n) *Lanuvium* ultra *Ariciam* & *Dianæ* nemus apud eandem viam *Appiam* fuit. *M. Aurelius Antoninus Pius* Imperator apud hoc opidum in villa *Lanuvina* natus est. Apud *Lanuvium* quoque fuit templum & (o) *lucus Junonis Sospitæ*.

τ (p) *Alba longa* fuit ad *Orientalem* lacus *Albani* ripam, in iis tumulis, qui medii inter montem & lacum intercedunt ad XX fere millia passuum *Româ* distans. A situ porrectæ in dorso urbis *Longa Alba* appellata est, ut discerneretur ab altera *Alba* in *Marsis*, cujus opidani dicebantur *Albenses* discriminis ergò, quum *Alba longa* incolæ *Albani* dicerentur. A *Tullo Hostilio* destructa est *Alba* ista, & tota interiit sine vestigiis.

ν (q) *Lavinium* ad *Numicii* fontem positum fuit, in eo colle, in quo nunc conspicitur sanum *S. Petronella*, à quo III millia passuum sunt ad ostium amnis & mare. In *Numicio* fl. periit (r) *Æneus* cum hostibus dimicans, cui *Acanius* templum hic constituit, quod (s) *Dei Indigetis*, seu *Patris Indigetis* appellavit. Fons *Numicii* & antrum, unde is exit, sacrum erat (t) *Annæ Perennæ*.

ϕ (u) *Laurentum* haud procul fuit à *Tiberi* ad mare.

χ (x) *Ostia* ab *Anco Martio* condita vulgò creditur, tria fere millia passuum à litore hodiè abest apud flexum amnis, cum ingentibus veterum murorum vestigiis.

H E K E L I I.

[a] *Servius* ponit *Antiquum Latium* à *Tiberi* ad *Fundos*; & *Novum* inde usque ad *Vulturnum Fluvium*, qui juxta *Cumas* in mare labitur; & *Natarone* hodiè *Leandro* vocatur.

[b] Clarissimo Viri incomparabilis, *Athanasii Kircheri*, nomine hætenus magis clarâ.

B b 2

[c] *Livius*.

(a) *Latium primum*. (b) *Latium Vetus & Novum*. (c) *Roma*. (d) *Tibur*. (e) *Præneste*. (f) *C. Marii mors*. (g) *Fortunæ Primigeniæ templum*. (h) *Tusculum*. (i) *Tusculanum Ciceronis*. (k) *Aricia*. (l) *Nemus Aricinum*. (m) *Et Lucus Egeriæ*. (n) *Lanuvium*. (o) *Junonis Sospitæ templum & lucus*. (p) *Alba longa*. (q) *Lavinium*. (r) *Æneæ mors*. (s) *Templum Dei Indigetis*. (t) *Fons Annæ Perennæ*. (u) *Laurentum*. (x) *Ostia*.

Antemnae.
Collatia.
Fidenæ.
Rutuli.
Ardea.
Æqui.
Carsula.
Varia.
Sublaqueum.
Algidum.
Hernici.
Anagnia.
Alatrium.
Verulæ.
Ferentinum.
Volsorum
opida.
Antium.
Circei.
Tarracina
sive Anxur.

nomen habens. Circa Anienis Tiberisque confluentibus opida ↓ *Antemnae*,
ω *Collatia*, α *Fidenæ*, in tenuibus incertisque vestigiis ostenduntur. β *Rutuli*
pars fuere Latinorum; caput eorum γ *Ardea*.

IV. δ In *Æquis* fuere ε *Carseoli* sive *Carsula*, nunc *Arsuli*, & *Valeria*, quæ &
Varia, nunc *Vico Varo*; tum ζ *Sublaqueum*, nunc *Suliaca*; η *Algidum* in *Algido*
monte & nemore; nunc *Selva d'Algieri*.

V. θ *Hernicorum* fuere, ι *Anagnia*, κ *Alatrium*, λ *Verulæ*, μ *Ferentinum*, nunc
Anagni, *Alatri*, *Veroli*, *Ferentino*, dicta.

VI. Sub *Hernicis* ad mare fuerunt ν *Volsci*, opida eorum in litore ξ *Anti-*
um, ο *Circei*, π *Tarracina*, quod antea *Anxur*: intus statim celeberrimus *Pom-*
ptinus

[c] *Livius*. Hoc Oppidum tantæ est antiquitatis,
ut de ejus exordio & conditore non consentiant auto-
res, & diversi propterea diversa tradant.

BUNONIS.

↓ (a) *Antemnae* sive *Antemna* fuit inter *Nomenta-*
nam, *Tiburтинamque* vias, apud lævam *Anienis* ri-
pam.

ω (b) *Collatia* in iis collibus seu tumulis fuit, qui
inter viam *Prænestinam* sternuntur & lævam *Anienis*
ripam; qua pars aquæ *Crabrae*, quæ hodiè vulgo *La*
Marana dicitur, *Anieni* miscetur, ad sextum ferè ab
urbe lapidem.

α (c) *Fidenæ* urbs quinque millia passuum Romæ
abfuit; ad *Castellum Jubileum* ejus visuntur rudera.
Accidit apud *Fidenas* anno *Tiberii* Imperatoris XII
res admodum miseranda. Nam amphitheatri ca-
vea, populo gladiatorum munus spectante, collapsa
est; & plusquam L hominum millia occidit.

β (d) *Rutuli* *Lanuviorum*, *Laurentium*, & *Volsco-*
rum finibus clauderentur.

γ (e) *Ardea* quinque circiter millia passuum à ma-
ri recedit, xx millia passuum *Roma* distans; hodiè vi-
cus est; *Ardeatium* ager *Palustris* & morbosus esse
perhibetur.

δ (f) *Æqui*, qui & *Æquani* & *Æquicoli*, & item
Æquiculani dicti sunt, unde originem duxerint, in-
certum est. Incoluerunt ad utramque *Anienis* ripam
inter *Sabios*, *Marfos*, *Volscos*, *Hernicos* atque *La-*
tinios.

ε (g) *Carseoli* opidum ad *Anienem* fuit media se-
rè regione inter *Vicum* (h) *Varum* & *Sublaqueum*.
Romani usi sunt hoc opido ad nobiliores captivos
asservandos.

ζ (i) *Sublaqueum* nomen habet à tribus lacubus,
quos *Anio* in *Tiberim* defert. Eò, relictis literarum
studiis, clam fugiens devenit *S. Benedictus*.

η (k) *Algidum* nobilitarunt *Æqui* clade à *Q. Fa-*
bio Vibulano cos. accepta. Item *Lucius Virginus*
Centurio, cujus filiam *Virginiam* *Appius Claudius* cor-
rumpere volebat, in *Algido* militabat.

θ In *Novo Latio* (l) *Hernici* inter *Latinos*, *Æquos*,
Marfos & *Volscos* fuere medii.

ι (m) *Anagnia* fuit caput gentis.

κ (n) *Alatrium* XI circiter millia passuum in Ori-

entem æstivum fuit ab *Anagnia*.

λ (o) *Verulæ* infra *Alatrium* jacent in *Austrum* ver-
sus, ad quinque circiter millia passuum.

μ *Ferentinum* infra illa opida est in via *Latina*.

ν (p) *Volscorum* sermo à reliquis *Italiae* linguis fuit
discretus. *Osce* [d] & *Volsci* fabulantur, qui *Latine*
nesciunt. *Festus*. Ipsa gens magna, potens & bel-
licosa. Incoluere autem *Volsci* inter *Rutulos*, *Latinos*,
Æquos, *Hernicos*, *Marfos*, *Samnites*, *Campanos*,
Auruncos, *Aufones* & mare. At secundo illi *Latio*
antiquo, jam inde sub regibus *Romanis* adjecta fuit
magna pars agri *Volsci*: adeoque omne litus ad *Tar-*
racinam usque urbem.

ξ (q) *Antium* haud amplius exstat; at nomen ejus
reliquum est in promontorio, quod vulgò *Capo d'An-*
zo dicitur. Fuit olim urbs valida, & totius gentis
caput. *Piratica* veteres *Antiates* fuere insignes.
C. Mænius in suggestu (r) rostra, devictis *Antiatibus*,
fixit.

ο (s) *Circei* seu *Circaum* opidum olim fuit incly-
tum: ejus vestigia aliqua etiam nunc visuntur in mon-
te, vulgò *La Citta Vecchia* dicta.

π (t) *Tarracinae* arx præcipue condita fuit in sco-
pulo ac præcipiti vertice candidi montis; in quo
nunc quoque ingentes conspiciuntur antiquæ fabri-
cæ reliquæ figura quadrata. Partem urbis jam olim
sub monte in plano fuisse sitam, ubi hodierna visi-
tur urbs *Tarracina*, discimus ex *Livii lib. iv.* In
vertice isto haud dubie fuit (u) *Jovis Anxuris tem-*
plum. *Insulam* quondam fuisse *Tarracinam* falsò
arbitrati sunt *Solinus* & *Martianus Capella*. (x) *Por-*
tus Tarracini vestigium in mari hodieque conspicitur.
Galidæ etiam memorantur (y) *aque Tarracinenses*
salutiferæ; & (z) *fons Neptunius* mortiferus, ex quo
qui imprudentes hiberant, vita privabantur. *Vitru-*
vius. Tota ista planities, quæ *Velitris*, *Coræ*, *Nor-*
bæ, *Sulmoni*, *Setiæ*, atque *Priverno* subjacet, ad
Tarracinam usque, quæ *Pomptina* erat palus, (a)
Campus sive ager *Pomptinus* appellatus fuit; in quo
Mutianus, *Plinio* teste, urbes *XXIII* fuisse prodidit;
earumque caput fuisse (b) *Pometiam*.

H E K E L I I.

[d] *S. Osce* nonnullis,

BUNO-

(a) *Antemnae*. (b) *Collatia*. (c) *Fidenæ*. (d) *Rutulorum* fines. (e) *Ardea*. (f) *Æqui*. (g)
Carseoli. (h) *Varia*. (i) *Sublaqueum*. (k) *Algidum*. (l) *Hernici*. (m) *Anagnia*. (n) *Ala-*
trium. (o) *Verulæ*. (p) *Volscorum* fines. (q) *Antium*. (r) *Rostræ*. (s) *Circei* sive *Cir-*
cæum op. (t) *Tarracina*. (u) *Jovis Anxuris* templum. (x) *Portus Tarracinensis*. (y) *Aquæ*
Tarracinenses. (z) *Fons Neptunius*. (a) *Pomptinus* Campus. (b) *Pometia*.

ptinus Ager, & e Pomptinae paludes, à capite olim Volscorum o Sueffa Pomertia Pomptinus ager & paludes. *dictæ, inde τ Velitræ, υ Cora, φ Norba, χ Privernum, † Setia, ω Signia, α Sul-* Sueffa Po- metia. *mo, β Frusino, γ Fabrateria, δ Aquinum, ε Casinum, ζ Atina, η Arpinum, θ Arx,* Velitræ. *e Sora : vulgo nunc dicuntur; Belitri, Cora, Norma, Piperno, Sezza, Segni, Sar-* Cora. *monetta, Frasfelona, Falvatera, Aquino, Monte Casino, Atina, Arpino, Arce, Sora.* Norba. *At κ Fregellæ, nunc Ponto Corvo est; & λ Interamna, l'Isola nunc dicta.* Privernum. Setia. Signia. Sulmo. Frusino. Fabrateria. Aquinum. Casinum. Atina. Arpinum. Arx. Sora.

VII. μ Au-

BUNONIS.

ρ (a) *Pomptina palus* dicta est, quia in *Pomptino*, sive *Pometino* erat agro, à *Sueffa Pomertia* urbe: etiam (b) *Satura palus* appellata. Has paludes *Fulius Cæsar* siccare destinârat; quod opus perfecit *Augustus*. *Appius* cos. Rom. injecto paludibus aggere *viam* stravit, quæ (c) *Appia* dicta, in eaque opidulum condidit (d) *Forum Appii*, Actorum cap. 28. memoratum. Propter *viam* istam *Appiam* post *Augusti* siccationem fossa deducta est, à *Foro Appii* ad *Feroniæ* usque tarum prope *Tarracinam*; per quam navigantes iter faciebant; mulis naves trahentibus. Et quum paludes istæ restagnarent; denuo siccari sunt; ac præcipuè à *Theodorico Gothorum Rege*. *Cassiodorus*.

σ (e) *Sueffa Pomertia*, ad discrimen *Sueffe Auruntæ* dicta, sita fuit circa *Velitras* & *Coram*.

τ (f) *Velitræ* urbs, vulgò etiam *Velitri*, Roma distat xxiv millibus passuum [e]. *Livius* lib. II. tradit eam urbem pestilentia adeò exhaustam fuisse, ut decima tantum incolarum pars reliqua manserit [f]. *Furio Camillo* & *C. Mœnio Nepote* cos. quod toties rebellassent, muri dejecti, iussique sunt trans *Tiberim* habitare.

υ (g) *Cora* versus ortum *Solis Velitris* proxima est.

φ (h) *Norba*. *Plinii* ætate in ruinis jacuit. Ea ab *Æmilio Lepido* per prodicionem capta, opidani mutuis vulneribus ceciderunt, aliique ignem tectis subdiderunt: quod contigit *Cos. C. Mario* juniore, & *Cn. Papirio Carbone* tertium.

χ (i) *Piperno* quod hodiè appellatur, ad duo circiter millia passuum, circa *Amasenum* amnem, qua itur *Anagniam*, veteris (i) *Priverni* ruinæ conspiciuntur.

† (k) *Setia* in montium iugo, quod juxta *Pomptinos* campos ad *Asturam* usque protenditur, sita est. *Augustus Cæsar* (l) *Setinum vinum* cunctis prætulit, quod non temere cruditatibus noxiis ab eo saliva moveatur. *Plin.*

ω (m) *Signia* ultrà *Norbam* versus *Orientem* est: à *signis*, quæ illic in castris fixerant *Romani* milites, nomen accepit opidum: nam quum in eo campo milites hybernantes castra ita communiissent, uti nihil ab opido differrent, *Tarquinius* coloniam eo deduxit. *Dion. Hal.* l. IV. (n) *Vinum Signium* alvum maxime sistere tradidit *Strabo*.

α (o) *Sulmo* in eodem iugi dorso est, qua *Velitras* itur à *Setia* [g].

β (p) *Frusino* antiquum opidum in *via Latina* vii millia passuum ab *Hernicorum* opido *Ferentino* est.

γ (q) *Fabraterni* missis *Romam* legatis sese in fi-

dem populi *R.* dederunt, ut à *Samnitium* armis defenderentur. *Liv. lib. 8.*

δ (r) *Aquinum* nunc tenue opidum est; *Episcopi* tamen dignitate insignis; *Thomæ Aquinatis*, Scholastici doctoris, *Thomitarumque* conditoris patria.

ε (s) *Casinum* sive *Cassinum* in eo fuit monte, qui opido *S. Germani* imminet, & habet cœnobium *S. Benedicti*, quod vulgò dicitur *Monte Casino*. Sub *Casino* illo fuit (t) *M. Terentii villa*, *Ciceroni* in *Philippica II.* memorata. In *Casinate* quoque est (u) *Scatebra* fluvius frigidus, ætate abundantior. *Plin.*

ζ (v) *Suprà Casinum* *Aquinumque* versus *Septemtriones* circa *Melfis* fl. fontes apud montem *Apeannum* in primis *Volscorum* urbs (x) *Atina*.

η (y) *Ab Atina* versus *Solis Occasum*, inter *Melfem* & *Lirim* est (y) *Arpinum* opidum antiquum. Hic (z) *Cicero* matre *Helvia*, patre equestris ordinis, ex regio *Volscorum* genere natus est. *Hieronymus* in *Eusebii Chron.* *Fibernus* fl. apud *Liris* confluentem *insulam* efficit, quæ hodiè vulgò dicitur *Il Fiume della Posta*, in ea fuit (a) *Ciceronis prædium*.

θ (b) *Inter Arpinum* & *Aquinum* est (b) *Arx* opidum, Ducatus titulo nobile, ad quod fuit (c) *Arcanum*, *Quincti Ciceronis*, *Marci* fratris, prædium.

ι (d) *Sora* opidum *suprà Arpinum* & *Ciceronis* villam *Fibernique* confluentem apud *dextram Liris* ripam situm est.

κ (e) *Fregellas* opidum fuisse apud *dextram Liris* ripam, ubi nunc est *Ceperano* opidum, probat ipse *Auctor* in *Italix Ant. lib. 3. cap. 8.*

λ (f) *Interamna Lirinas* cognominata à *Liri* amne, ad discrimen *Interamnæ* in *Umbria*: situm enim fuit id opidum ad *Lirim* amnem. Ex adverso *Pontis Curvi* in lævam *Liris* ripam influit amnis; à *Casino* & *S. Eliæ* opido delatus; inter quem & *Lirim* antiquæ urbis vestigia nonnulla hodieque visuntur; quas veteris *Interamnæ Lirinatis* reliquias esse, *Livii* & *Strabonis* descriptio docet. Quæ verò *insula* illa fuerit, quam *Auctor* dicit esse *Interamnium*, in *Arpini* descriptione ex *ipsius Cluverii Italia* jam dictum est.

μ (f) *Interamna Lirinas* cognominata à *Liri* amne, ad discrimen *Interamnæ* in *Umbria*: situm enim fuit id opidum ad *Lirim* amnem. Ex adverso *Pontis Curvi* in lævam *Liris* ripam influit amnis; à *Casino* & *S. Eliæ* opido delatus; inter quem & *Lirim* antiquæ urbis vestigia nonnulla hodieque visuntur; quas veteris *Interamnæ Lirinatis* reliquias esse, *Livii* & *Strabonis* descriptio docet. Quæ verò *insula* illa fuerit, quam *Auctor* dicit esse *Interamnium*, in *Arpini* descriptione ex *ipsius Cluverii Italia* jam dictum est.

HEKELII.

[e] *Oppidum olim Volscorum* erat antiquitate & potentia clarum, cujus in *Romana* *Historia* est mentio. Nam ab *Anco Martio*, Rege *Romanorum*, obsidione gravi ad deditonem compulsas *Velitras* *Dionysius Halicarnassæus* scribit.

[f] Hanc urbem nutrimentorum *Augusti* locum extitisse suo tempore, *Autor* est *Suetonius*.

[g] *P. Ovidii Nasonis*, Poætæ ingeniosissimi, patria est.

BUNO-

- (a) *Pomptina palus.* (b) *Satura palus.* (c) *Via Appia.* (d) *Forum Appii.* (e) *Sueffa Pomertia.* (f) *Velitræ.* (g) *Cora.* (h) *Norba.* (i) *Privernum.* (k) *Setia.* (l) *Setinum vinum.* (m) *Signia.* (n) *Vinum Signium.* (o) *Sulmo.* (p) *Frusino.* (q) *Fabrateria.* (r) *Aquinum, Thomæ patria.* (s) *Casinum.* (t) *Terentii villa.* (u) *Scatebra fl.* (x) *Atina.* (y) *Arpinum.* (z) *Ciceronis patria.* (a) *Prædium Ciceronis.* (b) *Arx.* (c) *Arcanum, prædium.* (d) *Sora.* (e) *Fregellæ.* (f) *Interamna Lirinas.*

Aufonum
opida.
Cajeta.
Fundi.
Formiæ.

VII. μ *Aufonum* fuere *v* *Cajeta*, ξ *Fundi*, $\circ$ *Formiæ*; nunc vulgò dicuntur *Gaeta*, *Fondi*, *Mola*.

BUNONIS.

μ A Volscis ad fretum usque Siculum, apud Inferum juxta & Superum mare, tenere antiquissimis temporibus (a) *Aufones* gens, Græcorum etiam sententia, totius Italiæ antiquissima, à qua illi omne reliquum etiam terrarum spatium à freto ad Alpes appellavere *Aufoniam*. Ejus gentis magna pars (b) *Opici* & *Osci* appellati sunt; atq; iterum horum pars, inter Campaniam Sidicinorum & Volscorum fines mareque, (c) *Aurunci* dicti sunt.

ν (d) *Cajeta* promontorium, opidum & portus est [b]: (e) *Sinus Cajetanus* olim etiam dicebatur *Amyclanus*. In medio *Cajetæ* & *Formiarum* posita fuit *villa Ciceronis*, & *Cajeta* & (f) *Formianum* appellata. Hic *Cicero* ab Antonio immisis percussoribus, *Herennio* centurione, & *Popilio* tribuno, quem paricidii

reum quondam defenderat, occisus est sexagesimo quarto ætatis anno.

ξ Inter *Formianos* *Fundanosque* montes erat *Cacubus ager*, & in ipso opidum (g) *Fundi*: Juxta *Lacus Fundanus*.

$\circ$ (h) *Formiæ*, olim *Hormiæ* dictæ, habuerunt (i) *portum Formianum*.

HEKELII.

[b] Arcem illius loci in angulo Promontorii versus Orientem posuit olim *Ferdinandus*, *Arragonum* Rex, pulsus ex Regno *Neapolitano Gallis*. Nostra memoria *Carolus V*, Imper. & Rex adjecit rupem vicinam, Ponteque sublicio junxit *Arce* superiori. Atque ita moles turribus ac propugnaculis adæctas duplicavit, & Promontorio toto simul incluso Urbi fossa murisque connexuit.

(a) *Aufones*. (b) *Opici* sive *Osci*. (c) *Aurunci*. (d) *Cajeta*. (e) *Cajetanus* s. (f) *Formianum*, *Ciceronis villa*. (g) *Fundi* & *lacus Fundanus*. (h) *Formiæ*. (i) *Portus Formianus*.

CAP. XXVIII.

Picentes, *Veslini*, *Marrucini*, *Peligni*, *Marsi*, *Frentani*, *Sammites*, *Hirpini*. I

I.

Picentes.

Ancona.
Castrum novum.
Castellum.
Auximum.
Septempeda.
Tollentinum.
Firmum.
Asculum.
Interamnium.
Atria.

ULtra Apenninum rursus, juxta *Sabinos* & *Umbros*, fuere α *Picentes* inter *Æsim* & *Aternum* amnes: quorum hic nunc *Pescara* dicitur. Regio eorum vocabatur β *Picenum*, gens à *Sabinis* fertur orta. Opida in littore; γ *Ancona*; Græcorum colonia, à *Syracusanis* condita: δ *Castrum novum*, nunc *Flaviano*, ϵ *Castellum Truentinum*, ad *Truentum* amnem. Intus ζ *Auximum*, nunc *Osimo*; η *Septempeda*, nunc *S. Severino*; θ *Tollentinum*, ι *Firmum Picenum*, & κ *Asculum Picenum*, λ *Interamnium*, μ *Atria*: quæ nunc, *Tollentino*, *Formo*, *Ascoli*, *Teramo*, *Atri*.

II. Pi-

BUNONIS.

α (a) *Picentes* seu *Picentini*, fuerunt *Sabinorum* pars, à quibus progressi novam remp. constituerunt.

β (b) *Picenum* copia & omnis generis frugibus abundans tradunt auctores.

γ Ab *Æsi* flumine ad mare *Picentium* opidum primum est (c) *Ancona*, ubi *Cumerium promontorium*, ab iis *Syracusanis* condita, qui *Dionysii* fugerant tyrannidem. Nomen habet à cubito, qui Græcis est δ γ ρ ν .

δ Ad ostium *Batini* amnis dextra ripa (d) *Castrum novi* visuntur vestigia.

ϵ Ad *Truenti* fl. ostium fuit *Truentum*, sive ut alii habent (e) *Truentinum Castrum*.

ζ Ab *Ancona* XI ferme millia passuum abest (f) *Auximum*, apud *Miseonem* amnem.

η (g) *Septempeda* ad *Potentis* amnis ripam est.

θ Et (h) *Tollentinum* ad *Flusoris* amnis ripam, nunc *Tollentine*.

ι (i) *Firmum Picenum*, tria millia passuum à litore, distitum, navale habuit *Castellum Firmanorum*.

κ (k) *Asculum* cognomine dicitur *Picenum*, ad discrimen *Asculi Apuli*, apud *Truentum* fl. est.

λ (l) *Interamnium* sive *Interamnium*, inter confluentes *Turdini* ac *Viciolæ* amnium positum est; unde ei nomen quæsitum.

μ (m) *Atria* sive *Hadria* inter *Vomanum* *Matri-* numque amnes in edito colle sita est.

REISKII.

ν (n) *Picentum* & *Picentina* regio nomen à *Picentibus*; ipsi autem à *Pico* rege vel ave, quam ille auguria capraturus domi aluit, habuisse dicuntur: Idq; duplex fuit, *vel superius*, quod heic describitur, mari *Hadriatico* vicinum; *vel inferius* *Campaniam* inter *Luca-*

(a) *Picentes*. (b) *Picenum*. (c) *Ancona*. (d) *Castrum novum*. (e) *Truentum*. (f) *Auximum*. (g) *Septempeda*. (h) *Tollentinum*. (i) *Firmum Picenum*. (k) *Asculum Picenum*. (l) *Interamnium*. (m) *Atria* sive *Hadria*. (n) *Picentum duplex*.

II. Picentibus continuabantur *v* *Vestini*, quorum opida ξ *Angulus* & *o* *Pinna*; vulgò nunc *Civita di Sant Angelo*, & *Civita di Penna*; π *Avia* sive *Avella*, nunc est *Aquila*.

Vestini.
Angulus.
Pinna.
Avia.
Marrucini.
Teate.

III. Vestinis ad mare contermini erant ρ *Marrucini*, quorum opidum σ *Teate*, nunc *Tieti* & *Chieti*.

IV. Marrucinis simul & Vestinis finitimi erant τ *Peligni*, quorum caput olim *v* *Corfinium*, nunc destructum; deinde ϕ *Sulmo*, nunc *Sulmona*, & *Surmona* sive *Sermona*.

Peligni.
Corfinium.
Sulmo.

V. Pelignis & Vestinis in mediterraneo continuabantur χ *Marsi*, quorum $\downarrow$ *Alba Fucentis*, ad Fucinum lacum, quæ hodieque nomen antiquum in ruinis retinet; vulgò *Albe* & *Alba* dicta, & *Marrubium*, nunc *Morréa*.

Marsi.
Alba Fucentis.
Marrubium.

VI. Rursus in littore ultra Marrucinos & Pelignos incolebant ω *Frentani*; quorum opida α *Ortona*, β *Anxanum*, γ *Histonium*; nunc *Ortona*, *Lanzano*, *Guaſto d' Amone*.

Frentani.
Ortona.
Auxanum.
Histonium.
Samnites.

VII. Infra Frentanos fuere δ *Samnites*, *Sabelli* etiam dicti, à Sabinis orti: &

Lucaniamque mari Tyrrheno propius, quod Picentes Romanis victoribus cessuri occupaverant. In Notitia vero imperii Romani distinctius habetur, aliud quidem *urbicarium vel suburbicarium*, nempe provincia, urbis Præfecto & vicario commissa; aliudque *annonarium*, unde in usum Cæsaris annona rediit. Proxima Piceno Valeria fuit ex Imp. Constantini tempore, alias *Marforum*, *Æquorum* & *Pelignorum* regio, ad viam Valeriam sita, ipsaque suburbicaria. Samnium autem provinciis præsidialibus in Notitia Imper. accensetur, post Valeriam diminutam modo arctius modo majus.

B U N O N I S.

v Inter *Matrinum* & *Aternum* amnes fuere (a) *Vestini*, qui videntur Sabini sive Samnitici fuisse generis: nisi ex Illyrico in has oras venerint.

ξ (b) *Angulus* haud procul lævâ Salini ripâ, infra *Pinnam*, in edito colle positum est.

o (c) *Pinna* supra *Angulum* inter *Matrinum* & *Suinum* amnes, sed *Suino* propior est.

π (d) *Avia* haud longè abest à fontibus *Aterni*.

ρ (e) *Marrucini* angustos admodum incoluere fines, inter *Vestinos*, *Pelignos* & *Frentanos*. Eorum genus *Cato* à *Marsis* deductum voluisse videtur.

σ In tam arctis finibus unum tantum refertur opidum (f) *Teate* [a]. In agro *Teatino* prodigium accidit anno *Neronis* supremo; oliveto universo publicam viam transgresso; arvisque inde è contrario in locum oliveti profectis. *Plin.* l. 2. cap. 83.

τ (g) *Peligni* inter *Vestinos*, *Marrucinos*, *Frentanos*, *Samnites*, & *Marsos* incoluerunt; *Aterno* & *Sagro* amnibus, *Apennino* monte & *Frentanorum* finibus inclusi, gens parva. Ex *Illyrico* profectos *Pelignos* tradit *Festus*; alii tamen auctores eos à *Sabinis* ortos esse contendunt.

χ (h) *Corfinium* à dextrâ *Aterni* fl. ripâ III millia passuum distitum fuit, & VII à *Sulmonè*; quo loco antiquæ urbis ruinæ visuntur. Ab *Italicis* populis opidum hoc *Arx belli*, quod & *Italicum* & *Sociale* appellatum, contra *Romanos* constitutum erat.

ϕ (i) *Sulmo* opidem *Ovidii* [b] patria inter duorum amnium, qui hinc uno alveo in *Aternum* apud

Populium opidum defluunt, confluentes positum est; unde ipsi *Ovidio* appellatur *Sulmo gelidus, humidus, irriguis aquis saluber*. Hanc urbem in bello civili deleri iussit *Sylla*.

χ (k) *Marsorum* lingua eadem fuit, quæ *Sabinorum*; unde colligitur, eos ejusdem cum his fuisse generis. Sedes suas habuerunt inter *Vestinos*, *Pelignos*, *Volscos*, *Hernicos*, *Æquos* & *Sabinos*.

$\downarrow$ (l) *Alba Fucentis* à lacu *Fucino* sic cognominata fuit. *Opidani* dicti sunt *Albenses*. *Alba*, quod in interioribus sita, atque optimè munita esset, sæpe numero custodiæ loco fuit à *Romanis* data: in quam dederent, quos asservari vellent. *Strabo* l. v. Huc *Syphax* *Numidarum* rex, *Perseus* *Macedo* cum filio *Alexandro*, & *Bituitus* *Arvernorum* rex, alique in custodiam missi sunt.

ω (m) *Frentani*, *Samnitium* progenies, ad mare *Superum*, à *Marrucinis* ad *Frentonem* amnem porrecti, à tergo conterminos habuere *Pelignos* & *Samnites*.

α (n) *Ortona* primum opidum est à *Marrucinis*.

β (o) *Anxanum* haud ita procul *Sagri* lævâ ripâ jacet.

γ Post *Sagrum* ad XIV millia passuum sequitur (p) *Histonium*.

δ (q) *Samnites* incoluere regionem, quæ est intra fines *Daunorum*, *Apulorum*, *Hirpinorum*, *Campanorum*, *Pelignorum* & *Frentanorum* [c]; ita appellati à *Samnio* opido, quod cum cæteris adeo eversum, ut *Samnium* requiratur in ipso *Samnio*, nec inveniri possit. [d]

H E K E L I I.

[a] Antiqua Urbs, quæ edito in colle jacet 7 miliaribus à *Mari* distans, ac loci amœnitate mirè gaudens.

[b] Omnium *Elegiacorum* *Poëtarum*, *Dempstera* teste, principis.

[c] *Caracenorum*, *Marratinorum*, *Vestinorum*.

[d] Unde autem *Regioni* huic *Aprutii* appellatio sit enata, non est facile judicare propter *Autorum* diffensiones.

B U N O -

(a) *Vestini*. (b) *Angulus*. (c) *Pinna*. (d) *Avia*. (e) *Marrucinatorum* fines. (f) *Teate*. (g) *Pelignorum* fines. (h) *Corfinium*. (i) *Sulmo*. (k) *Marsorum* fines. (l) *Alba Fucentis*. (m) *Frentanorum* fines. (n) *Ortona*. (o) *Anxanum*. (p) *Histonium*. (q) *Samnitium*.

Bovianum.
Æsernia.
Sepinum.
Allifæ.
Telesia.
Beneven-
tum.
Equus Tuti-
cus.
Abellinum.
Complæ.
Hirpini.

& a Samnitibus orti e *Hirpini*. Illorum regio *Samnium*; in quo opida, ζ *Bovianum*, η *Æsernia*, θ *Sepinum*, ι *Allifæ*, κ *Telesia*; nunc vulgò *Bojano*, *Isernia*, *Sepino*, *Alifi*, *Telese*. Horum opida, λ *Beneventum*, μ *Equus Tuticus*, ν *Abellinum*, ξ *Compsa*; nunc *Benivento*, *Ariano*, *Avellino*, *Conza*.

B U N O N I S.

α (a) *Hirpini* tenuerunt agros, qui continentur finibus Apulorum, Lucanorum, Picentinorum, Campanorum & Samnitium.

ζ (b) *Bovianum* ad Apennini montis radices & Tiferni fontes est; caput olim Samnitium longè distans, ex quo à C. Petilio Dictatore capto plus prædæ pæne egestum, quam ex omni Samnio.

η (c) *Æsernia* citra Apenninum est, apud lævam Vulturini amnis ripam.

θ (d) *Sepinum* apud Tamari fontes situm, Ptolemæo scribitur *Sepinum*.

ι (e) *Allifæ* opidum infra Æserniam, prope Vulturini ripam est.

κ (f) *Telesia* haud procul confluentes Vulturini Sabatique fluminum jacet.

λ (f) *Beneventum*, antè *Maleventum*, inter Sabati Calorisque confluentes situm, auctor in descriptione Italiæ antiq. l. 4. c. 7. ascribit Samnitibus. Inter Beneventum & Calatiam Campaniæ opidum, fuit (g) *Caudium* opidum; eique contiguæ (h) *Furcula Caudina* sive *Saltus Caudini*, Romanorum ignominia celebres. *Furca* autem sive *angustia* illæ sunt, quas

Iselerus amnis apud opidum S. Agathæ medias secat, in Vulturinum flumen versus Calatiam contendens. Hic exercitus Rom. ipsique cos. T. *Veturius Calvinus* & *Sp. Posthumus* insidiis Samnitium circumventi, armis relictis, sub jugam missi sunt semiâudi. (i) *Ærola* opidum positum in extremo jugi, quod *Caudinas Furcas* à sinistra Iseleri ripâ claudit, *vetus Caudium* est.

μ (k) *Equus Tuticus* sive *Magnus* ultra Fricentum versus Septemtriones in edito colle situm est.

ν (l) *Abellinum* opidum ad Sabatum fl. est.

ξ (m) *Compsa* opidum haud procul fontibus Aufidi fl. jacet. Cæterum ad Caloris fl. dextram ripam est opidum perantiquum (n) *Taurasium*; circa quod (o) *ager Taurasinus*, in quem *Ligures Apuani*, qui se Romanis dederant, data etiam pecunia unde novas ædes compararent, sumptu publico traducti sunt P. Cornelio & M. Bæbio Cos. ne reditus spes esset: quod nullum alium antè finem fore belli Ligustici putarent Romani. Circa utramque Caloris ripam latissimi illi *Campi* sunt *Taurasini*, in quibus Romani *Pyrrbum*, Epirotarum regem, acie victum profligaverunt.

(a) Hirpinorum fines. (b) Bovianum. (c) Æsernia. (d) Sepinum. (e) Allifæ. (f) Beneventum. (g) Caudium. (h) Furcæ Caudinæ. (i) Ærola. (k) Equus Tuticus. (l) Abellinum. (m) Compsa. (n) Taurasium. (o) Taurasinus ager, sive Taurasini Campi.

C A P. XXIX.

De Campania & Picentinis, Apulia, Calabria. I

I.

Campania.
Liternum.
Bajæ.

Juxta Samnites Hirpinosque ad mare Inferum erat a *Campania*, vulgò nunc *Terra di Lavoro*: in qua summum *Liberi* patris cum *Cerere* certamen. Opida in litore β *Liternum*, Scipionis Africani voluntario exilio clarum; nunc vulgò *la Torre di Patria*: γ *Bajæ*, deliciæ, an corruptelæ populi Romani: δ *Mise-*

B U N O N I S.

α (a) *Campani*, Opica sive *Osca* gens, è Samnitibus profecti, regionem incoluerunt ad Mare Inferum, finibus Novi Latii, Samnitium, Hirpinorum, & Picentinorum comprehensam. Mirandam Campaniæ fertilitatem, amoenitatemque præ omnibus aliis Orbis terrarum agris prædicarunt auctores. [a]

β (b) *Liternum* ad ostium Literni fl. situm fuit. Scipio hic moriens, sepulchro suo inscribi jussit, *Ingrata patria, ne ossa quidem mea habeas*. Prope Liternum fuit (c) *Scipionis villa*, in qua olim *ara* & *sepulchrum* ejus.

γ In litore eo situ, quo olim fuerunt (d) *Bajæ*, hodie castellum est quod vulgò vocatur *Il Castel di Baja*. *Fontes calidi*, qui magno numero hic scatu-

riunt, *Bajæ* reddiderunt celebres. *Bajæ* continuo sequebantur (e) *Lucrinus* & *Avernus lacus*; ex quibus *Avernus* hodiè exstat; *Lucrinus* vero interiit Cineribus oppletus. Sinus, in quo erant *Bajæ*, vocabatur *Sinus* (f) *Bajanus*.

H E K E L I I.

[a] Sic enim scribit *Leander*: *Mirabilis profectò Campaniæ est fertilitas non solum omnium rerum ad humanæ vitæ necessitatem utilium, sed etiam ad voluptatem atque delicias, incredibili quadam abundantia foecundissimæ. Unde non immeritò à Plinio FELIX dicitur.*

R E I S K I I.

ι *Campania* sedes Campaniorum, à campis locifque campestribus nomen adscivit, *Plinio*, *Eustathio*, &

(a) Campaniæ fines. (b) Liternum. (c) Scipionis villa, ara, sepulchrum. (d) Bajæ. (e) Avernus & Lucrinus lacus. (f) Bajanus sinus.

♠ *Misenum* : nunc *Monte Miseno* ; statio quondam classis Romanæ ad Inferum mare : ε *Puteoli*, *Puzzuolo*, portus ad hoc mare totius Italiæ celeberrimus : ζ *Neapolis*, *Parthenope* antè dicta, nunc *Napoli*, literarum studiis Ciceronis, Virgiliique ætate clara. η *Herculaneum*, vulgò *Torre di Greco* ; & θ *Pompeji*, vulgò *Scafati*, *Vesuvii* montis incendio nota opida. Inde ι *Surrentum*, nunc *Sorrento*. Intus in mediterraneo, unde *Campaniæ* nomen, κ *Capua*, à *Tuscis* condita ; æmula quondam Romæ, atque ob id ipsum perdita, nunc ruinæ ejus visuntur duobus amplius millibus passuum à *Nova Capua*. λ *Suessa Aurunca*, nunc *Sessa* ; μ *Venafrum*, nunc *Venafri* ; ν *Casilinum*, nunc *Nova Capua* ad *Vulturnum*

Misenum.
Puteoli.
Neapolis.
Herculaneum.
Opidum Pompeji.
Surrentum.
Capua.
Suessæ Aurunca.
Venafrum.
Casilinum.

& Scholiaste Horatii testante : Gens illa *Osca* sive *Opica* infederat, & huic admista, *Samnitum* natio A. U. C. 332, *Capuam* occupasse apud *Livium* Lib. IV. legitur. (a) Ipsa *Campania* vero apud antiquos duplex, una latius nempe dicta, & altera strictius sive angustius : Illa utrumque *Latium* vetus novumque continuit & *Campania* hodieque *Romana* dicitur, vulgò *Campagna di Roma Italis*, & ipsa regio quondam suburbicaria : sed *Campania* strictius dicta felix fuit ; & *Latio* utrique opposita. *Picentum* ergo inferius de quo hic agitur, ex novis coloniis, quas supra commemoravimus, coaluit. Unum hæc addimus de punico vocabulo פִּצְעָב *picceab*, i. e. vate vel augere, unde *picum* *picentesque* *Bochartus*, appellari voluit : Idem *Calabriam* de *Punico* קַלָּבָה *Kalaba*, i. e. pice, *Peucetiam* α πο τ̄ πείκω, i. e. piceis arboribus denominatam statuit Lib. I. Chan. c. 33.

B U N O N I S.

♠ (b) *Misenum promontorium*, hodiè dicitur *Monte Miseno* & *Capo Miseno*. Portus hic fuit *Misenus* pulcher & profundus, in quo *Augustus Cæsar* classem collocavit ad tutelam *Interi maris*. Ad hunc portum opidum fuit celebre *Misenum*, cujus rudera quædam hodiè extant, cum conspicuis theatri reliquiis, à *Saracenis* eversum. Inter *Misenum* promontorium & *Cumas* est (c) *Acherusius lacus*, sive *Acherusia palus*. Inter *Acherusium lacum* & *Liternum* ad litus fuerunt (d) *Cumæ* [b], quarum reliquiæ hoc loco supersunt [c]. Fuit olim opidum munitissimum, & veluti specula maris *Hetrusci* : (e) *Sibylla* hic domicilium suum olim habuit, quæ inde *Cumana* dicta est.

♠ (f) *Puteolos* *Cumanorum* fuisse navale docet *Strabo* : hinc totus ille *fnus*, qui nunc *Neapolitanus* cognominatur, dictus fuit *Cumanus*. *Puteolos* dictos putant à *puteis*, quorum ibi magnus numerus : vel ab aquæ calidæ putore. (g) Portus hic fuit totius *Inferi maris* celeberrimus ; maximè *annona* & *mercibus* ex *Ægypto* eò convectis, *Puteolanus* dictus. Inter *Gaurum montem* & *Puteolos* fuit (h) *Ciceronis villa*, in litore ; quod ille *Puteolanum* appellavit, & postea *Academiam* ; quum aliam villam ad *Lucrinum lacum* in collibus sitam, *Cumanum*, vocaret.

♠ (i) *Neapolis* *Cumanorum* colonia, quum portum habeat capacissimum ; ejus opportunitatem captavit *Hannibal*. Ab altera parte *Neapolis* ; trans *Sebethum* amnem fuit (k) *Palæopolis* opidum, in quo *Virgilii Maronis* fuisse monumentum *Statius* docet. Perierat autem (l) *Virgilius Tarenti*, contracto ex

ardore solis morbo, dum *Metapontum* cuperet videre.

η Ultra *Maronis* monumentum in eodem litore fuit (m) *Herculanium* opidum.

θ Ultra *Herculanium* paulum à mari remotum fuit opidum (n) *Pompeji*. Ad hoc opidum *Ciceronis villa* erat (o) *Pompejanum*.

ι (p) *Surrentum*, extremum in *Campano* litore opidum à *Sirēnis*, quæ circa hæc loca sedem habuisse feruntur, nomen habere videtur. *Surrentini colles* vini præstantia maximè celebrabantur.

κ (q) *Capua* ex *Campaniæ* urbibus olim prima fuit. *Samnitium* quidam in societatem urbis agrorumque recepti festo die gravatos somno epulisque incolas veteres novi coloni occiderunt, urbemque occuparunt : *Livius* l. 4. Superbiæ *Campanorum* haud postremum exemplum refert *Val. Max.* l. 9. c. 1. Quum bello *Punico II* ad *Hannibalem* [d] descivisset *Capua*, & postea à *Romanis* acerrima obsidione expugnaretur, 80 principes senatus interfecti sunt ; 300 nobiles in carcerem coniecti ; ac multitudo civium venundata. At propter agri fertilitatem urbs servata est, ut esset aratorum sedes. Demum tamen *Romani* coloniam eò deduxerunt.

λ (r) *Suessæ* cognomine *Aurunca*, ad discrimen *Suessæ Pomatiæ* dicta, haud procul à finibus *Auruncorum* est.

μ Extremum *Septemtriones* versus *Campaniæ* opidum fuit *Venafrum*, in dextra *Vulturni* ripa.

ν (s) *Casilinum* in conspectu *Capuæ* fuit ad *Vulturnum* fl. *Casilinenses*, quum gravi obsidione ab *Hannibale* premerentur, summa virtute eam sustinuerunt, licet fames adeo invalesceret, donec modius frumenti drachmis ducentis venderetur. *Casilinum* quo fato extinctum sit, nescitur ; *Pons* tamen super *Vulturnum* mansit *Casilinus* dictus : & quum vetus (t) *Capua* ob commorantium facinora sæpius cremaretur, *Lando comes* & *Landolfus* episcopus illam apud pontem *Casilini*, sicut hodie cernitur, condiderunt.

H E K E L I I.

[b] Templorum, Turrium, Aquæductuum, aliorumque Operum amplissimorum.

[c] Supersunt quoque vestigia in alto Montis vertice Templi *Apollinis* longè conspicui atque celeberrimi, & passim a *Poetis* decantati.

[d] *Capuam* SUPERBIÆ DOMICILIUM ATQ. LUXURIÆ SEDEM quotidie appellitantem.

C C

B U N O-

(a) Campania duplex. (b) Misenum promontorium & op. portus. (c) Acherusius lacus. (d) Cumæ. (e) Sibyll. Cumana. (f) Puteoli. (g) Portus Puteolanus, Puteolanum. (h) Ciceronis villa, s. Academia, Cumanum. (i) Neapolis. (k) Palæopolis. (l) Virgilii monumentum. (m) Herculanium. (n) Opidum Pompeji. (o) Pompejanum Ciceronis. (p) Surrentum, (q) Capua. (r) Suessæ Aurunca. (s) Casilinum. (t) Capua nova.

Teanum Sidicinum amnem: ξ *Teanum Sidicinum*, nunc *Tiano*: ο *Calatia*, nunc *Cajazzo*; π *Cales*, *Calvi*; ρ *Atella*, nunc *Aversa*: σ *Acerræ*, nunc *Acerra*: τ *Nola*, nomen retinens: υ *Nuceria*, nunc *Nocera*.

II. Juxta Campanos fuere *Picentini*, à Surrento, sive *Minervæ Promontorio*, ad *Silarum* usque amnem, pars quondam *Picentium*, huc à Romanis à *Supero mari* traducti, caput eorum φ *Salernum*, vulgò *Salerno*.

III. Juxta *Frentanos*, *Samnites* atque *Hirpinos* fuere χ *Apuli*, quorum regio *Apulia*, longissimo tractu à *Frentone* fluvio, vulgò nunc *Fortore*, ad fauces usque *Hadriatici maris* excurrens. Divisa fuit in tres partes. *Daunia* dicebatur à *Frentone* ad *Aufidum* amnem, vulgò nunc *Lofanto*: inde ad *Brundisium*, & *Tarentum*, *Peucetia*; cujus partem *Pædiculi* incoluere. Hinc reliquum sub peninsulæ forma tenuere *Messapii*. Sed ↓ *Messapia* post dicta fuit *Calabria*, & incolæ *Calabri*. *Calabriæ* rursus dimidia pars *Tarentino* sinui contermina, *Salentinorum* fuit regio. Atque tum *Apulia* propriè dicta consistebat inter *Frentanos* & *Calabriam*. Opida in *Apulia* fuere clara, ω *Teanum Apulum*; nunc exiguum murorum vestigium dicitur *Civitate* vulgò: α *Gerion*, nunc *Tragonara*; β *Sipuntum*, nunc *Siponto*; γ *Luceria*, nunc *Lucera*: δ *Æculanum*, nunc *Troja*; ε *Arpi*, cujus ruinæ apud *Foggiam* opidum, ζ *Asculum Apulum*,

B U N O N I S.

ξ (a) *Teanum Sidicinum*, à populis *Sidicinis*, qui quondam tenuerunt, ad discrimen *Teani Apuli* dictum est. Fuit in via *Latina* ultra *Cales*, haud procul à *Latinorum* finibus.

ο (b) *Calatia* à *Calibus* versus *Ortum* opidum perantiquum est episcopali dignitate hodie clarum.

π (c) *Cales* opidum ultra *Casilinum* & *Stellatam* agrum est, episcopali sede nobile.

ρ (d) *Atella* medio itinere fuit inter *Capuam* & *Neapolim*.

σ (e) *Acerræ* opidum ad *Clanum* sive *Clanium* fl. qui & *Liternus* dicitur, situm est.

τ Ab *Atella* *Neapolim* euntibus occurrit (f) *Nola* urbs, quæ hodiè ferè omnis deserta, sine mœnibus est.

υ (g) *Nuceria* ultima *Campanarum* urbs est, trans *Vesuvium* montem in valle, quam *Sarnus* amnis inter *Vesuvium* & *Lactarium* montem efficit, sita. Cognominata fuit *Nuceria* (h) *Alfaterna*: ad discrimen *Nuceria Camellaria*, quæ in *Umbria* est.

φ *Salernum*, hodiè in litore positum est; quum olim remotum esset à mari, in montibus, qui hodiè urbi imminet.

χ *Italia* pars, quæ *Frentone* amne, *Hirpinorum*que finibus & flumine *Bradano*, marique cincta est, Græcis (i) *Japygia* vocabatur, eaque à Romanis in tria distinguebatur nomina, *Apuliam*, (k) *Calabriam*, & (l) *Salentini*. Sed (m) *Japygia* illa iisdem Græcis in tres divisa fuit partes; scilicet in *Dauniam*, *Peucetiam* & *Messapiam*. (n) *Apulia* universa continebatur *Frentone* amne; mari *Supero* ad *Brundisium* usque; *Isthmo* inter *Brundisium* & *Tarentum*; *Sinu* *Tarentino* ad *Bradanium* usque amnem; hinc ipso *Bradano*, *Lucanorum* *Hirpinorum*que finibus.

↓ (o) *Messapiam* incolæ diviserunt in *Salentinos* & *Calabros*.

ω *Decem* millia passuum ab ostio *Frentonis* visuntur rudera (p) *Teani*, quod *Apulum* cognomine dictum, ad discrimen *Teani Sidicini*.

α Eodem tractu fuit (q) *Gerion* opidum.

β (r) *Sipuntum*, ad *Cerbali* fl. ostium, à *Sepiis*, qui hîc ejiciuntur, dictum est.

γ (s) *Luceria* infra *Teanum*, versus *Austrum* est, quod nomen sæpe mutatum legitur cum *Nuceria*: & hinc dicta est cognomento *Apula*, ad discrimen *Campaniæ*, *Umbriæ*, & *Galliæ* *Cispadanæ* *Nuceriarum*. *Luceriæ* huic, quam à *Samnitibus* obsideri putabant, opem laturo *Romani*, per insidias ad *Furculos Caudinas* inclusi sunt. Hinc capta à *Samnitibus* *Luceria*, à *Papyrio Rom. col.* recuperatur. *Pompejus* in bello adversus *Cæsarem* sibi hanc urbem belli sedem delegerat.

δ (t) *Æculanum* *Cluverius* memorat in *Hirpinis*, idque dicit esse opidum episcopale *Fricento* Ital. antiq. l. 4. c. 9. *Troja* verò, quæ hodiè dicitur, ad *Apeum* montis radices est. [e]

ε (u) *Arpi* ad *Cerbalum* fl. opidum ab initio *Lampe*; deinde (x) *Argos Hippium*; mox *Argurippa*, ac tandem *Arpi* appellatum est. A *Foggia* VI millia passuum versus *Manfredoniam* ejus urbis conspiciuntur ruinæ.

ζ (y) *Asculum* [f] cognomento *Apulum*, ad discrimen *Asculi Picenti*, dictum est: *Ascoli* quod hodiè opidum est, haud procul à sinistra *Aufidi* ripa jacet. Ad *Asculum* istud *Curius* & *Fabricius* *coll.* cum *Pyrrho* feliciter pugnârunt.

H E K E L I I.

[e] Hoc Oppidum est dives, titulo Ducatus insignis, & gaudet Episcopatu atque fecundo Agro.

[f] L. Floro præeunte.

B U N O.

(a) *Teanum Sidicinum*. (b) *Calatia*. (c) *Cales*. (d) *Atella*. (e) *Acerræ*. (f) *Nola*. (g) *Nuceria*. (h) *Alfaterna*. (i) *Japygia*. (k) *Calabria*. (l) *Salentini*. (m) *Japygia*. (n) *Apulia* fines. (o) *Messapia*. (p) *Teanum*, *Apul.* (q) *Gerion*. (r) *Sipuntum*. (s) *Luceria*. (t) *Æculanum*. (u) *Arpi*, s. *Lampe*. (x) *Argos Hippium* & *Argurippa*. (y) *Asculum Apulum*.

lum, nunc *Ascoli*; η *Venusia* Horatio alumno nobilis, nunc *Venosa*; θ *Acherontia*, nunc *Acirenza*: ι *Canusium*, nunc *Canosa*; & clade Romanorum insignis vicus, κ *Cannæ*, nunc *Canna*; λ *Salapia*, *Salpe*: μ *Rubi*, *Ruvo*: ν *Butunti*, nunc *Bitonio*; ξ *Barium*, *Bari*; $\omicron$ *Egnatia*, nunc *Terre d' Anazzo*.

IV. In Calabria π *Brundisium*, trajectu in Græciam olim clara, nunc *Brindisi*; ρ *Hydruntum*, *Otranto*; σ *Castrum Minervæ*, *Castro*; τ *Callipolis*, *Gallipoli*; & omnium clarissima υ *Tarentum*, *Taranto*. Intus in peninsula, ϕ *Neritum*, *Nardo*; χ *Aletium*, *Lezze*: & prope hanc quondam ψ *Rudia*; Ennio cive nobile opidum.

C A P.
Venusia.
Acherontia.
Canusium.
Cannæ.
Salapia.
Rubi.
Butunti.
Barium.
Egnatia.
Brundisium.
Hydruntum.
Castrum
Minervæ.
Callipolis.
Tarentum.
Neritum.
Aletium.
Rudia.

B U N O N I S.

α (a) *Venusia* [g] in Hirpinorum finibus est. [b] δ Circa Venusiam est (b) *Acherontia*.

ϵ (c) *Canusium* fuit ad Aufidi ripam. Eò ex Cannensi clade pauci profugerunt, quò & Varro reliquas copias traduxit mœnibus se defensurus xxv stadia infra Canusium.

κ (d) *Cannarum* rudera visuntur: opidum erat ante pugnam illam memorabilem.

λ (e) *Salapie* rudera supersunt inter *Salapinam paludem* & *Aufidum* flumen.

μ A Canusio versus Ortum Brumalem est (f) *Rubi* opidum.

ν Et inde porrò (g) *Butunti*.

ξ (h) *Barium* opidum maritimum erat (i) *Pœdiculorum*: hodiè emporium celebre est.

$\omicron$ *Egnatia* maritimum opidum inter *Barium* & *Brundisium* servat antiquum nomen in turri specularice, vulgò *Torre d' Anazzo*. Porrò in Daunia inter *Sipontum* & montem *Garganum*, circa urbem *Manfredoniam* erat (k) *Uria* opidum; contra quod *Sinus Urias*, in quem *Cerbalus* amnis effunditur.

π (l) *Brundisium* sive *Brundisium* [i] à cervini capitis figura ita dictum, quod Messapiorum lingua $\beta\rho\epsilon\nu\tau\acute{\epsilon}\sigma\iota\omicron\nu$ fuerit, tradunt; quia portum haberet in multos sinus reductum, ut cornua cervina referre videretur [k]. Ad hoc opidum *Cæsar Octavius* & *M. Antonius* castra habuere; sed hic propiora, ut qui *Brundisium* circumsidebat. Hinc quum *Servilius* cum 7000 equitibus ad *Cæsarem* transire pararet, eis cum 400 equitibus occurrit *Antonius*, & adhuc cubantes oppressit ad *Uriam*. (m) *Portus Brundisini* descriptio exstat apud *Cæsarem Comment. belli civil. l. 1.* Ipse *Cæsar* & *Pompejus* initio civilis belli etiam circa hunc portum opera instituerunt magnitudine Romæ & ipsorum non indigna.

ρ (n) *Hydrus* sive *Hydruntum* opidum portum habet, unde brevissimus transitus erat in Græciam, ex adverso *Apolloniæ* opidi, latitudine intercurrentis freti L millium non amplius. [l]

σ Inde porrò in litore sequitur (o) *Castrum* sive *Arx Minervæ*, ab *Idomeneo* *Cretenti* conditum.

τ (p) *Callipolis*, quasi *pulebra urbs* dicta, est ad *Opum Tarentinum*.

υ (q) *Tarentum* urbs [m] à Lacedæmoniorum partheniis, hoc est, spuris, *Phalantho* duce, veteribus Messapiis ejectis, intercepta est; In ipso (r) sinus *Tarentini* angulo peninsulæ erat inædificata [n]. Portum habebat pulcherrimum; arcemque munitissimam, & *Gymnasium* elegantissimum, & *forum*, in eoque *colossum Jovis*, post *Rhodium* cæteris magnitudine omnibus superiorem. Romani urbe potiti sunt victo *Pyrrho*, quem in Italiam *Tarentini* accersierant. Post, quum in *Annibalis* potestatem bello *Punico II* venisset, à *L. Fabio Max.* recepta est; qui *Colossium Herculis æreum*, *Lysippi* opus, inde Romam deportatum in *Capitolio* dedicavit. *Luxuria* & deliciis enervatum est *Tarentum* non minus, quam vicina *Sybaris*; ita ut plures publicas festivitates per annum celebrarent *Tarentini*, quam reliqui essent dies, cujus luxus merito inter tres Italiæ urbes connumeratur, quarum reliquæ duæ *Capua* & *Sybaris*. Cæterum *Philosophiam* amplexi erant *Tarentini Pythagoream*, in eaque cum primis excelluit (s) *Archytas* [o], qui reip. eorum præfuit.

ϕ (t) *Neretum* sive *Neritum* opidum à *Tarento* XLV millia passuum distitum est.

χ (u) *Aletium* *Salentinorum* opidum VII millia passuum à mari & *Lupis* situm est.

ψ (x) *Rhudia* vel *Rhudia* opidum erat inter *Tarentum* & *Uriam*.

H E K E L I I.

[g] S. *Venusium*.

[b] *L. Horatii Flacci*, *Lyricorum Phœnicis*, patria.

[i] Antiqua Urbs, & olim *Salentinorum* Caput.

[k] Eum jam pridem adeò esse repletum, ut vix per eum triremes adhuc possint percurrere.

[l] Alioquin Civitas est veterrima, quæ, licet quidem *Strabonis* ætate fuerit exigua, attamen hodiè satis frequens est. Potitur in primis Cælo clementissimo. Inde fit, ut ager ejus amœnus, fertilis & hortis probè cultis sit exornatus.

[m] Antiquissima nobilissimaque.

[n] Hujus Urbis ager fertilis & amœnus est, ac *Salem* mittit candidissimum, & suavissimum, quod *Plinio* commendatur.

[o] Civis eorum.

C c 2

B U N O

(a) Venusia. (b) Acherontia. (c) Canusium. (d) Cannæ. (e) Salapia, Salapina palus. (f) Rubi. (g) Butunti. (h) Barium. (i) Pœdiculi. (k) Uria op. Sinus Urias. (l) Brundisium. (m) Portus Brundisinus. (n) Hydrus sive Hydruntum. (o) Castrum Minervæ. (p) Callipolis. (q) Tarentum. (r) Sinus Tarentinus. (s) Archytas Philosophus. (t) Neretum. (u) Aletium. (x) Rhudia.

CAP. XXX.

De Lucanis, Brutiis & Magna Græcia. I

I.

Lucani.

Pæstum s.
Posidonia.
Velia.
Buxentum.
Metapontum.
Heraclea.
Siris.
Sybaris s.
Thurii vel
Copia.

INfra Apulos, Hirpinos atque Picentinos ad utrumque mare fuere *Lucani*, & ipsi à Samnitibus orti, duce *Lucio*; fines habuere ad *Laum* & *Sybarim* usque amneis; quorum hic in Tarentino sinu nunc vulgò dicitur *Cochile*; ille ad mare Inferum, *Laino*. Opida in littore hæc; *a Pæstum*, Græcis *Posidonia* appellatum, nunc in ruinis *Pesto*; *β Velia*, nunc *Pisfiotta*, celebris quondam portus; *γ Buxentum*, nunc *Policaastro*; à Tarentino sinu *δ Metapontum*, nunc *Torre di mare*; *ε Heraclea*, antè *Siris* dicta, nunc in vestigio ruinarum, *Polisore*; *ζ Sybaris*, postea *Thurii*, ac tandem *Copia*, urbs dicta, inter *Sybarim*

BUNONIS.

α (a) Pæstum opidum fuit ad *Salsium flumen*, cuius fontes oriuntur sub monte *Calamatio*, qui vulgò *Cappacio* dicitur; ad hunc montem *M. Licinius Crassus* fugitivos profligavit. Inde in Petelinos colles concessit *Spartacus*.

β (b) Velia antea *Helia*, *Elea*, *Hela* & *Hyela* dicta, post *(c) Posidonium promontorium* prima est, xxv millia pedum Pæsto distans; & 111 millia ab *Halete* amne. Ante dictum flumen opidumque duæ conspiciuntur insulæ *(d) OEnotrides*; *Pontia*: In hanc *Flavia Domicilla*, *Flavii Clementis*, *Domitiani patruelis* uxor, propter Christianam fidem deportata est, marito ejus antea occiso. Euseb. Hieron. Huic insulæ vicina est *Pandataria*; deinde est *(e) Ischia* & *Ischia*. *(f) Sinus Velinus* à *Velia* dictus est.

γ Post *Palinurum promontorium* & flumen *Melfen* erat *Pyxus* live *(g) Buxentum* opidum & flumen.

δ A *Casuenti fl.* ostio ad 111 millia. passuum fuit clara illa urbs *(h) Metapontum*, ubi hodiè *Specula Torre di Mare*. Adeò fortunati ab agricultura fuisse perhibentur *Metapontii*; ut *Delphis* famosissimam illam *auream messem* dedicarint. *Metaponti Pythagoras* mortuus, monumentum habuisse scribitur. Tanta fuit hujus viri admiratio, ut ex domo ejus templum facerent, ipsumque pro Deo colerent.

ε (i) Ad Siris amnis ostium fuit opidum *Siris*, quod postea *(k) Heraclea* appellatum est. Apud id opidum & *Sirim fl.* primo Romanorum pugna *Livino consule* cum *Pyrrho* commissa est tam atrox, ut *Frentanæ* turmæ præfectus *Obsidius* investus in Regem eumque turbaret cogeretque, projectis insignibus, prælio excedere.

REISKII.

ι *Lucania*, Græcè *λαυκαρία*, *Lucanorum* regio, qui duce *Luco* aut *Lucio* è *Samnitibus* huc concesserant: Duplex *(l)* etiam ipsa ex veterum usu, aut *latius nempe producta* *Brutios* comprehendit, aut *arctius contracta* *Brutiis* opponitur. Nam *Olympiade CVI* *lascivorum* in *Lucania* *latronumque* colluvies occupatis quibusdam urbibus, novum *Brutiorum* nomen recepit: Illos *Strabo* *Lib. VI. ἀπείρατος*, i. e. *deserto-*

res; *Lib. XVI. ἀπειρατος*, i. e. *fugitivos* nominat: Idque nomen ex lingua *Sabina*, quæ *βρεττία* nuncupat *picem*, *Hesychio* auctore. *Pix* enim *Brutia* inter veteres plurimum commendatur à *Dioscoride*, *Plinio*, *Columella*, pluribus. Quo factum est, ut *Brutiis* primo solis denominatio *Italiae* imponeretur. De magna *Græcia*, multisque *Pelasgorum* coloniis eò deductis confer *Golzium* in *Numismat.* de urbibus à *Cluverio* non bene distinctis aut expositis *Vossium* in *Observationibus* ad *Pomponium Melam*, *Lib. III. c. 4.*

BUNONIS.

ζ (m) Sybaris, in hoc *Lucanorum* litore opibus & potentia urbs illustris [*a*], inter duos amnes *Crathin* & *Sybarim* sita fuit; sed quum primùm conderetur, hujus apposita fuit ripæ sinistra; unde & nomen accepit. Postmodum in tantum crevit, uti ad *Crathis* quoque dextram ripam pertingeret, ambitum comprehendens vi amplius millium. *(n) Thurium* postea paulò supra veteris *Sybaris* situm conditum fuit. Deleta est *Sybaris* à *Crotoniatis*, *Milone* duce, tempestate *Pythagoræ*. Una illa urbs *Sybaris* soli fecunditate eo provecta erat, ut CCC millia hominum contineret. Sed quum *Prætor* quidam, nomine *Telys* opulentissimos urbe egeret, bonis eorum publicatis, *Crotonem* confugerunt, quos *Telys* sibi dedi postulavit, nisi vellent bellum expectare. *Crotoniatæ* igitur, *Pythagora* philosopho supplices protegendos suadente, bellum decreverunt. *Sybaritis* CCC armatorum millia ducentibus, *Crotoniatæ* C millibus instructi occurrunt. Fugis *Sybaritis*, quum nulli parcerent, fugaque comprehensos omnes occiderent, major exercitus pars concisa interiit. Urbs post direptionem ad solitudinem redacta est. Captam enim immisso flumine *Crathi* aquis obruerunt. Sed reliqui *Sybaritarum* iterum ejecti reditus adiutores ab *Atheniensibus* impetrant, inter quos ipse quoque erat *Herodotus*. Hi scaturigine haud procul à *Sybari* inventa, cui nomen *Thurium*, opidum ibi statuunt, quod de fontis nomine *Thurium* appellarunt. Seditio verò orta, omnes *Sybaritæ* præci deleti sunt. *Colonia* quum *P. Scipione Africano* iterum & *T. Sempronio Longo* coli, eo deducerent *Romani*, urbem mutato nomine

(a) Pæstum. (b) Velia, s. Helia. (c) Posidonium prom. (d) OEnotrides ins. Pontia. (e) Ischia. (f) Sinus Velinus. (g) Buxentum op. & fl. (h) Metapontum. (i) Siris amnis & op. s. (k) Heraclea. (l) Lucania duplex. (m) Sybaris fl. & op. (n) Thurium.

Sybarim Crathimque amnes, nunc non exstat. Intus η *Potentia*, nunc *Potenza*; & *Grumentum*, nunc *Clarimonte*.

Potentia.
Grumentum.
Brutii.
Cerilli.
Clampetia.
Temsa.
Terina.
Lametia.
Scyllæum.
Rhegium.
Locri.
Caulonia.
Scylacium.

II. Post Lucanos extimum Italiæ, ad fretum usque Siculum, angulum tenuere: *Brutii* à Lucanis orti. Opida in litore versus Occasum, κ *Cerilli*, nunc *Cirella*; λ *Clampetia*, nunc *Amantea*; μ *Temsa*, sive *Tempsa*, cujus situs fuit prope speculam maritimam, cui nomen vulgare *Torre Loppa*; ν *Terina*, nunc *Nocera*; ξ *Lametia*, nunc *Santa Eufemia*; $\omicron$ *Scyllæum* in cervice *Scyllæ scopuli*, nunc *Sciglio*; & ultra fretum, π *Rhegium*, nunc *Reggio*: ab altero mari ρ *Locri* cognomine *Epizephyrii*, nunc *Ferace*; σ *Caulonia*, nunc *Castel Veteri*; τ *Scylacium*,

nomine (a) *Copias* appellârunt. (b) De luxu & molitie Sybaritarum quæ auctores prodiderunt, incredibilia fermè videntur. (c) *Myndirides* mille coquos, totidem aucupes, totidem piscatores gulæ artifices Sicyonem adduxit; idem sæpius questus, quod foliis rosæ duplicatis incubisset; & quum vidisset fodientem quendam, altius rastrum allevantem, lassum se fieri dixit, vetuitque opus in conspectu suo facere. *Suid. Sybaritica mensa*; item *Sybaritica per plateas*; in proverbium abiêre. [b]

HEKELI I.

[a] *Crotoni* vicina, ut testis est *Herodotus* Lib. v.

[b] De quibus videndus *Des. Erasmus Roterod.* Chil. II. Cent. II. *Adag.* LXV. & LXVII. q. 431. Seq. Edition. *Coloniens.* & ex eo *Pauli Manutii Adagia* p. 508. col. a. & 510. col. b. *Ursellis* A^o 1603. in 8. maj. exc.

BUNONIS.

η (d) *Potentia* ad Apennini montis radices haud longè abest à Casuenti fl. fontibus.

ρ (e) *Grumentum* haud procul lævâ *Siris* fl. ripâ situm erat. Ad hoc opidum *T. Sempronius* cum *Hannone Pæno* prosperè pugnavit.

κ (f) *Brutii* à Lucanis orti, quorum fuerant pastores, alteram Italiæ peninsulam incoluêre; à Lucanis Lao flumine ad Hetruscum mare, & Sybari amne ad sinum Tarentinum disternati [c]. In hunc Italiæ angulum cum LX millibus armatorum compulsus (g) *Spartacus*, quum fugam in Siciliam frustra tentasset, tandem eruptione facta, dignam viris mortem obiêre. (h) *L. Crassus* enim isthum muro & fossâ sepserat. (i) *Annibal* quoque in extremum hunc agri *Brutii* angulum compulsus, nihil jam majus precatus est deos, quàm ut incolumi cedere atq; abire ex hostium terra liceat.

λ (k) *Cerilli* opidum ad Mare Inferum VII millia passuum à Lao amne situm est.

μ (l) *Clampetia* in eodem litore XL millia passuum *Cerillis* abest.

ν (m) *Temsa* post X millia passuum in hoc litore sequitur *Clampetiam*. *Æs Temeseum*, & *Vinum Temesani* agri celebrantur.

ξ (n) *Terina* ad mare sita fuit; unde (o) *sinus Terinæus* appellatus; qui hodiè vulgò *Golfo di S. Eufemia* dicitur.

$\omicron$ Post *Terinam* fuit *OEnotrorum* opidum (p) *Lampetia*, quod & *Lametia* & *Lametus* dictum est à fl.

Lameto. Ab hoc opido ingens ille sinus, qui nunc *Golfo di S. Eufemia* dicitur, antiquitus *sinus* (q) *Lametinus* vocabatur.

ρ (r) *Scyllæum* opidum nomen habuit à *Scylla*, quæ Saxum sive Scopulus est ad ipsum fretum Siculum.

π (s) *Rhegium* cognomine *Julium* dicitur *Ptolemæo*: à dehiscendi argumento, quod vi maris & terræ motu ab Italia fuerit avulsa, Sicilia propinqua, appellatum, antiquissimi prodiderunt scriptores. Alii quasi *Regiam* dictam urbem volunt; propter ejus excellentiam.

τ Post *Zephyrium* promontorium sequitur celeberrima urbs (t) *Locri Epizephyrii*, à promontorio cognominata. In illo ipso *Zephyrio* promontorio quondam collocata, posteaque in eum locum creditur translata, ubi nunc conspicitur opidum *Gierazo*. *Locris* & *Crotona* pestilentiam nunquam fuisse; nec ullo terræ motu laboratum, adnotatum esse tradit *Plinius* l. 2. c. 96. Creditum est, *Locrenses* omnium primos scriptis legibus usos fuisse, quas (u) *Zaleucus* composuerat. [d]. A (x) *Dionysio Juniore*, regno pulso & apud *Locrenses* exfulante, gravissimo dominatu oppressi sunt; quem tamen ipsi postea acerbissimè ulsi sunt.

σ (y) *Caulonia*, quæ antea *Aulonia*, inter *Sagrum* fuit flumen & *Cocintum* promontorium. *Caulonienses* hi à *Brutiis* opido suo ejecti in Siciliam sese transtulerunt, ibique urbem prisæ patriæ cognominem condiderunt.

τ (z) A *Scylacio*, *Atheniensium*, qui *Meneſtheum* erant secuti, colonia, sinus appellatus est (a) *Scylacius*. Inde sequuntur (b) tria *Japygum* promontoria, quæ vulgò *Capo delle Castelle*, *Capo Rizzuto* & *Capo della Nave*. (c) Promontorium *Lacinium* templo *Junonis Lacinie* clarum fuit.

HEKELI I.

[c] Horum Regio hodiè vocatur *Calabria Inferior*, ubi circa Littus *D. Euphemie* Corallium probatissimum olim inveniebatur, abundeque proveniebat Saccharum in Oppido *Adamantio*, atque in *Convalle* quadam à Regione *Altomontii* *Manna* colligebatur è frondibus & arborum truncis, quæ noctu ro-rabat.

[d] Vid. *Ubbo Emmius* Part. II. *Rerumpp. Græcor.* in Spécie de *Republica Locrenſium* in *Italia* p. 295. Edition. *Lugdun. Bataviniano-Elſeviriane* in 16. f.

BUNO-

(s) *Copias*. (b) *Sybaritarum* luxus. (c) *Myndirides*. (d) *Potentia*. (e) *Grumentum*. (f) *Brutiorum* ortus & fines. (g) *Spartacus*. (h) *L. Crassus*, *Spartaci* victor. (i) *Annibal*. (k) *Cerilli*. (l) *Clampetia*. (m) *Temsa*. (n) *Terina*. (o) *Sinus Terinæus*. (p) *Lametia*, s. *Lampetia*. (q) *Sinus Lametinus*. (r) *Scyllæum*. (s) *Rhegium*. (t) *Locri*. (u) *Zaleucus*. (x) *Dionysius Junior*. (y) *Caulonia*, s. *Aulonia*. (z) *Scylacium*. (a) *Sinus Scylacius*. (b) *Tria Japygum* promontoria. (c) *Lacinium* prom.

Croto.
Petelia.
Ruscianum.
Consentia.
Pandofia.

um, nunc Squillaci; v Croto, nunc Crotone; φ Petelia, nunc Belicastro; χ Ruscianum, nunc Rossano. Intus caput Brutiorum ↓ Consentia, nunc Consenza: & haud procul inde versus Septemtrionem, quondam ω Pandofia, cum Acheronte fluv. quæ duo nomina cum Alexander Epirotarum Rex in Epiro, ancipiti oraculo monitus, fatalia evitare vellet, heic in eadem incidit atque periit. Fuit prætereà potens quondam civitas α Hipponium, Romanis Vibo Valentia dictum, nunc Monte Leone.

Hipponium.
Vibo Valentia.

Magna Græcia.

III Atque hæcenus populos enarravimus, qui universam Italiam olim incoluerunt, præcipuasque eorum urbes recensuimus. Cæterum quum Græci omnem ferè oram maritimam, coloniis suis è Græcia deductis, obsiderent, ipsa hæc terra unà cum Sicilia dicta est β Magna Græcia, duravitque hoc nomen multis sæculis, donec inter fretum Siculum constitit & Tarentum; quæ pars Italici littoris postea propriè eo nomine indigitata est, testibus Cicerone, Plinio, Ptolemæo & aliis.

C A P.

B U N O N I S.

v (a) A Junonis Laciniae fano vel vi millia passuum sequebatur Croton sive (b) Croto urbs olim celeberrima [e], quam Æsarus amnis mediam olim interfluxerat, præterfluebat postea procul extra muros. Mœnia urbis xii millium ambitum continebant ante Pyrrhi in Italiam adventum; post tamen adeò cladibus afflictâ multis, ut omnis ætatis minus xx millia civium superessent [f]. Salubritas loci in proverbium abiit: Sanior Crotone. Hinc oriundus (c) Milo, cui robur corporis immensum fraudi tandem fuit. Crotoniatis Zeuxis Heracleotes pictor Venerem illam aliaque insignia opera adornavit. Crotoniata quoque fuit (d) Democedes Medicus, qui Darium conjugis opera impulit, ut Græcis bellum inferret. (e) Pythagoras Philosophus Crotone diu multumque est versatus, atque Crotonienses luxuria corruptos ad bonam frugem & in viam virtutis revocavit. Ad ostium Æsaris fl. (f) portus erat Crotoniensis.

φ (g) Petelia sive Petilia opidum, inter Crotonem & Scylacium fuit in edito colle, vi millia passuum à mari, xxx à promontorio Crimisa. Sub tumulo Petiliæ ab Annibale aliquot Romanorum millia cæsa tradit Livius l. 27.

χ (h) Ruscianum sive Roscianum medio ferme situ fuit inter Crathim & Traenta amnes.

↓ (i) Consentia olim Brutiorum caput erat.

ω (k) Pandofia & Acheron fluvius ad ipsum fuerunt isthmum in Brutiorum agris. Alexander iste

Dodonæo oraculo iussus erat Acherontem Pandosiamque vitare. Quum in Thesprotia iisdem vocabulis ei loca ostensa fuissent: hic in Brutiis in eadem incidit, à Brutiis cum omni suo exercitu deletus; ipse à Luciano exule veruto transfixus est.

α (l) Hipponium opidum, antea Hippon, item Vibon & Vibo, ac demum Vibona Valentia dictum, non fuit ad mare situm: Agathocles enim Rex Siciliae ei navale exstruxit ad sinum Lametinum. Contra Vibonem sunt parvæ insulæ, quæ vocantur (m) Ithacesia, Ulyssis Specula.

β (n) Frons Italiae, quæ & (o) Magna Græcia & Græciæ ara appellatur, per (p) Ausonium mare, atque tres ejus sinus inter Salentinum & Zephyrium, vel Leucopetram promontoria agnoscere est. Ausonium autem mare à Sicilia ad Salentinum usque promontorium extenditur. Sunt itaque ejus maris tres isti sinus: Primus inter promontoria Salentinum & Lacinium (q) Tarentinum. Secundus inter Lacinium & Cocintum promontoria (r) Scylacium. Tertius sinus inter Cocintum sive (ex Plinio circa hunc terminum variante) Leucopetram, (s) Locrensis. Scinditur itaque Italiae frons in (t) duo cornua, Leucopetram & Salentinum promontoria. Apenninus itidem in duo; quorum unum est Leucopetra: alterum autem Lacinium.

H E K E L I I.

[e] Et antiquissima.

[f] Hodie titulo Marchionatus est exornata.

B U N O.

(a) Junonis Laciniae fanum. (b) Croto. (c) Milo. (d) Democedes. (e) Pythagoras. (f) Portus Crotoniensis. (g) Petilia. (h) Roscianum. (i) Consentia. (k) Pandofia & Acheron fl. (l) Hipponium, s. Hippon & Vibona Valentia. (m) Ithacesia inf. (n) Frons Italiae. (o) Græcia magna. (p) Ausonii maris tres sinus, (q) 1, Tarentinus, (r) 2, Scylacius, (s) 3, Locrensis, (t) Duo Italiae cornua.

C A P. XXXI.

De Fluviis Italia.

I.

FLUVIORUM princeps Italiae est *Padus*, vulgo *Po*, nulli annuum claritate inferior, Græcis *Eridanus* dictus; ac *Phaethontis*, ut fabulata est antiquitas, poena illustratus. E gremio a *Vesuli*, celsissimi inter Alpium juga montis, profluens, *triginta* amplius *flumina*, lacusque immensos, *septem ostiis*, quæ *septem maria* perhibebantur, in mare *Adriaticum* defert. Fluminum nobiliora sunt ex Alpibus orta; β *Duria*, nunc *Dora*; γ *Sessites*, *Sessia*; δ *Ticinum*, *Tesino*, lacum *Verbanum*, nunc *Lago Maggiore*, transiens; ϵ *Addua*, nunc *Adda*, *Larium* lacum, nunc *Lago di Como*, perfluens: ζ *Ollius*, nunc *Oglio*, lacum *Sebinum*, nunc *Lago d'Isèo*, transiens: η *Mincius*, nunc *Menzo*, lacum *Benacum*, nunc *Lago di Garda*, transmittens. At à dextra ripa recipit idem *Padus* ex *Apenninis jugis*, θ *Tanarum*, nunc *Tanaro*; ι *Trebiam* qui nomen servat, *Romanorum clade illustrem*: & κ *Rhenum Bononiensem*, vulgo *Reno*.

Padus fl.
Padi fontes.
Duria fl.
Sessites fl.
Ticinum fl.
Verbanus lacus.
Addua fl.
Larius lacus.
Ollius fl.
Sebinus lacus.
Mincius fl.
Benacus lacus.
Tanarus fl.
Trebia fl.
Rhenus fl.
Athesis fl.
Arnus fl.

II. Ex Alpibus item profluit λ *Athesis*, *Italica* nunc *Adese*; German. autem *Etsch*. Reliqua quæ sequuntur, cuncta *Apenninus* fundit: quorum μ *Arnus*, vulgo

B U N O N I S.

α In summo *Vesulo* lacus est, cujus occulta origo, qui neque digitum ripas suas excedit; sub eo lacu tres sunt *Padi fontes*; qui per subterraneos cuniculos ex hoc lacu oriri creduntur. Ab hoc *Vesuli* lacu *L* circiter millia passuum in *Cenisii* montis vertice etiam lacus est, ex quo itidem per cuniculos subterraneos fluvius ille oriri creditur, qui apud *Segusium* in *Duriam* minorem influit.

β (a) *Duria* amnes duo sunt: *Minor*, qui supra *Segusium* opidam ex Alpibus *Cottiis* exortus *III* millia passuum infra *Augustam Taurinorum* *Pado* miscetur, diminutivo vocabulo accolis *La Dorietta* dictus. *Major Duria* supra *Augustam Prætoriam* ex summis *Grajis Alpibus* profluens, ipsa *Augusta Prætoriam* & *Eporedia* abluit, *XVII* circiter millia passuum infra minorem *Duriam* eidem *Pado* redditur.

γ (b) *Ticinus* ex summo *Alpium* jugo, quod *D. Goibardi* mons cognominatur, ortus, *Verbanum lacum* transit [a]. *Celebritatem* fluvius hic debet pugnae inter *Romanos* & *Pænos* sub introitum *Hannibalis* in *Italiam* circa eum commissæ, ubi *P. Cornelius Scipio*, *Africani* pater, ab *Hannibale* prælio victus & vulneratus, in hostium venisset potestatem, nisi eum protectum prætextatus filius ab ipsa morte rapuisset.

δ (c) *Addua* [b] fontem habet in excelso *Rhætici* *Alpium* jugo, quod vulgò *Monte Brailo* [c] appellatur. Per *vallem Tellinam* lapsus, lacum transit *Larium*, qui hodiè *Comensis* dicitur.

ϵ (d) *Ollius* eodem cum *Alpium* tractu oritur in monte *Mortavolo*. Per *vallem Camucinam* delapsus a *Sebino* sive *Sevino* lacu excipitur; qui ab opido *Sebo* sive *Sevo* nomen habet, quod hodiè vulgò *Isèo* dicitur: unde lacus cognomen habet [d].

ζ (e) *Mincius* fl. superiori sui parte, quâ lacum ingreditur, olim idem cum opido *Sarraca* nomen habuisse ex eo colligitur, quòd illa pars hodiè etiam vocetur *Sarca* [e].

η (f) *Tanarus* fluviorum istorum maximus est. δ Ad (g) *Trebiam* *Hannibal Sempronium* *Col.* & *Romanos* suos hyeme vicit.

Nullum sagittis aptiorem esse calamum, quàm qui in (h) *Rheno Bononiensi*, cui plurimâ insit medulla, pondusque volucris, tradit *Plinius lib. 16. c. 36.*

λ (i) *Athesis* post *Padum* totius *Italiae* maximus est.

μ *Strabo* & *Aristoteles* tradunt, (k) *Arnum Aufaremque*, ubi in unum confluant; alterum alterius violento incurso adeò se invicem attollere, ut qui utrimque in ripis consistant homines; alter alterum conspiciere nequeat.

H E K E L I I.

[a] Hic Fluvius aquis est perlucidus, & piscium nobilitate, præsertim laudatissimis *Thymallis* clarus. *Ejus arena* *Aurum* & *Argentum* præbere dicitur.

[b] Vel *Abdua*.

[c] Mons *Braulii*.

[d] Hic Fluvius piscium bonorum est refertissimus; in quo præsertim prope *Palatiolum* Castrum innumerae piscantur anguillae, quæ postea saliantur.

[e] Profluat aliàs ex *Lacu Benaco* præcipuâ claritate, & ad *Mantuum* decurrens eam insigni *Stagno* circumfundit, atque hinc eadem claritate pergens in *Padum* exoneratur.

R E I S K I I.

ι Hæc *Italiae* *Hydrographia* est, non tamen tota, sed quoad partem lacus & fluvios, tum majores, tum etiam minores; neque sic omnes, quod præcipui sufficiant, deque mari *mediterraneo* supra expolitum sit.

(a) Ti-

(a) Duria Major & Minor amnis. (b) Ticinus fl. (c) Addua fl. (d) Ollius fl. (e) Mincius fl. (f) Tanarus fl. (g) Trebia fl. (h) Rhenus Bononiensis fl. (i) Athesis fl. (k) Arnus fl.

vulgo *Arno*, Florentiam ac Pisas perfluit; μ *Tiberis*, quem urbs Roma, Romæque conditor *Romulus*, totius terrarum Orbis illustrissimum fecerunt, à dextra ripa ν *Clanis*, vulgo *Chiana*; à sinistra ξ *Narem*, vulgo *Nera*, atque $\circ$ *Anienem*, nunc *Teverone*, in Mare Inferum defert.

Clanis fl.

Nar fl.

Anio fl.

Liris fl.

Vulturinus fl.

Silarus fl.

Sybaris fl.

Aufidus fl.

Aternus fl.

Metaurus fl.

III. Inter Latium & Campaniam est π *Liris*, nunc *Garigliano*; in ipsa Campania ρ *Vulturinus*, *Volturino*: inter Picentinos ac Lucanos σ *Silarus*, *Silaro*. In magna Græcia τ *Sybaris*, nunc *Cochile*, & ν *Crathis*, *Crati*: In Apulia ϕ *Aufidus*, nunc *Lofanto*, Romanorum sinistrâ pugnâ adversus *Annibalem* nobilitatus. Inter Præcutios & Picenum χ *Aternus*, nunc *Pescàra*. In Gallis Senonibus $\downarrow$ *Metaurus*, nunc *Metro*, *Hasdrubalis*, fratris *Annibalis*, clade atque interitu insignitus.

(a) *Tiberis* ex Apennino & Aretinorum finibus, nec procul ab Arni fonte nascitur, auctusque XLII rivis & amnibus, per duo in mare Hetruscum ostia effunditur. Sed portus Ostiensis ad hæc ostia quondam maximis impensis conditus, nunc jussu Rom. Pontificis dirutus plane jacet deletusque, ideo ne Turcis ad Italiam appetendam aut invadendam inserviat. Vid. Ricciolus in Geog. refor. & Fournier. in Hydrog.

B U N O N I S.

μ (b) *Tiberis* ex imis Apennini jugis [f] oritur in Tuscia [g].

ν (c) *Clanis* ex Etruria in Tiberim confluit, per *Clusinam paludem* derivatus.

ξ (d) *Nar* è Fiscello monte labens odore sulfureo vitiatus est.

$\circ$ (e) *Anio* amnis omnium in Tiberim defluentium celebratissimus in monte Trebanorum ortus, tres lacus, qui subjecto opido Sublaqueo nomen dedere, in Tiberim defert.

π (f) *Liris* amnis antea dictus est *Clanis* atque *Glanis*. In eum à dextra ripa influunt *Cosa* & *Trerus*; à sinistra *Fibrenus* & *Melfes*.

ρ (g) *Volturinus* sive *Vulturinus* antea dictus est *Atturnus*. *Domitianus* Imperator quum viam novam inter *Sinuessam* & *Cumas* sterneret; pontem magni-

fici operis, una cum arcu triumphali, hic struxit in Vulturino amne.

σ Falsum est quod *Silius* l. 8. de (h) *Silaro* scribit; *Duritiem lapidum mersis inolescere remis*.

τ (i) *Sybaris* ab Achaico fonte *Sybari* nomen accepit. Consternatos reddit illos, qui ex eo bibunt.

ν (k) *Crathis* nomen habere videtur à *Cratbi* flumine Achaico *Ægæo*. Hominum, qui in eo abluuntur, crines flavos reddit. *Aristoteles* in admirandis & *Strabo* l. 8.

ϕ Clades illa Romanorum ad (l) *Aufidum* erat *Cannensis*.

χ (m) *Aternum* aliquando sanguine fluxisse tradunt *Cicero* de divin. & *Liv.* l. 24.

$\downarrow$ Quo loco ad *Metaurum* *Hasdrubal* à *Nerone* *Livioque* *Coss.* acie victus sit, incertum nobis est.

H E K E L I I.

[f] Tenuis primò ad instar exigui Rivuli.

[g] Et augetur Fluminibus ac Torrentibus 42 spatio CL Mill. qui, *Plinio* teste, rerum omnium in toto Orbe nascentium mercator est placidissimus; *Romam* autem in duas partes dividit, & *Tusciam* ab *Umbris* & *Sabinis* devellit, neque unquam alveum egreditur, *Romamque* inundat, quin malum aliquod illi portendat, quod pluries observatum fuit.

(a) *Tiberis*. (b) *Tiberis* fl. (c) *Clanis* fl. (d) *Nar* fl. (e) *Anio* fl. (f) *Liris* fl. (g) *Vulturinus* fl. (h) *Silarus* fl. (i) *Sybaris* fl. (k) *Crathis* fl. (l) *Aufidus* fl. (m) *Aternus* fl.

C A P. XXXII.

De montibus Italiae.

I.

Alpes,

Alpes Italiam à Gallia, Vindelicia, Norico ac Pannonia submovent. Initium earum à vadis Sabatiis, finis ad Flanaticum sinum, vulgo *Golfo di Carnaro*, & *Colapis*, vulgo *di Kulpe*, fluminis fonteis. Dividuntur in varias partes atque nomina. A vadis Sabatiis ad Vari amnis fonteis, qua Ligustico mari objacent, *maritimæ* cognominantur: hinc ad Segusium usque, vulgo *Susa*, *Cottia*: inde ad S. Bernardum minorem *Graja*: dein ad usque S. Gothardum *Pennina*: his continuantur *Rhetica*, ad Plavis usque fontem; quarum pars *Tridentina* perhibentur, supra *Tridentum*. His junguntur ad *Doblacum* usque *Norica*, supra *Tilavemptum* amnem, vulgo *Tajamento*: inde jam *Carnica* supra *Carnos*, usque ad *Savi* fontes: moxque *Ultima*, ad *Colapis* fonteis usque, *Pannonica*, eadem & *Julia* dictæ. Sunt tamen qui supra *Dalma-*

Maritimæ.

Cottia.

Graja.

Pennina.

Rhetica.

Tridentina.

Norica.

Carnica.

Ultima.

Pannonica

& Julia.

Dalmatiam Alpium nomen protendant, ubi *Dalmaticas* dici volunt: aliique in Thraciam & Pontum usque. Sed prior finis ad Colapis fontes à plerisque receptus est. ¹

II. Cæterum intus in Italia *Apenninus mons* amplissimus Alpibus ad Vada Sabatia annexus, perpetuis jugis lunatoque cursu, ad Siculum fretum *Leucopetramque* promontorium tendens, Italiam quasi mediam secat. Prope Sueffam, Liris fluminis sinistrae ripae prætexitur *α Massicus mons*: hinc inter Bajas & Puteolos est *β Gaurus*: supra Capuam est *Tifata* mons, vulgo *monte di Capua*. Ultra Neapolim *Nolæ* vicinus est *Vesuvius*, nunc *monte di Somma*, ignium eruptione ac Plinii interitu clarus. In Apulia est *Garganus*, in mare Superum ingenti promontorio excurrens, nunc *monte di S. Angelo*.

Dalmaticæ.

Montes Apenninus.

Massicus.

Gaurus.

Tifata.

Vesuvius.

Garganus.

BUNONIS.

α (a) *Massicus mons* Savonis fl. dextram ripam prosequitur, generoso vino nobilis [a]. Quomodo hic in Romanorum exercitu, quum Pœni sub eorum oculis *Sinuessam Falernumque agrum* exurerent, adversus *Fabium* prope orta esset seditio, *Livius* scribit l. 22. (b) *Falernus ager* Massico monti conterminus est, & ad *Vulturnum* usque flumen protenditur. Ad extremum Massici montis versus mare fuit (c) *Sinuessæ* illa, cujus rudera hodieque conspiciuntur sub marinis undis ad *Montis Draconis* castellum. (d) *Aquas Sinuessanas* sterilitatem foeminarum, & virorum insaniam abolere prodit *Plinius* l. 31. c. 2.

β (e) *Gaurus mons* medio itinere inter Puteolos & Lucrinum lacum celso vertice paulum à mari remotus, hodiè vulgò dicitur *Monte Barbaro*. Ad hunc montem aquam, amaram cum odore, tum potu profluere, quam usurpent medicandis oculis, ex Heliodoro tradit *Stobæus*.

HEKELII.

[a] Unde *Massicus Bacchi humor*, & *Massica Bacchi munera* à *Virgilio* Lib. II. *Georg.* v. 143. & Lib. III. *eorund.* v. 526. optimè commendantur.

REISKII.

I De Alpibus supra explicatum & ostensum fuit quæ his Hydrophylacia subsint, quæque subterraneæ cavernæ, primæ fluviorum, amnium & fontium origines. Apennino ab jugo mons *Paüsilypus* (f) *Basilipo* procurrit, inter Neapolin Puteolosque medius, viâ per imas radices artificiosissimè ductâ mirabilis: Hanc *Strabo* speluncam, *Seneca* cryptam Neapolitanam nominat epist. LVII. *Braunius* in *Theat. urb. Tom. VI.* illam exhibuit Tab. singul. *Vesuvio* Pyrophyllacium subterraneum fovet, unde fumi nonnunquam & cineres cum impetu protruduntur. Vid. *Kircher. Mund. Subter. Tom. I.*

(a) Massicus mons. (b) Falernus ager. (c) Sinuessæ op. (d) Aquæ Sinuessanæ. (e) Gaurus mons, ejusque aquæ amaræ. (f) Basilipo.

C A P. XXXIII.

De variis Italiae incolis.

I.

TERRAM Italicam, à freto Siculo ad Alpes usque porrectam, qui ab initio habuerint mortales, parum in tanta temporum longinquitate comperitum est: nec constat, unus post inundationem terrarum ab urbe Babylo-nica profectus in dispersione gentium populus hanc regionem occupaverit omnem, unumque universæ nomen imposuerit; an aliæ subinde atque aliæ in terras cultoribus vacuas invec-tæ gentes, suis quæque sedibus vocabula de-derint diversa. ¹

Prisci Italiae incolæ.

II. Sa-

REISKII.

I De uno post Babylonicam dispersionem populo huc ad terras Italicas digresso non equidem distinctè constat: De posteris tamen *Japheti* & *Gomeri* per colonias Græcorum antiquissimas casu an fortuito huc

delapsis constare liquidò videtur: Item de *Cittim* vel *Cittæis*, quorum mentio cap. XXVII, ad vetus Latium fiebat. Unum *Suidam* audiamus, qui vera ipse incertis adfuit: *Ἰταλῶν γὰρ ὄρες Ἡρακλέους, οὐ ποκλή- θεις λατῆρος μετανομασε τὲς πάλαι Κητίως λεγομέ- νες*

Aufones.
Opici.
Osci.
Siculi.
Umbri.
Tusci.
Ligures.
Veneti.

II. Sanè varii atque genere plane diversi in ea memorantur auctoribus populi, quorum antiquissimi sunt isti: *a* *Aufones*, Brutiorum Lucanorumque agrum quondam tenentes; hinc *Opici* sive *Osci*, in Samnio atque Campania; *Siculi* in Sabinis & Latio; *Umbri* ad utrumque mare; ad Inferum, in parte Tusciæ inter Tiberim & Umbrorum amneis. Inde *β* *Tusci* ad Alpes usque; juxta hos *γ* *Ligures* in Galliam usque ad Rhodanum extensi. Ultra Tuscos *δ* *Veneti*: quos alii à proximo Illyrico, alii ab *Henetis*, Paphlagonica gente, ortos tradiderunt.

Galli.
Tusci.
OEnotrii.

III. Tuscos expulerunt inter Alpes & Apenninum suprâ dicti *Galli*: Umbros ab Inero mari removerunt *Tusci*; *ε* Græca gens, ex Arcadia *Duce* *OEnotro* profecti, unde dicti *OEnotrii*, primùm *Aufones*, suprâ dictis sedibus pepulerunt, ulterioraque versus Septemtrionem Italiæ, circa Vulturum Lirimque amneis, petere coegerunt; nec ea terrarum parte contenti, mox *ζ* *Siculos* etiam sedibus ejecerunt, jam tum mutato nomine *Aborigines* dicti: Sed cum solum, quod tum occupaverant, *Latium* vocaretur, mutato jam iterum vocabulo, *Latinos* inde sese appellârunt. *Sabini* Opicorum fuere progenies, genueruntque ipsi ex sese *Picentes*, *Vestinos*, *Marsos*, *Pelignos*, *Prentanos*, *Marrucinos*, *Samnites*; quorum hi postea *Hirpinos*, *Campanos*, *Lucanos* atque *Brutios* condiderunt.

Aborigines.

Latini.
Sabini.

Coloniæ
Græcorum.

IV. Interim *Græcorum nationes*, aliæ aliis temporibus in Italiam invadebant, urbes in ea passim condiderunt, suisque coloniis, ut suprâ dictum est, omnem oram maritimam Superi Inferique maris impleverunt. Hinc *Italia* unâ cum *Sicilia*, ut ex Strabone & Trogo liquet, *Magna Græcia* appellata fuit. At cum alii populi aliis ex locis Græcos expellerent, maximè vero *Lucani* eam partem, quam de suo nomine *Lucaniam* dixerunt, oppressis illis, occuparent, & ab his orti *Brutii* *Brutiam*, paulatim Græcum nomen per Italiam imminui cœpit; donec in ea parte consisteret, quæ tum *Magna Græcia*, nunc *Calabria superior* dicitur.

MagnaGræcia.
Lucani.

Brutii.

Romani.

V. At postquam *Romanorum* crevit potentia, tota tandem Italia horum armis subjugata est; stetitque sub Romæ urbis imperio, regionibus ac populis

ἡς ὠν λατίβις. *Telephus* enim *Herculis* filius cognomento *Latinus* eos, qui olim *Ketii* vocabantur, alio *Latinos* nomine dixit. De coloniis Græcorum Italicis monumenta contestantur vetera; itemque de migrationibus gentium Germanicarum, & septemtrionalium irruptionibus. Una series harum chronologica luculentius constitui posset digerique, patria item unde prodierint, & nova Respubl. copiosius explicari, nisi brevitatis nobis obstarat.

B U N O N I S.

a (a) *Tres* tantum in omni Italia fuerunt populi indigenæ: (b) *Umbri*, (c) *Siculi*, & ingens (d) *Aufonum* sive *Opicorum* corpus. Ab his orti sunt *Sabini*; à Sabinis porrò fuerunt *Picentes*, *Frentani*, *Marrucini*, *Peligni*, *Vestini*, *Marsi*, *Æqui*, *Hernici*, & *Samnites*. A *Samnitibus* orti *Hirpini* atque *Lucani*; & ab his *Brutii*. Ab iisdem *Samnitibus* postea orti *Campani*, *Opicos* atque *Auruncos* totâ pepulere *Campaniâ*. Inter hos & *Lucanos* *Picentini* *Picentium* fuere pars; à Romanis à Supero ad Inferum mare tracti.

β *Tuscorum* stirpem omnes auctores antiqui, uno excepto *Dionysio Halicarnassensi*, ex Asia à *Lydorum* gente deducunt.

γ *Alpini* populi fuere (e). *Ligures* [a] Celtici generis, in varia nomina divisi; *Taurinorum*, *Salassorum*, *Lepontiorum* & *Euganeorum*. *Rheti* quoque fuere *Alpini*, & ipsi in plura cognomenta distincti; Hinc *Carni* *Inalpinæ* sive *Celticæ* originis gens.

δ (f) *Venetorum* verò gens ex Asia, *duce* *Agenore*, post excidium *Trojæ* deducta creditur. Alii tamen, in quibus *Herodotus*, *Venetos* *Illyrici* generis pronunciarunt.

ε *Græci* isti, trajecto sinu *Ionio*, domicilium in Italia statuerunt, deducti ab (g) *OEnotro* *Arcade*, *Lycæonis* filio, xvii ætatibus ante, quam ad *Trojam* bellatum est; *Dionys. Hal. l. i.* id est, annis 479, ante bellum *Trojanum*; & ante *Christum* natum 1650. *OEnotrorum* regia sedes tum fuit *Pandostia*; & fluvius, cui imposita urbs illa, Græco nomine *Acheron* iis dictus est.

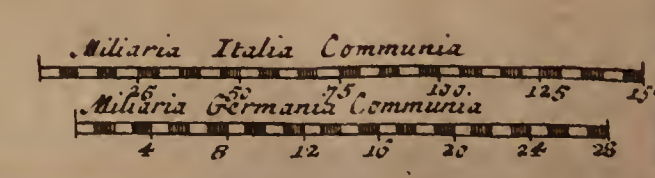
ζ *Siculi* isti ejecti, peragrata inferiori Italia, ab *Opicis* porro, sive *Aufonibus* pulsî, *Sicaniam* insulam occuparunt.

H E K E L I I.

[a] *Romanos* *Populos* hosce nunc *Tuscos*, nunc *Hetruscos*, *Græcos* verò *Tyrrhenos* dixisse, *Maginus* sæpe laudatus autor est, dicens, *Tusciam* appellatam fuisse.

(a) Populi Italiæ indigenæ, (b) Umbri, (c) Siculi, (d) Aufones, (e) Ligures, (f) Veneti, (g) OEnotrii.

pulis suprâ explicatis distincta, ad *Honorii Imperatoris* usque tempestatem. Ex hinc alii alique subinde, n *Gothi*, & *Vandali*, & *Heruli*, Germanicæ gentes, Gothi. Vandali. Heruli. Hunni. Exarchatus. x *Hunni*, superatis Alpium jugis, totam invadentes, in varia regna atque imperia distribuerunt. His tandem à ducibus *Justiniani Imp.* pulsus, *Exarchatus* in Italia magistratus constitutus est, cujus sedes *Ravenna*, Româ tum in ruinis jacente, λ *Ultimi* hinc *Longobardi*, expugnata *Ravenna*, regnum in *Togata Gallia* constituerunt, quod etiam nunc de gentis vocabulo corruptè Longobardi. *Lombardia*, quasi *Longobardia*, appellatur. Hos tandem debellavit *Pipinus Franciæ Rex*, à Pontifice Romano contra eos in Italiam vocatus.

fuisse vel à *Sacrificiis*, quoniam in hac re hæ Gentes præ cæteris excellere; vel etiam à *thure*, cujus in *Sacrificiis* singularis atque præcipuus usus est.

B U N O N I S.

n Italiam primis annis *Honorii* invaserunt *Radagaisus* & *Alaricus* (a) *Gothorum* Principes magna cum multitudine hominum. Sed *Radagaisus* *Fesulanis* inclusus montibus cum omnibus suis copiis deletur à *Stilicane*: quod anno Chr. 405 *Prosper*, & sequenti *Marcellinus* assignat. *Alaricus* deinde Romam cepit anno C. 410. Inde in Latium, Campaniam, Apuliam, Lucaniam & Calabriam profectus, ea quoque loca depopulatus est. Quum *Consentiam* expugnasset *Alaricus*, mortuus est: & à militibus in Regem electus *Athulphus*, qui cum omni *Gothorum* exercitu in Galliam concessit.

λ Interim (b) *Vandali* & *Suevi*, vastatis Gallis, Pyrenæos montes transgressi, Hispanias occuparunt. Inde partim à *Gothis* pulsi, partim à *Bonifacio* Comite & Præfecto *Africæ*, cui dissidia erant cum *Castino* militiæ duce, invitati, trajecto in *Africam* exercitu, Romanos profligant, captâque *Carthagine* regnum ibi condunt sub Rege *Genferico*; Quum verò *Valentinianus III* Imperator fraude *Anicii Maximi*, cujus uxorem stupraverat, interiisset, ipseque *Maximus* hanc cædem *Eudoxiæ Augustæ*, quam in matrimonium pellexerat, per imprudentiam aperuisset, mulier ista vindictæ cupida *Genfericum* ad ulciscendum scelus occultè excitat; qui Italiam ingressus, Romam captam diripuit, & *Eudoxiam* cum filiabus

Placidia & *Galba*, multisque millibus captivorum in *Africam* secum abduxit, quod contigit an. C. 455.

x *Odoacer Turcilingorum* Rex, cum *Scyris* & (c) *Herulis* auxiliaribus Italiam occupavit A. C. 476. eamque regio nomine tenuit annis circiter 17. Anno verò 489, *Theodoricus* (d) *Gothorum* Rex, *Zenonis* hortatu Italiam adiens, *Odoacrem* tribus præliis superatum *Ravennæ* obsedit, ac tandem fraudulenta pactione circumventum interfecit, *Herulisque* sedes inter *Subalpinos* concessit, anno C. 493, quo ipso initium habuit *Gothorum* in Italia regnum, à *Theodorico* sapientissimè constitutum: quod cum *Tega a Narsete* victo desiit anno 554.

x *Attila* virtute *Aetii* in Gallis repressus, reparato exercitu Italiam invasit anno C. 454. *Aquilejam* [b] captam solo æquavit, multisque opidis vastatis Romam petens, *Leonis* Episcopi Romani oratione commotus in patriam abcessit.

λ *Alboinus* à *Narsete* excitatus cum (e) *Longobardis* suis Italiam ingressus, anno C. 568, ab exercitu suo *Italiæ* Rex proclamatur anno C. 571. Regnum istud stetit ad annum usque C. 772, quo *Desiderius*, *Longobardorum* Rex ultimus, à *Carolo M.* captus & in *Franciam* abductus est. Deletum igitur est hoc regnum non à *Pipino* sed *Carolo*, ab ipso *Longobardorum* in Italiam ingressu annis 206.

H E K E L I I.

[b] Urbem olim ditissimam atque populosissimam splendidissimamque Imperatorum Sedem.

(a) Gothi. (b) Vandali. (c) Heruli. (d) Gothorum in Italia regnum. (e) Longobardi.

C A P. XXXIV.

De novissima Italia divisione. I

I.

Postquam imperii Romani dignitas atque sedes in Germaniam delata est Italia varie ab aliis aliisque divexata, atque in varios titulos atque dominia discerpta est. Hinc novissimæ divisionis regiones nunc sunt: *Histriæ* *Marchionatus*;

R E I S K I I.

x Italia quin *Carolingis* aut *Francicis*, & posthac *Germanicis* Imp. *Heinricis*, *Ottonibus*, *Fridericis*, aliisque subjecta fuerit, nullum est dubium: Sed *arcanis* Rom. Pontificum consiliis ea demum turbata & divulsa, tot Principes ac Dominos recepit hodieque fo-

vet; ut tamen Imp. Romano-Germanicis jus suum integrum supersit. (a) Interim status per Italiam nunc triplices vigent: 1º *Regna*, 2º *Respublicæ libere*, 3º *Principatus*. Regna illa Regi Hispanico sunt potissima, *Neapolitanum*, *Siciliæ* ac *Sardinia*; cum *Ducatu* *Mediolanensi*, & agro *Tusciæ* ad littus proximo:

(a) Status Italiæ triplices.

chionatus, *Fori Julii Ducatus*; & haud exigua Italix portio *Lombardia*, sub qua *Marchia Tarvisiana*, *Ducatus Mantuanus*, *Ducatus Mediolanensis*, *Tirolis Comitatus* dimidia pars, *Grifones* in ipsis Alpibus; & his contermini *Helvetiorum stipendiarii*, *Pedemontium*, *Ducatus Montis-Ferrati*, *Parmensis Ducatus*, *Romania* sive *Romaniola*, *Marchia Anconitana*; jamque extra *Lombardiam*, *Ager Genuensis*, *Tuscia*, in qua *patrimonium D. Petri*, *Tiberis dextræ ripæ adfixum*; *Ducatus Spoletanus*, *Ager Romanus*; inde *Regnum Neapolitanum*, inque eo *Regiones Aprutium*, *Apulia*, *Laborinus ager*, *Basilicata*, *Calabriæ duæ*, *Ager Baritanus*, & *Ager Hydruntinus*.

Dominia.

II. At eandem Italiam in partes singulis *Dominis* distinxeris hoc modo:

Hispani ditiones in Italia.

1. *Dominium est Hispaniarum Regis*; sub quo *Regnum Neapolitanum*, & *Ducatus Mediolanensis* (1), ac quædam opida in *Tusciæ* litore, *Insuleque Italix adjacentes*, *Sicilia* & *Sardinia*.

Pontificis R. ditiones.

2. *Pontificis Romani*; sub quo *ager Romanus* (2), *Patrimonium D. Petri*, *Ducatus Spoletanus*, *Marchia Anconitana*, *Romaniola*, & *urbs in agro Neapolitano Beneventum*. β

Venetorum dit.

3. *Venetæ Reipublicæ*; sub qua γ *Histria*, *Forum Julii*: δ *Marchia Tarvisiana*, & inde e *Lombardiæ pars* ad usque *Bergomum*.

Tusciæ dit.

4. *Magni Ducis Tusciæ*, in *Tuscia*. ζ

Genuensium ditiones.

5. *Genuensis Reipublicæ*; sub qua *Liguria* intra *Apenninum* & *Ligusticum mare*, ac *portiuuncula Tusciæ Liguriæ proxima*, cum *Insula Corsica*. η

Ducis Parmensis dit.

6. *Ducis Parmensis*, in *Lombardia Cispadana*. θ

7. *Ducis*

proximo: Respublicas cum Europa sub initium recensuimus, item Principatus, Rom. æque Pontificis Ecclesiasticum, atque politicos sive seculares; Quos heic loci repetere supervacuum erit, etsi auctor noster in suo Catalogo quosdam omiserit, quosdam classi justæ non inserat, quosdam nec amplius superstites addat, Ducatum utpote *Urbinate*, Rom. Pontifici subiectum. De singulis infra observabitur, quod loco præsentis vix congruit. Vid. Supplementa lib. II. cap. I. Sect. 2. tractat. de Principat. Italix, lingua ex Italica translatis, & Thom. Segeti notis illustrati: Respublicæ item *Elzevirianæ*.

B U N O N I S.

α Ad Ducatum *Mediolanensem* [a] pertinent, *ager Novariensis*, *Laudensis*, *Cremonensis*, *Comensis*, *Ticinensis*, *Vigevanus*, *Alexandrinus*, *Tortonensis*, *Bobiensis*; item *Comitatus Angherianus* seu regio circa *Verbanum lacum* [b]. Illa *Tusciæ opida* sunt, quæ hodiè vulgò appellantur, *Piombino*, *Telamone*, *Orbitello* & *Porto Hercule*.

β Ditioni Pontificiæ, quæ vulgò *Stato della Chiesa*, præter istas provincias, adscribuntur, *Ager Sabinus*, *Ager Orivetanus*, *Ducatus Urbinas*, *Ager Bononiensis*; *Ducatus Ferrariensis*; *Com. civitatis Castellane*; *Ceneda in agro Forojulienfi*; *Montaldo in Pedemontio*. In *Gallia Comitatus Avenionensis*, & *Vindascinus*. *Supremum jus Pontifex sibi tribuit in regnum Neapolitanum, Siciliam, Sardiniam & Corsicam*, itemque in *Ducatum Parmensem*, *Ronciolionæum* & *Placentinum*. Hunc tamen ad Ducatum *Mediolanensem* pertinere *Hispaniæ Rex* contendit. *Ducatum Castrensem* hodiè repetit *Parmensis Dux*.

γ In *Istria Austriæ Archiduces* multa etiam tenent loca: *Maritima pleraque sunt in ditione Venetorum*. [c]

δ In *Marchia Tarvisiana* sunt *territorium Cadornum*, *Episcopatus Bellunensis* & *Feltrensis*, *territorium Tarvisianum*, & *Ducatus Venetus*.

ε In *Lombardia* ad Venetorum ditionem pertinent territoria ista; *Paduanum*, *Veronense*, *Vicentinum*, *Brixianum*, *Cremonense*, & *Bergomense*. Possident quoque *Veneti Agrum Polesinum*, *Rhodiginum*, & nonnihil in *Albania*: Itemque *Cretam* & *Corcyram insulas*.

ζ *Magnus Hetruriæ Dux* habet ditionem *Florentinam*, *Pisanam*, *Senensem*, & *Elbæ insulam*, cum nonnullis insulis minoribus ad oram istam jacentibus.

η Ad *Genuensium ditionem* pertinent septem *dynastiæ præcipuæ*; *Monachii* & *Oneliæ Principatus*; *Comitatus Marri*; *Finalii dynastia*; *Territorium Pontremoliense*; *Marchionatus Toreliæ*; Comesque *Ovensis*.

θ (a) In ditione *Parmensi* sunt *Ducatus Parmensis*, *Placentinus*, & *Castrensis*; *Comitatus Ronciolionensis*; & *Pinnensis Comitatus* in regno *Neapolitano*; itemque ditio *Palavicinorum*, *Principatus Landensis*, & *Comitatus Rossenensis*.

H E K E L I I.

[a] Ambitu suo 300 Mill. juxta nonnullos *Geographorum* complectentem.

[b] In hunc Ducatum mittit *Rex Hispaniæ GUBERNATOREM*, splendidissimo *CAPITANEI GENERALIS* titulo exornatum, qui continèd in loco permanens tam *equitibus* quam *ped. sribus* præest militibus. *Maginus* loc. cit. fol. 139. fac. b. & 140. fac. a. dicit, *Regem Hispaniæ* ex hoc Ducatu proventum habere 80000 aureorum; sed *administationem Causarum Civilium & Criminalium* pendere à *Mediolanensi Senatu*, eoque ex XVI *Doctoribus* atque nonnullis *Prælatibus*, *Patritiisque Mediolanensibus*

(a) *Parmensis dit.*

IMPERIUM ROMANUM

H. Coll. Sculp.

7. Ducis Sabaudie; sub quo Pedemontium. i.
8. Helvetiorum, supra lacum Verbanum & Larium. x
9. Rhetorum sive Grisonum in Alpibus. λ
10. Archiducum Austriae in Comitatu Tirolensi, ubi Tridentum, & in partibus Alpinis Fori Julii ac Histriae. (1).
11. Ducis Mantuani, in Ducatibus Mantuae ac Montis-Ferrati.
12. Ducis Mutinensis. μ
13. Ducis Urbinatis. ν
14. Civitatis Lucensis, in urbe Luca.
15. Comitis Mirandulani. ξ

Sabaudi ditiones.
Helvetiorum.
Rhetorum.
Austriacorum.
Mantuani.
Mutinensis.
Urbinatis.
Lucensium.
Mirandulani.

lanensibus constante. Plura vid. infra Cap. xxxvi. Sect. II.

[c.] Olim Venetorum Ditio, vel Regio, erat totus ille Tractus, à Liguentia amne & finis Adriatici in timo angulo usque ad Mincium amnem & Benacum lacum, quæ ampliores quondam Fines possederat, nimir. ad Adduam usque Fluvium.

BUNONIS.

Sabaudia olim dicta fuit Marchia Italia [d]. Totus ille tractus secundum Boterum uno nomine vocatur Pedemontium; quoniam ad pedem seu radices Alpium extenditur [e]. In Sabaudi ditione sunt Principatus Pedemontii proprie dicti; Marchionatus Segusinus & Eporediæ; Vercellense Dominium; Marchionatus Salutarum; Comitatus Astensis, & Marchionatus Cerenfis; Monteferatus Sabaudicus, & Comitatus Nicæ cum Comitatu Tendæ.

x. Helvetiorum sunt quatuor jurisdictiones Helveticæ.

λ Grisonum & Vallis Tellina, & Comitatus Glàvenensis.

μ Sub Mutinensi quoque est Ducatus Regiensis & Principatus Carpenfis, Friniana & Grosniana ditio- nes; Corregii & Saxulli Dominia, & Comitatus Ro- liensis.

ν In Marca Anconitana.

ξ Mirandulanus quoque tenet Comitatum Concor- diæ. Cæterum omnem Italiam, præter Remp. Ve- netorum, & Helvetiorum Cantones, regnumque Nea- politanum ad jus imperii R. pertinere, ostendit ce- leberrimus Conringius L. de Finibus Imperii Ger- manici.

HEKELII.

[d] Cujus Duces è Saxonum Ducibus ac stirpe au- gulta originem ducunt annos prope quingentos.

[e] Ad ipsam Sabaudiam spectat quoque Regio illa in plano situ posita, BRESSE, omni Tritici ge- nere, Cannabe, Piscibus, Fluminibus, ac Stagnis a- bundans.

(1) Impera-
tori etiam
parent Aquila
leja, Comi-
tatus Goriti-
æ, cum Ter-
geste Pede-
na & Pifino
in Istria;
Helvetii eti-
am in Italia
possident
quatuor
Præfecturas;
nempe Lu-
garnensem,
Locarnen-
sem, Men-
drisianam,
& Madia-

nam, una cum Belitione, quæ antea partes erant Ducatus Mediolanensis; at Helvetiis parent. ab Anno 1512, Baudrand. Alii etiam Principes in Italia numerantur, viz. Dux Massa, Dux Sabuloneta, Principes Castilionis, Sulphurini, Monaci, Masserani, & Plumbini, Comes Novellaria, Respublica Sti. Marini, Marchio Fosdinovi, & Marchio Montinensis.

C A P. XXXV.

Histria, Forum Julium, Marchia Tarvisiana, Grisones, Helvetiorum stipendiarii, & Pedemontium. I.

I.

NOVISSIMA Italiae divisione tradita, singulas partes inspicere haud pigeat. Prima ab Arsa amne est a. Histria, German. Isterreich dicta. Opida nunc

Histria.

BUNONIS.

α (a) Istria vel Histria [a] peninsulæ instar sese extendit, à Formione fl. qui Italis Risano, & Germanis Alben, vocatur, & Tergesto sive Trieste, quod Austriacorum est, inter ejus sinum, qui Tergestinus, vulgò Golfo di Trieste & sinum Flanaticum; qui hodiè Italis Golfo di Quernerò sive Carnero dicitur; aliis- que, ob crebra quæ ibidem contingunt naufragia, Carnivorus. Flanaticus sinus nomen habet à Flanone opido, quod hodiè Italis Fianone est.

HEKELII.

[a] Japygia olim dicta.

REISKII.

1. Petrus du Val (b) tres Italiae partes majores constituit, nempe in Lombardia superiorem, mediam in Ducatu Florentino, Lucensi Republica & statu Ecclesiastico, inferiorem in regno Neapolitano: Sed ipse Austriaca Italiae dominia, Principatus, & quædam Respublicas omisit. Histria enim atque Forum Julii ex parte domui Austriacæ; pluraque his vicina domi- nia subsunt: Pars altera Venetæ Reipubl. paret, cum (c) nova Palma, quæ Fori Julii & Italiae & Christianæ fidei propugnaculum in nummis fundamento sup- positis jure vocatur, tanquam unicum totius Europæ regulare.

(a) Istria. (b) Tres Italiae partes. (c) Palma nova.

Pola.
Parentium.
Caput Hi-
striae.
Forum Juli-
um, s. Friuli,
& Patria di
Friuli.
Vedinum.
Tergestum.

nunc clariora sunt: β *Pola* (1), γ *Parentium* (2): & δ *Caput Histriae*, vulgò *Ca-
po d'Istria*.

Forum Julium, vulgo Friuli, & Patria di Friuli.

II. ϵ *Fori Julii* caput est ζ *Vedinum*, nunc *Udene* (3). Reliqua opida clara
sunt; η *Civitas di Friuli* (4), θ *Tergestum*, ι *Gradiscia*, ac nuper à Venetis con-
dita

(1) *Venetis*
parent, a Col-
chis olim
condita, at
nunc exigui
momenti.
(2) *Venetis*
etiam sub-
est, at infre-
quens pro-
pter aeris
insalubrita-
tem.
(3) *Olim E-*
piscopalis &
Patriarchæ
Aquileiensis
Sedes.
(4) *Venetis*
parent.

regulare fortalitiū, ac tuendo maris Adriatici ostio
necessarium. Marchia Tarvisina Republicæ subjecta,
huic sedem atque domicilium præstat (a) *Venetias*
urbem Europæ Italiæque maximam, ex insulis circi-
ter LX A. 456 natam, nunc templo D. Marci, the-
sauro publico, armamentario, ædibusque publicis per-
multis magnificentissimam. Ipsa Respubl. inter re-
gias in conclavi Pontificio habetur, ob regnum Dal-
matia, quod adhuc tenet, utut Candiam ereptam
Turci teneant. (b) *Patavium* urbis fundamenta in
rivo alto posuisse dicitur: Ipsum Patavium cive *Li-*
vio effertur ac hujus cineribus, quos tamen in dubi-
um Morhoffius vocavit Libello ad Patavinum, Livian.
edito. *Respublica Rhetica* tres uno quidem foedere,
non Magistratu tamen uno aut eodem junctæ sunt.
(c) *Pedemontium* Petro du Val, urbs quasi continua
400 miliaribus Italicis patet, cultu, frugibus, vino,
& omni proventu ditissima, quam Dux Sabaudia cum
Marchionatu Saluzzarum pluribusque dominiis tenet:
Item Rex Cypri titulo: Nunc sedes belli Gallici hæc
extat, Pignarolâ per Gallos iterum vindicatâ, quam
Sabaudi acerrime obsessam, fulminalibus machinis
quassârunt. Vercella itidem Duci suo Sabaudico pa-
ret: Turinum hujus sedes, arce fermè regiâ & muni-
tissimâ, sese commendat. Linteum vero Christi se-
pulchrale, quod Turinenses religiosissimè ostentant,
quam sit dubium incertumque illud nostris in Exerci-
tat. de Imag. Christi publice ostendimus.

B U N O N I S.

β (d) *Pola* urbs maritima antiqua in excelso mon-
te sita est, olim etiam *Pietas Julia* dicta; habet ru-
dera amphitheatri [b]. Ab Attila olim fuit diruta;
quisquam vero illam restaurârit, compertum non ha-
bemus [c]. Portu gaudet pulcherrimo, quem insu-
la *Breonis*, vulgò *Brioni*, claudit.

γ (e) *Parentium*, vulgò *Parento*, in peninsula si-
tum, & egregiè munitum, portum habet capacissi-
mum, quem insula S. Nicolai efficit; ubi olim Pha-
rus fuit. Urbs illa à Genuensibus direpta est anno
1354.

δ (f) *Caput Histriae*, urbs olim (g) *Ægida*, dein-
de (h) *Justinopolis*, à *Justino* Imperatore, qui eam
restituit, dicta, *P. Pauli Vergerii* patria est; in parvâ
Insulâ [d] exstructa, pontibus versatilibus, continen-
ti annectitur; Germanis vulgò dicitur (i) *Gafers*.
Cæterum (k) *Albona*, *Matthiæ Flacii* patria, ad si-
num Flanaticum est. (l) *Citta Nuova*, sive *Civitas*
Nova, ad litus est inter *Parento* & *Humago*, s. *Oma-*
go opida, in scopulis marinis jacens. Mediterranea
verò loca Austriacorum sunt. Habet Istria montem
præcellsum, qui vulgò *Major* dicitur, herbis medica-
tis celebrem. Eademque regio præstantissimo etiam

marmore dives est. Præter ista loca ad litus est *Re-*
vinium, vulgò (m) *Rovigno*: aliis *Aurupina* dicitur,
ab antiqua illa urbe, cujus rudera haud procul in
monte, qui vulgò *Monti di Auro*, conspiciuntur. *Le-*
ander insulam vocat; ponte lapideo continenti jun-
cta est. Duos habet portus, ad Austrum unum, al-
terum ad Septentrionem. In agro ejus cæditur
marmor Istriticum. In Mediterraneis Veneti tenent
(n) *Petram Pilosam*, quæ in rupe sita Marchionatus
caput est. (o) *Fanum S. Laurentii* ultrò se submisit
Venetis. (p) *Montona* olim libera in Venetorum
quoque potestate est. Cætera opida quæ hic Vene-
tis parent, non sunt adeo clara. (q) *Austriæ Archi-*
duces in Istria sub sua potestate tenent *Pedenam*, E-
piscopalem urbem; *Pisinum*, *Vetus & Novum*, redi-
tibus dives; *Lupolianum*; *Cossiacum*; *Cominum*; *Do-*
rum; *Vipeum*; *Fanum S. Angeli*.

ϵ *Forum Julii*, vulgò *Friuli* & *Patria di Friuli*, li-
mitibus continetur *Marchia Tarvisiana*, *Norici* & *Hi-*
striae; fluminibusque *Formione*, qui Italis *Risano* &
Germanis *Alben* vocatur: & *Liquentia*, qui vulgò
Livenza. [e]

ζ (r) *Vedinum*, Germanis *Weiden*, Italis (s) *U-*
dene, urbs ampla & magnifica, cujus ambitus censè-
tur quinque miliarium Italicorum, sub potestatem
Venetorum redacta est anno 1420.

η (t) *Civitas di Friuli*, olim *Forum Julii* ad Nati-
onem sita provinciae nomen dedit, natura loci mu-
nita urbs, à Theodorico primum eversa; deinde à
Cagana Pannone: postea restaurata *Civitas Austriæ*
dicta est.

θ (u) *Tergestum* vulgò *Trieste* Episcopatus digni-
tate claret. Ad mare situm tempore Henrici Dan-
duli à Venetis fuit occupatum. Post tamen Archi-
ducibus Austriæ cessit. Anno 1507, iterum à Venetis
capitur, sed à Maximiliano receptum, hætenus Au-
striacis paret. Ager circa Tergestum & Justinopo-
lin vinum illud fert, quod Germanis vocatur *Rein-*
fal.

ι (x) *Gradiscia* regionis propugnaculum est à Ve-
netis contra Irruptiones Turcarum anno 1472 con-
dita.

H E K E L I.

[b] Et Sepulchra vetustis litteris inscripta:

[c] Hodie Urbs, à *Colchis* quippe in plano Solo
condita, dicitur esse Episcopalis.

[d] A *Colchis* æque ac *Pola*.

[e] Hæc Regio *Carnorum* Populorum Terra est,
olim, *Blondo* testante, *Liburnia* appellata. Sed
Fori nomen *Julii* ideò ei dicitur esse inditum,
quod *Julius Caesar* Legiones hæc trans *Alpes* dux-
erit.

B U N O.

(a) Venetia. (b) Patavium. (c) Pedemontium. (d) Pola. (e) Parentium. (f) Caput Histriae, s.
(g) Ægida, s. (h) Justinopolis. (i) Gafers. (k) Albona. (l) Civitas Nova. (m) Rovinium.
(n) Petra Pilosa. (o) Fanum S. Laurentii. (p) Montona. (q) Opida Istriae mediterranea quæ
Austriæ Archiducibus parent. (r) Vedinum. (s) Udene. (t) Civitas di Friuli. (u) Tergestum.
(x) Gradiscia.

dita & Palma, egregium Fori Julii atque Italiae ab hac parte propugnaculum. Palma.
 Cæterum est in Foro Julio Austriacæ ditionis *Palatinatus Goriciensis*, cujus Goricia.
 caput *Goricia* (1), opidum satis nobile.

Marchia Tarvisiana.

III. Cognominatur *Marchia* hæc ab λ *Tarvisio*, vulgò *Treviso*, splendida urbe (2). At Princeps non modò *Marchiæ Tarvisianæ*, sed totius facile Italiae urbs est μ *Venetia*, in ipso salo, palis superstructa, Emporium toto Venetiæ.
 Orbe terrarum celeberrimum, ac Respubl. potentissima, magnificis ædificiis splendens, ac templo *D. Marci*, atque *armamentario*, maximè conspicua (3).
 ν *Patavium* (4), urbs spatiosa magis quam populosa, *Academia* totius Europa Patavium.
 pæ celeberrima maximè gloriatur: de cætero munitissima. ξ *Verona* am- Verona.
 pla, splendida, magnifica ac populosa, amphitheatri reliquiis nota est (5). Vicentia.
 $\omicron$ *Vicentia* Equestris ordinis viris gratissimum domicilium (6).

Rheti,

BUNONIS.

α (a) *Palma* anno C. 1593 in Italiae tutelam condita, & novem propugnaculis munita est, & arce, quæ totam urbem facile tuetur. Totius orbis habetur firmissima. Tormenta in propugnaculis disposita sunt 80, & seposita 600. Cæterum in hac regione sunt, (b) *Aquileja*, *Ruffini* patria, urbs antiqua ab *Attila* olim everfa, quum eam triennio obsidisset, & desperasset, nisi per ciconiam pullos suos exportantem fuisset confirmatus; sed à *Narsete* restaurata; hodiè vicus est. *Concordia*. (c) *Montefalcone*. *Goritia* dives, &c.

λ (d) *Tarvisium* Sili amne dividitur, urbs magnifica & munitissima, quæ tamen à Maximiliano I, Imperatore, unà cum *Verona*, *Vicentia* & *Patavio*, in bello adversus Venetos, expugnata est [f]. *Tarvisium* patria est *Benedicti XI*, qui matrem splendide vestitam rejecit, inopem agnovit.

μ Urbs hæc ex 60 amplius insulis conflata est. Quum *Attila* *Aquilejam* obsideret, eo confluerunt vicini, circa annum 422, ac post, circa annum 456, exules, quorum urbes Hunnus everterat. Crevit deinde, quum Longobardi & Gothi per Italiam sævirent. Tandem anno C. 1292, ea Reip. forma constituta est quæ hodiè viget [g]. *Gauricus Astrologus* pollicetur urbem hanc duraturam annis 1880, ac tum ex insulis futuram continentem. Prudentes sunt Veneti, ac pœne infantes de Rep. disserunt, quasi omnem ætatem in Senatu contrivissent. Ad rem nauticam cum primis idonei. Quicumque hic excellit in aliqua arte, dives erit: unde omnis generis hic reperiuntur artifices optimi & experientissimi. Vestium formam sæpe mutant tam viri, quam feminae. Serica hic singulari elaborantur artificio. (e) In epularum luxum effunderentur Veneti, nisi leges & censores obsisterent.

Ducis defuncti funus Senatores in purpurea veste comitantur; non in pulla: quoniam Resp. innuit, se plures habere defuncto pares; ac proinde indignum esse dolorem suum publicè profiteri. Ultionis Veneti sunt cupidissimi, quod vitium Italis ferè familiare est.

ν (f) *Patavium* vulgò *Padova* ad Medoacum [b] fl, à Venetiis xxiv millia passuum jacet [i]. Monstrantur ibi ossa S. Lucae [k]. Prætorium habet magnificum, in quo *Titii Livii cineres* perhibentur repositi. Ab *Academia* cognomen Doctæ obtinuit [l].

ξ (g) *Verona* *Athesi* flumine munitur. Arcem habet benè munitam, duo castella [m], & *Scaligerorum*, qui rerum ibi potiti sunt, monumenta.

$\omicron$ (h) *Vicentia*, vulgò *Vicenza*; inter *Renonem* & *Bachilionem* amnes jacet: Spinam ex corona Christi Servatoris ibidem asservari tradunt. Ejus ager vini frugumque feracissimus est.

HEKELII.

[f] Hæc urbs, *Leandro* affirmante, inprimis est affluens rebus ad usum humanum utilibus. Maximè enim abundat *Frumenti*, *Vini*, cæterarumque *Frugum* copiâ & re pecuaria, esseque *Vini* ibidem summa nobilitas.

[g] Ædificia omnino sunt magnifica, ac marmoris Parietibus, Columnis, Statuis, Picturisque pulcherrimis undique clara ac splendida; nobilium Familiæ ac Principum Senatorum Palatia divitiis, ornamentisque omnibus affatim instructa.

[b] Seu *Meduacum*.

[i] Ejus circuitus constat milliaribus septem, & habet formam qs. orbicularem, triplices muros, atq; Foveas, immisso *Medoaco* Flumine, profundas & navigabiles. Muris cingentibus & propugnaculis Veneti inexpugnabilem reddiderunt.

[k] Lon- pentibus pe-
ne innumeris
junguntur:
Pons de Ri-
alto qui uno

(a) Palma. (b) Aquileja. (c) Montefalcone. (d) Tarvisium. (e) Venetorum mores. (f) Patavium. (g) Verona. (h) Vicentia.

arcu canalem, uti vocant, seu alveum maximum jungit, ubique celebratur; 500 alii numerantur. Urbs in 6 partes distribuitur; Circuitus 9 mill pass. ξ merito inter Orbis miranda locum habet. (4) Antiquitatem pene fabulosam jactat, conditam fuisse scilicet An. 439 ante Romam, ab Antenore, *Æneæ* Socio; ab Hunnis An. 435 deleta; a *Narse*, Imperatorum Orientalium Duce, centum An. postea restaurata; multis fortunæ procellis, & rerum vicibus agitata; nunc Venetis paret, urbs optime munita, at parum culta. *Academia* Urbis hujus summum decus Carolum Mag. An. 775 Conditorem jactat. (5) *La Forrest*, qui urbem hanc vidit, haud adeo magnifice de splendore ejus loquitur. Commercio pene nullo gaudet. *Catulli* autem ac *Plinii* patria est, de quo merito gloriatur, & situm amœnissimum jactat. Venetis paret, & Antiquitate celebratur. (6) Inter antiquissimas Europa urbes numeratur; olim Gallis Senonibus, postea Romanis, Lombardis & aliis, at nunc Venetis subdita.

Rhæti vulgo
Grifones.

Rhæti, vulgò Grifones.

Curia.
Tellina val-
lis.
Clavenna.
Sundrium.
Tiranum.
Pefclavium.
Morbenium.
Helverio-
rum stipen-
diarii.

IV. *Grifones*, quos Latini vulgato nomine *Rhætos*, German. *die Graupunter*, vocant, *Rheni*, *Oeni*, *Athesis* ac *Adduæ* fontes accolunt. Opida habent tenuia; quorum caput π *Curia* (1), German. *Chur*, Ital. *Coira*: *Meyenfeld*, *Ilandz*. Sub Rhætis est *vallis Tellina*, & *Comitatus Clavennensis*; cujus caput ρ *Clavenna*, German. *Claven*, Ital. *Chiavenna*. In valle Tellina sunt σ *Sundrium*, τ *Tiranum*, υ *Pefclavium*, ϕ *Morbenium*.

Helvetiorum Stipendiarii.

V. Grisonibus contermini sunt χ *Helvetiorum stipendiarii*; quorum opida haud illepada, $\downarrow$ *Lucanum*, *Locanum* & *Bellifona*. ω

Pedemonti-
um.

Pedemontium.

Augusta
Taurino-
rum.
Vercellæ.
Eporedia.
Augusta
Prætoria.
Alta.
Alba.

VI. *a Pedemontii Dominus est Dux Sabaudia*. Caput Provinciae ac Ducum Sabaudicorum sedes est β *Augusta Taurinorum* (2), vulgò *Turino*: Reliqua opida clara sunt: γ *Vercellæ* (3), δ *Eporedia* (4), ϵ *Augusta Prætoria* (5), ζ *Asta* (6), η *Alba*,

[k] *Longolii*; aliorumque plurium.

[l] *Johan. Antonii Magini*, Geographi clarissimi, mellea verè patria fuit.

[m] *Cottæ*.

B U N O N I S.

π (a) *Curia* ad Rhenum est: Inde haud procul abest *lacus Herodis* impetuosissimus. Ibidemque incipit venusta *vallis das Winsgau*. Nec longe absunt *Thermæ Piperinæ*, *das Pufferbad*.

ρ (b) *Clavenna* à Lario lacu 16 millia passuum in Boream; inter Comum & Curiam, ad Maira fl. sita, Germaniæ Italiæque Clavis perhibetur.

σ (c) *Sundrium* Italici *Sondrio* juxta Adduam jacet.

τ (d) *Tiranum* Italici dicitur *Tyran*.

υ *Pefclavium*, vulgò *Pustlap* & *Fuschlau*, Italici *Puschlavo*, ad Adduæ fontes est.

ϕ (e) *Morbenium*, Italici *Morbegno*, inter *Larium* lacum & *Sondrium* opidum interjacet. Ad finem Vallis, quo Addua fl. in lacum *Larium* se exonerat, munitum *Castrum*, Fuentes est.

χ *Verbenum* & *Ceresium* lacus accolunt.

$\downarrow$ (f) *Lucanum*, ad *Ceresium* lacum, Italici *Lugano* dicitur.

ω (g) *Bellifona* ad *Ticinum* supra *Verbanum* lacum est, olim *Bilitio* dicta.

α (h) *Pedemontium* nomen habere videtur, quod ad pedes sive radices *Alpium* est. Ad mare *Inferum*, si à *Varo* fl. qui terminus *Galliæ* est, incipias, reperies in Italia *Pedemontium*.

β (i) *Taurinum* sive *Turino*, ad *Duriæ* ostium est, quo in *Padum* confluit. Urbs pulcherrima & munitissima, cum arce splendida, in qua puteus mirandi operis [n]. Habet *Academiam*: ibique asservatur lintheum, quo *Christi defuncti* corpus fuit involutum. *Sabaudia* Principes locum hunc habent in deliciis: ibique ferè semper commorantur.

γ (k) *Vercellæ*, vulgò Italici *Vercelli* s. *Verselli*, ad *Sessitem* fl. est. *Sabaudia* Dux urbem istam ex *Ducatu Mediolanensi* decerpserat, sed *Hispanus* eam recepit [o]. Munitissima est: arcem habens firmissimam. *Concilium* ibi celebratum est, in quo damnatus *Berengarius Andegavensis*.

δ (l) *Eporedia* [p], vulgò *Jurea*, seu *Hiurea* [q], ad *Duriam*. Ejus laudantur casei *Salassi* dicti.

ϵ *Augusta Prætoria*, vulgò Italici *Aosta*, ad eundem *Duriam* [r]:

ζ (m) *Asta*, vulgò *Asti*, ad *Tanarum* est. Urbs lauta, dives & frequens est: quæ olim xxx armatorum millia eduxit. Arcem habet *S. Christinæ*, in gratiam *Ludovici XIII* sororis, quæ eadem *Sabaudi* uxor, conditam.

η (n) *Alba Pompeja* ad eundem *Tanarum* fl.

H E K E L I I.

[n] Cives habet nobilitate maximè claros ac splendidis ædificiis utentes, potiturque agro perbono atque fertili: Olim *Romanorum* erat *Colonia*, & *Longobardorum* in Italia Sedes.

[o] Alioquin Urbs antiqua, honesta, nobilis, rebusque

(1) Olim Imperialis, at nunc exempta.

(2) Inter splendidissimas & magnificentissimas Italiae urbes numeratur; situ amoenissimo gaudet. Civis morum suavitate celebrantur, arcem habet munitissimam, Palatium Ducale imprimis nobile, & Suppellex laetissima decoratum.

In posteros nomen ejus celeberrimum futurum,

propter Gallorum cladem qui cum urbem hanc obsidione cinxerant, fusi fugatique erant, sub Auspiciis Ducis Sabaudia & Principis Eugenii An. 1706. (3) Pluries capta seculo superiori, & D. Sabaudia restituta An. 1660, iterum a Gallis expugnata An. 1704, at nunc Duci reddita, munimentis a Gallis pene deletis. (4) Sunt qui conditum putant 100 ante Christum natum annos: A Gallis An. 1704 capta, nunc Sabaudia restituta: Munimenta autem Galli diruerunt. (5) Nomen a Colonia Rom. ibi per Augustum stabilita, ducit, propter Victoriæ ibi contra gentes Alpinas sub ejusdem Imperatoris auspiciis clara, & inde Arcu Triumphali, Alpium Trophæum nominato, qui bucusque integer manet, decorata, a Gallis An. 1704 expugnata, nunc a Sabaudia recepta. (6) A Gallis An. 1703 capta, nunc etiam Sabaudia restituta, & bene munita.

(a) Curia. (b) Clavenna. (c) Sundrium. (d) Tiranum. (e) Morbenium. (f) Lucanum. (g) Locanum & Bellifona. (h) Pedemontium. (i) Taurinum. (k) Vercellæ. (l) Eporedia. (m) Alta. (n) Alba.

ba, & *Salutium*, & *Nicæa* (1), licet non magna, at incolis valida. Prope est *Nicæensium portus*, *Villa Franca*, *triremium Ducis statio* (2).

Salutium.
Nicæa,
Villa Franca.

busque omnibus dives est, uberrimo, ac Frumenti, Vini, cæterarumque Frugum maximè fertili agro fruens. Aurifodinam olim habuisse ex *Eusebio* constat.

[p] *Straboni*, *Ptolemao* & *Tacito* nempe; indoctis vèro *Hipporegia* dicta.

[q] Aliis *Lamporegium*.

[r] *Salasserum* Colonia est & Metropolis, *Germanice Augst* dicta.

B U N O N I S.

§ (a) *Salutium*, vulgo *Saluzzo*, *Marchiæ Salutienfis* caput, ad *Alpium* radices. Cæterùm in *Principatu Pedemontano* nobiliora opida sunt (b) *Pinarolium*, vulgo *Pignerol*, ad *Chisonium fl.* opidum ita munitum & firmatum, ut provinciae propugnaculum sit; (c) *Cavortium*, (d) *Carinianum*, (e) *Briquerascum*, ex quo *Carolus Immanuel* Gallos eiecit, hyemali tem-

pore callidè usus; (f) *Savilianum*, (g) *Cuneum*, à *Francisco I.* frustra tentatum; (h) *Mons Regalis*, &c. *Sabaudia* etiam ascribuntur (i) *Segusium* à *Friderico Barbarossa* olim excisum; post, verò restitutum, hodiè dives & frequens est ad *Duriam fl.* situm: (k) *Rhodum*; (l) *Tenda*. *Pedemontium* plerasque *Italiæ* partes fertilitate superat. (m) Abundat frumento, vino, frugibus, domesticis ac feris animalibus, &c. Fertilitatis argumentum est, quod quum in eo *Galli* & *Hispani* *xxiii* annis bellum gessissent, nunquam tamen annonæ caritate laboraret. Habet equidem *Comitatus Nicææ* solum asperum; ita tamen excolitur, ut nulla re indigeat. (n) *Sabalpini* isti *Principem* suum impensè amant & colunt: *delicias* sectantur, ad *militiam* tamen & *mercaturam* aptissimi.

(1) *Concilio Oecumenico*, uti antea dictum, clara, a *Massiliensibus* post *Ligures* debellatos condita, *Monumentis Romanis nobilitata*, a *Gallicis* An. 1691 expugnata, uti A. 1705, at nunc *Sabauda* restituta.

(a) *Salutium*. (b) *Pinarolium*. (c) *Cavortium*. (d) *Carinianum*. (e) *Briquerascum*. (f) *Savilianum*. (g) *Cuneum*. (h) *Mons Regalis*. (i) *Segusium*. (k) *Rhodum*. (l) *Tenda*. (m) *Pedemontii fertilitas*. (n) *Mores Sabaudorum*.

(2) *Pluries a Gallis capta seculo superiori*, iterum An. 1704, nunc autem a *Sabauda* recuperata, cui solus est *portus maritimus*, isque tutissimus.

C A P. XXXVI.

Lombardia, & Genuensis ager. I

I.

Lombardia Transpadana.

EA quæ nunc *Lombardia* propriè dicitur, pars est *Italiæ*, urbium splendore, agrorumque cultu lætissima: Dividitur autem *Pado* amne in *Cispadanam* & *Transpadanam*. *Transpadana* rursus dispertitur in *Ducatum Mediolanensem*, *Mantuanum*, & *Venetorum ditionem*.

Lombardia.
Transpadana.
Ducatus Mediolanensis.
Mediolanum.

II. *Mediolanensis Ducatus* caput est a *Mediolanum*, unde *Ducatus* nomen ac dignitas; urbs magnitudine sua, *Arcis* munitione, atque *incolarum* numerositate

B U N O N I S.

a *Mediolanum*, vulgo *Milano*, cæteras *Italiæ* urbes *incolarum* multitudine, unâ exceptâ *Neapoli*, longè superat [a].

H E K E L I I.

[a] Vid. supra Cap. xxxiv. Sect. 11.

R E I S K I I.

I (a) *Lombardiæ* nomen *Lombardi* aut *Longobardi* gens *Germanica* indiderunt, qui anno C. 526 per *Pannoniam*, anno 552 per *Italiam* irruerunt, *Gothisque* profligatis anno 572, *Alboino* rege regnum constituunt novum, idque annos 206 stetit, donec *Carolus M.* An. 773 *Desiderium* exturbavit, fecitque ut *Lombardia* primum *Francico*, posthac *Germanico* Imperio subesset. Denique principatus alios admisit aut *Respublicas*: Hinc (b) *Mediolanum* anno 1395.

Vice *Comites*, sequenti seculo duces, horumque familia extincta *Carolum V Imp.* suscepit, cumque illo *Reges Hispanicos*, quibus adhuc paret. (c) *Mantua* *Gonzagas* primo *Marchiones* anno 1431, postea *Duces* an. 1530 à *Carolo V Imp.* creatos habuit. (d) *Parma* & *Placentia* *Duces Farnesios* a *Papa Paulo III* A. 1544 impositos recepit. (e) *Mutina* *Marchiones* *Seren.* *Atelinae* familiae antiquissimæ, item *Ferrariæ* *Rhegiique* *Duces* diu protulit ex anno 1190; sed *Papa Clemens VIII* anno 1597 *Ferrariensem Urbinate*que *Ducatus* sibi tanquam feuda asseruit. (f) *Respubl. Genuensis* & ipsa regiam dignitatem & regnum *Corficæ* sibi tuetur, regi tamen *Hispaniæ* quam *Gallo* addictior, ob *Finalium* *Hispanis* subditum & *Genuensibus* vicinum, nec non propter commercia per *Hispanicas* provincias liberius tractanda. Amplius extant

E e

(a) *Lombardia*. (b) *Mediolanum*. (c) *Mantua*. (d) *Parma*. (e) *Mutina*. (f) *Genua*.

Cremona.
Comum.
Papua.
Novaria.
Alexandria.
Dertona.

Ducatus
Mantuanus.

sitate clarissima; armorum bellicorum officina tota Europa celeberrima (1). Secunda à Mediolano est β Cremona, magnificis ædificiis superba (2). Sequuntur γ Comum (3), δ Papua, ϵ Novaria; & in Cispadana Lombardia sub eadem ditone ζ Alexandria ac η Dertona.

Mantuanus Ducatus.

III. δ Mantua, quæ nomen Ducatui dedit, in palude vel lacu sita est, urbs amoenissima, sedes & domicilium nobilissimæ Gonzagarum familiæ (4).

Veneta

(1) Anno ab U. C. 170, a Gallis uti dicitur condita, quadragies obsessam, vicies $\&$ bis expugnatam, $\&$ quater deletam fuisse traditur. Postremo a Cæsare Friderico I propter Ignominiam Imperatrici iniustam, quam Asino impostam, facie versus Saudam, nudam per plateas duxerunt. Templum Cathedralis superbi-ssimum jactat, in quo ædificando plus minus 300 Annos occupati, nondum Colophonem addidit, ait La Forrest. Imago B. Virginis ibi asservatur, secundum Cata-graphen S.

exstant duo Lombardiæ Liguriæque vicini admodum Principatus: (a) *Monacensis* nempe unus in Grimaldorum stirpe, & (b) *Mirandulanus* in vetusta Picorum familia ob eruditionem variam perillustri. Contra Principatus Italiæ in Elzevier. rebusp. item Introduct. Puffendorf. ad Stat. Europæ hod.

BUNONIS.

β (c) Cremona à Pado abest 1500 passibus: ejus tamen inundationes experitur [b]. Arx ejus turrim habet admirandæ altitudinis: unde natum proverbium, *Unus Petrus Romæ; Unus Portus Anconæ; $\&$ Una Turris Cremonæ* [c].

γ (d) Comum ad Larium lacum est, qui inde *Comensis*, vulgo *Lago di Como* dicitur. Est verò Comum ab Anselmo Pulterulo Archiepiscopo Mediolanensi excilum: quod antistitem, quem ipse obtulerat, recipere noluisse. Fuit tum in edito loco positum, post eo restauratum, quo nunc visitur. Castellum habet, quod *Turris Rotunda* dicitur. Ipsa urbs dives deliciis affluit. Incolæ ejus sunt industrii. *Pauli Fovii* Historici patria est.

δ (e) Papua, olim *Ticinum*, vulgo *Pavia*, ad Ticinum fluvium, qui hodie vulgo *Tesino* dicitur, habet *Iberotrophium* muro cinctum, in quo *Franciscus I*, Galliæ rex, victus in Cæsarianorum venit potestatem, (f) *Picighitone*, quod olim *Forum Diuguntorum* ad Humatiam fl. in custodia detentus; donec Madritium in Hispaniam abduceretur.

ϵ (g) Novaria vulgo *Novare* & *Navara*, ad flumen ejus nominis est, quod hodie vulgo *La Gogna* dicitur, *Petri Lombardi* & *Comestoris* patria. Ad Novariam *Ludovicus Sfortia* captus est anno 1500.

ζ (h) Alexandria vulgo *Alessandria della Paglia* ad Tanarum fl. ab Alexandro III pontifice nomen habet, cum antea *Cæsarea* appellaretur. Condita est anno 1178 contra Fridericum Barbarossiam.

η (i) Dertona, vulgo *Tortona*, à Friderico *Æno-barbo* eversa, à Mediolanensibus restaurata, nunquam ad pristinam rediit dignitatem. Ad Ducatum istum porrò quæ referuntur, nobiliora sunt, (k) *Ca-*

ravacium, ad quod Veneti à Francisco Sfortia Mediolanensis exercitus præfecto profligati sunt, (l) *Bicoca*, ubi Galli à Prospero Columna anno 1522 victi sunt. (m) *Angleria* Comitatus caput; unde Principes Mediolanenses orti. Joh. Galeatus III, à Wencellao Imperatore creatus est Comes Angleriæ, & regionum Verbano adjacentium anno 1397. Olim mille passibus aberat à lacu: (n) *Mortaria*, ad quam Carolus M. Longobardos magna clade affecit; unde nomen nata est: quum antea *Silva bella* vocaretur: (o) *Lauda*, vulgo *Lodi*, ad Adduam fl. sita; à Mediolanensibus 1158 eversa: sed auspiciis Friderici I restituta: (p) *Soncinum* à Friderico I eversum, & restauratum; à Mediolanensibus incensum, & reparatum. Actiolinus tyrannus ibi mortuus est. (q) Ducatus ille Mediolanensis feracissimus est. Ad Mediolanum tanta oryæ copia provenit; ut per universam Italiam & Galliam deportetur. Cremonensis ager vino & fructibus dives est: sicuti Ticinensis lino, & Laudensis pascuis. (r) Mediolanenses ingenio valent, artibusque mechanicis sunt deditissimi: unde proverbium; *Evertendum esse Mediolanum, ut universæ Italiæ provideatur*. In vestitu splendidi sunt ac lauti; unde plerique, veluti *Biantis* sectatores, *omnia sua secum portant*. Minus Zelotypi sunt, minusque vindictæ cupidi, quam reliqui Itali: mulieres operis Phrygii perhibentur peritissimæ.

HEKELI.

[b] *Faerni*, *Lampridii*, ac *Vida*, Poëtarum lepiddissimorum, patria est sat clara.

[c] *Cremonæ* Territorium, in quo non sunt Montes nec Loca Sylvestria, est fertilissimum & granis abundat, *Vino*, *Uvis*, *Pomis*, *Oleribus*, *Lactiniis*, *Melle*, *Lino*, *Lana*, *Fæno*, *Lignis*, ac multis aliis, quæ sunt ad esum & usum cunctis hominibus atque animalibus. Vid. *Fr. Schotti* Pars 1. *Itinerar. Italia* p. 199.

BUNONIS.

δ (s) *Mantua* vulgo *Mantova* in medio stagni, quod *Mincius* facit, non procul inde in Padum influens, sita est [d]. Quanquam verò natura & arte esset

- (a) Monaco. (b) Mirandula. (c) Cremona. (d) Comum. (e) Papua. (f) Picighiton. (g) Novaria. (h) Alexandria. (i) Dertona. (k) Caravacium. (l) Bicoca. (m) Angleria. (n) Mortaria. (o) Lauda. (p) Soncinum. (q) Mediolanensis Ducatus fertilitas. (r) Mediolanensium mores. (s) Mantua.

*Lucæ delineata, si adsit Fides, quam Gallus 500000 l. Francicis, emere conatus est. Civitas hæc 200 Templâ, 72 Monasteria, 30 mill. pass. in circuitu $\&$ 300000 Incolas numerat; diu a Gallis post obitum Caroli II Hispani detenta; nunc Carolo III Austriaco restituta; Gallis ex Italia Fœderatorum Armis feliciter pulsus. (2) A Gallis An. ab U. C. 445 condita, a Lombardis An. C. 630 deleta, a Fred. I Cæsare restaurata, a Gallis post obitum Caroli II Hisp. possessa, ab Eugenio Sabauda An. 1702 oppressa, ubi Gallorum Ducem Villeregium cepit, $\&$ Gallis frustra impedire nitentibus Captivum abduxit; sed Gallorum numero impar, ex urbe discedere coactus est; at Gallis in Italia profligatis, Civitas Carolo III Hispano restituta est. (3) Urbs munita $\&$ bene culta; Innocentis XI Pontificis, Ceciliæ Poetæ, Plinii Junioris, $\&$ Pauli Fovii, Virorum clarissimorum patria. (4) Et Poëtarum Principis, Virgilii, patria. Stirps Gonzagana Mantuensis in nupero Duce sine prole mortuo defecit. Oppidum hoc 430 An. ante Romam conditum fertur; frequens, amplum ac opulentum, plateis latis ac re-ctis, $\&$ ædificiis splendidissimis ornatum, inter quæ præ cæteris eminent S. *Andrææ* Templum Cathedralis, ubi, si credere fas sit, guttule Sanguinis Jes. Christi Salvatoris asservantur. Terræ firmæ, via strata 300 passuum, Civitas hæc jungitur. Gallis a nupero Duce prodita; at nunc Fœderatorum Armis Imperio vindicata. Aer insalubris propter paludes vicinas tempore æstivo habetur.*

Veneta ditio in Lombardia.

IV. Venetæ ditionis sunt in Lombardia *Βrixia* (1), *κ Bergomum* (2), *λ Crema* & *μ Peschiera*, urbes celeberrimæ: quarum duæ posteriores munimina habent validissima.

Ditio Veneta.
Brixia.
Bergomum.
Crema.
Peschiera.

Lombardia Cispadana.

V. In Lombardia Cispadana sunt Ducatus tres: *Parmensis*, *Mutinenfis*, & *Montisferratensis Ferrariensisque* ditionis loca.

Lombardia Cispadana.

Parmensis Ducatus.

VI. *Parmensis Ducatus* caput est *ν Parma* (3), urbs egregia, illustrissimæ *Farnesiorum* familiæ domicilium. Secunda est *ξ Placentia*, illi nulla re, nisi dignitate inferior (4).

Ducatus Parmensis.
Mutinenfis.

esset munitissima, à Cæsarianis copiis tamen intercepta & expugnata est anno 1630, ac facta pace Duci suo reddita. *Palatium Ducis* adeo magnificentum & amplum est, ut quinq; Reges possit hospitio excipere, ipso Duce haud excluso. In eo enim 550 numerantur conclavia, pretiosis stragulis & aulæis ornata. Ipsam Mantuam in lacu tres veluti urbes sepiunt, *η The Palatium* magnificentum; *Borgo di S. Georgio*, & *Porte Fortere*. Hoc Ducatu porrò continentur (a) *Castellum Gubernium*, vulgo *Gauvernolo*, ad Mincium fl. ad quod Leo Pontifex Attilæ occurrisse traditur. Habet locus hic Cataractam, cujus vi circumjacens regio inundari potest. (b) *Guardistallum* sive *Guastalla* duobus Conciliis sub Urbano II & Paschali II, nobilis. (c) *Sabionetta* cum arce firmissima: (d) *Castilio Stiverorum*, vulgo *Castiglione della Stivere*, urbs permunita cum arce; unde Ludovicus Gonzaga ortus: in Montisferrato Mantuano (e) *Casale S. Evasii*, vulgo *Casal S. Vas*, urbs totius Europæ munitissima, cum arce hexagona: (f) *Pons Sturæ*, ubi Arx munita, ad quam Ludovicus Sfortia, Mediolanensium Dux, à Gallis captus primùm deductus est: (g) *Aquæ*, vulgo *Acqui*, Georgii Merulæ patria; qui se *Statiellatem* appellat ab antiquo urbis nomine, quo *Aquæ Statiellorum* fuit dicta. Thermæ hic restant pulcherrimæ. Ipsa vero civitas civilibus discordiis attrita præne concidit. (h) *Mantuana regio* abundat frumento, pecoribus & piscibus. Vinum tamen ejus non laudatur; quoniam ferè austerum est. Pannus Mantuanus & Tapetes in pretio sunt. (i) *Mantuani* ad domandos equos à natura videntur facti; unde illi equites sunt peritissimi. Habentur tamen ingenii hebetioris ob aëris gravitatem & crassitiem. Ad bonas literas percipiendas minus creduntur idonei, quàm ad alia negotia, & familiam curandam.

HEKELII.

[d] Urbs est insignis ac pervetusta, antiquior scilicet

670 annis, quàm Roma. Dicitur enim annis 60 ante bellum Trojanum esse condita.

BUNONIS.

(k) *Brixia*, Italis *Brescia*, Bergamo ad 30 milia passuum distat, ad Garziam amnem validis muris & castello, quod egredi gubernator nunquam audet, munita, opibus florens, Venetæ urbis *Sponsa* appellatur [e].

(l) *Bergomum* vulgo *Bergamo* inter Mediolanum & Brixiam situm; ambitum cum iv suburbiis adjacentibus non minorem Mediolano habet, cujus incolæ faceti à moribus & ingenio audiunt.

(m) *Crema* à Laude Pompeja x millia passuum distans in pulchra & fœcunda jacet planitie.

(n) *Peschiera* ad lacum Benacum est, qui vulgo *lago di Garda*.

(o) *Parma* ad fluvium cognominem est; qui inde haud longè in Padum se effundit.

HEKELII.

[e] *T. Livius*, aliique magni Autores tradunt, hanc Civitatem Regum Romanorum tempore à Gallis *Cenomannis* esse conditam, quam postea *Romani*, *Transpadana Gallia* in potestatem redactâ, suæ ditionis item fecerunt. Constat ex eodem *Livio*, fidem *Populo Romano* constantissimè quondam & quidem præcipuè difficillimis *Hannibalici Belli* temporibus, præstitisse.

BUNONIS.

(p) *Placentia*, vulgo *Piacenza*, haud longè à *Trebiæ* & *Padi* confluentibus, egregiè munita, Academia nobilitatur, & obsidione illa, quam à *Totila* oppugnata pertulit; qua opidani etiam carnibus humanis victitarunt. Ad hunc Ducatum porrò pertinent (q) *Burgus S. Donini*, *Gibellum* à *Gibellinis* olim exstructum contra *Castrum Guelphum*. (r) *Burgus vallis Tarenfis* ad *Taurum* fl. opidum ditionis *Parmensis* firmissimum. (s) *Rossena* *Corregiani* quondam Principis, hodiè munitissima; & (t) *Florentiola* in via *Æmilia* ad *Lurdam* opidum satis lautum.

E e 2

(a) *Partis* 1516 red-dita.

(a) Castellum Gubernium. (b) Guardistallum. (c) Sabionetta. (d) Castilio Stiverorum. (e) Casale. (f) Pons Sturæ. (g) Aquæ. (h) Mantuanæ regionis fertilitas. (i) Mantuanorum mores. (k) Brixia. (l) Bergomum. (m) Crema. (n) Peschiera. (o) Parma. (p) Placentia. (q) Gibellum, Burgus S. Donini. (r) Burgus Vallis Tarenfis. (s) Rossena. (t) Florentiola.

rata. *Theatrum* etiam nobilissimum, *Academiam*, *Sedem Episcopalem*, *Nobilium Collegium*, & *Literatorum Societatem* qui *Innominati* vocantur, haud immerito jaçat. *Urbs* optime munita, a *Cesare Fred.* I per duos Annos frustra oppugnata: (4) *A* fitus *Amœnitate* denominata; urbs antiqua, ab *Amilcare Carthaginensi* An. ab *V. C.* 550 deleta. *Circuitus* 5000 pass. est, urbs bene munita, *Sedes Episcopi*, *Academice* & *Greg. X.* Pontificis, patria.

(1) *Ampla*, frequens & *Commercio* celebris: *Conditores Gallos* *Cenomanos* habuit, & *clades* quas ab *Hunnis*, *Lombardis*, *Guelphorum* ac *Gibellinorum* facti- onibus *perpessa* est, nunc feliciter *superavit*.

(2) *A Gallis Cenomanis* condita, a *Gothis* deleta, a *Lombardis* re-*staurata*, a *Carolo Mag.* amplificata; & *multum a Dominis propriis* perper-*sa*: *Venetorum* Ditioni an-*nexa* est *A.* 1447, a *Gallis* An. 1509 *capta*, *Vene-* ditio magnifico & orna-*tissimo* deco-

Mutinensis Ducatus.

Mutina.
Regium Lepidi.

VII. Hujus caput est σ *Mutina* (1). Alterum ejus clarum opidum est τ *Regium Lepidum*.

Ager Genuensis, vulgo Riviera di Genova.
Genova.

Ager Genuensis, vulgo Riviera di Genova (2).

Savona.
Vintimiglia.
Albenga.
Serezana.

VIII. Caput regionis est ϵ *Genua* (3), urbs omnium Italicarum ædificiorum splendore ac magnificentiâ superbissima, quippe in eo vico, qui novus, vulgo *Strada nuova*, dicitur, nulla est domus, quin digna regem vel potentissimum excipere. Hujusmodi autem plures passim in urbe, maximeque in suburbiis invenias, omni deliciarum genere, ut sunt Italicarum ingenia, instructissimus [f]. Cæterum Genuenses in Regis Hispaniarum clientela sunt. Secunda à Genua est σ *Savona*, lepida sanè ac lauta. Sequuntur, τ *Vintimiglia*, υ *Albenga*, & *Serezana*, in Tusco solo sita, egregio munimento, ac militum præsidio.

CAP.

(a) *Parmensis Ducatus* cælo gaudet saluberrimo; unde indigenæ plerique sunt $\mu\alpha\kappa\rho\beta\iota\sigma\tau$. Nihil hic, quod ad vitam & delicias pertinet, deest. Casei Parmenses in pretio sunt. Placentinus ager præter illa abundat ferro ac ære: habet quoque salinas. Cùm Parmenses, tum Placentini habentur bellicosi [g]. (b) Parmenses tamen moribus sunt suavioribus; Placentini vero sunt austeri & morosi. Utrique sunt solertes & sagaces. Injuriarum ultores acerbissimi, ac præcipuè tori nuptialis.

H E K E L I I.

[f] Unde non mirum, si nomen GENUÆ SUPERBÆ vulgo est adepta.

[g] Et nobiles, litterati, animosi.

B U N O N I S.

(c) *Mutina* vulgo *Modena* in viâ Æmiliâ inter Regium Lepidi, quod vulgo *Reggio*, & Bononiam, quod Italis *Bologne*, sita est: non tamen eodem plane loco, quo *Mutina* antiqua, cujus rudera ad Novam conspicuntur. Antiqua illa à Gothis & Longobardis est eversa: Nova autem, Longobardis oppressis, restituta est. Libera olim fuit civitas, quæ magna cum Bononiensibus gessit bella [h].

(d) *Regium Lepidum* in eadem viâ est inter Parmam & Modenam. Et hæc urbs post Longobardos ejectos videtur reparata. Cæterum huic Ducatui ascribuntur (e) *Aquaria*, aquis medicatis nobile opidum; (f) *Carpi*, urbs antiqua, & hodiè bene munita; (g) *Castrum Novum*, cognomine *Grasianum*, urbi Arx munitissima; (h) *Corregium*, opidum perlautum ac satis munitum, *Spina Ducis Mutinensis* dictum: (i) *Saxulum*, vulgo *Sassuolo*. *Mutinensis* Ager Frumento, Oryza, ac Leguminibus abundat: vinumque habet bonum. Sed *Regiensis* Ager, cælum habens gravior, infelicior est: Sues tamen pingues habet: sicut *Corregianus* multa pecora; & *Carfinianus* fodinas metallicas. (k) *Mutinenses* habentur bellicosi, & singulari in Principem suum fide, cauti &

solertes. Sed *Regienses* parum cauti judicantur. (l) *Ducatus Mirandulani* caput est *Mirandula* olim exigua. Probe munita est, quum eam Julius III Pontifex obsideret. (m) *Concordia Comitatus* in *Mirandulorum Ducum* est ditio. Ejus caput à Sigismundo Imp. constitutum est *Concordia* olim munita: cujus munitiones à Galeatio II disjectæ: post tamen urbs reparata indies lautior evadit ad Secium fl. posita. (n) Ipsa regio Frumenti, Oryzæ & vini ferax est: & magnos pecorum alit greges. (o) *Mirandulani* habentur bellicosi, hospitales, liberales, faceti, bonæque indolis.

(p) *Genua*, vulgo *Genova* [i] ad litus maris Ligustici, anno C. 935 à Saracenis incensa, ac opidani aut occisi aut abrepti: sed Venetorum Ducis ope reducti sunt, ac urbs magnificentius reparata. Hodiè ambitu suo continere dicitur sex millia passuum, Portus clauditur mole sexcentorum passuum; habetque in promontorio Pharam elegantissimi operis. Præ cæteris urbis palatiis illud eminet, quod est *Auriacum des Doria*, planè regium. Viæ urbis pleræque angustæ sunt, & obscuræ; quoniam ædes excelsæ officiant lumini.

(q) *Savona* ad Vada Sabatia cultissima urbs, olim libera: cujus portum obstruxere Genuenses. *Gregorii VII & Julii II patria* est.

(r) *Vintimiglia* olim *Albium Intemelium*, ad *Rutubam* fl. ostium est.

H E K E L I I.

[b] *Mutinensis* Schola, Anno post nat. CHRISTI M CC *Alstedio* teste, erecta magnum lumen atque splendorem ab *Azone* olim accepit, qui *Bononia Mutinam* est vocatus munere centum Marcarum Auri.

[i] Antiqua Civitas & amenissima.

B U N O N I S.

(s) *Albenga*, olim *Albium Ingaunum* dictum, urbs maritima, & elegans, è cujus regione insula est, vulgo *Isola d'Albengo*, olim *Gallinaria*, à gallinis sylvestribus.

(1) *A. M. Antonio Ann. ab U. C. 710 frustra oppugnata, at An. sequenti expugnata, fuis fustisque sub ejus Mœniis Hirtio & Panfa, unde Excidium Reipubl. Romanæ, Senatibus populique Autoritatis Initium cepit.*

(2) *Vix datur Regio que dominos sapienter mutaverit: nunc suo Duci parret.*

(3) *Misere a Gallis Machinis eneis An. 1684 vastata, quia Ludovico XIV offendiculum ali-*

(a) Ducatus Parmensis felicitas. (b) Parmensium mores. (c) *Mutina*. (d) *Regium Lepidum*. (e) *Aquaria*. (f) *Carpi*. (g) *Castrum Novum*. (h) *Corregium*. (i) *Saxulum*. (k) *Mutinensium* mores. (l) *Ducatus Mirandulanus*, *Mirandula*. (m) *Concordia*. (n) *Agri Mirandulani* fertilitas. (o) *Mirandulanorum* mores. (p) *Genua*. (q) *Savona*. (r) *Vintimiglia* (s) *Albenga*.

Tyrannus iste immanissimus nullas pacis condiciones auscultare voluit, nisi Dux Geneensis Lutetiam petisset, & sese Republica nomine Gallo herbam porrexisset.

vestribus dicta, quibus etiamnum abundat. Reipublicæ Genuensis loca *maritima* porrò sunt, (a) *Naulum*, urbs olim opulenta: sed post attrita; fortè quod præsulis sui minas contempisset, qui cives reprehendebat, quod ferrum ad Barbaros deferrent. *Portus Delphini* vulgo (b) *Porto Fino*, (c) *Rapalum*, (d) *Portus Veneris*, Genuensium colonia, ab iisdem bello Pisano disjecta. (e) *Spetia*, (f) *Lerice*. *Mediterranea* loca; *Tabia*, vulgo *Taggia*, *Gaviium*, opidum lautum ac permuatum: *Claverinum*, vulgo *Chiavari*. Genuensibus prætereà ascribuntur *Monachium*, vulgo *Monaco*, portu gaudens commodissimo: *Onilia*, vulgo *Oneglia*, ad Imperialem fl. in valle feracissima ab Hispanis occupata; sed jam Sabaudò reddita; *Marrum*, vulgo *Marro*; Comitatus caput; *Finarium*, vulgo *Final*; *Torelia*, vulgo *Toreglia* non procul à monte Bruno; & *Pontremulum*, vulgo *Pontremoli*, ab Henrico Imp. dirutum, quod Romam eunti transitum denegasset; sed restitutum. In ditione erat Ducatus Mediolanensis: Ab Hispanis occupata est.

Liguria olim sterilis credita, quam tamen incolarum indutria reddit fertilissimam. (g) Celebratur vinum *Tabianum* & *Taggianum*, quod *Apianum Muscat* dicitur. Omnis tractus inter Genuam & Nervium amœnus est: cultusque tot prædiis magnificis. (h) Habentur Genuenses parum hospitaes, & lucro inhiantes; foris splendidi, domi tenaces. Pœminæ splendide vestiuntur: juniores in luxum profusæ, vergente ætate, ad pietatem feruntur [k]. Galli perfidiæ eos haud obscure insimulant: Quare, quum sese obtulissent in tutelam Ludovici XI, Regis Galliæ, ipse eos Dæmoni addixit, tanquam tali domino dignos.

HEKELI.

[k] Alioquin multa egregia priscis temporibus effecerunt, semperque mari eos viguisse, insignesque victorias obtinuisse constat. Mercaturâ & negotiationibus maximum sibi nomen compararunt, cum in his reliquas Nationes solertiâ & diligentia superent, neque ullum omninò adinveniat Extërorum Emporium, quod ipsi non adeant.

(a) Naulum. (b) Porto Fino. (c) Rapalum. (d) Portus Veneris. (e) Spetia. (f) Lerice. (g) Agri Genuensis fertilitas. (h) Genuensium mores.

C A P. XXXVII.

Tuscia, Romaniola, Marchia Anconitana, Romanus Ager, & Ducatus Spoletanus.

I.

Tuscia, vulgo Toscana.

Tuscia, Magni Ducatus titulo ad sublimem inter Italicas regiones dignitatem elata, caput habet ac Ducum sedem à *Florentiam* (1), vulgò *Firenza*, vel *Firenze*, urbem, si unam *Antverpiam* excipias, totius Europæ pulcherrimam, templorum splendore maximè conspicuam. Libera atque opulenta fuit civitas, antequam *Mediceorum* familia Principatum occuparet.

Tuscia, s. Toscana. Florentia.

(1) Sunt qui Syllam Conditorem An. ab U. C. 671 volunt. Cunctas fere Europæ Civitates sitas Amœnitate superat, patriam esse Americi Vesputii, Bocacii & Machiavelli jam stat.

II. Luca

BUNONIS.

α (a) *Florentia* arcem habet firmissimam & propugnacula, quibus opidani in officio continentur. Eam ad Apennini radices sitam *Arnis fl.* interluit: ibi epilepsia magis familiaris est, quàm alibi in Italia [a]. Ex ea civitate orti *Clemens VII* *Leo X* & *XI* pontifices, *Americus Vesputius*, *Johannes Bocatius*, *Marsilius Ficinus*, *Picus Mirandula*, *Angelus Politianus* & *Hieron. Savonarola*, *Accursius*, &c. Magni istius Ducis dominium commode dividitur in (b) *Antiquum* & *Novum*. Ad antiquum referuntur, præter *Florentiam*, *Pise*, *Aretium*, *Pistoria*, *Pescia*, *Monte Pulciano*, *Cortona*, *Pratum*, *Volterra*, *Fiesole*, *Colle*, *Ilborgo*, *S. Sepolchro*. In *Novo* sunt *Sena*, *Montealcino*, *Chiuci*, *Grosseto*, *Savona*, *Pienza*, in *Elba* insula *Cosmopolis* à *Cosmo* duce, qui eam communivit, dicta, &c.

HEKELI.

[a] Aër heic est tenuis & salubris & maximè acrium ingeniorum ferax, & quoniam præter *Romam* nulla exstat in *Europa* Civitas, quæ tot *Architectos*, *Pictores* & *Anaglyptas* emiserit, quàm hæc Civitas,

hinc profecta sunt tot Palatia, tot templa, tot Picturæ, tot Statuæ, quæ summâ admiratione afficiunt. Claret heic *Antonius Magliabechius*, *Cosmi III*, Magni *Hetruriæ* Ducis, Herois sapientis, magnanimi, benigni, atque incomparabilis, Bibliothecarius dexterrimus ac maximè curiosus, Vir excellenter eruditus, modestus & mansuetus.

REISKII.

1 (c) *Tuscia* familiæ *Mediceorum* sereniss. subjecta Ducatus titulum à *Carolo V* Imp. anno 1530, sed magni elogium à Pontifice Rom. IV additum suscepit. Urbes verò tres præcipuas & liberas quondam republ. complectitur, nempe *Florentiam*, (d) *Senam*, *Pisamque*, amplas admodum, frequentes nitidasque; sed elegantissimam Ducum sedem, palatio planè regio superbam. *Sena* & vicina huic regio in fidem à *Carolo V*, anno 1555, recepta, & in filium *Philippum* translata, denique anno 1557 ad Ducem rediit, exceptis urbibus, quæ adhuc regno *Hispanico* subsunt. (e) *Luca* liberam remp. sibi tuetur suis munitionibus & propugnaculis, itemque Principum vicinorum æmulationibus.

(a) Florentia. (b) Hetruriæ Ducatus Antiquus & Novus. (c) Tusciæ magnus Duc. (d) Sena. (e) Luca.

Luca. II. β *Luca* sui juris civitas opulenta ac maximè splendida munitaque: Imperiali libertate gaudet. Haud procul *marmora* magnâ copiâ cæduntur, totius Italiæ nobilissima (1).

Pisæ. III. γ *Pisæ*, libera quondam ac potens terrâ marique civitas, nunc prope-
Liburno. modum incolis deserta, Magno Etruriæ Duci paret (2). δ *Liburno* portui, vulgo *Livorno*, sive *Ligorno*, & *Liorno*, ad antiquam claritatem hoc novum decus accedit, quod recens à Magno Duce in summum splendorem restaurata est. Portus est in celeberrimis Italiæ haud postremus, Magni Ducis secessu ac triremium statione insignis (3).

Hispani opida in Hetruria maritima. IV. ϵ *Plombinum*, ζ *Telamon*, η *Orbitellum*, & θ *Portus Herculis*, Hispani Regis imperio subjecta opida, validis Hispanorum præsidiis custodiuntur.

Senæ. V. ι *Senæ*, vulgò *Siena* (4), in medio fermè Tusciæ sita urbs, meritò inter Principes Italiæ connumeratur. Libera quondam ac latissimo territorio potens civitas, nunc Etruriæ Ducis dicto audiens est.

Reliqua Tusciæ opida. VI. Reliqua Tusciæ opida sunt κ *Aretium*, λ *Cortona*, μ *Volaterra*, ν *Pistoria*:

(1) *Ditio* hujus oppidi nibus sub senatu & Cefalero secera & quieta. (a) Status Rom. Pontificiis comprehendit, 1° *Ducatum Ferrariensem*, Mutinensibus ereptum, 2° *Agrum Bononiensem*, 3° *Umbriam*, in eaque *Marchiam Anconitanam*, *Ducatum Spoletanum* & *Urbinate*, hunc ultimum ex anno 1624, 4° *Rom. ditionem* cujus altera pars Florentino Ducatui propior *Patrimonium D. Petri*, altera versus Neapolin *Campagna di Roma* dicitur, 5° *Ducatum* regni Neapolitani *Beneventanum*, quem Pontifex feudo ex amplissimo sibi reservavit. De possessionibus Gallicis, quas Pontifex hodieque tenet, supra expositum fuit. De Artibus & Arcanis, quibus ad tantum Italiæ dominatum, quibusque ad Monarchiam Ecclesiasticam aut OEcumenicum Episcopatum Rom. Pontifices aspirarunt, alibi explicatur in bene multis itemque doctis ad hoc Argumentum Operibus & Opusculis. Confer Anonymum de med. ad Stat. Papæum & Arcanis necessariis, itemque Marc. Anton. de Dominis in Republ. Eccles. De (b) *Castello S. Angeli*, quod Alexander VI ex mole Imp. Hadriani vetere construxit munitissimum, freno civitatis, & Pontificum Rom. refugio, Romaque hodierna, breviter edisseri non potest.

B U N O N I S .

β (c) *Luca* ad Aufarem, qui vulgo *Serchio* dicitur sita, *Xantis Pagnini* patria est.

γ (d) *Pisæ* ad Arnum olim potentissimæ Reip. caput multa præclare gessit. Sardiniam Saracenis extorsit: Carthaginem domuit, ejusque Regem victum abduxit: Majorcæ Regem interfecit: Genuenses sæpe vicit, & Pontifices restituit. Ab Ugolino tyranno male excepta est. Florentinis quum fuisset prodita; à Carolo VIII, Franciæ Rege, libertatem recepit. Sed tamen in Hetruriæ Ducis venit potestatem. Illustrem habet Academiam [b], & sedes est Equitum S. Stephani.

δ (e) *Liburnus portus* olim fuit Pisanorum, quum flourerent: sed urbs à Genuensibus eversa, pace constituta, ad Pisanos rediit. Inde à Carolo VIII Galliciæ Rege vindicata paruit Florentinis, ac ita demum

in Magni Ducis potestatem venit. Portui præjacet *Pharus*, jactaque moles, quæ portum claudit. Ipse locus olim cæli gravissimi; nunc, paludibus exsiccatis, gaudet gratissimo. Quinque præcingitur aggeribus, & duplici propugnaculo.

ϵ (f) *Plombinum* seu *Piobenam* Hispanis ereptum hodiè tenent Galli.

ζ (g) *Telamon* portum antiquitus habuit, qui defecit: Novus autem munitus est.

η (h) *Orbitellum* opidum in lacu cognomine munitissimum, Gallorum clade hoc seculo nobilitatum est.

θ (i) *Portus Herculis* urbs permunita est, cui imminet Mons Philippi: (k) *Portum Longonis*, vulgo *Porto Longone*, à longitudine ita dictum nupero bello Galli eripuerunt Hispanis.

ι (l) *Senæ* vulgò *Siena*, in colle jacens, urbs *Aeneæ Silvii* [c], *Alexandri VII* [d] pontif. & *Catbarina Senensis* patria, Academia nobilis est. Fanum habet B. Virginis celebre, à qua literas missas jactitant Senenses. Urbi Arx imposita pentagona. Lingua Italica nullibi purius colitur, quàm in hac urbe; adeò ut rustici etiam eleganter loquantur [e].

κ (m) *Aretium* olim potens, in amœna valle situm, *Guidonis* monachi patria, qui voces Musicales, ut, *re, mi, fa, sol, la*, invenit; à vini præstantiâ etiam commendatur.

λ (n) *Cortona* mœnia ab Aretinis eversa sunt.

H E K E L I I .

[b] Juxta *Alstedium* An. CHR. M CCC XXXIX institutam; An. vero M CCCC LXXXVII sub *Laurentio Medice*, & iterum An. M D XLIII sub *Cosmo Medice* restauratam.

[c] Seu Pii II.

[d] Sive *Fabii Chisi*.

[e] Unde non ineptè *Thomas Edwardus Anglus*, in *Urbiū Italicarum* Descriptione v. 11. *Illustrat Senas Patriæ facundia lingue*.

B U N O N I S .

μ (o) *Volaterra* [f] *Rapbaelis Volaterrani* [g] patria

(a) Status Ecclesiasticus. (b) Castellum S. Angeli. (c) Luca. (d) Pisæ. (e) Livorno seu portus Liburnus. (f) Plombino. (g) Telamon. (h) Orbitellum. (i) Portus Herculis. (k) Portus Longonis. (l) Senæ. (m) Aretium. (n) Cortona. (o) Volaterra.

Senones Conditores habuit. Templum *Cathedrale* splendidissimum, marmore exstructum, & *Architectura* celeberrimum ostentat; *aream Cochleæ* formam referentem, ubi *Aqua* ex fontibus immissa, *pugnæ Navales* representari possunt, etiam jactat: de edibus ac palatiis splendidissimis etiam gloriatur. *Urbs* deinceps munitissima.

Pistoria: quarum hæc inter amœnissimas Italiæ censetur, & *Pratum* item & *Poggium*, summarum deliciarum sunt loca.

VII. *Massa*, olim *Herculis fanum*, nunc novum Genuensis familiæ *Ciborum* *Massa*. opus, *Principatus* titulo censetur: opidum festivum ac amœnum.

Patrimonium Petri.

VIII. Etruriæ pars est *Patrimonium D. Petri*, à *Mathilde* illustri muliere Ecclesiæ Romanæ legatum: hinc vulgò *Lo stato della Chiesa* indigitatur. Urbium in eo clarissimæ, π *Perusia*, ρ *Orvietum*, σ *Aquapendens*, *Horti*, τ *Viterbium* (1). Opidum in litore vetustissimum, quod quondam *Centumcellæ*, nunc *Civita Vecchia*, id est, *Vetus Civitas*, dicitur, portu egregio ac triremium Pontificiarum statione nobile est (2). *Braccianum* ad Sabatinum lacum, illustrissimæ *Ursinorum* familiæ *Ducatus* est.

Patrimonium Petri.
Perusia.
Orvietum.
Aquapendens.
Horti.
Viterbium.
Centumcellæ.
Braccianum.

Roma-

patria [b], ubi sunt salinæ, fodinæ æris, alabastrum & lapidis Lazuli. Urbs hæc [i] ab Hunnis olim everfa, Othonis I Imperatoris auspiciis restituta, tandem cessit Florentinis & magno Duci. In agro Volaterrano aquæ tanto strepitu, tantaque violentia ebulliunt, ut ad decimum usque pedem exiliant, nec sine sonitu decidunt; adeo fervent, ut injectæ carnis ossa nuda statim emergant. Aquæ istæ, si densos emittunt vapores, pluviam prænunciant.

HEKELII.

[f] Seu *Volaterra*.

[g] Viri de Re litteraria bene meriti.

[b] Et *A. Persii* Poëtæ.

[i] Annis quippe 500 ante Romam in sublimi Monte ædificata.

BUNONIS.

ν (a) *Pistoria* haud procul à Stella sita, à Desiderio Longobardorum Rege mœnibus cinctâ, quæ à Florentinis post disiecta sunt. Nunc post varias calamitates videntur respirare [k].

ξ (b) *Pratum* in numero est quatuor castrorum in Italia munitissimorum, à Friderico II conditum; B. Virginis cingulum hic ostenditur. (c) *Hetruriæ* solum fœcundissimum est, fert quippe oleum, frumentum, vinum, legumina. *Senensis* ager ferax non satis excolitur; unde squaler. Aër purus est, nisi in partibus maritimis, quem istis in locis vix perferunt exteri. Magnus est præprimis circa *Radicofanum*, ob crebras moros, serici proventus. Argentum, ferrum, æs, alumen, & varii generis marmora illa habet regio. *Lucensis* Ager abundat oleo, vino, castaneis; verùm frumentum non satis feliciter profert. Universa illorum regio incolarum industria & prædiis pulcherrimis amœnissima facta est. (d) *Florentini* perhibentur callidissimi & mercaturæ dediti, in quam avidè feruntur & ipsi nobiles. Parci sunt & tenaces. In præliis strenui, & exploratores sagaces. In pugna de præda parum solliciti, de victoriâ tantum cogitant; quæ res eis sæpe salutis fuit. Aegrè condonant injurias, Zelotypiâ laborant: Ipsorumque dialectus cæteris Italiæ ob suavitatem antepositur. (e) *Pisani* olim fortes & vitæ prodigi; unde magnarum opum

habuerunt Remp. quæ discordia civium defecit. Jam plerique literis vacant, & docto perfruuntur otio. (f) *Senenses* ad rem minus sunt attentis quàm reliqui Tusci: liberales, philoxeni, splendidi. Libertatem acrius propugnârunt non solum viri, sed etiam fœminæ. Servitutem impatientius tulere; donec Magni Ducis liberalitate, dum eis in annonæ caritate subveniret, permoti sese submiserunt. (g) *Lucenses* habentur ingeniosi, solertes, philoxeni, prudentes ac libertatis amantes. Ita sese gerunt, ut vicinus Princeps sine manifesta injuria ipsos invadere non possit. Vulgus nobiles impensè colit. Parci domi, magnifici foris.

σ De *Matbildis* donatione videatur celeberrimi *Conringii* lib. I. de finibus Imperii c. X.

π (h) *Perusiam* quæ vulgò *Perugia* dicitur ad lacum cognominem sitam nobilitârunt *Baribolus*, ejusque auditor *Baldus* Jcti. Urbs illa probe munita est, cum Arce. Eam *Totila*, Gothorum Rex, post Obsidionem X annorum cepit ac evertit: deinde Longobardis, qui eam occupârunt, extorsit *Carolus M.* A factionibus Gibellinorum & Guelforum multum est vexata [l].

ρ (i) *Orvietum*, *Procopio* *Urbetana*, & *Urbibentum*, undique præcipitiis & rupibus circumdatum, unde munitissimum est.

σ (k) *Aquapendens*, seu *Aquila* nomen habet ab irruentibus aquis; ejus Ager egregiè irriguus est.

τ (l) *Viterbium* vulgò *Viterbo*, *Annii Viterbiensis*, *Impostoris* istius, patria. Cæterùm, præter ista loca ad hoc patrimonium Petri referuntur *Bolsena* olim *Volsinium*, ubi S. *Christinæ* servatur corpus: *Tuscanella*, opidum vetustum ac nobile; de quo multa fabulantur *Annius* & *Leander*: *Montefiascone* urbs vino suo nobilis, &c.

HEKELII.

[k] Et quamvis angustis includatur finibus; tamen copia omnium rerum abundat. Fuit & *Romanorum* Colonia, & propterea adhuc singulari gloria-tur Antiquitate.

[l] *Clarent* heic hoc tempore *Sacræ Angelorum* *Ædes* & *S. Francisci* Templum, ubi ejus Corpus religiose adoratur.

BUNO-

(a) *Pistoria*. (b) *Pratum*. (c) *Fertilitas Hetruriæ*. (d) *Mores Florentinorum*. (e) *Pisanorum mores*. (f) *Senensium mores*. (g) *Lucensium mores*. (h) *Perusia*. (i) *Orvietum*. (k) *Aquapendens*. (l) *Viterbium*.

Romaniola
vulgo Ro-
magna.

Bononia.
Ravenna.
Ferraria.
Ariminum.
Cesena.
Faventia.
Imola.
Marchia An-
conitana.
Ducatus Ur-
binas.

Romaniola, vulgo Romagna.

IX. *Romaniola* fines sunt intra *Foliam* amnem, montem Apenninum, *Pa-*
narum flumen & *Padi* extremum versus Septentriones alveum. Urbium cla-
rissima ac celeberrima est *v Bononia* (1), ædificiorum splendore ac magnifi-
centia inprimis censenda. Sequuntur ϕ *Ravenna* (2) ac χ *Ferraria* (3). Hæc
suum nuper habuit Ducem: at nunc Romanæ Ecclesiæ subiecta. Inde $\downarrow$ *Ari-*
minum, ω *Cesena*, α *Faventia*, β *Imola*, egregia atque haud ignobilia opida.

Marchia Anconitana, Ducatus Urbinas.

X. Urbium in *Anconitana* regione opulentissima est γ *Firmum*. At portu
celebri notissima δ *Ancona* (4). Cætera loca notatu digna, ϵ *Æsis*, vulgò *Fe-*
si, ζ *Macerata*. Hinc in *Ducatu Urbinati*, η *Urbium*, θ *Fanum*, ι *Senogallia*,
 κ *S. Leo*, λ *Forum Sempronii*.

Roma-

(1) Inter
amplissimas,
frequentissi-
mas & niti-
dissimas Ita-
liæ Civitates
numeratur.
Varias re-
rum vices

sæpenumero
subiit & do-
minos muta-
vit; com-
mercio pan-
norum, seri-
corum im-
primis, cele-
bratur. Le-
gati etiam
Pontificii

Sedes.
(2) Tantum
pristini de-
coris amisit;
quod in du-
bium voce-
tur, an sit
illa Raven-
na que in
deliciis Ho-
norio Cæsa-
ri & Asy-
lum fuit, aut

Exarcha-
rum Sedes.
Mari Adri-
atico rece-
ptum inde
canens, me-
rito etiam
dubitari

possit si Por-
tus Romano-
rum cele-
berrimus in
Mari Adri-
atico fuisset,
nisi Annuli
ferrei muris
bucusque

affixi quibus
Naves alli-
gate fuere
fidem fecis-
sent.

(3) *Templa ac Palatium Ducis, nunc Legati Pontificii bucusque splendida.* (4) *A Syracusis qui Tyrannidem Dionysii evase-*
runt condita; rudera antiquæ magnificentie adhuc restant; inter alia Arcus Triumphantis marmoreus a Trajano exstructus.

BONONIS.

ν (a) *Bononia*, vulgò *Bologna* [m], Rheno amni
apposita, amœnissima, pulcherrima & ditissima ha-
betur: antiquissima totius Italiæ gaudet Academia
[n]: hinc mater & parens literarum [o] appella-
ri meruit. Hæc XVI seculo Carolum V, & Cle-
mentem VII amicè congressos suscepit. *Aldrovan-*
dus Medicus hinc docuit [p].

ϕ (b) *Ravenna* [q] olim inter paludes, quæ nunc
exsiccatae sunt, sita, à Gallis sub Ludovico XII di-
repta est.

χ (c) *Ferraria*, vulgò *Ferrara*, ad *Padi* ripam in
palutri loco sita, habet Academiam [r]. Arx ejus
Clementi VIII duobus millionibus Auri constitit. O-
lim urbs fuit splendida, sed hodiè splendor ejus pau-
latim remittit.

$\downarrow$ (d) *Ariminum*, vulgò nunc *Rimini*, urbs mariti-
ma, Concilio, quo Orbis se pœne Arianum factum
ingemuit, nobilis. A Gothis oppugnata, à Vitallia-
no Iustini præfecto fortiter defensa est. Jacet in
planitie, imminentibus ei à meridie collibus.

ω (e) *Cesena* vino gaudet optimo, urbs admodum
frequens est. Arx, quæ ei imminet, à Friderico II
fuit condita.

α (f) *Faventia*, vulgò *Faenza*, à Lamone fl. in du-
as secatur partes. Arx ejus à Friderico II exstructa
est. Hic ex creta parantur vasa totius Italiæ pul-
cherrima.

β (g) *Imola*, olim *Forum Cornelii* dicta. Huc quo-
que pertinent *Forum Livii* vulgò (h) *Forli*, (i) *Sarsi-*
na Plauti patria, &c.

γ (k) *Firmum* seu *Firmum*, Lactantii [s] patria,
vulgò *Fermo*, ad litus jacet.

δ (l) *Ancona* [t] hodiè Judæorum receptaculum
est: olim in ea urbe veluti in altera Tyro *Purpura*
fuit tincta [v]. Portus ille [x] hodiè ferè obstru-
ctus est.

ϵ *Æsis* jacet ad *Æsim* fl. nunc *Fiumecino*.

ζ (m) *Macerata* gubernatoris sedes est. Erat urbs
Comitatus Feltrensis. In *Marchia* illa præterea sunt

(n) *Civitas Nova*, vulgò *Citta Nuova*, nobile & fre-
quens opidum in monte haud procul à mari situm.

(o) *Fabrianum*, ubi chartæ in maxima copia paran-
tur laudatissimæ, lautè ædificatum & dives: Princi-
patus caput est. (p) *Lauretum*, vulgò *Loreto*, ubi
cubiculum B. Virginis visitur, in quo illi facta annun-
ciatio; translatum creditur ab Angelo primùm ex
Nazareth in Illyricum, inde Venetias, ac porrò Lo-
retum. Templum hoc ingentibus thesauris refertum
est. Opidum egregiè munitum, magnificas & splen-
didas habet *Ædes*.

η (q) *Urbium*, vulgò *Urbino* dicitur; *Raphaelis*
pictoris patria, *Belisario* olim dedita, cum fons urbis
exaruisset.

θ (r) *Fanum* vulgò *Fano* à *Fortunæ fano* ita di-
ctum: à *Totila* eversum; restauratum à *Belisario*.

ι (s) *Senogallia* Aquæ dulcis penuria laborat.

κ (t) *Fanum S. Leonis*, vulgò *S. Leo*, est opidum
adeò munitum, ut nulla vi expugnari possit: ideo
Duces Urbini thesauros suos hic asservabant. Captum
tamen est à *Copiis Leonis Pontificis*, & traditum
Florentinis. Luitprandus vocat *Montem Feretratum*.
Inde Comitatus de *Montfeltre* nomen accepit.

λ (u) *Forum Sempronii*, vulgò *Fossombruno* dici-
tur, ex ruinis *Fori Sempronii antiqui*, quod V milli-
bus passuum à *Metauri* fl. ripa distabat, excitatum.
Ad mare est (x) *Pisaurum*, vulgò *Pesaro*, cujus in-
colæ perpauci quinquagesimum ætatis annum attingunt;
quod fieri existimant partim ex cœli gravitate
[y], qua æstivis præcipuè mensibus premuntur, par-
tim ex immodico usu ficuum, aliorumque fructuum
dulcium, quibus Ager iste [z] abundat. Urbs illa
putatur nomen accepisse à *Pisauro* fl. cui adjacet. A
Totila diruta est: ac à *Belisario* restituta. Est satis
lauta ac elegans [a]. At portus ejus adeo obstru-
ctus est, ut exiguas naviculas tantum admittat.

H E K E L I I.

[m] Primùm à *Felsino*, *Hetruscorum* Rege, FEL-
SINA, postea BONONIA, à BONO illius Successo-
re dicta.

[n] Au-

(a) Bononia. (b) Ravenna. (c) Ferraria. (d) Ariminum. (e) Cesena. (f) Faventia. (g) Imola (h)
Forli (i) Sarsina. (k) Firmum. (l) Ancona. (m) Macerata. (n) Civitas nova. (o) Fabrianum. (p) Lau-
retum. (q) Urbium. (r) Fanum. (s) Senogallia. (t) S. Leo. (u) Forum Sempronii. (x) Pisaurum.

Romanus ager, vulgo Campagna di Roma.

XI. Princeps agri Romani est Roma; Orbis terræ quondam caput, at nunc ob Pontificis maximi sedem, omnium illustrissima atque celeberrima; de qua præstat tacere, quam pauca dicere (1).

Romanus ager, vulgo Campagna di Roma.

XII. Reliqua opida agri Romani, alioquin nobilia satis, Romanæ urbis propinquo splendore obscurantur. In his μ Tibur, nunc Tivoli, hortus Atestini Cardinalis multiplici amœnitatè, ac vario genere deliciarum, clarum per totam Italiam reddit; sed ipsum opidum longe ante-eunt ν Tarracina & ξ Præneste.

Tibur.

Tarracina. Præneste.

Ducatus Spoletanus.

XIII. In o Ducatu Spoletano sunt π Spoletum, ρ Augubium, σ Fulginium, τ Interamnia, ν Narnia.

Ducatus Spoletanus.

C A P.

[n] Auspiciis THEODOSII II, Anno CHRISTI CCCCXLVII instituta, & à CAROLO M. cum esset collapsa, instaurata.

[o] Seu, ut Rescriptum THEODOSII habet, *Omni-um Scientiarum fons*.

[p] Docuerunt hæc quondam summâ cum laude, Azo, Accursus, Bartholus, Maginus, Salicetus, & alii Viri clarissimi, quibus hodie annumerandus Malpighius, Medicus excellentissimus & omnino felix. Senatus Bononiensis fertur quotannis quadraginta Coronatorum millia in suos professores exponere. Est ibi quoque Bibliotheca instructissima, quæ inter alia *Biblia Esdra* contineat.

[q] Antiquitate magis quam Ædificiorum pulchritudine, celebris.

[r] A FRIDERICO II, Imperatore in Bononiensium contumeliam, ut Schottus loc. sæpe cit. p. 206, scribit, institutam, ubi docuerunt *Andreas Alciatus* & *Theodorus Gaza*.

[s] Lactei Christianorum Tullii.

[t] S. Ancon.

[u] De ejus Origine consentiunt Autores vetusti ac fide digni, *Strabo* imprimis, *Plinius* atque *Solinus*, *Græcam urbem* esse, eamque *Syracusios* ob *Dionysii Siculi* tyrannidem profugos condidisse.

[x] Quo olim erat celebris.

[y] Atque inclementia.

[z] Vinum quoq; optimum atq; suavissimum ferens.

[a] Ac mœnibus firmis percincta, splendidissimisque ædibus regis ac Arce munita exornata.

B U N O N I S.

μ (a) Tibur ad Anienem, qui vulgo *Tevarone* dicitur, jacet: ubi præceps Anienis fluvii visitur lapsus [b].

ν (b) Tarracina sive Terricina, olim *Anxur* dicta, in ora maritima ad Usentis ripas est.

ξ (c) Præneste [c], vulgo *Pilastrina* dicitur, opidum angustum, nec satis munitum, est in ditione Bar-

berinorum [d]. Reliqua opida clariora hic sunt (d) *Frascati* olim *Tusculum*. Prædia hodie habet magnifica: in quibus illud, quod erat Pauli III, elegantissimum est. (e) *Alba* agrum habet fecundum, vineis & arboribus ad delicias constitum. (f) *Ostia* à Saracenis eversa, à Leone IV restituta, adductis ex Corfica colonis. Arx ei appositæ est à Martino V ad litoris tutelam, quam Julius II fecit firmiorem. Habet *Ostia* cælum gravius.

σ (g) *Ducatum Spoletanum*, inter Apenninum montem & Tiberim situm, tenet Pontifex Romanus.

π A (h) *Spoletum* [e] Ducatui nomen est. Urbs illa adeo placuit Theodorico, ut prætorium in ea ædificaret. A Gothis post eversa, à Narsete restituta est: Deinde à Friderico Barbarossa destructa est; atque iterum à Perusinis. Hodiè tamen lauta est, & probè munita.

ρ (i) *Augubium* vel *Igubium* olim *Iguvium* dictum est.

σ (k) *Fulginium* hodiè *Fuligno* vocatur. In valle amœna, quam *Tinna* seu *Topinus* fl. eluit ac dividit, situm. Anno 1281 à Perusinis fuit direptum, qui ea de causa à Martino V Anathematis fulmine petiti. Condimenta Fulginensia in pretio sunt.

τ (l) *Interamnia*, hodiè *Terani* vel *Terni* dicitur, rupibus altissimis clausa; in valle jacet lapidosa ad *Narem* fl. ex quo aqua deducta urbem ambit.

H E K E L I I.

[b] Urbs est antiqua & pervetusta, & licet olim collapsa fuerit; Arcem tamen adhuc munitissimam habet, & cælo valdè temperato gaudet.

[c] Vel *Prænestis*.

[d] A *Præneste* Conditore, *Latini* filio, atq; *Ulyssis* & *Circæ* nepote, si *Stephano* credimus, ita appellatum.

[e] *Longobardorum* quondam Sede.

B U N O N I S.

ν (m) Et *Narnia* vulgo *Narni* in colle sita, cujus radices

F f

(1) Pauca tamen notatu digna, Lectori exhibemus. Palatia 118 numerat, que una cum locis ubi monumenta anti-qua steterunt, 310 visu haud indigna videntur præbent. Horum rudera octo, & Vestigia quinque huc usq; restant, decem Collegia, Hortos supra modum celebratos 18, & Areas ædibus magnificis circumdatas, 300 Templâ quorum 26 imprimis magnifica gloriatur. Portas 20, Regiones quæ Londinenses Wards dicunt 14, & Pontes ad Tiberim fluvium 5 numerat. Basilica S. Petri in Vaticano totius Orbis facile pulcherrima habetur, a Constantino Magno primum Sumptibus immensis extructa, & vetustate pene excisa a Pontifice Julio II, ab ipsis Fundamentis renovari cepta, a Pontificibus succedaneis profecuta, & a Paulo V absoluta. Circuitus Urbis 13 mill. pass. constat, & in Mœnibus ultra 300 Turres haud ita pridem cernebantur, quarum multe nunc vetustate collapsæ. Capta fuit hæc Civitas a Gallis Senonibus, An. ab V. C. 362; ab Alarico Gottho An. Dom. 410; a Genserico Vandalo An. 455; ab Herulis An. 437; ab Ostrogothis 451; ab iisdem An. 499, & An. 1527 ab Exercitu Car. V Cesaris, qui misere urbem vastavit.

(a) Tibur. (b) Tarracina. (c) Præneste, s. Pilastrina, &c. (d) Frascati. (e) Alba. (f) Ostia. (g) Ducatus Spoletani opida. (h) Spoletum. (i) Augubium. (k) Fulginium. (l) Interamnia. (m) Narnia.

nenses Wards dicunt 14, & Pontes ad Tiberim fluvium 5 numerat. Basilica S. Petri in Vaticano totius Orbis facile pulcherrima habetur, a Constantino Magno primum Sumptibus immensis extructa, & vetustate pene excisa a Pontifice Julio II, ab ipsis Fundamentis renovari cepta, a Pontificibus succedaneis profecuta, & a Paulo V absoluta. Circuitus Urbis 13 mill. pass. constat, & in Mœnibus ultra 300 Turres haud ita pridem cernebantur, quarum multe nunc vetustate collapsæ. Capta fuit hæc Civitas a Gallis Senonibus, An. ab V. C. 362; ab Alarico Gottho An. Dom. 410; a Genserico Vandalo An. 455; ab Herulis An. 437; ab Ostrogothis 451; ab iisdem An. 499, & An. 1527 ab Exercitu Car. V Cesaris, qui misere urbem vastavit.

radices Nar alluit. In hoc Ducatu præterea sunt (a) *Affisium* in monte positum, S. Francisci patria est. (b) *Ameria*, vulgò *Amelia* in colle sita, Roscii Amerini quem Cicero defendit, patria [f]. (c) *Tuder*, vulgò *Todi*, in colle posita urbs, superiori seculo civilibus discordiis attrita pæne jacuit; S. Martini, qui à Constantio III in exilium fuit pulsus, patria. (d) *Nursia*, vulgò *Norcia*, antiqua urbs: inter montes sita, frigori obnoxia, patria est Sertorii, matris Vespasiani, & S. Benedicti. (e) *Reate*, vulgò *Rieti*, urbs antiqua in palustri loco posita: & (f) *Mons Falconis*. *Agri Romani* Aër parum salubris est: cum ob Pomptinas paludes, & solum humidius, tum quia parum colitur: Adde etiam rudera, quibus malignus Aër continetur. Aquæ verò ejus saluberrimæ sunt, maximè vero Tiberis; quæ infra urbem haustæ ad aliquot annos purissimæ ac suavissimæ conservantur. (g) *Ager Sabinus* olei ac vini satis ferax est. Uvas habet *passerinas* dictas, absque acinis, Corinthiacis similes, quibus Romani delectantur. (h) *Patrimonium Petri* abundat frumento, vino, oleo. *Orvietani* seu *Urbe-Vetani agri aer* saluberrimus est: nihil ibi deest ad delicias. (i) *Perusinus ager* profert frumentum & vinum generosissimum: lacus vero Perusinus ingentem habet copiam piscium. (k) *Ducatus Spoletani* ager fertilissimus est. (l) *Marchiæ Anconitanæ* aër in multis locis gravior est: antiquam tamen hæctenus retinet fertilitatem. Carnes hic sunt saporis suavissimi. Linum fert, ex quo telæ Anconitanæ per universam Italiam in pretio sunt. Cera Anconitana cæteris candidior est. (m) In *Ducatu Urbino* pauci indigenæ ad annum quinquagesimum perveniunt. (n) *Romandiola* frumenti adeò ferax, ut sæpè geminos aluerit exercitus Hispanorum & Gallorum, sine caritate annonæ. *Bononiensis ager* adeò sæcundus, ut inde cognomentum sortita, quo vulgo

la grassa, id est, pinguis dicitur. (o) *Ferrariensis ager* frumentum & legumina ad vicinos etiam emittit. Lini & cannabis magnam fert copiam. Aër tamen habetur crassior. Ille tamen ager molestis Fadi fl. inundationibus obnoxius est. Cæterum (p) *Romani agri incolæ*, (q) *Viterbienses* & (r) *Orvietani*, seu *Urbivetani* curiæ Romanæ addictissimi sunt, ac toti in eo sunt, ut liberos suos in eam promoveant. Romani ad omnem auram fortunæ mobiles, deliciis deditissimi. Roma urbs nomine potius, quam re sancta est. (s) *Sabini* voluptates sectantur. (t) *Perusini* ingeniosi sunt, liberales & fortes. Mulieres hic totæ sunt in eluendis & poliendis manibus. (u) *Spoletani* sunt animosi, & cæteris Italis fortiores; Odii tenacissimi, quod sæpè ad liberos & nepotes cum hæreditate transit. Multi ex istis gloriantur se avorum aut proavorum exstitisse ultores. (x) *Picentes* in exteros sunt humani, superbè vestiuntur tam viri, quam fœminæ. Sele invicem impensius colunt, quod per reliquam Italiam minus usitatum est. (y) *Urbinate*: Zelotypia supra cæteros Italos dicuntur laborare: in exteros parum sunt humani. (z) *Ravennates* & (a) *Romandiolæ* incolæ sunt robusti; ad arma tractanda apti, laboribus dediti, indutriti, prudentes: sed ad rem suam attenti. (b) *Bononienses* sunt ingeniosi, ad artes liberales & Mathematicas disciplinas veluti nati, philoxeni, & liberales; equitandi peritiâ excellentes: Pictores & Sculptores inde orti celeberrimi. (c) *Ferrarienses* sunt duri, inhumani, crudeles, fordidi ac tenaces.

H E K E L I I.

[f] Ante *Persicum* Bellum annis nongentis septuaginta quatuor condita. Unde *Salix Amerina* Plinio & *Amerina retinacula*, Virgilio Lib. 1. *Georg.* v. 265, optimè sunt nota.

- (a) Affisium. (b) Ameria, s. Amelia. (c) Tuder, s. Todi. (d) Nursia, s. Norcia. (e) Reate, s. Rieti. (f) Mons Falconis. (g) Agri Sabini fertilitas. (h) Fertilitas Patrimonii Petri, & agri Orvietani. (i) agri Perusini. (k) Ducatus Spoletani. (l) Marchiæ Anconitanæ fertilitas. (m) Urbini Ducatus qualitas. (n) Fertilitas Romandiolæ & agri Bononiensis. (o) Ferrariensis agri natura. (p) Mores Romanorum. (q) Viterbiensium. (r) Orvietanorum. (s) Sabinorum. (t) Perusinorum. (u) Spoletanorum. (x) Picentium. (y) Urbinatium. (z) Ravennatium. (a) Romandiolam incolentium. (b) Bononiensium. (c) Ferrariensium.

C A P. XXXVIII.

De Regno Neapolitano. I.

I.

Regni Neapolitani fines & magnitudo.

Hinc reliquum Italiæ, quicquid à *Fundis* opido, & *Liris* fluvii fontibus, *Apennino* monte, *Truento* amne, & utroque mari Infero Superoque includitur, *Neapolitanum* vocatur *Règnum*, ab urbe *Neapoli*, Capite suo. Longitudo ejus est à *Truenti* amnis ostio ad *Brutium* usque promontorium, vulgò *Capo Spartivento*, mill. German. XC. Latitudo ab *Athenæo* sive *Minervæ* promontorio,

R E I S K I I.

I Inferior tota hæc Italia Græcis Imp. subjecta, suos Proconsules, Præfectos, Vicarios & tandem *Exarchos* (Ἐξάρχως διοικήτωρ) *Diæceson*, in quas di-

visa fuerat, ex ævo Justiniani diu sustinuit. Donec (a) *Gothi* quinto seculo, & *Longobardi* sequente proximo irruerunt. Sed (b) *Normanni* A. 1069 à Gallis huc grassati, *Calabria* primum & *Apulia*, post *Neapoli*

(a) Gothi. (b) Normanni.

montorio, vulgo *Massa*, haud procul Neapoli, ad promontorium *Gargani* montis, vulgo *Monte di S. Angelo*, mill. German. xxx.

II. In regni formam redacta est hæc regio hoc modo (1). Cum circa Annum Christi CIO *Sarraceni*, hoc terrarum, unà cum *Sicilia* insula occupassent, *Tancredus* quidam *Normannus*, prognatis duodecim filiis, egestate compulsus, Italiam assumtis liberis petiit, operamque suam contra Saracenos obtulit. Ibi tum re bene gesta, *Sarracenisque* Italia ac *Sicilia* ejectis, portiones ei & filiis assignantur in utraque terra. Postea *Robertus*, unus ex filiis, *primus Apulie & Calabriae Dux* pronuntiatur.

Tancredus.

Robertus primus Apulie & Calabriae Dux. Rogerius Rex. Sicilia duplex.

III. Dein hujus filius *a Rogerius* primus terrarum *Neapolis & Siciliae* sub uno regno comprehensarum *Rex* creatur. Regnum ipsum *geminarum Siciliarum* nomine appellabatur; nam quod nunc in Italia *Neapolitanum* dicitur regnum, tunc *Sicilia cis pharum* seu *fretum* vocabatur; ipsa autem insula *Sicilia, trans pharum*.

Divisio Regni.

IV. At divisum mox in *duo regna*, duos pariter Reges accepit: quorum alter in *Italia*, *Apulie* sive *Neapolis*; alter in *insula Siciliae* Rex appellatus est. De hinc variam utrumque regnum Dominorum mutationem passum est. Quippe in *Neapolitano* regno primi *Normanni Galli* Reges fuere; post *Suevi Germani*; mox iterum *Galli Andegavenses*; dein *Arragonenses Hispani*: Jamque tertio *Galli*; iterumque *Arragonenses*: tandem *Castiliani Reges* obtento totius *Hispanie Imperio*, in *Neapolitano* etiam regno in *Arragonensium* locum successerunt.

C A P.

(1) Prius a Romanis, postea a Gothis, deinde a Lombardis

Neapoli Græcos, denique Saracenos *Sicilia* exturbaverunt, novi & gemini quidem regni auctores. (a) Familiam regum *Normannicam* extinctam Impp. ad *Germanicos* A. 1292 regnum pervenit; inde ad *Gallos Andegavenses*; amplius ad *Arragonios* A. 1282, deniq; ad *Castilianos* A. 1504, quibus hodieque paret, tanquam *Rom. Pontificis* feudum. Huic enim rex *Hispanie* quotannis equum candidum, ephippio & phaleris ex *holoserico rubro* instructum una cum octo aureorum millibus dependit. Confer. *Pandulff. Collenutii Hist. Neapol.* item *Guicciardini & Besoldi Hist.*

B U N O N I S.

a Quum *Apuliam & Calabriae* finitimasque provincias *Græci* vexarent & *Sarraceni*, *Normannorum* opera, qui ex *Gallia Normannica* oriundi, feliciter repressi sunt; iisque sedes ab *Henrico Sancto Cæsare* vel *Conrado Saliquo* illic concessæ. *Rogerium* verò Ducem *Rogerii Gibbosi* filium *Anacletus II* *Innocentio II* oppositus *Papa* Regio nomine & diademate ornavit tempore *Lotharii Saxonis Imperatoris* A. 1130, quam tamen dignitatem *Rogero* postea confirmavit *Innocentius* iste, anno C. 1039. *Hermannus Contractus* ad ann. 1022. *Otto Frisingensis* l. 1. de gestis *Friderici* c. 2. *Baronius* ad ann. 1130. n. 52.

β *Rogero* isti primo *Apulie & Calabriae Regi* successerat anno 1153 *Guilielmus* cogn. *Malus*, à *Papa Hadriano* diris devotus, sed mox in gratiam receptus: & huic anno 1166, *Guilielmus II* cognomento *Bonus*. At hujus filius nothus *Tancredus* utriusque *Sicilie* Rex ex testamento patris creatus, *Cœlestini III* *Papæ* gratiam demereri non potuit; qui contra eum *Constantiam* anam, è cœnobio exemptam, *Henrico VI*, *Friderici I*, *Imperatoris* & *Sueviæ Ducis* filio, despondit, & regni hæredem nuncupavit. *Fridericus II*, Imperator, *Henrici VI* filius, ex *Constantiam* illam na-

tus, ductam in uxorem *Fole, Johannis de Brenna* Hierosolymitani Regis filiam, jus regni illius consequutus est; Unde Reges *Sicilie* se postea reges quoque Hierosolymorum scripsere. Sed quum pontifices *Romani* implacabile in hunc *Fridericum* ejusque posteros concepissent odium, *Urbanus IV Carolum I Andegavensem* contra *Manfredum* è *Gallia* evocavit, qui *Manfredo* primùm, deinde *Conradino*, *Friderici II* nepote, cæso, regnum occupavit. Ob suorum tyrannidem tamen *Siculorum* conspiratione *Siciliam* ejectus est, *Gallis* ferè omnibus sub vesperam *Paschatis* trucidatis, anno 1282. *Petrus* enim *Arragonie* Rex, qui *Manfredi* filiam *Constantiam* in matrimonio habebat, & à *Conradino* morituro regnorum hæres fuerat pronuntiatus, *Siculos Gallorum tyrannide* oppressos liberavit; & *Carolus II* mari victum cepit: qui hac lege dimissus est; ut contentus *Neapoli, Calabria, Apulia & Tarento*, *Arragoniis Siciliam & Sardiniam* relinqueret. *Carolus* iste in provinciis illis successores habuit *Robertum*, qui *Siciliam* recuperare frustra conatus est; *Joannam I, Carolum Dyrachinum, Ladislaum, & Joannam II*, quæ à marito suo *Jacobo Borbonio Marchiæ Comite* capta, non multo post illum cepit, omnibus *Gallis* trucidatis; adoptavitque *Alphonsum Arragonie* Regem; cujus tamen post biennium pertæsa, regni hæredem instituit *Ludovicum Andegavensem*; qui variam fortunam ob regnum *Neapolitanum* cum *Alphonso* decertavit, ad annum usque 1434, quo & ipse & *Joanna* obiit. *Alphonsum* deinde *Renatum Gallum* ab aliis in regnum evocatum ejecit, & successorem per testamentum instituit *Ferdinandum I spurium*, contra quem *Johannes Renati* filius *Lotharingie Dux* evocatus, à *Pio II* coronatur; sed post varia bella regno pellitur; *Carolo VIII Gallie* Rege, bellum ipsi movente, qui regnum

subdita; quorum Rege *Desiderio a Car. Mag. devicto, filii Car. Mag. Regnum cum Græcis partiti sunt; Græci postea totum occupantes, a Saracenis pulsi: Tancredus Saracenos ejecit.*

(a) Regnum Neapol. feudum Pontif.

(1) Neapolitani rebellionem menditanti Henricum Guisium A. 1641 in auxilium vocarunt; sed Guisio ab Hispanis capto, ditio- ni Austriacæ iterum subditi usq; ad A. 1700, cum Philippus Andegavensis, Ludov. Galli XIV nepos, Regnum hoc una cum Hispanis usurpavit, at Gallis Federatorum armis feliciter Italia pulsus, Neapolitani sese in fidem Car. III Austriaci dederunt.

gnum Neapolitanum ex Andegavensium successione sibi deberi putabat. Ab eodem Carolo deinde Ferdinandus II ejectus, paulo post, Carolo in Galliam reverso, à Neapolitanis recipitur. Demum Fridericus, Ferdinandi patruus, à Ludovico XII, Galliarum Rege, pariter & Ferdinando Catholico oppugnatus, quum neutri ad resistendum par esset, Gallo sese dedit. Victores quidem regnum istud inter se erant partiti; sed quum de finibus orta esset contentio, Galli ab Hispanis toto regno exturbati sunt, atque ita Neapolitis & Sicilia regna cum aliis Hispaniarum suarum regnis con-

pulavit Ferdinandus Catholicus [a] (1).

H E K E L I I.

[a] Ut Hierosolymæ; sic & Neapoleos & Sicilia REGES excudi curavit Christophorus Besoldus Argentorati An. 1636 in 12. Extant non solum Vincentii de Franchis, sed & Thomæ Grammatici DECISIONES NEAPOLITANÆ, quarum priores Turrini An. CAR. MDCXXIIX, posteriores verò Francofurti ad Mœn. MDC. in fol. sunt impressæ, sed Joan. Aloysii Riccii decisiones CURIAE NEAPOLITANÆ, prodierunt Venetiis An. MDCXLVIII. in fol.

C A P. XXXIX.

De Urbibus Regni Neapolitani. I

I.

Neapolis.

URbes in Neapolitano regno non æquè cultæ sunt; ac in superiori Italia. Una tamen Neapolis [a] regni caput, sedesque Præfecti, quem Hispaniarum Rex Vice-regis titulo mittit, nulli clarissimarum urbium, neque ædificiorum magnificentia, neque palatiorum superbia, neque civium opulentiâ cedit: multitudine vero incolentium, habitâ amplitudinis suæ ratione, reliquas omnes vincit (1). Reliquæ urbes celebriores sunt istæ: in Laborino agro, & Capua (2), β Surrentum, γ Salernum (3), & δ Melphis, vulgo Amalfi; in qua primùm inventus est Pyxidis sive magnetis nautici usus (4).

Laborini agri opida. (1) La Forest Neapolim cunctas Europæ Civitates sitis amœnitate superare, ait; quod Aeris Salubritas Magnatibus Romæ veteris, sicuti & novæ, adeo in deliciis fuit, ut Romam Neapoli posthabuerunt. Tempula super 300 numerat, præter Monasteria quamplurima Architecturæ mirabilis. Multa de Armentario, de portu tutissimo, de Incolis, &c.

B U N O N I S.

α (a) Capua Nova [b] ad Vulturum amnem, ex veteris Capuæ ruinis, altero ab illis lapide, exstructa, hodiè infrequentius colitur, ob admodum vicinam Neapolim, à Conrado Friderici II filio, ac post ab exercitu Ludovici XII Galliarum Regis direpta est.

β (b) Surrentum vulgò Sorrento in extremo Campaniæ litore est urbs antiqua, in monte sita; sed hodiè angustior; quod ex vicinis rudibus colligitur.

γ (c) Salernum vulgò Salerno, mille passibus à mari distitum Academiam habet in re Medica celebrem. Principatus caput est; unde olim primogenitus Regis Neapolitani nomen ducebat. Corpus S. Matthæi ibidem ostenditur.

H E K E L I I.

[a] Hæc Urbs, licet pulchritudine cæteris omnibus hætenus longissimè anteiverit; attamen nupero Terræ motu, eoque gravissimo, fortean ex justo DEI judicio, ita est quassata atque concussa, ut firmissima quoque templa ac palatia talem concussionem insolitam ac prorsus fermè ruinam, prohi dolor! sint perpeffa. Hujus NEAPOLEOS Curia Decisiones non solum Vincentius de Franchis, sed & Thomas Grammaticus atque Joannes Aloysius Riccius superiori seculo prodire iusserunt in folio, & quidem hic

Venetiis A. 1648, ille Francofurti ad Mœnum A. 1601; ille autem Turini A. 1626. Jacobi Sannazarii, sive à sancto Nazario, assumpto nomine Añii Sincerii Sannazarii, patria.

[b] Totius quippe Campaniæ Urbs olim præstantissima, à Camporum latitudine, in quibus sita est, ita dicta.

R E I S K I I.

I (d) Regni Neapolitani pro statu hodierno septem provinciæ numerantur; 1° Terra di Lavoro, ubi Neapolis urbs Græco quidem nomine, sed Italico splendore castellisq; pluribus insignior: Unum ex his præcipuum S. Elmi à Carolo V itstructum, quod Briglia di Napoli, h. e. Frenum Neapolitanum vocant, ob rebellionem, in quam propendet civitas, coercendam. Equis turbas à Massanielo, piscatore gregario motas A. 1646 ignorat? 2° Principado sive Ducatus Amalfitanus genti Caracciolæ subjectus; 3° Basilicata Græco adhuc nomine inter Græcos Dominos primum reperto; 4° Calabria; 5° Otranto; 6° Abruzzo; 7° Puglia Piagna. Quis urbes harum singulas enarret, relique notabiles tum certas, tum ex sacris reliquiis incertas? Harum enim seges copiosissima offertur.

B U N O N I S.

δ Ab (e) Amalfi ora maritima vulgo la Coste d' Amalfi appellatur; quæ pagis & vicis adeò multis acco-

(a) Laborinus ager Capua. (b) Surrentum. (c) Salernum. (d) Regni Neapolitani septem provinciæ. (e) Melphis, seu Amalfi.

predicat, neque Sanguinis S. Januarii, neque Imaginis Salvatoris Crucifixi, quæ S. Thomam his Verbis allocuta est, Bene scripsisti de me Thoma, &c. oblitus est. (2) Restant adhuc rudera Amphitheatri, Templorum, Portarum, &c. Capuæ veteris non minus Carthaginensibus propter delicias, quam Romanis propter pugnam infelicem, exitiosæ. (3) Caput prævinctio etiam tunc celebris, at nunc Neapoli cedit. Urbs adhuc frequens & Archiepiscopi Sedes. (4) A Flavio Gioja versus An. 1300. Ducatus Titulo insignita seculo XVI° in honorem Octavii Piccolomini Imperatoris celeberrimi.

- II. In Calabria, e Consentia, Regii Præfecti sedes: ζ Mons Leonis, η Rhegium. Calabria.
 III. Tum in δ Hydruntino agro i Hydruntum, nunc Otranto (1), κ Gallipolis, Consentia.
 & Aletium, vulgo Lezzo, conventu Juridico nobile opidum (2), item λ Ta- Hydruntini
 rentum. (3). agri opida.
 IV. In μ Baritano agro ν Barium (4), ξ Monopolis, ο Tranium. Baritani a-
 V. In gri opida.

accolitur, ut una videatur urbs. Nautas habet peritos. Pyxidis nauticæ usus inventus traditur circa An. 1300 à Flavio Blendo; aliis appellatur *Flavius Gioja*. S. Andreae corpus ibidem asservatur. Sunt ibi præterea (a) *Puteoli*, vulgò *Pozzuolo*, urbs multis terræ motibus deformata. Circa eam plurima sunt balnea, & fontes salutares. Portus ejus olim commodissimus paulatim oblimatur. (b) *Massa* recens ædificata, ab ea dicitur vinum *Massanum*, olim *Surrentinum*. (c) *Nola* urbs olim ampla, hodie angusta. (d) *Anversa* seu *Aversa*, veteris Atellæ ruinis inædificata, & Capuæ ac Neapoli à Roberto Guiscardo Normannorum Duce opposita; unde & dicta quasi *Adversa*. A Carolo I Rege Neapolitano everfa est. (e) *Vicus* exiguum opidum, lautum tamen, & in agro amœno situm: Cognominatur *Equensis*. *Aquinum*, B. Thomæ patria, nunc fere collapsum [c].

HEKELII.

[c] Hoc *Aquinum*, tenue licet Oppidum, tamen Episcopali dignitate insignis, etiam natale Solum est *Decii Junii Juvenalis* Poetarum Satyrorum, *Ful. Caf. Scaligero* Lib. VI, *Poet. c. VI. p. m. 772*, iudicante, facile principis.

BUNONIS.

ε *Consentia* vulgò *Consenza*, ad Crathis ripas condita, anno 1638 terræ motu periit (5), & cum eâ *Nicastro*, *Monterano*, *Castiglione*, *Paola*, & *Balliagio*, urbes elegantes.

ζ *Mons Leonis* urbs eo loco in Apennini colle posita est, quo olim erat *Vibo Valentia*.

η *Rhegium*, postquam à Caradino Solimannicæ clavis præfecto fuit direptum, ferè fuit desertum per aliquod tempus. Sed per commodum in Siciliam, qui ibi patet, transitum, indies reparatur. In Calabria opida porrò clariora sunt, (f) *Tropea* navigantibus periculosissima, (g) *Squillace*, est in Borgiarum ditione: (h) *S. Severino* opidum exiguum, sed munitissimum: (i) *Rosetum* opidum, cui adjacet castrum in maris scopulo: (k) *Rossanum*, tribus milliariibus à mari situm: à quo tamen proximus sinus nomen habet, & appellatur *Rossanensis*; pars est antiqui *Tarentini*: Hic arbusculæ ferunt piper: *Monfaltus* salis copia dives; (l) *S. Eufemia* quæ propinquo mari nomen dedit, ad cujus litus optimorum corallorum proventus est.

δ (m) *Hydruntinus ager* olim *Mesapia*, hodiè *terra di Otranto* dicitur; nomen habet ab

ε (n) *Hydrunto* metropoli, cujus arx saxo [d] inædificata est [e].

κ (o) *Gallipolis* [f], hodiè *Callipoli*, scopulo insi-

det, quod mari undique cingitur; sed ponte ingentibus saxis fulto jungitur continenti. Castrum habet munitissimum, quod *Alphonfus II Arragonius* excitavit, cum urbem illam recepisset à *Turcis*, qui eam anno 1481 interceperant, ac in oppidanos sævierant crudelissimè.

λ (p) *Tarentum*, hodiè *Taronto* [g], civitas exigua est, arcem habens aquis marinis undique cinctam, à *Ferdinando Arragonio Rege Neapolitano* conditam. Ejus portus ingentibus lapidibus obturatus, exiguis navigiis tantum patet. In hac regione præterea sunt (q) *Brundisium* vulgò *Brindisi* [h]. Est portus capacissimus, tribus arcibus munitus. In agro ejus viluntur olearum nemora. (r) *Castro*, olim *castrum Minervæ*, frequentatur à mercatoribus olei causa. Anno 1537 pessime accepta est à *Turcis*. (s) *Uxentum*, vulgò *Ungento*, ampla olim urbs, nunc exigua, in agro jacet opimo. (t) *Neritum* hodiè *Narodo*, antiqua urbs, hodiè lauta & frequens est: & promontorium *Fapygium*, sive *Salentinum*, quod hodiè (u) *C. San. Maria* vocatur.

μ (x) *Baritanus ager*, olim *Peucetia* [i] dicta, continetur flumine *Ofanto*, & *Calva*, monte Apennino & parte maris *Venetici*.

ν (y) *Barium*, nunc *Bari*, urbs Archiepiscopalis, & reliquis in hac provincia præstantior, ad mare est. In ea olim coronabantur Reges utriusque *Siciliæ*: vestes regie hodieque ibidem asservantur.

ξ (z) *Monopolis* Marchionatus titulo ornata; urbs nova ac elegans. *Volaterranus* existimat eam ex veteris *Egnatiæ* ruinis esse conditam. Ager ejus olei tam ferax est, ut quotannis supra vicena millia amphorarum reddat.

HEKELII.

[d] Quò Mari imminet.

[e] Hæc Urbs omnium fermè est veterrima, cœlo clementissimo gaudens. Ideoque Agro amœno, fertili & hortis cultissimis est exornata. Et quanquam *Strabonis* tempore fuerit exigua; attamen satis ampla hodiè ac frequens est. Hic finis est *Maris Adriatici* & initium *Ionii*.

[f] *S. Gallipolis*.

[g] *Archita* Philosophi patria.

[h] Ubi *Pompejus*, cognomento *Magnus*, à *Ful. Cesare* obsidione cinctus est. *Pacuvii*, Poætæ veteris, patria dicitur fuisse. Meminit & hujus Oppidi *Horatius* Lib. I. *Serm. Sat. 5. v. ult.* & Lib. I. *Epist. xvii. v. 52.*

[i] A *Peucetio*, *Oenotri* Fratris.

BUNONIS.

ο (a) *Tranium* urbs Episcopalis, nunc *Trani*, per port-

- (a) *Puteoli*. (b) *Massa*. (c) *Nola*. (d) *Anversa*. (e) *Vicus*. (f) *Tropea*. (g) *Squillace*. (h) *S. Severino*. (i) *Rosetum*. (k) *Rossanum*. (l) *S. Eufemia*. (m) *Hydruntinus ager*. (n) *Hydruntum*. (o) *Gallipolis*. (p) *Tarentum*. (q) *Brundisium*. (r) *Castro*. (s) *Uxentum*. (t) *Neritum*. (u) *C. San. Maria*. (x) *Baritanus ager*. (y) *Barium*. (z) *Monopolis*. (a) *Tranium*.

tantula *Aranea venenosa*, a *Taronto* nomen ducit, cujus *Virus Lachrymas, Tremorem, Risum, Pallorem* & *Tripudium* simul excitat, cui *Musica* solum remedium adhibere potest. (4) Ex antiquissimis Regni Urbibus una, olim Romanis, Nunc autem ampla, nitida, arce munita, & Archiep. Sedes. (5)

V. In π *Apulia*, ρ *Manfredonia*, σ *Luceria*, τ *Troja*, υ *Asculum* (1) *Apulum*.

Aprutii opida.

VI. In ϕ *Aprutio*, χ *Aquila* (2), $\downarrow$ *Beneventum* (3), $\circ$ *Anxanum*, α *Theate*, β *Pinna*, γ *Sulmo*, δ *Asculum Picenum*.

VII. Cæ-

(1) Oppidum perantiquum, Presidium Romanum; Proconsulem Servilium An. ab U. C. 663 jugulavit, durante bello Marfico. Clade Gallorum Guisio Duce qui in vicinia captus erat, A. 1577 a Duce Albenfi, nobile.

(2) Terre motu A. 1703 fere deleta, antea autem ampla & nitida.

(3) Sunt qui Diomedem Conditorem volunt. Nomen Maleventum in Beneventum a Romanis mutatum erat in Memoriam Subsidii hominum & pecunie ab hac Civitate contra Hannibalem prestiti: a Totila Gotbo An. 545 deleta, ab Anatarico Lombardo An. 589 restaurata, & Ducatus Titulo insignita in Honorem Zotbi Amici sui, cujus posteris fama claruerunt. Nunc Pontifici Romano paret; & terre motu Anno 1703 pene deleta.

portum arenâ oppletum (4) abjecta jacet. In hac regione præterea sunt *Polignano*, olim *Polinianum*, in rupe positum; lautum ac frequens; ejus ager oleo & amygdalis divës est. *Canusium* hodiè *Canosa*, in colle situm haud procul à veteris loco, quod fuerat in planitie positum. *Ruvo*, *Bitonto*, *Barletta*, olim tantum castrum, unum ex quatuor præcipuis Italiæ; à Friderico II Imperatore conditum anno 1242; alii tamen id ab eo auctum volunt. Cæterum inter Latum & Silarum amnes, Baritano agro contermina est pars (a) *Lucania* hodiè *Basilicata* dicta, in qua *Acherontia*, Paulo Diacono *Agerentia*, hodiè vulgo *Ci-renza*: *Venusia* vulgo *Venosa* exiguum opidum ac pæne desertum [k]: *Melfi* urbs Episcopalis: *Lavellum*: *Rapola*: *Mons Pelosus*: *Tricaricum*: *Potentia*: *Marsicum vetus*: *Turcia* opidum lautum: *Ferrandina*, castellum conditum à Ferrandino Calabriae Duce, Alphonfi II Neapolitani Regis filio: *Turris Marina* supra ostium Basentii fl. contra piratarum excursiones excitata, hodiè deserta est: *Arx Imperialis* à Friderico Imp. condita, quam egregiè muniit Alphonfus II.

π (b) *Apulia Plana*, hodiè *Apuglia Piana*; à latissimis campis, olim *Dauia* dicta, inter Aufidum & Frentonem, qui hodiè *Fortore*, amnes, & partem maris Hadriatici sita.

ρ (c) *Manfredonia* à Manfredo Friderici II Imp. filio condita, in rupe sinus marini ad Garganum montem; ac magnificè ornata, arcem & portum habet tutum: nostra ætate terræ motibus graviter fuit concussa.

σ (d) *Luceria* vulgo *Lucera* & *Nocera* optima lana nobilis est: cognomento *Pagana* olim dicta; quoniam à Saracenis fuit habitata.

τ (e) *Troja* olim *Æquulanum* Comitatus titulo gaudet, urbs opulenta. Concilium ibi habitum est sub Urbanò II, visque tres soles ipso meridie, anno 1532.

υ (f) *Asculum* hodiè *Ascoli* ad Carapellæ fl. fontes, est a Rogerio Guiscardis filio, quod moliretur rebellionem, diruta; sed post restaurata: Ducatus titulo gaudet. Porro celebriora hic sunt (g) *Sipontum* vulgo *Siponto* seu *Siponti rudera*, ubi hodiè templum & rudera magnæ urbis, & fons eximius. A Saracenis urbs illa everfa, opidani occisi, & præda in Africam est abducta. Sunt tamen, qui hunc casum terræ motibus ascribunt. (h) *Mons S. Angeli* urbs frequens, & natura loci munita, diuturna Saracenorum sedes, ad quam eorum visuntur sepulchra. Ibi specus est cum templo S. Michaelis celeberrima. Cryptam hanc descriptam legas apud Leandrum. (i) *Farentinum*, seu *Farentivolum* Blondo, pæne collapsum nec frequens opidum; ubi Fridericus II Imp. obiit, à Man-

fredo notho suffocatus. Cæterum in *Apulia* & vicinis regionibus opida multa terræ motibus sæpe graviter concussa sunt; ac præcipuè anno 1637.

ϕ (k) *Aprutium* vulgo *Abruzzo* [l] inter Truentum flumen, quod vulgo *Tronto* dicitur, & Trentonem, qui hodiè *Fortore*; jacens, ad mare pertingit Hadriaticum.

χ Provinciae caput (l) *Aquila* est, in mediterraneis sita; ex ruinis Amiterni & Forconii à Longobardis condita; à Friderico II mœnibus cincta. Ager ejus croci tam ferax est, ut tempore Leandri quotannis redderet 40 millia aureorum.

$\downarrow$ (m) *Beneventum* ad Calorem & Sabbatum fl. olim *Maleventum* dictum; plagosi *Orbilii* patria; ad Pontificis Romani jus pertinet.

$\circ$ (n) *Anxanum*, hodiè vocatur *Lanzona* [m], emporium nundinis suis celebre, ad quas conflunt mercatores Itali, Dalmatæ, Epirotæ & Græci.

α (o) *Theate*, vulgo *Tbieti*, in edito colle 7 millibus passuum à mari situm, à Pipino Caroli M. patre olim dirutum, quod diutius stetit à Longobardis, postea restauratum, & à Normannis selectum in ditionis suæ caput. Hodiè ibi sedet utriusque Aprutii Prorex cum conventu juridico Regio.

β (p) *Pinna* vulgo *Penna* urbs antiqua & nobilis, quæ indies splendore suo excidit.

γ (q) *Sulmo* hodiè *Salmona* [n] urbs egregiè rigua & frequens [o].

HEKELI I.

[k] Patria est & *Horatii Flacci* Poetæ, qui ab eâ dictus est *Venusius*, sive *Venusinus*.

[l] Et olim dictum *Samnium*.

[m] *Lanzano*, vel *Lanziano*.

[n] Seu *Sulmona*, ut & nonnullis *Sermona*.

[o] A conditore ejus *Solymo*, qui *Æneæ* comes creditur fuisse, sic dicta. Unde est quod *Solimum Silio* audit *Italico*. Patria est *Ovidii*, Poetæ verè nobilis.

BUNONIS.

δ (r) *Asculum Picenum* hodiè *Ascoli* ad Truentum fl. est. Clariora opida hinc præterea sunt in *Aprutio* ulteriori (s) *Atria*, vulgo *Atri* arduo & perdifficili jugo imposita: (t) *Interamnia* seu *Teramum* & *Teranum* [p]: Civitas Caliensis seu Ducalis, in limite Umbriæ, haud procul à Velino fl. *Julia Nova* à Julio Hadriano Duce condita. (u) *Taliacotium* castrum instar opidi, in Columnarum ditione: (x) *Malianum*, ad quam Carolus Andegavensis Conradinum Sueviæ Ducem vicit: (y) *Civitas S. Angeli*; Marchionatus Pinellorum (z) *Cælanum* frequens opidum, pertinet ad nobilem familiam Ciborum Geauensium; ab eo *Lacus Fucinus* hodiè appellatur. In *Aprutio Citeriõri* porro sunt (a) *Ortona* portus, ad quem appellunt naves ex Epiro venientes ad nundinas Lanceani:

(a) *Ater-*

- (a) *Lucania* sive *Basilicata* opida. (b) *Apulia plana*. (c) *Manfredonia*. (d) *Luceria*. (e) *Troja*. (f) *Asculum*. (g) *Sipontum*. (h) *Mons S. Angeli*. (i) *Farentinum*. (k) *Aprutium*. (l) *Aquila*. (m) *Beneventum*. (n) *Anxanum*. (o) *Theate*. (p) *Pinna*. (q) *Sulmo*. (r) *Asculum*, &c. (s) *Atria*. (t) *Interamnia*, s. *Theramum*. (u) *Taliacotium*. (x) *Malianum*. (y) *Civitas S. Angeli*. (z) *Cælanum*. (a) *Ortona*.

(4) A *Turcis* Anno 1620 spoliata, ex ruderibus *Siponti* crevit; unde *Sinus* ejus *Sipontinus* nominabatur.

VII. Cæterum cum tam varium fuerit, tamque frequens de hoc regno inter varios populos certamen, cumque crebris Saracenorum ac Turcarum incurſionibus petitum; effectum est, uti crebra ac frequentia munimenta contra ingruentum hostilitatem passim excitarentur: quorum firmissima nunc sunt *Consentia*, & *Cantazari*, & *Mantea*, *Crotone* & *Tarenti* in Calabria; *Gallipoli*; *Hydrunti*, ac *Brundisii* in agro Hydruntino: *Monopolis*, *Barii*, *Tranii*, *Barletta*, *Manfredonia* in Apulia: *Aquila* in Aprutio. At *n* *Cajeta* munimentum, ob singularem firmitudinem, situmque loci, *clavis* totius regni appellatur.

Regni Neapolitani urbes munitæ.

C A P.

(a) *Aternum* vulgo *Pescara* ad ostium fluvii cognominis, cultum & dives opidum: (b) *Guaſtum Amonium* Marchionatus caput: (c) *Agnonium* in intima valle prope M. Mejjam; opidum cultum est, & hujus tractus Princeps: (d) *Populium* vulgo *Populo* opidum lautum, ubi Aterno fl. pons impositus, &c.

(e) *Cantazarum* in Brutiis est ad sinum Scylacium, vulgo *Golfo de Squillace*, urbs satis ampla & elegans.

(f) *Mantea*, vulgo *Amantea*, in Brutiis quoque est ad mare Inferum, haud longè à *Cozenza*. Reliqua quæ sequuntur opida superius memorata sunt.

n *Cajeta* [q], in agri Romani & regni Neapolitani finibus sita, crassissimam turrim habet, quæ *Mola* dicitur: portu & arce celebris est. A *Magno Consalvo* Ferdinandi Catholici auspiciis expugnata est A. 1504. In castello est sacellum, ubi foris supra fores *Caroli Borbonii* in Romæ expugnatione succumbentis corpus vestitum visitur, cum ista inscriptione: *Aucto Imperio, Superata Italia, Devicto Gallo, Pontifice Obsesso, Roma Capta, Caroli Borbonii Hoc Marmor Cineres Retinet.* (g) *Regnum Neapolitanum* Calori obnoxium est, maximè cis Apenninum: trans montem illum æstus non est adeò vehemens, præterquam in Apulia. Fere ubique irrigatur fontibus ac fluminibus, quæ Apenninus ex utroque latere emittit: Ubique vinum fert, & oleum; Pascua habet læta; equi Neapolitani in precio sunt, qui ad annum 20 ad laborem sunt idonei, si bene curantur. Nulla ibi reperiuntur animalia venenata; præter Tarantulas, quarum morsus musca sanatur; & Chersydros, qui serpentes ita dicitur, quod in terra & aquis vivunt. Locustæ tamen agris magnam sæpe inferunt perniciem. Habet bubalos vegetos & grandes; & omnis generis animalia [r]. *Campaniæ* ager fertilissimus est; ubique fere bis in anno fert flores. *Principatus Citerior* Cælum habet temperatum: unde plerique ibidem diu vivunt. *Principatus Ulterior* armentis dives est, & fructibus abundat. *Basilicata* profert crocum, & magnus ibidem est mellis & ceræ proventus. *Calabria* præter cætera bona habet manna, quod ex frondibus, ramis & rupibus colligitur: Præstantius tamen est, quod ex frondibus colligitur. *Calabria Citerior* frugum dives est, optimumque emittit oleum. Mori hic sunt plurimæ; unde serici conficitur magna copia. *Calabria Ulterior* habet equos generosos; & mellis ingentem fert copiam. *Apulia* æltus experitur vehementissimos: muscas habet adeò importunas, ut inde natum proverbium: *Qui penas inferni vult prægu-*

stare, ille æstatem agat in Apulia, hyemem ad Aquilam. *Capitanata* solum habet siccius & arenosum; pabulum tenue est, sed tanta bonitate, ut exiguum armento sufficiat. Ex pascuis istis Rex sæpe ducenta & quinquaginta ducatorum millia conficit. Regio illa fere tota caret arboribus. *Barenſis* ager temperatissimus est. Sed *Tarantulæ* hic plus nocent. serpentes ibi sunt multi, quos ciconiæ conficiunt. *Hydruntinus* ager fulminibus obnoxius est. Tantam fert olei copiam, quæ universæ posset sufficere Italiæ. *Chersydri* ibi sunt multi, & locustæ, quas *Cavalettas* vulgo vocant; earum examina sæpe agros depascerent, nisi *Gavii* (est genus volucrum) ea dissiparent. Multi ibidem sunt in plebe leprosi; quoniam carne suilla & ficibus siccis victitant. In *Comitatu Molissensi* tot sunt feræ, ut ferina caro vilius veneat, quam domestica. *Aprutium Citerius* cæteris hujus regni partibus frigidius est. Fert frumentum, vinum, oleum & crocum. Pix ibi è terra eruitur. Nives hyeme tantæ decidunt, ut ex montibus devolutæ viatores obruant. *Aprutium Ulterius* quoque frigidum est; unde Proverbium modo memoratum. Ad *Aquilam* urbem tanta croci provenit abundantia, quæ universæ Europæ videatur posse sufficere. (h) *De Regni Neapolitani Incolis* Itali habent proverbium hoc: *Regnum Neapolitanum est Paradisus, sed Incolæ sunt Dæmones* [s]. Nusquam ferè plures reperiuntur Meretrices, quam Neapoli. Mulieres tam splendide vestiuntur, ut, quænam nobilis, quæve plebeja sit, vix dignosci possit. Ad Seditiones Neapolitani sunt proni, adeo, ut anno 1647 a vili Piscatore ad rebellandum fuerint concitati. Neapolitanorum lingua inquinatior est; ac magis Calabrorum; ridicula Apulorum. *Calabri* sunt astuti, ingenio acri, expediti ad faciendum iter. *Apuli* robusti, ingenii sunt obtusioris. *Aprutii Incolæ* generosi, candidi, fortes, liberales, fideles.

H E K E L I I.

[p] Ita forte nuncupatum, quòd inter duas Amneis sit constitutum.

[q] A *Cajeta*, nutrice *Æneæ* sic dicta.

[r] Etiam hoc Regnum *Ingeniorum* præstantiâ & Corporum robore adeò est, felix ac beatum, ut nulli alteri Regioni cedat.

[s] In hoc Regno multi sunt *Viri Principes*, seu *Regni Proceres*, & præter eos *septem* quoque *summa Regni Officia*, *Magnus* np. *Comestabilis*, *Magnus Justitiarius*, *Magnus Admirans*, *Magnus Quæstor*, *Magnus Protonotarius*, &c.

R E.

(a) Aternum seu Pescara. (b) Guaſtum Amonium. (c) Agnonium. (d) Populium. (e) Cantazarum. (f) Mantea. (g) Neapolitani soli natura & fertilitas. (h) Neapolitanorum mores.

CAP. XL.

De Episcopatibus Italiae, Academiis, & Urbium clarissimarum Epithetis. I

I.

Archiepiscopus Italiae.

Archiepiscopus in universa Italia sunt *triginta*: quorum in Neapolitano regno *viginti & unus*; Neapolitanus, Capuanus, Salernitanus, Melphitanus, Surrentinus, Beneventanus, Theatinus, Acheruntinus, Sipontinus, Manfredonensis, Canusinus, Traniensis, Baritanus, Tarentinus, Maderensis, Brundisinus, Hydruntinus, Roffanensis, Consentinus, Sanctoseverinensis & Reginus. In reliqua Italia novem; Senensis, Florentinus, Pisanus, Ravennensis, Genuensis, Taurinensis, Mediolanensis, Venetus, & Gradiscensis.

Episcopatus Italiae.

II. *Episcopatus*, ut admodum *tenuis*, sic innumeri. Nam quoties opidum aliquod civitatis jure donatur, Episcopus simul eidem contribuitur; ita ut *nulla civitas perhiberi possit, quae Episcopum non habeat, & reciproce, quae Episcopum habeat, civitas negari nequeat.*

Patriarchatus. Academiæ.

III. Cæterum Patriarchatus, qui Aquilejæ erat, Venetias translatus est.

IV. *Academiæ illustres* sunt; Patavii, Bononiæ, Pisis, Senis, Perusiæ. At *minus celebres*, Augustæ Taurinorum, Ferrariæ, Romæ, Firmi, Neapoli, Salerni, Maceratae in Marchia Anconitana.

Urbium clarissimarum epitheta.

V. Urbium Italicarum tantus est splendor, nitor, tanta festivitas, & magnificentia, uti haud facile toto terrarum orbe quidquam invenias, quod cum his conferri possit: at *eximiae claritudinis sunt novem*: quarum Epitheta, ut in Italia per ora hominum feruntur, hic apponam.

Roma sancta. Neapolis nobilis. Venetiæ opulentæ. Genua superba. Mediolanum magnum. Florentia pulchra. Bononia pinguis. Ravenna antiqua. Patavium doctum.

VI. *Roma* dicitur *sancta*, vulgo *Roma la Santa*, ob Pontificis maximi sedem. *Neapolis nobilis*; vulgo *Napoli la gentile*, ob frequentiam Principum, Comitum atque equestris ordinis virorum. *Venetia opulentæ*, vulgo *Venetia la ricca*; ob potentiam atque opes immensas. *Genua superba*, vulgo *Genova la superba*; ob superbam ædificiorum magnificentiam. *Mediolanum Magnum*, vulgo *Milano la grande*: ob amplitudinem urbis, civiumque numerositatem. *Florentia pulchra*, vulgo *Fiorenza la bella*; ob ædificiorum splendorem, vicorum munditiam, latitudinem ac directionem. *Bononia pinguis*, vulgo *Bologna la grassa*; ob lascivam agri fertilitatem. *Ravenna antiqua*, vulgo *Ravenna l'antica*: ob ædificiorum totiusque urbis vetustatem. *Patavium doctum*, vulgo *Padova la dotta*; ob celebre literarum studium.

CAP.

REISKII.

I Præter Episcopatum, quem sibi Pontifex Rom. vendicat, OEcumenicum & universalem, *sex episcopales sedes Cardinalium* Rom. Ecclesiæ adhuc eminent; 1° *Ostiensis*, 2° *Portuensis*, 3° *Prænestina*, 4° *Sabinensis*, 5° *Tusculana*, 6° *Albinensis*. Quibus reliqui Archiepiscopatus ordine justo succedunt, plures tamen, quam quos ab Auctore nostro numeratos videas, si scriptores Itali, ex iisque Aub. Miræus in Lib. I. de Statu S. Relig. Christ. c. 10. adhibeantur. (a) Amplius dno reipubl. Venetæ Patriarchatus, Ve-

netus nempe, in locum Gradensis hodie constitutus, & *Aquilejensis*, Utinensi opido nunc addictus. Denique varii sequuntur Episcopatus, quos omnes tamen suo Miræus numero comprehendit. (b) Academiæ porro Italicæ omnium antiquissimæ sunt, omnes tamen sæculum tertium decimum ortu suo ac vetustate non longius excedunt: Bononiensis etiam juris Rom. restituto cultu, & Salernitana medicinæ quondam studio florentissima præcellit. De singulis, si quidem ita lubeat, Mittendorpium, Lansium, & Conringium in Antiq. Academ. conferre poterit, cui visum est.

R. E.

SICILIAE ANTIQUAE Descriptio

Sive TUSCUM Acolia Insulae caniae ac Liparae

MARE THYRRENUM

OCCIDENS

ORIENS

36

38

MARE LIBYicum Sive AFRICUM

SICULUM MARE

37

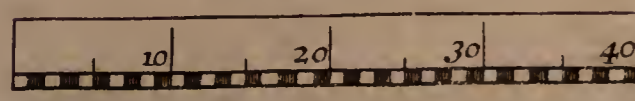
37

36

38

MERIDIES

Milia Passuum

C A P. XLI.
D E S I C I L I A . I

I.

OMnes Interni maris insulas magnitudine juxta ac claritate antestat *Sicilia*; quondam, si veteribus credimus, *continens*, & Italiæ annexa: post, interfuso Siculi maris freto, *avulsa*: cœli clementia ac soli ubertate adeo felix, uti *horreum Romanorum* appellaretur. Nomen *Sicilia* à *Siculis*, Latii quondam in Italia incolis, habuit: antè fuit dicta, *Sicania*, à *Sicano* Rege, qui ante Trojana bella, cum amplissima *Iberorum* sive *Hispanorum* manu advectus, de suo nomine *Sicaniam* populumque *Sicanos* appellavit. *Trinacria* item. & *Triquetra*, à triangula forma Græcis atque Latinis dicta est; quippe tribus promontoriis in diversa procurrens, Græcæ literæ, quæ Δέαται dicitur, imaginem efficit. *Pachynum* vocatur promontorium, vulgò nunc *Capo Passaro*, quod Græciam spectat; *Lilybæum*, nunc *Capo Boeo*, quod Africam; *Pelorum*, nunc *il Faro*, quod in Italiam vergens freto alluitur. Id angustum & anceps, alterno cursu atrox, sævum, & *Scyllæ Charybdisque* horrendis nominibus inclutum est. *Scylla* est scopulus versus Septemtrionem: *Charybdis* mare vorticosum versus Meridiem, utrumque noxium appulsis.

Sicilia.

Sicania.

Trinacria.
Ejus promontoria.

Pachynum.

Lilybæum.
Pelorum.

Scylla.

Charybdis.

II. Cæterum ipsius insulæ summa *longitudo* est inter Pelorum Lilybæumque promontoria, mill. Germ. L. *latitudo* à Pachyno ad Cephalœdim opidum mill. German. xxxv.

Magnitudo
Siciliæ.

III. Urbes olim in hac claræ; in litoribus α *Messana*, civium Romanorum, qui *Mamertini* vocabantur, Ζ *Zancle*, id est, *Falx*, antè dicta, nunc *Messina*; β *Tauromenium*, nunc *Taormina*; γ *Catana*, sive *Catina*, nunc

Urbes Siciliæ
maritimæ.

Messana.
Tauromenium.

Catana.

B U N O N I S .

α Qua de causa urbs dicta fuerit (a) *Messana*, cives verò *Mamertini*, sententiis discrepant auctores. Ipsa urbs primùm *Zancle* dicta fuit: deinde à *Messenis*, qui à Lacedæmoniis bello victi, relicta patriâ novas quærebant sedes, urbs illa videtur occupata, & priscum ejus vocabulum in patrium *Messenis* nomen ab ipsis immutatum. Civitate demum pestilentia civibus exhaustâ, *Messanenses Samnites*, qui *Syracusanis* militaverant, in urbem receperunt: à quibus veteres incolæ occisi, novique isti coloni *Mamertini*, à *Marte* nominari voluerunt. *Romani* verò postea urbe eâ usi sunt tanquam sede & receptaculo, in bellis Punicis contra *Carthaginenses* [a]. Frequens sit ejus mentio in historiis, est hodieque celeberrima *Messana*, *Ibyci*, Poëtæ, patria, cujus interfectores à gruibus prodi, de quo *Ausonius*, *Ibycus ut periit, vindex fuit altivolans grus* [b].

β Ad (b) *Tauromenium* [c] mare eructabat fragmenta navium à *Charybdi* haustarum, itaque litus hoc *Copriam*, id est, *Sterquilinium* vocabant.

γ (c) *Catana* Ætna imminet: agrumque *Catanæ* non tam corrumpi cineribus Ætnæ ferventibus, quos eructat, quam fecundum & feracem effici, *Strabo* auctor est. Radices etiam producere, quibus adeò pinguescant *oves*, ut rumpantur, & quadragesimo circiter aut quinquagesimo die sanguis ex auribus

iis detrahendus sit. Ejus urbis duo juvenes, *Amphinomus* & *Anapias*, magnam pietatis laudem consequuti sunt, quòd ingruente ab Ætna repentino urbis incendio, parentes senio graves, in humeros suos elatos, eripuisse periculo scribuntur. Hinc (d) *Piorum Campi*, monti huic finitimi, videntur appellati. Ejus urbis civis fuit *Galeottus Bardaxes*, qui tanto fuisse robore scribitur, ut asinum lignis onustum manibus à terra sublevaret; & equum absque freno incitatissimè currentem, transversum lignum complexus, coxis cruribusque sisteret [d].

H E K E L I I .

[a] Dicitur enim hæc Urbs causa fuisse primi Belli Punicæ.

[b] Plura vid. in Not. ad Sect. iv. Capit. seq.

[c] Quod non procul à *Drepano* Promontorio à *Zancleis* conditum scribunt.

[d] Fuit quoque *Charonda*, inter *Atheniensium* Legislatores in primis celebrati, Patria, ubi, testante *Cicerone*, fuit *Simulacrum Cereris*, quod à Viro non modò non tangi, sed ne aspici quidem fas erat.

R E I S K I I .

I *Bochartus* in *Chanaan* Lib. I, c. 30, à Punicis originibus nomen *Siciliæ* priscum arcessit: (e) Idque vel ab voce שִׁלְיָהוּ *silul*, i. e. *perfectione*, tanquam insula cæteris perfectior majorque dicatur; vel ex voce שִׁלְיָהוּ *segulaja*, i. e. *botris*, quorum

G g

tractu,

(a) Messana. (b) Tauromenium. (c) Catana. (d) Piorum Campi. (e) Sicilia undè.

Syracusæ.
Camarina.
Agrigentum.
Selinuntum.
Lilybæum.
Drepanum.
Panormus.
Soluntum.

Catania; δ *Syracusæ*, urbs omnium totius insulæ clarissima, nunc *Saragusa*; ϵ *Camarina*, nunc *Torre di Camarana*; ζ *Agrigentum*, quod Græcis *Acragas*, nunc *Gergenti*; η *Selinuntum*, Græcis *Selinus*, nunc *Torre di Pulici*, vel *Terra degli Pulci*; θ *Lilybæum*, literarum quondam studiis celebre, nunc *Marsalla*; ι *Drepanum*, nunc *Trapani*; κ *Panormum* vel *Panormus*, nunc *Palermo*; λ *Soluntum*;

fructu, vino uvisque fecunda describitur. Sicani amplius ex lingua Phœnicia $\text{D} \text{I} \text{J} \text{J} \text{W}$ *sekenim*, i. e. *vicini* suam appellationem traxisse Viro doctissimo videntur. Id enim tribus ille capitibus egit, ut auctoritate veterum confirmaret Pœnos in parte non solum Siciliæ occidentali à Lilybæo ad Pelorum, sed orientali etiam ad Pachynum usque, amplius meridionali vestigia sua & nomina impressisse, urbibus æque ac freto Siculo hujusque Syrtibus aut vadis duobus periculosis Scyllæ ac Charybdi. (a) Scylla enim Punice קורס *Scoli*, i. e. *exitium*; Charybdis quasi חור-אבדן *chor-abdan*, i. e. *foramen perditionis*, significat. Scylla promontorio Scyllæo, quod Itali vocant, adjacet, ingens aquarum ultro citro commotum perturbatio: Charybdis autem huic opposita est rabiosa maris ebullitio, & vortex quasi turbine agitata. Cum voraginem istanc Siculo *Urinator Pefsecola* jussu Friderici regis Siculi perlustrasset, a quas in fundo concitatissimas, Euripos, Scopulos, & Carcharias multos deprehendit. Vid. Kircherus A.M. Luc. Lib. x. part. II. c. 1. & Bochartus loco citato, ubi de singulis urbibus multa notatu dignissima occurrunt.

EUNONIS.

δ Urbis (b) *Syracusarum* quinq; hæ fuerunt partes, *Acradina*, *Tycha*, *Neapolis*, *Insula*, & *Epipolæ*. Ambitus ejus fuit stadiorum CLXXX, id est millium XXII cum dimidio. Varias fortunæ mutationes experta est, à *Dionysio* oppressa, *Agathoclem*, aliosque dominos satis impotentes tulit. A Romanis bello Punico I^o. per triennium obsessa, & *Archimedis* arte & ingenio defensa, tandem à *M. Marcello* capta est. *Archimedes* tum, præter voluntatem & edictum Marcelli, cæsus est. Multi ibidem florere viri celeberrimi, *Hiero*, *Theocritus*, *Philemon*, *Epicharmus*, qui eo maxime celebratur nomine, quod *utilia pueris præcepta dedit*. In portu *Syracusano* Atheniensium classis, *Nicia* duce, devicta est [e].

ϵ (c) *Camarina* in litore inter duos amnes posita fuit, quorum alter nunc *Frascolani* seu *Frascolari*, alter *Camarana* vulgo vocatur. Juxta eam fuit (d) *Camarina palus*; unde natum proverbium, *Camarinam ne moveas*; quod ex Apollinis oraculo ortum, quo paludem istam, turbi vicinam, sicari vetabat, exhalantem jam incolis perniciem, quum exarescere cœpisset. At majus iisdem malum creavit, contra oraculi vocem siccata. Hostes enim per eam ingressi urbem cœperunt [f].

ζ (e) *Agrigentum* s. *Acragas*, ad fl. cognominem, celebritate, & opulentia ingens fuit. Factum & delicias etiam sepulchrorum magnificentiam declarare, quorum nonnulla *equis*, quædam *aviculis* concinnata, *Diodorus Siculo* tradit. Porro ditissimum omnium Agrigentorum celebrari *Gelliam*, qui compluribus domi suæ diversoriis ad excipiendos hospites extructis ad portas janitores constituit: quibus imperatum fu-

erat, uti, quoscunque vidissent advenas, ad hospitium invitarent. Quod exemplum alii quoq; imitari; quibus prisco more humaniter & benigne cum hominibus conversari studio fuerit. Contigit ad quando, ut quingenti equites hybernâ tempestate à Gela [g] illic diverterent; quos omnes liberaliter suscepit *Gellias*: & confestim singulis chlamydes tunicaq; ex arcis depromptas distribuit. Summa igitur civium opulentia effecit, ut tanto Agrigentini luxu diffluerent, usque adeo etiam, ut brevi post licet exitiali obsidione pressi, decreto tamen publico sciscerent, ne quis in excubiis pernoctantium plus quam culcitram, peristroma, gausape laneum, & duo cervicalia haberet. De ipsorum luxu *Empedoclis*, qui ipse Agrigentinus fuit, hoc fertur dictum; *Agrigentini delicias quotidie ita se dedunt, ac si crastino die morituri; domos vero ita exstruunt, quasi æternum victuri*. Nobilitavit hanc urbem in primis *Phalaridis* crudelitas, qui æneo bovi incusos homines torquere solitus, & primum ei indidit architectum infelicis illius machinæ *Perillum* Atheniensem.

η (f) *Selinus* inter *Hypsam* fl. qui hodie *Belici*, & *Selinuntum* fl. condita fuit; palmis abundasse scribitur.

θ (g) *Lilybæum* opidum in promontorio ejusdem nominis, olim fuit munitissimum adeo, ut decennalem sustineret obsidionem. *Diodor.* Portus ostium obstruere frustra olim conati sunt Romani. E Regione Lilybæi sunt (h) *Ægades insulae*; ad quas commisso prælio navali *classis Punica* instructissima, a *C. Lutatio Catulo* cos. victa, & bello Punico I finis impositus est.

ι (i) *Drepanum* in peninsula situm est, cujus latus insignem cingit portum, maximarum etiam navium capacem. A curvato illo litore, in quo exstructum, id nominis à *falce* sortitum videtur, quod *Amilcar Barca*, Hannibalis pater, communiit, & sedem belli contra Romanos delegit, atque tutatus est diu; donec jussu Carthaginensium pacem cum *Lutatio* victore componerent. Vicinum ei fuit (k) *Eryx* opidum in ejusdem nominis monte, in quo templum *Veneris* & *Anchisæ* sepulchrum.

κ (l) *Panormus*, ex duabus vocibus $\text{π} \text{α} \text{ν} \text{ο} \text{ρ} \text{μ} \text{ο} \text{s}$ & $\text{ο} \text{ρ} \text{μ} \text{ο} \text{s}$ compositum; quorum illud omnino, hoc navium stationem significat, quasi *eximium portum* dicas; hodie Siciliæ caput est, & Proregis sedes, cui vicina quoque parit *Sardinia* [b].

λ (m) *Soluntum* opidum inter *Eleutherum* amnem & *Thermas Himerenses*, in dextro promontorii latere fuit, hodie prorsus jacens cernitur. Castellum nunc ibidem est, cum emporio frumentario, vulgò *Solanto* dictum, portum habens capacissimum, ubi thynnorum præclarus est piscatus.

HEKELII.

[e] De hac Urbe extant plura in Not. ad Sect. IV. Cap. seq.

[f] Conf.

(a) Scylla & Charybdis. (b) Syracusæ. (c) Camarina. (d) Camarina palus. (e) Agrigentum. (f) Selinus. (g) Lilybæum. (h) Ægades ins. (i) Drepanum. (k) Eryx mons & op. (l) Panormus. (m) Soluntum.

tum, Græcis Solas, nunc Solante; μ Himeræ, nunc Termini; ν Cephalædis, nunc Cefalu; ξ Tyndaris, sive Tyndarium, nunc Santa Maria di Tindari; $\omicron$ Mylæ, nunc Milazzo.

Himeræ.
Cephalædis.
Tyndaris.
Mylæ.
Opida Siciliae mediterranea.

IV. Intus π Centuripæ, nunc Centorve; ρ Agyrium, nunc S. Pilippo d' Agirone; σ Assorus, nunc Azaro; τ Enna, nunc Castro Fanna; υ Leontini, nomen retinet; Neetum, Noto; Motyca , Modica.

Flumina Siciliae.
Onobala.
Cyamosorum.

V. Fluviorum nobilissimi sunt, Onobala, quin & Taurominus, nunc Cantara: Symæthus, nunc la Faretta, Cyamosorum ab Centuripis, & Chrysam ab Assoro devehens: Terias, nunc Fiume di S. Leonardo: Anapus, hodie Alfeo, cum Cyane fonte, nunc la Pisma, apud Syracusas: Elorus nunc Abiso: Cela, nunc Fiume di Terra nuova: Hypsa, & Crimissus, qui nunc vulgo Belici dicuntur: duoque Himeræ, quorum alter, nunc Salsa, in Libycum pelagus; alter, nunc Termini, in Tyrrhenum mare devolvitur, ambo ex iisdem fontibus orti, insulam in duas partes secare falsò à veteribus traduntur.

Terias.
Anapus.
Elorus.
Cela.
Hypsa.
Belici.
Himeræ.

VI. Montium clarissimus maximusque est ϕ Ætna, nunc Monte Gibello [i], nocturnis miris incendiis: cujus crater xx stadia patet. Inde est χ Eryx, vulgo nunc Monte di Trapani.

Montes Siciliae.
Ætna.
Eryx.

C A P.

[f] Conf. Erasmi Chiliad. I. Cent. I. Adag. LXIV. p. 39. col. b.

[g] Quæ Urbs quoque Siciliae est, vulgò Cherza dicta.

[b] Plura legenda Not. oc. ad Sect. iv. Cap. sequ.

B U N O N I S.

μ (a) Himeræ fluvius & opidum, quod ab Hannibale Carthaginensium duce destructum est. Fluvius verò est totius hujus litoris fermè maximus, & solus in media admodum insula. Ab Aquis sive (b) Thermis Himerensibus, natum est vulgare vocabulum Termini.

ν (c) Cephalædis, sive Cephalædium [k], op. à κεφαλή, id est, caput, nomen habet, quod ad verticem præruptæ rupis, promontorii speciem habentis, olim conditum fuit. Postea tamen à Rogerio Rege ad angulum rupis translatum est.

ξ (d) Tyndaris, olim nobilissima civitas, cujus pars [l] vi maris abrupta est. Ejus direptionis vorago ingens & horrenda etiam nunc ibidem conspicitur. Ab hac urbe [m] promontorium nomen habet.

$\omicron$ (e) Mylæ opidum cervicem peninsulæ occupat, quæ nunc vulgò dicitur Capo di Milazzo. Mylæ verò itæ arx belli ac præcipua sedes fuere Sext. Pompejo adversus Augustum: quo tempore nobilitatæ sunt clade navali, quam Pompejus ab Augusto ad portum ejus opidi accepit.

π (f) Centuripæ ad Ætnæ montis radices sunt. Gellias, opulentissimus Agrigentinarum, formâ exili & despecta ad Centuripidos legati munere fungens, quum in concionem populi progressus, omnium risu exciperetur, quod formam celebritati nominis minime parem viderent, respondisse scribitur: Hoc ne tantopere mirarentur: Siquidem Agrigentini pro more observent, uti formâ præstantissimos ad inclyti nominis civitates mittant; ad humiles vero, nec magnificiendas, sui similes. Posterioribus tamen temporibus ejus civitatis prædicatur opulentia, atque in amicitia & societate Romana fuisse scribitur; & Augusto ad debellandum Pompejum multum tulisse adjuvamenti.

ρ (g) Agyrium [n] à Centuripis versus Occidentem hybernum, in sublimi colle situm, celebre reddi-

dit nativitas ipsius Diodori Siculi Historici; cui ferè uni omnem antiquitatis memoriam & olim debuerunt Siculi.

σ (h) Assorus inter Ennam & Agyrium jacet dextrorsum, medio ferè itinere.

τ Enna XIII millia passuum ad Meridiem versus distat ab Agyrio, in præcelso loco sita, omni aditu circumcisâ atque dirupta. Circa quem collem lacus lucique plurimi cum lectissimis floribus & (i) Pratum, ex quo Proserpina, Cereris filia, à Plutone rapta; & propter ea loca Spelunca, qua Dis pater seu Pluto cum curru exiisse, abreptamque ex loco virginem Proserpinam absportasse ferebatur, qui locus quod in mediâ insulâ putabatur situs, (k) Umbilicus Siciliae nominatus est.

υ Leontium [o] Gorgia Sophistæ patria est [p]. Cæterum citra Siciliam ex adverso promontorii Tyndarii sunt (l) Æoliæ septem insulæ: Eadem Liparæorum & Hephæstiades & Vulcaniæ dicuntur. Earum nomina sunt, Lipara; Therasia, sive Hieræ, quia Vulcano sacra nocturnas evomit flammæ; Strongyle; Didyme; Ericusa; Phœnicusa & Euonymos.

ϕ (m) In Ætna monte [q] fuit Templum Vulcani, in eoque periisse scribitur Empedocles Agrigentinus [r]. Plura de hoc monte cogniturus legat Cluverii Siciliam Antiq. l. I. cap. 8. [s].

χ (n) Sub Eryce monte Cyclopi Cadaver inventum est anno C. 1342. Quam rem pluribus describit Cluverius Sicil. Ant. lib. I. c. 2.

H E K E L I I.

[i] Aut Mongibello.

[k] Hodie Cefalu a Leandro dictum.

[l] Plinio Lib. II. c. 92. p. 26. testante.

[m] Cujus Strabo etiam mentionem facit Lib. VI. Geogr. p. 416.

[n] Seu Agyra.

[o] Hodie Lintius.

[p] Ejus Ager valde fertilis est ac frugifer.

[q] Qui prius Inesia appellatus.

[r] Sub hoc Monte Jupiter Gigantes dicitur decessisse fulmine.

[s] Etiam Plinii Lib. III. H. N. VIII. utpote ex quo Cluverius noster verba sua sumsit.

G g 2

B U N O

(a) Himeræ op. & fl. (b) Thermæ Himerenses. (c) Cephalædis. (d) Tyndaris. (e) Mylæ. (f) Centuripæ. (g) Agyrium. (h) Assorus. (i) Pratum Proserpinæ. (k) Umbilicus Siciliae. (l) Insulæ Æoliæ septem. (m) Ætna mons. (n) Eryx.

C A P. XLII.

De incolis Siciliae & nova ejus descriptione. I

I.

Incolae Sici-
liae.*

Incolas habuit Sicilia primos *Cyclopas*, & *Lastrigonas*, id est, *gigantes*, gentes barbaras atque truces, ut historiis ac fabulis ossa immania passim in insula reperta fidem faciunt. Dein *Iberi* ex Hispania, duce *Sicano*, insulam obsedisse feruntur. Post hos *Siculi*, ex Sicilia Italiae. Dein *Phœnices* à Tyro ac Sidone litora ejus occuparunt: hos *Græci* ejecerunt; cum quibus lingua etiam Græca invec̄ta est.

Domini
Siciliae.

II. Imperium ab initio penes *Reges* ac *Tyrannos* stetit, donec maxima pars insulae in Carthaginensium potestatem incideret. His devictis *Romani* sibi vendicârunt, *primaque* fuit quam in *Provinciae formam* redegerunt. Justiniani Imperatoris tempestate *Vandali* ex Africa eam occuparunt: quibus à Belisario Justiniani duce pulsus, *Saraceni* postea invaserunt. Hos tandem ejecit *Tancredus* Normannus: cujus nepos *Rogerus*, ut antè memoravimus, primus Apuliae & Siciliae Rex creatus est. At postquam hoc regnum in duo capita divisum, *Suevi Germani* Siciliae regno potiti sunt, quibus pulsus *Galli* recuperarunt. Sed trucidatis his ab incolis ad *Vesperas*, quas vocant, *Siculas*, ad *Arragoniae*, tandemque ad *Castiliae* reges devolutum est a (1).

Siciliae Rex
primus.

III. Tota

(1) Nunc
Philippo An-
degavensi,
qui Hispani-
am usurpa-
vit, paret.

B U N O N I S.

a Eandem ferè sortem experta est *Sicilia*, quam regnum Neapolitanum. Nam post *Normannos* hanc quoque insulam per matrimonium cum Constantia *Henricus VI*, Imperator adeptus est. Deinde *Carolus Andegavensis*, *Manfredo* & *Conradino* oppressis, utrumque regnum Neapolis & Siciliae invasit. Gallis verò ad *Vesperas* trucidatis, *Siculi Petrum Arragoniae* Regem receperunt: ejusque successores regnum hocce tenuerunt, donec per matrimonium *Ferdinandi Arragonii* & *Isabellae Castilianae* regna illa, & quae ad ea pertinebant, copulata sunt.

R E I S K I I.

1 (a) *Thucydides* Lib. VI, *Scylax*, *Diodorus Siculus*, *Strabo*, *Dionysius Halicarnass.* & *Pausanias* priscos incolas longo recensent ordine: *Bocharto* tamen est persuasissimum, præter *Phœnices* & *Græcos* non admisisse Siciliam plures incolas quàm indigenas; adeoque *Cyclopes*, *Læstrygonas*, *Sicanos*, *Elymos*, *Siculos*, *Phocenses*, non tam gentes fuisse varias, quam diversas in una gente factiones, quae proxima ex Italia, ut verosimile videtur, paucis post gentium divisionem seculis huc immigraverint. Illud tribus in Sicilia receptis linguis, *Græca*, *Punica*, & *Sicula*, multisque auctorum veterum testimoniis c. 30. statuat. De urbibus seorsim confer *Thom. Fazellam* Dec. pr. *Hubert. Golzium* Thom. 4. *Antiquit. de Sicilia*, Cl. *Mavium Aretium*, & *Petrum du Val*, qui singularum epitheta producit ordine. Caput omnium (b) *Messina* extat opulentissima ac munitissima, & motibus anno 1674 contra Regem Hispanicum,

belloque concitato Gallico tum famosissima. Cæterum Archiepiscopus Siciliae cum octo Episcopatibus & multis Soc. Jesu collegiis *Miræus* Lib. I. c. 5. recensuit: (c) *Ætnam* quod attinet illum subterraneo cum *Pyrophyllacio* camino quasi profundissimo, externoque ambitu, itemque multis admodum incendiis in Mundo subterraneo *Kircherus* exposuit: Illis adde duo incendia, unum anno 1669, alterum 1692, utraque urbibus vicinis & Insulae universae motu terrae exorto damnosissima. Ideoq; *Bochartus* non improbabitur, qui *Ætnam* punice dictum voluit *אֲתוּנָא* *Attunoo*, i. e. fornacem aut caminum, aut caliginem ex illo profectam. Huc spectant vicinae, quas *Cluverius* omisit, (d) *Æolides* insulae, quarum una est maxima, eademque *Lipara*, cæterae sunt minores: (e) *Vulcaniae* porro novem cum *Strongyle* omnium famosissima. Denique nec (f) *Malta* Siciliensis præteriri debet, aut *Melite* (Græcè *Μελίτη*) ab rege Hispano *Rhodiis* equitibus, aut *S. Johannis* equestri ordini concessa, munitionibus, portu, civitate, ac Turcicis oppugnationibus celeberrima. Vid. *Quint. Hedui*, *Hubert. Foliettæ*, ac *Burch. Niederstetii* descriptiones accuratae: Cæteras Italorum Topographias lubens prætereo. Ut *Bochartus* hanc Phœnicum coloniam rectè *מְלִיטָה* *Melita*, i. e. refugium appellari monuerit; ubi Episcopus & magni ordinis Magister hodieque vigent, quem usitato elogio Principem *Maltae Gozique* nominant. Alia vero fuit *Africana* *Μελίτη* *Melitta* olim ab *Hannone Pœno* condita; cujus mentionem ipse *Periplo* inseruit. Alia autem *Melite* aut *Melitene*, *Illyrico* vicina, quam plures Geographi antiqui memorant.

B U N O.

(a) Gentes & linguae Siculae. (b) Messina. (c) Aetna. (d) Aelides. (e) Vulcaniae. (f) Malta.

III. Tota nunc in tres regiones, quas *valles* vocant, divisa est; quarum una β *Vallis Demona*, Pelorum promontorium spectat: altera γ *Vallis Neeti*, Pachynum: tertia δ *Vallis Mazarae*, Lilybæum.

Tres Valles.
Demona.
Neeti.
Mazarae.
Urbes Siciliae hodie claræ.

IV. Urbium clarissima est ε *Panormus* (1), caput regni ac Proregis, quem Hispaniarum Rex mittit, sedes: urbs est ampla ac spatiosa; hominum multitudine, ædificiorum superbia; civium opulentia insignis. Secunda est ζ *Messana*, & ipsa magna, opulenta ac splendida (2). Reliquæ urbes illustres sunt, η *Catana* (3), θ *Syracusæ* (4), ι *Tauromenium* (5), κ *Agrigentum* (6), λ *Neetum*,

Panormus, &c.
μ *Ma-*

BUNONIS.

β (a) *Vallis Demona*, cujus limes est *Himera* Boreal, vulgo *Termini* & *Faretta*, olim *Symethus* aut *Terias*: nobiliora opida habet, *Messinam*, *Catanam*, *Cephalædium*, *Pbarum*, *Randatum*, *Maniacium*, *Centuripen*, *Troynam*, *Capitium*, *Nicosinum*, *Politium*, *Taurominium*, *Milazzo*.

γ In Valle (b) *Neeti*, quæ inter *Farettam* & *Himeram Australem* seu *Gelam*, hodie *Salso*, jacet, sunt *Syracusæ*, *Camarina*, *Augusta*, *Terra Nova*, *Rayalbutum*, *Agyre*, *Aydunum*, *Motyca*, *Calata Theronis*, *Paliconia*, *Licodia*, *Claramons*, *Mazarenum*, *Neetum*, *Motyca*, *Leontini*.

δ (c) *Mazarae Vallis* quæ reliquam obtinet *Siciliae* partem, habet *Marzullam*, *Mazaram*, *Drepanum*, *Panormum*, *Terminos*, *Castellum Gulphanum*, *Agrigentum*, *Alcamum*, *Montem Regalem*, *Marinaum*, *Narum*, *Bivonam*, *Corilionem*, *Fatum*, *Entellam*, *Triocala*, *Salemin*, &c.

ε *Messanae* cives cum *Panormitanis* de dignitate contendunt. (d) *Panormus* [a] verò portum habet insignem, mole superba & castro munitum; item palatium regium, & hortos amœnos, &c. [b].

ζ (e) *Messana* vulgò *Messina* portu gaudet commodissimo & capacissimo; suburbia pagorum in morem sic producit, ut una platea ad XII millia passuum porrigitur: unde milites ad subitas *Turcarum* irruptiones reprimendas evocantur: ad decem armorum millia ex iis in urbem sæpe convolant [c]. Bibliotheca *Messanae* asservatur *Constantini Lascaris* ex libris manuscriptis constans. Jactant *Mamertini*, seu *Messinenses*, epistolam *B. Virginis* ad se scriptam [d]. *Antonellus Mamertinus* pictor primus fuit, qui colores oleo diluere edocuit. In urbis illius agro magna est inorum frequentia; unde multum ibi conficitur serici.

η (f) *Catana* à *Friderico II* eversa, ab *Arragoniis* est restituta, à *Carolo V*, mœnibus & propugnaculis cincta. Academiam habet celebrem [e]. Portus ejus grandibus lapidibus est plenus. Ager circa hanc urbem mire ferax est, quoniam cineribus *Ætnæ* dicitur fecundari; cujus eructationibus urbs illa sæpe infestatur. Malo illi superstitioni opponunt remedi-

um S. *Agathæ* velum; quod ibidem asservatur.

θ (g) *Syracusæ* vulgò *Syracosa* [f] nunc tota intra insulam *Orrygiam* est compacta. Duplici gaudet portu, *Porto Maggiore*, & *Picciolo*; unicam habet portam ad *Ithimum*; ubi duo sunt excitata propugnacula. *Cheronesus* ipsa in mare procurrens insulæ formam efficit; in vertice habet arcem *Maniacis* dictam, scopulisque undequaque munitur. Civium numerus indies minuitur. [g]

ι (h) *Tauromenium* vulgò *Taormia* in celso colle positum est opidum.

κ (i) *Agrigentum*, vulgò *Gergenti* ad fl. *Gergenti*, egregie munitum & cultum est, quatuor leucis à mari distans, in colle positum; Septentrionale latus *Castello* munitur; ad urbem unicus pater aditus. [b]

λ (k) *Neetum* vulgò *Neto*; unde huic valli nomen inditum.

HEKELII.

[a] Seu nostrâ ætate *Palermo*.

[b] Sed & h. l. non solum *Hispaniarum Pro-Rex*, sed & multi *Barones* atque *Nobiles*. Fuit olim *Romanorum* Colonia, ob loci amœnitatem atque fertilitatem *FELIX* cognominata.

[c] Patria est *Ithyci* Poætæ illius *Lyrici*, cujus interfectores prodiderunt *Grues*, quemadmodum ille ipsis prædixerat, & post *Plutarchum*, in *Libell. np. de Garrulitate*, qui habetur *Tom. II. Oper. Edit. Aubr. p. 509.* etiam *Ausonius* Poëta hoc Versu indicavit, *Ibycus ut periit, vindex fuit altivolans* *Grus*.

[d] Hujus Urbis incolæ etiam hæc de causâ *Mamertini* dicti sunt, quoniam *Mamertini*, *Natio Campana*, eò Colonos missile dicuntur. Unde *Vinum Mamertinum*, h. e. *Messinense*, pro optimò ac præcipuæ nobilitatis Vinò undique habetur.

[e] Ubi docuerunt *Dicæarchus*, *Aristotelis* auditor, *Joan. Gatus Cephalæditanus*, *Franciscus Maurolycus*, & alii.

[f] *S. Saragoza*.

[g] Meminit quoque hujus Urbis *Strabo* *Lib. VIII. Geogr. p. 693.*

[h] *Empedoclis* philosophi & *Pbalaridis*, Tyrannorum sævissimi, patria, sicuti sup. in *Notis ad Litt. z Sect. III. Capit. Anteced. dictum* est.

(1) Nunc *Palermo*, ampla, magnifica, Nitida & frequens; portu etiam *Capaci* gaudet, in cujus Introitu, *Gallis An. 1676*, *Naves Hollandicas* & *Hispanicas* incendio delerunt.

(2) olim *Zancle* appellata; nomen autem *Messana*, a *Messinensibus* qui ibi sedem fixere, *A. ab U. C. 84*: de primatu cum *Palermo* contendit. Optime *Munita a Cesare Car. 50. An. 1535.* & multis palatiis Magnificis decorata. *Messinenses* sese *Gallis An. 1674* dedere; at magno suorum damno, quippe a *Gallis* deserti, sub ditione *Austriaca* iterum redire

μ (l) *Ma-*

(a) *Vallis Demona*. (b) *Neeti*. (c) *Mazara*. (d) *Panormus*. (e) *Messana*. (f) *Catana*. (g) *Syracusæ*. (h) *Tauromenium*. (i) *Agrigentum*. (k) *Neetum*.

coacti fuerunt, *An. 1678*. (3) *Terræ Motibus An. 1669, & 1693*, fere eversa. (4) *Antiquitus Reipub. celeberrimæ Metropolis* & *Archimedis Machinis A. ab U. C. 542*, diu propugnata. Multum splendoris Antiqui recuperaverat, at terræ motu *An. 1693*, pene deleta. Indies autem restauratur. Situ in peninsula inexpugnabilis fere redditur. (5) Urbs optime munita a *Gallis An. 1676*, Capta, & *An. 1677*, deserta. (6) Urbs Antiquissima *Pbalaris Tyrannide* & *Perilli Tauro Æneo*, ad homines cruciandos, infamis. Romanis rerum potentibus, celebris, a *Saracenis* spoliata, nitida adhuc & bene munita.

α *Mazara*, υ *Marsalla*, ξ *Drepanum*, ο *Termini*, π *Enna* : *Drepanenses* nautica scientia reliquos Siculos præstant.

Siciliæ Archiepiscopus.

V. *Archiepiscopatus* sunt tres ; *Panormitanus*, *Messanensis*, & *Montiregalensis*. Academia publica est *Catane* : & alia *Panormi*.

BUNONIS.

α (l) *Mazara*, unde regioni & Valli linie nomen, Principum Saracenorum olim fuit sedes.

υ (m) *Marsalla*, olim *Lilybæum*, hodiè aggeribus & propugnaculis firmata est.

ξ (n) *Drepanum* vulgo *Trapani* vel *Trapano* urbs cum portu capacissimo ad radicem montis S. Juliani. Urbs hodiè munitissima est, & penisula ei adiacens à Carolo V. Imp. in insulam & munitissimam Siciliæ arcem est extructa.

ο (o) *Termini*, olim *Himera*, urbs hodie splendida & incolis frequens est.

π (p) *Enna*, etiam *Castro Fanni* vocatur ; in excelso & undique prærupto monte sita, totius Siciliæ habetur umbilicus. In ea diu hæsit Fridericus II, cujus arx hodie exstat. Ab ista haud procul sunt montes ex sale nativo. Ut cœli (q) Siculi summa est temperies ac salubritas ; sic soli insignis ibi conspicitur

fertilitas : quanquam universa insula uno solo perpetuoque saxo constare videtur : Hodie tamen, in extrema insulæ versus Occidentem parte, magna conspicitur solitudo, multaque nunc deserta & vepretis demetisque obsita jacent, quæ si colerentur, haud minus ingenium suum probarent cultoribus, quam quæ sunt fertilissima. Verum incolis universa insula longè minus nunc frequentatur, quam olim. Nunc enim præter Panormum, Messanam, & Catanam, reliqua opida nihil habent celebre ; plerisque in ruinis jacentibus. Quibusdam tamen in locis adeo ferax est ager Sculus, ut frumentum sæpe reddat hodie centuplex : Multum habet olei & mellis, magnumque vini proventum. (r) Siculi fere omnes hodie sunt disertissimi, faceti, calidi, injuriæ impatientissimi, ac irritati haud facile placari possunt : id quod Vesperæ Siculæ Gallis funestæ loquuntur. Libertatis sunt amantissimi ; difficulter in officio continentur.

(l) Mazara. (m) Marsalla. (n) Drepanum. (o) Termini. (p) Enna. (q) Siculi soli fertilitas & natura. (r) Siculorum mores.

C A P. XLIII.

De Sardinia & Corsica. I

I.

Sardiniae soli natura.

SECUNDA magnitudine maris Interni est *Sardinia*, α fertilis insula, & soli quam cœli melioris, atque ut *fœcunda*, sic pene β *pestilens*. A *Sardo* Herculis filio

NO-

BUNONIS.

α (a) *Sardiniam* fructuum proventu præstantem, urbis Romanæ benignissimam, unâ cum *Sicilia*, appellat *nutricem* Valerius Maximus l. 7. c. 6. Solum enim habet insula hæc magnâ rerum copiâ beatum, frumenti verò excellenter ferax est ; cum primis circa *Caralim*.

β Ea insulæ ora, quæ ad Aquilonem & Italiæ continentem est conversa ; aspera est & montosa. Inter montes aer plerumque turbidus & pestilens includitur. In hac insula neque serpentes neque lupi gignuntur : sed (b) *Solifuga* tantum ; animal exiguum, simile aranei forma ; ita dictum, quod *Solem fugiat*. In metallis argenteis plurimum est : nam solum id argenti dives est : occultim reptat, per imprudentiam supersedentibus perniciosum. Venenum ibi non nascitur : nisi circa fontes maximè (c) *herba Sardoniam*, plurimis scriptoribus memorata, apio similis ; quæ comesta vescentium nervos contrahit, rictu ora diducit ; ut, qui ita moriuntur, ridentium facie intereant. Hinc proverbio *risus Sardonius* dicitur [a]. Sed fontes quoque habet calidos & salubres, qui medelas afferunt, aut solidant ossa fracta, aut abolent à solifugis insertum venenum, aut oculis medentur &

coarguendis valent furibus, quibus cæcitatem præbent, si sacramento dato oculos aquæ ejus tetigerint.

HEKELII.

[a] Apud *Erasm.* Chiliad. III. Cent. V. Adag. I. p. 597. Col. a.

REISKII.

1. Fabulas olet, quicquid de (d) *Sardo* & *Corso*, filio Herculis Africani, quem *Maceridem* vocant, utroque Græculi prodiderunt. Nihil enim tam est obvium, quam conditores fingere, unde ignota terrarum nomina deducant, ait *Bochartus* Lib. I. c. 31. Ergo primæ Carthaginis coloniarum, quæ huc migraverant, Insulam *Ἰνῆρα* *Sarada*, i. e. Vestigium à figura simili denominarunt. Sic Græci veteres eandem *Ἰνῆραν* καὶ *καρδαλιῶτιν* ἢ *καρδαλώπην* διὰ τὴν ὁμοίτητά τῶν τῆ ἀνθρώπου ἰχθῆ, i. e. propter similitudinem humani vestigii appellarunt, inquit *Aristor.* de Mirabil. Sic *Rhora*, *Calaris*, *Sulchi*, *Albia* & *Ogrylla* ad eandem originationem Punicam ; *Jolaenses* etiam & *Ilienses*, idem populus, *Corsi* nempe *Ἰνῆρα* *Ἰλαι* ab montibus dicti, tanquam *Silvestres* ferocesque dixeris, revocantur. (e) *Corsica* quoque *Bocharto* illo ipso auctore *Ἰνῆρα* *Corsis* tanquam silvosa Pœnis habitatoribus appellationem debuit : *Albica* vero Græce

(a) Sardinia, felicitas soli. (b) Solifuga. (c) Herba Sardoniam. (d) Sardus & Corsus. (e) Corsica

**CORSI
CÆ**
Antiqua
Descriptio

**MARE
LIGUSTICUM**

**MARE
CORSICUM**

TUS

CORSI

MARE

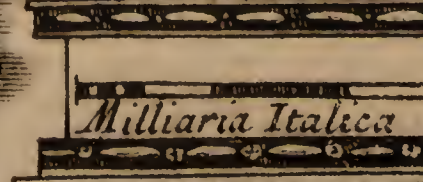
SAR

CUM

DO

UM

SARDINIÆ
Antiqua Descriptio

I. Senex sculp.

nomen fortitam esse fabulantur Græci, cum ante *Sandaliotis & Ichnusa*, a soleæ effigie, ipsis diceretur. *Longitudo* ejus à *Calari*, ad fretum quod est inter Sardiniam & Corsicam, complectitur mill. Germ. XLV. *Latitudo* a *Gorditano promontorio*, *Capo di Monte Falcone & Capo di Argentera*, ad promontorium *Columbarium*, juxta *Olbiam*, mill. German. XXVI.

Nomina.
Magnitudo.

II. Urbium quondam celeberrimæ, & *Caralis*, nunc *Cagliari*, (1) Italis, & Sardis *Cagliar*: & *Sulci*, Carthaginensium quondam colonia, nunc *palma di Sole*: & *Olbia* nomen in vestigiis retinet.

Urbe, Caralis.
Sulci.
Olbia.
Cultores.

III. Colonos in eandem deduxisse dicuntur *Sardus* Herculis filius, ex *Libya*, & *Norax* Mercurii à *Tarreffo* Hispaniæ urbe: & item *Folaus*, a quo populi *Folaenses*. Deinde *Ilienses*, & *Locrenses*, Corsique in eandem pervenerunt. Postea *Carthaginenses* occuparunt. At his primo bello Punico expulsis, Romani suo imperio adjecerunt: cui paruit usque dum declinante Romano Imperio *Sarraceni* invaserunt. His ejectis *Genuenses* ac *Pisani* aliquamdiu de ejus dominio contenderunt, donec Pontifex Romanus utrorumque ereptam manibus *Arragoniæ* Regibus assignaret: quo titulo tandem ad *Hispaniarum* Reges pervenit. (2)

IV. Urbium nunc clarissima & *Calaris* (3), caput Insulæ, portu nobilis. Præterea *Oristana* & *Sassaris*.

Urbes clariores.

V. At minor est *Corsica* sesqui mill. German. ab Sardinia versus Septemtrionem distans: omni ævo malignè culta, quia aspera & multis in locis aditu difficilis. Dicta est primum *Terapne*: mox *Cyrnus* Græcis, a *Cyrno* Rege, quem Herculis filium volunt. Denique *Corsica* a *Corsa* bubulca, muliere ex Liguria; quâ duce Ligurum manus in eam ingressa est: & *Corsi* à duce dicti coloni.

Corsicæ nomina.

Longi-

Græce *Αλερία* ἢ *Αλαλία*, duo unius urbis nomina Phœnicibus huc digressis, qui Pœnos expulerant. Nam *Aleria* primum *Calaris* Punico quodam vocabulo apud *Diod.* Siculum Lib. V. dicta legitur. Sic Insula *κρησὶ* ὄρα καὶ τὸ πρὸ quasi cornuta promontoriis ab angularibus è Punico *Κίρνο* i. e. cornu appellari etiam videtur. De animalibus Insulæ plura memorabilia idem *Bochartus*; de *Catechite* lapide *Petrus du Val* pluresque *Geographi* observant.

B U N O N I S.

(a) *Caralis* à Phœnicibus olim condita, hodie in tres distinguitur civitates, mœnibus suis circumdatas. Inde (b) *sinus Caralitanus* & (c) *promontorium Caralitanum* nomen habent. Ab eo promontorio Africa abest ducenta millia passuum. *Plin.* l. 3. c. 7.

(d) *Sulci* maritima fuit urbs cum portu, in meridionali insulæ latere, haud dubiè sub primum *Carthaginensium* in hanc insulam adventum condita.

(e) *Olbia*, M. *Ciceronis* frater *Quintus*, Sardiniae Proconsul, sedit. Secundo loco fuit à *Caralibus*, (f) *Olbianus portus*. *Ptolemæo* inter *Olbiam*, & (g) *Hermæam* insulam, sive (h) *Columbarium* promontorium, medius ponitur, ac est ille, qui inter duo promontoria, quibus vulgares appellationes *Capo Camino* & *Capo Cavallo*, primò in sinum, deinde in lacum inter opida, quibus vulgaria vocabula, *Castro Defen*, *Siniscola*, *Lode* & *Posata*, protenditur.

(i) *Caralis* [b] jam tum ab initio fuit totius insulæ caput, postquam à Phœnicibus condita, & à *Carthaginensibus* habitata est. In hac urbe *S. Augustini* ossa fuerant posita, quæ deinde *Paviam* depor-

tata scribuntur. In eadem urbe *Carali* hodie *Gubernator* insulæ cum magno Comitum & Baronum numero domicilium habere solet. [c]

(k) *Oristagni*, aliàs *Arborea*, Marchionatus caput est, portum habens commodissimum: sed urbs ob gravitatem aëris ex paludibus corrupti penè deferta est.

(l) *Sassari* haud procul à ruinis *Turrîtæ* urbis antiquæ: est vero *Sassaris* parum munita. Cæterum *Sardos* ipsos homines patriâ suâ pestilentiores fuisse, quodam loco *Cicero* significat. Hinc *pro vili merce* interdum, & nimium *pervulgata*, dicebatur vulgo (m) *Sardi venales*: Inde ortum, quod *T. Sempronius Gracchus* altero consulatu è Sardinia domita captivorum tantum numerum adduxit, ut longa venditione res in proverbium abiret, *Sardi venales*. Hodie *Sardi* sunt crudeles, ac vino dediti: à *Turcis* capti fidem facile ejurant; sunt boni venatores, & boni nauæ.

H E K E L I I.

[b] S. *Calaris*.

[c] Hæc *Sardinia* primaria Civitas à *Geographis* nonnullis in quatuor partes dividitur. *Media*, quæ fortissimò septa est Murò, proprie *Calaris*: Ea, quæ Orientem spectat, novum Oppidum: Ea, quæ Meridionem & *Mediterraneum Mare* respicit, la *Gliapola*, seu *la Marina*: & *Quarta*, quæ ad Occasum vergit, *Stam-pax* nominatur. Suntque hæc tres Partes *Suburbia* quædam & *Appendices Urbis Caralitaneæ*, quæ vulgò *Caglier* dicitur.

B U

(a) *Caralis*. (b) *Sinus Caralitanus*. (c) *Promontorium Caralitanum*. (d) *Sulci*. (e) *Olbia*. (f) *Olbianus portus*. (g) *Hermæa insula*. (h) *Columbarium promont.* (i) *Caralis*. (k) *Oristana*. (l) *Sassaris*. (m) *Sardi venales*.

(1) in *Colle sita*, portu gaudet optimo, Arce firmissima defenditur, Commercio valet, ampla, frequens, Archiepiscopi, proregis & Academiae sedes. (2) Longitudo 170. mil. Gall. Latitudo 90. Incolæ rudes, inculti & peregrinis Malevoli. (3) a *Gallis* An. 1639. capta & spoliata, at nunc restaurata; principibus suis olim paruit ob res contra *Arragonenses* feliciter gestas claris. Archiep.

Antiquissimum jactat. *Lucifer* qui hoc titulo insigniebatur, consilio *Mediolanensi* An. 355. interfuit.

Magnitudo. Longitudo Insulæ est à Sacro promontorio, nunc Punta di Marono, five Capo Corso, ad promontorium Granianum, Capo di Manza, mill. German. XXX. Latitudo à promontorio, quod hodie Capo di Ferro, usque ad Alteriam, mill. Germ. XX. (1)

Urbes. VI. Urbes quondam claræ & Aleria & Mariana, quarum nomina ruinis jacent.

Cultores. VII. Tusci primi insulæ imperium occuparunt. Post hos Carthaginenses; mox Romani; dein Saraceni; quibus profligatis Genuenses ac Pisani, utris dominium maneret, inter se certarunt; tandem Genuensibus cessit.

Urbes hodie claræ. VIII. Urbes in ea nullæ nunc claræ; præcipua tamen loca sunt; à Adiazzo, (1) Corsibello, (2) Nebbio, v. Calvi, & Bonifacio. (3) Calvi est celeberrimus insulæ portus.

(1) Corsibello strenui, sed otiosi, inculti, in vindictam

prompti & Latrocinio dediti, unde nomen

Corsairs navibus piraticis inditum.

(2) Ut in his regionibus satis frequens,

episcopi sedes, portu commo-

modo & arce munitissima gaudens.

(3) Ceteras Corsicæ

urbes commercio superat, portu tutissimo gaudet.

BUNONIS.

i (a) Aleria, Phocensium coloniarum, ruinæ pusillum à mari remotæ conspiciuntur. Bello Punico I. eam in tota insula primam ceperunt Romani sub L. Cornelio Scipione.

* (b) Mariana quoque ruinæ à mari paululum recedentes. XXI circiter millia ab Aleria distant.

λ Ajacium vulgo Adiazzo insulæ caput à quibusdam statuitur, ad mare in ejusdem nominis sinu jacet, opidum frequens est & opulentum, ubi Genuenses mercatores negotiantur.

μ (c) Nebbio opidum est cum Comitatu. Brietius hic memorat Nebbi ruinas, ex quibus excitatum videatur S. Florentii fanum.

ν (d) Calvium opidum in mari situm undique inaccessum, nisi eâ parte, quâ habet cœnobium Franciscanorum: arx ejus egregie munita est. Opi-

dum hoc à Sarracenis & Gallis frustra oppugnatum est.

ξ (e) Bonifacii opidum in Chersoneso situm valde munitum; portum habet tutissimum: captum tamen à Sarracenis & Gallis; pace autem inter Henricum II Galliarum regem, & Philippum Hisp. facta, legitimis Dominis redditum est. In opido (f) Bastia summus insulæ gubernator domicilium habet, hodie insulæ caput habetur, urbium quæ in hac sunt insula frequentissima est. In duas distinguitur civitates, quarum una, in qua castrum & arx munita, Terra Nova dicitur; altera Terra Vecchia. Cæterum, (g) incolæ olim fuere montium habitatores, dediti latrocinis, feri, horridi, & ipsis bestiis agrestiores; eoque nulli ferè usui Romanis, si quos illi cepissent aut emissent.

(a) Aleria. (b) Mariana. (c) Nebbio. (d) Calvium. (e) Bonifacii op. (f) Bastia. (g) Incolarum mores.

Veteris et Nova
PANNONIAE
 et
ILLYRICI
 Descriptio

Io. Senex sculp.

LIBER QUARTUS.

CAP. I.

DE PANNONIA.

I.

TRANSgressis ex Italia Julias Alpes, Pannonia [a] conspicitur, solo foecunda, viris fortibus, armisque ac opibus maxime valida quondam regio. Nominis origo incerta. *Limites* ab Occasu habuit Cethium montem; is nunc, amplissimis jugis, ab Savi Dravique fontibus ad Danubium usque variis nominibus pertexitur, primum Pleytz, modo Hengstberg, mox Demberg, dein Herzberg, Schneeberg, & Kalenberg dictus; ab Septentrione Danubium amnem; ab Ortu eundem Danubium & Aureum montem, nunc Hungaris Macheck; à Meridie lineam ductam ab Aureo monte per confluentes Timaci, nunc Lim, & Drini, nunc Drina, ad fontes Unæ fluminis. Inde à Caravancas mons, & Pannonicæ, Carnicæque Alpes ad Savi usque fontes. Complectitur hodie Carniolam, Croatiam, Vindorum Marchiam, Carinthiam, Stiriam, majorem partem Austriae, dimidium Hungariae, Sclavoniam, Bosniam, partemque Serviae.

Pannonia.
Limites.

II. Divisa

HEKELII.

[a] Hoc PANNONIÆ Regnum sub HUNGARIÆ ILLUSTRATÆ nomine optimè est descriptum à Georgio Czipke, Comarino, qui Liber *Ultrajecti* A^o. 1655, in form. 12. est publicatus. Extant & Levini Hulsii HUNGARICARUM *Decades* quatuor cum dimidia Antonii Bonfinii recognitæ & auctæ per Joann. Sambucum, & editæ Hanoviae A^o. ejusd. Sec. VI. in fol. Nec ignota est *Disquisitione Historico-Politica* illa, quam Reppianis litteris in 4. form. excusam Martinus Schoedel, Posonio-Hungarus, de REGNO HUNGARIÆ Argentorati A^o. 1629, ipsis Calendar. Octobr. Matthia Berneggero, t. t. Historiar. Prof. Publ. præsidente, habuit. Sed autorem istius Libelli, qui, PANNONIÆ felicibus auspiciis Div. LEOPOLDI IMP. CÆS. AUG. debellatæ titulo est insignitus, & sine Anni (quem 1670 fuisse reor) & Loci denominatione in 4. f. evulgatus, Jo. Albertum Portnerum, à Theuren, Virum ita eruditum atque litteratum, ut castissimis ipsius MINERVÆ osculis jampridem dignissimus sit habitus, esse, cum curiosorum Politicorum cohorte ego serio statuo. Hujus REGNI Rex hodiè est JOSEPHUS Imperator, Div. LEOPOLDI I. Barbarorum Victoris, felicissimi, Filius ex asse, alter ille, ætatem si spectamus, Papyrius, cui DEUS ter-benignus felix ac prosperum Imperium, consiliarios fideleis ac prudenteis, Vicinos pacificos ac Vitam longævam ex gratiâ velit concedere. Coronæ Regiæ HUNGARICÆ Custodes sunt Comites Seczi & Cobary, Heroës omni laude atque honore affiendi. De admirandis hujus REGNI Aquis prodiit Georgii Weneri Liber *Colonia* A^o. 1595, in fol. & excudi curavit Francof. ad Mœn. in 12. maj. f. Mollerus *Meditationem ad Amicum de Insectis quibusdam Hungaricis prodigiis*, A^o. 1672, ex aere una cum nive in agros delapsis, qui Liber, cuilibet

Rerum curiosarum scrutatori meritò est commendandus. Interea quæ de Regno HUNGARICO fusiùs sunt dicenda, vid. *Funcii* Tom. I. Part. II. Cap. VIII. *Orb. Imper.* Erot. XXXIV. p. 559. sequ.

REISKII.

I (a) Pannonia num suis incolis Pannonibus, num regioni Pannonæ indiderint nomen, ex historia neque Græca neque Romana satis aperte hactenus constat: A Pannone, rege admodum incerto, Sambucus appellationem primam voluit arcessere, & origines regni ab anno post Noachicam eluvionem CLV, & à stirpe Semi ultima gentem suam. Sed quicquid illud est, ex amore in patriam, ac errore non levi provenit, nullis autem Scriptorum veterum testimoniis. Id constat ex Appiano, libroque hujus de bellis Illyricis, Pannoniam suis regulis aut ducibus paruisse, antequam C. Octavius Cæsar Aug. domuerat regionem, Tiberiusque in provinciæ formam redegerat: Hujus rei documenta memoratu dignissima numi adhuc ænei & argentei præbent. (b) Posthac Pannonia vel prima fuit & superior; vel secunda & inferior: Illa provinciam præsidialem atque metropolin Vindobonam habuit: Hæc provinciam consularem, & caput Sirmium (vulgo Sirmisch) partemque Saviam sive Ripariensem & Interamnam continuit. (c) Ultimò duabus Pannoniis, quæ sæpius plurali efferuntur numero, accessit Valeria, sive Ripensis; & hæc quidem vel ab urbe Illyrici Valeria, vel in honorem Valeriæ Diocletiani filiae denominata. Vid. præter Suetonium, Florum, Dionem, Tacitumque Notit. Imper. & Spanhemii ad Geog. *Introduct.* itemque Schurtzschii res Hungaricæ.

BUNONIS.

a Caravancam montem Ptolemæus supra Formionis statuit ostium; quo situ supra Histriam ac pars est Ocræ montis.

H h

B U.

(a) Pannonia (b) Duplex, (c) Triplex,

Pannonia,
Superior.
Inferior.
Pannonia
Valeria s. In-
teramnia &
Riparenfis.

II. Divisa fuit in *Superiorem* & *Inferiorem*. *Superior*, quæ & *prima Consularis*, versus Occidentem est: in qua nunc *Carniola*, *Croatia*, *Vindorum Marchia*, *Carinthia*, *Stiria*, *Austriæque* major pars. *Inferior*, quæ & *secunda Consularis*, in Orientem vergens, complectitur *Bosniam*, *Sclavoniam*, & quantum *Hungariæ* *Danubium*, *Dravum*, *Arrabonemque* amnes interjacet. At ea utriusque Pannoniæ pars, quæ inter *Dravum* *Savumque* fluvios porrecta, *Valeria*, sive *Pannonia Interamnia & Riparenfis* dicta est.

III. Sic igitur hodie *Hungaria* vix tertiam sui partem in veteri Pannonia habet; cum reliquum trans *Danubium* in *Fazygibus* *Dacisque* obtineat.

Urbes.
Segesta.
Patavium.
Amona.
Naupor-
tum.
Vindoniana.

IV. Urbium clarissimæ β *Segesta*, quæ & *Siscia*, nunc *Siseck*, in *Croatia*; γ *Petovio*, vel *Patavium*, *Pettaw*, in *Stiria*; δ *Amona*, *Unterlaubach*, Romanorum colonia; ε *Nauportum*, *Oberlaubach*, in *Carniola*; ζ *Vindoniana*, quæ & *Vindobona*, nunc *Vienna*, in *Austria*; η *Scarabantia*, nunc *Scarbing*; θ *Sirmium*, nunc *Simach* in *Hungaria*; ι *Taurunum*, vulgo *Belgrad*, & Germanis *Griechswissenburg*.

Scaraban-
tia.
Sirmium.
Taurunum.

BUNONIS. β Ad Colapis Savique confluentes est (a) *Segesta* sive *Segestica*, cum vicina insula ejusdem nominis; circa quam urbem non contemnendæ res gestæ, Augusto Imperante. (b) *Sisecum*, quod hodie est, Turcæ ceperunt anno 1493.

γ (c) *Patavium* ad *Dravum* est, olim Romanorum legionum sedes.

δ (d) *Nauportum* est ad fluvium cognominem.

ε (e) *Vienna* ad *Danubium*.

ζ (f) *Scarabantiæ* ruinae sunt apud *Zapprinum* opidum, Lazio teste; quod nova *Scarabantia* dici potest.

η (g) *Sirmium* fuit ad *Racuntium* flumen, ubi is in *Savum* influit, multis rebus à Romanis Imperatoribus gestis clarum. *Probus* Imperator (h) *Almum* montem apud hoc opidum, & (i) *Aureum* apud *Mœsiam*, vineis consevit. Idem tandem scelere & incursum militum *Sirmii* in turre ferrata occisus est. An-

te *Probum* *Dacius* Imperator natale solum id sortitus fuerat. *Constantii* tempore *Concilium* hæc in urbe coactum fuit [a] contra *Arium*. [b]

θ (k) *Taurunum*, sive (l) *Alba Græca*, ad *Danubii* *Savique* confluentes, à *Solimanno* expugnatum est anno 1520. Quum in altera *Danubii* ripa haud longè à *Belgrado* in *Campo Maronis* *Johannes Hunniades Mahometem II*, præfligisset anno 1456. Est verò urbs illa multis turribus & duplici muro munita. Suburbia habet amplissima, Turcis, Græcis, Judæis, Hungaris & *Dalmatis* referta. Cæterum, ad *Sabariam* flumen (m) *Stridon* est, D. Hieronymi patria.

HEKELII.

[a] Circ. Ann. CHR. cccvi.

[b] Ubi, referente *Alstedio Part. I. Divisione xxxvi Thesauri Chronol. p. 341. Osius Cordubensis* verberibus est coactus ad Subscriptionem. *Phetinus* in illa Synodo quoque convictus & damnatus est.

(a) *Segesta*. (b) *Siscia*. (c) *Patavium*. (d) *Nauportum*. (e) *Vienna*. (f) *Scarabantia*. (g) *Sirmium*. (h) *Almus* m. (i) *Aureus* m. (k) *Taurunum*. (l) *Alba Græca*. (m) *Stridon* s. Hieronymi patria.

C A P. II.

De incolis Pannoniarum, & de regno Hungariæ.

I.

Pannoniæ
Cultores.

Primi, quos veterum monumenta tradunt, incoluere Pannoniam Pannonii, *Celtica gens*; quod Græci a *Peones* vocarunt. *Julius Cæsar* primus terram ingressus; post eum item alii: at *Tiberius* tandem perdomuit. Tulerunt inde Imperii Romani jugum; donec post inclinationem ejus *Gothi* invaderent, quos *Hunni* expulerunt; hos *Longobardi*; rursumque hos *Hunni*; tandem circa annum 1000, sub *Arnolpho* Imperatore, gens quædam è *Scythia* profecta, oppressis *Hunnis*, totum quod nunc *Hungariæ* dicitur regnum, occupavit, Hunno-

BUNONIS.

a *Pannonæ* hosce cum *Peonibus* quidam, Græci potissimum, confundebant olim. Perperam

verò, ut *Dion* ostendit: eni constare ea de re ideo facilius poterat, quod ipse regioni huic præfuit.

Hunnonumque reliquiis mista, nomen in eo constituit, quo etiam nunc Hungari indigitantur. At termini Hungariæ sunt, à Septentrionibus *Carpates* mons, quo à Polonia ac Russia separatur; ab Oriente est *Transilvania*, & *Valachia*; à Meridie *Dravus fluvius*; ab Occidente *Stiria*, *Austria* atque *Moravia*. I

Limites.

II. *Figura* ejus quadrata est, cujus latera quatuor mundi cardines spectant. At maxima ejus *longitudo*, a *Patissi* fontibus, vulgo *die Tieffe*, ad *Muræ*, *die Muer*, confluentem, mill. Germ. LX porrigitur, ac par ferme est *latitudo*.

Hungariæ figura & magnitudo.

III. Dividitur in *Superiorem*, quæ trans Danubium, Poloniæ ac *Transilvaniæ* contermina; & *Inferiorem*, quæ cis Danubium est. *Comitatus* in universa censentur L. At maximam regni partem hodie *Turcarum* atrox imperium miserè divexat. (1)

Hungaria Superior. Inferior.

IV. *Opida* in ea plurimum diruta, vel quæ exstant, admodum tenuia, nisi *Moraviæ* Poloniæq; propius accedunt, vulgo *die Bergstätte*. Clariora tamen sunt in *Superiori* Hungaria, β *Temeswar* (2); γ *Genadium*, vulgo *Chonad*; δ *Segedinum*;

Opida Hungariæ Superioris.

(1) Maximam Regni partem Leopoldus Cæsar a Turcis recuperavit, at bello intestino ut tyrannidem & pontificiorum persecutionem excutiat, nunc fœde vastata.

(2) Sunt qui Tomum putant ubi Ovidius poeta relegatus, alii autem aliter sentiunt. Urbs ampla, munita, & Turcis, conventu Carlovicensi, cessa.

BUNONIS.

β (a) *Temeswaria* in Comitatu *Temesiensi* est ad *Temesium* fl. unde ei nomen quæsitum, urbs natura & arte munita, arcem habet bene munitam. A Turcis, anno 1551, frustra obsessa; ac iterum anno sequenti, quo demum illa certis conditionibus Turcis [a] tradita est: sed isti contra datam fidem omne præsidium una cum tribuno [b] trucidarunt.

γ (b) *Genadium* & *Cenadium*, Hungaris *Choniad* & *Chonad*, Germanis *Gyngisch*, non longè ab eo loco, ubi *Tibiscus* *Marysum* fl. qui hodie *Moracz* dicitur, excipit, inter *Segedinum* ad Occasum 2, & *Lippam* ad ortum 8 milliariibus, Comitatu *Conadiensi* nomen dedit. De hoc ipso loco Turcæ ac *Transilvani* sæpe acriter contenderunt.

δ (c) *Segedinum* sive *Segedunum* *Jazygum* urbs, ad *Tibisci*, & *Marsii* confluentes, *Genadio* proxima. *Ortelius* urbem hanc cum *Singidonensi*, quæ in *Pannonia* apud *Sirmium* est, confundit, de qua apud *Aurel. Victor.* olim urbs frequens, postquam in *Turcarum* venit potestatem, *Solimanni* auspiciis, arx ei est imposita; A Christianis urbs illa, anno 1552, intercepta: sed à Turcis denuo recuperata est.

HEKELI.

[a] A *Stephano Losonse*, Prætoris istius loci.

[b] *Stephano Losonse* nempe, quem *Casp. Maurus* in *Chronico Hungarico* p. 94. Edit. prior. neutiquam trucidatum esse pronunciat.

REISKI.

I *Pannonia* jamdudum incursionibus extraneis infestabatur, (d) *Gallicis* atque *Germanicis* *Cimbrorum* maxime, qui ex ea *Macedoniam* ipsamque *Asiam* irruerunt: Ita *Justinus*, *Pausanias*, *Appianus*, *Livius*, commemorant. Gentes in ea potissimas, perdiligens scriptor *Strabo* Lib. VII. recensuit: Ultimum vero aut regem aut ducem *Bationem* indigenam appellavit, quem *Tiberius* multis præmiis ornatum, ut cederet facilius, *Ravennam* transtulit, *Suetonio* etiam teste. Sic *Pannonia* diu *Rom.* imperium tulit, donec sub *Constantino Imp.* gentes *Germanicæ* irruerunt; 1°. (e) *Vandali* post An. qua-

draginta hinc iterum recessuri; 2°. (f) *Gothi* longius post. A. C. 271, in his regionibus hæsi; 3°. (g) *Hunni* è *Scythia*; 4°. (h) *Longobardi* sub rege *Audonio* post A. C. 540. 5°. *Hunni* à *Gothis* antea exclusi sed rursus *Albomi* auspicio reversi; 6°. (i) His iterum ejectis *Ungari* seu *Ugri* ab ultima *Scythia* effusi, quos *Agarenos* communiter vocant, nomine per octo priora secula ignoto. Hæc gens *Scythica* *Hungariæ* nomen imposuit, & toti *Germaniæ* bella creavit ferme perpetua, donec ab *Henrico Aucupe*, *Othonibus*, cæterisque *Imp.* ad obsequium & tributum annum redigeretur: Id *Scriptores Germanici* affirmant, *Hungarici* negant, & pacem pensione annua redemptam ajunt. (k) *Hungaria* vero hodierna partem *Pannoniæ antiquæ* minimam complectitur, *Danubioque* in *superiorem* & *inferiorem*, sed *judiciis* & *præfecturis* in *LXXIV Comitatus* *Germ. Hungaricæ* *Gespanschaften* dividitur: Sed *Comitatus Zepusienis* maximâ sui parte (*Zirferland*) ad *Polonos* ex A. 1422, sub *Uladislao* rege transiit. *Bellis* etiam per duo secula tractis pars regni magna, & urbes hujus munitæ pleræque ad *Turcos* pervenerant: Sed tota nunc *Hungaria* bello postremo per annos undecim recuperata, & urbes munitissimæ *Turcis* ereptæ, regi *Josepho* hujusq; patri *Augustissimo Leopoldo* iterum subditæ fuerunt: Unico tamen *Belgrado* excepto, quod in nostratum aliquandiu manibus fuit, itemque *Temeswaria*, quam *Turci* hodieque tenent. Regnum *Hungaricum* ex electio hæreditarium factum *Ordinibus suffragantibus*, *Josepho Austriaco* non solum obtigit, A. 1687; sed manet quoque, rumpantur ut *ilia Turcis*. Ergo numisma affabre factum idque argenteum *Leopoldo Aug. Cæsari* rectissime dedicabatur, utpote *Restitutori Hungariæ* ob *Budam* receptam A. M. DC LXXXVI. Vid. *Bonfinius Petrus de Rhewa* & *Joh. Ferd. Behann.* in *Notit. Hungar.* itemque *Dreschleri Chronicon Saracenicum-Turcicum* nostris cum notis & appendice singulari, unde discetur breviter, quid singulis cum *urbibus* & præterito quoquo & præsentis bello gestum fuerit.

H h 2

B U

(a) Temeswar. (b) Genadium. (c) Segedinum. (d) Galli Cimbrique Pannon. (e) Vandali. (f) Gothi. (g) Hunni. (h) Longobardi. (i) Ungari seu Ugri. (k) Hungaria triplex.

(1) A Casareis, An. 1686, recuperata, Turcis sub mœnibus profulgatis.

(2) A Casareis, An. 1692, expugnata.

(3) A Casareis, An. 1685, capta & An. 1703, a principe Ragotski Hungarorum rebellium Duce.

(4) A Casareis, An. 1685, recuperata, & An. 1704, ab Hungaris rebellibus expugnata.

(5) A Turcis An. 1682 capta, & a Casareis, An. 1695, recuperata.

(6) Civitas olim libera, a Casareis An. 1670, capta, a rebellibus An. 1682, & a Casareis de-

nuo An. 1685, recuperata.

(7) A Tekerleio An. 1678 expugnata & a Casareis An. 1685 recuperata.

(8) A Rebellibus capta An. 1681, a Casareis An. 1685, & iterum a Rebellibus An. 1686.

(9) Argenti fodinis clara.

(10) Optime munita, Archiepiscopi Strigoniensis sedes. Ibi,

An. 1414. 14 Judæi Infantem Christianum nefarie jugularunt, cujus sanguinem avidè biberunt, ob hoc scelus nefandum capti, se singulis Annis sanguinem Christiani Deo offerre facti sunt, & merito igne pœnas luere. Tyrna solam regni Academicam nunc habet. (11) Arce munitissima gaudet. Lotharingius Rebelles ibi clade ingenti, An. 1683, affecit & obsidionem solvit, Turcis Viennam interca obsidentibus: urbs more Italico exstructa, & commercio celebris & frequens.

num (1); e Varadinum, (2) vulgo Wardeyen; ζ Solneck (3); η Agria (4), cum arce Erla; duoque firmissima munimenta, θ Zatmar & ι Tockey (5). At in Montanis, die Bergstätte; κ Cassovia, (6) Kaffaw, caput Superioris Hungariæ; λ Eperies (7); μ Leutsch (8); ν Neusol; ξ Altsol; ο Kremnitz (9); π Nitria; omniumque amœnissima ρ Tyrna (10); & quæ caput regni, post amissam Budam, σ Pofonium, vulgo Pressburg; urbs ad Germanicum modum fatis culta (11)

V. In

BUNONIS.

(a) Varadinum ad annum qui hodie Sebeskeres vulgò dicitur, in finibus Transylvaniæ situm, illius & Hungariæ habetur clavis, à Turcis nuper, anno 1662, expugnatum est, ac ab iisdem hodie tenetur.

(b) Solnok sive Zolnok, ad Tibisci & Zagywæ confluentes est; Ferdinandi auspiciis arx firmissima ibi fuit excitata, sed militum perfidiâ turpiter desertâ, in Turcarum venit potestatem.

(c) Agria vulgò Erlaw Jazygum urbs supra Solnok Agrio fluv. rigatur, qui deinde in Tibiscum sese exonerat; à Turcis, anno 1552, frustra obsessa; ac demum à Mahumede, anno 1596, oppugnata, à perfidis præfidiariis prodita in Turcarum venit potestatem. Ejus expugnationem secutum est prælium inter Maximilianum Imperatorem & Mahumedem; quo Cæsariani victores Turcas in fugam conjecerunt, & 50000 millia interfecerunt; sed quum nostri ex prædæ cupiditate deseruissent ordines, turpiter refugerunt panico quodam terrore correpti.

(d) Zatmaria in finibus Transylvaniæ est ad Lapum seu Lapesium fl. anno 1562, à Turcis frustra fuit oppugnata; ac de novo hoc nostro seculo, 1661 anno, ab iisdem frustra tentata.

(e) Tockey vino generosiori nobile opidum ad Tyssæ sive Tibisci & Bodroch confluentes est; 6 milliariibus Hungaricis à Zatmaria distans. Naturâ ac arte munitum, sæpe aliâs oppugnatum, ac maxime anno 1605, annua obsidione à Transylvanis quum esset fatigatum, præfidiarij fame compulsi deditioem fecerunt.

(f) Cassovia ad Hewath seu Hornath fluviolum, 4. milliariibus Hung. ab Agria in Septemtrionem jacet: Urbs elegans & munita: à rebellibus Heiduccis Botzkayo fuit tradita anno 1604. Incolitur illa à Germanis, & Hungaris. Major civium pars Augustanam profitetur Confessionem.

(g) Eperies à Cassovia 3 milliariibus Hung. distat in Septemtrionem. Urbs frequens est & munita ad Tarozam fl. sita [c], anno 1605, in bello, quod movit Botzkayus, hujus obsidionem fortiter tulit ac repressit. Haud procul ab ista urbe duo sunt fontes lethales.

(h) Leutsch totidem ferè milliariibus abest Eperie in Occasum in monte situm. Opidani plerique sunt Germani, & Augustanæ Confessionis addicti. Senatores quanquam Hungarorum more vestiantur; gestant tamen pallia Germanorum.

(i) Neusol à Leutsch in occasum jacet ad dextram Granuæ ripam: In vicino colle arcem habet bene munitam: ipsaque urbs multis splendidis ædificiis est ornata. Sunt ibi fodinæ, ex quibus effoditur, cuprum & argentum vivum. Opidani loquantur Germanicè, Hungaricè & Venedicè.

(k) Altsol abhinc duobus milliariibus Germanicè, Hungaricè & Venedicè.

(a) Varadinum. (b) Solnok. (c) Agria. (d) Zatmar. (e) Tockey. (f) Cassovia. (g) Eperies. (h) Leutsch. (i) Neusol. (k) Altsol. (l) Kremnitz. (m) Nitria. (n) Tyrna. (o) Pofonium. (p) Schemnitzium. (q) Neuheusel.

cis in Meridiem ad sinistram ejusdem fluminis Granuæ sita, à Germanis, Hungaris, & Venedis incolitur; Acidulis celebratur: Habet fodinas auri, argenti, cupri & argenti vivi: sed hodie adeo divites non sunt, quam fuerunt olim, venæ.

(l) Kremnitz est ad Granuam fl. aurifodinis & monetaria officina nobile, in valle positum, in imminente colle habet arcem. Multi ibidem inveniuntur mûri, surdi & strumis laborantes: causam ascribunt aeri & aquæ. Est vero Kremnitium inter septem civitates montanas Hungariæ prima ac præcipua.

(m) Nitria ad Nitram fl. haud longè à Comara abest, arcem habet in rupe positam splendidam ac bene munitam; A Botzkayo tamen cum arce hac capta est: ac iterum, anno 1619, à Bethlehemo Gabore, Anno 1663, Turcis turpiter tradita: sed iisdem sequenti mox anno virtute præcipua Sulæ erepta.

(n) Tyrna à Pofonio versus Septemtrionem est, in planitie posita, à Germanis pariter & Hungaris incolitur, in bellis Turcicis & Transylvanis multum perpeffa, ac sæpe fuit occupata.

(o) Pofonium ad Danubium est, hodie regni habetur metropolis: arx ejus in præcelso montis vertice sita est, in qua regia aservantur ornamenta [d]: urbs illa à plerisque Hungariæ Inferiori ascribitur. Anno 1515 major ejus pars incendio periit; ac postea restaurata, eadem calamitate aliquoties fuit afflicta, annis 1563, 1590, & 1642. Cæterum infra Altsolium est opidum (p) Schemnitz duas habens arces, ubi Camera regia, argenti-fodinæ, Officina metallica, & haud procul thermæ Eissenbacenses. Infra Nitriam est (q) Neuheusel, Hungaris Wymar dictum, opidum munitissimum, anno 1581 ad Nitram fl. conditum. Anno 1605 à Botzkayo & Turcis obsessum & oppugnatum, in quintum mensem obsidionem fortiter tulit: tandem Humanayo iis traditum conditionibus, ut in itâ demum pace Imperatori redderetur: quod factum anno 1607. Bethlehemus Gabor hoc opidum anno 1621 cepit; ad Cæsarem tamen rediit. Anno 1663, id à Turcis expugnatum. Omnis illa Hungariæ pars, quæ Imperatori Romano subjecta est, hodie miserè vexatur. Doctoribus enim Evangelicis Augustanis pariter & Reformatis undique ejectis, Nobilitas Hungarica arma cepit, pro libertate sua, ut ajunt, tuenda: hi sunt, qui Rebelles Hungari vulgò audiunt. Interea Hungaria claudibus utrinque datis & acceptis vastatur; armisque Imperatoris isti faciunt negotium, quæ alibi erant expedienda utilius.

HEKELI.

[c] Clarebat ante aliquot paucos annos Gymnasio celebri ac inclutò, eodq; Evangelico, cujus laudatissimus Director erat D. Samuel Pomarius, Vir ad amulsum doctus, & candidis amicissimus.

[d] Corona imprimis Hungarica.

BU-

V. In inferiori sunt; τ Arrabo, vulgo *Rabe*; incolis *Tawarzin*, inde Latine Javarinum: υ Comara, vulgo *Komarno*: ο Strigonium, vulgo *Graan* (1); χ Alba regalis, (2) vulgo *Stuelweissenburg*: † Vesperinum, *Vesperin*: (3) ω Quinq; Ecclesiæ, *Fünfkirchen*: (4) & caput quondam, regiaque totius regni a *Buda*, Ger-

Inferioris Hungariæ opida.

(1) *ACæsaris An.* 1683, recuperata.

(2) *ACæsaris An.* 1688 expugnata.

(3) *ATeckeleio, An.* 1683, capta; a *Cæsaris An.* 1686 recuperata.

(4) *ADuce Lotbaringia An.* 1687 expugnata.

BUNONIS.

τ (a) *Arrabo* ad fluvii cognominis, qui vulgo *Rab*, & Danubii confluentes in loco paludoso situm. (b) *Jaurinum* quoque aliis vocatur. Hoc munitissimum regni propugnaculum [e] anno 1594 a Comite de *Hardec*, nullâ necessitate cogente, Turcis traditum est; sed anno 1598 d. 19 Martii indultriâ & felicitate *Adolphi Comitis* per strategem a *Schwartzenburg* [f] recuperatum. Ad *Leitb fl.* & *Danubii* confluentes est opidum cum castello Hungaris (c) *Owar*, Germanis *Ungarisch Altenburg* dictum, paludibus & latis fossis cinctum, Salomonis Hungariæ Regis olim scellus, & *Marcolphi* morionis domicilium. Anno 1529 a *Solimanno* fuit expugnatum: & anno 1605 ab Hungaris crematum; castello tamen conservato, & anno 1621, a *Buquoyo*, *Cæsaris* auspiciis, *Betlemianis* pulsus, recuperatum.

υ (d) *Comarinum* castellum nobile est, formæ triangularis, inter *Danubium* & *Vagum* fluvios, in angulo insulæ *Schut*, *Ferdinandi I.* auspiciis conditum; anno 1594 frustra tentatum: in Christianorum manet potestate. [g]

φ (e) *Strigonium* cum arce [b] edita ad *Danubium* est; quo è regione *Granua fl.* in *Danubium* sese exonerat, quinque milliariis infra *Comarinum* castellum; a *Solimanno* expugnatum anno 1543, quo anno *Pestum* & *Walpo* castellum & *Alba regalis* in *Solimanni* venerunt potestatem. *Strigonium* Christiani difficili oppugnatione recuperarunt anno C. 1595. Sed anno 1605, a Turcis acerrime oppugnatur, & a perfido milite prædialiario, qui ducem suum Comitem *Dampierium* captivum tenebat, cum 70 tormentis bellicis traditur Turcis. [i]

χ (f) *Alba regalis* [k] urbs magnificis ædificiis splendida, inauguratione, & sepultura regum quondam clara, in palustri planitie ad flumen, quod vulgò *Sarewitzze* dicitur, sita est. Anno 1543, in *Solimanni* venit potestatem: sed *Mercurio* & *Rufwurmio* ducibus fuit recuperata anno 1601, ac tum incendio a Turcis excitato miserè vastatur. Eodem anno ad hanc ipsam urbem Turcæ bis profligati sunt præcipua *Rufwurmii* virtute: verùm sequenti mox anno intemperantia & perfidia militum in *Turcarum* potestatem redacta est.

‡ (g) *Vesperinum* [l] a fonte perenni [m] nomen habens, olim haud mediocre erat opidum: de quo nihil præter nonnullas deformes ædes hodie reliquum est: arcem ejus in prærupto monte sitam ac satis firmam, anno 1551, Turcæ ad deditioem faciendam adegerunt; sed omne illius præsidium contra datam fidem trucidarunt. Deinde anno 1566 a *Salmensi* & *Holfensleinio* Comitibus invaditur & expugnatur. Anno 1539 a Christianis militibus turpiter deserta in *Turcarum* rediit potestatem: ex quo tempore eam modo tenent Turcæ, modo Christiani.

ω (h) *Quinque Ecclesiæ* haud longe a sinistra *Dravi* ripa absunt 16 mill. Hung. a *Danubii* confluentibus, anno 1543 a Turcis occupatæ, quippe quas opidani deseruerant. Nuper anno 1664, a copiis auxi-

liaribus atque Hungaris ductu *Hohenloii* & *Serinii* Comitum opidum istud fuit expugnatum ac direptum: arx verò frustra tentata, ipseque pons *Essecensis*, qui est in *Dravo* flumine, exustus. A *Quinque Ecclesiis* versus Occasum tribus milliariis abest nobile & natura arteque munitum opidum (i) *Sigestum*: quæ vox *Pannonica* lingua significat *insulam*: Quoniam opidum hoc inter duo positum est flumina; & paludibus undique cinctum: estque triplex, arcem habens duplicem eamque munitissimam. Expugnatum est a *Solimanno* anno 1566, *Nicolao Serinio* Comite illud defendente, qui fortiter pugnavit cum hoste in ipsa expugnatione nobilem cum vita profudit sanguinem. *Solimannus* in obsidione ista, antequam expugnaretur arx illa, morbo mortuus est in loco vicino, qui vulgo *Darchpek* vocatur, quo intestina ejus sepulta sunt.

α (k) *Buda* ad *Danubium* est infra *Strigonium*, olim regni caput & regia sedes, ac tum egregiè munita, arcem habebat ornatissimam. Ad hanc urbem thermæ sunt calidissimæ; in quibus tamen aliquod piscium genus vivere *Busbequius* & *Isthuanus* tradunt [n]. Anno 1541, a *Solimanno* capta: sicut & (l) *Pestum*, & vidua *Zebusiensis* cum filiolo in *Transylvaniam* deportata est. *Pestum* magna vi Turcis ereptum est anno 1604; sed biennio post ab istis recuperatum. [o]

HEKELII.

[e] Et *Clavis Domus Austriacæ*.

[f] Quem postea *RUDOLFUS II* Rex *Hungariæ* ac *Romanorum* Imperator, hujus Propugnaculi Prætozem declaravit.

[g] Ager ejus est planus ac omnino fertilis.

[h] In colle.

[i] Ejus loci *Archiepiscopus* inter *Hungariæ* Magnates cum *Dignitatis* autoritate, tum *Divitiarum* amplitudine primatum olim obtinebat.

[k] Ab *Albanis* conditoribus *Alba* denominata.

[l] Qs. *Weisprimium*, quod *Germanis* est *Weiszbrunn*.

[m] Atque *Albo*.

[n] *Georgius Wernerus* Lib. de admirandis *Hungariæ* *Aquis* existimat nullum *Europæ* locum esse, qui se *Budæ* comparare possit, sive *Situs* amœnitatem, sive *Soli* fecunditatem, sive aliarum quarumcunque rerum ad quolibet usus & ad splendorem ac luxum pertinentium spectemus ubertatem atque affluentiam. *M. Sebastian. Schœrierus* Tom. I. totius *Terrar. Orb. Historica Description.* p. 770. de laudatissimæ hujus Urbis Origine hunc in modum scribit: Nisi autoritate *Chronicorum* nostrorum, magnò consensu Urbem *Budam* a Rege *Buda*, *Attilæ* fratre, conditam & nominatam esse tradentium, impediret, ego, si qua alia conjectura de ejus nominis ratione facienda esset, ob insignem calidarum eo in loco celebritatem & copiam, pro eo, quod *Germanis* quondam fuerit *Bada*, unius litteræ inversione *Budam* ab *Hungaris* dictam suspicarer. Nam ea secundum *Pannoniorum* loca, antequam huc *Hunni* immigrarent, Ger-

(a) Arrabo. (b) Jaurinum. (c) Owar s. Altenburgum Hungaricum. (d) Comara. (e) Strigonium. (f) Alba regalis. (g) Vesperinum. (h) Quinque Ecclesiæ. (i) Sigestum. (k) Buda. (l) Pestum.

(1) A Te-
ckeio An.
1693 capta,
& eodem
An. Cesare-
is reddita.

(2) A Te-
ckeio An.
1683 capta,
& a Cæsa-
reis eodem
Anno post
Liberatam
obsidione
Viennam
recuperata.

Germanis Ofen : cui in adversa ripa objacet Pestum. Clara sunt munimenta, β Dotis (1), γ Pappa (2), δ Palotta. Archiepiscopatus sunt duo, Strigoniensis, & Colossensis in opido Kolotza. CAP.

Germanos, seu Tutos, tenuisse, mimimè ambiguum est.

[o] BUDAM, ubi Abda Rohaman Prætor haud inglorius ultimus fuit Turcicus, CASSOVIA, EPERIE, ST. JOBI atque NICOLAI Propugnaculis, NEUHEUSELIO, Hungaris WYMAR diæo, PALOTTA, SOLNOK, TOCKET, VACCHIA, ac multis Locis aliis ingeniosè ac probè munitis priùs occupatis, nunc expugnatione gravissimâ, A^o. nempe Sup. Sec. 86. d. 23. Aug. Styl. nov. seu d. 2. Septembr. Styl. vet. circa Horam IV pomeridianam per Cæsarianum militem ac copias S. R. Imp. esse captam ac TURCIS immanissimis ereptam, elegans testatur Epigramma illud, quod sine Autoris denominatione in Relatis Noribergensibus legimus sic impressum :

BUDANAM Bavarus Viator jam ceperat Arcem,
Post Urbis Viator Dux Lotharingus erat.

ILLE Caput cepit; Capitis tum Membra subegit
ALTER. Dic utri Gloria parta minor?

Gloria si BUDÆ fuit Arx; tibi Gloria, Boje!

Gloria si fuit Urbs, Dux Lotharinge! tua.

Cepit uterque locum, Laurus debetur utrique,

Divisam Laurum cum JOVE Cæsar habet.

Quod etiam Germanice aptissimè redditum erat hoc modò.

Es legt der Bojen-Held das Ofner-Schloß darnieder,

Da der aus Lothringen die Kraft der Stadt besiegt.

Das Haupt nahm jener ab; und der bezwang die Glieder.

Sag! Lieber! Wer dabey den besten Ruhm erkriegt?

Ist Ofens Macht sein Schloß? so hat der Bair gewonnen.

Die Stadt? So bleibt die Ehr dem tapffern Hertzog hold.

So ist von beeden dann der Ort und Priesz erronnen;

Doch ist der Sieg getheilt in GOTT und Leopold.

Quod verò inclutis ac curiosis NORIBERGENSIBUS Erfurto est transmissum, id hujus tenoris ac formæ est :

Sanguine prob! uda Saraceno milite nuda,
Cæsar ovat BUDA: Sic Pax redit undique juda:

Quâ venâ, ut ut crudâ,
Triumfante de Mahometigenis JUDA,
non Machabeo quidem, sed Austriaco

LEOPOLDO

Pio, Felici, semper-Augusto,
extortâ tandem HERCVLI clavâ,
communi Christianorum gaudio

ipso læti Nuncii die

Vtò Idûs VIIbris Annò M. DC. LXXXVI.
applaudere voluit,

debut

D. G. C. P. A. H.

Ex qua linea ultima verè est concludendum, Autorem hujus posterioris Carminis sine omni dubio esse Doctorem Georgium Christophorum Petri ab Harten-

(a) Dotis. (b) Pappa. (c) Palotta. (d) Colotza. (e) Mohatz. (f) Hungariæ cæli solique natura, quibus

(g) Hungarorum mores.

f. s. Virum melioris Litteraturæ studiosissimum. Indicant enim id Litteræ initiales celeberrimi hujus Viri Nominis, cujus quoque sup. honorifica mentio est facta. Annum autem, quò omnia hæc felicissimè atque gloriosissimè sunt facta, Litteris Numeros notantibus in his verbis; Leopoldvs Cæsar VICIT Vastatas BVDas, Copiis BOLARICIS ac ALIIS assistentibus, ego exprimere volui. De Catalogo Librorum eorum, qui in ultimâ BUDARUM expugnatione in præantiqua Bibliotheca Regia præter omnium spem atque opinionem sunt reperti, ad incomparabilem Heroa, VIIVM LUDOVICUM a SEKENDORF, Mæcenatem meum optimum, elegantissimam EPISTOLAM J. d. 26. Jun. A. 1688. in 8. f. Jenæ dedit JULIUS PFLUGK, Eques Saxonicus, eamque cujuslibet Eruditi ac Litterati oculis dignissimam.

BUNONIS.

β (a) Dotis, Hungaris Thata quatuor milliariibus cum dimidio Jaurino abest, in palude exstructum castrum vetus. Ad hoc præci reges viridaria sua constituerant.

γ (b) Pappa à Jaurino versus meridiem 6 milliariibus Hung. sita, egregie munita, arcem habet firmiorem; multa perpeffa est à Turcis; quibus tamen erepta anno 1597, ductu Maximiliani Archiducis Austriæ. Deinde anno 1600 Galli & Wallones, quæ in præsidio erant, ob dilatum stipendium, opidum hoc cum arce Turcis scelerate vendiderunt: sed cum magna nostrorum ipsiusque Comitum Schwartzenburgii clade demum recuperatur. Qui ex fuga retrahebantur rebelles, variis cruciatibus confecti atque martati sunt.

δ (c) Palotta castrum Vesperino duobus milliariibus abest.

ε (d) Colotza ad sinistram Danubii ripam, medio ferè loco est inter ipsius Dravique confluentes & Budam; in Turcarum est potestate. (e) Mohatzium opidulum nobilitavit Hungarorum clades & Ludovici Regis interitus anno 1526. Opidum istud haud longè abest à Danubii & Dravi confluentibus. (f) Aer Hungariæ impurius est; quare exteri hic facile morbum contrahunt Hungaricum; nisi castra sæpe mutant. Sordes, quæ ex indigenarum existunt corporibus, aeris putredinem satis arguunt. Aquæ ferè omnes insuaves sunt præter Danubii fluentes [p]. Vinum Pilsense [q] in Comitatu cognomine, ubi Buda jacet, in pretio est [r]. Ferarum tanta in Hungaria est multitudo, ut, nisi ruricolis concessa esset venatio, certam perniciem istæ inferrent agris. Fertilitatem soli vel inde colligere licet, quod licet bellis Turcis ferro flammaque fuerit devastata, intra quinquennium ita tamen respiravit, ut hic nihil cesset; quasi perpetuo fuisset in otio. (g) Hungari bellicosi sunt & feroces; sed fluxæ fidei: ut cæteris nationibus, sic pertinaciter infensi Germanis, quibuscum nunquam conveniunt. Otium tam viri, quam fœminæ sectantur, laboremque fugiunt. Intemperantius genio indulgent. Inter nobiles matrimonia contrahuntur, dum adhuc in cunis vagiunt, quæ postea solvere grande nefas habetur. Multi per Hungariam sunt Judæi,

quibus proditoribus & speculatoribus utuntur Mahumedani.

HEKELII.

[p] Celebrantur quoque Aquæ calidæ, non longè ab Arce Comariensi, vulgò Pestenienses dictæ, quæ adversus diuturnos ac penè insperatos morbos creduntur efficacissimæ.

[q] Quod ob aquas calidas & sulphureas gravem odorem habeat, ac subito inebriet.

[r] Aliàs Hungaria Vinâ mittit varia pro locorum diversitate, eaque præstantissima & saluberrima, quorum nonnulla sunt adeò generosa, ut Cretico haud cedant.

C A P. III.

De Sclavonia & Bosnia.

I.

Sclavonia equidem nomine vulgo, confusis Pannoniæ Illyricique limitibus, accipitur quidquid terrarum ab Dravo amne ad Adriaticum mare protenditur. At proprie Sclavonia dicitur ea regio, quæ Dravum Savumque amnes interjacet, ab Occasu Stiria, ab Ortù Danubio clausa. Longitudo ejus est ab oppido Koprانيتz ad Dravi confluentem mill. Germ. L. Latitudo a Dravo ad Savum.

Sclavoniæ limites & magnitudo.

XII. I

II. Ad inferiorem Savi partem ultra Danubium protensi incolunt Rasci populi, German. die Ratzen. At totam hanc regionem aliquando Pannonii, mox Gothi tenuerunt: novissimi Sclavi, sive ii Sclavonii, qui ad hanc nostram ætatem manent. Hi quondam regnum in ea constituentes, postea Hungaris vectigales facti sunt. Nunc major pars Turcico Imperio paret.

Rasci. Pannonii. Gothi. Sclavi.

III. Opida notiora sunt, α Posëga (1), β Gradiskia, γ Zagrabia, & δ Koprانيتz, validissimum contra Turcarum incursiones munimentum.

Opida.

IV. ε Bosniæ regnum inter Unam, Savum atque Drinum amnes Bebiosque montes situm: nomen accepit a Bosna flumine. Longitudo ejus inter duo flumina, Unam

Bosniæ regnum. Ejus fines.

REISKII.

(a) Sclavonia nomen regnumque novum Sclavis debuit aut Sclavinis, genti Venedorum copiosissimæ, quæ à Tanai & Volgo usque ad mare Hadriaticum terras amplissimas insedit, & regna Bulgariæ, Croatia, Sclavoniæ, Bosniæ multa ex A. C. 540 nova constituit, Romano Imperio dempta. Origo nominis à Sclava, i. e. gloria seu fama insigni petitur, si Cromerum audias, qui primam à Procopio Sclavorum mentionem factam annotat. (b) Ergo Sclavonia duplex habebitur, una orientalis per Daciam, Illyrium, Poloniam, Russiamque producta; & altera occidentalis, per Bohemiam, ipsamque nostram Germaniam protensa: Illa Regem Ostrivoy (c) primum admisisse fertur, ac Serimirem, hujus nepotem, Dalmatiæ post-hac Regem, cujus fratres, Lechus atque Russus, Bohemiam, Poloniam, Russiamque subegerint. (d) Sic Bosnia ortum Bolnis debuit vel Pasinakis, quos Græci nominant scriptores: Hæc Slavica gens antiquis sedibus effusa duplicem reliquit Bosniam; unam superiorem duci subditam, cujus sedes in urbe Orzega, quam ex corrupto Germanico vocabulo Hertzog denominaverant; Alteramque inferiorem Illyrico regi

subjectam. Vid. Levenclav. Pandect. XXV. & Schurfleisch. in rebus Sclavi. Utrumque istud quod exposuimus, regnum, quia cum finitimis duobus, A. C. 1080, accessit Hungarico, hoc insignia augmenta cepit titulosque plures, quibus Hungarici reges adhuc gaudent.

(1) A Casareis An. 1687 recuperata.

BUNONIS.

α (e) Posëga Comitatus caput ad fluviolum Orib jacet, haud longè à Savi sinistra ripa.

β (f) Gradiskia [a] ad Unæ & Savi confluentes hodie à Turcis tenetur.

γ (g) Zagabria in sinistra Savi ripa est, è regione insulæ Segelticæ: à Turcis tentata capi non potuit. Habet Academiam.

δ (h) Koprانيتz arcem habet munitissimam.

ε (i) Bosniam sive Bosenam [b] Savus à Sclavonia determinat; Una fluvius à Croatia, Drinus à Servia, & Bebi montes ab Illyrico sejungunt.

HEKELII.

[a] Aliàs Gratiana dicta.

[b] S. Bosnam, quam Oresius Dardaniam nuncupavit.

B U

(a) Sclavonia. (b) Duplex. (c) Ezechus. (d) Bosnia duplex. (e) Posëga. (f) Gradiskia. (g) Zagabria. (h) Koprانيتz. (i) Bosniæ fines.

Magnitudo. Unam & Drinum, porrigitur milliar. German. XL. Latitudo vero inter Bosnae fonteis ac confluentem mill. German. xv.

Cultores
Bosniae.

V. Hæc quoque olim *Pannonia* pars fuit: Postmodum *Gothi* occuparunt; quibus egressis, *Slavoni* obsederunt; *Hungaris* deinde principatus titulo stipendiaria facta. At quum *Turca* potiretur, Præfectus, quem ille constituerat, regio titulo ac Diademate sumpto, principatum in *regni formam* redegit; quod *Hungari* recuperatum haud diu tenuerunt, quin *Turca* repeteret.

Opida.

VI. Caput regni erat ζ *Faitza*: nunc Metropolis est n *Warbosanin*.

BUNONIS.

ζ *Faitza*, vulgo *Faycz* [c] in monte posita arcem habet munitissimam [d], quo loco Plena fl. Verinam fl. recipit.

n *Varbosania* est ad fl. *Miliatza*, quondam provinciae caput, nunc adeo defecit, ut careat moenibus. (a) In *Slavonia* aer purus, ac solum mire fertile est; quoniam fluviis undique rigatur; unde inter ipsa bella frumento, & pecore abundat. (b) *Slavoni* hominibus suis *Turcarum* ferè similes sunt, omnes bellicosi, id unum orant Deum, ut armati moriantur & in bello. Rerum novarum cupidi ad seditio-

nes sunt faciles. Excursionibus *Turcas* vexant regiones. Pax enim non censetur violata, nisi educantur & adhibeantur tormenta bellica. (c) *Bosnia* asperior est; pascuis tamen abundat. Pelles & lanam *Ragusinis* & *Venetis* abunde suppeditat; habetque argenti ac auri fodinas divites. (d) Feroces sunt *Bosni*, latrocinia sectantes, alii tamen *Christianam* religionem etiam sub iugo *Turcico* impensè colunt.

HEKELII.

[c] Et *Covadza*.

[d] Et inaccessibilem.

(a) *Slavoniae* fertilitas. (b) *Slavoniorum* mores. (c) *Bosni* soli natura. (d) *Bosniorum* mores.

C A P. IV.

De Illyrico.

I.

Illyrici si-
nes.

Magnitudo.

AB *Arfia* fluvio, *Italiae* termino, versus Orientem, a *Illyricum* est, *Græcis* *Illyris*: regio aprica atque amoena, solum fertile, ac vitiferum; nisi quod ubi *Pannoniis* proximum, asperum ac durum. Terminatur ab Occasu *Arfia* flumine, ac linea ab *Arfia* fontibus ad *Colapis* ortus ducta; à *Septemtrione* perpetuis montium jugis, quibus *Illyrii* a *Pannoniis* discernuntur, ad fontes usque *Unæ*, atque inde linea ducta ad *Timaci*, nunc *Lim*, & *Drini* confluentes: ab Oriente est ipse *Timacus*, *Scodrus* mons, & *Drilo* fluvius, quo a *Macedonia* submovetur: a Meridie *Adriacus* sinus. Longitudo ejus patet ab *Arfina* ad *Dri- lonem* mill. Germ, XC. Latitudo maxima est juxta *Naronem* fluvium a fontibus ejus ad ostium mill. XX. I

II. Di-

BUNONIS.

n *Illyricum* sive *Illyris* etiam *Illyrias* & *Illyria* scriptoribus dicitur.

REISKII.

I (a) *Illyricum*, Gr. Ἰλλυρίς Ἰλλυρία, si *Appianum* audias, à *Celta* duce *Illyrico* nomen adepta, genti, *Celticæ* huc digressæ illud imposuit. Sin *Rabbinos* & *Josephum* *Gorionidem* consulas, ex una posteritate *Chanaan* *Illyrici* *Slavoni* omnes proveniunt. Utraque tamen hæc originatio aut incerta aut fabulosa erit, *Bocharto* iudice: Incertior longe fabulisque propior extat, quam *Stephanus*, *Apollodorus*, *Eustachius* in *Dionys.* ab *Illyrio* *Cadmi* filio arcessunt. *Phœnices* equidem aut *Cadmeos* ora *Illyrici* extrema sese continuisse, *Herodotus*, *Scylax*, *Athenæus*, *Dionysius*

testantur. Nomen *Illyrii* tamen *Punicum* non est, neque in moribus *Illyriorum* aut lingua quidquam reperias, quod *Phœnicium* ortum præ se ferat, aut *Punicas* origines redoleat, sic recte inquit *Bochartus* Lib. I. Chan. c. 23. (b) *Illyricum* autem duplex à *Spanheimio* Introduct. Geog. constituitur: Unum specialius aut strictius littoralem *Syracæ* regionem continuit exclusa *Macedonia*; Sed altero generalius aut latius dicto *Macedoniam* & vicinas provincias septendecim A. C. 337, comprehensas, in *Breviario* suo *Rufus Festus* commemorat: Ut inde *Illyricum* aliud Orientale, aliud Occidentale emergere possit. De antiquis urbibus *Strabonem*. Lib. VII. *Ptolemæum* Lib. II. *Pomponium Melam* Lib. II. c. 3, *Bochartum* etiam quasdam à *Pœnis* conditas & appellatas numerat.

B U.

(a) *Illyricum*. (b) *Duplex*.

II. Divisa fuit olim in duas potissimum partes sive regiones; quarum una ab Arsia ad Titium amnem, qui nunc est *Cherca*, β *Liburnia* dicitur; inde altera ad Drilonem usque fluvium, sive *Lissum* opidum, quod nunc vulgò dicitur *Alessia*, γ *Dalmatia*.

III. *Liburnia* populorum clarissimi fuerunt α *Japydes*. Opida per oram, ϵ *Flanona*, nunc *Fianona*; ζ *Tarsatica*, *Tersatz*; η *Senia*, *Zegna*; θ *Lopfica*, *Lopur*; ι *Ortopula*, *Starigard*; κ *Argyruntum*, *Pescha*; λ *Ænona*, *Nona*; μ *Jadera*, *Zara Vechia*; ν *Scordona* nomen retinet.

IV. *Dalmatiæ* populi etiam fuere varii. Opida in litore ξ *Sicum*, nunc *Sebenico*; $\omicron$ *Tragurium*, nunc *Traw*; π *Salona* prope *Spalatum*; ρ *Narona*, *Narenta*; σ *Onæum*, *Sabioncello*; τ *Epidaurus*, *Ragusi Vecchia*; υ *Rizinum*, *Risine*; ϕ *Budua*, *Budoa*; χ *Olchinium*, ante *Colchinium* dictum, nunc *Dalcigno*;

Fines *Liburnia* & *Dalmatiæ*.

Lissus seu *Alessia* op.

Japydum opida.

Flanona. *Tarsatica*.

Senia. *Lopfica*.

Ortopula. *Dalmatiæ* opida.

B U N O N I S.

β *Liburnia* [a] *Histriæ* contermina est;

γ Et *Dalmatia* *Macedoniæ*.

δ (a) *Japydes* sive *Japodes*, quorum opidum *Japyx* dictum est; *Servio* teste.

ϵ (b) *Flanona* sive *Flavona*; opidani sunt *Flanates*. Ab ea nomen habet *sinus Flanaticus* *Stephano*, *Polanicus* *Melæ* ab urbe *Pola*, & *Liburnicus* *Orosio*; hodie ob frequentia naufragia *Carnivorus* dicitur, vulgò *Quarnero* seu *Karnero*. *Flanonæ* ad Meridiem vicina est (c) *Albona*, *Placii* [b] patria; olim *Aulona* seu *Alvona*.

ζ (d) *Tarsatica* sive *Tarsaticum*, inter *Flavonam* & *Seniam* ad *Liburniæ* litus est ad *Oeneum* fl.

η (e) *Senia*, Germanis *Zeng* dicta, ad oram maritimam in saxo præcipiti sita, munitissima est.

θ (f) *Lopfica* haud procul à *Senia* in eodem jacet litore. Opidani *Lopfi* dicuntur *Plinio*.

ι (g) *Ortopula* sive *Ortopola* inter *Seniam* & *Vegiam* sita erat, ejus vestigia ad *Tedanum* fl. conspiciuntur.

κ (h) *Argyruntum* ad idem litus, *Petro Luccaro* *Ragusæ Obrovaxo* dicitur: at *Moletio* est *Novigrad*.

λ (i) *Ænona* sive *Enona* urbs episcopalis inter *Seniam* & *Jaderam* est ad oram maris.

μ (k) *Jadera* urbs archiepiscopalis, præ reliquis clara, adversus finitimos *Turcas* probe munita est: opidani *Hirtio* dicuntur *Fadertini*.

ν (l) *Scardona* [c] urbs ampla est, è regione *Sici*. A *Ptolemæo* collocatur è regione *Jaderæ*, forte ex una insula factæ sunt duæ; quarum una vulgò *Scarda* dicitur, altera *Molconfiglio*.

ξ (m) *Sicum* in finibus *Liburniæ* est ad mare [d]; quo *Claudius* misit *Veteranos*, teste *Plinio*.

$\omicron$ (n) *Tragurium* hodie urbs exigua in scopulo [e] sita, & *Buæ* insulæ seu *Cicovo* ponte juncta: quam *Veneti* una cum *Epidauo* & *Chio*, anno C. 1169, occuparunt.

π (o) *Salona*, *Salonæ* sive *Salo* [f] inter *Tragurium* ad Occasum & *Almissam* ad Ortum; in inscriptionibus veteribus *Colonia Martia Julia Salona* dicitur. *Diocletiani* ibi fuit *Palatium* nobile. *Niger* ait hanc urbem periisse. Habuit *Salona* cives pugnaces, cujus rei specimen non *fœminæ* minus, quàm *virri*, illustre dederunt bello *Civili Cæsariano*. *Octavium* enim obsidentem, miro astu ac dolo territum fugere compulerunt, nocturnâ irruptione castra ejus

aggressi. Eandem Urbem *Asinius Pollio* aliquot annorum intervallo postea cepit, & filium, qui circa id tempus ipsi natus erat, ab eâ *Salonium* appellavit. Hic est *Salonius*, qui natus statim risisse fertur. [g].

ρ (p) *Narona* ad *Naronem* fluvium, qui *Melæ Naræ* dicitur, à litore ferme 20 millia passuum recedit: quondam urbs clara & *Dalmatiæ* conventus: unde *Varrone* teste, 89 civitates jura petiere; ac *Plinii* ætate populi duodecim: sed à *Venetis*, anno C. 987, subacta pristina dignitate excidit. Tantarum erat opum, ut *Venetici* sinus dominium sibi arrogaret *Sophiano* vero *Capo Cumano*.

σ (q) *Oneum* sive *Oeneum* inter *Eperium* & *Epidaurum* ad *Artatum* fl. in *Penestia* regione, hodie *Sabionello* aut *Ciderisso*.

τ (r) *Epidaurus* sive *Epidaurum* urbs *Dalmatiæ* maritima est [h]: Alia vero urbs fuit *Epidaurus* ad *Argiæ* oram in *Peloponneso*, *Æsculapii* patria. Prope hanc *Dalmaticam* jam olim à *Gothis* excisam condita scribitur (s) *Ragusa*, quæ hodie in litore illo celebris est.

υ (t) *Rizinum*, sive *Rhison* & *Rhizinum* ad sinum *Rhizonicum* est, in quem *Rhiso* fl. labitur. *Volaterranus* putat esse id opidum, quod hodie *Cataro* vocatur; quoniam sinus *Rhizonicus* hodie *le Golpbe de Cataro* dicitur.

ϕ (u) *Budua*, *Butua* seu *Bulva* inter *Ascrivium* & *Olchinium* ad ejusdem maris oram est: ditionis *Venetæ* istis in locis ultima, à *Turcis* incendio vastata, nunc utcunque reparata.

χ (x) *Olchinium*, *Olcinium* sive *Ulcinium* est in eodem litore *Butuæ* vicinum.

H E K E L I I.

[a] Quam à *Liberno* quodam *Attico* sic dictam tradit *Stephanus*.

[b] *Synergistæ* istius famosissimi.

[c] *Villanovanus* ex *Blondo* colligit, *Scardonam* hodie *Molconfiglio* vocari, & *Jaderæ* Civitati imminere.

[d] *Adriaticum* sub *Venetorum* Imperio.

[e] Insulæ *Tragurii*, cujus marmor commendatur.

[f] Gallicè *Salon de Crau*.

[g] Qui risus omnino infelicitatis omen Parentibus, quod infans iste perparum ex *Servii* mente vixerit, dicitur fuisse.

[h] *Pausaniæ* & *Straboni*, quod sit portuosa, *Limira* cognominata.

(a) *Japydes*. (b) *Flanona*. (c) *Albona*. (d) *Tarsatica*. (e) *Senia*. (f) *Lopfica*, (g) *Ortopula*. (h) *Argyruntum*. (i) *Ænona*. (k) *Jadera*. (l) *Scardona*. (m) *Sicum*. (n) *Tragurium*. (o) *Salona*. (p) *Narona*. (q) *Onæum*. (r) *Epidaurus*, (s) *Ragusa*. (t) *Rizinum*, (u) *Budua*. (x) *Olchinium*.

cigno; † Liffus, *Alessia*. Intus ω Scodra, *Scutari*; α Dalminium sive Delminium, *Delminio*, unde *Delmatia* sive *Dalmatia* nomen.

BUNONIS.

† (a) *Liffus*, *Liffum* seu *Eliffus*, ad Drilonis fl. ostium, hodie *Aleso* vulgò dicitur.

ω (b) *Scodra* Turcis *Scanderia*, id est, *Alexandria* dicitur, olim urbs nobilis, ad Labeatis lacum est, qui hodie *lago di Scutari*.

α (c) *Dalminium* inter Drinum fl. & Ardiun montem erat; olim magna urbs, quam, dum Marcus incendit, gentem quasi capite amputato truncasse Florus auctor est; hodie *Denna*, *Damna*, melius *Delminio* vocatur.

(a) Liffus. (b) Scodra. (c) Dalminium.

CAP. V.

De incolis Illyrici, & nova ejus descriptione.

I.

Illyrici cultores.

Illyriorum gens fera fuit, atrox, & latrociniis piraticâque infamis. Edomita à Romanis ea pars quæ *Liburnia* dicitur, anno ab urbe condita lxxxv, annis decem ante secundum bellum Punicum; *Dalmatia* sub Augusto Imperatore. Stetit inde sub urbis Romæ imperio, donec Gothi eam vastarent. Post hos *Sclavonii*, à Mœoti palude profecti, occuparunt. In quos deinde *Hungari* imperium habuere: ac novissimè *Turca*, oppressis Hungaris, interiora sibi vendicarunt; *Venetis* in hunc usque diem maritimam oram obtinentibus, exceptis duabus civitatibus, *Scardona*, quæ Turcici juris, & *Ragusa*, quæ sui juris. ^I

Dalmatia.
Comitatus Jadera.
Segna.
Nona.
Zara.
Sebenicum.
Ragusa.

II. Regio ipsa, quæ olim in duas partes, *Liburniam* ac *Dalmatiam*, divisa, nunc uno nomine *Dalmatia* appellatur, eademque pars *Sclavonia*. At quæ quondam α *Liburnia*, ea nunc *Comitatus Fadera*, vulgò *Contado di Zara*, nuncupatur. In hoc urbes nunc claræ; β *Segna*, γ *Nona*, δ *Zara*: hæc haud exigui momenti; nec ultimi splendoris civitas. ε *Sebenicum* satis amœna urbs, at parum culta, ob vexationes vicinorum *Turcarum*, qui *Scardonam* tenent (1). ζ *Ragusa*, haud magna urbs cum arce, sui quidem juris est, at stipendium pendit.

(1) Regimine Aristocratico gaudet. Dux illorum singulis mensibus eligitur, & magistratus alii per semestrem. Nobiles non audent alias pernoctare inconsulto fenatu: ad solis ortum & occasum, aperiuntur & clauduntur portæ & viatores noctu in Cubiculis referantur. Urbs hæc Terræ motu, An. 1667, pene deleta, nunc restaurata, ampla, nitida, ædificiis magnificis ornata, & optime munita.

BUNONIS.

α *Liburnia* illa antiqua [a] hodie in duas dividitur partes, quarum una (a) *Morlacha*, altera (b) *Banadego* vulgò dicitur.

β In hæc sunt (c) *Fadera*, nunc *Zara*,

γ Et (d) *Nona*.

δ *Zara* Comitatus caput, quem *Veneti* ab *Hungarorum* Rege emerunt anno 1409. Urbs illa hodie *Dalmatiae* habetur metropolis; undique mari cincta ponte jungitur continenti; ac arce munitissimâ defenditur. Ab ista urbe haud procul abest locus dictus *Zara Vecchia*, ubi antiquæ *Faderæ* rudera visuntur. *Nona* sive *Ænona* urbs natura ac arte munita; undique mari cingitur, nisi quum ficior æstas est. In illa *Senia* seu *Segna* hodie *Zeng* cum insulis adjacentibus. *Segnæ* ager a *Turcis* miserè vexatur.

ε *Sebenico* seu *Sicum* ad sinum cognominem est: ei imminet mons S. *Johannis* & arx in eo satis firma.

ζ (e) *Ragusa* prope *Epidaurum* à *Gothis* olim excisa, Turcis *Drobonika* dicitur; emporium frequens est, ex quo *Dalmatia* bello fatigata. *Opidani*, quod *Turcarum* Imperatori tributum pendunt, longe lateque merces exportant ac important. Urbs illa S. *Laurentii* arce munitur; ac si in vicino scopulo *Venetorum* *Chiroma* arx quoque conderetur, esset invicta ac inexpugnabilis.

HEKELI I.

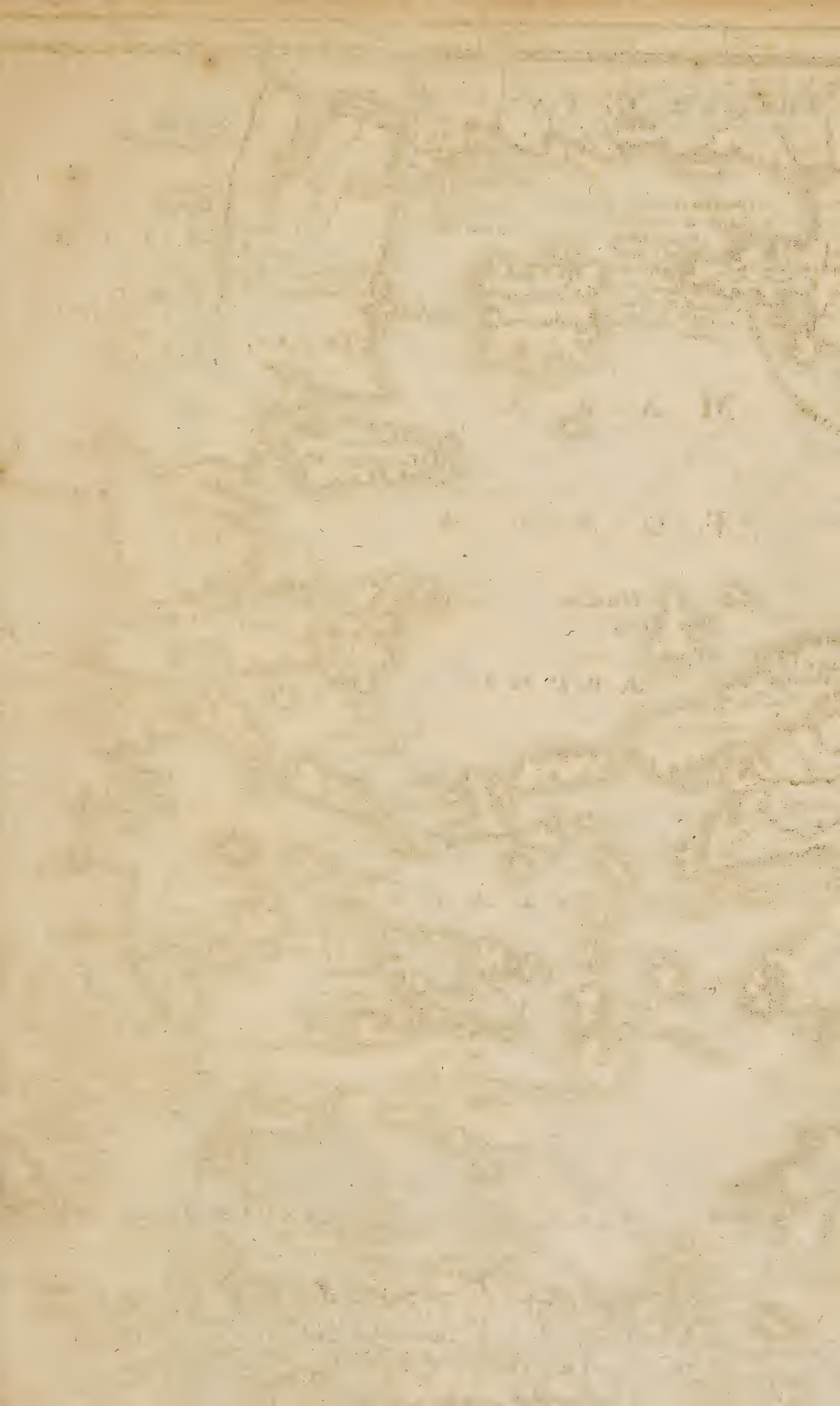
[a] Quam hodie plurimi *Croatiam* esse dicunt.

REISKII.

I *Illyrici* veteres & ipsi suis nationibus distincti, apud *Ptolemæum* & *Plinium* produntur: Inter illas *Embilæ* comparent, quibus proximi cum *Pœni* confederant, teste *Stephano*, (f) urbem *Butuen* conderunt Ⲛⲟⲩⲁ *Etua* nomine *Phœnicio* quasi tutam securamque dixerint: Primos autem incolas Ⲁⲕⲉⲗⲓⲛ *Akelin*, i. e. agrestes ex feris moribus appel-

(a) *Morlacha*. (b) *Banadego*. (c) *Jadera* seu *Zara*. (d) *Nona*. (e) *Ragusa*. (f) *Butue* urbs.

Urbs hæc Terræ motu, An. 1667, pene deleta, nunc restaurata, ampla, nitida, ædificiis magnificis ornata, & optime munita.

pendit Turcæ : Emporium alioquin, ab hoc latere maris Adriatici, Turcicis mercibus celeberrimum. *n* *Scutari* quoque, Turcicum opidum, Emporium *Scutari* est haud ignobile.

pellatos voluit Bochartus, voceque hinc apud Græcos corrupta Enchileos : Ut fluvios, montes, urbemq; alias, & vicinas Insulas à Phœnicibus denominatas nunc transeam. (a) Nec itaque Pœni auctore nostro hujus regionis incolæ omittendi fuerant, nec Galli, quos duce Bulgio huc sedem, Olympiade 124, fixisse, Polybius, Jultinus, Pausanias commemorant. Romani postea victores Illyrico Teutæque hujus reginæ bellum, A. V. C. DXXIV, primum conflagrunt ; Ultimum A. V. C. DLXXXVII, Gentio rege capto, & in triumphum penitus abducto. (b) Illyricum itaque Romanis Imp. & horum præfecto prætorio subiectum, denique Germanis & Sclavis subsuit, regni Dalmaticæ auctoribus : Postremo Hungaris, ex A. 1080, cum Zelimirus regum ultimus mortique proximus Ladislao Dalmatiam legasset. Vid. Bonfinius Dec. II. Lib. 4. (c) Hinc adhuc hodieque regibus Hungaricis pars Dalmatiæ ac urbes S. Viti Zengaque subsunt ; pars altera cum urbibus maritimis Jadera seu Zara, proxima Morlachorum regiuncula, Zebenico Spalato *Venetæ Reip.* paret ; Item Clissa mediterranea per pacem, A. 1669, cum insigni 50 milliarum territorio à Turcis concessa : *pars tertia* Turcico adhuc jugo subiecta Venetis aut incursionibus per bellum decennale proximum, aut oppugnationibus infestatur. (d) Ragusa urbs clara Resp. libera, ex motu terræ vehementissimo, quem A. 1667, sustinuit, eluctata sese in *clientelam* Cæsaris Aug. & regis Hungarici, Josepho denuò, A. 1687, dedit ex veteri, quo regibus Hungaricis tenebatur, titulo, sed nexu tributum Turcico non minus adhuc obstringitur. Vide hujus descriptionem accuratissimam in Lib. Status Turcici anonymo. Lib. I. c. 4.

BUNONIS.

n (e) *Scutari* [b], olim *Scodra*, Venetis eripuit Mahumedes Turcicus altero abhinc seculo [c]. Cæterum (f) *Spalatum*, vulgo *Spalatro*, ad idem litus est prope Salonam ; Archiepiscopatu gaudens, quem nuper nobilitavit *Marcus Antonius de Dominis*. In

Dalmatia Turcica quoque est (g) *Clissa* arx firmissima, Turcarum excursionibus nobilis. E regione istius litoris est (h) *Pharia* insula, & (i) *Corcyra nigra*, itemque *Melita* sive *Melitena*. (k) *Dalmatia* aërem habet temperatum ac purum ; unde plerique ejus incolæ longævi fiunt : solum habet admodum fertile : oves bis in anno pariunt. Piscibus ora maritima est referta : & montana loca feris ; oleis, vitibus, segete abundat. Inde mel, cera, plumbum, vellera & oleum exportantur. (l) *Dalmata* plerique sunt proceri, expediti, bellicosi. Carminibus celebrant eos, qui contra Turcas fortiter pugnando ceciderunt. Plerique profitentur literas : qui tamen montana incolunt loca, pristinam barbariem nondum videntur exuisse ; in his viri pariter ac sœminæ uno eodemque utuntur genere vestitus ; neque eo distinguuntur. (m) *Ragusini* lucro inhiantes longe lateque exercent mercaturam. Erga peregrinos sunt humani ac faciles. Singulis mensibus eligunt Ducem, quem *Rectorem* vocant, cui adsunt 100 Senatores. *S. Laurentii* castro quotidie novus imponitur gubernator. Suntque *Ragusini* fere omnium Monarcharum clientes : Turcarum Imperatori tributum pendunt, singulis annis 20 millia Sultanorum ; alii tamen 10 aut 15 millia illos solvere tradunt [d]. In Turcicis ditionibus nulla solvunt portoria. A Turcis *Ragusini* impense diliguntur ob commoda, quæ ab iis percipiunt.

HEKELI.

[b] Vel vulgò *Scuttri*.

[c] Hæc Civitas, XIIIX Milliar. à Mari quippe absens, est in arduò ac præcipiti Saxò ædificata, & Lacui ad Orientem imminet, qui centum & triginta Milliar. in ambitu patet, ac undique Montibus, præterquam ad Septentrionem, ambitur, à quâ Parte duos in se recipit Amnes. Territorium verò, quod est inter hunc *Scutari* Lacum, & Mare, vulgo vocatur *Craina*, i. e. Regio Saxis ac Montibus impedita.

[d] *Maginus* dicit, *Ragusinos Turcæ* pendere tributum singulis annis XIV millium Aureorum.

(a) Phœnices incolæ Gallique. (b) Illyricum captum. (c) Dalmatia Regibus Hungaricis, Venetæ Reipubl. Turcis subest. (d) Ragusa. (e) Scutari. (f) Spalatum. (g) Clissa. (h) Pharia. (i) Corcyra nigra & Melita insula. (k) Dalmatiæ fertilitas. (l) Dalmatarum mores. (m) Ragusinorum mores.

C A P. VI.

De Græcia, & summa ejus divisione.

I.

Illyrico conjuncta est *Græcia*, antequam Orbis imperio Romani potirentur, terrarum omnium dictis factisque celeberrima. Hinc quippe omnis literarum claritas primum effulsit : hinc frequentes coloniæ ad illustrandum totum terræ Orbem in diversas regiones exiverunt. Nunc tota à Turcis devastata, in exiguis rudibus deserta & ipsa barbarie magis barbara jacet. Dicta est terra

Græciæ fortuna.

Græcia à Rege Græco: eadem ab alio Rege Hellene, Hellas, & incolæ Hellenes. I

Græciæ nomen.

II. At nomen Græciæ diverse accipitur. Primum enim Græciæ nomine dictæ fuerunt binæ terræ, quæ postea separatim altera *Theffalia*, altera *Græcia*, sive *Hellas proprie dicta*. Dein Græciæ titulo accessit *Peloponnesus*; mox item *Epirus*, simulque *Macedonia* tota; denique *Creta* insula, & quicquid insularum Græciæ adjacet. Quin etiam in *Italiam* & *Siciliam*, ut suprà dictum est, Græcum nomen usquequaque transit, ubi *Græcia magna*: & item in *Asiam*; ubi *Græcia Asiatica*. Sed de hac in ipsa Asia; nunc Europæ primum terræ explicandæ sunt.

Græciæ fines.

Et Magnitudo.

III. Totum igitur hoc, quod sub uno Græciæ nomine computavimus, terminis includitur, ab *Ortu Ægæo mari: à Meridie Cretico: ab Occasu Jonio: à Septentrione Scardicis jugis ab Illyriis ac Mœsis separatur*, *Strymoneque amne à Thracibus*. *Longitudo* ejus est, à *Tænario Peloponnesi promontorio per Isthmum ad Strymonis fontes*, mill. German. C. *Latitudo* maxima ab *Sunio promontorio per Græciam propriè dictam & Epirum, Acroceraunium usque promontorium*, milliar. German. LXXX.

Partes Græciæ.

IV. Partes sive regiones, in quas universa Græcia potissimum dividitur, sunt istæ: *Epirus, Peloponnesus, Græcia proprie dicta, Theffalia, & Macedonia*. Quamquam *Acarνανiam* quæ sub Epiro, & *Ætoliā* quæ sub Græcia, nonnulli veterum Geographorum separatim censeant.

Græciæ in Macedoniam & Achajam divisio.

V. At Romani universam Græciam in duas provincias diviserunt; *Macedoniam*, sub qua ipsa Macedonia, Epirus & Theffalia; & *Achajam*, sub qua Græcia propriè dicta, Peloponnesus, & Insulæ circumjacentes.

C A P.

REISKII.

I (a) Origines Græcorum *alias sacra, & alias domestica historia* præbet: Sacra Japhetum Noachi filium, qui primus gentium Græcarum conditor apud Phœnices aut Ægyptios ipsis Græcis innotuit, variato paulum nomine *Λαπίης* aut mutato. Hunc Theologia fabulosa pro Neptuno substituit, veluti Janum pro Jove, Semumque pro Plutone admiserat. Ita Lactantius Eusebiusque non sine Scriptorum recentiorum suffragio. Borchartus etiam in Phaleg, Lib. I. c. 1. demonstrat, quàm nomina Græcum & Latinum Japheto congruant, si *Προσειδών* ex voce Phœnicia *פִּיִּשְׁתָּן* *Peshtan*, quæ latum significat; Neptunum ex Hebraico *נִפְתָּא* *Niphta*, i. e. dilatatione deduxeris. Quem gentes singulæ ortum à filiis Japheti & nepotibus sumserint, hoc distinctius explicari à nemine potest, cum historica monumenta deficient. Sin domesticam historiam consulamus, ea poëticis figmentis obruta examinari paulo accuratius debet, veritasque à commentis vanissimis separari. Ergo idonei auctores Diodo-

rus Siculus, Apollodorus, Conon, Pausanias, genus omne Græcum ab Hellene Deucalionis filio propagatum in tria fastigia discescunt, Æolicum puta, Doricum, Ionicum. (b) Namque Hellen, à quo *Ἑλλήνων* dicti, rex Theffaliæ tres filios procreavit, Æolum, Dorum, & Xuthum. Ab Æolo ortum Æoles nomenque, à Doro Dores, à Xutho Iones duxisse feruntur. Idque gestum, si Petavio credas, in A. Per. Jul. 3385, ante Christum 1529, & tertium ab Ægyptiaca profectio incidit. Vid. Ration. Lib. I. part. I. c. 7. Hellen igitur apud Romanos Græcus, neque hic ab alio rex fuit. Has Græcia vetus & aliquando cultissima origines præbet: Hodierna eas plane posthabet, nec tamen ipsa barbarie magis barbara jacet (sic Cluverius noster inquit) Multa enim pristini cultus documenta passim adhuc superesse videas; multa etiam ex hoc ævo non Christianæ solum religionis, sed doctrinæ usu & consuetudine cum Italis ornamenta in dies accedere. Vid. Crusius in Turco-Græcia & Christoph. Angdi de statu hod. Græc.

B U.

(a) Origines Græcorum duplices. (b) Ab Hellene, Æolo, Doro, Xutho.

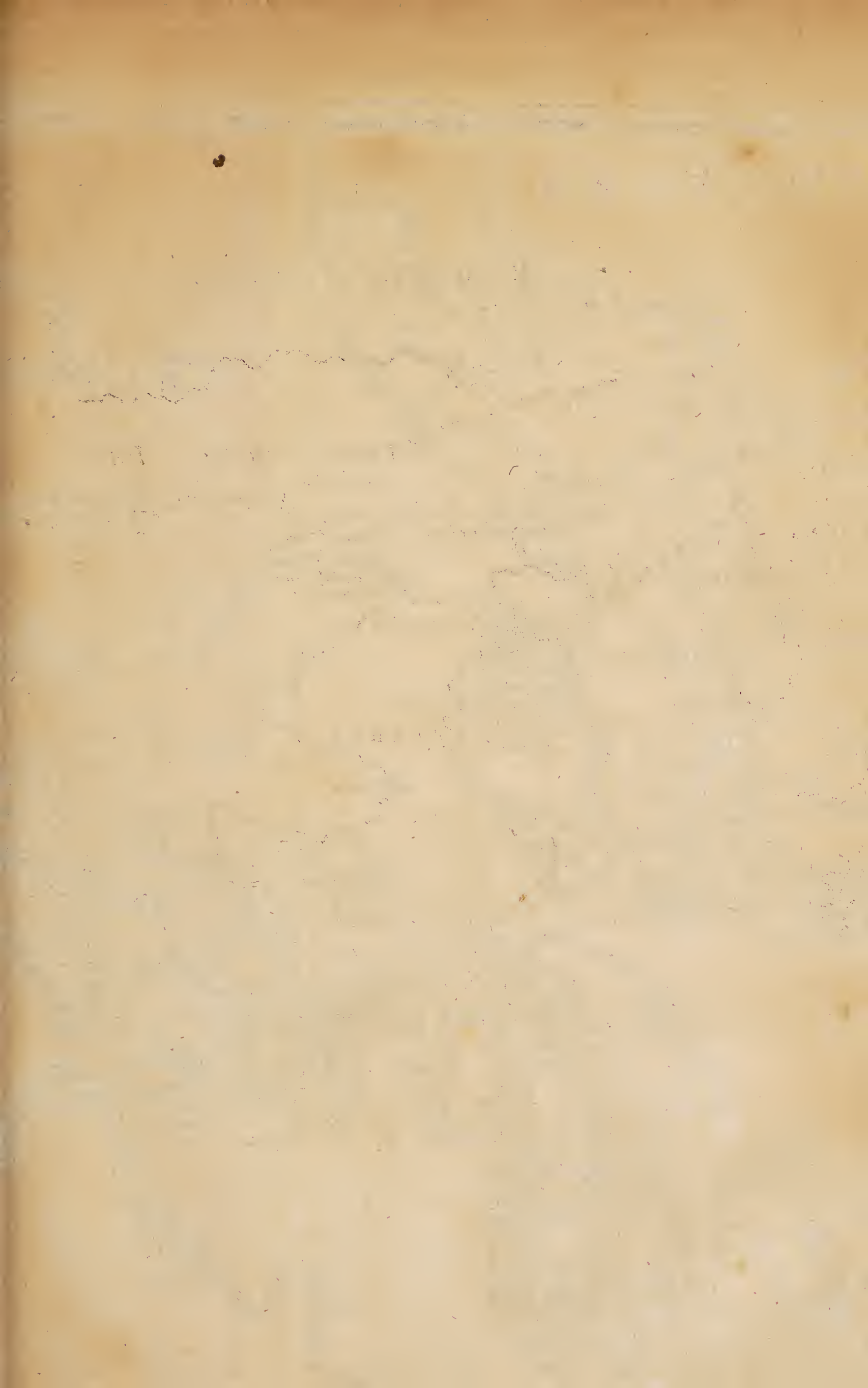

GRÆCIA
 ANTIQUA.
 Sophiani.
 H. Moll Sculp.

- a. Leucas
- b. Azytia
- c. Oenias
- d. Chersonesus
- e. Calydon
- f. Olenus
- g. Naupactus
- h. Erathia
- i. Delphi
- k. Cyrrha
- l. Pythia
- m. Bulia
- n. Argosthenia
- o. Orchomenus
- p. Chiampolis
- q. Coronis
- r. Cheronia
- s. Lebada
- t. Anthedon
- u. Salganeus
- w. Aulis
- x. Delium
- y. Dropus
- z. Chersonesus pr.

1861
1862
1863
1864

MACEDONIAE PARS

IONIUM MARE

EPIRUS
hodie
CANINA
cum
Maris Ionii Insulis
Corcyra seu Corfu
Cephalenia seu
Cefalognia &c.

39

38

37

39

38

37

45

46

47

48

49

45

46

47

48

49

C A P. VII.

De Epiro & Peloponneso. I.

I.

Epirus, quæ nunc *Canina* [a] dicitur, separatur à Macedonibus Celidno amne, & Pindo monte; ab Græcis Acheloo flumine. Populi clari fuere β. *Molossi*, quorum opidum γ *Dodone*, apud quos *Jovis Dodonæi* templum oraculo illustre; δ *Dryopes*; *Chaones*, quorum regio ε *Chaonia*; opida, ζ *Oricum*, η *Antigonia*, θ *Panormus*, ι *Elæus*; κ *Thesprotii*, quorum λ *Buthrotum*, Πυρ-

Epiri termini, Populi & opida.

BUNONIS.

α (a) *Epirum* [b] in tertio Europæ sinu ponit Plinius; & addit; *Omnis Græciæ fabulositas, sicut literarum claritas, ex hoc primum sinu effulsit.* Incipit autem *Epirus* à *Celidno* flumine; & desinit in *Acheloo* flumine, qui ab *Achaja* eam separat: *Ionium mare* ad Meridiem; *Macedoniæ* partem & *Pindum* montem ad Septentriones habens. [c]

β (b) *Molossorum* regio olim *Molossia* [d], nunc (c) *Pandosia* dicitur, ab urbe *Pandosia*. Apud *Molossos* [e], canes sunt venatici generosissimi, qui *Molossi* vocantur. Cæterum [f] sunt quoque *Molossi*, *Thessaliæ* populi.

γ (d) *Dodona* urbs à *Dodone* flumine & fonte dicta, ubi ingens silva; & præter templum *Jovis Dodonæi*, faces extinctas accendens, & accensas extinguens. (e) *Æs Dodonæum* in proverbium [g] abiit, pro valde sonoro, & homine importunæ loquacitatis, à pelvi ærea *Dodonæ* in columna sublimi, quam flagellum in manu pueri in altera columna huic proxima vento agitatum sæpius percutiebat, fiebatque tinnitus importunus. *Columbæ* quoque nigræ ex arboribus responsa ibidem dedisse consulentibus scribuntur. Oraculum tamen istud *Homero* & *Hesiodo* cognitum, suo ævo desisse testatur *Strabo*. [h]

δ (f) *Dryopum* regio hodie *Aldradina* dicitur.

ε (g) *Chaonia* nunc vulgo *Canina* ab urbe primaria, in qua præfectus moratur, incolis dicta [i], *Silva Chaonia* columbis abundabat. [k]

ζ *Oricum* in *Epiri* litore fuit, à *Colchis* conditum; quod *Cæsar* præter expectationem *Pompeji* occupavit. Inde initium erat *Epeiri*.

η Prope *Oricum* in mediterraneis fuit (h) *Antigonia*, ab *Antigono* condita, hodie *Argiro castro* dicta.

θ (i) *Panormus*, nunc *Panormo*; inter *Acroceraunia* & ostium *Acherontis* fl. portus est. [l]

ι (k) *Elæus* opidum, hodie *Docna*, à litore remotum, *Hecatompedo* finitimum est.

κ (l) *Thesprotia* sive *Thesprotis*, hodie *Vajelitia* dicta, ad oram maritimam est, contra *Corcyram* insulam.

λ (m) *Buthrotum* sive *Buthrotus* nunc *Butrinto*, ad litus maris est è regione *Corcyræ* insulæ, à qua XII millia passuum abest. Hic quod luculentas possessiones *Epiroticas* haberet *Cicero*, frequens ibi vivere solebat. Ex civili bello *Pompejano* quoque nota urbs. Ad eandem appulit *Aneas* *Virgilianus*. [n]

HEKELII.

[a] Sive *Fannina* recentioribus.

[b] Incolis *Arbonar*; *Turcis* v. *Arnantleri*.

[c] *Maginus*, *Schroterus* & alii dicunt, *EPURUM* terminari ab *Ortu Acheloo* Fluv. à Meridie *Adriatico Mari*; ab Occidente *pulsari Mari Jonio* usque ad *Celydnum Amnem*; à Septentrione vero *Macedoniam* habere.

[d] A *Molosso*, *Pyrrbi* & *Andromaches* Filio sic nominata.

[e] Quorum Regnum principem à diluviò *Rhæthontem* (Ὁ ἄκατακλυσμὸν φάειν τὰ βασιλεῖσαι πρῶτον) tenuisse *Plutarchus* scribit in *Pyrrhò* p. 383, num. B. Tom. I. Oper.

[f] *Athenæo* & *Victorino Grammatico*.

[g] Teste *Erasmo* *Chil.* I. Cent. I. *Adag.* VII, & ex eò *Manutius* in *Adag.* p. 29.

[h] *Lib.* VII. *Geograph.* p. 600.

[i] Unde a. hæc Regio dicatur, tradit *Virgilius* *Lib.* III. *Æn.* v. 334.

[k] Quarum mentionem fecit idem *Virgilius* *Ecl.* IX. v. 13. Dicit & *Glandem Chaoniam* *Lib.* III. *Æneid.* v. 333. Portum *Chaonium*, *ibid.* v. 291, seq.

[l] Vid. *Strabo* *Lib.* VII. *Geogr.* p. 593.

[m] Sicuti apparet ex ipso *Virgilio* *Lib.* III. *Æn.* v. 292.

REISKII.

ι *Epirus*, Gr. ἠπειρος, aut generaliter omnem terram continentem, aut specialiter hanc regionem Romanis ex bello *Pyrrhi* primo cognitam significat: Hæc vero & ipsa duplex habetur: altera vetus, altera nova; *Epirum* veterem vocamus *Pyrrhis* *Æacidisque* subditam, & octo gentes præcipuas complectam. (n) *Epirus* nova quondam *Illyris* Græciæ dicta, neque trans fluvium *Acheloum* procurrens, post hæc *Albania* & hæc quidem ab excelsis montibus appellata, quos galli veteres huc delati alpes sua lingua nominaverant. Ita *Jacobus Palmerius* Græciæ antiq. *Lib.* I. c. 14. docet, additque caput *Epidamnum* esse, vel *Dyrrachium*, *Italis* *Durazzo*.

(o) *Peloponnesus* *Pelopidas*, quibus & nomen debuit, reges, è sanguine *Pelopis* (p) ortos per diu *Mycænis* tulit, ut duo Græcorum genera, *Doricum* & *Æolicum*, quæ huc per colonias concesserant, *Doricum*, *Æolicum*que quieto imperio gauderent. Sin *Bochartum* audies, primo singulas, ex nepotibus *Japheti* & horum uno quidem ἠλισά (q) *Elisab*

huc

(a) Epiri fines. (b) Molossi. (c) Pandosia. (d) Dodona. (e) Æs Dodonæum. (f) Dryopes. (g) Chaonia. (h) Antigonia. (i) Panormus. (k) Elæus. (l) Thesprotia. (m) Butrotum. (n) Epirus nova vetusque. (o) Peloponnesus. (p) A Pelope. (q) Ab Elisah.

Pyrrhi regia ; μ *Cassiopei*, quorum ν *Cassiope* ; regio ξ *Almene*, opidum $\circ$ *Nicopolis* ; π *Amphilochi*, opidum ρ *Argos*, cognomine *Amphilochicum* ; σ *Acarnanes*, regio *Acarnania*, opidum τ *Ambracia*, *Æacidarum* regia : unde *Ambracius* finus, quo nihil in Epiro nobilius : υ *Actium*, ϕ *Leucas*, χ *Stratos*.

Peloponnesi
fines.

II. *Peloponnesus* à $\downarrow$ *Pelope* Rege dicta, quæ nunc *Morea*, haud ulli terrarum quondam nobilitate postferenda, quasi *peninsula* inter duo maria *Ægæum* & *Ionium* extenditur ; ω ob sinus & promontoria, queis ut fibris litora ejus incisa sunt, simul quod tenui tramite in latus effunditur, *platani folio* simillima.

III. Par-

huc in hanc terram penetrasse credideris. Bellum vero quod exarsit, Peloponnesiacum inter cuncta Græciæ regna & republ. Athenienses maxime ac Peloponnesios quam atrociter efferbuerit, quamque componi non potuerit nisi Athenis funditus excisis, Xenophon, Plutarchus, Pausanias alique memorant. Hodie *Morea* ex mororum, quas profert uberrimas, multitudine vocatur, & Turcis, Italis, Græcis, Judæis, etiam habitatur. Quondam vero resp. Veneta ibi rerum potita, imperium hoc bello præsentente Turcico vetus denuo sibi vendicavit. (a) Namque, A. 1683, classe instructissima & numerosis copiis valens *Prevesam*, postea *Coronem*, profligato *Sciraskiero* Turcico, amplius utrumque *Noverimum*, A. 1685, *Modonam* & *Neapolin di Romania*, A. 1686, cepit. Tota sic domita *Peloponnesus*, totque munitissimis subactis urbibus republ. triumphum, A. 1687, solennem egit : Antea quippe jamdudum *S. Maura* Turcis erepta *Insula* in ditionem Venetorum venerat.

BUNONIS.

μ (b) *Cassiopeorum* regio *Cassiopea* intus in mediterraneis est.

ν (c) *Cassiope* nomen antiquum retinet, in montanis jacens : Alia vero ad mare hodie dicitur *Joannia*.

ξ (d) *Almene* *Thesprotiæ* vicina ad mare pertingit.

$\circ$ (e) *Nicopolis* [n] ad sinus *Ambracii*, qui vulgo *Golfo di Larta*, fauces structa erat, in litore occidentali : in opposito vero erat *Actium*. *Nicopolis* hæc ab Augusto Imperatore condita, & ab ipsius victoria, de Antonio & Cleopatra [o] partâ, ita dicta est : Plutarchus in Antonio nomen ei impositum ait à *Nicone Asino*, cui rusticus insidens Augusto ante pugnam obviam venerit. In urbe hac [p] Græcam Bibliorum versionem inventam tradunt, quam *Origenes* in Hexapla sua contulit.

π (f) *Amphilochorum* regio *Amphilochia*, intus in mediterraneis est.

ρ (g) *Argos Amphilochium* inter *Ambraciam* & *Cassiope* jacens, etiam nunc *Amfiloca* incolis dicitur.

σ (h) *Acarnanes*, mollitiæ & lascivia olim notati, cum *Ætolis* vicinis assiduas ferme exercebant rixas.

τ (i) *Ambracia* ad recessum sinus *Ambracii* à *Nicopoli* & *Actio* urbibus 25 millibus passuum distans, vulgo nunc etiam *Ambracia* [q] dicitur, olim ampla & potens : at *Macedonum* & *Romanorum* bellis deinde labefactata, & everia. [r]

υ (k) *Actium*, nunc vulgo *Figalo*, ad *Ambracii* sinus fauces in litore orientali est. *Srabori* [s] *Actium Acarnanum*, ubi *Apollinis* templum ab *Argonautis* conditum. Ad promontorium *Actium* pugna illa na-

valis inter *Octavium* & *Antonium* commissa est ; quâ *Octavius* victor Romanum deinceps Imperium solus obtinuit, & nomen *Augusti*. Promontorium istud hodie vulgo *Capo Figalo* vocatur.

ϕ (l) *Leucas* opidum vulgo ad promontorium quod vulgo *C. S. Nicolo* : contra quod (m) *Leucadia* insula, quæ hodie *Santa Maura* vulgo dicitur ; in qua aliud opidum *Leucas*. Isthmo à *Corinthiis* perfosso insula evasit, quæ erat *Chersonesus*. Sæpe tamen arenarum vi continenti reddita est : sæpe etiam indigenarum opera revulsa. Est vero insula ista continenti adeo vicina, uti eidem videatur juncta.

χ (n) *Stratos* & *Stratus* hodie *Strato* urbs Epiri maxima, & *Acarnaniæ* caput, cum staret, apud sinum *Ambracium* fuit inter *Anactorium* & *Halyzeam* ad *Acheloum* fl.

$\downarrow$ Hæc regio à *Pelope*, *Tantali* regis *Phrygiæ* filio, id nominis obtinuisse scribitur : qui victo curuli certamine *OEnomao*, *Elidis* Rege, Regno ipsius, & filix *Hippodamix* nuptiis potitus, adeoque, ut videtur, tota hac peninsula, ei nomen de suo nomine imposuit.

ω (o) *Peloponnesus* [t] undique mari cingitur, exceptâ illâ parte, quâ continenti adhæret. (p) *Isthmum* iv aut v passuum millia patere auctores testantur. Columna ibidem erat posita ab *Ionibus*, in cujus parte versus *Atticam* scriptum erat ; $\tau\omicron\delta\epsilon\epsilon\chi\iota$ Πελοπόννησος, ἀλλ' Ἰωνία : Et in altera versus *Corinthum* ; $\tau\acute{\alpha}\delta\epsilon$ εἰσι τὴν Πελοπόννησος, ἐκ Ἰωνία. Quinto quoque anno hic celebrabantur ludi in honorem *Neptuni*. *Isthmum* hunc diversis temporibus effodere conati sunt *Demetrius*, *Julius Cæsar*, *Caligula*, *Nero* : ac denique *Herodes Atticus*, privatus homo. Murus ductus à *Lechæo* ad *Cenchreas* post cæsium ad *Thermopylas* *Leonidam* ; ac postea ab *Atheniensibus*. Sex in Peninsula ista numerantur Sinus præcipui. (q) *Crissæus* sive *Corinthiacus*, hodie *Golfo di Lepanto* : *Saronicus*, à portu *Saronico* ad *Isthmum* ita dictus, qui & *Salaminus* à *Salamine* insula, hodie *Golfo di Engia* ; *Argolicus*, nunc *Golfo di Napoli* ; *Laconicus* vulgo *Italis Golfo di Colocina* ; *Messeniacus*, nunc vulgo *Golfo di Coron* ; & *Cyparissus*, qui vulgo nunc *Golfo di Larcadia*.

HEKELII.

[n] Olim quippe egregia Urbs, & Incolarum multitudine abundans.

[o] *Ægypti* Reginâ.

[p] Quam *Prevesa* hodie mappæ nuncupant.

[q] Et apud *Ptolemæum* *Larta*.

[r] Prius dicta est *Eponia* & *Paralia*.

[s] Lib. x. Geogr. p. 17. Tom. II.

[t] *S. Peloponnesus*, olim *Apia* & *Pelasgia* appeallata.

B U

- (a) Nunc ab Venetis subacta. (b) *Cassiopei*. (c) *Cassiope*. (d) *Almene*. (e) *Nicopolis*. (f) *Amphilochia* (g) *Argos Amphilochium*. (h) *Acarnanes*. (i) *Ambracia*. (k) *Actium*. (l) *Leucas*. (m) *Leucadia*. (n) *Insula Stratos*. (o) *Peloponnesus*, ejusque sinus. (p) *Isthmus*. (q) *Sinus Corinthiacus*.

VETERIS CORINTHI SCHEMATA PHAIA

- A Forum
- B Porticus Aurea
- C Cerere fons
- D Veneris statua
- E Minervae sedes
- F Dianae Ephesia Imago
- G Liberi patris sign
- H Iovis simulacrum
- I Porticus Iovis
- K Iovis simulacrum

III. Partes seu regiones in ipsa, *Achaja proprie dicta, Elis, Messenia, Arcadia, Laconica, & Argolis sive Argia.*

IV. Urbium clarissimæ; in *a Achaja, β Corinthus* in ipso Isthmo, olim clara Corinthus-
opi-

BUNONIS.

a Ita (*a*) *Achaja* ista præter *Corinthiam*, etiam continet *Sicyoniam* [*u*], ad sinum usq; *Saronicum* pertingens.

β (*b*) *Corinthus* vulgò *Corintho*, & *Coranto* [*x*], *Turcis Gereme*, olim *Epbyra* [*y*] dicta, sexagenis ab utroque litore stadiis è summa arce, quæ *Acrocorinthus* vocabatur, sita, Peloponnesi claustra continet. Fuit olim *Achajæ* caput, Græciæ decus; inter duo maria *Ionium* & *Ægæum* quasi spectaculo exposita, proximamque ab *Athenis* & *Sparta* auctoritatem in Græcia obtinuit, mercimoniis locupletata, maritimis copiis potens, contra *Corcyræos* & *Athenienses* navali prælio contendit; bellum Peloponnesiacum auspicata. *Dionysius* Siciliæ tyrannus regno pulsus hic exsulavit, ludumque aperiens pueros literas docuit. *Corinthus* quoque *scortis* exitit nobilis: hic quoque *Lais* illa, cui ingens pretium poscenti *Demosthenes* inquit; *Tanti pœnitere non emo.* Hinc quoque natum est proverbium; *Non omnibus licet adire Corinthum* [*z*]. Adeo meretricibus favebant *Corinthii*, ut eas non solum honore afficerent; sed etiam publicis precibus Venerem orarent, ut meretrices augeter ac servaret, teste *Athenæo*. *A. L. Mummius* excisa est non satis ob justam causam: Romani enim veriti, ne loci opportunitas eos aliquando ad bellum faciendum adhortaretur, *Corinthum* incenderunt [*a*]. Ex incendio urbis, quum plurimæ statuæ & simulacra ærea, aurea & argentea confluisent, *Corinthiacum æs* conflatum traditur; quum tamen æs illud *Corinthiacum* jam ante urbem hanc destructam fuerit in pretio: artificio igitur *Corinthiacum* singulari fuerit ita paratum. Eam urbem tamen restituit *Julius Cæsar*, uti & *Carthaginem*, colonosque eò milites veteranos misit. Deinceps celebrata est *Corinthus*: in eaque *Paulus Apostolus* xviii menses commoratus est: & duas ad *Ecclesiam Corinthiorum* scripsit epistolas, quæ Dei beneficio in *Sacro Codice* hætenus supersunt. Cæterum urbs illa cum reliqua Græcia hodie sub *Turcarum* est dominatu. Porrò in Occasum ad sinum (*c*) *Crissæum* sive *Corinthiacum* portus & navale *Corinthiorum* erat (*d*) *Lechæum*, duobus muris, tanquam brachiis urbi junctum. In hunc portum naves ex *Italia* & *Sicilia* commodissime appellebant, indeque solvebant. (*e*) *Cenchrea* alter portus erat, vicum sibi junctum habens. Is Ortum spectabat, & naves ex *Asia* venientes recipiebat, eodemque dimittebat, in omnem Orientem per (*f*) *Saronicum mare*. *Paulus Apostolus* hic caput rasit, ex gentis suæ religione. Ibidem erat & (*g*) *Schœnus*, ubi per *Isthmi* angustias naves traduci machinis solebant. In eadem *Achaja* proprie dicta, præter *Corinthum*, erat nobilis & vetusta urbs (*h*) *Sicyon*; in qua regni propemodum ab hominum memoria antiquissimi sedes fuisse scribitur. Urbem ipsam [*b*] *Abrahami* temporibus conditam narrat historia. Tyrannis ferè paruit; at moderatis, neque suis commodis nimium deditis. In iis fuit (*i*) *Aratus*, quem plerique, ut civium suorum amantissimum prædicant. *Sicyon* verò ante à *Mecone* [*c*], & prius etiam *Ægialus* [*d*] dicta, in colle natura munito xix aut xx stadiis à mari condita fuit [*e*].

Pingendi, fingendique, aliarumque id genus artium studiosi fuere *Sicyonii* & *Corinthii*. Agrum utriusque populi (*k*) *Nemea fl.* dirimebat. Romanis studuerunt in bello *Achaico* *Sicyonii*; & inde maximam agri *Corinthii* partem obtinuerunt. *Calceis* usos fuisse delicatioribus, quam viros graves deceat, notum est ex vulgato proverbio, quo *calcei Sicyonii*, pro re parum virilis animi indice, usurpantur. Hinc de *Lysia* oratione *Socrates*; *si mihi*, inquit, *Sicyonios attulisses calceos, non uterer, quamvis essent habiles, & apti ad pedem, quia non essent viriles.* De *Verris* crudelitate & improbitate in magistratum *Sicyonium* legatur oratio *Cic. Verrina* vi. n. 44: Postremo quum variis antè affecti cladibus essent *Sicyonii*, ipsam urbem terræ motus ad solitudinem & vastitatem redegit. Eadem, aut certe non dissimilis calamitas (*l*) *Helicen* perdidit, & (*m*) *Buram* *Achaicas* urbes, terræ motu aut fluctibus maris absorptas. (*n*) *Patræ* quoque *Achajæ* urbs maritima non obscura fuit apud *Rhium* promontorium, post *Actiacam* victoriam *Romanorum* colonia. Hic *Cicero* libertum suum *Tironem* ægrotum reliquerat [*f*]. *Patræ* quoque nobilitatæ sunt *D. Andreae Apostoli* martyrio. Ultra *Patras* in eodem litore versus Occidentem fuerunt (*o*) *Olenus* & (*p*) *Dyme* opida: & hanc ita dictam *Strabo* existimat, quod ultima sit in hoc Peloponnesi litore occidentali. E regione hujus litoris sita est (*q*) *Cephalenia insula*. Cæterum potentes fuere *Achæi*, & fœdere conjuncti, quasi in unum corpus coaluere, ita ut per viginti annos scribâ, & duobus prætoribus communiter, unoque senatu uterentur. Postea unum tantum prætorem habuerunt. Magnas igitur & illustres per Græciam res gessere, multæque civitates societatem cum iis & fœdus junxerunt. Tanta verò *Achæorum* fuit auctoritas, ut *Thebani*, post *Leuclricam* pugnam, arbitros eos elegerint controversiarum, quæ inter civitates erant: & *Italici* quoque homines, post seditionem cum *Pythagoræis*, pleraque jura ab iis acceperint. *Achæorum* hoc corpus à temporibus *Pyrrhi*, ejusque in *Italiam* expeditione, ad *Philopœmenem* usque viguit. Quo tempore à *Romanis* callide, *Achæis* invitis & frementibus, id demum solutum est.

H E K E L I I.

[*u*] Ut *Sophianus*.

[*x*] *S. Corintho*, ut *Moletius* tradit.

[*y*] *S. Epbyre*.

[*z*] *S. ut Strabo* Lib. xii *Geogr.* p. 201, Tom. II. loquitur: *Non omnis hominis est Corinthum navigare.*

[*a*] Excrevit enim ope opportunitatis hujus Situs in tantam potentiam, ut ne *Romanæ* quidem Urbi cederet, eratq; factus illius tantus, ut *Incolæ P. R.* Legatos injuriosius appellare, & sordibus quoq; pertundere non dubitarint.

[*b*] *Sophiano* & *Recentiorib. Basilica* nominata.

[*c*] Et *Telchinia*.

[*d*] *S. Ægiala*, & *Ionis*.

[*e*] Ager ejus metallicis olim officinis & copioso *Oleorum* proventu inprimis erat nobilitata.

[*f*] Hanc Urbem vocat *Strabo* insignem Lib. viii. *Geogr.* p. 706.

B U.

(a) Achaja. (b) Corinthus. (c) Sinus Corinthiacus sive Crissæus. (d) Lechæum navale Corinth. (e) Cenchrea. (f) Saronicus sinus sive mare. (g) Schœnus. (h) Sicyon (i) Aratus Sicyonius. (k) Nemea fl. (l) Helice. (m) Bura. (n) Patræ. (o) Olenus. (p) Dyme. (q) Cephalenia ins.

Olympia.
Cyllene.
Messene.
Pylus.

opibus, post clade notior; cujus potentiam Romani cum vererentur, funditus everterunt. In γ *Elide* & *Olympia*, certamine Gymnico maxime nobilis; e *Cyllene*, quod Mercurium ibi natum arbitrabantur, insignis; unde *Mercurius Cyllenius*. ζ In *Messenia*, η *Messene*, θ *Pylus*, unde Nestor ille Pylius,

B U N O N I S.

γ Achajæ in occiduo Peloponnesi litore proxima est (a) *Elis*, sive *Elea* & *Cauconia* dicta, inter illam, Arcadiam & Messeniam sita. Ejus urbs primaria [g] idem nomen habebat, eaque ex aliquot pagis coaluerat. (b) *Peneus* fl. per mediam fluebat urbem, Persarum metu muris cinctam. Postea tamen sine muris ex juramento Ætolorum tuta erat; nemini enim nisi inermi regionem aut urbem illam licebat ingredi. Ad hanc usque *Elin* ex Sicyone, per mille & CC stadia *Philonides* Alexandri cursor novem die horis contendit: indeque tertiâ noctis horâ rediit sapius. Patria fuit (c) *Phædonis* Philosophi Platonis amicissimi. Inde byssus proveniebat Judaicâ præstantior: equis etiam abundabat Elis.

δ (d) *Olympia*, quæ [i] & (e) *Pisa* dicta, ad *Alpheum* fluvium, decem millia passuum ab ejus ostio recedebat. Sesquimilliaro ab urbe templum erat Jovis Olympii [k], pretiosissimis donariis locupletissimum. Quo in numero eminebat Jovis statua aurea, Cypseli munus [l]. Eiusdem item Jovis simulacrum eburneum, summa arte à Phidia elaboratum. Cujus ea magnitudo erat sedentis, ut surgere, si vitam acciperet, non posset, quamvis altum ac magnificum templum id foret, ni capite percurrere tectum vellet. Hic quoque erat mira porticus, quæ septies eandem reddebat vocem, eaque de causa $\epsilon\pi\tau\alpha\phi\alpha\nu\omicron\rho\upsilon\varsigma$ eam appellabant. Hic celebrati sunt ludi isti quinquennales, ad quos universa Græcia confluebat per Olympiades. [m]

ϵ *Mela* à (f) *Cyllene* urbe Mercurium *Cyllenium* appellatum tradit; quem tamen alii à (g) *Cyllene* Arcadiæ monte maximo, in quo fingitur genitus, ita cognominatum volunt. At urbs *Cyllene*, hodie *Chiaranza* dicta, in ora Peloponnesi occidua est apud promontorium Araxum. Elidis urbis erat navale, & commodus portus è Sicilia solventibus. Huc quoque à Plinio [n] collocatur *Cyllene* sinus, & promontorium *Chelonates*: (h) *Aulon* item, & (i) *Leprion* opida: & urbs spatiosa admodum (k) *Cyparissa*, cum sinu (l) *Cyparissio*.

ζ In occidentali Peloponnesi litore sequitur (m) *Messenia*, quæ tamen in meridiem quoque magnâ sui parte se extendit.

η (n) *Messene* urbs, regionis caput, eidem & populo nomen dedit. [o] Gravissima & diuturna Messeniis intercesserunt cum Lacedæmoniis vicinis bella: in quibus enituit virtus prorsus heroica, & humana major, *Aristomenis Messenii*, qui deinde inter heroas cultus est. In bellis istis mentio quoque fit (o) *Ithomes*: quod nomen est montis, ad quem urbs ejusdem nominis. Hanc urbem Lacedæmonii anno belli istius vigesimo tandem in deditioem accepere, ac solo æquarunt. Post Leuctricam pugnam ab Epaminonda & Thebanis restaurata est. Verùm Messenii cum devicti, aliquoties à Lacedæmoniis defecissent, ab iisdem in servitutem redacti sunt, pejusque servis habitati. Unde proverbium natum est; *Messena servilior*, in eos, qui alieno vivunt arbitrio [p].

Cæterum eadem prope Messenes ratio erat, quæ Corinthi. Utrique enim mons imminerebat: illi quidem *Ithome*; huic verò *Acrocorinthus*; quæ loca ad tenendam Peloponnesum maxime oportuna erant, ut cornua adprehendendum taurum. Itaque Demetrius Phalereus Philippum Demetrii filium non inconcinne monuisse traditur, ut bovem utroque cornu præhenderet, si eum tenere vellet: has nempe urbes duas, & vicinos montes significans; taurum vero Peloponnesum.

H E K E L I I.

[g] Eaque non procul ab *Olympia*.

[b] Sicuti apparet ex *Virgilio* Lib. I. *Georg.* v. 59.

[i] Olim Stephano teste.

[k] S. *Olympici*.

[l] Quæ fortè ad ornatum Ludorum potissimum erat posita. Hunc morem enim Romanos imprimis observasse, ex *Emundi Figrellii* elegantissimo de *Statuis Illustr. Romanor.* Lib. c. v. discendum est.

[m] Hi *Ludi* autem instituebantur in honorem *Jovis* ab *Hercule*, qui *Augea*, *Elidis* Rege, superatò, repurgatòque ejus stabulò in Campis *Olympiæ* vicinis juxta *Alpheum* Fluvium sacrum Certamen instituit, quod quinto quoque anno, vel sicuti ex Interprete *Lycophronis* apparet, quinquagesimo Mense celebraretur, idque eò consiliò ut in illò certamine *Græcia* Juventus sese pentathlo, sive quinquertio exerceret, *cestibus* scilicet, *Cursu*, *Saltu*, *Disco* & *Palestra*, iisque veluti meditationibus vero certamini præluderet. Huic certamini quintò die finis imponebatur, & Victor, qui *Olympionices* vocabatur, *Oleastro*, vel, uti *Aristoteli* placet, *Olea* coronabatur. Conf. *Caroli Paschalii* Lib. vi. de *Coronis* c. xvi. p. 391. & Lib. vii. c. v. p. 469. ubi de More *Græcorum* in dandis *Coronis vicibus* multa sunt legenda.

[n] Lib. iv. H. N. Cap. v. p. 51.

[o] *Castaldo* hodie dicitur *Mattagia*, aliis *Mosenigo* & *Nisin*: scribitur quoque frequenter per simplex s.

[p] Vid. *Erasmi*. Chil. II. Cent. ix. *Adag.* xx. p. 488. col. a.

B U N O N I S.

θ (p) *Pylus* hæc Messeniorum erat sub monte *Ægialeo*, à *Pylo* *Triphyliæ* CCC stadiis distans, cæteris, quæ erant, *Pyliis* præstantior, & antiquior: unde proverbium [q]: *Est Pylus ante Pylum*. *Neleus Nestoris* pater tres tenuit *Pylos*, ut *Pindari* habet *Scholiales*. Hæc *Messenia* à *Neleo* condita putatur: unde & *Neleia* dicitur. *Nestor* autem *Pylius* cognominatus vel à *Triphyliaca*; vel à tribus istis, quæ eum sibi ascripserunt. Hanc Messeniorum *Pylum* dirutam ante, Athenienses in bello Peloponnesiaco instaurarunt, & tenuerunt annos xv magno cum suæ civitatis bono, Lacedæmoniorum incommodo gravissimo. (q) *Sphacteria* etiam, quæ & *Sphagia* dicitur, vicinam huic littori insulam occuparunt, in eaque trecentos Lacedæmonios obsessos fame & ferro absumferunt, aut in deditioem acceperunt; qua clade nobilitata insula est. Ita enim comparatum est,

(a) Elis. (b) Peneus fl. (c) Phædonis patria Elis. (d) Olympia. (e) Pisa. (f) Cyllene. (g) Cyllene sinus & Chelonates prom. (h) Aulon. (i) Leprion. (k) Cyparissa. (l) Sinus Cyparissius. (m) Messenia. (n) Messene urbs. (o) Ithome mons & urbs. (p) Pylus. (q) Sphacteria ins. quæ & Sphagia.

us, i Corone. In κ Arcadia, λ Tegea, Stymphalus, μ Mantinea, & ν Megalopolis, Polybii patria. ξ In Laconica, ο Lacedæmon, totius Græciæ quondam potentissima,

Corone.
Tegea.
Stymphalus.
Mantinea.
Megalopolis.

ut, quæ antè loca obscura fuerunt, & ignota, ex aliquo hominum casu & fortunæ momento, famâ celebrentur.

(a) Corone hodie Coron, sub Thematia monte, Thebanorum colonia; ubi Jupiter & Apollo omnium morborum Averrunci colebantur, in Messeniæ ora maritima est: unde vicinus sinus nomen traxit; qui idem ab universa hac regione (b) Messeniacus dicitur, in quem influit Pamisus fluvius, qui idem Pamissus & Panyssus aliis scribitur; hodie vulgo Pirnaza [r] dicitur; eorum maximus qui intra Isthmum sunt. Sinus ille hodie Golfo di Coron vulgò nuncupatur. Porro in eodem Messeniæ litore est (c) Methone urbs, hodie Modon, Mutune & Moitune, clarissima nunc & præfecti sedes. Una earum septem urbium est, quas Agamemnon per legatos Achilli promittebat. Menelaus enim Spartæ Rex hanc quoque tum possidebat regionem. Bello Actiaco Antoniano Agrippa, primo navium appulsu, hac potitus est urbe, & Bocchum Maurusiorum Regem Antonii partes sequutum, hic captum, interfecit [f]. In eadem ora erat (d) Asine, unde (e) sinus Asinæus; (f) Helos item, & promontorium (g) Acritas: (h) Tomæus mons, qui à cultro tonforio [t], cujus similitudinem habere dicitur, nomen traxisse videtur; (i) Coryphasium promontorium [u]. Plura prætereà memorantur hæc opida (k) Cardamyla, (l) Pheræ, (m) Thuria, (n) Gerenia; unde Nestor Gerenius Homero & Poëtis, ut à Pylo Pylius dicitur.

κ (o) Arcadiam Peloponnesi regionem mediterraneam Peloponnesiacæ gentes undique cingunt. Montosa est, montiumque Arcadiæ maximus Cyllene, Mercurii incunabulis celebris.

λ (p) Tegea seu Tegæa, è novem pagis composita, habitata est fortibus & bellicosis viris: itaque & Lacedæmonios quandoque armis vicerunt; & in eas, quas in ipsos paraverant, catenas aliquando Lacedæmonios compegere, & cum vicinis Pheneatis, eadem lege & fortunâ, bellum diuturnum composuerunt, quâ cum Albanis Romani, interventu nempe singularis certaminis trigeminorum ab utraque civitate. Hic ossa Orestis gigantis inventa sunt, Solino teste, Olympiade 58. Tégeæ quoque vixit Aristarchus Poëtæ Euripidis synchronos; qui tragædias scripsit 70, vixitque annos 80 [x]. (q) Stymphalus urbs est ad Stymphali montis radices, Tegeæ proxima. In vita Iphicratis ejus fit mentio [y]. Vetus illa perit; ex nova Hadrianus Imperator aquas Corinthum deduxit: Stymphalus mons Herculeo labore notus est. Est & Stymphalus lacus, qui, ex eodem monte profluens, mutato nomine deinde Erasinus dicitur. [z]

μ (r) Mantinea, ex quinque pagis quali conflata, Megalopoli proxima, nobilitata est Epaminondæ Thebani alterâ de Lacedæmoniiis partâ victoriâ, qui gravissimè in pugna vulneratus æquissimo deinde animo expiravit. Cæterum Mantinenses urbem hanc in gratiam Antigoni Macedonis Antigoniâ appellârant: quod nomen longè post sustulit, & pristinum revocavit Hadrianus Imperator Rom.

ν (s) Megalopolis Arcadiæ urbs primaria; Epaminondæ consilio condita, quo tempore in Lacedæmonios ad Leuctra vicerat. Muro cincta urbs ab initio non videtur.

ξ (t) Laconica in meridionali Peloponnesi litore attingit Messeniam; quæ tamen & orientalem ejus bonam magnamque partem complexa est; hodie Zaconia sive Sacania dicitur [a]. Lacones in rebus agendis lunam observabant, nec prælium, nisi in plenilunio, ex Lycurgi instituto inibant.

H E K E L I I.

[q] Ap. Erasmus Chil. II. Cent. VIII. Ad. xlv. col. a. & Manutium in Adag. p. 704, col. a.

[r] Atque Straboni Amathus.

[f] Incolæ à vicinis dicti sunt Aposphendoneti, i. e. fundarum telis pulsi. Est & Methone Urbs Thraciæ & littoralis Peloponnesi.

[t] Sutoriô.

[u] Hoc Niger Geographus Cabo Funchi nuncupat. Est & Coryphasium Parva Laconum Regio, Pylo propinqua.

[x] Est etiam Tegea in Creta à Taltbybia, Stephano referente, condita.

[y] Ab hac Urbe Minerva dicta est Stymphalia, quòd Templum in ea habuit.

[z] Ab hoc Lacu Stymphalidæ Aves appellatæ sunt, quæ tantæ magnitudinis fuisse dicuntur, ut Solis radios obumbrarent, omnemque Arcadiam devastarent, donec ab Hercule ænei crepitaculi sonitu pellerentur.

[a] Olim dicta est Hecatompolis, à numero n. p. centum Civitatum, quarum omnium Caput fuit Lacedæmon, alio nomine Sparta, & ob severam Disciplinam rigida appellata.

B U N O N I O.

ο (u) Lacedæmon urbs sine mœnibus ad Eurotam fl. fortitudinis, patientiæ, & continentiæ laude nobilis; ad has enim maximè virtutes Lycurgus legillator institutis & legibus suis eos formârat [b]. Apud eosdem tamen furtum non modo permillum, sed & commendatum fuit. Ad (x) Eurotam fluvium exercere se Lacones soliti sunt decursu, & id genus laboribus. In sinum Laconicum se effundebat Eurotas, ad quem in litore erat (y) Gyttheum sive Gyttheum, navale Laconum & urbs [c]. Eam L. Quintius obsessam oppugnataque in deditonem tandem accepit. Lacedæmoniorum classem hîc subductam incendere parabat Themistocles; quod tamen consilium ejus, ut parum honestum, repudiârunt Athenienses, auctore Aristide. Ab hoc opido ad Cretam insulam certissimus cursus est. Non longè à Gythæo (z) Tænarum abest promontorium, longissimè in Meridem procurrens, in eoque ejusdem nominis opidum cum templo Neptuni. Ad hoc promontorium, altissimis specubus & cavernis hians, inferorum aditum statuebant poëtæ: ibique Orpheum ad regna Ditis descendisse fingebant, repetitum conjugem suam Eurydicem. Alterum Laconicæ promontorium (a) Maleum, Μαλέα, Μαλέα, Cretæ insulæ obversum, longissimè

K k

in

(a) Corone. (b) sinus Messeniacus. (c) Methone. (d) Asine. (e) Sinus Asinæus. (f) Helos. (g) Acritas. (h) Tomæus mons. (i) Coryphasium prom. (k) Cardamyla. (l) Pheræ. (m) Thuria. (n) Gerenia. (o) Arcadia. (p) Tegea. (q) Stymphalus urbs, mons, & lacus. (r) Mantinea. (s) Megalopolis. (t) Laconica. (u) Lacedæmon. (x) Eurotas fl. (y) Gyttheum. (z) Tænarum prom. & op. (a) Maléum prom.

Leuctrum.
Amyclæ.
Argos.
Nemea.
Mycenæ.
Nauplia.
Træzen.
Epidaurus.

tentissima, eadem & Sparta; π Leuctrum, ρ Amyclæ. In σ Argia, τ Argos, Hippium cognomine, templi Junonis, unde Juno Argiva, vetustate & religione percelebre; υ Nemea, φ Mycenæ, χ Nauplia, † Træzen, fide societatis Atticæ illustris; ω Epidaurus, Æsculapii templo inclyta.

CAP.

in mare procurrat. Maleam etiam vocant, & Maleam, hodie Capo Malio. Navigantibus ob ventorum sævitiam, ac maris iras periculosum est hoc mare. Corcyraei in bello Persico Xerxis classem suam LX navium ad Tænarum & Pylum continebant dolo malo, eventum belli speculantes, & feliciori parti se vendituri. Ad Græcos autem hanc afferebant excusationem, ventis prohibitos Maleam superare non potuisse. (a) Sinus inter Malæam & Tænarum Laconicus appellatur [d]. Ad eundem sinum, eo situ est (b) Cythera insula, hodie Cerigo, cum ejus nominis opido & portu, ut, qui eam teneat, facillimè Laconicam infestare inde queat [e]. Itaque Chilon olim Lacedæmonius, unus è septem Græciæ sapientibus, scitis esse civitati Sparianæ dicebat, illam insulam fluctibus obrui, quàm exstare incolumem. Neque quicquam rectius Xerxi suadere poterat Demaratus, ipse Laco, quàm ut Rex eam insulam occuparet, Lacedæmonios territans, eosque à cæteris Græcis averrens.

π (c) Leuctrum, Leuctrorum Bœotiorum colonia, ad Tænarium promontorium est: de hac urbe perpetuo contenderunt Lacedæmonii & Messenii: De qua re vid. Pausanias. [f]

ρ (d) Amyclæ eo fuerunt situ, quo hodie Vordonia est; vel non longè inde, xx stadiis à Sparta, Castore ac Polluce [g] celebres: olim Limnæ dictæ.

σ (e) Argia, hodie Romania, inter Arcadiam & mare Ægæum; Argolis quoque dicitur ab

τ (†) Argo urbe primariâ, per quam (g) Inachus amnis fluit: unde porrò Argivi populi appellati sunt. Argos hoc cognominatum est Hippium, ab equis, qui generosi & multi inde proveniunt. Pyrrhus Epiri Rex urbem hanc oppugnans occisus est jactâ vetulæ cujusdam manu in caput ejus regulâ. Argos societati corporis Achaici deinde se inseruit; & cum cæteris venit in potestatem Romanorum.

υ (h) Nemea Νεμῆα in Mediterraneis, inter Cleonas, & Phliuntem, interque Argos & Corinthum sita est. Hic lucus erat, in quo Argivi ludos celebrare soliti, (i) Nemea dictos, in honorem Herculis, qui leonem ibi immanem occidisse dicitur [b]. Tres igitur in Peloponneso fuerunt totidem certaminum publicorum sedes. (k) Isthmia prope Neptuni templum, in Isthmo celebrata: (l) Olympia in Elide, ad hanc urbem item cognomen in Argolica.

φ (m) Mycenæ Argo urbi vicinas tenebat Agamemnon; sicut Spartam frater ejus Menelaus. Funditus autem deletæ sunt Mycenæ, ut ne vestigium earum superfit. In Myceno agro (n) Lerna palus est; in qua Hydram fabulantur fuisse. In eandem fordes & pergamenta urbium suarum solebant deferre accolæ. Unde proverbium: [i] Lerna malorum. [k]

χ (o) Nauplia, hodie Napoli di Romania [l], olim Argiæ regionis navale & opidum maritimum, nunc regionis caput, & præfecti Turcarum sedes est: ad hunc portum Ægyptii olim cum Danao appulerunt.

† (p) Træzen in litore Argolico, quod Orientem respicit, è regione Athenarum trans Saronium sinum sita, olim Neptuno sacra erat; indeque & Posidonia [m] dicta est. Huc Athenienses, adventante cum innumerabili multitudine in Græciam Xerxe, conjuges liberosque suos miserunt, ut ipsi tanto animosius dimicarent in hostem, ex moenibus ligneis, id est, navibus, sese defensuri. Træzenii quoque benignè acceptos Athenienses omni humanitate complexi, debitisque officiis ac studiis profecuti sunt.

H E K E L I I.

[b] Chilonis unius ex illo incluto Sapientium Græciæ numero Patria fuit dulcissima.

[c] Hanc Urbem Hercules & Apollo, depositis eò loci simultatibus, communi operâ condidisse dicuntur.

[d] Ptolemæo Laconicus, Castaldo autem Golfo di Colochina appellatur.

[e] Hæc insula nonnullis, Plinio inprimis, quondam vocata est Porphyris, sive, ut placet Eustathio, Porphyrysa. Bordónius in suo Insulari Opere eam & Schoteram vocatam esse scribit.

[f] Est & Leuctrum Laconicæ & Arcadiæ urbs, quod probè observandum est iis, qui ejusmodi Loca Synonymica persæpe solent confundere.

[g] Quorum Patria dicuntur fuisse.

[h] Quanquam sunt qui Ludos hos in honorem Archemori, Lycurgi, Nemeæ Regis, Filioli, quem cum Hyspyle nutrix, Argivis Langiam Fontem ostensura, in gramine deposuisset, serpens è proximis Virgultis arrepsit interfecit, potius institutos velint.

[i] Apud Erasmum Chil. l. Cent. III. Adag. xxvii. p. 92. col. a. atque Manutium in Adag. p. 130. col. a.

[k] Pro Malis plurimis ac simul in unum congestis, seu accumulatis.

[l] Sopiano.

[m] Straboni ac Pausaniæ, sed Stephano aliisque Saronia, Aphrodisia, Apollonia & Anthanis.

R E I S K I I.

ω Inde non longè aberat (q) Epidaurus in Argiæ litore orientali, apud Spiræum promontorium & sinum Saronicum, montibus undique aut maricincta. Æsculapius ibi omnis generis morbos sanare creditus est: & tabulæ in templo ejus suspensæ indicabant, quo quisque morbo liberatus foret. Romani quum pestilentia laborarent, Sibyllinorum librorum auctoritatem secuti, communem illum Græculæ gentis medicum, missis legatis, sub anguis specie latentem, in Italiam abduxerunt, eoque in Tiberis insulam ingresso, eodem loco ædem Æsculapio statuerunt. Cæterum præter ista, obscurioris famæ in Argia opida erant, (r) Tiryns, (s) Asine, (t) Orneæ, (u) Hysia, (x) Hermione, unde brevis ad inferos descensus esse dicebatur. Huic vicinum erat (y) Scyllæum promontorium, à Scylla ita dictum, quod

(a) Sinus Laconicus. (b) Cythera ins. cum op. (c) Leuctrum. (d) Amyclæ. (e) Argia. (f) Argos. (g) Inachus fl. (h) Nemea. (i) Nemeæ. (k) Isthmia, & (l) Olympica certamina. (m) Mycenæ. (n) Lerna pal. (o) Nauplia. (p) Træzen. (q) Epidaurus. (r) Tiryns. (s) Asine. (t) Orneæ. (u) Hysia. (x) Hermione. (y) Scyllæum prom.

ACHAIA
quae et
HELLAS
hodie
IVADIA

THEBÆBOETICÆ

PROPRIA PARS

PELOPONNESI PARS

THESSALIA PARS

PELASGICUS

PHTIO

SINUS

AEGAEUM PELAGUS

ATHENAE

Saronicus Sinus

ESTIVUS OTIS

BOEOTIA

OTTI

ATTI

SARONICUS SINUS

SARONICUS SINUS

CORINTHIACUS

PELOPONNESI PARS

PROPRIA PARS

THESSALIA PARS

PELASGICUS

PHTIO

SINUS

AEGAEUM PELAGUS

ATHENAE

Saronicus Sinus

ESTIVUS OTIS

BOEOTIA

OTTI

ATTI

SARONICUS SINUS

SARONICUS SINUS

CORINTHIACUS

PELOPONNESI PARS

PROPRIA PARS

THESSALIA PARS

quod in mari à *Minoë* submersa, cui patriam Nisiam prodiderat, ibi egesta tandem & sepulta foret. Pro-
 montorio huic adjacet (a) *Calauria* insula parva, Ne-
 ptuni asylo olim celebris. In illo Neptuni templo
Demosthenes Atheniensis interiit. Fuit & *Amphi-*
kyonum quidam hic *conventus* VII urbium.

(a) Calauria inf.

C A P. VIII.

De Hellade seu Græcia proprie dicta, & Thessalia.

I.

PEloponneso angusto tramite seu Isthmo annectitur regio, quæ *Hellas* Græcis, Græciæ pro-
 Latinis *Græcia proprie dicta*, est. Limites ab Occasu habet Acheloum a-
 mnem, quo ab Epiro submovetur; à Septentrione Othrym & Oetam montes, priè dictæ
 quibus à Thessalia dirimitur; ab Ortum mare Ægeum; à Meridie Saronicum
 Corinthiacumque sinus, & in medio utriusque Isthmum, qua Peloponneso
 adhæret. I

II. Partes seu regiones Græciæ sunt; *Ætolia*, *Doris*, *Locris Ozolæa*, *Phocis*, Partes Græ-
Megaris, *Attis* seu *Attica*, *Bœotia*, & *Locris Epicnemidia*. ciæ.

III. Urbes claræ fuerunt; α *Ætolorum*, β *Chalcis*, γ *Calydon*, Urbes Æto-
 δ *Olenus*. liæ Doridis.

REISKII.

I (a) *Hellas* & Græcia, si Græcos veteres Roma-
 nosque consulas, aut totam, quousque patuit, regio-
 nem significat, aut hujus partes singulas, & unam ex
 his præcipuè: Totam supra vidimus, nunc partem vi-
 debimus, quam Romani Græciam proprie dictam,
 Ptolemæus Achajam, Plinius in Epist. Lib. VIII, me-
 ram Græciam nuncupârunt. *Hellas* ergo ista am-
 plam observationum segetem præbet, instituto tam-
 en nostro minus congruam: Cui enim non dictus
Hylas? sic cui non *Hellas* dicta ex communi veterum
 Scriptorum elogio innotuit? (b) Achaja porro ex æ-
 tate C. Cæsaris Augusti ac Imperatorum succedenti-
 um usu & consuetudine latius excurrit, quam arctior
 ex sensu Ptolemæi Græcia, eaque aut proprie aut
 specialius dicta: Hæc quippe in Macedonia Diœcesi
 primum occupat locum, & in Notitia Imp. Rom.
 proconsularem facit provinciam, cui vetus Græcia
 cum *Locris*, *Phocide*, *Attica*, *Bœotia*, totaque Pe-
 loponneso suberant. Metropolin vero (c) Corinthum
 habuit, urbem opibus emporioque florentissimam, sed
 ob motus Achaicos, quos conflaverat, per L. Mum-
 mium Consulem Rom. A. V. C. 608, captam & igni-
 bus deletam. Sic Turcica Corinthus hodierna
 Turcis diffugientibus, A. 1687, in cineres redacta,
 cum *Acro Corintho*, castro proximo & castello ad si-
 num Arcadicum structo, quod *Tornesum* nominant,
Salonaque amplissima urbe, in (d) Venetam ditio-
 nem venit. Paulo antea duce Maurusino (e) *Patræ*,
 hisque vicina duo castella munitissima (*Dardanellas*
 nominant) *Moliecrus* atque *Rumelia*, & (f) *Lepan-*
tus sive *Naupactus* in potestatem eandem Reipubli-
 cæ concesserunt: Tandem etiam (g) *Athenæ*, (*Seti-*
nis nunc dicta) cum agro universo; Unde postea in
Eubæam insulam sive *Nigropontum* cuncto impetu
 irruebatur, licet res ea non ex voto successerit. Urbs
 alias ea quâ barbariem Græcarum omnium facile
 prima, 22000 hominibus habitari fertur, 15000
 Græcis, 6000 Latinis, 1000 Turcis: Sic Taverni-
 er part. I. cap. 8. Pet. du Val part. II. Geogr. &
 Sponius in suo Itinerario recensent. Sed quorsum
 delabimur? (h) *Thessalia* nos ad sese vocat: Hæc Stra-

bone teste Lib. IX, variis quondam nominibus nota-
 ta, opimum in bellis equitatum aluit: Regem eti-
 am *Deucalionem*, Græcarum gentium parentem, cu-
 jus ætate diluvium totam Græciam oppressit A. post
 Israëliticam ex Ægypto migrationem tertio, uti Pe-
 tavius conjectat. Quod si Notitiam Imp. Rom. pri-
 scam consulas, hæc provincia Præsidialis erit, suo
 Præsidi subjecta, & sinum ad Maliacum, ubi *Ther-*
mopylæ jacent, producta: caput habuit (i) *Lariss-*
am, hodieque habet veteri Episcopatu celebrem:
 A quo *Heliodorus* maluit imprudenter discedere,
 quam fictos *Theagenes* & *Caricliæ* amores recantare.
 Huc ad hanc urbem sese fuga *Turcicus Seraskier* rece-
 pit, *Thebisque* (quas *Stives* nuncupant) numerosius
 imposuit præsidium, cum *Veneti* ex *Attica* subjugata,
 A. 1687, excursiones validissimas iterarent. Sed quid
 in hanc rem plura tum de partibus quatuor, nempe
Thessalia speciatim dicta, *Pelasgia*, *Magnesia*, *Phthio-*
tide, tum de urbibus singulis? Partes illæ à *Suida* te-
 trarchiæ nec iisdem nominibus appellantur.

BUNONIS.

α (k) *Ætolia* ab *Acheloo* flumine incipit, & à *Lo-*
cris Ozolis Eveni fl. ostio separatur. Utraque regio
 maritima est, neque magnis admodum spatiis porre-
 cta. [a]

β (l) *Chalcis* ad *Campylum* fl. est, inter *Calydo-*
nem urbem ad Austrum, & *Callidromum* montem
 ad Boream ad *Coracis* montis radices. [b]

γ (m) *Calydon* Ætolix urbs princeps ad *Evenum* fl.
 à cujus ostio septem millia passuum jacet in Boream.
 Inde (n) *fretum Calydonium* minus mille passuum la-
 titudine, inter *Rhium* & *Antirrhium* promontoria, in
 ora sinus Corinthiaci intercedit [c]. Ab urbe ista (o)
Silva Calydonia, & *aper* appellatus est, quem *Melea-*
ger [d] interfecit. [e]

HEKELII.

[a] *Stephanus* dicit, hanc Regionem in tertio Sinu
Europæ esse sitam, & *Epiro*, *Acarmania* & *Locris* fi-
 nitimam, ab *Ætolo*, *Martis* Filio, sic dictam.

[b] Ab hac Urbe fluere *Acheloum* inter *Geographos*
 Constat.

Kk 2

[c] Hanc

(a) *Hellas* duplex. (b) Achaja duplex. (c) Corinthus. (d) Ab Venetis capta. (e) *Patræ*. (f) Cum *Dardanel-*
lis Lepantus. (g) *Athenæ*. (h) *Thessalia*. (i) *Larissa*. (k) *Ætolia*. (l) *Chalcis*. (m) *Calydon*. (n) *Fretum*
Calydonium. (o) *Silva Calydonia*.

Locrensiū. ♂ *Olenus*. In e *Doride*, ζ *Bojum*, ♂ *Cytinium*, *Pindus*. In n *Locris Ozolis*, ♂ *Naupaetus*,
Phocensiū. quæ nunc *Lepanto*, Turcarum clade illustrata. In, *Phocidæ*, η *Anticyra*, λ *Cyrrha*, μ *Py-*
thia.

[c] Hanc Urbem cum cæteris *Ætolie* Urbibus hodie in ruinis jacere ex *Magini Part. II. Geogr. Ptolem.* fol. 172, fac. b. discendum est.

[d] *Oenci Pater*.

[e] Vid. *Ovidius Lib. VIII. Metamorph. Fab. VIII.* seq.

B U N O N I S.

♂ (a) *Olenus* inter *Calydonem* & *Chalcidem* ad *E-venum* fluvium est, ejusque rudera tantum superesse tradit *Strabo* [f]. *Capella Olenia* inter *Altra* à *Pœtis* locata est, quam *Jovi* lac præbuisse fabulantur [g]. Cæterum *Ætoli* potentiâ & armorum studio plurimum olim valuerunt, & res bello magnas gesserunt, non contra *Græcos* modo, sed & *Romanos*, socios antè & foederatos. Itaque victi tandem in potestatem eorum venere; & *Atheniensium Rhodiorumque* precibus pacem impetrarunt. Ferocia tamen eorum graviter castigata est, principibus in *Latomias* conjectis. [b]

ε (b) *Doris* à *Septemtrionibus Othry* continetur monte: à *Meridie* *Ætolos* & *Locros* habet finitimos: & ab *Ortu Phocenses*. [i]

ζ (c) *Bojum* vel *Bejon* haud longè à *Cytinio* abest. Reliqua hujus regionis opida minus clara sunt. Præter hos in *Achaja* *Dores*, alii ejusdem nominis fuere in *Thestalia* ad *Sperchium* flumen: item alii in *Alia* minori, quorum *Halicarnassus*. Cæterum *Dores* naturâ erant loquaces. Unde adagium [k]: *Doribus Dorice loqui*. Sed & *Dorica musa* proverbium apud *Aristoph.* in *Cleonem* dicitur, qui non aliud genus harmoniæ didicerat, præter *Doricam*; alludens ad *Δῶρον, munus*; munerum avidum eum significans. [l]

η (d) *Locri Ozoli* vel *Ozole* *Ætolis* contermini, circa fauces sinus *Corinthiaci* incoluerunt; ab ortu finitimos habuerunt *Phocenses*.

θ (e) *Naupaetus* vel *Naupaetum* in ora sinus *Corinthiaci*, apud ejus fauces, & *Antirrhium*; à navibus ibi fabricatis sive compactis dictum esse *Strabo* auctor est. Hodie præfecti *Turcarum* sedes est. *Victoria* maritima, quâ *Turcæ* superiori seculo loco h'c victi, denuo nobilitatum est *Naupaetum*. In eadem regione erat quoque (f) *Amphissa*, magna ac nobilis urbs, utrimque montibus inclusa; ab *Amphictyonibus* everfa. Habebat arcem, in qua *Palladis* simulacrum *Trojâ* delatum fuerat positum. [m]

ι *Locris* versus *Ortum* contermini fuerunt *Phocenses*, quorum regio (g) *Phocis* Sinum *Corinthiacum* habens ad *Meridiem*.

κ (h) *Anticyra* seu *Anticyrrha* ad sinus illius litus inter *Criſſam* & *Siphas* est, & *Phocica* cognominatur. Est quoque *Anticyra* ad *OEtam* montem, & sinum *Maliacum*: utrobique nascitur *helleborus*. Unde adagium [n] in amentes ortum; *Navigat Anticyram*. *Plinius* [o] scribit *helleborum*, candidum præfertim, in tam promiscuo fuisse usu, ut plerique studiorum gratiâ ad pervidenda acrius, quæ commentabantur, id sæpius sumptitaverint: ut *Carneades* re-

sponsurus *Zenonis* libris. *Drusum* quoque constat hoc medicamento liberatum comitiali morbo in *Anticyra* insula. *Plinio* igitur & *Agellio* *Anticyra* est insula. *Strabo* lib. ix. *Geogr.* duas commonstrat *Anticyras*, & in altera quæ sit post *Criſſam* opidum *helleborum* nasci: in altera ejusdem nominis, quæ sit ad sinum *Maliacum*, & *OEtam* montem, optime temperari: Atque in eam quàm plurimis è regionibus adnavigari [p] sanitatis gratiâ: *Pausanius* lib. ult. scripsit, supra *Anticyram* montes esse magnopere petricosos, in his copiose provenire *helleborum*, nigro purgari alvum, albo vomitum cieri, ac superiora corporis purgari.

λ (i) *Cyrrha*, *Cyrrha*, sive *Cirra* ad *Parnassi* montis radices [q], *Delphorum* navale ad *Criſſæum* *Corinthiacum* sinum est, à *Delphis* ix stadia in *Austrum* distans. Hinc *Apollo Cyrrhæus* appellatur.

μ (k) *Pythia* vel *Pythos* urbs *Delphis* proxima erat: ubi *Pythia festa* [r] celebrata, ob *Pythonem* serpentem ab *Apolline* interfectum; ex quo *Apollo Pythius* cognominatus est.

H E K E L I I.

[f] *Lib. VIII. Geogr.* p. 707, addens loc. cit. p. 703, quod præter hunc *Olenum Melas*, magnus *Amanis*, labatur.

[g] Notandum autem, quòd hæc *Capella*, alias *Amalthea* dicta, dicatur *Olenia*, non ab *Oleno* *Ætolie*, nec ab *Oleno* *Bæotie*, ab *Oleno*, *Vulcani* Filio, aliàs ita denominata, sed ab *Oleno*, *Achajæ* propriae *Oppido*, quod non procul à *Patris* & *Araxo* Promontorio distat. Ibi enim *Jovem* à lacte *Amaltheæ* *Capræ*, quæ inde dicta *Olenia*, nutritum atque educatum ferunt.

[b] *Ætolie* *Populos*, *Oppida* ac *Fluvios* denominavit *Plinius* *Lib. IV. H. N. c. 11. p. 50.*

[i] Appellata autem est hæc *Regio Doris* à *Doro*, *Neptuni* & *Alopes* Filio, ex qua *Regione* qui originem traxerunt, quacunque in parte *Terrarum* confederint, *Dores* appellati sunt. Est & *Doris* *Urbs* *Doricæ* *Regionis*.

[k] Apud *Erasm.* *Chiliad. IV. Cent. x. Adag. lxi.* p. 835, col. b.

[l] Vid. eundem *Erasmum* *Chil. II. Cent. v. Adag. xlv.* p. 412, col. b.

[m] *Stephanus* dicit, *Amphissam* etiam *Armenie* *Regionem* esse.

[n] Apud *Horatium* *Lib. II. Serm. Sat. III. v. 165*, in *specie* in *Stoicum* quendam insanum & mentis morbo laborantem; in *genere* autem, sicuti ex *Erasm.* *Chil. I. Cent. VIII. Adag. III. p. 232. col. a.* videre est.

[o] *Lib. xxv. c. v. p. 457*, & ex eo *Gellius* *Lib. xvii. N. A. c. xv. p. 565*, seq.

[p] *Θεραπειὰς χάριτι*.

[q] Ubi *Apollo*, qui dictus hinc *Cyrrhæus* à *Seneca* in *Hercule OEtæo*, olim religiosissime colebatur.

[r] *H. e. Ludi Apollinares.*

chia, v *Delphi* sub monte ξ *Parnasso*, clarissimum quondam in terris oraculo Apollinis opidum. In ο *Boeotia* π *Orchomenum*, ρ *Thespie*, σ *Lebadia*, τ *Cheronea* Plutarcho clara, υ *Plataea*, φ *Theba* cognomine *Boeotia*, duobus diis alumnis Hercule & Libero maxime celebres, potens quondam civitas ; χ *Delium*, † *Aulis*

Boeotiorum.

portu

BUNONIS.

v (a) *Delphi* VII millia passuum à *Crisia*, & X à *Cyrrha*, etiam nunc *Delfo*, non tantum Oraculo & templo isto Apollinis ; sed etiam Amphictyonum collegio olim fuerunt insignes. Quamquam Strabonis ætate utrumque exhaustum erat. [f]

ξ Imminebat *Delphis* (b) *Parnassus* [t] mons biceps, sedes & domicilium Musarum Poëtarum ; quorum ingenii ille vel maximè nobilitatus est [u]. Ab eo monte partes quondam avulsas exercitum Gallicum obruisse ferunt, quem ad diripiendum templum *Delphicum* ducebat *Brennus*. In eadem regione erat (c) *Helicon* mons, celebritate non inferior *Parnasso*. Nam & in eo monte domum quasi statuebant Musarum prisca vates : adeoque ab eo ipsas *Heliconiades* vocabant [x]. Prope *Delphos* quoque ponitur (d) *fons Castalius* [y]. Ad litus istius sinus etiam erat (e) *Crisia* opidum celebre ; unde nomen traxit non modo (t) *Campus*, sed & *Sinus Crissæus*, qui & *Corinthiacus* dicitur, inter *Phocidem* & *Peloponnesum* interjectus. Cæterum *Phocenses*, aliquando in prælium contra *Thesfalos* [z] ituri, mulieres liberosque suos in unum locum congestos comburendos illico mandârunt custodibus, ubi ipsi à *Thesfalos* fuerint victi : quod consilium & mandatum ipsæ quoque approbârunt mulieres. At quum victoriâ potiti essent *Phocenses*, non adimpletum fuit consilium istud. Ex ea deliberatione natum est proverbium [a], *Phocensium* [b] *desperatio* ; de stulto & infano consilio.

ο *Phocidem* ab Ortu attingit *Boeotia*, *Aonia* prius & *Ogygia* dicta ; *Atticæ* etiam & *Thesfalicæ* contermina est.

π *Orchomenum* sive (g) *Orchomenus* *Claroneæ* urbs vicina, adhuc *Orchomeno* dicitur ; olim ibidem erat templum *Charitibus*, h. e. *Gratiis* ab *Eteocle* dictum, ditissimum, cui *Thebani* tributa pendebant. Ejus solum aliquando à talpis ferme totum eversum est.

ρ *Thespie* sive (h) *Thespie* infra *Heliconem* montem ad sinum *Crisæum* fuerunt structæ, *Platæis* finitimæ & *Musis* consecratæ, quæ inde etiam *Thespiades* dictæ [c]. *Fons* ibi erat [d], in quo *Narcissus* se visum amavit perditè. *Glycerium* insigne *Thespiensium* scortum tabulam (i) *Cupidinis*, multis talentis æstimatam, à *Praxitele* sibi donatam, civibus suis dono dedit. In agro *Thespiensi* ad dextram *Heliconis*, 40 ab urbe stadiis, loco aspero & sublimi (k) *Ascra* fuit sita, *Hætiæ* patria. [e]

σ *Lebadia*, sive (l) *Lebadea* *Chæroneæ* finitima, nunc *Badia* dicitur. In ejus agro nullæ reperiuntur talpæ, *Plinio* teste. Ad eam antrum fuit (m) *Trophonii*.

τ (n) *Cheronea* in finibus *Phocidis* ad *Cephisium* [f] fl. *Plutarchi* [g] patria, hoc tempore jacens, nomen antiquum retinet. Ad eam urbem *Athenienses* à *Philippo* *Macedonum* Rege superati, magnaque clade affecti, magnis opibus exuti sunt. (o) *Coronea* huic urbi finitima est, hodie *Corone*, ad quam *Agelilaus* vicit *Thebanos*, *Athenienses* eorumque socios.

v (p) *Plataea*, sive *Plataea* apud *Citheronem* montem, ad *Afopum* fl. inter *Thespias* & *Thebas*, olim urbs celebris [h]. Ad eam *Mardonius*, *Persici* exercitus dux, à *Græcis* *Pausania* duce acie victus, cum florentissimis *Persarum* copiis occubuit [i].

φ (q) *Theba* *Boeotiæ* septem portarum, inter *Afopum* & *Ismenum* fluvium olim sitæ, hoc tempore jacet [k]. Urbs hæc potentia & rerum magnitudine per *Græciam* olim celeberrima, condita primùm fertur à *Cadmo*, aut ab *Amphione* : multos virtute & eruditione præstantissimos viros tulit ; *Linum* & *Pindarum* Poëtas ; *Cebetem* *Socratis* familiarem ; *Epaminondam* & *Pelopidam* Imperatores fortissimos. In hac *hirundines* non nidificant ; sicuti *Athenis* non videntur cornices, *Plinio* teste [l]. *Alexander M.* sub ipsam expeditionem *Asiaticam* contra *Darium* *Thebas* expugnatas delevit ; *Pindari* tamen ædibus parci jussit ; paternosque conservavit hospites. *Philippus* enim obses apud eos fuerat educatus. Cæteri partim interfecti, partim venditi sunt. *Cassander*, xx post annis eam urbem instauravit, *Alexandri* potissimum odio. Quam rem multæ civitates non modo *Græciæ*, sed & *Siciliæ* atque *Italiæ*, magno studio adjaverunt. [m] *Legem* *Thebanorum* de infantibus non exponendis, humanitatis & æquitatis plenam, refert *Ælianus*. *Thebarum* arx (r) *Cadmea* munitissima erat ; cujus frequens fit mentio in *Historia Græca*. Però apud *Thebas* (s) *Helicon* lucus est, (t) *Cithæron* saltus, & amnis (u) *Ismenus* ; fontes (x) *Arethusa*, (y) *Dirce*, unde *Pindarus* *Horatio* [n] *Dirceus* vocatur, (z) *Aganippe* & (a) *Hippocrene*, quos *Cadmus* in alitis equi ungula reperisse fingitur ; idem poti inspirationem literarum facere finguntur. Cæterum ab his *Thebis* [o] *Boeotiis* diversæ sunt *Theba* *Ægyptiæ* in *Thebaide* ; & *Theba* *Lucaniæ* in *Italia*.

χ (b) *Delium* opidulum ad oram maritimam fuit [p] contra *Eubœam* insulam, *Tanagræ* finitimum. [q] † (c) *Aulis* opidum cum portu magno contra *Chalcidem* sita ad *Euripum*, Hic *Græci* in *Trojanos* expeditionem parantes conjurârunt.

HEKELI.

[f] Vid. eund. *Strabon.* M. Lib. IV. Geogr. p. 341.

[t] Ideò prius *Larnassus* dictus, quòd *Larnax*, Id est, *Arca Deucalionis*, illuc appulisset.

[u] Hodie *Costaldo* dicitur *Parnasso*, & *Sophiano Liacura*.

[x] Vocatus autem est *Helicon* ab *Helicone*, qui ibi cum *Cithærone* Fratrem singulari certamine pugnalisse fertur.

[y] Etiam *Musis* sacer. [z] Erga quos atrox odium & irreconciliabilis simultas, sive, ut loquitur *Plutarchus*, ἀσυνδυαστοσύνη omnino erat.

[a] Apud *Erasmum* *Chil.* IV. Cent. IV. *Adag.* I. p. 741, col. a. & *Manutium* in *Adag.* p. 1059.

[b] S. *Phocica*.

[c] Vid. *Strabo* Lib. IX. *Geogr.* p. 745. [d] In

- (a) *Delphi*. (b) *Parnassus* m. (c) *Helicon* m. (d) *Castalius* fons. (e) *Crisia*. (f) *Campus* & *sinus Crissæus*. (g) *Orchomenus*. (h) *Thespie*. (i) *Cupidinis* tabula. (k) *Ascra*. (l) *Lebadea*. (m) *Trophonii* antrum. (n) *Chæronea*. (o) *Coronea*. (p) *Plataea*. (q) *Theba* *Boeotiæ*. (r) *Cadmea* arx *Theb.* (s) *Helicon*. (t) *Cithæron*. (u) *Ismenus* fl. (x) *Fontes* *Arethusa*. (y) *Dirce*. (z) *Aganippe*, & (a) *Hippocrene*. (b) *Delium*. (c) *Aulis*.

Megarensium.
Atticorum.

portu clara, Agamemnoniæ Grajorumque [r] in Trojam conjurantium clas-
sis statio: ω *Leuctra* Epaminondæ Thebani pugnâ adversus Lacedæmonios
victoriaque clara. In [1] *Megaride*, unde regioni nomen, [2] *Megara*
& [3] *Eleufis*. In [4] *Attide*, [5] *Marathon* magnarum multarumque
vir-

[d] In quo Narcissus imaginem sui conspexit, & præ ardenti amore erga se ipsum extabescens vitâ privatus est & in Florem sui nominis evasit, sicuti fluxit Ovidius Lib. III. *Metam.* Fab. VII.

[e] Sicuti *Strabo* loc. cit. testatur.

[f] Et *Orchomenum* Fl. arundinis tibialis fertilitate nobilem.

[g] Historiæ Scriptoris disertissimi & morum Præceptoris insignis, qui duo egregia ac eruditissima post se reliquit volumina, de quibus vid. CL nostrum *Quenstedtium* in *Dialogo de Patriis Viror.* illustr. p. 410.

[h] A latitudine Nemorum sic dicta.

[i] Eodem nomine est Insula in Mari *Libyco* quasi opposita ad Cyrenem.

[k] Et nunc vulgò *Sibes* vocantur.

[l] Lib. X. H. N. c. xxiv. p. 176. lin. 37. seq.

[m] Republicam *Thebanorum* descripsit *Vbbo Emmius* Part. II. rerumpp. *Græcar.* Tract. v. Edition. *Ludg. Batav. Elzev.* in 16.

[n] Lib. IV. *Carm.* Od. II. v. 25.

[o] Quarum *Bœoticarum* np. & *Strabo* Lib. I. *Geogr.* p. 63. & Lib. IX. p. 789. mentionem facit.

[p] *Stephano*.

[q] Sed *Delum Straboni* loc. jam cit. p. 734. Templum est *Apollinis*, quod à *Delo* profecti condiderunt.

[r] Nonnullæ cæterarum Editionum legunt *Græcorumque*.

BUNONIS.

ω (a) *Leuctra* sive *Leuctrum* opidum inter *Thespias* & *Platæas* ad *Cithæronis* radices in finibus *Megaridis* situm erat. Fuerunt prætereâ in *Bœotia* opida clariora (b) *Tanagræ* ad *Thermodontem* amnem. *Thebis* vicina, hodie *Anatoria*: hanc urbem *Stephanus* ait ab *Homero* *Græam* vocari, ab *Aristotele* *Oropum*. Cur *Græa* dicta fuerit, leges in *Bœoticis Pausaniæ*. At (c) *Oropus* in litore *Euripi* est. (d) *Mycaleffus* *Delio* & *Aulidi* vicina urbs, à voce bovis id nominis fortita, acerbissimâ clade, qua bello *Peloponnesiaco* affecta est, nobilitata. *Thracæ* enim quidam ab *Atheniensibus* domum remissi, eam maturinis horis, repentino & inopinato incurfu, captam direptamque, cædibus promiscuis pænè exhauerunt; & præter alios, maximum puerorum numerum, vix dum ingressorum in ludum literarium, inaudita sævitia trucidârunt. *Bœotiæ* (e) flumina sunt (f) *Asopus*, hodie *Asopo* *Platæensem* & *Thebanum* agrum dirimens, juncos habebat excelsos & herbis abundabat, quibus sternebantur lecti. *Cephisus* vel (g) *Cephisus* inundationibus obnoxius albas oves faciens: & (h) *Melas* eodem lacu profluens, nigras: si *Plinio* [f] credimus; quem eundem adi de hujus fluminis & (i) *Orchomenii* lacus arundinetis [t]. Ad *Cephisum* flumen [u] (k) *Themidis* fuit oraculum [x]. (l) *Ismenus* hodie *Ismeno* *Thebas* præterfluens in *Euripum* *Euboicum* properat. Ab hoc *Thebani Ismenii*, & fœminæ eo-

rum *Ismenides*, & *Apollo Ismenius* appellatus est. *Solinus* è *Varrone* tradit, videri ibi (m) *putcum pestilentem*, cujus liquor haurientibus mortem afferat, *Perdices* quoque in *Bœotia* non esse sui juris; sed in ipso aëre, quasi transire non audeant, metas habere, neque ultra notatos terminos unquam exire; nec in *Atticum* solum transmeare credi vult. Cæterum (n) *Bœotii* corporum robore valebant & pugnaces erant: ingenio verò, ob aërem crassiolem tardi. *Sus Bœotica*, proverbiale dixerium erat [y] in hominem agrestem & rudem: item *Bœoticum ingenium* [z]; & *auris Bœotica*, de homine crassi ingenii [a]. [1] (o) *Megaridis* *Helladis* sive *Achajæ* exigua regio, *Isthmum* & sinum *Saronicum* attingens, *Peloponnesum* ad *Merididem* habet, *Atticam* ad *Ortum*, & *Bœotiam* in *Septentriones* & *Occasum*. [2] (p) *Megara* ad sinus *Saronici* angulum extremum sita, quum *Atheniensium* antè fuisset, occupata est à *Lacedæmonis* bello *Dorico*, qua tempestate *Codrus* *Atheniensibus* imperitabat: Ex eo lingua & moribus *Doricensium* usi sunt *Megarenses*. *Theognis* hanc habuit patriam; & *Euclides* mathematicus; qui capitis periculo detereri non potuit, quo minus sub noctem *Athenas* ad *Socratem* ventitaret, palla muliebri tectus, & facie obvelata; item *Stilpo*, qui captâ patriâ, omnibusque amissis, professus est, se omnia sua secum habere. Ab hac etiam urbe orti sunt *Philosophi Megarici* sive *Megarenses* [b]. *Megarenses* risui adeo deditos ferunt, ut *risus Magaricus* [c] in proverbium abiret; & *Lachrymæ Megarenses* [d] de fictis; *Megarensis ars* [e] in dolosos & astutos proverbio quoque [f] dicitur. (q) *Nisæa* seu *Nisæum* *Megarensium* erat portus, longis mœnibus jungebatur *Megaræ*. [3] (r) *Eleufis* sive *Eleufin* *Megaræ* proxima ad eum sinum *Saronicum* est, qui inde quoque *Eleufinus* dicitur: ubi *Cereris* fanum celeberrimum: ipsaque urbs huic *Divæ* consecrata erat. *Eleufinia Sacra* ad eam urbem, exclusis profanis, secretè fiebant: ut in proverbium abierint. Eadem *Athenis* quoque magno concursu & celebritate *Cereri* fiebant, in quibus matronæ in curribus per *Jocum* sibi mutuò & liberè conviciari solebant; ut inde ortum proverbium, *De plaustro loqui*; i. e. liberè quemq; reprehendere [g]. [4] (s) *Atticâ*, *Attis*, & *Atthis*; olim etiam *Acte* & *Attica*; item *Mopsopia*, & *Cecropia* dicta, in *Helladis* sive *Achajæ* angulo orientali & australi sita; ad *Sunium* usque *promontorium* porrecta, totius *Græciæ* clarissima regio est; hodie *Ducato di Setines* vocatur. [5] (t) *Marathon*, hodie *Maratona* seu *Marathon*, inter *Athenas* & litus orientale sita, X millia passuum abest *Athenis* [b]. *Marathoni* vicinus est *campus* clade *Perfarum* & *Atheniensium* virtute illustri. *Miltiades* enim *Atheniensis* decemplicem numerum hostium hic profligavit: cujus rei memoriam nocturna etiam spectra interire non sunt passa, si *Pausaniæ* credimus. At *Marathonem* jam olim illustrem reddiderat *Thefei* de tauro *Marathonio* parta victo-

(a) *Leuctra*. (b) *Tanagræ*. (c) *Oropus*. (d) *Mycaleffus*. (e) *Flumina*. (f) *Asopus*. (g) *Cephisus*. (h) *Melas*. (i) *Orchomenius* lacus. (k) *Themidis* Oraculum. (l) *Ismenus* fl. (m) *Putreus pestilens*. (n) *Bœotiorum* ingenium & mores. (o) *Megaridis*. (p) *Megara*. (q) *Nisæa* portus *Megarensium*. (r) *Eleufis*. (s) *Attica*. (t) *Marathon*.

virtutum testis; & clariores quàm ut indicari egeant [6] *Athena*. In [7] *Locris* Locrorum-
Epicnemidiis, [8] *Cnemides*, unde regioni cognomen, [9] *Opus*, [10] *Thronium*.

IV. Græ-

victoria. *Montes, lacus & specus* in Marathone mirabiles Paulanias memorat. [6] (a) Athenarum, quæ nunc *Setines*, celebritatem nemo est, qui quidem extremis, quod dicitur labris, literarum studia attrigerit, quin cognitam habeat. Urbs hæc ad Saronici sinus litus à *Cecrope* [i] olim condita, sic de *Minervæ* nomine dicta est: nunc obscurior est, arcem habens præmunitam; mœnia urbis superiunt, quæ maximam partem vastata hodie incolitur à Græcis & Turcis. Olim res pace & bello pro salute & dignitate Græciæ gessit: Sapientiæ, eloquentiæ & virtutum studia excoluit, historias condidit, omnis eruditionis mater [k]. Plurimi inde orti viri togâ & sago illustres: *Ihesus, Codrus, Miltiades, Themistocles, Aristides, Pericles, Alcibiades, Conon, Thrasylbulus, Æschylus, Sophocles, Euripides, Aristophanes, Menander, Socrates, Plato, Xenophon, Isocrates, Demosthenes, Æschines, Hyperides, Demades, Thucydides, Draco, Solon*. Eò docendi vel discendi gratiâ infiniti ferè se contulerunt. Hæc enim urbs *Sapientum domicilium, Sapientiæ prytaneum, Schola Græciæ, communis omnium hominum ludus literarius, Græciæ Græcia; anima, sol & oculus Græciæ*, pluribusque aliis elogiis ornata est. Literæ enim ac facundia & civilis ordo & disciplinæ veluti templum Athenas habebant, Iustino [l] teste [m]. Erat in eâ (b) *Areopagus*, quasi *Martis vicum* dicas, in quo gravissimæ & capitales causæ disceptari solebant ab iis iudicibus, qui *Areopagite* dicti; in quorum numero & *Dionysus* ponitur, cuius mentio fit in Actis Apost. cap. 17. Noctu consilium hoc fuit coactum; ne quid menti officeret persona reorum. Et Oratores dicere iussi sunt *θεοπροσίτων και παθόν*. In eadem urbe nobilissimæ erant doctorum virorum *Schola, Academia, & Lyceum Platonis, Aristotelis, Xenocratis*, aliæque gymnasia. Erat & porticus, (c) *Pæcile* cognomento, quod variis picturis Polygnoti decorata esset. Ab hac (d) *Stoa Philosophi* nomen traxere *Stoicorum*. Erant & (e) *Horti*, in quibus (f) *Epicurus* cum sectatoribus philosophari solitus est [n]. *Arx* urbis (g) *ἀκρόπολις*, itemque *πόλις* olim ipsius dicta, è præruptis rupibus subjectam urbem, quam *ἄστυ* vocabant, & viciniam universam, ipsumque mare latè, & *Propylea* splendida & sumptuosa, prospectabat. Ad mare erat collis (h) *Munychia*, Philonis armamentarium, multas intus habitationes includens, muro cinctus [o]. (i) *Phalerus* navale & (k) *Piræus* portus triplex, quem longi muri XL stadiorum, tamquam duo brachia, urbi iungebant. Ante urbem (l) *Ceramicus* erat, locus publicæ sepulturæ, ubi eorum ossa condebantur qui in bello pro Patria occubissent. In urbe enim per legem Solonis funerare non licebat: uti nec apud Romanos. (m) *Theatrum* quoque erat Athenis à Baccho *Dionysiacum* appellatum: ubi ad concionem vocari populus, & magistratus verba ad eum facere solebat. Porro (n) *Rhamnus* Atticæ pagus, templum habebat *Amphiarai*, & *Nemesis*, quæ inde *Rhamnusia* dicta est. Ejus statuam insignem, monumentum victoriæ de Persis, hic spectandam elabo-

raverat Phidias, artifex celeberrimus. Erant & (o) *Acharnæ*, vicus Atticæ maximus: & (p) *Decelia* castellum, quod quum Peloponnesii, Agide duce, communiissent, maximis cladibus affecerunt Athenienses. Medio ferè spatio inter Athenas & *Thebas* sita erat *Decelia*, loco campeltri quatuor milliariibus Germanicis ab utrisque distans. Cæterum *Attica fides* [p] in proverbio est, de integra & incorrupta. Item *Attica Musa* [q], & *Atticus lepos* [r], de eleganti [s]. Attici tamen, & præsertim *Athenienses* lucri & munerum cupidissimi [t] fuerunt, adeò ut apud Aristoph. proverbio dicatur; *Atticus etiam moriens porrigit manum* [u]. [7] (q) *Locri Epicnemidii* inter Locricos montes & Euripilitus incoluerunt. [8] (r) *Cnemides* sive *Cnemis* in eodem litore nonnullis hodie *Eretia* dicitur; *Cnemides* seu *Cnemis* etiam mons seu collis est Straboni & Eustathio, qui instar tibix aut ocrex in mare procurrit, unde *Epicnemidii* dicti sunt hi Locri. [9] (f) *Opus* ad sinum *Opuntium*: unde etiam *Locri Opuntii* dicti. [10] (t) *Thronium* hoc Locrorum *Epicnemidiorum* ad *Boagrium fl.* est Plinio: ad Sinum *Malliacum* Livio. Vastatum à Xerxe & incendio deformatum. [11] (u) *Elatæa* & [12] (x) *Lilæa* Phocidis opida sunt ad Locrorum fines, inter *Alopum* & *Boagrium* flumina.

HEKELII.

[s] Lib. II. c. ciii. p. 29. lin. 48. seq.
 [t] Vid. *Strabo* Lib. IX. p. 728, 740, & 773.
 [u] Cujus prodigium describit etiam *Plinius* Lib. XXXI. c. II. p. 553. lin. 44. seq.
 [x] Ideoque *Lucanus* *Aquas Cephissi* vocat *fatidicas*.
 [y] Et adhuc est ap. *Erasm.* *Chiliad.* I. Cent. X. *Adag.* VI. p. 269. col. b. & *Manutium* p. 404. col. a.
 [z] Apud eundem *Erasm.* *Chil.* II. Centur. III. *Ad.* VII. p. 353. col. b.
 [a] Conf. id. *Erasmus* *Chil.* III. Cent. II. *Ad.* XLVIII. p. 552. col. b. & *Manutius* p. 811. col. a.
 [b] Qui *Euclidi Megarensi Socratico* successerunt. Dicta a. est *Megara* à *Megareo*, *Apollinis* Filio, vel ab *Ægeo*, *Pandionis* Filio. In Agro hujus Civitatis præstantissimi olim provenerunt *Bulbi*, qui inde dicti *Megarici*.
 [c] *Erasm.* *Chil.* I. Cent. v. *Ad.* lxx. p. 154. col. b. & *Manutio* p. 223. col. b. testantibus.
 [d] Apud eund. *Erasm.* *Chil.* II. Cent. v. *Adag.* xx. p. 408. col. b. & *Manutium* p. 606. col. a.
 [e] S. *Megaricum Machinamentum*, sive *Machina Megarica*.
 [f] Eidem *Erasm.* *Chil.* II. Cent. III. *Adag.* IX. p. 369. col. b. atque *Manutio* p. 550. col. b.
 [g] Vid. Omnino iterum *Erasmus* *Chil.* I. Cent. VII. *Adag.* lxxIII. p. 212. col. b. & *Manutius* p. 318. col. a.
 [h] Hujus Urbis meminit *Q. Curtius* Lib. IV. c. I. Sect. 6.
 [i] Unde & dicta *Cecropia*.

[k] Et

(a) Athenæ. (b) Areopagus. (c) Pæcile. (d) Stoa. (e) Horti. (f) Epicuri. (g) Acropolis arx. (h) Munychia. (i) Phalerus, (k) Piræus Portus. (l) Ceramicus. (m) Theatrum Dionysiacum. (n) Rhamnus. (o) Acharnæ. (p) Decelia. (q) Locri Epicnemidii. (r) Cnemides op. & mons. (f) Opus, Locri. (t) Thronium. (u) Elatæa. (x) Lilæa.

Varia Thes-
salix nomi-
na.

Græcus rex.

Hellen. Myr-
midones.

Opida Thes-
salix pro-
prie dictæ.
Estiotidis.
Pelagix.

IV. Græciæ propriè dictæ à Septemtrione jungitur mutatis sæpe nomi-
nibus *Æmonia*, Macedonia quondam pars, at postea avulsa, moxque iterum
iuncta. Eadem *Pelagium*, *Argos*, *Hellas*, *Thessalia* & *Dryopis*, semper à Re-
gibus cognominata. Ibi genitus Rex nomine *Græcus*, à quo *Græcia*; ibi *Hellen*,
à quo *Hellenes*. Hos eisdem *Homerus* tribus nominibus appellavit, *Myrmi-*
donas, *Hellenas* & *Achaos*. At à *Thessaliæ* nomen tandem invaluit, in *Thes-*
salos propriè dictos, *Estiotas*, *Pelagos*, *Magnesios* ac *Phthiotas* populos divisum.

V. Opida in β *Thessalia* propriè dicta; γ *Hypata*, δ *Softhenes*, *Cypera*. In
ε *Estiotide* ζ *Gomphi*, η *Phæstus*, θ *Tricca*: ι *Ætanium*, & κ *Philippici campi*, iidem
& λ *Pharsalici*, civilibus Romanorum cladibus nobilitati. In μ *Pelagix*,
Py-

[k] Et bonarum Artium, immò Philosophorum &
Oratorum mater & Poëtarum Alumna.

[l] Lib. v. cap. viii. Sect. 4. 9. & c. ix. Sect. 9.

[m] Hujus Rempublicam descripsit *Ubbo Emmius*
Part. 1. *Rerump. Græcor.* p. 7. seqq.

[n] Hic *Epicurus* Summum Bonum in voluptate,
non quidem corporis, sicuti *Aristippus*, sed animi,
hoc est in absentia omnium dolorum ponebat; & li-
cèt tradatur fuisse vitæ continentissimæ, tamen no-
men illud voluptatis, in quâ SUMMUM BONUM
ponebat, effecit, ut ab eo homines voluptarii EPI-
CUREI dicantur.

[o] Vid. *Strabo* Lib. ix. p. 720. seq. Fuit & *Muny-*
chia Dianæ cognomen, quæ apud *Pygellum* non pro-
cul ab *Epheso* colebatur. Sed *Munychia*, iorum, *Pal-*
ladis Festa sunt. Inde *Munychius* Portus extra *A-*
thenas dictus.

[p] Apud *Erasmum* Chil. i. Cent. viii. *Adag.*
xxvi. p. 225. fac. a. ut & *Manutium* p. 338. col. b.

[q] Apud eund. *Erasmum* loc. cit. *Ad.* lxxx. p.
238. col. b. & *Manutium* p. 360. col. b.

[r] Sive *Eloquentia*, eodem *Erasmio* Chil. i.
Cent. ii. *Adag.* lvii. p. 70. col. a. interprete.

[s] Suavi ac consummata *Eloquentia* dicitur.

[t] Δουλοσύνης.

[u] Conf. iterum *Erasm.* Chil. ii. Cent. vii.
Adag. xlvi. p. 456. col. a. & *Manutii* *Adagia* p. 675.
col. b.

BUNONIS.

α (a) *Thessalia* inter Græciam & Macedoniam in-
terjecta est, quarum hanc ad Septemtrionem; illam
ad Meridiem habet, ad Ortum Ægæum mare, ad
Occasum Pindum montem.

β *Thessalia* propriè dicta, etiam *Thessaliotis* ap-
pellata, Pindo & *Othry* montibus, fluvioque *Peneo*
inclusa erat.

γ (b) *Hypata*, opidum hodie *Spates*. [x] inter
Estiotidis fines, & *Pindi* montis ponitur radices; alii
tamen ad *Maliacum* sinum & *Oetæ* montis radices
collocant *Thessaliæ* celeberrima. *Heic* gravida ve-
nificio ligata octo annis fœtum gestavit. *Apul. Me-*
tamorph. l. i. In ea *Ætoli* suos solebant celebrare
conventus. [y]

δ (c) *Softhenes*, hodie, *Moletio* teste, *Stiamiza*
dicitur, opidum mediterraneum.

ε (d) *Estiotis* *Thessaliotis* ad Septemtriones con-
termina est.

ζ (e) *Gomphi* op. hodie *Gonfi* ad *Epiri* confinia,
inde venientibus primò occurrit, *Gonno* finitimum.

Haud procul à *Gomphis* *Peneus* fl. oritur, Urbs illa
in agro fœcundo est sita: ibi enim *Cæsar* multos ex
suis vino & ingluvie perdidit.

η *Phæstus* *Gomphis* finitima est.

θ (f) *Tricca* vel *Trica*, Pindo monti & *Dolopibus*
vicina, hac tempestate urbs primaria, & sedes præ-
fecti est, vocaturque *Tricala* [z]. In hac quoque
olim fuit *Æsculapii* templum.

ι (g) *Ætanium*, hodie *Atino* *Tricæ* urbi finitimum.

* (h) *Campi Philippici*, in quibus acies Roma-
næ, ducibus hinc *Cassio* & *Bruto*, inde *Antonio* &
Octavio, infestis inter se armis concurrerunt, ad *Phi-*
lippos erant; longè diversi à (i) *Pharsaliciis* campis,
in quibus *Pompejus* cum *Cæsare* dimicavit. Hi enim
in *Thessalia* ad *Pharsalum*; illi ad *Strymonem* in
Thracia aut *Macedonia* extrema ponendi. Tamen
& illi *Philippici* dicti sunt, à *Thebis* *Thessalicis*, quæ
& *Philippi*.

HEKELII.

[x] Et quondam qf. Metropolis hujus Regionis.

[y] Clarus quoque *Hypatensis* Ager est. Est &
Hypata Regio prope *Sangarum* Fluvium.

[z] *Plinius* TRICAM per simplex & TRICCAM
per duplex cœ omnino inter se confundit, quando
HANC Lib. iv. *Hist. Nat.* c. viii. p. 53. lin. 9. Op-
pidum *Thessaliæ*; ILLAM verò Lib. iiii. c. ix. p.
43. lin. 47. seq. Oppidum *Apuliæ* esse dicit, quod à
Trica, *Penei* Filia, ita appellatum *Diomedes* cum
Apina tantâ ignominia everterit, ut in *Proverbii* lu-
dibrium tranierit. Quoties enim *rem futilem* ac
nugatoriam ostendere volumus, TRICAS & APINAS
adhuc nominamus. Vid. *Erasm.* Chil. i. Cent. ii.
Adag. xliii. p. 65. col. b. ubi videndum, quod *No-*
niius Marcellus, *Grammatic.* TRICAS ἀπὸ τῆς τριχῆς
à *Pilis*, quibus pulli involvuntur gallinacei, dictas, per
impedimenta atque *implicationes* sit interpretatus.

BUNONIS.

λ (k) *Pharsalus* autem, hodie *Farsa*, inter *Api-*
danum & *Enipeum* flumina, quorum hic in *Peneum*
decidit, ponitur: opidum olim liberum erat: nunc
regionis metropolis est. [a]

HEKELII.

[a] Dictam a. volunt à *Pharsalo*, *Acrisii* Filio.

BUNONIS.

μ (l) *Pelagix* *Phthiotidi* versus Septentrionem
contermina; ab Ortu mare Ægeum habet. Ad
(m) *Atracem* urbem incolebant *Lapithæ*. *Pelagix*
urbs quoque est (n) *Scotussa* seu *Scotusa*, *Iarissæ* fi-
nitima, ubi oraculum *Thessaliæ* perquam cele-
bre olim erat, nec inferius *Dodonæo*. Eam ur-
bem

(a) *Thessaliæ* fines. (b) *Hypata*. (c) *Softhenes*. (d) *Estiotis*. (e) *Gomphi*. (f) *Tricca*. (g) *Ætini-*
um. (h) *Campi Philippici*, & (i) *Pharsalici*. (k) *Pharsalus*. (l) *Pelagix*. (m) *Atrax*. (n) *Scotussa*.

Pytheum, Atrax. In ν Magnesia, ξ *Folcus*, *Herminium*, *Castanea*, $\circ$ *Melibœa*, Magnesiæ & π *Methone*, Philippi Macedonis Alexandri Magni patris obsidione, in qua sagittæ ictu oculum amisit, clara; & in Malliaco sinu cæforum etiam Læconum Leonida duce tropæa Thermopylæ. In ρ Phthiotide, σ *Phthia*, τ *Thebæ* Phthiotidis. cognomine Thessalicæ, υ *Echinus*, ϕ *Larissa*, χ *Demetrias*, ψ *Pagasa*, & sacro nemore nobilia ω *Tempe*, locus ad Peneum flumen.

C A P.

hem violatō fœdere ex improvīso oppressit, crudeliterque in captos consuluit *Alexander*, *Pheræorum* tyrannus. Reliquias etiam civium postea metus Macedonum ē patriā eiecit. Pausaniæ ætate fuit infrequens ac ferè deserta. Apud hanc urbem locus est (a) $\kappa\upsilon\upsilon\theta$ $\kappa\epsilon\rho\alpha\lambda\alpha\iota$ dictus, id est, *Canis capita*, ubi Romani *Quintio Flaminio* duce *Philippum* Demetrii filium magno prælio, adjuvantibus Ætolis, vicerunt. Scotussensis fuit (b) *Polydamas* athleta suæ ætatis robustissimus: qui & leonem inermis confecit, & taurum extremis pedibus ita pertinaciter renitentem retinuit, ut is vix tandem relictâ in manu ejus unguila effugerit; & concitatis vi summâ quadrigis, correptos currus unâ manu stitit. In Persidem à Dario Nôtho evocatus, tres viros ex iis, qui more Persico *immortales* vocati, ex provocatione occidisse dicitur. Tandem, quum speluncam quandam unâ cum aliis intrasset, & superior terræ pars fatiscens ruinam minaretur, ipse, diffugientibus sociis, solus ruinam fulcire manibus conatus mole superincumbentis montis oppressus est. Cæterum sinum Pelasgicum & Thermaicum dirimit promontorium (c) *Sepias*, ad cujus litora Xerxis olim classis naufragium fecit.

ν (d) *Magnesia* exigua regio inter Pieriam ad *Boream*, Pelasgiam ad *Austrum*, in ora maris Ægæi ad ortum fuisse videtur, ubi (e) *Magnesia* promontorium.

ξ (t) *Folcus* nunc *Faco*, ad Sinum Pelasgicum est, olim $\lambda\alpha\tau\rho\epsilon\iota\alpha$ cognominata, quasi *famula*; cujus servitutis multæ ab antiquis, afferuntur causæ. Ab ea *Thessalia* dicta est *Folcitis*: itemque Jason *Folcites* inde ad aureum vellus missus. Ludi funebres, in urbe ista, instituti sunt ab Acasto.

$\circ$ (g) *Melibœa* ad *Ossiæ* montis radices, apud *Bœboidem* lacum, purpurâ nobilis: hanc etiam *Philoctetes*, *Herculis* comes alumnus illustravit.

π Sagittam istam jecerat *Aster* opidanus, suo inscripto nomine, & loco vulneris, quem petebat. Sagittis verò plurimum hanc gentem valuisse docet *Solinus*. Est quoque alia urbs Peloponnesi (h) *Methone* in ora Messeniæ, Magnesiæ quoque ascribitur urbs clara (i) *Pheræ* Alexandri tyranni sedes; qui *Pelopidam* aliquando habuit in vinculis. Tyrannus iste ab uxoris suæ *Thebes* fratribus in cubiculo tandem occisus est, ipsa eos impellente & prælucente. Et hinc quoque Jason ille Argonautarum dux, sed qui ante *Philippum* rerum potitus est in

Thessalia, & inter callidos collocatur imperatores.

ρ (k) *Phthiotis* ad Sinum Maliacum est, nomen à (l) *Phthia* urbe habens.

σ (m) *Phthia* Achillis patria apud Sinum Maliacum erat, quem tamen *Homerus Larissæ* propinquæ ascripsisse creditur, quod *Phthia* parum hospitalis in ipsum extitisset.

τ (n) *Thebæ Thessalicæ* seu *Phthioticæ* nunc vulgò *Ziton* ad Sinum Maliacum sunt. Urbis istius navale erat *Pyrasus* XX. stadiis ab eo distitum.

υ (o) *Echinus* è regione Eubœæ, ad fauces illius Sinus qui hodie vulgò *Golfo di Volo* dicitur, vocatus olim *Maliacus*.

ϕ (p) *Larissa* in Thessalia gemina est, una Mediterranea ad Peneum flumen; altera maritima in Phthiotide, *Larissa Pensilis* dicta, ad sinum Maliacum, cui *Homerus* ascripsit *Achillem*, qui *Larissæus* ab ea dicitur: *Hodie* vocatur *Larizzo*.

χ (q) *Demetrias* urbs maritima est ad Sinum *Pagalæum*, *Pagalæis* proxima; nunc metropolis est: *A Demetrio* Poliorcete *Antigoni* filio, præstante post *Alexandrum* virtute & rebus gestis Rege, dicta est, quum antè *Pagasa* fuisset. Erat aliquando Macedonum Regum sedes, & navale; ubi Ætoli quoque suos habuere conventus. Numerarunt urbem istam inter compedes Græciæ. *Hodie* vulgò *Dimitriada* vocatur.

ψ (r) *Pagasa* sive *Pagasæ* ad *Pagalæum* sinum, *Pheræorum* navale; ubi *Argo* navis exstructa fertur; unde & *Pagasæa* appellatur.

ω (s) *Tempe* amœnissima Thessaliæ vallis, multorum literis celebrata est, quinque millia passuum longitudine, & fermè sesqui jugeri latitudine, ultra visum hominis attollentibus se dextra lævaque leniter convexis jugis. Intus suâ luce viridante allabitur (t) *Peneus*, viridis calculo, amœnus circa ripas gramine, canorus avium concentu. Ibidem quoque (u) *Cranon* erat, ubi cum suis convivis oppressus *Scopas*, ædificio in ipsos decumbente: *Simonides* verò conservatus, memoriæ artificium observare cœpit. Cæterum equitatu excelebant (x) *Thessali*, eoque nomine celebres erant: malè tamen audiebant ob veneficia & noxias herbas. Hinc *Thessala venena*, *herbæ*, *fœminæ* pro maleficis. *Thessalicus* missus quoque in proverbio est pro lauta & splendida mensa. In Thessalia *Deucalionis* contigisse diluvium scribunt, stagnante flumine Peneo.

(a) Cynos cephalæ. (b) Polydamas athleta. (c) Sepias prom. (d) Magnesia. (e) Magnesia prom. (f) Folcus. (g) Melibœa. (h) Methone. (i) Pheræ. (k) Phthiotis. (l) Phthia. (m) Phthia. (n) Thebæ Thessalicæ. (o) Echinus. (p) Larissa. (q) Demetrias. (r) Pagasæ. (s) Tempe. (t) Peneus fl. (u) Cranon. (x) Thessalorum studia & mores.

C A P. IX.

De Macedonia.

I.

Macedonia. **S**UPRA Theffaliam atque Epirum, versus Septemtrionem regiones, quæ diversis populorum nominibus ac regibus antea sejungebantur, postea uni Macedonia nomini contributæ, factæ sunt corpus unum. Terra ipsa duobus inclyta Regibus, *Philippo patre & Alexandro filio*, per quos terrarum Imperio quondam potita, magna est ac spatiosa ad utrumque mare, qua Sol oritur, *Ægæum*, qua occidit, Jonium extensa. *Æmathia* antè dicta fuit pars ejus ab *Æmathio* Rege; unde in totam terram nomen dimanavit. *Macedoniam* à *Macedone* Deucalionis materno nepote appellatam vult Solinus: at ego suspicor, à parte ejus *Mygdonia* natum nomen esse Macedoniae, cum exigua sit pronuntiationis differentia in *Μακεδονία* & *Μυγδονια*. I.

Unde Æmathia & Macedonia dista.

Macedoniae limites.

II. Limites habet ab *Ortu* Ægæum; à *Meridie* Theffaliam & Epirum; ab *Occasu* Ionium sive Adriaticum mare; ab *Septentrione* eosdem, quos universæ Græciæ statuimus.

Opida Taulantiorum. Epidamnus s.

III. Centum quinquaginta in hac olim populos fuisse, auctor est Plinius. At quorum nomina ad nos clara pervenerunt, ad Adriaticum mare, & Taulantii, quorum opida. β *Epidamnus* vel *Epidamnium*, propter inauspicatum nomen, quia

REISKII.

I (a) Macedonia multam in Geographicis notitiam parit tum Mathematicam, tum Historicam, tum veterem, tum novam: Sed omnem quis intra paucas lineas coerceat? (b) Ab Macedone Osiridis cujusdam & Thuriae, quæ una inter Deucalionis filias fuit, nomen adhæsisse ut credatur, Stephanus, Justinus, Plinius, & Solinus facile perficient. Cum analogia faveat Grammatica, quæ non feret, ut ab una parte Mygdonia regionem integram dictam suspicemur. Equidem auctori nostro parum interest ex una pronuntiationis differentia: Sed plus interesse, totius & partis ratio, veterumque auctoritas docet. Plinio autem Sphalma librarium irrepsisse dixerim, qui centum quinquaginta populos uni huic terræ neque tum satis cultæ adserit: Quos nemo veterum numeravit; Ne quidem כִּיִּתִים (c) *Chittim* aut *κίτις* à *κίτις*, quos cum Bocharto supra Italiæ adscripsimus. Nec unicus liber Macabæorum primum, nec *μακετία* vel *Macetia*, quæ Macedonia denotavit, illud conficient. Regnum hic primus tenuit (d) *Caranus*, ex Argivis Heraclida strenuus, anno circiter post regni Medorum initia sexagesimo; Ultimus Persæus A. V. C. DLXXXVI, perdidit, Macedonia in Romanam provinciam mutatâ, ubi ab regibus XL per annos 647, regnatum fuerat. Hinc Rom. Imperio in nexa Diœcesin amplissimam ex ævo Imp. Justiniani continuit, ut (e) *Macedonia prima* *Ægæo mari propior* (non Ionico, quod Pancirollus in Notitia Imp. cap. 126, voluit) *Theffalonicensis etiam dicta*, hinc

secunda procederet; amplius salutaris & ultimo Prævalis seu Prævalitana. Sed Amurathes II, Macedonia totam bello perdomuit, (f) Theffalonica Venetis, A. 1417, erepta quam Salonichi hodieque nominant, urbem incolis Græcis, Latinis, Turcis advenisque mercatoribus frequentissimam. (g) *Albania* hodierna Macedonia pars Vallonam, Dyrrachium vel Durazzo, Prevesam sive Nicopolim, pluresque admodum obscuras urbes; Crojari item munitissimam urbem & mediterraneam, Johan. Caltrioti, Principis Epirotæ, posthac Georgii sedem. Hunc obsidem in ætate prima sibi datum in circumcissione Turci Scanderbegum h. e. *Alexandrum Dominum* vocarunt, sed sibi ipsis ominoso nomine, cum clades plurimas ab uno illo & gravissimas quidem acceperint: Ab illa (h) *Duces de Croy* superstites & inde oriundi nomen suscipiunt. Cæteras urbes attingere non licet.

BUNONIS.

(i) *Taulantii*, quorum regio *Taulantia* [a] supra Acroceraunios, Illyrico finitimi, regionem maritimam tenuerunt. Ea Macedoniae, an Illyrico sit annumeranda, nondum satis certum esse videtur.

(k) *Epidamnus* notissima ad mare in Peninsula condita urbs est. Ex ea enim in Italiam trajicere ferme solebant; *Cicero* huc ab exilio rediit. [b]

HEKELII.

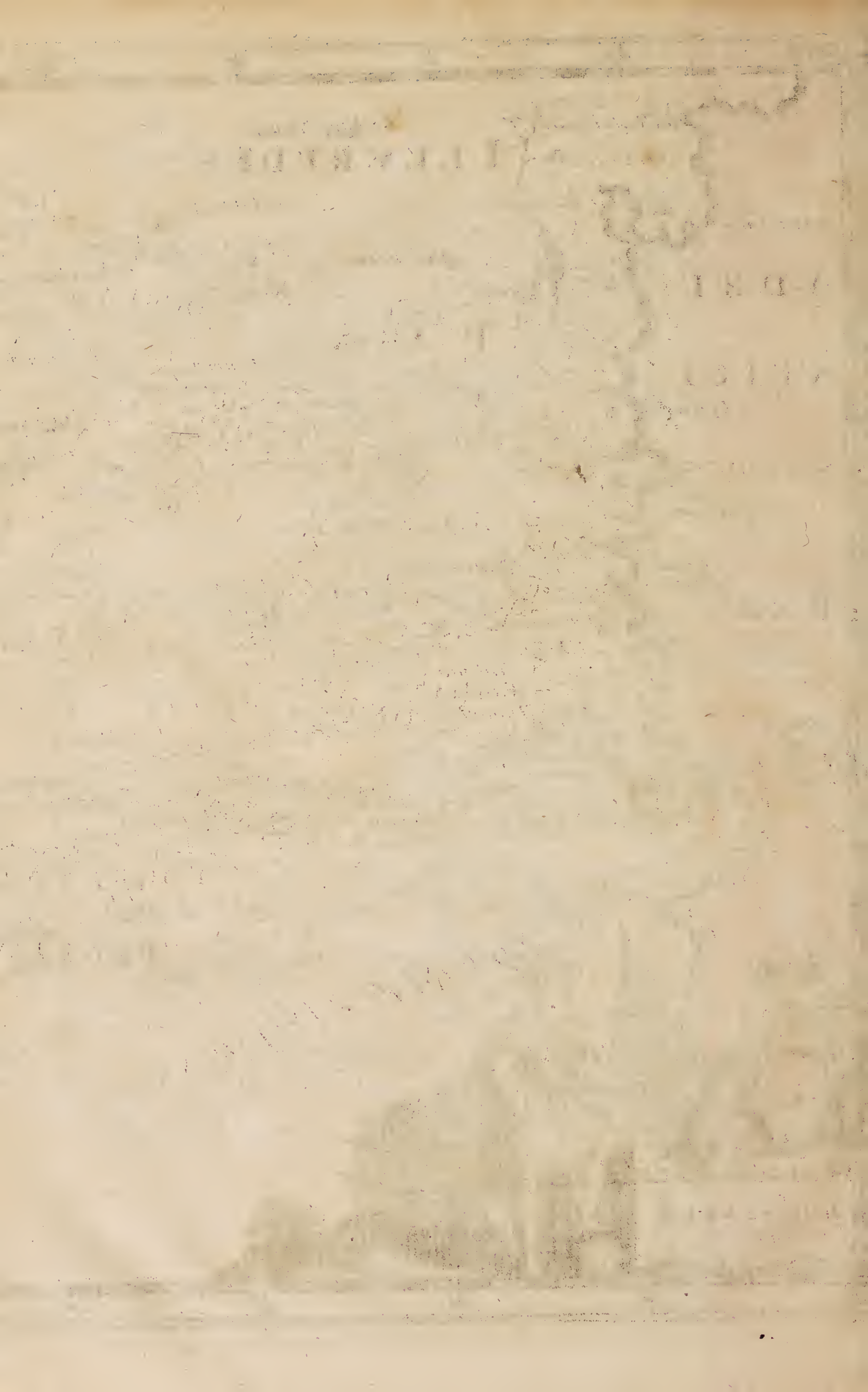
[a] Hoc tempore, si *Castaldo* fides est habenda, *Tamorita* vocata.

[b] Quam urbem exilii sui tempore amicissimam expertus est atque officiosissimam.

B U -

(a) Macedonia. (b) Ab Macedone. (c) Chittim huc non pertinet. (d) Caranus rex primus. (e) Macedonia victa. (f) Theffalonica. (g) Albania. (h) Duces de Croy. (i) Taulantii. (k) Epidamnus s. Dyrrachium.

quia vel in damnum ituris omen id visum est, à Romanis *Dyrrachium* appellatum, nunc *Durazzo*; γ *Apollonia* & δ *Aulon*. ε *Elymiotæ*, quorum opida ζ *Elyma* & η *Bullis*. θ *Orestis regio* Epiro juncta, opidum *Gyrtone*. ι *Dassaretæ* opida κ *Lychnidos*, *Evia*. Regio λ *Æmathia*, seu *Emathia* propriè dicta, opida μ *Pella*, quam omnium Macedonicarum urbium maxime illustrem effecerunt duo alumni, *Philippus* Græciæ domitor, & *Alexander* etiam Asiæ: ν *Ægea*, in qua mos erat Reges sepelire; ξ *Ædessa*, ο *Idomena*, π *Scydra*, ϑ *Europus*, *Tyrisa*.

Dyrrachium.
Elymiotarum opida.
Orestis regio.
Dassaretarum op.
Æmathia.
Pella.
Ægea.

IV. Regio σ *Pieria*, Musarum parens domusque, opida τ *Pydna*, υ *Phylace*, φ *Dion*. ρ *Pieria*.

BUNONIS.

γ (a) *Apollonia* hodie *Pollina* ad Laum flumen, à litore ad septem millia passuum remota, Corinthiorum & Corcyræorum colonia est, optimis temperata legibus [c]. *Sylla* ex bello Mithridatico rediens, *Satyrum* hic eâ, quâ scribitur esse, formâ, cepisse fertur, & vix inconditam ex eo monstro vocem ac horrendam exprimere potuisse. *Cæsar* initio belli civilis, Pompejo segnus rem gerente, in potestatem redegit *Apolloniam*, uti & vicina opida. Literarum & humanitatis studia, quibus Principum animi excolendi, ibi viguisse *Cæsar*is ævo constat. *Octavius* enim vivo ipso, & expeditionem in *Dacos*, & inde in *Parthos* destinante, præmissus huc, studiis vacavit. Diligentius & urbem hanc, & vicinum flumen, & regionem ignem innoxium exhalantem, cum *Nymphæo* & mirifico quodam oraculo, describit *Dio*.

δ (b) *Aulon*, hodie *Valona* [d], *Apolloniæ* vicina & munita urbs est, sedesque præfecti *Turcarum*.

ε (c) *Elymiotæ* [e] *Taulantiis* versus austrum fuere contermini.

ζ (d) *Elyma* ad extremum *Onei* sinus recessum sita; hodie *Canina* [f] dicitur.

η (e) *Bullis* ei vicina est ad eundem sinum. [g]

θ (f) *Orestis regio* dicta ab *Oriste*, qui in ea loca confugisse scribitur [h]. (g) *Gyrtone* civitas à *Stephano* *Thessaliæ* ascribitur.

ι (h) *Dassaretæ*, *Dassaritæ*, *Dessaretæ*, *Dassaritii*, & *Dassarense* dicti intus in *Mediterraneis* sunt.

κ (i) *Lychnidos* sive *Lychnidus*, hodie *Ocrida* [i], ad lacum [k]; k cognominem est, quem *Polybius* [l] *Lychnidiam* vocat.

λ (l) *Æmathia* sive *Emathia* hæc mare *Ægæum* attingit ad Ortum, ejusque Sinum *Thermaicum*; *Mygdoniam* habens ad *Septentrionem*, & *Pieriam* ad *meridiem*.

μ (m) *Pella*, olim *Bunomos*, & *Bunomea* dicta, apud initium sinus *Thermiaci* recessum & *Axium* flumen sita, hodie *Feniza* [m] appellatur; ejus situm describit *Livius* lib. xlv. sub finem. *Euripidis* Poëtæ tumulus ibi fuit [n]. Hic quoque aiebantur serpentes cicures.

ν (n) *Ægea* ab *Ædessa* alia & diversa urbs non est; sed planè eadem. Nam *Caranus* *Ædessam* captam ob memoriam muneris *Ægeas*, populum *Ægeatas* vocavit, *Justin.* lib. 7. cap. 1. Et in hac urbe sepeliri reges mos erat; nec alter excellentium virorum bustis apud *Macedonas* priscos dabatur locus: *Solin.* c. 14. *Ptolemæus* tamen *Ægæam* ab *Ædessa* distinguit.

ξ (o) *Ædessa* *Pellæ* vicina erat, *Æmathiæ* caput, quam *Caranus* capras imbrem fugientes secutus cepit, ac ob memoriam *Ægas*, ac opidanos *Ægeadas* nominavit. In hac sepeliebantur Reges *Macedoniæ*. Sic enim præceperat *Perdiccas* *Carani* successor, pollicitus regnum in familia sua mansurum, quamdiu hic Reges conderentur. Feruntque ideo in *Alexandro* defecisse stirpem; quod in hac urbe non fuit sepultus.

ο (p) *Idomenæ*, sive *Idomene* opidum inter *Doberum*, & *Atalantam*, *Europo* proximum erat; *Gordiniis* finitimum.

π (q) *Scydra* hodie *Siderocapsa*, 40 millia passuum à *Thessalonica* distat.

ρ (r) *Europus*, ad *Axium* fluvium ponitur *Plinio* [o]. Sed in *Almoriam* quoque *Europus* fuit. Cæterum *Æmathiæ* quoque urbs fuit (s) *Berrhæa*, hodie *Verria* dicta; ad *Aliacmonem*, & *Bermii* montis radices posita; ibi seditionem contra *D. Paulum* *Apollolum* excitaverunt *Judæi*.

σ (t) *Pieria* *Thessaliæ* finitima ad *Thermaicum* sinum sita est: (u) *Aliacmon* flumen eam permeat. *Musas* à *Pieria* nemore, aut *Pieria* monte dictas ferunt *Pierides* [p]. In monte isto versatus *Orpheus* [q], ac ad eundem discerptus est.

τ (x) *Pydna* antea *Citron* dicta, ad sinus *Thermiaci* litus, inter ostia *Aliacmonis* & *Lydii* fl. posita, *Olympiadis* a *Cassandro* obsessæ interitu & magnitudine animi celebrata est. Ad eam à *Paulo* *Æmilio* victus *Persæus*.

υ (y) *Phylace* inter *Pellam* & *Larissam* ponitur. *Theocriti* interpretes tamen tradit eam haud procul abesse ab *Othry* monte, in eaq; regnasse *Iphiclium* [r].

H E K E L I I.

[c] *Pineto* vocatur *Sissopolis*.

[d] Sive aliis *Velonia* & *Caulonia*.

[e] Seu *Elymote*, utpote quorum *Regio*, *Castaldo* teste, hodiè *Placani* nuncupetur.

[f] *A Sophiano*.

[g] *Plinius* Lib. IV. H. N. c. x. p. 53. lin. 41. *Coloniæ Bullidensem*, & Lib. III. c. xxIII. p. 48. lin. 39. ipsos *Populos Bulliones*, s. *Buliones* vocat.

[h] Est & *Portus* apud *Plinium* Lib. III. c. v. p. 40. lin. 38. ejusdem nominis.

[i] *S. Ocrida*.

[k] Ut tradit *Sophianus* in sua *Græciæ* Tab.

[l] *Λυχνιδίον*.

[m] *Nigro Zuchria*.

[n] *Claret* maximè *Natalibus PHILIPPI*, *Macedonum Regis*, & *ALEXANDRI*. Unde

(a) *Apollonia*. (b) *Aulon*. (c) *Elymiotæ*. (d) *Elyma*. (e) *Bullis*. (f) *Orestis regio*. (g) *Gyrtone*. (h) *Dassaretæ*. (i) *Lychnidos*. (k) *Lychnidus* lacus. (l) *Æmathia*. (m) *Pella*. (n) *Ægea*. (o) *Ædessa*. (p) *Idomenæ*. (q) *Scydra*. (r) *Europus*. (s) *Berrhæa*. (t) *Pieria*. (u) *Aliacmon* fl. (x) *Pydna*. (y) *Phylace*.

Mygdoniæ. θ Dion. χ Mygdones, regioque Mygdonia; opida $\downarrow$ Antigoniam, Phylacæ, Car-
Paraxis. ω Letæ, Terpilus. α Paraxis; opida Antigoniam, β Pallene, γ Cassan-
Chalcidicæ. δ Torone. ϵ Regio Chalcidica; opida, Augæa, ζ Singus, η Acanthus.
Amphaxiti- θ Amphaxitis regio, opidum, ι Thessalonica, Ciceronis exilio insignis, &
dis. κ Stagi-

uterque Pellæ à Poëtis passim cognominatur.

[o] Nomen habet ab *Europa*, *Macedonis* Filio, & *Olythiæ*, *Cecropis* Filia.

[p] Finguntur enim secundum *Nigrum* ex *Jove* & *Mnemofyne* prognatæ. *Musæ* dicuntur *Pierides* propter amoenitatem ac solitudinem *Pierii* Montis, quo ex secretis locis propter studia liberalia delectantur.

[q] Musicus atque Poëta insignis ille.

[r] Est & *Phylacæ* Urbs *Molossidis* apud *Livium*, & *Phylacæ* *Hermapolitana* in *Ægypto*, quam hodie *Pennisuaf* vocari dicunt *Geographi*.

B U N O N I S.

ϕ (a) *Dion* vel *Dium* ea videtur esse urbs, in qua Alexandro Macedoni oblata visio hortata est ipsum, ut forti esset animo, & exercitum in Asiam traduceret, suo ductu positurum Imperio Persarum. Sic enim *Parmenioni*, miranti cur *Hierosolymorum* Pontifici, in quem hostili animo tum moverat, sese submitteret, ipse commemorarat Alexander apud *Iosephum* *Antiq.* lib. xi. cap. ult. Quando vero *Dion* hoc fuerit munitum, cognoscitur ex *Liv.* lib. 44. [s]

χ (b) *Mygdonia*, inter *Axiu* & *Echedorum* flumina est. [t]

$\downarrow$ (c) *Antigoniam* hodie *Cojogna* [u], aliis *Antigona* dicitur.

ω (d) *Letæ* vel *Lete*, hodie *Letta* vel *Lita*, apud Sinum *Thermaicum* est, *Thessaloniam* propinqua.

α (e) *Paraxis* vel *Paraxia* inter *Thermaicum* & *Singiticum* Sinus est, ipsaque *Toronaicum* Sinus continet.

β (f) *Pallene* vel *Pallena*, antea *Herodoto* teste *Phlegra* dicta ad Sinum *Thermaicum* in *Isthmo* (g) *Pallenensi* sita [x]. Eam Regionem gigantes habitasse feruntur, gens impia, & dissoluta; quam *Hercules* extirpavit.

γ (h) *Cassandriam*, quæ hodie quoque *Cassandria* dicitur, *Cassander* instauravit, & de suo nomine appellavit. Ante id tempus enim *Potidæa* [y] nominata *Corinthiorum* erat colonia, bello *Peloponnesiaco* ab *Atheniensibus* expugnata, & habitata. *Philippus* verò *Macedo* circa id tempus, quo ei Alexander natus, eam expugnaverat. [z]

δ (i) A *Torone* Sinus, qui eam alluit, nomen habet, diciturque (k) *Toroneus*, & *Torenaicus*. A *Pallene* ad 60 stadia in *Isthmo* illo erat (l) *Olynthus* urbs celebris, quam *Mardonius* bello *Persico* expugnavit. At *Philippus* *Macedo* eam postea expugnavit, non tam armis, quam auro, corruptis propugnatoribus, direptamque evertit, frustra opem *Atheniensium* implorantem [a]. Urbs hæc patria fuit *Callisthenis* Philosophi gravis & disertus, imprimisque constantis; quem è sorore sua nepotem ad Alexandrum in Asiam miserat *Aristoteles*. Et Officio suo apud Regem non defuit *Callisthenes*, etsi nimio ipsi libertas orationis sterit.

ϵ (m) *Chalcidica* regio [b] *Paraxiæ* finitima est, inter *Singiticum* & *Strymonicum* Sinus protensa. [c]

ζ *Singus* vel *Singa* opidum ad *Atho* montis radices, *Sinumque*, qui inde (n) *Singiticus* appellatur.

η (o) *Acanthus* hodie *Eristo* [d] ad eundem Sinum *Singiticum*, & apud montem *Atho* est, inter *Singum op.* & *Nymphæum* promontorium, ibi *Xerxes* copias suas terrestres in tres partes divisit.

θ (p) *Amphaxitis* à Sinu *Strymonico* ad *Thermaicum* usque se extendit, *Chalcidicam* & *Paraxiam* habens à Meridie, *Bisaltiam* à Septentrione, & *Mygdoniam* ab Occasu.

ι (q) *Thessalonica* [e] antea *Therma* dicta, condita est à *Cassandro*, & *Thessalonica* *Philippi* filia, *Alexandri* M. sorore, quam *Cassander* sibi matrimonio copulaverat [f], ita appellata; hodieque *Salonicum* [g] dicta, magno numero *Christianorum*, *Judæorum* & *Turcarum* incolitur, emporiumque ad hunc sinum est celebre sedesque præfecti [h]. *Cicero*, per *Clodii* factionem Romæ Italiaque pulsus, hic vii menses exsulavit. *Strabonis* ætate urbs hæc præ reliquis *Macedoniæ* urbibus hominum multitudine excellerebat [i]. *Paulus Apostolus*, hic docens, non paucos utriusque sexus homines Christo adjunxit: ac licet per seditionem *Judæorum* inde fuerit exactus, duabus tamen epistolis ecclesiam illam etiam absens firmare voluit. Post id tempus *Theodosius I.* Imperator, occisis per tumultum aliquot ipsius ministris, promiscuæ multitudinis, militibus immixtis, eadem edidit. Ante ducentos annos *Amurathes* urbem hanc [k] cepit: quum *Veneti* eam aliquamdiu tenuissent. *Thessalonicenses* fuere *Eusebius* qui in *Homerum* & *Dionysium Alexandrinum* commentarios scripsit, *Constantinus Harmenopolus*, *Demetrius Cydonius*, & *Theodorus Gaza* [l]. Ab antiquo urbis *Thessalonice* nomine (r) Sinus *Thermaicus* nomen habet.

H E K E L I I.

[f] Est & *Dion* *Cretæ* Insulæ Promontorium & Urbs ibidem, immo & Urbs *Epiri*, & Oppidum *Italiae*, *Pisidiæ*, *Thraciæ* & *Cælesyriæ*.

[t] De qua videndus *Plinius* Lib. iv. c. x. p. 54. lin. 5.

[u] Nisi *Pinetus* fallat in suo *Plinio Gallico*.

[x] Dicta a. est à *Pallena*, *Sithonæ* Filia & *Clethi* Uxor, & adscribitur ab aliis *Thraciæ*, ab aliis *Macedoniæ*.

[y] *Pausaniæ*.

[z] *Stephano* Urbs *Thraciæ* est.

[a] Sed quando *Herodotus* in *Polymnia* dicit, *Olynthum* quoque *Sidoniam* appellari, tunc non Urbem *Olynthum*, sed potius Regionem, in qua *Olynthus* & aliæ Urbes sitæ sunt, intelligit.

[b] *Castaldo* dicta *Famboli*.

[c] Est & *Syriæ* Regio, in qua *Chalcis* Urbs.

[d] *Sophiano* *Eristo*.

[e] *Macedoniæ* quippe Metropolis.

[f] Et inde prius *Halia* dicta.

[g] *Stephano*.

[h] Scri-

(a) *Dion* vel *Dium*. (b) *Mygdonia*. (c) *Antigoniam*. (d) *Letæ*. (e) *Paraxis*. (f) *Pallene*. (g) Sinus *Pallenensis*. (h) *Cassandria* sive *Potidæa*. (i) *Torone*. (k) Sinus *Toroneus*. (l) *Olynthus*. (m) *Chalcidica* regio. (n) *Singiticus* sinus. (o) *Acanthus*. (p) *Amphaxitis*. (q) *Thessalonica* antea *Therma*. (r) Sinus *Thermaicus*.

κ *Stagira*, Aristotelis principis Philosophorum cunis clara. λ *Bisaltæ*; opida, *Bisaltæ*. *Euporia*, *Ossa*, *Calliteræ*. μ *Edonii*; opida, ν *Amphipolis*, *Scotusa*, *Berga*. Orbeli, opidum *Gariscus*. ξ *Sintici*; opida, ο *Heraclea*, *Paracopolis*, *Tristolus*. π *Sinticorum*. Pelagones; opidum ρ *Stobi*. [1] *Lyncestarum Heraclea*, [2] *Jororum*, [3] *Pelagonum*. *Forum*, & [4] *Alorus*, [5] *Almopum*, *Europus*, [6] *Albanopolis*, [7] *Apsalus*, *Almopum*. [8] *Æstræorum*, *Æstræum*, [9] *Eordeorum*, [10] *Daulia Dibolia*, [11] *Scampis*. *Æstræorum*. *Eordeorum*.

CAP.

[b] Scripsit de ea utilem atque elegantem Librum *Lucius Tarreus*, qui videndus.

[i] Vid. ejus Libr. VII. p. 592.

[k] Utpote omnium in universa *Græcia* hodiè celeberrimam, ingentem atque opulentam.

[l] Conf. *Quenstedtii* Dialogus de *Patriis Viror.* illust. p. 426. ubi videndum, quòd *Theſſalonica* Urbs sacris pariter, ac profanis litteris celebrata, ἐναρ-
δρῆσα ἢ πολυάνδραπῶν veteribus nuncupata sit.

BUNONIS.

κ *Stagira* prope montem *Athon* ad *Strymonicum Sinum* erat. Hanc quoque *Philippus* Macedo evertèrat urbem; sed in gratiam *Aristotelis* [m] eam restituit. *Hipparchus* Philosophus in eadem urbe fuit natus. *Stagiritarum* lex erat; Ἀ μὴ κατέειξ, μὴ λάμβανε, quæ non depofuisti, ne tollas.

λ (a) *Bisaltia* *Amphaxitis* finitima est ad Meriditem. *Bisaltas* trans *Nesum* fl. circa *Strymonem* fl. incoluisse tradit *Livius* lib. 45. *Euporiam* *Alexander* omnia superans occupatam vocavit Διὰ τὸ ὑποεργν. *Steph.*

μ (b) *Edonii* ad *Strymonem* fl. incoluerunt.

ν (c) *Amphipolis* *Atheniensium* colonia, ita dicta scribitur, quod *Strymone* flumine undique cingatur [n]. Postèa à Christianis *Christopolis*, & à Turcis *Emboli* vocata est. Cæterùm clarissima in his oris urbs erat *Philippi*, à *Philippo* Macedone appellata; quum antea *Crenides*, à fontibus ibi scaturientibus dicta fuisset. Magnas opes è fodinis auri argentique cives possederunt. De his *Philippis* ita *Diodorus* lib. XVI. in anno *Philippi III.* *Crenidas* deinde se conferens (*Philippus*) inductus multis, qui eam incoherent urbem, ex sui appellatione instituit, ut *Philippi* nominarentur. Erant in eo tractu fodinæ auri, sed tenues & non bene exploratæ; eas *Philippus* magnis operibus ita instruxit, ut annua ei redirent amplius mille talenta: nummum aureum *Philippi* nomine cudi instituit, &c. Et *Philippus*, his locis regno suo adjectis, nummi aurei genus conflavit, quod ab ipso *Philippicum* dicebant. Rex iste venas hæc metalli-
eas studiose scrutatus est. *Zanchius* tradit hanc urbem hodie vocari *Grixopolin*, quasi *Chryfopolin*. Ad hanc urbem (d) *Campi* erant *Philippici*, in quibus *Cassius* & *Brutus* ab *Octavio* & *Antonio* profligati sunt. Hos *Philippos* *Stephanus* constituit in *Macedonia* [o]; alii urbem hanc ponunt in *Theſſalia*. *Pharsalus* vero *Theſſaliæ* fuit urbs, ad quam *Campi Pharsalici* in quibus *Pompejus* à *Cæsare* victus. *Pharsalum* hanc *Cluverius* facit *Estiotidis* urbem; *Laurenbergii* tabula eam collocat in *Pelæsgia*. Ex *Strabone* & *App.* cognoscitur, urbem hanc fuisse ad *Enipeum* fl. qui in *Feneum* influit. Poëtæ tamen utram-

que pugnam in *Philippicis* & *Pharsalicis* eidem loco tribuunt exaggerandi causa. *Virgil.* *Georg.* lib. I. circa finem, (e) *Orbelia* ab *Orbello* *Macedoniæ* monte appellata est, qui eam à *Mœſia* distinguit.

ξ (f) *Sintica* à *Sinticis* montibus nomen habet.

ο (g) *Heraclea* inde dicta est *Sintica*.

π (h) *Pelagoniæ* [p] incolæ *Pelagones*, etiam *Peones* dicti sunt. [q]

ρ (i) *Stobi* opidum, hodie *Starachino* vocatur; opidani *Stovensēs*. [1] (k) *Lyncestarum* regio *Lyncestis* appellatur à fluvio *Lyncesti* vel *Lyncestio*, qui per eam decurrit, & in *Erigonem* labitur. *Lyncestis* ille fluvius aquam defert acidam, quæ pota instar vini homines facit temulentos. [2] (l) *Jororum* regio, à *Joro* opido, quod *Aloro* vicinum est, nomen traxit. [3] (m) *Forum* hodie vocatur *Novigrad*.

[4] (n) Et *Alorus* five *Olorus*, hodie *Dianoro*. [5]

(o) *Almopes* in *Macedoniæ* finibus ad *Scardum* montem collocantur, qui eos ab *Illyricis* separat. [6]

(p) *Albanopolis* hodie *Albanopoli*, dicitur *Albanie* metropolis [f]: & [7] (q) *Apsalus*, nunc *Prespa* est. [8] (r) *Æstræi* *Almopibus* ad Meridiem ponuntur. [9] (s) Et *Æstræis* ad Meridiem collocantur

Eordei, qui *Eordæi*, *Eordi*, *Heorda*, *Heordenses*, & *Eordetes* leguntur. [10] (t) *Daulia*, hodie *Eladasagni* dicitur [t]. [11] (u) *Scampis* in tabulis recentioribus est *Scampi*; at aliis, *Ulagrada*, itè *Struga* appellatur. Hæc est *Macedonia*, quæ quibusdam etiam *Macetia* dicta est: in sacris *Cethim* appellatur. *Cethim* autem fuit filius *Javan*. Hæc terrarum imperio olim potita quidem erat; Sed *Paulus Æmilius*, in ea 62 urbes uno die direptas vendidit.

HEKELI.

[m] Qui Patriam eam agnovit.

[n] Prius *Acra*, *Ejon*, *Myrica*, *Crademna*, *Andramus*, itè *Urbs Martis* & *Novemvia*, s. *Græc.* ἐννέα ὀδοί, appellata.

[o] *Suidas* in *Thracia*.

[p] Quam nonnulli *Siciliæ* Regionem constituunt.

[q] *Strabo* Lib. VII. p. 598, hanc Regionem *Triopolim* vocat, quoniam saltem tribus constabat Urbibus.

[r] *Nardo* in suo *Livio Italico* novè prorsus nomine.

[f] Est & oppidum *Armenie Majoris*, ubi, referente *Sophronio Græco*, *Div. Bartholomæus* *Apostolus* est sepultus.

[t] Olim sub ditione *Therei*, Regis *Thracum* fuit. Unde *Philomela* ab *Ovidio* dicitur *Daulias*, quod in *Daulide* Urbe in *Avem* sui nominis fuerit conversa.

RE-

(a) *Bisaltia*. (b) *Edonii*. (c) *Amphipolis*. (d) *Campi Philippici*. (e) *Orbelia*. (f) *Sintica*. (g) *Heraclea Sintica*. (h) *Pelagonia*. (i) *Stobi*. (k) *Lyncestia*. (l) *Jori*. (m) *Jorum op.* (n) *Alorus*. (o) *Almopes*. (p) *Albanopolis*. (q) *Apsalus*. (r) *Æstræi*. (s) *Eordei*. (t) *Daulias*. (u) *Scampis*.

CAP. X.

De Fluviiis, Montibus ac Insulis Græciæ adjacentibus. 1

I.

FLUVII universæ Græciæ celebriores sunt isti; in Epiro & *Acheron*, cui *Pandusia* opidum appositum: quæ duo nomina cum *Alexander Rex* ancipiti oraculo monitus fatalia vitare vellet, in Brutiis Italiæ populis in eadem incidit atque interiit. In Acarnania β *Achelous*. In Peloponneso γ *Peneus*, δ *Alpheus*, ε *Panifus*, ζ *Eurotas* & η *Inachus*. In Græcia θ *Cephissus*, in duo Cornua scissus, quorum

REISKII.

I Græcia non magnos adeo effundit fluvios, nec longo cursu, nec receptis pluribus locupletiores: Regio enim arctis plerumque terminis conclusa, mari tum Ægeo tum Ionio, multisque alicubi, quos utrumque creat, sinibus coerchetur, ut fluvii ab monte aut Hydrophylacio suo non ita longe fluxum continent, sed citius absorbeantur. *Acheron* Turcis *Voleon*, i. e. niger dictus, cursu aquoso auctoque cæteros fere præstat, p'ane alius ab Italico, Peloponnesiaco, & Bithynio *Acheronte*. Nec effert sese adeo Græca montium compages, vel ossatura illa montana, qua Græciam contineri totam stringique, ac notis quasi ossium secari contendimus: Hæc enim *Kircheri* de montibus in Mundo subterraneo part. I. lib. I. c. 8. sententia nunc placet. (a) *Acroceraunia* & promontorium his cognomine primum eminent *ἄκρον τῆς ἀκροῦς* & *ἄκρον*, i. e. à summitate & fulmine nominantur: Hæc tamen ab Asiaticis *Acrocerauniis* quantum distent, nemo non intelligit. (b) *Thermopylae* sunt a perturæ montium vel transitus inter Alpenos *Turchin*emque, montes altissimos, tractu præcipiti ad *OEtam* usque montem porrecto: Ita *Herod.* lib. VII. (c) *Athos* *Chersonesum* aut peninsulam refertur sinu *Strymone*, & *Cingo* altero interceptam, ut *Æthmus* ne quadrantem milliaris latitudine sua excedat: Græciæ *ἄγιον ὄρος*, Latinis etiam *mons sanctus* ob cœnobia XXI numerosa & ampla Græcorum monachorum domicilia, sed aliquot male munita. Ex omnibus cœnobia *S. Mauri* 600 etiam alumnorum patiens capaxque præstat; Cætera non sunt tanti pretii, & quandoque triginta hominum altrices. De duobus Eremitarum ordine juncto cohabitantium vicis quasi *Hagia Ena* & *Kerastia*, de regula *Sabæ*, quam sequuntur, & institutis monasticis non dicam, nec de pluribus quæ mihi *Archimandrita* sive *Abbas* ex illo monte *Athanasius* per Saxoniam nostram transiens, *Luneburgi* A. 1674, retulit, & Auctor anonymus in libello peculiari A. 1689, edito recenset. De Bibliothecis autem quæ inter Cœnobia hodieque Græca lateant, item *Codd. MSris* nihil aut parum invenies, nihil *Athanasius* ille mihi referebat. Nam Græcia libris varnata, præter *Euchologi*, aut *Menologium* *MStum*, & *Homilias* *PP.* aliquot vix promerit alios, nisi quos ex Venetorum urbibus exportat aut coëmit.

BUNONIS.

α (d) *Acheron* ex (e) *Acherusia* profluit palude. *Plinius* [a] eum in *Ambracium Sinum* falso deducit. Ex eo & vicinis *Pausanias* ait *Homerum* fabulas suas de Inferis concinnasse; unde est *Acheron fl.* Inferorum apud Poetas. [b]

β (f) *Achelous* ex *Pindo* monte oriens, in mare Ionium contra *Echinades* insulas sese exonerat: olim dictus est *Axenus*, deinde *Thestius*, denique *Achelous*; ab incolis *Acarnas* vocatur. *Strabo* [c] ab ostio ejus initium facit *Sinus Corinthiaci*.

γ (g) *Peneus* hic supra *Alpheum* est: Sed *Thessaliæ* *Peneus* celebrior est: hodie vocatur *Igliaco*; ad eundem est *Pylus Eliaca*.

δ (h) *Alpheus* ex *Stymphalo* monte oriri scribitur: per *Arcadiam* & *Elidem* fluit, alluitque *Olympiam* seu *Pisas*; & inde sub terras conditus, in *Sicilia* prope *Syracusas* emergere creditur Poëtis. *Pisas* his vicinum erat *Olympii Jovis templum*, & *Olympicum* hic celebratum scribitur certamen. Ab hac urbe *Italicæ* (i) *Pisæ* ad *Arnum fl.* originem suam referunt.

ε *Pamifus*, *Panifus*, & *Panifus* in *Messeniacum* influit. Hunc maximum eorum, qui intra *Isthmum* sunt, fluviorum *Strabo* [d] dicit: & alius etiam obscuri *Pamisi* mentionem facit.

ζ (k) *Eurotas* ex *Arcadia* prope *Ascam* vicum ortus, defluit per *Laconicam*, & ipsam *Spartam* alluit: olim erat consitus oleis, & pretiosa ad eum effodiebantur marmora. Ad hunc fluvium exercere se *Lacones* soliti sunt decursu, & id genus laboribus.

η (l) *Inachus* nomen traxisse fertur ab *Inacho*, primo *Argivorum* Rege; per *Argiam* fluens *Argos* urbem alluit, & in *Sinum Argolicum* labitur. In *Argia* quoque (m) *Erasinus* fluvius est, qui è *Stymphalide* palude *Arcadiæ* oritur, apud quam paludem *Stymphalidas* volucres ab *Hercule* sagittis & tympanis expulsas ferunt. Hunc etiam fluvium sub terram aliquamdiu sese abdere, postea in *Argolide* emergere tradunt.

θ (n) *Cephissus* vel *Cephisus* albas oves facit: (o) *Melas* nigras.

HEKELII.

[a] Lib. IV. H. N. cap. I. p. 50. lin. 12.

[b] Dicitur & *Acheron* *Filius Cereris* absque Patre, quem cum in abdito *Cretæ* specu peperisset, is autem lucem aspicere non auderet, ad *Inferos*

(a) *Acroceraunia*. (b) *Thermopylae*. (c) *Athos*. (d) *Acheron*. (e) *Acherusia* palus. (f) *Achelous*. (g) *Peneus*. (h) *Alpheus*. (i) *Pisæ*. (k) *Eurotas*. (l) *Inachus*. (m) *Erasinus*. (n) *Cephissus*. (o) *Melas*.

quorum dextrum *Asopus* fluvius, lævum *Ismenus* vocatur. In Thessalia λ *Sperchius* & μ *Peneus*. In Macedonia Ægæum mare petentes, ν *Aliacmon*, *Erigon*, ξ *Axius*, *Chabris*, $\omicron$ *Strymon*. At in Adriaticum sinum sese exonerantes, π *Panyasus*, ρ *Apsus*, σ *Laus*, τ *Celidnus*.

II. Montium nobilissimi sunt; in Epiro ν *Acroceraunii* & ϕ Montes. *Pindus*. In Peloponneso, χ *Stymphalus*, ψ *Pholoë*, ω *Chronicus*, α *Taygetus*. In Græcia β *Callidromus*. Inter Græciam & Thessaliam, γ *Othrys* &

Inferos defluxit, ibique *infernalis Fluvius amarissimus*, qui primus excipit mortuorum Animas, effectus est. Alii *Titanis* & *Terræ*, s. *Cereris* Filium faciunt, ob id à *Jove* & ad *Inferos* dejectum ferunt quod sumentibus *Titanis* limpidas præstitisset aquas. Meminit ejus *Virgil.* Lib. v. *Æn.* v. 99. Lib. vi. v. 207, & 295. Lib. vii. v. 91. 312, & 569. ut & Lib. xi. v. 23. *Horatius* Lib. i. *Carm.* Od. iii. v. 36. dicit, *Perrupit Acheronta Herculeus labor.* Sed. Lib. iii. *Carm.* Od. iii. v. 16. legitur *Acheronta fugere.*

[c] Lib. viii. *Geogr.* p. 610.

[d] Loc. cit. p. 657.

BUNONIS.

(a) *Asopus* Platæensem & Thebanum agrum dirimebat. Crediderunt fluvii hujus accolæ Mæandrum fl. per mare Ægeum transire in fontem *Asopi*.

(b) *Ismenus* etiam Thebas præterfluens in Euripum Euboicum properat: olim *pes Cadmi* dictus.

(c) *Sperchius* in Sinum *Maliacum* [e] devolvitur, devota Achillis coma & Gallorum, Brenno duce transitu memorabilis. [f]

(d) *Peneus* præter *Ossam* *Olympumque* montes decurrens collibus dextrâ lævâque molliter curvis, nemorosis convallibus, Thessalica facit *Tempe*: undisque apertior Macedoniam & *Magnesium* interluens, & *Pamifum* fl. excipiens, in *Thermaicum Sinum* decedit, cui peculiare tribuuntur laudes.

(e) *Aliacmon* seu *Haliacmon* inter *Pidnam* & *Dium* in *Thermaicum Sinum* influit, (e) *Erigon* sive *Erigoneus* ex *Illyricis* montibus oriens per *Pæoniam* fluens multis fluminibus auctus ab *Axio* fl. excipitur.

(f) *Axius* ingens *Macedoniæ* fluvius, in *Thermaicum Sinum* influit.

(g) *Strymon* ex *Orbello*, vel etiam *Scamio* monte manans in Ægæum mare influit; cujus Sinus eo loco *Strymonicus* appellatur.

(h) *Panyasus* inter *Dyrrachium* & *Apsum* fl. in mare influit.

(i) *Apsus*, aliis *Thapsus*, inter *Panyasum* & *Apolloniam* in mare Ionium decurrit.

(k) *Laus* apud *Apolloniam* est, & *Æas* & *Aous* & *Auas* & *Alorus* vocatur.

(l) *Celydnus* ultra *Amantiam* juxta *Epiri* confinia fluit, & *Macedoniæ* terminus est versus *Austrum*.

(m) *Acroceraunii* [g] montibus secundum *Europæ* sinum, id est, *Adriaticum* terminat *Plinius* [b]. Sunt autem montes *Epiri* altissimi, hodie montes à *Chimara* seu *Chimera* & *Chimarioti* [i] dicti.

(n) *Pindus* mons inter *Epirum* & *Thessaliam* est, unde à nonnullis tribuitur *Thessaliæ*. Procurrit autem ab *Acrocerauniis* jugis ad *Thermopylas*, & ex medio sui brachium emittit, quod facit *Parnassum*, ac terminatur in *Helicone*. Unde jam planum fit, quare *Poëtæ* hæc tria montium nomina confuderint.

(o) *Stymphalus* mons inter *Arcadiam* & *Achajam* propriam est, *Herculis* labore notus, ex quo aut ejus palude *Erasmus* oritur.

(p) *Pholoë* mons *Peloponnesi* in *Arcadia* excelsus, silvofus & nivofus. Est quoque *Pholoë* mons *Thessaliæ* *Othry* proximus *Centaurorum* sedes; ubi *Hercules* *Centaurum* aggressus est. *Centauria* herba hic provenit optima. [k]

(q) *Chronicus* prius *Crunos* in *Laconica* est. Quum *Saturnus* *Jovem* fugiens, in eo latuisset, nomen mutavit.

(r) *Taygetus* mons non longè à mari exortus, ad montium *Arcadicorum* radices usque procurrit. Imminebat *Spartæ* & *Amyclis*, unde & *Amycleus* dicitur. In summo ejus vertice erat locus *Teleton* dictus, ubi equus soli immolabatur. Abundabat feris, ideoque venationi *Spartanorum* juvenum erat opportunus. Cotes habebat, quibus post *Creticas* *Plinius* [l] tribuit secundas. Quum terræ motum futurum prævidisset *Anaximander* *Physicus*, monuit *Lacedæmonios*, ut tecta & urbem relinquerent, armatique in agro excubarent, nec frustra. Urbs enim eo tempore corruit tota, & ex monte *Taygeto* extrema quasi puppis avulsa est. [m]

(s) *Callidromus* *Oetæ* monti vicinus est & quasi pars ipsius, *Thermopylis* imminens: per quem *Epialtes* *Xerxis* copiarum partem duxit & *Græciam* Regi prodidit.

(t) *Othrys* inter *Doridem* & *Thessaliam* est, *Dolopibus* conterminus, nivibus diu contactus, *Cænei* *Perrhæbi*, & *Lapitharum* sedes; abundabat lyncibus. Ad radices ejus erant *Melienfes* *Xenophonti* & *Thucydidi* memorati. *Oeta* à *Græcia* submovet *Thessaliam*, & longo tractu per continentem hanc transversam procurrit, ad sinum usque *Maliacum*, ubi ex utroque latere duorum fluminum in mare se mergentium ostia propinqua videt; *Boagrii* in *Locris*, & *Sperchii* in *Phthiotide*: quorum ad illud *Thronium*, ad hoc *Heraclea* opida. Montem hunc *Græciam* ita interfecare, ut *Apenninus* *Italiam*, auctores tradunt. Ubi ad mare desinit *Oeta*, inter arduas rupes illas efficit angustias, quas *πύλας* *Græci*, id est, *portas* dicunt: itemque (u) *Thermopylas*, ab aquis calidis, *Herculis* lavacris, virtute *Spartanorum* & *Regis* eorum *Leonidæ*, *Perfarumque* clade nobilitatas. E regione *Thermopylarum* inter *Eubæam* & *Thessaliam* (x) *Atalanta*, parva insula collocatur.

HEKELII.

[e] Velocissimo cursu.

[f] *Apollodorus* *Borum* eum cognominat. Sed *Sophiano* dicitur *Xerras* atque *Agroumela*.

[g] Quos *Servius* propter altitudinem & jactus fulminum sic dictos putat.

[b] Lib.

(a) *Asopus*. (b) *Ismenus*. (c) *Sperchius*. (d) *Aliacmon*. (e) *Erigon*. (f) *Axius*. (g) *Strymon*. (h) *Panyasus*. (i) *Apsus*. (k) *Laus*. (l) *Celydnus*. (m) Montes *Acroceraunii*. (n) *Pindus*. (o) *Stymphalus*. (p) *Pholoë*. (q) *Chronicus*. (r) *Taygetus*. (s) *Callidromus*. (t) *Othrys*. (u) *Thermopylæ*. (x) *Atalanta* ins.

& δ *Oeta*. In Phocide ϵ *Helicon* & ζ *Parnassus*. In Bœotia η *Cithæron*, fabulis carminibusque celebratissimus. In Attica θ *Hymetto* meritissimè tribuitur principatus, quod apprimè florulentus, eximio mellis sapore, & externos omnes & suos vincit. In Thessalia ι *Olympus*, κ *Pelios* atque λ *Ossa*, Gigantum fabula belloque memorati. In Macedonia μ *Athos*, quem Xerxes, Græciæ bellum inferens, perfoffum velificavit.

III. Insulæ

[b] Lib. III. H. N. c. XXIII. p. 48. & Lib. IV. c. I. p. 49. Eorum quoque meminit *Horatius* Lib. I. *Carm. Od.* III. v. 20.

[i] *S. Cimarioti*.

[k] Est & *Pholoë* Famula cujusdam *Textricis* apud *Virgil.* Lib. v. *Æneid.* v. 285.

[l] Lib. XXXVI. c. XXII. p. 648. lin. 48.

[m] Vid. *Plinii* Lib. II. c. LXXIX. p. 24.

BUNONIS.

δ Mons iste *Oeta* interitu & sepulchro *Herculis* quoque nobilis est: Ex eo enim *Herculem*, mortalitate exutâ, Deorum consensu in cœlum ascendisse crediderunt Poëtæ [n]. Locus iste, quo se combustit *Hercules*, *Pyra* dictus est; ubi sacrificavit *Acilius* consul. Monti huic auctoribus annectuntur, *Corax*, *Otbrys* & *Callidromus*.

ϵ (a) *Helicon* *Parnassio* vicinus est [o], in quo etiam *Musarum* domum statuebant *prisci poëtæ*; in eodem *Orphei* sepulchrum, in quo nidificabant *philomelæ*. Hic quoque fontes *Hippocrene*, seu *Caballinus*; & *Aganippe*, qui in *Musarum* luco ortus in *Permessum* incidit fluvium; & hic in *Holmium*, quem postea *Copais* lacus haurit. Ad eum sunt *Thespiæ*, *Ascra*, *Nissa*.

ζ (b) *Parnassus* mons biceps, sedes & domicilium *Musarum*, *Delphis* imunebat; alterum *jugum* *Apollini*, alterum *Baccho* erat sacrum: hoc *Nissa*; istud *Cyrrha* dictum. *Herodotus* tamen ei unum tantum tribuit *jugum* [p]. Hodie in eo monte *Cœnobium* esse ferunt, in quo instructissima manu scriptorum codicum bibliotheca.

η (c) *Cithæron* *Musis* etiam sacer erat, ex quo *Aso* fl. profluit. *Servius* illum facit *Parnassi* partem, eumque dividit in *Heliconem* *Apollini* sacrum; & *Cytheronem* *Baccho* dicatum. In eo *Trieterica* celebrabantur. *Feris* erat refertus; qua de causâ *Oculus Dianæ* nominatur ab *Euripide*.

θ (d) *Hymettus* *Athenis* proximus est, melle [q] abundans, quod cum *Hyblæo* certat: unde *Hymettia mella* [r], & *mella Attica* adeo præcipua ut in proverbium abierint pro *suavi eloquentia*. Mons iste olim & *Cecropius* dictus marmore, *Jove* *Hymettio*, à quo pluvia petebatur, *Apolline* $\omega\epsilon\gamma\omicron\upsilon\lambda\iota\alpha$, i. e. *providente*, & eo tauro, quem *Theseus* occidit, etiam nobilis fuit.

ι (e) *Olympus* *Ossiæ* & *Pelios* vicinus excellenti vertice tantum attollitur, ut summa ejus cœlum accolæ vocent. Ara in cacumine erat, *Jovi* dicata, cujus altaribus, si qua de extis fuerant illata, nec disflabantur ventosis spiritibus, nec humentibus pluviis diluebantur: sed volvente anno, cujusmodi fuerant relicta, ejusmodi reperiebantur. Literæ in cinere scriptæ, usque ad alteram anni cerimoniam permanebant. Huc nemo poterat conscendere, nisi qui admovisset naribus spongiam oleo plenam. A splendore appellatus est *Olympus*, quasi $\omicron\lambda\omicron\alpha\mu\omega\epsilon\gamma\omicron\varsigma$, quod totus luce-

at, aut resplendeat; & divinam sedem ob eximiam altitudinem ei assignabant veteres.

κ (f) *Pelios* sive *Pelion* nuptiali convivio *Tbetidis* & *Pelios* celebratur: itemque *Centaurorum* & *Lapitharum* certaminibus. A *Strabone* [f] in campo *Pelasgico* collocatur. Ferunt *Chironem* *Centaurum* heroum filios, in iisque *Achillem*, in *Pelios* monte docuisse artes principe loco natis dignas, id est, pacis & belli.

λ (g) *Ossam* ab *Olympo* terræ motu avulsam, *Tempe* fecisse, & *Peneum* fl. qui multis annibus receptis ibi stagnare solitus fuerat, ad mare expeditiori cursu transmisisse ferunt. De his montibus, & *Gigantum* bello noti sunt *Maronis* versiculi: [t]

*Ter sunt conati imponere Pelio Ossam,
Scilicet atque Ossa frondosum involvere Olympum:
Ter pater exstructos disjecit fulmine montes.*

μ (h) *Athos* [u] supra *Singiticum* sinum est; *mammæ* formam habere dicitur, acutissimus & altissimus. Qui verticem ejus habitant, tribus horis solem antè videre perhibentur, quàm qui sunt in continenti. *Umbram* solstitio in *Lemnum* usque jaculari scribit *Plinius* [x]. *Melæ* mons [y] est adeo elatus, ut credatur altius, quàm unde imbres cadunt, surgere. Capit opinio fidem, inquit; quia de aris, quas in vertice sustinet, non abluuntur cinis: sed quo relinquitur aggere, manet [z]. In summo opidum fuit (i) *Acroathon*, in quo dimidio longior quam in aliis terris ætas habitantium erat. *Stasirates* architectus *Alexandro* M. affirmaverat, hunc aptissimum esse montem, qui in humanæ statuæ formam effigiaretur, ita ut sinistra manu urbem contineret, dextrâ autem amnem in mare decurrentem funderet. *Athon* illum hodie *Sacrum Montem* nominari sunt qui scribunt; quod torus habitetur VI millibus monachorum *Christianorum*, quos tenere ajunt monasteria XXIV contra *piratas* benè munita & clausa. *Celebriora* sunt *Gatopedos*, & *Agias-laura*. Ibi demque etiam conspici *Zonæ* monumentum: instructissimas quoque *manuscriptorum* codicum in *cœnobiiis* illis esse bibliothecas.

HERCULI.

[n] Unde factum est nomen *Tragœdiæ Senecæ*, quæ *HERCULES OETEUS* inscribitur.

[o] Eique æmulus & altitudine & circuitu.

[p] Vid. *Strabo* Lib. VIII. p. 691.

[q] Et *Apibus*.

[r] Ap. *Horatium* Lib. II. *Sermon.* Sat. II. v. 15.

[f] Lib. IX. p. 807.

[t] Lib. I. *Georg.* v. 281. seqq. hunc in modum extantes.

[u] Vel *Athon*.

[x] Lib. IV. c. XII. p. 58. lin. 12.

[y] Lib. II. c. II. p. 184. lin. 16. seqq.

[z] Conf. *Solini Polyb.* c. XXI. p. 43. lin. 17. seqq.

B U.

(a) *Helicon*. (b) *Parnassus*. (c) *Cithæron*. (d) *Hymettus*. (e) *Olympus*. (f) *Pelios*. (g) *Ossa*.
(h) *Athos*. (i) *Acroathon* op.

III. *Insulae* Græciæ littori adjacent innumeræ. Harum, præter Cretam, quæ separatim dicitur, clarissimæ Ionio in mari *v* *Corcyra*, cum opido ejusdem nominis, nunc *Corfu*, Venetæ ditionis unâ cum ξ *Cephalenia*, & $\circ$ *Zacyntho*; quarum hæc nunc *Zante*, illa *Cefalogna*. Prope Cephalemiam inter non ignobiles est ω *Ithaca*, Ulyssis nomine maxime illustris, nunc *Isola del Compare*.

Insulae ad Græciam.
Corcyra.
Cephalenia.
Zacynthus.

IV. In ρ *Ægæo* mari *Eubœa*, vulgò nunc *Negroponte*, Bœotiæ avulsa putatur, tam modico interfluente σ *Euripo*, ut ponte jungatur. Opida in ea quondam opulentissima, τ *Carystus* & ν *Chalcis*. Hinc versus Septemtriones est ϕ *Scyrus*, vulgo *Sciro*; & ultra χ *Lemnos*, nunc *Stalimene*; inter hanc & Thracium littus, $\downarrow$ *Samothrace*, vulgo *Samandrachi*; ω *Les-*

Eubœa.
Carystus & Chalcis op.
Scyrus.
Lemnos.
Samothrace.
Lesbus.

BUNONIS.

ν (a) *Corcyra* Buthroto continentis urbi & The-sprotis opposita est, in hac Phæacas ponit Homerus, & Alcinoi hortos. Coloniam eò deduxerunt Corinthii tempore Numæ. Urbem habebat in Septentrionali litore ejusdem cum insula nominis. Potentiâ navali plurimum olim valuit. In eadem erat *Cassiope*, hodie *S. Marie di Cassiopo*, ubi fuit templum Jovis eximium.

ξ (b) *Cephalenia* Acarnaniæ opposita, & *Samos* sive *Same* ab urbe dicta est. *Cephalenia* nomen à *Cephalo* Atheniensi inditum quidam volunt. *Cephalenas* Ulysses secutos in expeditionem Trojanam Homerus auctor est: Capras in hac insula sex mensibus non bibere tradit Ælianus; & quod ab altera parte fluminis cicadæ sint, ab altera non item. Antonius, Ciceronis in consulatu collega, damnatus hinc exsulavit, urbemque condere novam cœpit, quam tamen non absolvit.

$\circ$ (c) *Zacynthus* [a] in Meridiem non longè à *Cephalenia* est, *Cassiope* [b] & *Hyria* etiam dicta: Hujus incolas armorum ac belli imperitos, divitiis ac deliciis enervatos Athenæus tradit. In eaque *M. T. Ciceronis* epitaphium esse, sunt qui scribunt.

ω *Ithaca* *Cephaleniæ* ad Ortum vicina montem habet *Neriton*, à quo *Ulysses, dux Neritius* dicitur. Lepores in hac insula [c] non nasci tradunt.

ρ (d) *Ægæum* mare appellatum volunt alii ab *Ægæo*, Thæsei patre [d], in eo submerso; alii ab *Amazonum* regina; alii ab *Ægæis* *Eubœæ* urbe: hodie *Archipelago* dicitur. *Ægæo* mari, *Plinius* [e] inquit, nomen dedit scopulus inter *Tenedum* & *Chium* verius, quam insula *aiç* nomine, specie capræ, quæ ita Græcis appellatur, repente in medio mari exsiliens.

σ (e) *Euripon* vocant rapidum mare, & alterno cursu septies die ac septies nocte fluctibus invicem versis, adeò immodicè fluens, ut ventos etiam ac plenis velis navigia frustretur. *Plin.* [f]. Insula (f) *Eubœa* tria illustria habet promontoria, *Cœneum*, quo vadit in Septentrionem; duobus aliis in Meridiem extenditur, quorum *Gereſtus* spectat *Atticam*; *Caphareus* prominet in *Hellespontum*; ubi post *Ilii* excidium *Argiva* classis gravibus casibus affecta est.

τ (g) *Carystus* marmore nobilis est, quod *Carystium* inde appellatur. Habebat *Carystias aves*, quæ flammam impune involabant, *Carbasâ* etiam, quæ inter ignes valent. Apud hanc urbem, *Strabone* [g] teste, lapis nascitur, qui plectitur & textitur,

adeoque mantilia ex eo conficiuntur, quæ ubi fordium quid contraxerunt, flammis injecta purgantur; perinde atque maculæ linteorum eluuntur aqua.

ν (h) *Chalcis*, *Eubœæ* metropolis ad *Euripum* est, ex adverso *Aulidis* in *Bœotia*: Ea plures in multas *Europæ* regiones misit colonias. Nati in hac urbe scribuntur *Isæus* orator, & *Lycophron*. *Aristoteles* quoque ibidem mortuus aut morbo, aut veneno. Sunt qui scribunt, eum in *Euripum* sese abjecisse; quod causam tam violenti cursus recursumque non possit expedire. In eadem quoque insula urbs vetusta & potens erat *Eretria*, quæ proximum à *Chalcide* locum dignitatis facile tuebatur. Ab ea dicti sunt *Philosophi* quidam *Eretrienses*, à *Menedemo* orti.

ϕ (i) *Scyrus* nota est *Achillis*, in gynæceo *Lycomedis*, Regis hujus insulæ, latitantis atque expeditionem Trojanam detrectantis, fabulâ. Nota etiam *Thæsei sepulchro*.

χ (k) *Lemnum* insulam aliquando fœminæ, omnibus qui mares erant, occisis, tenuisse dicuntur. Eam cepit *Miltiades*. *Philostratus* ex eadem ortus est. Terra etiam *Lemnia* celebris est. Hinc Græcis in obsidione Trojæ vinum advectum tradit *Homerus*.

$\downarrow$ (l) *Samothrace*, quæ & *Samothracia*, *Perseum* Regem *Macedonum* ultimum, victum ab *Æmilio Paulo*, fugientem excepit. Ea instar *asyli* patebat supplicibus, præterquam homicidii reis. *Paulus Apostolus* Troade profectus recto cursu hinc appulit. Huic insulæ vicina est (m) *Imbrus* olim ab *Otane Persarum* duce capta. Postea à Romanis devicto *Philippo Macedonum* rege, Atheniensibus est donata. *Scyro* vicina insula est *Aloneſus* sive (n) *Haloneſus* quam prædonibus eripuit *Philippus*.

ω (o) *Lesbus* [b] ante *Assum* promontorium Troædis: *Lesbia regula* in proverbium abiit [i]. *Lesbii* etiam cantores celebres habiti sunt, qui accersiti *Lacedæmonem*, cives tumultuantes suavitate cantus ad concordiam revocabant, quos propterea cæteris cantoribus præferabant: unde proverbium; [k] *Post Lesbium Cantorem*; quum quis non primas tenet, sed secundas. Insula hæc fertilitate, vini generositate & puellis formosis nobilis erat.

HEKELI.

- [a] Quam *Silius Italicus Dulichium* vocavit.
- [b] *Orosio*.
- [c] Alias *Caprarum* fertilissima.
- [d] Et *Athenarum* Rege.
- [e] Lib. iv. c. xi. p. 55. lin. 25. seq.

M m

[f] Vid.

(a) *Corcyra*. (b) *Cephalenia*. (c) *Zacynthus*. (d) *Ægæum* mare. (e) *Euripus*. (f) *Eubœæ* prom. (g) *Carystus*. (h) *Chalcis*. (i) *Scyrus*. (k) *Lemnos*. (l) *Samothrace*. (m) *Imbrus*. (n) *Haloneſus*. (o) *Lesbus*.

Chius.
Mitylene
op.
Ægina.
Salamis.
Cyclades
insulæ.
Andrus.
Delus.
Paros.

bus, nunc *Metellino*, & *Chius*, nunc *Scio*, Asiæ attribuuntur. In Lesbo quondam opidum nobilissimum β *Mitylene*, unde hodie insulæ nomen. In Saronico sinu γ *Ægina*, nunc *Engia*; δ & *Salamis*, nunc *Coluri*; excidio classis *Perficæ* nota.

V. Dein quæ in medio mari veluti in orbem jacent, ϵ *Cyclades*, in quibus notiores ζ *Andrus*, nunc *Andri*; η *Delus*, *Sdille*, & θ *Paros*, *Paro* marmore nobi-

[f] Vid. iterum Lib. II. cap. xcvi. 28. lin. 24.

[g] Lib. x. p. 7. Tom. II. Oper.

[h] Olim *Antissa*, *Lasta* ac *Pelagias* dicta.

[i] Conf. *Erasm.* Chil. t. Cent. v. *Adag.* xciii. p. 160. col. a. & ex eo *Manutius* in *Adag.* p. 233. col. a.

[k] Ap. eund. *Erasm.* Chil. I. Cent. vi. *Adag.* xlii. p. 176. col. b. & *Manutium* p. 258. col. b.

B U N O N I S.

α (a) *Chius* maris *Icarii* insula *Ionix* adjacet & promontorio *Argeno*. *Masticen* gignit; vinoque abundat optimo. *Chius risus* in proverbio est de lascivo luxu [l].

β (b) *Mitylenen* urbem multis celebrat *Cicero* oratione de lege agraria, ob situm, ædificiorum pulchritudinem & soli fertilitatem.

γ (c) *Ægina*, quondam *OEnone* dicta, *Atticam* inter & *Megaridem*, atque hanc *Peloponnesi* oram sita, nobilissima est virtute & navali copiâ, quam *Perfico* bello *Græciæ* declaravit. In pugna enim *Salamina* cum *Atheniensibus* de palma quasi contendere ausa est. Sævo admodum *Atheniensibus* decreto sanxerant, ut *Æginetis*, quod re nautica excellent, pollices præciderentur, ne remos ducere possent. Nimis enim imminebat *Ægina* *Piræeo*.

δ (d) *Salamis* medio prope loco inter *Athenas* & *Megaram* sita, urbem habebat ejusdem nominis. Adeo brevi intervallo à continenti erat diremta, ut *Xerxes* angustias illas maris ingestâ terrâ complanare & insulam continenti adungere sit conatus: Eam tanquam regiam sedem, olim tenuisse scribitur *Telamon*, *Ajaxis* & *Teucris* pater. Gravia olim de hac insula gesta sunt bella, itaque vires *Atheniensium* attritæ, ut lege latâ sancirent pœnam capitis ei, qui de insula illa vindicanda aliquid ferre ad populum esset ausus; *Solon* igitur, uti ne eam extimescere necesse haberet, & tamen patriæ prodesset, furere se simulavit: atque ita verbis ipsi insolitis suadere *Atheniensibus* cœpit, ut insulam armis repeterent.

ϵ (e) *Cyclades* dictæ sunt insulæ, quod *Delum* undique cingant instar circuli; aut quia in orbem jacent.

ζ (f) *Andrus* non longè ab *Eubœa* distans celebris est. *Ibemistocles* quondam ad *Andrios* *Atheniensium* pecuniæ cogendæ causâ legatus, duabus se comitatum *Deabus* venire dicebat, *Suada* & *Violentia*. Illi contra, duas sibi semper pertinaciter adhærere *Deas* respondent satis urbanè, *Paupertatem* & *Impotentiam*.

η (g) *Delus* [m] *Aristoteli* libr. de *meteoris* videtur dicta, quod repente apparuerit enata. $\Delta\eta\lambda\alpha$ idem est quod *manifestus* [n]. Habebat quondam urbem ejusdem nominis in planitie sitam, & montem *Cynthum*, fluviumque *Inopum*. Et quod in hac insula *Apollo* & *Diana* matre *Latona* crederentur nati, hæc *Cynthia* & ille *Cynthius* appellati sunt [o].

Post *Corinthi* excidium *Delum* potissimum transfierunt ejus mercatores ob portus commoditatem, & templi immunitatem, quod *Apollini* sacratum erat. Sub exitum belli *Perfici*, quum *Darius* *Hyllaspis* *Dartin* & *Arraphernem* adversus *Atheniensibus* misisset, *Delumque* appulissent; ac deinde adversus *Eretriam* navigassent: statim post illorum digressum *Delos* tremuit (ut *Delii* ajunt) ad meam usque ætatem & primum & postremum commota: Deo mala ventura hominibus portendente: de qua in oraculo ita scriptum, & *Delon* quamvis immota movebo; ita scribit *Herod.* l. vi. [p] quam deinde commune ærarium *Græciæ* constituebant. In *Delo* sepelire mortuum non licuit. In *Rheneam* igitur vicinam insulam desertam eos trajiciebant. Canem quoque esse in *Delo* non sinebant.

θ (h) *Parum* insulam primò *Pañiam*, postea *Mynoida* [q] vocârunt: quod à *Mino* subacta, ejus legibus uteretur [r]. Opidum ejus insulæ frustra oppugnavit *Miltiades*. *Archilochus* poëta eam quoque nobilitavit: Itemque ara cujus latera singula stadium implebant. Cæterum in XII *Cycladum* chorum referuntur etiam sequentes, *Paro* vicina (i) *Naxus* cum opido ejusdem nominis; ubi mulieres octavo mense dicuntur parere. Hæc insula à *Xerxe* prima defecit, bellumque cum reliquis civitatibus *Græciæ* acerrimum ei intulit. Prope hanc est (k) *Seriphus*, quæ ranis suis claritatem debet, quamvis mutis; præsertim si in *Scyrum* deportentur. Unde proverbium ortum, *vana Seriphia* [s]. Hanc in insulam, uti & (l) *Gyarum*, *Romani* damnatos relegârunt; quam tamen in numerum *Cycladum* non recipit *Strabo* [t]. (m) *Siphnus* auri & argenti metallis dives ex decimis suis thesaurum *Delphis* sacravit locupletissimum. (n) *Syrus* patria *Pherocydis* Philosophi & Tragici Poëtæ. (o) *Myconus* sive *Mycone* [u] *Delo* vicina est, cumque ea, ut fabulantur, copulata. Sub hac insula, si Poëtis credimus, ultimi *Centaurorum* jacent, ab *Hercule* interfecti. (p) *Tenus* splendidum habebat *Neptuni* templum. Fontem in ea esse prodiderunt, cujus aqua vino permisceri nequeat. (q) *Telus* unguento nobilis. Supra *Andrum* è regione *Chii* (r) *Ceos* est, quæ & *Cia* vocatur, cui vicina (s) *Helene* insula ejus stupro nota. *Ceos* *Strabonis* ætate duas tantum habebat urbes, *Fulidem* & *Cartheam*, quum antea habuisset quatuor. (t) *Julis* patria fuit *Simonidis* poëtæ Lyrici; & *Bacchylidis*, qui fuit ejus consobrinus; *Erastriati* medici, & *Aristonis* *Peripatetici*: Item *Simonidis*, qui artem memoriæ primus invenit. Apud *Ceos* legerat, ut LX annis majores interficerentur. Idem aliquando obsessi ab *Atheniensibus* decreto sanciverunt, ut majores natu interficerentur. Itaque hostes ipsos eâ crudelitate commotos obsidionem solvisse ferunt. In *Cycladum* numero erat etiam (u) *Leria*, cujus incolæ omnes

(a) Chius. (b) Mitylene. (c) Ægina. (d) Salamis. (e) Cyclades. (f) Andrus. (g) Delus. (h) Paros. (i) Naxus. (k) Seriphus. (l) Gyarus. (m) Siphnus. (n) Syrus. (o) Myconus. (p) Tenus. (q) Telus. (r) Ceos. (s) Helene ins. (t) Julis op. (u) Leria.

nobilis. Et circum Cycladas, quia dispersæ, & *Sporades*; in quibus clariores
 x *Icaria*, nunc *Nicaria*, λ *Patmus*, *Palmossa*, Joannis Theologi exsilio insigni-
 ta. Nobiles præterea sunt, μ *Samus*, vulgò *Samo*; ν *Cos*, nunc *Lango*; & ξ *Car-*
pathus, *Scarpanto*; quæ contribuuntur Asiæ.

Sporades.
 Icaria.
 Patmus.
 Samus.
 Cos.
 Carpathus.

omnes ob improbitatem olim malè audiebant. I-
 tem (a) *Clarus*, unde *Apollinem Clarium* dictum qui-
 dam existimant [x] (b) *Ios* parva insula, in qua
 Homerum funeratum scribunt [y]. (c) *Melos* omni-
 um insularum rotundissima est. In Melios, Lacedæ-
 moniorum colonos, bello Peloponnesiaco inclementer
 consuluerunt Athenienses, civibus eorum, & omni-
 bus, qui pubertatem attigerant, interfectis; pueris
 verò ac foeminis divenditis.

(d) *Sporades* ita appellatæ sunt, quod per æquor
 illud quodammodo sparsæ, disseminatæque videan-
 tur.

(e) *Icaria*, sive *Icarus*, supra Patmon ponitur, è
 regione Sami [z].

H E K E L I I.

[l] Sicuti iterum testis est *Erasm.* Loc. cit. Cent.
 v. *Adag.* lxxi. p. 154. col. b.

[m] Quam antea *Asteriam*, *Chamidiam*, *Cynethum*,
Lagiam & *Pyrpilen*, quod ignis ibi primum sit re-
 pertus, dictam esse novimus.

[n] Nam cum antea Mari testa esset, *Latona*
 locum ad pariendum quærenti repente se osten-
 dit.

[o] Ex qua opinione nominum illa Insula eorum
 Deorum sacra putata est, tantumque ei Religionis
 semper fuit, ut ne *Persæ* quidem, quum Bellum toti
Græcia, Diis, hominibusque indixissent, & mille nu-
 mero Navium classem ad *Delum* appulissent, quic-
 quam conarentur aut violare, aut attingere.

[p] P. m. 175. Edition. ex Interp. *Laurentii Val-*
la in fol.

[q] *Ac Plateam*.

[r] Hodie dicitur *Pario*, quæ est famigerabilis ob
 Marmor candidissimum & sculpturæ aptissimum, quod
 in ea reperitur. Vid. *Plin.* Lib. xxxvi. c. v. p.
 634.

[s] Conf. *Erasm.* Chil. i. Centur. v. *Ad.* xxxi.
 p. 42. col. b. & ex eò *Manutius* in *Adag. selectior.* p.
 204 col. a.

[t] Lib. x. *Geographiæ* p. 79. Tom. ii. *Oper.*

[u] Quam *Sophianus* & *Niger* hodie *Micolen* di-
 ctam putant.

[x] Quoniam illic *Fanum* habuisse dicitur, in quo
Responso, epotâ Aquâ, edebantur; brevior tamen
 vitâ bibentium.

[y] Oraculo np. sic jubente, ut in Materna patria
 sepeliretur, propterea quod Matre certâ, Patre verò
 incertò natus esset.

[z] Unde autem dicta sit, docet *Ovid.* Lib. viii.
Metam. Fab. V. v. ult.

B U N O N I S.

λ Prope Letum est (f) *Patmus*; nomen habere
 traditur à vestigio pedis. (g) *Amorgus* etiam Spo-
 radibus ascribitur à Strabone [a]: patria est *Simo-*
nidis Poëtæ Jambici: quem ad affectus movendos
 & lachrymas eliciendas plurimum habuisse virium
 perhibent.

μ (h) *Samus* contra Ephesum sita est: ubi primum
 vasa fictilia facta sunt. *Samii literati* per ignomini-
 am dicuntur, id est stigmati notati. Deficientibus
 enim civibus coacti sunt Samii servos suos stigmati
 notatos in civium numerum & ad reip administrationem
 recipere. Samo ortus est *Chærilus* Poëta, qui
 victoriam Atheniensium contra Xerxem versibus scri-
 psit; pro singulis versibus singulos stateres aureos re-
 cipiens.

ν (i) *Cos* vel *Coos* contra Halicarnassum sita, patria
 est *Apellis* pictoris & *Hippocratis* medici; insula fe-
 rax & pecoribus abundans. *Coi* fuere disertis, & *Cbii*
 loquaces: unde proverbium: *Cbii Coum loqui non*
sunt. [b]

ξ (k) *Carpathus* [c] mari vicino nomen dedit. Ea
 jacet [d] contra Ægyptum, inter Cretam & Rho-
 dum; à qua vicinum pelagus *Carpathium* appellatur.
 Hic Proteus aliquando regnavit.

H E K E L I I.

[a] Lib. x. *Geogr.* p. 83. Tom. ii. *Oper.*

[b] Sic *Cbii ad Coum* ap. *Erasm.* Chil. ii. Cent.
 vii. *Ad.* lxxviii. p. 460. col. a. & *Manutium* in *Ada-*
giis p. 682. col. a. de *Comparatione* & *Pugna vehe-*
menter inæquali dicitur.

[c] Quatuor Urbibus insignis.

[d] Ducentorum Stadioꝝ circuitu.

(a) Clarus. (b) Ios. (c) Melos. (d) Sporades. (e) Icaria. (f) Patmus. (g) Amorgus.
 (h) Samus, (i) Cos. (k) Carpathus.

C A P. XI.

De incolis Græciæ & nova ejus descriptione.

I.

GRæciam omnium Europæ terrarum primam habitam fuisse, cum multa
 alia, tum in primis situs argumento est: quippe quæ proxima accedit
 Asiæ, ubi primum hominem formatum scimus. Inde igitur brevis ac facilis in
 Græciam trajectus. Suis sibi Regibus, Ducibus ac Magistratibus discreti, po-
 puli ac civitates egerunt, donec *Philippo* Macedone debellante tota Græcia

Incolæ Græ-
 ciæ.

Macedonico imperio subiecta est. Dein *Romani* ejus imperio potiti, post hos *Gothi* ac *Hunni* devastarunt magis, quam coluerunt: novissimi Saraceni ac *Turcae* in hunc usque diem tenent.

II. Hinc Græcia, abolitis priscis regionum ac populorum vocabulis, in nova nomina divisa est: quæ olim Peloponnesus erat, nunc *Morea* dicitur; quæ Græcia propriè, nunc *β Livadia*; quæ Theffalia, nunc

REISKII.

1 Græcia quidem propinquè Asiæ adhæret, ut unus Archipelagus intercedat: Nec proxima tamen, ceu nostro Cluverio videtur. Nam Thracia longe propior, unus ut Bosphorus intersit, adjungitur. (a) Neque gloria debellatæ totius Græciæ ad Philippum, sed ad hujus filium Alexandrum à Græcis Scriptoribus transfertur: Quamquam *Philippus* bello inter Respub. sociali moto callidis arcanisque consiliis libertati graviter inhiavit, vimque non exiguam intenderit. Denique *Romani* universam Græciam sub primis Imp. suo imperio coercuerunt. (b) Sed ab Auctore nostro prætereuntur *tres Gallorum in Græciam expeditiones*: Una duce Brenno, altera duce Belgio aut Belgione, tertia duce Brenno & Acichorio, quam sævissimam Pausanias atque Polybius designant, quatuor extinctis regibus. Hos ergo Gallos potius, quam Gothos & Hunnos citare Auctor debuerat, quos nullam in Græcos veteres impressionem fecisse memini: Nec *Saraceni novissimi*, gens plane a *Turcis alia*, domuerunt Græciam, neque adhuc tenent; Etsi Muavias & Soleimannus, duo Chalifæ, Thraciam suis classibus obruerint. Sed nova Græcia nos ad sese vocat, quam Turci (c) *Rumiliam*, Græcosque *Rumilos* vocant, quod hi stolidius Romanorum nomine gaudeant. Quam vero ad hanc partem multa, quam insignia observata suppetunt? Hæc de urbibus terrisque hodiernis ab Leunclavio, Tavernerio, Petro du Val, Neutschuzio aliisque Hædoeporiorum Scriptoribus peti commodè possunt.

BUNONI S.

α In *Morea* nobiliora opida hodie sunt (d) *Clarentia* ad mare Ionium, olim *Dyme*, *Clarentia Ducatus* hodie caput; cujus in bellis Turcicis frequens fit mentio. Est illa urbs in solo fertili ac amœno posita; eratque, quum Peloponnesus suum haberet Principem, seu *Despotam*, magni nominis & celebritatis. (e) *Padras* seu *Patras*, olim *Patra*; unde vicinus sinus *le Golphe di Lepante* vel *de Patras*. Ibi martyrium subiit *S. Andreas*, hodieque illic colitur [a] (f) *Coranto*, olim *Corinthus*, urbs hodie ampla est; sed sine muris. Arx ejus antiqua Acrocorinthus hætenus mansit. Incolitur hodie *Coranto* à Turcis, & Christianis: verum hi ab istis sæpe acerbè affliguntur. In (g) *Belvedere* provincia est *Belvedere*, *Calloscopium* Græcis, olim *Elis*, urbs magna, vicinæ regioni nomen dedit, quæ & ipsa *Belvedere* vocatur [b]. (h) *Navarin*, olim *Pylus*, *Messeniorum*, portum habet commodum, duplici castro munitum, quò Turcarum classis convenire solet, Europæos invasura Christianos. (i) *Modon*, olim *Metbone*, munitissima *Moreæ* urbs, Saniaci *Moreæ* sedes diu fuit; per

incuriam præsidiariorum à Turcis capta est; omnesque puberes interfecti. Diligentissime hodie servatur ab Ottomannis [c]. (k) *Coron*, olim *Corone*, hodie bene munita est, quam soli Turcæ incolunt, Christianis & Judæis in suburbia relegatis [d]. (l) *Arcadia*, forte olim *Cyparissa*, portum habet commodum, sed opidum satis elegans, hodiè splendorem amittit. Vicinus sinus ab eo hodie vulgo vocatur *Golfo del Arcadia*. In Provincia (m) *Saccania*, quæ etiam *Romania Minor* aut *Romania Moreæ* hodie, olim *Argia* vocata, est (n) *Napli di Romania*, vulgo *Napoli*, olim *Nauplia*, urbs amœno loco sita, & totius *Moreæ* civibus frequentissima; quoniam Turcæ Christianos Græcos hinc duriter non habent, sicuti a libi. *Argos*, hodie *Argo*, vicus est ex paucis tuguriolis & casis constans. *Inachus fl.* in superioribus suis partibus hodie dicitur (o) *Plaviza*; in inferioribus (p) *Cuveri*. In (q) *Tzaconia*, olim *Laconia* & *Arcadia*, est (r) *Musithra*, olim *Sparta*, sine mœnibus. *Eurotæ fl.* hic pons est impositus. (s) *Maino*, unde *Mainoita*, olim *Lebrum Laconia*, à quo haud longe abest portus ejusdem nominis, (t) *Coturnicum* quoque portus dicitur; quoniam innumeræ coturnices eò soleant convenire. Adjacens regio dives est oleo, vino, frumento. Indigenæ sunt sui juris, qui Turcas insulanos sæpe exagitant. (u) *Malvasia* seu *Monembasia*, olim *Epidaurus Limira*, Malvarico vino nobilis, quod inde nomen traxit; quamquam aliis quoque locis proveniat. (x) *Geremen*, olim *Gerenia*, ab Amurathe capta ac eversa, quum Peloponnesum occuparet. (y) *Lundari*, olim *Megalopolis*, hodie vicus est. (z) *Manti*, olim *Mantineia*, hodie vicus.

β In (a) *Livadia* propriè dicta, in qua olim Phocis, Doris, Locri, est (b) *Lepante*, Græcis *Inebechti*, olim *Naupactus*, à Bajazethe, anno Christi 1499, capta. Sed anno 1571, die 7. Octobris ad vicinas insulas *Echinadas* maritimâ pugna victi sunt Turcæ, duce Johanne de Austria, 25 millia Turcarum cæsi, quatuor millia capti, ad 14 millia Christianorum, qui ad transtra religati erant, liberati sunt: Tota ferè Turcarum classis periit, 200 triremibus aut captis aut depressis. (c) *Salona*, olim *Delpbi*, hodie vicus est. In (d) *Stramulipa*, quæ olim *Bœotia*, est (e) *Badia*, olim *Lebadia*, in cujus vicinia ab incolis hodie ostenduntur vestigia *Antri Trophonii*. (f) *Anatoria*, olim *Tanagra*, ubi hodie armentorum greges. (g) *Orchomeno*, olim *Orchomenus* tenuis hodie vicus est. In (h) *Ducatu Atheniensi* est (i) *Setines*, olim *Athene*, urbs hodie ampla cum castello in colle posito, in quo soli Turcæ degunt: reliquas partes urbis Turcæ pariter & Christiani incolunt. Multa ibi ostenduntur antiquitatis vestigia, *Areopagi*, *Academix*:

- (a) Philippus non fuit Græc. domitor. (b) Expeditiones Gallicæ. (c) Rumilia. (d) Clarentia op. (e) Padras. (f) Coranto. (g) Belvedere. (h) Navarin. (i) Modon. (k) Coron. (l) Arcadia op. (m) Saccania prov. (n) Napli. (o) Plaviza fl. (p) Cuveri fl. (q) Tzaconia prov. (r) Musithra. (s) Maino. (t) Coturnicum portus. (u) Malvasia. (x) Geremen. (y) Lundari. (z) Manti. (a) Livadia, prov. (b) Lepante. (c) Salona. (d) Stramulipa. (e) Badia. (f) Anatoria. (g) Orchomeno. (h) Ducatus Atheniensis. (i) Setines.

nunc γ *Fanna*, & *Epirus*, *Canina*. Macedonia verò in quatuor partes; quæ Thraciæ contermina, δ *Famboli* vocatur; quæ Theſſaliæ proxima, ϵ *Camenolitari*; quæ Illyrico ſive Dalmatiæ jungitur, ζ *Albania*, proxima, antiquus ac nobiliſſimus Principatus, equitum ſuorum robore atque virtute nunc maxime clarus; & omnium mediò, ipſum η *Macedoniæ* priſcum nomen.

III. Urbi-

Academiæ &c. Capta fuit à Mahumede anno Chriſti 1455, (a) *Port Lion*, ſeu (b) *Portus Leonis* ita dictus, à leone marmoreo, qui ad littus jacet. Qui olim portus iſtius fuerit ſplendor ac magnificentia, ex ejus ruderibus hodie cognoscitur. (c) *Salina*, olim *Niſſa*, Megareſium portus, hodie navium ſtatio infida. Hic nonnihil ſalis excoquitur. Haud procul inde abeſt locus, (d) *Megra* vulgo nunc dictus, ubi *Megarae* ſunt rudera. *Sunium* [e] promontorium, hodie vocatur *promontorium columnarum*, à columnis ibidem exſtantibus.

HEKELII.

[a] Vid. Not. *Bunonianæ* ad Sect. IV. Cap. VII. Lib. huj.

[b] *Urbis Elidis* meminit quoque *Virgil.* Lib. VI. *Æn.* v. 588. dicitque *Annem Elidis* Lib. III. *Æneid.* v. 692. & Lib. I. *Georg.* v. 50. *Eliadum Equarum* etiam fit mentio.

[c] Via eſt peregrinantium *Hierosolymam* à *Venetis*.

[d] Eſt & *Corone* Pars *Salaminis*, item Urbs *Biſthyniæ* opp. atque *Transſylvaniæ*, quæ Prov. olim *Sarmitegetuſa* dicta.

[e] *Sophiano Cabo delle Colonne* appellatum.

BUNONIS.

γ (e) *Fanna*, quæ hodie vocatur, eſt Theſſaliæ antiquæ major pars, à *Fanna* munitiſſimo opido ita dicta, quod in lacu cognomine poſitum eſt. (f) *Tricala*, olim *Tricca*, quæ *Singiacci* (ſic referente *Busbeg. epist.* I. Turcæ præfectum vocant, cui *Singiaccus*, i. e. *globus aureus* in ſummo haſtili equitum turmæ ſignum præmittitur) ſedes eſt *Leunclavio*. (g) *Armiro*, olim *Eretria*, unde Sinus *Pelaſgicus* hodie dicitur *Golfo di Armero*. *Piſrem* ſeu *Pefiremo Singiacci ſedes Leunclavio*; quo illa loco ſita ſit, incertum illi.

δ *Famboli* olim *Macedoniæ* pars orientalis, in qua *Cavalla* opidum cum portu, ex *Macedonia* in *Thraciam* tranſitus: haud procul ab iſta urbe via publica inter montes magno labore multiſque ſumtibus eſt parata. *Sitrocapiſa* vicinis aurifodinis nobilis eſt, ex quibus magna auri copia eruitur; olim *Sermilis* dicta.

ϵ (h) *Camenolitari* eſt antiquæ Theſſaliæ ac *Macedoniæ* pars aliqua, in qua (i) *Cogni*, caltrum *Cogninium*, ad coërcendos latrones olim conditum; hodie fere deſertum. (k) *Tyriffa*, urbs antiqua, hodie vicus eſt [f]. In eo tractu mons eſt (l) *Domonignifa* vulgò dictus, cujus paſcua laudantur.

ζ (m) *Albania*, Turcis *Arnaut*, diſtinguitur in *Superiorem*, quæ *Macedoniæ* pars occidentalis; & *Inferiorem*, quæ olim *Epirus* & exigua pars *Helladis*. In illa eſt (n) *Durazzo*, olim *Dyrracium*: (o)

Scutari; Turcis *Iſcodar*, olim *Scodra*; (p) *Vallona*, quondam *Aulon*, ad ſinum capaciſſimum, duobus caſtellis munitum. In mediterraneis eſt (q) *Croja* totius *Albaniæ* nobiliſſima; ex qua *Scanderbegus* fortiſſime reſtitit Turcis: *Albanopolis* hodie deſerta, à Turcis vaſtata. *Ocrida* ad lacum cognominem, ex quo *Drilon* fl. erumpit, munita, & *Saniaci ſedes*. *Veſtigrad* virtute *Scanderbegi* nobilis, ex qua deſatigavit Turcas. *Beſograd* in hitoria *Scanderbegi* ſæpe memorata. In (r) *Albania inferiori*, quæ *Epirus* antiqua & exigua *Helladis* pars eſt, (ſ) *Canina* caſtellum munitiſſimum *Auloneni* Sinui imminens, quem contra piratas tuetur. *Acroceraunii montes*, qui ei ſunt vicini *Montes Diaboli* appellantur, itemque montes *Chimerae*, paſcuſ abundantes, unde pingua redeunt armenta. (t) *Chimera*, olim *Elyma*, vicinæ regioni nomen dedit, urbs quondam magna; hodie fere deſertur ex quo ſub jugo eſt Turcico. Incolæ ejus regionis *Chimeriotæ* neque hodie deſinunt libertatem ſuam montium opportunitate propugnare. (u) *Rutrinto*, olim *Butrotum*, in ruderibus jacet. Sinus ejus hodie vocatur *Almone*, piſcibus abundans. (x) *Larta* ex *Ambraciæ* ruinis crevit. (y) *Perga* [g], olim *Torone* [b], ſub Venetorum potestate, opidanos habet opulentos. (z) *Baſtia* à nonnullis *Albaniæ* conſtituitur limes; quum vero *Ambracina* ditio à plerisque illi aſcribatur; ulterius extendetur. Ad eandem *Albaniam* refertur *Deſpotatus* ſeu *parva Gracia*, in qua (a) *Peſchera*, fere ad oſtia *Apri* ſeu *Acheloi* fl. opidum hodie eſt tenue; quod oſtium *Acheloi* paulatim obſtruitur, (b) *Neocaſtro* haud procul ab *Eveni* fl. oſtio eſt, *Deſpotæ* quondam ſedes; crudelitate & avaritia *Turcarum* fere periit. (c) *Alcippo*, ad Sinum cognominem eſt.

HEKELII.

[f] Mercator eam *Cereſi* vocat.

[g] Vel *Perga*.

[b] Ut & *Nigro* teſtante, *Agiomamma* & *Rampa*, ſive *Caſtel Rampo*, uti *Pinetus* ſcribit, dicta.

BUNONIS.

« (d) *Macedoniæ* partes hodie recensentur quatuor, *Famboli*, *Camenolitari*, *Fanna*, & *Macedonia proprie dicta*. Tres priores modo ſunt explicatæ; reſtat *Macedonia proprie dicta*, in qua (e) *Salonichi*, olim *Theſſalonica*, de qua Auctor noſter ſeſtione III, mox ſeſtente. (f) *Citros* [i], olim *Pydna* urbs ampla, quæ haſtenus videtur antiquum obtinuiſſe ſplendorem. (g) *Veria*, olim *Beræa*, hodie vicus eſt. (h) *Zucria*, olim *Pella*, nunc vicus eſt; antiquitatis monumenta illic eruuntur.

B U-

(a) Port Lion ſeu. (b) Portus Leonis. (c) Salina. (d) Megra. (e) Janna prov. & urbs. (f) Tricala. (g) Armiro. (h) Camenolitari prov. (i) Cogni. (k) Tyriffa. (l) Domonignifa mons. (m) Albania ſuperior. (n) Durazzo. (o) Scutari. (p) Vallona. (q) Croja. (r) Albania inferior. (ſ) Canina. (t) Chimera. (u) Butrinto. (x) Larta. (y) Perga. (z) Baſtia. (a) Peſchera. (b) Neocaſtro. (c) Alcippo. (d) Macedonia proprie dicta. (e) Salonichi. (f) Citros. (g) Veria. (h) Zucria.

Theſſaloni-
ca.

Dyrrachi-
um.

Croja.

(1) Et totius
hodiernæ

Græciæ ce-
leberrimum.

Judeorum
Synagogas

30, & Græ-
corum Chri-
ſtianorum

totidem

templa nu-
merat. Ar-
chiep: Græ-
ci etiam fe-
des. Vendita

fuit Venetis

a proprio

principi

An. 1423,

& Turcis

ſubdita An.

1431, re-
gnante A-
murato 2do.

(2) Urbs

provinciæ

optima &

commercio

Italico cele-
bris obſidi-
one cinctâ

fuit ab exu-
libus qui-
buſdam A.

ab U. C.

315, unde

tellum Pello-
ponneſiacum

ortum ha-
bit. Stirps

primæ fami-
liæ Gallicæ

Andegaven-
ſis cognomen

de Duras ab

oppido illo

ducit.

(3) Propter

obſidionem

feliciter

contra Tur-
cas ſiſten-
tatam, Scan-
derbegi au-
ſpiciis An.

1443, nobi-
lis.

III. Urbium in univerſa Græcia nunc celeberrima eſt *Theſſalonica*, (1) vulgo *Salonichi*, ingens atque opulenta; emporium mercatoribus Judæis frequentiffimum. Secunda eſt *Dyrrachium* Albanix, vulgo *Durazzo*, (2) urbs validiffima, at minus culta ob gravitatem cœli. *Croja*, (3) Scanderbegi patria, item eſt urbs munitiffima in mediterraneis Albanix. §

BUNONIS.

§ (a) *Antiquiores Græci* ob perpetua bella diu proceſſere armati, ac habitu militari: deinceps palliis ſunt uſi. Pueri comam nutriebant, eamque ſectam alicui Deorum ſuorum, ac præcipue fluminum geniis conſecrabant. Ludis, & ſaltationibus, ac palæſtræ dediti certamina celebrabant ſolemnia. Indoctus habebatur, qui fidibus neſciret canere. Ædibus habitabant ſplendidis & commodis. Mulieres Gynæceis continebantur. Mortuorum corpora plerumque comburebant, multis etiam pretioſis in rogam conjectis. Sepultura carere graviffima habebatur pœna. Bonas literas excolebant & amplectebantur. Hinc Græcia ſœcundiffima doctis urbibus perhibetur à Manilio. Hinc Horatius [k]; *Græcis ingenium, Græcis dedit ore rotundo Muſa loqui* &c. Cicero Græcos appellat *homines doctiffimos*. De qua re nullum dubium eſſe poteſt ei, cui auctores & Scriptores Græci non ſunt ignoti. Vix tamen ulla gens alia majoribus vitiis fuit contaminata; pleraque Horatius [l] expreſſit hocce verſiculo;

*Seditione, dolis, ſcelere, atque libidine & ira
Iliacos intra muros peccatur, & extra.*

De ſtupris & mulierum raptu multa tradit Herodotus. Polybius iis objicit fraudes. Mendaces & aduſandi peritiffimos eos proclamat Juvenalis. Latini Scriptores fere omnes arguunt Græcos levitatis. Vino obrui inter vitia illis non fuit poſitum. (b) Græciæ, quæ hodie habetur latitudo à Varnæ territorio ſub gr. 45. uſque ad promontorium Tænarum, vulgo *Metapan*, aut *des Cailles*, extenditur ad milliaria Germanica CL. Longitudo à Dulcinio vulgò *Dulcigno*, in Albanix limite, uſque ad Boſphorum Thracicum, eſt milliarium Germanicorum cxxxv. (c) Græcia illa, olim ſœcunda ac fertilis, hodie multis in locis deſerta eſt. Qua de cauſa ante annos haud adeo multos Turcæ aliquot millia Calabrorum in Albaniam invitârunt; eiſque agros ibidem tribuerunt. Multæ hujus ſolitudo ac vaſtitatis afferri poſſunt cauſæ. (d) Hodierni Græci, dominorum ſuorum mores pleroſque ſunt amplexi. Qui ſub Turcarum degunt Imperio, dominorum ſuorum fere ſimiles ſunt. Qui ſub Venetorum ſunt poteſtate, eorum vivunt more [m]. Univerſi antiquam iſtam pergræcandi & epulandi ſervant conſuetudinem: Zelotypia laborant: ſplendide veſtiuntur [n]. Græca lingua vocibus Arabicis, Turcicis, Sclavicis, Latinis ac Italicis eſt corrupta. *Cruiſius* in Turcogræcia ſua tradit ſeptuaginta & plures in lingua iſta hodie obſervari dialectos; Theſſalonicenſes tamen cæteris loquuntur purius. Armis Græci ſerè deſtituuntur, artes mechanicas & rem exercent nauticam, quibus excellunt. Turcæ, ſi quos ex Græcis animadvertunt opulentiores, eoſdem fictis etiam criminibus accuſatos bonis omnibus exuunt [o]. Græcis ſub Turcarum Imperio præſunt *Saniaci*, vulgò *Sangiac* ſeu *Sazas*,

qui ſunt provinciarum præſides. Tributum Græci pendunt quotannis in ſingulâ capita; auferuntur ex liberis robuſtiſſimi, qui militaribus exercitiis inſtructi ſunt Geneſſari, Turcicæ militiæ robur. Ab iſto liberorum Tributo eximuntur Nauplienſes, Rhodii, Conſtantinopolitani, Bulgari, & Hungari. Græci numero multo ſuperant Turcas, ſed imbelles ſunt: Albani ad arma paratiores ſunt. Conſilia ſua haud bene tegunt: unde illorum ſæpe ſunt proditæ conſpirationes. *Mainotæ*, ſeu *Tzacones*, qui ſunt in Morea feroces & bellicoſi, Græcorum profitentur ritus, haſtenus liberi, Turcarum vim fortiter repreſſerunt. Decem armatorum millia in aciem poſſunt educere milites expeditiſſimos, & peritiffimos ſagittarios. Majoribus navibus portus ſuos ingredi non permittunt, ſed minora tantum admittunt navigia mercaturæ gratiâ. Hoſtiles naves, quibus potiuntur, incendunt; piraticæ Turcicas vexant & deprædantur inſulas. Eccleſiam Romanam Græci habent pro ſchiſmatica, Epifcopi Romani primatum exſecrantes. Spiritum S. à ſolo Patre procedere credunt. Nullum admittunt purgatorium. Sacramentum Eucharitiæ ſub utraque ſpecie laicis adminiſtrant; illudque celebrant in pane fermentato. Unctionem extremam & Confirmationem rejiciunt. Sanctorum animas ante diem judicii gratioſa Dei viſione frui, aut impiorum in inferno torqueri negant. Sacerdotibus permittunt matrimonium ita, ut ante ordinationem uxores ductas iis liceat retinere; nec poſt ordinationem conceditur uxorem ducere. Matrimonium quartum omnino prohibent, adeo ut Patriarchæ nonnulli Imperatores, quondam, ea de cauſa communionem excluſerint ſacra. Stauarum religioſum cultum rejiciunt; pictas tamen in templis habent ſuis imagines. Quatuor temporum jejunia obſervant: *Primum*, à Sexageſima ad Paſcha; *Secundum* Petri & Pauli, ab octava Pentecoteſtes ad horum Apoſtolorum feſtum: *Tertium* S. Virginis, ab initio Auguſti uſque ad Aſſumptionem. *Quartum* S. Philippi, à feſto hujus Apoſtoli, quod incidit in 14 Novembris ad Natalitia Chriſti. Calogeros ſeu Monachos ſuos multum venerantur, qui duram agunt vitam, ex labore manuum ſuarum viventes; Ex illis ſolis Patriarchas, Archiepiſcopos & Epifcopos ſuos eligunt [p]. Qui cum Turcis contrahunt matrimonium, excommunicantur. De his & aliis hodiernorum Græcorum moribus ac ritibus legantur *Cruiſius*, *Boterus*, *Poſſevinus* & *Leunclavius*.

HEKELII.

[i] *Sophiano* Chitro.

[k] Lib. de *Arte Poetica*, v. 323. ſeq.

[l] Lib. I. *Epilt.* II. v. 5. ſeq.

[m] Apud utroſque tanta regnat *Barbaries*, ut nulla apud eos Urbs inveniat, in qua ſit Academia. Nemo eſt etiam, qui ſuos Liberos Artes liberales, aut Litteras edoceri curet.

[n] Utuntur enim Veſtibus conſuetudini ipſius Principis reſpondentibus.

[o] *Græci*

(a) Antiquorum Græcorum mores. (b) Græciæ novæ Longitudo & Latitudo. (c) Soli natura in Græcia. (d) Græcorum recentiorum mores.

[o] *Græci omnes generaliter paucâ supellectile, uti Turcæ, contenti sunt, nec supra plumeos Lectos cubant, sed culcitrâs, sive centones lanâ, aut panni tonsurâ suffultos substernere solent.*

[p] *Sunt autem Patriarchæ Ecclesiarum Græcarum quatuor, Constantinopolitanus nempe, Alexan-*

drinus, Hierosolymitanus & Antiochenus. Sed qualis sit eorum moderatio in Episcopos & Presbyteros, quotque quilibet millium aureorum quotannis Turcæ pendeat, vid. Maginus Part. 11. Geogr. Ptolem. fol. 166. fac. b.

C A P. XII.

De Creta Insula.

I.

AT infularum Græco littori objacentium maxima omnium est *Creta*, Græcis Latinisque monumentis plurimum celebrata. Hæc quippe prima potuit *navibus & sagittis*; prima *Minoe* duce classe pugnavit; *equestres pugnas* prima docuit, lascivas vertigines implicare; prima literis *jura* junxit; studium item *Musicum* hinc initium coepit. (*Sunt verba Solini Cap. XVI. potuit. i. e. potis fuit.*)

II. Nomen deducunt alii à *Crete* Nympha, Hesperidis filia; alii à *Crete*, rege *Curetum*; quidam primum *Aëriam*, deinde *Curetim*, & *Μαχανόβυνησος* nonnulli, id est, *beatam insulam* à temperie cœli appellatam existimavere. Incolæ Græcis dicuntur *Cretes*, Latinis *Cretenses*. Cretæ nomina.

III. Inter Ortum porrigitur Insula & Occasum tractu longissimo, hinc Asia, illinc Africa objacentibus: à *Septentrione* *Ægæis* & suis, id est, *Creticis* æstibus verberatur: ab *Austro* Libycis undis perfunditur & *Ægyptiis*. *Longitudo* ejus maxima à *Samonio* promontorio, nunc *C. Salomoni*, ad promontorium *Corycum*, nunc *Cornico*, milliar. Germ. LXX. *Latitudo* circa mediam sui partem maximè patens milliar. Germ. XV. Cretæ fines & Magnitudo.

IV. *Centum* in ea urbium clara fama est. Sunt tamen etiam in antiquis auctoribus, qui non centum urbibus, ut prodiderunt, qui prodige lingua largiti sunt, sed magnis & ambitiosis stipatam existiment. Clarissimæ fuerunt, Urbes Cretæ.

REISK. II.

I (a) *Creta* nulli Nymphæ, aut Jovis filio, aut regi apud Historicos obscuro vel plane incognito, sed ductis in hanc Insulam Phœnicum coloniis nomen cultumque majorem debuit. Regio enim *Palestinæ* una fuit Arabibus *כרתה* *Keritha* (sic apud Gigejum legitur) Syris & Phœnicibus *כרת* *Creth* dicta, cujus incolæ *כרתו* (b) *Crethi* Hebraice dicuntur, voce in S. literis frequenti, quam aliquoties LXX Interp. *κρήτας*, i. e. *Cretenses* vertunt. Hinc regio utraque urbium nominibus nonnullis, gens autem bellico armorum studio, sagittis potissimum & arcu conveniunt. Quo spectat fabula, quæ *Diodoro* Lib. V placuit, de undecim *Curetibus*, unoque horum *Saturno*, qui *navibus* appulsi artem insulæ sagittariam primi introduxerint. Contra vero *Stephanus* de *Gaza* *Philistæorum* metropoli observat, illi cognomen *Minoæ* olim additum ab *Minoë*, qui eò ad sociatis duobus fratribus commearit. (c) Atqui *Minos* rex *Cretæ* primus prædicatur, regni que istius antiqui conditor, quod per multa stetit secula, donec in Principatum desineret. Hinc apud *Dionem* *Duces*

ultimi seu *Principes* duo memorantur, & urbes quibus præfuerint, captæ paulo antea quam tota insula in ditionem Romanam venerat, *Q. Cæcilio Metello* auspice A. V. C. 685. Hinc Græcis *Impp.* subjecta furore *Saracenic*o & impetu domata A. V. C. 826, nec simul tamen tota Græcia uti *Cluverius* narrat. *Rudera* (d) *Labyrinthi* hodierna, ut extant *Bellonio* *αὐτόπλη* veterem lapidicinæ formam retulerunt, ex opere prisco nullum vestigium: *Petrus Martyr* tamen Lib. II. *Legat. Babylon.* aliique auctores jactatis *Cretensium* ruderibus insistant. Quid porro actum sit cum *Candia*, hodieque agatur, *Historici* & *Geographi* tradunt. (e) Nam præter majores urbes quatuor, minora fere *quindecim* adhuc extabant *oppida*, quæ vero à *Turcis* per bellum ultimum disjecta aut lacera jacent. Resp. vero *Veneta* ære multo A. 1193, insulam acquisivit, tenuitque tot secula, donec *Turcis* per deditionem cedere cogeretur: (f) Adhuc tamen *Sudam* sive *Sittam*, *Carabusam*, *Sinamque* longam arces & portus munitissimos retinuit.

B U -

(a) *Cretæ*. (b) *Crethi*. (c) *Regnum*, denique *Principatus*. (d) *Labyrinthus*. (e) *Candia* capta. (f) *Exceptis* *Arcibus* & *portibus*.

runt, *α* Gortyna, caput insulæ; *β* Cydon, quam Græci matrem urbium appella-
vere; *γ* Gnossus Minois regia, Therapna, Diium, *δ* Lyctus, *ε* Lycastus, Phæstus,
Manethusa, *ζ* Dictynna.

Montes.

V. Montes item celebres, *η* Dictæus, *θ* Idæus, *ι* Corycus, *κ* Cadiscus. *λ* Laby-
rinthus, in medio ferme fuit, mirandum Dædali opus, itinerum ambages,
occursusque ac recursus inexplicabiles continens, lapide polito, ac fornicibus
tectum.

Cultores
Crete.

VI. *μ* Incolæ perpetuo vitiosissimi & *ν* piratica infames, initio rerum Regi-
bus regebantur, post Ducibus. *ξ* Metellus insulam edomitam in provinciæ
formam redegit; mansitque sub Imperio, primum Romano, mox Constanti-
nopolitano, donec cum reliqua Græciâ à Saracenis occupata fuit. Recupera-
tam deinde Balduinus, Flandriæ Comes & Imperator Constantinopolitanus,
Bonifacio Marchioni Montisferrati dedit; à quo tandem *ξ* Veneti grandi
pecunia mercati etiam nunc tenent. Candia (1) nunc à Metropoli sua indigi-
tatur: habetque urbes claras quatuor, contra Turcarum irruptiones munitissi-
mas;

(3) Secula
15^a. obsi-
dionem plus
minus duo-
bus Annis
contra Tur-
cas sustinuit,
ubi infestissi-
mi illi Chri-
stiani nomi-
nis hostes
supra
500000 ho-
minum ami-
serunt.

BUNONIS.

α (a) Gortyna [a] hodie Gurtina exiguus pagus
[b] est ab Ida monte 10 millia passuum distans: &
ab ora litorea 12: olim ad Lethæum, seu Lethen si.
fuit sita.

β (b) Cydon, Cydonia & Cydonis in ora Septen-
trionali est, hodie Canea, urbs valde munita, quam
Venetis eripuerunt Turcæ anno 1646. [c]

γ (c) Gnossus, Gnossus & Cnossos, [d] urbs excisa,
Citadiis à Gortyna fuit & à litore xxv: hodie pagus
est. Gnossiacum merum memorat Lucanus. Gnossio
civitate Strabo oriundus erat, natus tamen Amasiæ,
civitate Ponti.

δ (d) Lyctus vel Lyttus olim clara urbs, nunc pa-
gus est ad Dictæum montem, xv millia passuum à
litore septentrionali; in quo (e) Chersonesus erat
Lyctiorum emporium. Nonnullis hodie est Paleo-
castro.

ε (f) Lycastum opidum interiisse tradit Strabo.

ζ (g) Dictynna [e], ad Cisamum promontorium
est, quod hodie Capo Spada appellatur.

η (h) Mons Dictæus, Dictinæus sive Dictæa, inter
Idam montem est, & promontorium Samonium:
cujus juga ita excandescunt, ut eminus navigantes
magis putent nubila. Solin.

θ (i) Ida mons antè Solis ortum videt Solem: ibi
Jupiter nutritus. Varronis ævo, Jovis visitabatur
sepulchrum. [f]

ι (k) Corycus mons & promontorium in parte insu-
læ occidentali est.

κ (l) Cadiscus sive Cadischi mons & promontorium,
oppositum est Peloponnesi promontorio Maleæ.

λ Artifex iste opus hoc ad exemplar Ægyptii an-
tiquissimi (m) Labyrinthi struxerat: & vix centesi-
mam ejus partem, judice Plinio, expresserat. Apud
Gortynam urbem fuisse scribitur. In eo Minotaurus
à Theseo interfectus est. Vestigia Labyrinthi istius
monstrantur haud procul à radicibus montis Psiloritti.
In agro Canæ sunt montes Spachioti, vulgo Sfachie,
olim Leuci dicti, in quibus habitant Sfachiote, ge-
nus hominum ferox, & ad arma paratum. Eos so-
lent Veneti ad bellum conducere: verum Cretenses

sunt & fluxæ fidei. Nostra ætate Turcas à Sfachiotis
in bello isto, quod hodie ibidem geritur, fuisse adju-
tos, conqueruntur Veneti.

μ Cæterum hæc insula multis celebrata est fa-
bulis, adventu Europæ, Pasiphaës, & Ariadnes amo-
ribus. Optimis olim usa est legibus, quas Minos
ab ipso Jove acceptas Cretensibus tulisse perhibetur.
Græci magno in pretio eas habebant. Sequenti tam-
en ævo mores prolapsi sunt; habitique sunt Creten-
ses perfidi; unde proverbium [g]; Cretensis cum
Cretensi, i. e. improbus cum improbo: item, cum
Cretensi Cretiza [b]. Omnino autem pugnaces e-
rant, plurimumque valebant navali apparatu. Ho-
die vero Cretenses plerique sunt imbelles ac timidi, si
Sfachiote modo memoratos exceperis.

ν Post Tyrannidem, qua oppressi aliquando fue-
rant, latrocinii sese dederunt. Cilices deinde eos
invalere. Romani verò universos deleverunt, captis,
præter cæteras Crete urbes, Cilicum castellis pira-
ticis, Imperatore Metello, cui cognomen inde Creti-
cum inpositum est.

ξ Demum anno 1645, Turca insulam hanc invasit,
ab eaque tempestate bellum de illa geritur: Venetis
fere solis tantam belli molem sustinentibus.

H E K E L I I.

[a] Sive Gortys, vel Gortyn.

[b] Vel potius Oppidum.

[c] Meminit ejus & eorum, qui incolunt istam,
Virgilius Ecl. x. v. 59. Lib. x. Æneid. v. 265. &
Lib. xii. v. 858. Unde & Poma Cydonia passim. Est
& Cydonia Stephano Urbs Cilicie.

[d] Olim Geratas appellata.

[e] Cujus & Pomponius Mela Lib. III. c. VII. p.
m. 205. meminit.

[f] In hoc quoque Monte Paris sententiam tu-
lisse fertur pro Venere de Pomo aureo adversus Pal-
ladem & Junonem. De eo vid. Strabo Lib. x. p. 60.
Tom. II. oper. Ab hoc Monte Ida quidam Gentili-
um ignari Ebraicarum rerum putant Judeos dictos
tanquam Idæos. Quam sententiam verò meritò re-
jecit Petr. Joannes Olivarius in Annotationib. ad
Pomp. Mela Lib. III. c. VII. p. 205.

BU-

(a) Gortyna. (b) Cydon s. Canea. (c) Gnossus. (d) Lyctus. (e) Chersonesus. (f) Lycastus. (g)
Dictynna s. Dictamum. (h) Mons Dictæus. (i) Ida. (k) Corycus. (l) Cadiscus. (m) Labyrinthus.

mas ; o Candiam, π Caneam (1), ρ Rethimum (2) & σ Sitiam. Archiepiscopatus (1) A Turcis An. 1645, expugnatam. (2) A Turcis An. 1646, subditam.

BUNONIS.

(a) Candia in latere Septentrionali sita, eadem putatur esse urbs, quæ olim Cytæum : quamquam Cytæum aliis hodie Sittia sive Citie existimatur ; aliisque Frascia. Candia hæc urbs ampla & totius insulæ primaria ac munitissima diurnam Turcarum sustinuit obsidionem.

(b) Canea, olim Cydone egregie munita à Turcis hodie tenetur, quod modo memoratum. In agro Canæ est (c) Suda arx cum portu commodissimo, in sinu Amphimalo, nunc de la Suda, multarum navium capace ; ultimum Venetæ dominationis in hac insula præsidium.

(d) Retimo, olim Rhytimna erat in litore Septentrionali, est ad Platonicæ fl. ostia, urbs dives ac frequens ; portum habet satis commodum, ac castrum in rupe positum.

(e) Sittia ; in quatuor illis urbibus Cretensibus minima, sed frequens, amplissimo gaudet portu, qui in præcipuis hujus insulæ ponitur. In eodem litore Septentrionali est ; unde insulæ pars Orientalis appellatur : nam secundum quatuor illas urbes, in quatuor territoria hodie dispescitur Creta, incoliturque tribus hominum generibus, Nobilibus Venetis, Nobilibus Candiotis, & Græcis. Nobiles Veneti sunt

à nobilibus Venetis orti ; Nobiles Candiotæ à civibus Venetianis. (f) De cætero vinum mittit Creta, quod Malvaticum vocant ; & saccarum, quod ab insula hac Candia dicunt. Cupressum & Cyparissum fert copiosam : cæteræ etiam cupressi repullulant. Quosii inventas fruges sibi vendicabant, audacter cum Atticis hæc de re contententes. Ager Creticus Silvestrium Caprarum copiosus est : cervo eget, lupos, vulpes, aliaque quadrupedum noxia nunquam educat. Serpens nulla, larga vitis, mira soli indulgentia. Herba ibi est, quæ ἀλιϋ dicitur, ea admorsu diurnam famem prohibet. Avem noctuam non habet, & si invehatur, emoritur. Phalangium ibi est aranei genus, quod ictum hominem veneno interficit. Apostolus Paulus Titum Cretæ fecerat Episcopum, eumque Presbyteros in civitatibus singulis constituere iussit. Anno 1669, Insula hæc, Canea & Candia urbe primariâ expugnatis, in Turcarum pervenit potestatem, Suda verò & Retimo in Venetum hæctenus fuit dominio.

HEKELII.

[g] Apud Erasm. Chil. 1. Cent. 11. Ad. xxvi. & xxvii. p. 61. col. b. & Manutium in Adag. p. 90. col. b.

[b] Vid. id. Erasmus loc. cit. p. 62. col. a.

(a) Candia. (b) Canea. (c) Suda. (d) Retimo: (e) Sittia. (f) Felicitas foli.

C A P. XIII.

De Thracia.

I.

POST Strymona amnem Macedoniæ proxima est Thracia ; inter validissimas Europæ gentes maximè fera & barbara ; Regio nec cælo læta, nec solo ; & nisi qua mari propior, infœcunda, frigida, eorumque quæ feruntur malignè admodum patiens.

II. Nomen habere putatur vel à Thrace Martis filio [a] ; vel, ut aliis videtur, ab asperitate soli cœlique & gentis feritate, quasi Τραχεία. Terminos habet, à Septentrione Æmum montem, quo à Mœsis determinatur ; ab Oriente Pontum & Propontidem ; à Meridie Ægeum mare ; ab Occidente Strymona amnem. Longitudine occupat à Strymonis fontibus ad Panyfi ostium & opidum Mesembriam mill. German. LXX. Latitudine verò ab Æmo monte juxta Nicopolim ad β Mastusiam Chersonesi promontorium mill. German. LX. I

Thraciæ Nomen & Limites.

Magnitudo.

III. Di-

BUNONIS.

a Lapidem in ea feruntur esse carbonibus similes, qui incensi, & aqua respersi, acrius exardescant, flammis reslinguntur.

β Mastusa prom. hodie vulgo Capo Griego, est in ora Thraciæ Australi, Sigæo prom. Troadis oppositum, ab Atho monte clxlii millia passuum in Ortum recedens

HEKELII.

[a] Vel à Thrace, Nympha incantatrice.

REISKII.

i Valeant incertæ origines ac fabulosæ, quia s. in literis ex Japhethi progenie veriores nunc suppetunt. Namque inter filios Japhertheos unus ponitur דריר Thirrs. Gen. X. v. 2. elisâ sub initium vocali, pro Samech ultimo si Græcam lite-

MLA

FA B.

Divisio
Thraciæ popu-
li.

III. *Divisam* quondam fuisse in quinquaginta strategias, auctor est Plinius. Is populos in ea recenset, Strymonem amnem accolentes, γ *Denselatas* [b], δ *Medos*: ad Nestum amnem, ε *Digeros*, ζ *Bessorumque* multa nomina, inter *Eleos, Diobesos, Carbilesos, Brysos, Sapæos*, Hebrum accolentes, η *Odrysarum* numerosam gentem, *Odomantas, Carbiletas, Pyrogeros, Drugeris, Cenicis, Hypsaltos, Benos, Carpillos, Botiaos, Edones, Cicones, Bistonis, Selletas, Priantas, Doloncas, Thynos, Celetas*: omnium autem sævissimos *Scordiscos* memorat Florus.

ram ε substituas, inde *Θραξ* Thrax proveniet: Sic enim hæc mutua literarum duarum permutatio constituta in Alphabeto à Phœnicibus ad Græcos traducto etiam tenetur. Josephus tamen Gorjonides, & R. Abraham Zachuth per Samech efferunt *Θραξ* Tharsia, i. e. Thracia. Adde veterum auctoritates, Eusebii nempe, Hieronymi, Epiphanius plurimumque: Sed ex omnibus unum audi Fl. Josephum Lib. 1. Antiquit. c. 7. *Θείρας δὲ Θείρας ἐκάλειον, ἃν ἤρξεν. Ἑλλήνων δὲ Θράκας αὐτὰς μετανόμασαν. Thires autem Thiras eos vocavit, quibus imperaverat: Græci autem ipsos Thraces vocarunt.* Hinc Bochartus Lib. III. Phaleg. 2. multa hujus nominis vestigia inter Thraces vicinosque populos demonstrat: Ut sunt Athyras portus & sinus & fluvius non procul à Byzantio in propontidem exiens: Tyras urbs Mœsiæ: Teres Græcæ apud Thucydidem Πύρας, qui regnum Odrysarum in Thracia valde amplificaverat. Plura omittam & ad locum Plinii Lib. IV. c. 11. transibo, qui Thraciam in quinquaginta strategias divisam prodidit. Strategia Græcæ στρατηγία exercitus aut militiæ præfecturam denotat: Ergo pro bellicis præ-

fecturis numerosis equidem gens ferox armorumque studiosissima terræ suæ partitionem attulit.

BUNONIS.

γ *Dentbeleti* amnem Strymonem accoluerunt dextro latere.

δ Et *Medi* Bysaltas usque; lævo.

ε *Digeri*.

ζ *Bessorumque* multa nomina ad Nestum fl. Pangæi montis ima ambientem inter populos ibi memoratos.

η *Odrysarum* gens infundit Hebrum accolentibus *Carbiletis, Pyrogeris, Drugeris, Cenicis, Hypsaltis, Benis, Carpillis, Botiaeis, Edonis*. Eodem in tractu sunt *Syaleta, Brianta, Dolanga, Thynica, Laleta*, Majores Æmo, Minores Rhodopæ iuditi; inter quos Hebrus amnis. Ita fere hos populos recenset Plinius lib. IV. cap. XI. *Cicones* Mela ad Ismarum montem & Hebrum fl. collocat. De *Bistonibus* lege Isaacum Tzetzen. Hi à Poëtis sæpe pro universa Thracum gente usurpantur.

HEKELII.

[b] S. *Denseletas*.

C A P. XIV.

De Urbibus veteris Thraciæ, Fluviis ac Montibus. I

I.

Opida Thra-
ciæ.
OEsyme.
Neapolis.
Abdera.

Opida clara olim in Thracia fuere à Strymone amne in litore Ægæo, α *OEsyme*, β *Neapolis*, γ *Abdera*, à Diomedis sorore conditum opidum, unde

BUNONIS.

α (a) *OEsyme* sive *OEsyma* & *OEsima* [a] ad Zifasti fl. ostia quem à Septemtrione premit lacus (b) *Prasias*, cujus meminit Herodotus, vicinas habebat æris fodinas.

β (c) *Neapolis* ad Symboli montis collocatur radices, urbs maritima, Sinui Pierico fere vicina.

γ (d) *Abdera* inter Nesti & Hebri ostia, à Clazomeniis amplificata *Clazomenæ* dicta est. *Solinus*. Est *Democriti* illius patria qui nunquam sine risu in publico fuit [b]. Quum CIX annos explevisset, triduum calidorum nidore panum, spiritum jam jam exiturum remoratus est. *Abderam* quoque oriundus fuit *Protagoras*. *Abderitanos* stupori mentis obnoxios esse scribit Cicero. Ad *Abderam*, Plinio teste [c], sunt pascua, in quibus equi patti in rabiem vertuntur: quemadmodum apud Potniam asini.

HEKELII.

[a] Quam *Thucydides* Lib. 4. Urbem *Macedoniæ* facit.

[b] Unde & *Abderita* & *Γελαστίνος* dictus. Vid. *Quenstedii Dialog. de Patriis Viror. illustrium*. p. 444.

[c] Lib. xxv. c. viii. p. 461. lin. 41. Meminit idem *Plinius* hujus Civitatis Lib. vi. c. xi. p. 54.

REISKII.

(1) Ut in gentibus Thraciæ numerandis Auctores variant, ita in urbibus, quas *Ptolemæus* plures, alii pauciores nominant. Clara interim fuit *Maronea*, quam ab *Marone* *Osiridis* vel *Bacchi* comite structam voluerunt: *Turris* itidem quam à *Diomede* vocarunt, & oppidum in quo stabula equis suis parata dicitur servasse. *Eleus* *Potesilai* sepulchro, & quod ibi accidisse *Pomponius Mela* refert, prodigioso arborum marcescentium exemplo decantatissima fuit. *Abdera*

(a) *OEsyme*. (b) *Prasias* lacus, (c) *Neapolis*. (d) *Abdera*.

unde & nomen habuit, idem & *Clazomene* dictum, fuit in eadem regione opidum a *Tinda*, Diomedis equorum stabulis dirum, & *Maronea*, inter hanc & *Hebrum* fluvium ζ *Doriscus*, locus ubi Xerxem Persarum Regem copias suas, quia numero non poterant, spatio dimensum ferunt. η *Ænus*, ab Ænea profugo condita; paulumque à mari recedens quondam δ *Cypsella*.

Tinda.
Maronea.
Doriscus.
Ænus.
Cypsella.

II. In Chersoneso, quam Thraciæ cognominant, ι *Cardia*, κ *Eleus* & λ *Sestus*, cui objacet ex Asia *Abydus*, utraque Leandri amore nota. Prope regio, in qua Xerxes divisas pelago terras ponte (mirum atque ingens facinus) ausus jungere; & copias ex Asia in Græciam traduxit: μ *Callipolis*, cui opposita in Asiæ litore ν *Lampsacus*: & in radice Chersonesi sedens ξ *Lysimachia*.

Cardia.
Eleus.
Sestus.
Callipolis.
Lysimachia.

III. Inde

dera Clazomeniorum Tejorumque colonia quoque Anaxarchum Philosophum, Hecatæum & Nicænetum historicos, pluresque alios illustres viros progeniit: Ergo ne vervecum patriam cum Juvenale, aut stuporis ream hanc facito. Hæmus vero mons in tantam non potuit abire altitudinem, in quantam à Pomponio pluribusque protrahitur, ut inde duo maria Euxinum & Hadriaticum conspectui simul offerrentur, partim ob immensum, quo disjunguntur, spacium, partim ob montes, qui interjacent, altissimos: Sic Strabo quondam Lib. VII. Nec Geometricæ nec Opticæ rationes, aut humana oculorum acies id permittunt, uti ab Vossio ad Pompon. l. cit. adstruitur. De Atho supra diximus: Cineres in hujus aris, quas Ethnici pro more struxerant, & vertice nunquam dissipatos inter Prodigia Pomponius refert: Sed hoc quicquid est, excelsis montibus est commune.

B U N O N I S.

δ (a) *Tinda* Abderæ vicina est: Melæ vocatur *Turris Diomedis*.

ε (b) *Maronea* est ad Ismari fl. ostia, prius *Ortugurea* dicta, postea *Hipparchia*; item *Cynossema*; hodie *Marogna* vocatur.

ζ (c) *Doriscus* apud Hebrum fl. est.

η (d) Et *Ænus* sive *Æneum* opidum fere apud Hebrum fl. ostia, opidum Thraciæ liberum, ubi Polydori tumulus apud Plin. Æneæ opus, ut Maro docet; olim Straboni *Poltiobria*, Stephano *Poltumbria*, & Appian. *Synthus*: hodie Græcis *Eno*, Turcis, *Ignos*; sinus vicinus inde hodie vulgò dicitur *Golfo di Enos*.

θ (e) *Cypsella* sive *Cypsala* à Cypselo Ixionis filio condita; Ortelio etiam *Justiniana Nova* vocatur, hodie *Chipsala*, *Chapsilar* & secundum alios, *Ipsala*, appellatur. Melas fluvius eam alluit.

ι (f) *Cardia* Melanem sinum illustrat, qui inde & *Cardianus* appellatur; quod in cordis faciem sita urbs *Cardia* vocata est. Hanc urbem illustrarunt *Eumenes* & *Hieronymus*, historiæ conditor, ejus æqualis, qui *Cardiani* ambo.

κ (g) *Eleus* sive *Elæus* apud Mastusiam ponitur frontem. Nigro hodie vocatur *Critea*.

λ (h) *Sestus* sive *Sestos* & *Abydus*, hodie *Sesto* & *Abydo*; inde paullo versus Austrum sunt castella illa, quæ hodie *Dardanelli* vocantur, in quibus multa tormenta posita sunt ad excludendas hostiles classes. Nomen habent ab antiquo *Dardano*, quod in Asiæ fuit

litore. Ex Christianorum vero navibus, quæ præsidario militi centum numeravit aureos, Constantinopolim abire licet: pluribus tamen quam quinque non permittitur unâ transitus: & quæ redeunt, tenentur Abydo (ad Sestum enim navium statio infida est) per tres dies commorari: ut, si urbe discesserint hospite insalutato, hic detentæ præsto sint, die demum tertia mittuntur, qui videant, num fugitiva sint mancipia, num furtivæ merces. Angustiæ Euripi hic vix mille & quingentos habent passus. *Sestus* Gellio etiam vocatur *Pesidonium*. Castaldus ait urbem esse dejectam, locumque appellari à nautis *Malido*, à Turcis *Bogazassar*, & *Bagazassar*.

μ (i) *Callipolis* hodie *Gallipolis*, Turcis *Gepole*, in colle jacet, ex quo gratissimus aspectus est in Propontidem [d]. *Soleiman*, Orchanis Turcici Regis filius, quum *Callipolin* opidum tam opportunum cepisset an. C. 1357, *Joannes* Imperator Constantinopolitanus id adeo sprexit, ut diceret, *vini amphoram tantum esse amissam, & stabulum quoddam porcorum*. Sed quid hic fuerit amissum, eventus docuit. Ex *Callipoli* enim Thraciam est depopulatus, *Hadriano-* *polin* & *Philippopolin* cepit Turca, lateque suum extendit imperium. Hodie *Gallipoli* sagittæ parantur, quæ ex arte plerique victitant.

ν *Lampsacus* [e] una est ex istis tribus urbibus quas Persarum Rex donavit *Themistocli*, unde sumeret vinum: reliquæ duæ erant *Magnesia*, quæ ei panem præberet, & *Myus*, ex qua obsonium haberet. [f]

ξ (k) *Lysimachia*, aliter *Hexamilium*, orientale isthmi litus obsidet, ut *Cardia* occidentale. Hæc à *Lysimacho*, uno ex Alexandri M. ducibus condita, quum *Cardia* concidisset, hodie *Hexamili* vocatur, nomen ejus tulit. Post an. tamen 22 terræ motu subversa est: instaurata tamen postea. *Antiochus* hanc sibi asserebat causam belli contra Romanos; instauraverat enim eam ruinis deformatam; adeoque hæreditario jure repetebat.

H E K E L I I.

[d] Nomen habet à Conditore *Caligula*, & dicitur quasi *Caligula Polis*. Datur & *Galateo* Urbs *Apuliæ* ejusdem nominis, sita in extremo Promontorio longè in Mare procurrenti, sed arctissimo *Isthmo*, adeò ut in aliqua Parte vix curribus sit pervius. Munita est & Rupibus septa. A Continenti unicus est aditus, in quo Castellum est munitissimum.

[e] A *Lampsace* puella quadam ejus loci sic dicta.

(a) Tinda. (b) Maronea. (c) Doriscus. (d) Ænus. (e) Cypsella. (f) Cardia, sinus Cardianus. (g) Elæus. (h) Sestus. (i) Callipolis. (k) Lysimachia.

Paſſya.
Bifanthe.
Perinthus.
Selymbria.
Byzantium.
Constanti-
nopolis.
Thraciæ o-
pida ad Pon-
tum.

(1) Urbem
hanc cele-
berrimam,
Constantinus
ex ruderi-
bus Troje
Byzantii,
&c. ſtruxit;
Capitolium,
Circum, Am-
phithea-
trum, fora,
portica, &
ejuſdem alia
quæ Romæ
veteris fa-
mam auxe-
runt, condi-
dit; multum
autem priſ-
timidecoris,
ex quo Tur-
carum diti-
oni ſubdita,
amiſit. Si-
tum tamen
ameniſi-
mum Am-
phitheatri
forma ja-
ſtat, ſtatio-
nem navi-
bus totius
fere mundi
tutiſſimam
habet, &
undecunque
efflant venti
commercio
aut cum
Europa, A-
ſia aut Afri-
ca gaudet,
quod ſibi ſo-
li eſt natu-
ræ donum;
exceptis au-
tem palatiis
quibusdam,
Moſcobis, pto-
chodochis
& id genus
aliis nihil no-
tatu dignum
præbet; pla-
tes enim exi-
guæ, inequa-
les, tortæ, æ-
des etiam
humiles &
lignæ.

III. Inde in Propontide o Paſſya, π Bifanthe, ϑ Perinthus, mirifico σ amphitheatri ſplendore clara, τ Selymbria, atque in ipſo Boſphoro υ Byzantium, antè Lygus, poſtmodum Nova Roma, & noviffime Constantinopolis dictum. Urbs omni ævo clariffima, à Constantino Imperatore in ſedem Imperii electa: manſitque eadem dignitate, donec Turcarum impia gens ann. CIƆCCCC LIII. occupavit, neque tunc decus ſuum perdidit, cum etiam nunc Imperii Turcici caput colatur, nomine *Stambol*. (1)

IV. De reliquo opida in Ponto. φ Phinopolis, χ Halmydeſſus, † Peronticum, ω Apollonia paullum è mari recedens, magna quondam; α Toza, β Anchialus, γ Meſembria, terminus Thraciæ.

V. Intus δ Byzia; arx Regum Thraciæ, à Terei neſaſto crimine, ſic opinati veteres, inviſa hirundinibus. ε Philippopolis, antea Poneropolis, dein à ſitu Tri-

[f]. Heic notandum, quòd nonnulli ſint Geogra-
phorum, qui *Lampsacum* illam, quam *Themistocles*
à *Persarum* Rege per gratiam acceperit, *Phocenſium*
ſtructuram fuiſſe dicunt, eamque *Vino* generoſo cla-
ram, quæ priùs *Laomedontis*, deinde *Pitbyſa* eſt
vocata.

BUNONIS.

o A Propontide ad Melæem ſinum inter duo ma-
ria porrecti muri procurrentem excludebant *Cherſo-
neſum*. Non longe inde aberat (a) *Paſſya* urbs illu-
ſtris; ultra quam *Novus murus Xenophontis* &
π (b) *Bifanthe* cognomine *Samiorum* Melæ ponit-
ur ad *Arzi* fluminis oſtium, ad quem & *Reſiſtum*, ſed
trans eundem.

ρ (c) *Perinthus* urbs olim Thraciæ ad Proponti-
dem maxima, antea *Mygdonia*, [g] poſtea *Heraclea*
nominata [h]. Splendidis palatiis inſtructa ſcribitur
à *Veſpaſiano*, & aliis Rom. Imperatoribus.

σ Quin amphitheatrum illud ex uno marmore
fuiſſe produit; quod ſeptem orbis miraculis annu-
meratum accepimus. Eam urbem *Diodorus* lib. 16.
ita deſcribit: *Perinthus*, inquit, ad mare poſita in
edito loco peninſulæ longitudinis ferme ſtadii unius.
Ædificia habet frequentia & præalta, ut quemadmo-
dum collis clivus ſurgat, ita domus, una alteram ſu-
peret altitudine. Videturque totius civitatis facies
inſtar theatri. A *Philippo* Maced. oppugnata.

τ In litore illo inter *Bathynium* & *Athyram* flu-
vios ſequitur (d) *Selymbria*, *Plinio*; *Selybria*, *Pto-
lemæo*; *Olybria*, *Straboni* & *Suidæ*; antea *Selyn*, cui
addita vox *Bria*, quæ lingua Thracica urbem ſigni-
ficat. Ejus muri ſunt diſturbati; rudera tamen, bal-
nea & templa antiquam oſtendunt magnificentiam.
Adjacet eidem hodie Caſtrum, quod Turcæ inco-
lunt.

υ (e) *Byzantium* ad Boſphorum ſive *Boſporum*
Thracicum ex adverſo *Chalcedonis* ſitum, Clauſtrum
Ponticum naturâ & opere fuit permunitum. Diu
fuit imperii & veræ religionis domicilium, multoſ-
que viros tulit; in quibus *Joannes Chryſoſtomus*
haud poſtremo loco numerandus. In muro ſeptem
turres erant à portis Thraciis mare ſpectantes; in
prima earum ſi quis vocem emitteret, ad lapidem
in eam jaceret, eâ arte fabricata erat, ut per machi-
nam quandam ad proximam, indeque porro ad ſe-
quentes tranſiret ſonus, neque ante deſineret, quam
ad ultimam integer eſſet delatus. Templum etiam
urbs illa [i] habet *Sophiæ* conſecratum magnificentum

ſanè. *Themiffius* cives ejus beatos prædicavit flu-
mine, aëris temperie, loco terræ, portu maris, tem-
plo & mœnibus. A *Mahomete* poſt quinquaginta
quatuor dierum oppugnationem capta eſt, indeque
ingentes calamitates ab illo quaſi capite in reliquum
Europæ corpus fluxerunt.

φ (f) *Phinopolis* à *Phineo* conditore nomen habet,
hodie nomen retinet *Phinopoli*.

χ (g) *Halmydeſſus*, aliis *Salmydeſſus*, unde *Sinus*
quoque nomen habet; ei vicinum eſt promontorium
(h) *Thinnias*, cum ejuſdem nominis opido.

† (i) *Peronticum* *Thinnia* ſiniſimum eſt. [k]

ω *Apollonia* Magna cognominata à *Pompejo* haud
longe à *Perontico* in ſinu commodiſſimo ſita eſt, *Pli-
nio* [l] *Antium* dicitur, ac aliis *Infula*. Ex ea urbe
Lucullus *Apollinem* in *Capitolium* detulit; hodie vo-
catur *Siſſopoli* Nigro: *Pinetus* tamen ait, nomen
hodie retinere.

α *Toza* ad oram maritimam eſt, haud longe à
Sinus Halmydeſſi grefſu.

β *Anchialus* itidem ad mare eo loco ſita eſt, quo
olim erat *Meſſæ*, ut *Plinius* exiſtimat; *Sophiano* ho-
die eſt *Anchialo*; *Mercatori* *Lenkis*; aliis *Achello*.

γ *Meſembria* ad eandem Ponti Euxini oram eſt
[m]. Reliqua opida porro in eadem ſequuntur Pon-
ti ora.

δ (k) *Byzia*, nunc *Vice*, in *Sithonia* regione, quam
Orpheus vates nobilitavit, ab *Apris* 50 millia paſ-
ſuum in *Septentrionem* jacet: hodie præfecti ſedes
eſt.

ε (l) *Philippopolis* etiam *Δελφονοχis* dicta trans
Orbelum & *Rhodopen* montes eſt ad *Hæbrum* fl.
Philippi Cæſaris opus; non patris *Alexandri*; ut tra-
dit *Leunclavius*. [n]

H E K E L I I.

[g] Ab *Hercule*.

[h] *Procopio* eſt *Paracia* & *Antonio* *Perintheras*.
Hodie *Pera* *Volaterrano* dicitur.

[i] Quam *Severus* & ejus *Filius Antoninus* Impp.
Antoniani, & non pauci *Historici* *Novam* vel *Secun-
dam Romam* dixerunt.

[k] *Mercator* id nuncupat *Verdiſo*.

[l] Lib. IV. H. N. c. XI. p. 54. lin. 47.

[m] *Strabo* Lib. VII. *Geogr.* p. 584. ſcribit, hoc
oppidum antea *Menebriam* dictam eſſe, quam *Hero-
dotus* vocat *Meſambriam*, ſ. *Μεσάμβριαν*.

[n] *Carolus* *Stephanus* in *Diſtionario Geogr. Poët.*
p. m. 919. col. a.

(a) Paſſya. (b) Bifanthe. (c) Perinthus quæ & Heraclea. (d) Selymbria. (e) Byzantium ſive
Constantinopolis. (f) Phinopolis. (g) Halmydeſſus ſive Salmydeſſus. (h) Thinnias prom. &
op. (i) Peronticum. Opida Mediterranea. (k) Byzia. (l) Philippopolis.

Trimontium; ζ *Trajanopolis*, η *Adrianopolis*, à conditoribus dicta opida. Prætereà δ *Olynthus*; vel clarissima, ι *Heraclea*, κ *Topiris*, & λ *Philippi*.

VI. Fluvii celebres sunt, μ *Nessus* seu *Nessus*, ν *Hebrus*, ξ *Athyras*, ο *Bathynias*. In montibus π *Æmus*, ρ *Rhodope* & σ *Orbelus* principatum tenent.

C A P.

B U N O N I S.

ζ (a) *Trajanopolis* à Trajano Imperatore sic dicta, ad quam *Aristus fl.* ex *Rhodope* ortus in *Hebrum* cadit, hodie nomen retinet; ac inde versus Septentrionem (b) *Plotinopolis*, à Trajani Imperatoris, ut videtur, conjugè appellata.

η (c) *Adrianopolis* ad *Taxi* & *Hebri* confluentes sita, olim & *Ælia*, *Uscudama*, & *Oresta* dicta. Ab *Oreste* nimirum condita; ab *Adriano* Imp. [o] oraculi voce monito, instaurata, sive amplificata, nomina ista obtinuit. Turcæ hanc regiõ sedem, etiam ante captam *Constantinopolim*, habuerunt. Hodie nomen illud retinet.

δ (d) *Olynthus* à *Mela* & *Xenoph.* Thraciæ ascribitur, ab aliis *Macedoniæ*, in qua jam memorata est hujus libri 4. c. 9. v. 4. *Mela* posuit eam inter *Athon* montem & *Pallenen* urbem: nunc jacet à *Philippo* *Macedone* eversa, locus tamen adhuc *Olyntho* nominatur [p]. De ea inter *Spartanos* & *Athenienses* certatum est.

ι (e) *Heraclea* existere plures; hanc *Plinius* [q] *Heracleam* ad *Ponticum* litus collocat secundum *Ca-* latin *Austrum* versus. *Perinthus* quoque alio nomine *Heraclea* nuncupata est.

κ (f) *Topiris*, seu *Toprus* & *Toparum*, hodie *Rusio*, *Philippis* 38 millia passuum in ortum distat.

λ De (g) *Philippis* in *Macedonia* dictum est hujus lib. 4. c. 9. s. 4. Cæterum in *Thracia* quoque memorandi veniunt (h) *Longi Muri* in præsidium *Constantinopolis* à *Septemtrione* versus meridiem ad *Barbaros* reprimendos deducti; eorum latitudo erat 80 pedum: erantque longi milliaria LX ut *Suidas* tradit. *Nicephorus* verò refert muros illos longos fuisse passus mille quingentos, ac latos viginti pedes; ac fuisse ex filicibus ita exstructos, ut mons potius quam murus videri potuisset. Opus istud ab *Evagrio* tribuitur *Anastasio* Imperatori. Muros illos à *Barbaris* captos recepit *Justinianus*, eosque turribus munit, ut testatur *Procopius*, lib. 4. de ædif. *Justin.* Ad *Chersonesum* quoque fuit ejusmodi moles à *Miltiade* exstructa, ac à *Cardia* *Factyam* usque deducta: Cujus rei meminere *Herodotus* in *Melpomene* & *Plinius* lib. 4. c. 11. Hic in *Propontidis* litore urbs condita, à qua muri isti ad *Melanem* Sinum fuerunt extensi ad *Chersonesum* excludendum.

μ Ad (i) *Nessus* est *Nicopolis*, ejusque ostium *Thaso* insulæ oppositum. Ab ostio *Strymonis* 60 millia passuum in ortum distat, *Pangæo* ortus [r]. *Nessus* quibusdam *Thraciæ* terminus est. Eundem leones nunquam transibant in Ortum: neque *Achejoum* *Ætolix* versus *Occasum*. In *Xerxis* istic transeuntes camelos impetu facto magnam eorum stragem fecerunt leones isti.

ν (k) *Hebrus*, antea *Rhombus*, hodie *Marisa* dictus. alios superat nobilitate & magnitudine, multaque flumina accipit, *Orbelo* [s] monte ortus, & longo tractu [t] in mare *Ægæum* devolutus.

ξ (l) *Athyras* seu *Athyrsus*, *Plinio* [u] *Pyradas*, hodie *Aqua dolce*, in *Propontidem* labitur.

ο (m) *Bathynias* quoque in *Propontidem* influit: *Paterculo* [x] est *Bathinius*, *Bathinis* *Melæ*: hodie *Bathino*. (n) *Melas* *Rhodope* monte editus, in Sinum cognominem sibi decurrit. Fluvius ille *Xerxis* copiis sitientibus non suffecit, sed ab iis exhaustus est. In *Pontum* *Euxinum* (o) *Panyssus* labitur, cujus ostio veteres *Geographi* *Mœsiam* & *Thraciam* determinabant. Nigro hodie vocatur *Laniza*.

π (p) *Æmus* sive *Hæmus* in tantam altitudinem abit, ut *Euxinum* & *Adriam* ex summo vertice ostendat. *Thraciæ* versus *Septemtrionem* terminus est. Pars ejus, ex qua *Hebrus* & *Strymon* oriuntur, *Scemius* dicitur *Thucydidi*.

ρ (q) *Rhodope* ad *Pontum* *Euxinum* se extendens mediam ferè fecat *Thraciam*, variè nominatus [y]. Ex eo *Arxus* aliaque flumina profluunt. *Marti* sacer erat cum fluvii illis, quod is ibidem natus putatur.

σ (r) *Orbelus*, *Lazio* teste, *Mons* *Macedoniæ* est, eamque à *Mœsia* Superiori distinguit. Porro in his regionibus quoque celebris mons (s) *Pangæus* est, ubi aurifodinæ, quas *Cadmus* invenisse fertur. Regio ad *Pangæum* *Medica* vocatur: ut *maritima*, quam *Pæones* habebant, *Græcia* & *Macedonia* *maritima*, in qua ad litus erant (t) *Neapolis*, (u) *Pastos* & (x) *Scaptefila*, unde uxorem *Thucydides* aurifodinis locupletem duxerat. Ibi quoque ipse, jam exsul, historiam suam scripsisse fertur sub platano. Trans *Bistonidem* lacum *Ismarus* mons est & lacus. Mons (y) *Ismarus* esse scribitur ad *Hebrum* fl. & *Maroneam* urbem; cujus accolæ fuerint *Cicones*. In iisdem locis quoque erat (z) *Lyssus* amnis.

H E K E L I I.

[o] *Cælio Rhodigino* Lib. xvii. *Antiq. Lætion.* c. 11. col. 893. testante.

[p] Erat olim sub *Atheniensem* Imperio.

[q] Qui Lib. xv. c. 30. p. 266. dicit, *Heracleam*, *Ponti* Oppidum, *Lauro* imprimis abundare.

[r] Hic Fluvius uti *Diomedis* *Fabulis* infamis, ita *Democriti* Patriâ, quam præterfluit, clarus. Hodiè *Nesto* dicitur *Sophiano*. Et scribit *Bellonius*, eum à *Turcis* hodiè dici *Charafou*; à *Græcis* verò *Mestro*.

[s] S. ut alii volunt, *Rhodope*.

[t] H. e. supra *Philippopolin* & à Regione *Samo-* *thraciæ* Insulæ.

[u] Lib. iv. c. xi. p. 55. *Pydaras*, seu, uti Editio *Alvifiano-Veneta* legit, *Pydaras*, & non *Pyradas*.

[x] Lib. 11. *Histor.* cap. cxiv. Sect. 4.

[y] Dicitur a. *Rhodope* à *Rhodope*, *Thracum* Regiâ, in hunc Montem, ut fabulantur *Poëtæ*, conversa, vel, ut placet aliis, ibi sepulta; vel à *Rhodope*, *Strymonis* Amnis Filiâ, ex quâ *Neptunus* *Athon* Gigantem genuit, qui & ipse Monti nomen dedit.

B U-

(a) *Trajanopolis*. (b) *Plotinopolis*. (c) *Adrianopolis*. (d) *Olynthus*. (e) *Heraclea*. (f) *Topiris*. (g) *Philippi*. (h) *Longi Muri*. (i) *Nessus*. (k) *Hebrus*. (l) *Athyras*. (m) *Bathynias*. (n) *Melas*. (o) *Panyssus*. (p) *Æmus* sive *Hæmus* mons. (q) *Rhodope*. (r) *Orbelus* m. (s) *Pangæus* mons. (t) *Neapolis*. (u) *Pastos*, & (x) *Scaptefila*, opida. (y) *Ismarus* m. (z) *Lyssus* fl.

CAP. XV.

De incolis Thraciæ; & urbibus nunc claris: item de Patriarchis
Græcanicæ religionis.

I.

Incolæ
Thraciæ.
Mores
Thracum.

INcolarum Thraciæ antiquissima habetur origo. Una gens habitavit
Thraces, aliis aliisque discreti & nominibus & moribus, in universum feri,
sævi, atroces & cruenti *α*. Suis antè parebant Regibus; postea Macedonum
tributarii facti: rursusque suo juri redditi, multis præliis à Romanis fusi,
tandem à *C. Scribonio Curione* Procos. perdomiti; Imperioque Romano subjecti
sunt. Dehinc eadem, qua Græcia ac Macedonia, usa est Thracia fortuna,
donec in Turcarum manus pervenit; quorum Imperio omne decus dignita-
temque præstat; quippe heic Turcarum caput ac sedes est *Constantinopolis*, antè
memorata, urbium totâ Europâ omnium maxima ac populosissima; quam
Constantinus Imperator *Novam Romam* appellavit: unde novum nomen Thraciæ
ortum, quo nunc *β Romania* indigitatur.

Hadriano-
polis.
Philippopo-
lis.
Trajanopo-
lis.
Sestus.
Abydus.

II. Secundum à *γ Constantinopoli* locum inter Thracicas urbes obtinet *δ*
Hadrianopolis, Turcis *Endrem* dicta, magna quidem atque ingens, at mœnibus
haud cincta, ædificiisque vilibus exstructa. Tertia *ε Philippopolis* satis nume-
rosè incolitur, nec cedit huic *Trajanopolis*. *ζ Sestus* & *Abydus* sibi invicem ob-
jectæ, claustra Turcici imperii in his oris perhibentur.

III. Cæ.

B U N O N I S.

α (a) De Thracum [a] moribus ita referunt au-
ctores. Ad mortem paratissimi sunt. Alii redituras
putant animas obeuntium: alii, etsi non redeant,
non extinguunt tamen, sed ad beatiora transire. Alii,
emori quidem, sed id melius esse quam vivere. Ita-
que lugentur apud quosdam puerperia, natiq; de-
suntur: funera contra festa sunt, & veluti sacra,
cantu lusuque celebrantur. Ne fœminis quidem se-
gnis est animus; super mortuorum virorum corpora
interfici, simulque sepeliri, votum eximium habent.
Vini usus quibusdam ignotus est: epulantibus tamen,
ubi super ignes, quos circumsidunt, quædam semina
ingesta sunt, similis ebrietati hilaritas ex nidore con-
tingit. De quibusdam [b] hoc dicitur: alios enim
Thraces ebrietati deditos, strenuos fuisse potatores
omnino constat; quum ex melle vinum miscuerint;
ex frumento potionis genus confecerint, quod *brytum*
dixere [c]. A Pisone olim quidam capti in ipsa ca-
ptivitate rabiem ostendere; quum catenas morsibus
tentarent. Et certè Martis quidam pulli erant, pu-
gnacissimi & impavidi. Eundem, aliosque paucos
Deos, quos colebant, humanis hostiis placabant; præ-
fertim in bellum & prælia abituri. Quum tona-
ret, Deo suo, sagittis in cœlum excussis, minitaban-
tur. Idem otium, ut rem pulcherrimam, amplexi
magnopere sunt. Rapto vivere decorum inprimis;
Agriculi studere sordidum, & contemptum, bar-
baro prorsus judicio censebant. Thracia incolitur
hodie à Græcis, Turcis & Judæis. Turcæ plerique
otium sectantur, & militiam: agriculturam permit-
tunt indigenis Græcis Christianis; mercaturam Ju-
dæis ac Italis.

β Romania etiam *Rumelia* vocatur, quod in ea Ro-
ma nova, id est, Constantinopolis sita. Longitudo
ejus ab urbe *Cavalla* in finibus Macedoniæ, ad castel-
la supra Constantinopolin, est milliarium Germ. LX.
Latitudo à promontorio *Mastysia*, vulgo *Cabo Grega*
in Chersoneso, ad *Panyssi fl.* ostia fere eadem est.

γ Constantinopolis superiori cap. s. 3. memorata ho-
die triangularis est: septem colles instar veteris Ro-
mæ continet: plateas angustas habet & inæquales, &
portum commodissimum. Palatium Imperatoris
vocatur *Seraglio* & *Seraile*; quod, anno C. 1665, in-
cendio periit. In castello, quod vulgo *septem turres*
vocatur, thesauri Imperatoris asservantur. Extra
urbem in altera Portus ora est suburbium *Pera* seu
Galata, (utroque enim appellatur nomine) à Genu-
ensibus primum condita; quam Latini incolunt:
Anno 1660, incendio fere tota periit. Castella etiam
Melitenses bello capti conjiciuntur.

δ Hadrianopolis aère gaudet puro ac sereno, ab
Amurathe facta sedes regia, quam ille ex Bithynia eo
transtulit; mansitque reliquorum Imperatorum
sedes usque ad captam Constantinopolin.

ε Philippopolis mœnia conciderunt: hodie vocatur
Philiba.

ζ Sestus & *Abydus* cap. superiori sect. 2. memorata
sunt.

H E K E L I I.

[a] Qui plerumque sunt colore fulvo & cæruleo, &
in vertice inprimis criniti.

[b] Saltem.

[c] Conf. *Maginus* Part. II. *Geogr. Ptolem.* fol.

167. fac.

III. Cæterum quia ad hoc loci perventum est, uti Græciæ statum præsentem consideremus, operæ pretium est cognoscere, Græcos jam olim à Romana Ecclesia secessisse, nec Pontificem Romanum ceu caput agnoscere. Religionem quippe peculiarem inter se habent, diversam ab ea, quam Romana Ecclesia profitetur. Nec soli Græci hanc sequuntur, sed complures aliæ nationes, *Bulgari, Servi, Bosni, Sclavoni, Illyrii, Albani, Moldavi, Valachi, Russi, Muscovitæ, Tartari, Circassi, Mengreli*, cunctæque nationes *Ponticæ, & Tartarorum* interior pars. Capita jam inde quatuor sibi constituerunt, quos *Patriarcharum* titulo reverentur. Horum, ut diversæ sunt sedes, sic in diversas regiones inspectio & regimen. Princeps & caput universæ Ecclesiæ Græcanicæ est *Patriarcha Constantinopolitanus*, à quo dependent, quotquot Græcanicæ religionis Christiani per omnem Europam dispersi degunt: *Alexandrinus*, cujus *Cairo* in Ægypto sedes; qui & Arabiæ Ecclesias regit: *Hierosolymitanus*, in Syria supremus agnoscitur: In reliqua Asia *Antiochenus*. I

Græcorum religio.

167. fac. b. qui addit, quòd & *Thraces* Allio inprimis delectentur.

REISKII.

I Origines Thracum ab ævo ultimo, ab uno inter Japhethi filios ita derivavimus, ut satis ad hanc rem dictum fuerit. Illi ergo ex sua gente proprios creant reges, donec Philippus Macedo fuso rege præpotentem ejus civitatem Olynthios subegit. Inde Byzantium aggressus, dum oppugnationi acerrimæ insistit, ab ea, concurrentibus ad arma Græcis, recedere cogitur. Sed Alexander filius bellum profectus, omnem Thraciam suo, quod moliebarur, imperio adjecit. (a) Post obitum Alexandri Lysimachus inter Duces bellicos unus, sibi Thraciæ regnum nomenque regium usurpavit: Qui cum in bello Asiatico cecidisset, Thracia regno Macedonum ad tempus subjecta, denique Romanis armis post A. V. C. 676, sæpius vexata, sub Vespasiano ad Rom. Imperium accessit, Suetonio Eutropioque ita testantibus. Sub

Græcis vero Impp. Diocesin Thracicam sex provinciis amplificatam constituit. (b) Constantinus M. enim Byzantio tanquam *novæ Romæ, Urbi æternæ, regiæ, augustissimæ, sacratissimæ* (tot elogia nummi & inscriptiones exhibent) primatum postea Constantinopoli suæ in Ecclesiasticis & Politicis quendam contulerat. Sed eheu rerum vices! Namque urbs ea (c) Turcis dominantibus Stambol per contractionem barbaram nunc dicitur, urbs amplissima quæ duo milliaria Germanica & dimidium æquat ambitu, (d) Gallipoli suburbio, duabus arcibus marinis, quas Dardanellas nominant, & munimento ad septem turres validissimo firmata, nec non *Seraglio Turc. Patifchab Serai*, i. e. Imperatoris Palatio illustris. Conf. P. Gillii Coplin. Thom. Smith Notit. Cpolit. Tavernirium part. III. de Imperio Turcico, Pusendorfii Introduct. in Stat. Europ. & Dissert. Bosii Chronico Dreschl. additam. De statu ecclesiæ Græcæ Christoph. Angeli, Alex. Rossi. Ed. Sandes, & Breerwodum de Religionibus &c.

(a) Thracia Macedonibus subjecta. (b) Romanis. (c) Turcis. (d) Gallipolis.

C A P. XVI.

De Mæsia. I

I.

SUPRA Macedoniam ac Thraciam a Mæsia est, quam Romani *Cereris horreum* ob fertilitatem soli appellavere, ab *Aureo & Scodro* montibus intra *Istrum & Ænum* ad *Pontum* usque extensa; in *Superiorem*, quæ nunc Servia est, & *Inferiorem*, quæ Bulgaria, divisa. Terminus in medio utriusq; est *Ciabus* fluvius. In *Superiori*

Mæsiæ fines, divisio.

Superior.

BUNONIS.

α (a) Mæsia etiam Mysia dicitur aliis: at Mysia Asiæ Minoris pars est.

β Mæsia Superior incipit, ubi Savus Danubio miscetur. Ibi statim occurrit (b) *Taurunum*, postea *Belgradum* dictum, quod superius in Pannoniæ descriptione l. 3. c. 1. memoratum est. Non longe inde distat (c) *Mons Aureus*, quem *Probus* Imperator militari opere

vineis consevit; ut *Almum* apud Sirmium. Vicinum ei erat (d) *Murgum* opidum: ad quod *Carinus* Imperator cum Diocleriano congressus dum victos avidè premit, suorum icu interiit.

REISKII.

I (a) Mæsia, Romanis ac Græcis Auctoribus vocatur Mysia, ut inde confusio Asiaticæ hujus ac Europææ, de qua loquimur, regionis facillima provenire possit:

(a) Mæsia etiam Mysia. (b) Taurunum op. (c) Mons Aureus: (d) Murgum op.

Dardani. *periori* populorum quondam clarissimi & *Dardani*, regioque ipsa *Dardania*, Ma-
 Inferior. *cedoniæ* contermina; In *Inferiori* & *Triballi* omnium nobilissimi: post hos
 Triballi. *Peucestæ* & *Troglodytæ*, jam *Scythicæ* gentes: infimam quippe inferioris *Mœsiæ*
 Peucestæ. *partem*, quæ ad *Pontum* accedit, & *Scythæ* tenuerunt: quorum pars validissima
 Troglodytæ. & *Getæ* ad utramque *Danubii* ripam, hinc in *Mœsos*, illinc in *Dacos* transe-
 Scythæ. untes.
 Getæ.

II. In *Mœsia* dextram *Danubii* ripam frequentibus olim opidis stipatam fuisse,
 Ptolemæi testatur *Geographia*; idemq; in *Mediterraneis* haud modicum eorum
 Sarpedonia. numerum recenset. At in litore *Pontico* clara maximè fuere, n. *Sarpedonia*, & *Dio-*
 Dionysiopo- *nysiopolis*,
 lis.

possit: Fluctuant quoque *Græci*, neque certas *Mœ-*
 forum origines definiunt. *Strabo* Lib. VII, ab *Eur-*
 opæis coloniam deductam, & ab ea nomen *Asiaticis*
Mysia impositum arbitratur. Sed ab his potius eo
 digressis *Europæos* quis denominatos existimet, vel
 ideo quod *Asiam* prius habitatam nemo temere dif-
 fiteatur; deinde quod *Mœsos* & *Thraces* non solum
 originibus, sed terris etiam multi *Auctores* vete-
 res compingant. Unus *Ptolemæus* *Thraciam* *Mœ-*
 siamque distinctius paulo sejungit, & terram utram-
 que suis limitibus circumscribit. Sed de urbibus
 pauca: Inter quas claruit quondam *Istropolis* (ita
 Cluverio vocatur) (a) *Istros* pluribus antiquis *Au-*
 ctoribus, tanquam *Istro* proxima: Hinc nummi &
 inscriptiones, si quæ hujus mentionem faciant, mani-
 festo IΣΤΡΗΝΩΝ , h. e. *Istreorum* vocabulo
 utuntur. (b) *Calatis Megarensium* & *Heracleota-*
 rum colonia fuit, diverso tamen tempore, quod
Vossius in *Notis* ad *Pompon. Melam* explicat Lib. II.
 c. 2.

B U N O N I S.

& *Dardani* admodum sordidi ac agrestes fuere,
 quippe qui subter *Iterquilina* effossas specus inco-
 luerunt. *Musicæ* tamen ferè continuè operam de-
 dere, fistulis usi, ac fidibus. *Strabo* [a]. Ter tan-
 tum in vita lavabantur; Quum nascerentur; quum
 matrimonium inirent; & post mortem. *Ælianus*
Var. l. 4. c. 1. Cum *Scordiscis* juncti *Dardani* *Mace-*
 cedoniam & *Græciam* populati sunt, templum *Del-*
 phicum etiam aggressi; sed cum suorum clade fuerunt
 rejecti. *Lucius Scipio* auro corruptus iniit cum iis
 fœdus; unde bellorum civilium initium fuisse exor-
 tum putat *Appianus* in *Illyricis*.

& *Triballi* [b] à *Scordiscis* olim ad *Getas* com-
 pulsi sunt [c]. *Strabo*. Vires tamen illos recepisse,
 colligimus ex bellis cum *Philippo* & *Alexandro*
 gestis.

Cæterum *Mœsiam Inferiorem* *Jornandes* *Scy-*
 thiam Minorem, *Zosimus* *Scythiam Thracensem*,
Plutarchus *Scythiam Ponticam* appellarunt, & in-
 colas ejus *Celto-Scythas*. *Ephorus* tradit ex ea gen-
 te ortum *Anacharsidem*. Uxores & liberos, ac cæ-
 tera omnia habebant communia, præter gladium
 & poculum. Erant candidi ac minime fallaces. A
 vicinis tamen postea corrupti sunt. *Plinius* [d] *Scy-*
 thas hosce vocat *Aratores*; Quoniam præter cæte-
 rorum *Scytharum* consuetudinem terram agrosque
 colebant.

& *Getæ* inferius c. 18. s. 5. pluribus memorantur.

Reliqua in his oris opida non nimis clara sunt; ne
 flumina quidem (c) *Moschius*; (d) *Timachus*, (e)
Pingus, (f) *Margis*, (g) *Ciabus*, omnia *Hæmo*
 monte edita. *Ciabus* *Cluverius* terminum inter
 utramque constituit *Mœsiam*. At alii (h) *Temenitem*
 montem & (i) *Jatrum* sive *Fetrum* fluvium terminos
 inter utramque *Mœsiam* faciunt.

n. *Mœsia Superioris* memorantur opida *Nessus*,
 hodie in *Servia* est *Nyssa* [e]; *Scupi*, seu *Scuppi*,
 hodie *Scopia* seu *Vschub*: *Arrhibantium*, *Lazio*
 est *Wuziterno*: *Dardania*, cujus meminit *Tzetzes*
 in *Lycophron*. Verum hominis *Græculi* putatur
 commentum *Tricornium*, *Antonio Turium*, aut
Dorium; *Lazio* est *Corasceve*; *Nigro Columbatz*.
 (k) *Viminatum*, *Biminatum* *Procopio*; forte ea-
 dem cum insula [f] *Viminatio*, cujus mentionem
 fecerunt *Paulus Diaconus*, & *Niceph. Callistus*.
Niger putat hodie *Vidino* esse ad *Danubium*; *La-*
 zio est *Wucziderna*. (l) *Rettiarum* *Mœsorum* co-
 gnominata; *Lazio* *Ressana*; *Nigro Nicopoli*. (m)
Ulpianum à *Justiniano* restauratum, dictumque (n)
Justiniana Secunda. In *Mœsia Inferiore* opida erant,
 (o) *Sarpedonia* ad *Erginum* fl. *Sarpedonium litus* ad
 hanc urbem *Neptuno* sacrum fuit: quod adeo con-
 quiritur fluctibus, ut in proverbium abierit de rebus
 valde turbulentis, ac clamoris & obstreperis. [g]

& (p) *Dionysiopolis* ad *Ziram* fl. sita, antea *Crunos*
 dicta, *Jovio* & *Ferrario* (q) *Varna* est, *Lazio* *Cha-*
liaera. *Varna* clade *Uladiſlai Hungariæ Regis* notis-
 sima est; quem *Julianus Cardinalis Pontificis* aucto-
 ritate impulit, ut contra quam pactus erat, *Amura-*
thi Turcarum Imperatori bellum inferret. Sed pro-
 fligatis *Christianorum* copiis, ipse *Rex* obruncatus
 est, ejusque caput in ludibrium conto suffixum est.
 Clades illa contigit anno C. 1444.

H E K E L I I.

[a] Lib. VII. p. 578.

[b] A *Niceta Servii* dicti.

[c] Vid. *Strabo* loc. cit. p. 557. seq.

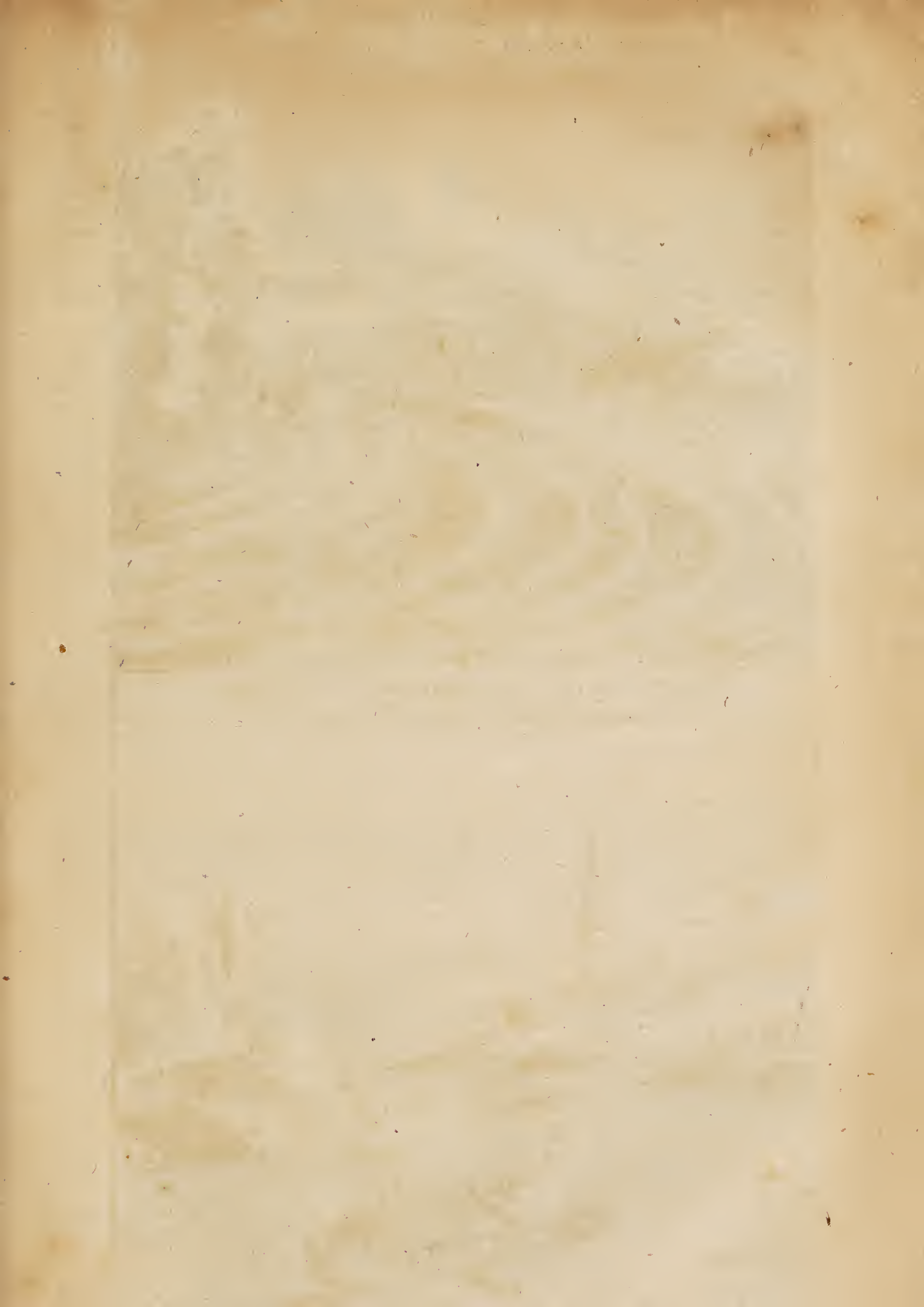
[d] Lib. IV. c. XI. p. 54. lin. 41. & Lib. VI. c.
 XIII. p. 86. lin. 4.

[e] Est & *Nessus Thraciæ* Fluvius, à *Turcis* *Chara-*
sou; à *Græcis* v. *Mestro* dictus. Homo unus ex *Cent-*
tauris, *Ixionis* np. atque *Nubis* Filius, *Nessi* quoque
 nomine est insignitus.

[f] *Istri*.

[g] Vid. *Erasmi* *Chil. II. Cent. IX. Adag. XIX. p.*
488. Col. a. & ex eo *Manutius* in *Adag. Select. p.*
724. Col. a.

(a) *Istros*. (b) *Calatis*. (c) *Flumina*, *Moschius*. (d) *Timachus*. (e) *Pingus*. (f) *Margis*.
 (g) *Ciabus*. (h) *Temenites*. (i) *Jatrus*. (k) *Viminatum*. (l) *Rettiarum*. (m) *Ulpianum*.
 (n) *Justiniana secunda*. (o) *Sarpedonia*. (p) *Dionysiopolis*. (q) *Varna*.

THE CATARACT in the DANUBE call'd STRUDEL
Cataracta Danubij Strudel Vocata,

THE CATARACT in the DANUBE call'd WURBEL
Cataracta Danubij Wurbel Vocata,

nyfiopolis, i Timogetia, u Tomi, Ovidii Poëtæ exilio nobilis, λ Istropolis & Eleu-theræ.

Timogetia.
Tomi.
Istropolis.
Eleu:heræ.
Ister fl. seu
Danubius.

III. *Ister* fluvius, omnium Europæ maximus, in Germaniæ jugis *Abnoba* montis ortus, per multas lapsus gentes *Danubii* nomine, immenso aquarum au-ctu, & unde primum *Illyricum* alluit, ist, id est, ad *Savi* confluentem. *Ister* quondam appellatus *sexaginta* circiter annibus receptis, medio fermè eorum numero navigabili, in Pontum vastis *sex* fluminibus sive ostiis evolvitur. Singula autem ostia tanta sunt, ut prodatur, in quadraginta millia passuum, id est, mill. German. X longitudinis, vinci mare, dulcemque intelligi haustum. German. vulgo *die Donaw*, Sarmathis ac Scythis *Dunay*. μ .

De incolis Mœsiæ, & duobus novissimis in ea regnis, Servia ac Bulgaria.

IV. *Mœsos* populos feros, truces Barbarorumque barbaros, à Thracibus ge-nus duxisse, tradunt auctores: cum ipsa Mœsia pars aliquando Thraciæ fuerit. M. *Licinius Crassus* perdomitos Imperio Romano subjecit. Deinde in Superiorem Mœsiam Servi, Inferiorem Bulgari, utraque ex Sarmatia Asiatica, advena gens inveci, duo inibi regna de suo nomine, hi Bulgariæ, illi Servia condiderunt. At novissimi Turcæ in utrumque infusi etiam nunc tenent. ν 2

Mœsiæ In-colæ.

V. Ca-

B U N O N I S.

i Timogetia ad idem Ponti Euxini litus ponitur.

κ (a) *Tomi*, Nigro *Constantia*, ac Cœlio Calca-gnino *Tomesuar*, nomine haud abludente dicitur. *Giofanius* tamen hodie *Kioviã* appellari contendit, ob vicinum lacum *Ovidiue-lezero*, id est, lacus *Ovi-dii* [b]. Urbem hanc alluit *Naxius* fl. quem alii di-ctum putant *Absarum* & *Ægialum*. *Arrianus* in periplo Euxini tradit hic *Medeam* discerpisse fra-trem suum; unde urbi nomen natum. Cis *Tomos* est (b) *Calatis*, seu *Callatia*, Lazio *Kilia*, Nigro *Pandalla*: ultra vero est

λ *Istropolis*, Nigro *Grassea*, *Castaldo Stravico* [i]. Porro in hac Inferiori Mœsia ad *Jatrum* fl. est *Nico-polis*, urbs Christianorum clade nobilitata: *Sigif-mundus* enim Imperator, non tam virtute hostium, quam discordia suorum, à *Bajazethe* Turca victus, *Constantinopolim* fugiens vix salutem sibi expedit. Contigit clades illa anno 1396. *Annales* vero Turcici referunt cladem istam ad annum Heg. 794, qui est annus æræ Christianæ 1392, adeoque quatuor annis à nostris discrepant *Scriptoribus*. In eadem Mœsia Inferiori sunt (c) *Dinogetia*, Nigro *Drimago*. (d) *OEscus* Triballorum ad *OEscum* fluvium: (e) *Novio-dunum*: (f) *Novæ*, Lazio *Novomont*: (g) *Durostorum*, Lazio hodie *Dora*: (h) *Odyssus* [k] seu *Odessus*, quam *Niger* putat esse *Varnam*; *Cedreno* vocatur *Barna*. Cæterum *Solinus* Mœsiam *Cereris horreum* ob fertilitatem à Romanis appellatam scribit. Ipsa quingenta hominum millia ex *Dacia* Augusto impe-rante per *Ælium Carum*, seu ut aliis placet, *Licini-um Crassum* eo traducta aluit.

μ (i) *Trajanus* Imperator Rom. pontem Danubio imposuit, ut expeditior esset in *Dacos* militia. Me-tuebat enim, ne Danubio frigoribus conglaciato, Ro-manis, qui trans flumen essent, bellum inferretur; quod si eveniret ut posset per eum copias facile tra-ducere. Sed *Adrianus* contra metuens, ne barbari oppressis custodibus pontis, in Mœsiam transirent; superiores partes pontis disturbare jussit. Pontis ejus

rudera hodie ad *Sendroviam* opidum superesse, re-centiores prodiderunt: ad *Severinum* à plerisque po-nitur.

ν *Bulgari* à *Volga* fluv. videntur dicti. *Niceph. Gregoras* nomen eorum à *Bulga* fluv. derivat. Alii tamen contendunt reliquias esse *Gepidarum*. [l]

H E K E L I I.

[b] *Lexicographi* eam nuncupant *Tritonicen*.

[i] *Milesiorum* Colonia.

[k] *Ammiano* circa *Danubium* Urbs est. Item *Pannoniæ* Urbs est *Antonino*, à *Lazio Neumarch* di-cta. *Ptolemæo* Mœsiæ Inferioris oppidum, ubi *Danubius* in ostia effunditur.

[l] *Volaterranus* eos è *Scythia* egressos putat.

R E I S K I I.

2 (k) Sic est, Mœsiam multi veterum Auctorum aut Thraciæ innectunt, aut hujus partem faciunt: Ut vel inde Mœsos à Thracibus ortum cepisse, meri-to suspiceris. Ergo gens utraque primum uno re-gno, unaque Rep. gaudebat: Donec M. *Licinius Crassus* Proconsul A. V. C. DCCXXVI, ab Mœsis, *Bastarnis*, *Thracibus*, *Getisque* superatis triumphum egerat. Neque tum Mœsia tamen in provinciam re-dacta, sed sub Imp. *Vespasiano* fuit, & duplex supe-rior nempe sive *prima*, & *secunda* sive *inferior* facta. Veruntamen adhuc Thraciæ inferiorem Mœsiam & *Notitia* Imp. Rom. & *Rufus Festus* annumerat, Præ-fidialem quippe provinciam. Denique gens *Sclavica* palude ab *Mœotide*, A. C. 669, prorupit, (l) *Servio-rum*, *Sirbiorum* & *Soraborum* nomine notata, perq; nostram Germaniam olim longius diffusa (maxime circa *Servestam Zertst* & *Zerbick*) donec hos intra limites compellebatur. Hinc Principatus *Serviæ*, feu-dum regis *Bulgari*, qui quoniam *Eleazaro Bulco* il-lum impertierat, (m) *Despotis* subsequenter *Laza-rorum* appellatio adhæsit. At *Serviã* demum ab *Amurathe* III, debellatã, Turcico sese jugo, A. 1382, submisit, *Bulgari* autem ex *Asiatica* ultra *Volgam* *Tataria* effusi, & ab vicino, quod accolebant, flu-mine dicti, hac in Mœsia *Illyrico* & *Macedonia* regnum

Q O

Ita-

(a) *Tomi*. (b) *Calatis*. (c) *Dinogetia*. (d) *OEscus*. (e) *Noviodunum*. (f) *Novæ*. (g) *Durostorum*. (h) *Odyssus* seu *Varna*. (i) *Pons Trajani*. (k) *Mœsia* Romanis subdita, duplex facta. (l) *Serviis* subjecta. (m) *Despotis*.

Senderovi.
Vidna.
Bodon.
Novograd.

V. Caput regni Serviae regumque quondam sedes, & *Senderovia*, Ungaris *Zendrew*, Turcis *Semender*, (1) ad Istri ripam sita: Prætereà *Vidna*, *Bodon* & *Novograd* nobilia sunt opida; quorum hoc arce munitum inexpugnabili. At *Bulgariæ* regni caput est *Sophia* (2), urbs magna & populosa.

(1) *A Cæsa-*
reis, An.
1688, *capta,*
& An. se-
quenti de-
ferta, olim
Episcopa-
tus.

(2) *At non*
munita. Be-
glerbegus
qui ibi resi-
det primum
locum inter
Gubernato-
res Turcicos
Helles-
pontum
obtinet.

statuerunt novum A. 690, à Turcis itidem A. 1393, subactum.

B U N O N I S.

& (a) *Senderovia*, olim [m] *Singidunum* [n], à Turcis, A. 1439, captum, *Fanum S. Andreae* seu *Semendria*, quondam *Rasciæ* fuit metropolis: Ad *Senderoviam* in *Danubii* ripa *Sigismundus* *Hungariæ* Rex à Turcis magna clade affectus, vix salvus evasit ultra *Danubium* fugiens, quod contigit anno Christi 1409. *Cuspin.* In *Servia* quoque est (b) *Nonibazaria*, *Despotarum* quondam sedes: (c) *Orachum*, ad *Drinum* fl. hodie *Saniaci* *Serviæ* sedes; qua de causa satis culta est, habeturque primaria. Ad *Rasciam* pertinet (d) *Alba Græca* [o], mœnibus hodie carens, castrum habet munitissimum, in quo Christiano non licet pernoctare. Secundo *Danubio* descendenti porro obviam sunt (e) *Tricornium*, (f) *Viminacium*, ac plura non nimis clara opida.

o *Sophiæ*, loco parum salubri positæ, residet *Beglerbegus* *Rumeliæ*: hac ex *Hungaria* in *Thraciam* itur. Ad eam monstrantur *Sardiciæ* urbis rudera. (g) *Nicopolis* quoque *Bulgariæ* urbs est Christianorum clade nota, ac modo numerata: (h) *Varna* eadem calamitate nobilis; à *Colaccis* perhibetur exusta. (i) Omnis *Servia* ac *Rascia* mire fertilis est, ac præcipue in *Cassovico* Campo, qui indigenis *Casso-*

nupole, Germanis *Amelsfeld* appellatur, tribuiturque *Bulgariæ*, quam attingit. (k) Ager ad *Belgradum* omnium totius *Europæ* perhibetur amœnissimus. *Incolæ* sunt laboris patientissimi; agriculturam exercent, aut militiam sequuntur; ad quam à Turcis pellici solent: aut alii alicui rei operam impendunt. *Turcæ* pagos ad publicas vias incolunt. Habuit *Servia* *Despoten*; cui *Bosnia* quoque paruit; eoque occiso *Hungari* eam sibi fecerunt vestigalem. *A-Turcis* occupata per *Beglerbegum* fuit administrata, qui sedem suam habuit *Belgradi*. Promotis vero *Imperii* *Turcici* finibus *Beglerbegus* *Budam* translatus, legatum suum, vulgo *Caimacan*, reliquit *Belgradæ*; per quem *Servia* regitur. (l) *Bulgaria* regio aspera est, & montosa, boum ac ovium greges facile alit. (m) Vicinis suis, qui *Serviam* incolunt, moribus fere sunt similes *Bulgari*: lacte ac pecorum carne victitant; decimum quemque ex iis *Turcæ* ad militiam legunt.

H E K E L I I.

[m] *Antonino* teste.

[n] Vel *Aurelio Victori*, qui eam Urbem constituit *Pannoniæ*, *Singidonum*.

[o] Vulgo *Griechisch Weissenburg*, *Nonderalba* alioquin dicta.

(a) *Senderovia*. (b) *Nonibazaria*. (c) *Orachum*. (d) *Alba Græca*. (e) *Tricornium*. (f) *Viminacium*. (g) *Nicopolis*. (h) *Varna*. (i) *Serviæ* natura. (k) *Soli* ac *incolarum* mores. (l) *Bulgariæ* natura. (m) *Bulgarorum* mores.

C A P. XVII.

Summa universæ Scythiæ descriptio.

Item de veteri Scythia Europæa.

I.

Scythiæ Ma-
gnitudo.

TRANS Istrum *Mœsis* contermina est *Scytharum* gens omnium toto orbe vastissima, quippe ex *Mœsia* inferiori in *Asiam* ad *Tabin* usque promontorium & fretum *Anian*, *Longitudine* terrarum milliarium German. CIO amplius occupat. *Latitudine* vero ab *Oceano* *Septentrionali* ad *Caucasum* montem fontesque *Indi* fluminis milliaribus German. circiter LX. Dividitur autem universa *Scythia* in *Europæam* & *Asiaticam*. De hac posterius in ipsa *Asia*; nunc *Europæam* prius expediamus. I

II. Ter-

R E I S K I I.

I (a) *Scythiam* doctrinæ planioris causâ triplicem faciemus, *vetustissimam* puta *mediam* & *hodiernam*: *Vetustissima* illa tam longe patuit lateque, ut *Celtoscythiam*, cum eaque *Hispanos*, *Galos*, *Bri-*

tannos, *Teutones*, itemque terras septentrionales una comprehenderet. Nec tamen dixerim, nonnullis Auctoribus opinio infedit, *omnem Europam Scythiæ annumeratam*. Neque unus, qui citatur, ex *Hippocrate*, locus id liquido confirmat. *Media* vero quam

(a) *Scythia* triplex.

II. Terminatur *Europæa* ab *Occasu* Patisso flumine; ab *Septentrione* lineâ à Patissi fontibus per Amadocam paludem (quæ est in Lituania) ad Borysthenis fonteis, atque inde aliâ lineâ ad Tanais ortus ducta; ab *Ortu* ipso Tanai & Ponto Euxino; à *Meridie* Istro, & ubi is ad Nicopolim inflectitur, rectâ lineâ ab *Occasu* in Orientem ad Pontum ductâ,

Scythiæ Europææ limites.

III. Totum hoc terrarum variis gentibus ac populis distinguitur; quorum clarissimi, præter *Troglodytas* in inferiore Mœsia commemoratos, *Daci*, quorum regionem nunc tenent, *Moldavi*, *Valachi*, *Transsilvani*, & Hungarorum pars inter Patissum amnem & Transsilvaniam; *Getæ*, quos ad utramque Istri ripam in Mœsiam & Daciam extendi, ante diximus; nunc Bulgarorum & Moldavorum pars: *Tyragetæ* & *Arpii* inter Tyram flumen & Istrum; nunc inferior Moldaviæ pars Ponto objacens: Inter Tyram & Hypanim amnes *Carpiani*, *Callipides*, *Istrici*, *Axiaces* & *Fazyges Eneocadæ*; quorum omnium solum nunc *Podolia*: *Bastarnæ*, iidem & *Peucini*, quorum pars una in Germania, pars altera in Scythia Europæa; nunc Russia minor seu Nigra: *Borysthenitæ*, inferior Lithvaniæ pars versus Pontum: *Neuri*, ad Borysthenis fontes, inde *Geloni*, *Thussagetæ*, *Budini* & *Agathyrsi*, in Moscovia inter Borysthenis fontes & Tartariam minorem: *Alani* ac *Roxolani* in Moscovia, ad sinistram *Donez*, id est, minoris *Tanais* ripam: *Hamaxobii* sive *Hamaxobitæ*, ad *Gerrhi* fluminis fontes in Tartaria minore: *Georgi*, *Nomades*, *Basilides* & *Tauroscythæ* sive *Scythotauri*, iidem in Tartaria minori: *Tauri* sive *Taurici*, qui Tauricam sive Scythicam Chersonesum incoluerunt: In his *Bosporani* utrinque Bosporum Cimmericum accolentes: *Fazyges Mæotæ*, juxta *Mæotim* paludem ad *Tanaim* usque protensi, *Arimaspi* & *Essedones* ac *Tanaitæ* ipso *Tanais* flexu cincti.

Troglodytæ.
Daci.
Getæ.
Tyragetæ.
Arpii.
Carpiani.
Callipides.
Istrici.
Axiaces.
Jazyges Eneocadæ.
Bastarnæ seu Peucini.
Borysthenitæ.
Neuri.
Geloni.
Thussagetæ.
Budini.
Agathyrsi.
Alani.
Roxolani.
Hamaxobii.
Georgi.
Nomades.
Basilides.
Tauroscy-
thæ.
Tauri.
Bosporani.
Jazyges
Mæotæ.
Arimaspi.
Essedones.
Tanaitæ.

quam dixi Scythia Græcis Romanisque Scriptoribus in Europæam & Asiaticam dispescitur, tractu sane amplissimo extensa: *Hodierna* haud arctioribus terminis definita, omnem Tatariam Europæam & Asiaticam includit, nomine solo mutato. (a) Hujus nominis Græcas origines δακ τῆ σκυτῆς, i. e. *corio* deducunt: Alii rectius ab arte, qua excelluerunt Scythæ, sagittaria, & vocabulo Germanico. Sic Bochartus Phaleg, Lib. III, c. 13. & Vossius Lib. III, de Idololat. c. 99. ubi Scythis optimos assignarat sagittarios: *Unde, inquit, Scytharum appellatio. Nam septentrionalibus uti & Germanis schei-*

ten (addo etiam *skieten*) est sagittam arcu emittere. Quid? quod Boxhornius singulari ad Nicol. Blankardum scriptâ epistolâ eò contendit, ut Scythas Germanice locutos argumentis probabilibus monstret. Rationes autem solidas Bochartus urget, in primis Scytharum originibus docendis. (b) Omnium enim parens ipsi *Magog* Ebr. מגוג fuit, unus ex Japheti filiis; à quo *Magogitæ* vel *Magogæi* etiam dicti leguntur. Joseph. Lib. I, c. 7. Hinc Abydenus ex eoque Syncellus tum Scythicas ab uno illo Magogotum quoque gentes Celticas deduxerunt.

(a) Scythæ cur dicti. (b) Horum origo.

C A P. XVIII.

Dacia.

I.

TRANS Istrum igitur Mœsis contermini fuerunt & *Daci*, Scythica gens, fera, atrox & barbara. Regio ipsa *Dacia* terminatur à *Septentrione* Carpathicis jugis & *Hieraso* amne; ab *Oriente* eodem *Hieraso* & *Istro*; à *Meridie* itidem *Istro*;

Daciæ fines.

B U N O N I S.

a (a) *Dacos* antiquitus appellatos fuisse *Davos* putat Strabo [a]; unde frequentia nomina servorum a-

pud Comicos: *Daos* seu potius Δάος nominat Eustathius.

H E K E L I I.

[a] Lib. VII. p. 556.

O O 2

(a) Daci.

B U

Istro; ab Occidente Patisso. Complectitur hodie Hungariæ partem, prædictam *Transsilvaniam, Valachiam & Moldaviam* fere totam. I

Dacia Ripensis.

Alpestris.

Mediterranea.

Ulpia Trajana.

Marisus & Aluta fluvii.

II. Divisa fuit olim in *Ripensem, Alpestram & Mediterraneam*. β *Ripensis* est, quæ hodie dictam Hungariæ partem complectitur, cum parte *Valachia*. In hac *Populi Prendavesii, Albocensii, Saldensii, Tervingii, Burrhi, Cingesi, & Alpestram* nunc incolunt major pars *Valachorum & Moldavi*. Quondam in ea *populi Piephigi, Siginni, Sinsii, Cotenii, Taiphali, Cacoensii, Cistoboci, & Mediterranea*, quæ & *Gepidia*, tota nunc est *Transsilvania*. In hac olim *populi Cacoensii, Buridienii, Biephi, Ratacensii, Taurisci*.

III. Urbs olim clara fuit ϵ *Ulpia Trajana*, ante ζ *Zarmisogethusa* dicta; nunc *Varheli* eodem situ est in *Valachia*.

IV. Fluviorum celeberrimi: η *Marisus*, Germ. *Marisch*, Hung. *Maros*. Et δ *Aluta*, Germ. *die Alt*, Hung. *Olt*.

V. Incolas

BUNONIS.

β (a) *Dacia Ripensis* *Tibiscum & Danubium* attingit; & in Meridiem vergit: & *Daci Danubium* accolentes (b) *Daci Danubiani* dicebantur: In illa *Ripensi Dacia*, quæ hodie Hungariæ pars est, præcipua opida sunt *Wardeyn & Zatmar*, hodierno bello Ungarico nota. cap. 2. *hujus lib. 4. memorata*.

γ (c) *Alpestris Dacia* inter *Ripensem & Mediterraneam* interjecta est.

δ (d) *Mediterranea* in Septemtrionem inclinat, eamque *Carpathos* mons instar theatri jugis suis includit.

ϵ In *Ripensi Dacia* olim fuere urbes claræ (e) *Zurobara*, seu *Zarobara*, nunc *Temeswar*, *Temesia*: (f) *Lizifis*, cujus rudera supersunt, locusque *Lazio* dicitur *Laorzalos*: (g) *Zeugma*, quam nonnulli [b] putant esset *Clausenburg* [c]; *Lazio* est *Zaxsebes*, quod Germ. *Mublenbach*: (h) *Tibiscum*, quod *Lazio Titus*: (i) *Romulium*, à *Romula*, *Galerii* Imperatoris matre ibidem sepulta, appellatum. In *Mediterranea Dacia* fuit

ζ (k) *Zarmisogetusa* ab Auctore memorata: (l) *Tapæ*: (m) *Æmonia* *Nigro* est *Severinum*: (n) *Succi*, ubi angustia & claustra *Succorum*; hodie munimentum *Turckzuest* *Lazio*: (o) *Patruissa*, *Lazio Brasova*, vulgo *Cronstadt*: (p) *Nentidava* *Lazio* est *Nossenstadt* *Germanis*; quæ *Hungaris Bistricca*, aliis est *Erinistat*, (q) *Alba Julia*, à *Julia Augusta*, *M. Aurelii* Imperatoris matre sic dicta, antea *Apulum*, & *Colon. Apulensis*, hodie, ut *Lazius* putat, eadem quæ *Germanis Weissenburg*, & *Hungaris Gulaféruar* vocatur. In *Alpestri Dacia* (r) *Frateria*, *Nigro Furgano*, *Lazio Zazuara*: (s) *Pinum*, *Lazio Wincz*, *Nigro Pbistone*: (t) *Paloda* diruta, ubi nunc *Campi Bleichisfeld*: (u) *Utidava*, hodie *Utuarhel*, id est *Utidavæ* rudera: (x) *Petrodava*, *Petersdorff*: (y) *Scandava*: *Sclesburg*; ac alia opida minus clara.

η (z) *Marisus*, qui & *Rbaton* dicitur, *Carpatho* monte editus, recipit (aa) *Sargetiam* amnem; in quo *Dicebelus* *Dacorum* Rex, cui *Trajanus* bellum intulit, thesauros suos defodit; neque tamen

vel sic eos occultare satis, aut *Romanis* subducere potuit. *Strabo* [d] tradit, *Romanos* hoc flumine usos ad omnia subvehenda, quæ videbantur necessaria ad bellum *Getis* inferendum. *Marisus* hic in *Tibiscum* se effundit. (bb) *Tibiscus* vero, qui & *Patissus*, & *Tibesius* appellatur, ex eodem ortus monte, post longum spatium cum *Danubio* se conjungit.

δ (cc) *Aluta* fons *Marisi* vicinus, eodemque monte editus, in eundem properat Istrum.

H E K E L I I.

[b] Inprimis *Ritbaymerus*.

[c] Vel *Cleseburg*.

[d] *Lib. VII. Geogr. p. 557.*

R E I S K I I.

I (dd) *Daciam* pro statu diverso ac tempore aut ævo triplicem statuemus, scilicet *vetustam, mediam, & novissimam*: *Vetusta* illa suis gavisia regibus פזינא Pazinac ab *Josepho Gorjonide* vocatur, à *Patzinacis* aut *Patzinaitis*, quos *Cedrenus Suidas*que memorant. A *Plinio* autem *Daci Romanis* dicti feruntur, alias *Sarmatæ*, *Græcis Sæuromatæ*, *Lib. IV, c. 22*. A *Strabone* contra *Daci Δάχοι, qui olim Davi Δάχοι* appellati fuerant: Unde tot servi apud *Comicos* *Davorum* nomine notantur, tanquam à *Dacia* oriundi. *Mediam* vocabimus eam, quæ *Romanis*, ex ævo *Augustæo* cognita, & à *Traiano Imp.* sub imperium, *A. C. 103*, redacta, *Diœcesin Dacianam*, in eaque duas provincias tum *Consulares* tum *Provinciales* fecerat. (ee) Hæc ergo *Romana* fuit periodus, quam sequebatur *Gothica*, *Gepidica*, tandemque *Hungarica*, ob *Gothos* *Gepidas* *Hungaros*que qui *Daciam* infederunt. (ff) Unde dignoscimus, quantum *Getæ* veteres in *Dacia* commorati & *Gothi* è *Scandinavia* effusi differant. *Loccenius* quidem in *Antiquit. Sueo-Goth. Lib. I. c. 1.* gentes duas fere synonymas putat, & contrarias *Pontani* è *Descript. Dan.* *Cluverii*que ex *Antiquit. German.* rationes elidere conatur: Loca tamen *Auctorum* veterum multa obstant & *Viri Clarissimi* sententiæ adversantur. (gg) Amplius illud est, quod moneo, ne à *Dacis* tanquam gens alia disjungan- tur *Sarmatæ*; Neve *Saxonum* in has terras transitus

ævo

(a) *Dacia Ripensis*. (b) *Daci Danubiani*. (c) *Alpestris Dacia*. (d) *Mediterranea*. (e) *Zurobara* seu *Temeswar*. (f) *Lizifis*. (g) *Zeugma*. (h) *Tibiscum*. (i) *Romulium*. (k) *Zarmisogetusa*. (l) *Tapæ*. (m) *Æmonia*. (n) *Succi*. (o) *Patruissa*. (p) *Nentidava*. (q) *Alba Julia*. (r) *Frateria*. (s) *Pinum*. (t) *Paloda*. (u) *Utidava*. (x) *Petrodava*. (y) *Scandava*. (z) *Marisus*, (aa) *Sargetia*, (bb) *Tibiscus*, (cc) *Aluta* flumina. (dd) *Dacia* triplex. (ee) *Romanis* subdita. (ff) *Getæ* Gothique differunt. (gg) *Daci & Sarmatæ* parum.

V. Incolas ante *Getas* fuisse tradit Plinius ; *Dacos* postea à Romanis appellatos. *Getarum* nomen mansit circa utramque Istri ripam, ut ante dictum. Regibus illi suis regebantur, donec Trajanus Imperator Daciam perdomitam in Provinciæ formam redegit. Postea *Sarmatæ* invicti, dein *Gothi*, moxque *Hunni*. Post hos *Saxones*, Germanica gens, à Carolo Magno devicti, cum leges victoris ferre nequirent aut nollent, in universam Daciam transferunt. Hinc etiamnum frequens, licet corruptus, in iis oris durat Germanicus sermo. Exinde eadem gens, quæ Pannoniæ partes occupaverat, Hungari Saxonibus sese miscuerunt, unde mixta nunc utriusque gentis lingua. Tum vero *divisa* fuit universa Dacia in nova nomina. Ea pars quæ Patissio amni annexa, *Hungaria* titulo accessit. Quæ ante Dacia mediterranea erat, *Transsilvania* appellata : Inter hanc & Istrum *Valachia* : Inter hanc & Hierasum *Moldavia* ; cujus titulo etiam adjectum, quicquid inter Hierasum & Tyram amnes interjacet.

Incolæ
Daciæ.
Getæ.
Sarmatæ.
Gothi.
Hunni.
Saxones.

ævo Carolino & victoriis Francicis adscribatur : Id utrumque nostro Cluverio videtur, cum Historici ex illa ætate aut taceant aut contrarientur. *Novissima* tandem Dacia nobis erit, quæ Transsilvaniam, Walachiam & Moldaviam, qui status rerum est præsens, ambitu suo comprehendit.

BUNONIS.

Getas à Dacis per catarractas fuisse distinctos, apparet ex Strabone [e] ; & versus Germaniam *Dacos*, ad Ortum *Getas* nominatos. *Zamolxis*, Pythagoræ qui fuerat famulus, in patriam reversus, genti suæ ac proceribus acceptus fuit, quod ostentorum cœlestium prænunciaret eventa. Hinc in regni societatem à Rege assumptus primus sacerdos factus ejus Dei, quem *Getæ* colebant ; ac deinceps sacerdotes Regibus fuerunt à consiliis. *Strabo* [f]. Quum sub Orole

Rege adversus *Bastarnas* non bene pugnavissent, *Getæ* somnum capturi iussi sunt caput ponere, quo loco habuissent pedes, & uxoribus suis servire ; donec acceptum eluerent dedecus. *Julianus*. Ab Alexandro Magno bello sunt petiti. Post ejus obitum *Dromichares* *Lysimachum* cepit, eique gentis suæ commonstravit egestatem, monuitque ne tales invaderet, sed amicos haberet. *Strabo*. [g]

* Quæ de Saxonum in Transsilvaniam transitu hic affert Cluverius, illa idoneis Scriptorum destituuntur testimoniis.

HEKELII.

[e] Loc. cit. p. 556.

[f] Lib. VII. p. 545.

[g] Loc. cit. p. 552.

C A P. XIX.

Transsilvania, Valachia & Moldavia descriptio.

I.

TRansilvaniæ Principatus, qui sylvis undique, unde ei nomen Latinum, & Transilvaniam montium jugis clauditur, Hungaricè *Erdeli*, Germanicè *Siebenbürgen*, Saxonibus haud dubiè à *septem opidorum* numero dictus est. Qua ratione etiam Transilvaniæ opida. nunc Sarmatis seu Sclavis *Siedmgrodska Ziemia*, hoc est, *Septemcastrensis regio*, indigitatur. Postquam Saxones colonos recepit, cultius habitari coepit. Namque opida in ea illi condiderunt, quæ in hanc diem clara sunt. I

II. a *Cibinium*, sive Hermanopolis, vulgo *Hermanstadt*, caput Provinciæ *Cibinium* est :

BUNONIS.

(a) *Cibinium* sive *Hermanopolis* [a] ex septem Saxonum urbibus prima est, ad *Cibin* rivum, inter paludes & piscinas partim in colle, partim in planitie posita, ædificiis & propugnaculis superbiens, magnitudine cum *Vienna* Austriæ comparatur. Hic cæteræ civitates conventus habent. Cives ex usu vini *Chiragra* plurimumque laborant. Inde uno milliari distant fodinæ salinæ in *Wyzagna*, Germ. *Saltzburg*.

HEKELII.

[a] Ab *Herman*, Græcorum Imperatore, quem fundatorem credunt, ita appellata.

REISKII.

I (b) *Transsylvania* regno Hungarico & *Waywodæ* suo ab regibus imposito diu subjecta provincia, sylvis undique ac montibus *Carpathicis* circumseptæ, nomen suum ex ævo barbaro adsumsit, tanquam quæ trans sylvas jaceat : Ita *Septemcastrensis* etiam ex media ætate dicitur, à septem castris sive burgis, urbibusque præcipuis, Germ. *Siebenbürgen*. Urbes enim & amplas & munitas, nec frumentario solum, sed salino, pecuario, metallico, & vini proventu etiam felices continet : (c) Incolas vero trium generum alit, nempe *Saxones*, *Hungaros*, *Siculosque*. *Saxones* septem,

(a) *Cibinium* sive *Hermanopolis*. (b) *Transsylvania*. (c) Incolæ hujus triplices.

Alba Julia.
Claudiopoli-
lis.
Bistricia.
Sciburgium.
Mediesus.
Corona.

(1) A Julia
Imperatoris
Marci Au-
relii matre
condita, uti
ex inscripti-
one ibi huc
usque asser-
vata liquet.
Episcopi &
Academiae
sedes.

(2) A Saxo-
nibus &
Hungaris
culti, qui
satis amice
degunt.

est: β Alba Julia, Germ. *Weissenburg*, (1) Hung. *Giulafeierwar*, Principis superioribus annis sedes: γ *Claudiopolis*, German. *Clausenburg*: (2) δ *Bistricia*, German. *Bistritz*, Hung. *Besterze*: ε *Sciburgium*, German. *Schiesburg*, Hung. *Segešwar*: ζ *Mediesus*, Germ. *Medwisch*, Hung. *Megies*: η *Stephanopolis*, seu *Corona*, Germ. *Croonstadt*, Hung. *Breslaw*. [b]

III. Quæ nunc duæ regiones *Valachia* ac *Moldavia* nominibus distinguuntur, superiori ætate uno & *Valachia* vocabulo censebantur. Incolis *Woloska Zemla*, id est, *Valachia* terra, & gens ipsa *Wolochy*. Dividebatur autem tota Provincia in *Majorem*, & *Minorem*: *Major* postea *Moldavia* nomen recepit: & *Minori* *Valachia* titulus remansit. Quæque suo parebat Principi seu Duci, quem *Sarmaticæ* gentis vocabulo, λ *Waywodam* appellant; Polonis quondam

utra-

septem, quas vocant, sedibus divisi (*Sieben Stule*) non à Carolo M. ejecti, nec à Geisa, rege Hungarico huc deportati (quod *Ithuanus* in *Hist. Hungar.* sentit) nec miro *Hamelensium* puerorum exitu huc primas colonias duxerunt; Sed *Ammianus Marcellinus* ævo suo in *Dacia Ostfalos*, originis Germanicæ gentem tertio jamdudum seculo habitasse memorat. Confer heic *Hornii Orbem polit.* p. IV, in *Transsylv. Hungari* cum *Saxonibus* conjuncta; *Siculi* ad fines *Moldaviæ* loca sejuncta incolunt, septem, uti loquuntur, sedibus distincti. (a) Sed mutata Resp. in Principatum, A. 1512, desit, quem ab rege suo *Johan. de Sapolia Waywoda*, Hungariam bello adortus obtinuit, regno tamen obnoxium futurum: Sed clientela *Turcica* & tributum, quod quinque imperialium myriadas excessit, annum post hac intervenerat, (b) *Zatmaria* e) ipso anno pace facta regno rursus Hungarico accessit: (c) *Waradinum* etiam obsessione diuturna & oppugnatione acerrima, A. 1692, captum.

(d) *Wallachia minor* sive *Transalpina*, Græcè *Mauroulachia*, & *major* sive *Cisalpina*, Græcè *Ungrelachia*, vulgo (e) *Moldavia*, hæc utraque Principatum Græcis Imp. debet, qui Δεσποτας, i. e. *Domitatores* vel *Despotas* imposuerunt suæ clientelæ deditos, sed Cpoli capta (f) *Muhamedes II*, *Turcicus Imp.* rejecto *Dracole*, *Despota* vel *Waywoda Wallachiam* subegit, novo posthac homine imposito sibi que tributario. *Moldavia* autem regno Hungarico diutius subjecta, ob rebellionem sui *Waywodæ* perfidam *Turcico* adhæsit imperio: Hinc *Turci* quoque *Bessarabiam* occuparunt, *Moldaviæ* adentam.

B U N O N I S.

β (g) *Alba Julia*, quam ad *Ompaius fl.* qui ibi in *Marisum* labitur, alluit, multa visuntur antiquitatis monumenta; *Bathorianam* domum nunc *Professores Gymnasii* incolunt; inter quos nuper eminebat *Joh. Henric. Alltedius*.

γ (h) *Claudiopolis*, Hungar. *Coloswar*, ad *Schomos fl.* urbs ampla & frequens; à pluribus habitatur *Photinianis*. Hic *Transilvaniæ* Princeps conventus solet habere publicos. Anno 1662, ab *Abaffio Transilvaniæ* Principe ac *Turcis* diu frustra obsessa est, *Cæsarianis*, qui in præsidio erant, sese fortiter tuentibus: sed tamen anno 1664, à militibus præsidariis *Abaffio* venditur. [c]

δ (i) *Bistricia* ad *Bistritz fl.* posita in regione viti-

fera, quæ vulgo *Nesverland*, urbs elegans & valida est [d]; Cives hic purius loquuntur Germanice, quam in reliquis *Transilvaniæ* civitatibus; sed ob aëris & aquæ vitium multi hic sunt strumosi, surdi, muti, & fatui. Inde 4 miliaribus abest opidum (k) *Rodua*, ubi aurifodina.

ε (l) *Sciburgium* ad *Kochel fl.* sita non adeò munita est.

ζ (m) *Mediesus* in interioribus partibus *Transilvaniæ* est. Templum habet in monte munitum pro more gentis.

η (n) *Stephanopolis* in postrema *Transilvaniæ* parte intra montes amœnissimos sita mœnibus & arcibus editis munita est. Tribus suburbiis amplissimis gaudet: quorum unum *Bulgari*, alterum *Hungari*, *Saxones* & *Ciculi* tertium inhabitant. In *Transilvaniæ* finibus quoque est (o) *Waradinum*, supra memoratum, quod à *Turcis* expugnatum est anno 1660; itemque (p) *Zatmaria* opidum munitissimum, quod à perfidis præsidariis militibus *Abaffio Transilvaniæ* Principi venditum est anno 1664. Cæterum multi (q) *Valachi* per universam *Transilvaniam* sparsi, ac præcipue montana versus *alachiam* incolunt; itemque regionem exiguam, ubi *Haczag*, opidum *Haczag*.

θ *Valachia* ista [e] ad fluvium, qui vulgo *Niester* [f] appellatur, Pontumque *Euxinum* sese extendit.

ι (r) *Major*, quæ *Moldavia* à *Moldavo* fluv. nomen habet, versus Pontum porrigitur, eique annumeratur *Bassarabia* [g] regio in qua *Moncastro* [b] opidum.

κ (s) *Minor* versus Danubium extenditur.

H E K E L I I.

[b] Vel *Brasso*.

[c] *Elt* & *Plinio* Lib. v. *Hist. Nat.* c. xxiv. p. 74. lin. 12. seq. *Cappadocum*, sive *Cappadociæ* Urbs.

[d] *Hungaris*, *Sambuco* teste, *Besterze*, Germanis vero *Noesn* dicta.

[e] Aliis *Valagnia*, aliis quoque *Flacia* dicta.

[f] *Ister*.

[g] Seu *Bessarabia*.

[h] Seu *Cbermen*.

B U N O N I S.

λ Princeps *Valachia* vulgo *Hojpodar* appellatur: uterque vero cum *Moldavia*, tum *Valachia* Princeps, *Turcarum* Imperio hodie obnoxius est. (t) *Moldavus* *Turcarum*

(a) Principatus. (b) *Zatmaria*. (c) *Waradinum*. (d) *Wallachia*. (e) *Moldavia*. (f) Nunc *Turcis* tributaria. (g) *Alba Julia*. (h) *Claudiopolis*. (i) *Bistricia*. (k) *Rodua*. (l) *Sciburgium*. (m) *Mediesus*. (n) *Stephanopolis*. (o) *Waradinum*. (p) *Zatmaria*. (q) *Valachi*. (r) *Valachia Major*. (s) *Valachia Minor*. (t) *Moldavorum* & *Valachorum* mores.

utraque stipendiaria. Nunc partem Hungariæ Rex partem Turcarum Imperator tenet. Valachiæ caput ac sedes Vaivodæ est *Targowisko*: reliqua loca sunt *Brailaw* & *Dombrowitza*. Moldaviæ caput est ac Vaivodæ sedes *Czukaw*: Moldavia, reliqua opida sunt, *Margosast*, *Tarisko*, *Moncastro*.

Turcarum Imperatori tributi nomine quotannis pendit magnam pecuniæ summam, offertque 500 equos & 300 falcones. Similiter *Valachus* tributum dat Turcarum Imperatori, qui hodie pro suo arbitrio Valachis Principem imponit. Cæterum Moldavia fertilis est & valde rigua, vinum fert generosum. Nec desunt auri ac argenti fodinæ; verum nemo scrutatur. Equos nobiles inde abducunt Turcæ. Sunt verò Moldavi Valachis humaniores; equites operam in bellis conducunt Turcis [i]. *Valachia* silvestris licet sit, vino tamen & frumento abundat; magnos alit greges ovium & boum; qui per Hungari-

am & Germaniam venduntur: Istorum equi habentur vegeti ac laboris patientissimi. Sunt autem Valachi pastores, bubulci, subulci [k], ac in bello feroces.

HEKELII.

[i] Vinum etiam *Malvaticum*, quod ex *Creta* in *Poloniam* & *Germaniam* deportatur, per hanc Regionem transit, unde ex hoc *Vaivoda* magnum vectigal recipit.

[k] Et ut plurimum animo intabiles, iracundi, otio indulgentes.

C A P. XX.

Tattaria minor; ubi Taurica Chersonesus.

I.

Tattarorum nomen longe lateque per Asiam & Europam dispersum est; cujus limites postea in Asia dicemus; at nunc de parte ejus agamus, quæ *Tattaria Europæa* sive *Minor* dicitur. Tattariæ Europææ, sive Minoris fines.

II. *Tattaria* igitur *Minor*, sive *Præcopensium* Tattarorum regnum, est ea *Scythiæ Europææ* pars, quæ fluviis *Borysthene* & *Psola* ac *Desna* (quæ duo in *Borysthenem* exeunt) & *Tanai* minori, vulgo *Donetz*, ipsoque *Tanai*, *Mæoti* palude ac *Ponto* cingitur. I

III. Quinam antiquitus populi has oras incoluerint, supra demonstratum est. Cæterum omne litus hujus tractus Græcorum coloniis juxta atque monumentis inclytum fuit: maxime vero a *Taurica Chersonesus*, non minus quam ipsa Incolæ Tattariæ minoris.

REISKII.

I (a) Nomen & genus Tataricum Europæam Scythiam pervasit, ex Asiatica traductum, & illud quidem A. C. 930 circiter in Historia tum Arabica, tum Græca Latinaque cæpit inclarescere. Id vero gentile apud Barbaros cognomen fuit uni ex Mogulensibus nationi proprium *Tatur*; Denique reliquis eorum gentibus cunctis commune adeo factum, ut per Europam & Asiam latissime nunc pateat. (b) Europæa vero Tattaria duplex hominum genus continet, *unum Nagayense*, minori *Tanai* vicinum, *alterum Præcopense*, in (c) *Taurica Chersoneso* habitans; Duobus his generibus accedunt *Tatari Czukovienses*, *Rusiæ* propinqui, & *Budziakenses*, *Moldaviæ* propiores. Tota regio plaua, ut plurimum inculta, horrido aeri & ventorum injuriis exposita: *Chersonesus* cultior 140 German. milliaria suo ambitu, octo urbes, & octo millia *Coy*, i. e. Pagorum continet. Urbes duæ, *Cassa* munitissima, *Tattariæ* clavis, & *Assaca* Sultano Turcico subsunt: *Isthmus* alicubi vix milliare Germanicum æquat. (d) Gentem heic *Tauricam* quæ sermone, moribus, ore ipso, corporisque habitu

Germanos referat, *Bisbequius* in *Epist. IV*, refert. (e) Tota hæc Tattaria A. 1400, sui juris facta *Chamum* sibi proprium creavit, cui sedes frequentior *Baccasarai* (alias *Bostan serail*) rarior autem *Kryma* placet, rarissima, ubi thesauros recondidit, *Mancup*. Demum vero ab *Amurathe III*, subacta, & *Chamus* eliso gutture necatus A. 1584 periit, successore, quem victor imposuit, dato.

BUNONIS.

(f) *Chersonesus* illa *Taurica* [b] *Ponto Euxino* undique & *Palude Mæotide* cincta est, hanc ab illo sejungit, vel potius utriusque aquas conjungit (g) *Bosporus Cimmerius*. Peninsula hæc angulo *Isthmo* continenti adherens, a *Septentrione* in *Euxinum* *Pontum* procurrit, seque paulatim dilatans, duo efficit promontoria; alterum in *Ostum*, ubi *Theodosia* urbs; alterum in *Occasum*. Tum paulatim attenuatur in id promontorium, quod *Arietis Frontem* vocant, quodque in *Pontum* prominens, *Minoris Asiæ* litoribus obvertitur.

B U.

(a) Tattariæ origines. (b) Tattaria Europæa duplex. (c) Taurica Chersonesus. (d) Gens ortu German. (e) Tattaria sui juris. (f) Chersonesus Taurica. (g) Bosporus Cimmerius.

Panticapæum.
Cimmerium.
Theodosia.
Tattariæ
divisio.

Tattaria
Præcopensis
& Cremea.

(1) Arcem
habet muni-
tissimam
Gubernato-
ris sedem
qui viatores
examinat
& neminem
sine Chami
comreatu
progredi
sinit.

(2) Urbs
ampla mu-
nita, a
Christianis,
Turcis &
Tartaris
cultâ, 4000
domus nu-
merat, por-
tum habet
tutum, unde
commerci-
um civibus
haud exiguum
cum
Europæis &
Asiaticis;
alia etiam,
antea haud
tèmnenda,
oppida sunt
Ingermon,
Sarigermen,
Wolodimer.

ipsa Græcia celebrata. In hac Græorum urbes claræ, β *Panticapæum*, nunc vulgo *Pontico*; γ *Cimmerium*, in medio Chersonesi; δ *Taphros*, nunc *Przekop* (1), & ε *Theodosia*, nunc *Kaffa*. [a] (2)

IV. Scythæ in universum tenuerunt; at postquam ζ *Tattari*, ex Asia profecti occuparunt, *Tattaria* dicta est, *Minorque* cognominata, ad differentiam *Majoris* quæ est in ipsa Asia.

V. Divisa est in *Præcopensem*, & *Cremeam*. *Præcopensis*, quæ Sarmatis *Przecopska* dicitur, est ipsa Chersonesus Taurica, à *Przekop* [b] id est, fossa, quæ in Isthmo facta est, seu ab opido ejusdem nominis huic appposito, cognominata. *Cremea*, *Krymska* incolis, est reliqua pars extra Chersonesum, à *Krym* opido, quod olim *Cregnos*, dicta. At quia imperii sedes est in Chersoneso, η tota *Tattaria Minor Præcopensium Tattarorum* regnum appellatur.

BUNONIS.

β (a) *Panticapæum* sive *Panticapæa*, a vicino flumine Panticape nomen habens, ad Bospori introitum est opidum longe validissimum, olim à Milesiis conditum. [c]

γ (b) *Cimmerium* [d] opidum Plinius [e] trans fretum collocat; à quo Bosporus cognomen habet.

δ (c) *Taphros* vel *Taphroe* in isthmo Chersonesi collocatur. Auspiciis Trajani Imperatoris olim capta est.

ε (d) *Theodosia* [f] olim urbs potens, à Geuensibus frequentata, à *Mubammede II*, capta est anno 1475, Geuensibus quibusdam auro corruptis. Hodie præfecti Turcici seu *Béglerbegi* sedes est.

ζ *Tattari* [g], qui hodie eas incolunt regiones, iidem ferè sunt moribus, quibus olim Scythæ. Nam neque fixas sedes habent, pecora & armenta sua cum totis familiis sequuntur, uxores liberosque in plaustris secum ducunt. Et hi cæteris, qui in opidis degunt, longe nobiliores se existimant & præstantiores; quippe quorum virtus fumosis non queat contineri urbibus; & sine quorum custodia isti salvi esse non possint. Videntur igitur *Tattari* isti non genus, sed nomen tantum mutasse.

HEKELI.

[a] *S. Capba*.

[b] Quam *Ptolæmus* inter quinque illas insigniores *Chersonesos*, vel *Cherronesos* in ordine quartam locavit.

[c] *Stephanus* dicit, hanc Urbem esse conditam ab *Ætæ* Filio, cui *Agathæus*, *Scytharum* Rex, locum istum donaverat, esseque cæterarum verè Metropolin.

[d] Olim *Cerberion*.

[e] Lib. VI. c. VI. p. 83. lin. 41.

[f] *Demostheni* dicta *Teudesia*.

[g] Vel *Tattari*.

[h] Vel *Brezelzop*, vel *Prucuplii Slavonica* Lingua.

BUNONIS.

η (e) *Tattaria* admodum fœcunda est & ferax, etiam extra Tauricum; quanquam non satis diligenter colatur: ut ex agris quinquagesimum sæpe redeat granum frumenti; & milii centesimum. Equos *Tattaria* habet exiguos & strigosos, sed duros & laboris patientissimos: ac boves magnos & pingues, præcipue ad *Borysthenem* fluvium, quem ajunt melle fluere, quoniam ex mellifera veniat regione; & lacte ob-

læta pascua, quæ circa istum sint fluvium. *Tauricam* illam *Chersonesum* mediam secant montes ardui & horridi in partem Septentrionalem & Australem. (f) Est verò *Tattarorum* gens copiosa ac frequens, ob plures, quas ducunt, uxores. Memoratur *Tartarus*, qui quadraginta liberos uno anno ex diversis susceperit uxoribus. Laborem, sitim ac famem facile ferunt *Tattari*, carne & lacte vescuntur equino, capitibus equinis [i] præcipue delectantur [k]. Terram colere indignum putant homine; Fixas non habent sedes; armenta sua cum totis familiis sequuntur, latissimos campos inter *Borysthenem* & *Tanaim*, pascuis subinde mutatis, pervagantes: neque enim diu in eodem permanent loco; ac inimicis suis precantur, ut diu in uno hæreant loco, quemadmodum *Christiani*. In vestitu nullus luxus, sed sordes apparent. In præliis fugam simulantes tela sua à tergo peritè mittunt: & exspiraturi calcibus & dentibus pugnant; & tum maxime timendi, quum moriuntur. In bello captos *Turcis* vendunt, aut sibi servant, præcipue virgines: sunt enim valde libidinosi. Senes verò juvenum telis coccificandos, decollandos aut lapidibus obruendos, objiciunt; & ita est *Juventus* ludus. Plerique *Tattari* athei sunt, ad corporis voluptates omnia referentes: cæteri *Muhammedis* sequuntur imposturas. Sponsus aut Sponsa si ante matrimonium consummatum moritur, ridiculis ceremoniis effertur. Mortuos suos terrâ obruunt; quin cæteri *Tattari* aliam habeant sepeliendi consuetudinem. Urbes verò *Tattarorum*, ac præcipue *Cassam*, multi incolunt *Christiani*, *Armenii* & *Judæi*, quibus suis permittitur vivere legibus. Princeps *Tattarorum* iis nuncupatur, *Kan*, seu *Han* & *Cham*, id est, *Rex*, qui ad cxx millia, ac sæpe ad cc millia equitum educere solet. Anno *Christi* 1584, *Tattaria* hæc in Provincie formam redacta est ab *Amurathe*; & *Tattari* antehac liberi & indomiti, ex *Ottomannorum* sociis, istorum facti sunt servi. *Chytr. Sax. lib. xxvi*. Sedes *Chami* *Tattarorum* in *Chersoneso* hodie perhibetur esse *Kalta* [l]. *Joh. Antonius Maginus commentar. novar. Geogr. Tabul.* de his ita scribit. Victus immundissimi ac sordidi sunt, (*Tattari*) mappis enim non utuntur, non mantilibus, nisi perpausi: bibunt aquam, lac, cerevisiam ex milio coctam. Vinum apud eos ut plurimum non nascitur: advesum sicut cæteri homines, avidissime bibunt, usque ad ebrietatem, quæ apud eos gloria. Laudant acetosum lac, quia stomachum eorum con-

(a) *Panticapæum*. (b) *Cimmerium* op. (c) *Taphros*. (d) *Theodosia*. (e) *Tattarici* soli natura. (f) *Tattarorum* mores.

latur. Ipsa gens fera, atrox ac rapida, non in opidis vel civitatibus, sed cam-

fortat, & medicinæ purgativæ vim habet. Herbis variis, maxime autem iis, quæ juxta Tanaim crescunt, suaviter vescuntur, & inter cæteras magnificunt herbam, quam *Paltracan* vocant, quæ maxime eos nutrit, vigoremque eis præstat. Quum igitur hæc herba fructum producit, libenter Tartaria sua deserta, & solitudines permeant, in quibus nihil pro victu invenitur. Nam si alium victum non habent, hæc sola herba iis sufficit, quam frequenter inveniunt, & super currus & equos eam deferunt. *Sigismundus ab Herberstein rerum Moscoviticarum Commentar. tradit sequentia.* Tartari, scribit ille, in hordas [m] dividuntur, in quibus Sawolhensis horda & celebritate & multitudine primas tenuit: nam reliquæ hordæ omnes ex ea originem traxisse dicuntur. *Horda* autem illis *conventum*, seu *multitudinem* [n] significat. Quamvis autem quælibet horda peculiare nomen habeat, scilicet *Sawolbensium*, *Præcopensium*, *Nakaisensium*, & aliæ multæ, quæ omnes Mahomedani sunt: Turcas tamen se vocari ægrè ferunt, probrique loco ducunt; Sed *Resermani* appellari gaudent, eoque nomine & Turci se appellari volunt. Ut autem varias longe latèque provincias Tartari incolunt; ita etiam moribus, ipsoque vitæ genere non in omnibus conveniunt. Homines statura mediocri, lata facie [o], obesa, oculis intortis & concavis, solâ barbâ horridi, cætera rasi. Insigniores tantum viri crines contortos, eosque nigerrimos secundum aures habent, corpore valido, animo audaci: in Venerem, eamque præposteram putres, equis aliisque animalibus quoquo modo interemptis suaviter vescuntur: demptis porcis, à quibus lege abstinent. Inediæ somnique adeo patientes, ut toto nonnunquam quatrduo ea perferant, laboribus necessariis nihilominus intenti. Rursus aliquid forte ad vorandum nacti, supra modum se ingurgitant, eâque crapulâ priorem inediâ quodammodo resarciunt, nihil reliqui facientes: atque ita cibo laboribusque obruti triduo, quatrduove perpetuo dormiunt. Quos sic altum dormientes Lithuani & Rutheni, in quorum regionem derepente irruunt, prædasque inde abigunt, insequuti, omni amoto metu passim sine excubiis, ordine, cibo, somnoque sepultos opprimunt incautos. Equitantibus porro si famas sitisque molestia fuerit, quibus insident equis, venas solent incidere, haustoque eorum sanguine famem pellunt, atque jumentis hoc prodesse putant. Et quoniam incertis omnes ferè vagantur sedibus, stellarum, in primis verò poli arctici, quem ipsi suâ linguâ *Selesnikoll*, hoc est *ferreum clavum* vocant, aspectu, cursum suum dirigere solent. Lactè equino in primis delectantur, quod eo homines & fortes & pingues fieri credunt. Herbis quam plurimis, præfertim iis, quæ circa Tanaim crescunt, vescuntur, sale paucissimi utuntur. Horum reges, si quando suis comæatum distribuunt, quadraginta hominibus vaccam unam aut equum dare solent: quibus matris, intestina præstantiores tantum sumunt, ac inter se dividunt, quæ ad ignem eatenus calefacta, ut adhærentia stercora decuti possint abstergique, vorant. Non solum autem digitos pinguedine unctos, sed etiam cultrum lignumve, quo stercus detersum fuerat, suaviter lingunt, suguntque. Capita equorum, ut apud nos aprorum, in deliciis habentur, præstantioribusque tantum apponuntur. Equis cervice depressa, pusillisque, sed fortibus abun-

dant, qui æque inediâ laboremque bene ferre possunt; ramisque & corticibus arborum, herbarumque; radicibus, unguis è terra excussis, evulsisque aluntur. His ita ad laborem assuefactis Tartari commodissime utuntur: ajuntque Mosci, perniciores hos sub Tartaris, quam sub aliis esse. Hoc genus equorum *Pachmat* vocant. Sellas stapedesque ligneas habent, nisi si quas alias à vicinis Christianis rapuerint, aut emerint. Et ne equorum dorsa atterantur, gramine, seu arborum foliis eas suffulciunt. Flumina transitant: qui si forte fugientes insequentium hostium vim extimuerint, sellis, vestibus, aliisque impedimentis omnibus abjectis, armis tantum retentis, effusissime fugiunt. Porrò arma illorum sunt arcus & sagitta; framea apud eos rara. Pugnam cum hostibus eminus audacissime ineunt: in qua tamen non diu perseverant; sed simulatâ fugâ hostibus insequentibus, occasione datâ, primum in eos à tergo tela torquent: dein convertis derepente equis, in dissipatos hostium ordines denuo impetum faciunt. Cum in patentibus campis pugnandum est, hostemque intra teli jactum habent, non structâ acie prælium ineunt; sed sinuoso agmine in gyrum, quo certior & liberior in hostem jaculandi via pateat, circumferuntur. Estque euntium & redeuntium mirus quidam ordo, in quam quidem rem ductores, quos sequuntur, harum rerum peritos habent; qui si vel hostium telis icti succubuerint, aut forte metu perculsi in ducendo ordine aberraverint, tanta totius exercitus fit confusio, ut nec amplius in ordinem reduci; nec tela in hostem torquere possint. Hoc genus certaminis ipsi à rei similitudine *Choream* appellant. In angustiis autem si forte decertandum est, nullus hujus stratagematis est usus, atque ideo fugæ se mandant: quoniam nec clypeo, nec lanceâ, nec galeâ muniti sunt, ut hostem in stataria pugna sustinere possint. In equitando hunc morem servant, ut contractis in sellam sedeant pedibus, quo facilius in utrumque latus se possint convertere: & si quid forte delapsum, de terraque tollendum fuerit, stapedibus innixi, nullo negotio tollunt; in quo adeo exercitati sunt, ut etiam currentibus celeriter equis id efficiant. Hastis impetiti in alterum latus ad declinandum ictum adversarii subito se demittunt: alterâ duntaxat manu pedeque equo adhærente. Dum vicinorum provincias interfant, quisque duos aut tres, pro opibus, equos secum ducit, ut uno scilicet defatigato, altero ternove uti possit, lassos interim manu ducunt. Fræna levissima habent, flagellis pro calcaribus utuntur. Caltratos tantum equos habent, quod tales arbitrantur plus laboris inediæque ferre posse. Vestimentis iisdem tam viri quam foeminæ utuntur, nec in cultu à viris quicquam differunt, nisi quod caput velo lineo tegant, caligisque itidem lineis nautarum maritimorum instar utantur. Eorum reginæ dum procedunt in publicum, facies solent obtegere. Reliqua turba, quæ in campis passim degit, vestes ex ovium pellibus confectas habent: quas non mutant, nisi longo usu prorsus attritæ, laceræque fuerint. Uno in loco non diu commorantur, rati gravem esse infelicitatem, diu in eodem loco hære. Unde irati quandoque liberis, grave malum imprecantes solent dicere; *ut eodem in loco perpetuo tantquam Christianus hæreas, propriumque factorem baurias.* Quare depactis uno in loco paleis, cum armen-

campis ac silvis vaga agit. Unius regis Imperio parent, cujus regia est *Przekop*.

tis, uxoribus & liberis, quos in plaustris secum circumferunt, alio migrant. Quamvis hi, qui in opidis & urbibus degunt, aliam vivendi rationem sequantur. Si bello aliquo graviore implicantur, uxores, liberos, senesque in loca collocant tutiora. Justitia apud illos nulla: nam ut quisque re aliqua indiguerit, eam ab altero impune rapere potest. Si quis apud judicem de vi, illataque injuria conqueritur, reus non negat; sed ea re se carere non potuisse dicit. Tum Judex hujusmodi proferre solet sententiam: *si tu vicissim re aliqua indigueris, rape ab aliis.* Sunt qui dicunt, eos non furari: an vero furentur, aliorum esto judicium: certe homines rapacissimi sunt, nempe pauperrimi, ut qui alienis semper inhiant, aliorum pecora abigunt, homines spoliunt, abducuntque, quos Turcis aliisque quibuscunque aut vendunt, aut redimendos concedunt, puellis tantum servatis. Civitates & castra raro oppugnant: villas, pagosque comburunt, adeoque de illatis damnis sibi placent, ut, quo plures provincias desolaverint, hoc se regna sua ampliora reddidisse putent. Et cum quietis impatientissimi sint, mutuo se tamen non interimunt; nisi reges inter se dissideant. Si in dissensione aliqua quispiam occidatur, autoresque sceleris capti fuerint, equis, armis, vestibus tantum ablatis, dimittuntur. Homicida porro, accepto vili equo & arcu, his verbis à judice dimittitur: *I, & rem tuam cura.* Auri argentiq; apud illos usus extra mercatores fere nullus: rerum tantum permutatione utuntur. Quod si quid pecuniæ ex rebus venditis vicini corraserint, eâ Muscovitæ vestes aliaque vitæ necessaria emunt.

Fines inter se (*de campestribus Tartaris loquor*) nullos habent. Erat aliquando à Moscis pinguis Tartarus quidam captus, cui cum Moscus dixisset: *Unde tibi, canis, tanta pinguedo, cum non habeas, quod edas? Cur non habeam,* inquit Tartarus, *quod edam; cum tam vastam ab Ortusque ad Occasum terram possideam? ex qua nonne affatim nutriri possum; tibi potius, qui tam parvam orbis portionem tenes, & quotidie pro illa contendis, deesse. puto quod edas.*

H E K E L I I.

[i] Quæ tantummodò *prestantioribus Viris* apponuntur.

[k] Vörant & suaviter Carnes aliorum Animalium quoquomodo interentorum semicoctas, præterquam *Porcorum*, à quibus, Lege sic postulante, abstinent, qui *Mahumetani* sunt. Vescuntur etiam sanguine equino, & per se & cum Milio permixto hauriendo interdum sanguinem è venis incisis Equorum, quibus insident, si equitantes à Fame & Siti molestantur.

[l] Notandum autem, quod *Martinus Broniovius* Descriptionem TARTARIÆ Colonie A. CHR. M. D. XCV. in fol. ediderit, eorumque Bellum *Martinus Martinus* apposité satis descripsit, qui Liber editus est *Amstelodami* cum Figg. æneis A. CHR. M. DC. LV. in 12.

[m] Quemadmodum fortè olim *Ebræi* in *Tribus*.

[n] Sive *Cætum hominum*.

[o] Pectore & Scapulis ampli, Naso simi, colore terri & deformes.

C A P. XXI.

Sarmatia Europæa. ¶

I.

Sarmatiæ
fines.

ULTIMI Europæarum gentium fuere *Sarmatæ* [a], Græcis dicti *Sauromatæ* [b], regionem totius Europæ latissimam incolentes, in Scythiam quoque Europæam protensi: quin etiam in Asiam usque ad Hyrcanum mare nomen eorum pertinebat; ubi *Sarmatæ Asiatici* dicebantur. [c]

Sarmatæ.

II. Sed *Europææ Sarmatiæ limites* fuerunt, ab Occidente *Vistula* amnis, Suevicum mare, *Finnicus Sinus*, & linea ab hoc Sinu ad Sinum *Granvicum* sive *lacum Album* perducta; quibus à *Germania* separatur: à *Septentrione* Oceanus *Sarmaticus*, sive *Mare Concretum*: ab *Ortu* iidem limites qui *Europæ*: à *Meridie* *Mœotis palus*, *Isthmus Tauricæ Chersonesi*, *Pontus*, *Ister*, & *Hierafus*; dein *Carpativi montes*, ubi in cuneum inter *Patissum* *Istrumque* procedit.

Sarmatiæ
Magnitudo.

III. *Longitudo* ejus porrigitur ab *Istri* ac *Patissi* confluentibus ad *Obii* ostium mill. German. *IOXL*. *Latitudo* verò inter *Rha* fluvium & dictum Sinum *Granvicum* *CCCLX*.

IV. Comæ

H E K E L I I.

[a] Ab oculis *Lacertarum*.

[b] Vel *Saurommatæ*.

[c] *Sævens* enim *Lacertam* & ὄμμα *oculum* denotat.

MARE AMALCHIUM
MOURMANSKOYMORE *id est* North Cape
Norvegicum et Danicum
quia Russi Norvegos et Danos
Mauremans vocant.
MARE CONCRETUM
Fretrum Weygats
OCEANUS SARMATICUS

IV. Complectitur hodie *Moldavia* partem, inter Tyram, Istrum & Hiera-
 rasum amnes; *Hungaria* partem inter Patissum & Istrum; *Polonia regnum* ultra
 Vistulam, *Borussiam*, *Livoniam*, *Lituaniam*, *Russiam Albam*, hoc est, Magni
 Ducis Moscoviæ imperium, & *Minoris Tattariae partem*, quæ *Cremea* dicitur.

Sarmatiæ partes.

V. Populorum in universa Sarmatia Ptolemæus complura nomina recenset. At ut regio hæc Romanis pariter ac Græcis parum nota, sic illa incerta. Clarissimi tamen ac notissimi, præter eos, quos in Scythia Europæa explicuimus, erant Germanis contermini & *Venedi*, qui nunc sunt *Livones*, *Borussi* ac *Poloni*, inter Vistulam, Lituaniam & Podoliam; tum *Fazyges* inter Istrum & Patissum, quos Ptolemæus *Metanastas* cognominat, id est, *Vagos*: Plinius *Sarmatas* affirmat: Tabula itineraria *Sarmatos Vagos*.

Sarmatiæ populi.

Venedi.

Jazyges.

BUNONIS.

& *Venedorum* vestigia videntur esse reliqua in Livonia opido *Wenden*; itemque in Curlandiæ opido *Windau*. Sinum etiam accollere *Codanum*; unde ea in parte appellatus *Sinus Veneticus*. In Pomerania quoque est *Wenden*, & *Venedorum Marchia*, quo *Venedi* olim migrarunt. Magna igitur olim fuit *Venedorum* [d] natio.

HEKELII.

[d] *S. Vindelicorum*, uti *Straboni*. Lib. IV. *Geog.* p. 374. seq. & Lib. VII. p. 535. placet, sive *Vindilorum* *Plinio* Lib. IV. H. N. c. XIV. p. 61. lin. 29. vel aliis *Vandalorum*.

REISKII.

I (a) Sarmatia hodierna toties perlustrata notitiam non fugit, uti vetus illa Romanorum

Græcorumque cognitionem effugerat. Nam quantis in tenebris cuncta Sarmatica latent, si priscos solum Auctores consulas? Romani solos regionis fines, non viscera penetrarunt: Græci nunquam huc ausi excurrere, nedum arma huc sua convertere. Interim haud absurde *Plinius* Lib. VI. c. 7. *D. in Tanaim colunt Sarmata*, inquit, *Medorum, ut ferunt, sobolis, & ipsi in multa genera divisi*. *Pomponius* quoque *Mela* Lib. IV. c. 3. *Sarmata gens habitu armisque Parthis proxima*. (b) Quoniam ergo Media & Parthia plurimum conveniebant, *Bochartus* ideo conjectat, dici *Sarmatas* ex Chaldæo idiomate *מדאי* *Sar-Madai* quasi *Medorum reliquias*: Ut ad unum ex *Japheti* filiis parentem, ad *Madai* nempe *Gen. X. v. 2.* referantur. Sed hæc *ἐνδοξως* omnia dicta sunt.

(a) Sarmatæ ab *Medis* orti. (b) Et denominati:

C A P. XXII.

De incolis Sarmatiæ, fluviiis ac montibus: item de Hyperboreis.

I.

GENS quidem universa Græcis dicta fuit, habitu, armis, moribus vivendique ratione *Scythica* ac *Parthica* similis; ideoque ejusdem originis cum his fuisse conjicere licebit. Verum, quum sibi ipsis dicti sint *Russacy*, & ad *Riphæos* usque montes incoluerint, eosdem esse credibile est, quos *Mela* *Riphaces* appellat, tanquam posteri *Riphati* *Noachi* abnepotis. Cæterum de rebus gestis ipsorum, antequam sub *Slavorum* nomine nosci cœperunt, parum in veterum monumentis reperitur. I

Sarmatiæ incolæ.

Riphaces.

II. Flumina in Sarmatia, præterea quæ in Pontum defluere diximus, fuere, *Suevi*.

Sarmatiæ fluvii.

REISKII.

I Sic conjectura *Cluverii* fert illud, quod superius paulo nostra locis Auctorum veterum duobus nixa. Nunc *Justinum* addimus ex Lib. 41. *Sermo Sarmatis inter Scythicum Medumque medius, ex utroque missus*. (a) Gentes igitur affines fuerint oportet, quia uni ejusdem originis, cujus *Parthi* *Medique* fuerunt, ejusdem patris *Madai* progenies. Quid igitur cum *Riphate* *Noachi* abnepote? *Riphaces* *Pomponiani*, si

qui extiterunt, unam è Sarmatis gentem constituunt. *Riphæa* vero juga polo Arctico vicina ab Europæis Sarmatis minimum quantum distant. Flumina non tangam, sed (b) juga *Carpathica*, è quorum dissolutis per caniculares nivibus, magna que hinc vaporum copia exorta (c) *Etesia* nascuntur, regionibus quidem nostris, cæterisve occidentalibus, sed Græciæ ac terris vicinis, quibus illi montes ad Boream jacent, annui. (d) De Hyperboreis *Poëtæ*

P p 2.

Græ-

(a) Sarmatica gens ex *Madao* non *Riphate*. (b) *Carpathica* juga. (c) Quoram *Etesia*. (d) *Hyperborei*.

Chronus.

Suevicum mare sive *Codanum Sinum* petentes a *Chronus*, vulgo Germanis accolis *Mämmel*, Polonis *Niemen*: β *Rubo* in Venedicum Sinum, qui nunc accolis *der Riegisch bodem* prope Rigam sese exonerans; nunc *Diuna* Polonis, *die Dune* German. *Turuntus* in Moscovia, nunc *Welikarzekä*: & *Chefinus*, in Clylpenum sive Granvicum Sinum sese evolvens: nunc Russis accolis *Lomat*, & postquam emensus aliquod spatium, *Wolchow*.

Turuntus.
Chefinus.
Clylpenus
sinus.Granvicus
sinus.
Sarmatiæ
montes.Carpates.
Riphæi sive
Obii.
Hyperbo-
rei.

III. Montes sunt, *Carpates*, nunc *Krapak*, Poloniam ab Hungaria submons: *Riphæi*, qui & *Obii*, à Sinu Albo ad Obii ostium extensi; Russis sive Moschis nunc *Weliki Hameny poyas*, id est, *magnum lapideum cingulum* dicti, quia orbis cingulum eos perhibent.

IV. Sed operæ pretium fuerit hoc loco cognoscere ea, quæ de *Hyperboreis*, fabulosis celebrata miraculis gente, veteres tradiderunt. Hos alii Europæ, alii Asiæ dederunt, plerique utrique. Fuerunt (si fuisse credimus) supra LX gradum in litore Septemtrionalis Oceani, ultra Aquilonem (unde & nomen eis à Græcis quæsitum) Riphæosque montes, sub ipso siderum cardine. Regio aprica, felici temperie, omni afflatu noxio carens, per se fertilis. Cultores iustissimi, & diutiùs quam ulli mortalium, & beatiùs vivebant. Quippe festo semper otio læti non bella noverant, non jurgia, non ægritudinem ullam: ad innocentiam omnem æquale votum. Domus iis nemora lucique, & Deorum cultus viritim gregatimque, in diem arbores victum subministrabant. Mors non nisi satietate vitæ; ubi eos vivendi tædium ceperat, mortem ultrò accersebant, & voluntario interitu castigabant obeundi tarditatem. Epulati delibutique senes luxu, ac fertis redimiti, semetipsos in pelagus ex certa rupe præcipites dabant. Quod genus sepulturæ beatissimum existimabant. x

C A P.

Græci ac Geographi portentosa sibi somnia formârunt: Quæ dum Plinius ex alieno sensu repetit Lib. VI. c. 12. acute, si credimus, addit, gentemque hanc fabulosis celebratam miraculis notat. Olaus tamen Rudbeckius in Atlantica sua fabulam recoxit, & Sueoniæ vel Suediæ suæ hanc applicare studuit.

B U N O N I S.

a (a) *Chronus* ex Russia Alba ortus per Lituaniam partemque Samogitiæ decurrit, Grodnow aliaque opida rigat; & Vilna fluvio ad Kowinow recepto, inde porro in lacum *Curonensem* influit; ad cuius ostium Prussiæ castrum munitissimum idem cum flumine nomen habet, vocaturque *Memel*. [a]

β (b) *Rubo* in Russia exoritur, *Polotzkum*, *Dunenburgum* & *Kokenhausen* alluit, priusquam ad Rigam mare subit Balthicum. In Sarmatia hac quoque est (c) *Borysthenes* fluvius vulgò *Nieper*, qui in Russia supra Smolenskium ortus, post longa contestata spatia, in Pontum Euxinum decurrit. Insulas habet, in quibus plebeji ex opidis & pagis Palatinatus Kioviensis & Braslaviensis congregati, nomina sua militiæ dant gratis, qui se (d) *Cosachos* vocant, in vicinas regiones & Turciam excurrunt, Pontum Euxinum infestantes. Numerus eorum ad quadraginta millia excrescit; qui deinde omnes ferè in hiberna abeunt, paucis in custodiam insularum istarum relictis; ne ab hostibus occupentur. Militant hi absque stipendiis, solâ præcâ contenti. Solet tamen Rex Poloniæ iis certam pecuniæ summam ad arma paranda & reficienda donare. Habet etiam hic fluvius cataractas & præru-

ptos scopulos, per quos aquæ cum ingenti fragore decidunt. Clariores in Sarmatia hac fluvii porrò sunt *Donajecius*, *Varta*, *Notessius*, *Niester*, *Bugus*, *Prutus*, *Bobus*, *Pripetius*, *Narva*, *Drevantia*, *Berefina*; item *Ocka* & *Volga* in Moscovia, omnes ferè navigabiles.

γ Ista de Hyperboreis Plinius [b] tradit, quos ultimos Europæ in Septentrionem habitatores norat, aut famâ acceperat antiquitas [c]. Nostræ memoriæ homines longissimè per illum Oceanum navigarunt, & litora illa plus semel lustrarunt, etsi non sine magnis periculis, magnoque labore. Qui tamen non istam cœli solique felicitatem, sed aëris inclementiam & horrorem senserunt.

H E K E L I I.

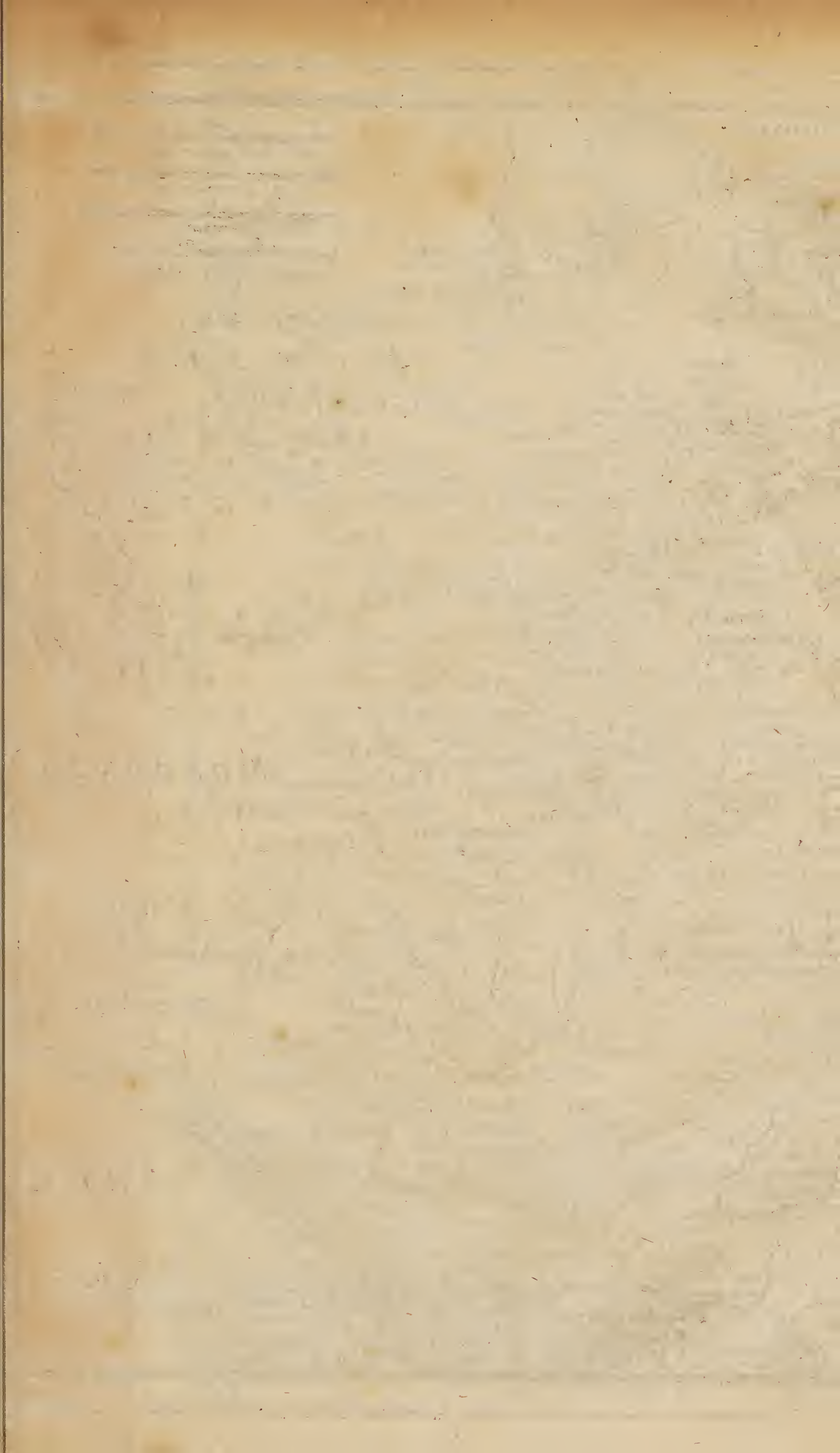
[a] *Stella* & *Rithaymerus* hunc Fluvium Prussiæ adscribunt, eumque *Pergel* dicunt; tamen his contrarii sunt *Bilibaldus Prickbaimerus* atque *Martinus Cromerus* cum nostro *Bunone* consentientes.

[b] Lib. IV. H. N. c. XII. p. 60. lin. 16. seqq. & Lib. VI. c. XIII. p. 8. lin. 30. ut & c. XVII. p. 87. lin. 47.

[c] Horum Populorum *originationem* vid. ap. *Strabonem* Lib. I. *Geogr.* p. 110. Meminit & eorum *Pindarus* Lib. I. *Pythior.* od. x. Antistr. II. v. 9. seqq. ut & *Pausanias* Lib. I. *Eliacor.* p. 145. lin. 10. seq. Versio a. *Romuli Amasaci* per *Fried. Sylburgium* Francof. 1583. in fol. ed. fac. p. 133. lin. 3. seq. atque *Plutarchus* in *Camillo* p. 140.

B U-

(a) Chronus Nimeus sive Memel fluvius & opidum. (b) Rubo. (c) Borysthenes s. Nieper. (d) Cosachii.

Copenhagen

55

50

45

35

40

45

50

55

55

50

45

C A P. XXIII.

De Polonia regno, Provinciisque ei subjectis.

I.

Polonicum regnum *a*, quod vastum nunc obtinet terrarum spatium, à principio arctis includebatur finibus; quippe cujus summa Longitudo inter Occasum & Ortum à *Schwibussen*, proximo Silesiæ opido, juxta *Crossen* ad *Leucznam*, proximum Russiæ opidum, non excedebat mill. Germ. LXXX. Latitudo verò maximè sinuata inter fontem *Vistulæ*, & opidum *Masoviæ Wągrow*, mill. LX. Verùm accesserunt postmodo ejus titulo *Lituania*, *Russia Nigra* sive *Minor*, *Podolia*, *Volinia*, *Podelassia*, *Masovia*, *Perussia*, *Samogitia* & *Livonia major pars*. ^I

Veteris Poloniæ fines.

II. Sarmatæ, ut antè retuli, hæc omnia primò tenuerunt, præter eam Poloniæ partem, quæ in Veteris Germaniæ solo citra *Vistulam* sita est. Quanquam & Prusiam & Livoniam Germanica gens, ut in Germaniæ descriptione ex Tacito demonstravimus, ab initio incoluit; quæ in hanc diem perpetuò mansit. Solum est in univèrsam frumento fertilissimum; nisi qua silvæ vastiores intercedunt.

III. *Termini* autem totius regni Poloniæ sunt, à Septemtrione mare Suevicum & Sinus Venedicus, lineaque à *Pernavia* Livoniæ opido ad *Dunæ* fontes ducta; qua Sol exoritur, *Borysthenes*, sive *Dnieper*; à Meridie *Tyras*, sive *Nyester*, & *Carpates* mons; qua occidit Sol, *Silesiæ* & *Marchiæ Brandenburgicæ* *Pomeraniæque* junguntur.

Poloniæ fines.

IV. *Longitudo* harum finium summa est, inter duo opida *Schwibussen* antè dictum, & *Czyrkassi* in ripa *Borysthenis* situm, mill. Germ. CC. *Latitudo* inter *Pernaviam* Livoniæ opidum, & *Carpatem* montem supra *Transilvaniam* mill. CL. (I)

Magnitudo hodiernæ Poloniæ.

V. *Dividitur* in regiones ac Provincias suprà dictas; quarum singulas explicare aggredimur.

Divisio.

C A P.

(1) *Brietis* Longitudo 690, mill. pass. & Latitudo 640.

B U N O N I S.

a Regio tota ferè plana & aprica est, nisi quæ ad fines Hungariæ accedit, montana & silvestris. Quo longius autem inde recedit; eo lenius declivis est, magisque exulta, & meliore gleba. Nisi quod in medietate minoris Poloniæ (a) *Calvus mons* supereminet, in quo Monasterium *S. Crucis*, ligno, in quo *Salvator noster* pependit, celebre. Reliqui colles ferè in toto regno sunt potius, quàm montes. Silvestris sanè fuit superioribus temporibus pleraque omnis Polonia: sed nunc ubique diligenter excolitur.

R E I S K I I.

^I (b) Polonia genti Sclavicæ huc delatæ colonias novas novumque nomen debuit; Coloniæ illæ aut priscos exturbârunt Sarmatas, aut mistos sibi sociârunt:

Nomen ex vocabulo derivatum Sclavonico *Pole* planitiem aut planam regionem significat, ita Sclavis advenis dictam, quotquot duce *Lecho*, post A. C. 550, huc insederant. Ab hoc *Lechide* orti per annos centum & amplius, post *Cracidæ*, hinc *Piastæi* principatum, & tandem *Fagelionida* regnum multo amplius tenuerunt. Hinc plures regni provinciæ, quas accuratius *Hartknoch* de Regno Polon. Lib. I. c. II. *Starovolsium* secutus numerat; (1.) *Poloniam majorem*, (2.) *Poloniam minorem*, (3.) *Lithuaniam*, (4.) *Russiam rubram*, (5.) *Russiam albam*, (6.) *Borussiam regalem*, (7.) *Pomerelliam* sive *Pomeraniam*, *Pomeraniam ulteriorem*, (8.) *Masoviam*, (9.) *Samogitiam*, & *Partes Livoniæ nonnullas*: Decimam *Petrus du Val* addidit, sed in hoc denario duas simul Polonicis Scriptoribus ignotas, *Borussia* plane omissa.

BU.

(a) *Calvus m.*: Monasterium *S. Crucis*. (b) *Polonia Sclavis advenis dicta*,

CAP. XXIV.

Polonia proprie dicta.

I.

Poloniae no-
men. **P**olonia proprie dicta, incolis *Polska*; à vocabulo *Pole*, quod Slavonica lingua *campum* significat, notationem accepit; quia tota campestris est ac plana. I

Divisio. II. Dividitur in *Majorem*, & *Minorem*. *a* *Major* Germaniæ contermina est, *β* *Minor* Moraviæ, Hungariæ ac Rusiæ. *Minor* supremam nunc fert dignitatem ab urbe *Cracovia* regni capite. At *Major* dicta fuit altera, cum divideretur regnum, quia illic sedem fixit *Lechus* gentis conditor. [b]

Polonia
Major.

POLONIA MAJOR.

Posenania.

III. Majoris caput est *γ* *Posenania*, incolis *Posnan*, German. *Posen* (1), urbs præclara ac supra Polonorum cultum splendida, emporiumque celeberrimum.

Gnesna.

δ Secunda est *Gnesna* (2), incolis *Gniezno*, German *Gniesen*, mercatu nobilis, antiquissima Polonicarum, primaq; sedes Principum. Reliqua opida sunt, *ε* *Ca-*

(1) Commer-
cio celebris,
probe muni-
ta. Jesuita-
rum Collegi-
um ibi splen-
didum. Ju-
dex multis
immunitati-
bus gau-
dent.

(2) Olim to-
tius Poloniæ
Metropolis,
hodie autem
Poloniæ mi-
noris. Tem-
plum Cathedra-
le diviti-
is refertum
jacet, inter
alia *Tiaram*
nuperi *Ar-
chiepiscopi*
23000 l.
Sterling.

Æstimant,
portæ æneæ
Corinthiacæ
a Taurica
Chersoneso
*allatæ im-
primis spe-
ctabiles. In-
cendio mul-
tum, An.*
1613, passa,
*indies mi-
nuitur.*

BUNONIS.

a (a) *Major Polonia* habet à *Meridie* Silesiam; ab *Occasu* Marchiam & Pomeraniam; à *Septemtrio-*
nibus partem Prusiæ & Masoviam, à quibus *Vitulâ* determinatur; ab *Ortu* Poloniam Minorem. Tota ferè hæc terra plana fluviiisque irrigua est; nisi quod *Cujaviæ* nonnulla pars clivosa est, collibusque molli-
ter & ad fertilitatem commode distincta. Dividitur *Polonia Major* in octo *Palatinatus* sive *Satrapias*; *Posnaniensem*; (cui & *Wschoviense* territorium adjun-
gitur) *Calissensem*, *Lancisiensem*, *Brestensem*, *Juni-
vladislaviensem*, (& hæc duæ *Satrapie* vulgò *Cujavia* dicuntur) *Siradiensem*, *Ravensem*, & terram *Vieli-
nensem*.

β (b) *Minor Polonia* tam ratione Longitudinis, quam Latitudinis quinquaginta fere continet millia-
ria: in tres solet dividi *Palatinatus* sive *Satrapias*, *Cracoviensem*, *Sandomiriensem* [a] & *Lublinensem*, quæ eo ipso ordine, versus *Septemtrionem* & *Ortum* æltivum jacent. Est verò *Polonia Minor* contermina à *Septemtrione* *Masoviæ* atque *Podlachicæ*; ab *Occidente* *Majori Polonia*; ab *Ortu* *Rusiæ*, a *Meri-
die* *Hungariæ* & *Silesiæ* finitima est.

HEKELII.

[a] Vel *Sandomiriensem*.

[b] Autor, atque fundator.

REISKII.

I *Polonia* quidem *major* amplitudine antestatur, sed dignitate in Comitibus aliisque congressibus, quales sunt *Commissiones* & *tribunalia*, cedit: (c) *Func-*
enim regnum in tres partes dividitur, nempe *Poloni-*
am minorem, *majorem*, & *Lithuaniam*. Sicut autem *provinciæ* regni omnes in *Palatinatus* aut *Satrapias*, hæc vero, in *Castellanias* iterum dispescuntur, ut *Starosticæ*, i. e. *Regimina* vel *Præfecturæ* urbium & vicorum singulis subsint: Ita in utramque *Poloniam* hæc congruit divisio. Antiquissima tamen urbium

(d) *Gnezno* exstat, ab *Lecho* condita, & *Ducum* diuturna sedes, à nido *aquilino*, quem sub ipso conditu forte repererant, vocata. Hinc insignia regni *Polonici* coronatam *aquilam* eamque *argenteam* ostentant. Proxima huic (e) *Cracovia* Regum sedes, tribunali regio supremo clara, & tripertita; unde *Tripolin* vocant. *Rakovia* vero ob hæresin, quæ diu heic invaluerat, *Arianam* sive *Socinianam*, A. 688, diruta hodieque jacet. (f) *Regnum* hoc unum in Europa electitium superest, idque ex *Ottonis III. Imp. ævo*, qui *Boleslaum III.*, regem creasse legitur; non apud *historicos* tantum *Germanos*, sed *Polonicos* ipsos, *Cromerum Lib. IV.* & *Lubienskium* ex *Epitaphio* cathedrali *Posnanensium Ecclesiæ* inscripto. *Poloni-*
am quippe *Conradus saliquus* vestigalem primus fecerat: *Henricus II.*, autem *Boleslaum* jure beneficiario sibi obligarat.

BUNONIS.

γ (g) *Posnania* ad *Vartam fl.* sita districtui nomen dedit, primumque sibi locum inter *Satrapias* vendicavit: *Gymnasio* publico [c] nobilis est.

δ (h) *Gnesna* septem inde distat miliaribus; ejus *Episcopus Ecclesiæ Polonicæ Primas* est, & inter *Proceres* totius regni primus. Interregni tempore ille *Proregis* habet auctoritatem [d]. Cætera (i) *Palatinatus Posnaniensis* opida sunt *Costerium* [e], *Wschovia* [f], *Slupeja*, *Pysdra*, *Coninum*, *Keina*, *Kazimiria*, *Nacumi*, *Curnicum* [g]. *Senatores* hujus *Satrapie* sunt *Archiepiscopus Gnesnensis*, *Episcopus Posnaniensis*, *Medirecensis*, *Rogosnensis*, *Stemensis*, *Præmentensis*, *Criviniensis* & *Santocensis*.

ε (k) *Calisa* sive *Calissum*, urbs ad *Przofnam fl.* inter paludes jacet: Collegium ibidem est *Jesuiticum* splendidum. *Palatinatus* hic multa habet opida minora & obscura; *Palatinum* proprium, & *Castellanos* sex, *Calissensem*, *Gnesnensem*, *Landensem*, *Naciciensem*, *Biechoviensem*, & *Camencensem*.

B U.

(a) Majoris Poloniæ fines, & *Satrapie*. (b) Minoris Poloniæ fines & *Satrapie*. (c) Tres regni partes in Comitibus. (d) *Gnezno*. (e) *Cracovia*. (f) Regni *Polonici* ortus. (g) *Posnania*. (h) *Gnesna*. (i) Reliqua *Palatinatus Posnaniensis* opida. (k) *Calisa*, ejusque *Palatinatus*.

lisia, Ptolemæo memorata, Polonis nunc *Kalisz*. ? *Lencicia* (1), n *Plotsko*, Lencicia. & *Petricovia*, vulgò *Pietrkow* (2). Juridico conventu (*tribunal incolæ vocant*) Petricovia. maxime celebris.

POLONIA MINOR.

IV. Princeps Minoris est *Cracovia*, vulgò *Krakow* (3), caput decusque totius Cracovia. regni ac sedes regia : urbs magna atque ingens, & licet inter incultas, ipsa ta- Corrodunum. men magna admodum & superba. *Corrodunum* esse Ptolemæi, haud malè con- Lublinum. jiciunt docti viri. Secunda à Cracovia est *Lublinum*, vulgò *Lublin* (4), urbs (1) *Oppidum munitum.* egre *Regis Stanislai qui cum Augusto Saxone pro corona litem iniit, & Suecorum ope obrinuit, patria.*

BUNONIS.

? (a) *Lencicia* [b] in paludibus sita, unde Palatinatus nomen habet; dividiturque is in tria territoria; *Lenciciense*, *Brezinense*, & *Orlovicse*. Præter Palatinum habet quatuor *Castellanos*, *Lenciciensem*, *Brecinensem*, *Inovlodensem*, & *Conariensem*.

" (b) *Plotsko* [i] sive *Ploscum* *Maloviæ* opidum est. [k]

¶ (c) *Petricovia* in *Siradiensi* Palatinatu est: septem miliaribus inde distat *Siradia* ad *Vartam* posita, unde Palatinatu nomen est. (d) In quatuor territoria Palatinatus iste dividitur, *Siradiense*, *Schadkoviense*, *Radomscense*, & *Petricoviense*. Habet præter Palatinum *Castellanos* quatuor; *Siradiensem*, *Rospirenses*, *Spicimiriensis*, & *Conariensem*. Opida præter illa sunt præcipua *Vidavia*, *Varta*, *Pabianice*, *Lascum*. Huic Palatinatu adjacet (e) *Terra Vielunensis*, quæ proprios magistratus habet & *Castellanum*. Dividitur in territoria *Velunense*, & *Ostrefforiense*, ubi opidum (f) *Boleslavecia* cum arce munitissima. (g) *Velunia* urbs templum habet *Canonorum* & aliquot *monasteria*. Cæterum in Majori *Polonia* Palatinatus porrò sunt, (h) *Ravensis* habens *Palatinum* & *Castellanos* tres, *Ravensem*, *Sochaciovensem*, & *Gostinensem*. Opida præcipua hic sunt, *Rava* cum arce munita, in qua honoratiores captivi detenti sunt; *filius naturalis Caroli* regis *Sueciæ*, bello *Ivonicæ* captus; item *Baudisus*, *Streffius*, *Taisius*, alique in *Prussico* bello ante hæc capti: *Lovicium* *Archiepiscopi Gnesnensis* sedes quinque miliaribus *Ravâ* distat: *Volboria* *Cujaviensis* *episcopi* sedes. *Gostinium* *Demetrii Suisii* magni *Ducis* *Moscoviæ* captivitate nobilitatum. (i) *Cujavia* in duos Palatinatus dividitur, *Brestensem* & *Junivladislaviensem*; ubi (k) *Goplus* lacus. (l) *Brestensis* Palatinatus unum habet *Palatinum*, & tres *Castellanos*, *Brestensem*, *Crusviciensem*, & *Covaliensem*: *Territoria* quatuor, *Brestense*, *Crusviciense*, *Covaliense* & *Prædicense*. In *Brestensi* est (m) *Uladislavia* *Cujaviensis* *episcopi* sedes. Idem (n) *Breste vâllo*, muris & fossâ cinctum est. Palatinatus *Junivladislaviensis* tria territoria complectitur; *Bydgostense*, *Bobrounicense*, & *Junivladislaviense*, quod à *Goplo* lacu & opido (o) *Crusvicia* ad *Vistulam* usque & *Pomeraniæ* fines extenditur. Præter *Palatinum* ad *Consilium Regium* mittit tres *Castellanos*, *Junivladislaviensem*, *Bydgostensem*, & *Conariensem*. *Crusvicia* *Brestensis* Palatinatus opidum, in *Junivladislaviensis* *satrapia* finibus posita est ad *Goplum* lacum. In lacu isto arx

latericia est, in qua olim *Rex Popielius* à muribus corrosus & absumptus legitur. (p) *Bydgostia* mœnibus cincta est.

(q) *Cracovia* *Academiâ* [l] quoque nobilis est. Anno 1655, à *Suecis* occupata; sed postea à *Polonis* ope *Cæsarianorum* recuperata est anno 1657. [m]. *Cracoviensis* (r) *Palatinatus*, præter quatuor territoria, *Cracoviense*, *Lenoviense*, *Biucense* & *Sandecense*, etiam tres *Ducatus* in se continet, *Osvecimensis*, *Zatoriensis*, *Severiensis*, & *Comitatum Scapustensem*. Opida hujus Palatinatus clariora sunt, (s) *Czenstochbia* percelebre habens *Cœnobium Eremitarum* in *Claro monte* situm, egregiè munitum: (t) *Mistovia* ad *Vartam*: (u) *Novopolia* ad *Pilciam* *Konicopolsciorum* sedes. (x) *Lelovia* territorii caput: (y) *Pilcia* *Zbaravii Ducis* ditio: (z) *Severia* *Ducatus* caput, arcem habet munitam in insula *Itagni*, & aliam *Lipovecia*, famolam *carceribus* infolentioris *Cleri* *Diœcesis* *Cracoviensis*: (aa) *Slaucovia* *argenteis fodinis* celebris: (bb) *Ilcussia* *argenti & plumbi fodinis* dives: *Opatovecia*, *Coficia*, *Prosovia*, *Miechovia*, *militum sepulchri Christi* ditio. Cæterum hic Palatinatus *Cracoviensis* *metalla & fossilia* in regno hoc ferè solus possidet. Effoditur *plumbum & argentum* apud *Ilcussiam*, *Slaucoviam*, *Severiam*, & *Novagoram*: *æs & aurum* ad *Novotargum*, & in montanis circa *Sandeciam*: *Sal metallicus* instar *ingentium saxorum* apud *Bochnam* & *Veliscam*; *marmor* apud *Seleciam*; *nitrum* apud *Visluciam*: *Vitriolum* apud *Beciam*: *cuprum & carbones* apud *Tencinum*: *chalybs* apud *Podolonesiam*: *ferri & vitreorum officinæ* cum pluribus in locis, tum apud *Olstiniam* sunt.

x (cc) *Lublinum*, urbs quidem non est spatiosa; attamen benè ornata ædificiis, & Palatinatus *Lublincensis* caput, cui adjuncta est (dd) *Terra Lucoviensis*. Tota *Polonia Minor* unum tantum habet *Episcopum Cracoviensem*, cui & *Lublincensis* *Episcopatus* subiectus est. Duos tantum habet *Senatores*, *Palatinum & Castellanium Lublincensem*. Secundum post *Lublincum* locum tenet (ee) *Cazimiria* ad *Vittulam*. Reliqua opida clariora hic sunt, *Opolia*, *Curovia*, *Crasnicia*, *Levartonia*, *Urzendovia*, *Lenczna*, &c.

HEKELII.

[c] Ac tribus *Nundinis*.

[d] Natus est quoque *Legatus Summi Pontificis* in universâ, qui reges novos coronandi summam auctoritatem habeat.

[e] *S. lites non nisi conventui evocate; & arce munita, tribunali etiam gaudet, unde lites non nisi ordinum*

- (a) *Lencicia*, ejusque *Palatinatus*. (b) *Plotsko*. (c) *Petricovia*. (d) *Siradiensis* *episcopatus*. (e) *conventui Terra Vielunensis*. (f) *Boleslavecia*. (g) *Velunia*. (h) *Palatinatus Ravensis*. (i) *Cujavia*. (k) *evocate; Goplus lacus*. (l) *Brestensis* *Palatinatus*. (m) *Uladislavia*. (n) *Breste*. (o) *Crusvicia*. (p) 4. *Nundinis* *Bydgostia*. (q) *Cracovia*. (r) *Palatinatus Cracoviensis*. (s) *Czenstochbia*. (t) *Mistovia*. (u) *Novopolia*. (x) *Lelovia*. (y) *Pilcia*. (z) *Severia*. (aa) *Slaucovia*. (bb) *Ilcussia*. (cc) *etiam celebris*. (dd) *Terra Lucoviensis*. (ee) *Cazimiria*.

egregia ac lauta, negotiationibus sublevata: quippe mercatus est totius regni Sendomiria. nobilissimus. Tertia est λ Sendomiria (1), Polonis *Sendomierz*.

(e) Muris & arce munita, a Tataris, An.

1240, spoliata, a Suedis, An.

1655, Capta, a Polonis An. sequenti recuperata. In hac provincia arbores frugiferae cunctas totius Poloniae superant.

V. Cæterum à Lecho primo gentis conditore Principes populum rexerunt ad usque μ Boleslaum Chabrium, qui primus Poloniae Rex ab Othone III, Roman. Imperatore, circa ann. CIO. pronuntiatus est.

[e] S. Kosciem.

[f] S. Vuscbou.

[g] Notandum autem, quod *Maginus* & alii Geographi hunc ordinem Oppidorum invertunt, & alia quæ *Poznaniae* propria, *Calisiae*, eaque nonnulla, quæ ad *Calisiam* spectant, *Poznaniae* attribuunt.

[b] S. Lancicia.

[i] S. Plocko.

[k] Sede Episcopali clarum.

[l] A *Casimiro* II. Rege circa Ann. CHR. MCCC LXIV. fundatâ.

[m] In hujus Arce Reges Poloniae non solum coronantur sed & sepeliuntur.

BUNONIS.

λ (a) *Sendomiria* in scopulo eminenti ad *Vistulam* sita, arcem habet Regiam; *Palatinatus Sendomiriensis* metropolis. Dividitur *Palatinatus* iste in octo territoria, *Sendomiriense*, *Radomiense*, *Stenzicense*, *Corcinenense*, *Vislicienense*, *Chencinense* [n], *Opocinense* [o], & *Plisnense*; habetq; *Senatores* ad Consilium Reip. spectantes numero novem: *Palatinum*, & *Castellanos Sendomiriensem*, *Visliciensem*, *Radomiensem*, *Zavichostensem*, *Zarnoviensem*, *Malogostensem*, *Polanensem*, & *Cenchoviensem*. Abundat hæc *Satrapia* metallis auri, argenti, æris, lazurii apud *Kielcios*: plumbi & argenti apud *Chencintam*; ferri & chalybis ad *Vonchociam*, *Boazantium*, & *Sydloveciam*; ac marmor quoque eruitur apud *Cunoviam*. Quatuor milliaribus à *Sendomiria* distat (b) *Opatovia*, urbs insignis. Opida clariora porrò hic sunt *Radomia*, *Fedlinisko*, *Solecia* ad *Vistulam*, *Ilza*, *Bozentini* ad (c) *Calvi montis* (quo in universa Polonia altior non invenitur), radices. In ipso montis jugo illa *Benedictinorum* *Abbatia* est, ligno crucis, capite præcedente memorato, celebris: *Malogostia*, *Racovia* *Photinianorum* antehac nidus: *Sydlovia*, *Pilsna*, &c.

μ *Otto* III, Rom. Imperator non contulit *Boleslao* dignitatem regiam, ut vulgò putatur, sed *Boleslaus* iste regia insignia ipse sibi sumit & usurpavit tem-

pore *Conradi* II, Imperatoris: verum dignitas illa ei non fuit diuturna; nam paulo post mortuus est *Boleslaus*: ejusque filii à *Conrado* II, in ordinem sunt redacti. Tempore *Henrici* IV, an. 1077, *Boleslaus Audax* Polonorum hætenus Dux etiam regium nomen & insignia assumpsit; sed neque hic dignitatem istam diu potuit usurpare. Tandem post *Friderici* II fata, *Premislao* autore, regiam dignitatem sibi vindicare ausa est Polonia. Cæterum (d) Poloniae solum, quod supra etiam dictum, multarum rerum ferax est, ac præcipue frumenti, cujus ingens copia per *Vistulam* *Dantiscum* quotannis defertur [p]. Sal ibi effoditur, & magna vis plumbi [q]. Poloni verò feroces sunt, ad bellum proni, ingenioque valentes, & ad literas idonei, natura sua in difficili illa lingua disertis, ac ipse quoq; sequior sexus in conviviis & congressibus eleganter & copiose dicit. Omnes fere Poloni, etiam inferioris sortis homines, Latine sciunt [r]. Libertatis suæ amantissimi sunt, & mores suos ac antiquam in vestitu retinent consuetudinem. Equis utuntur velocissimis; multoque equitatu suo salva hætenus fuit Resp. inprimis contra Turcas [s]. Ipsaque Polonia adversus hostes istos Germaniæ propugnaculum habetur.

HEKELI I.

[n] S. *Checinyense*.

[o] S. *Opoznoïense*.

[p] Usus a. *Vini* omnino est rarus, nec *Vineæ* cultura Genti, cujus potus *Cerevisia*, cognita.

[q] Et *Mellis*.

[r] Variarumque Gentium idiomata callent.

[s] Militiæ munus non nisi Nobilibus, iisque, qui ex Oppidis honestiore sunt ordine, permittitur. *Latrocinia Poloni* præcipue ignorant, tantaque apud eosdem est securitas, ut hybernis mensibus etiam singuli tenuibus vehiculis, & uno quidem duntaxat aut altero jumento, immensa itinerum spatia conficiant.

(a) *Sendomiria* *Palatinatus* caput. (b) *Opatovia*. (c) *Calvus* mons. (d) *Poloniæ* soli natura.

C A P. XXV.

Lituania, Russia & Podolia.

I.

Lituania.

Lituania, Polon. *Litwa*, German. *Littawen*, suos habuit antea Principes, magni Ducis titulo illustres, donec *Fagello* anno CIO CCC LXXXVI. in Regem Poloniae electus magnum *Lituanix* Ducatum Polonico regno adjunxit. α Regio est

BUNONIS.

α *Sylvestris* olim fuit pleraq; omnis *Lituania*, sed à

Sigismundi Senioris temporibus ad hodiernam usque diem Regum studio nunc ubique ferè excolitur. [a]

est totius regni vastissima, sylvis horrida, paludibus foeda. *β* Longitudo ejus maxima inter *Polotæ* fluv. fontes (qui sunt in confinibus Livoniæ & Moscoviæ;) & *Dassow* proximum Ponto opid. milliar. German. CCLX. Latitudo inter *Chronum* & *Borysthenem* amnes milliar. LXXX. †

Ejus magnitudo.

II. Urbibus, vicis atque ædificiis tota regio planè inculta est. Caput est *γ* *Vilna* (†), German. *Wilde*, ampla ac spatiosa, Cracoviæ magnitudinem exæquans, at ligneis plurimum constans ædificiis. Major equidem hac, at incultior, *Α* *Novogardia*, vulgo *Nowigrod*. Clara item atque magna est *ε* *Kiovia*: vulgo *Kijow*, ad *Borysthenem* sita. *Dassaw*, ad Pontum accedens,

Novogardia. Kiovia.

ve-

BUNONIS.

β (a) Longitudinem ejus à confinio Palatinatus Lublinensis, ad Livoniæ terminos Starovolscius, quem hic tutius sequimur, statuit nonaginta milliarium Germanicorum; Latitudinem quadraginta & purium milliarium, à finibus Prussiæ ab Occasu, ad Albæ Russiæ terminos versus Ortum. Lituaniæ etenim fines ad Pontum minimè pertingunt, à quo multis absunt milliaribus. Dividitur in tres Palatinatus, *Vilnensem*, *Trocensem* & *Brescianensem*.

γ (b) *Vilna* à flumine appellata Academiam [b] habet, anno 1579, fundatam. Anno 1610, incendio ferè tota perierat, sed restaurata deinde est elegantius. Nuper, anno 1655, à Muscovitis erat occupata, sed, anno demum 1660, à Polonis recuperatur. (c) *Vilnensis Palatinatus* primum in magno Lituaniæ Ducatu locum tenet. Habet *Palatinum*, qui *Vilnæ* Præfectus est, & *Castellanum*. Lituaniæ *Tribunal* in ipsa urbe est [c]. Cæterum opida hic quoque sunt (d) *Lida*, atque (e) *Osmiana*, territoriorum capita, & Ducis *Radzivilli* (f) *Bierze* cum arce munitissima. Alter Lituaniæ (g) *Palatinatus* est *Trocensis*, qui *Palatinum* tantum habet & *Castellanum*. In Lituania enim non est mos creare minores *Castellanos*, prout in Polonia fit; ideo quilibet *Palatinatus* Lituaniæ duos tantum habet *Senatores*, *Palatinum* & *Castellanum*. Ipsa (h) *Trocensis* urbs quatuor à *Vilna* milliaribus distat, inter paludes sita. (i) *Grodna* ad *Chronum* fl. vulgo *Memel*, posita est. Flumini isti *Sigismundus III*, pontem imposuit ligneum quidem, sed ita affabre factum, ut similem Polonia non habeat. Tertius (k) *Palatinatus* hic est *Bresciensis*, Lublinensi *Satrapia* vicinus; præcipua opida habet *Cameneciam*, *Cobriniam*, *Fanoviam*, *Voiniam*, *Rosofiam*, *Ulodavam*, *Bialam*, ubi *Palatium Ducum Radzivillorum* pulcherrimum est & *Gymnasium publicum*. (l) *Brescie* arcem habet in scopulo inter *Bugum* & *Muchavecium* fluvios sitam. (m) *Pinscensis regio* proprios habet magistratus tam terrestres, quam castrenses. Silvis & paludibus regio illa obsita, piscium, mellis & ferarum copiâ celebris est. Habet (n) *Pinscum* opidum; cujus opidani mercaturam exercent, Græcicæ religioni ut plurimum addicti.

HEKELII.

[a] Cælum etiam inclemens habet, Animalia, omnis generis parva producens. In hac Regione

Feræ quoque, præter eas, quæ in Germania reperiuntur, sunt *Bifontes*, *Uri*, *Alces*, *S. Onagri*, *Equi Sylvestres*, & aliæ. Cæterum hæc Gens misera est & gravi servitute oppressa, maximè in *Villis* & *Partibus*, & *Vestitu* vili, eisque, uti *Polonis*, sermo est *Sclavonicus*.

[b] Ut & Arcem magnam, tamen inelegantem & sine arte exstructam.

[c] Clarent ibidem *Græcorum* Templum, & illud, quod *S. Stanislaw* est consecratum.

REISKII.

i (o) Lithuania tandem in historiis seculo duodecimo, & gens ipsa obscurior ex latebris sylvosis innotescere cœpit, cum primus *Mendogus*, Vir strenuus & pugnax, novo principatu ornatam patriam à Dominatu Russico vindicaret, A. 1252. Hunc secuti alii, eosque inter *Gediminus*, *Russia* partim & *Borussia* subacta potentior, adsumpto magni Ducis nomine primus *Vilnam*, A. 1305, condidit. Denique *Jagello Hedwigen*, unicam *Ludovici*, regis Hungarici *Polonicique* filiam toro suo sociavit, fidemque *Christianam* una cum subditis amplexus, regno provinciâs omnes innexuit. (p) *Vilna* ergo adhuc ampla, sed ædibus plerisque ligneis inornata, portis nunquam aut raro clausis patula, & sectis bene multis adhuc varia viget: (q) *Grodno*, quæ *Stephano* regi sedem aliquando præbuit, comitiis solennibus inclarescit. (r) *Russia nigra sive rubra* *Ukraynam*, eademque tres *Palatinatus*, nempe *Braclaviensem*, *Kioviensem* & *Czernichoviensem* continet. (s) *Kiovia* bello ultimo capta *Russis* hodieque paret: Qui pactis, A. 1667, induciis illam elapso biennio restituendam promiserant, sed moris continuis injectis adhuc detinent: De *Cryptis Kioviensium* singularibus mirisque *Joh. Herbinus* libellum edidit lectu sane dignum. (t) *Camieniecka* *Turcis* obsessioribus, A. 1672, dedita, clavam regni totius hosti præbuit aut reliquit: Hæc enim firmissimum *Podoliæ* propugnaculum fuit, ac *Russiæ rubræ*, quam *Hartknochius* antea citatus huc extendit.

BUNONIS.

δ (u) *Novogardia* [d] *Russiæ* Albæ urbs est. [e]

* (x) *Kiovia* in *Russia Rubra* *Palatinatus* caput est.

HEKELII.

[d] *S. Novigrodum*.

[e] Hanc Urbem dicunt nonnulli *Roma* esse majorem. Nam complectitur in circuitu suo septem *Miliaria Germanica*; cum *Roma* saltem sex habeat & dimidium.

† Aliis autem Longitudo tantum 660 mil. pass. & Latitudo 360.

(†) *Arcibus* duabus munita, quarum una satis elegans.

Templa sunt satis magnifica. In Cathedrali sepelitur, Monumento *Argenteo* magni valoris, *Casimirus a Leone* pontifice canonizatus. *Campanam* etiam jaçat que pulsari nequit, nisi 24 hominum ope. Cives otiosi, belluones, & magnatibus servorum loco habentur. *Crapula* etiam maxime dediti. *Græci* hic habent *Episcopum patriarchæ Constantinopolitano suffraganeum*.

Qq

B Ū.

(a) Magnitudo Lituaniæ. (b) *Vilna*. (c) *Palatinatus Vilnensis*. (d) *Lida*. (e) *Osmiana*. (f) *Bierze*. (g) *Trocensis Palatinatus*. (h) *Troce*. (i) *Grodna*. (k) *Palatinatus Bresciensis*. (l) *Brescie*. (m) *Pinscensis regio*. (n) *Pinscum* opidum. (o) *Lithuania*, *Russis* subdita, Principibus suis, Regno *Polonico*. (p) *Vilna*. (q) *Grodno*. (r) *Russia nigra*. (s) *Kiovia*. (t) *Camieniecka*. (u) *Novogardia*. (x) *Kiovia*.

veterum est ζ Ordeffus. n *Kawno*, German. *Kawen*. Mulso, quod vulgò *Medum* vocant, nobile est opidum.

R U S S I A N I G R A.

Russie Ni-
græ situs.

III. Provincia hæc inter Poloniam Minorem, Voliniam, Lituaniam, Podoliam, Moldaviam, Transilvaniam, & Hungariam sita, *Minor* dicitur & *Russia*, sive *Russia Nigra*, Pol. *Czarna Rusz*, ad differentiam *Majoris* sive *Albæ*, quod est *Muscoviticum Imperium*. Latine *Russos* & *Ruthenos* vocant incolas, quos à *Roxolanis* originem atque nomen habere putant. Ea pars quæ Carpathicis affixa jugis, incolis *Podogorze*, quasi submontana, indigitatur.

IV. Suos aliquando *Russia* habuit *Duces*; postmodum *Poloniæ* regno adjecta.

Leopolis.

V. Caput Ducatus est *Leopolis* κ, Pol. *Lwow*, Germ. *Lwenburg* [f], quod contractè *Lemburg* [g] efferunt; emporium Turcicis mercibus celeberrimum

(1) A Leone
principe,
An. 1289,
condita, &
Archiep.

titulo in-
signita An.
1414; a Co-
facis, An.

1648,
120000
hominum

frustra ob-
fessa, a Tur-
cis, Anno

1672, capta,
sed conven-
tu postea

restaurata.
Multum ex

splendore
pristino, mo-
tibus belli-

cis amisit,
piscibus sale
conditis

questum
magnum ci-
ves faciunt.

Templa ba-
bent splen-
dida, Orna-

mentis præ-
ciosis deco-
rata. Ar-

menii hic
habent Ar-
chiepisc.

pontifici
Romano
subiectum, &

Græci alte-
rum patri-
archæ Con-

stantinopoli-
tano suffra-
ganeum.

(1). Reliqua opida sunt, *Pryzemysl*, *Halyc*, *Chelm*.

P O.

B U N O N I S.

ζ (a) *Ordeffus* ab *Ortelio* ad *Sagaricum* ponitur sinum: à *Ptolemæo* autem ad *Axiacem* fl. colloca-
tur.

n (b) *Couna* *Samogitiæ* opidum ad *Chroni* seu *Nemini* ripas est, illam à *Moscovitis* in nupero bello captam *Poloni* recuperarunt anno 1661.

δ (c) *Russia* ea, quæ *Poloniæ* subjecta est, extenditur in longum, ab orâ *Pecucensi* ad confinia *Livoniæ*, per ducenta plus minus milliaria; in latum verò à *Polonia* *Minori* aut *Lituania*, versus *Ortum* ad vastos *Tartarorum* campos, aut *Moscoviam*, per centum viginti. Dividitur in *Russiam Albam*, quæ ad magnum *Ducatum* *Lituaniæ* spectat; & *Russiam Rubram*, quæ *Roxolania* propriè dicta ad *Poloniam* pertinet. Nam tertia pars, ultra *Tanaïm* & fontes *Boryllthenis* posita *Russia Nigra* ab antiquis, à recentioribus autem vulgò obtinuit *Muscoviam* appellari, (ita *Starovolscius* in *Polonia sua*). Quæ igitur *Russia Cluverio* dicitur *Nigra*, eadem *Starovolscio* *Rubra* est. Habet (d) *Russia* hæc à *Meridie* *Ungariam*, *Moldaviam*, & *Bessarabiam*: ab *Ortu* *Scythiam* desertam & *Moscoviæ Ducatum*: à *Septentrione* *Albam Russiam*, *Stiro* & *Pripecio* fluminibus disjunctam: ab *Occasu* verò *Minorem Poloniam*, *Vistoca* & *Vepro* fluviis divisa [b]. Continet septem *Palatinatus*, *Russie*, *Podoliæ*, *Valhyniæ*, *Belzæ*, *Braflaviæ*, *Kioviæ*, te. ramque *Chelmensem* & *Haliciensem*. (e) *Russie Palatinatus* habet *Senatores* *Regni Archiepiscopum Leopoliensem*, *Episcopum Præmissiensem*, & *Kioviensem*, *Palatinum Russiæ*, & *Castellanos* quatuor, *Leopoliensem*, *Præmissiensem*, *Haliciensem* & *Sanocensem*. In totidem quoque territoria dividitur *Palatinatus*.

(f) *Russi* sub *Vlodomiro* *Kioviensi* *Duce*, à quo *Kioviensium* & totius *Russiæ* *Duces* orti sunt, cui *Anna*, soror *Basilii* & *Constantini Zimiscæ* *Imperatorum*, nupta fuit, *Christi Doctrinam* à *Græcis* receperunt. Quare & hodierna die *Russi Græcæ* *Ecclésiæ* ritus tenent, & *Metropolitan* ac *Episcopos* à *Constantinopolitano Patriarcha* confirmatos habent. *Vlodomiri* illius duodecim filii omnium *Russæ* *Du-*

cum stirpes fuerunt: quorum posteri diuturna cum *Poloniæ* *Regibus* bella gesserunt. Donec tandem *Russia Meridionalis*, cujus caput est *Leopolis*, sub *Casimiro III*, *Rege* à *Polonis* subacta est. *Kiovia* verò tandem à *Casimiro III*, in provinciam est redacta.

κ (g) *Leopolis*, *Russæ* *Palatinatus* caput, propugnacula habet satis firma, & duas arces [i]. Opida præter id præcipua hujus territorii sunt *Gliniani*, *Zloczovia*, *Zboravia*, *Grodecia*, *Komarna*, & *Zolkovia*. Alterum hujus *Palatinatus territorium* est (h) *Præmissiense*, ubi urbs *Præmissia*, arcem habens in scopulo sitam. Castellata *Nobilium* passim hic reperiuntur, ob frequentes *Tartarorum* incursiones, munita. Opida verò celebriora sunt *Samboria*, *Farostavia* nudinis clara, *Resovia* cum arce. Pagos multos hic inhabitant *Germani*, à *Polonis* olim eò traducti. Tertium territorium est (i) *Sanocense* *Ungariæ* montibus & *Transylvaniæ* vicinum. Quartum est (k) *Haliciense* *Transylvaniæ* & *Moldaviæ* finitimum, *Tyra* fluvio è *Carpathiis* montibus orto ferè medium secatur. Ejus pars *Australior* trans *Tyram* posita, vulgò *Pecucia* appellatur. Opidum præcipuum est *Halicia*. *Pecuciæ* verò caput est *Sniatinum* ad *Prutum* fl. nudinis annuis haud ignobile opidum. Cis *Nestrum* sive *Tyram* est *Podocum* arce munitum.

H E K E L I I.

[f] S. Deunburg.

[g] Vel Lemberg.

[h] Unde a. hæc Regio nomen suum acceperit, varix sunt opiniones, inter quas verisimilior est, eam antiquitus *Rossejam* appellatam fuisse, qs. *Gentem disseminatam*, seu *dispersam*. *Rosseja* enim *Ruthenorum* *Lingua disseminationem*, seu *dispersionem* propriissime denotat. Notum enim est, quod hi *Populi* totam *Sarmatiam Europeanam* & *Asiaticam* *Partem* occuparint, atque ab *Oceano glaciali* ad *Mediterraneum* usque *Mare* & *Sinum Adriaticum*, nec non à *Ponto Euxino* ad *Balthicum Oceanum* usque *Colonias* suas extenderint. Omnes itaque illi *Populi*, qui *Lingua Sclavonica* utuntur, & *Ritum*, fidemque *CHRISTI Græcorum* more sequuntur, communi vocabulo *Russi*, s. *Rutheni* appellantur.

B U.

(a) Ordeffus. (b) Couna. (c) Russiæ magnitudo & divisio in Albam, Rubram, & Nigram. (d) Russiæ Rubræ fines. (e) Palatinatus Russiæ. (f) Russorum *Duces* & religio. (g) Leopolis. (h) Territorium Præmissiense. (i) Sanocense, & (k) Haliciense.

PODOLIA.

VI. λ Podolia, Pol. *Podole*, inter Moldaviam, Russiam Nigram, Voliniam & Lituaniam sita, vastissimis campis, pecori quam hominibus alendis benignior, pascuis gaudet mirum in modum luxuriantibus; adeo ut boum ingentium immania cornua vix è gramine appareant. Podoliæ fines.

VII. Caput regionis est μ *Kamieniec* (1), urbs mira ac stupenda ratione [k] in arduo saxo condita; qua re, cum sæpius à Tattaris, Turcis ac Valachis peteretur, inexpugnabilis exstitit. Reliqua loca sunt *Chmielnik*, *Tzudnow*, *Bratzlaw* & *Orczakow*, quod Tattari occupatum tenent. Kamieniec. (1) Polonis conventu Carlovicensi restituta, An. 1699.

BUNONIS.

λ Podolia Russiæ Rubræ pars territoria habet *Camienecense*, *Trembuliense*, & *Laticzoviense*.

μ (a) *Camenetia* [l] XXX milliaribus bene longis distat à Leopoli versus Ortum hybernum: habetque duos Episcopos *Romano-Catholicum* & *Armenum*. Urbem istam hodie Turcæ tenent. Secundo ab hac urbe lapide est arx *Potociorum Paniouce* dicta à *Johanne Potocio*, Palatino *Braslaviensi*, exstructa, celebris oppugnatione Turcica, quæ contigit anno 1621. Opida porrò in (b) Podolia præcipua sunt *Tremboulia*, *Laticzovia*, *Hufiatinum*, *Barum*, *Czartcovia*, *Janovia*, *Zincovia*, *Misazibozia*, *Jesupolis*, *Grodecia*, *Faelovecia*, *Satanovia*, *Zuanecia*, *Tarnopolia*, *Kitaigrodum*, *Dunaigrodum* & alia, singula ferè ob Tartarorum irruptiones munita. Podolia enim continuis ferè Barbarorum incursionibus vexatur, quæ si pace frui possit, certè nec Italiæ aut Hungariæ soli ubertatem & divitias invideret. Senatores hujus Palatinatus sunt tres, *Episcopus Camienecensis*, *Palatinus Podoliæ*, & *Castellanus Camienecensis*.

(c) *Chmielnicum* ad *Braslaviensem* pertinet *Palatinatum*, qui ultra Podoliam in Tartarorum finibus positus nomen habet à (d) *Braslavia* ad Bogum fl.

(a) *Camenecia*. (b) Podoliæ opida. (c) *Chmielnicum*. (d) *Braslaviensis*. (e) *Palatinatus opida*. (f) *Palatinatus Czerniechoviensis*. (g) *Ukraina*.

sita. *Vinnicza* hic nobilitatis conventu & judicio nobilis est. Præterea in hoc Palatinatu opida sunt *Morachua*, *Farosovia*, *Zitomiria Sarogrodum* & *Felstinum*. Senatores hic sunt duo, (e) *Palatinus* & *Castellanus*. In duo distinguitur Palatinatus territoria, *Vinnicense* & *Zitomiriense*.

Cæterum Russiæ Rubræ ascribit *Starovolscius* quoque (f) *Palatinatum Czerniechoviensem*, Russiæ Nigræ partem, quam Moscis ademptam *Uladislaus IV*, Poloniæ adjunxerat. Habebat *Palatinum* & *Castellanum*. Cæterum Palatinatus Podoliæ, *Kioviensis*, & *Bratzlaviensis* terræ hodie vulgò (g) *Ukraina* nominatur. Hæc provincia hodie in partes scissa; quarum aliæ parent Turcis, aliæ Moscovitis subiunt.

HEKELII.

[i] *Claret* quoque *Archiepiscopatu*, ubi & ipse *Metropolitanus Russiæ* suam Sedem retinet, & sunt ibidem plurimæ Ecclesiæ: tum *Romani*, tum *Græcorum* Ritus. *Armeni* quoque, qui Mercaturam exercentes ibidem degunt, *Basilicam* suæ Religionis, *Antistitemque* atque *Sacerdotes* habent.

[k] Ac divina ferè manu.

[l] *S. Camyeniec*.

CAP. XXVI.

Volinia, Podelassia, Masovia, Livonia, Samogitia.

VOLINIA.

I.

Volinia, Pol. *Wolin*, inter Poloniam, Lituaniam & Russiam Nigram porrecta, *Volinia* opida præcipua habet, *Lutzko*, *Wlodimirz*, & *Krzemieniec*.

P.O.

REISKII.

(a) *Alba Russia*, quam ex *Hartknochio* recensemus, *Cluverio* plane omissam, sex Palatinatibus constat, *Novogrodensi*, *puta*, *Meislaviensi*, *Vitepensi*, *Mindensi*, *Polocensi*, *Czerniechoviensi*. Huc etiam (b) *Smolensko* pertinet, inter Polonos Russosque ambigua, his tamen adhuc subdita. (c) *Masovia* vero nomen ab *Maso Miecislai* Regis pincerna legitur sumfisse, sibi que *Duces* præfecisse proprios; *Germanico* quondam nostro Imperio subjectos: Quorum familia cum exspirasset, *Poloni* provinciam occuparunt. Urbs hujus *Passavia* per se ambula & *Comitiis* Regni habendis frequentissima, sed *munitio* parum instructa. *Pomerella* seu *Pomerania* ulterior & *Cassubia*, heic apud auctorem nostrum terris *Polonicis* exclusa utraque sequenti capiti reservabitur.

BUNONIS.

(d) *Volinia*, sive *Volbynia* Palatinatus *Kioviæ* occidua, in duo dividitur territoria *Cremenecense* & *Luccoriense*. Habet Senatores tres, *Palatinum*, *Castellanum* *Volhyniæ* & *Episcopum* *Luceoriensem*, qui sedem suam habet in arce, ut *Russorum* Episcopus in urbe suam. Alius etiam *Russorum* Episcopus sedem suam habet *Volodomiria*. Opida in hoc Palatinatu præterea sunt, *Rubsovia*, *Socalia*, *Czattoriscum*, *Olescum*, *Orilovia*, *Brodi*, *Olika*, *Cremenecia* territorii sui caput, arcem in saxo eminentissimo ostentat; *Visniovecia*, *Zaslavia*, *Constantinovia*, *Basilea*, *Dubna*, *Zbaravia*, *Ostrogium*, *Dermanum*, urbs *Monachi Russici* *S. Basilii*; & *Miedireczum*, pleraque munita loca. [c]

Q92

B U.

(a) *Alba Russia*. (b) *Smolensko*. (c) *Masovia*. (d) *Volinia*.

Podelassia.

P O D E L A S S I A.

Podelassia
sive Podla-
chia Palati-
natus.

II. β *Podelassia*, Pol. *Podlasze*, inter Lituaniam, Masoviam & Borussiam posita, Lituaniæ quondam pars, singularis postea provincia facta, Poloniæ titulo accessit [a]. Loca notiora sunt, *Bielsko*, *Tykozyn* [b], *Augustow*.

M A S O V I A.

Masovia.

III. γ *Masovia*, Pol. *Mazowsze*, German. *die Masaw*, inter Borussiam, Poloniam & Podelassiam sita, suos habuit antè Duces, quorum stirpe extincta, Ducatus, ann. CIO IO XXVI, Poloniæ titulo insertus est. Caput provinciæ est *Varavia*, Pol. *Warszaw*, German. *Warsaw*, regni comitiis, quæ hic haberi consueverunt, celebris. (i)

Varavia.

L I V O N I A. 2

Livonia.
Ejus fines.

IV. *Livonia*, German. incolis *Liesland*, nobilissima atque amplissima regio, ab

(i) Duplici muro ac fossa præalta cingitur. Palatium regium amplum & elegans, pontem habet lignum structuræ nobilis.

B U N O N I S.

Volhyniæ conterminus est (a) *Palatinatus Belzensis*, Leopoliensium & Chelmenisium terris vicinus, qui duos habet Senatores, *Palatinum* & *Castellanum* Belzensem. (b) *Belza* inter paludes sita est. Palatinatus hic in quatuor dividitur territoria, *Belzense*, *Buscense*, *Grodlense*, & *Grabowecense*.

Inter Volhyniam & Palatinatum Lublinsensem est (c) *Terra Chelmenfis*. Urbs (d) *Chelma* duos habet *Episcopos*, *Catholicum* & *Russum*; sed *Catholici* cathedra *Grasnostaviam* translata est. Terra hæc in duo territoria divisa duos habet Senatores, *Episcopum* & *Castellanum* Chelmensem. Opida præcipua hic sunt *Chelma*, *Rozana*, *Vlodavia* & *Crasnostavia* ad *Veprum* fl. quo *Maximilianus* Archidux Aultriæ ad Poloniæ regnum evocatus, ab adversa factione *Johanne Zamoscio* Duce victus, in custodiam deductus est. Qui *Zamoscius* in vicinia ista condidit (e) *Zamoscium* opidum, quod *Academiã* ornavit.

β *Podelassia*, sive *Podlachia* Palatinatus Masoviæ tribuitur à *Starovolscio*. Habet duos Senatores, *Palatinum* & *Castellanum* *Podlachia*. In tria distinguitur territoria, *Drogiczynense*, *Mielnicense*, atque *Bielscense*, secundum tria opida præcipua.

γ (f) *Masovia* [d] *Starovolscio*, ex quo pleraque hæc de Polonia desumpta sunt, dividitur in quatuor Palatinatus, *Plocensem*, *Podlachicum*, de quo jam dictum, in eum qui peculiariter *Masovia* nomen retinet, atque (g) *Terram Dobrinensem*. *Dobrinensis* Terra inter *Cujaviam* & *Prussiam* posita, in tria dividitur territoria, *Dobrinense*, *Ripinense*, & *Libnense*. Præter ista tria opida, *Skompe*, opidum hic est alicujus nominis. Senatores Terræ *Dobrinensis* sunt *Castellani* tres, *Dobrinensis*, *Ripinensis*, & *Slonensis*.

(h) *Palatinatus Plocensis* inter *Vistulam* & *Prussiam* jacens in quatuor distinguitur territoria, *Plocense*, *Zavorense*, *Mlavense*, & *Stenense*. Habet Senatores quinque, *Episcopum*, *Palatinum* & *Castellanum* *Plocenses*: deinde *Raciazensem* & *Siepercensem* *Castellanos*.

(i) *Masovia* ipsum *Palatinum* habet *Generalem*,

atque *Castellanos* septem, *Cyrnensem*, *Varsoviensem*, *Visnensem*, *Visegradensem*, *Zacrocimensem*, *Ciechanoviensem*, & *Livensem*. In duodecim dividitur territoria, *Cyrnense*, *Visnense*, *Zembroviense*, *Varsoviense*, *Nurense*, *Vissegrodiense*, *Zacrocimense*, *Ciechanoviense*, *Lomzense*, *Rozanense*, *Macoviense*, & *Livense*. Præter hæc territoriorum capita, nobiliora opida hic sunt *Pultovia*, *Czernieuscum* ad *Vistulam*, *Miscum*, *Varca*, *Vengrovia*, *Garvolinia* cerevisiæ bonitate nobilis, *Stanislanovia*, *Brocum*, *Viscovia*, *Seroicza*, & demum *Lomza*.

(k) *Varavia* [e], Poloniæ centrum, quadraginta milliariibus à *Posnania* & *Cracovia* distans. Habet palatium regium à *Sigismundo III*, magnificè exstructum: itemque extra urbem aliud *Viasdovia* *Vistulam* prospectans. In suburbio *Cracovia* dicto versus *Viasdoviam* est tropæum victoriæ de *Moscis* reportatæ, capella nimirum, in qua sepultus *Joh. Demetrius Suiscius*, Magnus Dux *Moscorum*, qui captivus vitam in carcere *Gostiniæ* finierat, unâ cum duobus fratribus. Nuper anno 1655, *Carolus Gustavus Suecorum* Rex hanc *Polonorum* Regum sedem occuparat operibusque munierat; verùm sequenti mox anno præsidium *Suecicum* à *Polonorum* Rege ex ea urbe pulsum est.

H E K E L I I.

[a] A. CHR. M. D. LXIX.

[b] Ubi Thesaurus asservatur Regius.

[c] Hæc Regio propter Agri fertilitatem Frugum omnigenarum est abundans, & Sylvis ferigenis Stagnisque piscosis referta. Incolæ strenui & bellicosi sunt, *Ruthenicoque* idiomate Moribusque & Religione utuntur.

[d] A *Massao*, hujus Regionis Duce, sic denominata.

[e] Ubi optimum Hydromeli conficitur.

R E I S K I I.

2 *Livonia* primo ex Germanicis mercatorum, maximè *Bremensium*, navigationibus, posthac bellicis *Teutonicorum* equitum expeditionibus in notitiam Geographicam pervenit. Unus *Ptolemæus* Lib. II.

(l) *Levonum* (Græce *Ληώνων*) meminuit: Ast incolas eos

(a) Belzensis Palatinatus. (b) Belza. (c) Terra Chelmenfis. (d) Chelma. (e) Zamoscium. (f) Masoviæ divisio. (g) Dobrinensis Terra. (h) Plocensis Palatinatus. (i) Masoviæ Palatinatus. (k) Varavia. (l) Levoni.

ab Septentrione Finnico Sinu terminatur; ab Oriente Nava amne & *Peybas* lacu, & Magnæ Ruffiæ Lituaniæque latere Occidentali; à Meridie linea ab opido Lituaniæ *Dodina*, in ripa Duinæ fluvii posito, ad *Memmel* Boruffiæ opidum perducta; ab Occasu mari Suevico. Longitudo summa inter Navam & *Memmel* mill. XC. Latitudo inter mare & *Dodinam* mill. LX. Dividitur in quatuor partes, quarum nomina incolis, & *Eften*, *Letten*, *Curland*, & *Semigallen*. Harum prima Suedicæ est ditionis, reliquæ n̄ Polono parent: Infula & *Oefel*, ad Danum spectat.

V. Princeps urbium est *Riga* (1), nobile emporium; nec inferior commercii & *Revalia*, vulgo *Revel* (2), *Esthoniæ* caput. Tertia est *Dorpatum*, vulgo *Derpt*; *Veneda*, vulgo *Wenden*, Venedico obversa sinui, Magistri militiæ ordinis Teutonici sede nobilitata. *Curlandiæ*, quæ superioribus annis in Ducatum unâ cum *Semigallia* elata, caput *Goldingen*. Ducum autem sedes *Mitow*.

S A.

eos Scandiæ assignat insulæ, hanc autem ostio *Vistulæ* vicinam: Sed de Scandia error duplex loco huic unico infedit. Teneamus hoc priscum de *Levonis Vistulæ* propinquis testimonium, & cum *Livoniæ* populis, quantum fieri potest, conciliemus. Denique *Ordo Ensisiferorum Equitum*, A. 1104, ab *Innocentio III*, Papa institutus ad convertendam *Livoniam* excurrit, eaque subacta *Crucigeros sive Teutonicos sive Equites* sociavit, ob bella Ruffica, quæ tum exarserant, & Polonica gerenda. Denique *Sigismundus Augustus*, Rex Poloniæ, debellata *Livonia* totum extinxit ordinem, Magistrumque hujus ultimum *Gothard*. *Ketlerum* (a) novo *Curlandiæ* ac *Semigalliæ* ducatu, & *Vasallum* jure beneficiario sibi regnoque devinxit. Sed postea *Suevi Livoniam septentrionalem* totam *Ruffis*, omnem similiter *transdunanam* & *cisdunanam* Polonico regno ademptam superiori & hoc nostro seculo nunc tenent: (b) Pars aliqua *Livoniæ* australis, quæ *Lithuaniam* tangit, per pacem *Olivensem*, A. 1660, Poloniæ relicta. Dividitur autem quicquid est *Livoniæ* in sex territoria, *Leitlandiam*, *Vikeclandiam*, *Estlandiam*, *Virlandiam*, *Harriam* & *Gervandiam*: De *Narva* munitissima & insulis *Livoniæ* adjacentibus, *Oselia*, *Dagedem*, *Mona*, *Wormsea*, cæterisque minoribus non dicam.

B U N O N I S.

(c) *Estia* in sex dividitur territoria, *Harriam*, *Garnland*; *Viriam*, *Wirland*; *Allantakiam*, *Oldenboam*, *Ferviam* & *Wikkiam*. (d) In *Harria* est (e) *Revalia* munita urbs [f] cum arce; quæ, anno 1570, à *Moscovitis* obsessa & oppugnata obsidionem ultra semestre in sequentem usque annum fortiter sustinuit [g]. In (f) *Viria* sunt *Weissenburg*, *Telsberg* & *Borckholm*. In (g) *Allantakia* sunt *Neuschloß* & *Nerva*, extremum *Livoniæ* versus Euro-aquilonem propugnaculum, à *Moscis* anno 1558, expugnatum; postea tamen à *Johanne Sueciæ Rege* captum. In (h) *Odenpoa* sunt *Wernebec*, *Helmet*, *Ringem* & (i) *Derpatum* [h], quod à *Gustavo Adolpho Sueciæ Rege* Academia [i] ornatum *Moscus* captum tenebat: sed post *Suecis*, facta pace, illud restituit. In (k) *Fervia* sunt *Weissenstein*, *Lais*, *Overpolen* & *Vellin*. In (l) *Wikkia* sunt *Hapfel*, *Leal*, *Lode* & *Parnovia*.

(m) *Letta* habet. (n) *Rigam* cum munimento *Dunamunda* ad *Dunæ* ostium. *Kockenhausen*, *Creitzburg*, *Dunenburg* ad *Dunam* fl. Item *Wenden* & *Wol-*

mer ad *Treideram* fl.

(o) *Livonia*, excepta *Esthonia*, ejusque capite *Revalia*, anno 1561, sub *Sigismundi Augusti*, Poloniæ Regis, concessit potestatem, salvis tamen juribus, immunitatibus & privilegiis. At *Poltea* 1601, *Carolus Sueciæ Rex* *Livoniam* invasit, ejusque bonam partem subegit. Tandem ipsius filius *Gustavus Adolphus* anno 1621, *Rigam* per deditionem captâ, reliquam quoque domuit *Livoniam*. (p) *Mitoviam* quoque expugnaverat *Suecus*; sed eam *Poloni* recuperarunt. Mansere igitur *Churlandiæ Duci* sua, donec nuper, anno 1658, ipse *Dux* insidiis circumventus, cum universa familia in *Suecorum* veniret potestatem; omnique sua ditione exueretur: restitutus tamen est hoc ipso anno 1660.

(q) *Oeselia* ad *Danum* quidem spectabat; sed ea vi pacis 1645, initæ, *Suecis* tradita est.

(r) *Riga* modò memorata est: eam nuper, anno 1656, oppugnabat *Moscus*; sed ab opidanis simul & præsidio fortiter repulsus est; Manet igitur *Suecis* cum reliqua *Livonia*, qua cedere coactus est *Moscovita*. Anno 1677, urbs *Riga* igne ab incendiariis supposito magnam accepit calamitatem, ejusque pars melior in cineres redacta [k].

* De *Revalia*,

λ De *Dorpato* modò dictum est.

μ *Gothardus Ketler* ex ordinis *Livonici*, qui *Ensigneri* appellabantur, Magistro, primus *Churlandiæ* (1) *Dux*, autoritate & nomine *Sigismundi Augusti* Poloniæ Regis, creatus est à *Ratzevilio Palatino Vilenfi* in arce *Rigenfi* anno 1562.

H E K E L I I.

[f] Et amœna.

[g] Hæc Urbs insignem habet Portum in Sinu *Maris Baltici* atque *Commerciis Rigæ* haud quaquam cedit. Gaudet & *Gymnasio celebri*, cujus *Rektor* & *Inspector* olim laudabilis erat *Henricus Arningk*; hoc tempore v. præclare legit *veltigia* ejus *M. Adam Herold*, Amicus meus singularis. Clarent ibidem in eod. *Gymnasio Joann. Rudolff Brebmus* & *Henricus Julius Woltemate*.

[h] S. *Dorpatum*.

[i] Ubi *D. Andreas Virginus* Theologus, & *D. Henricus Heinius*, Ictus, non ita pridem ex voto docuerunt.

[k] Quod etiam factum Anno superiori 1684.

B U.

(1) Inter amplissimas, nitidissimas, ditissimas frequentissimas & fortissimas septentrionis Urbes locum obtinet.

Commode enim sita est in Sueciæ Poloniæ & Moscoviæ finibus, & propter commercium cum oppidis anseaticis. Sedes etiam est superintendentis Lutherani, & portu capacissimo gaudet.

(2) A *Valdemaro Dano*, An. 1228, condita, portu commodissimo & capacissimo gaudet; ex anseaticis una. Sedes etiam superintendentis, bene munita & commercio celebris. A *Moscis*, An. 1557, frustra oppugnata, licet 100000 bo-

minum obsidione cinxerunt.

(a) Ducatus *Curlandiæ*. (b) *Livoniæ* partes. (c) *Estia*. (d) *Harria*. (e) *Revalia*. (f) *Viria*. (g) *Allantakia*. (h) *Odenpoa*. (i) *Derpatum*. (k) *Jervia*. (l) *Wikkia*. (m) *Letta*. (n) *Riga*. (o) *Livonia*. (p) *Mitovia*. (q) *Oeselia*. (r) *Riga*. (1) *Churlandiæ* *Dux*.

Samogitia.

SAMOGITIA.

VI. *v Samogitiæ Ducatus* inter Livoniam & Boruffiam situs, nullo & neque opido, neque castello, neque eximio aliquo ædificio insignis, silvis ac nemoribus horridus, solo melle, quod hic præstantissimum colligitur, notus est.

BUNONIS.

v (a) Samogitia Palatinatum sive Satrapiam non habet; sed multas præfecturas: simulque ejus Toparcha, vulgò *Capitaneus*, locum in senatu regni cum

Episcopo & Castellano habet.

& Provinciæ tamen caput est ad (b) *Rosiene* ad Dubissiam fl. (c) *Couna* quoque urbs mulso celebris, ad *Crónonis* sive *Niemini* ripas Samogitiæ adscribitur à Starovolscio.

(a) Samogitia. (b) Rosiene. (c) Couna.

CAP. XXVII.

De Borussia & Cassubia: item de Episcopatibus & Academiis regni Polonici.

I.

PRussia, vulgò *Preussen*, amplissima atque illustrissima regio, fluviis ac lacubus stagnisque frequenter rigua, frumento maximè ferax, quibusdam dicitur perperam *Borussia*, quasi à Boruscorum antiqua gente, quam Ptolemæus in Moscoviæ tractu ponit, hanc huc transiisse suspicantur. Alluitur à *Septentrione* sinu Codano & Chrono flumine; ab *Ortu* clauditur Lituania & *Podelassia*; à *Meridie* Moscovia & Polonia; ab *Occasu* Cassubia. Porrigitur *in longum* à Chroni ostio, ad Torunium urbem in ripa Vistulæ, mill. German. XLV. *In altum* ab opido *Podelassix Raigrod*, ad Vistulæ ostium, totidem. Divisa ho-

Magnitudo.

Divisio.

REISKII.

Recte habet illa Geographorum suspicio, qui Boruffiam à gente (a) *Boruscorum* veteri (Græcè *ἡ Βορυσσίων*) & ultimam & denominatam sentiunt. Namque à Ptolemæo Lib. III. illa Sarmaticis annumerata post sinum locatur Venedicum, nec in ullo alio Moscoviæ tractu. Quin dixerim, *Boruscos* irrepsisse pro *Boruffis* ex vitio librariorum communissimo: Ut neque perperam sed recte *Borussia* dicatur, viris doctissimis approbantibus. (b) Gens autem illa per diu obscura, & cum finitimis colluctata, Slavica denique sociata, inde crebris Polonorum irruptionibus bellicis, post A. 997, vexata, Boleslao tandem Chobrio victam sese dedit: Sed perfida Christiani natio victores & finitimos laceffit populos, ut Cunradus Maloviæ dux A. 1226, *Equites aut fratres Teutonicos*, eosque *Crucigeros* evocaret, qui totam Boruffiam, itemque *Pomerelliam* & *Samogitiam* armato impetu, nec annis sexaginta effluentibus subegerunt. Sed cum Equestris Ordo quandam tyrannidem usurparet, Casimirus Poloniæ rex Boruffiam bello domitam, A. 1469, divisit, ut pars una superior regno Polonico, alteraque inferior equestri

Ordini subesset. Denique Albertus Marchio Brandenburgicus XXXIV Ordinis Magister habitu equestri deposito ab Rege Sigismundo A. 1525, Dux Boruffiæ creari maluit, quam in feudo Polonico extrema omnia experiri. (c) *Hinc Borussia hodieque duplex, regia nempe atque ducalis*: Hanc feudali nexu liberam Fridericus Wilhelmus, Elector Brandenburgicus, A. 1658, in Velaviensi transactione sibi ac polteris, & supremum Boruffiæ imperium acquisivit. (d) *Cassubia* autem & (e) *Craina*, tractus terrarum non exigui regno subsunt Polonico; Itemque (f) *Pomerellia* sive *Pomerania ulterior*, quæ septem constat territoriis, *Sluchoviensi* nempe, *Tucholiensi*, *Succensi*, *Dorsaviensi*, *Zucoviensi*, *Puscensi* & *Mirachoviensi*: De his vide Hartknoch. l. cit. & Piasceccium in Chron. De Polonicis Episcopatibus Aubert. Miræum Lib. I. c. 47. qui pro Rigensi abolito Leopoliensem substituit, & Stan. Lubinski in Ploc. Academiis adde Warsoviensem, & Vilnensem. (g) De succino venisque hujus per Boruffiam hinc inde sparsis, item de lictoribus maris Baltici, fluviis, lacubus, fontibus, & puteis succiniferis Phil. Jae. Hartman *Physicam & Civilem Historiam* A. 1677, edidit.

BU-

(a) Borusci. (b) Borussia subacta. (c) Borussia duplex. (d) Cassubia. (e) Craina. (f) Pomerellia. (g) Succinum Boruff.

PRUSSIAE
NOVA
TABULA

MARE
BALTICUM

SAMOGI
TIAE
PARS

CASUBIA
PARS

POMERELIA

COIA
VIAE

POLONIAE
MAIORIS
PARS

THE
EAST
SEA

CURISH
NERUNG

SAMOGIA
Samlant

SCHAVIA
LAVONI

NADRA
PARS

LITVANIA
PARS

PODLACHIA
PARS

English Miles

5 10 15 20 25 30

AL ANDALUSIA

AL BAYRA

AL BARRA

AL BARRA

AL BARRA

AL BARRA

hodie est in *Regalem*, quæ immediate Regi paret; & *Ducalem*, quæ Marchionibus Brandenburgicis in feudum concessa. *α*

II. In *Borussia* β *Regali* clarissima urbium γ *Gedanum*, quæ & *Dantiscum* [e], Prussia Regalis. Dantiscum. vulgò

BUNONIS.

α (a) *Prussiam*, (b) *Cruciferorum Ordo Teutonicus*, Barbaris, qui ea loca tenebant, aut pulsus aut subactis, sub suam redegerat potestatem; ac novis subinde à Germania deductis coloniis, castellis munitis, opidisque quam plurimis constitutis, res suas firmavit, ut florentissima, paulo antè & circa annum C. 1400 esset Ordinis in Prussia potentia & auctoritas. Postea rebus secundis elati, quum Lituaniam Regi Poloniae eripere conarentur Cruciferi, & nova subinde bella moverent, tandem ingenti prælio ad Drevanciam fl. in Masoviae finibus anno 1410, ab Uladislao victi, bonam Prussiae partem amiserunt. Quo periculo, fide subditorum liberati, postea inter se feralia aluerunt dissidia, & gravissimis exactionibus & tributis subditorum animos alienarunt. Accessit aliquot Commendatorum petulantia tyrannica, qui arces in urbibus tenebant, & Dantisci senatores aliquot ac cives sub amicitiae specie in arcem invitatos crudeliter trucidarunt, civium & nobilium filias & uxores ad libidinem explendam rapiabant; adeoque subditos illos veluti bello captos, pro mancipiis suis habebant. Tantas injurias quum Nobilitas & civitates majores diutius ferre nollent, Culmae primum convenientes fœdus & societatem ineunt ad libertatem, fortunas & privilegia tuenda; ac decernunt, de injuriis Magistri Ordinis & Commendatorum apud concilium provinciae sive fœderatos subditos queri licere. Quum verò fœdus istud veluti inhoneste factum à (c) Friderico III, Imperatore, esset pronunciatum, adeoque abolendum; multa quoque Nobilitati & civitatibus gravis imposita, ipsique subditi, amissa libertate & privilegiis, jussi Magistro Ordinis sine recusatione obedire; juramentum fidelitatis Ordinis Magistro Ludovico Erlshufio renunciant, & in Casimiri Poloniae Regis clientelam, fidem & defensionem sese conferunt anno 1454. Fratres igitur ordinis, plerisque arcibus & opidis amissis, cum Casimiro Rege, anno 1466, demum coacti sunt transigere his conditionibus; ut *Culmensem* ditionem, *Michaloviensem*, *Pomerelliam* universam, unà cum *Elbinga*, *Christburgo*, *Stuma*, *Tolkemith*, arcibus & territoriis, *Neringa* insula ac *Warmiensi* diœcesi, jure sempiterno Magister & fratres Ordinis cederent Regi: reliquam verò ulteriorem Prussiam, cujus *Konigsberga* caput est, velut Poloniae Regis feudum possiderent, & in perpetua fide ac clientela Poloniae Regum manerent; idque juramento tum confirmatum est. Aliquot etiam Ordinis Magistri, in eas jurabant conditiones, easque observabant. Sed *Fridericus Saxonie Dux*, Ordinis Magister, auxiliis ab Imperatore & Germaniae Principibus promissis fretus, in Poloni verba jurare renuit: & quum bello, quod à Polonis impendebat, se imparem videret, relicta provinciâ in Germaniam abiit. Post cujus obitum Ordinis Magister electus Albertus Brandenburgensis Marchio Poloniae Regi se submittere recusabat; quod & Cæsar & Pontifex id aperte prohibuissent. Belli molem aliquamdiu fortiter sustinebat Albertus hic. At quum tantis Polonorum viribus diutius resistere non posset, pacem cum Poloniae Rege Sigismundo iniit, quâ (d) *Albertus* Marchio ex

Ordinis Magistro primus Prussiae Dux, & Poloniae Regis Vasallus est factus, anno 1525, Prussiaeque illam ulteriorem, quæ ex eo tempore *Ducalis* dicta, in feudum perpetuum jure hæreditario accepit. Nuper tamen Rex Poloniae Casimirus Brandenburgico Electori *Frederico Wilhelmo*, qui Prussiae illam tenet, in Ducatum istum plenam concessit & liberam potestatem, omnibus juribus, quæ Poloniae Reges in illum habebant, renunciatis.

β (e) *Prussia Regalis* in tres distinguitur Satrapias, *Culmensem*, *Mariæburgensem*, & *Varmienssem*. *Michaloviense* territorium in Satrapiâ *Culmensi* est. Satrapiæ *Culmensis* opida sunt, *Culma*, *Brodnicia*, *Crudentum*, *Padinum*, *Golubia*, *Rogozna*, *Brattianum*, *Covalia*, *Copriumicza*, *Lybavia*, & *Torunia*. In *Mariæburgensi* Satrapiâ opida sunt, *Mariæburgum*, *Elbinga*, *Stuma*, *Oneovum*, *Stargardia* & *Orneta*. In *Varmienssi*, *Heilsberga*, *Brunsberga*, *Fraunberga*.

γ (f) *Dantiscum* [a] ad *Vistulæ* & *Moldaviæ* confluentes, *Cluverii* nostri [b] patria, à Stephano Poloniae Rege, anno 1577, oppugnatum, obsidionem fortiter repressit. Postea tamen Regibus suis exstitit fidele, cum in bello Prussico, quod cœpit anno 1626, tum maximè nuper, quo Regi Casimiro, ferè ab omnibus deserto, fidem omnium ipsorumque Polonorum opinione majorem firmioremque præstitit, quæ Regi Regnoque salutis fuit; certissimum documentum, magnas & munitas urbes firmissima regnorum esse præsidia. *Dantiscum* *Gymnasio* etiam floret, virisque nobilitate, prudentia & eruditione [c] in singulis abundat ordinibus, qui, in summo licet dignitatis gradu constituti, miram tamen omnibus ostendunt ac probant comitatem & humanitatem [d]. Ad *Vistulæ* ostium est munimentum firmissimum, vulgò (g) *die Weiffelmunde* dictum. *Dantisco* Ortum versus vicinum est cœnobium, (h) *Oliva* dictum, in quo Pax inter *Suecum* & *Polonum*, fœderatosque *Cæsarem* & *Electorem* Brandenburgicum conciliata anno 1660.

HEKELI I.

[a] Incluto *Heveliano* Nomine hæctenus magis inclurum atque clarum redditum.

[b] Et *Bartholomæi Keckermanni*.

[c] Atque Autoritate.

[d] Vid. *Maginus* Part. II. *Geogr. Ptolem.* fol. 157. fac. a. ut & *Quenstedtii* mei candidè venerandi *Dialogus de Patriis Viror. illustr.* p. 256. Olim claruere in hac Urbe laudabili tam in Cathedra Ecclesiastica, quam Gymnastica docentes, *Joannes Botsaccus*, *Abraham Calovius*, *Joannes Maukischius*, & *Aegidius Strauchius*. Sed hodiè docent in Ecclesia *Constantinus Schuizius*, *Salomon Mollerus*, *Andreas Barthius*, *Georg. Bauerus*, *Sam. Schelvigius*, *Michael Engel*, alique Viri Pietate atque Eruditione vere insignes. In Gymnasio v. *Joach. Hoppius*, *Jo. Petrus Titius*, *Wolfg. Rosteuscherus*, *Frid. Butnerus* & *Frid. Chr. Bucherus*.

[e] Hujus URBIS nequaquam satis deprædicandæ Ecclesiæ Evangelicæ atque Gymnasio Regio hoc tempore præsent summa cum laude *Andreas Kubnius* atque *Samuel Schelvigius*, Theologi subtilissimi ac multis Magnatibus apprime grati.

B U

(a) Prussia. (b) Cruciferorum ordo. (c) Prussorum desertio ab Ordine. (d) Albertus, Prussiae Dux primus. (e) Prussia Regalis. (f) Dantiscum. (g) Weiffelmunde. (h) Oliva cœnobium.

Torunium.
Elbingium.
Mariæburgum.
Grudentia.
Bromberga.
Culmia.
Braunsberga.
Prussia Ducalis.
Regius mons.
Memel.

vulgò *Danzighe*, nobilissimum Suevici maris Emporium, totius regni granarium, civitas dives & opulenta; mœnibus, fossa ac vallo munitissima (1). Secunda ab hac est *Torunium*, vulgò *Thoorn* (2): celebre quondam emporium, antequam Gedanum ad id fastigium perveniret; nunc nudinis maximè clarum. *Elbingium*, vulgò *Elbing*, Anglorum opitus, qui pannis hic negotiantur, in singularem nitorem indies crescit. Reliqua opida notiora sunt, *Mariæburgum*, firmissimum munimentum; *Grudentia*, *Bromberga*, *Culmia*; hæc antiquissima & opulentissima quondam urbs: *Braunsberga* publico Jesuitarum collegio famigeratum opidum.

III. Ducalis *Borussiae* caput ac sedes Ducum est *Regius mons*, vulgò German. *Königsberg*, Pol. *Królewic*, urbs nobilis, & celebre maritimis mercimoniis emporium (3). Est prætereà versus Septemtrionem ultima *Memel*, arx munitissima. (4)

IV.

B U N O N I S.

(1) Inter Europæ celeberrimas non postrema, legibus suis regitur. Suffragium habet in ordinum Polonicorum conventu. Granaria multa ac amplissima jactat, unde quotannis

730000 Tricoli Dolia præter alia frumenti genera venduntur. Molendinum unum habent unde singulis horis ducatorum aureorum uti vocantur 24 questum faciunt. Vingtinti parochias continent. Templum S. Mariæ omnia ejus generis in Prussia superat. 3722 fenestris ornatur, & fontem 24000 aureis aestimatum

jactat. 12000 milites facile alere potest, & aciem 6000 contra hostes lustravit. Scoti ibi magnis immunitatibus ob opem fortiter contra Polonos navatam gaudent. Ditio hujus oppidi circuitum 40 mill. pass. continet, supra 20000 Incolas numerat civitas, & Armamentaria Instrumentis bellicis referta tria habet. (2) Urbs nitidissima, & ædium splendore nobilis, prætorium magnificum Amstelodamensi tantum secundum, habet. In Bibliotheca duæ Ciceronis epistolæ in tabulis cereis exaratæ asservantur. Civitas hæc a Sueco capta, An. 1703, & Munimenta diruta. Elbingium, a Polonis, An. 1693, a Borussiae Rege ereptum. (3) Urbs bene munita, commercio Succini flavi, Roborum, abietum, mellis & ceræ nobilis. (4) Inter lacus sita.

δ (a) *Torunium* probe munitum habet Gymnasium, & pontem in Vistula flumine [f]: Suecorum mîes, quem in nupero bello acceperat urbs, post diurnam obsidionem difficulter ejectus est à Poloniæ Rege anno 1658, & anno 1665, à Regis Poloniæ militibus interceptum est.

ε (b) *Elbingium*, ad lacum aquæ dulcis, vulgo *das frische Haff*, situm, primùm florere cœpit, quum *Stephanus* Poloniæ Rex Dantiscum obsidens negotiationes eò transferre studeret: Quod idem molitus est Sueciæ Rex *Gustavus Adolphus* bellum in Prussia gerens. Hodie vero Angli Pannorum *Stapelam*, quam vulgò vocant, habent Dantisci. Cæterùm *Elbingium* quoque Gymnasio ornatum est.

ζ (c) *Mariæburgum*, ad Nogatum positum, arcem habet munitissimam, quæ olim Magistrorum Ordinis fuit sedes. [g]

η (d) *Grudentia* ad Vistulam est infra Culmiam.

θ (e) *Bromberga* cis Vistulam est ad Broam fl.

ι (f) *Culmia*, urbs antiqua, apud Vistulam infra *Torunium* sita, jure municipali, quod per universam Prussiam habetur in pretio, in primis nobilis est.

κ (g) *Braunsberga* [h] ad Passariam fl. est. A *Mariæburgo* versus Meridiem est (h) *Stuma*, ad quod pagus (i) *Stumsdorf*, qui tractatibus pacis inter Suecos & Polonos inclaruit.

λ (k) *Ducalis Prussia* versus Orientem provinciam habet (l) *Natangiam*, sinu aquæ dulcis, *Pregel*o, Aliaque fl. interceptam: in qua opida *Palga*, *Heilgenbeil*, *Brandenburg* & *Creitzburg*. Inde trans *Pregelum* versus Septemtrionem sequitur (m) *Sambia* provincia ad cujus Occiduum & Boream latera mari Baltico cincta, Zephyro & Borea vehementiore spirantibus, (n) *Succinum* seu *Electrum* copiosè colligitur. Ad Meridiem habet *Regium montem*; jacetque provincia illa Sambiensis inter duos lacus aquæ dulcis, quorum alter Regio monti vicinus vulgo *Das frische Haff* dicitur; & alter Sinus *Curlandicus*, *das Curische Haff*. Ex hoc navigia per *Demam* fl. in *Pregelum* commeant. A *Dema* fl. versus Ortum ad

Instrum fl. ubi *Georgenburg* est, extenditur (o) *Nadravia* provincia: & supra hanc, (p) *Sclavonia*, ad utramque Croni in Lithuania ripam, *Tilsa* opido Prussicæ ad Ortum æstivum extremo, & *Labia* & *Ragneta* sequitur. Hinc Ortum brumalem & Meridiem versus, ad Lithuania, *Podlassiæ* & *Moscoviæ* fines, (q) *Sudovia* & (r) *Galindia* provinciæ Prussiam Ducalem terminant; perpetuis ferè solitudinibus & silvis horridæ, tametsi tenuibus opidis, *Olesco*, *Stradauno*, *Licca*, *Johansburg*, *Ortelsburg* & *Niedeburg* sparsim incolantur. Introrsum verò ad Allæ ripam Orientalem est (s) *Bartonia* provincia, *Natangia* & *Warmia* finitima, agris & opidis frequentibus cultissima: & ad Occidentalem Passariæ ripam (t) *Pomesania*, provincia amplissima, à *Weseca* in *Drausum* lacum illabente, ad *Vistulam* & *Oslam* usque pertinens. Caput ejus est *Hollandia*; opidaque celebriora sunt *Marienwerder*, *Pomesanensis Ecclesiæ* cathedralis olim sedes; *Riesenburg*, Episcopi olim proprium, *Rosenburg*, *Salfeld*, *Morung*, *Liebmul*, *Osterrod*, *Hoenstein*, & in vicinia (u) *Sossavia*, *Gilgenburg*, & *Soldavia*.

μ (x) *Regius mons* ad *Pregelum* jacet, aula Ducali, & Academia, quam *Albertus* primus Dux Prussicæ instruxit An. 1544, [i] insignis [k]: tribus distinguitur opidis, ex quibus Academia & templi cathedralis ac Episcopi Sambiensis domicilium, undique *Pregelus* cingit; *Lœbnicum* verò & *Veterem Urbem* aluit; cui ad Boream *Principis Palatium* amplum & splendidum, cum insigni Bibliotheca, (ex qua suum Concilii Tridentini Examen collegit B. Chemnitius) colli impositum adjacet.

ν (y) *Memmela* ad Croni sive *Memmelæ* fl. & sinus *Curlandici* ostia sita est. Alter hujus Ducatus portus munitus est (z) *Pillavia*, per quem naves in sinum citeriorem, *das frische Haff*, ac porrò *Regiomontum*, *Elbingium*, &c. eunt.

H E K E L I I.

[f] Patria est *Nicolai Copernici*, Mathematici celeberrimi, nati A^o. CHR. M. CCCC. LXXIII. denati verò ibid. A^o. Secul. sequ. XLIII. Claret

Urbs (a) *Torunium*. (b) *Elbingium*. (c) *Mariæburgum*. (d) *Grudentia*. (e) *Bromberga*. (f) *Culmia*. (g) *Braunsberga*. (h) *Stuma*. (i) *Stumsdorf*. (k) *Prussicæ Ducalis territoria*. (l) *Natangia*. (m) *Sambia*. (n) *Succinum*. (o) *Nadravia*. (p) *Sclavonia*. (q) *Sudovia*. (r) *Galindia*. (s) *Bartonia*. (t) *Pomesania*. (u) *Sossavia*. (x) *Regius mons*. (y) *Memmela*. (z) *Pillavia*.

IV. § *Cassubiae* Ducatus, inter Borussiam ac Pomeraniam situs, latior olim erat quam nunc patet. Quippe tota ea Borussiae pars, quae circa Vistulam *Pomerellia* nunc dicitur, *Cassubiae* Ducibus antè parebat. At ejus, quae nunc *Cassubia* nuncupatur, caput est *Conicia*, Polon. sive *Cassubiis* incolis *Chonitza*, German. *Konitz*. Reliqua opida sunt *Slochow*, *Butow*, *Lavenburg*.

Cassubia.

Conicia.

Slochow.

Butow.

Lavenburg.

Episcopatus

& Academiae

Polonici

Regni.

V. *Archiepiscopatus* in universo regno sunt tres, *Gnæsnensis*, *Leopolitanus* & *Rigensis*. *Episcopatus* XVI. *Academiae* duæ, *Cracoviensis* & *Regiomontana*.

Urbs ob *Colloquium*, seu *Conventum*, inter diversæ Religionis Christianos, sed sine fructu, auctoritate Regia Polonica institutum, cujus Acta *Varavia* A. M. DC. XLVI. curiosè sunt impressa. In *Tborunensem* Confessionem extant *Animadversiones* GEORGII CALIXTI A. CHR. M. DC. LIV. in f. edit.

[b] Olim quoque Emporium hæud incelebre.

[i] D. 17. Aug.

[k] Primus Rector fuit *Georgius Sabinus*, Poëta celeberrimus, & *Martini Chemnitii*, redivivi illius *Lutheri* Matrueles. Claruere olim in eadem *Academia* æquè ac *Ecclesia* *Joannes Behmius*, *Jacob Boblius*, *Bernhardus Derschovius*, *Joan. a Geldern*, *Celestinus Misienta*, uterque *Georgius* & *Andreas*

Mylly, *Parens* & *Filius*, *Joan. Papius*, *Levinus Pouchenius*, *Huldaricus Schænbergerus*, *Cæcus*, *Friedericus Wagnerus*, *Paulus Weissius*, Virique docti ac litterati alii. Sed hætenus claruit *Christianus Dreierus*, immò clarus est non solum in *Prussia*, sed & in tota *Germania* *Martinus Kempius*, Vir valde ac egregiè doctus, mihiq; amicissimus.

BUNONIS.

§ *Cassubiae* hujus qui agros incolunt, ex lingua *Venedorum* cognoscuntur esse soboles.

C A P. XXVIII.

Moscovia sive Russia Alba Magnus Ducatus.

I.

ULTIMA Europæ regio est α *Russia Alba* sive Major, omnium vastissima; inculta, ac paludibus sylvisque invia: Eadem β *Moscovia* à capite suo. Gens ipsa rudis, perfida, servituti supra modum addicta, vulgato nomine nunc *Moscovitæ* appellantur.

Russia sive
Molcovia.

II. Finitur ipsa regio à *Septentrione* mari concreto [a]; ab *Ortu* iisdem finibus, quibus Europa, hoc est, *Obio* ac *Tanai* amnibus; à *Meridie* *Tanai* minore, vulgo *Donetz*, *Desna* & *Pfola*; ab *Occasu* *Borysthene* & *Narva*, lineaque inter horum fontes ducta.

Fines Rus-
sia.

III. Lon-

BUNONIS.

α *Russia* ista *Alba* dicta videtur, partim quod incolæ colorem istum præferant; partim quod nivibus campi cooperti diutius quàm alibi darent, & inspectantibus omnia alba repræsentent, ut etiam in naturam animalium color iste transeat. Siquidem ibi lupi, ursi, lepores, vulpes, aliaque animalia inveniuntur alba, quæ aliis in locis nata alium solent habere colorem. Cæterùm *Russia* ista, quæ trans *Borysthene* fontes est, *Starovolscio* *Russia Nigra* appellatur.

β *Moscorum* seu *Moscovitarum* nomen huic *Russorum* parti ab arce & flumine *Mosqua*, in *Occam* & *Wolgam* se exonerante, tribui coepit, tertio abhinc sæculo, quum *Johannes* quidam *Dux*, *Danile* filius, sedem suam ibi constituisset, cujus posteris suo quodam fato crescentes, vicinos *Russorum* populos in multas ditiones divisos, & feraliter inter se

diffidentes, paulatim connubiis, successioneibus, vi & fraude sibi adjunctos, longè *Moschis* nobiliores & potentiores, imperio suo subdiderunt. Unde *Moschorum* nomen in omnes illis subjectas nationes, quarum nomina in titulo suo annumerare magni *Moscoviae* *Duces* solent, propagatum est. *Cbytræus* *Chronic. lib. 1.* [b]

HEKELI.

[a] Seu *glaciale*.

[b] Conf. *Martini Cromeri* Lib. 1. de *Origine* & *Rebus Gestis Polonorum*. c. IX. p. 15. ut & *Petri Petreji de Erlesunda* Pars 1. *Historia Muscoviticæ*. p. 3.

REISKII.

I *Muscovia* quidem hæc terminis, qui ab *Auctore* nostro figuntur, (a) Imperium vero *Muscoviticum*, quod supra *Europæis* annumeravimus, neutiquam iis coercetur. Hoc enim, ortum si respicias, à duobus regnis, *Casanensi* & *Altrachanensi* usque ad *Persiam*

R r

&

(a) Imperium Muscoviticum.

Magnitudo.

III. Longitudo summa inter promontorium *Litarmin*, vulgo *Capo Obii*, & *Psole* confluentem, ad opidum *Czerkassy*, implet milliar. German. CCCLXXX. Latitudo inter *Corelenberg* opidum in confinio Finlandiæ, & *Obium* flumen, juxta opidum *Lepin*, mill. CCC. γ (1)

Russiæ Ducatus.

(1) De Longitudine ac Latitudine ditionum

Muscovitarum parum inter Authores constat. Sunt qui Latit. ab Astracano, in Gradu 46 usque ad Grad. 73. computant, adeo ut

1620, mil. pass. efficiat: Longit. vero a Gradu 47, ad 80, usq; unde millia pas. 1980 numerant.

Lector assiduus itineraria Tibrandi Idci legati Muscovitici, consulat.

IV. Dividitur in complures Ducatus ac provincias, quæ plerumque à præcipuis urbibus denominantur. Ducatum princeps est *Moscovia*, incolis *Moskwa*; cæteri, δ *Wolodimir*, ε *Mofaysko*, ζ *Twer*, η *Ruszowa*, θ *Nisfy* *Novogrod* [c], id est, inferior *Novogardia*, ι *Rezan*, κ *Worotin*, λ *Smolensko*,

& mare Caspium; sin septentrionem, ab Lithuania usque ad glaciale Oceanum, & ultra Tartariam Asiaticam excorrit, neque limites ulles hoc ibidem pati Belgæ referunt. Gens ipsa & regio unde ortum nomenque ceperit, disquiritur. (a) Bocharto credibile fuit in Phaleg Lib. III. c. 13. ab *W* *W* *W* *W*, i. e. *Rhos* & *Mesech* Ezech. c. XXXVIII. v. 2. i. e. *Rossis* & *Moschis*, proximis *Araxi* populis, descendisse *Russos* & *Moscovitas*, gentes in Europa Scythia celeberrimas. Illud è Geographo Nubiensi & *Tzetze* comprobatur, qui *Scythas Tauricos* *Pās Rhos* vocavit; *Roxolanos* *Plinius* & *Ptolemæus* tanquam ab *Rossis Alanisque* medios; *Molchos Asiaticos* item *Strabo* atque *Pomponius*. (b) Sin *Sclavicam* historiam sequamur, tum ab *Russo Lechi* *Czechique* fratre origines deducemus proximas, quia remotas ex antiquis Auctoribus contituimus: (c) Gens autem diu ethnico squalore fœda, interque Ducatus suos ab seculo sexto, A. C. 550, circiter obscura latuit, donec *Wlodimierus Constantinopoli* baptismum & *Basilii* nomen ab *Imp. Græco*, A. 961, susciperet: Hinc *Russi* *Græcam* Ecclesiam hodieque sub *Patriarcha* proprio sectantur. Quot vero regna, ducatus, & provincias hodierna *Moscovia* complectatur, *Olearius* in *Itiner. Muscovit.* multis capitibus, tituloque *Czaris* bene longo addito declarat. (d) *Moskwa* vero tantæ non est amplitudinis, quantam *Cluverius* illi attribuit, post tot excursiones bellicas & vastitates *Tataricas* non minus quam *Polonicas*, itemque post tot incendia fortuita eaque gravissima: Urbs enim ipsa ex vicis pluribus pagisque in corpus ligneum confusum coaluit, ac *Londinum una cum suburbio* æquat, *Anglis* qui adfuerunt, testantibus. Tota *Russia* vino, vitibus, cervis, & carpionibus caret: *Feris* aliis & piscibus abundat: (e) *Incolæ* sementem *Junio inchoato* faciunt, quam continuus solis æstus tam subito maturat, ut post octo hebdomadas adultumque *Julium* metant. De cæteris rebus *Russicis* observatu dignis confer *Ægid. Flescher* *Anglum*; de *Religione Muscovitica*, *Joh. Fabrum*, *Alex. Rossium*, & *B. Gerhardi* atque *Danhaueri* *Dispp.*

B U N O N I S.

γ Ex quo *Sueci* magno *Moscoviæ* *Duci* *Ingram* & *Careliam* extorserunt, *Russia* illa magnitudinem illam versus Occasum hodie non habet. At versus Ortum *Ducis* istius imperium *Europæ* limites transgreditur.

δ In *Volodomiriensi* Ducatu (f) *Volodomiria* civitas XXXVI milliaribus [d] *Moscoviâ* distat.

ε (g) *Mofaysko* XVIII milliar. commun. ab eadem jaceas *Moscovia* ad *Smolencensem* pertinet Ducatum. [e]

ζ *Tweriensis* Ducatus inter *Rusoviensem* & *Volodomiriensem* est ipsa urbs (h) *Tueria* [f] à *Moscovia* versus Occasum Solis ætivum jacet XXX mill. Germ. [g]

η (i) In *Rusoviensi* est quoque (k) *Taropiecz* civitas.

θ (l) *Novogrodia Inferioris* Ducatus caput est ad *Occæ* & *Volgæ* confluentes C milliar. commun. à *Moscovia*. [b]

ι *Resanensis* Ducatus inter *Occam* & *Tanaim* fluvios jacet, in qua (m) *Resan*, (n) *Colluga* ad *Occam* fl. (o) *Tulla* ad *Upæ* & *Tullæ* confluentes, (p) *Odojum* five *Odo* castrum ad *Tullæ* & *Occæ* confluentes, à quo Meridiem versus est locus palustris (q) *Mfeneck* LX milliar. à *Moscovia* jacens castrum dirutum, quod vicinorum asyllum esse solet à *Tattaris* meruentium. [i]

κ *Vorotinenis* Ducatus caput (r) *Vorotina* XXXIX milliar. à *Moscovia* [k] jacet.

λ *Smolenscensis* Ducatus L. milliarum patens ad *Boryllhenem* est. In eo præter (l) *Smolenscum* urbem sunt oppida illustria (t) *Drohobus*, (u) *Visma*, & (x) *Mofaysko*. *Smolenscum* à *Moscovia* LXXX abest milliarum [l], in editiore loco positum, muro sex cubitos lato, LII turribus firmum, speculam & propugnaculum in medio urbis habet in monte excelso. Urbs hæc à *Basilio* *Moschorum* *Duce* capta est, anno 1514, die 30 Julii, quum illa ante centum annos eodem mense, in *Vitoldi* *Lithuanorum* *Ducis* potestatem primum venisset. Sed *Sigismundus III*, *Poloniæ* *Rex*, Anno 1611, eam recuperavit. Anno demum 1632, medio *Novembri* à *Moscovitis* cœpta est obsideri; eamque fortiter sustinuit obsidionem, donec sequenti anno *Uladislaus IV*, *Polonorum* *Rex*, cum exercitu adventans spem liberationis ostenderet: ac tum ipsi obsessores *Moscoviæ* à *Polonis* obsessi, in eas redacti sunt angustias, ut liberum discessum supplices peterent, & à clementissimo Rege impetrarent: discesserunt primo *Martii*, 1634. Attamen, An. 1654, à *Moscovitis* oppugnata, & capta est urbs illa, & ab iisdem hodie tenetur.

H E K E L I I.

[c] Seu aliis *Novogorod*.[d] *Polonicis*.[e] Hunc *Joannes*, prædecessor *Basilii* *Ducis*, *Alexandro*, *Polonorum* *Regi*, per vim eripuit.[f] *S. Twerda*.[g] *Ma-*

(a) *Muscoviæ* origo ultima. (b) *Muscoviæ* origo proxima. (c) *Muscovia* *Christiana*. (d) *Moskwa*. (e) *Russicæ* fertilitas. (f) *Volodomiria*. (g) *Mofaysko*. (h) *Tueria*. (i) *Ruszowa*. (k) *Taropiecz*. (l) *Novogrodia* infer. (m) *Resan*. (n) *Colluga*. (o) *Tulla*. (p) *Odojum*. (q) *Mfeneck*. (r) *Vorotina*. (s) *Smolenscum*. (t) *Drohobus*. (u) *Visma*. (x) *Mofaysko*.

lensko, μ Bielska, ν Pleskow, ξ Weliki Nowograd [m], hoc est, Novogardia magna, ο Bielejezero, π Jaroslaw, ρ Swiera. Principatus, σ Rostow & τ Susdal. Provinciæ, Principatus & Provin-
Wolsko, υ Corella, φ Wologda, χ Ustiug, † Dwina, ω Wiatka, α Fughora, β Petzora, & Provin-
γ Condora, δ Permen, ε Czeremissi Nagorni, ζ Czeremissi Longowi, η Mordwa, θ Kar-
gapole, ι Megrina. V. Urbes

[g] Maginus dicit, hanc Urbem Moscovia longe majorem atque magnificentiorem esse.

[h] Hic Ducatus Volodomiræ nequaquam cedit fertilitate.

[i] Hujus Ducatus Titulum Magnus Dux assumit. Et hæc Provincia, s. Ducatus, omnibus Moscoviæ Provinciis, seu Ducatibus, verè est fertilior. Heic enim, ut ajunt, singula Grana Frumenti binas quandoque, pluresve Spicas proferunt, quarum Culmi tam densè accrescant, ut nec Equi facile transire, nec Coturnices inde evolare possint. Datur & ibi magna Mellis, Piscium atque Avium copia, nec Ferae defunt, Aspreoli inprimis, Hermelli atque Castores. Fructus Arborum cæteris Moscoviæ Fructibus longè nobiliores sunt. Gens autem audacissima atque bellicosissima est.

[k] Tribus verò à Colluga.

[l] Polonica.

[m] Nowogorod.

B U N O N I S.

μ Inter Livoniæ & Lithuanæ confinia est Ducatus (a) Bielska, cujus civitas Bielska, haud procul à fl. Duna, LX mill. à Moscovia.

ν Pleskoviensis [n] Ducatus caput (b) Pleskovia, Russis vocatur Pskow, ad Pskowam fl. haud longè à lacu est qui Peipus vulgò dicitur, XXXVI milliari- bus à Novogardia sita, per civium discordiam [o] in Moscovitæ venit potestatem, anno Christi 1509. Olim urbs libera sola in toto Moscovitæ Imperio muris cincta, & in tres partes divisa, quarum singulæ suis clauduntur mœnibus.

ξ Novogrodiensis [p] Ducatus habet (c) Novogrodiam magnam, amplissimam olim & potentissimam [q] totius Russiæ civitatem, XL milliari- bus à Narva Livoniæ portu, xxxvi à Pleskovia, cxx à Moscovia ad Lowatam fl. sitam. Emporium olim fuit celebre, ab Hansæ Teutonicæ mercatoribus frequentatum; sed inde per tyrannidem & injuriam ipsius Ducis Johannis Magni, qui primus se totius Russiæ scripsit Monarcham & Johannis Crudelis fuit avus, ejecti sunt ann. 1494, quum urbem illam per septem an- nos bello fatigatam cepisset, anno 1477. De hac ipsa urbe Russis proverbium est: Quis contra Deum valet, & magnam Novogardiam? Circa initium nostri se- culi capta nihilominus est à Suecis haud ita magna manu.

ο (d) Bielejezero [r] ad stagnum [s] album haud procul Novogardia est. Ejusdem nominis arx [t] in stagno albo condita est; quo belli tempore thesau- ros suos reponit Magnus Moscoviæ Dux. [u]

π (e) Jaroslaviensis Ducatus ad Volgam est, ut & ipsa urbs. [x]

ρ (f) Severiensis Ducatus finitimum habet ab Ortu Verotinensè & Resanensè Ducatus; à Meridie campestris deserta, à quibus per Sem fl. distinguitur; ab Occasu Lithuanæ est conterminus; à qua Bory-

sthenes eum dividit: à septentrione Smolenscensem & Moscoviticum Ducatum attingit. Habet civitates (g) Novogrod, (h) Sewerski, (i) Czernikow, (k) Poti- wolo. Hunc Ducatum Moscoviæ Dux, Johannes Ma- gnus modò memoratus, sub suam redegit potestatem.

σ (l) Rostovia [y] à Jarislovvia versus Meridiem est xxxiv milliari- bus à Moscovia distans.

τ (m) Susdal inde versus Ortum ad Clesmam fl.

[z]

υ (n) Corelia hodie in Suecorum ditione est.

φ (o) Wologda ad Septemtrionem est.

χ (p) Ustiuga ad Jugam fl. est.

† (q) Dwina [a] est ad Duinam fl. unde nomen habet. [b]

ω (r) Wiatka ad Orientem jacet ubi opidum (s) Wetkal.

α (t) Fughoria habet (u) Fubri opidum; Unde o- lim Hungari prodiisse feruntur [c].

β (x) Pietzora inde versus Septemtrionem, ubi e- jusdem nominis opidum & flumen est.

γ (y) Condora itidem versus Septemtrionem ad Turam fl. ubi (z) Wirchaturia opidum.

δ (aa) Permia à Condora versus Meridiem est; ubi Permavelick op. At porro in his partibus Septem- trionalibus remotissimæ Europæ provinciæ sunt (bb) Sibiria, cujus caput (cc) Tobol civitas. (dd) Obdora ad litus septemtrionale est.

ε (ee) Ceremissi regni Casani Tartari appellantur [d]: ac (ff) Nagorni, quod montana incolunt: sicut ζ (gg) Ceremissi Longowi à fœnorum struibus di- cuntur.

η (hh) Mordwa ad Meridiem est Resaniæ vicina.

θ (ii) Kargapolia à Moscovia versus Septemtrio- nem jacet.

ι Sicut & (kk) Megrina. Supererat (ll) Claletz provincia, quæ Casan regnum Tartari in Asia attingit.

H E K E L I I.

[n] Vel Pskoniensis.

[o] Proditione nempe Sacerdotum.

[p] S. Novogardiensis.

[q] Nobilissimam, locupletissimam.

[r] Seu Biolysezo.

[s] S. Lacum.

[t] Inexpugnabilis.

[u] Vid. Sect. V. Cap. huj. Hic Ducatus totus Bene est palustris, ac sylvolus, unusque ex Titulis Ma- gni Ducis Muscovitæ, & à Muscovia tam abest, quàm à Novogardia Magna, centum nempe Mil.

[x] Hic Ducatus olim assignabatur Secundo Geni- tis Ducis Moscoviæ, sed Joannes Basilides, Moscoviæ Dux, redegit eos in servitutem, Reditus eorum & Titu- lum nunc habens.

[y] S. Ruschovia.

[z] Clarebat olim Castro ejusdem nominis, & Civitate ubi Sedes erat Episcopalis. Hactenus verò

(a) Bielska. (b) Pleskovia. (c) Novogrodia magna. (d) Bielejezero. (e) Jaroslavia. (f) Se- veriensis Ducatus, (g) Novogrod. (h) Sewerski. (i) Czernikow. (k) Potiwolo. (l) Rostovia. (m) Susdal. (n) Corelia. (o) Wologda. (p) Ustiuga. (q) Dwina. (r) Wiatka. (s) Wetkal. (t) Jughoria. (u) Juhri. (x) Pietzora. (y) Condora. (z) Wirchaturia. (aa) Permia. (bb) Sibiria. (cc) Tobol. (dd) Obdora. (ee) Ceremissi. (ff) Nagorni. (gg) Ce- remissi Longowi. (hh) Mordwa. (ii) Kargapolia. (kk) Megrin. (ll) Claletz.

V. Urbes in hac regione cunctæ constant ligneis ædificiis, ac luto illitis; amplæ quidem sunt, sed quarum viis sæpe latissimi campi intercedant. Caput imperii est κ Moskwa (1), urbs supra modum atque fidem magna, ut quæ quadraginta unum & quingenta ædificiorum millia complectitur. Arx est in ea magni Ducis, quem incolæ Czar, id est, Imperatorem vocant, Domicilium viginti millium hominum capax: quos præsidii causa Magnus Dux perpetuo alit.

VI. Reliquæ urbes sunt totidem ferè, iisdemque nominibus, quot Ducatus ac provinciæ. Quarum λ Wolodimir caput erat antè Imperii (2). μ Ustiug celeberrimum totius Ruffiæ in mediterraneis emporium (3). Maritima emporia sunt ν S. Nicolai (4), & ξ S. Michaelis Archangeli opida

Wolodimir. Ustiug. S. Nicolai. Archangeli op.

(1) An. 1571, incendio fere deleta, & 50000 hominum perire. An. 1611, 41000 domus igne consumptæ & 200000 hominum a Polonis occisa. Circuitus urbis 16 m. pass. incolas secundum hodiernos scriptores 700000 numerat. Domus ex ligno constructæ igni admodum obnoxia. Multi Græci Persæ & Tattari ibi degunt, protestantibus liber cultus conceditur. Templâ & Capellas 2000 numerat. Palatium Czarium, optime munitum, & dimidium civitatis obtinet. Turres cupro deaurato teguntur. Campanam totius mundi maximam faciunt, 33600 lib. ponderantem. (2) Adhuc secundum locum obtinet, & Czaram ipsum ducis titulo decorat. Sedes regia inde mota, ob Tattarorum viciniam. (3) Pellibus scilicet. (4) Portus in ripa Dvinæ sinistra a S. Nicolao Moscorum patrono denominatus. (5) Olim Respublica adeo potens ut cesserit in proverbium, Frustra contenditur cum Deo & Novogardia. Sed ab immanibus Tyrannis Juan Vasili, & Juan Basilowick fede vastata, & Incolæ internecioni traditi; a Suecis, An. 1611, expugnata, sed conventu postea Moscis reddita. 100 Templâ & Monasteria quorum Turres cupro deaurato teatæ adhuc numerat. (6) Oppidum adeo amplum, ut cum a Polonis, An. 1581, obsessis, præsidium 70000 peditum & 7000 equitum præter cives aluerit. (7) Provinciæ Metropolis, quæ 40000 Equites & 80000 pedites lustrare potest. (8) Ampla, sed infrequens, muris & arce probe munita, a Polonis, An. 1611, capta, 100000 Moscorum strage, at nunc Czaro reddita pellium commercio celebratur. Moscus hic quotannis sese & legatos peregrinos venatu oblectat. (9) Bene munita, & propter sylvas & paludes fere inaccessa, quo nomine, ab hostibus ingruente periculo, Moscus hic thesaurum condit.

à continuis Tartarorum incursionibus ita devallata est, ut ejus Veltigia vix videas.

[a] Rutbenice Binos-significans.

[b] Incolæ victum ex Piscibus, Feris & Ferarum pellibus quærunt, quibus omnis generis abundant. In maritimis hujusce Regionis Locis Ursos albos, & eos pro majori parte in Mari degentes reperiri dicunt, quorum Pelles in Moscoviam sæpius deferuntur.

[c] Inde & Indigenæ, pelles pro Tributo Principi Moscoviæ solventes, linguâ adhuc utuntur Ungarica.

[d] Hi Populi in vastis Sylvis sine ullis ædibus habitant, propriam Linguam habentes & sequentes dogma Mabumeticum. Omnes tam Viri quam Fæminæ sunt cursu velocissimi, nec non Sagittarii perfectissimi, Arcu nunquam è manibus deposito, quo adeo oblectantur, ut etiam Filiis cibum non præbent, nisi præfixum Scopum sagittâ feriant. Ferinâ Carne & Melle magna ex parte victitant, Pane rarerer vescentes. Pellibus vestiuntur, quas etiam pro Tributo Magno Duci pendunt.

BUNONIS.

κ Urbs illa divisa est in quinque partes, quarum (1) est Kremelena-gorod, id est, aula Imperatoris. (2) Kitay-gorod, id est, urbs media. (3) Tzar-gorod, id est, urbs Cæsarea. (4) Skorodom, id est, urbs exterior. (5) Sireletzka Sloboda, id est, vicus militaris. Arx in ea dupla est, Kytaygorod & Bolsagorod; quas ab una parte Mosqua fl. ab altera Neglina fl. alluunt. Ad Sagittæ jactum inde est curia, quæ Opryzna dicitur, id est, separata habitatio, à Johanne Basilide, anno 1564, constructa, in qua Magnus Dux cum præsidio XXX satellitum solitus est habitare. Pro his, & exteris ad potandum proclivibus trans Mosquam fl. opidum Nialeuki extruxit, ubi illis ad nauseam usque potare est concessum.

λ (a) Wolodimiria Ruffiæ caput [e] erat ante Moscoviam urbem. [f]

μ (b) Ustiug memoratum est hoc ipso capite. [g] ν (c) S. Nicolai opidum ad sinistram Dvinæ fl. ostium est, quo in mare Album se exonerat.

ξ Ad ejusdem Dvinæ ripas (d) Archangeli opidum jacet. Reliquæ Moscovitici Imperii civitates illustriores sunt modo memoratæ, Novogardia (5), Plescovia (6), Tveria (7), Smolenscum (8), & Vologda (9) centum à portu S. Nicolai distans milliariibus. (e) Moscovitica tellus, sub rigido posita cælo, fert tamen cannabis, lini & mellis magnam copiam [b]. Pelles pretiosæ inde exportantur. Duina fl. sicut Nilus agros vicinos inundatione sua fecundat. Equos habet parvos, sed generosos, & falcones optimos. Lupi fere omnes ibidem sunt nigri, ac ea de causa terribiliores. (f) Cæterum Duces aut Comites, qui Dominium utile in bonis feudalibus liberum possident, & ad hæredes eadem transmittant, in Ruffia ista nulli sunt. Addicit quidem Magnus Dux nonnullis pagos & agros, sed rusticorum operis nihilominus utitur, & quum libet, rursus adimit, adeo ut absolutum in subditos omnium rerum habeat imperium, & instar Numinis à subditis colatur; eique obedientia omnibus in rebus, absque ulla reculatione præstetur. Nam quicquid ille agit, aut molitur, quantumvis sit iniquum, Dei voluntate ac nutu geri existimant. (g) Nobilis à Duce, aut rusticus à nobili fustigatus insuper gratias agit, quod Dominus servum suum ita emendare dignatus sit. Summum religionis & pietatis studium præ se ferre princeps Moscorum, ipsiusque proceres videntur, dum singulis diebus ordinarias preces suas absolvunt, & templa sua creberrimè adeunt. (h) Episcopi in universo Moscorum imperio sunt XI, quos Vladiccas, id est, Oeconomos & dispensatores suâ linguâ nominant: sacerdotes verò seu presbyteros, Poppas & Archipoppas. Horum Metropolita, qui à Constantinopolitano Patriarcha olim confirmabatur (nunc à solo Magno Duce delectus per duos aut tres episcopos consecratur, ac quum libet Principi, removetur)

Moscovia

(a) Wolodimiria. (b) Ustiug. (c) S. Nicolai op. (d) Archangeli op. (e) Moscovitici soli natura. (f) Moscovitarum proceres. (g) Moscovitarum more. (h) Moscovitarum Episcopi.

da (1) à Belgis, Anglis, & Germanici Suevicique maris accolis frequentata. In opidum *Bielejezero*, quod in lacu conditum, bello ingruente, thesauros Magnus Dux abscondit. Sunt prætereà Magni Moscoviæ Ducis imperio subjectæ Tattarorum quædam nationes Asiaticæ, de quibus postea in ipsa Asia.

Moscoviæ residet. Archiepiscopi metropolitæ subiecti sunt duo, alter *Novogardiæ* Magnæ, alter *Rostovii* sedet. Reliquorum octo Episcoporum sedes sunt; *Smolenscum*, *Casanum*, *Tueria*, *Resania*, *Susdalia*, *Vologda*, *Columna*, & *Cortiza*. Eliguntur autem Episcopi ex monachis, veluti sanctioris vitæ hominibus, quorum monasteria frequentissima in Moscovitico Imperio sunt; omnia tamen ejusdem vestitus & ordinis, cujus D. Basilium autorem referunt. (a) Christianam enim religionem à Græcis Russi primum acceperunt circa annum C. 980, quum Anna, soror Imperatoris Constantinopolitani, *Vladomiro* Russorum principi, *Kyoviæ* sedem habenti, nupta esset. Episcopi verò suas dioceses rarò aut nunquam ipsi invisunt, ne quam suspicionem conspirationis cum subditis præbeant tyranno; sed in monasteriis *иъръцкыи* seu præpositos, & in opidis quibusdam laicos, vitam sacerdotum observantes, habent. In scholis legere duntaxat & scribere docentur pueri; nec Academiæ aut collegia in universo existunt Imperio Moscovitico; tum ut hæreseon, quas per eruditionem excitari putant, occasiones præcidantur; tum, ne Principe ipso sapientior aut doctior quis videatur. Quem solum omnia, præsertim ad omnium gentium religiones pertinentia, scire, & omnes nodos ac difficultates uno verbo posse expedire, subditis persuasum est. Conjugalis amor plerumque frigidus est; quoniam sponso copia non datur suæ videndæ sponsæ, nisi post nuptias. Quartâ demum uxore defunctâ non licet viduo quintam ducere. Divortia permittunt. Morienti testimonium datur vitæ actæ à sacerdote scriptum, ut divus Petrus, cœli janitor, eo viso, statim intramittat tale offerentem [i]. Moscis ver-

sus Meridiem finitimi, & jam perpetui ferè illorum hostes, olim patroni & superiores Domini erant, *Crimei Tattari* [k]. De rebus Moscoviticis plura cogniturus legat comment. *Pauli Jovii de legatione Basilii M. & commentarios rerum Moscoviticarum Sigismundi ab Herberstein*. [l]

R. E I S K I I.

[e] Ac Metropolis.

[f] In quam deinde *Jobannes, Danielis* Filius, Magnus Moscoviæ Dux, sedem suam transtulit.

[g] Sed ego hoc loco adjiciendum esse existimo, quod non solum in hac urbe, sed & in ipso toto Ducatu *Panis* usus omnino rarus & propemodum nullus sit. Ideoque Incolæ pro Cibo, utuntur Feris & Piscibus.

[h] Vitem non producit neque Oleam, *Cerasis* quoque ac *Nucibus*, præterquam *Avellanis*, caret. Aliorum generum Fructus profert; verum insuaves. Segetes asperrimo frigore diurnæ Hyemis rarò maturescunt. Ideoque in Hypocaustis manipulos deficiant.

[i] Vid. de Gentis huj. Religione, Sacrificiis, Nuptiarumque ac Funerum Ritu Liber Singularis *Spiræ* A. CHR. M. D. LXXXV. in 4. exc.

[k] De Bello Moscovitico *Stephani Regis* editus est Tractatus ab *Henrico Heidenstein* Basil. 1588. in 4. descripsitque Narrationem *Legationis Zbaraviane & Rerum apud Ottomannos* A. CHR. M. DC. XXII. *gestarum Samuel Kusceviz* Dantisc. A. CHR. XLV. Sup. Secul. in 12.

[l] Varios Moscovitarum Rerum Scriptores, eoque *Fraucof. ad Mœn*, A. CHR. M. DC. in fol. exc.

(1) Emporium Moscoviæ totius Nobilissimum 6. M. pass. supra ostium Divine situm, admodum frequens, at non magni circuitus; vestigal grave mercibus cujuscunque generis hic a Mosco imponitur.

(a) Moscovitarum Religio.

LIBER QUINTUS.

CAP. I.

Summa Asiae descriptio.

I.

EXplicatis omnibus Europæ partibus, tempus est *Tanai* trajecto *Asiam* ingredi. Hæc quippe Europæ connexa, imo innexa, cum & *Scythæ*, *Asiatica* gens, in Europam amplissimo tractu protendantur, & *Sarmatæ*, gens Europæa, ultimos fines in *Asiam* non minori tractu extendant. [a]

Asia nobilissima terræ pars.

Unde dicta.

II. Ipsa terra *Asiae* ab initio rerum nobilissima; ut quæ prima genus mortalium intra se conspexit & in alias mundi partes emisit. Prima gentium ritus, sacra, mores, rationemque vivendi alias docuit. Hæc denique est, quæ Deum ipsum humana specie tulit. Dictam Græcorum alii volunt ab *Asia* Nympha, Oceani & *Tethyos* filia, *Japeti* conjuge [b], alii ab *Asio* Manei *Lydi* filio.

Fines:

III. Fines sunt ab *Septentrione* Oceanus *Scythicus*; ab *Oriente* mare *Eoum*; à *Meridie* mare *Indicum*, sive *Rubrum*; ab *Occidente* Sinus *Arabicus*, & *Isthmus* qui est inter Sinum *Arabicum* & *Mare Internum*; atque inde maria *Phoenicum* & *Ægæum*, *Propontis*, *Pontus*, *Mæotis* lacus, *Tanais* amnis & *Obium* flumen. (1)

Magnitudo.

IV. Longitudo ejus summa est inter *Hellespontum* & *Malaccam*, extremum *Indiæ* emporium, mill. Germ. CIO CCC. Latitudo inter fauces *Arabici Sinus* & *Tabin* promontorium, quod est ad fretum *Anian*, mill. CIO CCXX. I

(1) Diffundit se Asia continens ab occasu ad

ortum a ma-

ri *Ægeo* ad

mare *Eso-*

nis, sive a

gradu LV,

ad gradum

CLXXXII

Longitudi-

nis; atque

ab *Austro*

in *Boream*

ab *Ibor* seu

Ibor, urbe

Australissi-

ma aureæ

Chersonesi,

ad extre-

nam *Tarta-*

riam, sive a

gradu I, ad

LXXII, quin juxta alios LXXIV, Latitudinis Borealis. Insulae autem ipsius, quæ jacent in mari Indico contra Sinam & *Indiam*, ad gradum XI circiter Latitudinis sese explicant. Proinde pars maxima insularum, & quædam partes ex continente intra *Zonam* sunt torridam; pars amplissima continentis est intra *Zonam* temperatam *Septentrionalem*, partesque minimæ in *Zona* frigida *Septentrionali* locum tenent. Vincit *Asia* *Europam* non solum, sed & *Africam*, magnitudine. Joan. Luyts. *Introduct. ad Geog.*

Clima pro varia Latitudine multum variat. Solum plurimis locis fertilissimum, etiam in ipsa *Zona* torrida fructus fert nobilissimos qui frustra alibi queruntur; nec desunt pretiosissimi lapides, optime notæ Metalla, montes fluminaque celebrata. *Asiatici* habentur molles, capaces artium, ingeniis fere serviles, & amantes regiminis *Monarchici*. Fluxis vestibus de-

H E K E L I I.

[a] De hac TERRÆ Parte, ejusque Provinciis extat, præter *Pii Iudi ASIÆ Descriptionem*, *BARTHOLDI NIHUSII Tractatus Chorographicus*, A^o. 1658, in 8. f. publicæ luci expositus. Extat & *JOANNIS BAPTISTÆ GRAMMAYES ASIA*, sive *ASIATICARUM Gentium Historia*, A^o. 1611, Antverpiæ in 4. f. prelo subjecta. Sed potiores *ASIÆ Fuvios* lepide descripsit *BOISSARDUS* Lib. I. E. leg. XXI. à v. 169, usque ad v. 202. Habitatores ac Incolas *ASIÆ*, quod hæc Regio sit clementissima atque temperatissima, excellenter formosos & probe coloratos esse, iis, qui pedem saltem è Patriæ limitibus trepide fixerunt, etiam notissimum esse existimo. Hæc REGIO quomodo à Regibus *MACEDONUM* sit proprie occupata, docet ex *Strabonis* Lib.

XII. GEOGR. *Hippolytus* à *Collibus* Cap. II. in *Princ.* p. 7.

[b] *Promethei* Matre.

R E I S K I I.

I (a) Nomen *Asiæ* inter veteres Græcos & Romanos æquivocum significationem variam, ipsa regio diversas quoque partitiones sustinuit: Omnes producere in præsentem, aut notationem nominis longam conficere supervacuum erit. Valeat Græca eademque fabulosa vocis origo quam Auctor attulit: Illa propius ad verum accedit, quæ *Böcharto* & *Spanheimio* placet. (b) Namque cum *Asia* proprie dicta sive minor ex sensu veterum magna peninsula, inter *Africam* *Europam*que medio loco sita extet, verosimilius erit, *Asiam* à *Phœnicio* *Ἀσία* vocabulo deduci, quod medium sonat. Recte *Pomponius*

(a) *Asia* æquivoca. (b) Unde dicta.

ASIA

Antiqua et
NOVA

I. Seneca sculp.

76 80 90 100 110 120 130 140 150

V. Divisa fuit olim universa in *Majorem & Minorem*. Regiones quas *Major* complectitur sunt istæ, *Sarmatia Asiatica, Scythia Asiatica, Serica, Sinae, Indiae, Insule ad Indias*; in *Continenti* rursus *Gedrosia, Carmania, Drangiana, Arachosia, Sogdiana, Paropamisus, Bactriana, Hyrcania, Margiana, Parthia, Persis, Susiana, Media, Albania, Iberia, Colchis, Armenia, Mesopotamia, Assyria, Babylonia, Arabia, Syria, Palestina, Phœnice, Cilicia, Cappadocia, Galatia, Pontus, Bithynia, Pamphylia, Lycia, & Insula Cyprus*. In *Minori* sunt hæc: *Phrygia, Mysia, Lydia, Caria, Æolis, Ionia, Doris, & Insula Rhodus*.

Asiæ Divisio antiqua. Majoris Asiæ provinciæ.

Asiæ minoris provinciæ.

Nova Asiæ divisio.

VI. At hodie tota Asia in *quinque* potissimum dividitur partes; quarum *I. Tartaria*; *II. China*; *III. Indiae*, sub quibus insulæ adjacentes; *IV. Persarum* sive *Sophorum* imperium, sub quo comprehenditur *Armuziæ* peculiare regnum; *V. Turcicum Imperium*. 2

ponius Mela inquit Lib. I. c. 2. *minorem Asiam Romanis equoribus mediam excipi*: Eustathius ad Dionys. s. post. v. 27. eam cum Europa & Libya collatam *μέτ' ἢ ἀμείν' ἔχει δὲ διδρασι*, i. e. *medium inter illas habere situm*. Itaque nomen ab Asia minori transit ad majorem, quæ prima humani generis ab mundo condito diluvioque parens, prima Paradisi ac veræ, quam Semus constituerat, ecclesiæ sedes, prima coloniarum omnium, quotquot per orbem hinc omnem prodierant, origo fuit.

REISKII.

2 Mirum dictu est, quam Geographi recentiores in (a) Asia dividenda, hujusque partibus dissident: Sunt quibus bimembris in *Citeriorem* sive *Septentrionalem* respectu *Caucasi*, & *ulteriorem* sive *Australi* divisio: Sunt quibus alia in *continentes terras, & insulas* partitio cum Petro Valleo placuit: *Nostro* Auctori sua pro *quinque partibus* majoribus probatur, quæ tamen ipsa obscurior & imperfecta non omnem Asiam æquat. (b) Itaque pro *Imperiis, re-*

gnis, & principatibus quam alii partitionem amant, hanc in præsentem quoque tenebimus. Huc ergo ex Europæis duo pertinent; (1.) *Turcicum* longe lateque patens, (2.) *Muscoviticum* imperium, per *Tataricas & septentrionales terras Asiaticas, Lucomoriam, Tingoesam, pluresque alias* productum, (3.) *Tatarico-Chinense* inter cætera, si Kircheri fides habebitur, vastissimum, (4.) *Indicum* magni Mogulis è *Tataria* ortum, (5.) *Persicum*. Porro regna bene multa occurrunt *Indica*, per continentem ac Insulas extensa. Ut sunt *Kunkam Narchingæ, Mulabariam, Pegusiam, Japoniæ, Zeitom, Sumatræ, Bantam, &c.* regna itidem *Lusitanico Hispanicoque* regni cum *Philippinis*, itemque amplissima *Dominia Belgio confederato & hujus Indiæ societati* subdita. *Principatus* præ cæteris clarent, (1.) *Georgianorum*, (2.) *Arabum Phylarcharum*, (3.) *Druforum*, (4.) *Christianorum in monte Libanon*, (5.) *Sidonius*, (6.) *Gentium aliarum* sub *Turcico Indicoque Imperio* libertatem sibi tuentium: De singulis distinctim explicabitur.

(a) Asiæ divisio & partes. (b) Imperia, regna & principatus.

C A P. II.

Scythia Asiatica & Sarmatia Asiatica; item Serica & Sogdiana.

I.

PRima igitur Asiæ, post *Tanaim*, Regio est *Scythia* ipsaque, gens *Scythæ*, quos *Persæ Sacas* appellavere à proxima gente: antiqui *Arimeos* dixerunt. In *Europam* usque ad *Istri ostia* extendi, supra demonstravimus; ubi etiam fines eorum explicuimus. 1 (1)

Scythia Asiatica.

Ejus fines.

(1) *Scythæ*, nomen omnium populorum *Septentrionalium*, Asiæ maxime. Nam licet etiam in

II. At *Scythia Asiatica* fines habet, ab *Occasu* eosdem quos ipsa Asia atque *Europa*: ab *Septentrione* mare *Scythicum* sive *Concretum* ad *Tabin* usque promontorium: ab *Ortu* mare *Eoum*, & *Auxatios Casiosque* montes, quibus

à

Europa Scythæ fuerint, illi tamen sæpius Getæ vocantur, aut Sarmatæ. Cellarius Geog. Antiq.

REISKII.

I (a) Verba sub initium recitata non Auctoris nostri sed Plinii sunt ex Lib. VI. c. 17. unde *Sacaram* nomen aut *Scythis* omnibus commune, aut uni *Scythicæ nationi proprium* cognoscitur. Hæc præ cæteris æqui ac iusti studio inter veteres multum commendatur,

nec *Scythia* sese sola cohiberi, sed in *Armeniam* suas colonias abduci voluit: Unde *Σακαρβων* *Sacasena* hujus regio dicta. Igitur si fines *Scythiæ* apud *Autorem* fixos respicias, tum vero *Tataricæ Asiaticæ* tractatus non sufficit, sed regiones aliæ iisdem limitibus concludentur.

REISKII. Geog. Antiq.

(a) Sacæ aut latius aut strictius dicti.

à *Serica* hodie *Cataja* regno determinatur; & *Ottocorum* montem, quo à *Sinis* sive *Chinensibus* discernitur: à *Meridie* *Emodos* montes, quibus ab *Indiis*; & *Sogdia Oxiaque* juga, quibus à *Persarum* submovetur imperio; dein mare *Caspium*; mox *Caucasum* montem, quo ab *Albania*; & *Coracem*, quo ab *Iberia* & *Colchide* separatur. (1)

Magnitudo.

III. *Longitudo* ejus atque *Latitudo* nobis in *Europa* dictæ sunt. Complectitur autem hodie totum *Tartariæ Asiaticæ* nomen; si regnum *Cataja* excipias, quod *Seres* populi olim tenuere, & *Zagataja* partem nomine *Ocrage*, quam *Sogdii*. *Divisa* fuit in *Sarmatiam Asiaticam*, *Scythiam intra Imaum* montem, & *Scythiam extra Imaum* montem.

Divisio.

SARMATIA ASIATICA. 2

Sarmatia Asiatica.

IV. *Sarmatarum Asiaticorum* regio includitur fluminibus *Tanai* & *Rha*, sive *Volga*, mari *Hyrcano*, *Ponticoque*, & montibus *Corace* *Caucasoque*. Nunc *Tattari Czerkassi* eas terras tenent. Populi in ea à veteribus *Geographis* recensentur innumeri; at clari & *Turcæ*, sive *Turci*, qui *Turcicum* condiderunt Imperium. Prætereâ ß *Amazonum* muliebri genus, omnium clarissimum.

Scythia Intra & Extra Imaum montem.

Scythia intra & extra Imaum montem.

V. Reliqua *Scythia Asiatica* in duas dividitur partes: quæ *Occasum* spectat, *Scythia intra Imaum* montem; quæ *Ortum*, (2) *Scythia extra Imaum* dicitur.

In

REISKII.

(1) *Scythia Asiatica a Bosphoro Cimmerico, Meoti palude, Tanai fluvio incipit, & inter Oceanum Septentrionalem ac pontum Euxinum, mare Hyrcanum, Faxartem fluvium, Indicos montes, in extremum orientem ad Seres usque aut per illos etiam præcurrit. Itaque fines ejus non ubique cogniti. Idem.*

(2) *Scythia intra Imaum, a*

2 (a) Non soli *Czirkassi Tattari*, sed *Nagajani* & *Zavolhenses*, Imperio *Muscovitico* subjecti *Sarmatiam* tenent *Asiaticam*: *Turci* quondam illis finitimi ad *Turkestanam* propius rejiciuntur. Hæc enim regio *Scythiæ* adhuc superest, jugis montibusque *Caspis* inclusa, & sedes *Turcarum* patria. (b) *Turci* autem ex *Arabica* voce קרני i. e. ab relinquendo nomen habent, quasi relictos dices ab *Alexandro* scilicet magno. Hic enim apud *Elmacinum* *Arabesque* legitur, (c) *Gogum Magogumque*, i. e. *Turcos*, uti volunt, *Tatarosque* *Caspis* jugis & montibus tanquam muro ferreo separasse, ne vicinas provincias ab sese occupatas irruerent: Hæc quippe de *Gogo* & *Magogo* communis *Arabum*, *Syrorum* & *Judæorum* sententia fuit. De (d) *Amazonibus* quas auctor noster veterum narrationes comprobat, hæc libro peculiari scriptor *Gallicus* *Peritus* vindicavit, totamque hanc historiam, de qua sæpius dubitatum fuit, perspicue illustravit. De *Turcis* vero vide *Chronicon Dreschlerianum* nostris cum notis & additionibus *Lib. II. c. 1.*

BUNONIS.

a (e) *Turcæ* [a] à *Tbogarma* orti, inter *Mæotin* paludem & *Caspium* mare ad *Septentrionale* *Caucasum* collocantur ab auctoribus. Illi vero ex *Septentrionibus* per *Caucasias* portas irruerunt, vicinasque secum traxerunt gentes, nempe *Comaros* à *Gomer*, *Massagetas* à *Magog*, *Tauros* à *Thubal*, & *Moscus* à *Melchec* ortos. *Mosci* hi inter *Caspium* mare & *Pontum Euxinum*, ubi *Albania*, *Iberia* & *Colchis*,

ad *Caucasum* usque montem incoluerunt; *Armeniaque* partem ad *Euphratem*: n. quis eos cum *Sarmatis* *Europæis* hodiernisque *Russis* sive *Moscovitis* confundat, *Plinius*, *Mela*, & *Herodotus* unanimi consensu supra *Caucasum* circa *Mæotin* paludem & *Tanaim* amnem ponunt *Sarmatarum* nationem *Turcas*. Et huic regioni rectè conveniunt, quæ *Ezech* cap. 38, & 39. proloquutus est [b]. Quando vero hoc *Turcarum* cœperit imperium, hujus libri cap. 25. dicitur.

ß (f) *Amazones Sauromate*, gens muliebris & bellicosa, auctoribus decantatissima, juxta *Tanaim* habitantes, *Trojanorum* adversus *Græcos* auxiliatrices, appellationem habent ab a privativa, & μεζε mamma s. papilla, ut vult *Eustathius* in *Dionysium* [c], quod adurerent dextras infantium mammas, ut ad sagittarum ictus & dimicandum cum hoste expeditiores forent, sicut etiam *Justinus* lib. 2. [d] prodit. Ex sedibus istis egressæ ad *Ibermodontem* fl. in *Capadocia* confedere. Ibi regio *Amazonum* est & mons, ex quo *Ibermodoon flumen* oritur. Ab eisdem *Epbesus* urbs *Asiæ Minoris*, *Ioniæque* caput, condita traditur [e]. Fuere & tales, si credimus *Diodoro*, ad mare *Hyrcanum*, & in *Libya*: imò hodiè, sicut *Hispani* tradunt, ad flumen dictum *Rio de las Amazonas* apud *Americanos* sunt *Amazones*. Sed & maximam *Atlantici* maris insulam quandam habitantem ab illis, apud eundem *Diodorum* invenies.

HEKELII.

[a] *Musulmannos* seipsos vocantes.

[b] Sunt autem propriè *Turci*, ex *Chalcondile* mente, *Homines* agrestiore[m] victus rationem sequentes.

[c] Qs.

(a) *Tattari* *Moscovitici*. (b) *Turci*. (c) *Gog* & *Magog*. (d) *Amazones*. (e) *Turcæ*. (f) *Amazones*.

Rha quæ vasta terra supra *Caspium* mare, & supra *Faxartem* fluvium, & inde montes usque ad *Imaum* montem procurrit, & usque ad *Oceanum Septentrionalem*, saltem ad incognitam terram extensa est. *Imaus* autem citeriorem *Indiam* a *Scythia* determinat, & inde longissimo jugo in *Septentrionem* procurrens, *Scythiæ* partem quæ intra jugum, ab altera quæ extra jugum est, dirimit.

Scythia extra Imaum habet ab occasu *Imaum*, a *Septentrione* terram incognitam, ab ortu *Sericanam*, a meridie *Indiam* extra *Gangem*. Idem.

Quæ *Tartaria* hodiè appellatur Regio, antiquitus partim *Serica* partim *Scythia* nuncupata est. *Luyts*.

In Scythia intra Imaum montem populi inter alios fuere γ *Sassones*, unde quidam Saxones in Germania ortos nugantur: & δ *Sacarum* gens magna, nunc *Turckestan* & *Tagalistan*, in confinibus Indiæ. Atque in his populi omnium Scytharum nobilissimi ϵ *Massagetæ*.

VI. Fluvii universæ Scythiæ celebres sunt ζ *Obius*, & η *Paropamisus*, ad quem nunc urbs *Camul*, uterque mare Septentrionale petentes: θ *Jaxartes*, nunc *Cheferi*; & ι *Rha*, nunc *Volga*, sive *Volha*, & *Edel*, in mare Hyrcanum erumpentes.

VII. Montium maximus atque celeberrimus est *Imaus*; cujus Septentrionalis pars nunc *Alkai* perhibetur; ubi Tartariæ Imperatorum sepulchra. Inde ad Gangis fluvii fontes Indiæque fines CCCCL mill. Germ. longitudine protrahitur. 3

S E.

[c] Qs. dicas altera ex Mammis carentes.

[d] Cap. 1. Sect. 3. seq.

[e] Conf. Plinii Lib. V. H. N. c. XXIX. p. 77. qui & Lib. VI. c. VII. p. 83. de Earum Connubiis agit. Claruit quoque inter *Amazones* & *Menalippe*, item *Hippolyte*, quæ ab *Hercule* capta & à *Ibeseo* in uxorem ducta est. Meminit & Earum *Strabo* Lib. XI. *Geogr.* p. 110. Tom. II. & Lib. XII. p. 189. ut & *Maginus* Part. II. *Geogr.* Ptolem. fol. 230. fac. a.

B U N O N I S.

γ (a) *Sassones* isti versus Septentrionem ad Margum ponuntur fluvium. Sunt qui non solum Saxones à *Sassonibus*; verum etiam *Cimbros* à *Cimmeriis*, *Misnios* à *Myssiis*, *Turingos* à *Tyragetis*, *Caucos* à *Cauconibus*, *Frisios* à *Phrygibus*, aliosque populos aliunde deducunt, nuda vocabulorum allusione decepti, omnibus licet antiquis sacrarum juxta ac profanarum historiarum monumentis reclamantibus.

δ (b) *Sacæ* [f] Sogdianis finitimi sine urbibus per deserta habitârunt. Ab occasu habent Sogdianam; à Septentrione Scythiam intra Imaum montem; ab Ortu Scythiam extra Imaum; à Meridie Indiam intra Gangem [g].

ϵ (c) *Massagetarum* fines ita describuntur ab auctoribus, ut à Septentrionibus Oceano; ab Occasu Obio & *Rha* amnibus; à Meridie Caspio mari, & *Oxo* fl. fuerint inclusi. Ab his *Cyrus* Persarum Rex cum exercitu extinctus est.

ζ (d) *Obius flumen* antiquioribus *Carambucis*, unde *Carambucæ*, Hyperboreorum gens, insulani. E regione ostii ejus insula illa est *Nova Zembla*, olim *Elixona*, hæud minor Siciliâ, teste *Hecateo*. Ab *Obio* flumine *Riphei* montes, & (e) *Obii* seu *Obia* juga appellati sunt. Celticæ promontorium *Lytarmis* ad *Obii* ostium, hodie vulgò nautis dicitur *Capo d'Oby*, id est promontorium *Obium*. [b]

η (f) *Paropamisus* flumen in Scythia extra Imaum montem est. Mons etiam iste, ex quo *Indus* flumen oritur, *Solino* [i] & *Mela* [k] testibus, *Paropamisus* vocatur.

θ (g) *Jaxarten* soli vocant *Bactri*: nam alii Scythiæ *Silyu* nominant. Hunc eundem esse *Tanain* exercitus *Alexandri Magni* crediderunt. Verum *Dæmodamas* dux *Seleuci* & *Antiochi* amnem istum transve-

rus, alium esse, quàm *Tanain*, deprehendit. Ultra *Indi* fontes in his *Sogdianorum* finibus *Alexander M.* (h) *Tertiam* condidit *Alexandriam*, ad contestandos itineris sui terminos. Hic enim locus est, in quo primum a *Libero* patre, post ab *Hercule*, deinde à *Semiramide*, postremo etiam à *Cyro* aræ sunt constitutæ. *Solinus*. [l]

(i) *Rha* fl. in *Moscovitarum* finibus exoriens, ad *Tanain* accedit ad septem leucas, per *Casanium* & *Astracanium* decurrens in mare Caspium 25 ostiis influit, tanta vi aquarum, ut illud multa milliaria dulce reddat: Europæis nostris appellatur *Volga*, *Tartaris* *Edel*, *Armenis* *Thamar*.

H E K E L I I.

[f] Vel *Sagæ*, quos *Josephus* *Magogas*, Veteres verò *Arameos* vocant.

[g] Eorum, & in genere *Scytharum* Mores descripsit *Plinius* Lib. VII. c. II. p. 106. lin. 32. seqq. ubi eos inprimis nominat $\alpha\nu\delta\rho\omega\pi\omicron\phi\alpha\gamma\epsilon\varsigma$, quod humanis corporibus vesci solent.

[b] *Maginus* Fluvium *Oby*, ex *Lacu Kytay* emanantem *Tartariæ* ascribit.

[i] In *Polyb.* c. LXV. p. 126. lin. 11. quamvis in *Specie* loc. cit. hujus Montis mentionem neutiquam fecerit; meminit tamen ejus Cap. LI, p. 110. lin. 43.

[k] Lib. III. c. VII. p. 223. lin. 41. seq.

[l] Loc. cit. Cap. LXII. p. 122. lin. 41. seqq.

R E I S K I I.

3 (k) *Imaus* crucis instar ad plagas quatuor protrahitur, & *Scythiam* ita ferè secatur mediam: Hinc hodieque accolis *Dalanguos* & *Naurgeurnes* dicitur.

(l) *Caucasus* autem à *Ponto Euxino* ad mare Caspium per *Colchida* & *Albaniam* procedit, hodieque *Coxes* ex antiquo nomine vocatur. Hunc *Bochartus* ex *Armenica* dialecto, & duabus quidem vocibus [קו-גו] *Gog bosan*, i. e. *Gogi munimentum coluissæ* conjicit. Falluntur vero prisci *Geographi*, si qui tantæ hunc altitudinis faciunt, ut noctu fastigium solaribus collustratur radiis. Idque *Kircherus* in mundo subter. Lib. I. c. 14. & *Varenius* in *Geographia* Lib. II. c. 30. refellunt. Unus è fluviiis probe notetur (m) *Obius* vel *Obis*, qui ex *Asiæ* lacu *Kithaisko* effluens, per provincias *Russicas* in Oceanum glaciale *Tobole* recepto effunditur; De cæteris, quæ *Auctor* tradit, fluviiis, sufficiunt.

S I

B U-

(a) *Sassones*. (b) *Sacæ*. (c) *Massagetæ*. (d) *Obius* seu *Carambucis* fl. (e) *Obii* montes. (f) *Paropamisus* fl. & mons. (g) *Jaxartes* fl. (h) *Alexandria Tertia*. (i) *Rha* seu *Volga* seu *Edel*. (k) *Imaus*. (l) *Caucasus*. (m) *Obius*.

S E R I C A.

Serica. VIII. At Tartariæ nunc extremæ ad Eoum mare pars, quæ Catajæ regnum dicitur, olim fuit κ *Serica* regio, quam gens clarissima *Seres* incoluerunt. Horum metropolim λ *Seram* eodem nomine etiam nunc existare, quidam contendunt. 4 (1)

S O G D I A N A.

Sogdiana. IX. μ *Sogdiana* etiam regio, inter ν Oxi dexteram ripam & Sogdios montes sita; quæ Persici olim Imperii fuit, nunc Tattariæ pars est, sub nomine *Ocrage*. (2)

(1) Primi sunt hominum qui noscantur, Seres, Lanicio Silvarum Nobiles, perfusam aqua deperentes frondium canitiem: unde geminus feminis nostris labor redordiendi fila, rursumque texendi. Tam multiplici opere tam Longinquo orbe petitur, ut in publico Matrona tranfluat. Plin. Lib. 6. Cap. 20.

(2) Juxta Ptolemæum Auxios montes habet ab occidente, Sacarum gentem ab ortu: & recentiores Sogdianam usque ad mare Hyrcanum proferunt.

B U N O N I S.

κ (a) *Serica* [m] terminatur ab occasu Scythia, quæ extra Imaum est, à Septentrione atque Ortum terrâ incognitâ Ptolemæo, à Meridie Indiâ extra Gangem & Sinis. *Sericum* inde primum exportatum est ad alias gentes. [n]

λ (b) *Sera* urbs hodie *Sindifu* Mercatori dicta, in extremis Sericæ partibus ad Ortum ponitur.

μ (c) *Sogdiana* terminatur, ab Occasu & Septentrione Scythia intra Imaum montem; ab Ortum Sais, à Meridie Bactriana & India.

ν (d) *Oxus* [o] amnis de lacu *Oxo* [p] exoritur, cujus oras *Heniochi*, *Bateni*, *Oxistage* accolunt; sed præcipuam partem *Bactri* tenent. (e) *Alexandria* ibi fuit *Oxiana*; Duas enim ibidem condidit Alexander M. urbes, *Alexandriam Oxianam*, & (f) *Ultimam*.

H E K E L I I.

[m] *Castaldo* & *Nigro* CATAJA dicta.

[n] Conf. *Polyd. Virgil. Lib. III. de Rer. Inv. C. VI. p. 222. Edition. Zetzneriano-Argent. in 12.*

(a) *Serica*. (b) *Sera* urbs. (c) *Sogdiana*. (d) *Oxus* fl. (e) *Alexandria Oxiana*. (f) *Alexandria Ultima*. (g) *Serica*. (h) *Sogdiana*.

[o] Ab Incolis *Nicaprach*: à Persis v. *Cappanach*, & Arabibus *Monarach* dictus.

[p] Seu *Oxia*.

R E I S K I I.

4 (g) *Serica* Græcè $\Sigma\eta\epsilon\iota\kappa\acute{\alpha}$ $\delta\alpha\delta\acute{\iota}$ $\tau\acute{\omega}\nu$ $\Sigma\eta\rho\alpha\nu$, i. e. à *Seribus*, qui non tam suo, quam vicinarum *Sinensium* nomine vulgò censentur, gente quidem *Scythica*, sed *Scytharum* omnium mitissima & cultissima, juri, quieti, & naturalium rerum contemplationi dedita. Hæc enim continuam quater mille quingentorum annorum historiam suis annalibus servare conditam, & scriptores *Mose* antiquiores habuisse legitur: Ut *Isaacus Vossius* novæ suæ *Chronologiæ* fundamentum ex hac *Serica* supponat, sed ex incerta falsaque infirmius. Hodierna vero *Serica* sive *Cataja* cum regnis *Chinensibus*, *Tatarico* subest imperio, libertatis pristinae ac felicitatis inscia. (h) *Sogdiana*, quam *Alexander* tertia sibi cognomine structa urbe, tanquam expeditionis termino exornarat, nunc *Tattariæ* accessit.

C A P. III.

Summa Tattariæ descriptio.

I.

Tattaria. **T**attarorum igitur nomen hodie tota Asia amplissimum est, in Europam etiam, ut ante *Scythicum*, extensum, ubi *Tattaria Minor* suprâ memorata. Gens ipsa fera, atrox, cruenta, inconditis moribus, & omnium barbarorum maximè barbara. Regio plurimum inculta, tristis, squalida atque deserta. Nomen accepit à flumine α *Tattar*, quod *Mongul* regionem irrigans in mare Septentrionale effunditur.

Tattar fl.

II. Uni-

B U N O N I S.

α (a) *Tattaria Asiatica* à Septentrione terminatur mari *Scythico*, ab Occasu Sinu illo longo, in quem *Obius* fl. labitur, & lineâ ad *Tanaim* & *Volgæ* ostia ducta; à Meridie *Caspio* mari clau-

ditur, attingitque *Persicæ* regnum, post *Indiam* extra *Gangem*, & tandem *Chinæ* partem muro illo septam: ad extremum ab Ortum partim *Chinam*, partim ipsam *Americam* per fretum *Anian* à se distinguit,

R E I S.

(a) *Tattariæ Asiaticæ* limites.

II. Universæ Longitudo est à Borysthenis ostiis ad *Tabin* usque promontorium mill. German. circiter CIO. Latitudo ab Obii ostio, ad finem *Bremas* regni in confinibus Indiæ ac Sinarum, mill. IOC. ^I (1)

Tattariæ magnitudo.

III. Univerſa dividitur in *Asiaticam* & *Europæam*, quam supra explicuimus. *Asiatica* quinque potissimum partibus distribuitur, quarum nomina hæc; *Tattaria* deserta, *Tattaria Zagataja*, *Turckestan* regnum, *Cataini Magni Imperatoris Imperium*, & *Tattaria Vetus*.

Divisio Tartariæ Asiaticæ.

REISKII.

¹ (a) Tattaria & gens Tatarica unde nomen ortumq; susceperit, superius Lib. IV. c. 20. à nobis expositum fuit, cum Europæam Scythiam lustrarem: Hæc enim Asiatica est illa parens, quæ sobolem isthanc sibi cognominem procreavit, & factis coloniis emisit. Plures equidem hoc genus hominum nationes continuit, omnes pristino Mogulensium nomine conclusos: Harum tamen præcipuas septem Haitho Armenus Histor. Orient. cap. 16. recensuit, in iisque Tattarorum unam, à qua denominatio ad omnes transiit; Ut de fluvio ac regione Tatar ᠲᠠᠲᠤᠷ huic genti cognomine, itemque de pluribus populis & Hordis

nihil addam. Regio enim hæc orbis totius vastissima sua longitudine ad partem dimidiam graduum nostro in hemisphærio, totoque ambitu Europam, sed latitudine Asiam adæquat Chamis subjecta pluribus, sed uni omnium maximo Sopo, quem nominant: Cuncta quippe novem regnis præcipuis constat; ex iisque quatuor versus austrum jacent, (b) [1.] *Usbek nempe, alias Zagarai & Mauronahum*, [2.] *Thebet vel Thobeth*, [3.] *Taniu olim Tanguth*, [4.] *Ninchi olim Tenduc*: Quinque vero reliqua versus Boream sita; [1.] *Kalmuchi alias Bulgar*, [2.] *Chalzag*, [3.] *Karakubay*, [4.] *Calmach aut Naymuns*, [5.] *Mongul sive Moah, Gog & Magog* autem Arabibus, ubi prisca illa Tattaria fuit.

(1) *Limites Tartariæ magnæ sunt ab occasu mare Caspium & Tartaria Muscovitica; a Borea mare Scythicum sive Tartaricum; ab ortu mare Kaimachitarum & fretum Esonis, bodie the Streights of Jessö; ab Austro*

(a) Tattaria unde dicta. (b) Hujus provinciæ.

Sind, India sive imperium magni Mogolis, & Persia. Juxta novissimas chartas sita est intra gradum 88 & 195 Longitudinis, exclusa extra hanc Longitudinem Tartaria Moscovitica, nec non intra gradum 32 & 62 Latitudinis. Ortum versus maxime acuitur. Cælum Tartariæ pro sitis varietate variat. Plerumque friget, interdum fervet insigniter, intonat, fulminat, & spirat vehementissime, raro pluit, persæpe ningit. Solum scatet editis montibus, desertis late patentibus, Sylvis ingentibus, lacubusque. Producit, sic ferunt, Orizam, sericum, lanam, Rhabarbarum, Muscum, Zinziber, Cinnomomum, Caryophylla, neque caret fodinis auri & argenti, neque unionibus ac coralliis. Dives quoque est armenti & pecoris, inprimis equorum, qui parvi quidem, sed celeres, robusti & patientes laboris. Tartari dicuntur brevioris stature, crudeles, infidi, avari, spurci, veneri contra omne fasque decusque, optimi equites, certissimi sagittarii, penuriæ atque molestiarum tolerantissimi, deliciarumque ignorantissimi. Ædibus claudi nolunt, amant Tentoria in Aprico, lac, inprimis equinum, & Orizam. Ignari viarum, polarem stellam observant, partim Mabumedani sunt, partim Idololatæ, & versus mare Caspium Judæi & Christiani inveniuntur. Quando novus imperator in imperium succedit, non raro priora nomina regionum urbiumque permutat, magno Geographiæ incommodo. Luyts.

C A P. IV.

Tattaria deserta (1), Zagataja & Turckestan.

I.

Deserta Tattaria inter Tanaim, Volgam, Jaxartem amnes, Tapyros, Sebyos, Imaumq; montes sita, Sarmatiæ Asiaticæ partem, partemq; maximam Scythiæ intra Imaum montem complectitur. In *hordas* complures distributa; quarum præcipuæ sunt: *Zavolhensis*, quæ & *Bulgarorum Tattarorum* est horda; & *Casanen-*

Tattaria Deserta. Tartari Zavolhenses. Bulgari. Casanenses.

BUNONIS.

^a Casanæ Tartariæ Rex *Mechmedenim* filius Abrahami, & *Nursulanæ*, Magnum Moscoviæ Ducem, ut aliqui ipsius antecessores, initio superiorem agnovit; postea tamen ab eo defecit. Unde varia & diuturna inter Moscovitas & Casanenses bella exarsuerunt, donec tandem Joh. Muscovitarum tyrannus urbe Casanâ expugnata, toto illo Imperio Casanensi potiretur anno 1551, ut Chytræus habet; at secundum alios 52, aut 53. Ipsa urbs (a) *Casana*

[a] ad Casancium fluvium est, haud longè ab ejus in Volgam conflente. [b]

(1) *Ejus pars est Tartaria Moscovitica ab occasu, ab ortu Tartaria vera, ab Austro Usbechia & mari Caspio clauditur.*

HEKEEII.

[a] Totius Regni Metropolis quippe. [b] Hi Tattari Casanenses reliquis omnino sunt cultiores, ingeniosiores, & aliquantò humaniores, ut pote qui & Agros colant, in domibus inhabitent, atque Mercaturam cum vicinis Moscis atque Turcis sæpissime exercent,

sf 2

(a) Casana urbs.

Nohaigen-
fes.
Astracanen-
fes.
Baskirden-
fes.
Tumenfes.
Zavolhen-
fes.

nenfis, β *Nohaigensis*, γ *Tumensis*, δ *Schiambacensis*, ε *Cosakensis*, *Astracanensis*, quæ quondam peculiare regnum, & *Baskirdensis*; pleræque ab opidis cognominatæ. Harum incolæ, cum omnes liberi antè essent, nunc Moscovitarum imperio audientes sunt; exceptis unis *Tumensibus*, qui magno Chano Cataino parent.

II. ζ *Zavolbensis* horda magna quondam dicebatur, quia ex hac cæteræ ortum duxerant; unde etiam Imperator eorum *Vluchan* appellabatur, id est, Magnus Dominus, sive Magnus Imperator.

Astracanen-
fes.

III. *Astracanensis* regni caput est urbs *Astracan* sive *Citrachan* prope ostia Volgæ, salinis atque emporio clara; qua de causa mercatores innumeri ex Moscovia, Turcico Imperio, Armeniis & Perside eò confluunt. n

IV. Sunt præterea in deserta Tattaria δ *Czircassi* inter Tanaim & Volgam in Asiatica Sarmatia; & versus Oceanum in Scythia intra Imaum, *Mecriti* ac *Samoiedi*, quos Latinè dicas semetipsos devorantes; aliique eodem tractu, *Molgomsai*, *Baidaique*; utrique Solem, vel rubrum pannum in sublime elatum, venerantes. Cæterum dexteræ Obii ripæ, circa mediam fluminis partem, apposita est urbs magnitudine & incolarum numerositate ingens *Grustina*, Tattaris & Moscoviticis negotiatoribus frequentissimum emporium. i.

TAT-

BUNONIS.

β *Nohaigenses* seu (a) *Nagaienses* Tattari; inter Volgam, & Saick fluvijs ad Caspium Mare incolunt: iidem quoque *Astracanenses* dicuntur Oleario ab urbe Astracan; cujus loci Lat. ipse deprehendit grad. 46, min. 22, quum tamen ea ab alijs Geographis grad. 48 vulgo scribatur. [c]

γ (b) *Tumenses* ab his collocantur ad Ortum: quorum urbes *Tumen* ad Irdische fl. & *Ferom*. [d]

δ (c) *Schiambacenses* ad Caspium Mare ponit Bosterus.

ε (d) *Cosakenses*. [e] *Nagaiensibus* & *Tumensibus* traduntur ad Ortum esse.

ζ (e) *Zavolgenses* & *Zabadienses*, itemque *Bulgari* dicti, à Volga versus Ortum habitant. Eorum principes *Zainchan* & *Bubis* Poloniam, Russiam & Ungariam vastarunt, anno 1240, item *Temir Zar* opem tulit Vitoldo Lithuano & Uladislao Polono contra Crucigeros, anno 1410; *Sziachmetb* à Lituanijs contra Præcopitas seu Crimæos Tattaros, anno 1500, evocatus, demum victus & captus Caunæ in custodia obiit. Horum *Zavolgensium* Tattarorum coloniarum vulgò habentur *Turca*, qui eadem cum his utuntur lingua, moribus, & bellandi ratione.

η (f) *Astracan* [f] à Casano iter unius mensis abesse traditur [g]. Ea à *Johanne Basilio* Moscovitarum tyranno expugnata est, anno 1554, ejectionisque Tattaris, urbs illa Russis eò traductis incolenda tradita. In ejus vicinia sunt fodinæ, ex quibus salis eruuntur fragmenta ad instar Crystalli aut glaciei.

θ (g) *Czircassos* Olearius ad Caucasum & Caspium mare ponit, eosque Albanicæ partem incolere tradit [h]. Iidem sub Moscoviticum redacti sunt Imperium. Munita loca Russi tenent. Ad capræ in viciniam mactatæ pellem expansam & erectam preces suas fundunt ac epulantur.

ι *Samojedia* hæc à *Samogitia*, inter Livoniam & Prussiam sita, de qua lib. IV. cap. 26, dictum est, longissimè abest. (h) *Samojedi* verò isti ho-

diè adeo feri non sunt, ut defunctorum amicorum carnes dovorent: quin potius deprehenduntur humani; humanitatem & benignitatem suam probarunt Hollandis, qui ad eorum litus fecerant naufragium; soli sui natalis sunt amantissimi; Religionem à Moscovitis hoc demum sæculo impetrarunt, Russorum Magno Duci tributum ferarum pellibus solent pendere.

HEKELII.

[c] Horum *Tattarorum Horda*, h. e. conventus; S. Hominum cœtus in formam Civitatis coactus, initium suum habuit A^o. CHR. M. CCC. XLIV: estque Septentrionalis cæterarumque Hordarum frigidior, summam hodiè Opum & bellicæ Laudis Autoritatem obtinens.

[d] Hanc Hordam solum sub *Magni Chami Cathayni* Obedientia nuper adhuc perdurasse, diversi tradunt Geographi.

[e] *S. Cozaczkieneses*.

[f] *S. Astrachan*.

[g] Inter alias hujus Regni dicitur opulentissima.

[h] Degunt in Campis & super curru vitam traducunt, habentes Ritum gentilem, quod Mortuos Sepulturæ loco arboribus soleant suspendere.

REISKII.

i (i) Tattaria hæc deserta dicitur εχ αωλεις, ελλει καδ τι, i. e. non absolute quidem & simpliciter, sed secundum quid, ob hanc maxime causam, quod omni fere agrorum cultu careat. Urbes enim pagosque allicubi nonnullos, sed pura per suas Hordas in pascuis vagabunda incolarum genera complectitur, Russicoque imperio subest. Urbium duæ sunt præcipuæ *Casan* & *Astracan*, ad Volgam sitæ, qui septuaginta sese a lœvis in mare Caspium exonerat: (k) *Casan* ligneis vallibus & turribus, arx hujus muro saxeo machinis tormentariis & circumfluo *Kasanka* fluvio munitur, quotidianis nudinis frequentissima. Sed (l) *Astrachan* major ad fines Europæ. Atque in *Delgoy* insula jacet, mœnibus lapideis, & tormentis æneis in-

(a) *Nagaienses* Tattari. (b) *Tumenses*. (c) *Schiambacenses*. (d) *Cosakenses*. (e) *Zavolgenses* seu *Bulgari*. (f) *Astracan*. (g) *Czircalli*. (h) *Samojedi*. (i) Tattaria cur deserta. (k) *Casan*. (l) *Astrachan*.

TATTARI SAGATAI.

V. Desertæ Tattariæ à Meridie conjuncti sunt Tattari *Zagatai*, agro, opidis moribusque cæteris cultiores ac nobiliores. Fines eorum à Septentrione *ξ Faxartes* flumen; ab Ortu *Turkestan* regnum; à Meridie Persicum Imperium; ab Occasu mare Hyrcanum. Caput regionis ac sedes regum est *λ Samarcanda*, *Tamburlane* bellicosissimo Tattarorum Imperatore maximè celebris; urbs magna ac lapide exstructa, at parum frequens. *Zahaspa* ad *μ Oxi* ostia, & *Bikent* in Mediterraneis clara sunt emporia quo Indi & Catajæ regni incolæ mercandi causa conveniunt.

Tattari Zagatai.

Samarcanda.

Zahaspa. Bikent.

TURKESTAN REGNUM.

VI. Proximum ab Ortu est *ν Turkestan* regnum, veterum Sacarum regio; cujus incolæ satis civiles & culti. Urbium notissimæ, *ξ Taskent*, *ο Cotam*, *π Cascar*, *ρ Farkem*.

Turkestan regnum.

C A P.

instructa, & commerciis Armenis, Tataricis, Indis, Persicisque florentissima, sed tota Russorum post Tataros exturbatos colonia, itemque in suburbio Stulizzagorodæ, ubi milites vivunt.

B U N O N I S.

κ (a) Faxartes, etiam *Oxartes* olim dictus, hodie *Chefel* sive *Kesel*, ingens [*i*] Sogdianorum fluvius est, qui ab ortu in occasum fluens à Caspio mari ex-cipitur.

λ (b) Samarcanda etiam *Maracanda* dicitur ad ripas fluvii *Amu* posita, Maurinacherorum metropolis est. Hodie ibi residet unus Cham ex Tartaris Mosolimannis, ostenditurque in Moschea quadam sepulchrum Tamerlani.

μ (c) Oxus maximus Sogdianæ fl. per Margianum in Hircanum mare decurrens variis à diversis hodie appellatur nominibus, videlicet *Geichon*, *Deistanxa*, *Cappanach*, & *Abiam*. Plinio [*k*] palus etiam *Oxus* dicitur, ex qua hic fluvius egredi scribitur [*l*]. Cæterum *Zagatai* perpetua ferè bella sunt cum Persis. Tattariæ *Sagataiana* [*m*] pars est terra *Usbecorum*, quæ, ut *Teixera* inquit, amplissima provincia, licet superioribus sæculis Persiæ fuerit subiecta, hodie non tantum ab ea separata est, sed & Persis bellum infert, & nonnullam Persiæ partem decerpit.

ν Turkestan est desertum (*d*) *Lop* indigenis *Xamo* dictum, ubi mira phantasmata suis creatibus seducunt viatores. Est verò regnum illud inter *Zagatajos* Tattaros & Chinenfes. [*n*].

ξ (e) Taskend [*o*] ad Sur fl. est.

ο (f) Cotam, quo ex Cataja magna affertur moschi copia, & *Taskend* Imaus mons interjacet.

π (g) Cascar & *ρ (h) Farkem* [*p*], à *Taskend* versus Occasum sunt haud procul à *Jaxarte* fl. Mulieribus in *Peim* civitate, si maritus absit diebus XX, aliis licere nubere ajunt. Cæterum à *Cotam* versus Meridiem sunt (*i*) *Carazani*, qui nobiles, etiam hospites, obtruncabant, eam domum maximè felicem putantes, in qua præstantium virorum animæ vagarentur. Hic (*k*) *Caraja* urbs est ad lacum Salsum ostreis refertum sita. In *Cataja* [*q*] mulieres dentes deaurant, neque puerperæ se domi

continere dicuntur; sed viri XLII dies in lecto decumbentes, ac si ipsi partum edidissent. Sed Martino Martino plura referuntur Tattarorum nomina & regna; nempe (*l*) *Samahania*, (*m*) *Tannyn*, *Niuche*, (*n*) *Niulhan*; *Cascar* verò regnum ad Eoum usque mare, supra Japoniam se extendit, ad fretum usque Anian. Postremos autem ad mare istud esse scribit (*o*) *Yupos*, qui à loricis ex piscium pellibus factis ita nominantur. Tartari in (*p*) *Thebet* seu *Tibet*, quæ Chinæ ad Oceanum est, loco monetæ utuntur corallis; *Molchi* seu musci ingens ibi copia esse perhibetur.

H E K E L I I.

[*i*] Et Magnus.

[*k*] Lib. VI. H. N. c. XVI. p. 87. lin. II.

[*l*] Quod etiam conjicere licet ex *ejusd.* Lib. XXXI. c. VII. p. 559. lin. 28.

[*m*] Seu *Zagathajana*.

[*n*] Hujus Regni Populi operam navant non solum *Negotiationibus*, s. *Mercaturis*, sed & *Scientiis*. *Artibusque* variis.

[*o*] Seu, ut alii scribunt, *Tascan*.

[*p*] S. *Cjarciem*.

[*q*] Conf. *Lucæ Schrokii*, *Fil.* Viri celeberrimi ac omnibus Bonis Charissimi, *eruditissimæ* MOSCHI *Historiæ*, dono mihi missæ, Cap. XI. p. 50. seqq.

R E I S K I I.

2 (*q*) *Zagataja* vel rectius *Giagathai* & *Mauronachar* extat vetus illa *Sugdiana* Chamo suo subdita, cui sedes *Samarkanda* & *Bochara*, urbes *Timurlenco* seu *Tamarlanæ* ac dominatu hujus vastissimo illustres. (*r*) *Timurlencus* ille ab initio obscurissimis ad imperium totius orientis ex cunctæ Asiæ Imp. unus emerfit, A. C. 1404, unuq; ad mortem tenuit, inter filios ac nepotes postea dissipatum. (*s*) *Olud Beque Turkestanam* invaserat, una cum Partibus regni que septem, e quibus Arabes illam compositam tradunt. Hæc vetus *Turcia*, *Turcarumque patria* fuit, si Arabichajum, *Nasvioddinum*, *Arabelque* audias, e nostris Gentium, *Petrejum*, *Mullerum* in *Cataja*, pluresque alios.

B U

(a) Jaxartes, s. Oxartes fluv. (b) Samarcanda. (c) Oxus fl. (d) Lop desertum. (e) Taskend. (f) Cotam. (g) Cascar. (h) Jarkem. (i) Carazani. (k) Caraja. (l) Samahania. (m) Tannyn. (n) Niulhan. (o) Yupi. (p) Thebet. (q) Zagatai. (r) Timurlencus. (s) Olud. Turkestanæ.

CAP. V.

Cataini Magni Chani Imperium; item Tattaria Vetus.

I.

Magni Chani Imperium. Noroffi, seu Noroffi montes.

(1) Tartaria vera sive vetus habet ab occasu Tartariam desertam, a Borea mare Tartaricum, ab ortu mare Kaimachitarum, ab Austro Cathayam, & Turchestaniam. Inter partes Tartariæ omnium maxima est.

A tradita Tartariæ divisione multum abeunt Arabes, qui ipsam in plures partes partiuntur, nomine vix notas Europæis, scilicet in regnum Bucharium, Karacathaya, Mongolia, Kaimachia, regnum Kasgarium, regio Mawaralnabra, regna Ibi-

betum, Tanguum, Niucantum & Jupia regio. Alii regnum Niucantum, regionem Jupiam, & Niulbanam partes faciunt regionis Kinæ. Sunt, qui, neglecta Kina, enumeratio statim partibus regionem Niulbanam adjiciunt. Ex hisce partibus due primæ, regnum Bucharium, Buchar, ubi Calmuchi, Kalmouks, populi, & regio Karacathaya seu Chaulacha, nunc Karacathay aut Chaulach, ubi Chaulachite partem Tartariæ desertæ tenent. Regio Mongolia, Mongal. Item Moal & Magog partem borealem tenet veræ Tartariæ, & in quatuor partes distribuitur, quarum occidentalis Metrit nominatur, Borealis Su-Moal sive Tartar; Orientalis Mercat, & Australis Jeka-Moal, alias Jagog & Gog. Regio Kaimacha, seu Naimana, cujus populi Kaimachite, seu Naimani, Kaimachites aut Naimans, vocantur, insident partem australem veræ Tartariæ. Citra, ultra, & supra fl. Ghammastum, regnum Kasgarium, Kasgar, alias Chalzag, & regio Mawaralnabra locantur, ubi superius Usbeckia. Regnum Thibetum, Thibet seu Thobbat est loco Turchestaniæ, & regnum Tanguum, Tanguum; Item Tanju & Thokive, regnum Niucantum, Niuche, & regio Jupia, Jupi, ponuntur ubi alias Cathaya. Luyts.

Potentissimum inter Tattaros imperium est Magni Chani in regnis *Cataja*, *Tangut*, *Tainfu*, & in provinciis *Tenduc*, *Camul*, *Ciarciam*, *Carakitay*, id est *Nigra Cataja*, & *a Teber*. Initium ejus est à *Noruffis montibus* in confinibus *Tattariæ* desertæ, extenditurque ad *Tabin* usque promontorium & fretum *Anian* Longitudine 100 circiter mill. Germ. Occupat Veterem Sericam, majorem partem *Scythiæ* extra *Imaum* montem, partemque *Scythiæ* intra *Imaum*. I (1)

REGNUM CATAJÆ.

II. *Serica* est ipsum nunc regnum β *Cataja*, vulgò *Kitay*, incolis (ut ferunt) adeo frequens, & agrorum cultu adeo læta, urbiumque splendore, ædificiorum

BUNONIS.

α Martinius in Chinæ finibus habet *Tibet* regnum. β Per desertum in (a) *Catajam* itur præcipuam *Tattariæ* provinciam. A *Lopo* distare scribitur iter unius mensis. Habet *Cataja* à Meridie montes & muros *Chinenses*. Incolæ ejus cum *Chinensibus* & (b) *Succuir* & (c) *Campion*, quæ civitates in finibus *Chinæ* sitæ sunt, negotiantur.

REISKII.

I (d) De *Cataja* inter *Geographos* non solum antiquos sed novos etiam tanta dissensio intercedit, ut alii hanc *Chinæ* regionibus annumerent, alii à *China* longius sejungant. Græci veteres in rebus *Alexandri M.* gestis cum *Diod. Siculo Lib. XVII. Cathaos* memorant: *Strabo Lib. XV.* ab Rege, qui tum temporis erat, *Ka δ ia Cathajos* dictos voluit, orienti extremo *Indiæ*que finibus vicinos: *Ptolemæus Lib. VI. c. 13. Xaitas Chetas* Seris proximos *Scytas* apposuit: Unde *Catajam* ab *Serica* diversum intelligimus. (e) *Martinius* in *Atlante Sinico* regnum *Catajæ* in septentrionalibus *Chinæ* partibus collocavit, iisque novem alias australes oppositas demonstravit: *Golius* in *Additam.* ad *Sinicum Atlant.* & *Kircherus* in *China illustrata* viro assensum præbuit, pluresque ut præberent suum, facile induxit. Sed *Arabes* *Abulfeda*, *Arabschy*, *Azizus*, *Saidus*, *Alhacetus*, nostratesque, *Haitho*, *Paulus Venetus*, *Jovius* *Catajam* & *Chinam* regiones natura diffitas divellunt & separant. *Andr. Mullerus* in *Disquisit. Geograph. histor. A.*

1671 edita, *Catajam rubræ Tattariæ* adscribit, regionem priscis ab ortu *Mogulibus* vicinam: Quæ *Chinensibus* dicta *Kin*, h. e. aurea nomen a genere *Tattarico Chatao* adsumferit. (f) *Cambalu* nec tantæ magnitudinis aut tanti splendoris esse annotat, nec vero notari nomine, sed corrupto quasi *Cham Baleck*, i. e. Domini urbem & *Myuntham* *Tataris* vocari. (g) *Typographia orientaliū* non *Tataris*, usque regno *Tangut*, sed *Chinensibus* recte apud *Historicos* vindicatur: Ergo ex una regionum istarum confusione provenit, si quidam *Tattariæ* hanc attribuant. *Tenduc* regnum *Ung Chan* tenuit, *Christianus*, at *Nestorianæ* hæresi addictus, & *Persico Fresteban* aut (h) *Presterchan* cognomine vocatus, quasi *Principem adoratorum* vocaveris, h. e. *Christianorum*, quibus adorationem crucis *Persæ* ita exprobrarunt. Ita cum *Castello* & *Pocockio* nobiliss. *Ludolfus* in *Æthiop. Hittor. Lib. II. c. 1.* Hinc *Presterjoban* & *German. Prierster Joban* ad *Abyssinos* transiit, cum *Ung Chan* ab *Gingiz Chano* cæsus, anno 1209, perisset. (i) *Tattaria vetus* nihil insigne præter nomina vetusta & *Hordas* suis gentibus divisas credulis *Europæis* suppeditat: *Tattari* eam hodierni *Nincke* aut *Niulban* nominant. Mirum vero est, non solum inter *Judaicos Rabinos*, sed *Christianos* etiam extitisse, qui contenderint in hancce regionem *Tattaricam* tribus decem *Israëliticas* à *Salmanassare Assyrio* rege deportatas, ubi adhuc lateant.

B U-

(a) *Cataja*. (b) *Succuir*. (c) *Campion*. (d) *Cataja*. (e) *Chinam* diversæ terræ. (f) *Cambalu*. (g) *Typographia Sinensium*. (h) *Prester-Chan*. (i) *Tattaria vetus*.

ciorum nitore, atque omni denique divitiarum genere adeo affluens, uti neque Græciæ Veteri, neque Italiæ cedat. Urbium opulentissima est *γ Cambalu*, regia sedes & caput totius imperii Magni Chani, quinque mill. German. ambitu comprehendens; quam duodecim suburbia, juxta numerum portarum, circumjacent, frequentissimum Indis ac Sinensibus mercatoribus emporium. *δ Caindu* urbs velis subtilissimis, quæ ex arborum corticibus ad usum foeminarum conficiunt, maximè est clara. Qua re tota olim *Serica* nota erat. Unde Plinius [a]: *Seres, inquit, lanificio nobiles, perfusam aqua depercentes frondium canitiem.*

Cambalu.

Caindu.

III. In regno *Tangut* artem typographicam ante CIO annos inventam fuisse, nonnulli contendunt. *ε*

Tangut.

IV. *Tenduc* provincia, magni ac potentis Regis ζ Presbyteri (quod nomen postea Abissinorum Regi in Africa per errorem datum fuit) quondam regnum fuit.

Tenduc.

V. *Tainfu* regnum amplum atque cultum vitibusque fertile, artificibus ac negotiatoribus refertum, armorum bellicorum nobilissima inter Tattaros officina. Quin Serico ferro jam inde Plinius palmam tribuit.

Tainfu.

TATTARIA VETUS.

VI. Postrema universæ Tattariæ pars est *Vetus Tattaria*, inter *Paropamisum* amnem & *Sericam* sive *Catajæ* regnum, ad usque *Septentrionalem Oceanum* & fretum *Anian* extensa. Dicitur *vetus Tattaria*, quia hinc primò nomen *Tattarorum*, ut suprâ demonstravimus, exortum est. ¶ *Regiones* heic & *hordæ* complures, quarum nomina vix nota aut certa; At *Ung* & *Mongul* regiones *δ Gog* & *Magog* esse, viri docti docent.

Tattaria
Vetus.

Ung Mon-
gul. Gog
Magog.

CAP.

BUNONIS.

γ (a) *Cambalu* [b] urbs ad *Pulesangam* fl. est; eamque ambitu suo 28 millaria [c] continere alii tradunt. *Serici* tanta ibidem perhibetur negotiatio, ut nullus prætereat dies, quo non mille currus serico onerati eo vehantur. [d]

δ (b) *Caindu* [e] urbi *Cambalu* vicina est; incolarum in *Caindu* & (c) *Camul* prædicatur hospitalitas. Hospitem quum accepit paterfamilias, rus concedit, uxorem & filias cum hospite relinquens, ut eum recte curent. Quam consuetudinem cum *Magnus Cham* abrogasset, & postea ingens pestilentia eos infestaret, credebant illi se à diis iratis ob morem istum abrogatum puniri, rogabantque *Chamum*, ut eandem reduceret consuetudinem excipiendi hospites; quo dii placarentur. Cæterum supra *Catajam* *Atthai* sive *Alchai* mons est, ubi *Tattarorum* Regum sepulturæ.

ε (d) In *Tangut* telæ invenitur genus, quod cum in ignem conjicitur, purgatur. Ad (e) *Succuir* *Rhabbarum* in copia colligi volunt: Ibidem quoque est (f) *Campion* emporium celeberrimum.

ζ Rex ille in (g) *Tenduc* *Uncanus* dicebatur, eratque Christianus, sed *Nestorianæ* hæresi addictus, Ecclesiasticam pariter & secularem Jurisdictionem in suos exercens. Is *Presbyter Johannes* vulgo appellabatur, quasi *pretiosus Cham*. [f] Eius potestas quum nimis augeteretur, ipseque sibi à subditis metueret suis, ac eos variis servitutum generibus premeret, defecerunt hi ab ipso, & elegerunt sibi *Canchium* sive *Cinehim* quendam, qui fuerat faber ferrarius,

ducem. Hic *Uncanus* regno & vita exiit. Posteritamen ejus adhuc sub *Magni Chani* Imperio rerum potiuntur. Eorum sedem alii collocant in *Argon*. In finibus ejus regni ponitur *Sindacui* castrum, in quo *Uncanus* præsidium posuerat contra irruptiones *Tattarorum*.

¶ Quum pastores potissimum sint *Tattari*, pascuorum gratia sedes suas sæpius mutant, & catervatim degere coguntur. Unde etiam *Hamaxobii* veteribus dicti, quod in curribus viverent, quibus hinc inde vehebantur.

¶ At ipse *Cluverius* *Germ.* l. 1. p. 44. & seqq. *Gog* & *Magog* ad *Mare Caspium* habitare multis contendit.

HEKELII.

[a] *Lib. vi. c. xvii. p. 87. lin. 41. seq.*

[b] Olim, sicuti nonnullis placet, *Issedem Serica* dicta.

[c] *Italica* fortè.

[d] Defertur quoque ex *India*, *China* & aliis regionibus maxima *variarum Mercium*, *Lapidum* imprimis *pretiosorum*, *Unionum*, *Aromatum* & *Opum* omnis generis copia.

[e] Vel *Caindo*.

[f] Plura de eo hab. t. passim *Johannes Ludolphus*, omnigenæ Eruditionis ac variæ Scientiæ Vir, in *Historia Æthiopica* nuper in fol. impressa. Scripsit quoque de *Rebus Abyssinorum* *Nicolaus Godingus*, qui Liber exc. est *Ludg.* Anno M. DC. XV. in 8. Sed *Adami Conzenii* *ABYSSINI Regis Historia* impress. est *Coloniae Agripp.* Anno M. DC. XXXVIII. in 8. Maj.

REIS.

(a) Cambalu. (b) Caindu. (c) Camul. (d) Tangut. (e) Succuir. (f) Campion. (g) Tenduc.

CAP. VI.

De Sinarum regione sive China. (1)

I.

Sina, s.
China.

Limites.

Magnitudo.

Chinæ
Provinciæ.(1) Sinam
communiter
statuunt

Geographi

intra gra-

dum 20 &

41, alias

43, Latitu-

dinis Borea-

lis, & ab

occasu in or-

tum ad gra-

dus circiter

30 porrigi-

tur. Regio

est inter

cultissimas

& nobilissi-

mas Asiæ,

cæli satis

Tattariæ, qua ortum Solis prospicit, annexum est *Chinæ* regnum, cæli temperie, fertilitate soli, amplitudine, opibus ac potentia haud cuiquam alii cedens. Gens ipsa (si credimus) ingenio omnes alias superans. Sinas esse Ptolemæi, cum situs, tum ipsum vocabulum maximè convincit. Quippe quod Hispanis *China*, id Italis Tuscis *Cina*, & Germanis *Tschina* scribitur: ubi exiguam in pronuntiatione deprehendas differentiam inter *China* & *Sina*. At ignorantia Hispanicæ pronuntiationis quæ est in *Ch*, Græcæ literæ χ pronuntiatio in vocabulo isto apud alias nationes invaluit. Limites habet ab Occasu *Damasios* montes, quibus ab India & Tattaria separatur; ab Septentrionibus *Ottorocoram*, & murum *CCCC* mill. Germ. inter hujus crepidines contra Tattarorum irruptiones exstructum; ab Ortum Oceanum *Sinensem* sive *Eoum*; à Meridie eundem Oceanum, & regnum *Siam*. Longitudo summa est à Tattarorum finibus, qua mare *Eoum* tangunt, usque ad regnum *Siam*, mill. Germ. *IO C*. Latitudo inter *Damasia* juga & Oceanum milliar. *CCC*. **I**

II. Dividitur totum regnum in complures provincias, quas illi præfecturas vocant: quarum maritimæ sunt (2) *Cantan*, *Foquiem*, *Chiqueam* (3), *Nanquin* (4), *Xantum*, *Paquin*; mediterraneæ, *Xiamsii* (5), *Cansii*, *Sancii*, *Suchnam* (6), *Hü-*
anum

REISKII.

I (a) *China* nomen ab imperatoria eaque prisca familia ortum ad externos pervenit: Græcos itidem Ptolemæi ætate qui *Sericam Sinis Sivas* vicinam recte collocat, & postremæ Indiæ annumerat. Tum enim *Seres Indi* & *Sinæ* versus Orientem ultimi noscebantur: Mirum vero est, cur *Isa. Vossius* in *Observat. ad Pompon. Lib. I. c. 2.* Sinas veteres in *Siam*, aut *Siamense regnum*, idque Indicum ex infirmis rationibus mutet. Diversa enim pronuntiatio inter gentes varias, adhuc recepta nihil efficit; Unde *China* Europæis, Arabibus *Sina*, & *Tschina*

Turcis dicitur; Tataris *Mangun*; Iphis *Chinensibus* *Chunghoa* & *Chunguo*. (b) Regio hæc triginta circiter gradus in longitudinem a Promontorio *Ningpo* ad *Damasios* montes; In latitudinem à gradu octavo decimo ad secundum & quadragesimum procurrit, tota provinciis & urbibus cultissima. Regna in vasto illo imperio Tatarico-Chinensi numerantur quindecim, & cum iis Provinciæ totidem eademque duplices, Boreales nempe ac Australes, sive maritimæ illæ sint, sive mediterraneæ. Sex equidem Boreales *Houan*, *Xemsi*, *Xausi*, *Xantum*, *Peking*, *Suchnen*; Australes vero novem, videlicet *Hakung* alias *Quamtung*,

(a) *China*. (b) Provinciæ hujus duplices.

temperati, præter tractum Borealem, in quo Bruma diu sevit, abundans pecoris, frumenti, fructuum omnis generis, etiam malorum aureorum, mellis, Sacchari, Orizæ, serici, Rhabarbari, radicis *China*, nucis muscatæ, musci, auri, argenti, quæ lex publica vetat effodere, æris, ferri, Chalybis, vasorum porcellanorum; quorum frustra Claviculis æneis & filo & viris: Illarum nobiliores fere sunt juxta quosdam 150, & inferioris sortis 1222, vicorum vero supra 1500. Murus quo contra Tartaros defenduntur excurret ad 300 circiter millaria Germanica (aliis longe amplius) per planitiem quæ hic infrequens per saxa abrupta ipsosque montes, nullibi interruptus nisi qua montes editissimi. Ex silice structus est, adeo solidus ut ne clavum quidem inter commissuras admittat, altus 30 cubitos sinenses, latus 12 sive 15, præditus altis turritus, ad certam distantiam a sese remotis, portisque, ubi necessum est, quibus in muri tutelam Castella imminet, militum præsidiariorum habitatio. Adjiciunt Sinenses, totos montes lapideos in fabricam ejus excisos, atque desertum arenosum, quod ipsi cementum subministravit, absumptum fuisse.

Os Sinensibus pro varia loci Latitudine flavit, nigrum est, aut albicat. Anant impense agriculturam & Alchymisticam. Prolixis crinibus delætantur. Literarum loco utuntur figuris & imaginibus, quarum numerus fere innumerus. Torperennis cupidissimi, superstitiosi, Idololatra, interque ipsos complures sunt pontificii. Luyts.

(2) Abundat fructibus, frumento, lapidibus pretiosis, metallis, sale nitri & serico.

(3) Hic *Bombycum* & serici optimi summa ubertas.

(4) Serici abundantissima. In ejus ditione montes sunt ex quibus terra, materiis vasorum porcellanorum maxima quantitate effoditur, & regio sigillo munita in conterminam Provinciam transportatur ut ibidem hæc vasa adornentur. Luyts.

(5) Abundans fluminum, inter quæ & *Anrifera*, pluviae tamen non raro perquam indiga, locustis multum vexata, alias fertilissima.(6) Nihil hic ad voluptatem deest, abundat serico, radicibus *China*, atque Rhabarbari.

SAMAHAN TARTARIA Sive SARMACANDA PARS

anum (1) [a], Fuana, Fuquam (2), Suinam, Quicheu (3), Quiancii (4), Cochinchina, Quancii. α

III. Urbes per universum regnum esse tradunt celebres CCXL fossis murisque probe munitas, præter opida & pagos quorum infinitus numerus. Amplitudo autem urbium ex eo conjicitur, quod *Cantan*, una ex minoribus, tria amplius milliaria Germanica circuitu amplecti dicatur. β

IV. De regiâ est varia auctorum traditio; alii quippe γ *Paquin* eam vocant, alii δ *Xantum* quam eandem putant esse ε *Quinsai*. In Tattariæ finibus versus Septentriones sitam esse, omnes consentiunt. Ante erat regia ζ *Nainquin*, ma-

Regia Paquin, Xantum Nainquin.

tung, *Quamsi* vel *Kiansi*, *Kiangnam*, s. *Nanking*, *Chakiang*, *Foblem*, *Quangiang*, *Quangsi*, *Quecheu*, *Funnam*: Adde amplius *Leautung*, regionem Tattariæ Niuchæ proximam, & *Coream* sive *Chaolien* Sinis quoque subditam: Unde Petrus Du Val sextam decimam addit. In quibus provinciis urbes præcipuæ ac florentissimæ 150, minores vel oppida 1222, vici extant innumeri: (a) Ex Urbibus duæ sunt Regiæ, una Borealium *Pequing*, alteraque Australium *Nanquing*. China ergo quasi urbs continua muro circumdatur stupendo ad 300 milliaria Germanica producto, 40 cubitos alto, sed 15 lato: Ut murum seu vallum potius Romanum in Britannia Scotis oppositum, & Hexanitum murum in Istmo Corinthio ad quinque milliaria excitatum; valde superet. Tattari tamen facta irruptione muroque penetrato, A. 1649, tot regna sub imperium redegerunt, per octennium sævissime grassati. Ecquis miranda Chinesium opera & naturæ dona singula enarret? De re literaria Chinesium & arte typographica Spitzelius Commentar. Kircherus volumine grandi Chinam illustratam, Mart. Martinus atlantem Sinicum notis Jac. Golii ornatum, Andr. Mullerus libro singulari Sinicas observationes de rebus historicis, Geographicis & Christianis monumento præsertim Sinico, (b) cui cum Jesuitis plurimum attribuit; Inventum etiam is ipse Brandenburgense, vel linguæ Sinicæ facilius legendæ ac intelligendæ clavem edidit: (c) De scutellis Chinesibus sive porcellanis Martinus explodit fabulam communissimam, qua ex *ovorum testis* corrasisque conchyliis marinis confici dicuntur, cum ex argilla figlina, terraque diaphana & arenosa confici soleant. (d) *Libros Chineses* eosque in rebus Astronomicis, Geographicis, & Physicis conscriptos, chartæquæ Sericæ impressos bibliotheca Augusta, quæ heic est, nonnullos continet. (e) *Missiones Jesuitarum*, sive sacras expeditiones ab Anno 1581, ad A. 1669, Nic. Trigautius, Prosp. Intorcetta, sed ultimas Ad. Schallius, Madorinus Chinesium factus edidit. Sed Joh. Hurolianensis S. J. Historiam Chinæ à duobus Tattaris subjugatæ, Anno 1688, Paris.

BUNONIS.

α (f) (g) P. Martinus Martinus sequentes enumerat Chinæ provincias: ex quibus *maritimæ* sunt, (h) *Corea* Martino, cujus tabulam exhibemus, peninsula, (at aliæ tabulæ recentiores *Coream* faciunt insulam): ejus urbes memorantur; Kincki, Hienking, Pinggan, Kiangyuen, Kinxane, Chungoing, Ciuento: [2.] (i) *Leautung*, cujus caput *Leoyang*, item *Tuxune*, *Quangning*, *Ningyve*: [3.] (k) *Xantung*, in

qua *Ninghai*, *Cinan*, *Tiencin*, *Cingcheu*: [4.] (l) *Nanking*; cujus metropolis *Nanking*; item *Hoai-gan*, *Yancheu*, in ea est *Tai* lacus. [5.] (m) *Chekian* in qua urbes *Hangcheu*, *Xaoking*, *Kiucheu* & *Wencheu*. [6.] (n) *Fokien* cujus caput *Pochen*; & cæteræ urbes *Kinghoa*, *Kienning*, *Tingcheu*, & *Changcheu*: ejus litori opposita est ins. *Quæmoy*: [7.] (o) *Quangtung*, in qua caput *Quancheu*, cujus portui opposita est ins. *Macao*; urbes præter ea in hac provincia sunt, *Coacheu*, *Chacking* & *Nanhiung*: [8.] (p) *Tungking*, in qua urbes *Lieucheu*, *Liucheu*, & *Suikien*. *Mediterranæ* verò provinciæ memorantur, [1.] (q) *Funnan*, cujus caput *Junnan* urbs, ac præter hanc *Mengting*, *Juenkiang* & *Quangsi*, [2.] (r) *Suchuen* in qua *Chingty*: [3.] (s) *Xenssi*, in qua præcipuæ urbes *Sigan*, *Hanchung*, & *Hinggan*. [4.] (t) *Xangsi* cujus caput *Taiyven*, ac porro *Tuencheu*, *Kiang*, *Taitung*: [5.] (u) *Peking*, cujus caput & regiâ memoratur urbs ejusdem nominis; porro celebriores hic sunt urbes *Xuntien*, *Paoting*, *Quanping*. [6.] (x) *Honan*, in qua *Caifung*. [7.] (y) *Huquang*; in qua nobiliores *Siangyang*, *Kingchen*, *Fung*, *Chingcheu*: [8.] (z) *Queicheu* cujus urbes insigniores *Queiyang*, *Sintien*, *Chieinen*: [9.] (aa) *Quansi* cujus *Queilin*: [10.] (bb) *Kiangsi*: in qua *Chancheu*, *Kienchang*, *Quangsin*.

β Stupendam illam urbium in China magnitudinem idem quoque refert P. Martinus.
γ Imperatorum Chinesium regia [b] P. Martino memoratur (cc) *Peking* in provincia Septentrionali ejusdem nominis.
δ (dd) *Xantung* provinciæ nomen est.
ε (ee) *Nanking* urbs est in provincia *Nanking*. [c]

HEKELII.

- [a] S. *Hodum*.
- [b] *Magino* memoratur *Paquin*.
- [c] *Magino* dicta *Manquin*.

BUNONIS.

ζ Marcus Polus Venetus urbem hanc (ff) *Quinzai*, id est, civitatem *Cœli*, in regno *Ainan* collocat. Rex qui in ea sedem habuit *mundi Dominus* & *cœli filius* à suis dictus est. Verum ejus urbis recentiores nullam faciunt mentionem, sive bello sive aliâ calamitate interierit.
(gg) Fluvii per Chinam nobiliores memorantur (hh) *Croceus* à colore luteo ita dictus, ex *Soling* lacu oritur: inde versus Septentrionem tendens Chinæ limites egreditur, factoque flexu redit, at demum in Oceanum Chinesem sese exonerat. *Kiang* fluvius *maris filius* dictus in Chinesis

(1) Hanc Provinciam orbis terrarum centrum occupare incolæ opinantur. Plena rivis deliciisque est, cœli clementissimi, soli uberrimi, habitata Sinesibus Paradisus, & hisce nominibus non semel sedes Imperatorum Sinesium.
(2) Provincia est piscosissima, & adeo ferax *Orizæ* & *frumentorum*, ut victum totæ *Sinæ* possit subministrare.
(3) Abundat e. *quis* & *Mercurio*.
(4) In montibus inveniuntur *aurum*, *argentum*, *Stannum*, *plumbum* & *ferrum*.
Nullibi meliora vasa porcellana finguntur.

(a) Urbes regiæ. (b) Monum. Sinicum. (c) Porcellanæ. (d) Libri Sinici. (e) Missiones Jesuiticæ. (f) Provinciæ in China ex relatione. (g) P. Martini. (h) Corea. (i) Leautung. (k) Xantung. (l) Nanking. (m) Chekiang. (n) Fokien. (o) Quangtung. (p) Tungking. (q) Junnan. (r) Suchuen. (s) Xenssi. (t) Xangsi. (u) Peking. (x) Honan. (y) Huquang. (z) Queicheu. (aa) Quansi. (bb) Kiangsi. (cc) Peking. (dd) Xantung. (ee) Nanking. (ff) Quinzai. (gg) Fluvii in China. (hh) Croceus fl.

gna urbs, in medio regni versus Oceanum posita. At de urbe *Quinsay* (sive ea Tattarorum Magni Chani, sive Sinarum Regis regia, utrumque enim traditur) merito prudentissimi cujusque fidem excedunt ea, quæ M. Polus Venetus tradidit: continere scilicet eam circuitu mill. Ital. circiter centum, id est, German. communia viginti quinque, & pontium in ea lapideorum duodecim millia, quorum quidam tantæ altitudinis, ut majores naves erecto malo subtermeare queant: lacum item inter mœnia ambitu mill. German. circiter septem continere; in quo duæ insulæ singulas regias superbissimo opere sustinentes. Per universam autem urbem præsidium triginta millium militum. Veruntamen urbem hanc post Marci Poli tempora bello dirutam, vel alia gravi calamitate destructam esse, quidam putant.

V. Insulæ ab ortu Sinarum regno objacent innumeræ; at duæ insigniores in *Corea*, incolis *Caoli*, Longitudine CCXXX milliar. German. Latitudine L (1), & multo nobilior & *Japan*, Longitudine milliar. CL, Latitudine

Corea.
Japan.

(1) Sunt qui
150 Millia-
ria tantum
numerant,
& peninsu-
lam ducunt.
Regio pin-
guissima.
Montes au-
rum & ar-
gentum at-
que Ori-
zam, Mare
Margaritas
ferunt.
Luyts.

nensis Imperii limitibus Occidentalibus ortus, fluens mediam serè transit Chinam, eamque ab Occasu in Ortum dividit in Septentrionalem & Australem, ultra milliare Germanicum perhibetur latus: idem mare Chinense demum subit, ejusque ostio objacet insula *Cungming*. Reliqui fluvii sunt (a) *Hoaj*, (b) *Singan*, (c) *Cientang*, cujus ostio adjacet insula, (d) *Cheuxan*, (e) *Fuen* & (f) *Can fl.* qui cum *Kiang* sese conjungunt: Item (g) *Ta fl.* ad *Quancheu* mare subit. Cæterum Chinesinum lingua carere dicitur literâ caninâ R.

Utuntur Chineses literarum loco characteribus, & imaginibus variis, figuras in ligna & laminas incidunt; sicut nos utimur arte Chalcographica [d]. Currus excogitarunt, quos velis ventisque, uti navigia per mare, per loca plana dirigere norunt. Liberos suos in patrio exercent sermone, & quum legere & scribere possunt, docent eos scire res olim apud se gestas, leges etiam municipales; & moralia fabularum atque adagiorum. [e]

HEKELII.

[d] Quam ab ipsis *Chinesibus* diu ante nos inventam tradunt. Edidit elegantissimum & omnibus numeris absolutum de *Re Literaria* SINENSIIUM Commentarium *Theophilus Spizelius*, Vir pius, laboriosus, literatus, atque candori deditus, Amicus meus certus, qui liber, *Lugduni*, quippe *Batav.* Anno Chr. M. DC. LX. *Hackianis* literis in 12. f. impressus, omnino est dignus, ut à quolibet *Philologiæ* cultore indefessis teratur quotidie manibus.

[e] Quod ad Religionem hujus Gentis attinet, credunt omnes Res creatas, omniaque Inferna atque horum gubernationem pendere à *Supernis* atque *Cælo*, quod maximum omnium Deorum credunt, idque primo *Alphabeti* Characteribus exprimunt, *Solem*, *Lunam* & *Stellas* adorant, immò & *Cacodæmonem*, ne mala eis, ut ipsi dicunt, afferat. Sumtuosissima habent tam in *Urbibus*, quam in *Agris* Tempia, daturque apud eos duplex Genus *Sacerdotum*: alterum albis est incultum Vestibus raso Capite & in commune vivit, ut nostri *Monachi*; alterum atris est vestitum, promissio crine, & seorsim habitat; sicuti nostri *Presbyteri*. Neutrum Uxorem ducit; horum tamen Vita satis impudica & obscœna; Conf. *Marci Henningi* de Regno CHINÆ Liber, *Augustæ Vindel.* Anno

M. D. XC. in 8 exc.

BUNONIS.

» (h) *Corea* P. Martinio non insula, sed peninsula est.

» (i) *Japan* insula fœcunda [f] est, frugum, metallorumque [g] dives [b]: Rex cujus Imperio cæteri subsunt reguli, ad bellum educere potest aliquot centena millia virorum. Lusitani Christianam fidem passim per hanc insulam felici successu docuerant; sed ea, anno 1579, ac iterum hac nostra ætate, exustis & occisis Christianis hic oppressa & fere deleta est. Qui ex occidente ibidem negotia curant mercatores, Christianum nomen solent abnegare. Tanto odio Japanenses persequuntur Christianos, ut ne quidem in exteris Christianum ferant nomen; unde exigua, & serè nulla appareat spes, qua ratione doctrina illa salutaris hic resurgere queat. *Itinerar.* Nobilis à *Mandeflo* p. 238. & seqq. Hodie tamen mitiora afferunt; Christianam videlicet fidem denuo ibidem admitti. Postellus per universam hanc insulam statuas Idolorum maxime tricripites, aliaque mulieris puerum in ulnis gestantis imagines adhuc suo ævo extitisse testatur, vestigia hæc videntur esse Religionis Christianæ antiquis temporibus hic florentis: quæ tamen astu Satanæ postea corrupta & perversa fuit. [i] Porro Chinesinum litori Orientali objacet insula (k) *Formosa* sub ipso Cancri Tropico: in qua Hollandi nonnulla loca munita tenebant; & cum incolis, ipsis quoque Chinesibus huc venientibus, mercaturam faciebant. Erant in ea insula non pauci ad Christianam fidem conversi. Sed Hollandi nuper, anno 1662, à Chinesibus *Selandia* castro per dedicationem capta, ex hac insula ejeti sunt, & ab his in captivos imbellemque turbam crudelissime est sævitum. Chinesinum litori Australi opposita alia insula (l) *Hainan* dicta, multis urbibus & incolis exculta.

HEKELII.

[f] Ac nobilis.

[g] Auri inprimis.

[b] Veteribus *Chryse*, sed *Marco Polo Zipangri* dicta.

[i] Incolæ colore sunt potius *olivastro*, quam *alba*; ingenio a. ac memoria mirabili pollentes, gloriæ cupidi & laborum tolerantissimi.

REIS-

(a) Hoai. fl. (b) Singan fl. (c) Cientang fl. (d) Cheuxan fl. (e) Juen fl. (f) Can fl. (g) Ta fl. (h) Corea. (i) Japan Inf. (k) Formosa Inf. (l) Hainan.

dine LXX (1); utraque in complures ditiones, quas Reguli verius quam Reges obtinent, distributa. Hujus tamen potentior Rex est *Miaci*, urbis totius insulæ principis. 2

(1) Insula Japonenses permultæ, quarum Nipponia *Xicoca* & *Ximum* potiores habentur. Scarent montibus, omnium rerum tamen feracissima. Copiam habent auri argenti aliorumque metallorum item pretiosorum lapidum, & coralliorum. Urbes sine muris, atque ædificia

REISKII.

2 Insulam *Formosam*, quæ Chinesibus (a) *Packanda* dicitur, minores aliæ attingunt: (b) *Fayoung* maxime, in qua Batavi, Anno 1632, fortalicium intruxerunt, *Seelandiam* dictum, mox altero, quod Provinciam vocarunt, addito: Unde Hispanos postea suo castello *Kelango* exturbârunt, & *Formosam* denique subjugarunt: Verum à Piratis Chinesibus, & horum duce *Couenga* iterum, Anno 1661, ejeti; jacturam Chinesium commerciorum, Indorum, & Japonensium maximam fecerunt. Ipsa Insula populosa, suisque pagis & dominiis divisa 30 gradus latitud. septent. versus Boream jacer. Ab ea distat paululum obscura insula (c) *Sanichaon*, ubi Franc. *Xaverius*, Indorum Apostolus, vitam finiit, successu facto.

continenti adhæreat, Arn. Montano & Caronio teste: Ipsa 35 gradus elevata XVI Provincias pluresque Insulas complectitur, quarum tres maximæ sunt, *Nivoo*, *Xinoo* & *Xiccoo*, suis regulis aut principibus subjectæ: Qui tamen singuli (e) *Dairo*, rerum sacrarum & civilium supremo arbitro, subsunt. Hujus autem sedes *Meaco* est, urbs regia *Yendo vel Fedo*, Anno 1657, incendio exusta: Domos enim solum ligneas amant, nec urbes muris aut portis muniunt, sed plateas noctu magnis januis occludunt. Conf. Bern. Varenii Descript. Japoniæ, Arn. Montanum in Lib. Germ. de legat. ad Cæsarem Japon. itemque Missiones, quas vocant, Apostolicas aut Papæas ex A. 1590, ad A. 1614, quo ferociter in Christianos sævitum fuit, & A. 1626, quo Jesuitæ cum Portugallia & Hispanica natione regnis omnibus exclusi, solumque Batavi ad commercia libera sunt admitti.

(d) *Japonia* incertum est, an extet Insula, num

(a) *Packanda*. (b) *Fayoung*. (c) *Sanichaon*. (d) *Japonia*. (e) *Dair*.

ex ligno. Japonenses ingeniosi, veraces, temperantes, fortes, crudeles, violentas sibi manus sæpe inferunt, Idololatræ, imprimis solis. Scribendo Sinensum utuntur imaginibus. Subsunt hæc insulæ uni imperatori, cujus imperium legibus vincias sive regna dividitur insula. Urbium facile princeps est *Fedo* longa tria, lata duo milliaria, frequentissima, palatificis Japonensis, quem supra fidem venerantur. Luyts.

C A P. VII.

De India Veteri:

I.

Sinarum regno conjuncta est ab Occasu Meridieque *India*, terra omnium nobilissima, auri argenteque adeò fœcunda, uti solum ejus aureum argenteumque esse veteres crediderint. Nomen accepit ab *Indo* nobilissimo flumine. Clauditur ab Occasu *Indo*; à Septentrione *Emodis* montibus; ab Ortu itidem montibus *Damasiis* & *Meandro*; à Meridie suum mare, quod *Indicum* appellatur, magnis sinibus recipit; in quod, ceu duo cornua, longissimo excursu sese emittit. Longitudo ejus summa est ab Indi fontibus usque ad extremum aureæ Chersonesi promontorium mill. German. circiter *IJC*. Latitudo maxima à *Damasiis* jugis in finibus *Sinarum* ac *Tattarorum*, ad *Simyllam* promontorium, nunc *C. Comori*, mill. *CCCCL*. I

India. Ejus limites.

II. Di-

REISKII:

I (a) *India* nomen ab *Indo* fluvio nata, cunctis gentibus, quas Orientales & Occidentales terræ nutriunt, commune fecit: Hinc Chineses & Arabes *Indostan* hodieque nominant, suo sermone aut idiomate quo regionem adjecto *Stan* significant, veluti *Turkestan*, *Gulistan*, &c. *India* vetus amplissimis parebat versus Boream Ortumque terminis. Ad *Tauri* juga nempe ac *Eoum* oceanum, hodierna longe arcti-

oribus coercetur: Utraque tamen duplex, altera nempe *Occidentalis* intra *Gangem* ἢ ἐντὸς γάγγης Ἰνδικῆς, altera *Orientalis* extra *Gangem* ἢ ἐκτὸς γάγγης Ἰνδικῆς, quam Græci Romanique nec non adhuc Arabes partiuntur. De gentibus, mirandæ naturæ operibus urbibusque Indicis quanta scriptorum veterum portenta, etiam falsa? Strabone iudice Lib. II. qui de urbium numero 5000 acute censuit καὶ οὐ περιβόλην, i. e. eo per excessum excrevisse. De Nationi-

Divisio.
Indiæ.

II. Divisa fuit olim Gange flumine in duas partes; quarum una versus Occasum *a* India intra Gangem, altera versus Ortum *β* India extra Gangem, appellabatur.

Indi Brachmanes.

Gangaridæ.

III. Tradunt veteres Geographi, fuisse in India populorum novem millia; quorum clarissimi *γ* Brachmanes, Indorum Philosophi, Græcis Gymnosophistæ dicti; & *δ* Gangaridæ, quorum regem potentissimum Alexander Magnus invadere non ausus est.

Nysa urbs.

IV. Urbium fuisse quinque millia, iidem auctores prodiderunt, præcipua capacitate; quarum omnium clarissima *ε* Nysa, in qua genitum Liberum patrem Indi arbitrabantur.

Indus fl.

V. Fluviorum nobilissimi sunt Indus & Ganges: *ζ* Indus, quem accolæ quondam Sandum, nunc diversis nominibus diversi appellant populi, Hynd, Duil, Inder & Caercede, in *n* Paropamisso monte effusus undeviginti recipit amnes; sed

Nationibus quantum variatur? omnes eas ad *φοῦαν*, *ε* Noachi nepotibus unum, primum quasi parentem, Josephus, Eusebius Eustathiusque referunt: Has autem origines Bochartus in dubium trahit Lib. II. cap. 15. infirmis tamen ratiunculis usus. (a) Indus & Ganges ex jugis altissimis Thebeth, lacu quondam hydrophilacio nasci dicuntur: Ut hic per rupes altissimas horrendo cum strepitu, ille ad radices montium prorumpat, & quinque alveis in mare Indicum devolvatur. Ganges vero in sanctitate maxima & singulari peccatorum expiatione apud Indos ethnicos adhuc habetur, tanquam paradisi fluvius. Vid. Kirch. China illustr. part. II. c. 2. Abr. Rogerii Histor. Brachman. part. II. c. 18. Notitia reliquorum quos Indiæ progenerant fluviorum nostris Europæis obscura & perexigua obtingit. Veteres autem Indiæ scriptores multa falsa prodiderunt, inquit Strabo lib. II. Conf. etiam itinera Thevenotii, quibus res Indostanenses novorum Mogulum aliorumque populorum exposuit, Souchu de Rennefort Histor. Indiæ Orientalis Paris. A. 1688, edita.

B U N O N I S.

a (b) India intra seu cis Gangem ab Occasu habet Paropamisadas, Arachosiam & Gedrosiam; à Septentrione Caucasios montes, quos appellabant Macedones; ab ortu Gangem fluvium, ac alteram trans Gangem Indiam; à Meridie Oceanum Indicum. [a]

β (c) India extra sive trans Gangem ab occasu habet alteram Indiam, & Gangem fluvium: ad Septentrionem Scythiam: ab Ortum Sinarum regionem: à Meridie Indicum mare. In hac inter duos sinus Gangeticum & Magnum est (d) *Chersonesus Aurea*, quæ hodie à civitate Malacca dicitur.

γ (e) Brachmanes, sive Brachmani, olim fuere Philosophi, hodie Bramani dicuntur, de quibus Itinerar. Nob. à Mandellio p. 114. & seqq. de istis Solinus c. 65. Philosophos habent Indi Gymnosophistas, qui ab exortu solis ad Occasum contentis oculis orbem candentissimi syderis contuentur, in globo igneo rimantes secreta quædam, arenisque ferventibus perpetuum [b] diem alternis pedibus insunt. Et Plinius l. 6. c. 19. Gentes celebratæ illic, & prope in religionem versæ sapientiæ deditæ, voluntaria semper morte vitam, accenso rogo, finiunt: ut sunt de illo exempla [c] apud Plutarchum in vita Alexandri. Mortem scilicet prudentiores illi non expectabant; sed ingerendo semet ignibus læti &

cum gloria arcessiebant. Alii in solitudine & sub terræ cavernis mortem expectabant: qui mos hodieque servatur in Japonia. [d]

δ (f) Gangaridæ bello olim clari erant ad Gangem fl. urbs & regnum Bengala, illorum sedes erat olim Gange, seu (g) Ganges urbs ulterioris Indiæ Gangi fl. imposita. Sunt qui existimant Gangem urbem esse eandem, quæ hodie Bengala: verum hæc à Gange fl. longè distat.

ε (h) Nysa [e] urbs cis Gangem ad Indum fl. non longè ab Arachosia à Baccho fertur condita. Est quoque Indiæ mons Nysa, cujus mentionem facit Virgil Æneid. vi:

ζ (i) Indus fl. Plinio teste, l. 6. c. 20. olim ab incolis Sandus fuit appellatus: Sinthum Ptolemæus inter septem Indi ostia numerat. Verisimile igitur est, ostium illud omnium maximum pro toto fluvio Ptolemæo fuisse usurpatum. Hodie ab Indis aliisque gentibus vulgo Indu vocatur. Hunc verò fluvium prius Mausolum dictum, postea ab Indo quodam Juvene egregio, qui in eum se præcipitaverit, nominatum fuisse fabulatur auctor libelli de fluminibus, quem nonnulli adscribunt Plutarcho. Alexander M. tradente Plinio l. 6. c. 17. nullo die minus stadia sexcenta navigavit in Indo fl. nec tamen potuit ante menses quique enavigare, adjectis paucis diebus. Idem Rasburos à Cambajensibus determinat, atque per mediam Cambajam decurrit. Incolis ejus regionis, teste Odoardo Barbosa, & Cercetes & Inder hodie appellatur. Candidi coloris esse perhibetur Indus, & gelidior, quam cæteri, qui ibi sunt, fluvii. Curtius, Arrianus.

n Paropamisus, etiam Caucasus dictus, non Ponticus sed Indicus. De Indi fonte ita Plinius lib. 6. c. 20. In jugo Caucasii montis, quod vocatur Paropamisus, adversus Solis ortum effusus. Eadem quoque tradit Arrianus.

H E K E L I I.

[a] Et juxta nonnullos Chaberim.

[b] S. perpetem, sicuti Olivatiniana legit Editio.

[c] Calani & Indi cujusdam ex comitatu Cesaris.

[d] Alias de Gentibus INDIÆ, & in specie de BRAGMANIBUS extat elegans Liber Græcus Palladii qui ex Bibliotheca Regia Londinensi, cura Edoardi Bissæi, Londini ap. T. Roycroft, Anno MDC. LXXIX. in 4. reg. cum Versione Latina est impressus.

[e] Cujus nominis decem Stephanus enumerat.

B II.

(a) Duplex, Indus & Ganges. (b) Limites Indiæ. (c) Intra Gangem & extra Gangem. (d) Chersonesus aurea. (e) Brachmanes. (f) Gangaridæ. (g) Ganges. (h) Nysa urbs. (i) Indus flux.

sed clarissimos & *Hydaspen* & *Hypasin*, qui Alexandri iter terminavit. Nusquam latior quinquaginta stadia, aut altior XV passus, septem ostiis in mare Indicum evolvitur. * *Ganges* gemmifer & auri fecundus, ex Scythicis exoritur montibus, cujus latitudo minima duo mill. Germ. maxima quinque, ubi vadofissimus mensuram centum pedum devorat. λ

Ganges.

VI. Indorum gens μ vetustissima nunquam à natali solo recessit. Quare nemini fas sit mirari vel hominum vel urbium copiam. Indiam *Liber* pater (quem illi apud se natum arbitrati) primus cum exercitu ingressus est, primusq; omnium Indis subactis triumphavit. Dehinc *Persæ* proxima inter Indum & Gangem armis occupata tenuerunt, donec *Alexander*, Dario superato, Porum Indorum Regem debellavit. Post hunc in pace, suis quique Regibus obediens, egerunt; donec, diu ignoti, tandem Portugallensibus superiori seculo rursus cogniti fuerunt. Longinquitas regionis occasionem præbuit fabulis, vti ex veteribus graves etiam scriptores, ξ hominum varias monstrosasque species crediderint.

Gens Indorum.

C A P.

B U N O N I S.

δ (a) *Hydaspes* fl. Indum flumen ad *Nysam* urbem ingreditur. [f]

Fluvius iste (b) *Hypasis* vocatur Ptolemæo, Plinio, Curtio & Arriano; at Straboni, Dionysio Afro, Martiano Capellæ, Solino & aliis est *Hypanis*. Plinius l. IV. c. 12. hanc controversiam suo tempore inter scriptores fuisse tradit, vehementerque errasse, qui *Hypasin* in parte Asiæ prodiderint. In India autem supra flumen *Hypasin* solstitii die medio nullam jaci umbram autores referunt. Plinius l. 2. c. 37. Fluvius ille cum *Hydaspe* sese unit; unde à quibusdam pro eodem habetur flumine. *Herodotus* lib. 4. tradit *Hypanim* fluvium quinque dierum via exilem, profluere ac dulcem; Deinde post aliorum dierum iter perquam amarum. *Athen.* l. 2. p. 43.

* (c) *Ganges* vulgò *Ganga* ex Emodis montibus ortus, omnium toto orbe fluminum perhibetur maximus, quinque decem & novem fluminibus magna ex parte navigabilibus receptis, alicubi lacus veriùs, quàm fluvius videtur. Eum [g] in sacris literis appellari *Pischn* seu *Pison* existimant Hieronymus, Josephus & Eusebius. De illo Ovidius:

Dum tepidus Ganges, frigidus Ister erit.

λ Sinus, in quem devolvitur, *Gangericus* appellatur; hodie vulgò [b] *Golfo di Bengala*. [i] Gangi magnitudine secundum Indum, tertium Istrum, quartum Nilum consensu tradi scribit Diodorus lib XVII. Latitudinem ei stadiorum XXXII tribuit; profunditatem tantam, ut omnia per Indiam flumina superet.

μ (d) Primos Indiæ incolas ex posteris fuisse *Foktani*, qui Heberi fuit filius; colligitur tum aliis argumentis, tum quod ab illius filio *Ophiro* aurifera regio in sacris celebris appellata est *Ophir*.

ν Mirum dictu, quam multi ex antiquis res Indiæ perscripserint, & quam pauci, dolente & exlècrante *Strabone*, vera. (e) Ex quibus alii una cum fabulis suis toti perierunt, alii si non toti, ex magna tamen parte. Extant *Herodotus*, *Agatharchidis* excerpta, *Ctesias* aliqua sui parte apud Photium, *Dionysius Periegetes*, *Strabo*, *Ptolemæus*, *Arrianus*, *Diodorus Siculus*, *Aethicus*, *Martianus*, *Heracleotes*, *Plinius*, *Mela*, *Solinus*, *Philostratus*, *Orsius*, *Q. Curtius*, *Apulejus*, & hi omnes veteres. Recentiores sunt *Joh. Goropius Becanus*, *Petrus Maffeus Osorius*, *Joh. Metellus*, *Joh. Barrius*, *Ludovicus Vartemannus*, *Ma-*

ximilianus Transylvanus, *Cosmas Indopleutes*, *Joh. Macer*, *I. C. Castagnedo Hispanus*, *Abrahamus Ortelius*, *Petrus Farricus*, *Franciscus Sachinus*, *Adamus Olearius* in itin. *Mandellsovi*, aliique navigationum Indicarum scriptores; qui recentiores scriptores certiora præ antiquis istis attulerunt.

ξ *Megasthenes* scribit; per diversos Indiæ montes esse nationes capitibus caninis, armatas unguibus, amictas vestitu tergorum, quibus nulla sit vox humana, sed tantum latratus sonent (f). Gangis fontis accolæ nullo indigere cibo, eosque odore pomorum silvestrium vivere, longiusque pergentes eadem illa secum gerere, ut olfactu alantur; quod si tetriorem forte spiritum traxerint, eos exanimari. Porro tradunt in eadem India esse homines qui unum tantum habeant oculum. Quosdam etiam adeo auritos esse, ut aures ad pedes defluant, atque in alteram earum cubent, quarum duritie arbores convellant. Alios singulis uti pedibus, & adeo latis quidem, ut ubi se defendere à calore velint, supini jacentes iis toti inumbrentur. Apud *Ctesiam* legitur, fœminas quosdam in India semel tantum parere, ac natos statim canescere. Esse gentem, quæ in juventute cana sit, nigrescat in senectute, ultra ævi nostri terminos perennantem. Esse quoque perhibent mulieres, quæ quinquennes concipiant, nec ultra octavum annum vitam protrahent. Esse, qui cervicibus careant, & in humeris habeant oculos. Hæc & similia ab antiquissimis istis scriptoribus tradita sunt; quæ tamen falsa & conficta esse hodie constat. Ipse Plinius quoque, id quod mirè, miras & monstrosas hominum, qui Africæ partes incolant, figuras [k] describit, lib. VI. c. 30. Quod verò idem ille *Megasthenes* apud Plinium lib. 8. c. 14. scribit (g) serpentes in tantam magnitudinem adolefcere, ut solidos etiam deglutiant cervos [l], id ab aliis auctoribus tum antiquis, tum recentioribus confirmatur.

H E K E L I I.

[f] Alii non in *Indum*, sed in *Mare* labi tradunt.

[g] De *Paradiso* quippe profluentem.

[b] Et quidem *Castaldo*.

[i] Hoc flumen, ut *Nilum*, rigare vicina omnia, nonnulli tradunt *Geographi*.

[k] Centes np. sine *Naribus* atque sine *Linguis*.

[l] *Taurusque*.

R E I S.

(a) *Hydaspes* fluv. (b) *Hypasis* fluv. (c) *Ganges* fluv. (d) Indorum origo. (e) Scriptores rerum Indicarum, (f) Monstrosæ hominum formæ ab antiquis traditæ. (g) Serpentes Indiæ ingentes.

C A P. VIII.

Summa Indiae novae descriptio.

I.

India nova.

Cum superioribus seculis ob feritatem intercedentium populorum terra adiri India nequiret, tam longinqui verò maris navigatio nondum experta esset, diu Europæis incognita mansit, cum non nisi ex veterum scriptis nosceretur. At primus *Guasco Gama* Portugallensis, An. *MDCCCXCVII* ab Hispaniis profectus, superato Bonæ spei promontorio atque universa Africa circumnavigata, Indiæ oram maritimam perlustravit. Post hunc idem ab aliis feliciter tentatum; missique alii aliique subinde à Regibus Portugalliæ, qui oram maritimam vi occupatam arcibus ac propugnaculis munirent. Deprehensum tunc est, varia nationum genera Indias incolere, Hebræos, Persas, Scythas, Arabas, ipsosque Indos, quorum exigua quædam pars post D. Thomæ, ut ferunt, institutionem in fide Christiana permanserunt. Hanc navigationem diu Portugallenses & Hispani, constituto in Indiis ab Portugalliæ Hispaniæque Regibus Prorege, soli obtinuerunt; donec superioribus annis Hollandis & Anglis etiam frequentata est. Iisdem finibus, quibus olim, India nunc etiam circumscribitur. Nam & citra Indum amnem populi quidam, ut olim, nunc etiam Indi dicuntur. *α*

Indiæ novæ fines.

Divisio.

II. *β* Dividitur etiam nunc, ut olim, Gange fluvio in duas partes: quarum una *Indostan* (*ι*), quæ olim India intra Gangem; altera *Mangi*, India extra Gan-

(1) Nomen habet ab Indo nobili flumine latini India, at Indigenis Indostan dicitur. Ab occasu mari Indico & Persico, a Borea Tarraria, ab ortu Sina, ab Austro variis partibus maris Indici clauditur. Sita est intra gradum circiter 11 & 41, juxta alios 39 Latitudinis Borealis. Pars ejus insignis intra Zonam Torridam est, pars sub Tropico Cancræ, & pars amplissima in Zona Temperata Septentrionali. Ab occasu in ortum ad gradus plus minus 46 diffunditur. India hodie dispertitur in Peninsulam Indicis Gangem, Indiam extra Gangem, & imperium magni Mogolis. Luyts.

R E I S K I I.

ι Quoniam Johannes II. Portugalliæ, ac Ferdinandus Hispaniæ reges, Anno 1494, in divisione novi orbis per Pontificem Rom. facta convenerant, (a) ut ultra Meridianum Lisabonensem XXVI gradibus enavigatis, occasum versus Hispaniæ omnia; reliqua vero ad ortum Lusitanis loca cederent: (b) Post hac Emanuel regis Portugalliæ auspicio Vascus Gama Lusitanus Lisbona iter dubium ingressus, VII. Idus Jul. A. 1497. Africa tota & Promontorio bonæ spei ultimo superato XIII. Cal. Jul. anno sequente proximo Calecurum appulit, primusque Indiciis commercii & navigationibus Europæis viam aperuit monstratam. (c) Hinc duplex India proveniebat, una *Orientalis*, de qua loquimur, & proprie dicta, ortum versus regi Portugallico, & altera *Occidentalis*, *α* *υ* *ρ* *ο* *s* aut improprie dicta, nempe America regi Hispanico relicta. Termini nostræ Indiæ non adeo certi à Geographis figuntur; nec possunt quidem ob principatus variabiles & regna ob vicinorum potentiam mutari solita: Ex Itinerariis tamen recentissimis ab occidente Persiam, à septentrione Tatariam, ab ortu regnum Many, ab meridie regnum Decan: partes, quæ pro statu regnorum & dominiorum variant, nullas definiemus, nisi quas Claverius definiivit, ordine non satis congruo aut recto.

B U N O N I S.

α (d) Id tanquam singulare quid Diodorus Siculus observat, quod, cum India multis variisque gentibus incolatur, nulla tamen peregrinam habeat originem, sed omnes indigenæ putentur, nec unquam vel ab externis accepisse, vel in aliam nationem emisisse colonias, perhibeatur. Exterorum tamen colonias ne ipsi quidem diffitebantur Indi in suis historiis de Bacchi & Herculis adventu. Et quid Alexandri M. colonias per Indiam notius? Nostro & superiori seculo Magnus Mogor ex Tattaria; & præter nationes exterarum ab Auctore memoratas, ingens multitudo Lusitanorum, Belgarum, Anglorumque ex Europa in Indiam penetravit, magna ejus parte occupata. Vasco de Gama, auspiciis Emmanuelis Portugalliæ Regis, per mare illud viam in Indiam aperuit. Deinde Batavi & Angli lucri spe allekti, ingenti animo, & Batavi majore successu, quam Angli, eò naves suas miserunt.

Impiger extremos currit mercator ad Indos.

β (e) Quippe regio auri & argenti, tum gemmarum, serici & aromatum feracissima, immane quantum inhiantes mortales, nullâ longi & difficilis itineris ratione habitâ, ad se, jam antiquissimis quoque seculis, pellexit. Hæc videlicet Indica mercatura primò

(a) Orbis divisio à Pontif. Rom. facta. (b) Navigatio Indica prima. (c) India duplex. (d) Coloniarum gentium in Indiam traductæ. (e) Indiæ felicitas.

Gangem. Regna universim continere tradunt XLVII, quorum quaedam nimium modica & arctis admodum finibus constricta. At novissimi tamen Geographorum in novem potissimum partes sive regiones universam Indiam dividerunt: quarum nomina sunt; Cambaja, Narsinga, Malabar, Orixa, Bengala, Pegu, Sian, Cambaja, & Septentrionalis pars, quæ ferme tertia universæ.

primo Phœnicum fuit & Ægyptiorum: ab his ad Romanos pervenit: donec eam ad se transferrent Veneti; quibus Lusitani, Batavi & Angli successerunt. Quum Belgæ privati, sparsis viribus, adeoque minus commode eo (a) navigarent, anno 1595, Ordinum auctoritate, in societatem, certis legibus, & privilegiis redacti, tanta ceperunt incrementa, ut Lusitanis universæ amittendæ Indiæ terrorem injicerent. Lusitanorum expugnarunt arces, regna Barbarorum armis aut foederibus in partes traduxerunt, & Indiam Belgicam multis firmissimis coloniis contra omnem vim firmarunt, capite Imperii sui in Insula Java & urbe Batavia constituto, unde in reliqua esset imperium.

(b) India omnis ratione situs commode dividitur in tres partes. Septentrionalem, quæ aliis dicitur *Indostan*; Occidentalem, quæ *India Minor*; & Orientalem, quæ *India Major*. Septentrionalem Indiam omnem tenet *Magnus Mogor* seu *Mogol*; & ad Indum flumen provincias *Cabul*, *Gusarattam*, quæ & *Cambaja*: In India Occidentali *Orixam*, cujus Rex *Mogoris* tributarius est: & in India Orientali regnum *Bengale*. In India Occidentali præter *Orixam* & *Cambajiam* sunt regna *Decan*, *Malabar*, & *Coromandel* sive *Narsinga*, singula à suis gubernata regibus. In Orientali Indiâ præter *Bengalæ* regum, sunt *Pegu*, *Siam*, & *Cambodia* regna diversa: At in *Malacca* peninsula, quot sunt nobiliores urbes, tot fere inveniuntur Reguli.

(a) In Indiam navigationes. (b) Alia Indiarum divisio.

C A P. IX.

Cambaja, Narsinga, Malabar, Orixa.

I.

Cambaja regnum in dextro Indiæ cornu ad Indi ostia situm, Longitudine occupat milliar. German. circiter CLX. Latitudine fere totidem. a (r)

Cambajæ magnitudo.

II. Ur-

(r) Celum aliqua parte Anni torridum & tempestuosissimum: telus fert ubertim præter Vinum, omnia ad vitam & voluptatem necessaria. Dives est Opii, quod Asiatici effluam depereunt, Luyts.

BUNONIS.

a (a) Regnum istud ab Europæis Cambaja dictum est, quod erat *Gusarratta*: [a] suos olim habebat Reges, antequam à Mogole subigeretur. In vulgaris tabulis Geographicis ponitur *Gusaratta* cis Indum flumen: sed rectius in *Blaviana*, qua *Mogolis* describitur Imperium, trans Indum flumen intra Indiæ terminum.

HEKELII.

[a] S. Provincia *Guzarat*.

REISKII.

i (b) *Guzarata* Persis, Arabibus, Indisque illa Provincia vocatur, quam Portugalli huc navibus appulsi ab urbe præcipua *Cambaja* dixerant. Tres enim urbes commerciis florentissimas complectitur, *Amanabadam*, suo regi olim atque conditori proprio subjectam: *Cambajam* muro cinctam saxeo, quæ duo milliaria excedit ambitu; *Suratam* denique præscam Lusitanicæ Anglicæque mercaturæ, sed novam Gallicæ nunc sedem. (c) Regnum hoc magno *Moguli* subditum duas habet urbes regias, *Agram* Arce magna superbam, quam ille Imp. Dello deserto A. 1566, subiit, & *Laborem* sive *Pangab*, quam æstu compulsus nimio petiit. Portugalli vero unicam sibi eamque castris duobus munitissimam urbem (d) *Diu*

adhuc tenent, Turcica Indicaque classibus An. 1539 & An. 1546, mascule propulsatis. Idem *Mogul* provinciam mari Arabico vicinam, (e) *Candabar*, quam Persæ ceperant, facta pace sibi restitutam retinet: Regna vero (f) *Narsingæ* aut *Bisnagar*, (g) *Golcondæ* itidem & *Orixæ* nec non (h) *Decan*, sive *Cuncang*, sibi nexu tributario devincta. Unde factum est, ut Dynasta quidam sive Princeps Indicus ab rege *Golcondæ* ad *Mogulem* defecerit, uti *Thevenotius* Lib. II. refert. Rex *Narsingæ* regem regum & mille uxoribus maritum sese titulo proficitur; & Principes quosdam fert vicinos, quos (i) *Nackos* nominant, *Madurensem*, *Tamuranum*, & *Gingirenses*. (k) *Malabara*, regnum *Calecut*, *Cochin*, urbesque plures continet; *Goam* quoque Protegis Portugallici & Patriarchæ, quem Ecclesia ibi Christiana fovet, *Indici sedem*, cui tres *Episcopi Cochinensis*, *Meliaporensis*, & *Macaensis* subsunt. (l) *Coromandel* regi *Narsingæ* quondam subdita, nunc *Colgondensi*, qui urbem *S. Thomæ*, *Coloniã* *Portugallicam* à Gallis Anno 1673, captam Anno 1674, Gallico ejecto præsidio Belgis auxiliantibus cepit. Conf. *Joh. Bapt. Tavernierii* *Relationes Indicas*, & *Spanhemii* *Introduct.* in *Geograph.* de *S. Thomæ* ad *Indiam* accessu.

EUNO-

(a) Cambajæ seu Gusarattæ regnum. (b) Guzarata. (c) Mogolis regia duplex. (d) Dio seu Diu. (e) Candabar. (f) Regna Narsingæ. (g) Golcondæ. (h) Decan. (i) Nacki Principes liberi. (k) Malabara. (l) Coromandel.

Urbs Cambaja.

Campanel.
Goa.

Dio.

Damaon.
Beder.
Decan.Ardavat.
Narsinga.

II. Urbium prima est, quæ regno nomen dedit, & *Cambaja*, omnium Indiarum cultu atque magnitudine præstantissima; qua de causa *Cairum* Indiae vocitata. Regia sedes est γ *Campanel*, in edito loco septenis mœnibus cincta. δ *Goa* in Insula Indi posita, emporii celebritate, agrorum ubertate, incolarum multitudine atque ædificiorum magnificentia insignis urbs, ob munitionis firmitudinem locique situm arx claustra regni vacitata. In eadem Insula ϵ *Dio* arx, atque in continenti alia ζ *Damaon*, Hispanorum præfidiis custodiuntur. Celebres quoque sunt η *Beder* & θ *Decan* urbes, quarum hæc regno quondam nomen dederat. At citra Indum in Provincia *Guzarate*, quæ pars est regni *Cambajæ*, præcipua urbs est ι *Ardavat*, Indi ripæ apposita.

III. κ *Narsingam*, in dextro itidem cornu sitam, duobus lateribus, Occidentali ac Orientali, mare abluit. Longitudo ejus à confinibus *Cambajæ* & *Orixæ*, ad

BUNONIS.

β (a) *Cambaja* urbs in Insula, quam Indus fl. & maris vada efficiunt, jacet paulum à litore remota; totius Orientis delicatissima, emporium celebre est; cujus tamen major pars à (b) *Benjanis* & *Rasbutis* [b] gentilibus constat; ex quibus hi aut militiam aut latrocinia sectantur [c]; isti vero artes exercent manuaras; aut mercaturam faciunt, aut administrant divitum & magnatum rem familiarem: à militia vero & cæde hominum pariter & animalium abhorrent *Benjani*; neque comedunt carnes animalium. Præter Deum boni & rerum omnium conditorem, adorant etiam & colunt diabolum, ne scilicet noceat [d]. Antiquum Indorum hodieque servant morem, quo vidua cum mariti defuncti corpore viva exuritur; cujus rei spectator fuit ipse *Mandelstlo*; per universam Indiam hujus sectæ quam multi inveniuntur.

γ (c) *Campanael* in præcipuis hujus regni urbibus erat, [e] & Regis sedes; qui à *Rasbutis* & *Mogore* præfilius Lusitanis tributarius factus. Sed hoc *Cambajæ* regnum hodie sub *Magni Mogoris* Imperio est; ejusque sedes non est *Campanael*, sed (d) *Agra* ad *Gemini* fluvium.

δ Quæ in eadem cum *Dio* Castello Indi insula jacet (e) *Goga*, seu *Goja*: non est altera illa & nobilis urbs (f) *Goa* in regno *Decan*; quam auctor heic à magnificentia describit; quæ *Goa* illustris ab ista Indi insula longe distat in insula *Goa*. Hæc ab *Altonso Alburkerk* anno 1508, occupata est. Ex eo à Lusitanis incolitur, magnifice ornata. Hic Vicarius est Regis & Archiepiscopus [f]. Jesuitæ quoque ibidem sua habent Collegia. Eo ex Arabia, Turcia, Persia, Armenia, India, China, Philippinis, & Europa omnis generis merces importantur, & exportantur. [g]

ϵ (g) *Dio* [b] castellum in illa insula à Lusitanis munitum est.

ζ (h) *Damaon*, non longe à *Surata* jacens, non solum sub Lusitanis est; sed & (i) *Bassia*, & (k) *Caul* omnisque fere in hac parte ora maritima, a Rege in *Decan* aliquando frustra obsessa. Cætera interioris Rex à *Decan* habet.

η (l) *Beder* [i] in mediterraneis est in *Balagatta*, seu *Balagnata* [k].

θ (m) *Decan* Regem habet, cui interiora à *Damaon* ad *Goam* usque parent, tenentibus loca mari-

tima Portugallis. [l] Regis in *Decan* sedes est (n) *Visapor* [m]; qui & ipse Rex magnus ac potens est.

(o) *Ardavat* sub *Mogolis* imperio est. In (p) *Amadabath* defertur magna copia radicis, quæ ab iis *Punco* dicitur, estque *costus vetus*, inde à Lusitanis in Europam deportabatur. Cæterum (q) *Bombam* in regno *Decan* opidum Portugalli Anglis tradiderunt anno 1665.

κ Indiae hujus alterum latus, quod Orienti obvertitur, & per continua montium juga à *Malabara* determinatur, à capite *Comorino* ad *Nagund fl.* per centum fere milliaria extensum, olim in tria regna erat distinctum; quæ fuerant *Coromandel*, [n] unde hodieque omne illud litus à *Comari* ad *Nagund fl.* appellatur: (r) *Narsinga*, & (s) *Bisnager*, singula à suis gubernata regibus. Verum unius hodie subsunt imperio, qui modo *Narsingæ*, modo *Bisnagaræ* residet. Hujus tanta habetur potentia, ut regnum ejus intra sex menses vix circumiri possit: [o]

HEKELI.

[b] S. *Resbutis*.

[c] Traducunt enim in montibus vitam liberam, nec ullam vim atque hostilitatem timent.

[d] Ipse Rex *Cambajæ* olim *Idola* sola coluit, donec *Maurorum* fidem recepit.

[e] Septemplici muro cincta.

[f] Totius *Orientalis* Indiae.

[g] Quapropter & *Clavis universæ Indiae* appositissime dicitur.

[h] Et *Dium*.

[i] S. *Bider*.

[k] Hanc urbem totius Regni præcipuam esse, *Maginus* tradit.

[l] Ab hac urbe sex Milliariibus abest *Mons* muro ac præfidiis munitus, in quo *Adamas Gemma* eruitur. Incolæ hujus Urbis sericis amiciuntur Vestibus, vel interulâ ex *Sericò* elegantiore.

[m] Seu *Visapora*.

[n] Seu *Ciromandel*.

[o] Hic rex alit quoque continuo XL millia *Nairos*, qui sunt nobiles Milites, ac præterea XX millia Equos, quos partim ex *Persia* partim ex *Arabia* recipit, & CC Elephantes. Sed cum ad Bellum proficiscitur, multo majorem *Equitum* & *Elephantum* copiam cum innumeris *Peditibus* ducit. Referunt enim Scriptores, ejus Exercitum quandoque XXX Milliarium spatium occupare.

BUNO-

(a) *Cambaja* urbs. (b) *Benjani*, *Rasbuti*. (c) *Campanael*. (d) *Agra*. (e) *Goga*. (f) *Goa*. (g) *Dio* seu *Diu*. (h) *Damaon*. (i) *Bassia*. (k) *Caul*. (l) *Beder*. (m) *Decan*. (n) *Visapor*. (o) *Ardavat*. (p) *Amadabath* (b) *Bombam*. (r) *Narsinga*. (s) *Bisnagar*.

ad promontorium *Comori*, milliar. occupat German. circiter CL. Latitudo summa inter duo maria mill. XC. Regiæ sunt duæ: *Narsinga*; unde regno nomen, & *Bisnagar*: *Onor*, λ *Paleacate* & *u Mangalor*, Lusitanæ sunt ditionis. ν *Coromandel*, & ξ *Meliapor*, ab Indis Christianis habitantur: Quarum hæc D. Thomæ sepulchro clara.

IV. $\circ$ *Malabar* regio in extremitate dicti cornu sita, (i) in longum LXXX, in latum XLV, milliar. German. Regna continet, ab singulis urbibus denominata: π *Cananor*, ρ *Calicut*, σ *Coulete*, τ *Cranganor*, ν *Cochin*, ϕ *Coulam* & *Travancor*. Horum *Calicut* cætera præstat; cujus χ Rex *Samory* [p] incolis, id est, summus Imperator ac Deus in terris vocatur. Ipsa urbs *Calicut* ampla est, at humiliter exstructa. In hac provincia Lusitani $\downarrow$ tria habent munimenta.

Bisnagar.
Onor.
Paleacate.
Mangalor.
Coromand.
Meliapor.

Cananor.
Calicut.
Coulete.
Cranganor.
Cochin.
Coulam.

V. *Orix*.
(1) *Profert optima notæ*

Piper, Zinziber, diversi generis Aromata, Rhabarbarum, Saccharum, Gossipium ac Nuces Indorum Cocos.

BUNONIS.

λ A (a) *Paleacate* versus Septemptrionem in litore eodem Hollandi (b) *Geldriam* habent, emporium munitum: Ibidem quoque est (c) *Danisburgum*, quod Danorum negotiationibus patet.

μ (d) *Onor* & (e) *Mangalor* ad adversum jacent litus, in *Malabaræ* regno.

ν (f) *Coromandela*, olim peculiare fuit regnum, a quo longus ille litoris tractus nomen habet. Ejus incolæ se suosque, quum annonæ caritas est, divendere aliis solent.

ξ (g) *Meliapor* vicus hodie verius est, quam opidum, a Mahumedanis & gentilibus habitatus, ut fere hæc terra omnis: [q] neque hic S. Thomæ ostenditur sepulchrum; sed in opido vicino (h) *S. Thomæ* ad litus condito, quod a solis Christianis Portugalesibus & Armeniis incolitur. Inde versus Austrum in eodem litore est emporium celeberrimum (i) *Negopata*. Urbem hanc magnam & maritimam Belgæ expugnarunt ejectis Lusitanis. In eo litore Belgæ maximè mercaturam faciunt.

$\circ$ (k) *Malabara* regio in altero hujus Indiæ jacet latere, quod respicit Occasum, extenditurque a Capite *Comarino* [r] usque ad Caput *Darame*, X milliaribus infra *Goam*. Incolæ ejus feroces & barbari sunt, inceduntque nudi, genitalibus tamen contextis, piraticam exercent ipsi idololatræ ac gentiles. Regio illa [s] fert *piper* optimæ & primæ notæ; huic secundum fertur id, quod nascitur in *Sumatra*, & *Java* insulis. *Malabar* regnum habetur antiquissimum, uni Regi olim subjectum; ex quibus postremus fuit *Sarama Parymal*, qui, circa annum Christi 900, a Mahumedanis seductus regno se ultro abdicavit, & *Mecham* concessit, ibique sanctitatis opinione vitam finiit. Is quum liberos non haberet, regnum suum fidissimis ministrorum distribuit. *Scalig. l. 5. d. Emend. Temp. Lindschoten cap. 12. Ind. Or.*

π (l) *Cananor* castellum munitum firmiter præsidio tenebatur Lusitanorum: sed a Belgis ejecti sunt anno 1663: urbem tamen vicinam incolunt *Malabarii*. [t]

ρ (m) *Calicut* [v] in eodem jacet litore urbi *Cananor* vicina; olim fuit illustris, sed hodie a pristino splendore multum defecit [x]. Hujus regis potentia fracta est a Portugallis.

σ (n) *Coulete* a *Calicut* versus Austrum jacet, a Belgis expugnata anno 1663.

τ Cætera loca ad idem litus sunt: ex quibus cum primis nobile emporium est (o) *Cranganor*. Lusitanis ereptum est a Belgis anno 1663.

ν (p) *Cochin* sive *Couchin*, [y] quæ una ex celeberrimis Indiæ emporiis est, [z] a Belgis expugnata est, & Lusitani ejecti sunt anno 1663.

ϕ (q) *Coulam* quoque Belgæ extorserunt Lusitanis anno 1663.

χ (r) Rex, qui ex Brachmanis creditur ortus, gerit quoque sacerdotium: [a] cibum non comedit, nisi qui idolo suo, seu ipsi diabolo, quem sub horribili specie colit, prius fuerit oblatus. Virgines sponsæ a sacerdotibus ad id mercede conductis vitiantur, antequam in sponsi thalamum deducantur; nec ipsius Regis sponsa hic excipitur: quapropter, ut regii sanguinis certiores esse possint, Regi patri non succedit filius, sed ipsius ex sorore nepos.

$\downarrow$ (f) Lusitanis igitur præter *Goam* urbem in ora ista maritima fere nihil fuit reliquum; nisi forte *Onor*. Cæterum ad litora *Malabarica* & ad *Cambajam* serpentes in aquæ superficie feruntur: hoc nautis signum est, si forte ex aliis non possunt colligere, an regionibus illis propinqui sint. [b]

HEKELII.

[p] *S. Zamorinus*.

[q] Olim fuit Urbs amplissima, in qua præter alia ædificia cccxxx circiter *Mesquitæ* variarum Nationum numerabantur.

[r] *S. Comarin*.

[s] Cæteris Indiæ Regionibus magis culta ac frequens est, aère saluberrimo, sed frigidiusculo gaudens. Potitur quoque Agro admodum feraci, qui *Hordeo*, *Oriza*, ac variis fructibus; imprimis vero *Gingibere*, *Cardamomo*, *Cinnamomo*, *Cassia* ac palmis abundat.

[t] Aliàs *Cananor* s. *Canonor* etiam pulchritudine præstans est ac Mercaturæ admodum opportuna, ob ejus Portum nempe, qui Navium non minus capax est, quam tutus.

[v] *Calicut*.

[x] Nam *Mercatorum* Ædes pluris non æstimentur, quam XX Aureis, reliquorum vero *Incolarum* ad summum binis Aureis emanantur.

[y] *Sive Cotzin*.

[z] Ipsa enim urbs tutissimum quoque Portum multosque habet incolas, quorum permulti *Mauri* sunt Mercatores.

U u

[a] Et

(a) *Paleacate*. (b) *Geldria*. (c) *Danisburgum*. (d) *Onor*. (e) *Mangalor*. (f) *Coromandel*. (g) *Meliapor*. (h) *S. Thomæ opidum*. (i) *Negopata*. (k) *Malabara*. (l) *Cananor*. (m) *Calicut*. (n) *Coulete*. (o) *Cranganor*. (p) *Cochin*, seu *Cotzin*. (q) *Coulam*. (r) *Rex*. (f) *Lusitani*.

Orixa.
Ramana.

V. *Orixæ* regnum, in Sinu Gangetico inter Narlingæ & Bengalæ regn, protensum, caput habet *Orixam* urbem. At regia *a* est *Ramana*.

[a] Et est *qs. summus* univ[er]se hujus Provincia *Ponifex*, cui quam plures alii vicini Reguli Tributa pendunt.

[b] Inveniuntur quoque in Regno *Calecutensium* non pauci *Serpentes*, inter quos nonnulli hominibus adeo sunt infesti, ut exiguo tantum sanguine extracto, mortem ferant præsentaneam. Alii quoque crassitie Sues referunt, suntque quadrupedes quaternorum Cubitorum longitudine, qui in locis palustribus nascuntur, nec venenosi sunt hominique infesti. Rex vero *Serpentes* omnes superstitiose observat, neque homini *Serpentem* ullum maculare licet absque pœna Capitis.

BUNONIS.

a (a) *Orixæ* regnum à *Nagundo* fluvio & *Masulipatama* urbe versus Septentrionem usque ad *Gu-*

engam sive *Cangam* fl. porrigitur. Nomen habet ab *Orixa* vel *Orissa*, emporio celebri, ubi Christiani habent templum D. Thomæ consecratum. Princeps in hoc regno emporium est (b) *Masulipatan*.

a Et regia sedes (c) *Goelkonda* seu *Cu'conde*. Ipse Rex in *Orixa* Magni Mogolis tributarius est [c]. (d) *Ramana* tamen emporium ob ebur & gemmas est celebre. Regio ista salis & lapidum pretiosorum, imprimis vero adamantis mercaturâ nobilis est. Cæterum Dani ad oram illam maritimam castellum tenebant (e) *Cranganor*, quod Belgis traditum est.

HEKELI.

[c] Et licet satis dives ac potens sit, tamen vicinis æquiparandus non est. Etiam *Idola* colit ut cæteri.

(a) *Orixa*. (b) *Masulipatan*. (c) *Goelkonde*. (d) *Ramana*. (e) *Cranganor*.

CAP. X.

Bengala, Pegu, Siam, Camboja, India Septentrionalis. 1

I.

Bengalæ
regnum.Bengala
urbs.

a **B**engalæ regnum ab urbe *Bengala* dictum, ad *Gangis* aliorumque amnium ostia, in longum CL, in latum CLXX, mill. German. obtinet. (1) Ipsa urbs *B*engala, magna, celeberrimo emporio insignis, in insula fluvii *Cosmin* sita est.

(1) Alii juxta *Luyt s* Longit. 220 *Leucas*, Lat. 120 statuunt. Cœlum habet salubre, abundatque *Serico*, quod post *Persicum* optimæ notæ est.

BUNONIS.

a (a) *Bengalæ* regnum [a] hodie sub Magni Mogoris imperio est, omnium rerum copia affluens: Ejus incolæ [b] vitiis corruptissimi ac sceleribus cooperiti sunt; quæ tamen univ[er]sa *Gangis* lavacro ablui posse superstitiose putant, lavacri tamen in fluvio illo potestas nemini permittitur, nisi qui eo nomine Regi dederit pecuniam, sive tributum.

Ex *Paradiso* eum oriri credunt; unde tantam vim eidem adscribunt. [c]

B Urbs (b) *Bengala* una ex præstantissimis *Indiæ* est; ubi omnes reperiuntur deliciæ, quas ceteræ optimæ possident *Europæ* civitates. Hinc exportantur merces pretiosæ, *Sericum*, *Xylinum*, *Zibettum*, *Saccharum*, *Oryza*, *Canna di Bengalæ*, vulgo *Canna Hispanicæ* dictæ, &c. Ab urbe ista (c) *Sinus* ille appellatur *Golfo di Bengalæ*, qui alias *sinus Gangeticus*. Huc quoque pertinent duo emporia, (d) *Chatigam*, & (e) *Satagam*: quorum illud (f) *Telogrammum* *Ptolemæo*: hoc (g) *Cosamba*. In regno hoc quoque est (h) *Gouro* urbs illustris ad *Gangis* fl. ripas posita, pulcherrimis & sumtuosissimis ornata *Palatiis*, à variis gentibus inhabitatur. Regis in urbe ista *palatium* perhibetur majus esse, quam *Evora* in *Lusitania*, aureis & argenteis figuris ex-

gentilium potius quam *Mabumedanorum* consuetudine ornatum. Rex autem adeo potens, ut per totam *Indiam* proverbio dici soleat: *Rex Cambaje* est unum, *Rex Narfingæ* duo; *Rex Bengalæ* tria. Cæterum in regione ista nascitur animal magnum (i) *Rhinoceros*, unicum in naribus habens cornu reflexum, alioqui elephantis, cujus tamen hostis est, non dissimile. Ejus sanguis & cornu in pretio sunt, quoniam contra venenum valere existimantur.

HEKELI.

[a] Permultas urbes tum littorales, tum maritimas in se continens, & propterea omnino amplum.

[b] Ut plurimum *Mabumetani*.

[c] Incolæ isti plerique albi, nobiles, humani, acuti ingenii, atque intelligentes sunt; sed aliquantum deceptores, in *Commerciis* ac *Mercatura* plurimum valentes. Nudi non incedunt, veluti fit in reliqua *India*, sed *Tunicâ* albâ satis amplâ sunt amicti usque ad terram protensa, & alias adhuc *Veltes* *sericas* superinduunt, caputque more *Turcarum* tegunt.

REISKI.

(k) *Bengala* regem sibi proprium tuetur, modo sui juris, modo magni Mogolis tributarium, & immenso per continentem quâ oriens patet spatio potien-

(a) *Bengalæ* regnum. (b) *Bengala*. (c) *Sinus Gangeticus* s. *Golfo di Bengalæ*. (d) *Chatigam*. (e) *Satagam*. (f) *Telogrammum*. (g) *Cosamba*. (h) *Gouros*. (i) *Rhinoceros*. (k) *Bengala*.

PEGU.

II. γ Regia hujus regni est δ Pegu urbs in insula posita, (1) totius Indiae clarissima, mœnibus munita, ædificiis elegantissimis ornata. Subjecta autem sunt Regi Pegu & alia regna, quorum ε Ava versus Septentrionem, gemmis, equis & elephantis abundat.

Pegu R. & urbs.

Ava.

S I A M.

III. ζ Siam potentissimum regnum, (2) cujus Longitudo CCC, lat. CLX, conficit

Siam regnum & urbs.

tientem. Urbs Ougli sede commerciorum Anglicorum & Belgicorum, sive Stâpula, quam vocant, mercatoria nunc claret. (a) Regnum Pegu A. 1560, septem provinciis subactis potentissimum A. 1600 peste, fame ac Siamensi bello ad ultimum redigebatur excidium. Hinc adhuc vicinis Ava & (b) Siam regibus hodieque subest. Regnum Siamense artibus Mechanicis & quibusdam liberalibus cultum, monarchico suo Imperio regnis etiam subactis minoribus effloruit. Rex autem irruptione crebriori Tatarica pressus, Chamo denique Chinensi sese beneficiarium aut Vasallum, quem nominant, submisit: ipse quidem ethnicus, tamen Christianis tria templa publica concessit: præter Siam urbem, cujus agrum semeltri quoquo tempore consueto Menanis eluvio manat, tria emporia nunc præstant. Vid. Chaumontii Equitis Legatio in Aulam Siamensem, & Domini de Choisy Itinerarii Siam diarium. De vicinis terrarum tractibus amplissimis (c) Couchinchina, (d) Cambodia, & (e) Ava nec undique perlustratis, regno itidem (f) Tunquino, & regia hujus Checho Jac. Schouten in Descript. Siam, & Tavernier part. 111. & Plancus c. 17. videantur. (g) Chersonesus aurea sive (h) Malacca, reges ex A. 1420 aut Mahomedanos aut ethnicos tulit, donec Lusitanis subdita Christianam Ecclesiam suscepit, quæ adhuc sub Batavorum dominio viget. (i) Regna vero Cambojæ, Couchinchinæ, (k) Schampoæ, Quæ omnia religionem ethnicam sectantur. Vid. Hug. Linschotani Descript. Ind. & Theod. de Boy Navigat. Belgicas.

B U N O N I S.

γ (l) Pegu regnum Bengalæ ad Ortum conterminum à civitate Lauay olim Tacola usque ad promontorium Nigris porrigitur, inter montes, quos Brachmanes & Jangomi inhabitant, & mare. Lectorum olim apud Ptolemæum fuit regio. Regnum hoc amplissimum Indiam ad Gangem usque complectebatur: sed anno Christi 600 innumeris calamitatibus, fame, peste, & bello ita fuit desolatum, ut per miliaria multa nil nisi continua hominum cadavera iter facientibus cum horrore occurrerent. Postea tamen restauratum est. [d]

δ (m) Pegu, quondam Triglypton, ad flumen est ejusdem nominis. Rex [e] ibi palatium habet superbissime exstructum, ipse auro, argento, & gemmis fere ditissimus; in quo sculpta & depicta cernere licet omnia præclare gesta Regum Orientalium, cum variis animalibus terrestribus, avibus, arboribus ad vivum depictis. Lusitani hic maxime mercaturam faciunt, gemmas, muscum aliasque merces pretiosas inde exportantes. (n) Degun Pegunorum Varella, (ita templa sua vocant) adeo alta est, ut ex ea ad mo-

dum Pyramidum Ægyptiarum tota regio cerni possit. Regio ista elephantorum magnum fert numerum, qui [f] capti fame potissimum cicurantur. Ipsi Peguani [g] idola boni Dei, & mali, colunt, præter paucos à Lusitanis ad Christianam fidem conversos. [h] In eodem regno quoque est (o) Martaban seu Martavaon, urbs nobilis: ubi plurima conficiuntur vasa porcellana, licet non sint tam perfecta quam Chinesium.

ε (p) Ava olim Arisabia regni Ave caput est. Regnum aliis vocatur Avaçhan ab arce inexpugnabili. Sed Ave magna exercetur mercatura gemmarum, & musci, quem eo deferunt in ejusdem animalis corio ex montibus, quorum nomen Jaugoma. Ei confinis est Verma regio cum ejusdem nominis urbe.

ζ Regnum (q) Siam, aliis Sornanum [i] Regnum dictum, Pegu regno ad Meridiem conterminum, nomen accepit a metropoli Siam; & hæc ab alluente fluvio (r) Siam, qui alias Menan dicitur, appellationem habet. Regionem illam fluvius iste Menan, sicuti Nilus Ægyptum, stato anni tempore, irrigat & fœcundat [k]. Rex in Siam potens magnarumque perhibetur opum, Rege in Pegu non inferior; cui tamen aliquando tuit subjectus: sed armis in libertatem sese vindicavit. [l]

H E K E L I I.

[d] Optimos habet Portus, ex quibus præcipuus est Martabane, in quo onerantur circiter 40 Naves Oryza, quæ in insulam Sumatram comportatur. Ager enim hujus Regni pinguis est ac fertilis, & Rei trumentariæ optime accommodus.

[e] Nonnullis Rex Breme, s. Barma dicitur.

[f] In altissimis quibusdam Montibus.

[g] Mediocris quippe Staturæ & ad crassitiem valde accedentes Homines.

[h] Cæterum sunt agiles quoque viribusque præditi; tamen ad Bellum prorsus inepti.

[i] S. Sornao, sive Sorno.

[k] Ideo Ager, qui alias planus, amœnus ac Montibus præinctus, omnino est herbidus ac valde pinguis & fertilis.

[l] Incolæ deliciis, luxui & crapulæ plurimum vacant, delectantur Musica, Vestibus se exornant sumtuosissimis, Nobilitatem Sanguinis profitentur, mechanicas Artes non exercent, sed Mancipia plurima ad ipsas Artes tractandas alunt; Agriculturæ tamen valde sunt studiosi. Scholas habent publicas, ubi Leges & Religionem lingua vulgari docent; sed Scientias in aliam doctiorem linguam & ab illa valde differentem ab aliis discunt. Idola colunt innumera, & præcipue quatuor Elementa. Unde post mortem unusquisque Sepultura genus eligit juxta Ele-

(1) Alias amplissimum & potentissimum; nunc a vicinis Regibus Ave & Siami fere oppressum.

Dives est coloratis Gemmis, quæ nullibi in Oriente nisi hic & in Ceylana insula reperiuntur.

Abundat etiam Topazis, Amethystis, Hyacinthis, Sappiris, variis metallis, Moscho, fructibus, Elephantis Eximiis. Luys.

(2) Orizæ, gummi & cereæ sigillatoriæ dives. Elephantos, inter quos candidi, magno numero montana nutriunt.

(a) Pegu. (b) Siam. (c) Couchinchina. (d) Cambodia. (e) Ava. (f) Tunquin. (g) Chersonesus. (h) Malacca. (i) Camboja. (k) Schampoæ. (l) Pegu R. Lectu. (m) Pegu olim Triglypton. (n) Degun. (o) Martaban. (p) Ava. (q) Siam Regnum. (r) Siam seu Menan fl.

Malacca. conficit mill. urbes insigniores habet » Siam regiam, admodum amplam, (1) & S Malacca in Chersoneso aurea sitam; emporium aromatibus nobilissimum; quatuor mill. Germ. amplecti dicitur.

CAMBOJA.

Camboja. Diam. IV. Hujus regni caput est *Camboja*; at sedes regia *Diam*, quæ quibusdam *x Odia*.

INDIA SEPTENTRIONALIS.

India Septentrionalis.

V. Borealem Indiæ partem, quam tertiam universæ diximus, quondam in varia regna divisam, nunc Tattari ex Tattaria huc transgressi obsident. Hi *Mogores* (2) dicuntur, & eorum rex *Magnus Mogor*; cujus regia

(1) Munitam, magnificam, in insula sitam, quam parit fl. Menanus, Regni Siami, quin imperii totius, facile princeps, Luyts.

(2) i. e. Albi, quia albi coloris sunt, saltem minus nigri, aut flavi, quam qui peninsulas Indiæ habitant. Alii nomen ducunt a Tartaris populis albis, qui hanc regionem subjugarunt. Diffunditur ab Occasu in Ortum ad grad. 35, & ab Austro in Boream ad 20. Cælum habet temperatissimum, solum fertilissimum & cultissimum;

Elementum illud, quod adoravit quotidie. Nam qui Terram adorarunt, sub humo sepeliuntur: qui Ignem, comburuntur: qui Aquam, submerguntur; quique vero coluere aërem, suspenduntur, ut ab Avibus devorentur. Hæc *Maginus* loc. cit. fol. 260. fac. b.

BUNONIS.

» Ipsa urbs (a) Siam, aliquando Regis sedes, Lusitanis ante hæc frequentabatur negotiatoribus; verum primas in mercatura jam hic loci tenent Hollandi. Regia sedes hodie est (b) *India* urbs, seu *Odia*, in qua turrium, templorumque testa & fastigia auro reluigent. Tantarum virium civitas est, ut aliquando L millia militum reprimeret. Hic ingens est copia serici, auri, aliarumque pretiosarum mercium, quæ eo à Chinesibus aliisque mercatoribus importantur [m]. Cæterum hæc ipsa regio multos fert elephantos nobiles ac interdum candidos, qui in magno habentur pretio: Harum bestiarum ipse Rex duo millia dicitur alere, quæ ad bellum sint doctæ & instructæ.

» (c) *Malacca* [n] seu *Malays* peninsula regno Siam per Isthmum juncta ad Æquatorem fere se extendit. Urbs *Malacca*, à qua terra ista appellatorem sortita, [o] ad litus Occidentale è regione Sumatræ sita, à Portugallensibus duce *Albuquerque* anno 1511 intercepta est, egregie munita habet castellum, Episcopum, collegium Jesuitarum, aliaque cœnobia. Sed anno 1641 Belgæ hanc urbem expugnarunt. Fere in medio litoris, quod Occasum respicit, jacet *Queda*: ac inde ulterius ad isthmum *Tanacerin*; ubi idem viget mos, quo viduæ relictae cum maritis suis defunctis cremantur vivæ. In Orientali litore est *Patane* urbs, veterum *Perimula*; unde *Sinus* ille dicitur *Perimulicus*; uti alter *Sinus Sarabacus*, hodie *Golfo di Savolas*. *Ibor* ad litus Australe ponitur: Urbes istæ regiae sunt, ac singulæ suis subjectæ Regibus: eademquæ nobilia emporia, quæ Lusitanis, Anglis, Hollandis, Armeniis, Turcis-

que celebrantur negotiatoribus. Ad promontorium Australe haud longe ab *Ibor* civitate Lusitani tenent *Sincapuram* urbem. Lingua, quæ in Chersoneso hac Malaccensi utuntur Indi, plane singularis est, & à cæteris discreta, miræque suavitatis, quare ab exteris illa amatur & excolitur. Cæterum Indi per hanc regionem virgines sponas peregrinis & hospitibus vitandas offerunt, quam consuetudinem in *Pegu* quoque & *Araca* m fuisse legimus.

(d) *Camboyna* sive *Cambodia*, regnum cæteris regnis opibus paulo inferius, regno Siam ad Austrum conterminum est. Ejus Rex cum vicino rege in Siam, cujus aliquando fuit tributarius, sæpe bellum gerit. Incolæ illius sunt idololatræ & gentiles; sicuti & Malaccenses Indi. Urbem (e) *Cambodiam* ingens alluit fluvius, qui eodem modo, quo *Nilus* & *Menan*, regionem circumjacentem certis anni temporibus irrigat. A multis nationibus, mercaturam hic facientibus, celebratur *Cambodia*. Lusitani ibidem templa & cœnobia possident. Eo confluunt mercatores ex *Malacca*, *Coromandelia*, *Japonia* & *China*. Præcipuæ merces, quæ inde exportantur, sunt pelles, *Oryza*, *Lacca*, *Benzoinum* & *gemmæ*.

» *Odia* urbs etiam *India* dicitur, Regis in Siam sedes. (f) *Liam* seu *Iliam* urbs memoratur in hoc regno, item (g) *Langor* ad maris litus.

» Tattari numeroso milite sedibus suis egressi has Indiæ partes sibi subjecerunt. Rex eorum *Magnus Mogor*, seu *Mogol* longe lateque per Indiam imperans, à *Tamurlanis* stirpe [p] se ortum gloriatur, omnium Regum, quotquot sunt in Orbe, habetur ditissimus, cujus thesauro contineri ajunt, si ad nostram rationem numerum conferimus, 1500000000. Imperialium, id est, *anderthalb tausend Millionen Reichsthaler*. Regi huic non tantum paret *India* illa Septentrionalis, verum etiam *Gusaratta*, vulgo *Cambaja* dicta, olim peculiare regnum, ad quod pertinebant urbes *Amadabat*, *Suratta*, *Cambaja*, *Bettan*, & *Bisantagra*: itemque *Oriza*, cujus Rex *Mogoris* tributarius est; & *Bengalæ* regnum. H E.

(a) Siam urbs. (b) India urbs. (c) Malacca s. Malays. (d) Camboyna s. Cambodia. (e) Cambodia nrbs. (f) Liam. (g) Langor.

abundat *Oriza*, *Serico*, *Gossipiis*, *Lino*, *Nitro Indico*, nec desunt *Gemmæ*, & fructus varii generis, inter quos mala *Citria* & *Aurea*. Habet *Magnus Mogol* intra fines sui Imperii varios præpotentes principes, qui fiduciario jure ab ipso dependent & multum sæpe faceffunt negotii. In cæteros absolutissimum exercet dominium omnium Asiæ principum potentissimus & ditissimus, cujus splendor & magnificentia, septem Solia gemmatissima, gemmæ exquisitissima, numerus Concubinarum, quæ & stipatores sunt corporis & potestatis satellites, copia Elephantorum, qui & militiam & belli artes edociti sunt, ac id genus plura, fidem ferme excedunt. Imperium ejus in 40 Regna seu Provincias dividitur. Luyts.

gia μ *Delly*; in confinibus Cambajæ & Narfingæ regnorum. Sub hoc Rege urbes claræ; *Mandao, Sanga, v Moltan, & Citor & o Aracane*, singulorum regnorum capita. 2

HEKELII.

[m] Hæc urbs ad instar *Venetiarum* dicitur ædificata, in qua & scaphis de loco ad locum potest deambulari, quarum circiter ducenta Millia dicunt reperiri.

[n] Sive *Malaca*.

[o] Cui & nomen *Gaza* est.

[p] Vid. Liber iste, qui *Abentheur der naturlichen und kunstlichen Sachen in Sina und Europa* ab A. P. F. B. est inscriptus, & *Francof. ad Mæn. A. 1656. in 4. f. exc. Cap. 1. p. 5.*

BUNONIIS.

μ A (a) *Delly* urbe provincia appellationem nata est, quæ una Mogori ad bellum mittere solet CL millia armatorum. Regia vero sedes hodie non est urbs *Delly*, sed (b) *Agra* ulterius versus Septentrionem ad fluvium, qui (c) *Gemini* vulgo appellatur, posita urbs; incolis adeo frequens, ut ducenta millia virorum ad militiam Regis jussu producere queat. Est tamen & alia Mogoris regia (d) *Labor*, inde magis versus Septentrionem ad (e) *Rave* flumen sita. Eo Rex nimium solis ardorem fugiens concedere solet.

v (f) *Moltan* dicitur habere mulieres bellatrices.

ξ (g) *Citor* vel *Cbitor* olim metropolis erat regni *Sanga*.

o *Arachan* vel (h) *Arachan* arcem dicitur habere inexpugnabilem, quam Rex *Barmia* aliquando frustra obsedit & oppugnavit exercitu trecentorum millium armatorum, & quadraginta millibus elephantorum. Cæterum in *Gangis* insula ponitur (i) *Polimbothea*, olim magna urbs, quæ portas habuit ferreas: ibi studium *Philosophiæ* florere tradunt. Item (k) *Ava*, sect. 2. memorata, emporium magnum versus Septentrionem ponitur, quod præter mercaturam gemmarum & musci, juvenum lasciviâ notum.

(a) *Delly*. (b) *Agra*. (c) *Gemini*. (d) *Labor*. (e) *Rave fl.* (f) *Moltan*. (g) *Citor*. (h) *Arachan*. (i) *Polimbothea*. (k) *Ava*. (l) Imperium *Mogulis Indicum*. (m) Unde ortum fuerit. (n) Hujus religiones. (o) *Rajæ* principes liberi. (p) *Indorum* conversio.

REISKII.

2 (l) Imperium magni *Mogulis Indicum* non septentrionali una *India* coeretur, sed in *Austrelem* longius ipsamque *Persiam* per quadraginta regna propemodum excurrit: Hoc enim *Monarchicum* extat, suoque dominatu regiones proprias, & alienas nexu tributario continet ut reliquæ *Imperii vel Gingischanici vel Timuriani Tattaricæ* huc videantur repositæ. Nam *Babur* Princeps è *Zagataja* *Tataria* ortus, & regno *Mawranaharensum* exutus A. 1555, in *Persiam* exul ivit, & Regis qui tum *Shah Tamas* erat, regni que *Persici* posthac armis adjunctus, (m) *Indicum* hocce imperium primus Ann. 1526 condidit formavitque: Hunc posteri longo secuti ordine illorumque unus *Chorum* cognomine *Schafchiha* An. 1650 rerum in *Monarchia Indica* potitus legitur, eaque amplissima usus. (n) Religio heic *Mubamedana & Fingizonanica* quidem prevalet: *Turcis* pariter invisa ac *Persis*. *Ethnica* tamen & *Christiana* in quibusdam provinciis ac urbibus fertur. Cætera de statu *Mogulis* magnifico, incredibili hujus thesauro, & urbibus regis, *Petrus du Val & Jo. Twest* part II. *Navig. Belgic. & Thevenotius* suppeditant: Confer etiam quæ superius ad *Cap. ix.* annotata dedimus. Unum superest, quod mireris, heic tamen regulos sive (o) *Principes sui juris ac liberos* superesse, quos *Rajas & Rænas* nominant, è stirpe vetusta regia prognatos, & vicinis provinciis, quas irruunt expilantque, graves ac molestissimos. Cæterum de prima *Indiæ* ad fidem *Christianam* (p) conversione, item de accessu *D. Thomæ Apostoli* ad hæc terras, obitu ejus & sepulchro ambiguo vel incerto, vid. *Spanhem. Introd. Geograph. & Hottingeri Hist. Eccles. sec. I.*

C A P. XI.

Insulæ in Indico mari.

I.

INSularum in Indico mari tantus est numerus, ut haud facile iniri queat: quare præstantiores solum dicendæ. Princeps est atque omnium toto Ori-

Insulæ in mari Indico. ente

REISKII.

I Nunc (a) Archipelagus *S. Lazari*, & in eo insulæ omnes aperiuntur, quotquot intra sinum *Bengalensem & Philippinas* jacent, omni aromatum proventu copiaque divites: Ex his primæ sunt insulæ *Cos Sindanæ* (*Ins. de la Sond.*) quæ nomen a freto vicino accipiunt; nempe (b) *Sumatra*, (c) *Borneo* & (d) *Java*. *Sumatra* magnitudine & potentia præstat

hisque regibus subest, nec ulli *Europææ* nationi locum atque domicilium hætenus concessit. Reges illi *Campora, Fambi, Menancab & Palambana* sedem sibi vindicant: Sed Rex *Achimensium* inter illos eminet, ab *Achima* dictus, emporio *Europæis* nostris, *Turcis, Chinentibus, Indis* frequentissimo. *Borneo* 200 milliaria suo ambitu complexa, regnum unum in urbe cognomine sibi fovet, alterum *Bendera*, & tertium

(a) Archipelagus *S. Lazari*. (b) *Sumatra*. (c) *Borneo*. (d) *Java*.

Sumatra.
Borneo.
Java minor.
Bantam.

ente nobilissima & Sumatra, (1) in complura regna divisa; Secunda est & Borneo (2), Tertia & Java Major (3), incognitæ magnitudinis; quam Jul. Cæsar Scaliger omnium rerum facili ubereque proventu *compendium Orbis* appellavit. In hac celeberrimum emporium & Bantam.

II. Dein

(1) Jacet intra Gradum circiter 6 Lat. Septent. & Meridian. at ab occasu in Ortum longe minus diffunditur. Cælum torridum est & parum Europæis salubre. Belgæ tenent partem ejus Maritimam & aliquot fodinas metallorum; optimo piperis, Oriza, Melle, cera, serico, Gossipio, malis aureis, citreis, Granatis, ficibus, montibus, metallis optimis, fontibus, fluminibus, Sylvis, Elephantibus, Rhinocerotibus, cervis, Tigribus, Leopardis & Leonibus abundat. Luyts.

(2) Circa ambitum variant Auctores, at Vastissima creditur omnium Asiae Insularum. Adamantes habet optime nota, lapidem Bezoar, fodinas Auri, Stanni, ferri, Camphoram totius Indiae Nobilissimam, frequentes Sylvas, Gossipia, Mel, ceram, egregia flumina, inter quæ nobilissimum Succadano, dives Adamantium. Cælum ob solum palustre insalubre. Belgis pars subest Maritima. Luyts.

(3) Intra gradum 6 & 9 Lat. Meridian. locata, & inter freta Bolambuam & Sunda, Longit. fere undecim. Cælum primis advenientibus parum salubre, Culices habet virulentos & mol. stissimos, Angues maximos & p. stilentissimos, Ostreas incredibilis vastitatis librarum interdum trecentarum, Adamantes, Rubinos, Smaragdos optime nota, Montes divites Auri, Argenti, aris; fontes, flumina, vallis, Sylvas, agros pinguisimos, pecoris, Armenti, fructuum omne genus, Saccharum, insigne piper, Oryzam qua Favani panis Loco vescuntur. Luyts.

(4) Urbs in fertili planitie, ampla, cultissima, pulchre munita, imprimis Arce eximia & quatuor propugnaculis quibus a pretiosis Lapidibus Nomen est. Luyts.

tium *Habasia*, adamantinâ fodinâ celebre. (a) *Java major* gradu septimo trans æquatorem sita, Regulis ad urbes littorales *Japara Tuban, Jostan Panarvan, Panaracan & Palankuan* confidentibus patet, omniumque supremo Cæsari suo sive *Matarano*, à quo proximus Rex Bantami loco & potentia extat. (b) Batavia tamen ab horum oppugnatione ac impetu sese Anno 1629, & Anno 1652, itemque A. 1678, fortiter vindicavit, tanquam præcipuum societatis Orientalis Indicæ munimentum, præsidiumque firmissimum. (c) *Celbes & Gilolo* suis regibus subjectæ; (d) tres *Moluccæ* suis Regulis *Ternada* scilicet *Tidor & Pæchian*, in quibus tamen Batavi sua dominia sibi tueantur. Heic *Manuca Biata*, i. e. *aves Dei vel Paradisiacæ* sunt, quas falso apodes, & nutriti aëre solo credunt. (e) *Amboina* caryophyllorum feracissima, & (f) *Banda* cum quinque insulis minoribus, ubi nucum *Muscatarum* copia permagna: Quæ omnes Societati Orientali, de qua diximus, Indicæ subsunt, controversiâ cum Anglis nuper compositâ. (g) *Ceilon* etiam huic Societati cessit, Portugallis omnibus exturbatis, & munitionibus, quas illi tenerant, occupatis. Insulæ huic regna *undecim, & horum omnium caput Candi*, cum rege præcipuo summoque attribunt. Somnia vero sunt de (h) *Paradiso terrestri*, quem hic collocant, & *monte Pico d' Adam*, quem vestigiis Adami primi hominis saxo impressis conspicuum credunt. (i) *Philippinæ* majores numero *quingenta*, minorum vero *undecim* millia putantur: Ex his aliæ suam libertatem, aliæ regnum sibi proprium uti *Paragoxæ & Mandanao* tuentur, aliæ regno Hispanico subiant, & castris munitissimis coercentur: *Cebia & Maran* Magellano primum cognitæ, sed cæteræ adhuc ignotæ.

B U N O N I S.

& *Sumatra*, in Longitudine habens CLXX miliaria, & in Latitudine LXII quæ antiquorum *Ta-probana* falso quibusdam putatur [a], in X regna distinguitur; ex quibus hæc tria, *Achem, Jamby, & Palimba* præcipua sunt, regnorumque capita. egregie munita. Cum Rege in *Achem* Hollandi in lædere sunt. Ager milium & oryzam fert; melle [b], Zingibere, benzoino, camphora, agarico, cassia abundat; Piperis vulgaris & oblongi uberrimus hic proventus, qui quotannis magnâ copiâ Catajam exportatur. Elephantes nusquam majores, aut ad bellum magis

apti reperiuntur. [c] In eadem insula mons quoque est, qui ignem evomit; veluti *Veluvius & Ætna*.

& (k) *Borneo* insula, sicut & *Sumatra*, cui ad Ortum posita est, sub Æquatore jacet inter *Cambojam* Indiae & *Celbes*; Hispaniam magnitudine adæquans, vel etiam superans, cujus ambitus fertur bis mille & ducentorum milliarium. Ptolemæo esse videtur *Insula Fortune* [d]. Totius Insulæ caput & regia sedes est *Borneo* urbs, quam aquæ pluribus locis, veluti *Venerias*, interfluunt [e]. Præter hanc nobiliores urbes sunt *Marudo, Sadonh seu Sedang, Sambas, Landa, Sucadano & Bandarmassin* celebres portus ob piperis negotiationem. *Succadono* fluv. adamantes habet. Est verò hæc insula rebus omnibus ad vitam victumque necessariis instructa. Hic thus, mastix, camphora, agaricum, auri que puri inveniuntur fodinæ divites [f]. Belgæ mercandi libertatem, præcipue piperis, per hanc insulam ferme habebant soli: verum quum nuper ipsi Regi nolent concedere, ut piper, muneris loco, ad Regem in *Macassar* mitteret; privilegio illo exciderunt.

& (l) *Java Major* à *Sumatra* insula, versus Meridiem per fretum, quod vulgò *Stretto de Sunda*, separatur. Longitudo Javae habetur CL milliarium; Latitudo ejus incerta est, neque hætenus compertum habetur, utrum insula sit, an peninsula Australibus terris adhærens. Omnis generis aromata fert *Java*, tantamque piperis copiam, quantam Germania uvarum [g]. (m) Duo in ea hodie nobis nota sunt regna, (n) *Mataran* & (o) *Bantam*. Sed rex in *Mataran* majorum habetur opum; tertius qui erat in (p) *Jacatra* ab Rege in *Bantam* oppressus, regnoque exutus est, quum anno 1619, hic conderetur (q) *Batavia Belgarum Colonia*, quo ipsa urbs *Jacatra* à Belgis capta est. Inde post decennium Rex in *Mataran* bis obsedit & oppugnavit *Bataviam*, sed frustra. Præsidium sexcentorum armatorum hic perpetuo alitur (4). Præfectus ibi nomine *Belgarum* residens cæteris quoque castris munitis per *Indiam* imperat, qui singulis tribus annis mutatur, alio in ejus locum substituto. Jus per præsidem & scabinos administratur. Camera Rationum, à quâ reliquæ per *Indiam* omnes dependent, hic suprema est.

& *Bantam* regia sedes XII mill. à *Batavia* jacens commodo gaudet portu. Eo confluant negotiatores ex *Malacca, Gularatta, Malabara, Bengala, Pegu, China,*

(a) Java major. (b) Batavia. (c) Celebes & Gilolo. (d) Moluccæ. (e) Amboina. (f) Banda. (g) Ceilon. (h) Paradisus. (i) Philippinæ. Sumatra. (k) Borneo ins. & urbs. (l) Java Major. (m) Reges Javae. (n) Mataram. (o) Bantam. (p) Jacatra. (q) Batavia Belgarum colonia.

II. Dein insulæ e Celebes (1), ζ Gilolo, η Ceiram (2); quas Sindas esse putant Ptolemæi: & inter has sparsæ δ Moluccæ; parvæ, at felici aromatum productu nobiles, Bachian, ι Tidor, κ Ternate, λ Motir, μ Machian. Jamque Sinarum regno adproximantes ν Philippinæ, quas Baruffas Ptolemæi interpretantur. Harum maxima ξ Lutzon; in qua Hispani urbem condiderunt. υ Manilliam:

Celebes.
Gilolo.
Ceiram.
Sindæ inf.
Molucca.
Philippinæ
f. Baruffæ.
Lutzon.
Manillianes.

China, Japan, Portugallia, Anglia, Hollandia. Intra urbis pomeria domicilium figere non permittitur nisi indigenis. Regi in Bantam administrant mulieres, ex eisque constituitur ejus cohors prætoria. Cæterum ipsi Javanenses habentur [b] fallaces & malæ fidei; in Religione superstitiones sequuntur Bentanorum, aut imposturas tenent Mahumedi. (a) Java Minor inde ad Ortum posita, à metropoli etiam Cambaba sive Cambava dicitur.

H E K E L I I.

[a] Aliis v. aurea Cberfonesus ista, & propterea Antiquis ceu Peninsula est credita.

[b] Cera.

[c] Cæterum hæc Insula inclemens habet Cælum, ob magnam Vaporum nempe copiam, quæ ex frequentibus Fluminibus ac Paludibus exhalat, atque etiam ob densissima Nemora.

[d] Bone.

[e] In hac civitate XXV circiter millia Ædes jam pridem computatæ sunt. Rex, qui istic residet, Mahumetanus est, cum quo nulli loqui licet, nisi mediante Interprete. Incolæ colore albicante sunt, accerrimo ingenio, & licet. Idola colant, probitate præditi.

[f] Præter Equos pusillos, non fert pecora, nec Asinos, aut Boves.

[g] Mittit quoque Aurum & optimum Æs, ut & Smaragdas totius orbis elegantiores. Sericum ex Sylvis sponæ id gignentibus copiosè colligitur. Cæteròquin Insula hæc Ventis adeò est exposita ac pervia, ut nunquam ullo totius Anni tractu vacet à flatibus tam diurnis, quàm nocturnis.

[b] Superbi, inhumani, proditores, mendaces.

B U N O N I S.

(b) Celebes à Borneo versus ortum itidem sub Æquatore est. Ejus incolæ [i] incedunt nudi, genitalibus tamen contextis. Carnes antehac solebant devorare humanas; quare ex Moluccis damnati [k] eò deportabantur, ut ab his mactarentur. Verum jam humaniores facti feritatem istam dicuntur exuisse. Inter Celebes & Borneo insulas interjacet Macassar [l] inf. ab emporio denominata, quod ob caryophyllorum mercaturam à Lusitanis, Anglis & Hollandis frequentatur. Anno 1669, insula hæc à Belgis fœderatis subacta est [m].

ζ Gilolo [n] inde porro versus ortum sub Æquatore jacens, quoniam aromatis caret, non adeo frequentatur ab exteris nationibus, neque vehementissimum hujus loci æstum facile perferunt Europæi [o].

η (c) Ceiram, Ceram, seu Zoram à Gilolo versus Austrum ponitur.

δ Quinque illæ, quarum nomina hic leguntur ex (d) Moluccis præcipue celebrantur. Sunt autem parvæ, maximaque vix sex mill. passuum ambitum habet. A Lusitanis anno 1515 primum sunt repertæ, ac de his ipsis inter Castilianos & Portugallenses ex

Orbis divisione per Pontificem Rom. factâ divisione orta est contentio. Ager spongiosus est, ac imbres absorbet; fertque nuces myrticas, mastichen, lignum aloës, sandalum, cinnamomum, zingiber, piper & caryophylla, sine omni terræ cultura. In his insulis reperitur avis Manucodiata, quæ nobis Paradeisvogel dicitur, elegantissimarum pennarum & alarum [p]. Farinam de nonnullis colligunt arboribus, ex qua conficiunt panem. Incolæ negotiantur sine omni pecunia mercium permutatione. Adorant Solem & Lunam plerique, præter paucos, qui Mahumedis imposturas sequuntur. Duo sunt in his insulis Reges, quorum unus in Ternate insula residet; alter in (e) Tidore.

ι In Tidore insula Belgæ castellum habent; itemque aliud Lusitani.

κ (f) Ternate ex his insulis præcipua est, in qua mons interdum flammam eructans. Belgæ duo hic exstruxerunt fortalitia, quorum nomina Malaia & Malucco. In Portugallensium potestate est urbs Gammalamma.

λ (g) Motis [q] etiam appellatur Timor, in qua fortalitium Nassaw [r].

μ In (h) Machian Belgæ tenent castellum Mauritii.

ν (i) Philippinæ [s] auspiciis Philippi Hispaniarum Regis detectæ & occupatæ sunt anno 1564; appellantur etiam Manilla ab urbe Manillia [t].

ξ (k) Luzzovia [v] Insula cæteris præstantior est.

ο (l) Manillia [x] præsidet Gubernator nomine Regis Hisp. itemque Episcopus.

H E K E L I I.

[i] Qui albo sunt colore.

[k] Jussu & Mandato regio.

[l] Macace, vel Macazar, seu Macasar.

[m] Habet in sui mediò Montes altissimos, ex quibus Fluvii navigabiles oriuntur. In ista quoque Aurum ac Margaritæ inveniuntur.

[n] Alias Batobina denominata.

[o] Hæc insula una est ex istis, quas vulgò nominant Del Moro, cujus magnitudinem veluti dimidiæ Italiæ esse Geographi scribunt. Cælum istic inclemens est & Aer calidus. Incolæ bene proportionati sunt, barbari ac crudeles, carnem humanam adhuc vorantes.

[p] Hanc Avem è Cælo descendere supersticiosè credunt. Istic quoque Arundines in magnam molem adeò excrescunt, ut doliorum vicem suppleant.

[q] S. Moti.

[r] Insula hæc ob Sandalum flavum & album in primis claret.

[s] Utpote quæ ex Mercatoris sententia Ptolemæanæ illæ sunt Baruffæ.

[t] Has Anthropophagos olim inhabitasse constat.

[v] Luzzoë s. Luzzen.

[x] Ab Hispanis ædificatæ.

B U N O .

(a) Java minor. (b) Celebes inf. (c) Ceiram inf. (d) Molucca inf. (e) Tidor. (f) Ternate. (g) Motis seu Timor. (h) Machian. (i) Philippinæ inf. (k) S. Luzzonia. (l) Manillia.

Mindanao. *nilliam* (1). Secunda est π *Mindanao* (2). Tertia ρ *Calamiane*. Dein reliquæ Minores inter has dissipatæ. Hinc vero versus Orientem sunt aliæ complures, in univèrsùm Hispanis *Islas de las Velas* dictæ. Hinc rursus Meridiem versus CL. distans mill. Germ. est nova *Guinea*; quæ an sit insula, an vero pars continentis terræ Australis, nondum satis compertum habemus. At in Sinu Gangetico Narvingæ regno adversa σ *Ceylon*, novem regnis distincta, antiquis *Taprobana* dicta (3).

BUNONIS.

(1) Omnium Philippinarum Hispanice ditionis clarissima. (2) Caputem habet ejusdem Nominis, amplam & munitam. Luyts. (3) Intra gradum 6 & decimum lat. Borealis sita. Serpentes stupendæ molis & Mare & Terra nutrit. Luyts. (4) In fastigio Montis planus Lapis existit, cui grande Vestigium humani pedis impressum conspicitur. Creditur Indigenæ, Vestigium hoc esse primi Parentis qui hinc in Cælum Sublatus est, ideoque id ipsis mira superstitione colitur, maxime sub anni initium quando Incolæ cujuscunque sexus & ætatis ipsum Religionis Gratia solent conscendere. Luyts.

π In (a) *Mindanao* sunt aliquot urbes. ρ (b) *Calamianes*, aliis *Paragoya* dicitur. Ex his insulis maximam partem tenent Hispani, eoque veniunt ex *Hispania Nova*, & *Mexicano* regno cum Insulanis & Chinesibus mercimonia tractantes. Merces potissimæ hinc sunt oryza, saccharum, legumina, mel, ficus, auri ferrique metalla. In primo in insulam ingressu Hispani singula pondo auri mercati sunt quaternis pondo argenti. Maxima insulanorum pars ad Christianam fidem Hispanorum opera conversa dicitur. σ (c) *Ceylon* vel *Zeilon* ob felicem omnium rerum proventum Paradisi pars incolis creditur. Ostenditur hinc *Pico* mons altissimus; in quo Adamum primum hominem sepultum tradunt; magnorumque hominum ibidem monstrantur vestigia. (4) Insula hæc fert arbores perpetuò floribus aut fructibus onustas, ut sunt mala Assyria incredibilis suavitatis, mala medica, citria optima, aurantia, limones aliique fructus nobilissimi. Fert auri-argentique metalla & lapides pretiosos: item aromata, Cardamomum, Caryophyllum, piper & alia; magnamque copiam cinnamomi. Producit quoque omne genus ferarum, elephantosque nobilissimos. Incolæ plerique incedunt nudi, genitalibus tamen contactis, magiæ dediti, & superstitionibus gentilium. Lusitani eò Christianam fidem primum intulerunt. Hi urbem (d) *Colombo* munierunt. Regia sedes in hac insula *Ceylon* est (e) *Candi*; unde Rex *Candi* vulgò vocatur. Is *Belgas* invitarat adversus Portugallios ejiciendos. Castellum igitur extruxerunt in eo loco, qui vulgò (f) *Punte de Galle* dicitur: Inde (g) *Negumbo* magnam & munitam urbem Portugallis extorserunt; quam, Anno 1643 amissam, sequenti statim anno recuperarunt. Anno 1651 ab iisdem expugnatum est (h) *Calutre* castellum munitum: atque Anno 1656 *Columbo* quoque ejecerunt Portugallios. XX milliariibus *Columbo* distat (i) *Manara* insula, in qua Margaritarum dives captura; eam etiam *Belgæ* ademerunt Portugallis anno 1658. Ferunt *Hollandos* hodie, ejectis inde Portugallensibus, omnem tenere insulam. Præter has insulas in istis partibus Orientalibus celebris est (k) *Amboina* cum adjacentibus insulis caryophyllorum ferax: Castellum ibi est (l) *Victoria* dictum. (m) *Banda* in qua *Belgarum* castellum *Nassovia* cum insulis VI circumjacentibus, quam *Belgæ* armis expugnatam tenent; unde nuces afferuntur myristicæ, & masticæ: itemque (n) *Timor* sandali albi & flavi ferax insula. Sunt etiam in Mari Indico e regione capitis *Comorini* (o) *Maldivæ* insule, quarum aliquot censentur millia: harum aliæ habitantur; aliæ sessoribus vacuæ sunt. Cæterum (p) *Islas de las Velas*, quæ ab Auctore nostro hic memorantur, à *Magellano* primum ita sunt appellatæ, illudque impositum nomen à genere velorum, quibus utuntur insulani. Aliis vocantur (q) *Islas de Ladrones*, h. e. *Latronum seu furum insula*, à nefariâ incolarum consuetudine furandi.

(a) *Mindanao*. (b) *Calamianes* seu *Paragoya*. (c) *Ceylon* ins. (d) *Colombo* urbs. (e) *Candi*. (f) *Punto de Galle*. (g) *Negumbo*. (h) *Calutre*. (i) *Manara*. (k) *Amboina* Insula. (l) *Victoria*. (m) *Banda* ins. (n) *Timor* ins. (o) *Maldivæ* ins. (p) I. de las Velas, seu (q) I. de Ladrones.

esse primi Parentis qui hinc in Cælum Sublatus est, ideoque id ipsis mira superstitione colitur, maxime sub anni initium quando Incolæ cujuscunque sexus & ætatis ipsum Religionis Gratia solent conscendere. Luyts.

C A P. XII.

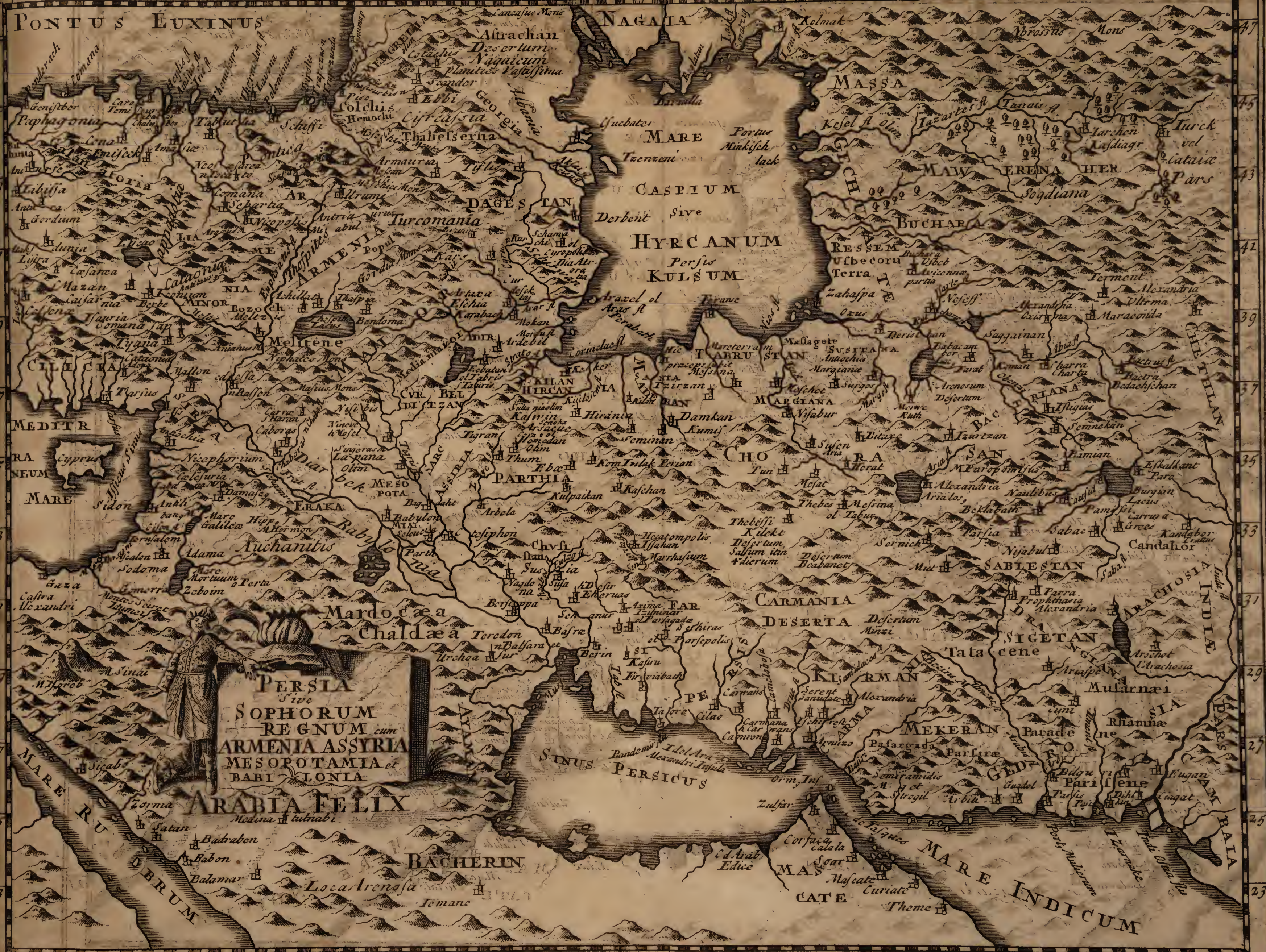
De Persarum Imperio.

I.

Persarum regnum. Ejus magnitudo.

Persiæ Fines & magnitudo.

Persarum regnum antiquitus occupabat quicquid præter terras in Asia reliquum est; quin etiam Indiæ partem & Ægyptum, quæ antiquitus in Asia censebatur. Longitudine ab Helleponto ultra Indi ostia mill. Germ. ICCC. Latitudine, a Ponto ad Sinus Arabici fauces ICCC; quo spatio multæ regiones atque regna recensentur; de quibus ordine erit agendum. At primo loco eam partem narrabimus, quæ nunc *Persarum* sive *Sophorum* Imperium dicitur. Hoc clauditur

clauditur a Septentrione Hyrcano sive Caspio mari, & Oxo flumine, Caucaso- que monte; ab Oriente Indo; a Meridie mari ac Sinu Persico; ab Occasu Eu- phrate amne. & Tigri, qui in illum immergitur, Niphaticis jugis, & Araxe fluvio, qui in Hyrcanum mare evolvitur. Longitudo ejus est ab Araxis ostio ad Indi ostia mill. CCCCLX. Latitudo ab Oxo ad mare Persicum CCLXX. (1)

II. Regiones hic olim, Gedrosia, Carmania, Drangiana, Arachosia, Paropamis, Persia Re- giones. Bactriana, Margiana, Hyrcania, Aria, Parthia, Persis, Susiana, Assyria, Media.

REISKII.

(a) Persia unde nomen, & unde gens Persica olim adsumserit ortum Græci quidem veteres disqui- runt; sed plerique ad fabulas e disquisitione sua pro- fuunt. Hinc Teixeira conqueritur, se nominis Persici originem assequi non potuisse, cum facile antiqua ex historia potuisset. Cyrus enim Persis equestrem di- sciplinam adeo inculcavit, ut equitatu illi valeret maxime, ac lege cavit publica ne quis suorum, quos equo instruxerat, φανή πρὸς ἑν ὀρευόμενον, εἰάν τε πολλὴν εἰάν τ' ὀλίγην ὁδὸν δέη διαλθεῖν, adpareret pe- des incedens, sive multum sive parum via conficien- dum esset, Xenophon lib. I. Cyropæd. Ex hoc novo instituto denique factum est, ut regio פרס paras, & hujus incolæ פרסאים Persæ i. e. equites diceren- tur. Nam Hebraice Arabiceque פרס equum, פרס equitem notat. Hinc ante Cyri tempora nul-

lus scriptor, neque Moses, neque Propheta Persarum (1) Maxime meminit; sed in libris Chronicorum, Ezechiele, Da- ab Ortu in niele, Esdra & cæteris frequens horum sit mentio. Occasum se- Hebræa quippe nomina כות ועילם (b) Chut & se explicat Elam ex usu veteri magnam Persidis partem incluse- inter Impe- ruut, teste Josepho lib. I. Antiquit. qui Ἐλυμὸν ἢ rium Magni ἰλυμαίς Περσῶν ἀρχηγέτας Elym & Elymeos Persa- Mogolis & rium generis auctores commemorat: Amplius Chu- Turciam A- tam is ipse regionem in Perside ac fluvium cognomi- faticam, nem locavit. Strabo etiam lib. XV, Susiæ conjungit que Longi- (c) ἰλυματικὴν ἢ ἰλυματιτικὴν, i. e. Elymaticam aut tido Elymatiticem, Hinc Elam & Madai, h. e. Elymeos gradus xxx & Medos frequentius in sacro codice connecti locis supergredi- pluribus Bochartus lib. II. c. 2: comprobatur. Sic er- tur: Minus a go ultima nominis & gentis origo sibi perspicua con- Borea in stabit. Austrumex-

BUNO- currit sita intra gra- dum 25, & 43, Lat.

(a) Persis unde dicta. (b) Chut Elamque. (c) Elymatica.

Borealis, at usque ad Gradum 45 a Rolbe extenditur. Aer Persiæ in diffusissimo hoc Imperio longe variat; qua Marz propinquat in parte Australi, fervet vehementissime. In parte Media fervor & frigus vices quolibet semestri alternant. In parte Boreali Hyems sat acris est. Scatet Persia montibus eximie altitudinis qui propugnaculorum vicem præbent. Pars Maxima illorum sterilis: Inveniuntur alii divites salis fossilis, æris, plumbi, ferri, Chalybis, non autem Argenti aut Auri. Paucissimis irrigatur fluminibus, nullo quod liceat navigare. Princeps est Araxes qui ex Armenia in Mare Caspi- um defluit. Solum fructus gignit quales Francia, sed parciore proventu, nec sapor adeo delicatus est. Flores magnopere laudantur, Vinum variat, datur nota optime & Minoris. In parte Septent. Integras Sylvas ex Moris habent, unde Numerosissimi Bombyces & Serici maxima Copia. Mora quoque alba unde Cancris fluvialibus Nutrimentum. Asinos Arabiæ generis celerrimos habent, Camelos plurimos, armenta & pecora diversi generis. Locustis Infestatur Seges. Gemmas & Uniones Terra ac sinus Balsorensis gignit. Persæ Astrologiæ & futurorum Scientiæ deditissimi; Artis Si- mulandi periti; Sumptuosi; Vestes discolors, Venerem, Tabacum, Opium supra Modum Expetunt. Aedificia ob Lapidis & Ligni penuriam ex terra conficiunt. Religio Triplex; Mabumedana quam Rex Magnates & maxima pars subditorum sequuntur; Religio item Gaurorum & Armeniorum. Rex Imperio fruitur despótico; Filius Natu Major succedit, qui ut tutior sit dominatus, oculos patribus & cognatis Sexus Masculini eruit. Luyts.

CAP. XIII.

Gedrosia, Carmania, Drangiana, Arachosia, Paropamisus, Bactriana, Margiana, Hyrcania, Aria, Parthia. (1)

I.

GEDROSIA.

Gedrosiæ
populi, regi-
ones, fl. &
urbes.

a **G**edrosiæ, quæ nunc *Khesimur* & *β Guzarate*, populi fuerunt *Arbitæ, Parsiæ, Musarnæi, Rhamnæ*; Regiones *Paradene, Parisene*. Flumen nobile *γ Arbis* sive *Arabis*. Urbes inclytæ *δ Parsis*, caput regionis, *ε Arbis* & *ζ Cuni*.

CARMANIA.

Carmaniæ
populi,

II. *η Carmaniæ* veteris nunc regiones sunt *Kirman, Goadel & Ormuz* regnum. Populi in ea quondam *Isatichæ, Zuthi, Gadanopydres, Camelobosci, Sozota*, dicti, *Agdenites, Rhudiana, Ares, Charadræ, Pasargadæ & Armozæi*. Regiones, *Modomastice, Parepaphitis, Cabadina, Chantonice*. Flumen *Samydaces*. *θ Mons Semiramidis*. Urbes *ι Carmana, Samydace, Alexandria, κ Armuzæ*.

Regiones,
urbes, fl. &
infl.

DRANGIANA.

Drangianæ
populi &
urbes.

III. *λ Drangiana*, [*g*] nunc *Sigestan* [*b*], populi *Darandæ, & Batrii*, Regio *Tatacene*. Urbes inclytæ, *μ Ariaspe, ν Prophthasia*.

A R A

(1) Quo
pacto vete-
res provin-
ciæ cum ho-
diernis con-
sentiant
Luyfius in-
dicat ut se-
quitur. *Gedrosia* vide-
tur fuisse
non ubi hodie
Guzarata,
sed ubi *Sin-
da*, aut jux-
ta alios *Ma-
crana*; *Car-
mania* ubi
hodie *Cer-
mania*,
Drangiana
ubi *Segisti-
ana*, *Arachosia* ubi
Regnum

BUNONIS.

a (a) *Gedrosia* [*a*] terminatur ab Occasu *Carmaniæ* alterâ: à Septentrione *Drangianâ & Arachosia*; ab Ortum *India* cis *Gangem*; à Meridie *Oceano* [*b*] *Indico* [*c*].

β (b) *Guzaratta*, quæ hodie dicitur regio, trans *Indum* jacet fluvium, qui *Gedrosiæ* versus Ortum terminus est.

γ (c) *Arbis* fl. Nigro hodie dicitur *Berbero*; verum *Oleario* aliisque *Ilmene*. Ad ostium *Arbis* (d) *Portus* collocatur *Mulierum*.

δ (e) *Parsis* *Parsirarum* habetur caput; ad *Arbim* fl. ponitur: itemque

ε (f) *Arbis* *Arbitarum*.

ζ (g) *Cuni* interius ponuntur.

η (h) *Carmania* duplex erat; *Deserta*, quæ habet ab Occasu *Persidem*, à Septentrione *Parthiam*, ab Ortum *Drangianam* [*d*], à Meridie alteram *Carmaniam* [*e*]. Terminatur *Carmania Altera* [*f*] à Septentrione *Carmania* *deserta*; ab Ortum *Gedrosia*; ab Occasu *Perside & Sinu Persico*; à Meridie *Indico* mari. Hæ duæ nationes fere nihil memoratu dignum habent. *Cyrus* primus *Persarum* *Monarcha*

Darium Medum, ex *Babyloniorum* *Regibus* ultimum, prælio victum & deditio captum, huic provincie *Carmaniæ* præfecit.

θ (i) *Mons Semiramidis* ad *Persici* *Sinus* ostium est.

ι (k) *Carmana* *Carmaniæ* caput, corrupto nomine hodie videtur dici *Carwan*.

κ (l) Ab *Armuzæ*, regni *Ormuz* nomen haud dubie reliquum est.

λ (m) *Drangiana* ab Occasu clauditur *Carmaniâ* *desertâ*; à Septentrione *Ariâ*; ab Ortum *Arachosia*; à Meridie *Gedrosia*.

μ (n) *Ariaspe* in Occasum sita erat ad *Ariam*. Quibusdam videtur esse *Gobinan*.

ν (o) *Prophthasia* inter *Alexandriam* *Ariæ* ad Occasum 199, & *Arachosiam* ad Ortum 200 mill. passuum posita est, teste *Plinio* [*i*]: Verum secundum *Strabonem* [*k*] multo major est distantia ab *Alexandria*.

HEKELI.

[a] Hodie *Circan*.

[b] *S. Pelago*.

[c] Est a. hæc Regio ut plurimum *deserta*, arenis pro-

Hajacanum
pars Imperii
Magni Mo-
golu & Can-

(a) *Gedrosia*. (b) *Guzaratta*. (c) *Arbis* fl. (d) *Portus mulierum*. (e) *Parsis*. (f) *Arbis*. (g) *Cuni*. (h) *Carmania*. (i) *Mons Semiramidis*. (k) *Carmana*. (l) *Armuzæ*. (m) *Drangiana*. (n) *Ariaspe*. (o) *Prophthasia*.

dabaria; *Paropamisus* ubi *Sablestania*; *Bactriana* ubi *Usbechia* seu *Transoxiana*, pars *Australis* *Magnæ Tartariæ*; *Margiana* ubi *Corassania*; *Hyrcania* ubi *Mārandarāna*; *Ariæ* pars *Orientalis* ubi etiam *Sablestania*; *Parthia*, ubi pars *Occidentalis* *Corassaniæ* & *Orientalis* provincie *Hidrack-Agemi*.

A R A C H O S I A.

IV. ξ *Arachosia*, nunc *Candabor*, populi *Margyeta*, qui ante *Arimaspi*, postea *Arachosia* *Evergeta* dicti, *Sydri*, *Ropluta*, *Eorta*. Urbes ο *Arachotus*, π *Alexandria*. Arachosia
populi &
urbes.

P A R O P A M I S I S.

V. ς *Paropamisidis*, quæ nunc *Sablestan*, populi *Bolita*, *Aristophili*, *Ambanta*, *Parieta*, *Parfii*. Urbes claræ, σ *Carura*, quæ & *Ortospana*, *Naulibis*. Paropamisi-
dis populi &
urbes.

B A C T R I A N A.

VI. τ *Bactriana* nunc υ *Corasan* dicitur; Populi olim, *Salataræ*, *Zariaspa*, *Chomati*, *Comi*, *Acinacæ*, *Tambyzi*, & *Thocarorum* magna gens; *Maricai*, *Scordi*, *Varni*, *Savadii*, *Orfiti*, *Arimaspi*. Urbes duæ regiæ; φ *Bactra* & *Ebusmi*. Claræ item χ *Maracandæ*, † *Charracharta*. Bactriane
populi &
urbes.

M A R

profundissimis involuta, aquis inops, (licet æstate umbres habeat) & Solis ardoribus obnoxia; unde sterilis est; tamen nonnulla fert Aromata, *Nardum* imprimis & *Myrrham*.

[d] Seu *Ariam*.

[e] Dicitur a *Deserta*, quoniam in ea nulla sunt Oppida, sed tantummodo Pagi aliquot dispersi, ob Solis malignitatem & Aëris intemperiem, estque plana tota ac æstuosa. Hodie à nonnullis dicitur *Dulcinda*.

[f] Ab aliis *Major* vocata.

[g] *Mercatori*.

[h] *Nigro*, v. *Segeſtam*.

[i] Lib. VI. H. N. c. XVII. p. 88. lin. 33.

[k] Lib. XI. p. 126. Tom. II. *Oper*.

B U N O N I S.

ξ (a) *Arachosia* terminatur ab Occasu *Drangianâ*; à Septentrione finibus *Paropamisidis*; ab Ortum *India* cis *Gangem*; à Meridie *Gedrosiâ*.

ο (b) *Arachotus* non solum fuit urbs in *Arachosia*; verum etiam lacus [l] & fluvii nomen. *Plinio* [m] *Arachosiorum* appellatur opidum; *Solino* [n] *Arachosia*, eadem *Cophes* est à *Semiramide* condita.

π *Alexandria* hæc [o] ad *Arachotum* ponitur fluvium [p].

ρ (c) *Paropamisidis* ab Occasu habet *Ariam*, à Septentrione *Bactrianam*, ab Ortum *Indiam* cis *Gangem*, à Meridie *Arachosiam*. Nomen habet [p] à *Paropamisio* (d) monte, qui huic regioni imminet.

σ (e) *Carura*, quæ & *Ortospanum* *Plinio*, inter *Arachosiorum* urbem 250, & *Indum* flumen 337 mill. pass. distabat.

τ (f) *Bactriana* [q] olim mille urbibus clara, regnum *Zoroastris* sapientissimi, & doctissimi, clauditur ab Occasu *Margianâ*; à Septentrione & Ortum *Sogdianâ*; à Meridie *Ariâ* & *Paropamiside*.

υ *Corasan* [r] hodie ampla regio est: quæ angustis *Bactrianæ* terminis non continetur. Cæterum *Bactrianam* terram, quod tradit *Q. Curtius*, [s]

magna ex parte steriles arenæ tenent, squalidaque siccitate regio est; quum vero venti à Pontico mari spirant, quicquid sabuli in campis jacet, converrunt; quod ubi cumulatum est, magnorum collium procul species est, omniaque pristini itineris vestigia intereunt. Itaque qui transeunt campos, navigantium modo noctu sidera observant, ad quorum cursum iter dirigunt, & propemodum clarior est noctis umbra, quam Lux; ergo interdum invia est regio, quia nec vestigium, quod sequantur, inveniunt; & nitor siderum caligine absconditur. Cæterum si quos ille ventus, qui à mari exoritur, deprehendit, arenâ obruit.

φ (g) *Bactra*, seu *Bactrum* regionis caput, hodie *Bagdasan* aut *Budasan*, sub *Paropamisio* monte sita sunt. (h) *Bactrus* amnis præterit mœnia, is urbi & regioni dedit nomen: hodie *Buchian*, aliis *Boccharâ* ex *Tauro* monte effluit, *Bactrianamque* regionem irrigat; ipsa *Bactra* alluit; & demum *Oxo* fl. miscetur [t].

χ (i) *Maracanda* *Sogdianorum* urbs & regio est.

† (k) *Charracharta* apud *Oxum* fl. est à *Bactris* versus occasum sita; hodie vulgo *Chiartachar*. De cætero, *Bactriani* homines senio aut morbo confectos canibus, ad hoc nutritis, devorandos obiciebant. Eorumque moribus sponſas cum servis & advenis impune misceri tradit *Plinius*.

H E K E L I I.

[l] Quem *Ammianus Marcellinus* *ARACHOTOS-CRENE* vocat.

[m] Lib. VI. *Hist. Nat.* c. XVII. p. 88. lin. 33.

[n] In *Polyb.* Cap. LXVII, fol. 122. lin. 8.

[o] Ab *Alexandro M.* victis *Paropamisadibus*, condita.

[p] Meminit ejus *Curtius*, Lib. VII. cap. III. Sect. 23. & Lib. IX. c. X. Sect. 7.

[q] Hodie *Batter* à *Ramusio* dicta.

[r] S. *Charassan*.

[s] Lib. VII. c. IV. Sect. 27. seqq.

(a) *Arachosia*. (b) *Arachotus* seu *Cophes*. (c) *Paropamisidis*. (d) *Paropamisus m.* (e) *Carura* seu *Ortospanum*. (f) *Bactriana* regio. (g) *Bactra*. (h) *Bactrus* fl. (i) *Maracanda*. (k) *Charracharta*.

M A R G I A N A.

Margianæ
populi.

VII. Populi ω Margianæ, quæ nunc *Elsabas* [v], *Derbica*, *Massageta* è Scythia huc transgressi, *Parni*, *Dæ*, *Tapurni*. Urbium clarissima α *Antiochia Margiana*, ante *Alexandria* dicta; post vero *Seleucia*.

H Y R C A N I A. (1)

Hyrcaniæ
populi &
urbes.

VIII. Populi β Hyrcaniæ, (unde proximum mare Hyrcanum dicitur) *Maxera*, *Astaveni*, *Chrindi*. Regio *Arfitis*. Caput regionis γ *Hyrcana*; inde *Amarusa*.

A R I A.

Ariæ populi
& urbes.

IX. δ Ariæ, nunc *Diargument*, populi, *Nisæi*, *Astaveni*, *Musdorani*, *Casirota*, *Obares*, *Elymandri*, *Borgi*. Urbes ϵ *Aria*, ζ *Alexandria*, *Bitaxa*.

P A R T H I A.

Parthiæ
regnum
& urbs.

X. η Parthiæ, nunc *Arac*, regiones sunt, *Comisene*, *Parthiene*, *Paratauticene*, *Tabiene*, cujus gens *Sobidæ*. Caput regni ac regia θ *Hecatompylus* à centum portis dicta. ¹

C A P.

B U N O N I S.

(1) Luytsio, hodie Mazanderana, solum habet paludosum & Copiam Insectorum incredibilem, quæ simul ac ardor æstivus paludes siccat, emoriuntur, & aerem sicut & educi ex paludibus balitus, valde inficiunt. Agrus gaudet fecundissimis.

ω (a) Margiana terminatur ab Occasu Hyrcania; à Septentrione Scythiâ; à Meridie Ariâ; ab Ortu Bactrianâ.

α (b) Antiochia illa quibusdam hodie est Indion urbs. Est (c) Margiana Solino [x] cœli ac soli commodis incluta regio. Vites ibi esse Strabo [y] prodidit, quarum stipitem duorum vix hominum ulnæ complectantur.

β (d) Hyrcania terminos habet à Septentrione mare Hyrcanum sive Caspium; ab Occasu Mediam; à Meridie Parthiam; ab Ortu Margianam. In Hyrcania multos gigni Pantheras & tigridas auctores tradunt. Est illa summæ fertilitatis, maximè vini & frumenti.

γ Ab urbe (e) Hyrcania regioni nomen est, quæ putatur hodie esse *Cassan*.

δ (f) Aria optimi vini, quod tres ferebat ætates, ferax, à Septentrione contermina est Margianæ & Bactrianæ; ab Occasu Parthiæ & Carmanix Desertæ; à Meridie Drangianæ; ab Ortu Paropamisidi; quibus locis hodie est *Charasan*, & *Heri*.

ϵ Aria ea putatur, quæ hodie *Heri* dicitur. [z]

ζ (g) Alexandria Alexandri Macedonis auspiciis condita ad (h) Arium ponitur fluvium, inter Hecatompylon & Bactra; Sunt qui *Burgian* hodie dici volunt.

η (i) Parthia, hodie *Erak* seu *Arac*, ab Occasu habet Medos; à Septentrione Hyrcaniam; ab Ortu Ariam; à Meridie Carmaniam desertam.

θ (k) Hecatompylus à centum portis nomen sortita, sicut & Thebæ Ægypti urbs. Eodem putatur fuisse loco, quo hodie *Ispahan*, Regum in Persia nunc sedes [a]. Parthi temulentix notantur, unde proverbium, [b] *Parthi quo plus biberint, eo plus sitiunt*: In Venerem olim adeo proclives, ut sororibus matribusque miscerentur, Tertulliano teste.

Partha apud illos impunita erant: mentiri tamen putabant turpissimum. Ab infantia pileis & tiaris utebantur, unde capita illis fragilia. Parthos, postquam Alexandro defuncto, defecissent, ac propriam regnum candidissent, tradit Plinius, [c] duodeviginti regna suo imperio fuisse complexos. Omnium Orientalium populorum isti miximè Romanorum Imperium, quum potentissimum floreret, retulerunt.

H E K E L I I.

[t] Bactrianum Imperium æque ac Parthicum Scythas condidisse, Justinus Lib. II. c. III. Sect. 6. auctor est.

[v] S. Castaldo *Jeselbas*.

[x] In *Polyb.* c. LXI. fol. 122. lin. 8.

[y] Lib. II. *Geogr.* p. 129. Conf. *Plinii* Lib. vi. c. xvi. p. 86. seq.

[z] Hæc Urbs Metropolis hodie Regionis est, cujus ambitus XIII. Milliaria amplectitur. Et in hac quidem Urbe tanta est *Rosarum* optimi odoris copia, ut *Persæ* Urbem ROSARUM patria lingua hanc nuncupent.

[a] Meminit hujus Urbis *Curtius* Lib. VI. c. II. Sect. 15.

[b] Apud *Erasmum* *Chiliad.* IV. Cent. X. Adag. XXI. p. 843. col. b.

[c] Lib. VI. H. N. c. XXV. p. 94. lin. 5.

R E I S K I I.

I (l) Carmania duplex, una *deserta*, & altera non modo arborum, sed vitium quoque *ferax*, quarum uvas bicubiales grandibus ac densis acinis nasci Strabo & Plinius testantur. Hinc Carmania כרמא *Carman* ex Arabico atque Syriaco כרמא *Carma*, quod vitem significat. Huc (m) *Sabteckam* Chusi filium primo digressum conjicit ex urbe *Samydace* ac fluvio cognomine *Bochartus*. Ita gentes alias ab hujus posteris ortas colligit. (n) *Bactriana* vero regem

(a) Margiana. (b) Antiochia. (c) Margiana. (d) Hyrcania. (e) Hyrcania urbs. (f) Aria regio & urbs. (g) Alexandria. (h) Arius fl. (i) Parthia. (k) Hecatompylus. (l) Carmania. (m) Sabtecha. (n) Bactriana.

gem Zoroastrum exterminant, & post Trojana tempora hujus nominis magum superfuiffe, docent non ipse solum Phal. Lib. IV. c. 1. sed etiam Ursinus libro peculiari, atque Huetius Lib. I. propos. IV. c. 5. Nam Ctesias regem cum Nino ad arma & prælia progressum *Oxyartem* nuncupat, (a) Deinde Zoroaster nomine suo **זוראסטר** (b) *Astrorum contemplatorem* sive *Astronomum* notat, ex Arabico **سور** *Sur*, i. e. contemplari, & Persico **סטר** *Ster*,

i. e. stella. Denique *Amia* & (c) *Ariana* Bocharto non provincia singularis, sed Media est hujusque pars aliqua ex veterum testimoniis Lib. III. c. 14. quasi **אמיה** i. e. *montana*. (d) *Parthiam* & *Persiam* ejusdem nominis Schickardus in *Tharich.* p. 102, cum eoque inter veteres Solinus & Plinius fecerunt: Nam literæ Samech atque Tau inter sese invicem sunt permutabiles.

(a) Zoroaster, (b) Astronomus magusque. (c) Ariana. (d) Parthia.

C A P. XIV.

Persis, Susiana, Assyria, Media.

I.

P E R S I S. (1)

POPuli & Persidis, quæ nunc *Farsi, Mesabata, Rapsii, Hippophagi, Suzai, Megores, Stabai.* Regiones *Paratacene, Misdia, Mardiene, Toacene.* Urbium clarissimæ, β *Persepolis*, caput quondam imperii Persici, omnium elegantissima; γ *Axima*, δ *Marasium*, ε *Toace*. 1

Persidis populi & urbes.

S U.

B U N O N I S.

α (a) *Persis* terminatur à Septentrione Media; ab Occasu *Susiana*; ab Ortu *Carmaniis* duabus; à Meridie *Sinu Persico*. Ora Persidis inter ostia *Oroatidis fl.* & fines *Carmaniæ* extenditur stadiis 4300, *Strabone* [a] auctore.

β (b) *Persepolis*, in lib. *Maccab. Elymais* dicta, eo creditur fuisse situ, quo hodie urbs (c) *Schiras* sive *Siras*: circa quam multa magnarum aliquando ædium supersunt rudera. Ad (d) *Araxem fl.* qui *Oleario* hodie (e) *Bendemir*, urbs illa fuisse putatur: quam tamen alii ad (f) *Rhogomanem fluvium* collocant. *Alexander Macedo* à *Thaide meretrice* persuasus eam per temulentiam ipse accendit ac delevit.

γ Fuit & alia (g) *Axima* in *Salassis*, quæ vulgo hodie *Ema*.

δ (h) *Marrhasium* olim urbs clara, ac *Persepoli* finitima: hodie *Marazu* vulgo vocatur.

ε (i) *Toace* urbs regioni nomen dedit, quæ inter dextras *Rhogomanis fl.* ripas, & litora *Sinus Persici* extenditur. In eadem Perside quoque fuit (k) *Pasagarda*, [b] *Pasargarda* seu potius *Pasagada*, à *Cyro* condita urbs nobilis, magorumque castellum, ubi *Cyri Regis* sepultura, & (l) Monumentum, *Solino* [c] & *Strabone* [d] testibus. Videtur eo fuisse loco, quo hodie arcis *Chilminar* seu (m) *Tzilminar*, rudera vidit & scrutatus est *Mandello*, ac alii. Frequentes istæ columnæ ex polito marmore factæ uno loco positæ, monumenti illius torte reliquæ sunt. *Pasagarda* autem dicta urbs illa, quasi dicas *Persarum castra*; quod in bello *Cyri* contra *Astyagem*, ibi *Persarum castra* fuissent, in ejus victoriæ memoriam hæc urbs à *Cyro* condita. Cæterum *Persæ* olim de-

liciis adeo operam dedisse feruntur, ut mensa *Persica*, (1) *Hodie Faristania*, & *delicia Persicæ* venerint in proverbium [e]. *Solem* [f] colebant, ger quem solemne illis erat jurare. Ex *Persarum* Regibus *Cosroës*, sapientiæ eruditæ amans, *Platonem* & *Aristotelem* in *Persicam* linguam transferri curavit.

H E K E L I I.

[a] Lib. XV. p. 481.

[b] *Pasagardia*.

[c] In *Polyb.* c. LXIX. p. 141. lin. ult.

[d] Loc. jam cit. p. 482.

[e] Hi *Populi* dicunt, eum esse reliquis formosior, qui sit albus, & nasum aduncum habeat, quem admodum scribit *Julius Mancinus* lib. de *Decoratone, Venetiis* ap. *Funtas* A. M. DCI. in fol. min. impr. c. VIII. p. 15. fac. a.

[f] Quem *Mithram* vocabant.

R E I S K I I.

I Mirum dictu est, quam parum veteres in distinguendis *Persicæ* regionibus, & urbibus digerendis convenient: Quare nemini mirum videbitur, novos Auctores provinciis ad statum præsentem & civitatibus comparandis plane distrahi. *Persia* & *Persis* ex usu veterum aut *nomen totius*, aut *unicæ partis* erit: Hanc *Arabes* *Persicæ*que *Geographi* *Pars* aut *Parsistan* nominant. (n) *Pasargadas* urbem gentemque cognominem facta metathesi **ג-סרס** i. e. *Persicum exercitum* interpretatur: *Susianam* & *Susam* ab *liliis* **לילי** *Susanin* dictam: *Elymida* ibidem ab *Elamo* *Noachique* posteris: (o) *Persepolin*, quæ nunc *Chiliminira* dicitur, *Cyro* sepulto *Vossius* in *Not. ad Pompon.* vindicavit Lib. III. c. 8. (p) *Assyria* tam late patuit, ut *Syriam* ex usu atque sensu veterum contineret; Ast hæc terra proprie, aut spec-

(a) Persis. (b) Persepolis (c) Schiras. (d) Araxes fl. (e) Bendemir. (f) Rhogomanes fl. (g) Axima. (h) Marrhasium. (i) Toace. (k) Pasagarda. (l) Monumentum Cyri. (m) Tzilminar. (n) Pasargadas. (o) Persepolin. (p) Assyria.

S U S I A N A.

Susianæ populi, flumina & urbes.

II. ζ *Susiana*, quæ nunc n *Elaran*, gentes *Elymæi*, quorum regio *Elymaea* vel *Elymais*; *Cossæi*. Regiones *Melitene*, *Cabamene*, *Characene*, *Cissia*, *Chaltapitis*, & campus *Dera* sive *Derius*, omnium fertilissimus. Fluvii nobiles, *Moseus*, & *Oroates* & *Euleus*, tam limpidis aquis, ut nullas alias reges bibere voluerint. Urbes claræ, n. *Susa* & *Tariana*.

Assyriæ regiones, populi, fluvii, & urbes.

III. λ *Assyria*, nunc μ *Cusistan*, regiones notiores fuere, *Arrapachitis*, *Sitacene*, *Adiabene*, *Apolloniatis*, *Calacene*, *Arbelitis*. Populi *Goramæi* & *Cambatae*. Fluvii in *Tigrim* defluentes v *Lycus*, *Caprus*, & *Gorgus*. Urbes insigniores, *Ninus*, quæ ξ *Ninive* in *Sacris* literis quondam clarissima, à *Nino* condita; o *Ctesiphon*, *Parthorum* regia, & π *Arbela*, quondam vicus, ubi *Darium* vicit *Alexander Magnus*.

Mediæ populi, urbes, fluvii & montes.

M E D I A.

IV. ς *Mediæ* quæ nunc σ *Sarch* dicitur, populi celebres fuere *Caspii*, à quibus

alius dicta terminis arctis includitur *Adiabene* aliis vocata ex *Chaldaico* אַרְבַּיִת i. e. *ab lupo*, aut *fluvio* potius, quem *Diava* prisca nominant. (a) Tres interim conflictus *Alexandri* cum *Dario Codomanno* *Curtius*, *Arrianus*, *Plutarchus* & *Diod.* Siculus memorarunt. Primus ad *Granicum* *Phrygiæ* amnem, secundus ad *Issum* *Ciliciæ* urbem, tertius ad *Arbelam* sive *Gaugomelam* contigisse legitur. Primas *Mediæ* origines ex *Madao*, uno inter *Noachi* posteros, supra deduximus. (b) *Ecbatanam* *Bochartus* ex mœnibus arcis diversi coloris, & *Arabico* אֶבְתָּא *agbatba* aut *diversis coloribus* arcessit: *Oblervationes* egregias idem de aliis provinciis & urbibus; de portis *Caspiis* & montibus *Bechmannus* in *Notit. Geograp.* c. 7. suppeditat.

B U N O N I S.

ζ (c) *Susiana* hebet à *Septentrione* *Assyriam*; ab *Occasu* *Babyloniam*; ab *Ortu* *Persidem*; à *Meridie* *Persicum Sinum*.

μ Hodie *Chusistan* seu *Cusistan* vulgò appellatur.

δ (d) *Oroates* inter *Susianam* & *Persidem* interjacens, utriusque habetur limes; *Curtius* tamen fluvium, qui *Susianam* à *Perside* determinat, [g] vocat (e) *Pasitigrim*. *Susam* urbem sitam fuisse ad flumen *Ulai*, discimus ex *Sacris* S. *Dan.* 8. quod congruit cum

ι (f) *Euleo*: At *Choaspen* amnem admodum delicatam *Persarum* Regibus aquam vehere tradunt *Herodotus*, *Strabo*, *Plinius*, *Solinus*. *Salmasius* in *Solini* cap. 37; eundem fluvium (g) *Choaspen* veteribus, recentioribus *Euleum* vocari tradit.

κ (h) *Susa* urbs à *Dario Histaspis* filio condita est. In ea templum fuit *Dianæ Susianæ*; referente *Solino* [b]. Sita fuit à *Persopoli* 272 mill. pass. Adeo mollis & delicata fuisse scribitur, ut *Persarum* Reges propter amœnissimam cœli plagam, ibi hyberna haberent sua. In *Susiana* adeo fertile solum esse tradit *Strabo* [i], ut & hordeum & triticum in planitie centuplum ferat, nonnunquam etiam ducentuplum.

λ (i) *Assyria* ab *Assur* Semi filio dicta, clauditur à

Septentrione *Armenia* *Majore*; ab *Occasu* *Mesopotamia* & *Tigri* flumine; à *Meridie* *Susianâ*; ab *Ortu* *Mediâ*.

μ *Assyria* hodie dicitur *Arziri* à capite suo quod est *Arzirum*, ubi residet *Beglerbegus*: vocatur quoque *Adrinza*, *Azamia* & *Mosul*.

ν *Lyci* nomen pluribus fluviiis impositum legitur. Est quippe (k) *Lycus* fl. in *Sicilia*: itemque in *Paphlagonia*, in *Phrygia*, in *Cappadocia* & in *Schythia* *Europæa*. Hic verò *Lycus* fl. in *Armenia* exoritur; ac inter fluvium, cui *Bomado* nomen; & *Arbela* decurrit.

ξ (l) *Ninive* urbs secundum *Sacras* *Scripturas* ab *Assure* condita est, at profani auctores ejus urbis initium ascribunt *Nino*: hodie *Mosul* vulgò dicitur, ad *Tigris* fl. ripas jacens; ejusque ambitus constabat *stadiis* 490, teste *Diodoro* *Siculo*.

o (m) *Ctesiphon* pagus fuit *Assyriæ* amplissimus, in *Tigris* altera ripa; è regione *Seleuciæ* urbis, à *Parthis* in odium istius urbis, à qua 3 mill. pass. aberat; exstructus.

π (n) *Arbela* fuit ex *Mesopotamia* venienti trans *Tigrim* *Orientem* versus. Verùm prælium istud inter *Darium* & *Alexandrum* non factum est ad *Arbela*, sed ad (o) *Gaugamela*. Nominat verò *Curtius* [k] *Arbela*, tanquam locum celebriorem, neque longe *Gaugamelis* distantem. *Assyrii* fuere (p) *Tatianus*, cujus oratio *Græca* contra gentes extat, cum *Commentationibus* *Gesneri*: item (q) *Abelsædas* *Cosmographus*, *Ptolemæo* qui putatur major, à *Postello* ex *Oriente* *Venetias* allatus.

ρ (r) *Mediæ* finitur ad *Septentrionem* *Caspio* sive *Hyrcano* mari; ad *Occasum* *Armenia* *Majore* & *Assyriâ*; ad *Ortum* *Hyrcania* & *Parthia*; ad *Meridie* *Perside*.

σ Hodie *Mediæ* vulgò dicitur *Serwan*, seu (f) *Schirwan*.

H E K E L I I.

[g] Lib. V. c. III. Sect. 1.

[b] Cap. LVIII. p. 141. lin. 10.

[i] Lib. XV. p. 488. Tom. II. Oper.

[k] Lib. IV. c. IX. Sect. 9.

B U N O.

(a) *Alexandri* cum *Dario* prælia. (b) *Ecbatana*. (c) *Susiana*. (d) *Oroates*. (e) *Pasitigris*. (f) *Euleus* fl. (g) *Choaspes* fl. (h) *Susa*. (i) *Assyria*. (k) *Lycus* fl. (l) *Ninive*. (m) *Ctesiphon*. (n) *Arbela*. (o) *Gaugamela*. (p) *Tatianus*. (q) *Abelsædas* *Cosmog.* (r) *Mediæ* fines. (f) *Schirwan*.

bus mare proximum *Caspium* vocatur, quod & *Hyrceanum* ab *Hyrchanis*; & *τ* *Caspiae* portæ ab illis; *Cadusii*, *Geli*, *Dribyces*, *Avarici*, *Mardi*, *Carduchi*, *Gondieni* postea dicti; *Marunda*, *Margasi*, *Sagartii*, *Tapuri*, *Sidices*, *Vadassi*. Regiones, *Atropatia*, *Choromiterne*, *Sagrianica*, *Ragiana*, *Daritis*, *Zapavortene*, *Syromedia*. Urbium notissimæ, *υ* *Ecbatana*, *φ* *Arsacia*, *χ* *Cyropolis*, *ψ* *Europus*. Fluvii celebres, *ω* *Cambyfes*, *α* *Cyrus*, *ε* *Mardus*, qui & *Amardus*; *γ* *Strato*, *Corindas*. Montes, *δ* *Coronus*, *ς* *Fasonius*, *ζ* *Orontes*, *η* *Zagrus*, *θ* *Choatras*.

C A P.

B U N O N I S.

τ (a) *Caspiae portæ*, quod Solinus c. 60 tradit, panduntur itinere manufacto longo octo millibus passuum. Nam latitudo vix est plaustrum permeabilis &c. [l] Portas istas quoque describit Plinius l. 6. c. 11. [m] & c. 14. ponuntur haud procul à Caspio mari, Mediam à Parthia separantes: ab Ecbatanis mill. pass. Portas istas Caspias ad *Derhend*, quod hodie ibidem opidum est, fuisse putat Olearius, quin imo ipsum opidum (b) *Derbent*, Alexandriam illam esse judicat, de qua Curtius l. 7. cap. 3. sub finem. (1)

υ (c) *Ecbatana* à Seleuco, teste Plinio [n] extructa sunt; sed Dejoces ejus urbis conditor habetur Herodoto [o]. Heic æstivarunt Persarum Reges: sicut hiemarunt Suis; in Persépolis per autumnum morati sunt: sicut Babylone reliqua parte anni: *Atbenæus*. Fuit urbs illa Mediæ metropolis, quinque miliaribus Germanicis à mari Caspio jacens; postea (d) *Tabris*, ac corrupte *Tauris* nonnullis dicta videtur. Eadem aliquando Regum Persarum, qui *Sophi* appellantur, fuerat sedes; quam inde pulsi transtulerunt *Casminum* & *Sulthaniam*, quæ olim *Tigranocerta*. Heic excellentissimi sunt omnium rerum artifices; unde Soleimannus quum eam cepisset urbem, istorum bonam partem traduxit Constantinopolin. Palatium ibidem erat à Rege Assarabero ad similitudinem antiquæ aulæ Cyri extructum. Disciplina Mathematicæ hic florere dicuntur.

φ (e) *Arsacia* hodie *Caslin* seu *Caswin* in Parthia ponitur Oleario. Ibidem Lokmanni, qui fabularum Arabicarum habetur auctor, ostenditur sepulchrum.

χ (f) *Cyropolis* hodie putatur *Sammachi*, *Summachi*, sive *Schamachia*, quam duorum dierum itinere à Caspio mari distitam deprehendit Olearius; at Cyropolis à mari isto non tam longè abluisse traditur. Cæterum Cyropolis illa à Cyro Syriæ urbe longè est distita, quam tamen nonnulli pro eadem habent. Hujus in Syria urbis Episcopus fuit *Theodoritus*, cujus exstat Historia Ecclesiastica.

ψ (g) *Europus* ea putatur uibs quæ in lib. Tobiae [p] appellatur *Rhages*, vulgò hodie dicitur *Cassan*. Memoratur tamen in Syriæ quoque urbibus *Europus*

ad Euphratē sita, quæ & (h) *Amphipolis* & *Tba.* [q] teste dicta est.

ω De (i) *Cambyse* & *Cyro* fluviis tradit Mela [r], eos ex radicibus Coraxici montis vicinis fontibus editos, in diversa abire, perque Iberos, & Hyrcanos diu & multum distantibus alveis defluere; post non longe à mari eodem lacu acceptos, in Hyrcanum sinum uno ore pervenire.

α (k) *Cyrus* fl. hodie *Cur* vel *Kur* pluribus annibus aliis receptis cum (l) *Araxe* Conjunctis, mare subit Caspium.

ε (m) *Mardus* fl. per Mardorum gentem [s] fluens à Caspio Mari recipitur, haud longè à Cyropoli, eumque hodie *Seri* appellari volunt. Sed Dionysius Afer tradit hunc Mardum fluvium per Apyros devolvi.

γ (n) *Strato* fluvius inde paulò ad Ortum ponitur, in quem sese exonerat (o) *Corindas*.

δ (p) *Coronus* mons, Tauri habetur pars, inter Mediam ad Occasum & Parthiam ad Ortum jacens.

ς (q) *Fasonius* Tauri etiam pars, est mons ingens ad lævam portarum Caspiarum situs.

ζ (r) *Orontes* Ecbatanis imminet.

η *Zagrus* Mediam separat ab Assyria, hodie *Adilbegian* dictus, Niphati monti finitimus.

θ (s) *Choatras* seu *Coatra* inter Mediam & Assyriam est.

H E K E L I I.

[l] Vid. *Petri Olivarii* in hunc *Solini* loc. *Scholia* doctissima.

[m] P. 85. qui multo errore eas sic dictas tradit.

[n] Loc. jam cit. lin. 25. Meminit & eorundem Lib. V. c. XIX. p. 73. lin. 6. & lib. XXXI. c. II. p. 554. lin. 4.

[o] Lib. I. p. 21. Edition. ex interpr. *Laur. Vallæ* in fol.

[p] Cap. IV. 21. v. 9. & 15. vi. 7. &c.

[q] Lib. V. c. XXIV, p. 74. lin. 24.

[r] Lib. III. c. V. p. 219. lin. 15 seqq.

[s] Quam *Curtius* Lib. V. c. VI. sect. 17. belliosissimam & multum à cæteris Persis cultu vitæ atque horrentem pronunciat.

REISKII, provinciiis Religionis ergo confluent. Luyts.

- (a) Caspiæ portæ. (b) Derbent op. (c) Ecbatana. (d) Tabris, seu Tauris. (e) Arsacia, seu Caswin. (f) Cyropolis seu Schamachia. (g) Europus seu Rhages. (h) Amphipolis, seu Thapsacum. (i) Cambyfes fl. (k) Cyrus fl. (l) Araxes fl. (m) Mardus fl. seu Amardus fl. (n) Strato fl. (o) Corindas fl. (p) Coronus m. (q) Fasonius m. (r) Orontes m. (s) Choatres m.

(1) Facet in Limite Dagestanie ad Montis Radices inter Angustias ejus & mare Caspium, atque Baudranda teste adeo munita ut quemvis hostilem impetum possit sustinere, unde a Turcis ferrea porta appellatur. In Mediæ etiam parte hodie Edzerbayan vocata sita est urbs Ardebila, nunc Ardevil inter nobilissimas Persiæ, ampla, dives, emporium celeberrimum, ubi Monumentum est Cha-Sei, Persarum Regis ejusq; nominis primi, ad quod Persæ ex omnibus provinciis Religionis ergo confluent. Luyts.

CAP. XV.

De varia imperii Asiatici mutatione, nova Sophorum regni descriptione; item de regno Ormutz. I

I.

Asiæ varia
Imperia.

Initio rerum penes *a* *Assyrios* Asiæ, id est, terrarum quæ nunc sub *Turca* & *Sopho*, imperium stetit. Postea ad *β* *Medos* devolutum, ab his ad *Persas* per *Cyrum* translatum. Dein *Macedones*, Alexandro *Darium* debellante, occuparunt. Mox, cum pars Romanorum imperio cederet, *γ* *Parthi*, vilis antea atque ignava gens, potentissimum in Asia regnum condiderunt; magnis exinde cladibus Romanos afficientes, donec ipsi à *Turcis* & *Saracenis* afflicti fuerunt, regnumque eorum divexatum. Tandem *Persarum* nomen atque virtus in *Sophis* iterum emerfit, *δ* *Ismaële* Rege potentiam Imperii sui maximè stabiliente.

RE-

R E I S K I I.

I Primum in Asia, quod emerfit, (a) imperium fuisse *Assyrium* vel *Assyrio-Babylonicum*, non è sacris solum sed extraneis quoque historiis constat: Hujus vero duæ periodi fuerunt, (b) prior *uniti*, posterior *divisi*: Illa cum *Belo Nino*que principium, & finem cum *Sardanapalo* habuit: Hæc cum *Arbace Medorum*, ac *Beleso* sive *Phul-Belocho* *Assyriorum* rege orta (c) *tres Dynastias* continuit, nempe *Medam*, *Assyriacam* & postremo *Babylonicam*, omnem sub *Cyro* denique finitam. Tum ergo *Persia* suis terminis conclusa, reges aut nullos, aut obscuros aliquando sustulit. In *Persicis* tamen *Emirkowandi* annalibus vetustæ regum familiæ numerantur quatuor (d); Prima *Pisdadæorum*, secunda *Cajamiorum* ex iisque ultimus *Darius Codomannus*; tertia vero *Asganidarum*, & quarta *Chosracho*rum, sive *Susannidarum*. Sub secunda ergo vel *Cajamia* stirpe imperium *Persicum* ab *Alexandro Magno* eversum concidit, illoque maturius defuncto duces bellici potestatem regiam usurparunt, in *Media* *Pithon*, in *Persia* *Philotas*, alique in cæteris: Omnes ne *Photius* quidem ex *Aviano* *Cod. 82.* proferre potuit. Denique domesticis regum *Syro-Macedonum* bellis urgentibus *A. V. C. 504, A. M. 3734,* ante *Christum 250, Arsaces* Græce *Αρσάκης*, *Persice* *Aschki* à *dominatu* *Syriaco* descivit, regnumque invasit *Parthicum*, & posteris *Askanidarum* aut *Arsacidarum* epitheton reliquit. Ultimo-horum *Arduwan* sive *Artabano* superato cæsoque, (e) *Artaxerxes*, *Persice* *Ardschir Babekan, A. C. 225,* regnum restauravit *Persicum*, itaque ad *Jelzdegirdem* viguit. Donec ab rege *Persico* interfecto ad (f) *Chalifas* *Saracenicis* *A. C. 651,* ab hisce ad (g) *Bojitas* *A. C. 932,* *Turcicosque* reges, quorum præcipuus *Ortogrolbekus* erat, ab illis ad (h) *Tataros* sub *Hulatu Chan* *A. 1259;* amplius ad *Jingizkan* & *Timurlenk*; Denique ad *Sofos* *Persicos* pervenit. Nam *Ismael* (i) *Sofi*, avo *Soheicho* & patre *Scheich Hadar* al-

Sûphi ortus, cum ad *Hosein Alin*, è *Chalifis* prioribus quintum, profapiam reduceret, ex *Ali* sectariis sive *Alisequis* collecto exercitu, & *Wanda Mirza* regulo prostrato *Aderbijanam* *Persicæ* provinciam *A. C. 1500* sibi subjecit, *Schab* sive regis titulo sumpto: postea *Chorosanen* & *Candabaram* *Scheibego* & *Arguno* regibus peremptis domuit, vindex imperii *Persici* futurus. Plura si voles ex *Elmacino* & *Abolfarajo* peti possunt, item *Tarich* seu *Chron. Persico* *Schickardi*, ac nostris ad *Chronicon Dreschleri* additionibus.

B U N O N I S.

a Penes *Assyrios* Asiæ imperium fuit per mille trecentos annos, à *Nino* usque ad *Sardanapali* interitum.

β Quod per *Arbacem* [a] ad *Medos* translatum est, anno mundi 3077 [b].

γ *Parthi* (k) *Arsace* duce à *Syriæ* regibus defeecerunt, ut *Justinus* tradit, *C. Attilio* *Regulo* II & *L. Manlio* *Longo* II *Consulibus*, id est, anno mundi 3700; novumque *Parthorum* regnum condiderunt: Sed (l) *Artaxerxes* *Persa* cum *Parthos* tribus præliis superasset, interfecto Rege eorum *Artabano*, *Persarum* in *Oriente* restauravit imperium anno *C. 226.*

δ Hujus *Ismaëlis* origo aliquanto altius repetenda est. (m) *Hales* seu *Aaly* *Mahometis* impostoris fuit & gener & patruelis; eidemque successit, & novæ sectæ autor exstitit, quum traditam superstitionem partim auget, partimque mutaret. Verum dogmata ista non emerferunt, quod (n) *Omaris*, alterius *Mahometis* sectatoris & interpretis doctrina melior & potior existimaretur: donec circa annum *C. 1350* regulus quidam, nomine (o) *Sophus* seu *Sophy*, ad *Halym* originem referens, illius doctrinam post longum tempus revocare ausus est. Hanc sectam sanctitatis opinione commendavit ejus filius (p) *Guines*, à *Tamerlane* in honore habitus: Iisdem artibus *Guinis* filius, (q) *Sicaidares* *Hardu-*
ellis

(a) Imperium *Assyrio-Chald.* (b) Aliud unitum, aliud divisum. (c) Tres hujus *Dynastiæ.* (d) Familiæ *Regum Persarum* quatuor. (e) *Artaxerxes.* (f) *Chalifæ.* (g) *Bojitæ.* (h) *Tatari.* (i) *Sofi.* (k) *Arsaces.* (l) *Artaxerxes;* (m) *Hales* seu *Aaly.* (n) *Omar.* (o) *Sophus.* (p) *Guines.* (q) *Sicaidares.*

REGNUM PERSARUM.

Perfarum
seu Sopho-
rum re-
gnum.

II. Nunc e *Perfarum* five *Sophorum* universum Imperium in regiones divisum est, quorum nomina, *Sarc*, *Cusistan*, *Elaran*, *Farsi*, *Arac*, *Elsabar*, *Diargament*, *Corosan*, *Sablestan*, *Candabor*, *Sigestan*, *Chefimur*, *Kirman*, *Goadel*; quibus accedunt *Ormutz* peculiare regnum, & *Guzarate* provincia, quam Indorum in *Cambajæ* regno diximus.

III. Urbium

ellis à patria dictus, sibi ac sectæ suæ auctoritatem conciliavit, quem *Assumbejus Usumcassanes* adoptavit generum. Ad hunc *Sicaidarem*, qui *Halis* disciplinam spargebat, quum ingens hominum multitudo indies conflueret, à *Periarum* Rege *Rustano* iste oppressus est cum plerisque istius factionis capitibus. Sed (a) *Ismael Sophus* *Sicaidaris* filius adhuc puer elapsus, ut adolevit, patris vestigia secutus, novam illam sectam evulgavit, eamque facundia & temeritate commendavit, adeoque ad summam pervenit potentiam. Victo denique & occiso rege, *Perfarum* Imperium à *Turcis* ad indigenas post longa spatia retulit circa annum 1499, quod in hodiernum usque diem ejus posterius tenent; bellumque cum *Ottomannis* exercent fere continuum. *Ismaël* iste instituit *Kisilbasileros*, id est *rubra capita*: insigne est *rubra tiara*, ex qua 12 falces dependent. Successit huic filius *Scha Thamas*; huic *Aidar* anno 1575; huic *Ismaël*; huic *Scha Muhammed Codabenda*, anno 1577, sub quo regia sedes in urbem *Casbin*, & tandem *Hispahan* translata. Anno 1585, successit *Emir Hemptza*; huic *Scha Abas*; cum quo *Rudolphus II*, Imperator Rom. Anno 1600 foedus contra *Turcas* pepigit: huic anno 1629, successit *Scha Sepbi*, & huic *Scha Abas* puer XIII. annorum anno 1641. *Bizarus in Histor. Pers.*

HEKELII.

[a] Seu *Arbadum*.

[b] Conf. *Justini* Lib. I. *Histor.* c. III. sect. 2. seqq.

BUNONIS.

e (b) *Perfarum*, quod hodie est, regnum in Itinerario *Olearii*, cujus etiam *Tabulam* nonnullis partibus tamen locupletatam, adhibemus, his circumscriptur limitibus, ut habeat ab *Occasu* *Euphratem*; à *Septentrione* *Oxum* fluv. & mare *Caspium*, extenditurque *Perfarum* imperium inter montes *Armeniae* & *Caspium* maris litora qua occasum respiciunt, usque ad *Tartaros* *Dagestanos* & *Derbent*, quod postremum in his oris *Perfarum* opidum est; ab *Ortu* terminatur *Oxo* fl. continetque extremam ad *Orientem* solem *Persia* provinciam *Candabor*, cujus finibus ab *India* separatur. Urbs *Candabor* à *Perfarum* Rege *Schah Abas* obsessa & deditioe *Indis* ejectis, recepta est anno 1649; à *Meridie* pertingit ad *Sinum* usque *Persicum*. Præcipuæ hujus regni provinciae *Oleario* enumerantur, *Erak*, *Fars*, *Schirwan*, *Kilan*, *Adirbeitzan*, *Ihabristan*, vel *Masanderan*, *Iran* vel *Karabach*, *Chorasan*, *Sablustan*, *Sitzeistan*, *Kirman*, *Chusistan*, *Tzifirk*,

Diarbeck. Ex his (c) *Erak* [c] regio est, quæ olim *Parthia* dicta: Sed Terra quoque, in qua *Babylon* hodie *Bagdad* sita, nonnullis appellatur *Erakain*: (d) *Fars* olim *Persis* [d] appellata; (e) *Schirwan* olim fuit *Media Atropatia*, adeoque *Mediae* pars septentrionalis valde montosa, ac nemoribus frequens. (f) *Kilan* olim *Hyrkania* [e] dicta, ad mare *Caspium* jacens montibus fere undique circumsepta est, per quos quatuor tantum patent aditus. (g) *Adirbeitzan* olim *Media Major*, ibi *Ardebil*, *Tabris* alias *Tauris* urbs, olim *Ecbatana*, superius memorata [f]. (h) *Masanderan* *Hyrkaniae* pars est orientalis, in qua (i) *Ferabat* antea *Tabona*, opidum amœnum: hoc *Abas* *Perfarum* Rex auxit & ornavit, quod ibi ætatem ageret. (k) *Iran* seu *Karabach* inter *Cyrum* & *Araxem* fl. extensa, continet *Armenia* & *Georgiae* partem. (l) *Chorasan* regioni *Masanderan* ad *Ortum* contermina provincia, olim *Bactriana*, hodie in alias minores dividitur regiones; ex quibus præcipua est (m) *Heri*, cujus caput (n) *Herat* urbs; at longe nobilior & major (o) *Mesched*, ducentis turribus superbiens. Haud longe ab hac urbe est (p) *Nisabur* op. in cujus vicinia m ns, in quo reperitur *thyites*. *Schikhardus* existimat in hanc regionem decem tribu *Israëlitarum* à *Salmanaflare* deportatas esse. (q) *Sablustan* olim fuit *Paropamisus*; (r) *Sitzeistan* aliis *Sigestan*, *Sagistan*, & *Siston* vocata, antiqua *Drangiana* est. (s) *Kirman* ampla regio inter *Farsi* & *Sigestan* jacens, olim erat *Carmania*. (t) *Chusistan* olim *Susiana* & *Elam* dicta; in qua olim urbs clara (v) *Susa*. *Metopotamiam* volunt appellari (x) *Tzifirk*, quæ tamen provincia hodie vulgo vocatur (y) *Diarbek*, inter *Euphratem* & *Tigrim* interjacens. Duæ in ea sunt urbes celebres, (z) *Mosul* olim *Ninive* dicta, & (aa) *Bagdad*, quæ vulgo habetur *Babylonia*: at *Bagdad*, quæ hodie est, eo situ non est, quo olim *Babylonia*, quæ ad *Euphratem* erat posita; quum *Bagdad* ad *Tigrim* fl. jaceat haud longe ab utriusque confluentibus.

ζ (bb) *Guzarate* non in *Persæ*, sed *Mogoris* Imperio esse, supra dictum est.

HEKELII.

[c] Vel *Arach*.

[d] A *Perseo* qui in *Asiam* ex *Græcia* est transvectus.

[e] Et à *Barbaris* *Girgiam* vel *Corcam*.

[f] Non autem *Terra*, ut *Jovi* placet, neque *Tigranoama*, ut *Nigro* videtur dicta.

Y Y.

BUNO.

(a) *Ismael Sophus*. (b) *Persici* Imperii fines. (c) *Erak* seu *Parthia*. (d) *Fars* seu *Persis*. (e) *Schirwan* seu *Media Atrop.* (f) *Kilan* seu *Hyrkania*. (g) *Adirbeitzan*, seu *Media Major*. (h) *Masanderan*. (i) *Ferabat*. (k) *Iran*. (l) *Chorasan* seu *Bactriana*. (m) *Heri*. (n) *Herat*. (o) *Mesched*. (p) *Nisabur*. (q) *Sablustan*. (r) *Sitzeistan* seu *Drangiana*. (s) *Kirman* seu *Carmania*. (t) *Chusistan* seu *Susiana*, quæ & *Elam*. (v) *Susa*. (x) *Tzifirk*. (y) *Diarbek*. (z) *Mosul* seu *Ninive*. (aa) *Bagdad* seu *Babylonia*: urbes *Persia*. (bb) Urbs *Persia*.

Tauris.
Casmin.
Tamai.
Turcoman.
Derbent.
Erex.
Zeken.
Merenku.
Servan.
Ardovil.
Siras.
Cassan.
Hispanan.
Istigias.
Candahor.
Kirman.

III. Urbium clarissimæ sunt in regione *n Sarc*, & *Tauris* regia, IV mill. Germ. circuitu complectens: *i Casmi* altera regia. Reliquæ sunt *Tamai*, *Turcoman*, *x Derbent*, *λ Erex*, *u Zeken*, *v Merenku*, *ξ Servan* & *o Ardovil*, Sophorum origine inclyta. In *Farsi* regione *π Syras* regia, urbs pulchra ac splendida, inter majores Orientis computata, v mill. Germ. ambitu continens. In *Arac* & *Cassan* urbs opulenta, & *Hagistan* sive *σ Hispaban*, ob magnitudinem dimidia Orbis pars Persis dicta. (1) In *Corasan*, *τ Istigias* regia, urbs magna atque amœna. In *v Candahor* ipsa urbs *ϑ Candahor* (2), emporium Indis & Catanis mercatoribus celeberrimum. In *Kirman*, ipsa urbs *χ Kirman*, caput regionis.

Regnum *ARMUSIÆ* vulgo *ORMUZ*.

IV. Cæterum veteris Carmanix nunc pars est regnum *↓ Ormuz* admodum potens; quod *Plinio Armuzia* regio dicitur; populi *Armozæi*. *Ptolemæus* refert hoc situ civitatem *Armuzam*, & *Strabo Armozum*, quo nomine hodie censi ferri potest *Ormuz* in insula ejusdem nominis. Rex *ω Saracenus* est; olim *Perfarum*, nunc *Hispaniarum Regis*, qui arcem illic obtinet munitissimam, stipendiarius. Sed hujus regni pars altera est in proximo Arabiæ litore. Caput regni

(1) Hodierna Sedes Regum Persiæ, in secundissima & ampla planitie viris non indiga, una cum Suburbis par fere Lutetiæ Parisiorum, at non adeo populosa, propter frequentes hortos & areas, habitata quoque a Judæis & Banjanis qui Idololatras Indi sunt, Monetarium peritissimi. Palatium Regum, ante quod ingens Forum est, uti urbs ipsa magnum Encomium non merentur. Luyt. prope Hispananum jacet Zulfa urbs non exigua Hispanano cultor, & Suburbium ejus habetur,

BUNONIS.
n Sarc vel *Sarc* Mercatori eadem habetur, quæ olim Assyria.
δ (a) Tauris in Media majore, vulgo. hodie *Adirbeitzan*, jacens, dicta est ad *J. 4. cap. præc.* In eadem Media quoque est (b) *Ardebil* seu *Ardovil*, patria (c) *Schich Sefi*, Persicæ sectæ conditoris; ibidem ille ac alii reges jacent sepulti.
i (d) Casmin, Oleario *Caswin* in Parthia, hodie Regum sedes esse desiit.
x (e) Derbent in Persici imperii finibus ad mare Caspium in *Schirwan* posita, jam memorata est.
λ (f) Erex seu *Aras* in eadem fuit *Schirwan*; hodie non exstat; ejus locus ostenditur ad fluvium, qui vulgo *Arisbar* sive *Aras* vocatur.
μ (g) Senkan in Erak seu Parthia est; at (h) *Semkan* in Chorasân.
v (i) Maranku est in Kilan.
ξ (k) Servan seu *Schirwan* ea Mediæ pars est, quæ olim *Atropatia* dicta est, in qua (l) *Schamachia* urbs.
o (m) Ardebil Mediæ urbs jam memorata est.
π (n) Siras seu *Schiras* eo situ est, quo olim *Persepolis*.
ρ Cassan, seu (o) *Kaschan* celebre emporium est; inveniuntur ad hanc urbem *tarantulæ*.
σ (p) Hispaban seu *Ispaban* urbem, regiam sedem Rex *Perfarum* *Abas* constituit & exornavit; & hodie ibidem Regum aula est.
τ (q) Istigias antea *Carispa*, emporium habetur celebre, verum regia sedes hodie non est.

(a) Tauris. (b) Ardebil. (c) Schich Sefi. (d) Casmin. (e) Derbent. (f) Erex seu Aras. (g) Senkan, & (h) Semkan. (i) Maranku. (k) Servan. (l) Schamachia. (m) Ardebil. (n) Siras. (o) ad Kaschan Tarantulæ. (p) Ispahan. (q) Istigias. (r) Candahor. (s) Kirman. (t) Gamron. (v) Bandar. (x) Ormutz.

Ambulacro totius Persiæ Amœnissimo in Leucæ dimidium exporreto, ab Hispanano dirimitur. Id.

(2) Fuit alias Candahar sub sui principis Imperio, qui quando *δ Persa* & *γ Magnus Mogol* ejus indefinenter studebant potiri, tandem Regi *Perfarum* maluit se subicere, ista conditione ut quam diu aliquis ex stirpe superesset, is Candahariæ præficeretur. Candahar munimentum Persiæ nobilissimum in cujus medio jacet Scopulus cui Arx in- adificata est: amplis gaudet suburbiis; emporium celebre & omnium rerum affluens, quod societates mercatorum ex Persia in Indiam meantium & remeantium transire solent, opidum hoc frustra a Mogole obsidione cinctâ fuit.

v (r) Candahor provincia Indiæ, adeoque *Mogoris* imperio subjecta est. Hinc *Perfarum* Reges potissimum bello solent contendere cum *Mogore* de hac provincia *Candahor*; sicut cum *Turcis* de *Bagdad* & *Irvan*: itemque cum *Tartaris* *Usbecensibus* de *Chorasân*. Sed *Candahor* à *Perfarum* Rege *Schach Abas* obsessa, & deditioe recepta est anno 1649.

φ Ipsa urbs *Candahor* egregie munita est.

χ In (s) *Kirman* provincia Olearius urbem *Kirman* memorat nullam; sed inter cæteras (t) *Gamron* seu *Kamron*, (v) *Bandar*, &c. urbium adducit nomina.

↓ Lusitani insulam hanc [g] duce *Alfonso Albuquerque* occuparunt anno 1508, eamque castello munitissimo extructo sub sua retinuerunt potestate, usque ad annum Christi 1622, quo ab *Anglis* castellum expugnatum, & *Perfarum* Regi ab his traditum est.

ω *Schach Mabumed* Arabum Regis filius in insula illa (x) *Ormuz* urbem, sedem regni, condidisse fertur seculo X à nato C. Quum Lusitani occuparent insulam, regno illi præerat Rex *Seyfadin*, cui urbs illius insulæ permittebatur; sed eo defuncto Lusitani & urbe adeoque universa insula potiti sunt; demum tamen & ipsi, quod modo dictum, ab *Anglis* castello & insula ejecti sunt [h].

HEKELI.

[g] Ad Fretum *Sinus Persici* quippe jacentem.

[h] Alias notandum, quod in Urbe *Ormuz* quotannis ferme sit mira *Annonæ* caritas, & *Aquarum potus suavius*, quoniam ipsa Insula valde est sterilis, & propterea *Triticum* nequaquam potest mittere.

REIS-

regni est *Armuxa*, vulgo *Ormuz*, urbs satis elegans, emporiumque gemmis, unionibus atque aromatibus, quæ India, Persis & Arabia mittunt, celeberrimum. 2 (1)

REISKII.

2 (a) De Persia hodierna hujusque provinciis per multa huc congeri possent, ex recentibus *Thevenotii* & *Chardini* Gallicorum Equitum Itinerariis, sive ad Geographicas observationes, sive ad opera naturalia, sive ad statum civilem & literarium ea pertineant: Sed paucissima delibabo de ligni sylvarumque inopia, sed magna salis copia; Tribus vini generibus: (b) De *Ispahane* vel *Saphon* (ita Persis dicitur) amplissima

urbe, sed muris terreis instructa, ideoque noctes & dies patulis; de certo errantium *Scytharum* genere, quod summam potestatem feminino sexui (hoc *Asiaticis* etiam in usu est) deferre soleat: (c) Unde ortam isti Amazonum fabellam conjiciunt; De *Ormuz* regno, clave sinus Persici, & hujus ultima occupatione. Adderem de lingua Persica, nisi superius id additum fuisset, ostensumque quam ea sermonem ad Germanicum nostrum accedat proxime.

(1) Insula parva ex Sale fere composita, sterilis, cœli torridi. *Armusiam* Lusitani tenuere, quos Rex Persiæ ab Anglis adjutus ex urbe & arce munitissima, quam Turcæ & Arabes sæpius, sed frustra, studuerunt sibi

(a) Persica observata. (b) *Ispahan*. (c) Amazones adhuc superstites.

subjicere, migrare jussit, & illius hodieque agnoscit Imperium. Urbs nunc diruta, neque a Navibus frequentatur, quæ ejus loco ad Portum *Gomron* navigant, qui *Armuziæ* ruinis incrementum debet. Arce munita, & a Persis custodita, Luyt.

C A P. XVI.

De reliquis Veteris Asia regionibus, quas nunc Turcarum Imperator obtinet, & speciatim de *Albania*, *Iberia*, *Colchide* & *Armenia*.

I.

QUOD reliquum est Asiæ, Turcicum Imperium totum obtinet. Regiones hic olim fuere, (1) *Albania*, *Iberia*, *Colchis*, *Armenia*, *Cappadocia*, *Galatia*, *Pontus*, & *Bithynia*, Asia Minor sive proprie dicta, *Lycia*, *Pamphylia*, *Cilicia*, *Syria*, *Mesopotamia*, *Babylonia*, & *Arabia*. In insulis celebriores *Cyprus* & *Rhodus*, *Lesbos*, *Chios* & *Cos*. 1

REISKII.

1 Turcicum Europæ Asiæque Imperium cur asseramus ex Lib. IV contitit, constatque hoc ipso ex loco, ex amplissimis provinciis & regnis, quæ Turci omnia occuparunt. (a) Origines gentis & nominis ex parte supra vidimus ad cap. II. Sect. 4. nunc videbimus quas ipsi ab *Japheto Noachi filio* sibi adsumant. Hunc enim *Keslæus* Arabs patrem Turcicæ gentis auctoremque facit: Sed ab historia vera longius aberrat. Gens autem tota per suas familias divisa, nec nomine quidem Græcis Romanisque antiquis cognita suos regulos & principes tantum sequebatur, donec per militiam, cui studebat, mercenariam regno *Saraceno*, *Ægyptio*, & tandem *Asiatico* arreperet. (b). Sic ergo una Turcorum *Oguziorum* familia sub (c) *Orthograle*, *Solimanni Shab*, principis *Mahannæ* filio caput extulit, inque jugis *Armenia* consensu *Aladdin*, Sultani Asiatici, 400 tentoria locavit. De functo patre, cum stirps *Selghucidarum* Sultanorum deficeret, filius *Orthogralis* (d) *Othman* sive *Othman* minori Asiæ inhiavit, & capta *Sebastia*, fusoque

Græcorum exercitu, Prusiam, urbem munitissimam, expugnavit, Pontoque ac *Bithynia* subactis ibi sedem novo Imperio monstravit, A. 1320. primus Turcorum in Asia Sultanus. Ergo (e) *Urban Beg* sive *Orchanes* in regno patrio successor factus sedem Prusie fixit A. 1326, templo Muhamedano, Schola & Xenodochio erectis. Domita minori Asia castrum Græciæ *Jemnam* sive *Jamenicum* & *Callipolin* duce (f) *Solimanno* filio subegit A. 1356. (g) *Morad* denique hujus Frater sive *Amurathes*, cum Patri successerat, *Hadriacopolin* A. 1361, primam in Europa sedem Turcicam, expugnavit, unde Imperio Græcorum utriq; *Constantinopolitano* atque *Trapezuntino* Pestis & Interitus. Hinc vastum illud Imperium emerfit, quod pro statu præfente in quatuor majores provincias live partes dividitur, quæ sunt *Natolia*, *Turcomannia*, *Soria* & *Diarbeca*: De singulis seorsim tractabitur. Vid. Status præfens potentia Ottomanicæ cum causis incrementi & decrementi illius, per *Dom. du Vignan*, Paris. A. 1688. *Anton. Gocopolec*. *Trutina* potentia Ottomanicæ Historico-Politica Venet. A. 1686.

II. & Al-

(1) Limites Turciæ Asiaticæ a Borea, Pontus Euxinus, & Georgia; ab Ortu, Persia; ab Austro, Arabia; ab Occasu Ægyptus, pars Orientalis Maris Mediterranei, Mare Ægeum, Hellepontus, Propontis & Bosphorus Thracicus. Sita intra Gradum 30 aut 31, & 45 Lat. Borealis, ejusque solum producit quædam Alumi-

(a) Gentis Turcicæ origines. (b) Fortunæ successus. (c) *Orthograles*. (d) *Othman*. (e) *Orchan*. (f) *Solemann*. (g) *Morad*.

tunque vita desiderat, ferax frumenti, fructuum, melioris Vini, Croci, Gossipii, Argenti, Aeris, Ferri, Crystalli, Alumina, Luyt.

Albania.

II. α *Albania* (1), nunc β *Georgia* pars Orientalis, inter Iberiam & mare Caspium sita, ab *Albano* flumine nomen habere videtur. Fluviorum nobilissimus est γ *Cyrus*, Caspium mare alluens. Urbes insigniores *Chabala* sive *Cabalaca*, *Albana* & *Getara*.

I B E R I A.

Iberia.

III. δ *Iberia* (2) nunc pars *Georgiae Occidentalis*, inter Albaniam & Colchidem sita, gentis Iberorum [a] clarissimum solum, urbes celebres habuit *Artanissam* & *Armaeticam*, sive *Harmastim*.

C O L C H I S.

Colchis.

IV. In ϵ *Colchide*, quæ nunc *Mengrelia* dicitur (3), inter Iberiam & Pontum Euxinum sita, populi fuere *Eala* & *Mantali*, unde regioni nunc nomen. Fluvii celebres, ζ *Phasis*, & η *Cygneus*. Montes θ *Caucasus* & ι *Corax*. Urbium clarissimæ

B U N O N I S.

(1) Ubi nunc *Daghestania* atque tractus confinis a *Tartaris* sub suis principibus habitata, cujus primarius locus est *Tarku* ad *Mare Caspium*.

(2) Ubi nunc *Georgia* propria.

(3) *Ferri* & *Chalybis* adeo dives, ut *Turciae* sola fere hæc subministret *Mineralia*.

Nihil hic frequentius, quam quod *Parentes Liberos*, quando nummorum aut rei cuiuscunque sunt indigi, divendant cum rebus nullis.

Quin qui præsumunt *Ecclésiæ*, ne quidem manibus temperant, imo sentiunt hoc

sibi juris competere, atque ideo bellos *Pueros Puerasque*, quo pluris veneant, non raro *Turcis* aut *Persis* offerunt. *Sacrificuli Munia* sequior *Sexus*, virili plerumque in sacris versatior, hic atque in *Georgia* frequenter obit. *Reges* hujus Regionis *Christiani* sunt. *Luyts*.

α (a) *Albania* [b] terminatur à *Septentrione* Sarmatiæ Asiaticæ; ab *Occasu* Iberiæ; ab *Ortu* Caspio mari; à *Meridie* Armeniæ.

β (b) *Georgiani*, quorum regio hodiè vulgò (c) *Gurtzistan* vocatur, incolunt terras inter *Mare Caspium*, *Sarmatiam*, *Mengreliam*, *Armeniam* Majorem, & *Mediam*. Putant vulgò nomen à *S. Georgio*; quem patronum agnoscunt, & cujus imaginem in vexillis gerunt, sortitos; sed quoniam *Georgianorum* in his partibus à *Mela* [c] quoque & *Plinio* [d] fit mentio, ea opinio deprehenditur falsa. Religio eorum in fundamentis & ceremoniis eadem cum *Græca* est. Suum tamen habent *Metropolitam*, cui *XVIII* parent *Episcopi*, quique in *Monasterio S. Catharinæ* in *Monte Sinai* habitant. *Georgianos* sibi suoque *Imperio* subjecit hoc nostro seculo *Persarum Rex*.

γ (d) *Cyrus* fluvius hodiè vulgò *Kur*, ab (e) *Araxe*, qui hodiè *Aras*, receptus, in *Mare* devolvitur *Caspium*. Regio, quam alluit antequam *Mare* subit, hodiè vocatur (f) *Mokan*. Præter illas urbes ad *Albaniam* hanc alii referunt (g) *Schamachiam* & (h) *Derbend*, quæ olim (i) *Alexandria*, ad portas jacens (k) *Caucasias*, quas alii *Caspias* vocant. *Olearius* duas illas urbes *Mediæ* attribuit. Cæterum in *Georgianorum* finibus quoque memoratur (l) *Tiflis* urbs. (m) *Bascapan* *Georgianorum* principis perhibetur esse sedes. Porro in *Georgiae* finibus *Haitonus* provinciam collocat (n) *Hanse*, in circuitu trium dierum iter continentem, densissimis tenebris circumseptam, ab incolis habitatam, qui tamen ex iis locis nunquam valeant egredi.

δ (o) *Iberia* undique montibus septa clauditur à *Septentrione* Sarmatiæ; ab *Occasu* *Colchide*; à *Meridie* *Armeniæ*; ab *Ortu* *Albaniæ*.

ϵ (p) *Colchis* aureo vellere [e] clara, habet à *Se-*

ptentrione *Sarmatiam Asiaticam*; ab *Occasu* *Pontum Euxinum*; à *Meridie* *Armeniam*; ab *Ortu* *Iberiam* [f].

ζ (q) *Phasis* fl. hodiè *Fasso* dictus, ex *Moschicis* vel *Caucasii* montibus oritur, sæpeque stagnans tardissimo cursu in *Pontum* influit *Euxinum*. Juxta eum (r) *Tragelaphus* animal duntaxat nasci fertur. Ad eundem fl. etiam (s) *Phasis* est insula parva, ex qua *Pavo* primum, teste *Isidoro*, exportatus est, qui propterea *Phasianus* nominatus est.

η Ad (t) *Cygneum* fl. qui *Ptolemæo* est *Cyaneus*, ex *Montibus Coraxicis* in *Phasin* influens, erat & *Cygnum* op.

θ (u) *Caucasus*, hodiè vulgò *Cocas* & *Cochias*, est *Mons Asiæ* notissimus, inter *Mare Caspium* & *Euxinum* *Pontum* altissimus, perpetuis nivibus rigens; in quo (x) *Prometheum* vivum, aquilâ jecur rostro depalcente, fabulantur. Tanta ejus montis fertur altitudo, ut ad tertiam noctis partem vertices illius adhuc radiis solis illustrentur.

ι Ad (y) *Coracem* montem fluvius est *Carax*, & populi *Caraxi*, quorum urbs *Dioscurias*.

H E K E L I I.

[a] Seu *Iberum*.

[b] A colore *Populorum*, qui albo crine nascuntur, sic dicta.

[c] Lib. II. c. 1. p. 1890. lin. 10. seq.

[d] Lib. IV. c. XII. p. 59. lin. 32. ut & *Solino* in *Polyb.* c. XXV. p. 49. lin. 50. seq.

[e] A *Fasone* deportato.

[f] Hanc Regionem venenorum feracissimam esse ex multis constat *Geographis*. Quæ res videtur locum fecisse fabulæ, quæ de *Medæ* veneficiis commiscuntur *Poetæ*.

B U N O.

(a) *Albania*. (b) *Georgiani*. (c) *Gurtzistan*. (d) *Cyrus* seu *Kur* fl. (e) *Araxes* seu *Aras* fl. (f) *Mokan*. (g) *Schamachia*. (h) *Derbend*. (i) *Alexandria*. (k) *Portæ Caucasæ*. (l) *Tiflis*. (m) *Bascapan*. (n) *Hanse*. (o) *Iberia*. (p) *Colchis*. (q) *Phasis* fl. (r) *Tragelaphus*. (s) *Phasis* ins. (t) *Cygneus* fl. (u) *Caucasus* mons. (x) *Prometheus*. (y) *Corax* mons & fl.

rissimæ & Phasis & λ Dioscurias, quæ postea Sebastopolis.

ARMENIA MAJOR.

V. μ Armenia universa dividitur Euphrate amne in Majorem & Minorem. Major est, quæ nunc in tres partes divisa; Turcomannia, Popul & Curdi appellatur: à Septentrione Moschicis Montibus separatur à Colchide & Iberia, Cyroque amne ab Albania; ab Oriente Caspium Mare habet & Caspium Montem; à Meridie, Montem Taurum, quo à Mesopotamia, & Niphatem, quo ab Assyria discernitur; ab Occidente Euphrate amne à Minori Armenia determinatur. Mediam dividit Antitaurus mons. Fontes heic annium toto Oriente nobilissimorum, v Euphratis ac ξ Tigris. Montes ο Gordiaeus & π Pariedrus. Regiones sunt Cotacene, Bocche, Tosarene, Totene, Colthene, Seducene, Syracene, Sacasene, Basilissene, Hobordene, Arsea, Acilissene, Aspaunitis, Sophene, Anzitenne, Thospitis, Corinea, Gordiene & Cortea. Populi Mardi, Gordyæi. Urbium notissimæ, Armauria, ρ Artaxata, σ Thospia, τ Artemita, & υ Tigranocerta.

Armeniae Majoris fines.

Euphratis & Tigris fontes. Gordyæus mons. Pariedrus mons.

A R.

BUNONIS.

α (a) Phasis urbs, hodie Fasso & Phazzeth, ad Phasidis fl. ostia, inter Absarum, quæ & Absyrtus, extremam Cappadociae urbem, & Dioscuriadem posita, olim sub Archiepiscopo Trapezuntino fuit, postea Metropolis Regionis facta. Antiquissimis auctoribus celebris est propter Navigationem Jasonis aureumque Vellus; Antiquis istis extrema navigationis meta. Quapropter Phasin usque navigat, proverbio apud Græcos dicitur [g].

λ (b) Dioscurias, hodie vulgò Savatopoli, à Phaside, primaria Colchidis urbe, ab aurigis [b] Castoris & Pollucis primùm perhibetur condita & dicta, Isidoro teste. Olim trecentarum Nationum, quod Plinius [i] tradit, exstitit domicilium, quæ illuc è diversis Asiae locis commigrarunt: dissimilibusque linguis utebantur, adeo ut postea à Romanis per centum triginta interpretes negotia digesta sint. Hodiè gens Mengreliam incolens rustica & crudelis est. Græcæ quidem sunt Religionis, quam authore Cyrillo consecuti, Constantinopolitanoque subsunt Patriarchæ: Sed fidem illam multis postea modis depravarunt. Nam nec Infantes ante octavum ætatis annum baptizant; nec ante annum L, vel LX, id est, illam ætatem, quâ ad rapinas inepti redduntur, Nobiles in primis templa ingrediuntur, sed Liturgiam foris audiunt. Sic juventutem per furta transigunt, senectutem devotioni consecrant. Cæterum in his regionibus cum (c) Mithridate Rege Ponti bellum gessit Pompeius. Aiunt etiam in iisdem (d) D. Bartholomæum Christianam fidem docuisse.

μ (e) Armenia Major, ab Ortu habens etiam Mediam, nomen habere dicitur ab Armeno, seu Armenio Jasonis comite.

ν ξ De his fluminibus eorumque fontibus agitur hujus lib. cap. XXIII.

ο In (f) Gordyæo monte [k] arcam (1), in qua

Noah servatus, resedisse tradunt. Ad annum Christi 640, ejus ibidem exstiterunt reliquiae, quas Elmacino Arabe telte, Heraclius Imperator suis oculis lustravit, quum Persas in Armenia vicisset. Et Omar, qui Caliphatum adeptus est, A. Christi 643, reliquias has de monte translatas, pro tabulato templi à sese exstructi adhibuit, quod tradit Benjamin Tude lensis. Hodiè vulgò nigellum montis apicem, inventeratâ nive vestitum, pro putrescente arcæ ligno habent.

π Ex (g) Pariedro monte, præalto Euphrates & Araxes oriuntur.

ρ (h) Artaxata seu Artaxia urbs munita olim ad Araxim auctoribus ponitur; eo fuit situ, quo hodiè Exsechia sive Eschia urbs.

σ (i) Thospia ad Thospitem lacum & Tigridem erat fl.

τ (k) Artemidita, seu Artemitta, in tabula recentiori est Armening intra ingentem lacum jacens, cujus incolæ omnes perhibentur esse Christiani.

HEKELI.

[g] Vid. Erasmi Chil. II. Cent. IV. Adag. XLIX. p. 393. Col. a.

[b] Amphito & Telchio.

[i] Lib. VI. c. V. p. 83. lin. 25. seq.

[k] A Gordyæo, Triptolemi Filio, sic dicto.

BUNONIS.

υ (l) Tigranocerta, Tigranopolis & Tigranopetra ad Nicephorium fl. apud montem Masium olim sita, à Tigrane Rege appellata, & à Lucullo capta: Jovio ea putatur, quæ hodiè dicitur Sulthania, quam Sulthan Mahumed Chodabende, ex ruderibus Tigranocertæ condidisse perhibetur. Romani Armeniam Mithridati, post cæsas copias apud Gabyram civitatem, ademptam ad se transtulerunt. Victus est ibidem à Pompejo prælio nocturno, direptis castris, & quadraginta millibus cæsis. Cæterum sunt Armeni mercatores

(1) Communis Sententia est arcam Noë substituisse in editissimo Gordyæorum olim Ararath. Judicant alii Arcam resedisse in excelso parte Tauri montis, aut in Monte Cassio prope Mediam, inter Arcissum paludem quæ nunc plurimis ab adjacente urbe Van denominatur, ad Meridie; & Artaxatam aut Naxuanam, urbes quas fl. Araxes alluit ad Septentrionem. Narrat Tavernierius, initium Montis Ararat quem Arca Noë in-fedit, esse ab urbe Erivan

(a) Phasis urbs. (b) Dioscurias. (c) Mithridates. (d) D. Bartholomæus. (e) Armenia Major. (f) Gordyæus m. (g) Pariedrus m. (h) Artaxata. (i) Thospia. (k) Artemidita. (l) Tigranocerta.

quinque miliaribus versus plagam quæ Austrum & Ortum interjacet, eundemque ab urbe Naxivan, cui Arca Statio Noëmen dicitur fecisse, distare tribus circiter miliaribus. Addit ipsum ceteros Armenia Montes plurimum supereminere, ab illis quasi separari. Cælo sereno ad quinque dierum iter conspici, frequenter a Medio ad summum fastigium tres quatuorve menses continuos obtegi. Armenius montem Arcæ appellari, qui simul atque in Visum se ingerit, Terram prout exosculantur, post Vultus in Cælum erigunt & signum Crucis efformant, fufis aliquot Precibus.

ARMENIA MINOR.

Armeniae
Minoris
termini.
Regiones.

VI. Armenia Minor, quæ nunc *Pegian* & *Bozoch*, clauditur ab *Ortu Euphrate* amne, à *Meridie* Amone monte, ab *Occasu* & *Septentrione* monte *Scordisco*. Mediam itidem secatur *Antitaurus*. Regiones in ea, *Orbalissine*, *Ætulane*, *Ærethica*, *Horsene*, *Orbisene*. Item Præfecturæ, φ *Cataonia*, *Morimene*, *Laviana*, *Aravene*. Fluvius inclytus χ *Melas*, qui *Euphrati* jungitur. Urbium principes, † *Satala*, ω *Nicopolis*, α *Melitene*, β *Comana*.²

CAP.

tores & negotiatores egregii, mercaturam facientes per multas terras, in *Poloniam* *Prussiam*que merces suas advehunt. Plus ipsis quam alicui ulli Christianæ nationi indulgetur; quoniam habent privilegium peculiare manu *Mahomedis* scriptum, in *Armenia* educati, multisque beneficiis affecti.

φ (a) *Cataonia* [l] supra *Ciliciam* est, confinis *Cappadociæ*, saltuosa regio, ejus partem juxta *Cappadociam* incoluere (b) *Leuco-Syri* [m].

χ (c) *Melas* fl. ex *Argæo* monte apud urbem *Cæsaream* in *Cappadocia* ortus, longoque tractu per *Armeniam* *Minorem* decurrens, demum cum *Euphrate* conjungitur. Idem nomen multis fluminibus aliis tribuitur.

† (d) *Satala* urbs utroque numero legitur, à *Nicopoli* in *Cæciam* versus *Trapezuntem* jacet.

ω (e) *Nicopolis* [n] à *Pompejo*, *Dione* teste, condita, inter *Satala* & *Arabissum* ad *Austrum* jacens, hodie *Gianich*, aliisque *Chiorme* esse creditur.

α (f) *Melitene* seu *Melita* *Armenia* *Minoris* caput, à *Samofatis* 90 mill. pass. in *Septentrionem* ad *Euphratem* sita, hodie *Malatia* dicitur.

β (g) *Comana* in confinio *Cappadociæ*, *Ciliciæ* & *Armenia* quod jaceret, *Comana Cappadociæ*, ad differentiam *Camana Ponticæ* appellata est.

H E K E L I I.

[l] Et *Catonia*.[m] Communiter aliàs dicuntur *Incolæ Cataones*.[n] Cujus *Cives Nicopolitæ* dicti.

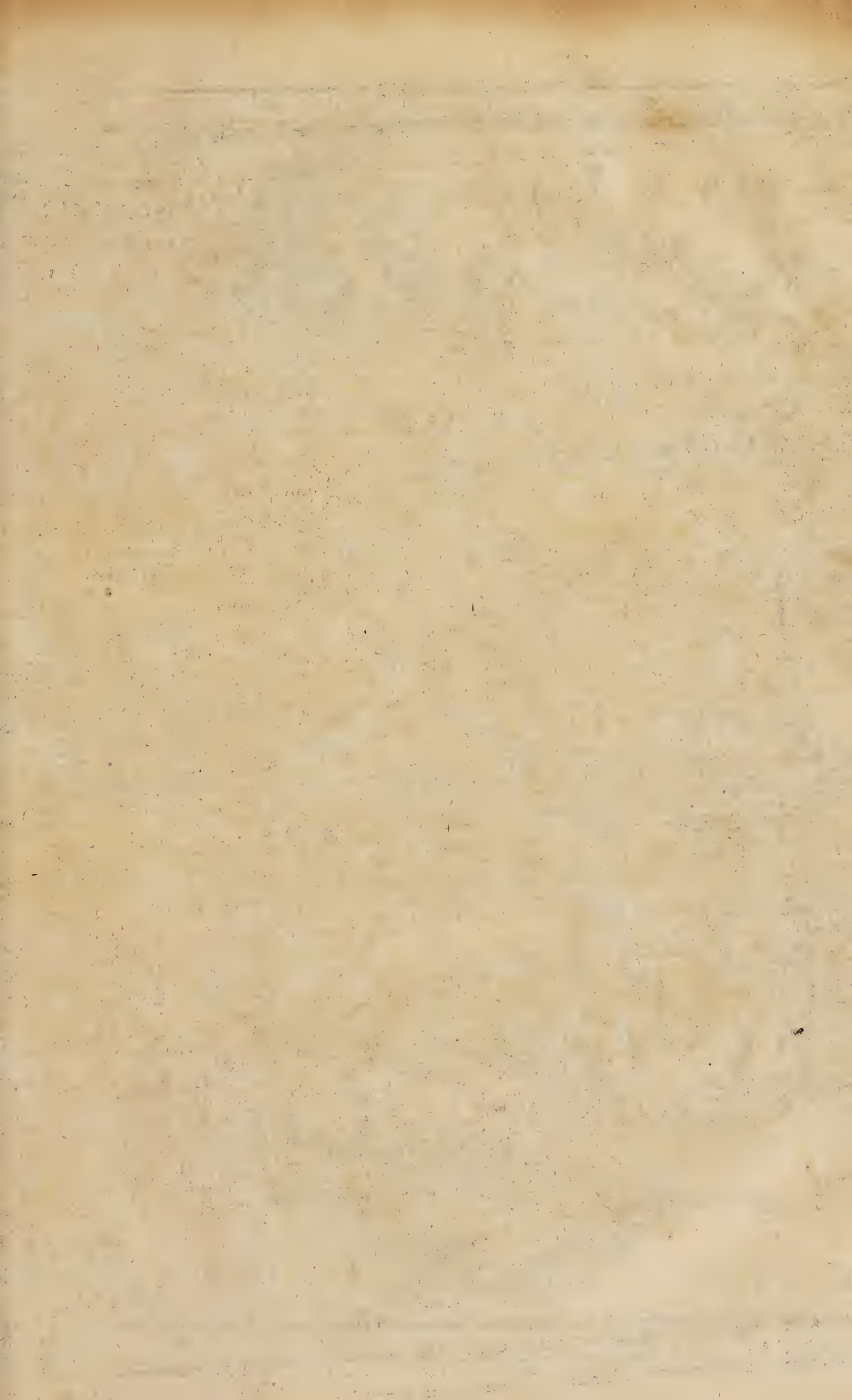
R E I S K I I.

2 (h) *Albania* huic *Asiaticæ* nomen vetus *Ptolemæo* cognitum, vel ab urbe *Albano* vel fluvio cognomine adhæsit: *Georgia* recentius à *Georgis*, quos *Pomp.* *Mela* & *Plinius* commemorant: *Mela* præsertim *Lib. I. c. 1.* & *Lib. II. c. 1.* *Vagi Nomades pecorum pabula sequuntur*: (i) *Colunt Georgi exercentque agros*. Inducor itaque, ut ex vocabulo *Græco* γεωργε, i. e. *agricolas* dictos conjiciam. *Hodierna* vero *Georgia* sive *Gorgistan* regiones quatuor, nempe *Mengreliam*, *Gurgistanam*, *Zuiriam*, & *Cir-*

cassiam, gentesque in illis varias complectitur: Quarum aliæ suis *Principibus*, aliæ autem *Sofa Persico Sultanoque Turcico*, aliæ cum duabus urbibus *Tiflis* & *Gori* subsunt. Tanta ibi barbaries, & tanta Christianæ Religionis ignorantia ingravescit, ut *Princeps Tiflensis* ultimus *Muhametismum* susceperit. *Mengrelia* sive *Abassia* quoque in tres minores provincias dividitur, nempe *Imeretem*, *Dadianam*, & *Gurielem*, quibus singulis sui præsumunt *Principes*, horumque unus urbem *Juri* cum *Sultano Turcico* divisam possidet: omnes heic incolæ tum religionis & rerum omnium ignorantia laborant. (k) *Colchis* vetus longe cultior fuit כסלוחים sive *Chasluchorum* ex *Ægypto* soboles, lingua, lacris & statu *Politico* *Ægyptiis* affines; *Bochart. Lib. IV. c. 31.* De *Caucaso*, quem noctu collustrari volunt, fabula *priscis* novisque *Auctoribus* nota fuit. (l) *Armenia Turcomanniam* aut *secundam imperio Turcico Asiatico* partem vel *majorem provinciam* præbet. Hæc *Syris* primum *infecta* & *Arabibus* coloniis nomen ab regione מני *Mini* habet, tanquam מני-הר *Har Mini* sive *montana* *Myniadis* appelles: (m) *Nam Græci* *Minin* vocant *Μινυδία*. Vetus illa regio suis *domi natis* regibus *subjecta* *imperio Romano* denique *accessit*, & *Diocesi Ponticæ* *annumerata* in *primam* atque *secundam* dividitur: *Hodierna* partim *Sofa Persico*, partim *Sultano Turcico* subest: Huic duæ urbes præcipuæ, (n) *Tocxat* sive *Tocatium* sede *Archiepiscopi*, templis *Christianis* *duodecim* & *vino generoso*, quod ibi nascitur, clara: (o) *Altera Erzeron* ad *fines* condita, *imperiique Turcici* *clavis*. *Sofa* autem *Persico* parent *Erivan* sive *Irvan* A. 1637 à *Schan Sofa* *Turcis* 22000, qui *dediti-*
onem abnuerant, necatis: (p) *Nackifan* urbs *universi orbis antiquissima* ex *communi orientali* *opinionem*: (q) *Zulfa*, à qua *suburbium* *Ispahanæ* *proximum* & *cognomine huic* *ortum* est. De *religione* *hujusque* per *Atmeniam* *statu* vid. *Clem. Galanus* in *libro singulari*, *Alex. Rossi*. de *religionib.* & *Disputatio* *B. Gerhardi* publica.

(a) *Cataonia*. (b) *Leuco-Syri*. (c) *Melas* fl. (d) *Satala*. (e) *Nicopolis*. (f) *Melitene*. (g) *Comana Cappad.* (h) *Albania*. (i) *Georgia*. (k) *Colchis*. (l) *Armenia*. (m) *Unde* dicatur. (n) *Tocxat*. (o) *Erzeron*. (p) *Nackifan*. (q) *Zulfa*.

BUNO-

EUROPE PARS MARE PONTICUM

C A P. XVII.

Cappadocia, Galatia, Pontus & Bithynia.

I.

CÆterum sinus ille terrarum, qui est inter Ponticum & Cyprium maria, **Natolia**. *Natolia* nunc dicitur, ab una provinciarum *a Anadole*. Hic olim regiones, *Cappadocia, Galatia, Paphlagonia, Pontus & Bithynia, Asia Minor, Lycia, Pamphylia & Cilicia*.¹

C A P P A D O C I A.

II. *β Cappadocia*, quæ nunc quatuor complectitur Regiones, *Genech, Suvas, Cappadocia* *Anadole, & Amasiam*, ab *Ortu* habet *Armeniam Minorem*, à *Meridie* *Ciliciam*, ab *Occasu* *Pamphylia* & *Galatiam*, à *Septemtrione* *Pontum Euxinum*. Fluvii nobiles *γ Iris & δ Thermodon*. Regiones, *Lycaonia, Themiscyrene, Zelitica, Carmanene, Gargaraufene, Gargauritis, Antiochene, Tyanis, & Gens Heniochorum* magna, ac multis nominibus distincta. Urbes claræ, *ζ Comana Pontica* cognomine, *η Neocæsarea, θ Sebastia, ι Diocæsarea, κ Maza*; quæ & *Cæsarea, λ Iconium*,² Urbs.

B U N O N I S.

a Anadole seu *Natolia*, nomen habet à situ, & ita Turcis vocatur, quod in Ortum vergit.

β (a) Cappadocia [*a*] ab amne appellationem natia est [*b*].

γ (b) Iris magnus fluvius, ex Argæo monte ortus; per Amasiam urbem in Pontum Cappadocium influit, hodiè vulgò *ρ Irio*, & intus *Casalmach* nominatur.

δ (c) Thermodon seu *Thermoodon* inter Themiscyram ad Occasum, & Polemonium ad Ortum in Euxinum Mare labitur [*c*]. Est quoque ejusdem nominis fluvius in Scythia Europæa; itemque in Thracia alius.

ε (d) Heniochorum gens ultra Pysiten fluvium, qui est in ora Tapezuntia, ponuntur, & ad Coracem extenduntur montem.

ζ (e) Comana, ad differentiam Comanæ alterius in Armenia & finibus Cappadociæ, *Pontica* cognominata; ad Irim fl. posita, vulgò *Com*, incolis *Tabachzan* appellatur.

η (f) Neo-Cæsarea, ad Lycum erat fluvium, qui Neo Cæsaream præterlapsus in Irim influit: Nonnullis putatur esse ea urbs, quæ hodiè *Tocato* dicitur: Verùm ad Lycum est opidum *Niesara*, quod antiquum nomen ex parte videtur referre. *Georgii Neo-Cæsariensis* patria est, qui ob doctrinæ excellentiam *τρισμαχης* cognominatus.

θ (g) Sebastia, quæ & *Sebaste*, vulgò *Saustia*, ad Argæum montem posita.

ι (h) Diocæsarea, hodiè *Tisaria*, urbs Cappadociæ mediterranea est.

κ (i) Cæsarea, prius *Maza* & *Mazacha* dicta, Cappadocibus urbium mater habita; nunc *Tisaria* & *Gaisar*, ad Melam fl. & Argæi montis radices jacens,

Episcopum olim habuit *Basilium Magnum*. Cæsariensis quoque fuit (*k*) *Pausanias*, cujus exstant libri decem descriptionis Græciæ Antiquæ & florentis, quibus situm urbium ac locorum, & Antiquitates Græcicas, & quicquid penè memorabile habuit Græcia, magno Philologiæ & Historiæ studiosorum bono complexus fuit. Verùm, quod in declamando, Cappadocum more, corripiendas syllabas produceret, producendas corripere, coquo propterea comparabatur, cibos bonos malè condienti [*d*].

λ (l) Iconium, hodiè *Cogni*, seu *Gogni*, Lycaoniæ caput est; ejusdem Regionis opida sunt (*m*) *Derbe* & *Lystra*, quorum mentio fit in Actis Apost. c. 14. Magnam multitudinem cum Judæorum, cum Gentilium Iconii ad Christianam fidem perduxit *Paulus Apostolus*, & *Lystris* claudum sanavit.

H E K E L I I.

[*a*] *Jacobo Castaldo* hodiè *Almasia*; aliis vero *Leucosyria* appellata.

[*b*] Cæterum hæc Regio Frugibus omnibus & Vino abundat, atque *Argento, Ære, Ferro, Alumine, Chrystallo, Faspide, Onichite* Lapide, & *Alabastra ignobili* dives, alitque *Equos* innumeros. Sunt autem, qui dicunt, Regionem ipsam asperam esse, & rerum ad victum necessariorum maximè indigentem, & Gentes olim fuisse malis moribus affectas.

[*c*] Meminit hujus Fluvii *Curtius* Lib. VI. c. V. Sect. 24. & *Justinus* Lib. II. c. IV. 6. 2.

[*d*] Vid. *Quenstedtius* loc. persæpe cit. pag. 457. seq.

R E I S K I I.

ι (n) Prima Imperii Turcici Asiatici provincia hæc est, nempe *Natolia*, Græcè *Νατολία* ex ævo medio per *Aphæresin* dicta, quasi *ἀνατολία ἐν τῆς ἀνατολῆς*, i. e. ab ortu, quem versus Græciæ ac mari objacet medi-

(a) Cappadocia. (b) Iris fl. (c) Thermodon fl. (d) Heniochi. (e) Comana Pontica. (f) Neo-Cæsarea. (g) Sebastia. (h) Dio-Cæsarea. (i) Cæsarea seu Mazacha. (k) Pausaniæ patria. (l) Iconium. (m) Derbe & Lystra. (n) Natolia.

um, μ Laranda, ν Tyana, ξ Trapezus, $\circ$ Amasia, Strabonis Geographi cunis decorata.

G A L A T I A.

Galatiæ seu Gallogræciæ termini.

Heneti. Isauria. Pisidia. Populi Galatiæ. Ancyra.

III. Galatia, cujus nunc partes *Roni* & *Chiancare*, dicta est hæc regio à Gallis, ex Italia post incensam Romam huc transgressis; eadem Gallogræcia & Græcogallia, quia Gallis Græca gens mista incoluit. Antea *Phryges* tenuere & *Paphlagonæ*. Paphlagoniæ nomen mansit in parte Galatiæ. Includitur autem Galatia a Septentrione Pontico mari ab Ortu Cappadocia, a Meridie Pamphylia, ab Occasu Asia Minori & Ponto Bithyniaque. Regiones versus Septentrionem Paphlagonia in qua π Heneti populi, unde *Veneti* in Italia: versus Meridiem ρ Isauria; ubi urbs σ Isaura; & Pisidiæ pars: Cujus altera pars in Pamphylia memorabitur. Populi *Chalybes*, *Træmi*, *Proserliminitæ*, *Byceni*, *Orondici*: & Galorum nationes, *Tectosagæ*, quorum caput τ Ancyra urbs; *Tolistobogii*, *Voturi* & *Amb-*

mediterraneo; Ut prorsus congruat usitato Italorum vocabulo *Levante*, i. e. *Oriens*, quo terras Asiaticas & mari vicinas insulas significant. Natolia enim ex usu apud Græcos recepto veteri atque hodierno Turcico, aut totam Minorem Asiam, aut hujus partem unamque provinciam notat. (a) Cappadocia ergo primas colonias Thogarmæ, filio Gomeri ultimo, ex Japhetis nepotibus uni; sed Cappadociæ suas Cilicia debet, si rationes Bocharti ab equis, mulis, asinis & mancipiis petitiæ accuratius expendantur. (b) Galatia & Gallo-Græcia quin ad Gallos huc expeditione bellica progressos originem reducat, nullum est dubium: illa sub Theodosio Imp. in primam atque secundam divisa legitur. (c) An Pontus ab voce Phœnicia $\text{כּוּנ$ *Botno*, i. e. nucibus & avellanis, quas procreavit, optimis derivetur, hoc fortasse quidquam dubii habet: (d) Itemque an Bithynia ex vocabulo Punico $\text{כּוּנ$ tanquam regio interior appellationem susceperit: Hæc utraque Bocharti Opinio est, quam multis observationibus illustrat. Plures provinciæ nos ad sese avocant: Hæc quippe Septem tabulis Geographicis mutato inferuntur nomine, sed numero, quem Græci adhibent, invariato. Confer Statum Imp. Ottomanici præsentem à Domino Riccart editum.

B U N O N I S.

μ (e) Laranda, Lycanoniæ quoque urbs Tauro-monti vicina; nomen antiquum hodie retinet.

ν (f) Tyana, adhuc *Tiana* seu *Tiagna*, urbs inter Sasiæna & Fauttinopolin posita, patria est *Apollonii Tyanei* Philosophi, qui discendi causa plurimas regiones peragravit: ejus vitam Philostratus lib. 8. descripsit.

ξ (g) Trapezus, Sinopensium colonia, Europæis *Trabisonda* & *Trebisonda*, est urbs Cappadociæ præcipua ac maritima, ad mare Ponticum sita, quo loco ora maritima in Boream versus Colchos incipit flecti; monte non parvo cingitur urbs illa & Satrapæ Turcarum sedes est, in quorum potestatem venit sub Mahumede II. Hic enim Constantinopoli capta *Trapezuntinum* quoque imperium subegit, & *Davidem*, ex *Commenorum* familia postremum Constantinopoli traduxit, eumque cum universa familia interfecit, Anno C. 1460. *Bzovius* verò calamitatem illam ad Annum 1461 refert. Fuerat aliquando

sedes Imperii Trapezuntis, ex distracto Constantinopolitano, nati.

$\circ$ (h) Amasia ad *Irim* fl. est hodie Satrapæ [e] Turcarum sedes [f]. Hanc suam patriam *Strabo* multis descripsit [g]. Præterea Cappadociæ opidum clarum est (i) *Nazianzum*, Cæsareæ finitimum, à qua in Occasum recedit, patria D. *Gregorii Nazianzeni*, qui ob eximiam rerum Theologicarum notitiam, *Theologus* cognominatus est [b]. *Nissa*, *Nysa* seu (k) *Nyssa*; hodie *Nisi*, in Armeniæ & Cappadociæ confinio est, D. *Gregorii Nysseni*, qui D. *Basilii* frater fuit, patria [i]. Cæterum Cappadociam *Strabo* [k] in duas Satrapias à Persis divisam tradit, eam quippe, quæ *Magna* dicitur & *Cappadocia ad Taurum*, & alteram, quæ *Pontica* vocatur & *Pontus*: quam *Arias Montanus* ex *Onkelo* docet esse Hebræorum *Caphthorim*. Porro Cappadocia à veteribus tribuitur *Amazonibus*, quarum Regina fuit *Penthesilea*. Ipsa hæc regio equorumatrix est, hinc *Dionysio Afro* Cappadoces sunt *δαίμονες ἰπποσύνας*, gute *Reuter*. *Strabo* testatur Cappadoces sacerdotalem dignitatem habuisse proximam regiæ: Mendaces perhibentur à scriptoribus & fraudulentis; sicuti quoque *Gilices* & *Cretenses*: unde tandem proverbium natum, *τρία κάρτα κίνισα* [l]. De eorum ingenio, & natura hoc quoque mirum, quod, quum liberi essent, libertatem à Romanis sint deprecati, asserentes, se malle vivere sub Regibus, quam diutius ferre libertatem.

π (l) Heneti Paphlagoniæ oram maritimam incoluere.

ρ (m) Isauria Pisidiæ finitima est.

σ (n) Isaura urbs, Ammiano teste, (o) *Claudiopolis*, & in lib. Concil. *Isauropolis* dicta est.

τ (p) Ancyra, hodie *Anguri* & *Angara*, urbs Galatiæ primaria est, edito loco sita; *Concilium Ancyranum* clara: Præfecti regii hodie sedes est.

H E K E L I I.

[e] Qui *Belerbejus* vocatur & *Amasia* & *Cappadocia*.

[f] LX millium Ducatorum vel (magis Latine) *Aureorum* proventus ejus censetur.

[g] Lib. XII. *Geograph.* p. 205. Tom. II.

[b] Vid. ex *Sixti Senensis* Lib. IV. *Biblioth. Dialogus*

(a) Cappadocia. (b) Galatia. (c) Pontus. (d) Bithynia. (e) Laranda. (f) Tyana. (g) Trapezus. (h) Amasia. (i) Nazianzum. (k) Nyssa: seu Amazonum regio. (l) Heneti (m) Isauria. (n) Isaura. (o) *Claudiopolis*, seu *Isauropolis*. (p) Ancyra.

Ambiani. Urbes inclytæ, v *Teuthrania*, φ *Sinope*, Mithridatis & cunis & sepulchro nobilitata; χ *Amisus*, *Therma*, † *Pessinus*, quæ *Dindymene* & *Cybele* antè dicta. Montes sunt, ω *Olgasis*, α *Dindymus*, & qui *Celænorum* tumulus.

Teuthrania.
Sinope.
Amisus.
Therma.
Pessinus.
Olgasis.
Dindymus.

PONTUS (1) ET BITHYNIA (2).

IV. Quæ antè duæ erant regiones, *Pontus* ad Ortum Solis, *Bithynia* ad Occasum, postea sub una provincia censæ sunt. Terminatur provincia à *Septentrione* mari Pontico, ab *Ortu* Galatia, à *Meridie* Asia Minori, ab *Occasu* Propontide. Mons clarus est β *Orminius*. Flumina, γ *Parthenius*, δ *Hippias*, ε *Sangarius*, ζ *Ascanius*. Regiones, *Bogdomanis*, *Timonitis*. Populi *Chalcedonii*, η *Mariandyni*, *Caucones*, *Zygiani*. Urbes insignes, θ *Chalcedon*, quæ nunc *Scutari*, *Constantinopoli* aduersa; ι *Nicomedia*, κ *Apamea*, λ *Heraclea*, μ *Nicæa*, ν *Prusias*

Ponti & Bithyniæ fines.

Orminius m. Ejus Fluvii, Regiones, Populi & Urbes.

as (1) Nunc Genech.

(2) Nunc Bec Sangil.

de Patriis Viror. illustr. Quenstedtii mei p. 459. seq.

[i] Conf. Quenstedtius loc. cit. 461.

[k] Loc. jam cit. p. 160 seq.

[l] Leg. Erasmi Chil. III. Cent. VI. Adag. LXXXII. p. 626. col. a.

BUNONIS.

υ (a) *Teuthrania* apud *Carambin* promontorium est ad Ortum: *Moletio Tripoli*; ac aliis *Tribicelli* hodiè indigitatur.

φ (b) *Sinope* *Diogenis Cynici* [m] patria, olim *Mithridatis* regia, ad litus maris jacet Pontici.

χ (c) *Amisus* in *Chalybum* regione urbs est primaria.

† (d) *Pessinunte* colebatur *Cybele*, cujus simulacrum ibidem habebant augustum: unde ista appellatur *Pessinuntia* *. *Paphlagoniæ* urbs quoque est (e) *Amastris* ad Pontum sita, quam nonnulli etiam dictam volunt *Sesamum*.

ω (f) *Olgasis*, *Ptolemæo Olyssa* mons est, aditu difficilis, cujus partem *Strabo* [n] appellat *Sandaracurgium*, ob assiduam metallorum effossionem concavam. *Parthenius* fluvius ex illo oritur monte.

α (g) *Dindymus* vel *Dindyma*, mons Deum matri sacer & τῶν διδύμων, id est, gemellis, (gemina enim illic exstabant ubera, seu jugâ) nomen invenit. *Cybele*, illa Deum mater, ab eo *Dindymene* dicta est. Ex eodem monte (h) *Sangarius* oritur fluvius. Cæterum (i) *Halys* fl. *Cappadociam* à *Paphlagonia* ferè determinat, in *Euxinum* mare haud longè ab *Amiso* se exonerans.

β (k) *Orminius* seu *Horminius* [o] mons hodiè *Turcis* appellatur *Armendag* [p].

γ (l) *Parthenium* fluvium, qui hodiè *Parteni*, aliis *Dolap*, *Olgasis* edit mons, eumque in Pontum *Euxinum* inter *Tium* & *Amastriam* urbes mittit. Est quoque *Parthenius* fl. in *Arcadia*; ac item alius in *Samo* ins. à quo illa *Parthenia* dicta est.

δ (m) *Hippias*, aliis *Hippius* fl. ex *Orminio* seu *Horminio* monte oriens, inter *Sangarium* & *Lycum* fl. in eundem exit pontum.

ε (n) *Sangarius*, hodiè *Sangari* seu *Sacari*, ex *Dindymis* montibus ad *Sangiam* vicum profluens, per *Bithyniam* inter *Calpam* ad Occasum, & *Hippiam*

ad Ortum in Pontum decurrit. (o) *Gallus* fluvius in eundem influit.

ζ (p) *Ascanius* fl. per *Ascaniam* paludem in sinum labitur *Astacenum*.

η (q) *Mariandyni* oram *Euxini* maris ad *Heracleam* accoluerunt; in horum regione *Hercules* *Cerberum* canem tricipitem virus evomentem, quo terræ illæ infectæ, occidisse *Poëtis* fertur. *Mariandynos* ferunt *lugubria* solitos concinere, unde *Mariandynus* *tibicen*, de *Poëta* minus compto, in proverbio est.

θ (r) *Chalcedon* antiqua urbs, 148 Ann. post *Romam* condita: *Synodus Oecumenica quarta* [q] An. 451. illic habita, eam urbem nobilitavit [r].

ι (s) *Nicomedia* vulgò *Comidia*, & *Turcis* *Nicor*, ad *Propontidem* sita, & *Constantini Magni* *Baptismo* celebrata, hodiè ferme deserta jacet.

κ (t) *Apamea* vulgò *Apami*, ad *Propontidem* jacens; prius *Myrlea* dicta, quo nomine hodiernum à *Turcis* appellatur.

λ (u) *Heraclea* *Mariandynorum* urbs, ab *Hercule*, *Mela* [f] teste, condita, in maris *Euxini* litore posita, eo putatur fuisse loco, quo hodiè *Penderachi* [t].

μ (x) *Nicæa*, ad *Ascaniam* paludem sita, *Strabone* teste, *Antigoniam* etiam dicta est, hodiè *Isnich*, *Nicbor*, *Nichea*: nominis celebritatem habet à *Concilio Oecumenico primo*, quod contra *Arrium* Anno 325 ibidem habitum est cogente *Constantino M.* [u] *Philistion* comicus, *Socratis* æqualis, immoderato risu illic repente exspirasse traditur.

ν (y) *Prusias* seu *Prusa* ad *Olympi* montis radices est, à *Prusia* rege condita, qui filium habuit dentium vice continui ossis soliditate armatum; *Regum* in *Bithynia* sedes. Hic *Asclepiades* medicus floruit, qui senex scalis lapsus interiit. *Prusiæ* natus *Dion*, ob eloquentiam *Chrysofostomus* cognominatus, cujus inter cæteras exstat oratio de *Ilio* à *Græcis* nunquam capto. Erat & alia in *Bithynia* urbs *Prusias* ad *Ascaniam* fl. ostium: itemque alia *mediterranea* ad *Hippiam* fl.

HEKELII.

[m] Unde & *Ovidio* de *Ponto* dictus *Sinopæus*.

* Hic *Gordius Nodus* ab *Alexandro* relictus esse creditur.

[n] Lib. XII. *Geog.* p. 205. Tom. II.

[o] *Ptolemæo*.

[p] Ab *Appiano* in Lib. de *Bellis Mithridaticis* vide-

Zz

(a) Teuthrania. (b) Sinope. (c) Amisus. (d) Pessinus. (e) Amastris. (f) Olgasis m. (g) Dindymus m. (h) Sangarius fl. (i) Halys fl. (k) Orminius mons. (l) Parthenius fl. (m) Hippias. (n) Sangarius. (o) Gallus fl. (p) Ascanius fl. (q) Mariandyni. (r) Chalcedon. (s) Nicomedia. (t) Apamea seu Myrlea. (u) Heraclea. (x) Nicæa. (y) Prusias.

(1) Turca-
tum ante-
quam in Eu-
ropam pene-
trarunt Re-
gia, inter
bujustratus
ptecipua,
cultu felici-
ter cum Ca-
stro in colle.
Luytsf.

(2) Nunc
Lebussa aut
Gebissa.

as quæ nunc *Bursia* (1), & *Libyssa* (2) Annibalis interitu ac sepulchro nota.

videtur vocari *Scorobas*. *Plinio* Lib. V. c. 32. p. 81. lin. 12. appellatur *Hippius*, fortè quod *Hippius* Fluvius originem inde habeat.

[q] Episcoporum 630 sub *Martiano Imp.* contra *Eutychem* & *Dioscorum* atque ad destruendam *Synodum Epbesinam II.*

[r] Vid. *Alstedii Thesaurus Chronologiae* Tit. 36. P. 345.

[f] Lib. I. c. 19. p. 173. lin. 24.

[t] Datur & *Heraclea* in *Caspiis* cujus mentionem facit *Solinus* in *Polybist.* c. 61. p. 122.

[u] Leg. *Abr. Bucholceri* Index Chronolog. p. 193. seq.

BUNONIS.

ξ (a) *Libyssa* in mediterraneis est à dextro *Ascanii* latere paulum remota.

(a) *Libyssa*.

C A P. XVIII.

Asia Minor sive proprie dicta (1).

I.

Asiæ pro-
priae seu
Minoris ter-
mini & re-
giones.

Asia proprie dicta, quæ & *Minor*, (nunc tres ejus partes, *Chiutalem*, *Sarcum* & *Germian*) terminatur ab *Septemtrione* *Bithynia* ac *Ponto*; ab *Ortu* *Galatia* *Pamphyliaque* & *Lycia*; à *Meridie* eadem *Lycia* & *Rhodiensi* *Mari*; ab *Occasu* *Ægæo* pelago & *Hellesponto*. *Regiones*, in quas dividitur, sunt hæ; *Phrygia*, *Mysia*, *Lydia*, & *Caria*: & quas *Græcæ* gentes in litore *Ægæo* incoluerunt, *Æolis*, *Ionia* & *Doris*. 1

PHRYGIA MAJOR. (2)

Phrygiæ
Majoris Po-
puli.
Fluvii.

(1) Pars
Asiæ pro-
priae ad *Au-
strum*, olim
Asiæ Minor
Asiæ di-
cta. Luytsf.

(2) Nunc
Germian.

II. α *Phrygia* duplex est; altera β *Major*, altera *Minor*, quæ & *Troas*. *Majoris Phrygiæ* populi, *Olympeni*, *Mocadelii*, *Cydisses*, *Gipetini*, *Moxiani*. *Montium* celeberrimus est *Cadmus*, quo à *Lycia* discernitur. *Fluvii* nobiles γ *Meander*

BUNONIS.

α (a) *Phrygia* Curtio pluribus villis, quam uribus frequens, nomen sortita fertur à *Phrygio* sive *Brygio* *Macedonum* opido. Sunt enim auctores, inquit *Plinius* [a], qui ex *Europa* transiisse dicunt *Mysos*, *Phrygas*, & *Thynos*: unde mox terris data fuerint nomina *Mysia*, *Phrygia*, *Bithynia*. Deducitur tamen aliis appellatio *Phrygiæ* à *Phrygio* fluvio, qui etiam *Hyllus* dictus, eamque à *Caria* separat.

ε (b) *Major Phrygia* hodiè vulgò dicitur *Germian*.

γ (c) *Meander* seu *Mæandros* fl. ultra modum flexuosus, vulgò *Madre*, ex arce *Celænarum* summa ortus tam obliquè fertur, ut in se ipsum videatur recurrere, 600 faciens flexiones; unde *Gyri Mæandri* [b] in proverbium abiit: inter *Heracleam* & *Miletum* Mare subit *Myrtoum*.

HEKELII.

[a] Lib. V. *Hist. Nat.* p. 32. l. 47.

[b] Et ipsi *Mæandri* ap. *Erasm. Chiliad.* IV. Cent. X. *Adag.* 58. p. 847. col. b.

REISKII.

ε (d) *Phrygia* primas à *Gomero* *Japheti* filio *coloniæ* & *origines* arcessit, cujus partem aliquam *prisci* Auctores *κατακεκαυμένην* faciunt, id est, *adustam*, eò quod *cinerica* nigraque quasi per *adustionem* fuerit. Nam *Ἰνδία* ex *Hebr.* *Ἰνδ*, i. e. *consumendo*

vel *exurendo*; *φρυγία* etiam *Græcum* vocabulum ἐκ τῆς φρυγίας, i. e. à *torrendo* dicitur. Itaque *Græci* falluntur, qui à *Brygibus* *Macedonum* gente hanc nationem vetustissimam ortam voluerunt. De *Diis* *Phrygicis* & *Deabus*, *saltationibus*, *cantilenis*, *lingua* & *priscis*, quæ adhuc ab illa supersunt, *vocabulis* *observationes* egregias *Bochartus* in illa dedit *Epistola*, qua *disquiritur*, an *Æneas* in *Italia* unquam fuerit? Hoc enim negat *Vir doctissimus*, qui rebus *Trojanis* & *Italicis* lucem singularem attulit. (e) *Trojam* ex situ veterem hujusque *rudera* *Bellonius* in *acclivi* *collis* parte, *ambitu* *murorum* vix per *horas* *quatuor* *emeti*endo, *mœnibus* *ipsis* è *saxo* *nigro* *duro*que *sed* *spongioso* in *quadrangulum* *exciso*, & *turrium* & *duarum* *arcium*, & *sepulchrorum* *marmoreis* *reliquiis* *observavit* *Lib. II.* c. 6. *Phrygia* *ævo* *Imp.* *medio* *duplex* *erat* *Pacatiana* & *Salutaris*, quam *Notitiæ* *Imp. Romani* *Græcæ* *pariter* *ac* *Latinæ* *suppeditant*. (f) *Mysia* *Cariaque* *sibi* *eadem* *quas* *Lydia* *origines* *vendicârunt*, *teste* *Herodoto* *Lib. I.* τὸν γὰρ λυδὸν κὶ μυσον λέγουσιν εἶναι κατὰ ἀδελφοῦς, *Lydim* *enim* *Mysumque* *Caris* *fratres* *esse* *dicunt*. Sicut ergo *Lydiæ* *denominationem* *colonia*sq; *primas* *Ἰνδ* *unus* *Noachidum* *nepotum* *intulit*; ita ex hac *matre* *vicinis* *idem* *regionibus*. Nam *Hebr.* *Ἰνδ*, *Punice* *Ἰνδ* *flexuosum* sc. *Mæandrum* *significat*. *Caria* *autem* ἐκ τῆς κατὰς, i. e. ab *ove* *oviumque* *copia* *vocatur*:

(a) *Phrygia* unde dicta. (b) *Major Phrygia*. (c) *Mæander* fl. (d) *Phrygia*. (e) *Troja*. (f) *Mysia*, *Caria*, *Lydia*.

ander & Δ *Marsyas*. Urbes insignes ε *Synnada*, & ζ *Apamia*, *Cibotus* cognomine, Urbes.
ante *Celænae* dicta.

PHRYGIA MINOR SIVE TROAS (1).

III. Quæ ante *Troas* erat, à Phrygibus occupata, η *Phrygia Minor* dicta fuit; in eo amnis nobilissimus Δ *Scamandrus*. Urbium notissima, Grajorumque monumentis celebratissima ι *Ilium* sive *Troja*, Græcorum decenni obsidione excidioque inclyta (2). Inde Novum *Ilium*, triginta stadiis ab veteri distans: item κ *Alexandri Troas*, quæ & *Alexandria*.

Phrygia Minor seu Troas. Troja. Ilium novum. Alexandria seu Troas Alexandri.

MYSIA MAJOR.

IV. *Mysia* similiter in *Majorem* ac *Minorem* dividitur. In *Majori* inter *Minorem* & *Phrygiam Majorem* sita populi fuere, *Olympeni*, *Trimenothurita* & *Mysomacedones*. Montes nobiles, *Olympus* & *Cimon*. Fluvius λ *Rhyndacus*. Urbium notissimæ, μ *Antandros*, ν *Adramyttium*, ξ *Pergamus*, *Trajanopolis*, *Alyda*. MΥ. Urbes.

Mysia Majoris Populi. Montes. Fluvii.

tur: Ita Hefychius κατὰ πηγμάτων γίνεσθαι κλειόν. Ut vel ideo ad Hæbræum & Punicum 𐤒𐤓 Car, i. e. agnum reduci commodè queat. Conf. Opusculum Jac. Usserii de Asia proconsulari seu Lydiana, ubi de hisce regionibus accuratè agitur.

BUNONI S.

Δ (a) *Marsyas fl.* haud longè à Mæandro profluens, à quo juxta *Apamiam*, quam circumfluit, recipitur: Nomen habere Poëtæ fabulantur à *Marsya* tibicine, quem ob arrogantiam excoriatè traditur *Apollo*. Est & alius in *Syria* fluvius *Marsyas* dictus, qui in *Euphratem* ad *Samofata* delabitur.

ε (b) *Synnada* [c] utroque numero usurpatur, olim erat urbs marmore clara, inde *Synnadicum* appellatum: hodiè in ruinis jacet [d].

ζ (c) *Apamia* ad *Marsyam fl.* ubi is Mæandro miscetur, à *Seleuco Rege* condita est: *Marsyæ* tibicinis illius infelicis perhibetur esse patria. Cæterum in eadem *Phrygia* quoque erat (d) *Gordium* opidum, olim *Midæ* regia, ubi *nodus Gordius* ab *Alexandro M.* ense solutus. (e) *Sangario fl.* urbs illa interluitur.

η (f) *Phrygia Minor* hodiè vulgò appellatur *Sarcum*.

θ (g) *Scamandrus*, *Xanthus*, *Simois*, famâ majora sunt flumina, quam naturâ. Ortus *Scamandrus* ex *Ida monte* ad promontorium *Sigæum* in *Ægeum mare* labitur. *Scamander* hic ab exercitu *Xerxis* perhibetur epotus: sicut & *Melas* & *Lissus*. Inter *Simoentem fl.* & *Scamandrum* (h) *Campus* interjacet *Scamandrius*.

ι (i) *Troja* apud *Idam montem*, & oram maritimam fuit sita, cujus ruinæ hodiè ostenduntur. Est cinis & tantum flebile *Troja solum*. *Trojanorum* luxus reprehenditur in conviviis; adeo ut *porcus Trojanus* in proverbio sit apud *Macrob.* [e]. *Equus Trojanus* quoque [f] in proverbium abiit.

κ (k) *Alexandria* inter *Sigeum* & *Lectum* est promontoria. Cæterum *Phryges* servili ingenio feruntur, qui solis verberibus in officio contineantur; à quibus proverbium *Phryx verberatus melior* [g]:

item sero sapiunt *Phryges*. Attamen *Phrygiam* nobilitarunt viri ingenio clari & excellentes. *Æsopus* *Phryx* fuisse traditur. *Phryges* etiam sunt *Simplicius* Philosophus *Aristotelicæ* disciplinæ interpres omnium optimus; & *Epictetus*, cujus præceptum, quod *Philosophiæ summam* continet; ἀνέχεσθαι ἀπέχεσθαι, *Sustine & absterne*. Eiusdem in *Philosophos* dictum fuit, quod sint μέχεσθαι λέγειν, ἀνδρὶ τὸ πρᾶττεν, *dis tensus, factis procul*. Cæterum non longè ab illo (l) *Sigeum* fuit opidum, ad promontorium ejusdem nominis: Hic Græcorum fuit statio navium, adversus *Trojanos* bellantium: Hic *Achillis* sepulchrum est; hodiè *Turcis* vocatur *Fanitzari*.

λ (m) *Cimon* mons aliis etiam vocatur *Cimeus*. Ad (n) *Rhyndacum* angues tam immanes nasci tradit *Mela* [h], qui *Aves prætervolantes* absorbeant.

μ (o) *Antandros* ab *Andri insulæ* populis condita traditur; ad maris litus jacet.

ν (p) *Adramyttium* in ejusdem maris litore ponitur.

ξ (q) *Pergamus* [i] ad *Caycum fl.* *Attali* quondam regia, *Galenus* [k] patria est. In *Pergamo* instructissimam fuisse *Bibliothecam*, quæ ducentis librorum millibus constaret, *Galenus* meminit. Ibi demque *charta Pergamena* inventa à loco nomen retinuit [l].

HEKELI I.

[c] Et *Synada*, *Ptolemæo*.

[d] Primum dicta est *Synnæa*. Incolis *Docimææ* & *Docimite*, referente *Stephano*, dicitur.

[e] Lib. III. *Saturnal.* c. 13. p. 341. Edition. *Lugduniano-Gryphiensis*. Vid. *Erasmi* Chil. IV. Cent. X. *Adag.* 70. p. 489. col. b.

[f] Ap. eund. loc. cit.

[g] Conf. Chil. I. ejusd. *Erasmi* Cent. VIII. *Adag.* 36. p. 227. col. a.

[h] Lib. I. c. 19. p. 172. lin. 37. seq.

[i] Et *Pergamum*.

[k] Et *Apollodori*.

[l] Vid. *Guid. Pancirolli* Nova Reperta. Tit. 13. pag. 591. Edition. *Amberg.* in 8vo.

(a) *Marsyas fl.* (b) *Synnada*. (c) *Apamia*. (d) *Gordium*. (e) *Sangarius fl.* (f) *Phrygia Minor*. (g) *Scamandrus fl.* (h) *Campus Scamandrius*. (i) *Troja*. (k) *Alexandria*. (l) *Sigeum* promont. & op. (m) *Cimon*. (n) *Rhyndacus fl.* (o) *Antandros*. (p) *Adramyttium*, (q) *Pergamus*.

MYSIA MINOR.

Mysia Mi-
noris Flu-
mina.
Ida.
Urbes.

V. In *Minori Mysia*, quam *Hellespontus* & *Propontis* perfundunt, amnes sunt celebres, $\circ$ *Æsepus*, π *Granicus*, ρ *Simois*. Mons σ *Ida*, *Paridis* & *Oenones* amoribus notus. Urbes insigniores, τ *Cyzicus* (1), υ *Parium*, ϕ *Lampsacus*, χ *Abydus*, & ψ *Dardanum*.

L Y D I A (2).

Lydiæ Flu-
mina.
Montes.
Urbes

VI. *Lydiæ* pars altera dicitur *Maonia*. Flumina in utraque ω *Caicus*, α *Hermus*, qui β *Pactolum* auriferis arenis famigeratum (unde $\chi\rho\upsilon\sigma\omicron\phi\phi\acute{\alpha}\varsigma$ dictus) recipit, & γ *Caistrus*, qui *Lydiam* à *Caria* dispescit. Montes clari δ *Sipylus*, ϵ *Imolus*, ζ *Mesogys*, η *Mimas*. Urbium nobilissimæ θ *Thyatira* (3), ι *Sardes*, & *Philadelphia* (4).

C A.

(1) 70 An-
nos post Ro-
mam condi-
ta.

(2) Hodie
Carasia.

(3) *Dives*
Frumento,
Gassio, &
antiquita-
tum Vestigi-
is, ampla,
sordida, cu-
jus Edificia
ex vivis ce-
spitibus a

Sole siccatis
propemo-
dum compo-
nuntur.

Luyti.
(4) *A Turcis*
vocatur
Urbs Dei;
urbs est

probe culta,
in qua qua-
tuor super-
sunt Eccle-
siae, & nu-
merus Chri-
stianorum
non exigua.
Ultimum
inter *Asiæ*
Minoris ur-
bes ab im-
perio *Turci-
co* subjuga-
ta. *Luyti*.

(5) Hodie
abjectus vi-
cus, quem
fere *Pasto-
res* atque
Bubulci in-
colunt.
Luyti.

B U N O N I S.

$\circ$ (a) *Æsepus* ex *Ida* m. profluens, in *Propontidem* decurrit apud urbem *Cyzicum*.

π (b) *Granicus* [m] fl. ex *Ida* monte ortus, per *Adrasteos* campos præcipiti cursu volvitur, & inter *Parium* & *Lampsacum* in *Propontidem* influit. Hic in *Adrastiiis* campis neque longè à *Cyzico* inter *Alexandrum* M. & *Perfas* pugnatum est.

ρ (c) *Simois* ex *Ida* monte profiliens, lacum apud *Sigeum* efficit. Ad *Simoentis* ripas *Anchisen* cum *Venere* concubuisse, unde *Æneam* natum, in poëtarum fabulis est.

σ (d) *Ida* *Paridis* iudicio celebris, cujus cacumen vocatur (e) *Gargarus*; multorum fluviorum genitor: inde sinus *Troadis* (f) *Idæus* appellatur. In *Creta* quoque *Insula* ejusdem nominis mons est.

τ (g) *Cyzicus* ad *Propontidem* & *Æsepi* fl. ostium, in *insula* pene *continenti* juncta jacet, urbs antiqua.

υ (h) *Parium* inter *Cyzicum* ad *Septemtrionem*, & *Lampsacum* ad *Meridiem* ad *Propontidem* positum, hodieque vocatur *Pario* [n].

ϕ (i) *Lampsacus* ad *Hellespontum* & *Granici* fluminis ostium, inter *Parium* & *Abydum*, è regione *Callipolis* in *Thracia* urbis. *Xerxes* *Persarum* Rex *Lampsacum* urbem *Themistocli* exfuli dedit, unde vinum sumeret: sicuti *Magnesium* eidem donarat, quæ panem illi præberet, & *Myuntem*, ex qua haberet obsonium. Erant *Lampsaceni* maximè sedati & quieti; atque præter cæteros ad summum *Græcorum* otium potius, quàm ad ullam vim aut tumultum accommodati. *Cic.* in *Ver.*

χ (k) *Abydus*, hodiè *Avido*, contra *Seltum* *Thraciæ* urbem jacens, incolas olim habuit *sycophantas* & effæminatos: unde proverbium [o]: *Ne temere Abydum*.

ψ (l) *Dardanum* eo fuit situ, quo hodiè *arx* (m) *Dardanello*, cui in *Thraciæ* litore objacet castellum aliud ejusdem nominis. De his dictum est superius lib. IV. cap. 14. ad f. 2. *Venorum* classis *Turcarum* copias maritimas, classèque instructissimam, ad hæc ipsa castella invasit & profligavit, ingenti victoriâ potiti Anno 1656.

ω (n) *Caicus* hodiè *Girmasti*, inter *Eleam* decurrit & *Pitanen* illam, quæ *Arcefilam*, nihil affirman-
tis *Academiæ* clarissimum antistitem, tulisse dicitur.

α (o) *Hermus* hodiè vulgò vocatur *Sarabat*, ex *Phrygia* majore fluens inter *Phocæam* & *Smyrnam* in sinum decurrit *Smyrnæum*, *Mela* teste [p].

β (p) *Pactolus* ex *Tmolo* monte oritur, *Sardesque* alluit. *Pactolos* & *Tagos* sibi polliceri dicitur is, qui sibi ingentes divitias promittit.

γ (q) *Caistrus* ex *Majore* *Phrygia* ortus inter *Ephesum* & *Colophonem* mare subit.

δ (r) *Sipylus* hodiè *Cusimas* dicitur. *Opidum* quoque fuit *Sipylum* seu *Sipylus* in *Lydia*, terræ motu absorptum, quod & *Tantalum* dictum fuit.

ϵ (s) *Imolus*, nunc *Tomalixe* dictus, in *Trallensi* & *Sardensi* agro vitibus confitus erat, *crocum* etiam copiosè producebat.

ζ (t) *Mesogys* inter *Hermum* & *Caistrum* ponitur fluvios.

η (u) *Mimas* mons & promontorium, hodiè *Capo Stillari*, *Colophoni* urbi vicinus est.

θ (x) *Thyatira*, nunc *Tire* seu *Tiria*: in septem *Ecclesiarum* numero memoratur *Apoc.* 2.

ι (y) *Sardes* apud *Tmolum* montem posita urbs olim *Cræsi* erat regia; quòd *Jones* *Atheniensium* auxilio *Sardes* expugnassent, *Persarumque* præsidia interfecissent, bellum intulit *Atheniensibus* primùm *Darius* Rex, ac deinde *Xerxes* paternam cladem in campis *Marathonis* acceptam vindicaturus. Eadem urbs produxit *Polyæum*, cujus exstant *Lib.* 8. *strategematum* [q]: & *Eunapium*, qui *vitas Philosophorum* & *Sophistarum* aliquot conscripsit. *Sardibus* quæ erat *Ecclesia* memoratur *Apoc.* 3. (5).

H E K E L I I.

[m] Quem aliqui à *Græco* *Thessali* Filio dictum putant.

[n] Ex hac Civitate fuit *Neoptolemus*, cognomento *Glossographus*: Vir memoratu dignissimus.

[o] Apud *Erasmus* *Chil.* I. *Cent.* VII. *Adag.* 93. p. 218. col. b.

[p] *Solino* in *Polybist.* c. 53. p. 114. lin. 30. seq.

[q] *Lugduni* ap. *Joan. Tornesium* *Isaaci Casauboni* cura *Fusti Vultej* *Versione* adjecta, 1589, in 12° editi.

B U N O N I S.

κ (z) *Philadelphia*, adhuc *Filadelfia* appellatur, ad *Tmoli* montis radices posita, terræ motibus aliquoties concussa fuit. Et hujus *Ecclesiæ* fit mentio *Apoc.*

(a) *Æsepus* fl. (b) *Granicus* fl. (c) *Simois* fl. (d) *Ida*. (e) *Gargarus*. (f) *Idæus* sinus. (g) *Cyzicus*. (h) *Parium*. (i) *Lampsacus*. (k) *Abydus*. (l) *Dardanum*. (m) *Dardanello*. (n) *Caicus* fl. (o) *Hermus* fl. (p) *Pactolus* fl. (q) *Caistrus* fl. (r) *Sipylus* fl. (s) *Imolus* m. (t) *Mesogys* m. (u) *Mimas* m. (x) *Thyatira*. (y) *Sardes*. (z) *Philadelphia*.

C A R I A (I).

VII. In λ Caria flumina, μ Meander, in Phrygia Majori ortum, & ab hoc receptum ν Lycus. Montes ξ Phœnix, ο Mycale & ϖ Latmus. Urbes claræ ϑ Tripolis, σ Laodicea, τ Antiochia, υ Magnesia, φ Priene, χ Alabanda, † Stratonice, (2) Hodie Aidinelli.

Apoc. 3. A Lydia dictus est Lapis Lydius : ipsique Lydi molles & voluptatibus feruntur dediti. Cæterum Curtio lib. 4. cap. 11. (a) Halys fl. terminat Lydiam, quo loco Lydium Imperium intelligas oportet. Herodotus quippe lib. 1. tradit imperium Medicum & Lydium Haly Fluv. fuisse determinata. Halys autem fluv. Plinio teste lib. 6. c. 2. a radicibus Tauri per Cataoniam Cappadociamque decurrens, Opida Gangre, Carissa, inde Amisum liberum, a Sinope CXXX mill. pass. Eiusdemque nominis sinus, tanti recessus, ut Asiam peninsulam faciat CCM passuum baud amplius per continentem ad Issicum Ciliciæ sinum. Secundum Herodotum lib. 1. Imperium Medorum & Lydorum determinat Halys fl. qui ex Armeno monte profluens primum Cilicas, debinc Matienos; qui sunt ad dextram, & Phrygas, qui sunt ad levam: tum Boream versus tendens Syros, Cappadoces & Paphlagonos interfluit, Cappadoces a dextra, Paphlagonos a sinistra perstringens. Itaque Halys fl. cuncta ferè superiora Asiæ, à mari, quod Cypro objectum est, ad Euxinum usque Pontum dirimit.

λ (b) Caria ad Septentrionem habet Joniam; ad Ortum Lyciam; ad Occasum mare Myrtoum; ad Meridiem Rhodium mare [r].

μ (c) Mæandrus fl. ex arce Celænarum summa ortus, mediâ urbe decurrens, per Cares primum, deinde per Jones, ac demum in sinum maris editur, qui inter Prienem & Miletum est. Liv. 1. 8. dec. 4. hodie Madre nominatur; adeò obliquè dicitur fluere, ut in se ipsum videatur recurrere & vel sexcentas facere Flexiones; unde Gyri Mæandri [f] in proverbium abiire; Mæander hinc, Nonio teste, significat picturæ genus, labyrinthorum in morem flexuosis ambagibus implexum, ad oras chlamydatum.

ν (d) Lycus fl. Laodicæam postquam alluit, cum Mæandro confluit. Ad horum confluentes fuit (e) Colossæ, hodiè Chonead, ad quam S. Pauli missa epistola. Colossas fuisse urbem Phrygiæ in Asia Minore tradit Strabo [t]; eam Laodiceæ & Hierapoli vicinam fuisse docent Chrysostomus & Theophylactus. Herodotus eam appellat magnam urbem, Lib. vii. Similiter Xenophon Lib. I. de expedit. Cyri. Plinius Lib. V. Hist. nat. p. 32. opidum vocat celeberrimum. Paulus Orosius l. vii. c. 7. commemorat, Colossas, Laodiceam, & Hierapolin, urbes vicinas terræ motu concidisse. A Strabone Colossæ in Phrygia ponuntur.

ξ (f) Phœnix mons ad oram pertingit maritimam, quæ Rhodo insulæ objacet.

ο (g) Mycale mons & promontorium è regione Sami est. Erat tamen & Mycale Cypriorum urbs, ad quam Cimon Atheniensis Phœnices navali prælio superavit.

π (h) Latmus apud Mæandri Fluminis ostia est, Endimionis à Luna adamati amoribus nobilis.

ρ (i) Tripolis apud Caystrum ponitur fl. [u].

σ (k) Laodicea hodiè vulgò Laudichia, Ecclesiæ memoratur Apoc. 3. Laodicea 1 Tim. 6. vers. ult. vocatur metropolis Phrygiæ Pacatiane, quod epitheton apud ætatis priscae scriptores non legitur: sed apud illos, qui Romani Imperii jam inclinantis provincias descripserunt. Claromontanum codicem mentionem non facere loci, unde scripta hæc sit epistola, ait Beza in notis N. T. Cæterùm Laodiceæ vicina fuit (l) Hierapolis, quæ Majori Phrygiæ ascribitur, ubi Epaphras, de quo Colos. 4. docuit. Philippus Apostolus ibidem trucidatus, & cum filiabus sepultus est. Euseb. 1.

τ (m) Multæ exstiterè Antiochiæ; at hæc à Laodicea versus Septentrionem collocatur.

υ (n) Magnesia, hodiè vulgò Mangresia, ad Mæandrum fl. est. Themistocles exul hinc domicilium sibi constituerat: Eam enim urbem Xerxes illi donârat, quæ ei panem præberet; ibidemque mortuus est. Hic Antiochus Rex à Scipione victus est, qui inde Asiaticus cognominatus.

φ (o) Priene Biantis patria, hodiè Palatio, Heraclæe proxima est, inter quam & Miletum Mæandrus fl. in mare excurrit.

χ (p) Alabanda, hodiè Alabanda sive Eclabanda, urbs mediterranea est, olim fortunatissima, nunc in proverbio [x] urbem notat fortunatam: Juvenalis Poëta eam inter urbes barbaricis deliciis & luxu perditas recenset. Nomen sortita est ab Alabanda Conditore, Caris, qui gentem condidit, filio, quem Deum etiam habuere, & religiosius, quam alium quemvis Deorum, venerati sunt. Apollonius ille Alabandensis dicendi magister, & summus doctor, ut eum Cicero appellat, qui quum mercede doceret, non patiebatur tamen eos, quos oratores evadere non posse judicaret, operam apud se perdere, dimittebatque unumquemque ad quamcunque artem aptus ipsi videretur, atque ad eam impellere talem & hortari solebat.

† (q) Stratonice olim urbs mediterranea, hodiè in ruinis jacet.

HEKELII.

[r] Dicta a Caria à Cara Rege, qui primus AUGURIA AVIUM dicitur invenisse.

[f] Ab Erasmo. Chil. IV. Cent. X. Adag. 58. p. 847. col. b. atque Manutium in Adag. Selectiorib. p. 1205. col. b.

[t] Lib. XII. Geogr. p. 230. Tom. II.

[u] Meminit hujus Curtius Lib. IV. c. 1. Sect. 27.

[x] Apud Erasmo. Chiliad. II. Cent. I. Adag. 99. p. 326. col. b.

BUNO.

- (a) Halys fl. (b) Cariae termini. (c) Mæandrus fl. (d) Lycus fl. (e) Colossæ. (f) Phœnix m. (g) Mycale m. (h) Latmus m. (i) Tripolis. (k) Laodicea. (l) Hierapolis. (m) Antiochiæ. (n) Magnesia. (o) Priene. (p) Alabanda. (q) Stratonice.

nice, & in litore ω *Miletus*, dives quondam atque potens mari Græcorum civitas, α *Myndusque*.

Æ O L I S (1).

Æolidis
urbes.

VIII. In β *Æolide* urbes inclytæ, γ *Cuma* (2), δ *Phocæa*, ε *Elea*.

J O N I A (3)

Jonia.
Smyrna.
Clazome-
næ.
Teos.
Lebedus.

IX. In ζ *Jonia*, urbes, η *Smyrna* (4), θ *Clazomenæ*, ι *Teos*, κ *Lebedus*, λ *Colophon*,

B U N O N I S.

(1) Sic ap-
pellata ab
Æolibus
Græciæ po-
pulis, qui in
ipsam reli-
cta patria
trajecere,
ibidemque
edificatis in
ea, rest. He-
rodoio, 12
urbibus se-
des suas
fixerunt.

Hodie Regi-
onis pars est
quæ *Sarcum*
dicitur.

(2) Quæ *Si-
bylla* *Cuma-
næ* cogno-
mentum im-
posuit.
Luyt.

(3) Hodie
pars Regio-
nis quæ *Sar-
cum* dicitur.
Incole ap-
pellati sunt
Jones ab Io-
nibus Græ-
ciæ populis
oriundi.

(4) Empori-
um celeberrimum quod
Turcæ ma-
ximo nume-
ro, item
Græci, Ar-
meni, Judæi
& plurimum
Nationum
Europæarum consu-
les habitant.

ω (a) *Miletus*, hodiè vulgò *Melasso*, laud longè a *Mæandri* ostiis jacens, etiam *Anaxioria* ab *Anaxie*, quodam Cœli & Terræ filio, dicta est. (b) *Cadmus Milesius* (alius à *Cadmo Phœnice*, qui literas in Græciam intulit). orationis profæ primus autor, scripsit historiam Milesiorum. Est *Miletus* patria *Tbaletis Astrologi*, qui inter septem sapientes Græciæ censetur; itemque *Timothei Musici*, & *Anaximandri Physici* [y]. *Miletum* nobilitavit pretiosissima lana, & stragula Milesia erant in pretio. Cives ejus urbis adeo luxu & deliciis fluebant, ut *Aristides Philosophus* libros de illorum luxuria componeret.

α (c) *Myndus*, hodie *Mentese*, sedes Præfecti, urbs maritima est. Cæterum *Cares*, militia olim clari, viles tamen habitati sunt, quòd mercede militarent, ac in prima acie locati, primos hostium impetus sustinentes, vitam mortemque juxta æstimarent.

β (d) *Æolis* seu *Æolia* ad mare *Ægæum* inter *Troadem* ad *Septentrionem*, & *Joniam* ad *Meridiam* porrigitur. ex quo ab *Æolis* incolæ cœpit *Æolia* facta est, quæ antè erat *Mysia*. Prima urbs in ea à *Myrino* condita (e) *Myrina* vocata est.

γ (f) *Cuma*, seu *Cyme* altera fuit à *Pelope* inter *Myrinam* & *Phocæam* ad oram maritimam extructa. *Cumani* habitati sunt insulsi & stupidi.

δ (g) *Phocæa*, hodie *Foja Vecchia*, apud ostia *Thermi* fl. inter *Cumam* & *Smyrnam* posita, *Masilis* in *Gallia* mater est; ipsa *Atheniensium* colonia.

ε (h) *Elea* *Pergamenorum* Portus, apud *Caici* fl. ostia, inter *Myrinam* & *Pitanem* jacet, Patria *Zenonis*, qui dialecticè invenit, & patientissimus existit in perferendis apud *Nearchum* tyrannum cruciatibus.

ζ (i) *Jonia*, *Turcis* *Quiscon*, inter *Æolidem*, *Cariam* & mare *Ægeum* extenditur. *Peuceri* & aliorum sententia cum regioni, tum incolis id nominis tributum est à *Javan* [z]. *Jones* se jactitarunt & appellantur *Athenienses*; quum se etiam *ἑυτόχθωνες* assererent, & cæteros Græcos *ἑυπίκτες*: & ob hanc causam *Attica* videtur etiam *Jonia* dicta.

η (k) *Smyrna* [a] in ipsa *Joniæ* peninsula jacens antiquum retinuit nomen, *Turcis* *Ismir* appellata, urbs maritima, à *Theseo* aut *Tantalo* condita, prius *Naulochos*, ac deinde à *Smyrne* *Amazone* [b] id nominis sortita est. *Philostrato* omnium urbium, quæ sub *Sole* sunt, pulcherrima est; hodieque regionis caput & *Satrapæ* sedes, mercaturâ celebris. *Smyrnæus* habetur (l) *Homerus* Poeta [c], cujus Sepulchrum ibidem hodiè ostenditur. Septem sunt urbes, quæ de *Homeri* stirpe certant;

Smyrna, *Rhodus*, *Colophon*, *Salamis*, *Cbius*, *Argos*, *Athenæ*.

Smyrnæus quoque fuit (m) *Cointus*, qui *Paralipomena* *Homeri* lib. XIV, scripsit suavissimo orationis genere: itemque (n) *Nicetes*, præclarus *Sophista*, quem *Hadrianus Imperator* tanti fecit, ut eum toti *Ægypto* præficeret. *Smyrnæ* Episcopus fuit (o) *S. Polycarpus*, *Johannis Evangelistæ* Discipulus & Martyr, cujus fidem & patientiam ipse Filius Dei probat, *Apoc. 2. [d]*. Cæterum *Smyrnæi* licet deliciis & luxu essent dediti, fortiter tamen, ubi ferebat casus, sese gerebant: unde *mores Smyrnæi* proverbio dicebantur de iis, qui ita deliciis essent dediti, ut, quæ viros deceant fortes, non omitterent. A *Smyrna* (p) *Sinus Smyrnæus* nomen & appellationem habet.

θ (q) *Clazomenæ* seu *Clazomena* urbs *Joniæ* maritima inter *Smyrnam* & *Erythras*, ubi illa in peninsula faciem ab it, super angustias posita est, hinc *Clazomena*, illinc *Teos*: quæ quoniam terga jungunt confinio adnexæ, muris diversis, frontibus diversa maria prospectant. *Clazomenius* fuit (r) *Anaxagoras* Philosophus, *Physicæ* cultor adeo assiduus, ut rei tum privatae, tum publicæ omnem curam abjiceret. Nivem nigram esse probaturus hoc argumento usus est: *Nix aqua est; aqua autem nigra est: ergo & Nix nigra est*.

ι (s) *Teos* cujus situs jam indicatus est, (t) *Anacreontis* Poëtæ patria, cujus tota Poësis amatoria & suavis fuit. *Teja* etiam (u) *Erinna* Poëtria fuit *Dionis* *Syracusani* temporibus, quæ *Dorica* lingua scripsit elegans Poëma, ad *Homeri* excellentiam accedens.

κ (x) *Lebedus* seu *Lebedos* urbs maritima, inter *Teon* & *Colophonem* erat: ibi quotannis ludi celebrabantur in honorem *Bacchi*.

λ (y) *Colophon* in ora maritima est, ubi *Calchas* vates diem obiit supremum. *Alicui rei Colophonem addere*, in proverbio est, pro summam & ultimam manum rei imponere; aut adhibere id, sine quo negotium confici nequit. Proverbium inde natum est, quod *Colophonii* equestri militia adeo excelluerunt, ut nullum ferè prælium sine *Colophonii* equitatus ope atque auxilio confici posset [e]

H E K E L I I.

[y] Vid. Celeberrimi mei *Quenstedtii* Dialog. de *Patriis illustr.* p. 475. seq.

[z] Aliàs est una de amœnissimis, fertilissimis & sapientibus Terris, sed propter peccata & præcipue libidines, tempore *Cyri Majoris* horribiliter, & hodiè longè horribilius sub *Turcico Imperio* captivata &

(a) *Miletus*. (b) *Cadmus*. (c) *Myndus*. (d) *Æolis*. (e) *Myrina*. (f) *Cuma* seu *Cyme*. (g) *Phocæa*. (h) *Elea*. (i) *Jonia*. (k) *Smyrna*. (l) *Homerus*. (m) *Cointus*. (n) *Nicetes*. (o) *S. Polycarpus*. (p) *Sinus Smyrnæus*. (q) *Clazomenæ*. (r) *Anaxagoras*. (s) *Teos*. (t) *Anacreon*. (u) *Erinna*. (x) *Lebedus*. (y) *Colophon*.

phon, non tam μ *Clarii* Apollinis oraculo, quam Homeri natalibus nobilis; & ν *Ephesus* omnium clarissima; cujus decus templum Dianæ, Amazonum opus, adeo magnificentum, ut Xerxes, cum omnia Asiatica templa igni daret, huic uni pepercerit: quod postea *Heroftratus*, ut nomen memoria sceleris extenderet, incendio destruxit. Id postmodum ad augustiorem cultum Ephesii reformarunt (1).

Colophon.
Clarii.
Ephesus.

D O R I S (2).

X. In ξ *Doride* urbes fuere, $\circ$ *Halicarnassus* (3) & π *Cnidus*. 2

C A P. Doridis urbes.

& vastata. Hæc *Michael Neander* Part. II. *Orb. Terræ*, f. 158. fac. a.

- [a] Sophiano *Smirne*.
- [b] Quæ *Ephesum* occupavit.
- [c] Ingenii ille cœlestis Vates.
- [d] Vid. *Quenstedt*. loc. cit. p. 480. seq.
- [e] Leg. *Erasmi Chiliad.* II. Cent. III. *Adag.* 45. p. 362. col. b.

B U N O N I S.

μ (a) *Clarum* *Eustathius* *Colophonis* facit navale; qui locus fuerit *Colophoni* vicinus. *Strabo* enim [f] *Apollinis Clarii* lucum ante *Colophona* ponit; & *Mela* hoc *Apollinis Clarii* fanum cum *Colophone* conjungit. *Germanicus*, quod *Tacitus* [g] tradit, *Colophona* appulit, ut *Clarii Apollinis* oraculo uteretur. Fuit ergo hoc Fanum ad ipsam urbem *Colophona*.

ν (b) *Ephesus* urbs maritima inter *Caystrum* & *Mæandrum* fluvios posita, à *Colophone* haud longè remota, vulgò nunc *Efeso* dicitur, & *Turcis Figena* à pristino splendore longissimè hodie abesse perhibetur [b]. Istud (c) *Dianæ Templum* à tota Asia annis 400 extructum est, cujus operis ornamenta plurium librorum instar obtinebant. In eodem templo inter cætera fuit (d) *Hecatæ Statua*, in cujus contemplatione ædituus admonuit oculis parcere; tanta fuit marmoris radiatio. *Plin.* [i]. Eadem die templum istud conflagravit, quâ *Alexander M.* *Pellæ* natus est. *Ephesii* fuerunt (e) *Heraclitus* Philosophus, & (f) *Hipponax* Poëta, (g) *Artemidorus* item Philosophus, cujus exstant libri V de somniis, & somniorum interpretatione. *Lex Ephesiorum* fuit, quæ jubebat recordari quotidie alicujus Veterum, qui honeste vixisset [k]. Cæterum *Ecclesia* quæ *Ephesi* erat, à *S. Paulo* quidem fundata fuit, (h) *S. Johannes* tamen *Evangelista* eidem præfuit usque ad tempora *Traiani* ad Annum Christi 101, quo placidè exspiravit; quum antea sub *Domitiano* ferventi oleo *Romæ* fuisset immersus, & in *Patmon* insulam relegatus, sub *Nerva* ad *Ecclesiam* rediisset.

ξ (i) *Doris* ad extremam hujus litoris oram sita est.

$\circ$ (k) *Halicarnassus* ad *Ceramicum* sinum posita, quondam regia fuit *Regum Caria*; (l) *Herodoti*, *Historiarum patris* natale solum, qui tandem per coloniam cum aliis *Thurium* in *Italiam* traductus est: & *Dionysius*, *Alexandri* filius, *Historiæ Romanæ* auctor, *Halicarnassensis* est: itemque alius *Dionysius Junior* dictus, qui sub *Hadriano* floruit, ac emisit *Historiæ Musicæ* lib. 36.

π (m) *Cnidus*, in extrema ferè peninsulæ parte, qua in mare procurrit, eo fuisse putatur situ, quo hodie urbs *Standia* est: alii tamen ad ipsum promontorium, quod hodie vulgò *Capo Crio* appellatur, *Cnidum* ponunt. *Ovidius* *Cnidon piscosam* vocat. Hic erat *Veneris Statua*, *Praxitelis* opus magni pretii; quo loco & ipsa *Venus* colebatur. *Cnidius* fuit (n) *Ctesias*, qui in prælio, quo *Cyrus* ab *Artaxerxe* fratre victus est, à *Persis* captus *Artaxerxem* vulneratum sanavit; postea totis annis 17 apud *Regem* versatus, medicinam in *Persia* exercuit, & res *Assyrias* & *Persicas* 23 libris complexus est. Ex prioribus sex *Assyriorum* rerum se hausisse ea, quæ de *Assyriis* scripsit, profitetur *Diodorus Siculus* lib. 2. A multis tamen vanitatis arguitur hic *Ctesias*. Inter *Cnidum* & *Halicarnassum* in eodem litore erat (o) *Ceramus* urbs, quæ proxima *sinui* nomen dedit, ut diceretur (p) *Ceramicus*.

(1) Hodie vicus & urbis cadaver, cujus magnificentiam copiosissima loquuntur rudera. Luyts.

(2) *Dorii* originem trahebant a populo *Græciæ* ejusdem nominis.

(3) Olim *Regia* *Regum Caria*, ubi fuit *Mausoleum* *Regis Mausoli*, inter *Orbis* miracula habitum, nunc usque eo excisa est ut de situ disputetur. Sunt qui illius rudera ex adverso *Coi* insulæ collocant.

H E K E L I I.

- [f] Lib. XIV. p. 340.
- [g] Lib. II. *Annal.* c. 54.
- [b] Hæc Civitas, utpote totius citerioris *Asiæ* Emporium celeberrimum, loco cavo olim habitata, diluvium passa est, quocum plurimi extincti essent; *Lyfimachus* Civitatem in eum locum, ubi nunc est, transtulit, & ab Uxoris nomine *Arfionem* vocavit. Eo mortuo pristinum nomen receptum est.

[i] Lib. XXXVI. c. 5. p. 636. lin. 10. seq.
[k] *Ephesiæ* a. *Litteræ* erant *Notulæ* quædam & *Voces magicæ*, quibus utentes in omni negotio victores evadebant. Unde natum proverbium *EPHESIÆ LITTERÆ*: quod de iis dicitur, qui mirâ felicitate, tanquam divinâ *Virgulâ*, quicquid optant, assequuntur. *Conf. Erasmi Chiliad.* II. Cent. VIII. *Adag.* 49. p. 475. col. a.

R E I S K I I.

2 (q) *Æolis*, *Jonia* & *Doris* quin *Græcas* colonias vel ipso nomine præferant, nemo dubitat, quisquis originum *Græcarum* non est inscius aut expertus. Nam *Æoles*, *Pelasgi* antea dicti aut *Æolenses* duce *Penthesileo* prius *Thraciâ* penetratâ in *Asiam* trajecterunt, inferioris *Mysiæ* potiti. Hæc prima fuit *Æolica* nempe *migratio* *Græcis* Auctoribus descripta: Sed altera longe celebrior, nempe *Jonica*, centum & triginta post excidium *Trojæ* Annis contigit. *Jones* enim *Codro* rege defuncto *Atticam* *Athenasque* deserturi, *Neleo* *Antrodoque* Ducibus, & in societatem *Doriensibus* admissis, *Asiam* hujusque oram maritimam infederunt: Hinc (r) *Jonia* & (s) *Doris* duplex regio, sed *Jones* primas & ultimas origines ad

Java.

(a) *Clarum*. (b) *Ephesus*. (c) *Dianæ Templum*. (d) *Hecatæ Statua*. (e) *Heraclitus* (f) *Hipponax*. (g) *Artemidorus*. (h) *S. Johannes*. (i) *Doris*. (k) *Halicarnassus*. (l) *Herodotus* & *Dionysius Halicarnassenses*. (m) *Cnidus*. (n) *Ctesias*. (o) *Ceramus*. (p) *Sinus Ceramicus*. (q) *Æolis*. (r) *Jonia*. (s) *Doris*.

Jovanem, filium Japheti, quem sacra historia præbet, proximas fortasse ad *Jonem Xuthi* filium, quem Græca superius explicata præbuit. (a) Heic de septem Ecclesiis Apocalypticis & urbibus, in quibus ex-
 floruerunt, loquendi materia datur: Sed heic juvabit *Notitiam septem Ecclesiarum Asiae* citari, quam Thomas Smith, Anglus doctissimus, ipse Anno 1671. *αὐτόπτης* & accuratissimus Spectator edidit.
 (a) Ecclesiæ Apocalypticæ.

C A P. XIX.

Lycia, Pamphylia & Cilicia.

I.

Lyciæ fines. **L**ycia, quæ nunc *Aldinelli* (1), terminatur ab Occasu & Septemtrione Asiae Minore, ab Ortu Pamphylia, à Meridie mari suo, quod Lycium est. Chimæra mons. Montium celebratissimus β *Chimæra*, nocturnis æstibus fumum exhalans: unde fabula triformis monstri in vulgum data est, quod Chimæram animal putaverunt. Hinc Ovidius,

Quoque Chimæra jugo mediis in partibus hircum,
 Pectus & ora leæ, caudam serpentis habebat.

Xanthus. In cacumine quippe *Leones* habitabant; in medio, ubi pascuis abundat, *caprae*; in radicibus *Dracones*. Fluvii celebres, γ *Xanthus*, δ *Limyrus*. Urbes; Patara. ε *Patara*, ζ *Andriace*, η *Telmessus*.
 Andriace.
 Telmessus.

P A M P H Y L I A.

Pamphylia fines. II. δ *Pamphylia*, quæ nunc *Menteseli*, clauditur ab Septemtrione Galatia, ab Oriente Cilicia & Cappadocia, à Meridie suo mari, quod Pamphylum, ab Occi-

B U N O N I S.

(1) Vel Menteseli. α (a) *Lycia* à Lyco Pandionis filio cognominata secundum Auctorem nostrum & alios hodie dicitur *Aldinelli*: Verùm in novis tabulis & ab aliis Geographis *Lycia* appellatur hodie *Menteseli*, quod nomen Auctor Pamphyliaë ascribit.

β (b) *Chimæra*, mons à Bellerophonte habitabilis redditus traditur; unde illum interfecisse monstrum istud triforme, fabulati sunt Poëtæ. Ignem illius aquâ accendi, terrâ verò aut scæno extingui, tradit Plinius [a] ex Ctesia Cnidio. Horatius [b] *meretricem* appellat *Chimæram*, satis appositè sane; & *Fulgentius* *Chimærae* fabulam ad amorem interpretatur: qui quum venit, feraliter & sicut leo invadit, nec quiescit, nisi patratâ libidine, quod capra significat libidinosum animal; in fine autem serpentis, sive draconis instar, pœnitentiæ morsum relinquit.

γ (c) *Xanthus* Cadmo monte ortus Xanthum urbem interluit, & in Mare Lycium devolvitur.

δ (d) *Limyrus* per *Limyram* urbem, 20 stadiis à litore remotam, fluit, subitque mare Lycium inter Andriacem & Aperras urbes.

(2) Quod per semestre brumale responsa dabit. ε (e) *Patara*, hodieque antiquum nomen retinet, olim etiam *Arfinoe* dicta, ad litus jacens, habuit delubrum & Oraculum Apollinis, Delphico simile [c] (2).

ζ (f) *Andriace* in eodem jacet litore Patarae vicina.

η (g) *Telmessus* seu *Telmisos* ultra Xanthum flumen est in finibus Lyciæ; sinus iste (h) hinc dicitur *Telmessus*. Cæterum Lycius fuit (i) *Proclus Philosophus*, cujus hymni Græci aliquot, & Commentaria in aliquot Platonis Dialogos etiamnum supersunt.

θ (k) *Pamphylia*, Plinio [d] teste, etiam *Mopsopia* dicta est.

ι Aliis una cum Cilicia hodiè appellatur *Caramania*.

H E K E L I I.

[a] Lib. II. c. 106. p. 30. lin. 39.

[b] Lib. I. *Carmin.* Od. 27. v. 24.

[c] Sunt qui hanc urbem vel à *Patara*, *Apollinis*, ex *Lycia Xanthi* Filia, Filio, vel ab alio *Patara*, *Lapeonis* Filio, dictam volunt. Meminit ejus *Strabo* Lib. XIV. *Geograph.* p. 348.

[d] Lib. V. c. 25. p. 75. lin. 23.

R E I S K I I.

ι Tres ultimas regiones ex iisdem, è quibus Asiae vicinæ, coloniis emerisise ad cultum & frequentiam majorem, nullus dubito. (l) *Lycia* ἐκ τῆς λυκίας à Flavio cognomine ac vicino; (m) *Pamphylia* ἐκ τῆς παμφύλης nomen Græcis auctoribus invenit, quasi hanc regionem vario incolarum genere habitatam dixeris.

(a) Lycia. (b) Chimæra. (c) Xanthus fl. & op. (d) Limyrus fl. & Limyra urbs. (e) Patara. (f) Andriace. (g) Telmessus. (h) Sinus Telmessius. (i) Proclus Philosoph. (k) Pamphylia seu Mopsopia. (l) Lycia. (m) Pamphylia.

Occidente Lycia ac Phrygia Majori, Regiones in ea sunt Carbalia & κ Pisidia pars, cujus alteram in Galatia memoravimus. *Pisida* antea λ *Solymi* dicti fuerunt. Montium nobilissimus est *Taurus*, qui totius Orbis maximus, à Pamphylia mari juxta Chelidonias infulas exoriens, per varias innumerasque gentes, aliis aliisque nominibus ab Occasu in Ortum ad Scythiæ usque, & Indiarum fines extremos extenditur, pari longitudine fere, qua ipsa Asia, dividitque Asiam universam in duas partes, quarum altera, quæ Septentrionem spectat, *Asia* dicitur *intra Taurum*, altera quæ Meridiem, *Asia extra Taurum*. Porro urbes in Pamphylia insignes sunt μ *Side*, ν *Seleucia Pisidia*, ξ *Antiochia*, $\omicron$ *Termessus* & π *Perga*.

Carbalia.
Pisidiæ pars.
Pisidiæ seu
Solymi.
Taurus m.

Asia intra
Taurum &
extra Tau-
rum.
Side.

CILICIA.

III. ρ *Cilicia* quæ nunc *Carmania* [e], longissimo tractu inter Taurum & Cilicium mare porrecta, fluvios celebres habet, σ *Calycadnum*, *Lamum*, τ *Cyd-*

Seleucia
Pisidiæ.
Antiochia.
Termessus.
Perga.
Ciliciæ fluv.
& urbes.

dixeris. Lycia enim contigua primo Ciliciæ, Pomponio Stephanoque testibus, nec littoralis aut mari proxima fuit; Pamphylia prorsus mediterranea littoralem tractum tenuit. Post hæc Lycia duas in partes, *exteriorem*, puta maritimam, & *interiorem* divisa, provincia primum præsidialis, postea consularis ævo Imp. ultimo fuit: Pamphylia vero ultimus Dioceseos Asiaticæ terminus Pisidiam, Isauriam & Lycaoniam comprehendit. (a) *Cilicia* duplex erat, *prima* vel *campestris*, & *secunda* vel *aspera*, Græce $\tau\rho\alpha\chi\epsilon\iota\alpha$; Bochartus igitur ab asperitate lapidosa, dictam conjicit, & Punico quidem vocabulo ܩܪܝܬܐ *chalek*, i. e. ab *lapide*: Hinc Græcis $\chi\acute{\epsilon}\lambda\iota\kappa\alpha$, postremo $\kappa\iota\lambda\iota\kappa\iota\alpha$, Romanis *Cilicia*. vid. Lib. I. c. 5. De *Chimæra* monte ignivomo ac hujus nomine idem singularia observata suggeret.

BUNONIS.

κ (b) *Pisidia* ista & Pamphylia pars Septemtrionalis, hodie Turcis *Versacili* dicta à *Versaco* primaria urbe, & sede præfecti, quæ *Antiochia Pisidia* erat veteribus.

λ (c) *Solymos* appellatos fuisse *Pisidas* docet Stephanus [f], à *Solymo* Jovis filio.

μ (d) *Side* vel *Syda* urbs est maritima in Ciliciæ confinio sita.

ν (e) *Seleucia Pisidia* hodie vulgò *Celestria* dicta, à *Perga* versus Septentrionem jacet.

ξ (f) *Antiochia Pisidia* non longè à *Seleucia* ponitur.

$\omicron$ (g) *Termessus* [g] inter *Pergam* & *Antiochiam* ponitur.

π (h) *Perga* seu *Perge*, hodie *Pirgi* inter Cestrum & Cataractem fl. 60 stadiis à litore remota, nunc pene jacet. Dianæ templum hic erat, unde illa *Pergæa* cognominata est. In Actis Apostolorum hujus fit mentio urbis: itemque (i) *Attalia*, quæ ab *Attalo* rege condita, vulgò *Satalia* dicitur. (k) *Phaselis* à *Mopsa* Argivorum Rege in Pamphylia & Lyciæ finibus in monte condita, piratarum exstitit sedes: hinc *Phaselus* navigii genus, quo Phaselitæ piratæ utebantur. Solebant Phaselitæ ob inopiam Diis pis-

cibus salitis sacrificare; unde *sacrificium Phaselitarum* de munere sordido & tenui sumptu proverbio [b] dicitur. Clara itidem Pamphylia urbs erat (l) *Aspendus* seu *Aspendum*, in edito colle ad *Eurymedontem* fl. ab Argivis condita, quam possidere finitimi. *Aspendius* citharista omnia intus canebat: i. e. solâ sinistrâ digitis chordas carpebat; atque levi modulatione cantilenam peragebat, ut vox ad ipsum citharistam duntaxat, aut proximè assistentem perveniret; quod est intus canere: quum vulgares citharœdi canentes dextrâ plectrum tenerent, quod *foris canere* appellabant, & sinistrâ chordas carperent, & agerent utraq; manu: unde Græcis proverbium natum; *omnia intus canere*; in eos, qui furtorum essent occultatores, & qui privati commodi impediō essent studiosi, ac fere, quicquid rerum agerent, id omne ad domesticam referrent utilitatem. *Asconius Pedian.* Cic. in *Verr.* & *Rull.* [i]. (m) *Eurymedon* fluvius ex Tauro ortus nobilitatus est pugna navali, qua ad ejus ostiâ *Gimon* Athniensium dux, *Xerxes* ex Græcia fugientem persecutus, Phœnicas & Persas vicit.

ρ (n) *Cilicia* terminatur ab *Occasu* Pamphylia; à *Septentrione* Cappadocia & *Minore Armenia*; ab *Ortu* *Amano* monte [k], à *Meridie* mari *Illico* & *Cilicio*.

σ *Calycadnus* hodie *Saleso*, item *Flume del ferro* *Seleuciam* Ciliciæ interluit, interque (o) *Sarpedonem* & *Zephyrium* promontoria in mare exit. Est autem *Sarpedon* hoc in loco Ciliciæ finis [l].

HEKELI.

[e] Vel *Carmania*.

[f] Ex *Plinio* loc. jam cit. lin. 16. seq.

[g] Vel *Termessus*.

[b] Apud *Erasmum* Chil. II. Cent. VII. *Adag.* 33. p. 455. col. a. non incommode.

[i] Conf. *Erasmus* loc. cit. Cent. I. *Adag.* 30. p. 305. col. a.

[k] Et *Fortis Cilicis*, ubi à *Syria* est discreta.

[l] Est & *Calycadnus* Fluvius *Isauria* & *Fons* in *Calabria*.

A a a

BUNO.

(.) Cilicia. (b) Pisidia. (c) Solymi seu Pisidiæ. (d) Syda seu Side. (e) Seleucia Pisidiæ. (f) Antiochia Pisidiæ. (g) Termessus. (h) Perga seu Perge. (i) Attalia. (k) Phaselis, (l) Aspendus. (m) Eurymedon fl. (n) Ciliciæ fines. (o) Sarpedon prom.

Soloe.
Mallus.
Issus.
Sinus Issicus.
Tarsus.

τ *Cydnus*, υ *Sarus* & φ *Pyramus*. Urbes claræ sunt in litore, χ *Selenus*,
ψ *Pompejopolis*, antè *Soloe Ciliciei* dicta, ω *Mallus* & α *Issus*, quæ *sinui* cui adja-
cet, nomen *Issici* dedit: intus β *Tarsus*, D. Pauli Apostoli natalibus clara.

C A P.

BUNONIS.

τ (a) *Cydnus* ex Tauro monte, seu secundum alios ex alveo Choaspis ortus mediam perfluit Tarsum, juxta Gymnasium juniorum. Aqua ejus est rapidissima & frigida, quapropter hominibus & bestiis auxiliatur, quæ nervos crassiores habent; *Strabo* [m]. Et *Cydnus* podagræ mederi, cruribus eo mersis *Virtruvius* docet, sed aqua ejus infesta fuit Alexandro, quod madens & toto corpore incensus in gelidissimum amnem infiliret [n].

υ (b) *Sarus* inter *Cydnus* fl. & *Pompejopolin* mare subit.

φ (c) *Pyramus* ex Tauro monte ortum apud *Mallum* op. mare excipit.

χ (d) *Selenus*, urbs maritima est, haud longe à *Calydni* exitu.

ψ (e) *Pompejopolis* inter *Lamum* fl. & *Tarsum*, olim à Rhodiis, Argivisque, post Piratis, Pompejo assignante, possessa, excisa & in vicum redacta hodie *Palesoli* vulgò vocatur; urbs illa *Soli* seu (f) *Soloe* scribitur à *Solone*, quum à *Cræso* esset dimissus, condita & appellata. *Laërtius* [o] tradit paucos Atheniensium tum ibi collocatos, sensim patriæ linguæ inter barbaros oblitos, cœpisse *σολοικίζειν*. Alii ab aliis barbaris affirmant Atticam linguam ibi depravatam; indeque natum *Solœcismum*. Cæterum prbs illa erat *Chryssippi* patria [p]. Juxta eandem in parvo tumulo fuit *Arati* Poëtæ monumentum; in quod jacta saxa dissiliebant; id quod *Mela* [q] tradit. Neque longè hinc erat (g) *Corycos* opidum, portu saloque cinctum, angusto tergoze continenti annexum: & supra (h) *Specus Corycius* eximius; & ultra alius, *Tiphoneum* appellant; quem aliquando *Cubile Tiphonis* fuisse tradunt: quo demissa confestim exanimantur.

ω (i) *Mallus*, adhuc *Mallo* ad *Pyrami* fl. ostia est.

α (k) *Issus* olim iogens urbs, *Strabonis* ætate opidulum erat cum statione [r]; hodie Turcis *Ajazza*

dicitur. Posita est urbs illa inter *Syriam* & *Ciliciam*, ad quam *Alexander M. Darius* vicit: eodem in loco *Cicero* postea castra habuit. *Stephanus* existimat *Issum* à victoria *Alexandri* postea (l) *Nicopolin* appellatam; at *Ptolemæus* *Nicopolin* diversam ab *Isso* facit urbem.

β (m) *Tarsus*, *Ciliciæ* caput, ad *Cydnus* fl. sita, quam condidisse perhibetur *Perseus* *Jovis* & *Danaës* filius; vel certè ex *Æthiopia* profectus *Sandan* quidam nomine, vir opulentus & nobilis. *Solinus* [s] urbium matrem vocat [t]: *Scholâ* & doctrinarum studio exstitit illa celebris. *Tarsensis* fuit (n) *Hermogenes* *Sophista*, qui vix dum natus annos octodecim artem scripsit *Rhetoricam*: at senex prorsus oblitus est literas. *Tarsus* patria quoque fuit (o) *Athenodori* *Philosophi* disertissimi. *Tarso* proxima erat (p) *Anchiala*, eodem quo *Tarsus* die & anno à *Sardanapalo* traditur condita; ubi, referente *Strabone*, ejusdem *Sardanapali* erat monumentum. Cæterum *Cilices* in agendo habiti sunt mendaces; unde natum proverbium [u], *Cilices non facile verum dicunt*; in illos, qui lucri magis cupidi sunt, quam veri.

H E K E L I I.

[m] Lib. XIV. *Geogr.* p. 392.

[n] Sunt porro heic cisternæ sub terra reconditæ plerisque in locis in saxo, quæ Aqua pluvia implentur ad Incolarum usum.

[o] Lib. I. de *Vit. Philosophor.* p. 41. Edit. *Gryphian. Lugd.*

[p] Vid. *Quenstedtius* loc. cit. p. 498.

[q] Lib. I. c. 13. p. 167. lin. 6. seq.

[r] Sicuti videre est lib. *Ejus* XIV. p. 397:

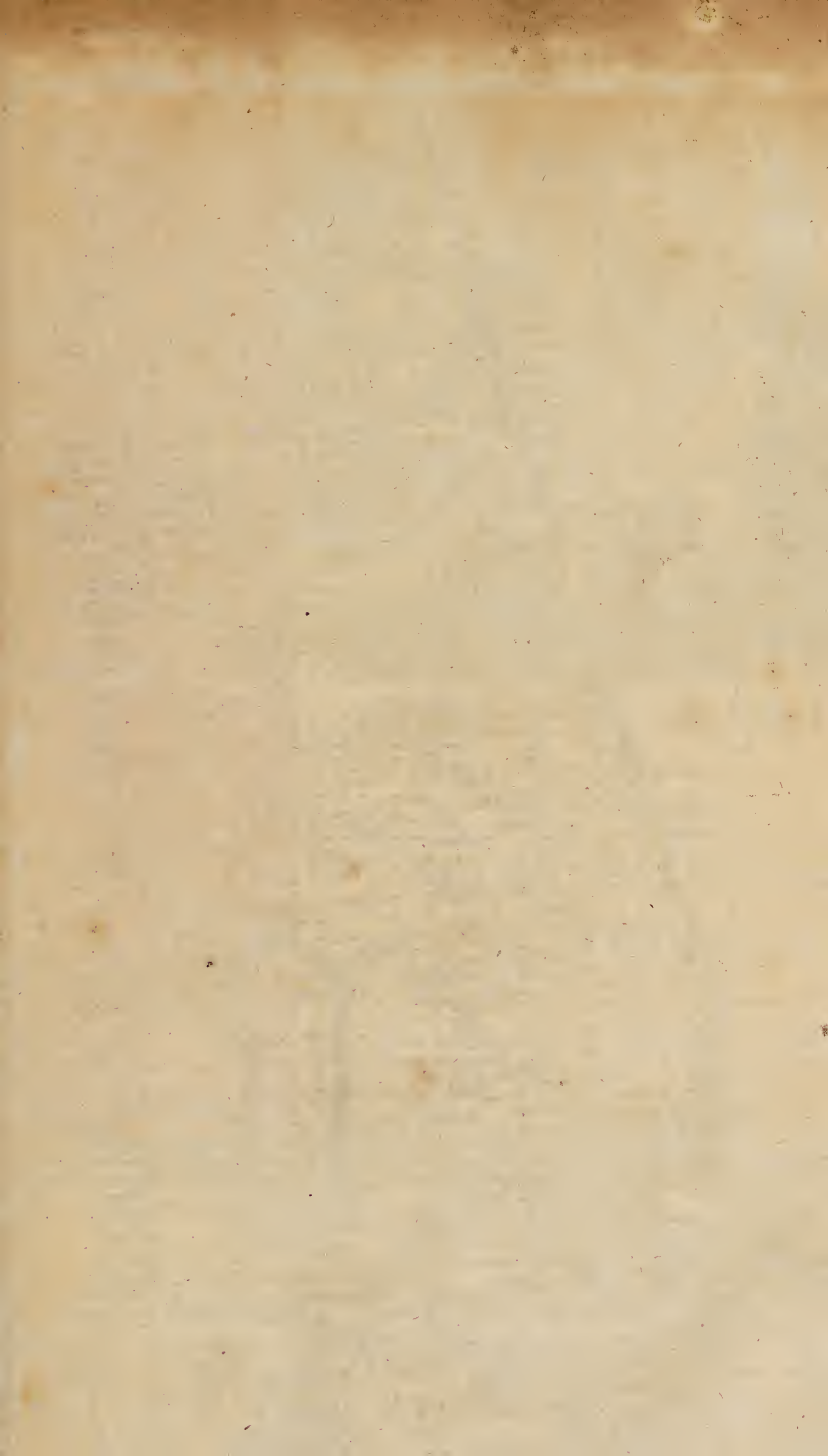
[s] In *Polybistore* c. 2. p. 109. lin. 2.

[t] *Euthalius Diaconus* in *Vita S. Pauli* τῆς κλιτικής ὀφθαλμῶς, hoc est, *Ciliciæ Oculum* nuncupat.

[u] Ap. *Erasmus Chiliad.* III. Cent. I. *Adag.* 26. p. 528. col. b.

(a) *Cydnus* fl. (b) *Sarus* fl. (c) *Pyramus* fl. (d) *Selenus* urbs. (e) *Pompejopolis*. (f) *Soloe*. (g) *Corycos* op. (h) *Specus Corycius* & *Tiphoneus*. (i) *Mallus*. (k) *Issus*. (l) *Nicopolis*. (m) *Tarsus*. (n) *Hermogenes*. (o) *Athenodorus*. (p) *Anchiala*.

BUNO-

TOTIUS
TERRAE SANCTAE
Delimitatio

MARE MAGNUM

et

OCCIDENTALE

Alias

MEDITERRANEUM

NEUM

Scala Miliarium Anglicorum

C A P. XX.

Summa Syriae descriptio: item Palaestina, sub qua Idumaea & Judaea.

S Y R I A.

I.

Ciliciae ab Ortu jungitur a Syria, quondam terrarum maxima & pluribus distincta nominibus. Namque & Assyria, & Mesopotamia, & Babylonia, & Phoenice, & Palaestina partes ejus fuerunt. Olim ac diu potens; sed cum eam regno Semiramis tenuit, longè potentissima. At postmodo, Assyria, Mesopotamia & Babylonia avulsis, Syriae fines fuere à Septentrione Amanus mons, quo à Cappadocia & Armenia separatur; ab Ortu Euphrates amnis, quo discernitur à Mesopotamia, usque ad Thapsacum opidum, atque inde Arabia deserta; à Meridie Arabia Petræa; ab Occasu ejusdem Arabiae Petræae parte & mari Syriaco, sive Phoenicio, Amanoque monte, quo à Cilicia submovetur. Longitudo inter β Sirbonis paludem & Taurum montem, qua eum perumpit Euphrates, mill. CXL. Latitudo inter mare & Arabiam desertam mill. L. (1). Dividitur in Palaestinam, Phoenicem, Antiochenen, Comagenen & Coelen.

Syria antiqua.

Syriae fines.

Magnitudo.

Divisio.

P A L A E S T I N A.

II. Palaestina clauditur à Septentrione Phoenice, ab Ortu Coelesyria, à Meridie Arabia Petræa, ab Occasu ejusdem Arabiae parte & mare Syriaco. Dicta fuit quondam Terra Chanaan, à γ Chanaan filio Cham, qui eam obtinuit. δ Posteaquam vero Israelitæ eam, pulsas antiquis cultoribus, ex divino mandato obsede-

Palaestinae fines.

(1) Latitudo variat, minima occurrit in tractu boreali, at nullibi latior quam inter mare Syriacum & Arabiam desertam. Caelum habet salubre, & feliciter temperatum, solum altum, humile, amenum. dives pecorum, armentorumque, ferax (excep- to eo tractu qui Arabiae vicinus est) frumenti, vini, ficuum, malorum aureorum, citreorum,

B U N O N I S.

α (a) Syria Hebraeis [a] Aram dicitur ab Aram filio Semi: atque hinc Syri Josepho & Straboni [b] sunt Aramei [c]. In Tabula Olearii Syria vocatur Schamre. Forte ita dicta est à Damasco urbe, quæ Turcis, Leunclavio teste, hodie vocatur Scham: Urbs illa, tradente Minadojo, vulgo & Sciam nominatur, quin Syriam ipsam quoque Turcæ vocant Sciam: at secundum Postellum Syria Turcis appellatur Suristan, & Italis Soria.

β Sirbonis palus seu barathrum est in Ægypti & Palaestinae finibus, ad oram maritimam inter Castum & Pelusium: hodie variis appellatur nominibus: Stagnone, Golfo di Tinese, Golfo di Damiatà, Camet Esturnel: olim major fuit quam hodie exiit.

γ (b) Palaestina divisa olim fuit, & habitata septem populis Chanaan: Amorrhæis, Chanaanæis, Geragesæis, Hetihæis, Hevæis, Jebusæis, & Pherezæis.

δ Istis pulsas duodecim tribus Israël eam armis occuparunt jussu & ope divina. Iisque partim trans Jordanem fluvium, partim cis eum sedes assignatæ sunt. Trans Jordanem, Ruben, Gad, & Manasse; cis

Jordanem, Juda, Benjamin, Simeon, Ephraim, Dan, Aser, Issachar, Zabulon, & Naphtalim.

H E K E L I I.

[a] D. Hieronymo testante.

[b] Lib. XVI. circ. fin. p. 576.

[c] Arimæi vel Arimi.

R E I S K I I.

I Hæc tertia Imperii Turcorum Asiatici provincia, sed major prioribus succedit, nempe (c) Syria Græce Συρία, Hebraice סוריה Suria, & metropoli Tyro, quam Hebræi סור Sur nominant, una tantum litera mutata: In sacris ארם (d) Aram dicitur à patre gentis hujus ultimo, Aramo Semi filio, eademque quadruplex; nempe Aram Dammesek, i. e. Damascena; Aramziba, i. e. cava sive Coelesyria; Aram Nabaraim, i. e. Mesopotamia, & denique pars hujus Aram Padan, i. e. jugata, Jacobi perfrugium. Divisiones alias nunc libens prætereo: Arabibus hodieque vocatur שחמא Schamach, quasi regio ad sinistram suæ nimirum Arabiae jacens: Unde corruptius Turci pronunciant. R. Maimonides in Hile. Trumia cap. I. sect. 9. hos Syriae terminos constituit;

A a a 2

(a) à vini, ficuum, malorum aureorum, citreorum,

(a) Syriae diversæ appellationes. (b) Palaestina. (c) Syria. (d) Aram quadruplex.

melonum, cannarum, in quibus mellis species continetur, dactylorum, aromatum, & herbarum medicinalium. Ubi vero horridum solum existit, id non tam soli vitio imputandum, quam multiplicibus bellis, perpetuis Arabum incursionibus, incalarem defectui, & Jugo Turcico, quod, ut tutior sit dominatus, negligenter colit regiones, quotquot potitur. Luyt.

obsederunt, *Judæa* nuncupari cœpit. Romanis Græcisque Scriptoribus dicta est *Palæstina*, à magna olim gente *Palestinorum*, quos sacræ literæ *Philistin* vocant. & Dividitur iisdem Scriptoribus in *Idumæam*, *Judæam*, *Samaritam* & *Galilæam*.

I D U M Æ A.

Idumæa.

Gaza.

III. *Idumæa*, quæ in sacris literis est ζ *Edom* inter Arabiam Petræam, *Judæam*, η & Mare Internum porrectæ, urbs ingens fuit & munita admodum & *Gaza*, (sic Persæ ærarium vocant) cui inde nomen, quod *Cambyses*, cum armis Ægyptum peteret, huc belli & opes & pecuniam intulerat. Expugnata: Alexander vastavit.

F U.

(a) à terra nempe *Israelis* versus *Mesopotamiam*, & *Aram Zoba*, & totum tractum *Euphratis* usque ad *Babylonem*, ubi *Damascus*, *Achleb*, *Charan*, *Mambegh* & similia, usque ad *Sinabar* & *Zobar*, quæ sunt *Syrorum*: Nec alios ab Arabibus Geographis statutos reperi. *Syria* vero & *Assyria* plurimum distant, neque hæc illius pars aut *Babylonia* fuit, ne quidem illo tempore, quo *Semiramis* tenebat.

B U N O N I S.

& Post defectionem X tribuum à domo *Davidis*, duo in hac gente exstiterunt regna, *Judæa* & *Israelis*, quorum illud sedem Regiam habebat *Hierosolyma*; hoc verò *Samaritam* potissimum. Magnitudinem illius gentis vel inde æstimare licet, quod jam tempore *Davidis* Regis *Israël* habuit octingenta millia virorum fortium, qui educerent gladium: & in *Juda* quingenta millia pugnatorum.

ζ Ab (b) *Edom* sive *Ejavo* *Isaaci* filio terram hanc appellatam nemo ignorat, cui sacræ literæ non ignotæ. *Edom* autem dictus est vel ab edulio rubri coloris, quo esuriens fratri *Jacobo* jus primogenitorum vendidit, vel quod eo colore in lucem editus est. *Josephus* duplicem facit *Idumæam*, *Superiorem* & *Inferiorem*. (c) *Superiorem* elegit tribus *Juda*, quæ in longum extenditur usque ad *Hierosolyma*, latitudine verò usque ad lacum *Asphaltiten* constituta est. Et in hac parte fuerunt *Gaza* & *Ascalon*. (d) *Inferior Idumæa* cessit tribui *Simeonis*; & hæc est circa *Ægyptum*, & *Arabie* montem. Occupantibus verò meliorem & potiorem *Idumææ* partem *Israelitis* arctiores illa postmodum retinuit terminos. Est verò *Idumæa* altis asperisque cincta montibus, vastas etiam solitudines includens. Gens ipsa ferox, & ad arma prompta, *Israelitis*, *Mose* duce, ex *Ægypto* venientibus, & transitum per eorum ditionem petentibus, non modò negavit; sed etiam armata occurrit. Postea *Saul* & *David* hanc contumeliam ultri *Idumæos* subegerunt; qui tamen *Jorami* temporibus desciverunt. At *Johannes Hyrcanus* ita eos domuit, ut ritus *Judaicos* & circumcisionem admitterent: ac deinceps *Judæis* annumerati sunt. Demum sub excidium *Hierosolymitanum* quatuor ducibus XX millia in urbem venerunt, & miserandas ediderunt inibi strages.

η Istum terræ hujus tractum, qui ad mare Internum est, incoluere *Philistini*, seu *Palæstini*.

& (e) *Gaza* etiam *Gazera* dicta, incolas habuit filios (f) *Enakim*; expugnata tamen fuit à *Calebo*.

Samson ejus urbis fores in montem vicinum *Hebron* versus deportavit: & heic captus domum evertit. *Cluverius* hic secutus est *Mela* errorem, qui [d] tradit *Gaza* opido hoc nomen impositum fuisse à *Persis*; quod *Cambyses* Rex ærarium bellicum ibi constituisset. Hoc nomine enim opidum istud *Hebræis* appellatum longe ante *Cambysen* natum, *Gen. x. 19. Jos. xv. 47. lib. Jud. 1. 18, &c.*

& *Alexander M.* expugnata *Tyro* [e], hanc quoque multo tamen labore, cepit urbem [f]. In loco vicino nova deinde extructa est *Gaza*, quam *Alexander*, *Aristobuli* filius, cepit & evertit, sed iterum emerit è cineribus. *Augustus* enim, *Herode* mortuo, *Gazam*, *Gadara* & *Hippon* urbes *Syriæ* contribuit. *Gaza* *Constantini M.* temporibus à sorore Imperatoris dicta est *Constantia*. Hodie urbs magna esse traditur, *Hierosolymis* duplo major. Habuit (g) *Gaza* navale *Majuma*, unde *Majuma* (h) spectaculum ortum. Cæterum in *Heidmanni Palæstina* *Idumææ* sequentia ascribuntur loca; in tribu *Dan* (i) *Modin*, *Maccabæorum* patria, quorum monumentum ibi fuit illustre. (k) *Betsemes* *Juda* non longe à mari, in cujus agrum *Arcam Domini* juvenæ duæ ultrò deduxerunt. (l) *Themnas* in cujus regione *Samson* leonem discerpit. (m) *Sorec torrens*, ad quem habitabat *Delila*, à *Samson* amata, quæ blanditiis expiscata est roboris illius causam. Propinquus ei torrenti erat rivulus (n) *Nebel-eschol*, i. e. *torrens* & *vallis botri*; ad quem exploratores *Mosis* botrum miræ magnitudinis absciderunt. In tribu *Simeon* *Idumææ* attribuuntur (o) *Gerara*, ad torrentem *Besor*, ubi *Isaac* natus: hinc tridui itinere abest mons *Moria*; in quo *Isaac* erat immolandus. Ad eundem torrentem *Besor* fuit (p) *Bersabee*. Huic urbi, quæ cum fluvio *Ægypti* *Sihor*, & deserto arenoso versus austrum terminat *Israelitarum* regionem, vicinum erat desertum *Bersabee*, quo fugit *Agar* ancilla *Saræ*, & (q) Fons ei monstratus ab *Angelo*; in eandem solitudinem fugit *Elias* minas *Jezebelis* declinans, ubi etiam (r) *Juniperus Eliæ*. Desertum arenosum locus periculosus iter facientibus in *Ægyptum* cum propter aquarum inopiam, tum vero cumulos, & quasi montes arenarum, quibus viatores non raro opprimuntur: qui tanquam in mari navigantes ad siderum fulgorem cursum dirigere coguntur, quod iter non solum patriarchæ olim eimenti sunt, sed ipse *Christus* cum virgine matre & *Josepho*. (s) *Judæum* hic quendam olim arena, ob aquæ defectum, esse

(a) *Syriæ* termini. (b) *Idumæa*. (c) *Superior*. (d) *Inferior*. (e) *Gaza*. (f) *Enakim*. (g) *Gazæ* navale. (h) *Majuma*. (i) *Modin*. (k) *Betsemes*. (l) *Themnas*. (m) *Sorec fl.* (n) *Nebel-eschol*. (o) *Gerara*. (p) *Bersabee* op. & desertum. (q) *Agar* Fons. (r) *Juniperus Eliæ*. (s) *Judæus* arena baptizatus.

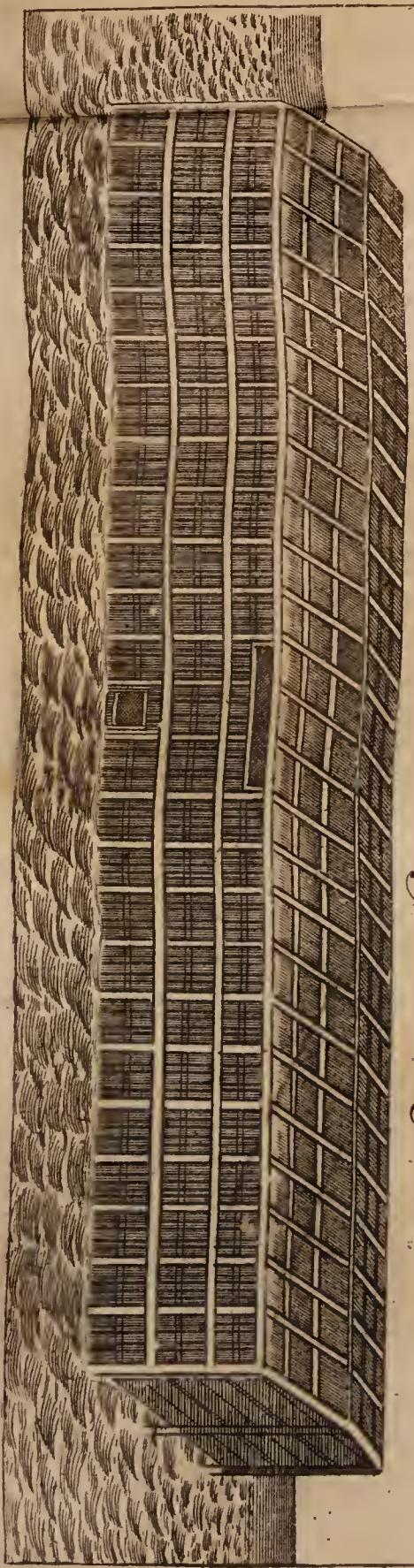

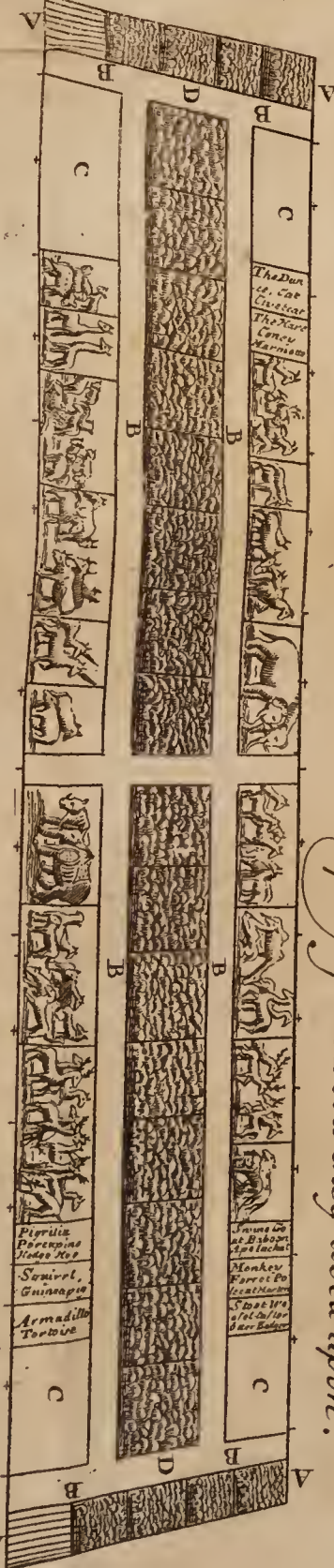
Orientalis facies Substructionis ab imis Vallibus, cubitos trecentos erecta ad Sustinendos aggeres quibus atriorum Templi aream, Solomon Laxandam cura
 non periboli atq3 porticum quæ ad Hebræos quæq3 ad Genti- les pertinebant, sub minima Cubitorum Mensura qua etiam Universalia Vestigia dimetiuntur

The Eastern Front of Solomons Temple, & of the Rampart built up from the Valley 300 Cubits high to Support and Enlarge the Area of the Courts of the Temple, of Outer Wall & of the Gallerie of the Jews & Gentiles, according to the lesser Cubit by which the whole was measur'd.

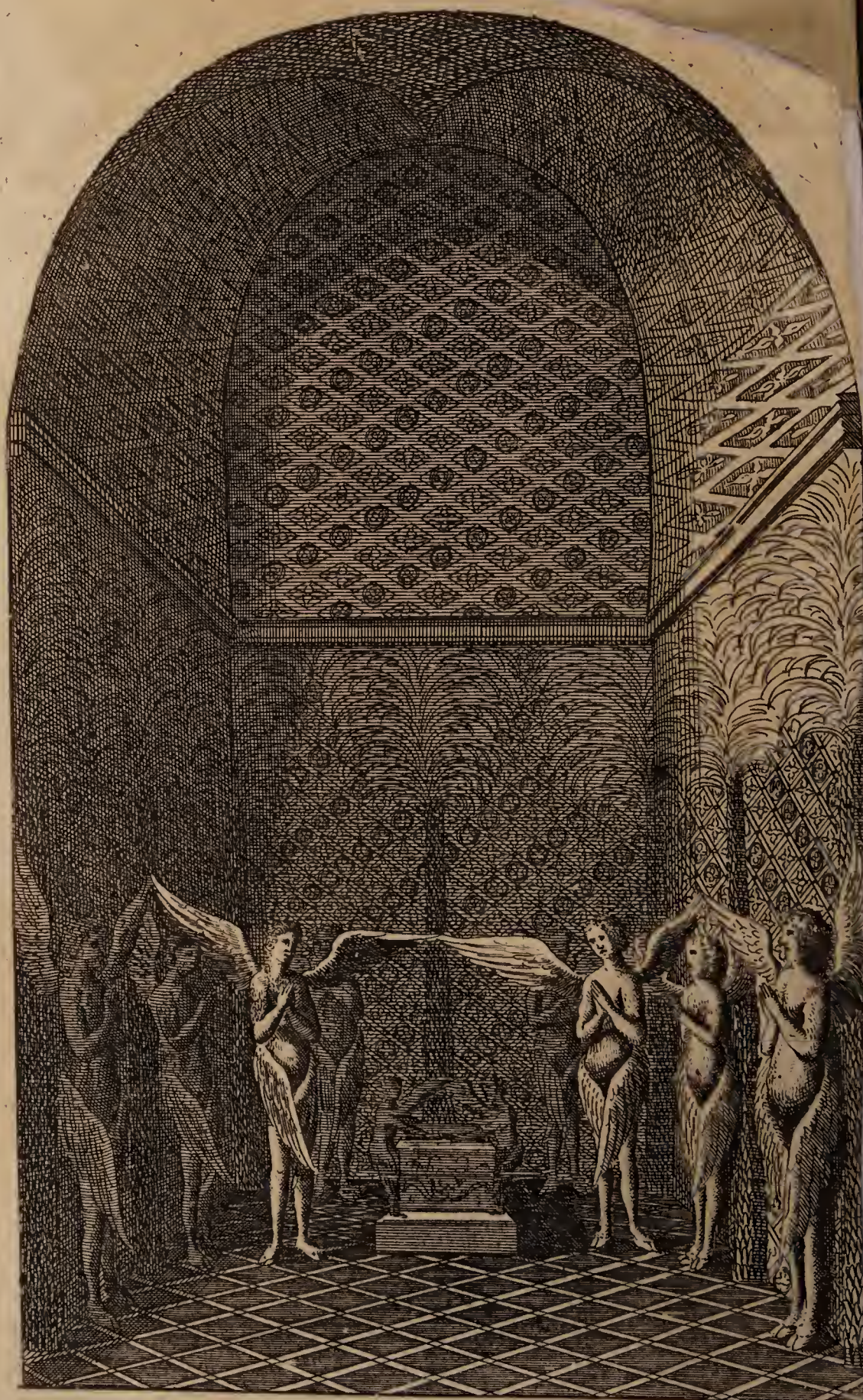

Arce Noachica delineatio Externa.
 A Draught of the Outside of the ARK. of NOAH

A Draught of the Inside of the ARK. Showing the Apartments assign'd to the several Creatures therein contained, and to the keeping of the Food they lived upon.

Arce Noachica delineatio Interna. Loca Animantium cujuscuq3 generis et Nutrimenti illis appropriati, Exhibens

A Prospect of the Roof, Walls & Pavement of the Holy of Holies
 Prospectus Testudinibus Murorum & pavementi Sancti Sanctorum

J U D Æ A.

IV. Idumæam sequitur κ Judæa (i), cujus caput λ Hierosolyma longe clarissi-
ma

Judæa.
Hierosoly-
ma.

esse baptizatum, refert Nicephorus. Ad ostium tor-
rentis seu fluvii Ægypti, qui (a) *Sibor* dictus, est
(b) *Rhinocorura* op. quod à mutilatis habitatorum
naribus ita appellatum est. Etenim Rex quidam Æ-
gypti *Astifanus* nasi mutilatione maleficia coercens,
naribus truncatos eò transtulit, ut ob oris deformita-
tem redire domum non auderent. Inde versus Se-
ptentrionem erat (c) *Raphia* opidum, ad quod Pto-
lemæus IV Antiochum Magnum devicit. Ibidem
ostenditur *cellula* (d) *S. Hieronymi*. Hinc porro in
eodem litore fuit (e) *Anthedon*. De cætero Idumæ-
os in mediterraneis sibi sedes delegisse, Philistinos ad
mare, judicat *Heidmannus*: *Adrichomius* (f) *Pale-*
stinae proprie dictæ seu terræ *Philistæorum* fines à *Cæ-*
sarea Palestina ad *Gazam* usque & torrentem Ægy-
pti extendit, atque *Enakim* seu *gigantes* inter eos fu-
isse robustissimos. Ferocem illam gentem *David*
subegit sibi que fecit vèctigalem. Urbes præcipuè
in hac Philistæorum regione recensentur quinque:
Geth, Gaza, Azotus, Accaron & Ascalon. Gaza jam
memorata est. (g) *Geth*, Hierosolymâ versus Occasum
proficiscentibus non longe à litore in monte posita
occurrit, patria *Goliathi*, à *Joppe* quatuor leucis di-
stans: at hodie non exstat (h) *Accaron*, quæ & *Acron*
sive *Acharon* dicta [g], inter *Ascalon* erat & *Geth*,
hodie destructa jacet. Idolium *Baalseub* ibidem co-
lebatur, ad quod de valetudine sua consultum mit-
tebat Rex in Israël *Abasia*, seu *Ochozias*. Reliquæ
duæ urbes *Azotus & Ascalon*, in mox sequenti me-
morantur sectione, quâ describitur Judæa.

H E K E L I I.

[d] Lib. I. c. 11. p. 165. lin. 6. seq.

[e] Vid. *Curtius* Lib. 4. c. 4. sect. 12.

[f] Leg. *Curtius* loc. cit. c. 6. sect. 23.

[g] Quamque *Postellus Ptolemæi* λ *Ἰερουσαλὴμ* h. e.
Jamnetorum Portum esse vult.

B U N O N I S.

κ Clauditur (i) *Judæa* ad *Septentrionem* Sama-
ria; ad *Occasum* mari Interno; ad *Ortum* mari
Mortuò; ad *Meridiem* montibus *Seir*. Appellatio-
nem terra illa consecuta est à tribu *Juda* [b].

H E K E L I I.

[b] Dicitur *Cananæa* atque *promissionis Terra*
passim in S. S.

B U N O N I S.

λ (k) *Hierosolyma*, olim *Solyma & Salem* dicta,
possessa est à Rege *Mecbisedeko*. Sed tum temporis
Moria mons, in quo postea templum exstructum fuit,
nondum erat urbis illius pars. At *Jebusæi* urbem in
monte *Sion*, loci natura munitam, & de suo nomi-
nè appellatam, possederunt usque ad regnum *David*.
Monti *Sioni* subjecta quædam urbis pars dicta est *Filia*
Sion: viderur tum temporis quoque existisse. (m)
Templum in monte *Moria*, in quo *Isaac* fuerat im-
molandus; à *Salomone* exstructum est magnificentissi-

mum [i]; [k] quod à *Nabuchodonosore* Babylonio-
rum Rege excisum & inflammatum est. Instaura-
tum quidem post 70 annorum exsilium à Judæis per-
missu Regum Persarum: verum à pristino multum
abfuit splendore. Hoc templum invisit & veneratus
est *Alexander M.* Prophanavit *Antiochus*; at re-
purgarunt *Maccabæi*. Expugnatum postea est à *Cn.*
Pompejo, & spoliatum à *Crasso*. Sed *Herodes M.*
templum hoc, ut populi gratiam sibi pararet, demo-
litus est, & multò splendidius è fundamento excita-
vit ad pristinam altitudinem. Inclusum erat tem-
plum triplici ambitu. Quorum extimum (n) *alieni-*
genis ingredi fas erat. In eo, qui ab illo proximus
erat, & muro discretus, (o) *Judæi* utriusque sexus
adorabant. In eodem erat (p) *porticus Salomonis*,
in qua *Servator* frequenter docuit. *Tertium* (q) *am-*
bitum, qui templo erat contiguus, *Sacerdotes* tene-
bant. In media prope ejus parte, ex adverso tem-
pli *Altare* erat, in quo suffitum facere solebant *Sa-*
cerdotes. Ad utrumque *Altaris* hujus latus hinc
Candelabrum erat aureum: inde *mensa* item aurea
cum *panibus propositionis*. Ad hoc *Altare* *Zacharias*
sacerdos, quum munere suo fungeretur, vidit ange-
lum *Domini* ad dextram altaris, qui ei nunciavit na-
tivitatem filii. Intimum templi recessum *Sancta*
Sanctorum dicebant; ibi servabatur *Arca fæderis*,
unde responsa *Deus* reddebat. In *arca* illa repositæ
erant *Tabulæ duæ lapideæ*, quibus legem ipse *Deus*
inscripserat; *Vasculum Mannæ*, & *Aaronis virgæ*.
Hæc *arca* in templo post exsilium *Babylonicum* ex-
structo non fuit. In primo ambitu sive *Atrio genti-*
um erat (r) *Porta Speciosa* dicta, *Orienti* obversa, ad
quam claudum sanarunt *Petrus & Johannes*; altitu-
dinem habens 30 cubitorum; & tota ære *Corinthio*
inducta. *Porta*, quæ ex adverso huic in *Atrium Ju-*
dæorum ducebat, alta erat 50 cubitos. Quæ vero
in *Atrium Sacerdotum*, 70. *Ipsius* verò templi por-
ta cubitorum erat 90. Et *aulea* pretiosissima spati-
um portarum æquabant. Quod in altissima hac ipsius
templi porta suspensum erat *auleum*, in duas partes
scissum est, à summo ad imum, quum *Servator no-*
stet in cruce expiraret. Templum hoc tam magni-
ficum à *Tito Vespasiani* filio expugnatum, cum univer-
sa urbe incendio periit. Ad ejus templi latus *Septem-*
trionale erat *arx* munitissima (s) *Antonia* dicta, an-
rea turris *Barim*, à *Maccabæis* munita. *Arx* ista per
pontem ingentem *Templo* jungebatur. Erat & (t)
Crypta quædam subterranea ex arce in templum du-
cta, per quam occultè milites in illud poterant eva-
dere. Hæc conjicitur esse illa (u) *Turris Stratonis*,
ad quam *Antigonus* à fratris satellitibus occisus est.
Ad australe templi latus palatia erant sumptuosissi-
ma (x) *Salomonis*, & *filix Pharaonis*, *Tribunal*, &
(y) *Domus Libani*. Atque hæc loca maximè illu-
strata fuerunt in monte *Moria*. Templum verò istud
lætissima (z) *vallis Cedron* dicta circumdedit; in
quam

(1) Sita fu-
it Judæa se-
cundum Ter-
minos per
Scripturam
S. S. defini-
tos, intra
lat. Bor.
grad. 31 &
33, aut jux-
ta alios 34,
Luyts.

(a) Sihor fl. (b) Rhinocorura. (c) Raphia. (d) S. Hieronymi cellula. (e) Anthedon. (f) Palæ-
stina proprie dicta. (g) Geth. (h) Accaron. (i) Judææ fines. (k) Hierosolyma seu Solyma. (l)
Civitas David. (m) Moria mons in quo Templum. (n) Atrium gentium. (o) Atrium Judæorum.
(p) Porticus Salomonis. (q) Atrium Sacerdotum. (r) Porta Speciosa. (s) Antonia arx seu Ba-
rim turris. (t) Crypta. (u) Turris Stratonis. (x) Palatium Salomonis & Tribunal. (y) Do-
mus Libani. (z) Cedron vallis.

Ascalon.
Azotus.
Jamnia.
Joppe.
Emmaus.

ma urbium Orientis, non Judææ modo. Titus Vespasianus captam totam diruit. *Ælia Capitolina* postea dicta, cum ab *Ælio Adriano*, mutata nonnihil loci regione, restitueretur. Nunc Turcis incolis Gutz est. Reliquæ Judæorum urbes celebres fuere in litore *µ Ascalon*, magna, & non minor *ν Azotus*; item *ξ Jamnia*, & *ο Joppe*, Phœnicum urbs antiquissima, quam [l] Mela [m] ac Plinius [n] antiquiorem terrarum inundatione prædicant. Hic *Andromedam* belluæ marinæ expositam fuisse fabulati sunt. Intus *π Emmaus*, vicus antè,

&

quam *Jacobus Apostolus* de summo turrium fastigio præcepit datus est. Moria vicinus est in Meridiem (a) *Sion* mons; in quo præter *Arcem* (b) & *Sepulchrum Davidis*, *Annas* & *Caiphas* Pontifices sua scribuntur habuisse domicilia. In eodem monte duo excitavit *Palatia* *Herodes*, (c) *Cæsaris* & *Agrippæ*. In monte illo fuisse perhibetur *Ænaculum*, in quo *Christus Pascha* comedit: & *Spiritus Sanctus* Discipulis datus. Quamquam alii in civitate inferiori ad *Portam Vallis* illum collocant locum. *Tabernaculum*, in quo *Arca fœderis*, in eo quoque fuit monte, antequam templum *Salomonis* esset extructum. In muro Orientali montis *Sion* ponitur & (d) *Turris Siloah*, cui subiecta *Piscina Siloah*, in qua cæcus *Christi* jussu oculos ablucens visum recepit. Tertius (e) *mons Acra* in inferiori & occidentali erat urbis parte. In eaque multæ arces & palatia. Ad Occidentalem templi partem erat (f) *arx Maccabæorum*, *Theatrum* & *Gymnasium*, (g) *Berenices regia*, ac *Helena*, & (h) *arx Antiochi Epiphani*, *Amphitheatrum*, & *Forum rerum venalium*. In Septentrionali civitatis parte, quæ *Filia Sion* appellata est, *Forum* erat magnum in conspectu *Antonia* & *Prætorii Rom.* quod cum *Antonia* conjungebat (i) *Xystus*: in quem à *Pilato* *Servatorem* productum volunt, quum *Judæis* exhiberetur spinis coronatus, cum elogio; *Ecce homo!* Ex quo loco *Agrippa Rex* *Judæos* initio belli *Judaici* ab insana belli adversus Romanos cupiditate gravi oratione deterret. In eadem parte fuit (k) *Piscina Probatica* seu *Bethesda*: in qua pecudes immolandæ lavabantur. Ejus Aquæ ab Angelo commotæ morbos sanabant. Hic *Christus* claudum restituit. Sequitur (l) *Bezetha* mons, & in eo (m) *Civitas nova*, quæ erat Septentrionalis *Hierosolymæ* pars, ab Ortu in Occasum reliquæ urbi prætexta. *Triplex murus* eam urbis partem includebat. Inter primum & secundum murum erat (n) *Palatium Herodis*. In eadem parte urbis habitabant artifices, mercatores, opifices, operarii, & reliquum vulgus. In isto *Herodis* palatio erat *carcer*, ex quo per Angelum Domini liberatus *Petrus*. In muro isto tres turres insignes, (o) *Phaselus*, *Mariamne*, & *Hippicus*. In Occidentali urbis angulo, ubi in Septentrionem flectunt mœnia, erat excelsa turris *Psephina*, ex qua cælo sereno *Arabia*, & mare & extrema *Judaici* territorii conspicerentur. E regione hujus turris extra mœnia erat (p) *mons Calvaria* sive *Golgotha*: cui vicinus hortus in quo *sepulchrum Christi*. Ad Orientale urbis latus extra mœnia est (q) *mons Oliveti*, inter quem & urbem (r) *Vallis Josaphat* interjacet. Eam vallem (s) *torrens Cedron* interluit.

H E K E L I I.

- [i] Atque pulcherrimum.
[k] Ideoque & *Hierosolyma* *Eusebio* Lib. IX. *Præparat. Evangelicæ* qs. *Hieron Salomonis*, h. est. *Ædes Salomonis* dicitur.
[l] *Solinus* in *Polyhist.* c. 47. p. 101. lin. 24. seq.
[m] Lib. I. c. 11. p. 165. lin. 10.
[n] Lib. V. c. 13. p. 72. lin. 8. seq.

B U N O N I S.

µ (t) *Ascalon* [o], *Semiramidis* patria, fuerat urbs *Philistæorum* ad ipsum maris portum, 720 stadiis *Hierosolymis* distans, nobilis olim ac potens. *Samson* huc irrupit, & 30 viris manu sua interfecit, vestes detraxit, eisque dedit, qui ænigma solverant. Venit tandem hæc urbs in *Judæorum* potestatem.

ν Quatuor ab illa urbe leucis distat (u) *Azotus* sive *Asdod* opidum, in quo (x) *Idolum Dagon*, piscis habens caput [p]. *Judas Maccabæus*, postquam *Bacchidis* copias fudisset, & fugientes *Azotum* usque persequutus esset, hostium multitudine circumventus heic occubuit; cujus frater *Jonathan* urbem hanc direptam incendit [q]. *Spiritus Domini* huc transtulit *Philippum*, quum *Eunuchum* docuisset salutis viam.

ξ (y) *Jamnia* opidum medio prope intervallo situm erat inter *Joppen* & *Geth Philistinorum*. Ejus portum captum cum navibus exussit *Judas Maccabæus*.

ο (z) *Joppe* [r] in tribu *Dan* urbs maritima erat, ubi olim portus *Judæorum* commodissimus. Trabes etiam cedrinas in *Libano* cæsis ratibus compactas huc mittebat *Hiramus* ad *Salomonem*. Hic navim conscendit *Jonas* conspectum *Dei* fugiens. *Petrus Apostolus* *Tabitham* defunctam hic in vitam revocavit; unde à *Cornelio* Centurione *Cæsaream* evocatus est [s].

π (aa) *Emmaus* nobilitatum victoriâ *Maccabæi*, & facto *Servatoris*, quo se *Discipulis* duobus aperuit, eo ipso die, quo à mortuis resurrexerat [t]. Postea hoc opidum dictum est *Nicopolis*.

H E K E L I I.

- [o] A *Conditore Ascalo Hymenei* Filio ita nuncupata.
[p] *Conf. Judic.* XVI. 23. & I. *Maccab.* X. 83.
[q] *Vid. I. Maccab.* loc. cit. v. 34.
[r] A *Pulchritudine* vel *Decore* nomen habens.
[s] *Hodie Sappho à Barbaris* appellatur.
[t] *Vid. Luca* XXIV. 13.

B U N O.

- (a) *Sion* mons. (b) *Arx Davidis*, ejusque *sepulchrum*. (c) *Cæsaris* & *Agrippæ* *Palatia*. (d) *Siloah* turris & *piscina*. (e) *Acra* mons. (f) *Arx Maccabæorum*. (g) *Berenices* regia. (h) *Arx Antiochi*. (i) *Xystus*. (k) *Piscina Probatica*. (l) *Bezetha* mons. (m) *Civitas Nova*. (n) *Palatium Herodis*. (o) *Phaselus*, *Mariamne* & *Hippicus* & *Psephina* turres. (p) *Calvaria* mons seu *Golgotha*. (q) *Oliveti* mons. (r) *Josaphat* vallis. (s) *Cedron* torrens. (t) *Ascalon*. (u) *Azotus* seu *Asdod*. (x) *Dagon* *Idol*. (y) *Jamnia*. (z) *Joppe*. (aa) *Emmaus* seu *Nicopolis*.

& ρ Lydda, & σ Hierichus, quæ Jericho in sacris literis: & prope Hierosolyma τ Bethlehem, vel nobilissima in toto orbe terrarum, JESU CHRISTI humani generis Servatoris natalibus. At pars Judææ *Peræa* dicta fuit, hoc est, *Ulterior*; quia $\pi\epsilon\rho\alpha\nu\tau\epsilon$ $\iota\omicron\omicron\rho\delta\acute{\alpha}\nu\alpha$, id est, trans Jordanem, sita. In ea ν *Macherus*, secunda quondam arx Judææ ab Hierosolymis.

Lydda.
Hierichus.
Bethlehem.
Peræa.
Macherus.

JORDANIS FLUVIUS.

V. Sed de *Jordane* hoc loco retulisse conveniat. *Jordanis* igitur amnis, qui Hebræis *Farden*, oritur, ut auctor est D. Hieronymus, ex duobus fontibus haud procul à se distitis, quorum alteri *For* nomen est, alteri *Dan*; conjuncti nomen anni faciunt *Jordan*, sive *Jordanis*. Ipse amœnus, & quatenus locorum situs patitur, ambitiosus; accolisque se præbens, veluti invitus *Asphaltiten* lacum dirum natura, petit, à quo postremo ebibitur, aquasque laudatas perdit, pestilentibus mistas. At à fontibus CCCLXXXIV circiter stadia prolapsus, ubi prima vallium fuit occasio, in lacum se fundit *Samochoniten*; inde in multo majorem, quem Latini *Genesaram*, Græci *Genesaritin* & *Tiberiadem*, ab opidis appositis dixerunt. Sacrorum librorum scriptores eadem ratione stagnum *Genezareth* & mare *Tiberiadis* vel *Galilæe* vocant. Inde Samariam Judæamque perfundens, tandem Asphaltite lacu retinetur.

Jordanis fl.
Lacus Genesera, seu Mare Galilææ.

ASPHALTITES LACUS.

VI. *Asphaltites* [u] nihil præter bitumen gignit; unde & nomen $\alpha\pi\delta\tau\eta\varsigma$ $\alpha\sigma\phi\acute{\alpha}\lambda\tau\alpha$. Neque pisces, neque fœtas aquis volucres patitur, sapore corrupto & gravitate odoris pestifer. Item propter (1) magnitudinem & aquæ immobilitatem *Mortuum Mare* dicitur. Nam neque ventis impellitur, resistente turbibus bitumine, quo aqua omnis stagnatur; neque navigationis patiens est, quoniam omnia vita carentia in profundum merguntur; nec materiam ullam sustinet, nisi quæ alumine illinatur. At nullum corpus animalium recipit: Tauri camelique fluitant, periti imperitique nandi perinde attolluntur. ²

Asphaltites lacus seu Mare mortuum.

C A P.

BUNONIS.

ρ (a) Lydda à Jamnia versus Ortum erat; hic *Aeneam* Paralyticum verbo sanavit *Petrus Apostolus*.

σ (b) *Hierichus* urbs olim magna & permunita; eademque miræ amœnitatis & ubertatis agrum habebat. *Rosas* generosissimas possidebat & palmata; unde & *Palmarum urbs* dicta est. *Balsamum* quoque incredibilis fragrantia prope solus ager *Hierichuntinus* gignebat. *Fosua* eam urbem sine ullis machinis expugnavit. Quum Judæa in quinque Toparchias à *Gabinio* distribueretur, *Hiericho* una earum fuit. *Christus Zaccheum* hic publicanum suscepit, & *Bartimeo cæco* visum restituit: Aliis item duobus; quum hinc discederet.

τ *Bethlehem* in finibus *Juda* & *Benjamin* erat.

ν *Macherus* [x] haud longe aberat à Maris mortui parte Septentrionali. *Alexander* Rex id castellum primo ædificavit: *Herodes M.* amplificavit & exornavit. In eadem arce *Johannes Baptista* aliquandiu in vinculis habitus, demum capite multatus est; eodem in loco sepultus scribitur, uti & *Elisæus* atque *Abdias* Prophetæ [y].

HEKELI I.

[u] Vel *Asphaltus*.

[x] Et *Macherus*.

[y] Castellum hoc incolentes dicuntur *Macheritæ*.

REISKI I.

² (c) Universus terrarum orbis ex Judæorum sensu partes complectitur duas, 1° ארץ ישראל i. e. *terram Israelis*, 2° ארץ חוצה לה i. e. *extra terram*, extraneas nempe regiones, quotquot sunt: (d) Idemque orbis duos comprehendit populos, unum ישראל i. e. *Israelitas*, alterum אומות העולם i. e. *nationes mundi*: Quales in una terra Chanaænæa numerabantur undecim, pro numero filiorum, quos Chanaän procrearat. Sed ex illis præcipue septem, unaque harum potentissima *Philistæa*, quæ toti *Palæstinæ* apud externos nomen addidit. De *Judæa* vero quousque patuit, hujusque terminis, divisione, partibus, urbibus, fluviis & montibus, auctores extraneos cum sacra Scriptura, tabulas item nostras quæcunque habentur, cum *Judaicis* & *Talmudicis* conciliare, hoc opus, hic labor est non exiguus. Sed plura *Lightfothus*, *Bonfrerius*, *Bochartus*, *Spanhemius* errata notant: plura notari ampli-

(1) Ex sententia *Josephi* ab *Aquilone* in *Austrum* ad quingenta & octoginta stadia, atque ab Occidente in Orientem ad centum & quinquaginta sese diffundit.

(a) Lydda, (b) Hierichus, (c) Terrarum orbis duplex, (d) Et populus.

us possunt de metropoli præsertim ac templo magnifico, nec non hujus excidio, de quo nummi Romani adhuc superstites contestantur. Mirum est, Talmudicos Judææ septem attribuisse maria (a) 1° *Mare Magnum*, i. e. mediterraneum, 2° *Tiberiadis*, 3° *Sodomiticum*, 4° *Samochonitis*, 5° *Mare Decbolta*, i. e. Arenosum in lacu Sirbonis, 6° *Mare Apamie*, i. e. Regiunculæ Syriacæ ubi scaturigo sive Jordanis phiala, quam Fl. Josephus lacum nominat; 7° *Mare de Schaliith*, de quo docti conjiciunt, idem esse, quod mare Jezor apud Jerem. c. 49. v. 32. dicitur. Vid. Lightf. Chorogr. Animadvers. ubi fl. Jordani-

non duos fontes (b), quæ communis opinio est, sed *unicam Paneada* multis rationibus vindicavit, cap. 67. Huic adde minores fluvios Cison, Jarmoch, Pigah, Arnon, Jabok, itemque fluvium Sabbaticum, quem nominant, notatu dignissimum. Plura nunc omitto, Itineraria, tum Rabbinica R. Benjamin Tutelensis, & R. Anonyini de Cippis sepulchrisque Patrum veterum ac Prophetarum, tum Christiana eaque aut recentia, quæ Radzivil Princeps illustriss. Christoph. Furerus, Neitschiz & Trein-lov ediderunt, aut vetera Monachorum aliorumque hominum plura.

(a) Maria septem. (b) Jordanis fontes.

C A P. XXI.

Samaria, Galilæa, Phœnice, & Libanus.

S A M A R I A. I

I.

Samaria.
Sebaste.
Neapolis.
Gamala.
Apollonia.

Judææ jungitur & Samaria, aliquanto latius juxta litus extensa; quippe, & Joppe, & Azotus, & Ascalon, Samariæ opida, ab auctoribus usurpantur. Caput regionis est β Samaria, quæ & Sebaste, γ Neapolis, & δ Gamala, atque in litore ε Apollonia.

G A.

B U N O N I S.

α (a) Samaria inter Judæam & Galilæam interjacet [a].

β A monte Garizim, & urbe Sichem non longe aberat mons Semaron, in quo Samaria ab Amri Israëliitarum Rege condita, Regum illorum sedes fuit. Expugnata demum est ab Assyriorum Rege Salmanassere & Rex Osea cum universò populo captivus abductus. In regiones illas submisit Salmanasser gentem Persicam; *Cuthæos* à flumine *Cbuto* ita dictos, Judæis invisos. Ipsa verò urbs Samaria hodiè in ruinis jacet. Prope eam sunt montes *Bethel* & *Dan*, in quibus volunt duos aureos vitulos ab Hieroboamo positos. (b) *Sichem* verò postea appellata *Neapolis*; unde *Justinus Martyr* ortus. *Neapolis* illa tum temporis, ut *Scaliger* ad num. *Euseb.* 2157 docet, metropolis Samariæ fuit. Postremo deductis eo colonis, *Vespasiani* aut *Domitiani* auspiciis *Flava Cæsarea* appellata est.

γ (c) *Neapolis* & *Mabortha*, quæ demum fuit, antiquissimis temporibus erat (d) *Sichem*, ubi *Dinæ* *Jacobi* filix stuprum illatum ab; postea destructum excitavit *Jeroboam*, Servatoris ævo vocata est *Sichar*.

δ (e) *Gamala* in monte sita erat cameli figuram referente, cujus capiti arx, gibbo reliqua urbs inhærebat. Expugnata est ab *Alexandro* Judæorum Rege; ac deinde quoque à *Vespasiano*. Ab ea urbe circumjacens regia dicta est *Gamalitica*. Ponitur verò urbs illa trans *Jordanem* ab *Orientali Maris Galilææ* latere paullum remota.

ε (f) *Apollonia* ad maris Interni litus à Joppe versus Septentrionem jacet.

H E K E L I I.

[a] Ejus Descriptionem vid. ap. *Flavium Josephum* Lib. III. de *Bello Judaico* c. 2. p. 704. Edit. *Frobeniano-Basil.*

R E I S K I I.

ι (g) *Samaria* primas origines nomenque suum non ab Samaræis *Zamari*, unius inter filios *Chama-næos* posteris traxit, nec ab Hebræico verbo *שמר* *Schamar*: quasi *שמרים* i. e. *custodes* vel *observatores* dixeris (quæ sententia *Elmacini Arabis* fuit in *Histor. Sarac.* p. 118) sed ab *Samero*, qui montem arcemque *Ambro*, *Israëlitico* regi vendidit, ut nova urbs nempe *Samaria* superstrueretur. Sed *Sichemita* hodierni hunc nominis auctorem suum refugiunt, ac sese *filios Israelis Samreos, populum sanctum, puros legis Mosaicæ observatores* in utraque profitentur *Epistola*, quam nobilissimus *Ludolfus* sibi rescriptam cum notis edidit: Amplius omnes è *filiis Josephi Justini, e tribubus Ephraim & Manasse* ortos sese volunt; libros solum *Mosaicos* & *librum Josuæ* ab suis recipi legique; festa item vetera sibi superesse; codicem legis *MSTum* ab ipso *Abisa*, *Pinhasi* filio; sepulchra etiam *Prophetarum*, virorumque sanctorum aliquot: Denique sub finem breve hoc religionis symbolum annectunt: *Fides mea in te Domine, & in Mose, filio Amram, servo tuo, & in lege sancta, & in monte Garizim, Domo Dei, & in die ultionis & retributionis.* Judæi hodierni eos *כותים* i. e. (h) *Cuthæos* nominant propter *Assyriacas* à *Salmanassere* huc mis-

(a) Samaria. (b) Sichem seu Neapolis. (c) Neapolis. (d) Sichem seu Sichar. (e) Gamala. (f) Apollonia. (g) Samaria. (h) Cuthæi.

G A L I L Æ A.

II. Ultima Palæstinæ est ζ Galilæa, cujus caput in litore η Turris Stratonis, eadem postea Cæsarea Stratonis, sive Cæsarea Palæstinæ, ab Herode Rege de novo condita. Intus ad Lacum Genesaram, seu mare Galilææ, & Capernaum, ι Julias, κ Bethsaida, λ Tiberias, μ Tarichea, inter lacum & mare Phœnicium ν Nazareth, Christi Redemptoris nostri domicilium: & ξ Cana

Galilæa.
Turris Stratonis seu Cæsarea.
Capernaum.
Julias.
Bethsaida.
Tarichea.
Nazareth.

fas colonias: Chus enim Chuzestan fuit sive Susiana, Bocharto auctore, ut tamen simul è Babele, Amida & Musal deportatos incolas Elmacinus recte scripserit. Una hodieque apud illos (a) Sichem claret, Samaria vero in ruinis jacet: Illa montibus cincta & convallibus amœnis, Cuthæorum sedem præcipuam habet. Plura tum Geographica tum Historica ex Hottingeri Exercit. Anti-Morinianis, collectaneis Cellarii ad Histor. Samarit. Notis ad Epistolam Samarit. & Hottingeri Thesauro Philol. peti possunt.

B U N O N I S.

ζ (b) Galilæa terminos habet Ptolemaïdem, ac Carmelum montem ad Occasum; Samariam & Scythopolim, usque ad fluentia Jordanis, ad Meridiem; ad Ortum Hippenem & Gadarim, & Gaulan itidem, regnumque Agrippæ; ad Septentriones denique Tyrum & Tyrionum fines.

η (c) Cæsarea illa incredibili magnificentia ab Herode aucta est. Herodes Agrippa Rex ab Angelo percussus hinc expiravit [b]. Cornelius Centurio à Petro hic edoctus est æternæ salutis viam [c]. Hinc Philippus & quatuor ejus filix prophético spiritu dotatæ vixerunt [d]: & Agabus vincula D. Paulo prædixit [e]. Hinc D. Paulus in vinculis egit biennium, & coram Felice, Festoque & Agrippa causam suam egit [f]. Hinc Romam ad Neronem missus est [g]. Cæsarea hæc ad formam proconsularem postea evecta est à Justiniano Imperatore. Novell. 103.

ι (d) Capernaum [b] ad mare Galilæum, Decapoleos urbs primaria, opibus & splendore præ cæteris illustris, ad dextram sita erat in litore, secundo Jordane descendentibus, ubi is lacui se miscet. Hæc civem habuit Servatorem: qui Nazareth relicta, quam educatione suâ illustraverat, in urbem hanc migravit [i]. Hic plurima edidit miracula, & didrachma solvit per Petrum, mulierem 12 annos fluxu sanguinis laborantem, atq; etiam centurionis servum hinc sanavit. Ut verò Capernaum dextrum litus obsidebat, ita Chorazin tenebat lævum. Quæ urbes, quod ipse Servator iis prædixerat, hodiè in ruinis jacent.

κ (e) Julias ad litus maris Galilææ Orientale est. λ (f) Bethsaida [k] in angulo istius maris Septentrionalis erat, urbs Decapoleos insignis, ad viam sita, quæ è Syria in Ægyptum ducit. Est hæc urbs Petri, Andreae & Philippi Apostolorum patria. Cæco cuidam Christus hic visum reddidit. Regio illa Genesareth sive (g) Genesareth appellatur; unde & mare vicinum appellationem habet.

μ (h) Tiberias metropolis & terminus Decapoleos regionis, urbiumque ejus maxima nomen ab Imp.

Rom. Tiberio traxit; & ab ipsa vicinum (i) mare Tiberiadis. Servator noster in ea regione quinque panibus & duobus piscibus quinque millia hominum saturavit [l].

ν (k) Tarichea ad Orientale maris Galilææ litus posita, olim fuit urbs munitissima, à Vespasiano tamen expugnata.

ξ (l) Nazareth in montis erat vertice. Hic domicilium suum habuit B. Virgo Maria, & ab Angelo didicit, se fore Messix matrem [m]. Ibidemque educatus est Christus, ac deinde docuit in eorum Synagoga; etsi eo eventu, ut impii cives eum præcipitare conarentur de abrupto montis. Cæterum in Galilæa Inferiori est mons Hermon, quem Sidonii vocant Sirium, & Amorrhæi Senir. Inferior (m) Galilæa Australis est; ut Superior (n) Septentrionalis.

Cæterum (o) Palæstina in duodecim Tribus gentis Israëliticæ ita fuit divisa, ut per Jordanem distinguerentur in Orientales duas cum dimidia, & Occidentales novem, cum dimidia. Orientales trans Jordanem erant, (p) Tribus Ruben ad Mare Mortuum in parte Australi; (q) Tribus Gad inde versus Septentrionem huic habitabat contigua; & inde porro versus Septentrionem (r) Dimidia Tribus Manasse. Cis Jordanem reliquæ incoluerunt Tribus; ac sunt Occidentales. Versus Septentrionem, extremas hujus Terræ regiones, ad ripas Jordanis, ubi is primum scaturit, ad mare usque Galilææ possedit, (s) Tribus Nephtalim: huic inde versus Austrum ad litora maris Galilææ contigua erat (t) Zabulon Tribus; cui iterum versus Meridiem contermina fuit (u) Tribus Issachar; quam sequuta Dimidia (x) Tribus Manasse; indeque (y) Ephraim Tribus; ac porro (z) Tribus Benjamin ad partem Maris Mortui pertingens; cui confinis erat (aa) Juda Tribus; inter Mare Mortuum, & Tribum Simeon incolens. Tenebat enim (bb) Simeon Tribus Palæstinæ partes Australes inter Judam & Philistæos. At (cc) Dan Tribus versus Septentrionem Simeoni contigua erat, inter eandem, partem Judæ, Benjamin & Philistæos interjacens. At (dd) Tribus Aser Superioris Galilææ partem inter Tribum Nephtalim & Phœnices incoluit, quos ex munitis urbibus maritimis ejicere non valuit. Pleniorum Palæstinæ cognitionem, qui desiderat, adeat Adrichomium, Buntingium, aut Heidmannum [n]; qui ejus Terræ plenam perfectamque nobis dederunt descriptionem.

H E K E L I I.

[b] Act. XII. 23.

[c] Act. x. 25. seq.

[d] Act. XXI. 8, 9.

B b b

[e] Loc.

(a) Sichem. (b) Galilææ termini. (c) Cæsarea. (d) Capernaum. (e) Julias. (f) Bethsaida. (g) Genesareth regio. (h) Tiberias. (i) Tiberiadis mare. (k) Tarichea. (l) Nazareth. (m) Galilæa Inferior, & (n) Superior. (o) Palæstinæ in 12 Tribus divisio. (p) Ruben. (q) Gad. (r) Manasse dimidia. (s) Nephtalim. (t) Zabulon. (u) Issachar. (x) Dimidia Manasse. (y) Ephraim. (z) Benjamin. (aa) Juda. (bb) Simeon. (cc) Dan. (dd) Aser.

Cana Minor.

ξ *Cana Galilææ*, sive *Minor*. At notandum hoc loco, unam equidem hanc esse Græcis Romanisque scriptoribus Galilæam: in sacris autem literis duas cense-
feri; quarum altera jam explicata, *Inferior* est cognomine; altera vero Phœ-
nices pars est, *Galilæa Superior* dicta, seu *Galilæa Gentium*.²

P H O E N I C E.

Phœnice.

III. *Phœnice* antè erat, quicquid terrarum inter *Eleutherum* flumen, & *Pe-
lusium* opidum Ægypti mari Interno objacet. At postea Phœnices termini
consignati sunt duo amnes, à Meridie *Cherseus*, à Septentrione *Eletherus*. Hæc
igitur sacris scriptoribus in duas dividitur partes; π *Galilæam* Superiorem
sive *Gentium*, quæ est inter *Chersei* fluminis ostia & *Antilibanum* mon-
tem; & ρ *Syrophœnicen* inter *Antilibanum* & *Libanum*. Urbes in uni-
versa Phœnice claræ in litore σ *Ptolemis*, antè *Acc* dicta, sacris literis A-

Galilæa
superior.
Syrophœ-
nice.
Ptolemis.

con :

- [e] Loc. cit. V. 10. seq.
[f] Act. xxiv, xxv, & xxvi.
[g] Act. xvii. V. 1.
[h] Quod *Agrum Pœnitentiæ*, vel *Villam Consola-
tionis*, aut *Propitiationem Pœnitentis* denotat.
[i] Unde & *sua Civitas* dicitur *Matth. xi. 1.*
[k] Propriè *Domum Frugum*, vel *cibariorum*, aut
Domum Venatorum, vel *insidiantium* designans.
[l] Joh. vi. 1. seq.
[m] Luc. 1. 31. seq.
[n] *Adamnanum S. Arcurpbum, Francisc. Alcha-
rottum, Arandam, Dubliulium, Stephanum Manta-
gazam, Medinam, Jod. Meggezium, Joann. Pascham,
Guil. de Rubriquis, Joannem Soarium, Joann. Geor-
gium Tibianum, & Ludovicum Tschudisium.*

B U N O N I S.

ξ (a) *Cana* hæc haud longe à Nazareth versus
Septentrionem, ad latus montis *Carmel* sita alumnos
habuit *Simonem Cananitem* Apostolum, & *Nathana-
ëlem*. Hic aquam in vinum mutavit *Servator* [o],
& postea absens regii cujusdam filium, qui in urbe
Capernaum animam agebat, verbo sanavit [p].

o (b) *Eletherus* fl. in *Ituræa*, *Libano* monte edi-
tus, *Galilæam* gentium perluens inter *Tyrum* & *Sa-
reptam* in Mare abit *Mediterraneum*. Testudinum
magnam vim in hunc fluvium certo anni tempore
ascendere è mari Phœnicio *Plinius* [q] Auctor est.
Eundem fluvium (c) *Sabbathium* illum nonnulli vo-
lunt, quod per sex tantum dies fluat; at septimo, id
est, singulis Sabbathis deficiat ac fluere cesset. *Plin.*
l. 31. c. 2. *Isidorus* l. 13. c. 13. *Josephus* de bello
Jud. l. 7. c. 24. Eum visum venit *Vespasianus*. *A-
drichomius* existimat esse amnem illum, qui in Can-
tico *Salomonis Fons hortorum* appellatur.

π (d) *Galilæa Gentium* sive *Superior*, erat extra
Eletherum, intra eundem fluvium & *Jeptaël*, sive
tribum *Zabulon*.

ρ In *Syrophœnicia* erat (e) *Campus Libani*, in quo
D. Georgius fertur occiso Dracone filiam Regis virgi-
nem liberavisse. Per eam regionem fl. (f) *Adonis*
decurrit.

σ (g) *Ptolemis* ab Ægyptio quondam Rege no-
men adepta, hodieque *Accon* nominatur, quondam
Claudii Cesaris colonia; assignata quidem in distribu-

tione terræ fuerat tribui *Aser*: Verùm quod urbs
munitissima foret, & cives bellicosi, ab *Israëlitis*
occupari non potuit. (h) *Jonathan*, *Judæ* frater, à
Tryphone in hanc civitatem invitatus dolo capitur,
ibidemque occiditur. Postea variâ hæc urbs fortunâ
usa, modò *Christianis* paruit, modò *Saracenis*, à qui-
bus penitus excisa, attamen restaurata est. Duobus
ab urbe stadiis præterlabitur fluviolus (i) *Beleus*, seu
Belus; cui propè erat (k) *sepulchrum Memnonis*;
ibidemque vallis *vitream* emittens *arenam*: quam
quum exhausserint multæ naves pariter accedentes,
locus idem rursus impletur. Mons qui (l) *Scala*
Tyriorum dicitur, ad Septentrionem centum stadiis est
ab urbe; neque longè amplius (m) *mons Saron*, vi-
neis præstans. *Josephus, Plinius.*

H E K E L I I.

- [o] Joh. II. 7. seqq.
[p] Joh. iv. 47. seqq.
[q] Lib. IX. c. 10. p. 154. lin. 42. seq.

R E I S K I I.

2 (n) *Galilæa* Hebraice גליל גלילא à con-
volvendo, quasi κατακλιση, i. e. tractu suo convo-
lutam dixeris, duplex apud *Talmudicos* habetur

גלילא ותרחתא i. e. una superior, quam
Josephus τὴν ἀνω vocat, alteraque inferior, quam
Græce τὴν κάτω nominat: Illa Septentrioni propi-
or ad *Syros* & *Phœnices*, hæc Austro vicinior ad *Pe-
ræam* & *transjordanicam* patet: Illa cum additione
gentium, quas tangit; hæc simpliciter & absolute
in sacris extraneisque scriptoribus κατ' ἑξοχὴν *Galilæa*
dicitur, & CHRISTO JESU nomen *Galilæi*
à *Nazareth* opido, quin *Christianis* omnibus *Galilæorum*
scomma inter *Gentiles* addidit. Utra-
que Tetrarchiam aliquamdiu sub *Herodibus*; post
hac Præsidialem, ultimo Consulare provinciam
continuit. (o) Nam *Palæstina* sub *Impp. Romanis*
triplex in *Dioecesi Orientis* fuit: Prima nempe Con-
sularis, cujus caput *Cæsarea* post *Hierosolymæ* rui-
nas; secunda Præsidialis, & tertia æque Præsidialis,
quàm *Salutarem* alio dixerunt nomine. Plura ex
Lightfooto de moribus & dialecto pete; Si lubet,
adde nostram de *Lingua vernaculâ JESU CHRISTI*
Dissert. Libro de imaginibus CHRISTI subjunctam.

B U N O.

- (a) *Cana Galilææ*. (b) *Eletherus*. (c) *Sabbathius* fl. (d) *Galilæa Gentium*. (e) *Campus Liba-
ni*. (f) *Adonis* fl. (g) *Ptolemis*. (h) *Jonathan* occisus. (i) *Beleus* fl. (k) *Memnonis* sepulchrum.
(l) *Scala Tyriorum* mons. (m) *Saron* mons. (n) *Galilæa* duplex. (o) *Palæstina* triplex.

con: τ *Tyrus* quondam insula, postea verò Alexandri oppugnantis operibus continens facta; Ζοr dicitur in sacris Scriptis; & nunc *Sur* incolis; olim portu clara, urbibus genitis in Africa *Lepti*, *Utica*, & illa Romani Imperii æmula *Carthagine*, etiam *Gadibus* extra orbem conditis. Postea verò omnis ejus nobilitas conchylio atque purpura constitit. Sequitur υ *Sarepta*, Eliæ Prophetæ hospitio nota. Dein diu opulenta φ *Sidon*; antequam à Persis caperetur, maritimarum maxima; artifex vitri; Thebarumque Bœotiarum parens. χ *Berytus*, quæ & *Felix Julia*, nunc etiam clara *Baruto*; † *Byblus*, ω *Botrys* & α *Aradus*. Inter hanc & *Botryn* β *Tripolis*, quam Tyrii, Sidonii & Aradii conditores obtinuerunt: dicta ex numero trium opidum, singulis inter se stadiis distantium. Intus γ *Antaradus*, δ *Palæobyblus*, ε *Marathus*. Mons nobilis ζ *Libanus*, à tergo Sidonis orsus MD stad. in Cœlesyriam usque porrigitur. Huic

Tyrus.
Zor.
Sarepta.
Sidon.
Berytus seu Felix Julia.
Byblus.
Botrys.
Aradus.
Tripolis.
Antaradus.
Palæobyblus.
Marathus.
Libanus mons.

par

BUNONIS.

τ (a) *Tyrus* urbs durissimæ rupi imposita, undique fluctibus marinis alluebatur, unde munitissima, & opulentissimum erat emporium. *Hiramus* Rex Tyri erat, qui *Salomonem* in extruendo templo adjuvit. Expugnata hæc urbs primùm à *Nabuchodonosore* Chaldæorum Rege, ac deinde ab *Alexandro M.* [r] *Tyria purpura* in pretio erat. Ipsi Tyrii re navali præstantes, armorum peritiâ excellebant, adeoque tribus Afer nec hos potuit expellere habitatores. *Paulum Apostolum* inde Hierosolymam abeuntem fideles Tyrii cum uxoribus & liberis prosequuti sunt ad litus usque; ac postea mirâ constantiâ Christianam defenderunt fidem; donec à Saracenis demum capta est urbs, qui eam hodiè tenent. *Tyrus* [s] patria fuit *Porphyrri* Philosophi, item *Maximi* Philosophi Platonici, & *Vlpiani* Jcti. 30 stadiis à Tyro aberat *Tyrus Antiqua*, Ortum versus, (b) *Palæotyrus* [t] etiam appellata. Inter utramque erumpunt fontes, quorum maximus (c) *Aquarum viventium* dicitur *putens*.

υ *Sarepta*, Hebræis *Sarphat*, inter Tyrum & Sidonem interjecta erat. Magnam olim atque splendidam fuisse urbem, ex ruinarum reliquiis colligitur. Vino generoso etiam fuit nobilis *Sarepta*.

φ (d) *Sidon* à Tyro ducentis abest stadiis, urbs [u] pervetusta; quæ à *Sidone* primogenito Chanaan originem & appellationem habet, ipsi Tyro plerisq; rebus similis [x].

χ (e) *Berytus* supra Sidonem ad idem est mare; adeoque inter Byblum ad Septentrionem & Sidonem ad Meridiem.

† (f) *Byblus* hodiè *Gibeletto*, in eodem litore inter Berytum & Tripolin est [y].

ω (g) *Botrys* vel *Botrus*, hodiè *Vadro*, aliis *Botrun*, item *Elpatron*, aut *Beteron*, inter Tripolin & Byblum ponitur.

α (h) *Aradus* 12 mill. pass. à Tripoli versus Septentrionem est, hodiè vulgò *Laraca*: in tabulis itin. *Ortosia*. At secundum Ptolemæum *Aradus* minuta insula ante ostium Eleutheri fl. Strabo tamen eam 20 stadiis abesse à terra dicit. Est autem *Aradus saxum* [z] a mari circumfusum, inquit ille [a], 7 fere stadiorum ambitum habens, habitationibus plenum: tanta hominum multitudine ad hoc usque tempus, ut domus inhabitent multis fastigiis [b] aptas [c]. A Sidoniis exulibus creditur condita.

β (i) *Tripolis*, ut *Strabo* ait, à re ipsa accepit nomen, quòd condita à tribus urbibus Tyro, Sidone, & Arado. At *Pomponius* & *Diodorus* cum Auctore nostro ita dictam urbem tradunt, quod tria eo loco fuerint opida distincta. Hic circiter (k) *Macras* campus fuit, in quo mortuus visus est Serpens, jugeri longitudine, crassitudine tanta, ut equites ex utraque parte exidentes alter alterum videre nequiret, rictu eo, qui hominem equo insidentem reciperet, exuviarumque squamam quamlibet clypeo majorem. *Strabo*:

γ (l) *Antaradus* nonnullis hodiè *Tortosa* urbs maritima est: Si verò urbs mediterranea est, alia illa fuerit à *Tortosa*.

δ (m) *Palæobyblus* à Beryto VII, & à Byblo XII, mill. pass. absuit, in Tab. itin. legitur *Balbyblos*.

ε (n) *Marathus* à Tripoli versus Septentrionem est.

ζ (o) *Libanus mons* Phœnicie celeberrimus; Cedris aliisque arboribus olim decorus, herbis salutaribus ac fragrantissimis sparsus, marmoribus candidissimis suffultus, multas accolis conciliat utilitates. Hinc lapides & ligna ad structuram templi aliorumque petita. Victimæ etiam in templo immolandæ magna ex parte in vallibus Libani saginabantur. *Thuris* etiam optimi magnam olim gignebat copiam; unde & pro *thure Libanus* usurpatur. Oriuntur ex illo flamina *Jordan*, *Chrysorrhods*; *Eleutherus*, *Lycus*, *Adonis*. Montis illius hodiernam faciem, incolarumque conditionem pluribus describit, qui ipse hæc loca vidit & scrutatus est *D. Rauwolf*.

HEKELI.

[r] Vid. 2, *Curtii* Lib. IV. c. 4. sect. 12. seqq.

[s] Quam *Curtius* loc. cit. c. 2. sect. 2. & claritate, & magnitudine ante omnes Urbes *Syria Phœnicæ*que memorabilem vocat.

[t] Testante denuò *Curtio* loc. cit. sect. 4.

[u] In *Termino Jude*.

[x] Hæc sorte ducta, Tribui *Afer* obvenit.

[y] Meminit ejus *Curtius* Lib. IV. c. 1. sect. 15.

[z] Seu *Petra* quædam.

[a] Lib. XVI. *Geogr.* p. 525. Tom. II. Oper.

[b] Seu tabularis.

[c] Alii scribunt *Aratus*, uti ex Versu isto *Avien* est videre, qui ita sonat: *Lata dehinc Aratos Phœnicum præjacet oram.*

B b b 2

BUNO.

(a) Tyrus. (b) Palæotyrus seu Tyrus antiqua. (c) Aquarum viventium fons. (d) Sidon. (e) Berytus. (f) Byblus. (g) Botrys. (h) Aradus. (i) Tripolis. (k) Macras campus. (l) Antaradus. (m) Palæobyblus. (n) Marathus. (o) Libanus mons.

Mons Carmelus.
Ecbatana.

par, interjacente valle, mons adversus *n* Antilibanus obtenditur, quondam muro conjunctus. In ea parte Phœnices, quæ Galilea Gentium vocatur, mons est celebris *¶ Carmelus*, & opidum in eo eodem nomine, quondam *¶ Ecbatana* dictum. Cæterum ipsa gens Phœnicum solers hominum genus, & ad bellipacisque munia eximium. Literas & literarum operas, aliasque etiam artes, maria navibus adire, classe configere, imperitare gentibus, regnum præliumque commenti. 3

BUNONIS.

n Libano obtenditur (a) Antilibanus, quondam muro illi conjunctus. Inter hos montes concludit Strabo Cœlesyriam, & spatium ejus indicat. Duo, inquit, sunt montes, qui Syriam cavam includunt, aequalibus fere inter se spatiis diffiti, Libanus & Antilibanus, paulo supra mare incipientes: Libanus prope Tripolim & Dei faciem; Antilibanus prope mare Sidonium, desinunt autem ad Arabiæ montes, qui sunt ultra Damascum, & eos, qui ibi Trachonitæ dicuntur, in alios quosdam montes, qui glebosos & fructiferos habent colles. In medio concavitate planam relinquunt, cujus latitudo ad mare est stadiorum 200, longitudo a mari in mediterranea dupla. In hos montes (b) Orontes fl. labitur.

¶ (c) Carmelus mons nobilis, in quo Elias Propheta Baalis cultores miraculo vicit, & ad torrentem Cison mactavit. Est tamen in tribu Juda quoque Carmelus mons; ubi habitavit Nabal.

¶ In Carmelo opidum fuit ejusdem nominis, quondam (d) Ecbatana dictum [d]. Atque hæc forte Ecbatana illa est, ad quam obiit Cambyfes Rex; qui Ecbatanam Mediæ prius intellexerat, ab Oraculo monitus, fore, ut moreretur ad Ecbatanam, Herod. l. 3. Cæterum in eadem Syrophœnicia erat (e) Cana Major, Syrophœnisse illius patria, cujus filiam a dæmonio obsessam liberavit Servator.

HEKELI.

[d] Vid. Plinii Lib. V. H. N. c. 19. pag. 73. lin. 5. seq.

(a) Antilibanus. (b) Orontes fl. (c) Carmelus mons. (d) Ecbatana. (e) Cana Major. (f) Phœnices unde orti. (g) Phœnicia duplex. (h) Syrophœnicia.

REISKII.

3 (f) Ultimæ Phœnicum origines quin ad Chanaanem pertineant, vix dubitatur, ad quem proximæ pertingant, adhuc dubitatum inter doctos video. Bochartus tamen illam aut sustulit aut comminuit dubitationem, ac luculentius Lib. I. Chan. c. 1. ostendit, Phœnices ortum & nomen suum ab Anakæ desumpsisse, dicique voluisse duobus Hebraicis vocabulis בני ענף Bene Anak, i. e. filios Anaki, seu gentem ex hujus posteris oriundam. Nec Viro doctissimo rationes desunt, tum ab Analogia Grammatica, tum ab Antiquitatibus Punicis. in quibus multa veterum Anakæorum vestigia commonstrat. (g) Duplex autem Phœnicia fuit; una *maritima* seu *exterior*, ad mare Syriacum sita, & altera *mediterranea* sive *interior*, Damasco ac Libano vicina, sacrifque Scriptoribus Aram-Dammesek dicta: Illam Notitia Imp. Romani *primam* Phœniciam & *Consularem*, hanc vero *secundam* & *Præsidialem* provinciam facit. (h) Syrophœnicia vero quin *secundæ* aut *interioris* pars fuerit, nullas dubito, neque ab hac illam arbitror sejungendam, licet Lightfooto aliter videatur. Interim Bochartus colonias Phœnicum per mare mediterraneum, & in omnibus huic vicinis regionibus, ac insulis remotioribus dispersas explicat, multa sique gentium origines, si quidem non ubique certas, tamen probabiles, ingeniosas & doctissimas docet.

CAP. XXII.

Antiochene, Comagene & Cœlesyria.

ANTIOCHENE. I

I.

n Antiochenes, quæ sequitur Phœnicen, caput est ipsa *¶ Antiochia*, cognomen *¶* to Epidaphnes, urbs celeberrima, Syriam regentium sedes. Inde non *¶* minori

Seleucis.
Tetrapolis,
seu Antiochene.
Epidaphnes.
Antiochia.
Theopolis
seu Seleucis.

BUNONIS.

n (a) Antiochene sive Seleucia inter Syrophœniciam, Cœlesyriam, Comagenam & Internum Mare interjacet.

REISKII.

1 (b) Antiochene nomen ab Antiochia, hæc ab

Antiochio, Seleuci Nicanoris patre, habuit. Seleucus Nicanor enim regno Syriaco & sexaginta provinciis potitus, sex Antiochias, totidemque Seleucias extruxit; Illas memoriæ patris, has vero matris perpetuæ dicatas. Hæc autem Antiochia monti Silphio vicina A. M. 3704 condita, ex vico pertenui tantam ad amplitudinem

(a) Antiochene seu Seleucia.

CILICIA

COMAGENE

MESOPOTAMIA

MARE SYRIACVM

ANTIOCHENE

SYRIA

SELEUCIS

PHOENICIA

SYRO

TRIPOLI

PHOENICIA

OPOTON

DAMASCUS

COELE

PALMYRENE

LE

SYRIA

RIA

PARS

ARA

BIA

DESERTA

SYRIÆ Sive SORIE Description

minori fama ꝓ *Apamia*, ꝓ *Laodicea*, & ꝓ *Seleucia* cognomine *Pieria*: unde ipsa regio *Tetrapolis* dicta fuit, à quatuor urbium dictarum numero; eadem & *Seleucis*. Mons est ζ *Casius*, unde regio *Casotis*; & alius η *Pieria*, regioque eodem nomine. Fluvii celebres, *Belus*, *Lycus* & *Adenis*.

C O M A G E N E.

II. Ultima Syriæ est ꝓ *Comagene*. Caput quondam regni, postea provinciæ Romanæ, ꝓ *Samosata*, Luciano alumno maxime nota. Comagene.
Samosata.

C O E L E S Y R I A.

III. *Cœlesyria* à tergo dictarum Syriæ regionum, à Judæa Peræa ad Euphratem usque protenditur, alterius Syriæ pars, κοίλη Συρία Græcis dicta, id est, ꝓ *Cava Syria*. Partes ejus insigniores sunt, *Decapolis*, *Tetrarchia* & *Palmyrene*. Cœlesyria.
Deca-

plitudinem sub Antiochis, Seleuci successoribus, pervenit, ut sedis regiæ ac metropoleos in oriente locum præcipuum teneret. (a) *Commagene* nomen à *Commago* vico & amne cognomine suscepit, Antiochena longè inferior. *Cœlesyria* *Libano* & *Antilibano* conclusa, valles complectitur 25000 stadiorum latus, & duplo longiores: Hinc Arabes Geographi *Ἰνὺρῶν* *Algaur* cum *Nubiense* nominant, i. e. *cavam*, Græco-nomini convenienter. Fabulas autem olet, quicquid de Adamo heic condito, & *terrestri Paradiso ad Damascum proxime translato* Petrus du Val & plures Geographi memorarunt. Cæterum Notitia Imp. Romani *Syriam primam* & *secundam* ex ordine provinciarum constituit: Alii ex Agro urbium *Cyrestriam*, *Damascenam*, *Zobæam*, *sed Euphratesiam* à fluvio denominant traduntque. (b) Huc sane pertinet *Principatus Christianorum Syriacus in monte Libano*, qui sui juris equidem non est nec absolutus, sed Sultano Turcico vestigialis, Patriarchæ itidem ac Episcoporum arbitrio constrictus: Attamen sua jurisdictione ac libertate quadam fruitur, neque Bassis Turcicis ad obsequium tenetur.

B U N O N I S.

β (c) *Antiochia*, cognomento etiam *Magna* dicta, ab ostiis Orontis fl. remota est, qui urbem illam interluit, Hebræis *Reblatba* vel *Rebla*: Turcis hodiè vocatur *Antachio*. Secundum Suidam appellationem nata est ab *Antiocho*. Hic sedem fixit *Apostolus Petrus*, ac fideles Antiocheni primùm dicti sunt *Christiani*. Synodus [a] ibidem habita *Paulum Samosatenum* damnavit [b]. Constabat Antiochia ex quatuor contiguis urbibus, quarum quælibet suo muro cingebatur. *Daphnes* lucus omnium amœnissimus in ejus erat suburbio, cujus nullam arborem excindere vel distrahere licebat, l. 1 & 2. *C. de cupr. ex luc. Daph. non exc.* Eam urbem hostili incendio exultam Justinianus restituit, vocavitque *Theopolin*. *Templa Antiochena* contrarium ab aliis olim habebant situm; Altaria enim non spectabant Orientem, sed Occidentem: *Socrates*. Erat & hic *Paradisus* sive hortus amœnus ad Libanum.

H E K E L I I.

[a] I. Juxta *Alstedium* An. CHR. 259.

[b] Et *Patronos Novatiani Schismatis*; II. & III. verò circ. Ann. CHR. 269.

B U N O N I S.

γ (d) *Apamia* ad eundem Orontem fl. à Seleuco Rege condita, ac de fororis nomine dicta, hodiè vulgò vocatur *Damant*.

δ (e) *Laodicea* in litore maris fuit, ab Orontis ostio paullum remota. Ejus urbis Episcopus fuit *Apollinarius*, qui plerosque libros Biblicos Græco carmine Heroico reddidit [c].

ε (f) *Seleucia*, etiam *Cocbe* dicta, haud longè fuit ab Orontis ostio.

ζ Suprà *Seleuciam* [d] est mons (g) *Casius* seu *Cassius*, cujus excelsa alitudo quarta vigilia Orientem per tenebras solem aspicit. Ambitus ad cacumen 19 mill. passuum est: altitudo per directum 4. *Plinius* [e].

η (h) *Pieria*, ad sinum pertingit Issicum, habetque (i) *Alexandriolam* urbem, quæ hodiè vulgò *Alexandretta* vocatur. Ejus nominis urbes 17 numerant *Eustathius* & *Stephanus*.

θ (k) *Comagene*, inter *Ciliciam*, *Cappadociam*, *Euphratem*, *Cœlesyriam* ac *Seleucidem* extenditur [f].

ι (l) *Samosata* urbs ad *Euphratem* est *Luciani Athei*, & *Pauli Samosateni* hæretici patria. In eadem *Comagena* quoque erat (m) *Germanicia*, Nestorii hæretici patria, ad *Amani* montis radices posita.

κ Illa Syriæ pars haud dubiè dicta est (n) *Cava*, quod *Libani* & *Antilibani* aliorumque montium occupet valles: ad quem modum fauces montium in Græcia sunt apud *Livium* nomine *Cæle*.

H E K E L I I.

[c] Est & *Laodicea* non solum urbs Syriæ, sed & celebris in Asia Urbs, *Lycæ* Flumini imposita.

[d] Quam *D. Paulus Apostolus* peragravit.

[e] Lib. V. *Hist. Nat.* cap. 22. pag. 73. lin. 32. seq.

[f] Hujus Regionis Incolæ *Comageni* sunt dicti, homines *Haruspiciæ Peritia* præ cæteris nobilitari. Conf. *Juvenal. Satyr.* 6. v. 548. seq.

B U N O N I S.

(a) *Commagene*. (b) *Principatus Christi*. *Libanon*. (c) *Antiochia* seu *Theopolis*. (d) *Apamia*. (e) *Laodicea*. (f) *Seleucia*. (g) *Casius* mons. (h) *Pieria*. (i) *Alexandriola*. (k) *Comagene*. (l) *Samosata*. (m) *Germanicia*. (n) *Cava* & *Cœlesyria*.

Decapolis. *Decapolis* regio à decem urbium numero dicta fuit. In his fuere, λ *Damascus* caput, μ *Opton*, ν *Philadelphia*, ξ *Raphana*, ο *Scythopolis* deductis Scythis, antea *Nysa* vocitata, à Liberi sepulta ibi nutrice, π *Gadara*, ρ *Hippos*, σ *Dios*, τ *Pella*, υ *Gerasa*, φ *Canatha*. Supra Decapolitanam regionem sunt *Tetrarchia* numero XVII, regionum instar singulæ, & in regna descriptæ. Insigniores sunt, χ *Trachonitis*; & *Paneas*, in qua Jordanis fontes, & urbs ↓ *Cæsarea*, cognomine *Panea* seu *Philippi*. Libanum montem ab Oriente tangit *Palmyrene*; cujus caput

Trachonitis.
Paneas seu
Cæsarea
Philippi.
Palmyrene.

BUNONIS.

λ (a) *Damascus* [g] quadraginta milliaribus Hierosolymis distans, olim universæ Syriæ caput erat, cujus mœnia alluit (b) *Abana* fluvius, ac interluit *Parphar* sive (c) *Chrysoorrhœas*, qui ad mare non pervenit, in plura loca derivatus. *Damascus* vero appellationem habere à *Damasco Eliezer*, Abrahami famulo, vult Hieronymus. At Josephus eam conditam affirmat ab *Hus* Semi nepote. In ejus urbis vicinia Sauli impii conatus adversum fideles divinitus repressi sunt, factusque ex persecutore Apostolus. Hic primi nostri parentes creati, si Burchardo Monacho fides habenda. In campo Damasci à *Caino Abel* interfectus est, adeoque à *sacco sanguinis* denominata urbs, secundum traditionem Hebræorum apud Hieron. in c. 27. *Ezech.* Quo loco Propheta vinum apud Damascenos generosissimum provenire innuit, & lanam coloris optimi; sicuti nostrâ etiam ætate variorum colorum serici, gossipini & byssini panni, qui nostris appellantur *Damasceni*, ad nos afferuntur. Et habet Syria non modò oves lanæ præstantissimæ; sed & peculiare earundem genus, quarum caudæ cubiti habent latitudinem. *Aristot.* l. 8. *Histor. Animal.* c. 28. *Plin.* l. 8. c. 48.

μ (d) *Opton* ad *Chrysoorrhœam* seu *Pharfis* fl. erat.

ν (e) *Philadelphia Animana* & *Astarte* prius dicta, Hebræis *Rabath* seu *Rabba*, olim urbs magna ac potens erat Ammonitarum ad torrentem *Jaboc*, unde & urbs aquarum in Sacris appellatur [b]. Hanc olim tenuerunt Gigantes, quos eiecere Ammonitæ, id est posteri Loth. Tenuit eam urbem postea *Ogus* Rex Basan. Davidis Auspiciis eandem obsedit Joab, in eaque oppugnanda periit *Urias* improbè periculis objectus; Expugnatam tandem exscidit David. *Ptolemæus Philadelphia* urbem hanc multo post tempore cum regione vicina sibi subjecit; & ab ejus nomine dicta est *Philadelphia* [i].

ξ (f) *Raphana* fere in Arabiam recedit.

ο (g) *Scythopolis* erat *Bethsan* urbs, quæ ad Jordanem fuit, ubi is Mare Tiberiadis egressus est.

π (h) *Gadara* monti imposita, paullo longius à Mari Galilææ remota erat, inexpugnabilis propè habita. *Alexander Jannæus* Judæorum Rex eam decem mensibus obsessam demum cepit & destruxit. *Pompejus M.* aliquanto post, in gratiam *Demetrii* liberti sui, cujus hæc patria erat, illam instauravit. *Gadarense* fuere, *Philodemus Epicureus*, *Meleager* & *Menippus*, qui solitus seria jocose exponere: & *Theodoros Rhetor*.

ρ (i) *Hippos*.

σ (k) *Dios*, *Plinio* l. 5. c. 18. vocatur *Hippodion*,

ad idem erat litus, *Hippene* quoque dicta, & ejus incolæ *Hippeni*. Et hanc excitâ Pompejus restituit.

τ (l) *Pella* à *Gadara* erat versus Ortum, à *Seleuco* Syriæ Rege condita, & de Mædonica urbe, *Philippi* & *Alexandri* patria ita appellata, incolas Mædonas habuit plurimos. *Alexander* Judæorum Rex eam postea exscidit, quam *Pompejus* restituit, & Judæis ademptam Syris contribuit. Christiani ingruente obsidione Hierosolymorum, divinitus admoniti, huc concesserunt ibique servati sunt.

υ (m) *Gerasa* Mari Galilææ propinqua in monte posita fuit, optimè munita; expugnata tamen ab *Alexandro* Judæorum Rege, quod *Theodori* tyranni opes in ea forent depositæ. (n) *Gergesæi* id olim tenuerunt opidum, qui ab *Gergeseo*, filiorum *Chanaan* quinto, ortum suum traxisse perhibentur. Bello Judaico & à Judæis & Romanis graviter attrita est hæc urbs. Ad eam quum *Servator* hominem dæmoniis liberasset, illa porcorum gregem in mare dederunt præcipitem [k].

φ (o) *Canatha* à *Philadelphia* in Ortum jacet.

χ (p) *Trachonitis* etiam appellatur *Terra Gigantum*, & pertingit usque ad Jordanis fontes: in ea erat (q) *Gessur* urbs regia, quò fugit *Abalom* post commissam cædem in *Amnone* fratre, ibidemque triennium delituit.

ψ (r) *Cæsarea Philippi* antiquissimis temporibus *Lais* vel *Laisa*, vel etiam *Lesem* appellata est. Deinde à sexcentis viris Daniticæ tribus expugnata, excisa & restaurata, *Dan* vocata est. Postea quum in Romanorum venisset potestatem, *Paneas* fuit dicta, à fonte, qui eam alluit, & *Iturææ* ac *Trachonitidis* metropolis habita. A *Philippo*, *Herodis M.* filio ornata & aucta, *Cæsarea Philippi* est nominata; aliquanto post & *Neroniana* dicta. Hodie verò ab aliquot seculis appellatur *Velenas*. Ad hanc urbem quum versaretur *Servator*, ex discipulis quæsit, quemnam homines se dicant esse, ubi *Petrus* omnium nomine præclaram edidit confessionem.

HEKELII.

[g] Quam *Julianus* in *Epistolis* Jovis Urbem & totius Orientis Oculum vocavit.

[b] Si originationem Græcanicam aspiciamus, Fratris, vel Fraternalitatis Amorem designat.

[i] Ad hujus Urbis Ecclesiam per *Jobannem Evangelistam* etiam *Deus* scribi jussit, licuti apparet *Apocal.* III. 7. seq.

[k] Conf. *Matth.* VIII. 28. *Marc.* v. 2. seq. & *Luc.* VIII. 27. seq.

BUNO.

(a) *Damascus*. (b) *Abana* fl. (c) *Chrysoorrhœas*, seu *Parphar* fl. (d) *Opton*. (e) *Philadelphia*. (f) *Raphana*. (g) *Scythopolis*. (h) *Gadara*. (i) *Hippos*. (k) *Dios*. (l) *Pella*. (m) *Gerasa*. (n) *Gergesæi*. (o) *Canatha*. (p) *Trachonitis*. (q) *Gessur*. (r) *Cæsarea Philippi*, olim *Lais* & *Dan*. it. *Paneas* & *Velenas*.

caput ω *Palmyra*, urbs nobilis situ, vasto undique ambitu arenis includit agros: *Palmyra*, ac velut terris exempta à rerum natura, privata forte inter duo Imperia summa, Romanorum Parthorumque, & prima in discordia semper utrimque cura.

IV. In reliqua verò *Cœlesyria* urbes insigniores sunt, α *Zeugma* ad *Euphratem*, β *Bambyce*, quæ & *Hierapolis*, *Syris* verò *Magog*, nunc *Alepo*. γ *Chalcis*, cognominata ad *Belum*, unde regio *Chalcidene* fertilissima *Syriæ*, & *Cyrrhestica* δ *Cyrrhus*: ϵ *Beroë* & ζ *Chalybon*, unde regio *Chalybonitis*, η *Laodicea* ad *Libanum* cognominata, & θ *Thapsacus*, in *Euphratis* ripa.

Zeugma.
Bambyce
seu *Hierapolis*.
Chalcis.
Cyrrhus.
Beroë.
Chalybon.
Laodicea.
Thapsacus.

BUNONIS.

ω (a) *Palmyra* ab *Adriano* Imperatore restaurata aliquando *Adrianopolis* dicta est. *Palmyrenorum* regina aliquamdiu erat (b) *Zenobia*, quæ *Græci* & *Ægyptii* sermonis peritissima, ac *Latini* haud ignara, multa scripsit, ac in iis *Historiarum* epitomen; ipsa filios suos erudit, orationes elegantissimas habuit, & galeata recitavit. Demum ab *Aureliano* Imperat. capta, ac in triumpho ducta est; ipsaque *Palmyra* difficillima obsidione ab *Aureliano* expugnata.

α (c) *Zeugma* ad *Euphratem* erat, ubi pons flumini isti [l] impositus, cujus hodiè exstant reliquæ. Contra *Zeugma* in altera *Euphratis* ripa *Apamia* urbs erat munitissima, *Satraparum* sedes, ubi solvebantur tributa.

β De *Alepo* diversæ inveniuntur sententiæ; alii enim *Hierapolin* esse docent: alii *Beroën*, quæ inter *Antiochiam* & *Hierapolin* interjacet, esse contendunt, quæ sententia *Cedreni* & *Zonaræ* testimonio nititur; alii *Chalybonem* esse putant, vocabuli similitudine inducti, in quibus *Postellus* & *Rauwolfius* sunt. Si verò *Alepo* tantum trium dierum itinere ab *Antiochia* recedit in Ortum, quod tradit *Bellonius*; *Hierapolis* situs, quippe quæ 154 mill. passuum, si *Itinerariis*

fides, ab *Antiochia* in Ortum jacet, cum illius distantia minime conveniet.

γ (d) *Chalcis* hodiè *Chinserim*, 84 millia passuum in Ortum aberat *Antiochiâ*; ejus in *Historia* *Herodis* aliquoties meminit *Josephus* [m]. *Jamblichi* *Philosophi* [n] patria est.

δ (e) *Cyrrhus* hodiè *Carin* vocatur, ac aliis *Quars*.
 ϵ (f) *Beroë* inter *Antiochiam* & *Hierapolin* sita erat.

ζ (g) *Chalybon* tridui itinere ab *Antiochiâ* distans *Postello* & *Rauwolfio* ea est urbs, quæ hodiè (h) *Alepo* vocatur, urbs primaria & *Satrapæ* *Turcici* sedes; urbs ampla, fossis & mœnibus munitissima.

η (i) *Laodicea* hæc quod ad *Libanum* montem sita, inde cognomen adepta est.

θ (k) *Thapsacus* seu *Thapsacum* ad *Syriæ* & *Arabie* ponitur fines.

HEKELII.

[l] Ab *Alexandro M.* qui cum *Exercitu* hoc *Flumen* transivit.

[m] Hanc urbem à *Monico* *Arabe* conditam esse nonnulli scribunt.

[n] *Platonici*, qui *Porphyrio* præceptore est usus.

- (a) *Palmyra*. (b) *Zenobia*. (c) *Zeugma*. (d) *Chalcis*. (e) *Cyrrhus*. (f) *Beroë*. (g) *Chalybon*. (h) *Alepo*. (i) *Laodicea* ad *Libanum*. (k) *Thapsacus*.

C A P. XXIII.

Mesopotamia & Babylonia.

I.

Inter *Euphratem* & *Tigrim* regio à situ dicta est *Mesopotamia*; quasi $\mu\epsilon\sigma\omicron\tau\alpha\mu\acute{\iota}\alpha$ *Mesopotamie* fines & Magnitudo. $\tau\acute{\alpha}\nu\ \pi\omicron\tau\alpha\mu\acute{\omega}\nu$, id est, media inter amnes: pars quondam *Assyriorum* regni. Nunc *Aliduli* & *Diarbech* partes ejus. Clauditur ab Occasu & Meridie *Euphrate*, ab Ortum *Tigri*, à *Septentrione* eodem *Tigri* & *Niphaticis* jugis. Longitudo ejus est inter α *Niphaten* montem, qua *Comagenæ* jungitur, & *Seleuciam* *Parthorum* cognominatam ad *Tigrim*, mill. CLXV. Latitudo summa inter dictos amnes milliar. LXX. Regiones in ea sunt, *Anthemusia*, *Chalcitis*, *Gauzanitis*, Regiones.

BUNONIS.

α (a). *Niphates* mons [a] pars *Tauri* est, inter *Armeniam* *Majorem* & *Mesopotamiam* interjacens, hodiè appellatur *Curdo* [b].

HEKELII.

[a] A *Nivibus* ita appellatur.

[b] Quidam *Majoris* *Armenie* *Fluvium* esse putant, qui ex eodem Monte defluens in *Tigrim* defertur. Alii etiam *Scythie* *Fluvium* faciunt.

BUNONIS.

(a) *Niphates*.

Urbes. *zanitis, Acabene, Inguine & Ancobarites.* Urbes præclaræ β *Edeffa*, quæ quondam Antiochia, γ *Nisibis*, ipsa etiam Antiochia antè dicta, δ *Nicephorium*, ε *Labbara*, ζ *Seleucia* ad confluentem Tigris & Euphratis, jam antè dicta, η *Carræ*, Crassi clade nobiles. Montes sunt θ *Masius* & ι *Singaras*. Fluvii in Euphratem defluentes κ *Chaboras* & λ *Saocoras*.

Montes Masius & Singaras. Fluvii. Tigris.

Arethusa lacus. Thospites lacus.

Pasitigris.

Euphrates & Pyxirates & Omira.

II. Sed de Tigri & Euphrate, nobilissimis Orientis amnibus, hoc loco dixisse, aptissimum fuerit. Oritur Tigris, qui nunc accolis *Tigil*, in Armenia Majore, fonte conspicuo in planitie; qua tardior fluit, *Diglito*, unde concitatur, à celeritate *Tigris* (ita appellant *Medi sagittam*) incipit vocari, transvectus lacum *Arethusam*, occurrente Tauro monte; specu mergitur, subterque lapsus à latere altero ejus erumpit. Alterum deinde transit lacum, qui *Thospites* appellatur, rursusque in cuniculos mersus, post xxv M. p. redditur. Dein receptis aliis ex Armenia Assyriaque fluminibus, Assyriam Mesopotamiamque determinat; citraque Seleuciam divisus in duos alveos, altero *Seleuciam*, altero *Ctesiphontem* petens, insulam efficit haud modicam. Ubi remeavere aquæ, *Pasitigris* appellatur, moxque in lacus Chaldaicos se fundit, inde vasto alveo profusus binis ostiis infertur Mari Persico μ.

III. At Euphrates, qui *Frat* nunc accolis, in Majori itidem Armenia exorsus, initio *Pyxirates* nominatur: ubi Taurum occurrentem irrumpit, *Omira*, & mox, ubi perfregit, *Euphrates* dicitur. Inde læva Mesopotamiam, dextera Syriam, Arabiam, Babyloniamque radens, in plures alveos dispescitur; quorum uno Seleuciam, & Tigrim petit; altero, qui *Regius* dicitur, Babylonem permeans, in paludes Chaldaicas distrahitur, transvectusque, quondam suo ore in mare evolvebatur, postea verò ab accolis agros rigantibus præclusus, non nisi per *Tigrim* delatus. Increfcit autem & ipse Nili modo, statis diebus, ac Mesopotamiam inundat. 1

B A

B U N O N I S.

β (a) *Edeffa* inter Masium montem & Euphratem sita 12 mill. passuum à Samosatis recedit, Borchardo nunc dicitur *Raseu*, Hebraicè *Rages*; eaque habetur urbs, quam incoluit *Gabel Tobixæ* debitor. *Caracalla* Imperator in Parthos movens quum *Edeffa* Carras iter faceret, & equo, ventris purgandi causâ, descendisset, ab Opilio Macrino; præfecto prætorii, occisus est. Dio. l. 77. Herod. l. 4. Spart. in *Caracalla*.

γ (b) *Nisibis*, inter Masium montem & Tigrim posita, olim & *Antiochia Mygdonia* dicta est.

δ (c) *Nicephorium* inter Euphratem & Chaboram fluvios interjacet.

ε (d) *Labbara* urbs à Nisibi versus Austrum, haud longè à Tigri sita erat.

ζ (e) *Seleucia* hæc Plinio cognominatur *Parthorum*, aliàs etiam *Magna* appellata, contra *Ctesiphontem* propè Babylonem sita fuit; Euphrates ipsam perluit, & profluenti mox infunditur Tigri.

η (f) *Carræ*, *Charræ* seu *Carræ*, urbs Chaboræ fluvio *Edeffa* & *Euphrati* propinqua, ut *Stephano* videtur, sic dicta est à *Carra* flumine Syriæ; Hebræis appellatur *Haran* & *Charan*: unde divino mandato parens Abraham egressus Sichem concessit. *Crassus* à Parthis hic Auro potatus est.

— Miserando funere Crassus
Assyrias Latio maculavit sanguine Carras.
Lucanus [c].

θ (g) *Masius* mons Niphati vicinus, Nisibi urbi imminet.

ι (h) *Singaras* hodiè *Sima*, aliis *Atalio* vocatus, ad Tigrim ponitur fluvium.

κ (i) *Chaboras* ex Masio monte profluens, hodiè vulgò vocatus *Chabu*, ac infra *Chaboram* urbem, quam alluit, inter Nicephorium ad Occasum, & Aphhadanam ad Ortum in Euphratem labitur.

λ (k) *Saocoras* fl. nonnullis hodiè vocatur *Hormitz*, aliis verò *Set*.

μ Tigris & Euphratis fl. fontes 1500 stadiis inter se distare aiunt Solinus c. 40. & Eulath. ad Dionys. Raderus.

H E K E L I I.

[c] Lib. I. v. 104. seq.

R E I S K I I.

1 (l) *Mesopotamia* Græcè *μεσοποταμία* regio inter Tigrim Euphratemque media, Latine *interamna* potius quam *medamna* cum Prisciano dicitur: in sacris plane ad sensum eundem ארם נהרין ארם *Ardam Nabarajim*, i. e. *Syria fluviorum* aut fluvii conclusa: Eadem quoque ארם פדן *Paddam Aram*, i. e.

(a) *Edeffa*. (b) *Nisibis* seu *Antiochia*. (c) *Nicephorium*. (d) *Labbara*. (e) *Seleucia Parthorum*. (f) *Carræ* seu *Haran*. (g) *Masius* mons. (h) *Singaras* mons. (i) *Chaboras* fl. (k) *Saocoras* fl. (l) *Mesopotamia* duplex.

B A B Y L O N I A nunc C A L D A R.

IV. Affyriæ Mesopotamiæque pars erat v *Babylonia*: postea verò in singularem provinciam descripta. Clauditur à Septentrione Euphrate, ab Ortu Tigri, à Meridie Persico Mari & montibus Arabiæ Desertæ, ab Occasu iisdem jugis & Euphrate amne. Regionum illustrissima est & *Chaldæa*, deinde *Mardocæa* & *Auchanitis*; quæ autem Tigri & Euphrate tanquam insula includitur, *Mesene* appellatur. Urbium clarissima *Babylon*, Chaldæorum quondam caput, à Semiramide in sedem regni Affyrii condita, nunc in exiguis ruinis exstincta jacet (1). Secunda ab hac est o *Urchoa*, quæ Ur Chaldæorum in sacris scriptis. Dein π *Borsippa* ad paludes: & ρ *Teredon* nobilissimus inter Tigris ostia vicus. 2

Babyloniæ, nunc Caldar fines.

Chaldæa. Mardocæa. Auchanitis. Mesene. Babylon. Urchoa. Borsippa. Teredon.

C A P.

i. e. culta Mesopotamiæ pars & sativo agro felicior. Duas enim hæc terra partes complectitur: *Unam fertilem* ab Armeniæ montibus ad amnem Chaborem qua patet, *alteramque sterilem* aut incultam à Chabore ad Babylonem. (a) Urbs hodieque claret *Edeffa*, sed mutato in *Oufram* nomine: Ubi adhuc veterem Abgarorum sedem regiam, atrio suisque conclavibus conspicuam ostendunt: Turci Mosqueam Abrahamo sacram, ibique vivarium è fontibus huic proximis collectum, in eoque pisces sanctos jactitant. (b) Arabibus urbs illa *Roha* dicitur, & suo Christianorum veterum templo tanquam miraculo effertur. Vid. Exercit. de Imagine CHRISTI Abgarena. Bochartus autem fallitur in sua *Rafen* & *Rages*, quæ cum *Edeffa* haud congruunt; quia hæc in Mediæ montanis jacuit. Cæteræ adhuc urbes sunt *Merdin*, *Carrasera*, *Nesbin*, quæ Nisibis vetus nunc pagum exiguum refert. Historia Tigridis Euphratisque Geographica si desideretur, illam ex Arundinibus, Conjunctione, Cataractis, observatisque aliis Becmannus dabit, c. 3. sect. 16.

B U N O N I S.

v (c) *Babylonia* appellationem consequuta est ab ipsa urbe Babylone. Hebræis terra ista vocatur *Sennaar*, seu *Sinear*. At Josephus terram *Sennaar* partem facit *Babyloniæ*: Sicuti aliam *Babyloniæ* partem constituunt *Chaldæam* Ptolemæus & Strabo.

Et (d) *Chaldæa* illa *Babyloniæ* pars est, quæ in Meridiem extenditur, Arabiamque attingit, & Sinum Persicum: in qua *Urchoa*. Tres *Babylonis* memorantur conditores, *Nimrodus* Gen. 10. 10. quod initium regni ejus fuerit *Babylon*; quæ eadem à confusione linguarum nominatur c. 11. *Semiramis* *Babylonem* condidisse scribitur ab Herodoto l. 1. Diodoro l. 2. Strabone l. 16. Mela l. 1. Justin. l. 1. Solino [d]. *Nabuchodonosor* gloriatur, se magnam illam *Babylonem* ædificasse, Dan. c. 4. sed à *Nimrodo* urbs illa fuit fundata; à *Semiramide* aucta & amplificata, murisque cincta; & à *Nabuchodonosore* restaurata. Arcem ejus à *Belo* conditam refert *Ammian*, 23. Turrim illam immensam à gigantibus ædificatam refert *Eusebius*. *Babylonis* urbis mentionem faciunt, eamque describunt præter *Mosen* Gen. 10. & 11. *Herodotus* lib. 1. *Berosus* apud Josephum l. Ant. 10. & *Eusebium*, *Diodorus Sicul.* l. 2. *Strabo* l. 16. *Dionysius Perieg.* *Eustatius.* *Josephus* contra *Apion.* lib. 1. & *Antiq. Jud.* l. 1. *Plinius* lib. 6. c. 26. *Philostratus Apollon.* 1. *Justinus.* 1. *Orosius* l. 2.

Tzetzes Chiliad. 9. *Zonaras* Tom. 1. *Cedrenus* & *Pererius* ad XI. Genes. copiosè de illa agit urbe. Pulchritudinem ejus laudat *Curtius* l. 5. c. 1. *D. Hieron.* ad *Jes. cap.* 14. describit templa marmorea, aureas statuas, plateas lapidibus auroque retulgentes, & multa alia, quæ pene fidem excedere videntur. Pluribus urbis magnificentiam depingit *Philostratus Apollon.* 1. Eam in circuitu plus quam duodecim milliaria Germanica complexam fuisse discimus ex *Strabone*; unde *Aristoteli* provincia appellata est; quippe quæ tantæ fuit amplitudinis, ut, quum tertium jam diem esset capta, pars ejus id tamen non sentiret. Sed ab eximio illo splendore suo adeo dejecta est, ut, quo loco illa priscis illis temporibus fuerit, vix hodie appareat. *Rauwolfius*, secundo *Euphrate* fluvio iter faciens dicit, à comitibus suis & Arabibus Arenarum cumulos in solitudine quadam ad *Euphratem* sibi monstratos, qui *Babylonem* eo fuisse loco affirmarint, eaque ingentis istius urbis esse rudera. Tanta verò memoratur loci sterilitas, ut Arabes nulla illic figant tentoria; id quod *Jesaias* Propheta c. 13. prædixerat. Hodie ad *Tigrim* est (e) *Bagdad* urbs, quæ vulgo habetur *Babylon*. Verùm *Bagdad* illa ad *Tigrim* jacet: & *Babylon* fuit ad *Euphratem*; quæ loca sunt multum inter se diversa. Credunt *Persæ* ex *Babylone* destructa exstitisse *Bagdad*, quo loco frequentes tum fuerint horri, id quod ex nomine *Bag*, quod hortum significat, colligunt; ac loci amœnitate homines inductos, ut novam ibidem exstruerent urbem. *Olearius*.

(1) Murus ejus fuit ex cocto latere cubitos altus L, usque eo latus ut obviantibus sibi quadrigis facilis esset transitus, munitus ducentis & quinquaginta turribus. Ambitus trecentorum & sexaginta stadiorum, plurimum juxta alios.

o (f) *Urchoa* sive *Ur* Abrahami patria in *Chaldæa* erat.

π (g) *Borsippa* est *Barsita* Ptolemæo. Urbs hæc, [e] inquit *Strabo*, *Dianæ* & *Apollini* sacra, in ea maximum limficium est, & maxima vespertilionum multitudo, qui longe majores sunt, quam in cæteris locis: capiuntur ad cibum, & sale conduntur.

ρ (h) *Teredon*, hodie *Baljara* urbs clara est, & *Satrapæ* sedes.

H E K E L I I.

[d] In *Polybist.* c. 70. p. 142.

[e] Lib. XVI. *Geogr.* p. 501. Tom. II. Oper.

R E I S K I I.

2 (i) *Babylonia* Gr. Βαβυλωνία ἐν τῆς Βαβυλωνίας ἢ ἀπὸ τῆς Βαβυλωνίας: Hæc autem, ex Hebræo nomine 7171 Babel per syncopen pro 7177 Balbel, i. e. (k) ab linguarum confusione: Quæ sub conditu hujus urbis turrisque contigit, vel per inspirationem novorum idio-

(a) Edeffa. (b) Roha. (c) Babylonia. (d) Chaldæa. (e) Bagdad. (f) Urchoa. (g) Borsippa. (h) Teredon. (i) Babylonia. (k) Linguarum confusio.

idiomatum a Deo factam, vel per omnimodam Linguæ prioris Hebraicæ oblivionem, ut huic sensim dispersos inter homines nova successerit. (a) *Babylon* autem alia vetus fuit, urbs mœnibus, fossis, turribus, templis & duabus Arcibus stupenda, Bocharto copiosissimè descripta; & alia nova superest æquivoce tantum dicta. Ex Babylone veteri adhuc monstrantur rudera quæ collem referunt, & 3000 passus ambitu, sed intus terram è cæmento piceque conflatam durissimam comprehendunt: Arabes tamen heic Phari cujusdam reliquias putant superstites, & Agarcouf nominant. Urbs nova *Bagdad* ab Eremita, qui locum incoluit, Bagdado dicta, & à Chalifa XXIII,

Abujaasar al Mansur A. C. 762 condita, modo Persis, modo Turcis paruit An. 1658 ab Amurathe capta. (b) De *Paradiso* addimus, eum commodissime inter Euphraten Tigrin horumque Alveos, & in Australibus vel Mesopotamiæ vel Babylonix partibus collocari. Nam 1° Mosaica fluviorum descriptio, 2° situs Edenis Orienti proximus, 3° concursus Fluminum & per Alveos divisio, 4° Terra Chus & Hevila, i. e. Arabia felix, & tractus mari Persico vicinus, & prima hominum sedes, & colonix ab ea deductæ prorsus congruunt. Confer Bochartum in Phaleg. Spanhemium in Geograp. Introd. & Chronicon Dreschler. Saracen. Tavernier. Lib. II. c. 7.

(a) Babylon duplex. (b) Paradisus ubi situs fuerit.

C A P. XXIV.

Arabia. (1)

I.

Arabia.

ULtima Asiæ proximaque Africæ est *Arabia*, terrarum nulli postferenda, amplitudine spatiosissima. Quippe ultra proprios etiam fines, & Euphratem in Mesopotamiam ad Amanum usque ac Niphatem montes, multas Arabum gentes Tigranes magnus deduxit. Hinc Plinio *magna Mesopotamiæ pars Arabia* dicitur. Quin & alia haud exigua Arabum pars fuit in Africa sub Ægypto, totum illud Sinus Arabici latus cingentes; de quibus postea in ipsa Africa. ¹

Arabix fines.

II. At propriæ Arabiæ fines fuere ab *Ortu* montium juga, quibus à Babylonia discernitur, & mare Persicum; à *Meridie* mare Rubrum; ab *Occasu* Arabicus sinus & Isthmus, qui est inter hunc sinum & mare Ægyptiacum; à *Septentrione* clauditur Palæstina, Cœlesyriaque & Euphrate. *Longitudo* ejus summa est à mari Ægyptio ad fauces usque Persici Sinus & Corodamum promont. mill. German. CCCCL. *Latitudo* maxima inter geminas, hinc Persici, illinc Arabici, sinuum fauces CCCXL, minima circa mediam peninsulæ partem milliar.

Magnitudo.

Divisio.

CLXXX. Dividitur in *Petræam*, *Desertam*, atque *Felicem*. &

P E.

B U N O N I S.

(1) Sita est sub Tropico Cancris intra gradum 13 & 35 latitudinis Borealis, & ab Occasu in ortum ab Isthmo Arabico ad promontorium

a. De Arabibus in genere ita Plinius l. 6. c. 28. Arabes mitrati degunt, aut intonso crine; barba abraditur: præterquam in superiori labro. Aliis & hæc intonsa; mirumque dictu, ex innumeris populis pars æqua in commerciis aut latrociniis degit: in universum gentes ditissima; ut apud quas maxime opes Romanorum Parthorumque subsistant, vendenti-

bus, quæ e mari aut silvis capiunt, nihilque invicem redimentibus. Non enim aliena emunt (a) Arabes, vendunt sua, quod etiam Solinus [a] tradit.

H E K E L I I.

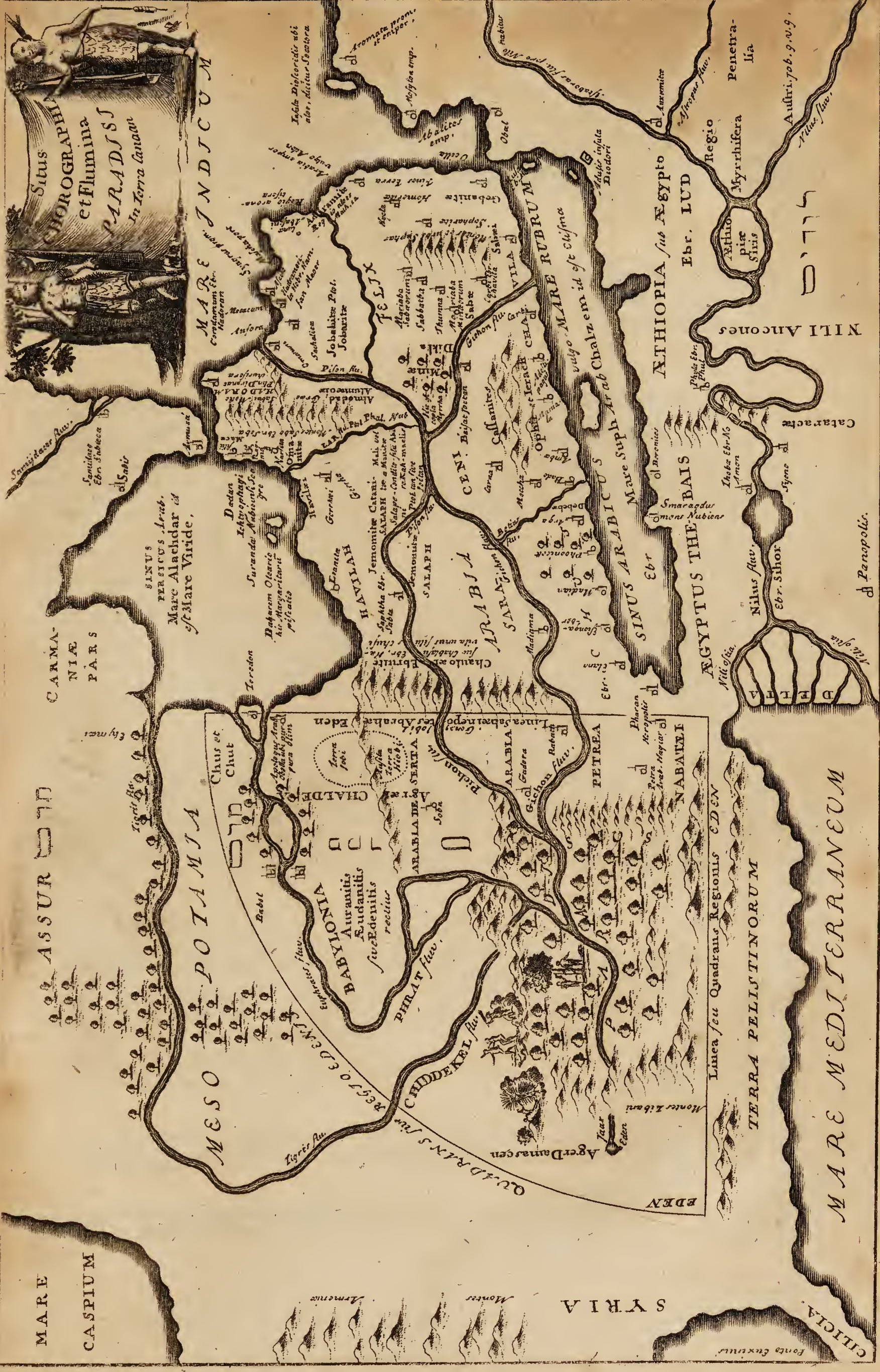
[a] In Polyb. c. 46. p. 100. lin. 13.

R E I S K I I.

I (b) Arabiam nomen ab Arabibus, Arabes à nigrore, ac Syriaco quidem vocabulo invenisse, Viri doctissi-

(a) Arabes. (b) Arabia.

Bazalgatam C. Raz Algate, ad gradus 33 diffunditur. Cæli sæpe torridi est, solum habet in multis locis asperinum, arenosum, siticulosum, sterile, quod natura, etsi paucis contenta vivit, satisfacere non potest. Paucissimis fluvius, neque ingentibus perfunditur, & pluvia hic valde infrequens, ros, qui abunde delabitur, cæli fervorem valde mitigat, & nonnihil pluvix defectum minuit. Felicioris Soli est pars maritima, & propinqua fluminibus, dives thuris, myrris, aloes, castis, nardi, cardomomi, cinamomi, piperis, dactylorum, malorum aureorum, citreorum, pomorum varii generis, mellis, ceræ. Equi, Cameli, Oves laudem inveniunt. Mare pisces magna copia subministrat, item margaritas & coralia. Pars Arabum urbes incolit, fabrilis tractat, mercaturam facit, in literarum studia, medicinis, Philosophiæ, & imprimis Mathematicæ incumbit. Pars in montibus & Sylvis degit sub tentoriis Cilicis.

MARE CASPIUM

ASSUR

MESOPOIAMIJA

BABYLONIA

CHALDEA

PHIRAT fluv.

CHADDEKI fluv.

ARABIA DE SERTA

ARABIA

PETREA

NABATEI

EDEN

Luca seu Quadrans Regionis EDEN

TERRA PELISTINORUM

MARE MEDITERRANEUM

SYRIA

CILICIA

Fontes Euxini

Montes Libani

Agri Damasceni

Jaar Eden

Pharon Scopolis

Petra Arab. Magiar

Arab. Gadera

Gihon fluv.

Arabia Rabat

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Arabia

Montes

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Montes

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Montes

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

Armenia

P E T R A E A. (1).

III. β *Petræa* clauditur ab *Occasu*, intimo Sinu Rubri maris & *Ægypto*; à *Septentrione* Palæstina & *Coelesyria*; ab *Ortu* Arabia Deserta; à *Meridie* montium perpetuis jugis, quibus à *Felice* separatur. Dicta *Petræa*, à γ *Petra* capite suo, urbe celeberrima, à *Nabathæorum* gente incolente. Reliquæ urbes insignes sunt, ϵ *Medava* & ζ *Bosra*. Mons est nobilis η *Casius*, cum delubro *Jovis Casii*, & haud procul *Pompei Magni tumulus*.

Petrææ fines.
Petra urbs.
Medava.
Bosra.
Casius m.
Pompeii M. tumulus.

D E S E R T A. (2).

IV. *Deserta* Arabia, quæ nunc *Arden*, clauditur ab *Occidente* Petræa & *Coelesyria*; à *Septentrione* Euphrate; ab *Ortu* montibus, quibus à *Babylonia* submovetur; à *Meridie* itidem montibus, quibus à *Felice* determinatur.

Arabia Desertæ fines.

doctissimi volunt. Arabs enim ערבי *Arabi* ערב *Ereb*, vesper, ערב *oreb*, corvus ejusdem sunt originis: Arabes Homero etiam ἐρεβωνοὶ dicti tanquam ἐρεβωνοί, h. e. nigri; sic apud Stephanum & auctorem Etymologici magni legitur: Omnes enim statura despicibili parva, colore inter nigrum fulvumque medio communiter notantur Plin. Hinc קדורם *Kedurim*, i. e. Kedureni à nigrore in facris literis dicuntur. Primam vero genti originem Bochartus duplicem vindicavit; Unam ab Joctane Semi filio, quoad Arabiæ felicis incolas; Alteram à Chuso Chami filio quoad Saracenos cæterosque Arabes. (a) *Saraceni* enim nec ab Sara, nec ab Haggare hujus famula, sed verbo Arabico קרן hujusque participio appellantur, quasi *latrocinantes* aut rapinæ deditos vocaris. Hinc *Nomades*, Græce νομάδες ἀπὸ τῶν νομών, i. e. *pascuis campestribus*, in quæ dispersi: *Scenitæ* itidem ἀπὸ τῶν σκηνῶν i. e. *tentoriis*, in quibus vivunt: Sin hunc ortum ipsi refugiant, tum ab situ orientali hæc denominatio desumi potest, quam Pocockius desumpsit. De Saba Arabice al Jeman, (b) *Sabæorum* gentibus, regno vetusto, & quandoque gynæocratico Bochartus optime commentatur, & reginam ex eo Arabicam dedit, quæ Salomonem regem convenisse legitur. Fassetat hinc procul ex Arabibus fabulosa *Pygæorum* natio, quam Auctores alii terræ huic adserunt. De singularibus naturæ donis, desertis horridis & *Israëliitarum* difficillimo per illa itinere, item religionis *Turcarum* ad Meccam *Medinamque* peregrinationibus non dicam, sed citabo unum *Dreschleri* *Chronicon* *Saracenicum* & nostra huic addita supplementa. (c) *Phylarchæ* Arabum aut *Principes* adhuc supersunt, iique non *Bassis*, sed *Sultano* subditi & *vectigales*: Qui plures equidem in Arabia recensentur, unus tamen inter omnes eminent *Princeps Noremgæ*, minoris in Arabia felici provincie, qui *Mascateam* urbem, quam illa per diu tenuerat, nationi *Portugallicæ* ademit: Cæteros lubens omitto.

B U N O N I S.

β (d) *Petræa* Arabia majorem sui partem sterilis est, torrida sole, fiticulosa & arenosa; ita ut ventus

subito exortus magnos montes & acervos arenarum convehat, & arenis obruat quicquid corripit, infesta præterea latronibus & prædonibus, adeo ut Mercatores etiam, nisi turmatim, illam terram non transeant. In ea Arabiæ parte *Populus Israëliticus* per 40 Annos exsulavit: & *Joseph* cum *Maria* virgine & puero *Jesu* per hanc Arabiam in *Ægyptum* profecti sunt. Ejusdem Arabiæ Rex erat *Areta* de quo *Josephus*.

γ (e) *Petra* hæc hodiè *Arach*, olim etiam *Petra Deserti* dicta, non longè distabat ab eo maris mortui litore, quod *Ortum* respicit. Fuit olim *Arx* munita & urbs *Moabitaram* vetustissima, in monte posita: Græcis dicta est *Petra*; Hebræis *Sela*, & quondam *Arce*, *Arcen* aut *Arecen*: postea *Recem* & *Receme*. Arabiæ Reges in ea *Aulam* & *Palatium* habebant, itaque Arabia illa nomen inde traxit. *Israëlitæ* urbem istam expugnârunt, capto etiam Rege *Recem*: Num. 31. *Amasias* quoque Rex *Judæ* eandem cepit. *Areta* Arabum Rex hic sedem habens à *Scauro* oppugnatus est. Postea *Baldunus* *Hierosolymorum* Rex *Christianus* eam urbem auxit & ornavit. Ex ea *Ruth*, *Hieronymo* iudice, fuit oriunda.

δ (f) *Nabathæi* ita dicti à *Nabatoib* filio *Ismaëlis* natu maximo, qui cum undecim fratribus omnem terram ab *Euphrate* ad mare *Rubrum* usque positam tenuerunt, *Nabathæam* nominantes provinciam. *Josephus* Ant. l. 1. c. 21. *Nabathæorum* regio inops frugum, & plena pecorum fuisse scribitur. Ipsa gens, secundum *Strabonem*, fuit continens, rei conservandæ & parandæ intenta. Mortuos verò irreverenter tractârunt *Nabathæi*, eosque, ac ipsos Reges quoque, in *Isterquiliniis* defoderunt. Urbs illorum nominatur (g) *Nabatha*.

ϵ (h) *Medava* seu *Medaba*, hodiè *Medavon* & *Medbach* in finibus *Moabitaram* est.

ζ (i) *Bosra*, hodiè *Bosra* & *Bussereth*, *Philippi* Imperatoris patria; ex eo *Philippopolis*, *Zonara* teste, dicta est.

η (k) *Casius mons* ad *Ægypti* fines est, haud longè ab *Ostracina* urbe maritima; ibidemque (l) *Casiotis* regio. Cæterum *Casiotæ* vafri & ventuti habitati sunt; unde

(1) *Arabiam* *Petræam* pars *Ismaëliitarum* inhabitavit. In banc *Arabiam* appulerunt *Israëlitæ* ex *Ægypto*, cuius peregrinationis vestigia etiam nunc aiunt exstare in deserto *Sin*, variis *Inscriptionibus* rupibus ejus incisis, quæ antiquissimo charactere *Assyriaco* censentur constare. In *Confiniis* hujus regionis visuntur mons *Horeb* & *Sinai*, & in litore *Eziongeber*, unde *classis* *Salomonis* in *Ophirum* navigavit. (2) Sunt qui terram de *Uz* *Jobi* sedem in *Septentrionali* regionis hujus parte

- (a) *Saraceni*. (b) *Regina Sabæ*. (c) *Phylarchæ* Arabum. (d) *Arabia Petræa*. (e) *Petra urbs*. (f) *Nabathæi*. (g) *Nabatha urbs*. (h) *Medava* seu *Medaba*. (i) *Bosra*. (k) *Casius m*. (l) *Casiotis regio*.

versus *Euphratem* & *Mesopotamiam* collocant, & inter alios *Spanhemius*. *Madianitis* in plagam *Orientalem* domicilia assignat. Alii *Magos* qui *Salvatorem* inviserunt, ex hac regione etiam ducunt.

Nomades.
Scenitæ.

tur. Plana equidem maxima ex parte; at sterilis, ideoque deserta. Populi illustriores & *Nomades* & *Scenitæ*; hi ultra Euphratem in Mesopotamiam protensi, iidemque in Felicem.

F E L I X (1).

Arabia Fe-
lix.

Berius fl.
Lar fl.
Saraceni.
Minæi.
Sabæi.
Badeo.
Pudnopolis.
Muza.
Ocelis.
Arabia.
Cana.
Gerra, &c.

V. *Felix*, quæ nunc *Ayaman*. Ipsa Peninsula Arabiæ, inter duo maria, Rubrum Persicumque, procurrens, reliquis partibus major est, multoque lætior ac di- tior; cinnami ac thuris, aliorumque odorum maximè ferax; unde inclytum ei *Beata* cognomen. Fluvii nobiliores duo; κ *Betius*, Arabicum, λ *Lar* Per- sicum, sinus petentes. Populorum hic nomina innumera, at clarissima μ *Sa- racenorum*, non modò Africam, sed Europam etiam vastantium: ν *Minæorum* & ξ *Sabæorum*, qui soli thus mittunt. Urbes insigniores, ad Arabicum sinum *Badeo* regia, *Pudnopolis*, $\omicron$ *Muza*, π *Ocelis*: ad Rubrum Mare *Arabia* & ρ *Ca- na*: ad Mare Persicum *Gerra*. Intus *Ostama*, *Maraba*, *Sabe*, *Manambis* Regia, σ *Sapphar*; *Sabatha* & *Omanum*.

C A P.

unde proverbium [b] natum: *Casioticus* [c] *nodus*, apud Suidam.
H E K E L I I.
[b] Quod ap. *Erasmus* Chil. II. Cent V. *Adag.* 34. facit.
[c] *S. Cassioticus*.
B U N O N I S.
& (a) *Nomades* certas sedes non habent; sed cum pecoribus suis alia subinde quærent pascua: ita & nostra ætate istos vivere testatur *Rauwolfius*: ac Regis sui amantissimos esse, qui admodum sollicitè, ubinam ipsorum degat Rex, quoniam & ille haud diu uno in loco subsistat, ex iter facientibus soleant quærere.
(b) *Scenitæ* à Scenis dicti, quòd sub tentoriis habitant, domibus carentes. Ipsa autem tentoria cilicia sunt; ita nuncupant velamenta è caprarum pilis texta. Præterea carnibus suillis prorsus abstinent. Sanè hoc Animalis genus eò investum, moritur illicò. *Solinus* c. 46. In hac ipsa Arabia Deserta ponuntur *Ophiophagi* [d], à facto ita dicti. *Mela*.
 κ (c) *Betius* fl. ex *Zamete* monte, qui & *Zames*, hodieque *Zimas*, vocatur, ortus, in Mare Rubrum devolvitur, appellatur vulgò *Allique aguada*.
 λ (d) *Lar* fl. hodiè vulgò *Om* dictus, inter *Sacra Solis* extrema & *Capsiram* urbem fluit.
 μ (e) *Saraceni* prius dicti sunt *Agareni*; ab *Agar* Abrahami serva: & postea *Ismaelitæ*. Demum *Mahumede* Auctore voluerunt *Saraceni* appellari, vel à *Sara* uxore Abrahamæ; vel à *Saraca* regione, quam *Stephanus* partem facit Arabiæ.
 ν (f) *Minæi* *Aramitis* & *Sabæis* fuerunt proximi, apud oram maris Rubri incolentes: eorum urbs nobilissima fuit (g) *Carna* seu *Carne*. *Strabo* lib. 16.
 ξ (h) *Sabæi* eam tenuerunt Arabiæ partem, quæ

fini Persico obvertitur, *Mela*. eorumque metropolis est (i) *Saba*, quam nonnulli *Zibit* esse putant ad sinum Arabicum. Ex ea Arabiæ parte Hierosolymam venit Regina, Salomonis sapientiam exploratura. Quidam tamen *Sabam* hanc in Africæ parte, ipsaque Æthiopiâ ponunt.

$\omicron$ (k) *Muza* portus & emporium est, quòd appelle- re solebant navigantes ex Ægypto in Indiam. Hodiè vocatur *Mocha*, ad quam coralliorum rubrorum magna capitur copia.

π (l) *Ocelis* *Rhamusio* hodiè est *Capo de Celi*.

ρ (m) *Cana*, eodem *Rhamusio* teste, hodiè vocatur *Cancacan*.

σ (n) *Sappharenos* equos commendat *Vegetius*. Cæterùm in interioribus Arabiæ partibus etiam ponuntur (o) *Pygmæi*, minutum genus, & quod pro sa- tis frugibus contra grues dimicando defecit. Sunt multa volucrum, multa serpentum genera. De ser- pentibus memorandi maximè, quos parvos admo- dum, & veneni præsentis, certo anni tempore ex li- mo concretarum paludum emergere, in magno exa- mine volantes in Ægyptum tendere, atque in ipso introitu finium ab Avibus, quas *Ibidas* appellant, ad- verso agmine excipi, pugnaque confici traditum est. (p) *Pbænicem* quoque *Avem* unicam in Arabia ex- sistere tradunt *Plinius*, *Solinus*, *Mela*. Hodiè verò regna ad Arabiam pertinentia sunt ad mare Indicum (q) *Tartach*, (r) *Herith*, & reliquis opulentiùs *Aden*, cujus caput *Aden* ad *Arcyram* montem, qui *Ptole- mæo* *Cabubara*; emporium Indis, Æthiopiis & Persis frequens. Regno (s) *Aden* adjacet provincia (t) *Zibith*, per quam in Arabiam Petræam iur.

H E K E L I I.

[d] Eodem *Solino* loc. cit. pag. 100. lin. 17. & *Me- la* Lib. III. c. 9. p. 225. lin. 32. seq.

B U N O-

(a) *Nomades*. (b) *Scenitæ*. (c) *Betius* fl. (d) *Lar* fl. (e) *Saraceni*. (f) *Minæi*. (g) *Carna* urbs. (h) *Sabæi*. (i) *Saba* urbs. (k) *Muza*. (l) *Ocelis*. (m) *Cana*. (n) *Sapphara*. (o) *Pygmæi*. (p) *Phoenix*. (q) *Tartach*. (r) *Herith*. (s) *Aden*. (t) *Zibith*.

C A P. XXV.

De Turcico Imperio, urbibusque sub eo claris.

I.

HÆ igitur sunt regiones Asiæ, quæ, cum antea sub *Affyriorum, Persarum, Turcarum*, *Macedonum, Romanorum*, ac suorum quæque Regum Imperiis omnium nobilissimæ censerentur, *Turcarum* adventu prorsus devastatæ, barbarieque postrema foedatæ sunt. Solent quippe Turcæ capta aliqua urbe, fabricas omnes eminentiores demoliri, mœniaque diruere. Horum autem Imperium cœpit sub annum Christi **CLXXXIII**, *Osmane* (quem alii *Ottomannum* [a] vocant) primo conditore, tenuis conditionis homine Tattaro, Magni Chami milite; à quo descendentes *Osmanidæ* regnârunt continua serie annos **CCCIX**, ad usque *Murathem IV*, qui nunc imperio potitur. *Prima sedes* Imperii fuit in Asia in *Bithyniæ* urbe *Prusa*: hinc in Europam *Adrianopolim* *Thraciæ* translata; denique *Constantinopolim*, ubi etiam nunc consistit. & 1

II. Cæterum urbes in tam vasto Imperio perpaucæ sunt in Asia, memoratu dignæ. Omnium tamen princeps est *Damascus* *Syriæ*, magna, dives, splendida atque amœna: omni fructuum genere abundans; emporium celeberrimum, præstantissimis artificibus refertum; officina armorum bellicorum totius Imperii nobilissima. Sequuntur alia *Syriæ* emporia clara atque celebria; *Alepum*, vulgo *Alepo*, non inferior *Damasco* urbs; magna & frequens. In litore *Alexandriola*, vulgo *Alexandretta*; *Berytus*, vulgo *Baruto*, *Tripolis* *Syriæ*, vulgo *Tripoli di Soria*, & *Joppe*, vulgo *Faffa*. Ad *Pontum* in *Cappadocia* *Trapezus*, vulgo *Trabezonda*, Imperii *Trapezuntini* quondam caput. In *Arabia* vero *Felice* *Medina Talnabi*, id est, urbs *Prophetæ*; quia *Mahumetis Pseudo-Prophetæ* delubrum atque sepulchrum in ea visuntur. *Mecca*, ejusdem *Mahometis* natalibus maximè nota, *Zidem*, *Zibit* & *Aden*, omnium pulcherrima & munitissima, ad fauces sinus *Arabici* sita.

C A P.

Turcarum Imp.

Osmanes.

Urbes. Damascus.

Alepum. Alexandriola.

Berytus. Tripolis.

Joppe. Trapezus.

Medina. Talnabi.

Mecca. Zidem. Zibit. Aden.

B U N O N I S.

a *Osmanus* rex factus est Anno 1297, [b] inde ad *Murathis* seu *Amurathis IV* initium, quod incidit in Annum seculi hujus vicesimum tertium, intercedunt Anni 336. At à primo illo *Osmani* initio ad Annum usque 1678, quem nunc agimus, imperium illud jam stetit Ann. 311.

H E K E L I I.

[a] Vel *Otbmenem*.

[b] Leg. *Alstedii* Thesaurus Chronol. Tit. 24. p. 226.

R E I S K I I.

1 (a) Gens *Turcarum* *Scythica*, fera, inculta, horrida, urbium, artificiorum & scientiarum excidio nata, *Græcorum*que vitiis quàm sua virtute felicior, Europam, Asiam, Africamque uno nunc dominio coercet: Tres nempe integras Imperii *Romani* veteres *Diœceses*, primam *Illyrici*, alteram *Orientis*, *Africæ*que tertiam, ut unam *Italiæ* *Diœcesin* *Christianis* Principibus reliquerit. (b) Primos natales eosque obscurissimos, ab his denique ulteriores ad dominatum *Asiaticum* progressus in Cap. 16. reperies. Unde

Othman, homo *Turcicus* non *Tatarus*, nec *Chami* *Tatarici* miles, sed paternæ militiæ ductor & *Sultanus* *Asiaticus* dignoscitur: Ab illo nunc **XXI** Imp. præest *Soliman* (c), Princeps ferme quinquagenarius & diuturno carcere detentus; fratrisque *Mahumedis IV* depositi, damnatique ad eandem custodiam successor. *Periodus vero Imperii hujus millenaria* quadriennio abhinc effluxit, quæ num. fatalem mutationem sit allatura, dies annique postea docebunt. Tota *Mahumedis Pseudo-prophetæ* *Arabis* eaque luculenta historia è *Chronico Dreschleri* *Saracenicis*; Urbium vero *Turcarum*, quæ adhuc eminent, ordo & numerus è *Taverneirio* ac *Valleo*, multisque *Anonymis* *Scriptoribus*; itemque notitia sepulchri *Pseudoprophetici*, & corporis non amplius superstitis, & tumbæ, quam fingunt, pensilis hinc peti potest.

B U N O N I S.

2 Quum *Mahumedes* *Pseudopropheta* (d) *Meccæ* doctrinam suam, invito magistratu & civibus plerisque, divulgaret, fugere & urbem deserere coactus, *Jatribam*, quod opidum decem dierum itinere à *Meccæ*

(a) *Turcarum* natio. (b) Imperium *Turcicum*. (c) *Soliman* *Sultan* hodiernus. (d) *Meccæ*.

Mecca distat, se contulit: ubi à civibus exceptus, sedem imperii ibidem collocavit; unde & (a) *Medina Talnabi*; i. e. urbs Prophetæ & *Medina* absolute dicta est. *Meccæ* fuit impostor iste natus & educatus, ibidemque quod jam dictum, dogmata sua decem annos clam primùm sparsit: at *Medinæ* quò confugerat, totidem annis docuit & imperavit, princeps simul politicus & Ecclesiasticus. A fuga ista Mahumedis, quæ Mahumedanis, (b) *Hegira* appellatur, inciditque in noctem illam, quæ sequuta est 15. Julii, anni æræ Christianæ 622, annos Mahumedani numerant; & communis eorum est æra. Supputant vero isti annis Lunaribus, qui undecim ferè diebus breviores sunt Solaribus. Impostoris istius tumulus ostenditur *Medinæ*, non verò *Meccæ*; nec Arca ista, quod vulgo fertur, in Aère sublimis pen-

det; sed humi conspicitur, tapetibus fragrantibus instrata, cui impositus est pileus Arabicus sive Turcicus. Quam turpissimè autem decipiuntur Mahumedani; qui credunt sarcophago isto impurum Pseudoprophetæ corpus condi; quum Antistites ejus, magno licet pretio proposito, devoto alicui Mahumedis cultori, qui isto corpore visò paratus fuerat sibi oculos eruere, nihil ausi fuerint desideranti objicere. Quade re vid. Vartomanni Itinerar. c. 13. [c]. *Aden* suum habebant principem, qui fraude Soleymanni Beglerbeji Cairensis circumventus, urbè occupatâ, occisus est.

H E K E L I I.

[c] Vid. quæ de *Meccæ* & *Medinæ* religioso Cultu extant in Notis *Georgii Gentii* ad *Musladini Sadi* c. 2. *Rosar. Politici* p. 305.

(a) *Medina Talnabi*. (b) *Hegira Mahumedanorum*.

C A P. XXVI.

Cyprus & Rhodus.

C Y P R U S. (I)

I.

INSULÆ in Ægæo Mari Asiæ objacent complures, quarum nobiliores *Lesbum*, *Chium*, *Samum* & *Côn* in Europa memoravimus. At in Asiatico Mari sunt *Cyprus* & *Rhodus*. *Cyprus*, in Issico sinu inter *Ciliciam* & *Syriam*, in quatuor majoribus Interni Maris computata est, novem regnorum, ut referunt veteres auctores [a], quondam sedes; cœli clementia solique fertilitate beatissima: unde *Macaria* antè dicta fuit. α *Cyprus* autem dicitur ab æris copia, quod hic primum inventum creditur. Incolæ, viri pariter ac scœminæ, in libidinem lasciviamque omni ævo mirè proni; unde olim *Veneri* insula consecrata fuit. β *Longitudo* est inter duo promontoria, *Dinaretum*, vulgo *Capo S. Andrea*, & *Acamanta*, vulgo *Capo S. Epifanio*, milliar. XL. *Latitudo* maxima XV.

II. Divisa fuit quadripartito: in γ *Salaminam*, δ *Paphiam*, ε *Amathusiam*, &

B U N O N I S.

α Veteres (a) *Ærosam* quoque appellârunt, ob æris copiam. *Fistis* [b]. Cæterum in Cypro ærariis fornacibus, ubi *Chalcites* lapis ingestus pluribus diebus crematur, (b) bestiolæ in medio igne nascuntur pennatæ, paulo muscis grandibus majores, quæ per ignem salunt atque ambulant: emoritur hoc genus, quum ab igne remotum est. *Aristot. Histor. Animal. Plin.* Perhibent insulam hanc adeo olim fuisse tumulorum impatientem, uti cadavera terræ interdum mandata, continuo nocte proxima rejecerit.

ε (c) *Straboni* [c] *Cyprus* in circuitu complectitur 342 stadia [d], quæ faciunt milliaria 107. Abest verò à *Ciliciâ* uno tantum milliari, & uno quadrante. *Hierosolymis* vero distat milliariibus 40.

γ (d) *Salamina* appellationem habens ab urbe *Salamine*, obvertitur Orienti [e].

δ (e) *Paphia* à *Papbo* urbe ita dicta, respicit Occasum.

ε (f) *Amathus* urbs maritima, hodiè *Limisso* dicta, nomen dedit *Amathusiæ* regioni, quæ est pars insulæ Meridionalis.

H E K E L I I.

[a] *Plinius* in primis libro quinto *Historiarum Naturalium* c. xxxi. p. 79. lin. 6. seq.

[b] Lib. I. de *Verbor. vet. Signif.* col. 1131. lin. 23. seq. Hanc insulam æque ac *Rhodum* & *Cretam*, *Commentariis* illustrissimis illustravit *Johann. Meursius*, incomparabile *Batavorum* decus, quos *Amstelod.* literis *Wolfgangi* anno C H R. MDCLXXV in 4. f. impressos esse constat.

[c] Lib. XVI. *Geogr.* p. 406. Tom. II. *Oper.*

[d] 3420. & non 342, uti in ultimâ *Bunoniana* extat.

[e] Urbs

(a) *Ærosa*. (b) *Bestiolæ* in igne generatæ. (c) *Magnitudo Cypri*. (d) *Salamina regio*. (e) *Paphia*. (f) *Amathusia*.

Cyprus.

Macaria.

(1) Aer hodie tantam laudem non invenit ut olim, at terra ferax est vini, olei, saccari, croci, Rhabarbari, gossypii, malorum limoniorum, aureorum, frumenti, cupri. Locustis multum affigitur.

& ζ *Lapithiam*. Mons in ea nobilis η *Olympus*. Fluvii δ *Lycus* & ι *Pedæus*. Urbium clarissimæ κ *Paphos* & λ *Salamis*.

Lycus fl.
Pedæus fl.
Paphos.
Salamis.
Cypri reges
ac Domini.

III. Insula, antequam Romani occuparent, regibus regebatur, quorum ultimus *Ptolemæus*, accepta fama, de Romanorum in insulam expeditione, veneno fata præcepit. Cæterum *Porcius Cato* Cyprias opes Romam invexit: quæ res latius ærarium populi Romani, quam ullus triumphus, implevit. Post divisum Imperium Romanum, sub *Græcis* fuit *Imperatoribus*. Anno CIJCLXXXI. *Richardus* Angliæ Rex, cum copias Hierosolyma contra Saracenos ducens, tempestate ad insulam dejiceretur, insulani vero non admitterent, vi & armis eam occupavit, & cuidam Gallo *Guidoni* dedit in regnum. Huic Reges successerunt continua serie, usque dum in *Genuensium* ditionem pervenit. Inde *Veneti* eam rexerunt ab Anno CIJCCCLXXIII. ad CIJLXX, quo Anno *Turca Selymis* Christianis eripuit. Caput regni est μ *Nicosia*. Secunda ab hac *Famagusta*, vulgo ν *Famagosta*. Tertia ξ *Ceraunia*, vulgo *Cerinis*.

Nicosia.
Famagusta.
Ceraunia.

R H O D U S.

IV. Minor est amplitudine, at par claritate ο *Rhodus* insula, pluribus nominibus antè vocitata, re nautica maximè nobilis. Complectitur ambitu mill. Germ.

Rhodi
magnitudo
& urbes.

[e] Urbs, quæ & *Selamis* *Ptolemæo*, & *Coronia* Veteribus dicta, hodiè *Famagosta*, ut *Niger* autumat, dicitur.

B U N O N I S.

ζ (a) *Lapithus* urbs ad Septentrionale litus posita, appellationem dedit regioni *Lapithiæ*, quæ objacet Septentrioni.

η (b) *Olympus* mons in finibus *Amathusiæ* est; ac alius ejusdem nominis mons est mamillæ similis ad *Palæam* urbem.

δ (c) *Lycus fl.* ex *Olympo* ortus per *Amathusiam* regionem decurrit, & apud *Curium* opidum mare subit *Australe*.

ι (d) *Pedæus* seu *Pedæus*, hodiè *Pedeo*, ex eodem *Olympo* monte profluens, *Salaminam* rigat; ac inter *Pedaliū* promontorium & urbem *Salamina* *Syriacum* Mare petit.

κ (e) *Paphos* urbs [f] eversa in litore Occidentali olim sita fuit: ubi *Venus* colebatur; unde illa *Paphia* cognominatur.

λ (f) *Salamis* urbs maritima ad litus Orientale, à *Teucro* fratre *Ajaci* *Telamonii*, *Achillis* patruele, exfule olim condita, postea *Constantia* appellata est.

(g) *Epiphanius* Cypri *Episcopus* fuit *Libri* contra 80 hæreses *Auctor*. Hic cum *Chrysofotomo* *Constantinopolitano* *Episcopo* simultates exercens, quum *Constantinopoli* discederet, ad illum ait: *Spero te non moriturum Episcopum*; ad quæ *Chrysofotomus* respondit; *Spero te non rediturum vivum in civitatem tuam*: Utrumque evenit. *Epiphanius* enim in itinere obiit: & *Chrysofotomus* in exilium pulsus variis ærumnis affectus exspiravit. *Sozomenus*.

μ (h) *Nicosia* in *Mediterraneis* sita, antè quàm à *Turcis* vastaretur, civitas erat illustris, nobilitate insignis.

ν (i) *Famagusta* [g] optime munita, apud eum locum sita, quo olim exstitit *Salamis*, magnarum opum fuit civitas, quæ terra marique *Turcarum*

impetum sæpe repressit. Dedere sese tandem [b] coacta, contra datam fidem *Turcarum* crudelitate miserrimè afflicta est, nec ab isto tempore ad pristinam dignitatem resurgere potuit.

ξ (k) *Ceraunia* in litore maris septentrionali haud longe sita est à *Lapitho*.

ο (l) *Rhodus*, opulenta olim insula, *Doridis* ac *Lyciæ* litoribus objacens, mira gaudet aëris & cœli clementia; adeo ut [i] *Solino* teste, cœlum ibidem nunquam ita nubilum sit, quo in eo *Sol* non sit, quare *Romani* diutiùs hic morari solebant. Olim *Opbiusa*, *Telchinis*, *Æthraea*, *Corymbia*, *Atabyria*, aliisque nominibus fuit appellata. *Pindarus* eam *Veneris* filiam & *Sponsam* *Solis* appellavit.

H E K E L I I.

[f] *Frequenti* *Terræ* motu.

[g] *Turribus* & *Propugnaculis*.

[b] Anno *CHR.* *MDLXX.* cum tota *Cypri* insula in *Truculentissimi* *Regni* *Turcici* potestatem devenit.

[i] In *Polybist.* c. 21. p. 42.

R E I S K I I.

ι (m) *Cyprus* Gr. *Κύπρος*, antiqua *Pœnorum* colonia, & *Trojani* belli temporibus antiquior, tum regi *Pœnicio* *Cinyre* subjecta *Diod. Siculus* *Lib. II.* Hujus filia *Cyprus* insulæ huic nomen addidisse fertur. Quidni additum illud eredamus ἀπὸ κυπρίων ἕνεκα ἄρθου κύπρου. i. e. a cypresso arbore, qui multus ibidem nascitur, inquit *Stephanus*, & cum illo *Eustathius*? Quidni à *Punico* קופר *Copher*? illo sane adhuc *Hebræi* plantam alioqui raram, sed eximiam, & *Cypriis* copiosam significant. Hæc tota insula magno frumenti, olei, vini optimi, metalli, frugum pomorumque omnium proventu felix, nulla tamen urbium magnificentia inter veteres æque ac nostros homines commendatur. Ab regibus, quos tulit aut regulis & tyrannis olim per oppida dominantibus Romano cessit Imperio *A. U. C.* 698. (n) Tum vero

(a) *Lapithia*. (b) *Olympus* mons. (c) *Lycus fl.* (d) *Pedæus fl.* (e) *Paphos*. (f) *Salamis*. (g) *Epiphanius* simultas cum *Chrysofotomo*. (h) *Nicosia*. (i) *Famagusta*. (k) *Ceraunia*. (l) *Rhodus* ins. (m) *Cyprus* *Pœnorum* colonia. (n) *Salamis*.

Germ. XXX. Urbes in ea fuere claræ, π *Lindus*, ς *Camirus* & *Falysus*, quæ postea σ *Rhodus*.

Solis Co-
lossus.

V. Ante omnia autem in admiratione fuit Solis Colossus Rhodi, LXX cubitorum altitudinis. Hoc simulacrum post LVI annum terræ motu prostratum, sed jacens quoque miraculo fuit. Pauci pollicem ejus amplectebantur. Majores erant digiti, quam pleræque statuæ. Vasti specus hiabant de fractis membris. Duodecim Annis tradunt effectum CCC talentis, quæ contulerant ex apparatu Regis Demetrii, relicto moræ tædio. Fuerunt alii minores hoc in eadem urbe Colossi, centum numero, sed ubicunque singuli fuissent, nobilitaturi locum. Majorem postea Sultanus Ægypti Rex, postquam Rhodum occupaverat, nongentis camelis ære imposito, Alexandriam transportari curavit. De cætero ipsa insula regibus primum regebatur: postea in Romanorum, unà cum Asia, incidit potestatem. Diviso Imperio sub Græcis fuit. Dein Saraceni occuparunt Anno IJCCXV, qui Colossum abstulerunt. Recuperatam Ann. CIJCCXIII Equites Joannitæ tenuerunt usque ad Annum CIJLXXII quo Solimannus II, Turcarum imp. occupavit. Pulsis tunc Melita concessa est. 2

vero *Salamis* ad litus orientale fuit metropolis, post hac sub Imp. Græcis (a) *Constantia*, denique nova (b) *Justinianopolis* Græco Imperio erepta, Saracenicis adhæsit A. C. 657, sed iterum Christiano, Saracenis quinque millibus necatis per Richardum Angliæ regem, qui postea illam Guidoni Lusiniæ, Exregi Hierosolymitano vendidit A. 1192. Hujus stirps regia ubi cum Jacobo ultimo defecerat, regnum Veneta Respubl. jure hæreditario A. 1476, exclusis Genuensibus occupavit: Sed factò impetu Selimus Venetis extorsit 1571. (c) *Famagusta* per menses quatuor obsessa 140000 ictibus tormentariis concussa, tandemque dedita. Non procul à Baffo specu illud ostenditur, è quo *dubia aut fabulosa septem Dormientium historia* erupit.

BUNONIS.

π (d) *Lindus*, hodieque *Lindo*, insigne olim habebat templum Palladis Lindiæ, indeque oriundus fuit *Cleobulus* [k] qui in septem Sapientum numero habitus est [l].

ρ (e) *Camirus*, hodie *Ferachio* dicta, à *Camiro* Herculis filio [m] condita putatur & appellata.

σ (f) *Rhodus* urbs Scholæ & eloquentiæ studio olim erat celeberrima; quatuor enim olim erant scholæ præ cæteris nobiles: Atheniensis, Alexandrina, Tharsensis & Massiliensis; quibus annumerabatur Rhodia. *Rhodium* se appellavit *Apollonius*, qui Argonautica scripsit. *Aristippus Philosophus* quum naufragio esset ejectus ad Rhodiensium litus, atque inibi schemata Geometrica deprehendisset, exclamasse legitur ad comites; *Bene speremus; hominum enim vestigia video.* Rhodi *Diagoras* quum tres filios athletas eodem die in certamine omnes vicisse, & coronari vidisset, præ gaudio, inspectante populo exspiravit. *Hic Rhodus, hic salta* proverbio [n] dicitur in eos, qui factò potius ostendere, quam verbis sua iactare debebant. Quod petatum ex fabula. Quidam enim quum domum redisset peregre, inter alia, quæ glo-

riabatur, iactabat Rhodi se saltum saltasse, quem nemo alius ibi potuisset saltare; testesque habere se affirmabat. Tum ex adstantibus unus, Heus tu, inquit, si verum hoc est, haud tibi opus testibus: *En Rhodus, en Saltus!*

HEKELI.

[k] *Evagora* Filius.

[l] Inde & dictus *Lindus*. Robore & pulchritudine corporis eximius dicitur fuisse.

[m] Quem ex *Fole Euryti* Regis Filiâ suscepit.

[n] Apud *Erasmum Chiliad.* III. Cent. III. *Adag.* 28. p. 573. col. a.

REISKII.

2 (g) *Rhodus* ἀπὸ τῶν ῥόδων, i. e. ab *rosis*, quarum hic magna copia succrevit; primum sub mari latuisse ex illoque postea emeruisse dicitur. Vetustos hujus incolas *Diod. Siculus* Lib. V. facit *Heliadas*, & quidem ævo *Cecropis* *Mosi* æqualis: Unde *Bochartus* conficit □□□□□ (h) *Rhodanim* vel *Rhodanæos* *Motæicos* ab Rhodiis plane alios fuisse Lib. III. c. 6. Ut ut sit, *Eusebius* tamen in *Chronico* refert, *Jorami* regis *Israëlitici* ætate Rhodios maris Imperium tenuisse. Hinc leges *Rhodie* in rebus nauticis ad Græcos Romanosque; Rhodii vero ad Remp. liberam pervenerunt, non insulis tantum, sed terris quoque Asiaticis potiti. *Lycia* tamen *Cariaque* Rhodiis, qui sese insolentiores paulo gesserant, primum A. U. C. 604. ademta; *Rhodus* denique ipsa sub Romanum Imperium redacta fuit. Postea sub Saracenicum A. C. 666. duce *Muavia*, qui statuam Colossi æneam terræ motu antea collapsam *Judæo* vendidit *Emiseno*: Inde ad *Equites S. Johannis Baptiste* A. 1338. pervenit, denique ad *Turcos* A. 1565. semestri facta oppugnatione. Urbs unica hic claret, muro triplici, quinque castellis, turribus excelsis quatuordecim & multis propugnaculis munita. Vid. P. P. *Sornelli* & *Parifoti* *Rhodus Insula* cum adjacentibus. *Venet.* Ann. 1688.

(a) *Constantia*. (b) *Justinianopolis*. (c) *Famagusta*. (d) *Lindus*. (e) *Camirus*. (f) *Rhodus* urbs. (g) *Rhodus*. (h) *Rhodanim*.

AFRICA Antiqua et NOVA

MARE Fretum Herculeum
Estrecho d Gibraltar
Madera Inf
Canaria Inf olim
Fortunatae
Palma
C Menencia Forti
Ferro
Gomera
Canaria
Atlant
TI
C Blanca
Argun
CUM
GENEHOA
Regio
Niger fl
C Verde
Cerberum
C Raxo
C Varga
C Sierra
Leona
Linea Aequinoctialis
OCEANUS
I d S Matheo
I d Ascension
ETHIOPICUS
I d S Helena

MAURITANIA
BILEDUL
ENSIS
GETULIA
Hair
Zanhaga
Libya
deser
ta
Berdoa reg
Exterior
Interior
Agades
reg
Sarra
Desertum
Guangara
ZANFARA
Reg
Benin
Biafra
Regnum
Niger
Lacus
Corsico
Bramas
Anzicana
Palma
Congo sue Zaera fl
Songo
Ambreus fl
Bamba
Chaganza fl
Dando
I. et Porto
Loanda
C Leda
Ferra Baxo
C Negro
C de Bona Esperance
Prom bona Spei
Ida Fer

MEDITERRANEUM
MARE
Cyprus
Cyrenaica
Barca desertum
Libya
Borno
Reg
Nubia
Reg
Aegyptus
Superior
Bello
Suaquam
Causila
Dafila
Barnagalso
Dangali
Dobas
Balli
Adel
Magadoxa
Angote
Olabi
Fatigar
Baru
Beleguanze
Beleguanze
Vanguer
Anbian
Candiva
Tigrai
Baba
Varyne
midii
Damute reg
Anbian
Xoa
Melinde
Gafabela
Sibir
Tirut
Mozambique
Zefala
Camur
Zefala
Cafa
C de India
S Sebastian
C de Corientes
Terra de Natal
S Spiritus
C de S Maria

ASIA
PARS
Arabia Petrea
Cancris
OCEA
NI
ORIEN
TALIS
SINUS
BARBARIC
PARS
As tres Imanas
de Corpore
Santo
I de S Francisco
ASPERUM MARE
Cosmoledo
C de S Sebastian
B d Antiois
I de S Maria
Madagascar
que et S Laurentii
Infula dicitur
S Apollonia
I de Mascarenda
S Brande
I de Diego Rois
C de S Maria

John Senex Sculp

LIBER SEXTUS.

CAP. I.

Summa Africae descriptio. (1)

I.

ASIÆ exiguo Isthmo annectitur maxima Orbis terrarum península Africa [a], tria millia & triginta circiter mill. German. ambitu complectens. Isthmi intercapedo est mill. xxv. Pleraque Africae inculta, & aut arenis sterilibus obducta, aut ob situm cœli terrarumque deserta sunt, aut infestantur multo ac malefico genere animalium; in univ-
 versum vasta est magis quàm frequens. Quædam tamen partes eximie fertiles. Græcis Libya dicitur [b] à Libya Epaphi filii Jovis [c] filia: Africam autem ab Afro Libys Herculis filio dictam volunt. Maria eam cingunt, qua Sol ori-
 tur Rubrum, qua medius dies Æthiopicum, qua occidit Sol Atlanticum, ab Septentrionibus Internum, Africum seu Libycum dictum, qua eam alluit. Lon-
 gitudo summa computatur ab Herculis freto ad promontorium Bonæ Spei mill. ICCC. Latitudo inter duo promontoria, Hesperium, vulgè C. Verde, & Aro-
 mata, quod est juxta fauces Arabici sinus, vulgè nunc Guarda fuy, milliar. ICL. Terra ipsa, nisi qua Interno Mari accedit, obscurè veteribus nota. Ultra autem Nili fontes ac montes Lunæ prorsus incognita. 1

Africae magnitudo.

Nomina. Limites.

II. Re-

HEKELII.

[a] Qui cognitionem hujus TERRÆ partis feliciter sibi est acquisiturus, is legat non solum JOANNIS LEONIS Descriptionem AFRICÆ, Antwerp. anno 1656, in 8vo publicatam, sed ipsam quoque OLIV. DAPPERI AFRICAM, quam Amstelodami A. 1671, in fol. impressam habemus. Ut autem ingeniosus Boissardus ASIÆ ac cæterarum TERRÆ Partium atque Regnorum Fluvios ingeniose descripsit: sic & modo simili descripsit AFRICÆ Fluvios, & quidem loc. cit. à v. 203. usque ad fin.

[b] Africa dicitur ideò Libya, quod inde Libs Ventus flare soleat, seu quod pluvia indigeat, ob nimiam n. siccitatem, ἀπὸ τοῦ λειπεν ἢ θεν. Est etiam hoc nomine Hispania Urbs circa Calagurim & Fluvius in Mauritania.

[c] Ex Cassiopea.

REISKII.

1 (a) Africa est nomen æquivocum, idque aut totius, quam aggredimur, Peninsulæ, aut partis in ea

cujusdam: Illud Africam latius dictam; hoc vero strictius Numidiam & Tripolitanam, strictissime Provinciam cum Carthagine Proconsularem significat; sic Vossius ad Pomponium Lib. I. c. 3. & Spanhæmius Introd. Geogr. observant. Omnis autem derivatio Latina Græca & Hebraica, quæ Leoni Africano viro placuit, nunc abesto: una tenebitur à Pœnis ab incigni fertilitate, qua veteres commendant Africam, hujusque Symbolum spicigeram fœmellam faciunt. Spica enim Syriace פרוך Pheruch, Arabice פרוך Porich aut feric vocatur: Hinc Pœnis אפריקה Africa per prosthesis & mutationem prorsus analogicam, cujus exempla Bochartus Lib. I. Chan. c. 25. attulit. (b) Chamo autem in prima orbis divisione præter Ægyptum & universam Africam, quin magna Syriæ Arabiæque pars, item Babylonia, Sùsiana, & Assyria obigerit, nullum est dubium. Ab sacris quippe Africa Chami terra; sed ab extraneis Scriptoribus vocatur Chemia, Gr. χημία vel Chamia, de qua posthac amplius dicetur.

(1) Diffundit se a Septentrione in Meridiem a gradu circiter 35 lat. bor. ad gradum 35 lat. austral. proinde media pars Africae subjæta est, maxima zona torrida, ingens zona temperata Septentrionali & minima zona temperata meridionali. Ab occasu

D d d

R E

(a) Africa tripliciter sumta. (b) Chemia.

in Ortum excurrit a gradu 4, circiter ad grad. 84 long. Cælum habet fervidissimum, etiam illæ partes, quæ sub Tropi-
 cis jacent. Solum montibus scatet, & copiosissimis, & editissimis, desertis arenosis, sticulis, latissimeque patentibus,
 omni malefico ferarum genere, monstris horrendis, ingentibus, nec auro, argento, sale, destituitur. At mare versus,
 herbarum medicinalium, frugum, fructuum, armenti, pecoris, Incolarum, quorum pars maxima nigri coloris est, sa-
 tis ferax. Sunt qui autumant, nativum Africanorum colorem non nisi nigrum existere, & qui inter eos albicant ab
 Europa vel Asia oriundos. Africani Ingenii pravi, subdoli, & prorsus servilis sunt, nec unquam ampla Imperia aut
 condiderunt aut conservarunt. Plurimi in tentoriis degunt, huc illuc vagantur, barbari, crudeles, certissimi sagitta-
 rii, Idololatræ. Ingens autem numerus Mubamedem sequuntur. Sunt etiam inter eos qui Judæismum, & religionem
 Christianam amplectuntur.

Africæ regi-
ones.

II. Regiones atque gentes, in quas divisa fuit quondam, sunt, *Ægyptus*, *Cyrenaica*, *Africa Minor*, seu propriè dicta, *Troglodyta*, *Garamantes*, *Numidia*, *Mauritania*, *Getulia*, *Libya interior*, *Arabia Troglodytica*, & *Æthiopia*.²

R E I S K I I.

2 (a) Geographi recentiores totam Africam, quousque patet, ejusque longitudinem à Promontorio viridi ad Capo Guardafui 80 gradibus, & 2000 fere miliaribus; latitudinem à capo Buono ad caput Bonæ Spei gradibus fere 70, & 1800 miliaribus emittuntur. Partes vero illi quatuor majores Petrus Valles attribuit; 1° *Regna Subfuscorum* aut *Læthiopum*, quos Plinius Lib. V. c. 8. vocat. 2° *Nigritarum*. 3° *Æthiopica*. 4° *Insulana* sive Insularum adjacentium. Sed paulo distinctius ordine supra constituto progrediar, & Imperia numerabo: 1° *Turcicum*, quod ab *Ægypto* per oram maritimam procedit; 2° *Abassinum*, ex regnis pluribus & interiori *Æthiopia* constitutum; 3° *Fessanum* & *Maroccanse*, cum Regnis aliis minoribus conjunctum. (b) Re-

gna quidem Africana multis exposita mutationibus adhuc tamen extant; 1° *Biledulgerid* tria, 2° *Barbarica* quinque, 3° *Nigritarum* 18 aut plura, ne quidem satis cognita, 4° *Bugensia* 9, exteriori *Æthiopiæ* adscripta, 5° *Monomotape* quatuor, 6° *Zanzibar* quinque, 7° *Aden* & *Adel* cum minoribus nonnullis, 8° *Regna Insulana* vel suis, vel Christianis Regibus & Rebuspubl. subjecta. *Principatus* etiam *Principesque*, quos Scheichios vocant, in *Numidia* supersunt; 1° *Corvano*. 2° *Habes*. 3° *Emo*. 4° *Segelmesse*: Hos alii Regulorum status, Principesque Regulos vocant, pluresque numerant, quorum potestas uno vico aut opido continetur. *Respubl. vero in servitute Africana* liberas frustra requisiveris, incolarum moribus genioque contrarias.

(a) Africæ long. lat. (b) Status Africæ politicus.

C A P. II.

Æ G Y P T U S. (1)

I.

Ægypti

Prima Africæ Asiæque proxima est *Ægyptus*, quam veteres Geographi in Asiæ regionibus computarunt. At posteriores, Arabico sinu, ut antè dictum, inter Asiam Africamque termino constituto, Africæ eam contribuerunt. Nomen traxit ab *Ægypto* Danaï fratre; antè *Aeria* dicta. Terminatur à *Septentrione* suo mari, id est, *Ægyptio*; ab *Ortu* Arabia Petræa & dicto sinu; à *Meridie* *Æthiopia*; ab *Occasu* *Cyrenaica*. Longa est à *Pelusiaco* Nili ostio ad *Catabathmum* opidum mill. CL. Lata à Nili ostiis ad opidum *Metacompsum* Nilo appositum, nunc *Conza*, miliar. C.¹

Limites &
magnitudo.

II. Divi-

R E I S K I I.

(1) Sita est cas, vel ad *Ægypti* vel ad Græcas, vel ad Copticas, vel ad *Ægyptiacas* revocatur origines: *Græcæ* intra grad. aut fabulosum Danaï fratrem Belique filium ex A-22 & 32 pollodoro; aut Sethosin regem, cui nomen *Ægypti* fuit, ex Manethone tamen *Ægyptio* proponunt; funditque se Sed utrumque hoc etymon chronologiæ ac historiæ ab Occasu in Ortum in parte Meridionali, ubi

repugnat: *Copticæ urbem* Copton ac *Thebaidos metropolin* vetustam; *Ægyptiacæ* regem primum & antiquissimum *Chibth* obtendunt, unde adhuc *Chibet* *Ægyptiis* sua vocatur regio, *Æthiopibus* *Gobza*. Duplex hoc etymon Viris bene doctis placuit; sed Kircheri ex rationibus infirmis valde displicet in *Prodromo* Copto ac *Obel. Pamphil. In S. literis terra Chami*

(a) Ægyptus.

maxime patet, per grad. 7. *Salum Ægypti variat. In partibus Nilo vicinis adeo luxuriare dicitur, ut necessum habeant Incolæ luxuriam ejus admixta arena temperare. Abundat usque eo Tritico, Oriza, Saccaro, Dactylis, & reliquis frugibus, ut non immerito appellata olim publicum orbis Horreum. Oves bis in anno pariunt, & fœminæ communiter duos, sæpe plures partus simul enituntur; cujus fœcunditatis causa aquis Nili ascribitur. Semper fere fructus pendent ab arboribus. Pars Ægypti mediterranea pene inculta jacet, soli arenosi est, per æstatem usque eo torridi, & ob siccitatem mobilis ut speciem aquæ ardentis referat; ad instar materiæ vitreæ resplendeat, quæ in fornace incensa est, & aliquibus igneum mare appelletur. Fontes in Ægypto perpauca sunt, flumina nulla præter Nilum. Cælum vix pluit nisi mensibus Decembri, Januario, Februario, extra quos tamen *Alexandriæ* & *Rosettæ*, propter maris viciniam pluvia etiam observatur. Nebula in ipsa frequens, inprimis ros, absque quo & plantæ perirent & animalia, rarum fulmen & tonitru. Ægyptii dicuntur meticulosi, desides, barbari, literaturæ omnis nescii, ingenii servilis, tumidi. Plebs mendax est, propensa in furta & rapinas, cupidissima nummorum, infida. Delectantur impense potu Coffe, & *Nicotianæ fumo*, Mensibus Decembri, Januario, Februario, & Martio, pullos gallinaceos in fornacibus excludunt, stramine primum calefactis,*

II. Divisa fuit generatim in *Superiorem*, quæ in Meridiem vergit, & *Inferiorem*, quæ Mari Interno alluitur (1). *Superiorem* rursus Nilus dividebat in *Libycam*, qua Occidentem, & *Arabicam*, qua Orientem spectat. Hinc populi *Arabægyptii*, illinc *Libyægyptii*, dicti. Inferioris pars est a *Mareotis*, sive *Marmarica*, ultima versus Occidentem Cyrenaicæ contermina. Speciatim vero universa Ægyptus [a] in complures præfecturas descripta erat, quas Græco vocabulo *Nomos* vocarunt.

III. Ægyptus super cæteram antiquitatis gloriam, viginti millia urbium sibi, Amasæ regnante, habitata quondam prætulit; postea quoque sub Romano Imperio multis, etiamsi ignobilibus, frequens.

IV. Clarissima omnium fuit γ *Alexandria* (2), caput Ægypti totiusque Africæ,

Ægyptus Superior & Inferior.

Arabægyptii. Libyægyptii.

Mareotis. Alexandria.

(1) In Ægypto inferiori fuit Terra Gosen, in qua Israeli- tæ habitaverunt, ad Orientem Nili versus Arabiam Petream, & Palestinam, campestris ac graminis feracissima

cujus pars erat terra Rameses.

(2) Sapientie studio, bibliotheca, & viris eruditionis eximia celeberrima, atque istius eminentis, ut

excepta Roma, cæteras Civitates Romani Imperii dignitate, amplitudine, divitiis, populorum frequentia, edium magnificientia, antonæ copia, & rerum omnium affluxu longe post se relinqueret, nunc a pristino splendore defecit plurimum; Portus tamen & Emporium celebre.

excepta Roma, cæteras Civitates Romani Imperii dignitate, amplitudine, divitiis, populorum frequentia, edium magnificientia, antonæ copia, & rerum omnium affluxu longe post se relinqueret, nunc a pristino splendore defecit plurimum; Portus tamen & Emporium celebre.

excepta Roma, cæteras Civitates Romani Imperii dignitate, amplitudine, divitiis, populorum frequentia, edium magnificientia, antonæ copia, & rerum omnium affluxu longe post se relinqueret, nunc a pristino splendore defecit plurimum; Portus tamen & Emporium celebre.

excepta Roma, cæteras Civitates Romani Imperii dignitate, amplitudine, divitiis, populorum frequentia, edium magnificientia, antonæ copia, & rerum omnium affluxu longe post se relinqueret, nunc a pristino splendore defecit plurimum; Portus tamen & Emporium celebre.

excepta Roma, cæteras Civitates Romani Imperii dignitate, amplitudine, divitiis, populorum frequentia, edium magnificientia, antonæ copia, & rerum omnium affluxu longe post se relinqueret, nunc a pristino splendore defecit plurimum; Portus tamen & Emporium celebre.

excepta Roma, cæteras Civitates Romani Imperii dignitate, amplitudine, divitiis, populorum frequentia, edium magnificientia, antonæ copia, & rerum omnium affluxu longe post se relinqueret, nunc a pristino splendore defecit plurimum; Portus tamen & Emporium celebre.

excepta Roma, cæteras Civitates Romani Imperii dignitate, amplitudine, divitiis, populorum frequentia, edium magnificientia, antonæ copia, & rerum omnium affluxu longe post se relinqueret, nunc a pristino splendore defecit plurimum; Portus tamen & Emporium celebre.

excepta Roma, cæteras Civitates Romani Imperii dignitate, amplitudine, divitiis, populorum frequentia, edium magnificientia, antonæ copia, & rerum omnium affluxu longe post se relinqueret, nunc a pristino splendore defecit plurimum; Portus tamen & Emporium celebre.

excepta Roma, cæteras Civitates Romani Imperii dignitate, amplitudine, divitiis, populorum frequentia, edium magnificientia, antonæ copia, & rerum omnium affluxu longe post se relinqueret, nunc a pristino splendore defecit plurimum; Portus tamen & Emporium celebre.

excepta Roma, cæteras Civitates Romani Imperii dignitate, amplitudine, divitiis, populorum frequentia, edium magnificientia, antonæ copia, & rerum omnium affluxu longe post se relinqueret, nunc a pristino splendore defecit plurimum; Portus tamen & Emporium celebre.

excepta Roma, cæteras Civitates Romani Imperii dignitate, amplitudine, divitiis, populorum frequentia, edium magnificientia, antonæ copia, & rerum omnium affluxu longe post se relinqueret, nunc a pristino splendore defecit plurimum; Portus tamen & Emporium celebre.

excepta Roma, cæteras Civitates Romani Imperii dignitate, amplitudine, divitiis, populorum frequentia, edium magnificientia, antonæ copia, & rerum omnium affluxu longe post se relinqueret, nunc a pristino splendore defecit plurimum; Portus tamen & Emporium celebre.

HEKELII.

[a] Ab Alexandro Macedone in Ditionem suam redacta.

[b] Quorum & Plinius Lib. V. c. 6. p. 68. l. 31. est memor.

[c] Scribit enim Pomponius Mela Lib. III. c. 9. p. 225. quod in Arabia Serpentes quidam admodum parvi sint initio, & veneni præsentis; tamen certo anni tempore ex limo concretarum Paludium sic emergant, ut in magno Examine volantes Ægyptum tendant, atque in ipso introitu Finium ab Avibus quas *Ibidas* appellant, adverso agmine excipiantur, pugnaque conficiantur.

[d] Olim *Ætia*, *Potamia*, *Ogygia*, *Melambolus*, *Hephestia*, *Myara*, & propter habitantes illic *Æthiopes*, etiam *Æthiopia* dicta.

[e] *Trogus* enim Ægypti Solum ita fecundum asserit, ut nulla Terra in usum hominum sit Alimento- rum feracior.

BUNONIS.

γ (1) *Alexandria* in Ægyptii maris litore, quod Pharo insulæ objacet, prope ostium Nili, *Canopium* appellatum, & *Mareotim* paludem, *Alexandri M.* auspiciis, qui ibidem deinceps sepultus [f], condita est [g]: eamque delinearat *Democrates Mathematicus* tanto artificio, ut non fuerit in tota Africa æqualis, aut similis in structura platearum & palatio- rum. Antiquissimis temporibus [h] fuit *No* appel- lata: & postmodum, quod *Philippus Alexandri* pater *Olympiadis* alvum obsignatam annulo, cujus scul- ptura leonem præferret, per quietem vidisset, ali- quamdiu *Leontopolis* appellata est. *Suppl. Curt. l. 1. c. 1.* Hodie majori ex parte in rudibus destructa jacens, Turcis appellatur *Scandaria*, ac Italis *Alexandria* [i]. *Cleopatra Regina* urbem cum obja- cente insula Pharo copulavit [k]. Fuit ibi tem- plum *Serapidis* adeo sumptuose extructum, ut, *Mar- cellino* teste, post urbis Romæ *Capitolium*, nihil Ori- bis terrarum viderit ambitiosius. Idem quoque *Au- gustinus*, *Stephanus*, *Strabo* tradunt. *Curtius* refert nullo ferè die *Alexandriæ* Solem serenum non videri, propter aërem perpetuo ibi tranquillum. Schola- verò ac Doctõribus erat urbs longè celeberrima; eamque *Ptolemæus* (m) *Phyladelpus Bibliotheca*, quæ septingenta millia voluminum continebat, mag- nis sumptibus ornavit [l]. *Alexandrini* fuerunt, *Clemens* cognomento *Alexandrinus*, *Stromatum* au- ctor; *Athanasius*, *Origenes*, *Ambrosius* Diaconus, qui

D d d 2.

Ori-

Chami & *Mitzraim* מצרים duali numero vocatur ad duas Ægypti partes indicandas, quarum una superior alteraque inferior: Arabibus מצרים *Mefra*, *Plutarcho* aliisque Auctõribus externis χημία ἢ χημία, *Chemia*. (a) Nunc partes quatuor Ægypto incolæ attribuunt, 1° *Sahid*, i. e. superiorem, 2° *Eris*, i. e. inferiorem. 3° *Demefon*, i. e. mediam. 4° *Bechica*, i. e. maritimam vel mari rubro proximam. (b) Urbes præcipuæ sunt *Alcairum*, una totius Ægypti maxima & *Basiæ* Turcici sedes, sexaginta millibus *Moscheorum*, arce regia, septem incolarum myriadibus, commerciis & monumentis Veterum clarissima: Ubi Nilo propius ad milliare sextum (c) *Pyramides* seu moles immensæ saxæ super- sunt, aliæ majores septendecim, & minores aliæ, omnes figuris hieroglyphicis, & suis gradibus externis pariter atque internis instructæ: (d) *Cryptæ* item subterraneæ, vivo ex alabastro excisæ, multis conca- merationibus distinctæ, in quibus humana cadavera deprehenduntur reposita, quas (e) *Mumias* vocant. Vid. *Princ. Rasvil. Epist. III. f. 161.* *Petri à Valle Itiner. p. 372.* *Kircheri T. III. Obelisc. Pamphyl. Synt. 13. c. 4.* Amplius superstitiosum aliquod resurrectionis exemplum, & cadavera humana paulatim e tumulis emergentia, sive manum sive pedem, sive aliam partem exsertam monstraverint: (f) *Labyrinthum* etiam portentosissimum humani impendii opus *Plin.* quod ter mille domos continuit. *Voss. in Notis Pompon. Lib. I. c. 9.* Ut plura de monumentis & rudera omittam; *Christiana* maximè in templis, Ecclesiis & Patriarcharum sedibus. Præterea famulos in Ægypto (g) *Clibanos*, quibus pulli gallinacei excluduntur. *Radzivil. f. 169.* Urbes omitto alias *Sabin* quæ *Thebas* Ægyptias referre creditur, *Alexandriam*, *Damiattam* & *Sues*, præcipuas tamen & commerciis felicissimas.

BUNONIS.

α (h) *Marmaricam*, hodie *Barcha* dictam, olim *Libyarchæ* & *Barexi* incoluerunt. Eam alii conti- nuat partem *Cyrenaicæ*, ibique ponunt ad mare *Antipyrgum*, nunc *Luco*, & portum *Batrachum*, nunc *Trabucho*. *Marmaridas* [b] solitos serpentes incan- tare tradit *Solinus* [c]. Cæterum illa Ægypti pars, quæ à *Syene* ad *Cairum* usque est; erat veterum (i) *Thebais*, nunc *Sahid* dicta, in qua *Thebæ*.

β (k) Ægyptus (d) publicum Orbis horreum ap- pellata [e].

(a) Ægypti partes. (b) Alcair. (c) Pyramides. (d) Cryptæ. (e) Mumia. (f) Labyrinthus. (g) Clibanus. (h) Marmarica. (i) Thebas. (k) Ægyptus. (l) Alexandria. (m) Bibliotheca Alexandria.

Diospolis,
seu Thebæ
Ægyptiæ.

Memphis.
Pyramides.

Syene.
Sais.
Bubastis.
Elephantis.
Tentyris.
Arsinoë.
Abydus.

fricæ, post deletam Carthaginem prima; ab *Alexandro Magno* condita; postea in tantam aucta multitudinem atque frequentiam, uti uni tantum Romæ cederet. Secunda ab hac *Diospolis*, sive *Thēbæ* cognomine *Ægyptiæ*; quas *centum portas* habuisse ferunt; sive, ut alii aiunt, *centum aulas*, totidem olim principum domos; solitasque singulas, ubi negotium exegerat, ducenos armatos milites effundere. Deinde *Memphis*, regia quondam: juxta quam *Pyramides*, regum sepulchra. Turres sunt fastigiatae, ultra celsitudinem omnem, quæ fieri manu possit: itaque mensuram umbrarum egressæ, nullas habent umbras, regum pecuniæ otiosa ac stulta ostentatio. Reliquæ urbes sunt; *n Syene*, *Sais*, *Bubastis*, *Elephantis*, *Tentyris*, *Arsinoë* & *Abydus*, Memnonis olim regia;

Origenis studia & labores suis aluit sumptibus; *Cyrillus*, *Didymus Cæcus*, quo præceptore usus est Hieronymus; *Philo Judæus*; *Apion Grammaticus* Judæorum adversarius; *Appianus*, qui bella Romana Græcè descripsit; *Didymus Grammaticus*, qui Ciceronis ætate vixit, & tria millia & quingenta volumina conscripsisse à Suida proditur; *Achilles Statius*; *Theon*, qui in *Almagestum* Claudii Ptolemæi scripsit commentarios. Cæterum Ægyptii quoque fuerunt, *Claudius ille Ptolemæus*, qui non solum *Almagestum* modò dictum, verum etiam *Geographiæ* libros 8 edidit [m]; *Macarius* monachus, cujus extant *Homiliæ*; *Nonnus Panopolitanus*; *Papbnutius* Episcopus, qui licet ipse cœlebs, conjugium tamen ipsorumque sacerdotum honorabile & castitatem pronuntiavit [n].

H E K E L I I.

[f] Ante nat. CHRISTUM anno vigesimo supra trecentimum intra spatium septendecim dierum cum sex millibus Murorum passibus, ut *Stephanus* testatur.

[g] Vid. *Justinus* Lib. XI. c. 11. sect. 13.

[h] *Hebræis* Hieronymo teste.

[i] Alii vocant *Alexantheriam*, *Alexandretam*, *Alexandronam*, *Augustam*, *Juliam*, *Claudiam* & *Domitianam*.

[k] Eam *Antiochus Ptolemæo* ad *Pelusium* navali pugna victo, obsedit, eandemque à Romanis subversam publicis expensis instauravit Cæsar, quam demum à *Persis* captam esse novimus.

[l] Sed hic tantus Thesaurus cum incomparabili totius Orbis detrimento, in illa *Julii Cæsaris* fuga & mox victoria, totus igne periit.

[m] Primus apud *Græcos* Cœlirationem diligentius explicans. Ideoque *Princeps doctrinæ Mathematicæ* dictus. Vid. *Nic. Reusneri* Icones p. 2.

[n] Conf. *Quenstedtii* Dialog. *Patriar.* V. ILL. p. 627. seqq.

B U N O N I S.

♁ Urbs (a) *Thebæ* hodie *Thebes*, *Hecatompyle*, regioni nomen dedit, quæ *Thebais* dicitur, undique ferè montibus cincta; unde Hieronymi ætate [o] *eremitarum* exstitit mansio. Sed ipsa jam Ciceronis ætate prostrata jacuit [p].

(b) *Memphis* [q] hodiè *Meser* [r], ad verticem *Deltæ* posita, nunc (c) *Cairus*, *Alcair* sive *Cairo* putatur. At ipsa *Cairus* urbs, si itinerariis fides, quinque major est *Luteriâ*, habetque templorum viginti duo millia; & arcem tam spatiosam, quæ magnitu-

dine *Lipsiæ* par habetur. In circuitu quindecim miliaria Germanica [s] continere dicitur [t]. Omnium ibi rerum habetur copia, at ligna satis magno emuntur pretio. *Cairi* hodiè residet *Satrapa* nomine Imperatoris *Turcarum*: itemque *Patriarcha Copitarum*; & *Patriarcha Græcorum* ac *Arabum*; qui licet officia Græcè recitent, Græcam tamen linguam vix satis intelligunt [u]. E regione *Memphis* in altera fluvii ripa, *Chaldæi* quidem, permissu Regum Ægyptiorum, arcem (d) *Babylonem* exstruxerunt.

ζ *Plinius* [x] tradit in unam (e) *Pyramidem* exstruendam mille octingenta talenta erogata esse in raphanos, allium, & rapas, viles cibos; quibus parvi fuerint operarii.

» (f) *Syene*, hodiè *Asna* dicta, sub Tropico Cancræ ad Nilum fl. in extremis Ægypti finibus sita; Romani Imperii olim exstitit terminus, sicuti hodiè *Turcici* Imperii limes est.

♁ (g) *Sais*, hodiè *Sabid*, intra regionem est, quæ *Delta* vocatur [y].

» Ad eandem regionem fuit (h) *Bubastis* [z] apud Nilum fl. hodiè *Pibeseth*, & secundum alios *Aziotb* [a].

» (i) *Elephantis* intra Nilum est in insula Nili (k) *Elephantina* [b].

» (l) *Tentyris* ad Nilum fuit: ad hunc locum nullos annatare *Crocodilos* ferunt.

» (m) *Arsinoë* ad Nilum erat *Labyrintho* vicina [c]. Erat tamen & alia *Arsinoë* ad sinus Arabici angulum.

» (n) *Abydus* haud longè abest à *Ptolemaide*, hodiè *Abutich* dicta.

H E K E L I I.

[o] Qui *Thebestim* quoque suo tempore nominatam scribit.

[p] Dicitur & *Diospolis* & *Busyris*; à *Conditore Busiride* Ægyptiorum Rege.

[q] *Ebræis* *Neophet* & *Migdol*.

[r] Vel *Messer*.

[s] S. ut alii scribunt, *centum* & *quinquaginta* *Stadiorum*.

[t] Condita est ab *Ogdoo* Rege, & à nomine Filiae ejus ita appellata.

[u] *Memphim* Templum *Serapidis* olim habuisse, *Strabo* Lib. xvii. *Geogr.* p. 613. Tom. II. autor est.

[x] Lib. XXXVI. H. N. c. 12. p. 640. lin. 38. seq.

[y] Urbs est ista juxta unum ex *Nili* Fluminis *Ostiiis*,

(a) *Thebæ* Ægyptiæ seu *Diospolis*. (b) *Memphis*. (c) *Cairus*. (d) *Babylon*. (e) *Pyramides*. (f) *Syene*. (g) *Sais*. (h) *Bubastis*. (i) *Elephantis*. (k) *Elephantina* insul. (l) *Tentyris*. (m) *Arsinoë*. (n) *Abydus*.

regia; postea Ofiris fano inclyta: & Arabiae contermina, claritatis magnae & *Heliopolis*, i. e. Solis urbs. In Marmarica vicus fuit *Apis*, nobilis religione Ægypti locus. Fuit & *Labyrinthus*, nullo addito ligno exædificatus, domos mille & regias duodecim perpetuo parietis ambitu amplexus, marmore exstructus & tectus, unum in se descensum habens, intus penè innumerabiles vias, multis ambagibus huc & illuc remeantibus.

Heliopolis.
Apis.
Labyrinthus.

C A P.

Ostis, quod ab ipsa *Saiticum* dicitur. Incolæ vocantur *Saitæ*, *Minervam* colentes studiosissimè.

[z] Vel *Bubaste*.

[a] In hac Urbe olim quotannis Conventus agebatur in honorem *Diana*, colebaturque *Isis* omnino studiosè.

[b] Ubi *Æthiopica* Naves conveniunt. Est enim Finis Navigationis Ægyptiæ.

[c] Hæc Urbs prius dicta est *Crocodilorum* Civitas, quoniam *Crocodilus* mirum in modum ibidem colebatur, sacerque erat apud eos in Lacu quodam seorsim nutritus & sacerdotibus mansuetus, *Suchi* nomine veniens. Leg. *Strabo* loc. sup. ad Not. V. sect. hujus cit. p. 621.

B U N O N I S.

§ (a) *Heliopolis* [d], in sacris *On*, nunc *Bethsemes*, Arabibus *Babalbeth*, ab Israëlitis traditur condita, quum essent in Ægypto [e]. Hic *Mithres* Rex prius obeliscos erexit, ac Soli consecravit. Ibidem erat templum *Solis*, in quo recipiebantur responsa ad literas non apertas. *Heliopolis* sacerdotum olim fuerat habitatio, hominumque Astronomiæ & Philosophiæ deditorum mansio, ubi Plato discendi causa aliquamdiu commoratus est. Cæterum quæ regio Ægypti inter *Cairum* & *Rosettum* & *Damiatam* interjacet, (b) *Delta* vocatur, à Græcorum litera, cujus formam refert. Fuit ibidem (c) *Thanis* Ægyptiorum regia, ubi *Moses* coram Pharaone oracula edidisse legitur. In ea regione urbes hodiè celebres memorantur, (d) *Micale* magnitudine vix *Cairo* cedens; (e) *Phuona*, Ptolemæo *Nicii*, *Rossetti* [f], quæ olim *Schedia*, aut (f) *Canopus* [g]. Veneti consulem ibi habent, quem vulgò *Baylo* vocant. (g) *Ziza* etiam memoratur, ad quam certo

die manus, brachia & crura hominum ex terra prominere dicuntur. (h) *Matærea* ostenditur ea ipsa arbor quæ sese ad desiderium B. Virginis aptavit ac demisit. (i) *Niloscopia*, hodiè *Elmichias*, præcognoscebant Ægyptii Nili augmentum & decrementum. Ad hanc urbem duo sunt templa, in quibus S. *Johannis Baptiste* conservantur reliquiæ, aureâ capsâ inclusæ: quæ singulis annis inspectante magna hominum multitudine, hoc edere dicuntur miraculum. Quum reliquiæ illæ in flumen conjiciuntur, aqua ipsa contrario cursu ascendit, modò in unum, modò in alterum templum. Ea de causa dies ille tam Mahumedanis quàm Christianis solennis est. In *Pharo* insula erat turris ingens, (k) *Pharus* dicta, ex quâ nocturni lucebant ignes navigantibus. Ædificavit eam turrim *Sofratus Gnidius* ex albo lapide [b] supra quatuor cancos vitreos, tempore Ptol. Philadelphii Regis, magna cum admiratione spectantium. Hinc similes turres, quæ navigantibus lumen præbeant, dicuntur *Pbari*.

H E K E L I I.

[d] Quasi *Solis* Civitas.

[e] Dicta & *Diospolis*, Jovis Civitas, it. *Thebae Ægyptiæ*; Homero v. ἑκατόμυλαι, quod *centum Portas*, s. ut alii volunt, *centum Aulas*, totidem olim Principum Domos, habuisse ferunt. Conf. *Quensted.* loc. cit. p. 652. seq.

[f] Vel *Rosetta*.

[g] Vel *Canopicum*; elegans est Opidum; nullis tamen Moenibus cinctum & ad litus positum circa magnum quoddam Nili Ostium, Mauritanis *Raschis* vocatum.

[b] S. candido Marmore.

(a) Heliopolis. (b) Delta regio. (c) Thanis. (d) Micale. (e) Phuona. (f) Canopus seu Rossettum. (g) Ziza. (h) Matærea. (i) Niloscopia. (k) Pharos turris.

C A P. III.

De incolis Ægypti ac Nilo flumine; item de Libya exteriori.

I.

Ipsi Ægyptii, hominum vetustissimos se prædicantes, cum Scythis de gentis antiquitate olim contenderunt [a]. Antiquissimos esse post Syros, vel ipsa sacra Scriptura attestatur. Disciplinarum complurium inventores rerumque divinarum ac siderum peritissimi dicti sunt. Quare ad eos *Dædalus*, *Melampus*, *Pythagoras*, *Homerus* & alii complures eruditionis causa profecti. Sub regibus esse jam inde ab initio rerum consueverunt, modò suis, modò *Æthiopibus*; dein *Persis* ac *Macedonibus*; moxque iterum suis, donec *Romani*, Augusto debellante, in provinciam redegerunt Ægyptum. Post hoc *Saraceni* eam occuparunt: quibus successit *Sultanorum* inclytum nomen, ex *Circassis* *Tattarorum* gente ortum. Postremi *Turcæ* Anno *CICICXVII* invaserunt, qui etiam nunc tenent. *α*¹

Nilus fl.

II. Sed de *Nilo* (b) hoc loco pauca quædam retulisse haud abs re fuerit. Terra ipsa Ægyptus expers imbrum mirè tamen fertilis, & hominum aliorumque

B U N O N I S.

a *Selimus* Turcarum Imperator *Mameluchorum* in Ægypto regnum delevit anno Christi 1517, quum setisset per annos fere trecentos. *Annal. Turc.*

H E K E L I I.

[a] Vid. *Justini* Lib. II. c. 1. sect. 5. seqq.

R E I S K I I.

I (a) Ægyptii nugas ferebant, quotquot hominum sese vetustissimos prædicarunt, aut cum *Manethone*, Sacerdote suo vanissimo, regum centurias *Abrahamo* antiquiores aliquot numerarunt. Ne quidem illi à *Syris* erant vetustate proximi, quod auctor existimat; sed *Arabes*, *Chaldæi* & *Babylonii* antecedunt. Primas tamen Ægypti colonias à *Chamo* & *Mistraino* hujus filio, & horum posteritate *Berosus* atque *Saraceniathon* arcessunt, easque sacris scripturis congruas. *Menes* enim primus in regum ordine aut *Chamus* ipse, aut unus inter *Chami* posteros fuit: Ab hujus excessu (b) *Dynastix* plures aut *Nomarchix* in regno unico exortæ *duodecim Nomarchas* ex æquali *Nomorum* numero pepererunt. Sed rege sub *Amisi* ad *Sabtaconem* Æthiopem, duosque hujus Successores; ab his ad *Nomarchas* denuo, & ultimum *Psammeniten* potestas regia pervenit: Postea sub *Cambyse* ad *Persas* anno ante Christum 505, denique ad *Alexandrum M.* anno ante Christum 328, ab ipso demortuo ad *Ptolemeos*; ab horum ultimo *Dionysio* ad *Romanos* A. U. C. 720, ab Romano ad *Saracenicum* Ægyptus Imperium A. C. 642, sub *Chalifa Omare* adjungitur; *Amirisque* *Chalifis* per A. 337 paruit; posthac *Phatemidis* per A. 208, tandem *Jobidis* regibus ex A. C. 1179, horumque antepenultimo *Salohoddino* (communiter *Saladino*) qui e *Tataris* *Circassis* coemta mancipia selegit milites, *Mamluccorum* nomine: Hi denique A. C. 1250, *Mohaddano*, ultimo *Jobida* misere cæso, *Eloddinum* sui gregis hominem extollunt, & longa regum successio-

ne gaudent ad A. 1517, quo *Selimus* ultimum *Tumain Bai* *Farcassium* suspendio necavit: Hinc Ægyptus hodieque *Turcico* Imperio subest, in sangiacatus & octodecim *Califatuum* aut *præfecturarum* centurias divisa. Vid. *Marsami* *Canon* *Chronicus* regum Ægypt. & *Chronicon* *Saracenicum* *Dreschleri* cum additionibus nostris.

H E K E L I I.

[b] De hoc *Fluvio* scribit *Heliodorus Emesenus*, Scriptor verè elegans (Eleganti hoc elogio Autorem hunc dignatus est *Polyhistorum* clarissimus, *Georg. Matthias Koenigius*, *Evergeta* meus singularis, in elegantissima *Bibliotheca* inâ vet. & novâ p. 387. col. a. Lib. II. *Αἰθιοπικῶν* p. 109) seq. Edition. *Commelin.* hoc modo: Καὶ διελθόντων ὡς τὰς μὲν ἀρχὰς ἐπὶ τῷ ἄκρον τῆ Ἀιθιοπίας, ἐξαίτων τὴ Λιβύης ἀναλαμβάνει, καὶ ὁ μέγιστον τὸ κλίμα τὸ ἀνατολικὸν ἀπολήγον ἀρχὴν τῆ μεσημβρίας δίδωσιν ἀυξεταὶ δὲ καὶ τῆ θεινὴν ὥραν, ἔχ ὡς πινες νενομίκασι πρὸς τῷ ἐτησίῳ ἀνπερὶ πνεόντων ἀνακοπήμενον, ἀλλ' αὐτῶν δὴ τέτων τῷ ἀνέμων καὶ τρηπὴν τῆ θεινὴν, ἀπὸ τῷ ἀρκτώων ἐπὶ τῆ μεσημβρίαν πᾶν νέρον ἐλαυνόντων τε καὶ ὠδούντων ζώνην συνάξωσι, καὶ ἢν τῆς πρῆσσω φορῆς ἀνακόπονται, δὲ ὑπερβολὴν τῆ πρὸς τὰ μέρη πυρώδης πᾶσης τῆ πρῆτερον καὶ καὶ μικρὸν ἀθροισθῆσιν καὶ παχυνθῆσιν νοτίδων ἐξατριζομένης κακ' ἔτετε λάβρων ὑετῶν ῥηγνυμένων, ὀργᾶται ὁ Νεῖλος, καὶ ποταμὸς ἐπὶ ἔκ ἀνέχεται, ἀλλὰ κατεξάνισταται τῷ ὄχθης, καὶ θαλασσῶσαι τὴν Ἀιγυπτον, τῆ παρόδω γεωργεῖ

(a) Ægyptiorum antiquitas. (b) *Dynastia* multiplex.

rumque perfoecunda generatrix. Nilus id efficit, amnium in Internum Mare permeantium maximus. Hic in Africæ desertis, *montibus Lunæ* ortus, haud statim Nilus est, & primùm ingentem Lacum *Nilidem*, qui nunc *Zaire & Zembre* dicitur, CXX mill. German. permeans, cum diu simplex sævusque receptis dextera magnis aquis descendit, *Astapus* cognominatus, quod Æthiopum lingua significat aquam è tenebris profluentem, circa *Meroën*, Insularum, quas innumeras latèque patentes spargit, clarissimam, lævo alveo *Astabores* dictus est, hoc est, ramus aquæ venientis è tenebris; dextero verò *Astusapes*, quod latentis significationem adjicit, nec ante, quam ubi rursus coit, *Nilus* dictus est. Inde partim asper, partim navigia patiens; mox præcipiti cursu progressus, inter occurstantes scopulos non fluere immenso fragore creditur, sed ruere. Postea lenis, & fractis aquis domitaque violentia, & spatio fessus; tandem ad *Δέλτα* opidum per omnem Ægyptum vagus & dispersus, *β Septem* ingentibus *ostiis* in mare Ægyptium se evomit. Bis in anno, certis diebus auctu magno per totam spatiatum Ægyptum, foecundus innatat terris. Causas hujus incrementi varias prodidere; sed maxime probabiles duas: *Etesiarum* eo tempore ex adverso flantium repercussum, ultro in ora acto mari: aut *imbres Æthiopiæ* æstivos, iisdem Etesis nubila illò ferentibus ex reliquo Orbe. *Idem amnis unus omnium nullas exspirat auras.*

Lunæ montes.
Astapus.
Mercè.
Astabores.
Astusapes.
Delta op.
Nili septem ostia.

III. Cæ-

ωργεῖ τὰς ἀρέρας. Διὸ πρῖν τὸ ὄσι γλυκύν-
τατθ, ἄτε ἐξ ὑβερων ἔρανίων χορηγέμε-
νθ, κὶ δίγειν προσυνέσατθ, ἕκ ἐπ μὲν
θερμὸς ὡς ὄθεν ἠρξαστο, ἐπ δὲ χλιαρὸς ὡς
ἐκείθεν ἀρξάμενθ. Διὶ ἦν ἀπίαν κὶ μόνθ
ποταμῶν ἀνέρας ἕκ ἀναδίδωσι. Πάντως ἀν,
ὡς τὸ εἶκος, ἀναδ' ἔς, εἰ καδ ὡς τινες ἐβελλήθη-
σαν, ὡς πυνδάνομαι πρὸ παρ' Ἑλλησιν εὐδοκί-
μων, χθόνθ τηκομένης τὸ πλήρωμα ἐλάμβανε.
Quæ verba Stanislaus Warszewiczki, Polonus, felici-
ter sic est interpretatus: In supremis Æthiopiæ, ul-
timis autem Libyæ partibus (NILUS) oritur, qua
parte orientale clima desinens, initium meridiei præ-
bet: crescit vero æstivo tempore, non (ut quidam
putarunt) Etesiarum adverso flatu rejedus, sed iis ip-
sis ventis circa solstitium æstivum a Septentriona-
libus partibus versus meridiem, omnes nubes pellen-
tibus ac trudentibus, donec in Zona, quæ torretur
ardore Solis, colligantur, in qua illorum motus retun-
ditur propter incredibilem circumstantis æstus vehe-
mentiam, toto, qui antea fuerat paululum congre-
gatus & condensatus, humore liquecente. & inde
copiosis imbribus cadentibus, superbique NILUS,
nec se Fluvium esse patitur, sed effunditur extra ri-
pas, & eluvione, tanquam Mari quodam Ægyptum
operiens, adventu suo foecundat agros. Quare ad-
bitendum dulcissimas præbet aquas, & quæ illi ex
cælestibus imbribus suppeditent: & est taçm placi-
dus ac lenis, non amplius calidus, sicut ubi incipit:
veruntamen adhuc tepidus, ut in ejusmodi locis ortus.
Quam ob causam solus ex Fluviis vapores non exha-
lat. Omnino enim consentaneum esset, si exharet,
eum ex nive liquefacta, quod quidam Dæci apud
Græcos voluerunt, incrementum capere. Quando
verò Herodianus Lib. IV. Histor. c. 9. p. 201. Edi-
tion. Bæclerianæ NILI Fauces sanguine (aliquan-
do) infectas fuisse scribit, tunc utitur verbo Φοινι-
χθῆνατ, quod idem est, ac purpurascere. Τοσθτθ

(inquiens) ἐγένετο φόνθ ὡς βείθερις ἀίματθ διὰ
τὸ πεδίε, τὰς τε ἐκβολὰς τῆ Νείλες μεγάλας ἔσας.
τὸν τε περὶ τὴν πόλιν αἰγιαλὸν πάντα φοινιχθῆνατ,
i. e. Angelo Politiano interprete, tanta est facta cæ-
des, ut rivis cruoris per planitiem decurrentibus,
cum fauces ipsæ NILI ingentes, tum littus omne cir-
ca Urbem purpurasceret.

BUNONIS.

β Nili ostia nominantur *Melæ*, *Canopicum*, *Bolbi-
ticum*, *Sebenniticum*, *Mendesium*, *Patbmiticum*, *Ta-
nicum*, *Pelusiaticum* [c]. Cæterum Nili exundatio-
nes existere à pluviis & imbribus, qui in partibus
Australibus decidunt illo tempore ferè continui & co-
piosi, hodiè exploratum est. Vid. *Geogr. General.*
Varenii lib. i. c. 16. prop. 20. [d]. Sed præter
Nilum itato anni tempore quoque exundant alii flu-
vii; *Niger* Africæ fl. *Zairus* Congi fl. *Argenteus* fl.
Brasilix. *Ganges* *Indus*: Fluvii, qui ex lacu Chia-
may profluunt, & in sinum Bengalensem sese exone-
rant: Item *Macon* fl. *Cambojæ*. *Euphrates*: Nu-
midix fl. *Sus* dictus; & alii nonnulli. Est quoque in
Ægypto lacus (a) *Mæris*, viginti millia passuum in
circuitu patens, altior, quam ad navigandum magnis
onustisque navibus satis est, qui olim fuit campus.
Cæterum Ægyptii multò aliter à cæteris agebant o-
lim. Mortuos sumo obliti plangebant, nec cremare
aut fodere fas putabant. Verùm arte medicatos in-
tra penetralia collocabant [e]. Lutum inter ma-
nus, Farinam calcibus subigebant. Forum ac negotia
fœminæ; viri pensa ac domos curabant: onera illæ
humeris, hi capitibus accipiebant. Colebant effigies
multorum animalium, adeò ut quædam eorum per
imprudenciam interemisse, capitale esset. Morbo
extincta animalia, sepelire & lugere solenne iis erat.
(b) *Apis*, bos niger, certis maculis insignis, & cauda
linguaque dissimilis aliorum, omnium Ægyptiorum
numen erat. *Mela* [f]. Cæterum male audiunt
Ægyptii veteres, qui perhibentur fuisse vani, imbel-
les, ad rem gerendam inepti, crudeles, quæstus cu-
pidissimi, mobiles, invidi, furiosi, & dementes. *Strabo*

(a) Mæris lacus. (b) Apis Ægyptiorum numen,

III. Cæterum à tergo Ægypti versus Meridiem, juxta sinistram Nili ripam, *Libya est exterior ad Æthiophiam extensa, nunc est Elfocat desertum & Gaoga.* ²

Libya exterior.

bo l. 17. Polyb. l. 15. Plin. in Panegy. Plato l. 4. de Rep. Philo in Flaccum & lib. de Agricultura. Trebell. Pollio in 30. Tyr. Vopiscus in Saturnino. Cæsar veritus est Ægyptum provinciam facere, ne quando violentiorem præsidem nacta, novarum materia esset. Sueton. Augustus eosdem semper habuit novarum rerum suspectos. Dio. lib. 51. Tacit. Hist. lib. 1.

H E K E L I I.

[c] Iphis Ægyptiis vocabatur Noym, aliis Oceanus Ætus, s. Aquila, ut & Dyris atque Chrysothoas.

[d] Admiranda Nili aliàs edi curavit Marcus Fridericus Wendelinus Francof. anno C. MDCXXIII, in 8vo. Extat & elegans Ænigma de NILI, quando n. Vox ista scribitur ΝΕΙΛΟΣ, Proprietate ap. Nicol. Reusnerum in Ænigmatib. Var. Aut. p. 301. ubi Paulus Eberus prædicti Ænigmatis autor est factus.

[e] Inde fit, ut ejusmodi Corpora sic servata etiamnum inveniuntur, quæ vulgo vocamus Mumia. Ex præscâ Ægyptiorum Religione plura Christianos, imprimis Romano-Catholicos mutuasse notum est. Vid. Magini pars II. Geogr. Ptolem. f. 207. fac. a.

[f] Lib. I. c. 9. p. 162. lin. 31. seqq. Solini Polyhistoris c. 45. p. 93. lin. 16. seqq. & in id Petri Olivarii, Valentini, SCHOLIA. ead. p. ut & Stra-

bonis Lib. XVII. Geogr. p. 613. Tom. II. ac Plin. Lib. VIII. H. N. c. 46. p. 146.

R E I S K I I.

2 (a) Nilus fonte suo, incremento, exundatione, catarrhactis & ostiis stupendus fluvius non procul ab regno Abyssino Gojam in terra, Sicut & fastigio montis Dengle duobus aut quinque fontibus erumpit: Hinc cursu flexuoso per lacum Daræ Bedique transiens, in duos scinditur alveos, quorum unus Nigritarum regna, sed alter Ægyptum subit. Auctus & incrementum Nili, & anniversaria hujus exundatio ab hybernis imbribus proficiscitur. Nam regiones quotquot Zonæ torridæ subsunt, per hyemem multis urgentur pluviis: Unde immensa vis aquarum alveo contineri nequit, sed per Ægyptum planissimam, fossasque multo artificio deductas excurrit. Hinc Niloscopia & Nilometria repererunt Ægyptii, quibus eluvionem Augusto mense futuram prænoscere ac judicare possint. Nec tamen Ægyptus expers imbrum est, sed inferior æque ac superior menses hybernos quandoque pluvios habet: De inferiori Proclus id dudum annotaverat Lib. I. in Tim. Plat. de inferiori veteres negarunt pluvias, quin Vossius in eorum gratiam ad Lib. II. Pompon. c. 9. Vid. Histor. Æthiop. Ludolphi Lib. I. c. 8. Isa. Vossii Comment. de Nilo & hujus increm.

(a) Nili fontis auctio & inundatio.

C A P. IV.

Cyrenaica, Africa Minor, Libya deserta, Troglodytæ & Garamantes.

I.

Cyrenaica regio.
Barchana.
Pentapolitana.

Ægypto annexa est α Cyrenaica regio, β Ammonis oraculo maxime clara, nunc Barchana provinciæ dimidia pars Orientalis, eadem Pentapolitana dicta à quinque insignium urbium numero, quæ γ Berenice, δ Arsinoe, ε Ptolemais,

B U N O N I S.

α Cyrene sive (a) Cyrenaica regio habet ab Occasu Syrtim Majorem, ac Africam propriam; à Septentrione Libycum mare; ab Ortu Marmaricam; à Meridie deserta Libyæ Interioris.

β (b) Ammonis [a] Oraculum in Marmarica constitunt alii [b]. Fuit in deserto & urbs Ammon, & templum Ammonii Jovis [c]; itemque (c) Solis fons, qui mane tepidus, medio die frigidus, sub vesperam incalescebat, & sub mediam noctem calidissimis manabat aquis [d]. Eo usque penetrarunt Bacchus, Hercules & Alexander M. Locus ille hodiè vulgò Concorron dicitur [e].

γ (d) Berenice, hodiè Bernich ad Syrtim majorem posita, à Berenice Regina [f] appellationem habet.

δ (e) Arsinoe, quæ & Teucheira [g], hodiè Tro-

chard, in eodem jacet litore, inter Berenicen & Ptolemaidem.

ε (f) Ptolemais [b], antea Barce dicta, à Ptolemæo nomen sortita, hodiè Talometta vulgò dicitur, ad idem litus posita.

H E K E L I I.

[a] Id est, JOVIS in specie Arietis Lingua Ægyptia sic dicti.

[b] De hoc Oraculo vid. Curtii Lib. IV. c. 7. ubi & ejus Schema in Batavorum Editionib. ari; in aliis verò Ligno incisum extat.

[c] Non ab Ammone Pastore quodam Arabia; sed à Baccho Libero Patre, quondam juxta Mythologorum sententiam exstructum.

[d] Hunc Fontem dicitur JUPITER in forma Arietis Baccho aperuisse, cum ab eo in Arabia Desertis vehementer sitiente anxie imploraretur. Terram

(a) Cyrenaicæ fines. (b) Ammonis urbs & Oraculum. (c) Solis fons. (d) Berenice. (e) Arsinoe. (f) Ptolemais.

mais, ζ Apollonia, & ipsa in Cyrene, unde regioni nomen: Græci hanc conderunt, ex Thera insula Ægæi Maris profecti. Ipsi Cyrenenses privata sorte inter Ægyptios ac Pœnos diu egerunt; dein cum Carthaginensibus de agrorum finibus magnum ac diuturnum bellum gesserunt. Mox Carthagine deleta, & ipsi cum reliqua Africa Romano Imperio cesserunt: Posthinc solum eorum Sultanis, tandem Turcis. 1

AFRICA MINOR.

II. Sequitur Africa Minor sive proprie dicta. Terminatur à Septentrione Africo pelago; ab Ortus sinu magnæ Syrtis; à Meridie montium perpetuis jugis, quibus à Libyæ desertis & Gætulis discernitur; ab Occasu Tusca amne. Continet hodiè Tunetanus regnum. Fluvii in ea clari, δ Cinyphus, ι Triton, Tritonidem paludem trahens; Catada, ad Carthaginem se devolvens, & κ Bagradas omnium maximus ad Uticam, ac λ Tusca terminus Africæ Minoris.

Africæ Minoris fines. Tunetanus regnum. Cinyphus fl. Triton fl. Catada fl. Bagradas fl. Tusca.

III. Popu-

ram enim pedibus concutiens lymphidum Fontem ei ostendit.

[e] Undè autem Ammonius propriè derivetur, vid. ap. Caspar. Peucerum in doctissimo, de præcipuis divinationum generibus, in specie de ORACULIS, commentario fol. 137. fac. b. Edition. Servestane in 8vo maj. Meminit quoque Templi istius JOVIS AMMONII Justinus Lib. 1. Histor. c. 9. sect. 3.

[f] Et Ptolemæi Lagi, Regis Ægypti, Conjuge.

[g] Marcellino.

[h] Quam Olivarius novo nomine Ptolemata nominavit.

BUNONIS.

ζ (a) Apollonia maritima urbs à Ptolemaide verus Ortum jacens, hodiè Bonandrea dicitur.

η (b) Cyrene, hodiè Corene & Cirene, 12 mill. pass. à litore remota est, urbs Cyrenaicæ primaria, ac quondam Carthaginis æmula, de cujus origine multa dicuntur apud Pindarum [i]. E Cyrene fuere Aristippus Socraticus Philosophus, & Areta ejus filia, quæ patri in gubernatione Scholæ successit; & Aristippi filius, qui matri successit, μητροδιδασκῆτης, quod Strabo tradit, cognominatus Hegeſias, ob incredibilem eloquentiæ vim πεισιδάμαντος dictus. Synesius quoque è Pentapoli ortus Cyrenes fuit Episcopus, primum Philosophus, ac deinde Christianus. Hic laserpitium herba nascitur; unde Cyrenæ appellantur laserpitiferae. Cyrenæi ad cœnam vocati non solum veniebant ipsi; sed & alios secum adducebant. Inter Cyrenas & Ægyptum fuit opidum (c) Portus Menelai dictum, in quo Ageſilaus Spartanorum Rex mortuus est. Nep. in ejus vita.

θ (d) Cinyphus seu Cinyps fl. hodiè Magra, è colle Gratiarum fluens inter Leptim magnam & Barathiam in Syrtim excurrit, perfunditque Macæos, seu Macas, qui & Syrtides appellantur. Ad hunc fluvium sunt hirci tantæ magnitudinis, quantæ non alibi. Plin.

ι (e) Triton apud Tacapen urbem, unde hodiè Rio di Caps nominatur, mare subit. In illius fluminis insula Pbila Minervam primum virginali habitu apparuisse fabulantur [k].

κ (f) Bagradas fl. hodiè vulgò Megrada, Magrida, ac secundum alios Magiordech dictus, ex Audo

monte ortus inter Uticam & Carthaginem mare subit. Ad hunc fl. [l]. Regulus ingentem serpentem catapultis [m] interfecit, ejusque exuvias 120 pedibus longas Romam misit. Gellius [n].

λ (g) Tusca, hodiè vulgò Guadilbarbar vocatur, ad Hipponem urbem in mare excurrit.

HEKELI I.

[i] Plurimi Philologorum putant hanc urbem à Batto Tereo esse conditam, & à Cyrene, Penei Amnis Filiâ, quam Apollo amore ejus raptus in eam Libyæ partem transtulit, ita denominatam.

[k] Unde & Pallas Tritonia dicta.

[l] Atilius.

[m] Et ballistis.

[n] Lib. VI. N. H. c. 3. p. 210.

REISKII.

ι (h) Cyrenaica nomen à Cyrene urbe, hæc à Cyrene bujus regionis fonte reperit, & το Κυρῆς πηγῆς ἐρχεται inquit Stephanus: Huic enim montique cognomini urbs adjacebat proxima. Sed hæc ipsa regio sensum admittit equivocum, & angustius dicta Pentapoli; paulo latius totam à Ptolemæo & Cluverio descriptam provinciam; latissime sumpta Marmariticam & Libyam exteriorem significat. Inde factum est, ut veteres, novique Geographi (i) templum Jovis Hammonis & Oraculum Cyrenaicæ adscriberent, quod Marmarica & bujus parti, regioni Ammoniacæ Plutarchus & Plinius attribuunt. (k) Africa minor Phœnicum colonia, & Didonis aut Elisæ auspicio ad regnum florentissimum perducta, Carthaginem continebat Romæ urbis æmulam. Urbs illa Carthada post Trojanum excidium anno 316, ante Christum 869 condita Punicè קרתא חדתא Kartba Hadtha, id est urbs nova. Carthago denique dicta tribus constabat partibus, Cothone, id est Insula portuque, Byrsa, id est arce regia, & Megara sive Magalia urbe. De bellis tribus Punicis, ultimoque seu tertio, quod in excidium Carthaginis desinebat, cum Christoph. Hendreich in Carthagine aut Carthaginensium Republ. Græci atque Romani Historici videantur. Libya Græcè Λιβύη Hebraicè לִיבָיָה Lub, & Libyes לִיבִיָּה Lubim à terra sticulosa vel arida, sive ut Lucani verbis Lib. I. heic utar propter calidas (i)

E e e

Libyæ

(a) Apollonia. (b) Cyrene. (c) Portus Menelai. (d) Cinyphus fl. (e) Triton fl. (f) Bagradas fl. (g) Tusca. (h) Cyrenaica. (i) Jovis Hammonis templum. (k) Africa minor. (l) Libya.

Nasamones.

Psylli.

Pœni.
Leptis M.
Abrotonum.
Taphrœ.
Capſa.
Thyſdrus.
Thapſus.
Leptis P.
Rhuſpina.
Adrumetum.
Clupea.
Tunes.
Uthina.
Carthago.

III. Populorum varia nomina. Clarissimi μ *Nasamones*; extra Africam propriam etiam Cyrenaicæ & Marmaricæ contemini; quos antea *Mesammones* Græci appellaverunt, ab argumento loci, medios inter arenas sitos; & ab his sublatis *Psylli*, quorum corpori ingenitum fuit virus exitiale serpentibus, ut cujus odore vel fugarent vel sopirent eas [o]: & supra Carthaginem *Libyphœnices*, iidem & *Pœni*; è Phœnice Tyro profecti, Duce *Elisa* sive *Didone*, quæ Carthaginem condidit. Urbium celeberrimæ, ξ *Leptis Magna*, quæ & *Neapolis*, θ *Abrotonum*, π *Taphrœ*, ρ *Capſa*, σ *Thyſdrus*, τ *Thapſus*, υ *Leptis Parva*, ϕ *Rhuſpina*, χ *Adrumetum*, ψ *Clupea*, ω *Tunes*, α *Uthina*, & β *Carthago*, Romæ æmula, terrarum

Libyæ ſtientis arenas. Hæc verò ex notitiis Episcopatum duplex succurrit, una superior sive Pentapolitana; & altera inferior sive Marmarica Josepho ξ *ηρολιβία* η *ἀνδρο*, i. e. *arida*, & *aquæ expers*. (a) *Troglodytæ* Gr. τ *τρογλοδυται*, ϵ *κ* *τῶν* *τρογυλων* η *δ* *υ* *δ* *υ*, quod cavernas & antra subeant: Hebr. סודניו *Succyim Sucha* ex voce סוד *Secha*, id est spelunca.

BUNONIS.

μ (b) *Nasamones* gens Syrtica, navigiorum spoliis quæstuosa. Quippe obsident littora, & æstu destituta navigia notis sibi vadis occupant. *Curt.*

ν (c) *Psylli* Nasamonibus fuere finitimi, quum Auster eis omnia aquarum receptacula arefecisset, publico consilio adversus ventum istum fecerunt expeditionem, jure belli res repetitum; verum Auster spirans, arenis universos obruit; quibus extinctis Nasamones eorum terram obtinuerunt. *Herod. Gell. Plinius* tamen eos à Nasamonibus deletos esse tradit. *Ælianus* prodit, tam familiares *Psyllis* fuisse *Cerastis*, ut morsus eorum sentirent nunquam; ac mederentur percussis. Idem jus illos obtinuisse in omnia serpentum genera tradit *Plutarchus* in *Catone*. Quum enim hic per *Libyæ* deserta iter faceret; & in summo periculo ob crebros serpentum ictos milites videret, à *Psyllis* auxilium petiit, qui suis incantamentis ita fascinarunt serpentes, ut nulli deinceps nocere possent. Ex illorum familia quidam, *Hexagon* nomine, Romæ in dolum serpentibus refertum conjectus, experimenti causâ, circum-mulcentibus linguis miraculum præbuit. Signum ejus familiæ erat verno tempore odoris virus, & sudor, quo non solum medicamen præfens afferebant, verum etiam saliva. Liberos *Psylli* sævissimis solebant objicere serpentibus ad uxorum pudicitiam experiendam, adulterino enim sanguine prognatos non fugiebant serpentes. *Ælianus, Plinius, Silius, Cicero, Gellius.*

ξ (d) *Leptis Magna*, hodiè *Lebida* & *Lepede*, paulum à litore distabat, ubi hodiè conspiciuntur urbis rudera.

θ (e) *Abrotonum* ea videtur esse urbs, quæ ad idem litus jacens, Leptique vicina, hodiè vulgò appellatur *Bnata*. Ortelius tamen urbem hanc in mediterraneis ponit [p].

π (f) *Taphrœ*, *Taphra* & *Taphrura*, hodiè *Afacus*, ad Syrtim Minorem jacet [q].

ρ (g) *Capſa* in mediterraneis posita ab Hercule [r] traditur condita; munitissima licet, à Mario tamen intercepta ac deleta est. *Salust.*

σ (h) *Thyſdrus* [s], *Tisdrus*, *Tisdrum* seu *Tusdrum* in mediterraneis quoque fuit.

τ (i) *Thapſus* urbs maritima, inter *Adrumetum* & *Ruspas* jacuit.

υ (k) *Leptis Parva*, & ipsa in litore haud longè ab *Adrumeto* posita, ea putatur esse urbs, quæ hodiè *Africa* appellatur [t].

ϕ (l) *Rhuſpina* quoque maritima urbs ab *Adrumeto* ad Ortum ponitur.

χ (m) *Adrumetum* [u] ad idem mare jacens, hodiè vulgò vocatur *Mabometa* (x).

ψ (n) *Clupea* seu *Clypea* [y], hodiè *Quipia*, urbs maritima, ad (o) *Hermæam* seu *Mercurii* jacens promontorium, à *Siculis* condita est. *Scorpiones* ibi non vivunt.

ω (p) *Tunes* seu *Tunis* aliquando regia sedes, 12 mill. pass. à *Carthagine* remota, hodiè ambitum habet quinque miliarium. Haud longè ab eo loco Romani à *Carthaginensibus*, *Xantippo* *Lacedæmonio* adjuvante, victi sunt, ac *M. Atilius Regulus* captus in hostium venit potestatem. Ab urbe hac *Tunetanium* regnum appellationem habet. Ibi in coeuntibus utrinque litoribus gulæ speciei (q) *Golettam* exstruxit *Carolus V.* anno C. 1535 [z], quæ à *Turcis* anno 1574 capta ac destructa est [a].

α (r) *Uthina* in mediterraneis ad *Bagradam* ponitur fluvium.

β (s) *Carthago* habuit speciem duplicis opidi, quasi aliud alterum amplecteretur; cujus interior pars *Byrsa* dicebatur, exterior *Magalia*. *Nepos* in *vita illustr.* A *Scipione* deleta *Julii Cæsaris* auspiciis postea restaurata est. Ejus *Episcopus* CXXV sub se habebat *Episcopos* alios. Hodiè ad exiguum vicum redacta urbs illa, ab hortulanis ferè solis habitatur [b]. *Carthaginenses* fuere *Tertullianus* & *Cyprianus*.

HEKELI.

[o] Vid. *Plinii* Lib. VII. c. 11. p. 107. lin. 6.

[p] Meminit ejus *Strabo* Lib. XVII. *Geogr.* p. 660. Tom. II. *Oper.*

[q] *Olivarius* eam *Fachs* vocat.

[r] *Phœnice*.

[s] *S. Tisdra* ap. *A. Hirtium*.

[t] Alii illam *Neapolim* dici existimant. *Conf. Strabo* loc. ad *Not. d. sect. huj. cir.*

[u] *S. Adrumetum* *Mario Nigro Siffa*, *Alfonso* verò *Adriano Toulb* denominata.

[x] *Procopius* eam vocat *Adramyttum*, additque suo tempore *Justinianam* esse denominatam.

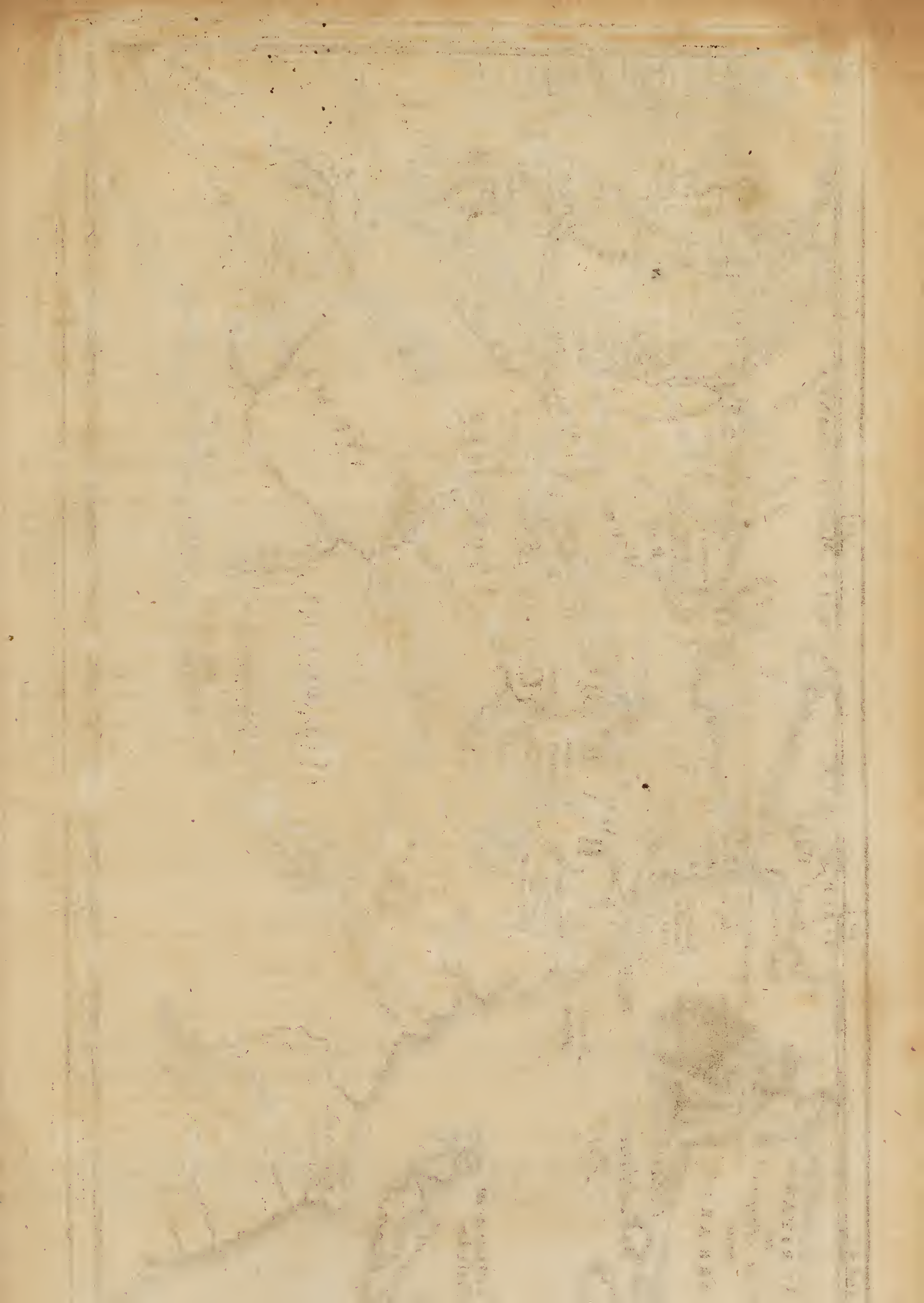
[y] A *Clypei* Figurâ sic dicta.

[z] Quo eam expugnavit, *Barbarossa* eripuit & Regi suo restituit.

[a] Hodiè

(a) *Troglodytæ*. (b) *Nasamones*. (c) *Psylli*. (d) *Leptis magna*. (e) *Abrotonum*. (f) *Taphrœ*. (g) *Capſa*. (h) *Thyſdrus*. (i) *Thapſus*. (k) *Leptis parva*. (l) *Rhuſpina*. (m) *Adrumetum*. (n) *Clupea*. (o) *Hermæa* seu *Mercurii* promont. (p) *Tunis*. (q) *Goletta*. (r) *Uthina*. (s) *Carthago*.

40 30 20 10

MAURITANA
et
Africa Propria
nunc
BARBARIA

Oceanus
Atlantici
Pars

Fortunatae
Insulae

30 20 10

40 30 20 10

HISPANIA PARS
MEDITERRANEI
MARS
PARS
LIDIA EXTERIOR
LIDIA
LIDIA INTERNA
LIDIA EXTERIOR

MAURITANIA
BARENSE
REGIA
MAURITANIA
REGIA
MAURITANIA
REGIA
MAURITANIA
REGIA

MAURITANIA
REGIA
MAURITANIA
REGIA
MAURITANIA
REGIA
MAURITANIA
REGIA

MAURITANIA
REGIA
MAURITANIA
REGIA
MAURITANIA
REGIA
MAURITANIA
REGIA

MAURITANIA
REGIA
MAURITANIA
REGIA
MAURITANIA
REGIA
MAURITANIA
REGIA

MAURITANIA
REGIA
MAURITANIA
REGIA
MAURITANIA
REGIA
MAURITANIA
REGIA

MAURITANIA
REGIA
MAURITANIA
REGIA
MAURITANIA
REGIA
MAURITANIA
REGIA

MAURITANIA
REGIA
MAURITANIA
REGIA
MAURITANIA
REGIA
MAURITANIA
REGIA

MAURITANIA
REGIA
MAURITANIA
REGIA
MAURITANIA
REGIA
MAURITANIA
REGIA

terrarum cupida, opulentissima quondam totius Africæ, antequam Romani tribus bellis devictam deleverunt: *γ Utica* Catonis, qui inde Uticensis, morte Utica nobilis.

Libyæ deserta, Troglodytæ & Garamantes.

IV. Ab Africæ Minoris tergo versus Austrum *Libyæ Deserta* fuerunt; ultraque *δ Troglodytæ*, nunc *Berdoa* desertum. Hos tegit ab Austro *ε Ater mons*, & trans eum *ζ Garamantes* populi clari, nunc *Borno* regnum. Caput gentis fuit *η Garama*, quam hodieque eodem nomine exstare tradunt. *θ Debris* inclyta affuso fonte, cujus aquæ ex cœlesti quidem vertigine mutant qualitatem, at controversa siderum disciplina; quippe qui friget calore, calet frigore; à medio scilicet die ad noctem mediam aquis ferventibus, totidemque horis ad medium diem rigentibus. Cæterum & Troglodytas & Garamantas olim Romanorum arma superaverunt.

Libyæ deserta.
Troglodytæ.
Ater m.
Garamantes.
Garama.
Debris.

[a] Hodie etiam dicitur *Tunes & Tunisi*.
[b] *Carthaginensium* Rempubliam descripsit. *Vb. bo Emmius* Part. II. *Rerumpp. Græcor.* p. 3. seq.

BUNONIS.

γ (a) *Utica* haud longè ab eo fuit loco, quo *Bagradas* fluvius mare subit, hodie nonnullis putatur esse *Porto Farina*; at aliis *Biserta* [c]. Cæterum (b) *Syrtes* sunt sinus maris vadosi & vorticosi, litoribus Africæ vicini, à *σύρα τραβο*, quoniam arenas congerunt, appellati.

δ (c) *Troglodytæ* à subeundis cavernis, in quibus degunt, nomen acceperunt [d] *Arist.* Olim venationibus dediti, tanta fuisse memorantur celeritate, ut ipsas feras cursu potuerint assequi. Velcebantur Serpentibus, & mortuos efferebant læti [e]. Multa myrrha apud illos esse traditur; Serpentes ibidem inveniri ajunt 20 cubitorum. In Troglodytis aliis ponitur *Solis fons* supra memoratus [f].

ε (d) *Ater mons* [g] in longum extenditur, ac uno latere ferè attingit Minorem Syrtim.

ζ (e) *Garamantes* à *Garamante* Apollinis filio, seu potius à *Garamo* fluvio ad quem incoluerunt, appel-

lati sunt; apud hos nulla erant matrimonia; sed mulieres habebant communes. *Dipsades* serpentes maximi ibidem reperiuntur.

η (f) *Garama* [b] ad *Garamam* fluvium est.
θ (g) *Debris* quoque *Garamantum* urbs est; ubi fons interdiu frigans, noctu fervens, *Plinio & Solino* [i] testibus.

HEKELI.

[c] Fuit olim totius *Africæ* Caput, in quâ *Cato Uticensis*, victo jam *Scipione*, necem sibi conscivisse dicitur.

[d] De quibus *Aristoteles*, *Plinius* & *Hieronimus* contra *Fovianum* sunt videndi.

[e] Conf. *Solini* *Polyhist.* c. 44. p. 89. & c. 70. p. 143. lin. 31. seqq. ut & *Pomp. Melæ* *Lib. I.* c. 8. p. 160. lin. 3. seqq.

[f] *Np.* ad *Not. β.* sect. 1. cap. huj.

[g] A naturâ *Plinio* *Lib. 5.* *H. N.* c. 5. testante, sic dictus, quoniam adusto, aut *Solis* repercussu accenso est similis.

[b] *Opidum* quippe clarissimum.

[i] *Cap.* 42. p. 83.

(a) *Utica.* (b) *Syrtes.* (c) *Troglodytæ.* (d) *Ater mons.* (e) *Garamantes.* (f) *Garama.* (g) *Debris.*

CAP. V.

Numidia & Mauritania.

NUMIDIA.

I.

A *Tusca* amne usque ad *a Ampsagam* fluvium litori Africo prætenditur *Numidia*, *Masinissæ* Regis nomine maximè clara, nunc *Tremisenum* regnum eodem

Numidia.

BUNONIS.

a (a) *Ampsaga* [a] fl. hodie vulgò *Suf Gemar*, *Numidiam* à *Mauritania Cæsariensi* determinans, in *Numidicum* sinum decurrit.

HEKELI.

[a] A quo *Ampsaga* Castellum ap. *Pomp. Melam.* *Lib. I.* c. 6. p. 157.

Ecc 2

BUNO-

(a) *Ampsaga* fluv.

Rubricatus
fluv.
Cirtha.
Cullu.
Ruscicada.
Bulla.
Tacatua.
Hippo.
Sicca.
Tabrachæ.

dem porrigitur situ. Gens ipsa *Numidæ*, ante *Nomades* à Græcis appellati, à permutandis pabulis, mapalia sua plaustris circumferentes; ut nunc Tattarorum fert mos. Fluviorum celeberrimus est β *Rubricatus*. Urbes quam plurimæ nobilesque; sed γ *Cirtha* emittens; Sittianorum, postquam Romani tenuere, colonia dicta: quondam *Juba* & *Syphacis* domus, cum foret opulentissima. Dein sequuntur δ *Cullu*, ϵ *Ruscicada*, ζ *Bulla* regia, η *Tacatua*, θ *Hippo* regius, ι *Sicca*, κ *Tabrachæ*: hanc quoque regionem debellatam in provinciæ formam redegerunt Romani. 1

M A U R I T A N I A.

Mauritania.
Maurusii.

Mauritanix
fines.

Mulucha fl.

II. Ultima ad Occasum est *Mauritania*, in qua præcipua gens Maurorum, unde nomen regioni. Hos Græci *Maurusios* dixerunt. Terminantur à *Meridie* Atlante Minori, quo submoventur à *Getulis*; qui & ipsi postea, oppressis & extinctis Maurusis, Mauritanix majorem partem occuparunt: ab *Occasu* est Oceanus Atlanticus; à *Septentrione* fretum Herculis & mare Internum; ab *Ortu* primo *Mulucham* habuit flumen, quod Mauros à Numidis discernebat; at quum ea Numidix pars, quæ est inter *Ampfagam* & *Mulucham*, Mauritanix adjiceretur, finis huic constitutus est *Ampfaga*. Continet hodie tria regna:

Da-

B U N O N I S.

β (a) *Rubricatus* inter Hipponem Regium & *Tabracham* mare subit. Plinio [b] videtur esse *Armua*; Orofio ac Diacono *Ardalio* [c]: hodiè *Ladog*, *Fadog*, & *Guadilbarbar* à diversis appellatur.

γ (b) *Cirtha* ac *Cirta* [d] nonnullis postea *Constantina* putatur dicta; at *Cirtha* haud longè aberat à mari, ad quam Jugurtha Atherbalem vicit, ac in opidum profugientem obsedit. *Sallust.* A *Cirtha* 30 millia passuum versus Sitiphim fuit (c) *Milevum* seu *Milevis*, ubi A. Christi 402 concilium habitum, quod inde dictum *Milevitanum*, cui præfuit S. Augustinus. In eo damnati sunt errores Pelagii & Cœlestii [e].

δ (d) *Cullu* seu *Collops magnus*, hodiè *Collo* & *Alcol*, urbs maritima est apud *Ampfagæ* ostia sita, purpurâ olim celebris.

ϵ (e) *Ruscicada* hodiè *Stora* [f], ad idem mare est haud longè à *Cullu*.

ζ (f) *Bulla Regia* *Siccæ* *Veneriæ* vicina ad *Rubricatum* ponitur fluvium [g]: hodiè fertur dici *Antra*.

η (g) *Tacatua* inter *Cullu* & *Hipponem* Regium haud longè à *Collope* parvo in litore sita, hodiè *Sucbaida* vocari scribitur.

θ (h) *Hippo* cognomine *Regius*, ad mare inter *Aphrodisium* & *Tabracham* jacens, hodiè *Bona* [b] vocatur. De hac urbe ita *Silvus*: *antiquis dilectus Regibus Hippon.* Hipponensi Episcopatu magnâ curâ, fide ac diligentia quum præfuisset *Augustinus* annos 40, diem obiit supremum anno ætatis 76, cujus exstant operum Sacrorum Tomi decem [i]. At (i) *Hippo Diarrhytos* inter *Tabracham* & *Uticam* ad idem erat mare in *Africa Minore* [k].

ι Dux fuerunt (k) *Siccæ*, altera *Syphacis* quondam regia, ad duarum *Mauritaniarum* fines; & altera *Sicca* cognomento *Veneria*, cujus *Ptolemæus* in descriptione *Africæ* *Minoris* meminit. In bello *Jugurth.* ejusdem mentionem quoque facit *Sallustius*.

Hæc *Arnobii* Rhetoris, qui *Lactantii* fuit Præceptor, patria ad *Rubricatum* fl. erat [l]. Ipsi *Arnobii* ac *Lactantii* quoque exstant libri VII, valde eruditi contra gentes scripti.

κ (l) *Tabrachæ*, seu *Tabraca* [m], urbs maritima *Ortelio* *Tuscæ* ostio ponitur vicina. In *Numidia* quoque fuit (m) *Zama*, nunc *Zamora*, arx regni, quam *Livius* quinque dierum itinere à *Carthagine* abesse ait. Ad hanc *Hannibal*, posteaquam ex *Italia* in *Africam* venerat, à *Scipione* victus est. *Zamam* *Metellus* in bello cum *Jugurtha* frustra oppugnavit. *Sallust.* (n) *Adrumeto* abest millia passuum trecenta, id est, milliar *Germ.* 75. Quod iter *Hannibal* à *Scipione* victus & fugatus biduo & duabus noctibus confecit. *Nepos in Hannib.*

H E K E L I I.

[b] Lib. V. c. 3. p. 66. lin. 40.

[c] Seu *Ardealio*.

[d] *S. Cirra*.

[e] Vid. *Jo. Henr. Alstedii* *Theaurus Chronologicæ* Tit. xxxvi. p. 344. Edition. 2.

[f] *Castaldo*; *Olivario* V. *Astora*, & *Estora* *Marmolio*.

[g] *Ptolemæo* dicta *Bullaria*.

[h] *Mercatore* teste.

[i] Erat enim *Vir Sanctitate, Labore, Studio atque Doctrinâ* ad miraculum maximus, totiusque *Occidentis* *Lumen* excellenter clarum.

[k] *Strabo* Lib. xvii. p. 655. has *Hippones* ambas vocat *Regias*.

[l] Conf. candidissimi mei *Quenstedtii* *Dialog. de Patriis Viror.* illustr. p. 680. seq.

[m] *Silio* *Italico* *Sabatra* & aliis *Tabatra*.

R E I S K I I.

i (o) *Numidia* Græcis ab originibus ad *Romanam* transit civitatem, litera mutata gemina. Græcis enim *νομιὰδες ἐν τῶν νομιῶν*, id est, *in pascuis vagi homines*; Latinis autem *Numidæ* dicuntur. Ita *Plinius*

Lib.

(a) *Rubricatus*, *Armua* seu *Ardalio*. (b) *Cirtha*. (c) *Milevum* seu *Milevis*. (d) *Cullu* seu *Collops*. (e) *Ruscicada*. (f) *Bulla Regia*. (g) *Tacatua*. (h) *Hippo Regius*. (i) *Hippo Diarrhytos*. (k) *Sicca*. (l) *Tabrachæ*. (m) *Zama*. (n) *Adrumetum*. (o) *Nimidia*.

Darense, Fezense & Maurocitanum. Dividebatur autem olim *Malva* flumine in *Cæsariensem*, quæ Numidiam contingit, & *Tingitanam*, quæ Oceano perfunditur. Regna fuere ad C. Cæsarem usque Imperatorem, qui in duas divisit provincias λ.

Mauritania
Cæsariensis.

CÆSARIENSIS.

III. μ *Cæsariensis* provincia, quam nunc totam *Dara* regnum obsidet, antea *Bocchi* regnum appellata fuit. Partem tamen inter ν *Malvam* & *Mulucham* ξ *Masseyliorum* gens tenuit. Caput provinciæ ο *Julia* [n] *Cæsarea*, aliquando ignobilis, cum *Fol* esset; postea quia *Jubæ* regia, illustris facta. Reliqua opida sunt π *Cartenna*, ρ *Saldæ*, σ *Opidum novum*, τ *Rusazus*, υ *Ruscurium*, φ *Rusconia*, χ *Tipasa*, † *Tubusuptus* & ω *Tucca*, impositum mari ac flumini *Amplagæ*.

Cæsariensis.
Malva.
Masseylii.
Julia Cæsarea.
Cartenna.
Saldæ.
Opidum novum.
Rusazus.
Ruscurium.
Rusconia.
Tipasa.
Tubusuptus.
Tucca.
Mauritania.
Tingitana.
Tingi.
Bogudiana.

TINGITANA.

IV. α *Tingitana* provincia, quam nunc duo regna *Fez* & *Marocco* occupant, ab urbe *Tingi*, quæ nunc vulgò *Tanger*, cognomen accepit. Ante *Bogudiana* dicta à Rege *Bogud*. Opida in ea, β *Tingi* modo dictum, caput provinciæ, ab

An-

Lib. V. c. 3. *Numidæ vero Nomades a permutandis pabulis, mapalia sua, h. e. domus, plaustis circumferentes.* (a) Duplex vero Numidia fuit ab Romanis in provinciam redacta; una *mediterranea*, quam *Biledulgerid* hodierni vocant, & altera *externa sive littorea*, quam novam alio victores nomine dixerunt. Contigit hoc capto *Jugurtha*, & bello feliciter composito; è quo C. Marius A. U. C. 647, triumphum egit. (b) Mauritania Græcè *Μαυριτανία* ἐκ τῶν *Μαυριτάνων*, i. e. ab Mauritanis, hi vero ab Mauritis, & denique Mauris nomen Punicum aut Hebraicum susceperunt: Idque vel ab situ versus occidentem ultimo, tanquam *מבורין* *Maburin* i. e. *postremi*, elisa litera gutturali, vel à nigredine *מערין* *Maurin* ab *מער* *obscurus* & *vacuo loco*; Prius *Bochartum*, posterior *Becmannum* habuit auctorem. De Mauritania, tribus regibus, *Jubæ*, *Boccho* & *Bochudo*, uni tandem *Jubæ* per Augusti gratiam subjecta, *Vossius* ad *Pompon.* Lib. I. c. 5. Unde (c) triplex sub *Cajo* & *Claudio* Imp. *Tingitana*, *Cæsariensis*, & *Sitifensis sive Bisacensis*, quam nummi Romani & inscriptiones exhibent.

BUNONIS.

λ *Sitipha*, (d) *Sitifis* seu *Sitiphis* colonia in Mauritania finibus hodiè ferè extincta est.
μ (e) *Mauritania Cæsariensis* ab Occasu habet *Tingitanam*; à *Septentrione* Mare Internum ad *Amplagam* usque fluvium; ab *Ortu* Africam propriam; à *Meridie* *Lybicos* montes & *Gætuliam* [o].
ν (f) *Malva* fl. hodiè *Muluya*, *Tingitanam* à *Cæsariensi* determinat [p].
ξ (g) *Masseyliorum* gens bellis extenuata, ac demum extincta est. *Plin.* [q].
ο (h) *Fol* à *Juba* Rege traditur condita, ac postea alterum nomen à *Cæsare* habuit [r]. Nonnulli eam hodiè *Algiers* vocari volunt.
π (i) *Cartenna* ad *Cartenni* fluv. ostium: hodiè ea putatur esse urbs, quæ vulgò *Mastagan* vocatur.

ρ (k) *Saldæ* urbs maritima, inter *Juliam Cæsaream* & *Cullu* sita, hodiè vulgò *Bugia* appellatur [s].
σ (l) *Opidum Novum* in mediterraneis est, hodiè *Mezuna* putatur [t].
τ (m) *Rusazus* in litore inter *Ruscurium* & *Saldas* posita est.
υ (n) *Ruscurium*, *Ptolemæo* *Rbusuccora*, inter *Rusconiam* & *Rusazum* est.
φ (o) *Rusconia*, *Ruscinona* & *Rustonium*, urbs maritima est.
χ (p) *Tipasa* [u] à *Julia Cæsarea* ad *Ortum* est.
† (q) *Tubusuptus* *Saldis* proxima fuit.
ω (r) *Tucca* apud *Amplagæ* ponitur ostia.
α (s) *Mauritania Tingitana* ab *Occasu* habet mare *Atlanticum*; à *Septentrione* fretum *Herculeum* & *Ibericum* usque ad *Malvæ* fluminis ostia; ab *Ortu* *Mauritaniam Cæsariensem*; à *Meridie* *Gætuliam* & *Libyam Internam*.
ε (t) *Tingis* ad fretum *Herculeum* à *Cananitis*, quos *Josua* ejecit, putatur condita [x].

HEKELI.

[n] *S. Colonia*.
[o] Dicta a. est *Mauritania* ἄπο τοῦ μαυροῦ, quod inter cætera *obscurum*, vel *nigrum*, denotat, quoniam *Colonos* nigros habeat. *Simias*, *Dracones*, *Struthiones* atque *Elephantes* gignit.
[p] *Castaldus* hunc *Fluvium* vocat *Mulula*.
[q] *Lib. V. c. 2. p. 66. lin. 14.*
[r] *Vid. Strabo Lib. XVII. p. 654.*
[s] *Mercator* eam *Tadelim* vocat.
[t] *Ptolemæo* dicitur *Oppinum*; *Nigro* autem *Rhabarb.*
[u] Hodiè *Tanese* & *Mercatori Taves*.
[x] *Castaldo* hodiè dicitur *Tanger*, & *Mercatori Tangia*. *Strabo* loc. sup. ad *Not. d. sect. 3. Cap. huj. cit. scribit, eam Barbaris Tingam ab Artemidoro Lingam, & ab Eratosthene Lizum nominari. Ptolemæus a. & Plinius ex Tingo & Lizo duas faciunt.*

BUNO.

(a) Numidia duplex. (b) Mauritania. (c) Triplex. (d) Sitifis. (e) Mauritaniæ Cæsariensis fines. (f) Malva fl. (g) Masseylii. (h) Julia Cæsarea. (i) Cartenna. (k) Saldæ. (l) Opidum novum. (m) Rusazus. (n) Ruscurium. (o) Rusconia. (p) Tipasa. (q) Tubusuptus. (r) Tucca. (s) Mauritaniæ Tingitanæ fines. (t) Tingis.

Julia Con-
stantia.
Zilis.
Volubilis.
Lixus.
Antæi regia.
Hesperidum
horti.

Antæo conditum; γ *Julia Constantia*, δ *Zilis*, ε *Volubilis*, ζ & *Lixus*, vel fa-
bulosissime ab antiquis narrata. Ibi quippe *Regia Antæi*, certamenque cum
Hercule, & η *Hesperidum horti*.

B U N O N I S.

γ (a) *Julia Campestris* in mediterraneis ponitur, hodiè *Banituède* dicta.

δ (b) *Zelis* seu *Zilia* [y], hodiè *Arzila* [z], in-
ter *Tingim* & *Lixum* sita est [a].

ε (c) *Volubilis*, nunc *Fessa* seu *Feza*, regia intus
est.

ζ (d) *Lixus* in litore maris Atlantici posita 112
mill. pass. ab *Herculis* abfuit freto. Hodiè *Arx* est
cum portu, vulgò *Larach*, & secundum alios *Arays*
dicta [b]: Fluvius quoque olim *Lixus* appellatus,
qui hodiè *Lasso* ac aliis *F. di Larach*.

η (e) *Hesperidum horti* alii in *Cyrenaica*, haud

longè à *Baree* urbe ponunt [c]. Cæterum in hac
ipsa *Mauritania* est (f) *Atlas Minor* mons; (g) *Aby-
la* (h) *Herculis Columna*, ac à regione altera (i) *Cal-
pe*; quæ tamen verius rupes sunt, seu montes.

H E K E L I I.

[y] Sive *Xilia*.

[z] Seu Novo Vocabulo *Arzita*.

[a] A *Castaldo* dicitur *Alger*.

[b] Olim erat *Romanorum* Colonia, à *Claudio Cæ-
sare* in hunc locum ducta.

[c] Hos *Hortos aurea Mala*, quæ summâ cujusdam
Draconis pervigilis curâ asserventur, quotidie ferre,
haud illepida *Paetarum* est traditio.

(a) *Julia Campestris*. (b) *Zilia*. (c) *Volubilis*. (d) *Lixus* op. & fluv. (e) *Hesperidum horti*. (f)
Atlas minor. (g) *Abyla*. (h) *Herculis Columna*. (i) *Calpe*.

C A P. VI.

Gætuli, Atlas mons, Libya Interior & Æthiopia.

G Æ T U L I.

I.

Gætuli. **A** Tergo *Mauritaniarum* *Africæ*que *Minoris* & *Gatulorum* gens, & ipsa quo-
que *Romanorum* armis debellata, longe lateque incoluit; quippe quæ
hodiè occupat quicquid terrarum à *Lempta* opido ad *Oceanum* usque, spatio
mill. *Germanicorum* CCCL protenditur. Hoc spatio nunc est *Biledulgerit*
provinciæ major pars, ubi *Targa* regnum, & quatuor deserta, *Lempta*, *Zuen-
ziga*, *Zanhaga*, *Hair*.

Lempta. **Biledulgerit.** **Targa.** **Atlas mont.** II. *Gætulos* à *Meridie* claudit *mons Atlas*, totius *Africæ* vel fabulosissimus.
E mediis hunc arenis in coelum usque attolli prodiderunt celebrati auctores,
asperum, squalentem, qua vergat ad litora *Oceani*, cui cognomen imposuit:
eundem opacum nemorosumque, & scatebris fontium riguum, quæ spectat *A-
fricam*, fructibus omnium generum sponte ita subnascentibus, ut nunquam
satietas voluptatibus desit. Incolarum neminem interdum cerni: silere omnia
haud alio quàm solitudinum horrore. Eundemque noctibus micare crebris
ignibus, *Ægipanum* *Satyrorum*que lasciviâ impleri, tiliarum ac fistulæ cantu,
tympanorumque & cymbalorum sonitu strepere. 1

L I B Y A

B U N O N I S.

a (a) *Gætulia* [a] inter utramque *Mauritaniam*,
Africam *Minorem* & *Oceanum* *Occidentalem* posita
est. *Gætuli*, sicut & *Libyæ* incolæ, primi habentur,
qui in *Africa* confederunt. At *Gætuli* olim carne
vescebantur crudâ, manebantque quibuscunque locis
eos nox oppressisset, belliarum more ferè viventes.
Jugurtha tamen eos ad bellum instruxit, ac adversus
Marium produxit.

H E K E L I I.

[a] *Garamantibus* quippe finitima.

R E I S K I I.

1 (b) *Getuliam* Græcè *γερβλία*, regionem *Libyæ*
proximam *Strabo* vocat, & huic paulo latius exten-
sæ partem attribuit: Utraque tamen suis terminis
coercetur. *Getuli* autem & *Libyæ* primi *Africæ*
cultores à *Sallustio* describuntur; ex libris quidem
Punicis, qui ad regem *Hiempsaem* pertinuisse dice-
bantur;

(a) *Gætulia*. (b) *Getulia*.

LIBYA INTERIOR.

III. Ultra Atlantem β Libya est Interior ad γ Nigrum usque flumen, vastarum solitudinum, nunc desertum Sarra dicta. Libya interior.

ÆTHIOPIA. (1)

IV. Jam vero quicquid ultra Nigrum flumen est & Ægyptum, versus utrumque mare Atlanticum Rubrumque, Æthiopes tenuerunt, gens omnium Africæ terræ amplissima extra Africam à vetustissimis Geographorum posita. Ab Æthiope Vulcani filio cognominati; vel ut alii, ab nigro vultus corporisque colore; $\alpha\iota\delta\omicron\varsigma$ quippe significat nigrum. Æthiopia.

TROGLODYTICA.

V. Divisa fuit Æthiopia in varia Æthiopum genera; quorum Ptolemæus innum-

bantur: Ceterum fides ejus rei penes Auctorem erit, ipse inquit Salustius. Nam Ægyptii Getulis antiquitate ac cultu Africæ primo antecedunt. (a) Atlas ab littore Africano & occidentali Oceano versus Orientem ad loca Ægypto confinia procurrens, Atlanti regi Mauritanico nomen debuit; nocturnos autem ignes, strepitus, cantusque (b) Satyris, h. e. demonibus, qui Satyrorum hircorumque species mentiuntur. Sin Atlas Japeti filius extet idem, qui Enochus, uti apud Eusebium ex Eupolemo annotatur Lib. IX. Præpar. Evang. tum vero Idris Arabum (quem nominant illi Henochum) & Dyris Pænorum Atlas valde convenient, sed tempore nimium distabant. De Libya utraque superius actum fuit, neque heic amplius agetur.

BUNONIS.

6 (c) Libya hæc Interior dicta est, quoniam intus & in mediterraneis est; ad discrimen alterius Libyæ, quæ mare Lybicum, Ægyptumque attingens, Exterior vocatur.

γ In Medra Nigritarum regione est (d) Niger lacus, ex quo ipse fluvius (e) Niger [b] procurrens, aliquo spatio confecto, lacum, qui (f) Borno vocatur, efficit, inde Cano regnum petens, (g) Guarda lacum, qui ibidem est, transit; ac demum ad Tombutu, in plures, quibus in mare devolvitur, alveos dividitur; ex illis iste ad Senegam decurrens, Rio de Senega vocatur; ac alter, qui versus Gualaram fluit, Rio S. Ivan. Niger igitur fluvius spatium 750 milliaria conficit Germanica ante, quam mare subeat. Sicuti Nilus, ita quoque iste certis anni temporibus exundat, vicinosque fecundat agros [c].

HEKELII.

[b] S. Nigris.

[c] Niger autem dictus est propter nigri Pulveris solitudines, eminentibus interdum velut exultis caulis.

(a) Atlas. (b) Satyri. (c) Libya interior. (d) Niger lacus. (e) Niger fl. (f) Borno lacus. (g) Guarda lacus. (h) Æthiopia. (i) Color Æthiopicus unde. (k) Origo duplex. (l) Æthiopia duplex. (m) Nubia. (n) Troglodytica.

rerum omnium; partes variae, incultæ, & sticulse sunt usque adeo, ut sitis homines non raro enecet, quandoquidem Træsius dantur vastissimi, in quibus nullus aut fons aut amnis se offert; dives est Elephantum, Eboris, Catorum Zibeticorum, Auri, & Ligni Santali. Nubii animosi dicuntur, subtiles, athleticæ valetudinis, dediti negotiationibus, aut agricultura, coloris nigerrimi, religionis Abissinorum.

REISKII.

2 (h) Æthiopia ortum & nomen ab Æthiopibus, Æthiopes à nullo eoque fabuloso Vulcani filio, sed ab atro colore habet, Græcè $\alpha\iota\theta\iota\omicron\pi\iota\alpha$ ex $\alpha\iota\theta\iota\omicron$ $\pi\omicron$; $\alpha\iota\theta\iota\omicron$ ex $\alpha\iota\theta\epsilon\delta\epsilon\delta\alpha\gamma$ & $\theta\epsilon\delta\epsilon\delta\alpha\gamma$ $\theta\epsilon\delta\epsilon\delta\alpha\gamma$ $\theta\epsilon\delta\epsilon\delta\alpha\gamma$ $\theta\epsilon\delta\epsilon\delta\alpha\gamma$, id est, vultu aut facie adustus dicitur. (i) Æthiopicus quidem nigror ab æstu solis aut ustione non provenit, sed à corpore quodam mucoso & reticulari, quod inter cutem & cuticulam collocatum transluceat; sic habet inventa nuper celeberrimi Pechlini opinio in Tractat. de habitu & colore Æthiop. c. 7. Characteres tamen Æthiopum externos in vultu atro aut subnigro, simis naribus, labris tumentibus, capillitio crispo ac lanuginoso, cutis mollitie ac splendore pingui vel argenteo constituimus. Hinc Abyssinis hodie nomen priscum arridet adeo, ut se ipsos Itioperiabân, i. e. Æthiopes, suum solum Mantghelta Itioperia, i. e. regnum Æthiopiæ appellent: Ultimas gentis hujus (k) origines ab Ludo, Misraimi filio, proximas Bochartus ab Ægyptiis vicinis & Arabibus deducit, multisque rationibus confirmat, Æthiopes eosdem nec alios, adhuc superesse, quam quos divina historia לודים Ludim, i. e. Ludæos nuncupet. (l) Porro Æthiopiam ipse duplicem fatetur, Africanam sive occidentalem, & Asiaticam sive Orientalem. Nubia inter Nigritas Abyssinosque per 400 milliaria patet, regnumque, suo regi subditum complectitur Arab. النوبيا Alnubia de quo Commentarium Geographicum Auctoris (m) Nubiensis nomine habetur. Troglodytica paulo superius exposita unam ex nobilib. Ludolfi Historia Æthiop. Lib. I. c. 14. observationem suppeditat, de barbaris Æthiopibus quos Cafros nominant, feris, nudis, agriophagis & pamphagis, quia Dei, regis, legis & vocis expertibus: (n) Hos Troglodytis à Plinio descriptis simillimos nemo, uti suspicor, negabit.

(1) Pars est inter ceteras Africæ longe maxima, nam extendit se circiter a Tropico Cancri, sive a gradu 23 lat. Bor. ad grad. 35 lat. Aust. atque ab Occasu in Ortum a gradu 34 usque ad gradum 84 long. quæ Nubia vocatur. Cælum habet feruissimum. Solum variat. Pars Nilò propinquior propter hujus inundationem uberissima, feracissimaque est.

BUNO-

Nigritæ.
Nubii.
Æthiopia.
sub Ægypto
Cinnamo-
mifera re-
gio.
Troglody-
tica.

innumera tradit nomina. At clarissimi omnium fuere *ſ Nigritæ*; à Nigro flumine dicti, & *Nubiorum* gens magna, unde hodieque vastissima regio dicitur *Nubia*. Ea autem *Æthiopiæ* pars, quæ Nilo utrimque adjacet, *Æthiopia* dicitur sub *Ægypto*; atque in ea ad Nili paludes seu lacus *Cinnamomifera regio*. At totum sinus Arabici lævum latus Arabes tenuere & *Troglodytæ*, unde regio ipsa *Troglodytica*.

B U N O N I S.

ſ (a) *Nigritæ*, à Ptolemæo in Interiори collocantur Libya. Regio illorum à Sarra verſus Meridiem jacens à Meroë inſula uſque ad mare Atlanticum & promontorium viride porrigitur, quo loco Niger fl. in mare decurrit, continens longitudinem 800 milliarium Germ. habetque, quod infra dicitur, 19 Regna.

* (b) *Troglodytas* Arabum eſſe partem atque conſanguineos, ex Joſepho patet, qui tradit Abrahami filios ex Cetura Troglodyticam occupâſſe. *Raderus* cenſet eos appellari *Abiſſinos*, & regnum *Barnagas* appellare indigenas. Troglodytas vero ita dictos docet Ariſtoteles à *ſubeundis cavernis*, in quibus degant. Defunctos illi ſuos ita ſepeliunt. Mortuis pedibus cervicem alligant virgis paliurinis. Deinde cadaver in editiori loco poſitum lapidibus ridentes obruunt, impoſitoque ſupra ſaxorum acervum cornu abeunt. Bella gerunt pabuli gratia; invalidis ob ſenium armenta ſequi guttur bovis cauda adſtringunt, ac ita eos interimunt. Qui mortem differt, licet nolentem eodem modo, admonitum tamen antea, interficiunt: Idque habetur beneficii loco. Morbo cor-

reptos incurabili ſimili afficiunt morte. Maximum arbitrantur malorum, ab eo vitam diligi, qui nequeat aliquid agere dignum vitâ. Nullus ibi habendi amor: à divitiis, paupertate ſe abdicarunt voluntaria. Tantum lapide uno gloriantur, quem *Hexacantalitbon* vocant, tam diverſis notis ſparſum, ut ſexaginta gemmarum colores in parvo ejus orbiculo deprehendantur. Ignari ſermonis ſtridunt potiùs quàm loquuntur. Carnibus vivunt ſerpentum. Tanta vero pernitate pollent, ut feras, quas agitant, ipſi curſibus perſequantur. *Plin.* [d]. *Solinus* [e]. *Herod.* Ariſtoteles lib. 8. *Hitt. Animal.* c. 12. *Pygmaeos* facit Troglodytas, eoſque ad paludes, ex quibus Nilus profluit, collocat, quo loco cum gruibus illi pugnent, equos habentes puſillos.

H E K E L I I.

[d] Lib. VII. *Hiſtor. Nat.* c. 2. p. 109. lin. 40. ſeq.

[e] In *Polyb.* c. 44. p. 89. lin. 16. ſeqq. & c. 70. p. 143. lin. 31. ſeqq. ut & *Pomponius Mela* Lib. I. c. VIII. p. 160. lin. 3. ſeqq.

(a) Niger fl. (b) Troglodytæ.

C A P. VII.

De incolis univerſæ Africa, novaque ejus descriptione; ac primum de Ægypto.

I.

Ægypti incolæ varii.

Quinam mortales Ægyptum antiquitus incoluerint, ante dictum eſt. Reliqua Africæ verſus Occaſum mari adjacentia tenuerunt populi commemorati. Advenæ autem primi fuere *Phœnicum coloni*, aliique ex Asia atque Ægypto profecti. Poſtea paruit *Romanis*; mox *Græcis Imperatoribus* totum hoc terrarum ſpatium. Deinde *Vandalis, Saracenis, Arabibus*. Nunc partem tenet *Turca*, partem *Serifus*, quem vocant; partem Reges alii, partem denique *Hiſpaniarum Rex*. At *Æthiopes* à ſuo ſolo neque recellerunt, neque in id alios colonos receperunt; id longinquitas effecit regionis, immenſæque intercedentium deſertorum vaſtitates. Sed enarratâ Africæ antiquitate, res poſtulat, ut *novam* etiam ejus descriptionem ſubjiciamus. Dividitur nunc univerſa in ſeptem potiſſimum partes ſive regiones, quarum nomina ſunt hæc: *Ægyptus, Barbaria, Biledulgerid, Sarra* deſertum, *Nigritæ, Æthiopia Interior, ſive Superior*, quod *Abiſſinorum Imperium, & Æthiopia Exterior ſive Inferior*.

Ægypti nova Diviſio.

Æ G Y-

R E I S K I I.

† Quæ hominum coloniæ primæ in Ægyptum, &

hinc porro in Africanas reliquas terras inſederint, paulo ſuperius expoſitum fuit: Non alia nimirum quàm

(a) Coloniæ Africanæ.

Æ G Y P T U S.

II. *Ægypti* (quam α Turca obtinet) caput nunc est β *Cairum*, vulgè *Alcair*, Ægyptus.
Cairum seu
Alcair.
Chaldæis Alchabyr, urbs magnitudine stupenda, Emporium celeberrimum; Pyramides.
Alexandria.
Circassiorum Ægypti Sultanorum quondam regia. Prope est *Materæa*, hortus balsami fruticibus confitus, quod uni terræ Judææ quondam concessum, hodie nisi in hoc loco, nusquam colitur. Ultra Nilum *Pyramides* visuntur stupendæ altitudinis, ut ante memoravimus. γ Secunda claritate à *Cairo* est *Alexandria*, splendida quondam atque opulentissima civitas, nunc crebris bellis destructa atque concisa, celeberrimum Christianis mercatoribus præbet emporium. Nobile exinde est cum arce opidum *Raschitt*, quod Europæi *Rosettam* vocant. Rosetta.
Damiata.
 δ *Damiata*, olim *Pelusium*, Ptolemæi Geographi incunabulis insigne est.

C A P.

quàm è *Chami* posteris ac stirpe, quotquot ex *Arabia* vicina, & *Asia* remotiori reliqua immigrarunt. Por- tentosa enim antiquitas & Chronologia Ægyptia, qua sacram historiam evertit Manethon, cum suo Auctore concidit jacetque. Posthac novæ successerunt (a) Pœnorum colonix, *Didonis auspicio*, quæ agrum ab *Hiarba*, regulo Marusio, mercata urbem condidit, regni Carthaginensis materiam: Sic ora maritima sensim novos incolas admisit fovitque. (b) Romani postea regnum Numidicum prætextu fœderis & amicitix cum Masinissa cultæ; sed Carthagine funditus excisa, belloque tertio Punico confecto, terras A.U.C. 605 occuparunt. Interim Græci & Macedones sub Alexandro, postea Ptolemæi per annos 294 Ægyptum; Romani ex A. U. C. 725 tres provincias tenuerunt, nempe Africam, Numidiam & Mauritaniam, Diœcesi Africana sub Imp. constituta. Denique Gensericus collecto 80000 (c) Vandalorum & Alanorum exercitu A. C. 430, subegit Africam; (d) Saraceni A. 641 Ægyptum, sed A. 661 Africam & Mauritaniam domuerunt, Chalifa proprio ibi creato: Posthac Sultani ex Mamluchorum progenie, Sherifi & reguli multi: Donec (e) Turci Ægypto capta, sensim Africam subegerunt maritimam, exceptis urbibus, quas adhuc Hispani, Portugalli & Angli paucissimas tenent. Ægyptum hodiernam suis antiquitatibus ornatam supra vidimus, urbesque hujus florentissimas: Addimus adhuc de (f) *Alcabira* per Mudazum Lidinillam, primum è Fatimitis Chalifam, condita A. C. 968, urbe duplici nova & veteri, nec non suburbio Bulaco, 200000 domibus, & 18000 majoribus plateis frequentior. (g) *Mataræa* ibi adhuc superest, fonsque in ea vivus ac ædicula, quam Latini Monachi frequentant, & Mosquea Turcica, sed nullus in eo balsami frutex.

(h) *Alexandria* nec Pharum Ptolemæi Philadelphii fabricam, nec hujus insulam adhuc ostentat, sed duos portus commodissimos, & Græci Patriarchæ sedem: (i) *Bibliotheca*, quæ heic fuit, *Philadelpbia*, C. Julii Cæsaris ævo; *Serapica* per Cleopatram collecta Imp. Theodosii ætate; sed ultima *Christiana* per milites Saracenicos A. 642 dissipata in balneis conflavit.

B U N O N I S.

α Turcarum Rex Selymus [a] Ægyptum occupavit Anno Christi 1516 [b].

β (k) *Cairum*, olim *Babylonia* Ægypti, totius Africæ urbs habetur maxima. Tanta ibi perhibetur esse hominum multitudo, ut omnes ferè linguæ ac scripturæ ibi reperiantur [c].

γ (l) *Alexandria* Turcarum Imperator perpetuo habet triremes instructas, quæ & urbem & mare tutantur.

δ Portum ad (m) *Damiatam* catenâ ferreâ præclusum ac munitum Harlemensis navis, quæ in Christianorum erat classe, disruptâ catenâ illâ, aperuit, A. C. 1219.

H E K E L I I.

[a] Pater Solymani.

[b] Vid. *Abrab. Bucholceri* Index Chronolog. p. 467. Antea cepit Ægyptum CAMBYSES, Persarum Rex & Cyri II Filius, Anno ante CHR. nat. 525. Sed Anno post nat. CHR. 29 capta est ab AUGUSTO, qui in Romanam Provinciam EAM redegit, Romanisque tributariam fecit, eique Cornelium Gallum primum præfecit.

[c] Selymus Anno CHR. 1517 *Cairum* expugnasse, Autor est *Gabriel Buchlinus* in *Nucleo Histor.* Litt. Q. fac. b.

(a) Colonix Phœnicum. (b) Romanorum. (c) Vandalorum. (d) Saraceni. (e) Turci. (f) *Alcabira*. (g) *Mataræa*. (h) *Alexandria*. (i) *Bibliothecæ* tres. (k) *Cairum*. (l) *Alexandria*. (m) *Damiata*.

C A P. VIII.

Barbaria. (1)

I.

ÆGypto continuatur nobilissima totius Africæ regio *a Barbaria*; in sex partes divisa; quarum una est Provincia *Barcana*; quinque reliquæ sunt regna, *Tunetanium, Tremisenum, Fessanum, Maurocanum & Darense*.¹

BARCANA REGIO.

Barcana regio. Barce prom. & urbs.

II. Inter Ægyptum & Tunetanium regnum litori prætenditur Barcana regio, à *Barce* antiqua urbe cognominata, soli asperitate pariter ac siccitate sterilis. β 2

REGNUM TUNETANUM.

Regnum Tunetanium. Tunetum.

III. γ *Tunetanium regnum* veterem Africam Minorem fermè totam occupat. Caput est δ *Tunetum* (2), sive *Tunisa*, vulgò *Tunisi*; insignis, vetus ac satis ampla

BUNONIS.

(1) Facet intra grad. 29 & 60 long. & grad. 27 & 36 lat. bor. Ab occasu in ortum longissime extenditur, at ab Austro in Boream longe minus, nec uniformi latitudine: latissima est in parte Occidua, in parte vero Ortiva pluribus in locis tam angusta ut ne gradum quidem adæquet. Ora ejus maritima & ad mare Atlanticum & Mediterraneum insigniter sinuosa est, ad quam

α Ingens illa Africæ pars ab Europæis appellatur (a) *Barbaria*; fortè quod eam incolunt homines moribus & linguis ferè Barbari. Ab *Ortu* habet *Tripolitanam*; à *Septentrione* Mare Internum; ab *Occasu* Mare Atlanticum; à *Meridie* *Gætuliam*, *Atlantem montem*, *Libyam Interiorem* & *Æthiopiam* sub Ægypto. Ejus *longitudo* est 670 milliarium, ac *latitudo* 180. Alii tamen eam Africæ partem tantum vocant *Barbariam*, quæ ad regnum *Tunetanium* pertinet.

ζ *Barce* mons & promontorium ad *Ptolemaidem* est; ipsaque urbs *Ptolemais*, *Plinio* [a] teste, prius dicta est *Barce*; unde *Barcai*. Ad *Barcen* *Ptolemæus* (b) *Hesperidum Hortos* ponit.

γ (c) *Tunetanium regnum* in quatuor dividitur provincias: *Constantinam*, *Tunetanam*, *Tripolitanam* & *Cebensem*. *Constantina* à *Constantina* urbe appellatorem habet; sicut *Tunetana* à *Tuneto*. *Tripolitana*, nunc *Gareldare*, nomen habere traditur à tribus civitatibus, *Tapbris* nunc *Vacces*, *Oca*, & *Lepti magna*, quam nonnulli hodiè *Tripolin* putant, at alii *Lebidam*. *Cebensis* regio quondam erat *Carthaginensium*; sed ad *Interiorem* pertinet *Libyam*.

HEKELII.

[a] *Lib. V. c. 5. p. 67. lin. 42. seq.*

REISKII.

1 (d) *Barbaria* Græcè *Βαρβαρία* nomen æquivocum, aut generaliter ex usu veterum atque recentium scriptorum significat $\chi\omega\epsilon\alpha\nu\ \epsilon\tau\epsilon\rho\gamma\lambda\omega\sigma\sigma\omicron\nu\ \eta\ \alpha\ \zeta\pi\upsilon\epsilon\theta\upsilon\ \kappa\upsilon\ \alpha\pi\gamma\omicron\nu$, i. e. *quamcunque terram vel peregrini ser-*

monis vel horridam incultamque; Hæc sunt verba *Eustathii* ad *Dionys. Perieg.* aut specialiter regionem *Arabico* vel *Æthiopico* sinu conclusam; aut specialissime provincias *barbarico*, quem vocant, sinui propinquas. Ita *prisci Geographi* *Arrianus*, *Dionysius*, *Ptolemæus* & *Strabo*, ita novi nomen illud accipiunt. Hinc etiam in *Talmude* ברבריא *Barbarei Barbaria*, sive ad *Chaldaicam*, sive ad *Arabicam* originem referatur. Duo igitur huc pertinebunt Imperia: 1° *Turcicum* in regnis, *Tunetano*, *Algierensi*, *Tripolitano* & *Tremiseno*; 2° *Fesso-Maroccense* *Taffiletis* subditum; 3° *Principatus montani* *Susaon*, *Cuco* & *Labès*, qui *Scheichiis* *Principibusque* *liberis* parent. Ut de urbibus regi *Hispanico*, *Portugallo* & *Anglico* subjectis taceam: Has vero servari *Reipubl. Christianæ* totius interest.

2 (e) *Barca* vel *Barcana* vetusto nomine, feroque *Barcæorum* populo adhuc gaudet, inculta propemodum & latrociniis infesta regio. Nomen habuit à *Barca*, Græcè Βαρκαν , prisca & in *mediterraneis* sita urbe, quam *Ptolemæus* *Lib. IV.* & *Scylax* in *Periplo* ad centum stadia procul ab mari submovent. (f) *Ptolemais* autem urbs recentior & à *Ptolemæo* condita, litorique marino proxima fuit. Urbs una hodieque heic clara, nempe (g) *Caracuna*, *Scheichio* principique sedem præbet: *Numidiam* quoque ac *Libyam* hodiernam *Scheichiis* subjectam *Pet. Valleus* retulit.

BUNONIS.

δ (h) *Tunetum*, olim *Tunes*, à *Barbarossia* *Archipirata*, qui ad stipendia *Turcica* attractus fuerat, interceptum, & sub *Turcarum* potestatem est subactum,

(a) *Barbariæ* limites & magnitudo. (b) *Hesperidum Horti*. (c) *Tunetanium regnum*. (d) *Barbaria*. (e) *Barce*, *Barcana*. (f) *Ptolemais*. (g) *Caracuna*. (h) *Tunetum*.

Indigenæ querendo investigant *Corallia*. *Palmam* omnibus *Africæ* partibus, etsi inter minimas est, facile præripit, omnium populosissima, cultissima, & vicis, oppidis, urbibus, refertissima. Cœlum satis temperatum habet, & solum ferax frumenti, & nobilissimum fructuum. Equi ejus magnam laudem inveniunt, & pelles variorum animalium. Indigenæ *Se& Mubamedis* additi sunt. (2) *Tractus* quidam hujus regionis pascuorum, hordei, ficuum, olivarum, & marum *Cydoniorum*, admodum dives est.

pla urbs, quæ ex Carthaginis ruinis crevit; emporium Venetis & Genuensibus, aliisque mercatoribus celebre. Secunda est *Tripolis nova*, quæ *Tripolis Barbaria* dicitur, ad differentiam & *Tripolis Syria*: emporium ab Europæis mercatoribus celeberrimum. *Bona* etiam, quæ olim *Hippo*, D. Augustini Episcopatu nota, nunc emporium haud postremum. Intus vero est *Constantina* Romanorum antiquitatum reliquiis conspicua.

Tripolis
Barbariæ.
Bona.
Constantina.

REGNUM TREMISENUM.

IV. Caput regni n Tremiseni est *Tremisen*, amplissima quondam, bellis gravissimis postea tenuata. In litore est & *Algier*, emporium satis nobile, ac piratica infame, Christianis mancipiis refertissimum; urbs ipsa moenibus, arcibus ac tormentis bellicis adeo munita, ut inexpugnabilis credatur. 3

Tremisenum
regnum.
Algier.

REGNUM FESSANUM. (1)

V. Ad ipsum fretum Herculis Hispaniæ objacet & *Fessanum regnum*, cujus caput

Fessanum
regnum.

actum, ejectione *Muleasse* Rege, qui ad *Carolus V* confugit; quod contigit Anno C. 1534. At sequenti statim Anno [b] à *Carolo Muleassès* hic in regnum reductus est; qui tamen à filio suo regno pulsus, oculis etiam per summum scelus erutis, Augustam ad Comitiam confugit, Anno C. 1549. *Joh. Austriacus* Tunetum recipit Anno 1574, Goletumque munit: Sed *Turca*, ejectione Hispanis Goletum, Tunetumque statim recuperat.

HEKELII.

[b] *Bucelino* teste.

BUNONIS.

(a) *Tripolis*, hæc *Turcis* adempta est A.C. 1551. Verum *Sinam Bassa* eandem proditione eodem anno recepit.

(b) *Constantina*, quondam regia civitas, primogenito Regis Tunetani olim dabatur; at nunc in *Turcarum* est potestate.

(c) *Tremisenum* seu *Teleusinum regnum* nomen habet à *Tremisena* urbe quondam ampla, nunc penè collapsa, quæ *Nigro Tinassa*, *Marmol. Timici*. Pleræque tabulæ urbem illam in mediterraneis collocant. *Ptolemæus* quoque *Tinassam* à litore remotiorem facit. Sed *Emmanuel de Airanda* refert *Tremisenam* urbem ad litus esse positam in regni Tremiseni finibus. Eo usque sese extendit *Turcarum* Imperatoris dominium. In hoc regno Hispani tenent *Mazaquibir* & *Oran* quam *Petrus Navarrus* Anno 1509 expugnavit.

(d) *Algier*, etiam *Geiser* dicta, inter duo promontoria, vulgo *Capo Caxines* & *Capo Montafusio* jacens. *Ferdinandus Catholicus* castello in *Pinno* insula seu rupe posito eam coëgit sibi tributum dare. Sed à *Barbarossâ* Anno 1515 liberata est. *Paulus Fovius* contendit hanc urbem olim fuisse regiam sedem *Jubæ* regis, appellatamque *Cæsaream Juliam*. Verum *Joh. Leo* ipse *Afer* in descriptione *Africæ* tra-

dit, eam antea appellatam fuisse *Mesganam*, neque antiquam esse urbem. Hodie omnium urbium, quæ in illo sunt *Africæ* litore, opulentissima & potentissima est. Eo loco videtur sita, quo olim *Saldæ*. Anno 1541 *Carolus V*, Imperator expeditionem in *Africam* suscipiens, ad prom. quod hodie vulgò *Cabo de Tenes* à vicino opido *Tenes* appellatur, naufragio factò, infelici eventu, perpetuis tempestatibus actus, in *Hispaniam* rediit. Ad idem litus est opidum (e) *Gigiari*, quod *Galli* interceperant Anno 1664, sed à *Barbaris* eodem anno ejectione sunt.

REISKII.

3 (f) *Tunetum* pro vetula *Carthagine* multi habent *Geographi*: sed quantum fallantur, *Arabs Nubiensis* docuit *Chim. III. part. 2.* quum à *Tunetano* portu stagnoque longissimo ibi effosso *Carthaginem tria milliaria* & *semis* abesse ait. Regnum illud A. 1236 *Ibrahimus* condidit; *Buffates* A. 1430 in tria divisum, tribus filiis reliquit: *Ultimus* omnium *Muleassès* à *Turcis* ejectione, captumque à *Chairadino Bassa*, quem *Barbarossâ* vulgò nominant, *Tunetum*; restitutus per *Carolus V Imp.* regno & urbi suæ, & postea lacessitus iterum hosti occubuit. Regnum (g) *Tremisenum* ex A. 1210, ad A. 1514 vixit, *Habdallo* rege ultimo cæso, & urbe in ditionem *Turcicam* redacta. Hinc (h) *Algeria* sibi regem constituit *Selimum*; Sed idem *Barbarossâ* A. 1515 urbe capta eum necatum sustulit: Sic regna *Barbarica* *Tunetanum*, *Buggiense*, *Tripolitanum*, *Tremisenum* & *Algierense* *Turcico* cesserunt Imperio. Quibus omnibus *Bassa* præest *Turcicus* non absoluta potestate, sed limitata, & singulas ad urbes harumque regimen restricta. (i) *Urbes vero quinque sunt Archipiraticæ, Salea, Tetuan, Algeria, Tunetum atque Tripolis.*

(1) Inter omnia *Barbaria* cultissimum populosissimumque est; scateet montibus & vallibus, neque tamen desunt loca campestria. Solum abundat frumento, & diversi generis fructibus; ætas fervida, serenaque est. In 6 Provincias dividitur. In Provincia *Temesna*, versus mare Atlanticum, solum est fertile; alibi autem desertum, ob severissimosq; Leones & Leopardos, hominibus interimpervium. Provincia *Fessana* Cæ-

BUNONIS.

(k) *Fessanum regnum* inter *Mare Internum*, *Mulviam fl.* *Oceanum Atlanticum* & *Maroccense regnum*

versus mare Atlanticum, solum est fertile; alibi autem desertum, ob severissimosq; Leones & Leopardos, hominibus interimpervium. Provincia *Fessana* Cæ-

(a) *Tripolis*. (b) *Constantina*. (c) *Tremisen. reg.* (d) *Algier*. (e) *Gigiari*. (f) *Tunetum*. (g) *Tremisen.* (h) *Algeria*. (i) *Urbes Archipiraticæ*. (k) *Fessanum regnum* ejusq; provincie septem.

Solum abundat equis, ovibus, hædis atque leporibus. *Fez* hujus regionis *Metropolis*, editis decoratur muris, in quibus copiose turres, formæ est quadrangularis, vastæ & stupendæ magnitudinis. Dicitur portas habere 86, plateas majores 200, templa 700, fora 42, fontes 686, *Xenodochia* & *Collegia* plurima in quibus artes atque scientiæ in lingua *Arabica* docentur; *Artificum* & *Mercatorum officinas* infinitas; *Ædificia publica* privataque pulchra & magnifica, adeo ut *Africæ* ornamentum sit, & urbs inter *Mundi* pulcherrimas. Multum tamen a multis annis defecisse, & deficere etiam nunc tradunt *Scriptores* recentiores.

Fez.
Tanger.
Ceura.
Arzilla.

caput Fez, urbs totius Barbariæ princeps, ingens, opulenta, frequens, splendida ac magnificis superbisque ædificiis miranda. *x* Tanger, *λ* Septa seu Ceura, & Arzilla, amplæ ad fretum urbes, Hispanicæ sunt ditionis.

REGNUM MAUROCANUM. (I)

Mauroca-
num re-
gnum.
Maurocum.

VI. *μ* Maurocani regni caput est *v* Maurocum, vulgo Maroc, amplissima ac celeberrima olim, inter maximas universi orbis memorata: at postea Arabibus divexata, nunc malignè colitur. Secunda est Taradanta.

DARENSE REGNUM.

Darense
regnum.
Dara.

VII. Intus Maurocano, Fessano ac Tremiseno regnis confine est regnum Darense amplissimum, olim *Cæsariensis Mauritania* dictum. Caput est *ξ* Dara, unde

interjacens à metropoli ac fluvio cognomini nomen habet. *Provincia* huc pertinent *septem*. 1. *Temefana* [c]; in qua Azamor, quondam Thymiaterium; Anassa nunc jacens; Ributo & in mediterraneis Taggia [d]; 2. *Asga* [e], in qua Laracha seu Larifla [f], ab Hispanis occupata. Ad mare Atlanticum & fluvium *Salam* est opidum munitum *Salée*, à Romanis olim conditum. *Sala* fluvius, qui hodie dicitur, Thuano *Buragragus* appellatur. Portum (a) *Salée* habet commodissimum; qui tamen arenis paulatim obstruitur. Piraticam opidani non minus exercent, quam Algirienses. Ubi castrum, in qua magna Regum Fessæ sepultura, & Tephéletum Seriforum bellis clarum [g]. 3. *Erripba*; in qua Arcila quondam ingens, nunc exigua, Alcazera ubi *Sebastian Portugalliæ Rex* Fessanum Regem restitutus, acie victus periit anno C. 1578 [b].

H E K E L I I.

[c] S. *Temefna*.

[d] Et hæc Regio olim semper fuit totius *Africae* Caput, in qua olim numerabantur Oppida plus minus 40; Castella verò 300, quibus incolebant omnis generis homines. Sed ob *Bella*, quæ ibi magnopere sævierunt, Civitates omnes & Oppida deleta sunt, & tota *Provincia* depopulata. Sed tandem iterum reviviscere coepit postremis his temporibus, ut Regem Fessæ adhuc parum timeat.

[e] S. *Azgara*.

[f] *Cæsar Escabir*, hoc est, Palatium Regium.

[g] Incolæ sunt Arabes, & inprimis divites, circa vestitum curiosi & Bello præstantes.

[h] Uti autem hæc opida sunt rarissima: sic contra *Pagi* sunt frequentissimi. Cæteroquin incolæ sunt inaximè validi; inculti tamen & rudes, plusque satis potationibus dediti.

B U N O N I S.

x Tanger sive Tingis, quam urbem Portugalli traderunt Anglis anno 1663, &

λ Ceura sive Septa, opidum contra Barbaros bene munitum Hispaniæ Regi paret. Ei vicina est ad ortum (b) *Tituan* urbs maritima Fezensi Regi parens. Hæc regni Fezensis in isto tractu urbs prima, sex millia passuum à litore sita est. Fluminis ostium, quod olim portus fuit, ab Hispanis inutilis factus, na-

vibus immerfis. 4. *Elebata* in qua *Tagassa* ad mare: 5. *Garetum*, ubi *Terzora*. 6. *Territorium Fessa*, in quo *Fessa*. 7. *Sanega*, in qua *Sophroium* ad *Subum fl.* (c) *Fessa* [i], omnium urbium *Africae* [k] habetur potentissima; ac *Saracenis* aula dicitur *Occidentalis*. Est in urbe illa *Academia*, in qua docentur artes in lingua Arabica. Magna ibidem est multitudo *Alchymitarum*; qui solent in summo templo convenire, & opiniones suas conferre ac disputare. Habent artis istius multa opuscula, inter quæ eminent multis allegoriis refertum opus *Geberi*, qui centum annis post *Mahumedem* vixisse, & ipse *Græcus* fidem abjurasse traditur. Ex illis verò alii quærunctincturam, ac alii multiplicationem metallorum. Sæpe autem solent cudere monetam adulterinam; unde tam multi inveniuntur *Fessæ* manu truncati. *Job. Leo Africanus*.

μ (d) *Marocci* seu *Maurocanum* regnum *Barbariæ* hujus pars ultima est, inter regnum *Fessanum*, *Mare Atlanticum* & *Atlantem montem* jacens, appellationem habet à regia *Mauroco* [l].

v *Maurocum* seu *Maroccum* ad *Tensistum fl.* situm nonnulli *Bochin* faciunt. Restaurata est hæc urbs à *Seriffo*, multisque plateis aucta. Ibi quoque florent studia *Grammaticæ*, *Poeticæ*, *Astrologiæ* & *Legum* istius gentis. Eò studiorum gratia confluunt ex universa *Barbaria*. Hic sedem habet *Seriphus*, qui sese Imperatorem *Marocci* appellat. Regni hujus provinciae numerantur *Ducala*, *Hascora*, *Tedele*, *Hea*, *Susa*, *Sabara*, *Guzola*, & territorium *Maxomense*. In *Susa* est *Messa* ad mare & promontorium *Nonium*: In *Ducala* est *Cantinum* promontorium. Cæterum anno 1612, *Marocci Rex* à mago quodam victus regnoque pulsus est.

ξ (e) *Dara* ad fluvium cognominem est; *Bocbus* Rex *Gætuliam* quoque tenens, hic imperavit.

H E K E L I I.

[i] Quam *Ptolemæus* & *Peucer* putant *Volobitim* fuisse.

[k] Ac totius *Barbariæ* pulcherrima habetur.

[l] Regio hæc in universum abundat *Frugibus*, ut & *Oleo*, *Melle*, *Saccharo*, *Cera*, & *Lana caprina*, ex quâ optimi texuntur panni sericis haud dissimiles. Paratur porrò hæc ingens *Pellium* caprarum copia, quæ in multis partibus *Europæ* distrahuntur.

(a) *Salée*. (b) *Tituan*. (c) *Fessa*. (d) *Maurocanum regnum*. (e) *Dara*.

(1) Habet fruges, legumina, & fructus omnis generis, Oleum, Mel, Saccharum, uvæ raræ magnitudinis, Armenta, Græges, Capras. Gaudet & fodinis auri, argenti, & æris. 7 habet provincias, inter quas Susa, auri, frumenti, lini, sacchari, ficuum, dactylorum, & ambra nobilitis. *Marocchia*, provincia nobilissima, & cultissima totius Regni, Metropolim cognominem habet, inauditæ olim (ut ait *Leo Africanus*) magnitudinis, ædes numerabat plures quam 100000, portus 24. Murum habuit lapideum editum, & turribus multis ornatum, templa magnificentissima, & arcem munitissimam oppidum referentem. Nodie pars magna urbis inculta jacet.

unde regioni nomen, tenuibus, ut totum regnum, atque egenis incolis habitata. *Melilla* ad Mare Internum conspicua urbs Hispano paret. 4

Melilla.

huntur ac à nomine Loci, ubi parantur, vulgo *Marocchini* dicuntur.

REISKII.

4 (a) Imperium Marocco Fessanum Taffileta, Princeps è Scheichiis Numidiis unus condidit. Regno quidem Marocco Chalifæ Omniades ex A. C. 809, Posthac Zeneti, Almohadæ, Merini & Scheriphii præfuerunt; Ultimus horum Muhamed item Mulahidam, urbibus Fezo Maroccoque captis occubuit, & Taffileta regnorum quatuor thesaurique regii potitus, Numidicos Principatus Bugiensem, Bouzemæum & Suesensem ditioni suæ addidit, pluresque Scheichios aut exturbavit, aut nexu clientelæ arctissimo sibi de-

vinxit, novus Africæ maritimæ Imp. Hinc magnum Scherifum de domo Mubamedica sese jactavit: titulo Imperatorem Barbariæ Maroccique, regem Fessa, Suzi & (b) Taffileta Dominum in Tora & Sagaon, &c. Huic Muley equidem Ismael frater successerat, sed turbato per Geilandos Scheichiosque Imperio usus. Vide Historiam Taffiletæ ex Anglica in German. versam & A. 1672 editam. Urbes Imperii hujus singulas qui nosse volet, illas è Geograph. Vallii desumito. Regi autem Hispanico adhuc (d) Oranum, quod Mauri anno 1678 frustra oppugnaverant, & (d) Ceuta, sive Septa; Anglico (e) Tingis sive Tanger; Gallico Bastion de France vicus, & Genuensi Reipub. Tabarca minor insula subest.

(a) Imperium Maroccense. (b) Taffileta Imp. (c) Oranum. (d) Ceuta. (e) Tanger.

C A P. IX.

Biledulgerit (1), *Sarra desertum*, *Nigrita*, *Abissini*.

I.

A Tergo dictarum regionum est *Biledulgerit*, regio longissimo tractu ab Ægypti confinibus ad Oceanum Atlanticum porrecta. Nomen ei à *dactylorum proventu* inditum. Deserta in ea sunt, α *Lempta*, β *Hair*, γ *Zuenziga*, δ *Zanhaga*, à singulis opidis cognominibus appellata. Regna ε *Targa*, ζ *Berdoa* & η *Gaoga*, itidem ab opidis dicta.

Biledulgerit.

SARRA

BUNONIS.

α (a) *Lempta* incolæ latrones sunt [a].
β (b) *Hair* sub Tropico Cancri jacet.
γ (c) *Zuenziga* isti versus Septentrionem finitima regio in medio arenarum lacum habet.
δ (d) *Zanhaga* [b] maris Atlantici litus attingit, ac in eo à *Badagor* usque ad promontorium, quod vulgò appellatur *C. Blanco*, porrigitur. Ejus incolæ os nunquam detegunt, nisi cibi sumendi gratia. Ad *Zanhagam* pertinet (e) *Tegazza* regio, in qua sal candidus ex terræ cavernis erutus, Tombutum per camelos deportatur. Mercatores Fessani per deserta ista Tombutum proficiscentes aquam secum in utribus ferunt; sæpe enim in quinquaginta & plurium miliarium itinere nulli reperiuntur fontes, quibus uti queant iter facientes. In tabulis notantur *Azabad* & *Aracoon* putei.

ε (f) *Targa*, regnum inter *Zuenzigam*, *Hair* & *Lemptam* interjacet; ipsa urbs *Targa* sub Tropico Cancri ferè posita ad lacum sita est. Regnum hoc aère gaudet temperato, & pascuis lætis [c].
ζ (g) *Berdoa* regnum inter *Lemptam* & *Gaogam* sub Cancri Tropico est.
η (h) *Gaoga* à *Berdoa* versus Ortum ac Nilum se extendit; regnum satis amplum est, incolas habens omnino rudes, qui nudi incedunt.

(1) *Facet* intra grad. 5 & 61, long. 22, & 32 lat. Bor. Cælum calidissimum & saluberri-mum. Solum arenosum, sterile, perparum in multis locis habitatum, alibi tamen fecundius dactylorum, quos & Camelos cum frugibus quarum hic magna penuria.

HEKELII.

[a] Ideoque hoc Desertum, utpote valdè aridum, iis Mercatoribus est periculöfissimum, qui à *Constantina* ad *Nigritarum Terras* iter suscipiunt.
[b] *S. Zanaga*.
[c] Idcirco illic Aqua copiosè satis invenitur.

BUNO.

(a) *Lempta*. (b) *Hair*. (c) *Zuenziga*. (d) *Zanhaga*. (e) *Tegazza*. (f) *Targa*. (g) *Berdoa*. (h) *Gaoga*.

Incole soliti sunt permutare. Multum etiam marmoris hic invenitur. Incole sunt agrestes, inofficiosi, stupidi, interperantes, & prædones.

SARRA desertum (1).

Sarra de-
fertum.

II. Continuatur huic regioni versus Meridiem & Sarra desertum, cujus longitudo à regno Gaoga ad regnum Gualata extenditur. 1

NIGRITÆ. (2)

Nigritarum

Regna.

III. Inde Nigritarum ampla est regio, ad utramque Nigri amnis ripam: longitudo ejus porrigitur à Nilo & Meroë Insula, usque ad Nigri ostia & Oceanum. Regna in ea sunt hæc, ab urbibus denominata: 1 Gualata, 2 Hoden, 3 Genahoa, 4 Senega, 5 Tombutu, 6 Melli, 7 Bitonin, 8 Guinea, 9 Temian, 10 Dauma, 11 Cano,

BUNONIS.

¶ (a) Sarra, significat desertum; est enim regio illa satis deserta ac parum culta, continetque maximam partem Libyæ interioris, à Numidia versus Austrium jacens, inter Biledulgerit, Nigrum fl. Borno & Gualata.

1 (b) Gualata regnum in partibus Africæ occidentalis est, regio anri ditissima; conterminos habet Azzaneghos, qui sub pellibus vivunt [d].

2 (c) Hoden à Gualata versus Meridiem est.

3 (d) Genahoa à promontorio Blanco ad Senegam fl. extenditur. Tractus vero iste ad mare vulgo nautis vocatur (e) Costa de Anderotte; ubi Castellum (f) Arguin, & in medio regionis (g) Canuja.

4 Quæ Nigri fluv. continetur ostiis regio, (h) Senega [e] appellatur; ibi (i) promontorium Viride; nunc Capo Verde. Color maris, quod est inter hoc promontorium & Hesperides seu Insulas Salis, viridis apparet, qui tamen ipsius non est; sed herbæ cujusdam exiguorum foliorum, similis nasturtio aquatico. Belgæ vocant Klein Peterfilie, Lusitani Sargasso. Hujus herbæ folia implicata sibi adeo dense & continuo tractu incumbunt Oceano hujus loci, ut ipsa aqua ægrè conspiciatur, & nautæ eminus Oceanum hunc cernentes putent Insulam, & terras virides esse; neque penetrare possunt per herbæ hujus tricas, nisi mediocri saltem vento adjuventur. Baccas herba fert parvas non absimiles nostris ribesii, sed insipidas & inanes intus. Ex Oceani fundo herbas istas exurgere non est verisimile: quoniam magna ibidem est maris profunditas. Varen. Geogr. Gen. P. Atf. l. 1. c. 13. prop. 16. Sed Niger fl. herbas illas secum devolvere videtur.

5 In (k) Tombutu seu Tombuto Rex inter potentissimos habetur, qui tria millia equitum, & complures pedires quotidie habet circa se expeditos, eique alii Reges parent [f].

6 (l) Melli metropolis sexies mille [g] dicitur habere domos ac familias. Incolæ utuntur cochleis monetæ loco.

7 (m) Guinea præcipuum Nigritarum regnum est, incolis Ginni dictum, auro, oryza, pecoribus, elephantibus ac simiis abundans. Monetæ loco incolæ utuntur auro non signato. Sub dio aut in casis degunt, nullas habentes urbes. Promontorium ejus five mons, ad mare (n) Sierra Leona, id est, rupes Leonis, vocatur; unde fremitus ac veluti tonitrua audiuntur. Portugallenses ibi castellum (o) Minam exstruxerunt. In maris litore aurea reperitur arena, unde tractus iste Belgis dicitur goud kuste, id est, Aureum Litus, ad quod Capo Corso; ipsaque Guinea Aurea. Sunt verò incolæ luxuriosi. Furtum in peregrinos commissum capitali puniuntur pœna. In corporibus eorum immensæ longitudinis nascuntur vermes, quos apprehensos per cutim extrahunt. Cæterum in illo Africæ litore regna, Regumque Sedes memorantur, Fetu, Sabou, Fantain, Accara, Ardra.

8 (p) Dauma regnum Guinæ versus Septentrionem conterminum est.

HEKELII.

[d] Incolæ nigerrimi sunt, exterorum amantissimi; tamen miserrimam vitam ducentes. Nam nulla apud eos est administratio, neque ulli nobiles, aut Judices.

[e] Seu Sanaga vel Canaga.

[f] Hæc Urbs Regia omnes Domus habet ex cretâ & itramine compactas; præter unum Templum elegantissimum, & Regium Palatium, quæ ex Lapidibus & ex Calce constant.

[g] Maginus dicit f. 194. fac. a. plus sex millia.

REISKII.

1 (q) Biledulgerit & Zara æque late patet, atque Barbaria maritima; quin ultra Numidiam, præcosque hujus terminos excurrit; tribus aliquando regnis, nunc Principatibus vel Scheichiatibus distincta. Nam provincia hæc extat: 1. Suzensis, in eaque urbs mediterranea Taradanta, Littorea Bartguessa, Portugallis subdita, & Massa, ubi templum, quod Jonæ Prophetæ in litus illud ejecto, ac è piscis faucibus restituto sacrum Arabes volunt. 2. Teffetana inculta

(a) Sarra. (b) Gualata. (c) Hoden. (d) Genahoa. (e) Costa de Anderotte. (f) Arguin. (g) Canuja. (h) Senega. (i) Promontorium viride. (k) Tombutu. (l) Melli. (m) Guinea. (n) Sierra Leona. (o) Mina seu opidum. (p) Dauma. (q) Biledulgerit & Zara.

Pars in urbibus degit, pars bestiarum more vagatur, illa aliquanto moratior, hæc fera, indomita, prædones pessimi. (2) Diffundit se a gradu circiter 3 ad grad. 45 aut 46 long. Sea longe minus ab Austro in Boream. Ad mare Atlanticum ubi latissima est a grad. 8 lat. bor. ad Tropicum Cancræ fere extenditur. Cælum calidissimum & salubre, solum variat. Habet armenta, pascua, fruges, orizam, linum, gossipium, mel, aromata, frugiferas arbores, inter quas palmæ, ex quibus vinum conficitur. Habet etiam auri, & æris fodinas, nec ebore destituitur. Nigritæ dicuntur robusti, desides, meticulosi, impudici, artium & scientiarum prorsus nescii. Solent non tantum vicinos quos bello ceperunt divendere, ac malitiosos, sed & parentes liberos, & mariti uxores.

(1) Extendit se a gradu 4 circiter, ad grad. 53 long. atque ab grad. 13, usque ad grad. 28 lat. Bor. Cælum torridum est, adeo tamen salubre, ut sanare dicatur qui desperata sunt valetudinis, atque ex vicinis regionibus huc commeant; Solum habet adeo arenosum, ut frequenter dicatur mare arenaceum; locustis etiam maxime infestatur; complures nutrit camelos, qui maxime sunt regionis hujus divitiæ. Incolæ habentur patientes pulveris, solis, operum, inedia.

ε Cano, σ Cassena, τ Benin, υ Zanfara, φ Guangara, χ Borno, ψ Nubia, ω Biafra, α Medra. 2

Æthiopia Interior, quæ est Abissinorum.

IV. Interiori β Æthiopiæ imperat Abissinorum Rex qui Presbyter sive Pretiosus Joannes, vulgò Prete Gianni, vocatur, magno, recepto tamen errore; cum is quondam in Asiæ, ut relatum est, regno Tenduc regnaverit (1). Abasenos populos recenset Stephanus in Arabia; unde verisimile est, eos in Africam trajecto sinu Arabico commigrasse. Aut sanè in ipsa Africa fuerunt ad sinistram Arabici sinus latus, ubi Arabiam Troglodyticam suprâ memoravimus. Hæc quippe nunc sub Abissinorum Imperio est. Alii tamen ab Arabico vocabulo *Elhabaschi* (sic enim Mauri Principem Abissinorum appellant) vulgò factum opinantur *Abassi*, ac deinde *Abasseni*: quod denique commutatione vocalium in Abissinorum nomen evasit. Clauditur regnum ab Ortum Arabico sinu & regionibus *Ajana* ac *Zangebara*; a Meridie *Monomotapa*; ab Occasu *Congo* & *Medar* regnis; à Septentrione *Nubia* & Ægypto. Longum est ab Ægypto ad *Monomotapa* usque mill. ICLXXX. Latum inter fauces Arabici sinus & Nigrum fluvium mill. CCCC.

Æthiopia Interior, quæ est Abissinorum.

Æthiopiæ termini & magnitudo.

V. Di-

culta, & urbe cognomine frequens, sed sterilis. 3. *Dara* urbibus quinque, oppidis & pagis cultior. 4. *Segelmesse* urbem cognominem vicisque paucos complectitur, tota bestis nocentissimis & veneficiis infecta. 5. *Tegoraima* & *Biledulgerid* specialiter dicta, urbibus quinque, ac rudibus templi Jovis Hammonis clarior. *Zara* sive *Sara* regio deserris, feris, arenisque horrida, & *Scheichiis* subjecta: Ibi eremos quinque *Zenbagam*, *Zuenzigam*, *Tergam*, *Lemptam* & *Bardoan* numerant.

BUNONIS.

ρ (a) *Cano* regnum huic iterum ad Septentrionem adjacet: in eo est (b) lacus *Guarda*. Rex hic tributum pendit Regi in *Tombutu*. A *Cano* versus Occasum est (c) *Agades regio* cum urbe cognomine; in qua magna colligitur mannæ copia. Et hæc regio tributaria est Regi in *Tombutu*.

σ (d) *Cassena* a *Cano* versus Ortum jacet.

τ (e) *Benin*, Guineæ ad Ortum objacens à Meridie habet mare, cujus litus hic vulgò *Belgis* appellatur, *Kust van Benin*. Rex illius à subditis adoratur ac pro Deo coli dicitur, sed magis civili cultu.

υ (f) *Zanfara* desertum & regnum à *Benin* versus Septentrionem est.

φ (g) *Guangara* ad Septentrionem objacet regno *Zanfara*, ad urbem *Guangaram* magna invenitur auri copia. Regi ejus quotidie apparent 600 millia sagittariorum, & 500 equites.

χ (h) *Borno* regnum id esse videtur, quod olim incoluerunt *Garamantes*, unde opido & fluvio nomen, quæ hodieque *Garama* vocantur, reliquum esse censetur: *Garamantum* Regem olim ducenti canes ab exilio reduxerunt præliati adversus resistentes, *Solin. c. 25*. Regnum illud hodie longitudinem habere traditur 200 Mill. Germ. (i) Lacus *Borno*, & (k) *Chelonides paludes* in eo sunt.

ψ (l) *Nubia* ad Nilum usque per 225 miliaria German. extenditur. Ejus incolæ [b] quondam fuerunt Christiani: hodie verò [i] adorant Solem, Lunam, Stellas, ipsamque Terram, quippe quæ fruges proferat [k].

ω (m) *Biafra* regno *Benin* objacet ad Ortum; sicut

α *Medra* inde ulterius *Biafra*, in quo *Niger* lacus.

β (n) Æthiopia duplex est, *Superior* seu *Interior* quæ *Abissinorum* est, & *Inferior* seu *Exterior*, quæ à *Superiori* per montes *Lunæ* ex parte distinguitur.

(o) *Bello* regnum ad dextras *Nili* ripas est, ad quod ab aliis referuntur *Dasila* & *Ganfila*.

HEKELI.

[b] *Nubæ* dicti.

[i] Ab *Ebræis* & *Mabumetanis* seducti.

[k] Cæterum vitam ducunt miserrimam, *Agriculturam* inprimis exercentes.

REISKI.

2 (p) *Nigritæ*, Ptolemæo *Nιγριται*, Stephano *Nιγριτες*,

(1) Nam ita se res habet: Regnavit in ultimis Asiæ finibus annis abinc fere quingentis, Rex Christianus, Nestorii imbutus principiis, dictus *Jubanna*, item *Ung-Chan*, & Persico sermone *Padessa Prestigiani*, i. e. Rex Apostolicus sive Orthodoxus, quo nomine ab Armenis seu Nestorianis suis insignitus est, origine non Æthiops

(a) Cano. (b) Guarda lacus. (c) Agades regio. (d) Cassena. (e) Benin. (f) Zanfara. (g) Guangara. (h) Borno. (i) Borno lacus. (k) Chelonides paludes. (l) Nubia. (m) Biafra. (n) Æthiopia Superior & Inferior. (o) Bello. (p) Nigritæ.

aut *Abissinus*, nec profugus, venit in Æthiopiam. A *Prestigiani* regis hujus cognomento ortum, multi arbitrantur, nomen *Presbyteri Johannis*, quod dein per Europam celeberrimum evasit. Nam nunciabat fama hunc *Presbyterum Imperatorem potentissimum esse*, & *Christianæ Religionis addictum*, ubi tamen terrarum degerit ignorabatur. Cum itaque *Petrus Covillanius legatus Johannis secundi regis Lusitaniæ ad Johannem Presbyterum*, intellexisset in *India Asiatica Principem esse in Æthiopia sub Ægypto, Christianum & præpotentem*, ipsum adiit, in quem quando multa, quæ de illorum rumor per Europam sparserat, apte observabat quadrare, eundemque ab Orientis Mercatoribus dici *Persica lingua Presther-Chan*, i. e. *Principem Mancipiorum*, atque a suis *Gian Belul-Gian*, i. e. *gemmam pretiosam*, & *Giam Regem potentem*, persuasit sibi hunc *Principem omnino Presbyterum Johannem esse* cujus investigandi gratia regis sui jussu ita susceperat. Hic igitur primus est qui *Imperatorem Abyssinorum Presbyterum Johannem* vocavit.

Divisio in
varia regna.

V. Dividitur in compluria regna sive provincias: quarum nomina sunt, γ *Dasila*, δ *Barnagasso*, ε *Dangali*, ζ *Dobas*, η *Trigemahon*, θ *Ambiancantiva*, ι *Vangue*, κ *Bagamidri*, λ *Beleguanze*, μ *Angote*, ν *Balli*, ξ *Fatigar*, ο *Olabi*, π *Baru*, ϑ *Gemen*, σ *Fungi*, τ *Tirut*, υ *Efabela*, φ *Malemba* (1). Urbes in universo Imperio

γ *π* *tes*, à Nigri aut Nigritæ fluvio nomen, origines à Chuso Chami filio quin trahant, nec Nubiensis, nec Leo Africanus Geographi dubitârunt. Hî vero sicut in varias gentes sic in regna scinduntur varia, & crebris exposita mutationibus. Regna ex omnibus tria nunc eminent: 1. (a) *Tombuto*. 2. (b) *Borno*. 3. (c) *Gaoga*: Quibus pleraque aut beneficio aut tributo, aut nexu alio devincta. (d) *Nubia* tota unico regi subest, in castris perpetuis aut tentoriis versanti: Urbes heic duæ omnibus præstant, *Nubia* nimirum & *Dencala*: Templâ vero 150 supersunt in iisque christianæ fidei documenta, Jesu, Mariæ Sanctorumque Virorum imagines: nunc vero ibi religio Muhamdana & inter barbaros ethnica viget. (e) *Guinea*, cui littus aureum Belgæ attribuunt (*Goldkuste*) suis aut regulis, aut Christianis Magistratibus per colonias subest. Belgæ *Castellum S. Georgii* aut (f) *de la Mine* (ab mineris auri proximis ita dictum) ex A. 1637 tuentur, Portugallis, qui seculo superiori tenuerant, ademptum; iidem quoque duo munimenta (g) *Nassoviense ac S. Andreae* ab iis ibi structa possident; Amplius (h) *Arguin* castellum minoremque Insulam (i) *Gorée* suis propugnaculis firmatam; quam Angli A. 1663 expugnarunt, à Belgis denuo captam. (k) *Benin* cum urbe cognomine Regi ethnico subest: (l) *Feru* suo Regi subdita colonias recepit Danicas, & cum iis munimentum aliquod. Vid. Mulleri Descript. Afric. Fetu. Regiones Oceano Atlantico vicinas *Zanbagam*, *Gualatam* & *Gouboam* prætereo, addoque tractum *Mellensem*, Belgis die *Gronkuste*.

BUNONIS.

γ (m) *Dasila*; & (n) *Gansila*.
δ (o) *Barnagasso* [1] regnum sinu Arabico & Nilo [m] clauditur; in cuius primaria urbe (p) *Barva* Ptolemæi (q) *Coloa*, Regis degit vicarius [n], qui *Dasilam* & *Gansilam* urbes & regiones ad Nilum, *Meroën* quoque sive *Guequerren* inf. tenet: & tributum Abissinorum Imperatori non solum pendit, sed etiam præfecto Turcico, qui in urbe (r) *Suaquen*, ad sinum Arabicum residet [o].
ε (s) *Dangali* regnum ad sinum Arabicum pertingens tenent Mahumedani, intensissimi Abissinorum hostes [p].
ζ Huic vicinum est (t) *Dobas* regnum; in quo nemi licet uxorem ducere, nisi qui 12 Christianos occiderit [q].

(a) *Tombuto*. (b) *Borno*. (c) *Gaoga*. (d) *Nubia*. (e) *Guinea*. (f) *Del Mina*. (g) *Nassov. S. Andreae*. (h) *Arguin*. (i) *Gorée*. (k) *Benin*. (l) *Feru*. (m) *Dasila*. (n) *Gansila*. (o) *Barnagasso*. (p) *Barva* urbs. (q) *Coloa*. (r) *Suaquen*. (s) *Dangali*. (t) *Dobas*. (u) *Trigemahon*. (x) *Tigrai*. (y) *Ambiancantiva*. (z) *Vangue*. (aa) *Bagamidri*. (bb) *Beleguanze*. (cc) *Angote*. (dd) *Balli*. (ee) *Fatigar*. (ff) *Olabi*. (gg) *Baru*. (hh) *Gemen*. (ii) *Fungi*. (kk) *Casates*. (ll) *Amazones*. (mm) *Tirut*. (nn) *Gafabela*. (oo) *Malemba*.

Abissini numerosissimi sunt, atri, interque eos aterrimi qui habitant proxime Æquatore, bonæ indolis, capaces artium, desides, imprudentes, medicinæ imperiti: pannis sericis ditiores, & qui inferioris sortis sunt gossipinis se amiciunt, Ædificia ex stramine & calce seu creta ædificant, carnibus crudis & semicoctis delectantur. Duplice lingua utuntur, altera vulgari, altera quæ Chaldaicæ affinis est, sacris atque Historiis conscribendis destinata. Secundum Gentis traditionem Rex Abissiniæ ad Salomonem genus refert, per Meleckum filium Solomonis ex Regina Sabæ genitum, unde Judæismum antiquitus habuere. Deinceps Christianismo nomen dederunt, sub auspiciis Reginae Candacis. Hujus Eunuchus à Philippo Apostolo baptizabatur.

* (u) *Trigemahon* [r] qui possidet, Abissinorum Regi tributum pendit, sub ejusdem regimine quoque est (x) *Tigrai* regnum inter sinistras Nili ripas & Nigrum lacum; in quo *Cassuma* regia Reginae Austri ponitur; Ptolemæo *Auxuma*. Alii tamen Reginam illam ex Meroë insula venisse aiunt.

θ (y) *Ambiancantiva* ad idem Nili latus est, *Tigrai* regno versus Septentrionem obiacens.

ι (z) *Vangue* regnum verò *Tigrai* regno ad Austrum conterminum est.

κ (aa) *Bagamidri* ad alterum Nili latus è regione *Ambiancantivæ* ponitur, argenti fodinis dives.

λ (bb) *Beleguanze*, *Bagamidri* regno versus Ortum obtenditur.

μ (cc) *Angote* ad *Tagazam* fluv. qui Ptolemæo *Astaboras*, jacet. Ejus incolæ spatio 24 horarum semel tantum saturantur, idque noctu [s], loco pecuniæ utuntur globulis ex ferro & sale fossili [t].

ν (dd) *Balli* regnum inde versus Ortum est.

ξ (ee) *Fatigar* à regno *Angote* versus Ortum jacens lacum habet, qui ambitu suo 3 milliaria continet German. [u].

ο (ff) *Olabi* verò regno *Fatigar* ad Occasum ponitur.

π (gg) *Baru* regnum *Fatigar* habet ad Septentrionem.

ρ (hh) *Gemen* ultra Æquatorem, ad paludis Nili Orientalis lacus, quod Ortum respicit, extenditur.

σ (ii) *Fungi* regnum inter utrumque Nili lacum est. Huic regno finitimi sunt (kk) *Casates* Christianorum hostes. Huc etiam à nonnullis collocantur

(ll) *Amazones*.

τ (mm) *Tirut* sub montibus Lunæ est, sicut &

υ (nn) *Gafabela*.

φ (oo) *Malemba* quoque montibus Lunæ adjacet, at versus Occasum.

HEKELII.

[1] *S. Barnagassum* ac *Barnagnes*.

[m] Quod *Agypto* est vicinum.

[n] BARNAGASSUS nuncupatus.

[o] Regio hæc non solum Villis & Pagis frequens, sed & Fluviis & Aquis copiosa. Unde & fertilissima.

[p] Ideoque cum ipsis quotidie fermè solent belligerare.

[q] In hac Regione Vaccæ sunt innumeræ, staturâ & magnitudine reliquas excedentes.

[r] *S. vulgò Tigremaon*.

[s] Ves-

perio paucæ sunt : vicis plurimum habitatur, domibus ex creta & stramine constructis. Rex ipse (qui albo esse colore fertur) sub tentoriis degit, quorum sex millia eum sequuntur. *Amara* arx est munitissima, in monte χ *Amara* Amara m. condita ; in qua regis filii sub validissimo præsidio educantur, donec patre defuncto hæres producat. 3

C A P.

[s] Vesuntur autem ut plurimum carne crudâ & fassamentis ex felle vaccino compositis.

[t] Cæterum hoc Regnum Montibus ac Vallibus est refertissimum, & ubique Fruges omnis generis ad abundantiam Animaliaque innumera producit.

[u] Hujus Regni Loca campestria sunt, atque *Fru menti*, *Hordei* imprimis aliorumque *Frugum*, feracia. Habet & multa domestica Animalia.

B U N O N I S.

χ (a) *Amara* mons [x] sub Æquatore est. Regna & provinciæ præterea in hac Æthiopia memorantur (b) *Ambian*, (c) *Xoa*, (d) *Damut*, ubi magna effoditur auri copia ; (e) *Zet*, (f) *Bagametro*, (g) *Gojame*, (h) *Nova Quara*. Cæterum sunt (i) *Abissini* ratione Religionis (k) *Jacobitæ* ; neque Concilii Chalcedonensis, quod *Jacobi Syri* Eutychiani hæresin damnavit, in Liturgiis suis mentionem faciunt : quum tamen Niceni Constantinopolitaniq; meminerint. Patriarcham habent proprium, quem sua lingua *Abunam*, id est, patrem vocant [y]. A monachis Abissinis Ordinis S. Antonii Hierosolymis residentibus eligitur, & à Patriarcha Alexandrino confirmatur. Ei septimus in Conciliis generalibus assignatur locus. Utrumque vero Testamentum sic conjungunt Abissini, ut nonnullos ritus Judæorum retineant unâ cum ritibus Christianorum. 1. Octavo die circumcidunt tam femellas quam mares. 2. Diem Saturni celebrant & diem Dominicum. 3. Carnibus animalium, quæ in Vet. Test. habentur pro immundis, abstinent. 4. In Eucharistia utuntur pane azymo, semel tamen in anno, id est, die Jovis ante festum paschatis : Cæteris diebus adhibent panem fermentatum. 5. Communicant sub utraque specie stantes, ad minimum singulis hebdomadis semel, tam Clerici, quam Laici : ac non nisi in templo. 6. Eucharistia Infantibus etiam datur statim post baptismum ; baptizantur autem mares die 40, femellæ die octogesimo, nisi periculum mortis interveniat. 7. Unam duntaxat in Christo admittunt naturam & voluntatem ; sed absque permissione divinæ & humanæ substantiæ. 8. Animas hominum per traducem propagari statuunt. 9. Infantes ante baptismum mortuos salvari credunt. 10. Commisso peccato statim ad sacerdotem eunt, & Sacramentum Eucharistiæ accipiunt ; licet id singulis diebus sit faciendum. 11. Pictas imagines in Templis habent, non sculptas. 12. Tria tantum recipiunt Concilia generalia priora, rejecto Chalcedonensi, quod Dioscorum damnavit. 13. Non elevant Eucharistiam, sed tegunt : nec post communionem servant. 14. Obstinos peccatores excommunicare nemini licet, nisi soli Patriarchæ : in solos verò homicidas stringitur Anathema. 15. Sacerdotes & inferiores Clerici, adeoque ipsi monachi, ex suis vivunt laboribus : nullæ ipsis dantur decimæ ; nec conceditur mendicare. 16. Episcopatus confert solus Rex. 17. Nullam habent Confirmationem, neq;

Unctionem extremam. 18. Episcopis & sacerdotibus uxores ducere licet : Verum ad secunda vota transire illis non permittitur sine dispensatione Patriarchæ. 19. Diebus Veneris & Sabbathi non abstinent carnibus, quadragesimâ exceptâ. 20. Singulis annis die Epiphaniarum rebaptizantur. Zaga Zabo de Relig. Æthiop. ap. Damian. à Goës Alvarez. Histor. Æthiop. Thomas à JESU, Paulus Jovius.

H E K E L I I.

[x] Immensæ Latitudinis ac Altitudinis, ideoque ascensu difficilis.

[y] In hujus domo, æque ac Sede regiâ, Vinum licet confici ; cum in cæteris omnibus minimè liceat.

R E I S K I I.

3. Æthiopicæ tum nominis tum gentis origines supra cap. 6. sect. 4. constituimus. Nunc (l) *Abassinas* videbimus aut (m) *Habessinas*, nec tamen alias aut diversas ab iis quas Æthiopiæ tribuimus : *Ultimas nempe a Chamo, hujusque posteris, sed proximas ab Africanis, Ægyptiis, Arabibusque.* Nam Strabone teste Lib. XVII. *Abases*, Ἀβάσις, vocarunt Ægyptii regiones habitatas magnisque circumdatas desertis, Stephano Auctore. *Abasseni*, Ἀβασσηνοί, veteres regionem Arabicam, Sabæam scilicet tenuerunt : ut vel ideo nomen ex Arabica lingua ortum videatur, & voce quidem ἠβησῆ Habbescha, quâ turbam hominum ex multis tribubus collectam Arabes significant : Vid. Castelli, Golii, & Joh. Frid. Nicolai, Amici quondam optimi, sed immaturius defuncti Lexicon Harmon. Orient. (n) *Habassinia* vero hodierna inter octavum & sextum decimum circiter gradum latitudinis septentrionalis jacet, nec Æquatorem aut lineam attingit, nec penitus transit. Quod quia cum Cluverio multi Geographi non observarunt, in regnis hujus Imperii digerendis atque numerandis valde dissident. Ludolfus nobiliss. Lib. 1. c. 3. (o) triginta recensuit, & hac quidem vel majora, vel etiam minora : Ex majoribus prælat 1. *Ambara* ob rupes munitissimas, quibus regii detinebantur filii, patre adhuc superstite, ac regiones XXXVI quas continet ; 2. *Bagender*, regnum XIII regionibus amplum, & aquis irriguum ; 3. *Dembeja*, caltris regiis, & XIV Præfecturis celebrius ; 4. *Sewa*, opulentissimum, & oppidis & Monasteriis frequens ; 5. *Tigre*, Toparcha suo Bahr-nagalh, & Præfecturis XXVII, & regum Axumarum patria illustre ; 6. *Gojam* Nili fontibus, & hujus ambitu tanquam Peninsula insigne ; 7. *Angot* ; 8. *Bizamo* ; 9. *Bugna* ; 10. *Cout*, Lulitanicè Couch ; 11. *Damot* ; 12. *Dawaro* ; 13. *Fatagar* ; 14. *Gafat* ; 15. *Gajgbe* ; 16. *Gan* vel *Ganke* ; 17. *Ganz* ; 18. *Geam* ; 19. *Gombo* ; 20. *Gouga* ; 21. *Guragbe* ; 22. *Ifat* ; 23. *Samen* ; 24. *Set*, incolis famosum ethnicis ; 25. *Sbat* ; 26. *Walaka* ; 27. *Wed* ; 28. *Cumbat* regna regulis Christianis subdita ; 29. *Enarja* ; 30. *Bali*, quod sievissima Gallanorum natio, Duci suo Luwæ ac Phylarchis subdita

G g g

subdita

( ) Amara m. (b) Ambian. (c) Xoa. (d) Damut. (e) Zet. (f) Bagametro. (g) Gojame. (h) Nova Quara. (i) Abissini. (k) Jacobitæ. (l) Abasseni. (m) Abyssini. (n) Habassinæ gradus. (o) Regna xxx.

subdita occupavit. Neque hoc solum, sed plura regna Gallanico & Turcico Dominatui cesserunt; ut Abassinico Imp. (a) novem adhuc cum provinciis quinque ac Regulis aut Dynastis tributariis relinquuntur. De rebus naturalibus, bellicis, civilibus, & religiosis planissime Ludolphus nobiliss. item de Regina Sabæ, quam Æthiopes sibi arrogat, exposuit, & obscuritatem sustulit, de qua Becmannus con-

queritur. Interim adhuc Abassinos Imp. *Negusana-gast Zajtjopia*, h. e. regem & regnum Æthiopiæ vetus titulo proficitur; Arabes hunc prisca *Najaschi*, Persæ Indique *Padeshab*, alii communius *Prester-Chan* nominant; unde id fiat, supra Lib. V. c. 5. annotavimus. Conf. Brerewodum in *Scrutin. Relig. & Alex. Ross. de Religion.* itemque B. Danhaueri *Ecles. Æthiop.*

(a) 1x Regna.

C A P. X.

Æthiopia Exterior sive Inferior; item Insulae Africae adjacentes.

I.

Æthiopia exterior seu inferior.

Reliquum Africæ, Æthiopia perhibetur *Exterior sive Inferior*; ab Oriente, Meridie & Occidente Oceano perfusa; à Septentrione quasi duobus brachiis Abissinorum Imperium hinc inde complectitur. Regiones, in quas dividitur, sunt, *Congi*, *Monomotapa*, *Zangibar* & *Ajan*. Pleraque maritimorum à Portugalesibus tenentur firmissimis munimentis ac præfidiis.

C O N G I Regnum. (1)

Congi regnum.

II. a *Congi* regnum (quod aliis *Manicongo*) Oceano Æthiopico perfusum nomen habet à capite suo urbe *Congi*. Incolæ sunt Christiani. Terra ipsa fluminum aquis maximè rigua. Dividitur in provincias sex; quas illi *Mani*, id est, Præfecturas vocant. Sunt autem β *Bamba*, γ *Songo*, δ *Sunda*, ε *Pango*, ζ *Batta*,

B U N O N I S.

a (a) *Congi* regnum versus Ortum habet regnum Abissinorum, ad Septentrionem Nigritas; ad Occasum mare Æthiopicum; ad Meridiem est regnum Angola: in litore extenditur à promontorio *S. Catharinæ*, usque ad promontorium, quod ad Terram Altam est, vulgò *C. Ledo* vocatum [a].

(1) Calum fat torridum foret nisi & venis & pluvia temperaretur, quæ quotidie a mense circiter Aprili ad Septembrem delabitur, cæteris mensibus anni absque pluvia absuntibus. Solum pingue est; armentis, pecore, avibus omnis generis, frugibus, fructibus, & herbis medicinalibus abundat. Incolæ atri, linteis Gossipinis communiter amicti, & robustissimi. Nummi loco conchis & testis utuntur, artium & disciplinarum ignari. Qui versus mare degunt Christiani sunt, cæteri Idolatrarum, furto & impudicitia maxime dediti.

β (b) *Bamba* ad mare jacet inter Ambrismum & Choanzam fluvios. Ibi sunt (c) *Lemba*, (d) *Damba* & (e) *Loanda*, ubi portus commodissimus. (f) *Soggi* regulus primus omnium horum Christianam amplexus est fidem.

γ (g) *Songo* est ad (h) *Zaire* fluvium, qui & *Congo* dictus, ex *Zaire* lacu ortus; inter utrasque ripas plerumque latitudinem habet 5 milliarium German. ibi reperiuntur elephantes, simiæ, dracones, tigrides, psittaci, struthiones, &c.

δ (i) *Sunda* jacens à *Songo* versus Ortum, metallorum dives est.

ε (k) *Pango* olim libera regio, nunc in Congiani Regis tutela est.

H E K E L I I.

[a] Abundat autem hæc regio mirificè *Herbis*,

Plantis, Frugibus & Animalibus innumeris, ut sunt, *Capræ, Cervi, Damæ, Capri, Cuniculi, Lepores, Feles*, qui *Zibethum* efficiunt, & *Struthii*. Istis etiam sunt *Tigres, Crocodili, Bubali, Asini Sylvestres, & Elephantis*. Sed *Serpentes* quidam tantæ sunt magnitudinis, ut Cervum vorent integrum.

R E I S K I I.

I (l) Æthiopia ex situ communi vel *Orientalis & Asiatica*, vel *occidentalis & Africana* superius habetur; Nunc alia ex situ proprio *interna sive superior*, quæ partes facit *mediterraneas, externaque sive inferior*, nimirum oræ maritimæ vicina. Hæc *Portugallis (m) Caffaria & Costa de Caffres* dicitur, ab recepto *Caffrarum* cognomine, quod incolis attribuunt. (n) *Congo* regnum inter finitima temperatiori climate, ventis, pluviis, multis annibus, urbibus, opidisque gaudet: Huic (o) *Angola*, (p) *Cacongo*, & (q) *Malemba*, suis regibus subiecta adjacent: *Portugalli vero urbem maritimam S. Pauli*, minorem insulam *Laondam* suo Imperio, sed *Mossagamben & Cambanden* præsidio tuentur. (r) *Monomotapa* multos regulos Regi supremo subditos; quatuordecim *Caffrarum* seu indigenarum genera, & 1200 milliaria longo

(a) *Congi* limites. (b) *Bamba*. (c) *Lemba*. (d) *Damba*. (e) *Loanda*. (f) *Soggi*. (g) *Songo*. (h) *Zaire* fl. (i) *Sunda*. (k) *Pango*. (l) Æthiopia duplex. (m) *Caffaria*. (n) *Congo*. (o) *Angola*. (p) *Cacongo*. (q) *Malemba*. (r) *Monomotapa*.

ζ Batta, & η Pemba. Regia est, civitas S. Salvatoris, quæ ante Banzæ.

MONOMOTAPA Regnum. (1)

III. ζ Monomotapa vocabulum significat Imperatorem; unde ipsi terræ, cui hic imperat, nomen inditum. Solum est fertile atque amoenum: amnes aurum, sylvæ elephantos magnâ copiâ producunt: Clauditur regnum ab Ortu, Meridie, & Occasu Oceano; à Septentrione regno Congi, Abissinorum Imperio, & regione Zangibar. Longitudo ejus est, inter duo maria Rubrum Æthiopicumque juxta Lunæ montes, mill. Germ. CCCC. Latitudo inter Nili fontes & promontorium Bonæ Spei milliar. CCC. Caput regni ac sedes regum est Monomotapa, ad flumen S. Spiritus. Hinc versus Septentrionem mill. circiter L distat nobile ædificium κ amplum atque antiquum, quadratâ formâ ex ingentibus faxis constructum.

Monomotapa Regnum. Ejus limites & magnitudo.

(1) Cæli temperati est, & solum profert pas-
cua optima, dives item oriza, sacchari, eboris, auri;

ζ A N.

Incole atrii, birsuto capillitio, bellicosi, agiles, inquieti, rerum novarum cupidi, nudi fere incedunt.

Pars magna olim religionem Pontificiam amplexa est.

Imperator ipse baptizatus fuit, brevi autem interemptis Jesuitis qui ipsis prædicabant ad Paganismum redire. Potentissimus est illorum Princeps,

complures enim Regulos stipendiarios in sua ditione habet. Custoditur fœminarum armatarum satellitio.

longo complectitur excursu: Sed urbem (a) Zimbao regiam, arcemque hujus munitam; portis quatuor multisque conclavibus instructam. (b) Zanguebar duplex, alia versus austrum quatuor provincias nostro Cluverio numeratas, alia versus boream Ayan diâ totidem regiones cum regnis Braon, Magatoza, Aden & Adel continet, in quibus vel Muhamedani, vel ethnici degunt. Portugalli vero Mozanbiquen firmissimo sibi munimento & præsidio contra Belgicam, (A. 1666) oppugnationem adhuc constanter assentunt.

BUNONIS.

ζ (c) Batta, veterum Agasimba, à Pango versus Meridiem jacet.

η (d) Pemba sita est à Batta versus Occasum Solis Brumalem. Cæterum ad Dandam urbem insula est (e) Loanda, ubi magna argenti copia: & aquæ, quæ crescente Oceano dulcescunt, & eodem decrescente in falsuginem convertuntur. Conchis & cochleis, quæ ibidem reperiuntur, Congiani utuntur pecuniæ loco. Porro ad regnum istud pertinet (f) Anzicana regio, cujus incolæ hostes suos devorant, eorumque, sicut & mancipiorum, carnes in macellis publicè vendunt. Eodem etiam pertinet (g) Loanghi regio, multos habens elephantos; cujus incolæ [b] circumciduntur. (h) Angola regnum [c] metallorum proventu dives, sub Regis Congiani erat Imperio; verum sui hodie perhibetur esse juris [d]: ejus incolæ magis delectantur carnibus caninis, quam bubulis. Hic mancipia empta in Brasiliam portantur, quorum operâ utuntur in parando saccharo. Metropolis ejus est Cabatza, ubi Aula Regis.

ζ Ad Monomotapæ Imperium quoque pertinet regnum (i) Butuæ seu Toræ inter flumina S. Spiritus & Cuamam situm. Rex in Monomotapa Sebastiani Portugalliæ Regis tempore à Consalvo Silva Jesuita ad Christianam perductus erat fidem; sed paulo post defecit, doctoribus suis occisis. Eidem subesse dicuntur (k) Amazones, quas ille (l) Monemugo vicino hosti opponit.

κ (m) Bonæ Spei promontorium Vascus de Gama

Portugallensis [e] primus circumnavigavit anno C. 1498, & Calecutum usque pervenit; adeoque iter hoc ad Philippinas & Moluccas insulas patefecit [f]. Ad promontorium hoc portum nuper communiisse traduntur Belgæ. In Oceano haud procul à promontorio Bonæ Spei, usque ad Insulas de Cunba fluitantes conspiciuntur multi arundinacei frutices insigni crassitie, quibus marinus fucus implicatus est, vel herba Sargasso. Nautæ vocant Trombas, vocabulo Lusitano, & pro certo signo habent, si ibi versantes conspiciant, quod vel vicini sint promontorio Bonæ Spei, vel illud jam superaverint, quum in Indiam iter intulitur. Varen. Geog. Gen. lib. 1. c. 13. prop. 16. Est verò hoc promontorium navigantibus periculosum ob nubeculas horrendarum tempestatum feraces, ad Terram de Natal, & Caput Bonæ Spei, ex Olo de Boy ortas. Lusitanis verò frequentiora his in locis contingunt naufragia. Unde, anno 1589, Lusitanus quidam Navarchus, cum ad terram de Natal, & promontorium Bonæ Spei tempestatibus jactaretur, mirari se dixit, cur Deus Lusitanos, qui tamen essent Catholici & boni Christiani, semper ita torqueat ad Caput Bonæ Spei; quum tamen Angli, hæretici, & impii homines, id facile superent. A. 1651, Hollandi hic exstruxerunt castellum loco commodo & fœcundo; eoque colonias deduxerunt, ut aliquando magna ibidem videatur urbs futura.

κ Ædificium istud in regno Butuæ est, ac (n) Zimbaos vocatur.

HEKELI.

[b] Ebraeorum more.

[c] Populo numerosissimum est.

[d] Tenuit olim commercium cum Portugallensibus; sed postea Bellum sæpe inter ipsos secutum est.

[e] Tempore JOANNIS Portugalliæ Regis.

[f] Supra hoc promontorium jacet planities miræ amoenitatis in Montis vertice, quæ Tabula Capitis vocatur. Namque perpetuò absque humano auxilio virefcit ac florescit.

(a) Zimbao. (b) Zanguebar. (c) Batta seu Agasimba. (d) Pemba. (e) Loanda ins. (f) Anzicana. (g) Loanghi. (h) Angola. (i) Butuæ seu Toræ Regnum. (k) Amazones. (l) Monomugus. (m) Bonæ Spei prom. (n) Zimbaos.

ZANGIBAR (1) & AIAN.

Zangibar.

IV. Monomotapæ, qua Rubro Mari perfunditur, continuatur a Zangibar regio; cujus partes, μ Cafares populi, Monomotapæ proximi, & regna ν Mozambique, ξ Kiloa, $\circ$ Mombaza ac π Melinde, ab urbibus singulis denominata; quarum Mozambique, in insula condita, celeberrimum est Europæis mercatoribus emporium. Sequitur versus Septentrionem juxta litus maris Rubri ρ Ajan regio, cujus partes duo regna σ Del & τ Adea, ν Magaduzzo.

INSULÆ ad Africam.

Insulæ ad Africam pertinentes. Menuthias. Cerne seu Madagascari ins.

V. Insularum ad Africam terram maxima est in Rubro Mari Menuthias, Cerne Plinio dicta, nunc vulgo insula ϕ Divi Laurentii, & incolis Madagascari.

BUNONIS.

(1) In 8 partes dividitur; in Ora Abexia cœlum habet torridum & parum salubre. Solum aquarum indigum & arenosum, & Incolæ sunt Mabumedani. In Ora Ajana fructus habent diversi generis, item pascuorum, pecoris, mellis, cere, eboris, elephantum. Aurum etiam ibi reperitur. Incolæ partim nigri, partim albi. In Zanguebaria Propria Aer insalubris, solum humile & paludosum; Oves habent pinguissimas, quarum caudæ super fidem ponderosæ sunt; habent etiam Elephantos quamplurimos, ebur, Aurum & Argenti.

λ (a) Zangibar [g], Zanzibar seu Zansibar nomen & appellationem habet ab Insula, quæ inter Pempam & Monsiam insulas littoribus ejus objacet; incolitur ab Æthiopibus Mahumedanis. Portugalenses tamen nonnulla hic tenent loca [b].

μ (b) Cafares ita dicti sunt; quod sine legibus vivunt [i]. His vicinum est regnum (c) Zefala, inter regna Butuæ & Mozambique, seu inter Cuamam & S. Georgii fluvios situm, nullas habent urbes munitas. Anno 1500, Portugallenses Cefalam in insula sitam interceptam munierunt. Aurum & Ebur illi hic mercantur.

ν (d) Mozambique regno Cefalæ versus Septentrionem objacet, à vicina insula obtinuit nomen.

ξ (e) Kiloa seu Quiloo huic iterum versus Septentrionem jacet. Ejus Rex Portugalliarum Regi tributum pendit annum. Ipsa urbs Quiloo [k] in insula ad Quilooam fl. [l] condita est, quam Franciscus Almagrida Portugalliarum Regis vicarius anno 1509 occupavit.

$\circ$ (f) Mombaza regnum & urbs in insula est, quæ ambitu suo vix XII milliaria continet. Rex ejus Christianorum intensissimus hostis est. Franciscus Dalmaidus urbem istam cepit ac incendit A. C. 1505, ac postea portum castello muniit.

π (g) Melinde porro versus Septentrionem jacet, ad Quilmancis fluvium, qui ad Magadoxum fluit, se extendens. Ibi reperiuntur oves, quarum caudæ adeo pingues, ut persæpe 30 & plura contineant pondus [m].

ρ Omnis ille terrarum tractus, qui à regno Melinde versus Ortum Solis æstivum ad sinum Arabicum usque porrigitur, (h) Ajan dictus, ab Æthiopibus incolitur.

σ (i) Del seu Adel ad sinum Arabicum pertingit, cujus Rex perpetuo bellum gerit cum Abissinis. Ejus urbs (k) Zeila [n] ad sinus Arabici ostium emporium celebre est ab Indis quoque frequentatum.

τ (l) Adea Regnum Regno Melinde finitimum ab Æthiopibus incolitur, qui Abissinorum Regi tributum pendunt.

ν (m) Magadoxo seu Magadazzo regnum qui te-

net Rex, sedem habet regiam in Magadoxo [o] munita urbe.

ϕ Insula illa Ptolemæo (n) Menuthias dicta, à Portugallensibus Insula D. Laurentii appellata; quod ejus ferè detecta esset A. C. 1506. Est verò Angliæ & Scotiæ major, majorq; Italiæ. Domicilia incolarum palis suffulta ad quinque pedes humo elevata sunt, serpentum aliorumque venenatorum animalculorum causâ, quorum ibi magna multitudo. Ad litora hujus insulæ Oceanus ejicit corallia rubra & alba; quæ tanquam frutices sub mari crescunt: Et licet mollia sint in quibusdam locis; in freto isto tamen, quod est inter hanc insulam Africamque, sunt scopuli corallini aquis tecti, navigantibus periculosissimi, quos Baixas appellant. Anno 1585, Ferdinandus de Mendoza hic in ejusmodi scopulo naufragium fecit. Magnis quoque periculis postea defuncti sunt Belgæ ad Baixas de S. Petro, quibus in locis cum ingentibus cancribus ipsis depugnandum fuit. Quare istuc non solent navigare, qui in Indiam tendunt.

HEKELI I.

[g] Zanguebar.

[b] Hic totus Terræ tractus humilis est ac paludosus; porro Nemoribus ac Saltibus occupatus, Fluviiisque repletissimus. Unde aërem semper pestilentem habet. Incolæ nigri sunt, Capillis crispis, Idolatriæ dediti, & ad Veneficia & Auguria admodum propensi. Nudi in superiore parte sunt, sed inferiorem pannis diversi coloris & Belluarum pellibus tegunt.

[i] Cæterum sunt inimici crudeles omnium Nationum, & Veneficiis ac Auguriis plurimum navant operam.

[k] Magnificis & sumtuosis Domibus Arabum more ornata.

[l] Quem alii Coarum, alii Tabiva vocant.

[m] Hæc Urbs valde amœna est, ac omnium rerum, quæ ad victum pertinent, perquam fertilis.

[n] Cujus Ager Mel, Ceram, atque maximam Olei quantitatem, quam non ex Olivis, sed ex Zerzelino colligunt, satis copiosè mittit.

[o] Forti, pulchrâ, ac opulentâ.

BUNO-

(a) Zangibar. (b) Cafares. (c) Zefala. (d) Mozambique. (e) Kiloa seu Quiloo. (f) Mombaza. (g) Melinde. (h) Ajan. (i) Del seu Adel. (k) Zeila. (l) Adea. (m) Magadoxo. (n) Menuthias seu D. Laurentii ins.

gaspar² (1), id est, Lunæ insula, felici aromatum proventu dives, longitudine mill. German. CCL. lat. LXXX occupans. At in Atlantico Oceano contra Hesperium promontorium, quod nunc est *Capo Verde*, χ *Hesperides* sunt insulæ duæ; ultraque *Gorgades*, Gorgonum quondam domus: nunc in universum *Islas de C. Verde* Hispanis dicuntur, hoc est insulæ promontorii Viridis. Contra Mauritaniam sunt ψ *Fortunatae*, vii numero, quarum una *Canaria* vocitata, à multitudine canum ingentis magnitudinis, ut auctor est Plinius. Unde universæ *Fortunatae*, nunc *Canariae* dicuntur, Hispaniarum Regi subjectæ. Ultra versus Septentrionem est *Cerne*, nunc ω *Madera* dicta. *Atque hæc est totius Africae brevis descriptio.*

Madera inf. olim Cerne.

C A P.

B U N O N I S.

χ Insulæ ad promontorium Viride præcipuæ numerantur X. *Braba* seu *Brania*, *de Fogo*, *de S. Jacobo*, seu *Tiago*, *de Majo*, *de bona Vista*, *de Sal*, *de S. Nicola*, *de S. Lucia*, *de S. Vincent*, *de S. Antonio*; ex quibus maxima insula (a) *S. Jacobi* septem milliarius Germ. continet longitudinem. Magna ibi est Salis copia, unde quoque *Insula Salis* vocatur, habetque dulces aquas: ibidemque sunt testudines ingentis magnitudinis. Portugallenses urbem ibi condiderunt, quæ illis (b) *Ribiera grande* vocatur.

ψ Nomina harum insularum quibus vulgò appellantur, sunt, *Ferro*, *Gomera*, *Tenariffa*, *Gran Canaria*, *Forteventura*, *Lanzarotta*, *de la Palma*. Anno 1334, Ludovicus Cerda insolenti ambitione propter successus aliquandiu prosperos (c) *Fortunæ Princeps* dictus, auspiciis Petri Arragonum Regis insulas hæc infeliciter tentavit. Deinde Biscajenses & Hispalenses A. C. 1393, Henrico III, Castiliæ Rege, eas propius aperuerunt: qui ex Lanzarotta insula Regem & Reginam cum 170 Barbaris captivos in Hispaniam duxerunt. A. C. 1405, Castiliæ Regis auspiciis classis in insulas illas missa est. Inveni sunt in iis Barbari spurcis moribus; quibus ignis usus ignotus. *Lanzarotta*, *Forteventura*, *Gomera* & *Ferro* tum sunt occupatæ. Demum Ferdidandus II, Arragoniæ & Castiliæ Rex, à Didaco Herrera, qui tenebat insulas hæc, XV millibus Ducatorum redemit: qui tamen Gomeram & Ferram sibi retinuit Comitatus titulo. Ferdinandus ille deinde reliquas etiam insulas subegit. Omnium acerrimè *Canaria* restitit, quæ tandem tamen subacta est. Ex quibus *Lanzarotta*, *Ferro* & *Gomera*, suis gubernantur dominis; at reliquæ quatuor sub Hispanorum sunt Imperio. In *Tenariffa* est mons præaltus, *Pico* vulgò dictus, cujus cacumina ad spatium XX milliarius German. cælo sereno apparent navigantibus. In (d) *Palma* insula aquæ non sunt; arbor tamen cœlesti rore & perpetuis nebulis irrigua & stillans tantum suppeditat aquæ, quantum hominibus & pecoribus sufficit. Ab hac insula *Prolemæus* longitudines locorum numerat; at alii à *Tenariffa* ejusque monte *Pico* maluerunt statuere principium: Alii verò ad *Affores* seu *Flandricas insulas* progressi, in insulis *Corvo* & *Flores* numerandi fecerunt initium.

ω (e) *Madera* à multitudine arborum nomen habet. Porrò in Oceano Æthiopico sub Æquatore est insula (f) *D. Thomæ* litori Africæ Occidentali opposita, ita dicta, quod ipsa festo D. Thomæ à Portu-

gallensibus reperta; ferè rotunda est, ejusque diameter 30 milliarius. Portugallenses in ea condiderunt urbem (g) *Pavosam*. Est verò aër istius insulæ insalubris, morbusque in ea vulgaris, qui in corporibus humanis omnem pinguedinem liquefactam in unum locum congerit. Indigenæ ad centesimum ferè annum plerique vivunt; at exteri & peregrini, ultra quinquagesimum annum non progrediuntur. Sacchari, sed non melioris, hic erat uber proventus; qui hodiè desiit, quòd vermes arundinum radices exedunt. Ab hac insula versus Septentrionem jacens (h) *Principis insula*, sacchari proventu celebris, nomen ex eo obtinuit, quod, ubi inventa, reditus ex ea Principi Portugalliæ assignati sunt. (i) *Insula S. Helenæ* ab Æquatore versus Austrum ad 16 $\frac{1}{2}$ grad. Lat. sita incolis destituta, fructibus & animalibus abundat, ideoque in Indiam navigantibus, seu inde redeuntibus gratissima. Angli ante paucos annos in ea castellum extruxerunt. (k) *Zanzibar* insula, litori Africæ Orientali è regione Mozambique obiacens, à Portugallensibus tenetur: Gallinæ ejus insulæ non solum nigras habent pennas; Verùm ipsarum quoque caro, sanguis, adeoque ipsa ossa perhibentur nigra esse. Inter Americam & Hispaniam interjacent (l) *Affores*, *Azores* seu *Acores* insulæ novem, quæ *Flandricæ* dictæ sunt ab inventore Flandro; quarum nomina *S. Maria*, *Formigas*, *S. Michael*, *Tercera*, *del Pico*, ubi mons præaltus, *Fayal*, (m) *Georgio*, *Gratiosa*, *de Flores*, *Corvo*. Ex his præcipua *Tercera*, in qua (n) *Angra* urbs, & castellum *Punta di Brasil*.

R E I S K I I.

2 (o) *Madagascar* incolis Madecase, Lusitanis Insula *S. Laurentii*, Gallis *Delphinia*, *l' Isle Dauphine* dicta, una inter insulas majores, nunc Gallicis coloniis frequens, & castello Delphinio firmata. Hæc *Dynastæ* aut *Reguli*, quos *Rohandrios* vocant, rerum potiuntur: Sed Lusitani huc navibus provecti portum *Ancedi Challion*, Angli sinum *S. Augustini*, & Belgæ sinum *Antogilensem* subeunt. Majori huic, ex minoribus per Oceanum dispersis ad boream propiores adjacent (p) *Insulæ de Cumoro* quinque; *S. Johannis de Castro*, *Spirito*, *S. Christophoro*, *S. Angveria* & *Maggotto*. At (q) *Melindæ* regioni propius prisca illa insula *Menuthia*, si *Vossio* ad *Pompon.* credas. Hinc mari rubro vicinior insula (r) *Barbora*, quæ *Zeilam* urbem muris ædibusque saxeis conspicuam fovet: Sed orienti propior (s) *Ins. Mauriti* ligno ebena dives, & Belgico fortalitia munita; Sed comminuto hujus ligui

(1) Facet intra grad. 11 & 26. lat. merid. & grad. 72. & 81 long. Aer Europæis parum salubris; gignit orizam, gossipium, saccharum, crocum, zinziber, cariophylla, mala aurea, citrea, limonia, melones, legumina varia, mel, ceram, lignum Braziliense, eburnum, santalum albi, flavi & rubri coloris, metalla optime notæ; fontibus fluminibusque passim irrigatur. Per multos nutrit Elephantes, Camelos, Cervos, Damas, Boves, Oves, Leones, & Leopardos. Incole fere atri sunt, & forma elegantiores quam Æthiopes. In 5 aut 6 regna distribuitur Insula.

(a) Inf. S. Jacobi. (b) Ribiera grande, urbs. (c) Fortunatæ seu Canariæ inf. (d) Palma inf. (e) Madera inf. (f) D. Thomæ inf. (g) Pavosa urbs. (h) Principis inf. (i) Inf. S. Helenæ. (k) Zanzibar. (l) Affores, seu Flandricæ inf. (m) S. Georgii inf. (n) Angra. (o) Madagascar. (p) Inf. de Cumoro. (q) Melinda. (r) Barbora. (s) Inf. Mauriti.

ligni pretio, tota insula neglecta jacet: Denique (a) *Zocotora* proventu albès clara. Guineæ propiores numerantur *Ins. de Ferdinando Poo, del Principe d' Annobon, & S. Thome*, ubi castellum Pavosa Belgæ præsidio suo munitum possident: *Insula Flandricæ* A. — à Flandris mercatoribus detectæ; (b) Azores ab Milvis, Terceras ab una eaque primaria dicuntur: Hæc Angram urbem Gubernatoris Portugalli & Archiepiscopi sede insignem, castelloque munitam continet; quo Alphonfus, Rex Portugalliæ

depositus A. 1668, exul ire jubebatur ibique vitam finit. (c) *Insula S. Helenæ, & inf. Ascensionis* ex Pacto Europæorum vacuæ, nautis Indicis refugium commune præbent; Sed prior ab Anglis A. 1672, mox Belgis, iterum Anglis occupata, & fortalatio munita, communi usui subtrahitur. (d) *Insula Salomonis* in mari pacifico sitæ, proximas habent (e) *Latronum* insulas, sive *de las Velas*, in quarum una Magellanus occubuit.

(a) Zocotora. (b) Azores. (c) Inf. S. Helenæ & Ascensionis. (d) Inf. Salomonis. (e) Latronum.

C A P. XI.

Summa America Descriptio.

I.

Perlustrato veteri terrarum Orbe, quæ prima erat continens, cupido nunc est atque cura, in Occidentem, converso navis cursu, novas petere terras, Novumque Orbem, superioribus sæculis planè ignotum, cognoscere. Itaque ex Africa ab Nigri ostiis versus Occidentem brumalem mill. Germ. CCCXXX profectis nova conspicitur terra, priori continenti magnitudine, si non anteferenda, certè æquiparanda. Eadem, si non continentes, sed utriusque insulas respicias, Europæ quam Africæ propior, mill. CC navigatione inter Hyberniam & Canadam intercedente (1).

America veteribus cognita Europæis.

Atlantis Insula ingens.

(1) De Americanorum Origine varie inter Authores disceptatur.

II. Jam inde antiquissimis temporibus cognitam fuisse Europæis, ex Platone simul atque Diodoro Siculo probari potest. Apud Platonem in *Timæo* sacerdotes Ægyptii narrant Soloni Atheniensi, qui IJC circiter annis ante natum Jesum vixit, Insulam fuisse quondam contra fretum Herculeum Africâ simul & Asiâ majorem, nomine *Atlantidem*: Postmodum verò immani terræ motu, ingentiq; unius diei ac noctis illuvione, sub vasto gurgite mergam fuisse, ac inde mare, quod eam insulam ac fretum Gaditanum interjacebat, immeabile & inscrutabile redditum, limo paulatim impediante, quem insula subsidens præbuisset. Et *Diod. lib. v.* tradit, Phœnices vetustissimis inde temporibus, quum extra Columnas Herculis Africæ litora legerent, ingentibus ventorum procellis, ad longinquos in Oceano tractus fuisse abreptos; ac per multos dies vi tempestatis jactatos, tandem ad insulam pervenisse ingentis magnitudinis, in alto Oceani pelago contra Africam Occasum versus jacentem; cujus solum amœnum ac frugi-

Sunt qui originem ducunt a dispersione Babylonica, & aiunt Incolas Diluvium & Gigantum Memoriam, ante Europæorum appulsum, non ignorasse. Lælius opinatur illos esse Chananæorum Reliquias a Joshua expulsas; alii autem malunt 10 Tribus ab Assyriis primum abductas hic post varias migrationes sedem fixisse; quidam genus referunt ad Phœnices aut Carthaginenses, rei nauticæ peritissimos, quos constat extra Herculis columnas per Oceanum navigasse; statuunt alii, Tartaros primos in hæc oras appulisse, quia Tartaria antiqui Orbis est regio, Americæ proxima. Potior autem videtur sententia doctissimi Luythii, qui non credit tantam regionem suos Incolas moribus, institutis, lingua valde diversos simul & semel, atque ex eadem regione & modo eodem accepisse, & temeritatis esse arbitratur velle determinare tempus, aut rationem adventus, aut regiones Americæ quas hi aut illi populi occuparunt. Quidni tamen dicere liceat Noabæ posteros qui veterem Orbem penetrarunt, etiam ad Americam pervenisse, seu per Septentrionem, seu rectori itinere, novo Orbe, tunc forte minus quam hodie secreto a veteri. Edocet enim Experientia nec Insularum nec Continentis faciem, eandem semper manere. Et si mari tantum ad Americam Iter patuerit, quidni a Noemo, Arcæ conditore, discere potuerunt nepotes Artem naues fabricandi & dirigendi? Neque Luythio improbabile videtur subsequenter seculis, Scythas, Tartaros, Sinenses, aliosque Indiæ populos in Americam transisse; nam ex navigationibus constat partem ejus quæ Asiam respicit, tempore primi appulsi Europæorum non minus populosam fuisse, quam oppositam, quæ Occasum perpetuo fluens, fortassis favere potuit; item Norvegos, Groenlandos, aliosque delatos eo fuisse, aliis aliisque temporibus seu mari, seu terra, seu casu, seu consilio; contingere enim cuique potest, quod cuiquam potest.

John Senex sculp.

frugiferum, & omnibus navigabilibus irriguum, sumtuosisque ædificiis instructum. Hæc sanè insula ex situ ac magnitudine nulla alia esse potest, quàm quæ nunc vulgò dicitur *America*: nec facile de ea neque *Ægyptii Sacerdotes*, neque *Solon*, qui librum de ea conscripsit, teste *Strabone lib. I.* neque *Diodorus*, hæc confingere sive somniare potuerunt; quæ revèra ita esse nunc satis compertum habemus. *Auctor* autem libelli de *Mundo*, qui ab aliis *Aristoteli*, ab aliis *Theophrasto* adscribitur, versio verò ejus Latina *Apulejo*, alias, præter hanc nostram, quam *Europæ*, *Africæ* & *Asiæ* nominibus distinximus, tradit esse insulas magnas; antiquissimi illi mortales haud dubiè intellexere *Americam* & *Magellanicam*. *Carthaginenses* aditu illius insulæ cæteros *Europæos* prohibuisse, ibidem tradit *Diodorus*. Quando & qua de causa *Pœni* eam navigationem intermiserint; ita ut jam inde à *Romanorum imperio* ad superius usque ævum nihil de iis terris auditum vel annotatum sit, plane incertum est. 1

III. Dicta nunc est tota hæc *Continens America* [a], ab *Americo Vesputio Florentino*, qui *Emanuëlis Portugalliæ Regis* auspiciis a *Gadibus* Anno *MDCCCXCVII* profectus, primus ex *Europæis* (quantum memoria proditum) eam ingressus est. Quanquam hoc prior *Christophorus Columbus Genuensis* Anno *MDCCCXCII* insulas *Americæ Hispaniolam, Cubam & Jamaicam* adierit. Post hos frequentes in eam navigarunt *Hispani, Galli, Angli*; quorum alii aliis inibi regionibus detectis, nomina suâ quique linguæ imposuerunt. *Mediterraneorum*

HEKELI.

[a] Hujus extremæ Terræ Partis Descriptionem sub *NOVI ORBIS, seu INDIAE OCCIDENTALIS* nomine imprimi curavit *Michael Colinius*, *Amstelodami* anno 1622, in fol. reg. & quidem autore *Antonio de Herrera*, *Regiò Indiarum & Castellæ* Historiographò; *Caspere* autem *Barleo* *Metaphrasæ* sat felici. Nota quoque est *Hugonis Grotii* *Dissertatio de Origine GENTIUM AMERICANAR.* in 8. f. ibid. exc. ut & *Urbani Calvetonis* *NOVÆ NOVI ORBIS HISTORIÆ*, *Genevæ* anno 16— in 8. edit.

REISKI.

I (a) Recte *Cluverius* nolter novum hunc orbem, superioribus seculis plane ignotum, aggreditur, eumque orbi veteri, aut dudum inter antiquos cognito, bene opponit: At dememinit sui, aut à prima sententia recessit, dum *Americam* inde ab antiquissimis temporibus inter *Europæos* cognitam arbitratur. Quod si enim ulla hujus terræ notitia ex ævo antiquissimo ad *Europæos* pervenerit, cur *Phœnicii, Græci, Romani, & Arabici* *Scriptores* illam nec *Geographicis* libris, nec certis gradibus definiissent? Atqui non amplius, ubi maxime, orbis cogniti latitudinem, quam ad gradus meridiani circiter *LXXX*, longitudinem quam ad gradus equatoris *CLXXX* *Strabo, Ptolemæus & Plinius* extenderunt: Cum tamen hodierna nostri orbis latitudo ad gradum *CXLI*, longitudo ad gradum *CCCLX*, imò ulterius progrediatur. Quid? quod veteres majorem orbis longitudinem ipsi descripserint, quàm revera fuit: Quippe qui nihil *Europæ Asiæque* ultra *Sarmatiam*, nihil *Africæ* ultra *Æquatore*m, nihil *Indiæ Seres* extra *Sinasque*, nihil extra *Fortunatas insulas, & Africana littora* compertum habuerunt. Quid? quod *pyxide nautica* destituti O-

ceanum *Atlanticum* nec tentare nec superare potuerint: Idque supra *Lib. I. c. 13.* planum fecimus, argumentis contrariis examinatis. Ergo quantum ad (b) *Platonicam Atlantida* spectat, illa immani terræ motu & aquis marinis obruta jacet: Cum *America* superstitet integra, nec ullis terræ motibus aut aquosis eluvionibus oppressa fuerit. *Kircherus* verò *Mundi Subterr. Lib. II. c. 13.* *Atlantidem* inter *Azores* atque *Canarias* extitisse, hasque insulas minores ex ejus reliquiis superstitites conjectat: Huic conjecturæ verisimilitudinem ex nova inducit insula, quæ A. 1638 prope *Azores* aquis marinis emerisse copiosius ibidem memoratur & legitur. Non dico esse *Geographos* doctissimos, qui *Atlantida* cum *Varenio Lusitano* commentitiam, aut è fabulis prognatam censeant. (c) *Diodorus* autem *Siculus* quæ *Lib. V. Biblioth. de Phœnicio* ultra *columnas Herculis* excursu, & magna insula reperta tradit, hæc ad aliam quamcunque *Africano littori* vicinam commodius referri queunt. *Nautica* enim *Phœnicum* veterumque gentium migratio littoribus inhæsit; quod peripli fere singuli testantur. Nec *Diodorus* cuncta, quæ retulit, haberi ea vult pro usquequaque veris, sed satius putat, quomodocunque res prisca nosse, quam eas penitus ignorare: Ita *Vossius Lib. II. de Histor. Græcis, c. II.* rectè judicat. (d) *Auctor* itaque libelli de *Mundo*, qui nec *Aristoteles*, nec *Theophrastus*, nec alius è *Perripato* fuit, probationem causæ huic exiguam addet. De tribus enim orbis partibus, & insulis præter eas magnis etiam multisque, non de singulari aliqua terra continente, qualem *Americam* cognovimus, & ampla satis & magna loquitur. Interim *Phœnices orbem circumnavigasse*, non constat: Tantum *Oceani littora* pleraque per partes explorarunt: Ita gravissimè *Bochartus Lib. I. Chan. c. 37.* ubi de *nautica Eudoxi,*

(a) Novus orbis olim ignotus, an cognitus prisca? (b) *Atlantis* *Platonica.* (c) *Insula* *Diodori* *Sic.* (d) *Auctoris* libelli de *mundo* *Ins.*

terraneorum cognitio parum certa est; maxime quæ versus Septentrionem. Maritimæ autem oræ Hispanorum armis maxima ex parte subactæ. ²

Occidentalis
India.

Americæ
fines.

Magnitudo.

Divisio.

IV. At eadem terra nonnullis *India Occidentalis* nuncupatur, quia eodem tempore, quo *India Orientalis* in Asia, hæc etiam detecta fuit; tum quod utriusque incolis similis ac pene eadem vivendi ratio: nudi quippe utriusque agunt. Includitur magno undique Oceano; ab *Ortu* Atlantico, qui vulgò *Mar del Nort* dicitur; à *Meridie* Magellanico freto, quo ab Australi terra discescitur; ab *Occasu* Pacifico mari, vulgò *Mar del Zur*. A *Septentrione* equidem litus Europæi nondum cognitum habent, at *Concreto* perfundi pelago necesse est; cum ab altera poli parte Asia atque Europa, primæ continentis, sive primæ magnæ insulæ partes, ei objaceant; quæ & ipsæ eodem mari alluuntur. Longitudo ejus summa inter duo freta, *Anian* & *Magellanicum*, milliar. Germ. CIJCIJCCCC. Latitudo a maxima inter promontorium vulgò *C. de Fortuna* juxta fretum *Anian*; & promontorium vulgò *C. de Bertan*, in Nova Francia, mill. CIJCCC. Dividitur universa in *Septentrionalem*, quæ & *Mexicana*, & *Meridionalem*, quæ & *Peruviana*; exiguo *Isthmo* alteram ab altera discernente (1) 3.

C A P.

(1) Diffundit se a grad. circiter 24c, ad grad. 349 long. neque minor est ejus latitudo, nam quando a freto tantum *Hudsonis* initium ducimus, extendit se a grad. circiter 63 lat. bor. usque ad 54 merid. In tractu tamen intermedio, & Austrum versus, plus satis angusta est. Figura ejus clepsammi-dium non male exprimit. Pars minor Americæ, Zona temperatæ meridionali subjacet; pars amplissima Zona torridæ & temperatæ Septentrionali.

Eudoxi, Hannonis, Hamilconis, & Pænorum omnium excursionem differit.

B U N O N I S.

a Tanta Latitudo Americæ istis locis in tabulis Geographicis posterioribus non apparet, nec satis explorata est.

R E I S K I I.

2 (a) Hæc orbis novi detecti Gloria Columbo & Vesputio rectè vindicatur, eò quod primi hanc notitiam cum Europæis communem fecerint, & in usum traduxerint publicos. Angli quidem ab *Madoceo*, filio *Gaynech* anno 1170, colonias in Floridam Canadæque ductas in Append. Itinerar. Herberti memorant: Josephus etiam *Acosta* Navarrenum hominem *Alphonsum Sambez de Huelva* & *Aldretem* Hispanum & *Gareilam Vegam* laudat, qui has terras primi lustrarint, & Columbo tum in Madera insula versanti aperuerint: Columbus Genuensis tamen lustratas denique publicavit, & inventor ipse petiit; sed Amer. Vesputius Florentinus terræ continenti amplissimæ inventæ nomen addidit. (b) Nam *India Occidentalis* opposita *Orientali* improprie *India* dicitur, utut à Columbo ita dictam Jo. de Laët in Descript. Indiæ Occident. velit. Latitudo hujus à terra del Fuego & Freto Magellanico ad polum Arcticum producta, terminis finitur dubiis; nec longitudo inter Capo blanco & Capo S. Augustini certis gradibus aut milliariibus continetur. Immo utraque *America* est paulo angustior & latitudinis, quam vulgò existimant, minoris: Neque novam *Albionem*, neque regnum vel *Anian* vel *Quivira* cum freto *Anian* nemo fuit aut superiore aut nostro seculo, qui vel adisset, vel eminens conspexisset talia sese affirmet.

3 (c) Ordo ad statum Americæ Politicum nos vocat: Sed nulla hæc imperia, regna plura, eademque aut majora videbimus aut minora; Respublicas vero liberas olim & adhuc hodieque nullas. (d) Americani quidem veteres aut monarchicum regimque, aut multis regulis & principibus commune regimen tenuisse leguntur: illud in regnis maxime duobus florentissimis, Peru atque Mexico; Hoc in cæteris regionibus potissimum insulisque. (e) Hodierni tamen quotquot in orbe novo supersunt incolæ, illi Europæis regibus ut plurimum aut Rebuspublicis subsunt, præter barbaros agrestesque homines in terris aut incognitis aut incultis, Chilensem quoque Chicanamque, montanam provinciam, quæ sui juris utraque manet. Rex (f) Hispaniæ vasto imperio cultissimas terras, amplissima regna eademque multa, & plures insulas coercet; Immo singulari jure, facta scilicet Romani Pontificis anno 1493, inter Castilianos & Portugallicos reges divisione ac donatione nititur. Sed nationes Europææ cæteræ jus illud repudiant, si bique terras aut incultas & novas subjiciunt, aut cultiores ipsis etiam Hispanis bello eripiunt. Sic (g) Portugalli, Belgæ, Franci, Angli, Sueci, Danique multas colonias induxerunt, & iudicatas urbibus aut vicis munimentis aut propugnaculis tuentur. Rex autem Hispaniæ regnis cunctis & provinciis duos proreges præficit, iisque senatum adjungit regium, magnâ auctoritate præditum: Ecclesiis Christianis quinque Archiepiscopatus & triginta Episcopatus imposuit, multaque amplius cœnobîa monachorum & monialium, itemque collegia & societates varias intrusit. Plura de statu Hispanico notanda singulas ad provincias revocabo.

B U N O

(a) Primi hujus orbis inventores. (b) *India Occidentalis*. (c) Status Americæ politicus. (d) Vetus. (e) Hodiernus. (f) Hispanicus. (g) Multiplex.

ta Septentrionali. Pars incognita Circulum Arcticum longe supergreditur, quare calor & frigus in diversis partibus diffusissima hujus regionis non possunt non esse diversissima.

C A P. XII.

America Septentrionalis sive Mexicana. 1

I.

America Septentrionalis quibusdam Mexicana appellatur, à principe totius urbe Mexico. Longitudo ejus est inter fretum Anian & Isthmum, quo meridionalis ei annectitur, milliar. CIO IO. Latitudo eadem quæ universæ. Dimidia ejus pars versus Occidentem æstivum sita, introrsus planè incognita etiam nunc jacet, nec quicquam, præter litora, in ea detectum. α Quin & totum Boreale universæ Americæ latus, in quantum versus polum extendatur, prorsus latet. Altera verò pars in regiones dividitur complures, quarum nomina sunt, Canada, Nova Francia, Virginia, Florida, Nova Hispania, Nova Granata, California; & in Occidentali latere ad fretum Anian duo Regna, Quivira & Anian, unde freto cognomen.

Americæ Septentrionalis magnitudo.

C A N A D A. (1)

II. Canada β à fluvio cognomine dicta, γ insula an pars continentis, parum adhuc constat. Quantum ejus cognitum est, dividitur in δ Estotilandiam, ε Corterealem, ζ Terram Laboratoris & insulas adjacentes, ingentis magnitudinis, quarum

B U N O N I S.

α Ingentes à navigantibus in Americæ partibus Septentrionalibus reperti sunt sinus: ex reciprocatone & motu fluctuum collegerunt nautæ periti, mare illud esse pervium, per quod ad mare pacificum perveniri queat. America igitur à Groenlandia & cæteris terris Septentrionalibus fuerit secreta. Vid. sup. Lib. 1. c. 13.

β (a) Fluvius iste à D. Laurentio quoque appellatur; Fretumque 3 fratrum dicitur.

γ Hondius terram hanc, ut insulam, in Tabula sua generali depingit.

δ (b) Estotilandiam [a] istis in Americæ partibus nullam esse, certissimis constat argumentis; nec in vicino mari unquam existit insula Frieslandia [b].

ε (c) Corterealis, à Caspate Cortereal, qui eam terram anno 1500 detexit, appellata, D. Laurentii sinui adjacet.

ζ (d) Terra Laboratoris inter duas istas interjacet [c]. Nullis partibus America Europæ propior est quam his; distat enim hic ab eadem 250 milliar. German. Incolæ terrarum [d] vestiuntur pellibus, & utuntur navigiis ex corio factis: sicuti Groenlandii.

(1) De terminis hujus regionis variant Auctores. Limitatur a Borea terra Arctica, ab Occasu limites non satis innotescunt. Certum est longe in hanc planam excurrere versus Novum Regnum Mexicanum; ab

H E K E L I I.

[a] S. Estotilant.

[b] Maginus loc. cit. fol. 282. fac. b. dicit, quod Estotilandia prima omnium hujus Novi Orbis detecta fuerit Anno MCCCXC ab Antonio Zeno, Patricio Veneto, sub Zichmi Regis auspiciis.

[c] Et propterea non eadem est, uti nonnulli autumant, cum Cortereali.

[d] Proceri quippe & optimè dispositi.

R E I S K I I.

1. Hæc Americæ divisio ab situ & Isthmo Panama, non ab linea æquinoctiali proficiscitur. (e) Panama

H h h

(a) Canada seu fluv. D. Laurentii. (b) Estotilandia. (c) Corterealis. (d) Terra Laboratoris. (e) Panama Isthmus.

Austro limitatur Florida, ab Ortu mari Virginie, Novæ Franciæ, & sinu Sancti Laurentii. Subest partim Indigenis, partim Francis, partim Anglis. Calor & Frigus in tam ampla regione multum variant. In Ditione Gallica, Autumno & Hyeme sæpius ningit, & quia Terram Sylvæ obtegunt, non possunt obliquiores Solis radii sufficienter nivem resolvere, unde frigus satis intensum. Æstas calidissima & serena, at interdum procellis perturbata. Fulmen Sylvas inflammando diutinum nonnunquam Incendium excitat. Ejusdem fere latitudinis est cum Francia Veteri. Habet Canada montes, rupes, paludes, lacus, flumina, præta, glebas præpingues, tabacum, ericam, Lithanthraces, argentum & plura metallâ. In Sylvis degunt Alcæ, Ursi, Lynces, Histricæ, Vulpes, Mustelæ, Angues, Cuniculi. Habent etiam Aves diversæ generis, inter quas, Aquilas, Falcones & Vultures. Fluvii, Lacus & Maria piscosissimi. In illis & Fibri & Lutræ occurrunt, atque in his marini Lupi, Boves, Porci, Canes, Cancræ, Delphini, Testudines, Ostrea. Canadenses sunt feræ, Macrobii, Idololatræ. Casas habitant, quas frequenter immutant. Hyeme piæ animalium pellibus se amiciunt. Faciem variis coloribus depingunt; Sunt Polygami, Tabaco, Vino adusto, Venatui, Piscatui & Aucupio dediti. Nuper detecta est ingens Regio a Domino de la Salle, in Occasum & Austrum vergens a Canada, cui nomen Lovisania imponitur. Multum fecunditate & amœnitate Canadam superat.

quarum præcipuæ, *Golosme, Beauparis, Mont de Lions, & Terra nova*, eadem & *Terra de Baccalaos* dicta, ob ingentem hujusmodi piscium in ejus pelago multitudinem, qui etiam naves transeuntes retardent. Solum *Canadæ* quantumvis acerrimis frigoribus obnoxium, eximiè tamen fertile, aurique metallis dives. Incolæ satis ingeniosi & artium mechanicarum peritissimi, pellibus amicti degunt; cæterum Galliarum regis imperio subjecti.

NOVA FRANCIA.

Nova Fran-
cia.

III. *Nova Francia* à Gallis, Regis Francisci I auspiciis, detecta, & præter raras segetes & legumina quædam, omnium rerum inops, à feris ac quibusdam in locis anthropophagis, in univèrsum idololatricis gentibus incolitur. Pars tamen ejus, quæ ad mare accedit, & *Norumbega* ab urbe cognomine dicta, cœlo potitur salubri soloque fœcundo.

VIRGINIA. (1)

(1) Fallitur Cluverius; nam solum Virginia- num Angli- cum fœcunditate exæquat, optime nota Tabaco, diversi generis leguminibus, sylvis, frugiferis arboribus, pecoribus, avibus, piscibus, inter quos baleces eximiæ magnitudinis, abundant. Incolas 70000 numerat, quorum 10000 militiæ ascripti sunt. In 50 Paræcias distertitur.

IV. *Novæ Franciæ* jungitur & *Virginia*; quæ à vico maritimo ejusdem vocabuli; vel, ut alii, à Rege *Viguina*; vel à Regina *Angliæ Elisabetha*, cujus auspi-

nama enim *Isthmus* ferè medius est, quo tota cohæret America, viamque mercibus convehendis commodissimam præbet. Hispani arduam hujus perfossionem, & maris utriusque conjunctionem agitârunt animo, ut labori ad merces exportandas & sumptibus parceretur: Sed nullus eventus tanto respondit proposito vel operi. Nec eadem huc usque series aut ratio tenetur in regionibus Americæ utriusque singulis enumerandis, sive libros sive tabulas perlustremus Geographicas: Nos Cluverium secuturi, quæ desunt, supplebimus. (a) *Canada* nec metallis, nec auro, seu feris, avibus piscibusque dives, A. 1663 motu terræ gravissimo labefactata; nomen primo inventori debuit; suoque nunc ambitu 1° *Novam Franciam*; 2° *Angliam novam*, 3° *Belgium*; 4° *Daniam*; 5° *Sueciam novam*; 6° *Terram di Labrator sive Corterealem* continet. Indigenæ hujus adhuc barbari & inculti, nationibus linguisque diversi, & *Sagamis* vel Senioribus subjecti, alii adhuc incerta sede vagi, alii per vicos & tuguria sparsi habitant. Galli Governatorem sive Proregem ac Episcopum ex A. 1604, in (b) *novam Franciam*, sed *Quebecum* A. 1608, urbem veterem novamque cum castello rupibus imposito, multaque per colonias propugnacula, portusque in *Accadia* duos constituerunt. (c) *Novum Belgium* ex A. 1665 Anglis subditum novo Eboraco & munimento *Albaniæ* clara: Sed (d) *Anglia nova* vicis pluribus urbibusque quatuor, inter quas *Neuf Haure*, *Parliamenti* publica sedes; *Boston*, & *nova*, quæ *Academiæ* fovet, *Cantabrigia* præcunctis eminent. Regiones cæteræ obscuris ex initiis per novas, quæ sequentur, colonias emergunt. Insulæ heic multæ; sed omnium maxima (e) *Terre Neuf* à Gallis A. 1505 reperta nomen adsumsit, multisq; quidem portibus, feris, sylvis & animantibus, sed paucis incolis referata. (f) *Virginia* ex A. 1584 Anglorum dominio subest, terra salubri aëre ac proventu frugum vario felix, sed incolis horumque idolis horrida: Urbs *Zammeltoum* munitionibus firma. Heic insulæ (g) *Ber-*

mudes Anglis iisdem subditæ, frumento, messe duplici, moris, serico, cedris singularibus, balænis & multis piscium generibus famosæ, quarum descriptio topographica Londini & Amstelodami A. 1672 prodit.

BUNONIS.

* (h) *Terra de Baccalaos* à Sebastiano Caboto Veneto, auspiciis Henrici VII Regis Angliæ, detecta est A. C. 1507, vulgò *Terra neuf* dicta.

& (i) Primus hanc terram detexit Johannes Verazanus. Sita est inter *Canadam* fl. & *Virginiam*.

* (k) *Norumbega* urbs ad fluvium, qui *Rio grande* vulgò dicitur, sita est. Loca à Gallis ibi observata sunt; *Porto del refugio*, *Porto reale*, *Paradiso*, *Flora*, *Angolema*. Verum cum Hispani alia, & Galli alia hisce locis indiderint nomina, magna reperitur in Tabulis Geographicis discrepantia. Cæterum *Norumbegam* dictam putant quasi *Norwegiam*, seu *Coloniam* è *Norwegia* eo deductam [e].

* (l) *Virginiam* *Gualter Ralegh* Eques Anglus detexit, A. C. 1585. Ea verò *Franciæ* non jungitur; sed inter *Virginiam* *Franciamque* interjacent *Angliæ* *Nova*, ac deinde *Belgium Novum*; quod *Virginiam* limites contingit. Flumina in ea sunt *Occam*, *Cipo*, *Monopana*. Dividitur in regiones, *Secotam*, *Wemapeomeock*, & *Chamanoock*: Incolæ incedunt nudi; verendis tamen contextis: Reguli vestiuntur palliis. Subditi in tergo notas quasdam habent inultas, quæ indicant Principem, ad cuius pertinent dominium. Multos credunt esse deos; at unum ex illis præcipuum, qui mundum condiderit. Magiæ quoque dediti sunt; carnibus tamen humanis minime vescuntur.

HEKELII.

[e] Mare Regionem abluens adèò arenâ est repletum, ut periculossimam circa hæc Loca reddat navigationem, præsertim quod parum profundum sit.

BUNO-

(a) Canada. (b) Francia nova. (c) Novum Belgium. (d) Anglia nova. (e) Terre Neuf. (f) Virginia. (g) Bermudes. (h) Terra de Baccalaos. (i) Nova Francia. (k) Norumbega. (l) Virginia.

auspiciis detecta, nomen accepit, antè à *Apalchem* vocitata. Terra sterilis atque malignè culta: litus importuosum. Opidum est *Medano*.

BUNONIS.

λ (a) *Apalche* aliis est à Virginia distincta regio, in qua *Alvarus Nunnus* post 15 dierum iter unicam saltem invenit domum. Incolæ ejus perhibentur staturæ proceræ. Utuntur arcubus & sagittis: amant

solitudines, nonnullos habent conventus, & quisque suo vivit more. Difficilis in Virginiam accessus est; portus enim exiguis insulis sunt repleti, ac ostia arenâ ferè obstructa.

(a) *Apalchem*.

C A P. XIII.

Florida (1), *Nova Granata*, *California*, *Nova Hispania*.

I.

α **F**lorida, inter Virginiam & Novam Hispaniam porrecta, nomen habet Florida à *Dominica Palmarum*, quæ Hispanis *Pasqua de Flores* dicitur. Hoc quippe die à Portugallis detecta. Solo gaudet amœno ac feraci. At incolæ sunt barbari, sordidi, supraque humanum modum feri; vermibus, serpentibus, aliq; venenatorum animalium atque insectorum genere vescentes. Quare β Hispani pariter atque Galli regionem hanc occupare sæpe numero nequiquam tentarunt, tandem Hispanis cessit. 1

NOVA

BUNONIS.

α Detecta est (a) *Florida* à Joan. Pontio [a] anno Chr. 1512. Excurrit illa in modum Peninsulæ, respicitq; *Cubam* & *Jucatan*; omnis generis fructibus, ac in primis *Maitz* abundans. Regiones ibi sunt; *Joguaxia*, *Avanares*, & *Albardosia*. Fluvii præcipui sunt; *Garonne*, Fl. S. Crucis, *Charente*, *Loire*, *Aine*, *Seine*. Opida; *Anatequa*, *Houstaqua*, *Utina*, *Potano*, *Saturia*, *Sarrope*. Galli ibidem condiderunt castellum *Charlefort* anno 1561, ac postea 1564 *Carolinam* [b]. Incolæ incedunt nudi, præter senes & foeminas, quæ pellibus cervinis vestiuntur, nares auresque habentes perforatas [c]. Plurimi ibi reperiuntur androgyni, quos habent pro mancipiis, iisque utuntur veluti jumentis. Qui in Panuca sunt, captos devorant hostes. Est ibi animal vulpi perfimile, sub ventre habens loculum, qui & aperitur & clauditur. In eum fætus suos nuper editos condit, ut venatores aliaque pericula effugiat.

β Hispani ductu *Ferdinandi Sotti*, Galli verò sub *Johanne Ribaldo*, & *Laudoniro*, tempore *Caroli IX*, terram hanc tentarunt [d].

HEKELII.

[a] *Legionensi*.

[b] *CAROLI IX* nomine nuncupatam.

[c] Quòd ad mores attinet, fœdi & flagitiosi sunt. Liberos suos neque ullâ domesticâ disciplinâ erudi-

unt, nec coërcent; attamen sua cuique Uxor & severa illic Matrimonia sunt. Bella adversus finitimas Gentes, sed sermone dissonas, gerunt. Arcus & Sagittæ autem sunt Tela illis præcipua.

[d] Vid. *Brevis Historia de Gallorum Expeditione in FLORIDAM*, &c. *Benzoniana Nova Novi Orbis Historie* adjecta p. 429. seqq.

REISKII.

I (b) *Floridam* cum Galli post A. 1502 desererent ultro, Hispani duobus castris, uno S. Augultini, & S. Matthæi altero sibi asseruerunt; sed mediterranean nec quidem cognitam feris incolis relinquunt. (c) *Granada* novæ Mexicanæ A. 1583 repertæ ac Hispaniæ subditæ annumeratur: itemque (d) *California*, magna satis insula, quam observationes recentissimæ demonstrant, ad gradum 23 latitudinis borealis sita, 500 milliarium longa: Itemque *Cibola* munitis urbibus clara. (e) *Nova Hispania* tamen omnibus antecellit, sive duodecim provincias quas complectitur, sive Proregem hujusque sedem, magnificentiam, cultu templorum, cœnobiorum ac hominum frequentiam, insignem videas. Tribunalia hic quinque regia, quas Audientias regales nominant, ad jus dicendum Hispaniæ, indigenis, advenisque. Nam (f) quinque hæc incolarum genera, *Europæi* nempe quotquot insident, *Criolii* ex Hispanis parentibus in America prognati, *Mestecii* ex Hispanis & Americanis parentibus orti,

(1) A gradie circiter 25 ad grad. 40 lat. bor. atque a gradie 269 ad gradum 297 long. se extendit. Cœlum purum & temperatum. Solum campestre & irriguum, & versus mare arenosum. Fert pinus, lauros, palmas, cedros, cupressos, castaneas, nuces, uvas, Nigri pruna, mespila, aliosque fructus palato gratissimos.

H h h 2

(a) *Florida*. (b) *Florida*. (c) *Granada*. (d) *California*. (e) *Nova Hispania*. (f) Quinque incolarum genera.

Neque desunt legumina, pecora, fere, inter quas cervi, ursi, pardus; nec Aves, quas inter perdices, pavones, psittaci; piscibus etiam abundat, inter quos crocodili. Serpentes habet vastæ magnitudinis, qui homines devorant. Indigenæ sunt lacertosi, prædones, parum pudici, propemodum nudi incedunt. Corpus unguento & diversis coloribus inficiunt, pennas & plumas variegati coloris adamant. Inter eos complures inveniuntur Androgyni, ipsorum mancipia, quibus præ jumentis uti solent. Solem & Lunam venerantur, credunt quoque immortalitatem animarum.

NOVA GRANATA.

Nova Granata.

II. γ Caput hujus provinciæ est *Granata* opidum, unde ei nomen. Incolæ & corpore & animo reliquis Americanis candidiores justioresque.

CALIFORNIA.

California.

III. δ *California*, quæ inter sinum cognominem (quem Hispani *Mar Vermejo*, id est, Mare Rubrum vocant) & Mare Pacificum ceu Peninsula excurrens, solo est arido, sterili atque deserto.

NOVA HISPANIA. (1)

Nova Hispania.

IV. Novissima Septentrionalis Americæ & Meridionali contermina est e *Nova Hispania*, omnium amplissima longeque cultissima. Cælum habet, quamvis sub torrida Zona, clemens ac temperatum; solum auri, argenti, æris atque ferri metallis scatens, omnique animalium genere abundans, mare utrimq; piscibus & ostreis margaritiferis refertum. Regiones, in quas dividitur, præcipuæ sunt istæ; *Nova Galicia*, *Mechoacan*, *Mexicana*, *Fucatan*, *Guatimala* & *Nicaragua*.

Nova Galicia.

V. In ζ *Nova Galicia*, coloniæ ab Hispanis deductæ, sunt ν *Compostella*, *S. Spiritus*, *Conceptio*, *S. Michael*, δ *Guadalajara*, ι *Culiacan*.

Mechoacan.

VI. In κ *Mechoacan* caput regionis est opidum *Mechoacan*. Coloniæ Hispanorum *Pascuar* & *Valliadolid*, egregia emporia; hoc etiam Episcopatu insignis.

Mexicana regio, & Mexico urbs.

VII. λ *Mexicana* regionis caput est μ *Mexico* (2), omnium Americanarum prin-

(1) Facet intra grad. circiter 8 $\&$ 30 lat. bor. $\&$ grad. 254 $\&$ 292 long. Cælum temperatissimum $\&$ saluberrimum, licet pars ejus longe maxima intra zonam torridam constituta sit, venti $\&$ imbres non raro diu seviunt. Solum abundat pascuis, frumento, maximo, optime notæ fructibus, generosissimis equis

Nigri denique sive *Negros* & *barbari* adhuc incultique homines. In toto autem orbe novo quinque (a) Archiepiscopatus eminent, *Mexicanus*, *Dominico-Politanus*, *Limensis*, *Platensis*, & *Granadensis*, quem *S. Fidei* ab urbe vocant: His autem Episcopatus bene multi & amplissimi subsunt: Ut de Academicis, Scholis, Monasteriis, Abbatibus & Collegiis Jesuiticis non dicam. Omnes autem provinciæ hæc enarratæ regno Hispan. subsunt.

BUNONIS.

γ *Nova Granata* [e] *Florida* adjacet versus Occisum, extenditurque usque ad mare *Vermejo*.

δ *Californiam* insulam esse docent recentiores.

ϵ (b) *Nova Hispania* maximam partem Isthmi occupat, qui est inter Mare Pacificum & sinum *Mexicanum*. *Ferdinandus Cortesius* Hispanus has terras ingressus est anno Chr. 1518, easque subegit [f]. Quatuor milliariibus à *Nova Hispania* fluitant multæ radices, arundines & folia ficulneis similia quæ comeduntur, suntque sapore brassicæ.

ζ (c) *Nova Galicia*, antea *Xalisco* dicta, *Nova* *Granatæ* adjacet; 800 in ea Hispani, quum primum appellerent, exusserunt pagos.

η *Nunus Gufmannus* terræ hujus inventor, (d) *Compostellam* ibi condidit.

θ (e) *Guadalajara* regionis caput est; in cujus vicina mare *Chapaticum*, & lacus aquas habens calidas.

ι (f) *Culiacan* regionis cognominis caput est; quæ inter *Sebastiani*, & *Piastlam* fluvios sita anno Christi 1530 inventa fuit.

κ (g) *Mechoacan*, *Galiciæ* versus Meridiem contermina regio, totius Hispaniæ *Novæ* fertilissima ac felicissima regio est. Ter enim in anno illa fert *Maitz* illud, etiam, auro, argento, margaritis, melle, cerâ, sale, $\&c.$ dives. Ab hac provinciâ radices *Mechoacanæ* nomen habent. Eiusdem regionis Principem gravissimis, ut ei extorquerent aurum, Hispani subjecerunt tormentis. Hic quoque est copia *Annilex*, ad tingendum aptissimum. Fructu quodam arborum instar amygdalorum, *Cacaos* dicto, utantur incolæ pro nummis.

λ *Mechoacanæ* Ortum versus adjacet (h) *Mexicana* regio totius Americæ nobilissima.

μ (i) *Mexico*, 70000 ædium urbs, antea *Themistitan* dicta, à *Ferdinando Cortesio* anno 1521 capta ac deleta est, victo etiam & occiso Mexicanorum Rege nono *Molexuma* seu *Molencuma*, qui annus à jactis urbis fundamentis erat 140. Victus est Rex iste à 9000 Hispanis, licet 35000 haberet militum; eique subessent bis mille Reguli. Anno 1573 Jesuitæ ibidem condiderunt collegium.

HEKELII.

[e] Cujus opidum ejusd. nominis *Franciscus Fernandes* condidisse dicitur.

[f] Maxi-

(a) Quinque Archiepiscopatus. (b) *Nova Hispania*. (c) *Nova Galicia*. (d) *Compostella*. (e) *Guadalajara*. (f) *Culiacan*. (g) *Mechoacan*. (h) *Mexicana* regio. (i) *Mexico* urbs.

Hispaniæ originis, aliisque pecoribus, quæ frequenter pellium gratia enecantur. Transportantur hinc in Europam optime nota metalla, quæ $\&$ fodine $\&$ rivi suppeditant, gemmæ, opobalsamum, cochenilla, *salsaperilla*, radix *Mechoacana*, sulphur, pelles animalium, aliaque. Vinum vix profert, quia sub *Vindemiarum* tempus cælum pluit perpetuo.

(2) Habet vias latissimas, ædificia publica superbissima, inter quæ eminent *Ecclesia Metropolitana* $\&$ palatium regium, cœnobîa plurima, collegia, xenodochia, aqueductum longissimum $\&$ pulcherrimum, *Academiâ* in qua Artes $\&$ liberales Scientiæ inculcantur, typographiam $\&$ supremum Tribunal. Sedes est Proregis, Archiepiscopi, Inquisitionis. Hic etiam pecunia cuditur. Caret portis, vallibus, muris, tormentis bellicis. Contra vim lacus, qui sub initium superioris seculi pessime eam afflixit, aggeribus munitur. Lacus duplex est, quorum alter piscosus stagnans, alter vero salsus, ex quo ingens Salis copia conficitur.

princeps; olim in medio lacus ingentis Venetiarum instar palis superstructa: postea ab Hispanis ad ripam ejusdem lacus translata satis cultè nunc habitatur, ambitu sesquimilliar. German. *Sedes est Proregis, quem Rex Hispaniarum mittit: item & Archiepiscopi.* Imprimuntur hic libri, cuditurque moneta. Secunda ab hac est *Tescuro*, amplitudine Mexicum exæquans; dein tertia *Angelorum civitas*, lanificio maximè nobilis. Cæterùm ξ mons est in Mexicana regione, ignibus perpetuis insignis.

Tescuro
urbs.

VIII. $\circ$ *Jucatan* Chersonesus agro feracissimo incolas fert omnium bellicosissimos. ²

Jucatan.

IX. π *Guatimala* caput est *Guatimala*, juridico conventu perpetuique præsidis præsentia celebris. ρ In *Nicaragua* opida sunt σ *Granata* & *Leon*.

Guatimala.
Nicaragua.

C A P.

[f] Maximâ tamen suorum & Incolarum strage, cui remunerationis causa dono concessa fuit **TECOANTEPEC**, Regio ipsius *Novæ Hispaniæ*, à *Carolo V.* Imp. Incolæ hujus Regionis proceri sunt, corporibus valentes, longævi ac ingenio pollentes.

B U N O N I S.

ν (a) *Angelorum Civitas* antea *Vacipalam* [g] dicta est. Ad sinum Mexicanum 50 ac plura numerantur opida.

ξ Mons iste [b] (b) *Popocampeche* appellatur. Cæterùm regio hæc anri argentique ditissima ad mare quæstuosam habet ostrearam piscationem [i]. Ibi quoque est (c) *Guastecan* Regiuncula, in qua *Panuco* urbs, & civitas *D. Jacobi a Vallibus*. In ea regione est mons, in quo duo fontes, quorum alter picem habet nigram; alter rubram.

$\circ$ (d) *Jucatan* seu *Yucatan* peninsula inter sinum Mexicanum & *Jucatanum* Ortum versus sese extendens, à *Francisco Hernandez* anno 1517 detecta est. Urbes in ea sunt, *Campecho*, *Tavaſci*, *Patanchan*, quæ magnitudine suâ *Cairum* in *Ægypto* exæquare dicitur, hodiè (e) *Victoria* appellata; quod *Hispani* ibi exigua manu XL millia *Jucatanorum* acie superarint. In hac quoque provincia *Hispani* omni crudelitate lacerarunt, iocèdèque interemerunt incolas. Inter *Jucatanos* [k] olim circumcisio erat in usu; venerabantur crucem [l], abstinebantque carnibus humanis.

π (f) *Guatimala* inde versus Meridiem jacens *Hispanorum* quoque sensit crudelitatem. Haud longè ab ejus urbe [m] mons est, qui ignem [n] & lapides evomit.

ρ Ulterius Meridiem versus est (g) *Nicaragua*.

σ Tribus milliaribus à (h) *Granata* quoque mons est ignivomus: *Granata*, *Nicaragua* & *Leon* urbes ad lacum positæ sunt, qui vulgò *Hispanis* *Lago de Nicaragua* vocatur. *Carthago* & *Segovia* ejusdem provinciæ urbes sunt. Cæterùm supra *Californiam* versus Septentrionem ad mare Pacificum est (i) *Tolmium regnum*. Ibi reperitur animal, quod sublatos in tergum catulos cauda tegit, atque ita effugit venatorum insidias. Deinde (k) *Quivira* quoque ibi-

dem est, à *Francisco Draco* Anglo *Nova Albion* dicta. Ulterius ob intensum frigus progredi non potuit *Dracus*, licet 42 gradum Latitudinis non superârit. Ad eadem loca postea pervenit quoque *Tho. Candish*, *Draci* popularis, quem frigus etiam recedere coëgit, etiamsi Latitudinem *Draci* nondum attigisset. Incolæ ejus *Tartarorum* more sub tentoriis agunt, pecuariæ & venationi operam dantes. Inde porrò versus Occasum solis æstivum ponitur (l) *Anian* regnum, quod nonnulli *Tartariæ* contiguum esse contendunt. Alii verò fretum aliquod inter *Americam* & *Asiam* hic esse docent 60 milliarium.

H E K E L I I.

[g] Id est, *Terra Serpentum*.

[b] Incolis.

[i] Incolæ hujus *Tractus* olim erant *Idololatæ* & *Hominivoræ*, pluresque ducebant *Uxores*, quæ tamen vitia amiserunt paulatim post sacrosanctum *Baptisma* receptum. Utuntur in *Bello Sagittis* & *Fundis*, quibus jaciunt *Lapides*.

[k] Animofos quippe ac bellicosos *Populos*.

[l] Etiam ante *Christianorum* adventum.

[m] Quam Agro fertili & amœno, Aëreque salubri gaudere tradunt recentiores *Geographi*.

[n] Fumum.

R E I S K I I.

² (m) *Jucatan* tribus *Hispanicis* nunc urbibus floret, nempe *Merida*, *Valledolido* & *Campechio*. Duo hæc incolis gentilibus portenta tribuunt, 1° *Baptismum*, quem duodecimo ætatis anno conferant, neque nisi tinctos ad conjugium admittant, 2° *Fabricas* & *struuras saxeas*, *Europæis* elegantia pares, ubi nullus ferri, argenti & cupri usus obtinet: (n) *Guatimala* urbs diluvio nocturno, & faxis de rupe vicina grandibus, A. 1541, eversa obrutaque, novam in valle, quam duo montes ignivomi circumdant, urbem *S. Fago* peperit. Addo duas regiones amplius, (o) *Kostaricam* & *Veraguam*, *Carthagine*, *Conceptione* & *S. fidei* urbibus insignes: (p) *Antillas* porro insulas quatuor distinctas classibus; *Licayes* nempe, *di Barcloventa*; *Caribes* & *di Sottovento*, quæ infra commodius explicabuntur.

R E-

(a) Angelorum Civitas. (b) Popocampeche. (c) Guastecan. (d) Jucatan seu Yucatan. (e) Victoria urbs. (f) Guatimala. (g) Nicaragua. (h) Granata. (i) Tolmium regnum. (k) Quivira seu Albion Nova. (l) Anian. (m) Jucatan. (n) Guatimala. (o) Kostarica, Veragua. (p) Antiltæ ins.

C A P. XIV.

America Meridionalis sive Peruviana. (1)

I.

Americæ
Meridiona-
lis seu Peru-
vianæ figu-
ra & magni-
tudo.

America Septentrionali xx circiter milliarium German. Isthmo annectitur America Meridionalis, quibusdam Peruviana dicta, à Provincia Peru, omnium præstantissima. Ipsa ingens peninsula, Africæque paullo minor, forma triquetra in tria panditur amplissima latera. Cuneorum unus Septentrionalem spectat Americam, alter Africam, tertius Magellanicam. Longitudo ejus patet, Septentrionem inter & Meridiem, milliar. Germ. CIO. Latitudo summa inter Occasum Ortumque IOCCC. Regiones quibus distinguitur sunt hæ: *Castella aurea, Bogota, Peruvia, Chili, Chica, Brasilia, Caribana, Gujana, Biquiri*, omnes Oceano perfusæ. Intus vero in Mediterraneis, *Amazonum regio, Pagan, Picora, Moxos, Uram, Charchas*. Fluviorum duo nobilissimi, *Mারণon, qui & Orelliana, & Amazonicus*: & alter *Argenteus*, vulgo Hispanis *Rio de Plata*.¹

C A.

R E I S K I I.

I Nunc propius ad (a) *Isthmum*, quo utraque America cohæret, acceditur, firmum illud terræ continentis vinculum: De quo perfodiendo actum sæpius fuit, deque fossâ inter Nombre de Dios & Panamam ducenda, ut in mare Pacificum excurri facilius posset, tutusque ac liber Hispanis ad orientalem Indiam itus & reditus pateret: Sic Petr. Vallius & anonymus auctor descriptionis. Orbis Leodii 1643 editæ observant. Termini vero (b) Americæ meridionalis per observata recentissima paulo nunc arctius constringi, partesque hujus aut regiones accuratius enumerari solent: *Castilia* nempe *Aurea, Peru, Guajana, Chili, Magellanica* sive *Chica Tucumam, Plata & Brasilia*. Quibus omnibus Prorex ab rege Hispanico huc missus præficitur; quinque subsunt ad jus dicendum Tribunalia, *Limense, Platense, Imperiale, Quitense, Pogotanum*; Itidemque Archiepiscopatus cum suis Episcopatibus, quos Aub. Miræus Lib. IV. c. 4. de statu Relig. Christ. numerat. (c) *Terram ad firmam* urbes referuntur, 1° *Panama* 300 ligneis ædibus, 600 civibus, numeroso præsidio, & mancipiis Guineensibus instructa; 2° *Nombre de Dios* obnocentissimum aërem deserta civibus ad urbem (d) *Porto Belo* aliam digressis. Huc è Panama aurum argentumque Peruvianum terrestris ad sedecim milliaria itinere deportatur magnis ab ovibus, quas *Vicunas* nominant, instar jumentorum bajulantibus: Urbem hanc Angli A. 1668 cum ceperant, Hispani magno redemerunt Pretio. (e) *Carthagena* balsami, gummi & resinæ ferax, urbem cognominem eamque

munitissimam habet; quod cum Franc. Dracus expugnasset A. 1585, Hispani postea castello duplici & multis munitionibus firmarunt. (f) *S. Martha*, auro, gemmis, marmore; Hacha unionibus fluviatilibus dives. (g) *Venetuarian* urbe Coronæ & Velsorianis aut Germanicis coloniis; (h) *Nova Andalusia* margaritis copiosissimis & primo Americi Vesputii appulsu A. 1597 claret. (i) *Peruvia* quondam Ingis regibus domesticis, nunc regi Hispanico subjecta, urbem omnium munitissimam Ariccam, & partes quatuor comprehendit, *Quito, los Reyes, Charcas & la Sierra*, omnes fundo ferè aureo argenteoque ac immensis divitiis beatas. (k) *Guajana* coloniis Anglicis, Gallicis, Belgicisque frequens, castella & munitiones continet, quibus Galli Cajanam, Angli Surinamiam, Belgi aut Batavi Esquibium & Berbicum contra barbaros tuentur. His enim adhuc rex quispiam è prisca Ingarum familia præesse, ac Manoam urbem pro sede regia tenere dicitur. (l) *Chili* ætate fermè perpetua, pratis & arboribus semper virentibus, magno frumenti & fructuum proventu, auroque optimo commendatur. Pars Regi Hispanico, pars adhuc indigenis subest, è quibus (m) *Auranques* pugnacissimi A. 1641 sese dediderunt. Urbes Hispanorum præcipuæ tres sunt *S. Jago, la Conception, & Imperialis*. Ad Magellanicam paulo inferius transibitur: (n) *Tucumannia* urbem S. Jago del Estero, & plura Hispanis oppida, multosque pagos Caciquis sive Dominis suis subjectos continet. Terram vero *Esterus* fluvius eluvione per annum stata fertilem reddit. (o) *Plata* regio frugum, pecoris argentiq; ditissima

(1) Vastissima est peninsula, forma triangularis, sita inter grad. circiter 292 & 349 longitudinis, atque grad. 13 lat. bor. & 54 lat. merid. pars illa, que Terra Firma vocatur, Cælum habet torridum, Solum scatet montibus & paludibus, unde vapores Aërem inficiunt. Lata habet pascua; sylvis, felibus feris, pecoribus, avibus, & piscibus abundat

(a) Isthmus. (b) Americæ merid. partes. (c) Terra firma. (d) Porto belo. (e) Carthagena. (f) S. Martha. (g) Venetuariana. (h) Nova Andalusia. (i) Peruvia. (k) Guajana. (l) Chili. (m) Auranques. (n) Tucumannia. (o) Plata.

Dividitur hodie in Præfecturas Terræ Firmæ, Novæ Carthaginis, Sanctæ Marthæ, Fluvii Facis, Venetiola, Novæ Vandalitiæ, Caribana, Popaiana, novi Regni Granatensis, Paræ & Guianæ, quarum septem priores maritimæ, quatuor posteriores mediterraneæ sunt. Maritimæ omnes, Caribana excepta, Hispanis subditæ; atque ex mediterraneis pars Popaiana, & N. R. Granatense; cæteræ partes, Indigenis, Anglis, Gallis & Belgis.

CASTELLA AUREA.

II. *a* *Castella Aurea*, vulgò Hispanis *Castilla del oro*, aspera atque inculta regio cœloque gravi, auri metallis abundat, unde & nomen. Opida insigniora in ipso Isthmo habet duo, diversis litoribus apposita, quorum unum vulgò *β* *Nombre de dios* (1), id est *Nomen Dei*, mare spectat vulgò dictum *del Nort*; alterum *Panama* (2), mare Pacificum.

Castella Aurea.

PERUVIA (3).

III. *γ* *Peruvia regio*, vulgò *Peru*, omnium novi Orbis auri argentique metallis

Peruvianæ regionis fines.

ma urbem *Assumption* & opida nonnulla continet. (a) *Brasilia* ex A. 1501 cognita Portugallis per maritimam oram subest, mediterranea barbaris relicta, quorum linguæ tres desunt literæ f, l, r, quia carent fide, lege, rege: Illa nempe Portugallia in Capitania XIV, aut Dynastias dividitur, quæ sunt *Paria*, *Maragnaga*, *Siara*, *Rio Grande*, *Paragba*, *Tamariba*, *Farnambuco*, *Segerippe*, *Baja omnium Sanctorum*, *terra Insularum*, *terra S. Spiritus*, *Porto Securi*, *Rio de Fenneno* & *Vincentiana*; omnes tutiores, ex quo Galli & Belgæ suis coloniis excesserunt. Urbes vero tres in iis præstant, nempe S. Salvador, Proregis Archiepiscopi & Tribunalis regii sedes; *Olanda* & *Fernambuco*.

BUNONIS.

a (b) *Castilia Aurea* habet à Septentrione Nicaraguam; à Meridie regionem Peru; ab Occasu mare Pacificum; ab Ortum Pariam regionem. Incipit autem à Panama ad mare Pacificum, desinitque in Antiochia ad flumen qui (c) *Rio Grande* vulgò dicitur. Ad eam quoque referuntur, *Darien*, *Carthagena*, *Pamploña*, *Vencuola* seu *Venecuela*; item (d) *Popayana* regio, in qua *Antiochia*, *Timana*, *Pasto*: ac porro (e) *Andalusia Nova*, in qua *Carthago*, *Tocayma*, &c.

β Hæ duæ urbes in Isthmi angustis positæ ad 20 miliaria Germ. inter se distant; in urbe (f) *Nombre de Dios* merces exponuntur, quæ ex Hispania apportantur; sicuti in altera, videlicet *Panama*, quæ ex Peru afferuntur. Eo loco, quo *Nombre de Dios* sita est, *Didacus Nequesa* anno 1512 fortalitium extruxerat: *Petrus Ario* Vicarius Dariensis, deinde condidit urbem. Idem *Petrus* (g) *Panamam* urbem quoque condidit, anno 1515. A *Castilia Aurea* versus Ortum jacet (h) *Guiana* regnum, auri argentique copia, gemmis & aromatibus dives, multarumque frugum ferax; quod *Gualter Ralegh* *Anglus*, anno 1595 lu-

stravit. Eò cum multis millibus profugit *Guainacapa* frater *Attabalibæ* à *Pizarro* interfecti. Est ibi animal, *Haute* quod vocant, id nunquam visum est edere aut bibere; unde aëris haustu creditur vivere [a]. Caput regni (i) *Manoa*, seu *El Dorado* ad lacum (k) *Parime*, qui sub Æquatore est, jacet. Regionibus ibi sunt, *Anabas*, *Amapaja*, *Emeria*, & *Orenoqueponi*, à fluvio *Orenoque*, qui ex lacu modo dicto ortus *Caribanam* à *Paria* distinguit, appellata.

(l) *Caribana* *Guianæ* versus Septentrionem adjacet inter *Orenoque* & *Maragnonem* fluvios, quorum hunc nonnulli eundem cum *Oregliano* faciunt; at alii diversum esse ajunt. Inter *Maragnonem* & *Oregliano* ponuntur (m) *Amazones*. *Caribanæ* incolæ *αυθρωποφύοι* sunt, sicut & illi, qui in (n) *Antillis* (insulæ sunt, quæ & *Camercanæ* vocantur) habitant, *Canibales* appellantur, id est, fortes. In *Caribana* sunt, *Cumana*, *Maracapana*, *Paria* & *Caribes*: item regiones *Biquiri* seu *Wikiri*. (o) *Paria* *Castiliæ* ponitur ad Ortum inter fluvium *Rio grande* & *Orenoque*, in qua præter civitatem cognominem est (p) *Benezvola*; *Welferis*, patriciis *Augustanis*, à *Carolo V* olim oppignorata.

γ *Franciscus Pizarrus* seu *Pizardus* (q) *Peruvianam* regionem 150 peditibus paucisque equitibus occupavit, ac multa millia incolarum occidit, ipsumque regem *Attabalibam*, licet 25 millibus suorum cingetur, cepit, & incredibili pondere auri, ad XV milliones, extorto, contra datam fidem interfecit. Obtulerat *Attabaliba* *Pizarro* lytri loco tantam auri argentique vim, quantam conclave caperet, in quo servabatur, ad lineam usque, quam ipse rubricâ per totum conclavis ambitum duxerat, ut brevi repletur [b].

HEKELI I.

[a] *Joannes Leri* Cap. X. *Histor. Navigationis* sue

- (a) *Brasilia*, hujus Dynastiæ 14. (b) *Castilia Aurea*. (c) *Rio Grande*. (d) *Popayana* regio. (e) *Andalusia Nova*. (f) *Nombre de Dios*. (g) *Panama*. (h) *Guiana* regnum. (i) *Manoa*. (k) *Parime* lacus. (l) *Caribana*. (m) *Amazones* Americanæ. (n) *Antillæ*, *Camercanæ*, *Canibales*. (o) *Paria*. (p) *Benezvola*. (q) *Peruvia*.

(1) Non ita pridem dirutum & Incolæ Portum pulchrum miseraverunt.

(2) Urbs parva, lignea, episcopalis, caput Provincie ad finem cognominem communita *Arce* & *Portu*, *Emporium* celeberrimum, ubi supremum Tribunal, atque in ejus Portum *Lima* primum argentea suppellex *Hispanorum* abducitur, inde terrestri itinere transportanda per Isthmum

Panama, 18 circiter Leucarum, Portum pulchrum, & ad finem Mexicanum seu mare Septentrionale.

β hinc in Hispaniam. Contra *Panamam* in intritu sinus jacent *Unionum Insulæ*, olim inclytæ, inter quas duæ majores cum 20 circiter minoribus. *Portus* pulcher, vulgo *Porto Bello* est ex adverso *Panamæ* ad mare septentrionale, cum portu tuto & amplo, ac binis Arcibus probe munitis in Colle, *Emporium* præstans & nundinis suis celebre. (3) Cælum ob Soli varietatem magnopere variat, alibi torridum, alibi frigidum, alibi clemens & optime temperatum, alibi malignum; alibi semper, alibi nunquam, alibi nonnunquam pluit. Solum montibus, inter quos *Andes* editissimi, refertissimum, quorum cacumina nivibus perpetuo rigent. Habet & altissimas convalles, & campestria latissima, in qua nunquam depluit. Ora maritima, plana, sabulosa, plena solitudinibus, sterilibus, torrida, quam nec imbres, pluvie, fontes, flumina aut lacus irrigant. Convalles optime cultæ & latissimæ, Cæli temperie & Amniculis a montibus mirifice fecundæ. Graminosi Campis ubique scatet; omne genus herbarum, leguminum, & arborum admodum ferax est. Armenti pecorisque dives est. Oves habet equis magnitudine pares, quæ virum & Jarcinas ad aliquot miliaria passuum rebere possunt. Lana nostram superat copia, tenuitate, & longitudine, & ovium caro palato gratissima. Ferunt *Peruvianos* olim funem ex solido auro parasse tantæ crassitiei & longitudinis, ut a sexcentis viris robustissimis humo tolli non posset, quem oluptatis suam nuncupabant, & in lacum dicuntur abjecisse, ne in manus *Hispanorum* veniret, *Luyts*.

Magnitudo
& divisio.
Peruvia
Maritima &
Montana.

tallis nobilissima, nomen accepit à flumine *Peru* mediam secante. Clauditur ab *Oriente* montium perpetuis jugis; à *Meridie Chili* regione; ab *Occidente* mari Pacifico; à *Septentrione Bogota* regione. Occupat longitudine inter *Septentrionem* & *Austrum* milliar. CCCLXX. Latitudine inter *Occidentem* & *Orientem* CLXX. ð Dividitur in *Maritimam* & *Montanam*. *Maritimæ* opida clara sunt ε *Lima*, sedes Proregis & Archiepiscopi, cui subsunt Episcopi XV; & *Camana*. ζ *Montanæ* insignia opida sunt, η *Cusco*, totius Provinciae Princeps, & ð *Quito*. ι *Potosi* auri metallis opulentissimum.

C H I L I (I).

Chili regio.

IV. Sequitur regio κ *Chili*, amplitudine Peruviam ferè exæquans. Caput est opidum S. *Jacobi*. C H I

fuæ in Brasiliam p. 124. Edition. 2dæ, hoc Animal *Barbaris* H A Y vocari scribit, dicitque porro, magnitudine Canis esse, facie Cercopithecii, ventre pendulo instar *Scrotæ* parturientis, pilo leucopæa to valdè diluto, longissimâ caudâ, pedibus in morem *Ursi* villosis, prolaxis unguibus. Ut autem, dum in *Sylvis* agit, valdè sit ferum; nihilo minus tamen captum cicuratur facillimè. Nudi *Tououpinambaultii* non libenter cum illo colludunt, propterea quod tum longos, tum acutos ungues habeat.

[b] Quo supplicio a. *Gonzallus* inprimis *Pizarrus* sit affectus, vid. apud *Hieronym.* *Benzonem*; Lib. III. *Novæ Novi Orbis Historiæ* c. XV. p. 367. Edition. *Latina Calvetoniana*. Cæteroquin *Pizarrus* fuit Vir vegeto corpore ac valetudine prosperâ atque magni animi; avarior tamen, quam liberalior. Litterarum imperitus & facili in omnes credulitate.

B U N O N I S.

ð Aliis dividitur (a) *Peruviana* regio in *Planitiem* seu *Maritimam*, *Sierras* & *Andes*. (b) *Planities* ea pars est, quæ ad mare Pacificum jacet in longitudinem porrecta; In ea sunt *Portovejo*, *Thomabamba*, *S. Miguel*, *Trugillo*, *Arequipa*, *Tumbes*, à *Pizarro* primùm occupata, &

ε *Lima*, quæ à valle in qua sita, nomen habens, *Regis* etiam vocatur *civitas*, *Jesuitarum* ibidem est collegium; *Solis* *Hispanis* illic licet mercaturam facere.

ζ *Montana* *Peruvia*, (c) *Sierras* dicta, valles habitatas & urbes habet; agros tam felices, qui centuplum solent reddere fructum.

η (d) *Cusco* *Peruvianorum* Regum, qui *Inge* vocabantur, sedes, ex lapide quadrato condita, à *Pizarro* occupata est, qui incredibiles ibi nactus auri argentique thesauros. Quinta pars, quæ *Hispaniarum* Regi cessit, summam fecit 400000 florenorum *Castilianorum*. *Ædes* in hac urbe fuisse scribunt, quarum area, parietes, ac tecta undique aureis laminis fuerint induta.

ð (e) *Quito* ferè sub *Æquatore* jacet. Ibi sub *Hispanorum* adventum plus auri quam terræ eruebatur.

ι *Aurifodinæ*, quæ (f) *Potosi* sunt, repertæ fuerunt Anno 1547. In hac *Peruviæ* parte *Argyropolis* seu *Villa de la Plata* Anno 1558 condita est. In regione (g) *Charcas* seu *Chiargas* sunt *Civitates* *Porco* & *Carabay*, auri argentique preventu nobiles. In eadem *Montana* *Peruvia* est (h) *Collao* regio omni-

um in *America* cultissima; in qua *Tiricara* lacus, ex quo *Aulaga* lacus profluit: *Marocayo* lacus, ex quo fluvius, qui *Rio des Ama* vocatur, oritur. Tertia *Peruviæ* pars *Transmontana* est, (i) *Andesque* vocatur, ubi montes altissimi & perpetuæ fere pluvie. Cæterum *Aër* *Peruvianus* satis temperatus est, licet intra *Zonam* sita sit *Torridam*: quum *Brasilia* in eadem jacens *Zona* longè majorem experiatur æstom. Quo magis verò sol à puncto verticali recedit, eo clarius ibi cælum est, at vertici quo propior existit, eò copiosiores decidunt *Pluvie* ac sentiuntur tempestates. *Peruviani* nigri non sunt, licet idem habeant *Clima* cum *Æthiopibus* in *Africa*. Consciunt, sicut & *Brasiliiani*, ex radicibus à feminis masticatis (k) *potum*, quo sese genialiter reficiunt, & *Panem* ex *Maitz*, qui cibus vulgaris est per *Americam*. *Oves* ibi sunt onera portantes, quibus incolæ utuntur loco mulorum [c]. In *Peru* & *Brasilia* vermiculus est (l) *Tau* sive *Nigua* [d], pulicis magnitudine, in pulvere vivens, qui pedibus manibusque nocet; si sese sub unguibus occultavit pruriginem tunc concitat, ac nisi confestim extrahatur, sine magno dolore educi non potest. Habent incolæ oleum, ex fructo quodam *Cauros* dicto factum, quo locum infectum curant [e]. Nascitur quoque ibidem herba, (m) *Cocam*, quam ore tenentes, sine cibo ac potu integrum diem iter possunt conficere [f]. In *Peruvianis* montibus invenitur magna *Smaragdorum* copia. (n) Colebant *Peruviani* præcipuè Deum, qui illis *Viracocha*, id est, *Creator mundi*, ac secundo loco *Solem*. Ad *Thomabambam* è regione litoris *Peruviani* est insula (o) *Puna*, in qua nascitur herba (p) *Sarsa parilla*, cujus succus expressus, si misceatur aqua calida, mederi dicitur morbo *Gallico* laborantibus.

H E K E L I I.

[c] Id enim genus *Pecoris Afini* amplitudine sed *Specie* prope *Cameli* est.

[d] Sive *Nigua*.

[e] *Benzo* Lib. I. *Novæ Novi Orb. Hist.* cap. 28. p. 127. dicit, id mali cineribus etiam calidis feliciter curari posse.

[f] Atque hoc quidem *Herbæ* genus, velut *Panchrestum* quoddam *Pharmacum*, earum rerum, quibus *Mercaturam* exercent, præcipuum est.

B U N O N I S.

κ (q) *Chili* [g] intra 20 & 41 gradum Latitudinis

(a) Ejus divisio in tres partes. (b) *Peruviæ* *maritimæ* *Planities*. (c) *Sierras*. (d) *Cusco*. (e) *Quito*. (f) *Potosi*. (g) *Charcas* regio. (h) *Collao* regio. (i) *Peruvia* *Transmontana* seu *Andes*. (k) *Peruvianorum* potus ac panis. *Oves* onera portantes. (l) *Tau* vermiculus. (m) *Cocam* herba. (n) *Peruvianorum* *Religio*. (o) *Puna* ins. (p) *Sarsa parilla* herba. (q) *Chili*.

Pars *maritima* *Hispanis* subdita, at alteram *Indigenæ* tenent, qui jam *sesquiseculum* *Hispanis* fortiter obstiterunt, & sæpius magnis cladibus affecerunt.

(1) Intra grad. 296 & 308 long. at. que grad. 26 & 47 lat. merid. jacet. Cælum salubre & ejusdem ferè temperie cum *Hispanico* in ora *maritima*; at in parte *montana* byems adeo severa dicitur, ut homines & pecora non raro enecet, atque ad instar *marmoris* induret. Solum abundat pascuis & pecudibus, quas inter verveces *sarcinis* ferendis idonei. Frumento, vino & fructibus abundat, & quæ ex *Hispania* allata hic feruntur felisiter crescunt.

C H I C A. (1)

V. Chili regioni continuatur a *Chica* regio, freto Magellanico affixa. In hac μ *Patagonum* gens est stupendæ proceritatis, novem & summum decem pedum mensuram implens. Ex his quidam, Magellano (is primus in has oras delatus) inspectante, sesquicubitales sagittas citra nauseam per guttur ad stomachi fundum egere; hoc scilicet argumento corporis robur ostentantes.

B R A S I L I A. (2)

VI. ν *Brasilia* vasta regio, ut quæ quartam Meridionalis Americæ partem obtinet, sacari singulari atque ubere proventu maximè nobilis est. Præcipuum

nis Meridionalis jacens Peruvianam regionem versus Meridiem attingit, & mare Pacificum versus Occasum. Longitudo ejus habetur CCCCXV. milliar. Gerin. Latitudo CXX. Nomen habet à frigore, quod interdum ibi [b] tam acerbum est, ut homines & jumenta gelu rigeant & enecentur. Maritima tamen loca temperatiora sunt. Habet & hæc regio aurum, vinum, mel, siruthiones, lignum Brasilianum, &c. [i]. Urbes in ea præter opidum *S. Jacobi* [k] sunt, *Tambopala*, *Axapas*, *Baldivia*. Incolas habet robustos & proceros [l].

H E K E L I I.

[g] Seu *Cbile*.

[b] Circa partem *Montanam* imprimis.

[i] Hujus Fluvii interdum decurrunt; noctu verò frigore penè gelati tardè ac debiliter incedunt.

[k] Ubi nova Hispanorum colonia quotidie coalescit.

[l] Bellicosos.

B U N O N I S.

a *Chica*, *Patagonum* seu gigantum terra, Chili versus Meridiem adjacet; ab *Ortu* habet *Brasiliam* & mare; à Meridie *Fretum* *Magellanicum*; ab *Occasu* *Mare Pacificum*. Longitudo ejus ad 100 fere sese extendit milliaria.

μ *Patagones* vocantur incolæ, quod Animalium ejus nominis pellibus utuntur vice calceorum, ut videantur habere urforum, aliarumque ferarum pedes veriùs, quàm hominum. In ipso *Freto* *Magellanico*, quod *Magellanus* Anno 1520, spatio 22 dierum pernavigavit, urbs (a) *Philippe Ville* Anno 1588 ab Hispanis condita, ad hoc ipsum *fretum* custodiendum, arcendosque hostes. Verùm omne præsidium hic relictum, fame miserrimè periit; & Angli postea ad DC fame necatos invenerunt; unde locus iste *Porto*

Famin dictus est. Cæterùm post *Magellanum*, *fretum* istud navigarunt *Franciscus Dracus* Anglus 1579, *Thomas Candish* Anglus 1581, *Olivir a Noort* Ultrajectinus Anno 1600, & *Georg. Spilberg* Belgæ. Denique *Wilhelmus Cornelius Schauten* *Hornacus* & *Jacobus de la Maire*. Belgæ quoque Anno 1615 Belgio egressi aliud invenerunt *fretum*, quod *Fretum de la Maire* appellarunt: illud emensi in mari Pacifico insulis nonnullis repertis in *Moluccas* pervenerunt; ac inde *Orbem* ita circumvehi redierunt in patriam suam Anno 1617.

ν (b) *Brasilia* inter promontorium *Blancum* *Æquatori* proximum & promontorium *S. Mariæ* ad *Argenteum Fluvium*, Longitudinem habet DCLVI milliar. Germ. Latitudinem verò CCC milliar. inter promontorium *S. Augustini*, & *Humos*. A capite *Blanco* ad *Argenteum* usque *Fluvium*, qui vulgò *Rio de la Plata* [m], litus ejus mare alluit quod vulgò *del Nort* vocatur. Fluvius iste nomen illud accepit à *Johanne Deacio*, quod argenti ramenta in ipso reperisset. Magno impetu mare ingreditur, adeo ut 20 millia in illo navigantes dulces ex flumine hoc queant haurire aquas. *Petrus Caprali* Lusitanus in *Indiam Orientalem* navigaturus huc tempestate dejectus primus terras illas detexit. Deinde *Americus Vesputius* eò navigavit Anno 1497, 1499 & 1501. Sed Anno 1504 *Portugallenses* eam ingressi sunt. Anno 1535 *Petrus Mendozza* 20 navibus flumen *Argenteum* navigavit. Anno 1547 *Job. a Staden* *Hassus* eò navigavit, ab incolis captus ac mirè servatus est. Est quoque ad promontorium *Ericum* (c) *Francia Antarctica*, quam *Nicolaus Villegagnon* Gallus An. 1555 occupavit, & *Castellum Colligni* ad *Ganibaram* seu *Janierum* fl. exstruxit: quod tamen Anno 1557 interceptum est. Belgæ etiam has ipsas terras fuerant ingressi,

l i i

(1) Inter grad. 296 & 323 long. & intra 37 & 54 lat. merid. secundum Luyt. terra *Magellanica* cujus hæc pars est, jacet. *Incolæ* *Helluones immanes*, *Anthropophagi*, *eximii roboris*, *audaces* & *pede celeres* sunt, comam detondent, pellibus animalium se amictiunt, & facies diversis coloribus pigunt.

(2) Intra grad. 221 & 349 long. & a mo fere lat. merid. ad 24 jacet.

(a) *Philippe ville* seu *Porto Famin*. (b) *Brasiliæ* magnitudo. (c) *Francia Antarctica*.

Cælum, licet sub Meridionali tractu *Zonæ torridæ* situm, optime temperatur perpetuo longitudine, & frigore nocturno, copioso rore, & pluvia, & ventorum a pelago flatibus, qui multo mane nascuntur, integrum diem perdurant, aeremque reddunt nitidissimum, & saluberrimum. Solum partim humile, partim montanum, letum glebis præpinguibus & canis viridantibus. Fert præter saccharum, tabacum, gossipium, arbores pomiferas, *Mandiocam*, radicem *Sativam* qua in farinam redacta, *Indigenæ* visitant, mala aurea, granata, citrea, uvæ, ficus, cucumeres, melopepones, aliaque. Scæter animalibus feris & mansuetis, & Armenta a Lusitanis inventa optime fœtificant. Animal (quod *Pigritia* merito a Lusitanis nominatur) adeo tardum habent, ut licet semper in motu sit, integris tamen diebus 15 vix lapidis jactum conficiat. Avibus piscibusque coloris eximii quos inter aliqui volitant, testudinibusque magnitudinis & roboris stupendi abundant. Incolæ nudi incedunt, cutem denigrant, diversis pigunt coloribus, labia & faciem ornant lapillis nullius pretii, laborem & inedia facile tolerant, Artem natandi optime callent, & sub aqua diutissime patentibus oculis quando necessum est perdurant. Certissimi sunt *Sagittarii*, ad libidinem, iram, vindictam, & pugnas maxime proclives. Sparsis habitant domiciliis, plures familiæ sub eodem tecto noctu, ne noxiis ledantur Animalibus, in retibus supra terram suspensis, dormiunt. In diem vivunt nihil de futuro solliciti, perditæ amant *Auguria*, Spiritus malignos metuunt, Religionem autem parum curant, Animas tamen post mortem superesse putant, *Bardi* qui neque numerare neque literas norunt. Ita de *Brasilianis* *Mediterraneis* scribit *Luytius*, at *Maritimi*, qui cum Lusitanis commercium habent, magis urbani sunt, & mores ferinos plerique exuerunt.

Portus omnium Sanctorum. Pernambuco. Assuntio. Paraguate.

puum opidum est & Portus omnium Sanctorum, præfecti totius provinciæ sedes. Portus autem celeberrimus est opidum Pernambuco; intus opida Assuntio & Paraguate. Reliquæ regiones introrsus aut non cognitæ, aut obscuræ sunt; nullis ibi locis memoratu dignis.

ingressi, nonnullaque munierant loca; ex quibus (a) Arcifes in his locis munitissima urbs, à Portugallensibus paucis abhinc Annis expugnata est; adeoque Belgæ Brasilia per illos hactenus ejecti sunt.

HEKELI.

[m] Seu Argyreum.

BUNONIS.

& (b) Portus omnium Sanctorum, vulgò P. Todos los Santos, præter præsidem Regium, Episcopum quoque habet. Cæterum Brasiliæ populi sunt, Tuppin Icini, Tuppin Imbe, & Tuppin Ambaucii, &c. Nullos habent Reges, omnes ejusdem habentur dignitatis; nisi quòd venerentur senes, eosque constituunt belli duces, aut eos, qui plures occiderunt, ac devorarunt, ἀφρωποφάγοι enim sunt. Cum vicinis perpetua gerunt bella non alia de causa, quam ut majorum, parentum, suorumque ulciscantur cædes [n]. Multa patiuntur à diabolo, sua lingua Aichnan dicto, qui sæpissimè eos gravissimè affligit. Quoddam cucurbitarum genus, quod Tamaracan vocant, pro Deo habent [o]. Quod Mexicanis est Ta-

bacum, hisce locis Petum dicitur; At Peti odor suavior est quam Tabaci. Ambram eicit Oceanus ad litora Brasiliæ, ubi aliquando fustum quingentarum librarum à milite Belga inventum, & Comiti Nassovio Mauritio oblatum est. Reperitur quoque Ambra ad insulam Madagascar, ad promontorium viridæ, ad insulam Mauritiæ, ad Sumatram & alias Indiæ insulas. Garcias refert, aliquando frustum Ambræ inventum 2000 librarum; quinimo ait insulas quasdam totas constare ex Ambra; verum eas non nominat, nec ubinam illæ sitæ sint, aperit.

HEKELI.

[u] Hostes in prælio captos, multorumque dierum cura saginatos ingenti cum tripudio mactant, vorantque tosta veribus membra. Hæ enim Epulæ Brasiliis optatissimæ sunt.

[o] Et quia verum Deum non colunt, fit, ut omnibus & Auguriis ad insaniam fermè sint dediti. Ariolisque atque Impostoribus miserandum in modum quotidie sint quæstui.

(a) Arcifes. (b) Portus Sanctorum,

CAP. XV.

De Insulis Novi Orbis.

I.

Insularum, quæ Americæ ab Oriente objacent, ingens est numerus. At hærum nobiliores Hispaniola (1), & Cuba (2), & Jamaica. Prioribus duæ ejusdem esse videntur magnitudinis, nisi quod hæc longior, illa latior. Occupat a Cuba longitudine mill. CXC. lat. XXX. β Hispaniola, long. CXL, lat. LIV. Opida

Cuba. Hispaniola.

BUNONIS.

(1) Solum montosum, pinguisimum, amœnissimum, frugiferis arboribus omnis generis, saccharo, Cassia fistula, Mastiche, ligno Aloës, Cinnamon, Zinzibere

α (a) Cuba Insula [a] à Columbo-Ferdinanda dicta versus Occasum non ultra III milliaria abest Hispaniolâ. Incolæ olim vescebantur serpentibus: Verum hodie pauci supersunt ex veteribus possessoribus; succubuerunt enim Crudelitati Hispanorum. Hic aliquando comburendus barbarus infernum elegit pro Cælo, ne in hoc cum crudelibus cogeretur esse Hispanis. β (b) Hispaniola etiam S. Domingo, Isabella, at indigenis Haitus [b], Quisqueja, & Cipangi vocatur [c]. In hac insula Christophorus Columbus A. 1492 quo appulerat, 38 reliquerat milites, qui post ejus

discessum à barbaris occisi sunt. Quinque in ea erant regna, Magua, Marien, Maquana, Karagua & Hiquey. Et hæc Insula Hispanorum experta est immanem crudelitatem

HEKELI.

[a] Quæ multos auriferos Fluvios habet.

[b] Seu Haity.

[c] Et licet hæc insula montibus est aspera; tamen quoque amœna, omniumque rerum fertilis atque opulenta est, potiturque inprimis Aère temperato. Inde Arbores ut plurimum perpetuo virere dicuntur. Gignit Cassiam fistulam, Gingiber, Mastice,

(a) Cuba. (b) Hispaniola.

optimo, Auro, Argento, fossilibus variis, inprimis colaris cærulei, Pecoribus, &c. mire ferax: partem ejus Majorem ad Occasum & Boream Galli, ad Ortum & Austrum Hispani possident. (2) Antillarum maxima; montibus aspera, inter quos unus e quo manat bitumen ad naves stipandas utilissimum, auriferis gaudet fluminibus, sylvis plurimis, ingenti rubie tinctorum & pellium bovinarum copia, globis lapideis adeo rotundatis Natura, ut Ars non possit accuratius. Serpentes vastæ molis, sed absque veneno, progenerat. Urbium princeps est Havana, unde integra Insula eodem nomine vocatur; ad illam regia classis coire solet, donec tempestas Anni felicem in Hispaniam trajectum pollicetur.

Opida in utraque compluria. Caput Hispaniolæ γ S. Dominicus : Cubæ S. Jacob; in hac est Havana celeberrimus Americæ totius portus. Jamaica (1), quæ Europæis S. Jacobi dicitur insula, implet Longitudine L. mill. lat XX. Caput est Sivilla (2). Secunda ab hac est Oristan. Atque hæc brevis est Americæ universæ explicatio. 1

S. Dominici urbs.
S. Jacob.
Havana.
Jamaica.
Sivilla.
Oristan.

C A P.

cem, Lignum Aloës atque Cinamomum, mittitque in primis Sacchari immensam copiam. Auri & Argenti Fodinis ac aliis Mineralibus, quæ sunt cæruleo præcipue colore, etiam est dives.

B U N O N I S.

γ In opido (a) S. Dominici Archiepiscopus est, residetque præses Regius. Villa Nueva, Cavana, Xaragua, S. Ivan Porto de la Plata. (b) Jamaica Hispaniolæ versus Occasum adjacens, paucis abhinc Annis ab Anglis occupata est. Porro ad Americam Insulæ (c) Antilla seu Camerana, à Caribana versus Septentrionem sitæ, etiam Caribum appellantur Insule: ubi inter cæteras, (d) Margarita à margaritarum copia ita dicta: S. Trinidad, Oruba, (e) Barbados; Martini-co, Dominica, S. Crucis, ubi Columbus offendit puerum quem ex fœdis testibus Canibali aiebant, ut pinguioribus vescerentur carnibus; (f) Borique seu Borica, hodiè S. Ivan, &c. ob multitudinem insularum, quæ in eo occurrunt mari, Hispani illud appellabant Archipelagus. A Cuba versus Septentrionem sunt insulæ (g) Lucaya seu Guanahani & Gigantum insulæ; in quibus Lucayo, Cigateo, Gatao, Ganima & aliæ parum celebres. A Terra di Baccalos est insula etiam (h) Terra Nova dicta, eandem fere magnitudinem habet quam Hibernia. Sub 59 gradum lat. jacet (i) Drogeo insula deserta, quæ ob crebra, quæ ibi visuntur, spectra insula Diabolorum nautis dicitur. Illuc aliquando femina Galla cum Amatore suo exposita biennium & quinque menses miserimè transegit: sed demum liberata est.

R E I S K I I.

1 Omnes Insulæ quotquot inter Americam Australem atque Hispaniam jacent, uno (k) Antillarum nomine quatuorque classibus comprehenduntur: Prima Lucayes, altera di Barlo vento, tertia Caribes, & quarta di Sotto vento. (l) Lucayes ab una omnium præstantissima denominatæ, Bahama, Bimini, Guanahani, suis subsunt Regulis. Insulæ (m) Barlo vento sunt Hispaniola, Cuba, Jamaica, & Boriquena. (n) Hispaniola suo ambitu 150 milliaria, proventu, pecora, ferges, aromata, herbas medicas, purissimum aurum & metalla, statu politico Hispanum regimen,

& quasdam gentilium Dynastias adhuc complectitur. Urbs Domingo saxeis mœnibus, castello, & propugnaculis munita sedem Gubernatori & Archiepiscopo Hispan. præbet: Huic Episcopatu quinque alia subsunt. (o) Cuba tamen fertilitate, aura temperiori, & Havana portu munitissimo præstat: Hoc enim veluti clave Americam Hispanis suis aperiunt, & cæteris nationibus ocludunt, ut tutus ita classi auriferæ transitus præbeatur. (p) Jamaica ex A. 1605 in ditionem Anglicam venit, frumento, mellè triplici ac æstate continua quasi felix. Sed (q) Boricheniam Hispani Morro Empimuda, castro munitissimo tumentur. Insulæ (r) Caribes XXVIII, nec omnes tamen cultæ; plures Europæis gentibus habitatæ, (s) Marteniquo Gallis subdita classem Belgicam A. 1674 hujusque impetum propulsavit. Sed Anno superiore proximo 1673 Belgæ à (t) Curassow Insula expeditionem Gallicam fractam averterunt. Tabago insula A. 1672 Anglis per vim dedita, per pacem A. 1674 ad Belgas denuo pervenit. (u) Insula S. Christophori Gallicis coloniis A. 1627 sociarat Anglicas; eas tamen bello exorto A. 1666 iterum ejecit. Sic Martinica Gallico paret Imperio ex A. 1635 & coloniis per quinque regiunculas dispersis. (x) Guardalupa ex A. 1635 Colonias Gallicas, & posthac Belgicas recepit. (y) Barbada sive Barbados subest Anglis, portu commodissimo, vicis & opido Bandabieno firmior. Insula (z) Sumary æque Anglorum coloniis frequens. (aa) Insulæ di Sotto vento ad oram jacent maritimam: Ex iis Margareta & Cubagua olim repertis unionibus celebres fuerunt, nunc admodum obscuræ. (bb) Terra Nova (Terra Neuf) Canadæ opposita A. 1683 capta, hodieque cultui Anglico substat. Conf. Descript. Antillarum Gallica A. 1658 Roterod. edita; Rich. Blome Descript. Americæ Anglicanæ, sive provinciarum regi Anglico subjectarum Amsterd. A. 1688 Rich. Ligon. Descript. Barbados; item Pensilvaniæ Quakeris relictæ provinciæ Descript. De Insulis nantibus Demoniorum, Canum, Muscarumque; item Insulis fluviorum Americanorum pluribus alii conferantur.

(1) Minor & Australior quam Cuba. Cœlum salubre & temperatum. Solum optimum & probe cultum, diversi generis animalibus, saccharo & gessipio nobilissimo abundat; nec Auro prorsus vacua, inter grad. 17 & 18 & 4 min. lat. boreal. & long. 298 & 301 sita. Cacao, Indico, Pipere, Cinamomo silvestri, & Arboribus aliis diversi generis ferax. Qui plura cupit, Historiam Imperii Britannici per Oldnixon, & Americæ per Ogilvium, consulat.

(2) Hodie Metropolis Port Royal nominatur, terræ motu præcorrendo funditus pene eversa, Junii 7° 1692, sed indies reedificatur.

- (a) S. Dominici op. (b) Jamaica. (c) Antillæ seu Cameranae inf. (d) Margarita. (e) Barbados. (f) Borique. (g) Lucaya inf. (h) Terra Nova. (i) Drogeo seu Diabolorum inf. (k) Insulæ Antillæ quadruplices. (l) Lucayes. (m) Barlo vento. (n) Hispaniola. (o) Cuba. (p) Jamaica. (q) Borichenia. (r) Caribes. (s) Marteniquo. (t) Curassow. (u) Inf. S. Christophori. (x) Guardalupa. (y) Barbados. (z) Sumary. (aa) Inf. di Sotto vento. (bb) Terra Neuf.

CAP. XVI.

MAGELLANICA. (I)

I.

Magellanica
feu Terra
Australis in-
cognita.

Porro peractis duabus prioribus continentibus, restabat uti tertiam universi terrarum Orbis partem aggredieremur, illis amplitudine forsitan haud inferiore. Verum cum etiam nunc nobis incognita jaceat, nec constet, continens una, an plures in insulas dissecta sit; nihil habemus in praesens, quod de ea huc referamus; nisi nominis brevem expositionem. Dicitur *Terra Australis*, quia nobis ultima in Austrum versus sita est. Eadem *Terra incognita*, quia nemo ingressus. Denique *Magellanica*, quia Magellano primum conspecta. a. 1.

(1) De Terra
Magellanica
in Genere
supra in Chi-
ca.

BUNONIS.

a Ex terra in Australi maritima loca innotuerunt, (a) *Terra del Fuogo*, (b) *Promontorium Terrae Australis*, *Pfittacorum regio*, *Lucach*, *Beach*, *Maletur*, *Nova Guinea* cum nonnullis Insulis. *Terra del Fuogo*, id est, *Ignis Terra*, à Fretto Magellanico [a] alluitur; ab ipso [b] Magellanico [c] ita dicta, quod noctu ibidem multos conspexisset ignes [d]. Insulam vero esse hanc terram docuit navigatio *le Maire*; ibi sunt *Promontorium Nassovicum*, *Sinus Mauritii*, *Insulae Barnefeld*, *Draki*, &c. *Promontorium Terrae Australis* à Promontorio *Bonae Spei* versus Occasum solis hybernum jacet. (c) *Pfittacorum regio* inde ulterius Ortum versus sita à Portugallensibus ita dicta est, quod ingentes ibidem [e] vidissent *Pfittacos*. (d) *Beach regio* aurum habet, & *Lucach* regnum aromata; illa non longe ab Insula *Java* remota sunt. Mare quod inter hasce terras insulamque *Javam* est, (e) *Lantschidol* vocatur. (f) *Nova Guinea* ad Æquatorem ferè pertingit; num verò insula sit, an cum reliqua terra Australi contigua, haecenus ignoratur. Inde versus Austrum (g) *Nova est Hollandia*; ac porro versus Ortum (h) *Nova Zelandia*. A *Nova Guinea* ad Ortum crebrae occurrunt insulae, (i) *Isabella*, (k) *Virides* seu *Salomonis* in mare Pacifico ob divitias ita dictae; sicut alterae (l) *Tuberones* seu *Infortunatae*, à Magellano appellatae, quod neque homines, neque victum in iis reperiret: & (m) *Ins. S. Petri*. Cæterum *Petrus Ferdinandus de Quier* terrae Australis felicitatem, epistolâ ad Regem Hispaniae datâ, describit.

HEKELII.

[a] Cujus mentionem fecit *Hieronymus Benzo Mediolanensis* Lib. I. *Hist. Novi Orbis*, c. 14. p. 58.

[b] *Ferdinando*.

[c] *Lusitano*, sive *Portugallo*.

[d] Reperit a. hoc Fretum *Magellanus*, seu *Magellanicus*, A. CHR. MDXX, quum ad Austrum ultra

Æquinoctialem Plagam tres & quinquaginta gradus confecisset. Ex ea classe una Navis, *VICTORIÆ* nomine insignis, Anno MDXXII, toto Orbe circumvecto, *Hispalim* rediit. Itaque ejus *Naclerus*, *Johannes Sebastianus de Cano*, Scutum suum insigni Orbis effigie, & his circum inscriptis verbis: PRIMUS CIRCUMDEDISTI ME; nobilitavit. Vid. *Hieronymi Benzon*. Lib. III. *Hist. Novi Orb*. c. 6. p. 302.

[e] Seminibusque infestos.

REISKII.

I (n) Terra hæc polaris *Antarctica*, b. e. *Arcticae* aut *Septentrionali*, quam supra vidimus, opposita ex situ versus Austrum dicitur *Australis*; ipsa vero incognita mari vicino, & Magellanico fretto circumdatur, inculta haecenus & frigore intenso aspera. Orbi quidem nostro veteri ad promont. bonæ fidei vel *Novam Guineam* proxima collocatur: Utrumque tamen fide nimis incerta, cum ad *Novam Hollandiam* propius abesse observatis ex recentissimis legatur. *Hispani* (o) *Civitat del Rey Philippe*, i. e. *Civitatem Regis Philippi* & quasdam munitiones fretto Magellanico vicinas exstruere cœperunt: Sed praesidiis per frigora & famem necatis mutarunt animum. Et si vero *Ferdin. Mendez de Quire* hanc A. 1505 ipse adiit, aulæque commendavit *Hispanicæ*; parum tamen ea commendatio valuit. Nec *Angli*; (p) *Patagones* tantos aut homines giganteæ molis, sed habitu sibi pares aut similes repererunt. *Terra del Fuogo*, *nova Guinea*, *Zembla*, *Fezzi*, & *Jucatana* apud quosdam *Geographos* pro continentis partibus fuerunt; cum sint Insulae. *Terra Beach Patagonum* sive *Pfittacorum*, & ipsa *Magellanica* nautis recentioribus ignotæ, tabulas accuratiores ne quidem subeunt. *Groenlandiam* & *Frieslandiam* insulas, quales *Geographi* communiter describunt, nemo diligentissime quæsitus reperit. *Groenlandia* quidem sæpè *Christiani IV Danicæ regis* auspicio indagata, & in *Americam* hinc ulterior excursio tentata fuit; sed irritò successu.

(a) *Terra del Fuogo*. (b) *Promontorium Terrae Australis*. (c) *Pfittacorum regio*. (d) *Beach regio*. (e) *Lantschidol mare*. (f) *Nova Guinea*. (g) *Nova Hollandia*. (h) *Nova Zelandia*. (i) *Isabella Ins.* (k) *Ins. Salomonis*. (l) *Tuberones*. (m) *Ins. S. Petri*. (n) *Terra polaris Antarctica*. (o) *Civitat. del Rey Philippe*. (p) *Patagones*.

successu. Vid. Mart. Forbifferi, Martinirii, & Heine-
Siveri Groenlandiæ ac Terrarum Septentrionalium
Descript. Hamburgi A. 1675 publicata. Adde hæc
amplius, 1° *immensas* (a) *terrarum subpolarium*
voragine, quibus mare sub polo Arctico absorptum,
sub polo rursus Antarcticico emergit. Hinc nautæ, si
qui Spisbergam cursu attigerint, observârunt, naves
ultra gradum LXXXII non progredi posse, nec lin-
tres incautius evagatos rediisse: Contra in freto le
Maire naves ultra LX gradum latitud. Australis ob
fluctus contrarios & aquosos impetus non potuerunt
progredi. Vid. Kircheri Mund. subterr. Lib. III. c. 2.
seqq. 2°. (b) *noctem diemque per sex menses continuum,*

quem terræ subpolares habent, nec scriptoribus pris-
cis, nec Plinio ignotum Lib. II. c. 75. De nocte se-
mestri Vossius dubitavit in notis ad Pomponium Lib.
III. c. 6. statuitque homines in luce perpetua versa-
turos, si qui sub polo vivere possunt. 3° (c) *stel-*
lam polarem utramque simul sub sphaera recta con-
spiciam, quam volunt Geographi eam non esse;
nisi duobus ultra citraque gradibus emensis. Sic Le-
rius in Navigat. Americ. sentit, & Mandellso in Itine-
rar. c. 13. annotat ab sese polum Arcticum non nisi
post sex gradus cis Æquatorem, & post octo gradus
trans Æquatorem Antarcticum potuisse conspici.
Tantum in præsentis sufficito, eltoque. (1)

(a) Voragine subpolares. (b) Nox diesque semestris. (c) Stella polaris utraque conspic.

(1) Inter
Insulas Ma-
gellanicas
Luytius
numerat,

1. *Madre de Dios*, i. e. *Matrem Dei*, contra Littus Occiduum, insulam amplam. 2. *Los Evangelistas*, i. e. *Insulas E-*
vangelistarum seu Sorlingas, exiguas. 3. *Contra Littus Australe Apostoli Insulam*, exiguam. 4. *Terram del Fuego*,
i. e. *Terram Ignium*, quia noctu multos ibi *ignes conspexit Magellanus*, dividitur a terra Magellanica freto Magel-
lanico, intra gradum 296 & 312 longit. Pars Orientalior *Terra Mauritii* vocatur in honorem Mauritii Arausionensis
Principis. Nulla hic *Colonia Europæorum*. 5. *Staten Landt*, i. e. *Ordinum Regio* in honorem Ordinum Batavicornum
adeo nominata. 6. *Alias minoris momenti*, ut *Heremitens Eylant*, i. e. *Eremitarum Insula*, *Insulas de Goncalo*, *Berne-*
veltii, *Maria*, *Jesus*, *Josephus*, *Ilfonso*, & *de Diego Ramires*.

F I N I S.

E N-

8 1 M 1 8

Omnium Regionum, Populorum, Urbium, Lo-
corum, Fluviorum, Montium, cæterorumque, quæ
hoc continentur libro, memorabilium

L O C U P L E T I S S I M U S

I N D E X,

ISQUE EMENDATUS ET AUCTUS.

A	Academix Confoedera- tæ Belgicæ. 101	quæ Tarbellæ. 66	finus. 25	Æmathiæ proprie dictæ oppida 258 fines. 259
A fl. 94	Galliæ, 85. Germa- niæ 165. Hispaniæ 59. Hispaniæ in Bel- gio 101. Italiæ 224.	acra mons. 366	adrinza. 342	Æmathia unde dicta. <i>ib.</i>
Aach. 129	Poloniæ 305. Sco- tiæ. 110	acradina Syracusarum pars. 226	adrummentum n. Maho- meta. 394	Æmathius Rex. 258
Aaly impostor 344	Acamanta. 382	acragas. <i>ib.</i>	adversa. 221	Æmiliani tropæa. 64
Æar f. arola. fl. 87. 89	Acanthus. 260	acritas prom. 249	Æas fl. 263	P. Æmilii per Macedo- niam victoria. 251
Aaronis virga. 365	Acarania. 246	acroathon op. 254	Æbusæ inf. 110	Æmonia. 256. 284
Abana fl. 374	ejus fl. 262	acroceranuii. 253	Ædesiæ. 259	Æmus mons. 277
Abassi & abasseni. 407	Acarnanes. 246	acrocorymbus arx. 247	Ædui f. Hedui. 68	Æneas, locus quo pe- riit. 187
Alba Helviorum. 65	Accara regnum. 406	acronychus occasus. 42	Ægades insulæ, ad quas classis Punica victa. 226	Æneæ Silvii patria. 214
Abbas S. Galli. 88	Accaron acron. 365	acronychus ortus. <i>ib.</i>	Ægæa seu Ædesiæ, 259.	Ænipons. 140
Abdelmelech. 54	Accursii patria. 213	acronychium ortum & occasum investigare. <i>ib.</i>	a Carano capta, <i>ibid.</i>	Ænona. 241, 242
Abdera, Protagoræ pa- tria. 274	Ace, f. acon, f. Ptole- mais, n. accon. 307	acronychium & Cosmi- cum occasum inveni- re. <i>ib.</i>	ubi regum tumuli. <i>ib.</i>	Ænus fl. 120. 122
Abdiæ sepulchrum. 367	Claudii Cæsaris colo- nia. <i>ib.</i>	acropolis arx. 255	Ægæum mare. 26. 251.	Ænus seu Æneum op. 275.
Abel ubi occisus. 374	Acerræ f. acerra. 194	actiolinus tyrannus ubi mortuus. 210	Ægyalus fl. 247	Æolix insulæ. 227
Abelsædus Cosmogra- phus. 342	Achæi. 256	actisanus Rex Ægypti nisi mutilatione mul- tavit fontes. 482	mons <i>ib.</i>	Æolis, ejusque urbes & situs. 358
Abellinum. 192	Achaja proprie dicta. 247 ejus regiones f. partes, urbes. <i>ib.</i>	actium op. & prom. ad quod victoria augusti. 246	Ægialæus mons. 248	Æquator, 6. 33. 43 ejus- officia. 6
Abensberg. 120	Acharnæ vicus. 255	adam. 123	Ægida. 179. 206	Æquator unde ap. vete- res dictus, <i>ib.</i> quoti- gradibus distet ab u- troque polo. <i>ib.</i>
Aberdonium vulgo aber- don & aberdain, aca- demia. 110	Achaicum mare. 26	adamus, i. e. Mannus. 113	Ægina. 266	Æqui 188. eorum origo & fines. <i>ib.</i>
Abiam fl. 317	Achelous fl. 251. 262	addua f. adda fl. 199	Æginetæ Myrmidones. <i>ib.</i>	Æquinoctia. 6
Abifo fl. 227	ortus. <i>ib.</i>	ejus fons. <i>ib.</i>	Ægyptus, ejus limites, magnitudo 386. divi- sio, 387. populi, ur- bes, regiones. 386, 387. incolæ. 390	Æquinoctialem altitu- dinem invenire. 41
Abissini. 407	achello. 276	adea reg. 412	Ægyptus unde dicta. 386	Æquinoctialem occasum & ortum ostendere. <i>ib.</i>
Abissinorum Rex. <i>ibid.</i>	achem Sumatræ reg- num. 334	adel reg. <i>ib.</i>	Ægyptus nova, ejus do- mini, incolæ, divisio, urbes. 400, 401. a Selimo subacta. 390	Æquinoctialis circulus. 6
regna. <i>ib.</i>	acheron fl. ubi perit alexander Epiri rex. 198.	adelwardus Episcopus. 153	Ægyptus superior, infe- rior. 387	Æquinoctialis hora. 38
religio & ritus. <i>ib.</i>	acheron Græciæ fl. 262	aden reg. & urbs. 380.	Ægyptii vetustissimi, disciplinarum inven- tores, 390. fuere sub Regibus Æthiopicis, Persis, Macedonicis, Romanis, Saracenis, Sultanis, hodie sub- sunt Turcæ. <i>ib.</i>	Æquulanum. 194
Abnoba mons. 122. 281	acherontia f. acirenza. 195. 222	adiabone. 381	Ægyptiorum mores. 390, 391. antiquitas, 390. Dynastia multi- plex. <i>ib.</i>	Æria. 271
Abon. 173	acherusius lacus f. ache- rusia palus. 193	adiazzo. 232	Ægyptium mare. 27	Æris sphaera. 2
Aborigines in Italia. 202	achilles in gynæceo. 265	adelbegian mons. 343	Ællholm. 168	Ærichica. 350
Latini dicti. <i>ib.</i>	dictus a Chirone cen- tauro. 264	adirbenzan. 345	Ælia f. adrianopolis. 277	Ærola op. 192
Abrenethea. 109	ejus patria. 257	adonis fl. 370	Ælii antonii patria. 57	Ærola f. Cyprus. 382
Abrenethium. <i>ib.</i>	sepulchrum. 355	Adorf, 161	Æmathia f. Macedonia. 259	Æsar fl. 193
Abrinca fl. 73	achilles Staius. 388	adermouth head. 109		Æschylus. 255
Abrotonum. 394	acilifene. 349	adramyttium. 355		Æschines. <i>ib.</i>
Abruzzo, ejusque urbes. 222	acinacæ. 339	adrastii campi. 356		Æsculapius Epidauri. 250
Abfarus. 349	ackyrgil castell. 109	adria f. atria, n. adri. 178		Æsepus fl. ejusque or- tus. 355
Abudiacum n. Fuellen. 120	acmodæ Farrera inf. 110	adriani mons. 48		Æsernia. 192
Abusena, n. Aben- fperg, <i>ib.</i>	acqui f. aich, olim a- quæ Statiellæ. 211.	adrianopolis. 277		Æsis fl. & op. 185. 215
Abydos f. abydo. 275. 278	176 & acqs, olim a-	adrianopolis Cœlesyriæ. 375		Æsopus Phryx. 355
Abydos Ægypti, n. abu- tich. 388		adrianus Metus. 34		Æstii eorum sedes. 114
Abyla Herculis colum- na. 24. 398		adriaticum mare. 26		Æstivus ortus. 16
Abyssini. 400				Æstivum.
Acabene. 376				
Academia Ciceronis. 193				

I N D E X.

aestivum ortum folis foliitiale ostende- re. 41	agrippinae Colonia. 73	album mare. 25	aliduli. 375	altitudinis quadrans. <i>ib.</i>
aethraei eorumque oppi- dum. 261	aggrippae palatium. 366	alburgium Episcopatus. 167	alifi. 192	altmula. 139
aethraeum. <i>ibid.</i>	agyrium, Diodori Sicu- li patria. 227	albufera lacus. 56	alkai mons. 313	altorf 39 & academia. 88. 165
aeth. op. 70	agyre. 229	alcaxir nunc Cairum. 388	alkmaria s. alkmaer. 97	altorfium. 138
aethalia inf. 183	ahusium. vulgo ahuy. 168	ejus magnitudo, pa- triarcharum sedes. <i>ib.</i>	alla fl. 304	altfol. 236
aethiopia Exterior seu Inferior 410. ejus li- mites & regiones. In- terior ejus termini & magnitudo. 406, 407	ajacium. 232	alcala de Hennes. 50.	allemani Gallorum col- luvies, eorumque se- des. 118	alva. s. alba. 53
aethiopia sub Aegypto, ejusque situs & unde dicta. 399	ajana. 407	alcamaer. 97	almeria. 48. 57	aluta die Alt, Dit fl. 284
aethiopum color unde, & origo duplex. <i>ib.</i>	ajazza. 362	aldenburgium. 161	almopos eorumque op. 261	alverni. 67
aethiopia Hispano sub- jecta. 54	aich s. aequi. 176	aldinelli. 360	almus mons, eundem vincis consevit Pro- bus Imper. 234	alveus globi. 32
aethiopicus oceanus. 22	aichtadium. 136	aldradina regio. 245	alonesus inf. 265	alvona. 241
aethiop., Vulcani filius, a quo aethiopes. 399	aine Floridae fl. 419	aldrovandus medicus. 216	alorus. 261	alvredus Saxonum rex. 107
aethraea s. Rhodus. 383	aisha fl. 136	alencon. 79	alorus. fl. 263	alyda. 355
aetii victoria. 72	aix. 65. 84	alepo nunc Magog. 375.	alpes, earum initium & finis. 200	Rio des ama. 424
aetium. 256	aken. 129	aleria. 232	Carniae. <i>ibid.</i> 233	amadoca palus. 114
aetna mons, in quo pe- riit Empedocles. 227	akera fl. 155	alesia. 241	Cottiae. 200	amadabad. 328
aetoli. 251	alabanda, apollonii rhe- toris patria. 357	aleso. 242	Dalmaticae. 201	amalchium mare. 22
aetolia, <i>ib.</i> ejus limites & urbes & 252	alandia inf. 173	alerium. 195. 221	Grajae. 200	amagria, amak Inf. 168
aetulane. 350	alani. 283	alexander ab ales. 108	Juliae. <i>ib.</i>	amala. 156
afacus ol. Taphrae. 394	alaricus Gothorum Rex in Italiam movet, mor- tuus. 203	alexander Epiri rex pe- riit, 198	Maritimae. <i>ib.</i>	amalfi opp. 220, 221
africa 31 eadem Libya dicta, ejus magnitu- do, nomina, limites, 385. regiones 386.	alatrium. 288	alexand. Macedoniae rex. 253	Noricae. <i>ib.</i>	amalfried. 156
Eadem non omnis ve- teribus cognita, 385.	alava prov. 59	alexand. M. Indiam in- gressus. 259	Pannonicae. <i>ib.</i>	amand. 70
tripliciter sumta. 386	alba. 191	alexandri VI. patria. 56	Penninae. <i>ib.</i>	amantea. 197
africa minor seu proprie dicta, ejus fines, fluvii. 393. populi, urbes, <i>ib.</i> coloniae. 400	Fucentis captivorum custodia <i>ibid.</i> Graeca 234 & 282 ubi Joh. Hunniades Mahome- dem profligavit. 234	alexandri VII. patria. 214	Rheticae. <i>ib.</i>	amantea munita. 223
africae longitudo, lati- tudo. 385	Helviorum. 65	alexandri Troas s. a- lexandria. 355	Tridentinae. <i>ib.</i>	amanus mons. 363
africae insulae 412. in- colae 400 status poli- ticus. 393	Julia. 284. 286. ubi Gymnasium. <i>ib.</i>	alexandri M. Victoria. 29	Ultimae. <i>ib.</i>	amanus portus. 50
africanum mare. 27	Longa. 187. unde dicti alvani. <i>ib.</i>	alexandria. 210	alpestris Dacia. 284	amapaia. 423
africanus der Sud- westwind, 17	in Marsis, unde al- benfes. <i>ib.</i>	alexandria ad arium fl. 340	alpheus fl. ejus ortus. 248	amara mons & arx. 409
africi proprietates. <i>ib.</i>	Pompeja. 176. 208	alexandria in arachosia. 339	alphonfus VI. Castellae Rex. 54	amardus fl. 343
agades regio. 407	Regalis. 237	alexandria Aegypti. 387	alphonfus, primus Por- tugalliae rex. <i>ib.</i>	amarusa. 340
aganippe fons. 253	albania Asiae. 347	a Democrate mathe- matico condita <i>ibid.</i>	alphonfi Castiliae regis sepulcrum. 56	amasi, Strabonis patria. 352
agareni ab agar dicti. 380	ejus urbes & limites. 348	Serapidis templo, schola, bibliotheca, multisque viris claris nobilis. <i>ib.</i>	alphonfi regis tabulae. <i>ib.</i>	amazonum mare. 27
agaris fons. 364	albania opp. <i>ib.</i>	alexandria Oxiana. 314	alsa Inf. & fl. 165. 167	ambantae. 339
agafimba. 411	albania Graeciae. 269	alexandria tertia. 313	alsatia 86. 120 ejusque limites & divisio. 132	amberga. 138
agathocles Syracusis. 226	ejus divisio & oppi- da <i>ib.</i>	alexandria ultima. 314	alsatia Inferior & supe- rior. <i>ib.</i>	ambian reg. 409
agathyrsi. 283	ejus metropolis. <i>ib.</i>	alexandrinus patriarcha. 279	alsen inf. 150	ambiancantiva. 408
agdenite. 338	albania superior & infe- rior. <i>ib.</i>	alexandriola s. alexan- dreta. 373. 381	alsfeldia. 156	ambiani. 69 & 353
agendicum. 68	alvani agri felicitas. 217	alfa s. alba. 65	alsium opp. 183	ambianum, stratage- mate captum. 80
ager Soritanus. 49	albaniae metropolis. 261	alfeldia ad Leinam. 165	Alleben ad Salam 163	ambitus ponti. 27
aggeroa. 167	albanopolis. <i>ib.</i>	alfeo fl. 227	alfoa. 170	ambitus terrae. 15
aggershusia. 170	albanus fl. 348	algarbia. 59	alstera fl. 150	ambonia inf. 336
agias Laura, ubi Zona- rae monumentum. 264	albardaosia regio. 419	algidum n. Selva d' al- gieri. 188	altanus. 18. 17	ambra ubi invenitur. 561
agnomium. 223	alben fl. 205	ubi Aequorum clades, & Lucius Virginius militabat. <i>ib.</i>	Altenau in Gruben- hagen. 164	ambra fl. 139
agra urbs. 328. 333	albenga. 176	algiers. 397	Altenburg arx. 135	ambracia op. 246
agri Romani natura. 218	Isula de albengo. 212	algiar. 403	alterumbres. 10	ambracius finus. <i>ib.</i>
agria. 236	albiurn ingaunum. 176	algoja. 134	altrum. 178	ambrifus fl. 410
R. agricola patria. 101	albiurn intemelium. <i>ib.</i>	aljacmon fl. 259. 263.	altitudinem aequinocti- alem invenire. 41	ambrones. 72
agrigentum, ubi Gellia opulentus. 226. 229	albocensii. 284	alicante portus. 56	altitudinem maximam solis s. stellae invenire. <i>ib.</i>	ambrosius pagus. <i>ib.</i> 87
	alboinus Longobardo- rum rex Italiam in- vasit. 203	alicanta. 59		D. ambrosius Episcopus, 180
	albona, Matthiae flaccii patria. 206. 241			amelandia Inf. 100
	albretr. 66			amelburg. 156
	albretanus Navarrae rex excommunicatus. 56			amelia. 185. 218.
				amelsfeld. 282
				ameria s. amelia Ros- cii

I N D E X.

aii patria. 185. 218	anaunia f. anomium. 177	de appellata, ejus fines & promont. di visio 106. f. comitatus 107. archiepiscopatus & Episcopatus. <i>ib.</i> cœli solique natura 102. populi status hodiernus. 107. Bartholomæus anglicus. 108	antennæ. 188	Capo d'anzo. 188
america insula. 30	anaximandri physici monitum de terræ motu 263 ejus patria. 358	angliæ rex fidei defensor. 79 ejus vexillum f. stantardum. 103	antenor. 177	aonia f. Bœotia. 253
america an veteribus fuerit cognita 28. 416 unde dicta <i>ib.</i> ejus fines, magnitudo 416 eam ingrediuntur Portugallenses. 425	ancalitræ. 103	anglicum milliare. 20	anthedon opp. 365	aosta. 175. 177. 208
america meridionalis, ejus magnitudo, regiones & fluvii. 422 seq.	anchiala. 362	anglorum hodiernorum mores. 102	anthemusia. 375	aous fl. 263
americæ inventores, 416 partes, 422 status politicus. 417	anchialus. 276	anglorum in Britanniam adventus. 105	antiates Piratæ. 188	apalche. 419
america septentrionalis, ejus magnitudo, divisio, <i>ib.</i>	anchisæ sepulchrum. 226	anglorum navigatio in Indiam. 29	anticyra op. & inf. ubi Helleborus, quo Drusus sanatus. 252	apamea, apami. 553
americus Vesputius, ejus patria 213 navigatio. 29	ancobarites. 376	angolema novæ Franciæ. 411	antichthones. 10	apamia. 373
amersfordia f. amerfort. 90. 98	ancona 175. 190. Judæorum receptaculum. 216	angote. 408	antigonia. 245. 260	apamia Cibotus. 355
amiens. 70, 80.	anconitana Marchia. 204	angoulesme. 67	antigone. 246	apamia Cœlelyriæ. 375
amissus f. amisia fl. 121	216. ejus urbes <i>ibid.</i> fertilitas. 218.	l' angoumois. <i>ib.</i>	antigonus. 365	aparctias. 18
amilus. 353	ancyra, ubi concilium. 352	angra op. Tercera. 413	antigonia f. Mantinea. 294	apelby. 108
amiternum Salustii patria. 186	andalusia 57. unde dicta. <i>ib.</i>	angria. 153	antilibanus mons. 372	apeliotes. 18
amma fl. 72	andalusia nova. 49	angriæ ducatus. 152	antillæ f. Camericanæ inf. 423. 562	apellis patria. 267
amodoca. 114	andegavi. 68	angrivarii eorum sedes. 117	antiochene f. Seleucia, ejus opp. & fines. unde dicta. 372	apenninus mons, ejus initium & finis. 181. 201.
amona. 234	andegavum 81 academia. 83	angubio. 185	antiochenorum templorum situs contrarius. 373	apenrade. 150. 167
ammonis oraculum. 392	andegavenses Galli reges Neapolitani. 219	angulus op. 191	antiochia magna. <i>ibid.</i> Epidaphnes, hodie antachio, apostoli Petri sedes, ibi primum Christiani dicti fideles, Synodus celebrata, <i>ib.</i> ubi Patriarcha. 279	apis Ægyptiorum numerus. 391
ammon urbs, & templum, <i>ib.</i>	anderidum. 65	anguri & angara urbs. 352	Christiani dicti fideles, Synodus celebrata, <i>ib.</i> ubi Patriarcha. 279	apis vicus. 389
amorgus patria Simonidis poetæ. 267	Andernach, 71	angusia. 109	antiochia americana. 423	apollinis Clarii sanum & oraculum. 267
amorrhæi. 363	Anderschow, 168	anhalt arx. 163	antiochia Caria. 357	apollinis oraculum Patara. 360
amphaxitis regio ejusque urbes. 260	Costa de anderotte. 406	anhaltinus principatus, ejus limites & opp. <i>ib.</i>	antiochia Mygdonia. 376	apollinis natale solum. 266
amphictyonum conventus. 251, 253	andes peruvia pars. 424	anian regnum & fretum. 282. 310	antiochia Margiana. 340	apollonia Clarius. 267
amphilochi, seu amphilochia. 246	andes vicus ad Mantuam. 180	anicium. 65	antiochia Pisidia. 361	apollonia Cirrhæus & Pythius 252. Ismenius. 254
amphimalus sinus. 273	andomatium. 72	anio fl. ejusque ortus. 88	antiochia f. Edeffa. 376	apollonia 259 ubi Syna Satyrum cepit. <i>ibid.</i> literarum studiis floruit. <i>ib.</i>
amphinomi & anapia pietas. 225	S. andræ fanum 109, 110. mons, 164. munitio f. fort S. andres. 99	anion tres lacus in Tyberim deferens. <i>ib.</i>	antiochia Epidaphnes. 372	apollonia Ægypti. 393
amphion Thebarum conditor. 253	D. andræ apostoli martyrium 247 patria. 369	anion fl. ejusque ortus. 88	antiochi Epiphani arx. 366	apollonia magna ad Pontum. 276
amphipolis. 343	S. andræ monumentum. 74	anion fl. ejusque ortus. 88	antipas. 85	apolloniatis. 342
amphilicii biumbres. 91.	andreas Tiraquellus. 80	anion tres lacus in Tyberim deferens. <i>ib.</i>	antipodes 10. eorum inveniendorum ratio. <i>ibid.</i> 36	apollonii Tyanei patria. 352
amphissa. 252	S. andero. 59	anion tres lacus in Tyberim deferens. <i>ib.</i>	antipyrus mare. 387	apollonius alabandensis rhetor. 357
amplaga fl. 395	andresberg. 164	anion tres lacus in Tyberim deferens. <i>ib.</i>	antirchium. 252	apollonius Rhodius. 384
amra. 153	S. andræ academia. 110	anion tres lacus in Tyberim deferens. <i>ib.</i>	antitaurus. 349	appeuzel. 88
amræm inf. 166	andriace. 360	anion tres lacus in Tyberim deferens. <i>ib.</i>	antium. 188. Cap. de anzo prom. <i>ib.</i>	appia via. 189
amstela fl. 96	androgynus natus. 185	anion tres lacus in Tyberim deferens. <i>ib.</i>	antium Thraciæ. 276	appianus. 388
amitelodamum novum. 101	andromeda belluæ marinæ exposita. 366	anion tres lacus in Tyberim deferens. <i>ib.</i>	antæci 10. 36. eorum inveniendorum ratio. <i>ib.</i>	appion Grammaticus. <i>ibid.</i>
amsterdamum. 96	andrus, cō legatus Themistocles. 266	anion tres lacus in Tyberim deferens. <i>ib.</i>	antonellus Mamertinus Pictor. 229	aprutium 204 ejusque urbes. 222
amu fl. 317	ansiloca. 246	anion tres lacus in Tyberim deferens. <i>ib.</i>	antonia arx. 365	apsalus. 261
amustum. 32	S. angeli civitas. 222	anion tres lacus in Tyberim deferens. <i>ib.</i>	antonii Navarrei interitus. 80	apsus fl. 263
amyclæ Castore & Polyluce celebres. 250	Fanum S. angeli. 206	anion tres lacus in Tyberim deferens. <i>ib.</i>	antonini Pii patria. 187	apuglia plana f. apulia plana. 222
amyclæus mons. 263	Civita di S. angelo. 191	anion tres lacus in Tyberim deferens. <i>ib.</i>	antonus murus in anglia. 105	apuli 175 eorumque oppida & fines. 194
amyclanus sinus. 190	Monte di S. angelo. 201	anion tres lacus in Tyberim deferens. <i>ib.</i>	antonini Veri interitus. 178	apulia f. apuglia, ejus partes, opp. & fines. 222
anabas regio. 423	Mons S. angeli. 222	anion tres lacus in Tyberim deferens. <i>ib.</i>	S. antonio Inf. 413	apulia proprie dicta. 194
anactoria urbs. 358	angeli Politiani patria. 213	anion tres lacus in Tyberim deferens. <i>ib.</i>	antra. 496	apuliæ & Calabriae dux primus Rubertus. 219
anacharsis Scythæ. 280	angelus de Ubaldis. 182	anion tres lacus in Tyberim deferens. <i>ib.</i>	antverpia f. antorf Marchionatus. 94	apulom Dacia. 284
anadole, ejusque provinciarum. 351	angelorum civitas n. Vacipula. 421	anion tres lacus in Tyberim deferens. <i>ib.</i>	antverpia Brabantia urbs primaria. <i>ib.</i>	aqua. 2. 20
anassa. 404	angerianus Comitatus. 204	anion tres lacus in Tyberim deferens. <i>ib.</i>	anvergne. 79	aqua pendens f. aquula. 215
anagnia. 188	angermunda. 148	anion tres lacus in Tyberim deferens. <i>ib.</i>	anverla. 221	aquæ augustæ. 60
ananes seu anamani, eorumque sedes. 180	angiers. 68. 81	anion tres lacus in Tyberim deferens. <i>ib.</i>	auxanum. 191. 222	aquæ Helvetiæ. 89
anapus fl. 227	angili f. angly. 115	anion tres lacus in Tyberim deferens. <i>ib.</i>	auxur. 188. 217 ubi Jovis templum. 188	aquæ Statorum. 211
anas fl. 48	angleria comit. 210	anion tres lacus in Tyberim deferens. <i>ib.</i>	anzicana regio. 411	aquæ divisio. 21
anatequa. 419	angleseï inf. 108	anion tres lacus in Tyberim deferens. <i>ib.</i>	anzitene. 349	aquæ Cæretanæ. 182
anatoria. 254, 268	angli Tyranni maris. 103	anion tres lacus in Tyberim deferens. <i>ib.</i>		aquæ f. acqui Merulae Patria. 211
	anglia 102 & seqq. unde	anion tres lacus in Tyberim deferens. <i>ib.</i>		aquæ Grani. 129
		anion tres lacus in Tyberim deferens. <i>ib.</i>		aquæ Pisanæ. 183
		anion tres lacus in Tyberim deferens. <i>ib.</i>		aquæ Rosellarum. 183
		anion tres lacus in Tyberim deferens. <i>ib.</i>		aquæ Sextiæ. 65. 84
		anion tres lacus in Tyberim deferens. <i>ib.</i>		K k k - Aquæ

I N D E X.

Aquæ Sinuessanæ salu- tiferæ. 201	plex. 363	ardermouth head pro- mont. 109	arietis frons promont. 287
Aquæ Terracinenfes. 188	Aramæi l. Syri. 363	ardra regnum. 406	arimai Scythæ. 211
Aquæ Statiellæ. 176	Araoan. 405	arduenna filva. 75	ariming fl. 184
Aquæ Stilianæ. 182	Araris vulgo la Saone fl. 72. 75. 86	are fl. <i>ib.</i>	ariminum. f. Rimini <i>ib.</i>
Aquæ Tarbellicæ. 66	Aras seu arisbar fluv. 346	arecifes. 561	ubi Synodus, & ejus amnis. <i>ib.</i>
Aquæ Volaterranæ. 176	Arati patria monumen- tum. 362	arelate. 65. 77. 84	arisbar f. aras fl. 346
Aquadolce, fl. 277	Aravano. 350	arelatense regnum. 77.	aristarchus. 294
Aquania. 212	Araufio. 65	arelatensis regni partes. 77	aristides. 255
Aquarum viventium fons. 371	Aras. 348	aremorica, 66	aristippi patria. 393
Aquense Parliamentum. 79	Araxis fl. 341	arenacum seu arnhem. 99	ejus naufragium, <i>ib.</i>
Aquensis civitas 84. Co- mitatus. <i>ib.</i>	Araxes fl. 348	aristomenis patria. 248	aristonis patria. 266
Aqui. 176	Araxum prom. 248	aristophanes. 255	aristophyli. 339
Aquila 186. munita. 222	Arces turribus notantur in mappis. 44	aristotelis patria, 261.	mors. 265
Aquileia 178. Ruffini pa- tria <i>ib.</i> & 207. ab attila everfa à Narsete restaurata. <i>ib.</i>	Arays op. 398	aristus. fl. 277	arles fl. 340
Aquilejense mare. 25	Arbela vicus ad quem Darius victus. 342	arles op. 65. 84.	arleux. 70
Aquilejensis Patriarcha- tus Venetias transla- tus. 224	Arbelitis. <i>ib.</i>	arleux. 70	armacana urbs. 112
Aquilo. 17	Arbis urbs. 338	armacana urbs. 112	armactica urbs. 348
Aquilonaris polus. 4	Arbitæ pop. 338	armagh. 112	armalaufi. 118
Aquinum 189. 221.	Arbogasti interitus. 64	armauria. 349	armendag mons. 353
Thomæ aquinatis pa- tria. 237	Arborea. 231	armenia major, ejus divisio, fines, fluvii, regiones, populi, ur- bes. 349	armenia minor, ejus fi- nes, regiones, Præfe- cturæ, fl. urbes. 350
Aquisgranum. 129	Arca fœderis. 365	armeni mercatores. 349,	350
Aquitania. ejus termini, & unde dicta. 66. 67	Golfo de arcadia. 268	armeninus. 349	armentiere. 70
Aquitania Cæsariana. 66	Arcadia regio. 247. 294.	armignac. 66	armisua f. ardalio fl. 396
Aquitanicus oceanus. 32	268	arminia fl. 184	armusæ reg. 346
Ara Ubiorum. 73	Arcanum Q. Ciceronis prædium. 189	armiro, Golfo de armi- ro, 269	arnaut. 269
Arabægyptii. 387	Arce, olim arx, Volco- rum opp. <i>ib.</i>	armozæi. 338, 346	arnalaufi. 118
Arabes 378. eorum mo- res. 409	Arce, arcen f. arecen castellum arabicæ. 379	arnobii patria. 396	arnobii patria. 396
Arabia op. 379. & seq.	Arcefilas academicus. 356	arnruchte. 153	arnsburg. 154, 166
Arabia ejus fines, magni- tudo, divisio, unde di- cta. 378	Archangeli op. 308	arnspereg Comitatus. 154	arnsperga. 153
Arabia Petræa, ejus fi- nes, urbes & natura folii, in qua populus Israëliticus exfulavit. 379	Archangelo emporium. 24	arnstadt, 157	arnswalda. 148
Arabia deserta, nunc ar- den, ejus fines 379 natura folii, populi, eorumque Mores. <i>ib.</i>	Archelai exilium. 64	arnus fl. 199	aroæ. 167
Arabia fœlix, n. ayaman, ejus situs, fl. populi & urbes. 379. 380	archiducatus austriæ. 126	aroë inf. 150	arola fl. 72. 87
Arabica Ægyptus. 387	archidux austriæ. <i>ibid.</i>	arosa op. 172	aroteres Scythæ. 280
Arabicum mare. 22	archiepiscopatus anglia. 107	arpi. 194	arpy. <i>ib.</i> 283
Arabicus sinus. 23	archiepiscopus Salis- burgensis. 126	arpinum Ciceronis pa- tria. 189	arquadam vicus, ubi Petraarchæ ædes & se- pulchrum. 178
Arabia montes. 372	archipelagus americæ. 605	arrabo. 234. 237.	arrago fl. 55
Arabis f. Arbis. 338	archipelagus Sanct. La- zari. 22. 333	arragonia. 50. 228, reg- num. 54	
Arabum leuca. 20	archytas Tarentinus. 195		
Arac. 340	arcinum nemus. 187		
Arcane. 333	Dianæ arcinæ lucus. <i>ib.</i>		
Arach f. Petra deserti. 379	arcona. 149		
Aracham seu arachan. 333	arcticus circulus. 8		
Arachofia, ejus populi, limites & urbes. 339	arcticus polus. 4		
Arachotus, urbs, lacus & fl. 339	arcyra mons. 380		
Aradus saxum ingens. 371	ardalio fl. 396		
Aradus inf. & op. <i>ib.</i>	ardavat. 328		
Aram in Syria quadru- -379	ardea. 188		
	ardebil seu ardovil. 346		
	arden seu arabia deser- ta. 379		

<p>va 311. ejus limites inter Europam 32. varia imperia 344. nobilissima terræ pars. 310</p> <p>asiæ divisio & partes, Imperia, regna & Principatus. 311</p> <p>asia minor s. proprie dicta, ejus partes, termini, regiones. <i>ib.</i></p> <p>asia Nympha. 310</p> <p>asia intra Taurum & extra Taurum. 361</p> <p>asiatica Græcia. 312</p> <p>asinæus sinus. 294</p> <p>asine op. 294</p> <p>asinii Pollionis filius qui natus risit. 241</p> <p>asium. 185</p> <p>asius Lydi filius. 310</p> <p>askenaz, askenazim. 123</p> <p>asna s. Syene. 388</p> <p>asnesum s. assens. 246</p> <p>asopus fl. 253. 263</p> <p>aspendus s. aspendum, unde aspendius citharista. 361</p> <p>asperum mare. 22</p> <p>asphaltites lacus s. mortuum mare. 367</p> <p>assen cœnobium. 100</p> <p>assens. 246</p> <p>assisi. 185</p> <p>assisium S. Francisci patria. <i>ib.</i> 218</p> <p>assores s. Flandricæ inf. 413</p> <p>afforus. 227</p> <p>assum prom. 265</p> <p>assumbejus. 345</p> <p>assyria, ejus regiones, populi, fluvii, urbes, limites. 342</p> <p>assyriorum imperium in asia. 344</p> <p>asta, aste, s. asti, 176. 208</p> <p>astabeni. 340</p> <p>astabores Nili alveus. 391</p> <p>astahoros. 408</p> <p>astapus. fl. 391</p> <p>astaveni. 340</p> <p>astaunites. 349</p> <p>astacenus sinus. 353</p> <p>aster sagittarius. 257</p> <p>asterisimus quid. 43</p> <p>asterismorum in zodiaco & extra eundem numerus, eorundem que denominatio. 43</p> <p>astigi n. Eoya 51</p> <p>astorga. 59</p> <p>astracam urbs à Moscovitis expugnata. 316</p> <p>astarenses Tatai. 316</p> <p>asturia 50. 59. seq. ejus divisio. <i>ib.</i></p> <p>astures. 50</p> <p>asturcones equi. 59</p> <p>asturia de Santillana. <i>ib.</i></p> <p>asturias. 50</p> <p>asturica n. astorga. <i>ibid.</i> 51. 59</p> <p>astufapes Nili alveus. 391</p>	<p>atabalus ventus. 18</p> <p>ataburus mons. <i>ib.</i></p> <p>atabyria s. Rhodus. 383</p> <p>atalanta inf. 263</p> <p>atalio mons. 376</p> <p>atella. 194</p> <p>ater mons. 395</p> <p>aternum op. 223</p> <p>aternus fl. 190</p> <p>atefte. 178</p> <p>ateffini cardinalis hortus. 217</p> <p>athalim. 319</p> <p>athanasius. 387</p> <p>athaulphus Gothorum rex, in Galliam concessit. 181. 203</p> <p>athenæ à Cecrope conditæ, multorum clarissimorum virorum parens, sapientum domicilium, areopagus, Scholæ, Pœcile porticus, Stoa porticus, Epicuri hortus, arx propylæa, Phalerus, Navale, Piræus portus, theatrum Dionysiacum. 255</p> <p>atheniensis Ducatus. 268</p> <p>athenodori patria. 362</p> <p>athesis die Ctsch. 181. 199</p> <p>athos mons à Xerxe perforatus. 264</p> <p>athurnus fl. 200</p> <p>athyras fl. 277</p> <p>atina. 189</p> <p>atino. 256</p> <p>atlanticus oceanus. 22, 23</p> <p>atlantis inf. 415</p> <p>atlas minor m. 398</p> <p>atlas mons ejusque descriptio. <i>ib.</i></p> <p>atmosphærica. 2</p> <p>atrax. 257</p> <p>atrebates. 71</p> <p>atrebatium s. atrecht, 93</p> <p>atrebatii. 70</p> <p>atria s. adria s. adri, 178</p> <p>atria s. Hadria. 190</p> <p>atriaticus sinus. 25</p> <p>atropatia. 343</p> <p>attabaliba à Pizarro interfectus. 423</p> <p>attalia urbs. 361</p> <p>attalus Rex. 355</p> <p>attella, n. averfa. 194</p> <p>attendorna. 153</p> <p>attica mella. 264</p> <p>attica musa. 255</p> <p>attica fides. <i>ib.</i></p> <p>lepos. <i>ib.</i> moriens. <i>ib.</i></p> <p>attila victus 72. 82. ab aëtio repressus. 203</p> <p>attis s. attica, & acte i. actica, ejus limites & op. 254</p> <p>atuatua. 71</p> <p>au fl. 151</p> <p>ava urbs & regnum. 331</p> <p>ava. 331</p> <p>avachan. <i>ib.</i></p>	<p>avanares regio. 419</p> <p>avances. 73</p> <p>avarici. 343</p> <p>avaricum. 67</p> <p>avas fl. 263</p> <p>auchanitis. 377</p> <p>D. audomari fanum. 93</p> <p>avellino. 192</p> <p>avenio. 65. 84</p> <p>avenionensis comitatus Clementi VI. concessus. 78. 204</p> <p>aventicum. 73</p> <p>avernus lacus. 192</p> <p>averrois domicilium. 57</p> <p>aversa. 194. 221</p> <p>aufidus fl. 194</p> <p>Romanorum clade illustis. 200</p> <p>Aufder Furt. 71</p> <p>augæa. 260</p> <p>augspurg. 134</p> <p>augst pagus. 176</p> <p>augubium. 217</p> <p>augst vicus. 72</p> <p>augusta. 229</p> <p>augusta ausciorum. 66</p> <p>Cæsarea. 51</p> <p>Emerida. <i>ib.</i></p> <p>Julia Gaditana. 61</p> <p>Cæsar. 55</p> <p>Nemetum. 67</p> <p>Perusia. 182</p> <p>Prætoria s. aosta. 175</p> <p>177. 208</p> <p>Rauracorum. 72</p> <p>Suessionum. 71</p> <p>Taurinorum. s. Taurino 176. academia. 208</p> <p>Tiberii. 139</p> <p>Treucarum. 68</p> <p>Trevirorum. 71. 74</p> <p>Opulentia. 74. 130</p> <p>Veromanduorum. 71</p> <p>Vindelicorum. 120.</p> <p>D. augusti templum & ara. 85</p> <p>augustinus Hipponensis Episcopus. 396</p> <p>augusto bona. 68</p> <p>augustodunum s. austun. 68. 82</p> <p>augustomagus. 71</p> <p>augustomana. 68</p> <p>augustoritum. 82</p> <p>augustow. 300</p> <p>aulaga lacus. 424</p> <p>aulis op. 253</p> <p>avia s. avella. 191</p> <p>avicennæ domicilium. 57</p> <p>avido. 356</p> <p>avignon 265 ubi sedes pontificia. 84</p> <p>aulerici. 68</p> <p>Cenomani. 68</p> <p>Diablintæ. <i>ib.</i></p> <p>Eburovices. <i>ib.</i></p> <p>aulis opp. & portus, ubi Græcorum clasfis. 253</p> <p>aulona. 241</p> <p>aulon. 248. 259. 269</p> <p>aulonia. 197</p> <p>aurea messis Delphis dedicata. 196</p> <p>aurelia urbs. 86</p> <p>aurelianum academia. 81, 85</p> <p>aurelianus rex. 77</p> <p>aurelianus reg. <i>ib.</i> 104</p> <p>aureus mons. 233. 279</p> <p>aureus numerus. 33</p> <p>auricum seu aurick. 152</p> <p>aurunci. 190</p> <p>aurupina. 206</p> <p>aufar fl. 199</p> <p>ausci. 66</p> <p>ausciorum augusta. <i>ib.</i></p> <p>ausones 187. 190. 202. in Italia eorum op. & fines. 190</p> <p>ausonia. 174</p> <p>ausonium mare 26 ejusque sinus. 198</p> <p>auster. 18</p> <p>australia climata. 12</p> <p>australis s. austrinus populus. 4</p> <p>australis terra s. incognita. 31</p> <p>australis Oceanus. 21</p> <p>austrasia 71 ejusque limites. 130</p> <p>austrasiæ rex. 77</p> <p>australia, ejus limites & divisio. 142</p> <p>austriciæ archi-Ducatus Superior & Inferior. <i>ib.</i></p> <p>austriacorum ditiones in Italia. 205</p> <p>austriacus circulus. 126</p> <p>austriciæ archiducum ditiones in Istria. 205</p> <p>austrinum mare. 22</p> <p>autum. 68</p> <p>autacis s. audas. fl. 83</p> <p>autricum. 68</p> <p>autum. 82</p> <p>auvergne. 67. 79.</p> <p>aux. 66</p> <p>auximum. 190</p> <p>auxitana. 66</p> <p>axenus pont. 27. 262</p> <p>axiaces. 283</p> <p>axima. 65</p> <p>axima in Perside. 341</p> <p>axima in Salassis. 65. 341</p> <p>axis globi, Zodiaci. 3. 4.</p> <p>axius fl. 263</p> <p>axuma. 408</p> <p>ayamen seu arabia Felix. 380</p> <p>aydunum. 229</p> <p>ayr. 109</p> <p>azahad. 405</p> <p>azamia. 342</p> <p>azamor. 404</p> <p>azaro. 227</p> <p>aziom. 388</p> <p>azorus seu asdod 366. in quo idolum Dagon. 366</p>	<p>Babylonia 345 provincia nunc Caldar, ejus fines, regiones, oppida. 377</p> <p>Terra de Baccalaos. 418</p> <p>Bacchylidis Poëtæ Patria. 266</p> <p>Bacenis silva. 122</p> <p>Bacharacum. 137</p> <p>Bachian inf. 335</p> <p>Bactra urbs. 339</p> <p>Bactri. 314</p> <p>Bactriana, ejus populi, urbes & limites. 339</p> <p>Bactrus fl. al. Buchian s. Bocchara. <i>ib.</i></p> <p>Badæo urbs. 380</p> <p>Baden op. 137</p> <p>Badensis Marchionatus. <i>ib.</i></p> <p>Badia. 253. 268</p> <p>Bætica provincia Hisp. 48</p> <p>Bætis fl. <i>ib.</i></p> <p>Bæturia. <i>ib.</i></p> <p>Baffinius. 30</p> <p>Baffinsbay. <i>ib.</i></p> <p>Bagacum, n. bavay. 70</p> <p>Bagametro. 409</p> <p>Bagamidri. 408</p> <p>Bagdad ad Tigrim. 345</p> <p>Bagdasan seu Budasom. 339</p> <p>Bagni di Roselle. 183</p> <p>Bagradas fl. 393</p> <p>Bahalbeth. 389</p> <p>Bahusia arx. 170</p> <p>Bajæ 192. Castell di Baga. <i>ib.</i></p> <p>Bajana. 58</p> <p>Bajanæ insulæ. <i>ib.</i></p> <p>Bajanus sinus. 192</p> <p>Baidai. 316</p> <p>Bajona. 66</p> <p>Baixas de S. Petro. 412</p> <p>Balagatta, s. Balagnatta. 328</p> <p>Balbastrum. 55</p> <p>Balbus Cornelius Gaditanus. 61</p> <p>Baldi patria. 181</p> <p>Baldunus recuperat Cretam. 272</p> <p>Baldus. 215</p> <p>Baleares insulæ. 60. 54</p> <p>Balearicum mare. 25</p> <p>Balentia urbs. 59</p> <p>Balli regnum. 408</p> <p>Balliagio terræ motu perit. 221</p> <p>Balsara ol. Terebon. 377</p> <p>Balticum fretum 168. mare. 23</p> <p>Balticus sinus. <i>ib.</i> 116</p> <p>Bamba. 410</p> <p>Bamberga. 135</p> <p>Bambergæ Episcopatus. 165</p> <p>Bambyce. 375</p> <p>Banadego. 242</p> <p>Banda inf. 334</p> <p>Bandar. 346</p> <p>Bandarmassin. 334</p> <p>Bantam. <i>ib.</i></p> <p>Banza. 411</p> <p>Bapalme. 69</p> <p>Baptista</p>
--	--	---	--

I N D E X.

<p>Baptistæ Mantuani patria. 180</p> <p>Barbados ins. 427</p> <p>Barbária 401. ejus partes. 402</p> <p style="padding-left: 20px;">limites & magnitudo. seq.</p> <p>Barbaro monte. 201</p> <p>Barby comitatus & oppid. 163</p> <p>Barcana regio. 402</p> <p>Barce urbs & Promont. <i>ib.</i></p> <p>Barcelona. 54. 59</p> <p>Earcha regio Ægypti. 387</p> <p>Barchana provincia. 392</p> <p>Barcino. 54</p> <p>Barda fl. 149</p> <p>Bardewicum, Lunenburgicum, 151</p> <p>Bardewick urbs ab Henr. Leone expugnata. <i>ib.</i></p> <p>Bardum. 149</p> <p>Barcæi populi Ægypti. 387. 402</p> <p>Bareyth. 161</p> <p>Bergen in episcopatu Mind. 153</p> <p>Bari. 195. Barii. 223</p> <p>Barium turris. 365</p> <p>Baritanus ager 204. ejus oppida. 221</p> <p>Barium 195. munitum. 221</p> <p>Barleduc. 106</p> <p>Barlenga Ins. 61</p> <p>Barletta munitum op. 222</p> <p>Barna. 281</p> <p>Barnagas reg. 400</p> <p>Barnagasso reg. 408</p> <p>Barnefeld, ins. 428</p> <p>Barndorff 154</p> <p>Barrenthum. 136</p> <p>Barthenfis terra. 149</p> <p>D. Bartholomæus. 349</p> <p>Bartholus Juris D. 182. 215</p> <p>Bartholi patria. 182</p> <p>Bartonia prov. 304</p> <p>Baru. 408</p> <p>Barva urbs. <i>ib.</i></p> <p>Barvium op. seu Barwick. 108</p> <p>Barum. 299</p> <p>Barussæ insulæ. 335</p> <p>Bascapan. 348</p> <p>Basel. 88</p> <p>basilea, 88. 116. 299. Academia. 165</p> <p>basileensis ager. 72. 88</p> <p>Baseler. 72</p> <p>basilicata. 204</p> <p>basilides. 283</p> <p>S. basilii in Russiâ Monachi. 293</p> <p>basilissene. 349</p> <p>basilius magnus Cæsariensis Episcopus. 351</p> <p>basilipo. 201</p> <p>baskirdenses Tartari, eorumque horda. 316</p> <p>baslarabia regio. 286</p> <p>bassee. 70</p>	<p>basia. 328</p> <p>bastarnæ 114. 283. Germani 118. eorum sedes. <i>ib.</i></p> <p>bastia op. 232</p> <p>batava castra. 120</p> <p>batavia 74. eorum fines. <i>ib.</i> Cattorum progenies. <i>ib.</i></p> <p>Batavia, Belgarum in Java colonia. 99. 101.</p> <p>334</p> <p>batavodurum. 74. 98</p> <p>batavorum ins. vulgo de Bataw. 74</p> <p>batavus fl. <i>ib.</i></p> <p>bateni. 314</p> <p>bathe. 108</p> <p>bathis Tartarorum Principes. 316</p> <p>batrachus portus. 387</p> <p>bathynias seu Bathino. 277</p> <p>batrii. 338</p> <p>Batta seu Agefimba 411</p> <p>Battenberg op. 74</p> <p>Battenburg. 99</p> <p>bavagna. 185</p> <p>bavaria 125. ejus divisio in Superiorem & Inferiorem, ducatus. 139</p> <p>bavari. 120</p> <p>bavaricus circulus. 126</p> <p>baudisus. 295</p> <p>bautzen. 146</p> <p>bazas. 66</p> <p>beach. 428</p> <p>beaune 82</p> <p>beauparis. 418</p> <p>beaufse 68. 79</p> <p>beauvais. 79</p> <p>beauvoisin seu Belgium 70 & seq.</p> <p>bebii montes. 239</p> <p>Bechiner Kreis. 144</p> <p>becia op. 295</p> <p>beezwa. 145</p> <p>beda venerabilis. 108</p> <p>beder. 328</p> <p>bedesis fl. 184</p> <p>bedford. 108</p> <p>bedfordia Comitatus caput. 132. 108</p> <p>beleguanze. 408</p> <p>beleus s. belus fl. 370</p> <p>begæ Gallorum fortissimi 74 eorum mores. 101</p> <p>belgæ in anglia. 103</p> <p>belgard. 149</p> <p>belgica fœderata, ejus ditiones & urbes. 91, 92</p> <p>belgica Gallia 54. 69</p> <p>ejus limites, 66. 69</p> <p>unde dicta, <i>ib.</i> quottuplex. <i>ib.</i></p> <p>belgica ab advenis direpta. 90</p> <p>belgicæ hodiernæ fines. <i>ib.</i></p> <p>Divisio. 91</p> <p>belgicæ provinciæ Hispano audientes. <i>ib.</i></p> <p>belgii urbes. <i>ib.</i></p>	<p>belgii Ducatus, urbes, marchionatus. <i>ib.</i></p> <p>belgium hodiernum ejus populi XVII. provinciarum fines. 90. 91</p> <p>belgium s. beauvoisin. 71</p> <p>belgium Novum. 101</p> <p>belgium regium & confœderatum. 91</p> <p>belgium Hispanicum & Gallicum. <i>ib.</i></p> <p>belgrad scanderbegi. 269</p> <p>belgrad Pannoniæ. 234</p> <p>belgradum. 279</p> <p>belicastro. 198</p> <p>belici fl. 227</p> <p>belik. 153</p> <p>belitri. 189</p> <p>bellifona. 208</p> <p>bello regnum. 408</p> <p>bellovaci. 71</p> <p>belna vulgo Beaune. 82</p> <p>bellum vadum. 59</p> <p>bellunensis episcopatus. 204</p> <p>Belt, fretum. 28</p> <p>116. 168</p> <p>belzig. op. 163</p> <p>belvedere. 268</p> <p>belumum. 177</p> <p>belus fl. 373</p> <p>belza. 298. 300</p> <p>benacus lacus. 199. 211</p> <p>bendemir fl. 341</p> <p>S. Benedictus 188. ejus patria. 218</p> <p>S. benedicti cœnobium. 188</p> <p>benedicti ariæ Montani patria. 57</p> <p>benedicti V. sepulchrum 150</p> <p>benedicti X. patria. 207</p> <p>benedicti XIII. refugium. 56</p> <p>beneventum. 204. 222</p> <p>benezvola. 423</p> <p>beneventang archiep. 224</p> <p>bengala urbs. 330</p> <p>Golto di Bengala. <i>ib.</i></p> <p>bengalæ regnum. ejus magnitudo & oppida, incolæ corruptissimi. <i>ib.</i></p> <p>bengalensis Oceanus. 22</p> <p>beni. 274</p> <p>benjani, eorumque supersticio. 328</p> <p>benin. 407</p> <p>Benthem Comitatus. 154</p> <p>Bentheim op. <i>ib.</i></p> <p>bera s. Vera. 56</p> <p>beraun. 144</p> <p>berbero fl. 338</p> <p>berceria. 108</p> <p>berdoa desertum 395. regnum. 405</p> <p>bercæa s. Veria. 259</p> <p>berengarius à concilio damnatus. 208</p> <p>berenice Ægypti, n. bernich. 392</p> <p>berenices regia. 366</p> <p>beresina. 292</p> <p>Berg Ducatus. 155</p> <p>Berga ad Zomam s. Bergen op Zoom. 95</p> <p>bergæ D. Vinnoci. 93</p> <p>bergerhusia arx. 170</p> <p>Die Berg-Statte Hungariæ. 235</p> <p>Berg-Strasse. 155</p> <p>Bergen Hannoniæ op. 93</p> <p>Bergen op Zoom, 95. 101</p> <p>berghen. 149</p> <p>bergi s. bergen Norwegiæ. 170</p> <p>bergomum s. bergamo. 180. 211</p> <p>berga Edoneorum op. 261</p> <p>Berg Sabern, 130</p> <p>berka op. 129</p> <p>berlasina. 180</p> <p>berlinium s. berlin. 115</p> <p>148.</p> <p>bermeum seu Vermeum. 59</p> <p>bermites. 88</p> <p>berna. <i>ib.</i></p> <p>bernau cerevisia nobilis. 148</p> <p>bern. 88</p> <p>bernich s. berenice. 392</p> <p>berenburg baronatus. 163</p> <p>Bernwald, 148</p> <p>beroë. 375</p> <p>berroca. 269</p> <p>beroaldus Sabaudiæ Dux Flandriam invasit. 77</p> <p>berrhuca Æmathiæ. 259</p> <p>berry. 67. 79</p> <p>berfabe desertum. 364</p> <p>bervicum. 109</p> <p>berytus seu baruto. 371. 381</p> <p>barze s. bierze. 297</p> <p>belancon. 72. 86.</p> <p>bescianensis palatinatus ejusque oppida. 297</p> <p>beskau. 148</p> <p>besons fl. 55</p> <p>besor torrens. 364</p> <p>besfi. 274</p> <p>bestede. 171</p> <p>betanzos seu Flavium brigantium. 58</p> <p>betavia se d' betue. 99</p> <p>beraw. 74</p> <p>beteron. 371</p> <p>bethel mons. 368</p> <p>bethesda. 366</p> <p>bethsaida. 369</p> <p>bethsan urbs. 374</p> <p>berthemes Juda. 364</p> <p>berthehem natalibus Servatoris nostri nobilissima. 367</p> <p>betius fl. arabicæ ejusque ortus. 380</p> <p>bertan. 332</p>	<p>betua. 242</p> <p>betullus fl. 55</p> <p>bevelandia austrina. 95</p> <p>bezetha mons. 366</p> <p>beziers 65</p> <p>biafra 407</p> <p>biala. 297</p> <p>biantis patria. 357</p> <p>biblia Complutensia. 59</p> <p>bibliotheca alexandrina seu Philadelphi. 387</p> <p>bibroci. 103</p> <p>bicoca, ubi Galli victi. 210</p> <p>bielejezero op. ubi thesauri magni Ducis. 307</p> <p>bielska. <i>ib.</i></p> <p>bielsko. 300. 307</p> <p>bienna. 90</p> <p>biephi. 284</p> <p>Biersted. 92</p> <p>biert vicus. 74</p> <p>bise s. Biese fl. 143</p> <p>bigerra s. begorre. 66</p> <p>bigerriones. <i>ib.</i></p> <p>bigorree. <i>ib.</i></p> <p>bigorea. 53</p> <p>bigorriæ Comes. <i>ib.</i></p> <p>bikent. 317</p> <p>bilbao. 50. 59</p> <p>bilbilis fl. 50</p> <p>biblis op. Martialis Poetæ patria. <i>ib.</i></p> <p>biledulgerit, 400. ejus incolæ & urbes. 405.</p> <p>Bilefeld. 154</p> <p>bilitio. 208</p> <p>bilin. 148</p> <p>biminatium. 280</p> <p>biocius amnis. 156</p> <p>bingium op. 131</p> <p>bipontinus Ducatus. 130</p> <p>biquiri. 423</p> <p>Birckenfeld. 130</p> <p>birsa fl. 72</p> <p>bisalta, ejus oppida. 261</p> <p>bisantagra. 332</p> <p>bisanthe Samiorum. 276</p> <p>biscaya. 50. 54. 59</p> <p>Bischhoffswerda 161</p> <p>biserta. 395</p> <p>Bissmarck. 148</p> <p>bishagar. 329</p> <p>bistones. 274</p> <p>bittonis lacus. 277</p> <p>bistricia s. bistritz. 285</p> <p>Bitarziz. 144</p> <p>bitaxa. 340</p> <p>bithynia & Pontus, eorum fines, fluvii, regiones, populi, urbes. 351</p> <p>bitonin. 406</p> <p>bitonto. 222</p> <p>Bitseh, Comitatus. 130</p> <p>bitterfeld. 163</p> <p>bituitus, avernorum rex. 191</p> <p>biturici. 67</p> <p>bituriges. 67. 81</p> <p>bivera fl. 163</p> <p>blailois. 79</p> <p style="text-align: right;">Blancs</p>
---	--	---	---

I N D E X.

Blancenburg arx 155. 164. Comitatus, ejus limites, fluvii & oppida. <i>ib.</i>	boiodurum. <i>ib.</i>	borussia seu borfita. 377	limites. 147, 148.	ejus divisio 103. seq.
blanckenburgum ad Si- gam. 155	boiohemia seu Bo- heimb. 143. ejus limites, primus Rex, <i>ib.</i> natura soli 144. in circulos divisio. <i>ib.</i>	borussia, ejus fines, mag- nitude, divisio. 291. 303. eam tenebant Cruciferi, ejusdem Dux primus Albertus. <i>ib.</i>	brasiliana, 54. ejus mag- nitude, portus & op. 425. populi. <i>ib.</i>	104. à Romanis sub- acta. 103, 104. ad 109. ejus muri. <i>ib.</i>
capo blanco. 405	boiohemum. 125	borussia Ducalis, ejus op. & territoria. 304	brasiliani anthropopha- gi, a diabolo afflicti, eorumque deus. 426	forma, situs. 102
blancum prom. 406	bojorum gens à Marco- mannis pulla, 120. 143. eorum sedes. 123	borussia Regalis, ejus oppida, satrapia, & territoria. 303	brastavia seu bratzlaw. 298, 299	britannia inferior, & superior. 68
blaugis fl. 93	bojum. 252	borussia unde dicta. 302	brattianum. 303	britannia major. 103
blavus. fl. 133	boitzenburgum. 150	borussubacta, est du- plex. <i>ib.</i>	bratzlaw. 299	britannia Minor. 104
blechisfeld. 284	bolbiticum, ostium Ni- li. 391	boryllhenes fl. 292	braunsberga. 304	britannii à Saxonibus pulli. 105
bleiking, ejus limites & oppida. 167	boleares Insulæ. 53	boryllhenitæ. 283	braubach. 155	britannia in Gallia 77.
blesense castrum vulgo Blois, ubi Guisus oc- census. 81	bolflauc, primus Rex Poloniæ. 295	Bosna fl. 239	Braunsfeld arx. 156	britannii ab Anglis ejecti. <i>ib.</i>
blieffa fl. 130	boleflavecica. 295	bosnae fontes. <i>ib.</i>	bray. 70	britannicæ ins. 102
blitteræ. 65	bolita. 339	bosnia 233. ejus fines. 240. cultores, oppi- da, à Gothis, Sclavo- nis, Hungaris, Tur- cis, occupata, <i>ib.</i>	brechinia. 103. 106	britannicus Oceanus. 22
Der Blocksberg. 164	bologna. 181. 212	bosnia Duplex. 239	bredefordia. 99. 117	britannorum antiquo- rum mores 102. ædes. 104.
Blomberg. 154	bolfena. 182	bosnia soli natura. 240	brederoda arx. 98	brixellum. 181
bnata. 394	bolswerda. 100	bosnii morum. <i>ib.</i>	brederodiorum barona- tus. <i>ib.</i>	brixia, n. Brescia. 140. 180. 211
boagrius fl. 255	bolzanum. 140	bospori. 283	brega. 146	brixianum territorium. 204
boazantium. 296	bomado fl. 342	bosporus, 26, 27. Cim- merius. 288. Thraci- cus. 276	Brechin. 109	brocum. 299
bobera fl. 122	bomba. 328	bosra, n. Bosra & Bus- fereth. 379	Breginia. 103	brodi. <i>ib.</i>
bobiensis ager. 204	bombergæ. 135	botia. 274	Wreisach. 133	brodinicia. 303
bobus fl. 292	bommel s. Bommelia oppid. 74. 99	botma provincia. 173	brekinia. 106	bromberga seu bram- berga. 304
bobrounicense Territo- rium. 295	bommeler Werth. <i>ib.</i>	botnicus sinus. <i>ib.</i>	brema. 152	bromberga seu bram- berga. 304
Joh. Eocatii patria. 213	bona urbs. 396	botri torrens & vallis. 371	bremenensis archiepisco- patus, ejus limites & fines. 152. 165	brözen. 115
bochna. 295	bona, olim Hippos. <i>ib.</i>	botrys vel botrus. <i>ib.</i>	Wremerforde. 152	Bruchhausen. 154
bocchara. 339	De bona Vista inf. 101	boucham. 70	breonia. 206	bructeri 90 eorum se- des. 117
bocche regio. 349	bonæ spei promont. 411 in eo propugnaculum. 101	bovia. 192	brescia s. bressia. 180	brügæ seu Brügge op. 73. 92
bocchi regnum. 397	bonandrea. 393	bourbonois. s. bourbon. 79	bresciæ arx. 297	la bruglia castellum. <i>ib.</i>
bochoven vicus. 121	S. bonifacii codex Evan- geliorum 98. ossa. 156	bourdeaux. 79. 83	Bresslaw 145. Du- catus, <i>ib.</i>	brumalem solstitialem solis ortum monstra- re. 41
Bochsdehude. 152	bonifacio s. bonifacii op. 232	bourges. 67. ubi acade- mia. 81	bresslaw Transilvaniæ. 286	brumalis ortus. 16
boda calida & frigida. 164	bononia seu bologne u- bi aldrovandu. 69. 181. academia. 216	bourgeois. 79. ubi acade- mia. 81	la bresse. 79. 86	brundusium seu brin- disi. 195. 221. mu- nium. 22
Boden-See. 121	bononiensis agri felici- tas. 218	bourgeois. 67. ubi acade- mia. 81	bressensis ager. 72	brundusini portus. 195
bodon op. 282	bononiensis ager. 204	bourgeois. 67. ubi acade- mia. 81	brest op. & portus. 81	brunsberga. 304
bodrach fl. 236	boppart. 155	bourgeois. 67. ubi acade- mia. 81	breste. 295	Brunsbüttel. 150
bodumna. 167	borbetomagus. 73	bourgeois. 67. ubi acade- mia. 81	bresteda. 167	brunswicensis Ducatus, ejus limites, divisio, oppida & flumina. 164.
bœbeides lacus. 257	borbonii Caroli monu- mentum. 223	bourgeois. 67. ubi acade- mia. 81	brestensis Palatinatus. 295	brunsvicum. <i>ib.</i>
Capo Boëo. 225	borchholm. 173. 301	bourgeois. 67. ubi acade- mia. 81	bretagne. 79	brussel 69 in quinque regiones dividitur. 94
bœotia, ejus oppida. 253, 254. flumina. <i>ib.</i>	Worcken. 153	bourgeois. 67. ubi acade- mia. 81	bretta Phil. Melanch- thonis patria. 137	brutii, eorumque ortus, op. & sedes. 179. 197
bœotia Thebæ, ab A- lexandro deletæ, à Cassandro restauratæ. 253	boreas. 4. 17	bourgeois. 67. ubi acade- mia. 81	briantæ. 274	brutius sinus. 25
bœotorum mores. 254	borealis polus sive Bo- reas. 4	bourgeois. 67. ubi acade- mia. 81	briega. 89	bruxellæ seu brussel. 94
bogazoffar seu bogazaf- far. 275	borgemagus seu bormi- tomagus. 73	bourgeois. 67. ubi acade- mia. 81	Briege 145. Duca- tus. 146	brygium Macedonum op. 354
bogdomanis. 353	borgi. 340	bourgeois. 67. ubi acade- mia. 81	briela seu briel. 97	bryfæ. 274
bogota regio. 422	borique, seu borica inf. 427	bourgeois. 67. ubi acade- mia. 81	brieza. 148	bryfich, s. brisch. 71
bogud rex. 397	borlum. 167	bourgeois. 67. ubi acade- mia. 81	brigantes op. 104. 111.	brytum potionis genus. 279
bogudiana. <i>ib.</i>	borbetomagus, borge- tomagus & bormito- magus. 73	bourgeois. 67. ubi acade- mia. 81	brigantia. 50	bubastis s. bubaste. 388
bohemi à Carolo M. domiti. 125	borchdorp. 151	bourgeois. 67. ubi acade- mia. 81	brigantinus Dux. Rex Portugalliæ. 54	buchananum prom. 109
Boheimerwald. 122	borneo opp. & Inf. 333	bourgeois. 67. ubi acade- mia. 81	la brigla. 92	buchian fl. 339
Bohmisch Broda. 144	borneo lacus. 399. 407	bourgeois. 67. ubi acade- mia. 81	brinn. 145	Johannes buchold. 96
Bohmisch Riesen oder Schnee- Gebirge. 145	bornholm cœnobium. Inf. 150. 169	bourgeois. 67. ubi acade- mia. 81	bringium op. 131	buchowia, ejusque li- mites. 156
bohus fl. 292	bornone lacus. 399. 407	bourgeois. 67. ubi acade- mia. 81	brion seu breonia inf. 206	buken. 154
bojano. 192	bornone Nigritarum reg- num. 395, 399, 407	bourgeois. 67. ubi acade- mia. 81	briquerascon. 209	buckingham. 108
boji in Bohemia. 143		bourgeois. 67. ubi acade- mia. 81	brificum. 133	buda. 237
boji in Italia, eorum op- pida & sedes 180		bourgeois. 67. ubi acade- mia. 81	brificum. <i>ib.</i>	budafan. 339
bojarii seu Bojuarii. 120		bourgeois. 67. ubi acade- mia. 81	brifich. 71	budieiwice. 144
		bourgeois. 67. ubi acade- mia. 81	brifigavia regio. 133	budinga oppid. Comita- tus. 156
		bourgeois. 67. ubi acade- mia. 81	brifigavia academ. 165	budini.
		bourgeois. 67. ubi acade- mia. 81	brifello. 181	
		bourgeois. 67. ubi acade- mia. 81	bristolium seu bristow. 107	
		bourgeois. 67. ubi acade- mia. 81	bristolia. 108	
		bourgeois. 67. ubi acade- mia. 81	britannia unde dicta. 102	
		bourgeois. 67. ubi acade- mia. 81	britannia vetus. 102.	

I N D E X.

bu lini. 283	bursia, ol. Purfias. 353	Cæsarea, 351. Paulanix scriptoris patria. <i>ib.</i>	patus. 164	Cambria, ejus fines & oppida. 106
budua seu budoa. 241	bußereih. 379	Cæsarea Lutra. 137.	Calendarium Gregorianum, Julianum, Scalligerianum. 32	Cambridge. 107
Budweis , 143, 144	butow. 305	Paneæ seu Philippi 374. f. Neronian. <i>ib.</i>	Caletes seu Caleti. 70	Cambataë. 342
buenen. 69	butrinto. 269	Cæsarea Stratonis f. Turris Stratonis. 369	Caletum f. calais. 108	Cambyfes fl. 343
bugia, olim Salda. 397	Thomas Buttius. 30	Julia. 403	Calicut. 329	Camarina palus. 226
bugus fl. 292. 297.	buttonii sinus seu buttons bay. <i>ib.</i>	Cæsariensis provincia Africae, ejus oppida & limites. 397	California inf. 419. ejus sinus. 24	Camellaria. 185
buillionensis Ducatus. 71	buttons bay i. sinus buttonii. 30	Cæsariana. 66	Caligulae certamina. 84	Camelobosci. 338
bulgaria. 281	buttonius Thomas. <i>ib.</i>	Cæsarodunum. 68	Calis. 61	Camenecia. 297. 299
bulgariæ caput Sophia, ejus natura soli. incolarum mores. 282	butuæ reg. 411	Cæsaromagus. 71	Califfia. 294. 295	Camenolitari. 269. 301 <i>ib.</i>
bulgari unde dicti, eorum sedes, princeps. 315	butue urbs. 242	Cæsena. 184	Califfensis palatinatus, oppida & territoria. <i>ib.</i>	Cameracum, Camerica seu cambray. 86. 94. 106
bulgariæ regnum. 282	butunti seu bitonto. 195	Cælia silva. 122	Georg. Calixtus. 164	Cameranae insulæ. 423
bulgari in Moesia. 281	butzbacum. 156	Cælias Mod: D: Gen: Wind , 17	Calixti III. patria. 56	Camerina palus. 226
bulia regia n. antra. 396	buxentum op. & flumen. 196	Cæsares pop. 412	Calatis op. 281	Camerinum. 185
bullion. 129	byblus. 371	Cassaria. 410	Callidromus mons. 263	Camers op. 182
bullis. 259	bycem. 352	Cassan. 343	Callipides. 283	Camefene. 174
bulloniensis Ducatus. 71	bydgostia. 295	Casirotae. 340	Callipoli. 221	Camini. 115. 149
buomos. 259	byzantium. 276	Cagliari f. Cagliari. 231	Callipolis. 195	Caminiecka. 297
Jung u. Alt Buntzel , 144	byzia arx regnum thraciae, Orpheo nobilitata. <i>ib.</i>	Cahors. 67	Calliopolis Thraciae. 275	Capo camino. 231
Buntzlauer Kreis <i>ib.</i>	C.	Cajazzo. 194	Callisthenis patria. 260	Camitus. 384
buquhammes prom. 109	C abadina. 338	Caicus fl. 356	Calliteræ. 261	Camolodunum. 108
buza. 247	Cabalaca. 348	Cajeta 190 munita, clavis regni. 223	Calloscopium. 268	Val. Camonica. 177
burdegalense parlamentum. 79	Cæbane. 342	Cajetanus sinus. 190	Calmar. 173	Camora f. Samora. 59
burdegala. 66. 83	Cabatza. 411	des Cailles prom. 270	Calmaria, e cujus regione Oelandia inf. <i>ib.</i>	Campagna di roma. 217
burdigalia. 83	Cabilonum, vulgo Chalon. 82	Caindu urbs Sericæ. 319	Calmarie nse fretum. <i>ib.</i>	Capo di Campana. 183
buren Comit. 99	Cabo finis terræ. 52	Caimaca. 282	Der Calmer Sund <i>ib.</i>	Campanaël. 328
burgi seu burgos. 58	Cabo de palos. 48	Caiphæ domicilium. 366	Calogeri monachi Graeci. 270	Campani. 175
burgheim, op. 71	Cabo de vincente. 45	Cairum, n. Alcayr. 401	Calor. fl. 192	Campania 81 duplex 193. ejus urbes & fines 192. unde dicta 81. soli fertilitas. 223
burgiam. 340	Cabo de Istria. 179	Cairum Indiae. 328	Calpe Herculis columna. 398	Campecho urbs. 421
burgum opid. Saxoniae. 163	Cabo de tenes. 403	Cairus f. Cairo. 388	Calpe mons. 31	Campen. 100
burgundiæ Comitatus. 54. 77, 78, Ducatus. 79	Cabubara. 380	Calabria, ejus urbes. 194, 195	Calvariae mons. 366	Campi Catalaunici. 81
burgundiæ Ducatus à Franciæ Regibus occupatus. <i>ib.</i>	Cabul. 327	Calabria superior. 202	Calva fl. 221	Campi piorum. 225
burgundia inferior. 70	Cacaos. 420	Calabria nova, ejusque oppida. 221	Calvi. 194	Campion op. 318
& superior. 86	Cacoensii. 284	Calabriae duæ. 204	Calvi f. calvium. 232	Campodunum. 134
burgundiæ Ducatus. 78	Cadiz. 61	Calabriae & apuliae Dux primus Robertus. 221	Vet. Calvinus. 192	Campus scamandrius. 355
burgundiæ Rex. 77	Cadiscus mons. 272	Calabri. 175	Calvus mons in quo monasterium S. crucis. 293. 296	Campus Libani. 370
burgundiæ Comitatus. 77. 86	Cadmea arx. 253	Calacene. 342	Calvum monasterium S. crucis. 293. 296	Campovertia. 95
burgundia regnum Germanorum imperio adscriptum 77. Galliae Regibus tributum. 78. ad Hispaniam pervenit. <i>ib.</i>	Cadmi Oratoris patria. 358	Calais. 108	Calvutre. 336. & seq.	Camucina vallis. 199
burgundicum foedus. 90	Cadmus bæotiarum conditor. 253	Calamatus mons, ubi fugitivi profligati à Crasso. 196	Calycadnus fl. Isauriae. 361	Campul op. 313. 318
burgundicus Circulus. 126	Cadomum. 81. 85	Calatis. 281	Calydon. 251	Camuni. 177
burgundiones. 76. 115	Cadorinum territorium. 204	Calamianes. 336	Calydonium fretum. <i>ib.</i>	Can fl. 322
burgundorum migratio. 123	Cadsant. 92	Calamus. 19	Calydonia silva. <i>ib.</i>	Cana seu Cancacan. op. Arabiae. 380
burgus S. Domini. 211	Cadurci. 67	Calaris. 231	Camalodunum colonia romanorum. 108	Cana galilææ f. minor 370, major f. galilææ gentium. 372
burgus Gasteiz. 58, 59	Caduffii. 343	Calatajut. 55	Camarina, nunc torredi Camarana. 226	Canada 417. unde dicta: ejus divisio & soli natura 418. ejusque situs. <i>ib.</i>
burgi f. Burgos. 58	Cæcias. 18	Calatia f. calazzo. 194	Cambaba f. cambava. 335	Cananor. 329
burgus Vallis Tarenfis. 211	Cæcubus ager. 190	Calauria inf. ubi Nep-tuni asyllum. 251	Cambaja, ejus regna, situs, urbes, incolæ. 328	Gran Canaria inf. 413
buridiensii. 284	Celanorum tumulus. 355	Calba ad Bodam. 163	Cambaja urbs. <i>ib.</i>	Canariæ insulæ. 16. 54
burick. 154	Caën. 81	Calcar. 154	Cambajensium milliare. 20	Canatha. 374
burrhi. 284	Cælius antipater. 30	Calcarius mons. 151	ad Cambajam sinus. 24	Cancacan. 380
burii, eorumque sedes. 118	Cænici. 274	Calcei Sicyonis. 247	Cambalu urbs ingens, 319	Cancellarius franciæ. 79
burshald, castr. 134	Cæræsi. 70. 113	Caldanæ paludes. 183	Cambodia. 331. 332	canche fl. 93
burdigala. 83. 85	Caërcede fl. 324	Caldar, nunc Babylo-nia, ejus fines, regiones, oppida. 377	Camboferia. 95	Canclium seu cinchim. 319
bursa die Wofse , 96	Cære. 182	Calecut. f. calicut. 329	camboja f. Cambodia urbs regni caput. 331, 332. & seq.	Cancri tropicus. 8
	Cæretanæ aquæ. <i>ib.</i>	Caledonia sylvæ unde dicta. 104. 109. 251	Cambraja f. wallia. 94. 106	Candahor. 327. 345
	Cæretanus amnis. <i>ib.</i>	Caledonia 251. sylvæ. 104. 109	Cambresis. 94	Candia regia sedes in Ceylon. 334
	Cæsar augusta. 51. 55	Caledonius Oceanus. 22. 103.		Candia i. e. cretæ metropolis. 273
	Julius Cæsar, Romanis bellum concitavit cum Germanorum gente, 124. trajecit in britanniam 105. ab Helvetiis in fagam conjectus 87.			Candiæ archiepiscopus & episcopus. <i>ib.</i>
				Candiæ saccharum. <i>ib.</i>
				Candidianus, fl. 184
				Candi-

I N D E X.

caucasus mons. 312, 313. 348	caeos inf. quæ & cia, Simonidum duorum, Bachylidis, Erasistra- ti & Aristonis patriæ. 266	chaones. 245 chaonia. <i>ib.</i> chaonia Sylva. <i>ib.</i> chapsilar. 275 characene. 342 charan. 376 charanæ. 338 charchas seu chiargas regio. 422 charente fl. 419 charitum seu gratiarum templum. 253 charta pergamena ubi inventâ. 355 charlefort castellum. 419 charlemont. 71 charracharta. 339 charta geographica. 43 chartres. 68 charybdis. 226 chassuarii seu cattuarii, eorum sedes. 117 chastau d' If. 84 chasteau en cambresis. 71 chatigam. 330 charti. 118 chauci seu cauchi & cauci 115. eorum se- des & divisio. <i>ib.</i> la cauchia. 69 chelma. 298, 300 chelonates prom. 248 chelonides paludes. 407 chemnitz oppid. & fluv. 161. 236 chencinta. 296 cherca fl. 241 cherseus fl. 370 cherfonefus op. 272 cherfonefus aurea. 101. 324. 331 cherfonefus taurica. 288 cherfonefus cimbrica 166 cherusci, eorum sedes. 118 chesel. 313. 317 chesimur. 345 chesinus. <i>ib.</i> chesinus fl. 292 chelter. 108 cheuxa. 322 chiancare. 352 chiarentza. 248 chiartachar. 339 chiavari. 213 chiavenna. 177. 208 chica. 27 chica regio ejusque situs & incolæ. 425 le stato della chiefa. 215 chieti. 191 chili regio ejus situs & oppida. 424 chil minar. 341 chilon lacedæmonius. 250 chiana fl. 200 chiloniensis academia. 165 chimara. s. chimira. 263 chimæra mons & mon- strum. 360 chimera op. ejusque montes. 269	chimerioæ liberi. <i>ib.</i> china sinarum regio, e- jus limites, magnitu- do 318. provinciæ, urbes; 320. fluvii, in- sulæ. 322 chinay. 70 chimensium scriptura, ar- tes, sermo. 321 chioseria. 375 chiorne. 350 chios inf. 347 chipsala. 275 chiquea. 320 chiroma arx. 242 chiuci. 213 chius inf. 266 chiusi. 182 chiutalem. 354 chmielnicum seu chmiel- nick. 299 choanza fl. 410 choaspes fl. 342 choatras fl. 343 chœrili patria. 267 chomati. 339 chomutow s. comme- taw. 144 chonad. 235 chone seu chonia. 174 chonitza seu conicia. 305 chorasan. 339 345 chorazim. 369 chorges. 65 chorographia quid. 2 choromiterne. 343 chrindi. 340 christburgum op. 304 christi sepulchrum. 366 christiania. 170 christianopolis. 168 Christians Hafen, 168 Christian Stadt, 168 christicolarum dies. 7 christipolis. 261 christophorus columbus 416. ad Hispaniolam appellit 426 Ameri- cam, Hispaniolam, Cubam & Jamaicam primus invenit. 28 chronicus m. 263 chronium mare. 25 chronus fl. 292 Chrudim, Chru- diner Kreis, 144 chrysam fl. 227 chryssippi patria. 362 chryssorrhœas. 371. 374 chryssopolis. 261 chryssotomus. 276 churlandiæ Dux pri- mus. 301 chusistan seu cusitan. 342. 345 chutæi pop. 368 chutus fl. <i>ib.</i> chutz. 366 chylon. 250 ciabus fl. 279 ciarcia. 318 cibinium. 285 cibotus. 355 ciceroniana villa tuscu-	lan. 187. 190. 192 ciceronis academia. 192 epitaphium 265. pa- tria 190. possessiones epiroticæ 245. villa pompejana, villa pu- teolana. 192 Q. ciceronis prædium formianum. 190 cicones. 274 cicovo inf. 241 ciderisso <i>ib.</i> cientang fl. 322 cifalu. 227 cigateo inf. 427 cignum op. 348 cilices mendaces. 362 cilicia ejus fluvii, urbe, limites. 361. 362 cilicia duplex. 361 cilicium mare. 27 cillair. 112 cimbri 116. 166. Itali- am petentes. 124 cimbrica peninsula. 166 cimbrica expeditio. 124 cimmericæ paludes. 27 cimmericum. 287 cimmericum fretum 27 mare. <i>ib.</i> cimmericus bosporus. <i>ib.</i> cimon mons. 355 cincella. 183 cinga fl. 51 cingesi. 284 cinnamomifera regio. 400 cinyphus s. cinyps. 393 cipangi inf. 426 cipo fl. 418 circæum prom. vulgo circelli. 187 circæi. 188 circius ventus. 18 circillum prom. 187 circuli majores. 4, 43 Minores. <i>ib.</i> Recti. 4 Obliqui. <i>ib.</i> Fixi. <i>ib.</i> Paralleli. <i>ib.</i> Mobiles. <i>ib.</i> Immobiles. 5 circuli longitudinis 33 seq. latitudinis. <i>ib.</i> circuli polares. 8 circulorum polarium officia. <i>ib.</i> circumpactana. 181 circuli Germanicæ. 126 circuli partes. 15 divisio. 8 circulus arcticus. <i>ib.</i> antarcticus. 9 horarius. 33 Obliquus. <i>ib.</i> Verticalis. <i>ib.</i> Semicirculus positio- nis. <i>ib.</i> circumferentia totius Orbis. 15 circumhabitatores. 9 circumnavigatio totius Orbis 34. & seq. circumumbres. 9 cirenza. 222 cirtha. 396 cisamom
---------------------------------	---	---	---	---

I N D E X.

cisamum prom. vulgo capo spada. 272 cison torrens. 368 cispadana Lombardia. 210 ciffia. 342 cisterna. 21 cistoboci. 284 citala vina. 187 citheros. 269 citharon mons. 253. 264 citheron saltus. 253 citor f. chitor. 333 citrachan. 316 citron. 259 citros olim pudna. 269 citra lavina. 187 citta di castello. 185 citta nouva f. civitas nouva histriae. 206 la citta uechia. 183 ciuidad rodrigo. 59 ciuida. 177 ciuida di friuli. 206 civilis batavorum dux. 73 civitate. 194 civita castellana. 182. 184 civita ducale. 186 civita uechia. 183 civita di penna. 191 civitas S. angeli. 222 civitas austria. 206 civitas david. 365 civitas nouva f. citta nouua. 206. 366 civitas S. saluatoris. 411 civitas vetus. 183. 215 civita di sant angelo. 222 claven f. clavena. 177. 208 clalez provincia. 307 clampetia. 197 clanis f. clanius fl. 184. 200 clanis f. Clain fl. 82 clarentia Ducatus. 268 clarii 359 clarimonte. 197 clarus Apollo 267 clarum navale. <i>ibid.</i> clarus inf. <i>ibid.</i> classis Ravennae. 184 claudii forum. 65 claud-offa. 106 claudiopolis. 286. 352 claudium op. 192 claudius Imperator Lugduni natus. 85 claudius Ptolemæus. 388 clavenna seu claven. 208 clavennens. comita. <i>ib.</i> clavernum. 43 Clausenburgh. 284 Claußhal ubi fodinae. 164 clazomene. 274 clazomenae anaxagoræ phyci patria. 358 clemens alexandrinus. 387 clementis VII. patria. 213 elerval. 133	cleve. 154 clidesdalia. 109 clibani Ægyptici. 387 climata. 12. 13. 36. 43 eorum inveniendorum ratio 12. 36. numerus 12. tabula 13. Septentrionalia. 12 cline op. 109 cliffa arx. 243 clidestalia. 109 clitumnus fl. 185 clivia ducatus, ejus limites & oppida 86. partes. 154. 155 clivensis ducatus pars. 73. 86 clodovæus V. Rex Franciæ. 77 clotarius II. Francorum Rex. <i>ib.</i> clupea seu clypea, n. Quipia. 394 clusina palus. 200 clusium. 182. 185 cluverii patria. 303 clyne op. 109 cnemides seu cnemis oppid. & mons. 255 cnidus patria ctesiae medicis. 359 Coagium vulgo, Colage. 168 coblentz oppid. 72. 75. 121. 130 cobrinia. 297 coburgium, ducatus. 157 cocam herba. 424 cocas & cochias mons. 348 coceas. 58 coche. 373 cochera fl. 133 cochile fl. 196 cochin. f. cotzia. 329 cochinquina. 321 cocintum prom. 198 coda della volpe. 28 codani populi. 116 codanonia. <i>ib.</i> 166 codanus sinus. 23. 116. 166 codrus atheniensis. 255 coelanum. 222 coelestem globum ad finem coeli componere. 41 coelestria 373. ejus oppida & fines. 374. 375 coeli distinctio & sphaerae. 2 coelum Empyræum. <i>ib.</i> coeneum prom. 265 coestfelda. 153 coetha seu coethen. 163 ceevorden. 100 coginium castrum. 269 cogni. <i>ibid.</i> 351 cointes. 358 coitta. 208 cojogna. 260 colapis f. culpe. 200. 234 Colberg. 115 colchester port. 108 colchicum mare. 27 colehinium. 241	colchis, ejus populi, fluvii, urbes, fines. 312. 348 coldinga. 166 colditz. 161 coleswar. 286 coligni castellum. 425 collao regio. 408 collatia. 188 colle. 213 colles. 154 collops f. cullu. 349 colluga. 306 colmaria. 132 colmar. <i>ib.</i> Coln. 72 coloa. 408 Golfo de colochina. 246 colozza. 233 columbo op. 336 colon apulensis. 284 colonia ad sprevam. 148 colonia agrippina. 73. 129 agrippinae auspiciis condita ubi academ. 129. 165 trium regnorum reliquia. 129 colonia jovavia. 120 coloniensis archiepiscopus oppida. 71. 128 episcopatus. 73 coloniensis elector. 126 colophon oppid. 338 Homerus natus & calchas obiit. <i>ib.</i> color fl. 192 colossæi. 357 colossus herculis, lysippi opus, 195. jovis tarenti. <i>ib.</i> Solis. 384 colossensis archiepiscopus. 238 colthene. 349 colubraria inf. 61 columnarium prom. 230 columbaz. 280 columbi navigatio. 29 columbo in ceylon. 101 columna. 309 columna herculis. 398 columnarum prom. 269 colori inf. 266 colurus 7. solstitiorum 33. æquinotiorum. 7. eorum officia. 7. 8 comagene regio, ejus urbs limites & nomen. 363. 373 comana cappadocia, Pontica. 350. 351 comani a gomer ori. 312 comara. 237 comarinum arx. <i>ib.</i> comata Gallia. 66 comensis lacus. 199 comensis ager. 204 comes stabuli in Gallia. 79 comi in bactris. 339 comidia. 353 cominum. 206 comifene. 174. 340 comitatus burgundiae. 86 comites franciæ. 79 comestoris patria. 210 cometau. 144 lago di como. 210 comori prom. 329 lago comori. <i>ib.</i> isola del compare. 265 compassus f. pyxis nautica. 16. 32. 33. seq. completum 159. complutensia biblia. <i>ib.</i> compostella galliciae novae. 420 compostella S. jago. 58 compsa. f. conza. 192 comum plinii junioris patria 180 pauli jovii patria <i>ib.</i> excilium. 210 conadiensis comitatus. 235 conceptio op. 420 conanensis castellanus. 295 concordia. 212 concordia op. & comitatus. 207. 212 concorron lacus Ægypti. 392 condate. 68 condahor. 345 condivincum. 68 condora. 307 condrusi. 70. 113 confluens op. 130 confluentes seu coblentz. <i>ib.</i> congel. 170 congi reg. & urbs, ejus divisio, & limites. 101. 410 congo fl. 407. 410 conicia f. konitz. 305 conimbria Acad. 59 conimbriense collegium. <i>ib.</i> coninum. 294 connacia f. connacht. 112 le connestable. 79 conon. 255 conradi celtæ patria. 136 conradinus regni Neapolitani heros. 219 Herm. conringius. 164 consbach. 167 consbacensis portus. <i>ib.</i> le grand conseil de Gallia. 79 consensia f. consenza. 198. 203 terræ motu periit. 221 consenzia munitum. 223 Constantia seu Constanitz, concilio nobilis. 134 constantia, id est, Tomi. 281 constantientis Episc. 90 constantina. 402 constantini M. patria. 107 constantinopolis turcarum caput. 276. 278. 381 constantinopolitanus patriarcha. 279 constantinovia. 299 constantinus Harmenopolus. 260 contadè di Zara. 242 le conte. 79 continens terra. 31 conza. 192 conza op. 386 copais lacus. 264 copenhafen & copenhagen. 168 cophes. 339 copiæ urbs. 196 copria littus. 225 copriumicza. 303 coptarum patriarcha. 388 cora. 189 corantio. 247. 268 corasam. 339 corasceve. 280 Johannis corasi interitus. 82 corax mons. 312 coraxi pop. 348 Corbach. 154 corbeja Monasterium. 152 corbie. 69 corcagia. 112 corcyra 204. corcyrae classem continentes ad Tenarum. 250 corcius mons. 272 corcyra nigra. 243 cordan farris. 75 corduba f. Cordova. 51. 57 corea. 321 corelia. 173 corella. 307 Corelenburg. 173 Corelenberg. 306 corfinium. 191 corfu. 265 corichomium. 74 coricius specus. 362 coricos. <i>ib.</i> coridani. 104 corindas fl. 343 corinea. 349 corinthus, ubi dionytus exulavit, & lais metrix: a mummo excisa. 247. 268 corinthiacum æs. 247 corinthiacus sinus. <i>ib.</i> coritani. 104 Corlin. 115. 149 cormantip. 101 Janus cornarius. 160 cornavii f. cornawan. 104 cornelii forum. 181 corneto. 183 cornetum op. <i>ib.</i> cornia. <i>ib.</i> cornu arietis prom. 27 cornubia. 108 cornuwallia. <i>ib.</i> coromandel. 327 coron. 268 corofon. 346 colfo de coron. 246

I N D E X.

corona transilvanicæ 286	cotticæ Alpes. 200	critica. 275	curia op. 136	condita, nunc corone & cirene, aristippi patria. 393
corone. 249. 268	cotti eorumque fines. 176	crivianensis palatinat. 294	curia l. Hoff. 161	cyrenenses carthaginensium æmuli, à turcis subacti. <i>ib.</i>
coronea, n. corone. 253	coturnicum portus. 268	croatia. 140, 141. 234	curia op. f. chur. 177. 208	S. cyriaci arx. 157
coronia. 167	couchinchina. 329	croceus fl. 321	curia adjutorum. 79	Cyriacsburg. <i>ib.</i>
coronus mons. 313	covalia. 295, 303	crociatannum. 68	curia rechnitzianâ, 161	cyri monumentum & sepultura. 341
corregium. 212	coulan. 329	croja scanderbegi patria. 269	curiosolites. 68	cyrillus. 388
corrodunum. 295	coulere. <i>ib.</i>	cromwel protector. 106	das Curische Hoff. 304	cyrnus seu corsica. 231
corsica inf. 183	couna fl. 298, 302	Cronenburg arx. 168	curlandia. 301	cyrnus rex. <i>ib.</i>
corsica 204. ejus nomina, magnitudo & urbes, cultores. 231, 232	cozenza. 223	cronium mare. 21	curlandicus sinus. 304	cyropolis. 343
corsicum mare. 25	la cour des Aydes Gall. 79	Cronstadt. 286	curanicum. 294	Cyrria. 252
capo corso in Guinea. 232. 406	crabræ aquæ. 188	croton fl. 302	curonensis lacus. 292	cyrrhæus apollo. <i>ib.</i>
Sardinicæ. 232. 406	cracovia Academia. 294	Crossen seu crosna. 145	curovia. 295	cyrrhæstia syriacæ regio. 374
corsoër. 168	Suburbium. 300	ducatus. 146. 148	curtius rufus. 118	cyrrhus. <i>ib.</i>
corsoera. <i>ib.</i>	cracoviensis Palatinatus. 294	croto op. 182.	cusco. 424	cyrus fl. 343. 348
corsoforum colonia in Sardinia, mores. 230	crainburg. 141	croto seu crotone. 196.	cusinas fl. 356	cythera f. cerigo inf. cum opp. & portu. 250
cortæa. 349	cranganor. 329	ubi Pythagoras docuit. 198. 223	cusitan. 345	cytinium. 252
cortereal terra. 427	crangavor. <i>ib.</i>	crotoniensis portus. 198	cultrinum. 148	cyzicus op. 356
Ferdinand. cortesius. 428	cranon opp. ubi Scopas & Simonides. 257	crotoy. 69	cutiliae. 186	czar moscovitarum dux magnus appellatus. 308
cortiza. 309	crasnica 295	Crottoff. 164	cutiliensis lacus, umbilicus Italiae. <i>ib.</i>	czarna. 298
cortona. 182. 213. 214	crasholtavia 300	de croy duces celebres. 258	cuveri. 268	czartovia. <i>ib.</i> 299
cortracum Gallis court-ray germ. contrict. 93	crassius Bruniorum Illimum muro & fossâ sepit. 197	crucenacum. 137	cyamosorum fl. 227	czartoriscum. 299
Cortrieck. <i>ib.</i>	fugitivos profligavit. <i>ib.</i>	cruciferorum ordo in prussia. 303	cyane fons. <i>ib.</i>	Czaslau Czaslaw-er Kreis. 144
corvo inf. 413	à Parthis auro dotatus. 281	S. crucis fl. 419	cybele dindymene, Peshnuntia. 353	czechi. 143
corunna. 58. 59	crathis seu crathi fl. 196	S. crucis inf. 427	cyclades inf. 266	cechorum regnum in Bojohæmia. 125
corus f. caurus, Der Nordwesten wind 18	crema. 180	S. crucis Monasterium, ligno crucis celebre. 293	cyclopes in sicilia. 228	zentochia cœnobium. 295
corycius specus. 362	creme a Tartaria. 283	crudentum. 303	cyclopis cadaver sub erylce monte. <i>ib.</i>	czeremissi lagowi. 307
corycos op. <i>ib.</i>	cremenecia. 299	Crummou. 144	cydon. 272	czeremissi nagorni. <i>ib.</i>
corycus mons. 272	cremense territorium. 204, 299	cruzenacum. 137	cygnea f. cygneum. 160	czerkassi tattari. 299. 306
corymbia. f. rhodus. 383	cremnos op. 288	crusvicia. 295	cygneus campus. <i>ib.</i>	eorum sedes. 316
coryphasium prom. 249	cremona. 180. ubi turris. 210	crunos mons. 263	cygneus f. cyaneus fl. ejusque ortus. 348	czerhassi opp. 299. 316
cos f. coos. Apellis & Hippocratis patria. 267	cremonensis ager. 204	cryptæ. 387	cygnum op. <i>ib.</i>	czernikouw. 299. 307
cosa mensura loci. 20	crempa. 150	ctefias. 359	cyllene arcadiæ mons & sinus. 248	czerniechoviensis Palatinatus. 299
cosa urbs. 183	cremsa f. Brems 142	ctefiphon. 342. 376	cyllene urbs, mercurii patria. <i>ib.</i>	czernienseum. 300
cosa fl. 183. 200	crenides op. 261	cuama fl. 411	cylli comitatus. 141	cypicus op. 356
cosachi milites. 292	crepusculorum initium & finem invenire. 37	cuba inf. 29. 426	cyme cuma. 358	czukaw. 287
cosakenses tartari, eorum horda, sedes. 316	creta inf. 244. ejus nomina. 271. fines, magnitudo, urbes, montes, cultores, eorum studia, felicitas, à Metello domita, à Sarcenis capta, à Balduino recuperata, à Venetis emta. 272, 273	cubi. 67	cyniphui f. cinyps, n. magra fl. 393	D.
cosamba. 330	cretæ epicopus Titus. <i>ib.</i>	cubitus. 19	cynos cephalæ, philippi macedonis clade notæ. 257	Dacæ. 340
cosanum prom. 183	cretenses primi musci. 214 vitiolissimi, piratica infames. 272	cujavia. 294	cynosema. 275	Daci. 283
cosicia. 295	creticum mare. 25	culconde. 330	cynthius fl. 132	Daci danubiani. 284
coslin. 149	crevecœur. 70	culenburgum. 99	cynthus mons. 266	Dacia, ejus limites, divisio 283 urbes, fluvii, incolæ 284 seq. romanis subdita. <i>ib.</i>
cosinicus ortus & occasus. 41. 42	crevelt. 99	culmbach. 136. 161	cyparissa. 248. 268	Daciæ ripensis populi. <i>ib.</i>
cosmicum ortum & occasum invenire <i>ibid.</i>	Creutzburg. 304	culmia seu culma. 303	cyparissius sinus. 246. 248	Daciæ alpestris populi. <i>ib.</i>
cosmicum & achryonichum occasum invenire <i>ibid.</i>	crimei tartari. 309	cuma f. cyne in Æolide. 358	cypera. 256	Daciæ mediterranæ populi. <i>ib.</i>
cosmin fl. 330	eorum mores. 288	cumæ. 193. 200	cypriani patria. 394	Daciam incoluerunt Getae, farmati, gothi, Hunni, saxonis, hungari. 285
cosmographia quid 2	cracoviensis academia. 305	cumana regio. 423	cyprium mare. 25	Dædalus ad Ægyptios profectus. 390
cosmopolis. 213	crimisa prom. 198	cumana sibylla. 193	cyprus inf. ejus regna, magnitudo, divisio, fluvii & oppida, ab æris copia, dicta, veneri consecrata, ejus episcopus epiphanius, reges & domini, pœnorum colonia. 382, 383	Dædali mons. 272
cosqueouder. 67	crimistus fl. 227	cumanam cicer. villa. <i>ib.</i>	cypfella. 275	Dalila regnum. 408
cosiæi. 342	capo crio. 359	cumanus sinus. <i>ib.</i>	cyrafi. 293. 316	Dagon idolum. 366
cosiacum. 206	crissa op. 253	cumberland. 108	cyrenaica regio, ejus nomina, urbes, fines, 386. 392	Dalecartia. 173
coste d'Amalfi. 220	crissæum. 247	cumbria. <i>ib.</i>	cyrenaicum mare. 27	Dalem comitatus. 94
costa de Anderotte 406	crissæus campus & sinus, 331. <i>ib.</i> 253	cumerium prom. 190	cyrene urbs a græcis	Dalmatia. 241
cofterium. 294		cuneum. 209		Dalmatia sub augusto domita;
cofrinum. 148		cunha inf. 411		
cotacene. 349		cuni urbs. 338		
cotam urbs. 317		cuninchamia. 109		
collus vetus. 328		cunovia. 296		
cothus. 148		cuprum. 109		
cotentii. 284		cur fl. 348		
		curdi. 349		
		curdo mons; 375		
		cures. 186		
		curetis. 271		

I N D E X.

domita; à Gothis vastata; à Sclavonis occupata, ab Hunga- ris subacta; à Tur- cis oppressa 241 ejus oram maritimam ten- nent veteri. 242	Daritis. 343	mors. 251	diepa. 81	divionum vulgo dyon. 82
Dalmatia regibus Hun- garicis subest. 243	Darmstadtium. 155	Dembigaja. 106	diepe. 70. 81	dium cretæ. 272
Dalmatia hodierna ejus fertilitas. 243	Dassaretæ. 259	Denia port. & op. 56	diepenau. 154	diuna fl. 292
Dalmatarum mores. <i>ib.</i>	Dassow. 297	Denseleti. 274	Diephold. 117	divodurum. 71
Dalmaticæ alpes. 201	Datio triplex. 288	Dera s. derius campus. 342	diepholtz, com. ejus li- mites & op. 154	divodurum medioma- trorum. 130
Dalmaticum mare. 25	Daventria 100. Davi, id est daci. 283	Derbe. 351	dierum & noctium quan- tatem cognoscere. 36	dobas regnum. 408
Dalmatii populi & op. 242	Daulia. 222. 261	Derbend. 343. 346	dies æquales invenire. 37 seq.	dobrinense territorium. 300
Dalminium s. delmini- um. 242	Dauma regnum. 406	Derbent. 343	dies christianorum, græ- corum, judæorum. 7	dobuni. 103
Damant op. 373	Davidis civitas. 365	Derbicæ. 340	diesta s. diest. 95. baro- natus. <i>ib.</i>	doccumum, Gemmæ frisii patria. 100
Damaon. 328	Davidis arx & sepul- crum. 366	Dermanum. 299	Dieterichs Bern. 177	docna. 245
Damascus. 374. 381	S. Davidis op. 105	Derpatum. 301	diet melle 117. 154	dodecatemoria. 33
Damasia. 120	Davis fretum. 30. 171	Dertona. 176. eversa. 210	dieza ad lanum. 155	dodone. 245
Damasii montes. 323	Davissius. 30	Dertosa. 55	dietz comitatus. <i>ib.</i>	dodonæum æs. <i>ib.</i>
Damba. 410	Dauma. 406	Descensionem solis ob- liquam invenire. 37	dietzin bohemiæ. 144	dodonæi jovis templum. <i>ib.</i>
Damgarten. 149	Daunia. 222. 261	Descensionem solis re- ctam invenire. <i>ib.</i>	dievenaw fl. 122. 148	dodina. 301
Damiata. 401	Dauphine. 79	Desen castrum. 231	dieutze. 71	doemitz. 150
Golfo di damiata. 363	Dea s. Die 65 Augusta dicta. <i>ib.</i>	Desertum arenosum. 364	differentia longitudinis & latitudinis. 41	doeringer wald. 122
Damm in pomerania. 148, 149	Joh. Deacius. 425	Desiderius longobardo- rum rex ultimus. 203	digeri. 274	doesborg op. 117
Damma in groningensi dominio op. 101	Debris fonte inclyta. 395	Desna fl. 305	diglito s. tigris. 376	dofrefiell. 169
Damna, delminio, den- na. 242	Decan urbs, regnum. 327, 328	Despota peloponnesi. 268	dijon. 79. 82	dola S. dole urbs. 86
Damonii. 103	Decapolis, ejus urbes. 374	Despotatus. 259	dila fl. 94	dolangæ. 274
Dammonium prom. <i>ib.</i>	Decabali thesauri. 284	Deffavia clade nobilita- ta. 163	dilleberga arx comit. 156	dolap. 353
Damur. 409	Decelja castellum. 255	Dova fl. 106	dimensio terræ duplex. 15	dulcigno. 241
Dan mons. 368	Decem circuli. 4, seq.	Deucalionis fl. 258	dillinga. 133	dollert sinus. 152
Dan urbs. 374	Decem pagi. 71	le Deuche. 79	dimitæ. 103	doloncæ. 274
Dangati. 408	Decentii interitus. 68	Deventer. 100	dimitriada. 257	domasin. 144
Dani. 116	Decii patria. 234	Devona opp. 67	dinant. 70	dombrowiza. 287
Dania unde dicta. 166	Declinatio quid. 41	Devonia. 108	dinantium. 129	dominica inf. 427
Danicum fretum. 28. 168	Declinationem solis vel stellæ invenire. <i>ib.</i>	devonschire. 103. 108	dinaretum prom. 383	S. dominici op. hispani- olæ. <i>ib.</i>
danicæ regnum 166	Dee seu deva fl. 106	deuringi. 115	dindymene. 353	dominium trajectense. 91
ejus limites, partes & op. 167 seq.	Degen. 331	Deutschen Broda. 144	dindymus. <i>ib.</i>	S. domingo inf. 426
Danisburgum. 329	Dehenbartia. 106	diablintæ aulerci. 68	dinogetia. 281	domitiana via. 200
Dannenberga. 151	Dei indigetis templum. 187	diaboli montes. 269	diobesi. 274	domitii Ænobarbi tro- pæa. 76
Dannenbergenfis comit. <i>ib.</i>	Deistanxa. 317	diagoræ mors. 384	diodori siculi inf. 415	dommallacus. 117. 154
Dantiscum. 303	Deister. 164	diameter terræ. 15	dio castellum. 328	dommella T. 94
Dantiscanus sinus. 23	Del regnum. 412	dianæ aricinæ lucus & lucus. 187	dio cæsarea. 351	domo d' ofcela. 177
danubii vortex seu ruffel. 142	Delfziela. 101	dianæ oculus. 264	diogenis cynici patria. 353	domonignisa mons. 269
Danubii ortus. 281	Delium. 253	dianæ patria. 266	dion. 260	domus libani. 365
Danubii pons à trajano conditus. <i>ib.</i>	Dellain. 70	dianæ templum. 359	dionis chrysoftomi pa- tria. 353	donajecius fl. 292
Danubius fluv. 122. 133. 233	Delly. 333	diana pergea. 361	dionysii halicarnassensis patria. 359	donaw fl. 122, 281
Daphnes lucus ad antio- chiam. 372	Delmen, fl. 153	dianoro. 261	dionysii junioris patria, ejusque gesta. 197.	donay. 93
Dara urbs & fl. 404	Delmenhorst. com. <i>ib.</i> op. <i>ib.</i>	diarbeck. 375	dionysius areopagita. 255	donawerta. 134
Daræ regnum. 397. 404	Delphi n. delfo. 253. 268	diarbeck. 345	diodori siculi patria. 227	donert fl. 287. 305
darame. 329	Delfinatus 77 Galliæ re- gi venditus. <i>ib.</i>	diargament. 340. 345	dios in cœle syria. 375	S. donini burgus. 211
Darandæ. 338	Delphinus galliæ regis filius unde dictus. 78	dibolia. 261	dioscurias urbs. 349	donowerda. 134
Darbe. 108	Delphini portus. 213	dichas. 19	diospolis. 388	dorno. 109
Darbia. <i>ib.</i>	Delphr. 96	dickiloppi. 173	dirce fons. 353	dornyck. 93
Darchpek. 237	Delta, regio Ægypti. 388	dictæus mons. 272	distantiam locorum in- venire. 35. ad 43	dora fl. 177. 199. 281
Dardanelli. 275	Delus insula & urbs, apollinis & dianæ na- tale solum. 266	dictamnium s. dictamo. <i>ib.</i>	distantiam solis vel stel- læ a Zenith investigare. 41	el dorado. 423
Dardanello arx. 356	Dema fl. 304	dictynna. <i>ib.</i>	dithmarsia, <i>ib.</i> ejusque opp. <i>ib.</i>	dorogne fl. 75
Dardania mœsiæ. 280	Demades. 255	didenhoven. 94	diuguntorum forum 210	Dordracum s. Dord- recht, ubi syno- dus. 96
Dardani. <i>ib.</i> eorum mo- res musici. <i>ib.</i>	Demaratus. 250	dido s. elisa. 394	divionense parlamen- tum. 79	dorceltria. 108
Dardanum. 356	Dembberg pannoniæ mons. 233	didyma. 61		dorchelster. <i>ib.</i>
Darense regn. 397. 402. 404	Dembrowiza. 287	didyme inf. 227		dorsten. <i>ib.</i>
Darien. 423	Demetrius. 257	didymus cæcus. 388		dorica musa. 352
	Demetæ. 103	didymus grammaticus. <i>ib.</i>		la dorietta fl. 199
	Demetrius cydonius. 260	didymus mons. 36		Doringen Wald. 122
	Democedes medicus cro- toniata. 198	die s. dea. 65		doris regio, ejusque fi- nes & op. 251. 359
	Demona vallis, ejus li- mites. 229	dieben ad muldam. 163		doriscus lacus. 275
	Demosthenes. 255. ejus	diem longissimum inve- nire, brevissimum. 36		dorium. 280
		diem vel tempus inve- nire excogita ortus vel occasus stellæ ali- cujus specie. 36 ad 42		dorno op. 109
				dorpatum,

I N D E X.

<p>dorpatum. 173. 361 dorferfchire. 103 dorften op. 153 dotechum op. 117 dortmund. 153 dorum. 206 dotis. 238 dovay. 93 douay. <i>ib.</i> doublain. 112 dovern. 102. 108 dourocorturum. 71 doux fl. 72. 75 doynkerka. 93 franciscus dracus. 29. 425 fr. draci patria. 108 draci navigatio. 29 draco atheniensis. 255 draconis mons. 201 montis draconis castel- luni. <i>ib.</i> dracus. 75 drangiana, ejus limites & urbes. 338 drangiani populi. <i>ib.</i> drausus lacus. 304 dravus fl. 141. 233 dreifa. 156 Drelborg. 167 drente. 100 drepanum 226. cum portu. 230 dresda Dresden. 160 drevantia fl. 292 dribyzes. 343 drieberg. 153 driesena. 148 drilo fl. 240. 269 drimago. 281 drina fl. 233 drinus amnis. <i>ib.</i> 239 drobonika op. 242 drochæa. 112 drogeo insul. 427 drogiczynense. 309 drohobus. 306 droshagen. 153 drossen. 148 druentia fl. 75 druger. 274 drunheim. 170 drusi castella. 73 drusiani fossa 117 seq. Le drusus in belgio. 90 drybices. 343 dryopes. 245. 256 duacum 93 direptum & crematum. <i>ib.</i> acad- emia. <i>ib.</i> dubrow. 146 dubis fl. 72. 75 dubissa fl. 302 dublinum 112 acade- mia. <i>ib.</i> dubna. 299 dubris trajectus. 102. 108 ducala. 404 ducato di Sethines. 254 ducatus stiria. 140, 141 ducatus francia. 79 duces francia. <i>ib.</i> duche. <i>ib.</i></p>	<p>duderstadium ad wip- perum. 131 duero fluv. 51 duffener. 79 duil f. indus fl. 324 duina fl. 308 duisburg. 154 dullartus sinus. 101 dulgibini 117 eorum se- des. <i>ib.</i> dulmen op. <i>ib.</i> Duna fl. 301 dunamunda. <i>ib.</i> dunaigrodum. 299 dunay. 281 dunbar. 109 dunblain. <i>ib.</i> dunchel. <i>ib.</i> dunckelspila. 134 dunde. 109 dune f. diuna fl. 292 dunenburgum. <i>ib.</i> dunelmenfis episcopa- tus. 108 dunelmum. <i>ib.</i> duneste promontorium. 109 duinum f. dorcestria. 103 dunsbyheat. 102. 109 dura. 129 durance fl. 75 durazzo. 259. 269 durbuy. 70 duria f. doria fl. major & minor. 199 duria amnis. 177. 199. durius. 49. 51 duringorum regnum. 125 durlacum op. 137 durlacensis marchia. <i>ib.</i> durostadium. 98 durostorum. 281 durotrigues. 103 dulella fl. 155 Dusseldorf. <i>ib.</i> dwina. 307 duynkerke. 93 duysburg. 154 duytsche. 123 dyme. 247 dyme clarentia ducat. 268 dyrrachium. 270 E. EAlæ pop. 348 Eavecaurt. 69 Ebeltud. 167 Eber-Stein castr. 137 Eborac acad. 59 Eboracensis archiepisc. 107 Eboracum, constantini. M. patria. <i>ib.</i> Eborodunum. 73. 176 Ebro fl. 50 Eburones. 70 Eburevices aulerci. 68 Ebusmi. 339 Ebusus inf. & urbs. 53 60 Ecbatana. 343. 372 Ecbatana in carmelo</p>	<p>monte. <i>ib.</i> Echinus. 257 Echinadæ inf. 262 Echodorus. 260 Eckeln fordia. 150 Der treue Eck- hard. 164 Eclabanda Apollonii Rhetoris patria. 357 Ecliptica. 6. 33 Ecoya op. 51 Edamum f. edam. 97 Edel fl. 313 Edenburgum vulgo e- dumbrow. 110 Edera fl. 155 Edeffa urbs quondam antiochia. 376 Edoardus hottonus. 108 Edoardus III. anglia rex. 82 Edones. 274 Edonii, eorumque op. 261 Edom. f. efavus. 364 Edom. f. idumæa ab e- dom appellata. <i>ib.</i> Edowardus I. wallia princeps. 106 S. Efemia. 221 Efeso. 359 Egebertus anglorum rex. 105 Egeria lucus. 187 Egholm. 167 Egmunda comitat. 98 Egnatia. 195 Egra f. eger. 122. 139 Ehingh op. 135 Eidora fl. Germaniæ limes. 150 Eilenburgium. 161 Elmbecca. 164 Eisenach. 157 Eisenbacenses thermæ. 236 Eisfeldia. 131 Ekelnsorde f. Ec- kerensorde. 150 Eladafagni. 261 Elæa, Zenonis dialecti- ci patria. 358 Elæus. 245 Elaran. 342. 345 Elatea. 255 Elaveris fl. 75 Elaverus fl. 83 Elba inf. 204 Elbe fl. 121 Elbingeroda. 164 Elbingium f. elbinga. 304 Elburgum. 99 Elholm. 168 Elda fl. 150 Elebata regio. 404 Electro octavus palati- nus. 128 Electoralis circulus. 126 Electoralis palatinus inferior, ejusque li- mites. 137 Electores, quando con- stituti. 127 Electrum in prussia col-</p>	<p>ligitur. 304 Elei. 275 Elembogner Kreis. 144 Elementa quatuor. 2 Elephantina inf. nili. 388 <i>ib.</i> Elephantis. Elevationem poli æqua- re latitudini locorum. 35 Elevationem & latitu- dinem loci invenire. <i>ib.</i> Elevationem poli inve- nire. 39 Eleus. 275 Eleusis, eleusina sacra. 254 Eleusinus sinus. <i>ib.</i> Eleutheræ. 281 Eleutherus fl. ejus ortus. 370. 371 Elfeldia. 156 Elfocat desertum. 392 Elgin op. 109 Elis regio & op. f. elea phædonis patria. 247 Elisæi sepulchrum. 367 Elixona. 313 Elleboge. 167 Ellenbogen op. & comi- tatus. 139. 144. 155 Ellenboger Kreis. 144 Ellus fl. 72. 132 Elmeland. 168 Elmenau fl. 151 S. Elmi castel. 92 Elmichias. 389 Elorus. 227 Elpatron. 371 Elsa fl. 66. 146 Elsas f. elsatia. 113. 132 Elsabas. 340. 345 Elsatia superior. 71 inferior. <i>ib.</i> Elsburg arx. 173 Eisenborg. 167 Ellenore. 168 Elverfeld. 155 Elusa seu elusatium. 66 Elusaberris. <i>ib.</i> Elwangia. 134 Elyma. 259 Elymæa f. elymais & Elymæi. 342 Elymandri. 340 Elymiotæ. 259 Elystrus fl. 158 Eizenborg. 167 Ema opp. 341 Emathia. 259 Emea vulgo Eera fl. 98 Embda f. embden. 152 Embdanus comit. <i>ib.</i> Emboli. 261 Embrun. 65 Emcloster. 167 S. Emederi portus. 59 Emeria regio. 423 Emmaus. 366 Emme f. amma fl. 72. 98</p>	<p>Emmerick f. emmerich. 101. 154. Emodi montes. 323 Empedoclis interitus. 227 Emporia nunc empullia. 52 Empsa thermis clara. 155 Empyræum cœlum. 2 Ems fl. 90. 121 Enakim seu gigantes. 364 Enckhusa seu enckhuy- sen. 97 Encre. 69 Endelavia inf. 167 Endrem seu hadriano- polis. 278 Enecus comes. 53 Engelland. 105 Engeniana fossa. 99 Engern. 153 Engia. 246 Golfo de engia. <i>ib.</i> Enipeus fl. 256 Enna. 227. 230 Ennii patria. 195 Enona f. Ænona. 241 Enonymos. 227 Enos. 275 Ens 98 fl. 142 Ensigeri populi. 301 Eordei, eorumque op- pida. 261 Eortæ. 339 Eous oceanus. 21 Epaminondæ patria. 253 Eperies. 236 Ephesus urbs ab ama- zonibus condita, nunc Efeso, ubi templum dianæ incensum. 359 Ephyra. 247 Epicharmus. 226 Epicuri horti. 255 Epicetus phryx. 355 Epidamius macedonia. 258 Epidaphnes antiochia. 372 Epidaurus, ubi Æscula- pius. 241. 250 Epidaurus limera. 268 Capo S. Epifanio. 382 Epiphanius cypri epis- copus. 383 Epipolæ Syracusarum pars. 226 Epiroticæ possessiones ciceronis. 245 Epiroticum mare. 26 Alexander epirotarum rex. 198 Epirus, ejus termini populi & oppida, 244 montes. 263, Epirus nova vetusque. 244 Episcopatus anglia. 107 Candia. 273 Gallia. 79 Germania. 165 Hibernia. 112 Italia. 224 Moscovia.</p>
---	---	---	--	--

I N D E X.

<p>Moscoviae. 309 Scotiae. 110 Siciliae. 230 Prussiae. 305 Epitheta urbium Italiae. 224 Epizephyrii Locri. 197 Eporedia. 177 Epflein. 155 Epulum publicum & magnum in Helvetiis. 90 equus Tuticus. 192 Erak s. parthia. 340 Erasinus lacus 249 fluv. 262 Erasistrati patria. 266 Erasini patria 97 statua. <i>ib.</i> Erbach Comitatus. 136 Erdeli montes. 285 Erenberdi castrum seu Chrenbrechtstein & Chrenbrettstein. 130 Eretia. 255 Eretia, unde cretenses Philolophi. 265 Eretum. 186 Erex. 345 Ertida fl. 129 Erfordia 157 academia. 165 V Erici. 183 Ericula inf. 227 Eridanus fl. 199 Erigon fl. 263. <i>ib.</i> Erinistadt. 284 Erinna. 358 Eritto. 260 Erla. 118. 236 Erovaige 69 Erpach. comit. 156 Erripha regio. 404 Erys s. hibernia. 111 Eryx op. & mons. 226 Erythraeum mare. 22 Erythraea inf. 61 Esa, eusa s. esa. 66 Esabela prov. 408 Escheborg. 168 Escaur fl. 74 Eschethal vallis. 177 Eschewege. 156 Escuriale. 57 Esens op. 152 Esla fl. 70. 75 Bilingia. 135 Essa fl. 152 Essedones. 283 Essex. 108 Esse. 178 Essten. 301 Esterdal. 170 Esthonia livoniae. 172. 173. 301 Estiae territoria. <i>ib.</i> Estiotæ. 256 Estiotis regio ejusque urbes. <i>ib.</i> Estotilandia. 171 Estremadura. 49. 54 Etesia, ventus. 18 Etruria, ejus fines, oppida, XII. principa-</p>	<p>tus. 181. 182 Etrusci. 175. 181. 184 Etisch fl. 181. 199 Eubœa ejusque promontoria. 265 Euclidis patria. 254 Eudofes. 115 Eudoxi navigatio. 30 Evergetæ. 339 Evereux. 68 Eufemia santa. 197. 221 Euganei. eorum sedes & oppida. 175. 177 Evia. 259 Eulæus fl. 342 Euonymos. 227 Euphrates, ejusque fontes 349. 350 increfcit 363. 376 Euporia. 261 Eurotas fl. ejusque ortus. 249 Euripidis poëtae tumulus. 255. 259 Euripus. 26. 170. 265 Euro Notus. 18 Europa Virgo. 27. 46 Europa 25. 45 ejus limites 27. 31. descriptio, termini, denominatio, longitudo, latitudo, divisio, figura, unde dicta. 45. 46 Europa à quo prius inventa. 31 Europus. 259. 261. 343 Europus op. almoræ. 259 Eurotas. 262 Eurota fl. 294 Eurus. 17 Eurymedon fl. 361 Eula, euse. 66 Eusta inf. 110 Eustathius homeri com. 260 Eutina. 150 Examen globi. 34 Exarchatus. 203 Exarchorum sedes ravenne. 184 Excester. 108 Extremadura. 54 Euxinus pontus ejus appellatio & mare. 27 Exschia s. eschia urbs. 349 Eydgensien. 87 Bytalia. 130 F. Fabii Maximi tropæa. 76 Fabrateria. 189 Fabrianum. 216 Guilh. Fabricius hildanus. 73 Faenza. 181 Færa inf. 166 Fafferland. 167 Fagonia s. buchovia. 156 Falcoburgium. 94 Falerii. 183 Falisci. <i>ib.</i> Falernus ager. 201</p>	<p>Capo di monte falcone. 231 Falfatera. 189 Falkenberg. 148 Falicæ junonis lucus & fanum. 183 Falisci. <i>ib.</i> Falstria. 168 Falx. 225 Famagusta. 383 Porto Famin. 425 Fanestres. 184 Fano seu fanum fortuna. 216 Fanæ inf. 166 Fantain. 406 Fantquu. <i>ib.</i> Fanum. 216 Fanum cereris. 254 Fanum S. laurentii. 206 S. andreae. 109 Apollinis clarii. 359 D. audomari vulgo S. omer. 93 D. Johannis. 86 de Morienne. <i>ib.</i> Fortuna. 184 S. galli. 89 S. gotthardi. 142 Herculis. 61. 215 Luciferi. 57 Voltumnæ. 183 Fare s. faire inf. 110 Farentinum seu farentivolum. 222 Farræ inf. 148 & fare opp. 110. 171 Farina in monte. 55 Porto farina. 395 Farnesiorum familia. 211 Faro prom. 225 Fars prov. persiæ. 345 Farsa, pharsalus. 256 Farsi. 341 Faro s. pharus. 59 Fasciæ seu zonæ. 9 Faselus turris. 366 Faslo fl. & urbs. 349 Fatigat. 408 Faventia nunc faenza. 181. 216 Faventia colonia. 55 Fauces freti gaditani. 27 Faulmouth portus. 108 Favonius. 17 Fayal. 413 Febrenus fl. 189 Felix Julia. 371 Felix arabicæ penins. 380 Felsina. 181 Felltinum. 299 Feltrensis comitatus. 204 Feltria s. feltre. 177 Fennen & sinnen. 116 Fenni germani. 114 Ferabar. 345 Ferachio. 384 Ferrandina. 222 Ferraria 216 academia. <i>ib.</i> Ferrariensium mores. 218 Ferrariensis agri felicitas. <i>ib.</i></p>	<p>Ferrariensis ducatus. 204 Ferreta s. pfirt. 132 Ferentino. 188 Ferentinum. <i>ib.</i> Feretratus mons. 216 Ferdinanda inf. 426 Ferdinandus catholicus regnum neapolitanum occupavit 56 & siciliam copulavit. 220 Ferdinandus Magellanus. 27 Ferdinandus I. 53 Ferdinandus II. regno neapolitano pulsus & recep. 220 Ferdinandus III. mauros in regnum Granatense compulit. 53 Ferdinandus V. <i>ib.</i> Ferro inf. 413 Ferol. 58 Fessa, op. s. feza s. fetz. 397 ejus territorium. 403 Fessanum reg. ejus situs, urbes & provinciæ. 404 Fetu. 406 Fetzense regnum. 397 Fianona. 241 Fibrenus. 200 Der Fichtelberg. 122 Fidenæ. 188 Fiesole. 213 Fifa. 109 Figalo. 246 Figena s. ephesus. 359 Philadelphia. 356 Fillefiel. 169 Filia sion. 365 S. filippo d' agrione. 227 Final, vulgo finarium. 213 Finnii s. femien. 116 Finnia s. finland. 173 Finnarium. 213 Finlandia seu finningia. 116. 173 Finnicus sinus. 23. 172 Finnomarchia. 169 Porto Fino. 213 Fionia s. funen. 168 Fiorenza s. florentia. 213. 224 Firmanorum castellum. 190 Firmum. 216 Firmum picenum. 190 Firmum s. fermio Laurentii patria. 216 Fivelingo. 101 il fiume della posta. 189 Fiume di terra nuova. 227 Fiumecino fl. 175. 216 Fiume di S. Leonardo. 227 Fiumi del ferro. 361 Fixæ stellæ. 2 Flaminii forum, ubi Gallus & Vullusianus interfecti. 185 Flanates. 241 Flanaticus sinus. 205. 241</p>	<p>Flandria. 91. 92 sui juris facta. 77. 91 sq. comitatus. <i>ib.</i> 92 Flandricæ insulæ. 413 Flano s. fianone. 205 Flanona. 241 Flaredinga. 74 Matthiæ Flacii patria. 241 Flavia cæsarea. 368 Flavia gallia. 55 Flaviano. 190 Flaviobriga. 50. 59 Flavium brigantinum s. betanzos. 58 Fleensburgum. 150. 167 Flieland s. flevolandia. 98 Flintia. 106 Flora. 184 Florentia. <i>ib.</i> Florentia s. florenzo. 213 Florentina ditio. 204 Florentinorum mores. 215 Florentiæ duces, eorumque dominium antiquum & novum. 213 Florentiola. 211 Flores inf. 413 Florida 417 unde dicta quando & à quo detecta, ejus regiones & op. 419 Flotow op. 117 Flusor fl. S. Flumen. 190. Fluvius. 21 S. Flour. 67 Fœderatæ belgicæ ditioes. 101 Fœra inf. 166 Foggia op. 194 Foglia annis. 184 de Fugo insul. 413 Foya vecchia. 358 Folia s. pisaurus fl. 216 Fondi. 190 Fons. 21 Fons neptunius. 188 Fons hortorum fl. 370 Fons vini rabri colorena ostendens. 55 Fons agar. 364 Pontes calidi. 192 Foquiere. 320 Fora inf. 150 Forbischer ejus fretum. 29 Forbischers straet. <i>ib.</i> Forentinum. 222 Forest. 68 Forettus medicus. 97 Fori julii ducatus. 204 Formianus portus. 190 Forum segusianorum. 68 Forli. 181. 216 Formentere inf. 61 Formiæ. 190 Formio fl. 205 Formigas inf. 413 Formosa inf. 322 Forojulienfis ager. 204 Capo di Foro. 232 Forsttenow. 153 Forte S. Andres. 99 Forte ventura. 413 N n n For-</p>
--	---	--	---	---

I N D E X.

fortore fl. 194. 222	go, & sedes. 124	frusino. 189	ta, 63 ejus ditioes	Gallus & Vollosianus in-
fortunæ fanum. 184	francorum gens. 119	frons Italiae. 198	79 seq.	terfecti. 185
fortunæ inf. 334	francorum regnum, e-	fucinus lacus. 191	Gallia ejus termini 62,	Vascus de Gama. 411
fortunatæ inf. 413	jusque divisiones. 77	fuelle de ivero. 50	63 divisio coeli solique	Gamala. 368
forum appii. 189	francorum orientalium	fuentes castrum. 208	natura. <i>ib.</i> nomen	Gamaltica regio. <i>ib.</i>
Claudii. 65	regnum. 125	fuessen. 120. 134	magnitudo. 78 urbes,	Gammalamma. 335
Cornelii. 181. 216	franiker, academia. 100.	fusa fl. 165	academiæ. 80. seqq.	Gamelgardà. 167
Diuguntorum. 180.		fulda, abbatia, ubi S. bo-	Gallia cisalpina s. ita-	Gamron. 346
		nifacii ossa. 155	lica 63. 175 transal-	Ganda fl. 164
Flaminij. 185	frascati. 187. 217	fulda fl. 121. 155	pina. <i>ib.</i> togata. 175	Gandavum vulgo Gent,
Julii seu friuli. 178. 204.	frascatum. 187	fulginium. 185. 217	braccata. 164 seq. &	ubi carolus v. & fer-
206 patria di friuli,	fraselona. 189	fuligno. 185	comata. <i>ib.</i> limites	dinandus nati. 92
ejusque op. & fines	frascia. 273	funapi patria. 356	ejus civiles. 66	Gandersheimium. 164
ducatus. 206	frascolari s. frascolani	fundanus lacus. 190	Gallia belgica, ejus li-	Ganfila. 403
Licinii. 180	fl. 226	fundi s. fondi. <i>ib.</i>	mites. 69 celtica, 67	Gangaridæ. 324
Lepidi. 181	frat fl. 376	Fünf Kirchen, 237	ejusque termini 68. seq	Gange s. ganges urbs &
Livii <i>ib.</i> 216	frateria. 284	fungi regn. 408	lugdunensis. 67. brac-	fl. <i>ib.</i>
Segusianorum. 68	frauenberga. 303	terra de fuogo. 428	cata, ejus limites, &	Ganges fl. ejus ortus. &
Sempronii. 216	frederichsborg arx. 168	furca mons. 75. 89	felicitas 64 seq. co-	magnitudo <i>ib.</i> exun-
forum vocontiorum. 65	fregellæ. 189	furculæ caudinæ. 192	mata, ejusque limi-	dat. 391
fos op. 84	freiberga misniæ. 160	fugam. 321	tes 66 seq.	Gangeticus oceanus. 22
fosi. 116	frentani 175 eorum op.	furlar. 156	Flavia. 55	Gangeticus sinus. 325.
fossa. 21	& fines. 202. 191	furtlaria s. fritzlaria. 131	Galliæ hodiernæ fines	
fossa drusiana. 117. 121	frento fl. 194	Auf der Furt. 71	78	Ganima inf. 427
fossa mariana. 84	freta. 21. 28. 27	Fursten Wald, 148	Gallia hodierna est am-	Ganibara fl. 425
fossa s. mariæ. 99	freti gaditani fauces. <i>ib.</i>		prior veteri. <i>ib.</i>	Gansefußer Wein
fossembruno. 216	fretum unde dictum. 23,		Gallorum antiquorum	137
fotinghay castrum. 108	24		mores. 86	Gaoga, regnum, deser-
fours. 68	fretum anian. 28		Gallorum hodiernorum	tum. 392. 405
fracmont. 89	fretum calydonium. 251		mores. 87	Garama urbs & fl. 395.
fraga. 55	Cimmerium. 28		Gallorum monarchiæ	407
la france. 79	Danicum. <i>ib.</i>		novæ cupido. 78	Garamæi. 342
franche comte. 77. 86	Davis. <i>ib.</i>		Galliæ rex ad terminos	Garamantes. 385. 395
franckenthalium. 131	Forbichers. <i>ib.</i>		tuendos tribus classi-	Garara. 364
franci germanica gens.	Gaditanum. 24. 27		bus indigere dicitur.	Lago de Garda. 211
77. 119. eorum reg-	Glaciale. 28		Ducatus. 79	Lago di Garde. 199
num. <i>ib.</i> hodierni	Gibraltar. 27		Galliæ nobiliores fluvii.	Gardeleben, 148
galli ita appellantur.	Herculeum. 24. 27		74	Gardius pons. 83
87	Hellespontus. 28		Gallia narbonensis 64	Gareldare s. tripolita-
francia antarctica. 425	Hutsonii. 30		76. seq. jus, divisio	na provincia. 402
francia orientalis. 132.	Magellanicum. 27		83 seq.	Gardus fl. 83
135	Manilhas. 28		Gallia Narbonensis a	Garetum. 404
franciæ regnum, ejus-	le Maire. <i>ib.</i>		romanis subjugata.	Garganus mons. 201
que divisio, duces, co-	Siculum. <i>ib.</i>		76	Gargaraufene. 351
mites, archiepisco-	Sinus persici 23. 28		Galliæ rex canonicus.	Gargarus mons. 356
pat. ep. 77. 78	Weigatz. 28		81	Gargaurites. 351
franciæ rex christianissi-	fretum quid. 21		Galliæ rex helvetiis	Garigliano fl. 187. 200
mus. <i>ib.</i>	friburgum. 156. 88. 133		foederatus. 90	Gariscus. 261
francia nova, ejus situs.	friburgum, academia.		Galliæ rex christianis-	Garizim mons. 368
418	133. 165		simus. 79	Garlane. 301
francicus circulus. 126	fricento. 194		Galli in sicilia 228 e-	Garmus fl. 395
franciomontanus Mar-	fridberga wateraviæ.		jecerunt tulcos. 202	Garnefai. 108
chionatus. 128	156		Galli cisalpini, eorum-	Garomantes. 395
S. francisci patria. 185	friderichsodda. 166		que populi. 179 seq.	Garomne floridæ fl. 419
francisci draci patria.	friderichs stadt. 170		victi. 183. 202	Garray. 49
108 ejus navigatio. 29	fridericus II. siciliarum		Galli andegavenses, re-	Garumna la garonne fl.
franciscus I. galliæ rex	& hierosolymorum		ges neapolitani. 219	75
captus. 210	rex. 219		S. Galli abbas fanum. 89	Gartz, 148
franciscus Rabellesus. 83	fridericus regno neapo-		Galeatus Stortia. <i>ib.</i>	Garvolmia. 300
franciscus ximenius. 60	litano exutus. <i>ib.</i>		Gallicarum foeminarum	Garzia fl. 211
Franckenhausen,	Frieburg in Ucht-		habitus antiquus. 82	Gasabela. 408
salinis & clade rusti-	lande, 88. 89		Gallicum mare. 22. 25	Gatao inf. 427
corum nota. 157	frielandia insula. 171		Gallicus sinus. <i>ib.</i>	Gatopedos. 264
Franckenstein, 146	frigidae zonæ earum in-		Gallinaria inf. 212	Gath Gol, patria. 365
franckenthalium. 131.	colæ. 9. 10		Gallipolis n. callipoli.	Gavana opp. 427
137	Frischehaff, 304		195. 221	Gaugamelæ. 342
francoia 134 ejus limi-	frisia orientalis, ejus		Gallipoli op. 221. 223	Gavium. 213
tes, oppida & fluvii.	limites & urbs. 152		Gallipolis thraciæ. 275	Gauricus astrologus. 207
135	frisia occidentalis. 91.		Gallogræcia. 352	Gaurus mons. 201
francoberga. 156	100. ejus fines & Di-		Gallorum origo 105 an-	Gauzanitis regio. 375
francofurtum ad mœ-	visio. 91		tiquorum & hodie-	Gaza s. gazera, unde
num. 135	frisii 90. 117 eorumque		norum mores. 86. 87	appellata, ab Alexan-
francofurtum ad ode-	fines 91. reges. 91		Gallovidia. 109	dro M. vastata <i>ib.</i>
ram 148 academia.	seq.		Galloway prom. <i>ib.</i>	constantia dicta. 364
165	Strandt Frisii. 167		Gallula rom. 84	Theodori Gazæ patria.
francorum nomen, ori-	frisinga. 139		Gallus fl. 353	260
	fritzlaria. 131			Gebenna

I N D E X.

Gebenna mons. 75	fervandum. 33	num ad se trahunt. 124. 125	glanis f. clanis fl. 200	golnaw. 148
Gebhardus truchsesius episcopatu coloniensi eiectus. 129	Geographia duplex. 2	germani reges neapolitani. 219	glaritz, glariis f. glaronna. 88	golubia. 303
Gebole. 275	Geographia mathematica? <i>ib.</i> hujus obiectum, materiale & formale, fines, partes. <i>ib.</i>	S. germani op. 189	glarynenses. <i>ib.</i>	gombs. 89
Gedanum. 303	Geographia historica quid? est practica. <i>ib.</i> materia ejus circa quam, partes varia. <i>ib.</i>	germanici imperii provinciae citra rhenum in gallico solo. 126	glasquo f. glasco. 110	gomer, à quo comari. 312
Gedrosiae populi, regiones, urbes, fines. 338	Geographiae historicae scripta extant vel antiqua vel recentia. <i>ib.</i>	germanicia nestorii patria. 373	glatow. 144	gomera. 413
Geelmuden. 100	Geographiae historicae tabulae f. chartae. 43	germanicum milliare. 19	glatz. 145	gomers vicus. 89
Geerfietum. f. gierfiet. 74. 97	Geometricus passus. 19	germanicus oceanus. 22	Gleichen arx & comit. 157	gomphi. 256
Gertrudis mons f. Gertrudenberg. 97	S. George. 101	germanorum veteres duces, reges 125 seq.	globi prima divisio. 8	gonar. 235
Geichon fl. 317	Georgenburg. 304	germanorum nomen & nationes 113 origo, deus 123 sedes, migrationes <i>ib.</i> priscurum habitationes & mores. 119	secunda. 11	gondieni. 343
Geiler f. algier. 403	Georgi. 283	german. 354	tertia in longit. & latitud. 15	gonno. 256
Gela fl. 227	Georgiae pars orientalis. 348	gerningeroda. 163	globi examen 34 ejus partes. 3, 15	gonzagarum familia. 210
Geldria op. hollanderum in India. 329	occidentalis. <i>ib.</i>	germoa inf. 167	globum ad situm mundi collocare. 34	ludovici gonzagae ortus. <i>ib.</i>
Geldra f. gelder. 99	Georgiani, eorum religio. <i>ib.</i>	gerra op. arabiae. 113	globum terrestrem rite suspendere. 39	goplus lacus, ubi arx in qua popielius rex à muribus corrosus. 295
Geldrensis ducatus pars. 73	S. Georgii fl. 412	Gerritzheim. 155	globum caelestem ad situm caeli componere. 41	goracinenfis palatinatus. 207
Geldriae ducatus ejusque fines. 91. 92	S. Georgii mons. 146	gersdorf. 164	globus terrae quid? 2, 3, 4	goramæi. 342
Geli. 343	Georgii inf. 413	Gertruden Berg. 74. 97	glocestria. 103. 108	gorame. 409
Gellia agrigentinarum ditissimus. 226	Georgius spilberg. 29.	gerunda. 55	glogau 145 ducatus. <i>ib.</i>	gordyaei pop. 349
Gelmyden. 100	gepidia. 284	Das Gefanke. 145	grosz glogauw. <i>ib.</i>	gordius mons, in quo arca noae. <i>ib.</i>
Gelnhusa. 156	gera fl. 157	gestoriacus portus. 69	glucksburgum. 167	gordiene. <i>ib.</i>
Geloni. 283	gera misniae. 161	gestur urbs, quo ablatom fugit. 374	gluckstadium. 150	gordieni. <i>ib.</i>
Gelre opp. 74	gerasa. 374	gestritia. 173	glycerium thespiensium scortum. 253	gorditanum prom. 231
Gemblacum. 95	gerbrandi patria. 96	getæ, daciae incolae. 280.	gnæna f. gniesen 294	gorditum. op. midæ regia. 355
Gemblours. 69. 95	geremen. 247. 268	geth goliathi patria. 365	episcopatus. 305	gordium. <i>ib.</i>
Gemen. 408	gerenroda. 163	ghutz, olim hierosolyma. 366	gnalata reg. 406	gorez. 148
Gemmæ frisiae patria. 100	gerenia. 249	giadalup. 75	gnezno. 294	gorfinium. 191
Gemunda austriæ, ubi Salmæ. 142	gerestus prom. 265	gianich. 350	gnidius 27 gnienna. 83	gorgades insulae. 413
Gemunde. 70	gerenti op. & fl. siciliae. 226	gibelerto. 371	gnossus f. gnossos. 272	gorgus fl. 342
Genadium. 235	gergesæi. 363. eorum porci. 374	Monte gibello. 227	goa f. goga urbs & inf. 328	gorgiae sophistae patria. 227
Gend. f. gent. 92	gerion. 194	gibellum. 211	goa inf. in regno decan. <i>ib.</i>	gorichomium op. 12. 74
Genech. 351	geron. <i>ib.</i>	gibraltar fretum. 27. 59	goadel. 338	gorigon. 74
Genehoa. 406	germania vetus 113 soli natura, limites secundum plinium & caesarem, magnitudo, divisio. <i>ib.</i> & populi. <i>ib.</i> fluvii 121 sylvæ, montes. <i>ib.</i> academiae 122 vetustissimi termini. 114 quota pars imperio romano fuerit subiecta. regna. 124. 125	giby. 167	S. goari op. 155	goricia. 141
Genezareth f. genesar regio. 369	germania superior, inferior, ejus termini, felicitas & provinciae. 125	giulafierwar. 286	gobæum prom. 63	goriciensis palatinatus 207
Genezareth lacus. 367	germaniae superioris provincia, nomen novum. 125. 113	gierazo op. 197	gobinan. 338	gorislaw vicus in helvet. nulli cantoni subditus. 88
Geneva. 86. 89	germaniae in decem circulos divisio. 126	giesera fl. 144	goch op. 74	goricia comit. 141
Gennabum. 68	germanorum genera. 119	Giessen acad. 156	goch ad neersam. 154	gorliz. 146. 148
Gennep. 154	germani qui primum appellati. 70 triumphati magis, quam victi, imperium romanum ad se trahunt. 124. 125	gishornium, op. cum arce. 151	gochgelren. 74	gortyna. 351
Gennes. 101	Geographia quid. 1	gigantes f. enakim. 364	godani. 116	gofa fl. 165
Genesfuffer Wein. 137	Geographia hydrographica quid in ea ob-	gigantes americani. 428	godesberg. 156	gofewaer. 167
Genesericus vandalorum rex in africa, romani cepit. 203		gigantes in sicilia. 227	goelkonde. 327	goffaria. 165
Geneva, ubi docuere calvinus, beza, helvetiis foederata. 86. 89		gigantum insulae 425 montes 144 terra. 374	goerea vulgo goeree. 98	goffinia. 300
Genezareth stagnum. 367		Gilgenburg. 304	goettingensis provincia. 164	goffinum. 295
Genessee 89		gilolo. 334	goettinga joh. casselii patria. <i>ib.</i>	gotha arx. 157
Genua f. genova janua. 176. 212. superba 209 231. descriptio. 212		S. giovanni di cherso vicus. 179	gog. 315. 319	gothalia. 55
Genuenses in corsica. 232. in sicilia. 231		gipetini. 354	la gogna. 180. 210	S. gothardi fanum. 142
eorum mores. 213		girmalti. 356	gogni. 351	S. gothardi mons. 199
Genuensis ager. 204. 209. 212. ejus op. fertilitas. 212		girnego. 109	goiame. 409	gothenburg. 173
Genuensis reip. ditiones. 204		girona f. gerunda. 55	golberfunda. 159	gothia f. gottland. ini 116
Geographia quid. 1		githeum f. gytteum navale. 249	goldingen. 301	gothia australis. 173
Geographia hydrographica quid in ea ob-		glacensis comitatus f. glatz. 145	golesme. 418	gothia f. gottland suediae. 116
		glaciale fretum. 28	goletta fortalium. 394	gothi daciae incolae. 284
		glamorgania. 106	golfo de lepanto, de engia, de napoli. de colochina, de coron, de larcadia. 246	gothi in graecia. 268
		glan fl. 141	golfo de carnaro. 200	in gallia. 76
			golfo de coron. 246	in hispania. 53
			golfo di S. eufemia. 197	in bosnia. 240
			golfo de squillace. 223	in italia. 203
			golfo di trieste. 205	in pannonia. 234
			golfo di quenero. <i>ib.</i>	in sclavonia. 240
			golgatha mons. 366	gothini eorumque sedes. 118
			goliathi patria. 365	gothones f. guthones & Gothi, eorumque sedes.

I N D E X.

des. 115. 116	granicus fl. ejusque or- tus. 356	grossglogau 145	gundebaldus burgundiae rex. 77	Haiberstadium episco- patus & op. 165
gothorum migratio. 123	gransbain mons. 109	grossen 293. 148	gundebaldus. <i>ib.</i>	Haldensleben. 163
gothorum regnum in gallia. 77	grana fl. 235	grossen haina. 161	guntzia f. guntz- berg. 120	Halecum captura, con- ditura. 110. 197
gothorum rex ultimus rodericus. 57	granvicus hordei. 290	grosseto. 213	gurzistan. 348	Halemberg. 153
gotlandia f. gutland inf. 169. 173	granum mensurae pars. 19	grosseto cerveteri. 182	gula f. ter goes. 95	Hales f. Aaly impostor. 344
gottorp. 150	Grantzou. 148	große Werther 122	gularatta f. guzar. <i>ib.</i> 327	Haliacmon f. aliacmon fl. 263
goude. 97	gratianus imperator oc- ciscus. 85	grotholm. 167	nunus gusmannus. 420	Halia f. haiyex. 298
goura. 330	gratianopolitanum par- lamentum. 79	grotkou. 146	gustrovia. 150	Halicarnassus herodoti & dionysiorum pa- tria. 359
graan. 237	gratiosa inf. 413	grubenhagen arx. 164	gustroviensis ducatus. <i>ib.</i>	Halla saxorum ad sa- lam salinis dives. 163
grabow. 115	Gratz. 141	grubenhagenis princi- patus ejusque limites & op. <i>ib.</i>	guttaratensium milliare 20	halland, ejus limites & op. 167
gracchus tiberius. 49	graven hagen. 97	grudentia. 304	gutæ f. guti. 116	Halmste. <i>ib.</i>
S. gracchus sardiniam domuit. 231	Graben-Werth. inf. 99	grumberga. 95	gutland. <i>ib.</i>	Halmydessus f. salmy- dessus. 276
gradiscia. 206	gravinianum. 212	grumentum. 197	guthia f. gutland. 173	Halonesus inf. 265
gradiskia. 239	granvicus sinus. 114. 290	gruningen in halbersta- diensi territorio. 165	gutschkow comitatus. 149	Halsterbroa. 167
gradus longitudinis, la- titudinis. 15. 16	gravilca. 183	grustina. 316	guttalus fl. 122	Haltern. 153
græa urbs. 254	Die Graupuntur. f. grifones. 208	grysholm inf. 167	gutthones f. gutones, gothones & gyttho- nes. 115	Halys fl. ejus ortus. 353
græca ecclesia, ejus na- tiones & patriarchæ. 270. 271	gray op. 72	guadalajara. 420	guzarate regio. 327	Halyxc. 298
græcia magna. 174. 198	gregorianum calendari- um. 32	guadalquivir. 50	guzola prov. 404	Halyzea fl. <i>ib.</i>
græcia ejus fortuna no- mina, fines, magni- tudo, partes, divisio. 243. 244 asiatica. <i>ib.</i>	gregorii neocæsariensis patria. 351	guadilbarbar. 393. 396	S. gwer. 155	Ham tartarorum prin- ceps. 288. seq.
magna 207. 244	gregorii nysseni patria. <i>ib.</i>	gualata regnum. 406	gyarus inf. 266	Hamaxobii. 283
parva 269 maritima. 262	Gregorii nazianzenii pa- tria. 352	gualtalviar fl. 56	gyen op. 68	Hamburgium. 147. 150
græcia proprie dicta. 244	Gregorii nysseni patri- a. 352	guadalup. 75	gymnosophistæ. 324	Hamela. 164
ejus limites partes. 251 op. <i>ib.</i> seq. suba- cta à philippo & ro- manis: vastata à go- this, hunnis: oppres- sa à turcis. 268	Gregorii neocæsariensis patria. 351	guanaham inf. 427	gyngisch. 235	Hamerhusium arx. 169
græciæ flumina. 262. 263	gregorii VII. patria. 212	guangara. 407	gyrtone. 259	Hamilton. 109
montes. <i>ib.</i> insulæ 265	Greiffenberg. 149	guarda lacus. 399	gyttheum f. githeum navale. 294	Hammaria major & minor. 170
incolæ <i>ib.</i> 268	greitz 161	guardafui. 385	H. 83	Hammona op. 153
græciæ nova descriptio. <i>ib.</i> ejus magnitudo, & natura soli. 269	Greiffen- burg. 234	guardamar. 56	H Aacastrum. 83	Hammon urbs. 392
græcorum antiquorum & recentiorum mores. <i>ib.</i>	capo griego. 273	guardistallum f. guastal- la conciliis nobile. 211	Habasfiniæ gradus. 409	Hammonis jovis tem- plum. <i>ib.</i>
græcorum coloniæ in italia. 202	greiffenhagen. 149	guasco de gama indian detexit. 326	Haczag op. & regio transilvaniæ, quam incolunt valachii. 286	Hamptoncourt. 108
in hispania. 52	grimbergen. 95	guasfogne. 66. 79	Hadelæ terra f. Ha- delerland. 152	Hanfleur. 75
in sicilia. 228	grimma. 149. 161	guastum amonium. 223	Haderschlebe op. 150	Hanherret tractus. 167
in asia. 310	grinmentstein arx 157	guastecan regio. 419	Haderslebia. 167	Hannibal ad brutios compulsus 197. ejus victoria ad ticinum. 199
græcorum origines. 244	grinstad. 167	guasto de anione. 191	Hadria. 178	Han. 288
græcorum religio. <i>ib.</i>	grinwich. 108	guatumala opp. regio ejusque situs. 421	Hadriani junii patria. 97	Hannonia op. comita- tus ejus fines. 93. 94
græcorum patriarchæ sedes. 388	gripeswolde 115. 149	guben. 146	Hadriani basilica. 83	Hannover. 164
græco gallia. 352	gripefswolde academia. 165	gubernium castellum 211	Hadriani murus in an- glia. 105	Hanovia comitatus. 156
græcus rex. 244	grifones, 90. 204 eorum urbes. 208	guda. 97	Hadriani villa. 187	Hansburg. 167
græcia f. Gratz. 141	grixopolis. 261	gudensberg. 156	Hadrianopolis. 278	Hanslem provinc. 348
grafinianum. 212	grodecia. 299	guelphum castrum. 211	Hadrianus VI. ultraje- sinus. 98	Hansholm. 167
grajæ alpes. 200	grodna ad chronum. 297	guequerren. 408	Hadriaticum mare. 181	Hapsalia. 173
grampius mons. 109	grodnov. 292	guenga. 330	Hadriaticus sinus. 25. 175	Hapleel. 301
granata regnum & urbs 49. 56	groeland. 32. 171	gugana regio. 422	Hædvi. 68	Haran & charan op. 376
unde nomen habeat. <i>ib.</i>	groensunda. 169	gugerni quasi gugelri. 73. 117	Hæmus mons. 277	Harburg opid. & castrum 151
nova granata ejusque situs & incolæ. 420	grolla. 99	guido gallus cypri rex. 383	Hænoniæ portio. 70	Hardec Arrabonem mu- nitissimum regn. hung. progugnaculum nulla necessitate co- gente turcis tradidit. 237
le gr. conseil du france. 79	grolle opp. 117	guidonis mulici patria. <i>ib.</i>	Haerlem. 97	Harderwicum. 99
granata urbs hispaniæ novæ. 49. 53. 56	gronia f. groenland. 171	guienne. 79. 83	Frische Wass. 122	Hardforschiere. 103
Regnum. 420. 421	groninga rudolphi agri- colæ patria, academia. 101	guilhelmus austriacus occisus. 96	grosse Wass. <i>ib.</i>	Harlemum f. harlem. 97
granacum promonto- rium. 232	groningense dominium. <i>ib.</i>	guilhelmus Bonus. 219	Hafnia academ. 168	Harlinga. 100
gran canaria. 413	groninger Land, ejusque fines. <i>ib.</i>	guilhelmus fabricius hildanus. 73	Hagenoa. 132	Harwallim. 348
sio grande. 418. 423	grossea. 281	guilhelmus malus. 219	Hagenschou. 168	Harria 173 ejus op. 301
	grosse haff. 122. 149	guilhelmus occam. 108	Hagiltan. 346	Constantini Harineno- poli patria. 260
		guilhelmus beukelens f. beukeldus. 93	Hairich mons. 121	Hartem. 99
		guinea aurea. 406	Hainan inf. 322	Har-
		guinea nova. 336	Hair desertum. 398. 405	
		guinguanda. 67	haitus quisqueia. 426	
		guipiscoa. 50. 59	Hala suevorum. 134	
		guiltius dux lotharingiæ occisus. 81	Hala in teriolis. 140	
		gundericus vandalorum dux. 53	Halar op. 171	

I N D E X.

Hartiana sylva. 122	Hellas duplex. 251	Heraclea sintica. 261	pannoniæ. 232	Himmelriek in
Harringau. 164	Hellas proprie dicta. 244	Heraclea op. <i>ib.</i>	Hertzberg saxonix.	mindensi dit. 153
Der Hartz. 122	Hellen Rex, unde Hel- las & Hellenes. <i>ib.</i> 256	Heracliti philosophi pa- tria. 359	Hertzholm inf. 167	hindelopa. 100
Hartz Koping 150	Helle. 26	Herat urbs. <i>ib.</i>	Heruli in italia. 203	Hingsgagel arx. 168
Harudes 117 eorum fe- des 117 in bohæmiam transgressi. 118	Hellenes. 256	Herbanum. 184	Hesdinum op. 93	hintzig fl. 132
Harwich portus. 108	Hellespontus 26. & seq. 356	Herbipolis. 135	Hesiodi patria. 253	hipparchus philosophus. 261
Hasa fl. 152	Hellespontiacus priapus. 26	Herbipolitanus episco- patus. <i>ib.</i>	Hesperia. 47. 174	hiorring. 167
Hasbanite comitatus. 128	Hellespontiacæ sibylla. <i>ib.</i>	Herborna. 156	Hesperides inf. 413	hippadis pelagus. 22
hasdrubal. 200	Helmet. 301	Hercinia silva. 122	Hesperidum horti. 398, 402	hippeni. 374
Hascora. 404	Helmstade academia. 164, 165	Hercinium jugum. <i>ib.</i>	Hesperius oceanus. 22	hippias s. hippius fl. e- jusque ortus. 353
Hasselbachius theologus prolixus. 142	Helos. 249	Herculeum liburnus. 183	Hessem arx. 164	hippicus, turris. 367
Haselina inf. 167	Helsingia. 173	Herculeum fretum. 24. 27	Heteroscii. 10. 36	hippo regius, ejus epis- copus S. augustinus. 396
Hasfelt. 100	Helsingoburgum. 167	Herculis fanum. 61. 215	Hetruria, ejus fines & opp. 181. felicitas 215	hippodion s. hippene. 374
Hasfelt. <i>ib.</i>	Helvetia germaniæ o- lim subdita, nunc li- bera resp. 87, 88	Herculis columna. 398	ejus ducatus antiquus & novus. <i>ib.</i>	hippo di arrhytos. 396
Hassi. 74	Helvetii 87. eorum sedes, fines. <i>ib.</i> in quatuor pagos divisio 72. 87	Herculis colossus lysippi opus. 195	Hethæi. 363	hippocratis patria. 267
Hassia, ejus limites, di- visio & op. 155	helvet. rhegusia s. vallis rheni Rein- thal. <i>ib.</i> religio 89	Herculimonæci portus. 176	Hettershemum castrum. 133	hippocrene mons. 353
Hattem. 99	lacus, flumina, vir- tus, 87, 88. foedus 87	Herefort in Britannia. 106	Hewath fl. 236	hippodamia virgo. 246
Havana portus Ameri- cæ. 427	civitas & pagi, <i>ib.</i>	Herenthalsz. 95	Hevæi. 363	hippon urbs. 396
Havela inf. 148 fluvius. 121. 147	foederati, <i>ib.</i> jurisdic- tiones 267. 277	Herfordia s. herfortum in westfalia. 154	Hexagon psyllus. 394	hipponax poëta. 359
Havelberga. 148	Helvetiorum pagi, cu- rita dicti. 117, 118	Heri urbs. 345	Hexamilium. 275	hipponium. 198
Das Haupt. 122	comitatus <i>ib.</i> provin- ciæ liberæ, die Fre- yen Aemter. <i>ib.</i>	Herith. 380	Hexapolitanus ager. 146	hippophagi. 341
Havre de grace. 75	Helvetiorum stipendia- rii 205, 208. eorum op. & sedes 205	Herizholm. 167	Hey fl. 128	hippos s. hippene. 374
Haute animal. 423	Helvii. 65	Herlesot. 168	Heyde. 150	hiquey. 426
Hayrich mons. 122	Helviorum alba. <i>ib.</i>	Herlessholm. <i>ib.</i>	Hiarno inf. 167	hiramus rex tyri. 366
Hea prov. 404	Heneti in paphlagonia, unde veneti. 202. 352	Hermæa inf. 231 pro- montorium. 394	Hibernia ejus natura so- li, incolæ, magnitudo, divisio, nomen. 111. 112	hirpini. 175. 192
Hebrus fl. 275, 277	Hensberg in pannonia mons. 233	Franciscus Hermandez. 421	Hibernia duplex. 103	hirpinium. <i>ib.</i>
Hebrides inf. 110	Henichiorum gens, ejus- que sedes. 351	Hermannus conringius. 164	Hiberniæ comitatus & op. dominus primus. 111, 112	hirri. 119
Hebusæ s. ebusæ inf. <i>ib.</i>	Heniochi. 314	Hermanopolis Her- menstadt. 285	Hiberniæ pro-rex custos. <i>ib.</i>	Hirsberg. 146
Hecatæ statua. 359	Henneberga comitatus. 161	Hermanstein. 130	Hibernorum mores, mi- litia. <i>ib.</i>	hirschbergenfesthermæ. <i>ib.</i>
Hecatompedium. 245	Henrichia terra. 155	Hermenium. 257	Hiberni solis occasus. 16	hirschfeldia op. abbatia. 156
Hecatompylæ s. thebæ. 388	Henricus III. impera- tor. 77	Hermione op. 250	Hibernus oriens. <i>ib.</i>	hispalis seu sevilia. 51.
Hecatompylus. 340	Henricus II. sanctus. 219	Hermiones. 115. 118	Hibernus occidens s. brumalis. <i>ib.</i>	hispania 46. unde dicta 47
Hecla mons. 171	Henricus II. anglia rex, primus hyber- niæ domiaus. 112	Herwohner. 119	Hibernicus oceanus. 22	hispania, ejus termini, longitudo & latitudo, veteris divisio, citæ- rior & ulterior, fluvii, urbes. 47, 48, 49, 50, 51
Medicenis masa s. de Medicksæ Dase, 74	Henricus VI. regni nea- politani hæres. 219	eorum sedes & popu- li. 118	Hiera inf. 227	hispaniæ tria memora- bilia 52. plura regna 49, 50. arces regiæ 55
Hedickhuysen vicus. <i>ib.</i>	Henricus IV. castaliæ rex. 53	Hermogenis patria. 362	hierapolis. 357. 375	49, 50. arces regiæ 55 insulæ 60. seq.
Hedmarck. 170	Henricus Lotharingiæ comes. <i>ib.</i>	Hermon mons. 369	hierichus s. palmarum urbs. 367	hispaniæ urbes 54 seq.
Hedui. 68. 76	Henricus magnus rex portugalliæ. 54	Hermunduri, eorum se- des. 118, & seq.	hierichuntina rosa, bal- samus. <i>ib.</i>	portus, academiæ 59
Hegeſias eloquentiâ ce- lebris. 393	Heordæ. 261	Hemus fluvius lydiæ. 356	hierosolyma, olim so- lyma & salem. 365, 366	incolæ 52 recentior divisio. <i>ib.</i> primi in- colæ. <i>ib.</i> varii domi- ni 53. commoda & dotes 46. incommoda 47. unde dicta. <i>ib.</i>
Hegria Mahumedano- rum. 382	Hephætiades inf. 227	Hernici 174. 187. eorum op. & fines. 188	hierosolymitanus patri- archa. 279	hispanorum linguæ & mores. 60
Heide op. 150	Heraclea. 196. 353	Herodes antipas. 85	S. hieronymi patria. 234. cellula. 365	hispanorum proverbii um. 57
Heidelberg 137 acade- mia 165 & bibliotheca nobilis. 137	Heraclea thraciæ. 276	Herodes archelaus. <i>ib.</i> ejus exilium. 64	hierosolyma, olim so- lyma & salem. 365, 366	religio. 60
Hailbrunna op. 135	Heraclea s. perinthus. 277	Herodis agrippæ interi- tus. 369	hiero syracusanus. 226	lingua. <i>ib.</i>
Heigenbeil, 304	Heraclea ad pontum. <i>ibid.</i>	Herodis lacus. 208	S. hieronymi patria. 234. cellula. 365	forma. <i>ib.</i>
Heilsberga. 303		Herodis palatium. 366	hildanus fabricius. 73	hispaniæ rex catholicus. 79
Heimbürg arx. 164		Herodoti patria. 359	hildesheim unde nomen. 162	hispania, ejus dominia in hetruria 214. in italia 204. regni divi- sio. 52
Heirich s. heiaricha ter- ra. 155		Herostratus. <i>ib.</i>	hillesheim episcopatus. 165	nova hispania 420 ejus natura soli, regiones. <i>ib.</i>
Helenæ inf. 413		Die Herligkeit	hillermond mons. 134	
S. Helenæ inf. <i>ib.</i>		Utrecht. 91	hilleviones. 116	
Heli, velia, s. elia. 196		Hertfort. 108	himera urbs & fl. 227	
Heliacus ortus & occa- sus. 42		Hertfordia. <i>ib.</i>	himera fluvius. <i>ib.</i>	
Heliacum ortum & oc- casum invenire. <i>ib.</i>		Hertzogenbosch. 94	himerenses thermæ. 226	
Helice op. 247		Hertzberg in Gru- benhagen. 164	himilconis navigatio. 30	
Helicon lucus. 253		Hertzberh mons	himmelport op. 152	
Helicon mons. 253				
Heliopolis. 389				
Hellas, ejus limites, par- tes & urbes. 251. 256				

I N D E X.

hispanicarum urbium epitheta. 55	horatii patria. 195	hungensis comitatus. 156	Jadog. 396	asia. 52
hispaniola inf. 427	hordæ tatarorum. 315	Hunnus Ruck. 137	Jadous Juba. <i>ib.</i>	Iberia asiæ, ejus opida & fines. 312. 348
hispellum, s. Ispelle. 185	horizon quid. 5. quotu-plex. <i>ib.</i>	hunni in dacia. 285	Jaëlovecia. 299	Ibericum mare. 25
histonium. 191	mutabilis. 6	in græcia. 268	Jagello lituanorum magnus dux in regem poloniæ electus. 296	Ibernia inf. 102. 111
histri. 175	obliquus. 5	in Pannonia. 234	Jagerndorff. 146.	Iberius fl. 50
histris marchionatus. 204. ejus op. 206	parallelus. <i>ib.</i>	in italia. 203	ducatus. <i>ib.</i>	Ibidæ. 380
histris, ejus limites & op. 179. caput. 206	rationalis. <i>ib.</i>	joh. hunniades mahumedanos profligavit. 234	S. Jago s. compostella. 58	Ibyci poëtæ patria. 225
hiurea, seu jurea. 208	rectus. <i>ib.</i>	hunsingo. 101	Jaitza s. jaytz. 240	Jburg. 153
hoai fl. 322	sensibilis. <i>ib.</i>	husem. 150	Jalyfus. 384	Icaria inf. 267
hobordene. 349	horizontis limbi. 32	hufiatinum. 299	Jamaica inf. 416. 427.	Icarium mare. 26
hochberga. 133	poli. 6	Hurter op. 117	Jamblichus philosophi patria. 375	Ichnusa. 231
Hochstraten comitatus. 95	officia. <i>ib.</i>	huy op. & arx. 71. 129	Jamboli. 269. <i>ib.</i>	Icius portus. 69
hoden reg. 406	hormiæ. 190	huysem. 167	Jamefus. 30	Iconium. 351
höchstum. 131	horminius mons. 353	hydaspis. 325	Jamby Sumatræ regnum. 333	Ida mons mysiæ. 356
Hoenslein prussia. 304	hornitz fl. 376	hydra in lerna palude. 250	James sinus. 30	Idæus s. ida mons, ubi jupiter nutritus. 272
höexter. 153	horn op. 111	hydrographia quid. 21	Jamnia. 366	Idæus sinus. 356
hoff s. curiæ in voigtlandia. 136. 161	horna s. horn. 97	hydrographia est duplex. <i>ib.</i> 43	Castro d' Janni. 230	Ideonni regnum. 65. 176
hohemaut. 144	hornach fl. 236	ejus materia & objectum. <i>ib.</i>	Jangoma. 331	Ideonni. 176
Hohnstein comitatus. 127. 157	Hornbach. 130	hydranti op. 221	Jani dusæ filii patria. 96	Idomena. 259
hoierus episcopus. 153	Hornburg. 164	hydrantum n. Otranto. <i>ib.</i>	Jani rutgersii patria. <i>ib.</i>	Jostein castr. 72
hojum s. huy op. 129	conrad. hornejus. <i>ib.</i>	hydrantum s. hydrus. <i>ib.</i>	Janierus fl. 425	Idumæa s. edom, ejus fines, urbes, divisio, opida. 364
holacensis comit. 136	horsene. 350	hydruntinus ager, ejus opida. 221	Janitzari. 355	Idumæa inferior. <i>ib.</i>
holla. 167	horsins op. 167	hylas fl. 353	Joannia. 245	Idumæa superior, ejusque situs. <i>ib.</i>
hollandia comit. 92. ejus divisio & limites. 96	hortanum. 184	hylis fl. 354	Janovia. 299	Idumæi à Judæis subacti. <i>ib.</i>
hollandia nova. 428	horti op. 215. horti epicuri. 255	hymettus mons, ejusque mella. 264	Jansenii patria. 93	S. Jean de morienne. 86
hollandia op. prussia. 304	hortus galliæ. 81	hynd. 324	Janua op. 176	Jebusæi. 363
holfatia proprie dicta. 147, 150. ejus limites, partes & urbes. <i>ib.</i>	Hosenbandes Ritter. 100	hypafis fl. 325	Janna. 269	Jebusæorum urbs in monte sion. 365
Homburg in Blakenburg. 164	hospodar valachia principis. 286	hypata. 256	Japan inf. ejusque magnitudo & reges. 322	Jedlinskio. 296
Homburg in Hesse. 156	houstaqua. 419	hyperborei. 292	Japanenses christiano- rum hostes infensissimi. <i>ib.</i>	Jekel fl. 128
Homburg an der Höhe. <i>ib.</i>	hoyensis comit. ejusque limites, divisio. <i>ib.</i>	hyperboreus oceanus. 21	Japethi conjux. 310	Jena, academia. 157. 165
homeri patria. 358	huanum. 320	hyperides. 255	Japhetus noachi s. europam prius invenit. 31	Jeniza. 259
homerus sepultus iter ad Ægyptios. 390. sepulchrum. 267	S. hubes. 58	hypsa fl. 227	Japydes. 241	Jerace. 197
honesus fl. 101	hudsonii mare 24. navigatio. 30	hypsalti. 274	Japygia, ejusque partes. 194	Jericho. 367
honfleur op. 75	huena inf. s. ween. 168	hyrcana urbs. 340	Jampygius prom. 221	Jerna. 111
honsingo. 101	huesca. s. osca. 55	hyrcania regio, ejus populi urbes & limites. <i>ib.</i>	Japygium promontoria tria. 197	Jerom. 316
honta fl. 152	huesden op. 74	hyrcani. <i>ib.</i>	la Jaretta fl. 227	Jervia livoniæ opida. 173. 301
honteburg. 153	hugo berthæ filius. 77	hyrcanum mare. 24	Jarkem. 317	Jesi fl. s. Ælis. 181. 185.
hoorn. 99	hull portus. 108	hyria inf. 265	Jarmont. 108. 144	Jesupolis. 299
jooch. hopperi patria. 100	hullsta, corn. jansenii patria. 93	hyriæ op. 250	Jaromiefs. <i>ib.</i>	Jetaborg. 169
horæ æquales 38. inæquales. <i>ib.</i>	hullstum. 101	hyud fl. s. indus. 323	Jaroslavia. 298	Jetrus fl. 280
horam alterius loci invenire. 37	hultoniam. 112	I.	Jaroslav op. & ducatus. 307	Jetze fl. 151
horam ab ortu solis cognoscere. <i>ib.</i>	humago op. 206	Jabeluncha. 145	Jarosovia. 299	Jeber Jeberland. 152
horam ab occasu solis cognoscere. <i>ib.</i>	humatia fl. 210	Jaboc torrens. 368	Jarufai inf. 108	Ifela. 129
horam diei invenire. 39	humber fl. 104	Jaca op. 55	Jasonis navigatio, ejus comes armenius s. armius. 349	Isia arx. 84
horam nostram ex italiana cognoscere 37. ex norembergensi. <i>ib.</i>	humbertus delphinatus princeps ultimus. 78	Jacatra. 334	Jatrus s. jetrus fl. 280	Igibium s. igubium. 217
horaria leuca. 20	hunda fl. 152	Jaco. 257	Java major. 333, 334	Igla fl. 145
horarius circulus. 33	hundeburg. 153	S. Jacob op. cubæ. 427	Java minor. 335	Iglau. <i>ib.</i>
horarum inæqualium quantitatem invenire. 38	Hundesfeld. 146	D. Jacobi à vallibus civitas. 424	Javarinum s. jaurinum. 237	Iglifaco. 262
	hundingdonia. 108	S. Jacobi inf. ad africam. 413	Jaur. ducatus. 146	Ignatius lojola. 55
	hunesus fl. 101	S. Jacobi inf. s. Jamaica ejusque magnitudo. 427	Jaxartes. 313	Ignis, qui augetur aqua, extinguitur oleo. 94
	hungar in dacia. 285	Jacobitz. 409	Jaxtus fl. 135	Ignis sphaera. 2
	hungaria superior, inferior. 235	Jacobus Rex arragoniæ. 53	Jazyges. 234	Ignivomus mons. 421
	hungariæ regnum, ejus limites, figura, magnitudo, divisio & opida 234, 235. seq.	Jacobus apostolus princeps datus. 366	Jazyges eneocadlæ. 283	Iguvium. 185
	hungariæ archiepiscopus 238. comitatus 235. cœli & soli natura. 238	Jacobus le maire. 29	Ichor. 332	Illa inf. 110
	hungarorum nomen unde ortum. 235	Jacobus ferranus. <i>ib.</i>	Ilandz. 208	Ilargus fl. 133
	hungarorum mores. 238	Jacobus syrus. 409	Ilbargo s. sepulchro. 213	Ilcuffia, ubi fodinæ. 295
		Jadera archiepiscopus 241 comitatus. 242	Iberia s. Iglia. 332	Ilerda op. 51. 55
			Iberia non venerunt ex Ilium	Ilfelda cœnobium. 157

I N D E X.

Ilum f. troja. 355	Indorum origo. <i>ib.</i> mil- liaria 20 conversio. 333	varræ rex excommu- nicatus. 56	Isauropolis. <i>ib.</i>	Italix pars græcia mag- na. 198
Ilienses. 231	Indicum mare, 323. e- jus insulæ. 333	S. johannes. 359	Isbello. 185	Italix novissima divisio in provincias & do- minia. 203
Illerda f. lerida. 51	Indicus oceanus. 22	johannis boccatii patria. 213	Isclerus fl. 192	Dominia Italix. 204
Illiberis. 65	Indigetis dei f. patris templum. 187	joh. Baptistæ interitus 85. 367 ejus reliquix 389	Iscondar. 269	Italix patriarchatus. 224
Illicitanus finus. 56	Indion urbs. 340	johann. brigantinus dux, rex portugallix. 54	Isclort. 121	Italicarum urbium epi- theta. <i>ib.</i>
Illyricum captum. 243	Indus fl. unde dictus, ejusque ortus, mag- nitude & ostia 324	johannes gallix rex cap- tus. 82	Isenacum. 157	Italicam horam investi- gare. 38
Illyricum f. illyris, ejus fines, magnitudo, du- plex divisio & urbes 240, 241. cultores, à romanis domita, do- mini <i>ib.</i> regio ipsa. 242. 243.	Indostan. 327	johannis sleidani patria. 130	Isenburgensis comita- tus. 156	Italicam horam inveni- re. <i>ib.</i>
Illyricum mare. 25	Inebecti f. lepante. 268	Johansburg. 340	Isleo op. 199	Italus rex. 186
Ilma fl. 157	Inferum mare. 25. 181	joh. waldo. 85	Lago d' Isleo. <i>ib.</i>	Ithaca. 265
Ilmene fl. 338	Infortunatæ insulæ. 428	joktan indorum parens. 325	Isfernia. 192	Ithacex insulæ. 198
Ilfenburgensis comit. 156	Inguævones pop. 115.	jol. f. julia cæsarea. 397	Isidori patria. 57	Ithomes mons & op. 248
Ilsta. 108	Ingwohner. 119	jolaus, à quo jolaenses & ilienfes. 231	Island inf. 170. seq.	Itius. 69
Ilza. 296	Ingelheim. 131	jolcus, jasonis patria. 257	Islas de las velas f. ve- lorum insulæ. 336	Itzehoa. 150
Imaus mons. 313	Ingrine regio. 376	jol. f. julia cæsarea. 397	L'isle, germ. ryffel f. ter isel. 93	S. Ivan. 321
Imbrus inf. 265	Ingolstadium 139 aca- dem. 165	jolaus, à quo jolaenses & ilienfes. 231	Islebia B. Lutheri pa- tria. 164	Rio S. Ivan. 399
Imola. 181	Ingria à suevis occupa- ta. 172	jolcus, jasonis patria. 257	Ismaël Sophorum rex. 344	Ivana. 321
Imperialis fl. 213	Inn. f. oenus fl. 122	jona inf. 110	Ismaelitæ. 380	Ivanogradum. 173
Imperium romanum. 124	Inopos fl. 266	joniam, ejus urbes & li- mites. 358	Ismarus mons. 277	jube. 396
Ina fl. 122	Inspruck. 140	jonium mare. 25	Ismenius appollo. 254	jubileum castrum. 188
Inn fl. <i>ib.</i>	Insubres, eorumque o- pida, fines. 180	joppe f. jassa antiquif- sima urbs 366 seq. 381	Isminus fl. <i>ib.</i> 253. 263	jucatan ejus situs, 421
Inachus fl. 250. 262	Insula. 31	jor & dan fontes jorda- nis. 367	Ismir f. smyrna, ubi sepulchrum homeri. 358	judas maccabæus. 366
Incolæ zonæ frigidæ. 10	Insula i. e. apollonia. 276	jordanis fl. ejusque fon- tes. <i>ib.</i> ortus. 371	Isnich. 353	judæa, ejus urbes, fi- nes, & seq. 365
torridæ. 9	Insula fluctuans. 109	jordholmia. 167	Isocrates. 255	judæa ulterior. 367
Incolæ zonarum tempe- ratarum. 10	Insula syracusarum pars 226	jori pop. 261	L'isola. 189	judæorum dies. 7
Inder. 324	Insulæ pictæ. 43	jornandi fab. de gotho- rum origine. 116	Isala del compare 265	judæus arenâ baptiza- tus. 364
Indi à rege Suevorum dono dati. 30	Insulæ tres magnæ. 30	jororum regio, op. 261	Isipahan. 346	judaicum mare. 27
India urbs. 332	Intendentes quatuor Su- per-intendenti gallix adjuncti fl. 79	jorofovia. 299	Isipello. 185	Judenburg. 141
India vetus unde dicta, ejus limites, magni- tudo, divisio, populi. <i>ib.</i> urbes, fluvii, gens, serpentes ingentes, e- am primus ingressus Liber, deinde persæ, alexander, portugall- enses. in ea montro- sum hominum genus. 323. 324, 325	Interamna lirinas f. P' isola. 189	jorum. 261	Israëliticæ gentis mag- nitude. 363, 364	judland. 167. seq.
India nova, quando & à quo detecta, à qui- bus navigata, ejus fi- nes, coloniæ, felici- tas, navigatio, in ea variæ nationes & christiani, divisio in septentrionalem, oc- cidentalem f. mioo- rem, & orientalem f. majorem. 54. 326.	Interamnium. 185. 190	josphat vallis. 366	Issus. <i>ib.</i>	iven fl. 322
327	Internum mare. 23	josph. 379	Istævones eorumque na- tiones 115. 117. qs.	iverna. 111
India intra gangem e- jusque limites. 324	Inveniendorum antipo- dum & antæcorum ratio. 11, seq.	jos inf. in qua funeratus homerus. 267	Westwohner. 119	jughora. 307
India extra gangem, e- jusque limites. <i>ib.</i>	Inveniendorum perice- corum ratio. <i>ib.</i>	jovis anxuris templum. 188	Ister fl. ejus & ortus & ostia. 281	jugum hercinium. 122
India septentrionalis, à tattaris occupata, eam tenent mogores f. mogules, ejus urbes. 332	Inveniendorum paral- lelorum & climatum ratio. 12	jovis casii delubrum. 379	Isterreich. 205	juhones eorum sedes. 117
India duplex. 326	Invenire loca, quæ ean- dem habent latitudi- nem. 35	jovis colossus tarenti. 195	Isthmi à peloponneso magnitudo. 246	juhri op. 307
Indicatio regionum, in- sularum, sylvarum, montium, &c. in Globo. 35	Inumbres. 9	jovis dodonæi templum. 245	Isthmici ludi. 246	julia augusta col. 55
India occidentalis. 416	joachimica vallis in mar- chia. 144	jovis hammonis tem- plum. 393	Isthmia certamina. 250	julia augusta Gaditana. 61
Indicarum rerum scrip- tores. 325	joannina op. 246	jovis olympii templum. 262	Isthmum perfodere mul- ti conati. 246	julia alba. 284
	Jochims Thal ubi fodinx. 144. 161	jovis sepulchrum. 272	Isthmus. 31	campetris. 398
	johan. gerbrandi patria. 96	p. jovii patria. 210	Istigias. 346	constantia. <i>ib.</i>
	johan. à leida fanaticus. <i>ib.</i>	Ipsala. 275	Capo d' istria. 178. 206	nova. 222
	johanna I. II. 219	Ipsia. 142	Istria ejus mons herbis medicatus & marmo- re dives. 205, 206	paterna. 83
	johannes albertanus na- varræ rex excommu- nicatus. 56	Iran. 345	Istropolis. 281	julix agrippinæ colo- nia. 73
	johannes boccatii patria. 213	Irenæus episcopus lug- dunensis. 85	Italia unde nomen. 174. 186	julix alpes. 200
	joh. Baptistæ interitus 85. 367 ejus reliquix 389	Iria. 176	Italia, ejusque dignitas, varia nomina, fines, magnitudo, figura, 174, 175. divisio, 203	juliacensis ducatus. 73.
	johann. brigantinus dux, rex portugallix. 54	Iris fl. ejusque ortus. 351	montes 200 archie- piscopatus 224 epif- copatus. <i>ib.</i> acade- miæ illustres, <i>ib.</i> va- rii incolæ 201 urbi- um clarissimarum e- pitheta. 224	86. 129 maxima pars 73 limites. 129
	johannes gallix rex cap- tus. 82	Irtische fl. 316	Italia, ejusque dignitas, varia nomina, fines, magnitudo, figura, 174, 175. divisio, 203	juliacenses. 113
	johannes sleidani patria. 130	Isa fl. 152	montes 200 archie- piscopatus. <i>ib.</i> acade- miæ illustres, <i>ib.</i> va- rii incolæ 201 urbi- um clarissimarum e- pitheta. 224	julias Galilææ. 369
	Johansburg. 340	Isabella inf. 428	Italia, ejusque dignitas, varia nomina, fines, magnitudo, figura, 174, 175. divisio, 203	juliacensium Dux postre- mus. 129
	joh. waldo. 85	Isæi oratoris patria. 265	Italia, ejusque dignitas, varia nomina, fines, magnitudo, figura, 174, 175. divisio, 203	Juliacum. <i>ib.</i>
	joktan indorum parens. 325	Isala fl. 117. 121. 154	Italia, ejusque dignitas, varia nomina, fines, magnitudo, figura, 174, 175. divisio, 203	juliani Apostatæ perfe- cutio cruenta. 85
	jol. f. julia cæsarea. 397	Isala de albengo. 212	Italia, ejusque dignitas, varia nomina, fines, magnitudo, figura, 174, 175. divisio, 203	julianum Calendarium. 32
	jolaus, à quo jolaenses & ilienfes. 231	Isala del compare. 265	Italia, ejusque dignitas, varia nomina, fines, magnitudo, figura, 174, 175. divisio, 203	julias. 369
	jolcus, jasonis patria. 257	Isara fl. 64. 75	Italia, ejusque dignitas, varia nomina, fines, magnitudo, figura, 174, 175. divisio, 203	julinum. 149
	jona inf. 110	Isaris fl. 75	Italia, ejusque dignitas, varia nomina, fines, magnitudo, figura, 174, 175. divisio, 203	julio bona. 70. 120
	joniam, ejus urbes & li- mites. 358	Isatichæ. 338	Italia, ejusque dignitas, varia nomina, fines, magnitudo, figura, 174, 175. divisio, 203	julio briga. f. Val de Vicæ. 50
	jonium mare. 25	Isaura urbs. 352	Italia, ejusque dignitas, varia nomina, fines, magnitudo, figura, 174, 175. divisio, 203	julio briga in Cantabris, nunc Val de Viece. <i>ib.</i>
	joppe f. jassa antiquif- sima urbs 366 seq. 381	Isauria regio. <i>ib.</i>	Italia, ejusque dignitas, varia nomina, fines, magnitudo, figura, 174, 175. divisio, 203	julio-

I N D E X.

<p>juliobriga nunc Logron- ne. 58 juliomagus. 68. 81 julia urbs in Cea, Bac- chylidis, Erasistrati, Simonidum duorum patria. 266 julium Carnicum. 179 julius Agricola. 105 julius Cæsar. 61. palu- des exsiccavit Pom- ptinas. 189. Panno- niam ingressus. 234 Jung Wuntzel. 144 junii Hadriani patria. 97 juniperus Eliæ. 364 junivladis. lavienfis Pa- latinatus territoria. 295 junna. 321 juno Argiva. 250 juno insula. 16 junonis. Lacinia tem- plum. 197 junonis Faliscæ lucus & fanum. 183 junonis Sospitæ templum & lucus. 187 ivolatta regnum. jura mons. 72. 75. juravia op. 146 jurea s. Hiurea. 177. 208. jurgano. 284 Cap. de S. Justini. 103 justini Martyris patria. 368 justiniana Nova. 275 justiniana secunda. 280 justinopolis Pauli Ver- geri patria. 206. 384 Juter-Bock. 163 jutæ. 167 jutia s. jutland 166. ejus limites, & divisio in septentrionalem & Australiæ. <i>ib.</i> juvavium. 120</p>	<p>Comitatus. <i>ib.</i> Cuntz von Hau- ffungen. 161 Kaurshiner Kre- isz. 144 Kaurzim. <i>ib.</i> Kawno s. Kauwen & Couna. 298 Kazimiria. 295 Kcina. <i>ib.</i> Kebeval. 105 Keisersberg. 132 Keiserslautern. 137 Keiserswerda. 155 Kelfo. 109 Kemburg. 163 Keplerus Astrologus. 142 Kempen. 120 Kent regio. 108 Kermend. 141 Kernten. <i>ib.</i> Kerpent opp. 73 Kelel fl. 69. 317 Kessel s. Castellum Menapiorum. 99 Ketler primus Cur- landiæ Dux. 301 Kexholm. 173 Keydingerland. 152 Khesimur regio persiæ. 338 Kiang fl. 322 Kitholmia inf. 167 Kiel 150. ejus nun- dina, der Ums- chlag & Acade- mia. <i>ib.</i> Kielcii. 296 Kilan. 345 Kilia. 281 Kilosa s. Quilosa urbs & fl. 412 Kimper Corantin. 68 Kinderus fl. 100 Kingston. 108 Kiovia, Kijow. 281. 297. kiovia Palatinatus. 297 Kirchhain. 156 kiritz. 148 Kirkwal. 118 Kirman. 338. 345 Kitaja. 22 Kitaigrodum. 299 Kitay regnum. 318 Kingston regia. 108 Klagenfurt. 141 Klausenburg. 284 keine Seite. 144 Klettenburg. 157 Knipper doelling Ana- baptista. 153 Kocharus fl. 133 Kochel fl. 286 Kockenhausen. 301 Koesfeld. 153 Kokenhausen. 292 Kolin in Bohemia 144 Koll prom. 167 Koloza. 238</p>	<p>Komarna in Russia. 298 Komarno in Hungaria. 237 Konig Gratz Krep. 144 Konigin Gratz. 144 Konigsberg Boruf- sia. 303, 304 Konigsfeld. 71 Konigshofen. 135 Konigs Lutter. 164 Konigsstein castrum. 161 Konitz. 305 kopinga arx. 169 kopranitz. 239 Korasan s. Corasan. 339 Corn-Neuburg. 142 Kostrijn. 148 Kowinow. 292 Krabaten. 141 Krain. 141 Krainburg. 141 Krakow. 295 Kralowihradetz. 144 Krampentwerth inf. 129 Krapack. 292 Krems. 142 Kremnitz. 236 Kremser. 145 Krym op. 288 Krymska. <i>ib.</i> Krzemienec. 299 Kulpe fl. 200 Kur fl. 348. 349 Kutnahora. 144 Kult von Benin. 407 Kuttenberg. 144 Kyntail. 109</p> <p style="text-align: center;">L</p> <p>Labachus fl. 141 Labbana. 376 Labeatis lacus. 242 Labetus. 112 Labia op. 304 Laboratoris terra. 417 Laborinus ager. 204. 220 Labyrinthus in Ægypto. 387. 389. Græcia 271. Porlennæ. 182 Lacedæmon s. Sparta. 249 Lacinia Junonis Tem- plum. 197 Lacinum promont. <i>ib.</i> Laconica. 249 Laconicus sinus. 246 Lactantius. 396 Lactarius mons. 194 Lacus 21 Lacus Lemanus. 72 Mæ- oticus. 27. 32 Ladiflaus. 219 Ladog. 396 Lævi, eorum fines & oppida. 179 Lævinus Consul cum Pyrrho pugnât. 196 L'Escaul s. Scaldis. 74 Lago de Camo. 199</p>	<p>Lago de Isalo. <i>ib.</i> Lago di Gardæ. <i>ib.</i> Lago Maggiore. 177 Laholm op. 157 Lahor. 333 Lahra. 157 Laino fl. 196 Lais op. Livonia. 301 Lais s. Laifa, vel Lesem in Coelesyria. 374 Lalandia inf. 168 Lalæta. 274 Lambrus fl. 179 Lamentario. 186 Lametia s. Lametus op. 197 Lametus sinus. <i>ib.</i> Lampæ op. 194 Lamperia. 197 Lampiscus Themistocli donata. 276, 356 Lamus fl. 361 Lancastria. 108 Lancaster. <i>ib.</i> Landa. 334 Landau. 132. 154 Lando s. Landolphus E- piscopus. 193 Landsberg. 148 Landshut. 140 Lands Kron. 167 Land-Wursten 152 Lanfrancus Episcopus. 108 Langehorn vicus. 167 Langelandia inf. 168 Langenstein. 164 Langinia Hibernia pro- vincia. 111 Lango inf. 267 Langor. 332 Langres. 72. 79 Languedoc. 76. 79 Laniena Parisiensis. 80 Lanii. 144 Laniza fl. 277 Lanryck. 109 Lantchidol mare. 24 Lanus fl. 155 Lanuvium n. Patricia. 187 Lanxona. 222 Lanzano. 191 Lanzarotta inf. 413 Laodicea. 357 Laodicea ad Libanum. 373, 375 Laon. 79 Laorzalos. 284 Lapides s. milliaria. 19 Lapis Neptuni. 86 Lapithia regio. 383 Lapithus urbs. <i>ib.</i> Lappia s. Lappenland. 173 Lappiones s. Lappii & Lappen 116. 173 Lappones. <i>ib.</i> Lapus s. Lapeffius fl. 236 Lar fl. 380 Laraca. 371 F. di Larach. 398 Laracha s. Lariffa. 404 Laranda. 352</p>	<p>Golfo de Larcadia. 246 Lariffa pensilis. 257 Thessalia. <i>ib.</i> Larius lacus. 199 Larix arbor. 89 Larizzo. 257 Larta. 269 Golfo de Larta. 246 Lascum. 295 Lasfe op. 156 Latini 175. antea Abo- rigines. 186. 202. eo- rum sedes & urbes. 186, 187. seq. Latiszovia. 299 Latitudinem inter or- tum & occasum inve- nire. 39, 41 Latitudines & Longitu- dines invenire loco- rum. 35. 41. Stella- rum 39. 41. seq. Latitudinis & Longitu- dinis Circuli. 33 Latitudinis & Longitu- dinis gradus. 41 Latitudinis scala. 43. seq. Latitudo quid? 15 Latitudo & longitudo terræ. <i>ib.</i> Latium. 174. 186 Ve- teris & Novi fines. 187 Latmus mons. 357 Latronum seu Furum inf. 336 Lavanda fl. 141 Laubach. 141 Laubacensis Comit. 156 Lauda s. Lodi. 210 Laudensis ager. 204 Laudichia. 357 Laudonia. 109 Laudonirus. 419 Lavellum. 222 Lauenburgicus ducatus. 150 Lauenburgum. 147. 150 Lauenburgum in Blanckenburg. 164 Lauenburgum cassubia. 305 Lauen Stein ubi salina. 164 Layiana. 350 Lavinium ubi fanum s. petronella. 187 Laun. 144 Terra di Lavoro. 192 Lauretum s. Loreto. 216 S. Laurentii castrum. 243 Laurentium n. Paterno. 187. Laurentii inf. 412 fanum 206. Arx. 242. monasterium. 57 Lauriacum. 120 Laus fl. 196. 263 Laus Pompeja s. Lodi. 180 Lausduna pagus. 97 Lausanna. 89 Lauterberg. 164 Lauterbach. 130 Lazari Archipelagus. 22 Lazarus.</p>
---	--	---	--	--

I N D E X.

Lazarus bethaniensis.	84	tus.	305	Libenauw.	154	Limovices.	67	Livorno f. ligorno.	183
Le four promont.	63	Leotensis comitatus	128	Liber pater indiam pri-		Limyra.	360	lixus fl. n. lallus, alias	
Leal.	301	feu liewarden.	100	mus ingressus. ejus		Limyrus fl.	ib.	F. di larach.	398
Lebadia.	253	Leoardum.	ib.	certamen.	192	Lincium f. lintz austriae,		lizifis.	284
Lebedus.	358	Lepante f. naupactus.		Libici eorum fines &		ubi keplerus astrolo-		loanda inf.	101. 411
Lebidan.	402	252. 268		oppida.	179	gus.	142	loanghi regio.	411
Lebrixa f. nebriffa.	57	Golfo de Lepanto.	246	Libnenfe territorium.		Lincolnia.	108	lobrogatus f. rubricatus	
Lecca f. leche fl.	99.	Forum Lepidi.	181		300	Lincolnschire.	104	fl.	55
121. 133		Lepin.	306	Libonotus ventus.	18	Lincopia.	173	locanum.	208
Lechæum navale.	247	Lepontii, eorum limi-		Liburnicus sinus.	241	Lindavia.	134	lochem.	99
Lechus poloniæ gentis		tes.	176, 177	Liburni.	183	Lindus f. lindo, cleobu-		locorum situm invenire.	
conditor.	294	Leprion op.	248	Liburnia hodierna à		li partria.	384		35
Lectrum laconicæ.	268	Lepti.	371	Romanis donita.	241	Linea.	6	locorum mensura 19. &	
Leucopetra prom.	198	Leptis magna, quæ &		Liburniæ oppida.	ib.	Linea media.	ib.	seqq. pictura.	43
Leer.	152	neapolis, nunc Lebi-		Liburnicæ naves.	183	Lineam meridianam in-		locorum distantiam in-	
Legia fl.	128	da f. lepede. parva.		Liburnicum mare.	25	venire.	34	venire.	35. 40
Legio f. leon urbs, reg-		393. 394. 402		Liburnus portus, f. li-		Linga fl.	96	locrenses colonicæ in sic.	
num.	53. 58	Leiria.	266	vorno.	183. 214	Lingen op.	154		231
Leicestria.	108	Levida.	55	Libya f. africa.	385	Lingen comit. & op.	ib.	locrensis sinus.	198
Joh. leidensis anabap-		Lerna palus.	250	Libya exterior. n. elfo-		Lingones.	72	locri epicnemidii	251.
tista.	96	Lesbii cantores.	265	cat desertum	392.	Linguadocia.	83	eorum oppida.	255
Leyden f. lugdu-		Lesbus.	ib.	interior, ejusque fi-		Linguadocum.	65	locri epizephyrii.	197.
num.	ib.	Lessoa inf.	167	nes.	399	Lingua cantabrica.	59	pestilentia & terræ	
Leimbach.	164	Letrigones.	228	Libyæ deserta.	395	Lini patria.	253	motu nunquam infe-	
Leina fl.	ib.	Leta f. letta.	260	Libyægyptii.	387	Liozium in coloniensi		stati.	ib.
Leishniz.	161	Letrunum.	112	Libyarchæ.	ib.	diocesi.	129	locri ozoli eorum oppi-	
Leithe fl.	237	Letta ejus op.	301	Libyca Ægyptus.	ib.	Port Lion f. portus leo-		da.	252
Leitmeritz.	144	Letza fl.	148	Libycum mare.	27	nis.	269	lode in sardinia.	231
Leigovia provincia.	109	Levaci.	70	Libii phœnices.	394	Lionnois.	79	lodi f. lauda à medio-	
Lelovia.	295	Levante der Ost-		Libyssa.	354	Mont de Lions.	418	lanensibus everfa.	210.
Le Maire fretum.	28	wind.	17	Licca.	304	Lipara inf.	227	loebnicum.	304
Lemanus lacus	72	Levartonia.	295	Lichas.	19	Liparæorum inf.	ib.	lœgria. 106. 108. infe-	
Lemba.	410	Leubus cœnob.	146	Lichensis comitatus.	156	Lipovecia.	295	rior, ejusque provin-	
Lemburg.	298	Leuca arabum hispano-		Lichus fl.	122	Lippe fl. 121. 236		cia.	108
Lenczna.	295	rum.	19, 20	Forum Licinii.	180	Lippe comitatus.	154	lœgria superior, ejus-	
Lemgovia.	154	Leucadia inf.	246	Licinii promontoria.	197	Lippa f. Lipsadt.		que fines.	108
Lemnus inf. 265 philo-		Leuca horaria.	20	Licinius, augusti procu-		ib.		loeven.	69
strati patria.	ib.	Leucas.	246	rator.	85	Lipsia 145. academia.		lofanto.	194. 200
Lemovices vel lemovici.		Leucester f. leicester.		Lizifis.	284	165		lojola ignatius.	55
67		108		Lida op.	297	Liquentia f. liquenze fl.		logronno f. juliobriga.	
Lemovicum vulgo li-		Leuch.	89	Lidda f. lydda.	367	206		loire fl. floridæ.	419
moges.	ib. 82	Leuchtenbergicus land-		Liebmul.	304	Lira.	95	la loire f. ligeris fl.	75
Lemovii.	115	graviatus.	139	Lieffland.	300	Liris 187, 200. novi la-		P. Lombardi patria.	210
Lempta desertum.	398.	Leuci.	71	Liege op.	128	tii terminus.	187	lombardia qf. longobar-	
405		Leuconotus ventus.	18	Lier.	95	Lisa fl.	93	dia.	209
Lemviga.	167	Leuco syri.	350	Lieuwarden.	100	Lisbona f. lisboa &		lombardiæ cispadanæ &	
Lencia.	295	Leucopetra prom.	175.	Ligeris f. la loire fl.	75	olyfipo, & ulyfippo.		transpadanæ divisio.	
Lenkis.	276	209		Lignitz.	145	58		209, 210	
Lenguester.	111	Leuctra epaminondæ		Ligures.	125	Lisieux.	68	lombardiæ cispadanæ	
Leutzen.	148	victoria nobilis.	254	Ligures apuani.	192	Lissus op.	242	ducatus.	211
S. Leo f. S. Leonis fa-		Leuctrum.	250	Ligures italiæ incolæ.		Liternum 261. ubi sci-		lombardiæ transpadanæ	
num.	216	Leuenburg Ruffiæ		202. 175		pionis sepulchrum &		ducatus.	209
Leodiacensis episcopa-		298		Liguria, ejus fines &		villa.	192	lombardiæ ditones in	
tus.	86	Leuenforde.	154	oppida.	176	Liternus fl.	ib.	italia.	203
Leodicensis provincia.		Lévilfa inf.	110	Liguria f. insula corfica.		Litomierzitze.	144	lomont lacus.	109
128 ejus episcopatus		Leuta fl.	237	ib.		Litomiffel.	ib.	lomza.	300
86. 128 & limites.		Leuterberg.	157	Ligusticus sinus.	25	Lidda ubi Æneas para-		lomzense territorium.	ib.
165		Leutmeritz	ejus	Lilæa.	255	lyticus sanatus.	367	londen dichmarfiæ.	167
Leodicum à carolo bur-		Leutmeritz		Lilium signum in com-		Lituania, ejus magni-		londinium f. londen in	
gundo captum	92.	Kreis,	144	passo.	33	do, palatinatus & ur-		anglia, academia &	
128		Leutsch.	236	Lilybæum op.	225	bes.	293. 297	seq. 107. seq.	
Leon urbs.	421	Leutzi.	71	Lilybæum prom.	ib.	Litus aureum.	413	londobris inf.	61
Monte Leone.	198	Lewenburg.	298	Lim fl.	233. 240	Livadia.	268	longi muri.	277
Leonis X. patria.	213	Levoni op.	301	Lima peruvicæ op.	424	Livenfe territorium.	300	longinia.	111.
Leonis rupes prom.	406	Leyningen comitatus.		Limago fl.	72	Livia fl. lævinus.	179	porto longione.	214
Flume di S. Leonardo.		130		Limbi horizontis.	32	Livii forum.	216	longitudinem & latitu-	
227		Lexobii.	68	Limburg bohemiæ.	144	Titi Livii patria, cine-		dinem invenire loco-	
Leontici patria.	ib.	Lezzo.	195. 221	Limburgiensis ducatus		res.	207	rum 35. 41. seq. stel-	
Leontini.	ib.	Li mensura loci.	20	126. ejus limites		Livonia, ejus fines, ma-		larum.	ib.
Leontium Gorgiæ fo-		Liam f. iliam.	332	& limburgium urbs.		gnitudo 293. 296. 300		longitudinis & latitudi-	
phistæ patria.	ib.	Lianæ f. lianes.	59	91		divisio, territoria, o-		nis gradus 41. scala	
Leontopolis.	387	Libani campus.	370	Limisso.	382	pida 296. 300, 301 à		43. differentia.	41
Leopoldus aultriacus.	87	Libanus mons ejus mag-		Limnæ.	250	polonis ad luecos tran-		longitudinis gradus in	
Leopolis.	298	nitudo, multorum flu-		Limoges.	67	slata.	ib.	milliaria converfi.	40
Leopolitanus episcopa-		minum parens.	371	Limonum.	ib.	Livones germani.	291	longitudo quid.	15
		Libecii.	179	Limofin.	ib. 79	Livonicus sinus.	23	longitudo & latitudo	

I N D E X.

<p>terre. 15. Longobardia. 203 longobardi 115. in italia 203. pannonia 234. longobardorum migratio 123. eorum rex ultimus desiderius. 203 longonis portus. 214 longronno. 58 longuedocum. 65 lop. desertum. 317 loppi f. lappen. 173 loptica. 241 loput. <i>ib.</i> loquuhabria. 109 Lorch. 120 loreto. 216 loriensis comitatus. 136 lotharii II. monumentum. 164 lotharingia 71. 86. 113. ejus pars. 72 lotharingia ducatus, ejus limites. 130 lovanium, f. Loben academia belg. 94 lovanto. 194. 200 lovenstemum Lo- benstein. arx. 121 lovicium. 295 lowat fl. 292 loyza. 149 lubavia. 303 lubbeke. 158 lubboda fl. 164 lubeca. 147. 149 luben. 146 Lubiicum. 141 lubiana. <i>ib.</i> lublinensis Palatinatus. 295 lublinum. <i>ib.</i> lubusium. 148 luca. 184 luca, xantis pagnini patria, ubi marmora. 214 lucaeh. 427 lucani 175. 202. eorum ortus, fines & opida. 196 lucani patria. 57 lucania duplex. 196 lucanum. 208 lucanus. 57 S. lucas. 57. 59 lucayo inf. 427 lucca. 161 luceburgium. 94 luceburgicus ducatus. <i>ib.</i> luceburgiensis ducatus major pars. 71 luceburgenses. 113 lucensis civitatis ditio. 205 lucensis agri felicitas. 215 lucenium mores. <i>ib.</i> luceria f. lucera. 194. 222 lucerna f. lucern. 87. 88 lucernensis lacus. 87 de S. lucia inf. 413 luciani. athei patria. 373 luciferi fanum. 57 lucius dux. 196 luco. 387 lucoviensis terra. 295 lucrinus lacus oppletus</p>	<p>cineribus. 192 ludovici vivis patria. 56 ludovicus bavarus. 87 ludovicus XI. galliae rex cum helvetiis foedus junxit. 90 ludovicus XII. hoc foedus rupit. <i>ib.</i> ludovicus Sfortia. 210 ludovicus bosonis filius excoecatus. 77 lugdunensis gallia. 74 lugdunensis ager. 77 lugdunum f. lyon. 66. 68 lugdunum batavorum f. Leyden 96 ejus diuturna obsessio <i>ib.</i> academia. <i>ib.</i> lugii eorumque sedes. 118 luhusium. 146 luha fl. 151 luitbrandus. 184 luna sylva. 122 luna urbs portus & prom. 183 luna quibus oriatur & occidat, ostendere. 39 lunæ montes. 391 lundari. 268 lundia f. londen scaniae. 167 lunden in hollatia. 150 luneburgensis ducatus. ejus opida & fines. 151. 164 luneburgium. 151 lupia fl. 86. 152 lupolianum in histria. 206 luppia fl. 121 lusatia ejus oppida & fines. 143. 146 lusitania provincia hisp. 49 lusitanorum mores. <i>ib.</i> lusus. <i>ib.</i> lutetia parisorum. 68 lutetia francici regni caput. 77 unde nomen. 80 mart. lutherus. 163 Lutter am Barenberge. 164 luttich f. luyck op. 128 Lutzel Sein. 130 lutzena in misnia praelio nobilis. 161 lutzko. 299 luzeburgium, ejus ducatus, 71. limites 94. & pars major. 71 luzzonia inf. 335 lybavia. 303 lycaonia in cappadocia. 351 lycastus. 272 lychnidia lacus. 259 lychnidos. <i>ib.</i> lycium mare. 27 lycia, ejus fines, fl. & op. 350. 360 lycophronis patria. 265 lyctus. <i>ib.</i> lycus der Lech fl. 133</p>	<p>ortus. 371. lycus fl. assyriae cariae 342. 357. in Cypro. 383 lycurgus legislator. 249 lydda. 367 lydia, ejus flumina, montes, urbes. 356 lydius fl. 259 lydorum mores. 357 lyera f. Leyer. 95 lygeris. 75 lygus. 276 lymericum op. 112 Lynford. 167 lymicus sinus. <i>ib.</i> lyn portus. 108 lynau fl. 151 lyncestæ, eorumque op. 261 lyncestis regio & fl. <i>ib.</i> lynceus fl. 183 lyon. 68. 85 nicolaus de lyra. 108 lysimachia. 275 lyssippi opus, herculis colossus. 195 lysius fl. 277 lystra, ubi D. Paulus docuit. 351 lytarmis prom. 313</p> <p style="text-align: center;">M.</p> <p>Mabortha. 368 Macaria inf. i. e. cyprus. 382 Macarius. 388 Macassar inf. 335 Macedonia, ejus nomina, limites, opida, reges & seq. unde dicta. 244. 258 Macedo. <i>ib.</i> Macedonia maritima. 277 Macedoniae flumina. 263 Macedoniae mons. 264 hodiernæ partes. 269 Macedonum imperium in asia. 344 Macerata. 224 Macetia i. e. macedonia. 261 Machek mons pannoniae. 233 Macherus ubi Johannes Baptista in vinculis detentus, & abdiæ sepulchrum. 367 Machian inf. 335. seq. Macon cambojæ fl. exundat. 391 Macra fl. 176. 183 Macras campus. 371 Madagascar inf. 22. 413 Madera inf. 413 Madritium f. madrit & madrid, madril. 57 Mæander fl. seu Madre, ejusque ortus, ejus gyri. 354 Mædica regio. 277 Mæonia. 356 Mæoris palus. 27. 32 Mænapii. 111</p>	<p>Mænus Maint f. Moin fl. 73. 135 Mæoticus lacus. 27 Maeltrich. 101 magaduzzo f. magadoxo 412 Magdeburgicus archiepiscopatus 164. in tres circulos dividitur. 163 Magdeburgium. 162 Magellani interitus, navigatio. 29 Magellanica. 30. 428 Magellanicum fretum 27. qui navigarint. 425 Magellanus. <i>ib.</i> Magellanus ferdinand. 27 Lago d' Maggiore. 199 Magistri libellorum supplicum in Gallia. 79 Magistri rationum. <i>ib.</i> Magnesi. 256 Magnesia, ejus limites & opida 257. themistocli donata. 275 Magnesia prom. 257 Magnesia, nunc mangresia, themistoclis exsulis domicilium, ad quam victus antiochus rex. 356. 357 Magni chami imperium, ejusque regna. 318 Magnitudo terræ. 30 Magnus mogor f. mogol. 332 de Mago inf. 413. Magog. 315. à quo massagetæ. 312. eorum fines. 319 Magrida f. magreda fl. 393 Magua, regnum hispaniolæ. 426 Mahlstrom vortex. 170 Mahomedis impostoris ortus & initium, furga, sepulchrum. 381 Mahren. 145 das Bahrische Geburge. 145 Mahometa, ol. adrumetum. 394 le Maine. 68. 79 Mainland. 110 Mainotæ. 268 Maintzig & Montzig. 73 Maintz & Meintz. <i>ib.</i> Major mons. 206 Majorca inf. 54. 60 Majorca urbs. <i>ib.</i> Majoris inf. ambitus. 60 Maira fl. 208 le Maire fretum. 28 Jacobus de la Maire. 425 les Maistres des requettes galliæ. 79 les Maistres de comptes. <i>ib.</i></p>	<p>Maitz fructus. 419 Majum a navale gazo. 364 Μακρόνησος f. creta. 271 Malabar regio 327 ejus situs, magnitudo & urbes. 329 Malacca f. malays urbs & regio. 101 Malacca, peninsula. 324. 331. 332 Malaccensium lingua miræ suavitatis. 332 Malaga. 57. 59 Malaja castrum. 335 Malatia op. 350 Malconfiglio. 241 Malden op. 108 Maldivæ inf. 336 Malemba. 403 Maletur regnum. 428 Maieventum 192. orbili patriæ. 222 Maleum prom. f. capo malio. 249 Maliacus sinus. 255. 256. 263 Malianum, ad quod conradinus victus. 222 Malines. 95 Malido locus. 275 Mallus. 362 Malogostia. 296 Malmogia f. malmo. 167 Malva n. muloya fl. 397 Malvasia. 268 Malvaticum vinum. 273 Maluco. 335 Mameluchorum regnum deletum. 590 Mamertini. 225 Mammel fl. 292 Man inf. 108 Månachium. 210 Manambis regia. 380 Manara insula margaritarum dives. 336 Manasse tribus. 369 Mandao. 333 Mandeen gevaudan. 65 Mandoe inf. 166 Mandrocles famius. 26 Manethusa. 272 Manfredonia munita. 222 Manfredus neapolitanus rex. 222 Mangalor. 329 Mangi. 326 Manheimium. 137 Manicongo regnum. 410 Manilhas fretum. 28 Manillæ insulæ. 335. seq. Manilia urbs. <i>ib.</i> seq. Manlii vopisci villa. 187 Mannæ vasculum. 365 Mannus, i. e. adamus. 113 Manoa f. E. L. dorado. 423 Mans. 68 Mansfeld op. & comitatus. 163 Mantali pop. 348 Mantea f. amantea in Brutiis</p>
--	--	---	---	---

I N D E X.

Brutiis. 223
 manti. 268
 mantinoa, eadem Antigoniam, ubi Epaminondæ victoria. 249.
 mantua 180. ejus descriptio, palatium & cast. 210. Virgillii & Baptistæ Mantuani patria. 180. a Cæsari-
 anis capta. 210, 211.
 mantua carpetanor. 57
 mantuanus Ducatus, ejusque partes & opida, fertilitas. 204, 205, 210
 manucodiata avis. 334
 Capo di manza. 232
 mappa universalis, particularis. earum usus, eas ad plagas mundi disponere. 43
 maquana regn. Hispaniolæ. 426
 maraba. 380
 maracanda. 317, 339
 maracapanæ. 423
 maragnon fl. 422
 la Marana aqua. 188
 marancu. 346
 marathon clade Perlarum nobilis. 254
 marathus. 371
 marazu. 341
 marca Comitatus, ejus limites & opida. 153
 marcena. 57
 marcina s. Marchia. 109
 march fl. 122
 marche. 70
 marchia Anconitana. 216
 Brandenburgensis. 147
 Media, ejusque fines. 148
 Nova ejusque fines. *ib.*
 Priegniziana. *ib.*
 Salutiensis. 209
 Scothiæ. 109
 Tarvisiana, ejusque opida. 207
 Uckerana. 148
 marchia venetica. 141
 vetus. 147
 nova. 148
 marchia Vinidorum. 141
 marchiofinni s. Marchfennen. 116
 marchionatus Francimontanus. 128
 marchionatus Badensis. 137
 marchiona. S. Imperii. 91
 marck Comitatus. 153
 marcodurum. 129
 marcolphi domicilium. 237
 marcomanni. 117, 118, 143, eorum sedes. 118
 migratio. 123
 mardi. 343
 mardicum navium Itatio. 93
 mardiene. 341
 mardocæa. 377
 mardonius victus. 253
 mardus fl. 343
 mare ejusque partes. 21
 mare Achaicum, Ægeum. 26. Adriaticum. 25.

Africum, Ægyptium. 27. Æthiopicum. 27, 23. Album. 24. Amalchium. 21. 22. Amazonium. 27. Aquitanicum. 22. Arabicum *ib.* Artabrum. *ib.* Asperum. *ib.* Adriaticum. 25. Ausonium. 25. Atlanticum. 22. Austrinum. 22. Balthicum. 21. 23. Balearicum. 25. Bengalense. 22. Britananicum. *ib.* Caledonium. *ib.* Cantabricum. *ib.* 27.
 mare Carium, *ib.* Carpathium, 26. Caspium, 21, 24. Caucasium, 27. Celticum, 22. Cronium, 21. Cimmericum. 27. Cilicium, 27. Colchicum. 27. Concretum, 21, 22. Corficum. 25. Creticum. *ib.* Cyprium, *ib.* Cyrenaicum, 27, Germanicum, 22. Dalmaticum, 25. Epiroticum. 26. Erythræum, 22. Eoum. 21. Gangeticum. 22. Gallicum, 22. Hispanicum, 25. Huthsonii, 24. Hybernicum, 102. Hyrcanum, 21, 23. Hyperboreum, 21. Ibericum, 25. Icarium, 26. Illyricum. 25. Imperii, 26. Indicum, 22, 23. Inferum, 25. Jonium, 25. Internum, 23, 24. Isecum, 27, Judaicum, 27.
 mare Lantchidolinum; 24. Libycum, 27. Liburnicum, 25. Ligusticum. *ib.* Lycium. 27. Magnum. 22. Mauritanicum. 27. Mediterraneum. 21, 23. Mexicanum. 24. Mortuum. 22. Myrtoum. 26. Nigrum. 27. Numidicum. *ib.* Pacificum. 22. Orientale. 23. Pacificum. *ib.* Palæstinum. 27. Pampylum. *ib.* Partheniacum. *ib.* Persicum. 22. Pharicum. 27. Phasianum. Phœnicum. *ib.* Persicum. 22. Pigrum. *ib.* Ponticum. 27. Rhodium. *ib.* Rubrum. 22, 23. Sardoum. 25. Sarmaticum. 21, 27. Saturninum. 21. Scythicum. 21, 27.

Septentrionale. 23
 Siculum. 25
 Sericum, Sinense. 22
 Superum. 25
 Syriacum. 27
 Syrium. 27
 Tauricum. 27
 Tuscum. 25
 Mare suevicum. 23
 Tyrrenum. 25
 Vespertinum. 22
 mar de Zabaken. 27.
 mareschalli Franciæ. 79
 mareotis s. marmarica Ægypti pars. 387
 margasi. 341
 margarita inf. 427
Margenthal, 126,
 136
 magris fl. 280
 margiana. ejus populi & fines. 340
 margosalt. 287
 margyætæ populi. 339
 S. Maria inf. 16
 S. maria di Tyndari. 227
 maria Judææ septem. 368
 Caput S. Maria. 221
 S. Maria di Grotta Ferretta. 187
 maria Scotiæ Regina supplicio affecta. 108
Mariacker, 167
 mariana. op. 232
 mariana fossa. 84
 S. mariæ prom. 425
 S. Mariæ fossa. 99
 mariæburgum. 303, 304
 S. Marie de Cashope. 265
 marien regnum Hispaniolæ. 428
Marienbergo op. 160
Marienbergo Arx. 135
Marienwerder op 304
 mariamne turris. 366
 mariandyni. 353
 maribous Cœnobium. 168
 maricai. 339
 maridnum. 106
 marisa fl. 277
 Maris mediterranei memorabilia. 24
 marisus s. Marisch fl. qui & Rabon, ejusque ortus. 284
 maritimæ Alpes. 200
 marius. vicit Cimbros. 124. mors 187.
 le marle fl. 75
 marmarica. 387
 marocayo lacus. 424
 marocco reg. 397
 Puncti de Maromo. 232
 maroneo. 275
 maros. 284
 marpurg in Stiria. 141
 marpurgum Hassiæ, Aca-
 demia. 155, 165
 marrechia, s. Ariminus fl. 184

marrhasium. 341
 marri Comitatus. 204
 marrubium n. Morrea. 191
 marrucini. 175, 202. eorum oppida. fines. 191
 marrum s. Marro. 213
 marsaci. 90, 117.
 marsalla op. 226, 230
 marsatti. 117
 marselle op. 65, 84
 marsi. 117, 175. eorum sedes, oppida, fines, & lingua. 191
 marsicum vetus op. 222
 marsigni eorumque sedes. 118
 marsilii Ficini patria. 213
 marsyas fl. Phrygiæ. 355
 marsyas Syriæ. *ib.*
 martaban. 331
 S. martha. 422
 martialis patria. 50
 martiana sylva. 122
 martinach s. mariniacum. 89
 Corn. Martini. 164
 martinus Chemnitius. 164
Martinus Forbusher, 29
 martinino inf. 427
 martiniquo. *ib.*
 martius Narbo. 65
 marudo. 334
 malum fl. 122
 marundæ. 343
 marus fl. s. morus. 145
 marysius fl. 235
 masandaran prov. 345
 mascon op. 72, 82
 mase. 74
d'oude Mase, ib.
 maseres. 71
 masius mons. 349, 376
 masiriensis ager. 71
 masoviæ Ducatus, ejus divisio, & palatinatus. 300
 massa op. 182, 215, 221
 massyliorum gens. 397
 massagetæ a Magog orti sunt, ab his Cyrus victus. 313
 massicus mons. 201
 massilia. 65, 84
 masterland, s. Marstrand. 170
 mastusia prom. 273
 masulipata. 330
 mataran regn. 334
 martarea. 389
 mater CCCLXIV. infantium. 97
 materea hortus. 401
 mathildis donatio. 215
 matilica. 185
 matiscona, s. maston. 82
 matra, s. mataram. 334
 matrona vulgo le' marn fl. 71, 75
 Joh. mathesius. 161
 mattiaci eorum sedes. 117, 118
 mattium op. 118
 mauriciburgium. 163

mauri s. mauriffi. 396
 in Hispania. iidem ex ea ejeti. 53
 mauritania. 386, 396. ejus fines, fluvii, divisio. Cæsariensis, Tingitana. 396, 397
 mauritanicum mare. 27
 mauritii castellum in machian inf. 335
 S. mauritii fanum s. S. mauritz. 90
 mauritii sinus. 413, 428
 S. maura inf. 246
 maurocan. regn. 402, 404
 maurocum s. maroc. *ib.*
 maurocitanum regnum. 397. ejus situs & urbes. 404
Der Mausethurn. 131
 mausolus s. Indus fl. 324
 maxeræ. 340
 maximi philosophi patria. 371
 maximiliani I. locus natalis 142. idem caput. 300
 maxonenfe territorium. 404
 maza s. mazaeha. 351
 mazaquibir. 403
 mazaræ vallis urbes & limites. 229, 230
 meandrus mons. 323
 meata. 104
 mecha mahometis natalibus notum. 381, 382
 meclinia s. mecheln. 95
 mechoacan. op. & regio. 420 ejus colonia & situs. *ib.*
 mechoacanæ radices. *ib.*
 mecklenburgensis Ducatus, ejus limites & urbes. 147, 149
 mæone. 247
 mecriti Tattari, eorumque sedes. 316
 medano op. 419
 medar regn. 407
 medava s. medaba. 379
Medebach, 117
 medi in Thracia. 274
 media, ejus populi, urbes, fluvii, montes, & fines. 342, 343
 media, Atropatia. 345.
 Major. *ib.*
 medorum imperium in Asia. 344
 medicæorum familia. 213
 mediesus. 285
 medina del campo. 59
 medina Talnabi, ubi mahomedis sepulchrum. 381
 mediolanum s. Mediolan. 67, 180.
 209. magnum. *ib.*
 mediolanum in Gallia. 54
 mediolanensis Ducatus. 204, 209. sub Hispano.

I N D E X.

<p>pano. <i>ib.</i> fertilitas. 210 mediolanensium Dux Galeatus Sfortia. 90 mediolanensium mores. 210 mediomatrices. 71 mediterraneum mare. 21, 23 medoacus fl. 207 medra Nigritarum regio. 407 medwisch. 286 Meesters von Doolit. 95 megalopolis Polybii patria. 249 megara s. Megaris, Theognidis, Euclidis & Stilponis patria, ejus limites & oppida. 254 megarensis arx. <i>ib.</i> megarenses lachrymæ. <i>ib.</i> megarenses Philosophi. <i>ib.</i> megaricus risus. <i>ib.</i> megen op. 74, 95 megies. 286 megores s. magores. 341 megra. 269 megrada. s. Magrada s. magiordech fl. 393 megrina. 307 Meienfeld. 208 Les Meistres des Comptes Gall. 79 melampus ad Ægyptios profectus. 390 Phil. Melanchthon. 163 melas fl. 254, 262, 277, ejus ortus. 350 melka. 142 meldorp. 150 melerus sinus. 173 melfes, fl. 196, 200 melfi. 220, 222 melfis. 220 meliapor. 329 Melibocus vulgo der Blocksberg. 122 melibœa, ubi Philoctetes. 257 melilla. 405 melinde. 412 melita s. melitena in Adriatico mari. 350 melitæi catelli. 170 melitene s. melita. 342, 350 melle. 153 melh. 406 melnick. 144 melos inf. 267 melphitanus Archiep. 224 melsa inf. 167 memel fl. 297 memel arx. 304 memela fl. & castellum. <i>ib.</i> memmel op. 301 memminga. 134 memnonis sepulchrum. 370 Memphis hodie meler.</p>	<p>menan fl. 331 menander. 255 menapii. 69, 111 menapiorum cast. 69, 98 menavia inf. 108 mendesium ostium Nili. 391 Petrus Mepdozza. 425 menevia. 106 mengeringhausen. 154 mengrelia. 348 mensura locorum. 190 & seq. mensuræ Geographicæ. <i>ib.</i> menteseli. 360 mentz. 73, 131 menzo fl. 199 menuthias inf. 412 meppel. 100 meppen op. 152, 154 mercator. 34 mercurii prom. 394 merenku. 346 Mergentheim. 136 merida. 51 meridianam lineam invenire. 34 meridiani secundarii. 43 meridiani. 33 meridiani globorum varii. 7 meridiani distantia. 15 mensuræ varix. 19 meridianus colurus. 4 meridianus, ejus officia. 78 meridies. 16 meridionalis Polus. 4 merionithia. 106 Meerisch Gebirg. 145 meroë inf. Ægypti. 391 meroë s. Guequerren inf. <i>ib.</i> merseburgium. 161 mervæ fl. 74 Pauli merulæ patria. 96 mesabata. 341 mesammones. 394 meschech, unde Moschi. 312 mesched. 345 mesembria. 276 mesene. 377 meser. 388 meses. 18 mesgana op. 403 mesogys mons. 356 mesopotamia 363. ejus fines, magnitudo, regiones, urbes, montes, fluvii 375 messa. 404 messana s. zancle n. messina, ibyci poëtæ patria cujus cives marmertini 225. ubi constantini Lascaris bibliotheca & epistola B. virginis. 229 messia. 277 messapia, messapii. 194. messene urbs. ubi aristo-</p>	<p>menis patria. 248 messenia regio peloponnesi. 247 masseniacus sinus. 246, 249 messina. 225, 229 messis aurea delphis dicata. 196 methone. 257 metanastæ. 291 Metapan prom. 270 metapontum, ubi pythagoras mortuus. 196 metaurus n. metro fl. 184, hasdrubalis interitu insignitus. 200 metellino inf. 266 metellus domuit cretam 271 metellus balearicus. 61 metense parlam 77. 79 metense regnum. 77 methene op. 249, 257 metis s. Metz, 71. 79. mevania ubi androgynus natus. 185 mevanix insulæ. 110 meuonum. 112 meur fl. 235 la meuse. 74 mexicana regio. ejus op. & situs. 420 mexicanus sinus. 24 mexico urbs. 417, 420 Meydeburge. 162 meyland. 180 Der Meyn. 121 meynum. 112 mezentius ceretanorum rex. 182 mezuna op. novum. 397 miaci. 323 micale Ægypti. 389 S. michael op. 71 S. michael inf. 16, 413 S. michael op. galatiæ nova. 420 S. michaelis archangeli op. 308 S. michaelis cœnobium luneburgi. 151 michalovientse territorium. 303 cap. de S. michael. 71 middelfordum s. middelfar. 168 middelmarch. 115 middelfex. 108 middelpadia. 173 middleburgium. 95 midlesxia. 103 miechovia. 295 mielnicente territorium 300 miedireczum. 299 mies. 144 migliar fl. 56 migrationes gentium distinctæ. 76, 77 S. Miguel. 424 milazzo op. & prom. 227. miletus n. melasso, cadmi oratoris, thaletis astrologi, timothei musici,</p>	<p>anaximandri physici patria. 358 & seq milevum s. milevis. 396 miliabza fl. 240 milliare 19, indorum. 20 romanum 19. turcicum 20. magaum. 19 milliarium scala. 43 milly opp. campania. 68 milo crotoniata. 198 miliades. 254 mimas mons & prom. 356 mina castr. guineæ. 406 S. Georg. de mina. 101 minæi. 380 mincius fl. 199 mindanao. 336 minden. 117, 153 mindensis episcopatus 153. ejus limites & op. <i>ib.</i> 165 minervæ castr. 195, 255 prom. 218 minius fl. vel minio. 51 minois inf. 272 minorca inf. vid majorca. 61 minoris Ins. ambitus. <i>ib.</i> minorica urbs. <i>ib.</i> minos cretensis. 271 minutum quid. 15 minutum primum & secundum. <i>ib.</i> mirandula op. 210, 212 agri mirandulani fertilitas. <i>ib.</i> mirandulanorum mores. <i>ib.</i> mirandulanus comes, ejusque dominium. <i>ib.</i> misa fl. bohemiæ. 143 misazibozia. 299 miscum op. pol. 300 misdia regio. 341 misena s. misna op. 158 misenatum. 184 misenum prom. s. capo miteo. 193 monte miseno. <i>ib.</i> misenus portus. <i>ib.</i> misithra s. sparta. 250 misinia marchionatus 158. ejus limites, fl. & op. <i>ib.</i> mistovia. 295 milus fl. 181 mithres rex Ægypti. 389 mithridates rex Ponti 349. ejus locus natalis, regia & sepulchrum. 353 mitovia. 301 petrus à mittelburg. 95 Mittelfahrsund. 28, 166 Mittelfahrt freum. 166 Mittelfahrt opp. 28 Mittelmarch. 115 mitylene. 266 mius. 275 milavense territorium. 300</p>	<p>mobile primum. 4 mocbenium. 203 moccadelii. 354 modena. 181, 212 modica. 227 modicca. 180 modici n. Monza. <i>ib.</i> modin maccabæorum patria. 364 modon op. olim methone, 249, 268 mœna inf. 168 mœnus fl. 121, 135. mœonia lydiæ pars. 356 mœris lacus Ægypti. 391 mœrs. 99 mœrsia. 154 mœsia, ejus fines, divisio, com. 279. incolæ 281. flumina <i>ib.</i> urbes 280. seq. romanis, serviis subdita. 281. duplex facta. <i>ib.</i> mœsia cereris horreum. 279 mœsia à Crasso domita, occupata à serviis & bulgaris, oppressa à turcis. 281 mœsiæ superioris op. 280 mœsiæ inferioris op. <i>ib.</i> mœsorum mores. 281 mogores s. mogules indiæ septentrionalis, reges, eorum opes & seq. 319, 320, 332 mogulis imperium indicum <i>ib.</i> unde ortum. 319 moguntia s. Mentz. 131 moguntiacum vel magunticum ad rhenum, n. Mentz. 73, 131 moguntiacum italiæ. 180 moguntina diœcesis. 126, 131 moguntinus archiepiscopus. 165. ejusque partes. 127, 131 mohaz. 238 mokan regio. 348 mola op. 190 mola turis. 223 molconfiglio. 241 moldau. 121 Moldauer Kreis. 144 moldavia quando appellata. 286 moldavia major & minor. <i>ib.</i> moldavia wallachiæ pars. <i>ib.</i> ejus natura soli. 287 moldavorum mores. <i>ib.</i> molgomfai rattari. 316 molheim. 132, 153 molinium, vulgo molins. 82 molossi. 245 molhemium. 153 moltau. 333 moluccæ</p>
--	---	---	--	---

I N D E X.

<p>moluccæ inf. 101. 334, 335 mombaza. 412 mona n. man inf. 108 monaco. 210 monæci herculis portus. 176 monachium vulgo monaco italiæ. 210 monachii principatus. 204 monacum f. Mun- chen. 139 monapia f. menavia & mon. inf. 108 monaster. f. Mun- ster. 153 monasteriensis episcopa- tus, ejus limites & urbes. <i>ib.</i> 165 monasterium laurentii. 57 monaster. f. Mun- ster Cypel. 129 monasterium f. crucis. 293 moncastro. 286 mond. 99 moncon f. monsonium. 55 monembasia. 268 monemugus. 411 monesland. 168 mongul regio. 315 monjou. 70 monomotapa regnum & urbs, ejus limites & magnitudo. 407. 411 mononia. 112 monopana fl. 418 monopolis. 221 mons, vulgo montes op. 93 mons aureus. 233 mons grampus 109 mons altus 221. sanct. adriani 48. D. andreae. 164. S. angeli. 222. arato pilati. 89 monferrato. 55 mons falconis. 218. 293 mons farinam habens. 55 mons leonis. 221 mons pelosius. 222 mons pessulanus vulgo montpellier. 83 mons pilati. 89 mons sacer. 264 mons semiramidis. 338 mons regalis. 209 monsonium f. moncon. 55 mons pelgardus. 133 Monsterberg ducatus. 145 monsterfonda. 167 montier. 65 montaldo in pedemontio. 204 montana. 206 montbeliard comitatus. 133. 201 montealcino. 213 monte di S. angelo. 201</p>	<p>monte barbaro. <i>ib.</i> monte casino. 189 monte di capua. 201 monte falcone. 207 monte fiascone. 215 monte gibello. 227 montegny op. 71 monte leone. 198 monte ritondo. 186 monte di somma. 201 monte di trapani. 227 monte pulciano. 213 monte sarrato. 55 montensis ducatus, ejus limites & op. 155 monterano terræ motu periit. 221 montes. 33 montes vulgo mons. op. 93 montes Diaboli. 269 montes Epiri. 263 montes Lunæ. 391 montes in Gallia præci- pui. 75 montes Pyrænei. 48 montielbre Comit. 216 montfortium. 98 montgomeria. 106 monti di Auro Istriæ. 206 montiregalensis Archi- episcopatus. 230 montis Draconis castell. 201 montis Ferrati Ducatus. 204 montpellier. 83 monumethia. 106 monza. 180 mopsopia f. attila. 254 mopsopila f. pamphilia. 36 mora fl. 145 morachua op. 299 moracz. 235 moravia 125. ejus limi- tes. 129. 143. 144 moravia scotiæ, f. mu- ray. 109 moraze. 235 morbenium. 208 mordwa. 307 morea. 246. 268 moria mons in quo tem- plum hierosolymita- num exstructum fuit. 365 morimene. 350 morini. 69 morlacha. 242 morung. 304 morrea f. morrubium. 191 morspurg. 72 morsungia op. 167 morsus fl. 89 mortaria lacus. 210 mortavalus. 199 mortuum mare. 22 morvedre fl. 56 morviedro. 51 morus f. marus fl. 145 Thomas morus. 107 mosa fl. 71. ejus ostium. 74</p>	<p>mosa vulgo die Dase <i>ib.</i> mosæus fl. 342 mosaysko. 306 mochi à mescheo. 312 moschorum sedes. <i>ib.</i> moschius fl. 280 moschici montes. 349 moscona. 183 moscovia. 298. 305. e- jus urbes, fines, mag- nitude, ducatus, prin- cipatus & provinciæ <i>ib.</i> 306. & seq. moscoviæ origo ultima. 306 proxima. <i>ib.</i> moscovitarum dux czar. 308 johannes. 305 moscovitarum patriar- cha, episcopi, mores, religio. 308. &c. moskowa urbs. 306 mosella fl. 71. 121 mosqua fl. 305. 308 mosselen. 98 moltagan op. 397 mosul, olim ninive. 345 motis inf. 335 motyca. 227 mounter. 112 mours comitatus. 154 mourfia, murfia. <i>ib.</i> mexiani. 354 moxos regio. 422 mozambique. 412 mseneck. 306 muchavecius fl. 297 muhamedes moritur. 54 mula inf. 110 mulberga, johannis fri- derici electoris clad- nobilis. 161 mulda fl. 162 muldavia f. multavia, die Moldau fl. 121 Moldau Kreis. 144 the mule prom. 109 muleaster tunetorum rex restitutus. 403 Muhlenbach. 284 Mulhausen. 157 mulheim ad rhenum. 155 mulhusia suntgoviæ. 132 mulhusium in allatia 90 mulinium f. molins. 82 multavia fl. 121 mulucha fl. 396 muluya ol. malva. 397 mumiaæ Ægypticæ. 387 L. mummius delevit corinthum. 247 Mumpelgard f. Montbeliard. 133 munchen f. isinifca. 120 munda op. hispaniæ. 57 munda ad Werram. 164 mundi cardines 43. par- tes & regiones 17. po- lus. 41</p>	<p>mundi polum ostendere. <i>ib.</i> munimentum schenckii, i. e. Schencken- Schans. 63. 74. 99 Munsterberg f. Munsterberg file- siae ducatus. 146 Munsterceyfel. 70. 129 Munster in valle S Gregorii. 132 munychia collis. 255 mura fl. 235 muray f. muravia. 109 murcia. 50. 53. 54. 56. murgum op. 279 murgim op. hisp. 48 muri longi. 277 muri pons. 142 murus in anglia. 105 murta fl. 71 murtha fl. 130 mufarnæi. 338 muscovia christiana. 306 ejus fertilitas. <i>ib.</i> 309 murdorani. 340 mufci primi cretenles. 271 mufitra. 268 muske f. mahlstrand vortex. 170 mutina f. modina 181. 212 mutinensis ducatus opi- da, ditiones 205. & felicitas. 212 mutinensium mores. <i>ib.</i> muza port. & empor 380 mycale mons & prom. 357 mycalessus. 254 mycenæ. 250 myconus f. mycone inf. 266 mygdones. 260 mygdonia, ejus opida. 258. 260 mygdonia op. thraciæ. 276 myle. 227 myndus n. mentele. 358 myndyrides sybarita. 197 myrina in Æolide. 358 myrlea. 353 myrmidones. 256 myrtilio ænomai auriga 26 myrthon inf. <i>ib.</i> myrtoum mare. <i>ib.</i> mysia & mœsia. 279 mysia major, ejus po- puli, montes, fluvii, urbes 354. 355. mi- nor, 356. ejus flumi- na & urbes. <i>ib.</i> mylo macedones. 355 mytilene. 266 myuns. 356 myusus. 275</p>	<p style="text-align: right;">N.</p> <p>Nabathæ urbs. 379 Nabathæi. <i>ib.</i> Nabe fl. 122. 161 Nacum. 294 Nadir vulgo nathir. 5 Nadrabia provinciæ prussiae. 304 Nagajenses tattari. 316 Nagorm. 307 Nagot fl. 122 Nagund fl. 328 Naha fluv. 131 Nahuay piscis. 171 Namurcensis comitat us. 70. 694 Namurcensis provin iæ limites. <i>ib.</i> Namurcum op. 70. 94. Nanking provinc. 320. 321 Nannetes. 68 Nanguin urbs. 321 Nansberg mons. 140 Nansium f. nansi. 72. 130 Nantes. 81 Nantuates. 89 Golfe de Napoli. 246 Napoli di Romania, f. nauplia. 250. 268 Nar f. nera fl. ejusque ortus. 184. 200 Narbo f. narbonne. 65. 83 Narbonensis gallia i. narbonensis provincia 64. 175. à romanis subjugata 76. ejus di- visio 64. 76. limites & felicitas. 64 Narbonne. 79. 83 Nardo. 195. 221 Narenta f. narona. 241 Narisci, eorumque se- des. 118 Narni. 185 Narnia. 185. 217. ubi pons augulti præaltus. 185 Naro fl. nara. 241 Narona. 241 Narsinga regio ejus si- tus, magnitudo, ur- bes & incolæ. 328. 329 Narsinga urbs. <i>ib.</i> Narva. 236. russorum. <i>ib.</i> Narva fl. 173. 292 Nasamones. 394 Nascoa op. 168 Nasium f. nansi. 72 Nassaw fortalitiium in timor f. mortir. 335 Nassovia castellum in banda. 336 Nassovicus comitatus. 156 Nassovicum prom. 428 Natangia, provincia prussiae. 304 Natolia, ejusque pro- vinciæ. 351. 352 Nava fl. 71. 122. 301 Navarin, ol. pylus mes- seniorum. 268 Navar-</p>
--	--	--	--	--

I N D E X.

Navarra.	50	Neglia fl.	308	Nibe.	167	Nikiobing op.	150. 167	Nordheim.	164
Navarræ regnum.	53	Negopata.	329	Nicariæ inf.	267	Nikoping fallstriæ.	169	Nordhorleen.	170
Capo dello Nave.	197	Negroponte.	265	Nicæa, op. & portus n.		Nilœsia op.	173	Nord-Jutland ,	166
Naverniæ vallis.	109	Negumbo.	336	Nizza.	176. 209	Niloscopii.	389	Nordlingen clade	
Navigandi ars.	44	Nehel-eschol.	364	Nicæa concilio oecu-		Nilus fl. ejus ortus, ex-		memorabilis.	134
Navigatio ad Sinas &		Niedeberg.	304	menico clara.	353	undatio, natura, pa-		Nord-OstenWind	
Philippinas.	29	Neindorf.	164	Nicaragua op. & lacus.	421	lus, ostia.	390. 391	f. Cœcias.	41
Caji Cæsaris.	ib.	Neisse ducatus,		Nicastro.	421	Nimidia.	396	Nordstrand, inf.	
Columbi.	ib.	Neißische Ges-		Nicephorium.	221	Nimmegen f. Novio-			150
Navigatio duplex.	28	birge,	145	Nicephorius fl.	376	magus.	99	Nordvior de.	170
Eudoxi.	30	Nela fl.	95	Nicetius Sophista.	349	Ninive n. mosul.	342	Nord-West.	17
Hannonis 29 himilco-		Neleus f. neleia nestoris		Nicketes Sophista.	358	Niphates mons.	375	Nord-West Wind	
nis.	30	patria.	248	Nikklestad.	146	Nipfa fl.	166	caurus f. corus.	17. 41
Navigatio in indiam.		Nelsen portus.	30	Nichor f. nichea.	353	Didacus Niquefa.	423	Noreia urbs.	179
	29	Nemausus f. nismes.	65.	Nicoboli.	280	Nisabur.	345	Noreia tauriscorum.	ib.
Occidentalis.	ib.		83	Nickiobing.	167	Nisæa portus.	254	Noribergensem horam	
Orientalis.	ib.	Nemea fl. & opidum.	ib.	Nicolai clenardi patria.	95	Nisæi.	340	inventire.	37
Ophiriana.	ib.	ubi ludi.	246. 250	S. Nicolai inf.	206	Nisibus 376. antiocicinia		Noricæ alpes.	200.
Oceani.	28	Nemetacum.	70	S. Nicolai opp.	308	etiam dicta, it. Myg-		Noricæ provinciæ sue-	
Magellani.	27	Nemetum augusta.	67	de S. Nicola inf.	413	donia.	ib.	diæ.	173
Meridionalis.	29	Nemetes.	73	S. Nicolai prom.	246	Nismes.	65. 83	Norici trans alpes	120.
Septentrionalis	Oce-	Nemours.	79	Nicolai leontii patria.	96	Nissus silesius.	121	179. eorum sedes, no-	ib.
ani.	ib.	Nentidava.	284	Nicolaus de lyra.	108	Nissus lusatus fl.	122	men.	
Vesputii.	ib.	Neoburgensis lacus.	87	Nicolaus villegagnon.	425	Nissa, nyfa f. nyssa. n.		Noricum, ejusque limi-	
Navis Victoria.	ib.	Neoburgum daniciæ.	168			nisi, 264. 352. Gre-		tes.	113. 120
Naulibis.	339	Neocastro.	269	C. S. Nicolo.	246	gorii Nysseni patria.		Norige f. norge.	116.
Naulochos.	358	Neocæsarea.	351	Nicomedia.	353	Nissenfis ducatus f. epif-			169
Naulum op.	213	Gregorii Neocæsariensis		Nicopen sueviæ.	173	cop.	146	Norimberga f. Murn-	
Naumburgium,		patria.	351	Nicopia.	168	Nissy nowogorod.	306	berg.	138
Naumburg,	160	Neportus f. Nieuport		Nicopolis, ubi biblio-		Nitra fl.	236	Norma.	189
Naupactus, victoria		victoria mauritii no-		rum græca versio in-		Nitria.	ib.	Normandia.	79
Christianorum clara.		bilis.	93	venta.	246	Niuche.	317	Nornburg.	165
	252. 268	Nepe.	184	Nicopolis armenia.	350	Nivelle.	69	Novesium f. Neys.	
Nauplia.	250	Nepete.	183	Nicopolis, ol. emmaus.	366	Niulhan.	317		129
Nauportum.	234	Neptuni lapis.	86	Nicopolis bulgaria.	366	Nivoo inf.	323	Novogrod servia.	282
Nausa fl.	59	Neptuni Templum.	249	Nicopolis bulgaria, clade	366	Nivers op.	75	Nortfolcia.	108
Nautica pictura.	43	Neptunius fons morti-		de nota.	282	Niuwe masfa.	74	Nortfolck.	103
Nautica pyxis.	16. 44	ferus.	188	Nicopolis cilia.	362	No f. Alexandria Ægyp-		Nortgavia f. Nort-	
Naxius.	281	Nera fl.	200	Nicopolis moesia.	280	ti.	387	gau,	138
Naxus inf. & op.	266	Nerium promontorium.	58	Nicor.	353	Nocera.	185. 194	Northamptonia.	108
Nazareth.	369	Nericia.	173	Nicofia in cypro.	383	Nocera pagana.	222	Northeim.	164
Nazianzum.	352	Nerigon.	116. 169	Nicrus fl.	121. 133	Nocera brutiorum.	197	Northumberland.	
Mich. Neander Abbas		Neringa inf.	303	Nidda comit.	155	Noctium & dierum			104
& Rector.	157	Neretius ulysses.	265	Nidda fl.	ib.	quantitatem cognof-		Northumbria.	108
Neapolis f. Neapoli.	193.	Neriton mons.	ib.	Nider fl.	170	cere.	36	Nortkun.	114. 116
220. ubi Virgiliti mo-		Neritum.	195. 221	Niding scopulus.	167	Noctem longissimam in-		Nord-OstenWind	
numentum 193. no-		Nersa fl.	154	Nidrosia præfectura.	170	venire.	ib.	cœcias.	41
bilis.	226	Nerva.	301			Nohaignenses tattari, e-		Nord-West.	ib.
Neapolis & siciliæ rex		Nervi.	70	Niedeberg.	304	orum sedes.	316	Nortwykvicus.	121
primus.	219	Nesactium.	179	Niederland.	90	Nola op.	194. 221	Norvagia f. norwegen	
Neapolis syracusarum		Nesfa fl. & lacus.	109	Niederheim-		Nomades 283. in ara-		f. norrige, ejus limi-	
pars.	226	Neslum op. scotia.	ib.	back.	73	bia deserta 379. in		tes & op.	167. 169.
Neapolis in Africa mi-		Nessus op. moesia.	280	Niehusz paderbor-		numidia.	396	ejus regnum	125.
nore.	394	Nessus f. nettus fl.	277	nense.	153	Nombre de dios f. no-		Germaniæ pars.	114.
Neapolis samaria.	368	Nestoris patria.	248	Nikoping.	150	men dei op.	423	Norumbeiga urbs no-	
Neapolis thracia.	277	Nestweda.	168	Niemunster.	150	mentum.	186	væ franciæ.	418.
Neapolitanorum mores.	223	Neuburg.	139	Nienburg op,	154	Nomi Ægyptii regiones.		Norussi montes.	318.
		Neu Branden-		Nieper fl.	292	Nona.	241. 242	Norvegi.	116.
Neapolitanorum reg-		burg.	150	Niesara op.	351	Nonibazaaria.	282	Norwegia nova.	169.
num, ejus fines &		Neuenklester.	150	Niester fl.	292	Nonius.	34	Nosius fl.	177.
magnitudo, domini		Neuhautel.	236	Niencastell portus in		Oliver à Noord.	29.	Nossen Stadt.	284.
218. divisio 219. ur-		Neuri.	283	anglia.	108	425		Nosberland.	286.
bes 220. & seq. op.		Neuschloß.	301	Niger lacus & fl. exun-		Nonus panopolitanus.		Notessius fl.	292.
munita 223. cum si-		Neustad op.	150.	dat.	391. 399	388		Noter fl.	148.
cilia copulavit ferdi-			156	Nigrais promontorium.		Noortkyn promi	116. 425	Notinghamia.	108.
nandus catholicus.	220	Neustad an		Nigræ eorum regio		Norax Mercurii filius.		Notius polus.	4.
Neapolitanum regnum		der		anglia.		231		Notius oceanus.	21.
204. ejus soli fertili-		Hart.	137	Niger lacus & fl. exun-		218		Notium mare.	25.
tas & natura.	223	Neutsad		dar.	391. 399	218		noto op.	227.
Neapolitanus sinus.	193	Neutsad		Nigræ eorum regio		218		Notus.	17.
rebbio.	232	Neutsad		399. 400. 406. regna				Nova franciæ.	417. 418.
rebrissa f. Lebrixa.	57	Neutsad		& urbes.	ib.	Nordhaufen.	157	Belgia Nova.	418.
Necker fl.	121	Neutsad		Nigram mare.	27			anglia.	
Neeri vallis, ejus limi-		Neutsad							
tes & urbes.	229	Neutsad							
Neetum.	227. 229	Neutsad							

I N D E X.

anglia nova. <i>ib.</i>	nyester 293	Oder opidul. 122	Olgasis f. Olyssa mons 353	Ophiriana navigatio 29
nova andalusia. 422	nyphates mons 349	Oderberg 146, 148	Olibria f. Olybria 276	Ophiusa inf. 61
Hispania. 420	nyssa caelestria 374	Oderzo 178	Olika 299	Ophiusa f. rhodus 383
Hollandia. 428	nyssa Indiae veteris urbs & mons 324	Odia urbs 332	Olina fl. 81	Opici f. osci Italiae incolae 190, 202
Granata. 420	nyssa op. 280	Odocastrum 306	Oliva caenobium, pace composita nobile 303	Opitergium 178
Gallicia. <i>ib.</i>	nyssa reg. 352	Odoacer Italiam occupat. 203. victus 184	Olivetis mons 366	Opolia 295
Guinea reg. 428	O	Odojum f. Odo castrum 306	Olivier Cromwel protector 106	Opoton 374
Quara. 409		Odomantæ 274	Olivier de Noort 29, 425	Oppavia op. 146
Zelandia inf. 428		Odowal op. 170	Ollius fl. 177, 199	Oppaviensis Ducatus, ubi Oppavia op. <i>ib.</i>
Zemla. 313	OBares 340	Odrysa 274	Ollo de Boy 411	Oppelen <i>ib.</i> Ducatus <i>ib.</i>
novantum promont. 109	Obdora 307	Odyssus f. Odeffus 281	Olmitz 145	Oppenheim 131
novaria op. & fl. petri lombardi & comestoris patria. 210	Oberburgund 86	Oecumenica synodus 353	Olne fl. 81	Oppidum novum. 397
novariensis ager. 204	Oberheim 132	Oedenpoa 173	Olorus 261	Opryzna curia ad Moskuam urbem 308
navagora. 295	Ober Pfaltz 138	Oetmarsen 100	Olsna f. Duse Ducatus 146	Opflo 170
novaria f. novara. 180	Oberlaubach 234	Oelandia inf. 173	Olsnitz 161	Opus 255
novem populana. 66	Obii montes f. obia jugata 313	Oenone 266	Olympeni 354	Opuntius sinus <i>ib.</i>
novesium. 129	Obii f. Riphæi 292	Oenones mons 355	Olympia f. Pisa ad Alpheum fl. 248	Orachum ad drinum 282
noviomagus f. nieumegen 73. 99. noviburgium f. Naumburg . 160	Obium prom. f. Capode Obii 313	Oenotria 174	Olympias 18	Oran 403
novigrad liburniae. 241	Obliquam solis ascensionem & descensionem invenire 36, 37	Oenotrides Insulae 196	Olympica certamina f. ludi. 248, 250	Orange 65
novigrad macedoniae. 261	Obliqui circuli 4	Oenotrii 187 in Italia am veniunt Duce Oenotro 202	Olympii Jovis statua aurea, templum. 248	Orbalissine 350
noviodunum. 68	Obliquam facere sphaeram 25	Oenus fl. 139	Olympus, mons Graeciae 264	Orbe op. 72
noviodunum moesia. 281	Obliquam stellae ascensionem invenire 36	Oesund 28	Olympus mons in Mysia 355	Orbeli op. 261
noviomagus in normandia. 68. 73	Obrovazo 241	Die Dertter in Helvetia 88	Olympus mons Cypriae 383	Orbelia <i>ib.</i>
novocomum; pauli jovii patria. 180	Oca op. 402	Oescus op. & fl. 281	Olut 317	Orbelus mons. 277
novogardia f. nowigrod. 297	Oca op. 402	Oesalia 173, 301	Olynthus Callisthenis Philosophi patria a Mardonio expugnata, a Philippo everfa 260	Orbilio patria 222
novogardia mag 307. & seq. 282	Gulielmus Occam 108	Oelta fl. 152		Orbisine 350
novograd. 282	Occasum Cosmicum & Acronychum invenire 42	Oesyne & Ofima 274		Orbis Terrarum circumferentia 15. ejus divisio 30. circumnavigatio 28. & seq. 204
novogeod, severiensis ducatus. 307	Occasum & Ortum ostendere Aequinoctialem 41	Oeta mons 264		Orbitello 204
novomont. 281	Occasum & ortum stellarum invenire secundum Poetas 41, 42	Oetinga Comitatus & op. 134		Orbitellum 214
novopolia. 295	Occasus 16	Ofando fl. 221		Orbs op. 72
novotargum. <i>ib.</i>	Acronychus, Cosmicus, Heliacus 42	Detmarsen 100		Orcades f. Orkney inf. 110
nowogrodia inferior. 306	Occidens Hibernus f. Brumalis 16	Offa fossa, nunc Claddoffa 106		Orcas promontorium. 102
noyon. 71. 79	Occa fl. 292, 306	Offa Merciorum rex. <i>ib.</i>		Orchomenum 253, 268
nubia. 400. 407	Occiduus Oceanus 21	Ofen 238		Orchies 71
nubiorum gens. 400	Oceanus Atlanticus 22, 28	Offenbachium op. 156		Orczakow 299
nuceria camelaria. 185. 194	Oceanus Aethiopicus 22	Officia Aequatoris. 6		Ordesius 298
nuceria f. nucera cogn. Alfaterna <i>ib.</i>	Oceanus Indicus, Gallicus, Cantabricus, Aquitanicus 22 & seq.	Officium Circulorum Polarium 9. Colorum 7. Horizontis 6. Meridiani 7. Tropicorum 8. Zodiaci 6		Ordingen op. 73
villa nueva op. Hispaniolae 427	Oceanus Indicus, Gallicus, Cantabricus, Aquitanicus 22 & seq. Britannicus, Hibernicus, Caledonius, Germanicus 28	Oglio fl. ejus ortus 199		Ordinis Garterii Equites, Ritter des Hofsenbandes. 108
nymphones 115	Oceanus, ejusque partes, varia nomina. vid. mare 20, 21	Ogus Rex in Basan 374		Ordo Cruciferorum Teutonicus 303
numantia 49, 51	Oceani in partes sinus & freta divisio <i>ib.</i>	Ogygia 253		Ordo S. Michaelis 79
numburg in Bohemia 144	Oceani Belgici clavis 95	Ohsnspach 136		Ordo Spiritus S. <i>ib.</i>
numerus aureus 33	Oceani navigatio 29	Oise fl. 70		Ordovices 103
climatum 12, & seq. 33	Oceani sinus 23	Okera 164		Orebora 173
numicus fl. ejusque fons 187	Ocelis 380	Olabi 408		Orelliana fl. 422
numidæ 396	Ocka 292, 306	Olevia f. Olaw 145		Orenoque fl. 423
numidia 386, 395	Ochsenfortum ad Mœnum 135	Olbia 231		Orenoqueponi regn. <i>ib.</i>
ejus urbes 396	Ocrage 314	Olbianus portus <i>ib.</i>		Orense. 58
numidia duplex <i>ib.</i>	Ocriculi 185	Olchinum 241		Oresta 277
numidicum mare 27	Ocrida 269	Oldampt 101		Orestis regio 259
numidicus sinus <i>ib.</i>	Octodurus 89	Oldenburg Comitatus 153		Orestis ossa inventa 249
nursia f. norcia, Vespasiani, Sertorii & Benedicti patria 186	Odenpoa, ejus opida 301	Oldenburg op. ib.		Oresund 28. 167
nys 68	Odenwald 122, 155	Oldendorpium praedio notum 164		Oretani 50
Nyborg Daniae, praedia nobilis 168	Oder fl. 122, 147.	Oldendorp Westph. 153		Orgies
nymphaeum promont. 260		Oldelloa 150		Orgus fl. 181
Nyentus 152		Oldezeel 100		Orgya, mensurae genus 19
		Odamus Olearius 167		Oricum 245
		Olenia capella 252		Oriens brumalis f. Hibernus 16
		Olenus 247, 252		Oriens Aestivus, Aequinoctialis <i>ib.</i>
		Olescum Prussiae 304		Origenes 387. ejus hexapla, 246
		Voloniae 299		Orilovia

I N D E X.

<p>Orilovia 299 Oristan 427 Oristana f. oristagni 231 Oriveranus ager. 204 orixa regio orixa vel orissa urbs 330 Orixa f. orissa op. <i>ib.</i> Orixæ regnum, ejus finis & limites <i>ib.</i> Orla fl. 157 Orlamunda. <i>ib.</i> Orleans. 68. 79, 81 Orliza fl. 144 Orminius mons. 353 Ormuz regn. & op. 338. 344. seq. Orne fl. 81 Ornex. 250 Orneta. 303 Ornithias. 18 Oroates fl. 342 Orobii, eorum oppida & fines. 179 Orondici. 352 Orontes mons. 343. 372 Oropus & oropum. 254 Orosii patria. 51 Orospeða mons. 49. 51 Orpheus, ubi ad inferos descendit. 259 Orsiti 339. orsy. 101 Ostelsburg. 304 Orti. 184 Ortona op. 191. portus. 222 Ortopula f. ortopola. 241 Ortosia. 371 Ortospona. 339 Ortrusium. 157 Orthomenius locus. 254 Ortum & occasum æquinoctialem ostendere. 41 Ortum & occasum siderum ostendere. 39 Ortum & occasum stellarum invenire secundum poetas. 41, 42 Ortum & occasum acronychum invenire. 42 Ortum & occasum heliacum invenire. <i>ib.</i> Ortum solis æstivum solstitialem ostendere. 41 Ortum & occasum solis invenire. 36 Ortum solstitialem brumalem ostendere. 41 Ortus æstivus 16. acronychus, cosmicus & heliacus. 42 Ortus & occasus horam explorare. 36 Ortygia inf. 229 Oruba inf. 427 Orvietum. 184. 215 Orvietani agri felicitas. 218 Orvietanorum mores. <i>ib.</i> Orum arx. 167 Oruntbuy. <i>ib.</i> Osca f. huesca. 55 Olcela. 177 Osharus fl. 82 Osherschleben. 164</p>	<p>Osci 190. 202 Osenbrugge f. of-nabrugga 153 osi eorumque sedes. 118 osi finii, eorumque sedes. 67 osma 58 osmanes f. ottomannus, turcici imperii conditor 381 osniana 297 osmo. 190 osnaburgiensis episcopus 153. 165 ossa op. 261 ossa mons 264 ossenbrugga 153 ossuna acad. 57 ostama. 380 ostenda ejus obsidio diuturna 93 Osterburg 148 ostergoa. 100 osterholmum. 167 Osterrode prussiae 304 osterroda. 164 Osterwick <i>ib.</i> Ostholm 167 ostia 187. 217. ab anco martio condita. 187 ostidamni. 103 ostira op. 118 ostracina urbs 379 ostium f. osmundi. 99 ostrogium 299 ostrogothia f. Ostergoht Land ejusque opp. 173 Ost See 119 Ostwind subsolanus 18. 41 oswieczyn. 118 othesundæ fretum 167 othrys mons 263 otranto 195. 221 otricoli 185 Otterndorff 152 ottersberga. <i>ib.</i> otto flandriae comes 77 otto, flandriae comes, partem franciae occupavit. <i>ib.</i> ottonia f. Otten See 168 ottonis silva f. Odenwald 122. 155 Oude Basc 74 Ober Polen 301 over flachee 98 oves in anglia 102 oves onera portantes 424 ovidii patria 191. 194 lacus 281 oviedum f. ovietum op. 59 Ober Insel 91 ovilia op. 120 owar. 237 oxartes fl. 317 oxford 107, 108 oxiana alexandria. 314</p>	<p>oxistagæ <i>ib.</i> oxitana. <i>ib.</i> oxoniensis academiae conditor 107 oxonium f. oxford. <i>ib.</i> oxus palus 317. lacus fluvius. 314 ozolis 252 ozolæa <i>ib.</i> P PAbianice op. 295 Pachinum prom. 225 Pacificum mare 23 Pactia inf. i. e. Paros 266 Pactolus fl. auriferis arenis clarus, ejusque ortus 356 Pactya, ubi novus murus Xenophontis 276 Paderborna 153 Paderbornensis Episcopus. <i>ib.</i> ejus limites & urbes 165 Padinum op. 303 Padras f. Patras 268 Padoua f. Patavium Italiae 178 Paduanum territorium 204 Padus fl. ejus origo & flumina, quæ recipit, & ostia 198, 216 Pæmani 71, 113 Pæones 234 Pæstum f. Pæsto 196 Pagasæ f. Pagasæ 257 Pagasæus sinus <i>ib.</i> Pakuan 422 Xantis Pagnini patria 214 Pais de Cauls 70 Palæopolis op. 193 Palæobyblus 371 Palæstina, ejus fines, divisio & incolæ 363, 364 Palæstinae proprie dictæ fines 365 Palæstina in 12. tribus divisa 363, 369 Palæstinum mare 27 Palætyrus f. Tyrus antiqua 371 Palatinatus Rheni Inferior f. Electoralis, ejusque limites 137 Superior 138 Palatinatus Russiae Majoris Poloniae 294 Minoris Masoviae 295 Rheni 128, 133 Palatio op. 357 Palatium Herodis Cæsaris <i>ib.</i> Agrippæ <i>ib.</i> Salomonis 365 Paleacate 329 Palentia 59 Palermo 226 Palesoli 362 Paiga op. 304 Palinurum prom. 196 Pallantia 50, 51</p>	<p>Pallene 260 Palensis Isthmus <i>ib.</i> Palma in Majorca inf. 60 Palma fori Julii 207 Palmae di sole 231 de la Palma f. Palma-rum inf. 413 Palmarum urbs f. Hierichus 367 Palmossa inf. 267 Palmus, mensurae pars 19 Palmyra f. Adrianopolis 373, 375 Palmyrene regio 373 Palo 183 Paloda 284 Cabo de Palos 56 Palotta 238 Palus 21 Palus Mæotica 27 Palus Sarmatiae <i>ib.</i> Paludes Cimmeriae <i>ib.</i> Paludes Chelonides 407 Paludes Reatinae 186 Pames 69 Pamisus fl. qui & Panisus 249, 262 Pamphylia, ejus fines, regiones, montes, urbes 351, 360 Pamphiliuni mare 27 Pamplona in America 423 Panama isthm. <i>ib.</i> Panama op. <i>ib.</i> Panarus fl. 216 Pandalla 281 Pandosia fl. & op. 198. 202, 245, 262 Paneas regio 374 pangæus mons 277 Pango 410 Panonce Podeciorum arx 299 Pannonia, ejus limites, partes, divisio, urbes, incolæ, nominis origo 233, &c. Pannoniae superior. pars Inferior f. secunda Consularis, ejusque partes. 233 Superior f. Consularis prima ejusque partes <i>ib.</i> Valeria, interamnina, riparensis à Tiberio perdomita <i>ib.</i> Pannonicae alpes 200. Nonnus Panopolitanus. 388 Panormus epiro 245 Panormus siciliae 226. Panticapæum op. 288 Panuco op. 421 Panvalus fl. 263 Panyfus fl. 249. 262, 277 Paola 221 Papenheim op. cum comitatu. 134 Paphia regio 382 Paphlagonia 352</p>	<p>Paphlagonia in galatia <i>ib.</i> Paphos urbs cypri 383 Paphnutius episcopus. 383 Papua f. pavia 210 Pappa. 238 Paquin 320 Paracelsi tumulus 140 Paradene regio 338 Paradisus ubi situs tuerit 378 Paradisus ad libanum 373 Paradisus sacerdotum 129 Paræopolis 261 Paragba 423 Paragoya 336 Paraguata 426 Parellelam sphaeram constituere 35 Parelleli 12. 33. eorum tria genera 33. eisdem invenire <i>ib.</i> Parellelus horizontis 5 Parasanga 19 Paratauticene 340 Paraxis, ejusque oppida. 260 Parda fl. 159 Pardo, hortus regius ad madritum 58 Parentium, f. parenzo 179. 206 Parepaphitis 338 Pares Franciae 79 Paria regio 423 Pariædrus mons 349 Parime latus 423 Parietæ 339 Parisene 338 Parisi 68. 92. eorum regnum, <i>ib.</i> urbs. 80. academia, ejusque doctores, parlamentum 79 Parisiensis laniena 80 Parisi in anglia 104 Parisorum rex 77 Parium 356 Parlamenta in Gallia 79 Parma 181. 209. 211 Parmensis ducatus 204. ejus opida & felicitas 211. 212 Ducis ditiones 204 Parmensium mores 212 Parnassus mons & op. 253. 264 Parni 340 Parnovia 301 Paropamisus regio 313. Paropamisus mons, ex quo indus oritur 313. Paros inf. 266 Parphar 374 Parlagada 341 Parssi 339 Parlis op. 338 Parliræ. <i>ib.</i> Parthenium mare 27 Parthenius fl. in arcadia & in samo, ejusque ortus 353 Parthenopolis f. neapolis</p>
---	--	--	--	--

I N D E X.

lis. 193	pehitz val. 105	nitudo, regiones & o-	petrogoricum <i>ib.</i>	philiba 278
Parthia 338. ejusque ur-	peim op. 317	pida 336. 345	petronellæ fanum 187	philippeville 425
bes. 340. limites. <i>ib.</i>	peina op. 165	perseus rex 259. ejus fu-	petrus à middelburgo 95	philippi imperatoris
Parthorum mores 340.	peine fl. 148	ga <i>ib.</i>	petrus caprali 425	patria 379
eorum in asia reg-	peipus fl. 307	persica mensa 341	petrus arragoniæ rex	philippi thessalici 256
num 344	pelagenes, eorumque	pesicum mare 22	siciliam invadit. 219	philippi thraciæ 277
Parthiense 340	op. 261	perlicus sinus 23. ejus	petrus ario vicarius da-	philippi in macedonia
Partus CCCLXIV. in-	pelagonia. <i>ib.</i>	fretum 28	rien 423	261
fantium 97	pelagus hippadis 22	persepolis 341	petrus ferdinandus Qui-	philippici campi 256
Pas op. 69	pelasgi 256	persis, <i>ib.</i> ejus populi,	ver 29. 428	philippicus nummus 261
Pasagarda 341	pelasgia, ejus limites &	regiones, urbes & li-	pettou 141	philippus macedoniæ
Pasargadæ 338	opida <i>ib.</i>	mites 311	petum f. tabacum. 426	rex 259. an fuerit
Pascuar 420	pelasgicum <i>ib.</i>	perthia 109	petzora 32, 307	græc. domitor. 268
Pasewalk 149	peligni 175. eorum o-	pertica 19	peuce inf. 119	philippus II. 54. & IV.
Pasitigris 342. 376	pida & fines 191	peru f. peruvia provin-	peucetia 194, 221	<i>ib.</i>
Pasaria fl. 304	pelius mons 83. 264	cia ejus fines, magni-	peuceltæ 280	philippinæ insulæ 54.
Capo Passaro 225	pella in cœlesyria 374	tudo, divisio, opida,	peucini 114. 118. à peu-	335
Passau 120. 140	pella in macedonia 259	& figura 422, 423, 424	ce quadam inf. 118	philippopolis thraciæ
Pasqua de flores 419	pelopidæ patria 253	maritima & monta-	peucini germani <i>ib.</i> eo-	276, 278, 379
Passus simplex & geo-	peloponnesus 244, 245.	na 424	rum sedes <i>ib.</i>	Philipsburg 131
metricus 19	ejus fines, partes &	perusia f. perugia 182,	peybas lacus 301	philistæorum opida 364
Pasto 423	opida 246. & seq. flu-	215. ejus calamitas	Waffen Mutze,	philistion immoderato
Pastos op. 277	mina 262	182	propugnaculum 129	rilu exspiravit 353
Patagonum gens. 425	montes 263. unde dicta	perusini agri felicitas	Wesser Bad 208	philo judæus 388
Patagones aliter cognit	428	218	pfirt. 72, 132	philoctetæ patria 257
Patane urbs 332	pelops rex. <i>ib.</i>	perusinorum mores <i>ib.</i>	Wfortzheim, cap-	philonides cursor 248
Patanay op. f. patane	pelorum prom. 225, 229	perulinus lacus, clade	nionis patria 137	philoftrati patria. 265
<i>ib.</i>	pelusium op. Ægypti	romanorum nobilis	Wfreimbt 139	phinopolis 276
Patara olim arfinoë 360	370, 401	182	Wfurt 72	phistone 284
Patavium f. paullau 140	pelusiæ ostium nili	peruvia transmontana	phædonis patria 248	phlegra 260
Patavium f. petovium,	391	424	phæstus cretæ 272	phocæa 358
petraw ad dravum.	pemba 411	peruviana america 422	phæstus thessaliæ 256	phocis 252. ejus limites
234	penbrochia 106	peruvianorum potus ac	phætonis fl. 199	& oppida. <i>ib.</i> montes
Patavium f. padua aca-	penderach 353	panis 424	phalangium, animal in	264.
demia 207. Titi Livii	penestia regio 241	peruvianorum religio	creta 273	phœnice, ejus fines, &
patria 178. doctum	peneus fl. 248. 257. 262	424	phalerus navale 255	oppida, & seq. 363.
224	peninsula 31	peruvianum aurum &	pharia inf. 243	370
Paterno 187	peniscola benedicti XIII.	argentum 422	pharium mare 27	phœnices in hispania 52.
Pathmiticum ostium	refugium 56	pes 19. rhinlandicus <i>ib.</i>	pharaonum regia 389	in Sicilia 228
nili 391	penninæ alpes 200	pesaro f. pisaurum 184	pharphar fl. 374	phœnicias 18
Patissus qui & tibiscus	pennina vallis 89	pescara fl. 190. 200	pharphar camp. 256	phœnicium mare 27
235. 284	pentapolitana provincia	pescaro op. & fl. 223	pharsalici camp. 256	phœnusia inf. 227
Patmus inf. 267	392	pescha 241	pharsalum op. f. phar-	phœnicum coloniæ 400
Patræ. 247	penthesilea <i>ib.</i>	peschera 269	salus 256	phœnix mons 357. avis
Patriarcha aquilejenlis	penus thessaliæ fl. 257	peschiera 211	pharus f. pharo inf. 59	380
224. moscovitarum.	peones 261	peschia 213	turris 389	pholoe 263
308	pera op. 278	pesolavium 208	phafelis op. 361	phrateria 284
Patriarchæ ecclesiæ græ-	peræa, judææ pars 367	peffinus 353	phafelus turris 210	phrygia major, ejus po-
canicæ 271	perdiccas rex macedo-	pestremo op. 269	phafelus, navigii genus	puli, montes, fluvii,
Patricias 186	næ 259	pesto 196	361	urbes. minor f. troas,
Patrimonium D. Petri	perga f. perge, pirgi 361	pestum 237	phafelitarum sacrifici-	ejusque urbes & fluvii
204. 215. ejus felici-	perga olim torone 269	petelia 198	um <i>ib.</i>	354, 355
tas 218	pergæa diana 361	Peters Dorff 284	phasianum mare 27	phryges, clari, Ætopus,
Patris indigetis tem-	pergamus, ubi biblio-	Petershagen 153	phasianus unde dictus	epictetus & simplici-
plum 187	theca 355	petolo vicus ad mantu-	348	us. <i>ib.</i>
Patruissa 284	pericles 255	am 180	phasis fl. ejusque ortus	phryges in galatia 352
Pau 79	perigort 67, 79	petovium vel patavium	<i>ib.</i>	phrygum mores 355
Pavia 180	perigueux 67	f. pettars in Itiria 234	phasis op. 349	phrygium macedonum
D. Pauli comitatus. 93	perimula 332	petra petræ arabicæ	<i>ib.</i>	op. <i>ib.</i>
Pavoasan. 101	perimulicus sinus <i>ib.</i>	op. 379	pheræ in thessalia alex-	phrygius fl. <i>ib.</i>
Pavosa urbs 413	perinthus f. heraclea	petra urbs 379	andri sedes 257	phthia achillis patria
Pavosa castellum <i>ib.</i>	276	petra f. petra deserti <i>ib.</i>	pheræ op. in pelopon-	257
Pauperes de lugduno 85	periœci 10. 36. eorum	petra pilosa 206	neso 249	phthiotæ 256
Pausanias scriptor 351	inveniendorum ratio	petrarchæ ædes & fe-	pherecydis philisphi	phthiotis regio, ejusque
Pecquencourt 70	<i>ib.</i>	pulchrum 178	patria 266	op. 257
Pecunia 298	periscii. 10. 36	petri apostoli sedes 373	pherezæi 363	phuona 389
Pedemontium 205. ejus	Perleberg 148	S. petri inf. 428	phila inf. 393	phylace 259
opida & dominus 208	permavelick op. 307	petri foresti patria 97	philadelphia 356	phylarchæ arabum 279
Pedena urbs 206	permens f. permia <i>ib.</i>	petri patrimonium 204	philippi urbs 260	physcæ 260
Pedians f. pedicæus fl.	permissus 263	petri mansfeldii palati-	philippus austriacus 58	piacenza 180 academia
333	pernambuco op.	um 94	philadelphia animana	211
Pedunculus 32	peronticum 276	petricorii 67	& astarte in cœlesyria	piastla fl. 420
Pegasæ 257	perisanta fl. 149	petricovia 295	374	pibeseth 388
Pegian 350	perisæ indiam ingressi 325	petrodava 284	Pt. philadelphia bibli-	picardie 70, 79
Pegu op. & regn. ejus-	perlarum f. persiæ reg-	petrogori, & petrago-	theca 387	picentes 175. eorum op.
que fines 331	num, ejus fines, mag-	rici 67	philemon 226	& fines, 190. 202.

INDEX.

mores 218	piscarus fl. <i>ib.</i>	poecile porticus. 255	pomeraniae ducatus, e-	schola 15
picentini 175. eorumque	piscina 21	poediculi 194	jus limites & partes	porta speciosa 365
fines 194	piscina siloah 366	poel 150	147, 148	port lion f. portus leonis
picenum duplex 190	piscina probatica <i>ib.</i>	poemani 70	pomerania anterior &	269
picighito 210	pisciotta 196	poeni f. phoenices 394	citerior 148	portae caucasiae 348
pici mirandulae patria	pisek 144	poeticos ortus & occa-	pomerellia 115, 148,	porto belo 422
212	pisidae antea solymi 361	sus invenire 42	302, 303	porto baratto. 183
pico mons & inf. 16,	pisidia <i>ib.</i> ejus pars <i>ib.</i>	pogotanum tribunal 422	pomesania provincia	porto farina 395
336. 413	pitidiae seleucia. <i>ib.</i>	poggium op. 215	304	porto fino 213
picora regio americana	pisinum vetus & novum	poitiers 67, 82	pometia. 189	porto hercule 204
422	pisma 227	poictou 67, 79	pomona inf. 110	porto el grajo peninsu-
pictavium vulgo poicti-	la pisma fons. <i>ib.</i>	pola op. 241	pompeji magni tumu-	la 56
ers 82, 92	pison f. pischon fl. 325	polanicus finus <i>ib.</i>	lus, tropaea 56. victo-	porto maggione 229
picti 105	pisren 269	polares circuli 43. eo-	riae	porto de la plata 427
pictones 67	pistoria 184, 213, 215	rum officia 9, 10	pompeji op. 193	portò picciolo 229
pictura geographica hy-	pisfurga fl. 58	polaris terra 32	pompejanum ciceronis	porto port 58
drographica	pitfchen 146	polaris stella 41	villa. <i>ib.</i>	porto famin 425
necessaria, non neces-	pityusae insulae 61	polesinus ager 204	pompejopolis in cilicia	porto del refugio 418
faria 43	placentia in hisp. 59	policaastro 196	pompejopolis in hispa-	porto longone 214
pielsnitz fl. 144	placentia f. placenza in	policore <i>ib.</i>	nia 50, 56	protovejo. 424
pienza 213	italia 180, 211	polignao f. polinianum	pompelona f. pompe-	porto securi 423
piephigi 284	placentinorum mores	222	lon <i>ib.</i>	porto reale paradiso
pieria mons & regio 259	plagae 9	polimba 331	promptinae paludes ex-	418
pierides <i>ib.</i>	planetae 2	polimbothea 333	ficatae 189	portugallia unde dicta
pierre neiton 86	planities, peruviae regio	polinianum 222	promptina <i>ib.</i>	58
piert port 72, 75	424	pollentia 60. f. potentia.	pomtinus ager, in quo	portugalliae regni initi-
pietas julia op. 206	plassenburg arx 136	pollina 259	XXIII. urbes <i>ib.</i>	um 58. ejus portus.
pietzora op. 307	rio de la plata 422	poloniae regnum 125,	poneropolis 276	<i>ib.</i> rex primus & po-
pilastrina 187, 217	platensis archiep. 420	133. ejus soli natura	pons casalinus 193	stremus <i>ib.</i>
pilati mons 89	plataeae 253	296. archiepiscopa-	pons curvus 189	portugallenses ameri-
pilcia 295	plataeensis ager 254	tus, episcopatus & a-	pons gardius 83	cam ingrediuntur 425
S. philippo d' agirone	plato 255	cademiae 305	pons sanguinarius 185	portus ericis 183. her-
227	plauen 161	proprie dictae nomen,	pons flurae, ad quem	culis <i>ib.</i>
pillavia portus prussiae	platense tribunal 422	divisio 293	ludovicus Sfortia vi-	hispaniae 59. itius 69.
304	plata regio 422	poloniae minoris fines &	ctus in hostium venit	liburnus 183
pilsen 144	plauenses barones, qui	satrapiae 294. ejus	potestatem 210	portus longonis f. porto
pilsna 296	& reussi. 161	fodiniae metallorum,	pons trajani 281	longone 214
Wilser Kreis 144	plavis fl. 200	aliorumque fossilium	pont a selane 69	portus gessoriacus 69
pilus messeniorum, ne-	plaviza 268	295. opida majoris	pont de remy <i>ib.</i>	portus mulierum 333
ltoris patria 248	plauti patria. 184	fines & satrapiae 294	pontamustum acad. 130	portus magnus 59
pinarolium seu pignerol	pleissa fl. 158	poloniae veteris & ho-	ponte confino. 185	portus novus 184
209	plemofii 70	diernae fines, mag-	pontia inf. 196	portus omnium sancto-
pindari patria 253	plena fl. 240	nitudo & divisio 293	pontico. 288	rum 426
pindus mons op. 245,	Wleissenburg 159	poloniae regni provin-	ponticum mare. 27	portus trajani 183
252, 263	pleskow op. & ducatus	ciae <i>ib.</i>	pontificis rom. ditiones	portus ad damiatam re-
pingus fl. 280	307, 308	polonicae gentis conditor	in italia 204	clusus 401
pinifer mons, quatuor	pleymouth 108	lechus 294	johan. pontius 419	portus menelai. 393
emittens flumina	pleysz 233	polonici regni ortus 294	ponto grovo 189	portus tarracinenfis 188
der Fichtelberg	pliniana villa 180	polonorum mores 296	pontremulum 213	polata 231
161	plinii junior <i>ib.</i>	polonorum rex I. bole-	pontus & bithynia, ea-	posega 239
pinna f. penna op. 191,	plinius interitus 201	flaus <i>ib.</i>	rum fines, fluvii, re-	posnania f. posen 294
222	plocensis palatinatus 300	polota fl. 297	giones, populi, urbes	posnanigenis palatina-
Winenburg 150	plœna 149	poletzium 292, 295	353	tus oppida <i>ib.</i>
pinscensis regio 297	plombinum 183. f. pio-	peltumbria f. poltiobria	pontus euxinus ejus ma-	posidonia 196
pinicum <i>ib.</i>	binum 214	275	ter 27	posidonium Promont
pinum daniae op. 284	plobinum prom. 183	polus mundi 41. arcti-	ponti ambitus <i>ib.</i>	<i>ib.</i>
piombino 204	plotinopolis 277	cus & antarcticus 4.	curita dictus <i>ib.</i> vocatur	positionis situs 43
piorum campi 225	plotzko massoviae	aquilonaris, australis,	etiam axenus. <i>ib.</i>	positionis semicirculus
pipertinae thermæ 208	op. 295	borealis, meridiona-	ad pontum oppida thra-	33
piperno 189	plutarchi patria 253	lis, notius, septentri-	ciae 276	posinum f. Pries-
pipinus franciae rex 203	plutonis spelunca 227	onalis <i>ib.</i>	popayanae regio 423	burg 236
pirna 161	po fl. 199	poli, horizonis <i>ib.</i> 6.	popielius rex poloniae a	posnania 294
pirnaza 249	Wodberder Kreis 144	zodiaci 4	muribus corrosus 295	ilfume della posta 189
piraeus portus 255	214	poli elevationem inve-	popocampeclie mons	potano 419
pisa f. olympia 248	podelassia f. podlachiae	nire 35	421	potentia f. potenza 197.
pisae Peloponnesi 263	palatinatus 300	poli elevationem aquae	popolo f. populium 223	potidaea 222
pise f. pisa ital. 183,	podium 65	relatitudini locorum <i>ib.</i>	popul 349	potiwolo 260
213, 214	podocum 298	polka 294	populonia ejusque nava-	potosi 307
pisana ditio 204	podolia, ejus fines &	polum mundi ostendere	le 183	postain 424
pisanæ aquæ 183	territoria, solique na-	41	populonium promont. <i>ib.</i>	pozzuolo f. puteoli 221
pisanorum mores 215	tura, oppida, palati-	polum rite elevare. 35	porco op. 424	Prachatiz 144
pisani in corsica 231. in	natus 299	polyæni stratagematum	porphyrii philosophi	Brachenscher
sicilia 233	podolonesia. 295	auctoris patria 356	patria 371	Kreis <i>ib.</i>
pisanus finis & portus	podogorze. 298	polybii patria. 249	profenna labyrinthus	prado hortus 58
183		polycarpus. 358	182	praecipensis tattaria 287
pisaurum f. pesaro 184		polydamæ patria 257	portae, coenobium &	praemillia

I N D E X.

<p>præmissa 298 prænette n. pilaltrina 187. academ 224 praga 144. academia 165. pragæ defenestratio 144 pragensis archiepiscopat- tus 165. triplex 144 pragmatica sanctio. 87 pratum op. 213, 215, 227 præmentensis 294 pregelus fl. 304 prendavessii 284 prenzlow 148 Presburg 236 presbyter s. pretiosus joannes & prete gi- anni 319 prespa 261 prester chan. 410 prestoa 168 priante 274 priapus hellepontiacus 261 pribusium s. Pri- bus 146 priegnitz 148 priegnizana marchia. <i>ib.</i> priene, biantis patria 357 prilis locus 183 primum mobile 2 principes numidiæ schei- chii 386 principis inf. 415 pribetius fl. 292 pripecius fl. 298 privernum 189 Prizwald 148 probus imperator al- mum & aureum mon- tes vineis conseruit. 234 proclus philosophus 360 prometheus ubi vincit 348 promontorium quid 31 promontorium bonæ spei 411 promontorium sacrum 58 promontorium nassovi- cum 428 promontorium ericum. 425 promontorium terræ australis 428 promontorium viride 406 prophthasia 338 prophyron 18 propontis 26 propylæa arx. 255 proserliminitæ 352 proserpinæ pratum 227 profovia 295 protagoræ patria. 274 provence 79 provincia 77. ejus divi- sio 88. a franciæ re- gibus recuperata. 78 provinciæ belgiæ 91. sub hispano 91. libe- ræ & fœderatæ. <i>ib.</i> provins op. campaniæ 68 provisia 106</p>	<p>Pruck an der Duhr. 142 prusa 381 prusias in bithynia, dio- nis chrysolomi patria 353 prusias rex <i>ib.</i> prussia s. borussia, ejus fines, magnitudo 302. divisio, urbes, <i>ib.</i> & seq. ducalis, ejus opi- da & territoria 304. regalis, ejus opida & satrapia 303 prussii germani. 114 prutus fl. 292 przekop 288, 290 przemyśl 298 psephinia turris 366 psiloritus mons 272 psittacorum regio 428 psala fl. 305 psylli 394 ptelomæus cypri rex postremus 383 claudius prolemæus 388 ptolemæus philadel- phus 374 ptolemais ante ace 370 ptolemais, antea barce, hodie tolometta 392, 402 pu mensura loci. 20 pudnopolis. 380 terra de li pulci 226 pulesanga fl. 319 pulsnitz fl. 143 pultovia 300 puna inf. 424 punco radix 328 ad punta de galle pro- pugnaculum 336 punto di brasil 413 punta di marono 232 puschlau s. pustlap 208 purhus 149 puteolis. puzzuolo 193, 221 puteolanum ciceronis villa 193 puteolanus sinus <i>ib.</i> puteus 21 le puy en vellay 65 puzuolo 193 pydaras fl. 277 pydna 259 pygmæi eorum regio & cum gruibus certami- na 380 pygmæorum fabulosa natio <i>ib.</i> pylus messenior. 248, 268 pylus eliacæ 262 pyraeus portus 255 pyramides Ægypti 387 388, 401 pyramus fl. ejusque or- tus 362 pyrenæi montes 48 pyrrhus 250 pyritz 149 pyrmond op. ubi acidu- læ, comitatus 154 pyrogereri 274 pydra. 294 pythane arcesilæ pa-</p>	<p>tria 356 pythæum 257 pythia. 252 pythagoras 196. ejus philosophia 195, 390 pyxis nautica s. compas- sus 16, 32, 33, 35. e- jus usus inventus 220 pyxirates 376 pyxus op. & fl. 196 pzymyl 298</p> <p style="text-align: center;">Q.</p> <p>Quackelborn 153 Quadi, eorum se- des migratio 118, 123 Quadrans altitudinis 33 Quæmoy inf. 321 Quantitatem dierum & noctium cognoscere 36 Quancii 321 Quangsi <i>ib.</i> Quantitatem horarum inæqualium invenire 38. seq. Quanging 321 Quansi <i>ib.</i> Quantung <i>ib.</i> Quanchen <i>ib.</i> Quangeping <i>ib.</i> Quarentain 68 Quarnero 241 Quarra nova 409 Quars op. 375 Quarta germaniæ ditio 86 Queda 332 Quedlinburgum 163 Quedlinburgensis epis- cop. 163 Quedlinburgum novum 164 Queicheu 321 Queis fl. 145 Queilin 321 Quercy 67, 79 Querfort op. 164 Golfo di quernero 205 Quiancii 321 Petrus ferdinandus de Quier 29 Quicheu 321 Quilloa urbs & op. 412 Quinque ecclesiæ 237 Quinta germ. ditio 86 Quintilii vari clades 117 S. Quintinum 57 Quinzai s. quinsai urbs ingens 321 Quiola fl. 412 Quipea olim clupea 394 Quirites unde dicti 186 Quiscon 358 Haitus Quisquicia 426 Quito 422 Quitense tribunal <i>ib.</i> Quivira regnum 421 Quunster 112</p> <p style="text-align: center;">R.</p> <p>R Abath s. rabbâ, Ogi Regia 374 Raab fl. 142 Rabe op. 237</p>	<p>Francisc. Rabelæus 83 Rabus 237 Rackelsburg 141 Racovia 296 Rackonicker Kreis 144 Radagaisus gothorum princeps cæsus 203 Raderus 400 Radnorra 106 Radomiscense territori- um 295 Radomia 296 Radomiensis castellanus <i>ib.</i> Rages 376 Ragiana 343 Ragneta 304 Ragusa hodierna 242 Ragusi Vechia 241 Ragusinorum mores 243 Rackelspurg 141 Raigrod 302 Rakonick, ejusque cir- culus 144 Gualter Raleigh eques 423 Ramana 330 Ramirus primus arra- gonix Rex 53 Ramsœa inf. 167 Henricus Ranzovius scribit de regibus sco- tiæ 106 Petrus Ramus 80 Rana seriphia 266 Randatium opp. 229 Randerfen 167 Raphaëlis volaterrani patria 182, 214 Raphana 374 Raphia op. 365 Rappun 115 Rapsii 341 Rapola 222 Rapoltz Kirchenf. comit 126 Rasbuti 328 Rasci populi s. Rat- zen 239 Raschia, ejusque felicitas 282 Raschitt s. rosetta 401 Rasen s. rages, ubi tobix debitor 376 Rasis patria 57 Ratacensii 284 Ratenaw 148 Ratiboda fl. 164 Ratiborn 145. ducatus <i>ib.</i> Rationalæus ducatus 204 Rationalis horizon 5 Ratio inveniendorum antæcorum, pericæco- rum & antipodum 11. parallelorum & cli- matum 12 Ratisbonensis episcopa- tus 139 Ratisbona <i>ib.</i> Rattenby 169 Ratzenburg 147, 150 episcopatus <i>ib.</i> duca-</p>	<p>tus 147, 150 Rava arx 295 Ravé fl. 333 Raven 89 Ravennatum mores 218 Ravenna sedes exarcha- tus 203 Ravenna fl. 181, 184, 216 Ravenna antiqua 224 Thomas Ravennas à pa- tria sic dictus 184 Ravenna cum portu & classe, expugnata 203 Ravennates robusti 218 Ravensburg comitatus 154 Ravensis palatinatus e- jusque op. 295 Ravesio 65 Rauraci 72 Rauwolfius de arabix situ 377 Rayalbutum 229 Razivillorum ducum ar- ces, palatium & gym- nasium 297 Raziacensis castellanus. 302 Porto reale paradiso 418 Reate 186, 218 Reatine paludes 186 Reblatha s. rebla 373 Recem & receme 379 Rechniciana curia 161 Rectam sphæram consti- tuere 34 Rectam & obliquam solis ascensionem in- venire 36, 37 Recti circuli 4 Rectus horizon 5 Redon & redones 68 Rees 154 Reformatæ religionis auctor quis 88 porto del Refugio 418 Rega fl. 115. pomer- niæ 148 Regen fl. 115, 120 Regenspurg 120, 139 Regenwolda 115, 149 Reggio 181, 197, 212 Regia antæi 398 Regia luttæra 164 Reginum s. regina ca- ltra nunc Regen- spurg 120 Regina sabæ 379 Reginus fl. 120 Regiones s. cardines 2. mundi 17 Regio cuniculosa 48 Regionis amplitudinem invenire 44 Regium 221 Regium boiorum 181 Regium lepid. 181, 212 Regius mons prussix academia 304 Regum scoticorum fa- milia 110 Attilius Regulus occidit serpentem 393. cap- tus 394 regnum</p>
---	---	--	--	--

I N D E X.

<p>regnum Burgundiae f. Arelatense 77, 79. Francorum 77 regnum Legionis & Ca- stiliae 54 Navarrae ib. Arragoniae ib. Toletum 57 regnum Neapolitanum 54, 220 regnum Portugalliae 53 regnum Subulcorum 386 regna insularia ib. Reichenstein. 146 Reichsbaden. 89 reims f. rhemi 71, 79, 81 remi 110 reinberga 101, 129 reineccensis Comitatus 136 reinfelden op. 89 Reinstein Arx 164 Comit. 127 Reinfall 206 reindiep. 101 rekenitz fl. 149 reianzon fl. 58 S. rembertus Episcopus 153 renatus Gallus regno pulsus 219 renes 79, 81 Renneberg 153 rensburgum 150, 167 reno amn. 199 reppen 148 resania 309 resistum 276 resovia 298 respubl. Veneta inter re- gias habetur 206 Respubl. Rhæticae tres 206 Respubl. Genuensis 209, & seq. Respubl. liberæ in Italia 203 Resiana 280 Resset 69 Rethymum, f. Retimo 273 Retschin, f. Ratschin 144 Rettaria Mæforum 280 Revalia 173, 301 Reuchlini patria 137 Reusii Barones Plauen- ses 161 Reutlinga 135 Rex Bojohæmiæ pocilla- tor Imp. Rom. 127, 128 Rex Portugalliae primus Alphonfus 54 Rezan, f. Resan Duca- tus 306 Ios Reyes 422 Rha fl. 290, 313 Rhabon f. Marisus fl. 284 Rnages 343 Rhamnæ 338 Rhamnus pagus 255 Rhamnusia Nemesis ib. Rhæti 90, 120, 175</p>	<p>eorumque fines & op. 177, 208 Rhætia 45 Rhæticus mons 122 Rhætica Europa 46 Rhætorum partes, ur- bes, jurisdictiones 205 Rhætus Dux 177 Rhæticae Alpes 200 Rhæguia, Rheinthal 88 Rhegium 175, 197 Rheinberg 129 Rheinfelden 89 Rheinfelden Arx 155 Rhemi 71, 113 Rhena op. 98 Rhenanus Circulus supe- rior 126. Inferior f. Electoralis ib. Rheni Insula 181 Rhenus fl. 71, 87, 121 ejus alvens ib. fontes, cornua 74 ostium ob- structum ib. Rhenus prior & posteri- or 121 Rhenus medius ib. Rhenus fl. Bononiensis f. Rhenio 199 Rhetonense Parlamen- tum. 121 Rhevesio 65 Rhinlandicus pes 19 Rhinocerus animal. 330 Rhinocoroura 365 Risine 241 Rhisio fl. ib. Rhium Promontorium 247 Rhizinium 241 Rhizonicus sinus ib. Rhodanus f. Roden Ger. Gal. le Rosne fl. 72, 75, 87 Rhodam nunc Rosas 52 Rhodes 65 Rhodiginus ager 204 Rhodium mare 27 Rhodius Apollonius 384 Rhodope mons 277 Rhodum op, 209 Rhodus ab rosarum fre- quentia 383 Rhodus inf. ejus magni- tudo & urbes 267, 347, 358, 383 Rhodiæ leges 384 Rhodi Equites 228, 384 Rhogomanes fl. 341 Rhombus quid? Linea Nautica 33 Rhombus fl. 277 Rudiæ Ennii patria 195 Rhuspina 394 Rhudianæ 338 Rhyndacus fl. 355 Rhytimna nunc Retimo 273 Riang. yven 321 Ribenzal 144 Ribiera grande 413 Ribnitz fl. 150 Ributo 404 Richmont regia 108</p>	<p>Ridberg op. & Co micatus 154 Rien fl. 148 der Riesen-Berg 121, 144 Rieti 186, 218 Riga 301 Rigelius Cardinalis ad augendum regn. Gal- lic. tribus clavibus in- digere dixit Rigelius comparavit has tres claves Regi Gall. 133 Rigenfis Archiepiscopa- tus 305 der Rigisch-Bo- dem fl. 292 Rimini 216 Rimino 184 Rincopia 167 Ringem 301 Ringoja tractus 155 Ringstadium f. Ring- stede 168 Rintela Academia 154 Rio di Caps 165 Riogrande fl. 418, 423 Rio des Ama 424 Rio de las Amazonas 312 Rio de S. Ivan 399 Rio de Jennero 423 Rio de la Plata 422, 425 Rio de Senega 399 Ripa fl. & op. 166 Riparentis Pannonia 233 Ripemont op. 71 Ripem 150 Ripensis Dacia 284 Ripensis Episcopatus 166 Riphæi f. Riphaces montes 291, 292, 313 Ripinense territorium 300 Risano fl. 178, 205 Riesenburg 304 Riesen Gebirg 121, 144 Ritter des Hofen- bandes 108 Risistum 276 Monte Ritondo 186 Ritzenbittel Arx 152 Rivarius lacus 87 Rivus 21 Rizinum f. Risene 241 Rizonicus sinus ib. Cappo Rizzuto 107 Roan 70 Roan n. Rotomagus ib. Robera fl. 122 Robertus de Hues 34 Robertus Apulæ & Ca- labriæ Dux primus 219 Robertus Neapolitanus Rex ib. Capo de Rocca 22 Rochefort 70 Rochellæ f. Rupillæ 82</p>	<p>Rochliz 161 Rocida vallis (Ronce- valles) 48 Rodericus Gothorum Rex ultimus 57 Rodes f. Ruteni f. Ruto- na 65 Rhodiginus ager 204 Rodua op. ubi aurifodi- næ 286 Roem inf. 150 Roemsdahl 170 Roerort op. 152 Rogerius Neapolis & Siciliæ Rex primus 219 Rogerius Roberti antea Tancredus dictus, ne- pos 228 Rogosnensis Archiepis- copatus Palatinatus Posnaniensis senator 294 Rogozna 303 Roha 377 Rohandrii inf. Madagaf- car reguli 413 Roma 175, 187, 217 Roma Gallica 82 Roma nova 276, 279 capta 223 Romania prov. Pello- ponnesi f. Moreæ 268 Romania minor ib. Romania f. Romaniola 278, 204 romania vocatur rume- lia 278 romani in Corsica 232 in Hispania 53 sube- gerunt Græciam 268 incolarum mores 218 rom. pontificis ditio 204 romania ib. romaniolæ incolæ robu- sti 218 romaniola n. romagna, ejus fines & op. 204, 216. incolarum mores 218 romanis paruit Britan- nia 105 romanorum mores 218 potentia 202 provin- cia sicilia 228 romandiolæ felicitas 218 romanus ager 204, 216 ejusque op. 217. na- tura, incolarum mo- res, fertilitas 218 romanus pes den Roonschen Woet 19 romanum Imperium 124 romanum milliare 19 Jonas romus 169 romulium op. 284 romulus romæ conditor 200 ronco 184 ronciolionæus Ducatus 204 roni 352 roobuy 168 roovort 101 roplutæ 339</p>	<p>rosa fl. 75 rosa, planum rotundum in pyxide nautica 33 Rosenbach n 139 Rosenberg 304 rosa fl. 170 rosetta f. raschin 401 rossii Amerini patria 185 rossii pater Americae ci- vis ib. rosetti 389 rosetum 221 rosiene 302 rosiene op. ib. rosolia 297 rospirensis Castellanus 295 rossianensis sinus 221 rossianum ib. rossiana 211 rossianensis Comitatus 204 Rosheim 132 rossia 109 rottochium 149 Academia 165 rotlow 307 rotenburg ad Fuldam 156 rotenburgum Verdense 152 rotenburg ad Tubarim 135, 136 roterodamum 97 rotenweila 90 rothericus Connathia rex 112 rotomagus 70, 80 rotomagensis Conventus ib. rotschildia 168 rottenbuy ib. rottwyla 134 rotunda Turris 210 rotunditas Terræ 31 rouan 79, 80 rovergne 79 rovinum f. rovigno Istriae 206 l'appannage royal 81 roxolani 283 roxolania 298 rozana 300 rubeas prom. vulgo Nort 22 rubesovia 299 rubenitz f. ribnitz 150 ruben. tribus 369 Rubenzahl spe- ctrum 144 rubi 195 rubico fl. 184 rubo fl. 292 rubricatus f. lobogratus fl. 55 rubrum mare vulgo ma- re rosso 22, 23 Rudeltad 157 rudia 195 rudköping 168 rudolphi Agricolaæ pa- tria 101 rudolphus Burgundiae Comes regem se ap- pellari iussit 77 ru-</p>
---	--	--	--	--

I N D E X.

<p>rudolphus Cæsar creatus ex familia Schwartz- burg 156 rue 69 rufacum 132 rufo 222 Curtius rufus argenti venas aperuit in mat- tiacis 118 rufini patria 178 ruga inf. 115. Princi- patus 149 rugia inf. 115 rugii 115, 123 rugiorum migrationes 123 rubma fl. 164 ruhra fl. 153, 129, 152 rumelia 268 ejus mag- nitude 278 runda la veja 57 rupellæ f. Rochelle mæ- nibus nudata 82 rupinensis comitatus 148 rupium Novum & Ve- rus. <i>ib.</i> rura fl. 129, 152 roremunda 99 Rufz mons 72 rufa fl. 89 rufazus 397 ruscianum f. rossiano 198 ruscicada 396 ruscino 65 rusconia 397 ruscurium olim rusocco- ræ <i>ib.</i> rusellæ 183 rustaci 291 rufforum Episcop. sedes 299 ruffio 277 Ruffelhain 155 ruffia Alba f. Major 298 305 ejus fines, magni- tudo, Ducatus, prin- cipatus & provinciæ urbes 306 & seq. ruffia rubra roxolania dicta 298 ruffia Nigra f. rubra & Minor 293, 297, 305 ejus limites, magni- tudo, palatinatus, Du- ces. op. territoria, ca- stella 298, 299 ruffia unde dicta 305 ruffia Poloniæ subacta, ejus limites, palati- natus & territoria à Polonis subacta 297, 298 ruffi f. rutheni à roxola- nis orti <i>ib.</i> ruffici monachi S. Basi- lii 306 ruffi Græcam Ecclesiam sequuntur <i>ib.</i> ruffiæ fertilitas <i>ib.</i> rufforum Duces 298 Jo- hannes 305 rufforum ædificia 308 rufforum Narva 173 ruffowa Ducatus 306 rutana f. rhodes ruteni 65</p>	<p>rutenensis ager 79 ruth fœminæ patria 380 rutlandia 108 rutubæ promontorium 116 rutuli, eorum fines 188 ruutfiell 169 ruvo 195, 222 ryaa 167 ryffel 70, 93 ryffen. 100 jani rutgersii patria 96 S. Saba urbs 390 Saba regnum <i>ib.</i> Sabæi <i>ib.</i> Sabara 404 Sabaria fl. 234 Sabatia vada 176 Sabatha 380 Sabaudi ditiones in Ita- lia 205 Sabaudia 77, 78, 79 Sabaudia ex Boroaldica familia adhuc suos Duces habet <i>ib.</i> Sabaudiæ Dux Helvetiis fœderatus 85 Sabaudici Ducis sedes 208 Sabaudiæ Dux Pedemon- tii dominus ejus op. <i>ib.</i> Sabaudiam Beroldus Saxonix Dux invasit 77 Sabaudiæ comitatum Si- gismundus Imp. in ducatum mutavit 85 Sabaudorum mores 209 Sabbathius fl. 370 Sabe 380 Sabelli 191 Sabini 191, 186 eorum- que limites & op. <i>ib.</i> Opicorum progenies, multarum in Italia gentium parentes 202 eorum mores 218 il Vecovio di Sabina 186 Sabini agri felicitas 218 Sabinus ager 204 Sabiocello 241 Sabionetta 211 Sabis fl. 70 sablestan 339, 345 Sabou 406 Sabrina fl. 106 Sabtecha 340 Sachsenfaunenburg 150 Sacania 249 Sacarum regio 313 Sacarum gens. <i>ib.</i> Sacaſcne 311, 349 Sacæ i. e. Scythæ, eo- rum fines 311 Sacarum nomen non unum <i>ib.</i> Saccania 268 Sacer mons 264 Sacra Eleufinia 254 Sacrum promontorium Hispaniæ 59 Corsicæ 232</p>	<p>Sadonck f. Sado nick 334 Sæpinum 192 Sæſa fl. 164 Sagan 145 Ducatus 146 Sagatai Tattari 317 Sagartii 343 Sageſtan 345 Sagone l. Saone 85 Sagrianica 343 Saguntus f. Saguntum 51 Saguntina fames <i>ib.</i> Sahid 387 Sahin <i>ib.</i> Saintes f. Saintes 67, 82 ſainctonge 67, 79 Sais n. Sahid 388 Sal diverſorum colorum 55 de Sal inf. 413 Sala fl. 121 Sala op. 135, 157 & fl. regni Feſſani 404 Salamantica 59 Salmenſis Comitatus 126 Salamina regio Cypria 382 Salamis in Cypro etiam Conſtantia dicta 383 358 Salamis inf. ubi Tela- monis ſedes 266 Salaminus ſinus 246 Salemis op. 229 Salomonis palatia 365 Salandt 100 Salanus Circulus 159 Salapia 195 Salapii palus <i>ib.</i> Salaffi 175 eorumque fines 177 Salaffi caſei 208 Salataræ 339 Saldæ n. Bugia 397 Saldenſii 284 Salduba 55 Salefeldiæ 157 Salendensis Episcopatus 127 Salem f. Solyman 365 Salentini 175, 194 Salentinum promonto- rium 198, 221 Salernum f. Salerno 194, 220 Salernitanus Archiepiſ- copat. 224 Saleſo 361 Salfeld 304 Salyes Gallia 65, 84 Salinæ Vollaterranæ 182 Salina portus 269 Salinus fl. 191 Salis inf. 413 Salisburgienſis Archie- piſcopatus 138, 165 ſalisburgum leu Saltzberg 139, 140 ſallingia inf. 167 Conradus Saliquus Cæ- ſar 219 Salmaſius 179 Salmona 222 Salinydeſſus 276 Salo 241 C. Salomonſ 271</p>	<p>Salomonis inf. 415 Salona, Martia Julia 241 Salona vicus 268 Salonichi 270 f. Theſſa- lonica 260 ubi exula- vit Cicero, Paulus do- cuit, Theodoſius pro- miſcue ſæviit, Euſta- thi & Gazæ, aliorum- que clarorum virorum patria <i>ib.</i> Saloninus qui natus ſta- tim riſit 241 Salopia 108 Salpe 195 Salla fl. 227 Salfes 48 Sallulæ fontes vulgo ſalfas <i>ib.</i> ſalfus fl. 196 Saltuba 55 ſaltus Claudini 192 Saltza 139 Saltzburg 120, 139, 140 Civitas f. Salvatoris 411 Salvianus preſbyter Maſſilienſis 84 Salutaris phrygia 354 ſeq. ſalutium f. Sa- luzzo 209 ſaluſtii pa- tria 186 Salyes 76 <i>ib.</i> victi 84 Salza fl. 139 Samahania 317 Samandrachi 265 S. Amand 70 Samera fl. la Somme <i>ib.</i> Samarcanda 317 Samarina op. 368 Samarix origo <i>ib.</i> Samarina provincia, ejus op. & ſitus <i>ib.</i> Samarobrigæ 70 Sambas 334 Sambatæ 342 Sambia Provincia Pruſ- ſiæ 304 Samhonia 298 Sambra fl. 94 Samius Semo Sabinorum rex 186 Samius Mandrocles 26 Sami literati 267 Sammachi f. Schamma- chia 343 Samen 409 Samnites 175 eorum op. & fines 191, 225 Samnium op. 191 Samæſa inf. 167 Samochoſitis lacus 367 Samojitia 316 Samogitiæ Ducatus, ejus- que ſitus 302 Samoiedi 316 Samonium promont. 272 Samora f. Camora op. 49, 59 Samory rex in Calicut 329 Samos f. Same f. Cepha- lenia 265 Samoſata Luciani Athei & Pauli Samoſatem patria 373 Paulus Samoſatenus <i>ib.</i></p>	<p>Samothrace inf. 265 Samſon 364 Samſæ inf. 167 Samus iaf. Choerili pa- tria 267 Samydace urbs 338 Samydaces fl. <i>ib.</i> Sana fl. 72 Sancii 320 S. Filippo 227 S. Eufemia 197 S. Jacobi 424 S. ncta Sanctorum 365 S. Stephani equitum ſe- des 214 Sanctio pragmatica 87 S. Leo 216 Portus omnium Sancto- rum 426 Henricus Sanctus 219 S. Viti opidum 141 Sancto Severinenſis Ar- chiepiſcopatus 224 Sanctum Naſum, Saxus 170 Sandaliotis 231 Sandan vir 362 Sandaracurgius mons 353 Sandecenſe territorium 295 Sandecia <i>ib.</i> Sandus f. Indus fl. 325 Sandwich portus 108 Sandvicum arx 168 Sanega 404 Sanga 333 Sangarius fl. f. Sangari f. Saccari, ejuſque or- tus 353, 355 Sangiæ vicus 353 Santiaci f. Sangiac f. Sa- zas, provinciarum præſides in Turcia 270 Sanighaiton inf. 323 Sanſibar 410, 411 Santa Maria di grotta 187 Santa maria di tindari 227 Santanderum 59 Santen 154 Santoceniſis Archiepiſ- copatus 294 Santones 67 Santzburg 170 Saocaros fl. 376 Saone l. ſagone fl. 75, 85 Saone unde nomen? <i>ib.</i> ſapis fl. 184 Sapœi 274 Saphar, unde ſapphari- ni equi 380 Sarabacus ſiaus 332 Sarabat fl. 356 Saraca op. 199 Saraca regio 380 saraceni unde dicti <i>ib.</i> invadunt cretam 272. hispaniam 53. corſi- cam 232. regnum neapolitanum 219. ſiciliam 228 Saragrodum 299 Saragufa f. ſyracufa 226 ſeqq.</p>
--	--	--	---	--

I N D E X.

Saragannensis comitatus. 88	Salscoping op. 168	Scanderbegus ejusque arces, patria 269	Schleswicz 150	Slavoniae unde nomen 239
Saragoca 51, 55	Sallaris 231	Scanderburg arx 167	Schin I. schon 170	Slavonia prussiae 304
Saravus fl. 75	Sallones 313	Scanderia f. alexandria 330	Schich-feli persicae fectae auctor 346	Slavonia 233. ejus limites & magnitudo, opida, fertilitas 239, 240
Sarpedonia 280	Satagan 330	Scanderia f. aegypti 387	Schiras f. siras 341, 346	Slavonia duplex 239
Sarpedonium littus <i>ib.</i>	Satala 350	Scanderia hungariae urbs 242	Schires 170	Slavoniorum mores 240
Sarbrucken comitatus 130	Satalia 361, seq.	Scandia f. Scandinavia 115, 167	Schire comitatus <i>ib.</i>	Slesburg 284
Sarca 177, 199	Satanovia 299	Scandii f. scanii 116	Schirwan 342, 345	Slesvicensis ducatus 167
Sarchi 342	Saterz, vulgo satz 144	Scanen ejus limites & oppida 167	Schießburg 286	Slesvicum ad feliam <i>ib.</i>
Sarcum f. troas 354	Satura palus 189	Scaptesila 277	Schlaner Kreis 144	Sclia fl. <i>ib.</i>
Sarda ins. 241	Saturnus planeta 2	Scara 173	Schlangendorf 68	Sclochow 305
Sardes croesi regia, polyeni stratagematum auctoris & eunapii patria 356	Saturnia 174, 184, 186	Scarabantia f. scarbing 234	Schlanstet 164	Scora 173
Sardi crudeles ac viuo dediti 231	Satza, & satzer Kreis 144	Scarda ins. 241	Schlettstad 132	Scodra 242
Sardi venales <i>ib.</i>	Satyrum cepit <i>ib.</i> 259	Scardona 241, 242	Schlusla 101	Scodrus mons 240, 279
Sardinia ins. 230	Savadii 339	Scarpa fl. 70	Schmiedenberg 163	Scombraria ins. 56
Sardinia sub hispano, 204, 230 ejus natura, nomina, magnitudo felicitas, urbes, cultores 231, 232	Savanarolae patria 213	Scarpanto 267	Schneeberg panoniae mons 233	Scominus mons 263, 277
Sarpis caglier 231	Savatopoli 349	Scatebra fl. 189	Schnebergensis comitatus nullus extitit 159	Scopia 280
Sardonias herba 230	Savar fl. 104	Scenitae 379	Schoenus Aegyptiorum 19	Scordi 339
Sardonicus risus <i>ib.</i>	Savilliarum. Golfo di favolas 332	Sceri 119	Schonburg dynastiae 159	Scordisci & non scordisci 274
Sardoum mare 25	Savonia 212, 213	Scetlandia 171	Schonon navale 247	Scotia septentr. & merid. 109
De Sardo herculis filio fabula 231	Sauromaticae amazones earum sedes 312	Schadkoviense territorium 295	Schonen, ejus limites & oppida 167	Scoti, eorum mores <i>ib.</i> 110
Saræ pontanus comitatus 126	Sauromatæ f. farmatæ 291	Schaffhausen 89	Sconinga arx. 164	Scotia 102. ejus magnitudo 109. provinciae <i>ib.</i> coeli solique natura 102, 109. ejus forma & romanis invicta 105. situs, insulae 110
Sarepta f. tarvat 371	Savona 176, 212	Schagen prom. 167	Schonkloster 168	Scotiae Reges 105. archiepiscopi, academiae, insulae. 110
Sargaffo 406	Savuolhensium Horda, tatarorum distinctio 289	Schah titulus regius in regno soph. 344	Schorndorff 135	Scotiae reges vetusti <i>ib.</i> eorum familia <i>ib.</i>
Sargetia fl. ubi decembari thesaurus 284	Sautia 351	Schah thamas ejusdem regni princ. 345	Schreckenber 160	Scotica memorabilia <i>ib.</i>
Sarwitz fl. 237	Savus f. faus fl. 141, 234, 239	Schah muhammed dabenda <i>ib.</i>	Schrewsbury 108	Scotiae regum fatum <i>ib.</i>
Sarmatarum ortus, denominatione 290, 291	Savoie 79	Schah abas <i>ib.</i>	Schrickfinni 173, 116	Scotorum mores & lingua 109
Sarmatæ daciae incolae 290	Saxones 116	Schah Sephi <i>ib.</i>	Schrofano 182	Scotus f. scotus 256, 261
Sarmatæ f. sauromatæ <i>ib.</i> 291	Saxones Daciae incolae 285	Scham f. siam, i. e. Damaeus 331, 363	Schulteberg 153	Schrickfinni f. scritfenni 173
Sarmatæ vagi <i>ib.</i>	Saxones in Anglia 105	Schamach i. e. Syria 363	Scut ins. danubii 237	Schritofinni f. scritfinen 116
Sarmatia asiatica, ejus fines, populi 311	Saxonicae ducatus, ejus divisio, limites, opida flumina 158	Schamachia 343, 346	Schutendip 101	Scrofano 182
Sarmatia Europaea, ejus limites, magnitudo, partes, populi 290. incolae, flumina, 291. montes. <i>ib.</i>	Inferioris fines 162	Schampoa 331	Schwaben 119, 133	Scrupulus. 15
Sarmaticae gentis origo 290	Superioris fines <i>ib.</i>	Schamre f. syria 363	Schwalbachia acidulis clara 155	Scupi f. scuppi. 280
Sarmaticae palus 27	Saxulii 205	Schoeni mensurae genus 19	Schwanenfeld 160	Scutari 242, 243
Sarmaticum mare 21, 27	Sazulum seu lassivolö 212	Schoeninga 164	Schwartzburgensis comit. 157	Scutari in ponto 353
Sarmonetta 189	Saxonicus circulus inferior 126	Scandava 284	Schwarzenburgicus comes jaurinum recuperat 237	Scutenes 170
Sarnus amn. 194	Saxonicus circulus superior 127	Schauenburg 154	Schwartzwald 122	Scydra 259
Sarogradum 299	Saxonicae thebae 163	Schauenburgensis comitatus 154, 126, 164	Schwienae ostium 148	Scylacium 197
Saron mons 370	Saxonum regnum 125	Wilh. Cornel. Schouten 425	Schweinitz ducatus 145	Scylax 228
Saronicum mare 247	Sax 144	Schedia 389	die Schweine fl. 122.	Scyllicus sinus 25, 197, 198
Saronicus sinus <i>ib.</i>	Satzer Kreis <i>ib.</i>	Scepusiensis comitatus 295	Schwinenburg 168	Scylla scopulus 197, 225
Sarpedon prom. 361	Mutius scaevola 182	Die Schelde 70	Schwinfurtum conradi celtae patria 136	Scyllaeum op. 197. promont. 250
Sarpedonia 280	Scafati. 193	Schaichii, sic vocantur principes numidiae 386	Sciathericum horizontale describere 42	Scyri f. sceri 119
Sarphat, f. sarepta 371	Scaga promontorium 167	Schemus noachi fil. primo invenit asiam 31	Schiburgium seu Schiffburg 286	Scyros inf. 265
Sarracca op. 177	Scala longitudinis 43	Schemus noachi filius sedem quaerit in Asia <i>ib.</i>	Schiermonicoega ins. 100	Scythae in panonia 234
Sarra, desertum, ejusque magnitudo 399, 406	Latitudinis <i>ib.</i>	Schemnitz 236	Sciglio 197	Scythae in mæsia 280
Sarrha fl. 130	Scala milliarium <i>ib.</i>	Schenckii monumentum. 63, 99	Scio f. gnius inf. 266	Scythae cur ita dicti 283
Sarrope 419	Scala tyriorum mons 370	Schenckenschantz 110	Scipionis castitas 56. tumulus & villa 192	Scythiae illorum origo <i>ib.</i>
Sarsa parilla herbae genus 424	Scaldia vulgo hetland van Schouwen 95	Scheppenstede 164	Sciro f. scyrius inf. 265	Scythia asiae, ejus fines, magnitudo, & divisio 282, 311. intra & extra imaum montem 312, 313. ejusque populi,
Sarsina 185. plauti patria 216	Scaligerianum calendarium 33	Scherland 110	Scabholt op. 171	
Sarunetes pop. 177	Scaligerorum monumenta 207	Schieve 167	Scalaga 149	
Sarus fl. 362	Scamandrius fl. ejusque ortus 355	Sciambacenses tatarum 316. eorum sedes <i>ib.</i>	Scagels 163	
	Scamandrius campus <i>ib.</i>	Schiefelbein 148	Scilavi f. sclavonii 123, 240	
	Scampis 261	Schlesburg 284		
	Scandava 284			

I N D E X.

<p>puli, fluvii, mons <i>ib.</i> Scythia vetustissima, media, hodierna 282, 283 Scythia minor, thracensis, pontica 280 Scythia Europæa, ejus limites, populi 283. & seq. Scythotauri 283 Scythica stagna 27 Scythicus oceanus, seu mare 21, 27 Scythopolis 374 Scziachmet tatarorum princeps 316 Sdille 266 Sebaldus a Werd 29 Sebastia s. sebalte 351 Sebastiani portugalli regis interitus 404 S. Sebastiani fanum 59 Sebastiani fl. 420 Sebastianus de cano. 29 Sebastianus rex portu-galliæ postremus 54 Sebastopolis 349 Sebenticum, olim sicum 241, 242 Sebenniticum ostium nili 391 Sebeskeres fl. 236 Sebethus amn. 193 Sebinus s. sevinus lacus 199 sebo s. sevo op. <i>ib.</i> seby 167 sebyus mons. 315 Serchstadt 146 sercius fl. 212 serora regio 418 sedes cardinalium sex 224 sedunensis ditio 71. epil-copus 89 seduni <i>ib.</i> sedunum op. <i>ib.</i> seduli 117, 118. eorum sedes 117. in bohæ-mum transgressi. 118 Serhausen 148 seelandia danicæ 168 Georgius seefeld <i>ib.</i> sege s. semar fl. 176 segenberga. 150 segedinum seu segedunum 235 segelmete 386 segehufen 176 segerippe 423 segesta 234 segeswar transilvanicæ 286 segna 242 segni 70, 113, 189 segobriga, segeberbe 49 segolauni s. segovellau-ni 65 segontiaci 103 segorbe 49 segore fl. s. segre 51 segovia, laboriosa dicta 58 segovia hispanicæ novæ 421 segura fl. 56</p>	<p>segusiani 68 segusianorum forum. <i>ib.</i> segusium s. segusio 176. à barbarossa excisum 200, 209 La seine fluv. 75. 164 seine Floridæ fl. 419 sela arx 379 selandia castr. in Sina 322 selesia 295 selenus op. 362 selesnikol vocant tattari polum arcticum 289 Selsburg 284 selestadium s. schlet-stad 132 seleucia s. antiochene 373 seleucia margiana 340 seleucia parthorum 376 seleucia pieria 373 seleucia pifidiæ 361 seleucis, quæ & tetra-polis regio 373 selinuntum s. selinus 226 selletæ 274 selovia 148 Selsburg 168 selva d' algeri 188 selymbria s. selybria 276 selymus cyprum occu-pavit 383 Seltz lacus 135 sem fl. 307 semana silva 122 semar fl. 176 semender 282 semeron mons 368 semicirculus positionis 33 semigallia 301 semiramidis aræ 313 semiramidis mons 338 semiramidis patria 366 semith 5 semkan in chorasani 346 semnones, eorumque sedes 115, 119 sempronii forum 216 sena gallica s. sinigaglia 181, 184, 213, 214 senæ 184. n. linea 213, 214 sennaar s. linear 377 sendenhorst 153 senderovia 282 sendomiria 296 sendomiriensis palatina-tus territoria, senator-es, & op. <i>ib.</i> senecarum patria 57 Rio de senega 399 senega regnum 406 seneka s. schneck joachim. hopperi pa-tria 100 senensis ditio 204 senensium mores 215 senensis archiepiscopa-tus 224 senia 241, 242 senir s. hermon. 369</p>	<p>senkan in erak seu par-thia 346 senlis 71 senogallia 181, 216 senones 68. eorum opi-da & sedes 180 senones galli 184 sens 68 sensibilis horizon 5 sentica 59 sentinum 185 servicæ regnum 282 sepias prom. 257 sepinum, sæpinum & se-pino 192 s. sepolchro 213 septa 404 septem castrensis regio 285 septempeda 190 septem saltus 100 septem sedes 285 septemviri quando con-stituti 127 septentrio plaga 16 septentrio ventus 18 septentrionale mare 21 septentrionalis circulus 5 septentrionalia climata 12 septentrionalis oceani navigatio 29, 30 septentrionalis polus 4 septimii severi murus in anglia 105 sepulchrum anchisæ 226 sepulveda 49 sequana la seine fl. 75, 113 sequani 72 sequanorum fines 72, 113 sera urbs 314, 189 seraglio & seraile 278 serapica bibliotheca 401 serapidis templum 387 serchio fl. 214 seres 314. lanificio no-biles 319 serezzana 212 sergius galba 89 seri fl. 318 serica s. catajæ regnum, ejus limites 312, 314, 318 sericus oceanus 22 seritus Ægyptiorum rex 400 seriphus, seriphia rana 266 sermona s. surmona 191 seroicza 300 serpentes. ingentes in India 325 Jacobus ferranus 29 sertorii patria 218 servan s. schirwan 345 servesta 163, 281 servii in mœsia 281, 282 servilius cum exercitu 195 servia ejus caput, natura soli, incolarum mores 279, 282 sesamum 353 sessa 193</p>	<p>sessites s. sessia 199 sestus 275, 278 set fl. 376 setia 189 setimires sclavoniæ rex 239 setines s. athenæ 254 setinum vinum 189 setubal olyssipo port. 58, 59 sevenbergen 95 Sebenwalden 100 severiensis ducatus 295, 307 severia 295 s. severino 190, 221 severinum 284 severus imperator pe-riit 185 sevilia 51, 57 sevilla jamaicum op. 427 sevo mons 169 seurassel 142 severski 307 sext. pompejus 227 seyfadin 346 tezza 189 st. chiotæ 272 lud. sfortia captus 210 sfortia galeatus 90 shat 409 sialandia inf. ejus opida 168 siam, damascus & syria 331 siam urbs, regnum <i>ib.</i> ejus magnitudo <i>ib.</i> siangyang 321 siara 423 sibiria prov. 307 sibylla cumana 193 Hellepontica 26 sibyllini libri 250 sicaidares 344 sicambri, eorum sedes 117 sicambri 74, 117 sicania inf. 202, 225 sicanus Iberorum dux 228 sicanus Rex 225 sicca 396 sicca Veneria Arnobii patria 396 sicilia cis Pharum, & trans Pharum 219 sicilia duplex <i>ib.</i> sicilia unde appellata 225. ejus nomina, dicta magna Græcia 202. promontorium, magnitudo, 225. urbes <i>ib.</i> & seq. fluvii 227 montes, <i>ib.</i> incolæ. 228. domini, 219, 228 nova descriptio 228, & seq. divisio, 219. Archiepiscopatus 230 & Academiæ <i>ib.</i> sub Hispano, 204. ejus felicitas & Natura soli 230 sicilia unde? 225 siciliarum geminarum rex primus 219</p>	<p>siciliæ umbilicus 227 siciliæ & neapolis regna copulavit Ferdinandus Catholicus 220 siciliensis Melita 228 sichar s. sichem 368 sichem s. Neapolis <i>ib.</i> sichemita nominis sui auctorem repudiant <i>ib.</i> sick 154 sicoris fl. 51 siculæ gentes & linguæ 228 siculæ Vesperæ <i>ib.</i> siculi, 186. à quibus sicilia dicta 202 siculi ex Italia, eorum mores 228, 230 siculum mare 26, 28 siculum fretum <i>ib.</i> Diodori Siculi patria 227 sicum 241 sicyon Arati patria 247 sicyonia <i>ib.</i> sicyonii calcei <i>ib.</i> side s. syda 361 sidera quibus orientur & occidunt, ostendere 39 siderocapsa 259 siderum ortum & occasum ostendere 34 Teanum Sidicinum 194 sidices 343 sidicini populi 194 sidon 371 sidonius principatus 311 Siebenburgen un-de dicta, ejusque op. 285 Das Siebengebirge 122 Sieben Stule 285 sieburgum 155 Siedenburg 154 siedmogrodska Ziemia 285 siega fl. 155 sigan 321 sigambri 74 sierra Leona promontorium 406 sierras 422, 424 sigeberdus Eastanglorum rex 108 sigebertus Corbejenis 153 sigestan 338, 345 sigetum, ad quod solimanus obiit 237 sigeum op. & promont. 355 signi 284 sigismundus Austriacus Helvetiis federatus 90 signa Zodiaci 6 signa 189 signinum vinum <i>ib.</i> signifer 6, 43 signum arietis 33 sisor fl. 365 Sick 154 silarus</p>
--	---	---	--	--

I N D E X.

filarus amnis 194, 200	finus Urias 195	flagels 168	invenire <i>ib.</i>	di sottovento 421
filarus sive filaro amnis <i>ib.</i>	finus Velinus 196	ilan 144	solis ascensionem invenire 37	Southampton 107, 108
Silberberg 146	finus Cajetanus 190	flaner kreisz <i>ib.</i>	solis ascensionem rectam & obliquam invenire <i>ib.</i>	Southamptonia 108
silesia 143	finus insigniores 23, & seq.	flangendorpium 168	solis Colossos 384	soutsex <i>ib.</i>
ejus fines & divisio 145	finus Numidicus 27	flaucovia, ubi fodinæ 295	solis fons in Ægypto 392	sozotæ 338
filoa piscina & turris 366	finus quid? 23. Adriaticus, 25. Arabicus, 23. Archipelagus, 26. Codanus, 23. Corinthiacus, 26. Hyrcanus, 23. Mexicanus, 24. Gallicus, 25. Persicus, 23. Caspius, <i>ib.</i>	flavi, eorum migratio 165	solis in Libya <i>ib.</i>	spaa 70
fil inf. 166	finus Californiæ, de Nanquan ad Cambajam Mexicanus, Gangesiticus, inter Malaccam & Cambojam, 24. finus rossicus, <i>ib.</i>	flavi s. Slavonii in Bosnia 123, 239	solis vel stellæ altitudo 41	spaa vicus <i>ib.</i>
filvabella op. 210	finus ad terram Antonii, <i>ib.</i> Virginis, 27. Livonicus 23	flavonia 304	solis occasus hybernus 16	capa spada 272
filva s. silvæ 59	finus sucronensis, illicitanus 56	fleida Johannis Sleidani patria 130	solis ortum & occasum invenire 36	spachioti s. sfachie montes 272
filvanectes 71	finon gall. s. fitten 89	flerwicum ad fliam 150	solis templum in Ægypto 389	spalatum s. spatatro 241, 243
Æneæ sylvii & Alexandri VII. & Catharinæ Senensis patria 214	finon mens, ubi Jebusæorum urbs <i>ib.</i>	flerwicensis Ducatus 147	solis vel stellæ declinationem invenire 41	spandaw 148
filures s. filires 103	finon mons, ubi Jebusæorum urbs <i>ib.</i>	ejus limites & urbes <i>ib.</i>	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	spangenberg 156
filys fl. 313	finonius 266	fluboda 308	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	spanheimensis palatinus 126
filmach op. 234	finonius 266	fluchow 305	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	spanheimius 137
filmeon tribus Israel 364, 369	finonius 266	flonnensis Castellanus 300	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	sparta 250
filmera 137	finonius 266	flota fl. 100	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	spartacus fugatus 197
filmois fl. ejusque ortus 355, & seq.	finonius 266	fluchoviense territorium 302	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	capo spartivento 218
filmonides artis mnemonicæ inventor 257, 267	finonius 266	flupeia 294	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	spartaria 56
filmonidum duorum patria 266	finonius 266	flusa op. 93, 101	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	spates 256
Simonshafen 74	finonius 266	fluyfa s. scluys 93	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	specus corycius specus typhoneus 362, <i>ib.</i>
simplicius Philosophus Phryx 355	finonius 266	flmalandia 173	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	speir 73, 131
simylla promont. 323	finonius 266	flmalkaldia 156	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	sperchius fl. 263
sin fl. 94	finonius 266	flmaragdorum copia in peruvia 424	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	spetia 213
sina & China, ejus limites & magnitudo, in complures regiones divisio, urbes, fl. provinciarum, inf. 320, 321, 322	finonius 266	flsmolensko op. Ducatus 299, 306, 308	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	sphacteria seu sfagia inf. 248
sinarum milliaria 20	finonius 266	flsmyrna s. Ismir 358	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	sphæra aëris, 2. cœli <i>ib.</i>
Ad Sinas & Philippinas navigatio 29	finonius 266	flsmyrneus finus <i>ib.</i>	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	ignis <i>ib.</i>
sinapura 332	finonius 266	flsnoca op. 100	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	sphæram facere obliquam 35
sinadaci Castrum 319	finonius 266	flsneck <i>ib.</i>	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	sphæram constituere parallelam <i>ib.</i> rectam 34
sinadæ inf. 335	finonius 266	flsnelandia 171	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	spimiriensis Castellanus 295
sinæar s. Sennaar terra 377	finonius 266	flsneatinum 298	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	Georgius Spielberg 29, 425
sinensis oceanus 22	finonius 266	flsobia 340	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	Spiegelberg comit. 154
sinensium scriptura, artes, sermo 321, 322	finonius 266	flsnochaciovienensis Castellanus 295	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	spina ducis Mutinensis 212
singan fl. <i>ib.</i>	finonius 266	flsocalia 299	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	spira 126, 131
singaras mons, n. sima 376	finonius 266	flsocrates 255	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	spirensis episc. 126, 165
singiacus Turcis præfectus 269, 270	finonius 266	flsoducene 349	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	s. spiritus fl. 411
singicus militare signum, singiacis proprium <i>ib.</i>	finonius 266	flsœsa fl. 152, 164	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	spirito s. insula 413
singidunum seu senderovia 282	finonius 266	flsœst s. susatum 152	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	s. spiritus op. & colon 423
singiticus finus 260	finonius 266	flsogdiana, ejus fines 314	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	spiritus s. ordo 79
singulis fl. 51	finonius 266	flsoggi regulus 410	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	spithama 19
singus l. singa 260	finonius 266	flsossilons 71	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	Spitsbergen 171
sinigaglia 181, 184	finonius 266	flsocale oppidum 191	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	spoletanus Ducatus, op. & fines. 204, 117
siniscola 231	finonius 266	flsoghne 170	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	spolieri 185
sinope Mithridatis locus natalis, reg. & sepulchrum; Diogenis cynici patria 353	finonius 266	flsol planeta 2	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	spoletium, ubi ex muliere vir factus <i>ib.</i>
sinosi 284	finonius 266	flsolimannus obiit ad sitgetum 237	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	spoletum 217
sintci, eorumque op. 261	finonius 266	flsolanus & subsolanus ventus 18	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	spoletani ducatus ferulitas 218
heraclea sintica <i>ib.</i>	finonius 266	flsoldavia Pruf. 304	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	spoletanorum mores <i>ib.</i>
sintus s. Indus fl. 324	finonius 266	soladin 148	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	sponheim s. spanheimium. 137
sintien 321	finonius 266	soladuell <i>ib.</i>	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	sponheimens. Palatin. <i>ib.</i>
sinuessa 201	finonius 266	solecia 296	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	sporades inf. 267
sinuellanæ aquæ salutaris <i>ib.</i>	finonius 266	solem invenire verticalem 37, 39	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	sponsa venetiarum 211
	finonius 266	foli s. solæ à solone condita, Chryssippi patria 362	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	sponsa solis i. e. Rhodus 383
	finonius 266	solifuga, Siciliæ animal perniciosum 230	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	spreva fl. 121, 147
	finonius 266	solis altitudinem invenire 41	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	spurius posthumus circumventus 109
	finonius 266	solis locum indagare 36	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	spyne 109
	finonius 266	solis locum in Ecliptica 107	solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	squillacæ 221
	finonius 266		solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	squillaci 198
	finonius 266		solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	stabei 341
	finonius 266		solis vel stellæ distantiam à zenith invettigare <i>ib.</i>	stabilium

I N D E X.

<p>Abulum equorum in Dresda 160 stade 152 johan à staden 425 stadtbergo 153 stadium 19. græcorum <i>ib.</i> stafanger 170 staffordia 108 stagera Aristotelis & hipparchi patria 261 Magnum quid sit 21 stagna scytica 27 stagnone 363 stagnum 21 stain ad Rhenum 88 stalinene inf. 265 stambol 276 stanislavovia 300 standartum quid? 103 standia urbs 359 stantz 88 stapela 304 starachino 261 stargard 419 stargardia Prussiae 303 starigrad 241 stasirates Architectus 264 staticlorum aquæ 211 statiellæ aquæ 176 achilles stadius 388 stato del la chiesa 204 status Ecclesiasticus in Italia 215 staverna 100 steenvyck <i>ib.</i> steigenberg 154 steira 142 steirmarck 141 stega op. 168 stella fl. 215 stella polaris 41 stellæ cur dicantur er- raticæ 2. cur fixæ <i>ib.</i> stellæ latitudinem & longitudinem inveni- re 41 stellæ locum invenire <i>ib.</i> stellæ obliquam ascensi- onem & descensionem invenire 36, 37 stellarum altitudinem invenire 41 stellas nunquam occi- dentes ostendere <i>ib.</i> stellas nunquam orientes ostendere <i>ib.</i> stemensis Archiepisco- pus 294 stendalia 148 stenense territorium 300 stephanopolis 286 s. stephani equitum fe- des 214 stepenow 144 sterlingium 104, 109 stera fl. 150 sternbergica ditio 148 stenwyck 100 stencense territorium 296 sterlinium op. 104 steenbergenis ager 148 sterquilinium litus 225 stetin 15. ducatus 149</p>	<p>stevinus Mathematicus 16 stikhusen arx 152 stilianæ aquæ 182 stilico 203 capo stillari 356 stilpo 254 stinchenburg 150 stiria 140. ejus limites & divisio 141, 233 stirus fl. 298 stiria Marchia fuit po- stea decatus 141 castilio stiverorum vulgo castiglione della stive- re. 211 stoa porticus 255 stobi 261 stoicorum Philos. nomen 255 stockholm 173 stonera fl. 150 stolpen Marchiæ 148 stolpe Pomeran 115, 149 stolpena Misni 161 stolberg arx & comita- tus 127, 157 stora. 396 storkow 148 stormaria 150 stormariæ opid. <i>ib.</i> 166 stovenses 261 stradanno 304 strahdee 109 stradamova 212 stralen arx 99 strale inf. 149 stralesunda <i>ib.</i> 268 stramulipa 167 strantfrisi <i>ib.</i> strand inf. <i>ib.</i> stratzburg 73, 132 strasse fretum 24 straets-baerder <i>ib.</i> strathnavernia 109 strato 246, 343 stratonicæ 357 stratonis turris, eadem caesarea stratonis & palettinæ 369 stratonis turris Hiero- solyms 365 stratos 246 castaldo stravico 281 straubing 140 streffius 295 stregnesia op. 173 een streck 33 strelitzka 308 stretto de sunda 334 stridon D. Hieronymi patria 234 striege 146 strigonium 237 strigoniensis Archiepis- copatus 238 strigovia, s. striege 146 strivilingia 109 strongyle insula 227 struga 261 strymon 263, 273 strymonicus sinus 261, 263 stubbeköping ad Groen- fundam 169</p>	<p>stuellweissenburg. 237 sturæ pons 211 jacob sturmus 132 studgardia 135 stuellweissenburg 237 stymphalus op. lacus & mons 249, 263 stuma 304 stumsdorff 304 suana 184 suandicum arx 169 suaningius 166 suaquen 408 suardones 115 suas s. suas 351 suancke 169 subfiscorum Regna 386 subsoanus, der Ost- wind 17 sublaqueum n. sultaca 188 subus fl. 404 subvesperus ventus 18 sucadano op. & fl. 334 succ 284 succinum in Prussia col- ligitur 304 succorum claustra 284 succronensis sinus 56 succuir op. Rhabarbari copia 318, 319 sucevir <i>ib.</i> suchaida 396 suda 273 suder Judland 166 sudermannia 173 suditi montes 122 sud-westen-wind, Africus sud-ost, 17. seqq. sudovia provincia 304 suead & sueod sueo- num patria 171 suecius oceanus 23 sueconi 70 suecia nova 418 sueones 116 suedi s. sueden <i>ib.</i> suedia germaniæ regio 114. ejus limites 167. partes & op. 172. regnum 125 suen 171 suenoburgum 168 sueonum regnum 125, 172 speffa aurunca 189, 193 sueffa pometia 189 sueffionum regnum 77 suevus fl. 119, 122 suevia 133 sueffiones 71 sues 287 sueffionum Rex 77 suet. 148 suevi in gallia 77 suevi 118. germani 219. Reges neapolitani <i>ib.</i> in Sicilia 228 suevia 133 suevi hispanias occupant 203 suevia antiqua 119. ejus limites 133</p>	<p>suevicus circulus 126 suevicum mare 116, 292 suevus fl. 119 suf. Gemar 395 suffolck 103 sugdiana 317, 311 suffolcia 108 suinum 191 suiones s. sueones 125, 116 sulci 231 suldal 307 suliaca 188 sulla cepit satyrum 259 sulmo 189. 191. Ovidii patria nunc sulmona sulmo gelidus <i>ib.</i> sultbania ejus conditor 349 sultzbach 139 sulveius 106 sultzthal 177 summachi 343 sumatra, ejusque mag- nitude & regn. 311, 334 sund 28, 107 sundani 166 sunda 410 sunderburgum 150, 167 sundhorleen 170 sundmerleen <i>ib.</i> sundrium 208 sunfiorde 170 sunium prom. 254, 269 sunnenberg 148 sunigovia 132 superintendens Gall. fis- co præst 79 superior Germania, ejus provinciae 128 superias 18 superum mare 25, 175 sur fl. 317 sur s. Zor Tyrus 371 sur saone op. 82 suratta 327, 332 surrey 103, 108 suristan olim syria 363 surrantini colles 193 surrentinus archiepisco- pus 224 surrentum n. torrento 193, 220 surrentini colles 193 surria 103, 108 surmona s. sermona 191 sus bæotica 254 sus numidiæ fl. exundat 391 susa in Maurocano reg- no 404 susa Italiae 176 susa urbs in Persia 342 susa cotticæ 200 susaon barbariæ Princi- patus 402 susatum s. scet 153 susdal 307 susiiana ejus populi, re- giones, fluvii, urbes, limites, unde dicta 342 sutfania comit. 91 suso fl. 82 sutherlandia 109 suthsexia 108</p>	<p>sutri 184 sutrium 183 suvas s. suas 351 suzæi 341 suzi 405 swarta fl. 145 swentina fl. 150 schwartzwald 122 schwarzenbergenf. ar- chiepisc. 127 schweinitz 145 swerinensis ducatus 150 swerinum <i>ib.</i> swira op. & ducatus 307 schwinfurtum 136 switz vicus 88 switseri <i>ib.</i> swolle 100 syaletæ 274 sybaris op. 196, 200 sybaris fl. 200 sybaritarum luxus 197 sybaritica mensa <i>ib.</i> syder 89 sudosten-wind vul- turnum 17 sydri 339 sudwesten-wind Africus 17 sydlovecia 296 sydlovia <i>ib.</i> syene hodie asna. 388 sylla capit satyrum 259 sylv. inf. 150 sylva ducis 94, 101 sylva chaonia 245 sylva caledonia 104 sylva hercinia 122 sylva caesia <i>ib.</i> sylva semana <i>ib.</i> sylva ottoque <i>ib.</i> sylva gabreta <i>ib.</i> sylva luna <i>ib.</i> sylva martiana s. har- tiana <i>ib.</i> sylva calydonia 104 sylvarum ratio 33 sultzthal 177 sylvestris circulus 159 symæthus fl. 227 synnada urbs, marmore clara 355 synnadicum mamor <i>ib.</i> synesius Episcopus 393 synœci 43 synodus œcum. IV. 353 synthus n. éno 275 syphax Rex 191 syphacis domus 396 syracene 349 syracuse 226. ejus por- tus 229. partes 226 syren s. mulier marina 97 syria antiqua, ejus fines, magnitudo, divisio 363 syriacus christian. prin- cipat. 373 syria cava 363, 373 syria quadruplex 363 syrice varice appellatio- nes <i>ib.</i> syrum mare 27 sytromedia 343 sytrophœnicia, ejus li- mites, & urbes 370 T t t sytes</p>
--	---	--	---	---

I N D E X.

<p><i>lyctes</i> quid? 393 <i>lyctin</i> majorem & minorem 27 <i>lyrus</i> inf. pherecydis philosophi patria 266 <i>lystemata</i> mundana 3 <i>lyziachmeth</i> 316</p> <p style="text-align: center;">T.</p> <p>TA fl. 322 <i>Tabachsan</i> 351 <i>Tabacum</i> 426 <i>Tabernæ</i> alfatix 132 <i>Tabernæ</i> montanæ 130 <i>Tabia</i> f. taggia 213 <i>Tabiene</i> 340 <i>Tabin</i> promont. 282, 310 <i>Tabor</i> 144 <i>Tabrachæ</i> f. <i>Trabrac</i> 396 <i>Tabris</i> 343, 345 <i>Taprobana</i> 30 <i>Tabuda</i> fl. 74 <i>Tabula</i> climatum 13 <i>Tabula</i> continens gradus longitudinis in milliaria converfos 40 <i>Tabula</i> exhibens horas æquales in scrupulos resolutas 38 <i>Tabulæ</i> alphonfinæ 56 <i>Tabulæ</i> geographicæ earumque ulus 43. & seq. <i>Tabulæ</i> legis 365 <i>Tacape</i> urbs 393 <i>Tacatua</i> 396 <i>Tacchaw</i> 144 C. <i>Taciti</i> annales reperi 153 <i>Tacola</i> n. <i>tavay</i> 331 <i>Tænarum</i> prom. & op. 248 <i>Taffileta</i> imperium 405 <i>Tagalistan</i> 313 <i>Tagaffa</i> 404 <i>Taggia</i> 213 <i>Tagia</i> 404 <i>Tagus</i> fl. 49, 51 <i>Tahona</i> 345 <i>Taja</i> fl. 51 <i>Tajamento</i>, ol. <i>tilavemptus</i> fl. 200 <i>Taisius</i> 295 <i>Tainfu</i> regnum 318 <i>Taiphali</i> 284 <i>Thaletis</i> astrologi patria 358 <i>Taliacotium</i> castrum 222 <i>Talometta</i> 392 <i>Tamai</i> 346 <i>Tamaracum</i> Brasilianorum deus 426 <i>Tamariha</i> 422 <i>Tamari</i> fl. fontes 192 <i>Tambopola</i> 425 <i>Tambyzi</i> 339 <i>Tamerlani</i> sepulchrum 317 <i>Tamesis</i> f. <i>tams</i> fl. 108, 104 <i>Tanacerin</i> 332 <i>Tanagra</i> 254, 268</p>	<p><i>Tanais</i> fl. 203, 305 <i>Tanais</i> Europæ terminus 27 <i>Tanaita</i> 283 <i>Tanarus</i> fl. 199 <i>Tancredus</i>, normannus siciliæ Rex 219, 228 <i>Tanger</i> f. <i>tingis</i> 404 <i>Tanger</i> fl. 148 <i>Tangermunda</i> <i>ib.</i> <i>Tangut</i> regnum 315, 318 <i>Tanicum</i> ostium Nili 391 <i>Tanqueroda</i> arx 164 <i>Tantalum</i> op. 358 <i>Tanyu</i> 315, 317 <i>Taoce</i> 340 <i>Taormia</i> 225 <i>Tapæ</i> 284 <i>Taphræ</i>, <i>taphra</i> f. <i>taphrura</i>, n. <i>atacus</i> 394 <i>Taphris</i> f. <i>vaccæ</i> 402 <i>Taphros</i> f. <i>taphræ</i> 288 <i>Taprobana</i> inf. 334 <i>Tapuri</i> 340, 343 <i>Taradante</i> 404 <i>Tarantasia</i> 65 <i>Tarbart</i> 109 <i>Tarbe</i> 66 <i>Tarbelli</i> <i>ib.</i> <i>Tarbellæ</i> aquæ <i>ib.</i> <i>Tarduli</i> 48 <i>Tarenti</i> in <i>calabria</i> 223 <i>Tarentum</i> 194, 198, 221 <i>Tarentinorum</i> luxuria <i>der hayrich</i> 122 <i>Taurasium</i> 192 <i>Taurasinus</i> ager <i>ib.</i> <i>Taurasini</i> campi <i>ib.</i> <i>Tauri</i> a <i>thubal</i> 312 <i>Tauri</i> f. <i>taurici</i> 175, 283 <i>Taurica</i> <i>cherfonesus</i>, ejus fines, <i>opida</i>, <i>incolæ</i>, <i>divisio</i> 287 <i>Tauricum</i> mare 27 <i>Taurini</i> 175, 176, 202 <i>Taurinensis</i> archiepiscopatus 224 <i>Tauris</i> regia 343, 346 <i>Taurisci</i> 284 <i>Tauromenium</i> seu <i>taormena</i> 225, 229 <i>Taurominius</i> fl. 227 <i>Taurosocythæ</i> 283 <i>Taurunum</i> 234, 279 <i>Taurus</i> mons 361 <i>Tavasci</i> 421 <i>Tavira</i> f. <i>tavilla</i> op. 59 <i>Tavay</i>, ol. <i>tacola</i> 331 <i>Taus</i> 144 <i>Tawartzin</i> op. 237 <i>Taxandri</i> 69 <i>Taxandria</i> <i>ib.</i> <i>Taxiana</i>, <i>trilinguis</i> 84 <i>Taygetus</i> 263 <i>Tayen</i> op. & fl. 109 <i>Teanum</i> apulum 194 <i>Teanum</i> sidicinum f. <i>tianno</i> 194 <i>Teate</i> n. <i>tiati</i> 191 <i>Tebal</i> regia 108 <i>Teber</i> 318 <i>Tecklenburg</i> comitatus 154</p>	<p><i>Tectosage</i> in <i>galatia</i> 352 <i>Tectosages</i> volcæ 65 <i>Tedanius</i> fl. 241 <i>Tedele</i> 404 <i>Tegas</i> gottorum rex 203 <i>Tegazza</i> 405 <i>Tega</i> f. <i>tegæa</i> 249 <i>Teglio</i> 177 <i>Teja</i> fl. 145 <i>Teiffa</i> fl. 108 <i>Teisse</i> f. <i>patissus</i> 235 Tecklenburg 154 <i>Telamon</i> f. <i>telamone</i>, op. <i>portus</i> & <i>promont.</i> 183, 214 <i>Ajaci</i> & <i>teucri</i> pater 266 <i>Telamone</i> 183, 204 <i>Telmessus</i> 360 <i>Telchinis</i> f. <i>Rhodus</i> 383 <i>Telephus</i> latinus 202 <i>Telesia</i> f. <i>telese</i> 192 <i>pont.</i> <i>Telesinus</i> 187 <i>Telium</i> f. <i>tell</i> 177 <i>Tellig</i> 153 <i>Tellina</i> vallis 177, 208 <i>Wilh. Tell.</i> <i>Urientis</i> 87 <i>Telluris</i> in <i>insulas</i>, <i>peninsulas</i> & <i>isthmos</i> <i>divisio</i> 33 <i>Telmessus</i> f. <i>telmisos</i> 360 <i>Telogrammum</i> 330 <i>Telus</i> inf. 266 <i>Temenites</i> mons 280 <i>Temesana</i> 404 <i>Temesanum</i> vinum 197 <i>Temelæum</i> æs <i>ib.</i> <i>Temesia</i> f. <i>temeswar</i> comitatus 235, 284 <i>Temesius</i> fl. 235, 360 <i>Temeswar</i> 284 <i>Temian</i> 406 <i>Temirzar</i> 316 <i>Tempe</i> <i>Thessalica</i> 257 <i>Temperatæ</i> zonæ <i>incolæ</i> <i>ib.</i> <i>Templi</i> <i>hierosolymitani</i> <i>descriptio</i> 365 <i>Templum</i> <i>veneris</i> 226 <i>Templa</i> f. <i>templa</i> 197 <i>temporalis</i> hora 38 <i>Tempus</i> vel <i>diem</i> <i>ex cognitâ</i> <i>ortus</i> vel <i>oculus</i> <i>alieujus</i> <i>stellæ</i> <i>specie</i> <i>invenire</i> 42 <i>Tencinum</i> 295 <i>Teneriffa</i> 15 <i>Tencteri</i>, eorum <i>sedes</i> 117 <i>Tenda</i> op. 269 <i>Tenduc</i> regnum 318 <i>Tenduc</i> provincia <i>ib.</i> <i>ejus</i> <i>Rex</i> <i>uncanus</i> <i>christianus</i> <i>ib.</i> <i>Tenes</i> op. & <i>prom.</i> 403 <i>Tentyris</i> 388 <i>Tenus</i> inf. 266 <i>Teos</i>, <i>anacreontis</i> & <i>erinnæ</i> <i>patria</i> 358 <i>Tepheletum</i> 404 <i>Ter</i> fl. 55 <i>Teramo</i> 190 <i>Terani</i> f. <i>terni</i> 185, 217 <i>Teranum</i> 222</p>	<p><i>Therapne</i>, i. e. <i>corfica</i> 231 <i>Tera</i> fl. 59 <i>Tercera</i> inf. 413 <i>Teredon</i> vicus 377 <i>Terenti</i> villa 189 <i>Tergeste</i> f. <i>tergestum</i>, n. <i>trieste</i> 179, 205 <i>Tergestinus</i> sinus f. <i>golfodi</i> <i>trieste</i> 205 <i>Terias</i> fl. 227 <i>Terina</i> 197 <i>Terinæus</i> sinus. <i>ib.</i> <i>Terioli</i> 140 <i>Termessus</i> 361 <i>Termini</i> fl. 227, op. 230 <i>terminus</i> inter <i>europam</i> <i>asiamque</i> 32 <i>ternate</i> 335 <i>terpilus</i> 260 <i>terra</i> unde <i>dicitur</i> 31 <i>terra</i> i. <i>ejus</i> <i>divisio</i> 15 <i>20.</i> <i>ambitus</i> 15, <i>diameter</i> <i>ib.</i> <i>globus</i> 2 <i>longitudo</i>, <i>latitudo</i> 15 <i>magitudo</i> <i>ib.</i> <i>rotunditas</i> 31. <i>circumnavigatio</i> 29, 30 <i>terra</i> <i>australis</i> f. <i>incognita</i> 31 <i>terra</i> <i>continens</i>, <i>ib.</i> <i>popularis</i> 28, <i>septentrionalis</i> 32 <i>terra</i> <i>antonii</i> a <i>diemen</i> 24 <i>terra</i> <i>de</i> <i>anazza</i> 195 <i>terræ</i> <i>australis</i> <i>prom.</i> 428 <i>terra</i> <i>chanaan</i> 363 <i>terra</i> <i>de</i> <i>baccalaos</i> 418 <i>terra</i> <i>hadelæ</i> 152 <i>terra</i> <i>di</i> <i>lavoro</i> 192 <i>terra</i> <i>del</i> <i>fuego</i> 27, 428 <i>terra</i> <i>laboratoris</i> 417 <i>terra</i> <i>lucoviensis</i> 295 <i>terra</i> <i>de</i> <i>Otranto</i> 221 <i>Fiume</i> <i>di</i> <i>terra</i> <i>nova</i>. 227 <i>terra</i> <i>nova</i> 229, 232. f. <i>terra</i> <i>neuf.</i> 418 <i>terra</i> <i>de</i> <i>Natal.</i> 411 <i>terra</i> <i>de</i> <i>li</i> <i>Pulci</i> 226 <i>terra</i> f. <i>Spiritus</i> 423 <i>terracinenses</i>, <i>aquæ</i> <i>calidæ</i> 188 <i>terra</i> <i>Vechia</i> 232 <i>tersatz</i> 241 <i>tertona</i> 210 <i>tertulliani</i> <i>patria</i> 394 <i>tervanna</i> f. Terwanne 69, 93 <i>terwingli</i> 284 <i>terzota</i> 404 Teschchen 145 <i>teschinensis</i> <i>Ducatus</i> 146 <i>tescuro</i> op. 421 <i>tesino</i> f. <i>ticinus</i> fl. 199 <i>tetrapolis</i> regio 373 <i>tetrarchiæ</i> XVII. in <i>Cœlesyria</i> 373, 374 <i>tetuan</i> 404, 403 <i>teverone</i> fl. 186, 200, 217 <i>teucheira</i> f. <i>trochara</i> 392 <i>teutas</i> f. <i>Mercurius</i> 123 Teuffelgrund 121 <i>teu-</i></p>
--	--	---	--

I N D E X.

teuthrania 353	thermus fl. 358	thal 177	timothei musici patria 358	topiaus fl. 217
teutisci, vulgo die	theamodon f. thermooon fl. & mons 312, 351	thur fl. 87	timurleni 317	topiris f. topirus 277
Teutsche, unde	thermopylae 263	thuria 249	tinassa 403	topographia quid 2
dicti 113, 116, 123	teratrophium 210	Thuringheim 132	tinda 225, 227	torelia f. toreglia. 213
teutonici 113, 116	theseus 254 ejus sepulchrum 265	thuringia landgravia- tus ejus limites & opida 157	S. Maria di tindari <i>ib.</i>	torga 161
teuto num fuerit verus Deus? 123	thespia 253, 264	thuringi 118	Golfo di tinese 363	tornacum gallis tournay 92
teutoni 116, 124	thesprotis f. thesprotia 245	thurii f. thurium 196	tingi n. tanger 397	torneus f. toronaicus sinus 260
texel 98	thessalia 244, 256 ejus varia nomina, <i>ib.</i> opida <i>ib.</i> fines <i>ib.</i> flumina 263 montes 264 equites & venena 257	thuroe inf. 166	tingitana provincia, ejus opida & limites 397	tornia botniae op. 173
thabor 144	thessalonica 260, 269 Eustathii Armenopoli, Cydonii, Gazae, & Hipparchi patria 260	thussagetæ 283	tingitana mauritania. <i>ib.</i>	toronæ 260, 269
thabristan 345	thetidis nuptiæ 264	thya tractus 167	tinia fl. 185	torra regnum 411
thamar fl. 192	theut 113, 123	thyatira, n. tire 356	tinna fl. 217	torre d'anazzo 195
thanis Pharaonum regia 389	theutisci unde dicti, eorum lingua & sedes <i>ib.</i>	thydholm 167	tipasa 397	torre di camarina 226
thapsacum f. tapsecus 343, 375	die Teutsche <i>ib.</i>	thymiaterium 404	tiranum f. tiran Andr. tiraquellus 80	torre di graeco 193
thapsus 394	thieti 222	thyni 274	tirassiensis ducatus 70	torre di mare, specula ad metapontum 196
thata 238	thires 274	thynici <i>ib.</i>	tiresia alphonfi VI. filia notha 54	torre di pulici 226
theate f. thieti 222	thirus <i>ib.</i>	thyrolmia 167	tiricara lacus 424	torre di patria 192
thaler 144	thinnias promont. 276	thysdrus 394	tirolis comitatus 138, 204	torrens 21
theatinus Archiepiscopus 224	thocarorum gens 339	thysted op. 167	tirut 408	torrida zona quid? ejusque incolæ 9
theatrum Dionysiacum 255	thogarma, a quo turca 312	tiagna 352	tiryms 250	tortona 176. a friderico Ænobarbo everfa 210
thebæ Ægyptiæ 253	thomæbamba 424	tiago inf. 413	tisariae 351	torronensis ager 204
Bæotia <i>ib.</i> 257 ab Alexandro deletæ, a Callandro rellauratæ 253 Hecatompyla n. Theves 388 Lucaniae 253 Phthioticae 257	thomas aquinas 189	tiberias op. 367, 369	titus fl. 241	tortosa in catalonia 55,
theffalicae <i>ib.</i>	D. thomas Apolt. in India 326 ejus sepulchrum, oppidum, templum 329	tiberiadis lacus f. mare <i>ib.</i>	tituan 403, 404	59
thebanus ager 254	thomas Candish 29	tiberis fl. 181, 182, 184, 200	titus cretæ episcopus 273	tortosa in phœnicia 371
thebais 387	thomas Morus 107, 108	tiberina ostia 175	titut op. 284	toronium 304
thebani Ismenii 254	thomas Ravennas 184	tiberinum 185	tivoli, ubi hortus ateniini 217	tosia fl. 177
thebanorum lex de infantibus 253	thomas Volsesus Cardinalis 108	tiberius domitor panoniae 234	tomolus, n. tomalice mons 356	toslarene 349
thebet f. tibet tattarorum prov. 317	thospia 349	tiberius gracchus 49	toace urbs 341	totene <i>ib.</i>
thebæ Saxonicae 163	thospites <i>ib.</i>	tibiscus f. patissus fl. 236, 281	toacene prov. <i>ib.</i>	toul 72, 79, 130
thematia mons 249	thospites lacus 349, 376	tibiscum op. <i>ib.</i>	tobol 307	la tour de Rouffillon 65
themidis oraculum 254	thracia, ejus natura soli, nomen, limites, magnitudo, divisio, populi, urbes, incolæ eorum mores, a Romanis domita, a turcis subacta, Macedonibus, Romanis, turcis subiecta 273, 274, 275, 276	tibur, n. tivoli 187	toato 351	touraine 68, 81
themiscyrene 351	thraciæ opida ad pontum 276	tiburtina villa 187	tocayma 423	tours 68, 81
themistitan 420	thracicus Bosporus 28	ticinensis ager 204	tockey 236	toxandri 69
themmas 364	thralcias 18	ticinum 180, 199	tocquerati 101	toxa 276
themistocles, legatus ad Andrios 255	thrasylbulus 255	ticinus f. tesino fl. 87, 199. & anticinus fl. 210	todi 185, 218	trabuco 387
the iles of. Orknay inf. 110	thrasimenus lacus 182	tidor 335	todos los sanctos sive portus 426	trachonitis 374
theocritus Syracusanus 226	thrax Martis filius 273	tiel 99	toledo 50	traenta fl. 198
theodoreus historiae Ecclesiasticae autor 343	thronium op. 255	tieten 95	toletanum regnum 53	tragonara 194
theodoricus gothorum rex 203	thessalorum studia & mores 257	tifata mons 201	toletum 50, 57	tragurium 241
theodorus Gaza 260	thutrania f. teutrania 353	tiferum metaufense 185	tolistobogii 352	tragelaphus 348
theodosia 288	thubal, unde tauri 312	tiferum tiberinum <i>ib.</i>	tolkomithi 303	trajani pons in danubio ad fenderoviam 281
theodosii patria 260	thucydides 255	tiferi fl. fons 192	tollensa lacus 150	trajani portus 183
theognidis patria 254	thule n. Island inf. 170	tiffis 318	tollentinum 190	trajanopolis 277, 278,
theon 388	Thum in Eschen	tigil f. tigris fl. ejus fontes 349, 376	tolmetium op. 179	355
theonis villa 94		tigranocerta 349. f. tigranopolis & tigranopetra <i>ib.</i>	tolmium regnum 421	trajanopolis mysiæ maj. 355
theophrasti Paracelsi tumulus 140		tigris, n. tigil fl. ejusque fontes 376, 349	tolosa op. vulgo tolouse 59, 65, 76, 83	trajectenſis provincia 91 unde nomen 98
thera inf. 393		tigurini 72, 88	tolofanus comitatus 79	trajectum op. <i>ib.</i>
theramum 222		tigurinus lacus 87	tolofanum parlamantum <i>ib.</i>	tramontana i. e. boreas 17
therapnae 272		tigurinorum pagus 72, 88	tolofanum aurum 83	trankera arx. 168
theratia 227		tigurum opp. <i>ib.</i>	toluse 79	traniensis archiepiscopus 224
therma f. thessalonica 260		tilavemptus fl. 79, 200	Tolsberg 301	tranium f. trani op. 221
therma Gallatiæ 353		tilemannus heslius 164	tomæus mons 249	transalpina gallia 63
thermaicus sinus 250		tillemarchia 170	tombutu regnum 399, 406	transilvania, quando appellata, ejus situs, fines & opida, incolæ, principatus 283, 284
thermae Carolinae 139		tilfa 304	tombutum <i>ib.</i>	transilvania, ejus fines, partes, urbes 91, 100
thermae Himerenses 227		timachus fl. 233, 240	tomesuar 281	transmontana peruvia 424
thermae Hirschbergenſes 146		timachus fl. 280	tomi, ovidii exilio nobiles <i>ib.</i>	trapani 226, 230
thermae piperinae 208		timana 423	tonagra f. tanger fl. 404	monte di trapani 227
		timavus amnis & lacus 179	tondarium majus & minus 167	trapezus n. trabifonda. 352, 381
		timogetia 281	tondern 150, 167	trallinga
		timonitis 353	toninga <i>ib.</i>	
		timor f. motir inf. 335, 369	tonsin. <i>ib.</i>	
			tonsberga 170	

I N D E X.

trassinga	169	tripolis in Phoenicia, e-	tulla	306	tusculanum Ciceronis	partes & op. à turcis	
trava fl.	122, 149	jusque conditores	tullium s. toul	72, 130	187	subacta 286 seq. foli	
travancor	329	tripolitana Prov.	tumbes	428	tusculum n. Frascati	natura, divisio <i>ib.</i>	
travemünde	150	225	tumen op.	316	187, 217	Valachorum mores <i>ib.</i>	
trautenaw	144	triquetra Sicilia	tumenses tatarum eorum	<i>ib.</i>	182	Valachus tributum dat	
traw	241	tristulus	sedes	<i>ib.</i>	100	imperatori turcico 287	
trebela fl.	148	tritheimus Abbas	tunnes	394	equus tuticus	192	
trebellia fl.	149	triton fl.	tunetanum regnum, ejus	opida & divisio <i>ib.</i>	306	Valentia 50, 53. Latitu-	
trebia fl. clade Roma-	180,	tritonis palus	tunetum s. tunisa n. tu-	nisi olim tunes	403	do 56 Duos habet si-	
norum nobilis	180,	triumviratus penins.	tungressis Episcopatus	128	352	nus, quatuor portus	
	199	trivoli	tungri	70, 73; 113	tyana s. tianæ & tiagna	<i>ib.</i> quinque fluvios	
trebisonda	352, 381	troas s. Phrygia Minor,	tungria	77	352	principes regnum 59	
trebocei	73	ejus urbes & flumina	tunisia n. tunis	394	tyria	& urbs 56, 59	
trecastrum urbs	68	troas Alexandri s. Alex-	tuppin Ambaucii, Icini	428	Apollonii tyanaei pa-	Valentia Formosa <i>ib.</i>	
trece	68, 81	andria	Imbæ	428	tria	Valentia Gallia 65	
treconium	67	troce op.	turcæ Bosnia 240 Bul-	garia & Servia	281	Valentia, i. e. Roma	
tremboula	299	trochara	garæ & Servia	281	tyche Syracusarum pars	187	
trembuliense territori-	299	trocensis Palatinatus op,	turcia op.	222	226	Valentianæ s. Valen-	
um	299	& Senatores	turcicum imperium ejus-	que ortus & sedes in	362	chienes 93	
tremisenum regnum	395, 402, 403	troemi	Asia & in Europa	312	tydsholm inf.	Valentinianus III. inte-	
tremisena s. tremisen	op. domini turcici	trogloditæ	præcipuæ urbes	381	167	remtus 203	
terminus	403	Arabum pars, unde	turcæ s. turci, eorum	origo, sedes 312	tykoczin	300	
tremonia	126, 153	dicti, eorumque mo-	tenent Græciam	268,	tyndaris s. tyndarium	227	
trento	140, 222	res	347 seq.	typhonis cubile	362		
treptow	149	troglodytica, ejus gen-	turcia op.	222	typhonous specus	<i>ib.</i>	
troecen	250	tes, regna & limites	turcicum milliare	20	typographica ars, anti-	318	
tres tabernæ	185	troja Apuliae	turckestan, ejus fines &	oppida 315, 316, seq.	tyrageræ	283	
trerus fl.	200	troja s. Ilium	347 seq.	tyranni maris	103		
treverensis Diocesis,	ejus limites	Herles trolle	turcici imperii regiones	in Asia	344, 347		
130	130	trombas	turckzueft	284	tyrrolis comit. ejus limi-	140	
treveris s. trier	71, 130	trompeite s. trompette	turcheimium	126	tyrrheni	181	
treverensis Elector	127	castrum	turcoman	346	tyrrhenia	174	
treverensis Archiepisco-	patus	tropæa Æmiliani	turcomannia	349	tyrrhenum mare	182	
127, 130	127, 130	tropæa op.	turdetania unde dicta	49	tyria purpura	371	
treverensis s. treviricus	Episcopatus	tropæa Pompeii	turduli	<i>ib.</i>	tyrus, Porphyrii, Maxi-	mi Philof. & Ulpiani	
86, 165	86, 165	trophonii antrum	turdulorum mores	<i>ib.</i>	patria	<i>ib.</i>	
treves	71, 130	tropici	turigo op.	72	tyrii re navali præstan-	tes	
treviri 71, 113 clarissimi	74	eorum officia	turingheim	132	tyriorum scala	370	
	74	tropicus Cancr	turino	176 Academia	tyrus antiqua	371	
treviso	207	Capricorni	208	tyssa fl.	236		
triballi	280	tropica	turium Mœsiæ	280	tzacones	270	
tribese	149	troppa & troppaviensis	turkzueft	284	tzaconia	268	
tribicelli	353	Ducatus	turonum s. tours	81	tzargorod	308	
tribunal Salomonis	365	trope	turquoviensis Comita-	tus	88		
tricala	269	troppia	turris marina	222	turris rotunda	210	
tricaricum	222	177	turris S. Vincentij	183	turris Stratonis s. Cæ-	sarea Palæstina	
tricastii s. tricases	68	troyes	369 Di-	omedis	274		
tricastium	81	68, 81	omedia	274	Vaccæorum mores	<i>ib.</i>	
tricea s. trica	256	truentinum Castrum	turuntus fl.	292	Vaccæ s. taphris	402	
tricornium	280, 282	190	tusca fl. n. Guadilbar-	bar	393		
tridentinæ Alpes	200	truentus vulgo tronto fl.	tuscanella	215	Vada volaterrana	<i>ib.</i>	
tridentinus Episcopatus	126, 140	190, 222	tuscia duplex	213	Vada fabatia	176, 200	
tridentum s. trento &	trien	140, 177	tuscia	204, 213	Vadassi	343	
Trier	71, 130	trugillo	tusci	175, 181	Vadicasses	68	
trieste	179	424	Italiae incolæ	202	Vadosa æstuarium,	DE	
trietrica	264	trumplini s. triumphini	à Gallis ejeti	<i>ib.</i>	Watten	101	
trigemahon	408	177	eorum cultores & op.	232	Vadro fl.	371	
triglypton	331	trunfolen	232	Vagus	237		
triguiet	67	tryphon	370	Vahalis fl.	74, 121		
trimenothuritæ	355	tubal non venit in Hisp.	52	Vaisson	65		
trimontium	277	52	tubaris fl.	121, 135	Vajelitia	245	
trinacria	225	tubantes	117	tuberonis inf.	428	Val Camonica	177
S. trinidad inf.	427	tubinga Academia	165	tubingæ collegio nobilis	135	Val di Non.	<i>ib.</i>
trinobantes	103	tubusubrus	397	tucca	<i>ib.</i>	Val de Sol.	<i>ib.</i>
trioneis Itellæ	4	tuder	185, 218	tueda fl.	106	Val troppia	<i>ib.</i>
triphylia	248	tudi S. Martini patria	218	tueria	308	Vallachia quando ap-	
tripoli fl. in Galatia	153	tugeni	72	tugeni	72	pellata, 285. ejus	
tripolis Caria	357	tugenus pagus	72, 87	tugium op.	72		
Syria	381, 402	tugium op.	72	tugii	88		
tripolis Nova s. Barba-	403	tuia op.	32	tuito l. tuisco Germa-	123		
ria	403	tuito l. tuisco Germa-	123	norum Deus	123		

I N D E X.

varsoviensis Palatinatus 300	ricca 224 ejus descriptio 207	vespasiani patria 186	villach 141	Anni patria <i>ib.</i>
varta fl. 292, 295	venetorum ditioes in Italia 204 in Lombardia 211	vespasiorum patria prædium & monumentum <i>ib.</i>	villæ plinianæ 185	viterbiensium mores 218
vartha fl. 122	venetorum migratio 123	vesperæ Siculæ 228	villaine op. 81	S. viti 141
varus fl. 176	Marchia 140	vesperinum s. vesperina 237	vilva fl. 297	vitodurum 88
vafates 66	venetus Ducatus 204	vespertinum mare 22	vilnensis palatinatus <i>ib.</i>	vittoria 59
vascus de Gama 29 primus circumnavigavit terram 29	venetus Archiepiscopus 224	vesputii Americi navigatio 29	ejusque opida <i>ib.</i>	vivis Ludovici patria 55
vascus de Gama Indiam detexit 29, 326	vangrovia 300	vestigrad Scanderbegi 269	villa fl. 139	ukera fl. 148
vascones in Gallia 66	venlona s. venloa, 99, 129	vestini 175 eorum opida & fines 191	viminatum op. & inf. 280, 282	ukerana Marchia <i>ib.</i>
vascones 49	vennones pop. 177	vesuli lacus 199	vinaria, weimar 157	ukermunda 149
vasconia, ejus limites 66	vensilia 167	vesulus mons, ex quo Padus oritur <i>ib.</i>	vincentiana 423	ukersee 148
vasio n. vaifo 65	vensonna 167	vesuvius mons 201	vincentia n. vincenza 178	ucraina 299
vascus Nunnius de valboa 27	vensyssel, opidum 167	vesvius mons 201	vindana portus 67, 81	uladicæ Moscovitarum Episcopi 308
vastena s. vadstena 173	venti quod 17, 18	vesa fl. 128	vindelici unde dicti? 120	uladislavum 118
uberlinga 134	venti cardinales 17	vetii 182	vindascinus comitatus 204	uladislavia 295
ubij 73, 117 in Galliam traducti, à Cattis pulsi 73 eorum sedes 117 oppidum 73 Ara <i>ib.</i>	le venty 70	vetulonii <i>ib.</i>	vindobona 120, 234	ulagrada 261
uccarana Marchiæ 148	venucuala s. venecuella 423	T. veturius Calvinus 192	vindoniana 120, 142, 234	ulai fl. 342
uchan mensura loci 20	venus zeuxis Crotone 268	vetus Civitas 215	vineris port 56	ulcinium 241
uckermunda 149	venusia s. venosa Horatii patria 195, 222	ufelen 155	vinetta urbs absorpta 149	vlieland 98
Ucker-See 148	venusta vallis 208	ugentum 221	vinidorum Marchia 140, 141, 233	vliissinga 95
udene 179, 206	vepro fl. 298	ugri s. ungari 235	vinidorum migratio 123	ulma 134
udenheim 131	vera vel Bera urbs 56, 95	viadrus fl. 119, 122	vinnicza 299	ulodamirus Russorum dux 298
vechta fl. 148	veragri 89	vianen Baronatus 98	vintimiglia 212	ulodava 297
il vecovio di Sabina 186	verbanus lacus 199	viberi 89	vintimilia 176	ulodavia 300
vestis inf. 108	vercellæ 179, 208, 244	vibisci 67	vipæum 206	vldomir Russorum princeps religionem amplexus Christianam 298
vedinum 179, 206	vercellenses campi, in quibus Cimbri victi 179	vibon s. vibona valentia 198	vipfanius Agrippa 73	vldomiria op. & ducatus 306
veera s. ter veer 95	verden 152	viburgum Episcopatus 166	viracocia 424	ulodava 297
vesuvius mons 201	verdensis ducatus, ejusque limites <i>ib.</i>	viburgium Finniæ 173	virgi s. vera 56	vlothovia 154
veji 182	verdensis Episcop. 153	vicio varo 188	virgilius tarenti mortuus <i>ib.</i>	ulpia Trajana 284
S. veit 141	verdun 130	viciola fl. 190	virgilius patriæ 180 monumentum 193	ulpiani J. Cti patria 371
Islas de las velas 336	Pauli vergerii patria 206	victoria navis 29	virginia unde dicta, quando detecta, ejusque fluvii & regiones 418	ulpianum 280
velavia, vulgo de veluwe 99	veria 259, 269	victoria castellum in Amboina inf. 336	virginis epistola 229	ultima Alpes 200
veldlin 177	verina fl. 240	victoria urbs, ejusque situs <i>ib.</i>	virginis sinus 27	ultonia 112
velenas 374	verma regio 331	vicumviæ s. vicumniæ castel. 180	virgitanus sinus 56	ultrajectensis provincia, ejus limites & urbes 98
velia s. Helia & Elia 196	vermeum 59	vicus Equensis op. 221	viride caput 101 seu promontorium n. capoverde 406	ultrajectum, s. Utrecht Hadriani sexti patria <i>ib.</i>
velinus lacus 186	vernevil 71	vidana fl. 81	virides insulæ 428	uluchan Tattarorum Imperator 316
velinus sinus 196	verodunum 130	vidavia 295	virlandia 301	ulymenes 167
velisca 295	veroli 188	vidino 280	virodunum 130	ulysses 49 Neritius dictus 265 ejus specula 198
velitrae 189	veromandui 71	vidna 282	virovesca 56	ulyssippo 49, 58
vellay 65	veromandois <i>ib.</i>	vidoso s. vidorso 59	vilapor 328	ulzena 151
vellin 301	verona Catulli patria 177	vidrus vecht fl. 100	visbuy 169	umber fl. 104
vellinum 173	verona ubi Scaligerorum monumenta 207	vidua zebusiensis 237	viscovia 300	umbilicus Siciliæ 227
vellocassi 70	veronese territorium 204	vidunum 68	visegradensis Palatinatus <i>ib.</i>	umbri 175, 184, 202
velunia 295	versacili 361	val de viece 50	vislocia 295	umbria antiquior ejus fines & op. 181, 182
venafrum n. venafri 193	versacum op. <i>ib.</i>	das Wiehland 152	villocia fl. 298	umbria 214
venasca 55	verticalis circulus 33	vielunensis terra 295	visma 306	umbro fl. 184
venecuola regnum 423	verticalem invenire solem 37	vienna 65, 142, 234	vismaria wismar 149	Umschlag 150
veneda 301	verticalem solem ostendere 39	Academia 165	visnensis Palatinatus 300	una fl. 233, 239
venedi 123	vervin 70	vierraden 148	visniovecia 299	uncanus rex in Tenduc 319
venedi Sarmatæ 291	verulæ s. veruli 188	Wierwald Stadt 87	De bona vista inf. 413	uncix mensuræ pars 19
venedorum Ducatus 149	vesa fl. 128	See 87	vitre fl. 83	unda s. Ontior fl. 55
venedicus sinus 291, 301	velalia 101, 154	vigenna fl. vulgo la venne 82	vittula fl. 122, 303	Unterwald 88
venedocia 106	vesegus mons 72	vigewones 108	ostium 122	unelli 68
veneris portus 213	vesonna 67	vigewanes ager 204	visfurgis fl. 121, 152, 164	ungento 221
veneris templum 226	vesontia vulgo Besancon 86	vigia 241	viterbium s. viterbo 184	Ungarisch Altenburg 237
veneria 396	vesontio 72, 86	vikeclandia 301		Ungarisch Gebirg 145
venetæ Respubl. turcis subest 243		villa Franca portus 209		unna op. 153
venetarum mores 207		villa Ciceronis 187		unfruta fl. 157
veneti in Gallia 67		villa de la plata 424		Unterlaubach 234
veneti 175 eorum origo, fines & oppida 177, 352, 202		villa Manta 57		
veneti & vinidi 202		villa nova de porta nova 59		
venetiæ urbs 207 opulenta vulgo venetia la				

I N D E X.

Uoborg 168
 vocontii 65
 vocontiorum forum *ibid.*
 voigtberg 161
 voigtlandia 136, 161
 voigtlandia per dominos divisa *ib.*
 voinia 297
 volaterra Raphaelis patria 182, 214
 volaterranæ aquæ, salina 182
 volboria 295
 volcæ tectofages 65
 volcæ arecomici *ib.*
Uolck Marck 141
 volgo fl. 292, 313
 volhyniæ palatinatus 298
 volinia, ejus situs, oppida, partes, & palatinatus 299, 300
 vollenhofen 100
Golfo de volo 257
 vologda 309
 volsci 175 eorum oppida, lingua & fines 182, 187
 volsinii 182
 volsinium 215
 voluminæ fanum 183
 volubilis 398
 vomano fl. 190
 vonchocia 296
 vorcomum op. 74
 vordonia 250
 vorest 19
 voorn. inf. 93, 99
 vormitomagum 73
 vorganium 67
 vorotin f. worotin op. & ducatus 306
 vor pommern 148
 S. volagus 75
 vosega silva *ib.*
 vosagus mons 72, 75
 voturi 352
 Uplandiæ 173
Upsalia, qs. Up
dem Saal 173
 uram regio 422
 uratisslaus 144
 uratisslavia 145
 uratisslaviensis episc. 165
 urba op. 72
 urba fl. *ib.*
 urbes in Globo pictæ 43
 urbetana f. urbibentum
 urbibentum
 urbigenus pagus 72, 87
 urbigeni 72
 urbinas ducatus 205 ejusque urbes 216 soli natura 218
 urbinatis ducis ditio 205
 urbinatum mores 218
 urbinum 184, raphaëlis pictoris patria 216
 urbi vetanorum mores 218
 urchoa. f. ur chaldæorum 377
 urck 98
 uri 89

uria op. 195
 urinator pescecola 226
 urias sinus 195
 urfa flavius nunc rus 72
seqq. ib.
 urfa mons 16
 urfin pag. 73
 urfinorum familia 215
 urtha fl. 128
 urzendovia 295
 ufa fl. 107
 uschovia 294
 uschub 280
 uschus f. oscharus fl. 82
 usendama 277
 usedom 115 ducatus 149
 usipii eorum sedes 117
 uslaria 164
 ustede 167
 ustinga 308
 uta fl. 128
 utens fl. 184
 uthina 394, 419
 utica 371, 395
 utidavæ 284
 utina floridæ 419
 utuarhel 284
 vulcaniæ inf. 227
 vulsini 182
 vultejorum patria 156
 vulturnus ventus 17, 18
 vulturatus fl. vulgo vulturno 193, 200
 uxentum 221

W.

Wachtendonck 99
 Wagingen *ib.*
 Wagria 150
 Wiagræ oppida *ib.*
 Waiwoda valachiæ 286
 Wallachi minor f. transalpina *ib.*
 Walachria f. walcheren 95
 Waldek op. comitatus ejus limites & oppida 154
 Walders 170
 Waldo à quo Waldenses 85
 Waldenses pauperes de lugduno dicti *ib.*
 Wales 121
Wallenstater See 87
Walfisch munitum 150
 Walkenburgensis principatus 159
Walkenried cœnobium 165
die Wallen, waller, wanderer 64
 Wallensteinius interemtus 144
 Wallia f. Wales ejus loci natura, princeps, subacta, lingua 106, 107
 Wallia Meridionalis & Septentrionalis, f. borealis australis *ib.*
die walliser 89
wallisler land 177
walltrade 151

Walpo castellum 237
 Wandalier 115
wanfriede 156
wangrow 293
wangen 73
 Warbosania 240
 warburgum f. wasserbergen op. 153, 167, 169
 Warda 167, 169
 Wardeyen 236
 Wardeyn 284
 Wardhusia præfect 169
 Wardinum seu. wardeni 286
warendorp 153
 Warmelandia 173
 Warmia 304
warmsee 58
 Warmiensis diocesis 303
 Warne op. 115
 Warnow 149
 Warszawa 300
 Warta inf. 169
 Wartburg arx 157
 Wartha fl. 148
wartzlau 145
 Warwicum 108
 the Washes *ib.*
 Watenford 112
 Waterland 96
de waten 101
 Waymouth prom. 106
 Ween inf. 168
Grosse wehler 122
 Weda 161
 Weiden 179, 206
 Weidhofen 142
weigatz fretum 28
 Weiburgensis comitatus 156
 Weimar 157
weissel munda 303
weissenburg 132
weissenburg 286, 301
 Weissenfels 160
weissenthein 301
 Weisteritz 146
 Weixel fl. 122
 Wela 167
 Welikarzeka 292
 Weliki nowogorod op. & ducatus 307
 Weliki Hameny povas 292
 Welles op. 108
 Wels op. 120
 Welsenach 148
 Welsenis 423
 Wemapemepock 418
 Wemma fl. 152
 Wenden 115, 301
 Wenden ducatus 149
 Wenden livoniæ op. 291
 Wenden op. *ib.*
 Wensyssel op. 167
 Werbena 148
werber schantz 148
 Werdena abbatia 153
 Werma fl. 129
wernebeck 301

Werningeroda 164
 Wernitius fl. 134
 Werra fl. 121, 155
 Wertha fl. 157
der Grosse wether 122
 Wesa fl. 94
 Wesel 101, 154
 Weser 121
wellingsbühren 150
 Westchestria 108
 Weltende pagus 93
 Westergoja 100
 Welterich 71
 Westerwick cœnobium 167
 Westerwald 156
 Westerwold 101
 Westfriesland ejus fines, divisio 100
 Westmannia 173
 Westmorlandia 108
 Westfalia, ejus limites & urbes 152
 Westfalia Ducatus *ib.*
 Westfalia Episcopatus *ib.* Comitatus 154
 Westfalicus Circulus 126
 West quartier 101
 Weetkal op. 307
 Westrasia pars inferior 130
Westraszberg 73
 Westrogotia 173
Westwind Zephyrus 17
 Wetter fl. 156
 Wettera op. *ib.*
 Wetteravia ejus limites & op. *ib.*
 Wexo op. 173
 Wetzlaria 156
 Wiatka 307
 Wichia vulgo Wyck 170
 Wickle Duerstede 74
Wichwoner 115
Wien 120, 142
 Wierringia 98
 Wisflisburg 73
 Wineta 149
 Wigth inf. 108
 Wigornia *ib.*
 Wihatshium 141
 Wikkia ejus oppida 301
 Wikiri 423
 Wilde 297
 Wildonia
 Wildungen 154
Wilhelms Berck
 pagus 93
 Wilhelmus Tell Vrientsis 87
 Wilitz fl. 141
 Willin f. Bellin 148
 Wilster 150
 Wilthon 108
 Winez 284
 Windau 291
 Windischmarck 141
 Windfor 108
 Winduchindus f. Windochindus Corbejen-

fls 153
 Wineta urbs absorpta 149
 Winshheimium 136
 Winlana ad Luham op. & arx 151
Das wingaw 208
 Winterberg 153
Wintertbur 88
 wippera fl. 148, 155
 wipra op. 164
 wurchaturia op. 307
wirland 301
 wisbaden. thermis celebris 155
 wisbuy 169
 wisnaria 149
 wisp 89
 witsgensteina arx & comit 156
 whitehall regia 107
 wuthlich f. vitellium 130
 witmunde 152
 wittloekium 148
 witteberga op. academia 163, 165
 wlodimirz 299
 woburgum 168
 wolavia 146
 wolaviensis diocesis *ib.*
 wolchow fl. 292
 wolffenbuttelum ab egberto marchione struetum 159
 wolffenbuttel 164
 wolferbyranus principatus, ejus limites & op. *ib.*
 wolstein arx 148
 wolga fl. 305
 wolgast 115 ducatus 149
 wolin 299
 wollin inf. 149
Wollinische wether *ib.*
 wollinum op. *ib.*
Wolmer 301
Wolmerstade 163
 wolochy 286
 wolodimir 306
 wologda 307
 woloska zemla 286
 wolska 307
 wolstad pagus 146
 worcestershire 108
 worcester *ib.*
 worda op. 74
 workum 100
 wormatia f. worms 73, 131
 wormsea 301
Wozmitmagen f. wozmitzagen 73
wozmith f. vor-
 matia *ib.*
 worotin ducatus & opp. 306
 worzia inf. 167
 wortha fl. 94
 wratisslavia ducatus 146
 wschoviense territorium

I N D E X.

<p>om 294 Uratzlatu 146 wuceziderna 280 wurstenland 152 wurtembergensis ducatus, ejusque limites 134 wurtembergica arx 135 Urtzen 161 Usterhausen 148 wuziterno 280 wyck 170 wymar s. neuhäusel 236 wynoxbergen 93 wyzagna 285</p>	<p>Ygnos 275 Yorck 107, 108 Yorckschir 104 Ypere s. Ypern 93 Yrlant 111 Yrwen 109 Yverdon 73 Ycatan 421 Yvica inf. 53, 61 Yupi 317 Yure fl. 107</p>	<p>Zancle 225 Zanchius 261 Zanfara 407 Zanhaga desertum 398, 405 Zangebara 411 Zangibar, zanzibar s. sunsibar, ejusque partes 411, 412, 413 Zante 265 Zanzibar inf. 413 Zapavortene 343 Zapprinum op. 234 Zara 242, 406 Zaravechia 241, 242 Zariafpæ 339 Zarmisogethusa 284 Zarobara <i>ib.</i> Zarnoviensis palatinatus 296 Zaslavia 299 Zatmar 236, 284, 286 Zatoriensis ducatus 295 Zavichostensis palatinatus 296 Zavolhenses tatarorumque principes, a quibus turcæ 316 Zavorense territorium 300 Zazuara 284 Zazsebes <i>ib.</i> Zazynto inf. 265 Zboravia 298, 299 Zebusiensis vidua 237 Zechlin 148 Zefala regn. 412 Zegna s. zeng. 241 Zeila, urbs in ajan 412 Zeilon inf. 336 Zeitz 161 Zeken 346 Zelandia comitatus ejus limites <i>ib.</i> nova 428 Zelis seu zilia n. arcilas 398 Zelitica 351 Zell luniburgica 151 Zellerfeldia 164</p>	<p>Zembla nova 313, 428 Zembre lacus 391 Zeng 242 Zendrew 282 Zenith 5 Zenith investigare 41 Zenobia palmyrenorum regina 375 ejusdem possessio 187 Zenonis dialectici patria 358 Zentica s. sentica 59 Zeeland inf. 116 Zephyrium promontorium 198 Zephyrus der westwind 17 Zerbst 163, 281 Zerbick 281 Zet 409 Zeugma ad euphratem 375 Zeugma 284 Zeuxis venus crotone 198 Zibit 380 Zibith provincia 381 Ziden <i>ib.</i> Ziegenheim Comitatus 155 Zeigenheim Castrum 156 Zielenzig 148 Zierenberg 156 Zilia s. zelis 398 Zillingen 164 Zimbaos 411 Zincovia 299 Zitomiria <i>ib.</i> Ziton 257 Zirickcea 95 Zirserland 235 Ziskæ sepulchrum 144 Ziza, ubi mirum prodigium 389 Zloczovia 298 Znaim 145 Zocotora 415</p>	<p>Zodiacus quid 6 zodiaci poli 4 ejus axis <i>ib.</i> zodiacus 6, 33 ejus signa & officia 6 zodiaci derivatio 6 distinctio 33 ejus convenientia cum eclipctica 33 zoeni 103 zolkvir 298 zollern castrum 134 zolnock 236 zoma 101 zonæ 9 earum numerus 9 latitudo 36 zona torrida 9 frigida 9, 10 zonæ torridæ incolæ 9 zonaræ monumentum 264 zonarum frigidarum incolæ 9 zonarum temperatarum incolæ 10 zor s. tyrus 371 zoram s. ceiram 335 zoroaster 341 zuaneia 299 zucria 269 zuenziga desertum 398, 405 Zug 72, 88 zuglio 179 Zurich s. Zurck 72, 88 zutobara 284 zuthi 338 zurphania s. zutphen op. & comitatus 91, 99 zuyder zee 98, 100 zuyt beverland 95 Zweybrucken Ducatus 130 zwika 160 zwinga fl. 152 zwitta 145 zygiani 353 zygnia op. 160</p>		
<p>X.</p>		<p>Zabern in elsas 132 Zabulon 363 Zacharias Pater Joh. 365 Zack 145 Zaconia 249 Zacrocimensis palatinatus 300 Zacynthus, ubi cicero nis epitaphium 265 Zagataja 315 Zagatai tatarorumque fines 315, 317 Zagabria 239 Zagrus mons. 343 Zagywa fl. 236 Zahaspa 317 Zinchan tatarorum princeps 316 Zaire lacus 391 Zaire fl. & lacus 410 Zairus congi fl. exundat 391 Zekelus fl. 146 Zaleucus locrensis 197 Zambaas 411 Zama 396 Zames seu ziamas mons 380 Zamolxis 285 Zamora 396 Zamoscium academia 300</p>	<p style="text-align: center;">Z.</p>	<p>Zembla nova 313, 428 Zembre lacus 391 Zeng 242 Zendrew 282 Zenith 5 Zenith investigare 41 Zenobia palmyrenorum regina 375 ejusdem possessio 187 Zenonis dialectici patria 358 Zentica s. sentica 59 Zeeland inf. 116 Zephyrium promontorium 198 Zephyrus der westwind 17 Zerbst 163, 281 Zerbick 281 Zet 409 Zeugma ad euphratem 375 Zeugma 284 Zeuxis venus crotone 198 Zibit 380 Zibith provincia 381 Ziden <i>ib.</i> Ziegenheim Comitatus 155 Zeigenheim Castrum 156 Zielenzig 148 Zierenberg 156 Zilia s. zelis 398 Zillingen 164 Zimbaos 411 Zincovia 299 Zitomiria <i>ib.</i> Ziton 257 Zirickcea 95 Zirserland 235 Ziskæ sepulchrum 144 Ziza, ubi mirum prodigium 389 Zloczovia 298 Znaim 145 Zocotora 415</p>	<p>Abia portus 56 Xantes Xantis pagnini patria 214 Xalisco 420 Xamo desertum 317 Xantippus lacedæmonius 394 Xanthus 360 Xanthum 320 Xantung 321 Xaintonge 79 Xanfi 320 Xaoking 321 Xarama fl. 57 Xaraqva 426 Xenophon 255 Xiamfi 320 Xenfi 321 Xenocratis lyceum 255 Xeres de la frontera 57 Xerxes 26 Xoa 409 Xuntien 321 Xucar fl. 56 Xuthus thessaliæ regis filius 244 Xyftus 365</p>	<p style="text-align: center;">Y.</p> <p>YAncheu 321 Yarmouth 108</p>

F I N I S.

No.	Description	Quantity	Value	Remarks
1	...	...	...	...
2	...	...	...	...
3	...	...	...	...
4	...	...	...	...
5	...	...	...	...
6	...	...	...	...
7	...	...	...	...
8	...	...	...	...
9	...	...	...	...
10	...	...	...	...
11	...	...	...	...
12	...	...	...	...
13	...	...	...	...
14	...	...	...	...
15	...	...	...	...
16	...	...	...	...
17	...	...	...	...
18	...	...	...	...
19	...	...	...	...
20	...	...	...	...
21	...	...	...	...
22	...	...	...	...
23	...	...	...	...
24	...	...	...	...
25	...	...	...	...
26	...	...	...	...
27	...	...	...	...
28	...	...	...	...
29	...	...	...	...
30	...	...	...	...
31	...	...	...	...
32	...	...	...	...
33	...	...	...	...
34	...	...	...	...
35	...	...	...	...
36	...	...	...	...
37	...	...	...	...
38	...	...	...	...
39	...	...	...	...
40	...	...	...	...
41	...	...	...	...
42	...	...	...	...
43	...	...	...	...
44	...	...	...	...
45	...	...	...	...
46	...	...	...	...
47	...	...	...	...
48	...	...	...	...
49	...	...	...	...
50	...	...	...	...
51	...	...	...	...
52	...	...	...	...
53	...	...	...	...
54	...	...	...	...
55	...	...	...	...
56	...	...	...	...
57	...	...	...	...
58	...	...	...	...
59	...	...	...	...
60	...	...	...	...
61	...	...	...	...
62	...	...	...	...
63	...	...	...	...
64	...	...	...	...
65	...	...	...	...
66	...	...	...	...
67	...	...	...	...
68	...	...	...	...
69	...	...	...	...
70	...	...	...	...
71	...	...	...	...
72	...	...	...	...
73	...	...	...	...
74	...	...	...	...
75	...	...	...	...
76	...	...	...	...
77	...	...	...	...
78	...	...	...	...
79	...	...	...	...
80	...	...	...	...
81	...	...	...	...
82	...	...	...	...
83	...	...	...	...
84	...	...	...	...
85	...	...	...	...
86	...	...	...	...
87	...	...	...	...
88	...	...	...	...
89	...	...	...	...
90	...	...	...	...
91	...	...	...	...
92	...	...	...	...
93	...	...	...	...
94	...	...	...	...
95	...	...	...	...
96	...	...	...	...
97	...	...	...	...
98	...	...	...	...
99	...	...	...	...
100	...	...	...	...

